

فهرست‌نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: درایتی، مصطفی، ۱۳۳۴ - ، گردآورنده
عنوان و نام‌پدیدآور: فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنخا) / به کوشش مصطفی درایتی.
مشخصات نشر: تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱–
مشخصات ظاهری: ج.؛۲۲/۵*۲۸/۵ س‌م.
فروست: نسخه شناسی؛۱
شابک: دوره: ۹-۲۷۱-۴۶۶-۹۶۴-۹۷۸ ؛ ج.۱۲: ۲-۲۸۳-۴۴۶-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت‌فهرست‌نویسی: فیپا
مندرجات: ج.۱۲.حاشیه–حسرت‌نامه.
موضوع: نسخه‌های خطی--ایران --فهرستگان‌ها
شناسه افزوده: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۱ ۳۶د۹الف/ Z۶۶۲۰
رده‌بندی دیویی: ۰۱۱/۳۱
شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۹۶۷۰۸

فهرستگان

نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

جلد دوازدهم
حاشیة – حسرت‌نامه

به کوشش:
مصطفی درایتی

نسخه‌شناسی/۱

فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

مولف : مصطفی درایتی | Derayatimostafa@yahoo.com

ویراستار: دکتر مجتبی درایتی

چاپ اول: ۱۳۹۱

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

مدیریت هماهنگی: عباسعلی علیزاده یزدی

مدیریت فنی و کامپیوتر: مهندس امین رشیدی، مهندس محبوبه درایتی

آماده سازی اطلاعات: علی علیزاده یزدی، حسین متدین طوسی
تقی چیت‌ساز، عباسعلی علیزاده یزدی

تایپ و تصحیح: سمیرا عابد پور، فاطمه محمودی، هدی محمدی، سارا محمدی

طرح روی جلد: برگرفته از جلد نسخه خطی کلیات سعدی دورهٔ صفوی
با شماره ثبت ۱۹۱۶۵ کتابخانه ملی

خوشنویسی روی جلد: مهدی فلاح

صفحه آرایی: مهندس محبوبه درایتی

ناظر چاپ: نصرت‌ا... امیر آبادی

چاپ و صحافی: قلم قم

نشانی: تهران بزرگراه شهید حقانی (غرب به شرق)،
بعد از ایستگاه مترو، بلوار کتابخانه ملی
تلفن فروشگاه: ۸۱۶۲۳۳۱۸ - ۸۱۶۲۳۳۱۵ - ۸۸۹۴۱۹۴۶ دورنگار: ۸۸۹۴۷۴۹۶
وب گاه : www.nlai.ir | پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

الفهرس الموحّد
للمخطوطات الایرانیة

الثاني عشر
حاشية – حسرت نامه

اعداد:
مصطفى الدرايتى

رموز و اختصارات

- **آتشی:** مجموعه آقای سید علی آتشی در یزد
- **آثار ملی:** کتابخانه آثار ملی کاشان
- **آغاز: برابر:** آغاز برابر نمونه کتاب
- **آغاز و انجام برابر:** آغاز و انجام برابر نمونه کتاب
- **احتمالاً غیر همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به کاررفته است که نام مشترک دارند و ما به احتمال آنها را متفاوت می‌دانیم
- **احتمالاً همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به کار رفته که نام مشترک دارند ولی ما احتمال می‌دهیم برخی از آنها یک اثر است ولی مطمئن نیستیم.
- **احتمالا بعضا همانند:** در مورد نسخه‌هایی به کار رفته که نام مؤلف آنها معلوم نیست ولی نام مشترک دارند و تعدادی نسخه به این نام معرفی شده است و برخی از آنها احتمال می‌رود یک کتاب باشند ولی مطمئن نیستیم
- **ادبیات: با نام شهر تهران:** کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد؛ با نام شهر اصفهان: دانشکده ادبیات دانشگاه اصفهان.
- **اصغر زاده:** مجموعه اصغر زاده
- **الفبائی:** فهرست الفبائی نسخه‌های خطی کتابخانه آستان‌قدس رضوی.
-
- **الهیات:** با نام شهر تهران: کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد.
- **امام جمعه:** کتابخانه امام جمعه زنجان
- **امام صادق:** مدرسه امام صادق چالوس و مدرسه امام صادق قزوین و کتابخانه مؤسسه امام صادق قم و کتابخانه حوزه علمیه امام صادق اردکان یزد. که هر کدام با قرینه نام شهر قبل از آن قابل تشخیص است.
- **امام عصر:** کتابخانه مدرسه امام عصر شیراز
- **امام هادی:** کتابخانه عمومی امام هادی در مشهد
- **امیر کبیر:** کتابخانه امیر کبیر در باغشاه فین
- **امیر المؤمنین:** کتابخانه امیر المؤمنین بشرویه
- **انجام برابر:** انجام برابر نمونه کتاب.
- **اندازه:** اندازه صفحه.
- **اوراق عتیق:** مجموعه ای به همین نام که به کوشش محمد حسین حکیم از طریق کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتشر شده است.
- **اهدائی ف:** فهرست نسخه‌های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی، تالیف رضا استادی
- **اهدائی رهبر:** مجموعه فهارس نسخه های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی که چندین جلد آن منتشر شده است.
- **بی تا:** بدون تاریخ کتابت.
- **بی کا:** بدون کاتب.
- **پ:** پشت

- **تا:** تاریخ کتابت.
- **جا:** محل کتابت.
- **چهل ستون:** مدرسه چهل ستون تهران
- **حجتیه:** کتابخانه مدرسه حجتیه
- **حججی:** کتابخانه آیهٔ الله حججی نجف آباد
- **حقوق:** دانشکده حقوق دانشگاه تهران
- **حوزه علمیه:** حوزه علمیه آشتیان
- **خاتم الانبیاء:** کتابخانه مدرسه خاتم الانبیاء (صدر) بابل
- **دائرهٔ المعارف:** کتابخانه مرکز دائرهٔ المعارف بزرگ سلامی
- **دار الحدیث:** کتابخانه مرکز دار الحدیث در قم
- **دانشگاه:** کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **د.ث:** به معنای دفتر ثبت کتابخانه مجلس شورای اسلامی است.
- **دهگان:** مجموعه ابراهیم دهگان اراک.
- **دیانی:** کتابخانه شیخ محمد علی دیانی بیرجند
- **ذکاء، یحیی:** مجموعه ذکاء یحیی
- **ر:** رو
- **رایانه:** رایانه کتابخانه ملی ایران و کتابخانه آستان قدس رضوی و در مواردی کتابخانه مسجد گوهرشاد. لازم به ذکر است که شماره بعد از آن در مورد کتابخانه ملی غیرقابل پیگیری است و منظور شماره صفحاتی است که متن پیاده شده فایل آن می‌باشد که در اختیار ماست و برای کنترل کار خود ما می‌باشد.
- **رضوی:** کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی
- **روضاتی:** مجموعه شخصی سید احمد روضاتی
- **سپهسالار:** کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار)
- **سر یزدی:** کتابخانه مسجد حظیره (سر یزدی)
- **سعید نفیسی:** نسخه‌های خطی مرحوم سعید نفیسی
- **سم:** سانتیمتر
- **سناف:** فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس سنا (که مجموعه آن به کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتقل شده است.
- **سلطنتی:** کتابخانه کاخ گلستان (سلطنتی)
- **شاهچراغ:** کتابخانه آستانه حضرت شاهچراغ شیراز
- **شیخ علی حیدر:** مکتبه شیخ علی حیدر (مؤید)، این مجموعه شخصی که ظاهراً هنگام جنگ کویت توسط صاحب آن از کویت به ایران منتقل شده بود ابتدا در قم نگهداری می شد و بعد دچار مشکلاتی شد و معلوم نبود در چه محلی نگهداری می‌شود. آخرین اطلاع این است که این مجموعه به شهر مشهد و به آستان قدس رضوی انتقال یافته است و ضمن مجموعه اهدائی رهبری نگهداری می شود.
- **ص:** صفحه
- **صادقیه:** کتابخانه مدرسه فتحعلی بیگ (صادقیه) دامغان
- **طبسی:** کتابخانه طبسی حائری در قم
- **عبدالعظیم:** آستان مقدس حضرت عبدالعظیم در شهر ری

- **عکسی:** این تعبیر در دو جا به کار رفته است: یکی در کنار شماره برخی از نسخه‌ها که به معنای آن است که نسخه، عکسی است و باید برای یافتن نسخه در کتابخانه معرفی شده، به عکسی بودن توجه شود؛ و دوم در معرفی مأخذ است که منظور فهرست عکسی آن کتابخانه می‌باشد.
- **علامه طباطبائی:** کتابخانه علامه طباطبائی شیراز که نام شیراز در قبل از آن آمده است.
- **علامه طباطبائی:** مکتبه علامه طباطبائی قم که نام شهر قم در قبل از آن آمده است.
- **علوم پزشکی:** کتابخانه دانشگاه علوم پزشکی تهران
- **عمومی ساری:** کتابخانه عمومی ساری
- **عمومی:** با کلمه قبل سمنان: کتابخانه عمومی سمنان
- **عمومی:** با کلمه قبل مراغه: کتابخانه عمومی مراغه
- **غیر همانند:** در مورد نسخه‌هایی که نام آنها یکی است ولی نسخه‌ها متفاوت است و به دلیل صرفه‌جویی و جلوگیری از تکرار، نام مکرر آنها حذف شده است.
- **ف:** این رمز در مورد مأخذ به کار رفته است و هنگامی که برای یک کتابخانه فهرستی به نام همان کتابخانه به صورت مستقل منتشر شده باشد، نام مأخذ آن با رمز «ف:» به معنای فهرست، به کار رفته است و اگر نام مأخذ با نام کتابخانه متفاوت باشد، نام مأخذ ذکر شده است.
- **فاضل:** کتابخانه آیة‌الله فاضل خوانساری
- **فاضل قائینی:** کتابخانه فاضل قائینی قم
- **فرهاد معتمد:** مجموعه فرهاد معتمد
- **فرهنگ و هنر:** کتابخانه فرهنگ و هنر مشهد
- **فرهنگ و ارشاد:** کتابخانه فرهنگ و ارشاد اسلامی کاشان
- **فیاض:** مجموعه دکتر علی اکبر فیاض
- **فیضیه:** کتابخانه مدرسه فیضیه قم
- **فیلمها:** فهرست فیلم‌های کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **قاضی طباطبائی:** مجموعه محمد علی قاضی طباطبائی تبریز
- **قمر بنی هاشم:** کتابخانه قمر بنی هاشم دامغان
- **کا:** کاتب
- **کاتب = مؤلف:** نسخه به خط مؤلف است.
- **کاظمینی:** کتابخانه میرزا محمد کاظمینی
- **گ:** برگ.
- **گلپایگانی:** کتابخانه عمومی حضرت آیة الله العظمی گلپایگانی.
- **گوهرشاد:** کتابخانه مسجد جامع گوهرشاد.
- **مجلس:** کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی
- **محدث ارموی مخ:** فهرست مجموعه نسخه‌های خطی محدث ارموی، مخطوط
- **محمد هلال:** کتابخانه امامزاده محمد هلال آران کاشان، مخطوط.
- **مختصر ف:** فهرست مختصر نسخه‌های خطی مجلس شورای اسلامی که در سال ۱۳۸۷ منتشر شده است.
- **مخ:** به معنای مخطوط بودن فهرست می‌باشد.
- **مدارک فرهنگی:** سازمان مدارک فرهنگی انقلاب

- **مدرسه غرب:** کتابخانه مدرسه غرب همدان
- **مدرسی:** کتابخانه سید محمد مدرسی در یزد
- **مرعشی:** کتابخانه عمومی آیة الله العظمی مرعشی نجفی
- **مرکز احیاء:** مرکز احیاء میراث اسلامی، قم.
- **مرکز مطالعات:** کتابخانه پژوهشگاه علوم و تحقیقات اسلامی قم
- **مروی:** کتابخانه مدرسه مروی تهران
- **مسجد اعظم:** کتابخانه مسجد اعظم قم
- **مطالعات فرهنگی:** کتابخانه (پژوهشگاه) مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی
- **معصومیه:** آستان مقدسه حضرت معصومه علیها سلام
- **مفتاح:** مجموعه محمد حسین مفتاح
- **ملک:** کتابخانه ملک
- **ملی:** با نام قبلی تهران: کتابخانه ملی ایران؛ با نام قبلی شیراز: کتابخانه ملی شیراز؛ با نام قبلی تبریز: کتابخانه ملی تبریز.
- **مهدوی:** مجموعه دکتر اصغر مهدوی
- **موزه ملی:** کتابخانه موزه ملی ایران (موزه ایران باستان)
- **مؤسسه آیة الله بروجردی:** مؤسسه حضرت آیة الله العظمی بروجردی.
- **مولوی:** عبد المجید مولوی (قسمتی از این مجموعه به کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه فردسی مشهد منتقل شده است.)
- **مینوی:** مجتبی مینوی
- **نجومی:** مجموعه سید مرتضی نجومی
- **نسخه‌پژوهی:** مجموعه‌ای با همین عنوان که چند شماره از آن از طرف کتابخانه مجلس شورای اسلامی و به کوشش ابوالفضل حافظیان منتشر شده است.
- **نشریه:** نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **نک:** این علامت به معنای «نگاه کنید» می‌باشد و در موارد ارجاع به کار رفته است. اِرجاع دو گونه است: گاهی عنوان ارجاع داده شده کلاً در جای دیگری که راهنمائی شده، ثبت شده است و گاهی قسمتی از عنوان ارجاعی در محل دیگری ثبت شده است که در واقع به معنای «نیز نگاه کنید» می‌باشد.
- **نواب:** کتابخانه مدرسه نواب مشهد
- **نمازی:** کتابخانه مدرسه نمازی خوی
- **نوربخش:** کتابخانه نوربخش (خانقاه نعمت اللهی تهران)
- **وابسته به:** این اصطلاح در جایی به کار رفته که کتاب معرفی شده به اثری دیگر وابسته است و بیشتر در مورد شرح‌ها، حاشیه‌ها، تعلیقه‌ها، منتخب‌ها، مختصرها، گزیده‌ها، و ترجمه‌ها به کار رفته است و نام کامل اثر اصلی، همراه با نام مؤلف آن معرفی شده است و در صورت نیاز می توانید به اثر اصلی مراجعه کنید.
- **وزیری:** کتابخانه وزیری یزد
- **همانند:** این کلمه در جایی به کار رفته، که اثر معرفی شده فاقد نام مؤلف است و چند نسخه از آن در کشور وجود دارد و به معنای آن است که نسخه‌ها یک اثر است.

آوانگاری و اختصارات

در آوانگاری عناوین کتاب‌ها چند نکته هست که باید یادآوری شود:

۱–در آوانگاری فقط حروفی که تلفظ می‌شوند، ضبط می‌گردند. مثال: آداب الشریعه = ādāb-oš šarī'a

۲–عنوان کتاب‌های فارسی با تلفظ فارسی و عنوان کتاب‌های عربی با تلفظ عربی آوانگاری شده‌اند.

مثال: آداب صوفیه =ādāb-e sūfīye

آداب الصوفیه =ādāb-uṣ ṣūfīya

۳–کلمات و ترکیباتی که از زبان‌های دیگر (از جمله عربی) به فارسی وارد گردیده، با تلفظ متداول در فارسی ضبط شده است.

مثال: اسطرلاب = ostorlāb

ابواب الجنان =abvāb-ol jenān

۴–چون در آوانگاری مقصود فقط نشان دادن تلفظ کلمات است، حروف اول عناوین مانند دیگر حروف کوچک نوشته شده است.

۵–برای آوانگاری کلماتی که بارها تکرار شده‌اند، از اختصار استفاده شده است.

ترجمه	tarjuma(t) / tarjome	t.
دیوان	dīvān / dīwān	d.
رساله	risāla(t) / resāle	r.
شرح	šarh / šarḥ	š.
کتاب	ketāb / kitāb	k.
منتخب	montaxab / muntaxab	mn.
منظومه	manẓūma(t) / manzūme	mnz.
مختصر	moxtasar / muxtaṣar	mx.

الف - آوانگاری کلمات و ترکیبات فارسی:

۱. مصوت‌ها:

اَ	در کلمه	زَن	a
اِ	در کلمه	دل	e
اُ	در کلمه	گُم	o
آ	در کلمه	راه	ā
او	در کلمه	سود	ū
ای	در کلمه	بیرون	ī

۲. صامت‌ها:

ء، همزه	'
ب	b
پ	p
ت،ط	t
ث، س، ص	s
ج	j
چ	č
ح، ه	h
خ	x
د	d
ذ، ز، ض، ظ	z
ر	r
ژ	ž
ش	š
ع	'
غ، ق	q
ف	f
ک	k
گ	g
ل	l
م	m
ن	n
و	v
ی	y

ب - آوانگاری کلمات و ترکیبات عربی:

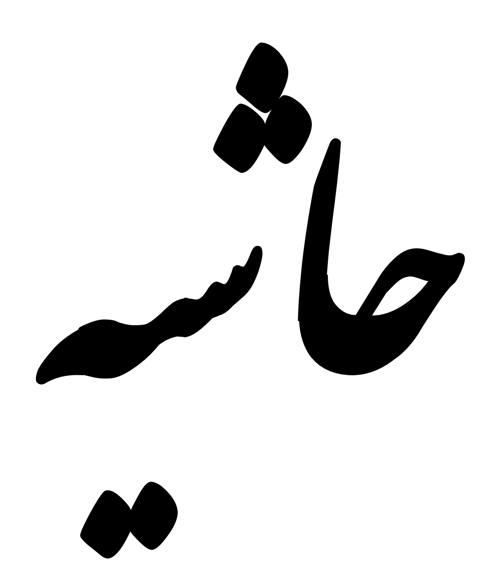
۱. مصوت‌ها:

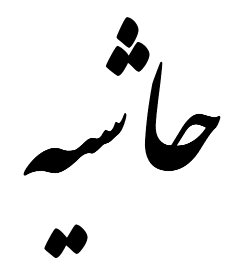
فتحه	a
کسره	i
ضمه	u
آ	ā
او	ū
ای	ī

۲. صامت‌ها:

ض	ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʼ
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k
ل	l
م	m
ن	n
ه	h
و	w
ی	y

همزه	ʽ
ب	b
ت	t
ث	ṯ
ج	j
ح	ḥ
خ	x
د	d
ذ	ḏ
ر	r
ز	z
س	s
ش	š
ص	ṣ

حاشیه

↩ حاشیة شرح المختصر ⪢ حاشیة تجرید الاعتقاد
↩ حاشیة شرح المختصر ⪢ حاشیة شرح مختصر الاصول

● **حاشیة شرح المختصر** / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il muxtaṣar

عبادی، احمد بن قاسم، - ۹۹۴ قمری

ʻebādī, ahmad ebn-e qāsem (- 1586)

وابسته به: مختصر المعانی = المختصر فی شرح تلخیص المفتاح؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲ق)

تعلیقاتی بر کتاب الشرح المختصر تفتازانی که بعضی از شاگردان وی جمع آوری کرده‌اند.

[الاوقاف العامة موصل ۲۰۱/۲]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۵۹

آغاز: نحمدک اللهم علی ما أنعمت به من بدیع المعانی؛ **انجام:** الافزاع و الاحوال الکفار ای التی قد یتوهم عدم مناسبتها للابتداء و الختم.

خط: نسخ، کا: احمد بن علی ملطی، تا: یک‌شنبه ۱۱ شوال ۱۰۷۸ق، جا: قسطنطنیه؛ جلد: چرم مشکی، ۲۱۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۳۷۲]

● **حاشیة شرح مختصر الاصول = حاشیة شرح العضدی علی مختصر المنتهی = شرح الشرح** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl = ḥāšīyat-u š.-il ʻaḍudī ʻalā muxtaṣar-il muntahā = š.-uš š.

تفتازانی، مسعود بن عمر، ۷۲۲ - ۷۹۲ ؟ قمری

Taftāzānī, masʻūd ebn-e ʻomar (1323 - 1390)

وابسته به: شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰-۷۵۶)

تاریخ تألیف: ۲۰ (یا ۲۸) ذیحجه ۷۷۰ق؛ محل تالیف: خوارزم

جمال الدین عثمان بن عمر معروف به ابن حاجب (- ۶۴۶ق)، کتابی در اصول فقه نگاشته به نام «منتهی السؤل و الأمل فی علمی الاصول و الجدل» که بعداً آن را مختصر کرده و مشهور به «مختصر المنتهی و مختصر ابن حاجب و مختصر الاصول» می‌باشد بر این مختصر شروحی نگاشته شده که از آن جمله است شرح عضدالدین ایجی بر این شرح عضدی نیز تعلیقاتی نوشته شده که از جمله تعلیقات سعد الدین مسعود بن عمر تفتازانی می‌باشد که همین کتاب ما است و به نام «شرح شرح مختصر الاصول» یا «حاشیه تفتازانی بر شرح عضدی بر مختصر ابن حاجب» موسوم می‌باشد. در الذریعه (۱۲۹/۶) حاشیه‌ای با همین آغاز آمده است و به دیگران نسبت داده شده است. مؤلف این کتاب پس از این که در مقدمه آن توصیفات و تعریفات کامله‌ای از کتاب «مختصر الاصول ابن حاجب» و «شرح عضدی» کرده می‌گوید: با همه این مراتب باز نقاب اشکال بر چهره معانی و مقاصد دو مؤلفه مذکور افتاده جمعی از رهی خواستار گره‌گشایی و پرده‌برداری از عروس معانی این کتاب مذکور و تعلیق حواشی بر آن گردیده، با این که زمانه اجازه فکر در معقولات نمی‌داد و بازار علم و دانش را رواج و رونقی نبود از خداوند استمداد جسته و به جمع نوشته‌های خود در این موضوع پرداخته و مشغول به حل شکوک و شبهات شده و اشکالات و اعتراضاتی که بر شارحین کتاب است تذکر داده و با توجه به عدم ایجاز و اطناب و ذکر نکردن مسائلی که مربوط به اصل کتاب نبود تألیف این کتاب را انجام دادم. این کتاب شرح قولی است و مؤلف نامی برای آن نگذارده و از عبارتی که در مقدمه آن است آن را «حاشیه بر مختصر الاصول» توان خواند.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی وفقنا للوصول الی منتهی اصول الشریعة الغراء و شرح صدورنا بنور الاهتداء الی سلوک محجتها البیضاء و الصلوة علی سیدنا محمد خیرالرسل و ختم (خاتم)

الانبیاء و علی آله و اصحابه هداة السبیل الی النجاة یوم الجزاء و بعد فکما ان المختصر للشیخ الامام جمال الدین این حاجب خصه الله من الکرامة باعلی المراتب یجری من الاصول مجری الغرة من الکمیت بل الدرة من الحصی و الواسطة من العقد لاالفقرة من الحلی کذلک شرحه للعلامة المحقق التحریر المدقق عضدالملة و الدین اعلی الله درجته فی علیین یجری من الشروح مجری العذب الفراتمن البحر الاجاج بل عین الحیوة من ینابیع الفجاج و یلوح خلالها کانه بدر مضیء بین الاجرام بل کوکب دری توقد فی الظلام (لم یر) و لم یرو مثله فی زبر الاولین و لم یسمع بما یوازیه و یدانیه فکر الآخرین ...

انجام: و هذا معنی قوله و فیما ذکر ارشاد لذلک و الله الهادی الی سبیل الرشاد و المسئول نیل العصمة و السداد و هو حسبنا ونعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر

چاپ: آستانه (استانبول)، سنگی، بدون تاریخ؛ بولاق، ۱۳۱۶ق؛ قاهره، ۱۳۹۳ق

[کشف الظنون ۱۸۵۳/۲–۱۸۵۷؛ معجم المطبوعات العربیه ۶۷۹/۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۸۲/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۱۶۳/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۷۵

آغاز و انجام: برابر؛ (قال المصنف) و قد اتفق الفراغ عن جمع هذه الفوائد (و نظم هذه الفرائد) الفقیر الی الله الغنی مسعود بن عمر المدعو بسعد التفتازانی فی العشرین من ذاالحجة حجة (سنة) سبعین و سبعمائة بخوارزم حمیت عن الآفات انشاءالله تعالی (الحمدلله) ...

خط: نسخ، کا: ابوالمعالی عبدالله بن محمد بن مسعود حسنی هروی، تا: ۲۳ محرم ۷۷۷ق؛ مصحح، محشی با نشان «هـ» یا «۱۲»، «سلطان دام ظله» و «سلطان العلماء دام ظله العالی»؛ مهر: «عبدالموفق للسداد محمد علی بن عبدالجواد»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرد، ۱۶۱گ، ۲۶ سطر (۱۴×۱۹)، اندازه: ۲۰/۵×۲۵سم [ف: ۶ – ۲۲۹۰]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۹ – د

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۷۸۳ق [اگر ساختگی نباشد ولی نسخه کهنه است]؛ محشی؛ تملک: قطب الدین محمد بن شیخعلی شریف لاهیجی با مهر «اغثنی یا قطب الاقطاب ۱۰۶۳»؛ مهر: محمد یوسف بن عبدالوحید، لطفعلی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرد، ۲۵۶گ، ۲۱ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۷۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۶

خط: رقعی، کا: لطف الله بن ابی الفتوح، تا: ۴ رمضان ۷۸۶ق؛ مصحح؛ روی برگ اول ابیاتی است که اواخر شعبان ۸۷۰ نوشته شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۴ – ۳۴۸]

۴. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۵۰

خط: نستعلیق، کا: احمد بن هابیل بن عبدالله، تا: شنبه ۲۰ شعبان ۷۸۸ق [ف: ۵۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۹۸

آغاز: الاعتراضات طاویا کشح المقال؛ **انجام:** و فیما ذکر ارشاد لذلک

خط: نستعلیق، کا: حسن، تا: ۷۹۱ق، جا: کرمان؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ابعاد متن: ۷×۱۵، اندازه: ۱۲×۲۲سم [الفبائی ف: ۲۰۱]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۴۱

خط: نستعلیق، کا: محمد بن امیرک بخاری کتانی، تا: ۷۹۳ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: رویه ساغری کاغذی بنفش، ۱۶۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۵/۹سم [ف: ۱ – ۲۹۹]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۱۸

خط: نسخ، کا: اسعد بن احمد بن محمد حسینی موسوی، تا: ۷۹۵ق؛ مصحح، محشی به خط قوام الدین محمد کربالی؛ تملک: محمد بن محمد بن ابی طاهر در ربیع الثانی ۸۰۵؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: میشن سرخ، ۲۳۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۲/۵سم [ف: ۱ – ۲۹۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۹۷

خط: نسخ، کا: ایوب بن قطلو بک حنفی، تا: ۲۷ جمادی الاول ۷۹۷ق، جا: قاهره؛ مصحح؛ تملک: جمال الدین محمد بن حسن بن اسحاق حسینی، عماد بن سید غلامعلی حسنی، محمد باقرتویسرکانی به تاریخ ۲۵ ذیقعده ۱۲۳۵، محمد علی بن محمد هاشم موسوی روضاتی؛ مهر: «الراجی جلال الدین بن ... الموسوی» (بیضی)، «عبده محمد جعفر بن غلام علی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ – ۱۱۳]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۴ جمادی الاول ۸۰۱ق؛ تملک: حسن بن علی در ۱۰۵۰؛ کاغذ: استانبولی، فاقد جلد، ۱۹۰گ، ۲۷سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۷ – ۴۴۷]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۶

خط: نسخ مایل به رقعی، کا: محمود بن یوسف بن احمد بن محمد مهدی الربعکانی؟، تا: سه‌شنبه جمادی الاول ۸۰۵ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۲گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۴ – ۱۱۶]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن محمد بن عبدالله، تا: سلخ شعبان ۸۱۰ق؛ افتادگی: وسط (از برگ دوم این نسخه حدود ۸ برگ افتاده)؛ در ربیع الاول ۸۱۱ با نسخه اصلی مقابله و تصحیح شده، محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۹/۷سم [ف: ۱۶ – ۱۴۳]

۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۶۷
بی‌کا، تا: ۸۲۲ق [نشریه: ۱۳ – ۳۶۱]

۱۳. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۳۵
خط: نسخ، کا: شکرالله بن باباشاه بن عزالدین تبریزی، تا: آغاز شعبان ۸۳۳ق؛ در ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۵۲ از ملا محمود خریده شده با مهر ابوالقاسم؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [نشریه: ۳ – ۱۷۱]

۱۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۷۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی السرانی، تا: دهه اول جمادی الاول ۸۳۷ق، جا: هرات؛ مصحح، محشی؛ تملک: جلال الدین محمد بن رفیع الدین محمد الفرتویانی با مهر «المذنب جلال الدین محمد» (بیضی)، محمد رفیع حسینی خلخالی و مهر «عبدالقادر ... الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۳ – ۴۲۵]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۲۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: داود بن محمد بن محمود، تا: جمادی الاول ۸۴۳ق، جا: برسه مدرسه مراد بن محمد بن بایزید خان؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف:۱۶-۱۴۴]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن موسی بن محمود انقری، تا: ذیحجه ۸۵۱ق، جا: آنقره؛ مصحح؛ واقف: آسیه آغا سلطان زاده؛ کاغذ: حنایی بغدادی، جلد: میشن مشکی، ۲۱۴گ، ۱۹–۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۱۴۴]

۱۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: مسعود بن محمود سلمانی قبادیانی، تا: ۸۵۲ق؛ محشی از مولف و به نقل از تلویح بدون نشان و حاشیه‌هایی به خط دیگر؛ تملک: میر محمد صالح حسینی پسر میر عبدالواسع مورخ ۱۰۷۵ق، ابوالقاسم رضوی مورخ ۱۰۵۰ق؛ همچنین این یادداشت «حق ملک شاه محمود حکیم هروی بود در بلده بخارا خریده شد سنه ۹۵۵ با شرح مواقف و شرح مقاصد از نتایج علامة العلما قاضی ... شیروانی»؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۲۳۳]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۸
خط: نسخ، کا: عمر بن یوسف بن موسی بن علی شافعی، تا: ۸۵۹ق؛ مصحح؛ تملک: صدرالدین خلف اخوند ملا محمد با مهر «عبده صدرالدین بن محمد» (مربع)، احمد بن میرزا محمد رحیم؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۷/۵سم [ف: ۳۷ – ۴۵۰]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۹۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عثمان بن ... (کذ) عمر المنسوب الی العمادیة، تا: ۸۶۹ق؛ واقف: نائینی؛ ۲۶۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۶ – ۲۴]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۵۲
خط: نستعلیق، کا: اویس بن ابی اسحاق بن مشایخ کججی، تا: قرن ۹؛ مجدول، مصحح، محشی؛ تملک: صبغة الله بن روح الله حسینی به تاریخ ۹۹۰ در مدینه «بلدةالنبی»؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده اما مویردی» (مربع)، «محمد کاظم حسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲۱ – ۵۷]

۲۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۰۶
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ واقف: حاج محمد هاشم تاجر، ذیقعده ۱۲۳۱ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۳۰۲گ، ۲۵ سطر [ف: ۱ – ۹۳]

۲۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۵۵
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: تحریری زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ تملک: سیدعلی حسینی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف مخ]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۲۸۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** هو النفی و ذهب القاضی عبدالجبار
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: حنایی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۱۴۵]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۲۸
آغاز: لیست من اجزاء العلم و جوزه الشارح المحقق؛ **انجام:** لان الغالب من الشارع انه اذا
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نباتی و نخودی، جلد: قهوه‌ای، ۳۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۱۴۶]

۲۵. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۲۸
مباحث التصدیقات تا الکلام فی القیاس؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ واقف: ملا عبدالسمیع؛ کاغذ: دولت آبادی، ۲۱سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [تراثنا: س۶ش۱ – ۱۱۲]

۲۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۶۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمدتقی بن محمد مومن فسوی شیرازی؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۳۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف مخ: ۲ – ۷۰۳]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۷۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۷گ، ۲۷سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۰ – ۱۵۶۹]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۴۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مهر: «حیدری» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف پارچه‌ای رنگارنگ، ۲۳۹گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۶ – ۲۳۲]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الظرف متعلق بقوله ثقل الاستاد و المعنی ان تقدم التحریم علی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: حاجی سید محمد صدر الصدوری متخلص به خاک در قزوین از استاد محمد بنا در محرم ۱۳۶۱ق؛ و یادداشت امانت محمد قاسم از محمد تقی حسینی؛ انتقالی از مدرسه آیت الله بروجردی شهر ری در اردیبهشت ۱۳۷۰؛ جلد: گالینگور سیاه، ۱۱۸برگ،۲۳سطر(۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ – ۶۶]

۳۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۱۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی با نشان «منه رحمه الله» م د، م ف، شاه، س، م ن»؛ تملک: سید علی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷۴گ، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۵۷۸]

۳۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۶۲
انجام: لکان مستحیل ظن نقیض الشیء مع ذکر الحکم لاجل العلم فان عند ظن نقیض الشیء یکون الشیء موهوما و اذا کان ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: عماد الدین محمد بن کمال الدین، تملکی به سال ۹۱۳؛ اهدایی: ورثه امام زاده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ – ۱۴۵]

۳۲. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۹۶
آغاز: من غیرهم اما ولم ینکر الاحتجاج به عادة واعترض علیه بان ذلك انما فهم بالقرائن لان الناقلین بها لم ینقلوا نص الواضع
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۶گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۷۳]

۳۳. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۹۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج، ۳۲۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۹۸]

۳۴. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: قرن ۱۰، مصحح، محشی [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ – ۲۱۵]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۳۹
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن میر علی جرفادقانی، تا: ۲۷ محرم ۹۰۸ق؛ مهر: «عبده محمد رضا الشریف الحسینی» (مربع)، «فبشره بمغفرة و اجر کریم» (مربع)، «لا اله الا الله العبد فتح الله» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۳گ،۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۱۳۶]

۳۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۸۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۵ شوال ۹۴۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ اندازه: ۲۱/۵×۴۱/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۸۷]

۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۸۵-۳۳/۱۳۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۹ جمادی الاول ۹۷۰ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۵۲۱]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۷۹
خط: نسخ، کا: عبد اللطیف کشمیری، تا: سه‌شنبه ۸ ذیحجه ۹۷۹ق، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: وسط؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲۴ – ۶۸]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۱۸
آغاز: أسوف الأمر من یوم الی یوم و من شهر الی شهر
خط: نسخ، کا: شمس الدین رمال، تا: جمعه ۲۶ ذیقعده ۹۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۱ – ۲۹]

۴۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۰۴
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد مومن شریف نطنزی، تا: ۵ شعبان ۹۷۹ق، برای ملک العلماء حبیب الله نائینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [رشت و همدان: ف: – ۱۳۳۶]

۴۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۱۸
آغاز: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۱ق؛ تملک: محمد بن حسن اصفهانی (ظاهراً خط حضرت فاضل هندی است)؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۳۰۲ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱ – ۵۸۱]

۴۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۹۰۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۳ رجب ۹۸۳ق، جا: شوشتر؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: حنایی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۴گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲ – ۲۱۶]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۱۰
آغاز: موضع لدی ولا للمتقین ثواب لما انا فی زمان لیس منه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: هدایت الله بن شاه حسن الحسینی [کذ] الموسوی، تا: چهارشنبه ۱۹ شوال ۹۸۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ واقف:حاج احمد آقا فاضل،اسفند۱۳۶۶؛کاغذ:حنایی، جلد: میشن تریاکی، ۲۲۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۴۴]

۴۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۹۸۹ق؛ مصحح؛ تملک: علی بن حمزه بن شمس الدین حلی؛ اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۸۷]

۴۵. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۲۴۷

خط: نستعلیق ریز، کا: محمد حسین یزدی، تا: ۹۹۱ق، جا: اصفهان [ف: ۴۹]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۹/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: قطب الدین محمد بن غیاث الدین منصور حسینی، تا: ۲۵ شعبان ۹۹۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۹سم [ف: ۷ - ۱۹۸]

۴۷. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۲۹۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ ذیقعده ۹۹۶ق؛ مصحح، مقابله شده، اول نسخه امضای شیخ بهاءالدین محمد عاملی مشهور به شیخ بهائی؛ مهر: «عبده حاجی محمد» (بیضی)، «لااله الاالله الملک الحق المبین عبده نوروز» (مربع)؛ تملک: جمال الدین حسین عبدالوهاب حسینی قمی؛ واقف: حسن صدرزاده خویی، ۱۳۴۷ ش؛ جلد: تیماج، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۴۸]

۴۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۰۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۲۰۵]

۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۷۲/۱

آغاز: ما یشتمل الکلام النحوی و الزاید علی حرف واحد وان کان مهملا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۹۳گ (۱ر-۱۹۳ر)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲۳ - ۶۰]

۵۰. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۹۳

آغاز: دلائل الاحکام لانه کونه دلیلا بلغ من الظهور الی حیث لم یختلف فیه اصلا بخلاف باقی الادلة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۴۶گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۷۲]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۵۱

آغاز: بسمله و به الاستغناء و علیه التکلان و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم الحمدلله الذی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۸۳گ، ۱۷سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۴۸۱]

۵۲. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۹۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ مهر دایری وقف کتاب بر خزانه مجتهدیه؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۳۹گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۹۱]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۹۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: اسماعیل بن حاجی ملا خداداد، رجب ۱۲۲۳؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۰گ، ۲۰ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۶۷۲]

۵۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۲۵

خط: نسخ، کا: سیدی محمد بن اوحد الدین نصرالله عطایی، تا: قرن ۱۱؛ مهر: ابوالقاسم بن محمد صادق حسینی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۱گ، ۱۷ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۹ - ۹۵۱]

۵۵. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۳۲ - ج

خط: نستعلیق ریز، کا: نورالدین ابوالحسن محمد بن صفی الدین محمد بن علی، تا: دوشنبه ۲ ذیقعده ۱۰۰۰ق، جا: سلامه حجاز؛ محشی «منه» و «م ل» و «ح ل» و «سید قدس سره» و «شیخ حسین مدظله العالی»؛ پس از این یک صفحه تفسیر آیة الکرسی است از عطاء الله بن محمود حسینی به همین خط؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز مقوایی تازه، ۲۲۳گ، ۲۳سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۲۱سم [ف: ۳۷۵]

۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۷۵

خط: نسخ، کا: علی رضا بن جلال الدین محمد صاحب رصد، تا: ۴ جمادی الثانی ۱۰۰۶ق، جا: حیدرآباد کلکنده؛ تملک: مشکور بن محمد، تقی الدین محمد بن صدرالدین علی، محمد مهدی بن رضی الدین محمد هروی؛مهر: «المهدی من هدیت» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۸ - ۴۰۰]

۵۷. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۴۴

خط: نسخ، کا: محمد علی امیدی بروجردی، تا: ۱۰۱۶ق [ف: ۵۲]

۵۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲ ذیحجه ۱۰۲۰ق، جا: اصفهان؛ مصحح، محشی؛ در تملک خاندان فیض بوده؛ مهر: «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی)، صدرالدین محمد بن ابوتراب بن نصیرالدین سلیمان فیضی کاشانی «صدرالدین محمد بن ابی تراب الفیضی» (بیضی)، «کمال الدین اسحاق» (بیضی)؛ یادداشت محمد جعفر بن محمد ابراهیم کاشانی مشهور به علامه فیضی در ۱۳۶۸ق؛ تملک: مراد بن سید عراب حسنی هزار جریبی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج ساغری مشکی، ۲۶۹گ، ۱۹سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۴ - ۱۹۷]

۵۹. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۵۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۰ق؛ جلد: تیماج، ۱۸۵گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۶۹]

۶۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۴۴

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن علی طالقانی، تا: جمعه سلخ ذیحجه ۱۰۲۰ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۵گ،

۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۵ – ۳۲۸]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شرف الدین علی جلدکی، تا: ۲۶ صفر ۱۰۲۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۴۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۶ – ۲۴]

۶۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۲۴

آغاز: برابر

کا: محمود طباطبائی، تا: ۱۰۳۴ق [ف: ۱۱۵]

۶۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۸۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر رمضان ۱۰۳۴ق؛ محشی با نشان «م ن»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷۱گ، ۲۳ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۳۶۰]

۶۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۰

آغاز: الامر من یوم الی یوم و من شهر الی شهر تمر اللیالی لیس للنفع موضع لدی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ ذیحجه ۱۰۴۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ از موقوفات الفت؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲ – ۶۰۷]

۶۵. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: حسین بن ولی بن یعقوب روزافزون مازندرانی، تا: ۲۷ ذیحجه ۱۰۴۴ق، جا: شیراز مدرسه الخانیة [دلیل المخطوطات: ۱ – ۲۲۸]

۶۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۷۹

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن امین الدین حسین کازرونی، تا: شوال ۱۰۴۴ق، به جهت شمسا محمد طالب؛ محمد طالب بن حاجی حیدر اصفهان کتاب را استکتاب و مقابله و تصحیح کرده؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۱۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۲۱]

۶۷. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۶۹۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۸ق؛ تملک: محمد علی گلپایگانی، عبدالغنی یزدی با مهر «الملك لله الغنی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۱۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷۹]

۶۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۲۵

خط: نستعلیق، کا: رفیع الدین اردکانی یزدی، تا: جمادی الاول ۱۰۴۸ق؛ مصحح، محشی؛ تملك: ابوطالب بن احمد حسینی تنکابنی با مهر «عبده ابوطالب بن احمد الحسینی» (بیضی)؛ مهر: «رفیع الدین اردکانی یزدی»؛ واقف: هادی الحسینی، با مهر «عبده هادی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۱۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۲ – ۳۲۰]

۶۹. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۲۸

آغاز: و الله سبحانه ولی الفوز و التوفیق و منه الهدایة الی سواء الطریق و هو حسبی و نعم الوکیل الکلام فی صدر الکتاب

خط: نستعلیق، کا: نادر محمد بن عبدالرحیم نوقانی، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۰۵۰ق، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۰۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۲ – ۳۱۳]

۷۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۹۹

آغاز: قال فی المبادی اللغویة، قوله لان التنکیر بیان لترتیب نهد الکلام؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن عماد الدین محمد عربشاهی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۰۵۴ق؛ صورت وقف کتاب از مال عبدالنبی بن علی نقی زنجانی در ۱۱۵۰؛ تملک: مرتضی محسنی، محمد رضا تبریزی؛ ۲۶۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم[مؤید:۲–۲۵۰]

۷۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۱۱/۱

آغاز: الامکان الخارجی و بالاحتمال الامکان الذهنی و نفی الثانی لاینافی ثبوت الاول؛

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن جرفادقانی، تا: نیمه رجب ۱۰۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵گ (۱ر–۱۰۵ر)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۳ – ۳۱۵]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: کشمیری، محمد باقر بن حیدر، تا: ۱۰۵۹ق؛ کاغذ: نخودی؛، جلد: تیماج ماشی [رایانه]

۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۶۵-۲۴/۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۷ق، جا: گلپایگان (جربادقان)؛ جلد: مقوای کرم عطف تیماج مشکی، ۲۳۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۳ – ۱۵۲۱]

۷۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۱۹-۶/۱۰۹

آغاز: بسمله الحمدلله الذی وفقنا للوصول الی منتهی اصول الشریعة الغر اء وشرح صدورها بنورالله ... و بعد فکما أن المختصر للشیخ الامام جمال الملة و الدین ابن الحاجب؛ **انجام:** وما فیه جهات علی ما فیه جهتان الغیر ذلک من التفاصیل وهذا معنی قوله و فیها ذکر ارشاد لذلک. و الله الهادی سبیل الارشاد والمسئول لنیل العصمة والسداد وهو حسبی ونعم الوکیل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۰۷۲ق؛ مصحح، نسخه بدل آورده شده؛ جلد: تیماج، مشکی، ۲۵۹گ، ۱۵–۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۵۲۰]

۷۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق؛ واقف: والی خراسان، ۱۱۴۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۵۸]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد امین، تا: ۲۲ ربیع الاول ۱۰۷۸ق، جا: کشمیر؛ واقف: حاج میرزا وزیر، اسفند ۱۳۰۹؛ کاغذ: حنایی،

جلد: میشن، ۳۰۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۶ – ۲۴]

۷۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۴

آغاز:برابر؛ **انجام:** نوعاً بدون الاختلاف حکماً و أما مثل أکرم بنی تمیم و ربیعة فظاهر من عطف المفرد لکن المراد و أکرم تمت الکتاب.

خط: نسخ، کا: ابن استاد ولی بیک همدانی، تا: جمادی الثانی ۱۰۸۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۱ – ۲۱۳]

۷۸. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۳۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: یحیی بن حسن بن احمد بن یحیی بن ابراهیم الاسی، تا: پنج‌شنبه ۲۰ ربیع الاول ۱۰۸۸ق، جلد: تیماج سرخ، قطع: رحلی [اوراق عتیق: ۱ – ۲۷۲]

۷۹. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۳۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ – ۶۹۷]

۸۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن عبدالرحمن، تا: ربیع الثانی ۱۱۸۱ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۵۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۸سم [ف مخ: ۳ – ۱۲۷۰]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۳

آغاز: فی المبادی اللغویه لان التفکر بیان لترتیب هذا الکلام؛ **انجام:** برابر

از اول مبحث مبادی لغویه تا آخر ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: سید محمد علی رضوی، در ۱۲۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۱۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۶ – ۲۴]

۸۲. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۱۵۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: علی بن احمد مشهور به خواجه زاده؛ از موقوفات رمضانیه ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج روغنی، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۸۸]

۸۳. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۸۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ یادداشت میرزا محمد خلف رحمن به تاریخ ۷ ذیقعده ۱۲۳۲؛ ۱۳۰گ، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۲ – ۳۷۸]

۸۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۴۱

خط: نسخ، کا: احمد بن علی خونساری، تا: ۱۲۳۳ق؛ ۲۰۰گ، ۲۶سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱ – ۸۷]

۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲۷

آغاز: فانه لابد فیه من حصول مقدمتین؛ **انجام:** موضع لدی ولا للمتقین ثواب لما انا فی زمان لیس منه.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۲۷۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی کشمیری، جلد: مقوا با روکش کاغذ ابری، ۲۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۴۵]

۸۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۶۵-۱۳/۱۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله هو نقص المعنی ای وجود الحکمة المقصورة من الوصف مع عدم الحکم ... واذا تحقق یجاب بابداء المانع وح فهل للمعترض انه یدل علی وجود.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا باروکش پارچه آبی، ۲۳۵گ، ۲۲-۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۵۲۱]

۸۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۶۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ – ۷۰۳]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۸۸

آغاز: مسائل الحرام قوله معناه ان له ترک ایه ماشاء؛ **انجام:** فیجتمع النقیضان.

از اول «مسائل حرام» تا اواسط «مسائل تخصیص بمنفصل»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۲۴]

۸۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** أما نفس الحرمة و الاباحة لازمان لهما و هما متنافیان فیکونان متنافیین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۹۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ – ۸۹]

۹۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۹۵/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور آبی [ف: ۱ – ۴۰۲]

۹۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ مصحح، محشی از مؤلف و دیگران؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ – ۱۲۳]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۹

آغاز: برابر

خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۰۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۲ – ۴۷۹]

۹۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: تملک احمد علوی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۸گ، ۲۲ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۹ – ۳۶۲]

۹۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰-ش/۱۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الملازمه بین المجاز الاخر و محل حقیقته و الحاصل انه فما کانت علاقه احد المجاز بین اشهر و اقوی اواظهر من علاقه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دولت آبادی،

جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۲۵۶گ، ۱۷ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۹۹]

۹۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمد بن شیخ فرید، تا: یک‌شنبه ۱۰ جمادی الثانی، جا: حیدرآباد؛ مصحح؛ تملک: محمد باقر بن حاجی مرادخان خسروشاهی، عبدالله بن حکیم اسماعیل با مهر «یا ابا عبدالله»؛ واقف: مولانا عبدالعظیم خوانساری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۷سم [ف: ۲۵ - ۱۲۷]

۹۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۶/۱

بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۱]

۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** للمسبب سواه و مبنی الاحتیاج

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: اسقاطی، ۲۵سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [رایانه]

۹۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۴۵

آغاز: علی ان من المبادی ما هو اجزاء با تحقیقة کالیتصور؛ **انجام:** و هذا هو الموافق لکلام ... آمدی فمن همنا قیل ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: مشمع [رایانه]

۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد اتفق الفراغ من جمیع

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج دو رویه [رایانه]

۱۰۰. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۳۶]

● حاشیة شرح مختصر الاصول = حاشیة شرح العضدی علی مختصر الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl = ḥāšīyat-u š.-il ʻaḍudī ʻalā muxtaṣar-il usūl

ابهری، سیف الدین احمد، ق۸ قمری

abharī, seyf-od-dīn ahmad (- 14c)

وابسته به: شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰-۷۵۶)

حاشیه‌ای است مفصل و توضیحی بر شرح قاضی عضدالدین ایجی بر مختصر المنتهی ابن حاجب. وی بعد از خطبه درباره کتاب نگاشته است: «فان شرح المختصر فی علم الاصول الذی اعتنی بتصنیفه الاستاد العلامة موضح معالم الدین بزواهر المنقول و المعقول و مزین قلائد الشرع بجواهر الفروع و الاصول عضد الحق و الدین عبدالرحمن بن احمد الایجی قدس الله روحه العزیز و فرغه فی قالب الکمال و البسه حلة الجمال و استخر به روائع الفاظ فائقه ... هذه حواش طالما طمحت الیها عیون الطلبة و فاضت بتمینها السنة الکمله و خطبها قلوب ذوی الاقبال و نفقت حوالیها ریاح الآمال کتبها علی مواضع من الشرح یتفقر الی زیادة ایضاح و یستدعی نوع افصاح.»

آغاز: بسمله، رب یسر و اختم بالخیر یا کریم و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم. الحمدلله الذی شرع الاحکام و ربطها بدلائل کلیة و علل تفصیلیة للاحکام ... قوله الحمدلله الذی برا الانام حمدلله تعالی علی بعض انعاماته ...

[کشف الظنون: ۱۸۵۳/۲؛ بروکلمان ذیل ۵۳۷/۱ و ۲۹۲/۲]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه جمادی الثانی ۷۸۲ق؛ تملک: شیخ احسایی بوده که ابوالقاسم بن علی خریداری کرده، جعفر بحرانی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵) [ف: ۷۶۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۸۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الموفق لاهتداء و السداد و وفقنا الله لما ینفعنا فی الدنیا و الآخره و ختم آجالنا بالسعادة و حقق امالنا بالزیاده انه مجیب الدعوات و مفیض الخیرات

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحمن بن حسن بن محمد بن حسن ایجی، تا: اواخر ربیع الاول ۸۰۹ق، جا: شیراز مدرسه بهائیه؛ واقف: مدرسه فاضلخان؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۹گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۲۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۹۹

آغاز: و هو امر وجدانی و الجزم بوجود العله؛ **انجام:** الموفق لاهتداء و السداد و وفقنا الله لما ینفعنا فی الدینا و الآخره و ختم آجالنا بالسعادة و حقق امالنا بالزیاده انه مجیب الدعوات و مفیض الخیرات

خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۸ و اوایل قرن ۹؛ افتادگی: آغاز (نه برگ)؛ محشی، توسط عبدالعزیز مفتی سقزی در ۲۲ آذر ۱۳۱۰ق در تهران مقابله و تصحیح شده؛ واقف: سید کاظم عصار، دیماه ۱۳۵۴؛ کاغذ: نخودی سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۳گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۳۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۷۱

آغاز: الکلی لاغیر المبین کمنه افراده فان قبل لا یصدق ح قوله و المتحقق فیها الحریة المخضوع الموافقة لها؛ **انجام:** و فی العدد الذی ذکره المصنف فی الترجیح البسیط ارشاد للمتعدد و هدایة الیه و انه ولی المعونة للرشاد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: کاغذی رنگارنگ با مقوا، ۱۵۶گ، ۳۳ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۳۳ - ۴۹۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** والحمدلله علی نعمائه و صلی الله علی رسوله محمد خیر انبیائه و علی آله و صحبه خیر اصفیائه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: وسط وانجام؛ تملك: ابوالحسن محمد محسن رضوی، رفیع الدین محمد حسینی موسوی، ملك احمد بن محمد حسین تونی، محمد کاظم بن عبدالعلی تنکابنی در ۱۰۱۶؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن سیاه، ۱۵۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۲۷/۳سم [ف: ۱ - ۱۷۱]

۶. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۰۵۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مفیض الخیرات هذا آخر ما قصدنا بانشائه و الحمدلله علی نعمائه و صلی الله علی رسوله محمد خیر انبیائه و آله خیر اصفیائه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ ذیحجه ۹۹۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۹سم [ف: ۷ - ۱۹۸]

۷. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۵۳

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد مهدی جرپادقانی (گلپایگانی)، تا: قرن ۱۰؛ ۳۶۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۷]

۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۰ - د

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی القدر الذی ذکره المص فی الترجیح البسیط ارشاد للتعدیة هدایة الیه و الله ولی المعونة للرشاد ... انه مجیب الدعوات و مفیض الخیرات هذا آخرما قصدنا بانشائه و الحمدلله علی نعمائه و صلی الله علی رسوله محمد خیر انبیائه و علی آله و صحبه خیر اصفیائه

نسخه ۲۰ جزء است؛ خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ در پایان آن به خط تازه‌تری دارد: «نجز التحریر و السواد بعنایة الهادی للسداد، وقع الاتمام لقراءة کتاب شرح المختصر للمولی عضد الدین و هذه الحاشیة له ایضا بحمدالله و منه یوم السبت المبارك الثامن و العشرین من شهر ربیع الاول المیمون من شهور سنة تسع و تسعین و تسعمائة من الهجرة المصطفویة صلی الله علیه و سلم»؛ تملك: عبدالله بن شیخ عثمان مدنی، محمد بن ... بن ابراهیم؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا کناره میشن، ۱۲۴گ (۲پ-۱۲۵ر)، ۲۳ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۳۲۲]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۹۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المعنی المناسب ههنا هو الاخیر [کذ] لان اباحه ما اجمع علی

تا اواخر مبحث اجماع؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: فاضلخان، ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: تیماج دار چینی، ۹۴گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۷سم [ف: ۱۶ - ۱۳۱]

۱۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۷

خط: نستعلیق، کا: علی بن محمد کاتب، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۰۰۲ق، جا: اصفهان، به امر سید حسین؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۵]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا یستلزم انتفاء الظن انتفاء القطع

خط: نسخ، کا: عبدالعلی شیرازی، تا: ۱۰۰۸ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۶-۱۳۰]

۱۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۴۷

آغاز: برابر

کا: عزیز بن مطر، تا: ۱۰۲۹ق؛ قطع: خشتی [ف: ۱۱۴]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۲۶

آغاز: برابر **انجام:** و فی القدر الذی ذکره المصنف فی الترجیح البسیط ارشاد للمتعدد و هدایة الیه

خط: نستعلیق، کا: ابوتراب بن محمد قاسم مشهدی، تا: سه‌شنبه ۹ رمضان ۱۰۳۶ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۸۰]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان دل علی اعتقاد الحق اذ الظاهر ان المراد.

تا اواسط مبحث اجتهاد و تقلید است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: فاضلخان، ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۹۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۶ - ۲۵]

● حاشیة شرح مختصر الاصول = حاشیة شرح المختصر = حاشیة شرح مختصر المنتهی = شرح الشرح

/ اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl = ḥāšīyat-u š.-il muxtaṣar = ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il muntahā = š.-uš š.

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ قمری

jorjānī, ʻalī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

وابسته به: شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰-۷۵۶)

حاشیه‌ای مختصر بر شرح عضدالدین ایجی بر «مختصر الاصول» ابن حاجب مصری (-۶۴۶ ق) که به صورت «قوله، قوله» تنظیم شده است، نام محشی به خط قدیم روی برگ اول آمده است و نسبت این حاشیه به میر سید شریف به جهت برخی از نسخه‌هاست و کشف الظنون نیز حاشیه‌ای را به او نسبت کرده است. جرجانی دوبار بر شرح مختصر الاصول عضدی حاشیه زده، حاشیه اولی به حاشیه قدیم و دومی به حاشیه جدید موسوم است هردو حاشیه با عناوین «قوله، قوله» می‌باشد. آغاز حاشیه قدیم عبارت است: «قوله من لطف الله ... یعنی من لطف الله سبحانه بعباده احداث الموضوعات ...» بنابراین آنچه در نسخه‌ها به نام «حاشیه مختصر الاصول» آمده که آغازش با عبارت فوق منطبق است، حاشیة قدیمه بر شرح مختصر است.

آغاز: آغاز ۱: بسمله؛ قوله الحمد لله اردف التسمیة بالتحیة و مفتتح الکلام اقتفاء لما ورد فی الاخبار و اقتداء بطریق الاخیار

آغاز ۲: بسملة قوله: من لطف الله تعالی، یعنی من لطف الله سبحانه لعباده احداث الموضوعات اللغویة فانه ای الله و الفاء

لتفصیل ما فبلها اذ من حقه أن یعقب الجمال لما علم حاجة الناس الی تعریف بعضهم بعضاً و إعلامهم ایاهم مافی أنفسهم و ضمایر هم من أمور معاشهم للمعاملات و المشارکات ...
انجام: و قیل لا فیهما علی الاختلاف فی الاسباب مع انها متفق علیها ذلک ان تخص غیر الشرط الشرعی بما عدا الاسباب و لا یلزم اهمال حالها لانها قد علمت ههنا و الله اعلم. تم.
[کشف الظنون ۱۸۵۳/۲–۱۸۵۷؛ معجم المطبوعات العربیه ۶۷۹/۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۸۲/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۱۶۳/۲]

شرح و حواشی:

۱– حاشیة حاشیة شرح مختصر الاصول؛ طوسی، علی بن محمد (–۸۷۷)

۲– حاشیة حاشیة شرح مختصر الاصول؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰–۹۰۸)

۳– حاشیة حاشیة شرح مختصر الاصول = المحاکمات؛ دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد (–۹۴۸)

۴– حاشیة حاشیة شرح مختصر الاصول؛ تاج الدین حسین بن صاعد (–۱۰)

۵– حاشیة حاشیة شرح مختصر الاصول؛ خلخالی، حسین بن حسن (–۱۰۱۴)

۶– حاشیة شرح مختصر الاصول؛ ساچقلی زاده، محمد بن ابی بکر (–۱۱۵۰)

۷– تعلیقات علی حاشیة شرح المختصر؛ علوی عاملی، احمد بن زین العابدین (–۱۰۵۴)

۸– حاشیة حاشیة شرح مختصر الاصول

۹– حاشیة حاشیة شرح مختصر الاصول؛ خلخالی، محمد بن مصطفی

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۹۷

آغاز: الاعتراضات طاویا کشیخ المقال عن الاطناب؛ **انجام:** و نعم الوکیل.

خط: نستعلیق، کا: حسن بن حاجی ملقب به صدرالدین، تا: ۲۰ رمضان ۷۹۱ق، جا: کرمان؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: شیخ محمد باقر، ۱۱۷۶؛ ۱۵۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف:۶–۲۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۶/۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن محمد بن مولا عبدالکریم، تا: ۸۳۱ق؛ یادداشت خلیل الله بن عبد الغفار فاضل کرمانی؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج، ۱۷۷ص (۱۸۴–۳۶۰)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۹ – ۱۱۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۴۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۴۰ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۵۸گ (۱پ–۵۸پ)، ۲۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۸۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۹۷۵

آغاز: ما بحققه بقدر ما یکن معه بناء المسایل علیه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواسط رمضان ۸۵۲ق؛ افتادگی: آغاز (حدود ۹ برگ)؛ محشی از مؤلف،مصحح، توسط تاج الدین حسین بن صاعد زیر نظر استادش، شیخ منصور راستگو در تاریخ ۱۲ جمادی الثانی ۹۶۹ مقابله شده؛ وقف مدرسه فاضل خان؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۲۶۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۱۳۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۷ق؛ مجدول، مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم مشکی، ۱۴۰گ، ۱۹ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۳۱ – ۴۲۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۷۹

خط: نسخ، کا: عبدالعظیم بن یحیی بن احمد بن عبدالقادر حسنی، تا: دوشنبه ۲۹ محرم ۸۸۰ق؛ محشی با نشان «منه، منه رحمه الله»؛ مهر: اسدالله، حبیب الله، عبدالنبی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی،۶۵گ،۲۱ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۴۴۶]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قبل از ۹۱۳ق؛ محشی به حاشیه مؤلف؛ واقف: سید محمد زمان، ۱۰۲۴ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۱۳۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۳۸

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ تحریری، کا: القائم (..؟) بن عبدالوهاب، تا: ۹۶۸ق؛ محشی از مؤلف و دیگران؛ تملک: سید ابراهیم حسینی ساکن اصفهان فرزند میر سید محمد بیرجندی مورخ ۱۱۸۵، قطب الدین محمد بن علی؛ کاغذ: ترکی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۱۳۶]

۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۹۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۲ جمادی الاول ۹۷۴ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۰۰ص، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲ – ۲۴۲]

۱۰. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۵۹۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ ذیحجه ۹۷۸ق؛ محشی از مؤلف؛ از موقوفات رمضانیه آقا ابراهیم؛ جلد: تیماج سوخت، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۱۵]

۱۱. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۵۹۸/۲

آغاز: برابر۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ ذیحجه ۹۷۸ق؛ محشی از مؤلف؛ از موقوفات رمضانیه آقا ابراهیم؛ جلد: تیماج سوخت، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۱۵]

۱۲. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۸۷/۱
بی‌کا، تا: ۹۸۷ق، جا: قزوین [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۲]
۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۸۳/۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بان لا یکون علی تآلیف الإشکال المذکورة لا بالفعل و لا لاقوة و اما بأن ینعق شرط من شروط الأنتاج کما تقدم بیانه و الله أعلم بالصواب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۹۰ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ کاغذ: شرقی، ۷۴گ (۲پ-۷۵پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۵×۱۳سم [ف: ۳۶ - ۶۴۵]
۱۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۷/۱
خط: نستعلیق، کا: ضیاء الحق موسوی، تا: قرن ۱۰؛ محشی با نشان «منه، میرزا جان، محی الدین، زین الدین، محمد، م ن، یعقوب بن احمد، سید»، مقابله شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ (۲پ-۶۴ر)، ۲۱سطر (۶×۱۱/۵-۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۶۶]
۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۳
آغاز: برابر۱ **انجام:** ما قیل من انه ح یدل قوله و قیل لافیها کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی به حاشیه مؤلف؛ واقف: مرتضی قلیخان، ۱۳۴۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن مشکی، ۱۴۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۳۷]
۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۴۱
آغاز: برابر۱ **انجام:** الفعل بدون اللازم العقلی او العادی فالملازمه ممنوعه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی به حاشیه مؤلف و سیف ابهری؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۱۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۳۸]
۱۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۷/۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: ضیاء الحق موسوی، تا: قرن ۱۰، جا: مشهد رضوی، برای استاد خود خلیل الله قزوینی؛ محشی با نشان «منه، شرح مطالع، م ن»، مقابله شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ (۶۴پ-۱۴۳پ)، ۲۱سطر (۶×۱۱/۵-۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۶۶]
۱۸. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۸۰
آغاز: برابر۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی به حواشی «منه»؛ تملک: عبداللطیف، شیخ عیسی جزائری؛ مهر: «عبده محمدصادق ۱۱۶۴»؛ ۵۶گ، ۱۸ سطر، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: - ۱۵]
۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۵۵
آغاز: جل جلاله بصفات ذاته و افعاله؛ **انجام:** لا فرق بین الجمع المنکر و المثنی مؤثرا فی ان یکون ...
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی؛، جلد: تیماج [رایانه]
۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۸۳/۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** قوله: یاتی الفعل بدونه عقلاً و عادةً، تفسیر للمقدور فلیس المراد منه کونالمقدمة فی نفسها مقدوره بل ان الفعل مقدور بدونها ممکنة الأتیان به مع عدمها عقلاً و عادة و فیه مع قوله لکن الشارع جعله شرطاً للفعل ...
تذکر: در فهرست این رساله به نام «حاشیة مختصر منتهی السؤل» آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی عطف پارچه خاکستری، ۷۰گ (۷۶پ-۱۴۵پ)، ۲۱ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳۶ - ۶۴۶]
۲۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۳۰
آغاز: برابر۲
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف؛ خط: نستعلیق، کا: جلال الدین حسن حسینی عریضی دارالسلامی، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ تملک: ... بن علی نقی تبریزی به سال ۱۱۴۸؛ ۱۹۸ص [عکسی ف: ۷ - ۲۳۵]
۲۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۴ فیاض
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، ۱۹ سطر (۹×۱۲) [ف: ۴۸]
۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۶۷-۵۹/۸۷
آغاز: برابر۲
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر مدور بزرگ برای وقف نسخه و تاریخ ساخت مهر ۱۰۵۶ است؛ ۱۳۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۲۵]
۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۶
آغاز: احوالها الجزئیه المندرجه بحسب القواعد الکلیه کسایر الفروع من اصولها قوله قد ذکر من مبادی؛ **انجام:** الصلوة حرمتها معها و جوازها دونها قوله و اما الثانی
خط:نسخ،کا:احمد بن جلال الدین جهرمی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛مصحح،محشی از مؤلف؛کاغذ:نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۱۳۸]
۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۶۶
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ مهر: «الشریف ابوالحسن بن زین العابدین» (مربع)، «محمد یوسف الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۸۹]
۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۲۸-۱۵/۱۶۸
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** قوله و لیس قوله متعلقا بقوله فعل رد لما ذهب الیه غیره من الشراح فانهم جعلوا الاعادة قسیمة للاداء و

جعلوا.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۲۴]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ مصحح؛ واقف: سید علیخان، ۱۲۷۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: میشن مشکی، ۱۱۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۱۳۵]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۵
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** فی عبارة المتن فی صدر المسئلة فان قوله و غیر شرط
از مبحث الفاظ تا آخر؛ خط: نسخ و نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی از مؤلف، مصحح؛ واقف: ملا موسی؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن مشکی، ۹۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۳۷]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۹۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ملا علی محمد بن حاجی محمد، ۱۲۴۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی،۱۱۳گ،۱۶سطر(۴/۵×۱۱)،اندازه:۱۰×۱۹سم[ف:۱۶ - ۶۷۴]

۳۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۹
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و اما بان یفقد شرط من شروط الانتاج کما تقدم بیانه تم مبادی المنطق
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»؛ تملک: محمد بن اسماعیل؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۲گ، ۱۴-۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵۲۹]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۸۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲۴ - ۲۴۲]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۴۹
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و اما بان یعقد شرط من شروط الانتاج کما تقدم بیانه و الله تعالی اعلم قد تم المبادی الکلامیه من الحاشیة القدیمه.
کتاب حاضر بخش مبادی کلامی از حاشیه قدیم میر سید شریف است بر شرح مختصر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی از مؤلف با نشان «منه»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۵ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۸۳۰]

۳۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۶۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۸۵]

۳۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۱۳۵/۲-۵۲۸۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تازه، ۲۱ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۰۳]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۱۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «س، منه ره، منه قدس سره»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۴گ، ۱۸سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۰۰۹]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۴/۷ کر
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و هو ان یکون خارجاً عن الاشکال و ذلک اما بأن لایکون علی تألیف الاشکال المذکورة لا بالفعل و لا بالقوة و اما بان یقصد شرط من شروط الانتاج کما تقدم بیانه، تمت
خط: نسخ و تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، سال ۱۱۰۱ق (بخش نونویس)؛ محشی با نشان‌های «م د، منه رحمه الله، محیی الدین، قاسم عفی عنه، شهری و ...»، برگ‌های ۲۳۳ر-۲۳۹ر نونویس می‌باشد با تاریخ کتابت سال ۱۱۰۱ق، که قاعدتاً بایستی ۵۰-۱۰۰ سال متأخرتر از زمان کتابت اصل نسخه بوده باشد؛ مهر: «شیخ محمد آغاز زاده احمد سعید افندی و قفدر ۱۳۱۰» (گرد)؛ کاغذ: سمرقندی تحریری نخودی، زرد و سفید و فرنگی، ۴۶گ (۱۹۴پ-۲۳۹ر)، ۲۳ سطر (۷/۵-۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۲۵]

۳۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۵۸
آغاز: من لطف الله و انعامه فلنتکلم علی حدها و اقسامها و طریق معرفتها و ابتداء وضعها؛ **انجام:** برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکاظم بن عبدالعلی تنکابنی، تا: شنبه ۶ رجب ۱۰۰۳ق، جا: کربلا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با رموز «ع ظم» (= عبدالعظیم بن عبدالعلی تنکابنی)، «ق س سلمه الله»، «منه» و ...، توسط یکی دیگر از فضلا در پنج‌شنبه هجدهم ذیقعده ۱۰۰۴ در حائر شریف حسینی تصحیح شده؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۶۵۸ - ۷۳]

۳۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۶ق (یا ۱۰۶۰ ق)؛ محشی؛ ۵۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۳]

۳۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۲۱/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۰۷ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: چرم زرد، ۵۵گ (۴۳پ-۹۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۲ - ۱۳۰]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۱۴/۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و أما بأن یعمل شرط من شروح الانتاج کما تقدم بیانه، و الله أعلم بالصواب.
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: علی، تا: ۲۳ رمضان ۱۰۱۲ق، جا: حیدرآباد؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۰گ (۱پ-۵۰ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۱۵]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۱۴/۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: علی، تا: ۲۳ رمضان ۱۰۱۲ق، جا: حیدرآباد؛ از روی نسخه مولانا حسن‌شاه بقال شاگرد مؤلف نوشته شده، در پایان کتاب اجازه‌ای است که محمد مؤمن بن شرف الدین علی حسینی به تاریخ ۱۰۱۴ برای شیخ محمد بن علی ابن خاتون عاملی نوشته؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۱گ (۵۱پ-۱۱۱پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۱۵]

۴۲. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۰۰
کا: محمود بن حسام الدین جزایری، تا: ۱۰۱۶ق [اوراق عتیق: ۱- ۲۴۴]

۴۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۷۳
آغاز: برابر۱
بی‌کا، تا: ۱۰۱۷ق، قطع: خشتی [ف: ۱۱۵]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۶
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ ربیع الاول ۱۰۲۱ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه» و «ص» و «م ن»، «س احمد سلمه تعالی»،«۱۲»، «ح س»؛ مهر: «یا رفیع الدرجات ۱۰۱۵» (بیضی)، «افوض امری الی الله عبده حسن حسینی ۱۳۰۳ه»(بیضی)؛کاغذ:شرقی، جلد: مشمعی قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۱۵ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۳۱ - ۴۳۷]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۴
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۰۲۲ق، جا: تبریز؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ واقف: محمد رحیم، ۱۲۷۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج زرشکی،۲۰۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۳۴]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۵۳
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: غیاث الدین محمد موسوی ابرقوهی، تا: ذیعقده ۱۰۲۴ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۳۵]

۴۷. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۱۶۱
آغاز: برابر۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۲۸ق؛ محشی با نشان «منه» و غیره؛ مهر: محمد باقر بن محمد تقی موسوی (بیضی)؛ ۱۷سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰۶]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۴
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن محمد حسینی، تا: ۱۰۳۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۷۵گ، ۲۲ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۷۹]

۴۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۳۲/۱
کا: عماد بن سید غلامعلی حسینی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ رجب ۱۰۳۸ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح، محشی؛ تملک: میر محمد حسینی استرآبادی در ۱۰۳۵، عماد حسینی استرآبادی؛ جلد: چرم قرمز، ۱۲۴گ (۲پ-۱۲۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [مؤید: ۱ - ۳۴۹]

۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۳۳
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن محمد خفری، تا: نیمه ذیحجه ۱۰۳۹ق، به دستور مولانا حسین شیرازی؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ تملک: محمد مهدی بن محمد حسین حسینی، میرزا محمد هاشم روضاتی؛ نشانی امانت میر محمد باقر بن میر محمد مهدی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۲۴ - ۳۰]

۵۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۱۵/۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** مقدمیته علی ثبوت النتیجة و من هذا القلیل اما بمرتبة أو مراتب ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۴۰ق؛ جلد: چرم قرمز، ۵۵گ (۱پ-۵۵پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [مؤید: ۱ - ۳۳۷]

۵۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۹۹
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: صالح بن عبدالکریم بن حسن بحرانی، تا: ۳۰ جمادی الثانی۱۰۴۲ق، جا: شیراز مدرسه خان؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲-۲۴۲]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۳۰/۲
خط: نستعلیق، کا: عیواظ [کذ] بن محمد، تا: اواخر رمضان ۱۰۴۸ق، جا: کوبری؛ کاتب تنها هفت برگ اول کتاب را استنساخ نموده؛ کاغذ: شکری و نخودی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۰/۳سم [ف: ۱۶ - ۲۸۶]

۵۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۲/۲
آغاز: برابر۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ یادداشت بیع از مختار بن میرزا مورخ ۱۰۴۹ق آمده؛ جلد: تیماج تریاکی رنگ، ۹۳گ، ۲۸ و۳۰ سطر (۷×۱۲) [ف: ۲ - ۱۸۰]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۸۰
آغاز: برابر۱ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق، جا: اصفهان؛ محشی به حواشی مؤلف؛ ۱۷۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۳]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۵۱
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۸۷/۲
آغاز: اللفظ الآخر علی هذا التقدیر یوضع له لفظ ثالث و هلم جرا و لو سلم عدم ... وضع الالفاظ بازاء الالفاظ الی ... بناء اعلی جواز الوضع للبعض دون البعض

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۸ جمادی الثانی ۱۰۵۸ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ (۷۵ر–۱۶۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۰۲]

۵۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۷۶-۱۵/۲۱۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ایضا لو نعت اوله لما خار بآخرة والله اعلم بالصواب هذا آخر الحواشی الجدیدة الشریفة لشرح المختصر العضدی الحمدلله علی التوفیق للاتمام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۱ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۵۲۴]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۲

آغاز: و اعلم انه قد وجد فی کثیر من النسخ؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن ابوتراب گلستانه، تا: ۱۳ ذیحجه ۱۰۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا با روکش پارچه اخری، ۹۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۱۳۶]

۶۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۰-۲/۱۹۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** اشارة الی النتیجة والتنا فی الی شرط الله نتاج کیف وتعدد النتائج قد فصله فیما بعد بمالاحاجة معه الی هذا الاجمال

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی به امضاء «منه ره»؛ مهر: «وانا افضل المرسلین ۱۰۶۳»؛ تملک: محمد افضل، محمد شریف بن شمس الدین محمد؛ جلد: تیماج سرخ، ۵۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۱۵۲۴]

۶۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۳۱/۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

بدون مقدمه و دیباچه به توضیح اصل متن پرداخته شده ؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: علی بن شاه حسین گیلانی، تا: اواسط ربیع الاول ۱۰۶۷ق؛ محشی به لفظ «منه»؛ واقف: مهدی دهقان، ۱۳۹۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۵ – ۵۱۲]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۱۳

بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق [د.ث. مجلس]

۶۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۵/۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: شاه محمد، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۰۷۴ق؛ محشی به حواشی منه؛ مهر: «عبده شاه محمد» (بیضی)، «عبدالحی الرضوی» (چهارگوشه)؛ واقف: والی خراسان، ۱۱۴۵ق، با مهر «حسن الظن بالله حسین» (شش ضلعی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۵۸]

۶۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶-ح/۵۹۶

آغاز: جل جلاله بصفات ذاته و افعاله المتعلقة بالدین کارسال الرسل و انزال الکتب؛ **انجام:** قد انتهت هذه القطعة الاخیره من الحواشی القدیمه علی شرح المختصر العضدی من مولفات السید الشریف العلامه الحمد لله ... نمقه العبد ... محمد حسین بن محمد صالح المازندرانی فی شهر ذی الحجة الحرام من شهور سنه ۱۰۷۷ مهر شعاع

خط: شکسته نستعلیق ریز، کا: محمد حسین بن محمد صالح مازندرانی، تا: ذیحجه ۱۰۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ تذکر: قدیم بودن حاشیه به استناد انتهای نسخه تعیین شد؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ، ۱۷ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ – ۱۸۸]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

از مبحث الفاظ تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۰ق؛ واقف: مرتضی قلیخان، ۱۳۴۰ق؛ کاغذ: حنایی روشن، جلد: میشن مشکی، ۷۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۱۶-۱۳۶]

۶۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۳/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و ان اضیفت الی جزء من اجزائه تسمی رؤیة ذلک الجزء

خط: رقعی، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۸گ (۳۱پ–۱۱۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۲۰]

۶۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۲۶/۲-۲۵/۱۱۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** وتعدد النتائج قد فصله فیما بما لاحاجة معه إلی هذا الاجمال تمت.

کا: نجم الدین بن محمد بن عبدالرضا حسینی جزایری، تا: ۱۰۸۸ق، جلد: تیماج مشکی، ۶۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۵۲۴]

۶۸. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۸۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ جمادی الاول ۱۰۸۹ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: شیخ ابومحمد با مهر «عبده ابو محمد» (بیضی)، محمدمهدی بن محمدجعفر گلستانه ورنوسفادرانی ماربین با مهر «عبده محمدمهدی گلستانه» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف مخ: – ۷۳]

۶۹. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲۴۰/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** یقصد شرط من شروط الانتاج کما تقدم بیانه و الله اعلم سنه ۱۰۹۴

بی‌کا، تا: ۱۰۹۴ق؛ محشی؛ ۱۰۶ص، ۱۹ سطر [ف: ۱ – ۲۱۳]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۴۷

خط: نسخ، کا: محمد کریم همدانی، تا: شوال ۱۰۹۵ق [مختصر ف: – ۲۸۷]

۷۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۰۸/۲-۹/۵۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** وهو ان یکون خارجاً عن الاشکال و ذلک اما بان یفقد شرط من شروط الانتاج کما تقدم والله اعلم مبادی اللغة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با حواشی «م ن» و «محیی الدین» و «احمد» و «چلبی»؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۰گ، ۱۵–۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۵۲۳]

۷۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۹/۲
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** فسر المفردین ههنا بالطرفین و اراد بهما الموضوع و المحمول ...
خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد بن بکر بن عبدالرحمن بن سلیمان، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان «منه» و جز آن؛ مهر وقف با عبارت «وقف کتب خانه داماد شیخ شیروانی ۱۲۸۳» (مدور)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع مشکی، ۶۲گ (۲۸–۸۹)، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۰ – ۹۵]

۷۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۶۲
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
از آغاز تا آخر مبحث مقدمه واجب را دارد و شامل دیباچه و مبادی کلامیه، و مبادی لغویه ... تا مقدمه واجب می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: ابوطالب بن ابی تراب، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ:، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷ سطر (۴/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۴ – ۲۱۱۴]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲۳
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و لایلزم من عدم هذا وجود ذاک و بالعکس کما سیاتی
از اول کتاب تا مبادی اللغویه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: حنایی، ۵۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۳۸]

۷۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۶گ (۲پ–۶۷ر)، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۱ – ۲۳۸]

۷۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۷۳
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پایان صفر ۱۱۲۵ق؛ محشی به حواشی «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۴گ، ۲۱ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۴۷۳]

۷۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۴۷/۳
آغاز: برابر۱
خط:نستعلیق،کا:ملا محمد حسین نوری، تا: ۱۱۲۹ق [ف: ۵ – ۲۶۷]

۷۸. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ تملک به تاریخ ۱۱۴۱ [دلیل المخطوطات: ۱ – ۲۲۸]

۷۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۳ فیاض
خط: نستعلیق، کا: خضر موله ابن فرج الله، تا: ذیحجه ۱۱۵۱ق؛ محشی با رمز «ح ی مدظله العالی» و «خضر» و «منه» «م ن»؛ مهر: «خاک ره آل محمد خضر»؛ کاغذ سپاهانی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۷ سطر (۴/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۴۷]

۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۵ کر
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و هو ان یکون خارجاً عن الاشکال و ذلک اما بأن لایکون علی تألیف الاشکال المذکورة لا بالفعل و لابالقوة و اما بان یفقد شرط من شروط الانتاج کما تقدم بیانه، تمت
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۶۱ق، جا: استانبول؛ مصحح، محشی با نشانای «قاسم، عبدالرحمن، منه، محمد بن جزری، م ن، مق، جلیل، محلی، خلخالی، چلبی رحمه الله، ملاحسین رحمه الله و ... ؛ کاغذ: فرنگی نخودی نازک، جلد: مقوایی با روکش کاغذی کرم، ۹۳گ، ۲۱سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۰/۲ – ۳۲۵]

۸۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۱
آغاز: برابر۱، **انجام:** من ان الحاصل تحقیق الشارح ان تعدد اللازم اشارة الی النتیجة و التنافی الی شرط الانتاج کیف و تعدد نتایج فقد فضله فیما یعد بما لاحاجة معه الی هذا الاجمال
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی، با علامت بلاغ؛ مهر: «محمد جلیل» (بیضی)؛ انتقال از حاج حسن بهبهانی در ۱۱۸۸ق در مدرسه حکیم؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۲۳گ،۲۹سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۲ – ۷۱۴]

۸۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۶۳
آغاز: و صفات ذاته وافعاله المتعلقة بالدنیا ... قوله؛ اقدرهم یعنی لماعلم الله سبحانه احتیاج الناس؛ **انجام:** لانها قدعلمت کلها هاهنا. قد فرغ من تسوید هذه الحاشیة الشریفیة المتعلقة بالشرح المختصر العضدی، العبد ... محمد ابراهیم هزار جریبی فی لیلة السبت ذیحجه ۱۱۹۸ق.
خط: نستعلیق، کا: محمدابراهیم هزارجریبی، تا: شنبه ذیحجه ۱۱۹۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۸۳گ، ۲۱سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ – ۲۲۸]

۸۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۵۵
آغاز: برابر۱
از آغاز تا آخر بحث مقدمه واجب؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ، ۱۴ و ۱۹ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ – ۷۴۲]

۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۵۴
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ با سرلوح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف گالینگور مشکی، ۱۸۵گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۹ – ۲۴۱]

۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۶۰/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع قزوینی، تا: ۱۲۹۰ق؛ محشی؛ هفت بند مولی حسن کاشی نیز در حواشی نسخه به خط جدید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۷۴۳]

۸۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۷۹
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۸۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۰۶/۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و ذلک اما بأن لایکون علی تألیف الاشکال

المذکورة لابالفعل و لا بالقوة و اما بأن فقد شرط من شروط الانتاج کما تقدم بیانه و الله اعلم.
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زیتونی، ۵۴گ (۱پ-۵۴ر)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۲۰۶]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۶۴
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۸۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۰۰۹
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۶سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۶سم [رایانه]

۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۲۴
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** عدم الحذف النهی فی التوجیه الاول. تمت الکتاب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: مقوا [رایانه]

۹۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۶۴/۱
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ابعاد متن: ۹×۱۳/۵، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۹۱۰]

۹۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۸
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده الراجی لطفعلی»؛ وقف‌نامه نظر علی بن محسن گیلانی از مالکین نسخه به همراه مطلبی در شرح حال نظر علی گیلانی و فهرست تألیفات وی توسط لطفعلی به سال ۱۳۲۹ و به خط حمایلی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ، ابعاد متن: ۵×۱۰، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۲]

۹۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۵۸
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۰گ، ۱۶-۱۷ سطر (۷×۱۶)، اندازه:۱۳×۲۳سم [ف: ۱۴ - ۶۶]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۲۷
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
از اول مبحث مبادی لغویه تا آخر مبحث مقدمه واجب؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ از دو کاتب؛ ۶۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۳]

۹۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۴۷/۱-۵۸/۹۷
آغاز: برابر۲
نام کتاب و مؤلف به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰۰گ (۱-۱۰۰)، ۱۹-۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۲۷]

۹۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۴۸/۷
آغاز: برابر۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۵۷]

۹۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۹۳/۴
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
نام مؤلف به استناد آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۹۱گ (۶۲پ-۱۵۲پ)، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [مؤید: ۲ - ۱۰۳]

۹۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۷۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی برسم «آقا جمال»؛ جلد: عادی، ۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۳۸۰]

۹۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۱۵/۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۱۰۲گ (۵۶پ-۱۵۷ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [مؤید: ۱ - ۳۳۸]

۱۰۰. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۲۹/۱بخش یکم
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** لازم لطلوع الشمس الموجود موجود ینتج النهار موجود ...
خط: نسخ ترکی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شیری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۹گ (۲پ-۲۳۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۷۳]

۱۰۱. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۳۸
آغاز: برابر۲، **انجام:** برابر
خط:ثلث،بی‌کا،بی‌تا؛مهر: «یا علی ادرکنی» (بیضی)؛ واقف: محمد حسن بن علی، سال ۱۳۱۸، با مهر «محمد حسن بن محمد علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۲سم [ف: ۱۶۹]

۱۰۲. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۳۶۳/۲
آغاز: برابر۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۸۳]

۱۰۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۸۱/۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** علی الاختلاف فی الاسباب مع انها متفق علیها ... هذه الحاشیة الشریفة بعون الله و حسن.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۴۵]

۱۰۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱-۷/۱۷۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد امیر حسنی حسینی طباطبائی، بی‌تا، دارای علامات بلاغ، مصحح، محشی با حواشی «منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۲۴]

۱۰۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱ /۸۱۲۲-۵۵/۹۲
آغاز: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۲۴]

۱۰۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۱۵

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن هدایت الله لاهیجی، تا: رمضان؛ محشی با نشان «منه»؛ مهر: «الواثق بالله الغنی محمد حسین الحسنی الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۹۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۴]

۱۰۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۷۹/۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** کیف و تعدد النتایج قد فصله فیما بعد بما لا حاجة معه الی هذا الاجمال و الله تعالی اعلم بحقائق الامور و الاحوال قد تمت الحواشی الجدیدة للسید الشریف العلامة علی شرح مختصر ابن الحاجب للمولی المحقق العلامة عضد الشریف الایجی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۹۱گ (۱-۱۹۱)، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۴۲۸]

● حاشیة شرح مختصر الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl

سامسونی، حسن بن عبد الصمد، - ۸۹۱ قمری

sāmsūnī, hasan ebn-e ʻabd-os-samad (- 1486)

وابسته به: شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰-۷۵۶)

اهدا به: سلطان محمد خان

حاشیه‌ای است با عنوان «قوله، قوله» بر شرح عضدالدین ایجی بر مختصر منتهی السول و الامل فی علمی الاصول و الجدل ابن حاجب (۵۷۰-۶۴۶ق). مؤلف در مقدمه آورده است که این حواشی را با استفاده از حواشی سید شریف علی بن محمد جرجانی (۷۴۰-۸۱۶ق) بر مختصر ابن حاجب نوشته و همچنین از مراجعه به حواشی و شروح دیگر نیز کوتاهی نکرده است.

آغاز: احمدک اللهم یا اهل الحمد و الثناء ... فیقول الفقیر الی الله تعالی الغنی، الحسن بن عبدالصمد السامیسونی جعل الله خیر ایامها یوم اللقاء وحشرمع ...

انجام: قوله لعدم التنافی المقتضی لذلک. قیل انتفاء المقتضی المعین انما یستلزم انتقاء مقتضاه ان لو انحصر فیه و کانهم یدعون فیه البداهة. هذا آخر ما اوردناه ...

[کشف الظنون ۱۸۵۶/۲؛ معجم المؤلفین ۳و۴: ۲۳۶]

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۹۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله لصدق حده علیه وهو تحویل مفردی القضیه علی وجه یصدق علی تقدیر صدق الاصل وفیه رد علی الفاضل التفتازانی حیث قال تفسیر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ و ۱۰۸۴ق؛ مهر تملک: مظهر الهی فیض عمر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۱-۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۶۹]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۴۹۰/۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۷۱]

۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد شریف خطیب ملقب به کاظم، تا: اوایل جمادی الاول ۱۱۰۶ق؛ مهر: «لا اله الله اله الملک الحق المبین احمد» (بیضی)، «العبد محمد حسین بن محمد الرضوی» (چهارگوش)، «عبدالراجی داود الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج تریاکی، ۸۴گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۳/۵) [ف: ۳۰]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله لصدق حده علیه و هو تحویل مفردی القضیه علی وجه یصدق علی تقدیر صدق الاصل و فیه رد علی الفاضل التفتازانی حیث قال تفسیر

خط:نسخ هندوستان، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با امضای «منه»، مجدول؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: مقوایی، روکش کاغذی ابری، ۱۰۹گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۲۰]

● حاشیة شرح مختصر الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl

مقدس اردبیلی، احمد بن محمد، - ۹۹۳ قمری

moqaddas-e ardabīlī, ahmad ebn-e mohammad (- 1585)

وابسته به: شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰-۷۵۶)

نام مؤلف در آغاز کتاب نیامده اما در آخر تألیف اشاره شده است که: «کتبته فی اوایل شهر رمضان المبارک احمد الاردبیل فی مشهد مولا امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب صلوات الله و سلامه علیه، لعنة الله علی اعدائهم و انشاءالله سنکتب حاشیه کامله علی هذا الکتاب من اوله الی اخره فانی قد طالعته مرارا و خطر ببالی ما فیه من التناقض و عدم العلم بمذاهب الناس خصوصا الشیعه و غیرها». مرحوم آقا بزرگ طهرانی در کتاب الذریعة (۶: ۱۲۹) مقدس اردبیلی را از جمله حاشیه‌نویسان بر شرح مختصر دانسته که نسبتاً با این نسخه مطابقت دارد. به هر تقدیر کتاب حاشیه‌ای مختصر با عناوین «قوله» بر مبحث اجماع از شرح مختصر المنتهی عضدالدین ایجی.

چاپ: ضمن هفده رساله مقدس اردبیلی، قم، کنگره بزرگداشت مقدس اردبیلی، ۱۳۷۵ش

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۷۲

آغاز: هذه تعلیقات علی مبحث الاجماع من کتاب شرح مختصر ابن حاجب للعضد قوله فی تعریف الاجماع و الدینوی فی کون

اتفاقهم علی امر دینوی محض بحیث لا یرجع الی عمل شرعی؛ **انجام:** لکن بمقتضی ما لایدرک کله لا ترک [کذ] کله کتبت هذا المقدار

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: حنایی کشمیری، ۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۵۰]

۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۷۰/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ (۶۷پ-۷۷ر)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم[ف:۲-۱۴۶]

● حاشیة شرح مختصر الاصول = حاشیة شرح مختصر المنتهی = حاشیة شرح العضدی علی مختصر ابن الحاجب / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl = ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il muntahā

میرزا جان باغنوی، حبیب الله، - ۹۹۴ ؟ قمری

mīrzā jān-e bāqnavī, habīb-ol-lāh (- 1586)

وابسته به: شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰-۷۵۶)

حاشیه‌ای است مفصل توضیحی در عناوین «قوله» بر کتاب «شرح مختصر المنتهی» عضدالدین ایجی. ضمناً صاحب ریحانة الادب این حاشیه را با کتاب «الردود و النقود» تألیف اکمل الدین بابرتی، یکی پنداشته است. به کلام شیخ الرئیس و محقق شریف و نیز به کتاب شرح الشرح سید شریف بسیار اشاره می‌کند و به مذهب اشاعره اشاره می‌کند.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی جعل لک اجتهاد فی فروع الدین المبین منوطاً باحکام الاصول ... من لطف الله تعالی احداث الموضوعات اللغویة هذا الکلام یدل بظاهره علی أن الاصوات والحروف مخلوقة الله تعالی ولاینافی ذلک قوله اقدرهم علی الصوت

انجام: بل بأن أوجبها دائماً ثم رفعها فی ضمن رفع الجمیع کانه قال جمیع احکامی مرفوعة عنکم حتی معرفة هذا الحکم

[الذریعة ۱۲۹/۶ و ۱۳۰؛ کشف الظنون ۱۸۵۳/۲]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة حاشیة الباغنوی علی شرح مختصر الاصول عضدی؛ آقا جمال خوانساری، محمد بن حسین (-۱۱۲۵)

۲- شبهه حسن و قبح = رسالة فی الحسن و القبح = الجبر و الاختیار = مغالطة الأشاعرة ضد المعتزلة و الامامیة؛ وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل (۱۱۱۸-۱۲۰۵) (۲ عنوان)

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۱۹

آغاز: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی از مؤلف وغیره؛ در سنه ۱۲۷۰ داخل کتابخانه اعتضادالسلطنه شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۲۸۳ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [سپهسالار: ف: ۱ - ۵۷۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله: فیجب معرفته. فان قلت ... (پس از ۱۳ سطر:) و قدار تفعت جمیع التکالیف التی سواهما فیثبت انه لم یبق شیء من التکالیف و هو المعنی بنسخها و

خط: نستعلیق ریز و خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، یک سر لوح، با مینیاتور نسبتاً عالی، محشی با نشان‌های «منه رحمه الله»؛ تملک: ابن محسن الحسینی محمد جعفر فی ربیع الثانی ۱۲۶۸؛ کاغذ: ترمه اصفهانی نخودی، جلد: مقوا رویه تیماج قهوه‌ای، ۲۸۲گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۲سم [ف: ۱۷ - ۱۷۸]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۹۳

آغاز: قضیة العقل لامن تقدیر الشرع فان اجیب بان التقدیر یقتضی التعیین و لوبوجه و البقیة ممتازة؛ **انجام:** وان قام الدلیل القطعی علی التمسک به ففساده ظاهر اذ لامانع منه الا الدور وقدعلم دفعه.

خط: نستعلیق، کا: رجب علی بن خواجه علی مازندرانی، تا: دوشنبه پایان شوال ۱۰۰۵ق، جا: اصفهان مدرسه شیخ لطف الله؛ ربعی [نشریه: ۷ - ۱۴۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۳۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد کاتب شیرازی، تا: ۲۱ ربیع الاول ۱۰۳۳ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: سید محمد بن محمد باقر بن امیراسماعیل که شجره نامه خود را تا امام زین العابدین علیه السلام ذکر کرده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۴گ، ۲۷سطر، اندازه: ۱۲/۴×۲۳/۷سم [ف: ۴۱ - ۱۸۸]

۵. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بن معصوم علی خطیب عبدالعظیمی، تا: ۱ صفر ۱۰۳۸ق، جا: مشهد عبدالعظیم علیه السلام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶/۵سم [ف مخ: - ۷۲]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۴

آغاز: الکلام فی الادلة الشرعیه و الاستدلال سیجی انه ثلثه التلازم وشرایع من قبلنا و الاستصحاب و قیل و الاستحسان وقیل بل المصالح المرسله راجعة الی الکلام النفی ذهب الامدی و جمیع الشارحین الی ان مرجع الکل الی کلام الله القدیم؛ **انجام:** برابر نیمه دوم کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن محمد صالح اصفهانی، تا: دوشنبه محرم ۱۰۴۲ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۰۰گ، مختلف السطر [ف: ۲ - ۷۰۴]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۵

آغاز و انجام: برابر

از مبحث مبادی لغویه تا آخر مبحث نسخ؛ خط: نستعلیق مخلوط

به شکسته، بی‌کا، تا: ۱۸ جمادی الثانی ۱۰۴۳ق، مصحح، محشی به حاشیه مؤلف؛ واقف: علینقی وزیر وظایف، ۱۳۴۸؛ کاغذ: حنایی کشمیری، جلد: میشن لاکی، ۲۵۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۱۳۹]

۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۴۴

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالفتح بن ابی القاسم حسنی استرابادی، تا: دو شنبه ۲۲ جمادی الاول ۱۰۴۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: ساغری مشکی، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رشت و همدان: ف: – ۱۳۱۵]

۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۴۶۴

آغاز: برابر

کا: محمد رضا شیرازی، تا: چهارشنبه ۲۰ جمادی الاول ۱۰۵۶ق؛ قطع: وزیری [ف: ۱۱۶]

۱۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۸۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمد شریف حسنی خوافی، تا: صفر ۱۰۵۹ق؛ محشی؛ کاغذ: نباتی و بعضاً نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۵ – ۲۸۵]

۱۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۱ق؛ ۲۵۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱ – ۸۶]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲۲

آغاز: بالکلی الطبیعی یظهر من النزاع فی الوجود الذهنی و هذا الکلام منه ملخص ما ذکره العراقی فی المستقصی؛ **انجام:** برابر

بخش پایانی کتاب، مشتمل بر مباحث عام و خاص و نسخ؛ خط: شکسته نستعلیق و نسخ، کا: محمد باقر فرزند اسماعیل حسینی، تا: رمضان ۱۰۶۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ واقف: مرحوم حاج سید ابوالفضل خاتون آبادی؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمعی قهوه‌ای، ۵۹گ، ۲۲ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳۰- ۵۷]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۰۹

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمد صالح یزدی، تا: ۱ ربیع الاول ۱۰۶۶ق؛ مجدول، با کمند زر و مشکی؛ تملک: محمد جعفر بن محمد مهدی هرندی در ۱۱۶۱، محمد مهدی بن رضی الدین محمد هروی،عبدالله بن عبدالرحیم؛کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد، ۱۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۷۲]

۱۴. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۹۷

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۶۶ق، [ف: ۳۹]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۱۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم اغفرله و لو الدی و لجمیع المخالفین و المشتملین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۳سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۶سم [رایانه]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد تقی محمد حسین، تا: ۱۰۷۸ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۰۹/۱

آغاز: بسمله قوله فبذکر الهیئة یخرج ما یبین الذات کالتمییز اشار الی ان المراد بالهیئة ما یقابل الذات و هو معنی الصفة و الحال و فی خروج التمیز بذکر الهیئة مطلقاً تامل؛ **انجام:** الحمدلله علی تمام الاصباح بعد الظلام المحوج الی المصباح و نرجوا الانتظام به فی سلك دعاء الطلبة الصلحاء فی الصباح و الرواح تمت

توجه: انجام نسخه با «شرح رساله الاستعارة» اسفرائینی منطبق است !!؛ خط: نسخ، کا: محمد رحیم بن حیدر حسین هروی، تا: ذیحجه ۱۰۷۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۳۱گ [ف: ۱۷۷]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۳۵-۲۹/۷۵

آغاز: بین الضدین و قلب الاجناس و ایجاد القدیم و ... و نحوه مما یمتنع تصورها اولغیره کجمیع الممکنات لفقدان اسباب وجوداتها؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمدکاظم بن محمدمقیم بن محمد امین بن رحمة اله، تا: چهارشنبه ۱۴ ذیحجه ۱۰۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوای سفید با عطف گالینگور قهوه‌ای، ۸۴گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۳ – ۱۵۲۶]

۱۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد نصیر بن محمد صادق، تا: نیمه جمادی الاول ۱۰۸۴ق؛ محشی با رمز: رس، حم ره، سلطان و ...؛ جلد: لایه‌ای عنابی، ۲۵۳گ، ۲۳ سطر (۷×۱۸/۵)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۴۳۹]

۲۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالمطلب بن ابوطالب حسنی حسینی، تا: ۷ محرم ۱۰۸۶ق؛ محشی از سلطان العلماء، نواب، ابراهیم، و به امضاء «منه»، در اول کتاب عبارت «مما انعم الله واهب العطایا علی خادم الطلبة عبدالرضا بن علیرضا عفی عنهما» آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۷۱۴]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۸۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ ذیحجه ۱۰۸۸ق؛ محشی با نشان «منه، میرزا قاضی عفی عنه، ملا میرزا»؛ تملک: سید محمد بن سید میرزای طباطبائی در ۱۱۹۵؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۲۸۱گ، ۲۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۳۵۹]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۲۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: مظفر حسین بن مومن حسینی طهرانی، تا: سه‌شنبه دهه آخر رجب ۱۰۸۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج

قرمز، ۳۲۷گ، ۲۱ سطر [ف: ۱۲ – ۲۰]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۷۹

خط: نسخ، کا: نجم الدین بن محمد حسینی جزائری، تا: ۱۰۸۸ق؛ مصحح، با نشانی بلاغ، محشی، در صفحه آخر انهائی است که سید نعمة الله حسینی جزائری به تاریخ جمادی الثانی ۱۰۸۸ برای کاتب نسخه نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۸ – ۱۵۵]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد رشیدخان بن علیخان جرفادقانی، تا: ۱۰۸۸ق؛ مصحح، محشی معلق به حاشیه مؤلف و سلطان العلما و بهاء الحسینی (احتمالاً بهاءالدین محمد بن محمد باقر حسینی نائینی اصفهانی م ۱۱۳۰ق)؛ واقف: توسط آقای تقدیسی، مرداد ۱۳۵۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۴/۴سم [ف: ۱۶ – ۱۳۹]

۲۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۵۴

آغاز: تکلیف الغافل المستحیل حیث لم یتصور ذلک ایضاً بل لابدان یقال وجب علیه تعالی اسماعهم؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد کاظم، تا: یک‌شنبه ۱۱ شعبان ۱۰۹۵ق، جا: مدرسه عباسیه؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۵گ، ۱۷ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۱۵۹]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۲۰

۱۸۰۰۰ بیت ۳۰ جزو هر یک ۶۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ محرم ۱۰۹۵ق؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: نو، ۲۴۲گ، ۲۱ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۵۱۲]

۲۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۲۰/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد احسان، تا: ۱۰۹۶ق؛ با مقابله محمد رحیم ابن سید محمد حسن موسوی شهرستانی با نسخه‌ای که خالی از غلط نبوده در شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۰۹۶، با این یادداشت از همو «اصححها ان شاء الله عند قرائتها فی خدمة العالم العامل الکامل استادی المحقق المدقق میر محمد صالح الحسنی طول الله عمره الشریف»؛ ۱۱۶گ (۱–۱۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۳ – ۱۴]

۲۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ تملک: جواد حسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۵۱گ، ۲۱ سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۵۲۹]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۰–۲/۱۵۰

آغاز: لافادة تلک المعرفة وذلک الادراک علی ما قبل خطاء ثم ان حمل اللطف علی المعنی اللغوی وهو الفعل المقرب الی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی با امضای «منه». متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۰گ، ۲۲ سطر [ف: ۳ – ۱۵۲۶]

۳۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لم یرد بعدم الجواز السمع عدم امکانه الذاتی الا انه مستند الی الدلیل السمعی بل ما یرادف.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی به لفظ «منه مد ظله»؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی، ۱۳۳۹؛ جلد: تیماج مصنوع قهوه‌ای، ۲۰۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ – ۲۱۴]

۳۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۴۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و ایضاً لو استلزم وجوبه لامتنع التصریح انه غیر واجب ظاهر ... غسل جزء من الرأس یرید انه معلوم من الدین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با رمز «منه»؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۲۱۴]

۳۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۹۴گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۴۹]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۸گ، ۲۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۲۱۸]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۳۷

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی از مؤلف، در ذیل بیشتر آنها – که ظاهراً به خط یکی از شاگردان او است – نوشته: «کذا افاده دام ظله العالی»؛ تملک: محمد کریم؛ مهر: «العبد الذنب محمد ابراهیم الحسینی» (مربع)؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۰۴ص، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۶سم[ف:۱۰–۱۸۷۳]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۷۳۲

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [مختصر ف: – ۲۸۶]

۳۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی [نشریه: ۱۱ – ۸۹۳]

۳۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳/۱

تنها مبادی اللغة است و ناتمام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۱۱ – ۹۲۵]

۳۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۶۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح؛ تملک: محمد جعفر بن محسن حسینی در ربیع الثانی ۱۲۶۸ [نشریه:۷–۱۴۳]

۳۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال فی شرح الشرح الظ ان و اجیب جواب عن التمسک لکن تصریح الشارح ... ربما یشعر بانه دفع لهذا الدفع لینبغی الجواب المذکور اولا.
از ابتدای کتاب تا اوایل مبحث امر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی از بهاء الدین و اغلب با رمز «منه»؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۵ – ۴۸]

۴۰. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۱۳۵
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۱۳۹]

۴۱. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۹۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با رمز «منه»؛ ۱۸۴گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۳۵]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۷۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی به حاشیه «منه، شرح الشرح، آقا جمال»، انجام نانوشته مانده؛کاغذ:سپاهانی،جلد: تیماج مشکی، ۱۴۶گ، ۲۲ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۲۳۴]

۴۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشان «ح س سلمه الله، منه ره»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵) [ف: ۷۶۴]

۴۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: عباس بن مهر علی کرمانشاهی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با حواشی «منه»؛ تملک: سید ابراهیم حسینی ابن حاج میرسید محمد بیرجندی قائنی ساکن اصفهان در سه‌شنبه ۱۵ شوال ۱۱۸۵، لطفعلی بن علی و سید محمد بن غیاث الدین محمد حسینی، محمد مهدی بن حاج طلب بزار؛ ۲۹۱گ، اندازه: ۱۵×۲۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۴۹]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۸۵
آغاز: اما الابتلاء او الطاعه و الامتثال و شیء ... قوله اذ لا قانع بقدر الاعدم الفهم ان بقای هذا؛ **انجام:** ان لایسمعه منه (ع) بل انما یقول ذلک باجتهاده و هو ان لا یکون حجة فتامل. سپس کاتب نوشته:وقع تسوید تلک الحاشیه من مصنفات ملا میرزا جان بشرح المختصر ای مبحث الامر و انتخبت الباقی من ههنا الی القیاس ... علی افضل المرسلین محمد و عترته الطاهره تمت.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاتب (به نوشته خود در پایان) از مبحث امر تا قیاس (آخر نسخه حاضر) را از اصل گزین ساخته است؛ کاغذ: فرنگی الوان آهاردار، جلد: تیماج سبز، ۴۶۴ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۲سم [ف: ۱۷ – ۲۸۰]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۶۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: محمد صالح با مهر مورخ ۱۱۸۱؛ تاریخ وقف: ۱۱۹۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۲۷۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۳۴/۳سم [ف: ۱ – ۱۷۲]

۴۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۰۳
انجام: لم ینفع فی دفع استدلال
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی از «سلطان، منه، ملامیرزا»؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۰گ، ۱۹سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۲۹]

۴۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۵۴-۲۹/۹۴
آغاز: اللام فی قول الشارح الدلالة الفضیلة علی لام العوض الی دلالة اللفظ المفردوح کان دلالة المرکب؛ **انجام:** قوله فلیعرض ای وقوع الممکن الذی هو معرفة النسخ والناسخ ... بل ارید انما للبعض بطریق النسخ وانقطاعا للبعض بطریق الاتیان بالمأمور به کذا فی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوای سفید با عطف گالینگور قهوه‌ای، ۲۵۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ – ۱۵۲۷]

۴۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۰۰/۱
انجام: و المالک فیما لحرمته منزه عن الفرد اقول و علی هذا یندفع المعارضة المذکورة فانه یعد استهزاء و لم یقل ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۵۷گ(۱پ–۵۷پ)،اندازه:۱۶/۵×۲۲سم[محدث ارموی مخ:۲– ۵۸۸]

۵۰. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۷۹۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۳۰۷ص، ۲۰ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ – ۲۳۲]

۵۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۱۷
بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ قطع: خشتی [ف: ۱۱۶]

۵۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۳۶
خط: تعلیق خوش و نستعلیق، کا: صدرالدین محمد پسر محمد صادق حسنی قزوینی، تا: جمعه ۱۵ ذیقعده ۱۱۰۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۷ص، ۱۷ سطر (۱۵×۲۰/۵)، اندازه: ۸×۱۳سم [رشت و همدان: ف: – ۱۳۱۵]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: برجعلی بن خواجه علی مازندرانی، تا: ۱۱۰۵یا ۱۰۱۵ق، جا: اصفهان مدرسه شیخ لطف الله؛ مصحح؛ محشی با امضای «منه» و «آقا رحمه الله» و «سلطان العلما»؛ تملک: محمد حسین بن محمد علی با مهرهای «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد رفیع» (خشتی) و «لا اله الا الله الملک الحق المبین، عبده محمد حسین»؛ (خشتی)؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۶گ، ۲۳سطر (۵/۵×۱۵)، اندازه: ۹/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۳۲]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: جمعه ۲۲ رجب ۱۱۳۳ق؛ مصحح؛

اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۱۴۰]

۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: غلامعلی ابن ملا محمد تقی، تا: ۱۱۳۴ق؛ محشی با امضای «منه، ص، صح، شیخ جعفر طاب ثراه، ۱۲، ۱۵» و ...، در برگ ۱ عبارت «تعلیقات للمولی میرزا جان علی شرح مختصر الاصول» آمده؛ کاغذ: اصفهانی، نخودی، جلد: مقوایی رویه تیماج قرمز، ۲۹۷گ، ۲۳سطر [ف: ۱۱ - ۲۱۰]

۵۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۶۷۸

آغاز: و العضلات و الشفه و ترکیبها علی وجه یدل علی ما فی النفس بسهولة من المعانی

نسخه حاضر فقط برگ اول را کم دارد؛ خط: نسخ، کا: ابوابراهیم احمد بن محمد بن کاظم مطری نیای حائری، تا: ۱۰ صفر ۱۱۷۵ق؛ افتادگی: آغاز (برگ اول)؛ محشی؛ مهر: «ماشاء الله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ کاغذ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۴۶]

۵۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۸۱/۲-۳۰/۱۶۱

آغاز: برابر **انجام:** فیدل علی انه ذاتی اقول فیه بحث اذا لایمکن جعل الذاتی فی مقابل الشرعی والا لکان ذکر العرف و العادة و غیرهما مستدرکا

از اول کتاب تا «قال فیدل علی انه ذاتی» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۲۷]

۵۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۲۰-۲۳/۱۴۰

آغاز: قضیة العقل لامن تقدیر الشرع فان اجیب بان التقدیر یقتضی التعیین ولوبوجه والبقیة ممتازة؛ **انجام:** وان قام الدلیل القطعی علی التمسک به ففساده ظاهر اذ لامانع منه الا الدور وقدعلم دفعه.

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۵۲۷]

۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۳۱/۲-۲۵/۱۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما الثانی و هو ان یکون الامکان مثلا لالمفهوم عدمی علی ان الامکان هو سلب الضرورة ویکون

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۷۱گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۲۶]

۶۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده محمد باقر بن محمد علی» (بیضی)، «محمد بن علی نقی حسینی» (مربع)؛ یادداشتی از «عبدالله بن حاج ابوالحسن همدانی» آمده که کتاب از استادش «سید محمد باقر» نزد وی امانت بوده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۸۱]

۶۱. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی به لفظ «منه ره»؛ جلد:تیماج قهوه‌ای،۳۶۳گ،۲۰سطر، اندازه: ۱۹×۲۱/۵سم [ف: ۲۵]

۶۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۹۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی؛ جلد: تیماج عنابی، ۸۳گ، ۲۴ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۷۶۸]

۶۳. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۴۲

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن حسن استرابادی، تا: اوایل جمادی الثانی ۱۲۲۱ق، جا: نراق؛ مهر: «یاتی من بعدی اسمه احمد»؛ تملک: احمد دامغانی؛ قطع: رحلی [چند نسخه‌ـف: - ۲۰۴]

۶۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۲۴

آغاز و انجام:برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد مشهدی، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۹ق، به دستور میرزا محمد هاشم بن هدایة الله حسینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۴گ، ۲۳سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۹۵۱]

۶۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لیس کذلک فان هذه الحالة حصلت فینظر المجتهد ... بحث لایحصل منها القول عند احمد فتامل. قد تم الجزء الأول و یتلوه الجزء الثانی فی المباحث اللغویة.

شامل: جزء اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ محشی با نشان «منه» و «لمحرره محمد حسین»، در اول نسخه این کتاب با عنوان شرح محقق خوانساری بر شرح عضد الدین ایجی بر مختصر الاصول ابن حاجب معرفی شده؛ واقف: موسوی، جلد: گالینگور مشکی، ۲۹۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۱۴]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۴۵۵

آغاز و انجام:برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: نجفقلی، تا: جمعه ۳۰ شوال ۱۲۳۶ق؛ در یادداشت برگ آخر نسخه، عنوان این حاشیه به اشتباه «الردود و النقود» معرفی شده و حال آنکه چنان که گذشت «النقود و الردود» حاشیه اکمل الدین بابرتی است، محشی به حاشیه شیروانی، محمد علی نوری، جم (آقا جمال خوانساری)، ابهری و مؤلف؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۴۰]

۶۷. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۰۵

خط: نسخ، کا: محمد صادق خوئی، تا: ۱۲۳۸ق، جا: اصفهان؛ ۳۳۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۱ - ۷۱]

۶۸. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۹۹**
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن دوست محمد چرمه‌ای قاینی، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۱۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۴سم [ف: ۱ – ۱۷۲]

۶۹. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۰۱**
خط: نسخ، کا: اسدالله بن محمد هاشم تبریزی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ جمادی الاول ۱۲۴۰ق، جا: اصفهان؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۲۷ – ۳]

۷۰. **خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۳۸۴**
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: ابوالفتح واعظ شهاتقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۹۵]

۷۱. **اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۰۰۶**
خط: نسخ، کا: صفر علی بن اسماعیل نجف آبادی، تا: یک‌شنبه ۲۵ صفر ۱۲۵۴ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳۷۱ص، ۲۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۲۳۲]

۷۲. **اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۵۴۴۱**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۳ صفر ۱۲۵۹ق؛ ۶۹۳ص، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۳۱]

۷۳. **تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۷۸**
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲–۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی به نقل از ملامحمد مدظله. ابراهیم سلطان و نیز حاشیه‌هایی با نشان‌های دیگر؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۸۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [نشریه: ۱۳ – ۱۶۰]

۷۴. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۶۵**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به حواشی مؤلف؛ واقف: ملکزاده کوثر، ابان ۱۳۲۶؛ ۱۶۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ – ۲۵]

۷۵. **قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۴۳**
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده محمد علی» (مربع) به سال ۱۲۲۵، «یا رفیع الدرجات» (مربع)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد اسمعیل» (مربع)؛ تملک: محمد قاسم حسینی مازندرانی با مهر «المتوکل علی الله الغنی محمد قاسم الحسینی» (مستطیل)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۲۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۵۸۱]

۷۶. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۴۴**
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۷۷. **مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۱/۱ فیاض**
آغاز: برابر
نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: مقوا، ۱۸ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶۰]

۷۸. **قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۸۱**
آغاز: برابر؛ **انجام:** فالمراد بالمعرفة هذه المعرفة الواجبه لحصول عرض نسخه جمیع التکالیف التی کانت الی المعرفة التی کانت واجبه والقرینة علی ذلک ان تلک المعرفه التی کانت واجبة کما کان واجب الحصول
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۷۰۴]

۷۹. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۳۶-۵۸/۸۶**
آغاز: لانه ان ارید بالترک معنی عدم الفعل و نفیه ففیه انه قدمر ان بناء هذا التعریف علی ان العدم غیر مقدور؛ **انجام:** برابر
از ماقبل «قوله مایعاقب تارکه لو اول هذا بما یستحق انه یعاقب به ...» تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۵۲۶]

۸۰. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۵**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه قدیم، مصحح؛ ۲۶۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ – ۳۱۹]

۸۱. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۹۱**
آغاز: بسم الله و به نستعین و صلی الله علی محمد و اله اجمعین؛ **انجام:** ما ذکرنا اقول فاده اجلی من البیان
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [رایانه]

۸۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۹۱**
آغاز: و هو معنی الحصر و الی ما ذکرنا اشار بقوله؛ **انجام:** قول بالاستلال الذی حو خلاف الاصل ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

۸۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۰**
آغاز: برابر؛ **انجام:** فلیفرض اللاوقوع الممکن الذی هو معرفة النسخ و الناسخ الذی بعد تحقیق علم المکلف به ینقطع التکلیف به ضرورة ... فالمراد بمعرفة هذه المعرفة الواجبة بحصول غرض النسخ.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوحی زیبا، مجدول، محشی با نشان‌های «منه» در بسیاری از جاها و «ملا میرزا سلمه الله تعالی» و «دام ظله العالی» و حاشیه سلطان العلماء، در گ ۱ر دارد: «شرح مختصر الاصول عضدی بخط شفیعا» و «مما انعم الله تعالی علی عبده حسین یزدانی الحسینی الاشرفی» و «خط مرحوم شاهزاده فرهاد میرزا است ملقب بمعتمدالدوله»؛ مهر: «معتمدالدوله»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۱گ، ۲۱

سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۵ – ۱۶۷۳]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ – ۲۰۴]

۸۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** عند التحقیق ما کان صادقاً علیه فهو التلبس بشیء مثلاً فیرجع ...

در فهرست حاشیه حاشیه خطائی بر مختصر المعانی دانسته که آغاز غیر آن را نشان می‌دهد؛ خط: نسخ مایل به نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۹گ، ۱۹–۲۸ سطر (۸×۹ و ۷×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۴ [ف: ۱۴ – ۸۷]

۸۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۱۹

انجام: فانه فی غیر الوقت و لا بتاخر عن وقت الحاجة

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ سبز، ۲۴۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۵ – ۱۶۴۶]

۸۷. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۴۶

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵۲]

۸۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۴۷

بی‌کا، بی‌تا[ف: ۵۲]

۸۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۵۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۵۰گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱ – ۸۶]

۹۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۹-۴/۱۳۹

آغازو انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با حواشی «منه»؛ در اول نسخه مطالب علمی توسط علی بن شیخ فضل الله جیلانی فوضی زاهدی نگاشته شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۵گ، ۲۴–۳۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۵۲۶]

۹۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۲۰

انجام: علی سبیل الاشتراک اللفظی فکان حقیقة فی اللفظی ثم اذا استثنی من هذا اللفظ صیغه

خط: نستعلیق بدخط، بی‌کا، بی‌تا؛ خطبه آن نگاشته نشده و از اولین حاشیه شروع گردیده و تا قسمتی از مبحث حقیقت ومجاز را دارد، کتابت آن ناتمام مانده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۵۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۳۰سم [ف: ۱ – ۵۷۴]

● **حاشیة شرح مختصر الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl

حسینی، شجاع بن علی، ق ۱۰ قمری

hoseynī, šojā‘ ebn-e ‘alī (- 16c)

وابسته به: شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰–۷۵۶)

اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۱۰۶

آغاز: الحمدلله الذی لیس اهل الحمد سواه و الصلاة و السلام علی من اصطفاه واجتباه ممن سواه وآله هداة الطریق ارتضاه و بعد الحمد والصلاة علی مصطفاه و مرتضاه فاسمع ایها الاخ فی الله الطالب لرضاه ما وقع فی خاطری الکسیر عند طلب النجاة عن مخالفة قضاه من بیان غوامض وقعت فی شرح المختصر للعلامة المعتبر عند اهل الاثر؛ **انجام:** دفعا لما قیل لم لایجوز ان یکون انتفاء المقدم بانتفاء الجزء الثانی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ یادداشتی از مؤلف بر روی صفحه اول به تاریخ ۹۹۷؛۵۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۰۷]

● **حاشیة شرح مختصر الاصول = الردود و النقود** /

اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl = ar-rudūd wa-n nuqūd

شوشتری، عبدالواحد بن علی، ق ۱۰ قمری

šūštarī, ‘abd-ol-vāhed ebn-e ‘alī (- 16c)

وابسته به: شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰–۷۵۶)

حاشیه‌ای است توضیحی و تحقیقی با عنوان «قوله» بر شرح مختصر عضدی (به‌جز بخش منطق) که آن را شاگردش (قاضی نورالله مرعشی شوشتری مقتول در ۱۰۱۹) مرتب و محرر نموده و مصدر به دیباچه داشته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۲

آغاز: حمد المن تعذر شرح مختصر من آلایه و شکر المن تعسر توضیح فرع من اصول نعمایه و الصلوة علی من بعث محصول الاصول و آله مبادی تهذیب المعقول و المنقول اما بعد فهذه تحقیقات شریفة و تدقیقات لطیفه تشد عضدک فی مطالعة شرح العضدی و ینبهک علی فیهما من النقد والردی؛ **انجام:** والمعدل ایضا یدعی امر اخفیا وهو الملکة.

خط: نستعلیق، کا: عبدالحلیم ابوالخیر احمد بن شیخ عبدالرحمن قاری لاهوری، تا: ۱۹ محرم ۱۰۵۲ق، جا: لاهور؛ واقف: فاضلخان؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۱۳۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ – ۲۵]

● **حاشیة شرح مختصر الاصول = حاشیة شرح مختصر المنتهی** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl = ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il muntahā

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ – ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)
وابسته به: شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰-۷۵۶)

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۶۶
آغاز: هاتان مسئلتان بما یتعلق بالتحریم. ای هاتان مسئلتان من المسائل التی یتعلق بالتحریم او اللتان هما متعلقان بالتحریم؛ **انجام:** من منع التلاوة و اللمس محدثاً ان ایدالحدث الاصغر.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: سید محمد بن غیاث الدین محمدحسینی؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۸گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۷۲]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۹۱/۲
آغاز: بسمله الحمدلله الذی هدانا لاحکام اصول الاحکام وارشدنا الی تمییز الحلال عن الحرام ... و بعد فیقول اقل العباد محمد المشتهر ببهاء الدین العاملی ... قوله الحمدلله الذی برأ الانام الخ؛ **انجام:** وقس علی هذا سائر الواجبات بالنسبة الی القادر و العاجز فلم تتحقق ایجابه تعالی علینا صلوة لاقدرة لنا علی ما یتوقف علیه فعلیک بالتأمل فی هذا المقام وبالله الاعتصام
خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی به امضاء «منه دام ظله»؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۷۶]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملک: صالح بن عبدالکریم بحرانی در سلخ ذیحجه ۱۰۶۵؛ ۶۰گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۴۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۴۸/۳
آغاز: قوله اذا عرف بعض الاحکام کذلک ای عن ادلتها التفصیلیة و لا یخفی ان انتقاض الطرد بالمقلد الذی هذه صفته انما یصح عند من لا یقول
بخش‌های پراکنده‌ای از این حاشیه را شامل است؛ خط: نسخ، کا: احمد بن یوسف بن عبد علی بن فیاض بن عبد علی بن مفضل الخفاجی اصلا الغناقوی مسکن، تا: سلخ شعبان ۱۰۳۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۱۳۷پ-۱۴۶پ)، ۵و۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳۷ - ۴۵]

۵. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۳۳۵/۲
خط: نسخ، کا: محمد بن مهنا الحوذی، تا: ۱۲۱۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج روغنی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶۷]

● حاشیة شرح مختصر الاصول = حاشیة شرح مختصر المنتهی / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl = ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il muntahā

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)
وابسته به: شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰-۷۵۶)
حاشیه دقیق و تحقیقی است در عنوان «قوله» بر کتاب «شرح مختصر المنتهی» عضدالدین ایجی. محشی ضمن مطالب مطروحه، آراء تکمیلی امامیه را مرقوم فرموده است، مانند: «قوله منها انهم اجمعوا علی القطع ... نظیره ما سیجی فی الشرح من انهم اجمعوا علی تخطیه المخالف للاجماع مع قطع النظر عن بلوغ عددهم عدد التواتر و ستکلم علیه انشاء الله تعالی نعم للامامیة ان یمنعوا وقوع هذا الاجماع اولا کیف و الشیعه علی اختلاف مذاهبها ...». ظاهراً و بر اساس نسخ موجود، مأثور خامه‌اش از حقیقت و مجاز تا مبحث اجماع بوده است.
آغاز: بسمله، قوله بان یصرح اهل اللغة باسمه بان یقول هذا مجاز او بحده بان یقول هذا مستعمل فی غیر وضع اول ...
[الذریعة ۱۳۲/۶؛ کشف الظنون ۱۸۵۳/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** من القدر فی کونه متواترا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ نسخه به ضبط آخر مبحث مجاز به تاریخ ۱۹ جمادی الاول ۱۱۲۴ با مسوده اصلی مقابله شده، محشی از مؤلف با رمز «منه دام ظله»؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ مهر: «اقل العباد محمد حسین ۱۰۹۵» (بادامی شکل)؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن مشکی، ۱۴۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۱۴۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۳۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی لا تعاقب بعقابهم علی ما فی بعض الحواشی اذ دلالة القصة علی افعل
از حقیقت و مجاز تا مبحث مقدمه واجب؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ محشی مؤلف با رمز «منه دام ظله»؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی دولت آبادی، جلد: مقوا با روکش مشمع، ۹۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۸/۷سم [ف: ۱۶ - ۱۴۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۸۲
آغاز: ان یتاخر العلم بسلب الوضع عنه العلم بانحصار الوضع؛ **انجام:** من القدر فی کونه متواترا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ در برگ ضمیمه آخر لیست کتبی چند به خط سید محمد مهدی بحرالعلوم نگاشته شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۱۴۲]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰۰
آغاز: برابر **انجام:** بل هو ینافی القول بالوجوه و الاعتبارات ایضا لانهم جوزوا کشف الشرعی عن انه کان واجبا او حراما لکن عفی الله عما سلف.

بخش کوتاهی از حاشیه شیروانی، از مبحث علائم مجاز تا مبحث حسن و قبح ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ محشی با امضای «منه مدظله العالی»؛ تملک: مرتضی بن اسماعیل موسوی، جعفر بن محمد، اسدالله همراه با مهر «الراجی الی الله ابن عبدالله، اسدالله» (بیضی)؛ مهر: «محمد فخر بشر، الراجی الی الله ابن محمد، ۱۲۳۹» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا با روکش کاغذی نخودی،، ۱۳۶گ، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۳ – ۴۲۱]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۳۹

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه پارچه گلدار، ۱۹۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱سم [ف: ۱–۱۷۳]

۶. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ففساده ظاهر اذا لا مانع منه الا الدور و قد علم رفعه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ نسخه از آن ورثه شیخ علی خادم آستانه مبارکه سیدالشهدا نزد عبدالجلیل کرمانشاهی عاریه بوده و بعدها از همان ورثه خریده و توسط عبدالاحد بن ملا عبدالجلیل در ۱۲۴۰ وقف اولاد شده؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۹۴]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۷۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ایضا فائدة الاخبار لاینحصر فی العلم بمضمونه فتأمل والجواب

از مبحث مجاز تا اواسط مبحث حقیقة و مجاز شرعی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی از مولف؛ ۵۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۶ – ۲۷]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۷۳۷

آغاز: بل انه لا یحکم بانه حسن او قبیح فی حکم الله یعنی بل نعنی به؛ **انجام:** بدون تعرض بشئ آخر فلیتامل.

از اول مبحث احکام تا اوایل مبحث مقدمه واجب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً در عصر مؤلف؛ محشی به حواشی مؤلف؛ ۱۴۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۶ – ۲۷]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یدالله علی الجماعة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «عبده محمد صالح الحسینی»، «علی الله فی کل الامور توکلی عبده محمد طاهر»؛ اهدایی: مهدی طاهری؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی روکش گالینگور مشکی، ۲۵۴گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ – ۱۶۵۹]

● حاشیة شرح مختصر الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl

محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶ – ۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

وابسته به: شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰–۷۵۶)

[الذریعه ۷۵/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۲۷

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلاة علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین ... فی الحاشیة انما قیل بظاهره الخ، و ایضاً علی تقدیر؛ **انجام:** و علی خلفائه الاثنی عشر، المصطفین من بین البریة ما یستنبط الاحکام من الادلة الشرعیة و یتفرع علی الاصول المسائل الفقهیة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه مد ظله»؛ مهر: «عبده الراجی نعمت الله الحسینی ۱۲۲۱»، «بنده آل محمد تقی»؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۱۸گ، ۲۱ سطر (۸×۲۱)، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۱ – ۲۴۵]

۲. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۳۷/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن ملا حسن کسمائی رشتی، تا: دوشنبه ۲۸ شوال ۱۲۱۰ق؛ ۹گ (۱۲۰پ–۱۲۸ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۱ – ۱۹۷]

● حاشیة شرح مختصر الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl

ساچقلی زاده، محمد بن ابی بکر، – ۱۱۵۰ قمری

sāčqolī-zāde, mohammad ebn-e abī-bakr (- 1738)

وابسته به: حاشیة شرح مختصر الاصول = حاشیة شرح المختصر = حاشیة شرح مختصر المنتهی = شرح الشرح؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶)

به درخواست: احمد سید حازم نوشهری و یملیخا اسیری آمدی

تاریخ تألیف: ۱۱۴۴ق

«منتهی السؤل و الامل فی علمی الاصول و الجدل» از ابن الحاجب (–۶۴۶ق) را خودش اختصار نموده و این مختصر شهرت فراوانی پیدا کرد و از جمله شروحی که بر آن نوشته شده شرح میر سید شریف گرگانی است که ساچقلی زاده این حاشیه را بر آن نوشته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۴

آغاز: یقول البائس الفقیر ... أن أفید لهما حاشیة جرجانی علی شرح مختصر المنتهی و استعفیتهما من افادتهما؛ **انجام:** ففی الضمیر فی قول التنقیح و حکم أی حکم الاجتهاد غلبة الظن استخدام فاعرف.

خط: نسخ، کا: یوسف کلبس بن علی، تا: ۱۱۴۷ق؛ جلد: تیماج

قهوه‌ای، ۱۹گ (۱۱۳پ–۱۳۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف:۶-۳۰۹]

● حاشیة شرح مختصر الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl

افندی، ملاعبدالرحمن

afandī, mollā-‘abd-or-rahman

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۶۷/۴

آغاز: قوله: قوله براعة الاستهلال ای المشهور فان له نوعین ظاهر و خفی؛ **انجام:** و الحمل علی هذا یدل علی انه لیس بملحوظ فیه کذا افید (تمت الحاشیة المنسوبة لمولانا عبدالرحمن الاستاد سلمه الله فی الدارین)

خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: استنبولی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۳۷گ (۳۱پ–۶۷پ)، ۲۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۳ – ۳۴۲۱]

● حاشیة شرح مختصر الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muxtaṣar-il usūl

وابسته به: شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰–۷۵۶)

غیر همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۴۰–۳۴/۱۱۰

آغاز: یسجد من فی السموات والارض ... قال مسألة نفی السماواة مثل لایستوی یقتضی العموم کفیرها ابوحنیفة ... اقول نفی المساواة بین الشیئین کما فی قوله تعالی لایستوی اصحاب؛ **انجام:** فی المرکبات وفی الحدود ترجیحات کثیرة لاینحصر واصولها ما ذکرناه قال دام ظله فهذا آخر ما اردنا ایراده علی هذا الکتاب و الحمدلله رب العالمین

حاشیه‌ای است متوسط با عناوین «قال مسألة، اقول» بر شرح مختصر الاصول، نظر به اینکه تاریخ کتابت نسخه ۷۰۳ق است، باید محشی از قدما باشد، به جهت افتادگی آغاز نسخه، نام محشی به دست نیامد؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمود بن عبدالله جبلی، تا: پنج‌شنبه ذیحجه ۷۰۳ق، جا: بغداد مدرسه نظامیه؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با علامت بلاغ، یادداشتی از اسدالله که نسخه را از شیخ حیدر عاملی امانت گرفته؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳ – ۱۵۱۹]

۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۴/۱

آغاز: قوله اعلم انه لایمکن الخوض فی علم من العلوم الا بعد تصور ذلک؛ **انجام:** کقیاس صب البول فی الما بالبول فیه سکنه جعل الثانی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ تملک: ابوالقاسم طبیب ملقب به ضیاء الدین بن عبدالرحمن در ۱۳۰۵؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۳سم [ف: ۹۵]

۳. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:بی شماره

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ [نشریه: ۷ – ۶۹۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۶/۲

خط: نسخ، کا: زهیر بن جنید الباداری، تا: ۲۳ رمضان ۸۳۰ق؛ قطع: رحلی کوچک [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۱]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۰۲

آغاز: الشرح یفتقر الی زیادة ایضاح، و یستدعی نوع افصاح من ایقنها أمن التعسف واهتدی للسداد والله الموفق للرشاد. قوله: الحمدلله برء الانام ... حمدالله علی بعض انعاماته العامة لعباده، ثم علی الخاصة؛ **انجام:** هذا آخر ماقصدنا انشائه. والحمدلله علی نعمائه و صلی الله علی محمد اشرف انبیائه وعلی اله وصحبه خیر أصفیائه.

حاشیه از ناشناس است؛ خط: نسخ، کا: عبدالملک لاکانی قزوینی، تا: جمادی الاول ۸۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۲۳گ، ۲۵سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۴ – ۲۳۰]

۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۱۶

آغاز: الشارح استدل الشافعی علی حجیة الاجماع؛ **انجام:** علی طریقتنا کما لا یخفی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱ [ف: ۳ – ۸۴]

۷. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۹۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ – ۶۹۶]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۱۳/۱

در آن یاد می‌شود از شرح الشرح (گویا از تفتازانی) در بسیاری از جاها؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۵گ (۱ر–۴ر، ۱۲ر–۱۱۱پ)، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۸۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۲۷

آغاز: بسمله، هذه تعلیقات علی مبحث الاجماع فی کتاب شرح مختصر ابن الحاجب للعضد؛ **انجام:** و ارجومن الله الاعانه ... بحق محمد و آله اجمعین تمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۱۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۲۱/۱

آغاز: منها و احتجبت منهم حقائق فیها نوع خفاء و لهذا ینکرها؛ **انجام:** الموجود: کیف و تعدد النتائج قد فصله فیما بعد بما لاحاجة معه الی هذا الاجمال

شرح و توضیح بالقول علی شرح مختصر ابن الحاجب فی اصول الفقه و هو اختصار لکتابه «منتهی السول»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۰۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: چرم زرد، ۴۲گ (۱ر–۴۲پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم[مؤید:۲–۱۳۰]

۱۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ ذیحجه ۱۰۴۳ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۸۹۳]

۱۲. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۴

آغاز: مبادیءاللغة، ومن لطف الله احداث الموضوعات اللغویة ... اقول من لطف الله تعالی احداث الموضوعات اللغویة، فانه لما علم حاجة الناس الی تعریف بعضهم بعضا

این شرح ۲۶ شعبان ۷۳۴ به پایان رسیده است. تذکر: آغاز نسخه با حاشیه شرح مختصر المنتهی میرزا جان باغنوی سازگار است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن غلام علی طبیب، تا: آخر شعبان ۱۰۴۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۶سم [ف: ۳۳]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۲۱/۱

آغاز: الصوت و تقطیعه قطعا مختلفة هی الحروف بآلات متعدة لذلک ... قوله: و فیه. ای فی احداث الموضوعات اللغویة من اللطف لایخفی؛ **انجام:** و لا یلزم اطلاق حالها لانها قدعلمت هاهنا. والله اعلم ... تابعی الهدی

شرح و حاشیه از ناشناس است؛ خط: نستعلیق، کا: علی رضا بن زین الدین سلیمی مازندرانی، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۰۵۹ق، جا: اشرف مازندران؛ محشی با نشان «منه»، در صفحه عنوان شیخ محمد علی کرمانشاهی نوشته است: «آقاعلی مدرس پسر ملاعبدالله زنوزی تبریزی در شب شنبه ۱۷ ذیقعده ۱۳۰۷ق ساعت تقریباً ۶ در دزآشوب شمیران در ۷۵ سالگی درگذشت، و مدفن او میان عبدالعظیم وامامزاده حمزه است»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ، ۱۹سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۴ – ۲۳۰]

۱۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۹/۴-۶۳۰۲

در آن «قال فی شرح الشرح» آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با حاشیه «منه»؛ وقف «مدرسه یوسف خواجه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۷گ، ۳۲ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: – ۱۰۸]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۰۹-۱۹/۳۹

آغاز: حیث ق بعد تحقیق المذهبین والحق انها ... لنا القطع بان الصلاة اسم للرکعات المخصوصة ای مستعمل فیها وبذلک بطل احتمال کونها؛ **انجام:** لنا ان الصحابة هذا ینتهض علی القاضی حیث توقف فی جوازه مطلقا ... وذلک لماعلمت ان دلالة الخاص قطعیة بمعنی

این شرح به صورت «قوله، اقول» برگزار شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با حواشی «منه»؛ وقف‌نامه زین العابدین متقالی فروش به تاریخ ۱۱۶۰؛ مهر بیضوی به تاریخ ۱۱۴۰؛ جلد: مقوایی، ۱۳۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳ – ۱۴۹۵]

۱۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱

گویا همان باشد که در نشریه اصفهان (۲ و ۱۳۵/۳) از قطب الدین پنداشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ – ۸۹۳]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۳۶/۳

آغاز: اللغة و استعمالات العرب و ان لم یوجد التصریح؛ **انجام:** القضاء و الحکم و الظ ان المسئله عامة شامله لهما معا و لعله لم یقصد

مؤلف به‌تحقیق شناخته نشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۱۵۰]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۲۹

آغاز: مراده بالتصدیق المصدق به؛ **انجام:** المجاز من الطرفین من الشهره و الشیوع و ذلک یختلف باختلاف الموارد و عرفت ما فیه و اما الاضمار فهو ایضا اسوه النسخ ... قد تمت هذه الرساله ... یوم الاربعاء السادس من العشر الثالث من الشهر الرابع من السنه الثانیه من العشر الثانی من الماء الثالثه من الالف الثانی ... عبدالمحمد بن الحاج ... حسین الطبیب بروجردی

خط: نستعلیق متوسط، کا: عبدالمحمد بروجردی بن حاج حسین طبیب، تا: ۱۲۱۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با عنوان «منه عفی عنه»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۲۰سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۷×۱۷/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۸۵]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۴۵۵

آغاز: بسمله، و من لطف الله تعالی احداث الموضوعات اللغویه؛ **انجام:** بعد الالف النبویه و الحمدلله اولاو اضرو ظاهر اوباطنا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق [رایانه]

۲۰. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۰۳

آغاز: ... قوله و ینحصر مذهب الجمهور الی ان ضوع الاصول الادلة السمعیة لما انه یبحث عن احوالها فی حدیث اثبات الاحکام بها بطریق الاجتهاد بعد الترجیح عند التعارض؛ **انجام:** قوله دلیله قوله تعالی ان عبادی الایة المشهورة فی الاستدلال ان هذا الإیة مع قوله تعالی حکایة لاغونیهم اجمعین الاعبادک منهم المخلصین ... فاجتمع علیهم بالاجماع و مساق کلام الشارح ...

حاشیه مفصلی بر «شرح مختصر الاصول» قاضی عضدالدین ایجی که به صورت «قوله، قوله» تنظیم شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور آبی با عطف پارچه، ۱۴۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف مخ: – ۴۹]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۷۴-۳۹/۵۴

آغاز: المشترک ولا معاوضة وکلام العلامة فی هدا المقام ... قان قیل هنا اثبات القیاس بالقیاس ولا تقوم علی المنکرین مطلقاً ولاعلی المعترفین به فی ... قلنا بل اثبات للحکم بدلیله؛ **انجام:** وما لا یعلم کذبه بعض الظاهریه زعما منهم انه لا تحقق للثالث لجریان مثله یعنی اذا اخبر مجهول الحال بان زیداً

حاشیه‌ای است بر شرح مختصر الاصول در اصول فقه که بدلیل افتادگی طرفین نسخه محشی شناخته نشد. از شارح بعنوان «الشارح

العلامة» نام می‌برد و در جایی می‌گوید: «والاقرب ما ذكره المحقق»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با حواشی «م ن»؛ جلد: مقوا عطف گالینگور، ۷۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۲۰]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱/۲۰۰۰

آغاز: بسمله، منک العون یا عظیم و فقنا للخیر و یسر لنا الامور، قال المصنف مبادی اللغوية الاضافة بيانية من قبيل خاتم الفضة و هذا الفن يستمد من ثلثة فنون: الكلام و اللغة و الاحكام

خط:نسخ تحریری،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:اصفهانی، جلد: مقوایی عطف تیماج عنابی، ۸۸ص (۱-۸۸)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۱۲۲]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۶۹

مجموعه (حاشیه باغنوی و ...)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عباس فیضی و داوود ترکاشوند [رایانه]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱/۵۸۷۶

آغاز: قال مبادى اللغة من لطف الله تعالى احداث الموضوعات اللغويه فلتكلم على حدها و اقسامها و ابتداء وضعها و طريق معرفتها. اقول. فى لطف الله تعالى ... قال. و دلالته اللفظيه فى كمال معناها دلالت مطابقة و فى جزئه دلالة اللفظيه فى كمال معناها دلالت مطالبقة و فى جزئه دلالة تضمن و غير اللفظيه التزام؛ **انجام:** قال مسئلة الفعالان. اقول الفعلان لايتعارضان و ان تناقض احكامها كصوم فى يوم ... و قد علمت ... الاول ثلاثة احدها ان يكون القول مختصا به، فان

حاشیه بر بخشی از شرح مختصر اصول عضدی درباره مباحث سنت. به روش «قال و اقول»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه،۲۷گ(۱پ-۲۷ر)،۲۱سطر،اندازه:۱۹/۵×۲۵/۷سم[ف: ۹ - ۸۶]

۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲ /۸۱۲۲-۵۵/۹۲

آغاز: بسمله؛ نحمدك اللهم على ما اعطيت ما من سوابغ النعم و بوالغ الحكم فصلى على نبيه الهادى للعرب و العجم

حاشیه کوتاهی است با عناوین «قوله، قوله» بر شرح مختصر الاصول عضد الدین ایجی؛ خط: تحریری، کا: احمد بن محمد المشاب، تا: رمضان، جا: مدرسه طاش؛ ۵۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۱۹]

۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۵۲-۵۸/۱۰۲

آغاز: على ذلك المعنى ولايتصف به الفعل ولايحكم به العقل فليس النزاع

بخشی از حاشیه‌ای است بر مختصر الاصول عضدی با عنوان‌های «قوله - قوله»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۲گ، ۱۶-۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۵۱۹]

۲۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۷۱/۳

مبحث مبادی اللغة و الادلة الشرعية؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۰۵]

۲۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۳۲/۲

آغاز: هاتان المسألتان مما يتعلق بالتحريم أى هاتان المسألتان من المسائل؛ **انجام:** و أتموا الصيام الى الليل فلا اجمال ليحتاج الى البيان ...

تعلیقاتی از استاد کاتب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم قرمز، ۸۹گ (۱۲۶پ-۲۱۴ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [مؤید: ۱ - ۳۴۹]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۹۷

آغاز: الحقيقه فلم يكن كو ادب فبنا الدليله على الخلط بين معلوميه المعنى؛ **انجام:** المطابقه على دلاله الالتزام هذا راجع الى الحقيقه و المجاز

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۵سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [رایانه]

← حاشیة شرح مختصر العضدی ≻ الحسن و القبح

● حاشية الشرح المختصر على التلخيص / نحو / عربی

ḥāšīyat-uš š.-il muxtaṣar ʿala-t talxīṣ

همدان؛ کمالی؛ شماره نسخه:۱/۱۰

کا: علی حراقی کاشانی، تا: ۲۳ شعبان ۸۳۱ق [نشریه: ۵ - ۳۸۷]

← حاشیة شرح مختصر المنتهی ≻ حاشیة شرح مختصر الاصول
← حاشیة شرح مختصر المنتهی ≻ حاشیة حاشیة الباغنوی على شرح مختصر الاصول عضدی

● حاشية شرح مختصر المنتهى / اصول فقه / عربی

hāšīye-tu š.-i muxtaṣar-ul muntahā

وابسته به: مختصر المنتهى = مختصر الاصول؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶ق)

کاتب نسخه آن را ناتمام رها کرده است، لذا محشی شناخته نشد. در میان آمده: «اعلم ان الشارح المحقق قد اخذ فى بعض تعليقاته. كما صرح به فى المنتهى، و تقرير العلامه» و عباراتی شبیه این، پیداست که حاشیه‌ای است بر شرح یکی از متون اصولی. حاشیه شرح مختصر المنتهی را در اختیار نداشتم تا با آن مقابله کنم. یادداشت‌های بسیار مفیدی است که حکایت از فضل محشی می کند.

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۷۲

آغاز: هى اللفظ المستعملة فيما وضع له فى اصطلاح التخاطب جامع مانع؛ **انجام:** و اما تاويله الآخر و هو انه لو لم يشترط النية فى الوضوء لم يشترط فى التيمم فكلمة لو فيه لافادة اللزوم على ما يستعمله المنطقيون من غير.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۲۴۲گ، ۲۵ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: - ۸۳]

← حاشیه شرح مختصر نافع > انوار الریاض فی شرح الریاض

● **حاشیة شرح المشاعر** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mašā'ir
اصفهانی، یحیی بن محمد شفیع، ق۱۴ قمری
esfahānī, yahyā ebn-e mohammad šafī' (- 20c)
وابسته به: شرح المشاعر؛ احسائی، احمد بن زین الدین (۱۱۶۶–۱۲۴۱ق)
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه چهارم صفر ۱۳۱۱ق
حاشیه‌ای است بر ابواب معاد شرح احمد احسایی بر المشاعر ملاصدرا در مورد معاد جسمانی.
[موسوعة طبقات الفقهاء ۱۴۱۰۸/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۰۸/۲
آغاز: هو ... المبدء و المعید یقول العبد الفقیر ... قد اتفق لی مطالعة شرح معاشر للشیخ الجلیل الشیخ احمد؛ **انجام:** و ما اشبه کلماته هذه بما اخبر به محی الدین ... حررها یحیی بن محمد شفیع ... سنة احدی عشرة و ثلثمائة بعد الالف.
خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۱ق؛ مجدول، دارای کمندکشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۶۳ر–۶۴ر)، مختلف السطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۵ - ۶۴۴]

● **حاشیة شرح المشاعر** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mašā'ir
وابسته به: المشاعر؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹–۱۰۵۰)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۶/۱
آغاز: قوله قدس سره فی المشعر الاول فی بیان انه غنی عن التعریف اه و ذلک لان وجود الکلی؛ **انجام:** و هو غیر دلیل سید و لهذا قال قریب ...
خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج جگری، ۱۰گ (۱پ–۱۰ر)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۳۳۰]

● **حاشیة شرح مصباح** / نحو / عربی
ḥāšīyat-u š.-i miṣbāḥ
وابسته به: المصباح فی النحو؛ مطرزی، ناصر بن عبدالسید (۵۳۸–۶۱۰)
حاشیه مختصری است بر یکی از شرح‌های کتاب «المصباح» مطرزی. با جستجو در منابع موجود نشانی از محشی و شارح این اثر به دست نیامد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۰۹/۱
آغاز: بسمله، اما بعد حمد الله اما کلمه متضمنة لمعنی الشرط قیل لما اختلفوا فی اما فقال بعضهم انه اسم و قال بغضهم انه حرف؛ **انجام:** یعنی اذا لم یکن البحث من جهة العامله یلزم الثبوت الخامس بالاستقراء فی اجزاء الکتاب و ابوابه لا بالعقل لان العقل نجوز ان یکون شیئا اخر غیر الخامس تمت ...
خط: نسخ، کا: احمد بن حنیفی، تا: ۱۰۷۶ق، جا: سواسی مدرسه دار الشفاء؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش کاغذی نخودی، ۷۸گ (۲پ–۷۹پ)، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۸]

← حاشیة شرح المصباح فی النحو > الحمدیة

● **حاشیة شرح المصباح للاسفرائینی** / نحو / عربی
ḥāšīyat-u š.-il miṣbāḥ li-l-isfarā'īnī
وابسته به: شرح المصباح؛ تاج الدین اسفراینی، محمد بن محمد (-۶۸۴)
تعلیقات با عنوان «قوله» بر شرح محمد بن محمد اسفرائینی بر کتاب المصباح فی النحو.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۴۰
آغاز: بسم الله الرحمان الرحیم. ان حرف من الحروف المشبهة بالفعل الناصبة؛ **انجام:** و کلاهما موهمان بخلاف المقصود و اشارة الی وجه ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۱۵۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [مؤید: ۱ - ۲۹۰]

← حاشیة شرح المطالع > حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار

● **حاشیة شرح مطالع = تصورات** / منطق / عربی
ḥāšīyat-u š.-i maṭāli' = taṣawwurāt
وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴–۷۶۶ق)
نام اصلی کتاب شناخته نشد، در آخر نسخه، کاتب نوشته است: «تمت تصورات حاجی باشا ...» گمان می‌رود که نسخه حاضر، حاشیه‌ای باشد بر مبحث تصورات از حاجی پاشا متوفی ۸۰۰ق بر شرح مطالع قطب الدین رازی.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۶۹/۲
آغاز: بسمله قوله لیس بکلی و لابجزئی ای لیس شیی منهما نفسه و لاجزؤه و ان لم یکن خالیا عن احدهما فی نفس الامر؛ **انجام:** ان کان لان احدهما ؟ من الآخر فهو الاول والا فهو الثانی. تمت تصورات حاجی پاشا بعون الله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۳۳ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰-۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۲۹]

← حاشیة شرح مطالع الانوار ⊳ حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار

● **حاشیة شرح مطالع الانوار** / منطق / عربی

ḥāšīyat-u š.-i maṭāli'-il anwār

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» یا «قال الشارح» بر بخش منطق شرح مطالع قطب الدین رازی. این کتاب «تنویر المطالع» جلال الدین دوانی نیست که درفهرست مرعشی (۵۰/۱) ذکر شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۴۸-۱۸/۱۶۸

آغاز: ولا ادعاءاً فانه یشبه بآثار الماء ویدعی ادخاله فی جنسها واما باعتبار تشبیه المواهب فی ملك الاستعارة ... قوله والفیض فی الاصطلاح لیس ذلک اصطلاح اهل المیزان؛ **انجام:** من حیث أنها ذاته واسطة فی عروض الحرکة لذات الابیض من حیث أنها ذات الابیض فاندفع الاشکالان معاً

خط: نستعلیق، کا: نظام الدین محمد بن احمد بن نظام الدین محمد، تا: سلخ رمضان ۸۸۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با امضای «منه سلمه الله وابقاه»؛ مهر: «یا باقر العلوم» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۶۴گ،۱۹سطر،اندازه:۱۲/۵×۱۷/۵سم[ف:۳- ۱۵۰۲]

● **حاشیة شرح مطالع السید الشریف** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u š.-i maṭāli'-is sayyid-iš šarīf

وابسته به: حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشیة شرح المطالع = الحاشیة علی شرح المطالع القطبیة؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

حاشیه‌ای است با عناوین «قال، اقول» به شرح عبارات سید شریف پرداخته است. مؤلف از عالمان عصر عثمانی و از معاصران سلطان بایزید بن محمد خان عثمانی بوده و در مقدمه کتاب خود وی را ستوده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۶/۲۹

آغاز: بسملة، حمداً لک اللهم با منهو الموجود فی کل مکان المحمود بکل لسان، الذی جعل الارض منهاجاً و خلق السماء شداداً ... و بعد، فلما شرفنی الله تعالی بالسعادة القدسیة و الکرامة الإنسانیة حیث یسر لی طریق المباحثة عند السلطان ... إعلموا یا جماعة الأفاضل العظام و مشاهیر الأماثل الکرام ... إنی أسألکم عن وجه مواضع التلبس علی من کلام السید الشریف ... فی مباحث الموضوع؛ **انجام:** فمن لم یتبع کلام مشایخ الفن فاجزی مجادله أن لا یتکلم فیه کثیراً و لایتصرف فیه ... کالسبع الشداد و الله الهادی الی سبیل الرشاد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۲۲۹ر-۲۳۵پ)، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۹×۱۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۶۳۴]

● **حاشیة شرح معالم الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i ma'ālim-il usūl

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۷۱

آغاز: أو لا شک ان التعظیم لله واجب و قد قالوا بحرمة تعظیم الصنم فیکون الجنس و هو التعظیم واحداً بعض افراده واجب و بعضه حرام؛ **انجام:** اقول یمکن أن یقال رفع هذا التکلیف یمکن أن یکون بطریق النسخ أیضاً بأن یحکم بنسخ جمیع احکامه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۷۶گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۶۵۲]

● **حاشیة شرح المعانی و البیان** / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il ma'ānī wa-l bayān

حاشیه‌ای است بر یکی از شروح کتب بلاغی که در دو «فصل» برگزار شده است. با مطول تفتازانی، مفتاح العلوم سکاکی و الایضاح فی المعانی و البیان و چند کتاب بلاغی دیگر مطابقت شده و اطلاعی به دست نیامد.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۵۴

آغاز: ان یتعرض للمفرد لان الاصل فی باب التقسیم ان یکون مورد القسمة مشترکاً بین جمیع الاقسام و المفرد هو المشترک لا الجمع فترکه الی المفرد قوله جار مجری اللام وما یسبق الی الفهم ان کان له؛ **انجام:** وعلی ما قلنا ظهر ان قسم الجدل من علم المعانی لکن لم یورده واقتصر علی ایراد القسم الذی مبناه علی التحقیق ولم یتعرض لایراد قسم لا یغنی من الحق شیئا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه» (بیضی)؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۴۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف مخ: ۲ - ۷۱۷]

● **حاشیة شرح مغنی اللبیب** / نحو / عربی

ḥāšīyat-u š.-i muġni-l labīb

وابسته به: المغنی فی النحو؛ جاربردی، احمد بن حسن (-۷۴۶)

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۳

آغاز: الحمد هو الثناء بالسان علی قصد التعظیم؛ **انجام:** الموفق بالصواب - تم السفر الثانی و یتلوه فی السفر الثالث

شارح آن جاربردی است ولی محشی آن معلوم نیست. جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: ابوتراب حسینی سلامی، بی‌تا، برای شمسا میزرا محمد علی حسینی؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۰۴گ، ۲۵ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۳]

● **حاشیة شرح المفتاح** / معانی بیان / عربی

ḥāšīyat-u š.-il miftāḥ

قاضی زاده، احمد بن محمود، - ۹۸۸ قمری

qāzī-zāde, ahmad ebn-e mahmūd (- 1581)

وابسته به: المصباح فی شرح المفتاح = شرح مفتاح العلوم؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶ق)

حاشیه‌ای است بر شرح المفتاح میر سید شریف جرجانی که با عناوین «قال الفاضل الشریف و أقول» به رشته تحریر در آمده است. نسخه‌ای از این حاشیه در کتابخانه شهر برلن آلمان نگهداری می‌شود.

[جامع الشروح و الحواشی ۲۰۶۷/۳؛ فهرست کتابخانه برلن ۳۹۰/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۴

آغاز: بسمله، قال الفاضل الشریف رتب کتابه علی ثلاثة أقسام و أردفها بتکملة و فنین، أقول: الظاهر من کلامه هذا، أن یکون التکملة و الفنان خارجة عن الأقسام الثلاثة اذ لإیتصور؛ **انجام:** و لعمری ان ذلک البعض قد صدق فی قوله و مفاسد قلة التأمل مما یضیق عنها نطاق البیان و لکنه انما یناسب حال نفسه و کم من غائب قولاً صحیحاً وافته من الفهم السقیم ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، دارای سرلوح مرصع زیبا، مجدول؛ تملک: ابوبکر بن مصطفی کردی به تاریخ ۱۱۵۷؛ عبدالعزیز بن حسین خالصی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۴گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳۹ - ۴۱۶]

● **حاشیة شرح مفتاح العلوم** / معانی بیان / عربی

ḥāšīyat-u š.-i miftāḥ-il ʻulūm

مصنفک، علی بن محمد، ۸۰۳ - ۸۷۵ قمری

mosannefak, ʻalī ebn-e mohammad (1401 - 1471)

وابسته به: شرح مفتاح العلوم؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۶۸۳

خط: نسخ ترکی، کا: محمد بن سنان پاشا، تا: قرن ۱۱؛ از روی نسخه اصل؛ محشی، مقابله شده؛ تملک: عیسی ماهر بن محمد مفتی قونیه در ۱۱۳۴ [نشریه: ۲ - ۱۴۹]

● **حاشیة شرح مفتاح العلوم** / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-u š.-i miftāḥ-il ʻulūm

خطایی، عثمان بن عبدالله، - ۹۰۱ قمری

xatāyī, ʻosmān ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 1496)

وابسته به: المصباح فی شرح المفتاح = شرح مفتاح العلوم؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

میر سید شریف جرجانی بر مفتاح العلوم سکاکی شرحی می‌نویسد که بسیار عالمانه و مورد پسند فاضلان زمان می‌افتد بر این شرح حواشی چندی نوشته می‌شود که از آن جمله است این حاشیه یعنی حاشیه خطائی.

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۱۴/۲

خط: نستعلیق، کا: حسین بن عبدالمجید حسینی، تا: ۱۰ رمضان ۹۶۲ق [ف: ۳ - ۴۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰/۲

آغاز: بسمله، صلاته علی محمد و اله و صحبه و سلم ... الحمد؛ **انجام:** لمخالفة الاصل یستدعی نکته ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، نخودی، جلد: مقوایی گالینگور ارغوانی، ۲۰۶ص (۲۱۹- آخر)، ۱۸سطر (۸×۱۲)، اندازه:۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۹ - ۲۴۷]

● **حاشیة شرح مفتاح العلوم = الحاشیة علی مبحث تقدیم المسند** / معانی بیان / عربی

ḥāšīyat-u š.-i miftāḥ-il ʻulūm = al-ḥāšīyat ʻalā mabḥaṯ-i taqdīm-il musnad

لاری، رضی الدین عبدالغفور، - ۹۱۲ ؟ قمری

lārī, razī-od-dīn ʻabd-ol-qafūr (- 1507)

وابسته به: مفتاح العلوم؛ سکاکی، یوسف بن ابی بکر (۵۵۵-۶۲۶)

حاشیه تحقیقی بسیار کوتاهی است با رد و ایراد بر یک بحث معانی و بیان یکی از شروح مفتاح العلوم سکاکی. نام مؤلف در فهرست مخطوطات سلیمانیة (۴۳۳/۱) عبدالغفور لاری ذکر شده است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۲۱۱۱۷

آغاز: و باسمه سبحانه قوله و فیه نظر لانه ان اراد بالخبر الفعلی هنا الفعل المنفی الخ ان جعل النفی جزء للمسند فذلک تأویله قدس سره و یلزمه عدم الفرق بین المثالین؛ **انجام:** کان هناک نزاع واحد واحد التخصیصین للرد و الاخر للتسلیم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹ص، ۱۹ سطر، اندازه:

۱۳×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۴۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۳۷۳/۱۰

آغاز: [قوله] و فیه نظر لأنه أراد بالخیر الفعلی ههنا الفعل المنفی الخ أن جعل؛ **انجام:** و تفرد الغیر به کان هناك نزاع واحد وأحد التخلیصین للرد و الآخر للتسلیم

خط: نستعلیق، کا: مرتضی ولی نعمت الله حسینی، تا: ۹۳۳ق؛ مهر: «إن تعدوا نعمت الله لا تحصواها» (مدور)؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۱۵۵-۱۵۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۲/۵سم [ف: ۳۶ - ۳۰۵]

● **حاشیة شرح مفتاح العلوم** / معانی بیان / عربی

ḥāšīyat-u š.-i miftāḥ-il ʻulūm

حفید تفتازانی، احمد بن یحیی، - ۹۱۶ ؟ قمری

hafīd-e taftāzānī, ahmad ebn-e yahyā (- 1511)

وابسته به: شرح مفتاح العلوم؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۰۱۰

آغاز: بسمله، قوله خیر خبر اختاره رحمه الله فی مفتح الکتاب و عدل عن مثل الحمدلله؛ **انجام:** فیه حقیقه علی ما قالوا افلم یکن من الکتابه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [الفبائی ف: ۲۰۳]

● **حاشیة شرح مفتاح العلوم** / معانی بیان / عربی

ḥāšīyat-u š.-i miftāḥ-il ʻulūm

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (- 1542)

وابسته به: المصباح فی شرح المفتاح = شرح مفتاح العلوم؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

حاشیه بر اوایل شرح سید شریف بر مفتاح العلوم (اوائل قسم ثالث) است و سخنان سید را مورد ایرادات بسیار قرار داده است با عناوین «قال السکاکی» و «قال السید» و «اقول». در بحث تعریف خبر به «ما یحتمل الصدق و الکذب» به بررسی شبهه معروف به «جذر اصم» پرداخته و به مناسبت، تمام متن رساله پدر خویش (صدر شیرازی) را در جذر اصم عیناً می‌آورد. غیاث الدین منصور پیش از آن که به نقل متن رساله پدر خود بپردازد در معرفی آن رساله چنین آورده است: «قال السکاکی بما یحتمل الصدق و الکذب. علی هذا سوال مشهور استصعبوه ... ثم ان کثیرا من العلماء و الفضلاء تکلموا فی هذا ... و ابی سید الاباء و سید اعاظم العلماء و الحکماء الف مقالة و نظم رسالة اورد فیها تلك الاجوبه و ردها ثم اتی بالجواب الذی عنده هو الصواب و بعض القاصرین من اجلة المعاصرین اورد ایرادات بارده و اعتراضات غیر وارده ... فلننقل اولا خلاصه مقالة الاستاد و بعد تمام کلام افاد اورد ما اورد المجادل الجلیل ... مع التنبیه علی مفاسد کلامه ... و الاحری نقل مقالة الاستاد بعبارته ... قال قدس سره ... بعد حمد من علیه تیسیر العسیر ... یقول فقیر حقیر هو بصدر الشیرازی شهیر قد سئلت عن المغلطة المشهورة التی تحیر فیها عقول الفضلاء ... فلنذکر ما افاده العلماء فیها مع ما علیها اولا ثم احلها بعون الله حلا فمنها ما قال العلامه التفتازانی.»

آغاز: بسمله ان شکر الله مفتاح العلوم و انما ینحل معاقده بارشاد سید القروم. اعنی من اعلا اعلام الاسلام بایمان الایمان ... و بعد الحمد ... یقول الفقیر ... غیاث المشهور بمنصور ان مفتاح العلوم فیه عقد بمعاقد.

[الذریعه ۲۱۴/۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۰۷/۱۰-طباطبائی

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۹۵۰ق؛ کاغذ: اصفهانی ضخیم شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۸۴پ-۹۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۰۱]

● **حاشیة شرح مفتاح العلوم** / معانی بیان / عربی

ḥāšīyat-u š.-i miftāḥ-il ʻulūm

علی بن بالی

ʻalī ebn-e bālī

وابسته به: المصباح فی شرح المفتاح = شرح مفتاح العلوم؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۰۰۹

آغاز: قال المصنف رحمه الله القسم الثالث من الکتاب فی علمی المعافی و البیان؛ **انجام:** و لیس له فی العلوثان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [الفبائی ف: ۲۰۳]

● **حاشیة شرح المقاصد** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u š.-il maqāṣid

وابسته به: شرح مقاصد الطالبین فی اصول الدین = شرح المقاصد؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۲۳۲/۳

آغاز: بسمله اعلم ان البراهین. الخ کلام المحقق التفتازانی فی شرح المقاصد و العقاید مفتاح؛ **انجام:** و لا یخفی ان المناسبة.

خط: نستعلیق، کا: خواجه محمد بن ملك محمد اندکانی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۱۵گ (۷۱-۸۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم[ف:۴-۱۲۱۱]

● **حاشية شرح مقاصد الطالبين فی علم اصول الدين** / كلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u š.-i maqāṣid-iṭ ṭālibīn fī ʻilm-i usūl-id dīn
وابسته به: شرح مقاصد الطالبين فی اصول الدين = شرح المقاصد تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
[بروكلمان ۲۱۶/۲ و ذيل ۳۰۴:۲/۱۰]

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۰۷
آغاز: بسمله ... و يسرلی امری ... و بعد فهذه عجالة حررتها فی تضاعيف المذاكرة و لمحات لاحت فی اثناء الدرس و المفاكرة؛
انجام: علی البركان البراندی علی البحر.
متن و شرح هر دو از تفتازانی است. نسخه ما حاشیه‌ای است بر دو مبحث نبوت و امامت این شرح و برای خزانه با یزید خان بن محمد خان در ۸۹۹ ساخته شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۳]
۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷-ت/۳۸۸
آغاز: قوله فلاقدم مقدمة اه - اقول كان القدما يذكرون فی المقدمه ما بسمونها بالروس الثانيه؛ **انجام:** قوله الی الاخر تسميه ای يصح تقسيم احد صرفی العموم من وجه الی الطرف ...
کتابی است در کلام که مؤلف و شارح آن ملاسعد تفتازانی است ولی محشی آن معلوم نیست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا با تیماج مشکی،۳۹گ،۱۷سطر(۶×۱۰)،اندازه:۱۰/۵×۱۴/۵سم[ف: ۱ - ۳۶۵]

● **حاشية شرح المقنعة** / كلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u š.-il muqinʻa
كرمانی، محمد مؤمن بن محمد طاهر، ق۱۲
kermānī, mohammad mo’men ebn-e mohammad tāher (- 12c)
وابسته به: شرح المقنعة فی اول الواجبات؛ کرمانی، محمد مؤمن بن محمد طاهر (-۱۲)
حاشیه توضیحی است با عناوین «قوله، قوله» بر شرح مقنعه خود مؤلف که در اینجا جداگانه تدوین شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۹/۲
آغاز: قوله سبحان من حارت سبحان منصوب علی المصدر لفعل مضمر و قلما يقطع عن الاضافة قيل هو اسم للتسبيح؛ **انجام:** و المستحيل ليس بشیء حتی تسعه القدرة ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۲۲گ(۸۰پ-۱۰۱پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۲۷-۱۴۷]

● **حاشية شرح ملازاده علی هداية الحكمة** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u š.-i mūllā-zāda ʻalā hidāyat-il ḥikma
قاضی زاده رومی، موسی بن محمود، - ۸۱۵ قمری
qāzī-zāde rūmī, mūsā ebn-e mahmūd (- 1413)
وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ ملازاده هروی، احمد بن محمود (-۸)
[كشف الظنون ۲۰۲۹/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۶/۳
آغاز: قوله و ح اما يكون تجريده عن البحث و هو العلم الاوسط؛
انجام: لا وجوده بعد غير متناه مطلقا.
حاشیه‌ای است با عناوین «قال- اقول» بر شرح ملازاده احمد بن محمود هروی خزربانی بر «هداية الحكمة» اثیرالدین ابهری؛ خط: تحریری، کا: عبدالجلیل بن عبدالغفار بن نذیر المعانی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷-۲۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۶۳]

● **حاشية شرح ملازاده علی هداية الحكمة** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u š.-i mūllā-zāda ʻalā hidāyat-il ḥikma
وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ ملازاده هروی، احمد بن محمود (-۸)
[كشف الظنون ۲۰۲۹/۲]

غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۷۶/۲
کتاب هداية الحكمة در منطق، طبیعی و الهی تألیف اثیرالدین مفضل بن عمر ابهری است. بر هداية الحكمه شروح بسیاری نگاشته شده از ملازاده احمد بن محمود هروی خرزبانی که شرحی است بر بخش طبیعی و الهی، بر شرح ملازاده نیز حواشی بسیار نگاشته شده از جمله این حاشیه که با عنوان «قوله» است و مشخص نگردید از کیست، در آغاز نسخه با خطی غیر اصلی به خواجه زاده نسبت داده شده، لیکن این نسبت درست نیست. شرح ملازاده در همین نسخه آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲ص (۱۰۶-۱۷۷)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۶۹۵]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۵
آغاز: حمد الاله عم آلاه. شكراً لمن لا آله سواه ... و بعد فقد قال رحمه الله تيمنا باسم الله. قالوا التقدير الفت باسمه ليدل علی تلبس التأليف باسمه الی ان يتم و لو قدرت بدأت كما قيل لدل علی تلبس الابتداء فقط و الاول اولی ... قوله و الله اسم مستجمع لجميع الصفات و ليس معنی الاستجماع استلزامه اياها خارجا و الا لشاركه فی ذلك ساير الاعلام ... قوله نحمدك آثر الجملة الاستقبالية من بين الجمل فی الحمد و الشكر و الصلوة دلالة علی

الاستمرار التجددی ... و لهذا قالوا الزاهد یشرب ابلغ من الزاهد شارب؛ **انجام:** قوله بل المراد ان کون الامکان صفة سلبیة اه. هذا التوجیه یستلزم ان لا یکون للحادث قبل وجوده امکانا وجودیا کان او عدمیا و لو اکتفی فی الامکان الوجودی بتحقق مادة الموصوف قبله، فلیکف ذلک فی تحقق الامکان العدمی ... و اثبات الامکان الوجودی

ملا زاده هروی بر قسمت طبیعیات و الهیات هدایه اثیرالدین ابهری (- ۶۶۲) شرحی نگاشته و نسخه‌هایی از این شرح در فهرست دارالکتب به نام شرح هدایه تألیف ملا احمد هروی معرفی شده و در «کشف الظنون» و «الذریعه» نیز از آن یاد شده. قاضی زاده رومی (موسی پسر محمد پسر محمود) که بر طبق اجازه موجود در ص ۱۳۰ نسخه ملک، شاگرد هروی بوده و کتاب را از او روایت کرده، حاشیه‌ای بر این شرح نگاشته (کشف الظنون: هدایة و الذریعه ۱۷۳/۱۴-۱۷۴) کتابی که جای سخن ماست حاشیه‌ای دیگر است بر طبیعیات شرح ملا زاده هروی که نگارنده آن را نشناختیم. در «کشف الظنون» و «الذریعه» به جز حاشیه قاضی زاده، حاشیه‌ای بر شرح مذکور یاد نشده. در کنار شرح هدایه هروی نسخه کتابخانه ملک حاشیه‌هایی است با نشان «م» و همان‌گونه که صاحب «الذریعه» نوشته‌اند ظاهراً از قاضی زاده است و با نسخه ما مطابقت ندارد. علاوه بر اینکه در کنار برخی از صفحات نسخه ما حاشیه‌ای با نشان «موسی» دیده می‌شود و این خود مؤید آن است که کتاب از وی نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً قرن ۱۲؛ محشی به نقل از شرح مواقف جرجانی، شرح مفتاح للسید، چلبی، حاشیه شرح مطالع، سید علی، سمنانی (در نسخه: سیمنانی) و نیز حاشیه‌هایی با نشان «منه»، «سماع» و یا بدون نشان، و نیز با امضاء «موسی» که گویا مقصود قاضی زاده رومی (موسی بن محمد بن محمود) صاحب حاشیه بر شرح هروی است؛ این نسخه متعلق به کتابخانه آقا علی مدرس زنوزی بوده؛ کاغذ:، جلد: مقوایی عطف تیماج، ۷۷ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۵۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۲۸/۱

آغاز: قوله باسمک متعلقة نحمدک تقدیره نحمدک باسمک قوله یا اهل الحمد بدل من قوله اللهم؛ **انجام:** انما هو یکون صدرها النوعیة مختلفظ لم لایجوز ان یکون ذاک بسبب اختلاف العناصر بالثقل و الخفة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ تملک: مدرس زاده سید محمد سعید (بن مصطفی) به سال ۱۱۷۲ق؛ کاغذ: شرقی، ۳۶گ (۱-۳۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۵×۱۱سم [ف: ۳۲ - ۵۵]

← حاشیة شرح الملخص ⟵ نسبة ارتفاع اعظم الجبال الی قطر الارض

● **حاشیة شرح الملخص چغمینی** / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas-i čaqmīnī

کوبنانی، ابواسحاق، - ۸۸۶ قمری

kūbnānī, ābūeshāq (- 1482)

وابسته به: شرح الملخص فی الهیئة = شرح الملخص چغمینی؛ قاضی زاده رومی، موسی بن محمود (-۸۱۵)

شرح مسئله شعیریه است از شرح رومی بر ملخص چغمینی مورخ شعبان ۸۵۸.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۱۷/۳

آغاز: تنمیق و تعلیق علی تحقیق و تدقیق للمولی ... موسی پادشا ... قاضی زاده قدس سره فی شرح الچغمینی لدی قوله کالبیضة لو توقف بها حبات شعیر لم یقدح ذلک فی شکل جملتها؛ **انجام:** لعلهم یشفون علیک الصدور و الله اعلم بحقائق الامور تم فی شعبان سنة ثمان و خمسین و ثمانمائة. م

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷ص (۳۷۹-۳۹۵)، ۱۴سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۵۴]

● **حاشیة شرح الملخص چغمینی** / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas-i čaqmīnī

خوجه پاشا، یوسف بن خضر، ۸۴۴ - ۸۹۱ قمری

xāje pāšā, yūsof ebn-e xezr (1441 - 1486)

وابسته به: شرح الملخص فی الهیئة = شرح الملخص چغمینی؛ قاضی زاده رومی، موسی بن محمود (-۸۱۵)

اهدا به: سلطان بایزید محمد بن مراد

از سنان پاشا شهیر به ذکاء، حاشیه‌ای است بر شرح قاضی زاده رومی بر الملخص فی الهیئة چغمینی.

[کشف الظنون ۱۸۱۹/۲؛ معجم المؤلفین ۲۹۶/۱۳]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۸۸/۲

آغاز: الحمدلله رب المشارق و المغارب مزین السماء بزینة الکواکب الثواقب و الصلوة و السلام علی محمد سید من خلق فی احسن تقویم ... و بعد فهذه تعلیقات علی المواضع المشکله و تنبیهات علی الرموز و المباحث الخفیة المعضلة من شرح الملخص؛ **انجام:** و الشهر الشمسی حقیقی قد یزید علیه و قد یساویه و قد ینقص منه ...

در فهرست از خوجه پاشا دانسته ولی آغاز و انجام آن با حاشیه بیرجندی همانند است؟؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۱۰۸گ، ۱۹سطر، اندازه:۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۱۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۰/۳

خط: نسخ ترکی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱ص (۱۷۵-۲۷۵)، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه:

۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۲۶۷]

● **حاشیة شرح الملخص** / هیأت / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas

نظامی بسطامی، فصیح بن عبدالکریم، ق۹ قمری
nezāmī bastāmī, fasīh ebn-e ʻabd-ol-karīm (- 15c)

وابسته به: شرح الملخص فی الهیئة = شرح الملخص چغمینی؛ قاضی زاده رومی، موسی بن محمود (-۸۱۵)
محشی از معاصرین امیر علیشیر نوایی است و کتاب دیگرش «مطلع الانوار» در شرح بیست باب خواجه را به نام وی موشح کرده است. در برخی نسخ نیز نسبت وی به صورت نظامی یا نطاقی آمده که گویا تصحیف بسطامی باشد. کتاب جای سخن حاشیه‌ای است بر شرح الملخص موسی بن محمود قاضی‌زاده رومی، با عناوین «قوله قوله».
آغاز: تبارک الذی جعل فی السماء بروجاً و جعل فیها سراجاً و قمراً منیراً ... و بعد فیقول ... ان اشرح الملخص فی الهیئة المنسوب الی من ارتقی الی نهایة الادراک ... فورب اسماء و الارض انه لکتاب هیئت فی اشراقات طوالعه انظار اولی الافکار
انجام: فاذا نقص عدد أجزاء ساعة زمانیة نهار من ثلثین یبقی عدد اجزاء ساعة زمانیة للیله و بالعکس و ذلک ما اردناه

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۳ ط
آغاز و انجام: برابر؛ انجامه: تمت الحاشیة المبارکة الفصیحیة علی الشرح المشهور للجغمینی علی ید افقر عبادالله الغنی ابی محمد الحسین بن ابی الحسن حیدر الحسینی الکرکی العاملی عاملهما الله بلطفه الخفی بالنبی و الوصی و آلهما و اولادهما الاظهار الابرار الاخیار المعصومین صلوات الله علیهم اجمعین فی عصر نهار الاحد ثانی عشر شهر ربیع الاول سنة اربع و تسعین و تسعمائة هجریة تم م.
خط: نسخ تحریری، کا: ابومحمد، سید حسین بن حیدر حسینی کرکی عاملی، تا: یک‌شنبه ۱۲ ربیع الاول ۹۹۴ق؛ کاتب از اعلام ق۱۰هـ و از مشایخ میرداماد (د: ۱۰۴۱هـ) است؛ مهر: «وقف محمد بن صادق الحسینی الطباطبائی» (مربع)؛ واقف: محمد بن صادق الحسینی الطباطبائی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با روکش کاغذ، ۹۰گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۹۱]

● **حاشیة شرح الملخص چغمینی** / هیئت / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas-i čaqmīnī

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری
davvānī, mohammad ebn-e asʻad (1427 - 1503)

وابسته به: شرح الملخص فی الهیئة = شرح الملخص چغمینی؛ قاضی زاده رومی، موسی بن محمود (-۸۱۵)
تعلیقات مولا جلال دوانی بر شرح قاضی‌زاده بر ملخص چغمینی. دوانی در این حاشیه بسیار از سخنان خواجه نصیر نظام و نیشابوری را یاد می‌کند و گاه فقرات زیج ایلخانی را عیناً می‌آورد. این حاشیه در شماره مؤلفات دوانی یاد نشده و در الذریعه نیز از آن ذکری نیست.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۲۰/۵
آغاز: منصوبة بنزع الخافض ای اللام و لم یقل لکونه مفعولا له اما ذهابا منه؛ **انجام:** (قوله) لا یطلع و لا یغرب ایا ما ای ایا ما بلیالیها علی عرف الحساب و هی یوم و احد عند العامه. هذه الحواشی المتفرقه للعلامة الدوانی علی الملخص نقلتها من خطه.
خط: نستعلیق، کا: ابومحمد محسن بن علی بن منصور حسینی، تا: ۹۷۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۴۱ص (۳۱۰-۳۵۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۳۱۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۵۹/۲۲-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 23570؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۱۴ق؛ ۳گ (۹۷-۹۹) [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۴]

● **حاشیة شرح الملخص چغمینی** / هیئت / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas-i čaqmīnī

میبدی، حسین بن معین الدین، - ۹۱۱ ؟ قمری
meybodī, hoseyn ebn-e moʻīn-od-dīn (- 1506)

وابسته به: شرح الملخص فی الهیئة = شرح الملخص چغمینی؛ قاضی زاده رومی، موسی بن محمود (-۸۱۵)
متن از محمود چغمینی خوارزمی و شرح از موسی بن محمود معروف به قاضی زاده رومی و حاشیه از قاضی کمال الدین میرحسین بن معین الدین حسینی میبدی یزدی متخلص به منطقی.
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی ابدع السماء بلطفه اثیرا و جعل فیها سراجا و قمرا و منیرا ... و بعد، هذا حواش رسمها خادم اهل الیقین حسین بن معین، علی شرح الملخص فی الهیئة ... للحکیم الرومی ...
انجام: الثانیه ان الکسر تجاوز عن الصنف
[الذریعة ۱۳۶/۶؛ معجم المؤلفین ۶۴/۴؛ معجم المطبوعات ۱۴۸۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با روکش پارچه [الفبائی ف: - ۲۰۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۸۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۲۹ص (۴۹-۷۷)، ۲۲ سطر (۱۲×۱۸/۵)، اندازه: ۲۰×۲۵/۵سم [ف: ۸ - ۴۰۴]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۱۲/۳-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۹۵]

۳. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۴/۲

خط:نسخ،بی‌کا،تا: صفر ۱۰۰۳ق؛ ۳۷گ (۱۲۱پ-۱۵۷ر) [ف: ۱۲]

● حاشیة شرح الملخص چغمینی / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas-i čaqmīnī

بیرجندی، عبدالعلی بن محمد، - ۹۳۴ قمری

bīrjandī, ʻabd-ol-ʻalī ebn-e mohammad (- 1528)

وابسته به: شرح الملخص فی الهیئة = شرح الملخص چغمینی؛ قاضی زاده رومی، موسی بن محمود (-۸۱۵)

الملخص فی الهیئة از محمود بن محمد چغمینی خوارزمی است که در سال ۸۰۸ق از تألیف آن فراغت یافته و موسی بن محمود معروف به قاضی زاده رومی در ۸۱۳ق بر آن شرح نوشته و ملاعبدالعلی بیرجندی بر شرح مزبور حاشیه نگاشته است.

آغاز: الحمدلله رب المشارق و المغارب مزین السماء بزینة الکواکب الثواقب ... و بعد فهذه تعلیقات علی المواضع المشکلة و تنبیهات علی الرموز و المباحث الخفیة المعضلة من شرح الملخص فی الهیئة ...

انجام: وهو الخارج من قسمة مدة السنة الشمسیة علی اثنی عشر و الشهر الشمسی الحقیقی قد یزید علیه و قد تساویه و قد ینقص عنه و الله اعلم بالصواب.

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۱ق.، وزیری، ۱۷۳ص(صص ۱-۱۷۳) در هامش

[کشف الظنون ۱۸۲۰/۲؛ الذریعة ۱۳۶/۶ رقم ۷۳۵؛ الفلك و التنجیم ۵۹-۶۲؛ معجم المؤلفین ۲۶۶/۵؛ هدیة العارفین ۵۸۶/۱]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة حاشیة البیرجندی علی شرح الملخص؛ چلبی، احمد

۲- حاشیة حاشیة البیرجندی علی شرح الملخص؛ دیار بکری

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۶۲/۲

خط: نستعلیق، کا: پیر علی بن جمال رازی طهرانی، تا: ۹۶۳ق، جا: سبزوار؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ (۶۲پ-۹۴ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۹ - ۱۳۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۸۴/۲

آغاز: دفع الضرر عنهم فیکون من صفات الذات او نفس الانعام و الدفع فیکون من صفات الافعال

خط: نستعلیق، کا: حسین بن سید محمد خلخالی، تا: ۱۴ رمضان ۹۷۶ق، جا: شیراز؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ (۸ر-۸۳ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۵۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۰۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۰ ذیحجه ۹۹۰ق، جا: مدرسه قماریه؛ مهر: محمد تقی شریف یزدی؛ تملک: عبدالله بن محمد علی نجار شوشتری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۹۸گ، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۴۵۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: ۹۹۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، رویه سمت راست تیماج زرد، ۱۱۶گ، ۲۱سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۲۳۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: اواسط شوال ۹۹۷ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۳گ، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۲سم [ف: ۸ - ۱۳۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۸۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی از مؤلف و نیز به نقل از جامع الحساب (فارسی) و معینه و اکر مانالاوس و نیز با نشان «م ی حسینی» و یا به نقل از حاشیه عبدالرزاق بر تجرید و یا از «استاد دام ظله»؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۱۵ص (۶۶-۲۸۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۴۸۹]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با اشکال نجومی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۷۱۸]

۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن حسین فاضل حسینی استرآبادی، تا: ۱۰۰۳ق؛ مصحح؛ ۱۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۷۱۸]

۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۱۵ق؛ مصحح؛ اندازه: ۹×۱۶/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۰]

۱۰. شیراز؛ مدرسه حکیم؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط:نستعلیق، کا: جلال الدین محمد بن حبیب الله، تا: شنبه ۸ صفر ۱۰۱۹ق؛ مصحح؛ مهر: حاج علی اکبر نواب شیرازی (د: ۱۲۶۷ق) «الله اکبر» (چهارگوش)؛ اندازه: ۹×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۴۵]

۱۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰

خط: نستعلیق، کا: نقد علی پسر حاجی خداداد بروجردی، تا: سه‌شنبه ۱۱ محرم ۱۰۳۲ق؛ کاغذ: دولت آبادی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۳]

۱۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۴

خط: نستعلیق، کا: ابوتراب مکی، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۰۳۵ق، جا: اصفهان مدرسه شاهیه؛ محشی با نشان «کنز، خ خ، کاشف خلد ظله هـ ص»؛ تملک: محمد علی بن محمود تبریزی، محمد علی بن محمد مهدی تبریزی در ۱۳۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۷گ، ۲۸ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۵۲۹]

۱۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۹۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد حسن حسینی، تا: ۱۰ جمادی الاول۱۰۵۳ق؛مهر:«یا اباالقاسم ۱۳۲۰»؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ – ۳۵]

۱۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۵/۳
خط:نستعلیق،کا:محمود بن احمد، تا: ذیحجه ۱۰۵۴ق؛ دارای یک پیشانی و سرلوح، دارای دوائر و اشکال؛ مهر: معتمدالدوله؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۳۲۴]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۶۳/۲
خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن خواجه نبی سلمانی، تا: ۱۰۵۴ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۳گ (۸۲پ-۱۳۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۶ – ۳۸۲]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۶/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ محرم ۱۰۶۱ق؛ کاغذ: سفید سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۵ص (۱۵۷-۱۹۱)، ۱۳سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [سنا: ف: ۱ – ۳۹۳]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۷۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** فالبرهان المذکور فی المجسطی
ناقص؛خط:نسخ تحریری،کا:عمر بن یونس،تا: ۲۵ رجب ۱۰۶۳ق؛ واقف: تاجماه بیگم، ۱۲۶۲ هجری؛ کاغذ: فستقی، جلد: پارچه ای، ۴۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۸/۷×۱۵/۵سم [ف: ۸ – ۱۳۵]

۱۸. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۲۳۰
کا: احمد بن محمد، تا: ۱۰۶۴ق [ف: ۲۱۸]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۵۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مصطفی بن قطب الدین، تا: ۱۰۷۲ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۵۴]

۲۰. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۰۱/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بن محمد تقی قزوینی مکنی به ابن التاجر، تا: ۱۰۷۲ق؛ ۱۰۲گ (۸۳پ-۱۸۴ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۷۶]

۲۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۶۱/۱
آغاز: ان الثناء یطلق علی ذکر ما یشعر بالتعظیم و قد یطلق علی الاتیان بما یشعر بالتعظیم
خط: نستعلیق، کا: اسد بن حسن بیگ تربتی، تا: ربیع الثانی ۱۰۷۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۸۵گ (۳ر-۱۸۷ر)، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۱ – ۱۴۵]

۲۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۴۶۸
آغاز: هی الحرکة التقویمیة کما هو المشهور و ذکر العلامة فی النهایة انه فضل حرکة حامل القمر؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: شریف بن ابراهیم، تا: آخر صفر ۱۰۸۲ق، جا: شیروان قریه همزه لو؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با امضای «چلبی»؛ واقف: احمد طاهری، جلد: تیماج، ۲۱۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۱۴]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد بن محمد شفیع با مهر «... محمد ...» (بیضی)؛ مهر: «من دخل فی ... یا علی کان مؤمنا، ۱۰۸۲» (خشتی)؛ یادداشت وقف با مهر «صراط علی حق یمسکه، ۱۱۴۳» (بیضی)؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷۹گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه:۹/۵×۱۶سم [ف: ۱۳ – ۱۸۵]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل التیل، تا: دوشنبه ۴ ذیقعده ۱۰۸۶ق؛ مصحح؛ مهر: «ر ق الحسن الزکی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۲ – ۲۴۵]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۷۱/۱
خط: نسخ ترکی، کا: شمس الدین بن شیخ عبدالله باینی، تا: ۲ تشرین ۱۰۸۶ق؛ ۹۸گ (۲پ-۹۹ر) [مختصر ف: – ۲۸۸]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، کا: علی بن شمس الدین علی طبسی، تا:چهارشنبه ۲۸ ذیحجه ۱۰۸۷ق، جا: مدرسه فاضلیه؛ این نسخه از نسخه‌ای رونویس شده که با نسخه اصل به خط مؤلف سه بار برابر شده؛ کاغذ: شکری اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۴ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۷۷۰]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۳/۳
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن علینقی بن محمد تقی بن ثانی، تا: پنج‌شنبه ربیع الثانی۱۰۹۰ق؛ مصحح، محشی ، محمد رفیع بن محمد شفیع تبریزی نوشته است که کتاب را در کربلا به تاریخ دهه دوم ذیحجه ۱۱۷۶ مقابله نموده؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۹گ (۶۷پ-۱۵۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ – ۵۳]

۲۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۹۸
خط: نسخ، کا: قطب الدین بن مصطفی، تا: ۱۰۹۲ق؛ محشی، با علامات بلاغ؛ تملک: احمد بن علی گرمرودی؛ جلد: چرم مشکی، ۱۱۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [مؤید: ۲ – ۲۵۰]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۲۰/۲
آغاز و انجام: برابر
کا: ابراهیم بن حاجی بن عبدالکریم، تا: شنبه ربیع الاول ۱۰۹۵ق؛ محشی با نشان‌های محی الدین، ملا احمد؛ جلد: میشن آلبالویی ضربی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۰/۸سم [ف: ۸ – ۴۸۲]

۳۰. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۲ح
خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن حاجی ابراهیم خاتون آبادی،

تا: ۱۰۹۷ق؛ افتادگی: آغاز [رشت و همدان: ف: - ۱۱۱۳]

۳۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۳۹

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۹۸ق؛ اندازه: ۹×۱۶سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۰]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۶۳

انجام: فلو کان کسر الزائد نصفاً فقط و أخذوا شهراً ثلاثین و شهراً تسعة ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۴ - ۳۲۳]

۳۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۲۸/۱

آغاز: قوله: علم للواجب الوجود ای الذات الذی وجوده مقتضی ذاته و التعبیر عنه بهذه الصفة لما انها منشأ سایر الصفات علی ما قیل ولم یرد بالواجب الوجود؛ **انجام:** قوله: او انقص منها فی بعضها ای یکون قوس النهار بالمعنی الثانی انقص فی بعض المواضع فی بعض الاوقات و ذلک فی الافاق التی یغرب بعض البروج ...، مع مطالع ما قطعته الشمس بحرکتها.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۶۱گ، ۱۹ سطر [ف: ۲ - ۷۱۸]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا الحقیقی لعدم الضباط.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حسین کی استوان؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: میشن قهوه‌ای بروشن، ۱۲۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۸ - ۵۰]

۳۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: صادق گیلانی، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۶]

۳۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۵۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** عن الافق بعد ما کان علیه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۰۴]

۳۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۲۳

آغاز: کرة الارض من جملة کرات العالم فالعبارة الظاهرة ان یقال هی کرة واقعه ... قوله و هو محیط دائره تحدث علی؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده»؛ کاغذ هندی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۸۴گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۸۶۰]

۳۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۷۶/۲

آغاز: بسمله قوله و اعلم ان ما بین مرکز العالم و الخارج فی الشمس هو جیب لغایة تعدیلها ای جیب لقوس زاویة التعدیل فی البعدین؛ **انجام:** و نحن نذکر ایضاً بلدة اقامتنا هذه سمرقند و نحن نذکر ایضاً بلدة اقامتنا هذه هراة صانها الله ... و عرضه لدل ار اربع و ثلثون دقیقة و هذه صورة سمت القبلة بهراة و الله اعلم ... الی ذلک الارتفاع یوم یکون الشمس فی ذلک الجزء.

فاقد دیباچه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با اشکال و دوایر نجومی، محشی؛ جلد: تیماج مشکی دار، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۴۳]

۳۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۸۳/۱

آغاز: بسمله قوله الحمد هو الثناء باللسان علی الجمیل. اقول الثناء هو الاتیان بما یشعر عن التعظیم و هو یعم الحمد و الشکر و ...؛ **انجام:** فی جهت الکواکب من قطب البروج الشمالی تموالی اول السرطان و الدائرة المیلیته

آخرین عنوان موجود: «قوله: لما بین فی التاسع من ثمانیة اکرثا و ذوسیوس و هو ان کل ...»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی ؛ تملک: هاشم منجم باشی در ربیع الثانی ۱۳۲۱ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۹۰]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۲۲

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۴۴گ، ۱۷ سطر [ف: ۱ - ۱۷۳]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ محشی حواشی با نشان «حسنعلی عاملی وقفه الله، محمد حسین»؛ جلد: تیماج زرد، ۱۰۷گ، ۲۳ سطر (۸×۱۶/۵) ر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم[ف:۱۱-۲۲۵۰]

۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۱۰/۲-۳۰/۱۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله فالشهر الاصطلاحی هو ما اصطلحوا علیه ... و فی الشهر الثالث ضموا هذا الضعف الی الکسر الزائد فصارا من نصف یوم واخذوا الشهر الثالث ثلاثین

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ، ۲۰-۳۷ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۰۲]

۴۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۷۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «مظفر المنجم رحمه الله، منه»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۸گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۵۶۳۰]

۴۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: فرهاد میرزا در ۳ رمضان ۱۲۶۰ق و مهر او «نایب ... » (بیضی)؛ مهر: «هو المالک من عواری الزمان لدی الجانی هادی الحسینی افجه ۱۳»؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا ابری ته تیماج صورتی، ۱۷۵گ، ۱۷سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۸۶]

۴۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۲۰]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۸۱/۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و اواخر ۱۰؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵ص (۲۰۶-۳۵۰)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۴۸۶]

۴۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۸/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۸۱گ (۱پ-۸۱پ)[ف:۱-۸۶]

۴۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۵۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۱۰۸]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۴۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالبرهان المذکور فی المجسطی (ناقص)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج جگری، ۴۶گ، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵/۸×۲۲/۳سم [ف: ۸ - ۱۳۴]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بان حرکة للخارج ینقص دایما من حرکة الموافق فذک السیر هو ...

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد داغستانی، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۵۵]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۸۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان یکون النصفمظاهر فی ذلک الجانب اذ من ... من المنطقه لابد ان یکون ...

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، [رایانه]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۹۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف میشن، ۱۱۹گ (۱پ-۱۱۹ر)، ۲۳سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۵/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۹۲۹]

۵۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کتابدار اعتضاد السلطنه به سال ۱۲۶۱ق محشی را میرعبدالعلی نامیده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۰گ،۱۶سطر(۶/۵×۱۴)،اندازه:۱۳×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۳۴]

۵۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۷گ، ۱۷سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۳۵]

۵۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۴۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۰۵]

۵۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ صفر ۱۱۰۲ق؛ در برگ ۸ر پراکنده‌هایی است در تعریف علم ریاضی و طلسم و اشعاری از تفتازانی درباره الفاظی که دارای معانی متضاد هستند؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۵گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵۳۰]

۵۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۵۷/۲

خط:نستعلیق،کا: عماد بن میر حیدر حسینی، تا: شوال ۱۱۱۱ق، جا: اصفهان مدرسه باب القصر؛ ۴۹گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۶۱]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد تبریزی، تا: شوال ۱۱۲۰ق؛ با اشکال هندسی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۵۵]

۶۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد تبریزی، تا: شنبه ۱۶ شوال ۱۱۲۰ق، جا: تبریز مدرسه طهریه؛ جلد: چرم زرد مایل به سیاهی، ۱۷۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [مؤید: ۲ - ۲۹۲]

۶۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۷۲/۲

خط: نسخ تحریری، کا: حسن بن عبدالغفور بن جامی حسینی پیرخضرمی ثم ساوق‌بلاغی، تا: ۲۳ رمضان ۱۱۲۵ق؛ ۷۳گ (۷۳پ-۱۴۵ر) [ف: ۲ - ۸۳]

۶۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۱۴

خط: رقعی، کا: محمد حبیب بن محمد مفتی بن محمد حبیب بن بیر محمد مشهور بقرا شیخ کنجوی، تا: ۱۲ شعبان ۱۱۳۲ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۸۲]

۶۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد بن مصطفی سیوادی، تا: دهه اول رجب۱۱۳۶ق، جا: مدرسه دهشت از روستاهای جزریه؛ کاغذ: استانبولی و فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۴]

۶۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۴۷

خط: نسخ، کا: محمد رفیع بن محمد کریم، تا: اواخر جمادی الاول ۱۱۷۰ق؛ جلد: تیماج زرد، ۲۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۳۷]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۸۹/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۱ص (۲-۳۰۲)، ۱۴ سطر، اندازه:

۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۹ - ۴۹۱]

۶۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۹۷۵/۱-۵۴/۶۵

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ بی‌کا، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۱۱۸۸ق؛۱۷گ، ۲۰-۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۹۶۰]

۶۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲ر۳۳۸۸

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۹۰؛ یادداشت تملکی «در دوازدهم شهر رجب ۱۱۹۰ در مدرسه ارزنجان در روز جمعه از ... گرفته شد از برای فلانی انشاء الله بسلامتی بصاحبش برسد»؛ جلد: چرمی نرم، ۱۰۸گ، ۱۹-۱۸سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۷۵]

۶۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۸۰

آغاز: انما هی بسبب ما یخالط الهواء من الا بخرة و من ذهب الی الثانی ... قوله ثم طبقة الهواء الغالب القریب من الخلوص؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمود بن یحیی (ضمن مهر بیضوی)، تا: ۱۱۹۷ق، جا: اصفهان؛ دارای علامات بلاغ، مصحح؛ فاقد جلد، ۱۱۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۴۵]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۵۸/۱

انجام: التفاوت بین السنین فی هذه المدة یکون سنتین تقریبا السنة الشمسیة ثلاثمائة و خمسة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی با عنوان «صادق»؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۸گ (۱پ-۳۸پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۲۴۱]

۷۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۶]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۰-طباطبائی

آغاز: برابر **انجام:** قوس لیل الکواکب ما دار من المعدل من غروب الکواکب الی طلوعه و لا یخفی ان الکواکب شامل للشمس فلو اکتفی بتعریف

خط: نسخ عالی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج حنایی، ۱۱۹گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۳۴۸]

۷۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۹۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اقول للبیان وجه آخر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۶ص (۷۱-۱۲۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۸۶]

۷۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۷

خط: نستعلیق خوش، کا: اسمعیل بن محمد حسین مازندرانی، تا: با تاریخ۱۲۰۱ق؛تملک:محمد اسمعیل بن ابوالمحسن حسینی خاتون آبادی در روز دوشنبه ۱۰ ربیع الاول سال ۱۲۰۱، ابن آخوند ملا محمد علی شهیر به مولانا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرد، ۹۵گ، ۱۸سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۸۸۱]

۷۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن حاج ابوالحسن، تا: دوشنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۲۰۳ق؛ ۸۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۷۵]

۷۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۱۸

خط: نسخ، کا: ابوطالب اصفهانی، تا: سه‌شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۲۱۵ق، جا: اصفهان مدرسه علیقلی آقا؛ مقابله شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۲۵]

۷۶. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: ابوطالب اصبهانی، تا: سه‌شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۲۱۵ق، جا: اصفهان مدرسه علی قلی؛ مقابله شده [تراثنا: س۱۸ش۱و۲-۲۱۵]

۷۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۱۳

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد نصیر، تا: ذیقعده ۱۲۱۸ق، جا: مشهد رضوی؛ نسخه از روی نسخه‌ای که به خط مولف بوده تصحیح و مقابله شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۱گ، ۱۸ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۸۹]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۴۰

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۳]

۷۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۲۱۹ق؛ محشی؛ مهر: «عبده محمد حسین بن علی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۲ - ۷۱۸]

۷۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۷۲

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق (تاریخ تحریر قسمت آخر نسخه)؛ قطع: رقعی [ف: ۱۱۳]

۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: قوام الدین محمد بن عبدالله خادم آستان قدس، تا: رجب ۱۲۲۸ق؛ کاغذ: نباتی آهارمهره، جلد: چرمی، ۱۶۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۸]

۸۱. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۱۸۹

آغاز: برابر

خط: نسخ جلی، کا: محمد جعفربن صالح، تا: ۲۳ شعبان ۱۲۳۱ق؛ محشی از «م.هادی حسینی»، با علامت بلاغ و مقابله؛ مهر: «محمد جعفر بن محمد صالح» (بیضی)؛ واقف: شهید، جلد: تیماج مشکی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۹۸]

۸۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۳۳۰

خط:نسخ،کا:رفیع بن محمد بن علی اصفهانی،تا: ۱۲۳۲ق [ف: ۵۳]

۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۷۵-۶/۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید، تا: ربیع الثانی۱۲۳۴ق، جا: رشت؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۰۲]

۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: شنبه ۱۳ رمضان ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۰۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۷]

۸۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۱ جمادی الاول ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۳]

۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فبالبرهان المذکور فی المجسطی (ناقص)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ واقف: دکتر شمس الدین جزایری، شهریور ۱۳۴۸؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۹گ، ۲۰ سطر (۹/۴×۱۹)، اندازه: ۱۷/۸×۲۸/۴سم [ف: ۸- ۱۳۵]

۸۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اکبر میرزا، تا: ۱۲۳۸ق؛ با اشکال هندسی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۹گ، ۱۵سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۳۴۴]

۸۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۸۳/۳

خط: نستعلیق، کا: ابوتراب بن ابوالقاسم رضوی همدانی، تا: عرفه ۱۲۴۵ق، جا: اصفهان مدرسه کاسه گران؛ مصحح، محشی؛ ۵۸گ (۶۴پ-۱۲۱ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۷۵]

۸۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۹۴

خط: نسخ، کا: محمد هاشم سروستانی، تا: ۹ شعبان ۱۲۷۰ق؛ تملک: محمد حسن حسینی به تاریخ ۱۲۷۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۳۲۷]

۹۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد داغستانی، بی‌تا؛ تملک به تاریخ رمضان ۱۲۸۸؛ جلد: پوست زردرنگ، ۱۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [مؤید: ۱ - ۶۲]

۹۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۶۱

خط: نسخ، کا: محمد بن سید هاشم شرموطی، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۲۹۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه کاغذ روغنی سیاه، ۶۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۶/۱سم [ف: ۱ - ۱۷۳]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۰

آغاز و انجام: برابر؛ انجامه: و این دو بیت را در انجامه نگاشته: ای دل طلب کمال در مدرسه چند ×× تحصیل علوم حکمت و فلسفه چند / هر فکر که جز ذکر خدا وسوسه است ×× شرمی ز خدا بدار این وسوسه چند

خط: نسخ، کا: عبدالله بن میرزا رسول، تا: ۱۲۹۷ق، جا: رواندز؛ محشی؛ مهر: «حاجی ابراهیم ۱۲۹۷» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۱ - ۱۶۵]

۹۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۶۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان النقط التی مطلع فی الافق المایل هی الیغرب مقابل ما هی اقرب

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۵۱گ، اندازه: ۵×۱۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۶]

۹۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۱/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، تحریری، کا: مهدی بن ابی الحسن محمد علی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۲۷۰-۲۸۰)، ۱۷ سطر، قطع: خشتی [ف: ۱۹ - ۳۶۳]

۹۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و توضیحه بعد ما ذکرناه فی المقدمة الثالثة ان مکعب الواحد واحد.

چند برگ اول از حاشیه مؤلف است بر شرح «صلاح الدین موسوی قاضی زاده رومی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲-۲۲۶]

۹۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا ته میشن، ۶۱گ، ۲۵سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۸۸۱]

۹۷. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۶۳۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۴۵]

۹۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۵۱-۵۷/۲۱

آغاز: لانه لیس بثناء حقیقة کذا نقل عن ×× اعلم ان الثناء یطلق علی ذکر یشعر بالتعظیم وقد یطلق علی الانسان بمایشعر بالتعظیم

از «قوله اذ الاصل احمدالله حمدا کفاء افضاله» تا «قوله فالکواکب الشمالی قبل درجة و مغرب بعدها»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۸سم [ف: ۳ - ۱۵۰۳]

۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۲۳

آغاز: الحمل و اجزائها یسمی درجا؛ **انجام:** قطر المایل تسعة و خمسین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۹۷

آغاز: صنعه المشاکله ثم ان یقیید الثنا باللسان یخرج حمد الله تعالی ذاته عن تعریف الحمد یکن التحقیق؛ **انجام:** ذلک الجزء الیه ثم اذا غرب الجزء الخط نصف الذائرة المذکورة فینخصر بینه

و بین الافق تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۰۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۰۸

انجام: فالشهر الشمسی الوسطی أبداً ثلاثین یوماً

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ تملک: منصور بن حسن حسینی رشتی با مهر «منصور بن حسین الحسینی» (بیضی) و «علی بن منصور الحسینی»، علی لنکرانی مغابی؛ مهر: «ابوالقاسم الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰- ۱۶۶]

۱۰۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۰۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاذا صارت الساعات الزائدة اکثر من نصف یوم فی سنة یجعل تلک السنة یوم واحد ...

خط: نستعلیق ناخوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای اشکال هندسی، مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: ساغری قرمز، ۱۵۱گ (۲۴پ-۱۷۴)، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۱۸]

۱۰۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۲/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه چرمی، ۱۹ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۲۵۵]

۱۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحاصل لهذه الحرکات المشابهه لحرکه تلک الثوابت قدر او جهه و قطبین و منطق شامله لجمیع ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با اشکال هندسی، مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۸ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۲۳۱]

۱۰۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۱۰

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۰۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۷۳

بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: - ۲۰۳]

۱۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۸۵

بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: - ۲۰۳]

● حاشیة شرح الملخص چغمینی / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas-i čaqmīnī

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (- 1542)

وابسته به: شرح الملخص فی الهیئة = شرح الملخص چغمینی؛ قاضی زاده رومی، موسی بن محمود (-۸۱۵)

از غیاث الدین منصور بر شرح قاضی‌زاده رومی بر ملخص چغمینی. این حاشیه را وی در رد بر حاشیه مولی جلال دوانی بر شرح قاضی‌زاده نگاشته و غالباً پس از نقل پاره‌ای از شرح ملخص، سخنی از دوانی را با عنوان «قیل» نقل و با همان عبارات و شیوه شناخته شده از او (در حواشی تجرید و دیگر ردود) به خرده‌گیری بر دوانی می‌پردازد. غیاث الدین منصور در این رساله از معارج خود و نیز از محمد بن علی بن حسین حمادی منجم (مؤلف شرح بر تذکره نصیریه) یاد و فرضیه او را در عدد افلاک (تجویز انحصار افلاک در دو یا یک فلک) رد می‌کند.

آغاز: بسمله. بعد حمدالله علی توفیقه ... یقول ... غیاث المشهور بمنصور: انی مجیب الی ما سئلنی بعض احبتی من طرف من شرح المخلص ... منبها علی فساد توهمات ... الدوانی ...

[الذریعه ۱۳۲/۶؛ الفلک و التنجیم ۶۳؛ معجم المؤلفین ۱۹/۱۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۲۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله کان انحدا به ازید اقول لایخفی ... ان هذا یحتاج الی زیادة تبیین و ایضاح ... و المحقق الطوسی تصدی لتبیین ان الماء الذی یسعه الاناء و هو فی قعر بئر اکثر من ماء یسعه و هو علی موضع مرتفع کرأس جبل فی مقالة نقلها بعبارته.

تا بحث کرویت زمین (از مقدمات کتاب) است؛ خط: نستعلیق، کا: ابو محمد محسن بن علی بن منصور حسینی، تا: ۹۷۳ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۷۵ص (۲۳۴-۳۰۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۳۱۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۸۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی انه یمکن ان یوجه کلام المتن بوجه لا یرد علیه ایراد الشارح ایضاً ...

تا قسمتی از باب دوائر است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱۴۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۴۸۹]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۴۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** استدل به صاحب العقل لما مر و لامور أخری بل.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۴۵گ (۳۷پ-۸۱پ)، ۱۰-۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۳۲]

● حاشیة شرح الملخص / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas

خفری، محمد بن احمد، - ۹۵۷ ؟ قمری

xafrī, mohammad ebn-e ahmad (- 1550)

وابسته به: شرح الملخص فی الهیئة؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۱ق.، وزیری، ۱۷۳ص (صص۱-۱۷۳) در هامش

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۴۰

آغاز: کرة الارض من جملة کرات العالم ... قوله و هو محیط دائرة تحدث علی سطح الارض

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: جیبی [نشریه: ۵ - ۵۹۵]

● **حاشیة شرح الملخص** / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas

میرزا جان باغنوی، حبیب الله، - ۹۹۴ ؟ قمری

mīrzā jān-e bāqnavī, habīb-ol-lāh (- 1586)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۰/۴

خط: نسخ ترکی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۲ص (۲۷۹-۴۵۰)، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۲۶۷]

● **حاشیة شرح الملخص** / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas

عمادی، احمد بن محمد

'emādī, ahmad ebn-e mohammad

از احمد بن سید احمد عمادی و مانند حاشیه مولی احمد بن حیدر.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۶۷/۱

آغاز: بسمله. اذ نسبة ارتفاع اعظم الجبال و هو فرسخان و ثلث فرسخ کما سیاتی بعید هذا الی قطر الارض ... کنسبة سبع عرض شعیرة الی ذراع ... یعنی کما ان نسبة سبع شعیر الی شعیرات الذراع نسبة واحد الی الف و ثمانیة؛ **انجام:** فانه مما لا یخفی علی کثیر من ذوی الافهام اللهم ادخلنا دار السلام بحرمة خیر الانام (تمت الرسالة المنسوبة الی احمد بن السید احمد المشتهر بالعمادی غفر الله له و لنا آمین برحمته و منه وجوده)

خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: استنبولی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۴گ (۱پ-۴پ)، ۲۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۴۲۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۷۱/۲

خط: نسخ ترکی، کا: شمس الدین بن شیخ عبدالله یابنی، تا: قرن ۱۱؛ ۴گ (۱۱۲ر- ۱۱۵پ) [مختصر ف: - ۲۹۸]

● **حاشیة شرح الملخص چغمینی** / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas-i čaqmīnī

مولی عرب سنیان

mawlā 'arab senyān

وابسته به: شرح الملخص فی الهیئة = شرح الملخص چغمینی؛ قاضی زاده رومی، موسی بن محمود (-۸۱۵)

از مولی عرب سنیان (گویا: سنان)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۶۷/۲

آغاز: اقول: و ذلک لان نسبة ارتفاع اعظم الجبال الی قطر الارض؛ **انجام:** فیکون التفاوت علی هذا الرای فاحشا و الله اعلم بالصواب (تمت الرسالة المنسوبة الی المولی عرب سنیان رحمه)

خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: استنبولی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۲گ (۴پ-۵ر)، ۲۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۴۲۱]

● **حاشیة شرح الملخص چغمینی** / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas-i čaqmīnī

حسینی، محمد تقی بن اسدالله، ق۱۴ قمری

hoseynī, mohammad taqī ebn-e asad-ol-lāh (- 20c)

قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۶۰/۳

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا، گویا از مؤلف؛ ۴۷گ (۷۸-۱۲۴)، قطع: خشتی [ف: ۱۰۹]

● **حاشیة شرح الملخص چغمینی** / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas-i čaqmīnī

کوشوی، فصیح الدین

kūšavī, fasīh-od-dīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۰/۲

خط: نسخ ترکی، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۲ص (۵۱-۱۷۲)، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۲۶۷]

● **حاشیة شرح الملخص** / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas

موسی پاشا

mūsā pāšā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۰/۱

خط:نسخ ترکی،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:سفید،جلد:تیماج مشکی، ۴۸ص (۱-۴۸)، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۲۶۷]

● **حاشیة شرح الملخص** / هیأت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas

غیر همانند:

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۸۵/۳

آغاز: بسمله و به نستعين انه كريم. قوله من حيث الكمية منفصلة كاعداد الافلاك و الكواكب او منفصلة كمقادير الابعاد و الاجرام و فيه ان اعداد العناصر؛ **انجام:** قوله من ازدواجات الكيفيات العقلية اعنى الحرارة و البرودة

در آن یاد می‌شود از صاحب التحفة و الاستاد فی شرح التذکرة. فی المسألة الشعیریة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۸گ (۶۳پ-۷۰ر)، ۲۴سطر (۱۴×۷)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۹۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۲۳

از حاشیه خود بر شرح هدایه و شرح بیست باب در اسطرلاب یاد می‌کند و اهل هرات بوده است؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● حاشية شرح الملخص چغمینی / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas-i čaqmīnī

وابسته به: شرح الملخص فی الهیئة؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

محشی از خود نام نبرده و همین قدر معلوم است که در قسطنطنیه نوشته است و این حاشیه در محاکمه بین سه شرح است: ۱. شرح کمال الدین ترکمانی (محمد بن احمد الحنفی متوفی ۷۵۰ق)، ۲. شرح قاضی زاده رومی (متوفی ۸۴۵ق)، ۳. شرح میرسید شریف جرجانی (متوفی ۸۱۶ق) و وی شرح جرجانی را اختیار کرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۲۷۳

آغاز: سبحانك اللهم يا من نضد فرائد درر الدراري؛ **انجام:** بل تقديم النية على التحريمة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای سرلوح؛ واقف: تاجماه بیگم، ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: سفید، جلد: پارچه‌ای، ۴۲گ، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۳۶]

● حاشية شرح الملخص چغمینی / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas-i čaqmīnī

وابسته به: شرح الملخص فی الهیئة = شرح الملخص چغمینی؛ قاضی زاده رومی، موسی بن محمود (-۸۱۵)

غیر همانند:

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۰۴

آغاز: منير منارالشريعة الباهرة مدير مدارالسلطنة القاهرة، الذى فكره الصائب؛ **انجام:** و بالعكس و ذلك ما اردناه. تمت الحاشية الفصيحة على شرح الشيخ الچغميني ... على يدالفقير يارعلى بن فخرالدين طهرانى رازى فى ۱۰ شوال ۹۴۳

ملخص از چغمینی است وشرح از قاضی زاده رومی وحاشیه از ناشناس؛ خط: نستعلیق، کا: یارعلی بن فخرالدین تهرانی رازی، تا: ۱۰ شوال ۹۴۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۴۶گ، ۲۲سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۴ - ۲۳۴]

۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۵۷/۵

آغاز: بسمله ... بذكرك نفتتح الامور و بحمدك نشرح الصدور

خط: نستعلیق، کا: زین الدین علی بن حسین گیلانی، تا: ۱۰۷۲ق، جا: لاهیجان؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۲ - ۱۱۶]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۴۹

آغاز: آغاز: بسمله (قوله) الحمد هوالثناء باللسان على الجميل، نقل عن الشارح ان الثناء هو الاتيان بما يشعر بالتعظيم وهويعم الحمد والشكر ... قوله: علم للواجب الوجود. اى لذاته لالمفهومه الكلى ... قوله: فعلى الاول نصب على الحال، فيكون ذوالحال هو الضمير؛ **انجام:** قوله: و يمكن ان يتعرف السمت هناك بارصاد الحوادث الفلكية. توضيحه ان يستخرج بعد زمان مبدء الخسوف عن نصف نها مكة ... يخرج من مركز الدائرة خط اليه فهو خط، سمت القبلة.

درصفحه ۶ دارد: «قوله: اذا المسمى ممايطلق عليه الملخص. حاصله انه سماه ملخصاً ولم يسمه مطولاً ...» از خواجه طوسی نقل می‌کند؛ خط: نسخ، کا: محمد اشرف بن محمدهادی، تا: قرن ۱۱؛ درصفحه عنوان به نام حاشیه ملااحمد بر شرح تجرید شناسانده شده که غلط است؛ تملک: عبدالهادی در ۱۱۹۱ق، عبده الراجی عبدالهادی در ۱۲۱۲ق، سعید بن محمد حسن حسینی در ۱۲۲۴ق، علیقلی میرزا؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: ساغری آبی، ۱۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۴ - ۲۳۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۶۵/۲

درباره عبارت «فی معرفة خط نصف النهار»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق [ف: ۶ - ۳۴۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۷۳

آغاز: سبحانك اللهم يا من نضد فرايد درر؛ **انجام:** بل تقديم النيه على التحرير

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۱۳سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [الفبائی ف: ۲۰۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۹۴ ض

حاشیه شرح قاضی زاده بر ملخص چغمینی؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● حاشية شرح الملخص فی المسئلة الشعیریة / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mulaxxas fī-l mas'alat-iš ša'īrīya

مولا احمد بن حیدر، ق۱۱ قمری

mowlā ahmad ebn-e heydar (- 17c)

وابسته به: شرح الملخص فی الهیئة = شرح الملخص چغمینی؛ قاضی زاده رومی، موسی بن محمود (-۸۱۵)

حاشیه مولا احمد بن حیدر بر مقدمه گزارش قاضی‌زاده رومی بر ملخص چغمینی درباره اقسام جسم‌ها در مسئله شعیریه و در آن از نسبت بلندترین کوه‌ها که دو فرسنگ و یک سوم فرسنگ است به قطر زمین (۲۵۴۵ فرسنگ) که برابرست با نسبت یک هفتم پهنای یک جو به یک ارش گفتگو گردیده است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۹۱/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف میشن، ۶گ (۱۲۰پ-۱۲۵پ)، ۲۳ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۲۱×۵/۵سم [ف: ۹ - ۹۲۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۳/۲

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله رب الکل بالکل قوله اذ نسبة ارتفاع اعظم الجبال و هو فرسخان و ثلث فرسخ کما سیاتی بعید هذا؛ **انجام:** ثبت المطلوب ایضا علی التحقیق لایخرجه الی التقریب کمالا یخفی علی المتاهل الصابر. تمت الحاشیة علی المسئلة الشعیریة.

خط:نستعلیق،کا:محمود علی،بی‌تا؛محشی با نشان«منه» و در پاره‌ای جاها به نام همان احمد بن حیدر؛ ۳گ (۵۹ر-۶۱ر) [ف: ۴ - ۸۸۲]

←حاشیة شرح المنار ﹥ نتائج الأفکار

● حاشیة شرح المنظومة = حاشیة شرح غرر الفرائد / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il manẓūma = ḥāšīyat-u š.-u-i ġurar-il farā'id

سبزواری، هادی بن مهدی، ۱۲۱۲ - ۱۲۸۹ قمری

sabzevārī, hādī ebn-e mahdī (1798 - 1872)

وابسته به: شرح غرر الفرائد = شرح منظومه؛ سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲-۱۲۸۹)

حاج ملا هادی سبزواری تعلیقاتی بر شرح منظومه خود در فلسفه نگاشته که در کنار آن کتاب در تهران چاپ شده.

آغاز: الحمدلله المتجلی بنور جماله علی الملك و الملکوت ... بسمله ... کصورة للعالم الطبیعی له اربعة معان ... ان الصورة الشیء بالفعل کما ان الماهیة ما به الشیء بالقوة ولما کان العقل الکلی جامعاً لجمیع فعلیات ...

انجام: قولنا کل الامانات اقتباس من الکتاب الالهی، ان الله یأمرکم أن تؤدو الامانات الی اهلها و فی الفقرات متناً و شرحاً حسن الخاتمه، اللهم اجعل خاتمه امورنا خیراً بمحمد و آله و الحمدلله علی جماله و جلاله و الصلوة علی محمد (ص) و آله

چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۹۸ق.، وزیری، ۱۸۴ص+ ... (در هامش)

[الذریعة ۱۳۶/۶ و ۶:۱۳۶- ۱۳۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۳۵

کاتب = مؤلف، بی تا [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۰۲/۶

آغاز و انجام: برابر

فاقد خطبه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قدیر بن علی اصغر سمنانی، تا: ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۳ص (۱۱۲-۳۸۴)، ۳۰سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۸۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۴

آغاز و انجام:برابر

فاقد خطبه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ تملک: احمد بن محمد رضا طبیب سمنانی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۶۷ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۵۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق ریز، کا: ریز محمد علی فیروزکوهی، تا: ۱۲۸۱ق؛ ۹۹گ (۱پ-۹۹پ) [ف: ۳ - ۲۳۹]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۷۵/۱-۲۱/۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانا قصد الغایة الثانیة لا الاولی لوصولها الی ارباب انواعها واستکمالها بمظهریة اسم من اسماء الله الحسنی وحشرها الی الله تعالی حشراً تبعیا فالاولی.

فاقد خطبه، امورعامه؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۶۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۰۳]

● حاشیة شرح المنهاج / فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il minhāj

طبلاوی، منصور سبط ناصر الدین محمد بن سالم، - ۱۰۱۴ قمری

tablāvī, mansūr sebt nāser-od-dīn mohammad ebn-e sālem (- 1606)

وابسته به: منهاج الطالبین و عمدة المفتیین؛ نووی، یحیی بن شرف (۶۳۱-۶۷۶ق)

بروکلمان (۳۲۱/۱ و ذیل ۴۴۳/۲) از او کتاب‌های «السر القدسی فی آیات الکرسی» و «منظومة فی الاستعارات» و «رسالة فی التقسیم و القسم و القاسم» و «بدایة القاری فی ختم البخاری» و «حاشیة علی شرح المنهاج» و جز اینها را یاد کرده است. او از این شرح یکی از شروح منهاج الطالبین محیی الدین ابی زکریا یحیی بن شرف نووی شافعی را که در فروع شافعی است خواسته است (چلبی ۵۵/۲). این نسخه ما مربوط به همین شرح میباشد و فوائدی که برلسی (قرن ۱۰) و عبادی (- ۹۹۲) درباره شروح منهاج دارند در آن گرد آمده است. چلبی از فوائد آن دو و این حاشیه یاد نکرده است. از فهرست قاهره (۲۱۷/۳ و ۲۲۱) برمی‌آید که طبلاوی تحفه (شرح) ابن حجر احمد هیثمی مکی

بر منهاج را گرد آورده و گزین نموده است و نسخه ما گویا همان باشد که در چهار جلد است. برلسی نیز حاشیه‌ای بر شرح جلال الدین محمد محلی بر منهاج دارد. در نسخه ما به هر دو نظر است. (دانش پژوه)

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۴۴ – ج

آغاز: زاد فی التعریف لاعلی وجه القربة ... قوله: کقوله تعالی: و احل الله البیع من العام المخصوص لامن المجمل علی الاصح؛ **انجام:** خاتمة قال فی شرح الروض قال الزرکشی لو تولی وظیفته ... و هو لم یباشر. انتهی. و هذا آخر ما تیسر جمعه مما عثرنا علیه من فواید الشیخین ... الشیخ احمد شهاب الدین عمیره البرلسی و تلمیذ الشیخ احمد شهاب الدین ابن قاسم العبادی ... و وافق ذلک فی مدة آخرها ثالث عشر جمادی الثانی علی ید جامعه ... منصور سبط الشیخ الطبلاوی الشافعی ... و سلم علی من لا نبی بعده و سلم تسلیما کثیرا آمین –نقلت غالب هذا الجزء من نسخة بخط شیخنا ... الشیخ منصور الطبلاوی ... و کان الفراغ منه لیلة الخمیس ... سابع عشر شهر رمضان ... اربع عشر بعد الف علی ید کاتبه ... محمد سبط مولانا الشیخ الرفاعی ... الی یوم الدین یتلوه فی اول الجزء الثالث کتاب الفرائض

از آغاز بیع است تا پایان جعاله؛ خط: نسخ عربی، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۷ رمضان ۱۰۱۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۲۸گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۲۳]

● **حاشیة شرح منهاج الطالبین** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i minhāj-iṭ ṭālibīn

عبادی، احمد بن قاسم، – ۹۹۴ قمری

'ebādī, ahmad ebn-e qāsem (- 1586)

محشی که از شاگردان ابی یحیی زکریا انصاری بوده است، بر شرح استاد حاشیه مفصلی دارد و در آن آرای فقهای شافعیه «عباب، برلسی، طبلاوی، ابن حجر و خطیب» را نقل می‌کند.

[معجم المؤلفین ۲۳۰/۱؛ ش ۱۶۷۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۱

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی وفق ائمه فی کل عصر؛ **انجام:** قوله لکن للمشتری

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۳۱ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۳۳×۲۱سم [الفبائی ف: ۲۰۳]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۲۴/۳

آغاز: کتاب الفرائض قوله یبدأ الخ ع انما بدأ بذلک لأنه یقدم؛ **انجام:** و ذلک لا یضر الشارح فیما جاوله انتهی تم قوله کتاب الوصیة

قسمت کتاب الفرائض حاشیه را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا قهوه‌ای عطف تیماج، ۱۱گ (۵۶پ–۶۶پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱ – ۴۵۰]

● **حاشیة شرح منهاج الطالبین** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i minhāj-iṭ ṭālibīn

شهاب الدین بن عبدالحی، قمری

šahāb-od-dīn ebn-e 'abd-ol-hayy

وابسته به: کنز الراغبین فی شرح منهاج الطالبین؛ محلی، محمد بن احمد (۷۹۱–۸۶۴)

حاشیه‌ای نسبتاً مفصل با عناوین «قوله، قوله» بر «کنز الراغبین فی شرح منهاج الطالبین» جلال الدین محمد بن احمد الحلی است از روضة و زرکشی بسیار نقل می‌کند.

[کشف الظنون ۱۸۷۳/۲]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۲۹

آغاز: الفتوی قوله وکذا التنشیف الخ قیل کان الاولی ان یعبر بالنشف علی زنة الضرب لافی فعله نشف بکسر الشین علی الاشهر عند اهل اللغة؛ **انجام:** وقد اورد علی وجوب القضا صور من الفوات لایجب فیها القضا کان احصر بسلک طریق آخر وفاته لصعوبة الطریق و طوله و قد الجاه نحو العد الی سلوکها اوصایر الاحرام متوقعاً زوال الاحصار فلم یزل حتی فانه الحج فیتحلل بعمل عمرة فلاقضاء فی هذه الصور واجیب بان

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۱۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۷۱۸]

● **حاشیة شرح منهاج الوصول الی علم الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i minhāj-il wuṣūl ilā 'ilm-il usūl

وابسته به: منهاج الوصول الی علم الاصول؛ بیضاوی، عبدالله بن عمر (–۶۸۵)

حاشیه متوسطی است بر «شرح منهاج الوصول» با عناوین «قوله – قوله» کتاب «منهاج الوصول الی علم الاصول» از تألیفات معروف قاضی بیضاوی است.

[کشف الظنون ۱۸۸۰/۲]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹۱۲

آغاز: کما ذکره بعض الشارحین قوله و لانزاع فیه ظاهر الکلام انه لا نزاع فی کونه تابعا للسؤال فی العموم والخصوص حتی لوقیل هل یجوز الوضوء بماء البحر فقال نعم کان عاما ولو قیل هل یجوز لی الوضوء بماء البحر فقال نعم کان خاصاً به؛ **انجام:** للقطع بیان جمیع الرجال رجال وقد یجاب بانه لایتصور مرتبة مستغرقة لان کل مرتبه نفرض ففوقها مرتبة اخری ضرورة عدم تنافی المراتب و هذا بخلاف الجمع العام فانه عبارة عن مفهوم یتناول جمیع ... الکلی لجزئیاته ولا استحالة فی اندراج الجزئیات

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۲۸]

● **حاشیة شرح منهج الطلاب** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u š.-i minhaj-iṭ ṭullāb
زیادی، علی بن یحیی، - ۱۰۲۴ قمری
zīyādī, ʻalī ebn-e yahyā (- 1615)
وابسته به: فتح الوهاب بشرح منهج الطلاب؛ انصاری، زکریا بن محمد (۸۲۶-۹۲۶)
حاشیه بر کتاب الفرائض شرح منهج ابویحیی زکریا انصاری است که با عنوان «قوله، قوله» نوشته شده است.
آغاز: بسمله کتاب الفرائض قوله فغلبت علی غیرها ای لفضلها بتقدیر الشارع
انجام: قوله و هو الازالة او النقل سمی بها المعنی المراد لازالة او تغییر ما صحت ... او لانتقال المال من وارث الی وارث انتهی شرح التحریر للمصنف تم
[کشف الظنون ۷۵۴/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۴۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله مازندرانی، تا: دهه اول جمادی الثانی ۱۳۲۳ق، جلد: چرم قهوه‌ای، ۲گ (۶ر-۷پ)، ۸ سطر، اندازه: ۱۶/۹×۲۱/۷سم [ف: ۴۳ - ۲۱۲]
۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۲۴/۲
آغاز و انجام: برابر
حاشیه فرائض شرح منهاج؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا قهوه‌ای عطف تیماج، ۷گ (۴۷پ-۵۳ر)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱ - ۴۵۰]

● **حاشیة شرح منهج الوصول الی تخریج الفصول** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u š.-i minhaj-il wuṣūl ilā taxrīj-il fuṣūl
عبادی، احمد بن قاسم، - ۹۹۴ قمری
ʻebādī, ahmad ebn-e qāsem (- 1586)
وابسته به: شرح المنهج؛ انصاری، زکریا بن محمد (۸۲۶-۹۲۶)
«الفصول المهمة فی مواریث الامة» تألیف شهاب الدین احمد بن الهائم (-۸۸۷ق) را قاضی زکریا انصاری شافعی دو بار شرح کرده است که به عنوان‌های «شرح فصول کبیر و صغیر» معروف هستند و این کتاب حاشیه‌ای است بر یکی از آنها که با عناوین «قوله، اقول» برگزار شده است.
[کشف الظنون ۱۲۷۱/۲]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۴۶
آغاز: قوله یبدأ ... الی اخراع انما بدی بذلک لانه یقدم به الحیاة علی حاجت فکذا بعد الموت اتمنی انظر هذا التعلیل مع قوله الات اما ما تعلق الغرما الی اخر؛ **انجام:** قدیفهم التحریم فیما لامشقة فیه بوجه کما من ترک تناول دینار علی طرف ثوبه او بالقرب منه او ضم له علیه ونحو ذلک وهو ظاهر جدا فلیتامل
جزء سوم (فرائض) را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تاریخ تملک ۱۰۲۵ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۴۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۱۹]

← حاشیة شرح المواقف ← تعریف علم الکلام

● **حاشیة شرح المواقف** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mawāqif
طوسی، علی بن محمد، - ۸۷۷ ؟ قمری
tūsī, ʻalī ebn-e mohammad (- 1473)
وابسته به: شرح المواقف السلطانیة = شرح مواقف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
حاشیه بر شرح از سید شریف گرگانی است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۰۸
آغاز: قوله و کرم بنی آدم نوع الانسان؛ **انجام:** و ان کان الثانی اقوی تمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: شیخ محمد باقر، ۱۱۷۶؛ ۵۱گ، ۲۱ سطر [الفبائی ف: - ۲۰۳]
۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۸۴/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۳ص (۲۶۸-۳۲۰)، ۱۶ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [رشت و همدان: ف: - ۱۴۴۷]

● **حاشیة شرح المواقف** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mawāqif
ابن فناری، حسن بن محمد شاه، ۸۴۰ - ۸۸۶ قمری
ebn-e fannārī, hasan ebn-e mohammad šāh (1437 - 1482)
وابسته به: شرح المواقف السلطانیة = شرح مواقف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
عضدالدین عبدالرحمن بن احمد ایجی (- ۷۵۶)کتاب موجزی در کلام نوشته به نام مواقف، که میرسید شریف جرجانی بر آن شروحی نگاشته و مولی حسن چلبی بن محمد شاه فناری بر آن حاشیه‌ای دارد که همین کتاب باشد.

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۰۳/۴
آغاز: قوله المد، اردف التسمیة بالتحمید

خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالجبار تاشکندی، تا: ۹۹۱ق، جا: سمرقند؛ اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۱۵۲]

۲. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۷ – ۶۹۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۲۴

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی تولهت الافهام فی کبریاء ذاته و تحیرت؛ **انجام:** و نصف کراس فی یوم الجمعه ثامن عشر شهر ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۳ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [رایانه]

۴. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۳۰

آغاز: بسملة. الحمدلله الذی تولهت الأفهام فی کبریاء ذاته، و تحیرت الأوهام؛ **انجام:** فالتسمیة باعتبار هذا المتضمن. و لیکن هذا آخر ما أردنا إیراده ... علی ساکنها السلام

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در ذیقعده ۱۰۱۲ق علم الله بن عبدالرزاق آن را به شیخ ابوتراب بن زین العابدین هدیه کرده است؛ ملاحظه‌ای به خط و توقیع ملا عبدالرزاق؛ واقف: عبدالسمیع؛ ۲۳ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [تراثنا: س۶ش۱ – ۱۱۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۹۱

آغاز: بسمله، و به العون و القوة. حمد له. صلاة. قوله فبسمل اولا تیمنا فان قلت لیس للبسملة مدخل فی الاشارة المذکور لان البسملة مما یطرد فی اول کل کتاب من کل فمن؛ **انجام:** فالتسمیة باعتبار هذا المتضمن و لیکن هذا آخر ما اردنا ایراده فی حواشی المواقف نسال الله تعالی ان یجعله خالصا لوجهه الکریم انه هو البر الرحیم و ان ینفع به المخلصین و نجعله ذخر الیوم الدین و الحمد لله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: دختر میرزا محمد علی، رجب ۱۱۸۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۵۸گ، ۲۹ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۳۳۴]

۶. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸ فیاض

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ نخودی و حنایی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۳)، قطع: پستی [ف: ۴۹]

● حاشیة شرح المواقف / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mawāqif

خواجه زاده، مصطفی بن یوسف، – ۸۹۳ قمری

xāje-zāde, mostafā ebn-e yūsof (- 1488)

وابسته به: شرح المواقف السلطانیة = شرح مواقف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶)

حاشیه مختصری با عناوین «قوله، قوله» بر شرح میر سید شریف گرگانی بر کتاب المواقف قاضی عضدالدین ایجی (۷۵۶ق) است.

[کشف الظنون ۱۸۹۲/۲]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۲۱

انجام: فکذلک لان مقتضی الطبیعة الواحدة لا تختلف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۹۲گ، ۱۷ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۸۹۹] و [نشریه: ۴ – ۳۸۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۲۵

آغاز: احسن ما یفتتح به الکلام و احق ما یستنجح؛ **انجام:** انه لابأس بذکره فی علم البدیع لانا لا ... ذلک بل هو محتمل و الاستدلال بالمحتمل لایتم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا با عطف تیماج، ۱۵۳گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۳/۱ – ۲۲]

● حاشیة شرح المواقف / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mawāqif

شیروانی، کمال الدین مسعود، – ۹۰۵ قمری

šīrvānī, kamāl-od-dīn mas'ūd (- 1500)

وابسته به: شرح المواقف السلطانیة = شرح مواقف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶)

حاشیه‌ای است از ملا مسعود شیروانی بر شرح مواقف میر سید شریف.

آغاز: قوله عند القائل یؤید أن الحکماء حاکمون بأن واجب الوجود عبارة عن الوجود البحث فلیس هناک ماهیة معروضة للوجود ...

[کشف الظنون ۱۸۹۱/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۵۰

آغاز: الممکن کذلک بل قالوا بذلک اذ عندهم التحقیق اعم من الوجود کالثبوت؛ **انجام:** فی صدور اثر واحد و یتوسط آله یصدر عنه اثر آخر فیصدر عن المبداء المذکور آثار متعدده بعضها عن تلک المبداء بلا واسطه.

الهیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۶ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۱۵۱۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۷۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بالوجود الذهنی حتی یلزم من تصور الوجود فی الذهن فیلزم من ذلک اجتماع المثلین فی النفس احدهما وجودها الذی یوجد له و الثانی ما هو.

از «المواقف الثانی فی الامور العامة» تا «المقصد الثانی من المرصد الخامس فی العلة و المعلول»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۱۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج آبی، ۲۵۲ص (۲–۲۵۳)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲۶ – ۶۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** یعرف بادنی التفات.

بخش امور عامه تا اواخر مبحث علت و معلول (موقف ثانی)

است؛ خط: نستعلیق کم اعجام، کا: محمد فاضل، تا: ۱۰۳۶ق، جا: مدرسه امیر ترخان؛ واقف: ابوالفضل حاذقی، آبان ۱۳۴۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با روکش کاغذ روغنی مشکی، ۱۸۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۱۱۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و وجود محکی فیه مناقشه تعرف بادنی التفات تم مباحث العلة و الله اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق تحریری، بی کا، بی تا؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷ ق؛ کاغذ: مختلف اللون، نباتی، نخودی، حنایی، جلد: تیماج دارچینی ساده، ۱۹۱گ، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اعلم ان المقصود من کلام الش و هذا اعم من قوله اذ تمایر فیها لیس اعتراضا علی المصنف کما یتوهم اد ما(کذا)

از موقف دوم امور «امور عامه» تا قدری از مقصد هفتم از مرصد چهارم (وحدت و کثرت) است؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ ۱۶۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۲۴سم [ف: ۴ - ۸۵]

۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۳۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بناءا علی وجود المهیة المخلوطة اذا کان ردا علی من قال بأن الکلی الطبیعی لیس بموجود.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۹۲گ (۱پ-۹۲پ)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۱]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الی ذلک بعض الا مثله والحق ان ذلک خلاف ما یتبادر من سیاق الکلاه و انما هو من المثال

در این نسخه ملا مسعود بخاری حواشی چند بر الهیات این شرح دارد که در آن مشکلات شرح را باز می‌گشاید؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۱۱۲ق؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۴۹گ، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۷ - ۱۰۳]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** الشرط لعدم المشروط منافسه یدفع

این نسخه از اول موقف دوم تا اوایل مقصد پنجم (در تمایز اعدام) از مرصد اول؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ واقف: نائینی، ۴۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۸۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما ان الثابت عندهم کذلک.

خط: تحریری، کا: عبدالجلیل بن عبدالغفار بن نذیر المعانی، بی تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده محمد شفیع» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۰گ، ۲۷-۲۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۶۳]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۶/۸

آغاز: قوله من حیث انها صالحة لیس المباحث الآتیة؛ **انجام:** فان قلت علی الوجهین علی اثبات التأثیر فی نفس ...

گویا از مسعود شیروانی (-۹۰۵ق)؛ خط: تحریری، کا: عبدالجلیل بن عبدالغفار، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷-۲۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۶۴]

● حاشیة شرح المواقف للمیرسید شریف = رسالة فی الالهیات / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mawāqif li-l-mīr-sayyid šarīf = r.-un fī-l ilāhīyāt

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری

ebn-e kamāl pāšā, ahmad-e-bn-e soleymān (- 1534)

وابسته به: شرح المواقف السلطانیة = شرح مواقف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶ق)

[کوپریلی، ج۲، ص۲۱۴ و ۵۸۰؛ کشف الظنون، ج۲، ص۱۸۹۲؛ توپقاپوسرای، ج۴، ص ۵۴۴ و ۵۴۹؛ بروکلمان، ج۱۳-۱۴، ص۴۴۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۴۶

آغاز: قال فی الالهیات. اقول ای المسایل المنسوبة الی الآله و هو الفرد الواجبی المعبود بحق و تحقق تلک النسبة فی مسالک هذا الموقف؛ **انجام:** هی المعیة المعتبرة بین الشرط و المشروط او المعیة المعتبرة بین الشطرین. تمت الرسالة.

کامل؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱گ (۷۰ر-۷۰پ)، مختلف السطر (۱۰/۵×۲۳)، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۶۸]

● حاشیة شرح المواقف / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mawāqif

الهی اردبیلی، حسین بن عبدالحق، ۸۷۰ - ۹۵۰ ؟ قمری

elāhī ardabīlī, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-haqq (1466 - 1544)

وابسته به: شرح المواقف السلطانیة = شرح مواقف جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

حاشیه متوسطی بر شرح میرسید شریف جرجانی بر «المواقف» قاضی عضد الدین ایجی (- ۷۵۶ق) است که به صورت «قوله، قوله» تنظیم شده است.

[الذریعة ۱۳۷/۶]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۴۸/۱

آغاز: قوله ضمن خطبة کتابه الاشارة الی مقاصد علم الکلام الی انواع مقاصده من اقصاها وهی مباحث الذات والصفات والنبوة وما یتفرع علیها وادناها وهی مبناها کمباحث الممکنات فی الجواهر؛ **انجام:** قلت بل یصح غایة الامر ان یکون فی قبیل الوصف بحال المتعلق یؤید ما ذکرنا انه یبحث عن هذه الامور فی الحکمة مع انها باحثة عن اخبار الموجودات

فاقد خطبه است؛ خط: نستعلیق تحریری کهنه، بی کا، تا: قرن ۱۰؛

محشی با امضای «منه»؛ تملک: شمس الدین علی بن شجاع الدین محمود حسینی رضوی؛ مهر «محمد اسمعیل» (مربع)، «عبده اسمعیل ۱۱۶۲» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۶۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۷۱۹]

● **حاشیة شرح المواقف** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mawāqif

ابن حنایی، علی بن امرالله، ۹۱۶ - ۹۷۹ قمری
ebn-e hannā'ī, 'alī ebn-e amr-o-llah (1511 - 1572)

وابسته به: شرح المواقف السلطانیة = شرح مواقف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۰۳/۵

آغاز: الحمدلله ذی المن و الاحسان و الصلاة علی سید الانسان و علی من اتبعه فی الایمان قال الجنابی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۵۲]

● **حاشیة شرح المواقف** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mawāqif

میرزا جان باغنوی، حبیب الله، - ۹۹۴ ؟ قمری
mīrzā jān-e bāqnavī, habīb-ol-lāh (- 1586)

وابسته به: شرح المواقف السلطانیة = شرح مواقف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر شرح مواقف میرسید شریف جرجانی که از موقف ثانی در امور عامه و مقداری از موقف سوم در اعراض می‌باشد.

آغاز: بسمله. فعلی هذا لایکون الخ اما لاو لان فلان الظاهر المتبادر من قولهم ما لایختص بقسم

انجام: و الله اعلم بحقیقه الحال و المقال

[کشف الظنون ۱۸۹۴/۲؛ فارس‌شناسی ص۹۵؛ کتاب‌شناسی مکتب فلسفی شیراز ۲۳۲]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۲۳

آغاز: الموقف الثانی فی الامور العامةای ما لایختص بقسم من اقسام الموجودات التی هی الواجب و الجوهر و العرض؛ **انجام:** یجعله اعم من ان یکون بوقف العلوی علیه فی الوجود أو فی العدم أو منهما فیدخل العد أیضا فیه فتدبر

خط: نستعلیق، کا: خدای داد بن میرجان (مرجان)، تا: ۱۰۲۵ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۷۶]

۲. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۷۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: سلطان محمد بامراد، تا: ۱۰۴۳ق؛ مجدول، محشی؛ اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۹۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۶۸/۳

آغاز و انجام: برابر

کا: بیک محمد بامراد، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۷۳گ (۵۹پ-۱۳۱ر)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۸ - ۴۷۵]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** من العرض علی سبیل المسامحة و التشبیه.

قسمت امور عامه شرح مواقف می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۸۲گ، ۱۹ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه:۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۷ - ۱۱۶]

● **حاشیة شرح المواقف** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mawāqif

گجراتی، وجیه الدین، ۹۱۱ - ۹۹۸ قمری
'alavī, vajīh-od-dīn (1506 - 1590)

وابسته به: شرح المواقف السلطانیة = شرح مواقف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

حاشیه‌ای است بر شرح سید شریف علی بن محمد جرجانی بر «مواقف» عضدالدین ایجی (-۷۵۶) شرح سید بر «مواقف» از مهمترین شروح است و حواشی بسیار زیادی بر آن نگاشته شده است.

آغاز: بسمله، علیک الاعتماد فی الامور کلها یا کریم الحمدلله ... قوله: سبحات جماله وسرادقات جلاله قال فی القاموس: سبحات وجه الله أنواره والسبحة حزرات تسبیح یعد فاما ان یراد المعنی الاول

[معجم المؤلفین ۱۶۰/۱۳]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۸/۱-۱/۱۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله: یصح منه الاستدلال أی یستدل به علی الصانع.

خط: نسخ، کا: عبدالقادر ابن عبدالباقی عرب، تا: ۲۴ ذیقعده ۱۰۷۹ق؛ کاتب از محشی چنین یاد می‌کند: «علامة العلماء وجیه الفضلاء النحریر فی المعقول و المنقول حاوی الفروع و الاصول المستقیم فی الشرع النبوی السالک مسلک المصطفوی الشیخ وجیه العلة و الدین العلوی تغمده الله بلطفه الخفی»؛ ۱۳۲گ، ۱۷ سطر [ف: ۳ - ۱۵۰۳]

● **حاشیة شرح المواقف** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mawāqif

علوی، علی
'alavī, 'alī

وابسته به: شرح المواقف السلطانیة = شرح مواقف جرجانی، علی

بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
حاشیه مختصری است بر «شرح مواقف» جرجانی که فقط شامل «موقف اول» است موقف اول دارای شش «مرصد» می‌باشد.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۲۴

آغاز: و الهواء المجاور للارض و الماء و الطبقة الطينيه و الطبقة الترابية التی هو قريبة الی المركز؛ **انجام:** قوله و يمكن ان يكون هذا نقضاً اجمالياً بيانه انا لا نسلم.
از اول تا مرصد سوم را در بردارد. در دو جای کتاب، سرصفحه‌ها نام مؤلف با خط جلی و شنگرف چنین ذکر شده است: «العلوی علی مولی شاه وجيه الحق و الدين سلطان المحققين زبدة الواصلين قدوة العلماء و العرفاء»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی به کتابخانه مسجد اعظم؛ جلد: مقوایی، ۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۲۸]

● **حاشية شرح المواقف** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mawāqif

قرشی، عبدالعزیز بن ولی محمد
qorašī, ‘abd-ol-‘azīz ebn-e valī mohammad

وابسته به: شرح المواقف السلطانية = شرح مواقف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
حاشیه‌ای بر شرح سید شریف جرجانی بر «مواقف» عضدالدین ایجی است. از این کتاب اثری در منابع کتاب‌شناسی به چشم نیامد. از مقدمه استفاده می‌شود که ابن بنت اخت مصنف (احمد بن ملک پیر محمد الفاروقی) این حواشی را به صورت کتاب تدوین کرده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۸/۲-۱/۱۲۸

آغاز: بسمله، سبحان من تاهت فی موامی معرفته سابلة الافهام و غابت فی بحار عزته سابحة الاوهام و تفرد بوصف البقاء والقدم ... و بعد فهذه فرائد منتشرة وفوائد متفرقة نظمها استاذ الاساتذه فی سمط التحرير ... مولانا عبدالعزيز بن ولی محمد القريشی قدس الله سره ... علقها علی الشرح المشهور ... الهادی الی مطالع اسرار العقائد الموصلة الی طوالع الانوار الذی ما وجد مثله صاحب المقاصد والصحائف اعنی شرح المواقف ... لكنها بقيت معلقة علی هامش الكتاب ... و لم يتيسر له رحمه الله نقلها زمان حياته ... احمدبن ملک پيرمحمد الفاروقی ... لانی ابن بنت اخته ولم ازدفيه من عندی الاعنوانات الاقوال ... قال المحشی قدس سره قال السيد قدس سره فی اخر هذا الكتاب وقع الفراغ من تاليفه يوم السبت من اوايل شوال سنة سبع و ثمانمائة بمحروسة سمرقند ... قوله و اليه يستند اقتباسها يعنی يستفاد جميع المعارف و العلوم من علم الكلام؛ **انجام:** اراد به الفلک الذی يكون الخارج فی تحته انما فسر بذلک لان المائل انما هو فی القمر فقط
جزء اول تا المقصد الثالث؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با امضای «منه رحمه الله»، «میرزا جان»، «میان عبدالعزیز»، «ملک احمد» و جز اینها؛ ۱۲۹گ، ۲۱ سطر [ف: ۳ - ۱۵۰۴]

● **حاشية شرح المواقف** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mawāqif

هروی، محمد زاهد بن محمد اسلم، - ۱۱۰۱ قمری
heravī, mohammad zāhed ebn-e mohammad aslam (-1690)

وابسته به: شرح المواقف السلطانية = شرح مواقف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
انجام: [قوله] و بالجمله اه فيه اشارة الی ان هذا البرهان كان يجری فی افراد الانواع المتوالدة متصاعدة و متنازلة و يكون فی كل حال مشابهة ...
شرح و حواشی:
۱- حاشية حاشية المواقف؛ سهالی، احمد عبدالحق (-۱۳)

۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۲۱

آغاز: و بهذا يندفع آه تقرير الاعتراض ان تعريف الامور العامة مما يشتمل الثلثة او الاثنين؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: قطب الدین سیالکوتی پنجابی، تا: یک‌شنبه ۲ جمادی الثانی ۱۱۷۱ق؛ با حواشی «منه»، وزیری؛ جلد: تیماج مشکی [نشریه: ۳ - ۴۲۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۴۲

آغاز: لايدفع ذلک فالمعلوم علی راسهم يفهم منه ان التحقيق عندهم مرادف للثبوت و الكون مرادف للوجود فان التحقيق عندهم اعرف من الثبوت؛ **انجام:** برابر
در فهرست با عنوان «حاشية الموقف»، حاشیه مفصلی است بر قسمت امور عامه کتاب «المواقف» قاضی عضدالدین ایجی؛ خط: نستعلیق و نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با امضای «عبدالعلی، مولوی، منه، قاضی و ...»؛ کاغذ: فرنگی الوان، فاقد جلد، ۳۳۹گ، ۷ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۹۷]

● **حاشية شرح المواقف** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u š.-il mawāqif

وابسته به: شرح المواقف السلطانية = شرح مواقف جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

غیر همانند:

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۸۵/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج

قهوه‌ای، ۱۳گ (۷۱پ-۸۳ر)، ۱۵سطر (۵×۹/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۹۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۵/۷

آغاز: قوله فإن ادتم الاول قلنا عدم الدليل الخ ای یمنع الصغری اعنی قولکم هذا الشی ء المعین لادلیل علیه قوله فإن الصانع لو لم یوجد العالم الخ لکن هذا بناء علی ان الدلیل علی وجود الصانع منحصر فی العالم قوله و ان اردتم الثانی الخ فنقول عدم الدلیل عندکم لا یفیدای؛ **انجام:** قوله و هی لیست بمعتبرة اذا المعتبرة فی الوصف ... قوله و تارة باعتبارها

تعلیقات مختصری است بر شرح مواقف میرسید شریف که محشی آن شناخته نشد ولی قدر مسلم اینکه محشی از علمای قرن ۱۰ است؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف (احتمالاً)، تا: قرن ۱۰؛ بر فراز برگ ۱۱۵ که با خط مغایر نوشته شده، چنین آمده است: «هذا خط الاستاد المحقق مولانا کمال الملة و الدین مسعود الشروانی رحمه الله» برگ‌های نسخه در وضعی قرار دارند که نمی‌توان به ارتباط همه آنها به همدیگر پی برد؛ کاغذ: شرقی، ۵۱گ (۹۹-۱۴۹)، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۱ - ۸۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۵/۸

آغاز: قوله فی الامور العامه و هی الموضوعات المسائل کالاعراض و الجواهر فی موقعیتهما لا لکنه قدس سره صرح فی حواشی شرح المطابع بانها محمولات؛ **انجام:** قدیقال افضل الاعمال اجرها (کذا) ان قلت للملائکة فی مقابلة اعمال البشر صفات حاصلة و یضمحل فضل العمل فی جنبها قلت الادعاء مما لا یقبل فی حق الانبیاء _ علیهم السلام

تعلیقات مختصری است بر شرح مواقف میرسید شریف که محشی آن شناخته نشد. در آغاز با خطی اصلی با عنوان «قید علی بحث الامور العامة من شرح المواقف» آمده است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۹گ (۱۵۰-۱۶۸)، ۱۵ سطر (۷×۱۰/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۱ - ۸۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۲۹

آغاز: الحمدلله الذی هدانا لهذا ... قوله ضمن خطبة کتابه فیه اشارة الی أنه لا یجب أن یکون البراعة فی أول الخطبة؛ **انجام:** و لا یلزم أن یکون عرضیاً فی الکل لجواز ان یکون ذاتیاً لبعض آخر

حاشیه مختصری است با عناوین «قوله، قوله» بر شرح میر سید شریف گرگانی بر کتاب «المواقف» قاضی عضدالدین ایجی، روی برگ اول این نسخه، حاشیه به خواجه زاده نسبت داده شده. ولی سر آغاز این نسخه با آنچه در کشف الظنون (۱۸۹۲) به مولی مصطفی بن یوسف معروف به خواجه زاده (-۸۹۳) نسبت داده شده موافق نیست؛ خط: نستعلیق، کا: یوسف بن احمد، تا: غره رمضان ۹۱۳ق؛ تملک احمد بن محمد؛ وقفنامه کتاب به تاریخ ۱۲۴۸؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۳۵]

۵. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۰

آغاز: ضمن خطبة کتابه الاشارة الی مقاصد علم الکلام رعایة لبراعة الاستهلال فشمل اولا تیمنا ثم الحمدلله العلی شانه امره و جلاله فی ذاته و صفاته و افعاله؛ **انجام:** القول الثانی هو الاجتماع من العقلاء علی عجز الزمن القیام مع انه معدوم قال المصنف ولو قیل فی الاستدلال

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ تملک: عبدالرشید مشهدی؛ اهدایی: ورثه سلطان العلماء؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱ - ۸۵]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۵۲

آغاز: معدومات و قد اخرجت بقوله لامعدومة لایقال الصفات التی هی غیر موجوده ... قوله الصفات النفسیه فی تعریف الصفه النفسیة اختلاف قال بعضهم مالایصح توهم ارتفاعه مع بقاء الذات و قال الجبائی و اصحابه؛ **انجام:** قوله جوهر قائم بذاته ... ماقبل ان کون الشیئی واجب الوجود ینافی کونه جوهرا او الجوهر.

نسخه‌ای است بدون آغاز و به خوبی معلوم نگردید چیست و در هیچ جای کتاب نشانی از اسم اصلی و نام مؤلف او دیده نشد. از تورقی که اجمالاً صورت گرفت بنظر آمد، حاشیه خطیب زاده رومی متوفی ۹۰۱ق بر شرح میر سید شریف جرجانی، علی بن محمد متوفی ۸۱۶ق بر «المواقف» تألیف قاضی عضدالدین ایجی، عبدالرحمان بن احمد (- ۷۵۶ق) باشد، چون در مواضع متعددی از کتاب‌های شارح نقل کرده و می‌گوید: «قد صرح الشارح فی حاشیة شرح حکمة العین. قال الشارح فی حاشیة شرح المطالع. اعلم ان الشارح صرح فی حاشیة شرح الطوالع. ان الشارح قد حقق فی حاشیة شرح التجرید. ان الشارح صرح فی حاشیة المطالع». از این قرائن و شواهد دیگر معلوم می‌شود که شارح، میرسید شریف است در مواردی دیگر از کتاب آمده: «سیذکر المصنف فی الموقف الخامس. سیذکرها المصنف مرة اخری فی الموقف الثالث. الموقف الخامس فی اثبات الواجب». از این شواهد هم معلوم می‌گردد که اصل کتاب، کتاب مواقف تألیف ایجی میباشد. و چون انجام این نسخه برابر است با انجام نسخه شماره ۱۱۷ رضوی، احتمال می‌رود که حاشیه از خطیب زاده رومی باشد در هر حال حاشیه‌ای است تحقیقی تحت عنوان «قوله» و شامل تمام مباحث امور عامه و بخشی از اعراض؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوا با روکش مشمع آبی، ۲۳ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۴۴۲]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۶۰

آغاز: ضروری لا یمکن انکاره علی ما یشهد به الأمثلة المذکورة؛ **انجام:** ناقص نسخه: فیلزم فی حجرین ساقطین متساویین فی الثقل احدهما من مکان مرتفع جداً و الثانی من مکان منخفض فی مسافتین متساویین ان یکون الحرکة فی الا اول شد من الحرکة فی الثانی (نانوشته مانده است)

متن از عضد الدین ایجی (۷۰۰-۷۵۶ق) که آن را برای غیاث الدین وزیر خدابنده مغول نگاشت و به صورت کتابی کلاسیک درآمد که شرح‌ها و حاشیه‌ها دارد، چلبی در کشف الظنون (ج۲ص۱۸۹۱) برخی از آنها را یاد کرده است و چون حاشیه جای گفتگوی ما آغاز و انجام ندارد شناخته نشد که کدامین از آنها است. عنوان‌های «قال المصنف، قال الشارح، قال فی شرح المطالع و قال السید (شاید میر سید شریف)» بسیار دارد و از کلام «المصنف فی شرح الاشارات» نقل دارد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «منه»، «لکاتبه عفی عنه»، «۱۲»، «من سلط»، «سلطان العلماء» «م ح ص»، «عفی عنه»، «جلال»، «جلال استرآبادی» [ف: ۱۱ - ۶۶۷]

۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۹۱/۴

آغاز: لان ما یذکر فیه - ای علی وجه یصلح ان تکون موقتاً بآن تعبیر امر تقید به؛ **انجام:** کلام الامام فی المحصل و الکلام ناقده تبین ضعف هذه النسخه کذا نقل عنه.

رساله‌ای است شامل حاشیه‌ای بر شرحی بر کتاب مواقف که از نام شارح و محشی ذکری نرفته است. چند برگ از وسط و آخر آن افتاده است و به نظر می‌رسد که بقیه رساله دیگری است؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید کلفت، جلد: مقوا با پارچه سبز، ۱۶گ، ۱۹سطر (۸×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲-۲۰۵]

۹. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۳۳]

۱۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۱۲

آغاز: قال الشارح الحکمة استکمال النفس، الاستکمال مصدر و المصادر قد یطلق ویراد بها معانیها النسبیة و قد یطلق و یراد بها الاسم الحاصل بالمصدر؛ **انجام:** و ذلک لان ما یمتنع عدمه لو کان معدوماً اجتمع النقیضان اذ یلزم ان یمتنع العدم و ان لایمتنع العدم و یمکن ان یقال مراده ...

حاشیه مختصری است با عناوین «قوله، قوله» بر شرح میر سید شریف جرجانی بر کتاب «المواقف» قاضی عضد الدین ایجی، محشی در برگ (۳ر) به حاشیه خود بر شرح اشارات ارجاع داده است.این نسخه شامل مبحث جواهر و اعراض می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از فاضل هندی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، ۲۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۲۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۱۳۴]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۹۴-۳۱/۷۴

آغاز: بسمله الحمدلله الذی لامشارکة بینه و بین الممکنات من جهة الذات و جملة المصنفات ... و بعد فلما رأیت علم الکلام انفع المطالب مآلاً وارفع المآرب کمالاً خصوصاً منه بحث العلة و المعلول ... قال الشریف عامله الله بلطفه اللطیف فی شرحه للمواقف فی بحث العلة و المعلول المرصد الخامس؛ **انجام:** فلیزم عدم التکافؤ مع لزومه فینقطع السلسة من الجانبین تامل ولاتغفل. قال المقصد التاسع الفرق بین جزء العلة و شرطها آه فائدة. هذا المقصد غیر ظاهرة بل مسلوبة فمن ادعی فعلیه البیان

حاشیه‌ای بالقول بر شرح میرسید شریف جرجانی بر کتاب مواقف در علم کلام، محشی آنچه در هنگام تدریس شرح مواقف به ذهنش آمده، جمع‌آوری و این حاشیه را سامان داده و در آغاز به سلطان سلیم شاه بن سلطان با یزید خان تقدیم نموده است. این حاشیه را از «قاسم کرمیانی بغدادی» دانسته‌اند، برای ما ثابت نشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زیتونی، ۶۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۴۹۳]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۴۷

آغاز: و کرم بنی آدم نوع الانسان کتب الشارح علی الحاسیه فسره؛ **انجام:** لا یخفی علی احد ان یقدم عدم الحادث علی وجوده غیر نفس وجوده و عدمه

حاشیه‌ای است بر شرح مواقف شریفی، این نسخه دیباچه را ندارد و از آخر هم مینماید ناقص است. موجودی آن تا قدری از مقصد ششم در «ابحاث وحدت» است، نام مؤلف این حاشیه در پشت نسخه «علی الطوسی» نوشته شده شاید همان علاءالدین علی باشد. کشف الظنون در تعریف این حاشیه گوید: «مختصری است شامل ابحاث کثیره»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: شیخ محمد باقر،۱۱۷۶؛۵۱گ،۲۱سطر،اندازه:۱۲×۱۸سم[ف:۴- ۸۶]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۴۷/۱

آغاز: قوله: ضمن خطبة کتابه الاشارة الی مقاصد علم الکلام، ای انواع مقاصده من اقصاها و هی مباحث الذات و الصفات؛ **انجام:** أن یکون البحث عن کل منهما من فن الکلام و لو لم یعسرذلک کان منهما من فن الکلام و لو لم یعسر ذلک کان کل مفهوم.

حاشیه‌ای است بر شرح مواقف میر سید شریف جرجانی که با عنوان «قوله - قوله» نگاشته شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با رمز «منه»؛ تملک: میر ابراهیم قزوینی پدر میر حسینا قزوینی با مهر «صراط علی حق نمسکه، عبده ابراهیم الحسینی» (مربع)، «محمد قاسم بن ابوالقاسم»؛ کاغذ: شرقی، ۶۴گ (۱پ-۶۴پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۳۳ - ۶۰۸]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۸۴

آغاز: بسمله و به نستعین، بان یصرح اهل اللغه؛ **انجام:** مانع منه الا الدور و قد علم دفعه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۲۵ سطر ، اندازه: ۶×۱۳سم [رایانه]

← حاشیه شرح میبدی ⪢ حاشیة شرح المیبدی علی هدایة الحکمة

← حاشیة شرح المیبدی علی هدایة الحکمة ⪢ حاشیة شرح هدایة الحکمة للمیبدی

● حاشیة شرح المیبدی علی هدایة الحکمة = حاشیه شرح میبدی / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il miybudī ʻalā hidāyat-il ḥikma = hāšīye-

ye š.-e meybodī

اشرفی جرجانی، عبدالحی بن عبدالوهاب، -۹۵۹؟قمری

ašrafī jorjānī, ‘abd-ol-hayy ebn-e ‘abd-ol-vahhāb (- 1552)

وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية = شرح میبدی بر هداية الحكمه = زبدة الاسرار؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)

حواشی است از امیر نظام الدین عبدالحی بن عبدالوهاب حسینی اشرفی گرگانی زنده به سال ۹۵۹ق بر شرح میبدی بر هدایة الحکمه تألیف اثیرالدین مفضل بن عمر ابهری.

آغاز: اللهم لادراية الا من اليك ولاهداية الا منك واليك نسألك هدانا الهداية و نعوذبك من الغباوة والغواية

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۶۰/۲

آغاز: للوجود العينی امكن كونها موضوعات لمسائل الحكمة و لا حاجة الی جعلها ... قوله قيل اعرض عن الحكمة الرياضية؛ **انجام:** اواللاحق مع ان ذلک باطل كما علم من كلام الشارح بما ذكره فی الموضعين هذا آخرما وجد هذه الحاشية

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۴۵۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** كما علم من كلام الشارح مما ذكره فی الموضعين ... بمحمد و آله الامجاد وراقمه العبد علی بن حسين بن مهدی.

خط: شکسته نستعلیق، کا: علی بن حسین بن مهدی، تا: ذیحجه ۱۰۱۴ق، جا: حیدرآباد؛ با مقابله شیخ عبدالله بن شیخ ربانی الجزایری در جمادی الثانی ۱۰۱۵؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای زرد حنایی، ۷۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۱۰]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۰۶/۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: شیخ علی بن فتح الله، تا: ۱۰۲۱ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۹۹]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۸۰-۱۵/۲۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** لم يكن الحد الاوسط مكورا او ان لم يبعد بذلک بان يكون المراد ان كل ساه فی الجملة فهو مشكل فذلک تمت الكتاب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ یادداشتی به تاریخ ۱۹ محرم ۱۰۹۶؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۳گ، ۲۰-۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۰۸]

۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۰۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ (۸۴پ-۱۴۶ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۲۹]

● حاشية شرح الميبدی علی هداية الحكمة = حاشيه شرح میبدی / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il miybudī ‘alā hidāyat-il ḥikma = hāšīye-ye š.-e meybodī

لاری انصاری، محمد بن صلاح، - ۹۷۹ ؟ قمری

lārī ansārī, mohammad ebn-e salāh (- 1572)

وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية = شرح میبدی بر هداية الحكمه = زبدة الاسرار؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)

افاداتی است تحت عنوان «قوله» بر شرح میبدی بر هدایة الحکمة اثیرالدین ابهری که به توضیح متن هم پرداخته و از آغاز تا اواخر «فصل فی اثبات كون الفلک مستدير» را دارد که یک فصل بعد از مبحث زمان است. وی در کتاب حاضر در مبحث جزء لایتجزی از غیاث الدین منصور با عنوان «استادنا» یاد و جریان مباحثه او را با دوانی از زبان استاد نقل می‌کند.

آغاز: الحمدلله الذی تخلص بهداية حكمته حواشی قلوبنا عن غواشی الريوب و الاوهام ... يقول افقر الخلق محمد المدعو بمصلح الدين اللاری الانصاری ... انی اتبت فيما مضی بحواشی كاشفه عن غواشی علی شرح الهدايه ... و لم ان جهدا الی التحقيق ... ثم تلاعب الملوين ... قد يغرقنی فی بحار الهموم و الاحزان و قد يجينی فی مضيق لايهب فيه نسيم العرفان فجعلنی متخذ اللعلوم و المعارف ظهريا وراء ظهری ثم بعد برهة من الزمان ... اشتغلت بذلک الشرح ... مع تفرق الحال و تشتت البال ... فاستعين بالله و شرعت فی المقال ... اعلم ان الحكمه علم باحوال آه اقوال للمناظرين الناظرين فی التعريف انظار لان المراد بالعلم اما القواعد المخصوصه او ادراكها او الملكه ...

انجام: قوله ثم عموا، اعتبارها فی ساير الأجسام هذا الاعتبار مبنی علی الأمور العرفية و لا يتحقق فيه لأن كرة الأرض ليست لها من الجهات.

[کشف الظنون ۲: ۶۴۶، ۲۰۲۹؛ فهرست اوقاف بغداد از عبدالله جبوری ۲۶۷:۲؛ فهرست دارالکتب مصر (خدیویه) تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی ۳۵۵:۱-۳۵۶ (مرحوم نفیسی ترجمه دقیق و کاملی از او و کارهای علمی او نوشته است)؛ هدية العارفين ۲۵۱:۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۴۲۱/۱ و ۴۲۲/۱]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۰۴

آغاز: بايزد خان خلدالله ملكه و اجری فی بحر الخلافه فلكه و احكم اطناب خيام دولته؛ **انجام:** و كذا تولد الاشياء المذكوره من الاعتماد غيربين و لامبين.

خط: نسخ، کا: محمد بن شمس الدین، تا: ۹۹۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ دو قلم، دوم به خط محمد بن شمس الدین؛ کاغذ: اصفهانی،

جلد: تیماج بنفش، ۲۹۴گ، ۲۶ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۴۴/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أما قوله فذلک، لیس من کلام الشیخ و یرد علی ما ذکره الشیخ

خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن محمد امین بن حیبی الله برکشادی، تا: ۱۰۰۰ق، در خدمت استادش مولانا حسین خلخالی؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۰گ (۲۷پ–۶۶پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۲ – ۲۷۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، کا: عبدالله بن فقیه حسن، تا: ۱۰۰۷ق، جا: بدلیس مدرسه اخلاصیه؛ واقف: فهرستی؛ ۲۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۰سم [ف: ۴ – ۸۷]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۳/۳

خط: نسخ، کا: قاسم بن محمد جمعه، تا: ۱۰۴۵ق، جا: دیار بکر در مدرسه خسرویه؛ محشی با نشان «محیی الدین، قاسم، شرح مواقف، محمد امین، محمود حسن، تقریر الاستاد، فخرالدین خلخالی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۴۰گ (۱۹۵پ–۲۳۴پ)، ۱۷سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۷۱/۵

وی دوبار بر این شرح حاشیه نگاشته که نسخه حاشیه دوم است؛ خط: نسخ، کا: شمس الدین بن شیخ عبدالله یابنی، تا: ۱۰۸۶ق؛ ۶۶گ (۱۱۹پ–۱۸۴پ) [مختصر ف: – ۲۸۸]

۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن عبدالله بن محمد، تا: ۱۲ رجب ۱۰۹۸ق، جا: خوشاب؛ محشی با رمز «عبدالرحمان»، «ح ح»، «محمود حسن»، «زین الدین»، «فصیح الدین»؛ دارای تعلیقی به تاریخ ۲۳ ذیحجه ۱۰۹۷؛ صورت هبه نسخه از ملا عبدالفتاح قاضی پایکلان به مصطفی در رجب ۱۳۰۳؛ جلد: چرم قرمز، ۷۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ – ۵۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۰/۶-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم عمموا اعتبارها فی سائر الاجسام هذا اعتبار مبنی علی الامور العرفیه لاتحقیق فیه لان کرة الارض لیست لها من الجهات الا ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۱ص (۱۴۹–۱۶۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ – ۱۴۴]

۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۴۸/۲

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۲ – ۱۱۴]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۳۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳- ۱۱۳۵]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۸۶-۱۲/۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن طاهر، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوای بنفش عطف گالینگور، ۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف:۳-۱۵۰۷]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۴۸/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسن بن علی، تا: ذیحجه ۱۱۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر [ف: ۴ – ۲۳۷]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۸گ، ۲۰سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۸ – ۳۴۵]

۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۹۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۷۲۰]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۵۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هکذا لو فرضت موجوده لم یحصل لم یحصل منها الا الزراع و الجسم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، محشی با نشان‌های «منه»، محمد امین، ملا قاسم، محمود حسن، قاضی، عبدالرحیم، عبدالرحمن، احمد حیدر، نورالدین، کمال الدین حسین، زین العابدین، قطب الدین، شیلانی، فخر الدین، گیلانی، محیی الدین، غباری و روسی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش کاغذی، ۲۸گ (۱۱۳پ–۱۴۰پ)، ۱۷ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۴۹]

۱۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۶۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمود بن سلیمان، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ ۵۸گ (۴۷پ–۱۰۴ر) [ف: ۴ – ۲۳۷]

۱۶. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۳۱۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۱۰۳]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۳۵-۱۵/۱۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۸ق؛ جلد: مقوا عطف تیماج سرخ، ۱۸۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۵۰۷]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۷۹/۴-۶۰/۱۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۰ق؛ ۴۶گ (۳۸–۸۳)، ۱۸ سطر، اندازه:

۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۰۷]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: جندی، بی‌تا، جا: تفلیس؛ محشی از حواشی «محمود حسن»، «عبدالرحمن»، «زین الدین»، «اصفهانی»، «خواجه زاده»، «محمد امین»، «محی الدین» و «شرح مواقف»، «شرح حکمة العین»، «مرادخان» و بعضی با علائم اختصاری «ع ب رحمة الله»، «م ن»، «ع م»؛ واقف: تاج ماه بیگم، ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج خرمایی سیر، ۹۰گ، ۹ و ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۱۰]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم (سمی خلیل الله) بن میرزا رسول، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۳۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۲/۲سم [ف: ۴۱ - ۱۶۶]

۲۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۷۸/۲

انجام: فعلیک بالرجوع الی رسالتنا المعمولة فی بحث الحرکة قوله و هو مقدار ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم زرد، ۴۶گ (۳۹پ-۸۴ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [مؤید: ۲ - ۸۲]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۴۲۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: - ۲۰۴]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بل احتیاجه الیه بشخصه ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مذیل به شرح هدایة الحکمة میبدی می‌باشد و خود ضمیمه شماره ۲۶۰۶۱ می‌باشد؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا [رایانه]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

۲۵. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۴۴۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با حواشی از عبدالرحمان، محی الدین، قاسم، مؤلف، ابراهیم، و سایر علماء در هامش کتاب؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۲۲]

● حاشية شرح المیبدی علی هدایة الحکمة = حاشیه علی شرح هدایة الحکمة / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il miybudī ʻalā hidāyat-il ḥikma = hāšīye bar š.-e hedāyat-ol hekma

فخرالدین حسینی، محمد بن حسین، - ۹۸۴ ؟ قمری

faxr-od-dīn-e hoseynī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1577)

وابسته به: شرح هدایة الحکمة = شرح الهدایة الاثیریة = شرح میبدی بر هدایة الحکمه = زبدة الاسرار؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)

اهدا به: سلطان ابوالغازی نظام شاه

تاریخ تألیف: ۱۴ شعبان ۹۲۸ق؛ محل تألیف: تبریز

حاشیه‌ای دقیق با عناوین «قوله» بر شرح میبدی بر هدایة الحکمه ابهری؛ مؤلف، نظرات خود در رد و نقض مطالب «شرح و هدایة اثیریة» همراه با توضیحات و تحقیقاتی که در تألیف متقدمین و متأخرین یافته نشده را به جهت یاری محصلان و طالبان در کتاب حاضر به رشته تحریر درآورده. مؤلف، حواشی خود از ابتدای مباحث شرح الهدایة تا آخر فلکیات را در این کتاب نگاشته است.

آغاز: الحمدلله العلیم الحکیم والصلوة علی محمد المنعوت بالخلق العظیم ... وبعد فیقول افقر خلق الله الغنی محمدبن حسین المدعو بفخر الدین الحسینی ان شرح الهدایة الاثیریة

انجام: حتی یکون طرفان الانفعالات الغیر المتناهیة واسطة فی صدور التحریکات الغیر المتناهیة عن النفس المنطبقة. الحمدلله علی التوفیق لاتمام التعلیقات و منه الاستعانة لتحقیق الفنون الباقیة. انه الموفق و نعم المعین. تمت.

[الذریعة ۱۳۹/۶؛ ریحانة الأدب ۳۰۴/۴؛ کشف الظنون ۲۰۲۸/۲]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة شرح هدایة الحکمة (ترجمه)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۷۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام نسخه:**

و فی قوله و الأول خاصة ... قد عرفت وجهه فی الجواب الأول من الحاشیة السالفة لأن الأجسام ...

شامل مقدمات کتاب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۵گ (۱-۱۵)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۲۹ - ۵۶۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی یکون طریان الانفعالات

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶

آغاز و انجام: برابر

تا قسمت فلکیات؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن جعفر، تا: صفر ۹۷۱ق، جا: احمد نگر دکن هند؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۱۱]

۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۳۶

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: ۹۷۱ق، قطع: خشتی [ف: ۱۱۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۵۹/۱

خط: نستعلیق، کا: علی بن لطف الله معاد حسینی، تا: ۹۷۱ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۴۰]

۶. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۹۱

آغاز: ان نجعل الفائدة تخلی النفس عنها او المجموع من بالرذایل مع التحلی ... و یسمی تهذیب الاخلاق صرح الشیخ فی اول منطق الشفا بان الاسم فی هذا القسم علم الاخلاق حیث قال و یسمی علم الاخلاق؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمود بن هدایت نطنزی، تا: شوال ۹۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن ابراهیم احسائی، تا: ۲۲ رمضان ۹۸۴ق؛ واقف: میرزا محمد عسگری، ۱۳۱۳؛ ۱۹۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۴ - ۸۷]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۴۶-۱۸/۱۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اشرف بن اسماعیل گیلانی، تا: ۲۹ شعبان ۹۸۶ق؛ مصحح، محشی، کاتب در انتها چنین نوشته: «وهذه النسخة سودتها من نسخة المصنف رحمه الله بعد تصحیها»؛ تملک: محمد بن گل محمد به تاریخ ۱۲۱۱؛ مهر: «اللهم صل علی محمدوآله محمد» (بیضی)، «لااله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد ابراهیم» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ، ۱۵۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۰۵]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و منه الاستعانه لتحقیق الفنون الباقیة انه الموفق و نعم المعین.

خط: شکسته تعلیق، کا: نظام بن درویش محمد گونابادی (جنابذی)، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۹۸۶ق، جا: مشهد رضوی؛ محشی با عبارت «منه»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۰۳گ، ۱۹ سطر (۷×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۲۳۹]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۸۹/۲-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: صاحب علی بن سلطان علی، تا: اواخر رجب ۹۸۷ق، جا: استرآباد؛ ۲۲۶ص (۴۰-۲۶۵)[عکسی ف:۱-۱۳۹]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۸۴

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن ضیاء الدین محمد استرابادی، تا: شنبه ۲۶ محرم ۹۹۹ق، جا: کربلا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۴- ۷۰]

۱۲. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۸۰گ، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۵]

۱۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۶۴

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی از «ملا زاده» و دیگران؛ ۱۵ سطر، قطع: ربعی[چهار کتابخانه مشهد-ف:۲۷۶]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲»؛ تملک: یحیی بن نصیر حسینی، محمد بن حسین بن [امیر المؤمنین] المنصور بالله القاسم بن محمد، زید بن محمد بن حسن بن امیر المؤمنین قاسمبن محمد بن علی به سال ۱۱۰۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع قهوه‌ای، ۸۵گ، ۲۷-۲۸ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۳۹۶]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا یلزم لاستحالته فی ان یکون الشیء معدوما فی زمان قبل ذلک الزمان موجودا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد حسن در ۱۱۹۶؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۱۰۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۴]

۱۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۳۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۷۷گ (۵پ-۱۸۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۷۳]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۰/۵-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»، اسامی برخی از دانشمندانی که در متن با اشاره از آنان یاد شده، آمده مانند: مولا حاجی محمود، فاضل خراط، میر فضل الله استرآبادی، عبدالحی استرآبادی، ابوالحسن کاشی، میر بقاء سمرقندی، غیاث الدین استرآبادی، غیاث الدین منصور. در پایان حاشیه شماره رقم دارد؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۳۶ص (۱۱۳-۱۴۸)، ۱۳ و ۲۵سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۱۴۳]

۱۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۶۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه»؛ ۱۲۴گ، اندازه: ۱۰×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۰]

۱۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ ۹۵گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۰]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۰۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۴ق؛ تملک: نجم الدین عبدالکریم بن عبدالوکیل، محمد بن هدایة الله حسینی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۳۹گ، ۱۸سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۰۲]

۲۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۰۴ق؛ مصحح، محشی از فاضل

حنفی مدظله و شمس الدین محمد خفری مدظله العالی؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا عطف میشن، ۱۸ سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۱۶۴۰]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۵۰/۵

آغاز: بسمله قوله اعلم ان الحکمه علم ... افتح فی مفتح الشرح بتعریف الحکمة؛ **انجام:** ان یکون الموضوع هو الشخص الواحد الاشخاص العامة.

خط: تحریری، کا: محمود بن اسکندر بن یحیی بن رمضان بن علی ارموی، تا: ۱۰۰۷ق، جا: وان مدرسه خسرو پاشا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج جگری، ۲ص (۱۲۷-۱۲۸)، ۲۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۲۸۳]

۲۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۱ق [ف: ۳ - ۸۴]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۹۶

آغاز و انجام: برابر

فاقد دیباچه کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد فوجی بن محمد قاسم بن عبدالله، تا: غره جمادی الثانی ۱۰۱۲ق؛ تملک محمد رضا و اینکه از وی به عالم فاضل محمد باقر جرپادقانی (گلپایگانی) منتقل شد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۲۱۷]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن محسن حسینی، تا: ۱۰۱۲ق؛ در پایان آمده : «شهد باتمامه مقیم بن محمدحسین التبریزی»، محشی با نشان «منه ره»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۱۸گ، ۲۰سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۲۳۵]

۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۰۱-۱۱/۲۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۵ صفر ۱۰۱۳ق، جلد: تیماج نارنجی، ۱۹۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۰۵]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۱۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سلیم بن مهدی، تا: ۱۰۱۴ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۹گ (۱۱۸-۲۳۶)، ۱۸ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۲۰]

۲۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۶۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن جعفر حسینی کاشانی، تا: سه‌شنبه ۱۶ ربیع الثانی ۱۰۱۵ق؛ محشی؛ تملک: محمد بن حاجی محمد خادم روضه مقدسه رضویه در ذیقعده ۱۱۱۲ق در اصفهان با مهر «لا اله الا الله الملك الحق المبین عبده محمد تقی» (بیضی)؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۶۷]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۴/۶ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو فاعل مختار یفعل بارادته لا خصومیة له بالقائل و ثانیا.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: معزالدین محمد بن مظفر حسین امامی، تا: ۱۰۱۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۹۵ص (۱۴۳-۳۳۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۴/۳ - ۸۶]

۳۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۷۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق؛ ۱۹۳گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱ - ۸۸]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۳۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۲۲۴]

۳۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۹۰

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۳۵ق؛ تملک: علی اکبر مولوی موسوی شیرازی؛ اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم[نسخه‌پژوهی:۲-۱۵۰]

۳۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۲۹

آغاز و انجام: برابر

از آغاز تا آخر فن دوم طبیعی، فلکیات؛ خط: نستعلیق، کا: شمس الدین محمد بن سهراب بن علی مازندرانی، تا: شعبان ۱۰۳۵ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «ماشاالله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ جلد: عنابی، ۱۹ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۵۹۷]

۳۴. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۵۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲ شوال ۱۰۴۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۶۳]

۳۵. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۷۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۴۸ق؛ با نسبت کتاب به سید محقق و فاضل مدقق امیر فخرالدین سماکی در پایان؛ مهر: «عبده علی نقی»؛ واقف: حاجی بلال غلام؛ ۱۴۰گ، ۱۶ سطر، قطع: ربعی [چند نسخه-ف: - ۱۵]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۱ق؛ محشی از مصنف با نشان «منه» یا «فخر»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۰۵ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۱۶۲]

۳۷. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۳۴/۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین بن روح الدین شوشتری، تا: دوشنبه ۵ شوال ۱۰۵۲ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۸گ (۱-۵۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴۲]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۶۹/۱

خط: نستعلیق نازیبا، کا: حسین بن علی بحرینی، تا: جمعه ۱ ربیع

الثانی ۱۰۵۳ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۳گ (۱پ-۱۰۳پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۳۱۰]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۵۴-۲۲/۱۷۴

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: کاظم بن میرزا بیک استرآبادی، تا: ۹ شوال ۱۰۵۷ق، محشی با امضای «مدظله»، مقابله شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳- ۱۵۰۵]

۴۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۴۴/۳

آغاز و انجام:برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن زین العابدین اردبیلی، تا: ۸ ربیع الاول ۱۰۵۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ (۱۰۲ر-۱۶۳پ)، ۲۸سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۱۶]

۴۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۷۱

آغاز و انجام: برابر

کا: محمدصالح بن عبدالجلیل بن یوسف فومنی، تا: ۱۱ ربیع الاول ۱۰۵۹ق، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف مخ]

۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۱۵-۸/۱۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدعلی بن حسین خان رودباری، تا: ربیع الاول ۱۰۶۶ق، مصحح، محشی با نشان «منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۵گ، ۱۳-۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۵۰۵]

۴۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱-ح/۲۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسنعلی ابن احمد اصطهباناتی، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۱۵۸گ، ۱۷ سطر (۱/۵×۵/۵)، اندازه:۱۲×۱۸/۵ سم [ف: ۱ - ۲۷۹]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی یکون طرفان الانفعالات الغیر المتناهیة.. التحریکات الغیر المتناهیة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ جمادی ۱۰۷۲ق، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۸ - ۷۶]

۴۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وجب ایضاً الخ، لعل هذا عطف علی قوله ... مهما یکن شیء بعد الحمد و الصلوة فهو کذا.

این نسخه گویا تا نیمه‌های کتاب باشد و انجام آن نیز احتمالاً دچار پراکندگی شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: آخر ربیع الاول ۱۰۷۲ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «افوض امری الی الله ...» (مستطیل)، «عبده الراجی فتح الله ۱۲۴۱» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۶۶گ (۱۳۲-۱۹۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳۸ - ۱۴۶]

۴۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن فخر الدین احمد بن علی، تا: محرم ۱۰۹۰ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده محمد رضا» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۲۱]

۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۰۰-۵۶/۱۵۰

آغاز: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن عبدالله، تا: شوال ۱۰۹۴ق؛ ۱۱۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۵۰۶]

۴۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۳۸۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۸گ (۱۱۵پ-۱۵۲پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴- ۲۳۶]

۴۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۷۳/۱

آغاز: بسمله قال الشارح اعلم ان الحکمة آه عرف الحکمة اولاً تحصیلاً للبصیرة للشارع؛ **انجام:** و وجه الاندفاع بعد ملاحظة ما ذکرنا ... فی نفس الامر هی العموم المطلق لکون الاول اعم من الثانی و هذا.

بدون خطبه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: تیماج نیلی، ۹گ (۱-۹)، ۲۷ سطر (۱۱/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۸۰]

۵۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۶۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای عطف تیماج قرمز، ۷۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۸سم [نشریه: ۱۳ - ۱۴۹]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** المحرکة ای البعیده لما سیجیء من ان المحرک هو الحالة الجسمانیه ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ رنگی، ۱۲۰گ، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۸۴]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۱گ، ۱۷سطر (۴×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۸۴]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و هی اصغر الخ، لم یرد المعنی التفصیلی ... و اقول فیه بحث اذ المقصود ان الصورة الجزئیة الممتازة عن غیرها

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً نیمه اول قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی با امضای «منه»، مصحح؛ تملک: عنایت الله هراوی نائینی و مهر «عنایت الله»؛ مهر: «یا محسن قد اتاک المسیء، ۱۱۶۵» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۲گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۷۸]

۵۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۸۰

بی‌کا، تا: ۱۱۱۶ق، قطع: رقعی [ف: ۱۱۷]

۵۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: زین الدین بن محمد شیرازی، تا: حدود ۱۱۸۷ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد طاهر بن عبد الجبار، مهدی بن جلیل حسینی در سال ۱۳۰۰ق، تملک ناخوانا به تاریخ ۱۱۸۷ق؛ کاغذ: سمرقندی،، جلد: تیماج زرشکی، ۱۵۴گ، ۱۴ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۸ – ۴۱۱]

۵۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۱۳۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** کانت هذه القسمة جارية فی الاجسام کلها فاذا اريد الجهات بالذات انطبق التعريف علی الجسم اذ محصله حينئذ ان ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ مهر: «المتوکل علی الملک المنان عبدالرحمن» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۰گ (۱پ-۴۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۵۷۶]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۹ص (۱-۱۷۹)، ۱۳سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ – ۲۲۲]

۵۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۵۹-۱۳/۱۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط:شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۲گ، ۱۹-۲۶ سطر، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۳-۱۵۰۵]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ جلد: میشن مشکی، ۱۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۷×۱۴/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۷۶]

۶۰. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۱۰۴

آغاز: القاصر و فکری الفاتر لکن لم ينسرلی الانتهاض لعلة من السواد الی البياض و ذلک لعدم مساعدة الزمان؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی۱۲۳۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۸۹گ، ۱۷سطر [ف: ۱۲۷]

۶۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۹۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۸۹گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۸۸]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: نصرالله بن حاج غفار شیرازی شیرازی طباخ.، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا با روکش پارچه خاکستری، ۶۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۱۱۲]

۶۳. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۶۵ق؛ ۱۸۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [صد و شصت نسخه: – ۱۵]

۶۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱-ش/۴۹۹

انجام: برابر

خط: نسخ، کا: هدایت بن اسماعیل، تا: ذیحجه ۱۲۶۶ق، جا: شیراز؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۱گ، ۱۷ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۹۴]

۶۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۶۶ق؛ مصحح، محشی به امضای «عبدالغفار دام ظله»؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی، ۱۳۳۹؛ جلد: مقوا، عطف پارچه زرد، ۱۸۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۱۵]

۶۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۱۰

خط: نستعلیق، کا: شیخ علی تمامی امامی، تا: ۲۷ ذیقعده ۱۳۰۱ق، جا: شیراز؛ محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴ – ۱۳۹]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ صفحه‌ها کمندکشی؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۲۲۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۱ – ۱۱۳]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۷۰

آغاز: نصفه موقوف علی قطع نصف نصفه؛ **انجام:** عن الاحوال المشترکة بين الافلاک.

خط: نستعلیق کم اعجام، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: دکتر شمس الدین جزایرای؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۸۷گ، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۱ – ۱۱۳]

۶۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: سید محمد رضوی، احمد بن محمد بن مهدی سگ آستان علی طاهر؛ ۱۲۷گ، ۱۷ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱ – ۹۰]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۴۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۲۳]

۷۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح جلد: تیماج زرشکی، ۷۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۷۲۱]

۷۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ تملک: صفی بن حسینی به تاریخ ۱۴ جمادی الثانی با مهر «العبد الاقل صفی الحسینی» (بیضی)؛ مهر: «عبده الراجی محمد سعید» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم[ف:۱۸-۲۹۴]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۲

آغاز: و بیان موضوعه الذی هو الموجودات؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: فهرستی؛ ۱۰۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۴ - ۸۷]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۴

آغاز: برابر **انجام:** فاذن هو عن طبعه مستندا
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نائینی، ۶۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ - ۸۷]

۷۴. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۲۱۰

آغاز: برابر
بی‌کا،بی‌تا؛محشی از الجیلانی و عبدالغفار[تراثنا:س۱۳ش۲و۳- ۳۶۱]

۷۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیسمی سرمداً والی ما قبل المتغیرات فیسمی دهراً تم الفن الاول بتوفیق الله ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ مصحح، محشی؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد بن محمد باقر» (بیضی)، کتابخانه «فضل الله نوری» (مربع)؛ جلد: تیماج سبز، ۶۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۷۶]

۷۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۵۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۵۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۲۱]

۷۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۴۰-۶/۱۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** وکان کلاهما عن حادثین قدیمین عن مسبوقین بالعدم واذا نسب الی بعض منها کان علة
از اول تا «قوله لابدهنا من امر ذی جهتین استمرا وعدم الاستمرار»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: مهدی بن صادق، جمال الدین حسن بن اسماعیل لاهجانی؛ جلد: مقوا عطف تیماج، ۱۴۴گ، ۲۰-۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۰۶]

۷۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۰۰-۹/۱۵۰

آغاز و انجام: برابر
طبیعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر، محشی به حواشی «منه مدظله العالی»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۰۵]

۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۵۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ابعاد متن: ۸×۱۱، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۴۶۸]

● حاشیة شرح المیبدی علی هدایة الحکمة / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il miybudī ʻalā hidāyat-il ḥikma

میرزا جان باغنوی، حبیب الله، - ۹۹۴ ؟ قمری
mīrzā jān-e bāqnavī, habīb-ol-lāh (- 1586)

وابسته به: شرح هدایة الحکمة = شرح الهدایة الاثیریة = شرح میبدی بر هدایة الحکمه = زبدة الاسرار میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)

متن از میبدی، گزارش از ملا میرزا جان باغنوی.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۷۳

آغاز: بسمله، قوله استکمال الانسانة الخ الاستکمال مصدر؛ **انجام:** هذا آخر ما تیسر لی فی الابحاث ... یوسف بن شیخ احمد
خط: نستعلیق، کا: یوسف بن (شیخ) احمد، تا: ۱۲۱۱ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۴۰/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن سلطان کاشانی، تا: جمعه ۲۶ ذیقعده ۱۲۴۰ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۱پ-۳۵پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۲]

● حاشیة شرح المیبدی علی هدایة الحکمة / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il miybudī ʻalā hidāyat-il ḥikma

ملا شمسا، شمس الدین محمد، ۱۰۱۶ - ۱۰۹۸ ؟ قمری
mollā šamsā, šams-od-dīn mohammad (1608 - 1687)

وابسته به: شرح هدایة الحکمة = شرح الهدایة الاثیریة = شرح میبدی بر هدایة الحکمه = زبدة الاسرار؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)

حاشیه و ردی است با عناوین «قوله» بر شرح میبدی بر «الهدایة الاثیریة» اثیرالدین ابهری و تقویت متن هدایه گیلانی در ابتدا می‌گوید: «الباعث علیها ان الشارح المذکور لم یأت بشیء سوی الاعتراضات و تقویة الاشکالات و اهمال التحقیقات فی دفع الشبهات و لما کان اکثر الایرادات مندفعة فیثبت المطالب التی اری انها تامة بحیث یندفع عنها الاعتراضات لمحض تایید مفیض التحقیقات ...».

آغاز: بسمله الحمدلله الذی هدانا سبیل التحقیقات فی المغالطات و علمنا رموز الاشارات فی التدقیقات ... فیقول احوج المحتاجین الی الله الغنی محمد المشتهر بشمسا الجیلانی

انجام: والمقصود انه ملزم بکون الحبل بملاقاة الجسم الصغیر اذا رمی الی فوق بانه فیما قوته محسب لایمکن ان یرجع بریحه. تمت هذه النسخه الشریفه بفضل ربی الجلیل الکریم.

۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۲۲/۳

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا [رشت و همدان: ف: - ۱۴۰۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۳۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۲۲۴]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۶۰-۹/۱۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه مدظله»، متن خط خوردگی دارد، در اول نسخه نام شارح با دعای «سلمه الله» درج شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۰۶]

۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۱۶/۱

خط: نستعلیق، کا: صدراابن عباس، تا: ۱۰۹۳ق؛ یادداشت بر برگ نخست: «انتقل من ورثة استادنا بردالله مضجعه صدرالدین الرشتی الی و انا المفتقر الی الله الصمد محمد المدعو با حمد»؛ ۵۵گ (۱-۵۵)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۲۲]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۸۳/۲

آغاز: برابر

کا: شریف بن حاجب الفومنی، تا: رمضان ۱۱۶۰ق؛ محشی، مقابله شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ (۱۰۲-۱۵۲)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۶۳۴]

۶. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و للخصم ان یقول ان المیل الحایط یعنی ان المیل الفرضی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد صالح بیرجندی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۱۵۷]

۷. قم؛ لاجوردی، سید مهدی؛ شماره نسخه:۳۸/۴

بی‌کا، بی‌تا [چند نسخه-ف: - ۱۱۵]

● حاشية شرح الميبدی علی هداية الحكمة / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il miybudī ʻalā hidāyat-il ḥikma

مجذوبعلی شاه، محمد جعفر بن صفر، ۱۱۷۵ - ۱۲۳۸ قمری

majzūb-ʻalī-šāh, mohammad jaʻfar ebn-e safar (1762 - 1823)

وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية = شرح میبدی بر هداية الحکمه = زبدة الاسرار؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۹۹

آغاز: الحمد لله القدیم و الصلوة علی نبینا محمد الموصوف بالخلق العظیم ... و بعد فهذه تعلیقات کتبها العبد الغریق فی بحر العصیان محمد جعفر بن صفر خان علی شرح المنسوبة ... المیبدی علی الهدایه ... الابهری؛ **انجام:** عن القوة الجسمانیة ابتداء نقول قد عرفت ان البرهان لو تم افادان القوة الجسمانية لا تقوی علی التحریکات الغیر المتناهیة ... تمت الحاشیة ... العبد العاصی محمد جعفر بن حاج صفر خان قراگزلو فی اول شبابی ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا، با اصلاحات در بیشتر جاها [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۵]

● حاشية شرح الميبدی علی هداية الحكمة / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il miybudī ʻalā hidāyat-il ḥikma

وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية = شرح میبدی بر هداية الحکمه = زبدة الاسرار؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۹۲

للمیبدی، در آن از تفتازانی و دوانی نقل شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، ۶۵گ، ۱۷سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف:۱۷-۲۷۰]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۴۳/۴

آغاز: وسیلة شریفة لیوم الجزاء ... قوله: الهدایة امر من لدبه. قیل هی الدلالة علی ما یوصل الی المطلوب؛ **انجام:** بحیث لایمکن ان یرجع بریحه. تمت الحاشیة

هدایة از ابهری اثیرالدین است و شرح از میبدی و حاشیه از گمنام است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن خواجه گل احمد کورالی، تا: سه‌شنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۰۹۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: مقوا، ۶۶گ (۱۰۷ر-۱۷۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۳۶]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۵۵/۳

آغاز: بسمله، قوله الهدایه امر لدیه ... اما بواسطه او بدونها سواء کانت بمعنی الدلاله علی ما یوصل؛ **انجام:** لا انه یکون کل اشاره الی الحال اشاره الی المحل و بالعکس کیف و لو اعم ذلک لزم انه لا یکون النقطه.

حاشیه‌ای است بر «شرح هدایه الحکمه» میبدی. حاشیه در این نسخه ناتمام مانده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش کاغذی عطف تیماج سیاه، ۱۰گ (۱۶۱پ-۱۷۰پ)، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۵۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۸۷/۲

از نصرالله قرن ۱۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ هامش [مختصر ف: - ۲۸۸]

۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۷۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۰۵]

● **حاشیة شرح میزان المنطق** / منطق / عربی

ḥāšīyat-u š.-i mīzān-il manṭiq

وابسته به: بدیع المیزان = شرح میزان المنطق؛ ابن هداد، عبدالله بن هداد (-۱۱)

حاشیه‌ای متوسط بر کتاب «شرح میزان المنطق» تالیف عبد الله بن الهداد العثمانی الطلینی که به صورت «قوله - قوله» نگاشته و در آن به نقل و رد و تعدیل آراء و عقاید منطقی بسیاری متعرض شده است.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۶۴/۱

آغاز: بسمله، قوله نور ای زین تقوسنا الناطقة المجردة الغیر الحالة فی مادة المتعلقة الابدان تعلق التدبیر و التصرف من غیر تمکن و حلول او جعلها مکیفة بکیفیة طاهرة بنفسها؛ **انجام:** قوله فالحمی یعنی الحمی موقوف علی نقض الاختلاط و علم ... الاختلاط موقوف علی علم الحمی لکنه مناقض لما من ان الحمی وعلمه موقوفان علی ... الاختلاط وعلمه فتامل وانما اقتصرنا الکلام دفعا للملال ...

کامل ؛ خط: نسخ عربی، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۰؛ جلد: گالینگور آبی، ۵۵گ [ف: ۱ - ۳۸۶]

● **حاشیة شرح میزان المنطق** / منطق / عربی

ḥāšīyat-u š.-i mīzān-il manṭiq

وابسته به: بدیع المیزان = شرح میزان المنطق ابن هداد، عبدالله بن هداد (-۱۱)

در زمان حکومت ظهیرالدین محمد بابر پادشاه نوشته شده است.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۳۹۰/۴

آغاز: الخطباء و إلی آله الأطهار و أصحابه الاخیار و بعد، فلما وجدت شرح میزان المنطق الذی هو تصنیف الفاضل الکامل المحقق المدقق عبدالله الدهلوی فی أرض الهند متداولا بین الأنام و مشهور بین الخواص و العوام أردت أن اعلق علیه حاشیة یعرف بها دقائقه و أسرارها

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه»؛ ۲۷گ (۱۸۴-۲۱۰)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۲۱]

● **حاشیة شرح المیلانی** / نحو / عربی

ḥāšīyat-u š.-il mīlānī

وابسته به: شرح الانموذج؛ میلانی، محمد بن عبدالرحیم (-۸۱۱)

حاشیه مختصری است توضیحی با عناوین «قوله، قوله» بر شرح محمد میلانی بر رساله «الأنموذج» ظاهراً.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۰۸

آغاز: بسم الله ... قوله بسم الله، اقول ای باستعانة اسمه اؤلف أو ابتدئ تألیفی

خط: نسخ، کا: محمد بن الحاج، تا: ۱۲۷۰ق، جا: ساوجبلاغ مسجد سید نظام؛ محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۹۹]

● **حاشیة شرح نجم الدین علی غرر الفراید** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i najm-id-dīn ʻalā ġurar-il farāyid

نجم الدین، ق۱۲ قمری

najm-od-dīn (- 18c)

«غرر الفراید» کتابی فقهی از سید محسن بن حسن اعرجی است و نجم الدین نامی بر آن شرح نوشته و این شرح در اینجا با حاشیه تحت عناوین «قال» و «اقول» تفسیر شده است و محشی یک یک کلمات متن را در شرح خود از جهت لغت و خواص اعرابی مورد بحث قرار داده و در مطالب فقهی نیز توضیحات لازم را داده است.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۹

آغاز: بسمله - قال ألحمدلله المتوحد بجلال ذاته و کمال صفاته؛ **انجام:** لأنه عند البعض موضوع للحال (لایقرا).

خط: نسخ بدخط، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی رویه گالینگور، ۷۶ص، ۲۰ سطر (۱۱×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۹۴]

● **حاشیة شرح النفیسی فی الطب** / طب / عربی

ḥāšīyat-u š.-in nafīsī fī-ṭ ṭibb

شیرازی، عبدالنبی بن محمد مفید، - ۱۱۹۲ قمری

šīrāzī, ʻabd-on-nabī ebn-e mohammad mofīd (- 1778)

وابسته به: شرح القانون = الموجز فی شرح القانون؛ ابن نفیس، علی بن ابی الحزم (۶۰۷-۶۸۷)

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۱۰/۶

آغاز: قوله هذا اذا کانت مقادیر الادویة ... نفرضها حارة فی الثانیة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۵گ (۱۱۱-۱۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۰]

● **حاشیة شرح نهج المسترشدین** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u š.-i nahj-il mustaršidīn

خوئینی، محمد حسن بن مصطفی، ق۱۳ قمری

xū'īnī, mohammad hasan ebn-e mostafā (- 19c)

وابسته به: شرح نهج المسترشدین؛ خوئینی، محمد حسن بن مصطفی (-۱۳)

حاشیه است بر شرح خود محشی بر نهج المسترشدین علامه حلی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۹۶/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۰گ (۳۲پ-۷۱پ هامش)
[مختصر ف: - ۲۸۸]

● حاشية شرح الوافية / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il wāfīya

رضوی قمی، محمد بن محمد باقر، ۱۱۰۰ - ۱۱۶۰ ؟ قمری

razavī qomī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1689 - 1747)

وابسته به: حاشية الوافية = شرح الوافية = شرح وافية الاصول؛ رضوی قمی، محمد بن محمد باقر (۱۱۰۰-۱۱۶۰)

حاشیه‌ای از سید صدرالدین محمد بن محمد باقر قمی ساکن نجف بر شرح خود او بر وافیه مولی عبدالله تونی (-۱۰۷۱) در اصول فقه. این حواشی را شیخ احمد بن شیخ علی کتان که از شاگردان مؤلف بوده گردآوری کرده و به صورت کتاب حاضر درآورده و خود دیباچه‌ای بر آن نهاده است.
[الذریعة ۱۴/۱۶۶-۲۳۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۵۱/۱

آغاز: آغاز دیباچه: بسمله الحمدلله رب العالمین ... و بعد فقد جمعت ما کتبه مولانا و مقتدانا ... استادنا الاعظم ... سیدنا السید صدرالدین دام مجده العالی من الحواشی علی کتابه شرح الوافیه ...

آغاز حواشی: بسمله قوله بل نقول ان التبادر ... الفرض انه کما لا یعلم ان التبادر لاجل امر غیر الوضع ... لا یعلم انه لوضع الشارع ... و الدال علیها مشکوک فیه فمن این تحکم بها ...

آغاز قسمت دوم حواشی: بسمله ... قوله قلیل الفائده ... المقصود هو ان فائدة اثبات الحقیقه الشرعیه و نفیها للمشارعین یظهر من لفظ استعملها الشارع فی معنی غیر المعنی اللغوی؛ **انجام:** پایان قسمت اول حاشیه: فلا یمکن ان یکون هذا غرضا اصلیا له. تمت هذه الی شیه الشریفه الطریفه و یتلوها بقیة الحواشی و الحمدلله اولا و آخراً. پایان: یتوضا من سوره و یشرب قال الاستاد و هذه دعوی لا شاهد علیها من العقل و العرف. هذا آخر ما انتهی الینا من الحواشی الشریفه ... و سلم تسلیما.

مباحث حقیقه شرعی است تا مبحث مفهوم؛ خط: نسخ، کا: شیخ احمد بن شیخ علی کتان نجفی، تا: ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز سیر، ۲۸ص (۱-۲۸)، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۴×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۷۳۲]

● حاشية شرح وافية الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i wāfīyat-il usūl

وابسته به: حاشية وافية الاصول = شرح الوافية؛ بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی (۱۱۵۵-۱۲۱۲)

اصل از ملا عبدالله بشرویه‌ای (- ۱۰۷۱ق) و شرح گویا از سید بحرالعلوم، مهدی بن سید مرتضی طباطبائی (- ۱۲۱۲ق) باشد. محشی شناخته نشد. در آن آمده است: «قال السید السند الاستاذ دام ظله یا دام علوه». در جای دیگر می‌گوید: «کما صرح به استادنا الاعظم المرحوم فی رسالة الجمع بین الاخبار و ولده الارشد دام ظله فی بعض فوائده». در جای دیگر آمده: «و مفاده مرضی استادی الاعظم الآقا المرحوم» و در اواخر نسخه حدود مبحث تعادل و تراجیح می‌گوید: «کما هو رأی اساتیدنا الاخر الاستاد الکبیر العالم النحریر علامة الوری صاحب شرح المفاتیح القاسانیه و غیره من المصنفات الفروعیه و الاصولیه المشتهر فی البلاد الاسلامیة نورالله مرقده و قد تبعه ولده العلامه صاحب المقامع الرشیقه ...»، پیداست کتاب «الجمع بین الاخبار» تألیف آقا باقر بهبهانی معروف به وحید بهبهانی (- ۱۲۰۶ق) است و صاحب مقامع هم پسرش آقامحمد علی بن محمدباقر بهبهانی (- ۱۲۱۶ق) است. و نیز محشی می‌گوید: «شیخنا العلامه فی فوائده الجدیدیه» و این کتاب هم از وحید بهبهانی می‌باشد. از آنچه گفته شد و شواهد دیگر موجود در متن چنین برمی‌آید که محشی از شاگردان وحید بهبهانی بوده است و معاصر پسرش آقا محمد علی بهبهانی و این حاشیه را بعد از فوت آقا باقر بهبهانی و پیش از وفات پسرش یعنی بین سالهای ۱۲۱۶-۱۲۰۶ق. ساخته است. آیا ممکن است از آن آقا محمد علی هزار جریبی باشد؟ در هر حال محشی در مواضیع متعددی از کتابش از فاضل امین استرآبادی و صاحب فوائد المدینه یاد می‌کند که مراد همان میرزا محمد اخباری (- ۱۰۳۱ق) و از شیخ احمد احسائی و شیخ یوسف بحرانی نام می‌برد. آنچه از این حاشیه محشی در دیباچه می‌گوید: «و اشرت الی ما وقع للمصنف من السهو و التساهل و ما عرض للشارح من الخطاء للغفلة او التغافل و اودعتها فراید ملتقطه من کتب العلماء الاقدمین و فواید مقتبسه من تصانیف الفضلاء المتأخرین و لطائف ابحاث سمح بها جواد نظری و غرائب اسرارا بدعتها قوة فکری و ابکار افکار لم یمسها انس قبلی و لا جان مجتنبا عن التطویل المخل ...». مطالب تحت عنوان «قال المصنف. قال الشارح. قال السید السند الاستاد دام ظله» آمده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۷۵

آغاز: بسمله الحمدلله الذی احکم الاحکام و نقح مناط الاباحه و الکراهه و الحرام و اوضح ماخذ الوجوب و الندب للانام ... و بعد فان احری ما یصرف فیه الایام ... قال المصنف و مضافا الی الفقه غیر خاقان الاصل

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ نسخه را به آخر نرسانده است؛ مصحح؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۹گ، ۳۰-۳۶ سطر (۱۱×۱۴)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم

[ف: ۲ – ۷۸۳]

● **حاشیة شرح وصایا المفتاح** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u š.-i waṣāya-l miftāḥ
علفی، ابراهیم بن خالد، – ۱۱۵۶ قمری
'alafī, ebrāhīm ebn-e xāled (- 1743)
وابسته به: ایضاح الغامض الکاشف لمعانی مفتاح الفائض؛ خالدی، احمد بن محمد (–۸۸۰)
چون احمد بن محمد خالدی (–۸۸۰) در شرحی که بر کتاب «مفتاح» بخش وصایا نوشته و در چند جا اشاره کرده که بیان مطلب محتاج به مثال‌هایی است تا برای مبتدیان روشن شود، لهذا مؤلف به ترتیب حواشی بر کتاب پرداخته و آنها را در حال قرائت این کتاب نزد ضیاءالدین زید بن عبدالله اکوع جمع‌آوری نموده است.
[مؤلفات الزیدیه ۴۰۶/۱ شماره ۱۱۸۹؛ اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۳۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۲۰/۳
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... و بعد فان القاضی العلامة.. لما أشار فی شرحه علی المفتاح فی کتاب الوصایا فی مواضع منه الی ما یحتاج المبتدی إلی أمثاله
نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی–رم ۳۰۵؛ خط: نسخ نازیبا، کا: احمد بن احمد شرفی زیدی عدلی، تا: چهارشنبه ۲۰ شوال ۱۲۰۴ق؛ ۲۷گ (۱۳۴–۱۶۰) [عکسی ف: ۲ – ۲۳۸]

← حاشیة شرح الوقایة ⟨ تأملیه

● **حاشیة شرح الوقایة** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u š.-il wiqāya
محمد بن غلام بن میر عبدالله
mohammad ebn-e qolām ebn-e mīr 'abd-ol-lāh
وابسته به: شرح وقایة الروایة فی مسائل الهدایة = شرح الوقایة؛ صدرالشریعة الثانی، عبیدالله بن مسعود (–۷۵۰)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۱۰
نسخه نادر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **حاشیة شرح الوقایة** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u š.-il wiqāya
وابسته به: شرح وقایة الروایة فی مسائل الهدایة = شرح الوقایة؛ صدرالشریعة الثانی، عبیدالله بن مسعود (–۷۵۰)
وقایه در فقه حنفی از امام برهان الشریعه محمود بن عبیدالله (صدرالشریعه اول) محبوبی حنفی (–۷۳۰) شروح بسیار دارد و یکی از شرح‌های آن از دخترزاده او عبدالله بن مسعود محبوبی حنفی معروف به صدرالشریعه ثانی است و کتاب نیز به نام او «صدر الشریعه» لقب یافته است. کتاب حاضر ظاهراً حاشیه‌ای است بر همین شرح اوراقی از آغاز آن افتاده و نام نویسنده آن به دست نیامد اما از مطالعه کتاب فهمیده می‌شود که از فقهای قرن ۱۰ یا اوایل قرن ۱۱ بخارا (و به احتمال قوی از خاندان مؤلف وقایه) بوده و از ابن حجر (ظاهراً عسقلانی شارح هدایه در فقه حنفی و متوفی ۸۵۴) و میر سید شریف و شرح عصامی (ظاهراً شرح عصام الدین اسفراینی متوفی ۹۴۴ بر وقایه) نام می‌برد. وی از مآخذ فراوان خاصه از کتاب‌های نادر الوجود فقه حنفی و شافعی (بدون ذکر واسطه در نقل) یاد می‌کند و نیز در مباحث لغوی، از فرهنگ نامه‌های کهن عربی به فارسی مانند تاج الاسامی و تهذیب. از جمله مآخذ اوست: ترغیب الصلوة، صلوة مسعودی، صلوة جلالی تیمور تاشی، فوائد ظهیریه، خزانة الفتاوی (کتاب نادر الوجود طاهر بن احمد بخارایی حنفی – ۵۴۲)، الهادی للشادی، حقائق المنظومه، فرائض سراجیه، کتاب هادی القضاة تألیف شیخ جمال الدین محمد خرازی شاگرد صاحب هدایه، کتاب الخیل و لوالجی، مضمرات، غیاثیه و شرح صحیح بخاری از کرمانی. مؤلف در نقل از مآخذ فقه حنفی فارسی مانند صلوة مسعودی و ترغیب الصلوة عین عبارات فارسی آنها را می‌آورد. از مشایخ بخارا و طبقات ملوک عجم یاد کرده و در تفسیر رافضه می‌گوید «الرافضه جماعه الطاعنه فی الصحابه ... و سموا بذلک لانهم رفضوا زید بن علی حین نهاهم عن الطعن».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۶۱
آغاز: لایزول بتعدد الطرق کذا افاد الشیخ ابن الصلاح قال الاعمال بالنیات و الاعمال مخصوصة بافعال الجوارح علی ما فی شرح البخاری للمولی الکرمانی مخرج فعل القلب فلا یلزم؛ **انجام:** و الثانی ان یبقی قدر لو کان الاختلاط ابتداء منع الجواز ... هذا للفظ وقعت خاتمه الحواشی التی (افتاده) فی الهدایه لایضاح ما فی شرح الوقایه روایه و درایه من البدایه ... و یتفضل علینا بالجواز عن عقابنا الی المثوبات الفاخره و کتب هذه النسخة فی صحیفة الجواز و رزقنا الجواز الی الحقیقة من المجاز.
خط: نسخ، کا: عبدالستار بن شیخ خیرالدین لاهوری، تا: ۱۱۱۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: هندی شکننده نباتی، جلد: تیماج مشکی، ۵۸۴ص، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۰– ۱۵۲۳]

← حاشیة شرح الوقایة لصدر الشریعة العظمی ⟨ ذخیرة العقبی

● **حاشیة شرح الهدایة** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u š.-il hidāya

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۷۶/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ماه عاشور ۹۹۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۷۸ر–۸۵ر)، ۲۱سطر (۷×۱۴) [ف: ۱۷ – ۱۶۴]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۷۶

آغاز: انه الموفق للصدق و الصواب و الیه الرجوع فی کل باب [قول] الشارح اعلم ان الحکمة علم الخ عرف الحکمة اولا تحصیلا للبصیرة للشارع و توطئة لذکر التقسم؛ **انجام:** فی صدور التحریکات الغیر المتناهیه عن النفس المنطبعة و الحمدلله علی التوفیق علی اتمام الفلکیات و منه الاستعانة لاتمام الفنون الباقیة انه الموفق و المعین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: محمد حسین؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ، ۲۱ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۵۳۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۶/۶

آغاز: بسمله قوله الحکمة و هی صناعة نظریة الصناعة بالفتح هی الملکة المکتسبة؛ **انجام:** هذا آخر ما کتبت علی هذا الشرح من حواشی علی سبیل ... تم تصنیفها سنة خمس و ثمانین و ثمانمائة.

خط: تحریری، کا: عبدالجلیل بن عبدالغفار بن نذیر المعانی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷–۲۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ – ۲۶۴]

● **حاشیة شرح الهدایة الاثیریة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il hidāyat-il aṯīrīya

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ – ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e as‘ad (1427 - 1503)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۸۵

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **حاشیة شرح الهدایة الاثیریة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il hidāyat-il aṯīrīya

الهی اردبیلی، حسین بن عبدالحق، ۸۷۰ – ۹۵۰ ؟ قمری

elāhī ardabīlī, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-haqq (1466 - 1544)

وابسته به: شرح هدایة الحکمة = شرح الهدایة الاثیریة؛ میرک بخاری، محمد بن مبارکشاه (–۷۴۰)

حاشیه مفصلی بر «شرح هدایة الحکمة» نگاشته محمد بن مبارکشاه بخاری معروف به میرک جنگی و به قول صاحب الذریعة تألیف کمال الدین حسین میبدی ۹۱۱ق که به صورت «قوله –قوله» تنظیم شده است.

[الذریعة ۶/۱۳۹]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۴۸/۲

آغاز: قوله القسم الثانی فی الطبیعیات ارادبها الاجسام الطبیعیة ای القسم الثانی فی بیان التصورات و التصدیقات المتعلقة بالاجسام الطبیعة اوفی بیان احوالها و قدیراد بها؛ **انجام:** فلایکون الاعراض مشخصة حقیقة و قدسبق فی بحث تشخص الصورة ان المشخص هو الاعراض المطلقة فلیطالب تحقیق ذلک من ثمة ...

طبیعیات و الهیات؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: عصر مولف؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با امضای «منه مدظله العالی، سلمه الله تعالی»؛ ۱۳۹گ، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۷۲۰]

● **حاشیة شرح الهدایة الاثیریة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il hidāyat-il aṯīrīya

صاحب هندی، محمد حسن

sāheb hendī, mohammad hasan

وابسته به: شرح هدایة الحکمة = شرح الهدایة الاثیریة؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹–۱۰۵۰)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر شرح هدایه اثیریه ملاصدرا شیرازی.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۰۵–۵۲/۴۵

آغاز: بسمله؛ حمد له و الصلوة علی رسوله محمد و آله و اصحابه اجمعین. اعلم ان الحکمة ان ارید بالحکمة الملکة فالاستفادة الماخوذة فی التعریف

از آغاز تا «قوله: فی ان الهیولی لا یتجرد عن الصورة»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۰گ، ۳۰–۲۹–۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۳ – ۱۵۰۷]

● **حاشیة شرح الهدایة الاثیریة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-il hidāyat-il aṯīrīya

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۶۳

آغاز: و سوابق انعم الاستعدادات الحاصلة للنفس قبل الحدوث؛ **انجام:** و لایظهر امره الا بالهام الالهی. و الله اعلم بحقیقة الحال. هذا آخر ما قصدته و الحمد لله علی اتمامه.

هدایه از میبدی شرح به روش «قوله، قوله»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۵گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۲ – ۷۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۴۳

آغاز: ان لایکون محتاجة الی المادة فی التعقل و فیه نظر، اذ یجوزان یقال کمال الجوهر ... و لیس یمکن ان یکون الخ هذا جواب لما یمکن ان یقال القسم الاول ایضاً ینقسم الی قسمین ... و ان کان بالتدبیر ان نظر فی ادبار الامور لتجیء محمود العاقبة ... فی ابطال الجزء الذی لایتجزی لها مطلبان الاول ابطال نفس الجزء الملتزم لابطال ترکب الجسم منه و الثانی ابطال الترکیب الغیر

المستلزم لابطال نفسه؛ **انجام:** فقیل کان حادث حادث فلابد فی تحقیق کل حادث من تحقق امور غیر متناهیة مترتبة و هذا ما سمعته منه ... اقول ههنا بحث و هو ان البرهان دال علی تحقق تسلسل فی تلک الامور لتحقیق الحادث فی سلسلة تحقق فیها ذلک العدد مع قطر النظر عن ملاحظة

در نسخه از حاشیة التجرید و المحاکمات و شرح حکمة العین یاد می‌شود و ناظر به شرح کسی است که بر حکمة العین هم شرحی دارد و او گویا همان میرک شمس الدین محمد بن مبارک شاه جنگی بخاری باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی به حواشی «منه سلمه الله»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱-۱۷۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۲/۴

آغاز: بسمله. قوله مخترع العقل الخ. الاختراع انشاء الشیء و ابرازه من کتم العدم من دون ان یأخذ و ینتزع مثاله من موجود خارجی کالعقل اذ لیس کمثله شیء اخترعه علی مثاله من الخارج و الابداع؛ **انجام:** لازم فی الوجود فی قوله کما ان البیت محض مجموع الجدران و السقف اه تامل لا یخفی وجهه کما عرفت فافهم. محمد هادی الحسینی عفی عنه

حواشی پراکنده‌ای است که آنها را از حاشیه نسخه‌ای پشت سر هم استنساخ کرده‌اند و این نشانی‌ها را دارد: «محمد هادی الحسینی عفی عنه، س، س سره، م ی، شیخ مهدی دام ظله، لطف ره، منه قس، نوری، ملا عبدالرزاق ره، اسفار، شوارق، میر فخر، لمحررها»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج سرخ، ۵۲گ (۶۸ر-۱۱۹پ)، مختلف السطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۸۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۸۱

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۸۵/۲

آغاز: قوله اعلم ان الحکمة آه اراد بالعلم التصدیق؛ **انجام:** فایراد واجب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۰۷]

۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۴۷

آغاز: حمد الاله عم آلائه شکرا لمن لا اله سواه ... قال رح تیمنا بسم الله قالوا التقدیر الفت باسمه؛ **انجام:** و اثبات الامکان الوجودی تم الکتاب فی تاریخ سنة احمدی و اربعین و تسعمائة فی عشر ذی الحجة

گویا بر شرح میرک بخارایی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ ذیحجه ۹۴۱ق؛ محشی؛ جلد: مقوا، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۲۱]

↩ حاشیة شرح هدایة الحکمة ← شرح هدایة الحکمة

● حاشیة شرح هدایة الحکمة / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ قمری

jorjānī, ʻalī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

وابسته به: شرح هدایة الحکمة = شرح الهدایة الاثیریة؛ میرک بخاری، محمد بن مبارکشاه (-۷۴۰)

حاشیه‌ای است با عنوان «قوله، اقول» از میر سید شریف جرجانی بر حاشیه میرک بخاری بر شرح هدایة الحکمه ابهری.

آغاز: الحکمة صناعة نظریه الصناعة ملکة یقتدر بها الانسان علی استعمال موضوعات ما فی تحصیل غرض من الاغراض استعماله بالاختیار من غیر رویة ...

انجام: و العارض المتمیز هو التعین فیلزم کون التعین عارضاً.

[کشف الظنون ۲۰۲۹/۲؛ الاوقاف العامة الموصلی ۱۸۶/۳]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة حاشیة الجرجانی علی شرح هدایة الحکمة؛ حسینی، ابوالبقاء بن عبدالباقی (-۱۱)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹

آغاز: و هذا اشارة الی الحکمة النظریه. قوله، و ما علیه الواجب؛ **انجام:** برابر؛ تمت الحواشی المنسوبه الی سیدالشریف الجرجانی قدس الله سره لشرح الهدایه لمیرک رحمة الله علیه ... و ثمانمائه.

خط: نستعلیق تحریری بدخط، کا: ظهیرالدین، تا: ۸۷۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ توضیح: در چاپ اول فهرست انتساب نسخه به میر سید شریف جرجانی مورد شک واقع شده و حال آنکه در پایان نسخه کاتب به انتساب آن تصریح کرده است؛ محشی؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۱۵گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۸۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۳۸/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن سرخ، ۱۶گ (۱پ-۱۶ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۵/۷سم [ف: ۵ - ۴۴۶]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۲۲/۲ حکمت

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ملک احمد بن حاجی محمد اردستانی، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج تریاکی [ف: ۲ - ۵۹]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۷۰ و ۲۰۹۴ عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا یکون ما فرضناه جمعة جهة هذاخلف و الله اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ جلد: پارچه‌ای زرشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۸۱] و [عکسی ف: ۶ - ۱۱۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۵/۸عکسی

آغاز: و یستکمل و یصیر عالماً معقولاً ... قوله: و ذلک بحسب الطاقة البشریة أی و ذلک التحصیل ... قوله تسمی حکمة نظریة انما سمیت حکمة نظریه لأن المقصود منها ما حصل بالنظر؛ **انجام:**

برابر
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۹۹۹. تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه انجام نسخه به دست آمد. تا آخر من اول از قسم سوم را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۴ص (۸۰-۹۳)، ۱۷ و ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۴۸۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۸۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و حاصل الجواب ان الحركة لو وقعت فى الجهة كانت الجهة مسافة يقطع بالحركة و كل حركة فى مسافة فهى الى جهة فلايكون ما فرضناه جهة
خط: نستعلیق، کا: مرتضی بن علی حسینی، تا: جمادی الثانی ۹۰۲ق؛ مجدول؛ مهر: «هست از دل و جان چاکر شاه نجفی، محمود محمد نظام الشرفی» (دایره)، «محمد الشرفی» (مربع)؛ کاغذ: شرقی، ۱۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۴×۱۲سم [ف: ۳۹ - ۵۰۸]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۶۱/۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و كل حركة فى مسافة فهى الى جهة فلايكون ما فرضناه جهة جهة هف
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۵ق؛ محشی با نشان «ابراهيم السبزوارى»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸گ (۱۵۴پ-۱۶۱پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۴۵۵]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** الا بحسب المعاوق الداخلى الذى هو الميل و الله أعلم بالصواب و اليه المرجع و المآب.
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد فضل الله بن محمد صالح، تا: شعبان ۱۰۴۲ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۱۴۳پ-۱۵۸ر)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۷۰]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۵
آغاز و انجام: برابر
تا اواخر فن اول از قسم سوم (مبحث کیف) را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: ملا موسی؛ ۱۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ - ۸۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۶/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** فلايكون ما فرضناه جهة جهة هذا خلف.
خط: تحریری، کا: عبدالجلیل بن عبدالغفار بن نذیر المعانی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷-۲۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۶۴]

۱۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۹/۳
آغاز و انجام: برابر
از آغاز تا اواخر فن اول از قسم سوم مبحث کیف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۲گ (۳۸-۴۹)، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۲۳]

● حاشية شرح هداية الحكمة = النهاية فى توضيح مشكلات الهداية = حاشية حاشية ملازاده على شرح الهداية / فلسفه / عربى

ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma = an-nihāya fī tawḍīḥ-i muškilāt-il hidāya

خواجه زاده، مصطفى بن يوسف، - ۸۹۳ قمرى
xāje-zāde, mostafā ebn-e yūsof (- 1488)

وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ قاضى زاده رومى، موسى بن محمود (-۸۱۵)
حاشيه توضيحى است با عناوين «قوله، اقول» بر بخش طبيعى و الهى محتملاً شرح هداية الحكمة قاضى زاده رومى كه گاهى رد و ايرادهايى نيز بر اصل دارد.
آغاز: لما كانت الحكمة شروع فى تقسيم الحكمة باعتبار الموضوع الى اقسامها لتمييز العم المطلق الذى هو الطبيعى و الالهى عند الطالب.
انجام: و اذا كان كذلك ففى الزيادة ايضاً اذا الصانع الى الشمعة مقدار آخر من الشمعة حصلت الزيادة فى الاقطار كلها و الله اعلم بالصواب.
[الذريعة: ۱۷۳/۱۴ -۱۷۴؛ فهرست مكتبة الاوقاف العامة فى بغداد: ۲۶۱/۲؛ كشف الظنون: ۲۰۲۸/۲ -۲۰۳۰؛ فهرست كتابخانه كوپرلى در استانبول تركيه: ۱۲۵/۳؛ الاوقاف العامة الموصل ۱۸۶/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۸۸/۳
آغاز و انجام: برابر
نام کتاب در فهرست «حاشية کتاب فی الفلسفة» آمده و ناشناس که به قرینه آغاز کامل شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن افضل بن محمد البرکی، تا: ۸۵۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ (۳۷پ-۶۷پ)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۲۲ - ۷۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۴۰/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ مایل به نستعلیق، کا: عثمان بن محمد خضر، تا: دوشنبه ۱ صفر ۸۹۳ق، جا: قسطنطنیه؛ محشی؛ جلد: مقوایی با روکش پلاستیکی، ۳۲گ (۴پ-۳۵پ)، ۱۷ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۱۹سم [ف: ۴۳ - ۲۰۹]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۸۵/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** الا و يوجد منه زوال الوصول و مثل هذا الزمان حدوثه لا يتصور الا فى (؟) كما عرفت. تمت الحاشية
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۸۹۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۹۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ محشی با نشان «عس»، مصحح؛ تملک: علیرضا بن محب علی؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی با روکش کاغذ سورمه‌ای، ۴۷گ، ۲۱ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۸/۵×۸/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۸۶]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۹۵۶ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده احمد بنده صمد» (هشت ضلعی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای رنگی عطف تیماج زرشکی، ۴۱گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۴۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۰۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۵۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: اسقاطی [رایانه]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۸۴/۲-۳۳/۱۳۴
آغاز و انجام: برابر
در فهرست از قاضی زاده دانسته شده که خطاست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب، مصحح، باعلامت بلاغ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۲۷]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۵۹/۲
این نسخه در فهرست گزارش نشده و به استناد جلد ۳۵ صفحه ۲۴۳ معرفی می‌گردد؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۲۴۴]

● **حاشیة شرح هدایة الحکمة** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma
خلیل بن فاضل بن اسحاق
xalīl ebn-e fāzel ebn-e eshāq
وابسته به: شرح هدایة الحکمة = شرح الهدایة الاثیریة؛ ملازاده هروی، احمد بن محمود (-۸)
حاشیة شرح الهدایة مولانا زاده خزربانی؛ در کشف الظنون از این حاشیه یاد نشده است، محشی متعرض شرح قاضی زاده در بعضی موارد نیز می‌شود.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۸۵/۵
آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله علی هدایتنا الی ادراک العلوم العقلیة لحکمته الباهرة و تأییدنا للاطلاع علی المقاصد الطبیعیة ... و بعد فیقول احوج العباد الی المطالب العلمیة فی الافاق خلیل بن فاضل بن اسحق عفا الله تعالی ما صدر عنه و عنهما لما طالعت شرح قسمی الطبیعی و الالهی؛ **انجام:** قوله مع ان القوة العاقلة فی ذلک مأخذاً ... فی ذلک السن بواسطة ازدیاد القوة و لم لا یجوز
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ (۸۴پ-۱۳۲پ)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۹۴]

● **حاشیة شرح هدایة الحکمة** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma
سمنانی خراسانی، حسین، ق۹ قمری
semnānī xorāsānī, hoseyn (- 15c)
وابسته به: شرح هدایة الحکمة = شرح الهدایة الاثیریة؛ ملازاده هروی، احمد بن محمود (-۸)
هدایة الحکمة تألیف اثیرالدین ابهری (- ۶۶۳ق) از کتاب‌های مهم فلسفی است که علمای مختلف به شرح آن پرداخته‌اند از جمله: احمد بن محمود خرزبانی معروف به ملازاده که شرحی بر آن نگاشته است. بر شرح ایشان نیز چندین حاشیه نوشته شده که از جمله آنها شرح حاضر است که با عناوین «قوله، قوله» به صورت مزجی نگارش یافته است.
آغاز: قوله: باسمک اللهم الخ اعلم ان الطالب السالک لتحصیل المعارف و العلوم و تدوین الحقائق و الرسوم متیلا حظ ما هو فیه من کونه مستغرقاً فی نعمائه التی توفیق تحقیق العلوم وتدوین الکتاباثر من آثارها ...
انجام: فالامکان تحقق له فی الخارج بزعمه فالتفطن من جمال الفارق قوله:و الا لما اتصف به الحادث ای بالامکان لانه حینئذ مادة الغیر.
[کشف الظنون: ۲۰۲۸/۲-۲۰۳۰]

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۶۰/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد شاه بن مرحوم مولانا پیرمحمد بن مولانا اصفیاء، تا: ۱ ربیع الاول ۸۶۱ق؛ مصحح؛ ۴۲گ (۱۳۷-۱۷۸)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۲۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵ جمادی الاول ۸۸۸ق؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۴۴گ، ۲۱ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۲ - ۷۰۶]

● **حاشیة شرح هدایة الحکمة** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma
لاری، رضی الدین عبدالغفور، - ۹۱۲ ؟ قمری
lārī, razī-od-dīn ʻabd-ol-qafūr (- 1507)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۵۲ض
نسخه نادر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **حاشیة شرح هدایة الحکمة** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma
خلخالی، نصرالله بن محمد، - ۹۴۶ قمری
xalxālī, nasr-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1540)
وابسته به: شرح هدایة الحکمة = شرح الهدایة الاثیریة = شرح میبدی بر هدایة الحکمه = زبدة الاسرار؛ میبدی، حسین بن معین

الدين (-۹۱۱)
حاشیه‌ای است بر شرح قاضی میر حسین میبدی بر هدایه اثیریه (بخش حکمت).
[کشف الظنون ۲:۶۴۶؛ فهرست دارالکتب (از فؤاد سید) ۱:۵۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۰/۳-طباطبائی
آغاز: الجسميه طبيعة نوعيه و قد ثبت احتياجها فی بعض الصور الى الماده ... ای سواء كانت جسمانيه او غير جسمانيه و يحتمل ان يكون المقصود ان كل واحد من الابعاد سواء كانت فی جهة الطول او العرض او العمق؛ **انجام:** قوله فتامل لعل وجه التأمل ان الثابت بالبرهان امتناع صدور تحريكات غير متناهية من القوه الجسمانية مطلقا مبتداء كان بواسطة او بدونها فيه ما يحصل ... فلا يكون هذا الجواب صحيحا ايضاً
از تناهی ابعاد شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱۶ص (۸۳-۹۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۱۴۲]

● **حاشية شرح هداية الحكمة** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma

گیلانی، عبدالوحید
gīlānī, ʻabd-ol-vahīd
وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية = شرح میبدی بر هدایة الحکمه = زبدة الاسرار؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)
حاشیه‌ای با عناوین «قوله، قوله» و بر قسمتی از آغاز شرح که در آن رد و ایرادهای بسیار شده و گاهی بر اصل هدایه با عنوان «قال» نیز حاشیه دارد.
آغاز: الحمدلله رب العالمين ... قوله فيه نظر لأنهم ان ارادوا-الخ، لعلهم أرادوا قابلا له فی بادی الرأی و اول النظر فعليا كان أو وهميا ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۴۸/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحركة المستقيمة الثابتة فی الفصل اللاحق.
خط: نستعلیق، کا: شمس الدین محمد بن کمال الدین حسین قهپائی، تا: ۹۹۹ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷گ (۲۴پ-۴۰پ)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۲۸۵]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** على يداقل الاقلين ... بحق محمد و آله الامجاد.
خط: نسخ، کا: الحسینی، ... بن محمد زمان، تا: ۱۰۶۱ق؛ ۲۳گ، ۱۶ سطر [رایانه]

● **حاشية شرح هداية الحكمة** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma
خلخالی، حسین بن حسن، - ۱۰۱۴ قمری
xalxālī, hoseyn ebn-e hasan (- 1606)
وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية = شرح میبدی بر هدایة الحکمه = زبدة الاسرار؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)

تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۶۷
آغاز: بسم ... قوله ان الحكمة علم اه و اعلم ان الواجب على الشارع فی العلم ثلثة امور الاول؛ **انجام:** و يسمى هذا ای الانتقال من بدن الى بدن اخر. قوله هذا اخر ما جمعته من تعليقات حسين الخلخالی على شرح الهداية ... و السلام ۱۰۶۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ این کتاب را بابا حسن در اثنای سفر مکه از دارالسلطنه اسلامبول ابتیاع کرده، در ۱۲۶۹ به تملک غفار بن میرزا علی اصغر شیخ الاسلام درآمده است؛ کاغذ: نازک آهار زده، جلد: مقوایی عطف چرمی، ۸۶گ، ۲۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه:۱۳×۱۹سم [ف: ۵۸]

● **حاشية شرح هداية الحكمة = حاشية شرح الميبدی على هداية الحكمة** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma = ḥāšīyat-u š.-il miybudī ʻalā hidāyat-il ḥikma
کوبنانی، اسدالله، ق۱۱ قمری
kūbanānī, asad-ol-lāh (- 17c)
وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية = شرح میبدی بر هدایة الحکمه = زبدة الاسرار؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)
اهدا به: حکیم داود تقرب خان
تاریخ تألیف: ۲۴ ذیقعده ۱۰۵۷ق
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر شرح قاضی میر حسین میبدی بر هدایة الحکمه اثیرالدین ابهری. در مقدمه چنین آورده است: «فيقول العبد المذنب المفتقر الى عفو غنی المغنی اسدالله الكوبنانی الكرمانی ان هذه حاشية متعلقة بشرح قسم الثانی من كتاب الهداية الاثيرية للفاضل الاوحدی ... و قد حررت ما سنح خاطری من وجوه النقص و الدفع و الاتمام و حققت فيها الكلام على وجه المرام بتوفيق ملك العلام و اجتهدت فی مسائلها مع كثرة الغموم و الهموم على ابلغ النظام و لما وفقت للاتمام اردت ان ارقع قدره و اظهر رتبته بذكر مقدم امراء العالم ... الملقب بتقرب خان المسمى بحكيم محمد داود ادام عزه و مجده ... فرسمته باسمه الشريف و لقبه المنيف». وی در این حاشیه اقوال قوشچی، جرجانی و دوانی را نیز بررسی نموده و از حاشیه شارح نیز بسیار نام برده است.
[کشف الظنون ۲۰۲۸/۲؛ دانشنامه ادب فارسی ۷۹۹/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۵

آغاز: سبحانک اللهم یا من جل و علا و تنزه عما عداً لا یبصرک نواظر البصائر و لا تظهرک ظواهر الدلایل انت الدال علی ذاتک بذاتک؛ **انجام:** نمیگردید کوته رشته معنی رها کردم ×× حکایت بود بی پایان به خاموشی ادا کردم / تم تالیف و تحریره ... سنة سبع و خمسین بعد الالف ... و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، دارای یک سرلوح مرصع، مجدول؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۵ - ۲۶۶]

● **حاشية شرح هداية الحكمه** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma

ساقی، مستعد خان محمد، - ۱۱۳۶ قمری

sāqī, mosta‘ed xān mohammad (- 1724)

وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲۵

آغاز: علی ما ادی الیه نطری آه هذا ما یستفاد من التعلیقات؛ **انجام:** هذه جمله معترضه من الفتن لسان حال فی الکثر امتون والا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، ۱۳گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [رایانه]

● **حاشية شرح هداية الحكمة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma

بحرالعلوم، محمد بن محمد، ۱۱۴۴ - ۱۲۳۵ قمری

bahr-ol-‘olūm, mohammad ebn-e mohammad (1732 - 1820)

وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)

حاشیه‌ای است متوسط و توضیحی با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «شرح هداية الحكمة» ملا صدرا شیرازی که گاهی به رد و ایراد می‌پردازد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۳۳

آغاز: قوله من حیث اشتماله علی قوة التغیر، یحتمل أن یراد بالقوة ما یؤثر فی الغیر من حیث هو غیر؛ **انجام:** و المسؤول من الله الرحمن أن یهدینا سواء السبیل بشفاعة سید المرسلین صلوات الله تعالی علیه و آله و أصحابه أجمعین

تذکر: این کتاب در فهرست بدون نام مؤلف آمده است، نام وی از «کتاب‌شناسی ملاصدرا» برگزیده شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۲۸۲]

● **حاشية شرح هداية الحكمة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma

دهلوی، عبدالعزیز بن احمد، ۱۱۵۹ - ۱۲۳۹ قمری

dehlavī, ‘abd-ol-‘azīz ebn-e ahmad (1746 - 1824)

وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله» بر شرح ملاصدرا شیرازی بر هداية الحكمة اثیرالدین ابهری (- ۶۶۳ق).

[الذریعة ۱۷۵/۱۴؛ دانشنامه ادب فارسی (ادب فارسی در شبه قاره هند، پاکستان، بنگلادش) بخش دوم ۱۷۰۶/۴؛ فهرست نسخه‌های خطی عربی کتابخانه ندوة العلماء لکهنو در هند، ص ۴۳۶؛ کشف الظنون ۲۰۲۸/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۹۲/۱

آغاز: قوله الحمدلله المخترع العقل الفعال اه قد بالغ الشارح فی رعایة براعة الاستهلال فی اثناء الحمد و الصلوة فاشار الی اقسام؛ **انجام:** و المسائل هی نفس حقیقة العلوم المدونة فکانه شرف ذاتی للعلم بخلاف الغایة قدم ...

متأسفانه دارای فقط چند برگ از آغاز رساله می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شرقی، ۸گ (۱-۸)، ۱۵سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۶۰۲]

● **حاشية شرح هداية الحكمة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma

خوئی، مهدی

xū’ī, mahdī

وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)

حاشیه‌ای بسیار مفصل که مقداری از مبادی «شرح الهداية الاثيرية» ملا صدرا محمد بن ابراهیم شیرازی حاشیه شده و ناتمام مانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۲۰/۴

آغاز: الحمدلله علی نعمائه المتواترة و آلائه المستفیضة المتکاثرة و الصلاة علی اشرف أهل الدنیا و الاخرة؛ **انجام:** و قد مر هذا الفرق فی اوائل الکتاب فارجع هداية لازالة

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱گ (۵۳پ-۱۵۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۳۰۳]

● **حاشية شرح هداية الحكمة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma

عثمانی، عماد الدین

‘osmānī, ‘emād-od dīn

وابسته به: هداية الحكمة = الهداية الاثيرية؛ اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر (-۶۶۰ق)

شارح نامعلوم

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۸۸

آغاز: بسمله، الحمدالله الذی شرح صدورنا لهدایة حکمة العلم و الایمان و نور قلوبنا بنور المعرفة؛ **انجام:** بخلاف الصورة الجسمیة الشخصیة فانها لزوالها عند الانفصال لایصلح

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [رایانه]

● حاشیة شرح هدایة الحکمة / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma

مولوی، محمد حسن

mowlavī, mohammad hasan

وابسته به: شرح هدایة الحکمة = شرح الهدایة الاثیریة؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)

تعلیقاتی است بر کتاب شرح الهدایه ملاصدرا در حکمت و فلسفه.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۰

آغاز: اعلم ان الحکمة

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲ - ۴۷۹]

● حاشیة شرح هدایة الحکمة = حاشیه بر شرح هدایة اثیریه / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma

وابسته به: شرح هدایة الحکمة = شرح الهدایة الاثیریة؛ ملازاده هروی، احمد بن محمود (قرن ۸)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۲۳

آغاز: بسمله، قال القسم الثانی فی اللهیات قوله ای فی مباحث الحکمه؛ **انجام:** فیلزم ان للنفس ماده علی تقدیر بثبوته لا یستلزم ان یکون الماده منهرة فی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ تعداد ۶۵ برگ با عنوان رساله در نفس در ابتدا و تعداد ۸ برگ با عنوان رساله در معجزه در انتها به این نسخه ضمیمه شده؛ کاغذ: نخودی، ۲۶گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [رایانه]

● حاشیة شرح هدایة الحکمة / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma

وابسته به: شرح هدایة الحکمة = شرح الهدایة الاثیریة = شرح میبدی بر هدایة الحکمه = زبدة الاسرار؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۲۳/۱

خط:نستعلیق،کا:قریش بن هاشم حسینی، تا: ۹۵۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱پ-۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۳۵۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۷/۱

آغاز: قوله اعلم ان الحکمة الخ، یمکن أن یستفاد من حمل تعریف الحکمة علیها بیان موضوعها الذی هو الموجودات الخارجیة؛ **انجام:** و لابد أن یکون ذلک الشیء باقیاً بشخصه و شخیصه المعینة الحاصلة فیه بالاعراض المتعاقبة علیهما فی حالتین.

حاشیه‌ای است با عنوان «قوله، قوله» بر شرح میبدی بر «هدایة الحکمة» اثیرالدین ابهری؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن سلیمان، تا: ۹۹۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۱پ-۱۴ر)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۳۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۰/۴-طباطبائی

آغاز: اعلم ان الحکمة علم باحوال اعیان الموجودات افتتح فی مفتتح الشرح بتعریف الحکمة لانه المفید لتصور العلم برسمه و هو المتضمن لمعرفة موضوعه؛ **انجام:** اذا امکن ان یقال ان الزمان لو کان موجوداً فاما ان یکون واجباً فهو باطل والا لم یکن مقدار الشیء و ان یکون ممکنا فیکون قابلا للعدم السابق واللا حق مع ان ذلک باطل کما عدله من کلام الشارح فیما ذکره فی الموضعین. تمت الرسالة من یدالاقل خضر بن حمزة بن خضر بن اسماعیل ... المسلمین

حاشیه‌ای است بر شرح قاضی میرحسین میبدی بر هدایة الحکمة اثیرالدین ابهری. مؤلف از شرح مقاصد و شرح مختصر تفتازانی، شرح حکمة العین از مبارک شاه، حاشیه، مطالع میرسید شریف و شرح مواقف او و از صاحب محاکمات، مباحث المشرقیه رازی بسیار و به تکرار یاد می‌کند. تنها بر فن اول - طبیعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱۲ص (۹۹-۱۱۰)، ۱۳و ۲۵سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۱۴۳]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۷/۲

آغاز: قوله الهدایة امر من لدیه أی ناش من عنده اما بواسطة او بدونها سواء کانت بمعنی الدلالة علی ما یوصل الی المطلوب؛ **انجام:** سواء کانت بواسطة أو بدونها و لیس فیه ما یخصه بالثانی فلا یکون هذا الجواب صحیحاً ایضاً.

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن مولانا عبداللطیف، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه ای، ۶۳گ (۱۵پ-۷۷پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۳۹]

۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۷/۳

آغاز: و هی التبی تلحق الشیء الذاته أو لما یساویه کما یقرر فی موضعه الثانی ان الموضوع فی اقسام الحکمة لم یکن امراً واحداً بل امور متعددة؛ **انجام:** لا یبعد ان یکون مراده مما ذکره انه لوجوز اجتماع اجزائه فلیجوز کون الحادث فی یوم الطوفان ...

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن مولانا عبداللطیف، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ (۷۸ر–۱۱۸پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۳۹]

۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۲۹/۱

آغاز: بسمله، اعیان الموجودات فسره الشارح فی الحاشیة بالموجودات الخارجیة و فیه بحث، لان الحکمة علم باحوال الموجودات فی نفس الامر و هی اعلم؛ **انجام:** بل الثابت بالبرهان خلافه کما مر فاحسن تدبره. قد تیسر لی تتمیم تسوید هذه الحواشی علی الشرح الهدایة ...

حاشیه مختصری است بر شرح هدایة الحکمه میبدی، با نقل مطالبی از: شرح تبریزی، حاشیه شرح التجرید، المواقف فی الکلام، المقاصد فی الکلام، الشفاء، شرح المواقف فی الکلام و غیره؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ رمضان ۱۰۴۲ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج سرخ، ۷۴گ (۱پ–۷۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۲ - ۲۸۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۶۴/۱

آغاز: و لمان کان اکثر الایرادات مندفعة ... قوله الهدایة امر من لدیه قیل هی الدلالةعلی ما یوصل الی المطلوب؛ **انجام:** بحیث لا یمکن ان یرجع بریح

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۷۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۷۲/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... قوله اعلم ان الحکمة علم الخ اعلم ان الحکمة و الکلام یبحثان عن الاحوال؛ **انجام:** یعنی الدلیل یکون اخص من المدعی.

توضیحی است بر شرح میر حسین بن معین الدین میبدی (۹۱۱ق) بر هدایة الحکمة اثیرالدین مفضل بن عمر ابهری (۶۶۰ق) که با عبارات «قوله» ترتیب یافته است؛ خط: نستعلیق مایل به نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۴ص (۷۱–۸۴)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۳سم [ف: ۴۵ - ۱۹۲]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۶۴

آغاز: بسمله، حمد له ... اعلم ان الحکمه علم باحوال اعیان الموجودات الخارجیه علی ما هی علیه فی نفس الامر بقدر الطاقه البشریه؛ **انجام:** و اجیب بان الاکثرین لم یعدوه من الحکمه و هذا التعریف انما هو علی رای الاکثرین تمت.

رساله بسیار مختصری است در معنی حکمت از دیدگاه فلسفه؛ خط: نستعلیق بد، کا: روح الله، تا: ۱۳۱۰ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۲۴ سطر (۱۴/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [رایانه]

● حاشیة شرح هدایة الحکمة (ترجمه) / فلسفه / فارسی

ḥāšīyat-u š.-i hidāyat-il ḥikma (t.)

وابسته به: حاشیة شرح المیبدی علی هدایة الحکمة = حاشیه علی شرح هدایة الحکمة؛ فخرالدین حسینی، محمد بن حسین (-۹۸۴)

اصل کتاب که «هدایة الحکمه» باشد تالیف اثیر الدین مفضل عمر ابهری است شارح آن قاضی میر حسین میبدی است و محشی آن میر فخر الدین سماکی ولی نام مترجم آن معلوم نیست.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹-ر/۲۱۰

آغاز: بسمله و به نستعین – قوله اعلم ان الحکمه علم باحوال اعیان الموجودات الخ؛ **انجام:** مدرک لا محاله در وضع و خبری که پس درشان اوست پس آن جسمانی است و الله اعلم بالصواب

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۹۷گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۸۳]

← حاشیة شرح هیاکل النور ← حاشیة شواکل الحور فی شرح هیاکل النور

● حاشیة شروح الاشارات = حاشیة شرح الاشارات و المحاکمات / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u šurūḥ-il išārāt = ḥāšīyat-u š.-il išārāt wa-l muḥākimāt

محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶ - ۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

وابسته به: الاشارات و التنبیهات؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰–۴۲۸ق)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۴ شعبان ۱۰۷۱ق

این کتاب حاشیة بر اشارات ابن‌سینا می‌باشد، که به شرح‌های «خواجه، فخر رازی و محاکمات» و «حاشیة شرح الشرح» یا «حاشیة المحاکمات» میرزا جان باغنوی است. ایراد شده و از ابن‌سینا دفاع شده است و ناگفته نماند که محشی از فخر رازی به عنوان شارح و از خواجه به عنوان شارح محقق و از قطب الدین رازی به عنوان عالم نام برده است. نام این کتاب در کتاب‌هایی که تألیفات او را ذکر کرده‌اند، دقیق نیامده است و هر کس به تناسب موضوع و عنوان، نامی به آن داده است. در تعریف این کتاب نیز دقت لازم صورت نگرفته است. این کتاب حاشیه‌ای است (نه شرح) نه بر متن اشارات، بلکه اکثراً تعلیقه‌ای است بر «حاشیة المحاکمات» محقق باغنوی و شامل طبیعیات و الهیات و قسم تصوف اشارات می‌شود. این حاشیه کامل نیست، زیرا اشارات و شرح اشارات دارای ۱۰ نمط است ولی حاشیه محقق

خوانساری همانند حاشیه باغنوی، در اواسط نمط هشتم پایان می‌یابد و چیزی بر دو نمط باقیمانده ندارد. تصور شده که خوانساری دو حاشیه بر اشارات دارد و حال آن که چنین نیست. او اول حاشیه‌ای بر اشارات نوشت و سپس دوباره به آن مراجعه کرد و حک و اصلاح نمود. آقا جمال خوانساری فرزند مؤلف بر این حاشیه پدر نیز حاشیه‌ای دارد.

آغاز: قال المحاکم: انک قد عرفت فیما سبق ان «الاشارة» حکم یحتاج اثباته الی دلیل و برهان. ای الحکم المصدر بها فلا اشکال حینئذ فی تعدیتها ب «الی» فی قول الشیخ: «هذه اشارة الی اصول»، او تکون بالمعنی المصدری، و علی تقدیر ان تکون الاشارة فی الفصول اسماء للاحکام المذکورة فیها لا اشکال ایضا، لانه لا ینافی ان تکون الاشارة هاهنا بالمعنی المصدری، و کذا الحال فی ما یستشکل من ان الکلام المحاکم یدل علی ان الاشارة هی الحکم، و کلام الشیخ علی مغایرتهما، فافهم.

انجام: قلت: تدافع الجمیع ایضا مستلزم للتعطیل فلم اورده فی ضمن الشقوق و الاولی ان یقال مراده بالتدافع اعم من وقع کل ما عداها او دفع بعضها بعضا و المراد بعدم التناسخ ایضا کذلک ای لا یکون تناسخ حینئذ سواء کان بالنسبة الی الجمیع او البعض المدفوع فافهم. هذا آخر ما تیسر لنا من الکلام علی الشرح و شرح الشرح و حاشیة المحقق الشیرازی الباغنوی و اتفق الفراغ منه بحمد الله و حسن توفیقه یوم الاثنین رابع شهر شعبان المعظم سنة احدی و سبعین بعد الالف من الهجرة النبویة علی ید مؤلفه المذنب الراجی لمغفرة ربه الباری ابن جمال الدین محمد حسین الخوانساری اوتیا کتابهما یمینا و حوسبا حسابا یسیرا.

چاپ: تمامی آثار مؤلف به مناسبت کنگره آقا جمال و آقا رضی خوانساری که در سال ۱۳۷۸ ق، در قم، اصفهان و خوانسار برگزار گردید، به چاپ رسیده است

[مکتبة امیرالمؤمنین ۳۷۲/۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۱۱

آغاز: و لا شیء من الموضوع بالطبع محمول بالطبع لانا نقول انه لا شیء من الموضوع بالطبع محمول بالطبع و انما یصدق لو کان الوضع و الحمل بالنسبه؛ **انجام:** فی الوجود و رفع الوجود عنه بالکلیه لا رفع وجود خاص بحیث لاینا فی اتصافه بوجود آخر.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان‌های «ج» و «ص»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۰گ، ۱۷سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۱۸۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۹۵

آغاز: عما هو العلة اذ حینئذ یصدق ان النمط فی الوجود و علله

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، شاید به خط مؤلف و همچنین حاشیه‌های مؤلف پس از در گذشتش نوشته شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۵۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۶

نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۳۵۰]

۳. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۴۴

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۸۸گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ – ۱۲۵]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۴۳

آغاز: قال المح بل یکفی فی اثباته اما مجرد ملاحظة تصوراته او النظر السابق اقول لا یذهب علی من تتبع فصول الکتاب؛ **انجام:** لکن باعتبار المعلولیة فلا یجب و اما ان ما (کذا) مع التاخر متاخر فاستعمال الشیخ لها فی.

بخش دوم حاشیه می‌باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛افتادگی:انجام؛محشی به لفظ«منه»؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۸۶گ، ۱۹ – ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ – ۴۲۰]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۸۹

نسخه اصل: کتابخانه مرتضوی – مشهد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با عنوان «منه دام ظله» العالی»، با یادداشتی که کتاب را به خط مؤلف نسبت داده؛ تملک: محمد سمیع شریف مشهدی؛ مهر: «صدرالدین محمد الحسینی» (بیضی)؛ ۸۶۲ص [عکسی ف: ۷ – ۱۷۷]

۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با حواشی «منه دام ظله»؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۸۹۲]

۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۳۱

آغاز: قوله لا یخفی علی الناظران المذکره آه لا یخفی ان کلام المحاکم لا یدل علی ان هذا النمط فی الوجود المطلق

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: ابوطالب بن عبدالکریم موسوی؛ ۱۹ سطر، قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد–ف: – ۲۶۶]

۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۱۷

آغاز: بسمله قوله لایخفی علی الناظر ان المذکور آه. لایخفی ان الکلام المحاکم لایدل علی ان هذا النمط فی الوجود المطلق و فی بیان ان الوجودات الخاصة علل له بل انه فی الوجود المطلق و فی الوجودات خاصة؛ **انجام:** برابر

از ابتدای نمط چهارم یعنی الهیات آغاز شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با امضاء «محمدباقر»؛ تملک: ابی طالب بن عبدالکریم، با مهر «ابوطالب بن میرزا موسوی» (بیضی)؛ مهر: «المذنب عبدالمجید بن ابوطالب الحسینی» (چهارگوش)، حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور سرخ، ۳۰۰گ، ۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۳ – ۱۲۵۰]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: بهاءالدین محمد بن علینقی، تا: جمعه ۵ ربیع الاول ۱۰۷۲ق؛ محشی به نشان «منه مدظله العالی»، یادداشت مقابله

به‌نام بهاءالدین محمد به تاریخ ۱۰۷۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی،۲۶۹گ،۲۴سطر(۱۱×۲۰)،اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۳-۲۰۰]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۳۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۸۲ق؛ محشی با نشان «منه مدظله»؛ نسخه در ۱۲۳۸ به تولیت حاج محمد ابراهیم گویا کرباسی وقف شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۹گ، ۲۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۸ - ۵۵۴]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۶۶/۷

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد صالح خاتون آبادی، تا: ۱۰۸۶ق؛ مصحح، محشی با عنوان «منه دام ظله»؛ کاغذ: ترمه نازک، جلد: میشن قرمز، ۷۸گ (۱۳۸پ-۲۱۵پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۵ - ۳۹۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۶۳/۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۰۲]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۰۸۷ق؛ محشی با نشان «منه قدس الله روحه، منه نور الله مرقده، منه رحمه الله، منه طاب ثراه، حسین، جم دام ظله، جم سلمه الله تعالی، جم زاده الله جلالا و جمالا، نوری»؛ تملک: محمد شفیع بن محمد علی استرابادی، حسین بن محمد شریف، حکیم الهی شمس الدین محمد بن محمد جعفر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۹گ، ۲۵سطر (۷/۵×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۹ - ۹۲۳]

۱۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مؤمن جرفادقانی، تا: ۱۴ محرم ۱۰۸۸ق؛ مصحح، محشی با عنوان «منه»؛ جلد: تیماج زرشکی، ۴۲۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۰]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۲۳

بخش طبیعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه اواسط رمضان ۱۰۸۸ق؛ مصحح، محشی بعضی از آنها با نشان «محمد علی نوری»؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۴گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۱۰۳]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۰-۵/۷۰

آغاز: و ثبوت فی الخارج ویکون المعلوم نفس ما فی النفس فقط وکذا أن یحکم علیه نعم لو کان الحکم علیه بالوقوع فی الخارج او نحوه فی المستقبل للزم أن؛ **انجام:** و یکون محصل کلامه أن الایجاد الذی یکون بعد العدم المطلق أولی بأن یکون ایجاداً و هو أیضاً کما تری فتدبر

الهیات؛ خط: نستعلیق، کا: امیربیک بن حاجی سلطان میرک خورمکجانی، تا: محرم ۱۰۸۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۹۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۴۸۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۰۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۵۳]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۶۶

آغاز: آغاز مانند نسخه دیگر ما (ف۲۸۸)؛ **انجام:** من حفظ و ادراک فتثبت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دهه نخستین جمادی الثانی ۱۰۸۹ق؛ مجدول؛ تملک: محمد ابراهیم بن حاج محمد علی در ۱۲۳۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۱۴گ، ۲۳ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۹ - ۹۶۶]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۰۴

الهیات است؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن فضلعلی، تا: یک‌شنبه ۸ رجب ۱۰۹۴ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۰۹]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** العقل عدا عن مفهـ

فقط قسم طبیعیات؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سید کاظم عصار؛ کاغذ: حنایی و شکری، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۹۷]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا ما تیسرلنا من الکلام فی الطبیعیات و یتلوه شاءالله الکلام فی الالهی.

طبیعیان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر ذیقعده ۱۰۹۶ق؛ مجدول، مصحح، محشی با امضای «منه مدظله العالی»، یادداشتی در معرفی این نسخه از علی اکبر بن علی بن محمد اسماعیل بن محمد مهدی به تاریخ محرم ۱۲۲۲ق با مهر «علی اکبر ۱۲۲۰» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۰گ (۱پ-۲۳۰ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۸۱]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۹/۲

آغاز: آغاز الهیات: قوله لایخفی علی الناظر ان المذکور اه لایخفی ان الکلام المح؛ **انجام:** علما جزئیا بطریق علم الحواس کالتخیل.

الهیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۰۹۶ق؛ مجدول زرین، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۹گ (۲۳۱پ-۳۴۹پ)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۳۱]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۸-۴/۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** هو التذکر المصطلح فلا تخفی انه ح یدل الکلام علی ان التذکر هو الحفظ فقط لا أنه مرکب من حفظ وادراک فتثبت. تم الکتاب

قسم طبیعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ وقف از محمد جعفر لاهیجانی به خط محمد بن محمد مدعو به باقر نواب لاهیجانی در ۱۲۴۹ق؛ تملکی در ۱۱۵۶ با مهر محمد باقر بن محمد تقی (بیضی)؛ جلد: گالینگور قرمز، ۲۲۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۴۸۳]

۲۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۷۶

آغاز: قال الشيخ ان هذه المحسوسات لا يقع عليها اسم واحد و اعلم ان الطبيعة الكلية بوجه ما كالانسان مثلا اعتبارات احدها اعتبارها بحسب ذاتها و جوهرها ... (در نمط خامس) قال الشارح احدها مشاهدة بقاء العقل كالبناء بعد فناء الفاعل و قال المح الجواب عن شبهتهم الى قوله فهو سبب لمعدات البناء لا فاعل له انتهى و لا يخفى ان بعض العملة ترمى اللبن؛ **انجام:** لايخفى ان الظاهر من كل كلامهم انهم لا يعرفون بالحدوث الزمانى فى الطبايع النوعية مطلقاً

نمط ۴ تا ۶؛ خط: شكسته نستعليق، بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ تملك: اسماعيل بن محمد تقی موسوی؛ كاغذ: فرنگی، جلد: تيماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ،۱۶سطر(۱۱/۵×۶/۵)،اندازه:۱۱×۱۶/۵سم[ف:۵۱۸]

۲۳. يزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۵۱

خط: نستعليق، بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۵۶گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۵]

۲۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۴۳۹

آغاز: الحمدلله واهب جميع النعم

بی‌كا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ قطع: وزيری [ف: ۱۱۰]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق مخلوط بشكسته و نسخ، بی‌كا، تا: پنج‌شنبه ۶ جمادی الثانی ۱۱۰۴ق؛ دارای حواشی مؤلف و هم فرزندش آقا جمال الدين؛ واقف: ملكزاده كوثر؛ كاغذ: حنايی، جلد: مقوا عطف تيماج دارچينی، ۳۱۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸/۳سم [ف: ۱۱ - ۹۶]

۲۶. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۱۷

طبيعيات؛ خط: نسخ، كا: محمد زمان اصفهانی، تا: سه‌شنبه ۱۶ شعبان ۱۱۰۷ق؛ مصحح، محشی با عنوان «لمحرره»؛ تملك: محمد نصير شريف بن عبدالله طبيب، علی بن فتحعلی زنجانی به سال ۱۳۰۵ق با مهر «علی بن فتحعلی» (بيضی)، موسی بن علی بن فتحعلی بن حسين بن رحيم بن نوروز زنجانی حاجی نوروزی به سال ۱۳۲۶ق با مهر «موسی بن علی» (بيضی)، احمد بن اسدالله بن جعفر بن موسی بن سليمان به سال ۱۳۵۴ق با مهر «احمد» (بيضی)؛ واقف: سيد عزالدين محمد حسينی؛ جلد: تيماج مشكی، ۱۸۵گ، ۲۷سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [اوراق عتيق: ۱ - ۱۷۲]

۲۷. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه:۲۴۴/۷-۲/۶۴

آغاز: بسمله وبه ثقفی قال المحاكم فيكون هذا النمط فی الوجود المطلق والوجودات الخاصة التی هی علله لايخفی علی الناظر ان المذكور فی هذا النمط ليس هو كون الموجودات الخاصة عللاً؛ **انجام:** وهو حال موت صاحب الجهل المركب هذا ما تيسر لی فی نقد شرح الشرح وبيان ما وقع فيه من الجرح بتفضيل مجملات ما افيد فی الشرح من التحقيق والتوضيح من موازات ما افيد منها من التوفيق والحمدلله علی توفيق الاتمام والصلوة علی خير الانام وآله الكرام

خط: نستعليق، كا: علی رضا استرآبادی، تا: ۸ شعبان ۱۱۱۲ق، جا: عباس آباد اصفهان؛ ۴۱گ، ۳۱ سطر [ف: ۳ - ۱۴۸۳]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۳

آغاز: قال المحاكم بل يكفی فی اثباته اما مجرد ملاحظة تصوراته أو النظر السابق، أقول لايذهب علی من تتبع فصول الكتاب؛ **انجام:** كما اذا تعلقت بأنواع مندرجة تحت جنس كما فی الارادة الجزئية المندرجة تحت نوع بعينها فتأمل، هذا آخر ما تيسر لنا..

نسخه حاضر نيم دوم حاشيه می‌باشد؛ خط: نستعليق، كا: موسی بن محمد زكی، تا: جمعه ۲۴ محرم ۱۱۲۱ق؛ محشی؛ جلد: تيماج قرمز، ۸۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۲]

۲۹. يزد؛ وزيری؛ شماره نسخه:۶۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا القول من الشيخ دليلا عليه ولو سلم ان الذكر فی كلام الشيخ هو التذكر المصطلح فلا يخفی انه بدل الكلام.

طبيعيات است؛ خط: نسخ، كا: علی نقی صفوی، تا: ۲ محرم ۱۱۲۴ق؛ تملك: محمد هاشم؛ اهدايی: وزيری؛ كاغذ: ترمه، جلد: تيماجترياكی، ۲۶۵گ، ۲۳سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲ - ۵۶۹]

۳۰. يزد؛ محمود آبادی، ميرزا حسن؛ شماره نسخه:۸

خط: نستعليق، كا: علی نقی صفوی موسوی حسنی خلخالی، تا: ۱۱۲۴ق؛ قطع: وزيری [نشريه: ۴ - ۴۵۲]

۳۱. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه:۶۲۹۰/۱۲-۳۰/۱۷۰

آغاز: بسمله قال الشيخ اعلم ان الشیء الذی، اعلم ان فی هذه المسئلة تشويشاً عظيماً وابهاماً كثيراً فاولا من جهة تنقيح محل النزاع؛ **انجام:** واطلبنا غاية الاطناب حزماً علی الطلاب لان المقام مقام تزل قدم الالباب ويضطرب فيه كلام الاصحاب والله تعالی هو الملهم للصواب والسلام.

از اول تا آخر بحث «آيا افعال خداوند متعال معلل به غرض است يا خير؟»؛ خط: نسخ، كا: عبدالحسين بن شيخ محمد امين شراره فتونی، تا: قرن ۱۳؛ محشی با حاشيه «منه ره» و «مولانا علی نوری زيد عزه»؛ جلد: تيماج مشكی، ۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۴۸۴]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا يخفی انه حينئذ يدل الكلام علی ان التذكر هو الحفظ الا انه مركب من حفظ و ادراك

طبيعيات؛ خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ تملك: محمد علی بن محمد قاسم طبری؛ تاريخ وقف: ۱۲۳۷ق؛ كاغذ: فرنگی، جلد: ساغری مشكی، ۱۵۳گ، ۲۵ سطر (۱۸×۲۶/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۸ - ۶۶]

۳۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۲۶۸۵

فقط الهيات؛ خط: نسخ، كا: محمد حسين بن حاجی محمد، تا: ۸ ذيقعده ۱۲۳۱ق؛ كاغذ: فستقی، جلد: ميشن سياه، ۲۱۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۷۸]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۷-۲/۱۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو حال موت صاحب الجهل المرکب هذا ما تیسر لی فی نقد شرح الشرح وبیان ما وقع فیه من الجرح بتفضیل مجملات ما افید فی الشرح من التحقیق و التوضیح من موازات ما افید منها من التوفیق والحمدلله علی توفیق الاتمام والصلوة علی خیر الانام وآله الکرام

طبیعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با بلاغ، محشی به امضاء«منه دام ظله»؛ تملک: محمد بن باقرخویی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۴۸۳]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۴۰

آغاز: قوله لایخفی علی الناظر أنه لایخفی أن کلام المحقق لا یدل علی أن هذا النمط فی الوجود المطلق؛ **انجام:** برابر

تذکر: در فهرست این کتاب «حاشیه شفا» دانسته شده که غلط است و حاشیه اشارات است. فقط الهیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمن یادداشتی روی برگ اول نسخه به خط مؤلف دانسته شده و گویا درست نیست؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۵گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۳ - ۳۸]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۴۰

آغاز: قال لایخفی علی الناظر ان المذکور الخ لایخفی ان کلام المحاکم؛ **انجام:** و حوسبا حسابا یسیرا.

بخش الهیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: شیخ مرتضی امامی تلارمی، تیر ۱۳۴۱؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج دارچینی، ۱۹۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۹۷]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۷۲

آغاز و انجام: برابر

کامل است و هر دو قسم طبیعیات و الهیات را دارد؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ محشی از مؤلف؛ واقف: حاج قطب المحدثین؛ کاغذ:، جلد: تیماج خرمایی، ۳۷۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۹۵]

۳۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۰۱

آغاز: برابر

نیمه دوم حاشیه می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ تملک: محمد بن محمد زمان، محمد رضا بن محمد صفی حسینی کاشانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳ - ۳۴۲]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ با نشان «بلغ»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۵۰گ،۲۹ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۹سم [ف: ۳ - ۲۲۹۳]

۴۰. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۸۴/۴

آغاز: قال المحاکم لکنه لیس معنی النفس أقول سیجیء فی کلام الشیخ معنی مشترکا یصلح أن یکون معنی النفس و هو مبدأ اصدار افاعیل

نمط سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۰گ (۴۸پ-۸۷ر)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۱۹/۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۲۲۷]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الکتاب بعون الملک الوهاب علی ید الفقیر الحقیر المذنب الراجی الانام علی بن افضل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۲۳ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [رایانه]

۴۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لایخفی الطباقة علی ما ذکرنا و هذا هو التوجیه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف:۱-۱۹۹]

● حاشیة شریفة شریفیة / نحو / عربی

ḥāšīyat-u šarīfat-in šarīfīya

تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۹۲

آغاز: ان یقال ان لم یعتبر بلاغته فلاعبرة؛ **انجام:** تمت حاشیة الشریفه الشریفیه فی بلدة الاصفهان صانه الله تعالی عن الحدثان فی مدرسه المشهورة بمدرسة المیرزا حسین فی ید اقل ...

خط: نستعلیق تحریری، کا: ابن ملامحمد جعفر نوری، تا: ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: الوان آهار زده، جلد: میشن مشکی، ۱۳۷گ، ۲۱ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷۶]

← حاشیه شریفی > حاشیة تحریر القواعد المنطقیة
← حاشیة الشفا > ابطال کون الحرکة فردا سیالا
← حاشیة الشفا > مفتاح الشفاء و العروة الوثقی

● حاشیة الشفاء / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā’

میرزا جان باغنوی، حبیب الله، - ۹۹۴ ؟ قمری

mīrzā jān-e bāqnavī, habīb-ol-lāh (- 1586)

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

کتاب شفا بوعلی سینا از بزرگترین کتب فلسفی عالم اسلام است و بر پایه فلسفه مشائی تألیف شده. این کتاب که هم غموضت عبارت دارد در طول تاریخ خود حواشی متعددی خورده است که از آن جمله است حاشیه میرزا جان. ملا میرزا جان در این حاشیه خود به عبارات شفا توجه داشته و سعی کرده تا با حاشیه خود غموضت پاره‌ای از مطالب را مرتفع کند. حاشیه او حاشیه توضیحی است و در پاره ای از موارد حلال مشکلات می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی هدانا صراط المستقیم و صراط الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم؛ **انجام:** سبحان ربک رب العزه عما یصفون و السلام علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین.
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد قاسم دماوندی، تا: ۱۰۹۷ق؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ابره کاغذی مقوایی، ۴۸گ، ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم[ف:۷-۹۴]

● **حاشية الشفاء** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā'

میرداماد، محمد باقر بن محمد، – ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲/۲عکسی

آغاز: بسمله. و به نستعین الفن الأول من الطبیعیات فی السماع الطبیعی و هو أربع مقالات واذ قد فرغنا بتیسیر الله و عونه مما وجب تقدیمه فی کتابنا هذا و هو تعلیم اللباب من صناعة المنطق فحری بنا أن نفتتح الکلام فی تعلیم العلم الطبیعی؛ **انجام:** أقدم من الکل و مقوم لذاته و أما نسبته الی تلک الامور فلا تعقل الا علی أقسام ثلاثة.
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۱۱۲؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد، محشی با نشان «منه دام ظله»؛ ۱۷ص (۲–۱۸)، ۲۰ سطر [عکسی ف: ۴ - ۲۷۷]

● **حاشية الشفاء = شرح الشفاء** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā' = š.-uš šifā'

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ – ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰–۴۲۸)
حاشیه مفصلی است برقسمت الهیات کتاب شفا، با عنوان «قال– اقول».
آغاز: قال قدس سره: ان العلوم الفلسفیة کما قد اشیر الیه ... ذکر الشیخ فی الفصل الثانی من الفن الاول من الجملة الاولی و هی فی المنطق ان الغرض
چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۰۳ق، رحلی، ۲۶۴ص (صص ۱–۲۶۴)
[الذریعه ۱۲۰/۶؛ دنا ۳۰۸/۴ (۳۹ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱– نور العرفاء فی شرح الهیات الشفاء؛ حسینی اصفهانی، عبدالعظیم بن علیرضا (–۱۳)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۶۰

آغاز: عن مسلک الطبیعة و بعید اعن الاستعمال و غیر واقع موقع الفرض الاول اذ الفرض الاول فی وحدة الحرکات، وحدتها التی من قبل الزمان؛ **انجام:** بل الحساس و الناطق فصلان محمولان علی الحیوان و الانسان مواطئه لانهما متحدان بهما و بجنسهما و اما کیفیة ذلک فقد علمت فیما سبق ...
از فصل هفتم مقاله سوم تا فصل ششم از مقاله پنجم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، بخشی از عبارت‌ها قلم خوردگی دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۶گ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۳۳ – ۴۷۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۳۱]

۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه دهه دوم ربیع الاول ۹۸۱ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲ – ۳۲۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۳۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ هامش [مختصر ف: – ۲۸۹]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه، محمد قاسم جلالی»؛ تملک: محمد زمان طباطبائی، ابن حبیب الله، فاضل تونی؛ در ص ع شرحی از محمد سعید حکیم درباره این حاشیه دیده می‌شود؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۵۹گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: – ۵۳۱]

۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷۰۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [ف: – ۵۳]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۴۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی نخدی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۴ – ۲۳۸]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۴۸۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۰گ، ۲۰ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۴ – ۲۳۸]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۸۴/۱

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۱۶ – ۳۳۳]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۸۲

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد علی شیرازی، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ – ۱۴۳]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷

خط:تعلیق ریز،کا:عبدالرشید شوشتری،تا:شنبه۱۲ ذیقعده ۱۰۵۳ق، جا: شیراز مدرسه آصفیه؛ از روی نسخه خط شیرازی برای دانشمند بزرگی به نام شمسا میرزا محمد هادی نوشته و مقابله و تصحیح کرده، مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۲۶گ، ۲۵ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۰]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عن اقسامها الاولیة ... یکون النظر فی احوال العلل الغائیة افضلها

تا مبحث علت غائی است؛ خط: نسخ، کا: عبدالله شوشتری، تا: ۱۰۵۶ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قرمز، ۶۲۴ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۵ - ۱۶۴]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۴۲

خط: نسخ، کا: گدا علی، تا: سه‌شنبه ۲۶ شعبان ۱۰۶۸ق، جا: مشهد رضوی؛ تملک: اعتضاد ۱۲۷۰ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۴۳۴گ، ۲۵ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۲۳۸]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۷۸

آغاز: بسمله. حمدله ... من الله الحکیم العلیم. لقد اتینا علی قسم المنطق من شرح الشرح موفین حقه من التحریر منتظمین لالیه فی سمط التقریر فحری بنا الآن ان نفیض فی شرح الطبیعیات مستعینین بالله مفیض الکمالات انه ولی الخیرات؛ **انجام:** فهو بهذا الکتاب اوجب و النهی عن اضاعته و اذاعته الی الجاهلین و المتفلسفین ... و انه علی کل شیء قدیر و بالاجابة جدیر ... فرغ المصنف یوم الخمیس السادس و العشرون من جمادی الاخر سنة خمس و خمسین و سبعمائة تمت هذا الکتاب بعون الملک الوهاب فی یوم الخمس من شهر جمادی الاخر سنة سبعین بعد الالف بخط فقیر الحقیر کثیر التقصیر اقل العباد عبدالله قره بیات.

شرح بر طبیعیات شفای ابن سینا؛ خط: نستعلیق ریز، کا: عبدالله قره بیات، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۰۷۰ق؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی،۱۵۶گ،۲۵سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۳-۱۷۴]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۹ ط

امور عامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ شوال ۱۰۷۳ق [مختصر ف: - ۲۸۹]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۵ ط

آغاز: و العدد الذی هو الکثرة و هذه فإما أن ینظر الیها من حیث هی هی؛ **انجام:** و عن اقسامها الاولیه فیکون البحث عن کل من الاربع جزأ من اجزاء ذلک العلم فحینئذ ایضا یکون النظر فی احوال العلل الغائیه افضلها.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۶ شوال ۱۰۷۳ق، جا: قم مدرسه المعصومه؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با علامت «منه» از ملاصدرا، بر پشت برگ پایان فائده‌ای است به نقل از برخی آثار ملاصدرا درباره حقیقت علم، سیاهه نسخه‌هایی است که صاحب نسخه نزد طلاب به امانت داشته برخی از آنها: محمد مقیم لاهیجانی، محمد فاضل اردستانی، میرزا علاءالدین، آخوند صادقای گیلانی، ملا محمد علی مازندرانی، محمد تقی گیلانی، کربلائی محمد قاسم گیلانی، آقا معصوم وروجردی، ملا عبدالرزاق اردستانی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۳۱۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۴/۲ - ۸۷]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فحینئذ ایضاً یکون النظر فی أحوال العلل الفانیة أفضلها

شرح مقاله اولی تا مقاله ششم است، و از مقاله هفتم تا دهم را ندارد؛ خط: نسخ، کا: طهماسب قلی بن عزیز الله فراهانی، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۱۰۷۴ق، جا: قم؛ تملک: عبدالله بن عیسی اصفهانی (صاحب ریاض العلماء) و کتاب را به فرزندش میرزا زین العابدین بخشیده، ابوالقاسم بن محمد صادق حسینی به تاریخ ربیع الاول ۱۱۰۸ف؛ مهر: «ابوالقاسم بن محمد صادق الحسینی» (مربع)؛ ۲۸۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۳ - ۱۰۳]

۱۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** یکون النظر فی احوال العلل الغائیة افضلها.

خط: نسخ، کا: محمدرضا بن محمد صفی تبریزی، تا: سه‌شنبه ۲۳ صفر ۱۰۷۷ق؛ با نسخه اصل (خط ملا صدرا) مقابله شده، یادداشتی از ملا خلیل قزوینی با نشان «مد ظله العالی» در نسخه دیده می‌شود؛ تملک: محمدرضا، محمد صالح، محمد مهدی بن طبیب موسوی شاهان دشتی لاریجانی؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۹۰ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۱۸۵]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۵۶۶۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق [الفبائی ف: - ۲۰۴]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۰ ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیکون البحث عن کل من الاربع جزأ من اجزاء ذلک العلم فحینئذ ایضا یکون النظر فی احوال العلل الغائیه افضلها.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «عبده صدرالدین الموسوی» (بیضی)، «الواثق بالله الغنی صدرالدین الحسینی» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۵۱]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۸۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بالذات التی ینسب الیه فی ذاته لیس اقوی ما اتیناه، فاعلم ذلک فانه مسلک دقیق و عجیب.

شامل: فصل فی التام و الناقص، فصل فی الامور العامة، فصل فی القوة و الفعل، فصل فی العلم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی شکری و هندی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۳گ (۱۴۰-۱۶۰پ، ۲۱۰پ-۲۳۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۹۹]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۷۷

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد

و آله اجمعین؛ **انجام:** دوایر بالفعل حتی ینفصل منها خارجاً او یعتبر فیها.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، میشن عنابی، ۱۷۸گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۹ - ۵۰۰]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** من اجزاء ذلک العلم فخیند ایضا یکون النظر فی احوال العلل الغائیه افضلها
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۴گ، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۸ - ۲۹۳]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۹۳

خط: نسخ، کا: محمد حسین گلپایگانی (جرفادقانی)، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ تملک: محمد باقر بن محمد تقی حسینی، سید عبدالله بن سید محمد رضای شبر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱۳گ، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۱۵ - ۴۱۱۱]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۹۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ محشی با نشان «مولانا محمد باقر رحمه الله، آقا حسین، منه، منه عفی عنه» و برخی هم گویا به خط مولی علی نوری است و از اوست، در صفحه عنوان خط و امضایی است بدین‌گونه: «من ... الله تعالی احقر عبده محمد باقر بن محمد تقی» و گویا از مجلسی دوم باشد و درست خوانده نمی‌شود؛ تملک: ابوالقاسم بن محمد اسماعیل حسینی، محمد صادق بن محمد رضا بن ابوالقاسم حسینی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۵گ، ۲۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۹۳۲]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۹ ط

آغاز: و اقسامه الی الاربعه باعتبار انقسام موضوعه الیها ... قوله و لم یکن ایضاً ذلک البحث؛ **انجام:** لاضافة الی واحد منها یحصل التعریف بخلاف الکتابة فانها لا موضوع
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۳۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۷۰]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لما علمت ان الفاعل یجب ان یکون عنده صورة المعلول سیما اذا کان ...
بخش‌هایی از مقاله ۶ را دارد و انجام نانوشته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ محشی با نشان «منه»، «آقا حسین ره»، «ح ن ره» و غیر آن، مصحح، مقابله شده با نشان «بلغ»، یادداشتی به خط محمد علم الهدی إبن فیض کاشانی با نشان «۵»، یادداشت محمود بن محمد حسین بن محمد باقر بن محمود (که ظاهراً این نسخه به دستور وی کتابت شده و نبایستی کاتب نسخه باشد، و عبارت وی چنین است: «من جملة الکتب التی استکتبته لنفسی و لمن انتفع به غیری ...» (این یادداشت با خط نسخه تفاوت دارد)؛ تملک: محمد جعفر بن محمد ابراهیم کاشانی مشهور به علامه فیضی در ۱۳۶۸ق؛ واقف: ابوتراب بن نصیرالدین سلیمان بن علم الهدی بن فیض کاشانی، با مهر «ابوتراب الفیضی ۱۱۲۲» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای ۲۵۳گ، ۲۴-۲۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۳۴ - ۳۵۴]

۲۷. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۰۳ق؛ بر روی برگ اول تاریخ‌هایی است که قدیمی‌ترین آنها ۱۱۰۳ق است [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۳۵]

۲۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۴۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن ناجی قاینی، تا: ۱۱۰۵ق؛ تملک: آخوند محمد محسن خطیب در مشهد در شعبان ۱۱۰۵ق در لنگرجام آن را به رستم نامی بخشیده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۲۰گ، ۲۷سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۴-۲۳۷]

۲۹. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۷۵

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۸ رمضان ۱۱۰۸ق؛ ۲۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۶۶]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۴۸

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۱۱۱۳ق؛ خریداری از ملا محمد تقی کتاب فروش در ج ۱۱۶۲ با مهر مهدی مورخ ۱۱۵۴؛ کاغذ: سپاهانی سفید و سرخ، جلد: تیماج تریاکی، ۲۸۹گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۲۳۴۵]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸ خوئی

آغاز:برابر؛**انجام:** ذلک العلم فی ایضاً یکون النظر فی احوال العلل الغائیة افضلهما ... الصلوة و السلام فی شهر ذیقعدة.
کتاب در فهرست بدون نام مؤلف آمده است و بر اساس «کتاب‌شناسی ملاصدرا» تعیین گردید؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد شفیع میر لطف الله مازندرانی پازواری، تا: ۱۱۱۳ق؛ نوشته‌ای از محمد صالح بن محمد یعقوب مازندرانی مورخ ۱۱۸۱ است؛ کاغذ: شکری، ۵۶۲ص، ۲۲ سطر [ف: ۷ - ۹۸]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۹-۳/۱۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیکون البحث عن کل من الاربع جزءاً من اجزاء ذلک العلم فحینئذٍ أیضاً یکون النظر فی أحوال العلل الغائیة أفضلها.
کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۳۹۱]

۳۳. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۲۱/۲

آغاز: بسمله و به نستعین، لقد اتینا علی قسم المنطق من شرح الشرح موفین حقه من التحریر منتظمین ... بنا الآن ان نفیض فی شرح طبیعیات؛ **انجام:** یحجب الطرفین عن النفاس و الترتیب ...
شرحی است بر طبیعیات شفای ابن سینا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا با رویه نایلون صورتی،

۱۴گ (۱۳۶پ–۱۴۹پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۳۴]

۳۴. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۴ شوال ۱۲۷۹ق [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۱۵]

۳۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۷۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیکون البحث عن کل من الأربع جزءً من اجزاء ذلک العلم فحینئذ أیضاً یکون النظر فی احوال العلل الغائیة افضلها.

خط: نسخ، کا: عبدالعلی، تا: ۴ شوال ۱۲۷۹ق، به دستور آقا میرزا شمس الدین؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۸گ (۱پ–۳۰۸پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۸۷]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۶۷/۱

قطعه ای از آغاز حاشیه آمده ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مقوایی عطف تیماج سبز، ۲۴گ (۲پ–۲۵پ)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۶۰]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۸

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، محشی از مصنف با نشان «منه» و با امضاء «خ، س، ن»؛ کاغذ:، جلد: تیماج قرمز، ۵۴۳ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۶۵]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۹

انجام: و کتقدم الانسان الذی هو الاب علی الانسان الذی هو الابن لافی انسانیته بل فی

تا قسمتی از «منهج رابع» است؛ بی کا، بی‌تا؛ محشی از آقا علی مدرس زنوزی بر کنار بیشتر صفحات، همه با نشان «۱۱۰ عفی عنه»، و به گواهی یادداشت موجود بر پشت نخستین برگ نسخه، به خط خود او است، در صفحه ۱۴۰ نگارنده حاشیه‌ها «آقا علی»، حاشیه کوچکی بر حاشیه خود نگاشته و زیر آن را با رمز «منه» امضاء کرده، بیشتر حواشی آقا علی متضمن نقل و نقد سخنان آقا حسین خوانساری است در تعلیقات خود بر کتاب شفاء؛ یادداشت دیگری متضمن آنکه: «این نسخه به استاد اکرم آقا علی سلمه الله تعالی بتاریخ ۱۲۶۵ هـ انتقال یافته است»؛ مهر: «محمد بن احمد الحسینی» است؛ با علامت «بلغ»؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۴ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۵ - ۱۶۵]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۰

آغاز: بالمعنی الذی هو الکم لا یعرض المفارقات المختصة و الذی یعرض النفوس فهو من جهة الابدان اما الطرف المذکورة فی بیان الحصر ... ما اختاره الرازی فی المباحث المشرقیه؛ **انجام:** قد اتفقت الفراغ من تسوید و تضییع هذه الاوراق فی ثالث عشر من شهر ربیع الاول سنه ۱۲۰۵ و انا ... کاظم صفاری ... ساکن قمشه و الله اعلم بالصواب

خط: شکسته نستعلیق، کا: کاظم صفاری، بی تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۶۶]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۱۷

آغاز: بسمله، المقاله الرابعه، هذه المقاله مشتمله علی بعض احوال الوجود بما هو موجود و لیست هی کاقسام الوجود؛ **انجام:** فیکون البحث عن کل من الاربع جزء من اجزاءذلک العلم فح ایضا یکون النظر فی احوال العلل الفانیه افضلها

بر دو مقاله چهارم و پنجم کتاب شفاء، که مقاله چهارم آن پیرامون مباحث عوارضی که بر موجود در وجودش می‌گذرد همچون متقدم و متاخر و حادث و قدیم و تام و ناقص و علت و معلول و غیره، مقاله پنجم در تحقیق وجودکلیات و احوال ماهیات است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد علی شیرازی، بی تا، جا: اصفهان مدرسه نیماورد؛ مهر: «الحق الحق المبین عبده میرزا محمد»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۸گ، ۲۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه:۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۵]

● حاشیة الشفاء / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā’

محقق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن، ۱۰۱۷ – ۱۰۹۰ قمری

mohaqqeq-e sabzevārī, mohammad bāqer ebn-e mohammad mo’men (1609 - 1679)

وابسته به: الشفاء ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰–۴۲۸)

حاشیه متوسطی بر بخش «الهیات» کتاب «الشفاء » است. مؤلف در دیباچه گفته: «و قد علق علیه غیر واحد من الفضلاء و الاذکیاء شروحاً و تعلیقات مع الاهتمام شرحاً او جرحاً فرأیت ان ارتب حواشی و تعلیقات علیه قاصداً بذلک تبیین اغراض مباحث الکتاب ان مست الحاجة الی تفسیر و تبیین و الزمت علی نفسی انه ان وصل الی اعتراض من صاحب شرح او تعلیق اتدبر فیه، قاصد اطلب الحق، ساعیاً فی ازالة الهوی عن النفس، مراعیا للانصاف مجانباً للاعتساف فان الی الله الرجعی و الیه المنتهی، فان وجدته حقاً و صواباً اعترفت بذلک تصریحاً و ان کان لنفسی فیه نظر و تأمل اشرت الی ذلک و شرطت علی نفسی انه اذا کان بعض ما فی الکتاب مخالفاً لما اعتقده لم اتعرض لبیان ذلک و تحقیقه فان الغرض بیان اغراض صاحب الکتاب و تفسیر مقاصده، و الشرح غیر الجرح و التفسیر غیر الرد و النقد فان عثر بعض الناظرین فی هذا التعلیق علی عثرة و هفوة فلیعذرنی و لیغفر لی فانی معترف بقلة البضاعة ...» و پس از آوردن فقره‌ای از «شفا» نخست به توضیح و تفسیر سخن شیخ و سپس به نقل اعتراضات شارحان پرداخته و خود از ابراز نظر و ایراد و اشکال بر شیخ خودداری کرده است. محقق سبزواری این حاشیه را پس از حاشیه نخستین آقا حسین خوانساری، نگاشته و سخنان او را در حاشیه مذکور با عنوان «قال بعض الاعلام ایده الله» آورده و بدان پاسخ گفته است. نگارنده پس از مقایسه دقیق این حاشیه با حاشیه‌ای که با شماره ۱۷۸۱ شناسانده شد دریافت که مقصود محقق سبزواری از «بعض الاعلام» در این حاشیه، آقا حسین خوانساری است و عباراتی که با این عنوان نقل کرده عیناً

عبارات همان حاشیه معرفی شده است. سبزواری از صدرالمتالهین نیز با عنوان «بعض الفضلاء» یاد می‌کند و خرده‌گیریهای او را بر شیخ، پاسخ می‌گوید. پاسخ‌های خوانساری را به صدرا نیز نقل و نقد کرده است. (عبدالحسین حائری)

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... فان کتاب الالهیات من «الشفا» مما قد کثرت مراجعة المحصلین الیه و طال نظر العلماء فی المباحثة و الاشتغال بمطالبه ... ایبیته ... فی بعض النسخ انیته بالنون یعنی حقیقته او وجوده و فی بعضها بالیا یعنی یتبین ای علم هو ... ذکر فی اوائل المنطق حیث قال ان الغرض فی الفلسفة ان یوقف علی حقائق الاشیاء کلها علی قدر ما یمکن للانسان

انجام: و العالم الاکبر و الاصغر و نظام الوجود فی المبدأ الی الاقصی فاعله و غایته علی اطلاق اولاً و آخراً و ... و کل جزء من اجزاء النظام له غایة و المرجع اخیر الی العنایة الاولی و مرجع الی نفس الاحدیة.

[الذریعة ۱۴۱/۶؛ دنا ۳۰۹/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۵

آغاز: فی الجواب ان المرادان اثبات الله تعالی و بحسب وجوده فی نفسه لیس مطلوبا فی غیر هذا العلم و انما یبحث الطبیعی عن اثبات ان مبدأ الحرکة غیر متناه ... و هذا اولی فی الاعتذار من الذی سیذکره الشیخ. و الحاصل ان وجود الواجب فی نفسه لیس مطلوبا فی شیء من العلوم الا هذا العلم انتهی. و قال بعض الاعلام، ایده الله فیه نظر، اما فی السؤال فلان اثبات ان المتحرکات لا بدلها من الانتهاء الی محرک غیر متناه التأثیر؛ **انجام:** برابر

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ بر طبق چند نوشته‌ای که در صفحه ۲۲۸ و ۲۳۲ و نیز به قرینه خط‌خوردگی‌ها و تغییراتی که در بسیاری از صفحات موجود است نسخه اصل و به خط مصنف است، اما کامل نیست. و از آغاز و میان مقداری از کتاب را ندارد؛ بین صفحه ۲۲۲ (آخرین صفحه نسخه قبل) و نخستین صفحه این نسخه، ۵ صفحه سفید است. این قسمت بدین سطور پایان یافته: و قال بعض شارحی الکتاب یعنی ان ذاته تعالی می‌حیث الذات یظهر مرة اخری بتلک الکثرة التی هی آیات دالة علی وجودها ... انتهی و فیه بعد، و الوجه جعل الخبر ... اشارة الی العلم التفصیلی و الی انه لا یقتضی ذلک کثرة فی عین ذاته علی الوجه الذی ذکرنا»، پس از ۳ صفحه سفید قسمت، دیگری (از صفحه ۳۰۲) شروع می‌گردد و آغاز این قسمت چنین است: «قوله فالاول باعتبار ان له ماهیة مجردة [الی آخره] العاقل هو الذی عنده صورة مجردة لشیء. سواء کان ذالک الشیء ذاته او غیره ... و لا یجوز ان یکون عاقلا لهذه المبصرات [الی آخره] الغرض من هذا الکلام ... بیان ان علم الباری تعالی بالمحسوسات الجزئیة ...»، بر بالای برخی از صفحات بسمله و صلوات و این جمله نوشته شده: «ربنا سهل و ارشدنا الی الحق» یا دعایی نظیر آن و این خود از قراین آن است که نسخه اصل است، زیرا از دانشمندان و فقهای متأخران سنت بسیار دیده شده که هنگام تألیف کتابی بالای صفحات بسمله و ثنا را تکرار کرده‌اند. پایان صفحه پنجم این نسخه (ص ۲۳۲ دفتر) این نوشته دیده می‌شود: «قدری از حاشیه مرحوم ملا محمد باقر سبزواری بخط شریف مرحوم مصنف بر الهیات «شفا» از فصل دوم از مقاله پنجم تا آخر آنچه نوشته»؛ ۹۹ص (۲۲۸-۳۲۶) [ف: ۵ - ۱۷۶]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «عبده الراجی نصرالله الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج سوخت، ۱۲۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۲۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۴

آغاز و انجام: برابر

تا قسمتی از فصل ۷ مقاله ۸ الهیات (در علم باری)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صفی بهبهانی پسر سلیمان، تا: ۱۰۹۶ق، جا: مدرسه ملا عبدالله؛ ضمیمه این نسخه قسمت‌هایی است از نسخه اصل همین تعلیقات به خط مؤلف، قسمت اول در صفحه ۱۴۳ بدین سطر پایان یافته: «و لبعض الاعلام بعض المناقشات علی کلامه الذی سبق نقله کله ترکناه خوفا من الاطالة (قوله) و اما المفارق فقد اثبتناه بالقوة القریبة. افاد بعض» (کلمه بعض گوشه صفحه نوشته شده و کلمه آغاز صفحه بعد است). فقره مذکور مربوط به آغاز مقاله سوم است. پس از این صفحه چند صفحه سفید است و صفحه ۱۶۰ با این سطر آغاز می‌گردد: «و المتطبب المسمی بابی البرکات لما ارادان یقول شیئاً فی مسئلة الزمان ... لیت شعری ان الوجود ای مقدار له و کم ذراع عنه او علی کم ذراع ینطبق ...»، بالای این صفحه نوشته شده: «این جزو متعلق است بفصل دوم از مقاله ششم در عنوان: قوله و لکن الاشکال انها فی شیء» و از ابتداء مقاله سوم تا اینجا از این رساله افتاده. صفحات سفید بجای مقاله سوم است تا فصل ۲ از مقاله ۶ کاتب در پایان نسخه نوشته است: «هذا آخر ما وجد من هذه الحاشیة المنسوبة الی استادنا و مولانا محمد باقر الخراسانی رحمه الله بخط الفقیر الی الله الغنی ابن سلیمان محمد صفی بهبهانی سنة ست و تسعین بعد الالف، اوقات جلوسی فی المدرسة الرفیعة المبارکة الشهیرة بمولانا عبدالله رحمه الله»، با یادداشت: «حاشیه نواب مرحوم مغفور المحقق النحریر علامة العلماء محمد باقر خراسانی بر الهیات شفا»؛ کاغذ:، جلد: تیماج لیمویی، ۲۲۵ص، (۱-۲۲۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۱۵سم [شورا: ف: ۵ - ۱۷۳]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** من دعوی اشتراط کون صدقه تعیینا او کلاهما مجرد دعوی بلا شاهد انتهی و انت خبیر.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: وسط و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۲۷گ، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه:

۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۴۶۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۹۰ق؛ محشی از محمد مهدی حسینی و در آن از گفتار صدرالافاضل (صدرای شیرازی) که سبزواری از آن خرده گرفت استوار می‌گردد؛ مهر: میرزا عبدالجواد؛ تملک: محمد حسین؛ کاغذ: سپاهانی زرد، جلد: تیماج سرخ، ۱۴۳گ، ۱۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۴۱]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۳ و ۴۶۸۲-ف

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا ؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۵۶گ (۷۹-۱۳۴پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۲۴۱] و [فیلمها ف: ۳ - ۸۷]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۷ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ - ۱۳۰۰]

● **حاشية الشفاء** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā’

حسینی قزوینی، محمد معصوم بن فصیح الحق، - ۱۰۹۱ ؟ قمری

hoseynī qazvīnī, mohammad ma‘sūm ebn-e fasīh-ol-haqq (- 1680)

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

حاشیه‌ای است بر بخش الهیات کتاب «الشفا» ابو علی سینا.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۱۶/۲

آغاز: الحمدلله الذی لا تدرکه المشاعر و لا تحویه النواظر و لا تحجبه السواتر؛ **انجام:** بتوسط تلک الجهات آثار عینیة متعددة و لا ینثلم ذلک فی وحدته الحقیقیة الذاتیة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ (۲۱پ-۷۷ر)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۱۵]

● **حاشية الشفاء** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā’

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۹۸

بخش طبیعیات از حاشیه می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ وقف‌نامه کتاب به تاریخ جمادی الثانی ۱۱۶۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: - ۱۰۳]

● **حاشية الشفاء** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā’

محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶ - ۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

وابسته به: الشفاء ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

اهداء به: شاه سلیمان صفوی

محقق خوانساری دارای دو حاشیه بر کتاب شفاء ابن‌سیناست: نخست او حاشیه‌ای بر الهیات شفا نگاشت، اما هیچ گاه مراجعه بدین حاشیه نکرد و بدان نظر نداشت. محقق سبزواری صاحب ذخیره این حاشیه را دید و در تعلیقات بر الهیات شفا، از آن نقل کرد و بسیاری از ایرادات او را به صدرالمتالهین و شیخ الرئیس پاسخ گفت. آقا حسین، دیگر بار و در آخرهای عمر خویش بر الهیات شفا تعلیقاتی نگاشت و پاسخ‌هایی که سبزواری به سخنان وی (در حاشیه نخستین) داده بود پاسخ گفت. کتابی که اکنون در کار معرفی آن هستیم حاشیه‌ای است از آقا حسین بر الهیات «شفا» تا اواخر فصل ۳ و پیش از حاشیه سبزواری تألیف شده و سبزواری از این حاشیه نقل کرده است. خوانساری در این حاشیه، در بیشتر مباحث به نقل و نقد سخنان غیاث الدین منصور و صدرالمتألهین پرداخته و سخنان صدرا را با عنوان «قیل» آورده و معمولاً خرده‌گیری‌های او را بر شیخ پاسخ گفته است. در اوایل کتاب فقره‌ای منقول از «بعض العلماء» دیده می‌شود و گویا مقصود همان غیاث الدین منصور است. در حاشیه سید احمد علوی بر شفا «مفتاح الشفاء» نیز همین فقره نقل شده است. نتیجه مقدمات یاد شده آن است که کتاب حاضر (نسخه‌های یاد شده در فهرست دانشگاه، آستان قدس و مجلس و الذریعه) حاشیه نخستین آقا حسین خوانساری است بر «شفا» نه حاشیه دوم. اما نوشته «الذریعه» نشان می‌دهد که حاشیه دوم است و حاشیه اول خوانساری از میان رفته. در «الذریعه» به نقل از «ریاض» آمده: خوانساری در این حاشیه دوم که پس از سبزواری نوشته، از سخنان او یاد کرده و همه خرده‌گیری‌های او را بر شیخ پاسخ داده. سپس از «انموذج العلوم» نقل کرده که «حاشیه نخستین خوانساری، در راه سفر حج ضایع گردیده». مسلماً نوشته «ریاض العلماء» در «الذریعه» تحریف شده و خصوصیاتی که در آن کتاب برای حاشیه دوم یاد شده، صاحب «الذریعه» خود بر کتاب حاضر منطبق ساخته‌اند در صورتی که مشخصات حاشیه دوم هیچیک در کتاب حاضر وجود ندارد و به علاوه قرائن قطعی دیگری هست بر اینکه این کتاب حاشیه دوم نیست. ادله و شواهدی که اثبات می‌کند کتاب حاضر حاشیه نخستین خوانساری است بدین قرار است: ۱. در حاشیه دوم خوانساری سخنانی از حاشیه محقق سبزواری نقل گردیده اما کتاب حاضر، فاقد این خصوصیت است؛ ۲. محقق سبزواری در حاشیه خود از این کتاب نقل کرده بنابراین، خوانساری این

حاشیه را پیش از حاشیه سبزواری بر الهیات نگاشته و چگونه در این کتاب از حاشیه‌ای که پس از آن نوشته نقل تواند کرد؟ و این خود دلیلی قاطع و تردیدناپذیر است؛ ۳. سبزواری همان‌گونه که خود در دیباچه حاشیه شفا تصریح کرده، بر شیخ هیچ‌گونه خرده‌گیری نکرده و از ابراز نظر مخالف به کلی احتراز می‌ورزد و تنها به نقل و رد اعتراضات دیگر شارحان می‌پردازد. بنابراین چگونه خوانساری «همه اعتراضات سبزواری را بر شیخ، پاسخ گفته است»؟ مقصود صاحب ریاض مسلماً ردود سبزواری است بر خوانساری در حاشیه نخستین که خوانساری در حاشیه دوم خود آن را پاسخ گفته است. این نکته در «الذریعه» تحریف شده و این تحریف در فهرست دانشگاه نیز وارد گردیده است. در «اعیان الشیعة» سخن ریاض به درستی نقل شده. آقا حسین خوانساری بر این حاشیه خود، دیباچه‌ای مبسوط نگاشته و تألیف خود را به شاه سلیمان صفوی هدیه ساخته. این دیباچه در برخی نسخ همچون نسخه شماره ۱۲۰ مجلس وجود دارد. آقا حسین در این حاشیه از حواشی خود بر شرح اشارات و بر محاکمات، بسیار نقل می‌کند. (عبدالحسین حائری)

آغاز: آغاز دیباچه: الحمدلله الذی نزل القرآن ما هو شفاء و رحمة للمؤمنین و جعلنا من تنبیهات اشاراته علی نجات من شفا جرف الاوهام ... قوله فی ابتداء طلب موضوع الفلسفة. الاولی اقحام لفظ الابتداء بناء علی ان الفصل الثانی ایضا فی ذالک الطلب

انجام: قوله لأن المحدث هو الذی کان بعد ما لم یکن اه لا یخفی ان مراد الشیخ؛ العدم المطلق بان یکون ایجاد أو هو أیضاً کما تری فتدبر، تمت بعون الملک.

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۰۵ق، رحلی، (صص۲۶۶-۵۵۴) (در هامش)؛ توسط دبیرخانه کنگره آقا حسین خوانساری، قم، ۱۳۷۸ش

[الذریعة ۱۴۶/۶ و ۱۴۲/۶و ۳۲۵/۱۱؛ ریحانة الادب ۲۴۱/۵؛ اعیان الشیعه ۱۶۴/۲۷-۱۷۱؛ جامع الرواة ج ۱؛ ریاض العلماء و حیاض الفضلاء ۵۷/۲؛ محقق خوانساری، شرح حال و آثار ۱۱۲ تا ۱۱۶؛ معادن الحکمة فی مکاتیب الائمة ۵۰/۱ و ۶۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۸۹/۲؛ دنا ۳۱۰/۴ (۲۵ نسخه)]

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۲۰ق؛ مصحح؛ تملک: محمد جعفر بن حاج صفر خان الهمدانی در کاشان در ۱۰۲۰ (ظاهراً) [این تاریخ درست نیست]، سید محمد ابراهیم بنی صدر در ۱۳۵۴ش؛ جلد: چرم زرد، ۲۳۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [مؤید: ۲ - ۲۷۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۰۹

آغاز: بسمله الحمدلله نزل من القرآن ما هو شفاء و رحمة للمؤمنین؛ **انجام:** برابر

حاشیه بر الهیات شفای ابوعلی سینا؛ خط: نستعلیق، کا: ولایت الله گلپایگانی، تا: ۷ ذیقعده ۱۰۹۰ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه دام ظله»، مجدول مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۱گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۳۲ - ۲۵۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۰۹۰ق، به دستور مؤلف نوشته و به کتابخانه شاه سلیمان اهداء شده؛ بر پشت نخستین برگ نسخه نوشته: «گویا از کتابدار و صاحب جمع کتابخانه شاه سلیمان» حاکی از اینکه این نسخه مذهب را آقا حسین خوانساری خود در ۱۰۹۰ به خزانه عامره پیشکش کرده و جزء ابواب جمع قرار گرفت، در تاریخ‌های رمضان ۱۰۹۵، جمادی الاول ۱۱۰۵، ربیع الثانی ۱۱۶۲ و صفر ۱۱۶۰ داخل عرض شده است با مهرهای «المتوکل علی الله الغنی عبده سید مرتضی الحسینی» (مربع و بزرگ) و «عبده احمد» (بیضی و کوچک)؛ با یک سرلوح زیبا، مجدول مذهب، روی صفحه ۱-۴ نسخه، دیباچه مبسوط خوانساری نوشته و نام شاه سلیمان با قلم ثلث درشتتر و آب طلا مشخص شده؛ پایان دیباچه: «ثم رزقه البلوغ الی اقصی ما انطوی علیه بضمیره الانور من صحابة الصاحب الموعود المنتظر خلیفة الله و حجته و بذل المهجة فی تقویم محجته صلی الله علیه و علی آبائه الطاهرین بحرمة محمد سید المرسلین و آله الاطهار المعصومین و الحمدلله رب العالمین»؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد رضا» (بیضی) به تاریخ ۱۱۴۰؛ کاغذ: سمرقندی آهار شده، جلد: تیماج لیمویی، ۲۱ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سابقة کما ذکرنا إذا کل منها یتم بدون الآخر، ثم ما ذکره من أن غیره من المفهومات

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱۶گ (۳۷-۵۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۱- ۴۳۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۲۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشانه «ن ط ر عفی عنه» انجام افتاده و آغاز خطبه اهداء به شاه هم افتاده است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۶گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۸ - ۱۵۳]

۶. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۴۱

آغاز: هو الموجود لا فی الموضوع و لایخفی انهما بهذا الاعتبار یصیران بمنزلة نوعی الموجود ...، قوله و بعض هذه الامور هی کالأنواع لأن مفهوم الموجود لیس بالنسبة الیها ذاتیاً بل عرضیاً؛

انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، عطف تیماج سرخ، ۱۸۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۱۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۲ ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با علامت «منه مد ظله» از آقا حسین خوانساری که نشان دهنده کتابت نسخه در حیات محشی است؛ تملک: علی بن حبه، محمد صادق بن ملا قطب الدین محمد جیلی با مهر «ان الله یحب الصادقین»؛ مهر: «و رفعناه مکاناً علیاً»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۴/۲ – ۷۸]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، عهد مؤلف؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۲۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۹×۱۲سم [الفبائی ف: – ۲۰۴]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۶

آغاز و انجام: برابر

با دیباچه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ ذیحجه ۱۱۰۵ق؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: نائینی؛ ۲۸۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۴ – ۸۸]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج [رایانه]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۱۵

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام؛ **انجام:** بخط العبد المذنب الراجی ... محمد فاضل المشهدی

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد فاضل مشهدی، تا: ۱۱۲۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [رایانه]

۱۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۴

خط: نسخ، کا: محمد کاظم پسر هاشم خراسانی، تا: یک‌شنبه ۲۴ شعبان ۱۱۲۳ق، جا: اصفهان (سپاهان)؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۸۹۳]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۷۳

آغاز و انجام: برابر

فاقد دیباچه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد میرزا ابن برج علی نهاوندی، تا: چهارشنبه ۲۵ ربیع الاول ۱۱۲۵ق؛ در نسخه ما خاتمه کتاب در آغاز آن نهاده شده؛ تملک: علی قلی میرزا؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۲۶۶گ، ۲۰ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۴ – ۲۳۸]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۶۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی حقیقة شیء من الاشیاء، و کذا ادعاء ان الجوهر لایصیر صفه للعرض الذی یحتاج الله ...

خط: نستعلیق، کا: قاسم شیرازی ساکن مدرسه اسمعیلیه، تا: یک‌شنبه ۱۷ ربیع الثانی ۱۱۳۰ق؛ افتادگی: انجام؛ در هامش چنین آمده: «قال الشیخ و لقائل ان یقول انه اذا جعل، آه. دفع اعتراض عن بعض المتاخرین، الفصل الثالث فی منفعة هذا العلم و مرتبه، تحقیق معنی الطبیعة، الفصل الرابع فصل فی الدلالة علی الموجود والشیء و اقسامها، ثبوت الشیء للشیء لیس فرعا لثبوت المحمول، بیان اشتراک الموجود معنا، فصل فی تحدید ماهیة العدد و تحدید انواعها، فصل فی تقابل الواحد و اکثیر. قال الشیخ فصل فی المضاف»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۹۰گ (۱پ–۱۹۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۱۸/۹سم [ف: ۹ – ۲۷]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۲۹

خط: نستعلیق، کا: جلال بن محمد، تا: سه‌شنبه ۲۰ جمادی الثانی ۱۱۳۴ق؛ تملک: جهانگیر خان بوده که در ۱۳۲۸ ق به محمد علی خوانساری تفویض شده است؛کاغذ: رنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۰۸گ، ۲۲ سطر [ف: ۱۲ – ۲۱]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۲

خط: شکسته نستعلیق، کا: نظر علی گیلانی پسر محمد حسن، تا: ۱۱۹۰ق، جا: اصفهان مدرسه شاهزاده‌ها؛ کاتب این نسخه را به هنگام خواندن کتاب می‌نوشته و در نوشتن آن شتاب داشته و سخنان صدرالمتالهین را (که خوانساری با عنوان قیل نقل کند) ننوشته، جز چند کلمه و یا سطری از آغاز آن و پایان آن را با کلمه «الی ...» نشان داده. البته همه پاسخ‌های خوانساری را به صدرا، کاملاً در نسخه ضبط کرده، در پایین صفحه به طور چلیپا چنین نوشته: «و هذه الحاشیة منسوبة الی ذوی الذهن الدقیق و الفکر الانیق ... و الفاضل المدقق الکامل المحقق مولانا آقا حسین الخوانساری علیه رحمة الملک الباری غفر له»، معلوم نیست چرا کاتب این حاشیه را «منسوب» به خوانساری داشته و شاید مسامحه در تعبیر باشد، پس از برگ ۱۴ کاتب نزدیک به ۳ صفحه از کتاب را (با سنجش با نسخه ش ۱۷۸۱) ننوشته و جای آن را ۵ صفحه سفید گذارده. پایان برگ ۱۴: «و اما ثانیا فلانه قد خلط البحث عن العوارض الذاتیة لنوع موضوع العلم و عوارضه الذاتیة بالبحث»، آغاز برگ ۱۷ «قوله و بعض هذه الامور هی کالانواع. انما قال کالانواع ...»، کاتب که نوشته او در پایان نسخه نشان می‌دهد که اهل دانش بوده، بر کنار برخی از صفحات تعلیقاتی با نشان «لمحرره» نگاشته، زین العابدین از استاد، منه، صدر الافاضل، کذا افید، م ح ق ر ح ق خراسانی، نظر علی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قرمز، ۳۲۷ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ – ۱۷۰]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان «منه ره»؛ یک برگ از نسخه حمد و ثنا و دعا برای شاه سلیمان حسینی موسوی صفوی بهادر خان است؛ مهر: «حسین منی و أنا من حسین» (بیضی)؛ کاغذ: سمرقندی،، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۰گ، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۹ – ۶۰۰]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۱۲

آغاز: الحمد لله ولی الرشاد و ملهم للصواب و الصلاة علی خیر من خلقه اوتی الحکمة و فصل الخطاب اولی الاحلام و الالباب، الفن الثالث عشر من کتاب الشفا فی الالهیات عشر مقالات، المقالة الاولی، فصل قوله، فی ابتداء طلب موضوع الفلسفة الاولی قحام لفظ الابتداء؛ **انجام:** قوله: فیکون اصناف هذا القسم، ای القسم الذی فیه شرکة ما مع الاحوال الا رضیة یکون اصنافاً ثلاثة اما احالات او الهامات او مختلفة قوله: الی استدعاء هذه القوة ای احد الاصناف و لهذا، تمت.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ تملک: میرزا ابوتراب با مهر «العبید ابوتراب» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۹گ، ۱۹ سطر (۱۳/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۷۲۷]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۷۴

آغاز: بسمله، حمداً یامن ابین لیس الشفاء فی کلام احد سواه؛ **انجام:** کما لایحق علی من له وجدان سلیم و ذهن مستقیم ... قد تم بحمد الله تعالی هذا التألیف للعبد المذنب الضعیف ... و اوتنا کتابنا یمینا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰۰گ، ۱۹ سطر (۱۲×۴/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۶/۵سم [ف: ۸ - ۳۸۵]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۳/۲

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین بن اسماعیل بن حسین تفرشی، تا: ۱۲۴۰ق؛ سه قطعه به طور پس و پیش نوشته شده. قطعه اول از آغاز کتاب تا اوایل فصل دوم از مقاله اولی می‌باشد. آغاز: «الحمدلله ... فی ابتداء طلب موضوع الفلسفة ...»، پایان قطعه نخست (ص ۱۰۷): «و لا حاجة الی ما ذکروه فی الجواب مع ما فیه من التکلف و رابعها ان ما ذکروه فی الجواب الاول لیس بمستقیم اذ یدخل فی المقام لان یتعرض الشیخ لان الانقسام الی الاجناس عرض اولی مع کون»، آخرین جمله‌ای که در این قطعه از شفا نقل شده این است: «قوله و مطالبه الامور التی تلحقه بما هو موجود ...» در فاصله بین این دو قطعه کاتب تا فصل ۸ از نخستین مقاله الهی شفا به‌جای بقیه فصل دوم نوشته و قسمت بیشتر حواشی فصل دوم را ننوشته. قطعه دوم (ص ۱۵۰-۲۵۳) و قطعه سوم (۲۵۶-۲۸۵) حواشی فصل سوم از مقاله اولی است تا اواخر فصل ۷ از مقاله مزبور (فی ان واجب الوجود واحد) و پس و پیش صحافی شده قسمت اول دنباله قسمت دوم است. پایان قطعه سوم: «فجوابه ما مر مرارا من ان افراد هذه العلوم بعضها من بعض باعتبار ان بعض افراد الموجود قد اتفق». و آغاز قسمت دوم: «ان له مباحث کثیرة بحیث یصلح ان یجعل علیحدة و العدد من هذا القبیل». این سطور که یاد شد قسمتی از آخر قطعه سوم و قسمتی از آغاز قطعه دوم و به هم پیوسته است. آغاز قطعه ۲ (فصل ۳ از مقاله اولی): «فیجب ان یکون قد وقعت فی العلوم التی قبل هذا. قال غیاث الحکماء کتب بعض المعاصرین»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۱ ص (۶۵-۲۸۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۵ - ۱۷۲]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱

آغاز: برابر

فصل اول از مقاله اولی از جمله الهیات الشفاء؛ خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۰۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲ - ۶۱]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۷۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** معناها المعارف الذی تکون للجنس.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا یثبت هذالمط بدون التمسک

از دیباچه ناقص است و موجودی آن تا اوائل مقاله ششم «در اقسام علل» است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: نائینی؛ ۱۸۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۸۸]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۴ و ۴۶۸۳-ف

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با رمز «آه» یا «الخ»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۵گ، ۲۰ سطر (۱۶/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۲] و [فیلمها ف: ۳ - ۸۷]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۹

آغاز: قال الحبر المحقق العلامه آقا حسین رحمه الله فی تعلیقاته علی الهیات الشفا فی مبحث الوجود: اما الاولی ای العینیة فامرها مشکل اذلوینی علی طریقة ذوق المتالهین کما قاله علامة الدوانی؛ **انجام:** فلاشک انها قوی من براهین الحکماء و بالجملة الامر واضح تعالی الله عما یقول الظالمون علواً کبیراً.

خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در هامش ۴۵پ عبارتی از حکمة عرشیه (س ۲۲) آورده شده و در ۴۶پ-۴۸ر باز چند قاعده از حکمت عرشی صدرای شیرازی دیده می‌شود؛ ۲گ (۴۵پ-۴۶ر) [ف: ۳ - ۲۴۳]

● **حاشیة الشفاء الثانیة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā' at̲-t̲ānīya

محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶-۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

وابسته به: الشفاء ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

تاریخ تألیف: ۱۱ جمادی الثانی ۱۰۸۹ق

حاشیه دوم جمال الدین حسین بن محمد خوانساری بر شفاء ابن سیناست که تا اوایل مقاله ثالثه آن را دربردارد. مؤلف قبلاً حاشیه‌ای بر الهیات شفا نگاشته بود که عالم دیگری محقق سبزواری بعد از دیدن این حاشیه، خرده‌گیری‌ها و اشکالاتی بر وی نمود که حاشیه دوم خوانساری پاسخی است بر این

اشکالات.
آغاز: حمداً لک یا من لیس الشفاء فی کلام احد سواه ... اما بعد فیقول ... انی قد کتبت فی سالف الزمان ... حاشیة علی الهیات الشفاء ... قوله و الزمت علی نفسی الی قوله فان هذا کله کذب
انجام: سیما الوجه الذی ذکره هذا الفاضل فظهور فساده و بطلانه لایحتمل کلام الشیخ حمله علیها کما لایخفی علی من له وجدان سلیم و ذهن مستقیم فتثبت و قدتم بحمدالله

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حسین بن فضلعلی، تا: ۹ محرم ۱۰۸۹ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه مد ظله»؛ تملک: اسماعیل کرمانی مجاور نجف اشرف تاریخ ۱۱۶۰؛ ۱۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۲ - ۱۳۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:سه‌شنبه ۲۰ شعبان ۱۰۹۶ق؛ محشی با نشان «منه مدظله العالی» و «منه دام فیضه العالی»، مصحح؛ تملک: خاندان فیض کاشانی، عبدالباقی بن صدرالدین محمد بن ابوتراب فیضی کاشانی همراه مهر «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی)، محمد جعفر بن محمد ابراهیم کاشانی مشهور به علامه فیضی به سال ۱۳۲۷ق؛ مهر: «عبدالباقی الفیضی» (مستطیل)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۴ - ۱۳۵]

● **حاشیة الشفاء** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā'

اولیاء، محمد یوسف، ق۱۱ قمری

owlīyā', mohammad yūsof (- 17c)

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)
تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۸ ربیع الاول ۱۱۰۸ق
حاشیه استدلالی و توضیحی مختصری است بر بخش الهیات کتاب شفا، در این حاشیه بیشتر به توضیح پرداخته و گاهی اعتراضاتی بر ابن سینا نیز دارد.
آغاز: بسمله، الحمد لله الواهب لمعرفته و الصلاه و السلام علی بدیع فطرته محمد وآله و عترته اما بعد فهذه تعلیقات اتفقت منی
انجام: معرفة جمیع الحوادث، هذا ما تیسر لنا ایراده فی شرح هذا الکتاب و الله ولی السداد و ملهم الصواب
[دنا ۳۱۰/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۷۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ به خط مؤلف تصحیح و اضافه شده؛ تملک: محمد جعفر بن محمد سعید متخلص به غیرت به تاریخ ۱۱۹۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۵۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۷۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: زین العابدین بن ابی الحسن، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۱۳۳ق (آغاز کتابت)؛ تملک: محمد بن عبدالغفار الرضوی به سال ۱۱۶۰؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۷گ (۱۱پ-۱۷۷پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم[ف:۱۷-۳۹۹]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم زرد، ۱۸۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [مؤید: ۲ - ۲۴]

● **حاشیة الشفاء** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā'

حسنی حسینی، حمزه بن محمد، ق۱۱ قمری

hasanī hoseynī, hamze ebn-e mohammad (- 17c)

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)
حاشیه متین و مبسوطی است با عناوین «قوله، قوله» بر مقاله نخست از بخش الهیات «کتاب الشفاء».
آغاز: قال الشیخ رحمه الله واسعه فی ابتداء طلب موضوع هذا العلم لما کان تمایز العلوم فی أنفسها بحسب تمایز الموضوعات
انجام: وقوله فإن الموجود اه دلیل علیه و قوله فإنه لیس لأنه او دلیل علی قوله فیکون بنحو ما عارضا اه تمت هذه الحاشیة ...
[دنا ۳۰۹/۴ (۵ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۹۹/۱
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: جمعه ۹ ذیحجه ۱۰۹۱ق [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۷]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۶۷/۱
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۵ ذیقعده ۱۰۹۹ق؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف:۵-۸۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۰۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی از «ملا علی نوری» که شاید خط خود وی باشد؛ مهر: «أفوض أمری إلی الله، عبده رجبعلی» (بیضی)، «یا علی الآعلی» (مربع)، «محمدرضا» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، ۶۳گ (۱-۶۳)، ۲۵ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۳/۵سم [ف: ۳۶ - ۳۵۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۲۱/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۶۱گ (۱پ-۶۱ر)، ۲۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۰۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۷/۱ط
آغاز: برابر **انجام:** فلم لا یجوزون مثل ذلک فی البساط المذکورة ... الی هنا وصل الینا کلام الفاضل المحشی طاب ثراه و ربما کتب بعد ذلک و لم یصل الینا و الحمد لله رب العالمین.
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد زمان گورانی ساکن شیراز، تا: قرن ۱۱، حسب فرموده ملا آخوندی ابن مولا محمد صادق؛۳۰۳ص(۱-۳۰۳)،۱۷سطر،اندازه:۱۲×۱۹سم[ف: ۳/۲۴ - ۳۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۷۰-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۱۵]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۵۹
آغاز: ... لأنا نقول اولا ان قید الموضوع استعداد الحرکة مطلقا؛ **انجام:** یختلف بنوع من الاعتبار فان الجسم التعلیمی کما یمکن أن یأخذ الأشیاء ایضا بخلاف.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه گالینگور دارچینی، ۱۲۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۷۴]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۴۵/۹
بی‌کا، تا: ۱۸ شوال ۱۱۱۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سوخته، ۱۸ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۷۱۸]

● حاشية الشفاء / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā'

رضوی، محمد، ق۱۱ قمری
Razavī, mohammad (- 17c)

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)
در آن از صدرای شیرازی یاد شده است.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام [ف: ۳ - ۸۴]

● حاشية الشفاء / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā'

خاتون آبادی، اسماعیل بن محمد باقر، ۱۰۳۱ - ۱۱۱۶ قمری
xātūn ābādī, esmā'īl ebn-e mohammad bāqer (1622 - 1705)

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۹۴
از آغاز فصل ثامن از مقاله در امور عامه؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: قرن ۱۲؛ نسخه نامنظم است و برگ‌های آن پس و پیش شده و تمام حواشی الهیات شفا است و در ص ع خط فرزند مؤلف است درباره پدرش؛ کاغذ: اصفهانی نخودی و سفید، جلد: تیماج زرد، ۱۰۳گ، ۱۹-۲۳ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: - ۵۳۱]

● حاشية الشفا = حاشیه بر طبیعیات شفا / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā = hāšīye bar tabī'īyāt-e šefā

آقا جمال خوانساری، محمد بن حسین، - ۱۱۲۵ قمری
āqā jamāl-e xānsārī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1713)

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)
حاشیه‌ای است بر بخش طبیعیات شفا با عناوین «قوله، قوله» که از آغاز طبیعیات تا فصل اول از مقاله سوم فن سماع طبیعی را حاشیه کرده و در آن بیشتر به مباحث مشرقی رازی نظر داشته است. این کتاب را تألیف آقا حسین خوانساری پدر آقا جمال دانسته شده ولی این نظر مسلماً اشتباهست زیرا در چندین جای متن و حواشی این کتاب مؤلف از حاشیه پدر خود بر شرح اشارات بدین گونه یاد کرده: «قال والدی طاب ثراه فی حواشیه علی شرح الاشارات» یا «کما افاد والدی ...». آقا جمال در این کتاب از حاشیه شریف گرگانی بر محاکمات، حاشیه باغنوی بر شرح اشارات، شرح مطالع قطب رازی، شرح اشارات طوسی و محاکمات و از بعض السادة المحققین یاد کرده است.
آغاز: قوله الفن الاول فی السماع الطبیعی قال بعض سادة المحققین طاب ثراه هو ما یذکر فیه المبادی العامة لابواب العلم التی انما یتبین غیر المستبین منها فی علم آخر اعلی من علم الطبیعی و انما یسمع فیهذا العلم سماعا مجردا عن البرهان ... قوله فحری بنا بالتخفیف مصدر ...
انجام: و ان یجعل قوله «و الاحوال التی تعتبر للاجسام من کمیتها» ابتداء الکلام فی بیان الاحوال العارضة باعتبار الکمیة و تفصیلها الی اقسامها کما ذکرنا ثم لا یخفی ما فی حمله قوله او معها علی ما ذکره من التکلف بخلاف ما ذکرنا فتدبر
[الذریعه ۱۴۲/۶و ۱۴۳؛ هدیة العارفین ۳۱۲/۲؛ دنا ۳۱۱/۴ (۱۱ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۶ و ۶۰۲۶-ف
آغاز: «لایلزم ان یکون متحرکا. قوله: طبیعة غیر محدودة. کان المراد بها قابلة للقسمة الی غیر النهایة و لا ینتهی قسمتها الی حد.» که در پیرامون عبارت شیخ «و قال قوم انها طبیعة غیر محدودة» است؛ **انجام:** برابر
از فصل ۱ مقاله ۲ سماع طبیعی درباره حرکت؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: جمعه ۲۵ محرم ۱۱۱۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «منه مد ظله» دارد و همین می‌رساند که حاشیه از پسر است و در روزگار او نوشته شد نه پدر که در ۱۰۹۸ درگذشت و نویسنده

نسخه ما از او به‌مانند مرده یاد کرده؛ جلد: تیماج زرد، ۵۶گ،۲۴ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۴] و [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۹۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا[عکسی ف: ۴ - ۲۵۰]

۲. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۰۸

آغاز: و أخرجوا منها أی من الحرکة التی هی الکیف السیال

کا: علی بن عزیز الله، تا: ۱۱۱۸ق [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۱۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ دارای سرلوح؛ ۱۵۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۲ - ۶۱]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۴۰

در فهرست از آقا حسین خوانساری دانسته شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن محمد یعقوب، تا: ۱۱۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، یادداشتی از «علیقلی میرزا»؛ تملک: محمد مهدی بن هدایت الله، عبدالله منشی طبری در سال ۱۲۸۱؛ وقف کتاب بر کتابخانه سپهسالار در سال ۱۲۹۷ و مهر «اعتضاد السلطنه» (مربع)؛ کاغذ: سپاهانی نخدی نازک، جلد: تیماج زرد، ۱۴۶گ، ۲۷ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۲۳۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۰۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۵۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۵/۱

آغاز و انجام: برابر

از آغاز تا فصل اول از مقاله سوم فن سماع طبیعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۶۸ص (۱-۲۶۸)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۱۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۶۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵

آغاز و انجام: برابر

در فهرست از محقق خوانساری دانسته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در حیات مؤلف با حواشی«منه مد ظله»، مصحح؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج دارچینی ساده، ۱۱۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۱۳سم [ف: ۱ - ۱۱۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۲۰

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۶۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۷۷

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **حاشیة الشفا = شرح الشفاء** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā = š.-uš šifā’

رضوی، محمد جمال

razavī, mohammad jamāl

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

حاشیه‌ای است از محمد ملقب به جمال رضوی بر الهیات شفا. مؤلف در دیباچه کتاب می‌گوید: «از میان شروح و حاشیه‌های شفا، تنها حاشیه صدرالمتالهین است که برای تنقیح مقاصد و کشف مطالب شفا سودمند است و آن حاشیه نیز بیشتر عبارات دشوار شفا را فرو گذارده. من هنگامی که سر گرم مطالعه شفا بودم، با یاری حاشیه صدرالمتألهین و دیگر مصنفات شیخ، به حل همه معضلات شفا نائل آمدم و اکنون قسمتی از آنچه در خاطر اندوخته بودم فراموشم شده و از بیم آنکه بقیه نیز دچار نسیان گردد به نوشتن این حواشی پرداختم و با خود عهد کردم که به تفسیر و توضیح سخنان شیخ بسنده کنم و در هر مورد ایراد و یا نظری مخالف نظر او داشتم ایراد و نظر خود را فرو گذارم و در برخی مباحث درباره سخنان شیخ به تفصیل سخن گفته‌ام». مؤلف از صدرالمتالهین بیشتر با عنوان صدرالمحققین و از محقق خراسانی صاحب حاشیه بر شفا با عنوان فاضل خراسانی یاد می‌کند. نگارنده در سراسر کتاب تا آنجا که تتبع دست داد، از آقا حسین خوانساری و حاشیه او ذکری ندید. مؤلف از تعلیقات شیخ بسیار یاد کرده و در یکجا (برگ ۵۸۹ نسخه ش ۱۷۸۷ مجلس) در اینکه همه تعلیقات از شیخ باشد تردید کرده است. معمولاً در نقل عبارات شفا اکتفا به جمله‌ای کوتاه نکرده و بسا که یک سطر یا بیشتر از آن را نقل و عنوان ساخته است. (عبدالحسین حائری)

در الذریعة (ج ۶ و۱۳) و دو فهرست دکتر مهدی و قنواتی از چنین شرحی یاد نشده است.

آغاز: افتتح و اقول الحمدلله فاتق ظلمة العدم بنور الوجود ... فیقول الراجی الی عفو ربه الغنی محمد جمال الرضوی عامله الله بلطفه الخفی، ان کتاب الشفا کتاب لا یخفی علو شانه ... لم یطلع علی شرح له یکشف عن وجوه فوائده ... غیر حواش کتبها العلامة المحقق ... العقل الحادیعشر صدر الملة و الدین محمد الشیرازی ... قال الشیخ الرئیس ابو علی ... الغرض من هذه المقالة بیان موضوع هذا العلم و منفعته و اسمه و ایراد فهرست ما سیورده فی هذا الکتاب و بعض ما هو للمباحث الآتیة کالمبادی فی ابتدا و طلب موضوع الفلسفة الاولی. للشیخ فی هذا الفصل مطلبان

انجام: و بالجملة کل مرکب من المبادی المختلفة و انقسامه الیها انقسا ما فی الکمیة بل فی الوجود و الله الموفق للصواب فی کل باب و علیه قصد السبیل

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و الحکمة فضیلة التی هی تالیه العفة و الشجاعة ... قوله و لان الدواعی شهوانیة و غضبیة و تدبیریة فالفضائل ثلثة ... هی القوة الشهوانیة الداعیة الی شهوات مثل.

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واقف:

محمد جعفر کبودر آهنگی، ۱۲۲۸؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۴۴۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۶×۲۸/۹سم [ف: ۱ - ۳۰۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابراهیم بن محمد حسین، تا: ۱۲۱۶ق؛ کاغذ: اصفهانی نازک، جلد: تیماج مشکی، ۸۴۶ص، ۱۷ سطر، اندازه:۱۵× ۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۸]

← حاشیة الشفاء ⋞ شفاء القلوب

● **حاشیة الشفاء** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā'

خاتون آبادی اصفهانی، محمد حسین بن عبدالباقی، - ۱۲۳۳ قمری

xātūn-ābādī esfahānī, mohammad hoseyn ebn-e ‘abd-ol-bāqī (- 1818)

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۲۰ صفر ۱۱۸۸ق

حاشیه مختصر توضیحی است با عناوین«قوله، قوله» بر کتاب «الشفاء» ابن سینا، که فقط به مشکلات آن کتاب پرداخته و بنا به گفته محشی سعی می‌کند تا مطالب را با اخبار و احادیث و روش ائمه علیهم السلام وفق دهد. این حاشیه را خواتون آبادی در بیست و شش سالگی تألیف کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۳۸

آغاز: نحمدک یا من عجزت عن معرفة ذاته اوهام العارفین و تحیرت عن وصف صفاته أفهام الواصفین؛ **انجام:** و ان اخطأ فمن نفسه الخاطئة العاصیة و الله غفور رحیم ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ صفر ۱۱۸۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۳۷]

● **حاشیة الشفاء** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā'

جلوه، ابوالحسن بن محمد، ۱۲۳۸ - ۱۳۱۴ قمری

jelve, ab-ol-hasan ebn-e mohammad (1823 - 1897)

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۸/۲

حاشیه بر منطق و الهیات شفا؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ هامش [مختصر ف: - ۲۸۹]

● **حاشیة الشفاء** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul šifā'

مدرس، حسن، ۱۲۴۹ - ۱۳۱۶ شمسی

modarres, hasan (1870 - 1937)

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۴/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف میشن، ۶گ (۱۰۸ر-۱۱۳پ)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: - ۱۴۲]

● **حاشیة الشفاء** / منطق / عربی

ḥāšīyat-uš šifā'

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

غیرهمانند:

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۰/۱

آغاز: بسمله. المقالة الاولی من الفن الخامس من الجملة الاولی و هی فی البرهان من المنطق، الشیخ رتب کتابه هذا اعنی الشفاء الذی هو شفاء من کل داء سلیما من داء التقلید الذی هو ام الامراض

با عنوان «قوله و اقول». مقاله اولی از فن خامس در برهان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۱پ-۱۲ر)، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۲۵۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۵/۲ کر

آغاز: بسملة، الحمدالله الذی وفقنا سلوک طریق الجد و البرهان لمعرفة الحقیقة و تحصیل الایقان ... و صلی الله علی سید الاولین و الآخرین ... و آله و عترته اللذین ... قوله لما کان العلم المکتسب اه، قال؛ **انجام:** ما ذکره الشیخ فی القاطیقوریاس فی فصل فی ذکر امور.. فلایخلو عن اشکال و لاشتمال ... الحقیقة ... فی یوم ...

تعلیقاتی بر بخش برهان کتاب الشفاء که از سوی یک دانشمند شیعی نگارش یافته است. این حواشی بر مقاله اولی (از فن پنجم کتاب الشفاء) به صورت نامرتب است و گویا ناتمام مانده است. باید دانست که مرحوم آقا بزرگ تهرانی در الذریعة (ج۶، صص ۱۴۰-۱۴۳) گزارشی از حاشیه‌های شیعی کتاب الشفای بوعلی آمده است که عمدتاً تعلیقه بر بخش الهیات و طبیعیات آن کتاب است، همچنین حاشیه دیگری بر برهان الشفاء در کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه تهران موجود است که با حاشیه حاضر تطبیق ندارد؛ خط: شکسته تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ محشی، با قلم‌خوردگی‌هایی در متن حواشی، چلیپا در هامش؛ کاغذ: شرقی نخودی نازک، ۴۳گ (۱پ-۴۳پ)، سطور چلیپا در هامش [ف: ۲/۴۰ - ۲۷]

● **حاشیة الشفاء** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā’

وابسته به: الشفاء ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۸۱/۲

آغاز: قوله من معانی العلوم المنطقیة ای من مقاصدها، قوله المعانی الحکمیة ای الالهیة فانها تسمی حکمة علی الاطلاق کما سنذکره؛ **انجام:** ذلک المعنی الذی اسند الیه المخالفة ممیزا اولیا لانه طار علیه بعد ما تم وجوب وجود فیکون من جملة العوارض المتاخرة عنه قوله.

فقط بخشی از آن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱۴۱پ-۱۴۹ر)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۱۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۴۹/۱

آغاز: قوله لیست علی و تیره واحدة اه و النفی داخل علی شیئین احدهما و تیرة واحدة و الثانی عادته للارادة و بانتفاء کل واحد من المنفیین او کلیهما یصدق قوله؛ **انجام:** فلم یمکن ان یوجد الان بسیلانه لان الآن علة لوجوده و ان کان فیه نفسه فکان

حواشی است نسبتاً مفصل بر بخش فلسفی شفاء ابن سینا، احتمال می‌رود این حواشی به خط مؤلف باشد. البته بیشتر حالت یادداشت‌هایی دارد که به یکدیگر متصل نیستند و دارای خط خوردگی و اضافات می‌باشند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج آبی، ۱۹-۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۴/۲سم [ف: ۴۳ - ۹۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۱۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: خشتی [د.ث. مجلس]

۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۴۶/۲۶

آغاز: الحمد لله ... فی ابتداء طلب موضوع الفلسفة الاولی اقحام لفظ الابتداء بناء علی ان الفصل الثانی ایضا فی ذلک الطلب ... فبالحری ان نشرع فی تعریف المعانی الحکمیة الحری یمکن ان یکون مصدرا و ان یکون علی صیغة فعیل و علی الاول یکون الجار متعلقا ... لیست هی بانها اعمالنا و احوالنا قال بعض العلماء بانها بالکسرای؛ **انجام:** انتهی و علی هذا الاحتمال الاخیر لایکون قول الشیخ الذی لا یمکن القول به اشارة الی ما ذکره من عدم امکان الا له تعالی موضوعا لهذا العلم بل المراد ان القول بکون الاسباب.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۶ق؛ ۱۵ص (۶۵۴-۶۶۸)، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۲۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۷

مؤلف ناشناخته؛ خط: نستعلیق، کا: = مؤلف، بی‌تا؛ دارای قلم خوردگی بسیار؛ قطع: جانمازی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۱]

● حاشیة الشفا (الهیات) / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šifā (ilāhīyyāt)

تنکابنی، طاهر بن فرج الله، ۱۲۸۰ - ۱۳۶۰ قمری

Tonekābonī, tāher ebn-e faraj-ol-lāh (1864 - 1941)

محشی این حاشیه (ظاهراً میرزا طاهر تنکابنی) حاشیه‌هایی بر کتب دیگر نیز دارد برای نمونه می‌گوید: این حاشیه متعلق است به اول امور عامه اسفار (برگ ۱۵ر، پ).

[الذریعه ج ۶ ش ۷۶۵، ۱۵۴۳ و ۴۶/۱۱ و ۱۵۷/۱۵، ۳۶۱ و ۲۶۹/۲ و ۳۳۳/۲۱]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۴۳

آغاز: من کتاب الشفا فی اللهیات عشره مقالات (سفید) فی ابتداء طلب؛ **انجام:** کادان یصیررباالنسانیا ... و المنه قد فرغت من سواده یوم ثالث صفر ۱۲۹۹

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان‌های «ص، ص س، م، اقا حسین، سید احمد (ظاهرا علوی مذکور در الذریعه ج ۲۱ص۳۳۳) م ح ق، (که گویا حاشیه مذکور در الذریعه ج ۶ ش ۷۶۶ باشد) محاکمات»؛ در برگ ۱ر، این عبارت دیده می‌شود: «این یک مجلد شفا با یک مجلد دیگر امانه خدمت جناب سید مصطفی سپرده شد که به خدمت ... سید احمد بهبهانی یا قائم مقام شرعی ایشان تسلیم نماید حرره الاقل صالح بن محمد الموسوی الخلخالی ذیحجه الحرام ۱۳۳۷» ظاهراً کتابخانه میرزا طاهر تنکابنی به وسیله صالح خلخالی به خانواده بهبهانی منتقل شده است؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، رویه تیماج حنایی، ۱۰۶گ، ۲۴-۲۵ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۷-۸۰]

● حاشیة الشمسیة / منطق / عربی

ḥāšīyat-uš šamsīyya

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

وابسته به: الشمسیة فی القواعد المنطقیة = الرسالة الشمسیة؛ کاتبی قزوینی، علی بن عمر (۶۰۰-۶۷۵)

نصیرالدین محمد طوسی، با عنوان «قال، قلت» حاشیه‌ای که محشی مطالب شمسیه را رد می‌کند.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۹/۳

آغاز: بسمله هذه فوائد من الاستاد و العلامة نصیرالملة و الدین نور ضریحه علی شرح الشمسیه لمولانا قطب الملة و الدین الرازی نور قبره، قال ما یجب ان یعلم فی المنطق اما ان یتوقف الشروع ... قلت یلزم مما ذکره توقف الشروع فی المقدمة علی المقدمه؛ **انجام:** ناتمام: قولکم المحکوم علیه و به فی القضیته ... و الالکان المرکب من الواسطة قضیة لاحملیة و لاشرطیة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه کاغذ مغزی میشن، ۱۶ص (۷۱-۸۶)، ۲۰ سطر، اندازه:

۲۱/۲×۱۳/۵سم [ف: ۵ – ۸۱]

● **حاشیة الشمسیة** / منطق / فارسی

ḥāšīyat-uš šamsīyya

فخرالدین حسینی، محمد بن حسین، – ۹۸۴ ؟ قمری

faxr-od-dīn-e hoseynī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1577)

وابسته به: الشمسیة فی القواعد المنطقیة = الرسالة الشمسیة؛ کاتبی قزوینی، علی بن عمر (۶۰۰–۶۷۵)

بخشی است کوتاه از سید سماکی (ظاهراً سید فخرالدین حسینی) در بیان حروف ملفوظی و ملبوبی و زیر و بینات و عنوان آن چنین است: «من فوائد السید السماکی حاشیه علی الرسالة الشمسیه».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳۶/۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص(۱۵۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ – ۲۰۴۹]

● **حاشیة الشمسیة** / منطق / عربی

ḥāšīyat-uš šamsīyya

موصلی، فاضل بن ابی اسحاق

mūselī, fāzel ben abī eshāq

وابسته به: الشمسیة فی القواعد المنطقیة = الرسالة الشمسیة؛ کاتبی قزوینی، علی بن عمر (۶۰۰–۶۷۵)

حاشیه‌ای است بر شمسیه و نویسنده در تحت کلمه «قوله» مطالب شمسیه را ذکر می‌کند و سپس به شرح این مطلب می‌پردازد. این کتاب حاوی همه ابواب نیست و فقط باب تصورات در آن آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷/۱

آغاز: بسمله، قوله و رتبته علی مقدمه الضمیر راجع الی الکتاب المذکور؛ **انجام:** علی رسوله الصلوات و التحیات و علی اله و اصحابه اشرف الارومات ... اصلح الله شانهما و صانهما عما سانحهما ... و حسن توفیقه.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن علی بن محمد، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۱۷ص (۱–۱۱۷)، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۸)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۹ – ۲۳۱]

● **حاشیة الشمسیة** / منطق / عربی

ḥāšīyat-uš šamsīyya

وابسته به: الشمسیة فی القواعد المنطقیة = الرسالة الشمسیة؛ کاتبی قزوینی، علی بن عمر (۶۰۰–۶۷۵)

غیرهمانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۹۸

آغاز: قوله العلم اما تصور فقط و هو حصول صورة الشیء فی العقل او تصور معه حکم و هو اسناد امر الی آخر و یقال للمجموع تصدیق و ههنا اعتراضات آ (کذا) انه فسر التصور القسیم للتصدیق بمجرد الادراک و هو حصول صورة الشیء فی العقل من غیر تعرض لشیء آخر؛ **انجام:** و تعلق احد الشیئین بالآخر اعم من ان یحتمل الصدق و الکذب ام لا.

وی در مبحث تقسیم علم به تصور و تصدیق ۲۱ اشکال بر متن شمسیه وارد کرده سپس به ترتیب به آنها پاسخ داده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه پارچه اخرا، ۶ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲۴ – ۱۵۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۴/۷

آغاز: قوله العلم اما تصور فقط و هو حصول صورة الشی فی العقل؛ **انجام:** اعم من ان یحتمل الصدق و الکذب ام لا والله اعلم.

حاشیه‌ای است بر مبحث علم شرح شمسیه. محشی بیست و یک اعتراض ایراد کرده و بعد به ترتیب جواب داده است. در فهرست «حاشیة تحریر القواعد» دانسته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۸۵۱ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ – ۳۵۴]

← حاشیة الشوارق ≻ حاشیة شوارق الالهام

● **حاشیة شوارق الالهام** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u šawāriq-il ilhām

رونق علیشاه کرمانی، محمد حسین بن محمد کاظم، – ۱۲۳۰ ؟ قمری

rownaq-'alī-šāh-e kermānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad kāzem (- 1815)

وابسته به: شوارق الالهام فی شرح تجرید الکلام؛ لاهیجی، عبدالرزاق بن علی (–۱۰۷۱)

بناء بر آنچه که نوشته شده: (در سطحی که از به هم آمدن مجموع لبه صفحه‌ها پدید می‌گردد) مؤلف میرزا محمد حسین کرمانی، احتمالاً از مردم قرن ۱۳ هـق. است.

آغاز: بسمله. اول دفتر بنام ایزد دانا ... اما بعد فیقول ... محمد حسین بن محمد کاظم المنشی الکرمانی ... هذه تعلیقات علی الشوارق

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۲

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن حاج محمد هادی سبزواری، تا: جمعه پایان شعبان ۱۲۶۳ق، جا: تهران مدرسه محمودیه؛ کاغذ:

فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۸۸گ، ۲۰ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵۳۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۹۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** افعاله الحدیث (تم هذه النسخة الشریفة التی صنفه هادی المضلین ... میرزا محمد حسین کرمانی ... فی شهر شوال سنة ۱۲۷۰)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۳گ (۲پ-۱۲۴ر) [ف: ۱۰ - ۱۵۷۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۰۴

آغاز: و بیان فایدة ما للعلم کما هو المحقق فی موضعه و اما تقدیم هذه الاربعة فلا؛ **انجام:** و القی فی هویتها مثاله فاظهر منها افعاله الحدیث.

حاشیه بر جلد اول است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۲ ذیقعده ۱۲۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۱۱۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۱

آغاز: الفاضل النوری حیث تفطن بما هو الحق وجوده؛ **انجام:** فلا بد ان یجوز فیها ما یجوز فی الکل و هو الافضال ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [الفبائی ف: ۶۳۸]

۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۵۳/۴

فقط امور عامه را دارد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۳۰۶]

● **حاشیة شوارق الالهام** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u šawāriq-il ilhām

بسمل شیرازی، علی اکبر بن علی، ۱۱۸۷- ۱۲۶۳ قمری

besmel-e šīrāzī, ʻalī akbar ebn-e ʻalī (1774 - 1847)

وابسته به: شوارق الالهام فی شرح تجرید الکلام؛ لاهیجی، عبدالرزاق بن علی (-۱۰۷۱)

تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۲۵۲ق

آغاز: بسم الله خیر الاسماء - الحمدلله الذی جعل صدور العلماء شارق شموس معرفه الحقایق علی التحقیق ...

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** من جهت شرف العلم کما فی الهندسة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۵۰۴۵ [رایانه]

۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲/۳۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان النافین لا ینفون الوجود الذهنی بنظم بل ینفونه بهذا لوجه المخصوص ای لحصول فی الذهن کما اظهر من اولهم - تمت فی ۱۴ شوال المکرم سنه ۱۲۶۱

کا: ابراهیم طباطبائی، تا: شوال ۱۲۶۱ق؛ ۶۷گ، ۱۵ سطر [ف: ۱- ۳۱۸]

● **حاشیة شوارق الالهام = حاشیة الشوارق** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u šawāriq-il ilhām = ḥāšīyat-uš šawāriq

واحدالعین، اسماعیل بن محمد سمیع، - ۱۲۷۷ ؟ قمری

vahed-ol-ʻeyn, esmāʻīl ebn-e mohammad samīʻ (- 1861)

وابسته به: شوارق الالهام فی شرح تجرید الکلام؛ لاهیجی، عبدالرزاق بن علی (-۱۰۷۱)

شوارق الالهام فی شرح تجرید الکلام یکی از دو شرح ملاعبدالرزاق بن علی لاهیجی (- ۱۰۵۱ق) است بر تجرید الکلام خواجه و حاشیه از ملاسمیع اصفهانی واحدالعین می‌باشد.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... المقصد الاول فی الامور العامة و الاولی ان یعرف الامور العامة بانها نعوت کلیة تعرض الموجود بما هو موجود.

انجام: و هذا هو الحق الذی لا محیص عنه و قد سبق من المصنف خلاف ذلک فلا تغفل و تذکره

چاپ: در کرانه شوارق به سال ۱۲۷۷ق؛ مشار عربی، ص۲۸۵؛ تهران، سنگی، ۱۳۱۱ق.(در هامش)، رحلی، ۲۳۹ص

[الذریعة ۶/۱۴۴]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۲۸

آغاز: بسمله، و عللوا ذلک بان مالا یعلم الخ هذا التعلیل علیل اما اولا فلانالانم ان العلم ثبوت شئ لشئ موقوف علی العلم بثبوت الشئ فی نفسه؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی به لفظ «منه» و بعضاً از ملا علی نوری؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۴۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۷۵/۲

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ هامش [مختصر ف: - ۲۸۹]

۳. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۲مجموعه بدون شماره

آغاز و انجام:برابر

کا: محمد طاهر بن محمد صالح حسینی مازندرانی، تا: ۱۷ ذیحجه ۱۲۳۵ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: انجام [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۷۲]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۱۶۵

خط: نسخ، کا: برات علی بن محمدتقی، تا: دوشنبه ۲۵ شعبان ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۷۰گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۴۰]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۸/۱

آغاز: بسملة، قوله و لم یحتو لما یدانیها، أقول: ای یقرب منها قوله لاوائد الفوائد أقول جمع آود و هو الثقل ای الفوائد الثقیلة التی قل من یحملها لأجل ثقلها فافهم، قوله: استعرضت ذاتی دون اسنة تطعون، أقول: ای عند اسنة الطعون؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۷۱ق؛ مصحح، دارای سرلوح زیبای مرصع، مجدول مذهب، با کمند طلایی؛ کاغذ: شرقی،۱۶۴گ(۱پ-۱۶۴ر)،۱۱سطر،اندازه:۷×۱۴سم[ف:۳۶- ۶۳۷]

۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۵

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن حاجی مصطفی تهرانی، تا: سه‌شنبه ۲۰ رمضان ۱۲۷۳ق، جا: سبزوار مدرسه فصیحیه [ف: ۳ - ۸۴]

● **حاشیة شوارق الالهام** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u šawāriq-il ilhām

علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله، ۱۲۹۷ - ۱۳۹۱ قمری

ʻallāme hā'erī māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e fazl-ol-lāh (1880 - 1971)

وابسته به: شوارق الالهام فی شرح تجرید الکلام؛ لاهیجی، عبدالرزاق بن علی (-۱۰۷۱)

تعلیقات متفرق و پراکنده‌ای است بر فصل دوم شوارق.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۱۸/۳

آغاز: قوله خلط بین الاصطلاحین اقول بل هو جمع بین الاصطلاحین و تحقیق هما مع فوائد آخر؛ **انجام:** و علی هذا القیاس سایر مفاهیم الکلیات و الحدود و التزام بمهیة اخری یوجب التسلسل ... التالیف هنا فعلی واقعی فلایجری انقطاعه بالاعبار فتامل و ثانیا بالحل

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: مشقی نخودی، جلد: میشن خرمایی، مختلف السطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۰۱]

● **حاشیة شوارق الالهام** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u šawāriq-il ilhām

شرندی قزوینی، کلبعلی بن عباس، ق۱۴ قمری

šerendī qazvīnī, kalb'alī ebn-e 'abbās (- 20c)

وابسته به: شوارق الالهام فی شرح تجرید الکلام؛ لاهیجی، عبدالرزاق بن علی (-۱۰۷۱)

حاشیه‌ای است مختصر با عناوین «قوله، قوله»، استفاده شده از درس استاد محشی آقا علی مدرس زنوزی بنا به نوشته مؤلف روی جلد این نسخه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۱۳

آغاز: قوله نفس المسائل أی المحمولات المنتسبة الی الموضوعات لا مطلقا بل بشرط کونها متعلقة للاذعان؛ **انجام:** و القدرة عبارة عن صحة الصدور و اللاصدور فیکون متساویاً

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۱۳۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف:۱۰-۲۹۲]

● **حاشیة شوارق الالهام** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u šawāriq-il ilhām

همدانی، ملارضا، قرن ۱۳ قمری

hamadānī, mollā-rezā (-19c)

وابسته به: شوارق الالهام فی شرح تجرید الکلام؛ لاهیجی، عبدالرزاق بن علی (-۱۰۷۱)

حاشیه‌ای است به صورت «قوله، قوله» بر متنی کلامی. در اول نسخه با عنوان «حاشیه حاجی ملارضا بر شوراق» معرفی شده است. «شوارق الالهام فی شرح تجرید الکلام» از تألیفات عبدالرزاق لاهیجی است و علامه تهرانی چند حاشیه بر آن را معرفی نموده ولی از حاشیه ملارضا نامی به میان نیاورده است. در این حاشیه به اقوال صدرالدین دشتکی و قوشچی که از شارحان تجرید بوده‌اند، اشاره شده است.

آغاز: بسمله حمدله و صلاة قوله و طریق الاکتساب الخ أقول بعد ادعاء أن الوجود معلوم بحقیقته فطریق اکتسابه مقصور ... ای مطلقاً قوله فلانه انما یکون للمرکب الخ

انجام: ولما کان الخروج الی الطریق المصادف یصادف فی الاکثر الی الغریم فلا یقال انی خرجت فصادفته اتفاقاً. هذا آخر ما تیسر لناشرحاً وجرحاً

[الذریعة ۱۴۴/۶]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی آش و مهره خورده، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۱گ، ۱۷ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۷ - ۲۸۲]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۶۰

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه ش ۳۱۲ کتابخانه ملی ذکر شد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: «عبده الراجی أیوب الحسینی» (بیضی)، «عبده ابوالفضل الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۸۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۹

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب و مؤلف به استناد نسخه ش ۳۱۲ کتابخانه ملی ذکر شد؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۱۵گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۴۳]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۶-۳/۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ در اول نسخه با عنوان حاشیه حاجی ملارضا بر شوارق معرفی شده؛ واقف: میرزا محمدحسین همدانی، ۱۳۲۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۳گ، ۲۰-۲۱

سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۲۸]

● **حاشیة شوارق الالهام** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u šawāriq-il ilhām
وابسته به: شوارق الالهام فی شرح تجرید الکلام؛ لاهیجی، عبدالرزاق بن علی (-۱۰۷۱)

غیر همانند:
۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۴۸۸
آغاز: قوله؛ لیکون المراد من العلم نفس المسائل. اقول ان قیل اذا قدرنا قولنا بامورلم یکن العلم نفس المسائل؛ **انجام:** قوله: فتدبر. اقول: لعله اشارة الی ان لایمکن ... شرطاً اوشطراً فتامل
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۵۲گ، ۱۱سطر (۵/۵×۱۳/۴)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۲۳۹]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۳/۱
آغاز: حکمة النظریة التی للفلاسفه فیقسم الی العلم المتعلق بامور یستغنی عن المادة فی الوجود و التصور ... قال الشارح المقاصد الکلام هو العلم بالعقاید الدینیة عن الادلة الیقینیة؛ **انجام:** قوله فلیستعمل بدل المبدء المحتاج الیه یعنی ان ابیت ان تسمی العدم مبدء لشی آخر فلیسمه محتاجاً الیه و هو محتاج الیه بالقیاس الی غیره و لا عکس.
از: ناشناخته، درگذشته: حدود قرن ۱۳. حاشیه‌ای است با عنوان‌های «قوله-قوله» بر کتاب شوارق الالهام ملا عبدالرزاق لاهیجی فیاض که در ضمن آن برخی از حواشی ملا محمداسمعیل اصفهانی را آورده و در بین سطور می‌توان نام محمداسمعیل را مشاهده نمود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ احتمالاً به خط مولف می‌باشد؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، ۷۰گ (۱ر- ۷۰ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۲/۵سم [ف: ۳۵ - ۵۳۵]
۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۸۱-۵۹/۱۰۱
آغاز: بسمله قوله فلأقدم مقدمة اه اقول کان القدما یذکرون فی المقدمة ما یسمونها بالرؤس الثمانیة
حاشیه کوتاهی است با عناوین «قوله – قوله» بر «شوارق الالهام فی شرح تجرید الکلام» ملا عبدالرزاق فیاض لاهیجی. جزء اول حاشیه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۶ رجب ۱۲۵۳ق؛ ۱۰۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۵۲۸]
۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۶۸
از عبدالرزاق لاهیجی، متن از: علی قوشچی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «و رفعناه مکانا علیا»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۹۲گ، ۱۸ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۳۸۳]

● **حاشیة شواکل الحور فی شرح هیاکل النور = حاشیة شرح هیاکل النور** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u šawākil-il ḥūr fī š.-i hayākil-in nūr = ḥāšīyat-u š.-i hayākil-in nūr
قره باغی، یوسف بن محمد جان، - ۱۰۵۴ ؟ قمری
qara bāqī, yūsof ebn-e mohammad jān (- 1645)
وابسته به: شواکل الحور فی شرح هیاکل النور؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)
یادداشت‌هایی است از مولی یوسف بن محمد جان قره‌باغی محمد شاهی معروف به کوسج بر کتاب «شواکل الحور فی شرح هیاکل النور» از جلال الدین محمد بن اسعد دوانی در شرح بر کتاب «هیاکل النور» شیخ شهاب الدین سهروردی (- ۵۸۷ ق).

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۴۴/۱
آغاز: بسمله و یجوز فیه قیام و قیم کتب فی الحاسة واصل قیام قیوام ثم ادغم نقلت الواویاء علی وزن فیعال؛ **انجام:** فبلغ علی الغاییین سلامی. هذا آخر اقوالی فی هذا الکتاب آخر یوم الثلثاء اول العشر الثالث من اول الربیعین سنة الف و سبع و اربعین هجریة فی بخارا فی قریة سفید مولا. حامداً مصلیا ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۲ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۴۴۶]

← حاشیة شواهد الربوبیة ◄ تقریرات شواهد الربوبیة فی المنهاج السلوکیة

● **حاشیة الشواهد الربوبیة** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-uš šawāhid-ir rubūbīya
سبزواری، هادی بن مهدی، ۱۲۱۲ - ۱۲۸۹ قمری
sabzevārī, hādī ebn-e mahdī (1798 - 1872)
وابسته به: الشواهد الربوبیة فی المناهج السلوکیة؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)
افادات و یادداشت‌هایی است بر کتاب شواهد الربوبیه، صدرالدین محمد بن ابراهیم شیرازی. حاجی سبزواری کتاب شواهد الربوبیه را تدریس می‌نموده و مکرر آن را درس داده و ضمن آن مشکلات متن را توضیح داده و تحقیقاتی ارزنده نیز درباره کلام ملاصدرا نموده و در نتیجه این حاشیه، هم توضیحی است و هم تحقیقی با عباراتی روان و عاری از تکلف. این اثر از بهترین و پخته‌ترین آثار حکیم سبزواری محسوب می‌شود که در اواخر عمر خویش آن را پدید آورده است. (فاضل)
آغاز: بسمله.و به نستعین.الحمدلله الذی اعیان عالم الامکان مشاهد تجلیات ذاته ... فهذه حواشی من ... الهادی ابن المهدی السبزواری ... علی ... الشواهد الربوبیة ...
انجام: علی مزاجه المرطوبة حاکتها بالمیاه و الامطار و من هنا شرط التنقیه قبل الریاضه فی آخر شرح حکمة الاشراق

چاپ: سال ۱۲۸۶ق چاپ شده
[الذريعة ۱۴۴/۶و ۱۴۴/۱۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۷۵
خط: نسخ، کا: حسن، تا: ۱۲۶۷ق [الفبائی ف: – ۲۰۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۷۷
آغاز: (بسمله) قوله لان غيره به يكون متحققا اه. هذا يوهم المصادره و ليس بمصادرة لانه من المحققات عقلا و اتفاقا ان المهية من حيث هى ليست الاهى لا تستحق لحمل الموجود و لا المعدوم و الخلاف هو بعد الجعل ان الاصيل يعنى الموجود؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم تهرانی، تا: ۱۲۷۰ق،جا: سبزوار؛ این نسخه در زندگی سبزواری و در سبزوار نوشته شده و کاتب در صدر نسخه نوشته شده «هذه حواشى فى المحقق الالهى العارف الربانى استاد الكل الحاج ملا هادى سبزوارى»؛ تملک: عبدالوهاب اصفهانی به تاریخ ۱۲۷۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای سفید، ۳۸۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۴۰سم [ف: ۱۰ – ۶۳۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۹
آغاز: قوله لان غيره به يكون محققا؛ **انجام:** فى آخر شرح حكمة الاشراق تمت الحاشيه
خط: نسخ، کا: ابراهیم طهرانی، تا: ۱۲۷۲ق؛ کاتب دیباچه را ننوشته، کاتب ابراهیم طهرانی شاگرد محشی است و از نسخه اصل نوشته؛ واقف: فهرستی؛ ۱۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ – ۸۹]

۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** فلم يأخذ التردد و نفس عمرو نعم يصدق ان صورة التردد فى نفس عمرو بواسطة علمه بزيد و تردده.
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن محمد علی کاشانی، تا: ۱۲۷۸ق، جا: سبزوار؛ مصحح؛ تملک: ابوالقاسم کاشانی (کاتب) با مهر «عبده ابوالقاسم بن محمد علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۱۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۱۰۷۰-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** احد القاب الكلى بل الرحمة الواسعه اللهم اجعل مالنا الرحمة و تمم بالحكمه و كمل الكلمه ... كتبه العبد ... غلام رضا ابن الحسين السمنانى فى ... ۱۲۸۶
خط: نسخ، کا: غلام رضا بن حسین سمنانی، تا: ۱۲۸۶ق؛ ۱۹۹گ (۱پ–۱۹۹پ) [ف: ۲۳ – ۵۲۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۶۷
خط: شکسته نستعلیق، کا: اسمعیل بن محمد زمان سراب، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۴گ، ۲۲ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۲۴۷۴]

۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۵۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۵ ذیحجه ۱۲۸۹ق، برای آخوند ملاعبدالوهاب؛ تملک: فاضل تونی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۹۲گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۲/۵سم [ف:۵۳۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۸۴
آغاز: قوله المشه الاول ما يفتقر اليه فى جميع العلوم؛ **انجام:** ماهى لحالها و مع ذلك ... نداتها المظلمه
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۹۸ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ابعاد متن: ۱۵×۱۲، اندازه: ۱۷×۲۲سم [رایانه]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ شیرین، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کاهی صیقلی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳ سطر (۶/۵×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴- ۱۹۵۴]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۱۴۱
از آغاز تا اشراق پنجم، از مشهد پنجم را دربردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای سفید ته میشن، ۹۰گ، ۲۲ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۴ – ۲۴۰]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۱/۱
آغاز: برابر؛**انجام:** فلم يأخذ التردد نفس عمرو نعم يصدق ان صورة التردد فى نفس عمرو بواسطة علمه بزيد و تردده. تم الكتاب بعون الملك الوهاب بيد العبد الاثيم (نانوشته)
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ یادداشت کتابخانه محمد کریم اشراق جهرم ۱۳۵۵، شرح مفصل خوابی که یکی از شاگردان مرحوم حاجی (ظاهراً سبزواری) از وی تقاضای تدریس کتب ملاصدرا می‌کند. استاد مذکور شرح اصول کافی و حاشیه شرح اسماء حسنی نوشته بوده است. ضمن خواب از میرزا عباس دارابی یاد شده است: «و من چنان فهمیدم که اشاره فرمودند به حاشیه شرح اسماء حسنی در ذیل کلام محیی الدین طول الله ذلک الیوم که مرحوم حاجی نوشته اند ای الیوم الطوبی ... کتاب خود که همراه داشتیم که اسفار چاپی بود باز نمود، دیدم اسفار نیست. سؤال نمودم که چه نسخه است؟ تلامذه گفتند تقریرات خود ایشان است» (متأسفانه ناتمام مانده است و ظاهراً یک برگ پس از آن افتادگی دارد)؛ تملک: نعمت الله احقاقی ولد محمد باقر در ۹ ذیحجه ۱۳۴۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ (۲ر-۱۰۱ر)، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۱۷۶]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۲۴
آغاز: هده حواش من الحقيرالمحتاج ... عسى الله ان يوفقه للاتمامك حرره فى شوال سنة ۱۲۶۹ قوله لان غيره به يكون متحققاً؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی رنگی؛ نوع جلد: تیماج سبز، ۲۰۲ص، ۱۶ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۳۵ – ۶۸۷]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۴۶/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۶۷گ

(۱-۱۶۷)، ۱۸ سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۶۱]

۱۴. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۵۵/۳ - ج

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عدمه ناقص ... کالفصول الاخیرة البسیطة و الاجناس العالیة

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۴۸گ (۴۸پ-۹۵پ) [ف:۳۲۵]

۱۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۴۷

آغاز: بسمله قوله فی سلسلة النزولیه اولها عقل الکل و هو القضآء الاجالی و القلم الاعلی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ بدون خطبه و خاتمه است؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۲گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۵۴]

۱۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۵۰/۶

تا مشهد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۲۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان البیاض المعین المدرک للباصرة مجردة عن المادة لاعن الوضع المعین

بی کا، بی‌تا؛ نسخه نخستین روی کاغذ شکری و با خط شکسته نستعلیق (شاید از آقا علی مدرس زنوزی) و حاشیه‌هایی فراوانی از او با امضای صریح و یا نشان «۱۱۰ عفی عنه»؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۴ص (۴۲۱-۶۲۴)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۸۶]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تمم الحکمة و اکمل الکلمه بحق محمد و آله العصمه سلام الله علیهم اجمعین

خط: نستعلیق، کا: فتح الله، بی‌تا؛ واقف: قائم مقام، ۲۱۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴ - ۸۸]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تمم الحکمة و کل الکلیه بحق محمد و آله

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۲۰۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۸۸]

۲۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ [ف: ۳ - ۸۵]

● حاشیة الشواهد الربوبیة فی المناهج السلوکیة / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šawāhid-ir rubūbīya fī-l manāhij-is sulūkīya

نوری، علی بن جمشید، - ۱۲۴۶ قمری

nūrī, ʻalī ebn-e jamšīd (- 1831)

وابسته به: الشواهد الربوبیة فی المناهج السلوکیة؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)

حواشی از مولی علی بن جمشید نوری ماندرانی سپاهانی فیلسوف که پراکنده از اشراق سوم شاهد یکم مشهد یکم تا اشراق شانزدهم شاهد دوم مشهد چهارم عباراتی را می‌آورد و نکته‌هایی از خود می‌گوید و در آن به ورق و سطر نسخه‌ای که در دست نوری یا نویسنده حاشیه بوده هم اشاره می‌شود.

[الذریعه ۱۴۴/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۲/۲

خط: تحریری، کاتب = مؤلف (احتمالاً)، تا: قرن ۱۳؛ هامش [مختصر ف: - ۲۹۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۰/۵

آغاز: بسمله و به نستعین فی کتاب شواهد الربوبیة فی المناهج السلوکیه در ورق اول قوله الاشراق الثالث ان شمول الوجود لیس کشمول الکلی قوله لیس کشمول الکلی للجزئی تستهدیه قوله تعالی الا انه بکل شیء محیط و تلک الوحدة یسمی عند قوم بالوحدة فی الکثرة نوری نورالله رمسه؛ **انجام:** حاشیه یک سطر بعد قوله و اشتدت نقمته و ربما فی ظاهر الامر ان بین ما ذکرناه اولا.. و بین انقطاعه عن کل واحد من اهلها منه.

خط: تعلیق، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۲۸۷ق؛ ۳۰گ (۷۳پ-۱۰۲پ) [ف: ۳ - ۲۴۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۸ ط

آغاز: (ص ۹) بسمله قوله بلسان الرمز بل بلسان عربی مبین ... ای الجامع لجوامع الاسماء

حاشیه شواهد و مفاتیح الغیب از او و دیگران؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله؟، تا: ذیحجه ۱۲۹۱ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۶۳ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳/۲۴ - ۱۰۶]

● حاشیة الشواهد الربوبیة / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-uš šawāhid-ir rubūbīya

زنوزی، علی بن عبدالله، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۷ قمری

zonūzī, ʻalī ebn-e ʻabd-ol-lāh (1819 - 1890)

وابسته به: الشواهد الربوبیة فی المناهج السلوکیة؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)

در این حاشیه که با عناوین «قوله، قوله» می‌باشد فقط مقداری از آغاز کتاب حاشیه شده و نقل‌هایی از نوری دارد که گویا مراد ملا علی بن جمشید نوری (۱۲۴۶ق) باشد و حاشیه‌ای بر همین کتاب و کتاب اسفار دارد.

آغاز: قوله الوجود احق الاشیاء بالتحقیق لان غیره یکون به متحققا اقول لاریب ان کل ما بالعرض و بالغیر وجهة تقییدیة لابد ان ینتهی الی ما بالذات

انجام: لیس لها علم بذواتها و لابما هو حال فی ذواتها اذا لیس لها حصول فی انفسها لیصدق علیها انها حاصلة لانفسها.

چاپ: در مجموعه مصنفات حکیم موسس آقا علی مدرس طهرانی (تهران، انتشارات اطلاعات: ۱۳۷۸)، جلد دوم، به تصحیح محسن کدیور

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۸۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کلبعلی شرندی، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۱۳گ (۱ر–۱۳پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۴ – ۳۵۳]

● حاشية الشواهد الربوبية / فلسفه / فارسی

ḥāšīyat-uš šawāhid-ir rubūbīya

وابسته به: الشواهد الربوبية فی المناهج السلوکية؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹–۱۰۵۰)

حاشیه‌ای است در توضیح برخی از عبارات کتاب «الشواهد الربوبية» ملا صدرا. به نظر می‌رسد مطالب حاشیه، تقریرات درسی یکی از علما باشد که توسط شاگرد ایشان به رشته تحریر درآمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۸۰/۳

آغاز: در تقابل هشت وحدت شرط است بنا بر مشهور و آخوند مرحوم –اعلی الله مقامه– وحدت حمل را هم زیاده کرده است نه تا شده؛ **انجام:** همه اشیاء چنین است حتی عالم خلقت ... پس حمل وجود بر خودش است اما حمل الرابطی او حمل شیء است مثل حمل

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی شکری و هندی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۹گ (۱۲۸پ–۱۳۷پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۳ – ۳۹۸]

● حاشية شواهد الربوبية فی المنهاج السلوکية = تقریرات شواهد الربوبية فی المنهاج السلوکية / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u šawāhid-ir rubūbīya fi-l minhāj-is sulūkīya = taqrīrāt-u šawāhid-ir rubūbīya fi-l minhāj-is sulūkīya

وابسته به: الشواهد الربوبية فی المناهج السلوکية؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹–۱۰۵۰)

حاشیه‌ای است بر کتاب شواهد الربوبية ملا صدرا با عناوین «قوله، قوله» نسخه موجود از اوایل مشهد اول آغاز و تا پایان مشهد سوم یعنی مبحث معاد به پایان می‌رسد. بنابر آنچه در حاشیه این رساله آمده نویسنده یکی از معاصران و شاگردان ملا علی نوری و ملا اسماعیل اصفهانی معروف به واحدالعین بوده است. وی در آغاز رساله (حاشیه) چنین آورده: «من افادات الحکیم اللهی استاذنا علی النوری دام ظله حین تدریسه لهذا الکتاب» و در نیمه رساله بدون هیچگونه فصلی در حاشیه نوشته است: «قد تمت افادات المولی النوری دام ظله و من هنا هو تقریرات الاستاذ الملا اسمعیل دام ظله». چند برگ بعد نیز چنین نگاشته «تقریرات الآخوند الملا اسمعیل دام ظله العالی فی مبحث المعاد من الشواهد الربوبية» که احتمال دارد ملا اسمعیل اصفهانی درس استاد خود ملا علی نوری را تکمیل نموده باشد و کلام مرحوم سید جلال الدین آشتیانی رحمت الله علیه می‌تواند مؤیدی بر این احتمال باشد. وی در مقدمه شواهد ربوبية می‌فرماید: «در این اواخر که آخوند [ملا علی نوری] از کثرت سن دچار ضعف و ناتوانی شدید شده بود شاگردان حوزه فلسفه و الهیات اصفهان برای استفاده کامل به درس ملا اسماعیل حاضر می‌شدند.»

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۷/۵

آغاز: قال اوائل الشواهد الربوبية اظلام و وهم و اشراق عقل قوله ربما یتوهم متوهم ان الوجود اذا کان موضوعاً؛ **انجام:** فهذا الذی ذکرناه ای السر و اللم الذی ذکرناه فی باب العبادات الخمس المعروفة علی الحقیقة ... الی انه یتناسخ الباطن الخ.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشان «منه»، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۷۰گ (۱۲۱ر–۱۹۰پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۵ – ۳۶۰]

← حاشیه شیخ محمد تقی بر معالم الاصول ⟵ هداية المسترشدین فی شرح معالم الدین

● حاشية الصافی / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-uṣ ṣāfī

شریف کاشانی، فضل الله بن محمد، ق۱۱ قمری

šarīf kāšānī, fazl-ol-lāh ebn-e mohammad (- 17c)

وابسته به: الصافی = تفسیر صافی؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶–۱۰۹۱)

تعالیقی است توضیحی در عنوان «قوله، اقول» بر تفسیر «صافی» فیض کاشانی. این حاشیه بیشتر ایرادهایی است که مؤلف بر فیض دارد و تا آیه «یا ایها الذین آمنوا شهادة بینکم اذا حضر أحدکم الموت» (سورة المائدة: ۱۰۶) نگاشته شده است.

آغاز: الحمدلله الحمید الذی انزل القرآن المجید و الصلوة علی النبی المبعوث علی القریب و البعید محمد المصطفی و علی آله ائمة الهدی صلوة مستمرة الی یوم الوعید ...

انجام: و مراده ان شهادة بینکم مبتداء قد حذف خبره و هو فیما امر تم به تدبر.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۲۱

آغاز و انجام: برابر

از اول کتاب تا اواسط سوره مائده. احتمالاً اثر خامه مؤلف همین قدر است و نسخه موجود نسخه اصلی است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ واقف: حسین کی استوان؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۸۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ – ۶۱۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۲۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ تملک: عبدالغنی حسینی به تاریخ ۱۱۶۲، تملکی بدون نام بتاریخ ۱۱۹۹؛ مهر: «الواثق بالله الغنی رضی الحسینی» (بیضی)، «عبدالباقی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۱]

● حاشیة الصافی / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-uṣ ṣāfī

شیرازی، لطف الله بن محمد مؤمن، ق۱۲ قمری

šīrāzī, lotf-ol-llāh ebn-e mohammad mo'men (- 18c)

وابسته به: الصافی = تفسیر صافی؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)

کتاب تعلیقه مختصری است در عناوین «قوله» بر کتاب تفسیر صافی استادش، ملا محسن فیض کاشانی، چنانکه بعد از خطبه می‌نگارد: «و بعد فهذا تعلیق علقه العبد ... علی تفسیر شیخه و استاده من علیه استناده العارف الکامل المتقن مولانا و اولانا محمد محسن قدس الله نفسه و طهر رمسه المسمی بالصافی افاض الله علیه و علی اخوانه من فیضه الوافی فی اثناء مباحثته اياه جعله الله خالصا لوجه و مقربا لجواره وصانه من الخطا».

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۴۳۸

آغاز: بسمله، و نحمده علی منه الجسیم و فضله العمیم.. قوله نحمدک الخ علق الحمد بهذا الوصف؛ **انجام:** و هذا الوجه اولی فی تفسیر الخبرو الله یعلم
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با رمز«منه دام ظله»؛ مهر: «عبده محمد هادی الحسینی» (بادامی)؛ کاغذ: نخودی کشمیری، جلد: تیماج خرمایی، ۶۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: - ۸۹]

● حاشیة الصافی / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-uṣ ṣāfī

احمد بن مصطفی

ahmad ebn-e mostafā

تعلیقی است بر اوایل کتاب صافی که در اعتقادات امامیه است و مؤلف بنا بر قول خودش در ایام تعطیلات برای توضیح مشکلات و کشف معضلات کتاب آن را نگاشته است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۳۸/۵

آغاز: من اعظم منن الله علی العباد اجراء الحمد علی لسانهم فهو المحمود بهذا الرشاد ... ان هذه نبذة من جمة ما یتعلق ببعض العقاید وشرذمة من جل ما علقت بالصافی من الفواید کاشفة ببعض معضلاته؛ **انجام:** و لکنا من شدة ورود امواج الفتن عین و استیلاء افواج الهموم وتظاهر الزمان الینا لامجال لنا للتوسیع و البسط و نکتفی فی المقام بهذا القدر من الکلام.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۸]

● حاشیة الصحیح و الاعم / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-uṣ ṣaḥīḥ wa-l a'am

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۱۹/۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم حمدا لمن جعل نظام الخلق صحیحا و بعث الانبیاء و نصب الاوصیاء ... حتی نجز الکلام الی مسالة الصحیحی و الاعمی ... .. فلما تشر فنا بملاحظة العبارة من قوانین الاصول ... فسئلونی ان اعلق علی القوانین فی تلک المسئله ... فاجبت مسولهم ... قوله نور الله مرقده اختلفوا فی کون العبادت اقول الظاهر؛ **انجام:** قوله ره لا نا نقول المسمی شرعیة و التسمیه لیست ... اقول لعل هذا ... و من اجل ذلک کله صار اشرف الایام و نوروز الاعجام و کان مطابقا لثامن عشر شهر شوال من السنة السابعة بعد العشر الرابع من الماة الثالثة من الالف الثانی من هجرة سید الانام علیه صلوات الله الملک العلام حامدا و مصلیا و مستغفرا فی سنة ۱۲۴۷.
خط:نسخ،بی‌کا،تا: ۱۲۴۷ق؛ قطع: خشتی[رشت و همدان: ف: ۱۵۱۲]

● حاشیة الصحیفة السجادیة / شرح دعا / عربی

ḥāšīyat-uṣ ṣaḥīfat-is sajjādīya

ابن ادریس، محمد بن احمد، ۵۴۳ - ۵۹۸ قمری

ebn-e edrīs, mohammad ebn-e ahmad (1149 - 1202)

وابسته به: الصحیفة الکاملة السجادیة = الصحیفة السجادیة؛ علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸-۹۴)

ابن ادریس از نخستین افرادی بود که به تهیه نسخه‌ای از صحیفه سجادیه به خط خود پرداخت که بعداً در دست سه تن از دانشمندان شیعی قرار گرفت که عبارتند از سدیدی، شهید اول و علامه محمد باقر مجلسی. از حاشیه او بر صحیفه کسی نام نبرده جز صاحب الذریعة (ج۱۳، ص ۳۵۸). محتمل است حاشیه او همان لغاتی باشد که در کناره صفحات نسخه خود توضیح داده و سپس آنها را جداگانه تحریر نموده و شاهد آن این که برخی از همین لغات در نسخه شهید اول با همین عبارات ذکر شده است. مؤلف در مقدمه کوتاه خود بر این حاشیه هدف خود را چنین شرح داده: در صحیفه سجادیه لغاتی است که هر کسی معنای آن را نمی‌تواند درک کند و کلماتی که برای فهمشان باید به لغات ساده‌تری برگردانده شوند. بنابراین آنچه را که در لغت‌نامه یافتم درباره بعضی کلمات نوشتم و در آخر هر سخنی، حرفی از حروف کتاب را برای نشانه قزار دادم و اگر از خودم بود آن را با سین متمایز ساختم. مؤلف ابتدا عنوان هر دعا را

آورده و بعد به ترتیب متن، کلماتی را که سخت تشخیص داده، توضیح می‌دهد. بیشترین منابع لغوی او صحاح اللغه است. تعداد کلمات ذکر شده ۶۰۵ مورد است که شامل تمامی دعاهای صحیفه مشهور است جز دعای ۱۱ و دعای ۳۸ و «دعاؤه فی ذکر آل محمد».

آغاز: الحمد لله الذی جعل الدعاء عبادة و ندب الیه و وعد الداعین الاجابة و حسن المآب و الزلفی لدیه و جعل ترک الدعاء استکبارا و توعد علیه فقال سبحانه فی کتابه المبین ترغیبا للداعین و ترهیبا للمستکبرین ... و کان اعظم ما یتداول بین المتعبدین الصحیفة المنقولة عن سید العابدین اذ هی حلاوة ثمرة اصلها سید المرسلین ...

انجام: دعاؤه فی استکشاف الهموم. التلقین: التفهیم. و لقنی: فهمنی.

چاپ: ضمن میراث حدیث شیعه، دفتر بیستم، قم، مؤسسه فرهنگی دار الحدیث، ۱۳۸۸ش، با تصحیح سید محمد حسین حکیم

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۸۴۹

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعل؛ **انجام:** و جد صدیقا فاقطع بانه مجنون

خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره جمادی الاول ۱۰۸۸ق؛ مصحح، محشی به فارسی، با علامت بلاغ؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۲۵ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [الفبائی ف: – ۲۰۵]

● حاشية الصحيفة السجادية = شرح الصحيفة السجادية

/ شرح دعا / عربی

ḥāšīyat-uṣ ṣaḥīfat-is sajjādīya = š.-u ṣaḥīfat-is sajādīya

میرداماد، محمد باقر بن محمد، – ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

وابسته به: الصحیفة الکاملة السجادیة = الصحیفة السجادیة علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸-۹۴)

شرحی است بر صحیفه سجادیه که تعلیقه نیز گفته می‌شود شامل شرح ۵۳ دعای صحیفه سجادیه که مشکلات آن را طبق اصول فلسفه تشریح و حل کرده است. این کتاب این‌گونه است که الفاظ مشکله را پس از لفظ قوله فلان ذکر فرموده و معانی آن را بعد از آن بیان می‌فرمایند و درضمن مطالب حکمی و عرفانی را هم متذکر شده و تألیف این کتاب پس از کتاب سبع الشداد ایشان و متعلق به کلمات مشکله تمام صحیفه است.

آغاز: بسملة. الحمدلله الذی جعل لوح الامر و الخلق صحیفة لکتبه و کلماته و رقعا لسوره و آیاته ... فافقر الخلق الی غنی الاغنیا ... محمد بن محمد یدعی باقر بن داماد الحسینی ... یقول ان فی انجیل اهل البیت و زبور آل محمد (ص) رموز اسماویة و الفاظ الهیة ...

انجام: و کذلک حیث ماورد هذا اللفظ فی سایر الموارد و القاصرون من اصحاب العصر عن نظایر هذه الدقایق و الاسرار من الغافلین فاستقم کما امرت و لا تکن من القاصرین. انتهی حاشیة الصحیفة الکاملة و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا و نبینا محمد و آله الطاهرین

چاپ: در ۱۳۱۶ق با «نورالانوار» چاپ شده؛ طهران، سنگی، ۱۳۱۷ق، وزیری، ۲۴۷ص (صص۲-۲۴۸) در هامش و در اواخر اندکی در متن

[الذریعه ۳۴۷/۱۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۹۰/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۰۷

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسن همدانی، تا: ۱۰۵۱ق؛ تملک: محمد باقر بن محمد تقی به تاریخ سلخ شعبان ۱۳۰۶، محمد تقی به تاریخ ۱۳۰۷؛ جلد: تیماج قرمز، ۹۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۷

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲ق؛ این نسخه با سه شرح دیگر در مجموعه‌ای است که متضمن شرح فارسی قاضی یزدی بر صحیفه نیز هست و چندین نقش مهر و امضای ملا محمد باقر مجلسی بر مواضع متفرقه آن دیده می‌شود؛ جلد: مقوایی، ۱۶۶ص (۱-۱۶۶) [ف: ۴ – ۲۹]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد بقا ابن محمد زمان تویسرکانی، تا: ۱۰۶۳ق، مصحح، محشی؛ مهر: «عبده حسن الحسینی» (چهارگوش)؛ کاغذ: نخودی، اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۱۳گ، ۱۵ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۶۰۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۳۴

آغاز: یدعی باقر بن داماد الحسینی ختم له فی نشاتیه بالحسنی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره جمادی الثانی ۱۰۶۵ق، جا: استرآباد؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ این نسخه عموماً از مسوده اصلی استنساخ شده؛ واقف: خان بابامشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۵ – ۱۷۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۸۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیتوهم ان قوله علیه السلام فلم اوقره- غیره مبنی علی کلام اهل اللغة و الله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم.

خط: نستعلیق، کا: جان محمد، تا: شنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۰۷۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۷گ (۵۱پ-۱۲۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۳۸ – ۶۴۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۵۶
خط: نسخ، کا: فخر الدین بن شاه قاسم احمد شکرالله، تا: یک‌شنبه ۱۸ صفر ۱۰۷۶ق؛ از روی نسخه‌ای که به خط مؤلف تصحیح شده بود مقابله شده؛ تاریخ وقف: ۱۴ رمضان ۱۲۴۸؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۱۵۴]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۱/۱
خط: نسخ، کا: محمد سعید نوربخش بن عبدالباقی، تا: ۱ ربیع الاول ۱۰۷۷ق [ف: ۳ - ۴۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹ خوئی
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی کلام اهل اللغة و الله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم. هذه حواش ... ابن محمد امین الموسوی محمد ابراهیم القاینی ...
خط: نسخ ثلث، کا: محمد ابراهیم قاینی پسر محمد امین، تا: ۱۰۹۰ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۱۶ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۷ - ۹۹]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۲۰/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم مازندرانی، تا: ۱۰۹۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ (۱پ-۴۱ر)، اندازه: ۱۳×۲۰سم[ف:۱۹-۳۲۷]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن احمد حسینی مازندرانی، تا: ۱۰۹۷ق؛ واقف: ملکزاده کوثر، ۷۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۲۷]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۸۷
خط: نستعلیق، کا: مظفر بن فتح الله دماوندی، تا: چهارشنبه دهه اول ربیع الثانی ۱۰۹۸ق؛ تملک: سید ریحان الله موسوی با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۲۵ - ۱۸۵]

۱۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳۲۲/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مهدی ابن رشید الدین سپهری، تا: ۵ ربیع الثانی ۱۰۹۸ق؛ یادداشت اهداء این کتاب به حضور شریعتمدار جناب آقای آقا محمد نمود میرزا ابوالقاسم میر فندرسکی مشاور نظام؛ تملک شیخ علی اکبر مروج مورخ ۱۰ جمادی الثانی ۱۳۶۰ق؛مهر:«نجم الملة و الدین عبدالله»،«انی عبدالله»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۲-۳۹۷]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در زمان مصنف و به امر صدر اعظم دولت صفوی در آن وقت و از روی نسخه اصل کتابت شده، و با این عبارت: «لقد ابتداء قراءة علی ادام الله تعالی جلالته و ابد صدارته» بدون امضاء؛ و به این دلیل می‌توان حدس زد که صدر اعظم وقت این نسخه را نزد مصنف قرائت کرده، محشی از مصنف، در ابتدای نسخه شرحی از وی درباره احادیثی که سوره توحید را ثلث قرآن دانسته و اخباری که علی امیرالمؤمنین (ع) را مصداق سوره توحید خوانده با حل و تطبیق فلسفی و عقلی آنها اضافه شده، با حواشی وسیع کاتب علی تفرشی؛ جلد: تیماج به رنگ مرمر، ۲۲۶ص، ۱۲ سطر، قطع: وزیری [ف: ۴ - ۲۸]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۷/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد باقر بن ملا ولی استرآبادی، تا: رجب ۱۱۰۶ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۸گ (۱۶۰پ-۲۰۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳× ۲۲/۵سم [ف: ۴ - ۲۶۰]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۰۱/۲
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد مهدی مشهدی، تا: ۱۱۱۳ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۰گ (۱۲۸پ-۲۴۷ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۶۱]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۳۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: احسان بن جعفر، تا: ۱۱۱۶ق؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای،۱۴۷گ،۱۹سطر،اندازه:۱۳×۲۱/۵سم[اهدائی رهبر:۶ - ۲۴۳]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۸۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۳۷ق؛ کاغذ: اصفهانی ضخیم، جلد: تیماج یشمی، ۲۰۵ص (۱۱۶-۳۲۰)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۱۲۴۶]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۵۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز (آغاز پیش از عبارت «الاول بلا اول» در دعاء ۱) و انجام (در دعاء ۵۲ افتاده)؛ محشی با نشان «منه قدس سره» و مانند آن؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۵۳گ، ۱۷ سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۲۸۲]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۶۹۱
آغاز: برابر
تا نیمه دعاء ۵۳ دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی سفید، جلد: مقوا، ۷۲گ، ۲۱ سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۰۶]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۵۹
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با بلاغ قرائت؛ تملک: محمد جعفر شوشتری جزائری در ۱۱۸۰ق، محمد تقی مدرس رضوی؛ واقف: شاهزاده افسر؛ کاغذ: سپاهانی نخدی، جلد: تیماج سبز، ۱۰۰گ، ۱۵ سطر (۲×۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۴۱]

۲۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۷۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ ۱۴۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۳۰سم [ف: ۱ - ۹۰]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۴۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، کا: جمشيد، تا: قرن ۱۲؛ محشي؛ اهدايي: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تيماج مشکی، ۱۳۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۴۳]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۷۰۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای کتيبه و سر لوح، باکمندکشی، مجدول؛ اهدايي: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ کاغذ: حنايي، جلد: قهوه‌ای، ۶۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۴۲]

۲۴. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه:۱۰۲۴-۶/۱۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تيماج سرخ، ۱۰۷گ، ۱۷ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۳۹۲]

۲۵. قم؛ مرکز احياء؛ شماره نسخه:۲۲۶۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۴۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۴۷]

۲۶. قم؛ مرکز احياء؛ شماره نسخه:۲۴۰۶/۱
آغاز: ابن الحسن بن محمد بن الحسن بن معيه ادام الله تعالی علوه قراءة صحيحة مهذبة
خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تيماج مشکی، ۵۵گ (۱ر-۵۵ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۴۸]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان «منه» و غيره؛ با تاريخی به سال ۱۱۵۱ق، مطالب متن اندکی قلم خوردگی دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تيماج قهوه‌ای، ۱۲۶گ، ۱۴ سطر (۶×۹)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۰ - ۳۰۱]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۶۱/۲
آغاز: النسخة التی بخط ابن السکون عميد الرؤساء قراءة قراها علی السيد الاجل النقيب الاوحد العالم؛ **انجام:** فی خامس عشر ثانية عشر الوصول من الکرة الی الکرة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۵۹گ (۵۷ر-۱۱۵پ)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۶۰]

۲۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۰۶۱
آغاز: برابر
خط: نسخ متوسط، کا: محمد يوسف قزوينی، تا: ۱۲۴۹ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۱۲۵ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۳]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۳۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** يقال لقاه الله.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد جعفر زهانی قاينی، جمادی الثانی ۱۲۵۱؛ ۱۲۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۶ - ۲۲۸]

۳۱. مشهد؛ رجائی مغزی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲
کا: عبدالعلی بن محمد حسن مزجی بسطامی، تا: ۱۳۰۸ق [تراثنا: س۵ش۳ - ۱۰۳]

۳۲. مشهد؛ شيخ علی حيدر؛ شماره نسخه:۱۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم سبز، ۶۳گ (۱پ-۶۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [مؤيد: ۳ - ۵۴۷]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۲۰
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۴. قزوين؛ فحول قزوينی؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [ف: - ۲۶]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۸۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما اسم المکان موضع الدخول و المدخل بضم الميم و فتح الخاء علی المصدر بمعنی ادخال
خط:نستعليق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:فرنگی نخودی،جلد: تيماج مشکی، ۱۵۳گ، ۱۱ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۹۶]

۳۶. قم؛ فيضيه؛ شماره نسخه:۱۶۸۳/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸۰گ (۶۰-۲۳۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۱۸]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۶۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خريداری از امرالله صفری [رايانه]

۳۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۰۶۰
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اخباری از حضرت امام علی بن موسی الرضا (ع) ضميمه دارد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: تيماج، ۱۰۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۴]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۱۸
خط: نستعليق، کا: محمد زمان حسينی متخلص بنافع، بی‌تا، به‌دستور ملاذ شهريار ميرزا نورالدين محمد جابری انصاری؛ تملك: نورالدين محمد الشريف جابر انصاری و مهر «نورالدين محمد شريف جابری» (بيضی)، محمدرضا بن محمد جعفر به تاريخ ۱۳۰۹؛ مهر: «عبده ميرزا» (بيضی)، «الموسوی الموسوی»، «... محمد علی الرضوی» (بيضی)، «لا اله الا الله الملك الحق المبين عبده ابوتراب»؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۶۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۷ - ۱۹۶]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۳۸
آغاز: و الاستيفاق من الله العزيز العليم الحمدلله؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تيماج، ۱۲۱گ، ۱۶ سطر، اندازه:۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۲۸]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۰۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از محمد تقی استرآبادی ملقب به جناب و به خط وی به تاریخ ۱۳۵۸، یادداشت احمد فرهومند کتابفروش طهرانی و تملکی بدون نام با مهر «انی عبدالله آتانی الکتاب» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ – ۲۸۴]

● **حاشیة الصحیفة السجادیة** / شرح دعا / عربی

ḥāšīyat-uṣ ṣaḥīfat-is sajjādīya

بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری

basrī, ahmad ebn-e ʻabd-or-rezā (- 17c)

وابسته به: الصحیفة الکاملة السجادیة = الصحیفة السجادیة؛ علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸-۹۴)

تاریخ تألیف: ۷ رجب ۱۰۸۸ق؛ محل تألیف: حیدرآباد

شرح عبارات دشوار و پیچیده صحیفه سجادیه که با عناوین «قوله، اقول» گزارش شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۲۲/۱۷

آغاز: بسمله و بعد الحمد لمسهل الامور و الصلوة علی محمد و آله البدور. فیقول اقل العباد عملاً و اکثرهم املا ... هذا ما ظهر علی صفحات القریحة الخاملة فی بعض مشکلات الصحیفة الکاملة و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت و الیه انیب. قوله علیه السلام فی دعاء التحمید و عجزت عن نعته اوهام الواصفین. اقول ای عن کنه نعته او عن نعته بغیر ما نعت به نفسه او عن نعت ذاته بمعرفتها بغیر ما وصف به والله اعلم؛ **انجام:** و فی کلام امیرالمؤمنین علیه السلام و اعوذبک من شر ما سبق فی الکتاب والله اعلم بالصواب. اتفق الفراغ من تسوید هذه التعلیقة الوجیزة فی الساعة السابعة من الیوم السابع من الشهر السابع من السنة الثامنة من العشر التاسع بعد الغین المتوجه من الهجرة النبویة علی مهاجرها افضل الصلوة و اکمل التحیة علی ید مؤلفها المهذب المذنب عفی الله عن قبایح اعماله و جعل ماله خیراً من حاله بفضله العام و منه التام فی بلدة حیدرآباد صینت عن السوء و الفساد و الحمدلله رب العباد و الصلوة علی محمد و آله الامجاد.

خط: نسخ، کا: محمد بن ملک محمد مصعب بیگی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ:نخودی و حنایی،جلد:میشن مشکی،۱۴گ (۲۶۹پ-۲۸۲ر)، ۲۵ سطر (۱۱/۷×۲۲/۷)، اندازه: ۱۸×۳۱/۷سم [ف: ۱/۲۹ – ۳۴۷]

● **حاشیة الصحیفة السجادیة** / شرح دعا / عربی و فارسی

ḥāšīyat-uṣ ṣaḥīfat-is sajjādīya

احمد بن مولانا افضل، ق۱۲ قمری

ahmad ebn-e mowlānā afzal (- 18c)

وابسته به: الصحیفة الکاملة السجادیة = الصحیفة السجادیة؛ علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸-۹۴)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۶۲/۷

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۱۱۸ق؛ هامش [مختصر ف: – ۲۹۰]

● **حاشیة الصحیفة السجادیة** / شرح دعا / عربی

ḥāšīyat-uṣ ṣaḥīfat-is sajjādīya

وابسته به: الصحیفة الکاملة السجادیة = الصحیفة السجادیة؛ علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸-۹۴)

حاشیه مختصر توضیحی و تحقیقی با عنوان «قوله» بر کتاب «صحیفه سجادیه» است که مؤلف از سایر مصادر، شروح و حواشی دیگر صحیفه بهره برده از جمله: «بلد الامین» کفعمی، «ریاض السالکین» سید علیخان مدنی(تألیف شده بین ۱۰۹۴ تا ۱۱۰۶ق)، شرح محقق داماد، شرح شاه محمد دارابی موسوم به «ریاض العارفین» (تألیف شده در ۱۰۸۳ق)، شرح شیخ بهایی (حدائق الصالحین)، شرح نعمت الله جزایری موسوم به نور الانوار (تألیف شده در ۱۰۷۸ و ۱۱۰۲ق)، حاشیه فیض کاشانی، حاشیه علی بن محمد بن حسن بن زین الدین شهید ثانی معروف به علی کبیر (تألیف شده در ۱۰۷۷ق)، حاشیه سید نجم الدین، حاشیه سید هاشم، شرح فارسی محمد هادی بن محمد صالح مازندرانی معروف به مترجم (تألیف شده در ۱۰۸۳ق)، ترجمه فارسی خوانساری، رجال ابن داود، خلاصة الاقوال علامه حلی، مجمع البیان طبرسی و سایر کتب که تعداد کل آنها ۵۵ کتاب است و اسامی تمام آنها در ابتدای نسخه نوشته شده است. مؤلف در ابتدای هر دعا، نام مأخذ یا مأخذی (معمولاً شروح یا حواشی صحیفه) که در شرح آن دعا بهره برده، یاد کرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۰۸۸

آغاز: بسمله. حمد له. اما بعد فهذه حواشی الصحیفه السجادیه التی علقتها علیها من شرح الصحیفه مولانا ابراهیم بن علی ... الکفعمی الذی اقحمه فی کتابه بلد الامین قوله حدثنا السید الاجل الخ اسناد النسخه التی بخط الشیخ ابن ادریس من الابتداء الی الشیبانی لیس کما هو فی المتن؛ **انجام:** یقتضی عمومها و الزیادة فیها هی للاستدعاء الرحمة من جهة

موجودی آن تا دعای بیست و چهارم صحیفه (دعائه (ع) لأبویه) می‌باشد؛ خط: نستعلیق خفی، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه: مصدر است به ۵ صفحه در فهرست اسامی کتب و رسالاتی که از آنها استفاده کرده و مذیل است به ۴ صفحه متفرقه و مسودات مؤلف؛ اهدایی: رهبری، بهمن۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۱۴۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۱۶سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۴۳]

● **حاشیة الصرف** / صرف / عربی

ḥāšīyat-uṣ ṣarf

حاشیه مزجی مختصری است بر یک کتاب صرفی. از عناوین «اعلم، فان قلت –اجیب» و گاهی «قوله –قوله» استفاده کرده است. از شرح شافیه نظام و شرح مختصر الکفایة کسائی یاد کرده و برخی از امثله را به فارسی ترجمه نموده است. متن کتاب دارای هفت باب بوده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۹۹

آغاز: علی المیم القوی هذا استیناف لبیان قلب الواو میما فی التثنیة فکان فی التثنیة الجمع محل لاعلیها وقیل هذا؛ **انجام:** وذان للتثنیة حالة الرفع وذین حالة النصب والجر فالواحد منها ... مع موضع برائه وقیل قد فرموا فی التثنیة حتی یقع الفتحة علی المیم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۷۲۲]

● **حاشیه صرف میر** / صرف / فارسی

hāšīye-ye sarf-e mīr

وابسته به: صرف میر؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶ق)

حاشیه‌ای است مختصر بر «صرف میر» میر سید شریف جرجانی که با عناوین «قوله، اقول» برگزار شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۵۸

آغاز: بسمله قوله: کلمات لغت عرب بر سه گونه است اسم است وفعل است وحرف اقول: لغت وزبان دراصطلاح هر طایفه معین ومخصوص همان طایفه می شود؛ **انجام:** هوی بود یاء متحرک بود ماقبل مفتوح سپس قلب به الف شد سپس اگر منقلب بشود عین نیز به الف جمع می شود ودو اعلال جایز نیست مگر درمقام ضرورت ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۳۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ – ۷۲۲]

← حاشیة الصغیر ⩾ شرح خطبة الزوراء (الصلوة منه علی المرتبة الجامعة)

● **حاشیة الصفیحة الاسطرلابیة** / اسطرلاب / عربی

ḥāšīyat-uṣ ṣafīḥat-il usṭurlābīya

وابسته به: الصفیحة الاسطرلابیة = الصفحة = صفیحة الامکان؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳–۱۰۳۰)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۴/۱۰

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۲ص (۱۴۳–۱۵۴ هامش) [مختصر ف: – ۲۹۰]

← حاشیة صلاة الجمعة ⩾ صلاة الجمعة

● **حاشیة صلاة الیومیة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u ṣalāt-il yawmīya

تبریزی، محمد شفیع بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری

Tabrīzī, mohammad šafī‘ ebn-e mohammad ja‘far (- 19c)

وابسته به: فقه الصلاة = الصلاة الیومیة؛ رشتی، کاظم بن قاسم (۱۲۱۲–۱۲۵۹)

شرحی است بر رساله «الصلاة الیومیة» تالیف سید کاظم رشتی که با عناوین «قال، قال» در یک «مقدمه»، سه «باب» و «خاتمه» به شرح آن پرداخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۰/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول: ... ان جماعة من الاحباب و خلص الاصحاب سالوا عنی ان اکتب رسالة فی بیان احکام الصلاة و الصیام و ما یتعلق بهما؛ **انجام:** فاذا بلغ المائة تشفع فی سبعین من اهل بیته و جیرانه و معاونه و هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه العجالة من المسائل الضروریة ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ مصحح، محشی کاغذ: فرنگی، ۵۳گ (۱پ–۵۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۷ – ۶۷۷]

● **حاشیه صیغ العقود** / فقه / فارسی

hāšīye sīyaq-ol ‘oqūd

قزوینی، علی بن اسماعیل، – ۱۲۹۸ قمری

qazvīnī, ‘alī ebn-e esmā‘īl (- 1881)

وابسته به: صیغ العقود؛ قزوینی، علی بن محمد (۱۲۰۹–۱۲۹۰)

مجموعه حدود هفتاد حاشیه بر کتاب صیغ العقود ملا علی قزوینی قارپوزآبادی می‌باشد که بر مواضع مختلفه کتاب در اواخر عمر شریف نوشته‌اند.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۹۱

آغاز: مشروعیت عقد جزیه با سه طایفه مزبوره و اخذ جزیه از آنها در زمان غیبت امام (ع) معلوم و ثابت نیست؛ **انجام:** گفته نشود که این حکم از اصول دین است و مقوله خبر واحد است و خبر واحد در اصول دین حجت نیست زیرا که در جواب میگوئیم که این شبهه منذفع است به مقبوله بودن روایت که منبع آن اینست که این روایت عند فقهای امامیه متلقی به قبول است و به این سبب مقطوع الصدور میشود به واسطه و به واسطه قطع به صدور آن از حکم خبر واحد خارج میشود و به آن حکم اصولی نیز ثابت است، و الله اعلم بحقائق الامور.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه در حاشیه کتاب صیغ العقود چاپی تحریر شده و به خط کاتب نامعلوم و احتمال می‌رود از روی نسخه مصنف نوشته شده باشد [ف: ۲ – ۱۹۶]

● **حاشیة صیغ العقود** / فقه / فارسی

ḥāšīyat-u ṣīyaġ-il ‘uqūd

فرجیان، احمد بن محمد رضا، - ۱۳۸۱ قمری

farajīyān, ahmad ebn-e mohammad rezā (- 1962)

وابسته به: صیغ العقود؛ قزوینی، علی بن محمد (۱۲۰۹-۱۲۹۰)

حاشیه‌ای است کوتاه بر کتاب «صیغ العقود» تألیف ملا علی بن گل محمد قارپوز آبادی قزوینی. کتاب «صیغ العقود» چندین بار چاپ شده و حواشی متعددی بر آن نگاشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۹/۴

آغاز: بدانکه حلیت نکاح زنان با چهار راه قال مدظله خداوند در قرآن بدو وجه فرمودند؛ **انجام:** و هکذا گذشت که قول صاحب مجمع مخالف اخبار بود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۵۰ق؛ با قلم‌خوردگی‌های اندکی در متن؛ کاغذ: خط‌دار معمولی، ۹گ (۲۰-۲۸)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۴۴۳]

● حاشیة ضابطة الاشکال / منطق / عربی

ḥāšīyat-u ḍābiṭat-il aškal

حسینی، محمد باقر بن احمد، ق۱۳ قمری

hoseynī, mohammad bāqer ebn-e ahmad (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۱۵۵ق

رساله کوتاه در تعلیقه بر مشکلات «ضابطة الاشکال» که در آن خواسته مطالبی را که دیگر شارحان و محشیان نیاورده‌اند متذکر شود.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۰۰/۲

آغاز: اما بعد فلما رایت ضابطة الاشکال فی غایة الاشکال و لم اجد فیما علقوا علیها من الشروح ماخلی عن الجروح او من الحواشی فعلقت علیها مما افادنی الیه فکری الفاتر ... و ضابطة شرایط الاشکال؛ **انجام:** وان اخذت بشرط الوصف فیقال فی الاول کان احض الکبریات اما الدائمة اوالعرفیة الخاصة او الوقتیة و المنافات منتفیة کما تقدم منهما القسم تمت

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۵۵ق؛ ۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۲۳]

← حاشیة ضوء المصباح ⟵ شرح ضوء المصباح

● حاشیة طبیة / طب / عربی

ḥāšīyat-un ṭibbīya

رساله در امراض چشم.

مشهد؛ اصغر زاده؛ شماره نسخه:۴۹/۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۷۷۱]

● حاشیة الطوالع / منطق / عربی

ḥāšīyat-uṭ ṭawāli‘

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۶/۱۹

آغاز: قال الحکماء فی تعریف التعقل: اعلم ان تعقل الشئ ادراکه [مجردا] عن الغواشی الغریبة و اللواحق المادیة

مبحث التعقل؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن حمید، تا: پنج‌شنبه ۷ رجب ۱۰۸۹ق؛ جلد: تیماج کرم، ۹ص (۱۸۴-۱۹۲)، ۱۴-۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۰/۸سم [ف: ۴۳ - ۱۴۹]

● حاشیة طوالع الأنوار / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u ṭawāli‘-il anwār

وابسته به: طوالع الانوار من مطالع الانظار؛ بیضاوی، عبدالله بن عمر (-۶۸۵ق)

حاشیه‌ای است با عناوین «قال، قوله- اقول» بر طوالع الأنوار قاضی بیضاوی. نام محشی را در منابع موجود نیافتیم

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۹۳/۳

آغاز: قوله: جعل الکتاب الأول فی الممکنات، قد یقال الأظهر أن الأمور العامة فی بابها موضوعات لمسائلها کما أن الأعراض و الجواهر کذلک و معلوم أن جمیعها لیس من الممکنات و علی هذا یکون القول بان الکتاب الأول فی الممکنات؛ **انجام:** فان قلت لایحصل المماسة الحقیقیة بین الصلبین أصلاً بل بینهما شیء من الهواء او لطیف آخر و إن ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱۰۲گ (۱۰۹پ-۲۱۰ر)، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۹ - ۵۳۷]

● حاشیة الطهارة / فقه / عربی

ḥāšīyat-uṭ ṭahāra

اشکوری، ابوالقاسم بن معصوم، - ۱۳۲۵ قمری

eškavarī, ab-ol-qāsem ebn-e ma‘sūm (- 1907)

وابسته به: الطهارة؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «الطهارة» شیخ مرتضی انصاری، بیشتر این حاشیه توضیحی است در بعضی از بحث‌ها دارای گفتگو و رد و ایراد می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۵۸

آغاز: قوله و ارکانه اربعة الاول فی المیاه، الثانی فی الطهارة المائیة.. قوله اصولها ثلاثة مطلق و مضاف و اسئار؛ **انجام:** و اما تمثال شجرة فمجازان صح - انتهی.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲۳ - ۴۴]

● **حاشية الطهارة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-uṭ ṭahāra

گزی برخواری، عبدالکریم بن مهدی، ۱۲۶۰ - ۱۳۳۹ قمری

gazī borxārī, ‘abd-ol-karīm ebn-e mahdī (1844 - 1921)

وابسته به: الطهارة؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب الطهارة شیخ مرتضی انصاری که ضمن نقل نظریات دیگر فقیهان به تبیین مطالب پرداخته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲۷/۶

آغاز: بسمله، قوله عن الشهیدین و الشیخ الاجماع و ربما یذکر فی المقام اجماعات، لایخفی ان الاجماع فی المقام؛ **انجام:** و اما تقدیر الوسط فلا وجه له بهذا الاعتبار ایضا، کما یعلم مما ذکرنا فی النزاع الکبروی، فتدبر ...

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن مهدی گزی اصفهانی، تا: اواخر قرن ۱۳، جا: نجف اشرف؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۲۴گ (۶۸ر-۹۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱× ۱۶/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۷۴]

● **حاشية الطهارة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-uṭ ṭahāra

وابسته به: الطهارة؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

محشی: میرزا سید احمد مدرس ؟

یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۴

آغاز: قوله ره و هو من اوضح المفاهیم العرفیه؛ **انجام:** و حامل الجواب الالتزام بالانعکاس و بمنع بطلانه.

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۸گ (۱۲۰-۱۲۷)، ۱۶ سطر (۸×۱۴) [میراث اسلامی: ۸ - ۴۶۶]

● **حاشية الطهارة و الصلاة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-uṣ ṭahāra wa-ṣ ṣalāt

تبریزی، محمد شفیع بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری

tabrīzī, mohammad šafī‘ ebn-e mohammad ja‘far (-19c)

وابسته به: فقه الصلاة = الصلاة الیومیة؛ رشتی، کاظم بن قاسم (۱۲۱۲-۱۲۵۹)

در دیباچه می‌گوید بزرگی از من خواست رساله‌ای کوتاه در طهارت و نماز بنگارم، لیکن من به رساله استادم حاج سید کاظم رشتی نظر داشتم و رساله ایشان را پایه قرار دادم و آنچه با نظر من جور نبود، بر آن اشارت کردم. سپس متن را با خطبه و دیباچه آغاز می‌کند. بایستی با «الصوم: کتاب فی الصوم» او، اجزای کتابی باشد که در «الذریعه» از آن به «رسالة فی الطهارة و الصلاة و الصوم» یاد شده است. در یک «مقدمه» و سه «باب» و «فصل»ها و یک «خاتمه»: مقدمه در جایگاه نماز؛ باب ۱. مقدمات نماز، چند «فصل» فصل یکم طهارت، در چند «مطلب». در پایان تاریخ پنج‌شنبه ۱۱ رجب ۱۲۴۲ق آمده است، که این تاریخ انجام متن است و کار تبریزی بایستی پس از مرگ استاد انجام گرفته باشد. پس از دو خطبه و دیباچه یکی از خود و دیگری از سید رشتی است. متن کتاب با سربندهای «قال، اقول، قال قدس سره، قال اعلی الله مقامه» آورده شده است.

[الذریعه ۱۹۲/۱۵ «رسالة فی الطهارة و الصلاة و الصوم»؛ فهرست مشایخ ۳۲۱ «رساله در بیان احکام طهارت و صلاة» مجرد فتوا]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۷۳/۱

آغاز: آغاز دیباچه تبریزی: حمدله. و الصلاة علی مظهر لطفه و معدن فیضه محمد و آله الذین ... اما بعد، فیقول العبد الاحقر محمد شفیع بن محمد جعفر التبریزی ... آغاز دیباچه رشتی: آغاز دیباچه رشتی: حمدله. و الصلاة و السلام علی خیر خلقه و مظهر لطفه ... اما بعد، فیقول الجانی کاظم بن قاسم الرشتی؛ **انجام:** اهل بیته و جیرانه و معارفه. هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه العجالة من المسایل الضروریة، اسئل الله ... قد فرغ من تألیفها مؤلفها یوم الخمیس الحاد یعشر من شهر رجب ... (۱۲۴۲ق) ... و فرغت من تحریر هذه الرسالة ...

خط: نستعلیق پخته تحریری، بی‌کا، تا: ۲۱ رجب۱۲۶۲ق؛ ۵۵گ (۱پ-۵۵پ) [ف: ۲ - ۱۷۳]

←حاشیه طیبی ⩤ حاشیة الکشاف

● **حاشیه ظهیریه** / صرف / فارسی

hāšīye-ye zahīrīye

ابوالفضل ظهیرالدین محمد

abo-l-fazl zahīr-od-dīn mohammad

وابسته به: صرف زاهد؛ زاهد یزدی، علیرضا

حاشیه‌ای است بر کتاب صرف زاهد که با عناوین «قوله، قوله» به شرح آن پرداخته است، اصل کتاب در بمبئی هند و یزد به سال ۱۳۱۴ق به چاپ رسیده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۰

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد فهذه حواش فی التصریف ... قوله: حروف اصول در ثلاثی آن است که مقابل فاء عین و لام واقع شود آنچه برابر فا واقع شود آن را فاء الفعل خوانند؛ **انجام:** قوله: باب الملحق، الحاق عبارت است از زیاده کردن حرفی بر

ترکیبی تا این ترکیب مثل ترکیبی دیگر شود در وزن و در تصریفها از مضارع و ماضی و اسم فاعل و اسم مفعول، تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج عسلی، ۱۲گ، ۲۰ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۲ - ۷۶۵]

← حاشیة العالم ≻ حاشیة معالم الاصول

● **حاشیة عالی الرتبة فی شرح نظم النخبة** / درایه / عربی
ḥāšīyat-u ʿāli-r rutbat fī š.-i naẓm-in nuxba
ابن قطلوبغا، قاسم بن قطلوبغا، ۸۰۲ - ۸۷۹ قمری
ebn-o qotlūbaqā, qāsem ebn-e qotlūbaqā (1400 - 1475)
وابسته به: نخبة الفکر فی مصطلح اهل الاثر؛ ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی (۷۳۳-۸۵۲ق)
محمد الشمنی (۷۶۶-۸۲۱ق) رساله «نخبة الفکر» ابن حجر عسقلانی را به نظم آورده و فرزندش تقی الدین احمد (۸۰۱-۸۷۲ق) آن منظومه را به نام «عالی الرتبه» شرح نموده و این حاشیه مختصر با عناوین «قوله، قوله» بر این شرح می‌باشد و بیشتر به توضیح گفته‌های صاحب متن می‌پردازد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۱۵
آغاز: الحمدلله و کفی ... هذه حواشی علی شرح نخبة الفکر لشیخنا العلامة الحافظ الفهامة شیخ الاسلام ابی الفضل؛ **انجام:** لکنه ذکر التبعیة فی موضع المقابلة اشارة الی ان العلو لا یکون الا بالاضافة الی النزول، و الله أعلم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ در پایان نسخه حاشیه به شیخ ابراهیم کردی نسبت داده شده با اینکه در آغاز به نام مؤلف تصریح شده؛ جلد: تیماج بنفش، ۱۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۳۴۳]

● **حاشیة عبدالله السرفی** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u ʿabd-ul-lāh-is serafī
سرفی، عبدالله بن محمد
serafī, ʿabd-ol-lāh ebn-e mahmmad
در فقه اهل سنت

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۸۱
آغاز: بسمله، هذه فروع جمع و فرع باعتبار انه یجوز تقلید کل من الائمه الاربعه فرع و باعتبار؛ **انجام:** و ایانا ببرکتهما زادهما شرفا لدیه تعالی و نتوکل الیه و کل شیء یعود الیه و هو حسبی و نعم الوکیل تمت الکتاب بعون الملك الوهاب
خط: نسخ، کا: عبداللطیف بن عبدالرحمن، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۹سم [رایانه]

● **حاشیه عبرة الناظرین** / کلام و اعتقادات / فارسی
hāšīye-ye ʿebrat-on nāzerīn
زنجانی، احمد بن عبدالله، - ۱۳۲۷ قمری
zanjānī, ahmad ebn-e ʿabd-ol-lāh (- 1909)
وابسته به: عبرة الناظرین و استبصار الباصرین؛ گیل گیلانی، اسدالله بن عبدالغفار (-۱۳)
توضیحات و اضافاتی است بر کتاب «عبرة الناظرین» میرزا اسدالله مازندرانی است که زنجانی، در حاشیه نسخه خود نوشته و آنچه را که مؤلف اصل به اختصار گذرانده بود و احتیاج به تفصیل داشت به تفصیل آن پرداخته است.
[فهرستواره منزوی ۹/۴۱۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۲۳/۴
آغاز: بعد از حمد معبود یکتا و شکر منعم بی همتا و ثنا و صلوات بر احمد مصطفی که نجات دهنده دنیا و عقبی است؛ **انجام:** از هر کناره تیر دعا کرده ام روان ×× باشد کزین میانه یکی کارگر شود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۸گ (۷۲ر-۷۹پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۳ - ۱۷۷]

● **حاشیة عدة الاصول = تعلیقات علی عدة الاصول = شرح عدة الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u ʿuddat-il usūl = taʿlīqāt-un ʿalā ʿuddat-il usūl = š.-u ʿiddat-il usūl
قزوینی، خلیل بن غازی، ۱۰۰۱ - ۱۰۸۹ قمری
qazvīnī, xalīl ebn-e qāzī (1593 - 1678)
وابسته به: عدة الاصول = العدة؛ شیخ طوسی، محمد بن حسن (۳۸۵-۴۶۰)
تاریخ تألیف: ۱۰۵۳ق؛ محل تألیف: قزوین
از افادات استاد محمد علی روضاتی در معرفی جامع این کتاب: «عدة الأصول» از آثار گرانبهای حضرت شیخ الطائفه أبوجعفر محمد بن حسن طوسی است که آن را درباره مسائل مهمه اصول فقه نگاشته و خود در آغاز آن فرموده است که چون امامیه را کتابی مبسوط و محققانه در این فن نبود که بتوان بدان استناد کرد، لذا به درخواست اصحاب خود آن را در دو جزء نگاشت، و ابتدا فصلی در شناختن ماهیت اصول فقه و انقسام آن و چگونگی ترتیب ابواب آن آورد. شیخ الطائفه در عده درباره مسائل مهم اصول گسترده سخن گفته و تحقیق کرده است، لکن بسیاری از مطالبی که در کتاب خود از آنها بحث فرموده اینک از مسائل اصول فقه شناخته نمی‌شود. وی در این کتاب از «تلخیص الشافی» خویش که به سال ۴۳۲ نگاشته یاد کرده است. سید بحرالعلوم - قدس الله روحه - در «فوائد رجالیه» خود در وصف این کتاب فرموده است: «کتاب العدة، و هو أحسن کتاب صنف فی الأصول». دانشمند بزرگ عهد صفوی مولانا خلیل بن غازی قزوینی، حاشیه‌هایی بر کتاب عده نگاشت که ذیلاً درباره آنها گفتگو می‌کنیم و گویا کسی جز این دانشمند بر کتاب

مذکور گزارشی ننوشته، نه از دانشمندان پیش از او و نه پس از او. لکن بر حاشیه مولی خلیل - جای گفتگو - تعلیقاتی نگاشته شده است.
قزوینی در مقدمه کتاب مورد بحث که حاشیه نخستین او است از عده و به «حاشیه اولی» شناخته می‌شود می‌گوید: بسیاری از دانشجویان زمان ما از کتاب‌هایی که اصحاب ما - علمای امامیه - در اصول فقه نگاشته‌اند روی‌گردان شده و به کتاب‌های دیگران، مانند «شرح مختصر حاجبی» پرداخته‌اند، به گمان این‌که آنها بهتر از کتب اصحاب است. من نیز مدتی به خواندن و تدریس و ترویج آن گونه کتب مشغول بودم و چنانکه عادت مدرسان است در رفع اشکالات کتاب‌هایی که بر آنها خوانده می‌شود؛ من نیز به این کار دلخوش بودم، لکن توجه دانشجویان به این کتاب‌ها کم کم سبب رواج بسیاری از مطالب باطله و ضعف ایمان ضعفاء العقول گردید. من که این وضع ناگوار را می‌دیدم بر آن شدم که دانشجویان را از این راه باز گردانم تا ثوابی برده باشم. پس این حواشی را بر کتاب «العدة فی اصول الفقه» تألیف شیخ الطائفه نگاشتم و در پاره‌ای از حواشی گسترده سخن گفتیم تا آنجا که هر یک به صورت رساله‌ای درآمده شایستگی استقلال یافت، به‌خصوص حاشیه اولی، که در آن پرده از پاره‌ای أسرار وجوب پیروی از اهل بیت اطهار علیهم السلام برداشتم و خطای دیگران را که از سلوک این طریقه سرباز زدند روشن ساختم ... إلخ.
شارح دنباله این مطالب باز راجع به اخبار و آثار امامیه جملاتی آورده، سپس عبارتی از «عده» را عنوان کرده و درباره آن طی چهار مقدمه گسترده سخن گفته که فهرست مطالب آنها را پس از این خواهیم آورد. حاشیه اولی - جای گفتگو - به‌تنهایی کتاب مفصلی شده و از آن نسخه‌های متعدد در دست می‌باشد، لکن تا آنجا که اطلاع داریم تماماً به طبع نرسیده است. شاگرد دانشمند مؤلف، ملاعلی اصغر بن محمد یوسف قزوینی نیز همین حاشیه را در یک مجلد بزرگ به نام «تنقیح المرام» شرح کرده است. قزوینی پس از نوشتن حاشیه اولی به گزارش بقیه کتاب «عده» پرداخت که آن نیز در مجلدی دیگر قرار گرفت. از این حواشی قسمتی در کنار و بقیه «در ۱۱۷ صفحه به خط نستعلیق» ضمیمه دو کتاب «عدة الأصول» و «رساله اجتهاد و تقلید» محقق بهبهانی، به سال ۱۳۱۷ در طهران چاپ شده، و ابتدا دو سطری از آغاز حاشیه اولی در آن آمده و پس از اسقاط قریب به تمام حاشیه مذکوره چند صفحه‌ای نیز از آخر همین حاشیه عیناً آورده شده و بعد حاشیه دوم چنین آغاز می‌شود: «قوله «و أبدأ فی أول الکتاب فصلاً یتضمن ماهیة اصول الفقه و انقسامها و کیفیة ترتیب أبوابها» البدء - کالمنع - الإنشاء و الإحداث ...».
مقدمه شارح نیز در نسخه چاپی نیامده است و این مقدار چاپ شده تنها حواشی مجلد اول کتاب عده که مشتمل بر ۵۴ فصل است می‌باشد و از حواشی مجلد دوم اطلاعی نیافتیم. مجملاً، حاشیه‌ای که مولی خلیل بر نخستین عبارت مورد نظر از کتاب عده «قوله: لأن الشریعة کلها مبنیة علیه، إلخ» نگاشته چون بسیار طولانی شد و خود به صورت رساله‌ای درآمد، لذا مستقلاً تدوین و به «حاشیه اولی» یا «مجلد اول حواشی ملاخلیل» شهرت یافت، و قسمت‌های دیگر حواشی با عنوان «حاشیه ثانیه» یا مجلد دوم شناخته می‌شود که چنانکه گفتیم از مجموع این دو حاشیه قسمتی از اول و آخر حاشیه اولی و نیمی از حاشیه ثانیه «که تا پایان مجلد یکم عده رسیده» ضمیمه کتاب العده چاپ شده است. نسخه‌های رضویه و سپهسالار و دانشگاه نیز که در فهرست‌های آن کتابخانه‌ها شناسانده شده، عموماً مشتمل بر «حاشیه اولی» و قدری از «حاشیه ثانیه» است. در الذریعه (۱۴۸:۶) که این کتاب را عنوان کرده‌اند از «ریاض العلماء» نقل نموده‌اند که حاشیه عده ملاخلیل در دو مجلد است، یکی به «حاشیه اولی» و دیگری به «حاشیه ثانیه» شناخته می‌شود، در آنها مسائل کثیره از اصول و فروع و غیرهما و اقوال غریب و عجیب آورده، در تمام مدت عمر خود مشغول تغییر دادن این حواشی بود، لذا نسخ آنها مختلف شده به اختلافات شدیده که خارج از حد ضبط و احصاست و بعضی از شاگردانش افکار سابق او را در «حاشیه اولی» ترجیح می‌دادند و نسخه خود را به أفکار جدیده او تبدیل نمی‌کردند، انتهی.
محدث نوری - رضوان الله علیه - نیز این مطلب را در «مستدرک الوسائل» (۵۰۷:۳) از ریاض نقل کرده‌اند. تعلیقاتی که جمعی از شاگردان مولی خلیل بر کتاب مورد بحث نگاشته‌اند و در الذریعه نیز یاد شده اینهاست: ۱. حاشیه ملااحمد طالقانی، که شیخ عبدالنبی قزوینی در «تتمیم أمل الآمل» می‌گوید نام او عبدالدائم بود و علمای قزوین تغییر داده احمد خواندند، تحصیلاتش نیز در نزد علماء قزوین و مردی بسیار بافهم بود و در علوم مختلفه کتاب نوشت، از جمله «شرح بدایة الهدایه» شیخ حر و «حاشیه بر حاشیه ملاخلیل و بر حاشیه ملاعلی اصغر»؛ ۲. حاشیه مولی احمد بن خلیل قزوینی، فرزند و شاگرد محشی که در أمل الآمل و ریاض از او یاد شده و در حیات پدر به سال ۱۰۸۳ در گذشت؛ ۳. حاشیه ملا محمد باقر بن غازی قزوینی برادر ملاخلیل که از بزرگان علمای عصر خود و تصانیف بسیار داشته، تا اوایل قرن ۱۲ زنده بوده است؛ ۴. حاشیه مولی علی اصغر که به نام «تنقیح المرام» است.
اینک مشخصات حاشیه مورد گفتگو: فهرست مطالب: مقدمه ۱. در تمییز مبدأ مبادی علم از غیر آن؛ مقدمه ۲. تقید احکام پنج‌گانه به شرعی و عقلی، و ذکر معنای حکم شرعی و حکم عقلی، معنای معصیت کبیره، مراد از مدح و ذم مأخوذ در حد أحکام عقلی، معنای قبح ذاتی، و تنبیه بر قبح ذاتی کذب، معنای اطلاق مشیة الله بر أفعال عباد، معنای مشیت حتم و مشیت عزم، معنای وقت فعل و ترک، و استطاعت، تحقیق معنای ترجیح بلاد مرجح لغة و إصطلاحاً، بیان جمع بین امتناع قبیح بر ذات باری و

معصومین، و بین قدرت باری و معصومین بر قبیح، و رد بر نظام و صاحب «مواقف»، تحریر محل نزاع در باب قدرت باری میان متکلمین و فلاسفه، استدلال بر جواز تخلف معلول از علت تامه، تحقیق کامل در صفات باری، علم تفصیلی باری تعالی بهمه اشیاء، دلائل ثبوت معدومات در خارج، برهان بر بطلان تجرد نفوس و عقول، منع جریان برهان تطبیق و نحو آن در علم تفصیلی باری تعالی به همه اشیاء، جواب‌هایی از شک تخلف معلول از علت تامه، بحث در ترتیب فلاسفه که گویند «الشیء أمکن فاحتاج إلی موجد فأوجد ...»، بیان اینکه تکوین ذاتاً مقدم بر تحقق معلول نیست، دو دلیل بر اینکه هر فاعلی مختارست، و إبطال انقسام فاعل به موجب و مختار، إبطال امتناع مقدور میان دو قدرت مؤثر، تحقیق ربط حادث زمانی به قدیم «بر اصول فلاسفه»، خروج باری تعالی از زمان و زمانیات، بیان معنای تقدم واحد، و تحقیق در مکالمه سلیمان مروزی با حضرت رضا علیه السلام، دو جواب از شبهه جذر أصم، و بحث در سؤال ابوقره از صفوان بن یحیی، شبهه انتقاء حادث یومی، معروف شبهه داود قیصری، شک اراده موجبه بوجوب سابق و تقریر و جواب از آن، کلامی از سید مرتضی- رحمه الله - و تجویز ایشان ترجیح بلا مرجح را، حدیث سلیمان جعفری را حضرت رضا علیه السلام درباره مشیت و إراده و کلمات علما، بحث در مذهب معتزله درباره خلق أفعال، تقریر شبهه استلزام و بحث در جواب‌هایی که به این شبهه داده‌اند، تحقیق درباب توفیق و خذلان و معنای عصمت، معنای اینکه باری تعالی خالق همه اشیاء است، و نقل مطالبی از «توحید» صدوق، معنای قضا و قدر و معنای بدا؛ مقدمه ۳. بحث در اطلاق وجوب شرعی بر أفعال اختیاری؛ مقدمه ۴. در اینکه علم به مسائل اصول فقه مستلزم علم به أحکام فقهیه و اصلیه است نه واقعیه. پایان مقدمات چهارگانه حاشیه اولی و تقریر دلیل بر وجوب شدة اهتمام به علم اصول.

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی سیدنا و نبینا و عدتنا فی شدتنا محمد و علی سید الاوصیاء ... اما بعد فیقول الغنی بربه عما سواه خلیل بن الغازی ... ان اکثر اخواننا فی الدین من اهل زماننا ...

انجام: انما استدل به علی اصل الحجیة لاعلی القطعیة ایضا تمت الحاشیة الاولی من الحواشی ...

چاپ: مشار عربی، ص۲۸۶؛ مؤلفین کتب چاپی فارسی و عربی: ج۳ص۳۲؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۱۷ق.، وزیری، ۱۱۷+۵صص

[الذریعة۱۴۸/۶ و ۴: ۴۶۴؛ ریحانة الأدب ۴۵۲/۴؛ بنیاد فارس شناسی ص ۹۲]

شرح و حواشی:

۱- تنقیح المرام فی حاشیة شرح عدة الاصول؛ قزوینی، علی اصغر بن محمد یوسف (-۱۱۲۰)

۲- حاشیة حاشیة عدة الاصول؛ قزوینی، محمد باقر بن غازی (-۱۲)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۴۲۶

آغاز: علی ثبوت المعدومات کثیرة و لنذکر بعضا منها؛ **انجام:** برابر

جلد اول و دوم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۱۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۵۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۴۳

دو جزء از حاشیه - تا ابتدای مبحث فصل فی حقیقه الکلام و بیان اقسامه و جمله من الکلام و ترتیب الاسما از عده الاصول - را دربر دارد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۵۴ق؛ محشی با امضای «منه عفی الله عنه» و «منه سلمه الله تعالی» و «منه دام ظله العالی»؛ نسخه به سال ۱۸۰۳ توسط مؤلف برای دومین بار در قزوین مقابله با اصل و در حواشی اوراق تصحیح شده، یادداشت هبه نسخه توسط مؤلف به آقا جمال خوانساری به خط آقا جمال با مهر «یا ارفع من کل رفیع» (خشتی)؛ مهر: «الراجی محمد رضا بن احمد الحسینی» (بیضی) به تاریخ ۱۳۳۷ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۲۷گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۸۲]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۸۵-۶/۷۵

آغاز: الحجة الاولی من حجج القائلین بالتوقیف بثلاثة وجوه. الاول انه لم لایجوز ان یکون المراد بالتعلیم الالهام؛ **انجام:** وکما یتوقف دلیله علی وجود علة فی الاصل وعلی وجودها فی الفرع وعلی غلبة الوصف کذا یتوقف علی اثبات حکم بالاصل ...

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳گ، ۲۱ - ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۳۰]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۰۷

آغاز: افتاده: کذب الآخرین عادة ان کان العلم الحاصل بالتواتر نظریاً أو لاجراء الله تعالی عادته بنقل العلم؛ **انجام:** فکما یحتاج فیها الی البیان یحتاج فیما نحن فیه إلیه.

این نسخه نیمه اول کتاب می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** أو بالریاضة اقوی و انفع مما یحصل بالخطاب المتلقی عن الانبیاء علیهم السلام و هذا القول الحاد.

جزء اول و دوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۵۲ق، جا: اصفهان؛ نسخه کم و زیاد شده و خیلی جاها خط خورده است، محشی از مؤلف «سلمه الله تعالی»، دو مرتبه مقابله شده با نسخه مؤلف و مرتبه دوم در محضرش بوده، پس از کتاب چند پرسش فارسی است راجع به ترجیح بلا مرجح و تخلف معلول از علت تامه و مسائلی که محتاج است به فکر، این پرسش‌ها را نذر

علی نموده و ظاهراً قزوینی پاسخ آنها را نوشته؛ کاغذ: مختلف، جلد: تیماج سرخ، ۳۵۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۵۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یمکن ایض دفع ما بعد التنزل

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: فخرالدین محمد موسوی، تا: ۱۰۵۴ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی به حاشیه مؤلف، مصحح، مقابله شده؛ واقف: سید جواد پیشنماز، بهمن ۱۳۴۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۵۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لکن یرد یرد علی القائل حینئذ ان هذه الدلائل قطعیة ... لان له ان یقول ان استدل به علی اصل الحجیة لا علی القطعیة ایضا (پس از بحث چهارم مقدمه سوم در وجوب شرعی در تمسک به ظاهر قرآن)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۵۶ق؛ افتادگی: انجام؛ با اجازه همین قزوینی (خلیل بن غازی) به مولانا نورالدین محمد بار فروش دهی همین کتاب را با مرویات دیگر در همین تاریخ به خط خود او در پایان کتاب، نسخه خط‌خوردگی دارد، مصحح، در هامش با افزوده‌هایی از خود او و در حواشی که نشان «منه سلمه الله تعالی، منه» دارد و پیداست که یکی از شاگردان او نوشته و او پاره‌ای از متن و و حواشی را خط زده و برخی را اصلاح کرده و در برخی عباراتی افزوده است، در صفحه عنوان دو بند است با نشان «من افادات مولانا محمد امین الاسترآبادی فی حواشی الکافی»، در نسخه ما حواشی خود اوست و در یک حاشیه او از دانش نامه مولانا محمد امین یاد می‌کند؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۱۵]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۷۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ در پایان نسخه تصریح شده که حاشیه اول است، یادداشتی از اسماعیل ازدستانی، مقابله شده به تاریخ رجب ۱۰۵۶ در قزوین؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۳۱۲]

۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۸۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۰ق؛ ۱۳۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۸۸]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۴۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح، محشی از مؤلف و دیگران، با نسخه مؤلف مقابله شده و این کار در اصفهان به تاریخ هشتم ربیع الاول ۱۰۶۱ به پایان رسیده؛ مهر: «یقینی بالله یقینی عبده محمد مهدی» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۲ - ۳۸]

۱۱. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۳۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۶۱ق؛ مجدول، محشی با نشان «منه سلمه الله تعالی»؛ کاغذ: ترمه، ۱۹سطر (۷×۱۹/۵)، قطع: وزیری [تراثنا: س۶ش۱ - ۱۱۴]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۰۰

آغاز و انجام: برابر؛ انجام ج دوم: یقوم مقام فعل المکلف فی الکفائی

جلد اول و دوم؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۴ ذیحجه ۱۰۶۱ق؛ مجدول، دارای سرلوح مزدوج زرپوش مرصع، محشی به حاشیه مؤلف؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۸/۸سم [ف: ۱۶ - ۱۵۱]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۳۱

خط: نسخ، کا: محمد سعید بن محمد صالح کاشانی، تا: ۲۶ ربیع الثانی۱۰۶۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۶۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۴/۷سم [ف: ۱ - ۱۷۵]

۱۴. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۱۵

حاشیه اول؛ خط: نسخ، کا: لطف الله حویزی، تا: جمادی الثانی ۱۰۶۶ق؛مصحح،محشی از مؤلف،چند یادداشت به نقل از قزوینی؛ تملک: حسین بن شیخ محمد، ظاهر بن عوض بن حسن با مهر «الملک ... بن عوض ظاهر» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۷۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲-۴۴]

۱۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۵۴۶

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد تقی دهخوارقانی، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۰۷۱ق، جا: قزوین مدرسه خلیلیه؛ محشی با نشان «منه سلمه الله، منه رحمه الله، منه دام ظله، منه، و با بلغ»؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۶]

۱۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۹۴

آغاز: ... فان قلت فلیس قبح الکذب ذاتیا لانه نفس المفسدة فلم یستو المصالح و المفاسد فی فعله و ترکه؛ **انجام:** المبحث الثالث، قیل انه یلزمک ان تکون الصلوة حراما اذا ترک بها واجب لانه سبب الحرام و سبب الحرام حرام.

هر دو حاشیه را دربر داشته است؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد بن محمد تبریزی، تا: ۱۵ محرم ۱۰۷۱ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی از مؤلف با امضای «منه دام ظله العالی، منه سلمه الله»، مصحح و برخی صفحات با خط مؤلف تصحیح شده، نسخه حاضر با نسخه اصلی (ام النسخ) توسط مولانا محمد امین به تاریخ ۱۱ ربیع الثانی ۱۰۸۵ق مقابله شده؛ جلد: تیماج با پشت اسلیمی، ۱۷۰گ، ۲۰ سطر [ف: ۱ - ۹۵]

۱۷. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۱۱

خط: نسخ، کا: عزیز الله بن محمدمؤمن حسینی ساوجبلاغی، تا: جمادی الثانی ۱۰۷۷ق، جا: قزوین؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ وقف‌نامه کتاب به تاریخ ذیحجه ۱۲۳۶؛ تملک: رضی الدین محمد بن محمد باقر؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱۱]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** انجام ج دوم: مما یحصل بالخطاب المتلقی من الانبیاء علیهم السلام و هذا القول الحاد
جلد اول و دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق؛ در محضر مؤلف با نسخه اصل در ذیقعده ۱۰۸۵ توسط محمد ابراهیم مقابله و تصحیح شده، محشی به حاشیه مؤلف؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۲۵۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۵۲]

۱۹. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۶۵
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۰۸۲ق؛ در پایان جزء اول و دوم کتاب امضای تصحیحی با نسخه‌ای که در خدمت مصنف تصحیح شده بود در رجب ۱۱۲۲ دیده می‌شود؛ واقف: حاجی محمد حسن خراسانی، ۱۲۰۱؛ ۲۱۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۱-۱۱۷]

۲۰. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن ناد علی قمی، تا: ۲ محرم ۱۰۸۶ق؛ ۲۰۹ص (۲-۲۱۰) [مخطوطات مرتضوی: ف: - ۳۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۷۸/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۱۶۷]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۰-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد معصوم بن ملا محمد باقر طالقانی، تا: صفر ۱۰۸۸ق، جا: قزوین مدرسه خلیلیه؛ محشی از مؤلف با علامت «منه سلمه الله» و «منه»، یادداشتی است به نقل از خط ملاخلیل قزوینی در باب علامات ظهور و خروج شخصی نبی نام از قزوین که دو حدیث از الغیبه شیخ نقل کرده است و ذیل آن یادداشت از کتاب الغیه قاضی سعدالدین میرحسین رازی با عبارت «سلمه الله تعالی» یاد می‌کند. از این کتاب و نویسنده اطلاعی به دست نیامد جز اینکه از دعایی که برایش کرده است «سلمه الله تعالی» روشن می‌شود که رازی در تاریخ یادداشت که محرم ۱۰۸۸ است زنده بوده و به تصریح یادداشت نزیل اصفهان بوده؛ تملک: میر آصف حسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۸گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۴ - ۱۳۹]

۲۲. اصفهان؛ کتابخانه‌های اصفهان؛ شماره نسخه:۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، مقابله شده توسط حبیب الله بن محمد باقر طالقانی در محرم ۱۰۸۹ق، محشی با لفظ «منه دام ظله العالی و سلمه الله تعالی، من خطه دام ظله» و حواشی مختلفی از «شرح منهاج» و «نهایه» ابن اثیر و «ملا عبدالرزاق» و رمز «سمع» و «شرح مقاصد» و «قاموس» و «مواقف» و «شرح کافی ملاصدرا» که ظاهراً اینها نیز منقول از خط شارح است؛ مهر: ملامحمد بیگ بن حاجی عبدالکریم «بنده آل محمد: کریم ۱۱۲۴»، «لا إله الا الله الملک الحق المبین. عبده محمد تقی»؛ تملک: آقا میرزا جمال الدین موسوی چهارسویی فرزند آیة الله آقا میرزا محمد هاشم موسوی چهارسویی، مورخ ۱۶ شوال ۱۳۲۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۹گ، ۱۶سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [فهرست روضاتی: - ۲۸۹]

۲۳. اهواز؛ شوشتری، محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: ۱۰۸۹ق [نشریه: ۷ - ۷۹۶]

۲۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۳
خط: نستعلیق، کا: سید حسن حسینی رضوی، تا: ۳ صفر ۱۰۸۹ق؛ جلد: مقوا، ۱۵۳گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۷سم [ف: ۱ - ۹۰]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۴۳
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۳]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۸/۲
انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوطالب حسینی، تا: ۱۰۹۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۱گ (۴۲پ-۱۷۲ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم[ف:۲-۹۸]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الحواشی الخلیلیه علی النصف الاول من کتاب العدة فی الاصول ... و یتلوه فی النصف الثانی فصل فی ذکر الوجود التی یحتاج الاشیاء فیها الی بیان و مابه یقع البیان.
خط: نسخ، کا: ولی بن مرحوم ملا محمد، تا: ۱۰۹۷ق؛ مصحح، محشی به لفظ «منه ره»، با علامت «بلغ»؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوایی تیماج تریاکی، ۳۷۱گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۳۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۱عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۷۳]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۰۲
خط: نستعلیق، کا: یوسف حسینی مرعشی، تا: ۱۰۹۷ق، جا: قزوین؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۷گ، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۲۷۹]

۲۸. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله بینا صفات الخ هذا البیان لابطال قول من قال ان شیئاً من الخطاب لایفید العلم ... انفع مما یحصل بالخطاب المتلقی عن الانبیاء علیهم السلام هذا القول الحاد. تم المجلد الثانی.
جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان محمد بن تاج الدین حسن، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۰۹۹ق (جلد اول)، ۸ جمادی الاول ۱۰۹۹ق (جلد دوم)؛ مهر: «محمدعلی بن محمدباقر» (بیضی) با تاریخ ۱۲۴۲ق؛ تملک: علی اکبر حسینی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۲۸
نیمه نخستین ؛ خط: نسخ، کا: طیب علی اصغر حسینی، تا: ۱۱ رجب ۱۰۹۹ق، جا: قزوین؛ با نسخه اصل محشی که در هامش

جلد یکم و دوم متن بوده به کوشش محمد مؤمن بن محمد زمان حسینی طالقانی در شب پنج‌شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۱۰۲ مقابله و تصحیح شده، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۸گ، ۲۶سطر (۷×۱۹/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۷سم [ف: ۹ - ۱۵۰۳]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۰۲-۵۶/۵۲

آغاز: حاشیه اول العقلية و المثبتة فی المنطق كان مبدأ المبادی من غير الادبيات فی فن اصول الفقه. آغاز حاشیه دوم:قوله ابدأ فی اول الكتاب ذكر الاول اما لتاكيد قوله ابدأ ويويد ان فی بعضی النسخ اقدم بدل ابدأ و اما للاشارة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: محمد حر عاملی در سال ۱۰۸۴؛ ۲۲۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۵۳۰]

۳۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۴۹-۲۹/۸۹

آغاز: ذلك لانه لاتناقض حينئذ بين حكم العقل وحكم الشرع لان من شروط التناقض اتحاد الوقت والشرط؛ **انجام:** الشك الثانی شك العلم الازلی وله تقريران ... وشبه التأخر باعتبار انه شبه المعلول كما لايخفى فانه يمكن جريان مثله فی كل دور وسنستدل بهذا عند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، در عصر شارح؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب، محشی با امضای «منه سلمه الله تعالی»، مؤلف بعد از تحریر کاتب در نسخه تصرف نموده و مطالبی را حذف و مطالبی را اضافه نموده؛ جلد: مقوای سفید، عطف گالینگور قهوه‌ای، ۲۶۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۶۱۸]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۵۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، در عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ (۸۲پ-۱۵۹پ)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۲-۲۸۸]

۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۷۷-۳۳/۱۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: جعفر بن غازی رازی (برادر مؤلف)، تا: یک‌شنبه ۲۰ جمادی الثانی، قرن ۱۱ (عصر مؤلف)؛ محشی با حواشی «منه سلمه الله»، مصحح، متن خط خوردگی دارد، با علامت بلاغ، مقابله دوم با ام النسخ در ۱۱۲۹ و مقابله اول در حضور مؤلف و مقابله سوم در ۱۱۳۰؛ جلد: مقوا عطف وگوشه تیماج مشکی، ۱۶۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۲۹]

۳۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۷۹

آغازو انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، در زمان حیات مؤلف؛ محشی با امضای: منه سلمه الله تعالی؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۱۲۷]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۷۲

آغاز: كتاب العدة فی اصول الفقه؛ **انجام:** تورد فی المشهور علی كون الفقه علما و كون

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: نخودی، ۱۰۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۱۵۴]

۳۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۸ صدر

آغاز: و معنى تفويض الشيىء الى العبد القدر المشترك بين الاقدار؛ **انجام:** قوله بيناصفات الخ. هذا البيان لابطال قول من قال ان شيئا من الخطاب لايفيد العلم ... مما يحصل بالخطاب المتلقى عن الانبياء عليهم السلام وهذا القول الحاد. تم المجلد الثانی من الحواشی الخليلية على عدة الاصول للشيخ ابی جعفر ... الطوسی ... و يتلوه فی الثالث قوله قده: فصل فی حقيقة الكلام و بيان اقسامه و جملة من الكلام و ترتيب الاسماء و الحمدلله.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ مجدول؛ واقف: محمد شفیع صدر، ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج سوخت، ۲۷۲گ، ۱۶سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۴ - ۲۴۲]

۳۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۱۰

آغاز: ان قلت فقبح نفس مخالفة غرض ذی حيوة ذاتی فقد فعلها الله تعالی للمصلحة اقول لايصدق عليها حد القبح الذاتی المذكور سابقاً لانه اذا كانت نفس مخالفة الغرض؛ **انجام:** البحث الثالث قيل انه يلزمك ان يكون الصلوة حراما اذا ترك بها واجب لانه سبب الحرام وسبب الحرام حرامٌ و هو ايضاً ضعيف فان له ان يلتزمه باعتبار الجهتين كما تقدم ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با امضای «منه سلمه الله»، مصحح، نسخه با کتاب اصل مؤلف مقابله شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۲۳]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، مقابله شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۴۳۴ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۴۳]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۳۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ مهر: محمد فصیح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ، ۱۴ سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۴سم[ف:۱۶-۲۲۳]

۴۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷

حاشیه نیمه نخستین عده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ مهر: محمد خلیل بن محمد صادق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۵گ، ۱۹ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۵۳۲]

۴۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۶۴

آغاز: حيث قال ما حاصله ان تعلق المدح أو الذم فی مجاری العقول و العادات لانزاع فی أنه عقلی؛ **انجام:** عدم جواز التمسك به كما فيما نحن فيه فلايتم لأن حاصل.

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، متن نیز

خط‌خوردگی دارد، محشی به لفظ: «منه سلمه الله»؛ ۱۴۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۱۷]

۴۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۷

خط:نسخ،بی‌کا،تا: قرن ۱۱؛ محشی به لفظ «منه سلمه الله»، با نسخه اصل مقابله شده؛ تملک: محمد حسن بن محمد معصوم قزوینی سبزواری؛ ۱۶۳گ، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۰]

۴۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۱۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه سلمه الله»، مصحح؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۰]

۴۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۸۳

آغاز: قوله ابدا فی اول الکتاب فضلاً یتضمن ماهیة اصول الفقه و انقسامها و کیفیة ترتیب ابوابها؛ **انجام:** وانفع مما یحصل بالخطاب المتلقی عن الانبیاء علیهم السلام وهذا القول الحاد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، در عصر مؤلف؛ مصحح، محشی با عناوین «منه سلمه الله»، در برگ آخر تصریح شده که کتاب حاشیه دوم مؤلف است، دارای خط خوردگی و اضافات در حاشیه؛ جلد: مشکی ضربی، ۲۰۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۸۳]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** کلما یحتاج فیها الی البیان یحتاج فیما نحن فیه الیه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای سه کتیبه کوچک، نقاشی مرصع و مذهب، ۹ سرلوحه مذهب، مجدول، با کمند آب طلائی و لاجوردی، محشی بسیاری از مصنف به رمز «منه دام فیضه یامنه سلمه الله»؛ کاغذ: فرنگی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۷۳ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۹ - ۷۱]

۴۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۲۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «شرح»، در برگ ۱ر و ۲ر شرحی است درباره علت تامه و مشیت؛ ۱۵۲گ (۲پ-۱۵۳ر)، ۱۱سطر (۷/۵- ۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۴۱]

۴۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مقابله شده باره دوم با اصل در قزوینی در ربیع الاول ۱۰۸۳، نسخه را خود قزوینی به جمال الدین محمد خوانساری بخشیده؛ تملک: محمد رضای حسینی در ۱۳۳۷ [نشریه: ۷ - ۱۴۳]

۴۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۵۷

آغاز: لاصحاب الکلام یقولون هذا ینقاد و هذا لایقاد ... و قدوردت تشدیدات فی النهی عن امثال ذلک فی الدین ... قوله لان الشریعة کلها بینته علیه آه. اشارة الی دلیل علی؛ **انجام:** و قال بعض الفضلاء معنی القدری من یجعل قدرالله تعالی

جلد ۱؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با عنوان «منه رحمه الله»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۳گ، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۶۲]

۴۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۶۰

آغاز: بسمله ابداء فی الکتاب فصلا یتضمن ماهیة اصول الفقه و انقسامها و کیفیة ترتیب ابوابها

جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ در جایی از این نسخه نشانی از نام کتاب و مؤلف آن نیست لکن با شواهد موجود از جمله در آن از کتاب الفوائد المدنیه ملا محمد امین استرآبادی متوفی ۱۰۳۶ق، و ... یاد کرده است. ظن قوی بر آن است که این حاشیه از ملا خلیل باشد، مصحح؛ کاغذ اصفهانی؛ جلد: تیماج عنابی، ۷۶گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۸۹۱]

۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۲۱/۱

انجام: و لیس فی عبارته تصریح به مع أن الشارح

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد رضا حسینی رضوی با مهر «محمد رضا الحسینی» (مربع)، علی رضا بن عبدالواحد بهبهانی به تاریخ صفر ۱۱۶۳؛ مهر: «محمد باقر الحسنی الحسینی» (مربع)، «العبد محمد ابراهیم الحسنی الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۸ - ۲۷۵]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۲۷

آغاز و انجام: برابر

جلد اول کتاب؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ ۲۳ برگ آخر نونویس. کاتب نونویس: حسینعلی بن محمد حسین، تاریخ تحریر: محرم ۱۳۶۶؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۱۵۳]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۱۵

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... هذا ابتدا المجلد الثالث من الحواشی الخلیلة ... قوله قدس سره فصل فی حقیقة الکلام و بیان اقسامه و جملة من احکامه؛ **انجام:** قوله ما یدل فائدته علیه فائدة القول ... فی قولک له علی عشرة اعترافا

جلد سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ واقف: میرزا محمد رضی رضوی؛ کاغذ: حنایی روشن، ۱۳۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۳سم [ف: ۱۶ - ۱۵۵]

۵۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۴/۲

آغاز: بسمله «قوله ابدا فی اول الکتاب فصلا یتضمن ماهیة اصول الفقه و انقسامها و کیفیة ترتیب ابوابها» البدا کالمنع الانشاء و الاحداث و ذکر فی اول الکتاب للاشعار بان کلا من الفصول التی؛ **انجام:** قوله: ما قد مناه من الاقسام. ای اقسام الحکم من الحرمة و الوجوب و غیرهما. قوله: غیر ان الخ. مثلا بطلان الصلوة کما ان معناه.

خط: نستعلیق، کا: سید محمد تقی بن محمد صادق موسوی، تا: ۱۷ جمادی الاول ۱۱۰۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاتب شاگرد شیخ

حرعاملی است؛ مهر: کاتب «عبده محمد تقی الموسوی (بیضی)»؛ واقف: کاتب، رمضان ۱۱۱۹ق، وقف بر شیعه اثنی عشریه مشروط به انکه از مشهد رضوی بیرون نرود؛ جلد: مقوا عطف میشن مشکی، ۲۰ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴۲]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه را مولانا سید محمد تقی بن محمد صادق موسوی در ۱۱۰۱ در مشهد رضوی با نسخه یکی از فضلاء قزوین که به زیارت آمده بوده مقابله کرده، محشی به حواشی مؤلف؛ واقف: مصحح نسخه در رمضان ۱۱۰۹ق؛ ۹۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۶ - ۲۸]

۵۵. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد تقی بن محمد أمین حسنی حسینی سمنانی، تا: شوال ۱۱۰۴ق [تراثنا: س۲ش۴ - ۲۹]

۵۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶

خط: نسخ، کا: هادی بن حاجی ابراهیم خاتون آبادی، تا: پنج‌شنبه ۱۴ رجب ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: [نشریه: ۱۱ - ۸۹۳]

۵۷. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

جلد دوم؛ کاتب: احمد بن محمد امین الطالقانی، تا: چهارشنبه ۲۵ شوال ۱۱۰۹ق؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۴]

۵۸. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق [نشریه: ۷ - ۵۳۳]

۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۰/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد زکی بن محمد قاسم، تا: رمضان ۱۱۱۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۸گ (۱پ-۱۷۸ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۳۱۴]

۶۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: کاظم فرزند باقر، قزوینی، تا: یک‌شنبه ۱۸ جمادی الثانی ۱۱۲۱ق، جا: قزوین مدرسه التفاتیه؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغ، مقابله شده با عبارت: «بلغ قبالا من نسخة عتیقة و هی التی کتب منها علی ید کاتبه فی یوم الاثنین ثامن عشر شهر رجب المرجب ذلك السنة، اللهم وفقنا لفهمه»؛ مهر: «یا موسی لاتخف ۱۲۷۲» (بیضی)، «حبیب الله ۱۲۷۳ق»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۹گ، ۱۵ سطر (۴×۹)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۲۹ - ۵۴۲]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۴۰

آغاز: آغاز جلد دوم: قوله ابدء فی اول الکتاب فصلا یتضمن مهیة اصول الفقه؛ **انجام:** انجام ج دوم: یقوم مقام فعل المکلف فی الکفائی

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن علیرضا، تا: پنج‌شنبه ۲۳ ذیحجه ۱۱۲۲ق؛ محشی به حاشیه مؤلف، نسخه در ۱۶ جمادی الثانی ۱۱۲۴ توسط کاتب تصحیح شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۲۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۵۵]

۶۲. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۰۲

جز ء اول و دوم؛ خط: نسخ خوب، کا: خلیل بن سلمان بن خلیل قزوینی (نوه مؤلف)، تا: چهارشنبه ۲ شوال ۱۱۲۳ق؛ ۲۰۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲ - ۲۵۵]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۶

آغاز و انجام: برابر

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن سید علی حسینی، تا: ۱۹ جمادی الثانی ۱۱۲۴ق؛ نسخه توسط خیرالدین بن علی افضل طالقانی ساکن مدرسه خلیلیه قزوین در ۲۴ جمیدی الثانی ۱۱۲۴ مقابله و تصحیح شده، محشی به حاشیه مؤلف؛ واقف: نادرشاه، در ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن مشکی، ۱۸۵گ، ۱۵-۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۵۲]

۶۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۰۲/۴-۵۸۴۳

مجلد سوم است که حاشیه بر جزو یکم عده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۵ محرم ۱۱۲۷ق، تملك: میرزای قمی، عبدالله بن محمد کاظم؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۹۴گ، ۱۲ سطر، قطع: جیبی [آستانه قم: - ۱۰۸]

۶۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۷۶/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد خان بن نادعلی رازی، تا: جمعه ۸ جمادی الثانی ۱۱۳۲ق؛ کاغذ اصفهانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵گ (۱-۱۰۵)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۷۵۸]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقوم مقام فعل الملکف فی الکفائی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نسخه ظاهراً در عصر مؤلف نوشته شده؛ محشی به حواشی مؤلف، مصحح، تاریخ تصحیح: صفر ۱۱۵۳؛ واقف: حاج محمد سعید دوغابادی در ربیع الاول ۱۱۴۲؛ ۲۵۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۶ - ۲۷]

۶۷. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

جزء اول؛ کا: محمد بن میرزا محمد قزوینی، تا: دوشنبه ۱۲ شوال ۱۱۹۷ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۴]

۶۸. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۵۹۱

مجلد نخستین؛ خط: نسخ، کا: احمد حسینی مشهور به قطب، تا: اواخر قرن ۱۳، به دستور محمد رحیم مؤلف جوامع الکلم فی شرح قواعد الاحکام با یادداشت همو در ذیحجه ۱۲۹۵؛ مقابله شده با اصل؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۳۴۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷/۴سم [ف: ۱ - ۱۷۵]

۶۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۵۳۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۱۷ق [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۵۰]

۷۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۱۸

آغاز: المدرسین فی دفع الاشکالات المتوجهه علی الکتب المقروئه علیهم و کان توجه الاخوان الیه با عثاعلی رواج کثیر من اباطیل النواصب و ترهاتهم؛ **انجام:** فظ قیام فعل الغیر مقامه ما ذهب الیه سیدنا الاجل المرتضی من ان مجرد فعل الغیر بدون نیه قربه یقوم مقام فعل المکلف فی الکفائی. تم المجلد الاول من الحاشیه الخلیلیه علی ...

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با امضای «منه سلمه الله»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: گالینگور با روکش پارچه‌ای مشکی، ۲۵۴گ، ۱۸سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۶۸]

۷۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با علامت بلاغ مقابله، محشی با نشان «منه دام ظله» و «منه سلمه الله تعالی»؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۱۷]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح، محشی با نشان‌های «منه دام ظله العالی - منه سلمه الله - منه دام ظله - منه ادام الله بقائه - منه حفظه الله تعالی - منه مد ظله السامی» و حاشیه‌های دیگر با نشان «منه رحمه الله تعالی» گویا نویسنده آنها را از نسخه اصل همین‌گونه آورد یا اینکه پیش و پس از مرگ قزوینی نوشته شده است. نیز دارد «بلغ قبالا ایده الله تعالی»؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده محمد سعید»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷۵گ، ۱۵سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۶۶۹]

۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۰۸-۸/۱۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ایضاً لان عدم استلزام وجود شریک الواجب لرفع امر واقعی لیس بممکن لایقال ناخد الکبری شرطیة لیتحقق المنافاة

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ جلد: مقوا با روکش کاغذی، ۷۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۳۰]

۷۴. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۷۱

آغاز: الاباحة و مقابلها یقابل العدم و الملکه ... بخش دوم: قوله ابدا فی اول الکتاب الخ، ذکر الاول اما لتاکید قوله ابدا و یویده ... همانطور که در ذریعه آمده، محشی دو حاشیه بر کتاب «عدة الاصول» نوشته است؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ یادداشت تملک: حسن بن عبدالله ماحوزی بحرانی؛ ۲۱۶گ، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۹۲]

۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۰

آغاز: متن عدة: یحتاج الی استدراکها و تحریرات غیر ... حاشیة عده: مشغولاً بقراءته و برههً اخری مشعوفاً بمدارسة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان‌های «نهایه»، «ص»، «منه»، «منه رحمه الله»، «شرح منهاج»، «ع ر ق»، «للفاضل المحقق ملا محمد باقر سلمه الله تعالی»، «صه»، «شرح قواعد»، «مواقف»، «شرح کافی ملا صدرا»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۳۷گ، ۱۸سطر (۴/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۹۴]

۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۸

آغاز: فی العبد کالالة و الداعی و نحو هما غیر موجبة له ای بالوجوب السابق؛ **انجام:** لانه له ان یقول انما استدل به علی اصل الحجیة لا علی القطعیة ایضا.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با امضای «منه دام ظله العالی» و «منه سلمه الله تعالی»، مصحح و ظاهراً نسخه به خط خود ملا خلیل تصحیح شده؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۳گ، ۱۷ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۵۳۷]

۷۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۱۹

آغاز: یقال ان المستعمل فیه لفظ الانسان هیهنا اعنی ذات المخاطب؛ **انجام:** و وجوب اعتاق جمیع الرقبات و هو خلاف الاجماع هذا اذا کان الاجماع علی وجوب واحد.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، روکش پلاستیک قهوه‌ای، ۱۹۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۵۰۷]

۷۸. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۸۹۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مؤلف با امضای «منه سلمه الله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۴گ (۱پ-۱۷۴پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۷۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۶۱/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۸۴]

۷۹. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۱۴۰/۳

آغاز: برابر

خط: ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی از مؤلف با امضای «منه سلمه الله»؛ جلد: مشکی، اندازه: ۱۳/۵×۲۶/۵سم [ف: ۸۰]

۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۴۱

آغاز: قوله ابدا فی اول الکتاب فصلا یتضمن ماهیة اصول الفقه؛ **انجام:** و هذا القول اتحاد تم المجلد الثانی من الحواشی الخلیلة المعلقة علی عدة الاصول الشیخ ... لحسن الطوسی رحمهم الله تعالی و یتلوه فی المجلد الثالث قوله قدس سره ... حقیقة الکلام و بیان و اقسامه و جملة من الکلام و ترتیب الاسماء.

جزء ۲. این نسخه از آن قسمت شرح دیباچه: «قوله ابدا فی اول الکتاب» تا آخر فصل سیم را دارد. کاتب آن را جلد دوم ضبط کرده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به‌حواشی مؤلف؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ ۱۷۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۸]

● **حاشیة عروة الوثقی** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u ‘urwat-il wuṯqā
حائری، عبدالکریم، ۱۲۷۲؟ – ۱۳۵۵ قمری
hā’erī, ‘abd-ol-karīm (1856 - 1936)
وابسته به: العروة الوثقی؛ یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم (۱۳۳۸-۱۲۴۷)
حواشی کوتاه فتوایی است که مرحوم حاج شیخ عبدالکریم بر عروه الوثقی سید کاظم یزدی، برای استفاده مقلدان خود تحریر نموده است. حواشی در نسخه حاضر در برگ‌های شش ستونی تحریر شده که در ستون دوم شماره صفحه و سطر چاپ اول عروه و در ستون ۳ و ۴ شماره صفحه و سطر چاپ دوم عروه و در ستون پنجم کلمه‌ای از متن عروه که شیخ عبدالکریم بر آن حاشیه نوشته و در ستون ششم متن حاشیه حاج شیخ عبدالکریم تحریر شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۴۵-۵۲/۸۵
آغاز: بسمله؛ ص ۲ س ۱۵ طبعه اولی ص ۲ ص ۱۵ طبعه الثانیه، کلمه التقلید، حاشیه فیه اشکال بل لایبعد کون التقلید عبارة عن متابعة المجتهد فی العمل بان یکون معتمداً علی رأیه فی العمل؛
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ، ۲۱-۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۷۰]

● **حاشیة العروة الوثقی** / فقه / عربی
ḥāšīyat-ul ‘urwat-il wuṯqā
آقا ضیاء عراقی، ۱۲۷۸ – ۱۳۶۱ قمری
āqā zīyā’-e ‘erāqī (1862 - 1942)
وابسته به: العروة الوثقی؛ یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم (۱۳۳۸-۱۲۴۷)
تاریخ تألیف: غره ربیع الثانی ۱۳۳۷ق
حاشیه‌ای است بر بخش خلل الصلاة عروة الوثقی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۴۳
آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین ... و بعد فانی حین اشتغالی بمباحث خلل الصلوة؛ **انجام:** من جهة اجزائها و شرائطها و الحمد لله ... فرغت من تسویده ... ضیاء الدین محمد العراقی
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسین سروری تبریزی، تا: ربیع الثانی ۱۳۳۷ق؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذی مشکی، ۳۸گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲/۲۷ – ۲۵]

● **حاشیة عروة الوثقی** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u ‘urwat-il wuṯqā
اصفهانی، ابوالحسن، ۱۲۸۴ – ۱۳۶۵ قمری
esfahānī, ab-ol-hasan (1868 - 1946)
وابسته به: العروة الوثقی؛ یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم (۱۳۳۸-۱۲۴۷)
حاشیه فتوایی است بر کتاب «عروة الوثقی» سید محمد کاظم یزدی. این حواشی بسیار مختصر و در عروة الوثقی چاپ سال ۱۳۳۰ تحریر یافته است.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۰۴-۵۷/۷۴
آغاز: صفحه ۳، سطر ۱۴، متن (من الطبعة الثانیة): الاحوط عدم، حاشیه وان کان الاقوی الجواز
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از آغاز تا ص ۱۵۸ جلد دوم عروه (پایان کتاب الوصیة)؛ ۲۹گ، ۲۶-۲۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۳۱]
۲. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۳۰۹
آغاز: لا بأس بالعمل بهذاالکتاب المستطاب مع ما علقت علیه من اوله الی اواسط الزکوة و وفقنی الله لاتمامه. الاحقر ابوالحسن الموسوی الاصفهانی
خط: ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با علامت «سن»؛ تملک: هادی روحانی مازندرانی در مشهد؛ جلد: تیماج [ف: ۲۱۹]

● **حاشیة العروة الوثقی** / فقه / عربی
ḥāšīyat-ul ‘urwat-il wuṯqā
طباطبائی بروجردی، محمد حسین،۱۲۵۳-۱۳۴۰ شمسی
tabātabā’ī borūjerdī, mohammad hoseyn (1874 - 1961)
وابسته به: العروة الوثقی؛ یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم (۱۳۳۸-۱۲۴۷)
در این حاشیه گاهی اشاره بسیار مختصر به ادله مسائل شده.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۵۹
در این نسخه تا کتاب خمس می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۴گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۰]

● **حاشیة عروة الوثقی** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u ‘urwat-il wuṯqā
زنجانی، احمد بن عنایت الله، ۱۳۰۸ – ۱۳۹۳ قمری
zanjānī, ahmad ebn-e ‘enāyat-ol-lāh (1891 - 1973)
وابسته به: العروة الوثقی؛ یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم (۱۳۳۸-۱۲۴۷)

قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۱۳۱/۵
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۳۵۶ق [چند نسخه-ف: ۲۴۴]

● **حاشیة العروة الوثقی** / فقه / عربی
ḥāšīyat-ul ‘urwat-il wuṯqā

فاضل قائنی، محمد بن عبدالکریم، - ۱۴۰۵ قمری

fāzel-e qā'enī, mohammad ebn-e 'abd-ol-karīm (-1985)

وابسته به: العروة الوثقی؛ یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم (۱۲۴۷-۱۳۳۸)

حاشیه مختصری است بر عروة الوثقی یزدی است.

۱. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۰۹

کاتب = مؤلف، بی تا [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۱۷]

۲. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۹۸

آغاز: قوله فی (م ۴) و لو کان مستلزماً للتکرار ... اذا کان العمل عبادیاً فالأولی بل الأحوط أن یقلد فیه؛ **انجام:** بألطافه تعالی و حسن توفیقه قد تم ما تیسر لنا من الحواشی و التعالیق علی کتاب العروة الوثقی.

کاتب = مؤلف، بی تا [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۵۵]

● **حاشیة عروة الوثقی** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u 'urwat-il wuṯqā

امیر کلائی نجفی، علی

amīr kalāīī najafī, 'alī

وابسته به: العروة الوثقی؛ یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم (۱۲۴۷-۱۳۳۸)

حاشیه فتوایی است که در حاشیه عروة الوثقی چاپی سال ۱۳۳۰ تحریر شده است.

بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۳۱۰

و از اول تا احکام مسافر؛ خط: ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف پارچه‌ای، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف مخ: - ۲۲۰]

● **حاشیة عروة الوثقی** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u 'urwat-il wuṯqā

وابسته به: العروة الوثقی؛ یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم (۱۲۴۷-۱۳۳۸)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۲۸-۵۹/۴۸

آغاز: المتن، یجب، الحاشیة، عقلانی غیر الیقینات و الضروریات کما سیجیء

طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۳۱]

● **حاشیة العریضة المهدویة** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-ul 'arīḍat-il mahdawīya

تفرشی، مراد بن علی، ۹۶۵ - ۱۰۵۱ قمری

tafrešī, morād ebn-e 'alī (1558 - 1642)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۲۴/۱

آغاز: اما بتاثیرها فیه، لم یجعل الفاعل من اقسام الخارج من المعلول کما فی شرح التجرید لان فاعل المرکب قد یکون جزء منه؛ **انجام:** و الحرکة الخ، دفع لما یتوهم من ان الحرکة متجددة متجزیة الی اجزاء لایتناهی ... علی انه فی قبول الحرکة للانقسامات الغیر المتناهیة کلام یجیء انشاءالله تعالی.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف میشن، ۸گ (۹ر-۱۶ر)، ۱۲ سطر (۴/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۸ - ۴۲۱]

← حاشیة العزی فی التصریف ⩤ حاشیة التصریف

● **حاشیة العزی فی التصریف** / صرف / عربی

ḥāšīyat-ul 'uzzā fi-t taṣrīf

حاشیه‌ای است با عنوان «قوله، قوله» بر کتاب «العزی فی التصریف» عز الدین ابراهیم زنجانی (حدود ۶۵۵). در این حاشیه مطالب تا اندازه‌ای مفصل شرح داده شده و رد و ایراد بسیار می‌نماید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۴

آغاز: اعلم أن التصریف، اقول اعلم أنه لابد لمن شرع فی العلم أن یتصور قبل الشروع ثلاثة أشیاء، الاول؛ **انجام:** نحو رحمته رحمة واحدة و دحرجته دحرجة واحدة و الفعلة بالکسر نوع من الفعل تقول حسن الطعمة و الجلسة

خط: نستعلیق، کا: ملا ابوالحسن بن ملا حسنعلی، تا: دوشنبه شعبان ۱۲۲۵ق، جا: کنار برج بوستان در قریه ذودرق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۹۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۶۰]

← حاشیه عصام الدین ⩤ حاشیة الفوائد الضیائیة

← حاشیه عصام الدین ⩤ حاشیة حاشیة العصام علی الفوائد الضیائیة

● **الحاشیة العصامیة** / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-ul 'iṣāmīya

وابسته به: حاشیة انوار التنزیل = حاشیه تفسیر بیضاوی؛ عصام الدین اسفراینی، ابراهیم بن محمد (۸۷۳-۹۵۱)

دیباچه‌ای ندارد. در انجامه «الحاشیة لعصام الدین» خوانده شده است. حاشیه‌ای ست بر تفسیری، بخش سوره عم. شاید متن تفسیر «انوار التنزیل» قاضی بیضاوی باشد. شاید حاشیه‌نگار عصام الدین اسفراینی سمرقندی، ابراهیم (د ۹۴۳ یا ۹۵۱ق) باشد، که در میان کارهایش از «حاشیه» بر «انوار التنزیل» نام برده شده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۸/۲-عکسی
آغاز: بسمله. عم يتساءلون. اصله عن ما، فحذف الالف حذفاً كثيراً الى ان قال الاصل هو اثبات الف و سبب الحذف المشار اليه. بقوله لمام يعنى سبب او قاعدة مرت فى سورة الصف؛ **انجام:** در سوره ناس: لان كثرة تكرار الناس بمعناه الواضح المشهور يسد الباب الانتقال الى الناس منه فى المقام. الحمدلله الذى وفقنا بشرح هذا التفسير. هذه الحاشية لعصام الدين فرغت من تحريره ...
خط: نسخ تحريرى، کا: شيخ زاهد بن حسين جيلانى، تا: جمادى الاول ۱۰۳۲ق، جا: شيراز؛ به دنبال «الحاشية على انوار التنزيل» كار شيخ بهايى؛ ۱۳۸ص (۲۸۲-۴۱۹) [عکسی ف: ۱ - ۱۳۶]

● **حاشية عقائد النسفى** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u ʻaqā'id-in nasafī

احمد بن عبدالله

ahmad ebn-e ʻabd-ol-lāh

وابسته به: بداية العقول = عقايد نسفى = عقائد نسفى = اعتقادات؛ نسفى، عمر بن محمد (۴۶۱-۵۳۷)
حاشيه مولانا سيد احمد بن عبدالله بر عقايد نسفى

شيراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۵۱/۳/۲
کا: ملاعلى بن ملارجب، بی‌تا؛ محشى؛ ۱۶۳گ،۱۱سطر (۱۱/۵×۵/۵) [ف: ۲ - ۲۰۲]

← حاشية العلم و العلوم ⟵ عجاله

● **حاشية على اثبات الواجب** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-un ʻalā iṯbāt-il wājib

طرسوسى، محمد بن احمد، - ۱۱۱۷ ميلادى
tartūsī, mohammad ebn-e ahmad (- 1117)

اصفهان؛ ادبيات؛ شماره نسخه:۲۷۴
خط: نسخ، کا: حسن بن رمضان، تا: ۱۱۵۲ق؛ ۱۹گ (۱۲۷ر-۱۴۵پ)، ۲۷سطر (۱۵/۵×۲۲/۵) [اوراق عتيق: ۱ - ۴۰۰]

● **حاشية على اجتماع الشرط مع القسم** / نحو / عربی
ḥāšīyat-un ʻalā ijtimā'-iš šarṭ ma'a-l qasam

بيدوازى، محمد طاهر بن احمد، قمرى
bīdvāzī, mohammad tāher ebn-e ahmad

تعليقه كوتاهى است بر مبحث اجتماع شرط با قسم. مؤلف چون ترتيب لف ونشر اين مبحث را مغلق ديده به حل آن دراين رساله اقدام كرده است
آغاز: هذه مقدمات واهية علقتها بمبحث اجتماع الشرط مع القسم من كتاب الشرح الكفايه المسمى بالفوائد الضيائيه المشهور بشرح ملابحل اغلاق ترتيب اللف والنشر الواقع فى هذا المبحث ...

۱. يزد؛ وزيرى؛ شماره نسخه:۲۰۹۳/۲
آغاز: برابر
خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: احمد حمامى (اهدايى)؛ كاغذ: اصفهانى، ۲گ (۴-۵)، ۲۱سطر (۹×۱۵) [ف: ۴ - ۱۱۶۲]
۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۱۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فيقع الاختلاف بين اعتبارى المثال الجواز بملاحظة ان اعتبار التقديم بملاحظة الاحتمال الثانى فى التقديم واعتبار الجواز بملاحظة الاحتمال من الجواز يحى فى المثال الاول اوبالعكس كما فى المثال الثانى
خط: نستعليق، بی‌کا، بی‌تا؛ دو برگ قبل از اين رساله ومربوط به اين بحث است كه احتمال درصحافى اشتباهاً پس وپيش گشته است؛جلد:مقوا،۳گ،۱۳سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۷۲۴]

←حاشية على اجوبة المسائل المهنائية ⟵ تعليقات على اجوبة المسائل المهنائية

● **حاشية على احاديث ثواب صوم رمضان** / شرح حديث / عربی
ḥāšīyat-un ʻalā aḥādīṯ-i ṯawāb-i ṣawm-i ramaḍān

رشتى اصفهانى، محسن بن محمد رفيع، ق۱۳ قمرى
raštī esfahānī, mohsen ebn-e mohammad rafīʻ (- 19c)

وابسته به: ثواب صوم رمضان؛ رشتى اصفهانى، محسن بن محمد رفيع (-۱۳)
به دستور: آخوند ملا اسدالله رشتى انزلجى
تاريخ تأليف: يک‌شنبه جمادى الاول ۱۲۷۰ق؛ محل تاليف: قزوين
حاشيه‌اى است با عنوان «قوله، قوله» بر احاديث ثواب روزه ماه رمضان كه شيخ صدوق در امالى خود نوشته است.
آغاز: أحمده و أصلى على أحمده ... لما أمرنى من لم أقدر على مخالفته و هو المولى الامجد المتشبث بتأييدات الله ...
انجام: و نزيد لك المزيدات عند التلاقى يوم نلقاك و صلى الله على محمد و آله الطيبين الطاهرين.

۱. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۷۳۹/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعليق، كاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۰ق؛ جلد: تيماج قهوه‌اى، ۷گ (۱۳۲پ-۱۳۸پ)، اندازه: ۲۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۳۳۹]
۲. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۷۳۵۸
بی‌کا، بی‌تا؛ ۴ص (۱۴۴-۱۴۷ حاشيه) [ف: ۱۹ - ۱۶۰]

● **الحاشية على اقرار الزوج بطلاق زوجته** / فقه / عربی

al-ḥāšīyat ʻalā iqrār-iz zawj bi-ṭalāq-i zawjat-i-h
وابسته به: الطلاق مع اقرار الزوج و انکار الزوجة؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)
حاشیه‌ای است استدلالی با عناوین «قوله» بر رساله «اقرار الزوج» مذکور که توسط یکی از شاگردان برجسته مرحوم میرزای قمی نگاشته شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۶۷/۱۵
آغاز: بسمله، عالیمجد و مطاعا قبله گاها ادام الله ظلکم العالی و لطفکم السامی ... قوله دام فیضه العالی المقدمة الاولی؛ **انجام:** و لیس هذا موضع بیان ذلک الثانی عشر.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی رضوی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج ماشی، ۱۱ص، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۶۵]

● الحاشیة علی الهیات شرح الجدید علی التجرید /

کلام و اعتقادات / عربی
al-ḥāšīya ʻalā ilāhīyāt-i š.-il jadīd ʻala-t tajrīd
مقدس اردبیلی، احمد بن محمد، - ۹۹۳ قمری
moqaddas-e ardabīlī, ahmad ebn-e mohammad (- 1585)
وابسته به: شرح تجرید الاعتقاد = شرح تجرید العقاید = شرح جدید تجرید = شرح تجرید الکلام = شرح التجرید؛ قوشچی، علی بن محمد (-۸۷۹)
برای: ابی الصلاح تقی الدین محمد (فرزندش)
تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۱۳ (۱۹) ربیع الاول ۹۸۶ق
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» برقسمت الهیات شرح جدید قوشچی تجرید الاعتقاد خواجه نصیر طوسی که بنا به تصریح اردبیلی این حاشیه را برای فرزندش تقی الدین در ۱۳ ربیع الاول ۹۸۶ به پایان رسانده، اما دربرخی فهارس ۱۹ ربیع الاول ۹۸۲ تاریخ اتمام کتاب ضبط شده است. از این حاشیه در الذریعه (۱۱۳/۶)، بحار الانوار (۲۳/۱)، ریاض العلماء (۵۷/۱)، خاتون آبادی در وقایع السنین (ص ۴۹۲)، در روضات الجنات (۸۴/۱)، در اعیان الشیعه (۸۳/۳) نام برده شده است.
آغاز: تزیین حواشی شرح تجرید الکلام یستدعی حمد واجب الوجود الملک العلام. احمده علی ما فضلنا من الانام و اشکره علی ما خصنا به من سوابغ الانعام ... و بعد فان هذه حواش اتفقت من افقر العباد الی رحمة ربه الغنی احمد الاردبیلی نزیل الغری علی الهیات شرح الجدید للتجرید ... المقصد الثالث فی اثبات الصانع تعالی و صفاته ای فی اثباتها سواء کانت ثبوتیة او سلبیة، او المراد الثبوتیة و ذکر السلبیة بالتبع، او عطف علی «اثبات» ای فی ذکر الصفات و بیانها ثبوتیة او سلبیة. قال المحقق الطوسی رحمه الله «الموجود ان کان واجبا فهو المطلوب و الا استلزمه» ای ام کانت الشیئ الذی ثبت له وجود و ثبوت واجبا فهو المطلوب، اذ لا شک فی وجود الموجود ...
انجام: و ایضا للامر بالمعروف و النهی عن المنکر شروط و احکام و مراتب مذکورة فی الفقه لیس هنا محله فلیرجع الیه. هذا آخر ما اردناه من القیود علی الهیات التجرید لبیان ما ینتفع به الولد الاعز، وفقه الله تعالی للعلم و العمل ابتغاء لمرضاته الواحد الاحد، ابوالصلاح تقی الدین محمد. کان ذلک فی یوم الاربعاء ثالث عشر شهر ربیع الاول سنة سب و ثمانین و تسعماة هجریة. تم و کمل.
چاپ: تحقیق احمد عابدی، از سوی دفتر تبلیغات اسلامی، در دو جلد، ۱۳۷۵-۱۳۷۷ش؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۳۰۷ق، رحلی، ۱۰۲ص(صص۴۰۹-۵۱۰) در هامش
[الذریعة ۱۱۳/۶؛ مکتبة امیرالمؤنین ۳۷۴/۲]

۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،کا:محمد کاظم بن محمد شریف خاتون آبادی (مدرس مسجد جامع و خادم روضه رضویه)، تا: ۲۱ رمضان ۱۰۱۶ق؛ مهر: «العبد محمد کاظم» (بیضی)؛ تملک: سید محمد بن محمد زمان حسینی؛ واقف: سید جعفر پیش نماز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴۵]
۲. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۲۴/۱
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۲ رمضان ۱۰۴۴ق؛ مصحح؛ ۱۹۹گ (۱-۱۹۹ر)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۰۱]
۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۹۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۴ ذیحجه ۱۰۷۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ اندازه: ۱۳×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۴۹]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۱۷
آغاز: بسمله. قوله رحمه الله و صفاته ای فی اثباتها سواء کانت ثبوتیة او سلبیة؛ **انجام:** برابر؛ فی یوم الاربعاء ثالث عشر شهر ربیع الاول سنة ست و ثمانین و تسعمایة (هذا آخر کلام ... قدس روحه)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: خلیل «خ ل یل»؛ محشی به نشان «م ن»؛ واقف: خلیل تبریزی، ۱۲۴۴؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ، ۲۴سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۱۱۲]
۵. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۷۲۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴۵۳ص، ۱۶ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۲۵]
۶. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: اواسط قرن ۱۱؛ تملک: شفیخ بن شمس الدین مازندرانی در ۱۱۲۱؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج

شکری، ۱۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۹۱]

۷. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۶۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [نشریه: ۴ - ۴۴۷]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۴۶/۱

آغاز و انجام: برابر

تذکر: کاتب و تاریخ کتابت این نسخه به استناد نوشته احمد عابدی در مقدمه تصحیح این رساله ذکر شد. از آغاز الهیات تا پایان کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی گلپایگانی، تا: ۱۱۱۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۴ص (۱-۳۵۴)، ۲۰سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۰۹]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۸۷/۲-۳۴/۱۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد نصربنی ملاحسن تنکابنی گیلانی، تا: ۹ رجب ۱۱۲۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۱۱]

۱۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ربیع بن حاجی اصغر، تا: ۱۱۲۲ق؛ جلد: چرمی، ۲۵۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۰۵]

۱۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۲۰

خط: نستعلیق، کا: محمد اشرف بن فضلعلی، تا: ۱۳ جمادی الاول۱۱۲۳ق، جا: اصفهان؛ ۱۷۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۳۰۴]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن میر محمد تقی حسنی اصفهانی، تا: شعبان ۱۱۷۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۸ - ۲۷۹]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۴۹/۳

خط: نسخ و نستعلیق، کا: یوسف بن عبدالعظیم تبریزی، تا: یک‌شنبه ۳ رمضان ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ (۱۶۶پ-۲۹۲پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۳۰۸]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۹

آغاز: الحمدلله و الصلوه علی محمد و آله؛ **انجام:** و صلی الله علی محمد و آله الاطهار

خط: نسخ، کا: هاشم حسینی تهرانی، تا: ۱۳۱۸ق؛ کاغذ: کاهی، جلد: مقوا، ۱۶ سطر (۱۱×۱۴)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [الفبائی ف: ۶۳۸]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** لمرضات الواحد الاحد التی هنا کلام المحشی تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [الفبائی ف: ۱۹۷]

۱۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و باسناده عن سعید بن وهب وعبد خیر انهما سمعا علیا برحبة الکوفة یقول انشد بالله من ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۰۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۶۹۸]

۱۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: ابن صدرالدین محمد شیرازی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف مخ: ۲ - ۶۹۸]

۱۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۶۱/۱

آغاز: بل قدیق انها حجة علیهم حیث قال و ما تعملون فانه اسند العمل الیهم فلابد من ارتکاب مجاز ... قوله ربنا الخ قد یکون اسناد الجعل؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: حیدر حسینی [صاحب ذریعة تملک را از سید حسین بن حیدر کرکی دانسته]؛ جلد: مقوا، عطف تیماج سرخ، ۱۴۹گ (۱ر-۱۴۹ر)، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۱-۱۷۶]

۱۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۹۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۳]

● حاشیة علی بحث الزوایا الثلاث = حاشیة تحریر اصول اقلیدس / ریاضیات / عربی

ḥāšīyat-un ʻalā baḥṯ-iz zawāy-aṯ ṯalāṯ = ḥāšīyat-u taḥrīr-i uṣūl-i uqlīdus

وابسته به: تحریر اصول اقلیدس = تحریر اصول الهندسة و الحساب؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲ق)

حاشیه مختصر مزجی است بر بحث زوایا و انواع آن در کتابی مجهول که در فهرست مجلس «تحریر اقلیدس» دانسته شده است.

آغاز: هو بسمله، الحمدلله الملک العلام و الصلوة علی خیر الانام و آله و صحبة العظام و اما بعد فهذه حواشی جمعتها لبحث زوایا الثلاث لیظهر مستوراته ... قوله اذا وقع خط و هو حالة طول فقط مستقیم و هو ما کان ساتر المادون طرفه ... فالزاویتان الحادثتان ... ان کانتا متساویتین

انجام: کانت تلک الزاویة مع ما یساوی لزاویة اح و هو زاویتا اب مساویة لقائمتین و هو المطلوب ولیکن هذا آخر الکلام و الحمدلله رب العالمین.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کا: عماد بن محمد حسینی، تا: شوال ۹۷۴ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۱۳۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۰/۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

حاشیه بر بحث زاویه‌های مثلث است در تحریر اقلیدس. حاشیه بحث زوایای مثلث؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۱۸-۲۰)، ۱۹ و ۲۰ و ۲۷ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۵۹]

● حاشیة علی بحث القراءة من ارشاد الاذهان / فقه / عربی

ḥāšīyat-un ʻalā baḥt̠-il qirā'a min iršād-il ad̠hān

ساروی، محمد علی بن محمد رضا، - ۱۱۹۳ قمری

Sāravī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad rezā (- 1779)

وابسته به: ارشاد الاذهان الی احکام الایمان؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

حاشیه مختصری است بر عبارت «یجب فی القراءة اخراج الحروف من مواظعها» ازکتاب ارشاد الاذهان، با نقل اقوال بزرگان و رد و ایراد در آنها.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۱۳/۴

آغاز: قال الفاضل قدس الله روحه فی الارشاد و یجب فی القراءة اخراج الحروف من مواضعها الی المنقولة المتواترة؛ **انجام:** و الالم یصح صلاة اللاحن فضلاً عن صلاة المقتدی به مع العلم بغیر نزاع.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ ۲گ (۵۷ر-۵۸ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۸۳]

● حاشیة علی بحث المعرف / منطق / عربی

ḥāšīyat-un ʻalā baḥt̠-il mu'arrif

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۷۷/۲۲

آغاز: بسمله و به نستعین، قوله، معرف الشیئی ما یستلزم الخ؛

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ عنابی، ۷ص (۱۷۱-۱۷۷)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۷۰]

● الحاشیة علی البیع / فقه / عربی

al-ḥāšīya ʻala-l bay'

کتاب استدلالی بسیار مبسوط و تحقیقی است در مبحث بیع. مؤلف که متأسفانه شناخته نشد در سومین سطر صفحه اول می‌نویسد: «قوله العقد هو اللفظ الدال علی نقل الملك بعوض معلوم» و نیز در هفتمین سطر همان صفحه: «و یؤیده تعریف المصنف فی النافع له بالعقد» و در صفحه چهارده: «قوله و لایکفی التقابض» این عبارات چنین می‌نماید که متن از شرایع الاسلام محقق حلی باشد و این کتاب حاشیه آن، ولی عبارت صفحات آخر کتاب: «فقال المحقق فی الشرایع و الاب و الجد للاب ...» این احتمال را تضعیف می‌نماید. مؤلف در موارد متعدد از شیخ انصاری به عنوان «شیخنا العلامه نورالله مضجعه» یاد می‌کند. [احتمال تقریرات شیخ انصاری نیز می‌رود].

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۹

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... و آله الغر المیامین لا سیما علی بن ابی طالب ... و بعد فهذا کتاب البیع؛ **انجام:** انما هو للمنافع الماضیة الفائتة فدفعه ذلك ضرر علیه فرجع الی من اوقعه علیه و استدل بعدم الرجوع.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمود شهابی، ۱۳۶۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۲۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۵۷]

● الحاشیة علی البیع / فقه / عربی

al-ḥāšīya ʻala-l bay'

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۸۸

آغاز: بسمله، قوله کتاب البیع و یقال له ام المعاملات للاعتبار ما یعتبر فی العقود؛ **انجام:** و مما ذکرنا ظهر الحال و اتضح المقال فیما لو کان الغاصب هو الکاتب للقرآن و آله العالم الهادی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: محمد باقر مازندرانی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۰۶گ، ۲۱- ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۱۵۸]

← حاشیة علی تحریر القواعد المنطقیة ⟵ حاشیة منطقیة

● الحاشیة علی تفسیر آیة التطهیر / تفسیر / عربی

al-ḥāšīya ʻalā tafsīr-i āyat-it taṭhīr

حاشیه استدلالی بر شرح یکی از کتب محقق حلی در مورد آیه تطهیر و اثبات آن درباره ائمه اطهار علیهم السلام است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۵۶/۳

آغاز: قوله قدس یره ذکر المفسرون قالوا ما حاصله انها دلت علی اذهاب الرجس الذی هو الذنوب التی بها عرض المقترف لها؛ **انجام:** مسایل الطهارة مذکورة بالعرض فی کتاب الطهارة بخلاف مالو قلنا بالعموم فتامل انتهی هذا ربما.

مؤلف شناخته نشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۷۶]

← حاشیة علی الجامی ⟵ حاشیة الفوائد الضیائیة
← حاشیة علی حاشیة سید شریف بر شرح قدیم تجرید ⟵ حاشیة

حاشية تسديد القواعد فی شرح تجريد العقائد
← حاشية على حاشية ملاعصام على الجامی ﴾ حاشية حاشية العصام على الفوائد الضيائية
← حاشية على الحواشی الخفريه المعلقة على شرح الهيات التجريد ﴾ حاشية حاشية الخفری على شرح التجريد

● الحاشية على خطبة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشية على لفظة «الفياض» فی اول شرح المطالع = رسالة الفياض = حاشية الفياض / منطق / عربی

al-ḥāšīya ʻalā xuṭbat-i lawāmiʻ-il asrār fī š.-i maṭāliʻ-il anwār

بقال، شرف الدين حسن شاه، – ۹۰۵ قمری
Baqqāl, šaraf-od-dīn hasan šāh (- 1500)

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدين رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)
حاشيه‌ای است مختصر بر لفظ «فياض» در مقدمه كتاب «لوامع الاسرار» كه در آن مؤلف بر حاشيه سيد مير شريف جرجانی (- ۸۱۶) بر خطبه لوامع نيز نظر دارد.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمين ... اعلم انه قد تقرر عندهم ان الذوات المعتبره فی الصفات ليس لها نعت و خصوص اصلا لكن قد يعرض لها ذلك ...
انجام: كالدراك و الحساس مبالغة للمدرك و المحس فتامل
[الذريعه ۱۳۳/۶ شماره ۷۱۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۲/۱۹
خط: نستعليق، بی‌كا، تا: سه‌شنبه ذيقعده ۹۸۰ق؛ مقابله شده با خط استاد؛ كاغذ: سفيد، جلد: تيماج قهوه‌ای، ۴ص (۳۰۶-۳۰۹)، ۲۶سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۳۸۹]
۲. يزد؛ وزيری؛ شماره نسخه:۱۹۷۴/۲
آغاز: برابر
تذكر: نام مؤلف با تطبيق آغاز و تأييد آقای متقی در فهرست مجلس (۴۰/۲: ص ۲۶۷) ذكر شد؛ خط: نستعليق تحريری، كا: محمد جيلانی، تا: رجب ۹۹۶ق؛ محشی؛ جلد: مقوايی با تيماج مشكی، ۳ص (۲۳-۲۵)، ۲۰ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۱۱۴]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۰۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق خوب، كا: سيف الدين محمود بن حسين ديلمی، تا: قرن ۱۱، جا: شيراز؛ كاغذ: اصفهانی شكری، جلد: تيماج قرمز، ۳ص (۲-۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۳۴]
۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۵۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: شكسته نستعليق، كا: عبدالكريم بن شريف الله طولی، تا: ۱۰۱۳ق، جا: اصفهان و شيراز؛ مهر: حاج سيد سعيد؛ جلد: تيماج عنابی، ۲گ (۷۹-۸۰)، ۲۸-۲۰ سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۵۵]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۴/۳ كر
آغاز: برابر؛ **انجام:** و أما إذا صار المجاز حقيقة عرفية فالانتقال إلی معناه غير مسبوق و لايتوقف على ملاحظة المعنی الحقيقی فلا استبعاد فتأمل
خط: نستعليق، كا: محمد سلمان بن شيخشاه لنكركنانی، تا: ۱۰۱۳ق، جا: شيراز؛ كاغذ: شرقی نازک نخودی زرد، ۱گ (۱۵ر-۱۵پ)، سطور چليپا، اندازه: ۷/۵×۱۴سم [ف: ۴۰/۲-۲۶۷]
۶. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۶۵۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، بی‌كا، تا: ۱۰۱۳ق؛ ازموقوفات رمضانيه آقا ابراهيم ۱۲۳۰؛جلد:تيماج قهوه‌ای،۳ص (۳-۵)، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۳۵۵]
قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۹۴۶/۱
نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عكسی ف: ۳ - ۱۶۴]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۱۸/۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌كا، تا: ذيحجه ۱۰۳۱ق؛ كاغذ: اصفهانی، جلد: تيماج ترياكی، ۳گ (۵۸-۶۰)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۳۲]
۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۳۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، بی‌كا، تا: ۱۰۵۸ق، جا: جزيرة المكلا؛ با سرلوح منقش كم كار؛ كاغذ: حنايی، جلد: تيماج مشكی، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۰ - ۲۰۲]
۹. شيراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۰۸
خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ با حواشی «منه»؛ ۱۴۸گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۱]
۱۰. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه:۲۶۹۶/۱-۱۴/۱۴۶
آغاز: بسمله قوله قدس سره الفياض الوهاب الخ نقل حاشية منه قدس سره وهی قوله الفياض منقول الی معنی الوهاب والنقل بواسطة؛ **انجام:** برابر
خط: نستعليق، بی‌كا، بی‌تا؛ جلد: گالينگور سبز، ۳۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۴۵۳]

● حاشية على خلاف القوم ان وجود الجوهر عين وجود الموضوع / كلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-un ʻalā xilāf-il qawm anna wujūd-al jawhar ʻayn-u wujūd-il mawḍūʻ

در اين رساله از اقوال محقق دوانی، و ابن سينا دركتاب شفا استفاده شده است.

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۶۳/۳

آغاز: قال الشارح و هو الحمل المتقوم بنفسه فیه تفتیش لانه ان ارید من المتقوم بنفسه ان یکون الشیء حاصلا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای؛ ۵ص (۹۷-۱۰۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۴۵/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۳۰]

● حاشیة علی دیوان المتنبی / ادبیات / عربی

ḥāšīyat-un ʻalā d.-il mutannabī

کندی، زید بن حسن، ۵۲۰ - ۶۱۳ قمری

kendī, zeyd ebn-e hasan (1127 - 1217)

وابسته به: دیوان المتنبی؛ متنبی، احمد بن حسین (۳۰۳-۳۵۴)

حاشیه‌ای است بر دیوان متنبی. روی برگ عنوان آمده: این جزء اول از حاشیه کندی بر دیوان متنبی است، که دلالت بر آن دارد این حاشیه در دو جزء تالیف شده است.

[کشف الظنون ۸۱۲/۱؛ معجم المؤلفین ۱۸۹/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۱عکسی

آغاز: قال ابو الطیب احمد بن الحسین رحمه الله و هی من اول قوله فی الصبا ارتجالاً؛ **انجام:** ذا الذی انت جده و ابوه ×× دینة دون جده و ابیه. ای انت اقرب الیه و اعطف علیه من ابیه وجده.

نسخه اصل: فیض الله افندی - استانبول، ش ۱۶۴۷؛ خط: رقعی، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۱۲۳گ، ۲۵سطر [عکسی ف: ۲ - ۳۷۱]

● حاشیة علی الدرة الفاخرة = تعلیقة علی الدرة الفاخرة / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-un ʻala-d durrat-il fāxira = taʻlīqat-un ʻala-d durrat-il fāxira

جلوه، ابوالحسن بن محمد، ۱۲۳۸ - ۱۳۱۴ قمری

jelve, ab-ol-hasan ebn-e mohammad (1823 - 1897)

وابسته به: الدرة الفاخرة = اثبات الواجب = دره فاخره؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

آغاز: قال الملا جامی فی [رسالة «الدرة الفاخرة»]: «فنقول: لاشک أن مبدأ الموجودا موجود، إما أن یکون حقیقة الوجود أو غیرها

انجام: و الوجود بشرط لا لا بمعنی أنه لایقوم بالماهیة کما فی وجود الممکنات

چاپ: در مجموعه آثار حکیم جلوه، به کوشش میرزا ابوالحسن طباطبایی، ج۱ (تهران، انتشارت حکمت: ۱۳۸۵)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۹

آغاز: قال الملا جامی فی الرسالة الوجودیه لا شک ان مبدء الموجودات موجود؛ **انجام:** و الوجود بشرط لا بمعنی انه لا یقوم بالمهیة کما فی وجود الممکنات

خط: نستعلیق، کا: سید عباس شاهرودی، تا: رجب ۱۳۰۶ق، جا: تهران؛ پس از این ضمن سه صفحه عبارتی است در بیان ترکیب حقیقی و انضمامی؛ واقف: فهرستی؛ ۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۵۳]

● الحاشیة علی الرسالة المیراثیة = حاشیة الفرائض النصیریة / فقه / عربی

al-ḥāšīya ʻala-r r.-il mīrāṯīyya = ḥāšīyat-ul farā'iḍ-in naṣīrīya

وابسته به: الفرائض النصیریة علی مذهب اهل البیت = جواهر الفرائض = رسالة الدرة = الرسالة المیراثیة؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۳۲/۳

آغاز: بیان المسئلة المختتمة بها الرسالة المذکورة فی العلاوة المدعوة فی اوائل الرسالة علی قاعدة التی ذکرها المصنف قدس سره؛ **انجام:** بالانتقال الیها من جدتهن شیخ محمد داود علیه الرحمة و الغفران (از اینجا بر می‌آید که شیخ محمد داود باید محشی یا نویسنده نسخه باشد)

با عنوان «قدس سره» یاد می‌شود و در آن آمده: «بیان المسئلة المنسوبة الی الشیخ الامام السعید معین الدین سالم فی بیان القرابات الاربع»؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ عطف میشن قهوه‌ای، ۷گ (۱۳۷پ-۱۴۳ر)، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۶]

● حاشیة علی رسالة نسبة القضایا / منطق / عربی

ḥāšīyat-un ʻalā r.-i nisbat-il qaḍāyā

عبدالله بن صدر

'abd-ol-lāh ebn-e sadr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۳۴/۳

انجام: انجامه: تمت الرساله المنسوبه الی الفاضل المحقق المدقق عبدالله بن صدر علی ید احقر الطلاب رسول التلانی غفرالله لهو لنا بحرمت سید السادات رسول الله صلی الله علیه و سلم و آله اجمعین.

خط: تحریری، کا: رسول تلانی، تا: ۱۳۴۴-۱۳۴۸ق، جا: مرکه؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۶گ (۲۷ ر-۳۲ پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۷۰]

←حاشیة علی الشرایع ← شرح شرایع الاسلام

←حاشیة علی الشرایع ← حاشیة شرایع الاسلام فی المسائل

الحلال و الحرام

● الحاشیة علی شرح التجرید / فلسفه / عربی

al-ḥāšīya ʻalā š.-it tajrīd

ترکه طوسی، افضل الدین محمد، – ۹۹۱ قمری

torke-ye tūsī, afzal-od-dīn mohammad (- 1583)

وابسته به: تجرید الاعتقاد = تجرید العقاید = تجرید الکلام فی تحریر عقاید الاسلام؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

حاشیه‌ای است بر بخش الهیات شرح تجرید، بی‌دیباچه. نسخه در دست با دو سرآغاز است که گویا هر دو از همان خواجه افضل ترکه باشد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۹۰-عکسی

آغاز: (۱): بسمله. اما بعد، فیقول العبد الاقل مما یتعقل، افضل، قد کان لی فی سلف الزمان بعض القیود علی المبحث الالهی من التجرید مما استوضحت به بعض المجملات و حاولت حل بعض المشکلات ... قال المص: المقصد الثالث فی اثبات الصانع و صفاته و آثاره: ای فی اثبات ذاته و احکام صفاته و افعاله. قوله صفاته عطف علی اثبات الصانع فلا یدخل علیه الاثبات کیف لا.

(۲): بسمله. قال المقصد الثالث فی اثبات الصانع الخ. قوله فله موثر الخ. قد تقرر فی الامور العامة ان الممکن و هو الذی لایقتضی لذاته الوجود و لا العدم لا یکون احد طرفیه بالنسبة الیه لذاته اولی؛

انجام: و المرجح القدیم لا یکون الا من الله تعالی قبل عدم استقلال فعله مع تأثر تعالی مستقل فی فعله. فثبت هذا الفرق.

اصل نسخه: گنج بخش ژف ش ۱۰۷۴۳؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۴۹ص [عکسی: ۲ – ۹۵]

● حاشیة علی شرح التجرید الجدید / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-un ʻalā š.-it tajrīd-il jadīd

دشتکی شیرازی، میر صدرالدین محمد، ۸۲۸ – ۹۰۳ قمری

daštakī-ye šīrāzī, mīr sadr-od-dīn mohammad (1425 - 1498)

وابسته به: شرح تجرید الاعتقاد = شرح تجرید العقاید = شرح جدید تجرید = شرح تجرید الکلام = شرح التجرید؛ قوشچی، علی بن محمد (–۸۷۹)

او چند حاشیه بر شرح تجرید دارد که نسخه‌های زیر در فهرست‌ها معلوم نشده که کدامیک است.

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۲۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مقابله شده؛ تملک: جمال الدین احمد گیلانی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج کبود، ۱۳۴گ، ۱۶– ۱۷سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۵۱۰]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ با یادداشت روزبهان پسر عماد در صفر ۱۰۳۵؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه:۱۱-۸۹۲]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملک: عبیدالله محمد عوض پسر امیرابی زید؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۸۹۲]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۷۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ در پایان می‌رسد به «و کذا تولد الاشیاء المذکورة من الاعتماد غیر بین و لامبین» (مانند ۴۸۹ آستان قدس)؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۴۳]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۶۵

آغاز: فانه لیس ذلک الشی بل مثاله حتی لو فرض وجود ذلک الشی فی الذهن لم یکن عین الشبح ولو فرض وجود الشبح فی الخارج لم یکن عینه فافترقا؛ **انجام:** قیل لا نسلم ان العدم المذکور فیه ما هو رفع الوجود المطلق ومقابل له بمعنی ان لا یکفی موجودا اصلا بنحو من الانحاء فی وقت من الاوقات کما توهم بل اعم منه ... هو الوجود المساوق لشی کما نص علیه المصنف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۸۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف مخ: ۲ – ۶۹۹]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۰۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «ماشاالله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۵ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۵۷۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸

آغاز: للوجود افراد فی الماهیات و دون اثباتها خرط القیاد کما سیصرح به؛ **انجام:** اقول. هب ان العلة هی الماهیة لکن لما کانت الماهیة متحققه مرة فی ضمن.

بر بحث امور عامه شرح تجرید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ – ۹۶]

← حاشیة علی شرح العصام الاستعارة للیثی ← رسالة التشریف
← الحاشیة علی شرح المطالع القطبیة ← حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار

● الحاشیة علی شرح المواقف / کلام و اعتقادات / عربی

al-ḥāšīya ʻalā š.-il mawāqif

بحرآبادی، محمد بن یوسف، ق۱۰ قمری

bahrābādī, mohammad ebn-e yūsof (- 16c)

وابسته به: المواقف عضدالدین؛ ایجی، عبدالرحمن بن احمد

(۷۰۰–۷۵۶)
حاشیه‌ای بر «شرح» «مواقف» قاضی عضد الدین ایجی. حاجی خلیفه (۱۸۹۱/۲) و الذریعه (۱۳۷/۶) که حاشیه‌های بر شرح مواقف را نام برده‌اند هیچیکدام از غیاث الدین بحر آبادی نام نبرده‌اند. برای نشانی: «قوله. المقصد الثالث انه ره لیس جوهر الخ. لو قدم هذا المقصد علی المقصد الثانی لیکون من قبیل التخصص بعد التعمیم مبالغه فی الرد علی اهل البدع و الضلال لکان له وجه، لکنه قد لاحظ فیما فعلة نکتة و هی الاشارة الی ان الدلیل علی انه لیس بجسم مناسب للدلیل علی انه لیس فی مکان.»
[سزگین ۱۳۳۴/۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۸۱-عکسی
آغاز: بسمله. الموقف الخامس فی الالهیات فان النسبة منبهة علی التغلب او علی ان یراد بالمنسوب الیه مفهوم الا له فان للذات و الافعال و الصفات و الاسماء نسبة ما ذالک المفهوم و هو کاف فی صحة النسبة. و ان ارید المسائل الالهیة فالامر ظاهر؛ **انجام:** الدنیا علی سبیل السهو اصلا
اصل نسخه: گنج بخش، ش ۱۱۵۱ فهرست چاپ نشده؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۹۸ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷۱گ
[عکسی ف: ۲ – ۹۵]

← حاشیة علی شرح حسام الکاتی ⟵ حاشیة شرح الایساغوجی
[سلیمانیه ۱۸۹/۳]

● حاشیة علی شرح خطبة کتاب / ادبیات / عربی
ḥāšīyat-un ʻalā š.-i xuṭbat-i k.-in

اسکور، محمد نعیم

oskūr, mohammad naʻīm

حاشیه بر شرح خطبه کتابی است که نام شارح آن «محمد بن عبدالله بن ابی سعید الخادمی» در آغاز و انجام رساله آمده، ولی اصل خطبه و نام مؤلف و محشی بر شرح را نشناختیم و به نظر می‌رسد که شارح و محشی، هر دو اهل ترکیه باشند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۵۵/۳
آغاز: الحمدلله الذی أنزل علینا الکتاب و الصلاة و السلام علی من أوتی له فصل الخطاب؛ **انجام:** و لکن یوجب التخصیص و هو لا یلائم کونه اتفاقیة خاصة و عامة، هذا آخر ما تیسر إیراده ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق، نستعلیق ماوراء النهری؛ محشی با امضای متفاوت «خلخالی، شیوعی، اختری، اسلکوتی، عبدالرحمن، شارح و ...؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۵۱–۵۴)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۷/۵سم [ف: ۲۹ – ۴۳۲]

● حاشیة علی شرح فرائض الرحبیة / فقه / عربی
ḥāšīyat-un ʻalā š.-i farā'iḍ-ir raḥbīya

بیلی، احمد

bīlī, ahmad

وابسته به: شرح الرحبیة = شرح المنظومة الرحبیة؛ سبط ماردینی، محمد بن محمد (۸۲۶–۹۰۷ق)
حاشیه استدلالی است بر شرح سبط ماردینی بر «الفرائض الرحبیه» صلاح الدین یوسف بن عبداللطیف رحبی حموی قرن ۷ق. [در فهرست چنین آمده است اما «الفرائض الرحبیه» یا همان «ارجوزة الرحبی» معروف به «بغیة الباحث» را عموماً به محمد بن علی بن حسن رحبی شافعی معروف به ابن متفننه (۴۹۷–۵۷۷ق) نسبت داده‌اند (ن.ک.: معجم المؤلفین ۱۱: ۴۷؛ بروکلمان ذیل ۱: ۶۷۵)؛ فنخا ۶: ۶۳ با عنوان «بغیة الباحث»)]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۱۷۲
آغاز: بسمله. الحمدلله وارث الارض و من علیها؛ **انجام:** لایتصف بکونه ممنوعا الا اذا اتصف بالسبب قوله و تسمی موانع
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی، ۲۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۳۳]

● حاشیة علی شرح کتاب فی الصلاة و الطهارة / فقه / عربی
ḥāšīyat-un ʻalā š.-i k.-in fī-ṣ ṣalāt wa-ṭ ṭahāra

از آنجا که اول نسخه افتاده، نام کتاب و مؤلف مشخص نیست. در گ۵ عبارتی به چشم می‌خورد و نشانگر این است که مصنف قصد داشته فقط واجبات را بیاورد و از ذکر مستحبات خودداری کند، آن عبارت چنین است: «... فان قیل ان المصنف التزم فی هذه الرساله بحصر الفرض لا غیر فکیف ذکر استحباب ...» با توجه به اینکه شیخ حر عاملی نیز در کتاب‌های خود «هدایة الامة» و «بدایة الهدایة» فقط واجبات را بیان نموده می‌توان احتمال داد که حاشیه ما بر یکی از شروح کتاب‌های فوق باشد. حال مقداری از مشخصات کتاب را می‌نویسیم تا شاید راهنمایی برای شناخت آن باشد: در این نسخه مطالب از اواسط مبحث نیت در تیمم آغاز می‌گردد (گ۴)، سپس ازاله نجاسات (گ۷پ)، بول و غایط (گ۸)، مسکر (گ۹پ)، آب مطلق (گ۹پ)، احکام تخلی (گ۱۰پ)، مطهرات (گ۱۱)، غسل میت (گ۱۲پ)، قبله (گ۱۹پ)، احکام سفر (گ۲۱)، قراءت (گ۲۶)، منافیات (گ۴۰پ)، سجده سهو (گ۴۸پ)، شکیات (گ۴۹)، نماز جمعه (گ۵۳)، نماز عید (گ۵۶پ)، نماز آیات (گ۵۷)، نماز طواف (گ۵۸)، نماز جنازه (گ۵۸پ)، نماز احتیاط (گ۶۱)، نماز قضا (گ۶۱پ)، در کتاب از «شرایع» (گ۲۳پ) محقق و «معتبر» (گ۴۰) وی و همچنین از «قواعد»

(گ۳۱پ) علامه نقل قول شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۳۵
آغاز: و هذا المعنى ... هو المشهور فعلم ان نية التيمم مشتملة على خمسة امور، اشارالمصنف فيما ذكره صورة نبه إليها و قوله أتيمم اشارة الى الاول و قوله بدلا اشارة الى الثانى و قوله لاستباحة الصلوة اشارة الى الثالث و قوله لوجوبه اشارة الى الرابع و قوله قربة الى الله اشارة الى الخامس ... الضرب على الارض هذا هو الواجب الثانى ... (گ۴)؛ **انجام:** ليست اوقاتا حقيقية مظبوطة محدودة بل مشتبهة بالوقت المحدود، و الله اعلم و لنقطع الكلام فى هذا الشرح بانقطاع كلام المصنف، و الحمدلله رب العالمين و الصلوة على سيدنا و نبينا محمد و آله الطاهرين و كان اتمامه و اكماله فى المشهد الغروى المقدس على ساكنه السلام و كان ابتداء افتتاحه بالمسجد الاعظم، مسجد الكوفة حرم امير المؤمنين عليه السلام فى وقت الاعتكاف. قدتم صورة خط الشارح و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً (گ۶۷)
خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: نجف اشرف؛ محشی با نشان «منه»، مصحح؛ مهر: «ای هادی المضلین»، مهری با تاریخ ۱۲۴۲؛ کاغذ: اصفهانی، نخودی، جلد: تیماج زرد، ۶۹گ، ۲۳سطر (۱۱/۷×۵/۲)، اندازه: ۸/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۱ – ۳۷۸]

● حاشیة علی شرح مختصر الاصول العضدی / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-un ‘alā š.-i muxtaṣar-il usūl-il ‘aḍudī

مقدس اردبیلی، احمد بن محمد، – ۹۹۳ قمری

moqaddas-e ardabīlī, ahmad ebn-e mohammad (- 1585)

وابسته به: شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰–۷۵۶)

حاشیه مختصری است بر شرح مختصر الاصول عضدی که فقط شامل مباحث اجماع است. ناگفته نماند که محقق اردبیلی در نظر داشت بر تمام کتاب شرح مختصر الاصول عضدی حاشیه بنویسد همان‌گونه که در آخر حاشیه خود بر بخش اجماع آورده: «و ان شاء الله سنكتب حاشية كاملة على تمام هذا الكتاب». از این رساله در اکثر کتب تراجم نام برده شده و خود اردبیلی در کتاب «مجمع الفائده» خود چندین بار از آن نام برده و به آن ارجاع داده است.

آغاز: هذه تعليقات على مبحث الاجماع من كتاب شرح المختصر لابن الحاجب للعضد. قوله فى تعريف الاجماع و الدنيوى، فى كون اتفاقهم على امر دنيوى محض بحيث لا يرجع الى عمل شرعى او اعتقاد كذلك حجة اجماعا مصطلحا نظر ...
انجام: و ان شاء الله سنكتب حاشية كاملة على تمام هذا الكتاب من اوله الى آخره فانى قد طالعته مرارا و خطر ببالى طلئفة من التناقض و عدم العلم بمذاهب الناس خصوصا الشيعة و غيرها. و ارجو من الله التوفيق و الاعانة ... بحق محمد و آله اجمعين
چاپ: ضمن ۱۷ رساله محقق اردبیلی، توسط کنگره بزرگداشت مقدس اردبیلی چاپ شده است.

۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۸/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** ما لا يدرك كله لا يترك كله، كتبت هذا المقدار لتنبيه من يتنبه مع ان العاقل يكفيه الاشاره و الله الموفق و الهادى من يشاء على صراط مستقيم كتبته فى اول شهر رمضان المبارك احمد الاردبيلى فى مشهد مولاه اميرالمومنين على ابن ابى طالب (ع) ... و اهل الطالبين المجتهدين بحق محمد و آله اجمعين الطيبين الطاهرين. تمت.
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد شریف خاتون آبادی (مدرس مسجد جامع و خادم روضه رضویه)، تا: ۲۱ رمضان ۱۰۱۶ق؛ مهر: کاتب «العبد محمد کاظم» (بیضی)؛ تملک: سید محمد بن محمد زمان حسینی؛ واقف: سید جعفر پیش نماز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، ۱۹ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴۶]
۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۴۶/۲
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد علی گلپایگانی، تا: ۱۱۱۷ق؛ ۲۷ص (۳۷۵–۴۰۱)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۵۳]

● حاشیة علی الفتحیة فی الآداب / منطق / عربی

ḥāšīyat-un ‘ala-l fatḥīya fī-l ādāb

منقاری زاده، یحیی بن عمر، ۱۰۱۸ – ۱۰۸۸ قمری

menqārī-zāde, yahyā ebn-e ‘omar (1610 - 1678)

آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۲۹/۳بخش یکم
آغاز: الحمد لمن رفع قدر من تاهب لاظهار الصواب بان تأدب بمعرفة ... على من افهم الاحكام؛ **انجام:** يمكن الدليل مركباً لما صلح قولهم على مقدمة الدليل ... و ذلك لايوجد فى تصحيح.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در برگ آخر دو مطلب به نقل از نوبری دیده می‌شود؛ کاغذ: شیری،، جلد: تیماج قهوه‌ای،۴۴گ(۲۵۹پ–۳۰۲ر)،۱۷سطر،اندازه:۱۳×۲۰سم [ف: ۷۴]

← الحاشیة علی الفصوص ← الخلافة الکبری
← الحاشیة علی الفصوص ← قرآن کریم

● حاشیة علی قاعدة من قواعد الشهید / فقه / عربی

ḥāšīyat-un ‘alā qā‘idat-in min qawā‘id-iš šahīd

کاشف یزدی، قاضی بن کاشف الدین محمد، – ۱۰۷۵ قمری

kāšef-e yazdī, qāzī ebn-e kāšef-od-dīn mohammad (- 1665)

وابسته به: القواعد و الفوائد = القواعد الاصولية و الفرعية؛ شهيد اول، محمد بن مكى (۷۳۴-۷۸۶ق)

حاشیه‌ای است تحقیقی و استدلالی بر قاعده‌ای از القواعد و الفوائد شهید اول و آن این است: هرگاه به‌جز نماز عشای آخر، نمازها را با طهارت بخواند، سپس محدث شود و بعد، نماز عشا را با طهارت بگزارد و پس از آن یادش بیاید که یکی از دو طهارتش باطل بوده است دو احتمال وجود دارد. (براتعلی غلامی مقدم)

آغاز: بسمله. الا الا آلاء الا آلاء الا له الحكيم. بعد حمدالله و الصلوة على نبيه ... يقول عبده اللائذ ببابه، العائذ ... قاضى بن كاشف الدين محمد اصلح الله ... و هذه حواش بل غواش علقتها

انجام: فى الايرادات المستشكلة فى هذه القاعدة. و السلام ...

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد تقی بن محمد رضا رازی (شاگرد مؤلف)، تا: رجب ۱۰۳۲ق، جا: اصفهان؛ ۱۰گ (۴پ-۱۳پ) [ف: ۱ - ۸۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۸۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر اصفهانی، تا: قرن ۱۲؛ واقف: خانبابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور با عطف تیماج، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۱۵۹]

● حاشية على قاعدة من قواعد الشهيد = اشكالات على قاعدة ... / فقه / عربی

ḥāšīyat-un ʻalā qāʻidat-in min qawāʻid-iš šahīd = iškālāt-un ʻalā qāʻidat-i ...

تبریزی، علی (زین العابدین)، ق۱۱ قمری

tabrīzī, ʻalī (zeyn-ol-ʻābedīn) (- 17c)

وابسته به: القواعد و الفوائد = القواعد الاصولية و الفرعية؛ شهيد اول، محمد بن مكى (۷۳۴-۷۸۶ق)

تاریخ تألیف: شعبان ۱۰۱۸ق

نه اشکال است بر یکی از قواعد کتاب «القواعد و الفوائد» شهید اول، درباره تکلیف شخصی که دو نماز با دو وضو بجای آورده و نمازگزار یقین دارد که یکی از وضوها فاسد بوده و در پایان متعرض اشکال بر یکی از علما می‌شود که خواسته است این قاعده را توجیه کند.

آغاز: الحمدلله الذى اعلم بطراز العز لباس العلماء الاعلام و احكم بقواعد الشرع اساس احكام الفقهاء الكرام ...

انجام: و لعمرى ان التزام ورود الايرادات المذكورة على كلام الشهيد قدس الله روحه اهون من هذا التوجيه و التأويل الذى لا يسعى القليل و لا يشفى العليل.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۴/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۱۵۱پ-۱۵۳پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۷]

۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۳۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۶گ (۱۳۱پ-۱۳۶ر)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۸۹]

● حاشية على قوله «و العبادة الواحدة غير متعينة بالوجوب و الاستحباب» / فقه / عربی

ḥāšīyat-un ʻalā qawl-i-h «w-al ʻibādat-il wāḥida ġayr-a mutiʻayyina bi-l-wujūb wa-l istiḥbāb»

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)

گویا از میرداماد، برای ظهیر الدین ابراهیم. (دانش پژوه)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۵۰/۲-ف

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تذکر: نام نسخه در این فهرست «... غیر متعیفة ...» آمده است؛ ۱۴گ [فیلمها ف: ۲ - ۱۴۶]

● حاشية على كتاب المائة / طب / عربی

ḥāšīyat-un ʻalā k.-il miʼa

ابن تلمیذ، هبة الله بن صاعد، ۴۶۵ - ۵۰۶ ؟ قمری

ebn-e telmīz, hebat-ol-lāh ebn-e sāʻed (1073 - 1113)

حاشیه مختصری است بر کتاب المائه مسیحی از امین الدوله هبة الله بن صاعد بن ابراهیم بن تلمیذ بن سلامه دانشمند بغدادی آشنا به زبان فارسی و یونانی امین الدوله ابن التلمیذ. وی سخنان مسیحی را توضیح و تفسیر و گاه اعتراضاتی بر آنها وارد کرده است با عناوین «قال» یا «قال ابوسهل» و «حاشیه». وی در این حواشی از ابن بطلان و صاحب قانون یاد می‌کند. بروکلمان و دیگران از این حاشیه یاد نکرده‌اند. حاشیه‌ها از کتاب سوم تا پایان کتاب ۱۰۰ را شامل می‌شود.

[عيون الانباء ۲۵۹/۱؛ معجم المؤلفين ۸۵۹/۱۳؛ الاعلام زركلى ۵۹/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۳۵/۲

آغاز: بسمله: هذا الحواشى لامين الدوله هبة الله بن صاعد بن ابراهيم بن التلميذ رحمة الله قال ابوسهل عيسى بن يحيى المسيحى فى الكتاب الثالث بن المائه، العظام ماتان و سته و اربعون عظما ...

ستة فی الرأس حاشیه و هی عظما الیافوخ؛ **انجام:** ذکر فی الکتاب الاخیر من کتب المائه نفع التریاق و الشراب و الفوم ممن نهشته الحیه حاشیه ذلک لتقویة الادویة المذکوره الحرار الغریزی ... علی دفع السمومات ... لفعلها بخواصها ایضاً.
خط: ثلث، کا: هبة الله بن ملکا طبیب مسیحی، تا: شنبه ۳ ذیحجه ۶۴۳ق، جا: تکریت؛ مصحح، مقابله شده به خط مؤلف؛ کاغذ: چینی ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۲۲ص (۴۸۱-۵۰۲)، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۵۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۲۹/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۱۲۲]

⟵ حاشیة علی الکشاف ⟵ انموذج الکشاف
⟵ حاشیة علی لفظة «الفیاض» فی اول شرح المطالع ⟵ الحاشیة علی خطبة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار

● **الحاشیة علی مبحث «المعرف» من شرح الشمسیة** / منطق / عربی
al-ḥāšīya ʻalā mabḥaṯ-i «al-muʻarrif» min š.-iš šamsīya
حسینی، نظام الدین محمد، ق ۱۰ قمری
Hoseynī, nezām-od-dīn mohammad (- 16c)
وابسته به: تحریر القواعد المنطقیة فی شرح رسالة الشمسیة = شرح شمسیه قطبی؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)
بحث مفصلی است، در بحث «معروف» از مقدمات دانش منطق؛ در این رساله، علاوه بر «شرح شمسیه»، سایر آثار «قطب رازی» از جمله «شرح مطالع» و جز آن مطرح و بررسی شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۱/۲
آغاز: بحمدالله الذی ظهرت بقدرته أنواع الموجودات و أصناف المخلوقات؛ **انجام:** و کان تحریرها فی أیام قلیلة مشتملة علی حوادث کثیر، کل واحدة منها مانعة عن الفکر العمیق و النطر الغریق اص ۳ طلاح المصلح الرفیق و لهذا وقع فیه الإضطراب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۲۵گ (۱۴-۳۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۲سم [ف: ۳۶ - ۲۱۳]

⟵ الحاشیة علی مبحث تقدیم المسند ⟵ حاشیة شرح مفتاح العلوم
⟵ الحاشیة علی مبحث تمام المشترک ⟵ تمام المشترک
⟵ الحاشیة علی مبحث تمام المشترک ⟵ حاشیة حاشیة الجرجانی علی تحریر القواعد المنطقیة

● **الحاشیة علی المختصر النافع** / فقه / عربی
al-ḥāšīya ʻala-l muxtaṣar-in nāfiʻ
وابسته به: المختصر النافع = النافع فی مختصر الشرایع؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)
متن «النافع فی مختصر الشرایع» و مختصر آن هر دو از محقق حلی، ابوالقاسم نجم الدین، «حاشیه» از ناشناس. حاشیه‌ای است تنها بر بخش میراث آن.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۷۷/۱۸-عکسی
آغاز: بسمله. هذه الحواشی علی کتاب المیراث من المختصر النافع للمحقق. قوله. المقدمة الثالثة فی الهام و هی سنة. المراد منها بالالهام المذکورة فی القرآن فانها منحصرة فی سنة المصنف و الربع؛ **انجام:** و کان مقدار لها فی کتابته بتمامة من الصبح الی الضحی.
اصل نسخه: کتابخانه شخصی آقای فخرالدین نصیری، تهران؛ خط: نستعلیق تحریری پخته، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ ۴گ (۲۸۰-۲۸۳) [عکسی ف: ۲ - ۹۶]

⟵ الحاشیة علی مختلف الشیعة فی احکام الشریعة ⟵ حاشیة المختلف

● **الحاشیة علی مسألة «ما أنا قلت» = حاشیة حاشیة الشریف علی المطول** / بلاغت / عربی
al-ḥāšīya ʻalā mas'alat-i «mā ana qultu» = ḥāšīyat-u ḥāšīyat-uš šarīf ʻala-l muṭawwal
قوشچی، علی بن محمد، - ۸۷۹ قمری
qūščī, ʻalī ebn-e mohammad (- 1475)
وابسته به: حاشیة المطول = حاشیة شرح تلخیص المفتاح = حاشیه میر بر مطول؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
حاشیه توضیحی است، بر بخشی از حاشیه میر سید شریف، بر مطول، در مبحث تقدیم مسند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۶۳/۱۹
آغاز: قال السید علی مسألة، ما أنا رأیت أحداً، إن التفصیل هیهنا هو أن یقول؛ **انجام:** لا غیر الفاعلی بحسب أن یکون مقرراً مسلما متفقاً بین المتکلم و المخاطب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۳۸-۴۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۵×۸سم [ف: ۳۶ - ۲۸۱]

● **حاشیة علی المنتخب من المحصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-un ʻala-l mn. min-al maḥṣūl
قرافی، احمد بن ادریس، ۶۲۶ - ۶۸۴ قمری
qarāfī, ahmad ebn-e edrīs (1230 - 1286)
وابسته به: المحصول فی علم الاصول؛ فخر رازی، محمد بن عمر (۵۴۴-۶۰۶)

حاشیه‌ای است توضیحی در عناوین «قوله، السوال، فائده، قاعده» بر منتخب محصول امام فخر رازی که طی مجالس متفرقه‌ای توسط محشی املاء شده و به ضبط مقدمه این نسخه توسط یکی از شاگردان وی تحریر شده است: «قال الشیخ الامام العلامه شهاب الدین احمد بن ادریس القرافی نفع الله به المستغلین و کثر امثاله فی المسلمین املایی مجالس متفرقه علی کتاب المنتخب من المحصول سها علی مقاصد مصنفه و تقریز المسائله و الصاحا لمسکله و توجیه اسوله حتی بعض اختیاراته و اطلاقاته و قد قال ایده الله فی اوله اعلم ان المرکب لا تعلم الا یعد العلم بمفرداته».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۳

آغاز: بسمله، و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم الحمدلله الهادی الناصر الفتاح الاول الاخر العالم بما هو اخفی ... اعلم ان المرکب لا یعلم الا تعد العلم بمفرداته ... قوله اعلم ان الاصل هو المحتاج الیه و هذا الحد الذی ذکره للاصل لیس بحد مرضی؛ **انجام:** مثل هذا ممکن ان یقال و الله عزوجل اعلم تم بحمدالله جمیع کتاب تعلیقه الامام الفاضل العلامه وحید دهره و فرید عصره شهاب الدین احمد ...

خط: نسخ کم نقطه، بی‌کا، تا: ۱۰ ذیحجه ۷۴۱ق؛ برسم «لمولانا سیدنا القاضی الاجل المجتهد المحصل الراغب فی قراه العلم شهاب الدین احمد بن محمد بن ابی بکر الضرانی نفعه الله بما جمع من العلوم»، مصحح، مقابله شده؛ واقف: ابن خاتون عاملی، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: میشن مشکی، ۱۳۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۲۰۶]

● حاشیة علی المنطق / منطق / عربی

ḥāšīyat-un ‘ala-l manṭiq

حاشیه‌ای است بر منطق و مشتمل بر تحقیقات و بیاناتی است مؤلف آن نیز غیرمعلوم.

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۵۹/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن سرخ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [فهرست عراقی: ۱ - ۳۰۹]

← حاشیة عماد الفارسی ≻ حاشیة حاشیة الجرجانی علی تحریر القواعد المنطقیة

← حاشیة عمدة الاحکام و شرحها ≻ العدة فی حاشیة العمدة

● حاشیة عوائد الایام من مهمات ادلة الاحکام / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ‘awā’id-il ayyām min muhimmāt-i adillat-il aḥkām

وابسته به: عوائد الایام من مهمات ادلة الاحکام؛ نراقی، احمد بن محمد مهدی (۱۱۸۵-۱۲۴۵)

حاشیه‌ای است با عنوان «قوله، قوله» در رد بعضی از مطالب کتاب عوائد الایام مذکور من جمله حجیة اخبار و حجیة ظن. در منابع موجود از مؤلف این رساله که بنا به قول خودش (در رگ ۱۶۹) صاحب اثری به نام «مطالع الاسرار» نیز هست، نشانی به دست نیامد، ولی با توجه به آنچه در الذریعه در رابطه با کتاب عواید الایام آمده، محتمل است که مؤلف این حاشیه یکی از این سه نفر باشد: شیخ مرتضی انصاری (۱۲۱۴-۱۲۱۸ق)، میرزا محمد بن سلیمان تنکابنی (۱۲۳۴-۱۳۰۲ق) و محمد حسین بن محمد علی هزار جریبی (قرن ۱۳ق) که ردیه‌ای بر مبحث تداخل اسباب آن موسوم به «البوارق لکشف معضلات الحقایق» نوشته است.

[الذریعه ۳۴۵/۱۵ و ۱۵۱/۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۸۴/۲

آغاز: بسمله و به نستعین، قوله حتم لم یقتصر بعضهم علی ظن المجتهد الخ اقول لعل مراده دام ظله بذلک؛ **انجام:** و بعدم وجوده لایثبت القاعده قد تمت الرساله بعون الله ...

خط: نسخ خوش، کا: محمد ابراهیم بن حاجی محمد علی اصفهانی، تا: ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۲۰۹]

● حاشیة العوامل لملا محسن / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul ‘awāmil li-mullā muḥsin

وابسته به: العوامل فی النحو = عوامل ملامحسن؛ قزوینی، محسن بن محمد طاهر (-۱۱۵۰)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۶۵۱/۲

آغاز: قوله: احمدک یا من یرفع صالح العمل. الحمد فی اللغة هو الثناء باللسان علی الجمیل الاختیاری؛ **انجام:** نحو امامک وعلیک وغیرهما

عوامل النحو از ملامحسن قزوینی وحاشیه گمنام است؛ خط: نسخ، کا: علی اصغر دامغانی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ رجب ۱۲۶۴ق، جا: تهران مدرسه خان مروی؛ برای سید جواد بن سید مهدی پیشنماز، در اطاق آخوند ملاجعفر دامغانی؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج زرد، ۴۸گ (۷۶پ-۱۲۳پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۲۴۳]

● حاشیه عین الحکمة / فلسفه / فارسی

hāšīye-ye ‘ayn-ol hekma

مولانا محمد علی، ق۱۱ قمری

mowlānā mohammad ‘alī (- 17c)

وابسته به: عین الحکمة تهرانی؛ رازی، قوام الدین محمد (-۱۰۹۳)

«عین الحکمة» نگاشته میر قوام الدین محمد رازی که از شاگردان مولی رجبعلی تبریزی (۱۰۶۵ق) بوده رساله‌ای در حکمت و فلسفه به فارسی است. تعلیقات حاضر بر بخش‌هایی از آن کتاب نوشته شده و در صفحه دوم جمع‌آوری‌کننده تصریح کرده که مولانا محمد علی از کبار شاگردان میر قوام الدین بوده است و از وفات وی جمع‌آوری شده است. تعلیقات با عناوین «در بیان آنکه ...» آغاز شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۰۷/۱

آغاز: بسمله، در بیان آنکه موجود بما هو موجود لیس الا موجود نه وحدت لازم ذات اوست ونه کثرت میفرمایند رضی الله تعالی عنه، خلاصه دلیل آنکه وحدت وکثرت متقابلانند و متقابلان ازآن جهت که متقابلانند؛ **انجام:** از این صورت قیاس برهانی بر این مؤلف میشود کل ما یتصف بالغیبة و الحضور فهو جسم و لاشیء من العقل و المعقول بجسم فلاشیء مما یتصف بالغیبة و الحضور بعقل و معقول و بیان مقدمه صغری شد انتهی بعون الله تعالی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۷۵۹]

● **حاشیة عین الحکمة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u ʿayn-il ḥikma

وابسته به: عین الحکمة؛ تهرانی رازی، قوام الدین محمد (– ۱۰۹۳)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۱۲۵ق

حاشیه‌ای است با عنوان «قوله» بر عین الحکمه قوام الدین رازی. این حاشیه از یکی از پیروان و هم‌مسلکان او در فلسفه است و پس از درگذشت او در رمضان ۱۱۲۵، نوشته شده (اگر تاریخ مذکور در ذیل نسخه تاریخ تألیف باشد). نویسنده حاشیه گاه از ابیات فارسی مثنوی مولوی و گاه مرادفات فارسی برخی از اصطلاحات فلسفی را آورده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۴۸/۲

آغاز: بسمله قوله قدس سره یجب ان یعلم ان لکل علم ... اراد بالعلم العلوم المتعارفه المتداوله المدونه لاالمعنی الذی یعبر عنه بالفارسیه بدانش یعنی ان قوام کل علم من العلوم و تحققه انما هو بثلثة امور حتی اذا انتفی واحد منها لم یکن العلم محققاً و لیس هذا شأن العلوم الکلیه فحسب بل نظیره جار فی الصنایع الجزئیه ایضاً مثلا قوام صناعة الصیاغة، اما الموضوع له فهو الذهب و الفضه و اما المبادی فهو الآلات و الادوات ... و اما المسائل فهو عبارة هنا عن احداث الاعراض اعنی الصور الخاتمیه و غیرها؛ **انجام:** و بعده الائمة الاثنی عشر (ع) واحدا بعد واحد و فی عصرنا المهدی الهادی (ع) تمت الحاشیه فی شهر رمضان المبارک سنه ۱۱۲۵ فی دارالسلطنة اصفهان و الحمدلله.. الی یوم الدین.

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی و اصفهانی و چند رنگ، جلد: مقوای چیتی با عطف تیماج مشکی، ۴۸ص (۱۰۵–۱۵۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۰ – ۱۱۴۹]

● **حاشیة عین الیقین فی اصول الدین** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u ʿayn-il yaqīn fī usūl-id dīn

وابسته به: عین الیقین فی اصول الدین = الانوار و الاسرار؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶–۱۰۹۱)

حاشیه متوسطی است بر کتاب «عین الیقین فی اصول الدین» فیض کاشانی با عناوین «قوله، قوله». مرحوم فیض در آن کتاب پایه‌های شناخت و حکمت عملی را تبیین کرده و در کمک به ادله عقلیه از ادله نقلیه نیز استشهاد آورده است آیت الله مرعشی نجفی صاحب حاشیه را فردی عارف مسلک و اخباری مرام دانسته است که کتاب مذکور را در هند تألیف کرده و سپس به ایران آمده است.

آغاز: یا من علی فاستعلی و هو بالمنظر الاعلی صل علی من دنی فتدلی فکان قاب قوسین اوادنی و علی اله الاطهار و اصحابه الکبار و بعد فنحن نقص علیک من انباء الرسل ما تثبت به فؤادک

انجام: قوله الذین بهمایتم العبودیة لان العابد لو کان کله رجاء فلم یعمل للاعتماد علی المرجو و ان کان کله خوفا فیئس فلم یعمل ثم نقول ان کان التکلیف لبعض دون بعض فیحصل للبعض الاول غرور و اعتماد علی فطرته بزعمه انه لایمکن ان یکون من الضالین ابدا و هو مخل للعبودیة

[الذریعة ۱۵۱/۶؛ فهرست‌های خودنوشت فیض کاشانی ص۲۰۷]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان۱۱۳۶ق؛ مصحح؛ تملک: ضیاء الدین محمد بن ... سلطان العلماء طباطبایی ۱۱۸۰، قم؛ مهر: «عبده معصوم بن محمد صادق» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف مخ: ۲ – ۷۳۰]

● **حاشیة غایة السبل** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ġāyat-is subul

وابسته به: غایة الوصول و ایضاح السبل فی شرح مختصر منتهی السؤل و الامل = شرح مختصر ابن حاجب؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸–۷۲۶)

حاشیه استدلالی مفصلی است بر کتاب «غایة السبل فی شرح منتهی السؤل و الامل» علامه حلی با در نظر گرفتن یکی از حواشی آن کتاب. این حاشیه گاهی نظر به متن کتاب دارد با عناوین «قوله» و گاهی به شرح علامه با عناوین «قال الشارح» و گاهی به حاشیه نامعلوم با عناوین «قوله فی الحاشیة».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۴۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله فی الحاشیة انما قیل بظاهره، و أیضاً علی تقدیر أن یکون کلمة من للتبعیض؛ **انجام:** و اما احتمال عدم القطع بکونه حجة فلا یجری فی الاجماع علی طریقتنا کما لا یخفی

[سرآغاز و انجام این کتاب با حاشیه حاشیه باغنوی بر شرح مختصر الاصول از آقا جمال خوانساری هماهنگ است] نسخه حاضر از آغاز کتاب تا مبحث اجماع می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: فتح الله، تا: چهارشنبه ۴ ربیع الثانی۱۱۹۸ق، به جهت ملا محمد یوسف (استاد ناسخ)؛ محشی از مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۴۱۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۳۷۸]

● **حاشیه غایة القصوی** / فقه / فارسی

hāšīye-ye qāyat-ol qosvā

ملکی تبریزی، جواد بن شفیع، – ۱۳۴۳ قمری

malekī tabrīzī, javād ebn-e šafī‘ (- 1925)

وابسته به: غایة القصوی در ترجمه عروة الوثقی؛ قمی، عباس بن محمد رضا (۱۲۵۴–۱۳۱۹ق)

حاشیه‌ای است فارسی بر «غایة القصوی» نوشته مرحوم محدث قمی که ترجمه العروة الوثقی تألیف سید محمد کاظم یزدی (–۱۳۳۷ق) است. در کتاب آئینه دانشوران (ص۳۵۰) یکی از تألیفات مرحوم ملکی، حاشیه فارسی بر غایة القصوی ذکر شده که همین کتاب است. از جمله فتاوی وی در این حاشیه، جواز تقلید میت ابتدائاً و استحباب شهادت به ولایت در اذان و اقامه و کفایت همه غسل‌ها از وضو است. نسخه‌ای از این اثر نیز در تملک حضرت حجت الاسلام و المسلمین استادی است. این حواشی در کنار یک نسخه چاپی الغایة القصوی (چاپ بغداد، ۱۳۲۸، مطبعه دارالسلام، رحیل، ۵۵۰ صفحه) که از آغاز تا آخر اعتکاف را دارد نوشته شده است.

خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: بسمه تعالی. السلام علیکم و رحمة الله و برکاته. این حواشی که احقر به غایة القصوی نوشته ام حکم قطعی به واقع نیست. بلگه آنچه از ظواهر اخبار ائمه معصومین –علیهم السلام– و ادله دیگر– که آنها هم مرجعش به آنهاست– فهمیده ام و خودم عمل می کنم، می باشد و امیدوارم که اخوان مؤمنین هم که در [کذا] طبق اینها عمل نمایند معذور باشند و معاقب نباشند، بلگه اگر عمل را خالص بکنند و [کذا] مثاب باشند. از همه التماس دعا دارم.العبد جواد. رحمه الله

بی‌کا، بی‌تا؛ از محشی با دعای «رحمه الله»یاد شده که می نماید پس از وفات او نوشته شده، این نسخه حواشی برخی قسمتها، مثل دماء ثلاثة و نماز عید و اعتکاف، را ندارد و شاید مؤلف این قسمتها را تحشیه نکرده است. [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲ – ۹۷]

● **حاشیة غرر الحکم و درر الکلم** / حدیث / عربی

ḥāšīyat-u ġurar-il ḥikam wa durar-il kalim

وابسته به: غرر الحکم و درر الکلم = کشاف العقول و الادیان؛ آمدی، عبدالواحد بن محمد (–۵۱۰)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۵۴۳

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۸۰ق [الفبائی ف: – ۲۰۵]

● **حاشیة غرر الفرائد** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u ġurar-il farā’id

هیدجی زنجانی، ملامحمد بن معصومعلی، ۱۲۳۲؟ – ۱۳۰۶ شمسی

hīdajī zanjānī, mollā-mohammad ebn-e ma‘sūm-‘alī (1853 - 1927)

وابسته به: غرر الفرائد = منظومه سبزواری؛ سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲–۱۲۸۹)

تعلیقات بر کتاب غرر الفرائد فی الحکمة که شرح المنظومة سبزواری است.

آغاز: بسم ... رب هب لی حکما و الحقنی بالصالحین ... قوله المتجلی بنور جماله ای بصفاته الثبوتیة ...

چاپ: تهران، چاپ سنگی: ۱۳۴۶؛ تهران، اعلمی: ۱۴۰۴ق

۱. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** رحم الله من نظر الیه بعین الاسجاح و اعاننی فی خطیئاته بقلم الاصلاح الحمدلله علی نعمه ... تاریخ لیلة یک‌شنبه بیست و چهارم شوال المکرم تحریر شد حررها الآثم المذنب یحیی الساوجی ابن المرحوم محمد رحیم طاب ثراه

خط: نسخ، کا: یحیی ساوجی ابن محمد رحیم، تا: ۱۳۳۰ق؛ در آغاز سه صفحه «اللطائف السبع عند العرفا» دارد. آغاز: «بسم ... الطائف السبع عند العرفا هی الطبع و النفس و القلب و الروح و ... آغاز: بسم ... ربنا انک وضعت المیزان لئلا نطغی فاعصمنا من الزلل ...»، انجام: «رب اوزعنی ان اشکر نعمتک التی انعمت علی و صل علی نبیک و آله المعصومین»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن مشکی، ۱۶ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱۳]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۳۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اسال العفو لی و لاخواننا الذین سبقونا بالایمان بفضله و کرمه

خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد تقی بن جعفر سلطان العلماء طهرانی از آل الشیخ رضائی، تا: ۲۳ رمضان ۱۳۴۱ق، جا: تهران؛ ۱۹۶گ (۴۳ر–۲۳۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [مؤید: ۲– ۳۹]

● **حاشیة غرر الفرائد** / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-u ġurar-il farā’id

مظفر علی بن حسن

mozaffar ‘alī ebn-e hasan

محشی: ملا مظفر علی بن حاج حسن. ترجمه محشی به نظر نرسید. احتمال می‌رود که محشی همان مظفرالدین علی شاگرد شیخ بهائی باشد که رساله در شرح احوال شیخ بهائی تألیف کرده، کتاب افاداتی است بر تأویل آیه ۶۳ از سوره بقره: «و اذ قال موسی لقومه ان الله یامرکم ان تذبحوا بقره» مذکور در مجلس ۵۲ غرر الفرائد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵

آغاز: بسمله قال السید النقیب المرتضی علم الهدی؛ **انجام:** بمحمد و علی علیه السلام
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: ابن خاتون: ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: پارچه با عطف و گوشه چرم، ۲۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ – ۴۳۷]

● **حاشیة غرر الفوائد = حاشیة المنظومة** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u ġurar-il fawā'id = ḥāšīyat-ul manẓūma
علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله، ۱۲۹۷ – ۱۳۹۱ قمری
'allāme hā'erī māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e fazl-ol-lāh (1880 - 1971)
وابسته به: غرر الفرائد = منظومه سبزواری؛ سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲–۱۲۸۹)
تعلیقات پراکنده‌ای است بر مباحث وجود از منظومه حاج ملاهادی سبزواری.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۱۸/۲

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: مشقی نخودی، جلد: میشن خرمایی، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۴۰۱]

● **حاشیة غوالی اللئالی العزیزیة فی الاحادیث الدینیة** / حدیث / عربی
ḥāšīyat-u ġawāli-l la'āli-l 'azīzīya fi-l aḥādīṯ-id dīnīya
ابن ابی جمهور، محمد بن علی، ۸۳۸؟ – ۹۰۶ ؟ قمری
ebn-e abī-jomhūr, mohammad ebn-e 'alī (1435 - 1501)
تاریخ تألیف: ۲۶ شوال ۸۹۷ق؛ محل تألیف: مشهد رضوی
حواشی مختصری است که مؤلف بر کتاب خود «غوالی اللئالی» نگاشته و در برخی نسخه‌های این کتاب در حاشیه آمده ولی در نسخه حاضر جداگانه آمده و طبق یادداشتی به نقل از خط مؤلف آن را هنگام تدریس کتابش نگاشته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۷۹/۲

آغاز: روی معاویة بن وهب عن ابی عبدالله علیه السلام فی قول الله عزوجل و لیستعفف الذین لایجدون نکاحا حتی یعینهم الله من فضله؛ **انجام:** الامرهنا لیس للوجوب لأن الامرهنا لمصلحة دنیویة و هد دفع ضرر عیونها فیکون للارشاد الی مصلحة و ثبوته فهو للندب.
خط: نسخ، کا: ظاهرا به خط میرداماد، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۶گ (۳۶پ–۱۵۱پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۵۸۴]

● **حاشیه فارسی هیئت** / هیئت / فارسی
hāšīye-ye fārsī-ye hey'at
تنکابنی، احمد بن ابی الحسن، ق۱۳ قمری
tonekābonī, ahmad ebn-e abī hasan (- 19c)
تاریخ تألیف: ۱۲۷۰ق؛ محل تالیف: اصفهان مدرسه کاسه گران در دیباچه آن می گوید: روزهای پنج‌شنبه و جمعه نزد آخوند ملا حسین بن ملا ولی الله مازندرانی ساکن محله شاهنشهان اصفهان هیئت می‌خواندم و مجموعه بیانات ایشان را به صورت این حاشیه درآوردم.

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۹۱/۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۳۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ – ۱۳۴]

← حاشیة فاضل جواد ⪢ شرح الرسالة الشمسیة
← حاشیة فاضل جواد ⪢ غایة المأمول فی شرح زبدة الاصول

● **حاشیة الفاعل و القابل** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-ul fā'il wa-l qābil
دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ – ۹۰۸ ؟ قمری
davvānī, mohammad ebn-e as'ad (1427 - 1503)
متن در چند «فصل» است.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۱۲

آغاز: بسمله. الله ولی التوفیق الحمدلله ای کل ما کان من جنس المحامد الحسنة و الاثنیة الجمیلة عائد بالاصالة الی الذات المستجمعة للصفات الکمالیة؛ **انجام:** فلیس لوقعتها کاذبة. خاتمه اذا فهمت ما قلنا فزت فوزاً عظیماً رزقنا الله و ایاکم فهماً صحیحاً سالماً من شوب الوهم من رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الی یوم الدین
خط: نستعلیق، کا: مظفر حسین بن احسان الدین، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۱۳۷پ–۱۳۸ر)، ۲۹ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۹/۵×۳۰سم [ف: – ۲۵۶]

← حاشیة فتح الوهاب بشرح منهج الطلاب ⪢ التجرید لنفع العبید

● **حاشیة فتحیة** / منطق / عربی

ḥāšīyat-un fatḥīya

بیلنکانی، عبدالفتاح، ق۱۳ قمری

Bīlankānī, ʻabd-ol-fattāh (- 19c)

وابسته به: تهذیب المنطق؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
محشی می‌گوید من این حاشیه را به تهذیب المنطق تفتازانی و دو حاشیت معروف آن پرداختم. او در این حاشیه همه ابواب منطق را می‌آورد و عبارات تفتازانی و دو حاشیه تهذیب را شرح و تفسیر می‌کند و به آخر آن جدولی از «جهات» قضایا و ترکیب آنها در قیاسات برای اخذ جهت در نتایج می‌آید.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۷/۴

آغاز: بسمله و به نستعین – الحمدلله علی تهذیب المنطق و الکلام فی تقریر عقائد الاسلام؛ **انجام:** من السبع الاخیره و هیئة الشکل.
خط: نسخ ریز، کا: عبدالفتاح بیلنکانی، تا: ۱۲۸۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۰ص (۲۴۵-۴۰۴)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۱۲]

● **حاشیة الفتحیة فی الاعمال الجیبیة** / هیئت / عربی

ḥāšīyat-ul fatḥīya fī-l aʻmāl-il jaybīya

باجوری، عبدالرحمن بن محمد

bājūrī, ʻabd-or-rahmān ebn-e mohammad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۸۷/۱۵۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۶۹۰-۶۹۲)، ابعاد متن: ۱۳×۲۳، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۵۳۷]

← حاشیه فخریه ⟵ حاشیة حاشیة الخفری علی شرح التجرید
← حاشیة فرائد الاصول ⟵ تعلیقة فرائد الاصول
← حاشیه فرائد الاصول ⟵ درر الفوائد
← حاشیة فرائد الاصول ⟵ ذریعة الاعتماد علی احقاق الحق و فهم المراد

● **حاشیة فرائد الاصول = حاشیه بر رسائل** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl = hāšīye bar rasā'el

روزدری، علی، - ۱۲۹۰ قمری

rūzdarī, ʻalī (- 1873)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
یادداشت‌هایی است با عنوان «قوله، قوله» از ملا علی لوزدری (روزدری) سلطان آبادی شاگرد میرزا محمد حسن شیرازی. حاشیه‌ای است تحقیقی و مفصل بر «فرائد الاصول» شیخ مرتضی انصاری برگرفته از افادات استاد محشی. مأثور خامه مؤلف از مبحث قطع تا اوایل مسئله «وقوع تعبد بظن در احکام شرعیه» است و هم بر مبحث «تعادل و تراجیح» که افراد در کتابت شده است.
آغاز: بسمله قول المصنف قدس الله نفسه الزکیة فاعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی. مراده قده من المکلف لیس الذی ینجز علیه الخطاب ...
[مکتبة امیرالمؤمنین ۳۹۳/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۱

آغاز: قوله لانه اما أن یحصل له القطع الخ، اقول فیه انه یحتاج فی الظن الغیر المعتبر الی الادخال الحکمی اذ المراد من الشک هو المعنی الخاص؛ **انجام:** فلابد من اصلاح جبر الوهن علی الوجه الذی یوجبه لاعلی الوجه الذی لا یوجبه و لا علی ما اذا جهل الوجه فالتحقیق اصلاحه علی الوجه الاول بما عرفته.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف (شاید)، بی‌تا؛ مصحح، افزودگی دارد؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴-۲۲۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** اصله و لابصدوره ایضا ... آمین یارب العالمین
کا: یزدی، مهدی بن حسین، تا: قرن ۱۳، جا: سامراء؛ کاغذ: نباتی، جلد: میشن، ۲۳ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رایانه]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۱۵

آغاز: بسمله، حمدله ... قوله الشبهة اما فی نفس التکلیف ... قوله الشبهة الحاصلة فی مقام الشک و التحیر اما ان تکون شبهة فی الحکم و اما شبهة فی الموضوع؛ **انجام:** قولا الا ان مجرد احتماله یصلح فارقا بین المقامین ... بایهما اخذت من باب التسلیم و معک.
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد حسن اروجنی، تا: ۱۲۹۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه بنفش، ۱۲۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۴سم [ف: ۱ - ۳۰۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** مع قیام حجة شرعیة علی تحریمه فی الظاهر
خط: نستعلیق، کا: غلامحسین بن علی اصغر بن غلامحسین دربندی، تا: ۱ محرم ۱۲۹۸ق؛ ۵۳گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم[ف:۶-۲۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۶۸

آغاز: احمده علی نعمائه و آلائه و نصلی علی محمد و آله قوله قدس الله نفسه الزکیة خاتمة فی التعادل و التراجیح التعادل فی الاصل تساوی طرفی العدل و نحوه؛ **انجام:** و لاتتعبد بالموافق اصلا لعدم صدوره من اصله و لایصدره تقیة هنا جف قلمه الشریف.
خط: نستعلیق، کا: غلامحسین بن علی اصغر بن غلامحسین دربندی، تا: جمعه از شوال ۱۲۹۸ق، جا: نجف اشرف؛ ۹۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۰]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۴۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** مع قیام حجیة شرعیه علی تحریم فی الظاهر.

از مبحث حجیت قطع تا اوایل مسأله وقوع تعبد به ظن در احکام شرعیه؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۱۸–۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۲۰۱۹]

۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۴۴/۳

آغاز: بسمله حمدله قوله قدس الله نفسه الزکیة. خاتمة فی التعادل و التراجیح فی اللغة تساوی طرفی العدل و نحوه؛ **انجام:** فلو فرض امر الشارع بالعمل به فی هذا التقدیر.

یادداشت‌های است بر مبحث تعادل و تراجیح که إفراد در کتابت شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۱۸–۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۲۰۱۹]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** مع الاقدام بمحتمل التحریم مع قیام حجة شرعیه علی تحریمه فی الظ و الحمدلله کما هو اهله

از اول تا مبحث تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۶۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۶۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۸۱

آغاز: پس از خطبه مختصر: قوله الشبهة اما فی نفس التکلیف اقول الشبهة الی صلة فی مقام الشک؛ **انجام:** فنحن انما نتعبد بالمخالف و لانتعبد بالموافق اصلا لا بعدم صدوره من اصله و لا بصدوره ایض

از مقصد سوم (برائت) و خاتمه (تعادل و تراجیح)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ به خط شکسته خوش نوشته شده: «تقریرات درس حجة الاسلام ملای میرزای شیرازی اعلی الله مقامه»؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: مقوا، عطف پارچه مشکی، ۱۰۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۱۶۶]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۰۹

آغاز: خاتمه فی التعادل و التراجیح و التعادل فی الاصل تساوی طرفی العدل و نحوه؛ **انجام:** فنحن انما نتعبد بالمخالف و لا نتعبد بالموافق اصلا لا بعدم صدوره من اصله و لا بصدوره ایض

خاتمه کتاب (تعادل و تراجیح)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی به حاشیه مؤلف؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۸۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۶۷]

۱۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۶/۱

آغاز: الحمدلله ... قوله الشبهة اما فی نفس التکلیف اقول الشبهة الحاصلة فی مقام الشک والتحیر اما ... شبهة فی الحکم واما الشبهة فی الموضوع والاولی تقع علی وجوه؛ **انجام:** یحتمل ذلک فی تلک الصورة کما لعله یستفاد من بعض الاخبار الواردة فی حکم تعارض الخبرین مثل قوله علیه السلام بایهما اخذت من باب التسلیم و معک

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه۱۳۰۲ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۴۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۷۳۲]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فنحن انما نتعبد بالمخالف و لا نتعبد بالموافق اصلا لا بعدم صدوره من اصله و لا بصدوره ایض

شامل: ابتداء مبحث قطع تا آخر باب تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ، کا: مهدی بن حسین حسینی یزدی خراسانی، تا: ۱۳۰۷ق، جا: سامراء؛ تعادل و تراجیح در پنج‌شنبه چهارم رجب ۱۳۱۴؛ محشی به حاشیة مؤلف؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۶۵]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۵۷/۲

مبحث تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهدپور، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج عنابی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۸سم [ف: ۱۶ – ۴۰۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۹/۱–طباطبائی

آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین ... قوله قدس سره اما فی نفس التکلیف اقول الشبهه الحاصله فی مقام الشک و التحیر فی الحکم؛ **انجام:** ثم ان وجوب العمل بالخبر و ان لم یکن من باب السبیه فی غیر صورة التعارض

در دوران امر بن الوجوب و الحرمه ناتمام مانده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۸گ (۱–۳۸) [ف: ۲۳ – ۶۶۶]

● حاشیة فرائد الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

کجوری مازندرانی، مهدی، ۱۲۱۶ – ۱۲۹۳ قمری

kajūrī māzandarānī, mahdī (1802 - 1876)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۷ق

حاشیه‌ای است مفصل با عناوین «قوله، قوله» بر «فرائد الاصول» شیخ انصاری که در شوال سال ۱۲۷۶ شروع به تألیف آن نموده و در ۱۳ شعبان ۱۲۷۷ در حالی که در حدود ۶۰ سال داشته از تألیف آن فارغ شده است. وی در این تحشیه به نقد و بررسی آراء و نظرات استادش پرداخته است.

[الذریعه ۱۶۱/۶ شماره ۸۸۵]

۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱عکسی

آغاز: بسمله، قوله فاعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی، فاما ان یحصل له الشک فیه او القطع او الظن ؛ **انجام:** و کان الشروع فیه فی شوال من سنة ست و سبعین و الحمدلله علی

احتسابی فی زمرة المشتغلین من بلوغ السن الی ما یقارب السنتین
خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۳۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۷۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۴۶۹]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۵۹
آغاز: المجلد الاول فی حجیة القطع و الظن من التعلیقات - بسمله - قوله - فاعلم ان المکلف اذا التفت آه - لا یخفی ان کل قضیة؛ **انجام:**ان لا وقع له بعد کون الاصل تقدیم الاصل علی الظاهر و الحمدلله ... وقد وقع الفراغ من الاشتغالبه ان تعد فی عداد المشتغلین فی عصر یوم الاثنین السابع و العشرین من ذی الحجة الحرام من سنة تسع و سبعین بعد الالف و المأتین ... و بهذا المسلک نسلک انشاءالله فی تحریر مسئلة البرائة.
جلد اول ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ ذیحجه ۱۲۷۹ق؛ محشی؛ کاغذ: آبی کم رنگ، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۲۷۹گ، ۲۱سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [شاهچراغ: ف: ۲ - ۱۷]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۳۱
آغاز: جزء اول - بسمله و الحمدلله و الصلوة علی اشرف برتبه و اله الطاهرین قوله - فاعلم ان المکلف اذا التفت - اه. آغاز جزء دوم - بسمله - رب وفقنی بمحمد و علی (ع) - قوله و هو لغة من العرضی یعنی الاظهار - آه؛ **انجام:** پایان جزء اول - قد وقع الفراغ عن اشتغال ... ذی الحجة الحرام سنه تسع و سبعین بعد الالف و المائین نفعنا الله تعالی ... قد وقع الفراغ من کتابته ... من ثلث و تسعین بعد الالف و المأتین ۱۲۹۳. پایان جزء دوم - الحمدلله علی الفراغ من التعلیقات الکاسده ... من سنه سبع و سبعین بعد الالف و المأتین ۱۲۷۷ ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ و ۱۲۷۷ق؛ محشی؛ کاغذ: آبی کم رنگ، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۸گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف:۲-۱۵]

● حاشیة فرائد الاصول = تعلیقة علی رسالة البرائة / برائت / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl = ta'līqat-un 'alā r.-il barā'a

حسینی قائنی، ابوطالب بن ابی تراب، ۱۲۳۰؟ - ۱۲۹۳ ؟ قمری

hoseynī qā'enī, abū-tāleb ebn-e abī-torāb (1815 - 1876)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۲۹ ذیحجه ۱۲۹۲ق؛ محل تألیف: بیرجند
تعلیقه و حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر بحث احتیاط و برائت از رسائل (=فرائد الأصول) شیخ مرتضی انصاری، چنانکه در مقدمه می‌گوید: «ان هذه تعلیقة علقتها علی رسالة صنفها شیخنا العالم العلامة آیة الله علی الخالصة و العامة النحریر الألمعی مرتضی الأنصاری التستری طاب ثراة فی الاحتیاط و البرائة، جاعلا ایاها جزء من فرائده النفیسة، لینتفع منها الطلبة و یتذکر الو البصیرة ... » و درانجامه نی زچنین آورده است: «قد فرغت من تسوید هذه الاوراق التی علقتها علی مسألة أصالة البرائة التی هی من نفایس الفراید لشیخنا العالم العلامة و الزاهد الفهامة مرتضی الأنصاری التستری طاب ثراه، وان کان کلها نقیسة و من أجله سمیتها بالتعلیقة فی ...».
[اثر آفرینان ۳۳۱/۴؛ اعیان الشیعة ۳۶۴/۲، ۳۶۸، ۴۵۱و ۴۵۱/۳، ۱۲۷/۳؛ بزرگان قائن ۷۳-۹۱؛ بهارستان، آیتی: ۲۸۱-۲۸۲؛ بیان المفاخر ۲۵۱/۱ - ۲۵۳؛ تاریخ علماء خراسان ۱۱۴-۱۱۵؛ تراجم الرجال ۵۸/۱-۵۹؛ الذریعه ۱۵۳/۶ رقم ۸۲۶؛ الکرام البررة ۴۰/۱ -۴۲؛ موسوعة مؤلفی الامامیة ۱۷۱/۲-۱۷۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۳۱
آغاز: بسمله. عموم المحامد لمن انتهی الیه المقاصد و خصوص الصلوات علی من اسری به الی دقصی المساجد و آله سیما مطلق المقیدین بولائه و حبه من المقائد و مقید المطلقین بالا حتیاط و البرائة من المفاسد ... قوله ره لا یجعل جاعل یعنی ان العلم و لو کان من الطرائق الغیر المرضیة؛ **انجام:** ولا سیما المصنف ره لم یتکلموا فی قاعدة الضرر بما یحری و ینبغی ... المیسور لایسقط بالمعسور قد فرغت من تسوید هذه اأوراق التی علقتها علی مسئلة أصالة البرائة ... و الحمدالله أولا و آخرا ظاهرا و باطنا و الصلوة علی رسوله خاتم النبیین و آله الطاهرین أبد الابدین و دهر الداهرین ...
نسخه اصل: کتابخانه شخصی سید محسن سعیدزاده؛ خط: نسخ جلی، کا: نجف ابن مرحوم علی اکبر بیرجندی (از شاگردان مؤلف)، تا: یک‌شنبه ۹ محرم ۱۲۹۳ق؛ در متن خط خوردگی‌های اندکی به چشم می‌خورد، عدد ابیات نسخه، ۵۵۵۰ بیت شمرده شده، صفحات راست رکابه دارد؛ ۳۸۶ص، ۱۲سطر [عکسی ف: ۵ - ۴۷]

● حاشیة فرائد الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

آذربایجانی، میرزا موسی، ق۱۳ قمری

āzarbāyjānī, mīrzā mūsā (- 19c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
حاشیه‌ای است مفصل با عناوین «قوله» و «قال سلمه الله» بر کتاب «فرائد الاصول» یا «رسائل» شیخ مرتضی بن محمد امین انصاری. طبق یادداشت عبدالعلی بن احمد طباطبایی عقدایی در پایان نسخه، این حاشیه از حاج میرزا موسی آذربایجانی است (البته بر لبه نسخه نیز از شیخ موسی دانسته شده). میرزا موسی آذربایجانی غیر از میرزا موسی بن جعفر تبریزی است که حاشیه یا شرحی بر رسائل دارد و نام آن «اوثق الوسائل» می‌باشد که بارها به چاپ

رسیده، زیرا نسخه موجود با «اوثق الوسائل» همخوانی ندارد. این حاشیه از امر پنجم از استصحاب آغاز و تا پایان مبحث تعادل و تراجیح به انجام رسیده است. مبحث استصحاب در سوم شعبان سال ۱۲۷۶ق و مبحث تعادل و تراجیح در سیزدهم شعبان ۱۲۷۷ق در حالی که سن مؤلف حدود ۶۰ سال بوده به انجام رسیده است. محشی، شاگرد صاحب فصول، محمد حسین بن عبدالرحیم اصفهانی حایری (- ۱۲۵۰ق) بوده و در آغاز کتاب به وی اشاره کرده. ترقیمه مؤلف به خط کاتب در برگ ۹۱ و ۲۲۴ نسخه چنین آمده است: «و قد وقع الفراغ من تحریر تلك التعلیقات الواهیة علی الرسالة الاستصحابیة التی لم یسمع بمثلها تدقیقاً و احاطة لاطراف المسئلة فیما وجدناه من الرسائل نظر عمیق و فکر دقیق عند البحث فیها علی مقدار الفهم القاصر فی یوم الاحد ثالث شعبان المعظم من سنة ست و سبعین بعد الالف و المأتین و لعمری اراها مشابة لتعلیق الخزرات الکاسدة التقبیحة علی اعناق الحسان الملیحة و مع ذلك احمدالله تعالی علی التوفیق للتشبه بالمحصلین و الحمدلله رب العالمین، هذا صورة خط المصنف دام ظله و مد بقائه». «والحمدلله علی الفراغ من التعلیقات الکاسدة علی ما استفاد العلام الفهام و حجة الله تعالی علی الانام فی ایام غیبة الامام (ع) عجل الله تعالی فرجه و متع الله المسلمین ببقائه من الاخبار و کلمات علمائنا الابرار فی باب التراجیح، و کان ذلك الفراغ فی الثالث عشر من شعبان المعظم من سنة سبع و سبعین بعد الالف و المأتین، و کان الشروع فیه فی شوال من سنة ستة و سبعین، والحمدلله علی احتسابی فی زمرة المشتغلین مع بلوغ السن الی ما یقارب الستین، هذا صورة خط المحشی دام ظله، و قد وقع الفراغ من تحریره فی یوم السابع و العشرین من شهر المحرم سنة ۱۲۷۸».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۹۴

آغاز: قوله و فیه اولاً انا نفرض الشخص الواحد مدرکاً للشریعتین، لا یخفی ان فرض مدرك الشریعتین انما یتصور فی المتدینین بشریعة عیسی (ع) و اما بالنسبة الی الشرایع السابقة علیه فلابد فی التسریة الی ضم اجماع مرکب کما لا یخفی؛ **انجام:** وقد اشرنا فی طی المباحث الی المرجع علی المسالك فلا تعیده و الحمدلله علی الفراغ من التعلیقات الکاسدة ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ محرم ۱۲۷۸ق؛ بخشی از آن به سال ۱۲۷۶ق و بخش پایانی به سال ۱۲۷۸ق و در حیات محشی کتابت شده، مصحح؛ تملك: عبدالعلی بن احمد طباطبایی عقدایی در ۲۳ شوال ۱۳۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۲۴گ، ۱۹-۲۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۸ - ۲۵۶]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

احمد بن حسین، ق۱۳ قمری

ahmad ebn-e hoseyn (- 19c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه‌ای است با عنوان «قوله، قوله» بر کتاب «فرائد الاصول» (رسائل) شیخ مرتضی انصاری. مبحث تعادل و تراجیح در نجف اشرف در روز پنج‌شنبه ۲۶ جمادی الاول ۱۳۰۰ به پایان رسیده است. این حاشیه آن نیست که در الذریعه (۱۵۳/۶) از شیخ احمد بن حسین تفریشی نجفی معرفی شده است، زیرا که آن حاشیه به سال ۱۲۹۲ و ۱۲۹۴ نگاشته شده و با تاریخ این حاشیه درست نمی‌آید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۷

آغاز: احمدالله علی نعمه و آلائه و اصلی و اسلم علی احمد سید رسله و خاتم انبیائه و علی أفضل اولیائه؛ **انجام:** بحق مدینة العلم و من لها باب، قد فرغ مؤلف هذه الصحیفة بل الجوهرة النفیسة الفقیر ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مؤلف با نشان «مد ظله العالی»؛ جلد:تیماج مشکی،۳۷۱گ، ۲۰سطر،اندازه:۱۵×۲۱سم[ف: ۲ - ۳۶۳]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

اصفهانی، علی بن عبدالله

esfahānī, 'alī ebn-e 'abd-ol-lāh

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۷/1ح

آغاز: بسم الله ... الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین ... و بعد فیقول العبد الاثم الجانی عبد الله بن علی الاصفهانی هذا ما اردت تعلیقة علی مصنف العلامة الثانی و المحقق الثالث وحید العصر و فرید الدهر مشید الملة و محی السنة و مروج الشریعة حجة الاسلام آیت الله فی الانام استاد الاساتید العظام الشیخ مرتضی الانصاری قدس الله

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [رشت و همدان: ف: ۱۱۹۲]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

انجدانی، محمد محسن بن روح الله، ق۱۳ قمری

anjodānī, mohammad mohsen ebn-e rūh-ol-lāh (- 19c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه‌ای است مزجی با عناوین «قوله» و «اقول» بر کتاب «فرائد

الاصول» یا رسائل شیخ مرتضی انصاری. اصل این حاشیه ظاهراً بر تمامی رسائل نگاشته شده، لیکن این نسخه، حاشیه جلد نخست و بر مبحث اصالة البرائة می‌باشد، وی شاگرد شیخ انصاری بوده و این حاشیه را به درخواست گروهی از افاضل طلاب نوشته و جلد اول آن را در شب سیزدهم ربیع الاول سال ۱۲۹۷ق در نجف اشرف به پایان برده است.

[الذریعة: ۱۳۲/۱۶؛ فرائد الاصول، چاپ دفتر انتشارات اسلامی قم، ۱۴۰۷ق]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۸۷/۲

آغاز: بالوجوه و الاعتبار ضرورة الانتهاء الی ما کان ... قوله للجهل بکونه قتل نفوس اه اقول و ذلک لاعتبار العلم فی قوام موضوعی الحسن و القبح؛ **انجام:** الحمد لله رب العالمین ... اما بعد فهذه و جیزة لطیفة ... قوله المکلف المتفت اقول الظاهر ان المراد من ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه دام ظله»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای سفید، ۶۲گ (۴۶-۱۰۷)، ۱۸-۱۹ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳۲ - ۴۷۶]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

تستری، عبدالحسین بن محمدرضا، ق۱۳ قمری

tostarī, 'abd-ol-hoseyn ebn-e mohammad-rezā (- 19c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه‌ای است بر فرائد الاصول شیخ مرتضی انصاری.

دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۱۷

آغاز: الحمدلله الذی هدانا الی شرایع الاسلام بتمهید قواعد الاحکام و ارشدنا الی غایة المرام باتباع مسالک الافهام؛ **انجام:** و الحمدلله علی ما تیسر لنا من تحرما استفدناه بالفهم القاصر من الاخبار و کلمات علماء الابرار فی باب الترجیح رجع الله..».

خط: نسخ و نستعلیق، کا: میرزا محمد بن محمود، تا: جمعه ۱۵ ذیقعده ۱۲۸۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف مح: - ۷۳]

● **حاشیة فرائد الاصول = الدرر الملتقطة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl = ad-durar-ul multaqaṭa

خوئی، لطفعلی، ق۱۳ قمری

xū'ī, lotf-'alī (- 19c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

محشی از شاگردان شیخ انصاری بوده و با داشتن مرتبه عالی از فضل و کمال گمنام زیسته است. سال فوتش به نظر نرسید، لیک در تاریخ تحریر نسخه رحلت کرده بوده. کتاب افاداتی است توضیحی و تحقیقی بر مواضع نظر از فرائد الاصول. این افادات را در حاشیه نسخه فرائد الاصول ملکی خودش تعلیق کرده بوده و بعضی را در اوراق پراکنده نوشته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۶۶

آغاز: الحمدلله علی اصول نعمائه و فروع آلائه ... آغاز مطلب:قوله ره ان المکلف اذالتفت آه اقول لابد من الالتفات فی التکلیف و تنجیزه و المراد من له شانیة التکلیف القربیة؛ **انجام:** اذا کان حجیتها من باب الطریقیة و الظن النوعی فافهم.

خط: نستعلیق، کا: غلامحسین بن علی اصغر بن غلامحسین دربندی، تا: سه‌شنبه از جمادی الاول ۱۲۹۷ق، جا: نجف اشرف؛ کاتب نسخه (که از فضلاء آن روز است) برای حفظ و صیانت این افادات از نابودی آنها را جمع در تدوین نموده و به رشته تألیف درآورده و مصدر به دیباچه داشته و به نام «الدرر الملتقطة» نامیده؛ این کتاب ضمیمه شماره ۱۸۱ است از ص ۲۰۲ تا ص ۳۸۷؛ ۵۰گ، اندازه: ۲۰×۲۴سم [ف: ۶ - ۲۹]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

رضوی، محمد بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

Razavī, mohammad ebn-e mohammad hasan (- 19c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

تعلیقاتی مختصر به گونه «قال، اقول» بر مباحث فرائد الاصول که ناتمام مانده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۶۰

آغاز: قال فاعلم ان المکلف الخ اقول انه جزاء لا شرط المحذوف ای اذا حمدت الله سبحانه و صلیت و سلمت علی نبیه محمد و عترته الطاهرین فاعلم الخ و المراد بالمکلف؛ **انجام:** انما ثبت بحکم العقل من الوجوب فی الهلکة الاخرویه و الاستحباب فی غیرها

موجودی: مبحث قطع؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا عطف پارچه مشکی، ۶۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۶۹]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

قزوینی، علی اکبر بن محمد باقر، ق۱۴ قمری

qazvīnī, 'alī akbar ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛

انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
مؤلف از شاگردان علامه شیخ مرتضی انصاری است و این رساله را در حاشیه بخش استصحاب فرائد الاصول یا رسائل استادش نوشته است.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۰۱/۴
آغاز: سلیمان زنجانی الاصل و القزوینی المسکن هذه تعلیقة علی الرسالة الاستصحابیة؛ **انجام:** لاثبات هذا الحکم یکون مثبتا لان حرمة التزویج مترتبة علی ذات بعل
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲ رمضان ۱۳۱۰ق؛ مصحح، محشی؛ ۵۲ص (۶۷۸-۷۲۹)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۶۱]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il usūl
کجدی لنگرودی، محمد علی، ق۱۳ قمری
kajdī-ye langarūdī, mohammad 'alī (- 19c)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
حاشیه‌ای است بر کتاب «فرائد الاصول» شیخ انصاری با عناوین «قوله، قوله» وی بخشی از عبارات شیخ را آورده سپس به شرح آن پرداخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۶۹
آغاز: بسمله، المقدمة الثالثة فی تقسیم الواجب الی اقسامه، فنقول: للواجب تقسیمات باعتبارات، کتقسیمه الی العینی و الکفائی باعتبار المکلف و الی العینی و التخییری؛ **انجام:** تعین ارادة الفرد الواح الغیر المعین او ممتنع الغیر المعین او ممتنع الافراد فیلزم علی هذا خروج لام الاستغراق و العهد الذهنی ... لما عرفت بیان المراد فی التوجیه، فتامل.
از باب قطع ظن آغاز و تا اوایل باب شک به انجام می‌رسد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ مصحح، با عبارت «بلغ مقابلة» مقابله شده، محشی با نشان «محمد علی کجدی سلمه الله تعالی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۲۴-۲۷ سطر (۱۲/۵×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۳۷ - ۶۳۱]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il usūl
مقدم، حسن، ق۱۳ قمری
moqaddam, hasan (- 19c)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
حاشیه استدلالی مختصری است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب معروف «الرسائل» شیخ مرتضی انصاری و گویا بعضی از مباحث آن ناتمام مانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۵۴
آغاز: فلا بد أن یجعل مادل علی حجیة خبر الثقة دلیلا علی حجیة مطلق الظن و لو خصوص الاطمئنانی منه من أی سبب حصل و هو کما تری؛
خط: نستعلیق، کا: حسن بن محمد (شاگرد مؤلف)، تا: ۱۲۹۷ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۳۱۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۹۸]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il usūl
خوئی، علی، ۱۲۵۳ - ۱۳۰۹ قمری
xū'ī, 'alī (1838 - 1892)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
حاشیه‌ای توضیحی است بر «فرائد الاصول» شیخ انصاری با عناوین «قوله». مؤلف از اجله تلامذه شیخ انصاری است و حاشیه وی از اول قطع تا اواخر اجماع را شامل است.
آغاز: پس از خطبه مختصر: قوله اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی اه شرط سیق لاحراز الموضوع لاناطة التکلیف به فلامفهوم له ...
چاپ: مشار عربی، ص۲۹۰؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۳۱۲ق، رحلی
[الذریعة ۱۵۸/۶]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۴۴-۳۰/۱۲۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** بالقرائن العلمیة تباینه موضوعاً قطعا بالمباینة الکلیة بل حکما ایضا فی الجملة مع اشتراکها معه فی الوصف المزبور وشموله لهما کما لایخفی.
از اول تا آخر + ۴ برگ درحاشیه بحث بر«آیه نبأ»؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی با حواشی «منه ره»؛ پس از پایان حاشیه، ۴ برگ درحاشیه بر بحث «آیه نبأ» نیز موجود است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۳۶]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۶۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و مطلق مصلحة الواقع مط و لایلزم.
این نسخه تمام نوشته نشده و تا اواسط مبحث «تعبد بظن: مسئله تخطئه و تصویب» را دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: غلام حسین بن علی اصغر، بی‌تا؛ ۴۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ - ۲۹]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

قزوینی، جعفر بن حسین، - ۱۳۱۶ قمری
qazvīnī, ja'far ebn-e hoseyn (- 1899)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
شرح مفصلی بر رسائل یا فرائد الاصول شیخ مرتضی انصاری است، مؤلف که خود از شاگردان استاد مذکور است با استفاده از نظرات و بیانات شیخ به تحشیه و توضیح آراء اصولی وی در این کتاب پرداخته است. نام این کتاب در الذریعه ذکر نشده است.

۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۷۲
آغاز: المقام الثانی فی الظن و الکلام فیه فی مقامین احدهما فی امکان ... عقلا والثانی فی وقوعه عقلا او شرعا
شامل حجیت قطع، ظن و شهرت می‌باشد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۹ سطر [ف: ۱ - ۹۹]

۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۷۶
آغاز: و بعبارة اخری ... من السابقة انه تبت فی احدی سطری المسئلة حرمة العمل بالظن فی العلم الاجمالی؛ **انجام:** علی ان قول المعصوم ع واحد من القولین و هذا ینافی التخییر الواقعی کما لایخفی ...
شامل حجیة الظن، مطلق و مقید و اجماع است؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۰گ، مختلف السطر [ف: ۱ - ۱۰۰]

● **حاشیة فرائد الاصول = حاشیة الرسائل** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl = ḥāšīyat-ur rasā'il
آشتیانی، محمد حسن بن جعفر، ۱۲۴۸؟ - ۱۳۱۹ قمری
āštīyānī, mohammad hasan ebn-e ja'far (1833 - 1902)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
حاشیه‌ای است بر «فرائد الاصول =رسائل» شیخ مرتضی انصاری با عناوین «قوله، اقول» محشی از ماتن با دعای «دام ظله» یاد می‌کند. اکثر مطالب این حاشیه با حاشیه دیگر مؤلف «بحر الفواید» که حاشیه‌ای تهذیب شده بر فرائد است موافق است. کتاب حاضر یا موجز بحر الفوائد است و یا اینکه مؤلف آن را بر اساس این تفصیل داده است. به هر حال، به نظر علما، بحر الفوائد، بهترین حاشیه و شرح رسائل شیخ انصاری است که تا عصر حاضر تألیف شده است و از اول رسائل تا آخر آن را شامل می‌شود.
آغاز: بسمله، الحمدلله رب ... قوله اعلم ان المکلف اذا التفت اه اقول لایخفی علیک ان المراد من المکلف اعم من العامی و المجتهد
[مشارعربی ۱۱۷، الذریعه ۱۵۵/۶ و۴۴/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۲۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** فان بنائهم علی عدم التخییر علی تقدیر تسلیمه، انما هو فی مثل العامین من وجه من حیث رجوعه الی التخییر
خط: شکسته نستعلیق تحریری و نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۶ رجب ۱۲۸۷ق، جا: نجف اشرف؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم زرشکی، ۴۵۴گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲۸ - ۴۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۸ط
آغاز: هدایه فی مفهوم الوصف بعد تقدم الکلام فی مفهوم الشرط (ص) بسمله. الکلام فی جواز اجتماع الامر و النهی؛ **انجام:** والثانی من جهة التصرف فی البقاء کما نبه علیه بقوله.
مشتمل بر مباحث اجتماع امر و نهی، مطلق و مقید، التعادل و التراجیح، الاستصحاب و غیره؛ بی‌کا، تا: ۱ رمضان ۱۲۹۸ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج نارنجی، ۶۱۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۴/۳ - ۴۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۲۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** من ای سبب حصل و هو کما تری و الحمدلله علی افضاله و انعامه اولا و آخر و ظاهراً و باطنا
موجودی: مباحث قطع، ظن، برائت و تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی به حاشیه مؤلف و محمد مهدی لاهجانی، مصحح؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: فرنگی آهارمهره شکری، جلد: میشن عنابی، ۳۷۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۶۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۵۰
آغاز: قوله فی التعادل و التراجیح و حیث ان موردهما الدلیلیان المتعارضان اقول فالحری قبل الخوض فی المسئلة ان تتکلم؛ **انجام:** من ای سبب حصل و هو کما تری و الحمدلله علی افضاله و انعامه اولا و آخر و ظاهراً و باطنا
مبحث تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مالک نسخه، محمد رضوی طوسی نگاشته است: «هذا ما استفاده العالم الفاضل المیرزا حسن الاشتیانی من شیخه العلامه قده فی مجلس الدرس»، معلق به حاشیه مالک؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با روکش پارچه مشکی، ۴۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۶۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۹۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** من ای سبب حصل و هو کما تری
مبحث قطع و ظن و تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ق ۱۳-۱۴؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶۰گ، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۷/۲ - ۹۱]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۵۲
آغاز: الصلوة التی صلیها حین ... و لا یلزم معه التفکیک فی

الحکم الظاهری بالنسبه الیی شیئین و هو غیر قادح قطعا کما لا یخفی. نعم لو شک هذا الشک فی اثناء الصلوة؛ **انجام:** و لو خصوص الاطمینان منه من ای سبب حصل و هو کما تری قد تم بعونه و کرمه سبحانه و تعالی ...

از آغاز تا آخر مبحث تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ یادداشت مصالحه‌ای است با تاریخ ۱۶ شوال ۱۲۹۷ق؛ مهر: «اعتماد الشریعه»؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۶۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸۰/۲

آغاز: ... ثالثها انه لا شک و لا ریب ان التغایر بین الشیء و کونه مظنونا انما هو بالاعتبار لا الحقیقة کالتغایر بین ضرب و ید ... اذا عرفت ما مهدنا لک من المقدمات؛ **انجام:** قوله: الترجیح بالاصدقیة فی المقبولة الخ، اقول: الفرق بین الاصدقیة و الاوثقیة و بین الاعدلیة ... لعدم النص علی العلة فی الترجیح بها حتی لا یقدم معه الاحتمال ... قد تم ...

شامل مباحث استصحاب، برائت و تعادل و تراجیح؛ خط: شکسته نستعلیق و نسخ، کا: علی نوری (بخش دوم)، تا: جمادی الاول ۱۳۰۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۳۵۳گ (۵ر-۳۵۷پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۷ - ۶۴۶]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۲۱/۱-۳۸/۴۱

آغاز: قوله قدس سره یجب بمقتضی قوله تعالی اه اقول الاولی فی تقریب الاستدلال ان یقال بعد ثبوت العلم الاجمالی بالمحرمات الکثیرة فی المشتبهات؛ **انجام:** ولافی تحریمه بالشک فافهم هذا آخرما اردنا ایرده فی هذه التعلیقة ولله الحمد اولاً وآخراً وظاهراً وباطناً..

خط: نسخ و نستعلیق، کا: مهدی نوری، تا: شنبه دهه آخر جمادی الثانی ۱۳۰۴ق، جا: سامراء؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ مهر: محمد مهدی بن محمد حسن الموسوی ۱۳۰۷ (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۵۳۷]

۹. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمود، تا: ۱۱ شعبان ۱۳۰۶ق، جا: تهران؛ مصحح، محشی با عبارات «منه دام توفیقه»، در صفحه اول این یادداشت آمده: «الحاشیة الصغیرة للمیرزا الآشتیانی علی رسائل الشیخ چاپ نشده است؛ کاغذهای مختلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۲۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۲۲

نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۰۵]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۹-۵/۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله دام ظله فی تعارض الاستصحاب مع ماعداه من الاصول الخ اقول لایخفی علیک ان اطلاق القول بتأخر اصالة البرائة ... ولما کانت الاصول منحصرة عند الاستاد العلامة فی الاربعة انحصر التکلم فی ثلث مقامات الاول فی حکم تعارض الاستصحاب مع اصالة البرائة فنقول انه لاریب فی وروده علیه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۹ق؛ مصحح، محشی، در یادداشتی همراه نسخه این حاشیه رسائل را از «محمد تقی قومشهی» دانسته‌اند!؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۶۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۳۷]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۶۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۳۰۷]

۱۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۷۵/۱

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۲۸ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۷۶]

۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اقول حمل ادلة التوقف علی صورة التمکن من ازالة الشبهة لایثبت وجوب الفحص فی مورد البرائة مع الشک فی قدرته علی ازالة الشبهة الذی یستلزم الشک فی موضوع ادلة التوقف ولو قیل حمل ادلة البرائة علی صورة عدم التمکن من ازالة الشبهة کان احسن فتامل حتی لا یغتلط علیک الامر

اصول عملیه را دارد. تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۱۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۲۹]

۱۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۱۹/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰۱گ (۸۳-۲۸۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۷]

۱۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۰۳/۵

قطع؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۹۸]

۱۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۰۳/۷

تعادل و تراجیح؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۹۸]

۱۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۰۳/۸

برائت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۹۸]

۱۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۰۳/۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۹۸]

۱۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۰۴/۹

تعادل و تراجیح، شاید از میرزای آشتیانی باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۹۸]

● حاشية فرائد الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

دربندی، غلامحسین بن علی اصغر، - ۱۳۲۲ قمری

darbandī, qolām-hoseyn ebn-e 'alī asqar (- 1904)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری

انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
محشی از شاگردان میرزا حبیب الله رشتی و فاضل ایروانی و شیخ محمد حسن مامقانی بوده. کتاب شرح بر مبحث قطع از کتاب فرائد الاصول است و افادات شیخ مامقانی را در آن آورده است.
آغاز: بسمله، حمدا لک یا معین و صلوة علی نبیه و آله ... المقصد الثالث فی الشک و قد عرف فی ... مسئلة القطع تقسیم المکلف ...

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۶۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد استفدت ما فی تعلیقی هذه من مصادر التحقیق کما لایخفی علی من لاحظ بعین التدفیق و الحمدلله رب العالمین.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۷ رجب ۱۲۹۵ق، جا: نجف اشرف؛ این شماره ضمیمه شماره ۱۸۱ از ص۳۸۹ تا ۴۴۹؛ ۳۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا لم یکن مرجح فی البیین فان کان اکثر فی البین ... لا لاقل و یترک الاکثر ضررا ... بالقرعة و قد وقع الفراغ من هذا الجزء ... و ذرقنا استصحابهم فی الدنیا و الاخرة و ... سنه ... ۱۳۰۰ عاملهم اله بلطفه الخفی و الجلی و جعله وسیله للنجاة یوم العباد بحق محمد و اله الامجاد ... و قل علی صوت العوده ... و لیس من بعد بعود
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۰ق [رایانه]

● حاشیة فرائد الاصول = الفوائد الرضویة علی الفرائد المرتضویة / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl = al-fawā'id-ur raḍawīyya 'ala-l farā'id-il murtaḍawīyya

همدانی، رضا بن محمد هادی، ۱۲۴۱؟ - ۱۳۲۲ قمری
hamadānī, rezā ebn-e mohammad hādī (1826 - 1904)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
حاشیه‌ای است استدلالی متوسط با عناوین «قوله-قوله».
چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۱۹ق.، وزیری، ۲۴۱ص
[الذریعه ۱۵۷/۶ شماره ۸۵۵؛ فهرست عربی مشار ۶۸۰؛ التراث العربی ۳۲۴/۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۶۷/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۵۳
آغاز: قوله قدس سره اعلم ان المکلف الخ، أقول قد یقال غیر الملتفت غیر مکلف فالاشتراط مستدرک؛ **انجام:** و نظائرها یحتاج الی بسط لا یناسبه المقام، و الله هو العالم بحقائق الاحکام.
تا مباحث استصحاب؛ خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۱ رجب ... قرن ۱۴، در عصر مؤلف؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۱ - ۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۱۳
انجام: وقد حصل الفراغ منه فی العشر الثانی من شهر جمیدی الاولی من سنه ۱۳۸(۱۳۰۸) ثمان و ثلث مائة بعد الالف من الهجرة النبویة و انا العبد الجانی محمدرضا الهمدانی ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۸۴گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۱ - ۲۶]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۲۰
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله قدس سره ألا تری انه لا معارضة ... أقول عدم التنافی و التعارض بین اباحة الشی فی حال الجهل
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف. نسخه حاضر مشتمل بر بحث اصالة البرائة می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: سید محمد جعفر بن محمد باقر آل بحرالعلوم طباطبائی، تا: ۱۳۱۲ق؛ مصحح؛ تملک: سید محمد صادق طباطبائی؛ ۶۲ص [عکسی ف: ۷ - ۳۱۵]

۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۸۷
خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن شیخ عباس دشتی حائری، تا: ۱۳۱۳-۱۳۱۸؛ ۱۱۰گ، ۲۸سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۸۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۶۸
پس از چند برگ از آغاز کتاب به بحث برائت پرداخته؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۱۲۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۳ - ۲۱۹]

● حاشیة فرائد الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

قره باغی، اسماعیل بن محمد جواد، - ۱۳۲۳ ؟ قمری
qara bāqī, esmā'īl ebn-e mohammad javād (- 1905)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
حاشیه‌ای است توضیحی که در دیباچه کتاب را چنین توصیف شده است: «ولایخفی انه قد کتبت لهذاالکتاب المستطاب شروح عدیدة و حواشی شریفة ولکن لا یخلوا اکثرها عن الزوائد و بیان القواعد مما لاربط لها غالباً علی فهم مراد المصنف قدس سره کالتقریرات المتعارفة بین الفضلاء فاحببت ان اکتب لذلک الکتاب تعلیقة وجیزة متعلقة علی کشف المقصود المصنف عن الکلام من دون نقض و ابرام بحسب ما استفدناه من کلمات اساتیدنا العظام و مشایخنا الکرام علیهم الرضوان من الملک العلام خالیا عن الحشو و الزیادة و عاریا عن الطول المنجر الی الملالة علی ما یقتضیه فهمی القاصر و ذهنی الفاتر».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۸۷
آغاز: الحمدلله الذی اخرج من مکنونات عنایته ما ادرج فی القلم؛

انجام: فعلیه التتبع التام بالکتب المطولات.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ ذیقعده ۱۳۱۷ق؛ در آخر مبحث حجیت ظن نوشته شده: «قد تم فی ۸ ذی الحجة الحرام ۱۳۱۱ من الهجرة النبویه» در آخر نسخه نوشته شده: «قد تم فی سابع ذی القعدة الحرام ۱۳۱۷»، از قرائن موجوده در نسخه پنداشته می‌شود که این نسخه نسخه اصلی است و این کتاب از سال ۱۳۱۱ق در دست تألیف بوده و در ۱۳۱۷ پایان یافته؛ ۲۳۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۱]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

محلاتی، عبدالحسین بن علی، ۱۲۷۰ - ۱۳۲۳ قمری

mahallātī, 'abd-ol-hoseyn ebn-e 'alī (1854 - 1905)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله»، «اقول» بر کتاب فرائد الاصول شیخ مرتضی انصاری. در دیباچه، از کتاب دیگر خود، «مغتنم الدرر و منتخب الاثر» نام برده است.

[الذریعة: ۹۸/۷؛ نقباء البشر: ۱۰۵۶/۳؛ معجم المؤلفین: ۸۸/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۱۴/۱

آغاز: الحمد لله رب العالمین حمداً یعجز عن احصائه الاولون و الآخرون ... و بعد فیقول ... انی لما فرغت من قرائة الاصول و الفقه؛ **انجام:** و لیست عبارته مجموعها عین هذه المنقولة حتی یثبت الثانی بالا طلاق التقلیید.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۴؛ مصحح، قلم‌خوردگی دارد؛ مهر: مؤلف «عبده الراجی عبد الحسین بن علی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷۲گ (۱-۱۷۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۳۲ - ۳۰]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

تنکابنی قزوینی، ابراهیم بن ابی الحسن، - ۱۳۲۴ قمری

tonekābonī qazvīnī, ebrāhīm ebn-e ab-el-hasan (- 1906)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه مفصل مزجی بر رسائل شیخ انصاری که به صورت «قال، اقول» تحریر شده است و تمام رسائل را در بردارد. مؤلف که از افاضل تلامذه علامه انصاری است با نگاهی تیز و دقیق آراء و نظرات اصولی استاد را مورد مداقه قرار داده و برخی را قبول و برخی دیگر را نقد و رد می‌کند. نام کتاب در الذریعه نیامده است.

۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۲۷

جلد دوم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۳۰۶ق؛ مصحح توسط مؤلف؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵۰گ، ۲۴ سطر [ف: ۱ - ۹۸]

۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۸

آغاز: بسمله، ... المقام الثانی فی الاستصحاب،اعلم ان الاستصحاب من اهم المسائل الاصولیه؛ **انجام:** حاصل الدفع ان ما نحن فیه راجع الی تشخیص الحکم الشرعی نظیر حجیة اصل الاستصحاب.

مباحث استصحاب؛ خط: نستعلیق و نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۷ق؛ نسخه دستنوشته اول مؤلف است، مصحح؛ جلد: تیماج اسلیمی، ۱۴۷گ، ۱۶ سطر [ف: ۱- ۹۷]

۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۹۹

آغاز: قوله الصورة الثالثة الخ و نقل الظن الاطمینانی داخل فی العلم وکذاالظن التفصیلی مع القطع باعتباره ...

بخش‌هایی از قطع و ظن؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۳۱۸ق؛ گوشه‌ای از کتاب از بین رفته است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵گ، مختلف السطر [ف: ۱ - ۹۹]

۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۸۳

آغاز: قوله الاول ان ... فی اللغة الخ، اقول حاصل قوله ان الظن بالوجوب والحرمة بالظن بالغرر فی الفعل؛ **انجام:** قوله و بالجمله فلا ینبغی،اقول مع ثبوت الاطلاق ترک الاحتیاط ومع الاهمال لا یحصل التعارض ...

بخشهایی از قطع و ظن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۰گ، ۱۷ سطر [ف: ۱ - ۹۸]

۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۱

آغاز: بسمله، ... قوله المقصد الثانی والتعبیر بالمقصد اشارة الی ما یحکی عن الشهید فی بعض فوائده؛ **انجام:** فلا ینبغی مع ثبوت الاطلاق ترک الاحتیاط لا ضیر فیه ومع الاهمال لا یحصل التعارض و یخرج عن عنوانه.

مباحث ظن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا، نسخه دستنوشته اول مؤلف است و خط خوردگی بسیاری در صفحات هست؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۸گ، مختلف السطر [ف: ۱ - ۹۷]

۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۴

مباحث استصحاب را در بردارد و تکرار شماره ۱۰۸ این کتابخانه است؛ خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن عبد الرحمن سلطان آبادی، تا: شوال ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۳گ، ۱۸ سطر [ف: ۱ - ۹۸]

۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۶

آغاز: بسمله، ... اما بعد فیقول العبد الفقیر الفانی ابراهیم الحسینی التنکابنی ان هذه مجموعة لمشکلات کتاب الفرائد ... ؛ **انجام:** اقول الا ان استفادة العموم علی وجه یطمئن به النفس مشکلة غایة الاشکال والله العالم بحقیقة الحال قد تمت الکتاب.

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: محمد(؟)، تا: پنج‌شنبه ۱۵ شعبان ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۲۰ سطر [ف: ۱ - ۹۶]

۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۷

آغاز: بسمله، ... الحمدلله رب العالمین ... وبعد فیقول العبد الفقیر العاصی ... انی بعد ما فرغت من المجلد الاول من الحاشیة قد شرعت فی المجلد الثانی المتکفل لاصل البرائة المشتمل علی تحقیقات لم یسبقنی الیها احد فیما اعلم؛ **انجام:** وحینئذ نقول ان الراجح تقدیم منفعةالاخرویة لما تری عد وجوب تقدیمها فی المندوبات،الثامنة بالوداد الامر بین الضرر الاخروی والنفع الاخروی فالعقل القاطع قاض بلزوم التجوز ... وترک المنافع الدنیویة.

جلد دوم از کتاب (برائت)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۵گ، ۲۰ سطر [ف: ۱ - ۹۷]

۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۹

مقصد ثانی مباحث ظن؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۸۱گ، ۱۸ سطر [ف: ۱ - ۹۸]

● حاشیة فرائد الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

دنبلی خوئی، ابراهیم بن حسین، ۱۲۴۷ - ۱۳۲۵ قمری

dombalī xū'ī, ebrāhīm ebn-e hoseyn (1832 - 1907)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه‌ای است با عنوان «قوله» بر مباحث قطع و ظن از فرائد الاصول استادش که به تحشیه مبحث راجع به آیه نباء ختم شده و یا ناتمام مانده است.

آغاز: بسمله حمدله قوله قده اعلم ان المکلف اذا التفت آه شرط سیق لاحراز الموضوع ...

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۸۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یتنافیان فی العدل الغیر المفید للعلم و الثانی باستلزام التصرف فی المفهوم محذور الی هنا ما وجد مما علقه فی المقام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۱۳۰۲ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۷ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۸۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الثانی باستلزامه التصرف فی المفهوم محذور

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۴؛ مصحح؛ واقف: مرتضی قلیخان طباطبایی، شوال ۱۳۴۰؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن زرشکی، ۱۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۶سم [ف: ۱۶ - ۱۶۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو قیل حمل ادلة البرائة علی صورة عدم التمکن من ازالة الشبهة کان احسن فناظره حتی لایختلف علیک الامر.

شامل مباحث قطع و ظن و برائت و اشتغال تا مبحث (عدم معذوریت جاهل قادر بر استعلام) در شرح این عبارت: «بناء علی الجمع بینها و بین ادلة البرائة» می‌نماید که کاتب نسخه را تمام نکرده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۶۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۲]

● حاشیة فرائد الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

کرمانی راینی، عبدالله بن محمد علی، - ۱۳۲۷ قمری

kermānī rāyenī, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad 'alī (- 1909)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

تاریخ تألیف: رجب ۱۳۰۰ق

تعلیقه مختصری است بر تمامی مباحث فرائد به صورت «قوله، قوله».

[الذریعه ۱۵۲/۶]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۰۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذه تعلیقة وجیزة علی الفرائد و الرسائل المنیفة الشریفة؛ **انجام:** و یجب الفحص عن المرجحات فی مظانها إلی أن یئس و اطمأن بالعدم ... و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۱ رجب ۱۳۰۰ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۹۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۳۴]

● حاشیة فرائد الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

نوری، فضل الله بن عباس، ۱۲۵۹ - ۱۳۲۷ قمری

nūrī, fazl-ol-lāh ebn-e 'abbās (1843 - 1909)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه‌ای است با عنوان «قوله، قوله» بر کتاب «فرائد الاصول» (رسائل) شیخ مرتضی انصاری

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اعلم أن المکلف اذا التفت، الشرط سیق لاحراز الموضوع لا ناطة التکلیف به؛ **انجام:** و الظن النوعی المعتبر بما فسره مع عدم التقیید بعدم الظن بالخلاف کعدم التقیید بالظن الموافق.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (ظاهراً)، تا: ۲۹ رجب ۱۲۹۲ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۲گ، ۲۲ سطر، اندازه:

۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۳۳۰]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۵۴
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il usūl
آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، ۱۲۵۵ – ۱۳۲۹ قمری
āxūnd-e xorāsānī, mohammad kāzem ebn-e hoseyn (1839 - 1911)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)
تعلیقاتی است با عناوین «قوله، قوله» از آخوند خراسانی، بر کتاب فرائد الاصول معروف به «رسائل» تألیف شیخ مرتضی انصاری شامل: ۱. حجیت ظن = حواشی از مرحوم آخوند بر مبحث حجیت ظن که آن را در شب چهارشنبه چهارم جمادی الثانی ۱۲۹۹ق ساخته است؛ ۲. حاشیه فرائد = حجیت ظن؛ ۳– حاشیه فرائد = تعلیقه آخوند بر استصحاب از کتاب فرائد الاصول شیخ انصاری. این حاشیه را آخوند در ششم محرم ۱۲۹۴ق ساخته است؛ ۴. حاشیه فرائد = تعلیقه آخوند بر مبحث تعادل و تراجیح از کتاب فرائد الاصول شیخ انصاری، که آن را مرحوم آخوند در دهه آخر ذیحجه ۱۲۹۴ق ساخته است. مؤلف را بر «فرائد الاصول» دو حاشیه است، نخست «حاشیه قدیمه یا حاشیة الفرائد» که همین کتاب است و دیگر «حاشیه جدیده» که حاشیه‌ای است تحقیقی و به نام «درر الفرائد» معروف است. حاشیه قدیمه حاشیه بر مباحث قطع و ظن و تعادل و تراجیح است. ولی حاشیه جدیده شامل أصاله البرائه و استصحاب نیز می‌گردد. حاشیه قدیمه را صاحب الذریعه «ادق الحواشی» شمرده است.
آغاز: ۱–حجیت قطع آغاز: بسمله حمدله و بعد فیقول العبد الاثیم المفتقر الی عفو ربه العاصم محمد کاظم بن الحسین الطوسی ان بینا اراجع هذه الرر البهیة و اراجع تلك العزر السنیة ... قوله و اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی الخ اقول الظاهر ان المراد منه لیس خصوص من بلغ درجة ...
۲– حجیت ظن: آغاز: بسمله حمدله و بعد فهذه وجیزة لطیفة مشتملة علی نکات شریفة ... قوله قده المکلف الملتفت آه اقول الظاهر ان المراد من المکلف هذا انما هو من کان بصلح لان یحکم علیه بالاحکام ...
۳– استصحاب: آغاز: بسمله حمدله و بعد فیقول العبدالاثیم الی ربه العاصم ... قوله و اسدها و اخضرها ابقاء ما کان اه اقول و لعل المناسبة بینه والمعنی اللغوی هی المشابهة کانه ...
۴– تعادل و تراجیح: آغاز: بسمله حمدله قوله قده خاتمة فی التعادل والتراجیح آه. اقول عقدها و ان کان لبیان حال الدلیلین المتعارضین و معرفة احکامها کما لایخفی و لذا جعل التعارض بنفسه موضوعا ...
انجام: ۱– ظن: قوله و العمل به علی هذا اقول قد سبق هنا الاشکال والنظر فی حرمته من جهة صرف مخالفته للقاعدة ... فلایفید الکلام فی المقام و علیك بالمراجعة.
۲– استصحاب: لان ایجاب النقض بالیقین و لا فی تحریمه بالشك فافهم، هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه التعلیقة ولیه الحمد اولا و آخرا و باطنا و ظاهرا و اسئله التوفیق علی التعلیق علی مسئلة البرائة من هذا الکتاب بحق محمد و آله الاطهار الاطیاب ص.
۳– تعادل و تراجیح: الی التسلیم لکل ما یحتمل ان یکون حکما واقعیاً فتأمل هذا آخرما اردنا ایراده ...
۴– الی بسط کلام و زیادة تتبع فی کلمات الاعلام لایسعه المجال و لایساعده الحال والحمدلله..
چاپ: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۴۱۰ق؛ ایران، سنگی، ۱۳۴۳، وزیری بزرگ، ۳۴۶+۱ص
[نسخه‌های منزوی ۱۸۶۱/۳؛ الذریعة ۴۰۰/۳، ۴۴۵/۹ و ۴۴۹ و ۴۴۵؛ ریحانة الادب: ۳۳/۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۹۴/۲]

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۳۴/۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر۴؛ و قد وقع الفراغ لمؤلفه ... من سنة خمس و تسعین بعد الالف و المأتین (۱۲۹۵) و قد وقع الفراغ من الکتابته فی سنة خمس و تسعین بعد الالف و المأتین (۱۲۹۵) و قد وقع الفراغ من الکتابته فی سنة سبع و تسعین بعد الالف و المأتین ... (۱۲۹۷).
کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۷ق؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۸۲ص، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۱۶۱]
۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۷۳/۳–۵۹۲۸
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: رجب ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۵گ، ۲۱ سطر، قطع: وزیری[آستانه قم:۱۰۸]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲۶/۴
مبحث تعادل و تراجیح؛ کاتب = مؤلف (گویا)، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ (۷۲–۱۱۰)، ۲۰ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۲۴۲۹]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۲۹
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا ایراده و الحمدلله أولا و آخراً و باطناً و ظاهراً کما هو أهله و مستحقه.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به خطوط مختلف و بحث تعادل و تراجیح به خط مرحوم آخوند می‌باشد؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۴۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۳۰]
۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۳۴/۴
آغاز: برابر۴؛ **انجام:** برابر ۳

کا: محمد کاظم بن حسین طوسی، تا: ذیحجه ۱۲۹۱ق، جا: نجف اشرف؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۴۰ص، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۶۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۳۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر ۳

شامل مبحث قطع و تعادل و تراجیح است. تاریخ ختم تألیف به ضبط آخر مبحث تعادل و تراجیح: جمعه دهه آخر ذیحجه ۱۲۹۱؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ناصر، تا: پنج‌شنبه ۱۰ رمضان ۱۲۹۱ق، جا: نجف اشرف؛ محشی به حاشیه مؤلف؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا عطف پارچه مشکی، ۵۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۵۶]

۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۰۰/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر ۱

قطع و ظن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ شاید نسخه اصل باشد؛ ۵۰گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۳۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲۶/۳

مبحث استصحاب؛ کا: غلامرضای ابوریذ آبادی، تا: ۱۷ رمضان ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ (۱-۷۱)، ۲۰ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۲۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۵۲/۲

اصالة البرائة؛ کا: محمد بن ناصر کرمانی، تا: آغاز دهه سوم محرم ۱۲۹۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵۶گ (۵۲پ-۱۰۷پ)، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۱۳۴۶]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۲۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر ۳

حاشیه قدیمه و جدیده بر مبحث قطع و تعادل و تراجیح؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد بن محمود الحسینی طهرانی (عصار)، تا: ۱۲۹۳ تا ۱۲۹۵، هنگام قراءت کتاب نزد مصنف؛ محشی به حاشیه مؤلف؛ واقف: سید کاظم عصار، دی ۱۳۵۴؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: میشن مشکی، ۱۱۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۵۷]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲۷/۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر ۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن مهدی گزی اصفهانی، تا:شب ۲۳ شعبان۱۲۹۶ق، جا: نجف اشرف مدرسه صدر؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج گل و بوته، ۵۴گ (۴۰۹پ-۴۶۲پ)، ۱۸ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۵۷۶]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۸۸

خط: نستعلیق، کا: علی بن محمد تقی اصفهانی، تا: چهارشنبه ۷ شعبان۱۲۹۶ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۲۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۴۸]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۳۴/۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر ۱

بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ (۸۴پ-۱۱۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۰۲]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۱۳/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوه والسلام علی محمد و اله الطیبین الطاهرین ولعنه الله؛ **انجام:** و قدتم هذا النسخه الشریفه ... بحق مجمدو اله الامجاد سنه ۱۲۹۷.

خط: نسخ، کا: حسینی یزدی، مهدی بن حسن، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: کشمیر، جلد: تیماج، ۲۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

۱۵. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۴۴/۲

خط: نسخ، کا: حسن بن ابراهیم اصفهانی نجفی، تا: ذیحجه ۱۲۹۷ق؛ ۵۷گ (۶۵ر-۱۲۱ر) [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۱۲۸]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۱۳

آغاز: و یرجع فیی تعینه الیه لا الثابت للجزئیات؛ **انجام:** بلا عنوان من دون تعیین لا واقعا و لا ظاهرا

شامل حاشیه قدیمه و جدیده بر حجیت قطع، برائت (تاریخ تألیف: جمعه دهه اول جمادی الثانی ۱۲۹۵ در نجف اشرف)، استصحاب (تاریخ تألیف: ۶ محرم ۱۲۹۴) و تعادل و تراجیح. مؤلف هر بحث را به صورت رساله‌ای جداگانه با خطبه و خاتمه مستقل تألیف نموده است؛ خط: نسخ، کا: مهدی بن حسین حسینی یزدی بافقی، تا: ۴ صفر ۱۲۹۷ق، جا: سامراء؛ افتادگی: آغاز و انجام ؛ واقف: حاج احمد آقا فاضل، اسفند ۱۳۶۵؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن زرشکی، ۸۲گ، ۲۰و۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۵۶]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۸/۳-طباطبائی

انجام: قوله الثانی کون الرشد فی خلافهم اقول هذالوجة ... بعم ما اذا لم یکن فی عمله خیر ... و کان احد الاحتمالات ... مخالفا لهم قوله.

تعادل و تراجیح؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن محمد تقی اصفهانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ افتادگی: انجام؛ این نسخه با نسخه چاپی همانندی کامل دارد، جز این که دو برگ از آخر نسخه (از مرجحات سندیه) افتاده؛ بالای همه صفحات نسخه، رمزی به این گونه «ف م ع ح ح» دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز،۱۸ص (۷۹-۹۶)، ۲۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۳ - ۶]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۵۲/۴

تعادل و تراجیح؛ بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۵گ (۱۴۷پ-۱۷۱پ)، ۱۸سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۱۳۴۶]

۱۹. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۶۸/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۹۸ق؛ ۴۶گ (۵۳پ-۹۸پ) [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۱۵۰]

۲۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۴۳/۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر ۱

فاقد تعادل و تراجح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۹۸ق؛ مصحح؛۲۶گ(۵۵۷-۶۰۷)،۲۸سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲-۵۸]

۲۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۸۱/۴

آغاز و انجام: برابر ۳

تعادل و تراجیح؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۸۴]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۹۹/۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول العبد الآثم الجانی المفتقر ربه العاصم ... إنی بینما أراجع هذه الدرایة؛ **انجام:** انما هو لکونه کاشفاً عنه بهذا المعنی و تعلق القطع بکونه معصیة ...

شامل اوایل کتاب و بخشی از مبحث تجری می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی،آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۸۹-۱۰۱)، ۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۹ - ۱۳۶]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۰۵

آغاز: بسمله، حمدله ... قوله خاتمة فی التعادل و التراجیح؛ **انجام:** فی الاخبار من باب التسلم و الانقیاد ... سنه ۱۲۹۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۲۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۴ سطر (۱۱×۱۷)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۰۸]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۵۲/۱

حجیت ظن؛خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی با نشان «منه» «منه عفی عنه» به خط نستعلیق؛کاغذ:فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵۰گ (۲ر-۵۱)، ۱۸سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۱۳۴۶]

۲۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۶۸

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد حسین، تا: ۱۳۰۰ق؛ اهدایی: مصطفی سلامتیان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۰گ، ۱۹سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۴۸۹]

۲۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۵۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر ۳

خط: نستعلیق، کا: سید حسین بن ابی طالب حسنی حسینی، تا: ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۴۴۸]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۵۲/۳

استصحاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۴۰گ (۱۰۸پ-۱۴۷پ)، ۱۸سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۱۳۴۶]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۰۴/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد خاتم النبیین و آله الطاهرین؛ **انجام:** و الحمدلله اولاً و اخراً و ظاهراً و باطناً هو اهله و مستحقه و الصلاة علی خیر خلقه

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ قلم‌خوردگی دارد، مصحح؛ تملکی به تاریخ ۱۳ ذیحجه ۱۳۱۲ق؛ مهر: «الراجی علی الحسین» (بیضی)، «علی بن حسن الحسینی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷۸گ (۱-۱۷۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم[ف:۳۱-۱۷۵]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** «هذا اخر ما اوردنا ایراده، و الحمدلله اولاً و آخراً، ظاهراً و باطناً کما هو اهله و مستحقه و قد وقع الفراغ منه لمؤلفه الآثم محمد کاظم الطوسی ابن الحسین الهروی فی النجف الاشرف فی یوم الجمعة من العشر الآخر من ذی الحجة الحرام سنة ۱۲۹۱.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ مهر: «الراجی محمد بن محمد علی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۹۷گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۳۸ - ۵۹۵]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۵۷/۱

خط: نسخ، کا: رحیم نهاوندی، تا: ۴ رجب ۱۳۰۴ق؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهدپور، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج عنابی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۸سم [ف: ۱۶ - ۴۰۶]

۳۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۵۳

آغاز: مظنون الخمریة خمر فهذا خمر و کل خمر حرام فهذا حرام؛ **انجام:** قوله المقام الثالث فی المرجحات الخارجیة ... فی تقسیم للترجیح الی اقسامه ...

خط: نستعلیق، کا: حاج شیخ عبدالرسول گمتیانی، تا: ذیقعده ۱۳۱۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۵گ، ۱۴سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۱۲]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۵۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** العالم الفاسق مثلا واجبا و حراما لذالک لم یکن تعدد الفنون بمجد فی کون حرکة واحدة واجبا و حراما و هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه المسئله ... علی اعدائهم اجمعین من الان الی یوم الدین ... سنه ۱۳۱۵

خط: نستعلیق شکسته، کا: زنجانی، زین العابدین بن حسن، تا: ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۱۹/۱

آغاز: بسمله. هذه جملة القول فی العلم الفعلی التفصیلی و اما العلم الاقتضائی المعبر عنه بالاستصحاب فسیأتی الکلام فیه انشاء الله و اما العلم الاجمالی فتأثیره؛ **انجام:** کی یسقط بالعجز فتبین ان البیان عبارة عن انکشاف الحکم فی نفسه

خط: نسخ، کا: محمد حسین خوانساری، تا: ۲۷ جمادی الاول ۱۳۲۰ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵گ (۱پ-۱۵ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۱۷]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۱

خط: نستعلیق، کا: محمود بن محمد حسین سلطان آبادی، تا: ۱۳۳۰ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲۸گ (۵پ-۱۳۲پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۵۰]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲۶/۱
جزو نخستین آن؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: ابو القاسم بن نظام الدین حسینی کاشانی پشت مشهدی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ رمضان ۱۳۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۷۳گ (۱-۷۳)، ۲۰ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۲۹]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۴۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی اشرف الانبیاء المرسلین؛ **انجام:** و هو هیهنا محل الکلام بین الاعلام و الحمدلله تعالی و هو خیر ختام
مبحث برائت (ناقص)، قطع، ظن، استصحاب و نیز فواید اصولی در موضوعات: فی معنی المتعارضین، فی صیغ الامر و النهی، فی الملازمة بین العقل و الشرع، فی صلح حق الرجوع، تقدم الشرط علی المشروط، المشتق، ضمائم مذکور به همراه کتاب به طبع رسیده است؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: ذبیح الله بن محمد صادق خراسانی، تا: رجب ۱۳۰۶ تا ۱۳۰۷، جا: نجف اشرف؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهدپور، مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی،۱۱۹گ،۲۲سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۱۶ - ۱۵۸]

۳۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۰۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۳۵]

۳۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۳۴/۳
آغاز: برابر۳؛ **انجام:** و لافی تحریمه بالشک فانهم هذا آخرما اردنا ایراده فی هذه التعلیقه و الله الحمد ...
خط: نسخ روشن، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۶۹ص، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۶۱]

۴۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۸۳/۲
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر ۱
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: تحریری، کا: موسی تهرانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۲]

۴۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۰۵
قطع و ظن و مقداری از تعادل و تراجیح؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۱۱۸]

۴۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۳۴/۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر ۱
خط: نسخ روشن، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۸۸گ، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۶۰]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۷۴۳
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ما یحتمل ان یکون حکما واقعیا ... بحق محمد و آله الطاهرین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن [رایانه]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۹۵
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بل من سایر الملل ممن یجوزون ذلک. تمت
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج [رایانه]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

تربتی، محمد تقی بن علی نقی، - ۱۳۳۰ قمری
torbatī, mohammad taqī ebn-e ʻalī naqī (- 1912)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
حاشیه است بر باب «تعادل و تراجیح» از آن کتاب. مأثور خامه‌اش از اول باب تا اواخر مبحث «مرجحات داخلی» در شرح این عبارت: «لان هذاالترجیح ملحوظ فی الخبرین»

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۹
آغاز: قوله قده خاتمه فی التعادل و الترجیح الخ التعادل فی الاصل تساوی طرفی العدل و نحوه؛ **انجام:** و لابصدوره تقیة.
خط: شکسته نستعلیق، کا: علینقی خراسانی تربتی، تا: ۱۳۰۶ق؛ واقف: جواد شجیعی، فروردین ۱۳۱۵؛ ۸۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۲]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

قزوینی، علی اکبر بن محمد مهدی، - ۱۳۳۱ قمری
qazvīnī, ʻalī akbar ebn-e mohammad mahdī (- 1913)

حاشیه مختصری است با عنوان «قوله، قوله» تنظیم شده است.

۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۴۳/۳
آغاز: اما بعد فهذه بعض حواش علی التعارض و التعادل و الترجیح من الرسائل؛ **انجام:** خصصه بالخاص الاخر و ان شئت تعمل بالخاصتین و اطرح المقام من رأس
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۳ص (۳۹۷-۳۹۹)، ۳۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۵۶]

۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۴۳/۶
آغاز: بسمله اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی وجه التقیید بالالتفات ان الغافل؛ **انجام:** ان دعوی حرمة القول بغیر علم مطلقا مما لا یساعد علیها دلیل عقلی و لانقلی
مباحث قطع و ظن؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۳۴ص (۵۲۰-۵۵۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۵۷]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری
bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad

ja‘far (1861 - 1915)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

حواشی مؤلف بر کتاب فرائد الاصول شیخ انصاری است. او دارای دو حاشیه بر این کتاب است.

[الذریعة ۱۵۴/۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۲۱/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله و لا الشک فما لم یکن فیه کشف اصلا الی آخره قد ذکرنا فیما سبق؛ **انجام:** و لو فرض اختلاف بعض الفاظها و اذا ورد التخصیص علی واحد فلوکالوارد علی الجمیع

بخش دوم از نخستین حاشیه مؤلف بر «فرائد الاصول» است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ قلم خوردگی دارد، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳۸گ (۱–۱۳۸)، ۲۰–۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۱ - ۱۹۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۹۴

آغاز: اعتبار العلم جزءاً فی الموضوع لیس معناه اثبات الحکم للمرکب و غیره کیف؛ **انجام:** أن انضم إلیه مؤید الصدق فی وجه آخر ألا أن یدعی اختصاص دلیل حجیة الخبر مطلقا بما ذکروه

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۴؛ مصحح، محشی با عناوین «منه»، با قلم‌خوردگی‌های فراوان، برخی کاغذها از حیث نوع و قطع با یکدیگر متفاوتند که به علت الصاق حواشی و مطالب جدید می‌باشد و مؤلف بعداً به نسخه افزوده است، مباحث اصلی حجیت ظن، از برگ ۳۳ آغاز می‌گردد؛ کاغذ: فرنگی با مهر «اثر جدید عهد همایون»، جلد: تیماج آجری، ۱۵۵گ، ۱۹–۲۲ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه:۱۳×۱۹/۵ سم [ف: ۳۱ - ۱۵۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۵۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... هذه کلمات علقتها ثانیة علی رسائل شیخ استاذنا رحمه الله رحمة واسعة؛ **انجام:** فلیکن هذا آخر مانملیه فی التعلیق علی التعادل و الترجیح و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطنا

مباحث «قطع» و «برائت» و «تعادل و تراجیح» می‌باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۷ صفر ۱۳۲۱ق، جا: نجف اشرف؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۱گ، ۱۵–۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۱ - ۲۴۵]

● حاشية فرائد الأصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā’id-il uṣūl

مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر، ۱۲۵۲ – ۱۳۳۴ قمری

modarres-e čahārdehī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad nasīr (1837 - 1916)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

حاشیه استدلالی مختصری است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «فرائد الأصول، رسائل» شیخ مرتضی انصاری، که به درخواست بعضی از علما نوشته شده و گویا ناتمام مانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۲۲

آغاز: الحمدلله الذی أرشدنا معرفة الأحکام و عرفنا کیفیة استخراج الحلال و الحرام و ألهمنا فقه فرائد الأنام و وفقنا جمع ضوابط القوانین و اشارات الایام

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۱۲گ، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۸۷]

● حاشية فرائد الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā’id-il uṣūl

برسی تربتی، حسن، – ۱۳۵۳ قمری

barsī torbatī, hasan (- 1934)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

تعلیقاتی غیر مدون با عناوین «قوله، اقول» بر قطع، ظن، خبر واحد، برائت و تعادل و تراجیح از فرائد الاصول است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۲۵

آغاز: پس از تسمیه: الکلام فی القطع و ینبغی تقدیم مقدمة تنفعک فی غیر مقام؛ **انجام:** و علی هذا الوجه من المسببیة یکون حکمه حکم الطریقه المخصة فی صورة دوران الامر بین التعیین و التخییر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ واقف: حاج شیخ عبدالجواد برسی، دی ۱۳۴۱؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: میشن زرشکی، ۱۲۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱۶ - ۱۶۰]

● حاشية فرائد الأصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā’id-il uṣūl

کاشانی، ابوالقاسم بن محمدرضا، – ۱۳۵۵ قمری

kāšānī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad-rezā (- 1936)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

حاشیه‌ای بر کتاب فرائد الأصول «مباحث قطع وظن و شک» و بخش خاتمه کتاب مبحث تعادل و تراجیح مرحوم شیخ مرتضی انصاری است. محشی در این اثر از «ملا محمد آملی» (– ۱۳۳۶ق) و «میرزا دام ظله» (احتمالاً میرزای آشتیانی – ۱۳۱۹ق) به عنوان استاد خویش یاد کرده و نیز فراوان از نظریات و

دیدگاه‌های فقها و اصولیین گذشته با عباراتی چون «قال سید مشایخنا فی المفاتیح» (سید مجاهد) ، «قال السید صفی الدین محمد بن معید الموسوی»، «قال الفاضل الآشتیانی»، «قال الفاضل المحقق الشیخ محمد تقی فی حاشیته علی المعالم» و ... بهره‌های فراوان برده. به نظر می‌رسد این حاشیه ممکن است بخش‌هایی از کتاب جامع الشتات محشی و مؤلف باشد. به نظر می‌رسد یک تحریر نیست.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۳/۷

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین قوله قدس سره فی التعادل و التراجیح: التعادل مأخوذ من العدل و هو تساوی الدلیلین و التراجیح من الرجح و هو تقدیم أحد الدلیلین علی الآخر؛ **انجام:** لما کانتا متعارضین مع العلم الإجمالی بکون الدار لأحد هما و لا مرجح فنتصف من جهة ذلک لا من جهة العمل بالبینتین ...

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۴؛ با قلم خوردگی‌هایی در متن، در انجام برگی ناتمام مربوط به حاشیه فرائد الأصول مبحث قطع آمده که بعد از پنج سطر آن را رها ساخته است و آغاز آن چنین است: «الحمد لله و الصلوة علی رسول الله و علی آله آل الله سیما ابن عمه علی ولی الله قوله قد قسمنا فی صدر الرسالة أن المکلف الملتفت، اعلم أن الحالات ...» احتمال می‌رود سرآغاز یکی از جلدهای جامع الشتات مؤلف باشد؛ کاغذ: فرنگی (روسی)، ۴گ (۶۹پ-۷۲ر)، ۲۱ سطر (۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۹۳۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۳/۹

آغاز: قوله:فإن حصل الشک له، اه، انما عنی مبذلک بیان ما یعمله المکلف عند الشک علی سبیل الإجمال مع تأخیر الکلام فی الشک؛ **انجام:** حیث أن المعمومات الحل مفادها ... الواقعیة للأشیاء قوله إلی سبب فیحرم، أقول: لا یحتاج إلی سبب خاص بعد المعمومات ...

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ مصحح توسط مؤلف، با قلم‌خوردگی‌هایی در متن؛ بر فراز نخستین برگ عبارت «حاشیه مختلفة بر حجیة قطع شیخ مرتضی قدس سره» آمده؛ کاغذ: فرنگی (روسی)، ۳۲گ (۱۳۹ر-۱۷۰ر)، ۲۱ سطر (۱۳×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۹۳۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۳/۱۰

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... قوله ره: إذا التفت [الخ] قید بالالتفات إذا الغافل فی حین الغفلة لا یعقل توجیه خطاب إلیه فلا حکم له؛ قوله: فإما أن یحصل له الشک إو القطع أو الظن إنما لم یذکر؛ **انجام:** قوله فإما أن یثبت قرینة علی إرادة فرد خاص الخ ظاهرة العبارة یترای منها کون استعمال اللام فی العهد الخارجی و سایر إنحا العهد و غیر العهد من الاستغراق مجازاً لکن لانفهم مأخذاً لذلک کما لا یخفی.

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۴؛ مصحح، محشی از مؤلف، با قلم خوردگی‌های فراوان؛ با عبارت «حواشی آخوند ملامحمد آملی طاب ثراه بر رسائل شیخ مرتضی»؛ کاغذ: فرنگی، ۳۲گ (۱۷۱ر-۲۰۲پ)، ۲۱ سطر (۱۳×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۹۴۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۳/۱۲

آغاز: ... لاتعمل لقطعت بحرمتها مثلاً قوله: و فساده یظهر مما سبق حیث ... قوله: المقصد الثانی فی حجیة الظن قد سبق ... قوله قده أحدهما فی إمکان التعبد به عقلاً اعلم أن التعبد بالقطع واجب عقلاً؛ **انجام:** لکن ذیلها ظاهر فی تفسیر أهل بیت العصمة ذلک و هو قوله: لن یفترقا حتی یردا علی الحوض فإن الظاهر من عدم الافتراق ...

خط: نستعلیق تحریری، کا: = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در واقع تحریر دوم این حاشیه می‌باشد، البته نمی‌توان گفت نخستین آن مسوده و این یک مبیضه است، به هرحال نسخه مکرری است با قلم خوردگی‌هایی در متن که به نظر می‌رسد دومین تحریر آن دو حاشیه باشد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی خاکستری، عطف پارچه‌ای قرمز، ۱۰گ (۲۱۳ر-۲۲۲پ)، ۲۲ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۹۴۳]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۳/۴

آغاز: [حجیة] القطع، قال شسیخ مشایخنا الأنصاری بعد بیان أن القطع قسمان موضوعی و طریقی و بیان حاجتی القطع الطریقی ... أقول ملخص الکلام فی بیان مراده..؛ الحمد لله رب العالمین ... المقصد الثانی فی حجیة الظن مطلقاً ... قوله أحدهما فی إمکان التعبد به عقلاً، اعلم أن التعبد بالقطع واجب عقلاً؛ **انجام:** و العلم الإجمالی التکلیف فهو مجری الاحتیاط فحینئذ یجب التکلم فی الدلیل النقلی حتی یعرف کیف امر ...

ناتمام؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ مصحح توسط مؤلف، با قلم‌خوردگی‌های فروان در متن؛ کاغذ: فرنگی (روسی)، ۳۶گ (۲۶ر-۶۱پ)، ۱۹ سطر (۱۳/۵×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۹۳۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۳/۶

آغاز: قوله خاتمه فی التعادل و التراجیح، فی بعض النسخ التعادل و الترجیح بصیغة المفرد و هو الأولی لأولی لأن الخبرین إذا تعارضا فإما یکونان متکافئین فهما متعادلان أو لأحدهما رجحان علی الآخر فهو الراجح و إلا المرجوح؛ **انجام:** فإن إرادته یقدم جهة الناظریة علی المحکوم مطلقاً فهو ظاهر البطلان و إن أراد جهة نفسه فهو ...

ناتمام؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۴؛ محشی، با قلم‌خوردگی‌هایی در متن آمده که حاکی از اصل بودن نسخه می‌باشد، این نسخه مسوده می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی (روسی)، ۲گ (۶۷پ-۶۸پ)، ۲۱ سطر (۱۴/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۹۳۶]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il uṣūl

آقا ضیاء عراقی، ۱۲۷۸ - ۱۳۶۱ قمری

āqā zīyā'-e 'erāqī (1862 - 1942)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۳۸۲

آغاز: بسمله، الحمدلله ... قوله نفس موضوعات المسائل؛ **انجام:** الا بمقدار ... بعمل الاصحاب ... من کل من قرئها.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، ۸۴گ، ۱۹ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [رایانه]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il uṣūl

امام جمعه خوئی، محمد امین بن یحیی، - ۱۳۶۷؟ قمری

emām jom'e xū'ī, mohammad amīn ebn-e yahyā (- 1948)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه‌ای است استدلالی بر کتاب رسائل شیخ انصاری که با عنوان «قوله و اقول»؛ مشتمل بر مباحث قطع و ظن و بحثی از استصحاب و برائت و ... و گویا در ایامی که در نجف اشرف بوده، نگاشته است. او دارای دو حاشیه بر فرائد بوده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۶۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اعلم ان المکلف اذا التفت أقول القید احرازی کما هو الاصل؛ **انجام:** جریانها یتوقف علی وجود الاحتمال کی یجب دفعه

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴، جا: نجف اشرف؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی و برخی فرنگی خط دار، جلد: تیماج زرشکی، ۸۹گ، ۲۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۱۰۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱/۱۲۲۶۸

آغاز: قوله قدس الله سره و شکرالله سعیه اعلم أن المکلف إذا التفت إلی حکم شرعی إلی آخر التقسیم لابد قبل الشروع فی بیان مقصود (قده) من التعرض لبیان مفردات؛ **انجام:** ناتمام: و من الواضح أن المثال غیر مطابق للممثل به

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، با قلم خوردگی‌های فراوان در متن و گویا نسخه مسوده باشد، با توجه به عبارت «السلام علیك یا سیدی یا امیر المؤمنین» درفراز برگ آغازین نسخه، احتمال می‌رود تألیف آن در نجف اشرف بوده باشد؛ کاغذ: فرنگی، ۳۳گ (۱-۳۳)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۳۱ - ۱۱۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۱/۶

آغاز: لا حول و لاقوة الا بالله العلی العظیم و الصلاة علی نبیه الکریم و علی آله غر المیامین، لما فرغت من حجتیه القطع فنشرع لحجیة الظن بحوله و قوته و هدایته. قوله قده المقصد الثانی فی الظن؛ **انجام:** مساویان فی الاصابة ایضاً او مختلفین وح ایضاً اما ان یکون القطع غالب الاصابة من الامارة و هی اقل منها او بالعکس و هذه ثلثة وجوه

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۷۲-۷۷)، ۲۰ سطر (۱۳×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۱ - ۵۸]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il uṣūl

حجت کوه کمری، محمد بن علی، ۱۳۱۰-۱۳۷۲ قمری

hojjat-e kūh-kamarī, mohammad ebn-e 'alī (1893 - 1953)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۵۲/۱۶

خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا [ف: ۵۳]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il uṣūl

طباطبائی تبریزی، محمد رضا بن محمد یوسف، ۱۲۹۶ - ۱۳۷۸ قمری

tabātabā'ī tabrīzī, mohammad rezā ebn-e mohammad yūsof (1879 - 1959)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه استدلالی است بر مباحث حجیت قطع و ظن و اصل برائت و اشتغال و استصحاب «فرائد الاصول» مرحوم شیخ مرتضی انصاری با اشاره به اقوال و آراء علمای اخیر امثال ضیاء عراقی، آخوند خراسانی و دیگران و رد و ایراد نیز دارد.

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۵۲

آغاز: بسمله، بعد الفرغ عن البحث فی الامارات یقع البحث فی احکام الشکوک و المراد من الشك فی المقام لیس مجرد الاحتمالین المتساویین بل المراد منه هو خلاف الیقین؛ **انجام:** و الوجه ما قلناه لا ما اطیل الکلام فی تقریره فی بعض المطبوعات الجدیدة و قد تم الجزء الاول من البرائة و قاعدة الاشتغال بعون الملك المتعال فی التاسع شهر رجب المرجب من شهور سنة الف و ثلاثمائة و خمسون من الهجرة النبویة (کذا) بید اقل السادات محمد رضا بن محمد یوسف الطباطبائی تبریزی ... و علی اولاده الطیبین الطاهرین سنه ۱۳۵۳.

حاوی مبحث برائت و قاعده اشتغال است؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ صحافی محمد رضا در نجف اشرف؛ کاغذ: فرنگی خط‌دار، جلد: میشن عنابی، ۱۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۷۰۱]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۵۳

آغاز: بسمله، تنبیه فی حجیة مثبتات الاصول و عدمها بعد الفراغ عن حجیته مثبتات للامارات؛ **انجام:** فانه یقتضی التعبد بطهارة الثبوت و عدم نجاسته و قد تم الجزء الثای من الاستصحاب ... و علی آله الطاهرین سنه ۱۳۵۳.

شامل مبحث استصحاب است؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: میشن عنابی، ۱۲۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۷۰۱]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۵۴

آغاز: بسمله، فی القطع اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی فاما ان یحصل له القطع او الظن او الشک لا اشکال فی ان موضع التکالیف هو البالغ العاقل فغیر البالغ خارج عن هذا العنوان؛ **انجام:** فیبقی الباقی مستمرا هذا تمام الکلام فی حجیة القطع و یتلوه فی حجیة الظن ان شاء الله و الحمدلله ... و قد فرغت من تسویده یوم الاحد الثامن و العشرون من شهر ربیع الاول و قد مضی من اللهجرة النبویة الف و ثلاث مأئة و سبعون سنه ۱۳۵۷.

حاوی مبحث اول یعنی حجیت قطع است؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: میشن عنابی، ۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۷۰۲]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il uṣūl

معصومی همدانی، علی، ۱۲۷۴ - ۱۳۵۶ شمسی

ma'sūmī hamadānī, 'alī (1895 - 1977)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

تاریخ تألیف: ۹ ذیحجه ۱۳۴۲ق

حاشیه بسیار مفصلی است از آغاز کتاب تا مبحث ظن، از تقریرات میرزا محمد حسن شیرازی بزرگ، چنانکه در پایان نسخه نام مؤلف و میرزا آمده است. در سر من رأی پایان یافته است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۵۳/۱-۱۹/۸۳

آغاز: بسمله قال المصنف فرائد الخ، اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی مراده من المکلف لیس الذی یتجه علیه الخطاب کما هو ظاهر لامتناع کونه منقسماً بین الملتفت وغیره؛ **انجام:** نعم مع القول بحرمة التجری مع الاقدام یحتمل التحریم قیام حجة شرعیة علی تحریمه فی الظاهر الحمدلله کما هو اهله ومستحقه.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۹ ذیحجه ۱۳۴۲ق، جا: سامراء؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۹۴گ، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۳۵]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il uṣūl

اصفهانی، عبدالعظیم، ق۱۴ قمری

esfahānī, 'abd-ol-'azīm (- 20c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

از عبدالعظیم اصفهانی و اجازه‌ای که محمد علی بن محمد باقر در ۱۳۰۴ برای او به خط خود نوشته است در میانه نسخه دیده می‌شود. در سرگذشت شیخ مرتضی انصاری و الذریعه (۱۵۸/۶) از آن یاد نشده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۶۲

آغاز: بسمله ... قوله اعلم ان المکلف اذا التفت آه، شرط اتفق لاحراز الموضوع لاناطة التکلیف به؛ **انجام:** فی الباقیة ایضا الصور الاولی.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۲۹۷گ، ۱۹ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۲۲۳]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il uṣūl

اصفهانی، محمد صادق، ق۱۴ قمری

esfahānī, mohammad sādeq (- 20c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه مفصلی است بر فرائد الاصول شیخ انصاری، این حاشیه را مؤلف نزد آخوند ملا محمدکاظم خراسانی صاحب کفایة الاصول نوشته است و ممکن است خاتون آبادی باشد. مؤلف تألیف بخش برائت را درسال ۱۳۰۹ق به پایان رسانیده است

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱۹۲-۲۶/۷۲

آغاز: بسمله قوله ره اعلم ان المکلف المراد من المکلف فی هذه العبارة من وضع علیه القلم باجتماع شرائط التکلیف فیه؛ **انجام:** فهو نظیر الدم الذی لیس بحیض لایمکن اثباته باصالة عدم التزکیة وفیه ما عرفت من ان التزکیة اذا کانت شرطاً للحلیة یکون موضوع.

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۷۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۵۳۸]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il uṣūl

بایگی، علی اکبر بن محمد، ق۱۴ قمری

bāygī, 'alī akbar ebn-e mohammad (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۲۱
آغاز: بسمله، الحمدالله ... اعلم ان المکلف اذا التفت؛ **انجام:** بجماعة من المعروفین و الاقتضاء فی التتبع
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۲ق [رایانه]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il uṣūl
تفرشی، احمد بن حسین، ق۱۴ قمری
tafrešī, ahmad ebn-e hoseyn (- 20c)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
تاریخ تألیف: جمعه ۲۷ رجب ۱۲۹۶ق
حاشیه‌ای نسبتاً مفصل بر فرائد الاصول شیخ انصاری از شیخ احمد بن حسین تفرشی و ظاهراً همان باشد که در الذریعه (ج ۶ص۱۵۳) با عنوان «شیخ احمد بن حسین تفرشی نجفی» یاد شده.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲۶/۲
آغاز: بسمله. حمد له ... و بعد فهذه وجیزة لطیفة مشتملة علی نکات شریفة؛ **انجام:** من الهجرة النبویة.
کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ (۱-۹۵)، ۲۰ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۲۹]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۰۲
جزء سوم کتاب در بحث برائت؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۲۶۲]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۸
آغاز: احمدالله علی نعمه و آلائه و اصلی واسلم؛ **انجام:** سائر المسائل انه خیر موفق و معین.
شامل مبحث «حجیة قطع» است؛ خط: نستعلیق و شکسته، کا: احمد بن حسین، تا: قرن ۱۳؛ واقف: جواد شجیعی، ۲۲ فروردین ۱۳۱۵؛ ۷۳گ، ۱۷- ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۶ - ۲۹]
۴. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۶
خط: نستعلیق، کا: علی بن عبدالعظیم، تا: پنج‌شنبه محرم ۱۳۰۲ق؛ ۵۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۷۱]
۵. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: حاج میرزا باقر طباطبائی قاضی تبریزی، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۱۴]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۰۵
جلد اول، تا پایان بحث برائت؛ خط: نسخ، کا: علی اصغر بن احمد دهدشتی، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف:۱۷-۹۳]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۰۶
جلد دوم، شامل مباحث استصحاب و تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ، کا: علی اصغر بن احمد دهشتی، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۹۳]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il uṣūl
حسینی اصفهانی، حسین بن رضا، ق۱۴ قمری
hoseynī esfahānī, hoseyn ebn-e rezā (- 20c)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
حاشیه مفصل استدلالی است بر کتاب «فرائد الاصول» (رسائل) شیخ مرتضی انصاری، با عناوین «قوله، قوله». این حاشیه پراکنده و غیرمنظم می‌باشد و نسخه پیش نویس مؤلف است که مسئله ضرر و اتلاف را در اصفهان مدرسه نیماورد به سال ۱۳۳۱ به پایان برده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۶۹/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله و اعلم أنه المکلف اذا التفت، أقول یحتمل أن یکون المراد بالمکلف من وقع علیه قلم التکلیف
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: نوروز از ماه ذیحجه ۱۳۲۰ق، جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ (۲۰۰ر-۲۹۱ر)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۵۴]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۷۰
مباحث استصحاب آمده با مباحثی متفرقه در اصول فقه و فقه؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۲۰۵گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۲۵۵]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۵۰
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۸گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۴۵]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il uṣūl
حسینی اصفهانی، محمد جعفر بن محمد علی، ق۱۴ قمری
hoseynī esfahānī ،mohammad ja'far ben mohammad 'alī (- 20c)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
تاریخ تألیف: ۱۰ شعبان ۱۳۱۴ق
حاشیه استدلالی است با عناوین «قوله، اقول» بر دو مبحث قطع و ظن کتاب «فرائد الاصول» تصنیف شیخ مرتضی انصاری. وی مواردی را که نظرش مخالف رأی شیخ بوده یا گفته او نیاز به توضیح داشته مورد بحث قرار داده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۸۸

آغاز: بسمله، قوله ره و لیس طریقیة قابلة لجعل الشارع اثباتا و نفیا اه اقول اما اثباتا فلانه مستلزم للتسلسل لان کل دلیل و برهان یقام علی حجیة القطع؛ **انجام:** قال علی ما حکی عنه قد انطمس الدین فی یومین یوم الثقیفة و یوم العلامة (کذا) فسیأتیهم انباء ما کانوا به یستهزئون و مفاسد قلة النائل مما یضیق عن الاحاطة بها نطاق البیان و الحمدلله اهل العظمة و الکبریاء و الصلاة علی نبیه ... فی عاشر شهر شعبان المعظم فی ۱۳۱۴.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: هاشم قزوینی، ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا، عطف پارچه، ۱۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۵ - ۴۷۸]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il uṣūl

حسینی تنکابنی، محسن، ق۱۴ قمری

hoseynī tonekābonī, mohsen (- 20c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۳۰۹ق

حاشیه‌ای است متوسط بر کتاب «فرائد الاصول» مرتضی انصاری که بخشی از ان در ۵ رمضان ۱۳۰۹ق پایان یافته است.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۰۱/۳

آغاز: قوله: ... الظاهر ان اللام فی المکلف للعهد بارادة المکلف المستنبط لاالجنس.؛ **انجام:** مطلق الظن و لو خصوص الاطمینان منه من ای سبب حصل و هو کما تری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق، جا: قزوین؛ کاتب: مؤلف و یا صدرالدین بن نظام الدین ملقب به صدوق که رساله ضمیمه بعد به خط اوست، با خط خوردگی، مصحح، محشی؛ ۳۰۷ص (۳۷۱-۶۷۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۶۱]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

سید حسین بن سید محمد رضا، ق۱۴ قمری

seyyed hoseyn ebn-e seyyed mohammad rezā (- 20c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، اقول» برفرائد الاصول شیخ مرتضی انصاری.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۲

آغاز: الحمدلله ... واما الشک فلما لم یکن لنفسه اه اقول من الواضحات الملحقة بالبدیهیات الاولیة ان الشک لایمکن ان یعتبر طریقا ومراة للمشکوک لعدم تعقل الکشف فیه حسبما هو..؛

انجام: و حکومته علی الاصل الجاری فی الشک فی نفس الشرطیة سواء کان اصل البرائة و اصالة الاشتغال مما لا اشکال فیه لانه قضیة لتسبب الشک.

مبحث برائت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۲۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۳]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il uṣūl

طالقانی مرجانی، ابوالقاسم، ق۱۴ قمری

tāleqānī marjānī, ab-ol-qāsem (- 20c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه استدلالی مفصلی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب معروف «فرائد الاصول» شیخ مرتضی انصاری. مباحث این حاشیه ناتمام و پایان مبحث اصل برائت جمله «للاستاد آقا حسن المدرس» دیده می‌شود که گویا از تقریرات وی بوده است. مبحث استصحاب دوازدهم رمضان ۱۳۰۹ در قریه فردوس از قرای شهریار به پایان رسیده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۶۳/۶

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم طالقانی مرجانی، تا: ۱۳۰۹ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۶گ (۳۲ر-۳۵۷پ)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۳۴۵]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

کازرونی، محمد تقی بن محمد شفیع، ۱۳۰۵ق۱۴ قمری

kāzerūnī, mohammad taqī ebn-e mohammad šafī' (1888 - 20c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه و فوائد متفرقه‌ای است بر کتاب «فرائد الاصول» شیخ اعظم انصاری که مؤلف در هنگام آموختن کتاب بر آن نگاشته است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۹۸

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: حدود ۱۳۳۲ق؛ جلد: مقوا، آبی، عطف پارچه، ۶۹گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۹۵]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

مدرس نوری، محمد رضا، ق۱۴ قمری
modarres-e nūrī, mohammad rezā (- 20c)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
حاشیه مختصری است در عناوین «قوله، اقول» مستفاد از مجالس درس اساتیدش بر مباحث قطع، ظن، اشتغال و استصحاب کتاب فرائد الاصول. تاریخ تألیف به ضبط انتهای مبحث استصحاب (ص ۴۱۸): شعبان ۱۳۰۹.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۲۸۷
آغاز: پس از بسمله و خطبه مختصر: قوله فاما ان یحصل له الشک اه اقول انما انحصر الادراکات فی الثلة مع ان الوهم ایض منها من جهة؛ **انجام:** ان لم یکن من نسخ الخبر فالانصاف انه فی غایة الاشکال و الحمدلله اولا و اخرا و ظاهرا و باطنا
خط: نستعلیق تحریری، کا: نوری، محمد رضا (احتمالاً)، بی‌تا؛ محشی از مؤلف با امضا «لمحرره رضا»؛ واقف: جمال الدین نوری.؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۴۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۶۷]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il usūl
معزی نجفی، محمد علی بن میرزا فرامرز، ق۱۴ قمری
mo'ezzī najafī, mohammad 'alī ebn-e mīrzā farāmarz (- 20c)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
حواشی متوسطی است بر فرائد الاصول شیخ مرتضی انصاری با ذکر مصادر روایات.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۸۰
آغاز: اقول: الصحیح انه یرید مطلق المکلف و ذلک اولاً لأنه مقتضی لام الجنس و لا قرینة علی التخصیص
نسخه اصلی: کتابخانه شیخ محمد علی مراغی ـ قم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۶ق؛ در حاشیه و بین سطور رسائل مطبوع که به خط مصطفی نجم آبادی بوده و در کتابفروشی مصطفوی قم به سال ۱۳۷۴ چاپ شده؛ ۴۷۵ص [عکسی ف: ۳ - ۲۲۴]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il usūl
نهاوندی، نورالدین بن محمد، ق۱۴ قمری
Nahāvandī, nūr-od-dīn ebn-e mohammad (- 20c)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
حاشیه‌ای است به عنوان «قوله، قوله» برکتاب «فرائد الاصول» شیخ مرتضی انصاری که تقریرات درس شیخ عبدالنبی نوری (-۱۳۴۴ق) و میرزا حسن آشتیانی است.

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۰۲/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... فهذه درر قد علقها علی رسائل الشیخ المرتضی الانصاری اعلی الله مقامه ورفع فی الخلد اعلامه مستفیداً مطالبها من الاستاذ الماهر والنحریر الکامل الشیخ عبدالنبی النوری ادام الله ایام افاضاته العالیة؛ **انجام:** قوله هذا الحکم المطرد اه ای التفصیل المتقدم فی جواز المخالفة القطعیه وعدمه و وجوب الموافقة القطیة وعدمه انما هو فیما اذا وجد المانع فی الاتیان ببعض غیر معین واما اذا وجد فی الاتیان ببعض معین ففی وجوب الاتیان بالبعض الاخر اشکال لان الشبهة بالنسبة الیه بدویة فیکون مجری للبرائة.
مبحث برائت از اصول عملی کتاب رسائل و خاتمه رسائل که بحث «التعادل و التراجیح» است می‌باشد؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۹ق؛ در بعضی از صفحات حاشیه‌ای به نقل از استاد دیگرش شیخ مرتضی آشتیانی آورده؛ جلد: گالینگور سبز، ۸۹گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۱]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۰۲/۲
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... فیقول المحتاج الی ربه الغنی نورالدین بن محمد النهاوندی انه لما کان کتاب المشهور بفراید الاصول ... اردت ان اکتب فی توضیح مرامه بعض ما قرره الاستاذ الماهر حاوی الفروع والاصول جامع المعقول والمنقول؛ **انجام:** قوله فان المجمع علیه لاریب فیه ای الریب الذی فی الشاذ لا مطلق الریب.
از اول «التعادل والتراجیح» تا مقام ثانی جمله «فان المجمع علیه لاریب فیه» را دارد؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۶ ذیقعده ۱۳۱۲ق، جا: تهران؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی به کتابخانه؛ ۶گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۱]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u farā'id-il usūl
همدانی، حسین بن محمد حسن، ق۱۴ قمری
hamadānī, hoseyn ebn-e mohammad hasan (- 20c)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
تاریخ تألیف: صفر ۱۳۱۱ق؛ محل تألیف: اصفهان
حاشیه‌ای است به صورت «قال- اقول» بر فرائد الاصول شیخ انصاری که جلد اول آن در مسأله برائت و جلد دوم در استصحاب است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۶-۲/۱۸۶

آغاز: بسمله الحمدلله ... والصلوة ... وبعد فیقول العبد الذلیل ... الحسین بن محمدحسن الکرمانشاهانی ... لما فرغت من تصنیف تعلیقاتی علی مسألة البرائة للشیخ ... صاحب الفرائد ... فشرعت فی المجلد الثانی منها علی مسئلة الاستصحاب ایضاً ... قال المصنف قدس سره ابقاء ما کان اقول انه اختار؛ **انجام:** علیه الاتیان به ولیکن هذا آخرما او دعته فی هذا المجلد الحمدلله ... حسین بن محمد حسن الکرمانشاهی المشهور بالهمدانی وقد فرغت من تسوید هذه الاوراق فی مدینة اصفهان فی المدرسة الموسومة بالجدة بزرگ فی شهر صفر المظفر ۱۳۱۱ اوصیکم بان لاتخافوا من مقالات اصحاب ... وفقنا الله وایاکم بالطاعات والعبد عن المعاصی فانه لکرم مسئول

جلد دوم، حاشیه بر استصحاب؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ واقف: همدانی، حسین بن محمد حسن، ۱۳۲۴؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۶۲گ، ۱۷-۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۳۶]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

همکینی، ابوالقاسم بن محمد علی، ق۱۴ قمری

hamkīnī, abo-l-qāsem ebn-e mohammad 'alī (- 20c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه استدلالی نسبتاً مفصلی بر «فرائد الاصول» شیخ مرتضی انصاری با استفاده از تقریرات سید استادش، برخی از مباحث در دوشنبه ۲۶ شعبان ۱۳۴۹ و یک‌شنبه دوم ربیع الاول ۱۳۴۰ در سامراء تألیف شده است.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۹

آغاز: استحقاق العاقب علی مخالفة الامر و النهی الواقعیین الناشیین منهما وانما یوجبان له اذا علم المکلف بالامر و النهی الواقعیین؛ **انجام:** فحینئذ یحرم احداث العجز و یجب حفظ القدرة کالاعراض والقوی و بعبارة أخری ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۲ ربیع الاول ۱۳۴۰ق، جا: سامراء؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با عناوین «لمحرره عفی عنه»؛ روی برگ اول یادداشتی درباره کتاب و مؤلف به خط سید محمد علی روضاتی آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۷۴گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۵۷]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

محمد علی بن محمد اسماعیل

mohammad 'alī ebn-e mohammad esmā'īl

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه استدلالی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب رسائل شیخ مرتضی انصاری، از تقریرات درس سید محمد باقر درچه‌ای اصفهانی و بعضی از مطالب ناتمام مانده و گاهی توضیحات یا ایرادهایی از محشی بر استاد در حاشیه نسخه نیز آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۲۸

آغاز: قوله فاعلم أن المکلف اذا التفت -الخ، اقول یحتمل أن یکون المراد بالمکلف اعم من المکلف الفعلی فیعم الشأنی؛ **انجام:** و مع فقدانه فالتخییر بینهما أو التنصیف، هذا کله بحسب الأصل الأولی.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶۸گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۲۶۴]

● **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

غیرهمانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۵۵

آغاز: الظاهر کما لا یخفی، سلمنا ظهور لفظ النقض فی ذلک لکن ظهور الیقین لا جل عمومه مقتضی لعدم الاختصاص؛ **انجام:** و لا یجعل ذلک بما رأی منا هباءاً منثوراً و افوض أمری الی الله المستعان و له الحمد و علیه التکلان ...

حاشیه متوسطی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب معروف «فرائد الاصول» شیخ مرتضی انصاری . این حاشیه استدلالی و نقل اقوال بعضی از علماء اصول را نیز نموده، و بر چهار جزء تقسیم شده که نسخه حاضر مشتمل بر جزء سوم و چهارم می‌باشد و به تاریخ چهاردهم شوال ۱۲۸۱ به پایان رسیده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ باخط خورده و افزودگی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۹۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۸۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۴۹

آغاز: بسمله، اما بعد، المطلب الاول فی ما دار الامر بین الحرمة و غیر الوجوب و متعلق الشک فیه تارة الواقعة الکلیة، کشرب التتن و منشا الشک فیه عدم النص او اجماله او تعارضه و اخری الواقعة الجزئیة ... قال شیخنا الاستاد (ره): قیل دلالتها واضحة؛ **انجام:** و کذا بین ما لایحتمل عادة و بین غره و کذا بین الضرر الفاحش علی الغیر و غیره فتامل فیما سبق کی یعرف الحال فی الجمیع الحمدلله اولا و آخرا ...

حاشیة با عناوین «قوله - اقول»، مؤلف در این اثر بخشی از عبارات

شیخ را آورده، سپس با عنوان اقول به شرح آن پرداخته است. محشی از شیخ انصاری با عبارات «قال شیخنا الاستاذ ره» یاد کرده و این حاشیه را به سال ۱۲۸۴ق به انجام رسانده، و از مباحث شک در مکلف به آغاز و تا پایان مبحث استصحاب به انجام می‌رسد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الثانی ۱۲۸۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۲۵گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۳۷ - ۶۰۲]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۹۱

آغاز: بسمله الحمدلله ... قوله: خاتمة فی التعادل والتراجیح، التعادل فی اللغة تساوی طرفی العدل ونحوه والترجیح فی اللغة احداث الرجحان والمزیة فی احد شیئین متقابلین؛ **انجام:** انما موید بالمخالف بالا مستبعد بالموافق اصلاً لالعدم صدوره من اصله و لالصدوره ایضاً

رساله‌ای مفصل در تحشیه و تعلیقه بر «فرائد الاصول» که به صورت «قوله، قوله» تنظیم شده است. نسخه حاضر تعادل و تراجیح را در بردارد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: عید فطر ۱۲۹۸ق، جا: کاظمین؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۰۹۰

آغاز: بسمله، الحمدلله ... قوله قد ذکرنا موارد وقوعه فی الجزء الاول من الکتاب و ذلک کما فی الظن الحاصل من ظواهر الالفاظ؛ **انجام:** فی الاول دون الاخر قوله و لسنه فتامل فی الثانی اوالاول بل فی الاربعة ایضا

حاشیه‌ای است مختصر در عناوین «قوله» بر مقصد سوم (اصالت برائت) از فرائد الاصول شیخ انصاری که در حیات وی نگاشته شده و ناتمام مانده است. محشی از کتب: قواین الاصول، مناهج الاحکام، فصول غرویه و ضوابط الاصول نقل مطلب دارد؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ واقف: رمضانعلی شاکری، دی ۱۳۷۰؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: مقوا روکش گالینگور مشکی، ۱۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۶۰]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۷-۴/۱۲۷

آغاز: بسمله وبه نستعین قوله فاعلم ان المکلف قبل از بیان مقصود هذه العبادة لابد من ذکر بعض امور لیزاد لطالب هذا العلم زیادة وبصیرة؛ **انجام:** بان رجوع المرجحات یکون الی السند لاالدلدلة والحجیة قوله وهی وان وردت فی الحکم الخ

حاشیه‌ای مختصر به صورت «قوله -قوله» بر رسائل شیخ انصاری. از قطع تااواخر تعادل و تراجیح؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با خط خوردگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۱گ، ۱۹ - ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۳۲]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۴/۱-۶/۴

آغاز: قوله ان المکلف الخ اقول ان قلت التکلیف مشروط بالشرائط العامة ومن جملتها العلم فکیف یعقل أن یکون المکلف غیر ملتفت؛ **انجام:** بالحکم بالتخییر فی مورد لیس موجوداً الانادراً قبیح من الامام تم وعفی عنه بمحمد وآله الطاهرین صلوات الله علیهم اجمعین.

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر «فرائد الاصول» شیخ انصاری که محشی مطابش را در حاشیه فرائد الاصول چاپی، به خط خود نگاشته است. و درآخر هر حاشیه امضاء نموده: «مح عفی عنه» و از ماتن با دعای «رحمه الله» یاد می‌کند؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ محشی به امضاء «مح»، حواشی خط‌خوردگی دارد؛ ۱۲۶گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۳۰/۵×۳۳سم [ف: ۳ - ۱۵۳۲]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۰۲۲-۳۰/۹۲

آغاز: بسمله قوله اعلم ان المکلف وتخصصه به واضح حیث انه لم یتعلق بغیره حکم حتی یحتاج فی موارد العمل الی اجراء الاصول نعم قدیکون فعله موضوعا للحکم؛ **انجام:** قوله و اما ما ذکره من الدلیل العقلی الی قوله عصی اختیاراً لایخفی ان قید الاختیار ... مع کونهما غیر اختیاریین لان وجود الفاعل من المقدمات مع کونه خارجاً عن اختیاره.

حاشیه مختصری است در چند برگ بر «فرائد الاصول» شیخ انصاری که فقط بر قسمت کمی از اول کتاب تا بحث تجری حاشیه دارد و ناتمام مانده است. این نسخه که به خط مؤلف است در بسیاری از عبارتهای آن خط خوردگی و تصحیح مؤلف مشاهده می‌شود. مبحث قطع (از اول کتاب تا بحث تجری)؛ خط: نستعلیق،کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ با حاشیه «منه» به خط مؤلف؛ جلد: مقوا، ۸گ، ۲۲-۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۳۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۷۷

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فقد قال المصنف رحمة ا ... علیه اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی الخ اقول لاریب ان بیانه لحصول القطع و الشک او الظن للملتفت الی حکم الشرعی؛ **انجام:** فی خبر العادل مفهوم الوصف لا اشرط هذا غایة ما اردناه ایراده فی المفاهیم

مؤلف و کاتب از فضلاء نیمه اول قرن ۱۴ کتاب حاشیه‌ای است مفصل و تقریرگونه در عناوین «قوله» بر فرائد الاصول شیخ انصاری که در ادامه حواشی، مباحث تکمیلی را در عنوان «اصل» به رشته تحریر درآورده است. تاریخ تألیف: ۱۳۱۰ق و به ضبط برگ ۷ر سطر آخر «تمت در لیله شنبه در مدرسه عسگریه ع». مجلد اول و شامل قطع، ظن، اصالة البرائه، تقلید، مقدمه واجب، مباحث امر و نهی و مفاهیم است؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ضمیمه: ضمن دو برگ مطلبی در استصحاب در عنوان «التقاط»؛ واقف: میرزا ابوالحسن پیشنماز آملی، فروردین ۱۳۶۹؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۵۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۶۲]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۷۶

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... خاتمة فی التعادل و التراجیح و لا تظن ذکر العلما هذه المسئلة فی خاتمة کتبهم ... [بعد از ۳۴ برگ] قوله ره فی التعادل و التراجیح اقول لما کان التعادل و التراجیح من الاحکام الطاریة علی الدلیلین المتعارضین؛ **انجام:** بما ورد من جواز التمتع بها بدون اذا مولاها و مثال ذلک کثیره

جلد دوم، مشتمل بر مبحث تعادل و تراجیح، مطالبی در تقلید، اوامر و نواهی، عام و خاص. وی قبل از نگارش حاشیه، ضمن ۳۴ برگ در چند «مقام» و «التقاط» مقدمه مفصلی در موضوع مورد بحث نگاشته است. تاریخ تألیف و تحریر: شوال ۱۳۱۰؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: شوال۱۳۱۰ق؛ واقف: میرزا ابوالحسن پیشنماز آملی، فروردین ۱۳۶۹؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۲۸گ، اندازه:۱۶/۳ × ۲۲/۲سم [ف: ۱۶ - ۱۶۳]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۱۹

آغاز: حمد له ... و بعد لما فرغنا عن بحث القطع و الکلام فیه«؟» فلنشرع مستعینا بالله فی بحث القطع و نقول قال شیخنا العلامه المرتضی ره فی صدرالکتاب؛ **انجام:** الامر الثالث فی رد ما ذکره شیخنا العلامه المرتضی قده به القول بان العلماء اطلقوا الاجماع علی اتفاق.

از یکی از شاگردان شیخ مرتضی انصاری، قرن ۱۳. حاشیه بر چند رساله از رسائل شیخ انصاری؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: صفر ۱۳۱۷ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۶۳]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۳-۲/۱۰۳

آغاز: بسمله حمدله و صلاة قوله وعند الاصولیین عرف بتعاریف أسدها واخصرها ابقاء ما کان الخ قد یقال ان التعاریف الواقعة منهم فی مطلق الابواب انما هی لمجرد آغاز تعادل و تراجیح: بسمله حمدله والصلوة قوله قده فی التعادل و التراجیح قدیقال ان الانسب کان عقد العنوان بالتعارض الذی هو الجامع کما وقع من غیره بلحاظ کونه موضوعاً لبعض الاحکام؛ **انجام:** من حیث السند اما قطعاً أو شرعاً کما یظهر منه قده لیترتب علیه ما أفاد صحیحاً أو فاسداً

حاشیه‌ای است بر رسائل شیخ انصاری با عناوین «قوله، قوله» که نسخه حاضر استصحاب وتعادل و تراجیح را دارد. محشی از ماتن با دعای «قدس سره» یاد می‌کند. استصحاب و تعادل و تراجیح؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مصحح، خط‌خوردگی دارد؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۳۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۳۱]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۲۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین: أما بعد فهذا هو الجزء الثانی مما علقناه علی رسائل الاصول؛ **انجام:** و نصرف العنان الی تنقیح مباحث التعادل و التراجیح ان ساعدنا التوفیق ...

از: محمد حنفیه (ق ۱۴) حاشیه استدلالی مفصلی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «فرائد الاصول» شیخ مرتضی انصاری. مباحث استصحاب - بنابه گفته مؤلف - در این حاشیه شرح داده نمی‌شوند زیرا کتاب جداگانه ای در این موضوع دارد. نسخه حاضر که جلد دوم کتاب است از بحث شک (مقصد سوم) تا آخر برائت را دارد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد:تیماج سبز،۱۷۶گ،۱۸سطر،اندازه:۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۲۳]

۱۳. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۵۹/۱

آغاز: قوله دام ظله اما القطع فنقول لا اشکال - الخ، اعلم ان الحجة تطلق تارة علی ما هو واجب الاتباع بحیث لایعتنی بمخالفه

حاشیه استدلالی مختصری است بر بحث قطع رسائل با عناوین «قوله، قوله» و نگاشته شده در عصر شیخ انصاری و در بعضی مسائل با اعتراض بر گفته‌های وی؛ خط: نسخ نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط‌خوردگی، مصحح؛ جلد: مقوایی، ۲۵گ (۱ر-۲۵پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۶۲]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۸۹

آغاز: بسمله، حمدله، قوله اما بعد فی التعادل و التراجیح اقول اعلم انه یشترط فی الدلیل المثبت الدعوی شروط ثلاثة الاول ان یکون معلوم الدلالة علی معنی المراد بالدلالة اللفظیة الوضعیة؛ **انجام:** قوله بل یظهر من المحکی عن بعضهم اه اقول الحاکی هو الفاضل الجوادره و المحکی عنه هو ابی هاشم و عیسی بن ابان ره هذا غایة ما یمکن ان یعلق علی الفرائد حیث ایضاح مطالبه علی المبتدائین (کذا) و اسئل الله ان یوفقنا علی الحسنات ... و قد فرغت من تصنیفه و تألیفه لیلة السبت غرة شهر ذی الحجة الحرام ۱۳۱۵.

حاشیه‌ای است استدلالی با عناوین «قوله - اقول» بر مبحث تعادل و تراجیح «فرائد الاصول» و بیشتر جنبه توضیحی دارد؛خط: شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ شیخ هاشم قزوینی به وسیله موسی متقی؛ واقف: هاشم قزوینی، ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ، ۱۹- ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۳۷۱]

۱۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۷/۲ح

آغاز: بسم الله ... الحمد لله ... و بعد فیقول العبد المذنب ابن عبد الکریم الجیلانی اصلا و الغروی مدفنا ان شاء الله تعالی ان هذه تعلیقه قد علقها علی فرائد الاصول حین قرائتی علی شیخنا العلم العلامة ادام الله ایام افاداته؛ **انجام:** و الحال انهما لیس مستحقا للعقاب و لا مکلفا با التقلب (؟)

از: ابن عبدالکریم جیلانی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۹۳]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۱/۲-طباطبائی

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... قوله و اما اشاک فلما لم یکن لنفسه اقول من الواضحات الملحقه بالبدیهیات الاولیه ان الشک لا یمکن ان یعتبر طریقا و مرآة للمشکوک؛ **انجام:** ولو قیل حمل ادلة البرائه علی صورة عدم التمکن من ازالة الشبهه کان احسن فتامل حتی لا یختلط علیک الامر

از یکی از شاگردان محقق شیخ مرتضی انصاری است بر فرائد او

(بحث اصالة البرائه) در کنار یکی از صفحات پایان نسخه (ص ۵۹۰) که شارح سخنی از یکی از معاصران می‌آورد، در توضیح آن چنین آمده است: حکایت کننده این سخن، ابن الحاج الموسوی اسد الله بروجردی است. مؤلف از سخنان و بحث‌هایی استاد خویش (شیخ انصاری) بسیار یاد می‌کند. شارح از جلد اول این حواشی که متعلق به بخش اول کتاب رسائل شیخ - که در قطع و ظن است - به تکرار نام می‌برد. در کتابخانه مرعشی حاشیه‌ای است بر فرائد شیخ با شماره ۷۶۸۱ که باید همین کتاب حاضر باشد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۳۱گ (۱۲۷-۲۵۷) [ف: ۲۳ - ۶۶۷]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۱۰۳-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... قوله دام ظله اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی ... اقول المراد من المکلف اعم من المجتهد و العامی ... و التقید بالاتفات من جهة استحالة حصول الاحوال؛ **انجام:** و ان کان الحکم الانور ظاهر یا فلا یترتب علی مورد قیام البینه فی الجزئیات الا ما هو المحمول لها فی کبری القیاس هذا و ان شئت قلت الحجه (دنباله کلام از مجموعه افتاده است)

حاشیه‌ای است بر اوایل کتاب فرائد شیخ مرتضی انصاری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲۰گ (۱۴پ-۱۳۳ر) [ف: ۲۳ - ۷۴۴]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۳۲

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین قوله رحمه الله خاتمه فی التعادل و التراجیح اقول ینبغی حسبما یناسب المقام ذکر فوائد الاولی ان هذه المسئلة اصولیة ام لا و مما ذکرنا فی المسائل المتقدمة فی المیزان ... قوله و حیث ان موردهما الدلیلان المتعارضان اقول من الثمرات العلمیة یکون الجمع؛ **انجام:** قوله لما عرفت من ان الشک فی جواز العمل المرجوح فعلا اه اقول لو کان المران ان الاجماع ... و هو حرمة العمل بالمرجوح اذا کان الاصل الموضوحی الحاکم علیه جاریاً هذه قوله

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، اقول» بر «فرائد الاصول» شیخ مرتضی انصاری. موجودی آن از اول خاتمه فرائد یعنی از اول «تعادل و تراجیح» تا «مسئله دوران الامر بین التعیین و التخییر» است (حدود یک سوم از خاتمه فرائد)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ضمیمه: نسخه مذیل است به ۳۲ برگ «حاشیة فرائد الاصول» ناقص الطرفین از ناشناس. این حاشیه با عناوین «قال الشیخ، قوله، اقول» می‌باشد که به طور پراکنده بر برخی مواضع فرائد نوشته شده و تا حدی به هم ریخته است و موجودی شامل بخشی از تعادل و تراجیح و بخشی از مبحث شک و قطع است و احتمال اتحاد آن با حاشیه فوق (که ۶۰ برگ است) بعید نیست، آغاز: «بسمله، القول فی التراجیح و التعادل قد اورد الشیخ رحمه الله لفظ التعادل بالافراد و التراجیح بصیغة الجمع نظراً الی ما سنقرره خلافاً لصاحب القوانین»، انجام: «فانه لو کان حکم العقل بحسن الاحسان و ردا لودیعة تلزم وجود المعلول بدون العلة و التالی باطل فالمقدم مثله»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، فاقد جلد، ۶۰گ (جمعاً ۹۲گ)، ۲۰ تا ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۱۱-۱۹۷]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۶۲

تقریرات درسی مجتهدی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۱گ، ۲۲ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۶۶۷]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۸۷/۱

آغاز: و انتظار امر آخر من بیان الائمة ... (برگ ۲) قوله الرابع ان المعلوم اجمالاً ... ما تقدم الی هنا سیما فی موارد طریقته العلم کما لایخفی؛ **انجام:** قوله فان قلت ما الفرق اه محصل هذا الاشکال و مرجعه الی ما ذکر من الاشکال اولاً ... قوله قلت اه حاصله الالتزام هنا ببقاء الواقعیات ... و هو الذی یجاب به عن الاشکال ...

حاشیه‌ای است مزجی باعناوین «قوله» بر کاب فرائد الاصول یا رسائل شیخ مرتضی انصاری، این نسخه فقط تا اوایل رسائل را دارد تا بخشی از مقصد دوم در ظن، متأسفانه از آغاز و انجام افتادگی دارد و نگارنده آن ناشناخته ماند. این حاشیه ممکن است از همان محمد محسن بن روح الله انجدانی اراکی (در گذشته پس از سال ۱۲۹۷ق) باشد و کاتبی آن را کتابت نموده است؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: شرقی، ۴۵گ (۱-۴۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۲ - ۴۷۵]

۲۱. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۷۰/۳

آغاز: قوله خاتمة فی التعادل و التراجیح، التعادل فی الاصل تساوی طرفی العدل

شرحی بر مبحث «تعادل و تراجیح» کتاب «رسائل» شیخ انصاری می‌باشد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در اواسط و اواخر کتاب خط بسیار شبیه به خط آخوند خراسانی است؛ ۵۷گ (۳۸-۹۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۲۰]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۰۱/۲

آغاز: بسمله وبه نستعین، انه خیر معین، قوله لانه بنفسه طریق الی الواقع ای من غیر احتیاج

حاشیه بر مبحث قطع فرائد الاصول؛ کا: محمد هادی بن ملا مصطفی، تا: ذیحجه ۱۲۷۴ق؛ اهدایی: محمد جواد علمیه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ سبز، ۹گ (۲۱-۲۹)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۴۳۱]

۲۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۶۹

آغاز: قسمت اول - بسمله - الحمدلله رب العالمین ... المقام الثانی فی الاستصحاب و هو لغه اخذ الشئی مصاحباً. قسمت دوم - بسمله - قوله - نعم قد یتحقق فی بعض الموارد قاعدة اخری؛ **انجام:** قسمت اول - و اخواننا من الزلل فی القول و العمل بجاه محمد و آله ... من کل زلل. قسمت دوم - فیما وجدناه من الرسائل نظر عمیق و فکر دقیق عند البحث فیها علی مقدار الفهم القاصر فی ... سنة ست و سبعین بعد الالف و المأتین و لعمری اراها مشابهة لتعلیق الخزرات الکاسدة القبیحة علی اعناق الحسان الملیحه و مع

ذلك احمدالله تعالی.
شامل دو قسمت است و نام محشی آنها ذکر نشده. این حاشیه بر مبنای «قوله، اقول» ترتیب یافته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۸۶گ،۲۱سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۷]

۲۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۵

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة ... اعلم ان الملكف اذا التفت ... شرط سبق لاحراز الموضوع لا ناطة التكلیف به فلا مفهوم له و یصلح ان تكون الشرطیه ذات؛ **انجام:** التقیید فی المسبب تقیید للسبب بالاضافة الی سببه فمعنی قوله لا مطلق السبب لا ان یكون راجعا الی مطلق السبب سواء كان صادر امن المكلف من غیر واسطة اولا و سواء كان مسببه مقدمه بنفسه ام لا فتدبر و
خط: نسخ، كا: محمد بن ناصر، تا: ۱۲۹۱ق، جهت حاج میرزا حسن بن ابوتراب رضوی؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۶۱۱]

۲۵. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۲۲/۱

آغاز: بسمله قوله و لیس طریقته قابلة لجعل الشرح اثباتاً و نفیاً. فاعلم ان كلاً من القطع و الظن اما طریق صرف او موضوع للحكم بدون اعتبار متعلقه فی موضوعه؛ **انجام:** و حیث وفقنا بما وعدناه و اثبتنا بما قصدناه فلنحمدالله تعالی علی ذلك اولاً و آخراً و باطناً و ظاهراً و نصلی علی محمد و آله الطیبین. قد تمت هذه الحاشیه علی الرسالة التی صنفها العالم الربانی الشیخ المرتضی.
در داخل كتاب آمده: حاشیه بر رساله حجیت ظن، از شیخ محمد حسن بن محمد كاظم مازندرانی ساروی در شعبان ۱۲۹۳ق بر رساله حجیت ظن، تألیف مرحوم شیخ مرتضی انصاری كه گویا كاتب نسخه باشد نه مؤلف. گمان می‌رود كه همان حاشیه فرائد الاصول شیخ انصاری است كه محشی شیخ محمد حسن بن صفر علی بار فروش مازندرانی معروف به الشیخ الكبیر ... متوفی ۱۳۴۵ق باشد؛ خط: نستعلیق، كا: محمد حسن بن محمد كاظم مازندرانی ساكن ساری، تا: شعبان ۱۲۹۳ق؛ كاغذ: شكری، جلد: تیماج مشكی، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [عمومی ساری و تنكابن: ف: - ۹۶]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۳۴/۶

آغاز: بسمله. قوله قدس الله نفسه الزكیة خاتمة فی التعادل و التراجیح التعادل فی الاصل تساوی طرفی العدل و نحوه؛ **انجام:** قوله و اما عدم وجوب الزاید فللزوم الجرح اقول ان اللازم بحكم العقل لیس الا الفحص علی وجه ... نفی وجوب الفحص بعد الیاس الی المراجعة الی ادلة الجرح و غیرها
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر متنی در اصول فقه (احتمالا رسائل شیخ انصاری). بخش موجود درباره تعادل و تراجیح است و سپس اصالة البرائة و شبهه محصوره و غیر محصوره؛ بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ در جایی گوید: «هكذا استفاد من عبارة شیخ مشایخنا فی رسالة اصالة البرائة و حكی عن السید الاستاد مدظله العالی ...»؛ جلد: تیماج مشكی، ۱۳۴گ (۱۳۰پ-۲۶۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۰۲]

۲۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۹۶

آغاز: قوله و یمكن توجیه التعریف المذكور الخ اقول هذا وجه آخر للتعریف المذكور غیر الوجوه المذكورة المبینة
حاشیه استصحاب و تعادل و تراجیح فرائد (رسائل) شیخ انصاری است از یكی از شاگردان او، در این حاشیه از مجلس درس شیخ انصاری بسیار یاد می‌كند.غیر از حاشیه مرحوم حاج میرزا محمد حسن آشتیانی است؛كا:محمد بن محمد باقر خراسانی،تا: ۱۲۹۷ق، جا: مدرسه الفخریه (مروی)؛ ۳۰۰گ، قطع: خشتی [ف: ۱۱۷]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۴۰-۲۲/۱۶۰

آغاز: علی كونها معجولة فنقول ان الاصول جاریة فی الإثار المترتبة علی هذه الاحكام الوضعیة ... الجاری فی جواز التصرف وعدمه بالنسبة الی حق الشفعة نعم یمكن التصویر ورود النقض علی المصنف من وجه آخر؛ **انجام:** واما ما افاده من وجود التعارض بینهما ففیه انه ان كان المراد بالتعارض هو ما ذكرنا آنفا من تقدیم الشهرة فی المقبولة علی سائر الصفات وتقدیم سائر الصفات ... بل من جهة كونها من صفات الحكم فلاتعارض
حاشیه مفصلی مزجی است بر فرائد الاصول شیخ انصاری، مؤلف تألیف بخش اول این رساله را در ۱۷ ربیع الثانی ۱۳۱۵ به پایان رسانیده است. از آغاز تا پایان ادله انسداد باب علم؛ خط: تحریری، بی‌كا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوای مشكی، ۵۸۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۳۳]

۲۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۷۴

آغاز: قوله: الرابع هو الدلیل المعروف بدلیل الانسداد ... لا یخفی ان الاولی
حاشیه‌ای است مفصل بر رسائل شیخ انصاری با عنوان «قوله» محشی چندان به نقل اقوال نمی‌پردازد لكن حق بحث را كاملا ادا نموده و عمیقا مباحث را پی می‌گیرد. شامل حجیة مطلق الظن و دلیل الانسداد؛ خط: نستعلیق، بی‌كا، تا: ۱۳ یا اوایل قرن ۱۴؛ با خط‌خوردگی كه نشانگر نسخه مسوده است؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۳۷]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۵۰-۳۹/۲۳۰

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام ... فبعد فهذه وجیزة متعلقة بمسالة البرائة قوله صیرورة السیاق قرینة لدعوی معهودیة الردیف علی تقدیر المؤاخذة؛ **انجام:** اذ المفروض هو العلم بالتكلیف المردد كما فی دوران الامر بین المحذورین لوامكن الاحتیاط فیه لقلنا بوجوبه و فیما نحن
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، اقول» بركتاب «فرائد الاصول» شیخ مرتضی انصاری در اصول فقه، محشی از مؤلف با دعای «رحمه الله» یاد می‌كند و به نظر می‌رسد این كتاب تقریرات درس یكی از اساتید باشد، نویسنده از دانشمندان قرن چهاردهم هجری بوده است و در جایی از استاد خود چنین یاد می‌كند: «كما نسب الی سیدنا الاستاد دام ظله العالی»؛ خط: نسخ، كاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ جلد:

مقوا، عطف گالینگور قهوه‌ای، ۱۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۳۵]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۴۵/۲

آغاز: پس از خطبه مختصر: و بعد قوله رحمه الله اعلم ان المکلف اقول ان هذه المسئله من مسائل الاصول ضرورة تدوینها فیه؛ **انجام:** فلا یحتاج الی التاویل فی کلام المص

شامل اوایل باب حجیت ظن؛ خط: نسخ تحریری، کا: سید حسن بن علی تنکابنی، تا: قرن ۱۴؛ ضمیمه تقریرات ۱۹۱۴۰ کتابخانه است؛ واقف: احمد شیخ تبار بابلی، آبان ۱۳۷۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۱۶-۱۲۲]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۴/۱

آغاز: قوله بناء علی أن الحرمة و النجاسط الواقعیین إنما تعرضان موارد هما بشرط العلم؛ **انجام:** الذی فیه التعبد بکلام الخبرین و العمل بهما منتهی الأمر بأحدهما و بالآخر تأویلاً

حاشیه مختصر و کاملی است از آغاز تا پایان بر رسائل یا فرائد الاصول شیخ مرتضی انصاری؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در متن قلم خوردگی فراوان دارد؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰۸گ (۱-۱۰۸)، ۲۳-۲۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۱ - ۴۳۴]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۰۷/۳

آغاز: پس از خطبه مختصر: قال الشیخ ره اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی الخ و نحن نقول المراد بالمکلف اما من وضع علیه فلم التکلیف سواء تنجز علیه التکلیف؛ **انجام:** وطی کل من الرجل و الانثی الخنثی فنقول

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، عطف تیماج خرمایی، ۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۳۸]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۴۶/۲

آغاز: قوله قدس سره: المقصد الثانی فی الظن الی قوله، الآول فی أمکان التعلد به عقلاً اه اقول: ینبغی تحریر محل النزاع فی آمور ثلاثه، الأول آن الظن المتنازع فیه؛ **انجام:** و عدم حد یقعان عنده کنا فی غیر هما فی الظنون و الإحتمالات الغیر المنضبطة الناشئة عما ...

ناتمام؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۰۴گ (۳۵-۱۳۸)، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۶ - ۲۴۲]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۴۶/۱

آغاز: قول الشیخ قدس سره المقدس سره المقصد الثالث الی و اعلم أن المقصود اقول الکلام هنا فی امور ثلثة الاول تفسیر المحکمین الظاهری و الواقعی؛ **انجام:** لأن المحصود الاقابل للحصد محتاج الی البیان بقانون العرف و العقلاء قوله محمول فی القران ...

حاشیه متین و متقنی است، ناتمام؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۳۴گ (۱-۳۴)، اندازه: ۶×۱۲/۵سم [ف: ۳۶ - ۲۴۱]

۳۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۴۶

آغاز: قوله: اعلم ... ظهور المکلف فی الفعلی (الذی تتنجز فی حقه التکلیف فعلا)؛ **انجام:** المخالف للمشهور مشکل الخ و لعل وجه الاشکال مضافا الی ما ذکره المنصف

حاشیه است مستوفی و استدلالی بر کتاب رسائل شیخ انصاری از اول کتاب فرائد یعنی مبحث قطع تا انتهای مبحث ظن با سبک قوله، تحشیه نموده. نسخه بخط مؤلف و به صورت مسودة است با وجود اینکه نسخه اصل است خط خوردگی کمتر دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ قسمت اخیر از نسخه به خلاف قسمت ابتدای آن که قلم انداز و مسوده است مرتب و مبیضه است؛ جلد: جلد تیماج قرمز، ۲۲۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۲۷]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۸۸

آغاز: قوله اعلم ان المکلف اذا التفت، اقول المراد من المکلف أعم من المجتهد و العامی کما هو قضیة ظاهر اللفظ؛ **انجام:** و الا فلابد أن یجعل ما دل علی حجیة خبر الثقة دلیلا علی حجیة مطلق الظن و لو خصوص الاطمینانی منه من ای سبب حصل و هو کما تری

حاشیه مفصلی است با عناوین «قوله-قوله» بر کتاب مشهور «فرائد الاصول» (رسائل) که در عصر انصاری تألیف شده و مؤلف که از شاگردان وی می‌باشد بعضی از گفته‌های درسی وی را نیز نقل کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۷ شعبان ۱۳۰۳ق، ظاهراً به خط مؤلف؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۱گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۸ - ۴۰۹]

۳۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۰۴/۸

برائت، در زمان شیخ تألیف شده؛ بی‌کا، تا: ۱۳۰۳ق، جا: سامراء؛ قطع: خشتی [ف: ۲۹۸]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۲۱/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قال المصنف المکلف الملتفت، أقول هذا القید لیس احترازیاً؛ **انجام:** بأیهما أخذت من باب التسلیم وسعک، تم بعون الله سبحانه، و هنا جفت قلمه الشریف رحمه الله.

این حاشیه مختصر بیشتر جنبه توضیحی دارد و گاهی استدلال‌های مفصل نیز می‌نماید، و جز چند برگ اول کتاب شرح نشده است؛ خط: نستعلیق، کا: قاسم بن ابراهیم طاوسی کنجوی، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز،۳۰گ (۹پ-۳۸پ)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۲۴]

۴۰. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۵۰

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... قال المصنف قده فاعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی مراده قده من الملکف لیس الذی ینجز علیه الخطاب؛ **انجام:** لعله استفاد من بعض الاخبار الواردة فی حکم تعارض الخبرین مثل قوله علیه السلام بأیها

أخذت من باب التسليم وسعک
شرحی است با عناوین «قوله-قوله» بر رسائل شیخ مرتضی انصاری «ره» که نسخه حاضر مشتمل بر شرح رساله قطع و ظن تا انتهای رساله تعادل و تراجیح می‌باشد؛ خط: نسخ زیبا، کا: شیخ موسی بن محمد خوانساری، تا: ۲۳ جمادی الثانی ۱۳۱۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۰]

۴۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۵۱

آغاز: بسمله، قوله قد المقصد الثالث الی قوله و اعلم ان المقصود آه اقول الکلام هنا فی امور ثلثة الاول فی تفسیر الحکمین الطاهری والواقعی و رفع المنافاة بینهما و بیان الوجه الباعث علی الالتزام بالحکمین فنقول؛ **انجام:** و ربما استدل علیه بعموم التعلیل المستفاد من قوله (ع) فان المجمع علیه لاریب فیه و فی الکل نظر والله العالم

تعلیقاتی است بر یکی از متون اصولی که در پشت صفحه آمده: حاشیه و تقریرات هروی، گویا از مرحوم آخوند خراسانی، ملامحمد کاظم بن ملاحسین هروی طوسی (- ۱۳۲۹ق) باشد بر کتاب فرائد الاصول معروف به رسائل، تألیف مرحوم شیخ مرتضی انصاری؛ نسخه موجود از مقصد سوم در ادله شرعیه است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ صفر ۱۳۱۵ق؛ مهر: «عبده الراجی الحسین بن علی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۴۴۱]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۷۵

آغاز: قوله فاعلم ان المکلف اذا التفت الخ اقول ظهور الشرط فی الاحتراز و انقسام المکلف الی الملتفت و غیره قرینة خارجیة عن ظهور المکلف فی الفعلی الذی تنجز علیه الخطاب لاالمکلف الشانی؛ **انجام:** کالظهر و الجمعة مثلا فان کل واحد من ا طراف الشبهتین.

از کتاب بر می‌آید که مؤلف شاگرد صاحب بدائع الاصول بوده و این کتاب را در حیات او تألیف نموده و هم دارای تألیف مفصل دیگری است در علم اصول فقه. کتاب حاشیه‌ای است با عنوان «قوله-اقول» بر «فرائد الاصول» شیخ انصاری. از اول حجیة قطع است تا اوائل مبحث اشتغال در شرح این عبارت: «والمسلم منه ما اذا لم یسبق بالتکلیف المعین»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۵ رجب ۱۳۱۶ق؛ واقف: حاج سید رضا قوچانی، مرداد ۱۳۲۴؛ ۲۲۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۲]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۲

آغاز: پس از خطبه مختصر: قوله اعلم ان المکلف اذا التفت الخ الالتفات لیس شرطا لنفس الوظیفة بل هو شرط للتمکن من الاخذ به؛ **انجام:** و بعضها من قبیل الوجه الثالث هذا لا یخلو عن قرب فتدبر

مؤلف از فضلای اوایل قرن ۱۴. کتاب حاشیه مختصر و استدلالی است با عنوان «قوله» بر فرائد الاصول شامل قطع، ظن، شک، استصحاب و تعارض. وی هر مبحثی را با خطبه ای مستقل شروع نموده و در پایان حاشیه مبحث قطع، مطلب تکمیلی و مستقل در موضوع نگاشته است با آغاز: «لایمکن اجتماع وظیفتین فی مورد قدتم الحاشیه اعلم ان القطع اعم من الجهل المرکب فالحجة منه العلم لانه القاطع للعذر و الوسط للاثبات مرتبة التنجز ... الخ». تاریخ تألیف: خلال سال‌های ۱۳۱۸ تا ۱۳۲۲ق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۰ شوال ۱۳۲۲ق؛ مهر: «الواثق بالله ابن محمد محسن مورخ ۱۳۱۷»؛ مصحح؛ واقف: مکتبة الامام امیرالمؤمنین (ع)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۸۷گ، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۶۱]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۵۸/۲-۲۱/۱۷۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین اما بعد قال الشیخ فی الفرائد اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی فاما ان یحصل له الشک فیه او القطع ... یعنی ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی اما ان یحصل له الاعتقاد الجازم و هو القطع؛ **انجام:** الوجه الثالث انه یمکن ان یکون خبر المتناقض من الامام (ع) لحکمة اولمصلحة ویشهد علی ذلک ظواهر القرآن اذ ربما یکون آیة مناقض مع آیة آخر.

خط: تحریری، کا: جمال الدین اصفهانی، تا: ۱۳۲۷ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۱۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۳۴]

۴۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۹۵/۲

آغاز: قوله قدس سره اعلم ان المکلف اذا التفت الخ اقول القید احترازی کماهو الاصل لان الملکلف و الانسان الواجد للشرائط الثلاثه البلوغ و العقل والقدرة؛ **انجام:** فی المقام حیث ان الانشاء لوکان المراد منه ماتقدم منا بیانه اعنی صرف الجعل من غیر ان تبلغ مقام الاجراء کما هو الظاهر

حاشیه‌ای است بر رسائل شیخ مرتضی انصاری با عناوین «قوله، اقول»؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۳]

۴۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۱۷

آغاز: بسمله الحمدلله علی نواله والصلواة والسلام علی رسوله وآله وبعد فهذه شرح لطیف علی رسائل الشیخ المرتضی الانصاری قوله اعلم ان المکلف اذا التفت علی حکم شرعی الخ لایخفی انه لما کان اللفظ الملکف؛ **انجام:** ککک لایوجب کون مدلولة حجة اقوی من قبل المولی کی تقدم علی الحجة الاخری

حاشیه‌ای است بر فرائد الاصول یا رسائل شیخ مرتضی انصاری، محشی گویا از شاگردان شیخ باشد که این گزارش را در زمان حیات استادش نوشته. نسخه ما را کاتب به آخر نرسانده از اول بحث تکلیف تا اواخر حجیت ظن است و از برگ ۲۰ نیز مقدای کسر می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: مقوا، ۴۰گ، ۱۸-۱۹ سطر (۹/۲×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۱]

۴۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۵۸

آغاز: اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی ... اقول: المراد من الحکم الشرعی اعم من الوجود و العدم؛ **انجام:** و تلک الادلة

تدل علی نفی الحکم الواقعی فیما اذا کان منشا الحرج المرض.
حاشیه مختصری است بر فرائد الاصول شیخ مرتضی بن محمد امین انصاری، با عناوین «قوله، قوله» گویا ناتمام مانده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۰۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۳۴۴]

۴۸. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۱۰۸

قطعه‌ای ناتمام از آغاز حاشیه رسائل مرتضی انصاری است پس از آن چند برگی در قاعده اصالة الطهارة شاید از وحید بهبهانی؛ خط: نستعلیق، کا: موسی بن مرتضی مرتضوی اردبیلی، بی‌تا؛ ۷۵گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۰۷]

۴۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۵۸

آغاز: قوله: «و لیس طریقیته قابلة لجعل الشارع» ... اقول اما عدم جواز جعله اثباتاً ...
از آغاز تا اواخر مبحث انسداد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا[ف: ۴۹]

۵۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۵۸۴

آغاز: قوله (ره) اعلم ان المکلف ... اه قد یقال أن تخصیص ذلک بالمکلف غیر مستقیم؛ **انجام:** قوله المقصد الثانی فی الظن ...
نگارنده آن شناخته نشد از پدرش به عنوان «الوالد العلامة» یاد می‌کند؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۰گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ - ۸۹]

۵۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۰۴

آغاز: بحث برائت: قوله المکلف ... قد یقال بان الاولی التعبیر بالمجتهد دون المکلف؛ **انجام:** قوله: لان المدعی فیما هو انقطاع العمل الخ. هذا هو الوجه الصحیح فی الایراد.
از چند جای آن بر می‌آید که مؤلف آن محمود نام داشته و در الذریعه حاشیه‌ای بر فرائد از شیخ محمود بن محمد ذهب الظالمی النجفی در گذشته ۱۳۲۵ که تاریخ پایان تألیف آن ۱۲۹۵ بوده یاد می‌کند؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۵۵گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۸۹]

۵۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۱۴/۵

حاشیه فرائد الاصول شیخ انصاری است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷گ (۸۶ر - ۱۰۲پ) [ف: ۶ - ۱۶۵]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۷۱

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۵۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۴۰

آغاز: قوله الملتفت الی الحکم الشرعی العملی ... و اعلم انا فی مقصد الاول؛ **انجام:** قوله هذا کله فی تعارض ضرر المالک و ضرر الغیر ... و قد فرغ مؤلفه ...
تاریخ پایان نگارش آن ۱۳۰۴ می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷۰گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۱ - ۸۸]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۳۹

مؤلف از شاگردان شیخ انصاری بوده؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۵۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۲۶

از یکی از شاگردان شیخ مرتضی بر رسائل او. مبحث استصحاب و تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۶]

۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۷/۱

آغاز: بسمله. قوله اعلی الله مقامه: و هی منحصرة فی اربعة. لابد من التکلم هنا فی موردین؛ **انجام:** قوله رحمه الله: ان ادلة حجیة الخبر الواحد تدل علی حجیته بمفهوم الموافقة ... اقول یمکن تقریر الدلیل علی وجه یندفع جمیع هذه المناقشات ... فلا محالة تکون الشهرة التی هی اعظم ما یکشف عن طریقة (سفید گذارده شده و بپایان نمیرسد).
بر آغاز فرائد (ص ۳-۵۹ چاپ ۱۳۰۳) و در عنوان نسخه ما دارد «حاشیه فرائد شیخ قدس سره»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۳۸گ (۱پ-۳۸ر)، ۲۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۶۷۱]

۵۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۷/۳

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین سیما ابن عمه و وصیه امیرالمؤمنین. قوله: الاستصحاب هو لغة اخذ الشیء مصاحبا الخ. لا یخفی انه لا دلالة فی الصیغة المزبورة علی المشارکة بین الاثنین بوجه؛ **انجام:** قوله: و اما العدمی فقد قال الاستاد الی عدم الخلاف فیه تبعا لما حکاه عن استاده السید صاحب الریاض من دعوی الاجماع علی اعتباره فی العدمیات ... اقول التحقیق فی المقام ان یقال بان نفی الخلاف بین العلماء فی الاصل العدمی کما صدر عن شریف العلماء ره محل نظر ... و لازمه ایضا انکار حجیة الاصل العدمی لانه لو کان حجة یغنی مدعی (برابر با ص ۱۹۹-۲۰۳ مبحث استصحاب).
بر بخش استصحاب آن و در نسخه ما دارد «تعلیقة علی مسئلة الاستصحاب من مصنفات الشیخ العلم و الامام الاعلم الشیخ مرتضی قدس سره» (۶۵ب)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۹گ (۶۵پ-۷۳پ)، ۲۴سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۶۷۲]

۵۹. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۲۲/۵

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی علی محمد و آله الطیبین و حجج الله عل الخلق اجمعین ... قوله اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی؛ **انجام:** فانه من باب ارتکاب اقل القبحین فراجع الی التصرف فی الواقع.
گویا از شیخ محمد حسن بن صفر علی بار فروش مازندرانی (-۱۳۴۵ق) باشد و این رساله هم جزء رساله نخست از این مجموعه باشد، چون رساله حاضر شامل مبحث حجیت قطع است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد کاظم مازندرانی ساکن ساری، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۹۸]

۶۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۸۱

آغاز: قوله و أما الشک فلما لم یکن فیه کشف أصلا، اقول من الواضحات التی لا ارتیاب فیها أن الشک لا یمکن
بر مبحث حجیة القطع و اصالة البراءة و استصحاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۵گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۲۰ – ۶۹]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۴/۲

آغاز: بسمله ... قوله اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم الشرعی فاما ان یحصل له القطع؛ **انجام:** بل العقاب علی اصل فعل الغیر من العقاب علی دلیل الغیر الاختیاری. الی هنا جف قلمه الشریف.
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۲۴گ (۶۵ر– ۸۸پ)، ۲۰ سطر (۱۵–۱۹ × ۹–۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴۷/۱ – ۲۸]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۴/۳

آغاز: بسم الله خیر الاسماء. قوله من حیث ان عدم الازلی مستمر مع حیوه الحیوان؛ **انجام:** فاذا بنی علی الیقین المجوز نقض الیقین السابق به اعم من الیقین الاجمالی و التفصیلی کان.
فصل دیگر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۸گ (۸۹ ر – ۹۶ پ)، ۲۰ سطر (۱۵ – ۱۹ × ۹ – ۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴۷/۱ – ۲۸]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۴/۴

فصلی دیگر با خطی متفاوت؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۲۲گ (۹۷ ر – ۱۱۸ پ)، ۲۰ سطر (۱۵–۱۹× ۹–۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴۷/۱ – ۲۸]

● حاشیة فرائد الاصول (الاستصحاب) / استصحاب / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl (al-istiṣḥāb)

کازرونی، محمد تقی بن محمد شفیع، ۱۳۰۵ق-۱۴ قمری

Kāzerūnī, mohammad taqī ebn-e mohammad šafī' (1888 - 20c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)
حاشیه متوسطی است بر مبحث استصحاب از رسائل شیخ اعظم انصاری با عناوین «قوله، قوله».

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۸۴/۳

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... قوله و المراد بالابقاء هو الحکم بالبقاء الخ لیس المراد من الحکم الاذهان و الاعتقاد؛ **انجام:** و اما استمرار الوجود السابق و عدمه فلیس مما یتکفل بیانه اصاله عدم سبیة الوضوء للطهارة بعد المذی و انما یثبت ... قبل المذی
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۳۳۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، عطف پارچه، ۲۹گ (۳۹ر–۶۷ر)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ – ۵۸۳]

● حاشیة فرائد الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر فرائد الاصول شیخ انصاری که ا زماتن با دعای قدس سره یادمی کند.
آغاز: بسمله قوله المصنف قدس الله نفسه الزکیة فاعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی اه مراده قدس سره من الملکف لیس الذی ینجز علیه الخطاب کما هو ظاهره لامتناع کونه مقسما بین الملتفت وغیره
[الذریعة ۱۵۲/۶–۱۶۲]

همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۷۳-۳۱/۱۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بالموافق اصلاً لالعدم صدوره من اصله و لالصدوره معه هنا جف قلمه الشریف رحمه الله تعالی
مسئولین کتابخانه این کتاب را از میرابوالحسن حسینی دانسته‌اند، دلیلی بر این انتساب به دست نیامد الا اینکه در آغاز نسخه درج شده: امانت حاج میر ابوالحسن آقا. حجیت مظنه تا تعادل و تراجیح؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: رجب ۱۲۹۹ق؛ درآغاز نسخه نوشته شده: «امانت ملاذ الانعام حاجی میرابوالحسن آقا دام ظله»؛ جلد: مقوا، ۴۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۵۳۴]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا دار الامر بین خبرین احدهما مخالف للعامة و الاخر موافق لهم مع فرض مساواتهما فی سایر الجهات فنحن نتعبد بالمخالف ولانتعبد بالموافق اصلا لالعدم صدوره من اصله و لا لصدره تقیة
خط: نسخ، کا: سید مهدی بن حسین حسینی بافقی، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۴ق، جا: سامراء؛ جلد: مقوا زرشکی عطف پارچه زرشکی، ۱۴۳گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۷۳۲]

● حاشیة فرائد الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)
حاشیه مفصل استدلالی با عنوان «قوله، قوله» است بر «فرائد الاصول» شیخ مرتضی انصاری. بسیاری از مباحث ناتمام مانده، و در پایان یکی از بحث‌ها تاریخ شب ۲۳ ربیع الاول ۱۳۴۶ دیده می‌شود. این حاشیه دارای رد و ایرادهای مفصلی است و شاید تقریر درس یکی از بزرگان باشد.
آغاز: بسمله قوله قدس سره اعلم أن المکلف المراد من المکلف من وضع علیه قلم التکلیف من البالغ العاقل لاخصوص من تنجز

عليه التكليف

همانند:

۱. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه:۳۷۹۲-۱۹/۱۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وهذا هو المستفاد من کلام بعض المحققين و هذا كما ترى لابد ان يحتمل على الغالب

خط: نستعليق، كاتب = مؤلف، تا: ۲۳ ربيع الاول ۱۳۴۶ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۱۵۱گ، ۱۶–۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۱۵۳۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالسهو لابد أن يكون بالنسبة الى العناوين التي غير عنوان الذات و هذه العناوين ...

خط: نستعليق، كاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با خط خوردگی و اضافات؛ جلد: مقوايی عطف تيماج قرمز، ۳۳۲گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۴ – ۲۱۹]

● حاشية فرائد الاصول / اصول فقه / عربى

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شيخ انصاری؛ انصاری، مرتضى بن محمد امين (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

حاشيه استدلالی است بر كتاب «رسائل» شيخ مرتضى انصاری و احتمالاً صاحب حاشيه از شاگردان شيخ باشد.

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... قوله و أما الشك فلما لم يكن لنفسه، اقول من الواضحات الملحقة بالبديهيات الأولية ...

همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۹۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌كا، بی‌تا؛ جلد: تيماج مشكی، ۳۶۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ – ۴۰۹]

۲. قم؛ زنجانی (آية الله)؛ شماره نسخه:۲۴

آغاز: برابر؛ آغاز استصحاب: حمدله. قوله المراد بالابقاء الحكم بالبقاء ... اراد الاستاد من هذا التعبير الاشارة الى

تا اواخر مباحث استصحاب كتاب با «دام ظله» از او ياد می‌كند؛

خط: شكسته نستعليق، بی‌كا، بی‌تا؛ گويا اصل؛ ۴۴۰گ، قطع: وزيری [چند نسخه-ف: – ۱۹۹]

● حاشية فرائد الاصول و المكاسب / فقه، اصول فقه / عربى

ḥāšīyat-u farā'id-il usūl wa-l makāsib

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شيخ انصاری؛ انصاری، مرتضى بن محمد امين (۱۲۱۴–۱۲۸۱)؛ المكاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضى بن محمد امين (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

حواشی متفرقه بر دو كتاب «فرائد الاصول» و «المكاسب» شيخ انصاری.

قم؛ مركز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۴۸

آغاز: علم الرياضی ينقسم الى الهيئة و الهندسة و الحساب و الموسيقى؛ **انجام:** و قد امضا الشارع تصرف السلطان فی الخراج.

خط: تحريری، بی‌كا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، عطف پارچه، ۲۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲ – ۲۱۶]

● حاشية فرائد الدرر / جفر / عربى

ḥāšīyat-u farā'id-id durar

قزوينی، ابوطالب بن محمد هادی، ق۱۳ قمری

qazvīnī, abū-tāleb ebn-e mohammad hādī (- 19c)

وابسته به: فرائد الدرر = علم اللوح و القدر؛ قزوينی، ابوطالب بن محمد هادی (قرن ۱۳)

حاشيه ای بر فوائد الدرر تاليف خود محشی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۱۲

آغاز: بسمله. و بعد هذا علقته على رساله فرايد الدرر الموضوعه فی علم الجفر الجامع التی منفها العالم؛ **انجام:** ليس يلازم اذيحصل المطلوب بتكسير مطلوب ...

خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ضميمه نسخه ش ۱۷۷۱۵؛ ۸گ [رايانه]

● حاشية فرائد القلائد / نحو / عربى

ḥāšīyat-u farā'id-il qalā'id

وابسته به: فرائد القلائد فی مختصر شرح الشواهد = شواهد صغرى = شواهد عينی؛ بدرالعينی، محمود بن احمد (۷۶۲–۸۵۵)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۹۷/۲

آغاز: قوله: حمداً تقديره حمدت الله حمداً ... قوله: ناصعاً. آه صفات متوالية ... قوله: ضافيا بالضاد المعجمة و بالفاء؛ **انجام:** قوله؛ وقوبع بفتح القاف و اللام ... لايعبیء و لايلتفت اليهافافهم.

خط:نستعليق،بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ ۴گ (۲۱۷پ–۲۲۰ر) [ف: ۴-۲۴۴]

● حاشية فرائض السجاوندی / فقه / عربى

ḥāšīyat-u farā'iḍ-is sajāwandī

وابسته به: فرائض السجاوندی = الفرائض السراجية؛ سجاوندی، محمد بن محمد (–۶)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۷/۲

آغاز: هذا تثبيب الابنات هذا ای التثبيت فی اللغه اما تكثير ذكر المرأة فی الشعر و اما ... و فی الاصطلاح ذكر البنات على اختلاف الدرجه سمی بذلك لأن فيه تكثير ذكر البنات و ابقاء نارالزكاء و اشاره الفهم للارتفاع فی درجه الى درجه فيها شهاب الدين؛

انجام: و سهام الغصبات اثنان و روسهم ثمانيه و نسبة الاثنين الى الثمانيه نسبته ربع الدسى فيعطى لكل فرد منهم ربع المضروب من المبلغ و المضروب اربعه و ربعها واحد فكل فرد منهم واحد.
بخشی از فرائض سجاوندی در انتهای کتاب آمده که توضیحاتی به صورت مزجی به همراه دارد. قسمت اول آن با امضای شهاب الدین است که در بخش اول نسخه (برگ ۱۷پ) با امضای قناری در حاشیه آمده بود. بقیه نیز شامل حاشیه‌های همان صفحه (برگ ۱۷پ) با اضافاتی می‌باشد که ظاهراً از حاشیه‌نویسی ناشناس است. این قسمت فقط شامل مبحث طبقه‌بندی دختران در ارث است که طبق طبقه بندی مندرج در برگ ۱۷پ، بر سه دسته «علیا»، «وسطی» و «سفلی» منقسم می‌شوند. در انتهای نسخه (برگ ۱۳۰ تا برگ ۱۳۰) نیز چند آیه قرآن در رابطه با همین موضوع آورده شده است؛ خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن علی الاماسی، تا: ۱۰۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج زرشکی، ۶گ(۱۲۴پ-۱۲۹پ)، ۱۹ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۲۸]

← حاشیة الفرائض النصیریة ⩤ الحاشیة علی الرسالة المیراثیة

● **حاشیة الفرائض النصیریة = خلاصة الفرائض النصیریة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul farā'iḍ-in naṣīrīya = xulāṣat-ul farā'iḍ-in naṣīrīya

اشرفی جرجانی، عبدالحی بن عبدالوهاب، -۹۵۹؟قمری
ašrafī jorjānī, 'abd-ol-hayy ebn-e 'abd-ol-vahhāb (-1552)

وابسته به: الفرائض النصیریة علی مذهب اهل البیت = جواهر الفرائض = رسالة الدرة = الرسالة المیراثیة؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

این حاشیه که حاشیه توضیحی بر فرائض نصیریه است از همه مشکلات و موارد سهم فرائض نصیریه عقده گشوده است. به نام «خلاصة الفرائض النصیریة» نیز آمده است. مدرس رضوی به نقل از «آداب اللغة العربیه» جرجی زیدان، شرحی از میر سید شریف بر رساله فرائض نصیریه نقل کرده، که به نظر می‌رسد صحیح نیست. میر سید شریف شرح بر تذکرة خواجه و بر فرائض سجاوندی دارد ولی حاشیه بر فرائض نصیریه از عبدالحی جرجانی است که محتمل است منظور همین رساله باشد.
آغاز: بسمله، اما بعد حمد الحی الوهاب و الصلوة علی عبده محمد افضل من اوتی الکتاب بفصل الخطاب.
انجام: سدس ما یبقی المال ... من عواری الزمان علی ید العبد الجانی عبدالحی بن عبدالوهاب الحسینی الاشرفی الجرجانی تجاوز الله تعالی عنهما بفضله و کرمه
[آثار و احوال خواجه، مدرس رضوی، ص ۵۳۱]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۹۵/۷
آغاز و انجام: برابر
کا: مجدالدین بن شرف الدین اصفهانی، تا: جمادی الثانی ۹۶۳ق، جا: اصفهان (احتمالاً)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۰ص (۵۲-۷۱)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۲۶]
۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۴۳/۵
آغاز: برابر
در فهرست بدون نام مؤلف است و اشرفی جرجانی را کاتب گمان برده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۱۴۱ق؛ جلد: تیماج شتری، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۰]

● **حاشیة الفرائض النصیریة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul farā'iḍ-in naṣīrīya

اصفهانی، ملک محمد بن حسین، ق ۱۰ قمری
esfahānī, malek mohammad ebn-e hoseyn (- 16c)

وابسته به: الفرائض النصیریة علی مذهب اهل البیت = جواهر الفرائض = رسالة الدرة = الرسالة المیراثیة؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)
آغاز: بسمله. اعلم ان العلماء ذکروا فی اواخر مبحث الفرائض مسئلة جامعة لاکثر الابواب ... بذکر العدد الذی ینقسم علی ذوی الحقوق و تعیین حصص کل منهم من غیر تعرض الی طریق استخراجه و لما بلغ بعض الاخوان المؤمنین المشتغلین لدی بقرأة رسالة الفرائض النصیریة الی هذه المسئلة التمسوا منی ان اشرح لهم هذه المسئلة و احریهم تلک الطریقة لیکون تبصرة للطالبین و تذکرة للناظرین. فاجبت مسؤلهم و اضفت الیها بعض ما لابد منه و هو خیر موفق و معین و المسئلة المؤمی الیها هذه متوفی خلف ترکه والدین و ثلاث زوجات ...
انجام: وهی ستة ایضا لزوجها نصفها ثلاثة ... النصف الآخر ثلاثة و ترکه زوجها و هی الثلاثة ایضا من الجریرة و طریق استخراج تلک السنة ظاهرة مما تقدم و امل المسئلة التی وقفت باعماله هی هذه.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۷۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۴۰ق؛ در صفحه اول نسخه آمده است: «قد وقفت علی نقله من اوله الی آخره الفقیر الی الله محمد علی بن محمود التبریزی کان الله لهما بمحمد و علی فی سنة ۱۴۰ الحمد لله علی ذلک» این تاریخ، تاریخ کتابت است ولی این عبارت نمی‌رساند که این تبریزی کاتب باشد. فهرست‌نگار خلاصه مجلس آن را خط مؤلف دانسته که جای تامل دارد؛ ۴گ (۵۵ر-۵۸ر)، ۱۷-۲۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [مختصر ف: ۲۹۱]

● **الحاشیة الفردویة للرسالة الحسینیة** / منطق / عربی

al-ḥāšīyat-ul fardawīya li-r-r.-il ḥusaynīyya

فردی، علی بن مصطفی، ق۱۲ قمری

fardī, ʻalī ebn-e mostafā (- 18c)

حاشیه‌ای است متوسط با عناوین «قوله، قوله» بر شرح رساله حسینیه، مشتمل بر توضیح گفته‌های شارح و گفتگو در بعضی از آنها.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۸۹/۸

آغاز: الحمدلله الذی فهمنا مالم نفهم و علمنا ما لم نعلم والصلاة و السلام علی سید صاحب العلم محمد الذی أوتی الشرائع و الحکم؛
انجام: و علی من یتبع اثره من الخواص و العوام ما تعاقب اللیالی و الأیام و تخالف الأنوار و الظلام.

خط: نستعلیق ترک، کا: خلیل بن محمد بن علی، تا: ۱۱۲۷ق، جا: ارز روم؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲گ (۸۱پ–۱۲۲ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۴۴۸]

● **حاشیة الفرق بین الغایة و الغرض** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-ul farq bayn-al ġāya wa-l ġaraḍ

وابسته به: الغرض و الغایة و الفائدة = الاثر و الغایة = الفایدة و الغایة؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶ق)

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۰۶/۶

آغاز: جلت صفات کماله عن النقص و الزوال؛ **انجام:** سیما سیدنا سید الانبیاء صلی الله علیه و آله و الحمدلله رب العالمین

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن زین العابدین اشرف حسینی، تا: قرن ۱۰؛ جلد: چرم زرد، ۲گ (۷۷پ–۷۸پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [مؤید: ۱ – ۳۳۱]

● **حاشیة فروق اللغات** / لغت / عربی

ḥāšīyat-u furūq-il luġāt

وابسته به: فروق اللغات فی التمییز بین مفاد الکلمات = الفروق بین المتقاربات؛ جزائری، نورالدین محمد بن نعمة الله (۱۰۸۸–۱۱۵۸)

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۲۹

آغاز: بسمله، اما بعد حمدالله والصلاة علی محمد و سائر رسل الله و ملائکة المقربین و الرضا عن الصحابة و التابعین و سلم، فهذه نبذة علقتها من کتاب الفروق لابی هلال العسکری

خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن علی بن علی الدویسی، بی‌تا؛ کنار نام کاتب آمده: «لاشک و لاریب فی استحقاقه من اعانة، اعانه الله تعالی فی الدنیا و الاخرة، و کتب الفقیر الی الله الغنی صالح بن عبدالکریم البحرانی»؛ ۱۶گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۵۰]

← حاشیة فص الشیثی من الفصوص ← الخلافة الکبری

● **حاشیة الفصوص الحکم** / عرفان و تصوف / عربی

ḥāšīyat-ul fuṣūṣ-il ḥikam

وابسته به: فصوص الحکم = الفصوص؛ ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰–۶۳۸)

حاشیه‌ای بر کتاب «فصوص الحکم» محیی الدین بن عربی اندلسی است که به صورت «قوله، قوله» تنظیم یافته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۱۳/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذه کلمات تجری مجری الحاشیة لفصوص الحکم ... قوله: الحکمة هیهنا ادراک الحقایق ... و الانزال تارة یکون بالوحی و تارة بالالهام؛ **انجام:** کذلک ای لان الکل مسبح و الانسان من حیث نفسه لیس محیطاً بالکل فلا یفقه تسبیح الکل و الله اعلم.

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: غره شعبان ۷۰۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ(۸۰پ–۱۴۰پ)،۱۹سطر،اندازه:۱۶×۲۴سم [ف: ۳۳/۱ – ۱۳۱]

● **حاشیة الفصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul fuṣūl

اصفهانی، شیخ محمد، ق۱۳ قمری

esfahānī, šeyx mohammad (- 19c)

وابسته به: الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة = الفصول؛ حائری اصفهانی، محمد حسین بن عبد الرحیم (-۱۲۵۴)

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۱۴/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد باقر خراسانی (شاگرد نگارنده حاشیه فصول)، تا: ۱۲۹۸ق، جا: تهران؛ ۷۸گ (۱۲۶–۲۰۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ – ۵۶]

● **حاشیة الفصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul fuṣūl

شریعت اصفهانی، فتح الله بن محمد جواد، ۱۲۶۶ – ۱۳۳۹ قمری

šarīʻat-e esfahānī, fath-ol-lāh ebn-e mohammad javād (1850 - 1921)

وابسته به: الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة = الفصول؛ حائری اصفهانی، محمد حسین بن عبد الرحیم (-۱۲۵۴)

تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۱۹]

● **حاشیة الفصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul fuṣūl

خویی، سید رضا

xū'ī, seyyed rezā

وابسته به: الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة = الفصول؛ حائری اصفهانی، محمد حسین بن عبد الرحیم (-۱۲۵۴)

تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۱۹]

● **حاشیة الفصول الغرویة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul fuṣūl-il ġarawīyya

حسینی مرندی، اسماعیل بن نجف، - ۱۳۱۸ قمری

hoseynī marandī, esmā'īl ebn-e najaf (- 1901)

وابسته به: الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة = الفصول حائری اصفهانی، محمد حسین بن عبد الرحیم (-۱۲۵۴)

حاشیه استدلالی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «الفصول الغرویة» شیخ محمد حسین اصفهانی و گویا تا بحث حقیقت و مجاز که در این نسخه آمده بیشتر نوشته نشده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۳۰/۱

آغاز: الحمدلله الذی هدانا الی أمتن المناهج و نصب لنا سلماً من القواعد لنرتقی بها الی أعلی المعارج؛ **انجام:** فالأولی فی تقریر الدور هو ما أشیر الیه أولاً

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی تا، جلد: تیماج قرمز، ۹۳گ (۱پ-۹۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۱۲۲]

● **حاشیة الفصول الغرویة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul fuṣūl-il ġarawīyya

قره باغی، اسماعیل بن محمد جواد، - ۱۳۲۳ ؟ قمری

qara bāqī, esmā'īl ebn-e mohammad javād (- 1905)

وابسته به: الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة = الفصول؛ حائری اصفهانی، محمد حسین بن عبد الرحیم (-۱۲۵۴)

تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۱۴]

● **حاشیة الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul fuṣūl-il ġarawīyya fi-l usūl-il fiqhīya

نهاوندی، نورالدین بن محمد، ق۱۴ قمری

nahāvandī, nūr-od-dīn ebn-e mohammad (- 20c)

وابسته به: الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة = الفصول؛ حائری اصفهانی، محمد حسین بن عبد الرحیم (-۱۲۵۴)

حاشیه‌ای است با عنوان «قوله، قوله» بر کتاب «الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة» شیخ محمد حسین اصفهانی همان‌طور که مؤلف در اول نسخه تصریح کرده این مطالب تقریرات درس شیخ عبدالنبی نوری (۱۳۴۴ق) است

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۰۲/۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم والحمدلله رب العالمین والصلاة علی نبیه وآله اجمعین اعلم انه قدرتب الکتاب علی مقدمة ومقالات وخاتمة اما المقالات ففی المسائل واما الخاتمة ففی التعادل و التراجیح؛ **انجام:** قوله و اما فی مقابل العمل بالاصول کما فی القسم الاول الحمدلله رب العالمین علی ما وفقنا للاتمام هذه الرسالة و قدفرغت فی تحریرها فی لیلة السادس و العشرین من شهر ربیع الثانی من شهور سنة عشر و ثلثماة بعد الالف

بحث تعادل و تراجیح تا آخر مبحث دلیل انسداد؛ خط: تحریری، کا: نورالدین نهاوندی، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۱۳۱۰ق، جا: تهران؛ مصحح؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی به کتابخانه؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۴۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۲۹]

● **حاشیة الفصول الغرویة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul fuṣūl-il ġarawīyya

وابسته به: الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة = الفصول؛ حائری اصفهانی، محمد حسین بن عبد الرحیم (-۱۲۵۴)

قطعه‌ای از کتابی است دراصول فقه شیعی که به صورت حاشیه است بر متن با عناوین «قوله، قوله» و «قوله، اقول» محشی در جایی می‌گوید: «اقول و من جملة المسائل التی سألها الورع الزاهد الصالح الشیخ صالح بن الحسن الجزایری عن المولی البهایی ره فی رسالة جیدة ...» و در جاهای متعدد از کتاب معالم و حواشی آن نام می‌برد و نیز از «قوانین» اسم می‌برد و در یکی از بندهای کتاب آمده است: «قوله و بهذا یندفع ما اورده المحشی الشیرازی اقول کلام المحشی یحتمل ... و قد اختاره الحاجبی ...» و در بند دیگر می‌گوید:«کذا فی حاشیة المعالم لاخ المصنف ...» و در جایی صاحب قوانین را معاصر با مؤلف متن معرفی می‌کند، بنابراین به احتمال قوی این کتاب حاشیه بر «فصول» است.

[الذریعة ۶/۱۶۴]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۹۵/۱-۳۸/۲۱۵

آغاز: ککون ما تحتمها من الادراکات المختلفة باختلاف اقسام المعلومات اصفافاً لهما و لادراک الا ان قضیة ... قوله و یتوقف صحة الاحتراز المذکور الخ لعدم تاتی الملکة فی المحترز عنه ... قوله تمثیل بعضهم هو صاحب المعالم حیث اضاف الصفات فقال

ککرمه و شجاعته؛ **انجام:** قوله لامکان التوصل بها الی محرم اقول هذا التعلیل لایستقیم علی مذهبه ... قوله انه موضع وفاق لایخفی ما فی دعوی الوفاق المزبور
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد، محشی با امضاء «للشیخ محمد تقی ره»؛ جلد:تیماج قهوه‌ای،۲۵گ،۱۴سطر،اندازه:۱۰×۱۵سم[ف:۳ - ۱۳۹۲]

● **حاشیة الفصول الغرویة** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-ul fuṣūl-il ġarawīyya
وابسته به: الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة = الفصول؛ حائری اصفهانی، محمد حسین بن عبد الرحیم (-۱۲۵۴)
مؤلف: شناخته نشد. در صفحه بدرقه به خط مغایر نوشته شده: «تقریرات درس میرزای شیرازی متعنا ا ... ببقائه» و ظاهراً محشی از تلامذه میرزای شیرازی است. کتاب تعلیقات تحقیقی است بر مبحث الفاظ «فصول الغرویه» تألیفی محمد حسین اصفهانی (به ضبط الذریعه).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۵۷/۳
آغاز: قوله الوضع اه قدمر ذکر الوضع فی حدی الحقیقه و المجاز فصار حریا بالتعرض لحقیقة مضافا الی مقدمیته بالنسبة الی ما سیاتی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهدپور، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: فرنگی فستقی روشن، جلد: تیماج عنابی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۸سم [ف: ۱۶ - ۴۰۶]

● **حاشیة الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-ul fuṣūl-il ġarawīyya fi-l usūl-il fiqhīya
وابسته به: الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة = الفصول؛ حائری اصفهانی، محمد حسین بن عبد الرحیم (-۱۲۵۴)

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۹۵/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن زرد، ۱۸سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [فهرست عراقی: ۱ - ۳۵۸]

● **حاشیة الفصول فی علم الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-ul fuṣūl fī ‘ilm-il usūl
طباطبائی سنگلجی، محمد صادق بن مهدی، - ۱۳۰۰ قمری
tabātabā’ī sangelajī, mohammad sādeq ebn-e mahdī (-1883)
وابسته به: الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة = الفصول؛ حائری اصفهانی، محمد حسین بن عبد الرحیم (-۱۲۵۴)
حاشیه است بر فصول شیخ محمد حسین اصفهانی حائری. سید محمد صادق سنگلجی نوه دختری سید مجاهد طباطبایی است و خود از شاگردان صاحب فصول بود و در کربلا حاشیه مبسوطی بر فصول استاد خود نگاشته است. این تعبیرات در این حاشیه به تکرار دیده می‌شود: قال جدی العلامة الطباطبائی، قال الاستاد المازندرانی شریف العلماء طاب ثراه، بعض اساطین المحققین فی حاشیته علی المعالم، قال المصنف الاستاد.
آغاز: بسمله قوله مع احتمال الخ اقول لاریب فی ان المتعلق بهذا العلم لیس الا بیان تعریفه بالاعتبار الثانی و لاثمر لایراد المعنی الاول لاسیما مع دعوی التطابق ...
انجام: لاسیما تأیید ذلک بما نقله عن جدنا العلامة البهبهانی اعلی الله مقامه من کلامه الوارد فی الاستصحاب لانه لم یحرر فی کلامهم الا التمسک باصل العدم و هو.
[الذریعه ۱۶۱/۶-۱۶۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۷/۱-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لکن علی هذا التوجیه یرتفع بعض من الاشکالات الوارده علی ظاهر ما نسب الیهم ... و هو لزوم الترادف بین تلک الالفاظ
این نسخه حاشیه متعلق به اوایل فصول است تا مسایل وضع؛ بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۶گ (۱پ-۵۶پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۷۷۷]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۷ ط
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عسلی، ۹۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۴/۲-۱۲۶]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۸ ط
آغاز: و یمکن توجیه ما وقع فی کلام الاشاعرة الخ تعبیرة قدس سره بالامکان لامکان رده اولاً انه ارتکاب بخلاف ما هو ظاهر من القول ای اللفظی و ان وقع فی کلام الاشاعرة؛ **انجام:** فیها النسیة فضلاً من ان تکون نیة الوجوب و ان تعتبر فی مقدمیتها للواجب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۹۴گ، ۷ و ۲۱سطر [ف: ۲۴/۲ - ۱۶۶]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۰ ط
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ظاهراً مؤلف بیش از آن ننوشته است؛ مهر: «الواثق بالله الغنی محمد بن صادق الطباطبایی» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج کدویی، ۴۳۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۷۳]

● **حاشیه فصول الکبری** / صرف / فارسی
hāšīye-ye fusūl-ol kobrā

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۵۷

آغاز: قوله، بسم الله الرحمن الرحیم معناه بنام خداوند بخشنده مهربان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۰ سطر (۱۸×۲۱)، اندازه: ۱۵×۳۴سم [رایانه]

● **حاشیة الفصول النصیریة** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-ul fuṣūl-in naṣīrīya
وابسته به: الفصول النصیریة فی الاصول الدینیة = فصول اعتقادی = فصول العقائد = اصول الدین = الفصول فی الاصول؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۰۹/۳
آغاز: بسمله. الحمد الله الواجب الوجود مبدع الماهیات و الوجود ... فهذا توضیح لرسالة محررة و مقالة محبرة صنفها ... الطوسی ... بعبارات ... فارسیة ... عربها بعض الفضلاء؛ **انجام:** قال جمال الدین فی المختلف کتحریم النبیذ (تمت)
گویا از سید مرتضی نامی که در آن در دنباله حاشیه‌ای نوشته «کتبه سید مرتضی ۱۲۷۱»؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، هامش ش ۲، ۱۰ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۱۶]

● **الحاشیة الفقهیة** / فقه / عربی
al-ḥāšīyat-ul fiqhīya
دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری
davvānī, mohammad ebn-e as'ad (1427 - 1503)
حاشیه مهمی از جلال الدین دوانی بر یک کتاب فقهی شافعی است. وی بخشی از عبارت کتاب را آورده و به شرح و توضیح آن پرداخته است و از مؤلف کتاب با کلمه «شیخ» یاد نموده، از آنجا که بیشترین تألیفات وی در حوزه معقولات است به نظر نمی‌رسد که دارای اثر فقهی باشد، در منابع موجود نیز به این‌گونه آثار وی کمتر پرداخته شده است، بنابراین چون در برگ ۶۲ این رساله از «حاشیة الانوار لعمل الابرار» تألیف دوانی، بدین گونه یاد شده «کما فصلناه فیما وقع لنا من حواشی الأنوار»، پس این اثر نیز از ایشان است، لیکن نام خاص آن را در منابع موجود نیافتیم. محشی از ابن رفعه در کفایة و شیخ و سبکی و ابی الحسن کرجی صاحب جامع الفتاوی و دیگران یاد می‌کند.
آغاز: هذا کتاب، هو فی الاصل مصدر بمعی الجمع و منه اسم الجیش کتیبة، ثم اطلق علی المعنی المتعارف و هو الالفاظ المخصوصة المدونة الدلالة علی المعانی المخصوصة او علی تلک المعانی.
انجام: ثم قیدها بالمحرمیة و الاستدراک اغناء القید الآخر عن الاول کما لا یخفی و سکت عن اعتبار المصاهرة و الرضاع فانها یلتحقان بالرحم فلم یحتج الی التصریح بهما، تمت الحواشی.

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۸۵/۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «حاشیة رسالة فی الفروع الفقهیة علی مذهب الشافعی» و ناشناس آمده نسخه مرعشی آن را از دوانی دانسته است. نسخه بخش طهارت است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۲پ-۱۶ر)، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: - ۳۹۳]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۳۰ق؛ کاغذ: شرقی، ۱۲گ (۶۰پ-۷۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۷۸۶]

● **حاشیة فقهیة** / فقه / عربی
ḥāšīyat-un fiqhīya
اصفهانی، محمد بن حسن، ق۱۱ قمری
esfahānī, mohammad ebn-e hasan (- 17c)
حاشیه‌ای است استدلالی بر مشکلات فقهی از زکات تا صوم بر یکی از آثار شهید اول.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۳
آغاز: بسمله، کتاب الزکوة و هی اسم علی فعله کالصدقه؛ **انجام:** و اتفق الوصول الی الغایة و الانتهاء فی کشف العمایه فیه الی النهایة
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۱گ، ۳۱ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۱۹/۵×۳۱سم [ف: ۸ - ۸۸]

● **حاشیة فقهیة** / فقه / عربی
ḥāšīyat-un fiqhīya
نراقی، احمد بن محمد مهدی، ۱۱۸۵؟ - ۱۲۴۵ ؟ قمری
narāqī, ahmad ebn-e mohammad mahdī (1772 - 1830)
ظاهراً حاشیه با عناوین «قوله» بر مستند خود اوست.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۵۶
آغاز: من اصله مع الزیاده یکون قد نقص(برگ ۵ر)؛ **انجام:** لایقتضی ارث الکافر و محمل قوله
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوا، رویه کاغذ ابری نیلی، ۱۶۰گ، ۲۷سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۹۱]

● **حاشیة فقهیة** / فقه / عربی
ḥāšīyat-un fiqhīya

غير همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۲۵۲

آغاز: الثواب الجزيل و حسبنا الله و نعم الوكيل قوله كتاب الطهارة اقول الكتاب فى اللغة ... من الكتب و هو الضم و الجمع؛ **انجام:** ثم يقضى ان كان حجة تطوعا و الفرض يبقى فى ذمته تم بحمدالله ... و صحبه و سلم.

حاشيه استدلالى نسبتاً مفصلى است با عناوين «قوله، اقول» بر يكى از متون فقهى اهل سنت مشتمل بر: كتاب الطهارة، كتاب الصلاة، كتاب الزكاة، كتاب الصيام. كتاب الحج؛ خط: نسخ كهن، بى‌كا، تا: قرن ۷؛ افتادگى: آغاز و وسط (از ابتداى نسخه يک و از وسط چند برگ)؛ مصحح، مقابله شده، مذيل است به اجازه روايت از محمد بن احمد قرشى براى حارث قارى و احمد بن نورالدين بن على بن احمد بن شهاب الدين معروف به زاهد واسطى در سال ۶۴۶؛ كاغذ: نخودى، جلد: ميشن زرشكى، ۱۰۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۴۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۲۶۱

آغاز: الرجل فلجواز كونه رجلاً و قد ادخل ثقبه زايده باحدهما بعينه (كذا)؛ **انجام:** و على الثانى لاضمان لجريان العادة بوقوفها فى ذلك الزمان ...

حاشيه‌اى است استدلالى با عناوين «قوله» بر يكى از متون اهل سنت مشتمل بر كتب ذيل: كتاب الطهارة، كتاب الحيض، كتاب الصلاة، كتاب الجنايز، كتاب الزكاة، كتاب الصوم، كتاب الاعتكاف، كتاب الحج، كتاب البيع، كتاب السلم، كتاب الرهن، الباب فى الوصايا، كتاب الوديعة، كتاب النكاح، كتاب الصداق، كتاب القسمة، كتاب الخلع، كتاب الطلاق، كتاب الرجعة، كتاب الايلاء، كتاب الظهار، كتاب اللعان، كتاب العدة، كتاب الرضاع، كتاب النفقات، كتاب الجراح، كتاب الجنايات، كتاب الضمان، كتاب السير، كتاب الاضحية، كتاب الأطعمة، كتاب الرمى و السبق، كتاب الايمان و النذر، كتاب آداب القضاء، كتاب الحجر، كتاب الجعالة، كتاب الشهادة، كتاب العارية، كتاب الغصب، كتاب الكفالة، كتاب الشفعة، كتاب الوقف، كتاب الهبة، كتاب اللقطة، كتاب اللقيط، كتاب الفرايض، كتاب الوصايا و كتاب الاجارة؛ خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۸؛ افتادگى: آغاز و انجام؛ بكاغذ: نخودى، جلد: ميشن زرشكى، ۲۲۹گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۴۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۴۰/۲

آغاز: قوله رحمه الله و يجب امام فعلها الخ يكفى العلم بهذه المعارف باى وجه حسن؛ **انجام:** احتياطاً لا شک انه احوط.

خط: نسخ، بى‌كا، تا: با تاريخ ۹۸۷ق؛ ۳گ [ف: ۶ - ۴۸۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۹۹/۲

از جهاد تا تجارة. در آن از شيخ و شهيد يكم و علامه ياد شده است؛خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگى: آغاز و انجام؛ كاغذ: سپاهانى، ۵۶گ (۱۸ر-۷۳پ)، ۲۳ سطر (۱۱×۲۰) [ف: ۱۷ - ۲۷۱]

۵. تهران؛ ملى؛ شماره نسخه:۳۳۶

آغاز: بسلمه، كتاب المتاجر وفيه مقاصد الاول فى المقدمات و فيه مطلبان؛ **انجام:** لنفسه فى مقام التصدق و ذلک غير بعيد.

اين كتاب حاشيه‌گونه‌اى است در باب معاملات فقه و از متاجر تا لقطه مى‌آيد ظاهراً شرح يكى از كتب فقهى است كه شارح به صورت «قوله» ابتدا قول صاحب متن را آورده و سپس شرح آن پرداخته است. در اين مورد مطالب دقيقى ذكر نموده است كه مطالعه مطالب آن حكايت از دقت فقهى شارح مى‌كند؛ خط: نستعليق، بى‌كا، تا: قرن ۱۲؛ كاغذ: فرنگى، جلد: تيماج قرمز، ۲۹۹گ، ۳۰ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۳۴سم [ف: ۷ - ۳۰۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۴۳

در صلاة و حج؛ خط: نستعليق، بى‌كا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگى: آغاز و انجام؛ كاغذ: فرنگى، جلد: نو، ۱۹۲گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۵۱۶]

۷. تبريز؛ ملى؛ شماره نسخه:۳۳۶۷

آغاز: الحمدلله رب العالمين الصلوة على خير خلقه محمد و آله الطيبين الطاهرين قوله فى الحاشية كان متعلقه عاما اى من الافعال العامة اللتى لا يخلو عنها فعل نحو كامن و حاصل؛ **انجام:** و سقوط التيمم بدل الغسل اذ لا شاهدله اصلا و قد ظهر ما ذكرنا بعض الشواهد على ترجيح التفسير الاخير ... الهم وفق لا كمال هذا الكتاب بمحمد و آله الطاهرين حرره اقل الطلبة ابن مير نجف مير طاهر اللهم اغفرله و لوالديه و ارحمه بمحمد و آله الطاهرين

اسم مؤلف و زمان تأليف: ظاهراً از مير طاهر بن مير نجف. فصول و ابواب: حاشيه‌اى است بر كتاب طهارت از كتاب و مؤلف و محشى نامعلوم؛ خط: نستعليق، كا: مير طاهر بن مير نجف، تا: ۱۲۰۵ق؛ جلد: چرمى، ۱۸۴گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۱۱]

۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۶۹

بى‌كا، تا: ۱۲۳۸ق؛ واقف: محمد حسن قزوينى، ۱۲۳۸ [نشريه: ۷ - ۱۴۳]

۹. يزد؛ وزيرى؛ شماره نسخه:۲۰۸۱/۳

آغاز: بسمله حمد له فى الحاشية ما كان متعلقه عاما اى من الافعال العامة التى لا يخ عنها نحو كائن و حاصل؛ **انجام:** و هذه الروايه رواها المحقق فى المعتبر عن كتاب الحسين بن سعيد

كا: على نقى، تا: ۱۲۴۱ق؛ افتادگى: انجام؛ جلد: تيماج ترياكى، ۸گ (۶۵-۷۲)، ۱۹ و ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۵۲]

۱۰. تهران؛ ملى؛ شماره نسخه:۶۸۰

آغاز: بسمله، قول الاول فى شرايط الاصطياد الخ، الاصطياد قد يطلق على اخذ الصيد؛ **انجام:** و ان يصلى على افضل خلقه محمد و افضل بيته ... قد وصل الكلام الى هنا يوم احد ثانى شهر ... سنه خمس و ثمانين و تسعمائه

حاشيه‌اى است در فقه و آغاز آن از «اصطياد» است، در صفحه ۶۱ كتاب ميراث آغاز مى‌شود و تا صفحه ۱۰۶ مى‌آيد در پايان اين مبحث آمده «تم بحمد الله و حسن توفيه على يداقل العبد بل

احقرهم المحتاج الی عفوربه الباری احمد بن مرحوم المغفور عبدالمبین اعلی الله مقامه سلخ شهر شوال المعظم سنه ۱۲۶۳» بعد از این جملات کتاب قضاء آغاز می‌شود و نسخه تا قصاص ادامه می‌یابد در پایان نسخه آمده «ختم بالخیر و الظفروقت صلوة الظهر فی النجف الاشرف سنه خمس و ثمانین و تسعمائه» ظاهراً این سال (=۹۸۵هـ.ق.) باید سال تألیف باشد و ۱۲۶۳ق سال کتابت در مطاوی کتاب نیز جای به جای جمله «ذکر فی شرح الشرایع» آمده و چون شرح شرایع معروف بدان زمان مسالک الافهام شهید ثانی می‌باشد به گمان و ظاهر نگارنده این حاشیه همان نگارنده متن یعنی شهید ثانی (=فاعل فعل «ذکره») است این تعلیقه نیز بسیار عالمانه به تحریر رفته است؛ خط: نسخ، کا: عبدالمبین، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۵گ، ۳۵سطر (۱۳/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱/۵سم [ف: ۸ - ۱۴۷]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۳۹/۳

آغاز: بسملة. اعلم ان الفقه اولا علی قسمین باب فی العبادات و باب فی المعاملات ... قوله و شرعا بناء علی ثبوت الحقیقة؛ **انجام:** ان الکفار لیسوا مکلفین علی القضا ... ان مراد الشارع من امره الاداء امره بالقضاء ... فکما انه معاقب للاداء (گ ۹۰)

حاشیه‌ای است بر شرح یکی از کتاب‌های فقهی که شاید دنباله متن اصولی یاد شده (در گ ۲پ تا۷۶) باشد. محشی که نگارنده حاشیه اصولی می‌باشد پس از تعریف عبادات و معاملات به بخش عبادات می‌پردازد و با عنوان «قوله و قول الشارح» مسئله طهارت از مقدمات نماز را با ذکر عباراتی از دروس شهید و محقق خوانساری (۱۰۱۶-۱۰۹۸) شرح و تفصیل می‌دهد. این متن در بحث نمازهای واجب به طور ناقص به پایان می‌رسد. برگ ۸۴ تا ۹۱ مجموعه به این حاشیه اختصاص دارد. در برگ ۹۹ تا ۱۰۵ مجموعه فهرستی از اسامی رجال به نگارش «محمد حسین بن محمد علی بن محمد اسماعیل الطبیب الطهرانی» آمده است. وی پس از ذکر رجال موثق فایده‌ای در احوالات حسن بن ولید و فضل بن شاذان در برگ ۱۰۲ و ۱۰۳ آورده است؛ خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل طبیب طهرانی، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، شکری، جلد: مقوایی رویه تیماج حنایی، ۲۳ سطر (۹/۰۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۳۸۹]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۶۸

آغاز: بالکبر و یحرک الشریف الکریم فی حدیث علی (ع) الابدال بالشام هم الاولیا و الاتقیا و العباد و الواحد بدل کجمل سموا بذلک لانه کلمات منهم ابدل منهم نهایه قوله؛ **انجام:** و هذا جار فی المسئله الاتیه مقدار ما اخرجه منه ای من انماء بقاء غیره ای غیر ما اخرجه.

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر کتابی در فقه، مشتمل بر کتابهای ذیل: طهارت، صلاة، زکات، خمس، حج، جهاد، نذر و توابع آن، قضا، شهادات، وقف، عطیه، متاجر، دیون، رهن، حجر، ضمان، حواله، کفاله، صلح، شرکت، مضاربه، ودیعه، عاریه، مزارعه و مساقات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با امضای ابوالبقاء، محمد علی، سلطان، مجلسی اعلی الله مقامه، مجمع البحرین و ...؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۸گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۰۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۶۸/۲-ف

نسخه اصل: از کتابخانه دانشگاه توبینگن. Ma VI 128؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [فیلمها ف: ۳ - ۱۵۴]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۴۶

حاشیه بر فقه اهل تسنن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

۱۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۹۵

آغاز: لما سیجئی من ترجیح احد الطرفین؛ **انجام:** حقیقة فی مدلوله لسبقه.

حاشیه‌ای است بر یکی از متون فقه اسلامی شیعی که محشی و ماتن شناخته نشدند؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۱۹]

۱۶. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۰

آغاز: قوله و علیه ای بناء علی جواز قرآن سوره مع بعض سوره اخری فتحه بامر من الایراد و هو؛ **انجام:** المذکور و هو قول النبی (ص) نحن نحکم بالظاهر و الله (تع) یتولی السرائر المذکور فی کلام فاضل المقداد.

کتاب قواعد الاحکام از تألیفات علامه حلی است محقق ثانی (محقق کرکی) بر آن شرحی نوشته که به «جامع المقاصد» معروف است ولی این نسخه احتمال دارد که حاشیه‌ای بر جامع المقاصد باشد. شامل مطالبی در: طهارت و نماز، تجارت، رهن، مزارعه، اجاره، نکاح، رضاع، طلاق عتق و مواریث؛ خط: شکسته نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۳۵۴ص، ۱۴سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۵۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱/۱۱ خوئی

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی ضخیم و متوسط، جلد: مقوای مغز پسته‌ای مندرس عطف تیماج قرمز، قطع: خشتی [ف: ۷ - ۳۰۴]

۱۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۶۱/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی روکش کاغذ نارنجی، ۱۰۲ص (۱-۱۰۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۶۶۲]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۷۹/۲

باید حاشیه‌ای بر یکی کتاب‌های ابوبکر محمد بن احمد بن ابی سهل سرخسی حنفی (- ۴۸۳ق) باشد و در آن عباراتی از مبسوط او آمده و از خود او در چندین جا یکی در پایان حج یاد شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی، نسخه آشفته و پس و پیش شده و عنوان‌های «باب القسس، باب

في الاولياء و الاكفاء كتاب النكاح، كتاب الرضاع» در آن ديده می‌شود، در آن از الايضاح و الجامع الصغير قاضي خان و المنثور و تحفة الفقهاء و الذخيرة و الجامع الصغير تمرتاشي و الاسرار و شرح الطحاوی و الجامع الصغير مجبوبی و الجامع الصغير صدرالاسلام و امام محبوبی و بدرالدين و رسكی و المبسوط شيخ الاسلام و فخرالاسلام و فتاوی امام و لوالجی و فصول استروشی و فرايد ظهير الدين مرغينانی و از فقيه ابوالليث و محمد بن مقاتل رازی و ديگران ياد شده؛ كاغذ: سمرقندی، جلد: تيماج قهوه‌ای، ۶۹گ (۱۶۳ر-۲۳۱پ)، ۲۳ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۴ – ۳۹۲۰]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۴۷

آغاز: هذا الوجه الشاد العامل (كذا) بانه اذا انطيق اخر و وضوؤها علی اول الوقت تصح؛ **انجام:** و بخلاف الرجوع بسبب الفلس فانه بسبب علقة فی العقد و هی الثمن (كذا) و بخلاف

كتاب حاشيه‌ای است با عنوان «قوله، فائدة» بر متن جامعی در فقه اهل سنت و جماعت. نام كتاب و مؤلف آن و هم نام «متن كتاب» دانسته نشد. از كتاب برمی‌آيد كه متن آن منتخب و ملخص است از كتابی ديگر. در كتاب و حواشی نسخه برای صاحب متن كتاب‌های «تدريب» و «شرح مهذب» ياد شده. با اين قرينه دانسته می‌شود كه متن كتاب اثر خامه شيخ الاسلام سراج الدين ابوحفص عمر بن رسلان بن نصير بن صالح كنانی عسقلانی شافعی (۷۲۴-۸۰۵ق) معروف به «بلقينی» است. موجودی: از مبحث «حيض» تا قدری از مبحث «صداق»؛ خط: نسخ، بی‌كا، بی‌تا؛افتادگی:آغاز و انجام؛نسخه قديمی است؛كاغذ:حنايی، جلد: تيماج قهوه‌ای، ۱۵۷گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۵ – ۴۷۲]

● **الحاشية الفقهية** / فقه / عربی

al-ḥāšīyat-ul fiqhīya

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳

خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ كاغذ: [نشريه: ۱۱ – ۸۹۳]

← حاشية فلسفية ⩾ حاشية هداية الحكمة

● **حاشية فلسفية** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-un falsafīya

صدرالدين شيرازی، محمد بن ابراهيم، ۹۷۹ – ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۹۰/۲

خط: نستعليق، بی‌كا، بی‌تا؛ كاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، قطع: ربعی

[ف: ۱۷ – ۹۹]

● **حاشية فلسفية** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-un falsafīya

نوری، علی بن جمشيد، – ۱۲۴۶ قمری

nūrī, ʻalī ebn-e jamšīd (- 1831)

حاشيه بر يكی از كتاب‌های ملاصدراست كه با جستجوی به نام آن دست نيافتيم. ملا علی نوری بر بسياری از تأليفات ملاصدرا حاشيه دارد كه بعضی از آنها چاپ شده و بعضی ديگر به صورت پراكنده در حاشيه نسخه‌های مختلف نوشته شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۲/۲

آغاز: حواشی مرحوم نوری. فی ذيل قوله تعالی الا انهم فی مرية من لقاء ربهم الا انه بكل شیء محيط. اعلم يا صاحب البصيرة و يا طالب الحقيقة ان الكشف عن سر الجمع بين الاضداد من جهة واحدة علی مسلك البرهان الكاشف الباهر و عن سركون العارف برب العباد حقاً من عرفه بالجمع بين الاضداد؛ **انجام:** قله و الذات الاحدية تجمعها. يكشف عنه قول علی بن الحسين كما فی الصحيفة السجادية يا الهی لك وحدانية العدد و يعبر عن تلك الجامعية بالوحدة فی الكثرة. نوری

خط: نستعليق، بی‌كا، تا: قرن ۱۳، جلد: تيماج سرخ، ۲۲گ (۱۴ر-۳۵ر)، ابعاد متن: ۱۲×۱۵/۵، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۱۸۲]

● **حاشية فلسفية** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-un falsafīya

موسوی نجفی، علی، ق۱۳ قمری

mūsavī najafī, ʻalī (- 19c)

وابسته به: تجريد الاعتقاد = تجريد العقايد = تجريد الكلام فی تحرير عقايد الاسلام؛ نصيرالدين طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

حاشية فلسفيه با يك بند فلسفی، حاشيه مربوط به تجريد طوسی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۷۱/۳

خط: نستعليق، كاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ كاغذ: فرنگی، جلد: تيماج مشكی، ۴گ (۷۰پ-۷۳ر)، ۱۳سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۴۱۳۶]

● **حاشية فلسفية** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-un falsafīya

آخوند ملا اسماعيل

āxūnd mollā esmāʻīl

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۶ رمضان ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۳]

● **حاشیة فلسفیة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-un falsafīya

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۲۶/۷

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۹گ (۶۶پ-۹۴پ)، ۱۷ سطر (۶×۱۱/۵) [ف: ۱۷ - ۲۷۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۷/۱۷-ف

نسخه اصل: نسخه آقای حسن نراقی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۵گ (۱۰۴پ-۱۱۸پ)، قطع: بغلی [فیلمها ف: ۲ - ۲۰۰]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۶۰/۴

انجام: و قد یمنع کون ثبوت شیئی فرعا لثبوت المثبت له والحق الاستلزام فلایقس و تفصیل الکلام موکول الی حواشی شرح التجرید.

حاشیه‌ای است بر یکی از متون فلسفی جمله ای از عنوان‌ها که در هامش آمده: «بحث زیادة الوجود، بیان معنی التشکیک ... بحث خواص الواجب ... تحقیق معنی الحمل ... اثبات وجود ذهنی»؛ خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۰؛کاغذ:سمرقندی،جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳-۱۴۵۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۲۶/۱

در آن سخن غزالی در پاسخ خیام آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، فاقد جلد، ۵۶گ، ۱۵ سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۱۷ - ۲۰۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۷۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی،۵۸گ، ۲۰سطر(۶×۱۲/۵)،اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۱۷ - ۲۸۷]

۶. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۸۰۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۴ - ۴۷۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۰۹/۱

شاید بر شرح حکمة العین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۵۵گ (۱ر-۵۵پ)، ۲۰سطر (۴×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۹۵]

۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۲۶

آغاز: فان التغایرح یصیر فاحشا فیکون التسامح فی کلامه اکثر قوله یظهر ان ما ذکره قدس سره الخ و لا عکس ان یقال بل مبناه علی ان العمل داخل فی الحکمة علی هذا التعریف ... قوله بمعنی ما یستکمل به من الملکة لا من الصور العلمیه کما فی الاول لیصح التعریف و یصح ان یقال ... و یمکن ان یقال ضمیر علیه راجع الی ... ؛ **انجام:** قوله ان الملحوظ فی الهیئة مقدارها یعنی ان موضوع المسئله فی الهیئة مقدار الارض فیحکم فیها علیه بانه شکل ... قوله فلا اشکال و لا حاجة الی القول باعتبار البرهان ... بعد تسلیمهم ان لا فرق بذلک الاعتبار الذی ذکره المحشی قوله و مع قطع النظر عن ذلک اه.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی[رشت و همدان: ف:۱۳۱۶]

۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۵۰

آغاز: تعالی ان الطبیعین یستدلوا بالنظر فی الحرکة و المتحرک الذی هو موضوع علمهم بعد ما اثبتوا ان لکل متحرک محرکا و لایجوز ان یکون الشیء محرکا لنفسه ویمتغ ذهاب سلسلة الحرکات ... و قد قرروا طریقة الطبیعین بوجوه اخری قریبة من هذا بحیث؛ **انجام:** قوله و با النفس الکل عند الصوفیة و قد وقع ذلک فی کلام بعض الحکما ایضا کما نقل عن الشیخ انه قال فی رسالة ... قوله و ثالثها کتاب المحو و الاثبات سمیت به لان الصور المرتسمة فیها لما کانت صور للجزئیات الکاینة الفاسده فکما ان تلک الجزئیات تمحی و تثبت فلک تلک الصور المطابقة لها کذا ذکره بعض المحققین ثم ان حمل تلک الالفاظ الواردة فی الشرع علی المعانی المذکورة انما هو بمجرد التشهی ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۶]

۱۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۷۰

آغاز: الی وجوده ... به فی الزمان الثانی ... طرفیه امر لازم له فی ... الحدوث مستند الی الموثر کذلک ... و لایخفی ان مقتضی هذا التحقیق هو ان الممکن لیس بقائه مستند الی ذاته من حیث هل بل هو کاصل وجوه فی زمان حدوثه مستند الی؛ **انجام:** قوله و لحقوق العدم قبل القدرة لا ینافیه قال بعض الناظرین هذا انما یصح ... کما یشعر به کلام بعض الناظرین حیث قال معنی کون الانتفاء و متعلق القدرة هو ان للقادر ان لا یفعل فیستمر العدم فباعتبار الاستمرار یصح ان یکون الانتفاء و العدم متعلق القدرة انتهی تم هذا الکتاب فی هجرة النبوی سنة ۱۲۳۴

گویا شرح دوانی بر رساله نفس الامر طوسی باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۷]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۶

آغاز: فلنبین المذهب المتعارف، الذی یستعلمه الجمهور من المحصلین؛ **انجام:** و التکلیف بغیر المقدور، غیر واقع ای اتفاقاً ...

از ناشناس. حاشیه بر متنی فلسفی که شاید بر هدایة الحکمه اثیرالدین ابهری یا حاشیه‌ای بر یکی از شروح آن باشد. با سربندهای «مقصد» و فصل و سربندهای کوچک‌تر «قوله»: الفصل الثانی، فی الماهیة و لواحقها (برگ ۵۷پ)، المقصد الثانی، فی الجواهر و الاعراض (برگ ۱۳۵پ)، قوله: الاول فی الجواهر. ذکر فی هذا الفصل انقسام الممکن الی الجوهر و العرض. و ان الجوهر منقسم الی اقسام الخمسة المشهورة. و ان الجوهریة و العرضیة من ثوانی المعقولات. و انه لا تضاد بین الجوهر و ان وحدة المحل لا

یستلزم وحدة الحال فیه؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن‌های ۱۰ و ۱۱ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «عبده اسماعیل ۱۱۶۳» (بیضی)، «افوض امری الی الله محمد حسین بن محمد رضا الحسینی۱۱۱۳»(بیضی)؛کاغذ:نخودی، جلد: مقوا ته پارچه مشکی، ۲۶۳گ، ۲۱سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱ – ۸۷]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۲۶/۲

در آن سخن میر محمد بن سید شریف آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از شمسای گیلانی و سلطان العلماء؛ کاغذ: سپاهانی، ۹۵گ، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۶×۱۶سم[ف:۱۷-۲۰۴]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۷۴

در آن یاد می‌شود از حاشیة شرح الهدایة و شرح الاشارات رازی و از سید محقق و گویا ناظریه شرح تجرید یا اشارات باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی،۶۷گ،۱۷سطر(۶/۵×۱۳)،اندازه:۱۲×۲۰سم [ف: ۱۷–۲۸۷]

۱۴. همدان؛ کمالی؛ شماره نسخه:۹/۳

کاتب: شفائی، بی تا [نشریه: ۵ – ۳۸۷]

۱۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۲۰۲

آغاز: بدون تصور الوجود لکنا نتصور المثلث مثلا و نشک فی الوجود ... قوله و لان الحقایق الممکنة هذا هو الوجه الثانی من الوجوه الدالة علی ... قوله و ایضا فالمهبات الخ هذا وجه ثان یدل علی ان الوجود؛ **انجام:** قوله و السلم و الصلح قوله و سایر الامور السیاسیة بان یشتد فی موضع الشدة و یلین فی موضع اللین قوله عند القیام بالحرب و ملاقات العدو، قوله فی الصفات.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۲×۲۰سم [رشت و همدان: ف: – ۱۶۱۱]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۹۹

آغاز: و سعی ان یعلم ان المعتبر من الтردیدات المذکورة ما هو مانع الجمع و الخلو معا قوله و لو سلم ان السلب مفهوم واحد فیه بحث؛ **انجام:** اذ یحتمل ان یکون مراده هو الاتحاد بالذات و هو لاینا فی التغایر الاعتباری المصحح للتفریع تم.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ مهر: «الراجی محمود بن اصغر»، «الراجی عبده محمد مهدی»؛ اهدایی: محمود فرساد؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۲۲۷گ، ۱۹سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۱۶۵]

۱۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۹۴

آغاز: الاجسام المرکبة بعد المزاج و لایکون موجودة ... قوله فانهم لما استدلوا علی وجوب تنامیها آه من البین ان الزیادة من الجانب لاستلزام؛ **انجام:** قوله سلمنا ذلک لکن نقول احد المعاوقین کاف آه سابق علی هذا المنع از محصله منع ثبوت المعارق الخارجی بعینه والداخلی بعینه وهذا المنع اثبات المعاوق الخارجی الخاص

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله – قوله» بر یک متن فلسفی که احتمالاً «شرح تنبیهات و اشارات» باشد. از شیخ و کتاب شفاء و محاکمات نام برده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ – ۷۳۴]

● حاشیة الفوائد / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul fawā’id

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۱۶

دو رساله (حاشیة الوافیه و فواید)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

← حاشیة فوائد الاصول ≻ نهج الحق

● حاشیة فوائد الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u fawā’id-il usūl

آقا ضیاء عراقی، ۱۲۷۸ – ۱۳۶۱ قمری

āqā zīyā’-e ‘erāqī (1862 - 1942)

حاشیه استدلالی نسبتاً مفصلی است بر تقریرات مرحوم حاج میرزا حسین نائینی که شیخ محمد علی بن حسن کاظمی نگاشته و به نام «فوائد الاصول» چاپ شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۶۶

آغاز: قوله ص ۳ و الرابع مجری التخییر، أقول و لایخفی أن مجری التخییر فی قبال البراءة انما یتم فی الأصول العقلیة

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بروجردی، تا: ۱۳ شوال ۱۳۵۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۲ – ۳۰۰]

● حاشیة الفوائد البهائیة / حساب / عربی

ḥāšīyat-ul fawā’id-il bahā’īya

وابسته به: [الفوائد] شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳–۱۰۳۰)

حاشیه توضیحی مختصری است با عناوین «قوله، قوله» و گویا در نسخه ناتمام مانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۶۳/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله الاسهاب التطویل، قوله موضوعه العدد و هو أحد قسمی الکم؛ **انجام:** اذا یکون مربعاً ضلعها احدی و ستین و مربع و ترها اربعة و ستین فهما اصغر فهی مفرجة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۵۰ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۲گ (۴۰پ–۷۱پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۸ – ۵۷]

● **حاشية الفوائد الحائرية الاصولية الجديدة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-il ḥā'irīyyat-il uṣūlīyat-il jadīda

وابسته به: الفوائد الحائرية الاصولية الجديدة = فوائد جديده؛ وحيد بهبهانی، محمد باقر بن محمد اكمل (۱۱۱۸–۱۲۰۵)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۸۷/۴

آغاز: قوله طاب ثراه اذا ظهر من فعل الشارع آه هذه المسئلة رد على جل الاخباريين و بعض من الفقهاء حيث طعنوا عليهم فی تعيين شروط العبادة و اجزائها و الفرق فی الاجزاء بين الركن و غيره و تحديده فی الخمس ثم اختلفوا فيها مع ان هذه؛ **انجام:** هذا ملة ابراهيم و هذا شرع آدم مثلا و كذا حديث القبلة و حديث الخمر بانه كان فی كل ... و هذا القدر يكفی لاثبات المطلوب اذ عدم الدليل دليل على العدم، و ثبوت النسخ انما هو فی البعض لا بالكلية لما ذكرنا من ان الاجماع و الآيات و الاخبار.

خط: شكسته نستعليق، بی‌كا، بی‌تا؛ قطع: بياض رقعی [رشت و همدان: ف: – ۱۵۵۶]

● **حاشية الفوائد الحكمية** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-il ḥikamīyya

گيلانی، محمد بن محمد نصير، – ۱۲۵۰ قمری

gīlānī, mohammad ebn-e mohammad nasīr (- 1835)

وابسته به: الفوائد الحكمية الاثنا عشرية؛ احسائی، احمد بن زين الدين (۱۱۶۶–۱۲۴۱)

مؤلف كه از شاگردان شيخ احمد احسائی بوده در ابتدای حاشيه چنين بيان داشته: از آنجا كه كتاب «فوائد» شيخ احمد احسائی دربردارنده مسائل دينيه و معارف حقه و اصول يقينی و مشتمل بر نخبه معارف عارفين و زبده مسالك سالكين بوده و فهم اكثر آن مطالب موقوف است بر شنيدن توضيحات خود ايشان، بنابراين تصميم گرفتم از افاضات شيخ احمد آنچه را شنيده و فهميده‌ام در اين حاشيه نوشته تا فهم عبارات ايشان بر طالبين و مشتاقان سهل و آسان شود. عبارات و مطالب اين حاشيه نسبتاً مفصل با عنوان «قوله» نوشته شده است. (حبيب الله عظيمی)

آغاز: بسمله. فيقول الفقير الی لله الغنی المعتصم بحبل الله العلی محمد بن محمد نصير الجيلانی انی بعد الفراغ عن الحكمة اليونانی شرعت فی الحكمة الايمانی قرأت عند العالم الربانی و الفاضل اليزدانی والد الروحانی ... احمد بن زين الدين الاحسائی متعنا الله بفيوضاته و بقائه و لما كان فوائد دام ظله العالی وافية بالمسائل الدينية ... اردت أن اكتب شيئاً مما سمعت و فهمت من افاداته سلمه الله تعالی ...

[الذريعه ۳۳۳/۱۶: متن، ۳۸۶/۱۳–۳۸۷: سه شرح كه اين شرح در ميان آنها نيست]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحمد لله الذی هدانی طريق الرشاد و رزقنی مسلك السداد ... ان ما ذكرنا ليس من قبيل التوصيف من ليس له ذلك الوصف ...

خط: نستعليق، كاتب = مؤلف، تا: ۱۲۳۰ق؛ در برگ اول مطالبی پيرامون حاشيه و مؤلف آن نوشته شده، محشی بعضاً با امضای «منه»، مصحح؛ كاغذ: فرنگی الوان، جلد: تيماج مشكی، ۱۴۹گ، ۲۱ و ۳۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۳۹۸]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** لانه من اوليائه بعد اوصيائه. تمت الرسالة علی يد ... فی ايام محرم الحرام من شهور سنة الخمس بعد المأتين و الف و الثلثين و الثامنة [چنين] من الهجرة ...

خط: نسخ پخته، كا: عبدالله، تا: ۱۲۰۵ يا ۱۲۳۸ق؛ كاغذ: نباتی، جلد: تيماج قهوه‌ای، ۲۳۱گ، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۵۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۴/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو الستة الأيام اقول قد علمت فيما سبق بعض معانيها و تفاصيلها و فی تفسير علی بن.

خط: نستعليق، كا: غلام علی بروجردی، تا: ۱۲۵۶ق، جا: بروجرد؛ جلد: تيماج مشكی، ۳۴گ (۳۰پ–۶۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۴ – ۲۱۷]

● **حاشية الفوائد الشنشورية فی شرح المنظومة الرحبية** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iš šanšūrīya fī š.-il manẓūmat-ir raḥbīya

خضری، محمد، ۱۸۷۲ – ۱۹۲۷ ميلادی

xezrī, mohammad (1872 - 1927)

وابسته به: الفوائد الشنشورية فی شرح المنظومة الرحبية؛ شنشوری، عبدالله بن محمد (۹۳۵–۹۹۹)

حاشيه‌ای است مبسوط بر شرح عبدالله بن محمد شنشوری بر منظومه «رحبيه» يوسف بن عبداللطيف رحبی (قرن ۷ق) در ميراث.

آغاز: بسمله. الحمدلله الوارث بعد فناء خلقه المحی المميت الباعث لانجاز وعده و صدقه و الصلاة و السلام علی من اختار

انجام: مقعطة من القطع ای ما تلبست بقطع شیء لغيرها و الله سبحانه و تعالی اعلم تمت.

[الاعلام زركلی ۱۲۸/۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۹۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق تحريری، بی‌كا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ اهدايی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ كاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تيماج قهوه‌ای،

۱۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۳۳]
مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۱۲
همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۲۷۳]

↩ حاشية الفوائد الضيائية ⪢ حاشية القوانين المحكمة
↩ حاشية الفوائد الضيائية ⪢ حاشية شرح الكافية

● **حاشية الفوائد الضيائية = حاشيه شرح الجامی** / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya = hāšīye-ye š.-e jāmī

لاری، رضی الدین عبدالغفور، - ۹۱۲ ؟ قمری

lārī, razī-od-dīn 'abd-ol-qafūr (- 1507)

وابسته به: الفوائد الضيائية فی شرح الكافية = شرح الكافية لابن الحاجب = شرح ملاجامی؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

حاشیه‌ای متوسطی بر «الفوائد الضيائية» نورالدين عبدالرحمن جامی، استاد محشی، که به صورت «قوله، قوله» تنظیم و مورد توجه دیگران و خود مورد تحشیه و تعلیقه متعددی واقع شده است و به گفته کشف الظنون تنها تا نیمه کتاب نگاشته شده است. این حاشیه بر ابتداء این شرح تا آخر مبحث اسماء افعال و اول مبحث اصوات شرح جامی است و عمر محشی آن به آخر رسید و تا آخر نرساند.

آغاز: الحمد مصدر المعلوم و اللام للجنس او الاستغراق ای كل حمد من الازل الى الابد من ای حامد كان و يحتمل ان يكون مصدر المجهول او القدر المشترك بين المصدرين فان مقام حمده ...

انجام: قوله وجه الاكثر ... الخ اوان وجه الثناء فی ذی الراء قصد الاماله او هی امر مستحسن والمصحح للامالة كسر الراء و هی لايحصل الايتعدى الثناء لانه اذا اعرب منع الصرف فلم يكسر

چاپ: این حاشیه مکرر در آستانه و هندوستان چاپ شده است.

[کشف الظنون ۱۳۷۴/۲؛ ریحانه الادب ۱۴۱/۴؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۹۶/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۱۳۱/۲ و ۱۸۹/۲]

شرح و حواشی:

۱- حاشية حاشية عبدالغفور لاری علی فواید الضيائية؛ سیالکوتی، عبدالحکیم بن شمس الدین (-۱۰۶۷)
۲- حاشية حاشية الفوائد الضيائية؛ هروی، عبدالمؤمن

۱. تنکابن؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۷
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۱ رمضان ۸۹۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۰گ، ۱۷ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۱۵۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۰ ط
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۹۲۸ق؛ مهر: «المذنب ابراهيم الرضوی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۶۴گ، ۱۷ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۰۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: فصل الله بن حسن استرآبادی، تا: ۹۲۹ق؛ این کتاب را حاجی لطفعلی تاجر نوری تهرانی مسکن وقف عام کرده و پسر خود را بنام میرزا محمد علی متولی آن کرده پس از او فرزند بر فرزند باید متولی شود، به تاریخ ۱۲۴۰ق؛ مهر: کتابخانه شخصی به نام محمود ناموری به تاریخ ۱۳۱۶؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، رویه میشن تریاکی، ۱۶۸گ، ۱۷ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۲۵۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۹۲۹ق؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲»؛ تملک: هداية الله بن محمد طاهر قاينی به تاریخ ۱۱۲۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، ۲۸ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۹ - ۵۴۰]

۵. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۵۹
آغاز: قوله و علی آله اهل بيته قوله و اصحابه جمع صاحب؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد فرید، تا: ۲۰ ذیحجه ۹۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: - ۹۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۶۱
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۹۳۷ق؛ تملک: محمد مهدی بن محمد تقی بجستانی تونی خراسانی به تاریخ جمادی الثانی ۱۰۹۷، عبدالحسین بن حاجی محمد علی به تاریخ ۱۲۳۲ با مهر «عبده حسین بن محمد علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۴۹]

۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۱۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: زین الدین علی بن محمد مدعو به ملا شیخ کرمانی، تا: پنج‌شنبه محرم ۹۷۷ق؛ محشی؛ تملک: کمال الدین؛ جلد: چرم زرد مایل به سیاهی، ۱۵۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [مؤید: ۲ - ۲۵۷]

۸. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: صفر ۹۷۷ق [نشریه: ۷ - ۵۳۳]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۷۸/۲
آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۰ق، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۸گ (۳۵پ-۱۴۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۴۹]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۲۷

خط: نستعلیق، کا: زاهد بن حبیب، تا: جمعه از ربیع الاول ۹۸۳ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: فخر الدین بن محمد به تاریخ ۱۲۶۵، محمد جعفر حسینی بتاریخ ۱۲۶۶ با مهر «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد جعفر الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج سبز، ۱۵۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۱۸ - ۲۲]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۰۵

خط: نستعلیق، کا: بابا الیاس خوخوبن حردوست، تا: ۹۸۶ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۱گ، ۲۱ سطر (۱۴×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۴۹]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۷۱

خط: نستعلیق شکسته، کا: صاحب علی بن سلطان علی، تا: رمضان ۹۹۰ق؛ محشی؛ اندازه: ۹/۵×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۰]

۱۳. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: روزبهان بن اصیل سلمانی، تا: نیمه ذیقعده ۹۹۰ق؛ مصحح، محشی؛ یادداشتی از «ابوالفتح بن محمدرحیم جولالی» به سال ۱۳۷۰، یادداشتی از «محمدعلی فانی شیخ الاسلام»؛ تملک: علی اکبر سعیدی دامغانی به سال ۱۳۴۷، حبیب الله بن محمد معصوم نسابه؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده علی بن باقر الحسینی» (مربع)؛ وقف‌نامه کتاب از علی اکبر بن علی اصغر عباس آبادی دامغانی به ربیع الثانی ۱۳۸۳ ؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: - ۶۳]

۱۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۹۰

خط: نستعلیق، کا: حبیب الله بن حسین درجزینی، تا: چهارشنبه ۲ ذیقعده ۹۹۷ق؛ مصحح؛ جلد: چرم زرد، ۱۶۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [مؤید: ۲ - ۱۰۰]

۱۵. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۹۸

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: فولاد محمدبن شیخ محمود، تا: رمضان قرن ۱۰؛ مصحح؛ مهر: «رب نجنی بمحمد و علی» (مربع)؛ تملک: علی رضا بن محمدتقی هزارجریبی در محرم ۱۱۰۶ ق؛ واقف: محمدعلی بن محمدباقر آرانی، ۱۳۲۴ق؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۱۲۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: - ۵۰]

۱۶. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** لکن توقف علیها فی الأکثر بالتأتنبیها علی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ محشی؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج ماشی، ۳۳۷ص، ۱۹ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: - ۱۹۲]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: حاج محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا عطف چرم، ۲۸۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۷۲]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۲۵-۲۳/۱۴۵

آغاز: الکافیة المشکل من الاشکال بمعنی الاشباه ... قوله للعلامة تاؤه للمبالغة ولم یطلق علی الله سبحانه مع انه الجدیر بذلک لتوهم التأنیث؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، برگ آخر نونویس در قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۸۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۳۹۶]

۱۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۹ سطر [ف: - ۷۶۵]

۲۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۸۳

خط: نسخ، کا: بهاء الدین محمد ابهری، تا: پنج‌شنبه ۲۳ رمضان ۱۰۰۹ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۸]

۲۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۱۱

آغاز: ... قوله اختلف آخره به اعتراض علیه بان التعریف غیر جامع لان بغیر مسلمان ومسلمون لیس فی الاخر اذ الاخر هو النون واجابوا عنه بان فیها کاالتنوین فی المفرد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: میرحسین بن شاه میرحسینی لاری، تا: اوایل رمضان ۱۰۱۲ق، جا: تهران؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوا مجدول با عطف مشما، ۱۴۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۷]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۱۶

آغاز: قوله المتادبین بادابه الادب نگاه داشت حد هر چیزی ای الذین یثبت فیما بینهم التادب بادابه و الانصباغ بصبغه.؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: رشید بن خلیل الله خلخالی، تا: ۱۰۲۰ق، جا: اردبیل؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۸گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۸ - ۲۸]

۲۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۷۷

آغاز: لانه لایجوز حذف احد مفعولی باب حسبت؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد کاتب شیرازی، تا: ۱۰۳۳ق؛ ۹۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۸×۱۹سم [ف: ۱ - ۹۰]

۲۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۳۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۴ ذیقعده ۱۰۳۴ق؛ دارای علامات بلاغ، مصحح؛ تملک: ملا علی تهرانی به تاریخ ۱۲۶۴، محمد علی بن ملا محمد تهرانی اصفهانی به تاریخ ۱۱۷۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۰۷]

۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۲۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد امین بن حاجی محمد استرابادی، تا: ۱۱ ربیع الثانی ۱۰۳۵ق؛ تملك محمد رضا با مهر «حسین بود چتر اختر باقی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۷۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ – ۱۴۴]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۸۹
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن نذری رکنابادی، تا: سه‌شنبه ۶ ربیع الاول ۱۰۴۲ق؛ نسخه در ۱۰۹۲ از وارث کاتب به دست محمد مهدی بن حاجی غلام رضا رسیده؛ وقف اولاد محمد مهدی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۰۵گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۴۲۱]

۲۷. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۵
خط: نستعلیق، کا: سید ابراهیم بن سید محمد وفائی، تا: ۱۰۵۰ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۵۳]

۲۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۹۳
آغاز: قوله فهذه ای ما سیتلی علیك؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاج محمد حسن فاسی، تا: رمضان ۱۰۵۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ در پایان نسخه مغالطاتی درباره تبدیل کلی به جزئی و بالعکس آمده؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج عنابی، ۴۰۰ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۲۳۸]

۲۹. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۶۳
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف و کتاب به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ جمادی الاول ۱۰۵۲ق؛ ۱۶۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: - ۵۰]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۰۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن منصور بن محمد اردستانی، تا: ۱۰۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۲گ (۳پ–۲۱۴)، ۱۷ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۸ – ۲۶۹]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۸۸
خط: نستعلیق تحریری، کا: صادق بن باقر حسینی، تا: ۳ ربیع الاول ۱۰۵۵ق، جیبی پالتویی؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۱۱]

۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۵۸
آغاز: تجلب الطباع الیه لکون الجدید لذیذا قوله و الصلاة دی الرحمة و افاضة الخیر نازلة من علو جناب الحق سبحانه؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره رجب ۱۰۵۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۵۴۹]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۶۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** مع الایتاع و الله تعالی اعلم بالصواب و الیه المرجع والماب
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [رایانه]

۳۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۰۲
خط: نستعلیق، کا: سیز علی بن خواجه علی کبورالی، تا: شوال ۱۰۶۶ق، جا: مدرسه معصومیه؛ در پایان چهار صفحه فائده‌هایی از عصام در معنی فعل و شرط اراده در دلالت دارد؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۵گ، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ – ۲۴۸]

۳۵. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۰۲
آغاز: بما یشعر بالعلیة و غرابة و الاسلوب التی تجلب الطباع الیه لکون الجدید لذیذاً
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد زمان، تا: رجب ۱۰۷۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۶۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱–۸۳]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن نورالدین محمد جیلی، تا: شعبان ۱۰۷۳ق؛ ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۳۲۹]

۳۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۳۵/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد معین بن میر محمد یوسف عقیلی، تا: ۱۶ شوال ۱۰۸۲ق؛ مصحح؛ وقف‌نامه کتاب از ملا ابوطالب شاهمیرزادی؛ ۱۶۶گ (۱پ–۱۶۶ر)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۵۴۹]

۳۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** أن هذا القسم اما علم مر تجل أو منقول عن المعنی الوصفی ...
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۳ق؛ مصحح؛ تملك: علی نقی حسینی، ابراهیم بن محمود بن أحمد کجلدامی (قریه‌ای از قرای لاهیجان)، محمد حسین بن محمد رحیم در ۱۰۹۳، محمد رضا بن محمد نصیر الخلیفه؛ جلد: عادی، ۱۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [مؤید: ۱ – ۳۳۹]

۳۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۴۰/۵
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق؛ اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳ – ۸۷۱]

۴۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۵۵
خط: نسخ، کا: نظام الدین اصطهباناتی، تا: ۱۰۹۸ق، جا: مدرسه منصوریه؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۲۰]

۴۱. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۱۸۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۸۰ص، ۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه:

۱۳×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۳۰]

۴۲. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۲۰۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴۵۸ص، ۱۷ سطر (۴×۹)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱ - ۲۳۰]

۴۳. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۴۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۵۹۵]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۴۹-۱۳/۱۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فعال بمعنی الامر ما ذکر فی نعته ولایجری فیه مایجری فیهما فالوجه فیه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۳۹۶]

۴۵. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۰۱/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام [چند نسخه-ف: - ۳۷۷]

۴۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بلا تغیر شیء من الجملة الاولی و لم یکن ان یکون الموصول مکان مکان

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، نوشته‌ای از ابوطالب ولد آخوند آقا علی ولد آخوند محمد به تاریخ ۱۱۷۴؛ مهر: «عبده محمد بن تقی» (مربع)، «غلام شاه ولایت محمد ابراهیم» (مضلع)؛ اهدایی: جواد کمالیان، ۱۳۵۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۶۷]

۴۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۸۷

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ناقص؛ قطع: رقعی [ف: - ۱۱۲]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۸۰

آغاز: بهذالمعنی لاینحصر فی الثلثة؛ **انجام:** آخر و ان کم بین فی صلته فیشرط استطالت الصلوة کقوله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۷۶گ، ۱۷سطر(۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۱۷۶]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان کان مرتجلاً حملوا علی المنقول لانه اکثر من غیره قوله وجه الاکثرین الخ و ان وجه النبأ فی ذی الراء قصد الامالة اذ ... امر مستحسن.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ رمضان ۱۰۰۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۵ - ۱۹۲]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۰۷

آغاز: باضافة الغفران الله سبحانه و تعالی ما ذکرناه کما فی قوله تعالی اسری بعبده لیلاً؛ **انجام:** هذا الحدیث مجاز ان الاسکت المخاطب عن هذا الحدیث.

خط: نسخ آمیخته به نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۰۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۷۱]

۵۱. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۰۳

آغاز: بالعلیة و غرابة الاسلوب التی تجلب الطباع الیه لکون الجدید لذیذاً

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۸۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۸۵]

۵۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۴۶ص ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۲۴]

۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۵۰-۵۱/۱۱۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۰۷ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۳۹۶]

۵۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ اصفهانی؛ جلد: تیماج ماشی، ۱۸۳گ، ۱۹ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۹۰۰]

۵۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۶۴

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۱۰۰ق؛ اهدایی: مهر علی؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۲۰۱گ، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۴۱۹]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** موجود حاشیه لاری: علی الظاهر الذی یقبله الطبع السلیم قوله المستثنی الاستثناء. موجود حاشیه عصام: قوله و ما کاد نفسا قبل الروایة الصحیحة الصحیح نفسی قوله المستثنی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام (ثلث اخیر را فاقد است یعنی تا ابتدای مبحث مستثنی را بیشتر ندارد)؛ مذیل است به حاشیه عصام الدین ابراهیم بن محمد بن عربشاه اسفرائنی معروف به عصام بر فوائد الضیائیه که آن نیز ناقص الآخر است؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۳۰۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۷۲]

۵۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد استعملوا صیغة النداء فی المندوب ... بفعل التوجع لانه (نانوشته مانده).

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی از حکیم؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۱۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۷سم [ف: ۱ - ۱۷۵]

۵۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۰۸۱

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ برگ‌ها آشفته است و افتادگی دارد؛ کاغذ: فرنگی سفید،

جلد: تیماج مشکی، ۱۳۲گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۴۵]

۵۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** اما علم مرتجل او منقول عن المعنى الوضعى فان كان منقولاً ... معناه الاصلى

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن خضر بن یوسف، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی از کتب نحوی و دیگر حواشی؛ با تاریخ فوتی در ۱۱۲۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۷۸]

۶۰. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۵۰

آغاز: للتبليغ و يظهر مما ذكرنا فى القوة السابقة وجه ترك التصريح باسمه صلعم على ان فيه حسن الموافقة؛ **انجام:** قوله وجه الاكثرين الخ و ان وجه البناء فى ذى الراء قصد الامالة اذ امر مستحسن. بما هو ادنى و حكى سيبويه اى عن النحاة و قال ان هو شيء ماسواه و لمن

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: - ۱۴۳]

۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۸۵

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرينه آغاز نسخه تعيين شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۵گ، ۱۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۱۶۶]

۶۲. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۴۸

آغاز: الذين ثبت فى ما بينهم التأدب بآدابه و الانصباغ بصبغته لغنائهم فى ذاته؛ **انجام:** و شمول و العام منبسط شامل و اما الطول فلانه امتداد و العام امتداد

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوای عطف تیماج مشکی، ۱۹۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: - ۱۴۳]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد یونس واعظ همدانی، تا: ۱۱۰۹ق؛ از موقوفات خاندان حاج مرتضائی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۹۲۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۵۵]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحاصل من الراء تمت هذه الحاشيه عبدالحكيم الشالكوتى على الحاشيه على الفوايد الضا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۲ق؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج [رایانه]

۶۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۲۸/۴-۶۱۹۷

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرينه آغاز نسخه تعيين شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ صفر ۱۱۲۷ق؛ مهر: طیب موسوی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۵گ، ۱۶ سطر، قطع: بغلی [آستانه قم: - ۱۰۹]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۸۱

آغاز: بادب نگاه داشتن حد هر چیز الدين؛ **انجام:** فى يوم التسعه شهر ذيقعده سنه ۱۱۴۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی [رایانه]

۶۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۴۰۹

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبد الکریم، تا: جمادی الاول ۱۱۶۴ق؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۸]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۳۳

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: محمد برکت الله، تا: ۱۱۹۱ق، جا: حیدرآباد؛ محشی؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن عنابی، ۲۰۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۲ - ۷۲]

۶۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سبز، ۱۴۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۶]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۵۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ پس از کتاب تک صفحه‌ای منقول است بدین سرآغاز: «اما بعد الحمد لمستأهله ... فدوتك ايها السارى هذا النبراس كتاب فيه نور و هدى للناس يرشدك إلى المكامن الخفية من شرح العقائد النسفية أملية أوان الدعة و الاستراحة عن فتور المطالعة ...»، در انجامه کاتب نوشته: «الخط باق و العمر فان» و این بیت: «نوشته بماند بخط غریب ×× نصر من الله فتح قريب»؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۵سم [ف: ۴۳ - ۱۶۱]

۷۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۰۴

خط: نسخ، کا: یوسف بن داود توری وری، تا: ۱۲۰۳ق، جا: سلیمانیه مدرسه عبدالکریم برزنجی؛ پنج برگ پایان فرهنگ فارسی به فارسی است؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۱گ (۴۵ر-۱۹۵ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۴۸]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۵۱

آغاز: بسمله، قوله اى المركبات المعدودة الخ اى فيما سبق بقوله و هى المضمرات و الموصولات و اسماء؛ **انجام:** هو ساكن ابرا اشارة الى الاستراحة بعد الخفة هذا آخر ما اردت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۶ق [در رایانه ۲۰۶ ثبت شده که احتمالاً ۱۲۰۶ است]؛ کاغذ: نخودی؛ جلد: تیماج زرکوب [رایانه]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۱-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن کربلائی اسد، تا: ۱۲۲۳ق، به خواهش

آخوند ملا اسدالله؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عسلی، ۱۶۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۲۲۳]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۰۴/۱

آغاز: برابر

علاوه بر این حاشیه که متن نسخه حاضر قرار گرفته حواشی دیگر الفوائد الضیائیة نیز در اطراف نقل شده؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد مؤمن بن علیقلی بیک برادر صالح بیک قلعه ذذی، تا: ۱۲۲۴ق؛ حاشیه عبدالحکیم چلپیا نگاشته شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۰گ (۱پ-۱۸۰پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۰/۸سم [ف: ۴۱ - ۱۲۰]

۷۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۰۰-۱۵/۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۳۹۵]

۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و الجمع غیر الجمع المذکر السالم فائه لایؤنث

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ برگ ۲پ و ۳ دیباچه‌ای برای حاشیه حکیم سیالکوتی بر حاشیه لاری، محشی با امضای عبدالله را فرزند عبدالحکیم سیالکوتی و گردآورنده حواشی پدرش معرفی کرده؛ تملک حاجی میر آقا به تاریخ ۱۳۱۵ق؛ مهر: «العبد الراجی محمد» (بیضی)، «یا محمد» (بیضی)، «جهان روشن شد از نور محمد»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی، ۲۰۶گ، ۱۵ و ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴-۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [رایانه]

۷۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۶۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شریف، تا: ۱۲۷۷ق، جا: مریوان مسجد عنایت الله بیک، برای محی الدین بن حیدر چوری الاصل؛ محشی؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۴۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۶]

۷۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۷۵-۵۳/۸۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن ملا ظاهر، تا: ۱۳۰۵ق، جا: حمامیان؛ محشی؛ اشعاری از ملا احمد نورش با تخلص حزین به ترکی و فارسی؛ ۱۵۲گ، ۱۹و۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۳۹۶]

۷۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۹۶۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن۲۲؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۱۴۹]

۸۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۰۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «محمد علی الحسینی»؛ اهدایی: حسین حجازی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج عنابی، ۱۷۷گ، ۲۱ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۱۴سم [ف: ۴ - ۱۳۵۹]

۸۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۳۱

آغاز: و نعم الوکیل الوکیل آنکه به وی کار گزارند و الجمله عطف علی الجمله هو حسبی و مخصوص محذوف؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: سلیمان بن ابراهیم، بی تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۷۸گ، ۱۵ - ۱۶ سطر (۶/۵-۷/۵×۱۲/۵-۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۰]

۸۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۶۴

آغاز: و العامل فیه هو الاعراب المقدر والقرینة علیه المقام لانه بصدد بیان اقسام الاعراب ... ان لایقدر الاعراب فی نظم الکلام لان ملاحظة کافیة؛ **انجام:** وکذا الحال فی ضمیر نعم رجلا واما الضمیر فی باب التنازع فللتحرز عن التکرار و حذف الفاعل الغاء

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۷۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۷]

۸۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۴۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهی اذن کالحرکات المجتلبة للاعراب وکذا الواو فی فوک لانها کانت مبدلة منها المیم فی الافراد فلم ترد الی اصلها الا للاعراب قال الشیخ الرضی الاقرب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در پایان فائده‌ای در معنی غناء؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۶]

۸۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۶۶-۳۵/۱۴۶

آغاز: ای علی علم انحصار الکلم و قد علم بذلک ای بتوجیه و علی هذا التقدیر یحتمل ان یکون الواو للحال قوله بذلک البا للاستعانة؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۴۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۳۹۶]

۸۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با امضای عبدالحکیم و جامی؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۳۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۶]

۸۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۳۲/۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مؤمن بن حاج علی اصغر قزوینی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۳۴پ-۳۶پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۲ - ۱۹۵]

۸۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۴۵/۳

آغاز: برابر

نام کتاب و مؤلف به قرینه اغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۲]

۸۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۱۰-۵۹/۱۳۰

آغاز: منه فهم قصدوا الثقات فلایرد شبهة تحصیل الحاصل. قوله

یخرج عند وضع الحرف وکذا وضع الفعل
از «قوله یخرج عند وضع الحرف وکذا وضع الفعل ...» تا «قوله لان المعنی علی الانشاء فیه ان المعنی لوکان علی الانشاء»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۳۹۶]

۸۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۱-۳/۱۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وفیه ان القائل بذلک لایقول انها اسماء الافعال بل یقول انها مصادر والافعال
از اول تا «قوله اسماء الافعال ما کان بمعنی الامر او الماضی»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای علامات بلاغ، مصحح، محشی با امضای «منه سلمه الله» و «الصحاح» و «هدی» و جزاینها؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۸گ، ۱۹-۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۹۶]

۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۰۶ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی هذا یکون عطف قوله و اجاز المبرد و عطف تمت الاوراق.
خط: نسخ، کا: حسن بن ابراهیم، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۹۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۵۵/۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله المستثنی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۲ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رایانه]

۹۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۷۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۹۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۹۸

آغاز: ... تثنیة المشرق و المغرب. قوله أرضین، کنایة عن جمیع الأرض؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد درویش ازبک، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: چرم زرد، ۱۰۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [مؤید: ۱ - ۴۰۶]

● حاشية الفوائد الضيائية = حاشیه شرح جامی = حاشیه عصام الدین / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya = hāšīye-ye š.-e jāmī = hāšīye-ye 'esām-od-dīn

عصام الدین اسفراینی، ابراهیم بن محمد، ۸۷۳ - ۹۵۱ ؟ قمری

'esām-od-dīn-e esfarāyenī, ebrāhīm ebn-e mohammad (1469 - 1545)

وابسته به: الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷- ۸۹۸)

تاریخ تألیف: شنبه ۱۱ مضان ۸۹۷ق

حاشیه‌ای است از عصام الدین اسفراینی که شاگرد جامی بوده است، بر کتاب «الفوائد الضیائیه» استاد خود. یادداشت‌های عصام الدین بر مطالب مهمه آن و بر تمام کتاب است.

آغاز: یا هادیا لسالک مسالک محامدک، یا سامعاً لجامع مسائل حامدک اهدنا الصراط المستقیم هدایة کافیة لتسهیل حل مشکلاتنا صراط الذین انعمت علیهم

انجام: قوله والمفتوحة ما قبلها یقلب ألفاً هاء الکتابة فی الاخر علی الوقف وفی الاول علی الابتداء کما تقرر فی محله ... علی خلاف القیاس اللهم انا نشکر نعمائک علی قد رآلائک واسألک ان تجعل هذه الارقام ... وصل علیه بدوام ارضک وسمائک.

چاپ: طهران، سنگی، بی ناشر، ۱۲۹۳ق، وزیری

[کشف الظنون ۱۳۷۰/۲ و ۲۴۸/۲ و ۱۳۷۲/۲؛ معجم المطبوعات ۱۳۳۱/۲؛ شورا ۴۰/۲۰۶/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۱۸۹/۲ و ۱۴۱/۳]

شرح و حواشی:

۱- حاشية حاشية العصام علی الفوائد الضيائية = حاشية علی حاشية ملاعصام علی الجامی = حاشية حاشية شرح الکافية

۲- حاشية حاشية الفوائد الضيائية رمزی، مصطفی بن حسن (-۱۱۰۰)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۶ق؛ محشی به‌نشانه های «منه» و «سید» و «عص» و جز اینها؛ تملک: هادی بن جلال الدین محمد صفر بن رضی الدین محمد حسنی حسینی؛ کاغذ: تیماج خاکستری، جلد: تیماج خاکستری، ۱۴۲گ، ۲۴ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۱۹۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۰۷

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ ذیحجه ۹۵۷ق، جا: سبزوار مزار شیخین؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۸سم [ف: ۱ - ۱۷۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۱-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مجدالدین بن شریف الدین اصفهانی، تا: ۹۶۱ق؛ گواهی بلوغ مقابله؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج یشمی، ۱۵۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۴ - ۲۴۲]

۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵-ح/۲۳۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۹۶۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۷۱گ، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۱۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ نازیبا، کا: امین الدین حسن بن علی بن محمد بن علی طبسی، تا: ۶ ربیع الاول ۹۷۷ق؛ تملک: محمد شریف، ابراهیم بن سید علی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۹ - ۱۱۶]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۳۷

خط: نستعلیق، کا: غیث الله بن شاه علی، تا: ربیع الاول ۹۸۰ق، جا: قون فاشین؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۲۸۴]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۱-۲۷/۱۱۵

آغاز: مصدر الفعل والمشتهر فی مثله تقدیر الزمان وهو الملایم لقوله وبنوتمیم لایتسبونه اصلاً لدلالة المنع علیه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره ذیقعده ۹۸۰ق، جا: کاشان مدرسه حسینیه؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۹۴]

۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۰۷

آغاز: الحمد هو الوصف بالجمیل علی الجمیل الاختیاری من انعام اوغیره وماوقع علی غیر الاختیاری کحمد الله تعالی علی صفاته فلتنزیله منزلة الاختیاری اما لاستقلال الذات؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: عبدالباقی فضل الله، تا: ۹۸۰ق؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۲۲۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۶۹/۱

آغاز: من انعام او غیره و ما وقع علی غیر الاختیاری بحمدالله تعالی علی صفاته فلتنزیله منزلة الاختیاری فهو لیس بحمد حقیقه و استعمال الحمد فیه مجاز اولان المحمود علیه لیس بمحمود علیه حقیقه؛ **انجام:** الرد فی الکتابه ایضا و المفتوح ما قبلها فقلب الفا بیاء الکتابه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۹ق؛ کاغذ: ترکی ضخیم و شکری، جلد: مقوایی لیمویی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۲۱ص (۱-۴۲۱)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۲۱۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۷۰

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: سروی ابن حسن سروی، تا: ربیع الثانی ۹۹۰ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا عطف چرم، ۲۳۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۶۹]

۱۱. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۵۳۹۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ربیع الاول ۹۹۱ق؛ ۴۶۴ص، ۲۱سطر(۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۲۸]

۱۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۱۸

خط: نستعلیق بدون نقطه، کا: محمد سعید بن بابان خان السرعانی، تا: ۹۹۷ق؛ ۱۴۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۹۰]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۰۳

آغاز: بلا شائبه تکلف مزید تحسین للکلام البلیغ؛ **انجام:** کما یحضر بالتلفظ به بحضر معه الاخ.

قسمت ناقصی است از حاشیه عصام؛ خط: نستعلیق کم نقطه، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۰؛ محشی از عصمت الله و دیگران؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه پارچه، ۲۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵۴×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۶۹]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۹۰۶

آغاز: التی هی مفعول للحل بحسب المعنی و لیس بفاعل و لا مفعول؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز (به قدر یک ورق و نیم)؛ محشی؛ واقف: فاضلخان؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۹گ، ۲۱ سطر (۷/۴×۱۲/۵۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۲ - ۶۹]

۱۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده الراجی محمد طاهر» (بیضی)، «یا من ارفع کل رفیع ۱۱۰۳» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۱۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف:۶۹]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۶۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ یادداشتی با تاریخ سال ۹۹۵، مصحح؛ تملک: ابوالشرف بن صفی الدین محمد زواری؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۲۱۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۲۱]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان فی فی قولهم السواد فی زید.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه اول محرم ۱۰۰۵ق، جا: آسیای صغیر؛افتادگی: انجام (سقطات این نسخه بسیار زیاد است)؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۵۸]

۱۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۷ق، جا: دارالسلطنه حیدرآباد؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۳۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۸]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۷۹۸

خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الختالقی، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۰۰۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: سبز، ۱۵۷گ، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۵۰]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۴

آغاز: لیس بمحمود علیه حقیقة بل جعل محمودا علیه تجوزاً؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: طاهر بن داود بن احمد بن طیب بن طاهر بن سوندیک ابن طاهر، تا: دوشنبه ۱ رمضان ۱۰۲۴ق، جا: عینتاب؛ افتادگی: آغاز (ورق اول)؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری،

محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: حنایی، ۱۹۷گ، ۲۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۷۰]

۲۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: امیر برکت بن امیر باقی، تا: جمعه ۱۰۲۵ق؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: «عبده الراجی محمد حسن ۱۲۲۵» (بیضی)؛ اهدایی: جواد کمالیان، ۱۳۵۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۵۳]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ صفر ۱۰۲۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: کاغذ، ۲۵۳گ، ۱۹ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف:۱۶-۲۲۱]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۲ق؛ تملک: عبدالحسین رضوی، عبده اسماعیل بن حسین، عبدالباقی بن عبدالغنی حسینی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۹۵گ، ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱۴ - ۶]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: نسفی، نعمت الله، تا: ۱۰۳۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن [رایانه]

۲۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۶

آغاز: فقال الله فلما کتب علیهم القتال اذا فریق منهم أو مع الفاء و ربما کان ماضیاً مع الفاء و قد یکون مضارعاً؛

خط: نستعلیق، کا: حسن بن حسین انقروی، تا: رمضان ۱۰۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۳۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲- ۴۹۱]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۹۵

خط: نستعلیق، کا: صدرالدین محمد بن عبدالله، تا: ۱۰۳۸؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۱گ، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۳۰۳]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۵۷

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۴۳]

۲۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رمضان بن مراد، تا: ۲۳ شعبان ۱۰۴۱ق، جا: قسطنطنیه مدرسة رستم باشا؛ محشی با عنوان «عبدالغفور»؛ تملک: حسین بن روح الله افضل الداغستانی، مصطفی بن الحسن در ۱۰۹۰؛ جلد: چرم قرمز، ۲۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [مؤید: ۱ - ۱۴۴]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۸ محرم ۱۰۵۵ق؛ واقف: تاج ماه بیگم، ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۶۷]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی شرح الکافیه للعلامه عبدالرحمن الجامی ... خمس و ثمانین بعد الف ۱۰۸۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۸ق، جا: مدینه منوره؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [رایانه]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱

آغاز و انجام: برابر

از صفحه ۲۹۷ تا ۳۰۰ شخصی به نام ملا زاده کردی چند مورد از شرح جامی را نشان داده و می‌گوید از اغلاطی است که به واسطه جامی در کتاب واقع شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: ۱۰۸۳ق، جا: بروسه؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۸گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۷ - ۱۱۵]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: مصطفی بن حسین بن کمال الدین بن حمزه حنفی دمشقی به تاریخ ۱۰۸۵، عبدالقادر عمری و محمد بن ناصرالدین؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۰۰]

۳۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۳

خط: نسخ، کا: درویش عثمانی توقانی، تا: ربیع الثانی ۱۰۸۹ق؛ افتادگی: آغاز [ف: ۳ - ۸۵]

۳۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۵۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۲ ربیع الثانی۱۰۸۹ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۸]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۶۸-۱۱/۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمود، تا: جمعه ۲۴ رمضان ۱۰۹۷ق، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۳۹۳]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۸۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۷۸گ، ۱۹ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۸۷۲]

۳۶. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ واقف: احمد طاهری، ۱۳۵۱/۵/۱۳؛ جلد: تیماج مصنوعی زرشکی، ۱۵۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۱۸]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۸۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشانه «س، عبدالله بن حیدر، یوسف»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی،

۱۳۲گ، ۲۰ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۸ – ۱۹۳]

۳۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۶۷

آغاز: برابر

خط: نسخ خوب، کا: مسیح شیرازی، تا: قرن ۱۱؛ دارای سرلوحی زیبا، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن، ۲۱۹ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲ – ۳۲۲]

۳۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۳۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حسن خان و حسین خان قاجار بانیان، جمادی الثانی ۱۲۳۲ق؛ ۲۷۰گ، ۲۰ سطر [ف: ۱ – ۱۰۰]

۴۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵–۳۲ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۶۰]

۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۸۳-۳۱/۱۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳-۱۳۹۴]

۴۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۷۹۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی،۱۲۶گ،۱۷سطر (۱۱×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴-۲۵۰]

۴۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۰۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۵گ، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۵۰]

۴۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۰۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۲۰ر–۴۴پ)، ۱۶ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ – ۲۵۱]

۴۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۰۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای،۲۵۲گ،۱۶سطر(۱۵×۱۹)،اندازه:۱۷/۵×۲۲سم[ف:۴- ۲۵۱]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای حال کونها لاستفهام شرط کانه جعل استرخاء حالا منهما.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۹۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۲ – ۷۰]

۴۷. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:**کانه مذکورا او الغایة العوض

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، نمونه خط مصطفی قلی شاملو به سال ۱۲۵۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: – ۹۵]

۴۸. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۷۶

آغاز: قوهل فهذه ای ما سیتلی علیك،قوله فوائد جمع فائدة؛

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سبز، ۲۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: – ۵۹]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۳/۲ کر

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ در هامش؛ کاغذ: فرنگی نخودی ضخیم، ۳گ (۲ر–۴ر)، سطور در هامش [ف: ۲/۴۰ – ۲۰۶]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۷۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی،۱۵۳گ،۲۴سطر(۸×۱۵/۵)،اندازه:۱۵×۲۱سم [ف: ۸ – ۲۳۶]

۵۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۱۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: حسین بن صفرعلی واعظ خراسانی، فاضل تونی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۹۲گ، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: – ۵۳۳]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۴۴

انجام: لا یقال ان ما یقومن من اللیل الا قلیلافی مجیئها مع النفی فیه ها ء ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۲۴ – ۱۳۶]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۹۶

آغاز: و یظهر مما ذکرنا فی الفقرة السابقة وجه ترک التصریح باسمه و علی انه فیه حسن الموافقه. قوله و علی اهل بیته؛ **انجام:** و یجوز عند النحاة جعلها منصرفة و هذا فیهم دلیل علی ترددهم فی کونها مونثة قوله او صفة لمونث ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه» و «شرح المفتاح»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۷۰گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۲۶/۵سم [ف: ۱۲ – ۲۹۶]

۵۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۷۳

آغاز: عن الانتفاع انت ... العلم الذی هو فی غایة الارتفاع قوله الحمد هو الوصف بالجمیل علی الجمیل الاختیاری من انعام اوغیره؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن شیخ محمد صادق شولستانی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ شوال ۱۱۰۴ق، جا: مدرسه صالحیه، حسب الامر مولی محمد هادی و محمد جعفر شولستانی؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با علامات بلاغ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف مخ: ۱ – ۱۷۷]

۵۵. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۱۳۷

خط: نسخ، کا: احمد بن سید، تا: ۱۱۲۰ق، جهت مولی خضر؛ ۴۶۴ص، ۱۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ – ۲۲۸]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۰۹

خط:نسخ،کا:محسن بن شیخ حسن دیکا سرایی، تا: ۱۱۲۳ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲۹۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۵- ۲۹۷]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه شعبان ۱۱۲۴ق؛ مجدول، با سرلوح مزدوج مرصع مذهب، محشی به امضاء «منه» و «میمونی»، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳۶ - ۲۷۱]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۰۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا اذ فتح ما قبلها ... فی اللوح و القلم.

خط: نسخ، کا: دوست السلطان بن محمد، تا: ۱۱۸۲ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۳۳×۲۱سم [رایانه]

۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۰۹/۲-۲۷/۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** معنی الحد ذلک کما صرح به المصنف فی المختصر الاصول فلایرد منع ان ما علم حد لجواز ان یکون

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۳۹۴]

۶۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۹۹۹-۵۴/۸۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۶۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۳۹۴]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۳۶

آغاز: من انعام او غیره و ما وقع علی غیر الاختیاری بحمدالله تعالی علی صفاته فلتنزیله منزلة الاختیاری فهو لیس بحمد حقیقه و استعمال الحمد فیه مجاز اولان المحمود علیه لیس بمحمود علیه حقیقه؛ **انجام:** الرد فی الکتابه ایضا و المفتوح ما قبلها فقلب الفا بیاء الکتابه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۸۱۵]

۶۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۹۶

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: جیبی [ف: - ۱۱۲]

۶۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۷۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: وزیری [ف: - ۱۱۲]

۶۴. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۴۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۸]

۶۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۹۰/۲

خط: نستعلیق، کا: سلیمان بن محمد رفیع بن عبدالمطلب تنکابنی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۱گ (۷۰پ-۱۹۰ر)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۷۸]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: مدرسه فخریه؛ تاریخ وقف: خرداد ۱۳۶۶؛ کاغذ: الوان آبی و حنایی و سبز، جلد: تیماج خرمایی، ۱۴۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۷۰]

۶۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۰۳

بی‌کا، تا: ۱۲۱۱ق؛ قطع: خشتی [ف: - ۱۱۲]

۶۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۸۱

خط: نسخ، کا: محمد زمان بن محمد تقی، تا: صفر ۱۲۲۶ق؛ مصحح؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۰]

۶۹. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۴۶۶

آغاز: فیه مجاز أو لأن المحمود علیه لیس بمحمود علیه حقیقة بل جعل ... قوله لولیه فی الصحاح الولی ضد العدو؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن محمد علی اصفهانی، تا: پنج‌شنبه ۲۲ محرم ۱۲۲۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی، ۱۳۳۸/۵/۲۰؛ ۱۴۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۸]

۷۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۰۲-۲۴/۱۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، تحریری، کا: صفر علی بن اسماعیل صباغ، تا: ۷ محرم ۱۲۳۰ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۳۹۳]

۷۱. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۵۵۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از موقوفات رمضانیه آقا ابراهیم ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج روغنی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: - ۲۹۳]

۷۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۳۱-۲۶/۱۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بالجملة یتبین ان الظاهر فی مهما هو المذهب الاول وجواز اما یوم الجمعه فزید منطلق برفع الیوم بتقدیر یذکر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۳۹۴]

۷۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۴۹

خط: نستعلیق، کا: غدیر بن محمد امین، بی تا؛ افتادگی: آغاز (برگ اول)؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۵۴گ، ۱۳ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۱۵۰]

۷۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۰۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۹۰]

۷۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۶۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۹۰]

۷۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۸۹

انجام: احتراز عن طول الفصل بین المعطوف و المعطوف علیه

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۴۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۱۹۶]

۷۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱-ن/۷

آغاز: او مقدم کالبر قفیز بدرهم ای منه اواسم اشربه الیه؛ **انجام:** اویلی حرفا تالی شکون قدولی ذلک السکون کسرا کشملال

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: مقوایی، ۱۲۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۰]

۷۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۰۸-۱۰/۱۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۳گ، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۹۳]

۷۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۶۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کاهی، جلد: چرمی، ۳۲۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۲۲]

۸۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۵گ، ۲۳-۲۵ سطر (۸/۵×۹/۵-۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۱۹]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۷۳

آغاز: بسمله، حمدله ... فانی قد کنت کتبت شرحا؛ **انجام:** کما فی سایر المواضع یندفع الفساد و تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و للمرة و حسنة او قبیحة او غیرهما للنوع و کذا البواقی و الله اعلم بالصواب و الله یرجع الماب

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف تیماج [رایانه]

۸۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۰۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: چرم زرد مایل به قرمزی، ۱۹۴گ، ۲۰ سطر، اندازه:۱۲/۵×۱۹سم [مؤید: ۲ - ۲۵۳]

۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۹۵گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۹سم [رایانه]

● حاشیة الفوائد الضیائیة = حاشیة شرح الکافیة لابن الحاجب = حاشیة علی الجامی / نحو، ادبیات / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya = ḥāšīyat-u š.-il kāfīya li-ibn-il ḥājib = ḥāšīyat-un 'ala-l jāmī

زیلی، محرم بن محمد، - ۱۰۰۰ قمری

zaylī, moharram ebn-e mohammad (- 1592)

وابسته به: الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

تعلیقه‌ای بر کتاب مشهور «الفوائد الضیائیة» نورالدین عبدالرحمن جامی که از شروح مشهور «کتاب الکافیة فی النحو» ابن حاجب است. اسماعیل پاشا بغدادی در شرح احوال و آثار وی از این تعلیقه یادی نکرده است. اما از اثری با عنوان «إعراب الفوائد الضیائیة» یاد نموده که به احتمال ضعیف ممکن است با اثر مورد بحث متحد باشد. از این تعلیقه، نسخه‌هایی در کتابخانه سلطان محمود ثانی در قبرس و کتابخانه خدابخش خان بهادر در بانکی پور هند موجود است. همچنین از این شرح نسخه‌ای در کتابخانه جامعة أم القری در مکه مکرمه به شماره «۴۶۵۰» (کتابت سال ۱۲۸۰ق) موجود است که به اشتباه به «شیخ محمد جواد بن محرم علی طارمی زنجانی» (د. ۱۳۲۵ق) نسبت داده شده است. (حسین متقی)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۳/۱ کر

آغاز: بسملة، صدر کتابه بالحمد له بعد البسملة اقتداءاً القرآن العظیم و تیمناً و تبرکاً باللفظ الکریم فقال الحمد ... من حمد و یحمد من باب علم یعلم و هو الوصف بالجمیل علی الجمیل الاعتباری

ناتمام؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ نوشته‌ها و اشکالی در طلسمات، توضیحی در ماده «شکر»، فرق بین «احد» و «واحد»، حدیثی نبوی (ص) و فوائد دیگر آمده؛ مهر: «حوضه ... اوغللرندر مصطفی ناظم کتبخانه سی ... ۱۲۳۹هـ» (گرد)؛ کاغذ: فرنگی نخودی ضخیم، جلد: مقوایی با روکش کاغذی ابلق، ۳گ (۲ر-۴ر)، ۲۱ سطر و باقی در هامش (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴۰/۲ - ۲۰۴]

● حاشیة الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya

عاملی، حسین بن عبدالصمد، ۹۱۸ - ۹۸۴ قمری

'āmelī, hoseyn ebn-e 'abd-os-samad (1513 - 1577)

وابسته به: الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

گویا این حاشیه را مؤلف جمع ننموده و شخصی دیگر آن را از فوائد عاملی گرد آورده است و شاید مراد فوائد درسی و تقریرات استاد باشد نه فوائد نوشتنی وی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۲/۳

آغاز: هذه قیود متفرقة ... قال الشارح و بقیت حروف الهجاء الموضوعة لغرض الترکیب؛ **انجام:** ما کان یظن أحد ان مثل ذلک

لا يشعر به هذا الشاعر الاشعری و لا محشیا کلامه
خط: نستعلیق، کا: نورالله بن شریف حسینی مرعشی شوشتری مشهور به امیر سید (قاضی نورالله شوشتری)، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۱۳۵پ-۱۵۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۲۵۳]

● **حاشية الفوائد الضيائية فی شرح الكافية** / نحو / عربی
ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya
فخرالدين حسینی، محمد بن حسین، - ۹۸۴ ؟ قمری
faxr-od-dīn-e hoseynī, mohammad ebn-e hoseyn (-1577)

وابسته به: الفوائد الضيائية فی شرح الكافية = شرح الكافية لابن الحاجب = شرح ملاجامی؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)
اهدا به: محمود
حاشیه مختصری است با عناوین «قوله-قوله»؛ این حاشیه به نام ملاذ الاکابر و الاعالی (محمود) نوشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۲/۱
آغاز: الحمدلله مفيض العلوم و الحکم و الصلاة علی محمد سيد العرب و العجم و علی من تأدب بآدابه من آله و اصحابه؛ **انجام:** و القرب لا يقوی بحيث يعارض حذف الفاعل و الاضمار الموجب للانتشار كما عرفت فتذكر
خط: نستعلیق، کا: نورالله بن شریف حسینی مرعشی شوشتری مشهور به امیر سید (قاضی نور الله شوشتری)، بی‌تا، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج مشکی،۹۶گ (۱پ-۹۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۲۵۲]

● **حاشية الفوائد الضيائية فی شرح الكافية** / نحو / عربی
ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya
بخاری، محمد عصمت الله بن محمود، ق ۱۰ قمری
Boxārī, mohammad 'esmat-ol-lāh ebn-e mahmūd (-16c)

وابسته به: الفوائد الضيائية فی شرح الكافية = شرح الكافية لابن الحاجب = شرح ملاجامی؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)
حاشیه از عصمة الله محمد بن محمود است و درآن از فاضل محشی یاد کرده و او را رد کرده است. مؤلف پس از مطالعه شرح عبدالرحمن جامی بر کتاب «الکافیه» مشهور به «الفوائد الضیائیه»، تصمیم گرفت تا فوائد و نکات نغز قابل درک خود را همراه با مناقشات قابل تصور در هر مبحث و توجیهات مناسب آن، در حاشیه‌ای به رشته تحریر در آورد. کتاب حاضر، همان حاشیه ایشان است. معجم المؤلفین به غلط محشی را از قرن ۱۳ می‌داند.
آغاز: بسمله، منک البدايه و اليک النهايه يا كريم، الحمدلله الذی جعل الكلمه الباقيه كافيه فی توجهنا نحو المقصود ... لما وفقت بمطالعه الشرح الشريف و التأليف اللطيف ... اردت ان اكتب ...
انجام: تجوزان يكون ما فی يوديک مصدريه و من التعليل و للاجل ... يكون النفس محذرا، فتامل.
چاپ: به سال ۱۲۸۹ق به چاپ رسیده
شرح و حواشی:
۱- حاشية حاشية الفوائد الضيائية = حاشیه حاشیه شرح کافیه = حاشیه شرح جامی؛ اسفراینی، عبدالرحمن بن محمود

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۸۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف (احتمالاً)، تا: نیمه دوم قرن ۱۰؛ محشی با امضای «منه» و «منه عفی عنه»، مصحح؛ یادداشت خرید نسخه به سال ۱۰۱۶ توسط خدابنده و مهر «اله بنده عارف پناه» (گرد)؛ وقف نسخه توسط میر محمد باقر پیشنماز مسجد عباسی در سال ۱۱۲۳ در شهر اصفهان، با مهر «ابوتراب ۱۲۲۹»؛ کاغذ: فرنگی ضخیم نخودی، جلد: تیماج سیاه، ۱۲۱گ، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه:۱۴×۲۰/۵ سم [ف: ۱۶ - ۱۴۸]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۹۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۰۲]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۷۹۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله؛ او شبه مضاف. هذا هوالقسم الثانی ... و اما لايكون مفرداً.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج، ۱۵۱گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۲۴۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** فانه علی تقدير الرفع يلزم ان يكون النكره الصرفه
خط:نستعلیق تحریری،بی‌کا،تا:قرن ۱۱-۱۰؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲۴ - ۲۳۸]

۵. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۷۳
حاشیهٔ عصمت بر شرح کافیه جامی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ - ۶۹۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۰۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** التعريف بناء علی ما قالوا من ان.
خط: نستعلیق بدون نقطه، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با لفظ «سلمه الله منه»؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷ هجری؛ کاغذ:

نخودی،جلد:مقوا،۱۰گ،۲۱سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۷۵]
۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۸ فیاض
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ سپاهانی؛ ۲۳ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: - ۴۹]

● **حاشیة الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة** / نحو / عربی
ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya
حسینی، ابوطالب بن ابوالفتح، ق۱۰ قمری
hoseynī, abo-tāleb ebn-e abolfath (- 16c)
وابسته به: الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)
شرحی است به قول از ابوطالب ابن ابوالفتح حسینی بر اوایل شرح جامی و کاتب خطبه و دیباچه آن را ننوشته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۰۶
آغاز: بسمله، قوله انما سمی هذا القسم حرفا الخ؛ **انجام:** دال علی انه کان فی الاصل علی ضرورة اخری غیر هذه الصورة فاعرف و خذما اتاک اجوح الطالبین.
خط: نستعلیق، کا: علی متخلص به فانی، تا: ۱۰۰۸ق؛ واقف: ابن خاتون؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۲۸گ، ۱۹ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۷۵]

● **حاشیة الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة** / نحو / عربی
ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya
علوی
'alavī
وابسته به: الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)
حاشیه متوسط بر «شرح کافیه» نورالدین جامی معروف به «الفوائد الضیائیه» که به‌صورت «قوله، قوله» تنظیم شده است. در ترقیمه کاتب نسخه مسجد اعظم، این حاشیه به «علوی» نسبت داده شده است.
آغاز: بسمله، حمدله، الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه اختلف عباراتهم فی تعریف الحمد فقال بعضهم هوالثناء بالجمیل علی جهة التعظیم
انجام: لعدم لزومها الفعل بخلاف التنوین فانها لازمة اذالم یکن مانع فکانها ثابته مع عروض الحد مطلقاً

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۰۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست آمده است که «محشی ظاهراً چلبی است»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اواسط قرن ۱۰؛ یادداشتی دارد به این عبارت: «انتقل الی فی عاشر شهر ربیع الاول بالهبة الشرعیة فی سنة ۱۰۶۹ حرره فی بلدة برهانپور صانه الله عن الفتور»؛ کاغذ: نخودی، ۱۱۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵۲×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۷۶]
۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۴۱
آغاز و انجام: برابر
احتمالاً خطبه رساله حذف شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۶۰ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۹۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۸]
۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۸۷
آغاز: برابر
مؤلف در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۸۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۹۰]

● **حاشیة الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة** / نحو / عربی
ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya
حسینی، محمد بن ابی الصفا، ق۱۱ قمری
hoseynī, mohammad ebn-e ab-es-safā (- 17c)
وابسته به: الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)
محشی صدرالدین محمد بن أبی الصفا حسین به هنگام تعلیم فرزندش این حاشیه را تنها بر فصل جمع شدن دو حرف شرط و قسم نگاشته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۹۷/۲
آغاز: بسملة. و به نستعین. بسم الله الذی اسمه شرط الاقسام، و الحمدلله الذی حمده رکن الکلام، و الصلاة ... و بعد: یقول الفقیر الی الله الغنی صدرالدین محمد بن ابی الصفا الحسینی: لما کان بحث اجتماع الشرط و القسم من کتاب «الفوائد الضیائیة» لا یخلو عن دقة ... اردت ان أعلق ... لتوضیحه ... حین قراءة الولد العزیز ... فاقول: لما کان فی صورة اجتماع القسم مع الشرط ... ذکره المصنف فی مباحث حروف الشرط؛ **انجام:** لانه لو قدم اللف الاول ... لکن هذا خلاف ما فعله المصنف و الکلام فیه. هکذا حقق المقال و دع علیک ما قیل او یقال و التوفیق عن الکبیر المتعال ... تمام شد
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۴ رجب ۱۱۲۰ق؛ شش برگ است که دو برگ از آن در میان برگ‌های ۲۳۴ و ۲۳۹ مجموعه صحافی شده است، دو برگ دیگر نیز که گویا بخشی ناقص از همین حاشیه ملا صدرالدین محمد باشد، در میان برگ‌های ۱۷۹ و ۱۸۲ صحافی شده و چهار عنوان زیر از آن باقی مانده است: البحث الثانی فی بیان اعرابه، قوله و لا یعمل (گ ۱۸۰ر) ... البحث

الثالث فی بیان القیود (گ۱۸۰ر) ... البحث الرابع فی بیان دلیل اشتراط الامور المذکورة لاعماله. قال ابن الحاجب (گ۱۸۰ب) ... البحث الخامس فی الاعتراضات الواردة علیها و اجوبتها (گ۱۸۱ر)؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، رویه تیماج مشکی، ۶ص (۱۸۰–۱۸۱، ۲۳۵–۲۳۸)، ۱۷ سطر (۱۵/۷×۷/۵)، اندازه: ۱۵/۲×۲۵سم [ف: ۱۱ – ۷۴۷]

● **حاشية الفوائد الضيائية فی شرح الكافية** / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya

سهارنپوری، عصمة الله بن اعظم، – ۱۱۰۰ قمری

sahāranpūrī, 'esmat-ol-lāh ebn-e a'zam (- 1689)

وابسته به: الفوائد الضيائية فی شرح الكافية = شرح الكافية لابن الحاجب = شرح ملاجامی جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷–۸۹۸)

آغاز: منک البداية و اليک النهاية يا کريم، الحمدلله الذی جعل کلمته الباقية کافية فی توجهنا نحو المقصود و الصلوة علی من رفعه ...

۱. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۵۹۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۲ق؛ سال ۱۰۹۲ به وسیله محمد بن عبدالغنی شیخ زاده مقابله و تصحیح شده؛ واقف: شهید، جلد: تیماج سوخت، ۱۹۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: – ۳۱۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۲

آغاز: برابر

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۲ – ۱۸۲]

● **حاشية الفوائد الضيائية فی شرح الكافية** / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya

حسینی، عبدالوهاب بن علی

hoseynī, 'abd-ol-vahhāb ebn-e 'alī

وابسته به: الفوائد الضيائية فی شرح الكافية = شرح الكافية لابن الحاجب = شرح ملاجامی جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷–۸۹۸)

حاشیه‌ای است به عنوان «قوله، قوله» بر بخش مجرورات از کتاب «الفوائد الضيائية» ملاعبدالرحمن جامی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۸۴/۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم و عليک الاعتماد يا کريم ... و بعد فهذه حواش علی قسم المجرورات من الشرح المشهور للكافية؛ **انجام:** و دليل كون الثانية للعطف صحة اقامته مقامه

خط: نسخ، کا: محمد مسیح بن محمد صادق، تا: ۱۱۰۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۲گ (۷۶پ–۱۴۷پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۵ – ۳۵۶]

● **حاشية الفوائد الضيائية فی شرح الكافية** / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya

وابکنی، عناية الله بن عبدالله، – ۱۱۷۶ قمری

vābkenī, 'enāyat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1763)

وابسته به: الفوائد الضيائية فی شرح الكافية = شرح الكافية لابن الحاجب = شرح ملاجامی؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷–۸۹۸)

حاشیه توضیحی است که در این حاشیه مشکلات متن شرح داده شده و اعتراض‌هایی که بیم می‌رفته است که بر اصل گرفته شود بیان و به آن جواب داده شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۳۱

آغاز: بسمله، الحمد لمن اقدرنا علی التكلم بالكلمة و الكلام علی النحو الذی يفضی الی المقاصد؛ **انجام:** قوله يحذف ای جواز الا وجوبا ولا اعم منهما.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج مشکی، ۳۱۴گ، ۳۰ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۳۱سم [ف: ۱۰ – ۶۰۲]

● **حاشية الفوائد الضيائية فی شرح الكافية** / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya

کاشف، محمد بن محمد، – ۱۱۸۷ قمری

kāšef, mohammad ebn-e mohammad (- 1774)

وابسته به: الفوائد الضيائية فی شرح الكافية = شرح الكافية لابن الحاجب = شرح ملاجامی جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷–۸۹۸)

حاشیه‌ای است مختصر بر مبحث تمییز کتاب «الفوائد الضيائية» جامی؛ این حاشیه با عناوین «قوله–قوله» برگزار شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۳۰/۲

آغاز: ان احسن ما يتمسک فی الاصول الی ذروة الكمال و ايمن ما يتشبث به فی نيل ما توجهت الی نحوه الآمال حمد من تقدس ذاته عن الاكفاء و الامثال و شكر من تنزه صفاته عن الفناء و الزوال؛ **انجام:** كما فی القاموس و الكود المقاربة و النفس الروح و اموات طاب الشی كذا المعنی لم يترک المحبوبة المحب فی الفراق اذ مبتلی به لانه يقارب ان ... بالفراق سواء كان عاشقا او معشوقا.

خط:نستعلیق تحریری،کا:محمد عمر،بی تا، جا: کابل؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴ص (۸۴–۱۰۷)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۶ – ۲۲۰]

● **حاشية الفوائد الضيائية فی شرح الكافية** / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya

اسفراینی، عبدالرحمن بن محمود

esfarāyenī, 'abd-or-rahmān ebn-e mahmūd

وابسته به: الفوائد الضيائية فی شرح الكافية = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

حاشیه‌ای مفصل بر «الفوائد الضیائیة» عبدالرحمن جامی که به‌صورت «قوله، قوله» تنظیم شده است. محشی در مقدمه گفته سابقاً بخش اول این کتاب یا مبحث مبینات را شرح کرده‌ام و حال قسمت دوم را تا آخر کتاب شرح می‌کنم و قصدم این است که مطالب به‌حدی واضح و روشن شود که مبتدین را لازم نباشد که نزد منتهمین تلمذ کنند.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۱۲

آغاز: بسمله الحمدلله ... اما بعد فيقول العبد الضعيف ... لما فرغت عن المسوده من اول هذا الكتاب الى هذا المبحث المسمى بالمبنيات شرعت ان اسود اوراقاً اخرى من هذا المبحث؛ **انجام:** قوله اصبت خيراً بالفارسية رسيدى توخير را و قوله اصابنى خير بضم الراء بحذف النون و كذلك قوله لخير بحذف النون و كسر الراء تمت

خط: نستعلیق نازیبا، کا: صالح بن محمد برات بلخی، تا: ذیقعده ۱۲۴۱ق، جا: بخارا؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرد، ۲۱۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف مخ: ۲ - ۷۱۲]

● **حاشية الفوائد الضيائية فی شرح الكافية** / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya

محمد بن عبدالوهاب بن شعبان

mohammad ebn-e 'abd-ol-vahhāb ebn-e ša'bān

وابسته به: الفوائد الضيائية فی شرح الكافية = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۵۸/۴

خط: نسخ، کا: ابو القاسم بن اسمعیل خونساری، تا: ۱۲۷۰ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۹۲]

● **حاشية الفوائد الضيائية فی شرح الكافية** / نحو / فارسی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya

لاهیجانی، حسن بن حسنعلی، ق۱۳ قمری

Lāhījānī, hasan ebn-e hasan-'alī (- 19c)

وابسته به: الفوائد الضيائية فی شرح الكافية = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

حاشیه و شرحی است بر دیباچه شرح جامی که به فوائد الضیائیه مشهور است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷/۱۰۷-۵۴۳۷/۱

آغاز: بسمله حمدله اما بعد چنین گوید ... که این شرحی است وجیز درشرح جامی قوله الحمد لوليه فان قلت الف لام درالحمد چه الف لام است؛ **انجام:** که تقدیر این است وهو نعم الوكيل وبنا براین جمله معطوفه که بعد از واو واقع است نیز جزم می‌شود عطف اخبار بر اخبار می‌شود وفيه نظر بنابراین جز مبتداء تقدیر کونه می‌شود

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۹۴]

● **حاشية الفوائد الضيائية** / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya

خواهر زاده، محمود

xāhar-zāde, mahmūd

وابسته به: الفوائد الضيائية فی شرح الكافية = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

به درخواست: محمد بن هدایت الله شیخ الاسلام

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۳۴/۹

انجام: انجامه: تمت الرساله المنسوبه الى الفاضل المحقق المدقق وحيد عصره و فريد زمانه مولانا حضرت ملا محمود الخواهر زاده الله شرفا فى الآخره و ايانا برمت النبى ص ع و بسببه غفرالله له و لى و لنا لوالدى بحرمت سيد ولد عدنان فى كل وقت و آن. سنه ۱۳۴۷.

خط:تحریری، کا: رسول تلانی، تا: ۱۳۴۷ق، جا: مرکه؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۷گ (۵۶-۶۲ پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۷/۱-۱۷۱]

● **حاشية الفوائد الضيائية فی شرح الكافية** / نحو / فارسی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya

سامنی ملایری، قاسم، قرن ۱۴ قمری

sāmenī malāyerī, qāsem (-20c)

وابسته به: الفوائد الضيائية فی شرح الكافية = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۶۵/۴

آغاز: هذا كتاب ایرادهای شرح جامی. بسمله. الحمد لوليه ... یعنی گفته است صاحب جامی ابتدا می‌کنم بنام خداوندی که این صفت دارد رحمن است؛ **انجام:** اما چونکه صلاحیت اعراب دارد

تم حد الاعراب جمعا و منعا.

کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۵ق؛ در ۲۳۶پ-۲۳۷ر بندی است درباره حدیث کل امر ذی بال به فارسی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۸۵گ (۲۳۷ر-۵۲۱)، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۵۰۴]

● **حاشية الفوائد الضيائية في شرح الكافية** / نحو / عربی
ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya

قزلجی، محمد حسین بن علی، ق۱۴ قمری

qezeljī, mohammad hoseyn ebn-e 'alī (- 20c)

وابسته به: الفوائد الضيائية في شرح الكافية = شرح الكافية لابن الحاجب = شرح ملاجامی جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

حواشی مختصری است با عناوین «قوله - قوله» که بر برخی از جملات «الفوائد الضيائية» جامی نگاشته است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۷۵/۱-۳۸/۹۵

آغاز: بسمله قوله الحمد اللام للجنس او للاستغراق وعلى التقديرين الضمير المضاف اليه الولى راجع ... قوله المتأدبين تثنية او جمع فى نعتى الاصحاب او الال او كليهما؛ **انجام:** الغير المعتبر فيه وهذا الاغبار فيه خلافاً للفاضل عبدالحكيم هذا مبحث التوابع.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۳۹۵]

● **حاشية الفوائد الضيائية في شرح الكافية** / نحو / عربی
ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya

استرآبادی، میر ابوالمعالی

estarābādī, mīr abolma'ālī

وابسته به: الفوائد الضيائية في شرح الكافية = شرح الكافية لابن الحاجب = شرح ملاجامی جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

این حاشیه نیز که با عناوین «قوله، قوله» می‌باشد، مشتمل بر حل مشکلات شرح کافیه همان جامی است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۲/۲

آغاز: قال المصنف ليس منه بفساد المعنى بل هو منه؛ **انجام:** و ما يدخل الفعل يناسب عدم التحريك و السكون الذى هو الاصل فى الفعل

خط: نستعلیق، کا: نورالله بن شریف حسینی مرعشی شوشتری مشهور به امیر سید (قاضی نورالله شوشتری)، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی،۳۸گ(۹۷پ-۱۳۴ر)،۱۵سطر،اندازه:۱۱×۱۸سم[ف:۸-۲۵۳]

● **حاشية الفوائد الضيائية** / صرف و نحو / فارسی
ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya

وابسته به: الفوائد الضيائية في شرح الكافية = شرح الكافية لابن الحاجب = شرح ملاجامی؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۳۳

آغاز: ضلالت کردند بر هدایت و هرگاه که هدایت اینجا بمعنی دلالت موصله ال المط باشد؛ **انجام:** اخذ تعریف است از برای اشیا و چهارم از طرق تعلیمه ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی؛ [رایانه]

● **حاشية الفوائد الضيائية في شرح الكافية** / نحو / عربی
ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya

وابسته به: الفوائد الضيائية في شرح الكافية = شرح الكافية لابن الحاجب = شرح ملاجامی جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

غیر همانند:

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۸۵/۱-۵۹۴۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵ ذیقعده ۸۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۹۷]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۷

آغاز: على تقدير كون المفرد صفة للمعنى ... قوله قلنا هذه الالفاظ الخ حاصله ان لهذه الالفاظ معانى مفردة و الالفاظ مركبة؛ **انجام:** و حينئذ ايضا يكون النفس محذورا منه فتامل بالصواب و اليه المرجع و الماب

خط: نستعلیق، کا: محمد امین بن مولانا باقی بن محمود، تا: ۱۰۰۶ق، جا: سمرقند؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشانه «منه»؛ واقف: ابن محمد امین محمد مومن (پسر نویسنده)، با مهر «الواقف ابن محمد امین محمد مومن»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۱۳گ، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۵۳۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۴/۱

آغاز: بسملة. اسمه مفتاح لباب الكلام، و ذكره فعل ارباب الهداية بين الانام و ... نصلى ... فبينما انا اعلق على كتاب «الوافية» فى شرح الكافية و على حواشيه الشريفة ... ظهر شرح جديد للكافية ... اعلق على بعضها حواشى تزهف اذهان المبتدين و تدرجهم فى سلك المتوسطين و لله الحمد ... قوله الحمد يمكن ان ... قوله لوليه ... قوله الشيخ ابن الحاجب ... قوله لانه لهذا الجمع الخ وجه التسمية بالفوائد الضيائية؛ **انجام:** و قوله اسماء الاشارة ما وضع للمشار اليه ... و قوله الافعال الناقصة ما وضع لتقرير الفاعل على صفة. تم الكتاب بعون الله الملك الوهاب و اليه المرجع و المآب على يد

العبد الضعیف ... علی نقی بن نورالدین محمد تحریراً فی شهر شعبان المعظم سنة ثالث سبعین الف.
محشی آن شناخته نشد با عنوان‌های «قوله» عبارات «فوائد» را توضیح داده و گاه آن را رد نموده است. نگارنده در مقدمه ذکر می‌کند که ضمن نوشتن حاشیه‌ها بر وافیه مصمم به نوشتن حاشیه‌ای بر شرح جدید یعنی فواید الضیائیه گردیده است. وی درضمن متن اشاراتی بر حاشیه جرجانی نیز دارد (گ۵پ، ۱۸)، در برگ ۱ این نسخه عنوان «حاشیه ملا مصطفی» آمده؛ خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن نورالدین محمد جیلی، تا: شعبان ۱۰۷۳ق؛ کاغذ: نخودی، دولت آبادی، جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۳۰گ (۱-۳۰)، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۳۲۸]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۹۲

آغاز: بسملة. حمدلة. و الصلاة ... اجمعین. قوله: الحمد لولیه و الصلاة علی نبیه. اختلف عباراتهم فی تعریف الحمد، فقال بعضهم هو الثناء بالجمیل علی جهة التعظیم (گ۲ب) ... قوله: الضیائیة (گ۲ب) انما نسب الی المضاف دون المضاف الیه ... قوله: لم یصدر رسالته هذا بالحمد هضماً لنفسه جواب سؤال (گ۳ر)؛ **انجام:** قوله: و بمعنی بها الف التثنیة. کذا ذکر المصنف فی شرح اعترض علیه الرضی لان المتصل لیس هو الالف فقط بل الواو و الیاء ... فینتفی هو و تفتقر انت، لان اقوال الزمان لایدوم (گ۸۹ر) بردما حذف یعنی اذا حذفت النون اعید الی العقل الموقوف ... بخلاف التنوین فانها لازمة اذا لم یکن مانع،فکأنها ثابتة مع عروض الحذف. هذا آخر حواشی مولانا ... شرح مولانا. تمت الکتاب بعون ... الوهاب سنة ستة و سبعین بعد الالف ۱۰۷۶
فوائد ضیائیه شرحی است از عبدالرحمن جامی بر کتاب کافیه ابن حاجب (۵۷۰-۶۴۶ق) اینک حاشیه‌ای دیگر بر آن کتاب است؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: ۱۰۷۶ق؛ تملک: حاج احمد بن حاج مصطفی شهیر ه یحیی زاده به تاریخ ۱۰۸۶؛ کاغذ: اصفهانی، سپید، جلد: مقوایی رویه کاغذ ابری، ۸۹گ [ف: ۱۱ - ۷۴۰]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۲۲

آغاز: نحمدک یا من قصد العاملون نحو بابه و توجه القاصدون الی جنابه و کرم بنی آدم بتعلم؛ **انجام:** قوله ای عمل ما کان أی عمل لفظ ما الذی کان مع واحد من هذه الامور الثلاثة
حاشیه‌ای است مختصر با عناوین «قوله- قوله» بر «الفوائد الضیائیه» جامی، که محشی با استفاده از دروس استادش «جلال الدین ابوالبقا» آن را جمع‌آوری نموده و به محضر سلطان ظهیرالدین محمد بابر غازی تقدیم کرده است؛ خط: نسخ، کا: حافظ سید اله بخش زنجانی، تا: ۲۹ محرم ۱۰۹۵ق، در زمان شاه عالمگیر اورنگ زیب؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۴۸]

۶. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۳۴]

۷. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۱۴۴

آغاز: و المعنی المفرد فاللفظ ما یتلفظ الانسان او ما فی حکمه مهملاً کان او مستعملاً و المراد من الوضع ههنا تخصیص شی بشیی ... قوله وضع لمعنی احتراز به عن المهملات؛ **انجام:** و فی با اضر بن اضربی فی الوقف لم یعلم انه بدل من النون المحذوف المردود رفع انواع توکلت علی الله ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳۳۰ص، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۲۹]

۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: آبی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۴]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۹۳/۴

انجام: و علامته صحه وضع الموصول ای مع ما ستتبعه من الصلة.
از محمد شریف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: احمد حمامی؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۶۴گ (۷-۱۷۰)، ۲۱ سطر (۹×۱۵) [ف: ۴ - ۱۱۶۲]

۱۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد بن شرف علی، تا: چهارشنبه ۲۵ ذیقعده ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۴]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۸۴/۲

آغاز: اعلم ان الکلام فی التسمیة یستدعی تحقیق امور، الاول فی الباء و متعلقها قیل انها للملابسة؛ **انجام:** لأن اسم الجمع لا یجب تأنیث المسند الی ضمیره و لا جمع صفته
این حاشیه که بعنوان «قوله - قوله» می‌باشد مشتمل است بر توضیح مطالب جامی و کمتر به گفتگو و بحثهای مفصل نحوی می‌پردازد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن نوری اوزرودی، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۹گ (۸۶پ-۱۸۴پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۱۲۱]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۱۹/۱

آغاز: بسمله، قوله الحمد هو الوصف علی الجمیل الاختیاری و المدح هو الثناء علی الجمیل مطلقا تقول حمدت زیدا علی علمه و کرمه و ...؛ **انجام:** حیث قال حقیقه الحمد اظهار الصفات الکمالیه و لکن لابد له من صفه مستقله غیر التسمیه ...
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله-قوله» بر کتاب «الفوائد الضیائیة» جامی که نسخه حاضر تنها هفت صفحه از ابتدای این حاشیه را در بردارد؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین کاتب، تا: ۱۲۷۰ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱پ-۶)، ۱۶ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه:۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۸ - ۳۱]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۸۴

آغاز: بسمله، الحمد مصدر المعلوم والام للجنس او للاستغراق؛ **انجام:** و هو الفوائد الضیائیه المشهور بشرح ... اللهم احفظ لکاتبه و قاریه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۹

سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [رایانه]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۳۳

آغاز: به اعتبار آنکه اصلش بعد الحمد و الصلاة بوده؛ **انجام:** و نفسا تمیز از نسبت خواهد شد

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۷۸/۱

آغاز: الحمد لله علی نظم الالفاظ المفردة التی هی کاللالی المرکبة من جواهر حروف المعانی و المبانی؛ **انجام:** قیل قوله و الحاصل ـ الخ، ما سیذکره مثل بعده اعنی ...

حاشیه مختصری است بر «الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة» مولانا عبدالرحمن جامی. در این حاشیه مشکلات و بعضی از لغات توضیح داده شده و روی برگ اول مجموعه آن را به سعد الدین تفتازانی نسبت داده و در این مجموعه فقط مقداری از اوایل آن نوشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۱پ-۲۲ر)، اندازه: ۱۳× ۱۷/۵سم [ف: ۱۳ - ۲۶۸]

۱۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۸۵/۲-۵۹۴۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی،جلد:تیماج تریاکی،۲۱سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: ۱۹۷]

۱۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۳۹

آغاز: و لک ان تقول ان ارید بلم یضرب المجموع المرکب من لم و یضرب ... قال المصنف مبنی علی الفتح قال الفاضل المحشی اشار الی بیان؛ **انجام:** قوله قدس سره الا انها سیعمل کثیرا اه و قد استعمل فی کونه علی ترک ما لا یمکن تدارکه فی المستقبل ... و قد یخلوا عن اللوم و ح تکون للعرض (از مبحث فعل تا حروف تخصیص)

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۷]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۳

حاشیه‌ای برفوائد الضیائیة جامی است و به علت اینکه اول و آخر نسخه افتاده، نام حاشیه نویس مشخص نیست. پیش از این در فهرست آقای انوار دو حاشیه بر فوائد الضیائیة با شماره‌های ۱۳۵۸ع و ۱۹۳۱ع آمده که با نسخه ما مطابقت ندارد. حاشیه‌های دیگری نیز در کشف الظنون (ج۲ ص۱۳۷۲) نام برده شده است. ظاهراً محشی خود نیز کافیه را شرح کرده باشد، زیرا در گ ۹پ می‌گوید: «... قد بیناه فی شرح الکافیة ...» در متن از کسانی نام می‌برد همچون: شیخ رضی الدین محمد بن حسن استرآبادی (م۶۸۶) (گ۶پ)، سید الشریف المحقق (جرجانی) (۷۴۰-۸۱۶ق) (گ۱۴پ)، ابن مالک (تسهیل) (گ۱۴ب)، زمخشری (۴۶۷-۵۳۸) (گ۵۲)، ابن حاجب (ایضاح) (گ۲۲ب)، حسام الملة و الدین داود خوافی (گ۶۳)، فاضل هندی (گ ۱۵۰) (شاید شارح کافیه - فهرست انوار ج ۹ص۵۰۳ و شاید صاحب کشف اللثام (۱۰۶۲-۱۱۳۷))، و تفتازانی (شرح تلخیص) (گ۱۹۴) در گ ۱۷۰ نیز عبارت زیر به چشم می‌خورد: «... و بهذا لایتم استدلال الامام ابی حنیفه رحمة الله علیه بالقرآن ...» در گ ۱۹۳پ می‌گوید: «صرح به بعض المحققین فی الفوائد الضیائیة» ظاهراً مقصودش آن است که برخی از کسانی که درباره فوائد الضیائیة کار کرده‌اند چنین گفته‌اند در مواردی نیز لغات عربی را به فارسی ترجمه کرده است مثلاً غالیه را به بوی خوش (گ۴۲ب) و جرد را به کهنگی و فرسودگی (گ۱۰۸) تعبیر کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با امضای «عبدالغفور»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی رویه کاغذ آبی و زرد، ۲۴۲گ، ۱۹سطر (۵×۱۰/۵)، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۲۷]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۳۰/۱

آغاز: بسمله المرفوعات لما اشار فی قوله و انواعه رفع و نصب و جر الی ان الاسم المعرف انواعه ثلاثة مرفوع و منصوب و مجرور حاوی بیان کل من انواع الثلاثة علی سبیل الاستقصاء و قدم المرفوع علی الاخرین لکونه؛ **انجام:** لان المحکوم علیه هو المقصود الاصلی و المحکوم به انما یطلب لاجله و ایضا المعرفة اشرف من النکرة و المحکوم علیه اشرف من المحکوم به و الاشرف اولی بالاشرف و الاحسن فالاحسن فتأمل و الله اعلم بالصواب.

حاشیه مفصلی است بر قسم مرفوعات «الفوائد الضیائیة» و روشن نیست محشی بر قسمت‌های دیگر کتاب حاشیه نوشته است یا نه؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۱ص (۲-۸۲)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۲۰]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۶۸۰/۴

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی رزقنا من العربیة رزقا کاملا ... اما بعد، فلما وقع ... ابتلائی بماوراء النهر رایت الفضلاء فیه رغباء عما فی الضیائیة ... من الاحادیث المشکلة ... والایات والامثال ... وقد التمس منی ... حل کل منها؛ **انجام:** من الخواص و العوام، ولنا یوم القیام، لاثنتین وخمسین وتسعمأة من الاعوام من الهجرة

این حاشیه گمنام است و در ۹۵۲ق تألیف شده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲گ (۶۲-۸۳)، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۲۴۹]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۸۷ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۸

حاشیه‌ای است بر شرح جامی (فوائد ضیائیه) تألیف عبدالرحمن جامی متوفای ۸۹۸ق محشی که محشی آن شناخته نشده مطالب تحت عنوان «قوله» توضیح داده شده با حواشی حصام الدین کمی مغایرت دارد و از ذکر کلمه «فاضل محشی» چنین فهمیده می‌شود که حاشیه مولی عبدالغفور لاری نیز نمی‌باشد. گمان می‌رود حاشیه حصام الدین باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر محمد علی حسنی مورخ ۱۲۰۴ آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۲گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۸۷]

۲۳. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۶۲

آغاز: و اما الاسماء الستة التی مر البحث عنها و مضافة الی غیر یاء فاخی و اب و ... فی اخ واب ههنا اذا اضیفا الی یاء المتکلم ان یقال اخی و ابی مثل یدی و؛ **انجام:** اعلم ان کلام المصنف ظاهر فی ان نحو ضربت زید قائماً بمجموعه کلام بخلاف کلام صاحب المفصل حیث قال الکلام هو المرکب من کلمتین ...

حاشیه‌ای مفصل بر «الفوائد الضیائیة» نورالدین جامی (۸۹۸ ق) که به صورت «قوله-قوله» تنظیم شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سیاه با عطف پارچه‌ای، ۱۵۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: - ۴۹]

۲۴. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۶۳/۲

آغاز: قال و لابد فی الجملة من ضمیر یرجع الی المبتداء الا اذا کان معلوماً نحو البر الکرتین درهاً اقول لابد فی الجملة الواقعة خبر المبتداء من ضمیر یرجع الی المبتداء کما مر فی الامثلة لان الجملة؛ **انجام:** ان المکسورة و المفتوحه کلا هما تدخلان علی الجمل اعنی المبتداء و الخبر و الفرق بینهما ان مدخول المکسورة بعد دخولها باق علی حاله کما کان جملة و مدخول المفتوحة ...

حاشیه‌ای متوسط در شرح و توضیح مشکلات «الفوائد الضیائیة» نورالدین جامی (۸۹۸ ق) که به صورت «قوله -قوله» تنظیم شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۸۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: - ۵۰]

۲۵. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۳۸

آغاز: اعلم ان الکلام فی التسمیة یستدعی تحقیق امور

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۲۲]

۲۶. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۲مجموعه بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۶۵]

● حاشیة الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة / نحو / فارسی

ḥāšīyat-ul fawā'id-iḍ ḍiyā'īya fī š.-il kāfīya

وابسته به: الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

غیر همانند:

۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۷۴

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم معنیش ظاهر است الحال می‌باید دانست که بسم الله جار و مجرور است

نگارنده شناخته نشد. از شیخ بهائی یاد می‌کند، به گونه «قوله، قوله» ...، تذکر: نام کتاب به استناد ملی ج ۳۸۶/۱۳ تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ناتمام است؛ ۹۸گ، قطع: خشتی [ف: - ۱۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۷۳

آغاز: بسمله، حمدله، والصلاة و السلام علی محمد و آله اجمعین، قوله: الحمد لولیه، ای للجری الجنسی الحمد، المتادمین، التادب ادب گرفتن، فهذه: ای المعانی المرتبة فی الذهن ... قوله: التغمر من الفمد، غلاف شمشیر؛ **انجام:** من ورق الجنة، ای یلزمان بعضها ببعضه لیسترابه عورتهما.

با عنوان «قوله، قوله» که بسیاری جملات فارسی در آن به کار رفته است؛ خط: شکسته بی نقطه، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی به نشان «منه» با یادداشت صفر ۸؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۰۴]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۷۰/۳

آغاز: بسمله، معنیش ظهر است الحال می‌باید دانست که «بسم الله» جار و مجرور است هر جار و مجرور که هست متعلق است و متعلق می‌خواهد ... قوله: الحمد لولیه، غرض می‌باید دانست که الف لام الحمد الف لام جنس می‌تواند؛ **انجام:** قوله: فیفردان کان جنسا، یعنی مفرد آورده می‌شود تمیز ... ممیز صادق می‌آید بر سبیل اجتماع. پس لازم نیست که موافق ممیز او را تثنیه و جمع بکنند.

حاشیه‌ای است بر کتاب «الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة» عبدالرحمن جامی (۸۹۸ق). این حاشیه، نسبتاً مختصر و با عنوان «قوله» نگاشته شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد شریف بن شیخ ابوتراب داودی استرآبادی، تا: ۱۰۸۵ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ (۱۲۹پ-۱۹۹)، ابعاد متن: ۶×۱۳، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۸۶]

● حاشیة الفوائد الفناریة = حاشیة شرح ایساغوجی = حاشیة قول احمد / منطق / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-il fanārīya = ḥāšīyat-u š.-i īsāġūjī = ḥāšīyat-u qawl-i aḥmad

عمری، احمد بن محمد، - ۹۵۰ ؟ قمری

'omarī, ahmad ebn-e mohammad (- 1544)

وابسته به: شرح الایساغوجی = الفوائد الفناریة علی الرسالة الأثیریة؛ فناری، محمد بن حمزه (۷۵۱-۸۳۴)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر «الفوائد الفناریة» شمس الدین محمد بن حمزه فناری که آن نیز شرحی است بر «ایساغوجی» در منطق که از تألیفات مشهور اثیرالدین ابهری (-۶۶۳ق) است. این حاشیه با عنوان «قول احمد علی الفوائد الفناریه» نیز مشهور می‌باشد. بنا به گفته کاتب چلبی در کشف الظنون، این حاشیه دقیق‌ترین و لطیف‌ترین حواشی است.

آغاز: بسمله حمداً لک اللهم علی ما منحت به علی من معارف الافاضل و شکراً لک علی مامننت به من زوارف الفواضل ... و بعد فلما کانت الفوائد التفتازانیة ره مشتملة علی ما لایخلوا عن الغموض و الاغلاق ... علقت علیها مایکشف الاغلاق ویزیل الغموض ... قوله حمداً لک من المصادر المحذوفة فعلها وجوبا سماعاً ...

انجام: قوله و العمدة هی البرهان قیل فی قوله تعالی وادع الی سبیل ربک بالحکمة و الموعظة الحسنة و جادلهم بالتی هی احسن الحکمة اشارة الی البرهان ... بخلاف الاخرین و لهذا انحصر المصنف ره العمدة فی البرهان جعلنا الله من الواصلین الی علم الیقین لامن السامعین و اذاقنا بعنایته حق الیقین.

[کشف الظنون ۲۰۷/۱؛ فهرست مخطوطات دارالکتب الظاهریة الفلسفة و المنطق ص ۹۶؛ الاوقاف العامة موصل ۹۶/۲ و ۱۳۴/۲ و ۲۰۵/۲ و ۲۴۱/۲ و ۲۴۴/۲]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة حاشیة الفوائد الفناریة؛ کردی حسین آبادی، عبدالله بن حیدر (-۱۱۰۷)

۲- منشآت؛ آدنوی، موسی بن مصطفی (-۱۲)

۳- حاشیة حاشیة شرح ایساغوجی؛ بیتکاری

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۱۵/۴

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تازه، ۳۱گ (۳۵پ-۶۵پ دو برگ پایان نونویس)، ابعاد متن: ۹×۱۶، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۴۸۸]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۳۰/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** العقاید الباطلة لیس الا به. لیکن هذا آخر الرسالة فی المنطق. ختمناه.

خط: تحریری، کا: یوسف بن ابراهیم برزنجی، تا: قرن ۱۱؛ ۴۴گ (۶۱پ-۱۰۵پ) [ف: ۲ - ۸۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۷۳/۳

آغاز: اولی یجوزان یکون مفتوح الهمزة؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق ترک، کا: ابراهیم بن ملاعبدالله، تا: قرن ۱۱، جا: بیلو؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: مشکی، ۲۳گ (۵۶ر-۷۸ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۳۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: موسی، تا: ۱۰۳۹ق؛ محشی با عنوان: قره خلیل، عمادالدین، یوسف اصم و دیگران؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۳۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۸سم [ف: ۲۴ - ۱۶۶]

۵. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۳۲۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲ شعبان ۱۰۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: - ۲۲۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۰۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: یوسف فرزند محمد، تا: ۱۰۷۱ق؛ مصحح، محشی با امضای «سید علی، منه غ ب م، عبدالرحیم و ...»؛ کاغذ: فرنگی، ۵۱ص (۱-۵۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۳۰ - ۱۷]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۰۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمد بن شیخم بابا (من اولاد شیخ شهقباد)، تا: جمادی الاول ۱۰۷۷ق؛ مصحح، محشی؛ ۵۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۶۹۶]

۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۵۴/۲

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن محمود، تا: محرم ۱۰۷۹ق، جا: استانبول؛ جلد: چرم قرمز، ۴۲گ (۲۵پ-۶۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۲ - ۵۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۰۴/۱

آغاز و انجام: برابر

کا: عبدالله بن محمد پالوی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۳ص (۱-۱۲۴)، ۱۳ و ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۸۱۶]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۴۶۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مرتضی علی بن محمد، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۴۵گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۸سم [ف: ۲۴ - ۱۶۵]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۲۲۸۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ واقف: سید عبدالباقی آیة اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۲۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴-۱۶۶]

۱۲. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن محمد باقر نجار، تا: سه‌شنبه ۱۲ محرم ۱۱۰۶ق؛ محشی؛ ۶۰گ (۳۶پ-۹۵پ)؛ ۶۰گ، ۱۴سطر [ف: - ۲۲۷]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی آله و اصحابه المؤیدین بالمعجزات الباهرة

خط: نستعلیق، کا: محمد امانت بن ملا احمد بن حاج محمد درنه یی، تا: جمعه ۲۱ رجب ۱۱۱۳ق؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، ۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۴۶۲]

۱۴. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: رقعی، کا: مصطفی بن ملا داود انکووی، تا: ۱۱۱۶ق، جا: قرعه بزاری؛ محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۵۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۵۲]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۴۵۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کا: یوسف بن نور محمد، تا: ۱۱۱۷ق؛ محشی

به حواشی عصام الدین، نورالدین، سید شریف گرگانی و دیگران،؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۷۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۱۹/۱سم [ف: ۲۴ - ۱۶۶]

۱۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۷۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ولی بن حسین بن علی دوزی (من جماعت قزاق ساکن کورحستان)، تا: ۱۱۱۷ق؛ محشی؛ مهر: «بنده خدا جلیل ۱۲۱۰» (شلجمی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۶۹۶]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۴۵/۳-ف

نسخه اصل: نزد مولانا ملامصطفی افندی پسر ملانبی افندی، محشی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۹ق، جا: حمره لوی؛ افتادگی: آغاز [فیلمها ف: ۲ - ۱۳]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسن بن حسین بن حسن یازیجی، تا: ۱۱۳۳ق، در خدمت ملا صالح افندی؛ محشی به حواشی شرف الدین، سید شریف، فاضل، جندی، محیی الدین، عبدالرحیم و دیگران؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۶۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۶۵]

۱۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۳۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد، تا: ذیحجه ۱۱۹۸ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۷۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۲۶]

۲۰. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۷۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن ملا احمد بن خضر، تا: قرن ۱۳، جا: سینکان اشنو؛ ۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۷۲]

۲۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۸۹

آغاز: و الکلی اما نوع أو جنس أو فصل أو خاصة أو عرض عام و مثال المصنف لیس معناه أن ینسب عدد الی عدد

خط: نسخ، کا: سلیمان جوانرودی، تا: قرن ۱۳، جا: بغداد؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۸۰]

۲۲. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ بدخط، کا: محمد ابن عبدالله، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذی، ۹۹ص (۱-۹۹)، ۱۱ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۰۸]

۲۳. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۴۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبیدالله بن ولی کلدکی حداد، تا: ۱۲۰۵ق؛ ۸۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اوراق عتیق: ۱ - ۹۵]

۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۶۵/۱-۷/۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمود، تا: ۱۲۴۷ق؛ مصحح، محشی از مولوی عبدالحکیم بر خیال؛ ۱۳گ، ۲۴-۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۴۹۶]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا:عبدالله بن الله وردی،تا:۲۶ربیع الثانی ۱۲۵۶ق؛ محشی از «عبدالرحیم، منه، سعدالله»؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا، ۸۳گ، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۵۲]

۲۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۹۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد کزانی، تا: ۱۲۸۸ق، جا: سقز؛ محشی از: «زکی»، «جامی زیباری»، «احمد بن حیدر»؛ جلد: چرم زرد، ۱۰۷گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [مؤید: ۱ - ۱۹۲]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۳۱/۳

آغاز: و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۶ ذیقعده ۱۲۸۹ق؛ مصحح، محشی به امضاهای «منه» و «حسن الچوری» و «پینجوینی» و «گلنبوی» و «برهان ره» و «عباس» (یکی از آنها در شب جمعه ۱۴ جمادی الثانی ۱۳۴۶) و «یوسف» و «عبدالله یزدی» و «عباس احمدی» و «عباس» (در سوله مبارکه شب دوشنبه اول شعبان ۱۳۴۶ق، و در قریه حور یک‌شنبه ۴ جمادی الاول ۱۳۴۶ق) و «قزلجی مدظله» و «میر ابوالفتح» و «شروینی» و «حسین خلخالی» و «جمال الدین» و «احمد بن حیدر» و «زیباری» و «ق» و «کنز» و «جامی» (ضیعه الحروف عبدالرحمن سنه ۱۳۲۷، برگ ۱۷۸ر)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ (۴۲پ-۷۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۳۶۰]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۶۲/۶-۵۶/۱۱۲

آغاز: برابر

از اول تا آخر؛ کا: مصطفی الپاپلانی، تا: ۱۲۹۴ق؛ ۲۶گ (۵۵-۸۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۴۹۷]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۱۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۴ محرم ۱۲۹۶ق؛ محشی؛ جلد: مقوا رویه کاغذ سبز، ۹۲ص (۴-۹۶)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۴ - ۱۹۷]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۵۷/۱-۱۰/۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن سید محمد بن سید محمود برزنجی، تا: ۱۲۹۹ق؛ محشی با حواشی «منه» و«عبدالله» و«عیسی»؛ جلد: مقوا با روکش پارچه، ۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۴۹۶]

۳۱. **تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۸۰/۷**
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ جمادی الثانی۱۳۰۳ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۲۷]

۳۲. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۵۶/۵-۱۰/۶۶**
آغاز و انجام: برابر
از اول تاآخر؛ خط: نسخ، کا: عبدالخالق، تا: ۱۳۱۴ق؛ محشی به حواشی «عبدالله بن حیدر کردی»؛ جلد: مقوا، ۴۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۴۹۶]

۳۳. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۲۹/۳**
آغاز: برابر؛ **انجام:** مثل هذا الحموم و کل محموم متعفن الاخلاط فالحمی و ان کانت ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با امضای «منه، عبدالرحیم، عبدالله و ...»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ (۳۴پ-۸۱پ)، ۱۶ سطر (۵×۱۴)، اندازه:۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۲۹۷]

۳۴. **خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۶۵۶/۱**
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، مختلف السطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: - ۳۵۴]

۳۵. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۳۱/۴**
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله. کالقضیة البسیطة.القضیة اما بسیطة ... و کقولنا لاشیء منه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه، ع. ب، نورالدین»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ (۱۰۸پ-۱۴۴پ)، ۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۴ - ۲۵۱]

۳۶. **مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۰۹/۲**
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۹]

۳۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۹۶ ض**
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۳۶ ض**
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۹. **مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۴۷/۴**
کا: علی بن حسین، بی تا، جا: اکیل فی مدرسة الاسفل؛ جلد: چرم زرد، ۴۱گ (۶۸پ-۱۰۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۲ - ۴۶]

۴۰. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۰۶/۵**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ ریز، کا: مصطفی بن محمد بن خالد بغدادی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، فستقی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۱ص (۳۴۹-۴۲۹)، ۱۷ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۰۲]

۴۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲/۲**
آغاز: برابر؛ **انجام:** والصلوه و السلام علی محمد فی الباطن و الظاهر و علی اله و اصحابه الموید ... بمعجزه الباهره.
بی‌کا، بی‌تا، جا: مدرسه ملا صدر الدین؛ کاغذ: ترمه، جلد: ابره کاغذی مقوایی، ۱۰۷ص (۷۸-۱۸۴)، ۱۳ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۲۱]

۴۲. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۱۲/۳**
آغاز: برابر؛ **انجام:** اعلم ان الجدل یتالف من المسلمات ایض فهی ان الاولی التعرض لها و هی قضایا تسلم من الخصم و یبنی علیها الکلام لدفعه فیه ...
خط: نسخ بدخط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با امضای «منه، عبد الرحیم، عیسی و ...»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ (۶۱پ-۹۱پ)، ۱۴-۱۹ سطر (۱×۹)، اندازه:۱۶/۵×۲۱/۷ سم [ف: ۱۹ - ۲۷]

● حاشیة الفوائد الفناریة / منطق / عربی

ḥāšīyat-ul fawā'id-il fanārīya

کردی حسین آبادی، عبدالله بن حیدر، - ۱۱۰۷ قمری
kordī hoseyn ābādī, 'abd-ol-lāh ebn-e heydar (- 1696)

وابسته به: شرح الایساغوجی = الفوائد الفناریة علی الرسالة الأثیریة؛ فناری، محمد بن حمزه (۷۵۱-۸۳۴)

حاشیه مختصری است بر شرح فناری بر «ایسا غوجی» اثیرالدین ابهری در منطق که «الفوائد الفناریة» موسوم است. نویسنده می‌گوید فوائد فناریه مشکلات فراوان داشت، بر آن شدم که در این رساله به رفع آن مشکلات پردازم. پس به ابتدا کلمات فوائد فناریه را می‌آورم و بعد آن کلمات را شرح می‌کنم. این رساله در اینجا به پایان نمی‌رود و فقط مباحث مقولات را دارد.

آغاز: بسمله وبه نستعین حمدا لمن تمثل فی مرائی اجناس العالم جماله ... وبعد فیقول اقل العباد ... عبدالله بن حیدر بن احمد الکردی الحسین آبادی ... قوله حمداً لک اه اتی بالدیباجة علی نسق المشهور

[کشف الظنون ۲۰۷/۱ «الفوائد الفناریة و حواشی آن]

۱. **تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۶/۲**
آغاز: برابر؛ **انجام:** للمعقولات الثانیة و لایجوز ان یحمل المعقولات ...
خط: نسخ بدخط، کا: محمد ابن عبدالله، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذی، ۱۱ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۰۹]

۲. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۵۶/۴-۱۰/۶۶**
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله المخدوفة فعلها الظاهر المحذوف فعلها لان الوصف السببی تتبع فاعله ... مفعولان فالتضمین ضروری بخلاف ما نحن فیه.
خط: نسخ، کا: عبدالخالق، تا: ۱۳۱۴ق؛ جلد: مقوا، ۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۳۹۷]

● **حاشية الفوائد المدنية فى الرد على من قال بالاجتهاد و التقليد فى الاحكام** / اصول فقه / عربى
ḥāšīyat-ul fawā'id-il madanīya fi-r radd 'alā man qāla bi-l-ijtihād wa-t taqlīd fi-l aḥkām
استرآبادى، محمد امين بن محمد شريف، -۱۰۳۳ قمرى
estarābādī, mohammad amīn ebn-e mohammad šarīf (-1624)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۷۹/۲
خط: نستعليق تحريرى، كا: فاضل هندى، تا: ۱۰۸۲ق؛ هامش [مختصر ف: - ۲۹۲]

● **حاشية الفوائد المدنية** / اصول فقه / عربى
ḥāšīyat-ul fawā'id-il madanīyya
وابسته به: الفوائد المدنية فى الرد على من قال بالاجتهاد و التقليد فى الاحكام الالهية = الفوائد المدنية و حقايق قواعد الاصول الدينية؛ استرآبادى، محمد امين بن محمد شريف (-۱۰۳۳)
حاشيه‌اى است از مؤلفى كه شناخته نشد بر «الفوائد المدنية» تأليف مولى محمد امين استرآبادى.

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵/۴
آغاز: قلت انكار التبادر ... اقول معنى كون التبادر؛ **انجام:** مع عسر و ضيق يمدحونه اشد المدح.
خط: نسخ، بى‌كا، بى‌تا؛ كاغذ: ايرانى، جلد: تيماج قرمز، ۱۹۳ص (۱۶۶-۳۵۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۵]

● **حاشية الفوائد الملية فى شرح النفلية** / فقه / عربى
ḥāšīyat-ul fawā'id-il millīya fī š.-in naflīya
بهارى همدانى، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمرى
bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1861 - 1915)
وابسته به: الفوائد الملية فى شرح الرسالة النفلية = شرح النفلية؛ شهيد ثانى، زين الدين بن على (۹۱۱-۹۶۵)
حاشيه اندكى بر فوائد الملية شهيد ثانى كه آن هم شرح نفليه شهيد اول است.
[فوائد الرضوية ۴۱۸]

قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۱۲۳۷۰
آغاز: الحمدلله رب العالمين ... و بعد فهذه تعليقة على الفوائد الملية فى شرح النفلية قال و عن النبى [صلى الله على و آله]؛ **انجام:** قوله مع ضيقه فيزول كراهته الاقتران و تحريمه الى آخره حمل الروايات ببيان التكليف
خط: شكسته نستعليق، كاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ در انجام دو سطر به خط برادر مؤلف مرحوم آيت الله حاج شيخ محمد رضا بهارى آمده؛ كاغذ: فرنگى، جلد: تيماج، ۲۸گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۱ - ۲۶۵]

← حاشية الفياض ⟵ الحاشية على خطبة لوامع الاسرار فى شرح مطالع الانوار

● **حاشية فى الاصول** / اصول فقه / عربى
ḥāšīyat-un fi-l usūl
مامقانى، محمد حسن بن عبدالله، ۱۲۳۷ - ۱۳۲۳ قمرى
māmaqānī, mohammad hasan ebn-e 'abd-ol-lāh (1822 - 1905)

مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۹۴۳۴/۱
آغاز: قوله و ظاهر مقالة كثيرة اه اراد بالتطابق بين المعنين انحصار المفهوم معناه الاضافى بحسب الخارج؛ **انجام:** موجبا لصحة الاستعمال بدون الاعتماد المذكور فى غير صورة الاشتراك المفروض
خط: نستعليق مخلوط به شكسته، بى‌كا، تا: قرن ۱۴؛ كاغذ: فرنگى حنايى، جلد: تيماج عنابى، ۴۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۵۳]

● **حاشية فى الاصول** / اصول فقه / عربى
ḥāšīyat-un fi-l usūl
حاشيه‌اى در اصول فقه، كه مطالب آن با عنوان «قوله» آمده است.

مشهد؛ مدرسه باقريه؛ شماره نسخه:۱۱۴
خط: نسخ، بى‌كا، بى‌تا؛ واقف: عبدالسميع، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۲)، قطع: ربعى [تراثنا: س۶ش۱ - ۱۰۸]

←حاشية فى اصول الفقه ⟵ حكمة الاصول
← حاشيه فياض ⟵ حاشية حاشية لوامع الاسرار فى شرح مطالع الانوار

● **حاشية فى التسمية و التحميد** / كلام و اعتقادات / عربى
ḥāšīyat-un fi-t tasmīya wa-t taḥmīd
حاشيه‌اى با عنوان «قوله» در توضيح بسمله و تحميد از حيث معنى و اعراب و غير آن.

مشهد؛ شيخ على حيدر؛ شماره نسخه:۶۰۸/۲
آغاز: قوله فان قلت حديث الابتداء الى اخره، اعلم ان تهذيب

المرام فی المقام یستدعی تحقیق امور؛ **انجام:** العالم متغیر و کل متغیر حادث فالعالم حادث و الامر فیما نحن فیه لیس کذالک.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: پوست مشکی، ۱۵گ (۲۷–۴۱پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [مؤید: ۲ – ۱۱۶]

● **حاشية فی الحكمة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-un fi-l ḥikma

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۷۱۹

آغاز: اعلم ان المفهوم من هذا الکلام ان الحق فی الاصل؛ **انجام:** فهو مذهب الذامیه حتی صرحوا ... اصمو الایمان بکوفه مومنا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [رایانه]

۲. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۰۰/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۱ سطر (۸×۱۳/۵)، قطع: ربعی [تراثنا: س۶ش۳ – ۱۲۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۳۹

آغاز: و الامور المعلومةالتی یقع فیها؛ **انجام:** و کل من ذلک کان مستکملا ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف تیماج [رایانه]

۴. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۴۷

آغاز: فی استحقاق الصلوة الکتفاء بالاصل و لزوم الاختصار رعاية لنوع من براعة الاستهلال؛ **انجام:** یحرکهما بالحرکة الشریقة
خط: نستعلیق، کا: شاه قاسم بن محمد رضا، تا: ۱۰۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ پس از شش برگ تکمله این کتاب به نام «ملحقات لاری»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر، قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۲۳]

● **حاشية فی الصرف** / صرف / عربی

ḥāšīyat-un fi-ṣ ṣarf

حاشیه‌ای است مختصر با عناوین «قوله، قلت» بر رساله‌ای در صرف.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۲۶/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعلنا ما صدق عبدالانسان و وهب لنا العطایا؛ **انجام:** فلوجود محل النقل مع ازاله شدتها لان الهمزه حرف شدیده
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۳ق، جا: مدرسه مولا محمد سلیم؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۱گ، ۱۷ (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه:۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۵ – ۲۴۱]

● **حاشية فی مسألة ذاتية الاوسط** / معانی بیان / عربی

ḥāšīyat-un fī mas’alat-i ḏātīyat-il awsaṭ

؟ محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶ – ۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۱۶/۳

خط: نسخ، بی‌کا (گویا از یکی از شاگردان مؤلف)، تا: قرن ۱۱، روزگار خوانساری؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۴۳ر–۴۴ر)، ۲۱ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۴۳۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۵۷۹۴

کا: علی نقی، تا: ۱۱۱۴ق [رایانه]

● **حاشية فی مغالطة جذر الاصم علی شرح التجريد = حل شبهة جذر الاصم = حل شبهة ابن كمونة = شبهه جذر اصم** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-un fī muġāliṭat-i jaḏr-il aṣam ‘alā š.-it tajrīd = ḥall-u šubhat-i jaḏr-il aṣam

دشتکی شیرازی، میرصدرالدین محمد،۸۲۸–۹۰۳قمری

daštakī šīrāzī, mīr sadr-od-dīn mohammad (1425 - 1498)

وابسته به: شرح تجرید الاعتقاد = شرح تجرید العقاید = شرح جدید تجرید = شرح تجرید الکلام = شرح التجرید؛ قوشچی، علی بن محمد (–۸۷۹)

میرصدرالدین دشتکی در ابتدای حاشیه خود بر شرح تجرید به مناسبت بحث از نظریه مطابقت با واقع در تفسیر صدق به طرح معما به عنوان شبهه‌ای بر این نظریه می‌پردازد. این نوشتار نخستین گزارش آراء پیشینیان در حل پارادکس دروغگو در حوزه شیراز است. صدرالدین در این رساله دیدگاه دوانی را نیز مورد گزارش و نقد قرار می‌دهد و پاسخ دوانی بر نقد خود را نیز گزارش داده و به چالش می‌گیرد. بنا به گزارش دوانی در مواضع مختلف، صدرالدین در مجلسی به صورت شفاهی، دیدگاه دوانی را از وی جویا شده و همان را در حاشیه خود به عنوان «راه‌حل برخی از مردم روزگار ما» آورده است. در همین حاشیه بیان می‌شود که دوانی گزارش صدرالدین از پاسخ وی را نادرست می‌داند و نقد صدرالدین بر آن را پاسخ می‌دهد. رساله حاضر در واقع منتخب از حاشیه صدرالدین بر شرح جدید تجرید قوشچی است و به دلیل اهمیت آن به صورت مستقل استنساخ شده و مورد بحث بوده است.

آغاز: گفتار صدر دشتکی: ان قلت: لوصح ما تقرر من ان صدق الحکم و صحته بمطابقة الخارج ... لزم ان لا یجتمع الصدق و الکذب فی خبر واحد، لکنهما قد یجتمعان فی ... «کل کلامی کاذب»

خفری: قال الخفری بعد حمد الله؛ هذه رسالة فی بیان المعضلة التی ... مشتملة علی مقدمة و مقصدین؛ المقدمة:تقریر الشبهظ. اعلم ان لها تقریرات اربع
انجام: وزانه وزان قولك كلام زید كاذب صادق او كاذب اذا لم یكن لزید الا خبر واحد فتامل. نقل من الحاشیة الجدیدة لصدر الحكماء علی شرح التجرید. فلزم اجتماع الصدق و الكذب فیه و هو تقریر تلك المغالطة التی تسمی بجذر الأصم
[دوازده رساله در پارادکس دروغگو (احد فرامرز قراملکی)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۲۴/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مصور عطف تیماج قهوه‌ای، ۴ص، ۲۳ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۵۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۴۷/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی بن عبدالکریم طباطبائی، تا: دهه دوم جمادی الاول۱۲۷۳ق، جا: اصفهان؛ این نسخه در برگ‌های ۱۲۰پ تا ۱۲۴ و در دو بخش است: الف) نقل از حاشیه جدید شرح تجرید از آن صدر دشتکی (-۹۰۳) است، ب) نقل از رساله خفری در این باره است، که در الذریعه (ج۷ش۵۶) «حسرة الفضلاء» و (در ج ۷ش۳۸۹) «حل ما لا ینحل» و (در ج۱۵ش ۷۵۶) «ضالة الفضلاء» نامیده شده است، این حاشیه دشتکی در الذریعه (ج۶ش۱۱۷ و ج۱۵ش۹۷۸) معرفی شده است؛ کاغذ: فرنگی، نخودی، جلد: مقوایی، ته تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۱۲۰-۱۲۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۸۵]

● حاشیة فی المنطق / منطق / عربی

ḥāšīyat-un fi-l manṭiq

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۵۹
آغاز: بسمله، الحمدلله ... و الصلاة علی رسوله محمد و آله اجمعین قوله اراد به الی قوله من کتب هذا الفن اشار لی (کذا) ان قوله رحمه الله و لیس للجزئی اه بحسب المعنی تعلیل لمحذوف وانه یمکن بعطفه علی المباحث فح یکون الباب الثانی فی مباحث الکلی و فی بیان مفهوم الجزئی؛ **انجام:** فلایصدق الکبری و التقدیر خلافه هذا خلف و لیکن هذا حین اختتام ما اوردنا ایراده فی هذه الرسالة و الحمدلله ذی العظمة و الجلال و الصلاة علی محمد صاحب الرسالة و آله الموصوفین با لعدالة و الله اعلم با لصواب
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر متون یکی از کتب در منطق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی با رمز «منه ره»؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف تیماج، ۳۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۶۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۹۶/۲
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعل لی سمعاً یسمع آیاته و عقلاً یفهم ایمانه ... اما بعد فیجب ان یعلم ان کل یشتمل علی ثلثة امور؛
انجام: یعلم سابق کالاقوال الشارحة فی التصورات و الحجج فی التصدیقات.
رساله ای مختصر با همان عناوین «تعلیم، تعلیم» و احتمالاً از همان مؤلف، که با «قال» و «اقول» به نقل و شرح رساله‌ای در منطق می‌پردازد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۳۰ص (۶۰-۸۹)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴۵ - ۷۵]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۱۳
آغاز: قوله فان المعروض شرط لا یخفی انه علی مذهب المتاخرین یلزم التوقف؛ **انجام:** اراد به اذا رکبت ثبوت. الخ. جعل قدس سره، قول الشارح اعنی قوله ثبوت احد الامرین للآخر. الخ، تفسیر اللارتفاع النسبة الایجابیه فقدر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۷۲گ، ۱۹سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۶۴۴]

● حاشیة فی النحو / نحو / عربی

ḥāšīyat-un fi-n naḥw

غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۴۱
آغاز: بسمله، و به نستعین قوله ای التی فی اصطلاح النحاة هذا التفسیر یشعر بان اللام فی الکلمة للعهد فینا فی قوله و اللام فیها لتعین الهاهیة؛ **انجام:** ق فی المعنی قید به لان المفضل علیه فی اللفظ هو الکحل فی العین دونها قوله و تستغنی به ای بالتقدیم تم.
حاشیه مختصری است با عناوین «قوله، قوله» بر یکی از کتب نحوی. متأسفانه بر تفحص فراوان شناسایی نشد؛ خط: نسخ، کا: ملا فتح الله بن ملا ابراهیم شیخ الاسلام، تا: ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۱۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۰۸
آغاز: القیاس الاول فلا المثنی و المجموع؛ **انجام:** حذف المضاف عن الذین ای ابلیس
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی [رایانه]

● حاشیة فی الهیئة / هیئت / عربی

ḥāšīyat-un fi-l hay'at

حاشیه‌ای به شیوه «قوله، قوله» با عنوان‌های «باب، فصل، قسم

الاول، قسم الثانی ...»، اینک برخی از عنوان‌ها: الفصل الثانی القسم الاول فی التعریفات. الفصل الثامن علی ان منتصف التعدیل المعلوم من علم المجسطی ...، الفصل التاسع فی افلاک الشمس، الفصل العاشر فی افلاک القمر، الفصل الحاد یعشر فی افلاک زحل و المشتری و المریخ، الفصل الثانی عشر فی افلاک الزهرة و العصلاد و حرکاتها، الفصل الثالث عشر فی عروض الخمسة المتحیرة، الفصل الخامس عشر تشتمل علی مقدمة و خاتمة و اربعة مباحث فی اختلاف بدر القمر و الخسوف و الکسوف. الباب الثالث فی هندسة الارض (در ۱۲ فصل)، الباب الرابع فی معرفة الابعاد و الاجرام (در ۳ فصل).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۸۲/۱

آغاز: الخطبه، قوله. ندع الخلاف فی الخطاء الخلاف فی الخطاء ... الفصل الثانی القسم الاول فی التعریفات، قوله، النقطة ما تقبل الاشارة، اعلم ان فی هذات التعریف بحثا؛ **انجام:** و هو غلط قد وقع فی الحساب. تمت

خط: نستعلیق بی‌نقطه، بی‌کا، بی‌تا؛ با نشان و دوایر هندسی؛ ۳۵گ (۱پ-۳۵ر)، ۲۹ سطر (۸/۸×۱۳/۵) [ف: ۱۵ - ۳۵۰]

● حاشیة القانون / طب / عربی

ḥāšīyat-ul qānūn

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (-1542)

وابسته به: القانون فی الطب؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

آغاز: بسمله. و علیک اعتمادی یا حکیم یا غیاث المستغیثین نشکرک علی ما هدیتنا بقانون کامل فیه النجاة و الشفا ... و بعد فان الفقیر غیاث المشهور بمنصور یقول الی فی بعض الاوقات اوان الاشتغال بالفلسفیات و النظر فی الحکمیات طالعت کتاب القانون ... فقررت للقانون قانونا و جعلت من الدرر و الجواهر ما کان مکنونا.

انجام: و بعد هذا لایخفی علی ما یرد علی قوله لان الرطوبة الغریزیة الخ الموطن الرابع فی امزجة سکان البلاد و انی حررت قبل هذا فی رسالة جامعة لاحوال الاعلام فی هذا المرام فلنورد ههنا و هی هذه ...

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۵/۴

آغاز: بسمله، اللهم ایدنا و ثبتنا علی الاقتداء بغیاث الوری و الاقتفاء بقانونه الکامل الذی فیه النجاة و الشفاء ... و بعد فان ... غیاث المشهور بمنصور یقول انی حضرت حینا فی الحضرة العلیة البهیة و عند السدة السنیة الزکیة الحسنیة الحسینیة فانجر المکالمة و المباحثة الی حکایة مؤاخذة بعض الفضلاء علی کلام الشیخ الرئیس ابی علی بن سینا حیث قال فی القانون النار جرم بسیط موضعها الطبیعی فوق الاجرام العنصریة کلها؛ **انجام:** یکون المراد به هذا المعنی بعد تحقق انه ای لفظ الموضع (ننوشته مانده).

تنها راجع به مسئله بساطت نار و موضع طبیعی آن است و سخن در آن به مسئله مکان می‌کشد؛ خط: نستعلیق، کا: کمال بن نور بن کمال طبیب،تا:۹۸۵ق؛کاغذ:سمرقندی،جلد:تیماج تریاکی، ۴۹ص (۱۱۹-۱۶۷)، ۲۳ سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۲۷۷۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۵/۲

آغاز: بسمله. و علیک اعتمادی یا حکیم یا غیاث المستغیثین نشکرک علی ما هدیتنا بقانون کامل فیه النجاة و الشفا ... و بعد فان الفقیر غیاث المشهور بمنصور یقول الی فی بعض الاوقات اوان الاشتغال بالفلسفیات و النظر فی الحکمیات طالعت کتاب القانون ... فقررت للقانون قانونا و جعلت من الدرر و الجواهر ما کان مکنونا؛ **انجام:** و بعد هذا لایخفی علی ما یرد علی قوله لان الرطوبة الغریزیة الخ الموطن الرابع فی امزجة سکان البلاد و انی حررت قبل هذا فی رسالة جامعة لاحوال الاعلام فی هذا المرام فلنورد ههنا و هی هذه ...

ناظر به شرح قطب شیرازی بر قانون ابن سیناست؛ خط: نستعلیق، کا: کمال بن نور بن کمال طبیب، تا: ۹۸۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۰ص (۵۹-۹۸)، ۲۳ سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۲۷۷۲]

● حاشیة القانون / طب / عربی

ḥāšīyat-ul qānūn

؟ عصار، محمد بن محمود، ۱۲۶۴؟ - ۱۳۵۶ ؟ قمری

'assār, mohammad ebn-e mahmūd (1848 - 1937)

وابسته به: القانون فی الطب؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

حاشیه‌ای است استدلالی با عناوین «قوله، قوله» بر مبحث تشریح شرائین کتاب قانون ابن سینا در صفحات مختلف.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۴۱۶/۱

آغاز: الجملة الرابعة فی الشرائین ضمه فصول الفصل الاول فی صفة الشریان هو جسم نابت من القلب ممتد مجوف طولا

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: خط‌دار فرنگی، جلد: مقوا رویه گالینگور، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵ - ۷۴۳]

● حاشیة القانون / طب / عربی

ḥāšīyat-ul qānūn

وابسته به: القانون فی الطب؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

شاید از مرعشی مذکور در الذریعه (۱۶۹/۶) باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۷۳
آغاز: قال الشیخ فی القانون الحبلی لا تقیا فان فضول حیضها لا یندفع بذلک العین؛ **انجام:** و قد یبقی هذه الصور اشهرا علی ما شهدت به التجربة
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی سفید، ۱۳۶گ، ۲۰سطر [ف: ۱۶ - ۲۸۱]

← حاشیة القبسات ⪢ شرح القبسات

● **حاشیة القبسات** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-ul qabasāt
میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری
mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)
وابسته به: القبسات؛ میرداماد، محمد باقر بن محمد (-۱۰۴۱)
مؤلف، حواشی مفصل بر این کتاب خویش دارد؛ درباره اثبات واجب و مسئله دهر و حدوث دهری شامل ده قبس و یک تختمه با عناوین «و میض» و «ومضه».
چاپ: از جمله به اهتمام مهدی محقق سال ۱۳۷۴ش.
[الذریعه ۳۲/۱۷؛ مشار عربی ۶۹۷]

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳/۵-طباطبائی**
آغاز: بحث المثل علی قوله هذه المثل فلنورد کلامه بعبارته علی نظمها باجمعها ثم لنکر فلنوضح سبیل اذ حاضه فی الوجوه الخمسة علی التفصیل قال و انت اذا فکرت وجدت اسباب الغلط ... خمسه؛ **انجام:** و بالجمله ان سبیل ابطال هذه الاقاویل ما سیجی سلکناه بفضل الله سبحانه لا غیر فلیتثبت. منه رحمه الله تعالی
و این حاشیه بر اول ومیض هشتم است [عبارت قبسات در ومیض هشتم این چنین است: «ان شریکنا فی التعلیم یستنکر فی کتاب الجمع بین الرایین اسناد هذه المثل و الصور ... الی افلاطن»]؛ خط: نستعلیق، کا: محمد سعید فرزند میر نظام حسینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ نوشته‌هایی است به خط کاتب به نقل از فصوص محیی الدین عربی، تفسیر نیشابوری، مفاتیح الغیب رازی و نیز یادداشت‌هایی تاریخی؛کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۳گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۸۳]
۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۴۱/۲**
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ هامش [مختصر ف: - ۲۹۲]
۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۹/۱**
آغاز: بسمله و به نستعین و الاستیفاق من الله العزیز العلیم ... الحمدلله الواحد الاحد الصمد الصمود؛ **انجام:** و ستزاد فی ذلک استبصارا ... العلیم العلام.
فهرست‌نگار جلد ۳۲ فهرست مجلس شورا این حاشیه را فهرست نکرده است و تنها ذکر کرده است که متن در حاشیه اصلاح شده است. با توجه به اینکه اصل نسخه در اختیار ما نیست، نمی‌توان در مورد اینکه نظر کدام فهرست نگار درست است قضاوت کرد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: گویا در حیات مؤلف قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۶گ (۱پ-۳۱۶پ هامش)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [مختصر ف: - ۲۹۲] و [ف: ۳۲: ۳۶۰]

● **حاشیة القبسات** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-ul qabasāt
وابسته به: القبسات؛ میرداماد، محمد باقر بن محمد (-۱۰۴۱)

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۸۳۳۹-۱/۱۲۶/۲
بر بندی از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴ص، ۱۹ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۸۸]

← الحاشیة القدسیة ⪢ حواشی مؤلفات پارسا
← حاشیة القدیمة علی حاشیة شرح المطالع ⪢ حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار

● **حاشیة القدیمة علی شرح التجرید = حاشیة شرح تجرید** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-ul qadīma ʻalā š.-it tajrīd = ḥāšīyat-u š.-i tajrīd
؟ دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری
davvānī, mohammad ebn-e as'ad (1427 - 1503)
وابسته به: شرح تجرید الاعتقاد = شرح تجرید العقاید = شرح جدید تجرید = شرح تجرید الکلام = شرح التجرید؛ قوشچی، علی بن محمد (-۸۷۹)
علاء الدین علی قوشچی شرحی مزجی بر تجرید العقاید خواجه نصیر طوسی نگاشته که در برابر شرح شمس الدین محمود اصفهانی (- ۷۴۹ق) شرح جدید نام گرفته و حاشیه‌های بسیار بر آن نگاشته شده است؛ از آن جمله دانشمند جلال الدین دوانی بر شرح تجرید قوشچی حاشیه‌ای بسیار خوب نوشت و به نام سلطان یعقوب بایندری آق قونیلو (۸۸۳-۸۹۶ق) یا برادر او سلطان ابوالفتح خلیل بیک (۸۸۲-۸۸۳ق) کرد و میان دانشجویان، شرح قدیم نام گرفت (همین حاشیه) و فیلسوف صدرالدین محمد دشتکی (۸۲۸-۹۰۳) هم حاشیه‌ای زیبا بر آن شرح نوشته و به سلطان ایلدرم بایزیدخان دوم (۸۸۶-۹۱۸) و مولی بن مؤید ارمغان داد و در آن از دوانی خرده گرفت. این بود که دوانی در رد دشتکی حاشیه جدید را نوشت. بار دیگر دشتکی حاشیه دوم خود را نوشته و در آن فریفتگی‌های دوانی و گرایشی که دانشجویان به سخنان وی دارند و پیشرفت‌هایی را که پسر خود او غیاث الدین منصور کرده است یاد نمود و آن را به نام همان بایزید کرد. باز دوانی حاشیه اجد خود را در رد او نوشت. این حاشیه‌ها را طبقات جلالیه و صدریه نامند. پس از

مرگ دشتکی پسر او غیاث الدین (م ۹۴۸) به یاری پدر برخاسته و حاشیه‌ای به نام تجرید الغواشی در رد بر دوانی نوشت. (محمد تقی دانش پژوه)

حواشی دوانی تا فصل اول از مقصد دوم (=اجسام) بیشتر نیست. کمال لاری که شاگرد دوانی بوده تعلیقات استاد را تا مبحث مزاج ادامه داده و تعلیقات خود را متمم اثر استاد ساخته است. این متمم در برخی از نسخ و از جمله نسخه برلین، آستان قدس، و دانشگاه وجود دارد. بر این حاشیه، حواشی بسیاری نوشته شده است که به برخی از آنها که در ایران دارای نسخه است اشاره شده است.

آغاز: یا من وفقنا لتجرید الکلام فی تقریر عقائد الاسلام ... قوله فی الحاشیة قیل لم یرد به معینا الخ، اقول مراده بالزیادة فی الجملة الزیادة بوجه ما و ذلک لیس معنی ثالثا کما ظنه ...

آغاز ملحقات لاریه: قوله و فیه نظر لانه یجوز أن یکون الخ. فیه نظر، لانهما یخرج عن اجبارها بالحرکة الدوریة و ان لم یخرج بالتألیف.

انجام: انجام (۱): و ان کان اشتمالها علی التعسف ظاهرا لانهما یرجعان الغلط فی المصنف ره تمت

انجام (۲): و اخری بمجموع ذلک الثوابت و ما تحته بحرکتها الغربیة و اخری بمجموع الجوزهر و المایل یحرکها بالحرکة الشرقیة. تمت الحاشیة الموسومة بالقدیم

انجام ملحقات: اعنی افناء المتحلل الرطب و ابقاء الیابس ثم استدل علیه بنمط آخر و اطال الکلام فیه علی ما هو دأبه.

چاپ: در آستانه به سال ۱۳۰۷ چاپ شده

[الذریعة ۱۱۷/۶و ۱۱۶/۶و ۳۵۲/۴؛ معجم التراث الکلامی: ۶۳/۳؛ کتاب‌شناسی تجرید الاعتقاد: ۶۴-۶۸؛ کشف الظنون: تجرید؛ الذریعه ۶۷/۶-۶۹؛ فهرست نسخ عربی برلین ش: ۱۷۲۷-۱۷۲۹؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۷۷/۲]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید = حاشیه بر حاشیه قدیم ملا جلال بر شرح جدید تجرید؛ ملا عبدالله بن حسین یزدی (-۹۸۱)

۲- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید = حاشیه حاشیه بر حاشیه قدیم تجرید؛ میرزا جان باغنوی، حبیب الله (-۹۹۴)

۳- حاشیة التشکیک علی الحاشیة القدیمة علی التجرید = التشکیک؛ محقق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن (۱۰۱۷-۱۰۹۰)

۴- حاشیة حاشیة التشکیک = التشکیک؛ محقق خوانساری، حسین بن محمد (۱۰۱۶-۱۰۹۹)

۵- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ محقق خوانساری، حسین بن محمد (۱۰۱۶-۱۰۹۹)

۶- حاشیة القدیمة علی شرح التجرید الجدید؛ دشتکی شیرازی، میر صدرالدین محمد (۸۲۸-۹۰۳)

۷- حاشیة الجدیدة علی شرح التجرید الجدید؛ دشتکی شیرازی، میر صدرالدین محمد (۸۲۸-۹۰۳)

۸- حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ شیروانی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۰۹۸)

۹- حاشیة الجدیدة علی شرح التجرید الجدید؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)

۱۰-حاشیة الأجد علی شرح تجرید الاعتقاد؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)

۱۱-حاشیة شرح التجرید الجدید (جواهر)؛ قاضی زاده کرهرودی، عبدالخالق (-۱۱)

۱۲-تجریدات الغواشی و تشییدات الحواشی = حاشیة الحاشیة الدوانیة الاخیرة؛ دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد (-۹۴۸)

۱۳-تعلیقات علی الشرح الجدید للتجرید = النفس و الهیولی؛ دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد (-۹۴۸)

۱۴-حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ گلپایگانی، ابوالقاسم بن محمد (-۱۰۹۲)

۱۵-حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ حسنی حسینی، حمزه بن محمد (-۱۱)

۱۶-ملحقات لاری؛ لاری، کمال بن محمد (-۱۰)

۱۷-حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید = حاشیه حاشیه شرح جدید تجرید العقائد؛ لاری، کمال بن محمد (-۱۰)

۱۸-حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ شیرازی، محمود بن یعقوب (-۱۰)

۱۹-حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ شیرازی، شاه فتح الله بن حبیب الله (-۹۹۷)

۲۰-حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ اصفهانی، حسین بن میرزا علی (-۱۰)

۲۱-حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ شریف گیلانی، قاسم بن عزیز الدین (-۱۰)

۲۲-حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید استرآبادی صدری، جلال الدین (-۱۰)

۲۳-حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید؛ حسنی، محمد باقر بن ابومحمد (-۱۱)

۲۴-نقد الحواشی؛ شیرازی، محمد هادی بن معین الدین (-۱۱)

۲۵-حاشیة حاشیة شرح التجرید

۲۶-حاشیة شرح التجرید و الحاشیة القدیمة للدوانی

۲۷-حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید

۲۸-حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید

۲۹-حاشیة حاشیة الجلالیة علی شرح التجرید

۳۰-حاشیة حاشیة الدوانی القدیمة علی شرح التجرید

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲

در فهرست آن را با عنوان ظاهرا حاشیه جدید دانسته است ولی با توجه به آغاز و انجام همان حاشیه قدیم است؛ خط: نستعلیق، کا:

احمد بن محمد حسینی، تا: ۹۴۰ق؛ تملک: عبد الصمد محلاتی؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۱گ، ۲۱ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۱]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۱۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۴۳]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر ملحقات

از آغاز تا اوائل مبحث فلکیات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحی حسینی جرجانی، تا: ۲۸ ربیع الاول ۹۵۶ق؛ تملک: عبدالحی عبدالوهاب علی حسینی؛ مهر: «ماشاالله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ کاغذ نخودی؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۲۰گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۸]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۵۰۵

خط: شکسته نستعلیق، کا: سلطان علی بن بابا علی، تا: ۹۶۰ق، جا: سمرقند؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۳]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر ملحقات

بخش الهیات؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: صفر ۹۶۱ق؛ مصحح، محشی از مؤلف با امضای «منه مدظله وخلد ظله» و «ج م»، شروع به مباحثه در ۱۱۶۰ق با مهر «محمد مهدی بن محمد جعفر ۱۱۵۸» (بیضی)؛ تملک: محمد بن نظام الدین احمد شیرازی در حیدرآباد دکن ۱۰۱۴ق، انتقال نسخه به محمد مهدی بن محمد جعفر در سال ۱۱۹۵ق؛ مهر: «عبده صاحب محمد الاوسط الحسینی ۱۱۱۱» (بیضی دوقلو)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۷۰۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۹

آغاز: فالاول ان یطرح من البین الخ کان المصنف انما ذکره دفعا لتوهم من توهم؛ **انجام:** برابر۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۳ شعبان ۹۷۵ق، جا: بیجاپور؛ افتادگی:آغاز؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۶۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۰۳]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۵۹-۶/۱۴۹

آغاز: الاشتقاق به حقیقة اواعتبار اومفهوم هو هو مطلق الاتحاد وهو مشترک بین الذاتیات والعرضیات الا أن مصداق الحمل فیهما مختلف ... قوله اذ معناه؛ **انجام:** برابر۲

از «قوله اذ معناه ما ثبت له الخ» تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالباقی، تا: ۱۲ رمضان ۹۷۸ق، جا: شیراز؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی به امضاء «منه»؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۳۸گ، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۴۸۶]

۷. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۲۳

انجام: برابر ملحقات

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۹ ذیحجه ۹۸۶ق؛ مصحح، محشی از مؤلف و دیگران؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۳۳۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: نخودی، ۱۷ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [الفبائی ف: - ۱۹۶]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۶۰/۱

آغاز: برابر

تنها دو برگ از آغاز حاشیه شرح تجرید ملاجلال دوانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۴۵۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۴-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المصنف لم یقید المعد بالقریب فلو قال و ان وجب لم یصح

خط: نسخ، کا: مولانا احمد کاتب، تا: قرن ۹-۱۰؛ افتادگی: انجام؛ نسخه در عهد محشی نوشته شده و تعلیقات وی بر این حاشیه با علامت «منه خلد ظله» و «منه ابد ظله» آمده؛ مهر: «الراجی محمدعلی»، «العبد مرتضی الحسنی»؛ تملک به خط شیخ بهائی با عبارت: «العبد بهاءالدین»؛ مهر بزرگی به شکل شمسه مورخ ۱۰۳۰ و آنچه از آن خوانا است چنین است: «هذا مما وقفه بهاءالدین محمد، علی الطلبة الامامیة بتولیة ابن اخیه حسین بن عبدالصمد ثم الاتقی من عشیرتهم و لو کان ابعد»، مضمون این مهر سندی است بر این مطلب تاریخی که شیخ بهائی در اواخر عمر، کتابخانه‌اش را بر طلبه علم وقف کرده و تولیت آن را به برادر زاده‌اش شیخ حسین بن عبدالصمد واگذاشته؛ واقف: شیخ بهائی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۲۴ - ۴۰۸]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۳/۴

آغاز: قوله الموجبة السالبة المحمول ... قوله قیل لانم ان مفهوم العدم واحد، قد استدل علی تلک المقدمة بعدم تمایز السلوب بذواتها؛ **انجام:** قوله و فیه نظر اما اولاً فلانا لانم امکان قولهم اه، اقول یعلم من الشفاء ان المعاوقة ... و قد یکون باحداث سکونات ... و یحسن بمجموعها فیتخیل ان ذلک

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ خطبه شواکل الحور، اشتباهاً در آغاز این نسخه آمده است، محشی با نشان «منه رحمه الله»، مصحح؛ مهر: «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۶گ (۹۷-۲۰۲)، ۲۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۳۴ - ۵۷]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹/۲

آغاز: بسمله و به نستعین ... و الاخر لیس کذلک منهم عن زعم؛ **انجام:** فی شرح رسالات اثبات الواجب. تمه.

خط: نستعلیق، کا: محمد امین طبیب اردوباری، تا: قرن ۱۰، جا:

اردبیل مسجد خواجه سلطان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۴۲ص(۲۵-۶۶)،۲۱سطر(۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۶۷]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲

خط: نسخ، کا: علی بن احمد، تا: ۱۰۰۹ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۹گ، ۲۰ سطر (۶×۱۳)، اندازه:۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۷۸]

۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر ملحقات

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اواسط محرم ۱۰۰۹ق؛ با سرلوح، محشی با نشان «منه»، مقابله شده؛ مهر: «محمد بدیع بن محمد سمیع ۱۱...» (چهارگوش)؛ کاغذ: ترمه خوب، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۸گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۸۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۳

انجام: برابر۲

خط: نسخ، کا: سید محمد حسین شهیر بلنکری، تا: ۱۰۱۱ق؛ محشی به حاشیه‌های جلال ثانی از مؤلف و صدر و دیگران؛ مهر: آقا علی مدرس و مهر فرزندش آقا حسن؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۳۸۱ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۵ - ۱۲۱]

۱۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۹

خط: نستعلیق، کا: قاسم کنی گیلانی، تا: صفر ۱۰۱۲ق؛ محشی با نشان «جم رحمه الله، حسین خلخالی، م ج ر د، منه ره، جدید جلالی، خواجه جمال الدین محمد»؛ تملک: سید محمد جعفر منصور حسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۶۸گ، ۱۵ سط سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: - ۵۲۳]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۷۷/۲-۱۱/۱۷۷

آغاز: زمان آخر و انه محال و حکی الامام عن القائلین بهذا القول وجوها احدها انه لوصح اعادته لصح اتصافه بامکان العود؛ **انجام:** برابر ملحقات

خط: شکسته، نستعلیق، کا: فرج الله، تا: دوشنبه ۱۵ شوال ۱۰۱۲ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: ساغری مشکی، ۱۴۲گ، ۱۹-۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۴۸۶]

۱۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۵۱/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان وقع من خدام حضرته العلیة موقع القبول والرضا فهو غایة البغیة و نهایة المنی والله المستعان و علیه التکلان.

نسخه موجود دیباچه حاشیه قدیمه ملا جلال است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن شریف الله طولی، تا: ۱۰۱۳ق، جا: اصفهان و شیراز؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۲گ (۸۱-۸۲)،۲۸-۲۰سطر(۵/۵×۱۴)،اندازه:۱۱/۵×۱۹سم[ف: ۳-۱۱۵۵]

۱۹. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰

آغاز: احوال المبدأ مما لا یستقل بأثباتها العقل لکان اظهر؛ **انجام:** برابر ملحقات

آغاز آن از احوال مبدأ است که عقل به استقلال می‌تواند آن را اثبات کند و ملاجلال پس از تفصیلی می‌گوید مراد از این قول معاد جسمانی است؛ خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، تا: ۱۰۲۲ق؛ محشی، از صفحه ۳۶۷ تا ۳۶۸ مباحثی از محمد خفری درباره قضیه معروف «کل خبری کاذب»، در صفحه ۳۶۹ برهان بر واجب الوجود از اسراری نام به خط حمایلی، در صفحه ۳۷۴ و ۳۷۵ به خط آقا جمال خوانساری مطلبی آمده مبنی بر اینکه در مباحثه از این رساله استفاده شده و این قول حاکی بر ملکیت او بر این نسخه است؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۸۰ص، ۲۱ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: - ۱۸۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۷۶/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۹۰]

۲۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۰۳

انجام: اذ تستحق فیه یهرب عن موضع الماء و المراء جمیعاً

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۳ ذیحجه ۱۰۳۶ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: چرم مشکی، ۱۴۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [مؤید: ۱ - ۱۹۷]

۲۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر ملحقات

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد جعفر استرآبادی، تا: ۲۶ رمضان ۱۰۴۰ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی با امضاء: «م ن» حم، ه، نظام، منه، جم، مد ظله العالی؛ تملک: ابن هدایت الله محمد مهدی حسینی موسوی اصفهانی که آن را از قهستان تحصیل نموده با مهر «محمد مهدی حسینی موسوی» (بیضی)؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۵گ، ابعاد متن: ۶/۵×۱۳/۵، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۹۲]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲

از ابتداء تا آخر باب خلاء؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن بیرحسن، تا: ۱۰۴۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، شکری، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۴گ، ۱۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۷۰]

۲۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۳۱

آغاز: یابرابر

نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش - پاکستان ۲۵۸؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم علی خطیب اسلام آباد، تا: یک‌شنبه ۲۲ ربیع الثانی ۱۰۵۰ق؛ سه برگ آغازین که مشتمل بر خطبه کتاب می‌باشد به خط ابوالحسن حسنی به سال ۱۰۸۷ بازنویسی شده، یادداشتی در خرید کتاب به سال ۱۰۸۰ در اکبر آباد؛ ۳۰۸ص [عکسی ف: ۶ - ۴۷]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۸۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر ما کتب علی الشرح الجدید، من اوله الی مباحث الجواهر و الاعراض من الحاشیة القدیمة الجلالیة.

خط: نستعلیق، کا: قوام الدین محمد بن شجاع الدین حسینی مشهدی، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۰۵۳ق؛ محشی با نشان «غ سلمه الله، منه

رحمه الله»؛ تملک: قوام الدین محمد الحسینی المشهدی؛ اهداء نسخه از سوی عبدالغنی حسینی فرزند کاتب نسخه به «میر سید حسن حسینی» فرزند خود، با مهر بیضی به تاریخ ۱۰۸۸ق؛ کاغذ: شرقی، ۹۰گ(۵پ-۹۴ر)،۲۷سطر،اندازه:۷×۱۹/۵سم[ف:۳۷ - ۱۷۹]

۲۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۱۹/۱

جواهر و اعراض؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق، جا: شیراز مدرسه آصفیه؛ اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳- ۱۲۳]

۲۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۷/۱

آغاز: فی استحقاق الصلوة اکتفاء بالاصل و لزوم الاختصار رعایته لنوع من براعة الاستهلال کما فی القریتین الاولیتین؛ **انجام:** برابر۲

خط: نستعلیق، کا: شاه قاسم بن محمدرضا، تا: سلخ ذیحجه ۱۰۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی و فستقی، ۲۰۴گ، ۱۹ سطر (۵×۱۲/۳)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۰۶]

۲۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۱۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن منصور علی ملقب به کهنه، تا: دوشنبه ربیع الاول ۱۰۶۵ق؛ یک سرلوح؛ تملک ۱۰۶۶ ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: ساغری مشکی، ۲۵۹گ، ۱۹ سطر (۴/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۸×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۲۱۶]

۲۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۳۹۴

خط: نستعلیق، کا: قوام قاسم بن محمد تبریزی، تا: شنبه ۲۳ جمادی الاول ۱۰۶۶ق؛ محشی به نشان «منه ره»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰۷گ، ۲۱ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۱۵]

۲۹. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن مولانا مرشد الله، تا: شنبه ۱۵ رمضان ۱۰۶۶ق، جا: اصفهان مدرسه عبدالالهیه؛ مصحح، محشی با علامت «منه»؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۴گ، ۱۷سطر [ف: - ۱۱۴]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۱۳-۶/۱۰۳

آغاز: الثمان و اخریهما من استلبه حب الریاسة و غلبه داعیه الطهور بالراعه ... قوله بل و ان لایکون المکتوب بصورة علی حرفاً الخ هذا هو الظاهر فان الشیعة تکرهون؛ **انجام:** برابر ملحقات

خط: نستعلیق، کا: نورالدین محمدبن ملاعلی، تا: ۸ ربیع الثانی ۱۰۷۵ق؛افتادگی:آغاز؛مصحح،محشی به امضاء«منه ره»؛جلد: مقوا عطف تیماج، ۲۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۴۸۶]

۳۱. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر ملحقات

نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن علی حسینی، تا: ربیع الاول ۱۰۷۷ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: - ۵۰]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۳۴/۱

بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق، آغاز شده در سه‌شنبه ۱۸ رمضان ۱۰۵۸؛ با دیباچه؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۷ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۳۴۷]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۸۰

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن بابا جانی، تا: رجب ۱۰۸۱ق، برای سید احمد؛ محشی با نشان «منه»، با سرلوح، مجدول؛ واقف: محمد جعفر حسینی رضوی، ۱۰۹۸؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۲گ، ۱۸ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم[ف:۱۶-۲۳۴]

۳۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۷۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۸۶ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۴۸]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیتأخر الانقلاب الی أن یجتمع مواد أخر صالحة فتأمل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دهه اول جمادی الثانی ۱۰۸۶ق؛ مجدول، مصحح، محشی، با نشانی مقابله بتاریخ اوایل دهه اول رجب ۱۰۸۶؛ تملک: محمد بن ملا هادی به تاریخ شنبه غره شعبان ۱۳۰۳ و مهر «الراجی محمد» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۷۰]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ رجب ۱۰۸۷ق، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۴۷گ، ۲۱ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۲]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲۹۰

آغاز: کالسمع و البصر و لذلک لم یثبته الحکماء؛ **انجام:** برابر۲

خط: نستعلیق، کا: احمد بن خلیل بن ابراهیم، تا: ۵ جمادی الاول ۱۰۹۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ «ملحقات اللاریة» نوشته نشده؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حایری؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا با روکش پارچه ماشی، ۱۸۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۰۳]

۳۸. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر ملحقات

در فهرست دومین حاشیه دانسته شده ولی آغاز با اولین حاشیه دوانی هماهنگ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه، م ق، منه جدید»؛ جلد: مقوا، قطع: ربعی [نشریه: ۳- ۴۲۰]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: ابوالحسن بن حسین حسینی کاظمی و سید محد حسنی رونی با خط و مهر آنها؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی ترنجی مقوایی از یکسوی، ۱۶۳گ، ۲۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۲۷۱]

۴۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۰۴/۴-۵۸۶۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ با سرلوح زرین، مجدول؛ واقف: میرزا ابوطالب؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۹۷گ، ۱۲ سطر، قطع: جیبی [آستانه قم: - ۱۰۷]

۴۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۰۹/۱-۵۸۰۵

خط: نستعلیق، کا: بهاءالدین بن رکن الدین محمد گیلانی فومنی، تا: قرن ۱۱؛ تملک: ابوالقاسم بن حسن، با مهر ابراهیم بن حسین حسینی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۷۸گ، ۲۴ سطر، قطع: وزیری [آستانه قم: - ۱۰۸]

۴۲. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز [چند نسخه-ف: - ۳۱۹]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱ خوئی

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی از مصنف با نشان «منه» و نیز با نشان «ح جدید» «ح س» «ح م» و غیره؛ مهر مرحوم امام جمعه خوبی؛ کاغذ: اصفهانی و شکری، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۷ - ۹۱]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۱۷

انجام: اقدم فی الذهن بالذات لا بالزمان.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، محشی با نشان «جم، منه ره»، با سر لوح؛ با یادداشت رجب ۱۲۷۳؛ تملک: حسن علی بن عبدالله؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۷گ، ۱۷ سطر (۳×۹)، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۱۳ - ۳۰۱۰]

۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۲۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح زرین، محشی با نشان «منه، جم»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۹گ، ۲۱ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۸ - ۲۱۳]

۴۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷/۱

خط: نستعلیق، کا: عباس بن یعقوب سنندجی، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «یوسف، منه، س، ج م، داود»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا، ۴۳گ (۲پ-۴۴پ)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۲۶۰]

۴۷. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۷۰]

۴۸. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۲۷ش

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب، محشی؛ قطع: نیم خشتی باریک [رشت و همدان: ف: - ۱۱۱۱]

۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۹۷-۳۱/۷۷

آغاز:برابر؛**انجام:** برابر۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مجدول، محشی با نشان «منه قدس سره»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۳۹۸]

۵۰. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۹۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اعنی یکون اتصاف الذات بالوجوب متقدما علی وجوب الوجوب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با ملحقات کمال الدین حسین لاری؛ کاغذ: الوان هندی، ۱۵ سطر [ف: - ۸۴]

۵۱. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۶۱

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی به رمز «منه»؛ ۲۳۳گ، اندازه: ۹×۱۷سم [ف:۱-۳۶]

۵۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۱۷

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشانه «سمع، ص، منه، محمد علی، منه، رحمه الله، عن الاستاد شاه ابوالولی سلمه الله، کمال الدین حسن لاری، جدید، جم»؛ تملک: نصرالله بن علی بن فاضل بیرمی با تاریخ ۱۰۸۶؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ سطر (۱۲/۵×۲۰) [ف: - ۵۲۳]

۵۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر ملحقات

نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه انتخاب شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف کلائی، تا: پنج‌شنبه ۲۴ صفر قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ تملک: زین العابدین با مهر «المذنب زین العابدین» (مربع)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۵۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۴ - ۸۱]

۵۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۴۸

آغاز: بسمله. و هو المحل المتقوم بنفسه ای لا بذلک الحال کما وقع فی عبارة کثیر من المحققین فلا یرد النقض؛ **انجام:** فیکون العدة ایضا غیر متناهیة اذ لو انتهی الی حد لا یقع فیه الحرکة لم یکن غیر متناهیة بحسب المدة ایضا فتدبر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ از ش ۴۷۸ آستان قدس برمی‌آید که این نسخه هم حاشیه قدیم دوانی است؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۵۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۲×۱۵/۴سم [ف: ۱ - ۲۳۲]

۵۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۵۱

انجام: تمت الحاشیة القدیمة للمولی ... محمد الدوانی قدس سره

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پایان رجب قرن ۱۱؛ محشی به نشان «منه قدس سره. م. ۱۲ بسمع منه»؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۵۳گ، ۲۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۱۵]

۵۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۵۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی به نشان‌های «م، ج. منه جم» دارد. نیمه نخستین کتاب بیشتر از مانند آن در نسخه شماره ۱۴۵۱، نیمه دوم کتاب کمتر از مانند آن در نسخه ۱۴۵۱ است؛ تاریخ وقف: ۱۲۹۸؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۲گ، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۱۵]

۵۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۶۳۲
انجام: قوله قیل ماسماه موجوداً بالعرض الخ. الموجود بالعرض مثلا ماهو صادق ... و ذلک جار فی سایر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۳گ، ۱۵ سطر (۴/۵×۱۰)، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۴ – ۲۱۵]

۵۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ ۶۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۲/۵سم [ف: ۲ – ۴۲۶]

۵۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۹
خط: نسخ، کا: سلام بن حسین، تا: قرن ۱۱؛ با یادداشت سال ۱۱۲۶؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۸۹۲]

۶۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۰۰ مشیر
آغاز: آغاز: قوله ای ... القوة العاقلة المعقول اعم من الخاصة ... العاقلة ان الاول یشمل الحاضر بذاته ... وپس از آن محلقات لاری است بدین گونه: آغاز: قوله وفیه نظر لانه یجوز ان یکون. الخ. فیه نظر، لانها یخرج عن اجبارها بالحرکة الدوریة و ان لم یخرج بالتألیف؛ **انجام:** برابر۱؛ و برابر ملحقات
از مبحث ماهیت دارد؛ خط: نستعلیق، کا: مسلم بن فخر بن شیرزاد گیلانی، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به نشان «عبدالله»؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۶گ، ۱۲ سطر (۴/۵×۹/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۴ – ۲۱۴]

۶۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** کان الوصف اعتباریا او موجودا فی الخارج
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۱۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۹سم [ف: ۱ – ۲۳۱]

۶۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** مثل ذلک لایسمی فسادا بل هو من قبیل المسامحات و تلک.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب، محشی با نشانه «منه»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۳۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۱سم [ف: ۱ – ۲۳۱]

۶۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله ای یجب ان یقال الانسان لیس من حیث هو انسان الخ من البین ان الانسان ... اذ لو کان احد هما لم ینفک عنه بحسب هذا النظر.
خط: نسخ زیبا، کا: محمد بدیع خادم مشهدی، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاتب برای خویش استکتاب کرده، هر دو رساله را ناتمام رها کرده، مجدول، یادداشت خریداری این نسخه توسط پسر کاتب محمد شریف بن محمد بدیع که آن را پس از خرید وقف کرده با مهر «المتمسک بحبل الله اللطیف محمد شریف» (مستطیل)، محشی با امضاء«منه»؛ واقف: محمد شریف بن محمد بدیع خادم مشهدی؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲ سطر (۶×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: – ۶۶]

۶۴. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۳۶
نخستین حاشیه اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۵۹۴]

۶۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۹۳/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۲۸/۵سم [ف: ۱۶ – ۴۸۰]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۵۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر ملحقات
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً حدود اواخر قرن ۱۱ و اوایل ۱۲؛ فاقد دیباچه، محشی؛ واقف: محمد زهرائی، تیر ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۰۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۱۰۴]

۶۷. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۸۵
آغاز: علیه مراده بالزیادة فی الجملة هو الزیادة بوجه ما الخ و فیه بحث اذ قوله و ذلک لیس معنا ثالثا؛ **انجام:** مناقشة ظاهرة هی ان ذلک خلاف ما ذهب الیه الشماون ذلک المقصود انه یصیر کلیا
در فهرست با عنوان «حاشیه بر یکی از کتب کلامی» و ناشناس آمده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: پارچه‌ای مشکی، ۲۰۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: – ۶۸]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** الا انهما مدفعان الغلط من المصنف تمت هذه الحاشیة الجلیلة الجلالیة ... بعون الله تعالی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ مهر: «محمد باقر الحسینی ۱۱۰۳» (بیضی)، «محمد اسماعیل بن محمد باقر الحسینی ۱۱۳۰»؛ تملک: محمد مهدی حسنی حسینی؛ جلد: تیماج جگری، ۱۶۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ – ۳۳۵]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۲/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج لیمویی، ۳۳۰ص (۲۸۴–۶۱۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۹ – ۲۸۰]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۲۲
فقراتی از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۱۲۹ – ۱۳۰) [مختصر ف: – ۲۹۲]

۷۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۱۵/۴-۵۸۴۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تازه، ۲۱۸گ، ۱۴ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: – ۱۰۸]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
تا قسمتی از فلکیات است؛ خط: نسخ زیبا، کا: محمد رحیم قمی

متخلص به هجری پسر حاجی فتح الله قاری، تا: محرم ۱۱۰۳ق؛ محشی با نشان «ج-ل» (مخفف جلال یا جمال)، نور (گویا مقصود قاضی نورالله است) میرم (شاهد رمز میرداماد) جمالک محمود (یا) خواجه جمال الدین محمود و ملا جلال استرآبادی و نیز حاشیه‌هایی از مؤلف؛ مهر: فرهاد میرزا؛ ۴۵۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۱۸]

۷۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه دهه سوم شعبان ۱۱۰۶ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۲]

۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی دفع الاخیر مناقشة لطیفة فتدبر (تم تم)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۱۱۲ق؛ با دو سرلوح زرین، محشی با نشان «منه ره، ع الله، عبدالله ره»، نسخه شاهانه‌ای است؛ تملک: محمد باقر هزار جریبی و پسرش محمد رضا و پسرش آغا عبدالله؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۹گ، ۱۸ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۱۳ - ۳۰۶۹]

۷۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بل الجسم قابل للتنصیف الی غیر النهایة کما یظهر علیك فی الطبیعیات انشاء الله فاندفع الا یرادان و دفع الاخر مناقشة لطیفه فتأمل تمت الکتاب.

که از آغاز تا اول طبیعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ شعبان ۱۱۱۴ق؛ محشی با امضاء «منه» «آقا حسین»؛ کاغذ اصفهانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰گ، ۱۵-۱۹ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۸۹۵]

۷۶. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۳۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۴ق؛ قطع: جیبی [نشریه: ۵ - ۵۹۴]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر ملحقات

تا حاشیه بر اوائل مبحث مزاج (اواخر فصل دوم از مبحث جواهر را) دارا است؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد معصوم حسینی رضوی، تا: ۱۲ رمضان ۱۱۱۵ق، جا: اصفهان؛ در حاشیه صفحه ۱۹۱ این نسخه مرقوم است: «من ههنا الی آخر الکتاب لیس فی اکثر الحواشی القدیمه و تدعی بالملحقات اللاریه» بنابراین تراوش خامه محشی تا اوایل مبحث فلکیات بوده و ملحقات باید از کمال الدین حسین لاری شاگرد محشی باشد، دارای دیباچه و حواشی محشی و هم از آقا جمال خوانساری را دارا است، مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۲۰۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۸۰]

۷۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۸۷/۱

آغاز: قوله و هو المحل المتقوم بنفسه، أی لا بذلك الحال کما وقع فی عبارة کثیر من المحققین؛ **انجام:** برابر ملحقات

نام کتاب و مؤلف به استناد و انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن سلیمان گیلانی، تا: ۱۶ رجب ۱۱۱۷ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۱پ-۴۴ر)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۰۲]

۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر ملحقات

خط: نسخ خوش، کا: علی اکبر بن محمد صادق انصاری، تا: ربیع الثانی ۱۱۱۹ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۵]

۸۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم استدل علیه بنمط آخر و اطال الکلام فیه علی ما هو دابه (تمت الحاشیة القدیمة).

از امور عام و جواهر و اعراض تا مبحث عناصر؛ خط: تعلیق، کا: محسن بن محمد طاهر، تا: سه‌شنبه ۱۹ شعبان ۱۱۱۹ق، جا: قزوین؛ محشی از دوانی با عبارت «منه» و دیگران، مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۴۰گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۲۳۲]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۸۴

آغاز: القسمین و الصفات السبعه لایوجد فی الاعراض اصلا و لا فی الجمادات افراد الجوهر و الکم و لایوجد فی الجوهر المجرد؛ **انجام:** علی قوله لما کان الواجب فاعلا بالاختیار لم یکن شی من معلولاته قد یما و الحاصل انه یلزم علی الاشاعرة و من یحذو حذوهم کون بعض معلولاته قدیما و کونه موجبا بالنسبة الی ذلك البعض و اما علی المصنف فلا قد تم مبحث الوجود و العدم تم فی ثامن شهر رجب المرجب فی سنه ۱۱۲۴.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۲۴ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج سبز، ۳۷۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۲۸سم [ف: ۱۰ - ۹۰۸]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۱۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن سید حسین موسوی حسینی، تا: ۱۱ ربیع الثانی ۱۱۳۲ق، جا: قودجان جربادقان؛ جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای،۱۰۸گ (۳پ-۱۱۰پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۴ - ۱]

۸۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۱۵۸/۱-۶۲۹۱

انجام: والمائل بحرکة بالحرکة القسریة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۲۲]

۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۱

آغاز: برابر **انجام:** و یرد علی الوجهین انا لا نسلم آه اقول الکیفیه لمحسوسه التی نسمیها بالحراره.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۶گ، ۱۵ سطر (۴/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۵۹]

۸۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه جمادی الاول ۱۲۲۵ق، جا: تبریز؛ مصحح، محشی با نشان «م ن، ع ت، منه، ۱۲ م د سلمه الله»؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۹۲گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۹ - ۶۳۵]

۸۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۴ ط
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق [مختصر ف: - ۲۸۲]

۸۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۶۸/۱
آغاز: قوله و هو المحل المتقوم بنفسه ای لابذالک الحال کما وقع؛
انجام: تمت الحاشیة الجلیلة الجلالیة القدیمة ... فی المدرسة العلمیة المسماة بالاصفیه
بی‌کا، بی‌تا؛ شماره فصل ۳۹۳؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن سرخ، اندازه: ۱۰× ۱۷/۵سم [فهرست عراقی: ۱ - ۳۱۵]

۸۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۶۲
آغاز: سواء کانت معقولات اولی اوثوانی اه اذا قیل بوجود المهیة؛
انجام: برابر۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۸۴]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۴
انجام: انما اعتبر فی الدلیل فی هذا الشق فمنع التماثل انما یکون بعد اختیار هذا الشق و ح یمکن منع تشابه الامثال فی حکم الوجود و العدم اذلا
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه» و «علی تهرانی»؛ کاغذ: ضخیم شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۸۴ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۱۲۲]

۹۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۴۷/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۸ برگ ناقص؛ ۲۸ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۲]

۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر ملحقات
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ فاقد دیباچه و دارای خطبه مختصر از کاتب؛محشی از مؤلف؛واقف: ملکزاده کوثر؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۵۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۰۴]

۹۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۰۹
انجام: اما لو قیل بان تلک الصورة ساریة فی کل جزء من المرکب یکون ذلک الجزء من البسایط.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی از مؤلف و لاری؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن خرمایی، ۱۳۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۱۰۵]

۹۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** عند ذلک یتعکس التعجب فذلک مطلق الفرض. اقول ففی لون التفاوت فی ازمنة الحرکات المفروضة مستند الی القار بمعنی کونه مستقلاً فی تحدید الزمان.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حاج آقا محمد مقدس اصفهانی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۷۰۲]

۹۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۶۱-۶۰/۱
آغاز: و لا محدود فیه لان جزء الموجود انما یکون متقدما علیه بالوجود حیثما کان جزءً له
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۴۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۴۸۷]

۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۶
آغاز: لیس فی کلام الشارح اشعار؛ **انجام:** قوله فلا یصح الحکم علیه یصحه
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: نائینی؛ ۶۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۸۱]

۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** الی ههنا بیان احکام العله الفاعلیه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط و انجام؛ مجدول؛ واقف: نائینی؛ ۸۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ - ۸۱]

۹۷. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۴۱]

۹۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۰۲/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فاندفع الشک فظهر مقصوده و علم منه أنه یمکن أن یراد ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی به نشان: «آقا حسین»، «منه»، «م ن»، «جلال»؛ جلد: چرم زرد، ۲۲گ (۴۳پ-۶۴پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [مؤید: ۱ - ۱۹۶]

۹۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۲۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله: قلنا الخ اقول: اذا ثبت ان ثبوت الشی للشیء فرع ...
در فهرست با عنوان «حاشیة کتاب فی الحکمة» و ناشناس آمده. یبدء من بحث المعاد بعناوین «قوله - قال»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: چرم مشکی، ۱۰۷گ (۳پ-۱۰۹پ)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [مؤید: ۲ - ۲۶]

۱۰۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۹۰
با حواشی نظام الدین؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۰۱. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۵۹۷]

۱۰۲. اهواز؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۵۸۹]

۱۰۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۰۸
انجام: و ما تحته بحرکة الحرکة الغریبة و اخری بمجموع الجوز هرو و المائل تحرکها الحرکة الغربیة ...
مشابه نسخه ش ۲۰۳ این کتابخانه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: چرم مشکی، ۲۳۵گ، ۱۶

سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [مؤید: ۲ – ۱۹۸]

۱۰۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۷۹

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مذهب، با سرلوح [د.ث. مجلس]

۱۰۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۱۹

بی کا، بی‌تا؛ محشی از محقق اردبیلی، آقا جمال خوانساری و دوانی [د.ث. مجلس]

۱۰۶. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** الی غیر النهایة کما سیظهر فی الطبیعیات فاندفع الا یرادان و فی دفع الاخیر مناقشة لطیفة فتامل تمت

بخش امور عامه کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: – ۴۲]

● **حاشیة القدیمة علی شرح التجرید الجدید** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-ul qadīma ʿalā š.-it tajrīd-il jadīd

دشتکی شیرازی، میرصدرالدین محمد،۸۲۸-۹۰۳قمری

daštakī šīrāzī, mīr sadr-od-dīn mohammad (1425-1498)

وابسته به: حاشیة القدیمة علی شرح التجرید = حاشیة شرح تجرید؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰–۹۰۸)

اهدا به: سلطان بایزید عثمانی و مولی ابن المؤید

بعد از حاشیه قدیم دوانی، صدرالدین محمد دشتکی شیرازی حاشیه‌ای بر حاشیه او نگاشت و اعتراضاتی بر او وارد ساخت و آن را به سلطان بایزید عثمانی و مولی ابن المؤید تقدیم نمود. این حاشیه به حاشیه قدیم صدر شهرت دارد. کلاً پنج حاشیه میان دوانی و صدرالدین دشتکی تألیف شده که سه حاشیه آن از دوانی است به نام حاشیه قدیم و حاشیه جدید و حاشیه اجد، و دو حاشیه از صدر دشتکی که به حاشیه قدیم و جدید شهرت دارد و این مجموعه را طبقات جلالیه و صدریه نامند. البته فرزند صدرالدین، غیاث الدین منصور پاسخی در رد حاشیه‌ای اجد دوانی نگاشت. این حاشیه اولین حاشیه صدرالدین محمد و حاشیه قدیم اوست. بر این رساله جز دوانی که ردی بر آن نوشت به نام حاشیه جدید، فرزندش غیاث الدین منصور نیز در تصحیح نظر پدرش در این رساله درباره نفس و هیولی بر آن حاشیه‌ای نگاشت که به نام‌های «النفس و الهیولی» یا «النفس و الصورة و ...» خوانده شده است.

آغاز: صدر کلام ارباب التجرید و ختم مقال اصحاب التوحید حمد فرد تفرد بالابتداء و الانتهاء ... قوله هو العلم باحوال بالمبدأ و المعاد. اراد بالمبدأ کا ما یوجد اوله و یقابله منتهاه و آخره کما ان الاول بهذا المعنی منحصر فی الباری تعالی ...

انجام: و یلزم ان یکون السهمان ... فیه نظر اذ غایة ما لزم ان یکون موقع السهمین فی احد المرتبتین و احدا ... و ذلک لان اتحاد الموضعین و تعددهما لیسا بالقیاس الی شیی واحد و کذا الحال اذا کان المراد باتحاد السهمین اتصالهما اذ لا محذر فی ان یتصل السهمان علی مرئی و ینفصلا علی مرآی آخر

[الذریعه ۱۱۷/۶؛ کشف الظنون: تجرید؛ احوال و آثار خواجه نصیر از مدرس رضوی ۲۴۳؛ هدیة العارفین ۲۰۱/۲؛ مجالس المؤمنین ۱۰۰]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة الجدیدة علی شرح التجرید الجدید؛ دشتکی شیرازی، میر صدرالدین محمد (۸۲۸–۹۰۳)

۲- حاشیة الجدیدة علی شرح التجرید الجدید؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰–۹۰۸)

۳- حاشیة الأجد علی شرح تجرید الاعتقاد؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰–۹۰۸)

۴- تجریدات الغواشی و تشییدات الحواشی = حاشیة الحاشیة الدوانیة الاخیرة؛ دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد (–۹۴۸)

۵- تعلیقات علی الشرح الجدید للتجرید = النفس و الهیولی؛ دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد (–۹۴۸)

۶- حاشیة حاشیة شرح التجرید

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴ خوئی

آغاز: برابر؛ **انجام:** المتعلقة بالجزء الثانی من المسافة لایحصل الابعد الحرکة المتعلقة بالجزء الاول منه و هذا القدر کاف فتأمل و الله الموفق.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ با یادداشتی مورخ ۹۷۷ که متن آن این است «من مستکتبات المحتاج الی الی رحمة ربه المغنی نصر (یا نصیر) الحسینی عفی عنه فی شهر ذی القعده فی شهور سنه ۹۷۷»، پایان این نسخه با نسخه ش ۱۷۵۵ مجلس (فهرست ۵) متفاوت و گویا کامل تر است از آن؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز روشن، ۲۸۸ص، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۷ – ۹۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۳۷

آغاز: برابر؛**انجام:** ان یتحرک الی غایة البعد عن المرکز فیقتضی طبعه، ان تقف طالبا لحرکته فوق الاجرام کلها، هذا کلامه و هو موید لما ذکرنا ان یتحرک فی اکثر المسافة ...

خط: نسخ، کا: علی بن عماد الدین، تا: ۹۵۵ق؛ تملک: علی بن عماد الدین، احمد بن ملا محمد شافعی در قسطنطنیه «استانبول» به تاریخ جمادی الثانی سال ۹۸۰ق، ابراهیم بن احمد بن ملا محمد، مشهور به «ابن ملا» در تاریخ ۱۰۰۴ق، محمد فضل الله بن سید حسن رزاقی قادری حسنی حسینی علوی؛ دستنوشته‌ای از مالک نسخه، ابراهیم بن احمد بن ملا عباسی شافعی حلبی اشعری آمده، که ایشان شرح تجرید قوشچی را با ملاحظه حاشیه صدرالدین دشتکی و جلال الدین دوانی بر استاد و پدر خویش، ملا محمد «ابن ملا» خوانده و در ربیع الاول ۹۹۵ق آن را به پایان برده؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۷۷گ، ۳۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۷ – ۷۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۰، جا: ترکیه؛ مهر: «معتمد الدوله»، «الواثق بالله الغنی عبده محمد ابراهیم»؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۸۴ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۲۲]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۶۸
آغاز: برابر
تا مبحث اعراض را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲۳ شعبان ۹۷۰ق؛ میرزا علی بن اسدالله سلطانیه وی اثنی عشری در پایان می‌نویسد: مشوق نوشتن این حاشیه میر صدرالدین محمد بود و ولی الدین مرتضی حسنی برای من نوشت و من آن را با نسخه دیگر تصحیح کردم، درحالی که از مفارقت استادم مولی عبدالعلی سلطانیوی محزون بودم؛ کاغذ: سپاهانی سفید و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۲گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۴ - ۲۱۸]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۶۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۴ ذیقعده ۱۰۴۰ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۳۲۰گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۲۱۹]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** الا ان مزیدا له معنی علی
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۶ص (۱-۱۵۶)، ۲۲ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۷ - ۶۵]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۲۷
آغاز: قال فیلزم ان یکون زمان الحرکة فی الملاء التوفیق. قوله ضرورة؛ **انجام:** لجواز ان یکون کل ممتنع نوعاً منحصراً فی فرد
در فهرست با احتمال یکی از حاشیه‌های دشتکی دانسته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۸۷گ، ۲۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۹۲۹]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۶۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** الاتری ان فی سطح الکرة امر غیر منقسم اصلا و یتعین فیه عند ملاقاته مع السطح المستوی بامر غیر منقسم ملاق لمثله.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۰گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۲۱۸]

۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۲۲
آغاز: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ قطع: خشتی [ف: - ۱۱۲]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۰۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** انجام: امر غیر متقسم ملاق لمثله من السطح
بی کا، بی‌تا؛ تملک ۱۲۹۲ ق دارد؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۷گ، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۹)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۴ - ۳۱۹]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یقتضی طبعه ان یقف طافیاً بحرکته فوق الاجرام کلها هذا کلامه و هو مؤید لما ذکرناه. تم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱ - ۹۳]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۰۶
آغاز: موجود پس از یک کلمه یی که خوانده نمی‌شود: و ذلک لانهم اراد و یدلک ان فی؛ **انجام:** مم اذ قدمر غیر مره.
خط:نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ واقف: تقی مدرس رضوی، مهر ۱۳۲۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سبز، ۲۸۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۹۸]

۱۳. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۷۲۲/۲
آغاز: قال فیلزم ان یکون زمان الحرکه فی الملاء الرقیق ساعة هذا مم، ضرورة انه اذا اتحدت اه. قلنام لکن لاشک ان المعاوقة غیر منحصرة فی العلاء فیجوزان ینضم؛ **انجام:** و یجوزان لایکون لتلک الافراد علاقة باالوحدة و هو ظاهر فلایلزم خلاف الفرض ایضاً کون الممتنع لاعلاقه له باالوحده مم لجواز ان یکون کل ممتنع نوعاً منحصراً فی فرد.
در فهرست این رساله با عنوان «ابطال الخلاء» بدون نام مؤلف امده است که به قرینه هم هخوانی آغاز و انجام آن با نسخه وزیری ش ۱۳۲۷ تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ص، ۱۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۳۳۱]

● حاشیة قرة العیون / عرفان و تصوف / عربی

ḥāšīyat-u qurrat-il ʻuyūn

نوری، علی بن جمشید، - ۱۲۴۶ قمری

nūrī, ʻalī ebn-e jamšīd (- 1831)

وابسته به: قرة العیون فی اعز الفنون = مکنونة الکلمات؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)
حاشیه‌ای با عناوین «قوله، قوله» بر «قرة العیون فی اعز الفنون» فیض کاشانی است. در آن از تفسیر ملاصدرا یاد شده است. مطالب تحت عنوان «قوله» آمده است.
آغاز: بسمله قوله ان الله تجلی لعباده من غیر ان رأوه و اراهم نفسه من غیر ان یتجلی لهم ای ظهر لعباده و تعرف لهم و تبین من غیر ان یرونه عیانا و اراهم نفسه عیانا من دون حجاب ... قوله حین قال الست بربکم ای ...

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۴۵/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و سر الله الذی تجلی به علی الاشیاء کما قال صلی الله علیه و آله ان ذات الذوات.
بخشی از آن کتاب می‌باشد (مبحث نفس ناطقه و ...)؛ خط: نسخ،

کا: زین العابدین عبدالله موغاری، تا: ۱۲۵۱ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف:سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی و شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ، ۲۰ سطر ، اندازه: ۱۰/×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۶۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بون بین الخلیفة و من استخفله.

بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ ضمیمه نسخه ش ۱۱۴۳۶؛ ۵۲گ [ف: ۱۱ - ۱۱۵]

۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۳۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله قوله (ع) ان لله شرابا اه قال عز من قائل ... من کلیة ظلمات الاعیانیه و یصرح.

نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، عطف میشن مشکی، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲ - ۵۰۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ینتهی بسالکها الی کمال التحقق بصفات المعبودیة بوجه الخلافة و بون بین الخلیفة و من استخلفه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از عصرمؤلف؛ جلد: مقوایی عطف پارچه مشکی، ۳۲گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۸ - ۱۶۸]

● حاشیة قرة العیون / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u qurrat-il ʻuyūn

وابسته به: قرة العیون فی اعز الفنون = مکنونة الکلمات؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)

گزارشی نداده و فاقد سرآغاز است.

تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۳۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۴۶ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵-۶۴۴]

←حاشیة قسم الثالث من مفتاح العلوم ⟵ حاشیة مفتاح العلوم

● حاشیة قصة المعراج / تاریخ / عربی

ḥāšīyat-u qiṣṣat-il miʻraj

بیلی عدوی، احمد، ۱۱۴۱ - ۱۲۱۳ قمری

bīlī ʻadvī, ahmad (1729 - 1799)

وابسته به: قصة المعراج؛ غیطی، محمد بن احمد (-۹۸۴)

حاشیه توضیحی است که بر «قصة المعراج» داستان معراج حضرت پیامبر اکرم (ص)، با اشاره به اختلاف نسخ روایت‌ها و بعضی از مطالب ادبی و نحوی. این فواید تقریر درسی عدوی می‌باشد که ابراهیم علی العمرجی الطهطاوی المالکی در درس‌هایش شنیده و تدوین کرده و روز پنج‌شنبه هفدهم شعبان ۱۱۹۰ در جامع معروف به المشهد به پایان برده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۹۲

آغاز: الحمد لله الملهم للصواب و الصلاة و السلام علی سیدنا محمد الناطق بالحکمة و فصل الخطاب؛ **انجام:** و انما عبر بها لشبه هذه اللحالة منه حین الاسراع و قلة الزمن بالرؤیة المنامیة.

خط: رقاع، کا: طهطاوی، بی‌تا؛ جلد: مقوایی تیماج قرمز، ۲۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۲۲۵]

● حاشیه قصیده برده / ادبیات / فارسی

hāšīye qasīde-ye borde

مازندرانی، علی بن محمد، - ۱۲۸۴ قمری

māzandarānī, ʻalī ebn-e mohammad (- 1868)

وابسته به: الکواکب الدریة فی مدح خیر البریة؛ قصیدة البردة؛ بوصیری، محمد بن سعید (۶۰۸-۶۹۶ق)

حاشیه بر قصیده مخمس کواکب دریة فی مدح خیر البریة از بوصیری.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۴۸/۷

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۳؛ کاتب به احتمال قوی اکثر به خط خود مؤلف ملا سلیم علی متخلص به ساقی است به‌ویژه که در بسیاری از مواضع نسخه را ویرایش هم نموده است؛ جلد: چرم مشکی، ۴گ (۴۰پ- ۴۳پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۹۰]

● حاشیه قصیده محمد حافظ مشهور به امیر عز الدین = شرح تجوید منظوم / تجوید / فارسی

hāšīye-ye qasīde-ye mohammad hāfez mašhūr be amīr ʻez-od-dīn = š.-e tajvīd-e manzūm

حافظ مشهدی، محمد صادق بن محمد، ق ۱۰ قمری

hāfez mašhadī, mohammad sādeq-e-bn-e mohammad (- 16c)

وابسته به: تجوید منظوم = منظومة فی التجوید = الرموز فی التجوید؛ جوربدری، محمد بن بهاءالدین

آنچه در تجوید و ترتیل برای قاریان اهمیت داشته در قصیده محمد حافظ مشهور به امیر عز الدین جمع‌آوری شده و به لحاظ غایت اختصار آن، برای مبتدیان قابل بهره تمام نبوده است. محمد صادق در اجابت به درخواست گروهی کتاب حاضر را در توضیح و شرح قصیده مذکور نگاشته و در آن قواعد ساده و ابتدایی تجوید را به اختصار و با بیانی ساده شرح نموده است. (حبیب الله عظیمی)

آغاز: هذا شرح تجوید الحمدالله رب العالمین ... اما بعد ای عزیزاناگه خواننده قران را اهم بود در تجوید و ترتیل در این قصیده در غایت اختصار محمد حافظ المشهور بامیر عزالدین ره جمع کرده اما چون مبتدیان از آن حظی تمام نمی یافتند ... التماس نمودند که حاشیه بنویس که تا بفهم نزدیکتر باشد

انجام: و بعضی گفته اند که واو ممدوده هوائی است یعنی و اویکه ما قبل وی مضموم باشد و نون ساکنه را آواز خیشوم بود و او را هیچ جایگاه نبود در دهن و او را خیشوم گیرند و این مخرج شانزدهم است.
[نسخه‌های منزوی ۷۹/۱ و ۸۶؛ فهرستواره منزوی ۵۱۷/۱۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۳۵/۴

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۸۸-۱۰۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۲ - ۲۷۲]

۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۹۲/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۴۳/۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: وجیه الدین بن اسماعیل بن عباس معلم شهرستانی، تا: ۲۴ محرم ۱۰۰۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۴۳پ-۵۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۱۴۱]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۹۴/۵

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ - ۲۲۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۱۶

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... بدانک هر چه قاری را مهم تر بود دانستن وی امیر عزالدین محمد بن بهاءالدین الحوبریدی الحافظ در ین قصیده نظم کرده است؛ **انجام:** از عاقلی و فهم کن تا بیابی در همه قران طریق مستقیم
نسخه شامل شرح ۲۹ بیت از اول قصیده است و در عبارات شرح اندکی به زیادت و نقصان با نسخه ۲۸۴۵۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۱۰۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هر دو جانب مخرج است و روایت از امیرالمؤمنین عنر بن الخطاب رضی الله عنه تمام شد فی التاریخ ثلثه و عشرون شهر ذیحجه تم
کاتب تا مخرج ششم از مخارج حروف را نگاشته است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: معظم، تا: ۲۳ ذیحجه ۱۱۰۲ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۸۱؛ کاغذ: نباتی کشمیری، جلد: تیماج سبز، ۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۲۱/۴سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۳۳۸] و [ف: ۲۳-۱۰۷]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۶۵

آغاز: بسمله، سپاس بیعد و ثنای بیحد شایسته معبود یست که انسانرا بخلقت؛ **انجام:** برابر
نام مولف به استناد فهرستواره ۵۱۷/۱۰ تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراقرن ۱۳؛ از صفحه ۱۸ تا ۲۲ جدول تسویه البیوت علی عرض، در این مجلد دو نسخه چاپی نیز وجود دارد یکی «مضیء الاعیان فی اظهار اسامی ائمه الاطهار» دیگر رساله «عروض امیرزاده جهانگیر»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۸گ، ۱۵سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۶ - ۸۶۵]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۳/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۶۲ق؛ مهر: «یا حسن التجاوز» (بیضی)، «عباس بنی صدر»؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۷پ-۱۲پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۳۳ - ۶۷۲]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۹۱/۳-۵۸/۱۴۱

آغاز: برابر
نام مؤلف به استناد فهرستواره ۵۱۷/۱۰ تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمدعیسی نوری، تا: جمادی الاول ۱۲۶۳ق؛ ۹گ (۶۴-۷۲)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۷۳۰]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۳۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جواد بن میرزا مهدی قاضی بن قاضی، تا: جمعه ۲۰ رجب ۱۲۹۸ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۸۳۳۰؛ واقف: مهرداد بوستانی، ۱۳۷۰ش؛ کاغذ: نخودی فرنگی، ۱۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۳ - ۱۰۶]

۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۹۶/۲

کا: محمد حکیم بن عبد الوکیل، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۹گ (۱۶-۲۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۱۶۴]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۰۳/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اما لا علامت لا وقف علیه است که کسی به این موضع وقف نکرده است و الله اعلم بالصواب.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۲۵۶پ-۲۶۶پ)، ۱۴ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۸۳]

←حاشیه قواعد ⪢ الاقرار
←حاشیه قواعد ⪢ تحریر التحریر

● حاشیة قواعد / فقه / عربی

ḥāšīyat-u qawā‘id

نامعلوم:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۹۸

خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: قرن ۹؛ ۲ص (۳۶۱-۳۶۲) [ف: ۵ - ۱۱۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۹۸۲۰

خط: نسخ، کا: محمد مقیم، تا: ۱۰۹۳ق [الفبائی ف: - ۲۰۷]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۲۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

● حاشیة قواعد الاحکام / فقه / عربی

ḥāšīyat-u qawā‘id-il aḥkām

بیضاوی، عبدالله بن عمر، – ۶۸۵ ؟ قمری

beyzāvī, ‘abd-ol-lāh ebn-e ‘omar (- 1287)

وابسته به: قواعد الاحکام فی معرفة (مسائل) الحلال و الحرام؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

قاضی بیضاوی بر سخنی از علامه حلی در قواعد تعلیقه‌ای نگاشته و بر وی اعتراض کرده است. علامه حلی آن اعتراض را پاسخ گفته و برای قاضی فرستاده است.

آغاز: بسمله، قیل کتب القاضی البیضاوی علی تحت قول العلامه فی القواعد و لو تیقنهما متحدین متعاقبین ما صورته یا مولانا جمال الدین ادام الله تعالی مفاضلک انت امام المجتهدین فی علم الاصول و قد تقرر فی الاصول مسئلة اجماعیه هی ان الاستصحاب حجه و لم یظهر دلیل علی رفعه فمعه لا یبقی بل یصیر خلافه و هو الحجه ... فاجاب المصنف بقوله وقفت علی ما افاده مولانا الامام العالم ادام الله فضائله و تعجبت من صدور هذا الاعتراض عنه فان العبد ما استدل بالاستصحاب بل استدل بقیاس مرکب ...

انجام: و العبد انما قال ای عقل حکمه ... و انفذه الی شیراز فاستحسن هذا الجواب.

شرح و حواشی:

۱– الرد علی حاشیة القواعد؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

۱. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۲۳۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد محسن بن محمد مومن استرآبادی، تا: ۱۰۴۰ق؛ محشی از شیخ علی و ایضاح الفوائد؛ وقف از وصیت حاجی کلبرضا با تولیت محمد بن عبدالصمد با مهر «یامحمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ، ۱ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۱۲۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۲/۳-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی شکری رنگ، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۲۶ر-۲۶پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۲۶۲]

● حاشیة قواعد الاحکام / فقه / عربی

ḥāšīyat-u qawā‘id-il aḥkām

شهید اول، محمد بن مکی، ۷۳۴ – ۷۸۶ قمری

šahīd-e avval, mohammad ebn-e makkī (1334 - 1385)

وابسته به: قواعد الاحکام فی معرفة (مسائل) الحلال و الحرام؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

[مقدمه غاية المراد، تحقیق جناب حجة الاسلام آقای رضا مختاری.]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۲۶/۱

آغاز: قال فی انواعها، ای انواع الطهارة، اراد بیان انواعها فعرفها تعریفا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۹۳گ (۱پ-۹۳پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۳۰]

● حاشیة قواعد الاحکام = الحاشیة النجاریة / فقه / عربی

ḥāšīyat-u qawā‘id-il aḥkām = al-ḥāšīyat-un najjārīya

ابن نجار، احمد بن نجار، ق۹ قمری

ebn-o najjār, ahmad ebn-e najjār (- 15c)

وابسته به: قواعد الاحکام فی معرفة (مسائل) الحلال و الحرام؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

حاشیه مختصر و مهمی است بر «قواعد الأحکام» علامه حلی با عناوین «قوله، قوله». استاد دانش پژوه در توصیف نسخه دانشگاه تهران مرقوم داشته‌اند: جمال الدین احمد بن النجار شاگرد شهید اول که نسخه‌ای از قواعد علامه حلی را در ۸۲۳ نوشته و پیش از ۸۳۵ درگذشته بود حاشیه‌ای بر همین کتاب نگاشته و همین است که به «حاشیه نجاریه» نامبردار است و پاره‌ای از آن با نشانه «نجاریه» در هامش قواعد چاپ ۱۳۱۵ (از نکاح تا پایان) دیده می‌شود (الذریعه ۶: ۱۶۹ و ۱۷۲). از سنجیدن نسخه ما با آنچه در چاپی آمده برمی‌آید که این دو درست یکی نیستند و چاپی هم در شماره حاشیه‌ها و هم در خود حاشیه‌ها افزوده دارد و از آغاز تا عطایا هم که در نسخه ما هست در چاپی نیست به‌جز یک حاشیه (درباره عبارت لوضم التبرد) که در نسخه ما (گ ۳ر) آمده و همان است که در ص ۱۰ چاپی با نشانه «۱۲» دیده می‌شود ولی این دو در پایان یکی نیستند. در پایان هم در نسخه ما بندهایی است که در چاپی نیامده و بندی که در هر دو هست (قوله و لوبان اسیراً ضمن الدية) هم در چاپی افزوده دارد و دو سه بند در چاپی هست که در نسخه ما نیست. پس گفتار افندی در اینکه دو حاشیه نجاریه و شهید یکی هستند درست نیست و همین اندازه می‌دانیم که در نجاریه از حاشیه شهید بهره برده شده است و می‌توان گفت که نسخه ما همان حاشیه شهید است که در نسخه قواعد ابن نجار بوده (پایان نسخه ما) و او گویا با افزایش و کاهش و گسترش در این حاشیه استاد «حاشیه نجاریه» خود را نگاشته است. (دانش پژوه)

علامه طهرانی در جای مختلف الذریعه و طبقات توضیحات گوناگونی درباره این کتاب مطرح کرده است. از جمله می‌نویسد: «احمد بن النجار، جمال الدین، کان من أجلاء تلامیذ الشهید ... و له الحواشی النجارية علی القواعد ... مشحونة بتحقیقات الشهید و افاداته، طبع أکثرها علی هامش القواعد ۱۳۱۵. و طبعت جملة من هذه الحاشیة مع القواعد فی ۱۳۱۵، و قد یقال لها الحواشی النجارية.

–الحاشیة علی القواعد، للشیخ جمال الدین احمد بن النجار من

أجلاء تلاميذ الشيخ الشهيد.
-الحاشية على القواعد، للشيخ السعيد محمد بن مكى ... و قال صاحب الرياض: «الحق أنها بعينها الحواشى النجارية، التى دونها الشيخ جمال الدين بن النجار تلميذ الشهيد»
-الحواشى النجارية ذكرنا فى ج۶، ص ۱۶۹ أنها حواش على قواعد العلامة، و طبع أكثرها على هوامش القواعد فى ۱۳۱۵، و هو تأليف جمال الدين أحمد بن النجار المتوفى بين ۸۲۳-۸۳۵»
جناب آقای رضا مختاری، در جمع‌بندی بیانات علما راجع به این حاشیه و با توجه به نسخه مجلس سنا، اظهار می‌دارد: «فعلی ما مر لايمكن القول بأن جميع ما فى هذه المخطوطة - أو ما طبع فى هامش القواعد بتوقيع «نجارية» هو تأليف الشهيد و من جهة أخرى، من المسلم به أن له حواشى على القواعد، و لايستبعد القول بأن ابن النجار أدرج حواشى الشهيد على القواعد ضمن حاشيته؛ و من المسلم به أن بعض حواشى الشهيد على أقل التقدير كان بخطه الشريف على نسخة القواعد التى نسخها ابن النجار ...». (حافظيان ابوالفضل)
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمين و الصلوة على أشرف المرسلين محمد و عترته الطاهرين، و بعد فانى لما وقفت على كتاب قواعد الاحكام، التى هى بخط الشيخ الفاضل جمال الدين احمد بن النجار قدس الله روحه و نظرت فى حاشيتها بخطه لمعاً مترجمة عن مكنون أسرارها و معربة لمعجم اظهارها و كاشفة لقناع أستارها، فرأيت أن أونس وحشتها بجمع شملها وارد غربتها بضمها الى شكلها و لأنها اذا كانت فى وطن جامع مصون و مسكن واسع مأمون كان أسعد لمن يريد المجالسة لفوائدها و المناقشة فى شرف موائدها ... قوله رافع درجات العلماء و مفضل مدادهم على دماء الشهداء و جاعل اقدامهم و اطية، على أجنحة ملائكة السماء. اشارة الى ما ذكره ابن بابويه ان على بن [ابى] طالب ... كتاب الطهارة الكتاب اسم لما يجمع المسائل المتحدة بالجنس المختلفة بالنوع
انجام: قوله فى الوصية وقاك كل محذور، أى صرف عنك. قوله لخصت لك لب فتاوى، لب الشئ هو خالصه ... قوله و طريق السداد، هو اصابة الحق. هذه آخر ما وجد من الحواشى على قواعد الشيخ جمال الدين احمد بن النجار.
[مشارع عربى ۲۹۰؛ الذريعه ۱۶۹/۶ و ۱۷۲ و ۱۱۱/۷ و ۲۲/۱۴؛ اعيان الشيعة ۱۹۴/۳؛ دايرة المعارف تشيع ۳۷۳/۱؛ رياض العلماء ۲۳۴/۱؛ الضياء اللامع فى القرن التاسع ۱۱-۱۲؛ غاية المراد فى شرح نكت الارشاد، مقدمة التحقيق؛ ۱۲۷/۱-۱۳۸؛ موسوعة مؤلفى الامامية؛ ۳۵۸/۵؛ الشهيد الأول حياته و آثاره: ۱۵۹-۱۶۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن ابراهيم فقعانى، تا: چهارشنبه ۱۵ ذیقعده ۸۵۱ق؛ مصحح؛ تملک: دکتر حسین مفتاح؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۹۰ص (۱-۳۹۰)، ۱۹ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [سنا: ف: ۲ - ۵۹]
تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲۱/۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۲۲۹]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۳عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۸۵]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۹۳
آغاز: «د» هذا التعريف صادق على العزم فانه لما لم يشترط فيه المقارنة كان اعم من النية و العزم ... «ز» هو منقوض فى عكسه بنية الاحرام و الصيام و جوابه هما توطين النفس و التوطين ايجاد. قوله و هى شرط الى آخره هنا سؤال و هو انه حكم بان النيةمن الافعال باديا ثم حكم بكونها من الشروط ثانياً و ذلك متناف و جوابه من وجوه (درباره: النية و هى ارادة ايجاد الفعل على الوجه المأمور به شرعاً و هى شرط - از فصل ۴ مقصد ۳ كتاب الطهارة قواعد ص ۹ چاپى؛ **انجام:** قوله: بالفاظ مختصرة و عبارة محررة اشارة الى هذين المعنيين. قوله: و طريقه السداد. هذا آخر ما وجد من الحواشى. [على قواعد الشيخ جمال الدين احمد بن النجار قدس الله نفسه و روح رمسه و نقلت من (نسخة) بخط المزيدى (۱) نقلها من (نسخة) ذكر كاتبها نقلها كما وجدها بخطه و كا (ن) فيما من علا(مة) اواس(ط) فهو من خطه ك(ذا) و الحمدلله و الصلوة (على) خير خلقه (محمد) و آله (اين بند در حاشيه نسخه است و فرسوده شده و رفته و آنچه ميان دو كمانه گذارده ام بگمان خوانده ام) فرغ العبد ... (يك كلمه خوانده نشده) محمد بن عبدالعلى بن هاشم الحسينى من نسخها على عجلة فى الكرك يم عبدالله غرة شوال من سنة اربع و ثمانين و ثمانمائة.
خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: آغاز شوال ۸۸۴ق؛ در گ ۱پ یک صفحه است از جامع الفوائد حلی و حاشیه شهید در ۲ر است تا ۱۹۶پ، در گ ۱۹۷ و ۱۶۸ هفت بند است از حاشیه محقق کرکی بر قواعد با نشان «ح ل» و در پایان نخستین دارد «هذا الحاشية منقولة من شيخنا الشيخ على ابن عبدالعال اطال الله بقاه» و در پایان آورده: «من املاء شيخنا عبدالعال دام ظله و من منقوله»در سومی دارد «من املاء شيخنا سلمه الله تعالى» و در هفتمین مانند اینها، در ۱۰۳پ هم دارد «حاشية من قواعد بن عبدالعال: من ان الوكيل امين ...»، این نسخه با عنوان «قوله» و در آغاز شوال ۸۸۴ به پایان رسیده و از روی نسخه مریدی نوشته شده، گ ۲ر-۱۹۶پ خط دارنده نسخه محمد بن محمد باقر حسینی عرب و همچنین مهر «محمد باقر بن محمد تقى الموسوى» و خط محمد اقدس ابن علم الهدی که نسخه را در سپاهان در ذیحجه ۱۰۳۷ یا ۱۳۰۷ بیت‌های ۳۰۰۰ دینار خریده است در ۱ر دیده می‌شود، در صفحه عنوان به خط دیگری دارد «هذه الحاشية على قواعد الملامة اما من مصنفات الشهيد الاول و اما من مصنفات الشهيد الثانى» و به خط دیگری دارد «حاشيه قواعد شيخ علامه حلى من اول القواعد الى آخره» در صفحه‌ای که از جلو از بسته شدن برگ‌ها به دست

می‌آید دارد: «حاشية على قواعد العلامه و يكون لاحد الشهيدين»، همچنین در چنین صفحه‌ای که در بالای برگ‌ها به دست می‌آید دارد «حاشيه قواعد علامه و الحاشية اما للشهيد الاول او للثانی»، در حاشیه ۲ر به خط نستعلیق تازه‌ای دارد «چندین قرینه یافته شد که معلوم شد که حاشیه قواعد از شهید اول است اعلی الله مقامه و همین است که مسمی به حاشیه نجاریه است و در جامع المقاصد مکرر نقل می‌فرماید از این حاشیه»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا و گردش تیماج، ۱۹۸گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۱۹۴]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لاشتراكها المقصود ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، ۷۰گ، ۱۷ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳ - ۹۲۸]

۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۵۸۴

خط: نسخ خوش، کا: عبدالفتاح کاشانی، تا: پنج‌شنبه ۵ جمادی الاول ۱۰۲۴ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۸]

۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و قد لخصت لك لب فتاوى أبي خالصة التلخيص بعد هو الشرح و الايضاح و قد يقال على حذف الزوايد و الاتيان بالفوائد ... قوله عليك ملازمة العلماء روى ان الله تعالى أوحى الى الأرض ... أو ضعه على اللسان خاصة فهذا آخر ما وجد من هذه الحواشي المباركة و الحمد لله رب العالمين.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۴ رمضان ۱۰۸۳ق؛ مصحح، پس از اتمام حواشی مسأله‌ای فقهی درباره طلاق حامله در دو برگ درج شده به امضای «ابی القاسم علی بن بحر»، همو مدحی که درباره ابن فهد گفته را متذکر شده که متأسفانه نسخه از اینجا افتادگی دارد؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۹]

● حاشیة قواعد الاحکام / فقه / عربی

ḥāšīyat-u qawā‘id-il aḥkām

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ - ۹۴۰ قمری

mohaqqeq-e karakī, ‘alī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

وابسته به: قواعد الاحکام فی معرفة (مسائل) الحلال و الحرام؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

حاشیه مختصری است بر کتاب «قواعد الاحکام» علامه حلی با عناوین «قوله، قوله» که کتاب «الوصية» آن به روز شنبه ۲۶ صفر ۹۲۸ پایان یافته است. این حاشیه را قبل از «شرح قواعد» معروف به «جامع المقاصد» نوشته است.

آغاز: بسمله و به نستعين، الحمدلله العلى الكبير الحكيم الخبير العليم القدير الذى خلق الخلق بقدرته. الخ ...

[الذريعة ۱۷۱/۶]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و على الاقل و الى هنا و جد بخطه طاب ثراه و جعل الجنه مثواه تمت و الحمد لله على الاتمام.

جزء اول آن از ابتدای طهارت و نجاست تا اوایل نماز؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۰؛کاغذ:هندی، جلد: مقوایی، تیماج مشکی، ۳۵۹گ، ۲۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۴۰۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۸۴

آغاز: عليه نسيمات القبول و يفور من فور المرحمة

خط: نسخ، کا: عبدالکاظم بن نور الدین، تا: دوشنبه ۸ جمادی الثانی ۹۲۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، چهار برگ آغاز از اصل نسخه نیست، پس از کتاب چند صورت اقرار به تاریخ ۹۷۴ نوشته شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۶۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۴

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... قوله المقصد الثالث فى الاقرار و فيه فصول الاول فى أركانه و فيه مطالب؛ **انجام:** يدل على ان التصرف بعد الموت.. و قد كمل النصف الاول.. و فرغ من تسويده مؤلفه العبد الفقير..

از اقرار شروع تا به وصیت و این قطعه پایان نیمه اول حاشیه است که روز شنبه ۲۶ صفر ۹۲۸ به انجام رسیده است؛ خط: نسخ، کا: حسین بن ابراهیم کاظمی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ جمادی الاول ۹۳۶ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، مقابله شده با نسخه اصل؛ تملک: محمد باقر بن محمد بن زین علی تبریزی، محمد مؤمن تبریزی، محمد باقر سبزواری (محقق سبزواری)، شاه حسین احمد محمد فراهانی؛ مهر: «لا اله الا الله الملك الحق المبين» (بیضی)، «عبده محمد صادق بن محمد حسین الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۳۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۲۳

از آغاز کتاب تا پایان احکام نماز جماعت؛ خط: نسخ، کا: محمد اوالی از دوستان شیخ حسین بن عبد الصمد حارثی همدانی، تا: یک‌شنبه ۲۵ رمضان ۹۶۲ق؛ مصحح، محشی با نشانی «ب هـ»؛ تملک: محمد ابراهیم بن محمد معصوم حسینی به تاریخ جمادی الثانی ۱۲۴۰ و مهر «صراط على حق نمسكه عبده الراجى محمد ابراهيم» (مربع)، بهاءالدین محمد و مهرهای «لك البهاء يا بهى» (بیضی) و «يقينى بالله يقينى عبده بهاء الدين محمد» (دایره)؛ جلد: تیماج سبز، ۲۴۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۰۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۵۶

آغاز: له بنصيب و لديه فان مراده الوصية بمثل النصيب لانه ذكر فى الوصية بالنصيب احتمالين

نیمه اول کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن صدر الدین محمد سمنانی، تا: دوشنبه ۲ شوال ۹۶۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۳۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۶۴]

۶. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۲۹

آغاز: قوله المقصد الثانی فی الاقرار و فیه فصول الاول فی ارکانه و فیه مطالب؛ **انجام:** و کمل بکماله النصف الاول من الشرح بمعونة الله تعالی و توفیقه و یتلوه بمشیة الله تعالی النصف الثانی کتاب النکاح.

از اول کتاب اقرار تا کتاب وصیت؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن ضیاء الدین محمد غفاری کاشانی، تا:۱۵ رمضان ۹۷۷ق؛ مصحح، محشی، این نسخه به سال ۹۸۱ با نسخه‌ای دیگری که تاریخ آن ۹۳۲ بوده در نجف مقابله شده؛ مهر: «افوض امری الی الله الغنی رفیع الدین محمد الحسینی الموسوی» (کروی)، «الراجی الی الله، الحسن بن رسول» (مربع)؛ واقف: کاظم، به تاریخ ۲۱ جمادی الثانی ۱۰۹۸ با مهر «افوض امری الی الله عبده الراجی محمد کاظم» (بیضی)؛ ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۵۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۵۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۷۶]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۴۸

کتاب طهارت و صلاة؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن شمس الدین حسینی، تا: شنبه سلخ ربیع الاول ۹۸۰ق، جا: دلیجان؛ مصحح؛ تملک: محمد رضا الخادم، محمد شفیع بن محمد رضا خادم مشهدی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲۶ – ۳۸]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعدم اجتماع شرایط المانعة..

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد رضی بن محمد علی؛ اهدایی: حاج وزیری؛ واقف: محمد ولی میرزا، ۱۲۴۳؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی با کاغذ ابری سبز و سفید، ۲۵۰گ، ۲۱ سطر (۱۵×۱۸/۵)، اندازه: ۲۱×۲۶سم [ف: ۱ – ۳۸۶]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۴۵/۴

آغاز: قوله و الاحتکار علی رأی بل الاصح تحریمه بل الاخبار یدل علیه قوله و هو حبس الحنطة الخ و فی روایة و الزیت؛ **انجام:** و نحو ذلک فهو داخل و الظاهر ان ما أعد لدفع البرد الشدید فی زمانه ملحق بساتر العورة

کتاب المتاجر؛ خط: نستعلیق، کا: مقصود علی بن سرافراز قاضی دماوندی، تا: ۱۹ ذیحجه ۱۰۲۱ق؛ مصحح، با امضای بلاغ؛ جلد: گالینگور قرمز، ۵گ (۱۲۱ر–۱۲۵پ)، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۵۸۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۰۶

خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن اسماعیل جیلانی، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۱۲۰ق، ۶۴ برگ پایانی به خط اوست و اصل نسخه از قرن ۱۱ است؛ مصحح، محشی به نقل از کتاب‌های: ذکری و برخی با رمز «ام» و حاشیه‌ای به خط میرداماد با امضای «م ح ق»؛ مهر: «عبده حسین بن محمد الحسینی» (بیضی)، «الواثق بالله الغنی محمد حسین الحسنی الحسینی» (مربع)، «افوض امری الی الله عبده احمد» (مربع)، «ابوالقاسم بن محمد حسین» (بیضی)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین ابن محمد حسین ابوالقاسم» (مربع)، «یا معین من لا معین له» (مربع)؛ تملک: محمد معین بن محمد فصیح با مهر «یا معین من لا معین له» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۸ – ۱۵]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۳۷/۱

خط: نستعلیق، کا: میرزا علی احمد خان، تا: جمعه ۲۱ ربیع الثانی ۱۲۳۳ق، به پاس خاطر ملا محمد علی صاحب؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۹گ (۱پ–۲۰۹پ)، اندازه: ۲۳×۳۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۷۶]

۱۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۵۷/۱

آغاز: الحمد لله و الصلوة علی رسوله محمد و آله قوله فان السهو کالطبیعة الثانیة، انما قال: لان الطبیعة امروجودی و السهو امر عدمی، لانه زوال المعنی عن الحافظة؛ **انجام:** و صفتها فی التحریم صورتها لان التعبد فی النیة بقصد معنی الامور ...

از اسباب الوضوء تا اواسط بیع؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ (۲پ–۸۶پ)، ۲۰ سطر (۱۱×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۱۸۷]

۱۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۳۱

آغاز: الحمدلله و الصلوة علی رسوله محمد و آله. قوله: فان السهو؛ **انجام:** بل یتخالفان فی هذه الصورة سواء اختلفا فی الثمن أولا، بخلاف البواقی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ تملک: مرتضی محسنی؛ جلد: چرم سبز، ۱۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [مؤید: ۱ – ۳۴۸]

۱۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۲۲

آغاز: جزء دوم – بسمله و به نستعین – الفصل الثالث فی الکسوف – قوله الاولی للهبه و هی رکعتان – المراد بللهبه فهیه صلوة الکسوف.

جزء سوم – بسمله و به نستعین – الحمدلله رب العالمین ... کتاب المناجر هی جمع متجر؛ **انجام:** جزء دوم – و ان خلل القول بطریق اشد – تم الجزء الثانی من حاشیة القواعد من تألیف الفال الکامل شیخ علی بن عبدالمعالی رحمة الله تع علی ید العبد محمود بن نظام الملک الشریف الطهرانی ... فی مشهد ثامن الائمه.

پایان جزء سوم – هذا الحکم الا اذا کان القطع بالجنایة فقط فالعبارة غیر جیدة و الحکم غیر معتبر.

شامل جزء دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن نظام الملک، بی‌تا، جا: مشهد رضوی؛ محشی؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۶گ، ۲۷سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲–۳۶]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۰۶/۱

آغاز: البایع لها اذ لایجب علیه قبولها وما اشبه هذه بمسألة ما اذا اختلطت اللقطه المبیعة من الخضر اوات بالمتجدد منها؛ **انجام:** فعلی هذا ما لایجوز السلم فیه لایجوز بیعه بالوصف ... عینا

شخصیته تقبل الوصف وینضبط باستقصاء الاوصاف الموجبة للتفاوت کلها
قسمتی از کتاب البیع؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۸]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۲۹/۲-۱۸/۴۹

آغاز: بسمله، کتاب الطهارة الکتاب لغة فعال من الکتب و هو الجمع و منه کتبت القریة ای جمعتها و هو هنا یحتمل ان یکون مصدراً بمعنی المفعول کالخلق بمعنی المخلوق؛ **انجام:** وفی اطلاق کونه ذلک صلاة علی الجمیع توسع و انما وجب ذلک لتوقف الواجب علیه والمروی ان النبی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۵۳۸]

● حاشیة قواعد الاحکام / فقه / عربی

ḥāšīyat-u qawā‘id-il aḥkām

شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱ - ۹۶۵ قمری

šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e ‘alī (1506 - 1558)

وابسته به: قواعد الاحکام فی معرفة (مسائل) الحلال و الحرام؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

حاشیه استدلالی نسبتاً مفصلی است بر جاهای مشکل کتاب «قواعد الاحکام» علامه حلی. این حاشیه تا کتاب تجارت نوشته شده است.

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۷۵

آغاز: قوله، المقصد الثالث فی احیاء الموات قال فی التحریر الموات ما لا ینتفع به
خط: نسخ، کا: سیف الله بن کمال الدین علی بن محمد، تا: ۱ ربیع الاول ۹۵۲ق؛ این نسخه به یک واسطه با نسخه مؤلف مقابله شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی تیماج سبز، ۱۳۶گ، ۲۵سطر (۱۲/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۹۹۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۵۰۷

آغاز: دال علیه ایضا و کلام اهل اللغة کایناً فیه ان لم یدل علیه؛ **انجام:** علی الانتفاع به لا ملک رقیقه کما ... فی الدروس
توضیح: نام مؤلف با توجه به مطابقت انجام نسخه با نسخه مرعشی ۴۲۴۲/۱ معین گردید. از کتاب طهارت تا احکام العقد من کتاب البیع؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد بن حاجی نظر، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۱۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۳۴]

۳. قزوین؛ میر حسینا قزوینی؛ شماره نسخه:۱۱۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱ [نشریه: ۶ - ۳۴۳]

۴. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۲۳۷/۳

آغاز: فاعلم ان العلامة نصیر الدین القاشی قد اورد علی تعریف المصنف عشرین ایراداً واکثرها فی غایة الجودة والمحققین السعید الشهید ردها الی سبعة عشر واجاب عنها باجوبة متکلفة غالباً و نحن نشیر الیها و الی مافیها ونکلمها بما یمکن وروده علی التعریف طرداً و عکساً
حاشیه‌ای از شهید ثانی بر تعریف طهارة ازکتاب قواعد؛ خط: نسخ، کا: محمد محسن بن محمد مومن استر آبادی، تا: ۱۰۴۰ق؛ محشی به حواشی مفصل از شیخ علی و ایضاح الفوائد؛ وقف از وصیت حاجی کلبرضا با تولیت محمد بن عبد الصمد با مهر «یامحمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ ساده، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۱۲۰]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۴۲/۱

آغاز: الحمدلله علی نعمه ... و بعد فهذه تعلیقة خفیفة المؤنة کثیرة المعونة علی حل بعض مشکلات القواعد؛ **انجام:** الا أن ملک العبد علی القول به علی تسلطه علی الانتفاع به لا ملک رقبته کما قال فی الدروس.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ (۱پ-۸۳ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۳۹]

۶. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ با خط السید حسین ابن حیدر کرکی عاملی به تاریخ ربیع الاول ۱۰۱۵ [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۴]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۷۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۸×۲۷/۴سم [رایانه]

● حاشیة قواعد الاحکام / فقه / عربی

ḥāšīyat-u qawā‘id-il aḥkām

مازندرانی، محمد هادی بن محمد صالح، - ۱۱۲۰ قمری

māzandarānī, mohammad hādī ebn-e mohammad sāleh (- 1709)

وابسته به: قواعد الاحکام فی معرفة (مسائل) الحلال و الحرام؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

در آن عبارت «لفخر المحققین فی شرح هذا المقام» و «المصنف فی المختلف» دیده می‌شود و حاشیه بر مبحث میراث است. مؤلف کتاب فرایض را در ۵ ربیع الاول ۱۱۱۶ق و بخش دیگری از این حاشیه شامل کتاب الایمان تا احکام المهر از نکاح را در ۲۳ رمضان ۱۱۱۸ق به پایان رسانیده است.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی اورثنا الارض نتبوا منها حیث نشاء ... قوله کتاب الفرایض الفریضه مشتقة من الفرض بمعنی التقدیر
[الذریعة ۶/۱۷۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۱۴/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** عشرین دینارا و نصف لقد فرغت من تسوید هذا المجلد فی خامس شهر ربیع الاول من شهور سنة ۱۱۱۶ ... و

انا المحشی ... ابن محمد صالح المازندرانی محمد هادی ... المعصومین قد اتفق الفراغ من تنمیقها ... فی یوم السبت سابع عشر شهر شوال ... سنة ثامن عشرة و مائة بعد الالف ... اکرم التحیة.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۶ ربیع الاول ۱۱۱۶ق؛ اصل خط آقا محمد هادی که از تسوید آن در ۵ ربیع الاول ۱۱۱۶ و از پاکنویس آن روز شنبه ۱۷ شوال ۱۱۱۸ بیاسوده، محشی به حاشیه «منه مدظله العالی»، کلیشه این نسخه در ریحانة الادب (۳۶۳/۶) دیده می‌شود؛ تملک: محمد مهدی بن رضی الدین محمد هروی است مورخ ۱۱۱۸، محمد باقر بن محمد تقی موسوی در ۱۲۴۹؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۳گ، ۱۵سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۸ - ۴۳۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۶۹-۲۷/۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثمانیه و نصف و ربع سدس و اذا جمعت الحصص وافق عشرین دینار او نصفاً لقد فرغت من تسوید هذا ... کتاب الفرایض؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۵ ربیع الاول ۱۱۱۶ق؛ محشی با امضای «منه عفی عنه»؛ جلد: تیماج حنایی، ۸۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۳ - ۱۵۳۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۲۸

مشتمل بر کتاب الایمان و کتاب الصید و الذبائح و کتاب العتق و احکام مهر از کتاب النکاح می‌باشد که همه این قسمت به سال ۱۱۱۸ نگاشته شده و احکام مهر دو مرتبه تکرار شده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، در حاشیه اضافه شده؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۰۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۳۲

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی مازندرانی، تا: ۱۱۱۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۱۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [الفبائی ف: ۲۰۷]

● حاشیة قواعد الاحکام / فقه / عربی

ḥāšīyat-u qawā'id-il aḥkām

وابسته به: قواعد الاحکام فی معرفة (مسائل) الحلال و الحرام؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۱

آغاز: الرابع ینتقض فی طرده بابعاض الطهارة ...
حاشیه بر قواعد الاحکام علامه حلی است. مؤلف آن شناخته نشد. از حاشیه شهید بر قواعد یاد می‌کند. طهارت تا بیع ؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ به اندازه معالم الاصول است؛ قطع: رقعی [اهدائی ف: - ۱۰۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۲۳/۳

آغاز: غیر واجب اجماعاً و فی التأیید به نظر من حیث تغیر الاسلوب فی الشرطیة الاخیرة

قطعه‌ای از کتاب طهارت این حاشیه آمده و استدلالی متوسط می‌باشد با نقل گفته‌های فقهای قدیم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح رازی، تا: ۱۱۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۳گ (۶۹ر-۱۲۱پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۲۰۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۲۸

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی سید المرسلین محمد النبی و علی آله؛ **انجام:** سبق هذا علی فعل الجمعه قد انتهی هذه الجملة الکلام.

حاشیه‌ای است استدلالی بر «قواعد الاحکام» علامه حلی. حاوی طهارت و صلاة به این شرح: کتاب الطهارة: مقصد ۱. الطهارة، مقصد ۲. المیاه: فصل ۱) المطلق، ۲) المضاف و الاسار، ۳) التطهیر، ۴) احکام المیاه، مقصد ۳. النجاسات: فصل ۱) انواع النجاسة، ۲) احکام النجاسة، مقصد ۴. الوضوء: فصل ۱) افعال الوضوء، ۲) المندوبات، ۳) احکامه، مقصد ۵. غسل الجنابة، مقصد ۶. الحیض: دارای دو فصل، مقصد ۷. الاستحاضة، مقصد ۸ النفاس، مقصد ۹. غسل الاموات، مقصد ۱۰. التیمم؛ کتاب الصلاة: مقصد ۱. المقدمات: فصل ۱) اعدادها، ۲) اوقاتها، ۳) القبلة، ۴) لباس المصلی، ۵) المکان، ۶) الاذان و الاقامه، مقصد ۲. افعال الصلاة، فصل ۱) القیام، ۲) النیه، ۳) تکبیرة الاحرام، ۴) القراءة، ۵) الرکوع، ۶) السجود، ۷) التشهد، ۸) التروک؛ مقصد ۳. باقی الصلوات: فصل ۱) صلاة الجمعه، المطلب الاول: فی الشرایط، المطلب الثانی: فی مهیتها و آدابها، ۲) صلاة العیدین؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۴۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۲۰ - ۱۵۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱/۶ خوئی

آغاز: قوله فی عد ذونار الوضوء موالیا لواخل بها فالاقرب الصحة و الکفایة المراد بالوضوء ... اذا تقرر ذلک فقد فرع المصنف علی القول بصحة الوضوء وجوب الکفارة و به صرح الشارحان و زاد ولد المصنف تفصیلا؛ **انجام:** قوله نعم بشرط عدم تجدد حدث اکبرا و اصغر فان تجدد احدهما فی الاثناء اعاد فیهما علی الاقوی ... علی ثلاثة اقوال وجوب الاعادة ذهب الیه ... الثانی وجوب الاکمال.. قلت ... قال شیخنا یمتنع خلو الحدث عن اثر مامع تأثیره بعد الکمال.

بی‌کا، بی‌تا؛ شماره فرعی نسخه با توجه به ص ۳۰۳ اصلاح شد؛ ۱۲ص (۲۳۲-۲۴۳) [ف: ۷ - ۱۰۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱/۳ خوئی

بخشی از؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی ضخیم و متوسط، جلد: مقوای مغز پسته‌ای عطف تیماج قرمز، ۸ص (۱۸۹-۱۹۶)، قطع: خشتی [ف: ۷ - ۳۰۳]

۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۴۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی رسوله محمد و آله

الطاهرین. کتاب المتاجر، هی جمع متجر؛ **انجام:** و کلما یعد حریماً له علی ما سبق و الله أعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب شرح بالقول علی کتاب قواعد الأحکام من أول کتاب التجارة الی آخر احیاء الموات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم مشکی، ۵۳۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [مؤید: ۱ – ۳۵۴]

● **حاشیة القواعد و الفوائد** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawā'id wa-l fawā'id

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ – ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

حاشیه کوتاهی است بر «القواعد الکلیة الاصولیة و الفرعیة» شهید اول محمدبن مکی (۷۸۶ق) با عناوین «قوله، قوله» که بخشی از آن در هامش قواعد به چاپ رسیده است

آغاز: بسمله اللهم انا نحمدک بلسان الحال و المقال و نشکرک علی ترادف الانعام والافضال ... عن القواعد الشهیدیة ... قوله و شرعا العلم بالاحکام الشرعیة الفرعیة الخ لعل المراد

انجام: و المراد بالعلم هنا القطع لاالعلم بالمعنی المشهور بین الفقهاء اعنی الظن کما اذا وجد خطه بمضمونه و لم یتذکر الواقعة و اخبار المراءة عن حیضها

چاپ: در ۱۳۰۸ق

[الذریعة ۱۷۳/۶]

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۹۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»؛ تملک: یحیی بن عیسی بن محمد امینی نجفی در حیدرآباد ۱۰۴۸ق با مهر «بنده آل محمد یحیی ۱۰۴۵» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف مخ: ۱ – ۱۷۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۸۷/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: شرقی، ۲۱گ (۱۵۹ر–۱۷۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۶×۱۷سم [ف: ۳۷ – ۱۹۲]

← حاشیة القوانین ⟵ حقایق القوانین

← حاشیه قوانین ⟵ رضوان الآملین فی حاشیة القوانین

← حاشیه قوانین ⟵ التحفة الغرویة

← حاشیة قوانین الاصول ⟵ حاشیة القوانین المحکمة

← حاشیة قوانین الاصول ⟵ العناصر المتین فی شرح معضلات القوانین

← حاشیة قوانین الاصول ⟵ حاشیة القوانین المحکمة

● **حاشیة قوانین الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u qawānīn-il usūl

قاضی طباطبایی، محمد تقی بن محمد باقر، – ۱۲۷۶ قمری

qāzī tabātabā'ī, mohammad taqī ebn-e mohammad bāqer (- 1860)

وابسته به: قوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱–۱۲۳۱ق)

کتاب حاشیه‌ای است با عنوان «قوله» بر مباحث مفهوم و منطوق و اجماع قوانین الاصول.

[الذریعة ۱۷۵/۶]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۵۰

آغاز: بعد از خطبه مختصر: قوله و هما و صفان للمدلول ای من حیث کونه مدلولا؛ **انجام:** و ما ذکره المحدث المذکور خارج عن مراد القاعدة

شامل قسمت مفهوم و منطوق است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۷۲]

● **حاشیة القوانین المحکمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ – ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱–۱۲۳۱)

حاشیه‌ای از وحید بهبهانی بر قوانین میرزای قمی

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴-ت/۱۸۳

آغاز: بسم الله خیر الاسماء – قوله ففی بیان رسم هذا العلم الخ؛

انجام: لان المفروض هو الاعتماد ترجیح بعض تلک الاخبار علی بعضها

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی نازک، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۳۱۲گ، ۱۶ سطر (۷×۱۱)، اندازه:۱۱×۱۵/۸۵سم [ف: ۱ – ۱۶۲]

● **حاشیة القوانین المحکمة = حاشیة قوانین الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama = ḥāšīyat-ul qawānīn-il usūl

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ – ۱۲۳۱ قمری

mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱–۱۲۳۱)

حاشیه‌ای است توضیحی با عناوین « قوله – قوله » که مؤلف بر کتاب خود «القوانین المحکمة» نگاشته است.

آغاز: الحمدلله الذی الی اصول الفروع الاصول و ارشدنا الی شرایع الاحکام بمتابعة الکتاب و سنة الرسول ... قوله الماهیات، المراد بالماهیات هی الماهیات الشرعیه ...

انجام: ذکره الفاضل السید نعمة الله فی رسالة منبع الحیوة، تمت حواشی المجلدین من کتاب القوانین المحکمة.

چاپ: مشار عربی، ص۸۴۵؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۳۱۲ق، رحلی، ۱۱۶ص

[الذریعة ۱۷۴/۶؛ کشف الحجب /۱۸۴ رقم ۹۴۰؛ ریحانة الأدب: ۷۱/۶]

شرح و حواشی:

۱– حاشیة قوانین المحکمة

۲– حاشیة القوانین المحکمة؛ طباطبائی تبریزی، محمد تقی بن محمد باقر (–۱۳)

۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۹۸

آغاز: بسمله المقصد الرابع فی الادلة العقلیة و المراد بالدلیل العقلی هو حکم عقلی؛ **انجام:** و التزام الراجح و ترک المرجوح رجح الله حسناتنا ... مبتهجا باشراق اسرار بهجته بحرمة النبی ۶ علیه و عترته الطاهره.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۳گ، ۲۰ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: – ۱۰۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۲۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «عبده محمد باقر الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ (۱پ–۴۵پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۸ – ۳۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۰

آغاز: الی السند فلا حاجة الی الوثاقة و العدالة لانها کلها؛ **انجام:** الارشاد و غره و شییء منها لم یتضمن الحکم بحرمان المقولة عن الحق المقربة عن مع ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور عطف تیماج [رایانه]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۸۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی ما ذکره المحقق الاردبیلی فی شرح الارشاد فی کتاب الامر بالمعروف و قال یظهر وجود القول من کتاب الجعفریة ایضاً.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با عناوین «منه دام ظله»؛ تملک: احمد بن محمد علی بهبهانی؛ جلد: پارچه‌ای، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۱پ–۲۹ر)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۵۴۹]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۵۳

آغاز: بسمله، حمدله ... قوله: اصول الفقه علم لهذا العلم آه، الظاهرانه یرید بالعلمیه هنا نحو ما فی کلام النحاه من ان الرفع علم الفاعل ای علامه الفاعلیه؛ **انجام:** کون الفعل فی الزمان المتاخر امتثالا و اطاعه و هذا لاینافی ... (برگ ۵۷پ)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، رویه کاغذ ابری مشکی، ۵۸گ، ۲۴–۲۵ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۲۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا بد ان یکون مثل الموصولات

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «یا الله» (بیضی)؛ جلد: چرم قهوه‌ای،۱۳۹ص،۱۵سطر(۷×۱۰)،اندازه:۱۰×۱۵سم[ف:۴۷/۱– ۲۲۱]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۷۵

آغاز: [در آخر ج ۱]: و عن الرضا (ع) قال ان رسول الله کان اذا اصبح قال لاصحابه ... [آغاز ج ۲]: فی الادلة العقلیه و الرماد بالدلیل العقلی و هو حکم عقلی یتوصل به؛ **انجام:** و موازنة بعضها مه بعض و التزام الراجح و ترک المرجوع ... و جمیع المومنین و المومنات انه ولی الخیرات و غافر الخطیئات و صلی الله ... فرغ مؤلفه ... ابوالحسن الجیلانی ابوالقاسم فی بلدة المومنین قم فی سلخ ربیع الثانی من شهور ۱۲۵ الف و ماتین و خمس حامدا مصلیا مسلما و الحمدلله رب العالمین تسلیما کثیرا

جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: محمد علی بن محمد بن عبدالله مورخ ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: فرنگی شگری، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۹گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰/۴سم [رایانه]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۶۰

نسخه کامل؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۲۳

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد نسخه ش ۱۱۴۳۷ و ۱۵۷۳۹ آستان قدس ذکر شد؛ خط: نسخ، کا: کریم بن حاج علی اکبر، تا: شعبان ۱۲۰۴ق؛ واقف: علی مردان خان تیموری (نصرت الملک)، ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: آهارمهره، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: – ۲۰۱]

مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۸۴

همان نسخه بالا [رشت و همدان: ف: – ۱۷۳۹]

۱۰. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدتقی بن علی محمد چهاردهی، تا: ۱۲۲۶ق، جا: کربلا؛ مصحح، محشی؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمدتقی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف مخ: – ۶۳]

۱۱. **تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۷۶/۱**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی؛ ۳۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۰]

۱۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۹/۳**
آغاز: فلا ینافی الحکم باختصاصه بالحقیقة المبتنی علی تفسیره المعروف ... (مبحث المجاز) قوله: و الا فمجاز. لا یخفی ان تعریف المجاز علی هذا یدخل فیه الالفاظ المستعملة فی غیر معانیها غلطا؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن قاسم تهرانی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۲۳۵ق؛ محشی با نشان «منه رحمه الله» و «منه منه ره» و «منه ره» و «منه منه»؛ ۱۷۲گ (۳۱ر-۲۰۲ر) [ف: ۵ - ۱۶۷۲]

۱۳. **مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۹۸/۲**
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن هاشم حسینی جیلانی، تا: ۱۲۴۴ق، جا: کربلا؛ جلد: چرم زرد، ۴۵گ (۳۷پ-۸۱ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [مؤید: ۲ - ۱۹۲]

۱۴. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۶/۲-طباطبائی**
آغاز: و بالاحکام ما یستنبط منها الماهیات المراد بالماهیات الماهیات الشرعیه؛ **انجام:** برابر
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی صیقلی، جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ (۳۳ر-۸۲پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۷۹۱]

۱۵. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۳۷**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شفیع بن عبدالمجید مازندرانی، تا: ربیع الثانی ۱۲۴۷ق، جا: کربلا؛ واقف: محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۵۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۷۰]

۱۶. **شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۴۳**
خط: نسخ، کا: علی بن عباس، تا: پنج‌شنبه ۶ محرم ۱۲۴۸ق؛ میرزا ابوطالب با خط نستعلیق شکسته خوش حواشی زیادی بر کتاب نوشته که این حواشی از خودش و پدرش و استادش مرحوم شیخ مهدی کجوری (۱۲۹۳ق) است؛ تملک: میرزا ابوطالب (۱۳۰۱ق) فرزند حاج علی اکبر نواب شیرازی (۱۲۶۳ق) با مهر «عبده ابوطالب الله اکبر» (چهارگوش)؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی [اوراق عتیق: ۱ - ۲۷۲]

۱۷. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۰۷/۱**
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه ش ۱۱۴۳۷ و ۱۵۷۳۹ آستان قدس ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر بن محمد صالح حسینی مازندرانی، تا: دوشنبه ۴ جمادی الفجر ۱۲۶۴ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۵۱گ (۱۴۷پ-۱۹۷پ)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۱۲]

۱۸. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۹**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: عبدالرزاق بن صالح انصاری، تا: دهه اول ربیع الاول ۱۲۷۷ق، جا: نجف اشرف؛ ضمیمه: ضمن ۹۴ گ آخر نسخه اوراق ناقص و متفرقه احتمالاً به خط کاتب در منطق و طب (حاشیه بر قانونچه؟) آغاز ضمیمه: «الشی هو کونه بالقوه القریبة»، انجام ضمیمه: «و اکثر هذا او اعلم افضل حالاته بالتحقیق والا»؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۱۵۸گ، ۲۱و۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۷۱]

۱۹. **دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۹۰**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: صادق دامغانی، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ از موقوفات «شیخ محمدرضا خدایی»؛ جلد: تیماج قرمز، ۹۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف مخ: - ۶۴]

۲۰. **خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۳۶۹/۲**
آغاز: وبقولنا الممهدة المنطق و العربية و غیرها، اقول لا یخفی ان خروج ما ذکر انما هو بالحصر المستفاد من قولنا
از اول تا آخر مشتق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ساجدی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۱۸۷]

۲۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۱/۲-طباطبائی**
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان الرویا الصادقه جزء من سبعین جزء من النبوة. تمت بحول الله و قوته حواشی الجلد الاول من قوانین الاصول
خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ (۱۲۱ر-۱۵۸پ)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۸۵]

۲۲. **همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۴۹/۳**
آغاز: قد ذکر المحقق القمی اعلی ... معنی الجزء الاول من المرکب و هو الاصول، و معنی الجزء الثانی و هو الفقه، بقی الکلام فی الجزء الثالث و هو جزء الصوری و هو الاضافة و قد ذکره القوم؛ **انجام:** و اذا لم توجد العلاقة لم یجز الاستعمال ففیما لحق فیه الشبک فی الاجوبة الثلاثة واضح عند التامل.
از ابتدای قوانین تا اللفظ ان استعمل فیما وضع له؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۱۸]

۲۳. **همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۳۸/۱**
آغاز: فقد عدلنا فیما اضیف الیه لفظ الادراک اما جعلناه متعلق الادراک اولا فکان ینبغی ان نقول هو ملکته ادراک الادلة فکانا فی هذا المقام الذی نحن فی صدد تفسیر علم العلم عدلنا؛ **انجام:** برابر
جلد ۱ و ۲؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۰۳]

۲۴. **زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۲مجموعه بدون شماره**

کا: میر محمد حسین بن محمد تقی موسوی باب الامامی، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۴۴]

۲۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۸ص، ۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲ - ۱۹۵]

۲۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۷۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۵۳گ (۱پ-۵۳ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۲۴۱]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا کان مع الغائبین فیجب ان یعملوا علی مقتضی ظاهر الخطاب و هو الاطلاق کالحاضرین

مجلد اول؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: گالینگور مشکی، ۹۳گ، ۲۲-۲۴ سطر (۹/۲-۱۰/۳× ۱۵-۱۵/۷)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [رایانه]

● حاشیة القوانین المحکمة / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

شریف العلماء، محمد شریف بن حسینعلی، - ۱۲۴۵ ؟ قمری

šarīf-ol-‘olamā’, mohammad šarīf ebn-e hoseyn-‘alī (- 1830)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

حاشیه‌ای از مرحوم شریف العلماء آملی بر قوانین میرزای قمی.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۲۸/۱

آغاز: بسمله - الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه و آله اجمعین (مقداری سفید است) قوله - اما رسمه من جهة العلمیه آه - انما؛ **انجام:** لو لم یکن کذلک و غیر ذلک من الادلة المتقدمة فی مقامه و مافی نهج البلاغه علی تقدیر الدلالة لایعارض مامر من الادلة.

آنچه موجود است شامل ۲۲ جزو است که شارح تحت عنوان «قوله» بر قسمت‌های کتاب حاشیه‌ای نوشته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۳۵۰ص، ۱۷ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۳۰]

● حاشیة القوانین المحکمة / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

تبریزی، لطفعلی بن احمد، - ۱۲۶۲ قمری

tabrīzī, lotf-‘alī ebn-e ahmad (- 1846)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

حاشیه‌ای است توضیحی بر قوانین میرزای قمی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۱۲/۲

آغاز: الحمدلله الذی احکم بکامل حکمة قواعد الاحکام؛ **انجام:** عن دلیل الظنی بعد استنتاجه منه له اعتباران

از اول تا مبحث حقیقت و مجاز؛ خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا،تا:جمادی الثانی ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ، ۲۲و۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۹]

● حاشیة القوانین المحکمة / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

قاضی طباطبایی، محمد تقی بن محمد باقر، - ۱۲۷۶ قمری

qāzī tabātabā’ī, mohammad taqī ebn-e mohammad bāqer (- 1860)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

حاشیه‌ای با عناوین «قوله، قوله» بر «القوانین المحکمة» میرزای قمی. مؤلف شاگرد شیخ انصاری بوده و در راه بازگشت از حج فوت کرده و او را به نجف اشرف برده و دفن کردند. مباحث مفهوم و منطوق را در سال ۱۲۷۰ و بحث اجماع را در ۱۲۷۱ نگاشته است.

چاپ: در برخی از حواشی «قوانین» در سال ۱۳۱۹ق به چاپ رسیده است.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۸۴-۳۸/۱۰۴

آغاز: ... قوله وحذف الاضافات عطف تفسیر لقوله وتنقیح المناط ... قوله علی ظاهر المتعارف فی المحاورات اشارة الی ان عدم ... لقول المتأهل هو الشارح الشرح حیث؛ **انجام:** فعلیک بالمراجعة الی طریقة محاورات العرف هذا آخرما اردنا ایراده من المسائل المتعلقة بالکتاب العزیز مستعجلاً واعتذر من الفضلاء ... وانا العبد ... محمد تقی الطباطبایی التبریزی ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۰۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۴۰]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲-۸/۶۲

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... قوله وهما وصفان للمدلول الخ ای من حیث کونه مدلولاً یعنی من اوصاف المعانی باعتبار اللفظ؛ **انجام:** فعلیک بالمراجعة الی طریقة محاورات العرف هذا آخر ما اردناه ایراده من المسائل المتعلقة بالکتاب العزیز ... وانا العبد المفتاق الی ربه الخلاق محمد تقی الطباطبائی التبریزی غفرالله ذنوبه ... یوم الاربعاءآخر شوال ... ۱۲۷۰.

خط: نسخ خفی و زیبا، کا: حبیب الله بن محمد الموسوی، تا: غره شوال ۱۲۹۰ق، جا: نجف اشرف؛ محشی به امضاء «محمد علی عفی عنه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۴۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۵۲

آغاز: آغاز پس از یک سطر خطبه:قوله و هما و صفان للمدلول ای من حیث کونه مدلولا؛ **انجام:** و ما ذکره المحدث المذکور خارج عن مواد القاعدة.

قسمت اول است. تاریخ ختم تألیف آن سال ۱۲۷۰ق است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۳]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۸۳-۱۹/۱۱۳

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... قوله وهما وصفان للمدلول الخ ای من حیث کونه مدلولاً یعنی من اوصاف المعنی باعتبار اللفظ؛ **انجام:** مع کون السائل مکلفاً فعلاً بذلک التکلیف الواقعی مع عدم مانع من جانب المسؤول والسائل علی الکتمان وما ذکره المحدث المذکور خارج عن موارد القاعده

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ روی برگ اول نوشته‌اند که ظاهراً نسخه به خط مؤلف است، در متن خط خوردگی اندکی وجود دارد؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۴۱]

● **حاشیة القوانین المحکمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری

ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

چاپ: در کنگره شیخ انصاری به سال ۱۴۱۵ به چاپ رسیده

دزفول؛ نبوی، سید محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره

حاشیة استصحاب قوانین الاصول؛ کا: محمد انصاری، تا: جمعه ۱۴ ربیع الثانی ۱۳۱۰ق [مخطوطات دزفول: - ۱۲]

● **حاشیة القوانین المحکمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

شیرازی، نصرالله بن محمد باقر، - ۱۲۹۰ قمری

šīrāzī, nasr-ol-lāh ebn-e mohammad bāqer (- 1873)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

کتاب حاشیه‌ای است با عنوان «قوله» و از ابتدا کتاب تا انتهای مبحث استصحاب از ادله عقلیه را شامل است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۳۷

آغاز: قوله ففی بیان رسم هذا العلم الخ اقول اعلم انه یجب علی کل شارع العلم ان یعلم ثلثة اشیاء الموضوع و التعریفی و الغرض؛

انجام: و یقدم الصنفی علی النوعی بواسطة اخصیة و کون الخاص مقدم علی العام

خط: نستعلیق تحریری، کا: میرزا محمد بن میرزا داود حسینی مشهدی، تا: قرن ۱۴؛ ضمیه نسخه ش ۹۲۵۴؛ ۱۳۵گ، مختلف السطر [ف: ۱۶ - ۱۷۰]

● **حاشیة القوانین المحکمة** = **حاشیة قوانین الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama = ḥāšīyat-ul qawānīn-il usūl

قزوینی، علی بن اسماعیل، - ۱۲۹۸ قمری

qazvīnī, ʻalī ebn-e esmāʻīl (- 1881)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۷ق

مؤلف پسر خواهر سید رضی قزوینی است. حاشیه‌ای بر «قوانین الاصول» میرزای قمی است در دو مجلد که نخستین را در ۱۲۹۲ و دوم را در ۱۲۹۷ق به پایان برده است.

آغاز: قوله اصول الفقه علم لهذا العلم الخ والظاهر انه یرید بالعلمیة هنا ما فی کلام النحاة من ان الرفع علم الفاعلیة الی علامة الفاعلیة بناء علی ان کل اسم

چاپ: ایران، سنگی، ۱۳۰۸، رحلی، ۴۸۰ص (در هامش)؛ دارالخلافه طهران، سنگی، بدون تاریخ، رحلی، ۲۹۹ص

[الذریعة ۱۷۷/۶؛ ریحانه ۴۵۴/۴]

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۳۲۰گ (۱-۳۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۴]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۸۱/۲ - ج

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله کیف یتصور صدق جمیع الحقائق علی حقیقته اشارة الی مخدور آخر غیر محذور الدور یتوجه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۴گ (۳۹پ-۶۲پ) [ف: ۳۲۵]

۳. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۷۸

آغاز: برابر

جزء اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ تملک: کریم حسینی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [کتابخانه های قائن: ف: - ۱۵۶]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۹۳-۱۲/۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله ظن الطهارة ویقینها لایؤثران فی وحدة صلاة الظهر بحسب النوع الخ ای لایوجبان زوال الوحدة النوعیة

عنهما وصیرورتهما نوعین
از اول تا آخر اوامر؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۰۹گ، ۲۴-۳۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف:۳-۱۵۴۱]

۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۲۷۱

جلد اول؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۹۵ق [ف: - ۵۳]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۶

آغاز: بسمله، قوله الخامس الادله الداله علی حجیة الظن المجتهد؛ **انجام:** و قد تقدم منا با یتعلق بتحقیق هذا المقام حواشی کثیره فی اوائل باب الاجتهاد فی تضاعیف الکلام فی حجیة ظن المجتهد هذا آخر مادرناه من الحواشی المتعلقه بالقوانین.
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن حاجی محمد رسول، تا: ۱۲۹۷ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۰گ، ۲۳ سطر (۱۵×۱۷)،اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۸۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۷۴

آغاز: بسمله. قوله الخامس الادلة الدالة علی حجیة ظن المجتهد الخ و مورد هذه الادلة بحسب ما قصد و ان کان خاص و هو الظن الخبری الا ان مفادها عام.؛ **انجام:** له معان النهایة و هو المناسب للمقام فیکون المعنی ان العبودیة
جلد دوم از حجیت ظن؛ خط: نسخ، کا: محمد هاشم شریف خوئینی زنجانی، در خدمت میر مقتدی طارمی، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۲۹۷ق، جا: زنجان مدرسه نصرالله خان؛ مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سبز، ۱۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۴۵]

۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی مسئلة جواز العمل بخبر الواحد لاجل شبهة حصلت له مخالف المجمع علیه بین الاصحاب
خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین بن آخوند ملامحمد حسین بکلوئی، تا: پنج‌شنبه ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۹۸ق؛ جلد: چرم زرد، ۳۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [مؤید: ۲ - ۳۳]

۹. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

مجلد یکم؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [صد و شصت نسخه: - ۱۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۲/۲-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** (در بحث از وضع اسماء اشاره): نعم انما اثر تلک الشباهه.
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سبز، ۱۳گ (۲۶پ-۳۸پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۲۵۴]

۱۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۷۳

بی کا، بی تا؛ قطع: خشتی [ف: - ۱۱۸]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۱۱-۵۸/۶۱

آغاز: برابر
از اول تا «قوله هذا البحث استدراک من اجل ما ذکرناه یعنی ان الانتقال الی هذا السؤال ...»؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ ۹۵گ، ۲۱-۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۴۲]

۱۳. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۵۲۲

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۲۶۷]

۱۴. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۲۷۲

بی کا، بی تا [ف: - ۵۳]

۱۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۷۹/۱

از میانه مبحث حجیة اخبار؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ ۷۰گ (۱-۷۰)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۲]

● حاشیة القوانین المحکمة / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

هروی، محمد تقی بن حسینعلی، ۱۲۱۷ - ۱۲۹۹ قمری

heravī, mohammad taqī ebn-e hoseyn-ʻalī (1803- 1882)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

تاریخ تألیف: ۱۰ شوال ۱۲۸۵ق

حاشیه‌ای است بر مبحث ادله عقلیه «قوانین محکمه» میرزای قمی. این حاشیه به طور مفصل و استدلالی با عناوین «قوله، قوله» است که هنگام تدریس تنظیم نموده است.

آغاز: بسمله. حمدله و الصلوة و السلام علی اشرف الاولین و الآخرین محمد و عترته الهداة المعصومین و بعد فیقول المفتقر الی الله ... ان هذه فوائد وافیة و تعلیقة کافیة علقتها علی مباحث الادلة العقلیة من القوانین المحکمة لایضاح ما فیها من العبارات المعضلة ... قوله و المراد بالدلیل العقلی اه انقسام الدلیل

۱. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۲۶۶/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ومن لم یعتقد ذلک قدم الاصل علیه مع ان بوهم الدلالة فیما لیس بدلیل کالغفلة عن الدلیل ولو من الجلیل غیر قلیل.
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰ شعبان ۱۲۸۹ق؛ مجدول، محشی با عبارت «منه»؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۸۱ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۳۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۹۴/۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۹۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الجلیل غیر قلیل والله الهادی الی سواء السبیل و لیکن هذا آخر ما اردناه من هذه التعلیقة و نسئل الله ان ینفع بها اهل المجاز و الحقیقة و یهدی الکل الی اقوم الطریقة و نحمده علی وفقنا علیه و نصلی و نسلم علی احب الخلق الیه و عترته الدالین علیه.
خط: نسخ، کا: میرزا لطفعلی بن علی بن لطفعلی بن میرزا احمد مجتهد تبریزی، تا: ۲۷ محرم ۱۲۹۸ق؛ مصحح، محشی با امضای

«منه»، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۸۲]

۳. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۴۴/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و باب تکمیل المرام باستیفاء الصور و الاقسام مع ان الکلام قد یجر الکلام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۷۵]

● **حاشیة القوانین المحکمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

طباطبائی تبریزی، محمد تقی بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

tabātabā'ī-ye tabrīzī, mohammad taqī ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۰ق

[الذریعه ۱۷۵/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷۱

آغاز: هذه تعلیقظ انیقة فی المفهوم و المنطوق للقوانین المحکمة. و به نستعین. بسمله قوله رحمه الله: و هما وصفان للمدلول، ای من حیث کونه مدلولا یعنی من اوصاف المعانی باعتبار اللفظ؛ **انجام:** بالمراجعة الی طریقة محاورات العرف. هذا آخر ما اردنا ایراده من المسائل المتعلقة بالکتاب العزیز مستعجلا و اعتذر من الفضلاء ان یغضوا علی سقطاتی ... و انا ... محمد تقی الطباطبائی التبریزی ... .یوم الاربعاء ... الف و ماتین و سبعین.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۲گ، ۲۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۲۳۱]

● **حاشیة القوانین المحکمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

علوی، محمد هاشم، ق۱۳ قمری

'alavī, mohammad hāšem (- 19c)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

حواشی مفصلی است بر «قوانین المحکمة» میرزای قمی، در نسخه حاضر قوانین در متن تحریر و در حواشی نسخه، حاشیه علوی بر آن نوشته شده و در پایان حواشی «م.ه علوی» امضاء نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۹۸-۲۰/۱۸

آغاز: قوله رحمه الله بل انما اقتضیت بما ترجح فی النظر فی سوالف الایام وذلک لحاشیة علی معالم الدین ... قوله قدس سره فی تعریف الفقه تم انهم اوردوا علی الحدمار من الاول ان الفقه اکثر؛ **انجام:** قوله یترجح الشهرة المتقدمة او المتاخرة عند تعارضهما انما یاتی علی اصوله لاعلی اصولنا لعدم حجیة الشهرة عندنا رأسا مطلقاً فلاحاجة لنا الی تحسن ذلک فتامل.

جلد اول و دوم؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ تملک: عبدالجواد؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۹گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۳ - ۱۵۴۱]

● **حاشیة القوانین المحکمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

واعظ تبریزی، محمد علی، ق۱۳ قمری

vā'ez-e tabīrzī, mohammad 'alī (- 19c)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۸۵۷

آغاز: الحواشی المتعلقه با لمقدمه قوله ما یستنبط منها؛ **انجام:** اجیح لشده المناسبه به ... الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا، ابعاد متن: ۱۰×۱۶، اندازه: ۱۰×۲۱سم [الفبائی ف: - ۲۰۷]

● **حاشیة القوانین المحکمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

موسوی حائری، محمد صالح بن حسن، - ۱۳۰۳ قمری

mūsavī hā'erī, mohammad sāleh ebn-e hasan (- 1886)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

شرح استدلالی مفصلی است با رد و ایراد بسیار و عناوین «قوله، قوله»، بر کتاب «قوانین الاصول» میرزای قمی. در این شرح بیشتر نظر شارح به گفته‌های وحید بهبهانی و دو استادش سید محمد مجاهد و شریف العلماء مازندرانی و بعضی از اصولیین معاصر خود دارد و گفته‌های قدما را کمتر متعرض است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۰۹

آغاز: الحمدلله الذی أنطق ألسنتنا بحمده و الهم قلوبنا بشکره ... لما رأیت کتاب القوانین کثیر الفوائد؛ **انجام:** قوله قانون اختلفوا فی جواز ارادة اکثر من معنی من معانی المشترک فی اطلاق واحد علی أقوال.

از آغاز کتاب تا بحث حقیقت و اشتراک؛خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف،مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۲۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۵-۲۹۰]

● **حاشية القوانين المحكمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

قراچه داغی، محمد علی بن احمد، - ۱۳۱۰ قمری

qarāče-dāqī, mohammad ʻalī ebn-e ahmad (- 1893)

وابسته به: القوانين المحكمة فی الاصول = قوانين الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

تاریخ تألیف: ۱۵صفر ۱۲۸۷ق

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله ـ قوله» بر «القوانين المحكمة» میرزای قمی.

[الذريعه ۱۷۷/۶، ش۹۵۶ که در آن اظهار شده این حاشیه در ضمن حواشی قوانین به چاپ اضافه شده تحریر شده است]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۲/۲

آغاز: قوله الذی هدانا قيل الهداية هی الدلالة الموصلة و مآلها الايصال الى المطلوب و قيل هی ارائة الطريق الموصولة اليه و الاول منقوض بقوله تعای و اما ثمود

کاتب = مؤلف، تا: ۱۵ صفر ۱۲۸۷ق؛ در حواشی نسخه و برگ‌هایی که بعداً در لابه‌لای نسخه اضافه شده تحریر شده است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای [ف: ۳۷ - ۴۴۰]

● **حاشية القوانين** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn

اشکوری، ابوالقاسم بن معصوم، - ۱۳۲۵ قمری

eškavarī, ab-ol-qāsem ebn-e maʻsūm (- 1907)

وابسته به: القوانين المحكمة فی الاصول = قوانين الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

حاشیه‌ای است مختصر و معروف بر قوانین الاصول میرزای قمی (۱۲۳۱هـ) با عناوین «قوله- قوله»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۷۲/۶

آغاز: بسمله، حمدله، و لعنة الله على اعدائهم اجمعين الى يوم الدين و بعد فيقول؛ **انجام:** سواء اقترنت بالفعلية ... و يظهر من حاشية الكتاب.

خط: نستعلیق مایل به نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: ضخیم، جلد: تیماج زرشکی، ۴۰ص (۵۶۱-۶۰۰)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۳سم [ف: ۴۵ - ۱۹۳]

● **حاشية القوانين المحكمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

حسینی خامنه ای، حسین بن محمد، - ۱۳۲۵ قمری

hoseynī xāmene'ī, hoseyn ebn-e mohammad (- 1907)

وابسته به: القوانين المحكمة فی الاصول = قوانين الاصول میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

در نسخه نام مؤلف ذکر نشده است، در ظهر برگ اول نسخه، مقام معظم رهبری آیة الله خامنه‌ای مرقوم فرموده‌اند: «این نسخه نفیسه حواشی قوانین الاصول محقق قمی است که تماماً به خط و قلم شریف مرحوم مغفور آیت الله آقای حاج سید حسین آقای خامنه، جد امجد ما رضوان الله تع علیه نوشته شده است، آن مرحوم سنه ۱۲۸۲ به نجف اشرف مهاجرت و در محضر اساتید معروف آن زمان به مراتب عالیه علمی نائل آمده و تا سال ۱۳۱۵ قمری به تدریس قوانین و ریاض و رسائل و مکاسب اشتغال داشته اند در ۱۵ [۱۳۱۵ظ] به تبریز مراجعت و در مسجد جامع آن شهر به امامت مشتغل گردید و در بیستم ربیع الاول سال ۱۳۲۵ قمری در تبریز وفات نموده‌اند رحمه الله رحمة واسعة و قدس الله نفسه الزكيه سيد على خامنه». کتاب حاشیه‌ای است مفصل و تحقیقی با عنوان «قوله» که در زمان حیات استادش [مؤلف در چند موضع کتاب با عبارات زیر از استادش یاد نموده است: «قوله و هذا الاستدلال من الفرائد الخ قد نقل سيدنا الاستاد العلامه عن جدى الامجد رفع الله درجته فى اعلى عليين توجيه هذا الاستدلال» (برگ ۸۷) و یا «قوله لكنهم اختلفوا هذا الاختلاف لوجهين الخ و لا يذهب عليك ... بالنسبة الى الشرايط كما حكاه سيدنا العلامه الاستاد ادام الله بقاه عن بعض مشايخه كالسيد السند القزوينى و شيخنا العلامة الاستاد اعلى الله مقامها و غيرهما ناقلين عن الوحيد البهبهانى» (برگ ۹۳) و یا «قد يقع الاشكال فيما اختلف عرفه الخاص ... قال سيدنا الاستاد دام ظله العالى ... هذا قد وجهه عمى الامجد فى تعليقة على الرياض» (برگ ۱۲۸) و نیز در برگ ۱۲۹ سطر آخر نگاشته است: «اذ لعله ممن يرى كون مجرد الوضع علة تامة لجواز الاستعمال كما حكاة سيدنا الاستاد ادام الله بقاء عن صاحب الرياض» بنابراین ما حصل عبارت منقول آنکه استاد مؤلف، سید حسین ترک از تلامذه شریف العلماء مازندرانی و سید ابراهیم قزوینی و شیخ انصاری می‌باشد.] (اواخر قرن ۱۳ هـق) نگاشته است و تا ابتدای باب اول «قوانین»- مبحث اوامر و نواهی- را شامل است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۵۰/۲

آغاز: بعد از خطبه مختصر: قوله اما المقدمه ففى بيان رسم الخ قال الزمخشرى فى محكى كلامه عن الفائق المقدمه الجماعة التى تتقدم الجيش و قد اسبق الاول كل شىء ففيه [كذ] مقدمة الكتاب و فتح الدال خلف انتهى فظاهره كون مقدمة الكتاب استعارة عن مقدمة الجيش؛ **انجام:** و قد يكون حاله هو المعنى التالى [كذ] و لذا جعله معهودا فيما بينهم دون معنى الاول وليكن هذا اخر ما اوردنا فى هذا المجلد و يتلوه الكلام فى المجلد الثانى فى الاوامر و لله الحمد اولا و اخرا و ظاهرا و باطنا قد وقع الفراغ عن تحرير هذه النسخة الشريفة ليلة الجمعة غرة شهر رجب المرجب فى البلاد النجف الاشرف على مشرفه السلام بقوله الاعز الاجل شهر جدى رسول الله صلى الله عليه و آله ... سنه ۱۲۹۹.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۷۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۴

آغاز: پس از خطبه مختصر: قوله اما المقدمه ففی بیان رسم اه قال الزمخشری فی محکی کلام عن الفائق المقدمة الجماعة التی تتقدم الجیش؛ **انجام:** فیما بینهم دون معنی الاول ولیکن هذا اخرما اوردناه فی هذا المجلد و یتلوه الکلام فی المجلد الثانی فی الاوامر و له الحمد اولا و اخرا و ظاهرا و باطنا

جلد اول و شامل مباحث الفاظ است؛ خط: نسخ، کا: صدرالدین محمد بن عبدالمهدی حسینی شوشتری مرعشی، تا: ۱۴ جمادی الاول ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: میشن عنابی، ۲۶۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۷۴]

● **حاشية القوانين المحكمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1861 - 1915)

وابسته به: القوانين المحكمة فی الاصول = قوانين الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

حاشیه‌ای است بر مبحث الفاظ کتاب قوانین الاصول میرزای قمی.

[الذريعة ۱۷۴/۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۱۷/۱

آغاز: قوله -رحمه الله -اعلم ان قولنا اصول الفقه علم لهذا العلم اعلم ان اسامی العلوم، اسام لذوات العلوم؛ **انجام:** فلا یرتبط بهذه المسأله کما لا یخفی الاستطاعة بکون عدم الممنوعیة داخلاً فیه و لم یحصل ذلک الشرط اصله

خط:نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، ۸۲گ (۱-۸۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳۱ - ۱۹۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۴۷

آغاز: نسخ الوجوب قوله و الظاهر ان الجواز الثابت الی آخره لان المطلق بثبوته مما لا یرتفع بنسخ الوجوب؛ **انجام:** و لا یلزم علی ایصال النفع الی العباد مطلقا بیان ذلک ایضا فی الحواشی فیراجع

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی۱۳۱۴ق؛ محشی، با قلم خوردگی، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، اندازه: ۱۸×۱۱، ۱۲۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۱- ۲۳۷]

● **حاشية القوانين المحكمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر، ۱۲۵۲ - ۱۳۳۴ قمری

modarres-e čahārdehī ،mohammad 'alī ebn-e mohammad nasīr (1837 - 1916)

وابسته به: القوانين المحكمة فی الاصول = قوانين الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۳۱۶ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

حاشیه استدلالی است با عناوین «قوله-قوله» بر کتاب قوانین الأصول میرزای قمی.

آغاز: الحمدلله الواحد الأحد الصمد الذی تفضل علینا بالانعام و الاکرام بتبیین معالم الاسلام و توضیح ضوابط الحلال و الحرام **انجام:** فقوله کما یظهر مثال لقوله فلا مانع و قوله و ان کان هناک ظن ثالث مثال للمانع، الی هنا جف القلم ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۰۴

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۰۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۹۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۳۶

آغاز: ... قوله فیبقی الاشکال اه لانه یدخل فی التعریف و لیس منه؛ **انجام:** فح لایتفاوت فی الناسخ بین الکتاب والسنة.

از اواخر (مقدمه) شرح این عبارت: «فیبقی الاشکال فی اخراجه» تا اوآئل مبحث (نسخ الکتاب بالکتاب) است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به دستخط مؤلف؛ واقف: مرتضی مدرس چهاردهی، شهریور ۱۳۲۸؛ ۱۲۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۶ - ۳۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح توسط سید محمود حسنی حسینی؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۳۶۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۱ - ۷۶]

● **حاشية القوانين المحكمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

شیخ کبیر، محمد حسن بن صفر علی، - ۱۳۴۵ قمری

šayx-e kabīr, mohammad hasan ebn-e safar 'alī (-1927)

وابسته به: القوانين المحكمة فی الاصول = قوانين الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

کتاب حاشیه‌ای است توضیحی بر مبحث ادله عقلیه از کتاب قوانین الاصول میرزای قمی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۹۷۵۳

آغاز: پس از خطبه مختصر و نام مؤلف: انه لما کان کتاب قوانین الاصول من المشکلات التی تتحیر فیه العقول و زلت فی استیراء

(کذ) نتایج مقاصده افهام الفحول لا سیما المسائل التی ذکرها فی الادلة العقلیة من اصالة الاباحة و البراءة و الاستصحاب من جملة مسائل الاصول اردت ان اسود دوریقات فی تحقیق عبارته ... قوله و المراد بالدلیل العقلی هو حکم عقلی یتوصل به الی الحکم الشرعی الظ من العبارة و غیرها اطلاق الدلیل؛ **انجام:** ولکنه مبنی علی عدم کفایة العلم الموجدة لا بقائه فافهم قوله

از اول ادله عقلیه تا اوایل مبحث استصحاب و ناتمام مانده؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، در حیات مؤلف؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن خرمایی، ۵۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۷۴]

● **حاشیة القوانین المحکمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

کاشانی، ابوالقاسم بن محمدرضا، - ۱۳۵۵ قمری

kāšānī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad-rezā (- 1936)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

حاشیه‌ای متوسط که در زمان مباحثه مؤلف با دوستانش نوشته و به صورت «قوله، قوله» تنظیم نموده است و در آن به حل مشکلات و معضلات لفظی و معنوی متن پرداخته است.

۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۵۱

آغاز: الحمدلله المتفرد بالازلیة و الدوام و الصلوة علی محمد خیر الانام و علی آله غر الکرام ... و بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی الموقف للصواب ابوالقاسم ... ان هذه تعلیقة علی قوانین الاصول؛ **انجام:** فاللازم هو جواز التمسک بقوله تعالی اوفوا بالعقود لاثبات کون المحل قابلاً ... اللهم الا ان یؤل ما ذکره الی ما ذکرنا انتهی کلامه رفع مقام ملخصاً.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا، با خط خوردگی، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ]

۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۴۳/۲

آغاز: فیما کتبته علی القوانین قوله و رتبته علی مقدمة وابواب و خاتمة المقدمة مأخوذ فمن مقدمة الجیش و هی اما بالفتح من قدم المتعدی او من قدم بمعنی تقدم؛ **انجام:** ظهر ان بعد حصول موضوع التواتر یحصل العلم من غیر احتیاج الی اعمال المقدمات کما فی سایر البدیهیات فلا وجه لافراده عنها بهذا الحکم فلیتدبر.

از ابتدا تا بحث علم حاصل از تواتر؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن رضا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، عطف تیماج مشکی، ترنج باسر ضربی، ۲۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف مخ]

● **حاشیة القوانین المحکمة** = **حاشیة قوانین الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama = ḥāšīyat-ul qawānīn-il usūl

سید آقا قزوینی، ق۱۴ قمری

seyyed āqā qazvīnī (- 20c)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

در اول کتاب سید محمد نام تبریزی که شاگرد همین مولا سید آقا قزوینی بوده است به سال ۱۳۱۵ نام مؤلف کتاب را با القاب زیاد و دعای «مد ظله» می‌نویسد که بنا بر این مولی سید آقا قزوینی در سال ۱۳۱۵ قمری در حیات بوده است. این حاشیه مشتمل بر دو مبحث از مقدمه قوانین الاصول است که مبحث تعریف اصول فقه و مبحث بیان حقیقت و مجاز می‌باشد.

تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۵۵

خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول [ف: - ۳۸]

● **حاشیة القوانین المحکمة** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama

مجتهد تبریزی، موسی بن محمد جعفر

mojtahed-e- tabrīzī, mūsā ben mohammad ja‘far

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

حاشیه مفصلی است با عناوین «قوله، قوله» بر قوانین الاصول میرزا قمی، با رد و ایراد بر مؤلف و گفتگو در گفته های علمای فن. این حاشیه را خواهرزاده مؤلف میرزا لطف علی بن میرزا علی تبریز پس از درگذشت وی تدوین کرده است. در آغاز نسخه چاپ شده سال ۱۳۰۳ق چنین آمده: «و هذا الشرح معلق علی الکتاب من اوله الی باب الاوامر بطریق التفصیل و الی آخره بطریق الاجمال».

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله اما المقدمة ففی بیان رسم - الخ، قال الزمخشری محکی کلامه عن الفائق

چاپ: در ۱۳۰۳ق

[الذریعة ۱۷۹/۶ و ۱۶/۱۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۷۴

آغاز: برابر

جزء اول کتاب و دارای مقدمات می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: قاسم بن نور محمد، تا: ۲۶ ذیحجه ۱۲۹۵ق؛ تملک: عبدالعلی طباطبایی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۵ - ۲۴۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لذا جعله معهوداً فیما بینهم دون المعنی الاول و لیکن هذا آخر ما اوردناه ایراده فی هذا المجلد و یتلوه الکلام

فی المجلد الثانی فی الاوامر و لله الحمد
جلد نخست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق، نیمه اول به خط مؤلف و نیمه دوم به خط حسین علی بن حسن؛ محشی با نشان «منه» و غیر آن، مصحح؛ یادداشت آیة الله مرعشی نجفی در برگ آغاز نسخه چنین است: «و المصنف هو العلامة الحاج میرزا موسی بن جعفر بن لطفعلی بن احمد التبریزی صاحب کتاب اوثق الوسائل فی شرح الرسائل و هذه النسخة تعلیقته علی القوانین و النصف الاول منها بخطه الشریف، شهاب الدین الحسینی المرعشی النجفی و قد ارسلها الی المکتبة ابن اختی المیرزا بیوک آقا الواعظی التبریزی ۱۳۸۹»؛ کاغذ: فرنگی آبی و سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۶گ، ۲۵-۲۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۳۴ - ۷۰۸]

● **حاشية القوانين المحكمة** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama
محمود بن محمد، ۱۳ قمری
mahmūd ebn-e mohammad (19c -)
وابسته به: القوانين المحكمة فی الاصول = قوانين الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)
تاریخ تألیف: ۲۴ ذیقعده ۱۲۹۹ق
حاشیه مختصر توضیحی است بر کتاب «القوانين المحكمة» میرزای قمی، که جلد اول به روز شنبه دهه دوم شعبان ۱۲۹۴ق و جلد دوم در ۲۴ ذیقعده ۱۲۹۹ق به پایان رسیده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۵۲
آغاز: افتاده: الطبقات اللاحقة لتحقق الشبهة فی حقهم علی القول الثانی بخلافه علی القول الاول
نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء - نجف اشرف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با نسخه مؤلف که استاد کاتب نیز بوده مقابله شده؛ تملک: علی بن محمد رضا بن هادی کاشف الغطاء؛ ۴۳۳ص [عکسی ف: ۶ - ۲۹۹]

● **حاشية القوانين المحكمة** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-ul qawānīn-il muḥkama
وابسته به: القوانين المحكمة فی الاصول = قوانين الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۲۹
آغاز: الحمدلله ... قوله اللفظ قد یتصف بالکلیة و الجزئیة: باعتبار ملاحظة المعنی کنفس المعنی و المراد بنفس المعنی هو مدلول اللفظ؛ **انجام:** الا تری ان العلة التامة ان کانت مرکبة فوجود جزئها الاخیر سبب لوجودها فیصح بهذا الاعتبار ایضا ان یقال ان الفرد سبب لوجود الکلی.
حاشیه کوتاه و استدلالی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «قوانين المحكمة»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ با خط خوردگی، مصحح، بالای تمامی صفحات «بسم الله تعالی شأنه» و «یا حجة الله ادرکنی» نگاشته شده؛ جلد: تیماج زرد، ۱۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۴۵۹]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۹۶/۲-۲۴/۹۶
آغاز: قوله اختلفوا فی ان الشارع اذا وجب شیئاً ثم نسخ وجوبه فهل یبقی الجواز ام لا اه ومحصل الکلام انه قد ثبت ان الامر یدل علی الوجوب و هو مهیة مرکبة من جنس وفصل؛ **انجام:** وحاصل الجواب ان هذا الاجماع اجماع منقول و الاجماع المنقول حکمه حکم الادلة اللفظیة ... ولو نقلوها بالاطلاق یکون قابلا للتقیید و هکذا و الاجماع الذی غیر قابل للتخصیص هو الاجماع المحصل.
بخشی از حاشیه مفصلی است بر«قوانين المحكمه» میرزای قمی در این حاشیه از مؤلف با عنوان «قال المصنف» و از استاد خودش (سید علی قزوینی) با عبارت «قال الاستاذ دام ظله» گویا مقصود از استاد، سید علی قزوینی است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا با روکش پارچه مشکی، ۶۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۳۹]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۴۵/۲
از دانشمندی است و محمد مهدی بن محمد اسماعیل استرآبادی آنها را یافته و گرد آورده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ابعاد متن: ۹×۱۶، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۶۸۷]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۵۰۰
آغاز: کما لو تعدد الواصفون المراد ما فوق؛ **انجام:** عن تثنیفات میر محمد شاهشاهانی ۱۲۴۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری، ۲۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رایانه]
۵. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۱۷
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [اندیشه حوزه: س۲، ش ۷ - ۲۱۲]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۷
آغاز: قوله اعتباران، کان الاولی أن یقول له رسمان باعتبارین کما لا یخفی، قوله و أما رسمه من جهة العلمیة؛ **انجام:** و لکن لا یتمکن من معرفة حکم الفرع لعدم تمکنه من تحقیق حکم الاصل و هذا واضح جداً.
حاشیه‌ای است مختصر با عنوان «قوله-قوله» بر کتاب «القوانين المحكمة» میرزای قمی. پایان جزء اول نام محمد حسن بن محمد علی سمنانی با تاریخ شروع سه‌شنبه ۱۲ شوال ۱۲۷۳ و تاریخ پایان همین جزء ۱۲۷۵ دیده می‌شود و احتمال می‌رود که سمنانی مؤلف حاشیه و این تاریخ، تاریخ تألیف باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد علی سمنانی، تا: اوایل جمادی الاول ۱۲۷۵ق، جا: مدرسه صادقیه؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،

۲۴۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۵۰]

۷. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۵۲۶/۳

آغاز: قوله و بالاحکام ما یستنبط منها المهیات و غیرها اعلم ان ما یحترز منه بالاحکام فی تعریف الفقه یحترز به منه فی تعریف اصول الفقه ایضا؛ **انجام:** حمل ازتکاب الشبهات علی الکراهة فیکون المعنی ان لم یوجد المقام بل یحمل الحرمة کما هو المد علی للخصم.

حاشیه مزجی نسبتا مبسوطی است بر «القوانین المحکمة» میرزای قمی با عناوین «قوله ـ قوله» که با استفاده از کتب قدما و متأخرین این حاشیه را نگاشته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸ محرم ۱۲۸۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سوخت مرصع مذهب، ۲۲۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۲۶۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۴۶/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۷]

۸. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۵۲۶/۲

آغاز: و الاولی ارادة اللغوی لیشمل ادلةالفقه قوله لیشمل متعلق بالارادة لابقوله الاولی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سوخت قهوه‌ای مرصع مذهب، ۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۲۶۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۴۶/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۷]

۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۸۸

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذه نکت علقتها علی کتاب القوانین المحکمة حین مطالعتی (ناخوانا) تبصرة لنفسی و للطالبین

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۹گ، ۱۶-۲۵ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: - ۵۳۳]

۱۰. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۵

آغاز: قوله و أما المقدمة ففی بیان رسم هذا العلم و موضوعه و نبذ من القواعد اللغویة أقول مبدأ المقدمة و هو التقدم أمر اضافی ... قوله و أما رسمه باعتبار العلمیة أقول یطلق أصول الفقه علی هذا الفن باعتبارین الاضافیة و العلمیة ... قوله هو العلم بالقواعد الممهدة و بعد ما علمت وجه تقدیم تعریف أصول الفقه؛ **انجام:** قوله ان نقض الیقین بالشك لاریب ان کلاً من الیقین و الشك لابد له من متعلق یتعلق به و کذا لاریب فی أن الظاهر من أخبار الباب ... موجب الیقین و الناقض الشك فی الغایة و أما الاعتراض

حاشیه مفصلی است با عناوین «قوله، قوله» بر متنی در اصول فقه شیعی. حاشیه‌نویس از میرزای قمی صاحب قوانین بسیار نقل می‌کند و در کتاب «متن متن» از معالم نقل قول شده است. جهت توضیح بیشتر اندکی از اوایل کتاب متن نقل می‌شود: «هو العلم بالقواعد الممهدة لاستنباط الأحکام الشرعیة الفرعیة و [...] هو فی اللغة ما یبتنی علیه الشیء و فی الاصلاح بطلق علی معان کثیرة المتداولة فی ألسنة الأصولین ... الفقه فی اللغة الفهم و فی العرف العلم بالأحکام الشرعیة ...»؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴، جا: کربلا؛ مصحح، با خط خوردگی؛ جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۳۳۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۲۶]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۲۸-۳۹/۱۰۸

آغاز: فی نسخ الوجوب وهو لایصلی لیتفق المانعیة لانه اعم ولا دلالة للعام علی الخاص لایق ... قوله الحق ان الامر رتب هذا القانون مع القوانین مع القوانین السابقة لان البحث؛ **انجام:** واما غیرهم فذهبوا. اعلم انه لابد اولاً من تحریر موضع البحث وهو قولنا اذا علق الامر بشرط او صفته فهل یتکرر من حیث هو بتکرر

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله -قوله» شامل مبحث اوامر است و تا قانون چهارم از هفده قانون در باب اوامر که بحث در مرة و تکرار را دربردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه مدظله»؛ جلد: مقوا با عطف گالینگور قهوه‌ای، ۴۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۳۹۸]

۱۲. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۷۱۹

آغاز: قوله علی الجواز انتفاء المانع بما سنبینه آه لعل المراد ان ما یمکن ان یتوهم کونه مانعا هو مایتمسك المانعون

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: - ۳۸۸]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۷۶

از مؤلفی به جز محشیان شناخته شده؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۵/۱۳

آغاز: قوله قال اکثر مخالفینا ان الامر بالفعل المشروط جایز ... و لا یذهب علیك ان هذه المسئلة و ان ادرجها جماعة؛ **انجام:** و کیف کان فلیس علینا تصحح هذا الکلام بل العمدة صرف النظر فی تحقیق اصل المطلب.

گویا حاشیه‌ای است بر قوانین الاصول میرزای قمی و پس از آن فائده‌هایی است در اقسام شبهه و غسل و مقدمه؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: گوناگون، جلد: تیماج تریاکی، ۲۳ص (۴۱۴-۴۳۶)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۶]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۶۲

آغاز: بسمله. قوله و له اعتباران ان کان الاولی ان یقول له اسمان باعتبارین کما لایخفی قوله و اما رسمه من جهة العلمیة آه قدمه علی رسمه باعتبار الاضافة اما لانه المقصود الاصلی و اما للاختصار؛ **انجام:** و قد مر التفصیل آه و قد مر منی الاشارة الیه بما فیه بما لا مزید علیه فلا نطیل بذکره ثانیا و ان الحق عند تعارض الاصل و الظاهر تقدیم الاصل علیه الا فیما دل دلیل علی خلافه.

حاشیه‌ای است مختصر با عناوین «قوله-قوله» بر کتاب «القوانین المحکمة» میرزای قمی؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه دیگری از این حاشیه در کتابخانه مرعشی (ش ۱۳۷۷) وجود دارد که در آنجا نیز مؤلف مجهول است؛ جلد: تیماج سبز، ۱۵۵گ، ۳۰ سطر،

اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۶ – ۵۳]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۷۵

آغاز: بسمله، قوله ففی بیان رسم هذا العلم. آه – التصریف علی قسمین لفظی و حقیقی؛ **انجام:** لعدم امکان اجتماع الزنائین فی زمان واحد.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۱ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۲۶۸]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۳۹/۱

آغاز: بسملة. اما المقدمات ففی بیان رسم هذالعلم و موضوعه و نبذ من القواعد اللغوية، اعلم ان لهذا العلم تعريفان؛ **انجام:** انجام به جهت پراکندگی و جابجایی اوراق معلوم نیست

حاشیه‌ای است بر متنی در اصول فقه که مصنف متن ظاهراً پیش از دوران صاحب معالم می‌زیسته است. محشی، که یکی از شاگردان سید حسین قزوینی (۱۱۲۶–۱۲۰۸ق) می‌باشد به پاسخ های صاحب معالم و مصنف در گ ۵۶، ۵۷، ۶۵ و ... اشاراتی دارد. وی از معاصران برتر خود چون فاضل هروی (۱۲۱۷–۱۲۹۹)، فاضل ایروانی (م۱۳۰۶) و شیخ مرتضی انصاری (۱۲۱۴–۱۲۸۱) با عنوان «دام ظله» یاد می‌کند و به اقوال قزوینی که گویا همان است که در قرن ۱۳ص ۳۷۳ دیده می‌شود با عنوان استاد محقق مدقق دام ظله (گ۵، ۳۶پ، ۴۶، ۶۴، ۶۹ و ...) اشاره می‌نماید. در این حاشیه به نظریات شیخ بهایی (۹۵۳–۱۰۳۰) گ ۳ب و ۵، محقق بهبهانی (۱۱۱۸–۱۲۰۵) گ ۴، محقق جواد (م ۱۰۶۵) و محقق خوانساری (۱۰۱۶–۱۰۹۸) گ ۵۰ و ۷۰، صاحب فصول (م۱۲۵۴) گ ۴۴، صاحب ضوابط (۱۲۱۴–۱۲۶۲) و ... اشاراتی شده است. همچنین از معالم و حاشیه های آن چون هداية المسترشدين و حاشیه سلطان العلما یاد شده است. این حاشیه که ظاهراً به خط خود محشی می‌باشد. بطور پراکنده در برگ‌های ۲پ تا ۷۶ و ۹۰ تا ۹۹ جا دارد و اوراق آن جابجا شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوایی، رویه تیماج حنایی، ۸۵گ (۲پ–۷۶، ۹۱–۹۹)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۱ – ۳۸۸]

۱۸. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۰۲/۱

حاشیه مختصری و کوتاهی به یکی از مباحث قوانین الاصول است که به نظر می‌رسد یادداشت یکی از اصولیین سده سیزدهم باشد. نسخه حاضر کامل و حواشی به جلد دوم قوانین تعلق دارد؛ خط: نسخ، کا: هادی بن عبدالرضا تویسر کانی، بی تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۷×۲۰سم [ف مخ]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۷۸/۲

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة ... قوله الامر علی ما ذکره الاصولیین (کذا) اعلم ان مادة الامر بحسب وضع اللغة ورد علی قسمین مصدر و غیر مصدر

حاشیه مختصری است با عناوین «قوله – قوله» بر بخشی از قوانین الاصول میرزای قمی. گویا تقریرات درس یکی از اساتید ق ۱۳ و ۱۴ باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوا، عطف پارچه مشکی، ۱۹گ (۵۹ر–۷۷ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳۰ – ۲۳۳]

۲۰. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۳۵

آغاز: إلى اعتبار المفهوم المخالف و المفهوم المخالف لايقتضى الا ان المفهوم ليس حكمه حكم المنطوق او نقيضه؛ **انجام:** قوله و اما انه ليس بشهادة عطف على قوله اما ان ذلك لاجل حصول الظن الاجتهادی قوله یحتاج إلى دليل

حاشیه مفصلی است بر قوانین میرزای قمی با عنوان‌های «قوله–قوله» مؤلف در اغلب موارد حواشی میرزای قمی بر قوانین را نقل کرده است. گویا همان رضوان الآملین شهشهانی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۸۲گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۸۲]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۷

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... ذهب جماع؛ **انجام:** فی عدم جواز اجتماع اردتین عقلا

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۰ سطر (۸×۲۱)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [رایانه]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۱۴/۱

آغاز: بسمله، حمدله، ما بعد فهذه مطالب موضحة خارجة و داخلة فی کتاب المحقق القمی؛ **انجام:** مثل ذلک قبیح بصحة العقل مثل هذا الاستعمال غلط فالاحسن، قال القوم ...

تقریرات درس میرزا سید ابوالقاسم قمی رشتی؛ خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۱۳گ (۲ر–۱۴پ)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳/۲سم[ف:۶–۱۶۴]

۲۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۳۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: جیبی [رشت و همدان: ف: ۱۳۱۸ –]

● حاشية قول ابن حاجب / نحو / عربی

ḥāšīyat-u qawl-i ibn-i ḥājib

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۹۳/۱

از محمد باقر بن سلطان احمد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: احمد حمامی؛ کاغذ: اصفهانی، ۳گ (۱–۳)، ۲۱ سطر (۹×۱۵) [ف: ۴ – ۱۱۶۲]

← حاشية قول احمد ≻ حاشية الفوائد الفنارية

● حاشية قول احمد / منطق / عربی

ḥāšīyat-u qawl-i aḥmad

ماورانی، عبدالله بن حیدر

māvarānī, ʻabd-ol-lāh ebn-e heydar

وابسته به: حاشیة الفوائد الفناریة = حاشیة شرح ایساغوجی = حاشیة قول احمد؛ عمری، احمد بن محمد (-۹۵۰ق)
شرح مزجی مفصلی است بر «قول احمد»، قول احمد حاشیه‌ای است از احمد بن محمد بن خضر بر شرح ایساغوجی شمس الدین محمدبن حمزه فناری.
[کشف الظنون ۲۰۷/۱]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۴۵-۱۴/۹۵

آغاز: «الشروع فیها» لانه اذا صدق بتلك الفائدة یکمل رغبته فی التحصیل بسبب مناسبة المسائل لها. قوله «علی تقدیم الشعور» صلة الشعور محذوفة ای الشعوربها؛ **انجام:** لاعین ینظر الی التألیف ولاذهن یحسن التقنیق ولکن تحملنا حمل الهمم ورضینا بما جف به القلم. قد کملت ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۴۶گ، ۱۲-۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۴۲]

● **حاشیة قول صاحب الایضاح** / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-u qawl-i ṣāḥib-il īḍāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۲/۱۷

با چند بند دیگر در بلاغت حاشیه مانند؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن شاه حسن بن محمد بن محمد علوی خلوتی، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۲۷۳-۲۸۰)، ۲۶ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۳۸۹]

● **حاشیة الکافی** / حدیث / عربی

ḥāšīyat-ul kāfī

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

وابسته به: الکافی؛ کلینی، محمد بن یعقوب (-۳۲۹)
حواشی بسیار مختصری با عناوین «قوله، قال الشیخ» بر چند باب الکافی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۵/۸

آغاز: هذا مما استفید من شیخنا بها المحققین قدس سره فی اثنا مباحثة الکلینی. قوله علی بن ابراهیم عن ابیه عن بعض اصحابه عن شهام بن الحکم قال الاشیاء لا تدرك الا یانوا. قال الشیخ ایده الله تعالی هذا حدیث ای قال الامام علیه السلام لانه لیس داب الکلینی ان ینقل لام غیر المعصوم بعنوان الحدیث. باب النهی عن الصنعة؛ **انجام:** ان هذا الحدیث قد تقدم فی باب اطلاق القول فهذا اول حدیث تکرر فی هذا الکتاب و ذکر فی الموضعین

کا: ابراهیم بن محمد حرفوشی کرکی عاملی، تا: ۱۰۷۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی؛ ۴گ (۵۰ر-۵۳پ)، ۱۸-۱۷ سطر (۱۴/۵×۸)، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۱سم [ف: ۱/۲۹ - ۵۱۸]

● **حاشیة الکافی** / شرح حدیث / عربی

ḥāšīyat-ul kāfī

استرآبادی، محمد امین بن محمد شریف، -۱۰۳۳ قمری

estarābādī, mohammad amīn ebn-e mohammad šarīf (-1624)

وابسته به: الکافی؛ کلینی، محمد بن یعقوب (-۳۲۹)
حاشیه بسیار مختصری است بر اصول «کافی» که استر ابادی در حاشیه نسخه خود از کافی نوشته بوده و شخصی (که شاید یکی از شاگردان وی باشد) آن را بسال ۱۰۵۷ در مکه تدوین کرده است. حاشیه مختصری است بر بخش اصول و برخی از مواضع فروع کافی. استرآبادی در این کتاب به شیوه خویش به طعن بر علمای اصول و فلسفه و کلام برخاسته است. از حواشی خویش بر کتاب «تمهید القواعد» سید مرتضی و نیز از کتاب «الجوهرة المکنونه الموضوعه لبیان ما یتعلق بماء زمزم»، تألیف علامه محمد بن عبدالله بن ظهیرة الشافعی یاد و قسمتی از کتاب اخیر را نقل می‌کند. علامه مجلسی در مرآة العقول از آن مکرر نقل کرده و همچنین در بحار الانوار و در کتاب الهدایا فی شرح الکافی میرزا محمد تبریزی شاگرد ملا خلیل قزوینی از آن نقل کرده است.
آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد فهذه حواش علی الکافی لابی جعفر الکلینی الرازی، قد کتبها مولانا محمد امین الاسترآبادی فی حاشیة کتابه. قد جمعتها من خطه فی مکة ... فی سنةسبع و خمسین و الف هجریه. وما کان فی آخره صورة سنده ... قوله: ان یأرزکله. سیجیء فی باب الغیبة، فیأرز العلم کما تأرز الحیة ...
انجام: و لم یکن فی آخره سنده، لاله و لا لغیره. والله اعلم
چاپ: ضمن میراث حدیث شیعه، قم، مؤسسه فرهنگی دارالحدیث، دفتر هشتم، ۱۳۸۱ش، تحقیق شیخ علی فاضلی
[الذریعة ۱۸۱/۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۶۵/۴

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴گ (۷۵پ-۱۰۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۳۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لانالانم ان المفروض ذلك بل المفروض ان صوره الحرارة حاصله فیه لایق صورة
از ابتدای کتاب تا باب فی معرفتهم اولیاءهم و التفویض الیهم از «کتاب الحجة» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛واقف: استاد جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۶ - ۲۳۶]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۰۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن حاجی محمد بن شیخ نعمة الله جیلانی، تا: قرن ۱۱؛ اصغر بن محمد یوسف قزوینی در دهه دوم جمادی الثانی ۱۰۸۱ می‌نویسد که متن این کتاب و حاشیه آن با خط مؤلف (محشی) ملاخلیل الله مقابلت شد، با چند حاشیه از ملاخلیل قزوینی، خط فرهاد میرزا در ۱۳۰۵ق، جامع این حاشیه در دیباچه آن رمزهای محشی را توضیح داده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۴۰گ (۲پ-۴۱ر)، ۲۴ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۴ - ۲۵۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۰۴/۲

آغاز: بسمله و به ثقتی - قوله باب البداء قلت سیجیء فی باب کراهیة التوقیت بطریق صحیح عن ابی حمزة الثمالی قال سمعت ابا جعفر علیه السلم یقول یا ثابت ان الله تبارک و تعالی وقت هذا الامر فی السبعین فلما ان قتل الحسین علیه السلم اشتدت غضب الله علی اهل الارض فاخره الی اربعین و مائة؛ **انجام:** قلت و المستفاد من بعضها ان الارادة منه تعالی تارة جاء بمعنی الایجاب و الامر کما جاء بالمعنی المذکور سابقا و ان رضاءه تعالی و محبته لا یتعلقان بالمعاصی اصلا قلت و السر فی ذلک ان الاول یستدعی الجواز و الثانی الرجحان المشترک بین الوجوب و الندب. و الله اعلم ا م ی ن مد ظله.

خط: شکسته نستعلیق، کا: علی بن حیدر مشهدی، تا: قرن ۱۱؛ دارای رکابه، مصحح، در حاشیه داخلی صفحه سوم نوشته: «من افادات مولانا الفاضل مولانا محمد امین مد ظله» و در پایان نیز با دعای مشابه برای صاحب رساله، نکته دیگر اینکه با توجه به ارجاعات نگارنده رساله بداء به «باب کراهیة التوقیت» و «باب الصوم» و چندین باب دیگر که گویا از ابواب کتاب کافی باشد، این احتمال هم هست که این رساله بخشی باشد از حاشیه استرآبادی بر کافی که منابع از آن یاد کرده اند؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی قدیمی، ۳گ (۳۰پ-۳۲ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۹×۲۵/۵سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۳]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۹۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله عن واضحة أی عن سن ظاهرة بالضحک، تم مارأیناه من حواشی مولانا محمد امین رحمه الله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواسط صفر ۱۰۶۳ق؛ واقف: معزالدین محمد الوزیر؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۴گ (۱پ-۴۴ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۶۳]

۶. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۹۶/۳

آغاز: بسمله قوله علافاستعلی ای عد نفسه عالیا ای عظیم الشآن فی نفسه و منزها عن وصول الاوهام؛ **انجام:** بان اول الواجبات الاقرار بالشهادتین تمت الحواشی المنسوب] الی الفاضل الاسترابادی.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: محمد، جلد: تیماج سبز، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: - ۴۸۲]

۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۸۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله عن واضحة ای سن ظاهرة بالضحک،تم ما رأیناه من حواشی مولانا

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ وقف با مهر مربع«المهدی من هدیت»؛ ۵۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۵/۲-طباطبائی

آغاز: بسمله، کاد العلم ان یازر کله سیجی فی باب الغیبه فیازر العلم کله کما تازر الحیه جحرها ... و فی الصحاح للجوهری ان الاسلام لیازر الی المدینه ... هذا اشاره الی ما وقع بعده صلی الله علیه و آله..حیث انحصر الامر فی اهل الکساء؛ **انجام:** قوله حتی ینزل بهم الموعود یعنی ینزل بهم الموت ... و یحل بعده عذاب الاخره و الحمدلله رب العالمین تمت حاشیه محمد امین استرآبادی بر احادیث کلینی و الحاشیه التی قبلها کذلک لمیرزا رفیعا النایینی سنه ۱۱۰۸.

خط: نستعلیق، کا: محمد نصیر بن محمد یونس واعظ همدانی، تا: ۱۱۰۸ق؛ محشی از شاه قاضی، مولی صالح، شیخ حسین و با نشان «بخطه» و «من املائه»؛ با نشان مقابله و بلوغ، یادداشت بدون نشانی است دال بر این که این نسخه با نسخه شیخ عبدالغفار مقابله شده؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قرمز، ۴۱ص (۱۶۷-۲۰۷)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۳ - ۱۷]

● **حاشیة الکافی = شرح الکافی** / شرح حدیث / عربی

ḥāšīyat-ul kāfī = š.-ul kāfī

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

وابسته به: الکافی؛ کلینی، محمد بن یعقوب (-۳۲۹)

حاشیه‌ای است مختصر با عناوین «قوله، قوله» بر اصول کافی تا کتاب الحجة باب حجج الله علی خلقه. این حاشیه جز حاشیه میرداماد است بر کافی به نام «الرواشح السماویة» که در آن خطبه کتاب را شرح نموده پس از آن به قواعد علم درایه پرداخته است.

آغاز: قوله رحمه الله تفرد بالملکوت الملکوت فعلوت من الملک کالرهبوت من الرهبة و الرغبوت من الرغبة و الجبروت من الجبر.

چاپ: مکتبة السید الداماد، تهران، ۱۴۰۳ق؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۱۱، خشتی، ۲۱۷ص

[الذریعه ۱۸۲/۶ رقم ۹۹۱]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۷۹/۳

آغاز: قوله حجاب مستور اه، حجاب محجوب و ستر مستور اما من باب حجابا مستورا أی حجابا علی حجاب، أو من باب النعت بوصف الجار؛ **انجام:** بل خیر من ذلک النفع الآخر الذی اهتمتم بشأنه و جعلتموه نصب اعینکم و طلبتموه أعلی مطالبکم اعنی نفع التجارة الذی یقبل الاهتمام فی الجملة.

کتاب العقل و الجمل و کتاب التوحید و کتاب الروضه می‌باشد و

غیر از حاشیه‌ای است که به شماره ۴۲۷۵/۱ همین فهرست معرفی شده؛ خط: نسخ، کا: ظاهراً به خط میرداماد، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۵گ (۱۵۲پ-۲۲۶پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۵۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۶۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد وثقه الشیخ فی کتاب الرجال و قال و یضعفه قوم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد رضا بن آقا محمد باقر، مرتضی بن احمد حسینی رشتی و مهر «المتوکل علی الله عبده مرتضی الحسینی» (مربع)؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده صدرالدین الحسینی»، «عبده صدرالدین الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۳گ (۳پ-۱۱۵پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۶۴]

۳. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

از آغاز تا باب سعادت و شقاوت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه رحمة الله»؛ ۸۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [صد و شصت نسخه: - ۱۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۸۶/۲

آغاز: ذیل: باب التوحید باب حدوث العالم هذا الکتاب قلب علم الحدیث؛ **انجام:** فاسلکن سبیل الحکمه و لا تکونن من الجاهلین.

خط: نسخ، کا: خان محمد بن میر محمد قزوینی، تا: ۳ رمضان ۱۰۳۸ق؛ محشی، دارای بلاغ؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۲۱۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۳سم [ف: ۱۴ - ۴۲۸]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۷۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** رزقنا الله تعالی فی حریم القرب من اشعة جماله وسقانا فی جنة الوصل من کأس وصاله.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۱۰۶۶ق؛ مصحح؛ وقفنامه کتاب از ملاعلی محمد تهرانی به سال ۱۲۴۳؛ تملک: محمد حسین بن محمد محسن حسینی کربلائی به سال ۱۱۷۸؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۹۹گ (۱پ-۹۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۵۰]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۷۴/۱

آغاز: المعروف بعلان هنالك صفة لأحمد و محمد و علی قوله قال ما عبد به الرحمن أی ما عرف به الرحمن؛ **انجام:** قوله جمیعا عن علی بن الحکم اه أی سهل بن زیاد و احمد بن عیسی قوله لایمة اه اللایمة الملامة

از حدیث سوم کتاب العقل و الجهل تا پایان باب البیان و التعریف و لزوم الحجة و سپس حاشیه بر مقدمه مؤلف در آخر آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی، نام کتاب به خط سید جلال الدین حسینی و تملکی به سال ۱۳۱۲ با مهر «محمد تقی بن حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۶گ (۱ر-۱۴۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۵۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۶۱/۱

انجام: منهم ابواسحاق النحوی کان و جها فی اصحابنا قارئا فقیها لغویا راویة و کان حسن ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ (۳پ-۵۶پ)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۶۰]

۸. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۴۷/۲

آغاز: قوله: احتجب بغیر حجاب محجوب و ستر مستور اما من باب حجابا مستورا ای حجابا علی حجاب؛ **انجام:** باب تسمیة من رآه ... و محمد بن احمد العلوی قد حققنا حاله و صحة حدیثه فی الرواشح ... قوله: عدة من اصحابنا عن جعفر بن محمد جعفر بن محمد ... قد و ثقه الشیخ فی کتاب الرجال قال: و یضعفه قوم، تمت.

بی‌کا، تا: ۱۱۱۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۹۶گ (۶پ-۱۰۱ر)، ۱۹ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۴۹]

۹. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۴۹۲

آغاز: قوله: المحمود لنعمته المعبود لقدرته، لما کان انعامه باعثاً لان یحمد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ «امانت آقا زین العابدین بن حاج محمدرضا امامی» و «قد وقفت هذه النسخه ... کما وقف والدی الماجد کتبا عدیدة هکذا و کان ذلك فی ۱۴ رمضان ۱۱۲۴ و انا ابن حاجی عسکر خادم العلماء محمد رضا» با مهر «افوض امری الی الله محمد رضا ۱۱۱۶» (مربع) و در زیرش «هذا من الکتب الموروثة التو لیة حینیه قد و قفت ثانیا ... سید ابراهیم شریف حسینی رمضان ۱۲۳۰»؛ ازموقوفات رمضانیه ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج سوخت، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: - ۲۵۴]

۱۰. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

بی کا، بی‌تا؛ مجدول، پشت صفحه اول مجموعه وصیت محمد بن علی بن محمد خان کوزه کنانی؛ وقف‌نامه و مهر مهدی بن ابی ذر نراقی، ذیحجه ۱۲۰۱، در پایین همین صفحه این عبارت آمده: «حسب الوصیة متولی شرعی آن باید در کاشان خدمت حجة الاسلام آقای حاجی ملامحمد حسین [نطنزی] داده شود شعبان ۹۷[۱۲]، مهر محمد رضا الحسنی»؛ جلد: چرمی خرمایی، اندازه: ۱۷×۲۶سم [نشریه: ۷ - ۷۵۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۱۸

آغاز: قوله المحمود لنعمته المعبود لقدرته، اما کان انعامه باعثا لان یحمد شکراً لما وقع؛ **انجام:** و حکم بکونهم مستحقین له مستقرین فیه و دعا علیهم بقوله اللهم لاتنلهم شفاعتی.

از اول کتاب العقل و الجهل تا آخر باب ما فرض الله عزوجل، از کتاب الحجة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به امضاء «منه دام ظله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲۵ - ۲۲۱]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۴۹-ف

از عقل و علم تا کتاب الحجة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛

افتادگی: آغاز؛ از اصل مورخ ۱ جمادی الثانی ۱۰۴۹ نقل از خط محشی در هامش کافی که مورخ ۱ جمادی الثانی ۱۰۴۹ بوده است با نشان «م ح ق» [فیلمها ف: ۲ - ۱۴۵]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۳۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشانی «ش م س»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۳گ (۵پ- ۱۲۷ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۳۰۴]

● **حاشیة الکافی** / حدیث / عربی

ḥāšīyat-ul kāfī

علوی عاملی، احمد بن زین العابدین، - ۱۰۵۴ قمری

'alavī 'āmelī, ahmad ebn-e zayn-ol-'ābedīn (- 1645)

وابسته به: الکافی؛ کلینی، محمد بن یعقوب (-۳۲۹)

حاشیه مختصری است بر اصول کافی با عناوین «قال، اقول» در این حاشیه بیشتر به جنبه‌های ادبی و فلسفی نظر دارد و به موضوعات دیگر کمتر می‌پردازد.

آغاز: الحمدلله الذی أنطق لسان العقل بحسن ثنائه و تمجیده و صبغ نظام الوجود و من أحسن من الله صبغة

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۴۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال علیه السلام و کره، أقول بفتح الواو و سکون الکاف العش له، اللهم أخرجنا من ظلمات القوی الحسیة ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۷۰ق؛ مصحح، محشی با نشانی‌های مختلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۳۰گ (۱۴۱پ-۳۷۰ر)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۸ - ۵۰]

● **حاشیة الکافی = شرح اصول الکافی** / شرح حدیث / عربی

ḥāšīyat-ul kāfī = š.-u usūl-il kāfī

رفیعا، محمد بن حیدر، ۹۹۷ - ۱۰۸۰ ؟ قمری

rafī'ā, mohammad ebn-e heydar (1589 - 1670)

وابسته به: الکافی کلینی، محمد بن یعقوب (-۳۲۹)

تاریخ تألیف: ۱۰۷۹ق

این حاشیه به روش فیلسوفان نوشته شده و نگارنده آن دانشمند موشکاف «سید الحکماء المتالهین برهان اعاظم المتکلمین» امیر رفیع الدین محمد بن امیر حیدر حسینی حسنی طباطبائی نائینی است که به میرزا رفیعا نامبردار است. در الذریعه در ذیل عنوان‌های «حاشیه بر کافی» و شرح کافی و شرح اصول کافی نیز از رفیعا گیلانی یاد کرده‌اند و با هر یک از عنوان‌های یادشده تألیفی به رفیع نایینی و تألیفی دیگر به گیلانی نسبت داده‌اند. در اینکه رفیع الدین گیلانی شرح یا حاشیه‌ای بر اصول کافی نوشته اشکال نیست و شاید شرح او «شواهد الاسلام» نام داشته است. اما کتاب حاضر که آغاز آن عیناً در الذریعه نقل شده و تا کتاب الحجه است بدون تردید از رفیع الدین نائینی طباطبائی است. صاحب الذریعه خود در مجلد ۶ با عنوان «حاشیه کافی» این کتاب را به تفصیل معرفی کرده و از محمد رفیع نائینی دانسته‌اند و در آنجا (به نقل از سید حسین قزوینی صاحب معارج الاحکام) نوشته‌اند «میر معصوم قزوینی فرزند محمد فصیح بن میر اولیاء و پدر میر سید ابراهیم مزبور که از شاگردان رفیعا نائینی بود حواشی استاد خود را بر اصول کافی گردآوری کرد و خطبه‌ای در آغاز آن نهاده که بدین‌گونه آغاز شده: الحمدلله خالق الاشیاء ...». این خطبه در همه نسخ این شرح نیست. نکته‌ای دیگر که در نوشته الذریعه شایسته یادآوری است آن است که در ذیل معرفی «حاشیه کافی از رفیعا نائینی» نوشته‌اند: «کامل‌ترین نسخه‌های این حاشیه آن است که تا کتاب القرآن باب «انا انزلنا» رسیده است»، اما این باب در کتاب الحجه است نه در کتاب القرآن.

آغاز: (خطبه آغاز:) الحمدلله خالق الاشیاء بلااصول ازلیه و کافی مهمات البرایا بالقدرة الصمدیه الذی دل بذاته علی ذاته ...

(آغاز حاشیه:) بسمله و به نستعین الحمدلله رب العالمین و الصلوة ... قوله المحود لنعمة المعبود لقدرته لما کان انعامه باعثالان یحمد شکراً لما وقع و جلبا لما یقع و قدرته علی ما یشاء ...

انجام: قوله اللهم ارزقهم فهمی و علمی و دعاء الائمة من العترة یطلب علی مراتب الفهم و العلم ... و حکم بکونهم مستحقین له مستقرین فیه و دعاء علیهم بقوله اللهم لاتنلهم شفاعتی.

[الذریعة ۱۸۴/۶]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۵۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن ناصرالدین جیلانی، تا: ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۸گ (۱پ-۱۰۸پ)، اندازه: ۱۲×۱۹/۶سم [ف: ۱۴ - ۱۷۵]

۲. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۱۱۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۷ صفر ۱۰۷۷ق؛ مصحح، مقابله شده؛ ۲۴۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: - ۷۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۹۷

آغاز: برابر خطبه؛ **انجام:** قالوا نعم هذا و الله امیرالمومنین و نشهدک الله انه یرینا مثل ذالک کثیرا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رایانه]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۵۳-۹/۱۰۳

آغاز: برابر حاشیه؛ **انجام:** باب ما فرض الله عزوجل قوله الصادقون هم الائمة ای المراد بهم فی قوله تعالی وکونوا ... مستقرین فیه ودعاء علیهم بقوله اللهم لاتنلهم شفاعتی ... وبشربها بعد نبوته وخلته ×× بلغ قبالاً من اوله الی آخره

از آغاز تا باب مافرض الله عزوجل.؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا

بن محمد صفی تبریزی، تا: جمعه ۲ ذیقعده ۱۰۸۱ق، جا: مدرسه جده علیه؛ از روی نسخه‌ای که بر مؤلف قرائت شده استنساخ شده، مصحح، محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ – ۱۳۹۹]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۹۸

آغاز: برابر حاشیه

تا آخرین حاشیه بر کتاب توحید؛ خط: نسخ خوب، کا: حاج قاسم علی محسناء سبزواری، تا: ۱۰۸۳ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۱۷۹ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۴۷]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۵۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ ذیحجه ۱۰۸۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۰۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۴سم [ف: ۱ – ۳۱۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۶۲

آغاز: متقاربان فی المعنی و کثر استعمال الاختراع فی الایجاد؛ **انجام:** و ایله جبل بین مکه قرب ینبع و مصر و یحتمل ان یکون أبله بالباء الموحده ... اسم موضع بالبصرة ...

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی بارموز مختلف، غالباً «م ح ق ره»؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۹/۳سم [ف: ۱۴ – ۲۲۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۱۰ ض

بخشی از آن؛ بی‌کا، تا: ۱۰۸۹ق [د.ث. مجلس]

۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۰۰/۴

آغاز: برابر خطبه

از آغاز تا شرح حدیث ... (عرضه ما بین صنعا الی ایله) از باب ما فرض الله عزوجل و رسوله من الکون مع الائمة (ع) از کتاب الحجه؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲ – ۵۶۸]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴۱

آغاز: برابر حاشیه؛ **انجام:** و اقامة الامام بعقول ناقصه حائرة فی طریق الهدی بائرة بسلوک الهلکه و الردی.

نام مؤلف از تطبیق آغاز به دست آمد؛ خط: نسخ، کا: صالح بن سلیمان عاملی، تا: ۱۰۹۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۴گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۹ – ۲۲۶]

۱۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۷۵

آغاز: برابر حاشیه

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ خطبه ندارد؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۱۵۹]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان کان المقصود ما بعد الاول من جنسه فکونهم علیهم السلام مثانی باعتبار ان کل واحد منهم عالم ... افتاده.

از ابتدا تا اواخر کتاب التوحید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه» و «م ف»، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۲۱گ، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ – ۷۲۱]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۲۰

آغاز: کماله نشامن بعض و هو المعرفه الداله علیه فان المعرفه التی هی مناط الایمان؛ **انجام:** الباقی انشاء هالله تم و کل شئی یلحقه من التصنیف فنحن نلحض بهذا فی الکتاب تمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۱۶

آغاز: برابر حاشیه؛ **انجام:** لا مفارقة له عن الکتاب لا مفارقة له عن الحق و فی التعبیر ...

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اواسط قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جمله دعائی «منه دام ظله» نشان‌دهنده این است که نسخه در زمان حیات مؤلف نوشته شده؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۳۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ – ۲۶۹]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۹۸

آغاز: برابر حاشیه؛ **انجام:** ولیس طریق الیها بقولهم الا بایقان من الله سبحانه وتبلیغ من رسوله ص کیف وهی مرتبة من الله تعالی بها علی خلیله صلی الله علیه واله وبشره بها بعد نبوته وخلته

فاقد خطبه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: مقوا با عطف پارچه،۲۲۶گ،۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۲– ۷۳۹]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۸۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۵۵۲]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۳۲ و ۷۵۵ عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای یجب علیکم الجواب عما نسألکم کما یجب علینا السؤال عما لا تعلمه مما یجب معرفته

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با نشانی بلاغ، محشی با عناوین «منه دام ظله»؛ تملک: «عبدالهادی»؛ مهر: «محمد بن محمد علی اسماعیل» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲–۵۵۲] و [عکسی ف: ۲ – ۴۳۰]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۹–۱/۱۴۹

آغاز: ویکون الوثوق بالله و الاعتماد علیه لاعلی طلبه و مقابله الحرص و الرأفة هی العطوفة الناشئه عن الرقة و مقابلها القسوة و الغلظة و الرحمة هی المیل النفسانی الموجب؛ **انجام:** و یکون ما بعده تأییداً له و تبییناً لما هو اعم مأخذاً منه من بطلان ابتناء الامامة

على اختيار العباد بقولهم و افهامهم و لو كانوا من ذوى بصائر واولى
کتاب فضل العلم تا باب نادر جامع فی فضل الامام (ع) وصفاته
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، دارای علامات بلاغ، محشی به امضاء «شیخ علی سلمه الله» و «منه سلمه الله» و «وافی» و «ع ل» و «خ ل سلمه الله» و «ق» و «میر معصوم سلمه الله»؛ جلد: روغنی پسته‌ای گلوار، ۱۳۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۳۹۹]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۹۷

آغاز: برابر حاشیه؛ **انجام:** كما يجب علينا السؤال عما لانعلمه مما يجب معرفته.
و از ابتداء حاشیه تا حدیث سوم؛ خط: نسخ خوب، کا: ژ، تا: قرن ۱۱؛ محشی از مصنف با عنوان «منه سلمه الله تعالی» نوشته‌اند، مصحح، مقابله شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن، ۲۸۵ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۴۶]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۵۵گ، ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۵۳]

۲۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۰۰/۲

انجام: قوله: قلت حقا علينا ان نسئلكم اى ثبت و وجب علينا ... مما يجب معرفته علينا.
در باب [ان اهل الذكر الذين امرالله الخلق بسئوالهم الائمة] ناقص مانده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی به نشان‌های «منه ابقاه، شیخ علی، خ. ل سلمه الله (ملاخلیل؟)»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۵۳گ (۱۸۸ر-۴۴۰پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۴ - ۲۵۴]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۳۲

آغاز: برابر حاشیه؛ **انجام:** فینتهی و یحاط لشی و لا یعرف بعد الکون.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مهر تملک: «عبده محمد هادی الحسینی»، «افوض امری الی الله عبده اسماعیل»، «لا اله الا الله الملك الحق المبين عبده محمد»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۳گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳) [ف: ۳ - ۹۳۱]

۲۳. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۴۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۳۸۱]

۲۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۹۸

آغاز: عابد الشیء موجود عینی لأن الاسم غیر موجود عینی لا بلفظه و لا بمفهومه و شرک من عبدهما؛ **انجام:** و قوله حقا علیکم أن تجیبونا أی یجب علیکم الجواب عما نسألکم کما یجب علینا السؤال عما لا نعلمه مما یجب معرفته ...
از باب الکون فی المکان کتاب التوحید تا اواخر باب ان اهل الذکر هم الأئمة از کتاب الحجة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، در حیات مؤلف؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۵گ، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۳۶۲]

۲۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۲۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۸۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۳۰۹]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۶ ط

آغاز: معلم و یکون له مثل ما لکل عامل ینتمی عمله الی تعلیمه و لو بواسطه؛ **انجام:** و قوله ولکن جعلنا ابوابه و صراطه و سبیله ای لما اقتضته الحکمة الکامله
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی از مؤلف با علامت «منه ره»؛ با وقف‌نامه‌ای از سید صادق حسینی طباطبایی مورخ ۱۲۹۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج ماشی، ۱۶۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۴]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قوله حقا علیکم ان تجیبونا ای یجب علیکم الجواب عما نسألکم کما یجب علینا السوال عما لا نعلمه مما یجب معرفته.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای رکابه، محشی با جمله «منه دام / مد ظله» و همچنین برخی حواشی از «مولانا محمد امین الاسترآبادی رحمة الله»، با علامت «سماع» و حواشی دیگری با علامت‌های «ظ ل، ط، مص، ق، ح ت»، مصحح با علامت «صح / صحه»، با علامت بلاغ، یک رباعی عربی از شیخ بهایی که نقل می‌شود: «للشیخ الهابی طاب ثراه فی حایر الحسین علیه السلم: یا من ظلم النفس و اخطأ و اساء ×× هذا حرم یغسل عنك الدنسا / هذا حرم مشرف یخدمه ×× جبریل و میکال صباحا و مساء»؛ تملك: علی بن ابراهیم، محمد سعید بن محمد حسین نائینی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۷/۱ - ۵۷]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۵۸

تا شرح «باب نادر جامع فی فضل الامام و صفاته» را دارد و انجام آن «بعد نبوته و خلته»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مقابله شده در روز یک‌شنبه ۲۶ ذیحجه ۱۰۶۹، محشی، مصحح، با بلاغ مقابله؛ تملک: میر محمد باقر در ۱۱۶۱، محمد مهدی طباطبایی در رجب ۱۲۱۱؛ کاغذ: سپاهانی زرد، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۳گ، ۲۴ سطر (۷/۵×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۳۵۰]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۵/۱-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب نادر فی فضل الامام علیه السلام و صفاته ... و سربها بعد نبوته و خلته علیه السلام.
خط: نستعلیق، کا: محمد نصیر بن محمد یونس واعظ همدانی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با یادداشتی از محمد رضی بن محمد یونس واعظ همدانی کاتب این نسخه مبنی بر این که حواشی کافی را نسخه خط «شیخ المشایخ علامی مجتهد الزمانی شیخ

عبدالغفار» نقل کرده است؛ از جمله کتاب‌های موقوفه مولانا احمد همدانی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۷ص (۹-۱۶۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۳ - ۱۶]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۸۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۳ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۷۷۴]

۳۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۲۴

آغاز: برابر خطبه؛ **انجام:** ثم اشار علیه السلام الی ان معرفته سبحانه لیس بالسبیل الی معرفة کنه.

از آغاز تا ۵ برگ از باب جوامع التوحید را دارد، «قوله: ان الله تبارک اسمه الخ. ای تقدس اسمه عن لحوق النقصان و تعالی ذکره عن الوصف بما یلیق»؛ خط: نسخ خوش، کا: محمدهاشم حسینی موسوی، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد امین بن عبدالوهاب خادم با مهر «ان المتقین فی مقام امین» (بیضی)؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده یحیی» (بیضی)؛ اهدایی: شیخ محمد طاهر، ۱۳۱۲؛ واقف: یحیی ترشیزی؛ کاغذ: صیقلی، جلد: مقوا با روکش کاغذ، ۱۶۰گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: - ۱۲۳]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۹۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۵۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۷سم [ف: ۱ - ۳۱۵]

۳۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۰۲

آغاز: من الرغبة، والرهبوت من الرهبة، والرحموت من الرحم، والجبروت من الجبر، وعالم الملکوت یطلق علی المجردات والمفارقات، کما ان عالم الملک یطلق علی الجسمانیات و المقارنات. قوله: کتاب العقل و الجهل العقل. یطلق علی حالة فی النفس داعیة الی اختیار الخیر و النافع ... قوله: اختراع الاشیاء؛ **انجام:** (از باب ان الائمة هم العلامات التی ذکرها الله): قوله؛ اسمکت لی فیه خصلة من خصال الخیر. الخصلة تستعمل فی الصفات، فضایلها و رذایلها ... و رضیت باحتماله و تجاوزت عن فقد ماسواها.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷۵گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۲۵۲]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۲۱۶

آغاز: و الضعف و یحتمل ان یکون بارزاً بتقدیم غیر المنقوطة علیها؛ **انجام:** و الظالم لنفسه هو الذی لا یعرف الامام الذی بهدایته تحصیل المراد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۹۳گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۷۰]

۳۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۰۱

آغاز: برابر حاشیه؛ **انجام:** بعقول ناقصة حایرة عن طریق الهدی بایرة بسلوک مسلک الهلکة و الردی ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ تملک: رمضانعلی بن برجعلی اصفهانی با مهر «رمضان منتظر لطف الهی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۲۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۵۱]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۸۲

آغاز: مرغوب الیک قوله علا فاستعلا الاستعلاء استفعال من العلو؛ **انجام:** و قوله تعالی الیوم اکملت لکم دینکم ... فان ادخال اتمام النعمة بین اکمال.

خط:نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۲۷۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۲×۱۹/۹سم [ف: ۱۴ - ۲۲۶]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۹۹

آغاز: برابر خطبه؛ **انجام:** و اقامة الامام بعقول ناقصة حایرة عن طریق الهدی ... مسلک الهلکة و الردی.

موجودی از ابتدای مقدمه تاباب فضل الامام وصفاته می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: میرزا محمدعلی رضوی؛ کاغذ: نباتی آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۶×۲۲/۲سم [ف: ۱۴ - ۲۲۵]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۲۱/۲

انجام: و منهم من الشقاوة یمعاونة أعدائه و نصرتهم و محبتهم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد رضا حسینی رضوی با مهر «محمد رضا الحسینی» (مربع) و علی رضا بن عبدالواحد بهبهانی به تاریخ صفر ۱۱۶۳؛ مهر: «محمد باقر الحسنی الحسینی» (مربع)، «العبد محمد ابراهیم الحسنی الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۷گ (۱۰۶پ-۳۲۲پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۸ - ۲۷۵]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۲۵

انجام: انجام در «باب نادر جامع فی فضل الامام»: قوله بالانقیاد و التسلیم له، و من المعلوم ان الناس لا یعرفون مرتبة الامام ... لسلوک مسلک الهدی و الردی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱و ۱۲ [ف: ۱۳ - ۳۱۰۵]

۴۰. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۰۲۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۲، قطع: خشتی [ف: - ۱۶۷]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۸۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: اسدالله؛ تملک: نواب میرزا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۲۳۰گ، ۱۹ سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۴۷۸]

۴۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۵۲۱

آغاز: برابر خطبه

از اول کتاب کافی تا اول کتاب حجت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱۹گ، اندازه: ۱۸×۲۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۰]

۴۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۳۴

کتاب عقل تا پایان باب ان الائمة ارکان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه دام ظله»؛ تملک: ضیاء الدین دری با تاریخ ۱۳۴۸؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۲۲گ، ۱۵ سطر (۱۲/۵×۷/۵)، اندازه: ۲۰×۱۴سم [ف: - ۵۸۴]

۴۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۴

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم گیلانی، تا: ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۴]

۴۵. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۴۷

آغاز: آغاز عقل و جهل: الحمدلله الذی جوده الحدیث و کل ناطق و احسانه فتق آثار ... ؛ فصل علم: الحمدلله خالق الاشیاء بلا اصول ازلیه ... ؛کتاب توحید: بسمله کتاب التوحید المقص فی هذا الکتاب؛ **انجام:** عقل و جهل: کما مر اشارة نا ایض سابقا الیه هذا آخر ما کتبنا من التعلیقات علی کتاب العقل؛ فضل علم و عقل: اما عدم القول للافکار بعد ما اطلع علی السنة فعلی حد اشترک بالله تم کتاب العقل و فی بعض النسخ هذا آخر کتاب فضل العلم ...؛ بعقول ناقصه حائره عن طریق الهدی بائره بسلوک مسلک الهدی

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲ ذیحجه ۱۱۱۸ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۱۲سم [ف: - ۹۶]

۴۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۰۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۱۱۰]

۴۷. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۹۸

آغاز: رهبه، خافه و الله مرهوب و منه لبیک مرهوب و مرغوب الیک. علا فاستعلی؛ **انجام:** عن طریق الهدی بایرة لسلوک مسلک الهلکة و الردی.

از اوایل مقدمه کلینی: علا فاستعلی تا باب نادر جامع فی فضل الامام و صفاته، اواسط حدیث اول: «فارتقوا مرتفا صعبا دحضا ...»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه رحمه الله»، در آخر نسخه آمده: «بلغ مقابله من اوله الی آخره بعون الله تعالی»؛ مهر: نصره الملک «العبد محمد رحیم» (بیضی)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۴گ، ۱۵ سطر (۱۲/۵×۷)، اندازه: ۱۸×۱۲سم [ف: - ۱۸۱]

مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۲۵

همان نسخه بالا [رشت و همدان: ف: - ۱۷۴۰]

۴۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۸۹

خط: نستعلیق، کا: جلال الدین محمد لاهیجی بن عمادالدین محمود، تا: ۱۲۲۲ق؛ در مدرسه سلطان حسین در ۸ شوال ۱۲۲۲ق مقابلت شده، پایان نسخه سخنانی از حلی و مطرزی، محشی با نشان‌های «کشکول، ملاخلیل، م. ج. ب. ه، سلمه الله»؛ کاغذ: فرنگی و اصفهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲۲۳گ، ۱۵ سطر (۱۳×۶/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۱۲سم [ف: ۴ - ۲۵۴]

۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۴۲

خط: نستعلیق، کا: ملا خلیل قزوینی، بی‌تا؛ مصحح، محشی از ملا خلیل؛ تملک: ملا خلیل با مهر «... خلیل من العلم» (مربع)؛ وقفنامه کتاب با تاریخ ذیحجه ۱۲۴۳ با مهر «افوض امری الی الله عبده محمد شریف» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸/۵×۱۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۰۶]

۵۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۴۴

آغاز: برابر حاشیه؛ **انجام:** قوله قلت حقا علینا ان نسألکم آه ای ثبت و وجب علینا السؤال عنکم فقال نعم ای علینا ان تسألونا و لایسعکم ترک السؤال و قوله حقاعلیکم ان تجیبونا ای یجب علیکم الجواب عما نسألکم کما یجب علینا السؤال عما لایعلمه ممایجب معرفته

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۸۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۱۳سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۹]

۵۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۸۰

آغاز: برابر خطبه؛ **انجام:** وجعله خلیفة فی علمه من بعده یعلم علماً غیر مختلف

از ابتداء کتاب تا جمله: «اذا خاصموابها ولجوا از باب راجع بانا انزلناه فی لیلة القدر» می‌باشد؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی و سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۰۶ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۱۲/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۶]

۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۰۴-۲۷/۱۷۴

آغاز: بکونه عالما بالمسئول عنه السؤال معرضا عن الجواب لعله و اتهامه بذلک فیکون المنهی عنه ان یقول الله اعلم عند مظنة وقوع الشک ... قوله تفرد بالملکوت، الملکوت؛ **انجام:** و لیس له ان یقول الله اعلم انماله ان یقول لاادری لئلا یقع فی قلب صاحبه و هو من سأله شک ولایتهم

از آغاز تاپایان کتاب الحجه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ محشی با امضای احمد بن علی محمد؛ جلد: مقوا عطف گالینگور، ۲۲۹گ، ۱۶ سطر [ف: ۳ - ۱۴۰۰]

۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۷-۲/۱۴۷

آغاز: وجوده و جمیع ما یتوقف علیه المعلول ... و ذلک الذی لامرد له الاستحالة تخلف المعلول عن الموجب التام قوله هکذا خرج الینا ای هکذا نقل عن النبی (صلی الله علیه وآله) و وصل منه إلینا؛ **انجام:** فماهم کباسط کفیه الی الماء ولیس ببالغة فاه ویضلون الناس ویحسبون أنهم یحسنون صنعاً

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز و وسط و انجام؛جلد: تیماج مشکی، ۹۱گ، ۱۶-۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۱۳/۵سم [ف: ۳ - ۱۴۰۰]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۴۸

آغاز: برابر خطبه؛ **انجام:** و طرق تناول العلوم کثیرة کالقدحان لتناول الماء و جمیع الطرق شریفة ...

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:انجام؛مصحح، محشی؛ مهر وقفی «رفیع الدین الحسینی»؛ واقف: رفیع الدین الحسینی، جلد: تیماج قرمز، ۱۷۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۱۲/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۴۳]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۹۷

آغاز: برابر حاشیه؛ **انجام:** و حیث قال انما یتقبل الله من المتقین تا شرح حدیث شریف: «انکم لا تکونون صالحین حتی تعرفوا» مذکور در باب (معرفة الامام و الردالیه) ؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به حواشی از شارح؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۶۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۵ - ۱۸۵]

۵۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۲۷

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج زرد، ۲۲۷گ، ۱۷ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۴- ۱۲۰۹]

۵۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۵۰

از العقل و الجهل تا باب المعبود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۸]

۵۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۶۹

العقل و الجهل و الحجة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۸]

۵۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۷۷

آغاز: برابر حاشیه؛ **انجام:** ای علی قرب زمان من الرسول بین الرسولین

کتاب العقل و الجهل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «ظن اسمعیل بالله جمیل»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ قهوه‌ای، ۶۹گ، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۳۲]

۶۰. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۰۳

آغاز: کتاب توحید: اعلم ان التوحید قد یطلق علی معان احدها نفی الشریک و تنزیهه تعالی عنه؛ **انجام:** کتاب عقل: تم کتاب العقل و مالحق به من ابواب العلم و هذا موافق لما فی فهرست الشیخ ... الطوسی رحمه الله حیث عدفیه قبل کتاب التوحید کتاب العقل و فضل العلم کتاباً

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ یادداشت بر برگ آغاز نسخه «ظاهراً از سید نائینی است»؛ ۱۹۰گ، قطع: وزیری [ف: - ۶۱]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۱/۱

آغاز: برابر حاشیه؛ **انجام:** برابر

این شرح از آغاز کتاب العقل تا کتاب الحجه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ضخیم شکری، جلد: تیماج لیمویی، ۲۰۵ص (۱- ۲۰۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۵۶۲]

۶۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۶۷

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رقعی [ف: - ۱۶۷]

۶۳. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۳۰

آغاز: قوله الحمدلله اختلفوا فی تحدید الحد و الأحسن ما ذهب إلیه بعض المحققین من الصوفیة؛ **انجام:** و لا بداء و لا شنوح و بهذا التحقیق ینحل الاشکالات و یندفع الشبهات.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۸۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: - ۳۳]

۶۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۱۹

بخشی از آغاز قسم اصول است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ ۱۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۶۵]

۶۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۸

آغاز: برابر حاشیه؛ **انجام:** (و ترکهم علی قصد سبیل الحق) القصد استقامة الطریق ... و فی عطف الدحض علی الصعب علی ما فی بعض النسخ اشارة الی تعدد مرتقاهم صعوبة و زلفا کتقلید السلطنة و الامارة و تصدی الافتاء و الهدایة او ترک الامام المنصوب من عندالله عن بصیرة و اقامة الامام بعقول ناقصة حایرة عن طریق (باب-نادر جامع فی فضل الامام ع و صفاته).

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به حاشیه نائینی با نشان «منه سلمه الله تعالی» است، و «منه رفع الله قدره» یا «منه رفع ذکره» یا «منه مدظله» و «منه سلمه» و «من شرح صدر» و «کذا افاد مدظله» و «کذا استفید من حضرته» و «منه» و «منه - من خطه» و «منه دام رفعته» و «سمع ۱۲» و «سمع» و بی نشانه؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا ته میشن، ۱۷۸گ، ۱۸ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۲۷۷]

۶۶. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۲۴

آغاز: من شیء فیبطل الاختراع و لا لعلة ای لمادة فیبطل الابتداع و لا تضبطه العقول ... باب کتاب العقل و الجهل؛ **انجام:** باب نادر جامع فضل الامام و صفاته ... و هی مرتبة من الله تعالی ببها.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در صفحه بدرقه دارد: «من عواری الزمان لدی الجانی» و مهر «الواثق بالله الغنی عبد مرتضی الحسینی» که «این یک جلد کتاب را با سی و نه مجلد دیگر حاجیه رقیه بیگم بنت مرحوم حاجی میرزا ابوالقاسم وقف نمود»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۷گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۷۳۹]

۶۷. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۷۲

آغاز: برابرحاشیه؛ **انجام:** و قوله حقاً علیکم أن تجیبونا ای یجب علیکم الجواب عما نسألکم کما یجب علینا السؤال عما لانعلمه مما یجب معرفته

از آغاز تا کتاب الحجه «باب ان اهل الذکر الذین امر الله الخلق سؤالهم الائمه علیهم السلام»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملکی از محمد قمی به تاریخ ۱۳۰۹ و حاشیه‌ای از وی به تاریخ ۱۳۳۶ و یادداشتهایی از محمد باقر بن محمد قمی ربانی با تاریخ ۱۳۶۰ و ۱۳۶۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: - ۵۱]

۶۸. قم؛ علامة طباطبائی قم (مکتبه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ [تراثنا: س۲ش۳ - ۱۵۲]

۶۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۰۷

آغاز: أولی باللزوم. قوله: تفرد بالملکوت، فعلوت من الملک؛ **انجام:** أی أنا الذی اخبرتم بظهوره لدی انقضاء الدنیا من صاحب

العصا و الميسم و الدابة التی تكلم الناس ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: عادی، ۱۷۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [مؤيد: ۱ - ۳۳۲]

● **حاشية الكافی** / حديث / فارسی

ḥāšīyat-ul kāfī

قزوينی، خليل بن غازی، ۱۰۰۱ - ۱۰۸۹ قمری

qazvīnī, xalīl ebn-e qāzī (1593 - 1678)

وابسته به: الكافی؛ كلينی، محمد بن يعقوب (-۳۲۹)

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۲۲/۵

خط: شكسته، نستعليق، كا: ملا محمد تقی گلپايگانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تيماج قرمز، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱ - ۱۷۳]

● **حاشية الكافی** / حديث / عربی

ḥāšīyat-ul kāfī

انصاری، بدرالدين بن احمد، ق۱۱ قمری

ansārī, badr-od-dīn bn ahmad (- 17c)

وابسته به: الكافی؛ كلينی، محمد بن يعقوب (-۳۲۹)
حاشيه پراكنده‌ای است بر تمام كتاب كافی با عناوين «قوله، قوله» كه گويا در حاشيه نسخه‌ای از اصل نوشته شده بود. اين حواشی را تا كتاب القرآن در نسخه حاضر، سيد محمد علی موسوی به تاريخ ۱۰۹۴ تدوين كرده و می‌گويد: حاشيه‌هايی كه به‌خط مؤلف بود و امضا نداشت با علامت «۲» مشخص شده چون احتمال می‌رود كه از او نباشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۴۹/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... قوله بعد ما أصدوه ای صدوه بمعنی منعوه حقه من التوحيد؛ **انجام:** كما تكتب فی غير بسم الله الرحمن الرحيم بل يوصل الباء بالسين لرفع السين عليها فبعث علی تحسين اللفظة
خط: نستعليق، كا: محمد تلی موسوی، تا: ۱۰۹۴ق؛ جلد: تيماج قرمز،۱۳۶گ (۱پ-۱۳۶پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۸ - ۵۰]

● **حاشية الكافی** / حديث / عربی

ḥāšīyat-ul kāfī

وابسته به: الكافی كلينی، محمد بن يعقوب (-۳۲۹)
غير همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۰۶

آغاز: مرهوب منه فحذفت أداة التعدية فی اللفظ كما يقال المصطلح عليه، و اما متعد بنفسه؛ **انجام:** تمزج الحق القريب من الخبر عنه، الی هذا انتهی فی التعليق دام ظله، و الحمدلله رب العالمين.

در اين حاشيه مختصر كه با عناوين «قوله، قوله» می‌باشد، بيشتر به توضيح عبارات پرداخته و گاهی به مباحث عقلی يا رجالی اشاره می‌كند. اين نسخه مشتمل بر مقداری از اصول تا روايت‌های آغاز كتاب الحجه می‌باشد، كه شايد مؤلف بيش از اين ننوشته است.
در اين حاشيه مختصر كه با عناوين «قوله، قوله» می‌باشد، بيشتر به توضيح عبارات پرداخته و گاهی به مباحث عقلی يا رجالی اشاره می‌كند. اين نسخه مشتمل بر مقداری از اصول تا روايت‌های آغاز كتاب الحجه می‌باشد، كه شايد مؤلف بيش از اين ننوشته است؛ خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوايی عطف تيماج قهوه‌ای، ۲۶۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۰۸]

۲. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۲۸۹۷

آغاز: المعنی مناط التكليف و الثواب و العقاب و الفعل بالمعنی ... هو الرحمن و ما اكتسب به الجنان و لعل الاول؛ **انجام:** قوله و كل ذلك مكننی الله فيه باذنه ای بتيسير اسباب حصوله ...
حاشيه‌ای است متوسط و توضيحی با عناوين «قوله-قوله» بر كتاب الكافی ثقة الاسلام كلينی در برگ اول اين كتاب به آقا حسين خوانساری (۱۰۹۸) با لفظ «قيل» نسبت داده شده است؛ خط: نستعليق، بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تيماج سبز، ۱۵۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۵۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۴۶/۷

آغاز: الحمدلله المحمود لنعمته يعنی ان نعمة الواجب جل شأنه تامة عامة شاملة مستوعبة لجميع المخلوقات بل نفس المخلوقات نعم الله تعالی بالحقيقة
حاشيه توضيحی فلسفی مختصری است گويا از يكی از شاگردان ميرداماد و در اين نسخه تا «باب الروح» آمده و شايد بيش از اين نگاشته نشده است؛ خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تيماج مشكی، ۵۱گ (۱۳۹ر-۱۸۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۲۸۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۳۷

آغاز: كتاب الايمان و الكفر، قدم الايمان لانه الاصل و الاهم و المقصود لانه وجودی و الكفر عدمی كما قيل
حاشيه متوسطی است با عناوين «قوله - قوله» بر كتاب «كافی» شيخ كلينی. نسخه حاضر شرح كتاب الايمان و الكفر است؛ خط: نسخ، كا: محمد مهدی بن محمد مهدی شيرازی، تا: ۲۲ ربيع الثانی ۱۱۰۸ق؛ بر حاشيه اين نسخه، كتاب را حاشيه «وافی» فيض كاشانی دانسته و اين سخن درست نيست؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۲۳۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۹ - ۳۳]

۵. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه:۴۱۷۵/۹-۲۱/۹۵

آغاز: و فی البيع و الميراث اشركه شركا- اصناف القضاة و وجوه الحكم- عليه السلام فمن اخطأ حكم الله تعالی حكم بحكم اهل الجاهلية فان قلت المجتهد المخطی؛ **انجام:** قال و سألته الظاهر ان

القائل علی بن جعفر و المسئول اخوه موسی بن جعفر ... الاول بالمعنی و الثانی بالعبارة و یعرفها من التعریف و لم تعرف علی صیغة المجهول من المجرد
بخشی از حاشیه‌ای است بر الکافی، این بخش فقط بخش بیع تا آخر لقطه از بخش فروع کافی را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۳۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۳۹۸]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۴۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۹۸

آغاز: کتاب العقل و الجهل ای هذا مکتوب فی بیان ذات العقل من انه جوهر روحانی و فی بیان صفاته من ان له محاسن و فضایل کثیرة کما سیأتی؛ **انجام:** اعرفو العقل و جنده
دیباچه و آخر نسخه نوشته نشده، به این جهت مؤلف شناخته نشد. لیک مؤلف در صفحه چهارم نسخه آورده است که شیخ حدیثش شیخ علی بحرینی معروف به ام الحدیث «متوفی ۱۰۶۴» است. از این رو باید مؤلف از اعلام أواخر قرن یازدهم هجری قمری باشد. کتاب، شرحی است تحقیقی و توضیحی با عنوان «قوله». نسخه از اول کتاب العقل و الجهل تا متن حدیث شریف: «قال کنت عند ابی عبدالله (ع) و عنده جماعة من موالیه ای محبیه و تابعیه فجری ذکر العقل و الجهل فقال ابو عبدالله علیه السلم اعرفو العقل و جنده» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه،۳۹گ،۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۲۴]

● حاشیة الکافیة / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul kāfīya

رضی الدین استرآبادی، محمد بن حسن، - ۶۸۶؟ قمری

razī-yod-dīn-e estarābādī, mohammad ebn-e hasan (-1288)

وابسته به: الکافیة فی النحو = المقدمة الکافیة فی النحو = کافیة ذوی الادب فی علم کلام العرب؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶)
حاشیه‌ای که بعد شرح کبیر و معروف او و با عنوان «قوله، قوله» ساخته شده است.

۱. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: احمد الله عی عظمة جلاله حمد غریق لمطالعة جماله و اشکره بجزیل نواله شکر معتقد لمعاده و ماله؛ **انجام:** و الوقف لم یعلم انه بدل عن النون او المحذوف مردود.
کاتب: معین تاج القزوینی آل جنید البغدادی، تا: پنج‌شنبه محرم ۷۷۰ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۲۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۶۲

آغاز: الموامی جمع مومأة و هی المفازة؛ **انجام:** قصدا الی کل واحد منهم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی؛ سرخی، جلد: اسقاطی [رایانه]

● حاشیة الکافیة / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul kāfīya

تفتازانی، مسعود بن عمر، ۷۲۲ - ۷۹۲ ؟ قمری

taftāzānī, mas'ūd ebn-e 'omar (1323 - 1390)

وابسته به: الکافیة فی النحو = المقدمة الکافیة فی النحو = کافیة ذوی الادب فی علم کلام العرب؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶)
کتاب کافیه ابن حاجب که از کتب معروف نحو عربی است بر آن حواشی و شروح عدیده نوشته‌اند که از آن جمله است حاشیه سعد الدین تفتازانی. در این حاشیه مشکلات متن شرح داده می‌شود و خود تفتازانی نیز اضافاتی می‌نماید، روش کار او این است که ابتدا در تحت کلمه «قوله» قول مصنف را می‌آورد و سپس به شرح این «قوله» می‌پردازد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶

آغاز: بسمله، قوله: اعلم ان المعرفه ... مایلیه قوله موقوفه علی معرفه اللفظ؛ **انجام:** اخوف من کل واد الا فی وقت ... فی وادی السباع
خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: ۸۶۲ق؛ مجدول؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۳گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۷ - ۵۶]

● حاشیة الکافیة / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul kāfīya

وابسته به: الکافیة فی النحو = المقدمة الکافیة فی النحو = کافیة ذوی الادب فی علم کلام العرب؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶)
مشکلاتی که در رساله «الکافیة» ابن الحاجب نحوی که امکاناً مورد سؤال قرار می‌گیرد، در این رساله مطرح شده و مؤلف از آنها با عناوین «قال، قلت» پاسخ می‌گوید. این جزوه برای تمرین مبتدئین در مسائل نحوی مفید است.
آغاز: احمدک اللهم خالق الخلق و علیهم الحق علی ما اولیتنی من نعم متکاثرة و منن متظاهرة ... و بعد فهذه سؤالات علی الکافیة فی النحو أکثرها من قبلی أجبت عنها بقدر ما یسعنی
انجام: فان تعریف الاسد باعتبار الحقیقة لا یختل بخروج الاسد فی الرجل الشجاع بل یختل مدخوله فکذا هنا

همانند:

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۵۶/۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق و عناوین نسخ، کا: علی خان بن سلطان بایزید قوقه، تا: ۹۳۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ (۷۹پ-۱۰۶ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۸۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۷۵/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال رحمه الله و لام الأمر اللام المطلوب بها الفعل و لاضدها أی المطلوب بها التی ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: مسعود ابن فضل الله الحسنی الحسینی البهبهانی؛ کاغذ: شرقی، ۱۸گ (۷۶-۹۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۳۰ - ۴۷۹]

۳. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۰۱

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [ف: - ۵۴]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۴۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن علوان حویزاوی، تا: ۳ ذیحجه ۱۰۵۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۵گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۵۵]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۱/۳

آغاز و انجام: برابر
کا: اسحق بن محمد بن حسن استرآبادی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۹گ (۵۲پ-۸۰پ)، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۴۵]

● حاشية الكافية / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul kāfīya

وابسته به: الكافية فی النحو = المقدمة الكافية فی النحو = كافية ذوی الادب فی علم كلام العرب؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶)

غیر همانند:

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۷۹۵

آغاز: برگ دوم: والكسر و التنوين ثم. قال: و يجوز صرفه للضرورة او التناسب ... قوله: و التناسب فی قوله تعالی [سلاسلا و اغلالا و سعيراً]؛ **انجام:** عند عروض حذفه اعتبار الجائز عند عروض الحذف. والله اعلم. فرغ من كتابة ... يوم الاربعاء ۸۴۲
محشی شناخته نشده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ محشی از «نجم الدین»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج حنایی، ۲۵۴گ، ۱۴ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۵۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۵/۲

آغاز: بسمله و به نستعين، اما كلمه متضمنه لمعنی الشرط فلذلك لزم دخول الفاء فی حوابها؛ **انجام:** لان العقل يجوزان يكون شيئا اخر غير الخامس.

این رساله حاشیه‌گونه‌ای است بر کافیه و در آن نویسنده قصد آن را نداشته که مطالب را طبق متن شرح کند بلکه حاشیه بر عبارات و کلمات کافیه مطالب خود را آورده است یعنی نویسنده ظاهراً به‌جهت رفع اشکال پاره‌ای از کلمات یا عبارات متن را گرفته و بسط داده و در این بسط نکات گرامری و دستوری را دقیقاً روشن نموده است که مطالعه آنها خالی از فایدت نیست؛ خط: نسخ کهن،بی‌کا،تا:۸۶۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۴ص (۵۱-۹۵)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۷ - ۵۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۴۴/۶

آغاز: المدلله الناهی للاهی علی ما نهنا و نهانا عن المناهی و علی ايلاء آلاء لايری مدته فنعمت النعمة للعباد نعمته؛ **انجام:** و كذا اعلال سعديك الا أنه بسبب تعدية مخفف من التخفيف الثانی.
بعضی از بحثها در این حاشیه با تفصیل و رد و ایراد می‌باشد و بنای محشی بر این است که مباحث مهم و مشکل را بررسی کند و به مطالب متفرقه نپردازد؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن محمد امین بن حبیب الله برکشادی، تا: ۱۰۰۰ق، در خدمت استادش مولانا حسین خلخالی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲گ (۶۷پ-۷۸پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۷۵]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۴۵

آغاز: بسمله. حمدله. عاقبة. صلاة. قال المصنف بسمله. قلت افتتح كتابه بالتسمية تبركا و اقتداء بكتاب الله ... لم يبداء بحمدالله، فيرا قطع قولنا. قال الامام النواوی رح المراد بالحمد فی قوله؛ **انجام:** قوله كمن زين له سوء عمله. اللهم اجعلنا ممن كان علی بينة من ربه وجنبنا عن من زين له سوء عمله. و صلی الله علی محمد و آله..
از ناشناس، که نام او را در دیباچه و پایان نیامده است. حاشیه‌ای است بر «کافیه» ی ابن حاجب برای نشانی: ثم المصنف بداء بذكر الكلمة و الكلام لكونها موضوعی علم النحو حيث يبحث فيه عن احوالهما من الاعراب و البناء و ما يتعلق بهما. و قدم الكلمة علی الكلام. لجزيتها ای لكونها جزء الكلام (گ ۴ر)؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: احمد بن احمد حرشی حنفی، ۱۰۷۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ، ۲۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۳]

۵. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۳۲

آغاز: بسملة. الحمدلله رب العالمين و العاقبة للمتقين، و الصلاة علی رسوله محمد و آله اجمعين. قال: بسم الله الرحمن الرحيم. قلت: افتتح كتابه بالتسمية تبركاً
للشيخ هداء [هكذا بخط مغاير كبير]؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: عبدالسمیع؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۹ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [تراثنا: س۶ش۱ - ۱۱۴]

۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۰۶

آغاز: الحمد الله رب العالمين ... قال المصنف: بسم الله الرحمن الرحيم. قلت: افتتح كتابه بالتسمية تبركا و اقتداء بكتاب الله تعالی؛ **انجام:** قسم اول: تم القسم الاول من كتاب الكافية و الله الموفق و

المعین للاتمام ...
شرح مبسوط و ممتعی است با عناوین «قوله – قوله» بر «الکافیة فی النحو» ابن حاجب، که در آن از حاشیه کافیه و استادش در درس بسیار نقل کرده است؛خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛مصحح؛ اهدایی: جواد کمالیان؛ ۱۳۵۴؛ ۱۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۸۹]

● حاشیة الکافیة و شروحها / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul kāfīya wa šurūḥ-u-hā

وابسته به: الکافیة فی النحو = المقدمة الکافیة فی النحو = کافیة ذوی الادب فی علم کلام العرب؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰–۶۴۶)

این کتاب شرح‌ها و حاشیه‌های بسیار دارد که چلبی برخی از آنها را در کشف الظنون معرفی نموده است. رساله جای گفتگو نیز یک حاشیه بر کافیه و شرح‌ها و حاشیه‌های آن است، که چون این نسخه آغاز و انجام ندارد شناخته نشده است؛ برخی ویژگی‌های آن را یاد می‌شود تا شاید پس از این شناخته شود. این محشی از ابن حاجب به عنوان: «قال المصنف فی شرح الکافیة»، «فی شرح المفصل»، «فی امالی المفصل» و فی «امالی القرآن» و نیز «قال المصنف فی شرح المنظومة» بسیار نقل می‌کند. به گفته کشف الظنون ابن حاجب خود کتاب کافیة خود را یک بار شرح کرد و یک بار آن را در شهر کرک برای ملک ناصر داود ایوبی پسر ابوالفضل به نظم آورد و خود این منظومه خود را به نام وی شرح نمود، همه آثار یاد شده ابن حاجب در هدیة العارفین و کشف الظنون یاد شده است. محشی در این حاشیه از بسیاری دانشمندان نقل می‌کند که متأخرین ایشان، رکن الدین حدیثی که به گفته صاحب کشف الظنون (ج۲: ص۱۳۷۶) در موصل به سال ۷۱۵ درگذشته و نیز برادر او صدر الدین حدیثی و نیز جاربردی (–۷۴۶) می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۸

آغاز: لو قالوا مررت بک دانت و زید لکانت هاهنا مخالفة لفظیة و معنویة ... قوله: المعطوف ...، یرید ان المعطوف فی حکم المعطوف علیه فی المعنی و اللفظ فیشترط

خط: نسخ نزدیک به تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: بخارایی نخودی تیره، جلد: مقوایی رویه تیماج حنایی، ۱۲۹گ، ۲۹سطر [ف: ۱۱ – ۶۱۰]

● حاشیه کبری فی المنطق / منطق / فارسی

hāšīye-ye kobrā fe-l manteq

وابسته به: کبری در منطق = الرسالة الکبری فی المنطق؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۵۳

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی خلق الانسان علمه البیان و الصلاة و السلام علی محمد و آله معرف الحق بالدلیل و البرهان و حجةالله البالغة علی الانس و الجان و بعد چون خواست و طلب نمود طالب علوم کسبیه و علمیه محمد حسین المنسوب بمشهد الرضویة ... که در حین مباحثه رساله کبری شریفیه آنچه مذکور می شود مرقوم گردد.؛ **انجام:** ناچار از سه تصور اول تصور منسوب الیه که آن را محکوم علیه خوانند.

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن محمد صالح، تا: ۱۱۱۱ق؛ افتادگی: انجام (از صفحه اول «کبری» پیش‌تر نرفته)؛ محشی؛ واقف: جعفر زاهدی، ۱۳۷۷ش؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۴ – ۱۶۷]

● حاشیه کبری فی المنطق / منطق / فارسی

hāšīye-ye kobrā fe-l manteq

وابسته به: کبری در منطق = الرسالة الکبری فی المنطق؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶)

شرح مزجی است به صورت «قوله، قوله» بر «کبری فی المنطق» میر سید شریف جرجانی. این شرح توضیحی کمتر به استدلال و نقل اقوال می پردازد.

آغاز: صورت شرحی است که درحاشیه کبری نوشته شده ومطلب را تشریح نموده اند قوله چنانکه درآئینه الخ مراد مصنف از این عبارت اینست که تشبیه نماید انتقاش نقش معقول را بانتقاس آئینه که محسوس است ...

انجام: وقضیه جزئیه داخل است درمحصولا ت پس مستغنی باشند از بحث مهمله نیز تمت الحواشی بر کبری.

[نسخه‌های منزوی ۱۵۰۲/۲–۱۵۰۳ و ۱۴۹۳؛ الذریعة ۳۱/۱۴]

همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۵۲/۲–۷/۱۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۵۷۱]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۹۳/۲–۶/۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۲۶۵۱]

← حاشیة کتاب الطهارة ≻ حاشیة المختلف
← حاشیة کتاب الطهارة للأنصاری ≻ شرح کتاب الطهارة

● حاشیة کتاب الطهارة / فقه / عربی

ḥāšīyat-u k.-iṭ ṭahāra

بروجردی، محمد صادق بن ضیاء الدین، ق۱۴ قمری

borūjerdī, mohammad sādeq ebn-e zīyā'-od-dīn (- 20c)

وابسته به: الطهارة؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱ق)

شرح و تعلیقاتی بر کتاب الطهارة مرحوم علامه شیخ مرتضی بن محمد امین انصاری دزفولی (- ۱۲۸۰ق) از آغاز کتاب تا بحث «الجاری لاینجس إلا باستیلاء النجاسة» است. باید دانست که از این تعلیقه در الذریعة یادی نشده است؛ لیکن از مؤلف اثری با عنوان «دلالة الإزالة فی طهارة الغسالة» (تألیف ۱۳۰۴ق) و با توجه به بحث آن اثر، که در زمینه طهارت است، ممکن است ارتباطی با این اثر مورد بحث، داشته باشد؛ به هر تقدیر فعلاً به جهت عدم دسترسی به محتوای نسخه (به خط مؤلف در کتابخانه مدرسه نوربخش بروجرد) دقیقاً این ارتباط دانسته و مشخص نیست.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۰/۷ کر

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی و شرح صدور العلماء و جعل مدارهم أفضل من دماء الشهداء ... و بعد یقول العبد الآبق المسکین ... إنی لما طالعت هذه الدرر المنثورة التی نظمها شیخ الکل و استاد الأجل علقت علیها ما سنح بالبال علی سبیل الاستعجال لیرتفع ... قوله و هو من أوضح المفاهیم العرفیة اه؛ أقول إن الماء المطلق مطلقاً حتی عن قید الاطلاق؛ **انجام:** و کیف کان إلی قوله علی ما هو الغالب؛ [أقول] أولاً إن استیلاء اثر عین النجاسة أعم من أن یکون لوقوع عینها فیه أو بالمجاورة مع أن الثانی لیس موجباً للانفعال قطعاً ...

خط: نسخ، کا: اسدالله، تا: ۱۳۱۳ق؛ افتادگی: انجام؛ رقم کاتب (۱۴۵ر): «بسملة، هذا من تألیفات حضرت مستطاب فضایل مآب فواضل آداب فخر الاطباب ... السمی الإمام الهمام بحق ناطق جعفر ابن محمد الصادق، آقا محمد المدعو بصادق و تحریر هذا الکتاب المستطاب علی ید الحقیر الفقیر اسدالله، گر بهم بر زده بینی خط من عیب مکن ×× که مرا گردش ایام بهم بر [ز]ده است. بتاریخ شهر رجب المرجب ۱۳۱۳هـ»؛ بایستی نسخه مبیضه محشی بوده باشد که شخصی به نام «اسدالله» آن را برای شارح بازنویسی نموده، مصحح، که به نظر می‌رسد مصحح آن خود محشی بوده است، متن با قلم‌خوردگی‌هایی همراه است، پس از انجام افتاده نسخه، یک طلسم جهت احضار ارواح، به نقل از پشت برگ نسخه‌ای از ارشاد علامه حلی (ره) نوشته شده است و در پایان آن امضای «محمد علی شریعتی» را با تاریخ ۱۳۳۸/۳/۱۴ دارد؛ کاغذ: فرنگی سفید (روسی)، ۸گ (۱۵۵ر-۱۶۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۲۵۳]

● حاشية كتاب فقهی / فقه / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fiqhī

حاشیه‌ای است بسیار مختصر و بیشتر توضیحی بر بخش تیمم و قسمتی از صلاة.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۲/۲

آغاز: قوله والاولی التیمم مع تعذر الغسل بل الاجود تحتمه قبل الفجر باقیا علیه الی الفجر الثانی؛ **انجام:** بل الاجود القضاء حتی یعلم الوقا اعاننا الله علی قضاء مافات و الوفا بماهو آت

قسم التیمم و الصلاة؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسن بن حسین، تا: دوشنبه ۱۲ شوال ۹۷۷ق؛ صبح دوشنبه همان تاریخ علی بن حسین انهاء دارد؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۴گ (۱۸پ- ۲۱ر)، ۱۳ - ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴۳ - ۱۲۹]

● حاشية كتاب فی اصول الفقه / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fī usūl-il fiqh

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۶/۱

آغاز: بسمله. الافعال. ان قلت الافعال فعل المعصوم علیه السلام و هو حجة کقوله و العلم فی الاحکام الشرعیة الفرعیة فقه فکیف یخرج عن تعریف الفقه؛ **انجام:** و بالجملة اذا قال بان التی کذا فلا بد من الحکم بعدم کونه کذا شرعا من الثبوت من الشرع بالاشبهة نعم فی الموقتة او لانی الذی لیس کل (؟) و وجهه واضح الحمدلله اولا و آخرا و ظاهراً و باطناً.

خط: نسخ، کا: هدایة الله بن محمدرضای گلپایگانی، تا: ۱۱ رمضان ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۸گ (۱پ-۵۸ر)، ۱۷سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۶۴۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۶/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله اجمعین اعلم ان الله تعالی لم یخلق عبثا و لااهملهم سدی بل خلقهم بقدرته؛ **انجام:** و فی ترجمته عن جش فاما نوادره فهی کثیرة لان الرواة.

خط: نسخ، کا: هدایة الله بن محمدرضای گلپایگانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ افتادگی:انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ (۶۶پ-۱۱۳پ)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸-۶۴۴]

● حاشية كتاب فی اصول الفقه / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fī usūl-il fiqh

اصفهانی، ابوالقاسم بن عبدالرزاق، - ۱۳۸۴ قمری

esfahānī, abo-l-qāsem ebn-e ʻabd-or-razzāq (- 1965)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله قدس سره» گویا بر کتاب اصولی یکی از اساتید مؤلف که از وی در موارد بسیار به عنوان «الاستاد قدس سره» و «قال الاستاد قدس سره» یاد کرده است. در برگ ۱۸۲پ، چنین آمده: «ثم اعتراضه قدس سره لصاحب الفصول رحمه الله ...» و در برگ ۱۸۶پ می‌نویسد: «و الشاهد علی ذلک

من كلام السيد قدس سره ...». مؤلف از شاگردان آخوند خراسانی، سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، سید محسن کوهکمری، سید محمد فیروز آبادی، سید ابوالحسن اصفهانی، شیخ عبدالکریم حایری یزدی، شیخ علی مسگر یزدی، سید محمد صادق خاتون آبادی، سید مهدی درچه‌ای و سید محمد باقر درچه‌ای بوده است. این رساله نیز به قرینه رساله‌های دیگری که از همین مؤلف و به خط وی در این مجموعه آمده، بایستی از همو باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۹/۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله قدس سره:ان البالغ الذی وضع علیه قلم التکلیف اذا التفت الی حکم شرعی فعلی واقعی او ظاهری متعلق به او بمقلدیه الخ اعلم الحکم الشرعی له ثلثة مراحل؛ **انجام:** قوله قدس سره: فلا بد ان یکون دلالته علیه مستندة الی وضعه ... بل دلالته علی العموم کانت مستندة الی خصوصیة افادة اللام، فتأمل جداً. قوله قدس سره ...

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ با قلم خوردگی، محشی، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰گ (۱۵۳–۱۷۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۸ - ۶۹۴]

● **حاشیة کتاب فی اصول الفقه** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fī usūl-il fiqh

محمد بن محسن، ق۱۴ قمری

mohammad ebn-e mohsen (- 20c)

حاشیه مختصر استدلالی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتابی در اصول فقه که معلوم نشد چیست. در این نسخه از مباحث نهی تا تجزی در اجتهاد آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۹۶/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله النهی هو طلب ترک الفعل، فالطلب جنس لانه یمکن أن یکون طلب الفعل

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۷گ (۲۰۵ر–۲۶۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۱۸۵]

● **حاشیة کتاب فی اصول الفقه** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fī usūl-il fiqh

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۵۸

آغاز: بسمله، قوله اصول الفقه اعلم ان تعلم هذا العلم کما یأتی واجب علی الکفایة فعلی الخائضت فیه أن یعرف اولاً معنی اصول الفقه؛ **انجام:** و أما الثانی فلوجوب المتابعة لقوله فاتبعوه و الله اعلم.

حاشیه کتابی در اصول فقه است. عناوین متن آن، شباهت‌هایی با کتاب المعارج محقق حلی جعفر بن حسن (۶۷۶ق) دارد، ولی حاشیه‌های آن نیست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه اوایل ربیع الاول ۷۰۲ق؛ مصحح؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده عبدالله بن ابراهیم الواعظ الی الحافظ» (دایره)؛ جلد: چرم مشکی، ۲۰۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۰سم [ف: ۴۵ - ۲۴۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۸۴/۵

آغاز: قوله و آیة ذلک جواز الاستثناء منه اقول لا یخفی ان قوله ذلک اشارة الی العموم و مراده به العموم المصطلح فی الاصول؛ **انجام:** لانها نقول اوامر الشارع للمکلفین لیس علی قیاس اوامر الملوک و الاحکام الذین غرضهم حصول نفس الفعل و دخوله فی الوجود لمصلحة لهم فی وجوده ...

حاشیة مختصری بر بخشی از مبحث اوامر از یک کتابی در اصول فقه است. متن اصلی مشخص نگردید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: خانبالغ، ۸گ (۵۶– ۶۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۲۸- ۴۳۴]

۳. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۱۰۰

آغاز: العرفی فماله الی ما ذکر من الاولویة قوله ولاشک کل علم من العلوم المخصوصة المدونة مسائل کثیرة لها جهة وحدة تصیر بها شیئا واحدا؛ **انجام:** و تسمی مقدمة شرعیة و شرطا شرعیا و المصنف قد اطلق الشرط و اراد به هذا القسم بدلیل المقابل حیث جعل ترک الاضداد

حاشیه‌ای است بر یکی از کتابهای اصول اهل سنت با عناوین «قوله، قوله» که ظاهراً کتاب مختصر منتهی السول و الامل می‌باشد ولی چون از آغاز و انجام افتادگی دارد معلوم نشد که چیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ وقف‌نامه کتاب از «سید محمد شهشهانی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۷۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۹/۲

آغاز: لا علی حصوله فیه لان الدلیل علی شیء و یوجب ان یتوقف؛ **انجام:** ولدی عدد کامل لان الاول من العشرات العشره قوله اربعون التستری.

حاشیه‌ای است بر یکی از کتب اصولی که متأسفانه قسمت اول و آخر آن افتاده است و در آن از اسمائی چون القطبی و التستری و قاضی عبدالجبار و اصفهانی و حلی و آمدی و خنجی و خطیبی سخن می‌رود و نیز از کتبی چون شرح قسطاس و منهاج بحث میشود. قسمت اول این کتاب درمباحث الفاظ و قسمت دوم در ادله شرعیه است و در آخر مبحث عدد تواتر را حاوی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، رویه پارچه سبز، ۱۴۱گ، ۲۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۷۳]

۵. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۸۲/۳

آغاز: بسمله قوله الاکثرون علی ان الامر بالشیء آه هذه المسئلة انما ترتبط بالاوامر من جهة مدلولها؛ **انجام:** لا یجب ان یکون

کذلک من صحیح الوجوب نعم لو اتحد ضد المباح افاد اباحته بعین مامر

حاشیه یا شرحی است بر یک کتاب اصولی با عناوین «قوله، قوله»؛ خط: نسخ، کا: ولی بن محمد رضا جنابذی، تا: جمعه از هفته دوم جمادی الاول ۱۲۵۸ق، جا: مشهد رضوی مدرسه پریزاد؛ جلد: مقوای با روکش سرمه‌ای، ۱۱۷گ (۵۹پ–۱۷۵ر)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۰۷/۲

آغاز: قوله حدانی أی بعثنی و ساقنی، قوله تحقیقات عند التنزه النزاهة البعد عن المکروه و تنزه عنه ای تباعد؛ **انجام:** مجازفة الا أن یذب عن ذلک بما یذب

حاشیة مختصر توضیحی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتابی در اصول فقه که شناخته نشد. بسیار از این حاشیه‌ها از کتاب‌های لغت و جز آنها با همان عباراتشان گرفته شده است با ذکر ماخذ؛ خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر بن محمد صالح حسینی مازندرانی، تا: دوشنبه ۴ جمادی الثانی ۱۲۶۴ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۶۷گ (۲۰۳ر–۲۶۹پ)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۳ – ۳۱۲]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۳۲

آغاز: بسمله، حمد له ... قوله قال اکثر المخالفین ان الامر بالفعل المشروط جایز و ان علم الامر انتفاء شرطه الشرایط المعتبرة فی الفعل؛ **انجام:** و تعین تحصیل العلم بالواقع فرض انتفاء العلم بالطریق المقرر او انتفائه او لیس لکونه متعینا فی نفسه بل بحصول البرائة علی النحو الذی ذکرناه ...

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر کتابی در اصول فقه. این اثر تنها مباحث اوامر و نواهی و عموم و خصوص را در بر دارد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، جلد: تیماج اناری، ۱۱۰گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۳سم [ف: ۱۹ – ۵۱]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۴۷

آغاز: الا کذلک فاجاب بالمعارضة بالاستعمال الاخر و انهم لایستعملون الاجاب بمنع الانحصار ... قوله فله جهة صحة لکن تعلیله بمخالفة الحکم؛ **انجام:** و معلوم ان تعلیق الاستثناء بالجمله الاخیره فی بعض الاحوال لا یقابل هذه الحجة بل یستدعی ...

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر مبحث الفاظ از کتابی ناشناس در اصول فقه؛ خط: نسخ بدخط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با امضای منه؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی بدون روکش، ۱۲۷گ، ۱۸ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۲×۱۹)سم [ف: ۱۹ – ۱۷۷]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۳۹

آغاز: لوصح مع علم الامر بعدم الشرط یصح مع علم المامور به و اللازم؛ **انجام:** و علة تصرف الولی فی مال مولیه الجنون او عدم العقل و ...

حاشیه استدلالی و مفصلی است بر مبحث الفاظ کتابی در اصول فقه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوایی با روکش فستقی، ۱۰۱گ، ۱۸–۲۰سطر (۸× ۱۴–۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ – ۳۰۷]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۱۴/۱۰

گویا قوانین قمی؟؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از نویسنده مجموعه؛ ۱۸گ (۱۶۶پ – ۱۸۳) [ف: ۶ – ۱۶۵]

۱۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۴۷/۱۲

آغاز: الفقه، انما تعرض لتعریف الفقه دون اصوله لکون مقصوده بالاصالة؛ **انجام:** اذا استیقنت أنک أحدثت فتوضأً و ایاک أن تحدث وضوءاً

تعلیقات علی کتاب فی اصول الفقه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۶گ (۱۴۴ر–۲۳۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ – ۳۶۱]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۸۲

آغاز: الالفاظ الموضوعه المستعملة فی زمان الصدور ... قوله لانزاع فی ان الالفاظ المتداوله علی لسان اهل الشرع المستعملة فی خلاف معانیها اللغویه؛ **انجام:** [قوله] و فیه مع ذلک تسهیل للفعل المامور به ... علی نحو ما ذکرتم فی الخطاب بالمجمل اذا تأخر بیانه فلم جوز تم هذا دون ذلک مع انه لافرق بینهما.

حاشیه‌ای است نسبتا مفصل با عناوین «قوله، قوله» بر مبحث الفاظ کتابی در اصول فقه که به لحاظ افتادگی از آغاز و انجام آن، معلوم نشد کدام کتاب است و مؤلف و شارح آن چه کسی است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با امضای منه، منه سلمه الله؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوایی با روکش کاغذی شکری، ۱۱۴گ، ۱۸–۲۴ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۷سم [ف: ۱۸ – ۲۴۷]

۱۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۱/۳

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله رب العالمین حمدا کثیرا کما هو اهله ... قوله فمن کان اه اعلم ان الاحکام الشرعیة باسرها توقیفیة موقوفة علی الثبوت من الشرع؛ **انجام:** و سیجی ء فی کتاب المعاملات عن المصنف منعه عن جواز اخذ الاجارة علی کل ما یعتبر فیه النیة و اضطرابه

کاتب: عباس بن حاجی علی خراسانی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴گ (۸۳–۹۶پ)، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷۲۳]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۱۴/۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۶گ (۱۸۸ر – ۲۳۳ر) [ف: ۶ – ۱۶۵]

۱۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۹۷

آغاز: من قبله فالمتداول المشهور من لدن الشیخ الطوسی الی زمان الشهید الثانی قدس سره عدم الوجوب العینی؛ **انجام:** و المصنف یعتمد کلام المحقق فکیف یدعی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی روکش کاغذ قهوه‌ای، ۱۱۴گ،

۲۰سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۷۹]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۱۴/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از نویسنده مجموعه؛ ۱۳گ (۷۱ر - ۸۳ر) [ف: ۶ - ۱۶۵]

۱۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۰۶/۶

حاشیه کتابی در علم بلاغت که بین شروح و حواشی محماکمه نموده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۱۵گ (۶۷پ-۸۱پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۱سم [مؤید: ۳ - ۲۵۵]

● **حاشية كتاب فى التفسير** / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-t tafsīr

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر یکی از تفاسیر مشهور اهل سنت که بیشتر به جنبه‌های ادبی پرداخته و به مناسبت آیات شریفه در اعتقادات و کلام و فقه و اختلافات بین امامیه و اهل سنت اشاره نموده و بعضاً از حواشی والد علامه‌اش بر کافی نقل می‌کند. نسخه حاضر از آغاز قرآن کریم تا آخر سوره بقره را داراست.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۸۲

آغاز: و استعمال النجم فى الجزء و الحصة مجاز فى المرتبة اذ أصله الكوكب ثم نقل منه الى الوقت المضروب فقيل نجوم الكتابة للاوقات المعينة لأداء حصصها؛ **انجام:** و الكاف فى محل النصب على انه صفة لمصدر مقدر أموصولة و الكاف فى محل النصب على انها صفة لاصرا قوله و قطع موضع النجاسة أى من الجلد و الثوب و غير ذلک ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی، با خط خوردگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۴گ، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۸۶]

● **حاشية كتاب فى الحكمة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-l ḥikma

خفری، محمد بن احمد، - ۹۵۷ ؟ قمری

xafrī, mohammad ebn-e ahmad (- 1550)

با عنوان «قوله».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۵۴/۲

آغاز: بسمله و به نستعين فى التتميم، الكلام فى الالهيات و فيه فصول، قوله الموجود قد توصف بانه واحداً و كثير و بانه لى او جزئى ... قوله قد ذكر فى اول الطبيعيات ان العلوم النظر به ثلثة؛ **انجام:** فهذا هو تفسير قوله كل مبدأ حركة فاما ان يتوجه بها نحو شىء محدود او نحو دور يحفظ

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن تریاکی، ۱۸گ (۵۱پ-۶۸پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۴۱]

● **حاشية كتاب فى الحكمة** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-l ḥikma

گویا حاشیه بر اسفار باشد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۲/۴

آغاز: قوله هذا بعينه كمسئلة التوحيد هذه من غوامض المسائل الالهية و المقاصد الربوبية ... اصل مزورى تذكر يا اخى الحقيقة ان الاعدام؛ **انجام:** ولا تلتفت الى ما تقرر فى اوهام المتوصفة عن وحدة الوجود التى قضت ضرورة العقول ببطلانها سبحان ربك العزة عما يصفون ما للتراب و رب الارباب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی رویه پارچه، ۲۷ص (۱۷۹-۲۰۵)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۸سم [ف: ۵ - ۹۱]

● **حاشية كتاب فى الرجال** / رجال / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-r rijāl

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر کتابی رجالی که در آن فوائد و مطالب مهمی در این علم نگاشته شده بود. متن حاضر جز «الفوائد الرجالية» ابومنصور حسن عاملی (-۱۰۱۱ق) می‌باشد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۴۸/۱

آغاز: فى بيان جملة من المطالب الرجالية و طائفة من الالفاظ الدائره على السنة ارباب الرجال

نسخه اصلی: کتابخانه فاضل خوانساری ـخوانسار ۲۲۳ [در فهرست فاضل خوانساری فوائد الرجالیه عاملی دانسته شده]؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با عبارت «منه»؛ ۱۲۰ص (۳-۱۲۲) [عکسی ف: ۳ - ۴۳۳]

● **حاشية كتاب فى الرياضى** / ریاضیات / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-r rīyāḍī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۹۱/۱۵

گویا دنباله همان شماره اول است ولی به خط دیگری است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی، ۲۰گ (۶۲ر-۸۱ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۹۹]

● **حاشية كتاب فى الطهارة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-ṭ ṭahāra

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۵۳/۳

آغاز: الحمد لله رب العالمین و صلواته علی سیدنا اکرم النبیین و آله الطاهرین قال سیدنا و مولانا و مقتدانا سید الحکماء و سید العلماء و سلطان المتالهین برهان المتبحرین؛ **انجام:** لا یکون فیه قوة التدافع الذی هو ملاک المضاهآة للجادی فالاقرب الاظهر ان ما ذکره عیر منجح و الوجه عدم اجداء مثل ذلک فی الطهارة..

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ (۶۵-۹۴)، ۲۲ سطر (۶/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۳۵]

● **حاشية کتاب فی الطهارة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-ṭ ṭahāra

بحرانی، علی بن احمد

bahrānī, ʻalī ebn-e ahmad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۹۸/۲

آغاز: بسمله. حمدله ... قوله قدس الله رمسه ... و ما یغمسها بغیر سیل یزید الغسل للصحیح ... اقول لما کان مختار المصنف؛ **انجام:** و ظاهر لعدم وجوب الغسل علیها، و لا علی الثانی فلان الکثرة موجبة الغسل لصلوة العشائین المستقبلة فلا معنی لتوقف الصوم المنعقد المحکوم بصحته علی الغسل لصلوة اللیلة الآتیة و لیکن هذا آخر ما یئسر لی ایراده ... المعول فی تحقیق المسائل علیه ... و صلی الله

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی با علامت «منه»؛ ۱۹گ (۱۷پ-۳۵) [ف: ۱۱ - ۳۱۰]

● **حاشية کتاب فی الفقه** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-l fiqh

علامه حلی، حسن بن یوسف، ۶۴۸ - ۷۲۶ قمری

ʻallāme-ye hellī, hasan ebn-e yūsof (1251 - 1326)

حاشیه کتابی است در فقه (غیر از تبصره و تذکره و تحریر و ارشاد و مختلف).

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۷۹

آغاز: یلزمه بالقبول

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۵ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۱گ (۱-۱۶۱)، ۱۷سطر (۸/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۷۱]

● **حاشية کتاب فی الفقه** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-l fiqh

کرمانشاهی، محمد بن عاشور، ق۱۳ قمری

kermānšāhī, mohammad ebn-e ʻāšūr (- 19c)

حاشیه استدلالی است با عناوین «قوله، قوله» بر قسمتی از کتاب طهارت یکی از کتاب‌های فقهی علامه حلی که معلوم نشد چیست. این حاشیه نامرتب و گویا پیش‌نویس یکی از کتاب‌های مؤلف باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۳۴/۲

آغاز: قوله ره فالوضوء یجب - الخ، للواجب معنیان عند الفقهاء رضوان الله علیهم الاول ما کان فعله مصلحة

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ (۲۴ر-۱۱۴پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۳۱۷]

● **حاشية کتاب فی الفقه** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-l fiqh

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۹۴

آغاز: غیر مراد للواحدة المقیدة یفید الواحدة و الصحیح الاول.. قوله رحمه الله و لایشترط تعیین المطلق. علة ای. اقول هل یشترط فی صحة الطلاق فی الجملة تعیین المطلق لفظا او قصدا ام یکفی ایقاعه علی زوج؛ **انجام:** فائدة المشهوران دیة قطع رأس ... مأة دینار مطلقا ... و قد ذکرها فی المقنع فقال و روی حدیث آخرانه ان کان راد صله فی حیاته فعلیه الذمه کاملة و فی الروایه.

حاشیه‌ای است بر یکی از آثار فقهی علامه حلی و شامل یک دوره کامل فقه شیعه است. کتاب دارای عنوان‌های «قوله رحمه الله - اقول» است و از کتاب مختلف بسیار یاد نموده است. نسخه حاضر از طلاق است تا دیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم، ۱۳۷ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۴۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۰۰/۳

آغاز: واذا سلفه فی موضع و طالبه فی غیره لم یجب دفعه و کذا طلبه [طالبه] بالقیمة و کذا العرض؛ **انجام:** کما لو زلق من اخشابه الی ملک غیره شیئ و لو اقر الصبی الخ لایصح

متاجر است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: شمس الدین هبة الله بن محمد یافعی، تا: ۱۵ ذیحجه ۹۷۸ق، جا: شیراز مدرسه منصوریه؛ ۴گ (۱۹۴پ - ۱۹۷پ) [ف: ۶ - ۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۰۰/۴

آغاز: قوله قد عرف التجارة فی باب الزکوة لبیان مال التجارة لانه من متعلقات الزکوة بانه عقد معاوضة الخ فاعتبروا فی کونها تجارة قصد الاکتساب سواء کان بعقد البیع؛ **انجام:** بالایجاب و القبول ... بل بالخطبة و لو قصد الغیظ لم یبر بما لم یحصل به کالتزویج بعجوز عد.

متاجر؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: شمس الدین هبة الله بن محمد یافعی، تا: با تاریخ ۹۷۸ق؛ ۵۱گ (۱۹۹پ-۲۴۹پ) [ف: ۶ - ۹]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۸۲

آغاز: وسط ولو قیل بالصحة مطلقا کان قویا ... کتاب الصلوة قیل الصلوة افعال مشعرة بالتعظیم و الخشوع مفتحة بالکتبیر و مختتمة بالتسلیم ... الجمعة من الخمس و هو تداخل و هو من عیوب القسمة و ترک القضاء؛ **انجام:** قوله فی کتاب الفرائض فی الفائدة و نقل ان شخصا مات وخلف ابن ابن عم له من قبل اخیه ... و ذلک ثمانیة و اربعون لکل وحدة ستة عشر و الله اعلم

از استحاضه از طهارت تا پایان فرائض؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد امین الحسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵۲گ، ۱۸-۲۲ سطر (۱۲×۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۱۲/۵سم [ف: ۵۳۳]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۲

آغاز: فی شوال انه صام شعبان فعلیه قضاء رمضان ... (کتاب الاعتکاف): قال الله تعالی و طهر بیتی للطائفین و العاکفین و الاعتکاف محبوب ... اقول الاعتکاف فی اللغة لزوم المرء شیئا وحبس النفس علیه طاعة کان او غیر طاعة ... (پس از دو ثلث صفحه): قال و یقوم الاولی ای المسجد الحرام مقام الثانی ای مسجد المدینة؛ **انجام:** کتاب قسم الصدقات قال الله تعالی انما الصدقات للفقراء و المساکین الایة تعطی الزکاة الفقیر و هو الذی لامال و لاکسب ... الصنف الثالث العامل علی الزکاة و یجب علی الامام بعث السعادة ... قوله و کسب ای و لایخرجه عن الفقراء ایضا کسب ... قوله و المسکین ای ویعطی الزکوة للمسکین قوله

با عنوان «قوله و اقول». از میانه صوم تا میانه قسم صدقات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹ سطر (۲۳×۱۲/۵) [ف: ۷۶۵]

۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۷۱/۷

آغاز: قوله باب الاضطرار الی الحجة، و حاصل هذا الحدیث و الله أعلم ثم قائله؛ **انجام:** ان الترتیب بین الرأس و الجسد و بین الیمین و الیسار لازم فی غسل الجنابة

تعلیقاتی با عنوان «قوله، قوله» بر یکی از کتب فقهی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ رجب ۱۱۹۹ق، جا: کربلا؛ افتادگی: انجام؛ ۸۵گ (۱۰۹پ-۱۹۳ر)، اندازه: ۲۱×۱۶سم [مؤید: ۱ - ۱۶۸]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۹۷/۴

آغاز: قوله النیة و هی القصد الی فعله مقارنة لغسل علی الوجه المعتبر شرعاً؛ **انجام:** و فی الغیبة الاجماع و لکن الاحوط العدم مطلقاً کتاب السبق و الرمایة و بعده کتاب الوصایا

گویا شرح المختصر النافع به عربی از سید علی طباطبائی و از آقا باقر بهبهانی. نسخه از صلوة است تا کتاب سبق و رمایه؛ خط: نسخ،بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۲گ (۱۱۸پ-۱۴۹ر)، ۱۹ و ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۱۵سم [ف: ۶-۹۴]

۸. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۶۸

حاشیه توضیحی مختصری است با عناوین «قوله، قوله» و گاهی به بحث و گفتگو در بعضی مسائل پرداخته است. این نسخه از احکام حیض تا احکام قضاء می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دارای اشعاری فارسی در مرثیه که شیخ عباس بن محمد حسن هدایتی به تاریخ یک‌شنبه هفتم ذیحجه ۱۳۴۹ نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۹گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۸×۱۲/۵سم [ف: ۴۹]

۹. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۴۳

آغاز: الحمد لله حمدا کثیرا کما هو اهله ... قوله فمن کان اعلم ان الاحکام الشرعیة باسرها توقیفیة وقوفه علی الثبوت من الشرع

حاشیه استدلالی مفصلی است فقهی با رد و ایراد بر مؤلف اصل که گویا از اخباریان بوده. در این نسخه احکام تقلید و طهارت آمده است؛ خط: نسخ مغلوط، کا: عبدالله بن حبیب الله، تا: ۱۲۳۹ق، جا: کربلا؛ ۳۱۲گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم[ف:۱۱۳]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۹-عکسی

آغاز: سبحان ربی العظیم و بمحمده و لفظ بحمده معطوف علی محذوف تقدیر بصفاة کماله ... قوله و ان یسبح ثلثا أو خمسا أو سبعا فمازاد الی اربع و ثلاثین أو ستین؛ **انجام:** قوله و لایجمع و قیل بجوازة ابتداء و هو اشبه ... علی رؤس بعضهم شیئا علی الارض بعض منهم. برخی یادداشتها در کناره رویه ها.

ناشناخته با سربندهای «قوله»؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۰۸ص، ۲۱ سطر (۱۱×۲۹)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۴۰]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۲/۱-ف

نسخه اصل: فرهنگ اصفهان ش ۲۰۸۳؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [فیلمها ف: ۱ - ۷۰۸]

● حاشیة کتاب فی الفلسفة / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-l falsafa

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر کتابی ناشناس در فلسفه.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۷۰

آغاز: لیس مجرد تحقیق الحق و بیان الواقع بل انه لا یحسن اند راجه؛ **انجام:** بل هی داخلة فی المعدولة عنده و انما هی من مخترعات المتاخرین و الذی ادعوه من ان العقل ...

خط: نستعلیق ناخوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح،محشی با امضای «منه، ع اه»؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی صورتی، ۹۸گ، ۱۵ و ۱۹ سطر (۴/۵ – ۵/۵ × ۱۱ –۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۸سم [ف: ۱۹ - ۲۰۲]

● حاشیة کتاب فی الکلام / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-l kalām

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۸۸/۲

سه حاشیه است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ – ۲۳۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۹۳

آغاز: مما لحضه أو یعمه و غیره کما أن المراد بالامور العامة اعم ما یعم قسمیه فقط او ایاهما مع الواجب؛ **انجام:** و ان جری بعضها فی غیر العلة الفاعلیة بحکم جریان الدلیل فتدبر.

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله»، و به حاشیه‌های دیگر همان کتاب نظر دارد و گفته آنها را خرده می‌گیرد. شاید حاشیه تجرید و متعلقاتش باشد باید تحقیق بیشتر شود؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن احمد، تا: جمعه ۱۴ رمضان ۸۹۲ق، جا: قسطنطنیه؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی عطف گالینگور، ۶۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۷ – ۸۲]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۹

آغاز: والسماع وهما فیه معانی علی الوجه الکلی ... قال و اماما قیل من ان هذا الاستدلال انما یصح اه اقول یمکن توجیهه بوجهین الاول انه انما ینفع استدلالکم بالفرق بین الحالتین؛ **انجام:** و هذا لاینافی کون حرکات العباد صادرة عنها لانهالیست من الجواهر ... و حائز عند الحکماء کتقدم اجزاء الزمان بعضها علی بعض و تقدم دورة من الحرکة علی دورة

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «ش م س، شرح رساله العلم، م ح ی روح الله مرقده، سلطان، منه رحمه الله، س ح ن»؛ تملک: حیدرقلی بن نور محمد خان کابلی با تاریخ دوشنبه دهم رمضان ۱۳۴۸؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۳گ، ۱۸ – ۱۹ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۵۳۳]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۷۰

محشی در کتاب از شیخ رئیس و سید المحققین و سید سند یاد می‌کند و عنوان آن «قوله» است. شاید حاشیه‌ای بر یکی از حواشی یا شروح سید شریف گرگانی باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱ جمادی الاول ۱۰۱۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۳گ، ۱۹ سطر (۴/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۵۳۴]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۳/۵

آغاز: بسمله و به نستعین قال النبی علیه السلام ستفترق امتی اه وضع هذا الحدیث فی اوائل الرسالة؛ **انجام:** تقدم المتفق علیه قدم المادیات او قدم اکثر الاجزاء فان

خط: نسخ، کا: قاسم بن محمد جمعه، تا: قرن ۱۲، جا: دیار بکر در مدرسه خسرویه؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «محمود حسن، قاسم، حلبی، للاستاد سلمه الله»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۵گ (۲۳۸ر–۲۴۲ر)، ۲۵سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم[ف:۲۲۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۰۷

آغاز: الشیء شاعران بنفسه مجرداً عن الهیولی لکانت الهیولی التی اثبتوها شاعرة بنفسها؛ **انجام:** فاما ان یتحضض الفصل او العرض و الفصل و العرض لایفیدان مهیة النوع ولکنها.

گویا حاشیه شرح تجرید. حاشیه‌ای است که عبارات اصل با «قوله» تمییز یافته، در حواشی عناوینی چو «منتخب الحیوة، وجود الحقیقی، منتخب الارادة الداعی، منتخب السمع و البصر» و غیره قید شده است. گاهی از ابن سینا در شفا نقل می‌کند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی منقول از کشمیری، شمسا گیلانی، عطاء الله، علیخان، صفحه ۲۹ حاشیه‌ای از کشمیری دارد؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۳۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۵ – ۸۰]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۷۰

آغاز: بسمله، و به ثقتی، قوله فناسب اه حاصل وجه المناسبة انه لما کان وجود العرض متوقفا علی وجود الجوهر فکان الجوهر متقدما بالطبع علی العرض مقدمةبالوضع

کامل؛ خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «م ن» و «یون»؛ اهدایی: حسین چهر آزار؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری آبی سفید، ۵۶گ، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۴ – ۱۳۰۷]

۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۱۸/۲

آغاز: قوله اقتصر تفصیل لقوله و سلک اه و لم یتعرض لعدم دلالة الموصوف؛ **انجام:** فلا نعیده بل نکتف به ههنا الحمد لله علی التمام

حاشیه‌ای است بر یکی از کتاب‌های کلامی(عربی) که متن و شرح بوده و میر سید شریف بر آن شرح حاشیه داشته است. مکرر از میر سید شریف و شرح مواقف یاد می‌کند و این عنوان‌ها را زیاد دارد: «قال بعض الافاضل، قال بعض الاعالی، قال بعض الاکابر»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ – ۷۰]

←حاشیة کتاب فی المنطق ⟵ حاشیة منطقیة

● حاشیة کتاب فی المنطق / منطق / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-l manṭiq

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۲۲/۳

آغاز: لک اللهم الحمد و المنة ... قال الشارح و العرض ان لم یکن المتحیز بدوره فهو الکون و هو الحصول فی الحیز؛ **انجام:** هی العلم بالجزئیات المحسوسة الذی هو شرط لذلک العلم الذی جعلوا تلک المرتبة عبارة عنه

حواشی مختصری است با عناوین «قال، اقول» بر شرح یکی از کتابهای منطقی که معلوم نشد کدام است. در پایان نسخه تاریخ پنجم شعبان ۹۰۶ دیده می‌شود و گویا تاریخ تألیف باشد؛ خط: نستعلیق،کاتب=مؤلف،بی‌تا؛مصحح،محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۶گ (۲۵۳پ–۲۵۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸–۱۱۵]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۲۸/۱

در بحث جنس؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: امیر خلیل حسینی، تا: قرن ۹؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۱پ-۳ر)، ۱۹سطر (۸×۱۲/۵) [ف: ۳۱۹]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۲۸/۲

در مبحث تمام مشترک؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: امیر خلیل حسینی، تا: قرن ۹؛ محشی «منه مد ظله العالی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد:تیماج سرخ، ۶گ (۴پ-۹پ)، ۱۹سطر (۸×۱۲/۵) [ف: ۳۲۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۲۲/۴

آغاز: قال الشارح المحقق معرف الشیء ما یکون تصوره سبباً لتصور المعرف الخ، ههنا أبحاث الاول ان هذا التعریف غیر مانع؛ **انجام:** فعلی هذا کان قوله اذا لم یکن للماهیة لازماً بیناً لم یکن مرسومه الخ، ممنوع فتأمل

حاشیه‌ای است بر شرح یکی از کتابهای منطقی با عناوین «قال قدس سره، قال الشارح، قال السید»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواسط ربیع الاول ۹۰۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ (۲۵۹ر-۲۸۴ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۱۵]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۱۶/۲

آغاز: بسمله، قوله او النسبة الحکمیة بدون الاذعان اه و فیه نظر فانه یفید بظاهره؛ **انجام:** علی وجه یکون الاقسام فیه مرتبة علی حسب الترتیب الذی ادعاه المصنف فوقع فیما وقع فافهم

با عنوان «قوله»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۸ق؛ محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ کاغذ: فرنگی،، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۱گ (۱۲۵ر-۱۶۵ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۱]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۳۶

آغاز: طبیعته فی ضمنه موقوفا علی ذلک النظر فطبیعه العلم موصوفه بالضروریه و بالنظریه فی ضمن افرادها المتصفه بها و کذا الحال فی طبیعه الحیوان؛ **انجام:** حتی یکون صدق عین الاخر علیه محالا بل هو المتنازع فیه فحال العین ...

حاشیه‌ای است با عناون «قوله، قوله» بر شرح یکی از کتاب‌های منطقی که به لحاظ افتادگی آغاز و انجام آن معلوم نشد کدام است. این حاشیه شامل سه فصل از اصل کتاب به ترتیب ذیل می‌باشد: فصل اول در تعریف منطق، دوم در موضوع منطق و سوم در مبحث الفاظ؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با امضای «عماد، عبدالرحیم، صلاح الدین، منه رحمه الله و ...»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، ۱۷-۱۹ سطر (۶/۵-۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۹۲]

● حاشیة کتاب فی النجوم / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-n nujūm

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۸

آغاز: قوله اعلم ان معرفة الحد حد الشیء ما بین مهیته؛ **انجام:** و جمع الکثرة عکس جمع القلة ... ان یصح ان یکون مصدرا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: حاجی مظفر که به محمد باقر بن محمد خادم آستانه علیه عالیه بخشیده، میرزا محمد خادم امام زاده معصوم؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۱۷ سطر (۴×۱۶)، اندازه: ۷/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵۳۴]

● حاشیة کتاب فی النحو / نحو / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-n naḥw

غیر همانند:

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۳۴/۴

آغاز: بسمله حمد له الکلام القول هیهنا مصدر بمعنی المفعول کالخلق بمعنی المخلوق ورفعه علی الابتداء و خبره قوله اعلم بتقدیر اقول ...

خط: نسخ، کا: محمد بن سلیمان، تا: شوال ۹۶۸ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: مختلف، جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ (۴۳-۷۷)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۲۱۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳/۲ خوئی

آغاز: بحسب الضروره و لا ضرورة الافعال لجواز لایکون لها محل من الاعراب بخلاف الاسم فان خلوه عن الاعراب غیر معهود فلا بدان یخرج له وجه نعم ... قوله لان المعنی عل الانشاء و هوالحق لم یکن صیغه الماضی علی الحقیقه اذلیس المعنی علی الماضی فالظاهر فی وجه بناء اسماء الافعال ما قاله الشیخ الرضی و هوانها بنیت لکونها اسماء؛ **انجام:** قوله لمشابهة فعال بمعنی الامر فیه ما ذکر فی اختیه و لایجری فیه ما یجری فیهما فالوجه فیه ان هذا القسم اما علم مر تجل او منقول عن الوصفی فان کان منقولا راعوا معناه الاصلی و کان فیه المبالغة و ان کان مرتجلا حملوا علی المنقول لانه اکثر من غیره وجه الاکثرین ان الخ اوان وجه البناء فی ذی الراء قصد الاماله اذهی امر مستحسن و المصحح لله مالته کسر اداء و هی لا یحصل الاتقدبر البناء لانه اذا اعرب منع الصرف فلم یکسر تم الکتاب بعون الملک ... فی تاریخ شهر ربیع الآخر سنه ۱۰۲۳.

آنچه موجود است آخر رساله مزبور و در مبحث اسماء افعال است؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۲۲ق؛ محشی به نقل از موشح و صحاح، به خط کاتب خوانده می‌شود: «قابلت هذه النسخه الشریفه اللطیفه مع نسخ صحیح من اولها الی تاء تم و فقنی الله لقرائتها و تفهمها ... علی کل شیء قدیر»؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۹۱/۵سم [ف: ۷ - ۳۱۲]

۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۵۲/۲

آغاز: قال السید «لانه او لا لا یدل اسکت» فیه بحث لانه بمعنی الامر کما صرح به المصنف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۵ صفر ۱۰۴۳-۱۰۴۴ق؛

۳۵گ (۸۰–۱۱۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۴۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۰۷/۱

آغاز: لم یرد بالقول الاول و اعترض علی طرفی ... آغاز متن که بالای صفحه نقل شده: و قیل لفظ متصل بجملة لایستقل بنفسه دال علی ان مدلوله غیر مراد

در مبحث استثناء است؛ خط: نسخ، کا: محمد مؤمن بن میر علی، تا: ۱۰۵۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲۴ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۹۷]

۵. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۷۶/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله لما کان من الواجب ای بعض الواجب علی کل طالب لشیء؛ **انجام:** قوله و الضمائر نحو اقمن و استقمن و انقذن و اخترن و یقیمن و یستقیمن ...

حاشیه توضیحی بسیار مختصری است بر حاشیه کتابی در نحو و احتمالاً حاشیه بر «البهجة المرضیة» سیوطی باشد؛ خط: نسخ، کا: سید محمد بن احمد آل یعقوب، تا: سه‌شنبه از ربیع الاول ۱۲۰۷ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۰۵گ (۱۸پ–۱۲۲پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۸۱]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۴۶/۱

آغاز: و الاسم فی اللغة ظاهر و فی الاصطلاح هو ما صح الحدیث عنه؛ **انجام:** فیقول باعم الحروف فیستعمل للبعید و القریب و ایا و هیا للبعید و ای و الهمزه للقریب ...

حاشیه‌ای است با عناوین «قال – اقول» بر کتابی در نحو؛ خط: نسخ بدخط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۶ص (۱–۵ و ۵۴–۱۵۴)، ۸–۱۳ سطر (۶×۱۰/۵ –۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۳سم [ف: ۱۹– ۱۷۵]

● **حاشیة کتاب فی الهیئة** / هیئت / عربی

ḥāšīyat-u k.-in fi-l hay'a

حاشیه‌ای به شیوه «قوله قوله» با عنوان‌های «باب، فصل، القسم». برخی از عنوان‌ها: باب الاول، الفصل الاول ... الفصل الثالث فی ذکر ما یحتاج تقدیمه، القسم الثانی فی مسائل طبیعیة و الهندسیة. الباب الثانی فی هیئة الاجرام البسیطة، الفصل الاول فی استدارة السطح، الفصل الثانی فی استدارة السماء.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۸۲/۴

آغاز: بسمله، قوله سبل الاعتصام بعزائم، اعتصم و استعصم به او انشدوا و استمسک بشیء؛ **انجام:** فانه لیس یجر مدار یومی بل یجری مجراها و انهم یبحثون عن خواصها و احواله

خط: نستعلیق بی نقطه، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ (۳۸پ–۵۳پ) [ف: ۱۵ – ۳۵۱]

← حاشیة کتاب مجهول ⟩ فضیلة العلم

● **حاشیة کتاب المخروطات** / حدیث / عربی

ḥāšīyat-u k.-il maxrūṭāt

وابسته به: مخروطات؛ ابلونیوس نجار

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۰/۶-ف

نسخه اصل: مانیسا گنل ش ۱۷۰۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۹ق، جا: تبریز؛ ۲۵گ (۱۵۸ر–۱۸۲پ)، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۲۱]

● **حاشیة کتاب الوصیة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u k.-il waṣīyya

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۹۹/۳

آغاز: قوله موجلة ای معلقه بالموت کالتدبیر بناء علی انه عتق بصفة لاوصیة و کالنذر المقید بالموت فانه لا یسمی وصیة قوله و منجزة ای معجلة حال الحیوة و ان لم تکن حالة؛ **انجام:** و لو اقر هو بدین مستغرق و لا تهمة و اقرواته لاخر کذلک قدم اقرار المیت لان اقرار الوارث انما هو فی حق العزیم هو یکون شاهدا واحدا للآخر تمت المسئله.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۹ص (۲۶۷–۲۷۵)، قطع: وزیری کوچک [رشت و همدان: ف: – ۱۴۵۹]

● **حاشیه کتابی در علم منطق** / منطق / فارسی

hāšīye-ye ketābī dar 'elm-e manteq

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۱۲/۷

آغاز: بر وجه حواله و مقایسه بر این وجه که تناقض در شرطیات مطلق و عکس در شرطیات غیر اتفاقی نزد بعض؛ **انجام:** وضع بکبری گرفت شکل نخستین شمار ×× حمل بهر دو دوم وضع بهر دو سیوم

خط: نستعلیق، کا: ابن حیان سراب، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۰۲۷ق (طبق استنباطی که از اشعار منقوله در صفحه ۱۲۴–۱۲۵ برمی‌آید چون در آغاز گفته: «لراقمه مؤلف هذه المجموعة ابی حیان»، و در پایان «و له مع الاشعار بالتخلص» و سپس این دو بیت را آورده: «غم بهر تو می رسد مآلی مشاب ×× آبستن محنتی است هر دم دیاب / می باش چو بحر تشنه خشک لبی ×× کز خشک لبی کام روا گشت سراب»)؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: کتابخانه مجد الدین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱ص (۱۲۹–۱۴۴)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۳/۷سم [ف: ۴۳ – ۷۹]

← حاشیة الکستلی علی شرح عقائد النسفی ⟩ حاشیة شرح عقاید النسفی
← حاشیة الکشاف ⟩ نغبة الرشاف من خطبة الکشاف
← حاشیة الکشاف ⟩ الکشف عن مشکلات الکشاف
← حاشیة الکشاف ⟩ حاشیة مبحث الحمد من الکشاف

● **حاشية الکشاف = فتوح الغيب فی الکشف عن قناع الريب = حاشيه طيبی** / تفسير / عربی

ḥāšīyat-ul kaššāf = futūḥ-ul ġayb fi-l kašf ʻan qināʻ-ir rayb = hāšīye-ye tībī

طيبی، حسين بن محمد، - ۷۴۳ ؟ قمری

tībī, hoseyn ebn-e mohammad (- 1343)

وابسته به: الکشاف عن حقايق غوامض التنزيل و عيون الاقاويل فی وجوه التأويل = تفسير کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷-۵۳۸)

شرحی است بزرگ بر تفسير کشاف زمخشری از شرف الدين حسن بن محمد بن عبدالله طيبی. محشی در آغاز اين حاشيه چنين نگاشته است که: «در اثنای شروع به شرح، پيغمبر را به خواب ديدم جامی شير به من داد، من از آن نوشيدم و بدو باز گردانيدم و ايشان نيز از آن نوشيدند. چون از خواب بر خواستم به شرح اين تفسير کاملاً مصمم شدم». در نسخه دانشگاه تهران ترتيب اين کتاب چنين است که اول متن قرآن را به عنوان «التنزيل» نقل می‌کند و پس از آن زير عنوان «الکشاف» عبارات زمخشری را می‌آورد و سپس به عنوان «الفتوح» مطالب خود را بيان می‌کند. اين شرح در ۴ جلد سامان يافته و با عناوين «قوله، قوله» می‌باشد.

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و لم يجعل له عوجا و جعله قيما لاقامة اود ذوی الألباب ...

انجام: لان هذا المنهج احوط و الی التحقيق اقرب و الله اعلم بحقيقة الحال

[معجم المؤلفين ۵۳/۴؛ قاهره، فؤاد سيد ۱۷۳/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۳۴/۱؛ کشف الظنون ۱۴۷۸/۲؛ کشاف الفهارس ۲۹/۳-۳۳؛ ظاهريه ۳۵۴/۳-۳۵۶]

شرح و حواشی:

۱- انس التوحيد فی تفسير آية العدل و التوحيد = انيس التوحيد؛ شوشتری، نورالله بن شرف الدين (۹۵۶-۱۰۱۹)

۲- حاشية الکشاف = تلخيص فتوح الغيب فی الکشف عن قناع الريب؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

۳- حاشية حاشية الکشاف؛ طوسی، علی بن محمد (-۸۷۷)

۴- حاشية حاشية الکشاف؛ مولی عبدالکريم

۵- حاشية حاشية التفتازانی علی الکشاف

۶- حاشية حاشية الکشاف

۷- حاشية حاشية الکشاف

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۲۷ط

آغاز: سوره عم مکيه و يسمی سوره النبأ و هی اربعون؛ **انجام:** برابر

از سوره نبأ تا آخر کتاب؛ خط: نسخ کهن، کا: علی بن محمود شفروه، تا: ۷۵۴ق، جا: شيراز؛ مصحح، در پايان نسخه سطوری از شرح مشارق سعيد الدين کازرونی کتابت شده؛ کاغذ: سمرقندی ضخيم، جلد: تيماج قهوه‌ای، ۲۴۹ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۲۴/۳ - ۶۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** متناولاً للاجناس کلها فهو اولی بارادة العموم تمت السوره

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن محمد طبيب، تا: ۷۸۲ق؛ با سرلوح، نسخه از آن کتابخانه شاه طهماسب صفوی بوده که ابن خاتون عاملی نيز آن را به دست داشته است؛ کاغذ: بخارايی، جلد: ميشن ترياکی، ۴۴۲گ، ۳۱ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۲۶۹]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۲

آغاز: سورة الانعام مکيه و عن ابن عباس غيرست آيات و هی مائة و خمس و ستون آية؛ **انجام:** و لاکل ما ترجو من الخير کائن و لاکل ما ترجو من الشر واقع

جلد دوم، از آغاز سوره انعام تا آخر سوره کهف؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن محمد طبيب، تا: ۷۸۲ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: بخارايی، جلد: ميشن زرد، ۴۰۷گ، ۳۱ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۲۷۰]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۳

آغاز: سوره مريم مکية و هی ثمان و تسعون آية، بسمله، الکشاف لفتح الهاء و کسر الياء ... و يکسرها عاصم؛ **انجام:** رزقنا بفضله العميم التوفيق للعمل بمافيه کما يرضيه و وقفنا بکرمه الجسيم الاطلاع علی ... انه هو البر الرحيم

جلد سوم، از سوره «مريم» يعنی سوره ۱۹ تا سوره «الضافات» که سوره ۳۷ است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن محمد طبيب، تا:۷۸۲ق؛با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: بخارائی، جلد: ميشن ترياکی، ۴۰۴گ، ۳۱ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۲۷۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۷۲

آغاز: قوله بفتح الهاء و کسر الياء يريد بالکسر الامالة؛ **انجام:** وفقنا بکرمه الجسيم الاطلاع علی تلك الاسرار انه هو البر الرحيم.

خط:نسخ،بی‌کا،تا:شنبه۲۷ رمضان ۷۹۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: ميشن قهوه‌ای، ۲۲۹گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۷/۶سم [ف: ۱-۳۹۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۳۱

آغاز: بسمله و به نستعين انه خيرالمعين؛ **انجام:** و قد سبق بحثه ... خمس و اربعين

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۴۵ق [الفبائی ف: - ۴۵۴]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۴

آغاز: سوره ص مکية و هی ست و ثمانون آية، بسمله، الکشاف صاد علی الوقف؛ **انجام:** برابر

(جلد چهارم) از سوره «ص» تا آخر سوره «ناس»؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن محمد طبيب، تا: ۸۷۲ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: بخارايی، جلد: ميشن عنابی، ۳۹۵گ، ۳۱ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۲۷۱]

۸. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۹۹**
از سوره مریم تا سوره صافات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ تملک: محمد بن جعفر حسنی حسینی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۲گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۴۰]

۹. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۵۳**
آغاز: برابر؛ **انجام:** لأن القوم اذا کثروا صاروا ذا امیر من حیث انه لابد من سایس یسوسهم تعملون بالتاء الفوقانیة نافع و ابن عامر و حفص.
جلد ۱، شامل ابتدای مقدمه تا انتهای سوره هود؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ شش صفحه اول ترجمه مؤلف به قلم جدید و رموز کتاب، سه بیت از مرحوم شیخ بهایی «اندرین ویرانه پر وسوسه دل گرفت از خانقاه و مدرسه ...» با مهر و امضای او با نقش «الخادم بهاء الدین محمد»؛ واقف: شیخ بهاء الدین، ۱۰۳۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوای روغنی، ۲۸۸گ، ۳۹ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۲۶سم [ف: ۲۲ - ۳۳۰]

۱۰. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰**
آغاز: لایحب الله الجهر ... الکشاف. الا من ظلم. الا جهر من ظلم ... الفتوح قوله: و لمن انتصر بعد ظلمه فاولئك ما علیهم من سبیل. استشهاد؛ **انجام:** و قوله انی اعلم من الله ما لا تعلمون ...
از آغاز جزء ششم قرآن (آیه ۱۴۷ سوره ۴) سوره نساء تا (آیه ۱۰۴ سوره ۱۲) سوره یوسف؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کم نقطه متداول سده نهم، خط حاج شیخ فضل الله مقتول داماد حاجی میرزا حسین نوری (م-۱۳۲۰)؛ کاغذ: دولت آبادی خوب، جلد: تیماج زرد، ۲۵۹گ، ۳۰ سطر (۱۸/۵×۲۴)، اندازه: ۲۳/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۶]

۱۱. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۷۸۱**
آغاز: سورة مریم علیها السلام بسملة، بفتح الهاء و کسر الیاء یرید بالکسر؛ **انجام:** فسیف بنی عبس و قد ضربوا به بنا بیدی ورقاء عن رأس خالد فقد اسند ...
جلد ۲. از ابتدای سوره مریم تا اواخر سوره فرقان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، عطف میشن قهوه‌ای، ۱۸۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۲۱۶] و [ف: ۲۲-۳۳۱]

۱۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۹۵**
آغاز: برابر
جلد اول، تا آخر سوره نساء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ (شاید)؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، با نشانی بلاغ، با یادداشتی از لطفعلی بن مؤید الدوله طهماسب بن محمد علی بن فتحعلی شاه قاجار که بتاریخ پنجم رمضان ۱۳۰۳ در تبریز نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۶۴]

۱۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۷**
آغاز: بسمله. قوله. بفتح الهاء و کسرالیاء یرید بالکسر؛ **انجام:** فی النار یوم القیامه و بالله ... وقوی.
از آغاز سوره مریم تا پایان سوره فرقان؛ خط: نسخ به شیوه ماوراءالنهر، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: کشمیری حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۹۲]

۱۴. **مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۵۱**
از سوره مومن تا آخر قرآن؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن سیف الدین، تا: جمادی الاول ۹۱۸ق، جا: هرات مدرسه سلطانیه شاهرخی؛ در غره شوال ۱۱۳۶ از آقا رضا خلف حاج شاهولد بعنوان هبه گرفته شد؛ جلد: مقوا کاغذی، ۲۹۲گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۱۰]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۳۵۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۴۵]

۱۵. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۸**
آغاز: هذین الجوابین أما الجواب الاول فنحوه قول صاحب المفتاح و اما لان کونه أی المسند الیه متصفاً بالخیر؛ **انجام:** فاسلك بهم الصراط المستقیم و أرسلهم سبیل المتقین و اجعلهم من عبادك الصالحین یا أرحم الراحمین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۲ق، جا: همدان؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۳۹۶گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۴ - ۷]

۱۶. **تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۱۲۹۶**
از سوره یس تا پایان کتاب و خاتمه در شرح حدیث فاتحة الکتاب؛ خط: نسخ، کا: عبدالسلام بن یاسین بن علاء الدین بابلی غمری شافعی، تا: شنبه ۲۶ ذیحجه ۹۹۲ق؛ از روی نسخه نوشته فخرالدین عثمان بن عدی بن یوسف تجابی که در آن اجازه‌ای از خود طیبی با گواهی بر درستی بر این اجازه بوده است؛ جلد: میشن آلبالویی، ۳۹۸گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۹/۸×۲۸/۷سم [ف: ۱-۳۹۶]

۱۷. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۴**
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمد لله رب العالمین و الصلوه و السلام علی محمد و آله الطیبین الطاهرین الاجمعین و سلم تسلیما کثیرا کثیرا.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۲گ، ۳۵ سطر (۱۱×۲۰/۵)، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۷۶]

۱۸. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۳**
آغاز: بسمله، علام عطف قوله یعنی ان قوله خلقکم من نفس واحده دخل فیها؛ **انجام:** یجوز ان یجری علی ظاهرها علی مذهب اهل السنه و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و الماب.
سوره نساء، مائده، انعام، اعراف، انفال، برائه، یونس، هود، سوره یوسف، رعد، ابراهیم، حجر، نحل؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا،

تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۹گ، ۲۹ سطر (۱۶×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۷ - ۴۰۳]

۱۹. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۷۰

از اول کتاب تا نصف سوره نساء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۰۷ق؛ تملک عبدالغنی بن محمد در ۱۰۰۷، محمد الحافظ البرسی؛ از موقوفات رمضانیه ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: - ۴۸]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۹۶

خط: نستعلیق، کا: فضل الله بن محمد، تا: دوشنبه ۱۰۲۶ق؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۴۶۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۲×۲۵/۷سم [ف: ۱ - ۳۹۶]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** روی السلمی عن ابن عطا یرض الله من نبیه صلی الله علیه و آله و سلم لمحة عین الافی عبادته و الله اعلم باسرار کلامه. تمت السوره.

از آغاز قرآن تا پایان سوره حجر، نصف اول شرح است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۷ق، جا: حیدرآباد کلکنده؛ با یک واسطه از روی نسخه اصل استنساخ شده است و ترتیب آن به‌گونه‌ای دیگر است یعنی اول قول صاحب کشاف را با عنوان «قوله» آورده است، سپس اقوال علماء و مفسرین دیگر را با عنوان «قال» و بعد از آن، عقیده خود را با عنوان «اقوال» ذکر می‌کند؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰۷گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۳۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۹۰]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالعلة محذوفة المذکور علی خلاف تقدیر الجمهور و الله اعلم التمام ...

از آغاز قرآن است تا آخر سوره مائده؛ خط: نستعلیق تحریری بدخط کم نقطه، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۵۲ق؛ واقف: حاجی میرزا موسی خان؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۶۰۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۹۲]

۲۳. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۶۹

آغاز: برابر

از سوره اعراف یااول سوره احزاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از موقوفات رمضانیه ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: - ۴۷]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۹۵

جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳۱گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳۴ - ۱۱۴]

۲۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. قوله. بفتح الها و کسر الیا یرد بالکسر الامالة من کسرت العقاب؛ **انجام:** فی اهالینا و ذریاتنا و اسلک بهم الصراط المستقیم و ارهم سبیل المتقین و اجعلهم من عبادک الصالحین یا ارحمن الراحمین و صل علی سیدنا محمد و آله و صحة اجمعین یا رب العالمین آمین. آمین

از شرح سورة الکهف شروع و بسورة الناس ختم می‌گردد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدی شاه قاجار؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش چرم زرشکی، ۹۶۵ص، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱ - ۲۹۷]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۲۸

آغاز: ... قوله لم قدمت الوصیة علی الدین و الدین مقدم لانتصاف و فیه عدی وجه ...

از اول سوره نساء تا آخر سوره انفال؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۳۵ - ۱۳۰]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۷۲

آغاز: قال المصنف رضی الله تعالی عنه کتبت تفسیر هذه السورة بالطایف عند قبر ابن عباس رضی الله تعالی عنهما؛ **انجام:** و صلی الله علی سیدنا محمد و اله و صحبه اجمعین. سبحان ربک رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین.

از سوره انعام تا آخر سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «مولوی» (مربع)، «بو کتاب ابوالفتح سلطان محمدخان شرفنده مرحوم فتح الله افندینک قزی عالم خاتونک وقفی در» (دایره)؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۰۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۳۵ - ۸۲]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴

آغاز: آغاز از سوره مریم: بسم الله الرحمن الرحیم قوله بفتح الهاء و کسر الهاء یرید بالکسر الامالة من کسرت العقاب جناحها؛ **انجام:** یا مجیب الدعوات ... وامح حوبتی و اقبل عثرتی فیما صدر منی مما لا رضاه خصوصاً فیما تصدیت لایراده فی قبوح الغیب و فیما توخیت ابرازه فی الکشف عن قناع الریب ... و قد فرغ من نسخه احوج خلق الله ابن محمد فضل الله ... فی غرة شهر محرم الحرام من العام السادس من العشر الثالث الزائد علی الالف

این نسخه تا سورة الناس رسیده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۹]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۹۲

آغاز: القاهر و النظم الباطر و عشرت بعد طول المباحثات علی ان معرفة ابرار النظم من اعظم المطالب و اسنی المطالب و المآرب میسار البلاغة و معیار البلاغه؛ **انجام:** و الیه الاشارة بقوله فان ذلک عادتک یعنی لهذه الصفة ذاتیة منک و ان النسبة بین من یحتاج الی قیم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی،۲۱۱گ،۳۳سطر(۱۳×۲۱/۵)،اندازه:۲۰×۲۹سم[ف:۳۴-۱۱۳]

● **حاشیة الکشاف** / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-ul kaššāf

جاربردی، احمد بن حسن، - ۷۴۶ قمری
jārbardī, ahmad ebn-e hasan (- 1346)
وابسته به: الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷-۵۳۸)
حاشیه‌ای است تحقیقی و مفید با عناوین «قوله» بر کتاب «الکشاف» محمود بن عمر زمخشری. این کتاب نیز بیشتر جنبه توضیحی و شرحی دارد و نکات ادبی و لفظی را بیش از مباحث دیگر تفصیل می‌دهد و به مباحث فلسفی نیز پرداخته و گاهی رد و ایرادهایی هم بر گفته‌های زمخشری دارد و بر اثبات نظر خویش به اقوال علما و بعضاً شعرای عرب استدلال کرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۳۳
آغاز: قوله من ذکر الآیات ثم اشار بایراد رفع السموات بغیر عمد الی ان المراد بذکر الآیات رفع السموات و الاستواء علی العرش و تسخیر الشمس و القمر؛ **انجام:** اوله و رجلة یضربون البیض عن عرض و فی روایة و رجلة یضربون البیض ... جماعة الرجل و ضاحیة کل شیء ناحیته البارزة قوله ... (کلمات وصالی شده خوانده نمی‌شود) مشهورة فی دیوانه هی اوله و مستهلها طاف الخیال بنار رکبا ... ان فینا صبوحا.
از سوره رعد تا سوره فیل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۸ و اوایل ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴۸۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۳× ۲۲/۷سم [ف: ۲۲ - ۲۳۶]

● حاشیة الکشاف = تلخیص فتوح الغیب فی الکشف عن قناع الریب / تفسیر / عربی
ḥāšīyat-ul kaššāf = talxīṣ-u futūḥ-il ġayb fi-l kašf ʻan qināʻ-il rayb

تفتازانی، مسعود بن عمر، ۷۲۲ - ۷۹۲ ؟ قمری
Taftāzānī, masʻūd ebn-e ʻomar (1323 - 1390)
وابسته به: حاشیة الکشاف = فتوح الغیب فی الکشف عن قناع الریب = حاشیه طیبی؛ طیبی، حسین بن محمد (-۷۴۳)
تاریخ تألیف: ۷۸۹ق
حاشیه توضیحی است که به جهات ادبی توجه بیشتری دارد، از سوره بقره تا سوره یونس، سپس از سوره ص تا سوره فتح را نگاشته است. در «کشف الظنون» آمده که این حاشیه تلخیصی از حاشیه طیبی است که تا سوره فتح در سال ۷۸۹ ق رسیده ولی تکمیل نکرده است. چون این حاشیه از آخرین نگارش‌های تفتازانی است، از این روی هم پرمغز و هم اندکی پیچیده و سنگین می‌باشد، لیکن پیری و مرگ وی از پایان دادن به آن جلوگیری کرده است. کتاب حاضر را باید از بهترین و کامل‌ترین حواشی بر کشاف دانست که مؤلف تفتازانی در آن با تمام فنونی که دارا بوده از قبیل صرف، نحو، بلاغت، کلام و منطق وارد بحث شده است.
آغاز: بسملة، الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و لم یجعل له عوجا ...
انجام: (جزء اول: سوره یونس): فان الشفاء و الدواء للمرض هو حصول الضد اعنی الصحة، ثم عطف علی موعظة و تنبیه تتمیما للفوائد دعاء و رحمة
(جزء دوم: سوره فتح): و السکینة فی البعض السکون و الاطمینان الی ما علم و فی البعض الوقار و العظمة أو الرحمة و عدم الجفاء و الغلظة
[کشف الظنون ۱۴۷۸/۲؛ فهرست خزانه تیموریه- تفسیر -ج ۱: ۳۰؛ الاوقاف العامة بغداد ۹۸/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۱۵۲/۲]

شرح و حواشی:
۱- حاشیة حاشیة التفتازانی علی الکشاف = حاشیة أوائل حاشیة الکشاف؛ تفتازانی، یحیی بن محمد (-۸۸۷)
۲- حاشیة حاشیة الکشاف؛ طوسی، علی بن محمد (-۸۷۷)
۳- انس التوحید فی تفسیر آیة العدل و التوحید = انیس التوحید؛ شوشتری، نورالله بن شرف الدین (۹۵۶-۱۰۱۹)
۴- حاشیة حاشیة الکشاف؛ مولی عبدالکریم
۵- حاشیة حاشیة التفتازانی علی الکشاف
۶- حاشیة حاشیة الکشاف (۲عنوان)

۱. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۴۶
آغاز: برابر **انجام:** الا لحاجة متعلق بالفعلین بکل آیة اما مااعتبر فی الامان تعددا بحسب ... و الله اعلم تمت
از ابتدا تا اول سوره نساء؛ خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، تا: حدود قرن ۸؛ مصحح، محشی؛ واقف: احمد موسوی [مراغی]، اول محرم ۱۳۷۸؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۵۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: - ۴۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۳
آغاز: سورة صاد، قوله هی اکبر القرائة ای قرائة صادق؛ **انجام:** برابر جزء دوم
جلد دوم از آغاز سوره (ص) تا آخر سوره (فتح)؛ خط: نسخ متوسط، کا: ناصر بن شمس بن حسین، تا: یک‌شنبه ۱۲ محرم ۸۰۵ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده توسط غیاث الاسلام شمس الدین هروی سلمه الله، به تاریخ همان محرم ۸۰۵؛ مهر: «العبد عماد الدین علی القاری»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، ۲۹ سطر (۱۱/۳×۲۱/۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱ - ۹۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** الآثار عن السلف ما ینافی الاخلاص و استحقاق نبل الثواب کالعجب و الریاء و النفاق و نحو ذلک و اما.
از آغاز قرآن است تا اواخر سوره محمد (ص)؛ خط: نسخ مخلوط به شکسته، کا: محمد بن رشید بن محمود الهروی المنجم معروف به مسگر، تا: شعبان ۸۰۶ق؛ محشی؛ واقف: امیرجبرئیل، ۱۰۳۷؛

کاغذ: کشمیری حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۹گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱ - ۴۸۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر جزء دوم

خط: نسخ، کا: احمد بن علی درویش بن محمد الکاتب سمرقندی، تا: ۱۵ رجب ۸۱۷ق، جا: سمرقند؛ مصحح؛ مهر: «العبد ابوالبقاء» (بیضی)، «فخر الدین الموسوی» (مربع)، «قنبر علی بغلامی مینازد» (مربع)؛ تاریخ وقف: ۱۱۲۳؛ جلد: روغنی گل و بو ته دار، ۳۴۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۳ - ۳۴۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** کعدل صیام هو بالفتح المثل من غیر الجنس و بالکسر المثل من الجنس الا لحاجة منفعل بالفعلین بکل آیة اماناً اعتبر فی الامان تعدد الحسب اجراء الزمان و المسافة.

از سوره حمد تا سوره آل عمران؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۵ شوال ۸۲۵ق، جا: هرات؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۳۵ - ۲۰۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۰۱

تا سوره یونس؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن یوسف هروی، تا: سلخ شعبان ۸۲۸ق؛ محشی؛ تملک: محمد بن سیف الدین محمد به تاریخ ۲۱ ذیقعده ۸۷۵، اسماعیل بن ابراهیم شاشی به تاریخ ۱۱۳۷، نظام الدین احمد بن قوام الدین محمد بن ناصر الدین محمد به تاریخ ۱۰۰۷، ملا رجب بن الله قلی صوفی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۴۱]

۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۳

سوره فاتحه تا آخر سوره انعام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۷ صفر ۸۲۸ق؛ تملک: ابوالقاسم بن غلامرضا با تاریخ ۱۲۴۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی عطف میشن، ۲۵ سطر (۱۲×۱۹)[ف:۷۸۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بما اورد من الاستفهام و بقرب المغفرة حیث اورد هذا الکلام عقیب الاستغفار معترضا بینه و بین ما عطف علیه و بان الثابت من الذنب

از آغاز تا بخشی از سوره آل عمران؛ خط: نسخ شکسته، کا: محمد کمالی، تا: ۱۷ محرم ۸۳۱ق، جا: هرات مدرسه جلالیه بفروشاهیه؛ کاغذ: ضخیم شکری، جلد: تیماج، ۱۸۱ص (۱۰-۱۹۰)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷سم [ف: ۹ - ۱۲۱]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۲۴

آغاز: ... قوله: ص و هی اکثر القراءة صاد بالوقف اکثر القراءات قارئا و فی الکلام اشهار بما سبق؛ **انجام:** برابر جزء اول

از سوره فاتحه تا پایان سوره فتح؛ خط: نسخ، کا: محمد فرزند حسین فرزند اسماعیل، طبسی، تا: شنبه ۲۴ ذیحجه ۸۳۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب، مصحح، با سرلوح، در پشت برگ الحاقی مهر تفتیش به تاریخ ۱۳۰۷ شمسی در زمان رضاخان دیده می‌شود که نشان می‌دهد، این کتاب در آن تاریخ با مجوز دولت وقت از کشور خارج و سپس به‌وسیله افراد، از خارج و به ایران عودت داده شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرم زرشکی، ۴۵۲گ، ۲۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲۸ - ۴۸]

۱۰. قم؛ علامة طباطبائی قم (مکتبه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

حاشیه‌ای با عنوان «قوله-قوله»، از سوره ص تا اوایل سوره فتح؛ کا: محمد بن حسن بن اسماعیل طبسی، تا: دوشنبه ۲۴ ذیحجه ۸۳۶ق [تراثنا: س۲ش۳ - ۱۵۲]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر جزء دوم

خط: نسخ، کا: محمد بن حسن بن اسماعیل طبشی، تا: چهارشنبه، ۲ جمادی الثانی ۸۳۷ق، جا: مدرسه خواجه (جلال) پابوس؛ افتادگی:وسط؛واقف:جعفر زاهدی،۱۳۷۷ش؛کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۳۷۱گ،۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۲۲ - ۲۳۸]

۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله فرغ من ینهو هذا الهکات (کذا) اللطیفة قوله و اللطایف العربیة الشریفة التی فسخ الامام المحقق ...

از ابتدای مقدمه تا اواسط سوره «یونس» و از آغاز سوره «ص» تا آیه چهارم از سوره «فتح»؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسن حسن بن اسماعیل طبسی، تا: چهارشنبه، ۲ جمادی الثانی ۸۳۷ق؛ یادداشت ابوالحسن شهشهانی مبنی بر امانت بودن کتاب نزد وی از محمد ابراهیم قزوینی؛ واقف: مهدی دهقان، ۱۳۹۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۲۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۵ - ۴۸۶]

۱۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۶۶

کا: شمس الدین احمد بن خواجه سلطان رضی جیلانی، تا: ۸۳۹ق؛ قطع: وزیری [ف: - ۱۱۹]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر جزء اول

جزء نخست از آغاز قرآن تا آخر سوره یونس؛ خط: نسخ نزدیک به نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الاول ۸۹۶ق؛ مصحح، با نشان بلاغ، محشی با رمزهایی مانند «کشف» و «ع» و «ع پهلوان» و «علاء الدین پهلوان. ره» و «طیبی» و «سید سلمه الله» و «سید ره» و «قطب شیرازی» و بیش از همه «منه» و بیشتر آنها به خط نویسنده متن می‌باشد، در آخرین صفحه نوشته شده «کان وفات المصنف. ره. ضحوة یوم الاثنین (۲۳ محرم ۷۹۲) ببلدة سمرقند و نقل الی سرخس بعد ثلاثة اشهر»؛ بر پشت برگ اول نسخه این جمله نوشته شده «من متملکات العبد المذنب النادم ابن محمد حسن المشهدی محمد تقی المجلسی و هبته لولدی العزیز محمد باقر» البته نباید این مرد را با محمد تقی مجلسی فرزند مقصود علی اشتباه کرد چه او اصفهانی می‌باشد نه مشهدی؛ تملک: ابوالقاسم الرضوی قاینی به سال ۱۰۵۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: با جزء دوم در یکجا تجلید شده بود و بعداً جدا گردید، ۳۲۵گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۹۷]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۵
از سوره بقره تا مائده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲۷ - ۱۶]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۷۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ [مختصر ف: - ۲۹۳]

۱۷. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۴۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول، مصحح، محشی با عنوان «کشف، هـ» [نشریه: ۵ - ۵۹۵]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۸۳
آغاز: المحفوظ الی سماء الدنیا فحملته الحفظه و کتبته الکتبة فی الصحف؛ **انجام:** برابر جزء اول
تا سوره فتح؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: فاضلخان؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۲۷۹گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۶۱۹]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۲۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر جزء دوم
از ابتدای مقدمه تا اواسط سوره «یونس» و از ابتدای سوره «ص» تا آیه چهارم از سوره فتح را شامل و مصدر است به «رساله در قرائت» در ۶ صفحه از محمد بن محمود بن محمد بن علی سبط ابوالقاسم سمرقندی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ محشی؛ واقف: شکر الله فقیه نیا، ۱۳۷۵؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲۲-۲۳۷]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** فقد أشرك له أی صار مشركاً تالله جاعلاً شریکاً له فی استحقاق الطاعة و شرعیة الرین و المللة و نحو ذلک مما هو من خواص الإلهیة ...
از سوره مبارکه حمد آغاز و تا سوره انعام؛ خط: نستعلیق و نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ وقف‌نامه‌ای با خط و امضای مرحوم «ملا محمد جعفر بن محمت صقی»؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم قهوه‌ای ۲۲۷گ، ۳۳ سطر (۱۲×۲۱/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۳۶ - ۶۱]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۲
از آغاز قرآن تا پایان سوره آل عمران؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سده ۹ و ۱۰؛ محشی با حواشی «طیبی، پاشا چلبی»؛ تملک: عبدالرحیم بن عبدالکریم حسینی نجفی، شیخ محمدبن الیاس بن شیخ محمد بن الیاس؛کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۰گ، ۲۹ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [سنا: ف: ۱ - ۱۹۳]

۲۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** احدیهن کما قری فلتم علیه فان قلت یعضلوهن ما وجه اعرابه.
آغاز کتاب تا اواسط تفسیر سوره نساء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک: اردشیر میرزا (پسر فتحعلی شاه و پدر مرحوم شیخ هادی مجتهد اسکویی)؛ واقف: هادی اسکویی حائری، شوال ۱۳۷۲؛ جلد: تیماج مصنوعی قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۱ - ۲۲۰]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۶۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم قیل فنذر الدین لایوحون مصرحا باسمهم و ذکر المومنین تیما و مقابلة لحسه فی موضع الحال ای کانتا لحسه مستقرا و اللام الافادة اختصاص الکینونة و الاستقرار.
از ابتدای تفسیر کشاف تا «قوله: فکیف اتصل ... ان ظاهره الطف علی الشرط او الجزاء و لایستقیم»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ جلد: ساغری مشکی، ۲۶۷گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۴ - ۱۰۲]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۵۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه»؛مهر:محمد تقی یزدی؛کاغذ:سمرقندی،جلد: تیماج آلبالویی، ۳۳۲گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۳۸۲]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۹۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر جزء اول
از اول کتاب تا آخر سوره یونس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۰۱]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۰۳
آغاز: لایات السبع للفاتحة لانها ثنی ای تکرر فی کل رکعة ای صلوة تسمیة للکل باسم الجزء بناء علی ان اقل الصلوة رکعتان لنهیه عن الشراء؛ **انجام:** قوله لان الکلام فی الربوا متعلق بما یتضمنه هذا ... حتی یستفاد انما البیع مثل الربوا فلیتأمل.
از سوره حمد تا آخر بقره؛ خط: نسخ بدخط، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۳۵ - ۱۱۰]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** بعدد الحسب اجزاء الزمان و المسافه و الله اعلم بالصواب.
از آغاز تا اواخر سوره آل عمران؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: ملاموسی، قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۸۹]

۲۸. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۶۸۸
آغاز: برابر **انجام:** برابر جزء اول
از ابتدای قرآن تا آخر سوره فتح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۸۴۳ص، ۲۶ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۳۴]

۲۹. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۹۹
آغاز: ... فی الدرج قلنا المقصود ... قوله و اظهر السینات ای السنات ... الذی هو العمدة باسم الکل اذ ماعدا السنات یطرح فی الدرج؛ **انجام:** قوله و فیه ای فی قوله تعالی لایؤاخذکم الله الإیه

معنیان مبنی الاول علی قول ابی حنیفه ... علی خلاف ما علم اعنی الغموس ... کان قایلا ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۴۷-۶/۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فدل قطعاً علی أن الملکیة أفضل من السریح وأیضاً ادلک آدم المنهی طمعاً فی ذلک فلو لأنه أفضل.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: محمد علی در۱۲۳۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۶گ، ۳۱-۳۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۴۰۱]

۳۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۳۵

آغاز: برابر
از آغاز تا آیه ۲۳۹ سوره بقره؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای،۱۰۵گ،۳۳سطر(۱۲×۲۰)،اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۳ - ۸۰۲]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۱۷

آغاز: قوله کیف استقام یعنی ان من شأن الشرط و الجزاء الاتصال بطریق السبیة؛ **انجام:** و لایذکر معها الموصوف و قد ورد الاصل فی قول الشاعر اطلال حسن البراق ... سلام علی.
سوره های «بقره»، «آل عمران»، و اندکی از «نساء»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اواسط رمضان۹۴۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ واقف: جعفر زاهدی، ۱۳۷۷ش؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوای رویه پارچه مشگی، ۱۴۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۴/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۳۹]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۵۵

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۹۷۴ق، ؛ محشی؛ تملک میرزا جعفر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۵ - ۲۴۰]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۲۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ آن را مرحوم ملا احمد نراقی به سال ۱۲۱۴ق تصحیح کرده و در کتابخانه ایشان قرار داشته است. [میراث شهاب: س۱۰ش۱-۲ - ۱۵]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** مع اتباع النبی علیه السلام و بما یشعر بان هذا ایضاً علی حذف.
از آغاز قرآن است تا قسمتی از سوره انفال (از نسخه افتاده است.)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط (ورق دوم)؛ واقف: مرتضی قلی خان، ۱۳۴۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۱ - ۴۸۸]

۳۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: امام وردی بیکا بر مدرسه جدید امامیه شیراز، ۱۰۹۵ق؛ اندازه: ۱۷×۲۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۸۴]

۳۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر جزء دوم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: حسن بن ابوالحسن نصیری اصفهانی، ۱۳۲۴؛ ۳۷۰گ، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۱]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۹۸

انجام: و الأشهر أن المراد بالانعام الایل و عمدة منافعها الرکوب.
خط: نسخ، کا: علاء الدین بن حاج کمال الدین شرابی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ صفر ۱۰۱۵ق؛ افتادگی: انجام؛ تملک: احمد بن حماد به تاریخ ۱۱۶۸ در مصر، عبدالرحمن مدلی حنفی خررجی به تاریخ ۱۳۱۹، محمد بن علی توشی حنفی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۲۳۰]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۶۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر جزء اول
از آغاز تا سوره یونس؛ خط: نسخ، کا: عبدالستار، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۰۲۲ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: سید عبدالباقی آیت اللهی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۵۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۳۸]

۴۰. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۷۱

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: اسماعیل بن جلیل بن احمد بن رمضان بن محمد بن علی سال ۱۱۲۴، محمد بن شیخ داوود بازلی؛ از موقوفات رمضانیه ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج، مختلف السطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [ف: - ۴۸]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۳۵

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ تاریخ وقف: ۱۲۶۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۷ - ۲۰۸]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر جزء اول
از اول تا آخر سوره مبارکه هود و از سوره مبارکه زمر تا قدری از سوره فتح است و کاتب بقیه را ننوشته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف:نائینی؛۴۲۹گ،۲۵و۲۸سطر،اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۴ - ۴۳۷]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۶۸

بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی، خریداری از منصوره تالهی معین الدین [رایانه]

۴۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۱۲

بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص؛ تملک: ابوالحسن الشریف القمی، مسیح استرآبادی «حاج میرزا مسیح جد آقای سعید موسس کتابخانه چهل ستون مسجد جامع بازار تهران» در قم مورخ ۱۲۲۱؛ قطع: وزیری [ف: - ۱۱۹]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا و یسر له الفوز بدار الکرامة و الزلفی و الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سید المرسلین محمد

و آله و صحبه اجمعين
از اول كتاب تا آخر سوره فتح؛ خط: نسخ، کا: محمد، بی‌تا؛ مصحح، مقابله‌شده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۴۴۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۹۷]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱ خوئی

آغاز: و ابى على افضل منه صنف كتبا كثيرة منها كتاب الحجة فى علل القراءآت السبع قوله من اى قيل هى من الاسماء معربه..؛
انجام: قوله فابرزت معطوف على رجعوا و افاضوا جواب كلما و الجملة الشرطية ثانى مفعولى رايت ... قوله و استيطر وا اى.
خط: ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: شکری ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۲۵۴ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۶/۵سم [ف: ۷ - ۱۰۱]

● حاشية الكشاف / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-ul kaššāf

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ قمری

jorjānī, ʻalī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

وابسته به: الكشاف عن حقايق غوامض التنزيل و عيون الاقاويل فى وجوه التأويل = تفسير كشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷-۵۳۸)

این حاشیه بر ابتداء کتاب کشاف تا «ان الله لايستحيى ان يضرب مثلاً» آیه ۲۴ از سوره بقره است و ظاهراً مؤلف بیش از این را ننوشته است. این حاشیه بیشتر به توضیح مطالب و بیان موضوعات ادبی پرداخته و گاهی رد و ایرادهای مفصلی بر گفته‌های زمخشری دارد.حاشیه‌ای است تحقیقی و سودمند.
آغاز: بسمله. قال جارالله العلامه احسن الله اكرامه فى دارالمقامه الحمدلله الذى انزل القرآن كلاما منظما مؤلفا ...
انجام: و انه لا قرينة على اشراع الرزق من الثمرة بل هى نفسها رزق. لقد وقع الفراغ من تحريره ... حامداً مصلياً مسلماً.
چاپ: معجم المطبوعات ۶۷۹؛ قاهره، مطبعة البهية، ۱۳۴۵ق.
[كشف الظنون ۳۱۲/۲و ۱۴۷۵/۲؛ فهرست تیموریه تفسیر ج ۱: ۳۰؛ الاوقاف العامة بغداد ۹۹/۱]

شرح و حواشی:

۱- تفسير سورة الفاتحة = تفسير سورة الحمد = حاشية حاشية الكشاف؛ دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد (-۹۴۸)
۲- تعلیقة حاشية الكشاف؛ حسنی نسابه، جمال الدین احمد

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الثانى، ان عطف الأمر لمخاطب آخر انما يحسن اذا صرح بالنداء كما فى المثال الذى أورده و اما بدون التصريح به فقد منعه النحاة و لهذين الاشكالين ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با رمز «منه سعد مد ظله، ۱۲، مص رحمه الله، ص»، به احتمال بسیار منظور از «سعد مد ظله» همان تفتازانی باشد؛ مهر: «الراجى محمد باقر بن محمد تقى (نقى) الحسينى ۱۲۲۴» (مربع)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج رزشکی، ۱۹۴گ، ۱۷ سطر (۹×۱۱/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۳ - ۶۱۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر ما تيسر للشيخ المحقق و التحرير المدقق زبده المتقدمين و المتاخرين استاد الكل ... سيد شريف الجرجانى قدس سره و نور مضجعه فى تحقيق المواضع المشكله من الكشاف و تنقيح المواضع المغلقه منه بتوفيق الملك الفتاح.
خط: نستعلیق، کا: حاجی علی بن محمد بن حاج علی هروی، تا: ۸۲۸ق؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵گ، ۲۳ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۷ - ۲۵۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۶/۱

آغاز: بميا يكون عبارة مشبهة محتملة فقوله و للاشياء عطف تفسيرى كما يشعرله عبارته فيتفسير فالمحكم عنه ما ليس فيه اشتباه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: عبد الكريم بن محمد بن مولا عبد الكريم، تا: ۸۳۱ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج، ۱۷۹ص (۱-۱۷۹)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۹ - ۱۱۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۹/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ شکسته، کا: محمد کمالی، تا: ۱۷ محرم ۸۳۱ق، جا: هرات مدرسه جلالیه بفروشاهیه؛کاغذ:ضخیم شکری،جلد: تیماج، ۱۶۰ص(۱۹۱-۳۵۰)،۲۹سطر،اندازه:۱۸/۵×۲۷سم[ف:۹-۱۲۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق آمیخته با نسخ، کا: محمد آلی، تا: ۸۳۱ق، جا: هرات، مدرسه سبز برامان؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱ - ۴۸۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۰۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق نازیبا، کا: زین الحاجی طوسی، تا: دوشنبه ۱۷ ذیقعده ۸۴۱ق؛ مصحح؛ تملک: عبد الرحمن بن محمد بن شمس الدين، قريش بن محمود؛ مهر: «محمد باقر العلوم» (بیضی)، «عبده باقر يستشفع بآل محمد»؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۵۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۸۹]

۷. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

خط: نستعلیق، کا: طوسی، تا: دوشنبه ۲۷ ذیقعده ۸۴۱ق؛ ۱۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [صد و شصت نسخه: - ۱۴]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۸۵۱ق؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۱۴۰گ، ۲۳ سطر، اندازه:

۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۴۸۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۸۶۲ق؛ واقف: امیرجبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن مشکی، ۲۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱ - ۴۸۵]

۱۰. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۷۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۸۷۸ق، هنگام کار در نزد شیخ کورانی در قسطنطنیه؛ عناوین «لمحرره سید احمد»؛ اهدایی: علی نجف آبادی؛ ۱۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۳-۵۸۲]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۲۸

آغاز: فی ثلثة و عشرین سنة کفاه الحوارث فان قلت الانزال تحریک من علو الی اسفل کما ان النزول حرکه منه الیه؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: حسن بن الیاس بن حسن، تا: ۸۹۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ یادداشتی مبنی بر وقف کتاب به نام میرزا مرتضی قلی ساوج بلاغی و به تاریخ ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۱۹ سطر(۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۲×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۴۷]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۶۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲۳ سطر [ف: ۹ - ۸۶]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: مختلف، بی‌کا، تا: قرن ۹ (بخشی از آن)؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۷۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۶۱۸]

۱۴. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۴۳۳۳/۲

پاره‌ای از آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج تریاکی [نشریه: ۲ - ۲۱۶]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۸۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ تملک: مسعود بن فضل الله حسنی حسینی بهبهانی با مهر «مسعود بن فضل الله الحسنی الحسینی» (دایره)، مصطفی به تاریخ ۱۰۰۰ در بغداد؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده شکر الله» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۲۴ - ۶۹]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۲۷۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف:۲۲-۲۴۱]

۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی ان من البیانیه عنده راجعة الی ابتداء الغایة فلابد من اعتبار.

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۲۸۷ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۲۳]

۱۸. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** برزقوا و هما بمعنی واحد و ذلک عن جائر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: نخودی دولت آبادی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۲۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: - ۹۷]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد گنجی، تا: ۹۰۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۶۶گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۲)، اندازه: ۱۴/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۷۵]

۲۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۱۴

آغاز: افحم ای اسکتهم عن المعارضة؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: روح الله بن محمود بن حسین، تا: دوشنبه ۲۰ شوال ۹۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: احمد آثاری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۱۴۹گ، ۲۱ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۶۱۱]

۲۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۳۰

آغاز: التنجیم تبادر منه الانزال دفعة فان قلت الموصوف بالحرکة حقیقة هو المتحیز

خط: نسخ، کا: جامی علی بن مولانا شکر الله شیرازی، تا: ۱۵ محرم ۹۶۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد حسنی حسینی با مهر «عبده محمد الحسنی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۵۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱ - ۹۵]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۸۶

آغاز و انجام: برابر

از اول تا اوایل سوره بقره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ صفر ۹۷۵ق؛ واقف: فاضلخان؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۳گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۶۱۷]

۲۳. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: زین العابدین گلپایگانی به سال ۱۲۷۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۵۶]

۲۴. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۹۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملک: ابوالحسین بن محمد امین حسینی با مهر «ابوالحسین» (مربع)؛ مهر: «حسین بن یحیی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۷۹]

۲۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۳۶

آغاز: فهو عطف بحسب المعنى على ذلك المقصود مجردا عن هذه الكلمة كأنه قال ان من كل علم و عمود كل صناعة؛ **انجام:** و لا ان يراد الجنس كله اذ يمتنع أن تأتى بذلك كل أحد و إن قصد التوزيع عاد ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با عنوان «ع ظم»؛ واقف: میر محمد باقر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۳۱۸]

۲۶. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۳۴]

۲۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۵۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** بطائل ای بفائدة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ (۲۵پ-۷۸پ)، ۲۴ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۵۷]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا جدوى لتلك اللفظ اصلا و اللغة العالية أى الفصحى المشهورة التى يتكلم بها الاعلون فى الفصاحة.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری،محرم۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۲۴۲]

۲۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۶۳
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اندازه: ۱۳×۲۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۱]

۳۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۹۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ [ف: ۳ - ۸۵]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۵/۱
آغاز: الحمد لله اردف التسمية فى مفتتح الكلام اقتضاءلما ورد فى الاخبار و اقتداءبطريقه الاخيار؛ **انجام:** و التنافى إلى شرط الانتاج كيف و تعدد النتائج قد فصله فيما بعد بما لاحاجة معه إلى هذه الاحتمال، تمت.
خط: نستعلیق، کا: احمد بن زین العابدین علوی عاملی، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «منه، س و ۱۲»، کاتب نسخه از علمای معروف اوایل قرن ۱۱ و از شاگردان میرداماد و شیخ بهائی بوده و از هر دو به ویژه میرداماد (پدر همسر خویش) دارای اجازات مفصلی است، وی تألیفات بسیار دارد که در منابع موجود از آنها نام برده است؛ کاغذ: فرنگی زده، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۱۸۷پ-۲۲۶ر)، ۲۲ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۳ - ۳۰۳]

۳۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** سورة البقرة التهجى تعداد الحروف بأسمائها ... منه الفعل للمفعول بواسطة كما فى قوله.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی به امضای «مولانا خلیل»و «ق»و «م ح مد ظله العالی» و «منه رحمه»، در اول نسخه فایده است در شرح مقدمه حاشیه جرجانی بر کشاف؛ جلد: تیماج سبز، ۵۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۲۱]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰ خوئی
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد امین الشریف، تا: ۱۰۱۲ق؛ مولانا حسن شاه بقال شاگرد شریف و استاد دوانی از روی اصل نوشته و با آن مقابله کرده؛ کاغذ: شکری آهار، ۲۷۲ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۷ - ۱۰۰]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۴
آغاز و انجام: برابر
تا اواسط تفسیر آیه ۲۶ از سوره بقره: «و بشر الذين آمنو و عملو الصالحات ان لهم»؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن علی، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۰۱۲ق؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ ۱۴۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۴ - ۴۳۷]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۹۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوالعلاء بن علی، تا: ۱۰۱۴ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۸گ، ۱۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۳۴ - ۱۱۳]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۸۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۸ رمضان۱۰۲۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۹گ، ۲۵ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۱۳ - ۳۱۵۸]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد رضا، تا: ۱۰۲۴ق؛ کاغذ: فرنگی، نخودی، جلد: مقوایی تیماج قرمز، ۱۹۵گ، ۱۹ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۵۶۹]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۵۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد کاتب شیرازی، تا: ۱۰۲۴ق؛ مصحح توسط شیخ زاهد در ۱۰۴۰؛ کاغذ: شکری ضخیم آهاردار، جلد: تیماج سبز، ۲۵۴ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۱۷ - ۱۹۰]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۳۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** انه جعل البائيه تسميه للابتدائيه و انه لا قرينه على انتزاع الرزق من الثمر بل هى من نفسها رزقت ...
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد کاتب شیرازی، تا: ۱۰۲۴ق؛ محشی؛ کاغذ:، جلد: تیماج قرمز، ۵۱۹ص، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۹ - ۶۹]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۶۲
آغاز: ان الظرف هنا مستقر وقع خبر اله و ليربط به؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بن پیر علی جرپادقانی، تا: جمادی الاول ۱۰۲۵ق، جا: اصفهان مدرسه جعفریه؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: فاضلخان؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۶۱۸]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمود طبسی، تا: ۱۰۳۱ق، جا: شیراز؛ مصحح، مقابله شده؛ تملک: جعفر بن محمد طبسی، احمد کتابفروش تهرانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۴گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۵ - ۲۴۶]

۴۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق نازیبا، کا: خلیل الله بن ابراهیم، تا: جمادی الثانی ۱۰۳۲ق؛ کتاب را نورالدین محمد بن ملا خلیل به برادرش معزالدین محمد بخشیده است؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۲۵۲]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسین مشهور به باقر (باقی) جرپادقانی، تا: رمضان ۱۰۳۷ق؛ کاتب متن کشاف را نیز تا آیه مزبور در بالای صفحات مرقوم داشته، محشی؛ واقف: حاجی میرزا موسی خان، ۱۲۶۱؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱ - ۴۸۴]

۴۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۴ق؛ ۱۹۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۹۱]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۰

آغاز و انجام: برابر

کا: علاء الدین محمد بن محمد حسین قاری، تا: ۱۰۵۵ق؛ استنساخ شده از روی نسخه‌ای که به خط مؤلف بوده، مصحح، محشی که توسط لطفعلی بن محمد کاظم به نستعلیق نوشته شده، بیشتر حواشی با امضای «منه»؛ تملک: میرزا محمد قاسم توسط عبدالباقی بن زین العابدین؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۴گ، ۲۰ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۲ - ۵۱۹]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹۴/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد محسن استرآبادی، تا: حدود ۱۰۵۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷۷گ (۱۱۴-۲۹۱پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۷۰]

۴۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۹۳

کا: مسعود بن شیخ یوسف شاه، تا: ۱۰۶۰ق، قطع: رقعی [ف: ۱۱۹]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۰ شوال ۱۰۶۳ق؛ واقف: فاضلخان؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۳سم [ف: ۱۱ - ۶۱۸]

۴۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: معین الدین محمد بن صفی الدین محمد حسینی حسنی رضوی، تا: ۱۰۶۳ق؛ مصحح، محشی با امضای «حسن الرضوی القاینی» و «م. ح. م. د» «حم رحمه الله»، یادداشت مطالعه با مهر «عبده محمد الموسوی ۱۲۴۰» (بیضی)، یادداشت شروع کتاب نزد استادش مولانا محمد مومن سبزواری در ۱۰۶۳ق و یادداشت شروع دیگر با امضای محمد الحسینی الرضوی درمحرم ۱۰۶۳ق؛ تملک: معین الدین محمد حسینی حسنی رضوی، محمدحسین بن ملا محمد هاشم با مهر «عبده الراجی محمد حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۰]

۵۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۱۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بطائل ای بفائدة

خط: نستعلیق، کا: احمد بن غایب علی ترشیزی، تا: پنج‌شنبه ۴ جمادی الاول ۱۰۶۳ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «ه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۷گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۵۶]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۴ شعبان ۱۰۶۸ق؛ مهر: «وقف لطف الله ۱۰۸۵» (چهارگوشه)؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن خرمایی، ۱۸۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۶۱۹]

۵۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۳۰

کا: مقصود بسطامی، تا: ۱۰۶۹ق؛ قطع: وزیری [ف: - ۱۱۹]

۵۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۸۰

خط: نستعلیق، کا: امام وردی بن کلب علی مشهدی، تا: ذیقعده ۱۰۶۹ق؛ محشی با نشان «منه»، مصحح؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۱]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۱۴

خط: نستعلیق، کا: نظر علی بن محمد صالح لاهیجی، تا: اواخر دهه دوم رجب ۱۰۷۱ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد علی بن محمد باقر تبریزی؛ مهر: «عبده محمد شفیع» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۲۷۴]

۵۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۳۵/1

آغاز و انجام: برابر

از آغاز تا آخر آیه ۲۴ سوره بقره «و بشر الذین آمنوا و عملو الصالحات ... هم فیها خالدون»؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۵۰گ (۱-۲۵۰)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۳۱]

۵۶. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۶
آغاز: القرآن عند المصنف هو هذه العبارات المنظومة و هی معجزة اجماعاً و لا یشتبه علی؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: یحیی بن شاهقلی قزوینی، تا: دهه اول جمادی الاول ۱۱۱۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۸۹گ، ۲۱سطر [ف: - ۱۵]

۵۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: فضل الله بن ابراهیم، تا: سه‌شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۱۱۱۷ق؛ محشی با نشان «منه، طیبی، ۵، ه» و جز آن، مصحح؛ تملک: حاج احمد بن حاج محمد کریم به سال ۱۲۹۵ق همراه مهر «یأتی من بعدی اسمه احمد» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۲۰۳گ (۱-۲۰۳)، ۱۷-۲۰ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۸ - ۱۴۰]

۵۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۶۷
خط: نسخ، کا: اسحاق بن محمد رضوی مازندرانی، تا: جمعه ۹ جمادی الثانی ۱۱۱۸ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: میر محمد سعید حسینی و مهر «عبده محمد سعید الحسینی» (بیضی)؛ نشانی وقف با مهر «محمد شریف» (بیضی)؛ جلد: تیماج سبز، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۱سم [ف: ۲۱ - ۱۵۱]

۵۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد صادق بروجردی، تا: ۱۱۵۷ق؛ مهر: «رب هب لی حکما و الحقنی بالصالحین» (چهارگوش)؛ مهر: «الواثق بالله الغنی محمد مهدی حسن حسینی» (چهارگوش)، «حسینعلی مورخ ۱۲۸۷هـ‌ق» (بادامی)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹ سطر (۶×۱۳) [ف: ۲ - ۸۸۱]

۶۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۹۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** الا تری انه جعل البیانة قسیمة للابتدائیة و انه لا قریة علی انتزاع الرزق من الثمرة بل هی فی نفسها
نام مؤلف به قرینه اغاز نسخه تعین شد؛ خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد محسن، تا: یک‌شنبه ۲۳ جمادی الاول ۱۱۶۲ق، جا: قزوین؛ تملک: محمد علی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۸گ (۱پ-۱۶۸پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۷۲]

۶۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۲۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۱؛ مصحح، محشی؛ تملک: صالح بن عبدالکریم بحرانی در جمادی الاول ۱۰۸۷، آقا میرزا؛ با یادداشتی به سال ۱۰۸۷؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۵۲]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۸۵
آغاز: بمعنی الجمع یقال قرات الشیء قرانا ای جمعته؛ **انجام:** و یتقوی به لما خلع النعمان.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: فاضلخان؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۸سم [ف: ۱۱ - ۶۱۷]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۲۲
آغاز و انجام: برابر
جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۱۴]

۶۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۵-خ/۵۸۰
آغاز: الیک التقدیر نقص المرجی احسن القصص قوله و یجوز ان ینتصب هذا القرآن بنقص و للفرق بین هذا و الاول؛ **انجام:** قوله و قری فتطل علی فک الادغام - قال الحریری فی درة الغواص فک الادغام ضعیف لان العرب استعملت الادغام طلبا للخفة و استقلالا للنطق بالحرفین المتماثلین و لآه ان الایراد الادغام.
از اواسط سوره یوسف تا اواسط سوره الشعرا؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۵۵گ، ۳۱ سطر (۱۵/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۴/۵×۳۲سم [ف: ۲ - ۱۶۷]

۶۵. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۰۵
شامل نیمه دوم قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۵ سطر (۷×۱۵) [تراثنا: س۶ش۱ - ۱۰۵]

۶۶. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۰۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: عبدالسمیع؛ کاغذ: ترمه، ۱۹ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، قطع: وزیری [تراثنا: س۶ش۱ - ۱۰۵]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۱۳
آغاز: مجازا مرسلا کقوله مبارک الاسم اعز اللقب دون التحجیل وحده الامی من لا یکتب منسوب الی امه العرب المشهورین بعدم الخط و الکتابه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با نشانه «منه رحمه الله»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۷۷گ، ۲۱ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۲۰]

۶۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۴۲
خط: نسخ، کا: سید محمد بن سید حیون بن سید نعمت الله ابن سید حیون بن سید خند بره سید بریره بن سید سلطان حسن اشکری (عین کلمات ضبط شد)، بی‌تا؛ ۱۶۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۳۰سم [ف: ۱ - ۹۱]

● **حاشیة الکشاف** / تفسیر / عربی
ḥāšīyat-ul kaššāf

ترکه اصفهانی، علی بن محمد، - ۸۳۶ ؟ قمری
torke esfahānī, ʻalī ebn-e mohammad (- 1433)

وابسته به: الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷-۵۳۸)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۶/۳۸

آغاز: بسمله. الحمدلله القادر الذی انزل القرآن علی عبده بنظامه قدیما المقتدر الذی ... اما بعد لما صادف ما علق علی الکشاف؛
انجام: و تخلصت عن مزالق التمحلات البعیدة و فنون الاعتساف تم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۲۸-۸۴۱ق؛ مصحح، محشی از مؤلف، علی یزدی و نوری؛ تملک: محمد حسین حسینی در تبریز در ۱۰۱۶ق؛ مهر: «عبده علی نوری ۱۱۹۶ه» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۲۲۳-۲۲۴)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۲۴۱]

● **حاشیة الکشاف** / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-ul kaššāf

قوشچی، علی بن محمد، - ۸۷۹ قمری

qūščī, ‘alī ebn-e mohammad (- 1475)

وابسته به: الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷-۵۳۸)

در حاشیه کشاف.

مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۳/۲

آغاز: بسمله، قال فی الکشاف فی قوله اولئک علی هدی من ربهم و معن الاستعلاء فی قوله علی؛ **انجام:** متفقا بین المتعلم و المخاطب تمت الرسالة الفاضل القوشچی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۷۷۶]

● **حاشیة الکشاف** / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-ul kaššāf

دشتکی شیرازی، میرصدرالدین محمد،۸۲۸-۹۰۳قمری

daštakī šīrāzī, mīr sadr-od-dīn mohammad (1425-1498)

وابسته به: الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷-۵۳۸)

مؤلف با استناد به حدیث ثقلین، یکی از اشرف علوم را علم تفسیر می‌داند، لذا زمانی را به مطالعه تفاسیر مختلف پرداخته و آنچه را به ذهنش می‌رسیده یادداشت نموده است، کتاب حاضر حواشی وی است بر تفسیر زمخشری.

آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و جعله نوراً و هدی لأولی الالباب و الصلاة علی من اولی فصل الخطاب.

[الذریعه ۴۶/۶ شماره ۲۲۴؛ دارالکتب چاپ:۱۹۲۴ج۱:۴۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۸۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاذا استعمل فی الله فمعناه معنی القدیر و فی الیسیر بمعنی المتکلف و المکتب للقدره ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۵۷ق؛ کاغذ: ترکی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶ص (۲۳۷-۴۰۲)، ۱۳، ۱۹، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴×۴۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۵۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲۵/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا[عکسی ف: ۵ - ۳۸۱]

● **حاشیة الکشاف** / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-ul kaššāf

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (- 1542)

وابسته به: الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷-۵۳۸)

حواشی منصور دشتکی بر کشاف زمخشری.

آغاز: بسمله. کلام الله شاف الکروب و کشاف کلامه الکریم لیس الا تعلیم علام الغیوب ...

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و منهم من ینکر کبری الثانی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۱۵ص (۲-۱۶)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱ - ۵۵۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۵/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انی کتبت قدما رسالة لرد هذا.
خط: نستعلیق، کا: تاج الدین حسین مشهور به صاعد، تا: قرن ۱۰؛ ۳۲ص (۴۱۸-۴۴۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۱۳۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۷۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فتح فی مفتتحه ... فی السمکتین ... و الله علم بالصواب.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، ۱۸ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [الفبائی ف: - ۲۰۸]

● **حاشیة الکشاف** / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-ul kaššāf

حنفی تبریزی، شمس الدین محمد، ق۱۰ قمری

hanafī tabrīzī, šams-od-dīn mohammad (- 16c)

وابسته به: الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷-۵۳۸)

مؤلف (به مرقوم در پشت صفحه اول): ملاحنفی. ترجمه‌اش به نظر نرسید. احتمالاً همان شمس الدین محمد حنفی است. این

کتاب تعالیقی است بر بخش تفسیر سوره «ملک» کشاف زمخشری است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۴۲

آغاز: بسم الله الذی خلق الموت و الحیوة لیبلوکم ایکم احسن عملا الرحمن الذی خلق سبع سموات طباقا الرحیم الذی جعل لکم الارض ذلولا قال جار الله العلامه؛ **انجام:** و فی الاساس فلان شاطر ای خلیع.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۲۰ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۶۲۰]

● حاشية الكشاف / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-ul kaššāf

مظفر علی بن حسن

mozaffar ʻalī ebn-e hasan

وابسته به: الكشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۵۳۸-۴۶۷)

حواشی مؤلف بر تفسیر آیه ۶۳ از سوره بقره: «و اذ قال موسی لقومه ان الله یامرکم ان تذبحو بقرة».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۶

آغاز: بسمله، قال المحشری فی کشافه؛ **انجام:** انه من تتمة کلامه صلی الله علیه و آله

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: ابن خاتون؛ کاغذ: نباتی، جلد: پارچه‌ای با عکس و گوشه چرم، ۲۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۴۳۸]

● حاشية الكشاف / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-ul kaššāf

وابسته به: الكشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۵۳۸-۴۶۷)

غیرهمانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸۱

آغاز: نسجه علی منوال محکم فصله؛ **انجام:** الا تری کیف بین معنی التمیز بقوله فکذبوهم آخر ان و یقومان ... معنی الربوبیة و النزول عن رتبة ... تمت السورة.

تا پایان سوره مائده؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمود بن محمد بن عبدالعزیز خلیلی شریف، تا: دوشنبه ۶ ذیقعده ۷۶۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۴۰۰گ، ۲۷-۳۱ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [سنا: ف: ۲ - ۲۰۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۰۱

آغاز: یکون المراد بانزال القرآن اثباته فی السماء الدنیا بعد الاثبات فی اللوح المحفوظ؛ **انجام:** و جعل رجلین بدلا منه و ضرب المثل.

محشی شناخته نشد و از علمای قرن ۸ است. این حاشیه بیشتر جنبه ادبی دارد و مسائل کلامی و گاهی رخدادهای تاریخی نیز مورد عنایت قرار گرفته است. حاشیه‌ای است تحقیقی و مفید با عناوین «قوله-قوله» مؤلف ذیل سوره چنین می‌نویسد: «سورة فاتحة الکتاب مکیة و قیل مکیة و مدنیة قال مجد الأئمة عبدالرحیم عمرالترجمانی سألت جار الله لماذا قلت تارة مختلف فیها و تارة مکیة و قیل مکیة و مدنیة قال اذا قلت مختلف فیها فهو ما استوی طرفاه و لم یکن علی احد القولین اکثر الناس و اذا قلت مکیة و قیل مدنیة فالمراد ان اکثر الناس علی الاول و قال الشارح العلامه جرت عادة المصنف علی انه اذا کان له فی مسألة رأی اطلق القول به و قید غیر رأیه بالقیل ... و قال الشارح الیمنی المضاف فی خلق البهایم مفحم للتأکید». نسخه حاضر از مقدمه تا اواخر سوره کهف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۷۹۲ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰۴گ، ۲۹- ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۲۲ - ۲۳۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۴۹

بی‌کا، تا: اوایل قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ نسخه کهن [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۵۳]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۲۹/۲

آغاز: بسمله، قال الشیخ جار الله العلامه احسن الله اکرامه و؛ **انجام:** لایغیرهما کامل الکتاب الثانی تقدیم المسند الیه اعنی الضمیر.

این حاشیه یکی از حواشی است که بر کشاف زمخشری خورده است ابتدای آن از ابتدای جلد اول کتاب کشاف است تا آخر تفسیر سوره فاتحه و در تحت «قوله قول زمخشری» است و بعد قول صاحب حاشیه البته در اکثر صفحات کلمه قوله خالی است؛ خط: نسخ، کا: احمد بن اسماعیل بن محمد رومی، تا: ۸۰۴ق، جا: سمرقند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، چرمی مشکی، ۸۰گ (۷۱-۱۵۰)، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۰ - ۶۰۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۸۲/۷

آغاز: (پس از بسمله و خطبه): قال صاحب الکشاف قوله تعالی و اذقلنا للملائکه ... الا ابلیس استثناء متصل لانه کان جنیا واحد بین اظهر الالوف ... تم کلامه اقول الا احتیاج الی التغلیب و الوجه الانقطاع بناء علی ماروت عایشه؛ **انجام:** اجیب بان من من المفسرین من قال الملائکه ... قال الحسن الغمام ستترة بین السماء و الارض. انجام: این قسمت (ص۵۹۵): او کسبت فی ایمانها خیرا او تعطف او کسبت علی لم تکن انت بلاتقدیر شی جمعاً بین الادلة.

حاشیه کشاف است و تقریباً محاکمه‌ای است بین کشاف و تفسیر بیضاوی و بعضی از شارحان کشاف. وی نخست کشاف را در تفسیر آیه نقل می‌کند، سپس سخن امام، و قاضی (بیضاوی) و

شارح کشاف [قطب رازی یا سید شریف] و نحریر [سعدالدین تفتازانی] را آورد و آنگاه خود سخن می‌گوید. عنوان‌ها «قال» و «قلت (یا) اقول» است؛ خط: نسخ، آیات معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۵۷ق؛ کاغذ: ترکی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹ص (۵۵۱-۵۸۹)، ۱۵، ۱۹، ۱۳سطر، اندازه: ۱۴×۴۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۵۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲۵/۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۳۸۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۳۰۴

آغاز: ذکره لیکون قیدا للکتب بل لأنه انما یتهاون فی حق الموصین بالنص اعنی الورثة بصرفه الی الوصیة الاخری اذا ترک ما یعتد به؛ **انجام:** و جوزوا و قالوا فیه ایذان ... و قوله یوصیکم الله فان الوصیة فی عرف الشرع یطلق علیهما و علی غیرهما من الأوامر و النواهی و المواعظ و التخصیص بالتبرع بعدالموت فی عرف الفقهاء طار للتمیز و وجهه بعد تقران بیان المجمل اهون من النسخ ظاهر کیف و لادلیل علی النسخ کما تحقق فان قلت فاذا یعضل علیك التقیید بقوله ان ترك خیرا و هو المال الکثیر قلت کما یقع علی الکثیر یقع علی الحلال فان کان الثانی فظاهر لأن غیره یرد الی صاحب الحق و ان کان الأول فلیس ذکره. (ناقص)

حاشیه‌ای است تحقیقی و استدلالی با عناوین «قوله-قوله» بر کتاب «الکشاف» جارالله محمود بن عمر زمخشری. این کتاب نکات ادبی و لغوی را با استناد به کتب لغت، اقوال علما و اشعار شعرای عرب مورد توجه قرار می‌دهد و به مباحث فلسفی، کلامی و فقهی نیز عنایت دارد. موجودی از سوره بقره تا اواسط سوره ابراهیم را شامل است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی به لفظ «مصنف»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، عطف میشن قهوه‌ای، ۲۵۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۴۰]

۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۶۶

آغاز: قوله و ارتفاعه علی انه خبر لأن ذکر فیه وجهین، مختار هما الثانی لان الاصل فیه ان لا یعمل لأنه اسم غیر صفة کذا ذکره الشیخ ابن الحاجب فی شرح المفصل قوله من جنس الکلام ... (در برگ دوم) قوله اما الاستعارة هذا الموضع یعد من امهات مغالق الکشاف و لهذا قال الامام الفاضل المحق المحقق شرف الحق و الدین الطیبی سلمه الله و لا حرمنا

حاشیه‌ای است تحقیقی تحت عنوان «قوله» که در آن از شرح مفصل ابن حاجی (- ۶۴۶ق)، و تقریب التفسیر، از قطب الدین محمد بن مسعود بن محمود سیرافی فالی قرن هفتم و شرح طیبی، شرف الدین حسن بن محمد طیبی (- ۷۴۳ق)، یاد شده است پیداست که محشی در قرن هشتم می‌زیسته و معاصر طیبی بوده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۲گ، ۲۳ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۸۲۰]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۰۵/۱-عکسی

آغاز: بسمله. حمدله و الصلاة علی رسوله محمد و آله و صحبه اجمعین «قوله» الحمد. هو الثناء الجمیل الاختیاری و هو اخص من المدح لانه الثناء علی الجمیل مطلقاً. یقال مدحت زیداً لحسنه و لکرمه و لایقال؛ **انجام:** «قوله» و لایخلص الجوهری خلصه الیه الشیئی و صل. «قوله» ما ماء التمثیل ان یمثل.

خط: تحریری شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۲۳ص (۲-۱۲۴) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۰]

۹. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۵۳۲۹

آغاز: و الاعتصام بالله العزیز الحکیم الحمدلله الذی انزل القرآن کاملا مؤلفا منظماً دل بلا می‌الجنس و الملك علی اختصاص الحمد به تعالی ثم وصفه بانزال القرآنو تنزیله ... قوله انزل الاساس نزل باالمکان و نزل من علو الی سفل؛ **انجام:** انجام موجود: قوله فذبحوا لاختلاف وقتیهما اذالمعنی ما قاربوان یفعلوا حتی انقطعت سوالاتهم و انتهت تعللاتهم ففعلوا کالمضطر الملجاء کان براً بوالویه و الظاهر ان الابن بر ابوالدیه من شق.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با امضای طبی و دامغانی و غیره؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۹۸ص، ۲۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۳۵]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۹۵

در آن از رضی و تفتازانی و از الحواشی الشریفیة علی الکشاف و القاموس یاد شده است پس از تفتازانی و سید شریف نخواهد بود؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۵۳گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۷۵۸]

۱۱. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۰ رجب ۱۰۹۲ق؛ افتادگی: آغاز [ف: - ۱۳]

۱۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۶

آغاز: آغاز سورة القصص: بسمله قوله قال الاعشی: و بلدة ترهب الجواب دلجتها حتی تراه علیها یبتغی الشیعا ای رب مفازة یبتغی جواب للخوف اعوانابهم.

آغاز سورة الفیل: بسمله. قوله الاشرم فی السیرة جری بینه و بین ارباطو کانا من قبل النجاشی تناول فتحا ... و ضربیه ارباط ضربة شرمت انفه

در آن از «الامام الداعی اعی الی الله» یاد شده است و محشی باید زیدی باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۸۷گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۵۳۵]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۷۳

آغاز: لیتبین تقاربهما و ذلك انه یقال انا زیداً غیر ضارب لانه فی معنی لاضارب بخلاف انا زید مثل صارب لان المضاف الیه لایتقدم علی المضاف؛ **انجام:** قلت فی ذکر العجز ذکر لکل من التشبیهین لانه عباره عن بیاض اول النهار المختلط بظلام آخر اللیل فهو دال علی البیاض بالمطابقة.

در نسخه از اواسط سوره فاتحه است تا اواخر سوره نساء (ناقص). حاشیه بر کشاف زمخشری و از قرن ۱۱ یا اوایل قرن ۱۲ با عنوان «قوله» این حاشیه در دو مجلد است و مجلد ۲ تا سوره توبه است. مؤلف این حاشیه از کلیات ابوالبقاء (م-۱۰۹۱) نقل کرده است. بنابراین به‌جز حواشی کشاف یاد شده در کشف الظنون است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترکی، جلد: مشمع مشکی، ۴۷۶ص، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۱۰ - ۱۵۴۱]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۷۴

آغاز: (دنباله آخرین سطر نسخه قبل): بالمطابقه على الكلام بالالتزام على ما اشار اليه رحمه الله فان قلت ان كون ذكر احد طرفى التشبيه بطريق الالتزام كافيا فيه و الخروج عن الاستعارة محل نظر؛ **انجام:** لان اسلام كل نبى مقدم على اسلام امته و المعنى المستسلمين لقضاء الله و قدره يعنى جعلهم خلفاء الارض لان محمدا (ص) عليه السلام خاتم النبيين فخلف الله سائر الامم السالفه.

مجلد دوم است از بقیه سوره نساء است به بعد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱۰ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۵۴۲]

۱۵. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۴۳

آغاز: قوله و ارتفاعه على انه خبر لانه ذكر فيه وجهين مختار هما الثانى

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «بسیط، هو» [نشریه: ۵ - ۵۹۵]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۴۰/۲

آغاز: ان لم يرتدع انه معاند كقول الرسل عليهم السلام انا اليكم لمرسلون و اما فى غير ذلك فلا ... له عن وصمة اللاعبه قوله تاكيد له لان دفع نقيض الشىء تاكيد

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۹و۲۲ سطر [ف: ۹ - ۱۹۱]

۱۷. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۰۷

مباحث تحت عنوان «قوله» آمده. از سوره إبراهيم تا سورة الفيل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: عبدالسمیع، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶/۵) [تراثنا: س۶ش۱ - ۱۰۶]

۱۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۳

آغاز: الحمدلله الذى خلق الإنسان و أصفاه، و عدله فى أحسن التقويم و سواه؛ **انجام:** اللهم لا تحرمنا عن الحظ من اجابة هذا الدعاء يا مستعان

تعلیقات بر کتاب «الکشاف» زمخشری که آن را به اسم السلطان محمد بن مراد خان بن محمد خان نوشته است. این شرح مزجی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده لطیف افندی»؛ جلد: چرم زرد، ۱۳۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [مؤید: ۳ - ۵۷۹]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۱۶-عکسی

آغاز: ترا حالهم انفس مبالغه؛ **انجام:** من للبعيض لاللتجويد و فى جديد.

جلد ۲؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۶۲۲ص، ۲۵ سطر (۱۱×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۴۰]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۱۰۸/۲

آغاز: تفسير سوره يونس: قوله آلر، تعديد للحروف على طريق التحدى اى بالقرآن كما قال فى البقرة هو كقرع العصا او كالتحريك للنظر فى ان هذا المتلو عليهم؛ **انجام:** و ترى يعملون بالتاء الفوقانية نافع و ابن عامر. حفص

الكشاف عن حقايق غوامض التنزيل، از زمخشری است، و در این حاشیه که جنبه ادبی و عرفانی دارد، از شرح السنة و مصابیح و مدخل ابوبکر بیهقی و از «محیی السنة» بغوی و امام و قاضی و قطب الدین شیرازی و شیخ توریشتی و شیخنا ابوحفص السهروردی یاد شده است. از نیمه سوره اعراف تا پایان سوره هود را در بردارد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ در پایان سوره اعراف تاریخ ۷۶۲ق و در پایان انفال ۷ رمضان، و در پایان توبه ۱۹ رمضان، و در پایان یونس ۲۸ رمضان، و در پایان هود ۲۳ ذیحجه ۷۶۲ق آمده، دراینجا گوید: «هذا آخر المجلدة الرابعة و يتلوه ...» درحاشیه دارد: «بلغ قرائته خمس مرات مع استادى علامى زين الدين العاملى رحمة الله تعالى فى ذيحجة ۷۶۲» که به خط نو است و ساختگی می‌باشد؛ ۲۶۰گ (۳۸-۲۹۷) [ف: ۴ - ۲۵۸]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۰۰

آغاز: للاختصاص يدل ظاهرا على انه للقصر و عما ذكره ثانيا انه يمكن اللام للاختصاص انه فى الاصل للاختصاص؛ **انجام:** فاوحى الله الى نبيهم ان قل له ان الله تعالى قد قبل صدقك و قد شكر حسن نيبك و اعطاك ما لو كان طعاما فتصدقت علم من الاحاديث

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۶گ، ۳۳ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۴ - ۱۱۶]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۳۰

آغاز: بسمله. الحمدلله الذى خلق الانسان و اصفاه و عدله فى احسن تقويم ... الحمد لله الذى القرآن يجىء فى اللغة بمعنى الجمع و ... سورة فاتحة ... فاتحة الشىء اوله و خاتمة آخره؛ **انجام:** نوع عظيم لايعلم كنهه ... اللهم لاتحرمنا عن الحظ من اجابة هذا الدعاء يا مستعان

مؤلف شناخته نشد. وی احتمالاً از مردمان قرن ۹ و ۱۰ ق و از علمای عهد «سلطان محمد فاتح (۸۵۵-۸۸۶ق) بن سلطان مراد بن محمد خان عثمانی» است. حاشیه توصیفی مختصری است بر الکشاف جارالله زمخشری که به سلطان محمد مذکور اهداء نموده و در مقدمه به فتح قسطنطنیه توسط آن سلطان در ۸۵۷ ق اشاره شده است. از ابتدای مقدمه تا آیه ۷ سوره بقره می‌باشد و ظاهراً ناتمام رها شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: رهبری، مهر

۱۳۸۶؛کاغذ: نخودی دولت آبادی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۸سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۷۳]

← حاشیة کشاف التنزیل ⊳ حاشیة الکشاف

● **حاشیة الکشاف عن حقائق التنزیل = شرح مشکلات کتاب الکشاف** / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-ul kaššāf ʻan ḥaqā'iq-it tanzīl = š.-u muškilāt-i k.-il kaššāf

قطب الدین شیرازی، محمود بن مسعود، ۶۳۴ – ۷۱۰ قمری

qotb-od-dīn šīrāzī, mahmūd ebn-e mas'ūd (1237 - 1311)

وابسته به: الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷–۵۳۸)

گویا از قطب الدین علامه شیرازی.

آغاز: الحمدلله الذی علم القرآن خلق الانسان

انجام: فی السماوات و الارض اذا کان فی سلک الله تعالی لایکون تبنی منها موصوفاً بالالهیه تمت

[الاوقاف العامة بغداد ۱۰۰/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۲۹ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [سنا: ف: ۱ – ۴۰۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی السماوات و الارض اذا کان فی سلک الله تعالی لا یکون تبنی منها موصوفاً بالالهیه تمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: دولت آبادی مهره خورده، جلد: میشن عنابی، ۲۱۷گ، ۲۳ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۸ – ۴۰۷]

● **حاشیة الکشاف و حاشیة الشریف** / تفسیر / عربی

ḥāšīyat-ul kaššāf wa ḥāšīyat-uš šarīf

محمد رضا بن سیف الدین محمود

mohammad rezā ebn-e sayf-od-dīn mahmūd

وابسته به: الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷–۵۳۸)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۳۲

خط: شکسته نستعلیق بدخط، بی‌کا، تا: ۱۰۲۵ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۳۱۸]

● **حاشیة کشف القناع** / ریاضیات / عربی

ḥāšīyat-u kašf-il qinā'

وابسته به: کشف القناع عن اسرار الشکل القطاع = شکل القطاع نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷–۶۷۲)

گویا بخشی است از حاشیه کشف القناع فی اسرار شکل القطاع. محشی از فرزند خود محمد حسین یاد نموده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۳۶/۴

آغاز: خط هو ماته و اثنی عشر فذلک الخط اصم مباین ... ذو الاسمین الرابع و لو کانت سنه؛ **انجام:** فی الشق الاول یجب ان یکون العرض الحادث منطقا و فی الشق الاخیر یجب ان لا یکون منطقا و متوسطا سمعت قد مفرغت م تسوید هذه الحاشیة

خط: نستعلیق، کا: عبد الحسین فرزند حاج میر عبدی محمد دزفولی، تا: ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوایی، ۵ص (۱۲۵–۱۲۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۹ – ۷۸]

● **حاشیه کشف المحجوب** / عرفان و تصوف / فارسی

hāšīye-ye kašf-ol mahjūb

لاری، رضی الدین عبدالغفور، – ۹۱۲ ؟ قمری

lārī, razī-od-dīn 'abd-ol-qafūr (- 1507)

وابسته به: کشف المحجوب لارباب القلوب؛ هجویری، علی بن عثمان (–۴۶۵ق)

متن از علی هجویری غزنوی، حاشیه از عبدالغفور، که می تواند از عبدالغفور لاری (–۹۱۲ق) باشد. لاری حاشیه‌ای بر «نفحات الانس» و بر «اشعة اللمعات» استادش جامی نیز دارد.

[مشترک پاکستان ۱۷۹۵/۳ «کشف المحجوب»، همانجا ۱۷۹۷/۳ (۲نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۲۴۵/۳ «کشف المحجوب»، حاشیه آن، همانجا ۷۵۳/۷ «کشف المحجوب» (حاشیه)؛ اعلام ۱۳۵۴/۲، استوری، زندگی نامه ها ۹۵۶؛ نفیسی ۲۵۵/۱، همانجا ۷۷۵/۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۷/۱-عکسی

آغاز: الحمدلله علی قضائه فی جمیع الافعال، حسنه کانت او قبیحة من حیث القضاء ... می گوید شکسته نامراد، ترام اقدام، عبدالغفور، هر چند که از جهت جهالت خویش، به جهت قلت علم و حال؛ **انجام:** تا از خود خلاص شدمی. زیرکی بد است و حیرانی هنر، زیرکی بفروش و حیرانی بخر. و الله اعلم بالصواب.

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۴۰۷۵ (گنج ۲/۷۵۹)؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱۶۹ص [عکسی ف: ۲ – ۹۷]

● **حاشیة کشف المراد** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u kašf-il murād

وابسته به: کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد؛ علامه حلی،

حسن بن یوسف (۶۴۸–۷۲۶)
[معجم التراث الکلامی، ۵۴/۳، رقم ۴۹۸۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۵/۱۱
حاشیه‌ای است بر بخش اول کشف المراد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳گ (۳۵۰– ۳۶۲) [ف: ۹ – ۱۰۵]

←حاشیة کفایة الاحکام ⩾ حاشیة کفایة المقتصد

● **حاشیة کفایة الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u kifāyat-il usūl
حسینی تهرانی، محمد کاظم بن محمد، – ۱۳۴۵ شمسی
hoseynī tehrānī, mohammad kāzem ebn-e mohammad (- 1966)
وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵–۱۳۲۹)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۸۹
آغاز: معلقات علی الکافیه. نفس موضوعات المسائل الخ اقول اللتزام بذلک انما یصح بناء علی کون الغرض المترتب علی مجموع المسائل؛ **انجام:** اوهی مع مفاد الاطلاق فی نفس مدلول الامر من حیث التعیین و غیره و الله العالم
ج۱، موجودی نسخه: تعالیق مختصر و تحقیقی در عنوان «قوله–اقول» بر اول کتاب تا مبحث مطلق و مقید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ضمیمه: ضمن ۱۰ برگ، گفتاری است فقهی و استدلالی در مسئله معروف «جوائز السلطان» به احتمال قوی این نیز نگارش واقف باشد؛ واقف: سید کاظم عصار، دی ۱۳۵۴؛ کاغذ: مشقی شطرنجی، جلد: مقوا عطف پارچه مشکی، ۱۴۵گ، ۲۳و۳۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۱۷۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۹۰
آغاز: قوله و ان کان خارجا الخ اقول لا یخفی وجه خروجه نظرا الی مسائل الفن؛ **انجام:** و هو کما تری لا اظن التزامه من احد فتدبر
جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ضمیمه: ضمن ۷ برگ انتهای نسخه: تعلیقی است متفرقه بر متنی در حکمت در مبحث واجب الوجود از همو که ناتمام مانده است. آغاز ضمیمه: «رب افض علی لسان هویتی الفقیر الیک حمدک ... قوله فی الاشاره الی واجب الوجود الخ الاشار اما حسیة او عقلیة». انجام: «یشفی جهة الاختلاف فی حل الفصل علی النوع و بالعکس»؛ کاغذ: مشقی شطرنجی، جلد: مقوا عطف پارچه مشکی، ۳۳گ، ۲۳ و ۳۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۳۰سم [ف: ۱۶ – ۱۷۷]

● **حاشیة کفایة الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u kifāyat-il usūl
ایروانی، علی بن عبدالحسین، ۱۳۰۱ – ۱۳۵۴ قمری
īravānī, 'alī ebn-e 'abd-ol-hoseyn (1884 - 1935)
وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵–۱۳۲۹)
حاشیه بر مجلد دوم کفایة الاصول است با عناوین «قوله، قوله».
[الذریعه ۱۸۸/۶؛ ریحانة الادب ۶۵/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۸عکسی
آغاز: الحمد لله ولی التوفیق و هو حسبی و نعم المعین ... قوله: و ان کان خارجا من مسائل الفن؛ **انجام:** فلو کان التساقط حقا لم یکن مجال للتوقف و کان الحکم هو الاصل الموافق لاحد هما او مطلقا و لو کان مخالفا لهما
نسخه اصل: کتابخانه خاندان مؤلف؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ غره جمادی الثانی ۱۳۴۵ که ظاهراً تاریخ شروع باشد؛ ۱۳۰گ، ۱۸ سطر [عکسی ف: ۱ – ۲۲۵]

● **حاشیه الکفایة** / اصول فقه / عربی
hāšīya-tul kifāya
عصار، محمد بن محمود، ۱۲۶۴؟ – ۱۳۵۶ ؟ قمری
'assār, mohammad ebn-e mahmūd (1848 - 1937)
وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵–۱۳۲۹ق)
حاشیه‌ای است استدلالی با عناوین «قوله، قوله» بر کفایة الاصول مرحوم آخوند خراسانی بر مباحث «ان الامر بالشئ هل یقتضی عن الضد» استصحاب و اوامر در صفحات مختلف و پراکنده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۴۱۶/۲
آغاز: بسمله، حمدله و بعد قال ره فی الکفایة فی بحث ان الامر بالشئ هل یقتضی النهی عن الضد فی الامر الرابع فی تحقیق الثمرة بعد اثبات المطاردة
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: خط‌دار فرنگی، جلد: مقوا رویه گالینگور، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵ – ۷۴۴]

● **حاشیة کفایة الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u kifāyat-il usūl
آقا ضیاء عراقی، ۱۲۷۸ – ۱۳۶۱ قمری
āqā zīyā' 'erāqī (1862 - 1942)
وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵–۱۳۲۹)
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، اقول» بر «کفایة الاصول» آخوند خراسانی و ایرادهایی است بر آخوند خراسانی، مختصر و در بعضی بحث‌ها به تفصیل پرداخته و بحث مطلق و مقید آن به

● **حاشیة کفایة الاصول** / اصول فقه / عربی

تاریخ سوم ذیحجه ۱۳۲۳ به پایان رسیده است.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین والسلام ... قوله نفس موضوعات المسائل اقول لا یخفی ان الالتزام بذلک لا محیص عنه ...
[الذریعة ۱۸۶/۶–۱۸۸ و ۳۳/۱۴–۳۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** الاولی تسجیل عدم المنع بدعوی ظهوره فی الارشاد الی حکم العقل بمقتضی
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد باقر بن ملا محمد باقر براغوشی تبریزی، تا: نیمه رجب ۱۳۲۶ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۱۱]

۲. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۱۵
جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۳۲ و ربیع الثانی ۱۳۳۳ق [ف: ۲۶]

۳. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۵۱/۱۲
فی موضوع علم الاصول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی حجت کوه‌کمری، تا: قرن ۱۴ [ف: ۵۱]

۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۷۱۹
آغاز: بحث تعادل و تراجیح: قوله التعارض هو منا فی الدلیلین الخ اقول لا یخفی وجه مناسبة مثل هذا الاطلاق من جهة
شامل بحث استصحاب تا بخشی از تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: مقوا، عطف مشمع، ۲۱ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۲]

۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۶۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** فهو لا یخلو عن مسامحة کیف و هو من لوازم کون مدلول المطلق مساوق النکرة فی المدلول والحال انه لیس کذلک علی ما اشرنا الیه سابقاً.
جزء اول شرح کفایة الاصول است تا بحث مطلق و مقید. تذکر: نام مؤلف به قرینه نسخه مرعشی (ج۲۳/۱۱) تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: حسینعلی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۸۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۷۹]

● حاشیة کفایة الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u kifāyat-il usūl

اصفهانی، ابوالقاسم بن عبدالرزاق، - ۱۳۸۴ قمری

esfahānī, abo-l-qāsem ebn-e ʻabd-or-razzāq (- 1965)

وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵–۱۳۲۹)

حاشیه و تعلیقه‌ای است با عناوین «قوله» بر کتاب «کفایة الاصول» استاد مؤلف مرحوم آخوند ملا محمد کاظم خراسانی. یک نسخه فقط چند برگی از آغاز آن را دارد و نسخه دیگر آن که در شماره بعدی همین مجموعه تکرار شده، بخش بیشتری را دارد. چند سطر از آغاز این کتاب، چون کتاب «الاتقان» محمد هادی بن محمد امین تهرانی (-۱۳۲۱ق) می‌باشد.
آغاز: الحمدلله الذی شرفنا باصول الهدایة محمد معدن الرسالة ... قد جرت طریقة القوم فی اصول الفقه علی ذکر التعریف ... قوله ان موضوع کل علم ... اعلم ان العوارض جمع العارض ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۹/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فهو مع انه ینافی تعریف الموضوع بما یبحث فیه عن عوارضه الذاتیة کلام خال عن التحصیل، فتدبر.
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: دفتری خط دار، ۷گ (۱۸–۲۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۸ - ۶۸۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۹/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله انه حیث کانت نتیجة هذه المسئلة ... و المسئلة اصولیة و ان کان فیها سائر الجهات کما لا یخفی
تا بخشهایی از مبحث اوامر را دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰۳گ (۲۵–۱۲۷)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۶۹۰]

● حاشیة کفایة الاصول / اصول فقه / فارسی

ḥāšīyat-u kifāyat-il usūl

لنکرانی، محمد بن عین الله، ق۱۴ قمری

lankarānī, mohammad ebn-e ʻayn-ol-lāh (- 20c)

وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵–۱۳۲۹)

شرحی است با عناوین «قوله، قوله» بر «کفایة الاصول» آخوند خراسانی.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۶-۴/۱۱۶
آغاز: بسمله وبه نستعین الحمدلله ... والصلوة ... قال المصنف قدس سره المقصد السادس فی بیان الامارات المعتبرة شرعاً ... حاصل کلام آنکه مقصد ششم دربیان اماراتی است که اعتبار و حجة شده است شرعاً و عقلاً؛ **انجام:** قوله ومنها دعوی السیرة علی البقاء الخ از جمله ادله که استدلال شده بر جواز بقاء بر میت ... و قدتم التسوید بعونه و بید عبدالخاطی و الجانی المسمی بمحمد بن ملا عین الله النکرانی اللهم اعف عنه و عن والدیه
از اول مقصد ششم (امارات معتبره) تاآخر کتاب؛ خط: نسخ و نستعلیق،کاتب=مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج،۲۲۱گ،۱۹–۲۶سطر،اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۴۲]

● حاشیة کفایة الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u kifāyat-il usūl

فقیهی گیلانی، عبدالحسین، - ۱۴۱۰ قمری

faqīhī gīlānī, ʻabd-ol-hoseyn (- 1990)
وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵–۱۳۲۹)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۳۷
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● حاشیة کفایة الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u kifāyat-il usūl
وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵–۱۳۲۹)

غیر همانند:

۱. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۵۲/۱۱
حاشیة الکفایة من أوله الی آخره علی وجه الاجمال من تألیفات بعض المشایخ الذی ادرک صاحب الکفایة، قال فی اوائله «قوله دامت برکاته» وفی اواخره «قوله قدس سره»؛ خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا [ف: ۵۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۳۵
آغاز: قوله ای بلاواسطه فی العروض الخ اعلم ان العرض الذاتی علی ما ذکره بعضهم هو ما یعرض الشی لذاته؛ **انجام:** انه مع فرض کونهما کلیین متساویین یستکشف ایضاً کون الموضوع المنحه الیه من افراد المحمول و مصادیقه غایة الامر ان الموضوع ح ینحد الی موضوعات متعدده بحسب الدقة
تعالیقی توضیحی است بر کفایة الاصول آخوند خراسانی که ناتمام مانده است. پنداشته می‌شود مؤلف و کاتب همان واقف نسخه باشد. در برگ ۱۵ر صیغه طلاق به خط و مهر جمال الدین بن محمد رضا نوری در ۲ ذیقعده ۱۳۴۵ آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۴؛ واقف: آقا جمال الدین نوری، مهر ۱۳۶۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۵۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۲سم [ف: ۱۶ - ۱۷۵]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۰۰
آغاز: قوله: یمکن توجیه التعریف المذکور آه. أقول. هذا وجه آخر؛ **انجام:** و لو خصوص الاطمینان منه من أی سبب حصل و هو کما تری فاسد
از یکی از شاگردان مصنف. تعلیقاتی است بر بحث استصحاب کتاب کفایة الاصول آخوند خراسانی. از مصنف با عبارت «الاستاذ العلامة دام ظله» تعبیر می‌کند و در ص ۱ می‌گوید: «حسبما صرح فی مجلس البحث»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ظاهراً به خط مؤلف؛ جلد: چرم زرد، ۲۳۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [مؤید: ۱ - ۱۹۴]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۶۶/۱
آغاز: حمدله ... قوله الاول ان موضوع کل آه. اقول لایخفی ان الاضافة المعنویة لاتفید الا تضییق دائرة المضاف؛ **انجام:** قوله اذا عرفت بما لا مزید علیه عدم امکان آه. اقول قد عرفت امکان أخذ ما هو شبه قصد الامتثال فی اقتضاء نفسه بالاطلاق
حاشیه مختصری است بر «کفایة الاصول» آخوند خراسانی با عناوین «قوله – قوله»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۳۰گ (۱پ–۳۰پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۰]

● حاشیة الکفایة فی علم الاعراب / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul kifāya fī ʻilm-il iʻrāb
وابسته به: الکفایة فی علم الاعراب؛ اخطب خوارزم، موفق بن احمد (۴۸۴–۵۶۸)
حاشیه مختصری است با عناوین «قوله، قوله» بر رساله «الکفایة فی علم الاعراب» ضیاء الدین مکی.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳/۶۹۵۰-۳۵/۱۳۰
آغاز: قوله الحمدلله الی آخره انما بدأ بالحمد بعد قوله بسم الله لقول رسول (ع) کل امر ذی بال لم یبدأ فیه بحمدالله فهو اجزم الحمد والمدح نظیر ان معناهما الثناء والبلاء علی النعمة الواصلة وغیرها کما تقول حمدت الرجل؛ **انجام:** قوله من والخامس من الی آخره اعلم ان من تزاد عند سیبویه بعد النفی خاصة لتأکید وعمومه وشرطه ان یکون للنفی ... عاید الی ابراهیم علیه السلام وبین نداوه وقال ان ابراهیم الی آخر وکذلک قوله وانطلق
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۱گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۴۰۱]

● حاشیة کفایة المقتصد = حاشیة کفایة الاحکام / فقه / عربی

ḥāšīyat-u kifāyat-il muqtaṣid = ḥāšīyat-u kifāyat-il aḥkām

حویزی، جعفر بن عبدالله، – ۱۱۱۵ قمری

hovayzī, jaʻfar ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 1704)
وابسته به: کفایة الاحکام = کفایة الفقه = کفایة المقتصد = کفایة المعتقد؛ محقق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن (۱۰۱۷–۱۰۹۰)
حاشیه‌ای است تحقیقی بر کتاب «کفایة الاحکام» استادش محقق سبزواری. از اول کتاب طهارت تا اواسط باب سبق و رمایه است و کاتب خاتمه داده است و باب حج را ندارد. مشتمل بر: کتاب الطهارة: فصل ۱. الوضوء، ۲. الغسل، ۳. التیمم، ۴. المیاه، ۵. بعض الاحکام المتعلقة بالمیاه، ۶. النجاسات، ۷. احکام النجاسات، ۸. المطهرات، ۹. احکام الاوانی؛ کتاب الصلاة: فصل ۱. اقسامها، ۲. الاوقات، ۳. [مشاهده نگردید]، ۴. لباس المصلی، ۵. مکان المصلی، ۶. الاذان و الاقامة، ۷. فیما یعتبر فی مهیة الصلاة: مقصد

۱) صلاة الیومیة، ۲) صلاة الجمعه، ۳) صلاة العیدین، ۴) صلاة الکسوف، ۵) الصلاة علی الاموات، ۶) المنذور اذا نذر صلاة مطلقا، ۷) النوافل، ۸. مکروهات الصلاة، ۹. الخلل الواقع فی الصلاة، ۱۰. بعض الاحکام المتعلقة بالصلاة، ۱۱. احکام الجماعة و الاخبار الدالة علی فضلها و ذم تارکها ذما تاما کثیرة، ۱۲. صلاة القصر؛ کتاب الزکاة: فصل ۱. یجب الزکاة فی الانعام، ۲. زکاة النقدین، ۳. زکاة الغلات، ۴. بعض اللواحق، ۵. فیما یستحب فیه الزکاة؛ کتاب الخمس؛ کتاب الصوم؛ کتاب الجهاد؛ کتاب الامر بالمعروف و النهی عن المنکر؛ کتاب التجارة؛ کتاب الرهن؛ کتاب المفلس؛ کتاب الحجر؛ کتاب الضمان؛ کتاب الصلح؛ کتاب الشرکة و کتاب المضاربة؛ کتاب المزارعة؛ کتاب الاجارة؛ کتاب الوکالة؛ کتاب السبق و الرمایة.

آغاز: بسمله قال الفاضل العالم المحقق المدقق شیخ محمد جعفر الاصفهانی تلمیذ المصنف اعلم انه قدس سره یستوعب فی ذکر الاقوال فی المسألة ثم رجح وقدیکتفی بذکر الاقوال من دون ترجیح

[الذریعة۱۸۹/۶؛ روضات الجنات ص ۱۴۹]و ۱۶۲/۲۰]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحلبة بفتح الحاء المهمله و اسکان اللام خیل تجمع للسیاق من ... لاتخرج اصطبل راحل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۲۷۸گ، ۲۵- ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰-۱۶۲ و ۵-۴۶۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۱۷/۲-۸/۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** وحیث یشترط التعیین او یشترط انه لایجوز لاحدهما العدول عن المشروط الابرضاء صاحبه فیجوز لان موجب الشرط ان یلتزمه کل واحد فی حق صاحبه مالم یرض باسقاط حقه، جعفر رحمه الله تعالی

از اول کتاب تا آخر کتاب سبق و رمایه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۸گ، اندازه: ۲۰/۵×۲۷/۵سم [ف:۳-۱۵۴۳]

← حاشیة الکفوی علی حاشیة میر ابی الفتح علی شرح ملا محمد الحنفی علی آداب البحث للایجی > حاشیة حاشیة آداب البحث

● **حاشیه کلامی** / کلام و اعتقادات -

hāšīye-ye kalāmī

قزوینی، محمد بن حسن، - ۱۰۹۶ قمری

qazvīnī, mohammad-e-bn-e hasan (- 1685)

تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۲۰]

● **حاشیة کلامیة** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-un kalāmīya

غیر همانند:

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۲۶

آغاز: المحشی لان الحدث المعتبراه انت خبیر بان مقتضی هذا الکلام صحة اطلاق کون زید مثلا اکثر ما لا من عمرو ... المحشی فی الحاشیه و هو توهم فاسد لا یخفی علیك انه لو سلم ان المص بحث عن المعاد الشامل للقسمین فلا شک ان اکثر المباحث المتعلقه بالمعاد الجسمانی و ح یحتمل ان یراد المعاد المطلق؛ **انجام:** و النظر الحکمی یحکم بدیهة بان الطبیعی الواحدة الخالیة عن الشعور و الارادة فی ان واحد لا یطلب الا الحصول فی مکان واحد سواء کان الامکنة مسامته او غیر مسامته. تمت فی ۲۲ شهر محرم سنه ۹۸۸.

تعلیقاتی است بر حواشی شرح کتابی در حکمت و کلام که اول آن افتاده است و از میان هم نشانی که دلالت بر شناخت آن کند دیده نشد مطالب به صورت «قال المحشی، الش (که گویا میر سید شریف باشد) فی الحاشیه» آمده و در آن از اصفهانی، الهیات شفا، شرح مواقف، حواشی شرح تجرید، قال بعض الفضلاء قال الحکماء صاحب المحاکمات یاد کرده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۲ محرم ۹۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با امضاء «منه»، جای عنوان «قوله» نانویس است؛ مهر: «ماشاالله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ جلد: مقوا، عطف میشن قهوه‌ای، ۷۳گ، ۲۴ و۳۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۵۹۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۱۶/۱۵

آغاز: لاحول ... العظیم. فالمبدء و المعاد المذکورین لیسا بمتقابلین علی ما هو المتبادر من سوق کلامه؛ **انجام:** قلت الموجود فی الخارج هو مهیة السواد لاالسواد المخصوص المنتزع منه اعلم.

حاشیة کلامیة کانها ناظرة الی شرح التجرید. در آن از حواشی شریفیه بر شرح تجرید یاد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۵گ (۱۰۴پ-۱۱۸پ)، ۱۷سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۳۲۳]

۳. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۷۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۷ - ۶۹۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۶/۸-ف

نسخه اصل: نسخه آقای فقیه زاده؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۴]

۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۶۷/۴-۵۸۷۱

گویا ناظر به یکی از شرحهای تجرید و در آن «قال الفاضل المعاصر» آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، عطف پارچه، ۸۲گ، ۱۳ سطر، قطع: بغلی [آستانه قم: - ۱۰۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۳۲

در متن آمده «نقله صاحب المواقف، شاهدته» در حاشیه آمده: «قال صاحب التحفة، شرح القانون، الامام قدس سره (که مؤلف نیست)، اعتراض صاحب المطارحات، لکنی شاهدت بترکستان

من سنة ثلث و ستین و سبعمائة» (در مبحث قوس قزح) در هامش آمده است: «قال السید الداماد»، چنین است فهرست آن: قسم ۱. البسایط الفلیکة: مبحث ۱) اثبات المحیط، ۲) فی جمل من الهیئة، ۳) فی الدوائر، ۴) القبلة. قسم ۲. البسائط العنصریة و فیه مباحث، قسم ۳. المرکبات فیه انواع: المباحث فی اقسام الممتزج: المعدن، النبات، الحیوان، الحواس الظاهرة، الحواس الباطنة، المقالة الثالثة فیما یتعلق بالمجردات فیها فصلان: النفس. عنوان‌های مبحث و خاتمه در چندین جا آمده است. نخستین عنوان «الفصل الثانی فی ما یتعلق بالاجسام علی التفصیل»، بازپسین آن «الفصل الثانی فی العقل، احتجت الفلاسفة علی ثبوته بوجوه: الاول ان المعلول یجب ان یکون جوهرا مفارقانی ذاته» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: نو، ۵۷گ، ۲۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۶ – ۵۱۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۱۸/۳

آغاز: بسمله. قال المصنف روح روحه: الحمد لمن وجب وجوده و بقاوه عدل عن التصریح بالاسم الی الوصول

حاشیه‌ای است بر عبارت خطبه الحمد لمن وجب وجوده و بقاؤه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۴۷ر–۴۸پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۳۱]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۱

آغاز: ... انقسام الوجود ... قال الشارح و هو ای الوجود المطلق خارجیاً کان او ذهنیاً لا یذهب؛ **انجام:** قال قدس سره هذا ما ظهر فی بادیء النظر فی هذا الموضع، و لعل الله سبحانه یوفقنا ... و اصلاح ما یحتاج الیه. رب زدنی علما و ... و اهدنی الی سواء الطریق، و اعصمنی عن الخطاء ...

ناشناخته. مالکان نسخه، آن را حاشیه بر شرح هدایه ابهری و حاشیه بر شرح تجرید خواجه نصیرالدین طوسی دانسته‌اند. با سربندهای «قال الشارح» و «قوله»؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: صورتی و نخودی، جلد: مقوا کاغذ ابری ته پارچه مشکی، ۲۱۰گ، ۲۳سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱ – ۸۷]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۵۱/۶

آغاز: بسمله بناء علی تفسیره الخ ای تفسیر الامر العام او تفسیر؛ **انجام:** هو ان لایکفی فی تعقل کنه الشیئی تعقل اخری له الاولیة مجملا و هو ایضا محال فیما نحن فیه فتأمل.

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن شریف الله طولی، تا: ۱۰۱۳ق، جا: اصفهان و شیراز؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۴گ (۸۳–۸۶)، ۲۸–۲۰ سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۱۵۶]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۱۰/۲-ف

آغاز: الحمدلله علی الائه ... اما بعد ... اقول کل مایدل علی وجود الواجب

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۲۹ق؛ ۲۸ص (۱۱–۳۸) [فیلمها ف: ۲ – ۱۰۰]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۳۴/۱-۹/۸۴

آغاز: ایضاً ذهب بعض کما یعلم من عبارة بعض وایضاً کان الدلیل الثانی دالا علی تحقق ذلک الذهاب فان قیل لعل المصنف ذهب الی اختیار القول الثالث ... قوله وانتفاء الفعل لیس فعل الضد قداشار؛ **انجام:** فلایکون واجب الوجود بذاته الا اوان کان لسبب ماصار کان واجب الوجود بذاته واجب الوجود بعینه

حاشیه‌ای است مختصر با عناوین «قوله – قوله» بر متنی در علم کلام، به جهت افتادگی آغاز نسخه تشخیص کتاب و مؤلف آن میسر نشد، به نظر می‌رسد از آثار دوانی باشد؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالرزاق بن محمد بن عبدالله مرور لاری، تا: ۱۰۵۱ق، جا: شیراز مدرسه علمیه عالیه؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی از جمله «ا م و دام ظله» و «عب»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ – ۲۰۵۲]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۵۱/۲

آغاز: قال الاستاد قدس سره. الفیاض الوهاب، بیانا للمعنی، المراد من الفیاض ههنا. ثم اشار الی معناه اللغوی بقوله من فاض الماء فیضا و فیوضة؛ **انجام:** و ههنا اشارة الی أن المقدمة یطلق علی معنین آخرین الخ ... و الی خصوصیة المعنی و کونها و احدا و اواثنین فلا. و لقوله ههنا احتما آخر، ذکرته فی حواشی «شرح الرسالة».

حاشیه‌ای است بر متنی فلسفی – کلامی، که در یک «مقدمه» و ۳ «مقالت» و ۱ «خاتمه» بوده است. با روش «قوله، قوله»؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۵۳ق؛ ۶۸گ (۶۴پ–۱۳۱ر) [ف: ۲ – ۸۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۷/۲

آغاز: بعد بسمله. قوله اوصاف الکمال یعنی العلم و القدرة و الحیاة و الارادة و السمع و البصر و نحو ذلک قوله و لیس یرضی بالمحال یعنی بالکفر و القبایح و المعاصی و هو مریدلها؛ **انجام:** قوله المأل العاقبة و المرجع ... الشیء غایته الوسع الجهد و هو الطاقة و بالفتح المشقة و الله الموفق بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی عطف تیماج تریاکی، ۴ص (۱۳–۱۶)، ۲۳ سطر [سنا: ف: ۲ – ۱۹۸]

۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۳۵

آغاز: ... بالمصنف، انما یبعد بالعلة من حیث انها علة، لامن حیث الذات، او حیثة آخری؛ **انجام:** بمعنی المتکلم فی اللغة و العرب غیر ظاهر و هو کون المثل عین الممثل غیر لازم، کما لایخفی علی من له ذوق سلیم. تمت.

گویا حاشیه‌ای ست بر شرح تجرید قوشجی. برای نشانی: [قال] المصنف اعلی الله مقامه. وجود العالم بعد عدمه، ینفی الایجاب. اقول الایجاب هو وجوب، اما دائماً اوفی وقت. و الاول مذهب الحکماء و هو المنفی ههنا و الثانی مذهب المصنف و بعض المتکلمین. هنهنا نزاعات اخ بین الاشعریة و بین المصنف و سایر المتکلمین و الحکماء؛ خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا:

قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا سرخ، ۵۷گ، ۲۰سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲-۸۴]

۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۶۸/۱-عکسی

آغاز: بسمله. قول المحشی و تحقیق فی اکثر الکتب و ظاهرة تقتضی استقصاء جمیع الکتب المکتوبة فی هذا المثال

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۱۴۰۱ فهرست نشده؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۸۰گ (۱-۸۰) [عکسی ف: ۲ - ۹۷]

۱۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۲۸/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۵۵]

۱۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۸۱/۱۵

آغاز: نقضا لدلیل کون الحسن وجودها علی ما ذکره المحشی و کان المذکور فی الشروح المشهورة؛ **انجام:** هذا ملخص ما فی شرح الشرح ماخوذ مما یذکره الشارح آخر هذا الشرح اقول فیه تامل لانه اذا علم العقل الحکم علی الاجمال فی اکل الفاکهة مطلقا فعلم الحکم المخصوص.

کا: علی نقی، تا: ۱۲۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۸گ (۳۰۶-۳۳۳)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۵۳]

۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۳۷

آغاز: بسمله. «قوله» یا من وفقنا لما ذکره تعالی فی البسملة موصوفا بالرحمة البالغة فی الدارین وجد من نفسه محرکاً قویا موجبا للاقبال علیه فالتفت و نادی فی مقام الحمد، و قال یا من وفقنا لتحقیق آه؛ **انجام:** مبداً لانکشاف و الاخر بکونه مبد الآثار و هکذا مرجانی.

حاشیه‌ای است بر یکی از کارهای جلال الدین محمد بن اسعد صدیقی دوانی (۸۳۰-۹۰۸ق). برای نشانی: «قوله» الصدیقی. ای منسوب الی ابی بکر الصدیق رض. «قوله» الامانی. جمع امنیة بمعنی المطلوب و لام الاستغراق یجعلها شاملة للمطالب الدنیویة و الاخرویة (گ ۲پ)؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد نیل فام، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۳۵۸ق؛ سپس حاشیه‌هایی از «مرجانی» و «خلخالی». این خلخالی بایستی آقا حسین خلخالی در گذشته ۱۰۲۴ باشد که «حاشیه»ای بر «شرح عقاید عضدیه» دارد؛ کاغذ: فرنگی، ۴۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۴]

۱۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۳۲/۵

آغاز: بسمله و یمکن الجواب بانه ای الفعل الغیر المقدور

تألیف یکی از اهل سنت است؛ خط: نستعلیق، کا: خواجه محمد بن ملك محمد اندکانی، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۳۹گ (۱۰۳-۱۴۱)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۱۱]

۲۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۶۷

آغاز: بسمله الفقه عند الحنفی معرفة النفس مالها و ما علیها عملا و عند اصحاب الشافعی العلم بالاحکام الشرعیة

شامل: ۱- حاشیه‌ای تحت عنوان «قوله» و یادداشت‌هایی منقول از جمله‌ای دانایان شیعه، «قوله فاشتغلوا بالنظر و الاستدلال و الاجتهاد ... قوله لأن عنوان مباحثه آه ای فی کتب المتقدمین بالکلام»، از آمدی، شرح مواقف، منقول من خط شیخ علی بن عبدالعال، «قال بن بابویه فی الاعتقادات، قوله و رتبته علی ستة مقاصد». سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی در سال ۷۸۴ق، کتابی ساخته است به نام مقاصد که خود او را شرح کرده است و دیگران نیز شرحی بر او نگاشته‌اند، آیا ممکن است که این گزارشی بر آن باشد؟؛ ۲- فوائد کلامی هست و از صاحب طوالع یاد می‌کند، مطلبی از محمد گیلانی آمده است تحت عنوان «الناس صنفان شیعی و الباقی کافر ...» و بندی منقول از حاشیه شیخ فخرالدین بر دیباچه قواعد و مطالبی پیرامون نبوت، امامت، مطلبی از علامه حلی در دیباچه ارشاد، سخنی درباره ایمان، درباره حرکت، عرض، شکل، کلامی از علامه حلی در باب حادیعشر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۶۹گ، ۸ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۲۷]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۶/۳

آغاز: اذا صم الحزم و اختار الطاعة او المعصیة خلق الله فیه الطاعة و المعصیة عقیب عزمه ... قوله شبهة و جواب الخ. لما فرغ من الاحتجاج علی المذهب الحق ... (گ۷۸) ... قوله یسمی لطفاً. عرف المتکلمون اللطف بانه عبارة عن ... قوله فی النبوة. النبوة فی اللغة..قوله یسمی امامة. الخ. الامامة ریاسة عامة فی امور الدین و الدینا (گ ۸۰پ) قوله وجب ان یکون الامام معصوماً الخ. اختلف الناس فی وجوب عصمة الامام فنفاه الکل الا اصحابنا الامامیة. و استدل المصنف علی الوجوب (گ ۸۰)؛ **انجام:** و غایات یرجع الی المکلفین فیجب علیهم شکره ... و هو یعلم ان اولی البصائر منهم لذلك عارفون و له یعقلون فقال و ما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون. العبد الراقم عنایت الله الحسینی بی تاریخ (گ۸۴ر)

حاشیه‌ای است بر یك متن کلامی ناشناس؛ خط: نستعلیق، کا: عنایت الله حسینی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۷۸-۸۴)، مختلف السطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۴۲]

۲۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۳۹/۱

آغاز: قوله عذاب القبر للکافرین آه. اعلم ان الترتیب الطبیعی العادی یقتضی تقدیم قوله و سئوال منکر و نکیر علی عذاب القبر و التنعیم فیه لان التعذیب و التنعیم بعد السئوال و الجواب و موقوف علیها؛ **انجام:** الاسعاد والاشقاء ایضا حادث باعتبار التعلق و ان کان ذات تلك التکون قدیمة تمت الکتاب بعون الملك الوهاب.

گویا حاشیه بر شرح تجرید قوشچی یا شبیه آن باشد که شامل مبحث معاد از عذاب قبر و حقیقت حشر و بعث و شبهات معاد جسمانی و توبه و بیان ایمان و کفر و ثواب و عقاب و سعادت و شقاوت را دارد و در آن به شعری فارسی از جامی (- ۸۹۸ق) اشاره کرده و از تفتازانی و قاضی بیضاوی و فاضل محشی و شارح و شرح مقاصد و امام غزالی و راغب اصفهانی و ابوزید

دبوسی و امام رازی و صاحب کشاف یاد نموده است و نیز از صاحب تمهید و صاحب کفایه و جمعی از علمای حنفیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج زرد، ۲۳ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۳۷]

۲۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۹۰

آغاز: الزمان هذا ما ذکره الشارح و لو قیل بتحقیق المعیة الذاتیه عند المتکلمین؛ **انجام:** فان قیل ان بعض الاجسام لا یصح علیه الانتقال من الحیز و بالجمله لا یشاهد انتقال بعض الاجسام ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی معلق به حواشی ملا جلال؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۵۷]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۴۹

آغاز: البدیهة من وجوب کون الکل اولی فی التحقق؛ **انجام:** و قیل لیس معنی وجود المهیة لمجردة بحسب نفس

حاشیه و تعلیقات و توضیحاتی است بر کتابی که آن هم از جمله کتب شروح و حواشی در حکمت و کلام است. اول و آخر نسخه افتاده و به همین جهت مؤلف این کتاب شناخته نشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: حاج قائم مقام، ۱۵۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۴ - ۶۵]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۷۶/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ (۸۷ر-۱۴۳پ)، ۲۱سطر (۷×۱۴) [ف: ۱۷ - ۱۶۴]

● **حاشیة الکلیات الخمس** / منطق / عربی

ḥāšīyat-ul kullīyāt-il xams

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۹/۲

آغاز: قوله: لأنه اما ان یصح السکوت علیه ای یفید المخاطب فائدة تامة. اقول. الأظهر أن یقال: لانه اما این یفید المخاطب فائدة تامة؛ **انجام:** لان الرئیس صرح فی الشفا بأن التصدیق بوجود الموضوع من المبادی التصدیقیة فلا یکون جزء علی حدة بل یندرج فی المبادی. تمت الکتاب بعون الملک الوهاب

مؤلف و کتابی که حاشیه بر آن است ناشناخته ماند؛ خط: نسخ نزدیک به نستعلیق، کا: شاه محمد بن حاجی شیر علی قاربوزآبادی، تا: یک‌شنبه جمادی الثانی ۱۲۴۲ق، جا: مدرسه میرزا عبدالکریم؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی فرنگی، ۴۹گ (۳۶-۸۴)، ۱۷ سطر (۷×۱۲) [ف: ۱۱ - ۲۴]

● **حاشیه کلید بهشت** / کلام و اعتقادات / فارسی

hāšīye-ye kelīd-e behešt

مجذوبعلی شاه، محمد جعفر بن صفر، ۱۱۷۵ - ۱۲۳۸ قمری

majzūb-ʻalī-šāh, mohammad jaʻfar ebn-e safar (1762 - 1823)

وابسته به: کلید بهشت = مفتاح الجنان؛ قاضی سعید قمی، محمد سعید بن محمد مفید (۱۰۴۹-۱۱۰۳)

حاشیه ای دقیق و استدلالی بر برخی بخش‌های (بیشتر دو ثلث اول) رساله «کلید بهشت» که ظاهراً در محضر درس افاده و توسط یکی از شاگردانش (احتمالاً کاتب رساله) گردآوری شده است.

کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۷۷/۲

آغاز: آیه شریفه ... وما امرنا الا واحدة دلالت میکند که وحدت امر الهی امریست که لم یزل و لایزال بهمین منوال بوده و خواهد و مبادا بذهن قاصری برسد که از اینجا لازم آید که حق مطلق در بدو ایجاد؛ **انجام:** از جهت کیفیة صدور کثرة نه اینکه تحقیق کیفیة باشد و مقصود ایشان تحصیل کثرتی درمعلول باشد فی نفسه بدون شائبه ... هر چند که نباشد بعینه حین جهات.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجموعه ۱۳ حاشیه و تعلیقه متوسط و بلند در هامش صفحات آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ]

←حاشیه کنز الدقائق ⟵ غایة الحواشی

● **حاشیة کنز الوصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u kanz-il wuṣūl

وابسته به: کنز الوصول الی معانی الاصول = اصول الفقه = اصول البزدوی؛ بزدوی، علی بن محمد (۴۰۰-۴۸۲)

حاشیه مفصلی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «کنز الوصول الی معرفة الاصول» فخر الاسلام ابوالحسن علی بن محمد بزدوی با رد و ایراد بسیار در گفته‌های مؤلف یا علمای اصول دیگر بر پایه‌های مذهب حنفی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۹۴

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... افتتح کتابه بالتسمیة تیمنا و اقتداء بقولی النبی کل امر ذی بال لم یبدا ببسم الله فهو ابتر؛ **انجام:** و لهذا ای و لان کالخیار لم یقع لم الملک بهذا البیع.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملکی به تاریخ ۱۱۲۵ در معموره سرهند؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۴۴۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲۳ - ۸۰]

←حاشیه کوچک ⟵ حاشیة تحریر القواعد المنطقیة

● **حاشیه گلستان** / ادبیات / فارسی و ترکی

hāšīye-ye golestān

سیدی علی زاده

seyyedī ʻalī-zāde

وابسته به: گلستان سعدی؛ سعدی، مصلح بن عبدالله (-۶۹۱)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۳۷/۲
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا، هامش [مختصر ف: - ۲۹۳]

● **حاشیة اللآلی المنتظمة** / منطق / عربی
ḥāšīyat-ul la‘ālī al-muntaẓama

هیدجی زنجانی، ملامحمد بن معصومعلی، ۱۲۳۲؟ - ۱۳۰۶ شمسی
hīdajī zanjānī, mollā-mohammad ebn-e ma‘sūm-‘alī (1853 - 1927)

وابسته به: اللآلی المنتظمة؛ سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲-۱۲۸۹)
تعلیقاتی بر کتاب «اللالی المنتظمة فی شرح المنظومة فی المنطق» شرح و متن از حکیم سبزواری است.
چاپ: تهران، چلپ سنگی: ۱۳۴۶؛ تهران، اعلمی: ۱۴۰۴ق

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۳۸/۱
آغاز: ربنا انک وضعت المیزان لئلا نطغی فاعصمنا من الزلل و الزیغ و الخطا؛ **انجام:** رب اوزعنی ان اشکر نعمتک التی انعمت علی وصل علی محمد و آله الطاهرین
خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد تقی بن جعفر سلطان العلماء الطهرانی من آل الشیخ رضائی، تا: ۲۳ رمضان ۱۳۴۱ق، جا: تهران؛ ۴۲گ (۱پ-۴۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [مؤید: ۲ - ۳۹]

● **حاشیة لباب الالباب** / تاریخ / عربی
ḥāšīyat-u lubāb-il albāb

وابسته به: لباب الالباب؛ عوفی، محمد بن محمد (-۷)
حاشیه کوتاهی است بر چند بخش از تذکره «لباب الالباب» سدیدالدین محمد بن محمد عوفی (قرن ۷ق).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۴۸/۷
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۸۵ر-۱۸۷ر) [ف: ۳۸ - ۵۹۲]

● **حاشیة لسان الخواص** / - عربی
ḥāšīyat-u lisān-il xawāṣ

شیرازی، صدرالدین محمد، ق۱۱ قمری
šīrāzī, sadr-od-dīn mohammad (- 17c)

وابسته به: لسان الخواص؛ قزوینی، محمد بن حسن (-۱۰۹۶)
حاشیه‌ای است بر بخش احباط «لسان الخواص» آقا رضی قزوینی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۳۵/۳
آغاز: بسمله، الحمد الله الذی جعل حب اهل البیت مکفر الذنوب ... اما بعد فیقول ... صدرالدین محمد الحسینی ... هذه حواش سنحت لی حین مطالعتی مبحث الاحباط من کتاب لسان الخواص الفتها و رتبتها للطلاب؛ **انجام:** و هو مخالف للنصوص. تمت الحواشی بقلم مؤلفها یوم الاربعاء الخامس عشر من شهر جمیدی الثانیة (سنة ۱۰۹۲) تمت الرسالة بعون ...
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۲گ (۵۶پ-۶۷)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۷]

● **حاشیة لسان الخواص** / دائرة المعارف / عربی
ḥāšīyat-u lisān-il xawāṣ

حسینی قزوینی، محمد بن محمد صادق، ق۱۲ قمری
hoseynī qazvīnī, mohammad ebn-e mohammad sādeq (- 18c)

وابسته به: لسان الخواص؛ قزوینی، محمد بن حسن (-۱۰۹۶)
حاشیه مختصری است با عناوین «قوله، قوله» برای توضیح مطالب مؤلف و گاهی انتقاد بر وی. میر صدرالدین حاشیه‌ای بر مبحث «احباط» سابقاً نوشته بود و در پایان این نسخه که تا مبحث «ابداع» را دارد به این جهت اشاره شده و به او حوالت می‌دهد. این بخش از حاشیه روز دوشنبه ۲۴ جمادی الثانی ۱۰۹۶ در قزوین به پایان رسیده است. [این خطبه را مؤلف در نسخه حاضر خط کشیده و سرآغازی نوشته که یک صفحه از آن پشت همین برگ نوشته شده و آغاز آن افتاده است. در این سرآغاز کتاب را به استاد الکل فی الکل میرزا محمد طاهر تقدیم نموده است].

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۸۴/۲
آغاز: الحمدلله المحمود بلسان الخواص و العوام المعبود فی جمیع الازمنة و الایام و الصلاة و السلام علی رسوله الی کافة الانام؛ **انجام:** و أسال الله أن یوفقنی للنظر فی الاجتهاد و الاجماع لتصل هذه الحواشی بما کتبناه سالفاً علی مبحث الاحباط ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی و اضافه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ (۲۲۲ر-۲۹۷ر)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۱۶۹]

● **حاشیة لغز الزبدة** / معما، شرح دعا / عربی
ḥāšīyat-u luġaz-iz zubda

وابسته به: لغز الزبدة = اعجاز الاصناف = الرضویه = اعجاز الالغاز = رساله نورانیه؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۴/۶
خط: تحریری، کا: گویا محمد قاسم بن احمد طبرستانی، تا: حدود ۱۰۷۴ق؛ ۴ص (۱۲۴ - ۱۲۷ هامش) [مختصر ف: - ۲۹۴]

● **حاشیه لفظ «حمد»** / صرف / فارسی

hāšīye-ye lafz-e «hamd»

حاشیه‌ای است بر لفظ «الحمد» با عناوین «اگر شخصی گوید» و «ج».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۵۶/۱۱

آغاز: الحمد علی نعمائه ... اگر شخصی گوید که مصنف بعد از حمد ابتدای به بسم الله کتاب خود را چرا ابتدا به الحمد لله کرده است؛ **انجام:** پس بنابراین الحمد لله گفته است الشکر نگفته است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۲۱۹–۲۲۲)،۱۴– ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۱/۵سم [ف: ۳۲ – ۴۲۴]

● **حاشیة اللمعة الدمشقیة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul lum'at-id dimašqīya

جهانشاهی، احمد بن عبدالرزاق، – ۱۲۹۰ قمری

Jahānšāhī, ahmad ebn-e 'abd-or-razzāq (- 1873)

وابسته به: اللمعة الدمشقیة فی فقه الامامیة = لمعه؛ شهید اول، محمد بن مکی (۷۳۴–۷۸۶)

حاشیه‌ای است با عناوین «قال، قال» بر کتاب لمعه دمشقیه تألیف شهید اول؛ محشی که از شاگردان صاحب جواهر است در مقدمه می‌گوید: «از دیار غربت برای کسب علم وارد نجف شدم و بر امیر المؤمنین که باب مدینة العلم است، متوسل شدم و آن حضرت نیز مرا به سوی شیخ محمد حسن صاحب جواهر، هدایت نمودند که از ایشان استفاده وافر بردم و در صدد بر آمدم که شرحی بر لمعه دمشقیه بنگارم گرچه بخاطر حمله روس به تبریز ذهنم مشوش بود، لیکن در سال ۱۲۴۳ق شروع به شرح نمودم».

[رجال آذربایجان در عصر مشروطیت، دکتر مجتهدی، ۶۳؛ الکرام البررة: ۴۹۳/۲؛ مفاخر آذربایجان، بخشایشی، ۱۵۶/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۵۹/۳

آغاز: احمدك یا من دلعلی ذاته وتنزه عن مجانسة مخلوقاته ... انی بعد ما قضیت من بعض الفنون و طری و اجلت فی موائد عوائدها قداح مصرفاً ایاماً من عمری فی ممارستها ... قال المصنف «قدس سره و طهر رمسه»کتاب الطهارة: الکتاب مصدر کالقتال والضراب؛ **انجام:** و احتج فی الأخیرة باخبار کثیرة قال ففی صحیحة زرارة عن أبی جعفر، اذا غابت الشمس دخل الوقتان المغرب و العشاء ... و رواه الصدوق باسانید متعددة عن حماد فیالصحیح عن حریز عن زرارة عن أبی جعفر ثم قال و کذا روی زید الشحام ...

مشتمل بر کتاب طهارت و صلاة؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، در برگ نخست تقریظ مفصلی برای مؤلف از «سید محمد باقر موسوی» با مهر «السید محمد باقر الموسوی نسل النبی الطاهر» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۷۱گ (۳۵پ–۱۰۵پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳۲ – ۸۵۵]

● **حاشیة اللمعة الدمشقیة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul lum'at-id dimašqīya

وابسته به: اللمعة الدمشقیة فی فقه الامامیة = لمعه؛ شهید اول، محمد بن مکی (۷۳۴–۷۸۶)

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۶۷/۱۷

آغاز: قال الفصل التاسع فی الخیار و هو اربعة عشر اقول محل الکلام؛ **انجام:** لکن لم یکن مستقلا فلا یجری الأحکام فیه بنفسه.

حاشیه‌ای است استدلالی از شیخ موسی بر مبحث خیار نهمین فصل از متاجر لمعه دمشقیه شهید اول؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی رضوی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج ماشی، ۴۳ص، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ – ۶۶۶]

۲. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

آغاز: بسمله کتاب المتاجر قوله و هو هنا نفس التکسب ای المراد بالمنجر فی کتاب المتاجر بناء علی کونه مصدرا میمیا

گویا از یکی از نوادگان آقا محمد باقر وحید بهبهانی که در برگ‌های ۶۴ و ۶۵ و ۶۷ و ۷۸ و ۸۶ و ۸۷ نسخه حاضر از علامه مجلسی نگارنده بحار با عنوان «خال مفضال» و در برگ‌های ۲۵ و ۵۴ و ۷۴ از «جد امجد» و حواشی او بر مجمع الفائده اردبیلی و بر مسالك یاد می‌کند. در برگ ۸۰ از «شیخنا المحقق النجفی فی شرح القواعد» یاد می‌کند و او گویا همان شیخ جعفر نجفی کاشف الغطاء است. تنها کتاب تجارت است لیکن در آن از شرح کتاب های طهارة و صلاة و قضا و شهادات نیز یاد می‌شود و پیداست که آنها را هم پیش از این شرح نموده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، ۱۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [صد و شصت نسخه: – ۱۵]

۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۹ – ب

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... قوله قدس سره کتاب الصلوة تطلق الصلوة لغة علی عدة معان کالدعاء و الرحمة و الاستغفار و المتابعة و حسن الثناء؛ **انجام:** و من شاء استکثر کما سلف بیانه فی اول الکتاب

از آغاز صلوة است تا پایان فصل ششم آن. محشی از فاضل شارح و روضه و معالم و حدائق یاد می‌کند؛ خط: نسخ، کا: علی بن شیخ حسن شراره نجفی عاملی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ جمادی الثانی ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۰۸گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: – ۳۲۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳۶/۱۸

آغاز: الحمدلله حمداً کثیرا کما هو اهله (قوله) و موجبات الوضوء احد عشر المراد بموجبات الوضوء هنا ما یتناول الموجب للوضوء

خاصه و له مع الغسل
حاشیه یا شرح است بر کتاب لمعه دمشقیه محمد بن مکی (شهید اول) و مؤلف از شرح خویش بر شرایع (ص۴۴۷ و ۴۷۴) و از کتابهای جد خود یاد می‌کند؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۳۸۹-۳۸۶)، ۱۵و۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۲۰۵۴]

● حاشیة اللمعة الدمشقیة و شرحها / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul lum'at-id dimašqīya wa š.-i-hā

وابسته به: الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)؛ اللمعة الدمشقیة فی فقه الامامیة = لمعه؛ شهید اول، محمد بن مکی (۷۳۴-۷۸۶)
حاشیه استدلالی است بر کتاب لمعه شهید اول و شهید ثانی مشتمل بر: کتاب الغصب، کتاب اللقطة.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۷۳۳

آغاز: بسمله، حمدله ... و بعد فهذه حواش موجزة علقناها علی بعض عبارات اللمعة؛ **انجام:** لم یستثن منها الاقصدة فی الحیوان الکال الذی سیبه صاحبه کما مر.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، واقف: سید محمد باقر سبزواری، ۱۴۰۵ق؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۵۸]

← حاشیة لوامع الاسرار ← حاشیة حاشیة الدوانی علی حاشیة تحریر القواعد المنطقیة

● حاشیة لوامع الاسرار = حاشیة حاشیة الدوانی علی لوامع الاسرار = المحاکمة بین الحاشیتین / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi'-il asrār = ḥāšīyat-u ḥāšīyat-id dawwānī 'alā lawāmi'-il asrār = al-muḥākima bayn-al ḥāšīyatayn

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (- 1542)

وابسته به: حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشیة القدیمة علی حاشیة شرح المطالع = تنویر المطالع القدیمة؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)
او در این رساله به دفع شبهات و ایرادات برخی از متأخران که در شرح شمسیه قطب رازی و حواشی وارد کرده می‌پردازد.
[الذریعة ۱۳۲/۲۰؛ ریحانةالادب ۲۶۰/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۵/۲

آغاز: اذا لاحظ العقل مجملاً الخ، ان هذا الحکم بدیهی فهم و کیف یسمع دعوی البداهة فی هذا المقام علی انه لایکون برهاناً اذ حاصله ان الحکم المذکور بدیه و انما یتوقف علی تصور الاجزاء الغیر المتناهیة مجملاً و اراد الاستدلال علیه بأن کل واحد منها علی واحد الی غیر النهایة؛ **انجام:** و لیس فی صورة قول الجاهل الحاکی عن ضمیره امر فی الذهن و لافی الخارج بحیث یصح ان ینتزع منه النسبة المذکورة لقوله العالم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۳۸گ (۲۲-۵۹)، ۲۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۳۱ - ۷۸]

← حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار ← حاشیة حاشیة الجرجانی علی لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار

● حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi'-il asrār fī š.-i maṭāli'-il anwār

میرک بخاری، محمد بن مبارکشاه، - ۷۴۰ قمری

mīrak-e boxārī, mohammad ebn-e mobārak-šāh (- 1340)

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» و بعضاً «ق، ق» بر شرح مطالع الانوار قطب الدین رازی. این حاشیه به اقتضای مباحث در برخی موارد موجز و گاهی مفصل است.
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذه حواش و فواید لشرح المطالع للمولی المحقق العلامة قطب الملة و الدین الرازی رحمة الله علیه قوله الوصف بالجمیل اعلم ان الجمیل یتناول الانعام و غیره ...

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی ان الحکم الکلی المجموعی غیر معتبر فی المحصورة» [تمت الحواشی بعون الملک الوهاب ...]
خط: نسخ، کا: محمودبن علی بن الیاس، تا: نیمه رجب ۸۱۴ق؛ واقف: فاضل خان، ۱۰۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۵۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالاولی ان یسقط هذا المبحث هذا غایة التحقیق فی هذا.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۰؛ ضمیمه: «رساله در تحقیق کلیات» از قطب الدین محمد رازی و «رساله در تحقیق معنی تصور و تصدیق» از همو. رساله دوم ناقص است؛ واقف: فاضلخان؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ، ۱۹ سطر،

اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۱ – ۴۷۲]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۷۴

آغاز: بسمله قدتبین لک ما سلف من معنی القضیة انها لاتحقق بدون الحکم معنی القضیه ما یحتمل الصدق و الکذب و احتمال الصدق و الکذب انما یتحقق اذا کان القول؛ **انجام:** قدیکون بحسب فساد الصورة و لایکون فاسد المادة و لایسمی قیاسات مشاغبیا او سفسطائیا فافهم ذلک و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

از مبحث تصدیقات تا میانه مبحث محصورات؛ خط: نستعلیق، کا: عماد بن الملک حسینی حورربی (؟)، تا: ۲۷ ذیحجه ۹۷۳ق، جا: کاشان مدرسه معینه؛ حاشیه با نشان «قدیم»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۹ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۵۳۵]

۴. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۷۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** انجام موجود: اما اذا اعتبرنا المشارک مع کلیة العکس منتج لمقدم المتصله لم تکن الطرف المشارک مستلزماً ...

در فهرست از ملازاده دانسته؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۲۵ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ – ۲۳۷]

● حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشیة شرح المطالع = الحاشیة علی شرح المطالع القطبیة / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi'-il asrār fī š.-i maṭāli'-il anwār = ḥāšīyat-u š.-il maṭāli'

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ – ۸۱۶ قمری

Jorjānī, 'alī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴–۷۶۶)

حاشیه‌ای است بر شرح قطب الدین محمد رازی بر مطالع الانوار سراج الدین محمود ارموی (–۶۸۲ق). این حاشیه را در موقعی که شرح مطالع را نزد مبارکشاه منطقی درس می‌خوانده تألیف نموده و مقصودش در اغلب توضیح کلمات شارح و حل شکوک بوده این حاشیه ناتمام مانده یعنی از بحث تصورات تجاوز نکرده ولی نزد باحثین منطق مورد اعتنا بوده است. تعلیقات و حواشی بر او بسیار نوشته‌اند.

آغاز: قال وحید زمانه تغمده الله بغفرانه: الحمدلله فیاض ذوارف العوارف. الفیاض الوهاب، من فاض الماء فیضاً اذا کثر و سال من جانب الوادی فکأن الوهاب مازاد علی موضعه فسال ... و الآل ما یری فی طرفی النهار من السراب، و خطور المعنی بالبال اختلاجه و تحرکه فیه. و بعد فان العلوم ... و ها انا افیض فی شرح الکتاب یوهم ان الخطبة کانت متقدمة علی الشرح مع ان ما سبق یدل علی تأخرها ... قال: الحمد هو الوصف بالجمیل علی جهة التعظیم

انجام: و قد مر من الشارح کلام فی أن مثله هل یکون ... فالاعرف واجب التقدیم فی نظر التعلیم، لیکون ترقیا من الاسهل الاقرب الی الاصعب ... و نبه بقوله:و فیه ما عرفت ... الحاصل من الاحساسات المتعلقة بجزئیاته اقرب فیکون اعرف و هذا جار فی الذاتی و العرضی اذا کان افراده محسوسة قطعا

چاپ: در کنار شرح مطالع از ص ۱ تا ص ۷۱، تهران چاپخانه آقا سید اسدالله، ۱۳۱۵؛ تهران، سنگی، ۱۲۷۴ق، وزیری (در هامش)؛ ۱۲۹۴ق

[کشف الظنون ۱۷۱۵–۱۷۱۶/۲؛ ریحانة الأدب ۲۱۴/۳–۲۱۳؛ الذریعه ۱۳۳/۶ و ۷۶/۶؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۸۵/۲ و ۳۸۶/۲؛ هدیة العارفین ۷۲۸/۱–۷۲۹]

شرح و حواشی:

۱– حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ قاضی زاده رومی، موسی بن محمود (–۸۱۵)

۲– حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ آیدینی، خضر بن علی (–۸۲۰)

۳– حاشیة حاشیة الجرجانی علی لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ شیروانی، داود (–۹)

۴– حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشیة الجدید علی حاشیة الجرجانی علی شرح مطالع الانوار؛ دشتکی شیرازی، میر صدرالدین محمد (۸۲۸–۹۰۳)

۵– حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ شیروانی، کمال الدین مسعود (–۹۰۵)

۶– حاشیة حاشیة الجرجانی علی لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ تونی، معین بن حسن (–۹۰۷)

۷– حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰–۹۰۸)

۸– حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشیة القدیمة علی حاشیة شرح المطالع = تنویر المطالع القدیمة؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰–۹۰۸)

۹– تنویر المطالع و تبصیر المطالع = حاشیة حاشیة شرح المطالع = تعویذ المطالع و تبصیر المطالع = حاشیة حاشیة الجدیدة علی شرح المطالع؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰–۹۰۸)

۱۰– تقسیم علم الکلام؛ مؤید، عبدالرحمن بن علی (–۹۲۰)

۱۱– حاشیة لوامع الاسرار = حاشیة حاشیة الدوانی علی لوامع الاسرار = المحاکمة بین الحاشیتین؛ دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد (–۹۴۸)

۱۲– حاشیة حاشیة حاشیة شرح المطالع؛ دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد (–۹۴۸)

۱۳– حاشیة حاشیة الجرجانی علی لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ ابیوردی، ابوالحسن بن احمد (–۹۶۶)

۱۴– حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ جرجانی، ابوالفتح بن مخدوم (–۹۷۶)

۱۵– حاشیة حاشیة الجرجانی علی لوامع الاسرار = حاشیة حاشیة شرح

مطالع الانوار؛ میرزا جان باغنوی، حبیب الله (-۹۹۴)
۱۶- حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ حسینی، فتح الله بن حبیب الله (-۱۰)
۱۷- حاشیة حاشیة الجرجانی علی لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ میرنعمت قمی (-۱۰)
۱۸- حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ مشکک رستمداری، محمد بن علی (-۱۰)
۱۹- تحقیق معنی نفس الامر (رسالة فی ...)؛ مشکک رستمداری، محمد بن علی (-۱۰)
۲۰- حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ حنفی تبریزی، شمس الدین محمد (-۱۰)
۲۱- حاشیة حاشیة الجرجانی علی لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = الفیاضیة؛ حسینی، شاه فتح الله بن حبیب الله (-۱۱)
۲۲- حاشیة حاشیة الدوانی علی لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشیة حاشیة القدیمة علی لوامع الاسرار؛ مسیحا فدشکوئی، محمد مسیح بن اسماعیل (۱۰۳۷-۱۱۲۷)
۲۳- حاشیة حاشیة شرح مطالع الانوار؛ مسیحا فدشکوئی، محمد مسیح بن اسماعیل (۱۰۳۷-۱۱۲۷)
۲۴- حاشیة حاشیة الدوانی علی لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ عرفی طالقانی، محمد نعیم بن محمد تقی (-۱۲)
۲۵- حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ شروانی، عبدالرحیم بن محمود
۲۶- حاشیة حاشیة الجرجانی علی لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار (۱۳عنوان)
۲۷- حاشیة حاشیة شرح مطالع الانوار
۲۸- حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار (۱۲عنوان)
۲۹- حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشیة حاشیة شرح المطالع
۳۰- حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ گیلکی، عبدالرحیم بن مطهر
۳۱- حاشیة شرح مطالع السید الشریف

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۷۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: تاج احمد بن مولانا احمد، تا: رمضان ۸۳۲ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۹گ، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۴۶۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۲۲۷۹۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمدبن علی رباطی، تا: پنج‌شنبه اواسط شعبان ۸۳۶ق؛ محشی با رمز «منه»، مصحح، مقابله شده؛ واقف: سید عبدالباقی آیةاللهی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف میشن مشکی، ۱۵۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۶۹]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۴۳
آغاز و انجام: برابر؛ تمت حواشی شرح المطالع للسید الشریف بعون الله المعین اللطیف، لیلة ۲۹ ذی القعدة سنة ستة و ثلاثین و ثمانمایة.
خط: نسخ نزدیک به تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ ذیقعده ۸۳۶ق؛ محشی با نشان «منه» و «مصباح»، مصحح با نشان «صح»، با نشان بلاغ؛ کاغذ: سمرقندی، نخودی شبیه خانبالغ، جلد: مقوایی رویه تیماج سرخ، ۱۲۵گ، ۲۵ سطر [ف: ۱۱ - ۶۳۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق کم اعجام، کا: بها بن غیاث بن بها بن جمال الکرمانی (چنین خوانده شد)، تا: جمعه نیمه ربیع الاول ۸۳۹ق، جا: خواست از توابع بدخشان؛ محشی؛ واقف: فاضلخان؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۹۴گ، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۴۷۰]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۷۹
آغاز: و محاسن الاعمال ولم یقید أیضاً الوصف المذکور بکونه فی مقابلة النعمة
خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد البافراوی، تا: دوشنبه ربیع الاول ۸۴۱ق، جا: نورطاغ؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۵۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۳۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۴۱ق، نزدیک عصر گرگانی؛ مصحح، محشی، دو تاریخ تولد در اوایل ذیقعده ۸۴۱ و محرم ۸۷۴ق؛مهر:«عبده عبدالصمد»(مربع)،«حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۱-۴۳]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۰-۴/۱۸۰
آغاز: التشبیه والمجاز هذا صحیح فی غیر الفاعل والغایة وهذا التعریف ای تعریف النظر بالترتیب المذکور انما هو علی رأی من زعم ان الفکر والنظر فعل صادر عن النفس؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر ذیحجه ۸۴۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به امضاء «داود رحمه الله» و«حاجی پاشا نور قبره» و «احمد الرومی نور قبره» و «محقق حسین اردبیلی» و «محقق دوانی» و «منه قدس سره» و حواشی مفصل دیگر، در آخر رساله فائده است: «بعنوان من فواید الشریفة للحضرة الشریفة قدس سره: اذا تربت علی فعل اثر ...»؛ جلد: تیماج مشکی، عطف تیماج سرخ، ۱۸۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۴۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی بن محمود الرفاعی، تا: ۷ جمادی الاول ۸۴۳ق، جا: هرات؛ محشی؛ مهر: «الوفاء بالعهد من خلوص الود محمد بن علی الشریف الکاشانی» (دایره)؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۴۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۳/۱ - ۸۷]

۹. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۷۱۸
خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: ۸۴۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۱۹۹ص، ۲۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱- ۲۳۴]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۶۵
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۸۴۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲۷ - ۲۸۵]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۹۷
آغاز: بسمله، قول الفیاض الوهاب الخ یحتمل؛ **انجام:** والثانی النظر الی جانب المعنی فمستبعد جدا تم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۵۱ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۴۵
آغاز: فعلی هذا ای اذا ابطل مختار المص و القسمة المخرجة له فطریق [القسمه الصحیحه] المخرجة للمذهب الصحیح ان یقال العلم اما حکم او غیره لانه؛ **انجام:** برابر
در تطبیق با نسخه شماره ۸۰۶/ع، نسخه حاضر از صفحه ۴۷ تا آخر نسخه فوق را در بر دارد و فاقد ۴۶ صفحه اول آن می‌باشد؛
خط: نستعلیق، کا: سلیمان بن حبیب، تا: ۸۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با امضای سید علی، عبدالرحیم، صلاح الدین، منه و ...؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی منقوش،۱۷۴گ،۱۵-۱۷سطر(۸/۵×۱۱/۵و۱۰/۵×۱۳)[ف: ۱۸ - ۶۴]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۳۰
خط: نستعلیق، کا: محمد بن ابراهیم ازنیقی، تا: شنبه اوایل ربیع الاول ۸۵۷ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: رضی الدین بن محمد بن رضی الدین عاملی مکی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۲۸]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۹۷/۲
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۸۶۳ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا گرد تیماج تریاکی، قطع: ربعی[ف:۱۷-۱۲۸]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۸۴
خط: نستعلیق، کا: اسحاق بن ابراهیم بن حسین، تا: یک‌شنبه ۲۸ رجب ۸۶۵ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «محمد علی بن محمد صادق» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف: ۲۰ - ۱۴۶]

۱۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۹
خط: نستعلیق، کا: حافظ بن حاجی محمد شیرازی، تا: ۷ ذیحجه ۸۶۶ق؛ کاغذ: سمرقندی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۴]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۸-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: ۴ رمضان ۸۷۶ق، جا: مغنیسا، مدرسه سنان یک؛ یادداشت احمد بن بیرام بن سلیم قونیوی است مورخ ۱۱۶۵؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۲۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۲۴ - ۲۷۸]

۱۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۹۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، کا: محمد بن الحاج عبدالله بن محمد بن الدولی، تا: ۸۷۶ق، جا: شوقات مدرسه بغباسان؛ جلد: مقوا قهوه‌ای عطف تیماج مشکی، ۱۲۳گ (۲پ-۱۲۴ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۳۳سم [ف: ۱ - ۱۶۶]

۱۹. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۳۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۷۹ق؛ ۱۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۸۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۴۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۶۱]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۸۸۱ق؛ محشی؛ واقف: حاج سید محمد شوشتری، ۱۳۰۹؛ کاغذ: مختلف اللون، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱ - ۳۱۳]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۳۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین حسینی صاعدی، تا: دوشنبه ۲۰ شعبان ۸۸۳ق؛ محشی؛ واقف: دکتر محمد زهرائی، تیرماه ۱۳۵۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۴۷۰]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۱۲
خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالله بن علی استر آبادی، تا: جمعه ۲۸ رمضان ۸۸۵ق، جا: شیراز؛ بنا بر یادداشتی که در پایان نسخه آمده کاتب شب چهارشنبه ۱۱ رمضان ۸۹۸ در قسطنطنیه درگذشته است؛ مصحح، محشی؛ تملک: یوسف بن درویش خطیب زاده؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۱۴]

۲۳. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: ۸۸۸ق، جا: تبریز [تراثنا: س۲ش۴ - ۲۹]

۲۴. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۲۹
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۹۲ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر: شیخ بهائی «هو، ما وقفه علی طلبة العلم الإمامية. الفقير بهاء الدين محمد العاملی»؛ تملک: محمد به تاریخ ۸۹۲ق؛ کاغذ: دولت آبادی، ۱۹ سطر (۸×۱۱) [تراثنا: س۶ش۱ - ۱۱۳]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۱۱
آغاز: بنفاسة معانیه و بلاغة عباراته معا و اللوامع جمع لامعة؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: سعدالدین حموی، تا: جمعه ۱۰ محرم ۸۹۲ق؛ افتادگی: آغاز (یک یا دو برگ)؛ مجدول، مصحح، محشی بعض

آن از مؤلف و بقیه با امضای «ملا میرزا»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۲۴ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۱۷]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۱۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۴۴]

۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۴۳

خط: نسخ، کا: نورالدین احمد بن محمد بن کمال شریف نیریزی، تا: پایان ۸۹۴ق، در هنگامی که از قزوین می‌گریخت آن را نوشته است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۵۲گ، ۲۳سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۶۱]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۴۰

آغاز و انجام: برابر؛ [تم الکتاب بعون الله الملک الوهاب و حسن توفیقه بتاریخ سنة ۸۸۹]

خط: نستعلیق نزدیک به نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ در گ ۱۲۸ بیرون متن با همان خامه دارد: «تم الکتاب بعون الله الملک ... سنة ۸۸۹»، محشی با نشان «منه»، «سید علی»، «رح»، «منه سید علی» (ظ: میر سید شریف باشد)، «ع»، «ع ل رحمه الله»، «شرح»، «محیی الدین»، «فاضل»، «حکیم»، «مواقف عبدالرحیم»، «شرح رضی»، در گ۱پ منظومه‌ای به عربی «فیما یکتب با الضاد و الظاء» دیده می‌شود، در برگ‌های ۱۲۸پ تا ۱۳۰پ یادداشت‌هایی منطقی فلسفی هست که چنین ختم شده است: «امکان ان ینقلب من المعلوم الی المجهول مطلقاً علی ان ذلک التوهم ... فی القسم الثالث و سید فع بما ذکر. تم الکتاب بعون الله الملک الوهاب و الیه المرجع و المآب» (گ۱۳۰پ)؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق ... جمال الدین محمد» (بیضی)؛ کاغذ: نخودی، سمرقندی، جلد: مقوایی، رویه تیماج قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۶۲۳]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالرزاق بن یعقوب القاسقی؟، تا: ۴ محرم ۹۰۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: جمال الدین محمد بن حسین خونساری، محمد تقی بن محمد صالح مازندرانی و مهر «محمد تقی» (مربع)؛ مهر: «العبد حسن علی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۴ - ۳۲]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ کهن، کا: محمد جان، تا: ۹۰۴ق، جا: نخجوان مدرسه صاحبیه؛ مصحح، محشی با امضای «نورالله منه، محیی الدین، داود، عبدالرحیم، فاضل، سید علی و ...»، یادداشتی از «حاج ملا خضر بن حسین الشهیر هندی الماردی» به سال ۱۰۱۳ق و امضای «عبدالکریم بن مصطفی الأمدی عفی عنهما» و «اسماعیل الخیر البیوتی» و تاریخی بر روی برگ نخستین به سال ۹۳۴ق آمده است؛ وقف نامه با مهر «خادم الشرع محمد سعدالله» (بیضی) بدین شرح «وقف هذا الکتاب المستطاب الحاج صبغة الله افندی المفتی و شرط التولیة بالاستعمال لأولاده الذکور نعوذ بالله تعالی بعد الانقراض للعلماء آمد و أنا حکمت بصحته، سعد الله المولی بخلافة بمدینة آمد»؛ مهر: «طالب توفیق الهی سلمان» (بیضی)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مشمعی مشکی، ۲۱۱گ، ۱۴ سطر (۸×۱۰)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۲۹ - ۵۶۰]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۹۶

خط: نسخ تحریری بی نقطه، بی‌کا، تا: ۹۰۵ق؛ تملک: جواد بن محمدرضا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۳۴گ، ۱۹سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۵۱]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۷۱

آغاز: المقصد الاقصی من قسم التصورات فان مامر من مباحث الکلیات کانت مقصوده من حیث یتوفق علیها القول الشارح و ما ذکر من الافکار معدات؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: بدرالدین عجم، تا: ۹۱۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با امضای سید علی و عبدالله؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، ۸ص، ۲۱-۳۳ سطر (۸×۱۵-۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۱۰]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن محمد، تا: جمادی الثانی ۹۱۵ق؛ محشی؛ واقف: حاج سید محمد شوشتری، ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱ - ۳۱۴]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۰۷/۱

خط: نستعلیق، کا: رکن الدین، تا: ۹ ربیع الاول ۹۲۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زر، ۱۵۲گ (۲پ-۱۵۳ر)، ۲۱ سطر (۴/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۸۷]

۳۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حمدالله بن محمد، تا: دهه آخر رمضان ۹۳۳ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۸۶]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۱۷

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن شمس الدین، تا: اواخر جمادی الثانی ۹۵۶ق؛ محشی با نشان «جدید ملا، ود، م ن، فاضل رومی»؛ مهر: اسدالله؛ تملک: محمد علی بن ابراهیم؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۴گ، ۲۷-۲۰ سطر (۹/۵×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۴۵۹]

۳۶. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: زین العابدین بن قاسم سمنانی، تا: ۱۰ جمادی الاول ۹۶۳ق؛ محشی [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۲۸]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۹۸

خط:نستعلیق، کا: نظیری یزدی، تا: ۴ شعبان ۹۷۹ق؛ محشی با نشان «م ن، ابیوردی، داود، منه»؛ کاغذ: سپاهانی رنگارنگ، جلد: تیماج عنابی،۲۱۵گ، ۱۹ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۱۴۲]

۳۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۰۷

آغاز: بسمله وبه نستعین الحمدلله فیاض ذوارف العوارف وملهم حقایق المعارف واهب حیوة العالمین ... وبعد فان العلوم علی تشعب فنونها وتکثر شجونها؛ **انجام:** وکرر علی نفسه ذلک حتی یصیر ملکة ثم عرض فی الغلط فی الفکر فهو جدیر بان یسطر کلمة ... ان یکون مستوراً لدرک حقایق الاشیاء و لکل متیسر لما خلوها و لننتفع بهذا القدر من الکلام

خط: نسخ، کا: سید محمود بن پیر حسین بن شیخ حسین، تا: دوشنبه رجب ظاهراً ۹۸۰ق؛ یادداشتی مبنی بر قرائت نسخه در نزد استاد جمال محمود؛ مهر بیضوی با تاریخ ۱۰۱۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۱۷۹]

۳۹. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۷۱۵

خط: نستعلیق، کا: جلال الدین محمد الموالی، تا: جمادی الثانی ۹۸۱ق، جا: شیراز؛ ۴۸۸ص، ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۳۳]

۴۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵-ح/۱۲۲

خط: نسخ ریز، کا: نعمت الله، تا: پنج‌شنبه شعبان ۹۸۵ق؛ محشی؛ جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۴۳گ، ۳۷ سطر (۱۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ - ۱۰۶]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۳

آغاز: علی ما یقابلا بجمله فیقال مفردای لیس بجمله و هو بهذا المعنی یتناول؛ **انجام:** .قد صرح فی الشفاء بان التصدیق بوجود الموضوع عن المبادی التصدیقه یکون جزء علیحده بل مندرجا فی المبادی التصدیقیه ...

خط: نسخ، کا: محمد علی بن قاسم علی، تا: ۹۸۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سبز، ۱۴۹گ، ۱۴ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۸۰]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ رمضان ۹۸۷ق، بی نقطه؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۴۰]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۲۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الاول ۹۹۱ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۳گ، ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۹۹]

۴۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۷۴/۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد جیلانی، تا: رجب ۹۹۶ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۹۷ص (۲۵-۲۲۱)، ۲۰سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۱۱۴]

۴۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۶×۱۸/۲سم [ف: ۱ - ۱۷۷]

۴۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسین مسکین حافظ، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح، مجدول، محشی از مؤلف، مصحح؛ ۲۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۱۵]

۴۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ مهر: «سید محمد بن محمدامین الحسینی ۱۱۱۶» (مربع)، «افوض امری الی الله اللطیف عبده محمد شفیع الشریف» (بیضی)، «صراط علی حق نمسکه» (بیضی)؛ در برگ آخر تاریخ ۹۹۲ق در برگ آخر دیده می‌شود؛ جلد: تیماج زرشکی اسلیمی، ۱۴۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۱۵]

۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۵۳

انجام: فلا امتناع فی اجتماعهما و انتفائهما معه، فان قیل أليس جزء الشرط ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد مهدی با مهر «یا امام محمد مهدی» (بیضی)، تملک: مرتضی بن محمد مؤمن و مهر «محمد هادی» (بیضی)؛ مهر: «محمد حسن بن احمد احسن الله مقاله» (بیضی)، «عبده محمد حسن بن احمد» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۱۳۷]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۴۰

آغاز: صلی علی خیر الوری و سید الانبیاء و علی اتباعه لیتوسل بهم الی الفوز ... و بعد فان العلوم هذه الفا (کذا) اما علی توهم اما او علی تقدیرها فی نظم الکلام؛ **انجام:** فلا تکون التعرف بهما حدا فان قیل انه ارید کونها مقولین علی شیء واحد و حینئذ ... ان تکون کل واحد.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: محمد رحیم، نصرالله، محمد صادق؛ کاغذ: نخودی، ۱۲۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۲۴ - ۱۷۰]

۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۵۴

آغاز: ... سید القوم، و قوله فی غد یشیر الی ان رایة اعلی مرتبة فی الاشراق؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ مهر: کتابخانه مصطفی ناظم، «عبده الراجی عثمان بن فضل اللهی»؛ کاغذ: سمرقندی،، جلد: تیماج قهوه‌ای سوخته، ۱۷۹گ، ۱۹ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۶×۱۷/۵سم [ف: ۲۸ - ۳۷۰]

۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۰۷/۴

گویا از حاشیه لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار گرگانی؛ خط:

نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زر، ۳۳گ (۱۵۵ر-۱۸۷پ)، ۲۱سطر (۱۱/۵×۴/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۸۷]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۴۴

آغاز: برابر **انجام:** من موضوع القضیه الثانیه معدول او ضارب مخصوص و قد عرفت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ دارای یک سرلوح مذهب و مرصع، مجدول؛ کاغذ: شکری قندی، جلد: گالینگور یشمی، ۳۳۱ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۸۲۱]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۴۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ محشی از داود، صلاح الدین محیی الدین ابیوردی، عبدالرحیم بردعی، رومی و نیز حاشیه‌هایی بی نشان؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۰۸۲]

۵۴. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۷۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی با عنوان «منه مدظله العالی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرمی سیاه، ۳۲۹ص، ۲۰سطر (۱۱×۵/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۳۳]

۵۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ مهر: «ابوعلی» (بیضی)؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۹۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۷۱]

۵۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ یا ۱۰؛ افتادگی: انجام (یک برگ)؛ ۱۹۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۲ - ۴۶۵]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود اواخر قرن ۹ و اوایل قرن ۱۰؛ محشی؛ واقف: حاج سید رضا زنجانی، آبان ۱۳۴۵؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۱۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۴۷۱]

۵۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹-۱۰؛ محشی با رمز «منه رحمه الله، سید علی، میر، منه»، مصحح؛ تملک: نوروز علی بن اخی الدین محمد قزوینی، محمد طاهر بن حاجی محمد رضا به تاریخ ۱۱۵۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوا، ۱۴۳گ، ۱۹ سطر (۸×۱۲/۳)، اندازه: ۱۴/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۸۸]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۳۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۳]

۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۱۲/۲

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: شاید قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲۷گ، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۹۲]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۸

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن تاج الدین حسن نجفی، تا: با تاریخ ۱۰۰۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با امضای «منه» و «داود» و «م ن» و «سعد الله» و «ابیوردی» و با استفاده از «شرح مواقف» می‌باشد؛ تملک: محمد امین استرابادی در ۱۰۰۰ق؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۲گ، ۱۷ سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۵۱۷]

۶۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۹۲

آغاز: بسمله، و الاعتصام بمیامن اسمه العظیم قوله، الفیاض الوهاب تعریف لفظی ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ تملک محمد نصیر؛ اهدایی: محمد جواد علمیه؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۸گ، ۳۱ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۵۵]

۶۲. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۳۵

انجام: بخلاف الجنس اذ تلحقه فصول متقابلة من زمان واحد و الجنس بیانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ وقفنامه کتاب به تاریخ شوال ۱۲۰۱ با مهر ملامحمد مهدی نراقی کاشانی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۰۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۴۲]

۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** اما الکلمات الوجودیه ... دلت علی النسبه.

درین نسخه شرح مطالع الانوار علامه قطب الدین محمد رازی تحتانی با حاشیه ملا میرزا محمد حسن شیروانی آمده ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: ابره کاغذی عطف تیماج مشکی، ۲۶۰گ، ۲۱ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۰۰]

۶۴. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۹۹

آغاز: و الثانی التصریح بما هو المراد فان العبارة الاولی مع کونها رکیکة فی العربیة یحتمل أن یفهم منها ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۲۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۸۰]

۶۵. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۹۱

انجام: واما الاعتراف واجب التقدیم فی نظر التقدیم لیکون ترقیا من الاسهل الاقرب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملک: عباس بن محمد طباطبایی؛ مهر: «عبده الراجی الطباطبائی» (مربع)، «افوض امری الی الله عباس بن محمد الطباطبائی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۵۹]

۶۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۷۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی،

۱۲۶گ، ۲۴ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۹- ۹۷۱]

۶۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۸۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ تملک: محمد باقر بن محمد جعفر، میرزا خواجه، محمد علی، محمد رشید بن علی اصغر حسینی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۲۶ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۶ – ۲۵۶]

۶۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۸۹-۳۱/۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با عنوان «منه» و «فاضل» و«ن ع م ه» و «سید علی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۵۴۴]

۶۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۳۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «ی»، در پایان یک فائده است از ملاجلال دوانی در زاویه حادثه از دائره با خط مماس که ساده‌تر از همه زوایای مستقیمه می‌باشد؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۷۳گ، ۲۰سطر (۵×۱۲) سطر، اندازه: ۸/۵×۱۰/۵سم [ف: ۴ – ۲۶۰]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بل الحق فی الجواب ان یقال التشخص اسم لما یتمیز به زید مثلا اذا اخذ بشرط لاشیء بالقیاس فی النوع اذالاعتبارات.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط و انجام؛ محشی با رمز «منه، ج، ق»؛ واقف: سید عبدالباقی آیةاللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۲۴ – ۱۷۰]

۷۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۳۷

آغاز: یرید ان الذی ثبت فیما تقدم فی التصور هو کذب قولنا: کل تصور ضروری؛ **انجام:** فینتقل من المقابل و احسن الامثلة ما اشتمل علی وجهی المشابهة و المخالفة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مصحح، محشی؛ ۱۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف:۲-۳۰۴]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۱۱۳

آغاز: بسمله، اما بعد الحمد و الصلواه فیقول؛ **انجام:** لا مجرد صحه هذه تمت الحاشیه علی حاشیه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]

۷۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۴۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۱۷۰گ (۱پ–۱۷۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ – ۴۰]

۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۹۰

خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با عنوان «منه رحمه الله»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۹۸گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۷–۲۰۰]

۷۵. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۷۱۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۲۶۹ص، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۳۳]

۷۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۶۷۶/۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالهادی بن رفیع الدین بن غیاث الدین جمشید بن مهدی حسینی، تا: یک‌شنبه ۲۷ رجب ۱۰۰۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «منه، هادی، جلال، داود»؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۵گ (۱ر–۱۳۵پ)، ۲۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۴ – ۲۶۱]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۰۵ق؛ محشی؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۰۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۴۷۱]

۷۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۴/۲ کر

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد سلمان بن شیخشاه لنکرکنانی، تا: سه‌شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۰۱۳ق، جا: شیراز؛ مصحح، محشی با نشان‌های «علامه الدوانی، مسعود، منه، عماد، شرح تجرید، ابیوردی، تاج الاسامی، قاضی، معین و ...»؛ در برگ‌های ۲۰۱پ و ۲۰۲ر فوائدی در «وجود مرآتی» و «دلالات منطقی» گویا از تفتازانی و دیگران به صورت ناتمام؛ مهر: کاتب «بنده شاه ولایت محمد سلمان» (بیضی) و «علی شاه ولایت امیر ...» (بیضی)؛ تملک: سید جلال ... خباز کاشانی با تاریخ ۱۳۲۵ق؛ کاغذ: شرقی نازک نخودی زرد، ۱۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۴سم [ف: ۴۰/۲ – ۲۶۵]

۷۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن محمود اهلی، تا: سلخ شوال ۱۰۱۵ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، «ضیا، دام ظله» و غیر آنها، یادداشت محمد جعفر بن محمد ابراهیم کاشانی مشهور به علامه فیضی؛ تملک: عبدالباقی فیضی همراه مهر «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی)؛ مهر: محمد هادی بن ابی تراب بن نصیرالدین سلیمان بن محمد علم الهدی کاشانی فیضی «محمد هادی بن ابی تراب الفیضی» (بیضی)، محمد مهدی بن محمد هادی بن شاه مرتضی ثانی إبن محمد مؤمن بن شاه مرتضی اول کاشانی فیضی «محمد مهدی بن محمد هادی الفیضی» (مستطیل)، جمال الدین اسحاق بن محمد علم الهدی إبن فیض کاشانی «جمال الدین اسحق ۱۱۱۷» (بیضی)، «محمد هادی الفیضی» (مستطیل)، «عبدالباقی الفیضی»؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۳گ، ۲۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۳۴

- ۳۵۳]

۸۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۰۹

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن گونابادی، تا: غره ذیحجه ۱۰۲۳ق؛ تملک: علی نقی بن علی، میر محمد رضا ابن بابا حسینی قمی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۹]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۵/۱-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن مقصود علی اشکاوندی، تا: سه‌شنبه ۱۶ رمضان ۱۰۳۱ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری رنگ، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۶ص (۱-۲۳۶)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۹۲]

۸۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۰/۱-۵۹۲۰

خط: نسخ، کا: حافظ محمد بن شرف الدین علی، تا: ۲۳ جمادی الثانی ۱۰۳۴ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: عبدالوهاب بن محمد کاظم حسینی از آقا عبدالصمد همدانی خریده، ابوالقاسم بن محمد جربادقانی، مصطفی حسینی صفائی؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۳۱گ، ۲۵ سطر، قطع: وزیری [آستانه قم: - ۱۰۹]

۸۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسین بن محمد علی نیشابوری، تا: ۱۰۳۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۰گ، ۲۱سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۳۱۱]

۸۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۹۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۴۷ق؛ جلد: چرم قرمز، ۱۷۶گ (۱پ-۱۷۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [مؤید: ۲ - ۳۲۱]

۸۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۶۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶ شوال ۱۰۴۸ق؛ تاریخ وقف: ۱۱۱۰ق؛ کاغذ ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۴۸۵]

۸۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۴۲/۲

آغاز: بسمله و به ثقتی غایة تهذیب الکلام بحمد الله العزیز العلام؛

انجام: واما الفرق بین زید و سایر الجزئیات هیهنا مخفی جدا فافهم.

خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد صالح، تا: ۱۰۴۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج تریاکی، ۹۹گ (۲۲-۱۲۰)، ۲۰ سطر (۳/۵×۱۴)، اندازه: ۸/۵×۲۰سم [ف: ۴-۱۱۷۷]

۸۷. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوانا، کا: محمد بن محمد صالح درفاری، تا: شعبان ۱۰۵۶ق؛ محشی؛ کاغذ: زرد نازک آهار زده، جلد: تیماج سرخ، ۲۵۱گ، ۱۹ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴۸]

۸۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۵۹۸

خط: نسخ، کا: عبدالحی بن حاج محمد یزدی، تا: جمعه ۲۸ جمادی الثانی ۱۰۵۹ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۸]

۸۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:-۶۲۲۲

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن میرزا علی، تا: رجب۱۰۶۰ق؛ مهر: ابراهیم بن علی؛ واقف: محمد خورکامی رشتی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵۵گ، ۲۴ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم:۱۰۹]

۹۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۵۳/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی‌رضا تبریزی، تا: چهارشنبه ۱۷ شوال ۱۰۶۲ق؛ جا: قم؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۸۵]

۹۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۶۴/۱

خط: نستعلیق خوب، کا: محمد حیدر، تا: ۱۰۶۳ق، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۴۸]

۹۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۳۲

آغا ز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر محمد طبسی، تا: ربیع الاول ۱۰۶۷ق؛ مهر: «محمدباقر بن محمدتقی الموسوی» (بیضی)؛ تملک: محمدصادق نوری؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۱۵]

۹۳. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۳/۲

آغاز: بثبوت الغرض فی افعاله و احکامه تعالی ثم انه للاشارة الی براعة الاستهلال خص بالذکر من تلك العوارف

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن عبدالکریم، تا: سه‌شنبه ۱۲ رجب ۱۰۶۸ق، جا: یزد؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۲گ (۳۶ر-۲۸۷ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۸۹]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۵۳۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع طبسی، تا: غره ذیحجه ۱۰۶۸ق؛ واقف: محمد رفیع طبسی، تیر ۱۳۶۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ، سطور چلیپا، اندازه: ۱۹/۳×۲۴/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۶۹]

۹۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: یحیی طالقانی، تا: ۱۵ رجب ۱۰۷۳ق؛ تملک: محمد تقی بن محمد تقی به تاریخ ۱۹ صفر ۱۲۸۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۱۲]

۹۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۱۳/۱-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری شکسته، کا: محمد قاسم بن ناصرالدین جیلانی، تا: ۱۰۷۵ق؛ محشی؛ ۱۶۰ص (۲-۱۶۱)، ۲۷ سطر (۹×۲۰/۵) [عکسی ف: ۱ - ۱۳۹]

۹۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۱۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمدعلی بن امام وردی اصفهانی، تا: ۱۷ رمضان ۱۰۷۷ق؛ محشی با عنوان «منه ره» و «داود» و «خواجه صائن الدین رحمه الله» و«نورالله»؛ مهر: «سعید الدولة بهادر ۱۲۶۸» (مربع)، «محمدباقر العلوم ۱۱۹۹» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۰]

۹۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۶۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: اسماعیل فرزند عبدالصمد، سکارودی رانکوئی جیلانی، تا: چهارشنبه ۴ شعبان ۱۰۷۸ق، جا: مدرسه آقا ملا حسنا بورکوئی؛ مصحح، محشی؛ مهر: «نصرالله بن ابوالقاسم الشریف» (مربع)؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۰۴گ (۴۴-۱۴۷)، ۳۰ سطر، اندازه: ۶×۱۸سم [ف: ۲۹ - ۴۴۵]

۹۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۳۳-۲۲/۱۵۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمدموسی بن حاجی ببران فرح آبادی، تا: ۱۰۷۹ق، جا: مدرسه ملا عبدالله؛ شوال ۱۰۸۱ به دست محمد سید بن احمدجیلی مقابله شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۵۴۴]

۱۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۷۰
آغاز: بسمله و به نستعین، قال ولحمد؛ **انجام:** صلی الله علیه و آله علی ید العبد الفقیر الی الله علی الدین
خط: نسخ، کا: حسینی، کمال، تا: ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۲ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [رایانه]

۱۰۱. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابن حاجی سلطانی محمد مومن نجاری (؟)، تا: محرم ۱۰۸۷ق؛ محشی؛ کاغذ: آهارزده، ۱۸۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۲سم [ف: ۱۰۷]

۱۰۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۳۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوذر بن خلیل بن غازی قزوینی، تا: شنبه ۳ رجب ۱۰۸۹ق؛ محشی با نشان «منه»، «داود»، «الجیلانی»؛ تملک: شیخ قاسم قاری؛ ۲۰۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [مؤید: ۱ - ۳۵۳]

۱۰۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۴۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۸ رمضان ۱۰۸۹ق؛ واقف: محمد علی رضوی، ۱۲۱۱ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا عطف میشن خرمایی، ۲۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۴۷۱]

۱۰۴. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۱مجموعه بدون شماره
کا: محمد اسماعیل بن محمد صالح حسینی حسنی اعرجی سمنانی، تا: چهارشنبه ۶ جمادی الثانی ۱۰۹۱ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۷۳]

۱۰۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۵۰۸
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسن داروازی، تا: سه‌شنبه ۱۴ ذیقعده ۱۰۹۵ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۸]

۱۰۶. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۴۶۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: شیخ محمد سعید نوری نطنزی، تا: ۲۶ شوال ۱۰۹۶ق، به دستور علیرضا قمی؛ در حواشی مقابله و تصحیح شده، محشی از ملاجلال، داود، ملاشمسا گیلانی، معینی، ملامیرزاجان و خود مؤلف؛ از موقوفات رمضانیه؛ مهر: کاتب «عبده محمد سعید ۱۱۲۳» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۳۴]

۱۰۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۵۳
آغاز: الصلوة حمداً لله سبحانه أولاً علی نعمه العامة و الخاصة لیرتبط به العتید و یستجلب به المزید و بعد فان العلوم؛ **انجام:** برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد قاسم فرزند عیسی، حسینی قاسم آبادی، تا: پنج‌شنبه ۲۶ جمادی الثانی ۱۰۹۶ق، جا: اصفهان، مدرسه شیخ لطف الله؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با نشان «منه قدس سره» به نقل از خود مؤلف و «رضوان»؛ کاغذ: شرقی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۷گ، ۱۹ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳۰ - ۴۳۷]

۱۰۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۸۲۸
آغاز: الامرهی ان الکل متوقف علی جزئه ... کما یقال فلان یعلم المنطق ای یعلم تلک المعلومات المخصوصة لانه یعلم العلم بها؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین حسینی زوار دشتی، تا: ۱۰۹۹ق، جا: اصفهان مدرسه جده؛ مصحح، با علامت بلاغ مقابله؛ جلد: تیماج سرخ، ۸۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف مخ: ۱- ۱۸۰]

۱۰۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۵۷
آغازو انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حسن بن گداعلی قاینی، تا: جمعه قرن ۱۲، جا: مشهد رضوی؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ تملک: محمدمؤمن مراغی، محمدحسن بن حاجی محمدقاسم، تملکی به تاریخ غره محرم ۱۱۴۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۱۷۹]

۱۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۷۷
آغاز: معاد الصلوة حمدالله تعالی اولا علی نعمه العامه و الخاصه؛ **انجام:** برابر
خط:نستعلیق مخلوط به شکسته،بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۰۹گ، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۴۷۲]

۱۱۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۰۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ قطع: رقعی [ف: ۱۱۶]

۱۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد تبین لك ان ههنا اموراً اربعة فالبحث عن.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی از سید علی، شرح تجرید، تلویح، محمد شاه و ...؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده صدرالدین الحسینی» (چهارگوشه)، «عبده صدرالدین الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۹۶۵]

۱۱۳. خوی؛ گنجینه (موزه)؛ شماره نسخه:۱۱

آغاز: بهم الفوز بذلك المقصود ... وبعد فان العلوم هذه الفاء اما علی ... بانها ارفع المطالب الکمالیة؛ **انجام:** المعرف الذی جعل تصوره سببا وقدمر ما ذکره فی الجواب ان الافکار.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۸۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف مخ]

۱۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۲۵

از مبحث دلالت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۱گ، ۱۵ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۱۳۳]

۱۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا یکون لازما کما اذا لم یکن المسلوب ممتنع الحدث ...

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج سبز، ۳۴۹ص (۱-۳۴۹)، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۷ - ۷۹]

۱۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهم من المفهوم من حیث مع المفهوم المقید

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا [رایانه]

۱۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲۲

آغاز: بسمله، قال شریف زمانه اسکنه طرخه جنانه الفیاض الوهاب؛ **انجام:** تصور العلم بعد التصدیق موجوده تم نسخه منیفه عبدالحکیم برشرح مطالع

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا [رایانه]

۱۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۱۳

آغاز: بسم الله الحمن الرحیم قوله منا ولا انعام آه ارادبتاول الجمیل؛ **انجام:** علی خیر خلقه محمد و آله و اصحابه اجمعین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۱۹. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه رمضان ۱۱۰۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با بلاغ مقابله، محشی به امضای «عبدالرحیم»و «مسعود»؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۲۱-۲۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۱]

۱۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۰۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: ۲۷ شوال ۱۱۰۴ق، جا: اصفهان مدرسه اسماعیلیه؛ مصحح؛ مهر: «عبده الراجی علی» (بیضی)، «دیده بر صفحه دل مهر محمد هاشم» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی،، ۱۸۲ص (۵۲-۲۳۳)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۳۰ - ۱۹]

۱۲۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۱۲

بی‌کا، تا: ۱۱۰۷ق، این رباعی از آقا حسین خوانساری در پایان این نسخه نوشته شده: «زاهد به خدا که از خدا می‌ترسی ×× یا آنکه ز فوت مدعی می‌ترسی / هرگز دیدی کز آشنا ترسد کس ×× بیگانه اگر نه ای چرا می‌ترسی»؛ قطع: خشتی [ف: ۱۱۶]

۱۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۷۶

خط: نستعلیق، کا: سید محمد تنکابنی، تا: دوشنبه محرم ۱۱۱۱ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۸/۸سم [ف: ۱ - ۱۷۷]

۱۲۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۱۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: نوروز علی بن محمد صالح پابازی براقی، تا: ۸ ربیع الاول ۱۱۲۹ق؛ مصحح، محشی؛ ۱۳۶گ (۷۵پ-۲۱۰ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۸۶]

۱۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۵۶-۳۸/۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سلیمان بن حاجی مصطفی بن ابراهیم دزدارار زنجانی، تا: جمادی الثانی ۱۱۳۶ق، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۴۴]

۱۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۴۹

آغاز: برابر

در فهرست با عنوان «حاشیة شرح طوالع الانوار» آمده و از سید شریف؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن سلطانعلی طبسی، تا: ۴ صفر ۱۱۷۵ق؛ مصحح، محشی، بعضی از صفحات امضای «بلغ» دارد؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۵سم [ف: ۴۱ - ۱۹۶]

۱۲۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۴۸

خط: نسخ، کا: احمد بن بهاء الدین، تا: شنبه ۱ محرم ۱۲۲۲ق، جا: مدرسه ملامحمد باقر؛ کاغذ فستقی و شکری؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۲۵گ، اندازه: ۱۱× ۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۸۸]

۱۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۳۱ق؛ محشی؛ واقف: مرتضی قلیخان نائینی، ۱۳۴۰ق؛ کاغذ: نخودی و نباتی و مرمری، جلد: میشن، ۲۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۱۲]

۱۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۴۶-۳۵/۱۲۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن میرزا کلب علی قاضی قزوینی (نونویس)، تا: دوشنبه ۱۲ شعبان ۱۲۳۶ق (نونویس)، بخشی از نسخه قدیمی است و بخشی دیگر تازه تر است که عبدالوهاب قزوینی در ۱۲۳۶ کتابت کرده؛ مصحح، علامت بلاغ، محشی از «ملک سعید مدظله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۹گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۵۴۴]

۱۲۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۴۲
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن علی نقی حسینی، تا: چهارشنبه ۲۶ صفر ۱۲۳۷ق؛ مصحح؛ جلد: چرم مشکی، ۹۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵× ۲۰/۵سم [مؤید: ۲ – ۲۸۰]

۱۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد هادی بن محمد جعفر قزوینی، تا: ۱۲۳۹ق؛ مصحح؛ تملک: حاج عبدالرحیم قزوینی با مهر «بسم الله الرحمن الرحیم» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: چرم زرد، ۲۲۱گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۳۶ – ۴۷۳]

۱۳۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۲۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، کا: صدرالدین، تا: ۱۲۵۳ق؛ محشی بسیار از کاتب نسخه (به نقل از زبان استاد خویش) و نیز از: صلاح الدین، محیی الدین، نورالله، عماد الدین، میرصدرالدین، معین، احمدکیانی، خسرو و جز اینان کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۸۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۱۹۹]

۱۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۲۸
خط: نسخ، کا: حسن، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۱۷/۶سم [ف: ۱ – ۱۷۷]

۱۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، تا: محرم ۱۲۶۴ق؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲» ؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۰گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۹ – ۶۴۱]

۱۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۷۹-۳۶/۷۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد هنجی، تا: ۱۲۷۱ق، جا: ساوجبلاغ؛ محشی از «جلال الدین دوانی» و «منه رحمه الله» و «سید علی» و دیگر حواشی؛ ۱۳۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ – ۱۵۴۴]

۱۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۵۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالواسع، تا: ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۵۳-۲۷/۲۲۳
آغاز: فانما یجب لیکون شروعه علی بصیرة فیه وان یعتقد ان لذلک العلم فائدة مخصوصه ترتب علیه سواء کان ذلک الاعتقاد؛
انجام: لان الشیخ الرئیس فی الشفاباں التصدیق لوجود الموضوع من مبادی التصدیقیه فلایکون ایضاً جزء علی حده بل مندرجاً فی مبادی التصدیقیه
خط: شکسته، نستعلیق، کا: حسن بن حاجی محمد، تا: ۱۲۹۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۵۴۵]

۱۳۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۸۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی؛ ۲۰۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱ – ۲۲۲]

۱۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۲۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا یکون هی منها و الا افاده ذلک کما یفید اثبات صفه کمال له و اثبات تلک الاحوال له ...
خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با امضای «داود، منه، م ن»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۶گ (۲۶پ–۸۱پ)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۸ – ۲۸۴]

۱۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «منه، صلاح الدین، محی الدین و ...»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۹ – ۱۲۶]

۱۴۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۵/۲
خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۳۷۸]

۱۴۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸-ح/۴۰۵
انجام: لایقال الخ مثل هذایرد علی قوله و هومد فوع بقید الا طلاق ایضا و الله الموفق – تمت الحاشیه بعون الله.
خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: نازک نخودی، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۱۳۷ص، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ – ۴]

۱۴۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۵۹۴
تا آخر فصل سادس فی التعریفات؛ خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۳۱۸]

۱۴۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۷۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** مما ذکرناه تقدم الشئی علی نفسه و ان الحد التام الذی هو جمیع الاجزاء و المحدود الذی ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک به زمان تألیف؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۱۱۲گ، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۱۳]

۱۴۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی ذلک الجواب علی شیء واحد فلا یرد ما قیل من ان اخص

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی تیماج مشکی، ۱۷۴گ، ۱۸سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۱۳۲]

۱۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ اهداء شده از طرف خاندان نحوی؛ جلد: تیماج اناری، اندازه: ۱۵×۲۲/۷سم [رایانه]

۱۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۷۹ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۲

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کا: مرتضی بن غیاث الدین محمد طباطبا، بی‌تا، جا: مشهد رضوی؛ محشی با امضای «منه» و «محیی الدین» و «داود» و «بردعی»، معرفی کتاب توسط لطفعلی بن محمد کاظم؛ تملک: لطفعلی به سال ۱۳۲۹ همراه با مهر «العبد المذنب لطفعلی بن محمد کاظم» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۲۰۲گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۶]

۱۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۹۲

آغاز: التی هی من آثار السخاوه تدل علیها دلاله عقلیه قطعیه (برابر سطر ۱۸ برگ ۸پ نسخه شماره ۲۲۴۰ این کتابخانه)؛ **انجام:** قال صاحب الکشف: و من الطرق المقربه الی معرفتها القسمه کما بین لک فی فصل البرهان الذی هو المقصد (افتاده برابر سطر پنجم برگ ۱۲۲ر همان نسخه)

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه رحمه الله، محیی الدین، للمولی المحقق، عمادالدین، شرح تجرید، داود رحمه الله، نورالله، فاضل ۴ رحمه الله معین الدین»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، فاقد، ۱۳۶گ، ۱۹سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۴۵]

۱۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سلیمان بن حبیب، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشان «منه، منه قدس سره»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زنگاری، ۱۲۷گ، ۲۲-۲۳ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۲سم [ف: ۱۸ - ۴۶]

۱۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۷۲]

۱۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحاصل من الاحساسات المتعلقه فیکون اعرف و هذا جار.

تا آخر تصورات است؛ خط: نستعلیق تحریری بدخط، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از خود میر سید شریف و صدرالمدققین (میر صدرشیرازی)، داود، سید علی، حاج پاشا و قمری و ...؛ واقف: حاج سید محمد شوشتری، ۱۳۰۹؛ کاغذ: الوان، جلد: میشن مشکی، ۱۱۸گ، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۳۱۳]

۱۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** یلزم من ابتغاء الاستعداد عندالوجود بالفعل ابتغائه هکذا ینبغی.

ناقص است و از مبحث تعریفات فقط سه صفحه را دارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۲۴۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۱-۳۱۴]

۱۵۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۳۶

بی‌کا، بی‌تا؛ در این نسخه تولد میرسید شریف ۷۴۰ و وفات او ۸۲۰ و تاریخ تألیف شرح مفتاح سال ۸۰۴ در بلده سمرقند ثبت شده است؛ قطع: رقعی [ف: ۱۱۶]

۱۵۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰-ح/۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** وقع الفراغ من تحریر هذا الکتاب المستطاب بعون الملک الوهاب العبد محمد شریف ...

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۲گ، ۲۰ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۸۵]

۱۵۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۹۷۹-۵۴/۶۹

آغاز: التقیید شاملا للتحمید ایضا غیر بعید و الإل مایری فی طرفی النهار من السراب ... المعنی بالبال اختلاجه و تحرکه فیه، قوله و بعد فان العلوم هذه الفا ... قوله الحمد هو الوصف بالجمیل علی جهة التبجیل و التعظیم لما کان الجمیل متناولا للانعام و غیره من مکارم الاخلاق

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۱۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۵۴۵]

۱۵۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۸۳

آغاز و انجام:برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۱۵]

۱۵۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۹۵

آغاز: و السناء بالمد الرفعة و قوله فیه شفاء توضیح لماقدمه من کونه ابین و احسن و تفصیل لما اجمله من مناقبه و مراتبه و لقد اعجب حیث اتی فی بیان اوصافه بذکر اسماء کتبه المشهورة؛ **انجام:** و من هیهنا یعلم ان تقدیم الفصل علی الجنس اذا کانا قریبین لایجعل الحد ناقصا کما توهمه کثیرون بل یخرجه عما هو الالیق الذی یجب رعایته الموجبة لسهولة فی التحصیل

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۳۱گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۱۶]

۱۵۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۶۹/۱

آغاز: والا لم ینحصرالادراک فیما ذکره من القسمین مقابل للتصدیق لامتناع اجتماعها فی ذات واحدة و کیف یتصادقان علیها و قد اعتبر فی احدهما؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰-۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۳- ۱۳۲۸]

۱۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: غلامعلی بن مفصال بلخی، بی‌تا، جا: صفانیان؛ ۱۳۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۳۷۸]

۱۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقد اخرجت القسمة الخمسة النوع الحقیقی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج یشمی، ۲۱۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۵۴]

۱۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۰۷ ض

روضه ششم و هفتم؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۶۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۰۰/۲

آغاز: برابر

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی عطف تیماج عنابی، ۴۳ص (۸۹-۱۳۱)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۱۲۲]

۱۶۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۹۱/۴

آغاز: برابر **انجام:** آخر ما ینحل الیه المقاصد، ای آخر ماینتهی الیه مجموع تلک المقاصد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۴۹گ (۱۹۷پ-۲۴۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [مؤید: ۲ - ۳۲۲]

۱۶۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۹۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸۰گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۸۷]

۱۶۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱ - ۸۷]

● حاشية لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi'-il asrār fī š.-i maṭāli'-il anwār

آیدینی، خضر بن علی، - ۸۲۰؟ قمری

āydīnī, xezr ebn-e 'alī (- 1418)

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)

تاریخ تألیف: ۷۸۴ق

شرح کاملی است بر شرح مطالع قطبی و خود آن را شرح شرح دانسته ولی از آنجا که حاجی خلیفه آن را جزء حواشی شرح مطالع آورده بعدها به جای «شرح بر شرح» به «حاشیه بر شرح» معروف شده است. وی این حاشیه را بنا به درخواست عده‌ای از یاران به رشته تحریر درآورده و در آن سعی کرده است به تفسیر موارد مبهم و مورد شک بپردازد و در ضمن به افرادی که بر شارح ایراد داشته‌اند پاسخ گوید و بیشتر حواشی وی برگرفته از تحریرات و تقریرات شارح در هنگام تدریس می‌باشد.

آغاز: بسمله. تیمناً باسمائه الحسنی و تیقناً بالآئه التی لا تحصی ... و بعد فقد التمس منی جماعة من خلص اخوانی الاخیار ان اشرح کتاب لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار ...

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرغ المؤلف عن تألیف هذا الشرح فی سابع شهر جمادی الاولی سنه اربع و ثمانین و سبعمائه. تم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۹۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بقولنا المیت لا یخاف منه

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ واقف: حاج سید محمد شوشتری، ۱۲۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۳۷۸]

● حاشية لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشية شرح المطالع = الرسالة الجلالية / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi'-il asrār fī š.-i maṭāli'-il anwār = ḥāšīyat-u š.-il maṭāli' = ar-r.-ul jalālīya

حسینی، علی بن حسین، ق۹ قمری

hoseynī, 'alī ebn-e hoseyn (- 15c)

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)

تاریخ تألیف: ۸۴۹ق

حاشیه‌ای است بر «لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار» قطب الدین محمد رازی در شرح «مطالع الانوار» سراج الدین محمود ارموی (-۶۸۹ق). مؤلف، عبارات سید شریف جرجانی در «حاشية شمسیه» و در دیگر کتاب‌هایش را نقل و در موارد متعددی عبارات ایشان را رد نموده است.

آغاز: بسمله، ان احق کلام یتمسک المقرر لمنامنه فی مطالع النحریر و یتعلق المعیر کانه مقاطع لتعبیر ... قوله: الفیاض الوهاب ای الفیاض الذی بمعنی الکثیر السیال المتجاوز عن حد الوادی ... [الذریعة ۱۳۳/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۷۶/۱
خط: نسخ، کا: محمد یزدی، تا: چهارشنبه اواسط جمادی الثانی ۱۲۲۱ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۳گ (۱پ-۵۳ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۸۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** الاخص مطلقا لما ذکر و لان الخاص تفید التمیز و التمیز انما یتحصل بعد الاشتراک
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۷گ (۲پ-۱۰۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۱۰۱]

● حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi‘-il asrār fī š.-i maṭāli‘-il anwār

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e as‘ad (1427 - 1503)

وابسته به: حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشیة شرح المطالع = الحاشیة علی شرح المطالع القطبیة؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

شرح و حواشی:
۱- حاشیة حاشیة شرح مطالع الانوار؛ مسیحا فدشکوئی، محمد مسیح بن اسماعیل (۱۰۳۷-۱۱۲۷)
۲- حاشیة حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۶۵/۳
آغاز: بسمله. قال مولانا الامام الهمام الحبر الصمصام؛ **انجام:** الدلیل علی التفضیل فیلزم التکرار فتامل. بعون الله و حسن توفیقه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰-۱۱؛ ۱۴گ (۷۳پ-۸۶پ) [ف: ۱۶ - ۲۷۳]

● حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشیة شرح المطالع / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi‘-il asrār fī š.-i maṭāli‘-il anwār = ḥāšīyat-u š.-il maṭāli‘

جرجانی، ابوالفتح بن مخدوم، - ۹۷۶ ؟ قمری

jorjānī, ab-ol-fath ebn-e maxdūm (- 1569)

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)

تاریخ تألیف: ۹۵۱ق؛ محل تألیف: قزوین (المعسکر الهمایون)
حاشیه‌ای است بر مسئله حکم بر مجهول مطلق به منظور و حل شبهه وارده در مبحث تصور و تصدیق از لوامع الاسرار و با نظر به حاشیه میر سید شریف بر آن، که در آن به رد حاشیه کمال الدین مسعود شیروانی و حاشیه میر صدرالدین دشتکی پرداخته است. برخی تاریخ تألیف را ۱۰ ذیحجه ۹۵۵ و محل تألیف را مشهد رضوی ذکر کرده‌اند.

آغاز: الحمد لمن احاط علمه بجمیع الاشیاء و لا یحیطون بشیء من علمه الا بماشاء و الصلاة علی حاسم مادة الشبهة ... قال الشارح الفاضل ... هذه شبهه الی آخره لا شبهة فی ان ظاهر الکلام یدل علی ان السؤال المذکور غیر متعلق بما تقدم

انجام: فتامل فیه و اذا تاملت ما بینته فی هذه المباحث من الافساد و الاصلاح فان وجدتها مستضیئة بشمس الاستیضاح فعلیک ان تقول اطفی المصباح فقد طلع الصباح ... فارجو منک ان تدعو فی حقی دعاء توقد المصباح ... و بیده ازمة النجاح و الفلاح اتفق الفراغ من تحریره علی ید مؤلفه ... ابوالفتح بن مخدوم الحسینی فتح الله علیه ابواب المعانی فی ... سنه احدی و خمسین و تسعمائه ببلدة قزوین المعسکر الهمایون

[اعیان الشیعه چاپ بیروت ۳۹۴/۲؛ الذریعه ۲۱؛ ۱۲۰-۱۲۱]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۵۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوطالب بن ابی الفتح حسینی، تا: شعبان ۹۶۴ق، جا: اردبیل؛ تملک: محمد حسن بن کلب علی خلخالی؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ، ۱۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۷/۹
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق،کا:کلب علی بن پیر غیب کلبی،تا:۹۸۲ق؛جلد:تیماج مشکی، ۲۶گ (۸۸پ-۱۱۳ر)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳-۱۴۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۶۲-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۷۲پ-۱۷۶پ)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳- ۸۴۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** لانا فی امکان اتصافها بالمجهولیة المطلقه
در فهرست مؤلف ناشناس است و نام مؤلف با توجه به نسخ مشابه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نائینی، ۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۳۷۸]

● حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi‘-il asrār fī š.-i maṭāli‘-il anwār

فخرالدین حسینی، محمد بن حسین، - ۹۸۴ ؟ قمری

faxr-od-dīn-e hoseynī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1577)

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛

قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)
حاشیه‌ای از فخرالدین محمد بن حسین حسینی است که تنها بر بخش دوم کتاب (تصدیقات) نگاشته است.
آغاز: الحمدلله الذی اظهر لوامع الاسرار من مطالع الانظار ... فیقول ... محمد بن حسن المشتهر بفخرالدین الحسینی ... ولما کان القسم الثانی من «لوامع الاسرار» محتویاً علی صلاحیة الافکار ... اردت ان اعلق علیه ...

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۷/۲
خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد علی بن غلام حسین، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ ۳۱گ (۲۲پ-۵۲پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۷۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد یتقدم فی الخارج کما فی المعدولة از اوایل مبحث محصورات از قضایا است؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نائینی، ۳۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۳۷۹]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۹۷/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فرعاً لثبوت المثبت له، والحق الاستلزام فلامسه، و تفصیل الکلام مذکور فی حواشی شرح التجرید
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی ترمه سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ (۴۱۴-۴۶۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۴ - ۲۵۹]

● حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشیة شرح مطالع الانوار / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi'-il asrār fī š.-i maṭāli'-il anwār = ḥāšīyat-u š.-i maṭāli'-il anwār

میرزا جان باغنوی، حبیب الله، - ۹۹۴ ؟ قمری
mīrzā jān-e bāqnavī, habīb-ol-lāh (- 1586)

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر بحث قضایای شرح مطالع قطب الدین رازی. در شناسایی این حاشیه برخی از فهرست‌نگاران دچار اشتباه شده‌اند، از جمله در فهرست مرعشی (ج۱، ص ۵۱) «حاشیة حاشیة الشریف علی شرح المطالع» از باغنوی دانسته و با کتاب دیگر مؤلف یعنی حاشیه بر حاشیه سید شریف گرگانی بر لوامع الاسرار خلط شده است. در ج۲، ص ۲۸۳ فهرست همان کتابخانه هم نسخه ش ۶۸۸ که همین کتاب است به اشتباه «حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار» از مولی عماد معرفی شده است. در فهرست مدرسه فیضیه (ج ۲، ص ۱۲۴-۱۲۵) به استناد یادداشت ابتدای آن نسخه تألیف کتاب را به ملا جلال دوانی نسبت داده‌اند و در فهرست مدرسه سپهسالار (ج۴، ص ۲۵۹) هم مؤلف را نشناخته‌اند.

آغاز: بسمله، قوله ای المجهولات التصدیقیة فسر التصدیقات بالمجهولات التصدیقیة اما لان التص (کذا) لما کان قسما للعلم المفسر بالصورة الحاصلة کان اکتساب التصدیق فی قوة اکتساب الصورة الحاصلة و هذا موهم لتحصیل الحاصل الخ فالمجهولات التصدیقیة عبارة عن التصدیقات الغیر الحاصلة
انجام: لا یخفی ان السالبة التی ادعی لزومها للموجبة المطلقة هی المطلقة ایضا فیصدق مع اللزوم و الاتفاق ... التی کانت مادة اجتماع الجزئیة اللزومیة و الاتفاقیة فیکون منافیا للموجبة الکلیة المطلقة.
[کشف الظنون ۱۷۱۶/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۹۸
آغاز: بسمله، و به استعین فی التمتیم. لما کان الجمیع الخ فان قلت سیعترف العلامة بان الجمیل ههنا محمود به کما هو المتبادر الی الفهم؛ **انجام:** فیلزم انهما لایوجد ان اصلا بدون المطابقه (الی هنا ما صنعه العلامة).
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک: مصطفی بن عبدالعظیم حسینی تفرشی، محمد بن حسن؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی سیر، ۱۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** نظراً الی الواجب لانه علیه المستقیم فعلامة اللزوم بین الواجب - تعالی - و معلوله الاول
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ تملک: محمد باقر واعظ یزدی با تاریخ ۱۰۳۲ق؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ (۱-۲۱)، ۲۱-۲۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۱ - ۷۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۹۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ محشی با جمله دعایی «منه مد ظله العالی»، مصحح؛ تملک: مظفر بن حکیم در ذیحجه ۱۰۵۸، رشیدالدین محمد بن حسن با رقم «خاک ره آل محمد رشید»؛ واقف:آیةاللهی شیرازی،اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷/۶سم [ف: ۲۴ - ۱۶۸]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۷/۱
خط: نستعلیق، کا: نظام الدین احمد بن قاضی شیخ علی البدقانی، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی با عنوان «منه»؛ ۲۰گ (۱ر-۲۰پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۷۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۸۶۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا لم تعتبر فی اللزوم ان یکون اللزوم و اللازم متحققین فی الواقع.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی به لفظ «منه»؛ واقف: مؤسسه باقیات الصالحات، دی ۱۳۷۹؛ کاغذ: نخودی، ۴۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۶۸]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۹۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثانیها فی محققة فی الزمان داخلا.
نام مؤلف و کتاب به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی ترمه سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۳۷۹پ-۴۱۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۴ - ۲۵۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۷۴/۲
آغاز و انجام: برابر
نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۱۵ق؛ جلد: تیماج آبی، ۹۰ص (۲۵۹-۳۴۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲۶ - ۶۹]

۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۱۱۷/۱-۶۲۹۸
تصدیقات است؛ خط: نسخ، کا: علی اکبر بن محمد حسینی، تا: رمضان ۱۰۳۷ق؛ مقابله شده در ۲۸ شوال ۱۱۳۵؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۸ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۱۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۵/۷ط
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۳ق؛ مصحح؛ تملک: محمد بن محمد ابراهیم رضوی؛ جلد: میشن مشکی، ۹۵ص (۱۸۹-۲۸۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۲۵]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: آخر رجب ۱۰۵۴ق، جلد: تیماج مشکی، ۵۹گ (۱۹۰پ-۲۴۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۱ - ۵۰]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۲۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد بن علی کشمیری، تا: دهه اول صفر ۱۰۵۸ق؛ محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ جلد: تیماج حنایی، ۳۵گ (۸۱پ-۱۱۵ر)، ۲۰-۲۳ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۰ - ۸۴]

۱۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۵۹
آغاز و انجام: برابر
تصدیقات؛ خط: نستعلیق و شکسته، کا: صفی (صفر) حسین یا حسنی طالقانی، تا: ۱۰۹۹ یا ۱۰۶۶ق؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۵۱گ، ۱۶سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۶۰]

۱۳. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: محمد جعفر بن رستم طالقانی، تا: با تاریخ ۱۰۷۲ق [ف: ۲۸]

۱۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۸/۲
بی‌کا، تا: ۲۰ شعبان ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۳۰]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۸
آغاز: بسمله، کل مفهوم اذا نسب الی مفهوم آخر الابدان؛ **انجام:** لکن هذا آخر ما قصدنا ایراده فی تحقیق مباحث النسب، الحمد لله اولا و آخرا و صلی الله علی خیر خلقه محمد.
تذکر: آغاز و انجام نسخه حاکی از انتساب نسخه به حنفی تبریزی است نه میرزا جان باغنوی!؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج مشکیئی، ۱۱۸گ، ۱۸ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۷ - ۹۸]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۴۴/۴-۱۶/۵۴
آغاز: بسمله. [قوله] متنا ولاً للانعام الخ. اراد بتناول الجمیل للانعام و غیره تعقله بهما و قوعه بازائهما لأنه یحمل علیهما و یوافقه التقیید المذکور بعده؛ **انجام:** هذا آخر ما تیسر لنا بتوفیق الله تعالی من تحشید الحاشیه بذکر ما فیها و ما علیها و توجیهها بقدر الامکان مع عدم الخلو عن السهو و النسیان فانهما مما جبل علیه الانسان و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله و اصحابه و ازواجه و سلم تسلیماً کثیراً کثیرا تم
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۴۶]

۱۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۰۸
خط:نستعلیق،کا:محمد علی التونی، تا: چهارشنبه ۲۹ جمادی الثانی ۱۱۱۸ق؛ ۱۸۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸/۵سم [مؤید: ۲ - ۲۵۵]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۲۳
آغاز: الی البیاض و ذلک لعدم مساعده الزمان؛ **انجام:** الکلی بنسبه الی الجزئیات واحده فلا تبع به
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا، ۲۳ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رایانه]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۰۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۲۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۳۳/۲
آغاز: برابر
مبحث تصدیقات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۶۱ص (۵۷-۱۱۷)، ۱۶ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۱۸۱۴]

۲۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۶۸/۱
آغاز: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمدمراد، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۸گ (۱پ-۱۰۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۹]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۲/۲
آغاز و انجام: برابر
از ابتدای مبحث تصدیقات تا تلازم و تعاند شرطیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی مشهدی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج سبز، ۵۴گ (۱۹پ-۷۲)، اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۲ - ۴۹۹]

۲۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۳۶/۲

آغاز: برابر
نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا،بی‌تا؛ ۴۰گ(۸۴-۱۲۳)،۲۴سطر،اندازه: ۱۰×۱۹سم[ف:۳-۱۲۴]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۸

آغاز و انجام: برابر
در فهرست به عنوان حاشیه مطالع الانظار آمده که به قرینه آغاز نسخه تغییر یافت و نام مؤلف ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن ابو ثابت تنکابنی، بی‌تا؛ محشی با نشانی «منه»؛ مهر: «عبده ابوالحسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۸۳]

۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۳۹/۲

آغاز: قال الشیخ فیلزم اما تقوم الشیء الخ قیل لایخفی ان تقوم الشیء بالنقیضین واشتراط الحکم بالنقیضین امر لازم ضروری؛ **انجام:** سواء ذکر الشیء بتعیتة الضمیر اوفصلا ففی ماذکر س ره ترکا لما یغنیه ومعوضا لما لایغنیه قلنا لیس
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی و قهوه‌ای، ۱۵گ، ۴۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۸]

● حاشية لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi‘-il asrār fī š.-i maṭāli‘-il anwār

حنفی تبریزی، شمس الدین محمد، ق ۱۰ قمری

hanafī tabrīzī, šams-od-dīn mohammad (- 16c)

وابسته به: حاشية لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشية شرح المطالع = الحاشية علی شرح المطالع القطبية؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
حاشیه بر حاشیه میر سید شریف گرگانی است بر شرح مطالع رازی و گویا از ملا شمس الدین محمد حنفی است. این حاشیه بر مبحث نسبت حاشیه گرگانی نوشته شده است.
آغاز: قوله کل مفهوم اذا نسب الی مفهوم آخر لابد ان یقید المفهوم هاهنا بما لایتناول المفهومات التصدیقیة ...
[الاوقاف العامة موصل ۲: ۲۴۰؛ چلبی ۲: ۴۵۳؛ الذریعه ۶: ۷۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۳۰/۸

آغاز: بسمله. متیمنا بلطفه العمیم و معتصما باسمه الکریم قوله معطوفا لایبعد بعدا تا ما ان یکون الجزئی معطوفا علی المضاف لاعلی المضاف الیه؛ **انجام:** فی الموعد الذی اشار الیه قدس سره العزیز (تم ... علی ید العبد کلب فی العشر الاول من المحرم سنة ست و ثمانین و تسعمائة اللهم بارک علیه).
کا: کلب علی، تا: دهه اول محرم ۹۸۶ق؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ (۱۸۶-۲۳۵)، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۴۴۲]

۲. مشهد؛ مدرسه سلیمانیه؛ شماره نسخه:۱۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاستلزامه صدق احدهما مع نقیض الاخر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: سید محمد تقی بن محمد صادق موسوی، قطع: جیبی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۱۰]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۷۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا اخرما قصدنا ایراده فی تحقیق مباحث النسب و الحمد لله
فقط بر مبحث نسبت‌های چهارگانه؛ خط: نستعلیق، کا: خلیل بن غازی قزوینی، تا: جمعه ۴ رجب ۱۰۲۴ق؛ محشی با نشان «منه، فتح ره»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۴ص (۲-۱۳۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۴ - ۲۶۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** کذا ذکره قدس سره فی حواشیه للرسالة الشمسية و لایخفی علیک انه تکلف بعید. (هی المباينة الكلية) قد بین فیما سبق ان صدق کل واحد من المفهومین علی شیء بدون صدق الآخر علیه معتبر فی المباينة الكلية ... لان اللاممکن العالم لما کان اخص مطلقاً من الانسان و مفهومه کان اخص من الممکن
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ محشی با نشان «ف»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا،۲۶گ،۲۷ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۱۸۹]

● حاشية لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi‘-il asrār fī š.-i maṭāli‘-il anwār

شریف استرآبادی، علی بن علی، ق ۱۰ قمری

šarīf-e estarābādī, ‘alī ebn-e ‘alī (- 16c)

وابسته به: حاشية لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشية شرح المطالع = الحاشية علی شرح المطالع القطبية؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
نویسنده می‌گوید چون کتاب شرح مطالع در زمان او مورد توجه بوده بر آن شدم که تعلیقات خود را بر این کتاب جمع کنم تا شاید گره‌گشای اهل فن شود لذا دست به فراهم آوردن این تعلیقات زدم. شرح مطالع چون از طرف بزرگان دیگری چون میر سید شریف جرجانی نیز حاشیه شده است در اینجا میر عماد به حاشیه او توجه دارد و گاه‌گاه از او نام می‌برد. این نسخه حاوی مباحث اول کتاب شرح مطالع است و توضیحات نویسنده نیز بیشتر تشریحی است تا انتقادی.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۶/۱

آغاز: بسمله و به نستعین مستعینا من الفیاض الکریم معتصما بالوهاب العلیم؛ **انجام:** فتشتغل باتمام ما بقی مما هو المقصوده بالاتمام بتوفیق الملک العلام فله العزه و السلام و الاکرام..
خط: نستعلیق، کا: ابو محمد جیلانی، تا: رمضان ۱۰۴۵ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۲ص (۱-۵۲)، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۷ - ۱۱۸]

● **حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار** / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi'-il asrār fī š.-i maṭāli'-il anwār

طبیب، درویش علی، ق ۱۰ قمری

tabīb, darvīš 'alī (- 16c)

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)

نام مؤلف، محل تردید است. حاشیه مختصری است بر لوامع الاسرار، در مبحث الفاظ. درباره نام مؤلف، حکم چنان است که در نسخه شماره ۱۲۲۴۵/۳ کتابخانه آیت الله مرعشی بوده؛ یعنی نام مؤلف که ما عنوان کرده‌ایم، در حاشیه نسخه، به عنوان کاتب نسخه، یاد شده؛ لکن به لحاظ کیفیت کتابت نسخه، چنین برمی‌آید که کاتب، مؤلف نیز بوده باشد. شرح حال مؤلف، گویا در مجالس النفائس به عنوان طبیب و شاعر آمده است.

[الذریعة ۳۲۳/۹؛ لوامع الاسرار، چاپ ترکیه ۴۲، سطر۲۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۵/۵

آغاز: قوله فلأن کل اسم [یصح] ان یخبرعنه و کان لا یخبر عنه فیلزم الکذب، و یمکن ایضاً کذبه بالتناقض بأن تقول اذا کان المخبر عنه فی قولنا الفعل لا یخبر عنه الاسم فقد اخبر عنه بعدم الاخبار عنه و قد کان لا یخبر عنه فیلزم التناقض. قوله فبعض الفعل یخبر عنه فیلزم؛ **انجام:** و اما قطع النظر عن ذلک الترتیب، یجوز ان یکون مدلولاً ایضاً و کذا قوله اعنی الامور الخارجیة یدل علی ... مدلول و لیس بدال فإنه یکون دالاً اذقطع عن هذا کمالا یخفی

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ به صورت مسوده و دارای قلم گیری و بازنگاری می‌باشد؛ محشی؛ ۸گ (۸۵-۹۲)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۱ - ۸۱]

● **حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = حاشیة شرح المطالع** / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi'-il asrār fī š.-i maṭāli'-il anwār = ḥāšīyat-u š.-il maṭāli'

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)

تاریخ تألیف: شب جمعه ۲ رجب ۱۰۷۶ق

حاشیه مفصلی است با عناوین «قوله، قوله» بر «شرح مطالع الأنوار» قطب الدین رازی. وی در این اثر بر شارح و دیگر شارحان اشکالات زیادی وارد کرده است.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی شرح صدورنا بلوامع نور الایمان بجلال ذاته الطالع من مطالع العرفان بکمال صفاته ... اما بعد فیقول ... ان شرح المطالع ... کتاب لایشق غباره ... قال الشارح و اذ قد توقف بیان حاجة، أقول المراد به توقف بیان الحاجة بجمیع مقدماته علی ذلک ...

انجام: و تضمحل بما أفدناه فی هذه الحواشی و رفعنا فیها من الغواشی، و لیکن هذا آخر ما افدناه فی تنقیح هذا الکتاب و تهذیبه حامدین لله تعالی و مصلین علی رسوله و آله الطیبین الطاهرین.

[الذریعه ۱۳۴/۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۰گ (۴۲ر-۱۸۱پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۱۹۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۰/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۴۲۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ اجازه‌ای که ملا محمد طاهر قمی شیرازی به تاریخ رمضان ۱۰۸۰ برای محمد علم الهدی فرزند ملا محسن فیض کاشانی نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۴۶

خط: نسخ، کا: محمد سمیع بن معین الدین محمد کهپایی، تا: ۲۲ شوال ۱۰۹۷ق، جا: یزد؛ محشی با نشان «منه دام ظله العالی»؛ واقف: صغری دختر میرزا محمد علی، رجب ۱۱۸۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۹گ، ۱۹ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۴۳۸]

یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۲۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۴۳۹]

۴. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۲۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: وزیری [نشریه: ۴ - ۴۳۹]

۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۱۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ تملک: محمد بن صدرالدین شیرازی؛ ۱۲۶گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۱]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۲۷/۲

آغاز: بان یق المراد بالاعتقاد و هو التعظیم الباطنی و المدعی انه یدل علی الانصاف فلا یتوجه الوجه الاول بل الثانی ایضا کما لا یخفی علی المتأمل؛ **انجام:** و قد عرفت ان السلب ما لم یعتبر معه الثبوت لا یتصوران یتعلق به السلب و ان جعل بمعنی.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی به لفظ «منه دام ظله العالی و ادام الله بقائه»؛ کاغذ: نخودی، ۴۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۳۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸۰ ط

آغازو انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، معاصر حیات محشی؛ با گواهی استکتاب محمد مهدی بن محمد نصیر اصفهانی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۳۳۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۳۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۳/۳

آغاز: بسمله اعلم انه قد استدل فی شرح المطالع فی بحث اللازم علی ان اللازم ینقسم؛ **انجام:** و انما یسلم فیما اتحد جهة عقد الوضع و الحمل فلیتأمل فیه فرغ من تسویده میرزا محمد الشروانی عفی الله تعالی عنه.

گویا بخشی از این کتاب یا کتاب دیگری باشد. نیاز به بررسی بیشتری دارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمدرضا، تا: ۱۸ شعبان ۱۱۰۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۷ص (۱۸–۲۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۲ – ۲۱۶]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۹۱

آغاز: بسمله، قال الشارح الحمدلله فیاض ذوارف العوارف؛ **انجام:** قوله الا ان یتکلف و یقال مفهوم المفید المذکور.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: احمد شریعت عقدایی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج عنابی، ۲۲۷گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۱۶۱]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۹۱

آغاز: بسمله، حمد له فیقول الراجی للکرم الربانی میرزا محمد بن الحسن الشیروانی ... الحمدلله فیاض ذوارف العوارف اه قد نقل عن الش انه لما قیل علیه ان الفیاض صیغة مبالغة مأخوذة من فاض؛ **انجام:** انه قانون مفید کان المنطق متحققا و اما تصور القانون المفید فلا یستلزم تحققه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واقف: عبدالباقی آیةاللهی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج ماشی، ۱۴۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۸/۸سم [ف: ۲۴ – ۱۵۶]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۰۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ محشی با حاشیه «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۲۰۴گ، ۲۰ سطر (۶×۱۹)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۳۹۲]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۰۰

خط: نسخ، کا: محمد بن ولی الله موسوی، تا: ۶ ذیقعده ۱۱۰۷ق؛ مصحح، مقابله را محمد تقی بن محمد صادق موسوی به تاریخ اواخر صفر ۱۱۰۸ به پایان برده با مهر «عبده محمد تقی الموسوی» (بیضی)؛ تاریخ وقف: رمضان ۱۱۱۹؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۳۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۴ – ۲۵۴]

۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده محمد مهدی بن محمد تقی» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۰۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف مخ: ۲ – ۷۱۶]

۱۴. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان اراد به انه احتاجت الیه فی نفس الأمر ففیه ان المراد بالاحتیاج ...

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۱گ (۵۰پ–۱۰۰پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۹۲]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۲/۲

خط: نسخ خوش، کا: محمد باقر اردبیلی، بی‌تا؛ اندازه: ۷×۱۹سم [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۶]

● حاشية لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi‘-il asrār fī š.-i maṭāli‘-il anwār

ملا شمسا، شمس الدین محمد، ۱۰۱۶ – ۱۰۹۸ ؟ قمری

mollā šamsā, šams-od-dīn mohammad (1608 - 1687)

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴–۷۶۶)

حاشیه‌ای است ناظر به حاشیه میر و بیشتر به حاشیه دوانی است.

آغاز: بسمله و به نستمد الحمد لله الذی جعل الاذهان مطالع لشموس البراهین و خیر سموات النفوس ...

انجام: یزاحم بعض الیقین دون بعض فلا یرد ان الاول ینال مزاحمه الوهم مع الحدس.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: اسدالله؛ واقف: حاج محمد علیا بن آقا محمد رضا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱۲۲گ، ۲۴ سطر (۵×۱۷)، اندازه: ۹×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۴۲۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابو محمد جیلانی، تا: رمضان ۱۰۴۵ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶ص (۵۵–۲۳۰)، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۷ – ۱۱۸]

● حاشية لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi‘-il asrār fī š.-i maṭāli‘-il anwār

محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶–۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴–۷۶۶)

حاشیه‌ای است بربحث لازم از «شرح مطالع الانوار» قطب الدین رازی.

آغاز: اعلم انه قداستدل فی شرح المطالع فی بحث اللازم علی ان

اللازم ينقسم الى ما هو بوسط و ماهو بغير وسط.
انجام: وهذا لاينا فى أن يجدالعقل اللزوم بين الشىء و ذاتيه بلاوسط و ان لم يكن ذلك اللزوم باعتبار الذاتية فتثبت و لاتتخبط.
شرح و حواشی:
۱- الرسالة اللزومية؛ شیروانی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۰۹۸)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۷۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱گ (۱۹۲ر)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۳]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۶۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۸۹]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۰۶/۱۴
آغاز و انجام:برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۲۳ر-۲۲۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۸۱]
۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲/۱۳۷۴/۴
خط: نستعلیق، کا: فوارس بن ابو المکارم دماوندی، تا: ۱۰۹۳ق؛ مصحح، محشی با عنوان «منه مد ظله»؛ ۳ص (۳۶۷-۳۶۹) [ف: ۵ - ۱۳۴]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۸/۱۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۹۵]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۹۴/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی نقی، تا: ۱۱۱۴ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ واقف: رضا نائینی، ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [رایانه]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۱۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۰۹]
۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۷۰/۱۳
نسخه اصل: کتابخانه وزیری - یزد ۳۵۶۲؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد صادق الموتی، تا: ۱۱ شعبان ۱۱۲۷ق؛ مصحح، با علامت بلاغی در خدمت مؤلف؛ ۷ص (۲۶۹-۲۷۵) [عکسی ف: ۴ - ۲۱۹]

● حاشية لوامع الاسرار فى شرح مطالع الانوار / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi'-il asrār fī š.-i maṭāli'-il anwār

حامد

hāmed

وابسته به: لوامع الاسرار فى شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)
حاشیه بر شرح مطالع است حاوی شرح مفصلی بر نکات مشکل شرح مطالع می‌باشد و از اول شرح مطالع تا اواخر باب موصل تصوری آن حاشیه شده است یعنی پس از رفع مشکلات مقدمه باب کلیات خمس در آن شرح داده شده است و سپس باب تعاریف مفصل می‌آید. البته آنچه در اینجا باید گفت مطالب مندرج در این نسخه است که اغلب آن حاشیه توضیحی است نه حاشیه انتقادی.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۴
آغاز: بسمله، الفياض الوهاب هذه العباره يحتمل معنيين احد هما ان؛ **انجام:** و عن التاليه بقوله و حكم الشيخ الخ و الحمد لله على الاتمام و الصلو ه و السلام على محمد خير الانام و اله الطاهرين الكرام ...
خط: نستعلیق، کا: میر باقر بن حیدر حسینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۸۰گ، ۲۰ سطر (۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۷ - ۸۰]

● حاشية لوامع الاسرار فى شرح مطالع الانوار / منطق / عربی

ḥāšīyat-u lawāmi'-il asrār fī š.-i maṭāli'-il anwār

وابسته به: لوامع الاسرار فى شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)

غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۵
آغاز: قال وحيد زمانه تغمده الله بغفرانه الحمدلله فياض ذوارف العوارف؛ **انجام:** اذا كان افراده محسوسه و الله الموفق للصواب ... و الحساب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ رجب ۹۰۲ق، جا: سمرقند مدرسه الغ بیگ؛ مصحح، محشی با امضای «منه» و سایر حواشی، با اشعاری از نصیرخانه خراب، حکیم رکنا؛ تملک: حسین الحسینی، یادداشت تملک بدون نام به تاریخ ۱۲۴۷ در اصفهان با مهر «یا محمد» (مربع)؛ جلد: تیماج جگری، ۱۶۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۲ - ۳۲۴]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۱۴
آغاز: قال السيد المحقق و النحرير المدقق وحيد زمانه من وحد بالضم و حادة و وحدة اى تعالى فهو وحيد؛ **انجام:** اذا كان المعتبر مطلق اللزوم هذا الذى ذكرناه فى هذه المشقة نبذ من جملة تدقيقاتى فى مقدمات شرح المطالع و حاشيته ...
حاشیه مختصری است با عنوان «قوله، قوله» بر شرح قطب الدین رازی بر «مطالع الانوار» سراج الدین ارموی (-۶۸۲ق) با اشکالاتی

بر میر سید شریف گرگانی در حاشیه بر همین شرح. این حاشیه روز شنبه ۱۴ ربیع الاول ۸۷۱ در قصبه لنکر کنان به پایان رسیده است؛ خط: نستعلیق، کا: هدایة الله بن علی الطبیب، تا: سلخ ذیحجه ۹۳۴ق؛ تملک: امین الدین حسین بن جمال الدین محمد حسینی شربینی، میرزا سید علی، محمد مؤمن بن علی الحسینی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۴۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۳۱۱]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱

خط: نستعلیق، کا: عنایة الله بن شرف الدین علی زکی کهپایی، تا: پایان صفر ۹۸۶ق؛ آن را «الحاشیة الظهریة» نامیده است؛ محشی؛ کاغذ: بیشتر زرد با رنگهای دیگر [نشریه: ۱۱ - ۸۹۴]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۳۰/۳

آغاز: بسمله، قوله فیاض ذوارف العوارف اضافة الذوارف ... ای العوارف الذوارف قوله الفیاض الوهاب ظاهره الجزم بان الفیاض هیهنا بمعنی الوهاب استعارة او مجازا مرسلا؛ **انجام:** و لم یکتف بالثانیة و الرابعة لقصورهما عن افادة المدح لعموم المنعم.

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر مقدمه «لوامع الاسرار» قطب الدین محمد رازی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بن حافظ علی طالقانی، تا: یک‌شنبه ۲ رمضان ۱۰۵۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۵ - ۴۱۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۸۵

در آن از شرح الرسالة شارح و حاشیة شرح الرسالة یاد شده است. نسخه روی هم چند حاشیه است و گویا همه باید از یکی باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «فتح»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، ۲۳سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۱۹۹]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۴۰۶/۳

آغاز: قوله اما مطلقا و اما علی القول اه الاحوال اللاحقة للموضوع بواسطة امراعم عرضی احوال و اعراض؛ **انجام:** و لان الخاص یفید التمیز و التمیز انما یتحصل بهذا الاشتراک و لنکتف بهذا القدر من الکلام و العلم عند من هو للغیب علام قد تم ذلک التألیف بعون الله و حسن توفیقه.

در صفحه قبل با خط مغایر آمده است حاشیه شرح مطالع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۱۸ - ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم[ف:۲-۴۸۰]

۷. مشهد؛ رجائی مغزی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: قوله قدس سره الشریف الفیاض الوهاب، قد نقل ههنا حاشیة عنه

کا: محمد مؤمن، تا: ۱۱ [تراثنا: س۵ش۳ - ۹۸]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۰/۴

آغاز: بسملة، قال الشارح: کل مفهوم اذا نسب الی مفهومات التصوییه الغیر الصالحة للصدق و الحمل؛ **انجام:** فاذا لم یصدق علی تقدیر صدق الموجبة المرکورة لصدق الموجبة الجزئیة اللتی کانت مادة اجماع جزئیة الملزومیة و الإنفاقیة فیکون منافیاً للموجبة الکلیة المطلقة ...

حاشیه‌ای است با عناوین «قال الشارح، قوله» بر لوامع الأسرار، نام محشی را منابع نیافتیم، لیکن نسخه‌ای از آن در فهرست چهار کتابخانه مشهد گزارش گردیده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع قهوه‌ای، ۴۲گ (۱۵۷پ-۱۹۸ر)، ۱۹ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۵۹۸]

۹. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۶۱/۳

آغاز: نور قلوبنا ای زین نفوسنا الناطقة المجردة الغیر الحالة

بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج مشکی، قطع: خشتی [نشریه: ۳-۴۰۴]

۱۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳/۵

این حاشیه توضیحی است و در آن رد و ایراد کمتر شده و حواشی رازی را نیز در آن گنجانیده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود، جلد: تیماج عنابی، ۹گ (۱۹۰پ-۱۹۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۵۸]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۴۱/۱-۵۹/۱۶۱

آغاز: بسمله قول المصنف اللهم انا نحمدک اثر النداء طلبا لاقباله تعالی و عنایته و خصوصیته هذه الکلمة الشایعة فی مقام التضرع و الابتهال ... الشارح رحمه الله الحمد هو الوصف بالجمیل علی مصدر التعظیم والتبجیل، اعلم ان کلا من الحمد والوصف مصدر المعلوم

حاشیه مفصلی است با عناوین «قوله - قوله» بر لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار قطب الدین رازی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۶گ (۱-۳۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۴۶]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۲۸-۵۶/۱۷۸

آغاز: لقوله أی کل قدرة مستغرقه فی قدرته المتعلقة بجمیع المقدورات

از «قوله اعلم ان السعادة العظمی و المرتبة العلیا للنفس الناطقة» تا «قوله فبطل ما قیل و القائل هو ... کما عرفت من قوله هذا علی قاعدة القوم»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۸۰گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۵۴۶]

۱۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۹۶/۳

آغاز: بسمله قول الشارح ... ان التصور و التصدیق ... الی العلم و الجهل الخ قال السید الشریف؛ **انجام:** الواجب الوجود لم تکن اتت حتی نقیم البرهان علی فساد ذلک تدبر تعرف الفرق بین بین ما ذکرنا جواب ان شاء الله فانه دقیق

حاشیه کوتاهی است بر بخشی از لوامع الاسرار و حاشیه جرجانی بر آن بخش. این حاشیه را مؤلف بنا به تقاضای سید علی طباطبایی در روز جمعه ۲۲ صفر ۱۲۹۹ نگاشته است. در نسخه حاضر که گویا به خط همین سید علی است بعد از اتمام حاشیه چند سطری از سید علی در ایراد بر برخی نظریات محشی درج شده است؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، قهوه‌ای عطف تیماج

مشکی، ۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۳۳سم [ف: ۱ - ۱۶۶]

۱۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۳۳

آغاز: و اما فی الثالث فلان جهل الکلام؛ **انجام:** لضروری المنطق و غیره من المعلوم

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: حنایی سمرقندی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری مشکی عطف تیماج عنابی، ۱۴۷گ، ۱۸سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۶/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۵۴]

۱۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۵۰۵

آغاز: بسمله. و علیک الاعتماد قال وحید زمانه: قد یتوهم ان التعریف الحاصل من مثل هذه الاضافات یستلزم الدور؛ **انجام:** ولعل الله یحدث بعد التأمل والحمدلله اولاً و آخرا

این حاشیه بر دیباچه آن شرح است و ناشناس می‌باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۴۴پ-۴۹ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۲۶۲]

● حاشیة لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار / منطق / فارسی

ḥāšīyat-u lawāmi'-il asrār fī š.-i maṭāli'-il anwār

وابسته به: لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار = شرح مطالع؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۱۳

آغاز: بشواهد عقلیه و دلایل نقلیة مقرر است که هیچ مدحت و ثنا و طاعت و دعا مقبول و بعز اجابت موصول نیست مگر آن که مقارن نیاز کامل و تضرع تام باشد؛ **انجام:** و درین کلام دلیلی نیست که از آنجا دانسته شود که تقدیم فصل بر جنس، حدتام را ناقص نمی‌گرداند ... و این منافی آن نیست که حدتام مخصوص دلیلی دیگر باشد. و اقتصار کردیم برین مقدار از کلام در قسم تصورات وختم کردیم آن را به حمد مفیض خیرات وکمالات، مفسر مطالب مرادات واستعانت می‌کنیم به لطف توفیقش دراتمام قسم تصدیقات. قدتم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۱۲۲گ، ۲۷ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۴ - ۲۶۲]

● حاشیه لوایح جامی / عرفان و تصوف / فارسی

hāšīye-ye lavāyeh-e jāmī

وابسته به: لوایح؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

مؤلف: عماد. چنانکه در دیباچه گفته: «آورده خزف ریزه عماد از خامی×× در سلک جواهر نفیس جامی» و نیز آورده که به دستور امیر امین عالی شان به این تالیف پرداخته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۳۷/۳

آغاز: ای از تو عیان لوائح نور قدم ×× یک لایحه زان لوائح آمد عالم؛ **انجام:** توجه بعالم مشاهده فی الجمله اشارتی در وصول بمحبوب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۴ رمضان ۹۰۸ق، جا: خداشاه جوین؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۳۰۴]

● حاشیه مانند بر صرف میر و پرسش و پاسخ طلاب / صرف / فارسی

hāšīye-mānand bar sarf-e mīr va porseš va pāsox-e tollāb

وابسته به: صرف میر؛ جرجانی ، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶ق)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۸۳/۳

آغاز: بسمله. بیان. س. اگر گویند که چرا مصنف بدان گفت، بخوان نگفت؟ ج. زیرا که قصد مصنف بدانستن است نه بخواندن؛ **انجام:** و سایرته، و خرج زید و استخرجته.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه محرم ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: گوناگون، ۲۴گ (۷۷پ-۱۰۱ر)، اندازه: ۱۸×۲۳/۱سم [ف:۸-۴۵۶]

● حاشیة المباحث المشرقیة و شرح الهدایة / منطق، فلسفه / فارسی و عربی

ḥāšīyat-ul mabāḥiṯ-il mašriqīyya wa š.-il hidāya

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۶/۴-طباطبائی

حاشیه‌هایی است (با قلم بسیار ریزتر از نسخه) به فارسی و عربی بر چند کتاب فلسفی و منطقی: شرح تجرید، شرح هدایه میبدی و مباحث مشرقیه و غیره؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۶ر-۷ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۲ - ۳۲۶]

● حاشیة مباحث النسبة / منطق/ عربی

ḥāšīyat-u mabaḥiṯ-in nisba

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴/۳

گویا از شرح مطالع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۳۳]

● حاشیة مبادی الأحکام / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u mabādi-l 'aḥkām

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

احتمالاً حاشیه‌ای بر «مبادی الوصول» علامة حلی است، ولی برای شیروانی حاشیه‌ای بر این کتاب در منابع ذکر نشده است.

کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲
بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۴ – ۵۸]

● حاشیة مبادی الوصول الی علم الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u mabādi-l wuṣūl ilā ʻilm-il usūl

وابسته به: مبادی الوصول الی علم الاصول؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)
تاریخ تألیف: ۱۲۴۲ق
حاشیه استدلالی متوسطی است با عنوان «قوله، قوله» بر کتاب «مبادی الوصول الی علم الاصول» علامه حلی، این حاشیه را مؤلف در سن پانزده سالگی هنگامی که کتاب را می‌خوانده نگاشته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۶/۱
آغاز: و التحمید اقتداءاً بحدیث خیر الانام کل امر ذی بال لم یبدأ فیه ببسم الله فهو أقطع و أجزم؛ **انجام:** هذا آخر ما علقناه علی المبادی و الملتمس ممن اطلع علی خلل واضح و زلل فاضح أن یبدل بالحسنة السیئة ...
خط:نسخ،کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۰۲گ (۱ر-۳۰۲ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲ – ۲۱۴]

● حاشیة مبحث البحران / فلسفه / فارسی و عربی

ḥāšīyat-u mabḥaṯ-il buḥrān

گویا حاشیه بر قانون ابن سینا است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹/۶
بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۳ شوال ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۹ص (۹۱-۹۹)، ۲۵-۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [سنا: ف: ۱ – ۴۱]

● حاشیة مبحث التصور و التصدیق / منطق / عربی

ḥāšīyat-u mabḥaṯ-it taṣawwur wa-t taṣdīq

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۸۸/۱۱
حاشیه ناظر به سید شریف بر شرح شمسیه آن هم به نام «الرسالة الحنفیة الحنفیة» در پایان و مورخ ۹۷۷؛ بی‌کا، تا: ۹۷۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۴۱۱]

● حاشیة مبحث تقدیم المسند الیه من المطول / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-u mabḥaṯ-i taqdīm-il musnad ilay-h min-al muṭawwal

حفید تفتازانی، احمد بن یحیی، – ۹۱۶ ؟ قمری
hafīd-e taftāzānī, ahmad ebn-e yahyā (- 1511)

وابسته به: حاشیة المطول = حاشیة شرح تلخیص المفتاح؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶ق)
حاشیه‌ای است به صورت «قوله، اقول» بر مبحث تقدیم المسند الیه از حاشیه میرسیدشریف جرجانی بر «المطول فی شرح تلخیص المفتاح» تفتازانی. محشی گفته‌های جرجانی در این باره را از کتاب‌های مختلفش آورده و نقد می‌نماید. از شرح علامه به خط کمال الدین حسین فارسی که نزد شارح خوانده شده و تصحیح شده است و از عضد ایجی و تفتازانی یاد گردیده است.
آغاز: باسمه الأعظم قوله اراد بالخبر الفعلی ههنا الفعل المنفی اعنی عدم القول اقول حاصل اعتراض السید قدس سره اخر الکلام بعد تاویل الفعل ...
انجام: یلزم ان لا یکون غیر المتکلم فاعلا بالنظر الیه لکن الکلام فی افادة التقدیم للاختصاص هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذا المقام المشتبه علی کثیر من الاقوام

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۱۷
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه ذکر شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، جا: هرات؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۵ – ۴۱]

۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۰۸/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: علیمردان خان تیموری (نصرت الملک)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر (۶×۱۹)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۸۹]

مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۳/۳
همان نسخه بالا [رشت و همدان: ف: – ۱۷۷۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۳۰۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهد پور، مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۵ – ۸۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۴۵/۵
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه به دست آمد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴گ (۱۷۱-۱۸۴)، ۱۳ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۲۰۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۶۴/۴
آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه انجام نسخه کامل شد؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد علی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور مشکی،۳گ (۱۱۳پ-۱۱۵پ)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۲۲۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۶۱-۶۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۲۲]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۸/۱-۱۳۸/۴

آغاز: مطلوب الفاعل بالاقدام أی من جهة الانتساب الی الفاعل غرضاً ومن حیث ان صدور الفعل لاجله أی من جهة الانتساب ... قوله قدس سره فی الحاشیة فان کان کذلک الامر مدخل فی اقدام الفاعل سمی غرضاً؛ **انجام:** لشخص بعینه قیل یجوز ان یکون قوله بعینه حالاً عن ضمیر المسترفی

نام مؤلف در فهرست شیخ الاسلام امده است که مراد حفید تفتازانی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با حواشی «منه رحمه»؛ ۹گ، ۲۲ سطر [ف: ۳ - ۱۵۴۷]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۶/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: عبدالجلیل بن عبدالغفار بن نذیر المعانی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷-۲۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۶۴]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵۷/۳

آغاز و انجام: برابر؛ قال رحمه الله هذه رسالة فی جواب الاسئلة التی ذکرها الفاضل القوشجی فی مسئلة ما انا رایت احدا . و الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله.

نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه بدست آمد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۶ر-۷پ)، ۲۶ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۷ - ۲۶۶۴]

● حاشیة مبحث تقدیم المسند الیه من المطول / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-u mabḥaṯ-i taqdīm-il musnad ilay-h min-al muṭawwal

عصام الدین اسفراینی، ابراهیم بن محمد، ۸۷۳ - ۹۵۱ ؟ قمری

ʻesām-od-dīn-e esfarāyenī, ebrāhīm ebn-e mohammad (1469 - 1545)

وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

حاشیه مختصری است با عناوین «قال، قال» بر بحث تقدیم مسندالیه کتاب «مطول» تفتازانی. در آن نظریات صاحب مفتاح و شارح آن و حاشیه سید میر شریف بررسی می‌شود.

آغاز: سبحانك اللهم لا اله الا انت قدم الینا ما هو الأهم انت المقدم و أنت المؤخر و أظهر لنا الطریق الأقوم و قدر لنا المقصود الأعظم

انجام: و قد نقل عن الشیخ ان الاثبات للخبر علی طبق الانتفاء عن المسند الیه و الله أعلم بالصواب

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دهه دوم شوال ۹۶۶ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۸۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۳۰۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۱؛ مصحح؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهد پور، مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۵ - ۸۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۶۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد علی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور مشکی، ۶گ (۱۱۵پ-۱۲۰پ)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۲۲۲]

● حاشیة مبحث تمام المشترک / منطق / عربی

ḥāšīyat-u mabḥaṯ-i tamām-il muštarak

جندی، احمد بن محمد، ق۹ قمری

Jondī, ahmad ebn-e mohammad (- 15c)

حاشیه کوتاهی است بر رساله‌ای در بحث تمام مشترک، از مباحث علم منطق که گویا به مبحث «تمام مشترک» شرح شمسیه تعلق دارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۰۸/۱۴

آغاز: قوله: و هذا الإعتراض مما لا مدفع له یخفی علیك ان دفع الإعتراض؛ **انجام:** راجع عل وجه الأخصریة و فیه تآمل و الله أعلم بالصواب

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۱۴۱-۱۴۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۳۶ - ۳۶۱]

● حاشیة مبحث تمام المشترک شرح الشمسیة / منطق / عربی

ḥāšīyat-u mabḥaṯ-i tamām-il muštarak-i š.-iš šamsīya

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 -

1641)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۳۷

آغاز: بسمله، حمدله قوله ای ما یجب ان یعلم فی کتب المنطق فان قلت ان اراد بالوجوب العقلی؛ **انجام:** ما هو الموضوع بالذات بل بین ان الحکم علیه فی عمومه تاره و فی خصوصه تازه تمت الکتاب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ضمیمه نسخه ش ۱۷۱۴۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۹/۱۲-ف

نسخه اصل: بادلیان Ind. inst. Arahb M. S. 20؛ خط: نستعلیق، کا: میر علی نقی بن نورالدین محمد گیلانی، تا: ربیع الثانی ۱۰۸۵ق؛ ۲۳ سطر چلیپایی [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۱]

● **حاشیة مبحث توقف الشروع فی العلم علی الشروع فی المقدمة** / منطق / عربی

ḥāšīyat-u mabḥaṯ-i tawaqquf-iš šurū‘ fi-l ‘ilm ‘ala-š šurū‘ fi-l muqaddama

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۸۸/۱۳

بنام «الرسالة الحنیفة الحنفیة» گویا مربوط به شرح شمسیه یا مطالع؛ بی‌کا، تا: ۹۷۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۱۱]

● **حاشیة مبحث الحمد من الکشاف = حاشیة الکشاف** /

تفسیر / عربی

ḥāšīyat-u mabḥaṯ-il ḥamd min-al kaššāf = ḥāšīyat-ul kaššāf

حسینی، نظام الدین محمد، ق۱۰ قمری

Hoseynī, nezām-od-dīn mohammad (- 16c)

وابسته به: الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۵۳۸-۴۶۷)

حاشیه توضیحی است بر مبحث حمد و شکر، از تفسیر الکشاف و بیان فرق میان لفظ حمد و شکر، از حیث لغت و کاربرد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۷۳/۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین العاجز عن معرفة کیهه عقول العالمین القاصر عن اداة حمد ألسیة الحامدین؛ **انجام:** یکون شکراً بدون القول فالإعتقاد اذا فقد کانما عداه بمنزلة العدم تدبر

خط: نستعلیق، کا: رفیع الدین حسین بن شاه علی موسوی، تا: ۹۰۴ق؛ مصحح، محشی از مؤلف و با عنوان «مدظله»؛ مهر: «رق حسنعلی» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۱۴گ (۱۳۷-۱۵۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۲/۵سم [ف: ۳۶ - ۳۰۴]

● **حاشیة مبحث العلة و المعلول من کتاب الاسفار** /

فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u mabḥaṯ-il ‘illa wa-l ma‘lūl min k.-il asfār

واحدالعین، اسماعیل بن محمد سمیع، - ۱۲۷۷ ؟ قمری

vahed-ol-‘eyn, esmā‘īl ebn-e mohammad samī‘ (- 1861)

وابسته به: الحکمة المتعالیة فی الاسفار الاربعة العقلیة؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)

حاشیه‌ای است کوتاه با عناوین «قوله، قوله» بر مبحث علت و معلول اسفار ملا صدرا. در فهرست این مجموعه که در برگ آغازین رساله آمده محشی ملا اسماعیل اصفهانی دانسته شده است.

[الذریعة ۶/۲۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۷/۱۱

آغاز: قوله فی مبحث العلة و المعلول من کتابه المسمی بالاسفار و ربما یقولون ان العلة الخ اشارة الی الکلام؛ **انجام:** قوله الی نفس هویته و اللوازم بالنسبة الیها بالوجوب فلا یمکن ان یکون علة الاحتیاج علی ما فیه الاحتیاج لان الوجوب لیس علة الاحتیاج بالانفاق و انما الخلاف بین الامکان و الحدوث فاحفظه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای کاهی عطف تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۲۶۲پ-۲۷۰پ)، ۲۵ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳۵ - ۳۶۵]

← حاشیة مبحث المعرف من حاشیة الجرجانی علی شرح الطوالع ⟵ حاشیة تحریر القواعد المنطقیة (عصام الدین اسفراینی)

← حاشیة مبحث المعروف من مطالع الانظار ⟵ حاشیة تحریر القواعد المنطقیة (عصام الدین اسفراینی)

● **حاشیة مبحث الوقت و القبلة من الروضة البهیة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u mabḥaṯ-il waqt wa-l qibla min-ar rawḍat-il bahīyya

خلخالی، محمد صالح بن محمد سعید، ۱۰۹۵ - ۱۱۷۵ قمری

xalxālī, mohammad sāleh ebn-e mohammad sa‘īd (1684 - 1762)

وابسته به: الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)

تاریخ تألیف: شعبان ۱۱۳۰ق

حاشیه‌ای است با عنوان «قوله، قوله» بر مبحث وقت و قبله از کتاب «الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة» شهید ثانی. این حاشیه را مؤلف هنگام خواندن کتاب نزد استادش نوشته و

بحث‌ها را از جنبه علم هیئت تفصیل داده است. این رساله در نسخه‌ای به نام «الامانة المرضية فی شرح الوقت و القبلة من شرح اللمعة الدمشقية» نامیده شده است.
آغاز: الحمدلله الذی خلق اللیل و النهار أمداً ممدوداً لیکونا آیتین لنعلم بهما شهورا و سنینا ...
انجام: و المرجو ممن ینظر فیه بعین الرضا ان یصلح ما عثر علیه من الزلل و الخطأ فانی بالنقصان معترف فان النسیان طبیعة ثانیة للانسان.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۸۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (شاید)، بی‌تا؛ مهر: «شعاع» (بیضی)، «شعاع الملک» (بیضی)، «یا امام حسین» (مربع)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد حسین بن ابوالقاسم»؛ جلد: تیماج سبز، ۶۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۷ - ۳۴۹]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۳۰
آغاز: برابر **انجام:** سنة مائة و ثلثین بعد الالف من الهجرة النبوية
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۸گ، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۰۰]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۸۱
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن علی بروجردی، تا: ۲۶ ذیقعده ۱۳۱۹ق؛ با جداول و اشکال هندسی؛ جلد: پارچه‌ای قرمز، ۷۰گ (۲پ-۷۱ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۲۵۳]

● حاشیة المبدأ و المعاد / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul mabda’ wa-l ma‘ād

سبزواری، هادی بن مهدی، ۱۲۱۲ - ۱۲۸۹ قمری

sabzevārī, hādī ebn-e mahdī (1798 - 1872)

وابسته به: المبدأ و المعاد؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)
حاشیه از ملاهادی سبزواری است بر «مبدأ و معاد» ملاصدرا.
آغاز: بسمله. قوله فی السلسلة النزولية اولها عقل الکل و هو القضاء الاجمالی و القلم الاعلی و ادم الاول و الدهر الایمن الاعلی و المحمدية البیضاء و الرکن الابیض من العرش و ثانیها نفس الکل و هو القضاء ...
انجام: قوله الجرمیه لا یطبع نفسها بیان لعدم کون المشبه به جرماً فلکیاً و ایضاً علی هذا یلزم الحرکة المستقیمة علی الفلک و ایضاً لا یتم فی الاطلس.
[الذریعة ۱۹۰/۶؛ کتاب‌شناسی ملاصدرا، ص ۲۸۷-۲۸۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج سرخ، ۲۸گ (۳۶ر- ۶۳پ)، مختلف السطر(۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۰-۱۸۳]
۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۶۰گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۶۳]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۳۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم طهانی (شاگرد مؤلف)، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۷۳ق، جا: سبزوار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۱۲ - ۱۹۲]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۲۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن بن حیدر، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: نخودی؛ فرنگی، جلد: تیماج [رایانه]
۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۵/۱
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم تهرانی شاگرد سبزواری، تا: ۳ صفر ۱۲۷۶ق، جا: سبزوار [ف: ۳ - ۲۶]
۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۶۰/۱۲
خط: نستعلیق، کا: موسی بن فضل الله حسینی همدانی، تا: ۱۲۷۸ق، جا: اصفهان؛ ۶۶گ (۲۳۸-۳۰۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۶]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** کسنخية الشئی و الفیئی
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حاج قائم مقام، ۴۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ - ۸۹]

● حاشیة المبدأ و المعاد / فلسفه / عربی و فارسی

ḥāšīyat-ul mabda’ wa-l ma‘ād

زنوزی، علی بن عبدالله، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۷ قمری

zonūzī, ‘alī ebn-e ‘abd-ol-lāh (1819 - 1890)

وابسته به: المبدأ و المعاد؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)
حاشیه استدلالی است بر رساله «المبدأ و المعاد» ملاصدرا شیرازی. این حاشیه مفصل و با رد و ایراد بسیار و بعضی از قطعه‌ها به فارسی نوشته شده و نسخه ناتمام است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۸۸/۳
آغاز: قوله قدس سره موجودية الممکن، اختلفت کلمة العقلاء فی موجودية الاشیاء فذهب سادات اولیاء التدقیق الی موجودیتها؛
انجام: فکل واقع خبر بالذات و ان کان سراً بالعرض
خط: نستعلیق، کا: کلبعلی شرندی، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۷۶گ (۱۸ر-۹۳پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۵۳]

● حاشیة المبدأ و المعاد / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul mabdaʼ wa-l maʻād

تعلیقاتی است بر حاشیه یکی از شروح متون فلسفی در اثبات معاد و اعاده معدوم و خواص واجب بحث کرده، و بیشتر بر شفا ابن سینا و حاشیه سید شریف بر شرح مطالع و حاشیه تجرید ناظر است.

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۲ فیاض

آغاز: بسمله قوله فی الحاشیه قیل لم یرد به معنیا الیه مراده بالزیادة فی الجملة الزیادة لوجه ... قوله واحوال المعاد مما لایستدل باثباتها العقل و قیل العقول لایستعمل باکثر احوال المعاد وان

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب؛ تملک: ملامحمد باقر کرازی، عبدالجواد بن محمد مهدی حسینی، مسعود بن عبدالعلی، محمدشفیع بن مسعود مورخ ۱۰۲۶؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۱۹ سطر (۴/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: - ۵۰]

● حاشیة المتاجر / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul matājir

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۳۸/۵

آغاز: بسم الله الموفق المؤید قوله مدظله ثم ان کون الاستثناء فی الآیة منقطعا؛ **انجام:** فیشمله کما لا یخفی و اسئل الله من فضله التوفیق لاتمام المسئلة و الحمدلله.

خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ رنگین، ۸ص (۸۳–۹۰)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۰۷۰]

● الحاشیة المتوسطة = حاشیة شرح الکافیة / نحو / عربی

al-ḥāšīyat-ul mutiwassiṭa = ḥāšīyat-u š.-il kāfīya

وابسته به: الوافیة فی شرح الکافیة = شرح کافیه = شرح متوسط؛ استرآبادی، حسن بن محمد (۶۴۵–۷۱۷)

حاشیه‌ای است بر شرح متوسط رکن الدین حسین بن محمد حسینی استرآبادی بر کافیه ابن حاجب که به نام وافیه شهرت دارد. نام محشی معلوم نشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸۵ ط

آغاز: و ذاک المشروب یسمی دهنا ... قوله و لایتوجه علیه ایضاً النقض بیضرب و لا یتوجه ایضاً النقض بمثل نعم؛ **انجام:** لان اخوف افعل بمعنی المفعول کاشهر لکن یصح جعله تمییزاً عن اخوف بتأویل المصدر کما ذکره و السلم.

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ تعلیقاتی از مولانا عبدالله شیروانی که کاتب تصریح می‌کند استاد اوست، مولانا ترابی، حلبی، باوردی، عماد، سید کیا، استاد مولانا عبدالله، ابن شریف و جز آنها در هامش صفحات؛ جلد: تیماج کدویی رنگ، ۴۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۹۴]

● حاشیة المجسطی / هیئت / عربی

ḥāšīyat-ul majasṭī

میرزا کافی قاینی

mīrzā kāfī qāyenī

وابسته به: المجسطی؛ بطلمیوس، کلاودیوس، ش (۱۰۰–۱۷۸)

تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۲۰

کاتب = مؤلف، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۶۹۶]

● حاشیة مجمع البحرین / لغت / عربی

ḥāšīyat-u majmaʻ-il baḥrayn

بیارخجندی، محمد مؤمن

bīyārxojandī, mohammad moʼmen

مؤلف در آغاز می‌گوید: «قد اختصرت فی حاشیة الکتاب اللغات التی کثر الاحتیاج الیها من الجلد الاول و ترکت المشهورات لقلة الاحتیاج اذ لم یتیسر لی کتابة جمیعه اذ لایترک المیسور بالمعسور و انا الفقیر الی الله الغنی محمد مؤمن البیار خجندی ...»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۵۰/۲

آغاز: و ابوت الصب ی ابوا غزوته و بذلک سمی الاب ابا و لامه محذوقة؛ **انجام:** و منه الحدیث ان الکیس لدی الحق یسیر ای یرفع هین لین.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: احتمالاً قرن ۱۱ یا ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۸گ (حاشیه ۱۴پ – ۲۲۱پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۲۷/۲ - ۷۴]

● حاشیة مجمع الفائدة و البرهان = حاشیة شرح الارشاد / فقه / عربی

ḥāšīyat-u majmaʻ-il fāʼida wa-l burhān = ḥāšīyat-u š.-il iršād

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ – ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

وابسته به: مجمع الفائدة و البرهان فی شرح ارشاد الاذهان = شرح ارشاد؛ مقدس اردبیلی، احمد بن محمد (–۹۹۳)

اصل از علامه حلی (– ۷۲۶ق) و شرح از مقدس اردبیلی و حاشیه از آقا باقر بهبهانی. حاشیه استدلالی است با عناوین «قوله، قوله»، شامل قسمت معاملات تا حدود است. بیشتر رد و ایراد بر

نظرات مرحوم اردبیلی است.
آغاز: بسمله و به نستعین انه خیر موفق و معین - الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین. قوله و یدل علیه ایضا الآیات و الاخبار الکثیرة جدا اه فی الفقه الرضوی اعلم یرحمک الله تع ان کلما یعلمه العباد من اصناف الصنایع ...
انجام: و لیس له الرجوع الی البایع کما فی صورة اعطاء الدیة
چاپ: در ۱۴۱۷ق در قم به مناسبت کنگره مقدس اردبیلی چاپ شده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۶۵/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن عبدالوهاب سرایانی تونی خراسانی (شاگرد وحید بهبهانی)، تا: ۱۱۸۳ق، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۱گ (۳۵پ-۱۸۵پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم[ف:۲۲-۱۴۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۳۷۵
آغاز و انجام: برابر
از متاجر تا پایان قضا و اندکی از حدود است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۱۸۹ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ، ۳۰-۳۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۸۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۳۷۵
آغاز: بسمله، حمدله رب وفق و ارشد و اید ... فاعلم یا اخی ان المهم و المقصود الأصلی فی المعاملات هو الصحة و الفساد؛
انجام: و القاعدة المصححة جاریة فی المقام سوی الاجماع نقلناه فتأمل الا ان فی امثال الخ ما فهمت ما ذکره اصلا.
از ابتدای مکاسب محرمه شروع و به انتهای معاطات ختم می‌شود. نخستین مسأله آن این است: اصل در معاملات فساد است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۱۸۹ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲×۱۹سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۸۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۲۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۲۷ ذیحجه ۱۱۹۲ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۲۵گ (۱۷پ-۱۴۱پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۳۱ - ۶۷]

۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۷۰
آغاز و انجام: برابر
معاملات تا حدود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳، در حیات مؤلف؛ مصحح، محشی با امضاء «منه دام ظله»، در دو صفحه اول، فهرست آثار آقا باقر بهبهانی آمده که بالغ بر ۲۷ اثر می‌باشد. این فهرست در زمان حیات آقا باقر نگاشته شده و ایشان در پائین صفحه اول به خط خویش به حاج حسن اجازه روایتی داده‌اند و ضمن آن نوشته اند که تألیفاتشان بیش از ۵۰ جلد است با مهر وی که قسمتی از آن را نگرفته و آنچه دیده می‌شود «عبده محمد باقر المبین»، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد باقر»؛ تملک: محمد طاهر بن احمد بن محمد بن معصوم رضوی با مهر «العبد المذنب محمد طاهر بن احمد رضوی»؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد»؛ کاغذ اصفهانی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۱۲گ، ۲۲ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۵۳]

۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۷۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا انه لوباع المولی عبده لکونه ماله و لعدم خروجه عن ملکه بمجرد هذه الجنایة
از ابتدا تا پاره ای از کتاب قضا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۲ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حاج محمد تقی تاجر قزوینی، ۱۲۷۳؛ جلد: جلد تیماج قهوه‌ای، ۲۶۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۷۳]

۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۳
آغاز: بسمله. نحمدک اللهم علی نعمک المتواترة و آلائک المتکاثرة ... (پس از سه سطر): انی لما وقفت علی شرح الارشاد للعالم الربانی و الفاضل الصمدانی؛ **انجام:** برابر
متاجر تا پایان دیات؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۰۶ق؛ در ص ع تاریخ تولد محمد علی فرزند مؤلف به روز چهارشنبه سه ساعت و بیست پنج دقیقه به غروب آفتاب ۱۵ جمادی الاول ۱۲۶۲ دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ سطر (۱۰×۱۶/۵) [ف: ۷۶۶]

۸. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۱۰/۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: قاسم بن عبدالمطلب الشریف، تا: ۱۲۲۱ق؛ ۱۵۷گ (۴۳ر-۱۹۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۵۱
آغاز: بسمله. نحمدک اللهم علی نعمک المتواترة و لالائک المتکاثرة ... اما بعد فیقول العبد الجانی ... ابن محمد اکمل محمد باقر
خط: نسخ، کا: حسن علی بن اسمعیل نجف آبادی، تا: پنج‌شنبه رجب ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۷ سطر [ف: ۱۲ - ۱۳۳]

۱۰. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۱۷
کتاب المتاجر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۲۳۷ق؛ واقف: حاج محمد ابراهیم، ۱۲۳۷؛ ۱۸۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۸۹]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۰
آغاز: بسملة، نحمدک اللهم علی نعمک المتواترة و آلائک المتکاثرة و نصلی و نسلم ... فیقول العبد الجانی ... فرأیت ان اتدارک مافاته به من دلیلهم و غفل عن سوء سبیلهم؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: ابن محمد، محمد ابراهیم جعفرآبادی اصفهانی، تا: ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوایی، رویه تیماج تریاکی،

۱۰۱گ، ۲۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۱ – ۲۳۱]

۱۲. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۶۱/۲

آغاز و انجام: برابر

معاملات تا حدود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۷گ، ۲۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۹×۲۱/۵سم [رشت و همدان: ف: – ۱۷۸۵]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۲۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا جعفر حسینی سبزواری معروف به میرزا بابا، تا: ۱۲۵۷ق، جا: نجف اشرف؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۲۲ و ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ – ۴۸۷]

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۱۳/۱

همان نسخه بالا [تراثنا: س۶ش۴ – ۹۴]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غلامحسین گلپایگانی، تا: رجب ۱۲۷۴ق؛ ۱۳۲گ (۱۵۴پ–۲۸۵پ) [ف: ۵ – ۱۸۶۶]

۱۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳/۱

آغاز: بسمله، و به نستعین، نحمدک اللهم علی نعمک المتواترة الخ؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج قهوه‌ای، ۱۶۲ (۱–۱۶۲)، ۲۵سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ – ۳۶]

۱۶. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۹/۳

کتاب التجارة؛ کا: ملا زین العابدین گلپایگانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج روغنی، ۱۰۶گ (۲۰۲پ–۳۰۷ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۸۴]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، دارای رکابه؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج قهوه‌ای، ۱۲۳گ (۱۱۸پ–۲۴۰ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۳سم [ف: ۲۷/۱ – ۲۹۵]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۷۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «عبده الواثق بالله الغنی محمد مهدی ۱۲۳۷» (مربع) در سال ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۴۹گ (۱پ–۱۴۹ر)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۳۲ – ۹۰۸]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۹۹

آغاز و انجام:برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۵۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۱/۱ – ۴۸۸]

۲۰. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۹۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انه حینئذ نقل بالمعنی بالنسبة الی ماذکره الصدوق ره موضعه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: علیمردان خان تیموری نصرت الملک؛ کاغذ: آهارمهره، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۱۰]

۲۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۹۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انه حینئذِ نقل بالمعنی بالنسبة الی ما ذکره الصدوق (ره) فی موضعه.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: علی مردان خان تیموری (نصرت الملک)، ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: آهارمهره ای، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۰۶]

۲۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۹۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انه حینئذِ نقل بالمعنی بالنسبة الی ما ذکره الصدوق (ره) فی موضعه.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: علی مردان خان تیموری (نصرت الملک)؛ کاغذ: آهارمهره، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۰۵]

● حاشية المحاکمات / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul muḥākimāt

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ – ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e as‘ad (1427 - 1503)

وابسته به: المحاکمات بین شرحی الاشارات = شرح الشرح؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴–۷۶۶)

حاشیه‌ای است به کتاب «المحاکمات بین شرحی الاشارات» (یعنی شرح خواجه نصیرطوسی و شرح فخرالدین رازی) تألیف قطب الدین محمد رازی . حاشیه بر اوایل محاکمات است. آقای عبدالله نورانی که این رساله را تصحیح کرده، آن را به محمد بن احمد خفری نسبت داده بدون هیچ توضیح و دلیلی، در صورتی که این رساله دارای چندین نسخه است و همگی آن را از دوانی دانسته‌اند.

آغاز: بسمله. قوله فی المحاکمات «و الاصل مقدمة کلیة یصلح أن یکون کبری لصغری سهلة الحصول» ذکر المحشی المحقق: «ان سهولتها اما لانها حمل الکلی علی ما هو جزئی له و فی کونه مطرد السهولة بحث» اقول: بل لا علاقة بین الدلیل المذکور و بین السهولة اصلا فان حمل الکلی علی جزئیاته قد یکون سهل الحصول و قد یکون متعسر الحصول و کذا حمل الجزئی علی الکلی قد و قد و کذا حمل المساوی علی المساوی ...

انجام: فنقول هذه الامور علی ان تلک المقادیر تستلزم ان لا یلزم منها علی تقدیر تلک الامور المفروضة محال ... فالخلف بالحقیقة انما هو صدق انتفاء الشرطیة و السر فی ذلک ان مثل هذه المحمولات من لوازم الماهیة بحسب الوجودین فاذن لزم الخلف.

تم
چاپ: گنجینه بهارستان، حکمت ۲، مسلسل ۱۱، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۹ش، با تصحیح عبدالله نورانی و با نسبت به محمد بن احمد خفری
[الذریعة ۱۹۲/۶]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۴۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه، سمع، ح، س»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن سیاه، ۱۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۸/۴سم [ف: ۱ - ۱۷۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۵۵/۱-۳۷/۱۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۴۰۲]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: مظفر حسین بن احسان الدین، تا: ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۷گ (۳پ-۳۹پ)، ۲۲ سطر (۴/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹/۵×۳۰سم [ف: - ۲۵۵]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ شوال ۱۰۱۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ، ۲۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۱۸/۷سم [ف: ۱- ۱۷۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۷۳/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** یستلزم ان لا یلزم.
خط: نسخ، کا: محمد کاظم طالقانی، تا: ۲۸ شعبان ۱۰۵۲ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳۱گ (۱۵۳پ-۱۸۳پ)، قطع: ربعی[ف:۱۵-۴۱۰۵]

۶. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۸/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۰ق [نشریه: ۶ - ۵۹۰]

۷. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۹/۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «حاشیه بر حاشیه کتابی در فلسفه» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، کا: اسدالله بن هیبت الله بافقی، تا: ۱۰۷۹ق، جا: اصفهان؛ ۳۲گ (۱پ-۳۲پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۱۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۱/۸
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۷ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۳۶۵]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۰-۲/۱۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۰۴ق؛ دارای علامات بلاغ، مصحح؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۰۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۴۰۲]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۲۳/۲
آغاز: و اما ثالثاً فلانه علی تقدم صحته لا مدخل له من التعریف او لیس له فایدة احترازیة و لا کشف عن ذاتی المعرف بل هو لازم لکل قضیة کلیة ... المحاکمة و لما کان دأبهم اتقان الاصول الخ.
هذا وجه وجیه و نقل المحشی قدس سره وجهاً؛ **انجام:** برابر
این نسخه نسبت به دیگر نسخه‌های حاشیة المحاکمات از انجام حدود ۷ سطر بیشتر دارد که فقط نسخه شماره ۱۸۰۳ کتابخانه ملک شبیه آن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد حسین بن محمد سعید حسنی حسینی طباطبایی با مهر «الحاجی محمد حسین بن محمد سعید» (بیضی)، ابوطالب بن محمد حسین طباطبایی با مهر «المذنب ابوطالب الطباطبایی» (بیضی)، محمد سعید حسنی حسینی؛ انتقالی از مدرسه آیت الله بروجردی شهر ری در اردیبهشت ۱۳۷۰؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۶گ (۳۰ر-۷۵پ)، ۱۸ سطر (۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۸۶]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵
آغاز: صحة لامد خل له فی التعریف؛ **انجام:** و نسبه الی تصریح الشارح بناء علی ما ذکر من فایدة
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ ۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ - ۸۹]

۱۲. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۶۲۱/۲
آغاز: برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ واقف: حسن صدرزاده خویی، ۱۳۴۷ش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۳۲]

● حاشیة المحاکمات / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul muḥākimāt

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری
ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

وابسته به: المحاکمات بین شرحی الاشارات = شرح الشرح؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)

این کتاب حاشیه‌ای است بر محاکمات مولانا قطب الدین رازی؛ عمر رضا کحاله این کتاب را اشتباهاً حاشیه بر شرح طوسی بر اشارات ابن سینا در منطق و حکمت دانسته است، نه حاشیه بر شرح محاکمات.
آغاز: قال المحاکم. لان الفلسفه الالهیه هی العلم باحوال الموجودات المجرده من حیث الوجود.
انجام: سنریهم آیاتنا فی الآفاق و فی انفسهم حتی یتبین لهم انه الحق اولم یکف بربک انه علی کل شی شهید.
[معجم المؤلفین ۲۳۸/۱]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۸۹

آغاز: بسمله، قوله فی المح و الاصل مقدمة کلیة یصلح ان یکون کبری لصغری سهلة الحصول؛ **انجام:** و هذه مباینة للهویة الشخصیة المنحلة الیها رتبة فلیتبصر.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰ و اوایل قرن ۱۱؛ اهدایی: مهدی طاهری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۳۳۷گ، ۱۸ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۱۱۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۱۸ق؛ محشی؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷هـ؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۱۳۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۱۴]

● حاشية المحاكمات = حاشية شرح الاشارات / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul muḥākimāt = ḥāšīyat-u š.-il išārāt

؟ میرزا جان باغنوی، حبیب الله، - ۹۹۴ ؟ قمری
mīrzā jān-e bāqnavī, habīb-ol-lāh (- 1586)

وابسته به: المحاکمات بین شرحی الاشارات = شرح الشرح؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)
اهدا به: شاه اسماعیل (دوم) حسینی صفوی (۹۸۴-۹۸۵)
تاریخ تألیف: سلخ جمادی الاول ۹۷۸ق
حاشیه‌ای است بر کتاب «المحکمات بین شرحی الاشارات» قطب الدین رازی، تحت عنوان «قال المحاکم- اقول»؛ قسمتی از عبارت محاکمات را نقل می‌کند، آنگاه به جرح و تعدیل آن می‌پردازد و بر صاحب محاکمات خرده‌گیری‌هایی دارد. خود در دیباچه می‌گوید: پس از اینکه به مطالعه دقیق شرح خواجه بر «اشارات» توفیق یافتم و با افکار عالی و بکر او آشنا شدم و در صفحات کتاب «محاکمات» خوب دقت کردم و دریافتم که برخی از نوشته‌های قطب نااستوار و قابل جرح و تعدیل است، بر آن شدم که برای جدا کردن خطاء و صواب «محاکمات» این حاشیه را بنگارم». باغنوی این حاشیه را به نام شاه اسماعیل پرداخته و در دیباچه کتاب (که در همه نسخه‌ها موجود نیست) از او با مدح بسیار یاد و کتاب را بدو اهداء کرده است. در الذریعه این حاشیه جداگانه یاد نشده و در ضمن معرفی حاشیه آقا حسین خوانساری بر «محاکمات» نام آن آمده. خوانساری در حاشیه خود از حاشیه باغنوی یاد کرده و بدان نظر داشته است.
آغاز: بسمله الحمدلله الحکیم الذی شفی علیل الحکمة باشارات فائقة ... آغاز متن: قال المصنف بلی یکفی فی اثباته اما مجرد ملاحظة تصوراته او النظر السابق. اقول لا یذهب علی من تتبع فصول الکتاب ان کثیراً من الاحکام
انجام: و هو حال موت صاحب الجهل المرکب. هذا ما تیسرلی فی نقد شرح الشرح و بیان ما وقع فیه من الجرح بتفصیل مجملات ما افید فی الشرح من التحقیق و توضیح مرموزات ما افیض فیها من التوفیق و الحمدلله علی توفیق الاتمام و الصلاة علی خیر انام.
چاپ: حاشیه باغنوی و متن آن از محاکمات در ۱۳۸۱ ش به همت مرکز نشر میراث در تهران چاپ شده
[هدية العارفين ۲۶۲/۱؛ الذریعه ۱۳۲/۲۰ «المحاکمات بین شرحی الاشارات» شرح فخرالدین رازی و خواجه طوسی از قطب الدین بویهی رازی، همانجا ۱۹۲/۶ دو «حاشیه» بر «المحاکمات بین شرح الاشارات»؛ کشف الظنون ۹۴/۱]

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۲
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۹۷۸ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۴]

اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۹۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۲
آغاز: قوامه بحوا فیه الهمن الطاف الزمانیه؛ **انجام:** برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۹۷۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۰گ، ۲۳ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۶سم [ف: ۷-۳۸۷]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۵-۲/۱۷۵
آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ شوال ۹۹۰ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ مهر: «سلام علی ابراهیم» (مربع)؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۴۰۲]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۰۴
آغاز: برابر متن
خط: نستعلیق، کا: کمال، تا: جمادی الاول ۹۹۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی از نواب، نواب با خط خود آخر نسخه نوشته: «بعث هذه الحاشية الشريفة علی الاشارات من المحقق الباغنوی الشیرازی ملا میرزا جان ادیت ثمنه حرره لاحقر علی اکبر غفرله و لوالدیه»، با نسخه اصل مقابله شده؛ اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۴۷]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۰۰
آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی با نشان‌های «منه سلمه الله» و «منه دام ظله» و «آقا دام ظله» که نشان می‌دهد نسخه به روزگار مؤلف نوشته شده؛ تملک: محمد ابراهیم بن محمد حسین استرآبادی بن فخرالدین احمد بن ابو جعفر ابن محمد باقر موسوی استرآبادی و مهر «عبده محمد ابراهیم الموسوی۱۱۴»(بیضی)؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد اسماعیل» (چهارگوش)؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۴گ، ابعاد متن: ۵×۱۳/۵، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۸۵]

۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۹۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر؛ قد وقع الفراغ فی سلخ جمادی الاول سنة ثمان و سبعین و تسعمائه و انا الفقیر مؤلف الکتاب حبیب الله

المشهور بمیرزا جان شیرازی عفی عنه.
خط: نسخ شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، این نسخه در زمان مؤلف نوشته شده و علاوه از اینکه دیباچه کتاب به خط مصنف است مهر او در آخر دیباچه و آخر کتاب حکٔ شده؛ محشی از حاج محمد جعفر با امضاء «لمحرره» و با امضاهای «منه»، جم، آقا حسین، میر عبد الرزاق، رضا، هـ ی و من افادات ملا محمد مهدی نراقی»؛ این کتاب ابتداء جزء کتب سلطنتی بوده و به تقی الدین محمد شوشوتری اهدا شده و دست به دست به حاج محمد جعفر مجذوب علی شاه رسیده؛ رباعیاتی فارسی در آخر دیباچه نوشته شده که نویسنده می‌گوید: این اشعار را به امر مؤلف در سال ۹۸۱ نوشتم؛ مهر: محمد مهدی، محمد جعفر، تقی الدین محمد؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵۵ص، ۱۹ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [رشت و همدان: ف: – ۱۳۱۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۶عکسی

آغاز: ... قال المح: و الاصل مقدمة کلیه یصلح الی آخره، اقول: الفرغ مضائف للاصل؛ **انجام:** برابر

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۹۹۸ (اربری فهرست خطی عربی همانجا ۸۴/۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با نشان «منه مد ظله العالی و منه رحمه الله» در سال ۹۹۱ق در شیراز در زمان حیات مؤلف با نسخه خط مصنف مقابله شده؛ تملک: شیخ علی بن عبدالوهاب جیلانی؛ ۱۹۳گ، ۲۴ سطر [عکسی ف: ۱ – ۱۵۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۴۰

آغاز: ... ثم قد افاد بعض المحققین لتوجیه تفیید الصغری بکونها سهلة الحصول

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با نشانی بلاغ، در پایان تصریح کرده که این نسخه را با نسخه استادمان – حفظه الله تعالی الی زمان صاحب الزمان– مقابله کردیم ولی نام شاگرد (مقابله کننده) نیامده، محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ جلد: تیماج یشمی، ۱۹۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴۳ – ۹۱]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۴گ، ۲۵ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۲۶۶]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۸۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»؛ تملک: محمد شریف داود، محمد صالح بن محمد مومن استرآبادی، محمدشریف بن شیخ ابی تراب؛ واقف: محمد اسماعیل استرآبادی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: نو، ۱۱۲گ، ۲۶ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۵۰۴]

۱۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۴۹

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ قطع: رقعی [ف: – ۱۰۹]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۴۷

نیمه دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: نو، ۱۲۲گ، ۲۰ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۴۹۸]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۴۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ وقف ۹ ذیحجه ۱۲۸۹ با تولیت محمد صالح بن محمد تقی بن محمد اسماعیل استرآبادی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: نو، ۷۳گ، ۱۹ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۴۹۸]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۳

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با دیباچه، مصحح، با نشان «بلغ» به تاریخ ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، محشی با نشان «منه» و نیز با نشان «ع ب ق ادام الله ظله»، و گاه «ع ب ق» «تغمده الله بغفرانه» که شاید از حاشیه شرح اشارات محمد باقر سبزواری و قسمتی از آن در زندگی او نوشته شده؛ مهر: عبدالله الرضوی بن عبدالرزاق، محمد حسین الرضوی (شاید فرزند عبدالله رضوی مذکور)؛ در کتابخانه آقا علی مدرس بوده با مهر وی و فرزندش آقا حسن؛ جلد: مقوای سفید، ۳۶۹ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۵ – ۱۹۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۶۸

آغاز: برابر متن **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳۳/۱ – ۱۰۶]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۴۵/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سوخته، ۱۸ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۷۱۸]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۷۰۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [د.ث. مجلس]

۱۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۷۵

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با امضاء «منه بخطه»، تاریخ شروع قرائت شوال ۱۰۹۸ق، خطبه کتاب با خط مغایر در صفحه اضافه آغاز نسخه در ۲۴ سطر آمده؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۶گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱ – ۳۰۸]

۱۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۶۳

آغاز: قال المح: لما بین فی صناعة البرهان من انه لا سبیل الی آخره لا یخفی انهم ذکروا فی موضعه ان ما یقال انه لا سبیل الی معرفة؛ **انجام:** اقول لعل وجه الضعف ان الارادة الکلیة الخ. لایخفی ان الامام قد سلم ان مع وجود الارادة.

نام محشی دست نداد، گمان می‌رود حاشیه از ملا میرزا جان شیرازی، حبیب الله باغنوی باشد؟؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی به حواشی «جم سلمه الله» که از

آقا جمال خوانساری است، مصحح، مقابله شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۴۲گ، ۲۳ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۹]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۵۴

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ در نمط ۷ افتاده است: «انه مما یصیر الاول ... و العبارة التی تدل عبارة الشیخ علیها من»؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۹/۳سم [ف: ۱ - ۱۷۹]

۲۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۹۱

آغاز: قال المحاکم «و لان تجزیة الاجزاء ...» قال المحقق الشریف قدس سره «ان اراد بتجزیة الاجزاء انفصال بعضها عن بعص ...» اقول بناء کلامه علی حمل تجزیة الاجزاء علی تجزیة الجسم الی الاجزاء

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام [ف: - ۵۴]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۶۶

آغاز: قال المح فیکون هذا النمط فی الوجود المطلق و الوجودات الخاصة التی هی علله لایخفی علی الناظر ان المذکور فی هذا النمط لیس هو کون الوجودات الخاصة عللا بالقیاس الی الوجود المطلق المقول بالتشکیک؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد مخفی گیلانی، تا: چهارشنبه رمضان ۱۰۱۸ق؛ محشی با نشان «منه، منه بخطه»، در یکی از حاشیه‌ها از تعلیقات تجرید خود محشی یاد شده و این حاشیه‌ها از خود اوست؛ مهر: شمس، محمد مومن موسوی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۶گ، ۱۷ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۶۶]

۲۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۵۷

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** دلیل علی قوله فیکون بنحو ما عارضها اه و قوله مع قد فرغت من تسویده ... سنة خمس و ثمانین بعد الالف الهجری ... و انا العبد محمد صفی ابن سیلمان البهبهانی ...

شامل کتاب طبیعیات و الهیات است و به نظر می‌رسد که آخر الهیات ناقص باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد صفی ابن سلیمان، تا: ۱۰۵۸ق، جا: اصفهان؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۲۹۱گ، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۶۴]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۷۳/۷

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ محرم ۱۰۶۴ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۱۹گ (۲۰۹پ-۴۲۷ر)، قطع: ربعی [ف: ۱۵ - ۴۱۰۵]

۲۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۵۹۶

آغاز: برابر متن **انجام:** هذا ما تیسرلی فی ... شرح الشرح و بیان ما وقع فیه من الجرح

شامل طبیعیات و الهیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن شاه ولی، تا: ۱۰۷۰ق؛ تملک: فرهاد میرزاد در ۱۳۰۴؛ ۱۷۵گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۹۱]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۴۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** وصل علی النبی محمد الامین و علی اله و اصحابه اجمعین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور، ۱۷ سطر [رایانه]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: رضا محمد بن حسین گیلانی، تا: جمعه روز رغائب۱۰۷۵ق، جا: اصفهان؛ مصحح، محشی؛ مهر: کتابخانه میرزا ابوالفضل طهرانی؛تملک: محمد بن هادی حسینی گیلانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۲۰۶گ،۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲۳ - ۱۵۳]

۲۸. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: هاشم بن ابراهیم حسینی سمنانی، تا: ۱۰۷۹ق، حسب الامر مولانا عبدالکریم؛ محشی؛ مهر: «عبدالکریم» (مربع)، «محمدعلی بن محمدباقر» (بیضی)، «عبده محمدعلی بن محمدرفیع» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف مخ]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۲

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد مؤمن ولد سلطانعلی بیک نیاری (کذا)، تا: ۱۰۸۸ق؛ فاقد دیباچه، محشی با نشان «منه» و با نشان «س قدس سره» «ح م د» و یا «ح ح»؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۹۸ص، ۲۰ سطر، قطع: رقعی بزرگ، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۱۹۱]

۳۰. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد کاظم تنکابنی، تا: جمعه ۱۵ جمادی الاول ۱۰۹۱ق، جا: اصفهان مدرسه ملا عبدالله [مخطوطات مرتضوی: ف: - ۱۴]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن غضنفر خرم آبادی، تا: ۱۰۹۳ق؛ محشی، مجدول؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ کاغذ: شکری و بعضاً حنایی، جلد: میشن خرمایی، ۲۰۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۱۳]

۳۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: سعید بن میر محمد یوسف حسینی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ ربیع الثانی ۱۰۹۷ق، جا: اصفهان مدرسه ملاعبدالله؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف مخ: ۲ - ۷۲۶]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۰۵/۲

خط: نسخ، کا: محمد رحیم بن محمد رضای قمی، تا: شنبه شوال ۱۰۹۸ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۱۷]

۳۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۸۸

تا طبیعیات؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: ابوجعفر مختار حسینی، تا: ۱۸ ربیع الاول ۱۰۹۹ق، محشی با حواشی «منه»؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۵۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۳/۷سم [ف: ۱ - ۱۷۹]

۳۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۶۶

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۹ق؛ محشی از مرحوم آقا حسین خونساری متوفی سال ۱۰۹۹ق؛ کاغذ: مختلف: آبی شکری، جلد: کاغذ آبی و مقوا، ۳۳۲ص، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [فهرست عراقی: ۱ - ۳۱۳]

۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۳۵

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن شاه محمد تبریزی، تا: رمضان ۱۰۹۹ق؛ مقابله شده با اصل خط محشی در اصفهان؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۲۵۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۲/۳سم [ف: ۱ - ۱۷۸]

۳۷. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: علاء الدین محمد بن سلیمان بسطامی، تا: ۱۰۹۹ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: انجام [مخطوطات مرتضوی: ف: - ۳۶]

۳۸. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۲۸

آغاز: الاجسام و یحصل العلم به وجود هالها بضم الحل و التجربه فتامل ... آغاز الهیات: بسم ... الالهیات قال الشیخ فیکون هذا النمط فی الوجود المطلق و الوجودات الخاصه؛ **انجام:** کما یطلق علی مانقله الشارح عن الشفا و هو الرطوبة الغریبة الحادثة علی ظاهر؛ انجام طبیعیات: هذا آخر ما تیسر لنا فی الطبیعیات و الحمد لموفق الخیرات تمت تم

تذکر: در فهرست، نسخه در دو بخش «رسالة فی الطبیعیات» و «رساله فی الالهیات» به صورت جداگانه و مؤلف مجهول آمده است که با توجه به انجام بخش یکی و آغاز بخش ۲ معلوم شد که هر دو یک کتاب است و مؤلف آن میرزاجان باغنوی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: زرد نازک آهار زده، جلد: مقوایی روی کاغذی، ۵۳گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه:۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۵]

۳۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۴۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان مطلق الوجود لیس عرضا ذاتیا لشیء من الموجودات والمبحوث عنه.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳گ (۱-۴۳)، ۲۲ سطر (۵×۱۳) [ف: ۳ - ۱۲۹۳]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۷

آغاز: بسمله و به نستعین، بعد الفراغ من الحکمة الطبیعیة شرع فی الفلسفة؛ **انجام:** عن اذا عته الی الجاهلین و المتفلسفة اولی و اوجب.

خط: نستعلیق، کا: جلال الدین محمود بن عماد الدین محمود بن شیخعلی الشریف لاهیجی، تا: قرن ۱۲، جا: اصفهان مدرسه نجفقلی بیک جنب مسجد جامع؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۶۰]

۴۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۲۵/۱

آغاز: بسمله، فی الهیات المحاکمات «فیکون هذا النمط فی الوجود المطلق؛ **انجام:** برابر

از نمط چهارم قسمت الهیات تا خاتمه نمط هشتم یعنی پایان الهیات است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تیماج سبز، ۱۵۶ص (۱-۱۵۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۲]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۶۰

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** الذی ذکره المتکلمون و ح یمتنع التخلف و کان

این حاشیه بیشتر جنبه توضیحی دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۷گ، ۲۱ سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۹/۲سم [ف: ۸ - ۳۶۱]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۶۲/۲

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** کما یمکن فی الملاء بل فرض البعد.

نام کتاب و مؤلف در نسخه نیامده و با توجه به آغاز آن تکمیل شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی با حاشیه«م ر عفی عنه،منه»؛کاغذ:سپاهانی،جلد:تیماج مشکی،۶۹ص (۶۸-۱۳۶)، ۳۳ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۸ - ۲۳۱]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: حسینی، نورالدین محمد، تا: ۱۱۰۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه مشمع [رایانه]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۴۸

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** و هو حال موت صاحب الجهل المرکب قسمت منطق را ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی۱۱۰۷ق؛ واقف: محمد شریف؛ ۱۸۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۴ - ۸۹]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۳

آغاز: افتاده: التی هی اجزاء الجسم حتی یصیر فی قوة حمل الشیء علی نفسه فیکون غیر مفید؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۳ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ محشی ه با امضای «منه»، مصحح؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ، ۱۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۴۶۶]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۰

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: سید محمد پسر حاج مراد قایینی، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۱۱۴ق؛ محشی از مؤلف با نشان «منه» و حاشیه‌های بدون امضاء و یا با نشان «ح خ» یا «ح خ ن» یا «آقا رحمه الله» یا «آقا طاب ثراه» یا «آقا حسین رحمه الله»، و با نشان «آقا دام ظل الله علیه و رحمته

خیر ما یجمعون»، با قلم‌خوردگی و به حاشیه رفتن؛ مهر: محمد سمیع رادکانی با تاریخ ۱۱۴۹، «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد سمیع»؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۸۶ص، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۵ - ۱۸۷]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۲۰

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بن عبدالقادر کسکری، تا: ۱۱۱۵ق؛ رونویس شده از نسخه مکتوب در ۱۹ ذیحجه ۱۱۰۵ق؛ واقف:حسین کی استوان؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا روکش مشمع سبز، ۱۳۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۱۱۶]

۴۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۴۴

خط: نسخ، کا: عبدالله بن سید علی حسینی، تا: ۱۸ محرم ۱۱۱۶ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن سرخ، ۲۵۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۳/۶سم [ف: ۱ - ۱۷۹]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۸۴

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۱۲۲ق؛ محشی از مؤلف و هم آقا جمال الدین خوانساری؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا عطف میشن مشکی، ۱۲۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۱ - ۱۱۵]

۵۱. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۵۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن محمد یعقوب کشمیری، تا: ۱۷ شعبان ۱۱۳۷ق؛ ۱۷۶گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۳]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۸

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** تحت نوع بعینها. فتأمل هذا ما تیسرلی فی نقد شرح الشرح و بیان ما ... و الحمدلله علی الاتمام

حاشیه بر دو قسم طبیعیات «ص ۱پ» و الهیات «ص ۸۶پ» ؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی اشرفی، تا: ۱۱۹۳ق؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۲ سطر (۶×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۳۱۲]

۵۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۷۷/۴

آغاز: برابر متن **انجام:** قال المحاکم فی حصر المذاهب فی الاربعة کلام. اقول ... او عن الجزء مع الخط، او عن الجزء مع السطح.

در فهرست نام کتاب «المحاکمات» بدون مؤلف آمده که باتوجه به آغاز آن تصحیح گردید؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۹گ (۱۵۹ر-۱۷۷پ) [ف: ۲ - ۲۲۵]

۵۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۰/۲

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۴۵گ (۹-۵۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۷۲]

۵۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۶۲

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** و هو حال موت صاحب الجهل المرکب. هذا ما تیسرلی نقدشرح الشرح و ما وقع فیه من الجرح ... وقد وقع الفراغ من التصنیف فی سلخ جمادی الاول من شهورسنة ۹۷۸ تمت الحاشیة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ جمادی الاول ۱۲۲۶ق، محشی با نشان «منه، جم»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۴گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۶۳]

۵۶. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۰۶

آغاز: برابر متن

کا: محسن بن عبدالکریم تنکابنی، تا: ۱۲۳۸ق؛ محشی [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۱۵]

۵۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۰۸

آغاز: برابر متن ؛ **انجام:** برابر

فاقد دیباچه؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد علی شیرازی، تا: ۱۲۳۹ق؛محشی به امضای«منه»؛اهدایی:جواد کمالیان،۱۳۵۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲-۹۰]

۵۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۸۵

این نسخه را محقق محترم آقای احمد عابدی برای تصحیح «حاشیة شروح الاشارات» محقق خوانساری استفاده کرده و معتقد است که مؤلف میرزا جان باغنوی است و در حواشی آن بعضی از حواشی محقق خوانساری و حتی برخی حواشی آقا جمال دیده می‌شود و این نسخه شرح محقق خوانساری نیست و فهرست‌نگار اشتباه کرده است. بخش طبیعیات و الهیات؛ خط: نستعلیق، کا: ملک محمد بروجنی، تا: ۱۷ ذیحجه۱۲۴۴ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تاریخ وقف: جمادی الثانی ۱۲۳۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۱۹]

۵۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۵۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۷۳ق، جا: نجف اشرف؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۲۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۱/۷سم [ف: ۱ - ۱۷۹]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۱

طبیعیات = سه نمط اول؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمد ولد شیخ رضا واعظ بروجرد، تا: ۱۳۰۱ق، حسب امر میرزا محمد طاهر؛ دارای دیباچه است؛ جلد: تیماج سبز رنگ، ۳۰۱ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۹۰]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۳/۵

آغاز: (ص ۱۴۸)، المحسوس و ینقسم الی الواجب و الممکن؛ **انجام:** برابر

از تقسیم محسوس به ممکن و واجب آغاز می‌کند تا صور علمیه و حصول لذت بر اثر صورعلمیه و نیز حصول لذت بر اثر معلومات خارجیه؛ بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با امضای منه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج تریاکی، ۲۲ص (۱۲۶-۱۴۷)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۴۳۳]

۶۲. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۹/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: اسدالله بن هیبت الله بافقی، بی‌تا؛ ۲۲۰گ (۳۳پ-۲۵۲پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۱۵]

۶۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعد جواب النقص ما ذکره الشارح.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ مهر «علی الله فی کل الامور توکلی عبده محمد»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج آلبالویی، ۲۳۹گ، ۲۰ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۷۲]

۶۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۵۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از آقا حسین خوانساری؛ ۱۶۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱ - ۹۱]

۶۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۱۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۳۵گ، اندازه:۱۶/۶×۲۶/۵سم [رایانه]

۶۶. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۸۵

آغاز: دیباچه: العداله و قطب فلک الرساله محمد الذی دینه القویم ... آغاز حاشیه: بسمله قال المح بل یکفی فی اثباته اما مجرد ملاحظة تصوراته أو النظر السابق. اقول لا یذهب علی من؛ **انجام:** و یمکن ان یقال ایضاً صیرورة الشی موجوداً و ان کان محالا علی رأی.

خطً: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷۷گ، ۱۹ سطر چلیپا و راسته (۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: - ۹۳]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۰۴

آغاز: الواجب کما لا یخفی و من له ممارسة بهذا الکتاب؛ **انجام:** فلا یبزم الاستحالة فی الانفاک و مرادنا باللازم ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۱۹

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** ثم یستعملونها فی سایر الحیوانات

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه مشمع [رایانه]

۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۳۵

آغاز: الشیء لا ینفسم الی ما لا یوجد فیه؛ **انجام:** الذی هو عبادة عن الجسم فتأمل

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی؛، جلد: مقوا [رایانه]

۷۰. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۰ فیاض

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، ۲۰ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: - ۵۱]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۴

آغاز: قال المحاکم قد عرفت فیما سبق ان الاشاره؛ **انجام:** الفرق بین ما نحن فیه و بین الاعتراض

فقط قسمت طبیعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: فهرستی، ۴۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۹۰]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۳

آغاز: ... المحاکم فیکون هذا النمط اه؛ **انجام:** برابر

از قسمت الهیات تا آخر کتابست؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۴ - ۹۰]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۲

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فهرستی؛ ۲۷۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۴ - ۹۰]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۴۴ ض

از آغاز نمط چهارم؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● حاشية المحاكمات / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul muḥākimāt

محقق خوانساری، حسین بن محمد،۱۰۱۶-۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

وابسته به: المحاکمات بین شرحی الاشارات = شرح الشرح؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)

آقا حسین خوانساری بر شرح اشارات طوسی و المحاکمات بین شرحی الاشارات قطب رازی دو حاشیه نگاشته است که حاشیه نخست ناظر بر شرح خواجه نصیر طوسی و محاکمات قطب رازی و حاشیه باغنوی بر محاکمات است و چون محقق سبزواری این حاشیه را دیده و خرده‌گیری‌ها کرده، خوانساری حاشیه‌ای دیگر بر محاکمات نگاشته و خرده‌گیری‌های سبزواری را پاسخ گفته است. این حاشیه دوم را «ریاض العلماء» یاد کرده و در «الذریعه» به نام حاشیه شرح اشارات آمده و به نسخه‌ای از آن اشارت نرفته است. «جامع الرواة» از این دو حاشیه خوانساری بدین‌گونه یاد کرده: یکی حاشیه بر شرح اشارات و دیگری حاشیه بر حاشیه سبزواری بر شرح اشارات. مؤلف دانشمند «الذریعه الی تصانیف الشیعة» این کتاب را دوبار معرفی کرده است یک بار با عنوان «حاشیه بر شرح اشارات» و بار دیگر با عنوان «حاشیه بر محاکمات». نگارنده عنوان دوم را از آن رو ترجیح داد که مؤلف خود در آغاز کتاب عبارت کتاب محاکمات را متن و موضوع سخن قرار داده است. کتابی که جای سخن ماست حاشیه نخستین خوانساری است زیرا در این حاشیه نظری به حاشیه سبزواری نداشته و در دیباچه آن نیز از حاشیه‌ای دیگر سخن نرفته و حال آنکه اگر حاشیه دوم بود در آن از نخستین یاد می‌کرد. خوانساری در این کتاب دیباچه‌ای نوشته که بیشتر نسخه‌ها فاقد آن است و در «الذریعه» نیز بدان اشاره نشده و حتی نسخه‌ای که در زندگی خوانساری نوشته‌اند و

اکنون در جمله کتب اهدائی طباطبائی به کتابخانه مجلس موجود است نیز فاقد آن است. تنها یکی از نسخه‌های آن در این کتابخانه دیباچه‌ای دارد نظیر دیباچه حاشیه نخستین خوانساری بر الهیات شفا و خوانساری این تألیف خود را نیز به شاه صفوی (که در نسخه جای نام او سفید مانده و مسلماً شاه سلیمان صفوی است) هدیه و از او با القاب و ستایش فراوان یاد کرده و در ۱۰۷۱ تألیف این کتاب را به پایان رسانیده است. در ریاض و روضات و الذریعه و دیگر کتب تراجم تصریح نشده است که خوانساری بر تمام بخش‌های محاکمات و شرح اشارات حاشیه نگاشته و یا تنها بر الهیات و طبیعیات، و بر منطق حاشیه ننوشته. نسخه‌هایی که من [عبدالحسین حائری] دیده‌ام طبیعیات و الهیات است تا آخر نمط هشتم و نمط نهم و دهم و منطق را ندارد. از دیباچه مذکور نیز استفاده می‌شود که به منطق محاکمات نظر نداشته است. خوانساری خود بر این کتاب حاشیه‌هایی نوشته که در کنار برخی نسخ با نشان «منه» آمده و فرزند وی آقا جمال نیز تعلیقاتی بر کتاب پدر خود نوشته که در کنار برخی از نسخه‌هایی که تا کنون دیده‌ام موجود است و در الذریعه نیز بدان اشارت رفته است. خوانساری عبارت محاکمات را با عنوان «قال المحاکم» و عبارت خواجه نصیر را با «قال الشارح» و حاشیه میرزا جان باغنوی را با «قوله فی الحاشیة» مشخص ساخته است. از متن اشارات نیز گاه فقراتی نقل کرده است. (عبدالحسین حائری)

آغاز: دیباچه: الحمدلله واهب جمیع النعم و معلم المعارف و الحکم. خلق فاتقن و صور فاحسن ابدع خلق الاشیاء و احکم ...
طبیعیات: قال المحاکم قد عرفت فیما سبق ان الاشارة الی آخره. ای الحکم المصدر بها فلا اشکال ح فی تعدیتها بالی فی قول الشیخ هذه اشارات الی اصول ... قوله فی الحاشیة ان فی تعریف احد المتضایفین لابدان یذکر الآخر. هذا فی تعریفه الحدی مسلم و اما فی التعریف الرسمی فلا ...
الهیات: لا یخفی علی الناظر ان المذکور ... لا یخفی ان کلام المحاکم لا یدل علی ان هذا النمط فی الوجود المطلق و فی بیان ان الوجودات الخاصه علل له. قوله لان المقول بالتشکیک ... هذا و ان کان کذلک لکن الظاهر ان زعمهم ان الوجود مقول بالتشکیک ...

انجام: دیباچه: و کواکب مخالفته مقرونة بالهبوط متحیرة و المرجو من الله یجعلها ذخراً لیوم الدین و ینفع بها الطالبین و ها انا اشرع فی المقصود و اتوکل علی الملک المعبود
طبیعیات: قال الشارح و ههنا قد صرح بکون التذکرة. لا ادری این هذا التصریح اذ لیس فی کلام الشیخ ما یتعلق بهذا الامر سوی قوله ... و قد تعارف التعبیر من الخاطر و الذهن بالذکر کما یقولون فی الفارسیة «بیاد داشتم و بیاد مانده بود» ... و لو سلم ان الذکر فی کلام الشیخ هو التذکر المصطلح فلا یخفی انه ح یدل الکلام علی ان التذکر هو الحفظ فقط لا انه مرکب من حفظ و ادراک فتثبت
الهیات: قال المحاکم او یتدافع فلا یتعلق به فلا تناسخ فیه اذ یجوزان یدفع بعضها بعضا و یتعلق هی دونها فان قلت هذا لما کان مستلزمالتعطیل البعض و هو مناف لما علیه بناء الکلام ... قلت تدافع الجمیع ایضا مستلزم للتعطیل ... هذا آخر ما تیسرلنا من الکلام علی الشرح و شرح الشرح و حاشیة المحقق الشیرازی الباغنوی

چاپ: به اهتمام دکتر احمد عابدی، به وسیله دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۷۸

[الذریعه ۱۱۰/۶–۱۱۱ و ۱۹۲؛ اعیان الشیعه ۱۶۴/۲۷؛ نجوم السماء ص ۱۱۱–۱۱۳؛ نسخه های مصنفات ابن سینا ص ۳۶؛ آثار و مؤلفات خواجه نصیر از مدرس رضوی ص ۲۴۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۴ ط
آغاز: برابر طبیعیات؛ **انجام:** برابر طبیعیات
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۷۹ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی از خود شارح با امضای «منه مدظله العالی»؛ مهر: «محمد سعد بن باقر الرضوی» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۷۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۶۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۷
آغاز: (نمط چهارم): قوله لا یخفی عفی الناظر ان المذکور؛ **پایان:** (اوائل نمط هشتم): هذا آخر ما تیسر لنا من الکلام ... و اتفق الفراغ منه بحمدالله و حسن توفیقه یوم الاثنین رابع شهر شعبان المعظم سنة احدی و سبعین بعد الالف من الهجرة النبویة علی ید مؤلفه المذنب الراجی لمغفرة الباری ابن جمال الدین محمد حسین الخوانساری اوتیا کتابهما یمینا و حوسبا حسابا یسیرا و الحمدلله رب العالمین قد فرغ من تسوید هذا الکتاب بعون الله فی عشر الثانی من شهر شوال من شهور سنة احدی و تسعین و الف من الهجرة ...
نسخه شامل الهیات است و طبیعیات را ندارد؛ کا: ظهیر پسر معصوم، تا: ۱۰۹۱ق، بر حسب اشارت میرزا محمد نصیرا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷۴ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ – ۱۹۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۹۷
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: – ۲۹۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۵
انجام: (پایان نمط سوم، آخر طبیعیات): لا انه مرکب من حفظ و ادراک فتثبت. تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب فی تاریخ سنة احدی و ماة بعد الالف سنه ۱۱۰۱
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۱ق؛ دارای دیباچه مؤلف است، از حاشیه‌ها جز چند فقره در این نسخه نیست، امتیاز بزرگ این نسخه آن است که ۲ سال پس از وفات مؤلف نوشته شده و حاشیه‌های بسیاری از فرزند وی آقا جمال با نشان «آقا جمال سلمه الله» به خط کاتبی دیگر بر کنار صفحات آن نوشته‌اند، حواشی آقا

جمال در نمط اول است و در بقیه کتاب حاشیه‌ای از او نوشته نشده؛ مهر: «عبده الراجی احمد الحسینی» (بیضی)، «محمد ابراهیم الحسینی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۸۶ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۵ - ۱۹۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰

آغاز: برابر الهیات؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد رفیع نائینی، تا: ۱۱۰۲ق؛ از روی خط مؤلف که به سال ۱۰۷۱ به پایان رسانده است استنساخ کرده؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج زیتونی، ۲۱۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱ - ۸۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۱ رمضان ۱۱۰۵ق؛ مجدول، با کمند، دارای سرلوح مرصع و مذهب، محشی از مؤلف با نشان «منه»، مصحح، دیباچه خوانساری و حواشی آقا جمال را ندارد، با یادداشتی از عطاء الله حسینی و نقش مهر آن «محمد عطاء الله الحسینی»؛ کاغذ: شبیه ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۷۵۵ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۱۵سم [شورا: ف: ۵ - ۱۹۲]

۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲-ح/۱۹۷

آغاز: برابر طبیعیات؛ **انجام:** برابر طبیعیات

خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: ۱۱۱۲ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۵۹گ، ۲۷ سطر (۱۲×۱۸/۵)، اندازه:۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۶

انجام: و اقول فیمکن ان یقال قد تقرر عندهم انه بشرط ... فیه نظر اما اولا فلانهم یقولون ان فی صدق التأثیر ... فما الذی یقتضیها ان کان مقتضیها النفس علی آلات

تا اواسط نمط ثالث؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تفاوت‌های بسیار با دیگر نسخه‌های حاشیه خوانساری دارد و بسیاری از فقرات حواشی که در دیگر نسخه‌ها هست در این نسخه نیست و همچنین در آغاز نمط دوم با پایان نمط اول خلط شده و به هم پیوسته، علاوه بر اینکه چندین فقره حاشیه را نیز ندارد؛ مهر: آقا علی حکیم و فرزندش آقا حسن؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۹۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۰۰

آغاز: ان یکون بناء الکلام علی ما ذهب الیه الشیخ لان الکلام فی کلامه و الظاهر انه علی مذهب الشیخ لا یمکن ان یصیر الشیء جوهراً بعد ما لم یکن؛ **انجام:** فلو تم ما ذکره سابقاً من ان قسمه المحل یستلزم قسمة الحال من الصورة العقلیة ایضاً لیتم المراد و اندفع الایراد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه رحمه الله» و «لراقمه»، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴۴ - ۱۸۶]

۱۰. اهواز؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۵۹۰]

● **حاشیة المحاکمات** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul muḥākimāt

احمد بن سلیمان

ahmad ebn-e soleymān

وابسته به: المحاکمات بین شرحی الاشارات = شرح الشرح؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)

گویا از شمس الدین احمد بن سلیمان باشد، با عنوان «المح، و اقول».

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۶

آغاز: بسمله. المح بل یکفی فی اثباته اما مجرد ملاحظة تصوراته او النظر السابق. اقول لایذهب علی من تتبع فصول الکتاب ان کثیرا من الاحکام المصدرة بالتنبه یستنبط من النظر فی الفصل السابق علی طریق الفکر؛ **انجام:** المح فلابد معروض القبلیة بالذات و لاشک الخ حاصله انه لابد من معروض القبلیة بالذات فلو فرض انه ذات العدم فلم یجز ان یصیر بعدلان ما بالذات لاتخلف و هذا بناء بخش طبیعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ محشی با نشانه «منه ره»؛ تملک: ابوتراب؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۲۷گ، ۲۸ و ۳۳ سطر (۵/۵×۷/۵-۱۶/۵)، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: - ۵۳۶]

● **حاشیة المحاکمات** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul muḥākimāt

وابسته به: المحاکمات بین شرحی الاشارات = شرح الشرح؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۵/۲

حاشیه‌ای است بر محاکمات قطب رازی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ هامش [مختصر ف: - ۲۹۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۵

آغاز: المح لان الفلسفة الالهیة هی علم باحوال الموجودات المجردة من حیث الوجود هذه العبارة و ما سیجیء عقیب ذلک؛ **انجام:** و لقد تمت التعلیقة علی المراتب الذی ذکر المحاکمات فی هذا النمط وفقنا الله لاتمام جمیع المراتب و کیف الحقایق انه ولی التوفیق.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۱۹ق؛ مقابله شده در جمادی الثانی ۱۰۱۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۹/۱سم [ف: ۱ - ۱۷۸]

● **حاشیة المحرر** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul muḥarrar

وابسته به: المحرر فی الفقه = محرر التدوین = المحرر فی الفروع الشافعیة؛ رافعی قزوینی، عبدالکریم بن محمد (۵۵۷-۶۲۳)

تعلیقی است بر متن فقهی از شافعیان. در حاشیه نسخه، به خط مغایر با نسخه نوشته شده: «حاشیه مولانا جلال دوانی بر محرر فقه شافعی». تذکره‌های موجود برای ملا جلال الدین دوانی چنین اثری ضبط نکرده‌اند. [مجالس المؤمنین در تعداد مؤلفات او «حاشیه بر انوار فقه شافعی» ضبط نموده.] در جلد دوم فهرست کتابخانه جامع ازهر کتابی به نام «تحفة الفتاوی» از جلال الدین سیوطی است و آورده است که این کتاب حاشیه بر کتاب «محرر» [تألیفی ابوالقاسم عبدالکریم قزوینی رافعی شافعی] و کتاب «روضه» [مؤلفه محیی الدین ابو زکریا یحیی نووی] است. جلال الدین سیوطی در کتاب «حسن المحاضره» ضمن ترجمه احوالش، حاشیه بر کتاب روضه را ذکر نموده و نامی از حاشیه بر کتاب محرر نبرده.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۸۹۶

آغاز: پس از تسمیه: ... هذا کتاب هو فی الاصل مصدر بمعنی الجمع و منه سمی الجیش کتبه (کذا) ثم اطلق علی المعنی المتعارف و هو الالفاظ المخصوصة المدونه الداله علی المعانی المخصوصه؛ **انجام:** لا ابطاله من اصله کما یقال نقص العهد و یراد به مثل ذلک فلا یجری

از اول کتاب تا مسأله نقض وضوء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۵ – ۴۶۹]

● حاشية المحصل / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-ul muḥaṣṣal

وابسته به: المحصل؛ فخر رازی، محمد بن عمر (۵۴۴-۶۰۶)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۳۰/۷

آغاز: احمدالله علی نعمة التی التوفیق بحمده علیها محسوب منها و اشهد بتوحیده و عدله شهادة ارجو ان انطلق بها یوم اسال عنها؛ **انجام:** فهذا ما حضرنا الان من (؟) علی ما علقنا من الکلام علی کتاب المحصل و الحمدلله رب العالمین و صلی الله ... و سلم تسلیما

خط: نستعلیق، کا: درویش مصطفی استنبولی، تا: ۱۰۶۳ق؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۰۶گ (۱۳۶پ-۲۴۱پ)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۵ – ۴۲۸]

↩حاشیه مختصر خطائی ⟵ حاشية مختصر المعانی
↩حاشیه مختصر خلیل ⟵ تیسیر الملک الجلیل
↩ حاشية مختصر المعانی ⟵ مجموعه

● حاشية مختصر المعانی / معانی بیان / عربی

ḥāšīyat-u muxtaṣar-il ma‘ānī

اوبهی، جلال الدین یوسف، – ۸۳۳ قمری

awbahī, jalāl-od-dīn yūsof (- 1430)

وابسته به: مختصر المعانی = المختصر فی شرح تلخیص المفتاح = شرح تلخیص المفتاح = المختصر فی شرح التلخیص؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله» بر کتاب مختصر المعانی سعدالدین تفتازانی از آغاز تا مباحث مسند الیه. محشی جلال الدین اوبهی از شاگردان تفتازانی بوده است.

تذکر: نسخه‌های با این آغاز و انجام، چنانکه در ادامه خواهد آمد، همگی در فهرست‌ها به خطائی نسبت داده شده‌اند.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:/۱۱۱۵م

آغاز: بسمله، نحمد اللهم علی ما اعطیتنا من سوابغ النعم و بوالغ الحکم و نصلی علی نبیک الهادی للعرب و العجم علی وجه اکمل و اتم قوله نحمدک آثر الحمد علی الشکر؛ **انجام:** قوله و یترک الخطاب مع معین ... و الاولی ان یقابل المتروک بالمتروک الیه فیقال یترک المعین علی غیر المعین او الخطاب. قد تم ...

خط:نسخ تحریری،بی‌کا،تا: پنج‌شنبه ۱۶ محرم ۱۲۰۱ق؛ محشی از عبدالرحیم، ملا عبدالله، میرزا جان، منه، سید قدس سره، یزدی و ابوالقاسم؛جلد:چرم قهوه‌ای، ۸۰گ،اندازه:۱۴×۲۰سم[ف: ۲ – ۳۳۲]

● حاشية مختصر المعانی / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-u muxtaṣar-il ma‘ānī

ابن فناری، حسن بن محمد شاه، ۸۴۰ – ۸۸۶ قمری

ebn-e fannārī, hasan ebn-e mohammad šāh (1437 - 1482)

وابسته به: مختصر المعانی = المختصر فی شرح تلخیص المفتاح = شرح تلخیص المفتاح = المختصر فی شرح التلخیص؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر شرح مختصر تفتازانی. [کشف الظنون ۴۷۵/۱]

دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۰۲

آغاز: احوال المسند الیه قوله اعنی الامور العارضة الخ اراد بالامور العارضة الاحوال التی بها یطابق اللفظ؛ **انجام:** قوله و التذکر للاحکام المذکورة فی علمی المعانی و البیان انما لم یتعرض للبدیع لکونه خارجة عن البلاغة».

از احوال مسند الیه تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: محمدتقی بن علی محمد چهاردهی، تا: شنبه از ماه رمضان، جا: کربلا؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قرمز، ۱۸۲گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: – ۶۴]

● **حاشیة مختصر المعانی = حاشیة مختصر تلخیص المفتاح = حاشیه مختصر خطائی** / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-u muxtaṣar-il ma'ānī = ḥāšīyat-u muxtaṣar-i talxīṣ-il miftāḥ = hāšīye-ye moxtasar-e xatā'ī

خطایی، عثمان بن عبدالله، - ۹۰۱ قمری

xatā'ī, 'osmān ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1496)

وابسته به: مختصر المعانی = المختصر فی شرح تلخیص المفتاح = شرح تلخیص المفتاح = المختصر فی شرح التلخیص؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

حاشیه‌ای است بر کتاب «المختصر فی شرح التلخیص» تفتازانی. این حاشیه فقط بر بخش ابتدایی کتاب (دو باب از ابواب هشت‌گانه فن اول در علم معانی) تا مبحث تعریف مسندالیه به ضمیر که شامل یک پنجم کتاب مختصر را حاشیه نوشته است.

تذکر: تاریخ برخی از نسخه‌ها با تاریخ وفات خطائی (۹۰۱ق) تطبیق نمی‌کند و اگر تاریخ وفات ذکر شده درست باشد بعید است که از خطائی باشند. البته علینقلی منزوی (دانشگاه ۲: ۳۷۶) معتقد است که تاریخ ذکر شده نادرست است و تاریخ درست احتمالاً ۸۰۱ق می‌باشد. وی به عنوان شاهدی بر این نظر به نسخه شماره ۱۰۵۶ دانشگاه تهران استناد می‌کند که تاریخ کتابت آن ۸۷۱ق است ولی کاتب از مؤلف (خطائی) چنان سخن می‌گوید که گویی سال‌ها پیش مرده است.

آغاز: بسمله نحمدک اللهم علی ما اعطیتنا من سوابغ النعم و بوالغ الحکم و نصلی علی نبیک الهادی العرب و العجم علی وجه اکمل و اتم قوله نحمدک آثر الحمد علی الشکر لان الحمد یعم الفضائل و الفواضل و الشکر یختص بالاخیرة ...

انجام: قوله و قد یترک الخطاب المعین قال رحمه الله فی قول السکاکی ... و الاولی ان یقال المتروک بالمتروک الیه فیقال یترک المعین الی غیر المعین او الخطاب تمت.

چاپ: کلکته، ۱۲۵۶ق؛ هند، ۱۲۸۶ق

[کشف الظنون ۴۷۶/۱؛ ریحانة الأدب ۱۳۹/۲؛ هدیة العارفین ۶۵۶/۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۰۰/۲؛ الاعلام زرکلی ۲۵۸/۶؛ الاوقاف العامة موصل ۲۰۱/۲ و ۲۴۳/۲ و ۱۷۶/۳ و ۱۱۷/۴]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة حاشیة الخطائی علی مختصر المعانی؛ نظامی بسطامی، فصیح بن عبدالکریم (-۹)

۲- حاشیة حاشیة الخطائی علی مختصر المعانی؛ میرزا جان باغنوی، حبیب الله (-۹۹۴)

۳- حاشیة حاشیة الخطائی علی مختصر المعانی = حاشیه ملا عبدالله یزدی بر حاشیه خطایی؛ ملا عبدالله بن حسین یزدی (-۹۸۱)

۴- حاشیة حاشیة الخطائی علی مختصر المعانی؛ غفاری، حامد بن برهان (-۱۰)

۵- حاشیة حاشیة الخطائی علی مختصر المعانی؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

۶- حاشیة حاشیة الخطائی علی مختصر المعانی؛ مازندرانی، محمد بن شمس الدین محمد

۷- حاشیة حاشیة مختصر المعانی

۸- حاشیة حاشیة الخطائی علی مختصر المعانی (۲عنوان)

۱. همدان؛ کمالی؛ شماره نسخه:۱۰/۲

کا: علی بن محمد بیدگلی، تا: ۱۷ شعبان ۸۳۱ق [نشریه: ۵ - ۳۸۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۴۴/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۲ ربیع الاول ۸۴۰ق، جا: شیراز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۵۹گ (۵۹پ-۱۱۷ر)، ۲۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۸۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۶۹

خط: نسخ زیبا، کا: عثمان بن عمر بن محمود، تا: ۲۰ رجب ۸۴۳ق (این تاریخ با تاریخ وفات خطایی ۹۰۱ تطبیق نمی‌کند و گویا همان صحیح باشد که گویند این حاشیه از جلال الدین اوبهی شاگرد تفتازانی است و کاتب این نسخه حاشیه را به مولانا زاده نسبت داده است)، جا: مدرسه مولانا لطف الله؛ مصحح، محشی؛ تملک: عبدالکریم بن محمد القاحی به تاریخ ۱۰۱۹، محمد بن محمد عطار شهابادی، ابی الفتح بن مخدوم الحسینی، محمود بن درویش محمد؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۳۴۰]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۸۹/۲-۳۳/۱۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رضی الدین بن فضل الله حسینی استرآبادی، تا: سه‌شنبه ربیع الاول ۸۸۸ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمدباقر بن محمدتقی جزی اصفهانی در ۱۲۸۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۴۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۴

آغاز: معانی و بروا عنها بعباراتهم کانت العبارات أدون من عبارات الکتاب قوله: اضرب عن هذا الخطیب یقال ضرب عنه ای صرف عنه ای اصرف نفسی عنه قال الله تعالی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۸۸۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲، منه»؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۳گ، ۱۱ سطر (۷×۱۰)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۶ - ۶۰۸]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۵۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۶ محرم ۸۹۸ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: مظفر بن حیدر با مهر «العبد المظفر بن حیدر حسین الرضوی» (دایره)، محمد ابراهیم اصفهانی؛ مهر: «یا صالح المؤمنین» (چهارگوش)، «اتخذ الله ابراهیم خلیلا» (بیضی)؛ جلد: تیماج لایه ی قهوه‌ای، ۴۹گ (۱-۴۹)، ۲۴ سطر(۶×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۹۵]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۴۳/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی بن بدرالدین حسینی، تا: شعبان ۹۰۵ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۸ص (۱–۹۸)، ۱۹سطر (۱۰×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۴ – ۱۵۹]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۲۳/۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۲۶۶]

۸. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:ب–۱۳
آغاز: علیها و الحاصل ان اسم الفاعل مع فاعله مضمرا کان او مظهرا؛ **انجام:** احسن وجوه البلاغه و الفصاحه فی قرآنه العزیز و فرقانه الکریم و هو حسبنا و نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر.
این رساله که بدون مطلع و سر آغاز است در پشت صفحه اول آن نوشته‌اند «شرح، تلخیص مفتاح للخطائی»، اول این نسخه تا تقدیم مسند الیه کسر است؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: ۹۲۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ یادداشت‌هایی با امضاء «ه ر»؛ اهدایی: محمد و حسینعلی الهی؛ کاغذ: کاهی صیقلی سفید، جلد: مقوای چرمی مشکی، ۳۱۶ص، ۲۳ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۸۲]

۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۸۹/۱
آغاز: قوله لکونه متعلقا بقوله یعرف فیکون المعنی أن المعرفة بکونه فی اعلی مراتبها؛ **انجام:** برابر
خط:نسخ،کا:عبدالله بن شهاب الدین یزدی، تا: ۱۷ ذیحجه ۹۶۲ق، جا:شیراز؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا قهوه‌ای عطف تیماج مشکی، ۵۷گ (۱ر–۵۷پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱–۵۰۳]

۱۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۷۳/۱
خط: نستعلیق، کا: حسن بن علی، تا: ۱۷ ذیحجه ۹۶۶ق؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳گ (۲پ–۳۴پ)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۵۹]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۰۲
آغاز: و الدوام لدلالة الاول بمقتضی المقابلة علی ان ما یقابل بالحمد؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه آخر ربیع الثانی ۹۷۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۷۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲۵ – ۵۴]

۱۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۴۹
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۹ رمضان ۹۷۱ق؛ مصحح، محشی، دارای بلاغ؛ مهر: «یا هادی المضلین» (بیضی)؛ تملک: محمد هادی بن سید محمد حسینی، محمد مؤمن بن حافظ حسینی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۶۹گ، ۱۹ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ – ۸۸۱]

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۴۵
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۵۹۵]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن عبدالغفار خطیب حسنی استرابادی، تا: سه‌شنبه ۲۹ ذیحجه ۹۷۱ق؛ محشی با نشان‌های «ع ا ه» و «ع آ ه سلمه ا ه» و «سیف» و «حامد» و «منه» و «داود» و «جم ره» و حاشیه‌های یزدی و سیف در بیشتر جاها هست؛ در صفحه عنوان دارد «خطائی حاشیه بر مختصر و ملا عبدالله حاشیه بر خطائی»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا و گرد آن میشن، ۵۸گ (۱پ–۵۸پ)، ۱۸ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۶ – ۲۱۹۸]

۱۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۷۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره صفر ۹۸۴ق، جا: شیراز مدرسه منصوریه؛ مصحح، محشی؛ تملک: تقی بن محمد علی؛ مهر: «العبد تقی الدین محمد الحسینی» (دایره)؛ جلد: گالینگور سبز، ۶۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ – ۳۳۸]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۶۱
آغاز: بسمله، لک الحمد جعل الله تعالی مخاطبا تنبیها علی القرب؛ **انجام:** الذی جمعه الامام الشیخ ابوالعباس المستغفری فی کتابه المسمی بطب النبی صلی الله علیه و آله یجده من طلبه
خط: نستعلیق، کا: نظام الدین بن محمد عتیقی شولستانی، تا: یک‌شنبه ۶ جمادی الثانی ۹۸۹ق؛ محشی، نسخه مصدر به «آداب المتعلمین» از خواجه نصیر الدین طوسی می‌باشد؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۲۵ – ۵۶]

۱۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۹ح
خط: نستعلیق، کا: محمد شمسای گیلانی، تا: رجب ۹۹۸ق؛ محشی شمسای کیلانی و سلطان محمد و ضیاء و ملا میرک خان و ملا عبدالله که برای همه اینها «سلمه الله» آمده پس در زمان آنان این حواشی نوشته شده است، یادداشت بهاء الدین املشی در ۲۸/۱۲/۲۱؛ اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [رشت و همدان: ف: – ۱۱۱۳]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله نافر کل تنافر ای ان فیه تنافراً کاملاً و لا یلزم أن لا یکون تنافر اکمل منه لتنافی ما سبق ان الثانی دون المتناهی و لا أن یکون.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی با نشان «منه رحمه الله، شیخ الاسلام، م ل، شیخ بهاء الدین، م ح، سیف و ...»؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین، محمد بن قاسم» (مربع)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۹۴پ–۱۲۲پ)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳۲ – ۵۳۴]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۳۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محمد حسین بن طاهر نسخه را در روز جمعه ۱۴ رجب ۱۱۹۴خریده است؛ کاغذ: سپاهانی، ۹۷گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۷۹]

۱۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** لیس اولی من العکس کیف و فی الاول مصیر

الی اعجاز قبل اوانه و یمکن دفعه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی به امضای «منه ره» و «ع ب» و حواشی دیگر؛ واقف: جواد کمالیان، ۱۳۵۴؛ جلد: روغنی مشکی مذهب، ۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۷۳]

۲۰. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۹۶م
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۹/۵×۲۰/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۱۳]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۴۲/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «م ن،شرح،ع ا ه»؛کاغذ: پسته‌ای و ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۱۱۰گ (۶۷پ-۱۷۶پ)، ۱۲و۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۴۴۷]

۲۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۰۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: ابن میر نظام محمد سعید حسینی مازندرانی،تا:قرن۱۱؛محشی؛کاغذ: رنگارنگ، جلد: تیماج یشمی، ۷۹گ، ۱۷سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۸۵]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۰
انجام: و یمکن توجیه کلام المصنف بحیث لایتوجه علیه شیء بان یقال لما ثبت سابقا ان الامکان علة للاحتیاج.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «م ن»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ، ۱۶ سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۷۶۸]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۸۳/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با حاشیه «عب»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف تیماج سبز، ۱۷سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۷۸]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۷۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ تملک با نقش «عبده ابن احمد الحسینی البهشتی محمد نصیر»؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۵ - ۵۵]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۷۷
آغاز: ذی بال لم یبدء فیه بحمدالله فهو اجزم؛ **انجام:** والا لم یدخل فی حد المعرفة غیر الاعلام اذا الضمیر.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ واقف: فاضل خان، ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۲۵ - ۴۶]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۱۲۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** قلت قد صرحوا بثبوت الترشیح للمجاز المرسل حیث قالوا فی قوله علیه الصلاة و السلام اسرعکن ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی از ملا عبدالله یزدی و غیره، نسخه ناقص و موجودی فقط ده برگ و سه برگ نیز در همین موضوع ضمیمه است؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۳سم [ف: ۲۵ - ۴۶]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۷۷
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۲۵ - ۵۱]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۸۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** لان مرتبة الفاعل قبل مرتبة المفعول و التقدیم المعنوی قسمان احدهما ان یکون.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی از ملا عبدالله و غیره؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۷۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۵ - ۵۲]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۶۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد شریف الدار (کذا)، تا: قرن ۱۱؛ محشی از شیخ الاسلام، سیف و دیگران؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲۵ - ۵۰]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۵۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** غیر کونه الا حتراز عمالا فائدة فیه.
خط: نستعلیق تحریری، کا: نامعلوم، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۷۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۵ - ۵۱]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ان نفس الحسن و القبول بمطابقته للاعتبار المناسب و الارتفاع فی الحسن لابدان
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی به حواشی حسن چلپی، ملاعبدالله یزدی و دیگران؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۴۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۵ - ۴۷]

۳۳. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۰۶
انجام: فیجوز ان یحمل هذه علی الاسمیة علی افادة الدوام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۳۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۵۲]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۸۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ در حاشیه صفحه آخر نسخه بخط کاتب تاریخ نسخ ۸۸۷ یاد که گویا سبق قلم می‌باشد؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۷۳]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۳۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: هادی بن مطیع طالقانی؛

جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۲۴ – ۲۸۱]

۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۳۳/۱-۲۷/۱۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالحی اشکوری، تا: ۹ شعبان، قرن ۱۱، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۵۴۹]

۳۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۶۳

آغاز: بالتسمیة لان ان یکون الابتداء بها فعدم الافتتاح بها لایفوت العمل بالحدیث؛ **انجام:** بالذکر بل یجوز ان یکون باعتبار (یک سطر آخر آن غیر مقرو است)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ – ۲۱۱۵]

۳۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سعدالله گیلانی لاهیجانی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴ – ۲۱۳۷]

۳۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۶۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دراین کتابخانه به نام حاشیه میر بر مطول وقف و ثبت شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج، ۱۰۷ص، ۱۲ سطر، قطع: نیم خشتی باریک، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ – ۴۰۹]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** لانه اذا لم یعرف حاله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۲۲ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [الفبائی آستان قدس: – ۲۰۲]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۷

آغاز: و الثبات الذی یدل علیه الاسمیه؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۱۷ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [الفبائی ف: ۲۰۲]

۴۲. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۳۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ناقص [نشریه: ۷ – ۶۹۶]

۴۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۰۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نسخه پژوهی: ۳ – ۱۱۸]

۴۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۵۴

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان بن اسماعیل حسینی سمنانی، تا: ۲۹ رمضان ۱۰۰۱ق؛ مصحح، محشی به امضای «ضیا مد ظله» و «منه»؛ اهدایی: جواد کمالیان، جلد: تیماج مشکی، ۸۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲ – ۱۱۹]

۴۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۶۴/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۹ق، جا: کاشان مدرسه خواجه تاج الدین حسین؛محشی از حامد و ملاعبدالله؛واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۴ – ۲۶۵]

۴۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۶۶/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن آقا علی مازندرانی، تا: ۱۰۰۹ق؛ ۸۸گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۵۷]

۴۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۲۲

آغاز و انجام: برابر

مؤلف در فهرست ناشناس است؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد نبی بن محمد شریف، تا: ربیع الثانی ۱۰۱۲ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج آلبالویی، ۱۰۲گ، ۱۲سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۱۷۴]

۴۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۳۰

خط: نستعلیق، کا: شفیع بن ملا عبدالرحمن سخته سری، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۰۱۳ق، در خدمت استادش آخوند مولانا؟؛ محشی؛ مهر: «یا من لا شفیع الا من تعدد به» (بیضی)، «علی محمد»، «عبده عسکر الموسوی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۱گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ – ۳۶۵]

۴۹. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲-ح/۱۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۳ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ، ۲۰ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۱۱۹]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسن علی یزدی، تا: ۱۰۱۴ق؛ محشی؛ واقف: عبدالباقی آیة اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف میشن عنابی، ۹۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲۵ – ۵۵]

۵۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۳

خط: نستعلیق، کا: علی اصغر خلخالی پسر بدیع الزمان، تا: نیمه جمادی الاول ۱۰۲۴ق، جا: اصفهان (صفاهان)؛ محشی با نشان «ملاحامد عبدالله، سید حسین با تاریخ ۱۲۱۲، ق م، منه ره، ع ره، ع ح، م ع، م ص، شرح، حاشیة الشرح، ح م»؛ مهر: علی اصغر؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۶۶گ، ۱۶ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵۳۶]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۵۲

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن ملا حسین طهرانی، تا: ۱۰۲۶ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲۴ – ۲۱۶]

۵۳. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۱۲/۱

خط: نستعلیق، کا: رفیع الدین احمد بن محمد امین فیروز آبادی،

تا: پنج‌شنبه اوایل صفر ۱۰۲۹ق، جا: کاشان؛ ۵۵گ (۱ر-۵۵پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۶۱]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۲

آغاز: انما هو تبینه و جعله خالصا عن القصور؛ **انجام:** برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۰۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۱۹ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [الفبائی ف: ۲۰۲]

۵۵. رامسر؛ فرید تنکابنی، عبدالوهاب؛ شماره نسخه:۵۶

آغاز و انجام: برابر
مؤلف در فهرست ناشناس است؛ کا: رودسری، تا: یک‌شنبه محرم ۱۰۳۹؛ کاغذ: ترمه، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۷/۳سم [نشریه: ۷-۷۹۰]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۴۱

بی‌کا، تا: ۱۰۳۹ق [د.ث. مجلس]

۵۷. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۲۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان اما تفید لزوم ما بعد فانها لما قبلها لا انه کان فی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۳۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳ و ۱۵ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۱۹]

۵۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۱۱/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: شیخ علی بن استاد کار کفاش قمی، تا: چهارشنبه ربیع الاول ۱۰۴۳ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج سرخ، ۸۴گ (۱-۸۴)، ۱۷ سطر (۴×۱۲/۵)، اندازه: ۸/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۳۸]

۵۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۷۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۶۱]

۶۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۶۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد رضا بن معین الدین بن علی فیروز آبادی، تا: ۷ ربیع الاول ۱۰۴۸ق؛ مصحح؛ مهر: «الله اکبر» (مربع)؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۰۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۲]

۶۱. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:۲۸۲۱۶

آغاز: نظم التنزیل و اما السائل فلا تنهر مع توافقها فی المعنی قوله و لمثل هذا فلیعمل العاملون؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: خلخالی، عبدالوالی، تا: ۱۰۵۰ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۶۲. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۲۴/۱

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد بن محمد حسین رازی، تا: غره ربیع الاول ۱۰۵۰ق، جلد: پلاستیکی مشکی، ۹۰گ (۲پ-۹۱ر)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۰۳]

۶۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۶۷-۲۳/۸۷

آغاز: هذه الانحصار بان لایخطأ بدون المحافظه و یتقدم مع وجودها ... قوله و یدخل فی تمیز الکلام الفصیح انما لم یقدر موصوف الفصیح اللفظ فی قوله و الی تمیز الفصیح؛ **انجام:** برابر بخشی از آغاز رساله است؛ خط: تحریری، کا: ابراهیم بن حمزه، تا: یک‌شنبه از جمادی ۱۰۵۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۵۰]

۶۴. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا کان عینیه زرقاء و الاخری سوداء و نیل الرقطاء الرقطة سوداء یشوبه نقطة بیاض یقال دجاجة رقطاء تم کامل؛ خط: نسخ، کا: سلطان محمد اصفهانی، تا: ۱۴ محرم ۱۰۵۲ق، جا: اصفهان مدرسه قطبیه؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴۴]

۶۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۶۲/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ۱۰۵۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۱]

۶۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۶۹

خط: نسخ، کا: بهاء الدین بن محمد بن حمادی لیثی جزایری، تا: ۲۲ محرم ۱۰۵۳ق، جا: شیراز مدرسه خان؛ نویسنده آن را به شیخ عبد علی بن شیخ عبدالله جزایری فروخته؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۹گ، ۱۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۴۴]

۶۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۰۲/۲

آغاز: احدالامرین من حقیقة الطرفین او مجازیتهما عنی ما یشعر به کلمة او؛ **انجام:** برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: قاضی جهان مشهور به علی نقی ابن قاضی حسن حسینی اوجی تفرشی، تا: چهارشنبه غره رمضان ۱۰۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مشمع لاجوردی، ۶گ (۸۰-۸۵)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف:۳-۱۲۲۲]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۸۳

آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،کا:سلمان بن محمد اردکانی،تا:۶شعبان۱۰۵۸ق؛ محشی؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۲۵ - ۵۲]

۶۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۳۹/۱

آغاز و انجام: برابر
فقط تا بحث تعریف مسند الیه بضمیر نوشته شده؛ خط: نسخ، کا: عبدالواحد بن ملا ابوالقاسم حسینی مازندرانی، تا: ۴ شوال ۱۰۵۹ق، جا: اصفهان مدرسه شیخ لطف الله؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ (۱پ-۶۰پ)، مختلف السطر (۵/۵×۱۶)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۷۲]

۷۰. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۴۰

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن سعدی بن نورالدین محمد لاهیجی، تا: نیمه رمضان ۱۰۵۹ق؛ ۱۱۸ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف:

۲ – ۵۶]

۷۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۴۵

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن امیر غیاث اردستانی، تا: ۱۰۶۰ق [ف: ۵۴]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۸۰

آغاز: بسمله، حمداً لمن خلق الانسان و علمه البیان و شکراً لمن ... قوله نحمدک اللهم؛ **انجام:** قوله هو مطابقة الواقف الموافق انت خبیر بان موافقة الواقع الاعتقاد انما لزم من اعتقاد مطابقة هذا الخبر للواقع، تمت.

خط: نستعلیق نازیبا، کا: محمد سلیم بن ملا علی بالانکائی، تا: ۱۰۶۰ق، جا: مدرسه ابی نصر؛ مصحح؛ مهر: «الراجی محمد طاهر بن علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۸۸ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۴۵ – ۱۳۲]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۱۵

آغاز: مذکورا کان هناک مجاز لغوی فی المسند لامجاز عقلی فی الاسناد؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبداللطیف بن میر مخدوم رضوی، تا: ۲۳ ربیع الاول ۱۰۶۲ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حائری، ۱۳۵۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۹۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۵ – ۵۵]

۷۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۲۹/۱

خط: نستعلیق، کا: میر علی بن نظر شاه اردلان، تا: ۱۰۶۵ق، جا: اصفهان؛ جلد: چرم مشکی، ۹۵گ (۱پ–۹۵ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [مؤید: ۱ – ۳۴۷]

۷۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۸۷

خط:نستعلیق،کا:جلال الدین محمد مسگری گوناآبادی، تا: ۱ ربیع الاول۱۰۶۶ق،جا:توس؛محشی؛کاغذ:سپاهانی،جلد: تیماج مشکی، ۸۳گ، ۱۵سطر (۴×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۴ – ۲۶۶]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله او الخطاب اویق بترک الخطاب مع معین الی غیره ای الخطاب مع غیر معین و بالجملة مما فعله الشارح من تفسیر المتروک بالخطاب مع معین و تفسیر المتروک الیه اعنی غیره لغیر معین مقوت للمقابلة عنهما فلابد من تصرف اما فی تفسیر الثانی حتی لا یقوت ذلک الحسن هذا و المرجو من الله تعالی حسن الخاتمة و صلاح العافیة انه علی ما یشاء قدیر و بالاجابة رجاء الراجین جدیر و الحمدلله علی توفیق الاتمام و السلام.

خط: نسخ خوش، کا: محمد علی طالقانی، تا: ۱۰۶۸ق؛ واقف: سید حسن موسوی هروی، تیر ۱۳۲۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۲۵ – ۵۷]

۷۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۷۵

آغاز و انجام: برابر؛ تمت ... بحاشیه الخطائی یوم الثلاث عشر عصریته سنه ۱۰۶۹ بشیراز بالمدرسه المنصوریه ... کتبه علی بن محمد سلمان الجزائری المدنی الحایری

خط: نسخ تحریری، کا: علی بن محمد بن سلمان جزایری حایری، تا: ۱۰۶۹ق، جا: شیراز مدرسه منصوریه؛ محشی با نشان عب، در برگ ۱ر روایت نوروز معلی بن خنیس را نوشته که فیض کاشانی آن را شرح کرده و دکتر معین چاپ کرده؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: جلد تیماج، ۶۶گ، ۱۷سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۶۰]

۷۸. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۱ رمضان ۱۰۶۹ق؛ ۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۸۴]

۷۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن حسن علی مبارکه، تا: شعبان ۱۰۷۰ق؛ مهر: «عبده محمد حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ – ۷۴۲]

۸۰. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۶۵

خط: نسخ، کا: محمد ربیع بن شرف جهان بن ابی صلاح بن جعفر حسنی حسینی اردستانی، تا: ۲۳ رمضان ۱۰۷۰ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: ورثه امام زاده؛ ۱۱۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ – ۱۵]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: منصور بن علیخان سبزواری، تا: ۸ ذیحجه ۱۰۷۱ق، جا: اصفهان مدرسه ملا عبدالله؛ محشی؛ واقف: درة السلطنه، آبان ۱۳۲۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه پارچه خاکستری، ۴۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف:۲۵-۴۹]

۸۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۹۲/۲-۶۳۰۹

خط: نستعلیق، کا: نورالدین بن محمد رضای تویسرکانی، تا: چهارشنبه ۹ رمضان ۱۰۷۳ق؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: – ۲۱۳]

۸۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۵۴

کا: میرزا محمد ولد میر محمد حسنی، تا: ۱۰۷۴ق؛ تملک: سعید بن محمد؛ قطع: رقعی [ف: ۱۲۰]

۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۶

آغازو انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ولیخان بن محمد وزوائی، تا: پنج‌شنبه ۲۰ جمادی الاول ۱۰۷۴ق؛ محشی از ملا عبدالله و دیگران؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۷۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۸/۸سم [ف: ۲۵ – ۴۴]

۸۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۲/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد سعید طهرانی، تا: شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۰۷۴ق، جا: تهران؛ محشی با نشان «ح م، منه، مط، م ن، حاشیه شرح، ک م، ع ب، سیف، تاج، مهذب، میرک،

زین الدین»؛ کاغذ: اصفهانی کبود و زرد و سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ (۳پ-۷۱ر)، ۱۸ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۳۶۶]

۸۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدرضا بن محمد مؤمن درختچی قاینی، تا: ۲۱ صفر ۱۰۷۴ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: شرف النساء فرزند محمد صالح، ۱۱۴۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی نقش ترنج «یا سلطان ابوالحسن علی بن موسی الرضا»، ۱۲۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۵ - ۴۱۰]

۸۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۱۱/۱

خط: نستعلیق ناخوانا، کا: مراد اصفهانی، تا: ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۱ص (۴-۱۵۴)، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۸۲۷]

۸۸. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۷۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسین بن عزیز جرپادقانی، تا: ۹ محرم ۱۰۷۶ق؛ محشی با امضای «غفاری»؛ واقف: ملا محمد علی آرانی، ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۷۷گ، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف مخ: - ۵۰]

۸۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۳۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن شمس الدین ورکی مازندرانی، تا: شعبان ۱۰۷۷ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوا اسلیمی، ۱۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۲]

۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن غلام حسین تبریزی، تا: ۱۴ شعبان ۱۰۷۸ق؛ محشی به امضاء «عب» و «م ح»؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۵ - ۴۲۷]

۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مصطفی بن عبدالقائم، تا: چهارشنبه ۲۵ محرم ۱۰۸۰ق؛ محشی از میر محمد هاشم با جمله دعائی «رحمة الله علیه» و غیره؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: متن حنایی و حاشیه نخودی، جلد: میشن زرشکی، ۷۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۵ - ۴۸]

۹۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۸۶

خط: نستعلیق، کا: ابن حاجی حسین محمد جعفر قهپائی، تا: شنبه ۷ جمادی الاول ۱۰۸۲ق؛ ۱۵۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۳۷۹]

۹۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۰۴

خط: نستعلیق، کا: معزالدین بن میر اشرف حسینی، تا: سلخ ذیقعده ۱۰۸۳ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد شریف» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۲۲ - ۲۴۷]

۹۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۱۱۶/۱-۶۱۷۰

خط: نستعلیق، کا: حسن بن محمد رضا کونجی (الکنجی)، تا: یک‌شنبه ۱۲ محرم ۱۰۸۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۱۴]

۹۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۱۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع موسوی، تا: ۱۰۸۴ق؛ محشی؛ تملک: محمود کمائی سنجری در ۱۳۵۵ق؛ ۶۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۲]

۹۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: ملا فارق، تا: ۱۰۸۴ق؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: مقوا با روکش کاغذی، ۵۱گ (۵پ-۵۵پ)، ۱۶ سطر (۸/۵-۱۰ × ۱۵/۵ -۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۱۱]

۹۷. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۶۶۳/۱

خط: نسخ، کا: حسن بن علی، تا: ۴ جمادی الاول ۱۰۸۵ق، جا: قسطنطنیه؛ تملک: علی بن احمد بن محمد بن علی، سید محمد استانبولی با مهر «هذا ... السید محمد» (بیضی)؛ از موقوفات رمضانیه آقا ابراهیم ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۶۱]

۹۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبد النبی بن حسن علی استرآبادی انصاری، تا: جمعه ۲۸ جمادی الاول ۱۰۸۶ق؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، ۱۰۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۵ - ۵۲]

۹۹. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۷۱۳/۱

خط: نسخ، کا: حسین بن الاونکودی، تا: غره ربیع الثانی ۱۰۸۶ق، جا: عباس آباد گنجه؛ افتادگی:آغاز؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۸۶]

۱۰۰. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۲۷

خط: نسخ، کا: حیدر بن میرزا خان بن میرباقر حسینی، تا: ۱۰۸۷ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۴۱]

۱۰۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۸۸

خط: نسخ، کا: عبدالباقی بن مصطفی، تا: جمعه ربیع الاول ۱۰۸۸ق، جا: سلیمانیه مدرسه دارالحدیث؛ محشی به نشان «عب = عبادی، میرزاجان، منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۶۷گ، ۱۹سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۶۶]

۱۰۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۹ق؛ با سرلوح؛ واقف: محمد حمامی؛

کاغذ: ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۷گ، ۱۴سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳ - ۹۴۸]

۱۰۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۳۸/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۶سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۱]

۱۰۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن بیک احمد خلخالی، تا: جمعه ۱۵ محرم ۱۰۹۱ق، جا: اردبیل؛ مهر: «الواثق بالله محمد بن محسن ۱۲۱۷» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۷۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۲]

۱۰۵. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۹۶

خط: نسخ، کا: ابوالحسن اشرفی بن شیخ علی رضا، تا: دوشنبه ۲۱ شوال ۱۰۹۲ق، جا: مدرسه خواجه امینا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۲۱۱]

۱۰۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۶۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۳ق؛ محشی از ملا حامد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج، ۱۱۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۴۰۸]

۱۰۷. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدعلی بن امرعلی بن نظام قوز، تا: ۲۲ رمضان ۱۰۹۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۲گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف مخ: - ۶۴]

۱۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۵۰۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مؤمن بن محمد تقی شهمیرزادی، تا: سه‌شنبه۱۶صفر۱۰۹۳ق؛افتادگی:وسط؛محشی؛ واقف: مکتبة الامام امیر المؤمنین (ع)، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۵۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۲۴/۷سم [ف: ۲۵ - ۵۳]

۱۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۱۴۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میر صالح مازندرانی، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۰۹۳ق؛ افتادگی: وسط (چند صفحه بعد از برگ اول افتاده)؛ محشی به حواشی سیف و دیگران، مذیل است به انواع بیست و پنج گانه مجاز؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا رویه پارچه فیلی، ۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۴۸]

۱۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین الدین علی بن صدرالدین محمد، تا: شعبان ۱۰۹۳ق، جا: شیراز مدرسه امامیه؛ مصحح، با علامت بلاغ مقابله، محشی با امضاهای مختلفی مانند «۱۲» و «ملا حامد» و «ملا فصیح رحمه اه» و «م ن» و «سیف ره» و «منه» و «س»و «خواجه»و «حسن چلبی رحمه اه» و «حامد الغفاری رحمه اه» و «ع ل» و «ضیاء الدین» و «ص»و «ع ب» و چند حاشیه لغوی از تاج و قا موس؛ تملک: ضیاءلشکر تقی دانش؛ مهر: «ابن محمدحسین ابوالقاسم التمامی» (بیضی)، «یا امام حسین ۱۱۲۷» (مربع)، «لا اله الال الله الملک الحق المبین محمد حسین بن ابوالقاسم التمامی ۱۲۳۳» (مستطیل)، ضیاء لشکر «ضیاء لشکر ۱۳۳۶» (بیضی)، کاتب «الواثق بالله الغنی زین الدین علی ۱۰۸۰» (بیضی)، کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ خریداری از جعفر سلطان القرایی در اذر ۱۳۴۸ش؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج روغنی، ۱۳۸گ، ۱۴ سطر (۴/۵×۱۱)، اندازه: ۹/۹×۱۷/۴سم [ف: ۲۹/۲-۷۴۵]

۱۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۵۹

خط: نسخ، کا: ملا علی طالقانی، تا: پنج‌شنبه صفر ۱۰۹۴ق، برای سید امیر طاهر حسینی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۶ - ۵۱]

۱۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن خیرالله حسینی موسوی، تا: جمعه ۸ ربیع الثانی ۱۰۹۵ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۱گ (۱پ-۸۱ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۱۳]

۱۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن جعفر بن محمد امین اصفهانی، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۰۹۷ق؛ محشی از ملاعبدالله و غیره؛ تملک: صنیع الله بن محمد حسینی کرمانی در ۱۱۱۳، محمد حسین بن میر صنیع الله حسینی کرمانی در ۱۱۳۳؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵ ق؛ کاغذ: نخودی و فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۵ - ۴۵]

۱۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۳۵-۳۵/۱۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کلبعلی بن گنج علی، تا: رجب ۱۰۹۷ق؛ مصحح، محشی با امضای «ع ا ه» «عب»؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۴۹]

۱۱۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۶۱

آغاز: برابر

خط: نسخ خوب، کا: محمد مؤمن قائنی، تا: ۱۰۹۹ق؛ محشی از ملا حامد و ملا عبدالله یزدی؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کاهی، جلد: مقوایی دور تیماج، ۹۳ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲ - ۴۰۸]

۱۱۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۷۶

خط: نسخ، کا: ابوالبقاء، تا: ربیع الثانی ۱۰۹۹ق؛ تملک: علی

حسینی ترماشیزی در ۱۳۰۶؛ جلد: چرم سیاه، ۱۰۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [مؤید: ۲ - ۸۰]

۱۱۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۷۹

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن ابراهیم عامری سبزواری، تا: رجب ۱۰۹۹ق؛ مصحح؛ تملک: عبدالصانع بن محمد کاظم سبزواری؛ اندازه: ۹×۱۶سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۱]

۱۱۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۸۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ قطع: رقعی [ف: ۱۲۰]

۱۱۹. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۶۳۰

انجام: و لذا قالوا ما وضع لاستعمال فی شیء معین لکان أصرح و المحققون علی ان معناه ما هو المفهوم ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واقف: میر محمد باقر پیشنماز؛ ۱۲۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۴۶۱]

۱۲۰. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۶۴

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن علی بروجردی، تا: قرن ۱۲؛ ۹۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۹۳]

۱۲۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۴۹

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ (تاریخ ۱۱۳۹ در پایان نسخه جدید است)؛ ۸۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۴]

۱۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۶۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فحق العبارة هنا علی قود کلامه یترک الخطاب ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۶۹ص (۴-۱۷۲)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۳۳/۱- ۱۵۴]

۱۲۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۰۰۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۱۷ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴- ۲۶۶]

۱۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۷۶۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشان «شفیع، عبدالله، سیفه، عب، م ج، منه»؛ کاغذ: سپاهانی، ۹۲گ، ۱۵سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۶۶]

۱۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد علی بن علی بن لطفعلی بن احمد تبریزی با تاریخ ۱۲۹۸؛ مهر: «عبده محمد علی بن علی» (بیضی)، «الواثق بالله عبده علی بن لطفعلی» (مربع)، «عبده الراجی میر اسدالله المولوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۳۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۲]

۱۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۹۶-۱۶/۱۰۶

آغاز: بسمله قوله آثر الحمد علی الشکر لان الحمد فی جملة نحمدک فی الاصل اخبار ویلزمه انشاء التوصیف بالجمیل و قد یتضمن الحمد (ص) انشاء اذا قصد به تعظیم المنعم لکونه منعما علیه؛ **انجام:** و المراد هنا الاعضاء الظاهرة غیر اللسان و ان کان الانسب بالاطراف و افراده باعتبار اثره فان اثره المختص به مسمی بالقول

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۴۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۵۵۰]

۱۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۸۶/۱-۱۵/۲۲۶

آغاز: الهمه نحو اختصاره والاقتصار علی بیان معانیه وکشف استاره کما شاهد وامن ان المحصلین قد تقاصرت؛ **انجام:** اجاب عن هذه الاعتراضات بما هو بری عنه ورابنا ترکه اولی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز (اندکی از خطبه)؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۵۰]

۱۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و حق الخطاب ان یکون مع معین حق الخطاب ان یکون مع معین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام (شش سطر)؛ محشی؛ واقف: سید رضا زنجانی، آبان ۱۳۴۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۲گ، ۱۱- ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۵۰]

۱۲۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۰۵/۳

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن عطاءالله تونی، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۳گ (۵۰پ-۱۵۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [مؤید: ۳ - ۲۵۴]

۱۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۸۸/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دو ستون در هر صفحه؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوایی، ۲۰ سطر [ف: ۹ - ۸۸]

۱۳۱. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۵

انجام: والنکتة هو ما افاده الشارح بقوله تنبیها علی ان المسند الیه هو الرکن الاعظم الشدید الحاجة الیه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۵۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۸۸]

۱۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ محشی از ملا عبدالله در ۱۲۲۹؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۴۷]

۱۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: وسط (پس از برگ اول کسر دارد)؛ محشی از شیخ الاسلام، سیف الدین و غیره؛

واقف: سید ضیاء الدین تقوی بهبهانی شیرازی، دی ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، ۱۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۲۵ – ۴۸]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵/۱ خوئی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۴ جمادی الاول ۱۱۰۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۷۶ص (۲–۱۷۷)، ۱۶+۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۷ – ۸۷]

۱۳۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۸۳

خط: نسخ، کا: محمد نصیر بن حسین تنکابنی، تا: رمضان ۱۱۰۷ق؛ محشی؛ اندازه: ۱۱×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۵۱]

۱۳۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۸۰۹/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ ربیع الاول ۱۱۰۷ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: – ۱۴۵۲]

۱۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: الغ محمد محسن قاری، تا: جمعه ۲۴ ربیع الاول ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ محشی؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهد پور، مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج ماشی، ۴۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۲۰سم [ف: ۲۵ – ۴۹]

۱۳۷. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۴۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدرحیم بن محمدباقر خویی، تا: ۲۵ ربیع الاول ۱۱۰۹ق؛ مهر: «هو الرزاق» (بیضی)؛ تملک: محمدرحیم بن محمدباقر؛ جلد: تیماج مشکی، عطف تیماج، ۶۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف مخ]

۱۳۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۰۸۹/۲

خط: نسخ، کا: ایوب بن حاجی قربان شماخی، تا: ۱۱۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی، ۶۸گ (۲۴پ–۹۱ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۲۶۷]

۱۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بابا پاداد، تا: ۱۱۱۱ق؛ محشی از قاضی، ملا عبدالله، ملا میرزا جان و غیره؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۵ – ۵۴]

۱۴۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۱۴/۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین بن حاجی افضل، تا: ۱۱۱۲ق؛ محشی با نشان «ملا عبدالله قدس سره، مختار الصحاح، ح داودی، منه، قدس سره، محمد مشکک، تفتازانی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ (۱پ–۶۹پ)، ۱۵– ۱۶ سطر (۴/۵×۱۱– ۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲۷۹]

۱۴۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۸–ح/۲/۴۶۱

انجام: قد وقع الفراغ من هذه الحاشیة المسماة بالخطائ المنسوب الی مولانازاده علی المختصر المعانی ... سنه الف و مأته ثلث عشر ۱۱۱۳

کا: علی نقی ابن سید عبدالجلیل ابن سید فتح الله ...، تا: ۱۱۱۳ق؛ کاغذ: نخودی دولت آبادی، جلد: مقوا با تیماج حنایی، ابعاد متن: ۶/۵×۱۷/۵، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۲ – ۵۲]

۱۴۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۸۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: شیخ محمد بن شیخ طاهر، تا: ۱۱۱۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج عنابی، ۱۳۵گ، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۵ – ۱۷۴۷]

۱۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۴۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** مع المعین اللحظات مع غیره.

این رساله در فهرست به عنوان «حاشیة کلامیة» آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن حاجی محمد علی بیاری، تا: پنج‌شنبه ۲۰ ذیقعده ۱۱۱۵ق؛ ۸۵گ (۱پ–۸۵ر) [ف: ۱۶ – ۲۵۷]

۱۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۰۱

بی‌کا، تا: ۱۱۱۶ق [د.ث. مجلس]

۱۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۹۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ محرم ۱۱۱۷ق؛ مجدول، محشی به حواشی ملا عبدالله یزدی و غیره؛ تملک: قوام الدین حسین با مهر «غلام آل محمد قوام الدین خان»؛ واقف: فاضل خان، ۱۰۶۵ ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، عطف میشن قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۵ – ۴۵]

۱۴۶. دزفول؛ نبوی، سید محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۵ ذیقعده ۱۱۱۸ق [مخطوطات دزفول: – ۱۳]

۱۴۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۴ رجب ۱۱۱۹ق؛ محشی؛ تملک: حاج سلیم حسینی؛ جلد: چرم زرد، ۱۱۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [مؤید: ۲ – ۲۰]

۱۴۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۵۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۹ق؛ ۹۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱ – ۹۲]

۱۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۴۶۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد صالح صوفیلو، تا: ۲۳ رجب ۱۱۲۰ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۵۱گ، ۱۲ – ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۰/۸سم [ف: ۲۵ – ۵۸]

۱۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۵۸–۵۷/۱۲۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمدعلی بن اسماعیل بیگ طسوجی، تا: رجب

۱۱۲۰ق؛ ۸۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۴۹]

۱۵۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۵

خط: نسخ، کا: یوسف بن حاجی علی بن حاجی علی دیرینانی، تا: پنج‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۱۲۰ق، در خدمت ابراهیم بن رسول زیرک؛ محشی با نشان «میرزا جان عفی عنه، یوسف قاضی، احمد، جامی، ح م ی رز، حاشیه، منه، چلبی، عبدالله»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵۳۶]

۱۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد فصیح طبیب حسینی، تا: پنج‌شنبه، ۸ ذیقعده ۱۱۲۱ق؛ محشی؛ واقف: دکتر شمس الدین جزایری، شهریور ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن دارچینی، ۵۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲۵ - ۴۴]

۱۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۵۳/۱-۲۲/۱۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا:حسین بن پیر محمد،تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۱۲۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۴۸]

۱۵۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۲۳۱/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد نبی، تا: ۱۱۲۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۳۹گ، ۳۰ سطر چلیپایی، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف:]

۱۵۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۰

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن نظام الدین حیدر محمدی نائینی، تا: سه‌شنبه ۱۴ رجب ۱۱۲۲ق؛ تملک: عبدالمحسن مورخ ۱۲۹۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۹۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۹سم [ف: ۱ - ۱۷۹]

۱۵۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۷۲

خط: نسخ، کا: عبدالصانع بن حاجی محمد حسین مهمان دوستی، تا: چهارشنبه ۲۹ صفر ۱۱۲۲ق؛ محشی، امانت نزد عبدالواسع بن حاجی محمد حسین مهمان دوست؛ واقف: ابوعلی، ۱۲۰۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: نو، ۷۷گ، ۱۷ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۵۰۳]

۱۵۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه دهه اول ذیقعده ۱۱۲۷ق؛ محشی با رمز «۵۱۴»؛ جلد: چرم سیاه، ۱۰۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [مؤید: ۱ - ۴۷]

۱۵۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۴۶/۲

آغاز: ... قوله و العدول الی الجملة الاسمیه یعنی ان قوله الحمدلله کان فی الاصل جملة فعلیه الی حمدت او احمد حمدالله فحذف الفعل مع الفاعل و اقیم المصدر مقامه و جعل جملة اسمیه؛ **انجام:** الله اکبر واعظم من کل نعنی کبیراً و عظیماً الحمدلله علی التمام و المنة لذی المن و الکرام و الصلوة علی سیدنا محمد و آله و السلام و علی اصحابه و تابعیهم الی یوم الحشر والقباع و علی جمیع المؤمنین.

خط: نستعلیق نازیبا، کا: محمود بن صادق بن نور محمد حسنلو (ساکن شروان)، تا: ۱۱۳۲ق، جا: شروان من محال سعدانرود؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با امضای «محمد امین»، «فیض الله»، «میرزا جان»، «حسن چلبی»، «گیلانی»، «خواجه ابوالقاسم» و ...؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه» (بیضی)؛ ۴۰گ، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۳]

۱۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۷۷-۱۲/۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن محمود، تا: ۲۹ رمضان ۱۱۴۰ق، جلد: مقوا به رنگ اسلیمی، ۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۴۸]

۱۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۸۶/۱

خط: نسخ، کا: فیض الله بن اسماعیل، تا: ۱۱۵۳ق، جلد: مقوا روی کاغذ ابر و باد، ۶۲گ (۲پ-۶۳پ)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۵۰]

۱۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید جواد بن سید ابوالقاسم موسوی حسینی، تا: شنبه ۱۱ جمادی الاول ۱۱۵۵ق؛ محشی از سید حسین با جمله دعائی «سلمه الله تعالی»، و رمز «منه»؛ واقف: دکتر محمد زهرائی، تیر ۱۳۵۰؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۴۹]

۱۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۵۷

بی‌کا، تا: ۱۱۸۲ق [د.ث. مجلس]

۱۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۳۰/۱

خط: نسخ، کا: علی بن محمد، تا: ۱۱۹۱ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش کاغذی نخودی، ۸۱ص (۲-۸۲)، ۱۳سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۱۸]

۱۶۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۹۱]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۴۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۳]

۱۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۸۲

آغاز: التحمید و علی المدح لأنه یعم ما لا اختیار للممدوح فیه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۹/۲×۱۴/۵سم [ف:۲۵-۵۳]

۱۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الواوفی و الوری للحال آثره علی کونه

للعطف علی المستکن فی امدحه لوجود الفصل فیکون المعنی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی به حواشی ملا عبدالله و غیره؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۳۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۵۷]

۱۶۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۰۹/۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [ف: ۳۱۰]

۱۶۸. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۶۹
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۰۱گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲ – ۱۴۵]

۱۶۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۶۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ خریداری از آقا محمد بن حاج محمد علی تاجر اردکانی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۹۵گ، ۱۴ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶–۲۷۰]

۱۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۸–طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد، تا: قرن ۱۳؛ محشی از مولی عبدالله یزدی بر حاشیه خطائی؛ تملک: کاتب با مهر «عبده الراجی محمد»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عسلی، ۸۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۴ – ۳۹۰]

۱۷۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۷۲
خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن محمد سمیع، تا: دوشنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۲۰۱ق؛ مصحح، محشی با نشانی «ع ب»؛ مهر: کاتب «و اذکر اسماعیل فی الکتاب» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۵ – ۱۶۰]

۱۷۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۹۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی محمد بن قربانعلی خلخالی، تا: جمعه غره رمضان ۱۲۰۷ق؛ محشی؛ یادداشتی از عبدالحسین موسوی در ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۷۰گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۷۴۲]

۱۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۳۱/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۷ق؛ محشی با امضای محمد بن محمود؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۷گ، ۱۱ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۱۴۰]

۱۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۹۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۷ق؛ مهر: اسدالله؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۸۲گ، ۱۹ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۴۵۴]

۱۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد سعید، تا: جمعه ۱۲ رمضان ۱۲۰۹ق؛ محشی به حواشی ملاعبدالله و غیره؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۲۵ – ۵۱]

۱۷۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۰۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۱۱ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۸۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۶/۷سم [ف: ۱ – ۱۷۹]

۱۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: نجم الدین قندهاری، تا: ۱۲۱۳ق؛ کاغذ: نباتی، جلد:پارچه‌ای،۲۴سطر(۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [الفبائی ف: ۲۰۲]

۱۷۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۰۸/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق؛ جلد: پوست مشکی، ۹۲گ (۵۰پ–۱۴۱ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [مؤید: ۲ – ۱۱۷]

۱۷۹. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۷۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن حاج علی آرانی، تا: ذیحجه ۱۲۱۵ق؛ مصحح؛ مهر: «عبدالراجی علی اکبر» (بیضی)؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۲۲گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: – ۵۱]

۱۸۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۵۷
آغاز و انجام: برابر
از ابتدا تا بحث تعریف مسند الیه؛ خط: نسخ عالی، کا: محمد علی بن عبدالعلی نوری تورانی الکائی، تا: ذیحجه ۱۲۱۸ق، محشی؛ جلد: سوخت سیاه، ۷۵گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۶۸]

۱۸۱. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۶۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۱ محرم ۱۲۲۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۸۶]

۱۸۲. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۶۷۷
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد کاظم گرگری، تا: ۱۲ محرم ۱۲۲۰ق؛جلد:تیماج مشکی، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۶۸]

۱۸۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۰۰
خط: نسخ، کا: احمد بن حاج علی خوانساری، تا: ۱۲۲۰ق؛ ۱۵۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱ – ۹۵]

۱۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد باقر حسینی، تا: جمعه جمادی الثانی ۱۲۲۱ق، جا: تبریز مدرسه طالبیه؛ محشی؛ کاغذ: شکری و بعضاً حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲۵ – ۵۶]

۱۸۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۳۹–۳۳/۸۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسنعلی بن محمد تنکابنی، تا: سه‌شنبه ۲۴ رمضان ۱۲۲۲ق، جا: مدرسه میرزا محمد شفیع؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۵۴۹]

۱۸۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۲۶/۱-۳۳/۷۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مقصود بن شاه ولی ذوالخیری سلیمانی، تا: جمعه ۵ رمضان ۱۲۲۳ق؛ مصحح، محشی از «م ق» و «مقصود» و «میرزا جان» و «عبدالله» و «جزری» و «سید»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۴۹]

۱۸۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: شکری، جلد:پارچه‌ای،۱۵سطر(۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [الفبائی ف: ۲۰۲]

۱۸۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۲۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن حاجی محمد طاهر تربتی، تا: شنبه ۳ محرم۱۲۲۴ق؛ مهر «عبده الراجی محمد باقر بن محمد طاهر»،کاغذ فرنگی؛ ۹۰گ، ۱۳ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۸۶۰]

۱۸۹. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۴۵
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۵۹۵]

۱۹۰. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۳۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ ۹۰گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۵۵]

۱۹۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۵۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: خداوردی بن الیاس خوئی، تا: ۱۲۲۶ق؛ ۴۱گ (۱پ-۴۱پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۸۷]

۱۹۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۸۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ ۱۰۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۸۹]

۱۹۳. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۵۳۹/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد صادق بن ملا رحیم کوماری علیائی، تا: ۲۱ صفر ۱۲۲۷ق؛ مهر: «عبده الراجی محمد صادق» (بیضی)؛ واقف: ملا محمد بن ملا حسن مرحوم، ۱۲۸۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای جدول دار، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۷۷]

۱۹۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۰۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: محمد حسن فرزند میرزا عبدالله، قراجه داغی، تا: پنج‌شنبه ۵ ربیع الاول ۱۲۲۷ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده صدرالدین بن محمد» (مربع)، «محمود محمد زاده»، «محمد المدعو بصدرالدین»؛ کاغذ: فرنگی، ۴۸گ (۱-۴۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف: ۲۹ - ۴۸۹]

۱۹۵. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۲/۱
آغازو انجام: برابر
کاتب: میرزا ابوالقاسم ایروانی، تا: ۱۲۲۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۱ص (۱-۱۳۱)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۹۶]

۱۹۶. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۰۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ محشی، یادداشت مورخ ۱۲۲۸ق؛ مهر: «المتوکل علی الله اسماعیل الموسوی» (بیضی)؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن، ۱۹۲ص، مختلف السطر (۱/۵×۵/۵)، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۸۶]

۱۹۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۳۷
خط: نسخ، کا: احمد بن حاجی علی براغوشی، تا: ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۲۹ق، جا: تبریز، مدرسه طالبیه؛ محشی با نشان «ملاعبدالله»؛ جلد: چرم مشکی، ۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [مؤید: ۲ - ۲۷۷]

۱۹۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۰۱/۲-۲۴/۱۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد رحیم بن محمد زمان کاردگر، تا: ۱۲۲۹ق، جا: مدرسه چماسان؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۴۸]

۱۹۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد ... پسر کربلایی، تا: رمضان ۱۲۳۱ق؛ مهر: «محمد ربیع»؛ محشی از ملاعبدالله و دیگران؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [نشریه: ۱۳ - ۱۸۵]

۲۰۰. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۹۴
آغاز و انجام: برابر
در فهرست نام کتاب «حاشیه خطایی» بدون مؤلف آمده است که به قرینه آغاز نسخه کامل شد؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: نازک زرد آهار زده، جلد: کاغذی، ۸۶گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۷۷]

۲۰۱. قائن؛ حسینی قهستانی؛ شماره نسخه:۳۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [مدرسه جعفریه زهان: ف: - ۱۴۲]

۲۰۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۶۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، کا: عبدالرزاق اردبیلی، تا: ۱۲۳۴ق؛ محشی از عبدالله، شرح، حسن چلبی، باقی حاشیه چلبی؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۹۷گ، ۱۳سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۴۳]

۲۰۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۵۳
خط: نستعلیق، کا: حسن بن ابراهیم، تا: سه‌شنبه ۱۹ محرم ۱۲۳۵ق،

جا: کرمان مدرسه معصومیه [ف: ۳ - ۸۵]

۲۰۴. تهران؛ ذکاء، یحیی؛ شماره نسخه:۹

خط: نسخ، کا: خداوردی پسر ملا قربان، تا: جمعه ربیع الثانی ۱۲۳۵ق، جا: تبریز مدرسه صادقیه؛ کاغذ: فرنگی سفید، ۱۶۰گ، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۱۳۶]

۲۰۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۱۴

خط: نسخ، کا: سید حسین بنائی، تا: دو شنبه ۲ جمادی الاول ۱۲۳۶ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۳۱۹]

۲۰۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۶۷

خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۲۳۶ق؛ ۹۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱ - ۹۳]

۲۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مؤمن بن حسن بقمیچی، تا: ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج ساغری، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۵ - ۵۴]

۲۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۵×۱۳)، اندازه:۱۱×۱۹سم [الفبائی ف: ۲۰۲]

۲۰۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، مشکی، ۵۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱ - ۵۹۳]

۲۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۴۱/۲-۵۹/۱۶۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن فضل الله، تا: دوشنبه ۲۷ ذیحجه ۱۲۳۹ق، جا: اصفهان مدرسه جده کوچک؛ ۷۴گ (۳۷-۱۱۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۴۹]

۲۱۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۶۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمود بن رمضانعلی، تا: ۱۷ ربیع الثانی ۱۲۳۹ق؛ جا: همدان؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۱۹]

۲۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۴۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ مهر: «عبده علی نقی»؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۹گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۵ - ۱۵۳]

۲۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۸۷-۱۱/۱۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن کربلائی حسن، تا: یکشنبه ۱۳ رجب ۱۲۴۸ق؛ جلد: ساغری مشکی، ۶۹گ، ۱۶-۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۴۸]

۲۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسن بن حسین موسوی، تا: صفر ۱۲۵۱ق؛ محشی از ملا عبدالله؛ واقف: مکتبة الامام امیر المؤمنین (ع)، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰/۸سم [ف: ۲۵ - ۵۳]

۲۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی قرمز، جلد: تیماج زرد، ۵۴گ، ۱۹ سطر (۷×۱۶)، اندازه:۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۲۲۶]

۲۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: ابوالقاسم فرزند محمد اسماعیل موسوی ملقب به خراسانی، تا: دوشنبه ۱۳ ربیع الثانی ۱۲۶۱ق؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲»؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: مشمعی قهوه‌ای، ۶۸گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳۰ - ۵۹۸]

۲۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۵۳

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۲ ذیحجه ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۲گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲ - ۸۳]

۲۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۹۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ (۱پ-۹۰ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۰۱]

۲۱۹. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۶۳/۲

خط: نسخ، کا: ابن میرزا حسین محمد رفیع خوانساری، تا: ربیع الاول ۱۲۶۸ق؛ ۱۰۳گ (۳۵۵پ-۴۵۷ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۵۷]

۲۲۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۷/۵

انجام: غایة الامر أن یختص ذلک بما یخصه تعلی ولو استعمالاً فینبغی أن یکون الرحمن ایضاً

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۰؛ افتادگی: انجام؛ ۸گ (۷۵پ-۸۲پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۱۲]

۲۲۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۹۶

خط: نسخ، کا: قاسم بن شاه محمود، تا: سه‌شنبه ۱ جمادی الاول ۱۲۹۲ق؛ محشی با نشان «منه رحمه الله، میرک، م ق ش، م ن، ع ق»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۴گ، ۱۴ سطر (۴/۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۵۳۷]

۲۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۹۹-۳۵/۱۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: هاشم حسینی (نونویس)، تا: ۴ جمادی الثانی ۱۳۲۱ق (نونویس)؛ مصحح، محشی با امضای «ع ب» و«ع ا ه»؛ تملک: احمد بن محمد علی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳ - ۱۵۴۹]

۲۲۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۸۹
خط: نسخ، کا: الباری بن خلف بیک محمد باقر دزماری، تا: شنبه ۲۲ صفر ۱۳۳۰ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح، محشی؛ تملک: حاجی تاری ویردی تاجر تبریزی، تملکی در ۱۲۸۸ در تبریز؛ جلد: چرم مشکی، ۱۳۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [مؤید: ۲ - ۲۴۵]

۲۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۴۶ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۱۷
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۴۳
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم [رایانه]

۲۲۷. خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ مغلوط، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۸گ، ۱۹ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲ - ۹۶]

۲۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۶۰-۵۹/۱۸۰
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۱گ، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۵۴۹]

۲۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** ان التقوم اللفظی قسمان
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور، ۱۹سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [رایانه]

۲۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۵۲۹۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: - ۶۳۸]

۲۳۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۷۴/۱
خط: نسخ، کا: عثمان بن درویش، تا: سه‌شنبه، جا: دیر شیرنیس، نزد ملا محمد بن موسی به حضور ملا أحمد بن ملا علی السکبری؛ محشی؛ جلد: چرم مشکی، ۵۹گ (۲پ-۶۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۳۸۲]

۲۳۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۶۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «منه»، «سیف» و «شیخ الاسلام»؛ جلد: تیماج زرشکی، ۵۳گ، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۱]

۲۳۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۴ رمضان؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۲]

۲۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۵۲/۱-۱۰/۱۶۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** وبین ماجعل زایداً علیها وترشیحاً قوة الاختصاص بالمتنبه به فانهما اقوی اختصاصاً وتعلقاً به فهو القرینة و ماسواه ترشیح. تمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۵۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۵۰]

۲۳۵. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۵۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ تملک: عبدالعلی بن احمد طبسی؛ مهر: «عبده الراجی ابن الرضا احمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف مخ]

۲۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۳۹/۱-۱۰/۱۴۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** اذ لاشک ان انتفاء المعنی فی الواقع لایقدح فی صحة استعمال اللفظ فیه کما تقول الاقدام المعدوم او الموهوم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۵۰]

۲۳۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۲۶/۴
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۶۱گ (۱۱۳ر-۱۷۳) [ف: ۴ - ۲۶۴]

۲۳۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۶۷/۲
آغاز: قوله کما ذهب الیه صاحب الکشاف خصه بالذکر لان صاحب المفتاح ذهب الی ان اقرء الاول منزلة منزلة اللازم غیر متعد الی مقروبه وباسم ربک متعلق باقرء الثانی؛ **انجام:** قوله وتقدیم الحمد الخ لایقال هذا لاهتمام عارضی بواسطة المقام والاهتمام باسم الله تعالی ذاتی و الذاتی ینبغی ان یقدم فی الاعتبار
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با امضای «منه»، حامد الغفاری؛ جلد: گالینگور سبز، ۳۱گ (۴۲ر-۷۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۳]

۲۳۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۰ فیاض
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷ سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۸×۱۷/۵سم [ف: ۵۱]

۲۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۵۶-۵۸/۲۰۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۵۱گ، ۱۲ و ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳ - ۱۵۵۰]

۲۴۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۶۷/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۴۱گ (۹پ-۴۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۶۶]

۲۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۲۳/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با امضای عبدالله؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۷۳گ، ۱۷ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۳۷]

۲۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۶۴
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد قاسم موسوی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مقوایی، ۱۴۸گ، ۱۲ سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۸]

۲۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۹۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ (۱پ-۸۳پ)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۷-۸۷]

۲۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۵۴

بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشان‌های «عبدالله، ع ب، ع ا ه، م ن»؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۵۶گ، ۱۸ سطر (۱۵×۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۸۲]

۲۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای منه، عبدالله؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: گالینگور با روکشی از چرم مصنوعی قهوه‌ای، ۹۷گ، ۱۳-۱۷ سطر (۷-۸ × ۱۲-۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱/۷سم [ف: ۱۸ - ۲۴۶]

۲۴۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۵۴

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۱۲۵گ،۱۵سطر،اندازه:۹×۱۹سم[ف: ۱ - ۹۲]

۲۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۸۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: محمد اسماعیل بن محمد حسین حسینی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۳گ، ۱۵سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۲۸۷]

۲۴۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۲۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «ع ل» و «شیخ الاسلام»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: مختلف، جلد: تیماج عنابی، ۷۳گ، ۱۶ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف:۴- ۱۳۳۰]

۲۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۴۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۷۸گ (۴۱پ-۱۱۸ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۸/۶سم [ف: ۶-۳۲۷]

۲۵۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۵۰/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۲گ (۶۸-۱۴۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۴۲]

۲۵۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۵۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی[رشت و همدان: ف:۱۳۱۹]

۲۵۳. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۲۸]

۲۵۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۰

خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۳×۲۰سم [رشت و همدان: ف: - ۱۶۱۱]

۲۵۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۶۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۸۶]

۲۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۶۸

آغاز: الشیء الذی اعطیتناه او علی شیء اعطیتناه و اما مصدریة

خط: نسخ، کا: ضیاء الحق بن محمد قریش موسوی میانجی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: عبدالرزاق بن ملا محمد علی، سمیع بن غلامعلی؛ مهر: «عبده قوام الدین حسین الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۲۶ - ۶۰]

۲۵۷. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۱مجموعه بدون شماره

کا: محمد بن حامد، بی تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۷۸]

۲۵۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۵۳

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رقعی [ف: ۱۲۰]

۲۵۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۰۳۴/۶

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رقعی [ف: ۳۳۳]

۲۶۰. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۲۶

کا: حبیب‌الله بن نعمت‌الله عبدالعظیمی، بی‌تا، قطع: رقعی [ف: ۱۲۰]

۲۶۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۰۹/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۳۱۰]

۲۶۲. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده محمد صادق الحسینی» (مستطیل)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ، ۲۳سطر [ف: ۷۲]

● حاشیة مختصر المعانی = حاشیة الحفید / معانی بیان / عربی

ḥāšīyat-u muxtaṣar-il maʻānī = ḥāšīyat-ul ḥafīd

حفید تفتازانی، احمد بن یحیی، - ۹۱۶ ؟ قمری

hafīd-e taftāzānī, ahmad ebn-e yahyā (- 1511)

وابسته به: مختصر المعانی = المختصر فی شرح تلخیص المفتاح = شرح تلخیص المفتاح = المختصر فی شرح التلخیص؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

تاریخ تألیف: ۸۸۶ق

حاشیه مختصری بر کتاب «مختصر المعانی» تألیف جد محشی سعدالدین تفتازانی است که به‌صورت «قوله، قوله» تنظیم شده و بیشتر جنبه توضیحی دارد و در آن کمتر به رد و ایراد دیگران پرداخته است.

آغاز: بسمله. نحمدك انما اختار الحمد علی الشکر مع ان المتبادر من العبارة ان المحمود علیه ههنا نعمة ...

انجام: انت خبیر بان المعنی الذی ذکره الشارح غیر ظاهر العبارة و الله تعالی اعلم. هذا آخر ما اردنا ایراده من الفوائد اللطیفة و الفوائد الشریفة التی اخذت بعضها من مشاهیر الائمة الاعلام و مفاخر الائمة الکرام ... واستخرجت کثیرا منها بقریحتی القرحة و فکری الجریحة علی شرح التلخیص المسمی بالمختصر فی فن المعانی و البیان المنسوب الی جدی لازال کاسمه المسعود سعدا فی الخیال (؟) فی شهور سنة ست و ثمانین و ثمانیة قد کتب المولی الفاضل المحقق و التحریر المدقق المصنف ادام الله تعالی ظله علی روس الافاضل و الاهالی فی ذیل هذه الحواشی: حرره مؤلفه الفقیر الی الغنی احمد بن یحیی بن محمد بن سعد

التفتازانی او صله الله تعالی الی جمیع الامال و الامانی بحق محمد المرسل و اولاده العظام علیه و علیهم السلام من الملک العلام و السلام و الاکرام.
[کشف الظنون ۴۷۶/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۸۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، گویا اصل؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۸گ، ۱۲ سطر (۵×۹)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۷ – ۲۴۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن مرادی، تا: ۸۸۶ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه ای، ۲۱ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [الفبائی ف: ۲۰۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۷۵
آغاز: الحال و کذا ما یقال ان الأخبار الایجابیة الاستقبالیة کلها کاذبة لانقائها فی الحال؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی، تا: ۸۸۷ق، جا: مدرسه اخلاصیه؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۵/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۴۰]

۴. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۶۰۳/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: زین العابدین حمزه حسینی استرآبادی معروف به سماکی، تا: ۹۱۳ق، جا: هرات، مدرسه سلطان؛ جلد: تیماج، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳۱۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۴۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط (قبل از دو برگ آخر نسخه، یک برگ کسر دارد)؛ محشی؛ تملک: محمد شفیع بن محمد صالح یزدی با مهر «یا شفیع اشفعنی بشفاعتک ۱۰۳۰»؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۸۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲۵ – ۴۲]

۶. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۸۶۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن محمد، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۰۱۷ق، جا: آماسیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم – ۷۵۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۹-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوالشیخ بن ملا حسن چرخی، تا: ۱۰۲۴ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج یشمی، ۱۸۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۴ – ۲۰۸]

۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن طیفور بسطامی، تا: ۱۰۴۰ق؛ مصحح؛ تملک: سید عباس حسینی؛ جلد: چرم سیاه، ۱۰۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [مؤید: ۱ – ۳۳۶]

۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۲۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: عید غدیر ۱۰۵۲ق؛ اندازه: ۱۰×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۵۱]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۹۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** الکلب الکلب الثانی بکسر اللام هو الذی یا کل لحوم الناس ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۵سم [ف: ۲۵ – ۴۳]

۱۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۶۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ ۱۱۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱ – ۹۲]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۰۸/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و عند القصد الی العبد یؤتی بذلک
بی‌کا، بی‌تا، برای آقا جمال الدین خونساری نوشته شده؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۷۵پ–۹۰پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۸ – ۱۰۲]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۲۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرد، ۶۷گ (۱۴پ–۸۰ر)، ۲۲ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ – ۳۴۷۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۲۳/۱
آغاز و انجام: برابر
کا: علی اصغر، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۱ص (۱پ–۵۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲۶ – ۲۵]

۱۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الوقوف جمع واقف کا الشهود و الشاهد و المعنی قفا حال کون اصحابه و اقفین علی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۸۷گ، ۱۹ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱ – ۳۳]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۵۲/۲-۱۰/۱۶۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۶۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۴۰۳]

۱۷. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۷۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله الرداء هو بالکسر و المدحبل یشدبه المتاع البعیر و الجمع الاردیة قوله فمن زعم انه الح انت خبیر بان المعنی

الذی ذکره
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغ؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد حسینی ۱۱۴۹» (بیضی)؛ **۳۹**گ، **۲۱** سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف مخ]

● **حاشیة مختصر المعانی** / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-u muxtaṣar-il ma'ānī

علیمی، یاسین بن رین الدین، - ۱۰۶۱ قمری

'alīmī, yāsīn ebn-e reyn-od-dīn (- 1651)

وابسته به: مختصر المعانی = المختصر فی شرح تلخیص المفتاح = شرح تلخیص المفتاح = المختصر فی شرح التلخیص؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر شرح تلخیص المفتاح سعدالدین تفتازانی «المختصر»، بیشتر گرفته شده از فوائد شیوخ و استادانش با آنچه خود تحقیق کرده، با رمز «سم» برای شهاب الدین احمد بن قاسم عبادی و «ع س» برای سید عیسی صفوی و «ف» برای غفاری.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۶۱

آغاز: قال شیخنا ... احمد الله الذی خلق الانسان علمه البیان و أعجز ببدیع معانی کلامه ا لعزیز اهل الفصاحة و اللسان؛ **انجام:** قوله من ذکر الاهوال الخ، أی التی قد یتوهم عدم مناسبتها للابتداء و الختم، ختم الله بالصالحات أعمالنا

خط: نسخ، کا: عثمان بن علی بن عبد الحریم بن محمد مشهور به لبقی (نیمه دوم)، تا: شنبه ۲۲ صفر ۱۱۲۳ق؛ از روی اصل مؤلف؛ تملک: حافظ عبد الله بن احمد بن محمد رستم افندی به تاریخ ۱۲۳۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، **۴۰۱**گ، **۲۵** سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۲۰۲]

● **حاشیة مختصر المعانی** / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-u muxtaṣar-il ma'ānī

خوئی، علی بن علیرضا، ۱۲۹۲ - ۱۳۵۰ قمری

xū'ī, 'alī ebn-e 'alī-rezā (1875 - 1932)

وابسته به: مختصر المعانی = المختصر فی شرح تلخیص المفتاح = شرح تلخیص المفتاح = المختصر فی شرح التلخیص؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

بیشتر این حاشیه که بر «المختصر» تفتازانی می‌باشد انتقاداتی است که روش میانه بین تطویل و اختصار را دارد و در این نسخه چند برگ آغاز آن آمده و گویا بیش از این نوشته نشده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۰/۱۰

آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان و علمه البیان لیحسن التبیان عن الاغراض و المعان و الصلاة علی نبیه الذی ارسله بشیرا و نذیرا

خط: نستعلیق، کا: خاکمردانی خوئی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، **۱۰**گ (۳۱۳پ-۳۲۲پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۳۹۲]

● **حاشیة مختصر المعانی** / معانی بیان / عربی

ḥāšīyat-u muxtaṣar-il ma'ānī

چلبی، ابراهیم بن احمد

čalabī, ebrāhīm ebn-e ahmad

وابسته به: مختصر المعانی = المختصر فی شرح تلخیص المفتاح = شرح تلخیص المفتاح = المختصر فی شرح التلخیص؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

[کشف الظنون ۴۷۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۷۹

آغاز: الکلام المذکوره فیه انما لید محسنة بعد رعایة المطابقه وضوح الدلاته؛ **انجام:** و التذکر للاحکام المذکوره فی علمی المعانی و البیان انما بتعریض للبدیع لکونه خارجا عن البلاغة قد فرغ من تسوید هذه الحواشی فی سادس شهر ذی الحجه سنه ثمان و خمسین و الف من الهجرة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، **۷۹۴**ص، **۲۹** سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۵۵]

● **حاشیة مختصر المعانی** / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-u muxtaṣar-il ma'ānī

وابسته به: مختصر المعانی = المختصر فی شرح تلخیص المفتاح = شرح تلخیص المفتاح = المختصر فی شرح التلخیص؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

غیر همانند:

۱. اصفهان؛ سید کشفی؛ شماره نسخه:۱مجموعه بدون شماره

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله - قوله» برشرح مختصر تفتازانی. از «محشی» نامی بسیار یاد کرده است؛ کا: رضی الدین بن فضل الله حسینی استرآبادی، تا: ۳۰ربیع الثانی۸۸۸ق[دلیل المخطوطات:۱- ۵۲]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۰۴

آغاز: ضوء مصباح البدایه فاستعمل سراج اقبالی لمح نور مشکاة الدرایة فالهلنت مستعمل امالی و ماله الی مطالعة هذا الکتاب مخزن اسرار البلاغه و مطلع انوار الفصاحة؛ **انجام:** ولابأس بحصول ذالک المعنی عند تاخر الموصول فانه الاطرادو لا انعکاس بین المقتضی والمقتضی بل نقول حصول ذلک المعنی علی هذا التقدیر ایضا بناء علی ان حال المسند معلوم وهوالمقصود من الایماء اذ نسب کون الایماء وسیلة اشتماله علی العلم بالمسند

بخش معانی را دربردارد؛ خط: نسخ، کا: آقا ملا بن حسین بن محمد اصفهانی، تا: شوال ۹۷۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج

قهوه‌ای، ۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۷۵

آغاز: علیه و هو المرفوع المسکن بالمفعول فیصح العطف من غیر تأکید؛ **انجام:** قوله لوجود الفصل بین المعطوف و هو الوری و المعطوف علیه.

احتمالاً از عثمان بن عبدالله خطائی باشد. عبارت آن با حاشیه المختصر عثمانی مماثلت دارد ولی باید تحقیق شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی، ۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۵ - ۵۸]

۴. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶/۳

آغاز: قوله نحمدک یا من شرح صدورنا انما اختار الحمد علی الشکر

شیخ الاسلام، متن شرح تخلیص تفتازانی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۴۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۷۵/۲

آغاز: الاصل فی العامل التقدیم ... قوله یا من شرح صدورنا الشرح الکشف و الاظهار؛ **انجام:** و لا حاجة الی الدلیل و التنبیه کما سنح لی فتامل جدا

حاشیه‌ای است بر مختصر تفتازانی بر تلخیص المفتاح؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۰گ (۸۷ر-۲۰۶ر)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۷۵]

۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵

خط: نستعلیق، کا: محمد سمیع بن امام قلی، تا: جمعه ۲۸ ربیع الاول ۱۱۲۲ق؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۴]

۷. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۱۹/۱

آغاز: منتفیة راسأ فاحتجنا فی سلوک سبیل الا ستقامة؛ **انجام:** او یترکا الخطاب لمعین الی غیر هذا الخطاب.

حاشیه مختصری است بر «مختصر المعانی» سعد الدین تفتازانی (۷۹۳)؛ خط: ثلث جلی، کا: عبدالله بن خان، تا: ۱۲۱۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: علی اکبربن اسدالله موسوی، علی بن محد رضا زنوزی، حسن بن محمد حسین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۲۸]

۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۰۵

آغاز: کذلک و هی فی اللغة الدعاء و النماء و الامساک و القصد مطلقا ثم قال بعد نقل ایراد آخر فی تقریر هذا الایراد؛ **انجام:** و لا یلزم من ذلک أن یکون نفس اللفظ ظاهرا فی العموم حتی تنافی المطلوب و ایضا نقول هذه الصیغة من صیغ العموم عندهم فان کان مستعملا ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، عطف پارچه‌ای قرمز، ۹۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۶۷]

←حاشیه مختصر نافع ← حاشیة النافع فی مختصر الشرایع
← حاشیة مختصر النافع ← شرح المختصر النافع

● حاشیة المختصر النافع / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul muxtaṣar-in nāfi‘

بحرانی، علی بن سلیمان، ق۷ قمری

bahrānī, ‘alī ebn-e soleymān (- 13c)

وابسته به: المختصر النافع = النافع فی مختصر الشرایع؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۱۹/۱

آغاز: مسألة: السؤرما باشره فم حیوان و فضله المشروب و هذا المعنی هو المعروف من أهل اللغة؛ **انجام:** و یحتمل الاقتصار علی الثالث و السادس لوجود النص فیهما دون غیرهما و الله اعلم.

از کتاب الطهارة تا کتاب الاعتکاف؛ کا: عبدالله بن یحیی بن عبدالله بن ناصر بن محمد بن ابطال، تا: ۱۰۴۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۵۰گ (۲ر-۱۵۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۹۷]

● حاشیة المختصر النافع / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul muxtaṣar-in nāfi‘

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ - ۹۴۰ قمری

mohaqqeq-e karakī, ‘alī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

وابسته به: المختصر النافع = النافع فی مختصر الشرایع؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

به درخواست: سید عمادالدین علی

رساله‌ای مختصر در تحشیه و تعلیقه کتاب المیراث «المختصر النافع» نگاشته محقق حلی (۶۷۶ق) به صورت «قوله، قوله» که به درخواست «سید عمادالدین علی» نگاشته تا او در تحصیل و فراگیری این مبحث معین و یاور باشد.

آغاز: بسمله، الحمد لله المنعم بسوابغ الانعام و المتفعل مالایاوی القوام و الصلاة علی خیر الانام و عترته الافاضل الکرام، اما بعد هذا حواشی کتبتها علی بحث المیراث من کتاب مختصر الشرایع و الباعث علی کتابتها ... السید عماد الدین علی ...

انجام: و یتقرب الانثی بینهما الاسهم اولاد حقیقة و الاول اشهر فتوی روایة

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۱۴۴

آغاز و انجام: برابر

مبحث فرائض؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۳-۲۳۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۷۳/۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسوله محمد و آله و

بعد، فهذه هوائد علقتها علی کتغاب النافع مختصر الشرائع لبیان ما نعتمد علیه من الفتوی مما تردد فیه صاحب الکتاب أو أفتی به، بخلاف ما نقشیه الدلیل و إیضاح ما قد مخفی من العبارة أو مقصود؛ **انجام:** قوله فیها الجماعة و الإطالة بقدر الکسوف و طریق ذلک العلم إذ الظن کان یکون رصدیاً أو یرجع الی قول الرصدی. تم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی، ۱۳۱گ (۸–۱۳۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۲۷/۵سم [ف: ۳۶ – ۳۰۳]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۹۳/۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: ۹۷۸ق؛ کاغذ: نخودی و زرد، جلد: مقوا با کاغذ آبی، ۹گ، ۱۷ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۹۳]

۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۸/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید افضل بن معین الدین طالقانی، تا: ۹۸۱ق، جا: مدرسه قدمگاه؛ جلد: مقوا با روکش مشکی، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۹۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۱۲۱

آغاز: بسمله، قوله رحمه الله المقدمة الثالثة فی السهام و [هی] ستة المراد بها هنا بالسهام المذکورة فی القرآن؛ **انجام:** و لما مات احد الأولاد و ورثة الاخوان و الجدة من ترکته خمس سهم من سهم.

در فهرست با عنوان «شرح الفرائض» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد رفیع تونی، بهمن ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۱ – ۸۸۱]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۸۰۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا نا نطلب اقل عدد له ثمن.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اوراق بسیار آشفته و نامرتب؛ کاغذ: نخودی، ۱۵ سطر [ف: ۵ – ۲۲۴]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۹۶

آغاز: بسمله. قوله صغرت الصغیر کعنب و الصغار بالفتح؛ **انجام:** و الاصل فیه اللزوم و قیل هی مجالة فیکون جایزة

از ابتدای مقدمه تا انتهای کتاب الوقوف و الصدقات و الهبات؛ خط: نسخ، کا: جلال بن محمد صالح، تا: اول قرن ۱۱؛ تملک: محمد تقی بن محمدرضا رازی ۱۰۳۵، محمد حسین بن محسن و محمدباقر بن زین العابدین موسوی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۳۶]

۸. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۷۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ینقسم علیهما اثلاثا ایضا للجد اثنان و ثلاثون و للجدة ستة عشر و من هذه اجداد ثمانیة.

تذکر: در فهرست بدون مؤلف. توضیحی است با عناوین «قوله – قوله» و برای فخر السادات عماد الدین علی هنگام خواندن کتاب نزد مؤلف نگاشته شده است. حاشیة بحث المیراث من المختصر النافع؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره جمادی الثانی ۱۰۴۱ق؛ ۲۹گ (۱۰۶پ–۱۳۴ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ – ۳۰۲]

۹. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۱۴/۲

آغاز و انجام: برابر

کا: حسین قلی بن عوض علی بیعی، تا: نیمه صفر ۱۰۵۰ق؛ ۱۰گ (۱۵۷پ–۱۶۶پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۲۷]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۴۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** لاسهم اولاد حقیقة و الاول اشهر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۴ق؛ در ۸۱ر–۸۳ر باز مناسخات مهذب و حساب فرایض شرایع است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۷۱پ–۸۱پ)، ۱۵ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۸ – ۲۲۰]

۱۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۱۱/۱۸ – ب

آغاز: بسمله. هذه الحواشی للشیخ [علی] کتاب المیراث من المختصر النافع للمحقق. قوله: المقدمة الثالثة فی السهام و هی ستة المراد ههنا بالسهام المذکورة فی القرآن فانها منحصرة فی ستة؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی نصیری، تا: ۱۰۷۲ق، جا: اصفهان (سپاهان)؛ ۴گ (۲۶۶ر–۲۶۹ر) [ف: – ۴۴۳]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۱۳

آغاز: بسمله، کتاب المیراث الأول فی السهام و هی ستة المراد بها هیهنا السهام المذکورة فی القرآن؛ **انجام:** فیحصل للخنثی ثلثة عشر و للأنثی تسعة و للذکر ثمانیة عشر.

مبحث میراث؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا:۲۰ ذیحجه ۱۰۸۴ق؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۳۶]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۱۷/۲

آغاز: قال المصنف رحمه الله المقدمة الثالثة فی السهام و هی ستة، المراد بها ههنا السهام المذکورة فی القرآن فانها منحصرة فی ستة؛ **انجام:** و وارث الثانی هو ولد المیت غیر ابیه.

خط: نسخ، کا: خیرالله بن حاجی علی بن حاجی علی بن سعد جزایری، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۹گ (۱۴۱پ–۱۴۹ر)، ۱۹ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱۶ – ۳۶۹]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۵۹/۱

آغاز و انجام: برابر

مبحث المیراث؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن عبد الله بیارجمندی، تا: قرن ۱۲ [ف: ۱۵ – ۲۰]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۷۱/۲

آغاز: قال المصنف رحمه الله المقدمة الثالثة فی السهام و هی ستة المراد بها منها السهام المذکورة فی القرآن فانها منحصرة فی ستة

نسخه اصل: کتابخانه مرکز احیاء میراث اسلامی - قم ۱۱۳۳ [این رساله در فهرست مرکز و ضمن این مجموعه معرفی نشده]؛ کا: محمدرضا بن موسی انصاری، تا: قرن ۱۳؛ ۳۰ص (۳۸-۶۷) [عکسی ف: ۷ - ۲۷۰]

۱۶. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۶۱/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نقل للشیخ ان اولاد البنت یقسمون بالسویة و اختار تلمیذ القاضی و ابن ادریس تفسیر اولاد الاولاد بقسم للذکر مثل حظ الانثیین و ان یتقرب بامه الانثی ... تمت

در فهرست بدون نام مؤلف است؛ بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق؛ جلد: گالینگور آبی، ۱۲گ، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: - ۱۸۱]

۱۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ظاهراً در عصر مؤلف؛ ۹گ (۱۶۵ر-۱۷۳ر)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [مؤید: ۱ - ۹۲]

● حاشیة مختصر النافع / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul muxtaṣar-in nāfi‘

قطیفی بحرانی، ابراهیم بن سلیمان، - ۹۵۰ ؟ قمری

qatīfī bahrānī, ebrāhīm-e-bn-e soleymān (- 1544)

وابسته به: المختصر النافع = النافع فی مختصر الشرایع؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۲۲

آغاز: بسمله، حمدله ... قوله فان السهو کالطبیعة الثانیة؛ **انجام:** لابد من التحرز عن الربا الی هنا، تم الکلام المحشی

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسینی استرآبادی، عبدالله بن حسین، تا: ۹۵۵ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

● حاشیة المختصر النافع / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul muxtaṣar-in nāfi‘

شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱ - ۹۶۵ قمری

šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e ‘alī (1506 - 1558)

وابسته به: المختصر النافع = النافع فی مختصر الشرایع؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۴۰/۱

آغاز: بسمله. لومات شخص و خلف احد الابوین و بنت؛ **انجام:** و لمذکر ثمانیة عشر.

خط: نسخ، کا: محمد علی بنای اصفهانی، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۰۳۵ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: رویه مقوا عطف میشن، ۱۴گ (۱پ-۱۴ر)، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۵۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۵

آغاز: (حاشیه مختصر نافع) بسمله. قوله: «و حصرت» یقال حصر الرجل یحصر حصرا مثل تعب یتعب تعبا (از دیباچه)؛ **انجام:** قوله: «و للثانی ثلث الدیة» الخ. و ظاهر کلامه دیة الثانی علی الاول ... الاقوی انها لا تحمل ما نقص او من نصبه للحکومة عموما او خصوصا. (تمت الحاشیة لخاتم المجتهدین قدس الله روحه الشهید الثانی شیخ زین الدین علی النافع).

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: حاجی احمد در ۱۲۹۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سرخ، ۷۵گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۸۶۹]

● حاشیة المختصر النافع / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul muxtaṣar-in nāfi‘

صدرالافاضل، مرتضی حسین، ق۱۵ قمری

sadr-ol-afāzel, morteza hoseyn (- 21c)

وابسته به: المختصر النافع = النافع فی مختصر الشرایع؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

حاشیه مختصری است بر کتاب الطهارة «المختصر النافع» محقق حلی که تألیف آن ناتمام مانده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۵۵/۲

آغاز: قوله و الوضوء یستدعی بیان امور الوضوء بضم الواو اسم لمصدر إذا المصدر هو التوضوء علی وزن التعلم و اما الوضوء فهو اسم للماء الذی یتوضا به کالطهور

نسخه اصل: کتابخانه سید حسین مرتضی فرزند مؤلف - پاکستان؛ خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، بی تا، از صفحه ۷۲-۸۲ همین رساله به خط دیگری دوباره کتابت شده؛ ۲۴ص (۴۹-۷۲) [عکسی ف: ۷ - ۳۵۰]

● حاشیة المختصر النافع / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul muxtaṣar-in nāfi‘

وابسته به: المختصر النافع = النافع فی مختصر الشرایع؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۷۴

آغاز: قوله بسم الله الرحمن الرحیم انما قدم البسملة علی.سائر ما عداها لوجوه: الاول الاقتداء و التأسی بالحق؛ **انجام:** عشیرتها الاذنین الیها کالام و الاخوات.

حاشیه مختصر استدلالی است از مؤلفی نامعلوم با عناوین «قوله» بر المختصر النافع محقق حلی است که مشتمل بر کتب طهارت تا نکاح می‌باشد؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ با یادداشتی که شاید به خط سید ماجد بحرانی استاد فیض کاشانی باشد؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه عطف تیماج، ۵۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۳۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۶۴۵
آغاز: بسمله. قوله و لو شارکهم زوج او زوجة دخل النقص علی البنات او البنت؛ **انجام:** ان کانت من الام نصیبها نصف الاخت من الام
حاشیه مختصر استدلالی بر مبحث فرائض از کتاب المختصر النافع محقق حلی است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ اهدایی:رهبری،مهر ماه۱۳۸۶؛کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۳۴]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۵۶/۱۰
آغاز: قوله فان السهو کالطبیعة الثانیة انماقال کالطبیعة لان الطبیعة أمروجودی و السهو أمر عدی؛ **انجام:** اجتماعه مع البیع أن یقول بعتک هذا المتاع علی أن تقرضی ألفاً، و کرهه الشیخ فی الخلاف.
حاشیه‌ای است باعناوین «قوله-قوله» بر«المختصر النافع» محقق حلی؛ خط: نسخ، کا: ناصر بن خزام، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ دردو برگ آخر یادداشتی در علم اشیاء و اضداد؛ ۷۱گ (۱۶۸ر-۲۳۸ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۵۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۶۰/۲
آغاز: کتاب التجارة و هی علی ما عرفها المصنف فی کتاب الزکاة، عقد معاوضة قصد به الاکتساب عند التملک و المراد بالاکتساب، الاسترباح و القید الاخیر علی ما یظهر منه؛ **انجام:** اذا لم یکن له معارض اقوی، کما حققناه فی محله و ان القیاس المنصوص العلة حجة و کذلک الاجماع المنقول بخبر الواحد اذا افاد الظن ... ناتمام.
حاشیه‌ای است بر کتاب مختصر النافع محقق حلی، نام محشی را در منابع موجود نیافتیم، لیکن از عبارت «منه دام ظله» در حواشی نسخه چنین برمی‌آید که از علمای قرن ۱۳ بوده است. نسخه موجود مباحث تجارت و صلاة مسافر را در بر دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه دام ظله»، افزودگی‌هایی در موضوع رساله و اجتهاد و تقلید، در چند برگ بعد از انجام آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۹۱گ (۱۲۱ر-۲۱۱ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۷ - ۱۳۴]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۸۱
آغاز: کتاب القضاء القضاء فی الاصطلاح هو الحکم بین الناس علی وجه شرعی ممن له اهلیة الحکم و هو مرتبه؛ **انجام:** انها ما تزوجت و المهر للزوج الاول و هی من مسائل الخلاف قد ضمها الشیخ فی مسئلتین
حاوی کتاب قضا و شهادات می‌باشد؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۳۵]

۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۳۳/۱
آغاز: قال دام ظله: و النظر فی المطلق و المضاف و الاسئار، هذه الجملة مرکبة من المبتدا و الخبر؛ **انجام:** و الوجه ما فصله شیخنا انه مع التعیین لایجزی غیره، و مع عدم التعیین یجزیه، الا ان الافضل هو القران.
حاشیه‌ای است متوسط بر کتاب «المختصر النافع» محقق حلی، به عنوان «قال دام ظله - قال دام ظله»، گفته های شیخ طوسی و سید مرتضی و شیخ مفید را می‌آورد، ادله احکام را نیز بیان می‌کند. نسخه تا بخشی از مسائل حج می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۲۸ص (۱-۱۲۸)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۳۹]

۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۹/۳
آغاز: قوله: و لو شارکهم زوج؛ **انجام:** و ان کانت من الام نصیبها نصیب الاخت من الام.
بین فیه صور ما لو شارک البنت الزوج أو الزوجة فی الارث و أورد فیه مسائل. الحاشیة علی الفرائض؛ بی‌کا، تا: ظاهراً در عصر مؤلف؛ جلد: چرم زردرنگ،۴گ (۱۶۱ر -۱۶۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [مؤید: ۱ - ۹۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۶۱/۳
آغاز: ... او یکون الامام ممن لا یقید به لان الانصات الی قرائة الامام فضل قلت؛ **انجام:** فانما ائمه علی الذین یبدلونه قوله نعم لو اوصی المکاتب.
حاشیه‌ای است مفصل که با عبارات «اقول» و «قوله» ترتیب یافته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: چرم طوسی، ۲۶۶ص (۱۴۹-۴۱۴)، ۱۷ و ۲۰ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴۵ - ۱۲۰]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۳۲
آغاز: کتاب التجاره، آه بدان که تعریف کرده شد از تجاره در کتاب زکوه و آنکه او عقد معاوضه است به قصد اکتساب؛ **انجام:** (افتاده در وصایا) قوله و اما الاقرار للاجنبی فان کان منهما علی الورثة آه یعنی و اما اقرار کردن مریضی از برای اجنبی پس اگر بوده باشد مریضی ... و بر انتفاع تهمت بر نفس الامر.
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن سبز، ۱۱۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۲سم [ف: ۲ - ۲۰۴]

● حاشیة المختصر فی الصرف / صرف / عربی

ḥāšīyat-ul muxtaṣar fi-ṣ ṣarf

بیرجندی، عبدالعلی بن محمد، - ۹۳۴ قمری

bīrjandī, ‘abd-ol-‘alī ebn-e mohammad (- 1528)

تاریخ تألیف: ۹۰۳ق

شرح مزجی است بر متنی مختصر در علم صرف. نویسنده متن، کتاب مفصلی در این باره نگاشته و متن مورد شرح را از آن مختصر کرده است. چنانکه خود گفته: «لما رأیت قصر أمد المراد أقرب الی نهایة الارشاد رأیت عنان جواد القلم أولی بالصرف نحو قصاری مختصر فی الصرف ...»، نام ماتن به تصریح

شارح، احمد خجندی است چنانکه شارح می‌گوید: «مع قوله احمد هو المشهور باحمد البرهان الخجندی صاحب هذه الرسالة». تاج الدین احمد بن محمود خجندی (۷۰۰ ق) دانای در ادبیات عرب بوده و «الاقلید» در شرح المفصل فی النحو زمخشری و «المقالید» در شرح المصباح فی النحو مطرزی و «شرح کافیه» در نحو و «عقود الجواهر فی علم الصرف» از تألیفات اوست.

[معجم المؤلفین ۱۷۲/۲؛ کشف الظنون: ۱۱۵۵/۲ و ۱۳۷۶ و ۱۷۰۸ و ۱۷۷۸؛ طبقات أعلام الشیعة، احیاء الداثر من القرن العاشر: ۱۲۵]

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۵۵

آغاز: و الجار و المجرور یتعلق بیحمد قدم علیه ... قوله احمد هو المشهور باحمد البرهان الخجندی صاحب هذه الرسالة ... مصلیاً الصلوة فی اللغة الدعاء؛ **انجام:** و الحمد لله تعالی علی ما أیدنی فی أولاه و أخراه ... أولی ذلک الکتاب و هیالتی اختصر هذا المختصر منها و الاضافة لأدنی ملابسة و فی نسخة أخراه و هی هذا المختصر والاضافة بیانیة قد جمعت هذه الحواشی علیهذه النسخة الشریفة من الکتب المعتبرة فی هذا الفن و أضفت الیها ماسنح علی الخاطر الفاتر ... سنة ثلاث و تسعمائة و أنا العبد ... عبدالعلی بن محمد بن حسین البیرجندی ... الحمد لله الکریم علی الاتمام و استغفر الله العلیم من الآثام.

خط: نسخ معرب، کا: عبدالرزاق بن جای لده بن شیخ جمال عباسی هاشمی قادری، تا: اواخر جمادی الاول ۹۹۱ق، جا: لاهور؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب، مصحح، مقابله شده؛ تملک: ضیاء لشگر تقی دانش؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۲]

● حاشیة المختصر فی علم العروض / عروض و قافیه / عربی

ḥāšīyat-ul muxtaṣar fī ʻilm-il ʻarūḍ

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۸۰/۳

انجام: و عکسه من عین فاعلن الاول ... ولی التوفیق فی علم العروض الموسوم بالاندلسی؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن مصطفی بن حاج علی، تا: ۱۱۰۵ق، جا: قیصریه مدرسه ملک غازی؛ افتادگی: آغاز؛ ۶گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۰۳]

● حاشیة المختلف = الحاشیة علی مختلف الشیعة فی احکام الشریعة / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul muxtalif = al-ḥāšīya ʻalā muxtalaf-iš šīʻa fī aḥkām-iš šarīʻa

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

وابسته به: مختلف الشیعة فی احکام الشریعة؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

حاشیه‌ای است استدلالی با عناوین «قوله-قوله» بر مبحث طهارت کتاب مختلف الشیعه علامه حلی.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله رحمه الله کتاب الطهارة قال الشیخ فی النهایة انها اسم لما یستباح به الدخول فی الصلاة ...

انجام: فالأقرب الأظهر ان ما ذکره غیر منجح و الوجه عدم اجراء مثل ذلک فی الطهارة.

چاپ: در ضمن مجموعه اثنی عشر رسالة چاپ شده است.

[الذریعه ۱۹۴/۶]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۶-عکسی

آغاز و انجام: برابر

بخش طهارت را دارد تا پایان ماءالبئر؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: حدود ۱۰۴۶ق؛ ۵۲ ص (۴۷۰-۵۲۱) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۶۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: تیماج زرشکی، ۳۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۳۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۲۴

آغاز: و المطلق یحمل علی المقید جمعا بین الادلة و نحن نقول اقول فی هذه الأخبار من هذا السبیل متجه؛ **انجام:** ثم لم یجعلها فی حکمه حین الاتحاد معه و الاحتساب من جملته و الدخول تحت اسمه.

حاوی حکم آب قلیل و آب چاه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی به لفظ «منه دام ظله»؛ مصدر است به رساله‌ای ناقص الاول با عناوین ذیل: باب التعقیب و الشکر، باب الجماعة، باب الخلل، باب القضاء، المقالة الثالثة فی الصیام، باب التعداد، باب الشرائط، باب الهیأة، باب التسحر و الافطار، باب القضاء؛ واگذاری اولاد مرحوم فیض کاشانی در دی ۱۳۷۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۴ص،۱۸سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۹۲]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۱۴۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد موسوی، تا: ۲۶ شعبان ۱۲۷۹ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ (۱پ-۲۷ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۸۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۹۴

آغاز و انجام: برابر

دیباچه از مؤلف نیست. از اول کتاب طهارت تا قدری از مبحث تنجیس آب چاه: «مسئلة اختلف علمآئنا فی ماء البئر»؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ محشی به حواشی اضافی از مؤلف؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه،

۲۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ – ۴۷۱]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۸۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** حین الضرورة عند من یقول بالضرب علیه کالتراب فی فقد غیره م ح ق دام ظله

تذکر: در فهرست با عنوان «حاشیة کتاب الطهارة» آمده و با احتمال از کرکی دانسته شده که با توجه به آغاز و انجام سه نسخه این مجموعه نام کتاب و مؤلف در این سه شماره تصحیح شد؛

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲گ (۲پ–۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۱۹/۸سم [ف: ۶ – ۶۰]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۸۰/۲

آغاز: بسمله، قوله رحمة الله تعالی و المطلق یحمل علی المقید جمعاً بین الادلة و نحن نقول القبول فی هذا الاخبار؛ **انجام:** و یحیط باطراف الکلام من الجانبین و الحمدلله حق حمده م ح ق دام ظله

حاشیه دوم؛خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:ترمه،جلد:میشن سیاه، ۱ص (۷۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۱۹/۸سم [ف: ۶ – ۶۰]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۸۰/۳

آغاز: قوله الا ان ابی عقیل و فی المنتهی الماة القلیل ینجس بملاقاته النجاسة سواء غیرت احد اوصافه اولا؛ **انجام:** برابر

حاشیه سوم؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۵گ (۷ر–۳۱ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۱۹/۸سم [ف: ۶ – ۶۰]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۷/۱-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ – ۱۰۹]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۵۰/۱-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه ظله الله العالی، م ح قد مدظله العالی»؛ ۳۲گ [فیلمها ف: ۲ – ۱۴۶]

← حاشیة مختصر تلخیص المفتاح ⟵ حاشیة مختصر المعانی

● حاشیة مختلف الشیعة / فقه / عربی

ḥāšīyat-u muxtalaf-iš šī'a

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ – ۹۴۰ قمری

mohaqqeq-e karakī, 'alī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

وابسته به: مختلف الشیعة فی احکام الشریعة؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸–۷۲۶)

کتاب حاشیه استدلالی است بر کتاب الطهارة مختلف الشیعه علامه حلی مشتمل بر: باب فی المیاه، باب الوضوء، باب الغسل

آغاز: بسمله. اما بعد حمدالله حمداً یستوجب من نعمه المزید و الصلوة علی نبیه الداعی الی النهج السدید ... فهذه تعلیقة تشتمل علی فوائد الکتاب مختلف الشیعه ...

انجام: فمن ادعاه وجب علیه البیان تم ما وجد من الحاشیة بحمده و عفوه.

[الذریعة ۶:۱۹۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن نجفی، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [الفبائی ف: ۲۰۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن بن حسین الغاربات نجفی، تا: ۹۸۰ق؛ واقف: خواجه شیر احمد تونی، قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: تیماج مشکی،۱۱۹گ،۱۷سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۰-۱۶۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۹-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی البئر فقال لیس بشیء حرک الماء بالدلو و فی اخبار کثیره ان ما لیس له نفس لا یفسد الماء

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۶۸گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۴ – ۴۱۷]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** کان یختلف جماعة فی اسناد روایه فیقدم بعضهم و یوخر البعض

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: احمد شریعت عقدائی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی عطف تیماج تریاکی، ۱۰۶گ، ۱۸سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۱۶۳]

● حاشیة مختلف الشیعة / فقه / عربی

ḥāšīyat-u muxtalaf-iš šī'a

میسی، لطف الله بن عبدالکریم، – ۱۰۳۲ قمری

mīsī, lotf-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-karīm (- 1623)

وابسته به: مختلف الشیعة فی احکام الشریعة؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸–۷۲۶)

حاشیه استدلالی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «مختلف الشیعة» علامه حلی، بیشتر توضیحی و مخصوصاً به ادله روایی نظر دارد با نقل گفته‌های فقها و هنگام تدریس کتاب به رشته تحریر در آورده است. در این نسخه برگ‌هایی از کتاب طهارت و صلات آمده است.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۵۵/۱

آغاز: الحمد الله رب العالمین و الشکر له فی کل حین و الصلاة و السلام علی محمد و آله اجمعین حفظة الشرع المبین و العقل المتین

خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۷۸گ (۱پ–۷۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۰۸]

● حاشیة مختلف الشیعة = تعلیقات / فقه / عربی

ḥāšīyat-u muxtalaf-iš šī‘a = ta‘līqāt

رفیعا، محمد بن حیدر، ۹۹۷ - ۱۰۸۰ ؟ قمری

rafī‘ā, mohammad ebn-e heydar (1589 - 1670)

وابسته به: مختلف الشیعة فی احکام الشریعة؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

حاشیه استدلالی است با عناوین «قوله» بر مختلف الشیعة علامه حلی.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول المفتقر الی فضل ربه الغنی محمد ... هذه تعلیقات علقتها علی کتاب مختلف الشیعة فی احکام الشریعة مجنبا عن التطویل ...

انجام: و الظن الذی یعتبر شرعا لا یعول علیها ... یعد وقت فضیلة کل منها وقتین قوله مسألة.

[الذریعة ۱۹۵/۶]

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۵۹۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۴۷

آغاز و انجام: برابر

کتاب طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۱۶۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۹۷۲

آغاز: فی کتبنا الا انه رواها الشیخ ... الفصل الثانی فی حد الکر قوله و قال ابن الجنید حده قلتان؛ **انجام:** برابر

کتاب طهارت؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۷گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۳۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۷۵

آغاز و انجام: برابر

کتاب طهارت ؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ مهر: «علی رضا بن محمد باقر الحسینی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۸۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۸ - ۸۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۴۷

آغاز: پس از پنج سطر دیباچه: قوله اتفق علماؤنا الا ابن ابی عقیل علی ان الماء القلیل الخ اقول لا یخفی ان لا دلاله فی کلامه علی انه نجس دائماً او علی کل حال فلا یرد علیه ماء لاستنجاء علی ما قیل؛ **انجام:** لطول امتدادها یعد وقت فضیله کل منها وقتین قوله مسئله

از اول کتاب تا اوایل باب صلوة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به حواشی از مؤلف و در برخی صفحات حاشیه‌ای است از محمد رضا الحسینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۴۷۱]

● **حاشیة مختلف الشیعة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u muxtalaf-iš šī‘a

تبریزی، علی (زین العابدین)، ق۱۱ قمری

tabrīzī, ‘alī (zeyn-ol-‘ābedīn) (- 17c)

وابسته به: مختلف الشیعة فی احکام الشریعة؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

حاشیه‌ای است با عناوین «قال، اقول» بر «مختلف الشیعة» علامه حلی.

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۳۶/۱

آغاز: ان احسن ما یوشح به مبادی الکلام و احق ما یرشح به مجاری الاقلام حمدالله الذی اخرج آدم و ذریته من ظلمة العدم الی فضاء الوجود؛ **انجام:** و لکل منهم دلیل من الروایات لو لا خوف الاطالة لذکرته مع جوابه و الله الهادی قال و الجواب لعل السؤال وقع عن النوافل ...

از آغاز کتاب الطهارة تا اواخر صلاة الکسوف و ناتمام مانده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۲۱گ (۱پ-۱۲۱ر)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۸۷]

● **حاشیة مختلف الشیعة** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u muxtalaf-iš šī‘a

وابسته به: مختلف الشیعة فی احکام الشریعة؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۷۱

آغاز: الفصل الثالث فی الأوانی و الجلود قوله و الظاهر ان مراده فی ف بالکراهیة التحریم؛ **انجام:** فان اقامة الشیء عبارة عن انفاقها و لا شک انه ...

حاشیه استدلالی است با عناوین «قوله» بر کتاب «مختلف الشیعه» علامه حلی. این نسخه از «الفصل الثالث فی الأوانی و الجلود» است تا بخشی از مبحث صلاة؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ظاهراً اواخر قرن ۱۰ و اوایل قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۶سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۹۳]

۲. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

تنها طهارت است. در آن از محقق کرکی و نگارندگان معالم و مدارک یاد می‌شود. بنگرید به الذریعه ۱۹۴/۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با حاشیه منه مد ظله؛ ۹۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [صد و شصت نسخه: - ۱۶]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۱۱

آغاز: فی کتبنا الا أنه رواها الشیخ و تلقاها بالقبول؛ **انجام:** الظن الذی لایعتبر شرعاً لایعول علیه. تم کتاب الطهارة من الحواشی التی علقناه.
تعلیقاتی بر کتاب مختلف الشیعه علامه حلی. نسخه تا آخر کتاب طهارت است و در آن آمده است که پس از آن کتاب صلات خواهد آمد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: چرم زرد، ۶۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [مؤید: ۱ - ۲۷۲]

● **حاشیة المخروطات** / ریاضیات / عربی
ḥāšīyat-ul maxrūṭāt
قرطبی، موسی بن میمون، ۵۲۹ - ۶۰۱ قمری
qortobī, mūsā ebn-e maymūn (1135 - 1205)
وابسته به: مخروطات؛ ابلونیوس نجار

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۰/۵-ف
نسخه اصل: مانیسا گنل ش ۱۷۰۶. حواش علی بعض اشکال کتاب المخروطات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۹ق، جا: تبریز؛ ۸گ (۲۶پ-۳۳پ)، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۱]

← حاشیة المدابغی علی التحریر ﴿ حاشیة تحریر تنقیح اللباب
← حاشیة المدارک ﴿ تدارک المدارک

● **حاشیة مدارک الاحکام** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u madārik-il aḥkām
ملامحمد رفیع، ق ۱۰ قمری
mollā-mohammad rafī‘ (- 16c)
وابسته به: مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام = شرح شرایع؛ موسوی عاملی، محمد بن علی (۹۴۶-۱۰۰۹)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۹۸/۱
آغاز: بسمله. حمدله ... و بعد هذه تعلیقات علقها الفاضل الکامل ... مولانا محمد رفیع اطال الله عمره و اوصل فیضه ... علی کتاب مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام الشریف سید محمد ... جعلتها من حواشی کتابه دام ظله ... کاتبا قول المحقق رحمه الله بالحمرة فی بعض المواضع ... قوله رحمه الله الکتاب مصدر ثالث آه فی الصحاح کتبت کتبا ... خطه و لعل کلامه رحمه الله بناء علی مذهب الجوهری؛ **انجام:** قوله: فی الطرف المنسی علی خاصة الظاهر ان مراد المتعذر هو ذلک او ینقص عنه فتامل.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۸۲گ (۶پ-۸۷پ)، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۷۰۳]

● **حاشیة مدارک الاحکام** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u madārik-il aḥkām
رفیعا، محمد بن حیدر، ۹۹۷ - ۱۰۸۰ ؟ قمری
rafī‘ā, mohammad ebn-e heydar (1589 - 1670)
وابسته به: مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام = شرح شرایع؛ موسوی عاملی، محمد بن علی (۹۴۶-۱۰۰۹)
حاشیه استدلالی مختصری است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «مدارک الاحکام» سید محمد عاملی.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذه ما علقته علی کتاب المدارک حین اشتغالی بمدارسته و مباحثته ...
انجام: و سیجیء منه ما ینافی ذلک فی مسألة الخروج الی مادون المسافة بعد نیة الاقامة فتأمل

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۳۹/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۴]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۰۹
آغاز و انجام: برابر
از آغاز کتاب طهارت تا احکام نماز جماعت است و گویا بیش از این تدوین نشده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: احمد ابن اسد الله به تاریخ ۱۳۶۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۹ - ۹۰]

● **حاشیة مدارک الاحکام** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u madārik-il aḥkām
شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری
Šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)
وابسته به: مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام = شرح شرایع؛ موسوی عاملی، محمد بن علی (۹۴۶-۱۰۰۹)
حاشیه کوتاهی است بر«مدارک الاحکام» سید محمد عاملی از طهارت تا حج.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۰۵/۵-۳۰/۱۸۵
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و کتب رحمه الله و حشره مع محمد وآله علیهم الصلوة و السلام علی مدارک الاحکام؛ **انجام:** قول المصنف و وجوب العمرة علی الفور الخ ... حصول استطاعة العمرة قبل استطاعة الحج فلا وعلی هذا یحصل الجمع بین القولین الی هنا تم ما کتبه رحمه الله علی مدارک الاحکام
از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: خلف بن یوسف نجفی، تا: سه‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۱۰۳ق؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۵۵۲]

● **حاشیة مدارک الاحکام** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u madārik-il aḥkām

مرعشی، ابراهیم بن حسین، - ۱۰۹۸ قمری

mar'ašī, ebrāhīm ebn-e hoseyn (- 1687)

وابسته به: مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام = شرح شرایع؛ موسوی عاملی، محمد بن علی (۹۴۶-۱۰۰۹)

حاشیه مختصر استدلالی است با عناوین «قوله» بر مدارک الاحکام موسوی عاملی این حواشی را محمد معصوم بن محمد رفیع خادم مشهدی یزدی، به دستور مؤلف و فرزندش سید محمد، تدوین نموده است. مشتمل است بر: ۱. بخشی از کتاب الطهارة؛ ۲. بخشی از کتاب الصلاة؛ ۳. بخشی از کتاب الحج.

آغاز: بسمله، الحمدلله المتعالی فی عظمة جلاله عن مدارک الافهام المتعاظم.

انجام: اعنی استحباب التلبیة فلا یبعد ان یکون الامر فی المفرد ایضا کذلک.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۷۹/۱

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد رفیع اصفهانی، تا: نیمه ربیع الثانی ۱۱۷۵ق، جا: یزد، به دستور شیخ عبدالنبی شیرازی؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ (۱پ-۱۱۹پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۳۷]

۲. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کتاب الصلات؛ کا: رمضان بن حاج بابا خوئی سلطانی، تا: رجب ۱۲۴۴ق [ف: ۱۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۵۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مصطفی بن سید جلیل خوانساری حسینی، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۴۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۳۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۶۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مهدی بن محمد حسینی قمی، تا: غره ربیع الاول ۱۳۶۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ (۱۴۰پ-۲۲۲ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۸ - ۲۸۲]

● **حاشیة مدارک الاحکام** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u madārik-il aḥkām

بحرانی، محمد بن یوسف، ق۱۱ قمری

bahrānī, mohammad ebn-e yūsof (- 17c)

وابسته به: مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام = شرح شرایع؛ موسوی عاملی، محمد بن علی (۹۴۶-۱۰۰۹)

حاشیه مختصری است بر یک جمله از کتاب مدارک: «قوله و المعتمد ما اختاره المصنف ره من بطلان الصلاة ان کان الثوب ساتراً للعورة»

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۳۲/۸-۱۰/۱۴۲

آغاز: افادة من افادات الشیخ الفاضل المقدس المحدث الشیخ محمد یوسف البحرانی فی حاشیة الشریفة علی المدارک قوله والمعتمد علی ما اختاره المصنف ره من بطلان الصلاة ان کان الثوب ساتراً للعورة اه اقول ظاهرهم الاتفاق علی اصل الحکم؛

انجام: سیما فی کتاب الدرر النجفیة الا ان التأویل فیهما ممکن وبالجملة فالمسألة لایخلو من شوب الاشکال وان کان قول الفصل لایخلو من قوة والله العالم بجمیع الغیوب والعلوم تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵/۲۱×سم [ف: ۳ - ۱۴۰۴]

● **حاشیة مدارک الاحکام** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u madārik-il aḥkām

قزوینی، ابراهیم بن محمد، ۱۰۶۵ - ۱۱۴۵ قمری

qazvīnī, ebrāhīm ebn-e mohammad (1655 - 1733)

وابسته به: مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام = شرح شرایع؛ موسوی عاملی، محمد بن علی (۹۴۶-۱۰۰۹)

حواشی مختلفی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «مدارک الاحکام» که گویا این حواشی به خط قزوینی در نسخه‌ای از کتاب نوشته شده بوده و شخصی آنها را تدوین کرده است و در آخر هر حاشیه با رمز معلوم می‌شود که از کیست. اغلب این حواشی از خود قزوینی می‌باشد.

۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۴۸

آغاز: کتاب الطهارة، قول السید الشارح: الکتاب مصدر ثالث لکتب من الکتب الخ یقول کتبت کتابا کتابة؛ **انجام:** وکن به عن سلامتها وانقطع او نقصان الخلقة و العصباء مکسورة القرن الداخل وکنی بجر رجلها عن عرجها انتهی.

کاتب آن را از حاشیه «مدارک الاحکام» مؤلف پیاده و جداگانه تحریر کرده است. کاتب از مؤلف بدین‌گونه یاد کرده است: «فهذه تعلیقات محررة فی حواشی کتاب مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام بخط شریف السید السند الفاضل الکامل البارع المحقق و العالم العامل العارف المدقق الجامع لحقائق معارف الشریعة و الطریقة و الکاشف لدقائق اسرار الوصول الی عین الحقیقة مولانا و سیدنا و مقتدانا قدوة الفضلاء السادات العظام و سمی خلیل الرحمن السید میر محمد ابراهیم الحسینی التبریزی الاصل و القزوینی المولد و المسکن». کتاب‌های طهارت، صلوة، زکوة، صیام و مقداری ازحج را دربر دارد؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محسن حسینی، تا: ۱۲۳۹ق؛ تاریخ کتاب طهارت ذیحجه ۱۲۳۸ق و تاریخ کتاب صلوة صفر ۱۲۳۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۷ سطر [ف: ۱ - ۱۰۱]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۳۳

آغاز: نقول کتب کتبا و کتابا و کتابة کما صرح به الجوهری و

غیره فیه ان المصدر لا یشتق من المصدر و اجیب بان هذا انما هو فی المصدر المجرد و اما المزید فانه مشتق منه کما نص علیه التفتازانی (طهارت)؛ **انجام:** لا یخفی عدم ورود الایر ادلان المراد من اذن الحاکم لیس ان ... ان علی فلان حجة حتی ان الحاکم لو کان المال بیده (حج)

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: جیبی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۲۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۹۱

آغاز: الحمدلله و الصلاة علی نبیه و آله، فهذه تعلیقات محررة فی حواشی کتاب مدارک الأحکام فی شرح؛ **انجام:** و الحدیث الأول رخصة و رحمة و اسناده متصل انتهی، قوله قدس سره و قال..

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: ابن محمد تقی به تاریخ ۱۲۷۷؛ جلد: روغنی عطف تیماج مشکی، ۱۱۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۹۲]

● حاشية مدارک الأحکام / فقه / عربی

ḥāšīyat-u madārik-il ʼaḥkām

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

وابسته به: مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام = شرح شرایع؛ موسوی عاملی، محمد بن علی (۹۴۶-۱۰۰۹)

تاریخ تألیف: ۱۱۷۲ق

حاشیه‌ای استدلالی متوسطی است با عناوین «قوله، قوله» بر مدارک الاحکام محمد بن علی موسوی عاملی جبعی و آن‌گونه که از نسخه‌ها برداشت می‌شود تا کتاب حج می‌باشد و این بخش در سال ۱۱۷۲ پایان یافته و گویا بیش از این نگاشته نشده است.

آغاز: بسمله، بعد البسمله و الحمدلله و الصلوه اقول و انا العبد ... هذه تعلیقات علقتها علی هذا الکتاب المستطاب الموسوم بمدارک الاحکام ...

[الذریعه ۱۹۶/۶]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۱۲

آغاز: قوله و نقض فی طرده بالخمس، لا یخفی أن تعریف الزکاة علی النحو المذکور جزء من تعریف الخمس لأنه لابد فی تعریفه من اعتبار قید آخر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، در عصر مؤلف؛ نسخه به دو خط، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۸گ، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۵ - ۱۱۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۴۰

آغاز: برابر **انجام:** و عن ابنه العسکری ایضا کما تقدم اتقان انه هو و علی ای تقدیر فالسند ضعیف بجهالة الراوی ...

جلد اول، مشتمل بر کتاب طهارت و صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۹۲ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه قدس سره، منه ره» آمده که ظاهراً از کاتب است؛ واقف: حاجی محمد حسن قزوینی، تاریخ ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج پوست اناری، ۲۲۶گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۳×۲۰/۸سم [ف: ۱۸-۵۷]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۳۶

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۴۴]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۴۲

آغاز: بسمله. قه و نقض فی طرده بالخمس لا یخفی ان تعریف الزکوه علی النحو المذکور جزء من تعریف الخمس؛ **انجام:** قوله اسئلک فی الحج منه اربعین عاما الظ ان کلمه ... و کان زراره سیاله علیه السلم فی حیوه ابیه ایضا قبل امامته و الله یعلم

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: عبدالقادر در المختار ابن کربلایی سرخوش محمد باقر افشار، تا: ۱۲ رجب ۱۱۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۲۵۵گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۷]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۰۶

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۴۴]

● حاشية مدارک الاحکام / فقه / عربی

ḥāšīyat-u madārik-il aḥkām

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

وابسته به: مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام = شرح شرایع؛ موسوی عاملی، محمد بن علی (۹۴۶-۱۰۰۹)

حاشیه استدلالی مختصری است با عناوین «قوله» بر کتاب «مدارک الاحکام» سید محمد بن علی موسوی عاملی با رد و ایرادها بر شارح و اصلاحات نگاشته او. از نسخه‌های موجود چنین می‌نماید که وحید از طهارت و صلات پیش‌تر نرفته ولی صاحب الذریعه فرموده است علاوه بر دو کتاب مذکور بخشی از زکات را نیز نوشته است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین اللهم وفقنی لما تحب و ترضی و اهدنی طریقة المثلی و ایدنی وسددنی و اعنی علی اتمامه ... قوله و اعلم ان المعروف من مذهب آه بل نقل جمع من الفقهاء الاجماع مثل العلامة فی التذکرة و المحقق الشیخ علی و الشهید الثانی

انجام: قوله تعویلا علی روایة سلیمان بن حفص المروزی وهو ضعیف اه لایخفی ان فی صحیحة ابی ولاد ایضا ... مع انه تقدیر التکافؤ فالحمل علی الاستحباب و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا

چاپ: مشار عربی، ص۲۹۴؛ ایران، سنگی، ۱۲۶۸ق، رحلی، ۲۷۸ص+ ... (در هامش)؛ حاشیه مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام: [تهران]، سنگی، ۱۳۲۱-۱۳۲۲، رحلی، ۴۶۳ص؛ طهران، سنگی، ۱۲۷۴، رحلی
[الذریعة ۱۹۶/۶؛ ریحانة الأدب ۵۲/۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۷۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۱۸۹ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۴۷گ،۲۲-۲۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۸۹]

۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تولیت مفروض گردیده به سید ابوالحسن تنکابنی قروینی با مهر «عبده ابوالحسن الحسینی»؛ واقف: حاج میرزا، حاج محمد رحیم؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۷]

۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۹۹
آغاز و انجام: برابر
کتاب طهارت و صلوة تا قصر و اتمام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: سید عبدالجواد فرزند میر حسینا، ۱۲۳۸؛ ۳۵۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۷]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۰۷-۲۰/۱۲۷
آغاز و انجام: برابر
طهارة و صلوة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۵۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۰۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: قاسم شریف بن عبدالمطلب، تا: ۱۲۰۲ق؛ مهر: اسدالله؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۵۵گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۶۵]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۱۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کانت نفساء فلو لیمکن حکمها واحداً لما صح الاستناد الی رسول الله (ص)
از ابتدای مقدمه تا پایان صلاة؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد کاظم حلی، تا: ۱۲۰۲ق، جا: کربلا؛ محشی با رمز«منه دام فضله»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج خرمایی،۱۵۵گ،۲۱سطر،اندازه:۱۶×۲۱/۵سم[اهدائی رهبر:۳- ۲۳۸]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۸۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کون الازالة یحتاج الی دلیل شرعی من اجماع أو عموم فتأمل
همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۲۵۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۹۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۲۱۱ق؛ محشی به لفظ «منه»؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۱۵۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۹۱]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد امین بن حاج ابو محمد شیرازی جهرمی، تا: ۹ رجب ۱۲۳۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۳گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۰۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۸۷
آغاز: الایراد مبنی علی الاشتباه بین القیام الی الشیء و القیام فی الشیء کما مر؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: خلیل بن ابراهیم زاهدی تبریزی، تا: پنج‌شنبه رمضان ۱۲۳۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری و بعضاً نخودی، جلد: مقوا، ۱۸۹گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۳۰×۱۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۹۰]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۰۸۸
خط: نسخ خفی، کا: علی اصغر بن زین العابدین نجف آبادی، تا: غره صفر ۱۲۵۸ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۵۱گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۳۹]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۲۱
آغاز و انجام: برابر
شامل طهارت و صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خراد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۳۹]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۸۲-۳۰/۱۶۲
آغاز و انجام: برابر
طهارت وصلاة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با حواشی «منه»؛ اهدایی: زین العابدین مجاهدی؛ جلد: مقوا عطف تیماج، ۲۵۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۵۱]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۶۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** انه مثل الوقت من فرائضها فتأمل و یؤیده جریان العادة فی الاخبار و کلام الاصحاب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی بعضاً با عناوین «ملا محمد رفیع»؛ جلد: تیماج شتری، ۱۵۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۰]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** یقول بالإعادة بإتمام فی الوقت فتکون شاذة فتعین الحمل علی الاستحباب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی ابر و باد با مقوا، ۱۲۸گ، ۳۷ سطر (۱۱×۲۵/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱/۵سم [ف: ۲۹ - ۵۰۴]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۰-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوالحسن، تا: قرن ۱۳؛ در حاشیه صفحه آغاز یادداشتی دیده می‌شود که نویسنده آن از وحید بهبهانی نقل می‌کند که شارح را در خواب دید و از اینکه لغزش‌های او را در این تعلیقات گوشزد کرده پوزش خواسته و شارح نهایت رضایتش را ابراز داشته است. همچین وحید در این سطور تعدادی از حواشی خود بر دیگر کتب را یاد می‌کند. کاتب در پایان این یادداشت می‌افزاید که این مطالب را از خط وحید نقل می‌کند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۰گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۱۹۰]

۱۶. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۶۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا النص مع فتوى الفقهاء و ما يشعر به النص عن قوله فأصابته.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی به لفظ «منه دام ظله العالی»؛ ۱۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۲۴]

۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۱۶-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** لايرضى بها الشيخ لانه يقول بالاعادة مادام فى الوقت فتكون شاذة فتعين العمل على الاستحباب ...
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یادداشت «رساله فارسیه در زکاة و خمس، این رساله و حواشی مدارک تألیف اقل محمد باقر بن محمد اکمل است»؛ مهر: «نسئلك اللهم ...» (چهارگوش)؛ تاریخ وقف: غره جمادی الثانی ۱۲۴۵ق؛ ۴۸۴ص، ۲۳ سطر (۱۹×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۴۱]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶-۱/۵۶
آغاز: بل والغسل أيضاً فضلاً عن التيمم بل ادعى الاجماع على عدم وجوبه بالخصوص أيضاً كما سيجيء فهو مؤيده لعدم وجوب الوضوء أيضاً لحكاية عموم البدلية؛ **انجام:** برابر
طهارت و صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: روغنی مشکی، ۲۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۵۵۱]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۵/۱-۳/۱۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** سوى كون مصلى مفتقرة اليها فان كانت النية ايضاً مفتقرة اليها يلزم التسلسل و هذا بعينه الدليل الإتي ومنع الله
کتاب الطهارة و الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰۴گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۵۵۱]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۷۰
بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی، خریداری از منصوره تألهی معین الدین [رایانه]

۲۱. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۶۹۳
از اول باب وضو تا اوایل صلاة مسافر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «عبدالله» (شلجمی)؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۷۵]

۲۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** رواها الشيخ بطريق صحيح فى يب وبطريق صحيح فى الاستبصار مفتياً فى كل واحد من كتابيه بمضمون هذه الصحيحه وف ايضاً رواها فى الفقه بطريق صحيح مفتيا بمضمونه و الطريق فى غاية الصحة و يعضد هذه الصحيحه صحيحة اخرى رواها زراره
طهارت و صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۸۹گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲-۷۴۵]

۲۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۵۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال امسح بفضل مابقى فى يديك من الماء راسک و رجليك الى الكعبين
از ابتداء کتاب تا آخر مبحث مسح قدمین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ به قرینه عبارت ذیل که در ابتداء صفحه اول نوشته شده ظاهر این است که در حیات محشی و به خط یکی از شاگردان ایشان می‌باشد و آن عبارت این است: «من حواش الاستاد الاعلم الافخم الافضل محمد باقر ابن محمد اکمل علی المدارک»؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۵۶ص، ۲۳ -۳۴ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۳۹۱]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۴۸
آغاز و انجام: برابر
کتاب طهارت و صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ تملک: محمد صالح بن حاجی مؤمن استرابادی با مهر «یا صالح المؤمنین» (مربع)، حاجی علی بن حاجی صالح با مهر «حاجی علی بن صالح» (بیضی)، نشانی عاریت از حاجی علی بن حاجی صالح با مهر «یا صالح المؤمنین» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۵ - ۲۶۷]

۲۵. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدونشماره
بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۴]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۹۵
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۴۰۰]

۲۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۸۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله قدر ثلث اصابع اه فى كش فى ترجمة حريز بن عبدالله فى الصحيح عن يونس بن عبدالرحمن ...
تا مبحث مسح وضو؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مشکی، ۴۱گ (۱پ-۴۱پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۵]

● حاشیة مدارک الاحکام / فقه / عربی

ḥāšīyat-u madārik-il aḥkām

مجذوبعلی شاه، محمد جعفر بن صفر، ۱۱۷۵ - ۱۲۳۸ قمری

majzūb-ʻalī-šāh, mohammad jaʻfar ebn-e safar (1762 - 1823)

وابسته به: مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام = شرح شرایع؛ موسوی عاملی، محمد بن علی (۹۴۶-۱۰۰۹)
حاشیه استدلالی نسبتاً مفصلی است با عنوان «قوله، قوله» بر کتاب «مدارک الاحکام» سید محمد عاملی. جلد اول در سال ۱۲۰۸ق در قریه کبودر آهنگ همدان به پایان رسیده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۳۸
آغاز: الحمدلله الذی أبدع البدائع و الروائع و قرر الاحکام و الشرائع و الصلاة علی معالم المدارک و لوامع المسالک؛ **انجام:** و تدارک مافات مخبثه عن التدنس بأدناس السیئات مصروفة فی اکتساب السعادات ...
جلد اول، مشتمل بر کتاب طهارت و صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: اسماعیل بن محمد تقی موسوی زنجانی و مهر «اسماعیل بن محمد تقی الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۷ - ۱۲۲]

● حاشیة مدارک الاحکام / فقه / عربی
ḥāšīyat-u madārik-il aḥkām
استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۳ قمری
estarābādī, mohammad ja‘far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)
وابسته به: مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام = شرح شرایع موسوی عاملی، محمد بن علی (۹۴۶-۱۰۰۹)
حاشیه استدلالی مختصری است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «مدارک الاحکام» سید محمد عاملی، استفاده شده از تقریرات استادش و فوائد علمی که از بعضی معاصرین گرفته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۵۴
آغاز: الحمدلله الذی أعطانا من فضله مدارکنا و أوضح لنا باعطائها مسالکنا و هدانا بارسال رسوله؛ **انجام:** و لم یحتمل تعاقب المتجانسین و هذا الغرض نادر جداً، فتدبر
قطعه ای از کتاب طهارت است و گویا بیش از این تألیف نشده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با اضافات؛ مهر: «محمد حسن بن محمد جعفر» (بیضی)؛ تاریخ وقف: جمادی الثانی ۱۳۱۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۴۲]

● حاشیة مدارک الاحکام / فقه / عربی
ḥāšīyat-u madārik-il aḥkām
وابسته به: مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام = شرح شرایع؛ موسوی عاملی، محمد بن علی (۹۴۶-۱۰۰۹)

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۸۷
آغاز: بسمله، حمدله ... و بعد فهذا ما علقته علی کتاب المدارک حین اشتغالی بمدارسته و مباحثته؛ **انجام:** قوله و قیل هی مخفیة هذا القول فی المجمع و هو بعید فی نفسه فلا یحفل به.
از طهارت تا زکات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۷۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۰]
۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۸۲
آغاز: فی المیاه فی شرح قول المصنف و اما الجاری قوله کل ماء طاهر حتی یعلم الخ لایخفی ان هذا الخبر لیس معارضا لما ذکره
این حاشیه ظاهراً از سلطان العلماء است و تا حج است. به دستور سید محمد پسر سلطان العلماء توسط محمد معصوم خادم مشهدی بن رفیع الدین محمد یزدی از حاشیه نسخه مدارک جمع‌آوری شده است؛بی‌کا،تا:۱۱۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: جیبی [ف: ۱۲۱]
۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۳/۳ فیاض
بندی منقول از حاشیة مدارک الاحکام. در ادله سنن؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۹۵]

● حاشیة مدارک التنزیل و حقایق التأویل / تفسیر / عربی
ḥāšīyat-u madārik-it tanzīl wa ḥaqāyiq-it ta’wīl
جونپوری، الله داد بن عبدالله، - ۹۲۳ ؟ قمری
jonpūrī, al-lāh-dād ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1518)
وابسته به: مدارک التنزیل و حقایق التأویل = تفسیر نسفی؛ نسفی، عبدالله بن احمد (-۷۱۰ق)
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» و بعضاً «فان قلت، قلت أو أجیب» بر «مدارک التنزیل و حقائق التأویل» تألیف ابی البرکات عبدالله بن احمد نسفی. محشی رد و ایراداتی بر نسفی دارد و از آراء زمخشری دفاع می‌کند. وی در این کتاب، معادل فارسی برخی واژگان عربی را از کتاب «التاج» (احتمالاً تاج المصادر بیهقی (- ۵۴۴ق)) بیان داشته و به اشعار فارسی از جمله اشعار حافظ شیرازی (-۷۹۲ق) نیز استناد کرده و همچنین در ابتدای اکثر سوره‌ها یک یا چند حدیث نبوی در ثواب قرائت سوره مورد بحث را آورده است. این حاشیه از اولین حواشی تفسیر نسفی به شمار می‌رود.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۴۴۴
آغاز: حمدله. قال رضی الله عنهم سورة فاتحة الکتاب مکیة و هو ابن عباس؛ **انجام:** و لا ازلاق لزلقت الناقة سقطت قوله الضمیر
شامل بخش اول حاشیه، از مقدمه تا آیه ۱۸۹ سوره اعراف می‌باشد و ادامه آن در نسخه بعدی صحافی شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای سر لوح زرین منقش مرصع با پیشانی

هراتی، یادداشتی به تاریخ ۱۱۹۸ق و لفظ «یاکبیکج»؛ مهر: «حیدر حسین خان ۱۲۰۸» (مربع)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی دولت آباد، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۷۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۶۴۷

آغاز: قوله الضمیر فی آتینتنا و لنکونن لهما و لکل من یتناسل من دونها؛ **انجام:** قوله ... او قیل و الله یشفیک من کل ... ظاغهر و باطن هذا آخر ما تیسر بی

بخش دوم حاشیه و شامل تفسیر آیه ۱۹۰ سوره اعراف تا پایان قرآن می‌باشد که بخش اول در نسخه قبلی صحافی شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن ماشی، ۵۳۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۷۶]

↩ حاشیة المدارک و المسالک ≻ الفذالک فی شرح المدارک و المسالک

● حاشیة مراح الارواح / صرف / عربی

ḥāšīyat-u mirāḥ-il arwāḥ

بهبهانی، محمد جعفر بن محمد علی، ۱۱۷۸ - ۱۲۵۹ قمری

behbahānī, mohammad ja‘far ebn-e mohammad ‘alī (1765 - 1843)

وابسته به: مراح الارواح؛ ابن مسعود، احمد بن علی (-۸)

حاشیه‌ای با عنوان «قوله».

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۴/۲

آغاز: بسمله. حمدله. و بعد فیقول العبد الجانی محمد جعفر بن محمد علی بن محمد باقر الاصفهانی البهبهانی ان هذه تعلیقات منی علی مراح الارواح وفق الله لاتمامه، قوله و انما بنی الماضی لفوات موجب اه فیه انه ان اراد بموجب الاعراب الشباهة باسم الفاعل

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱۶پ-۲۰پ)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۷۲۹]

● حاشیة مرموزات باغنوی / عرفان و تصوف / عربی

ḥāšīyat-u marmūzāt-i bāġnawī

علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد، ۶۵۹ - ۷۳۶ ؟ قمری

‘alā‘-od dowle-ye semnānī, ahmad ebn-e mohammad (1262 - 1336)

وابسته به: المرموزات العشرون؛ باغنوی شیرازی، مظفر بن محمد (-۶۸۸)

در هامش نسخه مرموزات بوده و در این نسخه به شکل رساله‌ای تدوین گردیده است.

آغاز: بسمله. هذه الحواشی کتبها الشیخ العارف الربانی رکن الملة و الدین علاء الدولة السمنانی قدس الله سره علی کتاب المرموزات العشرین للشیخ ابی المعالی المظفر بن محمد بن المظفر العدوی الباغنوی قدس الله روحه. کتب تحت اسمه انتفعت بکتابه و استرحت من مرموزاته و حکایاته

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵۷/۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جعلکم بین الحوادث الواقعة فی عالم الحوادث و بین الخلق سدا.

کا: ساروی، تا: آغاز دهه سوم ذیحجه ۱۰۷۶ق؛ پس از انجام گ۱۲۲ر-۱۲۷ر پراکنده‌های نظم و نثر کلامی و فلسفی و خبری است از اثبات الواجب محمد بن کمال لاری و محمد طاهر منجم یزدی درباره عبارتی از قواعد شهید و از شرح مشکوة و تفسیر نیشابوری و خطبه مونقه بی الف از حضرت علی (ع) و خبری غلوآمیز از سلمان فارسی از فضائل الائمة ابن بابویه قمی نیز از روضة الواعظین و کامل الزیارة ابن قولویه از مقتل ابن طاوس نیز از دیگران که نام برده نشده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۲۰ر-۱۲۱پ)، ۲۶ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۷ - ۲۶۷۴]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۵۹/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: شیخ اسماعیل مساله گو تبریزی، تا: ۱۳۴۱ق؛ ۴گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۳]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۷۱/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ ذیقعده ۱۳۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶گ (۴۸ر-۵۳پ)، ۱۲سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۸۸]

● حاشیة مسالک الافهام / فقه / عربی

ḥāšīyat-u masālik-il ifhām

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

وابسته به: مسالک الافهام الی تنقیح (فی شرح) شرایع الاسلام = شرح شرایع؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)

حاشیه‌ای است از حج تا دیات.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶/۶۳۰۵-۳۰/۱۸۵

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم وکتب رحمه الله تعالی و اسکنه فرادیس الجنان علی مسالک الافهام فی الربعة من احکام الاحرام عند قول الشارح و اما تعجیلی التحلل فمخصوص بالمحصر ... فان

المصدود لیس نوعا آخر؛ **انجام:** قول المصنف و لاتضمن العاقلة عند قوله و کذا لاتعقل العاقلة الانسان لافرق بین المالک والعاقلة فی الضمان الاعلی تقدیر عدم ضمان الانسان للعاقلة الی هنا انتهی ما کتبه رحمه الله

خط: نسخ، کا: خلف بن یوسف نجفی، تا: سه‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۱۰۳ق؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۵۵۲]

● **حاشیة مسالک الافهام** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u masālik-il ifhām

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

وابسته به: مسالک الافهام الی تنقیح (فی شرح) شرایع الاسلام = شرح شرایع؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)

حاشیه استدلالی است بر آغاز مکاسب محرمه تا پایان معاطات از کتاب «مسالک الافهام» شهید دوم، و بعضی رساله «اصالة الصحه» مؤلف را چون در پاره‌ای از نسخه‌ها با این حاشیه بوده از آن پنداشته‌اند (لذا ن.ک.: اصالة الصحة و الفساد فی المعاملات؛ وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل).

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۶۵/۳

آغاز: قوله أو غلب الخ، هذا هو الأظهر و الدلیل علی حرمة بیع المسکرات قد مضی مضافا الی أخبار کثیرة متضمنة لحرمة بیع الخمر و النبیذ؛ **انجام:** قوله الا ان فی مثال الخ، ما فهمت ما ذکره أصلا، قوله حیث

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن عبدالوهاب سرایانی تونی خراسانی (شاگرد وحید بهبهانی)، تا: ۱۱۸۳ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶گ (۱۹ر-۳۴ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۴۴]

← حاشیة مسائل الطهارة و الصلاة ⟵ حاشیة نجاة العباد

● **حاشیة مسلک الراشدین فی احکام الدین** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u maslak-ir rāšidīn fī aḥkām-id dīn

برغانی، محمد صالح بن محمد، - ۱۲۷۱ ؟ قمری

boraqānī, mohammad sāleh ebn-e mohammad (- 1855)

وابسته به: مسلک الراشدین فی احکام الدین؛ برغانی، محمد صالح بن محمد (-۱۲۷۱)

حاشیه بر مسلک الراشدین تألیف خود او.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۱۶/۲

خط:تحریری،کاتب=مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ هامش [مختصر ف: ۲۹۶]

← حاشیة المشاعر ⟵ نور البصائر فی حل مشکلات المشاعر

← حاشیة المشاعر ⟵ شرح المشاعر

● **حاشیة المشاعر** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul mašā‘ir

نوری، علی بن جمشید، - ۱۲۴۶ قمری

nūrī, ‘alī ebn-e jamšīd (- 1831)

وابسته به: المشاعر؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)

چاپ: مشار عربی، ص۲۹۵؛ سنگی، طهران، بی ناشر، ۱۳۱۵ق، رقعی، ۲۱۰ص، در هامش المشاعر

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۳۴/۲

آغاز: بسمله، و به ثقتی، قوله تعالی ثم الله ینشی النشأة الآخرة یعنی یوم القیمه الکبری یوم لمن الملک الیوم الله الواحد القهار و هو الیوم الاول السابق علی الیوم الربوبی المتقدم علی الیوم الدنیاوی المسمی بالزمانی نزولا و بدوا و المتاخر عنها رجوعا و عودا الی ما نزل منه فهو بدو الخلق و آخره کما بدئکم تعودون و لکن الترتیب فی العود و الرجوع علی عکسی النزول فلهذا؛ **انجام:** فلک الافلاک المسمی بالفلک الاطلس هو الوجود الثانی للعرش الرحمانی. قد تمت هذه الحواشی المکتوبه علی الرسالة التی هی من تصنیفات العلامة المرحوم الصدر الشیرازی اسکنه الله دارالجنان و هذه الحواشی من العلامة المنور بنور الله الناقد المسمی بالنوری المرحوم اسکنه الله فی روضات جنانه و غفرالله له ذنوبه و خطیاته

نام فوق بر اساس «کتاب‌شناسی ملاصدرا» برگزیده شد. در فهرست با عنوان شرح عرشیه معرفی شده است که درست نیست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۷ص (۴۹-۲۰۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۹ - ۶۴۵]

● **حاشیة المشاعر** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul mašā‘ir

وابسته به: المشاعر صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «المشاعر» ملاصدرا که بیشتر در پایان هر حاشیه کلمه «فتدبر» آمده است. محشی در این حاشیه از مرحوم آقا جمال خوانساری و فاضل لاهیجی نام برده است با توجه به رساله‌های دیگر مجموعه بعید نیست این حاشیه از ملا اسماعیل اصفهانی باشد.

[الذریعة ۶/۲۰۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۷/۸

آغاز: قوله فی فاتحة رسالة المسماة بالمشاعر، انیة الوجود اجلی

الاشیاء الخ لا یقال هذا المساق من الکلام یدل علی انه اجلی الاشیاء و ابده البدیهیات؛ **انجام:** قوله فاستبقوا الخیرات ای احسن الوجوه ... لان الله تعالی خلق آدم علی صورته و لابد من ان یکون هو ایضا فاعل بالتجلی بالقیاس الی قواه لکن لا اذا اخذت القوی من حیث التعین بل من حیث وجودها فتدبر.
از اول کتاب مشاعر تا مشعر اول از منهج سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشان «محمد علی عفی عنه»؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱گ (۲۱۵ر-۲۲۵پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳۵ - ۳۶۳]

● حاشیة المشاعر / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul mašā‘ir

وابسته به: المشاعر صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)

متن از صدرای شیرازی است و شرح از احمد اردکانی نیست در آن از دوانی و سید داماد و لاهیجی و شوارق او یاد شده است. در آن آمده است: «قوله الرابع انه تعالی المبدء و الغایة اه المقصود من هذا المشعر هو اثبات الوحدة الفعلیة بمعنی انه لیس للواجب شریک فی الفعل و الافاضة اصلا ...»

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۱۴

هامش ص ۶۹چ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۸۳گ، ۱۶ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۹۶سم [ف: ۱۷ - ۲۹۷]

● حاشیة مشرق الشمسین / فقه / عربی

ḥāšīyat-u mašriq-iš šamsayn

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū’ī, mohammad esmā‘īl ebn-e hoseyn (- 1760)

وابسته به: مشرق الشمسین و اکسیر السعادتین = مجمع النورین و مطلع النیرین؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

حاشیه استدلالی مختصری است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «مشرق الشمسین» شیخ بهاء الدین عاملی، که کاتب نسخه محمد بن زین العابدین موسوی از روی خط مؤلف آن را تدوین کرده و سرآغاز کوتاهی بر آن افزوده و به روز یک‌شنبه ۲۵ شوال ۱۲۷۲ به پایان برده است.

چاپ: توسط بنیاد پژوهشهای آستانقدس رضوی منتشر شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۶۷/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فلما کان کتاب مشرق الشمسین و اکسیر السعادتین للشیخ العلامة بهاء الدین؛ **انجام:** و قد روی عن النبی أنه کان یتطیب به و کان أحب الطیب الیه و قد سبق أیضاً

خط: نستعلیق، کا: محمد بن زین العابدین (مرعشی) موسوی، تا: یک‌شنبه ۲۵ شوال ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۷گ (۲۱۶پ-۲۸۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۵۰]

● حاشیة مشکاة المصابیح / حدیث / عربی

ḥāšīyat-u miškāt-il maṣābīh

وابسته به: مشکاة المصابیح؛ خطیب عمری، محمد بن عبدالله (-۷۴۹)

حاشیه توصیفی با عناوین «قوله، قوله» بر «مشکاة المصابیح» شیخ ولی الدین محمد بن عبدالله الخطیب است، وی در این کتاب از شیخ عبدالقادر جیلانی به تجلیل و عظمت یاد می‌کند و به احتمال، محشی از رجال قرن دهم هجری قمری به بعد است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۲۶۳

آغاز: و هنا بضعة و ثلاثین و ذکرنا وجهه و زاد هنا لفظ اول؛ **انجام:** قال الطیبی فی الحاشیة ... فلعله کان فی وقت احرام حجة الوداع و الله اعلم تم کتاب الحج ... و به تم الدفتر الاول من الشرع موجودی آن از صلوة تا پایان حج می‌باشد. ادامه این نسخه در شماره بعدی ۳۵۲۶۹ آمده است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی، ۴۴۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۷۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۲۶۹

آغاز: (باب تسویة الصف) فی غایة الهدیة ... قوله فاقبل علینا؛ **انجام:** (باب قیام شهر رمضان) و یوجب الفلاح فی الآخرة ...
شامل ابوابی از کتاب الصلاة می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ادامه نسخه قبل است؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: خودی، جلد: تیماج فرنگی، ۲۳۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۷۱]

● حاشیة المصابیح / فقه / عربی

hāšīya-tul maṣābīh

وابسته به: المصابیح فی الفقه المستنبط علی الوجه الصحیح = مصابیح الاحکام؛ بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی (۱۱۵۵-۱۲۱۲)

تعلیقی است بر یک فقره از کتاب مصابیح (ظاهراً مقصود مصابیح سید مهدی بحر العلوم است) از یکی از شاگردان مؤلف مصابیح.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱/۷-طباطبائی

آغاز: قال السید الاستاد دام ظله العالی فی کتاب المصابیح بعد الحکم بجواز الصلوة فی جلد ما یوکل لحمه مع التذکیه و هل

یتوقف صحة الصلوة فیه علی الدباغ؛ **انجام:** قلت لعله دام ظله وقف علی ما لم نعثر علیه من اجماع منقول کما ادعی الاخ العزیز حرسه الله تعالی انه ایضا عثر علیه فی کلام الشیخ او غیر ذلک فعسی الله ان یهدینا ما هداه و الحمد لله رب العالمین.
کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی و اصلاحات مکرر؛ کاغذ: فرنگی آبی و نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲گ (۳۷-۳۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۹۱]

● حاشیة مصباح الفقیه / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u miṣbāḥ-il faqīh

وابسته به: مصباح الفقیه = شرح شرایع الاسلام؛ همدانی، رضا بن محمد هادی (۱۲۴۱-۱۳۲۲)

از ناشناس. بر کتاب صلاة حاج آقا رضا همدانی و متن «مصباح الفقیه»، که جلد یکم آن در طهارت و دوم در صلاة و سوم آن در زکاة است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۹۹

آغاز: هذا کتاب الصلوة، و جعلناه تعلیقة علی کتاب الصلاة للمرحوم الفقیه المتبحر الحاج آقا رضا الهمدانی، اسکنه الله بحبوحة جنانه. قوله (ص۹) السادس ربما یظهر من جملة من الاخبار؛ **انجام:** هو عدم التطوع فی وقت الفریضة.
کتاب الصلاة است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نخودی فرنگی، ۸گ، ۱۶-۱۷سطر (۱۲/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۸۳]

← حاشیه مصلحیه ⇐ شرح هدایة الحکمة

● حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u maṭāli'-il anẓār fī š.-i ṭawāli'-il anwār

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ قمری

jorjānī, 'alī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

وابسته به: مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار = شرح طوالع؛ اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن (۶۷۴-۷۴۹)

مطالع الانظار شرحی است مشهور بر کتاب «طوالع الانوار» قاضی بیضاوی که شمس الدین محمود بن عبدالرحمن اصفهانی آن را به رشته تحریر آورده است. این حاشیه سید شریف با عناوین «قوله، قوله» برگزار شده است

[کشف الظنون ۱۷۱۶/۲ و ۱۱۱۶/۲؛ الذریعة ۱۲۵/۶؛ ریحانة الادب ۲۴۹/۳ و ۲۱۷]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة حاشیة الجرجانی علی لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ قیصری، داود بن محمود (-۷۵۱)

۲- حاشیة حاشیة الجرجانی علی مطالع الانظار

۳- حاشیة حاشیة شریف الجرجانی علی شرح الطوالع = حاشیة مبحث المعرف من حاشیة الجرجانی علی شرح الطوالع

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۵۸/۱

آغاز: قوله: بحسب تعلق الارادة اقول: لا باعتبار ان القدر علة تامة لتخصیص ذلک البعض؛ **انجام:** ابتلعها الیه قوله: النبی فقیل اما من النبوة قوله، النبوة و النباء ما ارتفع من الارض
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۹۰۹ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۲۸گ (۱- ۲۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۳سم [ف: ۲۸ - ۳۸۰]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۴۳

آغاز: فیه انقد فیه الافکار فأمر بین الصحیح بینها وبین الفاسد العیار و اوضح الاسرار التی احتجبت عن الاغیار؛ **انجام:** محال العین معلوم دون حال النقیض ففی القضیة التی هی نقیض المدعی لابد و ان یلاحظ صدق عین احدهما علی شی بدون صدق عین الاخر علیه ... یظهر الخلف
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۹۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۵]

● حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u maṭāli'-il anẓār fī š.-i ṭawāli'-il anwār

لیثی سمرقندی، ابو القاسم بن ابی بکر، - ۸۸۸ ؟ قمری

laysī samarqandī, ab-ol-qāsem ebn-e abī-bakr (- 1484)

وابسته به: مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار = شرح طوالع؛ اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن (۶۷۴-۷۴۹)

حاشیه متوسطی است بر کتاب معروف «مطالع الأنظار فی شرح طوالع الانوار» شمس الدین اصفهانی، که در اثنای تدریس کتاب به رشته تحریر در آورده و مشتمل بر حل مشکلات کتاب می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۱۲

آغاز: حمداً لمن تلألأ علی صفحات الکائنات سواطع آیات وجوب وجوده و تهلل علی و جنات الموجودات لوایح سمات کرمه؛ **انجام:** ولیکن هذا آخر ما أردت تنظیمه فی سلک التحریر و نهایة ما قصدت ترتیبه فی سمط التقریر فی مباحث الأعراض.
خط: نسخ نازیبا، کا: حسین بن غریب، تا: ۹۵۲ق، جا: مدرسه سلطانیه جنب عمادیه؛ محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۶۹]

● حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u maṭāli‘-il anẓār fī š.-i ṭawāli‘-il anwār

تونی، معین بن حسن، - ۹۰۷ قمری

tūnī, mo‘īn ebn-e hasan (- 1502)

وابسته به: مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار = شرح طوالع؛ اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن (۶۷۴-۷۴۹)

حاشیه بر شرح شمس الدین محمود بن عبدالرحمن اصفهانی بر متن «طوالع الانوار» بیضاوی و ناظر به حاشیه سید شریف گرگانی بر این شرح. تونی (به‌طوری که در دیباچه مرقوم است) حواشی میر سید شریف گرگانی بر مطالع الانظار را در این شرح گنجانیده و هر جا از آن نقل می‌کند در آغاز آن چنین می‌گوید: «قال قدس سره» و عبارت مطالع را با عنوان «قوله» می‌آورد.

آغاز: بسمله: الحمدلله الذی لا اله الله هو الحی القوم لاتأخذه سنة و لاتوم العلم الذی لایعزب عنه مثقال ذرة فی الارض و لافی السماء لافی الهیم و لا فی الهیی من الیوم القدیر الذی ... و بعد فیقول العبد المفتقر الی لطف الله الغنی معین بن حسن بن محمد التونی ... هذه فوائد متعلقه بالشرح المشهور بطوالع الانوار قد کنت جمعتها فی سالف الزمان مما استفدت من اعاظم الفضلاء و التقطت من کتب القدماء ... او سنح بخاطری الفاتر ... و قد نظمت فی سلک ذلک در را نفیسه شریفه و لآلی فاخره منیفه لیرغب فی ذلک العقد لاجلها کل من رآه ... و هی الحواشی.. التی علقها علی هذا الشرح سیدنا و سید البشر شریف الحق و المله و الدین قدس الله سره.. اثبات الصانع دون اثبات الواجب لان قوله لمن وجب وجوده ...

انجام: فان قیل: جازان یعرف أن هناک معارف حقیقیة و لم یعرف أنه ماذا قلت: انها بعد مفارقة البدن ان لم یحصل ... له فی الدنیا أصلاً فهی لاتدرک جهلها و لان ان هناک شیئاً لم یحصل له فلم تتألم من ذلک ... قلت: الاحتیاج الی الآلات فی غیر الجسمانیات ای الجزئیات ممنوع ... و اما الکلیات من الجمسمانیات و ان جازان یحصل بمعونة الآلات بأن تدرک النفس جزئیاتها بمعونة الآلات فیلیه و لما معها من المباینات و المشارکات،فاذا خرت البدن و بطل الآلات لم یحصل تلک ... و ان سلم فلا نسلم أنها حین المفارقة تتألم بفقدانها فانها لم تتوقف علی الشعور بها و ذلک علم فلا فقدان.

[معجم المؤلفین ۳۱۲/۱۲؛ الذریعة ۱۲۵/۶؛ بروکلمان ذیل یکم: ۷۴۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق نزدیک به نسخ، کا: حسین بن خلیل بن حاجی حسین بن حاجی جلال، تا: جمعه ۱۰ شوال ۹۰۱ق، جا: هرات؛ کاغذ: سمرقندی، نخودی، فاقد جلد، ۱۹۲گ، ۲۳ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۷۳۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۸۷

آغاز: یکون اعلی العلوم الشرعیة مستعیناً بغیره من العلوم فجعلوا کل ما یحتاج الیه فی الجملة ... قال قدس سره و هو قوله فان العلم بتلک المسائل ... قوله صار مباحث؛ **انجام:** برابر

از مبحث جواهر مفارقه نیز گذشته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۴۳گ، ۲۷ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۵۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲

آغاز: بسمله. من اثبات الصانع دون ان یقول من اثبات الواجب؛ **انجام:** برابر

روی ورق اول کتاب راجع به نسخه و مؤلف آن چنین آمده است: «حاشیه مولانا معین الدین تونی بر شرح اصفهانی»، «تصنیف مرحوم مولانا معین الدین محمد علامه تونی است که عم خواجه شیر احمد است و خواجه شیراحمد ولد مرحوم خواجه عبیدالملک است که والد بنده شیر احمد است غفرالله تعالی لی ولهم ولجمیع المؤمنین و المؤمنات و مولانا مذکور در زمان پادشاه عالیجاه سلطان حسین میرزا بایقرا فوت شده و مدفن ایشان در گازرگاه هرات است»؛ خط: نسخ تحریری، کا: قاسم قریشی، تا: جمادی الثانی ۹۹۰ق؛ واقف: خواجه شیراحمد، پایان قرن ۱۰ و اوایل قرن ۱۱ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۳۵۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۰۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان سلم فلا، ثم انها حین المفارقه تألم بفقدانها فان التالم یتوقف علی الشعور بهر و ذلک علم فلا فقدان تم کتابة الکتاب الا الالهیات.

تنها طبیعات و تا آخر طبیعات و مباحث نفس است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی از مؤلف با نشان «منه»؛ کاغذ: اصفهانی به رنگ زر و شکری، جلد: مقوا مشکی، ۵۲۲ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۰ - ۱۲۷۶]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فین امتناعه ببرهان.

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه ابری فرنگی،۲۰۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۸۰]

● حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u maṭāli‘-il anẓār fī š.-i ṭawāli‘-il anwār

حسینی، حمیدالدین بن افضل الدین، - ۹۰۸ قمری

hoseynī, hamīd-od-dīn ebn-e afzal-od-dīn (- 1503)

وابسته به: مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار = شرح طوالع؛ اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن (۶۷۴-۷۴۹)

حاشیه نسبتاً مبسوطی بر مطالع الانظار با عناوین «قوله، قوله» می‌باشد.

[الذریعة ۱۲۵/۶؛ کشف الظنون ۱۱۱۶/۲؛ معجم المؤلفین ۸۴/۴۸؛ الاوقاف

العامة موصل ۲۵۹/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۵۸/۲

آغاز: الحمدلله علی نواله و الصلاة علی محمد و آله قوله: ضمن ای جعل هذه الخطبة متظمنة للاشارة الی معظم مقاصد علم الکلام؛ **انجام:** یحدث تألیف ثان بین الجوهرین الباقین حال انعدام التألیف القائم بالجواهر الثلاثة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۹ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۶۴گ (۳۰-۹۳)، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۸ - ۳۸۱]

● حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار / منطق / عربی

ḥāšīyat-u maṭāli'-il anẓār fī š.-i ṭawāli'-il anwār

جمال حسینی، عطاءالله بن فضل الله، - ۹۳۰ ؟ قمری

jamāl hoseynī, 'atā'-ol-lāh ebn-e fazl-ol-lāh (- 1524)

وابسته به: مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار = شرح طوالع؛ اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن (۶۷۴-۷۴۹)

حاشیه‌ای است بر مبحث معرف «مطالع الأنظار» محمود بن عبدالرحمن اصفهانی بر طوالع الانوار قاضی بیضاوی.

آغاز: بسمله بعطاء الله الذی معرفة کلامه اشتهاری و بر رسول الله الذی ظهر بمنطقه ... قوله الفصل الثانی فی الاقوال الشارحة ای هذه الالفاظ ...

انجام: لان صدق النوع علی نفس مفهوم الانسان مفید فی اخصیته من النوع.

[الذریعه ۱۲۴/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۵۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۴۶ق؛ مصحح، محشی، یادداشت عطاء الله الحسینی در معرفی رساله؛ مهر «محمد الموسوی الجزائری»؛ جلد: گالینگور آبی، ۷ص (۱-۷)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۲-۲۸۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری بدخط کم نقطه، کا: شاه حسین بن عبدالمجید تربتی، تا: بین سال‌های ۹۵۴-۹۵۷ق؛ محشی (حواشی از فتح الله شیرازی با امضای «فتح»)؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۱۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۹۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۵۷۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی با رمز «فتح سلمه الله» و «منه رحمه الله»؛ واقف: استاد محمود شهابی، آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۲۶ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۳×۱۶/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۵۲]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۳۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۴/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷ص (۱۰۳-۱۲۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف:۳۲-۲۲۲]

● حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار / منطق / عربی

ḥāšīyat-u maṭāli'-il anẓār fī š.-i ṭawāli'-il anwār

عصام الدین اسفراینی، ابراهیم بن محمد، ۸۷۳ - ۹۵۱ ؟ قمری

'esām-od-dīn-e esfarāyenī, ebrāhīm ebn-e mohammad (1469 - 1545)

وابسته به: مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار = شرح طوالع؛ اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن (۶۷۴-۷۴۹)

حاشیه‌ای است با عناوین «قال، قال» بر مبحث معرف «شرح طوالع الانوار» شمس محمودبن عبدالرحمن اصفهانی بر «طوالع الانوار» قاضی بیضاوی.

آغاز: بسمله. و به نستعین لک الحمد علی کل حال و لک الشکر لکل عمل و مقال یا من لاحدله و منه تحدید انواع الاشیاء و تحصیل الفصول و تقویمها للاجناس فی ای صورة ماشاء ... قوله: واهب الانوار لطوالع مطالع افق الکمال شمس الملة و الدین الاصفهانی خصه الله بمزید الرحمة و الافضال. اقول الفصل الثانی فی الاقوال الشارحة ...

انجام: (قوله) و معرف المعرف کذلک قال السید السندس ... لایقتضی الا صدقه علیه من حیث انه معرف و معرف المعرف ایضاً یصدق علیه بهذا الاعتبار اللهم ارنا حقائق الاشیاء کما هی و لاتؤاخذنا بما کنا فیه الساهی. تم.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۴

آغاز و انجام: برابر

در چاپ نخست فهرست، عنوان این نسخه چنین آمده است «حاشیه بر مبحث معرف شرح طوالع اصفهانی» و در کشف الظنون به جای حاشیه، شرح ذکر شده است؛ خط: نستعلیق تحریری بدخط و کم نقطه، کا: شاه حسین عبدالمجید تربتی، تا: بین سال‌های ۹۵۴ تا ۹۵۷ق؛ محشی (حواشی از فتح الله شیرازی است) با رمز «فتح»؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۲۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۹۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۵۷۹۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن شاه میر حسینی، تا: ۹۶۱ق؛ محشی به حواشی فتح الله به لفظ «فتح سلمه الله»؛ واقف: استاد محمود شهابی، آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۳×۱۶/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۵۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۲۴/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: امین الدین محمد بن شهاب الدین علی، تا: ۱۰۰۹ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۱۱۵پ-۱۲۸پ)، ۲۱ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۶ - ۲۴۵۲]

● حاشية مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار = حاشية حاشية طوالع الانوار / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u maṭāli'-il anẓār fī š.-i ṭawāli'-il anwār

بحرآبادی، محمد بن یوسف، ق۱۰ قمری

bahrābādī, mohammad ebn-e yūsof (- 16c)

وابسته به: مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار = شرح طوالع؛ اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن (۶۷۴-۷۴۹)

حاشیه مفصلی است بر کتاب مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار که بنا بر گفته مؤلف در سر آغاز کتاب، وی نخست حاشیه‌ای بر مطالع الانظار شمس الدین محمد [محمود] اصفهانی و حواشی میر سید شریف جرجانی (-۸۱۶ق) در خراسان نگاشته، سپس بر اثر حوادث و فتنه ها، جلای وطن کرده و در جایی دیگر حاشیه دیگری نوشته که از مسوده خارج نمی‌شود آنگاه در پناه ابوالغازی عبیدالله بهادرخان در ماوراء النهر این حاشیه را با عناوین «قال، اقول» می‌نگارد که جمع بین آن دو حاشیه بوده و در آن به حل مشکلات شرح اصفهانی و حواشی آن پرداخته است.

آغاز: لسان العارفين فی شرح طوالع انوار رحمتك كليل و جنان الناظرين فی كشف لوامع اسرار معرفتك عليل ... فيقول الفقير ... انی قد قيدت فی سالف الزمان حاشية علی شرح طوالع الانوار

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۶۳
آغاز: لسان العارفين فی شرح طوالع انوار رحمتك كليل و جنان الناظرين فی كشف لوامع اسرار معرفتك عليل ... فيقول الفقير ... انی قد قيدت فی سالف الزمان حاشية علی شرح طوالع الانوار؛
انجام: فلم لا يجوز ان يصير المجموع بواسطة التماس و المجاورة مستعداً ... لابد لنفی ذلك من دليل و ايضاً لا يخفی ان كثيراً ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: «عبده الراجی محمد مهدی» (بیضی)، «... ابن محمد نصیر» (مستطیل)، «لا اله الا الله الملك الحق المبين عبده نصرالله ۱۲۴۲»، «عبدالمجيد ۱۲۲۰» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی، عطف: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۲گ، ۲۱ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه:۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۳۸ - ۷۵۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۹۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** لزم أفحام الأنبياء عليهم السلام و هو بعجزهم عن إثبات ثبوتهم فی مقام المناظرة و ذلک باطل إجماعاً و النظر موقوف علی العلم بوجوبه توقف النظر عليه ممنوع
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: شرقی، ۴۹گ (۶۱پ-۱۰۹ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۳۹ - ۵۳۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۲-ف
نسخه اصل: کتابخانه وزیری جامع یزد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۰۹گ [فیلمها ف: ۱ - ۳۱۵]

● حاشية مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u maṭāli'-il anẓār fī š.-i ṭawāli'-il anwār

افضل زاده

afzal-zāde

وابسته به: مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار = شرح طوالع؛ اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن (۶۷۴-۷۴۹)
[کشف الظنون ۱۱۱۷/۲]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۰۵/۲
آغاز: ولو اعتبر الجز، مع اغياره فهو عين الكل والجزء مغاير للمجموع المأخوذ منه و من اغياره لالنفسه وصاحب المواقف بان معناه انه لاهو بحسب الهوية؛ **انجام:** لايجوزون بحدوث تالف ثان بين الجوهر من الباقين حال انعدام التأليف القائم بالجواهر الثلثة بانعدام احدهما و الاتصاف ان ما ذكرناه اولاً اقرب، تمت الحاشية
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۲۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۶]

● حاشية مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u maṭāli'-il anẓār fī š.-i ṭawāli'-il anwār

ملاغیاث الدین محمد

mollā-qīyās-od-dīn mohammad

وابسته به: مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار = شرح طوالع؛ اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن (۶۷۴-۷۴۹)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۵۶
آغاز: بسمله و منك الاستعانة و عليك الاعتماد فی التتميم يا كريم، لسان العارفين فی شرح طوالع الانوار؛ **انجام:** و كذا اثر النامية ينعدم فی سن الوقوف كذا فی حاشية التجريد.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: اخوان

مصلائی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۰۹گ، ۲۳ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ – ۸۷۵]

● حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u maṭāli'-il anẓār

وابسته به: مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار = شرح طوالع؛ اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن (۶۷۴-۷۴۹)

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۹۸/۲

آغاز: بسمله قواه الفصل الثانی فی الاقوال الشارحة الاول فی شرائط المعرف؛ **انجام:** من جمیع المؤمنین بقوله ان اکرمکم ... المؤمنون

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۸۲۹ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد اشرف حسینی ابن زین العابدین اشرف حسینی، محمد تقی بن ابی با مهر «افوض امری الی الله عبده محمد تقی ۱۱۱۳» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۲ – ۱۲۱]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۰۵/۱

آغاز: بسمله، قوله: بحسب تعلق الارادة لاباعتبار ان القدرة علة تامة لتخصیص ذلک البعض لانه لوکان کذالک یلزم اتنهاء القدرة فی ذلک البعض بل السبب فی تخصیصه القدرة؛ **انجام:** قوله: لم یبعد ان یکون للنفس فلتاتٌ ای فرص لان الغداء یزدرد عند الانعط س ... قوله: فعیل اما من النبوة النبوه والنباوة ما ارتفع من الارض.

حاشیه‌ای کوتاه به صورت «قوله – قوله». نسخه حاضر ظاهراً تا قسم ثالث (فی الکیفیات المختصة بالکمیات) را دربردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۷۷ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوا اسلیمی با عطف تیماج، ۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف مخ: ۲- ۷۴۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۵/۶

آغاز: ان کل معلوم هو الوجود الذهنی بالضرورة فتقسیم الموجود الذی هو المعلوم، الی الذهنی و غیره ... قوله الفصل الثانی فی الوجود و العدم. لما کان العمدة فی المقصود ... قوله تصور الوجود بدیهی لوجوه ثلثه، یعلم منه أن الحکم ببداهة تصوره مدلل بهذه الوجوه مع ان الحکم؛ **انجام:** قوله یفیدان یحدث فی ذهنک الخ، افادة الشامل لمشمولاته فاندفع ما قیل من انه یلزم افاده الشیء نفسه فافهم

حاشیه مختصری است بر بخش مبحث وجود از کتاب الاول فی الممکنات؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ نسخه به شیوه مسوده در متن و حاشیه نگاشته شده با قلم گیری و بازنگاری؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۹۳-۹۸)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۱ – ۸۲]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۴۲/۲

آغاز: بسمله، قوله بحسب تعلق الاراده لا باعتباران القدره علة تامة لتخصص ذلک البعض لانه لو کان کذلک للزم انتهاء القدرة فی ذلک البعض بل السبب فی تخصص القدرة بحسب تعلق الارادة؛ **انجام:** قوله النبی فعیل، اما من النبوة و النباوة ما ارتفع من الارض لمم یبعد ان یون للنفس طبات ... تم مبارکا بقدرة الله تعالی و عنایته.

حاشیه مختصری است با عناوین قوله قوله بر شرح مطالع الانوار محمد بن عبدالرحمن اصفهانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۲۱ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج اناری، ۷گ (۲۰۰پ-۲۰۶پ)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه:۱۳×۱۸سم [ف: ۱۴ – ۱۵۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴

آغاز: باسمه سبحانه. قوله المص. الکتاب الاول فی الممکنات یجوزان یراد بالممکن ههنا الممکن العام المقید بجانب العدم؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا جمعه و قصدنا نظمه فی هذه الاوراق مستعیناً من المعین الرزاق. تم.

حاشیه‌ای است بر اول کتاب حکمت (الهیات) از شرح شمس الدین محمود بن عبدالرحمن اصفهانی. توضیح: در چاپ اول فهرست نامی از شارح و محشی برده نشده ولی در روی ورق اول نسخه چنین آمده است «این حاشیه بر اول کتاب حکمت از شرح طوالع شمس الدین اصفهانی است»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ – ۱۰۳]

۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۸۶/۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین بحسب تعلق الارادة به لاباعتبار ان القدرة علة تامة لتخصص ذلک البعض لانه لو کان کذلک یلزم انتهاء القدرة فی ذلک البعض بل السبب فی تخصیصه القدرة بحسب تعلق الارادة فلا یلزم ح انتهاء القدرة عنه حصول المراد ... قوله لا نا نقول انما یلزم الدور او التسلسل هذا لا یجدی نفعالان الوجه ان کان متصورا بالکنهه کان الدور او التسلسل لازما؛ **انجام:** قوله لقیامه با الحرکة المنقطعة علی المسافة جعل انطباق الحرکة علی المسافة ... و اما قوله و الزمان کم منفصل بالعرض فلیس مثالا لما هو کم بالعرض لحلوله فی الکم بالذات بل لما هو کم بالعرض لکونه محلا للکم بالذات فما ذکره هیهنا علی سبیل النظیر و العشبه ازالة الاستبعاد عن کون الکم بالذات.

تذکر: نام کتاب به استناد نسخه مسجد اعظم ج ۷۴۶/۲ تصحیح شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۸ص (۱-۳۸)، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۴۴۷]

● حاشیة مطالع الانوار و حواشیه / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u maṭāli'-il anwār wa ḥawāšī-h

وابسته به: مطالع الانوار؛ سراج الدین ارموی، محمود بن ابی بکر (۵۹۴-۶۸۲)

حاشیه‌ای است بر مطالع و شرح ها و حاشیه‌های آن و چون آغاز

افتاده است شناخته نمی‌شود. محشی ناسنی است، شاید شیعی و یا دست کم پیرو معتزلیان باشد؛ او حسن و قبح را عقلی می‌داند. مکرراً از شرح الشرح، که تألیف میر سید شریف است، سید در حاشیه مطالع، حاشیه شرح مطالع، آمدی، بعض الشارحین و «التلویح» تألیف تفتازانی نقل دارد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۶۶

آغاز: المرکب لفظا فکیف یجعل دلالته قسماً من الدلالة اللفظیة بالمعنی العام الذی جعل منقسماً، و ان کان هو اللفظ حین مقارنة القرینة و فی زمانها علی ما هو شان ... (گ۱ر) قال فی شرح الشرح و قد یجاب بان المنحصر فی الثلث دلالة اللفظ، و الدال هناک اللفظ (گ۱ر) ...

انجام: حصول نسخ الجمیع. أقول: یمکن ان یقال: رفع هذا التکلیف یمکن ان یکون بطریق النسخ، ای بان یحکم بنسخ جمیع أحکامه التی کانت بوجوب معرفة هذا الحکم الناسخ و بانه ایضاً منسوخ بعد العمل به ... کانه قال له: جمیع احکامی مرفوعة عنکم حین معرفة هذا الحکم. تم الکتاب بعون الملک الوهاب فی شهر محرم الحرام ۱۰۵۸ علی ید اضعف عباد ... افضل بن عطاء الله عفی عنهما ... و آله الاطهار.

خط: نستعلیق نزدیک به نسخ، کا: افضل بن عطاء الله، تا: محرم ۱۰۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، مصحح، محشی با نشان «منه» و «ص» و «آقا حسین» و «سلطان»؛ مهر: «محمد جعفر بن ...» (چهارگوش)؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، رویه تیماج سرخ، ۳۱۹گ، ۲۰سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۶۷۳]

← حاشیة المطول ⩾ شرح المطول

● حاشیة المطول = حاشیة شرح تلخیص المفتاح = حاشیه میر بر مطول / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-ul muṭawwal = ḥāšīyat-u š.-i talxīṣ-il miftāḥ = hāšīye-ye mīr bar motavval

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ – ۸۱۶ قمری

jorjānī, ʻalī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

سراج الدین ابی یعقوب بن ابی بکر بن محمد سکاکی (-۶۲۶ق) کتاب جامعی در انواع ادب به جز لغت نگاشته است به نام «مفتاح العلوم» که در سه قسم است: ۱. صرف، ۲. نحو، ۳. معانی و بیان و بدیع. قسم سوم این کتاب را شیخ جلال الدین محمد بن عبدالرحمان قزوینی شافعی معروف به خطیب قزوینی (-۷۳۹ق) خلاصه نموده و «تلخیص المفتاح» نامیده است. سپس این خلاصه را علامه سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی دو مرتبه شرح کرده است که بار اول شرحی مفصل و مزجی بوده و بار دوم شرحی مختصر که شرح اول تفتازانی را «مطول» یا شرح تلخیص المفتاح گویند و بر این کتاب مطول، حواشی زیادی نوشته شده است از جمله حاشیه میر سید شریف علی بن محمد جرجانی می‌باشد که همین کتاب است. این حاشیه را حین تدریس کتاب نگاشته و سپس به‌صورت یک کتاب مستقل تدوین کرده است. این حاشیه شهرتی به‌سزا دارد و مورد بحث و نظر گردیده و در تأیید و رد آن تعلیقاتی نگاشته شده است.

آغاز: بسمله؛ الحمد لله رب العالمین ... اما بعد، فهذه حواش علی الشرح المشهور بتلخیص المفتاح کنت قد قیدتها علیه مجملة حال ...

انجام: و مثل الرقطاء الرقطه سواد یشوبه نقط بیاض یقال دجاجه رقطاء. تمت.

چاپ: استانه، ۱۲۴۱ و ۱۲۸۹ و ۲۳۶ص، ۱۳۱۰ق؛ ایران، سنگی، ۱۲۸۱ق، وزیری، ۱۹۸+۱صص

[مخطوطات اللغویة فی المتحف العراقی ص ۱۲۱؛ کشف الظنون ۴۷۴/۱؛ معجم سرکیس ۶۷۹/۱؛ ریحانة الأدب ۲۱۴/۳؛ معجم المؤلفین ۲۱۶/۷؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۰۳/۲]

شرح و حواشی:

۱- الحاشیة علی مسألة «ما أنا قلت» = حاشیة حاشیة الشریف علی المطول؛ قوشچی، علی بن محمد (-۸۷۹)

۲- حاشیة حاشیة المطول؛ ملا عبدالله بن حسین یزدی (-۹۸۱)

۳- حاشیة حاشیة المطول = حاشیه میرزا جان بر مطول؛ میرزا جان باغنوی، حبیب الله (-۹۹۴)

۴- حاشیة حاشیة المطول؛ عبدالرحمن بن لطف الله

۵- حاشیة حاشیة الجرجانی علی المطول

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۵۲/۲

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر البریة محمد و آله اجمعین. یقول العبد الخ المراد بالعبد نفسه ... (درصفحه بعد) و اعلم ان الشارح ذکر فی شرحه للرسالة الشمسیة ان مقدمة الکتاب مایذکر فیه قبل الشروع فی المقاصد لارتباطها به؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲۰ شعبان ۸۲۲ق؛ با نسخه مصنف تصحیح و مقابله شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر (۱۰/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۶×۱۸/۵سم [ف: ۳ – ۱۳۰۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر رمضان ۸۲۸ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «داود بجهان تاج محمد تأیید از یمن سرافرازی این نام سعید» (مربع)، «جعفر الحسینی» (بیضی))؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۵۵۵]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۶۸

آغاز: برابر

خط: نسخ خوب، کا: محمد قاری رود آوری، تا: ۸۳۶ق؛ محشی، مجدول مذهب، با یک سرلوح کوچک؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی و خانبالغ، جلد: تیماج، ۱۳۱ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۴۱۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۴۳

آغاز: فاستمع لما یتلی علیك من المقال فنقول ان اسماء العلوم المدونة قد تطلق علی معلومات مخصوصة؛ **انجام:** برابر

خط:نسخ،بی کا،تا: ۲۰ صفر ۸۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «منه رحمه الله» و جز آن؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۴گ، ۲۸ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۴ - ۴۰۵۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد پسر حاجی عمر، تا: آخر رمضان ۸۶۴ق؛ محشی بامضای «خسرو» و «منه»؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرد، ۱۲۳گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۸×۱۸سم [ف: ۲- ۳۷۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۳

آغاز: قوله، اسمیة خبریه متعلق خبرها جملة فعلیة انشائیة و لا شبهة فی صحة عطفها علی الجملة الاسمیة الخبریة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۲۸ شعبان ۸۶۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده الراجی کلبعلی» (بیضی)، «عبده الراجی محمد حسن»، «یا امام حسین ۱۲۰۹ ه» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۷گ، ۱۹ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۳ - ۳۱۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۶۶

خط: نستعلیق، کا: موسی بن نعمه بن حسن بن ابراهیم، تا: یک‌شنبه دهه آخر رمضان ۸۶۴ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: مصطفی بن عثمان و مهر «حسبی الله و ثقتی عبده مصطفی» (بیضی)، علی بکری دمشقی، علی الکرشی به تاریخ ۱۰۹۶ با مهر «توکلی علی ... عبده علی» (بیضی)؛ مهر: «السید مصطفی حمدی» (دایره)؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف:۱۲-۲۵۴]

۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۷۹

کا: احمد بن دولتیار، تا: ۸۶۸ق؛ قطع: رقعی [ف: - ۱۲۱]

۹. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۲۷۴

خط: شکسته نستعلیق، کا: شیخ ابراهیم، تا: ۸۹۷ق؛ ۱۸۷ص، ۲۱ سطر (۱۱×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۳۹]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق کهن، کا: اسدالله فرزند علی فرزند صدرالدین فرزند اسدالله حسینی سمنانی، تا: ۵ جمادی الثانی ۸۹۸ق، جا: لواشان (احتمالاً «لواسان» و یا «لوشان» باشد)؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با نشان «منه، خواجه، سلمه الله، م ن، حاجی محمد جلیل مد ظله: مولانا حامد و ...»، روی برگ آغاز دستخط «محمد شریف بن محمدرضا لاهیجی» آمده؛ مهر: «یا مولی علی» (دایره)؛ کاغذ: شرقی، جلد: ساغری قهوه‌ای، ۱۶۱گ، ۱۷-۱۸ سطر (۷/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۰ - ۳۵۴]

۱۱. مشهد؛ مدرسه میرزا جعفر؛ شماره نسخه:۱۰۵

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۹؛ مهر: شیخ بهائی؛ قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۳۵]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سلیمان بن مصطفی بن امور، تا: سه‌شنبه آخر جمادی الاول ۹۱۹ق؛ محشی به حواشی ابراهیم، قطب زاده، چلپی و دیگران؛ تملک: محمد حسین بن امامقلی در نهم ربیع الاول ۱۲۹۵؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۵ - ۷۵]

۱۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد یوسف بن عبداللطیف طبیب، تا: یک‌شنبه۳ربیع الثانی ۹۳۱ق، جا: سمرقند؛ محشی به حواشی قاضی و دیگران و بعضاً به لفظ «منه قدس سره»؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۵ - ۴۴۶]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عباس بن محمد بن علی موسوی بیابانکی، تا: ۹۷۷ق؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۶]

۱۵. قم؛ مفتی الشیعة؛ شماره نسخه:۳۲

آغاز: باسرها مختصة به تعالی ینافی هذه القاعدة المشهورة من الاعتزال

خط: نستعلیق، کا: بهلول بن تاج الدین، تا: یک‌شنبه ۲۵ ذیحجه ۹۸۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد مومن بن فخرالدین احمد، محمد تقی بن مرتضی موسوی خلخالی به تاریخ ۱۳۱۵ در اردبیل؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۴۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: - ۴۱]

۱۶. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: عبدالسلام بن عبدالملک حسینی، تا: شنبه ربیع الثانی ۹۸۹ق [ف: - ۱۳]

۱۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: جمال محمد بن ابومحمد، تا: ۷ صفر ۹۹۷ق؛ مجدول؛مهر:«عبده الراجی محمد الحسنی الحسینی»(بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ - ۳۴۵]

۱۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۰

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی، مجدول، دارای کتیبه ای رنگین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۲۳ سطر، اندازه:

۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۴۰۷]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۵۰

آغاز: المشهورة من الاعتزال فکیف یذهب علیه مع تصلبه فی مذهبه؛ **انجام:** لم یکن مما یعتد به عندهم و الا ظهر فی الاعتذار ان یقال ان

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲۵ – ۶۷]

۲۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در آخر نسخه تاریخ ۸۴۶ق دارد که نباید مربوط به تاریخ تحریر باشد، محشی منقول از « تاج – صراح اللغه شرح دمامینی، صحاح – چلبی، کاتب، عصام، ابوالقاسم، ملازاده، خطائی و ...» و درحواشی تعلیقاتی به خط رضا بن کمال الدین محمد و ...؛ تملک: شیخ الاسلام با مهر «خادم شرع محمد علیه السلام قاضی شیخ ...» (دایره)؛ جلد: تیماج زرد، ۱۹۱گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۱۷۹]

۲۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۷۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۵۲]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۶

آغاز: بسمله، قال الشارح و بهذا یظهر ان ما ذهب الیه و ان اللام فی؛ **انجام:** فقط بیاض ... و فطاء ثم تمت بعون الله الوهاب و الیه المرجع و المآب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۰۰گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۷ – ۶۴]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۰۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ واقف: حسین اعلمی، مهر ۱۳۷۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲۵ – ۷۳]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۷۸

آغاز: یظهر ان ما ذهب الیه من ان اللام فی الحمد لتعریف الجنس؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (برگ اول)؛ محشی به حواشی خواجه ابو القاسم و احمد؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۵ – ۷۶]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی به حواشی چلپی و قاسم و دیگران، مصحح؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۵ – ۷۱]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ دارای سر لوح مذهب مرصع، مجدول، اندازه محشی به حواشی به لفظ «منه رحمة الله» و «منه قدس سره»؛ تملک: محمد بن حسین حسینی، در ذیقعده ۱۲۵۵ با مهر «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده ابن حسین محمد الحسینی ۱۲۴۸»؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۲۵ – ۶۵]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۱۱

آغاز: دون الاستغراق اه یرید ان اختصاص جنس الحمد بالله تعالی یستلزم جمیع المحامد به تعالی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۵ – ۶۶]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۲

آغاز: الکلام لکنه تفیده ضرورة تکرر الاسناد و فی عبارة المفتاح اشارة الی ذلک؛ **انجام:** قصر ضرب زید علی عمرو بمعنی ان مفهوم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ واقف: مکتبة الامام امیر المؤمنین (ع)، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه گالینگور، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۹سم [ف: ۲۵ – ۷۶]

۲۹. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۳۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳۶۴ص، ۱۹ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۸×۱۸سم [ف: ۱ – ۲۳۸]

۳۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: قرامندی بن جاه تکه، تا: قرن ۱۱، جا: خانقاه شیخ ابوالمغیث؛ مصحح، دارای بلاغ، یادداشت عبدالغفور بن حاج صفرعلی در غره شوال ۱۲۳۲ق؛ مهر: «محمدطاهر حسینی» (بیضی)، حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۸گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۱۷۷]

۳۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۸۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۱گ، ۲۳ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۷۹۳]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۴۵

آغاز: یستحق بها الحمد من الله تعالی فمن هذا الوجه یمکنه فعل ذلک الحمد راجعا الیه تعالی ایضا یرشدک الی هذا المعنی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهد پور، مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۵ – ۶۷]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ محشی؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۵ – ۶۸]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۸

آغاز: الاستعارات و بالله العصمة و التوفیق قوله و بهذا یظهر اقول یریدان اختصاص جنس الحمد بالله سبحانه و تعالی یستلزم اختصاص جمیع المحامد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به حاشیه چلپی، محیی الدین و غیره؛ واقف: شیخ محمد باقر مازندرانی، ۱۳۴۹ش؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۵گ، ۱۳ – ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲۵ – ۶۹]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله فالمنشاء فی تنزیل المخاطب منزلة المنکر فی هذا المثال هو حال المتکلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ واقف: علی مردان، ۱۲۹۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، رویه پارچه، ۹۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۷۰]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۵۲

آغاز: و ان کانت بلسان الحال و جعل قوله و لهم ما یشتهون جملة حالیة؛ **انجام:** ان المص رد علی السکاکی فی عدة التمثیل علی سبیل الاستعارة من الاستعارة التحقیقة بان التمثیل.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی به حواشی «چلپی و خواجه»؛ واقف: حاج علی مردان، ۱۲۹۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه پارچه، ۳۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۷۰]

۳۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۲۷/۲

انجام: اقول محصوله ان تنزیل المقام منزلة المقام المقدر کتنزیل الانکار ...

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی:انجام؛مصحح؛ ۱۴گ (۱۱۸پ–۱۳۱ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۵۵۴]

۳۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۹۰ مکرر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱۷۹گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ – ۲۶۹]

۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** مما ذکره توجیه ما فی الکتاب و اما اذا ارادبه رده فلا قوله ...

خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۱گ، ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۹ – ۳۷۷]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۰۴

آغاز: بسمله، نحمدک اللهم علی ما هدیتنا الیه من دقائق المعانی بدایع البیان؛ **انجام:** ان ینفع به المسترشدین و ان یجعلها ذخر النا یوم الدین من تألیفه تمت بعون الله و حسن توفیقه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج زرد، ۲۲۷گ، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۸ – ۳]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۴۸

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی سید المرسلین محمد و آله و صحبه اجمعین؛ **انجام:** کالترک و الروم و هم اهل الامصار و اما الاعراب فهم اهل البادیه و لا واحد لها

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: کشمیری، شکری، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۸ – ۳۵۰]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج سرخ، ۳۲۶گ، ۱۳ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۹ – ۸۲]

۴۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۴۳

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۱ – ۷۶]

۴۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۱۷

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: رقعی [ف: – ۱۲۱]

۴۵. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۵۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۶ – ۶۴۳]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۶ ط

آغاز: بسمله قوله و بهذا یظهر ان ما ذهب الیه من ان اللام؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد، تا: قرن ۱۱؛ فاقد خطبه؛ محشی با علامت های «رض، زاد الله توفیقانه م ن، م س، چلپی، خواجه ابوالقاسم سمرقندی»؛ جلد: تیماج عسلی، ۲۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲۴/۲ – ۵۵]

۴۷. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۸۸

آغاز: ثابتاً له فی ضمنه فلایکون الجنس مختصاً به و المقدر خلافه فصاحب الکشاف حیث صرح باختصاص جنس الحمد بالله سبحانه؛ **انجام:** فما ذکره فائدة اطلاق لفظ المخاطب علی المتکلم و بیان النکتة الخاصة ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۵۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱ – ۷۱]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۷۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی

با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف تیماج سبز، ۱۵۵گ، ابعاد متن: ۴/۵×۱۳، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۴۴۴]

۴۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ محشی با نشانه «هـ چلبی، ص ح، کشاف، میرزا قاضی، حاشیه، شرح»؛ تملک: زین العابدین بن حسین طباطبائی، محمد بن شیخ عبدالحسین با تاریخ ۱۳۴۶، خلیفة بن سید علی موسوی احسائی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۱۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف:۵۳۷]

۵۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۱۳۵/۱-۵۲۸۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تازه، ۲۱ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: – ۲۰۳]

۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۳۸

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی، تا: قرن ۱۱؛ سپس یک صفحه پایان شرح الزیدة محمد صالح مازندرانی است به خط نسخ زمان خود او؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۳گ، ۲۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۱۳۵]

۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۷۵/۳-۱۲/۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله او یزوجهم ذکرانا واناثا ان قلت ... والسر فی ذلک ان هذه الاقسام اذا قیست الی طائفة واحدة کانت مساویة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۰۰ق؛ افتادگی: انجام؛ تملکی به سال ۱۰۰۰؛ جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ – ۱۴۰۸]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۵۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن عنایت الله مدعو به ابی طالب، تا: ۱۰۰۱ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۴گ (۱۵–۱۸۸پ)، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۲سم [ف: ۱۴ – ۲۷۵]

۵۴. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: هدایت حافظ شیرازی، تا: ۱۰ جمادی الاول ۱۰۱۲ق؛ محشی با رمز «م ن» و غیره، مجدول، دارای سرلوح مزدوج زرپوش مرصع؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۳۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: – ۱۰۲]

۵۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۰۲۷

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بن شمس الدین محمد، تا: پنج‌شنبه ۱۴ رمضان ۱۰۱۳ق، محشی به نشان «احمد»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴۴گ، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۴ – ۲۷۰]

۵۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۶۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۷ق؛ محشی؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۳۰ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲ – ۴۱۴]

۵۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حبیب الله بن علی اکبر حسینی، تا: دوشنبه ۲۰ ربیع الاول ۱۰۳۴ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد هاشم بن محمد نصیر مستوفی تبریزی به سال ۱۱۰۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲-۵۵۴]

۵۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹-ح/۵۵۴/۱

انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا: عبد المطلب بن حسن حسینی، تا: رجب ۱۰۳۹ق؛ محشی؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۱۹ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه:۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲ – ۱۴۵]

۵۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۱۶

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن یعقوب مازندرانی، تا: ۱۰۵۱ق؛ مصحح، با بلاغ؛ تملک: ابن زین العابدین الکوساری الهزار جریبی؛ جلد: چرم مشکی، ۲۰۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [مؤید: ۱ – ۳۳۸]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مرتضی بن مصطفی پنجه زاری، تا: ۱۰۵۳ق، جا: مدرسه ملا عبدالله؛ مصحح، محشی با امضای «عبدالحکیم، خواجه ابوالقاسم، منه و ...»؛ تملک: جعفر بن ملامیرزا محمد و به تاریخ ۱۱۸۲ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۰۳گ، ۱۵–۱۶ سطر (۶/۵–۷×۱۳–۱۴)، اندازه:۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۸ – ۲۱۷]

۶۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۷۶

خط: نسخ، کا: امیرزمان بن محمد هسته ای، تا: چهارشنبه شعبان ۱۰۵۴ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: شیخ ابوالقاسم کازرونی، عبدالحی بن نورالدین محمد؛ یادداشتی به خط ابوالحسن قائنی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۰۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۵ – ۷۲]

۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۴۸

آغاز: ... فان قلت: لعله اختار الجنس و جعله فی المقام الخطابی محمولا علی الکامل من افراده؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد سعید رازی ابن محمد صالح، تا: سال ۱۰۵۴ق؛ افتادگی: آغاز (یک صفحه)؛ محشی با نشان «۱۲»، «منه»، «من الکشاف»، «منه رحمه الله»، «عثمان»، «م.ن»، «سلیم سلمه الله»، «حسن چلپی»، «ن.ظ»، «مفتاح»، «م.ص»، «شیخ الاسلام»؛ کاغذ: نخودی اصفهانی، ۱۴–۱۹ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۳×۱۹/۳سم [ف: ۱۱ – ۱۸۶]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۷۲

آغاز: من حیث ماهیتها مجردة عن العوارض و الخصوصیات یحتمل الصدق و الکذب؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: حبیب الله، تا: ۷ صفر ۱۰۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛

تملک: محمد امین خبوشانی؛ واقف: محمد حسینی خراسانی، ۱۳۱۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۰۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲۵ – ۶۷]

۶۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: رمضان ۱۰۵۹ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد علی کهکیلوئی» با مهر «عبده محمد بن محمد حسن» (بیضی)؛ مهر: «عبده الراجی محمد ولی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۵۵۴]

۶۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰

آغازو انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: صفی بن جمال میرزا صفوی موسوی، تا: دوشنبه ۱۸ رجب ۱۰۶۰ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۱۸]

۶۶. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۴۶

خط: نستعلیق، کا: محمد ولی بن محمد علی بسطامی، تا: ۱۰۶۱ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۳۳گ، ۱۷ سطر [ف: – ۵۹]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: خان محمد بن میرزا محمد دزماری، تا: جمعه ۲۵ ربیع الاول ۱۰۶۴ق؛ محشی؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۰گ، ۱۳–۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۵ – ۷۳]

۶۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۰۲۶

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل طبیب پسر محمد زمان اصفهانی، تا: دوشنبه ۲۸ شعبان ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۲گ، ۲۴ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ – ۲۷۰]

۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۵۳۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ذلک فی حاشیته بان المراد بالقابلة ... یقال ورد به الحمی ...

خط: نسخ، کا: محمد شفیع طبسی، تا: ۱۰۶۸ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده، محشی؛ واقف: محمد رفیع بن محمد شفیع طبسی، ۱۳۶۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶۵گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۲۵ – ۷۵]

۷۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۲

خط: نستعلیق، کا: مسیح بن حمزه الصاحب، تا: ۱۰۶۹ق؛ با دیباچه میر بر این حاشیه، محشی با نشانه «چلبی، م ن، منه، سم»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱۲گ، ۱۸ سطر (۷×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۲۲۱]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: نظام بن محمد محسن قرشی، تا: دوشنبه ۱۰ ذیحجه ۱۰۷۰ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۸/۶سم [ف: ۲۵ – ۷۲]

۷۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۶۶

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: محمد شریف بن حاجی حسن آملی، تا: ۱۰۷۰ق؛ محشی به امضاء «ابی وردی، چلبی ملا میرزا جان» وغیره؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کاهی و دولت آبادی و فرنگی، جلد:تیماج،۱۹۲ص،۱۶سطر،اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲-۴۱۴]

۷۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۶

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱ ذیحجه ۱۰۷۰ق؛ محشی با نشانه «منه، م ن، م ق، م هـ م»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۲گ، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [ف: – ۵۳۷]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۷ ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد جعفر بن ابی القاسم حسینی استرآبادی، تا: ۱۰۷۲ق، جا: اصفهان؛ محشی با نشان «م ل، ع، هـ م ن، مولانا احمد، شیخ ابوالقاسم، خواجه ره، چلبی، مولانا حامد، باوردی، خطائی، شیخ الاسلام،حاشیه مطالع، م ق ...»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج جگری، ۱۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۰۱]

۷۵. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۴

آغاز: هذا الاختصاص حاصل علی تقدیری الجنس و الاستغراق فلا دلالة فیه علی تعیین احدهما

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن شرف الدین راثی اشرفی، تا: ۱۵ رمضان ۱۰۷۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: – ۱۰۲]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق، بی کا، تا: ۲۸ ذیحجه ۱۰۷۶ق؛ واقف: سید عبدالباقی آیة اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ – ۷۷]

۷۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۹۲/۱-۶۳۰۹

خط: نستعلیق، کا: نورالدین بن محمد رضای تویسرکانی، تا: دوشنبه ۱ محرم ۱۰۷۸ق؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: – ۲۱۳]

۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۹۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۸۰ق؛ محشی؛ تملک اسماعیل بن محمد رفیع حسینی، فاقد دیباچه؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۵ – ۷۲]

۷۹. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۹–ح/۴۶۲

آغاز: و اما اطلاق التصور علی ما یقابل التصدیق فذلک معلوم من

المتعارف المشهور؛ **انجام:** بل مندرجاً فيه المبادی التصديقية والله اعلم بالصواب تمت الكتاب بتاريخ ١۴ شهر ذی القعده سنه ١٠٨٣.
خط: نستعليق، بی‌کا، تا: ذیقعده ١٠٨٣ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: آقا باباخان؛ کاغذ: نخودی کلفت، جلد: مقوایی، ٨۴ص، ١۶ سطر (۵/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ٢ – ۵٣]

٨٠. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۸۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد باقر ابن محمد هادی، تا: ١٠٨۵ق؛ ٢۴٠گ، اندازه: ۱۰×۱۸سم [نشریه: ١٣ – ٣٩۵]

٨١. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۳۴
خط: تحریری، کا: مرتضی بن رضی الدین محمد بن حسین بن عبدالصمد حارثی جبل عاملی، تا: سه‌شنبه ٣ جمادی الاول ١٠٨۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ٢٣٧گ، ١١ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ٢۶ – ٣٣]

٨٢. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۹۰
خط: نسخ، کا: محمد عزیز بن حافظ محمد، تا: پنج‌شنبه از محرم ١٠٨٧ق؛ ٢۴۵گ، ١۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲/۵سم [ف: ١ – ٢٠٧]

٨٣. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ٢٧ صفر ١٠٨٧ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ١۴٧گ، ١٨ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف:١–٢٢٠]

٨۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۴ح
خط: نسخ، کا: محمد معصوم بن عبدالرشید حسینی، تا: ١٠٨٨ق؛ اندازه: ۱۰×۲۰سم [رشت و همدان: ف: – ١١١۴]

٨۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۶
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد مهدی مشهدی، تا: محرم ١٠٨٩ق؛ در ٢۵ رمضان سال ١٠٨۶ تصحیح و مقابله شده، محشی با رمز «ک ق، ابوالقاسم، شرح مصباح شری»؛ مهر: «عبده الراجی محمد علی»؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج عنابی، در داخل جلد مهر ضربی دارد «السلطان ابوالحسن علی بن موسی الرضا»، ١٩۶گ، ١٧ سطر (۶/۸×۱۲/۸)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ١ – ٩٢]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۴۶
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ٢٣]

٨۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ١٨ ربیع الاول ١٠٩٣ق؛ محشی با نشان: «سمرقندی، ابیوردی و ابو القاسم»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ١۵ و ١٧ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ١۴ – ١۴۶]

٨٧. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۳۹
خط:نسخ،کا:سلیمان بن درویش محمود کلار دشتی، تا: ١٧ صفر ١٠٩٣ق،جا:اصفهان(سپاهان)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ١٧۶گ، ١۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ٨ – ٢١٧]

٨٨. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۹۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: نصیر بن ملا حسن بن داود، تا: ١٠٩۴ق؛ توضیح لغات متن با استفاده از کتبی همچون «صحاح» و «مهذب» و «مصادر» به همراه توضیح عبارات متن با امضای «قاضی»، «عبد الرحیم»، «شیخ ابوالقاسم»، «ملا عطاء الله»، «سعید»، «رضی» و «منه»، مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرمه‌ای، ١٣٣گ، ٢١ و ٢۴ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ١٢ – ٣۴٩]

٨٩. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵–ح/۳۸۴
انجام: اتفق الفراغ من ... ابن علینقی عبدالحی عفی عنهما بالنبی و آله فی عصر الخمیس شهر رمضان المبارک لسنه ١٠٩۶ ست و تسعون بعد الف من الهجره النبویه فی بلدة کاشان
خط: نسخ، کا: عبدالحی بن علینقی، تا: ١٠٩۶ق، جا: کاشان؛ محشی؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ٢٠٠گ، ١٧ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ١ – ٣۶٢]

٩٠. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۷۰
خط: نسخ، کا: روح الامین بن محمد مقیم، تا: ٢٠ شعبان ١٠٩٩ق؛ مصحح، محشی؛ اندازه: ۲۳×۱۳سم [نسخه‌پژوهی: ٢ – ١۵٢]

٩١. مشهد؛ مدرسه سلیمانیه؛ شماره نسخه:۱۰۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ١٢؛ افتادگی: انجام؛ محشی از ابومحمد ودیگران؛ قطع: جیبی [چهار کتابخانه مشهد–ف: – ١٠]

٩٢. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۶۹
آغاز: لاحصر المقدمة فیها بالبرهان و لایرد علیهم ان البصیرة لیست امراً مضبوطاً یقتضی الاقتصار علی ما ذکروه ان وجدت خامساً للاربعة ... قوله یوصف بها المفرد والکلام المراد بالکلام هو المرکب؛ **انجام:** قوله قلنا فرق بین المقید والمجموع و المشبه به هو الموصوف و الصفة خارجة عنه هذا الفرق مما لایجدی نفعاً لان المشبه به اذا کان هو المقید
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ١٢؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه» و «ابوالقاسم» و «م ن»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ١۶٠گ، ٢١ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف مخ: ١ – ١٨٠]

٩٣. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۴/۱
آغاز: لتعریف الجنس دون الإستغراق الخ یرید أن إختصاص جنس الحمد؛ **انجام:** أولاً ینجل مثلک بمعنی فلان لا ینجل فلیس فی الکلام ح کنایة فی الحکم لأنه مصرح به ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ١٢؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۴۶گ (١–۴۶)، ١٩ سطر، اندازه: ۶×۱۰/۵سم [ف:٣۶–١۶١]

٩۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۵۹
کامل، با حواشی از چلبی؛ بی‌کا، تا: قرن ١١ و ١٢ [د.ث. مجلس]

٩۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۰۱
انجام: لا یزلم من ظهور العلة فی العادة ان یکون علة حقیقة
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ١٢؛ افتادگی: انجام؛ تملک: حسن بن علی نواب نوری به تاریخ ١٣١٨؛ جلد: تیماج مشکی، ١۶٠گ، ١٨ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ١٧ – ٢۶١]

٩۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۹۰۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یصح ان یخاطب به و خاطبته بذلک تشهیر

اللومه (کذا) و تنویها بسوء معاملته.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ وقف‌نامه شیخ محمد باقر مدرس در ۱۱۷۶؛ واقف: فاضل خان، ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۲۵ - ۷۲]

۹۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۱۵
فقره‌ای منقول از حاشیه؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و قرن ۱۲؛ ۱ص (۱۱۱) [مختصر ف: - ۲۹۶]

۹۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۱۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۰گ، ۲۱ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۵۷]

۹۹. تهران؛ ذکاء، یحیی؛ شماره نسخه:۸
خط: نستعلیق، کا: محمد بن ملا اسد دستگردی، تا: پنج‌شنبه ۶ جمادی الاول ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [نشریه: ۳ - ۱۳۷]

۱۰۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۱۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با یادداشت محمد علی مکایی در ۱۱۸۸ که نسخه نوشته ملاحسن الموتی است و تألیف گرگانی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۹گ، ۱۵ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۰۷]
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مصحح، محشی به لفظ «منه قدس سره»؛ ۱۵۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف:۱-۲۲۴]

۱۰۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۳۳
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۲۰]

۱۰۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۹۹
آغاز: الحمدلله، فتح کتابه بعد التین بالتسمیه بحمدالله سبحانه و اداء الحق (برگ ۲پ، که برابر است با برگ ۷ر نسخه شماره ۲۰۶۵ که در ج ۱۱ معرفی شده است)؛ **انجام:** الجمع مع التفریق و هو ان یدخل شیئان فی المعنی و تفرق بین جهتی الاجرخال ... الجمع مع التقسیم و هو جمع متعدد تحت حکم ثم تقسمه
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: علی اکبر در ۱۲۶۵؛ کاغذ: هندی نخودی سپید، جلد: مقوا، رویه ابری گل و بوته سبز، ۲۳۰گ، ۲۲،۲۴ سطر (۸/۵-۸/۸ × ۲۰-۲۱/۹)، اندازه: ۱۷/۵×۳۰/۲سم [ف: ۱۷ - ۱۵۱]

۱۰۳. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۲۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «ابوالقاسم»؛ تاریخ وقف: ۲۶ ذیقعده ۱۳۳۸؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۷۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: - ۲۱]

۱۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۱۷
آغاز: الادلة و شرایطها الایجاب الصغری و فعلیتها و کلیة الکبری؛
انجام: فکیف یعد جزءاً منه بل نرید.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴۱گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۹ - ۴۳۵]

۱۰۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۸۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هم الذین یردون المایوم الحمی یقال ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۸گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۹ - ۷۸]

۱۰۶. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۵۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و مثل الرقطا الرقط یشعر به لفظ بیاض یقال زجاجة رقطا.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱۵۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱-۲۲۴]

۱۰۷. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۶ - د
کامل نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ چند بیت فارسی از محمد علی نوری به خط خود او؛ واقف: مهد علیا، ۱۲۷۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۷گ، ۱۷ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: - ۳۲۲]

۱۰۸. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۰۳
آغاز: بمعرفة المقام کما هو مذهبه فی الجموع المعرفة باللام الجنسیة یفصح عن ذلک تصفح کتابه فی مواضع عدیدة
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۸۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۰]

۱۰۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۵۰۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دو شنبه ۱۶ ذیحجه ۱۱۰۳ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۲۰]

۱۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۹۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد قاسم ترشیزی، تا: ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۶ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۴سم [الفبائی ف: ۲۱۰]

۱۱۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: حسین رضوی قمی، تا: ۱۲ صفر ۱۱۰۶ق، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رشت و همدان: ف: - ۱۶۱۱]

۱۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۷۶
آغاز: الاسد لایتغیر فی نفسه سواء عبر عنه بلفظ او دل علیه من حیث المعنی؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: حبیب الله بن میر فاضل طالقانی، تا: ۱۱۰۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مقابله شده، محشی به حواشی «چلپی، ابوالقاسم، سمرقندی، میرزا» و دیگران؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۷۴]

۱۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۴۷
آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۱۱۰ق؛ محشی از شمس الدین و غیره؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۲۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ - ۷۱]

۱۱۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۷۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ شعبان ۱۱۱۸ق؛ اندازه: ۱۲×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۲]

۱۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: کلب علی بن عبداللطیف شریف نجفی، تا: یک‌شنبه ۲۶ رمضان ۱۱۱۸ق؛ محشی از « قاسم، چلپی» و غیره؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم[ف:۲۵-۶۹]

۱۱۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۳۷

خط: نسخ، کا: محمد مؤمن بن علینقی حسینی شوشتری، تا: ۱۱۲۰ق؛ ۱۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱ - ۷۶]

۱۱۷. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد شریف طبیب، تا: ۲ صفر ۱۱۲۰ق؛ هبه کتاب از طرف محمد صالح استرآبادی به فرزندش محمد تقی در سال ۱۱۴۰ ق با مهر «مهر محمد خاتم کنده بر خاتم دل ۱۱۳۲» (مربع)؛ مهر: «عبده الراجی محمد ابراهیم الموسوی» (بیضی)؛ واقف: سید محمد ابراهیم بن حاج آقا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: - ۱۴۷]

۱۱۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۹

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر بن ملا علی، تا: ۱۱۲۰ق؛ اندازه: ۱۲×۱۸سم [رشت و همدان: ف: - ۱۶۱۱]

۱۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۴۲

بی‌کا، تا: ۱۱۲۱ق [د.ث. مجلس]

۱۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۳۴ق؛ مالکیت نسخه در سال ۱۱۳۴ق، محشی با امضای «منه» و «استرآبادی»، مصحح؛ کاغذ: اصفهانی و فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۶گ، ۱۸ و ۲۴ سطر، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۱۵]

۱۲۱. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بخش بیان؛ بی‌کا، تا: محرم ۱۱۴۵ق [مخطوطات مرتضوی: ف: ۱۴]

۱۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۳۶-۱۳/۱۱۶

آغاز: بسمله. و بهذا یظهران ما ذهب الیه من ان اللام فی الحمد لتعریف الجنس دون الاستغراق الخ. یرید ان اختصاص جنس الحمد بالله تعالی یستلزم اختصاص؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۶۵ق؛ تملک: محمد زکی بن محمد زمان همدانی، تملکی به تاریخ ۱۱۶۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۳گ، ۱۷-۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۴۰۷]

۱۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۸۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بأولئك و ربما لم یفهموا بعض وجوه تصرفاتهم فی کلامهم

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر، اهری، تا: سه‌شنبه ۲۱ محرم ۱۱۷۷ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی،، ۴۲گ (۱-۴۲)، ۹ سطر، اندازه: ۶×۱۱سم [ف: ۲۹ - ۱۱۳]

۱۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۷۶

آغاز: بسمله، حمدله، قوله و بهذا یظهر ان ماذهب الیه من ان اللام فی الحمد للجنس دون الاستغراق؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین ابن محمد تقی نوری، تا: ۱۱۹۱ق؛ مصحح، محشی با امضای «چلبی، فتح الله عفی عنه، منه»؛ تاریخ وقف: ۱۲۰۵ق؛ کاغذ: اصفهانی و فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۸گ، ۱۶-۱۷ سطر (۵/۵× ۱۲-۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۱۸ - ۳۵۱]

۱۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ شعبان ۱۱۹۳ق، جا: شیراز؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن زرشکی، ۱۱۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۵ - ۶۹]

۱۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۰۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۴گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۶سم [ف: ۴ - ۲۶۹]

۱۲۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۷۰

آغاز: الجنس فان الحمد اذا استغرق افراده لم یکن تعریفه تعریف الجنس فقد یقال علیه ان اللام لتعریف مد خولها قطعاً فاذا دخلت علی ما یدل علی الجنس لم یکن هناك؛ **انجام:** فقال وردیة الفماء وبالظم جمع الورد علی مثال جون وجون یقال فرس ومرد اسود و ... هی الذی بین المکیة و ... و مثل الخنویق اخنوم الخفو اذا کانت اصل ... یشعر به نقطة بیاض ساقه وفظاء.

خط: نسخ، کا: نعمة الله جزائری اصلاً ونجفی مسکناً، تا: جمعه ۲۳ ربیع الثانی؟ قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۰]

۱۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۷۹-۱۶/۸۹

آغاز: ان دلالة اللفظ علی الجنس وعلی اختصاصه بالله سبحانه لایحتاج فیها الی استعانة بالمقام مع ان اختصاص الحمد؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۴۰۸]

۱۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۱۵۰۴

آغاز: «برابر؛ **انجام:** و لایلزم من ذلك ان یکون المخاطب واحدا لجواز تعدده مع وحدة السامع ...

بخشی از آن است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛

واقف: شیخ محمد باقر آیة الله زاده مازندرانی، مرداد ۱۳۵۳؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۵ – ۷۷]

۱۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقد اجتمع فی غیر العقلاء جهتا تغلیب احدیهما من حیث اختصاص

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۲سم [ف: ۲۵ – ۷۷]

۱۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمد علی بن مهدی موسوی دزفولی؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۲۵ – ۷۴]

۱۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۶۶گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۷ – ۲۳۲]

۱۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۲ ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ روشن، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی به نقل از حاشیه چلپی و نیز با علامت های «س و ۱۲»؛ مهر: «متوکل علی الله عبده محمد کاظم»، «محمد علی الرضوی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم[ف:۲۴/۲-۷۱]

۱۳۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۳

انجام: و الا فلا اشکال و الا و لتان منهمافعلیتان و الاخریان انفعالیتان ما کان الفعل فی الاولتین ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ (نیمه اول) و قرن ۱۳ (نیمه دوم)؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱۰گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۷۲]

۱۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** المعنی ایضا فان بیان الفرض اولی بحالهم و انفع لهم من بیان السبب و اعلم ان صاحب (ناقص).

خط: نسخ شکسته ونستعلیق، کا: زین العابدین تاکری نوری، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی متوسط، جلد: تیماج قرمز، ۱۰۴ص (۱۴۱-۲۴۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ – ۵۶۸]

۱۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد ممند، تا: ۱۲۱۰ق، جا: مدرسه ملا مصطفی؛ محشی از حسن چلپی، کتاب طوالع، عبدالحکیم؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، روکش کاغذی فیروزه‌ای، ۱۴۴گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ – ۹۴]

۱۳۷. مشهد؛ رجائی مغزی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد حسن بن محمد باقر مزجی، تا: جمعه ۳ ذیحجه ۱۲۱۵ق، جا: اصفهان مدرسه باقریه [تراثنا: س۵ش۳ – ۹۹]

۱۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۰۸-۵۴/۹۸

آغاز: برابر

خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ ۱۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۴۰۸]

۱۳۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۹۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۸ رمضان ۱۲۱۸ق؛ ۱۴۵ص، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ – ۲۸]

۱۴۰. شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه:۹۰

کا: اسماعیل بن محمد حسین بن عابدین خطیب شاهرودی شاهکوهی، تا: چهار شنبه ۱۵ رجب ۱۲۱۹ق [ف: – ۹]

۱۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۶۰-۱۴/۱۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: سلمان بن قربانعلی نوری، تا: ۱۲۲۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۳-۱۴۰۷]

۱۴۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۴۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن حاجی محمد سرخه‌ای، تا: جمعه ۹ ربیع الاول ۱۲۲۳ق، جا: اصفهان مدرسه مبارکیه؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی به امضای «م ن»؛ تملک: محمد صادق حسینی به تاریخ ۱۲۲۷ق؛ واقف: هادی اسکویی حائری، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۲۲۵]

۱۴۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۳۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ ۱۴۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۷۵]

۱۴۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۹۹

خط: نسخ، کا: محمد بن شیخعلی، تا: ۱۲۲۵ق؛ ۱۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱ – ۹۴]

۱۴۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳-ح//۱۹ف۱

آغاز و انجام: برابر؛ و قدوقع من یوم الاربعاء فیشهر جمادی الاولی من فراق (کذا) هذه النسخه بفرموده استادی ام آخوند ملا حاجی صمد سلمه الله تعالی ... سنه ۱۲۲۶ – کتبه العبد الحقیر محتاج الی رحمة الله الغنی عبده الاقل الاصفهانی

خط: شکسته نستعلیق، کا: اصفهانی، تا: ۱۲۲۶ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی سفید، ۱۸ سطر [ف: ۱ – ۲۳]

۱۴۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد لاری، تا: دوشنبه ربیع الاول ۱۲۲۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۷۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۷۶]

۱۴۷. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۷۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق [ف: – ۵۴]

۱۴۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۴۱

آغاز: .بحسب وضعه يصلح ان يطلق على معنى كلى
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ رمضان ۱۲۲۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: مصطفی سلامتیان؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهر، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۸۹گ، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۱۵۴۸]

۱۴۹. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۶۶ش
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبد الحمید بن عبد المجید، تا: ۱۲۳۰ق؛ جا: رشت؛ اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [رشت و همدان: ف: – ۱۱۱۴]

۱۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۹۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن بردونی، تا: ۱۲۳۰ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۲۰×۱۴سم [الفبائی ف: – ۲۱۰]

۱۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۵۲
آغاز: الكشاف حيث صرح باختصاص جنس الحمد بالله سبحانه و تعالى فقد حكم باختصاص المحامد كلها به؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد رحیم، تا: دوشنبه رجب ۱۲۳۱ق، کتابت به خواهش محمد علی؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: آبی و فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۷۴]

۱۵۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۶۶
خط: نسخ، کا: محمود بن حاجی بابا ابن حاجی ابراهیم خیابانی ساکن تبریز، تا: ۱۲۳۱ق؛ ۱۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ – ۷۵]

۱۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۷۵
خط: نستعلیق، کا: عبدالخالق بن زین العابدین حسینی، تا: چهارشنبه ۸ رجب ۱۲۳۳ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۷گ، ۱۶ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۲۱۸]

۱۵۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۷
آغاز: ... عليك توكلى ... قوله و هذا يظهر ان ما ذهب من ان اللام فى الحمد لتعريف الجنس دون الاستغراق يريد ان اختصاص جنس الحمد؛ **انجام:** برابر
دیباچه در این نسخه نیامده؛ خط: نسخ مغلوط، کا: حسین بن علی خوسقی قائنی خراسانی، تا: ۲۷ ذیحجه ۱۲۳۳ق، جا: مشهد رضوی مدرسه خیرات خان؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۷]

۱۵۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۱۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۶ رمضان ۱۲۳۳ق؛ جلد: چرم مشکی، ۱۵۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [مؤید: ۲ – ۲۶۰]

۱۵۶. تنکابن؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد کیثمی، تا: چهارشنبه ۱۲ شعبان ۱۲۳۳ق؛ محشی؛ مهر: «عبده الراجی محمد» (بیضی)، «یأتی من بعدی اسمه احمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۱۹ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم[عمومی ساری و تنکابن: ف:۱۵۰]

۱۵۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۳۲
خط: نستعلیق، کا: میرزا اعلی بن محمد هادی، تا: ۱۲۳۵ق؛ ۹۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ – ۷۵]

۱۵۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: نجفقلی اندواری، تا: رجب ۱۲۴۰ق، جا: بارفروش مدرسه میرزا زکی؛ ۱۳۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۷۴۷]

۱۵۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۷۶۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۱۱۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۹۳]

۱۶۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۵۳/۲
کا: شعبانعلی نوری، تا: شوال۱۲۴۳ق، به‌حسب خواهش ملایحیی دینایی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: – ۲۱۸]

۱۶۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۹۸
خط: نستعلیق، کا: حسنعلی بن عباسعلی، تا: ۱۲۴۵ق؛ ۱۰۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱ – ۷۵]

۱۶۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۵۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: ابوالهادی پسر محمد مهدی یزدی، تا: دوشنبه ۱۲ شوال ۱۲۵۴ق؛ مهر: «یا هادی المضلین»، «یا محمد»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۵۸گ، ۱۶ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ – ۹۶۴]

۱۶۳. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۷۲
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن حاج محمد تقی ورنوسفادرانی، تا: ۴ ربیع الاول ۱۲۵۸ق؛ ۱۶۸گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ – ۳۶۸]

۱۶۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن حاجی محمد هادی سبزواری، تا: جمعه ربیع الثانی ۱۲۶۱ق، جا: مشهد رضوی مدرسه خیراتیه؛ مصحح؛ جلد: چرم زرد، ۹۴گ (۱پ–۹۴پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [مؤید: ۱ – ۶۷]

۱۶۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۶۹
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن استاد حسین خیاط، تا: ۱۲۶۲ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۷۵]

۱۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴۶گ، ۱۶ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف:

۲۵ - ۶۸]

۱۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال صاحب العین ارض محواة قیل و الحق قول سیبویه و مصنف کتاب العین مجهول.

خط: نسخ، کا: خسرو بن ولی خان طالقانی، تا: جمعه ۱۷ ذیقعده ۱۲۸۶ق، جا: کردستان؛ تملک عبدالعلی ۲۶ ذیقعده ۱۲۸۶؛ جلد: تیماج آبی، ۱۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۵- ۱۶۰]

۱۶۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۷/۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۰؛ افتادگی: انجام؛ ۴۱گ (۲ر-۴۲ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۱۱]

۱۶۹. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۱۲۴

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۸۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: - ۸۱]

۱۷۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶-ح/۳۱۷

انجام: منازل احبائه التی کان قاصد الیها ذهب عنها الاعیاء و الکلال لانها اقامت بها و هو لما وصل الیها

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۸۲گ، ۱۴ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۹۵]

۱۷۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹-ح/۲۹۰

انجام: تمت الحاشیه الشریفه المعلقه علی شرح تلخیص المفتاح الموسوم بالمطول الذی فی فن البلاغه ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای،۱۶۷گ،۱۷سطر(۶×۱۴/۵)،اندازه:۱۳×۲۱/۵سم[ف:۱-۲۷۰]

۱۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۷/۱-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی گوناگون، جلد: تیماج سبز رنگ، ۱۰۵گ (۱-۱۰۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۱۰۴]

۱۷۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۶۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴؟؛ ۱۳۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱ - ۷۵]

۱۷۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۶۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱ - ۷۵]

۱۷۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۳۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۹۴]

۱۷۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۵۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۳]

۱۷۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۳]

۱۷۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۵/۲

در نیمی از هر صفحه، مطول و نیم دیگر حاشیه جرجانی آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد فرحی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، نخودی،۳۶۹ص (۳-۳۷۱)، اندازه:۱۸×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۲۵]

۱۷۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۷۷

آغاز: للجنس منه علی انه المتبادر الی الفهم الشایع فی الاستعمال لاسیما فی المصادر و عند خفاء قرائن الاستغراق؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با امضای «ابوالقاسم»، «ع»، «عبد»، «تاج»، «منه»، «سید» و «چلبی» و با استفاده از کتب لغت حاشیه‌نویسی دارد، مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوایی به رنگ پوست پیازی، ۹۹گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه:۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۴۳]

۱۸۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۱۵-۵۴/۱۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۴۰۸]

۱۸۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۳۲-۵۵/۱۱۲

آغاز: قوله، ای قول صابی بن الحارث الترحمی قال الفاضل المحشی یقال ضبأت فی الارض ضباء و ضبوءا اذ اختبات فیها و قد یرد امثال هذا الترکیب

جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۴۰۶]

۱۸۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۸۶-۲۵/۷۶

آغاز: برابر؛**انجام:** قوله لان المثال انما هو هذا المصراع مسلم لکن باعتبار دلالته علی المحکی لاباعتبار نفس الحکایة ولاتعسف

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۴۰۷]

۱۸۳. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۶۰۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: شهید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: - ۳۱۶]

۱۸۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: طالقانی، بی‌تا؛ جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۶ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۹۱]

۱۸۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۶۳-۵۸/۱۱۳

آغاز: صحة تفسیر الفصاحة بالخلوص لامتناع تعریف الشیء بما لیس محمولا علیه کما هو المشهور

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۴۰۸]

۱۸۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۰۵

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۷۵]

۱۸۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۳۳

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا [ف: ۱ – ۷۵]

۱۸۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۷۵

خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ ۱۹۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱ – ۷۵]

۱۸۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۳۲

بی کا، بی تا [ف: ۱ – ۷۵]

۱۹۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۳۳

بی کا، بی‌تا؛ ۱۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ – ۷۵]

۱۹۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۵۰

بی کا، بی تا [مدرسه حجتیه: ف: – ۵۴]

۱۹۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۱۹

خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ محشی برسم «۱۲ع»؛ تملک باسم حسنعلی؛ جلد: عادی، ۱۴۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [مؤید: ۱ – ۲۷۷]

۱۹۳. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۷۳

خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۸۵گ، ۱۴سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۲ – ۳۶۹]

۱۹۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۹۵

بی کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۹۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۶۶

آغاز: و قوله نعم الوکیل عطف اما علی جملة و هو حسبی استصعب ... هذا العطف و الامر هین لانا نختار اولا انه معطوف علی مجموع جملة و هو حسبی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۴۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: – ۷۱]

۱۹۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۵/۱

خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۹۴۷]

۱۹۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۷۴

خط: نستعلیق نازیبا، بی کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ مهر: «محمد مهدی» (بیضی)، «عبده عبدالکریم»؛ ۱۴۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۶ – ۲۵۹]

● حاشیة المطول / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-ul muṭawwal

سیرامی، یحیی بن سیف، – ۸۳۳ قمری

seyrāmī, yahyā ben sayf (- 1430)

وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲–۷۹۲)

تاریخ تألیف: صفر ۸۳۰ق

حواشی مفصلی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «المطول» سعدالدین تفتازانی.

آغاز: الحمدلله الذی زین سماء البلاغة ...

[کشف الظنون ۴۷۵/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۶۱

آغاز: الذات فی جمیع الصفات و لا اشعار بهذا العموم اتی باسم الذات المستجمع لجمیع الصفات دون ما یدل علی صفة مخصوصة فلقائل ان یقول؛ **انجام:** قوله اذا حذف الزاید الی لابد فی الناقص من الاتفاق فی الامور الثلاثة فیکون الاختلاف فی القدر فقد قوله

خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: محمد الموسوی ربیع الثانی ۱۲۶۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۸گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۸۵]

● حاشیة المطول / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-ul muṭawwal

ملا خسرو، محمد بن فرامرز، – ۸۸۵ قمری

mollā xosrow, mohammad ebn-e farāmarz (- 1481)

وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲–۷۹۲)

حاشیه مفیدی است با عناوین «قال، اقول» بر کتاب مطول سعد الدین تفتازانی. نویسنده در مقدمه می‌گوید: هر چند میر سید شریف جرجانی در حاشیه خود بر مطول نقاب از چهره گوهرهای آن برداشته و مشکلات آن را حل کرده و اعتراضاتی هم بر تفتازانی نموده لیکن آن‌گونه که باید، مطالب پیچیده آن را توضیح نداده است و با همین هدف به نگارش آن مبادرت نمودم تا مورد استفاده همگان باشد. به گفته حاجی خلیفه: این حاشیه تا نیمه مطول نگاشته شده و مؤلف به اعتراضات قدیمی نیز پاسخ داده است.

آغاز: الحمد لله الذی هدانا الی تلخیص المعانی بمفتاح البیان و حدانا الی ایضاح المبانی بمصباح التبیان

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان البلاغة عبارة مطابقة الکلام الفصیح لمقتضی الحال و قوله و الا لادی المعنی الی آخره اشارة الی ان هذا الامر ایضا من البلیغ قلیل ثم ...

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، این نسخه در زاویه یحیی قاضی در «یکی شهر» ترکیه قرار داشته؛ تملک: «احمد بن لطفعلی تبریزی» از نیاکان خاندان مجتهدی تبریز با مهر «و مبشراً برسول یأتی من بعدی اسمه احمد» (مستطیل)؛ مهر: «حسین منی و أنا من حسین» (هشت گوش)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۶۷گ، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۳ – ۳۱۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۶۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان الاستعارة بالکنایة تشبیه عنده لانه یعرفه بتشبیه مضمر فی النفس فوجب حمله علی الاعتراض علی الشیخ فقط

خط: نسخ و نستعلیق، کا: منصور مغیث الدین بن شرف الدین بن

مغیث الدین اصفهانی، تا: جمعه ۲ شعبان ۹۵۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ (۲۷پ-۱۰۱پ)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۹ - ۲۶۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** «اجزأ طرفیه بعضها ببعض و لا یعتبر ... ما یقابله من الطرف الاخر.»

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۸ق؛ تملک: محمد بن سیف الدین محمد مختاری در ۱۲۲۵، سیف الدین محمد مختاری در دوم محرم ۱۲۲۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۵ - ۵۹]

● **حاشیة المطول** / معانی بیان، بلاغت / عربی

ḥāšīyat-ul muṭawwal

ابن فناری، حسن بن محمد شاه، ۸۴۰ - ۸۸۶ قمری

ebn-e fannārī ‹hasan-e bn-e mohammad šāh (1437 - 1482)

وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

حاشیه مختصر و مفیدی به صورت «قوله -قوله» در توضیح مشکلات آن است. این حاشیه مشتمل بر فوائد بسیاری می‌باشد دانشمندان و دانشجویان با نظر اهمیت بدان نگاه می‌نمایند، و بر مطالب مشکله هرسه قسمت (معانی و بیان و بدیع) مطول حاشیه دارد گردیده است.

آغاز: (دیباجه): الحمدلله الذی شرح صدور ارباب الاذهان لایضاح معانی الکلم ببدیع البیان ... (آغاز متن:) قوله الحمدلله الذی الهمنا ... الاقرب الی الفهم ان المراد بالالهام فی هذا المقام الخ

انجام: قوله و التذکر للاحکام المذکورة فی علمی المعانی و البیان انما لم یتعرض للبدیع لکونه خارجاً عن البلاغه.

چاپ: استانه، ۱۲۵۴و۱۲۷۰و۱۳۰۹ص۵۸۶؛ ایران، سنگی، ۱۲۶۱، وزیری بزرگ، بدون شماره صفحه

[کشف الظنون ۴۷۴/۱ و ۴۷۵؛ ریحانه الادب ۴۵۱/۱؛ معجم المطبوعات ۷۵۷/۱ و ۶۳۸/۱؛ الاوقاف العامة موصل۲۰۲/۲ و ۱۳۵/۳ و ۱۲۹/۴]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة حاشیة الچلبی علی المطول

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۳

آغاز و انجام: برابر

از آغاز مطول تا انتهای آن می‌باشد که حاشیه باب بدیع نیز جزء آنست؛ خط: نسخ، کا: محمد بن رسول بن ابراهیم، تا: ۹۵۳ق؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، تیماج تریاکی، ۲۹۳گ، ۲۱ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۹۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۶۱

خط: نستعلیق، کا: صدر الدین بن قاضی روح الله بن قاضی صدر الدین شیروانی، تا: ۲۳ شعبان ۹۷۵ق، جا: اردبیل؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۶۸]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۲

خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی کلیبویی، تا: ۹۷۷ق؛ ۳۴۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۵۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۹۶

خط: رقاع، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۷۹ق؛ مجدول، مصحح، محشی، مقابله کتاب به سال ۹۷۹ پایان یافته؛ تملک: محمد امین بن محمد اسلونی به تاریخ ۱۰۶۰، محمد رفیع مدرس مدرسه بروسه (رکیه)، خلیل افندی بروسوی با مهر «بنده خدا خلیل» (هشت‌گوشه)، عثمان بن اسماعیل؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۱۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۴ - ۲۵۲]

۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۲۹

خط: نسخ، کا: محمد بن ادین المستویة حسینی، تا: سه‌شنبه ۷ ربیع الثانی ۹۹۵ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: چرم سیاه، ۲۸۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [مؤید: ۱ - ۲۸۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لو لم یمنع قوله ما لا یلزم

خط: مختلف، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ابعاد متن:۱۵×۱۸، اندازه: ۱۳×۲۰سم [الفبائی ف: - ۲۱۰]

۷. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه:۱۱

آغاز: افتاده: المیل و المنهج الطریق الواضح و الرشاد خلاف الغی؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ سه برگ آخر از اصل نسخه نیست و تاریخ ۸۹۳ که در پایان آمده است صحیح نمی‌باشد، مصحح، محشی؛ ۲۸۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: - ۱۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** استطرق النوادر رده الفضل فی شرح

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نباتی، جلد: پارچه‌ای، ۲۹ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [الفبائی ف: - ۲۱۰]

۹. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۶۳

آغاز: لجماعة أو تأکید لما سبق أو استیناف کانه قبل کیف یتعاطون به غیر توثیق فاجاب به؛ **انجام:** و آخره اعنی قوله ضارع علی خصوصه فافهم قوله نحو قوله و لئن سألتهم من خلق السموات ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۹۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۳۵]

۱۰. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۴۳۳

کا: نظام بن محمد کاتب شیرازی،تا:قرن۱۱؛قطع:وزیری[ف:-۱۲۰]

۱۱. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۲۴۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵۵۸ص، ۲۷ سطر (۷×۱۸)،

اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱ – ۲۳۸]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۱۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا یلزم، ما اتفق علی عدم و قوعه کلام العرب کون المسند الیه اعنی اسمه نکرة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط و انجام؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: مقوا، ۷۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۳سم [ف: ۲۵ – ۶۳]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** قلت ان کفی فی علمه الاعتماد علی موصوف

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ارسالی اداره رایزنی فرهنگی در دمشق، خرداد ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۲۱۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ – ۶۵]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۸سم [ف: ۲۵ – ۶۲]

۱۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۸۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «رسول بن جعفر الحسینی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۸گ، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۳ – ۸۳۰]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۷۳۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی، ۳۶۸گ، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۹)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۴ – ۲۷۱]

۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۲۶۵ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۲ – ۴۰۴]

۱۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۶۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی از مؤلف یا دیگران؛ تملک: محمد صالح بن محمد حسین لاهیجانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۴ – ۴۲۰]

۱۹. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۷۳ح

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۴۶ص، قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: – ۱۱۱۴]

۲۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۶۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد باقر بن فخرالدین عاملی، ابوالقاسم بن علیرضا با تاریخ ۱۲۴۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۵ سطر (۷×۱۵) [ف: – ۷۶۶]

۲۱. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۲۳۶

خط:نسخ ریز،کا:عبدالعلی شیرازی، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۰۰۹ق؛ ۵۳۵ص، ۲۵ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۳۷]

۲۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: علی بن احمد سینکی رازی، تا: ۱۰۱۳ق؛ دیباچه را ندارد؛ محشی؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج، ۳۱۹ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۴۰۳]

۲۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمود قزوینی، تا: جمعه ۸ ذیحجه ۱۰۱۵ق؛ مصحح، محشی از مؤلف را دارد؛ یادداشت و نشانی امانت از ملا عبد الوهاب اردکانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۳گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۴ – ۲۵۲]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۰۲۴

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن ابوالصلاح ابن جعفر حسنی حسینی، تا: ۲۸ جمادی الثانی ۱۰۲۶ق، جا: مدرسه عباسیه؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۸گ، ۲۵ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۵سم [ف: ۴ – ۲۷۲]

۲۵. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۵

خط: نسخ، کا: سید مرتضی بن علی حسینی، تا: ۸ رجب ۱۰۲۷ق؛ ۲۳۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱ – ۸۲]

۲۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۷۸

بی‌کا، تا: ۱۰۳۰ق، قطع: وزیری [ف: – ۱۲۰]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خفی، کا: محمد امین بن سلیمان علوی اردکانی، تا: شنبه، ۷ شعبان ۱۰۴۱ق؛ محشی به لفظ «منه»؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۷۰گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲۵ – ۶۱]

۲۸. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۸۲۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد نظام بن ملا احمد اردبیلی، تا: ۱۰۴۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [میراث اسلامی: دفتر نهم – ۸۴]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۳۵

آغاز: البغی و الاعتساف اذا عثروا علی شیء زلت فیه القدم او طغی منه القلم ان یستحضروا ان لکل جواد کبوه و لکل صارم نبوه؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۳ق، جا: مدرسه قلندرخانیه؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ کاغذ: فرنگی نخودی و شکری، جلد: گالینکور، روکش آبی روشن، ۴۱۰گ، ۱۹ سطر (۷/۳×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ – ۱۹۱]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۵۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابی معصوم علی نعیم خطیب عبدالعظیمی رازی، تا: ۱۰۴۸ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۳۰ سطر (۲۰/۵×۸/۵)، اندازه:۱۴×۲۶سم [ف: ۱۹ – ۱۹۱]

۳۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۱۵
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۸ق؛ مهر: «محمدعلی بن محمدباقر» (بیضی)، «محمدالموسوی» (بیضی)؛ تملک: ابوطالب بن محمدرفیع؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۵۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف مخ]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۴۳
آغاز: ما یظهر تلك الصور اعنی المنطق الفصیح المعرب عما فی الضمیر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۰۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۶ – ۲۳۲]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: (اسمش را محو نموده) فرزند محمد کاظمی، تا: دوشنبه، ۱۱ ذیحجه ۱۰۵۰ق؛ محشی به لفظ «منه»؛ تملک: علی نقی بن علی بن لطف علی در ۱۲۹۵ در دارالسلطنه تبریز با مهر «الواثق بالله عبده علی نقی بن علی»؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی ۳۶۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲۵ – ۶۳]

۳۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۴۲
خط: نستعلیق، کا: عیسی نائینی، تا: ۲۴ رمضان ۱۰۵۲ق؛ مهر: «ابوالقاسم محمد باقر حسینی» (مربع)، «یا محمد الا هو» (بیضی)؛ تملک: عبدالعلی میرزا فرزند فرهاد میرزا معتمد الدوله که این نسخه را در سال ۱۲۹۷ در شیراز خریداری نموده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ – ۳۶۹]

۳۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۴۹
خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن محمد صالح رازی، تا: ۱۰۵۴ق؛ قطع: ربعی. [نشریه: ۷ – ۱۴۴]

۳۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۷
خط: نستعلیق، کا: بهاء الدین محمد بن نظام الدین قرشی، تا: سه‌شنبه ۱۹ صفر ۱۰۵۷ق؛ ۲۶۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲ – ۵۶۳]

۳۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۱۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد صالح، تا: اواخر ذیقعده ۱۰۵۷ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۳۲۰]

۳۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۷۰
آغاز و انجام: برابر
از دیباچه تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، کا: حافظ مصطفی قونوی، تا: ۱۰۵۸ق؛ مجدول؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۹۵ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۴۰۳]

۳۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمد سعید حسینی قزوینی، تا: شوال ۱۰۵۹ق، جا: قزوین مدرسه التفاتیه؛ مهر: «لا اله الا الله الملك الحق المبین» (بیضی)؛ تملک: محمد ولی سوکه هی با مهر «المتوکل علی الله الغنی عبده محمدولی» (مربع)؛ واقف: میرزا محمد تقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۱ – ۲۸۱]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شمس الدین طهرائی، تا: ۱۰۶۵ق؛ محشی با امضای «ابراهیم»، مصحح؛ مهر: «شمس الدین محمد»؛ تملک: «شمس الدین محمد بن محمد حسین»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۹۷گ، ۲۵ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [ف: ۱۲ – ۶۵]

۴۱. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۲۹۶۹
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ ذیحجه ۱۰۶۸ق؛ محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۳۲۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۲۳/۸سم [ف: ۱ – ۱۸۱]

۴۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۶۷۹
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد شفیع صحاف، تا: ۲۱ رمضان ۱۰۶۹ق؛ محشی؛ مهر: «ماشاء الله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۴ سطر (۶/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۵۴۷]

۴۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۳۰
خط: نسخ، کا: محمد مقیم، تا: ذیقعده ۱۰۷۱ق؛ مصحح، با بلاغ؛ تملک: محمد رشید؛ واقف: حاج محمد حسن، ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۴۵؛ جلد: چرم سیاه، ۱۲۵گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [مؤید: ۱ – ۲۱۵]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۰۷۳ق؛ تملک: علی بن حسین بن محمد بن عبد الله بن عمران، محمد بن کاظم در ۱۳۰۳؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۰گ، ۲۱ و ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۲۵ – ۶۱]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۴۳
آغاز: ثم المراد بالاعلی الاعلا النوعی و هو مرتبة من البلاغة؛
انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: حسن بن گدا علی قائنی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ جمادی الاول ۱۰۷۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به لفظ «منه»، مصحح، مقابله شده در ۱۰۹۸ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۲۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۶سم [ف: ۲۵ - ۶۴]

۴۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۰۹

خط: نستعلیق، کا: ابوالفضائل بن حاجی حسین یزدی، تا: جمعه ۱۵ ذیقعده ۱۰۷۸ق [ف: ۳ - ۸۵]

۴۷. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۱۲

خط: نستعلیق، کا: حسن بن گراعلی القاینی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ جمادی الاول ۱۰۷۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۷ سطر (۷×۱۸)، قطع: مستطیلی [تراثنا: س۶ش۱ - ۱۰۷]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ظاهراً شمس الدین خضر بن حسین، تا: دوشنبه ۱۰ شعبان ۱۰۸۵ق، جا: شیراز مدرسه منصوریه؛ مجدول مذهب مرصع، مقابله شده، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۲۵ - ۴۴۰]

۴۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کا: بهاء الدین علی آشتیانی، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۰۸۵ق؛ مهر: «اسماعیل»؛ اهدایی: عبدالحسین طباطبائی همت یار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی تیماج مشکی، ۲۱۶گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۳۸۴]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۳۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خفی، کا: محمد مهدی بن محمد خادم حایری، تا: ۱۸ رمضان ۱۰۸۷ق؛ محشی به لفظ «سلطان دام ظله» و «منه رحمة الله تعالی»، مصحح؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۳۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۲۵ - ۶۳]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۱۹

خط: نسخ، کا: محمد بن آقا میرافراسیاب مازندرانی، تا: جمعه ۲۹ جمادی الاول ۱۰۹۴ق؛ محشی؛ در گ ۳۴۴پ قصیده‌ای از ابوالفوارس آمده؛ مهر: عبده محمد بن موسی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۴گ، ۲۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۲ - ۱۱۱]

۵۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۸۹

خط: نستعلیق، کا: نصیر بن ملاحسن بن داود، تا: ربیع الثانی ۱۰۹۴ق، جا: مدرسه محمد سعیدا؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی. [نشریه: ۷ - ۱۴۴]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۴۲

کا: عطیة بن عبدالرحمن، تا: ۱۰۹۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه:۱۴/۵×۲۰سم [رایانه]

۵۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۸۹

آغاز: ... المفهوم من قولهم لا اعلم من فلان فی البلدانه اعلم من الکل کیف و لو اجری الکلام علی ظاهره لا یلزم منه اثبات الکاشفیة لهذین العلمین؛ **انجام:** قال الاسمعی الرقمتان احدیهما قرب المدینة و الاخری قرب البصرة و معناه بینهما و المراجیع جمع مرجوع من ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ در نگاه اول چنین می‌نماید که دو حاشیه از دو مؤلف باشد حال آنکه یک حاشیه و کلاً از همان چلبی است؛ تاریخ وقف: ۱۳۷۱ش؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۰گ، ۱۹ - ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۵-۷۲۵]

۵۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۸۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی [نشریه: ۲ - ۱۴۹]

۵۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۷۲

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه روغنی، ۳۲۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲/۹×۲۶سم [ف: ۱ - ۱۸۱]

۵۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ماوراء النهری، کا: محمد فرزند سعید، سعدی حویزی، تا: قرن ۱۲، جا: مشهد رضوی مدرسه میرزا ابوصالح صدر؛ مصحح، مقابله شده با عبارت: «بلغ مقابلة»، محشی با علامت «منه»؛ کاغذ: سمرقندی،، جلد: مشمعی مشکی، ۳۱۱گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۹ - ۴۵۰]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف میشن ماشی، ۲۷۸گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه:۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۵۰۷]

۵۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۹۵/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۰گ (۸۱-۹۰)، ۲۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳ - ۹۱۹]

۶۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۸۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوایی، ۲۰ سطر [ف: ۹ - ۸۸]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا رزق بن طرف الباهلی تنازع هو مع قشیری فی ...

از اول کتاب تا آخر باب مسند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۳۸گ، ۱۸ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۷- ۶۱]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۴

سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [الفبائی ف: - ۲۱۰]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۷۵

آغاز: «یحصل بقیام القرینة فلا حاجة الی الذکر»؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا:جمادی الاول ۱۱۲۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۹۸گ، ۲۳ و ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۶۱]

۶۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۳۲

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد علی عقدائی، تا: شنبه ۲۳ رمضان ۱۱۵۱ق؛ تملک: عبدالحسین بن علی محمد بن رضا عقدائی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۹۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۲۱۵]

۶۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۶۴/۲

آغاز: بسمله، الاقرب الی الفهم ان المراد بالالهام فی هذا المقام معناه اللغوی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ ربیع الاول ۱۱۶۰ق، جا: مدرسه شاه محمد افندی؛ مجدول؛ ۲۵۱ص (۳۵-۲۸۵)، ۲۵ سطر [ف: ۲- ۴۲۶]

۶۶. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۳۶

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۷۲ق؛ محشی؛ تملکی به تاریخ ۱۱۷۲ ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۲۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف مخ: - ۵۱]

۶۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۶۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۸۶ق؛ تملک: حسن بن محمد عمری عاملی در ۱۱۸۶؛ ۱۵۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱ - ۹۴]

۶۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لهذا حکم بعدم الجواز و اما فیما فیه ضرورة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد یوسف بن عبدالفتاح حسنی حسینی طباطبایی تبریزی به تاریخ ۱۱۹۶ در شیراز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [مرعشی: ف: ۹ - ۴۰]

۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و التأنیث لکون ما عبارة عن المتعلقات فی المعنی و فی عنهار اجع الی معانی و فی معانیها ...

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با امضاهای «شرح زوزنی، سید علی خان، منه، صحاح، تفسیر قاضی، خطایی، رضی، ملا میرزاجان، سید شریف و لمحرره احمد» و جز آن؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۹گ، ۱۸-۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۷سم [رایانه]

۷۰. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۶۵

انجام: فالبیت علی ما ذکره ابن جنی من المعانی کقوله و اخفت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «یا امام حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: - ۴۸]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۳؛ محشی؛ یادداشتی مبنی بر فروش این نسخه، با جلد اول شرح لمعه، شرایع الاسلام، معالم الاصول و حاشیه میرزا بر آن به مبلغ ۲۱ هزار یکشاهی سفید تبریزی در ۲۴ شوال ۱۲۴۸؛ تملک: محمد باقر در ۱۲۷۸؛ واقف: سید کمال الدین مرتضوی، مهر ۱۳۷۷؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۳۷۶گ، ۲۴ و ۲۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲۵ - ۶۰]

۷۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۰۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الفن الاول ان ارید بالفن الاول الالفاظ والعباراة کما یدل علیه قول الشر فیما سبق رتب الکتاب علی مقدمه وثلاثه فنون احتیج الی تقدیر المضاف اما فی الاول او فی الثانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «عبده الراجی ابوتراب» (بیضی)؛ مصحح، محشی؛ ۷۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۸]

۷۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۹۷۴

آغاز: والبدیع علم البیان فیجوز ان یکون دقائق الخ؛ **انجام:** و لما کان الحمل مفیداً فی الفن الثانی و الثالث لبعد العهد اجری الفن الاول مجراهما سوقاً للفنون الثلاثه علی نسق واحد و.

قسمتی از اول این حاشیه می‌باشد (اوایل حاشیه تا حواشی شرح دیباچه تلخیص المفتاح)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: آبی فرنگی، ۳۲ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۰۴]

۷۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به سال ۱۲۷۵ به کتابخانه اعتضاد السلطنه درآمده؛ مجدول مذهب؛ محشی؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رو پارچه و داخل نرگس روغنی، ۲۷۲ص، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۴]

۷۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۸۷-۲۰/۱۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج سبز، ۳۹۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۴۰۵]

۷۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۴۷-۲۲/۶۷

آغاز: بسمله قوله الفن الثانی علم البیان قد اشیر فی الفن الاول إلی أن المراد من الفن المعانی او المضاف الیه محذوف من الاول أو الثانی فلیتذکر قوله وهو علم یعرف به ایراد المعنی الواحد الخ؛ **انجام:** برابر

از فن ثانی علم البیان تاپایان کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد:تیماج مشکی،۸۶گ،۱۹سطر،اندازه:۱۵×۲۱سم[ف: ۳ - ۱۴۰۶]

۷۷. **مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۱۰**
آغاز: الکلام المذکورة فیه انما تعد محسنه بعد رعایة المطابقة و وضوح الدلالة؛ **انجام:** و ان کان هذا الا دعاء مردوداً عند السکاکی. تامل. و قد حرره عبد ...
از اوایل مطول تا اسناد خبری؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قسمتی از این نسخه توسط ملا نوروز علی بن کربلایی باقر بسطامی (فاضل بسطامی) در مشهد مقدس رضوی در مدرسه نواب در ۸ شعبان ۱۲۲۲ق کسرنویسی شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۷گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶/۵) [ف: - ۱۹۰]

۷۸. **رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۶ح**
خط: نسخ، کا: حسین علی بن ملا موسی، تا: شعبان۱۲۲۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ اندازه: ۱۵×۲۲سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۱۴]

۷۹. **قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۹۰**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «یا اسدالله الغالب ۱۲۲۶» (مربع)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۸۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۷]

۸۰. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۹۲**
خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم بن محمد صادق گلستانه، تا: پنج‌شنبه ۹ رمضان ۱۲۲۹ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۵۶]

۸۱. **قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲/۶۸/۱-۵۱۸۱**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: - ۱۹۱]

۸۲. **همدان؛ جواهری، حبیب؛ شماره نسخه:۶**
خط: نسخ، کا: محمد بن محمود بن محمد بن موسی بن احمد مشهور به بیرمی، تا: رمضان ۱۲۳۱ق، جا: بیرم؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ جلد: تیماج، قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۶۷۵]

۸۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۶۴**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد باقر، تا: ۱۲۳۲ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی و شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۷گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲۵ - ۶۲]

۸۴. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۳۰-۱۳/۱۰**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ملا علی وردی، تا: ۱۲۳۲ق، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۱گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۴۰۵]

۸۵. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۶۸**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد رضا بن باقر تبریزی، تا: ۵ رمضان ۱۲۳۳ق، جا: تبریز مدرسه طالبیه؛ مصحح؛ تملک: محمد جعفر بن قاسم در ۱۲۴۷؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۱۵۵گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۲۵ - ۶۴]

۸۶. **چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۲۶**
خط: نسخ، کا: محمد بن میرزا محمد بن آقا میرزا مرعشی، تا: ۱۲۳۳ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: - ۷۲]

۸۷. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۲۵**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن احمد اشکوری، تا: ۱۲۳۵ق؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور، ۳۴۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۲۵ - ۶۰]

۸۸. **مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۱۱**
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: عبدالسمیع السبزواری، شعبان ۱۲۳۶ق؛ ۲۱ سطر (۱۵/۵×۱۹) [تراثنا: س۶ش۱ - ۱۰۷]

۸۹. **قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۸۴**
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن حسین حسینی، تا: ۱۲۳۷ق؛ ۱۹۰گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱ - ۹۴]

۹۰. **قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۶۵**
خط: نستعلیق، کا: سید صادق ولد میر زین العابدین بهاء الدوله، تا: ۱۲۳۹ق؛ ۲۱۷گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱ - ۹۴]

۹۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۲۱گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۱۶۴]

۹۲. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۵۵-۱۴/۱۰۵**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محسن بن مشهدی بابا مراغی، تا: دوشنبه ۵ ذیحجه ۱۲۴۴ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۸۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۴۰۵]

۹۳. **مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۰۵**
خط: نسخ، کا: سید محمد بن هاشم موسی اصفهانی، تا: ۱۵ رمضان ۱۲۴۵ق؛ از کتابهای فریدون میرزا بوده و ضبط کتابخانه بهمن میرزا پسر فتحعلی شاه قاجار شده با مهر او مورخه ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰گ، ۲۶ سطر (۱۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱ - ۹۲]

۹۴. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۱۵/۲**
خط: شکسته نستعلیق، کا: رجبعلی بن کمال، تا: ربیع الاول ۱۲۵۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۶۲گ (۴۳پ-۳۰۴پ)، ۱۶ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۵۳۰]

۹۵. **یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴**
آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ مجدول؛ جلد: مقوایی تیماج ماشی، ۱۹۸گ، ۲۷ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱ - ۴۵]

۹۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۴۹-۳۷/۳۹

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن ملا محمد زمان شهمیرزادی، تا: ۲۰ رجب۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۴۰۵]

۹۷. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۳۱۶/۲

آغاز: برابر

بی‌کا،تا:۱۲۶۲ق؛جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۲۴]

۹۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۶

خط: نستعلیق، کا: اسدالله، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۱۴۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۱ - ۹۴]

۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲ خوئی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ روشن، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۳۵۰گ، اندازه: ۱۹×۳۳سم [ف: ۷ - ۱۰۲]

۱۰۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۸۳

خط: نسخ، کا: صادق بن محمد رؤنیری، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۶۷ق، به فرمایش آقا میرزا علی اکبر؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۵۱گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۷ - ۵۲۰]

۱۰۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۷۱ق، جا: مدرسه ألماسیه؛ محشی با عناوین «منه»، برخی دیگر با عناوین «خ خ»، مصحح؛ کاغذ: فرنگی،آهار مهره، جلد: روغنی، با زمینه قهوه‌ای، ۳۲۱گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۹ - ۳۹۱]

۱۰۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۶۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید محمد بن احمد موسوی، تا: شنبه ۱۷ ربیع الاول ۱۲۷۴ق، جا: اصفهان؛ مهر: «انا مدینة العلم وعلی بابها» (مربع)، «انیس الادبا ۱۲۷۷» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۷]

۱۰۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو فی غیر هذین البابین و کذا الحال و التمییز فعلم ان الجریان فی غیر هذین البابین عند هذا القایل ان یجری فی کل واحد واحد من غیر هذین البابین فیرد علیه رد الشارح و الله اعلم

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قسمت نونویس جمادی الثانی ۱۲۹۳ در نجف اشرف؛ مصحح؛ اهدایی: جواد کمالیان، ۱۳۵۴؛ جلد: تیماج، مشکی، ۲۴۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۶۰]

۱۰۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد محسن بن محمد صادق، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: چرمی سبز، ۳۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم[ف:۱-۴۰۹]

۱۰۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۱۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از «ابوالقاسم» و مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۳۵/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۰]

۱۰۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۸۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه، مؤمن»، تملک: محمد نعیم عرفی طالقانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۲گ، ۳۰ سطر (۷/۵×۲۲)، اندازه: ۱۴×۳۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۸۹۳]

۱۰۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۶۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱ - ۹۴]

۱۰۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۱۲۷

آغاز: العظمی من التصدیق باعجاز کلام الله تعالی و نهایة الوصول..؛ **انجام:** انت و انت فعلنا و انا ورید ضربنا اغرض.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان‌های «منه»، «صح» و ...؛ کاغذ: فرنگی نخودی و آبی، جلد: مقوایی، روکش تیماج سیاه، ۹۱گ، ۱۷سطر(۱۱×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۱/۲سم [رایانه]

۱۰۹. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۴۴/۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷گ (۱۶۲ر-۱۷۸پ)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۱۸۷]

۱۱۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** لانه مفروض الصدق فی الاستقبال فلایکون طلبا لان فرض الصدق الی التحقق فی الاستقبال لایتصور فی الانشاء ولقائل ان یقول فح یلزم وقوع الصدق فی المرکب الغیر التام لان ادات الشرط اخرجته عن کونه کلاما وهو خلاف المذهب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۷]

۱۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۸۷-۱۲/۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۴۰۵]

۱۱۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۴-ح/۵۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اعدی الزمان سخاوه الی آخره الاعداء ان یتجاوز الشیئی من صاحبه الی غیره و الاسم العدوی - فی لا عدوی ای لا یعدی شیئی شیئا - لان المعنی علی المضی و المراد

لقد کان فان قلت.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۵۹گ، ۲۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۱۰۹]

۱۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۳۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا نظرت الی فواتح السور جملتها و مفرداتها من البلاغه و التفنن و انواع (افتاده برگ ۲۹۲پ)
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان‌های: «م، ق، منه، ع ل، صحاح»، مصحح؛ کاغذ: اصفهانی سپید ترمه، جلد: مقوا، رویه چرم مشکی، ۲۹۲گ، ۲۴ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۷۴]

۱۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۹۹گ، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۱۵ – ۱۶۷]

۱۱۵. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۵۶۸
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «یا عالمأ بحالی علیك اتکالی عبده حافظ علی» (بیضی)؛ محشی از مؤلف؛ واقف: شهید، جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: – ۲۹۸]

۱۱۶. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۵۹۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملك: جانی بکم خانم با مهر «جانی بکم» (بیضی)؛ مهر: «عبده الراجی حسنعلی» (مربع)؛ واقف: حسن صدرزاده خویی، ۱۳۴۷ش؛ جلد: تیماج روغنی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: – ۳۱۳]

● حاشیة المطول = حاشیة شرح تلخیص المفتاح /

بلاغت / عربی
ḥāšīyat-ul muṭawwal = ḥāšīyat-u š.-i talxīṣ-il miftāḥ
لیثی سمرقندی، ابو القاسم بن ابی بکر، – ۸۸۸ ؟ قمری
laysī samarqandī, ab-ol-qāsem ebn-e abī-bakr (- 1484)
وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
اهدا به: امیر علیشیر نوائی
تاریخ تألیف: ۸۷۵ق

حاشیه مختصری است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب مطول تفتازانی و حاشیه میر سید شریف جرجانی. نویسنده در مقدمه می‌گوید: کتاب مطول و حاشیه سید شریف در برخی از موارد بسیار طولانی بود که موجب ملال بود و گاهی هم ایجاز، سبب اخلال می‌شد بدین سبب به تدوین این حاشیه مبادرت نموده ضمن رفع این دو نقیصه به توضیح و بیان مشکلات آنها پرداخته و هم به خطاهای آنها اشاره کرده‌ام. به تصریح خود او این نخستین تألیف اوست. این حاشیه بیشتر توضیحی است و کمتر به رد و ایراد می‌پردازد.

آغاز: الحمدلله الذی انعمنا بتلخیص دقائق المعانی ببدائع البیان و خصصنا بایضاح حقائق المعانی بذرائع البرهان ... قوله بحمدلله سبحانه نسب الافتتاح الی الحمد فقط مع تاخره عن التسمیه ...
انجام: انه لوصوح بثبوت المجد لثوبیه ایضا کان کنایه عن النسبة لا عن الصفه فلتامل.
چاپ: آستانه، چاپ سنگی، ۱۳۰۷ق.
[کشف الظنون ۴۷۵/۱ سطر۳؛ معجم المطبوعات ۱۰۴۴/۱]

۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۶۳۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،تا:دهه آخر صفر ۹۰۱ق؛محشی با امضاء:«منه سلمه الله»؛ واقف: محمد بن محمد حسین رضوی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۴گ، ۲۳ سطر (۱۰×۲۱/۵)، اندازه:۱۵×۲۷/۵سم [ف: – ۵۰۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و التحقیق انه لو صرح بثبوت المجد لثبوته ایض کان کنایة فلیتامل و قد وقع الفراغ عن جمع هذه الفوائد ...؟
خط: نسخ ریز، کا: میر کان بن محمد محلاتی، تا: ۹۴۷ق؛ محشی از مؤلف؛ کاغذ: ایرانی و ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۴۰۱ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۱۳سم [ف: ۴ – ۳۳۰]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۹۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ رمضان ۹۷۲ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ ۲۳۸گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۳ – ۲۸]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** موارد الشهر فی ظلم ... فکان الفکر فی ظماء
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۷ – ۱۵۷]

۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۰۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** لان اسناد طویل مکنی عنها. قد وقع الفراغ من ... بعون الملك الوهاب و الله اعلم بالصواب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: علیمردان خان تیموری (نصرت الملك)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۲۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: – ۱۸۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۹۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فاندفع بهذا التقریر أن الاکمل أن یکون حین استعماله للفظ المطلق حتی لا یکون قوله کذلك مستدرکاً، قوله فلو وقع ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۴ – ۳۵۸]

۷. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا لا معین لاستعمال اللفظ فی غیر معناه لینتقل منه

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی به حاشیه مؤلف؛ کاغذ: حنایی روشن، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: - ۱۰۱]

۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۶ق [ف: ۳ - ۸۵]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۲۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۳۰ق؛ محشی به لفظ «منه رحمه الله»؛ واقف: مهدی دهقان، ۱۳۹۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۵۰۵]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۳۶گ، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۲۵]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۸۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد صرح بالصفة اعنی الاسلام و کنی عن نسبتها بالانتفاء الی الجود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ مصحح؛ واقف: فاضل خان، ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: نخودی، ۱۷۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲۵ - ۸۱]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۷۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: عبدالله بن محمد حسینی بحرانی به تاریخ ۱۰۶۳، محمد حسینی بحرانی به تاریخ نیمه جمادی الاول ۱۰۹۹، صالح بن عبد الکریم بحرانی به تاریخ اول رجب ۱۰۶۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۷ - ۶۸]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۶۹

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱، به امر سید علیخان کبیر (علی صدرالدین بن احمد نظام الدین)؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۱۹۲ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲ - ۴۱۱]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۱۰-۲۳/۱۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله لان اسناد طویل الی النجاد وایضا الصفة هنا وهی المجد مصرح بها وفی القسم الثانی اعنی نحو طویل نجاده مکنی عنها (وقد وقع الفراغ ...)

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۹۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۴۰۶]

۱۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ مصحح، محشی، مجدول؛ یادداشتی به سال۱۱۵۷ و یادداشت محمد حسن بن الغزلجی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱-۱۲۸]

۱۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مصطفی، تا: اواسط صفر ۱۱۲۰ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرشکی، ۴۱۴ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۷۶]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۷۴

آغاز: احدهما یعنی ان اخذالقایل قد حکم بان الاعتبار الجنسی لجعله فی المقام الخطائی محمولا علی الکامل من افراده رعایه..؛

انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با امضای «منه، منه رحمالله»؛ مهر بیضوی به تاریخ ۱۱۹۱؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۴گ، ۱۷ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۲۰/۳سم [ف: ۱۸ - ۱۱۲]

۱۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۷

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان پسر حاجی محمد امین، تا: ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۴]

۱۹. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** طویل النجاد فکنی عنها قد وقع الفراغ من جمع هذه الفوائد ... الی یوم القیامه تمت.

از اول تا آخر مجاز مرکب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: علیمردان خان تیموری (نصرت الملک)؛ کاغذ: ترمه نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹۶گ، ۲۷ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [رشت و همدان: ف: - ۱۷۷۶]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۳

آغاز: قوله بحمدالله سبحانه نسبت الافتتاح الی الحمد فقط مع تأخره عن التسمیه افادة لما خفی و اعراضا عما ظهر و تلویحا الی دفع ما اشتهر؛ **انجام:** برابر

فاقد خطبه کتاب است؛ خط: نسخ متوسط، کا: صنیع الله بن محمد، بی‌تا؛ کاغذ: ایرانی ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۵۳۳ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۳۳۲]

● حاشیة المطول / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-ul muṭawwal

هروی، ملاعلی، ق۹ قمری

heravī, mollā-ʻalī (- 15c)

وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

تاریخ تألیف: ۸۳۵ق

حاشیه متوسط و کاملی بر مطول تفتازانی است که محشی بخشی از آن را ظاهراً در تاریخ ۸۳۵ قمری به پایان برده است.

[کشف الظنون ۱/۴۷۳-۴۷۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۹۴

آغاز: قوله افتتح کتابه یفهم منه أن التسمیة لیست جزءاً من الکتاب و قیل الظاهر أن الحمد فی الخطبة و تصنیفها یکون فی آخر

الکتاب؛ **انجام:** قال فی الصحاح الأربعاء جمع الربیع فلم یظهر کون الأربعاء صفة للیوم لا علی ما قال حدوداً علی ما قال فی الصحاح؛ قد وقع الفراغ.
خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: عبدالرحیم، تا: اوایل جمادی الاول ۸۳۵ق؛ مصحح؛ تملک: محمد مسلم هروی؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی نقاشی شده ماوراء النهری با عبارت «عمل ملامحمد امین صحاف»، ۱۳۸گ، ۲۰ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۳۰ - ۵۲۰]

● حاشیة المطول = حاشیة خطائی علی تلخیص المفتاح / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-ul muṭawwal = ḥāšīyat-u xaṭā'ī 'alā talxīṣ-il miftāḥ

خطایی، عثمان بن عبدالله، - ۹۰۱ قمری

xatā'ī, 'osmān ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1496)

وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
حاشیه متوسطی است با عناوین «قوله، قوله» بر مطول سعدالدین تفتازانی؛ و بیشتر توضیح عبارت مصنف است و کمتر به رد و ایراد پرداخته است. این حاشیه به پایان نرسیده و تا اواسط مبحث مسند الیه است.
آغاز۱: بسمله، لک اللهم الحمد والمنة و علی رسولک و آله و اصحابه الصلاة و التحیة. افتتح کتابه بعد التیمن بالتسمیة بحمد الله سبحانه نسبة الافتتاح الی الحمد فقط مع تاخره عن التسمیة تحتمل وجوها احدها ان وقوع الافتتاح بالتسمیة لما کان ظاهرا و بالحمد خفیة ...
آغاز۲: بسمله، قال الشارح الفاضل رحمه الله الحمدلله الذی الهمنا الالهام ایقاع الشیء من الخبر فی القلب بطریق الفیض ... بسمله، لک اللهم الحمد و المنة علی رسولک و علی آله و اصحابه ... قوله افتتح کتابه بعد التیمن بالتسمیة بحمد الله نسبة الافتتاح الی الحمد مع الحمد مع تأخره عن التسمیة یحتمل وجوها
انجام: قوله: فان لفظة ماوان کان یعم الذکور. یعنی انه و ان کان عاما لکن خصصه الحکم ... بطریق الکتابة لا یلزم ان یکون تخصیصها بالذکر بل یجوز ان یکون باعتبار ... ان مطلوبها هو الذکر و هو لیس بمذکور صریحا و الله اعلم بالصواب.
[کشف الظنون ۴۷۶/۱ و ۳۲۴/۱-۳۲۵ و ۱۷۶۷/۲؛ نسخه های منزوی ۳۷۶/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۸/۱

خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۸۳۶ق؛ افتادگی: انجام؛ با خط و مهر محمد بن حیدر بن نورالدین حسین عاملی مورخ ۱۰۵۰؛ مهر: محمد شفیع مورخ ۱۰۸۶؛ خط علی بن جعفر سپاهانی در ۱۲۱۰ با مهر ۱۱۹۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا،۷۴گ (۱پ-۷۴ر)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۸ - ۶۴۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۴

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: ابواسحاق بن جبرئیل بن ابراهیم شیروانی، تا: ۸۴۶ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا با روکش کاغذی و پارچه‌ای، ۸۵گ، ۲۱ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۳ - ۹۷]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۲۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره رمضان ۸۵۵ق؛ جلد: چرمی، ۹۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۴۱۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد پسر حاجی عمر، تا: رمضان ۸۷۱ق؛ پیش از آن، حاشیه میر سید شریف بر مطول نوشته شده، محشی به‌امضای «لمولانا احمد الجیلانی» و چاربردی و «خلخالی» و «منه رحمه الله»؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرد، ۷۶گ، ۱۹ - ۲۱ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۷۶]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۲۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** حیث ذکر ان الموجود انما هو المعدوم و الضرورة یشعر بانه نفی الفاعل الحقیقی رأساً لانه اذا لم ین اقدام لم یکن مقدم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۷۷ق؛ مصحح، محشی با علامت «منه»؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶گ، ۲۴ سطر (۹/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۵۷۳]

۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ محرم ۸۷۹ق؛ ۱۱۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۵۸۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۴۱

آغاز: لاتصافه تعالی بصفات الکمال فلو کان الشکر هو اعتقاد الاتصاف بصفات الکمال لم یحسن ذلک؛ **انجام:** و لیس هو مذکور (کذا) صریحا قوله من لم یمارس بدل من العقلاء ... فظهر جهة قول المنصف کقولهم بلفظ الجمع وجهه الشارح الی قول بعض المعتزلة
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر، تا: جمعه ۲۳ شوال ۸۹۹ق؛ افتادگی: آغاز (سه برگ) و از انتها مقدار پنج برگ از نسخه‌های پیشین اضافه دارد؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۵ - ۸۰]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۱۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** اذا قلت الانسان کاتب لم یلزم تقیید الانسان و تخصیصه ...
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۵۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۱۶]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۴۳/۲
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** لکل نظر بدی حداً آخر و دقیقه من الدقائق بحاله فلا تکرار.
خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی بن بدرالدین حسینی، تا: ۹۰۵ق؛ افتادگی:انجام؛کاغذ:اصفهانی نخودی،جلد: تیماج تریاکی، ۸۱ص (۹۹–۱۷۹)، ۱۹ سطر (۱۰×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۴ – ۱۶۰]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۲۳/۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۲۶۶]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۷۸
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن قاضی بن محمود، تا: شعبان ۹۳۹ق؛ محشی؛ واقف: فاضل خان، ۱۰۶۵ ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه پارچه، ۱۰۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۷۹]

۱۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۶۴
آغاز: نحمدک اللهم علی ما اعطینا من سوابغ النعم؛ **انجام:** بالمتروک الیه فیق بترک المعین الی غیر المعین او الخطاب
خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۴ رجب ۹۵۰ق؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۶۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: – ۹۸]

۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۱۴/۱
خط: نستعلیق، کا: حسن بن عبدالمجید حسینی، تا: شعبان ۹۶۲ق [ف: ۳ – ۴۶]

۱۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۶ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۹۳۳]

۱۴. شیراز؛ مدرسه حکیم؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد حسن، تا: ذیقعده ۹۷۹ق؛ محشی، مصحح؛ اندازه: ۹×۱۶/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۱ – ۴۴]

۱۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۲۰/۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** قوله وان البحث عن الحقیقة و المجاز یعنی ان الحال و ان کان قد یقتضی الحقیقة العقلیة و قد تقتضی المجاز العقلی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سیاه [ف: ۱ – ۳۶۹]

۱۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۳۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ ۷۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱ – ۹۵]

۱۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۲۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ تملک: امین الدین محمد بن سیف الدین بیانکی با مهر «المتوکل علی الله محمد امین الدین بن سیف الله»(دایره)؛ مهر: «شاه کمال الدین (کمال بن) علی الموسوی۱۰۵۳»(بیضی)؛ ۵۷گ، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۲۹]

۱۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۹۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ناقص؛ قطع: رقعی [ف: – ۱۲۰]

۱۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۳۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: رقعی [ف: – ۱۲۰]

۲۰. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۲
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ذلک کنایة مشکل یقال یجوزان یعتبر الانتقال من الشخص بواسطة اشتهاره بالوصف الیه و هیهنا و هو انهم شرطوا
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با خط خوردگی؛ وقف‌نامه از آقا اسماعیل در شوال ۱۲۰۹، این نسخه را سید علی حائری مفسر وقف نموده و تولیت آن را به متولی کتابخانه آستانه حضرت عبدالعظیم (ع) سپرده؛ جلد: تیماج سرخ، ۹۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: – ۲۸]

۲۱. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۸۶
آغاز: نحمدک اللهم علی ما أعطیتنا من سوابغ النعم؛ **انجام:** و هذا الخطاب له لا خاطب به فحق العبارة هنا علی قود کلامه بترک الخطاب ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: علی اصغر هزارجریبی ولوئی مازندرانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف مخ: – ۶۵]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۳۴
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی به حواشی عصام الدین و فتح با جمله دعائی «سلمه الله» و «منه»؛ تملک: محمد علی بن عبد اللطیف و غیره؛ واقف: مهدی قدوسی، اسفند ۱۳۱۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ، ۱۸ – ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۵ – ۸۰]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۰۳/۳
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و هذا اشاروا الی ما ذکر من ان المحصلین الموصوفین بهذه الصفات ... و الجزیل العظیم عظمنا الله بجزیل لطفه و کرمه بعونه و الله اعلم بالصواب
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۲۲ ذیحجه ۱۰۰۱ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، رویه کاغذ طوسی، ۱۹گ (۱۲۸پ–۱۴۶پ)، ۱۴–۱۵ سطر (۴/۶×۹/۵–۹/۵–۱۰/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۹۸]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۵۶
آغاز: نحمدک اللهم عل ما اعطیتنا من بواسغ النعم ... قوله نحمدک آثر الحمد علی الشکر لان؛ **انجام:** ترک المعین الی غیر المعین و الخطاب و الله اعلم بالصواب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۸ق؛ با یک سرلوح کوچک مذهب، مجدول؛ کاغذ: شکری نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۰ص، ۱۵–۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۱۹۴]

۲۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۲۰
خط: نستعلیق، کا: علی بن خداویردی، تا: ۱۰۲۹ق؛ ۱۰۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۹۱]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۲۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن غانم حویزی، تا: ۳ شوال۱۰۵۶ق؛ مصحح، محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۵ - ۷۸]

۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۲۷/۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: علی بن ابراهیم قرشهری، تا: ۲۹ محرم ۱۰۶۷ق، جا: آنقره مدرسه دوغان بیگ؛ مصحح، محشی؛ ۱۱۷گ (۱پ-۱۱۷ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۵۵]

۲۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۴۶

خط: نسخ، کا: شمس الدین بن اسماعیل، تا: ۱۰۶۰-۱۰۷۰ق؛ ۸۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۹۲]

۲۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۱۷/۱

آغاز: بسمله، نحمدک اللهم علی ما اعطینا من سوابغ النعم و بوالغ الحکم و نصلی علی نبیک محمد الهادی للعرب و العجم علی وجه اکمل و اتم؛ **انجام:** و الاولی ان یقال المتروک بالمتروک الیه فیقال یترک المعین الی غیر المعین او الخطاب.

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه، ۱۷ ذیقعده ۱۰۷۳ق؛ محشی با رمز «س»، «ع ب رحمه الله»، «شیخ محمد سلمه الله» و «منه رحمه الله»؛ کاغذ: نخودی، ۲۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۵۰۱]

۳۰. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۱/۱

خط: نسخ، کا: عبد الله بن محمد بیک، تا: سلخ صفر ۱۰۷۴ق؛ ۷۷گ (۱پ-۷۷ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۱۱]

۳۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۵ح

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: شیخ علی بن عبد الرحمن سولشی گیلانی، تا: دهه دوم شوال ۱۰۷۵ق؛ افتادگی: انجام؛ اندازه: ۸/۵×۱۷سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۱۳]

۳۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۱۸

خط: نسخ، کا: شرف الدین علی بن زین الدین نائینی شهدادی، تا: چهارشنبه ذیحجه ۱۰۸۶ق؛ افتادگی: انجام؛ متن «حاشیه بر حاشیه بر شرح مختصر تلخیص» تألیف ملا عبدالله یزدی توسط کاتب در حواشی نسخه در ذیقعده ۱۰۸۶ کتابت شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۸۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: - ۹۸]

۳۳. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۶۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن طاهر، تا: ۶ رمضان ۱۰۹۵ق؛ ۱۴۷گ، ۱۷ سطر [ف: - ۷۱]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۰۹/۱

آغاز: بسمله، نحمدک اللهم علی ما اعطیتنا من سوابغ النعم و بوالغ الحکم؛ **انجام:** اوبترک الخطاب مع معین الی غیر الخطاب مع معین.

از ابتدای کتاب تا اواخر باب اسناد خبریست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا:محتملاً قرن۱۲؛کاغذ:فرنگی،فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۸۵ص (۱-۸۵)، ۲۲ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۶]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۸۰

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، بی نام؛ محشی که اندکی از آنها فارسی و با امضای «حامد الغفاری»، «حامد»، «غفاری»، «ملا حامد»، «عبدالکریم»، «ع ر ه»، «هـ»، «کنز»، «سیف الله»، «یف»، «عبدالله»، «عب»، «ع ا هـ»؛ کاغذ: نخودی، اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۹۰گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۴۵۴]

۳۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی بعضی از آنها با امضای «فتح سلمه الله»؛ تملک: محمد معصوم بن کمال الدین حسین حسینی اردکانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم[ف:۱-۱۲۳]

۳۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۱۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** انه اراد بذلک الافراد ای فردا واحدا اواثنین و اطلاق الحصة ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر تملک: «سید حسین الحسینی ۱۲۵۸»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۸۶۳]

۳۸. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۹۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۶ محرم ۱۲۰۵ق؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد ولد مرحوم کربلایی علی اکبر لواسانی؛ مهر: یحیی بن محمد الموسوی؛ ۱۳۳گ، ۱۳ سطر، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: - ۱۶]

۳۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۶۵/۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ کاتب: موسی بن ابومحمد جهرمی، تا: ۲۲ ذیقعده۱۲۱۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۸]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۸

خط: نسخ خوش، کا: ابن حسین، نجفعلی، تا: جمعه ۲۷ جمادی الثانی۱۲۲۶ق؛ محشی با نشان‌های «ع ه»، «ره»، «منه»، «ملا عبدالله»، «ط»، «م»، «ع ب»، «م ب ه»، «ع یزدی»؛ مهر مالکیت: «عبده الراجی محمد مهدی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، نخودی، جلد: تیماج سیاه، ۸۷گ، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۴۹]

۴۱. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۱۳
از ابتدا تا مسند إليه؛ خط: نسخ، کا: مؤمن بن حسن، تا: ۱۲۳۶ق؛ ۲۰ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [تراثنا: س۶ش۱ - ۱۰۸]

۴۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۰۳
خط: نسخ، کا: شیر علی، تا: ۱۲۳۸ق؛ ۸۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۱ - ۹۲]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۸
خط: نستعلیق، کا: اقل خلق عربی بحرینی ... بن محمد طاهر ... استرابادی، تا: ذیقعده (پاک شده است)؛ محشی با نشان «منه»، «ع»، «ب»، «ره»، «سیف»، «ح»، «۱۲»، «د»؛ کاغذ: نخودی، اصفهانی، جلد: تیماج حنایی، ۹۵گ، ۱۴ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه:۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۵۸]

۴۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۳۳
آغاز: برابر۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱ - ۹۴]

۴۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۳۹/۲
آغاز: برابر۱
بی کا، بی‌تا؛ قطع: رقعی [ف: - ۳۱۴]

۴۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۰۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** خلاف ما عند العقل
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: ورثه سید حسین و سید مرتضی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۱۰۹گ، ۲۱ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۰۰]

● حاشية المطول / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-ul muṭawwal

حفيد تفتازانی، احمد بن يحيى، - ۹۱۶ ؟ قمری

hafīd-e taftāzānī, ahmad ebn-e yahyā (- 1511)

وابسته به: المطول فی شرح تلخيص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
تاریخ تألیف: قرن ۱۰؛
حاشیه نسبتاً متوسط و تحقیقی است با عناوین «قوله - قوله» بر کتاب مطول جدش سعد الدین مسعود تفتازانی. نویسنده به رد و ایراد و ذکر اقوال علما نیز پرداخته و در بیشتر موارد از تفتازانی دفاع کرده و به ایرادات دیگران پاسخ داده است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۹۰۷
آغاز: بسمله، (جای عناوین سفید است). الهمنا حقائق الخ الالهمام القاء معنى فی القلب هكذا فی عامة اللغة و قد قيد فی العرف بان لا يكون بطريق الاكتساب و الاستعلام؛ **انجام:** كما لا يخفى على ما وجد فی بعض النسخ كما لا يخفى تم الفن الثانی بعناية الله و حسن توفيقه.
از ابتدای کتاب تا پایان فن دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ چند مهر یادداشت عرض دید از ۱۰۵۷ تا ۱۲۸۹ با نقش‌های «و اتخذ الله ابراهیم خليلا ۱۰۵۷»، «بنده آل علی هست محمد نقی ۱۰۷۴»، «المتوكل على الله الغنی عبده محمد نقی» و ...؛ واقف: فاضل خان، ۱۰۶۵؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲۵ - ۸۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۹۶
آغاز: بسمله قوله حقايق العالی و رقايقايق البيان فی ذكر المعانی؛ **انجام:** لان المقابله كل و مراعات النظير جز
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [الفبائی ف: - ۲۱۰]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۸۲
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۸۳]

● حاشية المطول / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-ul muṭawwal

سلطان العلماء، حسين بن محمد، ۱۰۰۱ - ۱۰۶۴ قمری

soltān-ol-‘olamā’, hoseyn ebn-e mohammad (1593 - 1654)

وابسته به: المطول فی شرح تلخيص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۶۲/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره ربیع الاول ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۳گ (۱پ-۱۶۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰/۵سم [ف: - ۱۴۰]

● حاشية المطول / بلاغت / عربی

ḥāšīyat-ul muṭawwal

سيالكوتی، عبدالحكيم بن شمس الدين، - ۱۰۶۷ قمری

sīyālakūtī, ‘abd-ol-hakīm ebn-e šams-od-dīn (- 1657)

وابسته به: المطول فی شرح تلخيص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
حاشیه مفصل توضیحی است با عنوان «قوله، قوله» بر کتاب معروف «المطول» سعد الدین تفتازانی، بیشتر این حاشیه توضیحی و در پاره ای از مطالب دارای رد و ایراد می‌باشد. این حاشیه تا ضرب دوم از هفت ضرب محسنات لفظی از علم بدیع «رد العجز الی الصدر» می‌باشد.
آغاز: بسمله، قوله افتتح كتابه آه ای كتابه المقدر فی الذهن ان كانت الخطبه ابتدائيه او المحقق ان كانت الحاقيه ...
انجام: فمبتخون من الفتن بمعنى الاحراق قال الله ... فمنهم الصالحون و منهم دون ذلک و المقصود ان البصره مصر جامع و الله اعلم

چاپ: در استانبول و تهران مکرر چاپ شده است.
[الذریعه ج۶ش۱۱۲۱؛ فهرست مشار عربی ص ۲۹۶]

شرح و حواشی:

۱- تعلیقات قادریه = حاشیة حاشیة المطول؛ مولوی قادر بخش

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۹۹

آغاز: بسمله قدس سره الشریف و ههنا بحث و هو ان محصول ما ذکره الشارح قال فی الکشاف بهذه العبارة فان قلت ما معنی التعریف فیه قلت هو

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۶۰گ، ۲۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۳۲۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۹۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۴۸گ، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۲۰۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن علی نقی حسینی امامی اصفهانی، تا: ۷ جمادی الثانی ۱۲۰۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۱۰۸]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۱۲-۵۵/۸۲

آغاز: اشارة الی ان اللام للتنوین اتفاقا فبین انه موضوع للجنس و القول بانه موضوع للاستغراق؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمود بن محمد بن محمد بن موسی بن احمد مشهور به بیرمی حالا والکلولانی، تا: شنبه رمضان۱۲۳۱ق، جا: بیرم؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۲۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۴۰۶]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: رفیع بن محمد علی اصفهانی، تا: ۲۲ ذیحجه ۱۲۴۵ق؛ مصحح در سال ۱۲۴۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۶۴]

۶. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: رفیع بن محمد علی اصبهانی، تا: ۲۲ ذیحجه ۱۲۴۵ق؛ مصحح در سال ۱۲۴۶ق، [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۱۶]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فمفتون من الفتن بمعنی الاحراق قال الله تعالی و هم علی النار یفتنون او بمعنی الاعجاب او بمعنی الجنون ... الحمدلله الذی من بلطفه العظیم و وفق لاستکتاب هذا الکتاب المستطاب ... بخط اخی و حبیبی و قرة عینی ملا صدرالدین ... وقع استنساخه فی سنة الف و ماتین و خمسین و واحدة من هجرة خیر المرسلین ... الی یوم الدین امین.

خط: نسخ، کا: ملا صدرالدین، تا: ۱۲۵۱ق؛ با توجه به اینکه روی صفحه اول کتاب نوشته شده «کتاب عبدالحکیم لمطول المختصر التلخیص» و مطابق نبودن آن با دیگر حاشیه‌های مطول می‌توان آن را همان حاشیه سیالکوتی دانست، مصحح با علامت «صح»، محشی با رمز «ع ب»، «عبدالقادر»، «ع»، «قاموسی»،«ص»، «محمد القاسم»، «محمد الجسیم مد ظله منه للشارح»، «ة»، «ابن رسول»، «م»، «شاخ خسرو»، «چلپی»، «چه»، «منه»، «شرح مفتاح اللبیب»، «زوزنی»، «تهذیب»، «یوسف المدرس»، «محمد القیم» و «عبدالله جلال الدین» دارد؛ تملک: ملا جلال الدین در سال ۱۲۶۰ و تاریخ فروش این کتاب از ملا عمو پسر ملا رضی الدین به ملا نعمت الله در رجب ۱۲۹۸ و انتقال دیگری نیز از ملا جلال الدین؛ مهر مالکیت: «انک المجید الحمید» با تاریخ ۱۲۷۴، «یا احمد»؛ کاغذ: فرنگی، نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۵گ، ۲۳و ۲۵ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۵۱۷]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: بدیع بن آقا سید مصطفی موسوی، تا: ۱۲۶۴ق؛ مصحح؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۶گ، ۲۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۴]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی سپید، جلد: مقوا ، رویه چرم مشکی، ۲۷۱گ، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۹۳]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: ملا علی ابن حاجی آقاجان؛ کاغذ: هندی (برخی از اوراق کشمیری)، جلد: تیماج سیاه، ۲۶۰گ، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۲]

● حاشية المطول / بدیع / عربی

ḥāšīyat-ul muṭawwal

؟ محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶-۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

گویا از محقق خوانساری.

آغاز: بسمله. قال التفتازانی فی المطول عند قول صاحب تلخیص المفتاح صدق خبر ...

انجام: الا یلزم ان یکفی تصوره بوجه ... یجب الصوره بعنوانه کما بیناه. و السلام علی من اتبع الهدی.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۱۶/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، روزگارخوانساری، گویا از یکی از شاگردان او؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۴۲پ-۴۳)، ۲۱ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۴۳۰]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۳ق؛ ضمیمه نسخه ش ۵۷۹۴ [رایانه]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۳۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۵۴ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۴ص (۷۳-۷۶)، ۱۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۶۵]

● **حاشیة المطول** / بلاغت / عربی
ḥāšīyat-ul muṭawwal
استرآبادی، محمد مهدی بن محمد شفیع، -۱۲۵۹ قمری
estarābādī, mohammad mahdī ebn-e mohammad šafī‘ (- 1843)
وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۴۷/۴
آغاز: بسمله الحمد لله البدیع الذی جعل البیان مرقاة للوصول؛
انجام: انما راهم فی السماء لما اسری به و منه قوله تعالی.
خط: نسخ و تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۵۰۰ ر-۵۰۳پ)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [مختصر ف: - ۲۹۶]

● **حاشیة المطول** / بلاغت / عربی
ḥāšīyat-ul muṭawwal
تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری
tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)
وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
حاشیه مختصری است بر «المطول» سعدالدین تفتازانی که به صورت «قوله، قوله» تنظیم شده و به گفته محشی آن را در ایام مباحثه و مدارسه به رشته نگارش در آورده است.
[الذریعه ۶:۲۰۳]

چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۶۳/۲
آغاز: الحمد لمنزل القرآن الذی هو فی مراتب الفصاحة و البلاغة بمکان المودع فیه اسرار المعانی و دقایق البیان بکافی البیان و شافی التبیان و به علماً علی الادیان؛ **انجام:** و یمکن الجواب بان المعتبر هو الصفات المعتبرة عرفاً کما اشار الیه السید الشریف فی الحاشیة المتعلقة بقول الشارح و هذا مما لایقال فتامل جداً
کا: مقصود علی بن حسینعلی کلاردشتی، تا: ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: - ۱۷۲]

● **حاشیة المطول** / بلاغت / عربی
ḥāšīyat-ul muṭawwal
عبدالکریم
‘abd-ol-karīm
وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۱۶۴
آغاز: حرف النفی لیس بشیء قوله و إن لم یک حرف النفی؛
انجام: و الفاء لتفصیل أهل البصرة أی فمنهم الصالحون و منهم دون ذلک و المقصود إن البصرة مصر جامع و الله اعلم.
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۰۶]

● **حاشیة المطول** / بلاغت / عربی
ḥāšīyat-ul muṭawwal
مازندرانی، حسین
māzandarānī, hoseyn
وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
حاشیه‌ای است بر کتاب «المطول» که ناقص و ناتمام می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷۲
آغاز: بسمله. قال الشارح رحمه الله الحمدلله و هو قد ذکر ... الهمنا الالهام القاء؛ **انجام:** یورد ههنا و هوا نه کبف یخصصنا ببدایع النعم و روایح ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۷۷پ-۷۸پ)، ۱۴ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [رایانه]

● **حاشیة المطول** / بلاغت / عربی
ḥāšīyat-ul muṭawwal
وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

غیر همانند:
۱. اصفهان؛ سید کشفی؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: ۸۵۷ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۵۳]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۹۷/۱

شاگرد محشی التلویح و محشی حواشی التلویح؛ خط: نسخ، کا: حاج محمد کرمانی، تا: شنبه ۱۵ جمادی الثانی ۸۹۳ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۵۱]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۲۸/۱

آغاز: مما ذکر الاستاد رحمه الله فی حاشیة التلویح ان قوله باسم الله ابتدئ الکتاب بجعل الکتاب مفعولاً للابتداء؛ **انجام:** لایکون الاحضار فیه بنفس لفظه بالمعنی المذکور هذا و أنت خبیر بأن بناء ماذکره علی مااشتهر ان المعارف.

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله – قوله» بر شرح مفصل تفتازانی بر تلخیص المفتاح؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ مهر: «حیدرقلی» (بیضی)؛ تملک: حیدرقلی بن نور محمدخان کابلی به سال ۱۳۱۱، ابن حاج حسین خان کلهر به سال ۱۲۶۹؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۹۲گ (۱ر-۹۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۵۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۳۱

آغاز: بعد صلة و ترک العطف لئلا یشعر بالتبعیة المخلة بالمقصود اعنی کون کل واحد من الأمرین محمودا علیه بالاستقلال؛ **انجام:** حتی بلغ قوله و الشمس قد صارت کعین الأصول فغضب هشام

حاشیه توضیحی مختصری است با استدلال در بعضی از مطالب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۶۷]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۹۰/۱

آغاز: و استقراره فی العقول مؤنة ذکر مایدل علیه بل ربما یدعی ... قوله و نصلی ینبغی للعاقل ان یستعین فی جمیع اموره و کل ... قوله لسعد التفتازانی نقل عنه ان الاولی لسعد باللام دون الباء و کان وجهه ان الدعاء ههنا لمعنی التسمیه و انه یتعدی الی مفعولین بلاواسطه قال الله تعالی ایا ماتدعوا فله الاسماء الحسنی؛ **انجام:** فکلمه ما اما مصدریه کما اشرنا الیه اولا او موصوله او موصوفه بحذف العائد ...

نسخه ناقص الاول است و کاتب هم آن را بپایان نرسانده. به حاشیه مطول می‌ماند و یا حاشیه خطائی بر مختصر تلخیص المفتاح؟ از آغاز تا اواخر مسند و مسندالیه را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی، دارای بلاغ؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: مقوا عطف پارچه سرخ، ۱۷-۲۰ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۶۴۸]

۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۶۹

از یحیی بن سیف سیرامی؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن محمد بن علی بنهدهی، تا: دوشنبه ۲۶ رمضان ۹۷۴ق؛ از نسخه خط قاضی بدرالدین محمد سعدی حنبل نوشته شده بود، استنساخ شده؛ اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۹۵

آغاز: و الف الشجره المعلقون تالیق رشقه مطبوعه؛ **انجام:** لا عن الصفه فلیلامل ... برحمتک یا ارحم الراحمین

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم، تا: ۹۸۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [الفبائی ف: - ۲۱۰]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۵۸۶۸

آغاز: ح یفوت العمل بالحدیث لاقتضائه انه ینبغی ان یقع الافتتاح و الابتداء بالتسمیة و یجاب بان الباء فی باسم انه فی الحدیث لیست صلة للابتداء بل للالتباس؛ **انجام:** ولا حاجة فی ذلک الی اعتبار الایماء و من نفس الموصول ایضا بان تفسیر ایماء اه ... فیتوصل بذلک الی التعریض .

محشی شناخته نشد. حاشیه‌ای است با عناوین «قوله – قوله» بر کتاب مطول سعد الدین تفتازانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: حاج احمد فاضل، اسفند ۱۳۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۱۰۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۵ - ۸۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۷۸

آغاز: موضع المضمر و انما قلنا انهما سببان للاتقان المذکور لان الادراک الخواص المذکورة سبب لمعرفة اعجاز القرآن و هو سبب للتصدیق بالنبوة؛ **انجام:** قوله او جمع الخ عطف علی الجمع یعنی یجعل احدهما مشبها و الآخر مشبهابه لکن لا یقصد المبالغة او علی تقدیر قصدها وجب جعل احدهما مشبها و الآخر مشبهابه

حاشیه مختصری است از «ملا ابی وردی» بر کتاب مطول سعد الدین تفتازانی. موجودی تا مبحث «الفصل و الوصل» است و عناوین آن «قوله، قوله» می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۵ - ۸۶]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۴۹

آغاز: التعریف خلوصه عن الغرابة التی یکون سببا لقبحه و علی هذا سایر القیود فح یندفع الاعتراض هذا و قد اورد علی الش انه صرح فیما سبق ان قرب المخرج لیس سببا للتنافر لوقوعه فی القرآن و فیما سیاتی ان مجرد الجمع بین الحاء و الهاء فی امدحه و کذا کثرة التکرار و تتابع الاضافات لا یخلان با الفصاحة لوقوعهما فی القران کون هذه الامور من اسباب الاخلال و ستطلع علی جوابه انشاء الله تع؛ **انجام:** فلا یخف اطلاقه علیه لان الاستعارة یقتضی تناهی التشبیه او الأداة و لو لو مقدرة یقتضی. (کذا)

حاشیه استدلالی مفیدی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب مطول سعد الدین تفتازانی. در این نوشته، علاوه بر نقل آراء بزرگان اشکالاتی هم بر تفتازانی شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی به لفظ «منه» و بعضا از ملا عبدالله یزدی؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه پارچه اخرا، ۱۷۸گ، ۲۳ - ۲۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۵-۸۶]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۷۵/۱

آغاز: ان اعلی مالخصه ارباب الفصاحة و البلاغة و اولی ما بینه اصحاب الحذاقة و البراعة حمد الله؛ **انجام:** قوله قد يدخل ان للدلالة على ان الظن الخ فی دلالة ان على ذلك بحث و يكون من قبيل الاخراج لاعلی مقتضی الظاهر.

حاشیه‌ای است بر مطول تفتازانی و حاشیه میر سید شریف بر آن به‌نام ابومنصور سلطان هاشم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۵گ (۲پ-۸۶پ)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۷۴]

۱۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۹۰/۳

آغاز: قال الشارح رحمه الله: الحمدلله و قد ذکر فکفینا مؤنته؛ **انجام:** و الجدال الخصومة و الجزیل العظیم، عصمنا الله تعالی بجزیل لطفه و کرمه

حاشية على الشرح المطول للتفتازانی الذی هو شرح على تلخيص المفتاح؛ خط: نسخ، کا: محمد مؤمن بن مرتضی لواسانی، تا: جمعه ۱۶ ربیع الثانی۱۰۱۱ق، جلد: عادی،۱۷گ (۲۸پ-۴۴پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [مؤید: ۱ - ۳۹۷]

۱۳. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۲۱

آغاز: قوله اجذم بالذال المعجمه فی الصحاح جذم الرجل بالکسر جذماً صار اجذم و هو مقطوع اليه و فی الحديث من تعلم القرآن ثم نسيه نفی الله سبحانه وهو اجذم و قديروك؛ **انجام:** وفی تفسير (الثانی) حتی لايفوت المقابلة ذلك الجنس هذا والمرجو و صلاح العاقبة انه على ماشاء قدير باجابة رجاء الراغبين جدير والحمدلله على توفيق الاتمام والسلام على سيد الانام و آله

حاشیه‌ای متوسط بر «المطول» نگاشته «و درآن به رد و قبول نظرات شارح پرداخته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ شعبان ۱۰۴۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور سبز، ۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: - ۵۱]

۱۴. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۳۷

آغاز: اختيار للممدوح فيه و الحمد يختص بما للمحمود فيه اختيار خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۰۷۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۸۹گ، ۱۵سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۳۹]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۰۸

آغاز: بسمله حمداً لمن خلق الانسان و علمه البيان و شكراً لمن اعلمه بدايع المعانی و روايع التبيان والصلوة على نبيه المبعوث باكمل الاديان المنعوت با فصح اللسان؛ **انجام:** قوله و الاولى اولى فانه مع كونه اظهر بحسب اللفظ السبب بحسب المعنى او فيه تنصيص على محط الاعتراض وهو كون المراد بلفظ عنه صاحبها فيكون فهو فی صاحب ...

حاشیه متوسطی برکتاب «المطول» است که به‌صورت «قوله، قوله» تنظیم شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملک: علی بن حسن حسینی گلپایگانی با مهر «علی بن حسن الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۸]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۹۳

آغاز: و بهذا يظهران ما ذهب اليه من ان اللام فی الحمد لتعريف الجنس دون الاستغراق يريدان اختصاص جنس الحمد بالله تعالی يستلزم اختصاص جميع المحامد به مع استلزامه ظاهرا على ذلك التقدير؛ **انجام:** و ينبغی ان يزاد فيه ... فالطرفان اعنی.

مانند شماره ۵۸۸۸/۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی قورخانه‌ای، جلد: میشن سرخ، ۱۵۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۴سم [ف: ۱ - ۱۸۰]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰/۱

آغاز: بسمله و الاعتصام بكرمه العميم. الهمنا حقائق الخ الهام الفاء؛ **انجام:** لايتقدم عليه ما فی خبره.

حاشیه‌گونه‌ای است بر مطول تفتازانی و تا اواخر احوال مسند اليه آمده است نویسنده در وقت شرح اقوال شارحان دیگر مفتاح العلوم و حاشیه‌نویسان مطول را نیز آورده است و نیز جابه‌جای از شروح دیگر تفتازانی نامبرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، نخودی، جلد: مقوایی، رویه گالینگور ارغوانی، ۲۱۹ص (۱-۲۱۹)، ۱۸ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۹ - ۲۴۷]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۹۶

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [د.ث. مجلس]

۱۹. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۰۳

آغاز: بسمله، قوله و بهذا يظهر ان ما ذهب اليه من ان اللام فی الحمد لتعريف الجنس؛ **انجام:** يقال دجاجة رقطاء والله اعلم شرعت فی تحريرها لاجل نفسی مرتحلا غاية الارتحال و مستعجلا نهاية الاستعجال و اتمها فی اقل مدة من الانام بعون الملك العلام ... على اله البرره الكرام

محشی: از علمای امامیه. کتاب تعلیقات مختصری است در عناوین «قوله» بر کتاب شرح تلخیص المفتاح (= مطول) ملا سعد الدین تفتازانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: - ۱۰۳]

۲۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۶۶

آغاز: قوله و اراد بالمعنى الواحد على ما ذكره القوم ما يدل عليه كلام الذی روعی فيه المطابقة لمقتضی الحال الخ انما قال على ما ذكره القوم اشارة الی ما سيذكره من ان هذه العبارة غير واضحة الدلالة ... (علم البيان)؛ **انجام:** فان قلت ربما كان معربا لفظا و لا يكون له محل قلت الذی نفی من الاعتراض هو الاعراب مطلقا و انما عبرعن ذلك بقولهم لا محل لها من الاعراب بناء على ان الجملة من حيث هی جملة لا يكون لها اعراب الا محلا تمت المعانی بعون الله الملك المنان. (علم المعانی)

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۲۸ق؛ قطع: ربعی [رشت

و همدان: ف: - ۱۳۲۰]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۰۲/۱

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد قاسم بن علی مردان، تا: ۱۲۲۸/۹ق، جا: قزوین مدرسه مولا وردی خان؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج حنایی، ۸۴گ (۱پ-۸۴ر)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۴۱۱۳]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۴۶

آغاز: مجازا فمجاز فلاوجه لاحتراز بقید اللسان عنه؛ **انجام:** تم کلام السکالی یحتمل وجها آخر لا یتوجه علیه ما ذکره علیه ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ ذیحجه۱۲۳۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: مهدی سیگاری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با کاغذ ابری، ۷۴گ، ۹ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۸۷۳]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۷۷

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد صالح تنکابنی، تا: ۱۲۳۹ق؛ تملک: عباس بن محمد طباطبائی در ربیع الاول ۱۲۶۵؛ کاغذ: فرنگی،۲۰۰گ،۱۹سطر(۱۲×۲۳)،اندازه:۲۱×۳۰سم [ف: ۱۷ - ۲۱۸]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۹۴

آغاز: الظاهر لا من الالباس الی ربط المجموع بالمجموع فلابد من أداة الجمع، قال الشارح فی شرح الکشاف؛ **انجام:** قوله و التذکر للاحکام المذکورة فی علمی المعانی و البیان انما لم یتعرض للبدیع لکونه خارجاً عن علم البلاغة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۵۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۱۴ - ۸۳]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۴۵/۳

آغاز: بسمله. و به نستعین افتتح الخ. افتتح فی مفتتح الشرح بلفظ تفاء لاونسبه الی الحمد مع تاخره عن التسمیة؛ **انجام:** قوله بعد علم الاصول متعلق بمعنی النفی المستفاد من قوله لاعلم

مطول شرح تلخیص المفتاح از تفتازانی است وحاشیه ناشناس می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۱۷۰ر-۱۸۲پ)، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۶۷]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۶۱/۱

آغاز: قوله الهمنا حقائق، الالهام القاء بمعنی فی القلب هکذا ذکروه فی عامة کتب اللغة؛ **انجام:** انجام: فان هذا حسن لان فیه اشارة الی کثرة الطالبین و قلة الوصول الی المطلوب لعزه و شرفه

حاشیة مختصری است با عناوین «قوله، قوله» مشتمل بر چند برگ از آغاز حاشیه می‌باشد و ناتمام مانده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: منصور مغیث الدین بن شرف الدین بن مغیث الدین اصفهانی، بی‌تا؛ تملک: غفار بن علی اشرف، محمد هادی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱پ-۸پ)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۹ - ۲۶۰]

۲۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۰۹

آغاز: ینافی فیها الوضوح و الخفاء قال و له کلام ... فی تصویر الوضوح و الخفاء فیها و هو قوله قلنا الامر کذلک لکن القوم قوله لان السامع ان کان الخ و کذا یوضع الهیئة الترکیبیة فلا یرد انه یجوز ان یکون عالما بوضع الالفاظ و یکون الوضوح و الخفاء فی الکلام بواسطة التعقید اللفظی الحاصل من تقدیم بعض المحمولات علی الاخر؛ **انجام:** قوله و یتوهم ان هذه الثلثة من نوع واحد بسبب اشتراکهما فی اشراق الدنیا و ان کان اشراق حسا و اشراق الثالث عقلیا بافاضة انواع العدل و الاحسان بتنزیل ذلک العقول منزلة المحسوس

حاشیه مفصلی است بر «المطول فی شرح تلخیص المفتاح» سعد الدین تفتازانی، این حواشی با عناوین «قوله، قوله» برگزار شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۷۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۴۳]

۲۸. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۲۴۰

آغاز: خاطبه علی ما سیجی بیانه اللطیفة المختصة بالالتفات فی إیاک نعبد

حاشیه‌ای است مختصر بر مطول تفتازانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۰۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱۴۶]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۱۳

آغاز: جمودالعین لاجمود الدمع؛ **انجام:** فیکون المراد بالمعانی فی قوله و حیث اثبت انها

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای [الفبائی ف: - ۲۱۱]

۳۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۷۶/۳

آغاز: قوله سواء تعلق بالفضائل ام بالفواضل اه سواء مصدر نعت به کما فی قوله تعالی؛ **انجام:** ثم انه یتفاوت.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوایی با کاغذ رنگین، ۱۱۵گ (۱۵۲-۲۶۶)، اندازه: ۲۲×۳۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۴۵۹]

۳۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۴۷]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵/۲ خوئی

آغاز: قال الشارح رحمه الله الحمدلله و هوقد ذکر فکفانا مؤنته قوله الهمنا الالهام ایقاع الشیء؛ **انجام:** و الجزیل الظیعیم عصمنما الله بجزیل لطفه و کرمه بعونه و توفیقه و الله الم.

حاشیة خطبة المطول؛ بی‌کا، بی‌تا؛۲۱ص (۱۷۷-۱۹۷) [ف: ۷ - ۸۷]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۸۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۳۴. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۱۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [چند نسخه-ف: - ۳۸۳]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۴/۵

آغاز: قوله و فیه نظر لانه اراد بالخبر الفعل ... الخ ان جعل النفی جزءا للمسند؛ **انجام:** کان هناک یراع واحد واحد التخصیص للرد

و الآخر للتسلیم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۶۸-۷۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۲۲]

● **حاشية المطول** / بلاغت / فارسی
ḥāšīyat-ul muṭawwal
وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۸۸/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوایی، ۲۰ سطر [ف: ۹ - ۸۸]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۶/۶-طباطبائی
حواشی و توضیحات دیباچه مطول و حاشیه چند کتاب دیگر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۹ق؛ در آغاز که از کنار برگ ۱۹پ شروع می‌شود آمده: لغات دیباچه مطول مؤلفش (در نسخه: معلفش) ملا سعد تفتازانی. بدیع الایادی از نعمتهای متجدده. دنباله این گونه حواشی تا کناره های اندک برگ ۳۴ و نیمی از برگ ۳۵پ و تمام برگ ۳۶ را فرا گرفته است؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۲۱پ-۲۳پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۲ - ۳۲۶]

● **حاشية المطول** / بلاغت / عربی
ḥāšīyat-ul muṭawwal
وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
از: جمال. در این حاشیه که با عناوین «قوله، قوله» می‌باشد، بیشتر مطالب تفتازانی توضیح داده شده و کمتر در آنها رد و ایراد می‌نماید. نسبت این حاشیه به جمال از پایان نسخه گرفته شده است.
آغاز: الحمدلله ذی الانعام و الصلاة علی نبیه علیه الصلاة و السلام، قوله افتتح الی آخره اشارة الی أن الابتداء وقع بالتسمیة و الحمد جمیعاً ...
چاپ: دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۲۸۰ق، رحلی، ۳۹۵ص (در هامش)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۷۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فان تفق الأنام و أنت منهم×× فان المسک بعض دم الغزال
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه از ربیع الثانی ۹۹۴ق؛ تملک: محمد بن زین العابدین، محمد صادق بن نصیرالدین تبریزی به تاریخ ۱۰۶۲ با مهر «عبده محمد صادق ...» (بیضی)؛ مهر: «عبده محمد تقی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۱ - ۳۳۷]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۱۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و یمکن ان یقال لازم فایدة الخبر هذا و ان کان صحیحا لکنه یخالف ما ذکره المصنف کما صرح به الشارح.
موجودی تا «الباب الاول احوال الاسناد الخبری» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، عطف مشمع، ۲۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۳سم [ف: ۲۵ - ۷۸]

● **حاشية المطول و حاشية المختصر** / بلاغت / عربی
ḥāšīyat-ul muṭawwal wa ḥāšīyat-ul muxtaṣar
وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)؛ مختصر المعانی = المختصر فی شرح تلخیص المفتاح = شرح تلخیص المفتاح = المختصر فی شرح التلخیص؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
شرح از تفتازانی و متن از خطیب دمشقی است و در آن از خلخالی یاد شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۲۱/۱
خط: نستعلیق، کا: احمد بن ابراهیم بن عبدالله، تا: ۹۲۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۷۸گ (۱پ-۷۸پ)، ۱۹ س ۹×۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۴۳۲]

● **حاشية معارج الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u maʻārij-il usūl
استرآبادی، محمد امین بن محمد شریف، -۱۰۳۳ قمری
estarābādī, mohammad amīn ebn-e mohammad šarīf (- 1624)
وابسته به: معارج الوصول الی علم الاصول = معارج الاصول = نهج الوصول الی علم الاصول؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)
آغاز: بسمه سبحانه، قوله: لفظة افعل حقیقة فی الوجوب الخ، قلت ان شئت تحقیق المقام فاستمع مانقلو علیک من الکلام ...
[الذریعة ۲۰۴/۶]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۱۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ثانیها ان لفظ غیر کان موضعه بعد الان فکتب بعد کانت (ثم علقه الفاضل المحدث مولانا محمد امین الاسترابادی رحمه الله علی رسالة المحقق قدس سره فی اصول الفقه و قد نقلته من خطه رحمه الله و انا فقیر عفو الله ابن محمد تقی عزیز الله و کان ذا فی ذی الحجة ۱۰۷۱)

خط: نستعلیق، کا: عزیز الله بن محمد تقی مجلسی، تا: ذیحجه ۱۰۷۱ق؛ از روی نوشته استرآبادی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۲۴سم [ف: ۵ – ۲۲۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۱۳/۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تیماج یشمی، ۲۲گ (۸۱پ–۱۰۲پ)،۱۵و۱۷سطر،اندازه:۱۲/۷×۱۹/۳سم[ف: ۴۳ – ۱۹۰]

← حاشية المعالم ⩾ حاشية معالم الاصول
← حاشية المعالم ⩾ شرح معالم الاصول
← حاشية معالم الاصول ⩾ لوامع الانوار
← حاشية معالم الاصول ⩾ مجمع العرائس
← حاشية معالم الاصول ⩾ شرح معالم الاصول

● **حاشية معالم الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma'ālim-il usūl

سبط الشهید، محمد بن حسن، ۹۸۰ – ۱۰۳۰ قمری

sebt-oš-šahīd, mohammad ebn-e hasan (1573 - 1621)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹–۱۰۱۱)

حاشیه‌ای تحقیقی و بیشتر توضیحی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب پدرش «معالم الاصول» که در آن به شرح مطالب مجمل پرداخته است. از اول فصل نهم از مقصد اول تا اواخر مبحث عام و خاص است.

آغاز: نحمدك یا من لایحیط بأصول نعمه و فروعها حد و نشكرك یا من لا یحوم حول افضاله الاحصاء و العد ... اما بعد فیقول فقیر عفو الله محمد بن الحسن بن زین الدین العاملی عامله الله بلطفه ... قوله قدس سره فی الفصل التاسع من المقصد الاول و لما كان ذلك النفع الخ اقول قد یشكل هذا بان البحث مقصود لبیان ...

انجام: و استفادة المعلومیة من الآیة لایخلو بعض مقدماته من كلام و یؤیده حكم الشاهدین فینبغی التأمل فی هذا المقام فانه حری بالتأمل التام.

[الذریعة ۲۰۹/۶ و ۲۱۰ رقم ۱۱۷۰]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۶۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملك: شیخ علی فرزند شارح با مهر «الحسن الظن بربه العلی عبد محمد و آله علی» (بیضی)، محمد علی بن خلاق المعانی شیخ محمد واعظ نطنزی همدانی به سال ۱۳۲۴ با مهر بیضوی «بیان المحققین» (بیضی)؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده محمد علی»؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶۶گ (۲۰۷پ–۲۷۲ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۵۹۰]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۹۴

آغاز: النزاع فی الشرع و الكلام فی اول الاصل محتمل لان الغفله عن التراك؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: شیخ محمد بن احمد جیلانی، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۰۶۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ از روی نسخه‌ای که اغلاط بسیار و تحریف فراوان داشته؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴ – ۲۱۴۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ کم نقطه، کا: محمد شریف بن محمدرضا جیلی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی به نشانی «منه رحمه»؛ جلد: تیماج سرخ، ۹۵گ، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳۰ – ۲۴۱]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: صیقلی، جلد: تیماج عنابی، ۶۹گ، ۲۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۸۳۳]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۶۲

خط: نستعلیق، کا: سید حسین اصفهانی، تا: ۱۲۰۱ق؛ تملك: میرزا علی عسکر بن میرزا محمد تقی بتاریخ ۱۲۱۴ در نجف با مهر «علی عسكر الحسنی الحسینی» (مربع)؛ مهر «سلام علی ابراهیم» (بیضی)، «عبده رضا بن محمد مهدی الحسنی الحسینی» (بیضی)، «عبده ابوتراب الحسنی الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱۴ – ۳۲۳]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۹۲-۶/۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «ابوالحسن بن محمد علی الحسینی ۱۲۰۹» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۱۵۵۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بل للاستشهاد علی ان اللفظ.

تا اواسط مبحث (مبین) است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: میرزا محمد علی رضوی، ۱۲۱۱؛ ۱۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۶ – ۳۳]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۵ – ۳۳۰]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۷۹/۲-۱۳/۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۵۵۵]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ تملک: محمد مهدی بن میر سید علی حسینی؛ مهر: «عبده محمد مهدی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۷ - ۱۲۹]

۱۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۸

خط: نسخ، کا: محمد صدر هاشمی، تا: ۱۳۴۰ق؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۱۱ - ۸۹۵]

● حاشیة معالم الاصول = حاشیة المعالم / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl = ḥāšīyat-ul ma‘ālim

سلطان العلماء، حسین بن محمد، ۱۰۰۱ - ۱۰۶۴ قمری

soltān-ol-‘olamā’, hoseyn ebn-e mohammad (1593 - 1654)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

حاشیه مختصری بر کتاب «معالم الاصول» نگاشته پسر شهید ثانی که به صورت «قوله، اقول» تنظیم شده است. این حاشیه تقریباً به اندازه اصل کتاب است و بسیاری از مطالب آن در حواشی نسخ چاپی معالم الاصول چاپ گردیده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول العبد الغریق فی بحر العصیان المشرف بالانتساب الی ثانی سیدی شباب اهل الجنان الحسین ... انی قد کتبت حین مطالعة کتاب معالم الدین من مصنفات الشیخ الفاضل ... بعض الحواشی علیه قاصدا توضیح مقاصده و تکثیر فوایده بقدر الوسع ... قال المصنف و لا شک ان العالم اشرف اقول ان هذه المقدمة فی مرتبة الدعوی بل عین المدعی

انجام: لایخفی ان احتمال التاویل مشترک اذا الفرض تساویها فی جمیع الامور سوی مخالفة العام و موافقتها فاحتمال التقیة فی احدهما مثل الاخر توجب الترجیح فیما ذکره ساقط ممنوع، تم

چاپ: ایران، تهران، ۱۲۷۴ق، همراه حاشیه ملاصالح بن احمد سروی مازندرانی

[الذریعة ۶/۲۰۶ و ۶/۱۶۳؛ کشف الحجب و الاستار ص ۱۸۹ شماره ۹۷۲؛ فهرست عربی مشار ص ۲۹۶-۲۹۷؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲/۴۰۶ و ۲/۴۰۸؛ دنا ۴/۴۲۴-۴۳۲]

۱. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: صفی بن فضل جوازری، تا: جمعه ۶ جمادی الاول ۱۰۵۵ق، جا: تهران [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۲۹]

۲. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۱۷۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۵۹ق، جا: نیشابور؛ ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۱۲۰]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۴ق؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۲۴]

۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۰۱/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بن محمد تقی قزوینی مکنی به ابن التاجر، تا: ۲۸ ذیحجه ۱۰۷۲ق؛ ۴گ (۲۱۴پ-۲۱۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۷۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسنعلی، تا: صفر ۱۰۷۳ق؛ محشی به حاشیه حاجی حسن؛ کاغذ:نخودی،۷۵گ،۱۸سطر،اندازه:۹×۱۶سم[ف:۱۶- ۱۷۸]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۱۵۲/۳

آغاز و انجام:

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع بن علیرضا، تا: ۱۸ رمضان ۱۰۷۶ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا با روکش پارچه سورمه‌ای، ۳۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۴۰۰]

۷. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۰۲م

خط: نستعلیق، کا: ملا محمد تونی، تا: شوال ۱۰۷۶ق؛ اندازه: ۷/۵×۱۸سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۱۴]

۸. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۳۰

خط:نسخ،کا:حسین بن منصور سبزواری، تا: ۶ رجب ۱۰۸۱ق، جا: مشهد رضوی؛۸۰گ،۱۴سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۱]

۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۳

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد مؤمن درخچی قاینی، تا: ۱۲ صفر۱۰۸۳ق؛۱۱۸گ،۱۴سطر،اندازه:۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۵۱۸]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶

همان نسخه بالا؛ تملک محمد ابراهیم پسر محمد حسین موسوی استرآبادی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۴]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۲۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۷ق؛ مصحح؛ وقف نسخه توسط محمد رفیع همراه با مهر «محمد رفیع»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۴گ، ۱۶ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۲۱]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۴۸-۳۷/۱۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۹۲ق؛ مصحح در ۱۱۰۲ق، محشی با نشان «منه ره»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۵۶۳]

۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۷۸/۲

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: ملک محمد بن عبدالله، تا: شنبه ۴ ربیع الاول ۱۰۹۴ق، جا: قزوین؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۰ سطر (۱۰×۱۵) [ف:

۲ – ۷۸۷]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۸۲/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن شیخ حسن، تا: ۲۰ محرم ۱۰۹۵ق؛ محشی با نشان «منه، ۵» و جز آن، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۷۸گ (۴۶–۱۲۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۴۰ – ۱۳۴]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۶۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: استرآبادی، تا: ۱۰۹۵ق، جا: اصفهان مدرسه جده؛ مصحح، محشی؛ مهر: «محمد بن علی الحسینی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴۲گ (۹۸پ–۱۳۹)، ۱۹سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۸ – ۳۳۴]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: گالینگور قرمز، ۴۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۲]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: مرتضی قلیخان طباطبایی، ۱۳۴۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۵۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۱۸۲]

۱۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۳۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن شاه حسین گیلانی، تا: قرن ۱۱؛ واقف: مهدی دهقان، ۱۳۹۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۵ – ۵۱۳]

۱۸. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۵ح

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [رشت و همدان: ف: – ۱۱۱۴]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۳۸

خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن میر محمد امین موسوی مشهدی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: گالینگور، ۵۶گ، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ – ۲۴۴۹]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۱۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۲ سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۵۱۰]

۲۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۶۸گ، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۵۲]

۲۲. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۸۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «الراجی الی الله الغنی محمد تقی»؛ ۷۳گ، ۱۷ سطر، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه–ف: – ۱۶]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳/۱ خوئی

آغاز: برابر؛ **انجام:** یجوز الفتوی بما یحتمل التأویل لا یخفی ان احتمال التأویل مشترک فاحتمال التبعیة احد همادون الاخر الترجیح ما ذکره ...

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۸۰ص [ف: ۷ – ۱۰۳]

۲۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۷۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اعتذر بعضهم لما کان لکل واحد من التضمن و الالتزام بمعنی مقابل للآخر و اطلق.

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی ملا صالح و خلیفه سلطان؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، مختلف السطر چلیپایی و مورب، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵ – ۶۴۳]

۲۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وهذا راجع الی ما یذکر من حجة المذهب الثانی وان العمل بالناقل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۱۸۱]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۸گ، ۱۹سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۹ – ۳۳۹]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۵۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۱×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۱۸۳]

۲۸. تنکابن؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مقیم بن محمد تقی، تا: ۲۵ رجب ۱۱۲۱ق، جا: لنجان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: – ۱۴۹]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق متوسط، کا: محمد بن احمد نهاوندی، تا: ۱۱۲۲ق؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۷۰گ، ۱۶–۱۷سطر (۷×۱۲–۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۶×۱۷/۹سم [ف: ۱۷ – ۹۴]

۳۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۴۸/۲

آغاز: فی الحاشیة لیندفع ما یتوهم من ظاهر کثیر من العبارات؛ **انجام:** ثبت بدلیلین العقل و السمع و هو اشد مخالفة لانه فسخ للاقوی بالاضعف.

خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالجبار تونی، تا: ۱۱۳۵ق؛ افتادگی:

آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ - ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۶۲۳]

۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۰۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۵۱ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن، ۱۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۲سم [ف: ۱ - ۱۸۱]

۳۲. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن مسعود حسینی علوی، تا: پنج‌شنبه ۹ جمادی الثانی ۱۱۶۲ق، جا: مدرسه سلطانیه؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۳۴]

۳۳. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۶۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۶۷ق [ف: ۵۵]

۳۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** خاتمة تمت حاشیة السلطان علی ید کثیر العصیان ... فی مدرسة الجامع فی بلد الامل

کاتب: غلامعلی بن شیخعلی نوایی، تا: ۵ ذیحجه ۱۱۸۶ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۰]

۳۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۶۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۸۶ق؛ ۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱ - ۹۶]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۹

خط: نستعلیق، کا: مقیم امیری مازندرانی، تا: رمضان ۱۱۸۷ق؛ مصحح، نسخه را کاتب بسال ۱۱۸۸ در اصفهان مقابله نموده؛ تملک: سید عبدالحسین ناطقی لنگرودی در مشهد مقدس؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۹۲]

۳۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۷۳

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع مازندرانی بن محمد شریف، تا: ۲۹ ذیقعده ۱۱۸۹ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۶۹]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۷۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۸ محرم ۱۱۹۰ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۷گ (۱پ-۷۷پ)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۴ - ۲۳۶]

۳۹. سمنان؛ مدرسه صادقیه؛ شماره نسخه:۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۵ق؛ تاریخ وقف: ۱۲۷۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف مخ]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۱۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن آلبالویی، ۱۱۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۱سم [ف: ۱ - ۱۸۱]

۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۶۵-۲۹/۲۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** لوسایط و سلاقاة کما لمن تقدم علیه بل امکان ملاقاته نعم لو لم یعلمه الامور المذکوره کان لما ذکر وجه فتأمل تمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۵۶۴]

۴۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۷۵/۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین بن ملااحمد لباسانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۵۴گ (۱پ-۵۴ر)، ۱۸سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۷۶]

۴۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۹۹/۱

انجام: فان التعارض عندهم قد یقع مع القیاس أیضاً ثم حصر تعارض الادلة الظنیة عندنا فی الاخبار اما بناء علی أن ...

خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: قرن ۱۳، جا: شروع به کتابت در کربلا و ختم آن در کاشان؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور مشکی، ۷۲گ (۱پ-۷۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۵]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۹۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: اصفهان؛ مهر: کاتب «محمد علی بن عبد الجواد» (مربع)؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۲۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۶۵]

۴۵. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۸۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ (۱پ-۸۵ر)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۶۶]

۴۶. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۹۱

انجام: و لا شک أن لهذا الریب دخلاً و تأثیراً فی المرجوحیة لکن یرد علیه أن هذا الکلام لا یجری ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۴گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۶۹]

۴۷. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۷۵/۱

آغاز: اشرف لایخفی ان هذه المقدمة ... قوله فالعالم اشرف المعقولات تلک المقدمات علی تقدیر تسلیمها انما هی یدل علی ان الموجود؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه قرن ۱۳؛ ۴۷گ (۱-۴۷)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۰۶]

۴۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۹۹-۲۲/۱۱۹

آغاز: بقید الاحکام وإن أرید التصدیق بها لموصوفاتها و معروضاتها فالحکم باحد المعنیین الاولین لایخرجه و بالمعنی الثالث مع مافیه ما عرفت یخرج ما یخرجه قیدی الشرعیة؛ **انجام:** انه ان اراد انه یجب البحث عن انه کیف یدل علی المقصود بعد ثبوت اصل الدلالة ... وان لم یعلم کیفیته و لو تم ذلک لزم البحث عن المجاز.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۶۴]

۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۵۷/۳-۳۱/۱۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال انه للتکرار الممکن عقلاً وشرعاً کما صرح به الابدی فی احکام یلزم التکرا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زیتونی،

۱۲گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۲سم [ف: ۳ - ۱۵۶۴]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهدپور، مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸۳]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی نباتی، ۳۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۱۸۴]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالتعویل فی المسئله علی ما ذکر

از ابتدا تا مطلب نهم (مبحث اجتهاد و تقلید)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: میرزا اسدالله فاضلی؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۵۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۸۵]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای کما لا یمنع استمرار الاحکام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی فستقی، ۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸۵]

۵۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۸۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد سعید، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «اللهم صل علی محمد و آل محمد ۱۲۱۵» (بیضی)، «یا ابهی لک البهاء ۱۲۱۲»؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۸ص (۲-۱۱۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۱]

۵۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۹۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد شریف بن محمد صادق خاتون آبادی طبیب، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «الراجی فضل الله بن شمس الدین» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۷۷]

۵۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۱۸/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کبود و سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۷گ (۱-۴۷)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۵]

۵۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** نعم لو لم یعلم الامور المذکوره کان لما ذکر وجه فتامل قوله اذا جوزنا کون ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۷۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۳۴]

۵۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۱۰ - ج

دیباچه را ندارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پایان عینیه حمیری است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۷گ، ۲۳سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۲۶]

۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۵گ، ۱۷ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۴۳]

۶۰. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۷۰

انجام: فیکون معذورا لکونه جاهلا بالحکم کما یشعر بلفظ الخطاء ... اذ لا یختص ما ذکره بالجاهل بالمسألة و الحکک فتأمل قوله فیحصل الغرض فیه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [دارالحدیث: - ۱۸۲]

۶۱. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۴۴

آغاز: ساعیا فی تنقیحه و توجیهه بما یقتضیه احال و سالکا طریق الحق و الانصاف مائلا عن الجود و الاعتصاف فاردت جمعها و تنظیمها؛ **انجام:** قوله لان خبر الواحد مظنون و هما معلومان اه قد نقل سابقا فی بحث تخصیص الکتاب باخبار الآحاد فان ثبت انقطع.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۱۱گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۸۳]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۷۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو النزاع فی تفسیر لفظ ... قوله و دلالته.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: «عبده الاثم علی رضا بن ابوالقاسم» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی،۶۷گ(۸۸پ-۱۵۴پ)، ۱۵-۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲۷/۲ - ۴۶]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد کاظم، تا: رمضان ۱۲۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۷۸]

۶۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۸۳

خط: نسخ و نستعلیق، کا: کلبعلی بن عبدالکریم بن کلبعلی مشهور به ملاباشی طالقانی، تا: شوال ۱۲۰۴ق، جا: تهران؛ ۱۱۶گ، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۳]

۶۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۷۱۰/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۰۶ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۹۰]

۶۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، کا: آقا بابا فرزند محمود علی، کالجی، تا: ۱۶ شوال ۱۲۰۷ق؛ مصحح؛ مهر: «یا امام رضا علیه السلام» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۴۵گ (۱-۴۵)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۹ - ۴۰۴]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۶ص(۱۰۷-۱۸۲)،۱۶سطر(۶×۱۲)، اندازه:۱۱×۱۷سم [ف: ۹-۲۳۵]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: مهدی بن مقصود علی لاهجانی گیلانی، تا: جمعه سلخ صفر ۱۲۰۹ق، جا: کربلا؛ محشی؛ واقف: مکتبة الامام امیرالمؤمنین (ع)، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۴گ، ۲۰ - ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۷۹]

۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۴۳
آغازو انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق؛ محشی از حسین خلیفه سلطان، مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ (۷۲پ-۱۲۱پ)، ۱۶-۲۰ سطر (۱۰×۱۴ و ۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [رایانه]

۷۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۰/۶
خط: نستعلیق شکسته، کا: عبدالعلی بن عبدالکریم زنجانی، تا: ۱۲۱۰ق، جا: کربلا؛ ۳۴گ (۱۶۲پ-۱۹۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۷۹]

۷۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۸۲/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: تقی بن محمد باقر رشتی، تا: ۱۲۱۰ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج سیاه، ۴۳گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۰]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۷۱برگ، ۱۵ سطر (۷×۱۳) [ف: ۱۵ - ۱۸]

۷۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۵۸
آغاز: برابر
خط: نستعلیق بدخط، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج، ۸۷ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۱ - ۵۶۹]

۷۴. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۱۵/۲
خط: نسخ، کا: علی نقی بن محمد مقیم جنابدی، تا: ۱۲۱۴ق [چند نسخه-ف: - ۳۸۳]

۷۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۵۰/۱
آغاز: قال المصنف و لاشک ان العالم اشرف اقول ان هذه المقدمة
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن عبدالکریم موسوی، تا: ۲۳ شوال ۱۲۱۴ق؛ مصحح؛ تملک: احمد بن لطفعلی تبریزی؛ ۴۰گ (۱پ-۴۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۵]

۷۶. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۰۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت هذه التعلیقة علی کتاب المعالم من مصنفات قدوة الاماجد و الافاضل سلطان العلماء خلیفة سلطان الحسینی علی ید اقل الخلیفة فی ستة عشر من ربیع الاول من شهور سنة ۱۲۴ ظ: ۱۲۱۴
خط: نسخ متوسط، کا: الخلیفه (؟)، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۲۱۴ق؛ کاغذ: ضخیم کم آهار، جلد: میشن، ۹۱گ (۱پ-۹۱پ)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۸۳]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۹۲/۱
خط: نستعلیق و شکسته، کا: نجم الدین بن عبداللطیف نوری، تا: ۱۲۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی سفید آهاردار، جلد: تیماج سرخ، ۷۴ص (۲-۷۵)، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۸۶]

۷۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۴/۲-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
کاتب: یوسف بن سید محمد حسینی خراسانی، تا: ۱۲۱۶ق؛ محشی از مؤلف با نشان «منه» و از ملا میرزا و کاتب نسخه سید یوسف بن محمد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴ص (۸۶-۱۵۹)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲۳ - ۱۳۹]

۷۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۷۶/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته تحریری، کا: محمد مهدی، تا: ۱۲۱۶ق، جا: مشهد رضوی مدرسه صالحیه؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری مشکی، ۴۲گ (۱۸۷-۲۲۸)، ۲۰ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۹ - ۱۰۲]

۸۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۴۱/۱
آغاز و انجام:برابر
خط:نسخ،کا:عبدالرحمن بن عبدالعلی نوری، تا: پنج‌شنبه ۸ ذیقعده ۱۲۱۸ق؛ محشی؛ مهر: کاتب «عبده الراجی عبدالرحمن» (بیضی)؛ ۶۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۴]

۸۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۰۴۴
بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ قطع: رقعی [ف: ۱۲۱]

۸۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۹ ربیع الثانی ۱۲۱۹ق؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی و فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۱۸۰]

۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۰۰/۴-۵۷/۱۷۰
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ رمضان۱۲۲۰ق [دو برگ آخر که جدیدتر است]؛ ۶۹گ (۲۱۲-۲۸۰)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۵۶۳]

۸۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۰۳/۳

خط: نستعلیق، کا: مهدی، تا: شنبه غره محرم ۱۲۲۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ (۷۱پ-۱۳۹پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف:۱۹-۱۲]

۸۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۰

خط: نستعلیق، کا: محمد ولی، تا: دوشنبه ۳ محرم ۱۲۲۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱ سطر (۱۱×۱۶/۵) [ف: ۷۶۶]

۸۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۸/۱

خط: نسخ، کا: سید محمد بن فتح الله موسوی مشهدی ابردهی، تا: پایان ذیحجه ۱۲۲۲ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۳۴]

۸۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۲۵

خط: نسخ، کا: داود بن سید جعفر حسینی ازغندی، تا: جمادی الاول۱۲۲۲ق،جا:مشهد رضوی مدرسه فاضلیة؛کاغذ:فستقی، جلد: میشن سیاه، ۸۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۳۱سم [ف: ۱-۱۸۱]

۸۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۲۰/۱

خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن حاج علی خونساری، تا: ۱۲۲۳-۱۲۲۵ق؛ ۳۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۷]

۸۹. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: علی بن رضی الدین بن عبدالغنی بن حسن بن عبدالغنی ماضی حسینی، تا: ۲۳ ذیحجه ۱۲۲۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف مخ]

۹۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۳ق؛ مهر: «اللهم صل علی محمد و آل محمد ۱۲۲۹»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۲ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۱]

۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۰/۱-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی سفید رنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱پ-۹ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۳ - ۸۰۸]

۹۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۱۰

خط: نستعلیق، کا: محمد اسمعیل حسینی، تا: شنبه ۲۹ رمضان ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۵گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۸ - ۱۴۸]

۹۳. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۵۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق، جا: کربلا؛ مصحح، دارای علامات بلاغ؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۱گ (۱پ-۳۱ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ]

۹۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۷۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۶۰گ (۱۰پ-۶۹ر)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۷۶]

۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی [رایانه]

۹۶. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۰۶۸

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد الفیکوی، تا: سه‌شنبه ۴ جمادی الاول ۱۲۲۶ق؛ ۱۱۳ص، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۳۹]

۹۷. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:ب-۳۵

آغاز: فیما سبق ان کما لها بتربت ذالك العمل علیها و نقصها بعدم تربتها علیها سواء؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق، جا: اصفهان؛ محشی، در پایان این نسخه رساله دیگری است به خط کاتب که حدس زده می‌شود حاشیه دیگری بر معالم باشد و آخر آن کسر است، آغاز آن «بسمله، الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد وآله اجمعین و الله المستعان و علیه التکلان قوله»، وسط آخر این نسخه: «علی مثل هذا الترجیح ان ذالك انما یصح لو لم یعارضه غلبته المجاز فان الظن الحاصل»؛ اهدایی: محمد و حسینعلی الهی؛ کاغذ: کاهی صیقلی سفید تیره، جلد: مقوای ساغری مشکی، ۹۲ص، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۵]

۹۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۰۲/۳

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد قاسم بن علی مردان، تا: شنبه ۲۹ محرم ۱۲۲۶ق، جا: قزوین مدرسه مولا وردی خان؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج حنایی، ۴۱گ (۱۰۵پ-۱۴۵)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۴۱۱۳]

۹۹. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۷۰

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد روبینی از محال اسفراین، تا: غره ربیع الثانی ۱۲۲۶ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۸۰]

۱۰۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۶۴-۱۷/۱۴۴

آغاز: لانتشارها وعدم ترتیبها فانها ربما کانت مفیدة للناظرین ومفیدة للطالبین والله هو الموفق والمعین قال المصنف: ولاشك ان العالم اشرف.؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد علی، تا: اواخر رجب ۱۲۲۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۱۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۵۶۴]

۱۰۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۵۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: آقا سیدنصرالله استرآبادی، تا: ۱۲۲۷ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، ۷۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۵۶۹]

۱۰۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۰۱/۱

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن عباس خراسانی، تا: جمعه ۱۰ رجب

۱۲۲۷ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۵۴گ (۱پ-۵۴پ)، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۳/۵سم [ف: ۳۹۷]

۱۰۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱ /۸۰۲۳-۵۴/۱۱۳

آغاز: بسمله ؛ الفقه فی الاصطلاح، انما تصدق لتعریف الفقه دون اصول الفقه کما فی المختصر

خط: نسخ، کا: محمد کاظم، تا: جمعه ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۲۷ق؛ ۴۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۶۵]

۱۰۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۲۳/۱-۵۴/۱۱۳

آغاز: بسمله الفقه فی الاصطلاح، انما تصدق لتعریف الفقه دون اصول الفقه کما فی المختصر

خط: نسخ، کا: محمد کاظم، تا: جمعه ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۲۷ق؛ ۴۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۶۵]

۱۰۵. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵۲گ، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف مخ]

۱۰۶. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۰۶

خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالله، تا: ۱۲۲۸ق؛ ۱۰۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۸۴]

۱۰۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۸۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد شریف، تا: ۱۲۲۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۴۶]

۱۰۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۸۴/۱

آغاز و انجام:برابر

خط: نسخ، کا: غفار بن مشهدی عظیم خوئی، تا: ۵ رمضان ۱۲۳۰ق؛ جلد: گالینگور عطف تیماج، ۶۲گ (۱پ-۶۲ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۲۶۷]

۱۰۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۳۶/۱-۱۳/۲۱۶

آغاز: سواء کان الزمان واحدا او متعددا و سواء کان ... قوله او بواسطه اه لایخفی ان مراده هاهنا احتمالا ثالثا و هو کون الالفاظ باقیة فی المعانی اللغویة؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ جمادی الاول ۱۲۳۰ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای،۶۱گ،۱۶سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳-۱۵۶۴]

۱۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۳۳/۲

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد جعفر زهانی قاینی، تا: ۱۲۳۰ق، جا: مشهد رضوی مدرسه میرزا جعفر؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶-۲۸ سطر (۵/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۲۹]

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۱۲/۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۶۰۴]

۱۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۸۶-۵۷/۵۶

آغاز: فان له الموعظة ... السلم لاترتابوا ... فی اعتقاد انکم و لاترابوا ... فان هذا یودی الی الشک

از «قال المصنف لما ثبت ان کمال العلم انما هو بالعمل اه اقول لایخفی ...»تا آخر؛خط:نسخ،بی‌کا،تا:۲۰ محرم ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۷گ، ۲۱-۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۴سم [ف: ۳-۱۵۶۴]

۱۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۳۶

خط:نسخ،کا:علی اصغر،تا:۱۲۳۱ق،جا: کربلا؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۸۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۵سم [ف: ۱-۱۸۱]

۱۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۸۹/۲-۱۴/۱۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** لو جعلنا المقرر متقدما لکان المنسوخ حکما یثبت بدلیل العقل والسمع وهو اشد مخالفة لانه نسخ للاقوی بالاضعف. تمت

خط: شکسته، نستعلیق، کا: میرزا جان بن محمد باقر، تا: ۱۲۳۲ق، جا: کاشان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۶۳]

۱۱۴. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۵۸/۱

آغاز: ... و هذا یقتضی ان العلم اشرف من الجهل و لایقتضی کونه اشرف من العقل و ... و الوجود مما ذکر سابقا و هو ظاهر فان مراده ان العالم من حیث العلم اشرف من جمیع؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدرضا بن علی آرانی، تا: ذیحجه ۱۲۳۲ق؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: - ۵۳]

۱۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سلیم، تا: ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۷۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۰]

۱۱۶. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۲/۱

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد مهدی جرفادقانی، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۷گ (۲پ-۵۸پ)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۲×۱۳/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۸۸]

۱۱۷. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید حسین بن سید مهدی اقلیدی، تا: جمعه ۱ صفر ۱۲۳۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۹]

۱۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۸۷/۵

خط: نستعلیق، کا: جعفر بن غلامعلی نجف آبادی سپاهانی، تا: دوشنبه ۲۴ صفر ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۵گ (۷۰پ-۱۱۴پ)، ۲۷سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۲۴۶]

۱۱۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۶۴۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۸ شعبان ۱۲۳۲ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۸۹]

۱۲۰. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۳۲/۳

آغاز: کونه اشرق من العقل و الحس و النمو و الوجود مما ذکره سابقاً و هو ظاهر؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید خویی چوریسی کتابفروش (فرزند سید محمد موسوی)، تا: ربیع الاول ۱۲۳۲ق، جا: اصفهان مدرسه مبارکیه؛ افتادگی: آغاز؛ حاشیه سلطان را کاتب در همدان، جمادی الاول ۱۲۳۱ق نگاشته؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده نصر الله» (چهارگوش)، «عبده محمد هادی» (بادامی شکل)، «محمد حسن» (بیضی)؛ کاغذ:، جلد: مقوا عطف مشمع سرخ، ۱۸ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۸۰]

۱۲۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۶۱
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء-نجف اشرف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ محشی به نقل از مؤلف و جز او؛ ۲۰۷ص [عکسی ف: ۵ - ۳۲۴]

۱۲۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۴۸ح
خط: نسخ خوش، کا: علی محمد بروجردی، تا: ۱۲۳۳ق؛ اندازه: ۱۰×۱۹سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۱۴]

۱۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۹۳/۲-۱۱۳-۲۳/۱۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد نجل شیخ محمدعلی اعسم، تا: ربیع الثانی ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۶۲]

۱۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲۸/۱
خط: نسخ، کا: حسن بن مهدی حسینی، تا: ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۱گ (۱پ-۸۱ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۵ - ۳۵۹]

۱۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: سید ابوطالب ابن سید مطهر حسینی، تا: جمعه ۲۴ صفر ۱۲۳۳ق؛ واقف: سید حسین مدرس طباطبایی، دی ۱۳۴۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۱۴سم [ف: ۱۶ - ۱۸۰]

۱۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۸
آغاز و انجام:برابر
خط: نسخ، کا: علی اصغر بن حسن بن علی اکبر استرآبادی، تا: جمعه ۱۹ جمادی الاول ۱۲۳۳ق، جا: مشهد رضوی مدرسه نواب؛ مهر: سعید انصاری (۱۲۶۹)، موتمن الملک؛ واقف: ملا علی اصغر، ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۵۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸۱]

۱۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۰۶۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۶ جمادی الاول ۱۲۳۴ق؛ مصحح؛ واقف: سید عبدالباقی آیت اللهی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸۱]

۱۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۵۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن ... یم همدانی، تا: ۱۲۳۴ق؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ ۵۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×سم [ف: ۶ - ۳۴]

۱۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۷۳
خط: نسخ، کا: زین العابدین بن محمد باقر جهرمی، تا: دوشنبه ۲۶ جمادی الاول ۱۲۳۴ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۶۰]

۱۳۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۶۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲گ (۶۳پ-۱۱۴ر)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۷۳]

۱۳۱. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمدرضا نجفی جزایری، تا: با تاریخ ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۴۵]

۱۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۲۳/۱
خط: نستعلیق، کا: حبیب الله نوری یاسلی، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن تریاکی، ۱۸ سطر [ف: ۵ - ۳۱۱]

۱۳۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۷۲/۱
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن غنی کرمانی طبیب، تا: یک‌شنبه ربیع الثانی ۱۲۳۵ق، جا: فسا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ (۱ر-۶۲پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۸]

۱۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۰۱/۲-۲۵/۹۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، کا: حسین خویی ساکن قریه ضیاء الدین، تا: ۱۰ ذیحجه ۱۲۳۶ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۶۳]

۱۳۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۲۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۹ جمادی الثانی ۱۲۳۶ق؛ تملک: کربلایی ابراهیم مشهور به جولانه به تاریخ ۲۷ جمادی الاول ۱۳۲۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۹۲]

۱۳۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۶۰/۲
خط: نسخ، کا: محمد علی بن ابو الهادی بن محمد سامع یزدی، تا: ۱۲۳۷ق؛ اهدایی: شیشه بری؛ کاغذ: اصفهانی، ۴۳گ (۷۵-۱۱۷)، ۳۰ سطر (۸×۱۵) [ف: ۴ - ۱۲۶۳]

۱۳۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۹۲/۳
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن علیمحمد، تا: ۱۲۳۸ق [ف: ۳ - ۱۰۵]

۱۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۵۰/۸
خط: نسخ، کا: محمد تقی ابن، تا: ۱۲۳۷ و ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی، ۴۵گ (۲۰۱پ-۲۴۵پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۱ - ۴۱۴]

۱۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن اسماعیل، تا: شوال ۱۲۳۹ق؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸۱]

۱۴۰. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۹ق؛ افتادگی: انجام [ف: ۳۱]

۱۴۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن اسماعیل، تا: شنبه ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۴۰ق؛ واقف: محمد تقی بن محمد صالح؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۸۵گ،۱۴سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۵ - ۴۷۵]

۱۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۷۳/۲
خط: نستعلیق، کا: سید عبدالوهاب، تا: ۲۲ رجب ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ (۲۵پ-۱۱۶ر)، ۱۴سطر [ف: ۱۶ - ۲۸۰]

۱۴۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۶۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۱۴۳]

۱۴۴. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۶۲/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره ربیع الاول ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ (۱۶۵پ-۲۴۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰/۵سم [ف: ۱۴۰]

۱۴۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۹۲/۲-۳۴/۶۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالمحسن بن شیخ حسین، تا: ۷ صفر ۱۲۴۰ق؛ مصحح؛ مهر: عبدالمحسن در ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۶۳]

۱۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۵گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۷ - ۷۱]

۱۴۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۷۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الحواشی الحسینیة علی سمیه الف الف تحیة و علی صاحبها الاف عطیة و غفران ورحمة من الله الکریم اللهم اغفرلنا و لوالدینا ولمن وجب حقه علینا ولمن وصینا بالدعاء من المسلمین و المؤمنین و ... علی جدتهم فاطمة الزهراء (س)
خط: نسخ، کا: سید مراد بن اسدالله بن محمد تبریزی، تا: صفر ۱۲۴۱ق،جا:تبریز؛ ۸۰گ،۱۷سطر،اندازه:۱۲×۲۰سم[ف مخ:۲- ۷۵۰]

۱۴۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۲۵/۳-۶۲۶۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۵گ، ۱۹ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۰۹]

۱۴۹. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۳۲۳/۱
خط: نسخ، کا: محمد بن کربلایی حسینی حسینی خویی مشهور به مجتهد خویی، تا: ۱۲۴۲ق، ساکن محله قدیم که در سال ۱۲۵۰ ق آن را وقف کرده، ایضا مهر وقف حسن صدرزاده خویی ۱۳۴۷ ش؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶۱]

۱۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۱۴/۱-۲۴/۱۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محسن، تا: ۱۲۴۲ق، جا: نجف اشرف؛ مجدول محرر مرصع؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۶۳]

۱۵۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ مصحح؛ مهر: «الراجی الی الله جعفرقلی» (بیضی)؛ جلد: تیماج سیاه، ۹۵گ، ۱۸ سطر [ف:۱-۱۰۳]

۱۵۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۶۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق، ۵۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱ - ۹۶]

۱۵۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۰۲۸
خط: نستعلیق، کا: محمداردبیلی، تا: ۱۲۴۳ق، ۸۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱ - ۹۶]

۱۵۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۸
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد تقی اصفهانی، تا: ۱۲۴۳ق؛ ۵۰گ، اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۲]

۱۵۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۹۳
خط: نسخ، کا: محمد حاتم شیرازی، تا: ۱۲۴۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «فصول ملا میرزا»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳ سطر (۶×۱۰) [ف: ۵۳۸]

۱۵۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۷۹
خط: نسخ، کا: میرزا محمد مهدی بن میرزا حاجی محمد بن میرزا ابراهیم رشتی، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۹گ، ۱۷سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۱۸۹]

۱۵۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۸۷
خط: نستعلیق، کا: حسن بن ملا علی خوبینی، تا: ۱۲۴۴ق؛ ۳۲گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۶]

۱۵۸. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۵/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱ رجب ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ (۳۱ر-۶۲پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۶۴]

۱۵۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۷۸
خط: نستعلیق، کا: ملامصطفی، تا: ۱۲۴۵ق، جا: مدرسه شفیعیة؛

کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهویی، ۶۵گ، ۱۸سطر (۱۳/۵×۵/۵)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۷۶]

۱۶۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۲۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: یوسف بن ابوالفضل حسینی توسیرکانی، تا: ۱۲۴۵ق، جا: بروجرد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۱]

۱۶۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۱۱/۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی بن حسینعلی مشهور به شیخ، تا: یک‌شنبه ۱۴ رجب ۱۲۴۵ق، جا: قزوین؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ (۱۶۹پ-۲۳۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۱۰]

۱۶۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۴۸

انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین ابن حبیب الله حسنی حسینی انجوی، تا: یک‌شنبه ۲ جمادی الثانی ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی شکری براق، جلد: مقوا با کاغذ ساغری، ۹۳گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۳۳۳]

۱۶۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۵۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ قطع: ربعی[رشت و همدان: ف:۱۵۴۳]

۱۶۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۹۴-۲۳/۲۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن کربلایی حسن، تا: ۱۲۴۶ق، جا: شیراز؛ جلد: مقوای سبز، ۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم[ف:۳-۱۵۶۲]

۱۶۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ حاشیه آقا محمد باقر بر قواعد علامه در یک صفحه؛ مهر: «لا اله الا الله الملك الحق المبین عبدالحسین» (چهارگوشه)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۴۱۴]

۱۶۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۵۹

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۱]

۱۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن محمد حسین همدانی، تا: دوشنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۲۴۸ق، جا: اصفهان مدرسه کاسه گران؛ مصحح؛ تملک کتاب و هبه شرعی مولانا آقا عبدالصمد به سید محمد جواد بن محمد سعید حسینی در سال ۱۲۵۶ق با مهر «عبده محمد جواد بن محمد سعید الحسینی الرضوی ۱۲۵۶» (مستطیل)؛ تملک: میرزا صادق روضه خوان همدانی نزل جولان ۱۳۴۴ با مهر «صادق بن محمد حسن» (بیضی)؛ مهر: «عبده محمد حسین بن محمد جواد الرضوی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۵سم [ف: ۴۵ - ۲۷]

۱۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۳/۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من لم یجوز ذلك فی المنقول فرق باعتبار ملاحظة المناسبة فی المنقول و اعتبار عدمها فی المشترك

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ محرم ۱۲۴۹ق، جا: تبریز؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی، جلد: تیماج مشکی،۹ص(۴۲۹-۴۳۷)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۷۶]

۱۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رضا پسر محمد حسینی، تا: شنبه ربیع الثانی ۱۲۵۲ق؛ مصحح، محشی با نشان‌های «مط» و «ا ح م د عفی عنه» و «سلط»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۱۶گ، ۱۲ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۱۴]

۱۷۰. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۷۶/۲

خط: نسخ، کا: حسین بن علی نقی بفروئی یزدی، تا: چهارشنبه ۱۱ رمضان ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۵۷]

۱۷۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۴۸

آغاز و انجام: برابر

کا: علیرضا بن محمد ابراهیم ندوشنی یزدی، تا: ۱۲۵۳ق؛ مهر: «هو المالك من عوارى الزمان لدى الجانى هادى الحسينى افجه‌ای» (مربع تاجدار)؛ جلد: تیماج سرخ، ۸۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۰]

۱۷۲. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۷۸

آغاز: لانتشارها و عدم ترتیبها ربما کانت مفیدة للناظرین و معینة للطالبین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۵۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی، دو بیت عربی در تقریظ کتاب از محمد بن جواد بن علی حسینی میبدی به‌خط وی؛ تملک: محمد بن محمد جواد حسینی (میبدی) با مهر «عبده محمد بن جواد الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ، ۷۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۶۱]

۱۷۳. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۶۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح حسینی قاضی عسکری، تا: جمعه ۹ محرم ۱۲۵۳ق، جا: همدان؛ ۷۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱۱۱]

۱۷۴. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۶۳۹۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن علی اکبر، تا: محرم ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن مشکی، ۵۹گ (۱پ-۵۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۷سم [ف: ۹ - ۳۶۷]

۱۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۸۹/۳

آغاز و انجام:برابر

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۲ ذیقعده ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، رویه تیماج مشکی، ۶۴گ (۱۲۶پ-۱۸۹پ)، ۱۵-۱۶ سطر (۱۴/۷×۹/۱ و ۱۴×۸/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۷سم [ف: ۱۷ - ۲۸۳]

۱۷۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۱۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: صادق بن حسنعلی اصفهانی، تا: سه‌شنبه ۲۲ ذیقعده ۱۲۵۵ق، جا: اصفهان؛ جلد: چرم قرمز، ۴۲گ (۱پ-۴۲پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [مؤید: ۱ - ۲۰۳]

۱۷۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۸-ح/۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۵۶ق؛کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۶۴]

۱۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۱۹/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن نعمت الله حسینی، تا: ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۱۶]

۱۷۹. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۶۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۱گ (۱پ-۱۱۱پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۷۵]

۱۸۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۷/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۹ رمضان ۱۲۵۷ق؛ در حاشیه کتاب «التصریح بمضمون التوضیح»؛ کاغذ: فستقی نخودی، ۳۵گ (۱۴۹-۱۸۳) [ف: ۱ - ۲۷]

۱۸۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۶۸/۳

خط: نستعلیق، کا: شفیع ابن محمد باقر آشتیانی، تا: محرم ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: شیری، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۹گ (۱۳۰پ-۲۳۸پ)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۶۴]

۱۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سلطان حسین میرزا، تا: ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۲۷۲ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۷۲]

۱۸۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۸۸

بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق [د.ث. مجلس]

۱۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۵۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ، ۲۱ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه:۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۶۱]

۱۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد علی قاینی فنودی، تا: محرم ۱۲۵۸ق، جا: مشهد رضوی؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا روکش پارچه مشکی، ۱۰۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸۲]

۱۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۳/۲

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن ملا ابوالحسن زواری مراغی، تا: ۲۲ ذیحجه ۱۲۵۹ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶-۴۵۱]

۱۸۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۴۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: رضی حسینی فرزند سیدطاهر فرزند سید صالح فرزند سید طاهر، مازندرانی، تا: ۲ شوال ۱۲۶۱ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۳۵گ (۸۶-۱۲۰)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۰ - ۱۰۳]

۱۸۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۳۳/۲

خط: نسخ، کا: حسین بن کربلائی اماموردی، تا: پنج‌شنبه ۱۸ محرم ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: قورخانه‌ای و فرنگی، جلد: میشن تریاکی، اندازه: ۱۲×۲۲/۳سم [ف: ۶ - ۷۷]

۱۸۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۹۱/۴-۵۸/۱۴۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۷ ذیحجه ۱۲۶۳ق، جا: تهران؛ ۷۰گ (۷۳-۱۴۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۵۶۳]

۱۹۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴/۱

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن شیخ زین الدین گیلانی رانکوهی سیکارودی، تا: پنج‌شنبه ۶ جمادی الاول ۱۲۶۳ق [نشریه: ۱۱- ۹۲۶]

۱۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد باقر، تا: ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۷۶گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۲۶۵]

۱۹۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۵۶۱۹؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۹۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۹۸/۱

خط:نستعلیق،کا:محمد جعفر بن محمد تبریزی، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۸۳گ(۱پ-۸۳ر)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ - ۴۵۳]

۱۹۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۶۳

خط:نسخ،کا:محمد باقر بن محمد حسین بن علیمراد، تا: ۱۲۶۶ق؛ مصحح؛ ۸۸گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۲]

۱۹۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶-ح/۴۵۵/۲

انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ ربیع الاول ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۹۳ص، ۱۶ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ – ۴۸]

۱۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۰۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۴ ذیقعده ۱۲۶۸ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، عطف میشن زرشکی، ۵۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۸۲]

۱۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** لانه نسخ للاقوی بالاضعف

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد حسین بن هادی بن ابوالقاسم، تا: شنبه ۱۷ جمادی الاول ۱۲۶۹ق؛ افتادگی: انجام (چهار سطر)؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۸۴]

۱۹۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۱۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثبت بدلیلین العقل و السمع و هو اشد مخالفة لانه نسخ للاقوی بالاضعف.

خط: نسخ، کا: طیب بن ابراهیم فارسیانی، تا: چهارشنبه ۱۰ ربیع الاول ۱۲۶۹ق، جا: مدرسه صالحیه؛ ۷۶گ (۱پ–۷۶ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۴۳]

۱۹۹. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۹

خط: نسخ، کا: احمد بن حاجی ملاآقا محمد دهابادی یزدی عراقی، تا: چهارشنبه ۹ رمضان ۱۲۷۲ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۵۹]

۲۰۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۶۸/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد حسین، تا: رمضان۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی، ۴۶گ (۱۰۷ر–۱۵۲پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۹ – ۳۵۷]

۲۰۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۴۷/۵

آغاز و انجام: برابر

کا: علی بن عبدالکریم طباطبائی، تا: دهه دوم جمادی الاول ۱۲۷۳ق، جا: اصفهان؛ با بلاغ تصحیح؛ در گ۱۰۰ر تاریخ شعبان ۱۲۴۵ دارد؛ کاغذ: فرنگی، نخودی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ، ۴۷گ (۶۴–۱۱۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ – ۱۸۳]

۲۰۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۹۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عباسعلی، تا: شبه ۶ محرم ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، رویه کاغذ سرخ، ۴۸گ (۷۶پ–۱۲۳)، ۲۱سطر (۷/۳×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۸۶]

۲۰۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر علوی حسینی فاطمی موسوی زنجانی، تا: ۵ شوال ۱۲۷۴ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۸۰گ (۷۷–۱۵۶)، ۱۳ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۱ – ۴۹۲]

۲۰۴. دزفول؛ نبوی، سید محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: به امر شیخ باقر بن شیخ سلیمان عاملی، تا: ۱۲۷۴ق [مخطوطات دزفول: – ۱۴]

۲۰۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۸۴

خط: نسخ، کا: حسین بن علیرضا یزدی، تا: اواخر شعبان ۱۲۸۰ق؛ مصحح؛ مهر: «یا علی ادرکنی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۶ – ۳۲۱]

۲۰۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۱

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد حسن جیلانی، تا: پنج‌شنبه از جمادی الثانی ۱۲۸۴ق؛ مهر: «ابوتراب بن حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۱گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱– ۲۲۱]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ – ۸۹۵]

۲۰۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۷۲/۴

آغاز: بعض اصحابنا تعدیل من القائل لذلک؛ **انجام:** برابر

این چند برگ شامل قسمت آخر حاشیه سلطان العلماء بر کتاب معالم الاصول است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: آبی و نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۶گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۸۱]

۲۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** لانه نسخ للاقوی بالاضعف. تم الکتاب ...

خط: نستعلیق شکسته، کا: حسینی، فیض الله، تا: ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج [رایانه]

۲۰۹. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۰۰]

۲۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسین بن ملا مفید، تا: ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۷گ (۶۴ر–۱۲۰ر)، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۵ – ۷۰۷]

۲۱۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد رحیم ساوجی، تا: شعبان ۱۲۹۶ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ – ۷۵۰]

۲۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابوجعفر بن سلیمان، تا: ۱۲۹۹ق؛

مصحح، محشی؛ وقف‌نامه‌ای که حسن بن علی نواب نوری به تاریخ ۱۳۱۸ نوشته؛ مهر: «سلام علی ابراهیم» (مربع)، «المتوکل علی الله جعفر بن عبدالله» (مربع)؛ جلد: قهوه‌ای، ۱۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۳۶]

۲۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۳۶/۲

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد فولادی، تا: ۲۱ ربیع الاول ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۹۳گ (۵۸پ-۱۵۰ر)، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۲۱۶]

۲۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غلامرضا بن ملا محمد مجتهد مشهدی، تا: ۱۶ محرم ۱۳۳۰ق؛ واقف: خلیل الله امام جمعه قدسی نیا، خرداد ۱۳۷۴؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸۳]

۲۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۰۶/۳-۱۴/۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و العمل بالعام تقضی القاء الخاص هذا انما یتم لو امکن حمل الخاص علی المجاز ... و لایبعد ان یقال ان مجاز تخصیص العام اکثر شیوعا من سائر المجازات فتأمل.

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۳۳سم [ف: ۳ - ۱۵۶۳]

۲۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۹۹/۱-۱۳/۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۶۲]

۲۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (صدر برگ اول)؛واقف:خان بابا مشار،اردیبهشت۱۳۴۶؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۴۱گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۰]

۲۱۸. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۷۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه، ۷۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف مخ]

۲۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۷۵/۲-۳۱/۱۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۶۳]

۲۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۹

انجام: واقتفی فی ذلک اثر شارح الشرح ولی فیه نظر اذ علی هذا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ روی برگ اول نام شیخ علی تربتی دیده می‌شود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۵۴]

۲۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۳۸/۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۲گ (۲۹پ-۱۵۰ر)، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف: ۸ - ۲۳۹]

۲۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی تونی، بی‌تا، جا: مشهد، مدرسه صالحیه؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۳۲گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۴]

۲۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: ملکزاده کوثر، ۴۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×سم [ف: ۶ - ۳۴]

۲۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۰۲/۵

انجام: فقوله فی الکل ای کل المجازات، و قوله

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی از حاج محمد نائینی به خط وی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۱ص (۹۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۵۶]

۲۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۵۰/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۸گ (۱۵۷پ-۲۶۴پ)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱۴ - ۳۱۴]

۲۲۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۳۵/۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۲۴]

۲۲۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۸۰۹۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی[رشت و همدان: ف:۱۳۲۰]

۲۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۹۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۴۷گ، ۲۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۳۴۸]

۲۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۱۸/۲

آغاز: برابر **انجام:** قوله قوله تعالی فلیحذر الذین یخالفون عن امره ... بشرط المخالفة لا فی زمان المخالفة کما فی تکلیف الکافر الاسلام.

بخش کوتاهی از حاشیه را دربر داشته و در آن تا اوایل مطلب دوم کتاب معالم و تا عبارت «فی الاوامر و النواهی و فیه بحثان الاول فی الاوامر اصل، صیغه افعل و ما فی معناها حقیقة فی الوجب» در نسخه مورد شرح و حاشیه قرار گرفته؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱۲۴پ-۱۳۲پ)، ۱۶ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۱۲]

۲۳۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۸۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: حسین حجاری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ سبز، ۱۰۳گ، ۱۵سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۵ - ۱۶۶۹]

۲۳۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۶۴

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: محمد حسین قریشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۲۸گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۴۸۸]

۲۳۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۲۸/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد هادی ابن افضل، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۴۰گ (۱-۴۰)، ۲۳سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۹۰۰]

۲۳۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۰۶/۲

کا: ابوالحسن بن ملا قاسم، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۳۶ص (۹۶-۱۳۱)، ابعاد متن: ۹/۵×۱۵/۵، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۱۸۴۲]

۲۳۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۴۸/۴

نسخه کامل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۷۰گ (۱۲۷-۱۹۶)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۲۹۷]

۲۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۱۱-۵۹/۲۳۱

آغاز: برابر

از اول تا «قوله او کانت صفات الاکثر الظاهر الواو بدل او فتامل ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۸۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳ - ۱۵۶۴]

۲۳۶. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۲۹۸/۲

انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۴۸]

۲۳۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۷۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف میشن، ۶۷گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۹۳]

۲۳۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۹۷

آغاز: المذکورة بدون العلم و هذا انما یقتضی ان العلم اشرف من الجهل و لایقتضی کونه اشرف من العقل و الحسن و النمو و الجود مما ذکر سابقا و هو ظاهر فان کان مراده ان العالم من حیث العلم اشرف من جمیع الموجودات المعقولات کما هو الظاهر؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۵۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۱]

۲۳۹. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۳۷/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۹گ (۲پ-۱۲۰ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۹۹]

۲۴۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۱۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولعله اجمل اعتماداً و لله الحمد و المنة و الشکر.

خط: نستعلیق شکسته، کا: حسین بن صادق، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج آلبالویی، ۱۹سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۸۲۰]

۲۴۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۹۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید حسین بن سید محسن حسینی معروف به سید بابا حسینی، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۷۷گ، ۱۵ سطر [ف: ۱ - ۳۴۶]

۲۴۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۰۰

خط: نسخ، کا: محمد علی، بی‌تا؛ محشی از مؤلف و محمد علی نوری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۵۹]

۲۴۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۴۴/۲

انجام: نصفه رجال الصحیح اذلوا تصف احدهم بصفة رجال الموثق او الضعیف یسمی الحدیث باسمه لان التسمیه هنا تابعة لادون المراتب ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با کاغذ ساغری، ۵۰گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۳۰]

۲۴۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:/۴۱۵ح-۵۱

انجام: هذا ما داینا من حواشی المحشی سلمه الله فی النسخ المقروة علیه تم الکتاب بحمد الله و توفیقه و صلی الله علی محمد و آله.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۵۷ص، ۱۸ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۳]

۲۴۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹-ح/۱۵۰

آغاز: قوله - الفقه فی اللغه الفهم آه انما ابتداء بتعریف الفقه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۱۳۲گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۲۹]

۲۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۴۰/۳

خط: نسخ، کا: محبعلی بن مراد علی لاهیجانی، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۵۱گ (۲۶۷پ-۳۱۷)، ۲۲سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۶۲]

۲۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: احمد بن حسین بن محمد شفیع، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۲۰سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۵۴]

۲۴۸. اصفهان؛ سید کشفی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۵۱]

۲۴۹. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۴]

۲۵۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۱۴

آغاز:برابر؛ **انجام:** فان کان کلها فلایجوز البناء علی الضائق و الاجاز و هذا غیر بعید فان کان میتاً فالرجوع الی فتواه دور هذا.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ:

نخودی،جلد:مقوا با کاغذ سبز، ۷۰گ،اندازه: ۱۰×۱۵سم[ف:۲- ۳۸]

۲۵۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۶۴/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۱گ (۲۲پ-۵۲پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۵۸]

۲۵۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۶۶

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جا: اصفهان؛ ۷۱گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۶۰]

۲۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۴۰

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی ابری، ۶۷گ، ۱۷سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۱×۱۵/۸سم [رایانه]

۲۵۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۲۵گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷۳]

۲۵۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۹۰

آغاز: نحمدک اللهم یا من خلقنا و لم نک شیئاً؛ **انجام:** فصل الخطاب و علی آله الذی الیهم الحساب و الایاب صلوات الله علیهم اجمعین .

خط: نستعلیق تحریری، بی کا، بی تا؛ ۱۲۵گ، اندازه: ۱۱×۱۹سم [نشریه: ۱۳ - ۳۹۵]

۲۵۶. اهواز؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: ملاابوطالب اسکی، بی تا [میراث اسلامی: ۵ - ۵۸۹]

۲۵۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۱۵۷/۱-۵۸۵۲

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۷ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۲۲]

۲۵۸. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۴۹/۱

آغاز: ... شک فی ذلک فالاولی الاکتفاء بهذه الدعوی.. الکتاب الکریم لو لایجاز ان ذکر؛ **انجام:** برابر

بی کا،بی تا؛افتادگی:آغاز؛۶۲گ (۱ر-۶۲ ر)، ۲۰-۲۳سطر [ف: ۵۳]

۲۵۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۹/۱

خط: نسخ، کا: محمد طاهر، بی تا؛ ۹۶گ (۳پ-۹۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۶۹]

۲۶۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۷۱/۴

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ جلد: چرم قرمز، ۴۵گ (۶۰-۱۰۴پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۲۴۲]

۲۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۲۷

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین؛ **انجام:** علی ترک الواجب و فعل الحرام بخلاف ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ شرح قصیده صفی الدین اردبیلی و فواید متفرقه در کیمیا و تدبیر حجر مکرم ضمیمه‌اند؛ کاغذ: الوان، جلد: میشن [الفبائی ف: - ۲۱۱]

● حاشیة معالم الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl

رفیعا، محمد بن حیدر، ۹۹۷ - ۱۰۸۰ ؟ قمری

rafī‘ā, mohammad ebn-e heydar (1589 - 1670)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۷۰

نسخه نادر؛ بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● حاشیة معالم الاصول = حاشیة المعالم / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl = ḥāšīyat-ul ma‘ālim

مازندرانی، محمد صالح بن احمد، - ۱۰۸۱ ؟ قمری

māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e ahmad (- 1671)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

حاشیه استدلالی متوسطی است با عناوین «قوله، قوله» با رد و ایراد در گفته‌های مؤلف و بعضی از علمای مشهور اصول فقه. این حاشیه بنا به گفته وحید بهبهانی در آغاز جوانی مؤلف نگاشته شده است. این حاشیه بیشتر جنبه توضیحی دارد و به گفته‌های علمای اصول نیز گاهی اشاره می‌شود.

آغاز: نحمدک اللهم یا من خلقنا و لم نک شیئاً مذکوراً و نشکرک یا من رزقنا بمشاهدة جلاله نضرة و سروراً ... اما بعد فیقول المفتقر ... ان بعض اخلائی حین رای ماعلقته علی معالم الدین

انجام: بل لابدفیها من مراعات حسن الترکیب فی النظم أیضاً و نظم هذا القصص منه سبحانه و تعالی لامنهم؛ تم الکتاب بعون الملک الوهاب.

چاپ: ایران، ۱۲۷۴، با حاشیه خلیفه سلطان؛ طهران، سنگی، ۱۲۷۸ق، وزیری، ۸۸+ ...؛ تهران، ۱۲۸۲ق، طهران، سنگی، ۱۲۷۸، وزیری

[الذریعة ۲۰۷/۶؛ مشار ۲۹۶؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۰۷/۲؛ کشف الحجب ۱۸۸]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۸۴

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن ابراهیم، تا: جمعه ۲۲ شوال ۱۰۳۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۱۸۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۴۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی فرزند مشهدی ابراهیم، تا: ۲۲ شوال ۱۰۳۳ق؛ مصحح، با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، ۸۵گ (۱-۸۵)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۰ - ۱۰۲]

۳. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۸۸
خط: نستعلیق، کا: برجعلی بن خواجه علی مازندرانی، تا: چهارشنبه دهه اول جمادی الاول ۱۰۵۷ق؛ ۱۴۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۶۵]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۹۸-۵۷/۱۶۸
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمدرضا مازندرانی، تا: ۱۱ ذیحجه ۱۰۸۳ق؛ حواشی ملاصالح مازندرانی به خط خودش بر معالم الاصول در حاشیه نسخه معالم الاصول به شماره ۸۵۰۰-۵۷/۱۷۰ (برگ ۷۵-۲۱۰) همین کتابخانه موجود است؛ ۱۶۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۵۸]

۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶-ح/۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه محرم ۱۰۸۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ، ۲۳ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۶۱]

۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۶۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ محرم ۱۰۸۹ق، با نسخه خط مؤلف که در سال ۱۰۵۴ نوشته شده مقابله شده؛ واقف: میرعزالدین بن مسعود موسوی؛ ۲۱۲گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۲]

۷. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۵۶
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۴ صفر ۱۰۹۲ق؛ ۱۴۱گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲ - ۱۵]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۴ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۱۶۵گ، ۲۰سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [رایانه]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۱
آغاز: ای المطهر و وجه ترک العطف؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۹۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: اسدالله فاضلی، تیرماه ۱۳۶۶؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن عنابی، ۱۷۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۳سم [ف: ۱۶ - ۱۹۷]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۷ رجب ۱۰۹۵ق؛ تملک: اسدالله موسوی؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۱۳۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۹۴]

۱۱. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۲۹۸/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۴۸]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۸۳
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۰گ، ۱۸ سطر (۵×۱۱)، اندازه:۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۱-۱۸۹]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ چند برگ اول و آخر در روز جمعه ۲ ربیع الاول ۱۱۹۶ در مازندران بازنویسی شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۴]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۸۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** انما یدفع قول من جوز الاقتصار
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی،۲۰۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۹۸]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۱۳
آغاز: منهما فی الدنیا و الاخرة الظاهر انه بمتعلق بکل واحد من الفعلین علی سبیل التنازع
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۸۲گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۵۱۰]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۰۴-۲۶/۸۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: بابا نخجوانی ولد میر منیر، تا: قرن ۱۱، در حیات مؤلف، جا: اصفهان مدرسه سلیمان؛ جلد: گالینگور، ۱۷۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۵۵۸]

۱۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۶گ، ۱۹ سطر(۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۵۳۸]

۱۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: سید محمد بن سید شرف بن سید ابراهیم بن سید یحیی صندیدی حسینی در ۲۴ ذیقعده ۱۱۶۱، مبارک بن علی بن عبدالله بن ناصر بن حمیدان جارودی در سال ۱۱۸۹، محمد هادی بن حاج محمد باقر شیرازی در شوال ۱۲۶۰؛ ۲۵۷گ، اندازه: ۱۱×۱۶سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۲]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۷۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲۰۶گ، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۲)، اندازه: ۱۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۷۵]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۲۲
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۰سم [ف:۱-۱۸۲]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۷۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو سلم فلا دلالة ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۷گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۳۷۲]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۹۲/۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی نرم، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ – ۹۴۷]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۷۸
آغاز: ... بالاعتبارین فی صورة الترادف فی الاشتراک و ان تکثرت المعانی واتحد اللفظ
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: چرم کرم قهوه‌ای، ۲۲۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۴سم [ف: ۴۳ – ۶۱]

۲۴. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۶۹/۱
آغازو انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد حسن حسینی استرآبادی، تا: ۱۱۰۰ق، جا: مشهد رضوی؛ فاقد جلد، ۱۹ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۸۷]

۲۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۷۰
آغاز: بسمله قوله: فضل الفقه الفهم یقال الرجل بالکسر اذا فهم و الفهم هو؛ **انجام:** برابر
شرح دیباچه را ندارد؛ خط: نسخ، کا: ملا عبدالحسین، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۱۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۲-۷۲]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «عبده اسماعیل الموسوی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹۳ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۱۸۷]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد رضا ترشیزی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ واقف: زین العابدین خادم اصفهانی، ۱۱۶۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱۸۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱۶ – ۱۹۵]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۲۴-۲۷/۹۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۵۵۸]

۲۹. همدان؛ مدرسه زنگنه؛ شماره نسخه:۶
بی‌کا، تا: ۱۱۰۱ق؛ مقابله کرده عبدالعال بن محمد مقیم خوانساری فریدنی [نشریه: ۵ – ۳۵۰]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۵۲
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد هاشم کاشانی، تا: ۶ شوال ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۲۰۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۲۰/۹سم [ف: ۱ – ۱۸۲]

۳۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۱۰۷ق؛ مهر: «سلام قولا من رب رحیم» (بیضی)، «بسم الله الرحمن الرحیم» (چهارگوشه)، «عبده جعفر بن محمد صادق» (بیضی)، حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۳۲۵]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۸۷-۲۴/۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳ – ۱۵۵۸]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۷۰
آغاز: و مما ینبغی ان یعلم فی هذا المقام؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۲ق؛ افتادگی: آغاز (حدود ۱۳ برگ)؛ واقف:سید کاظم عصار،دیماه۱۳۵۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی،۱۹۰گ،۱۷سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۹۷]

۳۴. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۳۷
خط: نسخ، کا: صادق سمنانی، تا: ۹ محرم ۱۱۱۲ق؛ ۱۹۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰۶]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۵۲
آغاز: اشارة الی أنه مستحق له بواسطة صفاته الفعلیة و من هنا یظهر وجه التقدیم و التأخیر بین هذه الفقرات الثلاثة
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد شاه حسینی، تا: ۱۲ صفر ۱۱۱۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۲ – ۲۹۰]

۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۱۲
خط: نسخ، کا: رمضان علی بن محمد حسن اسفراینی، تا: ۱۱۱۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۸۲]

۳۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال بعضهم نسبوا الی رئیس من اهل الکوفة یقال له عبدالله بن فطیح
خط: نسخ، کا: حبیب الله بن میر فاضل طالقانی، تا: صفر ۱۱۱۶ق؛ جلد: جلد تیماج، ۱۸۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲-۷۲]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۰۶/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد سلیم بن میر برهان حسینی موسوی، تا: جمادی الثانی ۱۱۱۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ (۱پ-۱۰۹پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲۲ – ۱۸۲]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۸۸-۱۳/۱۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** اقرب واظهر وذاک کاف فی الترجیح فکلام الشیخ عندی هو الحق.
خط: نسخ، کا: حسن بن محمد امین الموتی، تا: شنبه ۲۴ محرم ۱۱۱۸ق، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۹گ، ۱۸ـ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۵۵۸]

۴۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۸۵

خط: نستعلیق، کا: مرتضی، تا: ۱۱۱۹ق؛ ۱۷۴گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۹۷]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۳۲

تا عدالت راوی را دارد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی، تا: صفر ۱۱۲۳ق، برای عبدالعلام؛ تملک: محمد مهدی حسینی در ۱۱ صفر ۱۲۹۹؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۲گ، ۲۲ سطر (۵/۵×۱۷)، اندازه: ۱۱×۲۳سم [ف: ۸ - ۱۰۳]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن فرزند ملا محمد حسین جیلانی، تا: ۱۱۲۴ق؛ با یک واسطه از نسخه خط مصنف نقل شده، باگواهی مقابله؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۲۴ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۶۸۴]

۴۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۵ق؛ مهر: «محمد جواد الحسینی الموسوی» (چهارگوشه)، حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۹۹]

۴۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۵

خط: شکسته نستعلیق، کا: معصوم بن اسحق حسینی وردلی ساوجبلاغی، تا: ۱۱۳۲ق، جا: مسجد نواب علیه مریم بیگم؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۸گ (۹۳پ-۲۴۰ر)، ۲۰سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۷۶]

۴۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۱۵۵ق؛ مصحح؛ محشی از مالک نسخه؛ تملک: حسین بن میرزا محمود طبیب روحانی اهری به تاریخ ۵ شعبان ۱۲۹۵ با مهر «یا حسین» (هشت گوشه)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۱۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۱۹۶]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق، کا: ابوالهدی بن محمد یوسف محدث دهخوارقانی، تا: ۱۱۹۱ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۷گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۲۷۶]

۴۷. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۳۹۲/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۱۰۶]

۴۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۳۲

آغاز: قوله: الامر بالفعل فی وقت الخ الفعل بالنسبة الی الوقت اما ان یکون مساویا؛ **انجام:** قوله: سلمنا ان کان المراد به تسلیم ان الاصحاب ینحصرون فی الدول

از تعلیق الامر و الحکم علی الشرط تا مبحث تعادل و ترجیح؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج، ۱۲۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۷۲]

۴۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۳۹

آغاز: برابر **انجام:** و قال بعضهم نسبوا الی رئیس من اهل الکوفة یقال له عبدالله بن فطیح

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: جلد تیماج سیاه، ۲۸۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۷۱]

۵۰. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۹۴ - ج

کامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۲۱سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۲۷]

۵۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۲۸

آغاز: فصل الفقه فی اللغة الفهم یقال فقه الرجل بالکسر اذا فهم و الفهم و هو العلم؛ **انجام:** ان ذکر فیه البیان فقد دل علی الخصوص و ان لم یذکر.

نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز دو نسخه در گلپایگانی (۱۵۵۹/۳) تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ ابری، ۸۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۱/۷سم [ف: ۱ - ۳۹]

۵۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۹/۱ مشیر

دیباچه را ندارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۲۴۶گ (۳پ-۲۴۸پ)، ۱۷سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۲۷۴]

۵۳. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۷۰

خط:نسخ،کا:سلطان علی ابن کربلایی ناد علی گواری،تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۴۵گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۳۶۶]

۵۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۴۰/۱

خط: نستعلیق، کا: عباسعلی بن ملا محمد، تا: ۶ رجب قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «الواثق بالله الغنی محمد حسن حسینی» (مربع)؛ ۷۳گ (۱پ-۷۳ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۴]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: آقا جمال الدین نوری، مهر ۱۳۶۴؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۱۸۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۸/۷سم [ف: ۱۶ - ۱۹۶]

۵۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۱۳-۱۵/۱۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۰گ، ۱۹ـ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۵۷]

۵۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی،

۱۳۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۲]

۵۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۳۳-۸/۱۴۳

آغاز: وهو من علماء اهل الكتاب الذين آمنوا برسول الله كعبد الله بن سلام ... قوله و يرفع الله الذين آمنوا منكم والذين اوتوا العلم درجات قال بعض المحققين المراد به الرفعة فی مجلس النبی ... قوله فصل الفقه فی اللغة الفهم يقال فقه الرجل بالكسر اذا فهم و الفهم هو العلم؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۵۹]

۵۹. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابومسلم حسینی تویسرکانی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ شوال ۱۲۰۲ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۸۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۹۹]

۶۰. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پست، کا: نور محمد بن ملاغفور هزار جریبی، تا: ربیع الثانی ۱۲۰۳ق؛ واقف: ملا فاطمه، ۱۲۰۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۸۰]

۶۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۷۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق تحریری و نسخ، کا: مهدی، اصفهانی، تا: ۲۵ ربیع الاول ۱۲۰۸ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱۲گ (۷۳-۱۸۴)، ۲۲ سطر، اندازه: ۷×۱۰/۵سم [ف: ۲۹ - ۱۰۱]

۶۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۰/۳

خط: نستعلیق شکسته، کا: عبدالعلی بن عبدالکریم زنجانی، تا: ۱۲۱۰ق، جا: کربلا؛ ۱۲۰گ (۲۹پ-۱۴۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۷۹]

۶۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن نقی حسینی، تا: ۶ جمادی الاول ۱۲۱۵ق، جا: نجف اشرف؛ تملک: جواد بن سید محمد بن سید میرعلی بن سید محمد علی طباطبایی با تاریخ دوشنبه ۵ جمادی الثانی ۱۲۵۹، ابوتراب قزوینی با تاریخ ۱۲۵۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف میشن، ۲۵ سطر (۹×۱۴/۵) [ف: ۷۶۷]

۶۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۱۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد اسمعیل بن محمد کاظم، تا: یک‌شنبه ۱۸ ذیحجه ۱۲۲۰ق؛ قطع: ربعی[رشت و همدان: ف:۱۳۲۱]

۶۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۸

خط: نسخ، کا: یوسف بن احمد اشرفی مازندرانی، تا: ۱۲۲۱ق، جا: اصفهان مدرسه نیماورد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۲۹]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: رمضانعلی ابن اقا ابراهیم کاشانی، تا: ۱۲۲۲ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۶گ، ۱۹سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۶۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۹۳

بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق، قطع: خشتی [ف: ۱۲۳]

۶۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۲۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ ۱۵۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۹۶]

۶۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۷۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ مصحح؛ تملک: موسی تبریزی در نجف اشرف؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۴]

۷۰. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۶۲۱

آغاز: هذه الالفاظ عربية و تلك رومية انما هو بحسب دلالة تلك الالفاظ فی تلك اللغة علی مدلولها بسبب وضعها

خط: نسخ، کا: نقی موسوی، تا: سه‌شنبه از جمادی الثانی ۱۲۲۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: صادقی؛ ۱۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۵۳]

۷۱. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۲۹/۱

آغاز: حال و وحده منصوب علی المصدرية و اما باعتبارانه بمعنی منفرداً فهو و ان كان معرفة بحسب الصورة؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدتقی بن علی محمد چهاردهی، تا: رجب ۱۲۲۶ق، جا: کربلا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، ما بین دو کتاب فوائدی از وحید و بحرالعلوم آمده است؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۹گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف مخ: - ۷۴]

۷۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۲۶/۲

کا: عبدالعلی جیلانی، تا: ۱۲۲۷ق؛ قطع: خشتی [ف: ۲۸۵]

۷۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: صادق بن حاج شیخ مسیح خوانساری، تا: ربیع الاول ۱۲۲۷ق؛ در همین سال (۱۲۲۷) مقابله نموده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۵۹گ، ۲۰ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۷۴]

۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۴۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۶۸۷]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۸۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد شریف، تا: ۱۲۲۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [شورا: ف: ۳۳/۲ - ۱۴۶]

۷۶. **تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۹۴**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ ربیع الثانی۱۲۳۱ق؛ واقف: ابوالفتح علوی خلخالی، ۱۳۴۲/۹/۲۵؛ جلد: تیماج زرد، ۱۸۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۲۲۶]

۷۷. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۹۰۱-۵۳/۱۱۱**
آغاز: ای المتطهر و وجه ترک العطف انه کالتاکید للسابق لتضمنه اياه بكمال ذاته فيه اشارة الى انه تعالى يستحق الحمد ... قوله الفقه فی اللغة الفهم. يقال فقه الرجل بالكسر اذا فهم و الفهم هو العلم؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۶۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۵۵۹]

۷۸. **مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۳۲/۵**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید خویی چوریسی کتابفروش، تا: ربیع الاول ۱۲۳۲ق، جا: اصفهان مدرسه مبارکیه؛ کاغذ:، جلد: مقوا عطف مشمع سرخ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۸۰]

۷۹. **کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره**
بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۲۳۲ق؛ در هامش صفحه آخر نوشته شده که کتاب به خط ملا عبدالهدی متوفی اواخر جمادی الثانی ۱۲۳۳ است [تراثنا: س۲ش۴ – ۳۴]

۸۰. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۴۷**
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،کا:ابوالحسن بن علیرضا شهر بابکی، تا: ۱۲۳۴ق؛ واقف: حاج احمد آقا فاضل، اسفند ۱۳۶۵؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۱۹۵]

۸۱. **یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۹۲۲**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: ابو الحسن حسینی ابرند آبادی، تا: محرم ۱۲۳۵ق؛ مهر: «عبده محمد محسن»، «الواثق بالله الغنی عبده مهدی بن ...»؛ اهدایی: محمد جواد ریحانی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۷۶گ، ۱۷سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۵۸]

۸۲. **چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۰۵/۱**
خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بن حیدر نوری یوشی، تا: ۱۲۳۵ق؛ با اشکال هندسی؛ جلد: تیماج سیاه، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲۲]

۸۳. **همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۷۳/۱**
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۱ محرم ۱۲۳۵ق، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: – ۱۴۰۸]

۸۴. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۵۳۶**
خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد مهدی، تا: پنج‌شنبه شوال ۱۲۳۶ق؛ واقف: فروزانفر، ۱۳۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۷۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ – ۲۷۵]

۸۵. **اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۸۵**
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۷۹]

۸۶. **گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱**
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین گلپایگانی، تا: پنج‌شنبه ۳ شعبان ۱۲۳۷ق؛ مصحح، محشی با عناوین «لمحرره زین عفی عنه»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۸گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۶۸]

۸۷. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴**
آغازو انجام: برابر
خط: نسخ، کا: صادق بن محمد خلیل، تا: ۱۲۳۸ق، جا: اصفهان مدرسه کاسه گران؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۰گ، ۱۶سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۷ – ۱۷]

۸۸. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۶۲-۲۳/۸۲**
آغاز: الفاء للتفريع وانما خص العارف بالذكر لان حكم غيره يعرف بالاولوية ولان غيره لايعتدبه المتقدس ای المتطهر و وجه ترک العطف انه كان لتأكيد السابق؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد صالح تنکابنی، تا: ۱۲۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ – ۱۵۵۹]

۸۹. **تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۷۹**
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق [چند نسخه-ف: – ۳۲۰]

۹۰. **قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۸۷/۱**
خط: نستعلیق، کا: حسن بن ملا علی خویینی، تا: ۱۲۴۴ق؛ ۱۹۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۴]

۹۱. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۹۹**
آغاز: برابر؛ **انجام:** راسخة فی موضعها ای مستحكمة فية
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۲ محرم ۱۲۴۷ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۱۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۹۷]

۹۲. **شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۸۵**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۱۸۸گ، ۱۶ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ – ۴۰]

۹۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۹۷**
خط: نسخ، کا: ابوالهادی شریف پسر محمد مهدی یزدی (مالک نسخه)، تا: جمعه ۱۶ ذیقعده ۱۲۵۴ق؛ مهر: «یا هادی المضلین»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ، ۲۷ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ – ۴۵۴]

۹۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۹۱
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن امام، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۱۷۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۶]

۹۵. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۱
خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن محمد هاشم (یزدی) مشهور به خوشنویس، تا: یک‌شنبه ۱۰ جمادی الثانی ۱۲۵۶ق؛ ۱۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹۱]

۹۶. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن ابوالحسن، تا: جمادی الاول ۱۲۵۷ق؛ واقف: شهر بانو و شرف نساء دختران اسماعیل ناطری، ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۲۵گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷۲]

۹۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۸۰/۲
خط: نسخ، کا: خیرالله بن شعبان، تا: ۱۹ صفر ۱۲۵۹ق؛ جلد: چرم زرد، ۴۶گ (۱۱۸پ-۱۶۳پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۱۷۶]

۹۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۸۴۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ محشی؛ اهدایی: احمد معتمد ریاضی؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی با تیماج سبز، ۲۴۲گ، ۱۵سطر (۵×۸)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۱۰]

۹۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد حسین سرخدای، تا:سه‌شنبه۹شوال ۱۲۶۴ق؛ محشی از کتابهای مختلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۰گ (۱۲۲پ-۲۰۱پ)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳ - ۱۰۱]

۱۰۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۶۹
خط: نستعلیق، کا: محمد رضی بن ملا محمد کریم اشتهاردی، تا: ۱۲۶۵ق؛ ۹۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۶]

۱۰۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۱/۲
کا: محمد کاظم بن ابو القاسم اصفهانی، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۵گ (۱۴۱پ-۲۷۵پ)، ۲۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۳۷۷]

۱۰۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۶۲
خط: نسخ، کا: علی بن لطفعلی بنابی، تا: جمادی الثانی۱۲۶۶ق؛ ۱۳۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۷]

۱۰۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن علی قزوینی الاصل، تا: غره صفر ۱۲۶۶ق؛ ۱۵۵گ، اندازه: ۱۶×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۳۹۱]

۱۰۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن حاجی نادعلی ملقب به صباغ، تا: یک‌شنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۶۶ق، جا: سمنان مدرسه صادق خان؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حایری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۱۴۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۹۶]

۱۰۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۹۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دهه سوم شوال ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۱۶ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳ - ۹۴۷]

۱۰۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۶۸
کا:محمد علی بن مهدی کاظمی،تا:۱۲۷۲ق؛قطع:خشتی [ف: ۱۲۳]

۱۰۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۷۲ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ (۴۶-۱۹۳)، ۱۸ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۹ - ۴۰۵]

۱۰۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۹۴-۱۰۴/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه سلخ ربیع الثانی ۱۲۷۴ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۱۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۵۷]

۱۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالشکور میانجی، تا: ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علیقلی، بی‌تا؛ تاریخ مقابله: ۲۰ ذیحجه ۱۲۷۴ توسط ابوطالب بن احمد موسوی، محشی به حاشیه سلطان العلماء و دیگران؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۸۹گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۱۶ - ۱۹۶]

۱۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: فضل الله، تا: ذیقعده ۱۲۷۶ق؛ مصحح، محشی با نشان «لمحرره عباس»؛ مهر: کتابخانه شیخ فضل الله نوری؛ جلد: تیماج سبز، ۱۶۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۸]

۱۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۲۷
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد هاشم باغجوزانی، تا: دوشنبه ۱۳ محرم ۱۲۷۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۵۳]

۱۱۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۷۷ق؛ مهر: «عبده الراجی

محمد مهدی» (بیضی) در ۱۲۸۰ق؛ جلد: جلد تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۲×۸۰سم [ف: ۲ - ۷۱]

۱۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله یقول ذلک الغیر اخبرنی فلان بکذا وفیه نوع مصادرة قوله علی غیره

خط: نسخ، کا: عباس، تا: ۱۲۸۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۱]

۱۱۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۳/۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۸؛ افتادگی: انجام؛ ۶۵گ (۳۰۹پ-۳۷۳پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲- ۴۴۰]

۱۱۶. مشهد؛ رجائی مغزی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

کا: یوسف بن عبدالعلی مزجی بسطامی، تا: سه‌شنبه غره رجب ۱۳۳۴ق [تراثنا: س۵ش۳ - ۱۰۲]

۱۱۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم سبز، ۱۵۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [مؤید: ۱ - ۸۸]

۱۱۸. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۱۲

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ با علامت بلاغ و مقابلة؛ تملک: صاحب جواهر الکلام الفقیه الشیخ محمد حسن النجفی، محمد بن محمد هادی در ۱۳۱۸ [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۱۸]

۱۱۹. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** لایقال ماذکر تموه آه ای لایقال ما ذکر تموه من ان مقتضی الایة توقف قبول الخبر علی العلم بانتفاء صفة الفسق وارد علی قبول شهادة العدلین ...

خط: نسخ و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۲۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۴۶]

۱۲۰. مشهد؛ مدرسه عباسقلی خان؛ شماره نسخه:۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۰۰گ، ۲۰ سطر [نشریه: ۷ - ۷۶۶]

۱۲۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳-ح/۳۷۶

انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۰۰گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۳۵۴]

۱۲۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۸۸/۲

خط: نسخ، کا: محمد خراسانی، بی‌تا؛ ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۷۶]

۱۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۸۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عباس محسنی [رایانه]

۱۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۹۳

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۷×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: مهدی حسینی موسوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، روکش تیماج قهوه‌ای، ۱۳۶گ، ۲۳سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۸×۲۲سم [رایانه]

۱۲۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۳۹گ، ۲۲سطر (۱۵×۲۱)، اندازه:۱۵×۲۱سم [ف: ۲- ۸۸]

۱۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۵۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد ضمن معنی الغضب و نحوه و عدی بعلی.

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:فرنگی نخودی،جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ، ۲۱ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۶۲]

۱۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۲گ، ۱۸سطر (۶/۵×۱۱/۵) [ف: ۱۴ - ۲۹۹]

۱۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۶۱گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۱۲ - ۴۹۳]

۱۳۰. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۳۳۹

بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه اصل [ف: ۵۵]

۱۳۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۴۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «ملا میرزا» و «۱۲»؛ مهر: «محمد امین»؛ کاغذ: اصفهانی آهار شده، جلد: مقوایی روکش تیماج تریاکی، ۲۶۳گ، ۱۵سطر [ف: ۵ - ۱۵۴۹]

۱۳۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۳۲/۷

انجام: او باولویة.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: اخوان مصلائی؛ جلد: مقوایی روکش کاغذ مشکی، ۱۶گ (۱۴۳-۱۵۸)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۵۴]

۱۳۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۴۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۴گ (۸۲-۱۴۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵]

۱۳۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۰۰۹/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۱×۱۷سم [رشت و همدان: ف: - ۱۵۸۲]

۱۳۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بسبب المجموع بالکلیة و اما لوضع الراوی لفظ فی موضع لفظ آخر عملا بمذهبه و اعتقاد الصحة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،

۱۷۱گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱ - ۳۵۷]

۱۳۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۰۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۲۱]

۱۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۵۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بین اراده جمیع المعانی بخصوصها ظاهرا و لذا لم یکن اللفظ المشترک المستعمل فی المعانی من قبیل العمومات انتهی کلامه ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ بین برگ‌های ۱۲۳ و ۱۲۴ افتادگی دارد؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۶گ (۱۱پ-۱۴۶)، ۲۰-۲۴ سطر (۸-۹ × ۱۸/۵-۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۸ - ۲۱۱]

۱۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۱۰

آغاز: من رجاء شیئا یجتهد فی تحصیله قوله و قد رتبنا کتابنا هذا علی مقدمه و اقسام اربعة، المقدمه فی تهذیب المباحث الاصولیه ... (برگ۳)؛ **انجام:** قوله تجوز مع القرینه لان اخبرنی حقیقه فی نطق الراوی به و استعمل هنا ... (برگ ۲۵۰) قوله و منها ان الله تعالی قص القصه ... ذلک الی الاخلال بمقصود الحدیث ... (گ ۲پ)

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام (در تطبیق با نسخه شماره ۱۴/ع، نسخه حاضر حدود ۵۴ برگ از آغاز و یک برگ از انجام کم دارد)؛ مصحح، دو برگ انجام نسخه اشتباها به آغاز نسخه صحافی شده که میان آخرین برگ نسخه و دنباله مطالب آن به آغاز نسخه صحافی شده نیز دو برگ افتادگی دارد، همچنین بین برگ‌های ۸۰ و ۸۱، ۲۳۰ و ۲۳۱ نیز افتادگی دارد؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۵۰گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۲×۱۹سم [ف: ۱۸ - ۲۷۵]

۱۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۴۰/۱

خط: نسخ، کا: محبعلی بن مراد علی لاهیجانی، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۶گ (۱پ-۱۶۶)، ۲۲سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۶۰]

۱۴۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۷۰

خط: نستعلیق، کا: آقا سیدابوالقاسم بن میربزرگ موسوی تهرانی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳گ، ۱۷سطر (۱۶/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ - ۲۷۵]

۱۴۱. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۷۲/۳

آغاز: المخطئة علی ما زعم المصنف و وجه الحد علی وفقه أن یقال انه علم ان کلما افتی به المفتی؛ **انجام:** قوله هذا وجه لدعوی العلامة، قد عرفت مراد العلامة.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: - ۷۵]

۱۴۲. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الرابع امن الامر والناهی من الضرر الی اصل بسبب الامر و النهی ... و لاینتقل الی الاصعب مع النجاع الاسهل فهذا ما تهمانی و تنمیغه و کتابته ... و ان یجعله خالصا لوجه الله انه سمیع مجیب.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف مخ: - ۵۲]

۱۴۳. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۱۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

۱۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۹۳-۵۸/۱۴۳

آغاز: برابر

از اول تا «قوله وان مقتضی اشتراط العدالة الخ هذا دلیل آخر ای لنا ان مقتضی اشتراط العدالة لقبول الروایة ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۶۳گ، ۲۰-۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۵۵۸]

۱۴۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۱-۲/۱۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیبطل الاعتماد بالحدیث حینئذٍ قلت الوجه الاول مدفوع بأن المفروض عدم حصول التغییر فی المعنی مطلقاً.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی بن موسی بن محمد بن یوسف بن احمد بن ابراهیم درازی بحرانی، تا: جمعه النصف الثانی من الثلث الآخر من الشهر الاول السدس الاول من النصف الاول؛ مصحح؛ جلد: مقوا آبی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۱۹گ، ۱۵ـ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۵۸]

۱۴۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۴۶-۱۷/۱۲۶

آغاز: واولوا العلم فی ق شبهت دلالته علی وحدانیته بافعال الخاصة التی لایقدر علیها غیره ... قوله ومایعلم تاویله ... فصل الفقه فی اللغة الفهم یقال فقه الرجل بالکسر اذافهم والفهم هو العلم ومنه قوله تعالی؛ **انجام:** قوله فقال قوم بالقبول فیهما قال القاضی ابوبکر یکفی الاطلاق فیهما لان الجارح ... لیظهر انه سبب اولا وقد یجاب بان

نام مؤلف به قرینه آغاز دو نسخه در گلپایگانی (۱۵۵۹/۳) تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۵۵]

۱۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۱۴/۲-۲۴/۱۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله ومنها ان الله قص القصة فان ... لحکایة لقمان وحکایة مؤمن من آل فرعون لانا نقول لیست البدیهة بمجرد ... التالیة فی المعنی بل لابد فیها من.

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مرصع محرر؛ جلد: تیماج مشکی،۱۳۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۵۸]

● حاشیة معالم الاصول = حاشیة المعالم / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u maʻālim-il usūl = ḥāšīyat-ul maʻālim

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
حاشیه‌ای است مفصل و شرح‌گونه با عناوین «قوله، قوله» که شارح نخست یک عبارت از ابتدا هر مبحث را نقل و سپس با عناوین «اول، دوم، سوم ... » توضیحات خویش را می‌نگارد. با رد و ایراد در گفته‌های مؤلف و بعضی از علمای مشهور اصول فقه، این حاشیه بنا به گفته وحید بهبهانی در آغاز جوانی مؤلف نگاشته شده است. شیروانی حاشیه / شرحی به فارسی نیز بر معالم الاصول دارد (ن.ک.: شرح معالم الاصول).
آغاز: بسمله قوله الفقه فی اللغة الفهم الخ انما ابتدأ بتعریف الفقه دون اصول الفقه کما هو المعروف فی کتب الاصول.
انجام: قبل حضور وقت العمل بالمنسوخ و الایکون نسخا علی التقدیرین کذا قیل و لعله اجمل اعتمادا.
چاپ: با اصل کتاب هم چاپ شده است. این حاشیه نخستین بار در سال ۱۲۹۰ هـ به اهتمام محمد علی بن حسن خراسانی به صورت سنگی در تهران به چاپ رسیده است.
[الذریعة ۲۱۰/۶ و ۲۰۸/۶و ۷۱/۱۴؛ مشار ۲۹۷؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۱۰/۲]

شرح و حواشی:
۱- حاشیة حاشیة الشیروانی علی معالم الاصول؛ وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل (۱۱۱۸-۱۲۰۵)
۲- حاشیة حاشیة الشیروانی علی معالم الاصول؛ هزار جریبی، محمد کاظم بن محمد شفیع (-۱۲۳۴)
۳- دقائق الافکار؛ هروی، محمد تقی بن حسینعلی (۱۲۱۷-۱۲۹۹)
۴- حاشیة حاشیة الشیروانی علی معالم الاصول؛ هروی، محمد تقی بن حسینعلی (۱۲۱۷-۱۲۹۹)
۵- حاشیة حاشیة الشیروانی علی معالم الاصول؛ نوری، محمد علی بن محمد اسماعیل (-۱۳)
۶- حاشیة حاشیة الشیروانی علی معالم الاصول

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۵۹-۲۳/۱۷۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الشیوع و غیر ذلک یختلف باختلاف الموارد فقد عرفت مافیه و اما الاضمار فهو ایضا اسوء النسخ وغیره تمت الحاشیة
خط: نسخ، کا: فتحعلی بن مشهدی بالی، تا: جمعه ۲۵ محرم ۱۰۵۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۶۱]
۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۴۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** دویم در امکان با آن، سیم در حجت آن و مصنف رحمة الله.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق؛ ۱۷۸گ، اندازه: ۱۷×۲۵سم [نشریه: ۱۳ - ۳۹۰]
۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۵۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: اکبر بن عبداللطیف، تا: ۱۰۹۴ق؛ ۹۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۵]
۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۷۴
خط: نسخ، کا: محمد رفیع بن ملاصفات الله نائینی، تا: سه‌شنبه ۳ جمادی الاول ۱۰۹۸ق؛ محشی با لفظ «منه دام ظله»؛ ۱۴۰گ، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۲]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۴۵
آغاز: فرعیة ای متلقاة من الشارع متعلقة بکیفیة العمل و اما ما ذکره المصنف من اخراج العلم؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «منه رحمه الله» و «لمحرره عفی عنه»، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۳۹]
۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۶۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الا احتماله ههنا لا یعارض الاحتمال الظاهر الذی هو الحمل علی التقیة کما سیشیر المصنف الیه أیضاً.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد صادق بن محمد یوسف حسنی حسینی طباطبائی تبریزی به تاریخ ۱۲۲۶ با مهر «الراجی محمد صادق الحسنی» (مربع)، تملکی بدون نام به تاریخ ۱۱۹۷ در اصفهان با مهر «المتوکل علی الله الغنی محمد یوسف الحسنی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۹۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳ - ۲۹۱]
۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی از مؤلف با امضای «منه مدظله»؛ مهر: «علی اشرف ۱۱۶۲» (مربع)، «المتوکل علی الله عبده اسدالله ۱۲۴۶»، «الواثق بالله الاکبر، المذنب محمدجعفر» (بیضی)، «المستغنی عن غیرالله عبده الراجی اسدالله ۱۲۴۷ق» (مربع)؛ تملک: محمد جعفر بن محمد حسین در عصر مؤلف دام ظله، محمدتقی بن محمد مومن فسوی فارسی در ۱۲۹۴ق با مهر «العبد المذنب محمد تقی» (مربع)؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۱۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۲]
۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۸۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا الکلام فی تقدیم الخاص علی العام.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «عبده محمد هاشم الحسینی»؛ اهدایی: محمد جواد علمیه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ، ۱۷ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۹۷۲]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳/۲ خوئی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشان «منه رحمةالله» آمده [ف: ۷ - ۱۰۳]
۱۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشان «منه عفی عنه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۲۱ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۵۳۸]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۴۳

انجام: لنا انهما دلیلان تعارضا قال فی الحاشیة من الادلة علی ماصرنا الیه انه لو لم یحض العالم المتاخر بالخاص المتقدم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آبی، ۱۲۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۲۵۵]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج زرد، ۲۹۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰-۱۷۴۰]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۸۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: مصطفی حسینی صفائی خوانساری در ذیحجه ۱۳۵۸ [نشریه: ۷ – ۱۴۴]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد تقی گلپایگانی، تا: قرن ۱۲، جا: اصفهان؛ محشی؛ تملک: محمد مهدی حسینی در اواسط ۱۲۲۷ق با مهر «عبده محمد مهدی بن علی الحسینی» (بیضی)؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۷گ، ۱۹ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۶۶]

۱۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۸۷

خط: نسخ، کا: صدرالدین محمد بن محمد نصیر طباطبائی حسینی، تا: رجب ۱۱۰۱ق؛ مصحح، محشی، یادداشتی به‌خط محمد یوسف بن عبدالفتاح طباطبائی؛ تملک: صدرالدین بن محمد نصیر حسینی (کاتب نسخه)؛ جلد: چرم سیاه، ۱۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۲ – ۱۸۶]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۴ق؛ محشی از مؤلف؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج، ۱۳۸گ، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۹ – ۳۶۷]

۱۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۸۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۴ق؛ ۱۱۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ – ۹۵]

۱۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۲۰۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۴ق [ف: ۵۵]

۱۹. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸/۲

آغاز و انجام:برابر

بی‌کا، تا: ۱۱۲۸ق؛ اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱– ۱۸]

۲۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۷/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی خادم ابن محمد حسن مشهدی، تا: ۱۳ رجب ۱۱۳۰ق؛ ۷۹گ (۳پ–۸۱پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۶۹]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۳۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۵۶ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده محمد هادی»؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۱گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ – ۱۴۹]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۷/۱

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن ابی القاسم موسوی، تا: ۱۱۵۷ق؛ کاغذ: دولت آبادی و فرنگی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۰۸گ (۱پ–۱۰۸)، ۲۲ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه:۱۲×۱۹سم [ف: ۱۴ – ۸۹]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۱۹/۱

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن محمد علی خراسانی، تا: ۱۱۹۰ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: محمد حسن بن محمد معصوم قزوینی، ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۲گ (۱پ–۹۲پ)، ۲۲سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۶×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۳۵]

۲۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ ربیع الاول ۱۱۹۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: چرم زرد، ۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [مؤید: ۲–۱۸۶]

۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** وغیر ذلک یختلف باختلاف المواد فقد عرفت مافیه واما الاضمار فهوا ایضاً اسوء النسخ وغیره

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره محرم ۱۱۹۹ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده محمد» (مربع)، «عبده محمدابراهیم» (بیضی)، «افوض امری الی الله عبده محمد ابراهیم ۱۲۳۵» (مربع)، «عباسعلی» (بیضی)؛ جلد: تیماج سیاه، ۸۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۷۵۳]

۲۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۷۳/۱

آغاز: برابر

تا اواخر حقایق عرفیه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی:انجام؛مهر:کتابخانه مجدالدین؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۵۷۹]

۲۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۶۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی با لفظ «منه ره»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۲گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۷۳]

۲۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۸۳/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ مهر: «این کتاب از متملکات و جزء کتابخانه احقرمحسن الحسینی است» (مربع)، «کتابخانه حقیراسماعیل الحسینی» (بیضی)؛ ۱۰۹گ (۵۷پ–۱۶۵پ)، ۲۰سطر،اندازه:۱۴/۵×۲۰/۵سم[محدث ارموی مخ:۲– ۵۹۳]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۶/۲

آغاز: برابر **انجام:** علی تقدیر الحمل المذکور یمکن ان یکون عدم
تا مبحث نهی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: محمود شهابی، آبان ۱۳۶۶؛ کاغذ: شکری و نخودی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ – ۱۰۰]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهو ایضا اسوة النسخ و غیره قوله یقتضی الغاء الخاص هذا مبنی ... کذا قیل و لعله اجمل اعتماد اعلی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی از مؤلف و ابوالقاسم حسینی؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ کاغذ: فرنگی نیلی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۵گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۹۱]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۹۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: شیخ محمد رضا قائمی، اردیبهشت ۱۳۴۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، عطف تیماج دارچینی، ۸۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۹۱]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۱۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی از مؤلف؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۶۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶ – ۱۹۱]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۹۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ جلی، کا: عبدالصالح بن محمد حسین کرمانی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: آیت اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن زرشکی، ۳۷۰گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۹۲]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید محمد شوشتری، رمضان ۱۳۰۹؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن مشکی، ۱۰۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۹۲]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی توجیه التعریف لما ستقف علیه و لا یحفی ما فی وجهین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به حاشیه مؤلف و ابراهیم بن علی بن ابراهیم؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن دارچینی، ۱۱۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۱۹۲]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** من المسئلة فان ورد الخاص بعد حضور وقت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا عطف تیماج خرمایی، ۸۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم[ف:۱۶-۱۹۳]

۳۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۵۳

آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در عراق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با عناوین «لمولانا محمد علی النوری سلمه الله»؛ ۱۵۳ص [عکسی ف: ۶ – ۳۰۰]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بل انما یلزم مزیة الخاص
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شکری؛ فرنگی[رایانه]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۴۳/۲-۲۹/۱۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** وفی آخر ذلک ولانزاع فی صحته وفی کونه مجازاً وکذا ما یساویه من المفهومات المشترکة بین المعنیین الثالث اطلاقه علی مجموع المعنیین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوای مشکی، ۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۵۶۱]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۲ ط

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تعلیقاتی از شارح با امضای «منه»؛ تملک: باقر بن محمدعلی خراسانی با مهر «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده باقر» (مربع) مورخ ۱۲۵۸ق؛ مهر: «محمد بن صادق الحسینی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۴/۵سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۷۰]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۴۳

آغاز: ... بای معنی فشرلم یکن ما ذکره جیدا کما عرفت مما فصلناه، کالعقلیة المخضة انما قید به لان الشرعیة ایضا فیها مدخل العقل کذا قیل؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با عنوان «منه دام ظله»؛ جلد: چرم مشکی، ۱۱۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰/۳سم [ف: ۴۳ – ۳۵]

۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** من خالف امرا کذا فلیحذر و من خالف هذا الامر فلیعذر الی غیر ذلک تحکم ... فلیتامل فی هذا المقام فانه من مزال الاقدام قلنا اضافة المصدر عنه عدم ...
خط: نسخ، کا: محمد جعفر، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان‌های «منه رحمه الله»، «المحرره»، «المحرره محمد جعفر»، «لمحرره الاثم»؛ کاغذ: فرنگی، ۳۲گ (۱پ–۳۲پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۰/۵سم [ف: ۳۵ – ۲۳۴]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۰/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالعظیم بن محمد حسین بیدگلی کاشانی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه ره»، «ع عفی عنه»، «سو»، «ع

ظیم عفی عنه» یک مورد آن چنین است: «هذا من افادات الاستاد المحقق و مولینا المدقق میرزا ابوالقاسم دام شیاع ظله العالی»؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰۵گ (۵۲ر–۱۵۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۶سم [ف: ۳۵ – ۲۳۲]

۴۴. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۴۱]

۴۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۵۷

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [ف: ۱۲۳]

۴۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۷۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [ف: ۱۲۳]

۴۷. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۵۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، دارای سر لوح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۴۱]

۴۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۷۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذ ترتب المفسدة علی اللازم من حیث خصوصیة لا یقتضی عدم ترتب المصلحة.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ (۶۶پ–۱۵۶پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۲۶۸]

۴۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اندازه: ۱۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۵۲]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۶۳

آغاز و انجام: برابر؛ تحریراً فی دهم جمادی الثانیه سنه ۱۲۷۳.

خط: نسخ، کا: ابراهیم شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ تملک: سید مهدی پسر مرحوم آقا سید جواد باقر یزدی به تاریخ ۱۹ صفر ۱۳۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۶ص، ۱۸سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۲۰۶]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید آهاردار، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۹ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۰– ۷۷۷]

۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۰۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳،؛ محشی با حواشی «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۷گ (۴۱پ–۱۸۷پ)، ۲۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۳۶۴]

۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۰۶/۲–۱۴/۵۶

آغاز و انجام: برابر

کا:محمدبن صادق خوانساری،تا:یک‌شنبه۱۱ شعبان ۱۲۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۳۳سم [ف: ۳ – ۱۵۶۰]

۵۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۸۲/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لایلزم القا و لانسخ ... فی ملاحظه ترجیحات المجاز من الطرفین من الشهرة والشیوع وغیره وذلک یختلف باختلاف المواد فقد عرفت مافیه واما الاضمار فهو ایضاً ... النسخ وغیره

خط: نستعلیق، کا: تقی بن محمدباقر رشتی، تا: جمادی الثانی ۱۲۰۷ق؛مصحح،محشی؛۱۱۶گ،اندازه:۱۳×۲۰سم[ف مخ:۲– ۷۵۳]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۲۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعون الملک المتعالی الوهاب ...

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: مهدی بن مقصود علی لاهجانی گیلانی، تا: جمعه سلخ صفر ۱۲۰۹ق، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶۵گ (۱–۶۵پ)، ۲۰– ۲۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۷۹]

۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۷۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق تحریری و نسخ، کا: مهدی اصفهانی، تا: ۱۲۱۱ق؛ مصحح، محشی، با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، ۷۲گ (۱–۷۲)، ۲۴ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۲۹ – ۱۰۱]

۵۷. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ مهر: «الراجی عبدالرحیم» (بیضی)؛ تملک: حسن بن محمدعلی الحانبی (کذا) با تاریخ ۱۲۱۳ق و مهر «عبده حسن بن محمدعلی ۱۲۲۱» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ، ۸۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن سید راضی حسینی، تا: ۱۲۱۶ق؛ مصحح، محشی به حاشیه کاتب و مؤلف؛ واقف: سید محمد شوشتری، ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۱۳۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۸۵]

۵۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن محمد حسین کرهرودی، تا: ۱۲۱۶ق؛ محشی به حاشیه آقای بهبهانی بر معالم و قسمتی از کتاب اصول که مشتمل بر مباحث الفاظ و ناتمام است و منظومه در اصول از ملامحسن کرمانشاهی در حاشیه آن است و تحقیقات مؤلف این کتاب را در موقع درس یکی از شاگردانشان بدون ذکری از خود و نامی از استاد در حواشی بعضی از صفحات آن نوشته و در ذیل آن نگاشته‌اند: «هذا من تقریر السید دام ظله حین الدرس»، در کتابخانه و اول نسخه این حاشیه به نام ملامیرزا جان بر معالم ثبت شده و غلط است؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۱۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۵۷۵]

۶۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۳۴–۵۷/۲۰۴

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالله تفلیسی الاصل ساکن تبریز، تا: جمعه صفر ۱۲۱۷ق، جا: یزد؛ ۱۶۰گ، ۱۸–۱۴ سطر، اندازه:

۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۶۱]

۶۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالحی حسینی، تا: ۸ محرم ۱۲۱۸ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم[ف مخ]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۷۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: عبدالله بن خان بابا زنوزی ساکن اصفهان، تا: ۹ شعبان ۱۲۲۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ (۲۵پ-۷۸ر)، ۲۴ سطر [ف: ۲۵ - ۳۶۴]

۶۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۱۶/۱

خط:نسخ،کا:محمد بن ابراهیم،تا:۱۱ ذیحجه ۱۲۲۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۸گ (۱پ-۶۸پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۸ - ۱۰۷]

۶۴. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد حسن، تا: محرم ۱۲۲۲ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۴]

۶۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۴۱/۱

آغاز: و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۲۲ق؛کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۸۷گ (۱پ-۸۷)، اندازه:۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۵۱]

۶۶. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۵۲/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن ملا ولی شروانی، تا: ۱۲۲۲ق، جا: کربلا؛ ۶۱گ (۳۵پ-۹۵ر)، ۲۳سطر [ف: ۵۶]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۸۰

آغاز: قوله الفقه فی اللغة الفهم الخ انما ابتدا بتعریف الفقه دون اصول الفقه کما هو المعروف فی کتب الاصول؛ **انجام:** فهو ایضا اسوة النسخ و غیره قوله یقتضی الغاء الخاص هذا مبنی ... کذا قیل و لعله اجمل اعتماد اعلی

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد بن عبدالوهاب بن ابراهیم موسوی قزوینی، تا: شوال ۱۲۲۲ق، جا: اصفهان مدرسه جده؛ محشی از مؤلف؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۷۲گ، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸۶]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۸

آغازو انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد کدکنی، تا: ۱۲۲۳ق؛ مصحح؛ واقف: مرتضی قلی خان طباطبایی، شوال ۱۳۴۰؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۶]

۶۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۷۶

خط: نسخ، کا: محمد علی بن حاجی عبدالقادر تبریزی، تا: ۱۲۲۳ق؛ محشی به نشان «منه»؛ تملک: محمد بن حاجی ملاعلی محمد ایروانی در ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۵گ، ۱۹سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف:۴-۲۷۳]

۷۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۱/۲

خط: شکسته نستعلیق، کا: حسین لاکانی رشتی، تا: ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۸گ (۸۵پ-۱۵۲)، اندازه:۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۵۲۱]

۷۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی اصغر ابن حسن گیلانی فومنی، تا: ۱۲۲۳ق، جا: عتبات عالیات؛ محشی؛ کاغذ: نخودی مهره خورده، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۴گ، ۲۴ سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۹]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوطالب بن محمد شریف، تا: ۱۲۲۴ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه ره»؛ مهر: «عبده محمد علی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۵گ، ۲۳ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۲ - ۴۸۲]

۷۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۱۹

تنها تا عام و خاص را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: انجام؛ مقابله شده، محشی با نشان «د. ج ن» دارد؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۵گ، ۱۹سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۷۳]

۷۴. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۵۲/۳

آغازو انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن حاجی باقر نحوی، تا: ذیحجه ۱۲۲۴ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج سرخ، ۵۳گ (۸۲پ-۱۳۴ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ]

۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی [رایانه]

۷۶. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۴۷

خط: نسخ، کا: اسحاق بن مهدی جویباری، تا: ۱۲۲۵ق؛ مصحح؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۵۹۵]

۷۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۲/۱

خط: نسخ، کا: ابن میرزا عبداللطیف محمد باقر موسوی شیرازی، تا: ۱۲۲۵ق؛ ۴۹گ (۱-۴۹)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳-۶۵]

۷۸. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۷۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمداسماعیل خطیب دامغانی، تا: رمضان ۱۲۲۵ق، جا: کربلا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: - ۷۴]

۷۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۶۹

خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۲۲۵ق، جا: مشهد رضوی؛ مقابله کرده عبدالجواد بن محمد مهدی حسینی خراسانی در ۱۲۲۵؛ محشی با لفظ «منه»؛ کاغذ: ترمه اصفهانی رنگارنگ، جلد: میشن تریاکی، ۱۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۱×۱۵سم [ف: ۱- ۱۸۱]

۸۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۵۳
خط: نسخ، کا: اسحق بن مهدی جویباری، تا: دوشنبه ۱۵ جمادی الاول ۱۲۲۵ق؛ مصحح؛ مهر: «العبد المذنب علی رضا»، «اللهم صلی علی محمد و آل محمد»، «المتوکل علی الله الغنی عبده محمد اسحق»؛ کاغذ: فرنگی؛ جلد: مقوا عطف میشن مشکی، ۹۵گ، ۲۲ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۴۱]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: صفر ۱۲۲۵ق؛ اوراق کمندکشی؛ واقف: سید مصطفی و میرزا محمد حسینی مشهدی، جمادی الثانی ۱۳۰۷؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: روغنی زمینه سبز گل و برگ، ۱۹۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸۷]

۸۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۷۴/۱
خط: نسخ، کا: محمد رضا بن نوروز علی اصفهانی، تا: ۱۲۲۵ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۲۳]

۸۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۴۴
خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: سه‌شنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۲۵ق؛ ۱۲۵گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۷]

۸۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۰۹
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ تملک: محمد علی بن اسماعیل صرافی شهیر به قاضی با تاریخ ۱۲۵۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۱گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵۳۸]

۸۵. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۵۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۲۶ق؛ مهر: «عبده الراجی ابن الرضا احمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

۸۶. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۰۴۴
خط: نستعلیق، بی کا، تا: جمعه ۹ جمادی الاول ۱۲۲۶ق، جا: اصفهان مدرسه شاهزاده‌ها؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی زرد، ۱۵۴ص، ۱۹ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۳۹]

۸۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۲۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سید محسن بن مقیم حسینی تنکابنی، تا: غره ذیحجه ۱۲۲۷ق؛ مصحح؛ ۹۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۲]

۸۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۰۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فلابد حینئذ ملاحظة ترجیحات المجاز من الظرفین من الشهرة و الشیوع و ذلک یختلف باختلاف الموارد فقد عرفت مافیه و لا الاضمار فهو أیضاً ... الشیخ و غیره؛ تمت.
خط: شکسته نستعلیق، کا: سید محمد، تا: ۱۲۲۷ق؛ محشی از مؤلف با نشانه «منه»، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴گ (۴۲-۱۰۵)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۰ - ۳۰]

۸۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۶۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوانا، بی کا، تا: یک‌شنبه ۲۹ جمادی الاول ۱۲۲۸ق؛ تملک: محمد جواد الشریف؛ مهر: «عبده محمد جعفر الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۷گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۳۲]

۹۰. فرانکفورت؛ مجتهد الزمان بیدگلی؛ شماره نسخه:۸
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالعزیز بن مولانا محمد امین قاسانی، تا: سه‌شنبه ۱۶ صفر ۱۲۲۸ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱۸]

۹۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ولانسخ فلابد حینئذ من ملاحظه ترجیحات المجاز فی الطرفین من الشهرة والشیوع وغیره وذلک یختلف باختلاف المواد فقد عرفت مافیه واما الاضمار فهو ایضاً اسوة النسخ وغیره
خط: نستعلیق نازیبا، کا: محمد علی بن قاسم علی قاویانی گلپایگانی، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۸۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۳]

۹۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۰۴/۱
خط: نستعلیق، کا: جان محمد بن شاه محمد کرزازی، تا: چهارشنبه ۲۷ جمادی الاول ۱۲۲۹ق، جا: اصفهان مدرسه مریم بیگم؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۹گ (۲ر-۱۳۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۲]

۹۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۷۵/۱-۳۱/۱۵۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ملا محمد باقر بن ابراهیم تبریزی، تا: ۱۳ محرم ۱۲۲۹ق، جا: کربلا؛ مصحح، محشی با حواشی «منه ره»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۶۱]

۹۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۹ق؛ محشی؛ جلد: پوست سیاه، ۵۵گ (۲۵پ-۷۹ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ - ۶۱]

۹۵. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۴۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد صادق بن ملا محمد علی نوب آبادی، تا: ۱۷ شعبان ۱۲۲۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۳گ (۶۳پ-۱۸۵ر)، ۲۰-۲۳سطر [ف: ۵۳]

۹۶. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۶۳
خط: نسخ، بی کا، تا: پنج‌شنبه ۵ صفر ۱۲۲۹ق؛ قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۲۱۱]

۹۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۳۸/۲
خط: نسخ، کا: احمد نجل علی بن کتان نجفی، تا: سه‌شنبه ۲۲

جمادی الاول ۱۲۲۹ق؛ ۵۳گ (۴۸-۱۰۰)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۹]

۹۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۹۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۳ شوال ۱۲۳۰ق، جا: قمصر کاشان؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغ؛ جلد: چرم زرد، ۱۱۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [مؤید: ۲ - ۲۴۸]

۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۰۶

آغازو انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علیقلی بن حاج محمد، تا: رجب ۱۲۳۰ق؛ واقف: ملکزاده کوثر، ۷۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۴]

۱۰۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۴۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶ رمضان ۱۲۳۱ق، جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ (۱پ-۷۱پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۲]

۱۰۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق بدخط، کا: محمدباقر بن ملامحمد نوشابادی، تا: ۱۲۳۱ق؛ محشی به امضاء «منه»؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۶۹ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۵۷۶]

۱۰۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۲

آغاز: بسمله، قال الفاضل المدقق والعالم المحقق؛ **انجام:** وقع الفراغ من ... من الهجره النبویه المصطفویه ۱۲۲۳

خط: نستعلیق تحریری، کا: مهدی بن امین موسوی جیلانی، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۳۲ق، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۶۰گ (۱-۶۰)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۱۷]

۱۰۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۳

خط: نستعلیق،کا:محمد بن ملا مرتضی،تا:۱۲۳۲ق؛مصحح، محشی با امضای «منه ره»؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۴گ، ۳۵ سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۱۲۵]

۱۰۴. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۵۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ولی محمد بن علی، تا: ۱۲۳۲ق، جا: قریه اکلیس از توابع قصبه اوردوباد؛ ۹۶ص (۶۱-۱۵۶)، ۱۸ سطر [ف: ۱۹۷]

۱۰۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۹۷

آغازو انجام: برابر

خط: تحریری، کا: موسی بن مهدی بن محمد شریف نوری، تا: شوال ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۵]

۱۰۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۱۴/۳-۲۴/۱۱۴

آغاز: کالعقلیة المحضة انما قید به لان الشرعیة ایضا فیها مدخل للعقل کذاقیل. قوله وبقولنا عن ادلتها علم الله سبحانه اما قد یقال المتبادر من قولنا العلم عن الادلة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ رمضان ۱۲۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۶۱]

۱۰۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۸۳ ض

بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق [د.ث. مجلس]

۱۰۸. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۵۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لایلزم الفاء و لانسخ فلابد حینئذ من ملاحظة ترجیحات المجاز من الطرفین من الشهرة و الشیوع و غیره و ذلک یختلف باختلاف المواد فقد عرفت ما فیه و اما الاضمار فهو ایضا اسوة النسخ و غیره

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: محمدرضا بن علی آرانی، تا: شعبان ۱۲۳۳ق؛ تملک حسین بن ملاعباس آرانی؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۰۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: - ۵۳]

۱۰۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۸۹/۲-۳۰/۱۶۹

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۶۱]

۱۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: سید ابوطالب بن سید مطهر حسینی، تا: ۱۸ شوال ۱۲۳۴ق؛ واقف: سید حسین مدرس طباطبایی، دی ۱۳۴۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۵۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۷]

۱۱۱. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۲/۲

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد مهدی جرفادقانی، تا: شنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۰گ (۶۰پ-۱۶۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۲سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۸۸]

۱۱۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۷۱۰/۲

خط: نسخ، کا: محسن بن شیخ ضیاء، تا: پنج‌شنبه ۲۲ رمضان ۱۲۳۴ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۹۰]

۱۱۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۸۹

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر، تا: ۱۲۳۴ق؛ ۱۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۹۵]

۱۱۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۱۹

خط: نسخ، کا: ملا محمد علی تویسرکانی، تا: ۱۲۳۴ق؛ ۱۳۳گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۵]

۱۱۵. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۸/۲

آغاز: و غیرها ان ارید العلم بحقائقها التصوریة حتی یخرج بقید الاحکام و ان ارید التصدیق لموصوفاتها و معروضاتها فالحکم باحد المعنیین الاولین؛ **انجام:** برابر

در فهرست ناشناس آمده، انجام با حاشیه شیروانی هماهنگ است؛ کا: غلام رضا بن احمد، تا: شب پنج‌شنبه بعد از عاشورا ۱۲۳۴ق، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۰گ (۵۹ر-۱۲۸ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۰]

۱۱۶. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۷-ح/۴۵۹

انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین ابن موسی بن حسین بحرانی، تا: ۱۲۳۴ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، ۱۳۰ص، ۱۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۵۰]

۱۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۹۸
خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالباقی مجومردی، تا: ۱۲۳۵ق؛ محشی با حواشی «منه»؛ مهر: غلام علی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۹گ، ۲۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۶۲]

۱۱۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۷۵/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج آلبالویی، ۸۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۴۵]

۱۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۰
آغازو انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی اصغر بن حسن بن علی اکبر استرابادی، تا: جمعه ۲۱ صفر ۱۲۳۵ق، جا: مشهد رضوی مدرسه نواب؛ مصحح، محشی به حاشیه مؤلف؛ واقف: علی اصغر بن حسن بن علی اکبر استرابادی، ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن مشکی، ۱۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸۷]

۱۲۰. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۲۶/۳
خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: جمعه جمادی الاول ۱۲۳۵ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۳]

۱۲۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد شریف (ساکن قریه خرمان از توابع قحشه اصفهان)، تا: ۱۲۳۵ق؛ محشی از مؤلف با امضای «منه رحمه الله»؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۵۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۲]

۱۲۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۴۳/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه دهه آخر رمضان ۱۲۳۶ق؛ ۵۲گ (۱۸ر-۶۹پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [مؤید: ۲ - ۱۵۰]

۱۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۹۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۳۶ق، مصحح، محشی به حاشیه «طاهر»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸۸]

۱۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،کا: محمد بن مشهدی ابراهیم،تا:۱۲۳۶ق؛واقف:شیخ عبدالله مجتهدپور،مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۸سم [ف: ۱۶ - ۱۸۸]

۱۲۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۴۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ ۶۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۹۵]

۱۲۶. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۵۱/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ ۹۵گ (۲پ-۹۶پ)، ۱۹-۲۳ سطر [ف: ۵۵]

۱۲۷. مشهد؛ مدرسه سلیمانیه؛ شماره نسخه:۶۳
خط: شکسته نستعلیق، کا: حسن بن دوست محمد جرمی قاینی خراسانی، تا: ۱۲۳۷ق، جا: اصفهان؛ قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۱۰]

۱۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۰۱/۱-۲۵/۹۱
آغاز و انجام: برابر
کا: حسین خویی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ صفر ۱۲۳۷ق، جا: اصفهان مدرسه جده اعلی؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۶۰]

۱۲۹. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۳۲۴/۱
خط: نسخ، کا: سید محمد بن حسین بن جلیل، تا: ۱۳ محرم ۱۲۳۸ق؛ محشی از محمد علی نوری به لفظ «دام ظله»؛ تملک: محمد حسن موسوی با مهر «الراجی محمد حسن موسوی» (بیضی)، سید صادق حسینی ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۶۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶۲]

۱۳۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۲۷/۲
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد علی طباطبائی، تا: جمعه ذیقعده ۱۲۳۹ق؛ جلد: چرم مشکی، ۷۰گ (۱۳۹پ-۲۰۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [مؤید: ۲ - ۱۳۷]

۱۳۱. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۱۲۷
خط: نسخ خفی، کا: محمد بن حسینعلی سلماسی، تا: ۷ جمادی الاول ۱۲۴۰ق؛ محشی از محمد علی نوری مدظله العالی، شیخ سلمه الله، ملامحمد تقی هروی، میرزا سلمه الله، تقریرات آقاسید علی و کاتب، در اول کتاب شعری به عربی از آقا مشهور به میرزا حسنی ولد آقا عبدالله و مطالبی ازملا محمد تقی دام مجده العالی، و ایضاً خطبه کتاب مصائب الابرار، و در حاشیه آن نوشته شده «قد الف جدی (ره)کتاب المزبور فی مصیبه الائمه الاطهار ولذا سمی بمصائب الابرار»؛ مهر: محمد عبدالله المصنف «عبده عبدالصمد» (مربع)؛ واقف: حسن صدرزاده خویی ۱۳۴۷ش؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۷۲]

۱۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۸۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۴۱ق؛ محشی به حاشیه مؤلف و علی اعلمی خراسانی؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن خرمایی، ۱۰۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸۸]

۱۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۱۲
آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۲ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۷۰گ، ۲۲ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۸۹]

۱۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۶/۲

خط: نستعلیق، کا: کاظم بن عبدالحسین، تا: رجب ۱۲۴۲ق، جا: اصفهان؛ محشی به حاشیه مهدی بن حسن موسوی دزفولی، اردبیلی، شیخ بهایی و شیروانی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۲۶]

۱۳۵. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۳۲۳/۲

از اول تا آخر نسخ؛ خط: نسخ، کا: محمد کربلایی حسینی خویی مشهور به مجتهد خویی،تا:۱۲۴۲ق؛واقف: حسن صدرزاده خویی، ۱۳۴۷ ش؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶۱]

۱۳۶. شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه:۷۴

بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ در آخر کتاب فائده فارسی در نسل سادات از محمد تقی مجلسی آمده با مهر «محمد بود نور چشم حسین» (مربع)، سپس فصلی در احکام غالب و مغلوب [ف: ۹]

۱۳۷. همدان؛ آرامگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۰۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۲۷رمضان۱۲۴۲ق؛محشی؛کاغذ:ابری زنگار، ۱۲۹گ، ۱۴ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [نشریه: ۵ – ۳۲۷]

۱۳۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۱۸۵

خط: نسخ، کا: رضا بن محمد نهاوندی، تا: ۱۲۴۲ق [ف: ۵۵]

۱۳۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۲۲

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن اسماعیل، تا: ربیع الثانی ۱۲۴۲ق؛ اهدایی: ماشاء الله سلامتی؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۲۲گ، ۱۷ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۵ – ۱۵۰۸]

۱۴۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۴۶/۳

آغاز و انجام: برابر

بی دیباچه؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد علی، تا: ربیع الثانی ۱۲۴۲ق؛ بر فراز نسخه آمده «هذا حاشیة ملاعلیرضا» شاید منظورش علیرضا تجلی شیرازی (۱۰۸۵ یا ۱۰۸۸ق) بوده است؛ ۵۷گ (۱۰پ–۷۷ر) و گویا (گ۸۱ر–۱۰۵ر) [ف: ۲ – ۸۴]

۱۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن علی اکبر قریه زیاری، تا: ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: انجام (دو سطر از عبارت پایانی کتاب در نسخه نوشته نشده)؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ مهر: «عبده الراجی محمد الشریف» (بیضی) با تاریخ ۱۳۰۷ق، «محمد الشریف»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج نیلی، ۷۲گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۳ – ۴۲]

۱۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۰۴-ف

نسخه اصل: کتابخانه روضاتی در اصفهان. ۱۰۱۱ بیت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ رمضان ۱۲۴۳ق [فیلمها ف: ۱ – ۷۳]

۱۴۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۶۴۱

خط: نسخ، کا: محمد امین بن محمد بن محمد امین موسوی شاهاندشتی مازندرانی،تا: شوال ۱۲۴۳ق، جا: اصفهان مدرسه میرزا حسین؛ ۱۲۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲–۴۷۰]

۱۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۱۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر که خواند دعا طمع که کالکتب را با الحمدی کنید یا دسنه ۱۲۴۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۸ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [رایانه]

۱۴۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۹۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۷۷]

۱۴۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۵۱-عکسی

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناخته. با سربندهای «قوله»، «اقول»؛ خط: نسخ خوش، کا: عبدالصمد بن محمد حسین همدانی، تا: ۱۲۴۳ق، جا: اصفهان؛ تملک: محمد جواد بن محمد شریف؛ ۲۴۰ص، ۲۰ سطر (۹×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۱۴۰]

۱۴۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۷۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ جلد: چرم مشکی، ۱۴۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [مؤید: ۱ – ۳۸۶]

۱۴۸. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۹۷

آغازو انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن علی محمد بیگ، تا: شعبان ۱۲۴۴ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۹۹]

۱۴۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته زیبا، کا: علی محمد، تا: ۱۲۴۵ق؛ محشی با امضای «منه طاب ثراه و جعل الجنة مثواه»؛ مهر: کاتب «علی محمد» (بیضی)؛ تملک: محمد بن آخوند ملا محمد حسن مراغی در رجب ۱۲۴۰ق؛ کاغذ:، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۲۰۱۱]

۱۵۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۴۳/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۴ شوال ۱۲۴۵ق؛ محشی با امضاء «منه رحمة الله»؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۳گ (۱–۸۳)، ۲۳ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۴۷]

۱۵۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۲۰

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد رفیع دهکدی، تا: محرم ۱۲۴۵ق، به‌جهت فرزندش ملا محمد مؤمن؛ محشی از مؤلف و میرزا بابا اردبیلی و ابوطالب؛ تملک: محمد بن اسماعیل موسوی؛ جلد: تیماج مشکی عطف قرمز، ۱۰۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱۷ - ۱۸۹]

۱۵۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۱۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۵ق؛ جلد: چرم قرمز، ۸۴گ (۴۳پ-۱۲۶ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [مؤید: ۱ - ۲۰۴]

۱۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: قولتوفی، مهدی بن حسن، تا: ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج [رایانه]

۱۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۳۸/۱

خط: نستعلیق خوب، کا: احمد بن محمد طباطبائی، تا: ۱۲۴۵ق؛ دارای دو سر لوح نقاشی شده مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۶ص (۱-۲۳۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۰ - ۱۸۷۴]

۱۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۶۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد جعفر، تا: دوشنبه ۲۶ صفر ۱۲۴۶ق، جا: ارض اقدس اطهر؛ مصحح، محشی؛ جلد: چرم مشکی، ۱۱۰گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴۱ - ۱۴۷]

۱۵۶. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۶۵/۱

آغاز: برابر

کا: محمد باقر بن حسینعلی شاهکوهی استرآبادی، تا: ۱۲۴۷ق، جا: اصفهان مدرسه مبارکیه؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۱۵گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۰۶]

۱۵۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۲۳/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق، جلد: تیماج مشکی، ۹۶گ (۱۰۲پ-۱۹۷ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۰]

۱۵۸. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: مصطفی بن احمد خوئینی، تا: ۱۲۴۹ق [ف: ۱۳]

۱۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حاجی بابا خوانساری، تا: ۱۲۵۰ق؛ واقف: سید حسین مدرسی طباطبایی، دی ۱۳۴۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج تریاکی، ۸۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۹۰]

۱۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۸۴/۲

خط: مختلف، کا: عباس بن محمد حسین، تا: محرم ۱۲۵۱ق، جا: مدرسه صالحیه؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۵۳گ (۴۶-۹۸)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۰۵]

۱۶۱. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن نجف علی تبریزی، تا: ۲ محرم ۱۲۵۱ق؛ با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج سیاه، ۸۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴۷]

۱۶۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۲۹

خط: نسخ، کا: حسن بن ابی الحسن حسینی، تا: ۱۲۵۲ق؛ ۱۶۲گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱ - ۹۵]

۱۶۳. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۷۶/۱

خط:نسخ،بی‌کا، تا: دهه اول رمضان ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ (۱پ-۶۵پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۵۷]

۱۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۷

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن حاجی علی اکبر همدانی، تا: ۱۲۵۴ق؛ مهر: «عبده الراجی محمد اسماعیل» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۲۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۴۲]

۱۶۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۹۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن علی اکبر، تا: محرم ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن مشکی، ۹۶گ (۶۴پ-۱۵۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۷سم [ف: ۹ - ۳۶۷]

۱۶۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۵۴/۲

خط:شکسته نستعلیق،کا: محمد ابراهیم بن محمد قاسم، تا: سه‌شنبه ۱۲ ربیع الاول ۱۲۵۴ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۵۴۳]

۱۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسین حسینی، تا: ۱۲۵۵ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه، محمود، رضا»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، ۲۰-۲۷ سطر (۶/۵×۱۴/۵-۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۷۹]

۱۶۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۱۷/۲-۲۶/۱۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ ذیحجه ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۹گ، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۵۶۱]

۱۶۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۵۲/۱

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن سعید ابن القاسم موسوی، تا: چهارشنبه ۱۰ صفر ۱۲۵۷ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۶۶]

۱۷۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰-ح/۲۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن محمد تقی زارع، تا: ۱۲۵۸ق، جا: شیراز مدرسه آقا بابا خان؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۱۰/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۷۰]

۱۷۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی محمد بن کربلایی علی اکبر دامغانی دهملایی، تا: شوال ۱۲۵۹ق، جا: تبریز، استکتاب از طرف اردشیره؛ واقف: هادی اسکویی حائری، ۱۳۳۳/۲/۱۷؛ جلد: تیماج زیتونی، ۸۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۵]

۱۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۹۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عباس ابن بابای قمی، تا: جمعه ۲۰ ذیقعده ۱۲۵۹ق؛ محشی به حاشیه مؤلف و کاتب، ضمیمه نسخه ش ۱۹۹۵۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۱۲۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۹۰]

۱۷۳. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: رضا بن احمد، تا: دوشنبه ۶ شوال ۱۲۶۲ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۲۹]

۱۷۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۶۴

خط: نسخ و نستعلیق، کا: مهدی ابن علی گیلانی، تا: ۱۲۶۳ق، جا: گیلان مدرسه ملا صالح؛ محشی با امضای «منه»؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۰گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۱۸]

۱۷۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالباقی بن صدرالدین محمد بن ابی تراب فیضی کاشانی، تا: ۱۹ ذیحجه ۱۲۶۳ق، جا: قمصر، کاشان؛ مصحح، محشی با نشان «منه ره»، کاتب نسخه از علما و ادبای کاشان و از نوادگان فیض کاشانی است و حدود سال ۱۲۶۹ق درگذشته؛ مهر: کاتب «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی)؛ تملک محمد جعفر بن محمد ابراهیم کاشانی، مشهور به علامه فیضی به سال ۱۳۲۷ش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ساغری مشکی،۱۲۸گ،۱۵سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۴ - ۲۱۱]

۱۷۶. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸-ر/۳۱۶

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد ابراهیم بن حاجی سید محمد جعفر بن محمد شفیع طباطبائی، تا: ۱۲۶۶ق، جا: شیراز (احتمالاً)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۵۹گ، ۱۴ سطر (۷×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۹۵]

۱۷۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن میرزا محمد مبارکه، تا: ۳ رجب ۱۲۶۶ق؛ مصحح، محشی با نشانای «سید شریف»، «میرزا بابا الاردبیلی مد ظله العالی»، «۵»، «ابوطالب» و ... و نیز «منه رحمه الله» که به نقل از شارح یا مؤلف آمده، با نشان «بلغ» مقابله گردیده؛ کاغذ: فرنگی، ۸۴گ (۱۶۲ر-۲۴۵ر)، ۲۱-۲۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۳۶]

۱۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۰۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ چهار برگ آخر نسخه نونویس به‌خط مصطفی صفایی خوانساری در شعبان ۱۳۸۵؛ ضمیمه نسخه ش ۲۱۰۲۶؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۰۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶- ۱۹۰]

۱۷۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۶۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن جعفر بن حسین بن علی حسینی، تا: ۵ صفر ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۷گ (۷۷پ-۱۵۳پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۲]

۱۸۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۰۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۱۵۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۵]

۱۸۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۸۱/۲

بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق، قطع: خشتی [ف: ۲۸۷]

۱۸۲. مشهد؛ رجائی مغزی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: احمد بن محمد رضوی، تا: رجب ۱۲۸۷ق [تراثنا: س۵ش۳-۹۹]

۱۸۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۳/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالغنی بن محمد رضا بن علی بن حسین بیگ بن سهراب بیگ قمشه‌ای، تا: شوال ۱۲۹۸ق؛ ۷۵گ (۱پ-۷۵پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۳۹]

۱۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حبیب الله محمد ملقب به زین الدین، تا: ۱۳۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: چرم زرشکی، ۱۲۴گ، ۱۶ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱۴ - ۱۳]

۱۸۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۴/۲

آغاز و انجام: برابر

این کتاب در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۵ق [ف: ۳ - ۳۳]

۱۸۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۴۰/۲

خط: نسخ، کا: محبعلی بن مراد علی لاهیجانی، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۹۸گ (۱۶۷پ-۲۶۴)، ۲۲سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۶۱]

۱۸۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۱۴

آغاز: العمل و اما ما ذکره المص من اخراج العلم المتعلق بالذات و الصفات ففیه انه ان ارید بالعلم العلم التصدیقی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد طاهر بن علی اشرف تبریزی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۷گ، ۱۵ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۶۴]

۱۸۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۹۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ تملک: علی بن ابوالقاسم حسینی یزدی، سید محمد، محمد حسن فرطاهی به تاریخ ۱۲۸۰؛ مهر: «عبده محمد الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج

قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۷۵]

۱۸۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله كان نسخا له لا تخصيصا للعام والا لزم تاخير بيان العام المذكورةعن وقة الحاجة

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد بن عبد الله، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۰۲گ، ۲۱ سطر [ف: ۱ - ۳۷۴]

۱۹۰. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۷۹/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن غلامعلی، بی‌تا؛ ۳۰گ (۷۵ر-۱۰۴پ)، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۲۲۵]

۱۹۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۷۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی[رشت و همدان: ف:۱۳۲۱]

۱۹۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۷۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی[رشت و همدان: ف:۱۳۲۱]

۱۹۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۸۹/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۴]

۱۹۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۱۲/۱

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۳۶]

۱۹۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۰۷/۱۲

آغاز: قوله ان لم يكن المخصص مجملا مطلقا ظاهره انه قيد لاصل المسئلة؛ **انجام:** يكون محاكمة بين المخاصمة كما هو الظاهر ثم قال هذا القائل فان قلت عدم التصور.

مباحث تخصیص؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص؛ ۳۶ص (۱۹۵-۲۳۰)، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۳۰]

۱۹۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای منه؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: چرم، ۱۰۵گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۲۲]

۱۹۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۶۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ در سه موضع افتادگی دارد؛ کاغذ: فرنگی نازک فستقی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۹گ، ۲۱سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه:۱۰×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۲۸۱]

۱۹۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۴۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا فى تقديم المقدم على الموخر و لا يتميز فى هذه الصور خاص عن عام حتى يقدم و ما ظرفت على الظرف ... لهذا القايل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ تملك: محمد رضا مهدی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۳گ، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۱۵۲]

۱۹۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۰

خط:نسخ،کا:محمد حسن بن حاجی الحرمین حاجی احمد، بی‌تا؛ مصحح،محشی با امضای «منه»؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۳گ، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۲ - ۳۹۲]

۲۰۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۳۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۵]

۲۰۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۵۶

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵۵]

۲۰۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۸۱

بی‌کا، بی‌تا. [ف: ۵۵]

۲۰۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۱۷-ف

نسخه اصل: آستانه عبدالعظیم حسنی در شهر ری ش ۴۱۸؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۷۳]

۲۰۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶-ح/۴۵۵/۱

انجام: برابر

کا: غلامحسین ابن محمد حسن جهرمی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۶۵ص، ۱۵ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۴۷]

۲۰۵. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۱۴]

۲۰۶. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۴ - ۵۸]

۲۰۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۹۴/۱

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۵۵گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۰۴]

۲۰۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۶۳

بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی، خریداری از منصوره تالهی معین الدین [رایانه]

۲۰۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۷۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه»؛ جلد: چرم مشکی، ۱۱۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۲۴۵]

۲۱۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۳۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه سلمه الله»، «أبهری»، «السعد»؛ جلد: چرم سبز، ۸۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [مؤید: ۱ - ۳۵۲]

۲۱۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۳۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به حواشی «منه رحمه الله - عفی عنه - منه قدس سره»، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف مشمع سرخ، ۹۲گ (۱-۹۲)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۸۱]

۲۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱ /۸۱۱۹-۵۵/۸۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۹گ، ۱۹ سطر، اندازه:

۱۷×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۶۱]

۲۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۵۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛[نشریه: ۷ - ۲۶۶]

۲۱۴. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۳۴]

۲۱۵. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۱۱

خط:نسخ،کا:محمد کاظم طرزی،بی‌تا؛قطع:ربعی [نشریه: ۵ - ۵۸۵]

۲۱۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بخلاف العزم فانه معفو علی تقدیر اجتناب المحرم وعلی تقدیر فعله لم یقل به احد بان یترتب عفابان احدهما علی العزم والاخر علی الفعل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «جواد الموسوی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۳]

۲۱۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۲]

۲۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۲۶-۵۹/۱۴۶

آغاز: الشرعية والفرعية لان الخطاب المذكور علی الوجه الذی فسروه لایکون الاشرعیة فرعیة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۶۲]

۲۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۴۹-۵۷/۱۱۹

آغاز: بسمله، حمدله، هذه حواشی دقیقة و تحقیقات لطیفة و ... قوله: الفقه فی اللغة الفهم الخ. انما ابتدأ بتعریف الفقه دون اصول الفقه؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵۷گ، ۱۵-۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۶۱]

۲۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۳۷/۳-۵۷/۲۰۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۹گ (۹۷-۱۰۵)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۵۶۱]

۲۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۲۳۳

آغاز: محض هو کنه حقیقة الواجب جل شأنه و بحث ذاته بلا مدخلیة شیئی آخر راسا و مطلقا؛ **انجام:** التعلق بما بنهناه علیه ای التمسک بما نبهناه.

از اوایل شرح و تعلیق بر دیباچه در شرح: «فلا یحیط بکنهه العارفون» تا شرح و حاشیه بر این جمله: «التعلق بما نبهناه علیه» از (مبحث امر بشئ مقتضی نهی از ضد) را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۲۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۶ - ۳۵]

۲۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ، ۱۲۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱ - ۳۸]

۲۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فهرستی؛ ۷۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۵]

۲۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۳۶/۳

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی شرح صدورنا بانوار المعرفة؛ **انجام:** مع احتمال طریان ما یوجب الرجوع منه

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۴۲گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶-۱۸۰]

● حاشية معالم الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl

مدرس اصفهانی، محمد قاسم بن محمد صالح، ق۱۱ قمری

modarres-e esfahānī, mohammad qāsem ebn-e mohammad sāleh (- 17c)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

تاریخ تألیف: ۱۰۸۰ق

حاشیه توضیحی استدلالی است با عناوین «قوله، قوله».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۳۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین.. هذه تعلیقات اتفقت منی فی اثناء مطالعة معالم الدین؛ **انجام:** فتجویز صدق القضایا الشخصیة یستلزم تجویز صدق القضیة الکلیة و مع جوازه تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۱۹ - ۳۸]

● حاشية معالم الاصول / اصول فقه / فارسی و عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷ - ۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۴۴

آغاز: بسمله و به ثقتی، الحمدلله رب العالمین ... قدس سره الفظ؛ **انجام:** طلب از نادان مغرور ... بینا باش تانیز سند تلوی تا نخواند

مرو
بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۹۶گ، مختلف السطر (۴×۱۱)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

● **حاشیة معالم الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u ma'ālim-il usūl
تنکابنی، محمد بن عبدالفتاح، ۱۰۴۰ - ۱۱۲۴ ؟ قمری
tonekābonī, mohammad ebn-e 'abd-ol-fattāh (1631 - 1712)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۷ رمضان ۱۱۲۶ق
این حاشیه را مولا محمد صادق فرزند سراب تنکابنی مرتب و کتابت نموده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۰۸
خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن شریف حسینی جیلی تنکابنی، تا: ۲۱ جمادی الثانی ۱۱۳۸ق؛ کاتب تصریح می‌کند که نسخه را والدم مولانا محمد صادق (فرزند سراب تنکابنی مؤلف کتاب) از روی خط جدم جمع‌آوری کرده بود و این نسخه از روی آن نوشته شده ولی نسخه پدرم چون منحصر بود دارای اغلاط و اشکالاتی بود که آنها را حتی المقدور اصلاح کردم جهت رضایت خاطر استادم مولانا ابا القاسم موسوی؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴۳ - ۱۰]

● **حاشیة معالم الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u ma'ālim-il usūl
حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر، ۱۰۸۰؟ - ۱۱۴۰ ؟ قمری
hoseynī nā'īnī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1670 - 1728)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
حاشیه‌ای است بر معالم الاصول که تنها مبحث «ضد» را شامل است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۱۹/۴-۱۸/۳۹
آغاز: فقبل التعیین لاطلاق بل الموجود قبله امرله ... قوله الحق ان الامر بالشیء الخ الغرض بیان ان الامر بشیء هل یقتضی بمجرده النهی عن ضده ام لا؛ **انجام:** قوله عدم وجوب غیر السبب اقول قدعرفت فی بحث مقدمة الواجب ان المراد بالسبب هناک العلة التامة ... فصل الضد الخاص اذا کان واجبا کما اعترف به فیما سیجیء وفی جوازه تأمل وان لم یوجب المقدمة.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، با خط خوردگی، محشی با امضای «منه»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۵۷۱]

● **حاشیة معالم الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u ma'ālim-il usūl
مسکنانی، علی بن قاسم، ق۱۲ قمری
moskenānī, 'alī ebn-e qāsem (- 18c)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
حاشیه مفصلی است با عناوین «قوله، قوله» با رد و ایراد و نقل گفته‌های علمای اصول و به یکی از حاشیه‌های معالم بسیار نظر دارد که گویا حاشیه ملا میرزا باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۶۳
آغاز: قوله فالاظهر أن یقال، أقول لا یخفی أن ما تمسک بن من الاجماع کما أشار الیه سابقاً؛ **انجام:** و تحقیقه بقدر الوسع و الطاقة حامداً مصلیاً سائلا من الاخوان بعد طلب الدعاء ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۲۴۴]

● **حاشیة معالم الاصول** = **حاشیة المعالم** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u ma'ālim-il usūl = ḥāšīyat-ul ma'ālim
؟ وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری
vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
تاریخ تألیف: قرن ۱۲؛
حاشیه کوتاه و استدلالی مهمی است بر «معالم الدین» مؤلف در اغلب موارد با نظرات صاحب معالم مخالفت نموده است. آن را هنگام تدریس «معالم الاصول» به درخواست فرزندش، عبدالحسین نگاشته چنان که بعد از خطبه و نام مؤلف آورده است: «انه سئلنی الولد العزیز بل الرکن الحریر [کذ] عبدالحسین متعه الله بالعمر السعید و العیش الرغید حین قرائته علی کتاب معالم الدین من تصنیفات ... ان اکتب علیه ما یخطر بالبال مع تراکم الاحوال و اضطراب الاحوال و رایت توفر رغبات المحصلین علی تعلمه و تحصیله و کثرة اشتیاقهم الی الاحاطة بتفاصیله و لم ار بما فهموه من ظ المقال من غیر اطلاع منهم علی حقیقة الحال فاجبت مسؤله». مأثور خامه‌اش از ابتدای کتاب تا

آخر مبحث حجیت خبر واحد می‌باشد. گویند که هر بار وحید کتاب معالم را درس می‌گفته حاشیه جدیدی بر آن می‌نوشته و کلاً بیست حاشیه بر این کتاب نوشته که حاشیه حاضر آخرین آنها می‌باشد.

آغاز: الحمدلله الذی شرح صدورنا بانوار معرفة معالم الدین وفتح مسامع قلوبنا بالاقتداء بالائمة المهدیین ... اما بعد فیقول راجی عفو ربه الغافر ... انه سالنی الولد العزیز بل الرکن الحریز ... قوله بالافعال اه ان قلت من جملة الأفعال فعل المعصوم و هو حجة کقوله والعلم به فی الأحکام الشرعیة الفرعیة فکیف یخرج عن تعریف الفقه قلت فعله کقوله من جملة الأدلة.

انجام: فلا بد فی الحکم بعدم کونه کذلک من الثبوت من الشرع بلاشبهة نعم فی الموقتة أو الانی الذی مثل الموقت لیس کذلک و وجهه واضح.

چاپ: تبریز، سنگی، بدون ناشر، بدون تاریخ، خشتی

[الذریعة ۲۰۵/۶ رقم ۱۱۳۶؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۰۴/۲؛ دنا، ج ۴، ص ۴۴۲-۴۴۵]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۸۰/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶ ربیع الثانی ۱۱۹۰ق (شاید تاریخ تألیف باشد)، جا: کربلا؛ مصحح، محشی؛ ۳۱گ (۳۶پ-۶۶ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۳]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۴۷/۱

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۹۰ق؛ با نام «غرر و درر» برای آن پشت جلد این نسخه؛ ۴۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۵۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲گ (۲۶۸ر-۳۱۹ر)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱۴ - ۳۱۴]

۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۸۹/۱۶

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۸گ، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۶۶]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۸۵/۸

از آغاز تا میانه اوامر (ناتمام)؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالغنی بن عبدالصمد بن عبدالغنی، تا: رجب ۱۲۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۹۳پ-۱۰۳ر)، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۲۹۱]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۷۳/۱

انجام: در مبحث مرة و تکرار: فالاشکال فی محله. توضیحه ان النحاة ...

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛کاغذ:فرنگی،جلد:تیماج مشکی، ۸۶گ (۲پ-۸۷ر)، ۲۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۷۴]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۷۹/۱-۱۳/۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۵۴]

۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سلک فی توضیح مبانیها وتحقیق معانیها مسلطاً ترضیه الناظرون بغیر البصیرة ویحمده المتناولون بید غیر قصیرة واسأل الله التوفیق ... انه سمیع مجیب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: مقوای زرد، ۶۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۱]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۱۸/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با مهر رجب علی ؛ کاغذ: کبود و سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی عطف آلبالویی، ۳۲گ (۴۹پ-۸۰پ)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۵]

۱۰. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۲۵/۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۵گ (۱۸۱پ-۲۲۵ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۱۰]

۱۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۴۰/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ (۱۷۹پ-۲۱۹پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۷۳/۳

خط: نسخ و نستعلیق، کا: سید عبدالوهاب لاهیجی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۹گ (۱۱۷پ-۲۰۵ر)، ۱۴ سطر [ف: ۱۶ - ۲۸۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۳۹/۱

آغاز: قوله الثانی قوله تعالی الله الذی خلق الخ اعلم ان السماء فی اللغة کل ما علاک فاظلک حتی ان؛ **انجام:** قدجاء فی بعض الاخبار عن منصور بن حازم قال حدثنی لنا ثقة و هو مما نحن فیه ثم ان الوجه فی ذلک احتمال

حاشیه مفصلی است با عناوین «قوله - قوله» بر معالم الاصول؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۹گ (۶ر-۲۲۴پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۲۰۵]

۱۴. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۶/۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا و نجف؛ مصحح، دارای بلاغ؛ کاغذ:، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۶۵]

۱۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۶۰/۶

آغاز و انجام: برابر

بدون خطبه؛ خط: نستعلیق، کا: هاشم مازندرانی، تا: ۱۲۰۳ق؛ مصحح؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ (۵۱-۷۴)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲- ۷۷۱]

۱۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۳۹

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ قطع: جیبی [ف: ۱۲۲]

۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۹۶/۱

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: ۱۹ ربیع الثانی ۱۲۰۶ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ (۲پ-۶۴ر)، ۱۴ سطر (۹/۵x۶/۵)، اندازه: ۱۴x۹/۵سم [ف: ۲ - ۷۴]

۱۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۰/۱

خط: نستعلیق شکسته، کا: عبدالعلی بن عبدالکریم زنجانی، تا: ۱۲۱۰ق، جا: کربلا؛ ۲۷گ (۱-پ۲۷پ)، اندازه: ۱۵x۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۷۹]

۱۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: امر علی استرآبادی، تا: ۱۲۱۱ق، جا: کربلا؛ جلد: چرم زرد، ۳۴گ (۱۳۶پ-۱۶۹پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱x۱۷سم [مؤید: ۳ - ۵۴۱]

۲۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۵۵۳

خط: نسخ، کا: محمد حسین، تا: آدینه ۲۳ رمضان ۱۲۱۳ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۲۰]

۲۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۵۵/۲

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن محمد حسین، تا: ۱۲۱۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۸گ (۱۱۱-۱۴۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵x۲۱سم [ف: ۴ - ۲۷۳]

۲۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۵۵

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن محمد حسین، تا: ۱۲۱۷ق؛ حاشیه ملامیرزا بر معالم و منظومه ملامحسن و قسمتی از اصول بی نام با این نسخه در یک مجلد و قابل تجزیه‌اند؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، ۳۷ص، ۱۹ سطر [ف: ۱ - ۵۶۴]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۷۳۳۶

آغاز و انجام: برابر

فاقد خطبه و دیباچه مؤلف؛ خط: نسخ، کا: عباس بن عبدالحسین، تا: یک‌شنبه ۹ ربیع الاول ۱۲۱۹ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا عطف تیماج عنابی، ۳۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۹x۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۰۵]

۲۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۷۴/۲

خط: نسخ، کا: علی بن حبیب اصفهانی، تا: ۱۲۲۱ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۲۳]

۲۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۰۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شریف مراغی البنایی، تا: شوال ۱۲۲۲ق، جا: کربلا؛ ۶۶ص (۲۵۵-۳۲۰)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶x۲۱سم [ف:۲-۹۰]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۴/۳ ط

خط: تحریری، کا: شیخ جواد بن محمود کاظمی، تا: ۱۲۲۲ق؛ ۷۱ص (۲۰۷-۲۷۷)، ۲۲-۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵x۲۰/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۰۸]

۲۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۸/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۴ ذیقعده ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۳۴]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۳۶/۱

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن عبدالعلی تبریزی، تا: رمضان ۱۲۲۳ق، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ، اندازه: ۱۴x۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۰]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۴۴/۵

فاقد دیباچه مؤلف؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالعظیم بن علی خان زنوزی، تا: ۱۲۲۴ق، جا: کاظمین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ،۳۱گ (۷۸پ-۱۰۸پ)، اندازه: ۱۵x۲۱سم [ف: ۲۵ - ۳۱]

۳۰. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۵۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ ۳۸گ (۹۸پ-۱۳۵پ)، ۱۹-۲۳سطر [ف: ۵۵]

۳۱. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق [نشریه: ۷ - ۷۵۲]

۳۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۳۸/۳

خط: نسخ، کا: احمد نجل علی بن کتاب نجفی، تا: سه‌شنبه ۲۲ جمادی الاول ۱۲۲۹ق؛ ۲۲گ (۱۰۰-۱۲۱)، اندازه: ۱۴x۲۰سم [ف: ۳ - ۹۹]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۸۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالغفار بن محمد عظیم، تا: ۴ شوال ۱۲۳۰ق، جا: خوی؛ جلد: گالینگور عطف تیماج، ۶۴گ (۶۲ر-۱۲۵پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵x۲۴سم [ف: ۲۶ - ۲۶۷]

۳۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۶۸/۲

کا: عبدالعزیز بن محمد رسول، تا: ۲۵ رجب ۱۲۳۱ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه ابری روغنی، ۲۵ سطر [ف: ۵ - ۲۷۲]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۹۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن صدر مازندرانی، تا: ۱۲۳۲ق، جا: کربلا؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۴۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵x۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۴]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۴۸

شماره بازیابی با توجه به رایانه آستان قدس تصحیح شد؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: مهدی بن امین موسوی جیلانی، تا: ۱۲ ربیع الثانی۱۲۳۲ق، جا: کربلا؛ ضمیمه نسخه ش ۱۵۷۰۲؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۳۰گ (۱۰۱-۱۳۰)، اندازه: ۱۳/۵x۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۱۸]

۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۵۰/۴-۳۸/۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: محمد بن محمد ربیع موسوی تستری، تا: ۸ ربیع الاول ۱۲۳۲ق، جا: کربلا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۵۴]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانه مأخوذ من شرح مختصر العضدی فان الحاجبی لم یدع الا مجرد القطع المذکور فلم یتفطن العضدی بمراده وظن انه.

بدون خطبه مؤلف. از انجام نانوشته رها شده است. در نسخه با نام «هذه تعلیقة المولی المطلق محمد باقر ابن محمداکمل البهبهانی قدس الله روحه الزکی علی کتاب معالم الاصول للفاضل المحقق الشیخ حسن»؛ خط: نسخ، کا: خلیل بن حاجی ابراهیم زاهد تبریزی، تا: یک‌شنبه ربیع الاول ۱۲۳۳ق، جا: نجف اشرف؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۵۱پ-۵۴ر)، ۲۳-۲۱ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۴×۲۰/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۹۲]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۸۳ ض

بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق [د.ث. مجلس]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۴۲/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۲۲ سطر [ف: ۵ - ۴۳۱]

۴۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۳۹/۱۵

خط: نسخ، کا: محمد صالح خوانساری و حاج قاسم بن علی اکبر، تا: ۱۲۳۴ق، برای فرزندش عبدالحسین نوشته؛ کاغذ: فستقی، رویه کاغذی مقوایی، ۲۳گ (۱۶۹ر-۱۹۱ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۲سم [ف: ۶ - ۱۷]

۴۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۶۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ پس از پایان حاشیه رساله مختصری با عنوان «تحقیق فی القیاس» از وحید بهبهانی کتابت شده که آغازش چنین است: «تحقیق فی القیاس خطر بالخاطر الفاتر القاصر ... و هو تتمة حاشیة کتبتها علی الذخیرة»؛ جلد: تیماج، مشکی، ۵۹گ (۱پ-۵۹پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۷۳]

۴۳. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۲مجموعه بدون شماره

کا: عابدین بن ملا بدر، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۳۴ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۵۷]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۷۰/۵-۱۴/۱۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: ضیاء الدین گیلانی، تا: ۱۲۳۴ق؛ در پایان رساله ذکر مکاشفه‌ای از مجلسی اول در ۲ صفحه؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۵۴]

۴۵. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۲/۳

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد مهدی جرفادقانی، تا: پنج‌شنبه از هفته سوم جمادی الاول ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ (۱۷۰پ-۲۱۹پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۳/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۸۸]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۴۷/۲

انجام: و حکم فی الموضوعات للاحکام فی مقام الدعاوی و مستند. ح الشهاده

خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن علیرضا شهر بابکی، تا: ۱۲۳۴ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۹۵]

۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۲۰/۳-۱۵/۱۶۰

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمدنبی بن ملامرتضی نوری یوشی، تا: شنبه ۲۲ رمضان ۱۲۳۶ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۵۳]

۴۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۷/۳

خط:نسخ، کا: محمد امیر خراسانی، تا: ۱۲۳۷ق، جا: نجف اشرف؛ ۳۰گ (۷۰ر-۹۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۶۷]

۴۹. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۳۲۴/۳

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: سید محمد بن حسین بن جلیل، تا: ۱۳ محرم ۱۲۳۸ق؛ محشی از محمد علی نوری بلفظ «دام ظله»؛ تملک: محمد حسن موسوی با مهر «الراجی محمد حسن موسوی» (بیضی)، سید صادق حسینی ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۶۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶۲]

۵۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۹۲/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد بروجردی، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۹]

۵۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۹۲/۲

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آخر رجب ۱۲۴۱ق؛ ۴۰گ (۲۱۲پ-۲۵۱پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۶۰]

۵۲. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۸۵/۲

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۴۰گ [چند نسخه-ف: - ۳۷۱]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۷۳

آغاز و انجام: برابر
فاقد دیباچه است؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد علی کوکدی، تا: محرم ۱۲۴۲ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حسین کی استوان،آبان۱۳۴۸؛کاغذ:فرنگی شکری،جلد:مقوا با روکش مشمع مشکی، ۹۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۲×۱۴/۷سم [ف: ۱۶-۲۰۵]

۵۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۴۶۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد ولی بن مهدی هزار جریبی، تا: یک‌شنبه شعبان ۱۲۴۳ق، جا: سعادت آباد؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد تقی» (مربع)؛ واقف: ابوالفتح علوی خلخالی،۱۳۴۲/۱۱/۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۲۶]

۵۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۴۳۲/۲
انجام: مثل الموقت، لیس کذلک و وجهه واضح
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ صفر ۱۲۴۴ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۴۲گ (۱۱پ-۵۲پ)، ۱۹ سطر [ف: ۴ - ۲۷۴]

۵۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۶۲/۱-۲۷/۲۳۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن موسوی، تا: جمعه ۲۸ رمضان ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۵۴]

۵۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۰۱/۱۵
مبحث استعمال مشترک فی اکثر من معنی واحد؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا،بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز، ۱۸گ (۲۷۱پ-۲۸۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۶ - ۱۰۸]

۵۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۴۱/۳
انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن باقر آرانی کاشانی، تا: جمعه دهه سوم ذیحجه ۱۲۵۹ق؛ مصحح؛ ۳۹گ (۹۳پ-۱۳۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۳]

۵۹. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۷۶/۲
آغاز: قوله الاکثرون علی ان الامر بالشیء اقول: هذه المساله انما ترتبط من جهة مدلولها الذی هو الوجوب
کاتب: احمد بن حاجی محمد بیدانی، تا: ۱۲۶۱ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ (۲۶۷پ-۲۹۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۱۵۴]

۶۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۰۸/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۴۸]

۶۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۶۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو لایصدر عن عاقل فضلاً عن فاضل
خط: نسخ، کا: محمد بن صادق شفتی جیلانی، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۶۳گ (۷۴پ-۱۳۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۱ - ۳۷۴]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۳/۱۱-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالعظیم بن مشهدی رحیم آجرلو کهکی (من بلوک بلده ساوج)، تا: ۱۲۷۲ق، جا: ساوج؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج قرمز، ۳۶گ (۷۴پ-۱۰۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۷۷۰]

۶۳. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۵۵/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن سید حسن موسوی جرفادقانی، تا: سه‌شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۲۸۵ق، جا: اصفهان مدرسه نیماورد؛ مصحح، محشی با عناوین «حسن الموسوی الجرفادقانی دام ظله»؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ (۸۸پ-۱۳۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۶۴]

۶۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۳۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن ابوالقاسم بن محمد ... حسینی، تا: ۳ رجب ۱۲۹۷ق؛ ۶۹ص (۱۹۰-۲۵۸)، ۲۳ سطر [ف: ۲ - ۲۵۸]

۶۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۲۵/۱-۳۸/۱۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۳ شوال ۱۳۱۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۵۴]

۶۶. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۲۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۷گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف مخ: - ۷۴]

۶۷. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۴۰/۴
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: عبدالله بن عبدالرحیم بن شیخ ابوالقاسم آرانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف مخ: - ۵۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۲۷/۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۵۱]

۶۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۹۸/۱۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** وماذکره السید من جواز تخلف الشرط ونیابة شرط آخر منابه غیر مختص بالکلمة الحرفیة فیه بل تجری فی الاسمیة والفعلیة من دون تفاوت اصلا واتباعه جمیع شروط العبادات والمعاملات بامثال ماذکر من العبارات مع انه لاریب
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۹]

۶۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۳۹/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قطع الانف والشفه ونحوها وکذلک الحال فی الغسل والتیمم وامثال ذلک فتأمل وان تعددت الخ
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی و قهوه‌ای، ۱۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۹]

۷۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۷/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۳۵گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۹]
۷۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۵/۱۸
آغاز و انجام: برابر
فاقد مقدمه. تذکر: نام کتاب به قرینه آغاز نسخه معلوم گشت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۰ص (۲۵۱-۲۹۰) [ف: ۱۱ - ۳۴۲]
۷۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۲/۲
خط: نستعلیق، کا: ابن میرزا عبداللطیف محمد باقر موسوی شیرازی، بی‌تا؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۶۵]
۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۰۲۱۵؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۲۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۲۰۵]
۷۴. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۸۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کذا الحال بالوفاء لا تضمنه عقد او اقتضاء و قس علیها حال غیره تم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوای با روکش سرمه ای، ۵۴گ (۱پ-۵۴پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ]
۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۵۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۵]
۷۶. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۵۲۷/۱
آغاز: برابر
نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابراهیم، بی‌تا؛ جلد: تیماج سوخت مشکی مندرس، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۶۹]
۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۴۰/۲
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تغییر یافت. فاقد مقدمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: محمد حسین تهرانی، ۱۲۴۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۳گ (۹۷ر-۱۳۹پ) [ف: ۲۵ - ۴۲۰]
۷۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷۹/۵
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۲گ (۱۰۳پ-۱۳۴پ)، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۲۳۹]
۷۹. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۸/۲
خط: نسخ، کا: میراسماعیل بن میر هادی قائنی بیرجندی، بی‌تا؛ ۴۶گ (۶۵پ-۱۱۰ر)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۹]
۸۰. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۶۴/۴
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد ابراهیم خوانساری، بی‌تا؛ با یادداشتی از شرح اربعین مجلسی در پایان؛ قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۲۱۱]
۸۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۵۰/۲
نسخه اصل: کتابخانه سید مرتضی نجومی-کرمانشاه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ از جمادی الثانی؟؛ ۶۳ص(۴۲-۱۰۴) [عکسی ف: ۵ - ۹۳]
۸۲. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱مجموعه بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۳۶]
۸۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۱۲/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۳۴گ (۲پ-۳۵ر)، ۲۰ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۳۸۴۷]
۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۴۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۲۳پ-۴۷پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۰ - ۳۲]
۸۵. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۱
خط: نسخ، کا: احمد معلم، بی‌تا؛ ۳۳گ (۲پ-۳۴پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۶۹]
۸۶. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۵۲/۱
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴گ (۱پ-۳۴ر)، ۲۳سطر [ف: ۵۶]
۸۷. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۱۶۲/۲
انجام: و الثانی اکثر من الاول بمراتب سلمنا الطریق یلحق
بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:انجام؛۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰۷]
۸۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۵گ، ۲۱ سطر [ف: ۱ - ۳۷۴]
۸۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۷۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ (۱پ-۳۴ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۶۹]
۹۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۶۶/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحق حجیة الاخبار السالفة الموافقة للاستقراء فی کون الحکم
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ (۳۳ر-۶۶پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۶۴]
۹۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۸۰/۱
بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۸۷]
۹۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۱۹/۱
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل، تا: در آغاز محرم؛ کاغذ: فرنگی کبود، ۱۷ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶-۴۹۱]
۹۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۸۶/۹
آغاز: قوله الفقه فی اللغة الفهم اه انما ابتدا بتعریف الفقه دون اصول الفقه؛ **انجام:** بل مقصوده من سبق احدهما او تبادر الوحدة انه اذا اطلق اللفظ المشترک.

کمی از حاشیه تا مبحث استعمال لفظ در اکثر از معنی واحد است. این حاشیه نیز غیر از حاشیه مشهور و مطبوع وحید بر «معالم الاصول» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مشکی، ۸گ (۱۲۸پ-۱۳۵پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۸]

۹۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۸۶/۵

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... قوله و علی النسبة التامة الخبریة اه؛ **انجام:** بل لو لم یکن مقصرا لم یکن مکلفا بخصوص ذلک الواقف فلعله مکلف.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مشکی، ۱۱گ (۷۱پ-۸۱پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۷]

۹۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۷۱/۶

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف و کتاب به قرینه آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۳۳گ (۱۰۸پ-۱۴۰پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۲۴۳]

۹۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۴۷/۸

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۵گ (۹۷پ-۱۳۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۳۶۰]

۹۷. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۱۱

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۱۸]

۹۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۰۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج عنابی، ۵۹گ (۵۷-۱۱۵)، ۱۹ سطر (۷×۱۲/۵) [ف: ۳۳۸]

۹۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۳۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشتی به خط پسر مرحوم فاضل بسطامی مورخ ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف مشمع سرخ، ۴۰گ(۹۳-۱۳۲)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۸۲]

۱۰۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۵۹/۳

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن علی خراسانی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ (۸۵-۱۲۳)، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۱۹ - ۳۲۵]

۱۰۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۹۰/۲

آغاز: الحق ان الاشتراک واقع ... اقول لم یعرف المشترک للاختصار

بی‌کا، بی‌تا؛ شاید از بهبهانی؛ ۹۵گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف:۳-۷۵]

۱۰۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۶۵/۷

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۱]

● **حاشیة معالم الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl

بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی، ۱۱۵۵ - ۱۲۱۲ قمری

bahr-ol-‘olūm, mohammad mahdī ebn-e morteza (1742 - 1798)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۸۵/۳

آغاز: قوله: و خرج بالتفصیلیة علم المقلد الخ ... اورد علیه ان علم المقلد قد خرج

بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق، قطع: خشتی [ف: ۲۹۴]

● **حاشیة معالم الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl

کرمانشاهی، محمد محسن بن محمد سمیع، - ۱۲۲۳ قمری

kermānšāhī, mohammad mohsen ebn-e mohammad samī‘ (- 1808)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

حواشی مختصری است بر مواضع مختلف کتاب «معالم الاصول».

۱. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

آغاز: قوله فهی أن المعقولات تنقسم الی موجودة و معدومة، ینبغی أن یراد بالمعقول و ما أمکن درک کنهه بالعقل

کاتب = مؤلف، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۴ - ۵۳]

۲. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۴

کاتب = مؤلف، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۴ - ۵۸]

۳. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۴ - ۵۷]

● **حاشیة معالم الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl

طباطبائی کربلائی، علی بن محمد علی، ۱۱۶۱ - ۱۲۳۱ قمری

tabātabā’ī karbalā’ī, ‘alī ebn-e mohammad ‘alī (1748 - 1816)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

حاشیه استدلالی مفصل که با عناوین «قوله، قوله» می‌باشد دارای رد و ایراد بسیار با حواشی فراوان می‌باشد.

۱. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

آغاز: قوله: «و خرج بالتفصیلیه علم المقلد» او رد علیه ان علم المقلد قد خرج؛ **انجام:** هذین القسمین بتنقیح المناط. هذا ما امرنا بتحریره شیخنا السید الجلیل ادامه الله تعالی و قد اتفق الفراغ منها فی شهر جمادی الاول ۱۲۱۰.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یادداشت «التعلیقات التی من افادات السید علی ره»؛ مهر تملیک: «یا اسدالله»؛ ۱۹گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [صد و شصت نسخه: - ۱۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۹۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین الذی جعلنا من الطالبین و الفوز لهم و المحصلین فی علوم الدین

قطعه‌ای از آغاز کتاب آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد حسن بن محمد هاشم بیرجندی قائنی (شاگرد طباطبائی) به تاریخ رمضان ۱۲۲۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۴۱۰]

● **حاشیة معالم الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری

mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

حاشیه کوتاهی است با عناوین «قوله-قوله».

[ریحانة الادب: ۷۱/۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۳۸/۸

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... قوله (ره) تصور المرکب یستلزم تصور مفرداته آه اقول، ینبغی لطالب العلم أن یتصوره قبل الشروع فیه بوجه ما و یعلم ثمرته و موضوعه؛ **انجام:** جعله الوجوب من جزئیاته و التفرقة غیر و اضحة و ان کان الأمر فی الوجوب اسهل، انتهی.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ (۱۷۹پ-۱۸۷پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۳ - ۴۵۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۰۵

بی‌کا، تا: ۱۲۰۰ق [د.ث. مجلس]

● **حاشیة معالم الاصول = حاشیة المعالم** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl = ḥāšīyat-ul ma‘ālim

خاتون آبادی اصفهانی، محمد حسین بن عبدالباقی، - ۱۲۳۳ قمری

xātūn-ābādī esfahānī, mohammad hoseyn ebn-e ‘abd-ol-bāqī (- 1818)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

حاشیه‌ای است مختصر و توضیحی با عناوین «قوله» که به التماس دوستان نگاشته است. مؤلف درباره تألیف کتاب می‌گوید: «انی لما شرعت فی مباحثة کتاب معالم الاصول ... وجدته کتابا جلیل الشان ... مع ذلک بقیت منها رموز مستورة علی حالها و مخفیات کنوزها غیر بارزة اربابها فالتمس منی بعض خلان الیقین و اخوانی فی الدین عن ارفع القناع عن استارها و ازیل النقاب عن مکتوباتها و انشر الحجاب عن مطویاتها و ابین و افصل ما اجمله و استوفی ما اهمله من تحقیقات لابد منها علی طریق ینطبق تلک الاصول علی تلک المسائل الفرعیة و اذکر امثلة کل منها». موجودی نسخه‌ها تا مبحث حجیت خبر واحد است.

آغاز: الحمدلله الذی هدانا لدین الاسلام ... قوله فظاهر اذ لایتصور اه اذ لا یحصل العلم ببعض الاحکام انه حکم الله تع الا بعد الاحاطة التامة ...

انجام: لانه ان فتح هذا الباب انسد باب الاستدلال لا سیما ادلة الاصولیة و الفقهاء لابتناء اکثر ادلتها علی الظنون فتامل

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ پس از کتاب حواشی است بر خود کتاب از مؤلف ظاهراً؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۵ - ۳۳۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد موسوی مشهدی، تا: ذیقعده ۱۲۲۳ق، جا: اصفهان؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۵۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۹۹]

● **حاشیة معالم الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl

؟ بهبهانی، عبدالحسین بن محمد باقر، - ۱۲۴۰ قمری

Behbahānī, ‘abd-ol-hoseyn ebn-e mohammad bāqer (- 1825)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

حاشیه‌ای است استدلالی با عناوین «قوله، قوله» استفاده شده از درس پدرش وحید بهبهانی و نوشته‌های وی و آنچه از تفکر و تدبر در بحث‌ها به دست آورده است. در مقدمه نگاشته است: «هذه فواید رشیقه و فراید انیقه مهمة استفدتها من والدی العلامة

و شیخی الفهامة اعلی الله لدیه مقامه ... حین قرائتی علیه هذا الکتاب الشریف ... التقطها ایضا من مصنفاته الانیقه و مؤلفاته الشریقه و اضفت الیها ما سنح فی البال القاصر و جری فی الخاطر الفاتر تعلقتها علیه لما رایت من توافر المتعلمین علی تحصیل فوایده ... و لنقدم علی الشروع مقدمة و هی ان طائفة نفوا الحاجة الی علم الاصول بل غیره مما اشترط معرفته لاستنباط الاحکام ... فاردت ان اشیر فی مقامین الی ما یرفع هذا الوهم من البینی و ابین فی الاول منهما ما ینفی قطعیة الصدور و فی الثانی عدم خروج المجتهد فی شی من الاحکام فی الاصول».

آغاز: بسمله الحمدلله الذی علم بالقلم علم الانسان مالم یعلم ... فیقول الاقل الاذل عبدالحسین بن محمد باقر بن محمد اکمل عفی عنهم هذه فوائد رشیقه و فراید انیقة مهمـه استفدتها من والدی العلامه و شیخی الفهامه اعلی الله لدیه مقامه ... حین قرائتی علیه هذا الکتاب الشریف و المصنف المنیف ... اعنی کتاب المعالم ... و اضفت الیها ما سنح فی البال القاصر ...

انجام: و لیس ذلک الا تقلید العدم معرفة الحکم الا من تقلید الحی و ان کان اخباریاً بلی استقراء الاخبار و احوال السلف یکشف عن المرام کشفاً قاطعاً بحیث لا یشوبه شائبة الالزام.

[الذریعة ۲۰۷/۶ رقم ۱۱۵۲؛ مستدرکات أعیان الشیعة ۱۱۳/۴؛ طبقات أعلام الشیعة «قرن ۱۳» ۷۰۷/۲؛ نجوم السماء ۳۳۷/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۵۷

آغاز: برابر

از آغاز کتاب تامقداری از بحث مره و تکرار او امر؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۴۰]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ کاغذ:، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۱گ، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۹۶]

۳. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۸۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: خشتی [چند نسخه‌ـف: - ۲۲۶]

۴. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۲۹/۳

خط: نسخ، کا: حسن زنوزی، تا: قرن ۱۳؛ ۳۵گ (۴۰ر-۱۷۴پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۶]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۸۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد سبق تمام الکلام فی هذا المرام بأتم إتقان و إحکام و الله هو العالم بجمیع الأحکام و رسوله و حجته الکرام علیه أفضل التحیة و السلام، السابع ... افتاده

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، بر پشت برگ ۸۹ در حاشیه «دستخط عبدالرزاق اصفهانی» آمده و از برگ ۳۷ تا ۵۷ از حواشی معالم الأصول مجدداً تکرار شده؛ مهر: «الواثق بالله عبدالرزاق بن علیرضا ۱۳۱۹» (بیضی)، «اسماعیل بن فاضل عدنانی الهاشمی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۸۸گ (۱-۸۸)، ۲۴ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲۹ - ۵۹۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی سرخ، ۲۳۱گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۰)، اندازه: ۲۲/۵×۲۶سم [ف: ۱۲ - ۸۸]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۵۴۶

آغاز و انجام:برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۳۹ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی و فستقی و شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۳]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۸۶۲۸۵؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۹. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۹/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن علی طباطبائی، تا: ۱۲۷۸ق، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی جرپادقانی، تا: در حیات مؤلف؛ مصحح، محشی با عناوین «منه دام ظله» و «م د ح عفی عنه»؛ تملکی در بروجرد به سال ۹۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۲]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۰۷-۱۱/۱۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: ساغری مشکی، ۱۳۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۵۴]

۱۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۱۹/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۷گ (۳۰۲پ-۳۸۸پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۱]

● **حاشیة معالم الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl

قزوینی، محمد حسن بن محمد معصوم، - ۱۲۴۰ قمری

qazvīnī, mohammad hasan ebn-e mohammad ma‘sūm (- 1825)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۸۶/۲

خط: نسخ، کا: محمد حسن قزوینی، بی‌تا؛ در دو صفحه و نیمی [نشریه: ۷ - ۲۲۷]

● **حاشية معالم الاصول = حاشية المعالم** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl = ḥāšīyat-ul ma‘ālim

جیلانی، محمد رفیع بن رفیع، - ۱۲۴۵ ؟ قمری

jīlānī, mohammad rafī‘ ebn-e rafī‘ (- 1830)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

حاشیه استدلالی است و نسبتاً مفصل تحت عنوان «قوله» بر کتاب معالم الاصول از اوایل تا آخر مبحث تعادل و تراجیح. محشی کتاب دیگری در شرح معالم دارد به نام «اصل الاصول» که مفصل است و نیز حاشیه مختصری به نام «جواهر الاصول». مطابق با گفته مؤلف در مقدمه کتاب، تألیف کتاب حاضر، بعد از «جواهر الاصول» بوده است.

آغاز: الحمدلله المنعم المتعال والصلوة والسلام علی الرسول والال ما تفرع علی الاصول مسائل الحرام والحلال و بعد فیقول ... قوله الفقه فی اللغة الفهم آه او جودة الفهم ...

انجام: و اما ترجیح احدهما باعتضاده بمثله من دلیل تعبدی آخر فمحل اشکال و ان کان لایخلوعن قوة

[الذریعة ۲۰۶/۶ و ۱۶۸/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و القول بان العلم انما فصل باالقراین وحدها لا بالخبر معها کما هو المدعی فاسد بلا خفا لان العلم انما افضل بالخبر ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «شیخ فضل الله نوری» که نسخه را در جمادی الثانی سال ۱۲۸۵ خریده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۱۲۰گ، ۲۳ تا ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۴]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: سید حسین بن سید محمد اردستانی، تا: ۱۲۳۶ق،جا:اصفهان؛محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با پارچه سبز، ۲۴۳گ، ۲۱ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۸۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ صفر ۱۲۴۱ق، به فرموده ملا ابراهیم رشتی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۶گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۹سم [ف: ۱۶ - ۲۳]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۵۷

آغاز: برابر

جلد اول، از ابتداء کتاب تا آخر مبحث نواهی؛ خط: نسخ، کا: قاسم بن علی حسینی، تا: ۱۲۴۳ق؛ این نسخه هفت ماه پس از تألیف آن نوشته شده و به قرینه آن که بر روی بعضی از سطور آن خط کشیده شده وکلمه زائد بر آن نگاشته‌اند و عباراتی در بعضی از حواشی صفحات به خط غیر از کاتب متن نوشته شده محتمل است که نسخه از نظر مؤلف گذشته باشد و نویسنده مطالب مذکوره خود ایشان بوده باشند؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی مهره زده، جلد: تیماج، ۲۹۳ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۵۸]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فیه ان الظاهر من اهتمام القدماء بالبحث من احوال الرجال و امشائهم بالروایة انما هو لاجل العمل و الاعتماد کما دل علیه الوجه الثالث من حجة القول الاول و هو العمل باخبار الاحاد و هذا و ان اقتضی جواز الاعشاء بالاخبار الوارده فی الاصول ایضا الا انها وجبت بالبرهان القطعی

خط: نستعلیق، کا: آقابزرگ، تا: جمادی الاول ۱۲۹۷ق؛ مصحح، محشی؛ با امضای «منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۲]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۱۵/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان الترجیح عند الانصاف لمذهب

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی اصفهانی، جلد: مقوایی رویه تیماج حنایی، ۱۹گ (۱۲۲-۱۴۰پ)، ۱۴سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۵۴۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** عند قیام المقتضی للعذاب اه، و المقتضی له مخالفة الامر و الامر اما واجب او مندوب او مباح و لاریب مخالفة المندوب ... کی تصلح أن تکون علة للاصابة کما مر ...

از اول کتاب تا بخشی از بحث اوامر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده، محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ کاغذ: فرنگی، ۲۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۳ - ۳۵۵]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فتعین الفعل حینئذ بمعنی ان الموسع واجب تخییری بین شیئین مختلفین بالحقیقة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۴۶]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۶۶

جلد اول، تا بحث نواهی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: روغنی مشکی،۱۰۸گ،۲۹سطر،اندازه: ۱۹/۵×۳۹سم [ف: ۱۸-۲۳۰]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۷۹

آغاز: ح ثلاثة معان اه، ای حین کونه حقیقة فی مجموع المعنیین و فی کل منهما؛ **انجام:** قوله قولاکان أو فعلا، قید للاتفاق اذ

المراد بالاتفاق الاشتراک اما فی الاعتقاد..
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج روغنی، ۲۱۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۲۱۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الی هذا اشار بقوله و الشرعی ذوالصورة المعینة و ان قد مع النقض بصلوة الحایض و بیع الملاقیح. قد تم المجلد الاول.
جلد اول؛ خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی به امضاء «منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۰۵]

۱۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۰۱

آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ قطع: رحلی [ف: ۱۲۳]

● حاشیة معالم الاصول = حاشیة المعالم / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl = ḥāšīyat-ul ma‘ālim

رضوی، محمد بن معصوم، - ۱۲۵۵ قمری

razavī, mohammad ebn-e ma‘sūm (- 1839)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
اوراق این نسخه جابه‌جا صحافی شده و نام مؤلف در متن کتاب نیامده اما در صدر برگ اول و ذیل برگ آخر نگاشته شده: «هذه من افادات سیدنا التحریر مولینا المحقق و مقتدنا آقا میرزا محمد رضوی ادام الله بقائه»، «هذه تقریرات سیدنا و مولینا التحریر سید الفقهاء و المجتهدین مولینا آقا میرزا محمد الرضوی فی اوان تلمذه فی خدمة السید المرحوم الامیر السید علی الطباطبایی صاحب الریاض». نسخه مسوده اصلی و اثر خامه میرزا محمد (بن میرزا محمد معصوم) رضوی ملقب به علم الهدی و معروف به «سید قصیر» ــ به جهت امتیاز از عالم معاصرش، سید محمد بن حبیب الله رضوی (-۱۲۶۶ق) ــ است [فرزند مؤلف میرزا ابوالحسن بن محمد رضوی مشهدی در برگ‌های ۲۰۸ و ۲۵۰ نسخه ضمن تصریح انتساب کتاب به والد ارجمندش، با رمز «لمحررها» یک رباعی: «گر نادره زمانه ام گر میرم×× بالله که از این حیات خود دلگیرم؛ ای عمر چه جویی که بآخر نرسی×× ای مرگ کجایی که برایت میرم» و یک غزل در هشت بیت، علی الاحتمال از سروده‌های خویش را نگاشته است با مطلع: «ندانی چو دیدم من این زلف و عارض×× چه ضعفی مرا گشته در قلب عارض»].

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۴

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین السلام علی محمد و اله اجمعین قوله الفقه فی اللغه الفهم المهم فی جمیع الالفاظ انما تنوبتان المعانی اللغویه و حقایقها اذهی الاصل الاصیل؛ **انجام:** فاجعلها مخصصا للقاعدة مع مقاومتها بحسب السند و الدلالة و الاعتضاد و الله ولی العصمة و الرشاد.
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: مرتضی قلیخان طباطبایی، ۱۳۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: میشن مشکی، ۲۷۱گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۰۱]

● حاشیة معالم الاصول = حاشیة المعالم / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl = ḥāšīyat-ul ma‘ālim

بهبهانی، محمد جعفر بن محمد علی، ۱۱۷۸ - ۱۲۵۹ قمری

behbahānī, mohammad ja‘far ebn-e mohammad ‘alī (1765 - 1843)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
گزیده‌ای است از حاشیه مفصل خود او بر معالم است.

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۱۴

جزو دوم و سوم در عام و خاص تا پایان اجماع؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲-۱۷ سطر (۷/۵×۱۴) [ف: ۷۶۶]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۱۷

آغاز: بسمله احمده علی نواله و اشکره لجزیل احسانه ... اما بعد فیقول العبد العاصی محمدجعفر بن؛ **انجام:** لاحتمال التقیة فی فتدبر و التفصیل محرر فی التعلیقة و ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷ سطر (۷×۱۴) [ف: ۷۶۶]

● حاشیة معالم الأصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl

برغانی، محمد تقی بن محمد، ۱۱۸۴ - ۱۲۶۴ قمری

baraqānī, mohammad taqī ebn-e mohammad (1771 - 1848)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۶۶/۲

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین ... قوله قدس سره اللفظ إن استعمل فیما وضع له فحقیقة، جعل المقسم مطلق اللفظ المتناول للمفرد و المرکب لأن کلاً منهما ینقسم الی الحقیقة و المجاز و لایختص الإنقسام الیها؛ **انجام:** فان ثبوت الحقیقة فی صورة الاتحاد لیس لمجرد الإستعمال بل بالإستعمال مع الاتحاد کما مر مفصلاً و اما القول بعدم دلالة الإستعمال فقد عرفت إن ذلک مما

توهمه قول الفقهاء و الأصولیین الإستعمال أعم من الحقیقة. انتهی
خط: نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۸۸گ (۱۱۸پ-۲۰۵پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۹ - ۲۸۲]

● **حاشیة معالم الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u maʻālim-il usūl
کرباسی، محمد مهدی بن محمد ابراهیم، - ۱۲۷۸ قمری
karbāsī, mohammad mahdī ebn-e mohammad ebrāhīm (- 1862)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
حاشیه‌ای بر بخشی از معالم است با عنوان «قوله، قوله». متن را با عناوین «قوله» آورده و حواشی را با عناوین «قال الفاضل، قال السلطان، قال المدقق، قال ابن المصنف، قال العلامة لابهبهانی» نقل می‌کند، و گاهی مؤلف از خودش تحقیقاتی نیز دارد.
آغاز: الحمد لله الذی هدانا الی معالم الاسلام و أرشدنا الی شرائع الدین بقواعد الاحکام و الصلاة علی نبیه المبعوث لارشاد الانام

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۱۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی الرابع بأنه جعل کمال اللزوم مناطاً للوجوب ...
از آغاز کتاب تا اواسط بحث اوامر. نام مؤلف به استناد جلد ۵۳۲/۳۸ کامل شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ واقف: حاج سید محمد بن حاج میر محمد علی، ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۱۵]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۷۷
آغاز: [و الظاهر] انه یتحقق فی السبب اذا المسبب دایر معه وجوداً وعدماً دون الشرط والحاصل انعدم تعلق القدرة بالمسبب [مطلقاً] و تعلقها بالمشروط فی الجملة؛ **انجام:** لان هذا انما یتم فی صورة الایجاب و النهی نحو اکرم العالم و لاتکرم الجاهل فان المکلف لو حملها علی الخصوص و ترک اکرام بعض العالم و اکرام ...
این نسخه، دقیقاً ادامه نسخه شماره ۴۴۱۵ این کتابخانه و به خط کاتب همان نسخه می‌باشد و از ادامه بحث اوامر آغاز و تا بخشی از بحث عموم و خصوص به انجام رسیده است. به قرینه چند سطر آغاز مقدمه «عیون الوصول الی علم الاصول» او که عیناً مانند همین نسخه است، مؤلف می‌باید همان محمد مهدی بن محمد ابراهیم کلباسی اصفهانی باشد که از علمان بزرگ و صاحب چند اثر است. نامی از حاشیه وی در منابع موجود، یافت نگردید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، با نشان «بلغ» و «بلغ قبالاً» مقابله شده؛ واقف: حاج سید محمد بن حاج میر محمد علی، ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع مشکی، ۱۱۲گ، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۳۲]
۳. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۳مجموعه بدون شماره
کا: محمد تقی اردکانی یزدی، بی تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۵۹]

● **حاشیة معالم الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u maʻālim-il usūl
قزوینی، علی بن اسماعیل، - ۱۲۹۸ قمری
qazvīnī, ʻalī ebn-e esmāʻīl (- 1881)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
حاشیه مفصلی است بر «معالم الاصول» شیخ حسن بن محمد عاملی که به صورت «قوله، قوله» تنظیم شده است، مؤلف مسائل بسیاری که مؤلف معالم ترک کرده به تفصیل بیان نموده است.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۹۵
آغاز: بسمله الحمد لله الذی جعل فروع احکامه منتظمة و اصول تلک الفروع منضبطة و قوانین هذه الاصول محکمة و ضوابط هذه القوانین متفقة
جلد اول، از ابتدا تا «مقدمه خامسه در استفاده عموم نفی از ورود ادات نفی بر سر نکره»؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۵ صفر ۱۲۹۰ق؛ مصحح؛ واقف: سید نقی و سید ابوالقاسم، ربیع الاول ۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۰گ، ۲۵ سطر [ف: ۱ - ۱۰۲]

● **حاشیة معالم الاصول = حاشیة المعالم** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u maʻālim-il usūl = ḥāšīyat-ul maʻālim
بهبهانی، محمد تقی بن محمد جعفر، - ۱۲۹۹ قمری
behbahānī, mohammad taqī ebn-e mohammad jaʻfar (- 1882)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۲۹/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۵۵ق،؛ جلد: تیماج خاکستری، ۱۰۹گ(۱۰۵پ-۲۱۳پ)،۱۶سطر،اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۲۰]

● **حاشیة معالم الاصول** / اصول فقه / عربی و فارسی
ḥāšīyat-u maʻālim-il usūl
تربتی، محسن بن محمد اسماعیل، ق۱۳ قمری
torbatī, mohsen ebn-e mohammad esmāʻīl (- 19c)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۶۳

آغاز: بل لابد من تخصیص الشرط مما لا یکون؛ **انجام:** بر وجهی که از آن صحت و عینی خالی باشد مشکل است
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ضمیمه ۲۶۲۶۲؛ کاغذ: شکری؛ فرنگی، جلد: مقوا [رایانه]

● **حاشية معالم الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u ma'ālim-il usūl
تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری
tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدين و ملاذ المجتهدين؛ عاملی، حسن بن زين الدين (۹۵۹-۱۰۱۱)
تاریخ تألیف: ۱۲۵۵ق
حاشیه توضیحی مختصری است باعناوین «قوله، قوله» بر مواضع مشکله کتاب «معالم الاصول» با رد و ایراد در بعضی از مطالب آن نگاشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۸۴/۲
آغاز: احمدك اللهم يا من هدانا معالم الاسلام و علمنا زبدة الاحكام و ارشدنا باشارات الاصول و افهمنا قوانين الفحول؛ **انجام:** و هذا مما لا شبهة للصبيان فلا يحتاج الى البيان.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۴گ (۱۷پ-۸۰پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۳ - ۷۲]

● **حاشية معالم الاصول = حاشية المعالم** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u ma'ālim-il usūl = ḥāšīyat-ul ma'ālim
حسن بن محمد شریف، ق۱۳ قمری
hasan ebn-e mohammad šarīf (- 19c)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدين و ملاذ المجتهدين؛ عاملی، حسن بن زين الدين (۹۵۹-۱۰۱۱)
حاشیه‌ای است نسبتاً مفصل بر کتاب معالم الاصول به روش «قوله، قوله» با نقل اقوال بسیاری از علما، از جمله ملا محمد صالح مازندرانی، که شارح به هنگام مباحثه این کتاب با عده‌ای از مؤمنین، این شرح را نگاشته است.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمين و الصلاة و السلام على محمد و آله الطاهرين اجمعين اما بعد فهذه تعليقة علقتها على معالم الاصول مستعينا بالله ... قوله الفقه فى اللغة الفهم الخ قيل هو فهم الاشياء ادقيقة النظرية و قيل هو فهم غرض المتكلم ...
انجام: ولما لم يكن ظالماً لما كان معذوراً نعم لو قال المصوب بعد علمه تعالى بالجزئيات كان كلامه وجها الا انه فاسد لما قررناه فى ...
[دنا ۴۴۸/۴ (۴ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۰۵/۲ و ۴۰۹/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۶۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** مدفوع بالاصل لان عملهم عليهم السلام حصولى لاحضورى و اما عرفى كعموم المفاهيم..
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: «محمد بن علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۷ - ۱۵۸]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۷۹/۱-۱۰/۸۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: گویا به خط مؤلف، تا: غره صفر ۱۲۳۰ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۹۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۶۵]
۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، در عصر مؤلف؛ مهر: «عبده علی اکبر عبدالجواد الحسینی» (مربع) با تاریخ ۱۲۷۴؛ خریداری شده از مدخل ثلث جد اعلای خود (محتملاً میر حسین یا ابراهیم بن محمد معصوم حسینی)؛ تملک: حسن بن محمد که احتمالا خود مؤلف باشد با مهر «حسن ظنی بالله» (بیضی)؛ واقف: میر حسین یا ابراهیم بن محمد معصوم حسینی، جلد: جلد تیماج قهوه‌ای، ۱۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۵۶]
۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۴۷-۵۷/۲۱۷
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: نور محمد بن محمد جعفر لاریجانی امیری، تا: ۴ ذیحجه ۱۲۲۷ق؛ ۲۵۲گ، ۱۴ - ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۵۵۹]
۵. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۶/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن محمد علی قزوینی، تا: ۱۳۱۶ق، جا: کربلا؛ ۷گ (۳۵پ-۴۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۷۸]

● **حاشية معالم الاصول = حاشية المعالم** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u ma'ālim-il usūl = ḥāšīyat-ul ma'ālim
حسینی، محمد ابراهیم بن حسین، ق۱۳ قمری
hoseynī, mohammad ebrāhīm ebn-e hoseyn (- 19c)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدين و ملاذ المجتهدين؛ عاملی، حسن بن زين الدين (۹۵۹-۱۰۱۱)
حاشیه‌ای است دقیق و توضیحی بر تمام مباحث کتاب که سطوری از مقدمه این است: «انی لما رایت علم الاصول فيما بين العلوم بعد طلوع شمس المعرفة كالقمر النازغ [كذ] فيما النجوم اجبت صرف شطر من عمرى فى تحصيله و برهة من دهرى فى البحث عن اجماله و تفصيله فوفقنى الله تع من فضله لمطالعة اكثر الكتب مصنفه فى هذا الفن و الفوز بتشرف خدمة بعض العلماء الاعلام من اهل الزمن فرقمت ما سمعته مشافهة منهم مع ما

سمعت به قريحتى القريحة و جادت به فكرتى الجريحة فى اوراق متفرقة و ارقام متشتته و كثيرا ما حاملنى نظمه و ترصيفه و جمعه و تأليفه و لكن لم تيسر ذلك لى لتشتت الحال و تفرق البال حتى اتفق تردد بعض طلبه العلوم الدينيه الى المشتقلين بقراءة كتاب معالم الاصول الذى فكثر التماسهم و اصرارهم على ان اعلق عليه حواشى جامعة الشتات ما كنت رقمته سالفا مجتهدا فى كشف مطالبه و مبانيه بتوضيح مقاصده و معانيه ولكن على وجه يتحقق به اهل المطالب الاصولية على ما هو المتداول فى زماننا هذا لاعلى ما هو المتعارف و المعمول فى الازمنة السابقة من البيانات و الابرامات الخارجة عن المطالب الاصولية».

آغاز: الحمدلله الذى جعل مطالب اصول الفروع معالم يهتدى بها الى فروع الاصول ... قوله الفقه فى اللغة الفهم اعلم ان الشايع فى العلوم خصوصاً فى الكتب الفقهية

انجام: و لاشک أن الظن الحاصل من الخبر الموافق للأصل أقوى من الظن الحاصل من الخبر المخالف للأصل فتعين العمل بأقوى الظنين.

[دنا ۴۴۷/۴ (۱۱ نسخه)؛ الذريعة ۲۰۴/۶ رقم ۱۱۳۳]

۱. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۳۶۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۷ – ۳۸۳]

۲. قم؛ زنجانى (آية الله)؛ شماره نسخه:۲۸

خط: نسخ، كا: على ميرزا بن على جان، تا: ۱۲۳۳ق، ۱۸۰گ، ۲۳ سطر، قطع: خشتى [چند نسخه-ف: – ۲۰۰]

۳. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۳۹۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق، كا: محسن، تا: دهه دوم شوال ۱۲۷۱ق؛ محشى با عناوين «منه عفى عنه»؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۲۸۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموى مخ: ۲ – ۵۹۱]

۴. تهران؛ مروى؛ شماره نسخه:۱۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** والحمدلله الذى وفقنا على الاختتام ...

كا: سيد اسماعيل حسينى، تا: ۱۲۷۸ق؛ روى برگ اول نسخه نوشته: غير از سيد ابراهيم قزوينى است؛ واقف: ملاعلى كنى، ۲۰۰گ [ف: ۱۲۲]

۵. شيراز؛ علامه طباطبائى؛ شماره نسخه:۹۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگى: انجام؛ ؛ اندازه: ۱۴×۲۰سم [نسخه‌پژوهى: ۲ – ۱۵۲]

۶. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۵۰۵۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «هو المالک، بمنه و طوله عزوجل فى نوبة العبد ابى الفضل دخل»؛ جلد: تيماج مشكى، ۱۴۸گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۳ – ۲۵۱]

۷. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۸۸۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ كاغذ: فرنگى شكرى، جلد: تيماج خرمايى، ۳۰۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۲۰۰]

۸. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۳۲۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و منها أن الامر هل يكون موضوعاً للوجوب أو الندب و الفور أو التراخى الى غير ذلک من الوجوه ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگى: انجام؛ مصحح؛ نشانى امانت از ملا اسماعيل شيرازى به تاريخ ۱۶ صفر؛ جلد: مقوايى عطف تيماج قهوه‌ای، ۱۶۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۹ – ۱۸]

۹. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۵۳۸۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ با نسخه مؤلف مقابله شده؛ تملک: حيدر بن ابراهيم با مهر «السيد حيدر» (مربع)، ميرزا محمد صالح بن ميرزا حسن داماد؛ مهر: «سيد حيدر بن محمد آل ابراهيم» (بيضى)؛ جلد: تيماج مشكى، ۲۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۴ – ۱۷۶]

۱۰. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۷۲۶۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تيماج مشكى، ۲۰۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۹ – ۵۴]

● حاشية معالم الاصول = حاشية المعالم / اصول فقه / عربى

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl = ḥāšīyat-ul ma‘ālim

حسينى مرعشى، محمد بن عبدالمهدى، ق۱۳ قمرى

hoseynī mar‘ašī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-mahdī (- 19c)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدين و ملاذ المجتهدين؛ عاملى، حسن بن زين الدين (۹۵۹–۱۰۱۱)

تاريخ تأليف: ۲۴ ذيقعده ۱۲۹۱ق

حاشيه‌ای است مختصر و مزجى بر معالم الاصول كه از ابتدا تا مبحث عام و خاص را نگاشته است.

مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:ض ۱۳۵۱۳

آغاز: پس از خطبه مختصر: فصل علم الفقه لتوقف الشروعى فى كل علم على معرفتة ... يمتاز به عما عداء؛ **انجام:** او ثبت عدم صحة الاطلاق على الوجه الاول يتعين المصير الى الثانى قطعا و يثبت به المطلوب على تقدير تسليم الاتفاق

خط: نستعليق، كاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشى از مؤلف؛ كاغذ: فرنگى حنايى، جلد: تيماج مشكى، ۱۲۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۲۰۱]

● حاشية معالم الاصول / اصول فقه / عربى

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl

طه آل نجف، محمد، ق۱۳ قمرى

taha āl-e najaf, mohammad (- 19c)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدين و ملاذ المجتهدين؛

عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹–۱۰۱۱)
تاریخ تألیف: شب قدر ۱۲۷۱
چاپ: چاپ شده

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۷۰
آغاز: آغاز پس از خطبه (قال قدس الله روحه و نور ضریحه الفقه فی اللغة الفهم اقول ذکر ذلک الصحاح؛ **انجام:** و ان الاصل خلافها.
خط: نسخ، کا: حسن مصبح حلی، تا: ۱۲ شوال ۱۳۰۶ق؛ ضمن سه صفحه تقریظی منثور و هم منظوم (شامل ۳۴ بیت) بلیغی است از کاتب نسخه؛ ۱۳۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۷]

● **حاشية معالم الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl
کاشانی، احمد بن عبد العظیم، ق۱۳
kāšānī, ahmad ebn-e ‘abd-ol-‘azīm (- 13c)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹–۱۰۱۱)
حاشیه‌ای است مختصر با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «معالم الاصول» شیخ حسن عاملی، که مؤلف بیشتر مباحث آن را از فوائد مجلس درس وحید بهبهانی نوشته و هنگام تدریس بر آن مطالبی از خود و استادش سید علی طباطبائی افزوده است.
آغاز: الحمدلله و کفی ... لما کان من فضل الله علیه أن رزقه فی صغر سنه مع ابویه و أخیه الاکبر زیارة مولاه خامس آل العبا

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۲۸/۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** در تعدیل و ترجیح ... علی اللغة لفقد القرینة علی المعنی الشرعی او واردا فی الصدر الاخیر الذی کان ...
با سرگذشت او در دیباچه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲گ (۱۶۹ر–۱۹۰ر)، اندازه: ۱۰/۳×۱۵/۴سم [ف: ۵ - ۱۹۶]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۵۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کذا لو أرضعت أم الزوج ولده حرمت علیه زوجته لانها تصیر ولده اخاه حسن بن مصلح.
خط:نسخ، کا: باقر بن مهدی متولی امام زاده سلطان هارون مشهور به پنجه شاه در کاشان، تا: یک‌شنبه ۲۷ صفر ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۱–۱۶۶]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۹۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف و گویا بعضی از تصحیح‌های حاشیه به خط وی باشد؛ تملک: سید محمد موسوی کاشانی با تاریخ ۱۳ شوال ۱۳۱۶ با مهر «الراجی محمد بن نصرالله الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۷۸]

● **حاشية معالم الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl
مراغی، عبدالرحیم، ق۱۳ قمری
marāqī, ‘abd-or-rahīm (- 19c)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹–۱۰۱۱)
حاشیه توضیحی استدلالی است بر معالم الاصول با عناوین «قوله، قوله».
آغاز: الحمدلله الذی حوی حواشی قلوبنا عن غواشی الریوب بنور معالم الدین
[دنا ۴۴۸/۴]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۳۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بالجمله الافراد فی الواجبات التخییریه لابد أن تکون منظورة بالذات و مفصلة و المطلوب هنا شیء واحد، و التخییر بین الافراد ... هو من باب حکم العقل
مباحث ناتمام است و تا مبحث واجب تخییری بیشتر نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۷گ (۶۰پ–۱۳۶پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۳۶]

● **حاشية معالم الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl
مرعشی، محمود بن علی، – ۱۳۳۸ قمری
mar‘ašī, mahmūd ebn-e ‘alī (- 1920)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹–۱۰۱۱)
حاشیه متوسطی است بر کتاب «معالم الاصول» شیخ حسن عاملی با عناوین «قوله، قوله».
آغاز: قوله و فی العرف یطلق الخ، یعنی انه یطلق فی اصطلاح الفقهاء و الاصولیین علی معان کثیرة کاصالة الحقیقة

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۲۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و العلم به موقوف علی المعرفة المذکورة فالجواز موقوف علیها، و محصل الدفع منع المقدمة الاولی ...
تا مباحث فور و تراخی در امر را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۰۹]

● **حاشية معالم الاصول** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl
حسینی کاشانی، حسن بن احمد، – ۱۳۴۲ قمری
hoseynī kāšānī, hasan ebn-e ahmad (- 1924)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛

عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
حاشیه‌ای است به شیوه تقریرنویسی بر مواضع مختلف کتاب «معالم الاصول» ابن شهید ثانی.

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۱۳
آغاز: قوله الحمدلله المتعالی فی عز جلاله عن مطارح الافهام قلت فی المعنی جنس الثناء؛ **انجام:** وظیفة غیره ممکنا الاشتغال فلاحظ و تدبر منها [از برگ ۱تا ۶۷]
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نخودی فرنگی، ۱۵۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۰۰]

● **حاشية معالم الاصول = حاشية المعالم** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma'ālim-il usūl = ḥāšīyat-ul ma'ālim

شیخ کبیر، محمد حسن بن صفر علی، - ۱۳۴۵ قمری

šayx-e kabīr, mohammad hasan ebn-e safar 'alī (- 1927)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
حاشیه‌ای است توضیحی با عنوان «قوله، قوله» که جهت بعضی از بزرگان نگاشته چنان که در مقدمه آورده است: «لما سئلنی بعض الفحول الاقدام علی تدریس کتاب معالم الاصول اجبته نادیا علی اسعاف ذلک السئول ... حتی تکتبوا فصرفت الهمم علی الاقدام و تصدیت لبیان مشکلاته فی بعض المقام و اعرضت من التطویل و الاطناب».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۹۷۵۳
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی هدانا قواعد الفقه و معالم الاصول و مکننا علی شرح مجملات قوانینه و اختصار الفصول ... قوله الفقه فی اللغه الفهم کما نص علیه الصحاح و القاموس؛ **انجام:** فلم یکن المقام من مجاری الاستصحاب بعد صدق الاصابة و لعله مما لا خلاف فیه کما ادعی بعضهم الاجماع علیه
از ابتدا تا اواخر مبحث استصحاب؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۹۸ق؛ ضمیمه نسخه ش ۹۷۵۳؛ واقف: خان بابا مشار، ۱۳۴۶؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۶۲گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۹۸]

● **حاشية معالم الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma'ālim-il usūl

سراب، محمد

sarāb, mohammad

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۷۳/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۰۸]

● **حاشية معالم الاصول = حاشیه میر بر معالم** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma'ālim-il usūl = hāšīye-ye mīr bar ma'ālem

میرزا علی

mīrzā 'alī

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
در متن از محقق شریف (البته مطلبی منطقی) نقل می‌کند. در حاشیه آن از شرح تنقیح صحبت می‌کند.
آغاز: بسمله و به نستعین، قوله الفقه فی اللغة الفهم، اقول انما ابتدء بتعریف الفقه
[دنا ۴۴۹/۴؛ الذریعه ج ۶ ش ۱۱۶۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۴۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد عرفت مراد الشیخ هو الدوام
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه دام ظله و سلمه الله، و دام افاداته و ابقاه»؛ کاغذ: نخودی اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۲۸گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۷سم [ف: ۱۷ - ۸۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** لعله اجهل اعتمادا وجدته الی هنا.
از اول معالم تا باب خاص و عام؛ کاتب: محمد جعفر بن احمد انصاری (پاره‌ای از رسائل)، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۰ص (۳۳-۸۲)، ۲۹ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۱۰ - ۳۸۸]

● **حاشية معالم الاصول = حاشية المعالم** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma'ālim-il usūl = ḥāšīyat-ul ma'ālim

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۰
آغاز: من حیث صورته المنطبعة مما هی صورة کذلک فانها کما عرفت انفا صورتة علمیة لیست بمعلوم؛ **انجام:** القدر الذی ذکرنا من الترجیح فی المفروض لا مریة فیه فکلام الشیخ فیه هو الحق، و الحق ختمنا الکتاب
در فهرست مختصر از محمد ابراهیم بن حسین حسینی (قرن ۱۳) دانسته که ظاهراً خطاست. حاشیه‌ای است مفصل با عناوین «قوله -

قوله»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شروع ۱۳ ذیحجه ۱۰۲۷ و پایان دوشنبه ۱۵ رجب ۱۰۲۹ق، جا: ارض اقدس حائریه؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به نقل از مصنف با امضای «منه»، در حاشیه غالباً افرادی را که متن به صورت مبهم ذکر شده اسم آورده است، و حاشیه‌ای با امضای «لمحرره حسین الموسوی»؛ از کتاب‌های کتابخانه مجدالدین نصیری؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۹۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۸سم [ف: ۴۳ - ۱۲۸]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۵۴

آغاز: تکلیف الغافل المستحیل حیث لم یتصور ذلک ایضا بل لابدان یقال؛ **انجام:** کانه قال جمیع احکامی مرفوع عنکم حتی معرفة هذا الحکم.

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد کاظم، تا: ۱۰۹۵ق، جا: مدرسه عباسیه؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۵گ، ۱۷ سطر، قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۲۸۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۸۰

تا نیمه مباحث عام و خاص، تخصیص عام به خاص، تخصیص عام به خاص و مقدم، مؤلف ناشناخته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ قطع: جانمازی[میراث شهاب:س۹ش۲-۱۲]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۷۲

آغاز: بسمله. منه الابتداء والیه التتمیم. الحمدلله الذی وفقنا لتهذیب معضلات مسائل الاصولیین الاصیلین ... اما بعد فیقول ... محمد الشهیر ... هذه تعلیقات [صدرت] منی ... علی کتاب المعالم فی اصول الفقه؛ **انجام:** (موجود تا مفاهیم) بنیة الفرض الاولی وبنیة القربة، لان نیة الوجوب محل الخلاف

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۶۹گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۷۷]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۷۴-۲۷/۱۴۴

آغاز: هذا ما نهی النبی (ص) عنه وکل ما نهی النبی (ص) یجب الانهتاء عنه الا ان یدل دلیل علی عدم الوجوب وما نحن فیه ککک؛ **انجام:** اشکالات علی الاحادیث المشتمله علی وجوه التراجیح ... ان کان مناط جوابه علی الوجوه المعلومه من الاحادیث وهی مافوق التوقف حسب ما

حاشیه مفصل و استدلالی است با عنوان‌های «قوله - قوله»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۷۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۶۵]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۶۲-۱۶/۱۷۲

آغاز: المکلفین. و الصواب فی هذا المقام هو المعنی الثانی. واما المعنی الاول فقد فسره المحقق الشریف فی هذا المقام به. وانت خبیر بانه لا معنی لقو لنا العلم بالتصدیقات؛ **انجام:** قوله: علی ان التخصیص اهون ان سلم ... هو الفرق بین البقاء و الحدوث بالغنی والحاجة قد تبین فساده فی موضعه غیر مؤثر فیما نحن فیه لان دفع.

حاشیه مفصلی است با عنوان‌های «قوله، قوله»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی با عطف تیماج کرم،، ۲۱۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۵۶۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۶/۲

آغاز: ثم الوضع یحتمل ان یکون علی وجه الارتجال او النقل ثم کان واحد؛ **انجام:** و القول بان الامر یطلق علیهما فیکون مشترکا بینهما ممنوع فی صیغة لامر

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله»، از آغاز مبحث«وضع» تا اخر «الامر بالامر»؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ (۲۵ر-۱۴۴پ)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۱۲۱]

۸. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۵۰/۱

آغاز: الحمدلله المفضل بانعام اصول المنعم و فروعها علی الخاص و العام المجمل بالآیات البینات من جوده المطلق علی الوجودات؛ **انجام:** فی اول الوقت و مسافراً فی آخره و لم یقع منه الصلوة فی اوله فعلی القول بالتخصیص بالآخر یجب علیه.

حاشیه «معالم الاصول» که در ضمن، تمامی حاشیه فاضل شیروانی را نقل کرده است. از گفته‌های معالم با عنوان «قوله» و شیروانی با عنوان «قال المحشی» یاد می‌کند؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با علامت «منه مد ظله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۱گ، ۲۳-۲۸سطر [ف: ۵۴]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۲۱/۲

آغاز: قوله الفقه فی اللغة الفهم، أقول لما کان الانسب بل الاهم لکل مصنف علم أن یصدر کتابه بثلاثة مطالب؛ **انجام:** و التزاما بمعنی الرضا به فضیه انه یکون مستدرکا حنیئذ ظاهرا لان هذا الاشتراط موجود فی کل دلیل

حاشیه نسبتا مفصل استدلالی است با عناوین «قوله، اقول» بر «معالم الاصول»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با لفظ «منه دام ظله»؛ ۲۰۵گ (۷۳پ-۲۷۷پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۱]

۱۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۷۶/۴

آغاز: الفقه اه قال انما عرف المصنف الفقه مع أن المقصد الشروع فی أصول الفقه و الشارع فی کل علم یجب ان تعرف ذلک العلم قبل الشروع فیه لاغیره فکان المناسب ان یعرف أصول الفقه لأن مقصود الطلاب؛ **انجام:** و لو کان مراده من علو الاسناد ما هو المرادف لقلة الوسایط لما کان له وجه لأن.

حاشیه استدلالی مفصلی است با عناوین «قوله-قوله» که در آن به حاشیه شیروانی بر معالم نظر داشته است و به نظر می‌رسد رساله حاضر تقریرات درس وحید بهبهانی باشد که از او با دعای «دام ظله»یاد می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی؛ ۱۳۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۷]

۱۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۰۸/۱

آغاز: قوله الفقه فی اللغة الفهم أقول اختلف فی معنی لغوی لفظ الفقه و اطلاقات لفظه فی اللغة علی معان کثیرة ... ذهب الیه

الفاضل القمی و کذا العلامة الکربالسی و الفاضل القزوینی؛ **انجام:** قوله و مرتبة هذا العلم متأخرة عن غیره بالاعتبار الثالث اه روی فی بعض النسخ بالاعتبار الثلث فنقول أما المراد ... الی کل فرد فرداً و بالنسبة الی الکل فحصل الأقسام ستة الأول أن یکون.

بخشی از حاشیه بر معالم الأصول است با عناوین «قوله، قوله»، که تنها حاشیه بر مقدمه معالم موجود است و ظاهراً تقریرات درس یکی از اساتید باشد، در این رساله از میرزای قمی و علامه کرباسی نام برده شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با خط خوردگی؛ ۱۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۲۸]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۴۰

آغاز: بسمله. و به نستعین اللهم وفقنی لاتمامه بالنبی و آله. قوله الفقه و اللغة الفهم اقول او جودته کما هو المستفاد من بعضهم حیث قال الفقه فی اللغة؛ **انجام:** کالمشترک و المنقول و المترادف آه فالمبهمات غیر داخلة فی شیء من اقسام القسم الأول لأنها علی التحقیق فیها ما وصفت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۴۴ – ۳۷]

۱۳. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۴۷

آغاز: و اورد قلبک الصادی من زلال حیاضه مدة التکلیف عثرت بالکنز و احمل من نفایسه؛ **انجام:** نفع الله تعالی به کما نفع بأصله و غفرلنا و لوالدینا و لمن علمنا و لمن تعلم منا ...

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد جعفر، تا: جمادی الثانی ۱۲۰۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ مهر: کاتب «محمد بود نور چشم حسین» (مربع)؛ تملک: محمد بن جواد حسینی (میبدی) با مهر «محمد بن جواد الحسینی» (بیضی) و «رفعناه مکاناً علیاً»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۴۲]

۱۴. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۵۷/۱

آغاز: اصل و الحق منع التقلید فی اصول العقاید و هو قول جمهور علماء الاسلام ... الخ اقول اعلم ان التقلید فی اللغة الاطاعة و الانقیاد و فی الاصطلاح یطلق علی قبول قول الغیر من غیر دلیل؛ **انجام:** یستلزم الیقین الواجب لامتناع تحقق هذا الواجب بدونه لما مر

حاشیه‌ای با عناوین «فان قلت – قلت» است که در نسخه با عنوان: «حاشیة اصل من اصول معالم الاصول» آمده؛ کا: محمد حسین ولد ملا عبدالغفور دامغانی، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۰۳ق، جا: تهران، بر حسب خواهش استادش آخوند ملا کلبعلی ولد ملا عبدالرحیم عدالعظیمی ساکن تهران، ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۰۳ق هفت روز مانده به عید نوروز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱پ–۸پ) [ف: ۶۰]

۱۵. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۸/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله و علی النسبة التامة الخبریة، الاطلاق اعم من الحقیقة بل الاطلاق علیها مجاز لاماراته؛ **انجام:** الا انه لما ابطل المستدل الحقیقة الشرعیة بالنحو الخاص أجابوا لبطلان النحو الخاص بما أجابوا و إن کانوا ما اجابوا لیس بمعتد عندهم فتأمل جداً.

خط: نسخ، کا: میر اسماعیل بن میرهادی قائنی بیرجندی، تا: ۱۲۰۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۱۱۳پ–۱۳۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۹]

۱۶. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۸/۴

آغاز: قوله الفقه فی اللغة الفهم أی مطلق الفهم أعم من أن یکون الفهم بالأحکام أو غیرها أو بالأحکام الشرعیة أو غیرها؛ **انجام:** أو هما هنا غیر موجود لعدم انسداد باب العلم فی الزمان الثانی فوجب أن یستأنف اجتهاده.

خط: نسخ، کا: میر اسماعیل بن میر هادی قائنی بیرجندی، تا: ۱۲۰۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ (۱۳۴پ–۱۶۴پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۹]

۱۷. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۹۴/۳

آغاز: بسمله، و لنبتع الکلام فی المرام بمسئلة آخری تداول ذکرها بین متاخری الاعلام یناسب ایرادها؛ **انجام:** ککث من صحیح الوجوه لنعم لواتحد ضد المباح افاد اباحته لعین تم.

خط: شکسته نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۰۷ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲۵ سطر (۹×۱۵/۵)، قطع: خشتی[رشت و همدان: ف:۱۷۹۱]

۱۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۶۶۱/۳

آغاز: بسمله و لنتبع الکلام فی المرام بمسئلة اخری تداول ذکرها بین متاخری الاعلام یناسب ایرادها فی المقام و هی ان الفاظ العبادات کالصلوات و الزکوة و الصیام هل هی اسامی؛ **انجام:** لواتحد ضد المباح افاد اباحته لعین تمت بعون الملک الحمید.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۰۷ق؛ واقف: علیمردان خان تیموری نصرت الملک؛ کاغذ: صیقلی، ۲۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵۲۵]

۱۹. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

آغاز: فوفقنی الله تعالی من فضله بمطالعة اکثر الکتب المصنفة فی هذا الفن؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الاوراق و الحمد لله الذی وفقنا علی الاختتام.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی از مؤلف «منه عفی عنه» که باید به خط او باشد؛ ۳۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [صد و شصت نسخه: – ۱۷]

۲۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۱۲/۲

آغاز: الحمدلله علی معالم الدین و الشکر علی معاهد الیقین

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق، ۳۴گ (۷–۴۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳ – ۱۱۸]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۰۴/۳

آغاز: بسمله، الحمد لاصول الاصول و الشکر له ثم الصلوة و السلام علی اول العقول ... الفقه فی اللغه الفهم الخ وجه تعریف

الفقه مع ان الکتاب فی اصول الفقه انه المصنف غرضه من تصنیف الکتاب الفقه لکن ذکر مسائل عدیدة فی الاصول؛ **انجام:** قاعدة جواز، التسامح فی ادلة السنن و الکراهة الدال علیها العقل و النقل علی ما قرر فی محله

نام محشی در نسخه نیامده است. موجودی: از اول تا مبحث حجیت ظن؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۵۶گ (۵۵-۱۱۰)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۵۱۷]

۲۲. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۴۰/۱

آغاز: لایکون الا شرعیة فرعیة ای متلقاه من الشارع متعلقة بکیفیة العمل واما ما ذکره المصنف من اخراج العلم؛ **انجام:** فلابد حینئذ من ملاحظة ترجیحات المجاز من الطرفین من الشهرة و الشیوع و غیر ذلک یختلف المواد فقد عرفت مافیه واما الاضرار فهو ایضا اسوة النسخ و غیره

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ رمضان ۱۲۲۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ (۱ر-۷۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱- ۲۲۶]

۲۳. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷۰۷/۲

آغاز: قوله «الفقه ...» قال السید سلمه الله انما عرف المصنف (الفقه) مع ان المقصود الشروع فی اصول الفقه

در آن از سلطان العلماء یاد می‌شود. از آغاز تا بحث «الامر بالشی مع العلم بانتفاء شرطه»؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا بروجردی، تا: ۱۲۳۱ق؛ ۶۲گ، قطع: خشتی [ف: ۱۲۳]

۲۴. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق [میراث اسلامی: ۵ - ۶۰۵]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۱/۱

آغاز: لیس علی حقیقة اه حقیقة الاستفهام استعلام المتکلم ما فی ضمیر المخاطب. تعالی الله عن ذلک علوا کبیرا ... و قد اشار الیه شیخنا البهائی فی حاشیة و الصالح و المدقق المحشیین فمد فوع اولا؛ **انجام:** قوله و لا یمتنع عند العقل. هذا دلیل آخر علی عدم ایجاب غیر السبب ... و اما ما اجاب به المدقق المحشی عن هذا الوجه من الحجیة ایضا

حاشیه‌ای است بر کتاب «معالم الاصول» که در آن ایراداتی بر گفته‌های شیخ بهائی و میرزای قمی و حاشیه‌های ملا صالح و سید خلیفه وارد شده است. بخش کوتاهی از حاشیه - از مبحث عام و مفاد صیغه امر تا واجب مطلق و مقید و اقسام قدرت و مناطر تکلیف بودن آن - در نسخه حاضر موجود و بخش وسیعی از آن در نسخه افتادگی دارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد حسین گیلانی، تا: ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: لاکی با بوم مشکی، ۴۸گ (۱-۴۸پ)، ۲۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۱۰۷]

۲۶. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۱۹/۱

از ابتدا تا تعارض احوال، به نظر می‌رسد که محشی آن را به پایان نبرده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۴۵ق، جا: اصفهان، مدرسه محمد حسن بن حاج ملا علی هرندی؛ کاغذ: فرنگی [تراثنا: س۶ش۴ - ۹۹]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۴۳

آغاز: و هو الظ من کلامهم فی عنوان المسألة (کذا)؛ **انجام:** باشتراط وضعه لذلک المفهوم ... سنه ۱۲۵۳

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن عبدالمجید، تا: ۱۲۵۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری؛ فرنگی، جلد: مقوا با عطف تیماج [رایانه]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۵۷

آغاز: قوله الفقه فی اللغة الفهم، و اعلم أنه قد جرت عادة الأصولیین فی کتبهم الاصولیة بتعریف اصول الفقه؛ **انجام:** فیمن علی باصلاح الفساد و ترویج الکساد فیما طغت به القلم أو زلت به القدم فان الحسنات یذهبن السیئات.

در این حاشیه مفصل که با عناوین «قوله - قوله» می‌باشد، مطالب کتاب با گفتگوهای بسیار و رد و ایراد گسترده بحث شده، و بعضی از این حاشیه ها می‌تواند رساله جداگانه باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبد الوهاب بن محمد باقر بهشتی (شاگرد مؤلف و در عصر استاد)، تا: جمعه ۲ رجب ۱۲۶۰ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ، ۲۲۷گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۵۵]

۲۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۴۰/۷

آغاز: قوله لغة کذا و شرعا کذا اذا اطلق لفظ الشرع فی کلام الفقهاء؛ **انجام:** فیجب التبیین فی خبر العدل لوجاء علی هذا التقدیر حصول العلم و لعدم اصابة

از: یکی از شاگردان سید علی طباطبایی ؛ خط: نسخ خوب، کا: عبدالوهاب، تا: ۱۲۷۷ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۱۷۰پ-۱۹۳)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۴۶]

۳۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۳

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین الطاهرین. الفقه فی اللغه الفهم. لما کان الأنسب بل الاهم لکل مصنف فی علم ان یصدر کتابه ... قوله و فی الاصطلاح هو العلم بالاحکام الخ قد فسر العلم بانه عبارة؛ **انجام:** و اما الاحتیاج علی علم المنطق فلکونه متکفلاً لبیان کیفیت الاستدلال و تعلیم طرقها.

یادداشت‌های تحقیقی و استدلالی است بر کتاب معال الاصول که آراء ماتن را نقادی کرده و نظریات ویژه خویش را نیز ارائه داده و از سلطان العلماء (- ۱۰۶۴ق) و مولانا محمد صالح مازندرانی (- ۱۰۸۱ق) و مدقق شیروانی (- ۱۰۹۸ق) و سید جلیل السید صدرالدین طاب ثراه (متوفی بین سال‌های ۱۱۵۰-۱۱۶۰ق) و محقق اجل مولانا آقا محمد باقر بهبهانی قدس سره (- ۱۲۰۵ق) و شیخنا المحقق الشیخ یوسف ره (- ۱۱۸۸ق) و الفاضل المحقق السید مهدی النجفی طاب ثراه فی فوایده که گویا همان سیده مهدی بحرالعلوم (- ۱۲۱۲ق) باشد و شیخ جعفر نجفی که یک جا گوید دام ظله و جای دیگر گوید رحمه الله که شاید همان شیخ جعفر شوشتری (- ۱۳۰۳ق) باشد. بنابراین می‌توان حدس زد که

محشی در اواخر قرن ۱۳ یا اوایل قرن ۱۴ق این شرح را پدید آورده باشد و بر تمام کتاب از آغاز تا تعادل و تراجیح حاشیه دارد و در زمینه خود قابل اعتنا می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: انجام(یک برگ) ؛ محشی با امضاء: «منه عفی عنه و لکاتبه «منه ره»، مقابله شده، مصحح؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده فرج الله» (چهارگوشه)؛ کاغذ:، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۸گ، ۲۰-۲۲ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۶۳]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۰۷

آغاز: بسمله، قوله قدس سره و المراد بالاحکام هی النسب الجزئیة اعلم ان الاحکام جمیع الحکم و هو بمعنی النسبة؛ **انجام:** فی التبادر، التبادر الوضعی ام التبادر الاطلاقی و الاول فهو المعنی من ... اللفظ و الثانی فهم المعنی من ...

خط: شکسته نستعلیق، کا: احتمالاً به خط مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی:انجام؛ دارای خط خوردگی و اصلاحات؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲۶ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۱/۵سم [ف: ۴۵ - ۲۱۶]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۵۰/۱-۲۰/۱۷۰

آغاز: من مصنفات الشیخ الفاضل والنبیل العالم ... شیخنا العلامه الشهید الثانی ... وجدته کتابا جلیل الثانی رفیع المکان؛ **انجام:** باب الاستدلال لاسیما ادلة الاصولیین والفقهاء لابتناء اکثر ادلتهما علی الظنون فتأمل

حاشیه مفصلی است با عنوان‌های «قوله- قوله»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳ - ۱۵۶۶]

۳۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۹۸/۴

آغاز: الفقه هو العلم فی اللغة الفهم الخ انما ابتدءها بتعریف الفقه دون اصول الفقه کما هو المعروف فی کتب الاصول لان وضع الکتاب انما هو فی الفقه؛ **انجام:** وسنبین ان الظاهر من کلام المصنف انه حمله علی دخول الجزئی فی الکلی مثل ان تزید بوضع المقدم الخ لایخفی ان الدخول بالنسبة الی الدخول حافیا وغیره کلی وهذاما وعدناك من بیان ان المصنف حمل الدخول

شرح مفصلی است بر «معالم الدین» شیخ حسن بن زین الدین عاملی شارح ابتدا مقدمه و چهل حدیثی که مؤلف در آغاز آورده، شرح نموده، پس از آن به شرح متن اقدام کرده است. این شرح با عنوان‌های «قوله - قوله» برگزار شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۰گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۹]

۳۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۰۸

آغاز: ارتکب وقصد الدلالة علی شیء علی وجه غیر صحیح لانه ان قصد بلفظ العموم الدلالة علی الخصوص فقد قصد من اللفظ مالایتأتی منه افادته وهذا قصد للدلالة علی وجه غیر صحیح؛ **انجام:** والدلیل الاول ان مناط الاول انه یصح من الحکم عدم الدلالة علی ما هو مراده من الخطاب وعدم نصب دلیل علیه مع مرجوجیة فهمه من الخطاب ومناط هذا الدلیل انه یلزم ان المخاطب ای المتکلم

حاشیه مختصر استدلالی است بربخش اصول از کتاب «معالم الدین وملاذ المجتهدین»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۶۴گ، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۴]

۳۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۲۱/۵

آغاز: ثم العامل ینقسم الی عالم و جاهل الخ اقول تلك المقدمات علی تقدیر تسلیمها انما یدل علی ان الموجود النامی الحساس العاقل العالم اشرف من العقل و الحس و النمو و الوجود؛ **انجام:** اذ القرینة لتعیین اراده تلك المجاز بخصوصه فعلی ما فهم المصنف من معنی الصرف یلزم الجمع بین المتنافیین ههنا ایضا وقد عرفت ما هو الحق فتامل.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۴]

۳۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۲۳/۳

آغاز: الحمدلله الذی هدانا لشرایع الاسلام، و کرمنا بمفاتیح الاحکام

بی‌کا، بی‌تا؛ در ۱۰۱پ-۱۰۴ر و سپس تا ۱۱۸پ فواید اصولی است که گویا از همین نوسینده نسخه باشد؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۰۱پ-۱۰۴ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۲۷۷]

۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۹۸-۵۸/۱۴۸

آغاز: غیر متناهیة وهو لایمکن احصائه وفیه اشارة الی قوله تعالی وان تعدوا نعمة الله لاتحصوها وفی التفریع خفاء ... قوله الفقه فی اللغة الفهم یقال فقه الرجل بالکسر اذا فهم والفهم هو العلم ومنه قوله تعالی فهم لایفقهون

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۹۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۵۵۷]

۳۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۳۷

آغاز: علیه فقیه و علیم فلایکون الفقه به معنی العلم، فمدفوع اولا بما مر من ق و ثانیاً بان المثبت مقدم سیما هنا لکثرته؛ **انجام:** و فی المنتهی ان الامر تعلق بجمیع اجزاء الوقت، و الوجوب مستفاد منه و فی العمدة الذی یدل.

حاشیه‌ای است بر معالم الاصول به عنوان «قوله، قوله» و به گفته‌های صاحب قوانین، سید استاد و برخی محشین معالم چون السید الخلیفه و المحشی الصالح و المحشی المدفق نیز نظر دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، دارای بلاغ؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۲۶]

۳۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۴۶/۳

آغاز: فهذه حاشیة علی کتاب معالم الاصول للسید المعتمد و شیخنا المسدد ایده الله تعالی لما افاده سلمه الله ... وکان متفرقاً و

مقطعا واردات ان اجمع ... الفقه فی اللغة الفهم ای مطلق الفهم اعم من ان یکون الفهم بالاحکام او غیرها
تا بحث لفظ مشترک را دارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۹۹–۱۰۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۳]

۴۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۳۰/۱

آغاز: و إنما أتاکم الحدیث من اربعة لیس لهم خامس رجل منافق یظهر الایمان؛ **انجام:** فالحق الجواز لکن الظاهر فی الاغلب ارادة علاقة العموم و الخصوص کما ذکروا و انما یجب الحمل علی الثانی مع الامکان ان تعذر الاول
حاشیه توضیحی مختصری است بر معالم الاصول با عناوین «قوله -اقول» که در آن از حاشیه جدش نقل مطلب دارد. در آغاز مقدمه دو بحث در دو مقام دارد، مقام اول در مباحث درایة الحدیث و مقام ثانی در بیان اصول ادله اجتهاد است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵۸گ (۱ر–۵۸پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۳۶]

۴۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۴۲/۳

آغاز: الفقه ... ای مطلق الفهم اعم من ان یکون الفهم بالاحکام او غیرها او بالاحکام الشرعیة او غیرها
بی‌کا، بی‌تا؛ در نسخه آمده: «لبعض تلامذة آقا باقر»؛ قطع: خشتی [ف: ۲۸۶]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۱۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۲۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۶۱

جلد ۲؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۴۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۰۳/۱

آغاز: حمدله. «الفقه اللغة الفهم» المرادف للادراک کما قال سبحانه و لکن لا تفقهون
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ناتمام؛ ۲۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۵]

۴۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۰۳/۲

آغاز: «الفقه فی اللغة الفهم» و هو جودة الذهن و تهیئته لسرعة الانتقال
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۳گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۵]

۴۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۰۸/۱

آغاز: هنا الفاظا مستعملة فی معان ثم تلک المعانی لاتخلو من ان تکون حقیقیا او مجازیا؛ **انجام:** فلایکون بغیره من الاخیر حاصلا و ان لم یمکن به ایضا تعین بالثالث یقینا
تعلیقات بیانیة علی کتاب «معالم الاصول»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: پوست مشکی، ۲۵گ (۱ر–۲۵پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [مؤید: ۲ - ۱۱۶]

۴۸. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۲۶۷/۳

آغاز: المقدمة فی بیان حد العلم و موضوعه و ذکر نبذ من المبادی اللغویة فالمقاصد ثلثه، الاول فی بیان حد العلم فاعلم ان الاصول الفقه ترکیباً وافرداً و اعتباراً
حاشیه‌ای مبسوط و مفصل، نسخه حاضر فقط شامل ۷ ورق می‌باشد که به عنوان مقدمه در سه مقصد در تعریف علم اصول فقه و نقص و ایرادات و جوابات پرداخته است و از آخر ناتمام است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳۵]

۴۹. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۳۲۲/۱

آغاز: قوله الفقه فی الغة الفهم آه او جودة الفهم کما یستفاد من قوفل بعضهم ان الفقه هو الذکاء و الفطانه؛ **انجام:** و بالجملة ان کلام الشیخ فی عدة مواضع صریح فی مخالفته للسید حیث ادعی الاجماع علی العمل باخبار المجردة من القرائن و کان المصنف کما نقل عنه ولده لم یحضره کتاب العدة فی هذا المقام ثم بعد وقوفه علیه اشرف بما ذکرنا و اعتذر کما نقل عنه فی الحاشیة المنسوبة الیه.
حاشیه‌ای است مفصل با عناوین «قوله، قوله»، با حواشی از مؤلف با لفظ «منه مد ظله العالی»، نسخه حاضر «تا ذکر حجج منع بالعمل بالظن» را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: عبدالله بن علی موسوی بحرانی بهبهانی؛ جلد: تیماج، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶۰]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۴۰

آغاز: بسمله، حمد له و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطاهرین و اما بعد فیقول العبد الفریق فی بحر العصیان؛ **انجام:** فما ذکره ساقط انتهی کلامه و علی الله مقامه تمت الرسالة الشریف الموسمة بالسلطانیة
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه س ۲۹۰۳۹؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج [رایانه]

۵۱. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۴۷/۵

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی الله ... قوله الفقه فی اللغه الفهم الخ. رجل فقیه
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی و نباتی، جلد: مقوا با روکش کاغذ ابری، مختلف السطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۱۱۶]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۹۵

آغاز: و یقول انا رسول الله رب العالمین؛ **انجام:** و ترجوا من الله العافیة فیما بقی من عمری و وافق الفراغ
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری؛ فرنگی، جلد: تیماج ماشی [رایانه]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۲۳۰

آغاز: آغاز پس از تسمیه: قوله لغة هوالفهم لایخفی ان طریق اثبات وضع الغه تارة یتحقق بالنقل عن اهلها بان یقولون ان هذه

اللفظه موضوع لكذا او اسم له؛ **انجام:** فیکون التعارض بین المفهوم و منطوق الامر.

کتاب دیباچه ندارد و نسخه نیز ناقص است و با تطابق اجمالی با هیچ یک از حواشی موجود موافق نیست و می‌نماید که تألیفی است مستقل. به این جهت مؤلف شناخته نشد. از نقل قولی که از علامه مجلسی دوم می‌نماید مسلم می‌گردد که از علمای امامیه قرن دوازدهم بوده است. مؤلف در طی کتاب جمله: «ذهب الاستاد دام ظله» و نظیر آن را مکرر یاد کرده است. در پشت نسخه با جوهر آبی (که اثر محو عمدی بر آن است) نوشته شده: «لايخفى ان هذا المصنف الجليل من مؤلفات السيد السند و الحبر المعتمد و المولى الامجد لسيد العالم العلامه و الفاضل الكامل الفهامة» از جمع عبارت منقول در متن با آنچه در پشت نسخه نوشته شده پنداشته می‌شود که مؤلف از شاگردان وحید بهبهانی است و شاید سید علی طباطبائی صاحب ریاض باشد که از شاگردان وحید بهبهانی است و هم از محشین بر معالم. [مطلع الشمس فردوس التواریخ ص ۱۳۶ (۲) هر چند در نظر سطحی مطابقت گفتار منقول از استاد دام ظله با حاشیه وحید بهبهانی بر معالم که در این کتابخانه هست دانسته نشد. لیک در صفحه ۴۰ این کتاب آمده: «قال الاستاد دام مجده و لقد كنت اقول بمقالة الصحيحى كما هو المشهور بين المجتهدين ولكن بعد ما تصفحت كلمات الاصحاب وجدتهم متمسكين بالاصل فى العبادات فى مقامات عديده حتى من جماعة الاعلام القائلين بان الاسامى العبادات للصحيحة منها كالصدوق من القدماء و المتاخرين كصاحب المدارك و المحقق الخوانسارى» تا آنجا که می‌گوید: «قال الاستاد و لما رايت ذلك ظهر فساد ما كتب (كذ) عليه قديم الدهر» مقارنه این عبارت با آنچه که در کتاب الذریعه (ج ۶ص ۲۰۵) روایت شده: از اینکه وحید بهبهانی علیه الرحمه کتاب معالم را عنوان درسش قرار می‌داده و بیست بار آن را درس گفته و در هر مرتبه افادات و حواشی تازه تعلیق بر معالم الاصول می‌داشته و باین جهت حواشی متعدده تألیف نموده. گمان می‌رود که مقصود از استاد در این کتاب وحید بهبهانی است.] کتاب از حواشی تحقیقی است. این نسخه از اول تعریف فقه تا اوایل مسئله (حمل مطلق بر مقید) را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۶]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۴۴/۵

آغاز: الاجماع فاحتج الى قيد التفصيلية الثانى ان المراد بالدلايل اما لغوى و هو المرشد فيدخل علم الملائكة و الانبياء لحصوله؛

انجام: يخص الثانى ان الوقف هنا لاحتمال التخصيص عند العمل احتمالا

از: محمد باقر بن محمد اکمل وحید بهبهانی. حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، اقول»، غیر از رساله ردیف سوم همین مجموعه و مفصل‌تر از آن، دانسته است که وحید بهبهانی حواشی متعددی بر معالم نگاشته و نیز حاشیه‌ای از فرزند وی عبدالحسین سراغ داریم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۹گ (۴۹ر-۱۰۷ر)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۰ - ۳۲]

● حاشية معالم الاصول / اصول فقه / فارسی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدين و ملاذ المجتهدين عاملی، حسن بن زين الدين (۹۵۹-۱۰۱۱)

غیر همانند:

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۵۴/۲

آغاز: الفقه فى اللغة ... فقه در لغت فهمیدن چیزست و در اصطلاح اهل شرع دانستن احکام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۵گ (۸۹-۱۴۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۰۶]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۵۸/۱-۲۱/۱۷۸

آغاز: الحمدلله رب العالمين والصلوة والسلام على خير خلقه محمد وآله اجمعين اما بعد اعلم ان علم الفقه وعلم اصول الفقه علمين ... اما موضوع علم فقه اعمال مكلفين من حيث الاقتضاء؛

انجام: نزاع پنجم در صیغه امر که آیا امر به فعل در وقت معین اقتضا دارد وجوب در خارج وقت را یا نه و این مسئله را تعیین می‌کند که آیا قضا ... مشهور این است که قضا به غیر حق جدیداست نه تابع ادا باشد

حاشیه‌ای با عنوان «قوله، قوله»، تنها مقداری از اول آن نوشته شده است؛ خط: تحریری، کا: جمال الدین بن جلال، تا: ۲ جمادی الثانی ۱۳۳۰ق، جلد: تیماج سرخ، ۲۳گ، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۵۶]

● حاشية معالم الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma‘ālim-il usūl

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدين و ملاذ المجتهدين؛ عاملی، حسن بن زين الدين (۹۵۹-۱۰۱۱)

شرح نسبتا مفصلی است با عناوین «قوله، اقول» بر کتاب معالم الاصول ابن الشهید الثانی. این اثر با اغلب شروح و حواشی معروف معالم الاصول الاصول موجود در منابع تطبیق نمی‌کند. نام مؤلف در متن نیامده اما مسلم آن که وی از علمای نیمه اول قرن ۱۳ است و دور نیست که تألیف سید محمد مجاهد باشد. مؤلف در بعضی مواضع از «سید الاستاد دام ظله» و «المحقق القمی دام ظله» نقل مطلب می‌کند.

آغاز: بسمله، الفقه فى اللغه الفهم اقول لما كان الا نسب لكل مصنف فى علم ان يصدر به كتابه بثلثه مطالب التى تسمى بالمقدمه ...

همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** انه یکون مستدرکا ظاهرا لان هذا الاشتراط موجود فی کل دلیل

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: ۱۲۰۴ق؛ محشی از آثار دیگر مؤلف؛ مهر: «الواثق بالله محمد حسن»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۲گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۲۴۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۰۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان الارتجال لایحصل الا بالوضع التخصیص فانهم وفقک الله سبحانه فی الدارین و جعلک مسرورا فی النشاتین بمحمد و اله الطاهرین

بنا به ضبط صدر و ظهر برگ اول تاریخ تحریر: سه‌شنبه چهارم جمادی الثانی ۱۲۲۹. شامل حاشیه بر مباحث الفاظ می‌باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۴۸-۵۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۵۱۷]

● حاشیة معالم الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u ma'ālim-il usūl

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

حاشیه استدلالی است با عناوین «قوله، قوله» ، آقای سیدمصطفی خوانساری در آغاز مجموعه گلپایگانی احتمال داده‌اند که این حاشیه از همان سید میرزا حسن مدرس باشد. از نگارش دیگر خود که شرح تهذیب الوصول علامه است و نیز از ملا صالح مازندرانی یاد می‌کند.

آغاز: بسمله قوله الفقه فی اللغة اعلم أن لکل علم من العلوم مبادی تصوریة أو تصدیقیة ومن المبادی التصوریة معرفة العلم ...

همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۵۶/۲-۱۹/۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان اصله وهو الفعل المضارع یدل علی الزمان فالاشکال فی محله، توضیحه أن النحاة

تا مباحث اوامر در این نسخه آمده و گویا ناتمام مانده؛ خط: نستعلیق، کا: ملا محمد علی، تا: جمعه ۲۴ شعبان ۱۲۸۲ق، جا: اصفهان مدرسه حاجی؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۵۵]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۹۸/۲

آغاز: برابر

بی‌کا،بی‌تا؛۵۶گ (۹۰-۱۴۵)،۲۱سطر،اندازه:۱۵×۲۰سم[ف:۳- ۶۸]

←حاشیه مغنی ⟵ المنصف من الکلام علی مغنی ابن هشام

● حاشیة مغنی اللبیب / نحو / عربی

ḥāšīyat-u muġni-l labīb

شمس الدین، ق۱۲ قمری

šams-od-dīn (- 18c)

وابسته به: مغنی اللبیب عن کتب الاعاریب؛ ابن هشام، عبدالله بن یوسف (۷۰۸-۷۶۱)

کتاب «مغنی اللبیب عن کتب الاعاریب» ابن هشام از کتب معروف صرف و نحو زبان عرب است بر این کتاب شروح و حواشی بسیار نوشته شده که در بین شرح‌کنندگان سه نفر به نام شمس الدین اند: ۱. شمس الدین محمد بن الصائغ الحنفی است که کتاب خود را به نام «تنزیه السلف عن تمویه الخلف» پرداخته است؛ ۲. شمس الدین محمد بن عماد مالکی نحوی است که کتاب خود را در سه جلد به نام کافی المغنی نوشته؛ ۳. شمس الدین محمد بن ابراهیم بیجوری است که کتاب مغنی را مختصر کرده است. در این شرح که مشکلات متن مغنی گشوده شده است اشعار و آیات مندرج در آن همگی با ذکر مدرک آمده و علاوه بر آن بسیاری از مسائل مبهمه آن روشن گردیده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۱۸/۱

آغاز: بسمله و به ثقتی قوله ففی بعض النسخ هکذا ربنا اتنا من کذلک؛ **انجام:** ی الحالات الثلاثه و یکون یوم مرفوعاً علی انه متبدء حذف خبره ای معها یوم ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۶۴۳ص (۱-۶۴۳)، ۲۱ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۹ - ۴۳۶]

● حاشیة مغنی اللبیب / نحو / عربی

ḥāšīyat-u muġni-l labīb

سنباوی، محمد بن محمد، ۱۱۵۴ - ۱۲۳۲ قمری

sanbāvī, mohammad-e-bn-e mohammad (1742 - 1817)

وابسته به: مغنی اللبیب عن کتب الاعاریب؛ ابن هشام، عبدالله بن یوسف (۷۰۸-۷۶۱)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۳۰۹

آغاز: بسمله، الحمدالله الذی نحوه بل علمه؛ **انجام:** و نسأل الله من فضله ... و الصلوة و السلام علی محمد سید الانام

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: شکری؛ جلد: تیماج ضربی [رایانه]

● حاشیة مغنی اللبیب / ادبیات / عربی

ḥāšīyat-u muġni-l labīb

سامنی ملایری، قاسم

sāmenī malāyerī ‹qāsem

وابسته به: مغنی اللبیب عن کتب الاعاریب؛ ابن هشام، عبدالله بن یوسف (۷۰۸-۷۶۱)

هنگام خواندن این کتاب به فارسی ساخته و شواهد و مشکلات آن را شرح داده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۶۵/۲

آغاز: هذا کتاب شواهد مغنی اللبیب. بسمله. الحمد الله استماما لنعمته؛ **انجام:** و الجمله خبر الناس ... کقولهم الثمن منو (در مبحث اذ)

کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ (۱۵۳پ–۲۲۴)، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ – ۳۵۰۴]

● **حاشیة مغنی اللبیب** / نحو / عربی

ḥāšīyat-u muġni-l labīb

وابسته به: مغنی اللبیب عن کتب الاعاریب؛ ابن هشام، عبدالله بن یوسف (۷۰۸–۷۶۱)

غیر همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۳۴-۱۴/۸۴

آغاز: وبه نستعین الصوب المراد به نزول المطر علی نحو مامر و الارجاء النواحی و القواعد جمع قاعده و هی حکم کلی ینطبق علی جمیع جزئیاته لتعرف احکامها منه؛ **انجام:** ان ذکرها قلیل حتی ان الزجاج لم یظفربه وجوابه یعرف عما اسلفنا فی ان المکسورة المشددة حیث قال هناک واعترض بامرین احدهما.

حاشیه مفصلی است بر مغنی البیب ابن هشام با عنوان‌های «قوله، اقول» در نسخه حاضر کاتب خطبه و مقداری از اول نسخه راتحریر نکرده واز انجام نیز ناتمام مانده است. لذا شناسایی محشی مقدور نشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ – ۱۵۶۶]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ – ۸۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۴۸

آغاز: قوله الباب الثانی من الکتاب فی تفسیر الجملة. یجوز ان یکون من الکتاب خبر الباب الثانی و فی تفسیر الجملة خبرا بعد خبر او خبر مبتداء محذوف؛ **انجام:** اذ اصل الحسن الوجه الحسن وجهه بالرفع علی انه اعل الصفة و قد مر ذلک یعنی فی آخر القاعدة الاولی.

حاشیه‌ای است متوسط بر مغنی اللبیب ابن هشام با عناوین «قوله، قوله»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: مقوایی با روکش پلاستیکی سبز، ۱۲۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۳۱سم [ف: ۴۱ – ۲۴۳]

● **حاشیة المفاوضات** / کلام و اعتقادات / فارسی

ḥāšīyat-ul mufāwiḍāt

ناظم الشریعة همدانی، محمد علی بن محمد حسن، ق۱۴ قمری

nāzem-oš-šarī‘e hamadānī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad hasan (- 20c)

انتقاداتی است جالب بر کتاب «مفاوضات» عباس افندی که مؤلف پس از تألیف کتابش «حدیده محماة» بر حاشیه نسخه‌ای از مفاوضات نوشته بود و در اینجا تدوین شده است. در این حواشی قطعه‌ای از گفته های افندی آمده و مؤلف با عناوین «تحقیق حق» به پاسخ آنها می‌پردازد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۵/۱

آغاز: الحمدلله و الصلاة علی محمد و آله، و بعد بدانکه بعد از فراغ از نوشتن کتاب حدیده محمات کتاب جدید التألیفی موسوم به کتاب مفاوضات؛ **انجام:** و هرکس این اخبار را ببیند ملتفت بی ربط گوئی بهازاده در توجیه کلام اشعیا بخوبی خواهد گردید

خط: نستعلیق، کا: یحیی بن احمد حسینی کبودر آهنگی ساکن همدان، تا: شنبه ۱۰ ربیع الثانی۱۳۲۷ق؛ محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۹گ (۳پ–۱۱ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۶ – ۲۶۷]

● **حاشیة مفاتیح الشرایع** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u mafātīḥ-iš šarāyi‘

علم الهدی، محمد بن محسن، ۱۰۳۹ – ۱۱۱۵ قمری

‘alam-ol-hodā, mohammad ebn-e mohsen (1630 - 1704)

وابسته به: مفاتیح الشرایع؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶–۱۰۹۱)

این حاشیه در حقیقت شرح مفیدی است بر مفاتیح الشرایع. مؤلف در مقدمه خود چنین نگاشته است: در هنگامی که خدمت پدر بزرگوارم مشغول به تحصیل بودم و کتاب مفاتیح ایشان را می‌خواندم مقرر فرمودند مدارک احکام و مسائل و مطالب آن را از آیات و اخبار استخراج نمایم و چون پاره‌ای از مطالب کتاب نیز محتاج به بسط و توسعه و توضیح بود از این رو شروع به تحریر این کتاب برای انجام هر دو مقصود نموده و توفیق بر انجام آن را از خداوند خواهانم. این کتاب را یکی از بهترین کتب استدلالی در فقه امامیه است و جای بسی تأسف است که موفق به اتمام آن نشده است.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی حبانا مفاتیح شرایع الاسلام ببعثة عبده ورسوله، المقدام فی تهذیب سرائر الانام الخ

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله واعادة الاقامه لمن تکلم بعدها لمستند

صحیحه محمد بن مسلم عن الصادق علیه السلام قال لاتکلم اذا اقمت الصلوة فانک اذا تکلمت اعدت الاقامه
از اول کتاب مفاتیح تا مبحث اقامه؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مؤلف به خط محشی، در ذیل حاشیه‌هایی که از مؤلف در صفحات اواخر کتاب تحریر گردیده «منه قدس سره یا برد الله مضجعه و نور تربته و قدس سره» نوشته شده و از حاشیه که راجع به طهارت ناخن و موئی که از سر زائل شده قسمتی از کاتب ننوشته بوده بر ورقی آن قسمت را نوشته و بدان ورق کتاب الصاق کرده‌اند در ذیل آن منه «غفرالله له» نوشته شده با مقایسه به خطوط مؤلف (علم الهدی) که در پشت بعضی از کتب موجود است مانند «عیون الحکم» دارای نمره ۱۷۸۴ کتابخانه مسلماً خط خود محشی است از مجموع مطالب مذکوره معلوم شد که این نسخه به امر مرحوم علم الهدی نوشته شده و کتابت آن تا موقع فوت ایشان ادامه داشته و حواشی قسمت اخیر را پس از فوت آن مرحوم نگاشته‌اند؛ تملک: محمد بن عبدالباقی مشهور به صدرالدین فیضی یکی از نواده‌های مؤلف؛ مهر: «صدرالدین بن ابی تراب محمد الفیضی»، «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی»؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۵۱ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲سم [ف: ۱ - ۳۹۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۸۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و اعادة الاقامة لمن تکلم بعدها المستند صحیح بن مسلم عن الصادق (ع) قال لا تتکلم اذا اقمت الصلاة فانک اذا تکلمت اعدت الاقامة.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واگذاری اولاد مرحوم فیض کاشانی در دی ۱۳۷۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۶۶]

● حاشية مفاتيح الشرايع = الرد على صاحب المفاتيح

/ فقه / عربی

ḥāšīyat-u mafātīḥ-iš šarāyi' = ar-radd 'alā ṣāḥib-il mafātīḥ

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

وابسته به: مفاتیح الشرایع؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)

حاشیه‌ای است بر موضوعی از کتاب «مفاتیح الشرایع» فیض کاشانی. در این رساله اثبات می‌شود که موضوعات اصولی عقلی در استنباط حجیت دارند و پاسخی است به از آراء اخباری‌ها.
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و اله الطاهرین ... قوله ره علی اصول مبتدعه ان الاصول المتداوله عندالفقهاء منها اصل البرائه و هو ثابت بالعقل و الکتاب و السنة
انجام: من الاشتباهات مثل ما وقع فی فهم الحدیث او الجمع او الطرح او الترجیح او غیر ذلک مثل الحکم بصحة حدیث لیس بصحیح و بالعکس مثل نقل الوصول و القواعد الفقهیه و الاصولیه و غیرها و نحن بهتنا علی الاشتباهات المذکورة و غیرها ... فی حاشیتنا علی المدارک و الذخیره وشرح الارشاد للمقدس الاردبیلی ... و الصلاح والسداد
[دنا ۴۵۹/۴ (۱۱ نسخه)؛ الذریعة ۷۵/۱۴ و ۸۹/۲۱]

۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۶/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۳، جا: کربلا و نجف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۶۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۱
آغاز: بسمله، حمدله، قوله قال الله تعالی لا اجد فیما اوحی الی الایة؛ **انجام:** و قد عرفت مافیه الا ان یقال.
مشتمل است بر: کتاب الطهارة، کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، کا: بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، تا: قرن ۱۳؛ واقف: مرتضی قلی نائینی، ۱۳۴۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱۲۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۶۷]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: امر علی الاسترآبادی، تا: ۱۲۱۱ق، جا: کربلا؛ جلد: چرم زرد، ۱۰گ (۱۰۶ پ-۱۱۵پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [مؤید: ۳ - ۵۳۸]

۴. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۳۸/۱۵
خط: نستعلیق، کا: محمد بن عباسعلی مهاجرانی کزازی کرمانشاهی، تا: ۱۲۱۳ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۲۵۲ر-۲۶۰پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰۱]

۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۲۰/۵
تنها شرح و حاشیه مقدمه مفاتیح است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن حاج علی خونساری، تا: ۱۲۲۳-۱۲۲۵ق؛ ۱۰گ، ۲۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۷]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۴۲/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۲۲ سطر [ف: ۵ - ۴۳۱]

۷. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدونشماره
بی‌کا، بی‌تا؛ در خط و بقیه خطوط همانند نسخه زیر است [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۵]

۸. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: شوال ۱۲۳۳ق؛ تکمله نسخه بالاست [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۵]

۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۷/۱۳

خط:نسخ، کا: محمد امیر خراسانی، تا: ۱۲۳۷ق، جا: نجف اشرف؛ ۹گ (۱۸۴پ-۱۹۲)، اندازه: ۲۰/۵×۱۴/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۶۷]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۶۶/۷

کا: محمد علی بن محمد صالح بروجردی، تا: دوشنبه جمادی الثانی ۱۲۳۹ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ (۲۷ر-۷۶پ)، اندازه: ۲۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۶۵]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۸/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اسأل الله أن یوفقنا لجمع الجمیع بجعله شرحاً لهذا الکتاب حتی یسهل للطالب معرفتها فانه فیاض للعباد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ ذیقعده ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲گ (۱۹۶پ-۲۰۷پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۶۵]

۱۲. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۸۵

جلد ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۹۳ق؛ واقف: میرزا بابا سبزواری، رمضان ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲۴سطر ۹×۱۵ سطر [تراثنا: س۶ش۲ - ۹۵]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۵۹/۱۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۲۲۶-۲۳۸)، ۲۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۲۳×۱۵/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۲۹]

۱۴. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

قسمتی از حاشیه است؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳۲]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۹۲/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۱۵سم [ف مخ: ۳ - ۹۷۶]

۱۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۸۱/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نحن نبهنا علی الاشتباهات المذکورة و غیرهما مما ذکراولم یذکر فی حاشیتنا علی المدارک [والذخیرة و] الارشاد للمقدس الاردبیلی رحمت الله علیه و الوافی وکذا قلیل من الحواشی التی کتبناها علی المفاتیح هذا ... الکفایة و المسالک وغیرها

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۶گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۳۴×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۹۷۶]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۲۹/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۲۰۶ر-۲۱۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۱۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۳۱]

۱۸. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۵]

● حاشیة مفاتیح الشرایع / فقه / عربی

ḥāšīyat-u mafātīḥ-iš šarāyi‘

وابسته به: مفاتیح الشرایع؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)

حاشیه‌ای است بر بخش وضوء کتاب صلات مفاتیح الشرایع که در آن مؤلف به اکثر کتب پیش از خود در مباحث مختلف این موضوع اشاره کرده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۹۳

آغاز: بسمله، مفتاح وجوب الوضوء بمعنی استحقاق الذم علی ترکه للصلوه الواجبه لا المندوبه؛ **انجام:** و اعلم ان المنصف لما ذکر ما یستحب فی الوضوء فعلا و ترکا اشار الی وجهه علی جهه الاختصار.. و قدم تقدم الیها الاشاره و مع ذلک ساعده الاعتبار

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا خلیل خوانساری، تا: ۱۲۹۷ق؛ محشی به حواشی مؤلف؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۸گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۲۲×۱۵/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۰۶]

● حاشیة مفاتیح الغیب / عرفان و تصوف / عربی

ḥāšīyat-u mafātīḥ-il ġayb

نوری، علی بن جمشید، - ۱۲۴۶ قمری

nūrī, ‘alī ebn-e jamšīd (- 1831)

وابسته به: مفاتیح الغیب لفتح خزائن العلوم المبراة عن الشک و الریب؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)

حاشیه مفصل و دقیقی است بر کتاب «مفاتیح الغیب» صدرالدین شیرازی که به صورت «قوله، قوله» تحریر و مشکلات و مبهمات لفظی و معنوی متن را بر طرف نموده است.

آغاز: قوله بلسان الرمز و الاشارة ای بلسان عربی مبین هم ای الجامع لجوامع الاسماء الحسنی التی هی تسعة و تسعون اسماء من احصاها الجنة اذ الحاء ...

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما اولئک المشتاقون فلانفسهم ... اسفل رتبة منهم.

خط: نستعلیق تحریری ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۹سم [ف: ۳۲ - ۸۳]

۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۸۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله طربا و طلبا و ترنم عشقا لصیرورتها حالتئذ من العشاق المشتاقین بعد ان کانت من المحتجبین عن شهود جمال الساقی و من الغافلین عن لذة الشرب من کاسة التی هی عین یشرب بها عباد الله المقربون نوری رحمه الله تعالی

از ابتدا تا «فی معرفته ذات الاحدیة»؛ خط: نستعلیق، کا: (احتمالاً) محمدصادق بن علی محمد کاشانی، تا: ۱۲۵۹ق، جا: سبزوار؛ این نسخه در حاشیه مفاتیح الغیب آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۵گ، مختلف السطر در حاشیه، اندازه: ۲۲×۱۷سم [ف مخ]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۸ ط

حاشیه شواهد و مفاتیح الغیب؛خط:نستعلیق،کا:عبدالله؟، تا: ذیحجه ۱۲۹۱ق؛ ۲۶۳ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۰۶]

● **حاشية مفاتيح الغيب** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u mafātīḥ-il ġayb

سبزواری، هادی بن مهدی، ۱۲۱۲ - ۱۲۸۹ قمری
sabzevārī, hādī ebn-e mahdī (1798 - 1872)

وابسته به: مفاتيح الغيب لفتح خزائن العلوم المبراة عن الشك و الريب؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)
تعلیقاتی است بر کتاب مذکور که برخی از آن تعلیقات به امضاء «نوری» و بعضی دیگر به امضاء «حی» است. گمان می‌رود که صاحبان امضاء آخوند ملا علی نوری و حاجی سبزواری باشند. جامع این تعلیقات شناخته نشد.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۱۷۵
آغاز: بسمله، قوله مناجمل اشياء اه المضلمه مهن تاسيا با لله تعالى؛
انجام: و الثناء الجميل و الله الهادى الى سواء السبيل ملا حسن ابن مرحوم ملا حيدر ... سنه
خط: نسخ، کا: حسن، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [الفبائی ف: ۲۱۲]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۵/۲
خط: نسخ، کا: ابراهیم تهرانی شاگرد سبزواری، تا: ۱۲۷۶ق [ف: ۳ - ۲۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۱
آغاز: قوله بلسان الرمز بل بلسان عربى مبين حسم ان الجامع؛
انجام: و يصيب عليه الماء حتى يزول عنه اثره مجمع
نام مؤلف در فهرست نیامده و در «کتاب‌شناسی ملاصدرا» شناسانده شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: فرج الله ساوجبلاغی، تا: ذیحجه ۱۲۹۶ق؛ واقف: نائینی، ۱۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۹۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۵۸/۱
آغاز: س اجمل الاشياء المص س تاسياً بالله تعالى اجمل اولاً بقوله اجمل ثم فصل ثانياً بقوله و اودع آه فانه عطف تفسيرى؛ **انجام:** فانه بستحق التعظيم و التبجيل و الثناء الجميل من الرب الجليل و الله الهادى الى سواء السبيل.
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن علی حسینی، تا: قرن ۱۳، در حیات مؤلف؛ استنساخ شده از نسخه اصلی محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۵ص (۱-۳۵۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۵۲]

● **حاشية المفتاح** / عرفان و تصوف / عربی
ḥāšīyat-ul miftāḥ

محمد حسن، ق۱۳ قمری
mohammad hasan (- 19c)

وابسته به: مفاتیح الغیب = مفتاح الغیب؛ صدرالدین قونیوی محمد بن اسحاق (۶۰۷-۶۷۳ق)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۰/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ هامش [مختصر ف: - ۲۹۸]

● **حاشية المفتاح** / عرفان و تصوف / عربی
ḥāšīyat-ul miftāḥ

محمد باقر
mohammad bāqer

وابسته به: مفاتیح الغیب = مفتاح الغیب؛ صدرالدین قونیوی محمد بن اسحاق (۶۰۷-۶۷۳ق)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۰/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ هامش [مختصر ف: - ۲۹۸]

● **حاشية مفتاح الحساب** / ریاضیات / عربی
ḥāšīyat-u miftāḥ-il ḥisāb

بیرجندی قاینی، محمد علی بن محمد اسماعیل، ۱۲۲۴ - ۱۳۰۵ قمری
bīrjandī qāyenī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad esmāʻīl (1809 - 1888)

وابسته به: مفتاح الحساب؛ کاشی، جمشید بن مسعود (-۸۴۱)
حاشیه بر مفتاح الحساب غیاث الدین جمشید کاشانی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۷/۲
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه ۲۶ شعبان ۱۲۸۶ق، جا: شورین همدان؛ قائنی در ذیل هر حاشیه نام خود را ثبت کرده؛ ۱۱۵گ (۲پ - ۱۱۶ر در هامش نسخه) [مختصر ف: - ۲۹۸]

● **حاشية مفتاح العلوم** / معانی بیان / عربی
ḥāšīyat-u miftāḥ-il ʻulūm

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ قمری
jorjānī, ʻalī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

وابسته به: مفتاح العلوم سکاکی، یوسف بن ابی بکر (۵۵۵-۶۲۶)
شرح و حواشی:
۱- حاشية حاشية مفتاح العلوم؛ قوچ حصاری، علاء الدین محمد بن علی

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۰۶
آغاز: بسمله و به ثقتى، قوله قدس سره الشريف و هيهنا بحث؛
انجام: و دفع ما اوردناه عليه بعض الفضلاء من الحرج و الحمدلله على اتمامه و الصلوة على خير الانام محمد و آله و اصحابه عليه و

علیهم السلام.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی،۱۶۳گ،۱۷سطر(۹×۱۳/۵)،اندازه:۱۵×۲۰/۵سم[ف:۹- ۴۲۳]

● **حاشیة مفتاح العلوم = شرح القسم الثالث من مفتاح العلوم** / بلاغت / عربی
ḥāšīyat-u miftāḥ-il ʻulūm = š.-ul qism-iṯ ṯāliṯ min miftāḥ-il ʻulūm
وابسته به: مفتاح العلوم؛ سکاکی، یوسف بن ابی بکر (۵۵۵-۶۲۶)

غیر همانند:
۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۷/۲
آغاز: بسمله الحمد لله الذی فضل ألسنتنا ببیان معتنی القرآن العظیم و زین افئدتنا بدلائل احکام الصراط المستقیم ... أما بعد فإن أشرف ما یتوجه إلیه أرباب النهی و ... و قد قال فی شأنه الشیخ ... عبد القاهر ... القسم الثالث من مفتاح العلوم الذی طار صیته؛ **انجام:** و بعصمناه عن الخطاء فی السوال و الجواب و توفقنا ... به لطف الایاب و حسن الثواب یوم یقوم الحساب ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا و هب لنا من لندک رحمة إنک انت الوهاب.
حاشیه‌ای است به صورت «قال، أقول»، بر بخش سوم از کتاب مفتاح العلوم تألیف سراج الدین ابویعقوب یوسف بن محمد سکاکی (- ۶۲۶ق) و در آن از دانشمندانی چون عضد الملة و الدین، مولانا شمس الدین، سعد الدین تفتازانی، صاحب الکشاف، شرح تلخیص، دلائل الاعجاز، شیخ رضی، زمخشری، و ... نام برده شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، محشی بیشتر با نشان «منه سلم الله»؛ کاغذ: شرقی، ۵۰گ (۶۵پ-۱۱۴ پ)، ۲۷ سطر ، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۴۸]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۷/۳
آغاز: بسمله قوله القسم الثالث جعل الکتاب ثلثه أقسام القسم الأول فی علم الصرف و القسم الثانی فی علم النحو و القسم الثالث فی علمی المعانی و البیان ... فإن قلت قد ذکر فی صدر الکتاب:أن تمام علم الصرف ... قلت أما ذکر علم الاشتقاق؛ **انجام:** مجموع القسم الثالث فکأنه قیل هذا الجزء فی هذا الکل و رد بأن الکتا[ب] اسم لعبارات مخصوصة ...
حاشیه‌ای بر بخش آغازین سومین بخش کتاب مفتاح العلوم سکاکی است متأسفانه علی رغم بررسی بسیار در منابع موجود کماکان ناشناخته ماند این اثر تنها حاوی بخش اندکی از آغاز حاشیه بوده و بقیه آن افتاده است به نظر می‌رسد این حاشیه مربوط به سرآغاز بوده باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۱۴پ-۱۱۷پ)، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۴۹]

● **حاشیة مفتاح العلوم** / معانی بیان / عربی
ḥāšīyat-u miftāḥ-il ʻulūm
وابسته به: مفتاح العلوم؛ سکاکی، یوسف بن ابی بکر (۵۵۵-۶۲۶)

غیر همانند:
۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۸۶۹/۱
آغاز: المبحث الثالث فی موضوع المعانی و البیان. لما کان التصدیق بالموضوعیة
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: وزیری [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۲۸۴]
۲. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۴۸/۲
آغاز: القاعدة الاولی فی مباحث الالفاظ و هی مرتبة علی قسمین القسم الاول فی دلالة الالفاظ و اقسامها و احکامها؛ **انجام:** فان التخصیص فی الاول للخبر و فی الثانی للمبتدأ، هذا بحسب المتبادر الی المفهوم من ذوق العربیة
حاشیه‌ای است مزجی بر مفتاح العلوم یوسف سکاکی؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد صادق خوانساری، تا: قرن ۱۳؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۱۲]

← حاشیة مفتاح الفلاح > فلق الاصباح فی شرح مفتاح الفلاح

● **حاشیة مفتاح الفلاح** / شرح دعا / عربی
ḥāšīyat-u miftāḥ-il falāḥ
خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری
xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)
وابسته به: مفتاح الفلاح = مفتاح الفلاح فی عمل الیوم و اللیلة شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)
حواشی مفیدی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «مفتاح الفلاح» شیخ بهاءالدین عاملی، که محشی بر نسخه‌ای از کتاب نوشته بوده و شیخ ابوالهدی کلباسی(-۱۳۵۶ق) آن را تدوین کرده است
چاپ: بوسیله انتشارات جامعه مدرسین قم منتشر شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۳۱
آغاز: بعد حمد من بیده مفتاح الفلاح و مصباح النجاح و الصلاة علی رسوله و آله ما طلع الصباح و تکرر الرواح؛ **انجام:** نرجو منهم الشفاعة و السماحة و الامتنان انه أهل الفضل و الرحمة و الوجود و النعمة و هو المستعان للدارین و علیه التکلان
خط: نستعلیق، کا: ابوالهدی بن ابی المعالی بن محمد ابراهیم کرباسی خراسانی مکنی بکمال الدین نجفی اصفهانی، تا: ۱۳۳۴ق؛ از روی خط مؤلف؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۱۸]

● **حاشية المقالة العاشرة من أصول الهندسة و الحساب** / هندسه / عربی

ḥāšīyat-ul maqālat-il ʻāšira min uṣūl-il hindisa wa-l ḥisāb

طبری، محمد كاظم بن رضا، ق۱۳ قمری

tabarī, mohammad kāzem ebn-e rezā (- 19c)

وابسته به: الاصول = فی اصول الهندسه و الحساب = كتاب الاصول؛ اقليدس (۳۰۶-۲۸۳)

حاشیه‌ای ملا محمد باقر بن زین العابدین یزدی بر این مقاله از «اصول الهندسة و الحساب» اقلیدس یونانی نگاشته بود، مؤلف ما چون آن حاشیه را وافی به غرض ندید به نگارش این حاشیه با عناوین «قوله، قوله» اقدام كرد. این حاشیه توضیحی و تطبیقی است.

قم؛ مركز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۸۴

آغاز: الحمدلله الجاعل للتقادير و العالم بالجذر الأصم فی المقادير و الصلاة علی من ارسله لرفع المعاذير و علی آله الذين هم سادات الجماهير؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا ذكره لشرح المقالة العاشرة و الحمدلله علی ما وفقنا لإتمامه مصلياً علی محمد و آله

خط: نسخ، بی‌كا، تا: شوال ۱۲۶۸ق؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۷۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۴۱۵]

← حاشية مقامات الحريری ← توضيح مصطلحات مقامات حريری (رساله در ...)

● **حاشية المقدمات الاربع** / كلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-ul muqaddamāt-il arbaʻ

حاشیه‌ای است مختصر بر كتاب مقدمات اربع صدرالشريعه ثانی، عبيدالله بن مسعود (۷۵۰؟ق)، كه مشتمل بر شرح سه مقدمه از آن در موضوع حسن و قبح افعال از نظر اشاعره و معتزله می‌باشد.

[هدية العارفين ۶۴۹/۱-۶۵۰]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۶۴

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی بين لنا طريق الوصول الی قواعد اصول الملة و الدين ... و بعد فهذا نبذ من السوانح بفتح الوهاب القدير، و بعض من اللوايح بعونه اللطيف الخبير؛ **انجام:** و ينحصر الترجيح للراجح بمقتضی الاستعداد الذاتی قد كبحت عنان جواد القلم فی حلية الرقم ...

خط: نسخ، بی‌كا، بی‌تا؛ با سرلوح؛ كاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تيماج عنابی، ۲۷گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۷۲]

← حاشية مقدمات الاربع من التلويح ← تعليقة مقدمات الاربع من التلويح

● **حاشية مقدمة تهذيب المنطق** / منطق / عربی

hāšīya-tu muqaddama-ti tahḏīb-ul manṭiq

وابسته به: تهذيب المنطق؛ تفتازانی ، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۳۴/۸

انجام: انجامه: تمت كتابه هذه الرساله المسمی بتهذيب المنطق من يد اقل الطلاب رماد الله وفقه علی تحصيل العلوم الهادی العالی بحرمت التی الهاد رسول التلانی و اغفر له و لوالديه امين يا موجب السائلين صل علی محمد و آله اجمعين سنه ۱۳۴۷.

خط:تحريری، كا: رسول تلانی، تا: ۱۳۴۷ق، جا: مركه؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۶گ (۴۹ر-۵۴پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۷۱]

● **حاشية المقدمة الخامسة من الملل و النحل** / حساب / عربی

ḥāšīyat-ul muqaddamat-il xāmisa min-al milal wa-n niḥal

كرمانی، محمد كريم بن ابراهيم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

وابسته به: الملل و النحل = ملل و نحل شهرستانی؛ شهرستانی، محمد بن عبدالكريم (۴۷۹-۵۴۸)

به دستور: سيد كاظم رشتی

تاريخ تأليف: شب چهارشنبه ۲۱ رجب ۱۲۵۲ق

شرحی است بر مقدمه پنجم از كتاب «الملل و النحل» شهرستانی كه در علم حساب است.

قم؛ مركز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۰۶/۹

آغاز: الحمد لله رب العالمين ... و بعد هذه تعليقات قد كتبها ... علی المقدمةالخامسة من كتاب الملل و النحل لمحمد الشهرستانی

نسخه اصل: كتابخانه مشايخ - كرمان الف ۷؛ بی كا، بی‌تا؛ ۲۷ص (۱۱۰-۱۳۶) [عكسی ف: ۶ - ۲۵۹]

● **حاشيه مقدمه شرح ميبدی بر ديوان حضرت علی بن ابيطالب (ع)** / كلام و اعتقادات / فارسی

hāšīye-ye moqaddame-ye š.-e meybodī bar dīvan-e hazrat-e ʻalī ebn-e abī-tāleb

شريف كاشانی، فضل الله بن محمد، ق۱۱ قمری

šarīf kāšānī, fazl-ol-lāh ebn-e mohammad (- 17c)

وابسته به: شرح ديوان اميرالمؤمنين علی عليه السلام = فواتح؛ ميبدی، حسين بن معين الدين (-۹۱۱ق)

تاريخ تأليف: رجب ۱۱۰۹ق

حاشیه و ردی است بر گفتار صوفیانه حسین بن معین الدین میبدی در مقدمه شرح دیوان حضرت امام علی بن ابیطالب علیهما السلام با عناوین «مؤلف گوید». در پایان این کتاب، از کتابهای ابواب الجنان و مناهج السعادة خودش یاد کرده است. فیض کاشانی، دایی مادر مؤلف می‌باشد.
[الذریعة ۲۶۶/۱۳؛ طبقات اعلام الشیعة، قرن ۱۲ هـ ص ۵۸۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۸/۴
آغاز: الحمد لواهب الحقائق و معطی العطایا ... و بعد، مشهود ضمائر اخوه دین و ملحوظ خواطر زمره مؤمنین میدارد اقل عبادالله؛ **انجام:** امید که حضرت حق جل اسمه همگان را براه قویم و صراط مستقیم هدایت نماید
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: رجب ۱۱۰۹ق؛ مصحح، محشی به خط او؛ کاغذ: شرقی، ۳۲گ (۵۱-۸۲)، ۲۱-۲۳ سطر، اندازه: ۷×۱۶سم [ف: ۳۴ - ۳۳۲]

● حاشية مقدمة الصلاة ابی اللیث / فقه / عربی
ḥāšīyat-u muqaddamat-iṣ ṣalāt-i abi-l-layṯ
وابسته به: مقدمة فی الصلاة = الصلاة؛ سمرقندی، نصر بن محمد (-۳۷۵)

غیر همانند:
۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱/۵۵۰۰-۲۷/۱۷۰
آغاز: الحمدلله رب العالمین والعاقبة للمتقین ولاعدو ان الاعلی الظالمین و الصلوة علی خیر البریة محمد و آله و صحبه اجمعین قال الفقیر ... اعلم بان الصلوة قائمة وشریعة ثابتة عرفت فرضیتها بالکتاب؛ **انجام:** فان قیل الایمان جمع ام تفریق فقل له جمع عندالله تعالی تفریق بین العباد و جمع فی القلب و تفریق فی الاعضاء تمت هذه المسائل بعون الله الملک المتعال.
حاشیه نسبتاً مفصلی است با عنوانهای «قوله، قوله» بر مقدمة الصلوة ابواللیث سمرقندی که بر اساس مذهب ابوحنیفه نوشته شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور نارنجی، ۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۶۷]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۹۰/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبه للمتقین ... قال الفقیه ابواللیث رحمه الله علیه: اعلم بان الصلاه فریضه قائمه و شریعه ثابته لا یسع ترکها و یکفر جاهدها ... قوله بان فریضه یعنی الصلاه فی اللغه عباره عن الدعا و فی الشریع عباره عن اسم الافعال؛ **انجام:** و کذلک عند الشافعی رحمه الله یقول الاعمال جزء من الایمان الکامل تمت الکتاب.
حاشیه توضیحی است بر مقدمه ابی لیث سمرقندی در نماز. در این حاشیه پس از نقل عباراتی از متن مقدمه ابی لیث، با عنوان «قوله» به شرح آن پرداخته شده و سپس نقل عبارات دیگر و شرح آن عبارات. محشی ناشناس است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، تملک: مقصود بن ... علی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۶گ (۱۳۰پ-۱۶۵)، ۱۳ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۴۳۵]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۳/۴
آغاز: قوله و الرب یستعمل بمعنی المالک یقال رب الدار و رب الدابة ای مالکها و یستعمل بمعنی المربی؛ **انجام:** أن ترحم أبوی کما ربیانی صغیراً اللهم فأجزهما عنی خیر ما جزیت والداً عن ولده.
حاشیه‌ای است با عنوان «قوله-قوله» بر مقدمه ابی اللیث. این حاشیه شاید همان «التقدمه فی شرح المقدمه» جبریل بن حسن بن عثمان کنجانی (-۷۵۲) باشد که برای فرزندش عبدالله نگاشته ولی ذیلی که در شرح حروف ابجد است در این نسخه نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۵۴گ (۵۶پ-۱۰۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۳۵۵]

● حاشية مقدمة الواجب / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u muqaddamat-il wājib
بخشی از حاشیه‌ای با عنوان «قوله قوله» بر کتابی در اصول فقه است که در آن مبحث مقدمه واجب مورد بحث قرار گرفته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۸۷/۳
آغاز: ... حیث هی من ضمنه لان ایجاد الکل هو ایجاد الاجزاء ... و حاصله ان المقدمة اذا کانت جزء للواجب فهی واجب شرعی؛ **انجام:** فانه ینصرف الی فقراء ملة الموصی و المخصص شاهد الحال و الاجماع و هو کثیر و العقل الضروری.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی از آثار دیگر مؤلف؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۱۳۹-۱۶۱)، ۲۰سطر(۱۰/۵×۱۵/۵)،اندازه:۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۵۷]

← حاشية المكاسب ⪢ البيع و الخيارات (التقريرات)
← حاشية المكاسب ⪢ نزهة الناظرين

● حاشية المكاسب = تعليقه على المكاسب للشيخ الانصاری / فقه / عربی
hāšīya-tul makāsib = ta‘līq-atun ‘ala-l makāsib li-š-šayx-il anṣārī
بهبهانی، محمد تقی بن محمد جعفر، - ۱۲۹۹ قمری
behbahānī ‹mohammad taqī ebn-e mohammad ja‘far (-1882)
حاشیه‌ای است با عنوان «قوله ره» بر مکاسب شیخ انصاری «ره» که در آن نظرات دیگران را همراه با شواهدی از اخبار ائمه

معصومین علیهم السلام نقل نموده است.
[الکرام البررة ۲۱۰/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۳۷

آغاز: ... و اما بعد و القابل للتعلیم و فی حکمه الکلب الذی له شأنیة الانتفاع و المانع منه هو المرض او غیره ففیه قولان؛ **انجام:** و المرئی علی الوصف السابق فثبوت الخیار حینئذ مستلزماً لثبوت الضرر علی الایع لتبعیض الصفقه فتاهل.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ به احتمال بسیار به خط مؤلف می‌باشد، مصحح؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمدمهدی ۱۲۴۷» (مستطیل)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع مشکی، ۱۷۹گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۵ - ۷۰۴]

● حاشیة المکاسب / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

رشتی، حبیب الله بن محمد علی، ۱۲۳۴ - ۱۳۱۲ قمری

raštī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad ʻalī (1819 - 1895)

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه کوتاهی است بر مکاسب شیخ مرتضی انصاری، این حواشی را محشی بر نسخه مکاسب خود در حاشیه نوشته بود و شاگردش سید محمد بن ابراهیم لواسانی (-۱۳۱۷ق) جمع‌آوری نموده است و همان است که در پایان جلد نخستین حاشیه مکاسب ممقانی چاپ شده است.

[الذریعة ۲۱۸/۶]

شرح و حواشی:

۱- بغیة المطالب علی حاشیة المکاسب؛ موسوی قزوینی، محمد باقر بن محمد علی (-۱۴)

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۷۱/۲-۲۱/۹۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمدوآله اجمعین اما بعد فهذه تعلیقات من شیخنا ومولانا حجة الاسلام المستغرق فی بحار رحمة الله الحاج میرزا ... قال المصنف قدس سره فی ثوبین الرجل؛ **انجام:** مع ان الصبر علی الضرر دفعا للضرر المتوجه الی الغیر ابتداءاً غیر واجب ولیس المقام من تعارض الضررین هذا آخرما وجدت من تعلیقات شیخنا العلامة طاب ثراه وجعل الله الجنة مثواه بخطه الشریف علی مکاسب شیخه و شیخنا بل شیخ الطائفة اعلی الله مقامه

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۲ ربیع الثانی ۱۳۱۲ق، جلد: تیماج سرخ، ۲۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۴۱۰]

۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۳۹/۲

آغاز: اما بعد فیقول الفقیر الی ربه الغنی محمد الحسینی الرازی الطهرانی ان هذه عدة؛ **انجام:** مع ان الصبر علی الضرر دفعا للضرر المتوجه الی الغیر غیر واجب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۲ق، جا: نجف اشرف؛ مظنوناً به خط مؤلف است؛ ۴۸ص (۱۱۴-۱۶۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۳]

● حاشیة المکاسب / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

مامقانی، محمد حسن بن عبدالله، ۱۲۳۷ - ۱۳۲۳ قمری

māmaqānī, mohammad hasan ebn-e ʻabd-ol-lāh (1822 - 1905)

وابسته به: المکاسب = المتاجر انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه‌ای است بر کتاب مکاسب شیخ انصاری.

۱. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۵

جلد ۱ و ۲؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد، تا: ۱۰ ذیحجه ۱۳۰۳ق؛ محشی با نشان «منه»، مصحح؛ قطع: وزیری [چند نسخه- ف: - ۱۹۰]

۲. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۴۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مرحوم سید محمد حجت یادآور شده‌اند که کتاب از ثلث مرحوم والدشان می‌باشد.[ف: ۴۴]

● حاشیة المکاسب / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

تنکابنی قزوینی، ابراهیم بن ابی الحسن، - ۱۳۲۴ قمری

tonekābonī-ye qazvīnī, ebrāhīm ebn-e ab-el-hasan (- 1906)

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشیه‌ای مفصل به صورت «قال، قال» بر مکاسب محرمه شیخ انصاری است، در مقدمه می‌گوید: «چون اشتیاق و رغبت بسیار زیاد طلاب را بر کتب شیخ انصاری دیدم، پس تعلیقه و حاشیه را در توضیح آن و نیز طرح اشکالات آن به ذهنم آمد نوشتم.» نام این کتاب در الذریعه ذکر نشده است.

۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲/۱

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: وسط و انجام؛ با خوردگی بسیار؛ جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۸ سطر [ف: ۱ - ۳۲۱]

۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۶۳

آغاز: بسمله ... وبعد قوله فی الشروط التی تقع علیها العقد، اقول التعبیر فی معنی العقد فالقید توضیحی والا فاحترازی ثم ان القول؛

انجام: وبعد تلکم ... فی هذه المسئلة فی الدوران ... وفی هذا المقام فی هذا المقدار کفایة انشاء الله تعالی.
کامل و مباحث بیع را دربردارد؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۷۰گ، مختلف السطر [ف: ۱ - ۱۰۴]

۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۷۹

آغاز: قوله القول فی الشرط الخ،اقول للشرط علی ما قیل او یمکن ان یقال اطلاقات اللول مطلق الالزام او الالتزام؛ **انجام:** الثالث ان جمیع الشروط راجعة فی الحقیقة الی شرط واحد او شرطین اذ الضابط عدم امتناع الشرط عقلا وشرعا ...
مباحث شرط بیع؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوا با روکش پارچه، ۸۰گ، مختلف السطر [ف: ۱ - ۱۰۵]

۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۸۰

آغاز: قوله بالالات المعروفة الخ،اقول اخذ فیه قید المعروفة فی التعریف اللغوی عن مفعول لتوقف کون الالات المعدة لذلک؛ **انجام:** قوله وقد روی عدة اخبار ان شرار الناس الخ،اقول هذه الخبر انما یدل علی ذم من کان شریرا.
بخشی از مکاسب محرمه؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی تا، ظاهراً ناقص است؛ جلد: مقوا، ۴۰گ، مختلف السطر [ف: ۱ - ۱۰۵]

۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۸۲

آغاز: قوله و ما فی القبول خاصة مرکبة اقول فیه تامل لاحتمال ان یکون فصلها ... کما لایخفی؛ **انجام:** والتحقیق فی معنی الروایة ان المراد بتحلیل الحرام ان یجعل مالیس له فائدة تعتد بها القلا نوعا حراما ... من الفوائد التی تعتد بها بل بعد من اللغویات فعند العقلاء فح ینطق علیه جمیع ...
مباحث خیارات، وظاهرا ناقص است؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در میان نسخه اجازه اجتهاد و روایت و امور حسبیه از استاد مؤلف (نام مجیز در اجازه نیست واحتمالا میرزا حبیب الله رشتی بوده باشد) دیده می‌شود در ذیل آن تایید آن اجازه توسط استاد مؤلف شیخ محمد حسین بن شیخ هاشم کاظمی نجفی (۱۳۰۸ق) آمده؛ جلد: مقوا، ۱۷۰گ، مختلف السطر [ف: ۱ - ۱۰۵]

۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۳

آغاز: قوله و تفصیله ان الشرط الخ، اقول هذا تقسیم الشرط باعتبار المشروط فالمشروط اما وصف فی المبیع؛ **انجام:** قوله مبتنیان علی تاثیر الشرط الخ، اقول یمکن ان یقال بان عدم التاثیر فی ابطال العقد ...
مباحث شروط بیع؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا با روکش پارچه، ۷۰گ، ۱۱ سطر [ف: ۱ - ۱۰۶]

۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۷

آغاز: ... بسمله ... قوله السحر حرام فی الجمله، اقول ولعله اشارة الی انه قد یجب لدفع المتنبی او ... لحفظ النفس المحترمة؛ **انجام:** قوله یغفر ذنوبه الخ، اقول المغفرة عبارة عن العفو و ان لم یظهر الندامة و اقالة العثرة عبارة من العفو مع اظهار الندامة.
مکاسب محرمه از بحث سحر تا غیبت؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب=مؤلف،بی تا، جلد: تیماج سیاه، ۷۰گ،۱۳سطر [ف:۱- ۱۰۶]

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸

آغاز: بسمله الحمد لله الذی وفقنا بارشاده الی مدارک الاحکام و بهدایته الی مسالک شرایع الاسلام ... اما بعد فیقول العبد الفقیر سمی حضرة الخلیل ابراهیم بن العالم الفرید فی دهره و الوحید فی عصره ابی الحسن التنکابنی؛ **انجام:** ثم اثبات کونه للامام محتاج علی خلافها لدلالتها علی حصول الملکیة بالحیاء مع کونها موبدة بما دل علی الاباحة والتحلیل فلابد من طرحهما او حملها علی صورة مقاطعة الامام ع لا انهما ... هذا الحمل هذا الحمل هذا آخر مااردناایراده فی المقام.
مکاسب محرمه؛ خط: نستعلیق شکسته زیبا، کا: عبد الکریم بن ملا علی محمد، تا: سلخ ذیحجه ۱۳۲۰ق، جا: قزوین؛ عبدالله حسینی در دوم ذیحجه ۱۳۱۹، محمد تقی ملک الشعراء گیلانی در ۱۳۱۹ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۵گ، مختلف السطر [ف: ۱ - ۱۰۴]

● حاشیة المکاسب = تعلیقة علی المکاسب / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib = ta'līqat-un 'ala-l makāsib

آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، ۱۲۵۵ - ۱۳۲۹ قمری

āxūnd-e xorāsānī, mohammad kāzem ebn-e hoseyn (1839 - 1911)

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۹ق

تعلیقه و حاشیه مختصر و مهمی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب البیع و کتاب الخیارات از «مکاسب» شیخ مرتضی انصاری. تعلیقاتش بر کتاب البیع را در دهه دوم ربیع الثانی ۱۳۱۸ و تعلیقه بر کتاب الخیارات را در روز سه‌شنبه ۱۹ محرم ۱۳۱۹ به پایان رسانده است.

چاپ: در هامش مکاسب، ۱۳۲۵ق، تهران؛ به صورت مستقل، در ۱۵۳ صفحه وزیری، در تهران، ۱۳۱۹ق؛ با تصحیح سید مهدی شمس الدین، از روی نسخه اصل، به سال ۱۴۰۶ق، به وسیله وزارت ارشاد اسلامی، در تهران،

[الذریعة ۲۲۰/۶؛ شماره «۱۲۳۳»؛ مشار عربی، ص ۱۹۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۷عکسی

آغاز: بسمله. حمد له. و الصلاة و السلام علی محمد سید النبیین و آله سادات الخلائق أجمعین ... قوله قدس سره مبادلة مال بمال الخ، التعبیر بالمبادلة لایخلو من مسامحة و حقه أن یقال: تبدیل مال بمال، فانه فعل الواحد؛ **انجام:** ملک من خرج عن ملکه الآخر، فتذکر و هذا آخر ما أردنا ایراده، و قد فرغنا عنه فی الیوم الثلاث

[=الثلاثاء] تاسع عشر محرم الحرام من شهور سنة ۱۳۱۹ حامداً شاکراً ... و لعنة الله علی أعدائهم أجمعین الی یوم الدین.
نسخه اصل: نزد آقای کفایی، نواده مؤلف نگهداری می‌شود؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ گویا به خط مؤلف، متن خط خوردگی دارد، مصحح، با نشان «بلغ قبالاً»؛ ۱۷۰ص، ۲۷ سطر [عکسی ف: ۳ - ۶۶۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۱ - ۴۱۰]

● **حاشیة المکاسب** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1861 - 1915)

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)
حاشیه‌ای بر مکاسب شیخ انصاری.
[الذریعة ۲۱۷/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۵۸
آغاز: قال ره ففی المصباح اغتابه اذا ذکره یکرهه من العیوب و هو حق الی آخره لا یخفی ان؛ **انجام:** و ان کان غیر مضمونة فی الصحیح، ثم ان المنافع فیها ما تکون مزاحمة
مشتمل بر جلد ۱ و ۲ کتاب البیع می‌باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ محشی، با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آجری، ۳۲۱گ، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه:۱۲×۱۸سم [ف: ۳۱ - ۲۵۱]

● **حاشیة المکاسب** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

نخجوانی، محمد علی بن خداداد، - ۱۳۳۳ قمری

naxjavānī ‹mohammad 'alī ben xodādād (- 1915)

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)
حاشیه استدلالی مفصلی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب مشهور «المکاسب» شیخ انصاری. نسخه حاضر از مباحث شرایط عوضین را دارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۳۵
آغاز: قال شیخنا العلامة الانصاری القول فی شرائط العوضین ... أقول قد مر فی أول التجارة أنه یعتبر فیها أمور؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ ربیع الاول ۱۳۳۴ق؛ نام «نخجوانی» روی برگ اول به خط آیةالله مرعشی آمده است؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۱۷]

● **حاشیة المکاسب** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

حسینی قزوینی، محمد تقی بن میر رضا، - ۱۳۳۵ قمری

hoseynī qazvīnī, mohammad taqī ebn-e mīr rezā (- 1917)

وابسته به: المکاسب = المتاجر انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)
حاشیه‌ای بر کتاب بیع مکاسب شیخ انصاری است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۵۱/۲
آغاز: الفصل الثانی فی بیع الثمار و النظر فی ثمرة النخل و الفواکه؛
انجام: و الفرضیة کان ملحقا با الهیة فلا یکون
خط:نسخ تحریری،کاتب=مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۳۹]

● **حاشیة المکاسب** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم، ۱۲۴۷؟ - ۱۳۳۸؟ قمری

yazdī, mohammad kāzem ebn-e 'abd-ol-'azīm (1832 - 1920)

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)
حاشیه استدلالی است با عناوین «قوله، اقول» بر مکاسب شیخ مرتضی انصاری با رد و ایرادها و توضیح مقاصد مصنف. مؤلف تقریرات درس استادش را در این مجموعه جمع‌آوری نموده و مرحوم سید حسن حجت احتمال قوی داده‌اند که از تقریرات درس استادش مرحوم فاضل شرابیانی باشد و مطالب دیگری درباره کتاب نقل کرده‌اند.
آغاز: بسمله، حمدله، و بعد فیقول العبد الأقل محمد کاظم بن عبدالعظیم ... عند ما کنت مشتغلاً بالبحث و النظر فیما صنفه الشیخ المحقق العلامة المدقق ...
انجام: بمعنی ان المشتری یملک علی البائع ذلک فی الوجه الثالث، هو صحة البیع و ملکیة البائع لتمام الثمن، مع عدم وجوب شیئ علیه و علی هذین الوجهین لا یدخل فی هذه المسالة اصلا و تمام الکلام فی محله فتدبر.
چاپ: این حاشیه به سال‌های ۱۳۱۶ و ۱۳۲۴ و ۱۳۲۶ ق. در تهران به چاپ سنگی و به سال ۱۳۷۵ق. در قم به چاپ سربی رسیده است
[الذریعة ۲۲۰/۶؛ معجم المؤلفین ۱۵۶/۱۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۱۲/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۸۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲/۲۷ - ۸۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن مهدی گزی اصفهانی، تا: اوایل قرن ۱۴؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۵۰گ، ۲۰ سطر (۱۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: ۳۷ - ۵۸۳]

۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو غير قابل للمعارضه من وجوه مع احتمال حمله على التقية او الكراهة فتدبر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ یادداشت وقف به خط مرحوم سید محمد کاظم یزدی صاحب عروه محشی این کتاب؛ کاغذ: آهارمهره، جلد: تیماج سرخ، ۲۹۲گ، ۱۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۳۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۸۳

آغاز و انجام: برابر

از ابتدای مکاسب محرمه تا اواسط بیع؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ تملک: میرزا مسیح بن احمد بن محمد بن معصوم رضوی؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن زرشکی، ۲۵۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۹۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۱۱

آغاز: اولاً لظهور الاجماع على خلافه؛ **انجام:** من وجوه مع احتمال حمله على التقية او الكراهة فتدبر.

جلد اول، از اوایل خیار رؤیت تا اواخر «بیع کالی بکالی»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهدپور، مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف:۲۰-۱۴۴]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۶۶

آغاز: الكل من احراز الشرايط و عدم المانع؛ **انجام:** على عدم جواز التملك.

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن حاج عبدالغفور یزدی نجفی، تا: ۱۳۰۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۱۹۵گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۵۵۶]

۷. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۱۴

الف: از بحث مبادله مال به مال تا آخر بحث ضمان. ب: خیارات (از بحث تشبیب تا آخر)؛ خط: نسخ، کا: سید علی حجت کوهکمری، تا: ۱۲ رجب ۱۳۰۸ق، جا: نجف اشرف؛ کتاب از ثلث والد مرحوم سد محمدحجت است. [ف: - ۲۵]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۵۴

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن حسین بن اسماعیل بن ابراهیم بن علی طباطبائی یزدی، تا: ۱۳۰۹ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج قرمز، ۲۳۲گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۲۶۱]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۵۵

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن الحاج عبدالغفور یزدی، تا: ۱۳۰۹ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج عنابی، ۲۳۸گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۶۱]

۱۰. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۳۰/۱

بخش مکاسب محرمه؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: حاج شیخ علی اکبر نهاوندی، تا: ۱۳۱۰ و ۱۳۱۲ق [ف: - ۱۱۲]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا بد من الحكم به حتى مع بذل ووو للتفاوت بعنوان ... دون غيرهما

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۸۰۷۰؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج [رایانه]

۱۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۰

آغاز: قوله روى في الوسائل، اقول: الموجود في كتاب تحف العقول مشتمل على زيادات على المنقول فيهما لكن لايتغير بها المعنى المراد؛ **انجام:** لكنه فرع عدم العموم الازماني في دليل القاعدة و الا فهو مقدم على الاستصحاب كما حققناه.

نسخه حاضر در سه بخش است: مکاسب محرمه، بیع، خیارات؛ خط: شکسته نستعلیق تحریری خوش، کا: محمد حسن بن محمد علی زنجانی، تا: سه‌شنبه ۳ ذیحجه ۱۳۱۴ق؛ مصحح؛ تملک: حیدر شیخ حسین بن شیخ محمد حسن آل قبیسی عاملی مورخ ۱۴۱۰؛ جلد: تیماج حنایی روغنی، ۲۶۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۶۰]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۶۰

آغاز: قوله روى في الوسائل، اقول: الموجود في كتاب تحف العقول مشتمل على زيادات على المنقول فيهما لكن لا يتغير بها المعنى المراد؛ **انجام:** لكنه فرع عدم العموم الازماني في دليل القاعدة و الا فهو مقدم على الاستصحاب كما حققناه.

خط: نسخ بدخط، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ مصحح، بین برگ‌های ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۳۰ و ۱۳۱ و ۱۳۲، ۱۳۳ افتادگی دارد؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج زرشکی، ۱۴۳گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۸۱]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: - ۲۰۹]

۱۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۳۵

آغاز: مسألة: التطفيف حرام كما ذكره في مكاسب القواعد قال الشيخ و المراد؛ **انجام:** بالفحوى و على الثاني يكون مما نحن فيه و وجه كونه على الاول بالفحوى ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، در هامش برگ اول نوشته شده «حاشية من سيد الاستادالاعلم الاورع الاتقى السيد محمد كاظم ادام الله ظله العالى حررتها حين حضرت حوزة درسه و فيوضاته» انتهای نسخه با چاپی آن تطبیق ندارد؛ واقف: سید محمد پروینچی، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۴]

۱۶. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۴۴/۱

مشتمل بر بحث متاجر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [ف: - ۴۴]

۱۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۹۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: و اصفهانی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۹۵]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۱۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۱۰۹]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹-۱/۸۹

آغاز و انجام: برابر

مکاسب محرمه وبیع؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۵۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۴۰۹]

۲۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۵/۱

آغاز: الحمدلله ... وبعد فيقول ... هذا ما علقته على مصنف الشيخ المحقق المدقق العلامة وحيد عصره وفريد دهره الشيخ مرتضى الانصارى ... فى الخيارات وارجو ان ينتفع به الطلاب والله الموفق للصواب؛ **انجام:** واما على الوجه الذى بينه المصنف قده فلا اذهو نظير ان يكون الواجب اكرام زيد بالخصوص وكان عالما فيقال يجب اكرام العالم لكن يقتصر فيه على النص والمفروض

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سبز، ۱۸۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۴]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۳۱-۵۷/۱۰۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲۲گ، ۲۳-۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۴۰۹]

● حاشية المكاسب / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

عصار، محمد بن محمود، ۱۲۶۴؟ - ۱۳۵۶ ؟ قمری

'assār, mohammad ebn-e mahmūd (1848 - 1937)

وابسته به: المكاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر بخشی از کتاب البیع شیخ مرتضی انصاری.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۴۱۶/۳

آغاز: بسمله، حمدله و بعد فهذه تعليقة على كتاب البيع للشيخ الانصارى قدس سره

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: خط‌دار فرنگی، جلد: مقوا، رویه گالینگور، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵ - ۷۴۴]

● حاشية المكاسب / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

اصفهانی کمپانی، محمد حسین بن محمد حسن، ۱۲۹۷ - ۱۳۶۲ قمری

esfahānī kompānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad hasan (1880 - 1943)

وابسته به: المكاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب البیع و الولایة از مکاسب شیخ انصاری.

[الذریعة ۲۱۹/۶]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۵۲

نسخه اصل: کتابخانه المتحف العراقی-بغداد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۳۴۹ق؛ ۲۱۳ص [عکسی ف: ۲- ۴۲۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۶

آغاز: قوله قده ولكن الاظهر بناء على جريان المعاطاة فى البيع الخ تحقيق المقام ان صحة المعاطاة فى البيع

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۴۱ص [عکسی ف: ۱ - ۱۷۸]

● حاشية المكاسب / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

امام جمعه خوئی، محمد امین بن یحیی، - ۱۳۶۷؟ قمری

emām jom'e xū'ī, mohammad amīn ebn-e yahyā (-1948)

وابسته به: المكاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)

حاشیه‌ای است مستدل بر مبحث «خیارات» از کتاب المکاسب شیخ مرتضی انصاری از آغاز «خیارات» تا «خیار رؤیت» همراه طرح نظریات اصولیین از قدما و متأخران مانند مرحوم «شیخ علی کاشف الغطاء نجفی» و مرحوم «سید محمد کاظم طباطبائی» و دیگران که به صورت«قوله، أقول» نگاشته شده است

[طبقات اعلام الشیعة (نقباء البشر) ۱۸۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۶۴

آغاز: الحمدلله وحده و الصلاة على من لا نبى بعده ... إعلم ارشدك الله إلى الهدى؛ **انجام:** و اغتنم و الله الهادى إلى سبيل الرشاد قوله «قده» السادس خيار الروية

خیارات؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۵ق؛ مصحح، محشی با رموز «منه عفی عنه» که از خود مؤلف، در روی برگ آغازین عبارت «بسمه تعالی کتاب الخیارات و اسمه خیر الختام ۱۳۳۵ ه» آمده که به احتمال قوی تاریخ تألیف نسخه باشد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۳گ، ۱۹ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۰۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۲۸/۴

آغاز: قال قدس الله سره و شکر الله سعیه: کتاب البیع و هو فی الاصل کما عن المصباح مبادلة مال بمال اقول: ربما یقال ان الاولی بل المتعین التعبیر بالتبدیل لان البیع عبارة عن فعل البایع؛ **انجام:** ان القرض لیس فیه رایحة المعاوضة اصلاً و لیس فیه ما یوهم ذلک فان القرض عبارة عن تملیک العین مع رفع الید عن شخصیته و حفظ اصل مالیته قوله

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با قلم خوردگی‌هایی در متن؛ کاغذ: دفتری خط دار، ۹گ (۲۹- ۳۷)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۳۱ - ۴۴]

● **حاشیة المکاسب** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

تفرشی، احمد بن حسین، ق۱۴ قمری

tafrešī, ahmad ebn-e hoseyn (- 20c)

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)

حاشیه مختصری است بر کتاب معروف «المکاسب» شیخ مرتضی انصاری که بیشتر جنبه توضیحی دارد و کمتر به استدلال و تفصیل می‌پردازد.

آغاز: بسمله احمدک یا من جعل الفقه سبیلاً لقربة والاصول دلیلاً لحکمه والعبادة امناً من بلائه والتجارة ثمناً لإلائه ... قوله قده البیع آه وهو الذی امنن اله بتحلیله علی عبارة ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۹۹

آغاز: برابر

جلد اول کتاب است در صفر ۱۳۰۴ پس از حج و هنگام تشرف به زیارت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام به پایان رسیده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۲۵۹]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۱۱-۳۱/۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله اذ لایق انه وصل وفیه منع قوله فاشتراط الکراهة لایخفی انه لایخلو عن قوة

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:انجام؛ محشی با نشان «منه»؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۹۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۴۱۰]

● **حاشیة المکاسب** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

حسینی مازندرانی، موسی بن مهدی، ق۱۴ قمری

hoseynī māzandarānī, mūsā ebn-e mahdī (- 20c)

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)

حاشیه‌ای است بر کتاب البیع از «المکاسب» شیخ انصاری تا آخر بحث معاطات با عناوین «قوله، قوله».

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۰۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله قدس سره البیع فی الاصل کما عن المصباح مبادلة مال بمال اقول قد یطلق البیع

نسخه اصل: کتابخانه حاج محمد حسن فاضلی-تهران؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ با خط خوردگی و اضافاتی از وی؛ ۱۰۸ص [عکسی ف: ۲ - ۹۷]

● **حاشیة المکاسب** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

کازرونی، محمد تقی بن محمد شفیع، ۱۳۰۵ق۱۴ قمری

Kāzerūnī, mohammad taqī ebn-e mohammad šafī‘ (1888 - 20c)

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)

حاشیه کوتاهی است بر اوایل کتاب «مکاسب» شیخ اعظم انصاری در بیان حدیث منقول از تحف العقول در باب مکاسب محرمه.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۸۴/۲

آغاز: الحمدلله ... قوله روی فی الوسائل الخ اقول الموجود فی کتاب تحف العقول مشتمل علی زیادات؛ **انجام:** قوله و لو تمت لثبت الخ اقول

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۳۳۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۲۷پ-۳۸ر)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۸۳]

● **حاشیة المکاسب** / فقه / اردو

ḥāšīyat-ul makāsib

صدرالافاضل، مرتضی حسین، ق۱۵ قمری

sadr-ol-afāzel, morteza hoseyn (- 21c)

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)

حاشیه توضیحی مختصری است بر کتاب «المکاسب المحرمة» شیخ مرتضی انصاری که تألیف آن ناتمام مانده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۵۵/۳

آغاز: حسن بن علی بن شعبه سی تحف العقول مین امام جعفر صادق علیه السلام سی ... جمیع المعایش کلها من وجوه العاملات
نسخه اصل: کتابخانه سید حسین مرتضی فرزند مؤلف - پاکستان؛ خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۵ص (۸۳-۹۷) [عکسی ف: ۷ - ۳۵۰]

● **حاشیة المکاسب** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

حسینی رازی، محمد

hoseynī rāzī, mohammad

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۳۱/۱

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۴]

● **حاشیة المکاسب** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

نوری، محمد رضا،

nūrī, mohammad rezā

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حواشی متفرقه بر کتاب بیع بر مکاسب شیخ انصاری تألیف شیخ محمد رضا نوری که فرزندش، نجم الدین نگاشته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۳۵/۲

آغاز: قوله قدس سره فی المعاطاة فی رد المحقق الثانی ... آغاز بخش دوم حاشیه: قوله قدس سره فی نقل الکلام فی رفع. بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فنقول العبد المذنب العاصی نجم الدین بن محمد رضای نوری؛ **انجام:** و سوء الفهم بالنسبة الی تحقیقات الشیخ العلامه قدس الیه تعالی سره و حشره مع الائمة الطاهرین

خط: نسخ، کا: نجم الدین بن محمد رضای نوری، تا: نیمه اول قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۲سم [ف: ۱۶ - ۱۷۶]

● **حاشیة المکاسب** / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷۳

آغاز: او الفساد فی المعاملة الکذائیة لان غرضهم من المعاملة الفاسدة و البیع الفاسد مثلاً هو البیع؛ **انجام:** فی کل واجب مزاحم بمثله او ما قوی منه فتدبر قوله

مؤلف: نامعلوم، احتمالاً از شاگردان آخوند خراسانی باشد. حاشیه‌ای است استدلالی با عناوین «قوله - اقول» بر کتاب البیع مکاسب شیخ مرتضی انصاری. محشی در مواردی که نظرش مغایر با رأی شیخ است پاره‌ای از گفته او را ذکر نموده سپس در پیرامون آن به بحث و بررسی پرداخته است. این نسخه از ابتدا ناقص و از انتها ناتمام و موجودی از اوایل بیع تا پایان مبحث رهن می‌باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، ۲۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۹۳]

۲. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: الحمد لله ربالعالمین ... قوله فی المکاسب لابد من تقدیر ای فی بیان احکامها من الصحة و الفساد و الحل و الحرمة

قسم المکاسب المحرمة؛ کاتب = مؤلف، بی تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۱

آغاز: ۱- موجود نسخه: الشریفة او بعدم بلوغها حد الصحة فانها رواها الحمیری ... ۲- موجود ذیل: القول فی تشخیص حکم ماء الغسالة فتقول المعروف بین اصحابنا ان الماء القلیل المستعمل فی رفع الخبث..؛ **انجام:** ۱- موجود: بالعلم بانها علی تقدیر صحتها لیست الا بیعا فثبت احد المتلازمین. ۲- موجود ذیل: فیصح فیرتفع الحدث

مؤلف نامعلوم و از علمای قرن ۱۳. حاشیه‌ای است استدلالی بر مکاسب محرمه شیخ مرتضی انصاری؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مذیل است به «حکم ماء الغسالة» که اول و آخر آن نیز ساقط می‌باشد؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، عطف میشن عنابی، ۴۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۹۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۸۹

آغاز: بسمله. حمدله، کتاب البیع قبل الشروع فی المقصود لابد من بیان معنی البیع؛ **انجام:** لان المال الواحد لا یقابل بعوضین و لکن هذا فیما لو اراد المالک.

حاشیه مفصل استدلالی است بر «کتاب المکاسب» شیخ مرتضی انصاری (ره) مشتمل بر کتاب البیع و حاوی عناوین ذیل است: کتاب البیع، تعریف البیع لغة و اصطلاحاً، الکلام فی المعاطاة، قاعده «یضمن و مالا یضمن»، الکلام فی شروط المتعاقدین، الکلام فی الفضولی، الکلام فی الاجازة، الکلام فی الخیارات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: میشن

قهوه‌ای، ۱۴۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۰– ۱۴۵]

۵. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۱۷/۲**

آغاز: قوله متصلاً باقی القسم الثانی ... قوله و فیها خصوصاً الأولی بقرینة المورد ظهور فی الکراهة فالحکم المذکور لایخلو عن اشکال؛ **انجام:** و لیس المقام من تعارض الضررین؛ الی هنا تم ما علقه دام ظله علی کتاب شیخه التستری قدس سره.

حاشیه بخشیاز مکاسب محرمه کتاب متاجر شیخ انصاری است که از سوی یکی از شاگردان وی نگاشته شده است. در این حاشیه، از حاشیه مرحوم شیخ محمد حسن ممقانی، شاگرد دیگر شیخ، نقل قول می‌شود؛ خط: نسخ، کا: ابن محمد رضا دزفولی، تا: ذیقعده قرن ۱۳؛ مصحح، با عبارات «بلغ» و «بلغ قبالاً» مقابله گردیده، محشی، اندکی قلم‌خوردگی دارد؛ کاغذ: فرنگی، ۳۵گ (۴۵–۷۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۱۰سم [ف: ۳۰ – ۴۶]

۶. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۵**

آغاز: قوله إلا إن الفقهاء قد اختلفوا فی تعریفه إلی آخره اعلم أن للبیع کسائر عناوین المعاملات؛ **انجام:** أنه لا یعقل اعتبار فعل الغیر و أخذه الخارج عن تحت الاختیار فی التکلیف الفعلی المنجز

حاشیه‌ای است بر مکاسب شیخ مرتضی انصاری که مرلف آن شناخته نشد، ولی از قراین موجود همان مؤلف دو رساله قبلی می‌باشد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در متن قلم‌خوردگی فراوان دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۴۱گ، ۱۹–۲۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳۱ – ۴۳۶]

۷. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۳۱–۱۴/۸۱**

آغاز: الحمدلله رب العالمین و ... و لعنة الله علی اعدئهم اجمعین الی یوم الدین قوله فی ملزمات المعاطاة علی کل من القول بالملک و القوم بالاباجة اقول التعبیر بالملزمات عن المعدودات انما یصح؛ **انجام:** قوله قد: فان المشتری لما اقدم علی معاوضة احد الربویین بالإخرة اقول جعل الاقدام بالمعاملة منشأ لما ذکره ... ثم ان جعل التصرف فی المبیع ایضا کاشفا عن الرضا ... ولو بعد العلم بالعیب ایضا لو لم یعلم عدم جواز الارش فتامل

حاشیه مفصلی است بر کتاب «المکاسب» شیخ انصاری، این حاشیه به صورت استدلالی برگزار شده و گویا تقریر درس خارج فقه یکی از بزرگان بوده است در آن در موردی می‌گوید: «اقول قدظهر من سید مشایخنا دام ظله تقوید ما قویه شیخه المصنف ره» که ظاهراً مراد از وی میرزای شیرازی است. این حاشیه غیر از هدایة الطالب الی اسرار المکاسب میرزا فتاح شهیدی تبریزی است. از مبحث ملزمات معاطات تا پایان خیار است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سبز، ۱۳۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۴۱۱]

۸. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۴۹**

آغاز: قوله و اما تفسیر التجارات فی جمیع البیوع ... والظاهر أن وجوه الحلال معطوف علی التجارات و الوصول؛ **انجام:** منهم المفید و السیدان و هو القول بکون التلف من مال المشتری.

حاشیه استدلالی است بر کتاب مکاسب شیخ مرتضی انصاری و شاید تقریر بحثهای یکی از مدرسین باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۵۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۲۲ – ۲۸۷]

۹. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۲۶**

آغاز: او العناد فی المعامله؛ **انجام:** یو با قوی منه فتد برقولها

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه:۱۴×۱۹سم [الفبائی ف: – ۲۱۲]

● حاشیة المکاسب (الخیارات) / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul makāsib (al-xīyārāt)

غروی، محمد بن محمد اسماعیل، ق۱۵ قمری

qaravī, mohammad ebn-e mohammad esmā'īl (- 21c)

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

حواشی نسبتاً مختصری است بر کتاب الخیارات از مکاسب شیخ مرتضی انصاری با ذکر مصادر روایات، که محشی هنگام تدریس، بر کتاب نگاشته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۸۱

نسخه اصل: کتابخانه شیخ محمد غروی ـقم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در حاشیه مکاسب مطبوع که بخط حاج طاهر بن عبد الرحمن خوشنویس در شعبان ۱۳۷۴ بوده است؛ ۱۰۵ص [عکسی ف: ۳ – ۲۲۴]

● حاشیة المکتسب / کیمیا / عربی

ḥāšīyat-ul muktasib

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۳/۷عکسی

آغاز: تنبیه فی بیان ما کتمه صاحب المکتسب اعلم ان صاحب المکتسب رحمه الله اظهر جزوا من الهیولی

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۲۳۱؛ بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۲۲ص (۱۰۹–۱۳۰)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۴ – ۳۲۱]

← حاشیه ملا حسن ⟵ حاشیة شرح الرسالة السمرقندیة

● حاشیة ملا داود / منطق / عربی

ḥāšīyat-u mullā dāwūd

همدان؛ جواهری، حبیب؛ شماره نسخه:۴۵

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد حسین حسینی فانی، تا: آدینه ۱۵ رجب ۱۱۰۶ق؛ محشی؛ با یک دایره نجومی؛ مهر: «محمد حسین نوری»، «محمد مومن»؛ کاغذ: اصفهانی، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۶۷۵]

● **حاشیة ملا صالح** / - عربی

ḥāšīyat-u mullā ṣāliḥ

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۵۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه:۱۰/۲×۲۰/۶سم [رایانه]

● **حاشیه ملا سعدالدین بر متوسط** / ادبیات / عربی

hāšīye-ye mollā sa‘d-od-dīn bar motevasset

تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۷۴/۱

آغاز: بسم ... الحمدلله الذی انزل القرآن ... اما بعد فان الولد الاعز لما التمس منی حواشی کاشفة لتعویصات المتوسط؛ **انجام:** لکن یصح حعله تمیزا عن اخوف، بتاویل المصدر کما ذکر تمت از ملاسعدالدین؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نازک آهار زده، جلد: مشکی، ۵۰گ، ۲۵ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: - ۶۲]

← حاشیة ملا عبدالله > حاشیة تهذیب المنطق
← حاشیه ملا عبدالله > حاشیه تهذیب المنطق (ترجمه)
← حاشیه ملا عبدالله (ترجمه) > حاشیه تهذیب المنطق
← حاشیه ملا عبدالله یزدی بر حاشیه خطایی > حاشیة حاشیة الخطائی علی مختصر المعانی
← حاشیه ملا عبدالله یزدی (ترجمه و شرح) > حاشیه تهذیب المنطق

● **حاشیة ملا میرزا جان باغنوی** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-u mullā mīrzā jān-i bāġnawī

میرزا جان باغنوی، حبیب الله، - ۹۹۴ ؟ قمری

mīrzā jān-e bāqnavī, habīb-ol-lāh (- 1586)

۱. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۵۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ - ۶۹۶]

۲. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره۲/

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۴۱]

← حاشیة الملخص > شرح الملخص فی الهیئة

● **حاشیة الملخص** / فلسفه / عربی

ḥāšīyat-ul mulaxxas

؟ فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e ‘omar (1150 - 1210)

وابسته به: الملخص = ملخص أبحاث الأقدمین و محصل آراء الأولین؛ فخر رازی، محمد بن عمر (۵۴۴-۶۰۶)

در فهرست مختصر مجلس با احتمال از مفضل بن عمر ابهری و در فهرست تفصیلی از فخر رازی دانسته شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۷۶

آغاز: ... فانا نعتقد ... فی نفسه و اعتقاد خصوصیات مفهوماته المعینة نزول بعضها بالبعض؛ **انجام:** من امکان خلو الاکبر عن الاصغر امکان خلو الاصغر عن الاکبر لأن السالبة الممکنة لاتنعکس

خط: نسخ مایل به نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۰گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴۳ - ۶۰]

● **حاشیة الملخص** / هیئت / عربی

ḥāšīyat-ul mulaxxas

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā’ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

وابسته به: الملخص فی الهیئة = شرح چغمینی؛ چغمینی، محمود بن محمد (-۷۴۵)

بخشی است کوتاه از شیخ بهاءالدین عاملی بر شرح چغمینی. شیخ بهائی در این سطور شبهه‌ای را درباره مسئله مناره و چاه که قطب الدین شیرازی در نهایة الادراک نقل کرده و پاسخ گفته، می‌آورد و بر پاسخ قطب خرده گرفته و خود پاسخی قاطع و پس از آن شبهه‌ای دیگر در مسئله بیان می‌دارد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۸۰/۵

آغاز: شبهة و جواب و منها شبهة مشهوره سهلة الدفع قد اوردها العلامه فی نهایة الادراک حاصلها ان هذا البیان یقتضی انه لو صعد فی الاناء علی المناره ماء ... ثم نقل الی قعر البئر یصیر اکثر و اذا نقل بعینه الی رأس المناره یصیر اقل ثم اجاب عنها

کا: عطاء الله بن محمد زکی اصفهانی، تا: ۱۱۷۳ق؛ در همین صفحه دو شکل که برای صورت کره هوا فرض می‌شود و ظاهرا (از شرح شیخ بهائی منقول است) ترسیم شده است؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۰۳)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۸۹۰]

● **حاشیة ملخصة من کتاب العروة و شذور العقود و مفتاح التنزیل**/ تاریخ پیامبراکرم (ص) / عربی

ḥāšīyat-un mulaxxaṣa min k.-il ‘urwat wa šuḏūr-il ‘uqūd wa miftāḥ-it tanzīl

گزیده‌هایی است از کتاب عروة، شذور العقود ابن جوزی و کتاب مفتاح التنزیل که کفعمی در حاشیه کتاب خود «جنة الامان الواقیه و جنه الایمان الباقیه» نوشته و در پایان آن، ابدال و اوتاد و نجباء و اقطاب را شناسانده است.

آغاز: هذه الرسالة، حاشية ملحضة من كتاب العروة و كتاب شذور العقود لابن الجوزی و كتاب مفتاح التنزيل، آدم (ع) عاش تسع مأيه ...

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۶/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ذكر ذلك الكفعمی رحمه الله فی حاشيه كتابه المسمی بجنة الامان الواقيه و جنة الايمان فی دعاء الاستفتاح تم.

کا: فضل الله بن محمد بن فضل الله، تا: با تاريخ ۱۰۶۵ق؛ ۱۰۵ص(۲۵۳–۳۵۷) [ف: ۹ – ۴۹۲]

قم؛ مرکز احياء؛ شماره نسخه:۹۲۳/۱۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۱۳۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۲/۱۸–طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اذا نقص احد من الثلاثمائه و الستين وضع بدله من ساير الناس و الله اعلم بالصواب ... من حواشی المصباح. سنه ۱۱۳

کا: محمد رضا بن محمد رشيد نائينی، تا: ۱۱۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد:تيماج مشکی،۲ص(۲۳–۲۴)،اندازه:۱۴×۲۰سم [ف: ۲۳ – ۳۲۷]

● حاشية مناهج الاحكام / فقه / عربی

ḥāšīyat-u manāhij-il aḥkām

وابسته به: مناهج الاحكام = منهاج الاحكام؛ ميرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱–۱۲۳۱)

غيرهمانند

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۵۳

آغاز: بسمله، قوله فی الحيض و هو الدم الذی تعلق بالعدة اقول للحيض فی الاطلاقات الشرعية معنيان؛ **انجام:** و انما تمسكنا بها فيما سبق اعتضاداً بساير الأدلة.

حاشيه‌ای است با عناوين «قوله» بر مبحث حيض از «مناهج الأحکام» ميرزای قمی؛ خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدايی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تيماج قهوه‌ای، ۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر:۳–۲۴۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۴۵۴

حاشيه بر بحث مكاسب مناهج الاحكام ميرزای قمی، مؤلف معلوم نشد. تذكر: شماره بازيابی اصلاح شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ تملك: حاج ميرزا محمود بروجردی، صاحب مواهب و پدرش حاج ميرزا هبة الله طباطبائی؛ قطع: خشتی [اهدائی ف: – ۳۲۱]

● حاشية مناهج اليقين فی اصول الدين / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-u manāhij-il yaqīn fī usūl-id dīn

وابسته به: مناهج اليقين فی اصول الدين = منهاج اليقين؛ علامه حلی، حسن بن يوسف (۶۴۸–۷۲۶)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۶۰/۲

حاشيه بر مناهج اليقين علامه حلی؛ خط: تحريری، بی‌کا، تا: قرن ۸ [مختصر ف: – ۲۹۸]

● حاشية مناهل الشوارد / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u manāhil-il šawārid

آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد حسن، ۱۱۷۷ – ۱۲۴۴ قمری

ārānī kāšānī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad hasan (1764 - 1829)

وابسته به: مناهل الشوارد فی تلخيص المقاصد؛ آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد حسن (۱۱۷۷–۱۲۴۴)

تاريخ تأليف: پنج‌شنبه ۱۷ شعبان ۱۲۳۷ق

مؤلف مسائل اصول فقه را در كتاب خود «المقاصد المهمة» به‌طور مفصل نگاشته و بعد با تغييراتی به تلخيص آن پرداخته و با ترتيبی جديد، كتابی ديگر به نام «مناهل الشوارد» نوشته و پنج‌شنبه اول جمادی الاول ۱۲۲۴ آن را به پايان برده است. آنگاه حواشی با عناوين «قوله، قوله» بر آن افزوده و پس از سيزده سال از تنظيم آن به طور جداگانه فارغ شده است.

قم؛ مرکز احياء؛ شماره نسخه:۶۲۱/۱۰

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... لما فرغت باذن الله سبحانه من تصنيف كتابی المختصر المسمی بمناهل الشوارد

نسخه اصل: کتابخانه مجلس شورای اسلامی–تهران؛ بی‌کا، تا: با تاريخ ۱۲۳۷ق؛ ۷۶گ (۳۳۱–۴۰۶) [عکسی ف: ۲ – ۲۴۴]

● حاشية منبع الحياة / فقه / عربی

ḥāšīyat-u manbaʻ-il ḥayāt

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ – ۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad jaʻfar (1861 - 1915)

وابسته به: منبع الحياة فی حجية قول المجتهدين من الاموات؛ جزايری، نعمة الله بن عبدالله (۱۰۵۰–۱۱۱۲)

حاشيه‌ای است مختصر با عناوين «قال ره» بر كتاب منبع الحياة فی حجية قول المجتهدين من الاموات، تأليف «سيد نعمت الله موسوی جزايری شوشتری». اين حاشيه گويا در پايان شعبان سال ۱۳۳۳ق اندکی قبل از درگذشت مؤلف به پايان رسيده است.

[الذريعة ۶/۲۲۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۰۹

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... و بعد فيقول العاصی ... قال السيد «ره» و هما قولهم ان فتاوی؛ **انجام:** و هو كماتری اذااختلاف

الالفاظ و نحوه لا یقدح فی تواتر نفس الحدیث
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اواخر شعبان ۱۳۳۳ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۱ - ۱۸۱]

● **حاشیة منتخب الرسایل** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u mn.-ir rasāyil

امیر کلائی نجفی، علی
amīr kalā'ī najafī, 'alī

حاشیه فتوائی بر رساله عملیه منتخب الرسایل سید محمد کاظم یزدی. متن کتاب چاپی می‌باشد و حواشی آن خطی است ضمناً فرد دیگری به نام «مهدی» نیز حاشیه‌هایی دارد هر دو از شاگردان مرحوم یزدی هستند.

بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۳۲۴
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۸۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲۸]

● **حاشیة منتهی الآمال** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u muntahi-l āmāl

کرباسی، محمد ابراهیم بن محمد حسن، ۱۱۸۰؟ - ۱۲۶۲ ؟ قمری
karbāsī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad hasan (1767 - 1846)

این کتاب حاشیه‌ای است بر کتابی فقهی به نام «منتهی الآمال» و مرحوم حاجی کرباسی آن را از ابتدای حج تا انتهای غصب تدوین کرده است. کتابی به این نام معلوم نشد از کیست.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۵
آغاز: بسمله، کتاب الحج، هو واجب و قد رأینا ترک التعریف للظهور؛ **انجام:** علی ملک هذا آخر المجلد من کتاب التجارة و الحمدلله حق حمده و الصلوة و السلام علی خیر خلقه ... محمد و اله الطیبین الطاهرین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: روغنی بوم نرگس، ۲۹۰گ، ۳۳ سطر (۱۲/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۸ - ۹۷]

● **حاشیة منتهی السؤال و الامل** / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u muntahi-d su'āl wa-l amal

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۹۵
آغاز: بان زیدا قائم مثلا؛ **انجام:** و هو بعید لکونه ایضاح.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: احمد شریعت عقدائی؛کاغذ:ترمه،۱۷۲گ،۱۹سطر(۷×۱۲)[ف:۴- ۱۲۳۷]

● **حاشیة منتهی المقال** / رجال / عربی
ḥāšīyat-u muntahi-l maqāl

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری
vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۳۹/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: احمد شریعت عقدائی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹گ (۹۸-۱۳۶)، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۲۱۵]

● **حاشیة منتهی المقال** / رجال / عربی
ḥāšīyat-u muntahi-l maqāl

وابسته به: منتهی المقال فی احوال الرجال = رجال أبی علی الحائری؛ مازندرانی حائری، محمد بن اسماعیل (۱۱۵۹-۱۲۱۶) از وحیدی؟ حاشیه بر منتهی المقال ابوعلی حائری.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۳۷/۲
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ هامش[مختصر ف:۲۹۹]

● **حاشیة المنطق** / منطق / عربی
ḥāšīyat-ul manṭiq

رومی، عبدالرحیم
rūmī, 'abd-or-rahīm

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۳۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۸۵۰ق؛ قطع: رقعی بزرگ [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۲]

● **حاشیة المنطق** / منطق / عربی
ḥāšīyat-ul manṭiq

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۱۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از صالح نوبخت [رایانه]

● **حاشیة منطقیة** / منطق / عربی
ḥāšīyat-un manṭiqīya

تفتازانی، مسعود بن عمر، ۷۲۲ - ۷۹۲ ؟ قمری
taftāzānī, mas'ūd ebn-e 'omar (1323 - 1390)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۱/۲

آغاز: بسم الله ... لقد آتینا علی قسم المنطق من شرح الشرح موفین حقه من التحریر ... قوله هذه اشارات انک قد عرفت فیما؛ **انجام:** و لا ینتهی انقسامه الی حد لا یمکن انقسامه و هذا کما یقوله المتکلمون ان الباری تعالی قادر علی مقدورات.

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۵۹۹]

● **حاشیة منطقیة** / منطق / عربی

ḥāšīyat-un manṭiqīya

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ – ۸۱۶ قمری

jorjānī, ʻalī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

چاپ: قاهره، مطبعة مصطفی البابی الحلبی واولاده، ۱۷۲ص، ۱۳۶۷ق.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۲۹/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۳۴گ، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۷ – ۲۰۵]

● **حاشیة منطقیة** / منطق / عربی

ḥāšīyat-un manṭiqīya

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ – ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e asʻad (1427 - 1503)

چندین حاشیه منطقی از او معرفی شده ولی نسخه‌های زیر معلوم نشد کدامیک است.

۱. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۷۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ – ۶۹۶]

۲. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۲۹۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۷ جمادی الثانی ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۶ سطر (۴/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [تراثنا: س۶ش۳ – ۱۲۱]

۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۹۷/۷

خط: نسخ، کا: محمد بن خضر، تا: ۱۰۸۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۸۷)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۲۹/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: ملاعبدالله دامغانی که در اکبرآباد در ۱۰۷۷؛ کاغذ: سپاهانی، ۸۸گ، ۱۷سطر (۷×۱۱)،اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۷ – ۲۰۵]

● **حاشیة منطقیة** / منطق / عربی

ḥāšīyat-un manṭiqīya

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۰۳/۲

آغاز: قوله اراد ان یشیر الی شرف العلوم اشار اولا الی امهات مباحث هذا الفن

خط:نسخ،کا:صمد بن خلیفه محمد،تا:رمضان ۸۹۴ق [ف: ۵ – ۳۰۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۱۶/۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج حنایی، ۹گ (۹۵پ–۱۰۳پ)، ۱۷ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۷ – ۳۲۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۷/۱۶-ف

نسخه اصل: نسخه آقای حسن نراقی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۹گ (۹۶پ–۱۰۴پ)، قطع: بغلی [فیلمها ف: ۲ – ۲۰۰]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۰۸/۱

آغاز: بسمله و ثقتی بذلک الکریم قال الشارح الدور هو توقف الشیء علی ما یتوقف علیه بمرتبة او بمراتب اعلم ان معنی قولهم ان هذا الشیء یتوقف علی ذلک الشیء بمرتبة؛ **انجام:** نوع ما من الانواع فتامل

متن دارای دو فصل و ناظر به یک شرح دیگر است. عنوان فصل دوم مصنف«الفصل الثانی فی المعانی المفردة»است؛خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه [ف: ۵ – ۴۰۷]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۰۰

آغاز: فیها عند ترتیبها فانک اذا اردت تحصیل مطلوب بالنظر فلابد هناک من علوم سابقه علیه و من ترتیبها ... (در آخر صفحه دوم) قل هذا الدلیل مبنی علی حدوث النفس اقول قد یتوهم عدم اثباته علیه ان الناظر لتحصیل المطلوب اذا توجه الیه فلابد ان یحصل عنده بعد ما قصد الیه و قبل ان یحصل له؛ **انجام:** (دریک صفحه به آخر مانده) قوله فان التی حکم بلزوم السلب موجبة الخ: کما ان السلب فی الحملیات بحسب السلب الحمل لاباعتبار طرفیها عدولا و لاتحصیلا ... و قدتیسر فی کتب المیزان الاوضاع الحاصلة من الامور الممکنة.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۱۵۱۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۹۸

آغاز: قوله اشارة الی من سعد بلفظ الحق الی اخر اوصافه آه و محط الفایده انما هو بتحریر کتاب کذا و کذا؛ **انجام:** و لا یصح ان یقال انه جواب ثا ...

رساله یک رشته تعالیقی است بر رساله «شمسیه» و شروح و حواشی آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰؛ مقدمه و دیباچه نوشته نشده، در پشت صفحه اول نوشته شده: «حاشیه داود» و این غیر از «حاشیه داود» شماره ۸۰ آستان قدس است؛کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۳۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۴۴۱]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۷۵

آغاز: اقول قدتوهم ان النسبة لما لم یکن ملحوظ بالذات ... و لما کان اثبات مذهب المحققین جدید بلاسند معتمد الی هذه العبارة تحتمل وجهین احدهما ان القول بان هیهنا مذهبا جدیداً؛ **انجام:** تمت الحاشیة المنسوبة الی الحضرة المقدسة العلامة سلطان العلماء و برهان الحکماء ... الذی جل جلاله عن الوصف ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی۹۶۶ق؛ مهر تملک: محمد یحیی خادم؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۴گ، ۱۷سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۹۱۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۹/۱۶

آغاز: بعد بسمله و حمد قال من لطایف هذالتعریف اساله (؟) علی العلل الاربع. هنا مقامات: الاول یتعلق بلفظ اللطایف و معناها اشهر.؛ **انجام:** کلام الشیخ ابن الحاجب فی الکافیه حیث قال لابد فی الماضی المثبت ظاهره او ... و اما اراد انه یقتضی فی اللفظ اذ فی التقدیر.. و قدر تبته علی کذا و کذا.

خط: نستعلیق، کا: افضل الدین اصفهانی، تا: ۹۷۲ق، جا: کاشان؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۳ص (۱۳۵-۱۴۷) [سنا: ف: ۲ - ۱۷۵]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۶۳

آغاز: و الموضوع مقدمه العلم التی هی الادراکات و فی شرح الرساله جعلها مقدمه الکتاب التی الالفاظ و العبارات و بینهما تناف؛ **انجام:** فالوجود واحد الخ قدمر الکلام فیه فلا تغفل.

پنداشته می‌شود که محشی از فضلاء امامیه قرن ۱۰ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ ذیقعده ۹۹۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: دکتر شمس الدین جزایری؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۴۴۰]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۶/۱۱-ف

نسخه اصل: نسخه آقای فقیه زاده؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۱؛ ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۴]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۱۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوا، ۱۱۷گ (۱پ-۱۱۷پ)، ۲۱ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۴۳۶]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۷۳

آغاز: و کل انسان حیوان قیاسا منتجا لقولنا زید حیوان؛ آغاز ضمیمه: «و لذالک حکم بالانفصال الحقیقی فی قولنا الشیء اما ان یکون و اما ان لا یکون»؛ **انجام:** فانه اذا کان خیاطة الجبة و القمیص مطلوبة عند شخص ارتسم صورتها؛ انجام ضمیمه: «قوله و ذلک البعض لیس بکاتب.»

حاشیه‌ای است نسبتاً مفصل با عناوین «قوله، قوله» بر یکی از متون منطق؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی و مصنف، هر دو شناخته نشدند و نسخه دیگر نیز تحت همین رقم ضمیمه است و مثل همان بی آغاز و انجام می‌باشد؛ کاغذ: نخودی، ۳۰گ، ۲۱ و ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۴ - ۱۷۱]

۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۵۱/۳

آغاز: بسمله. حمدله ... احدهما القضیة التی جعلت جزء القیاس او الحجة. انما قال هکذا اتباعا لکلام الشیخ الرئیس فی اشاراته. حیث قال اذا وردت القضایا فی مثل هذا الشیی؛ **انجام:** حتی یصیر عرضا ذاتیا، الا انه لم یذکر فی العلم اصلا مع تفاوت بین الواسطتین فی الدخول و الخروج و الوجه الآخر لایخلو عن ضعف و تکلف. قال رحمه فالاولی ای فی تعریف. تمت.

ناشناخته. با سربندهای «قوله»؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد مقیم بن حافظ علی، تا: دوشنبه ۵ شعبان ۱۰۵۳ق؛ ۸۷گ (۱۳۲پ-۲۱۸ر) [ف: ۲ - ۸۵]

۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۰۲

آغاز: ... و قد اختلف فیه، و الحق انه علم متعلق بالمعقولات الثانیة، و ان لم یکن علماً؛ **انجام:** فلا یمکن ضبطها کما امکن ضبط المواضیع فی الصناعتین. تمت الکتاب ...

ناشناخته. به روش «قال، اقول». نمونه متن: «الفصل فی الشعر. صناعة الشعر اما یعتذر معها علی ایقاع تخیلات یضر مبادیء الانفعالات النفسانیة المطلوبة. نمونه حاشیه: قال التاسع اه، اقول وضع صاحب المنطق القیاسات الشعریة علی مذهب یخالف مذهب الشعراء الآن فان الشعر فی زمانها هو شعر من جهة صورة عرضیة ...»؛ خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، کا: محمد علی بن محمد اسماعیل، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۰۸۲ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «صفی الدین محمد ۱۱۰۳» (بیضی)؛ ۱۱۵گ، ۱۹ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۸۷]

۱۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۵۷

آغاز: المرکبات التامة علی ما ذکرنا فلا اشکال فی کلام الشرح ... قوله و اما من جهت المادة فهو الخاتمة، اقول اورد علیه ان الخاتمة کما ذکرت اولا مشتملة علی المادة ... قوله و المراد بالمقدمة هیهنا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۱۲گ، ۱۶سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳ - ۹۰۸]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶

آغاز: و انما ... النظر فی هذا المقام لانه مماکل فیه؛ **انجام:** علی ما یمکن صدقه علیه ... و الثالث بلا خفاء ...

این نسخه که صدر و ذیل آن افتاده حاشیه‌ای است بر یکی از کتب منطق در پشت صفحه اول نسخه آمده «حاشیه ملا عبدالصمد» از این قول بر می‌آید که این کتاب باید حاشیه شرح مطالع باشد منتها چون صفحات اول و آخر افتاده نام نویسنده به دست نیامد از مطالعه آن و تطبیق با عبارات شرح مطالع مطابقت عبارات شرح مطالع بآن محقق شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۵۱گ، ۲۱ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۱۵۳]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۷۴

آغاز: بسمله، قوله و علی اله ذهب اکثرالفضلا؛ **انجام:** و ثلثون الفا و نسعمائه و اربعون احتمالاتمت

محشی حاج عمر زاهد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای [الفبائی ف: – ۱۸۳]

۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۵۲/۱

آغاز: بسمله. قوله. ای لا بذلک الحال. اراد قدس سره ان التقوم بنفسه ان اجری علی ظاهره اعنی الاستغناء فی التحصیل؛ **انجام:** متشارکة فی عادة مشترک فیکون النسبة بینهما کالنسبة بین الاجزاء عددیة، کما سبق نقله من خامس عاشرة الاصول. تم.

ناشناخته. گویا متن «تهذیب المنطق» تفتازانی باشد؛ خط: نسخ پخته، کا: محمد کاظم بن محمد محسن، تا: ۲۳ ذیحجه ۱۱۵۴ق؛ ۲۹گ (۲پ–۳۰پ) [ف: ۲ – ۸۵]

۱۹. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۴۸

آغاز: الحرکة من المبادی الی المطالب و قد ذکرنا ان المبادی

کتاب شرح و متنی است به عنوان «قوله، اقول»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۲۰ سطر، قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۲۳]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۸۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۶۸

بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی، خریداری از منصوره تألهی معین الدین [رایانه]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۲۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از صالح نوبخت [رایانه]

← حاشية المنظومة ⟵ حاشية غرر الفوائد

● حاشیه منظومه منطق / منطق / فارسی

hāšīye-ye mnz.-ye manteq

آشتیانی، مهدی بن جعفر، ۱۳۰۶ – ۱۳۷۲ قمری

āštīyānī, mahdī ebn-e ja‘far (1889 - 1953)

وابسته به: غرر الفرائد = منظومه سبزواری؛ سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲–۱۲۸۹)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۱۰۱

نسخه ناقص؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← حاشية من لایحضره الفقيه ⟵ تبیین اسانید من لایحضره الفقیه
← حاشية من لايحضره الفقيه ⟵ معاهد التنبیة فی شرح من لایحضره الفقیه

● حاشية من لايحضره الفقيه = التعليقة على من لايحضره الفقيه / فقه / عربی

ḥāšīyat-u man lā-yaḥḍar-u-hu-l faqīh = at-ta‘līqa ‘alā man lā-yaḥḍar-u-hu-l faqīh

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ – ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā’ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

وابسته به: کتاب من لایحضره الفقیه = من لایحضره الفقیه شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱–۳۸۱)

حاشیه‌ای است محققانه بر کتاب «من لایحضره الفقیه» شیخ صدوق با عناوین «قوله، قوله» یا «قال، اقول» که تنها تا احکام منزوحات البئر از کتاب الطهارة ادامه یافته است.

آغاز: بسمله. ابهی خبر یبتدأ به الکلام و احسن حدیث یفتتح به المرام ... اما بعد فان ... محمد المشتهر ببهاء الدین العاملی ... یقول هذا ... من تعلیقات حسان ... تکشف عن خبایا کتاب من لایحضره الفقیه نقابها و تمیط عن خفایاه حجابها و التمس منکم یا اخوان الدین و خلان الیقین ان تصونوها عن کل غبی غوی و لا تبدلوها ... باب المیاه و طهرها و نجاستها ...

انجام: قال قدس سره و سأل یعقوب بن عثیم الی آخر الباب اقول عثیم بضم العین المهملة و فتح الثاء المثلثة و اسکان الیاء هذا الرجل اعنی

چاپ: تحقیق فارس حسون کریم. قم: مکتبة اية الله مرعشی نجفی ۱۳۸۲=۱۴۲۴ق، ۲۰۰ص

[الذریعة ۲۲۴/۶و۲۲۵ شماره ۱۲۶۰، احوال و اشعار بهایی ۹۷؛ دنا ۴۶۰/۴ (۱۹ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۱۳/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۲۱/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بما حاصله ان مراده قدس ان

خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالحسین آل حسینی نجفی، تا: ۱۰۵۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۸۶ص (۶۸–۱۵۳)، ۱۹سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۹ – ۱۴۹۷]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۸۰/۴-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان کان الاحوط اشتراطها و اما تساوی.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۶۵–۱۰۶۷ق؛ افتادگی: انجام؛۳۳ص (۲۵۴–۲۸۶) [عکسی ف: ۱ – ۱۴۱]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹/۴

آغاز و انجام: برابر

باب طهاره؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن شمس الدین محمد اصفهانی، تا: ۱۰۶۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۵۱ص (۴۰۱–۴۵۱)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۷ – ۱۴۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: نورالدین محمد پسر ملاصالح مازندرانی، تا: ۱۰۶۹ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای سبز، ۶۵ص (۱–۶۵)، ۲۱ سطر [ف: ۹ – ۴۷۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۶۶/۲

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن حاجی منصور سبزواری، تا:

۱۰۷۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۶گ (۲۰۴پ-۲۱۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۶۵]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۴۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۸ق [الفبائی ف: - ۲۱۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بن شیخ ابوتراب داود، تا: محرم ۱۰۹۴ق؛ ۳۹گ (۱پ-۳۹ر) [ف: ۵ - ۱۲۷۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۵

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه دام ظله» و «ابن المحسن محمود عفی عنه ۱۲۹۶»، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴۴ - ۲۲۳]

۹. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۶۲/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۹گ (۶۸پ-۹۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۹۹]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۳۵/۳-عکسی

آغاز و انجام: برابر

اصل نسخه: کتابخانه شخصی فخرالدین نصیری ش ۲۶۶؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد حفیظ بن محمد اشرف حسینی، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۱۳۱ق، جا: کربلا؛ از روی نسخه‌ای که از روی نسخه نگارنده نوشته بوده؛ ۱۲گ (۴۶-۵۷) [عکسی ف: ۲ - ۹۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۳۰/۳-ف

نسخه اصل: از همان نسخه بالا[فیلمها ف: ۳ - ۱۹۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۹۸ ض

کا: محمد حفیظ بن محمد اشرف (نوه میر داماد)، تا: ۱۱۳۱ق [د.ث. مجلس]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۱۴/۲۴

خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ از روی خط او؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی،۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۹۹]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۵۵

آغاز و انجام: برابر؛ (الی هنا وجد من تعلیقات شیخنا البهائی علی الفقیه بخط بعض حفدة السید الداماد و کتب ذلک ... محمد بن زین العابدین الموسوی ... فی اواسط ذی القعدة ۱۲۶۸ والحمدلله و صلی الله علی محمد و آله و سلم.)

تا نیمه‌های منزوحات بئر است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن زین العابدین موسوی، تا: نیمه‌های ذیقعده ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج، ۳۳گ، ۲۲سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۲۵۷۶]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق؛ مهر: کتابخانه مرحوم آیت الله حاج آقا محسن عراقی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم نارنجی، ۳۰گ (۱۷۴-۲۰۳)، ابعاد متن: ۹/۵×۱۵، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۶- ۴۵۴]

۱۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۸۴/۱

انجام: قال قدس سره فان اغتسل الرجل عن و هدة الخ أقول الوهدة بفتح الواو و اسکان ...

خط: نستعلیق، کا: غلامعلی بن حاجی محمد بن احمد، بی‌تا؛ افتادگی:انجام؛۲۲گ(۱پ-۲۲ر)،اندازه:۱۲×۱۸/۵سم[ف:۲- ۳۴۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۱۹/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۲۲۶]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبداللطیف بن نعمت الله بن فرج الله بن سلمان بن محمد بن الحرث المنصوری، بی‌تا، جا: نجف اشرف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۱۵۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی مرکز احیاء: ف: ۱ - ۳۴۹]

۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۳۳/۹

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۸گ (۲۰۵پ-۲۳۲پ) [ف: ۴ - ۲۷۹]

۱۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۹۱/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالحق ان الفرق بین الجمعین اصطلاح خاص بارادة العرف والحکم الشرعی منوط کما یعلم ذلک من ابواب تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۱۸۲]

● حاشیة من لایحضره الفقیه / حدیث / عربی

ḥāšīyat-u man lā-yaḥḍar-u-hu-l faqīh

استرآبادی، محمد امین بن محمد شریف، -۱۰۳۳ قمری

estarābādī, mohammad amīn ebn-e mohammad šarīf (- 1624)

وابسته به: کتاب من لایحضره الفقیه = من لایحضره الفقیه؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

حواشی و تعالیق متفرقه‌ای است که استرآبادی بر من لایحضره الفقیه نوشته و محتملاً توسط محمد بن جابر نجفی جمع آوری و کنار هم چیده شده است. لذا گاهی حواشی بدون ذکر موضع روایت و یا کلام صدوق آمده و معلوم نیست تعلیق بر چه موردی است. لذا نمی‌توان آن را تألیف یا تعلیقه‌ای مرتب دانست.

آغاز: قوله ما افتی به و احکم بصحته الخ المراد من الافتاء ما یشمل الافتاء حال التقیة و الافتاء حال الاختیار فانه یجیئ فی هذا الکتاب فی مواضع: هذا مما افتی به حال التقیة. و مراده من الصحة المعنی الشایع بین قدمائنا و هو ثبوت کون الحدیث واردا من اصحاب العصمة ...

انجام: الظاهر انه ابن الحجاج فان الشیخ انما روی کتابه باسناده

عن ابن ابی عمیر و صفوان عنه.
چاپ: قم، دار الحدیث، میراث حدیث شیعه، دفتر دهم، با تحقیق علی فاضلی، ۱۳۸۲ش، صص ۴۵۴ - ۵۱۱

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۵۰/۲
آغاز: برابر
در فهرست جا افتاده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جابر نجفی، تا: ۱۰۸۵ق؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۵۲/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۴۵۵]

● **حاشیة من لایحضره الفقیه** / شرح حدیث / عربی
ḥāšīyat-u man lā-yaḥḍar-u-hu-l faqīh
میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری
mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)
وابسته به: کتاب من لایحضره الفقیه = من لایحضره الفقیه؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)
حاشیه‌ای است بر «من لا یحضره الفقیه» شیخ صدوق.
آغاز: قوله قدس سره بل قصدت الی ایراد ما افتی الخ. یعنی الی ایراد ما افتی به من حیث الاستنباط و الاعتقاد فیما اوردته من المسائل و الاحکام. و اما الحکم بصحته
انجام: فلیرجع الکافی و التهذیب و الاستبصار حتی یتبین له الحق و یستعین به السبیل و الله سبحانه ولی الفضل و الطول و الیه المصیر
[دنا ۴۶۱/۴ (۲ نسخه)؛ الذریعة ۲۲۳/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۹۸ ض
کا: محمد حفیظ بن محمد اشرف (نوه میر داماد)، تا: ۱۱۳۱ق [د.ث. مجلس]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۳۰/۱-ف
آغاز و انجام؛ برابر؛ هذا اخر ما وجدته من تعلیقات جدی القمقام علی کتاب من لایحضره الفقیه و قد وقع الفراق
نسخه آقای فخرالدین امینی نصیری ۲۶۶؛ کا: محمد حفیظ پسر محمد اشرف حسینی اصفهانی نوه او، تا: پنج‌شنبه ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۶۲ق؛ ۴۴گ (۱-۴۴) [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۳]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۳۵/۱-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۹۷]

● **حاشیة من لایحضره الفقیه** / فقه / عربی
ḥāšīyat-u man lā-yaḥḍar-u-hu-l faqīh
شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری
šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)
وابسته به: کتاب من لایحضره الفقیه = من لایحضره الفقیه؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)
حاشیه بر«من لایحضره الفقیه» است از طهارت تا میراث.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۰۵/۳-۳۰/۱۸۵
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم وکتب رحمه الله علی کتاب من لایحضره الفقیه ونقلة من خطه قدس الله روحه باب حد الوضوء و ترتیبه و ثوابه ... یمکن ان یحمل الخبر الاول علی انه یغسل یمینه؛
انجام: باب میراث القاتل عن ابی عبیده ... آخر الباب والقاتل یحجب المشهور ان القاتل لایحجب تمت
از اول تاآخر؛ خط: نسخ، کا: خلف بن یوسف نجفی، تا: سه‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۱۰۳ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه ره»؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۵۶۸]

● **حاشیة من لا یحضره الفقیه** / حدیث / عربی
ḥāšīyat-u man lā-yaḥḍar-u-hu-l faqīh
هرندی، بدیع الزمان بن ابی اسحاق، ق۱۱ قمری
harandī, badī'-oz-zamān ebn-e abī-eshāq (- 17c)
وابسته به: کتاب من لایحضره الفقیه = من لایحضره الفقیه؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)
مؤلف از شاگردان شیخ بهایی و شارح صحیفه سجادیه موسوم به «ریاض العابدین» است. این حاشیه به صورت «قوله، قوله» برگزار شده است. گویا در منابع کتاب‌شناسی نامی از این حاشیه به میان نیامده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲/۴عکسی
آغاز: بسمله. و به نستعین یا الله فی التتمیم. الحمد لله الذی شید أرکان الدین بقواعد کتابه المبین و أحکم أحکامه بمحکمات آیات کتابه ... و بعد فیقول العبد المعتصم بلطفه الراجی إلی کرمه بدیع الزمان القهپائی ... قوله اللهم انی أحمدک و أشکرک هذه کلمة کثر استعمالها فی الدعاء؛ **انجام:** خمس قرب و هذا یقارب ما قلناه انتهی و قال الخطیبی.
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، شماره ۳۱۱۲. تنها حواشی بر کتاب طهارت؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با خط خوردگی، محشی با نشان «منه دام ظله»؛ ۱۷ص (۴۵-۶۱)، ۲۰ سطر [عکسی ف: ۴ - ۲۷۷]

● **حاشیة من لایحضره الفقیه** / شرح حدیث / عربی
ḥāšīyat-u man lā-yaḥḍar-u-hu-l faqīh
وابسته به: کتاب من لایحضره الفقیه = من لایحضره الفقیه؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)
حاشیه و شرح و توضیحی است از مؤلفی نامعلوم بر «من لایحضره الفقیه» تألیف شیخ صدوق در چهار جزء.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۲۳۷

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الجنة للمؤمنین و النار للملحدین؛ **انجام:** اما مطلقا او من ظهر القلب موضع الحاجه و هو الفروض علی الجوارح و التتمه سیجیء انشاءالله.

جزء ۲، از زکوة تا مزار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الاول ۱۱۲۵ق؛ محشی؛ اهدایی: کاظم مدیرشانه چی، آبان ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۵۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۲۲۳]

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۴۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۵۹۵]

● **حاشیة من لایحضره الفقیه** / شرح حدیث / عربی

ḥāšīyat-u man lā-yaḥḍar-u-hu-l faqīh

وابسته به: کتاب من لایحضره الفقیه = من لایحضره الفقیه شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

حواشی کوتاهی است بر کتاب «من لایحضره الفقیه» شیخ صدوق بیشتر این حواشی از نوشته‌های ملا محمدتقی مجلسی اول و ملامحمد باقر مجلسی دوم انتخاب شده و رموز این دو در پایان آنچه از آنها نقل شده آمده است. کتاب صلاة در نیمه رجب ۱۰۹۶ و دیات در نیمه جمادی الاول ۱۰۹۸ به پایان رسیده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۸۹-۱۸/۱۰۹

آغاز: باب وقت صلاة الیل، قوله روی عبدالله بن زرارة عن ابی عبدالله علیه السلام ... وهو ثقة قوله ان تتخذ ذلک خلفا ای اذا فعلت اول اللیل یصیر عادة بسهولتها؛ **انجام:** قوله ورسلک ثقل فیه انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله وعترتی سماها ثقلین لان الإخذبها والعمل بهما ثقیل ویقال لکل خطیر ونفیس ثقل اعظاماً لقدرهما وتفخیماً لشأنهما

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: نیمه جمادی الاول ۱۰۹۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ یادداشتی از شریف زاده به تاریخ ۹ ربیع الاول ۱۳۹۲؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹۶گ، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۶۷]

● **حاشیة منهاج الطالبین** / فقه / عربی

ḥāšīyat-u minhāj-iṭ ṭālibīn

برهمتوشی، محمد بن علی، ق۹ قمری

brahmatūšī, mohammad ebn-e ʻalī (- 15c)

وابسته به: منهاج الطالبین و عمدة المفتین؛ نووی، یحیی بن شرف (۶۳۱-۶۷۶ق)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ذیحجه ۸۸۸ق

تعلیقه‌ای مبسوط بر کتاب منهاج الطالبین محیی الدین نووی است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۲۵

آغاز: بسمله. کتاب الوصایا هی جمع وصیة کعریا وعریة و هدایا و هدیه مأخوذة من وصیة اللتی اوصیته اذا وصلته؛ **انجام:** فی القدر الذی ابطله الجانی الاول و الحلاف

جلد ۲. مشتمل بر کتاب وصایا تا دیات؛ خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی، ۸۸گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۴۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۵۷۰

آغاز: بسمله و به نستعین الحمدلله رب العالمین قول المحرر سبحانک منصوب؛ **انجام:** قول المنهاج فی الاصح بطلان الفاسدة بجنون سید و اغمائه لفظة اغمائه زیادة له

جلد ۱. از «کتاب الطهارة» تا کتاب ادب القضاء؛ خط: نسخ، کا: محمد، تا: ۱۱۱۸ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج دارچینی، ۷گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۸سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۴۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۲۶

آغاز: فقد ادرک الرکعة و الصحیح ادراک الجماعة مالم یسلم ای و ان لم یجلس؛ **انجام:** ایضا فی میراث الفرض و بهما کما اوضحته فی الاصل فسارع الیه ترشد و بالله التوفیق و قوله و الا کلها حذف الفا من کلها ضرورة

جلد ۱. مشتمل بر کتاب طهارت تا فرایض؛ خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی، ۱۱۸گ، ۳۱سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۴۰]

● **حاشیة منهاج الوصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u minhāj-il wsūl

ابن جماعه، محمد بن ابراهیم، ۶۳۹ - ۷۳۳ قمری

ebn-e jamāʻa, mohammad ebn-e ebrāhīm (1242 - 1333)

وابسته به: منهاج الوصول الی علم الاصول؛ بیضاوی، عبدالله بن عمر (-۶۸۵ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۲۳

آغاز: بسمله، فصل فی الحدود اصول اسم جمع ... مما اصل و معنی الاصل فی اللغة؛ **انجام:** هوالحکم النبی ... العلة اجله و الله اعلم بالصواب ... و اذ لم یشترط فهو القیاس

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ضمیمه نسخه شماره ۳۰۲۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۹گ، ۲۱ سطر [رایانه]

← حاشیة منهج المقال ⟵ مفاتیح المطاعم

● **حاشیة منهج المقال فی تحقیق احوال الرجال** / رجال / عربی

ḥāšīyat-u minhaj-il maqāl fī taḥqīq-i aḥwāl-ir rijāl

وابسته به: منهج المقال فی تحقیق احوال الرجال = الرجال الکبیر؛ استرآبادی، محمد بن علی (–۱۰۲۸)

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۳۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ فوائد را هم دارد، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۴۴]

← حاشیة المواقف ⊳ تعلیقة علی المواقف

● **حاشیة المواقف** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-ul mawāqif
حسینی، عطاء الله بن محمود، – ۹۱۹ قمری
hoseynī, 'atā'-ol-lāh ebn-e mahmūd (- 1514)
وابسته به: المواقف؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰–۷۵۶)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۱
آغاز: پس از دیباچه مختصر: قال الموقف الظ انه اسم مکان و ح یحتمل؛ **انجام:** و کون هذا خلاف ظاهر الایة مم
قسمت الهیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ملا موسی، ۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ - ۹۱]

● **حاشیة المواقف (الهیات)** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-ul mawāqif (ilāhīyyāt)
بخاری، محمود بن نعمة الله، ق ۱۰ قمری
Boxārī, mahmūd ebn-e ne'mat-ol-lāh (- 16c)
وابسته به: شرح المواقف السلطانیة = شرح مواقف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶)
در این حاشیه که بر بخش الهیات «المواقف» قاضی عضدالدین ایجی است مطالب میر سید شریف گرگانی در شرح همان کتاب نیز بررسی می‌شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۲۶/۱۰
آغاز: الحمدلله المحمود علی کل فعاله و الصلاة علی سیدنا محمد و آله فهذه الفوائد علقها أحقر عباد الله الباری؛ **انجام:** لایوجب موصوفیته به کالمتقرر فی بحث السلب فتأمل
خط: نستعلیق دو خط، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۶۶ر–۱۷۷پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۱۸]

● **حاشیة المواقف** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-ul mawāqif
وابسته به: المواقف؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰–۷۵۶)

غیرهمانند:
۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۰۳/۱
آغاز: قوله: ای قائم بغیره الخ، اقول: اطلق لفظ الغیر ههنا علی المعنی اللغوی؛ **انجام:** فعلی هذا یلزم توجیه کلام الشارح علی خلاف ما علیه الشارح لاعلی ما اشتهر منه
حاشیه بر مبحث تعریف علم است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، ۹گ (۱–۹)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۵۲]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۴۷
آغاز: قال الموقف الثانی فی الامور العامة. اقول:لما کان لکل قسم من اقسام الموجود الواجب و الجوهر و العرض احوال مختصة به؛ **انجام:** فلم یبق الا الامور المشترکة غیر تام لان العدم و الامتناع و العدم مما بقی و لیس واحداً من الاحوال المشترکة. تمت الرسالة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴۸. دستور العمل پزشکی به جهت قرقش و شقاق اسب یا انسان «۷۲پ». به خط ع ب القادر کوی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۷۱ر–۷۲پ)، مختلف السطر (۱۰/۵×۲۳)، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۶۸]

← حاشیة المواهب ⊳ تیسیر المطالب السنیة بکشف اسرار المواهب اللدنیة

● **حاشیة الموجهات** / منطق / عربی
ḥāšīyat-ul muwajjahāt
پنجونی، عبدالرحمن، قمری
Panjūnī, 'abd-or-rahmān
حاشیه‌ای است که مؤلف بر رساله «الموجهات» نگاشته است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۳۴/۴
انجام: انجامه: تمت الحاشیه النفیسه المنسوبه الی الفاضل المحقق المدقق المولانا ملا عبدالرحمن پنجوینی غفرالله لنا و له بحرمت سید المرسلین آمین آمین علی ید احقر الطلاب و خادمهم غفرالله بحرمتهم رسول التلانی فی شب پنج‌شنبه فی دهم ماه رمضان اللهم اجعلنی من عتقائه فی سنه ۱۳۴۴.
خط: ، کا: رسول تلانی، تا: ۱۰ رمضان ۱۳۴۴ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای،۵گ(۳۲ پ – ۳۶ ر)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۷۰]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۹۵/۳–۵۹/۱۵
آغاز: ق مشروطة عامة: اعلم ان المشروطة تارة تؤخذ بمعنی ضرورة النسبة بشرط الوصف
خط: نسخ، کا: محمد صالح البیژوی، تا: ۱۳۴۶ق؛ ۴گ (۵–۸)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۴۱۱]

● **حاشیة الموشح فی شرح الکافیة = حاشیة شرح**

الکافیة / نحو / عربی
ḥāšīyat-ul muwaššaḥ fī š.-il kāfīya = ḥāšīyat-u š.-il kāfīya

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ – ۸۱۶ قمری
jorjānī, ʻalī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

وابسته به: الموشح فی شرح الکافیة = شرح الکافیة؛ خبیصی، محمد بن ابی بکر (-۷۳۱)

حاشیه‌ای است با عنوان‌های «قوله، قوله» بر الموشح خبیصی که شرح بر «الکافیة» ابن حاجب است.

آغاز: بسمله. قوله و احمده ای احمده حمداً مثل حمد یستحق الله تعالی ان یحمد بذلک الحمد او حمداً یستحق ذلک الحمد ان یحمد الله به. قوله ...

انجام: یستغفر بحق محمد و اهل عبائه محمد شریف و لاجداده و جداته و اقربائه و لجمیع جماعة المسلمین بحق محمد و آله اجمعین

[کشف الظنون ۱۳۷۱/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۸۲-ف

نسخه اصل: کتابخانه وزیری جامع یزد؛ کا: سلیمان بن حاجی مصطفی، تا: پایان رمضان ۸۴۱ق [فیلمها ف: ۱ – ۳۹۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۷۲

آغاز: ... و إن قدر کان متعلقاً بذلک المقدر قوله الطیبین أی؛ **انجام:** قوله تعالی و لئن متم قتلتم لإلی الله تحشرون فإنه یجوز ترکه.

خط: نسخ، کا: جمال محمود فرزند نعمت الله، تا: یک‌شنبه ۲۱ رجب ۸۸۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ تملک: عباس بن حسین الحسینی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ، ۱۴ سطر (۸×۱۰)، اندازه:۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۹ – ۲۷۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۸۹/۲

آغاز: بسمله و الحمدلله وحده ... فهذ حواش علی الموشح للخبیصی وجدت فی نسخة علیها اثر الاعتناء و الصحة. قوله کما یستحق الکاف بمعنی مثل؛ **انجام:** لالی الله تحشرون و النون لاعراب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه نزدیک به پایان ذیحجه ۹۱۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز [ف: ۵ – ۳۳۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۹۳/۱

آغاز: بسمله. و صل اللهم علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم قوله تاهت فی موامی الموامی المفاوز جمع موماه و اصلها؛ **انجام:** املود ای ناعم و رجل املوذ و امراة املوذة؛ انجامه: تم الموجود من حواشی السید علی شرح الکافیة للعلامة نجم الدین الرضی.

خط: نسخ، کا: شهاب الدین احمد شافعی، تا: سه‌شنبه آخر محرم ۹۷۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۲گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۳۰ – ۲۴۱]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۲۵

آغاز: الصالح فی الخلوات و یرحمنی الاحباب علی ما قاسیت؛ **انجام:** لازلنا من موالیهم و الحمد لله رب العالمین.

خط: نسخ، کا: سید ابراهیم، تا: ربیع الثانی ۱۰۷۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۲۰گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۵) [ف: ۴-۱۱۷۱]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۷۳/۱-۱۷/۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ، ۱۷–۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۴۱۱]

۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۸۴/۲

آغاز: بسمله، اعلم ان النحو علم یوجب معرفة احوال کلم العرب من جهة الاعراب و البناء؛ **انجام:** و حیث کان فی الاصل وئ صفا و العلمیة عارضة و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۳۴پ–۴۱ر)، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۴۶]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۸۷/۳

آغاز: قوله کما یستحق، هذا الکاف فی محل النصب بأنه مفعول مطلق، أی أحمده حمداً مثل حمد یستحقه؛ **انجام:** مثل قوله تعالی و لئن متم أو قتلتم لالی الله تحشرون فانه یجوز ترکه

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛نسخه قدیم و نفیس؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۱۸۱پ–۲۲۰پ)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۱۴-۳۵۲]

● **حاشیة الموشح فی شرح الکافیة** / نحو / عربی
ḥāšīyat-ul muwaššaḥ fī š.-il kāfīya

وابسته به: الموشح فی شرح الکافیة = شرح الکافیة؛ خبیصی، محمد بن ابی بکر (-۷۳۱)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «الموشح فی شرح الکافیه» محمد بن ابی بکر خبیصی.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۰۸/۲-۵۹/۲۲۸

آغاز: بسمله، رب تمم بالخیر. قوله: کما یستحق هذا الکاف فی محل النصب لانه مفعول مطلق

خط: نسخ، کا: جمال الدین بن محمد بن علی بن جمال الدین، تا: یک‌شنبه شعبان ۹۱۰ق؛ ۸۵گ (۱۲–۹۶)، ۱۸ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳ – ۱۴۱۲]

● **حاشیه میبدی** / ریاضیات / فارسی و عربی
hāšīye meybodī

بیرجندی، عبدالعلی بن محمد، – ۹۳۴ قمری
bīrjandī, ʻabd-ol-ʻalī ebn-e mohammad (- 1528)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۹۸

آغاز: بسمله، فناسب ذالک اخ حاصل وجه المناسبه ذاللک الخ حاصل وجه المناسبه انه لما کان؛ **انجام:** بناء علی ان الحرکه و السکن فهم ... تامل تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۷۶گ، ۱۴ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [رایانه]

↩ حاشیه میر بر مطول ⟵ حاشیة المطول
↩ حاشیه میر بر معالم ⟵ حاشیة معالم الاصول
↩ حاشیه میرزا جان بر مطول ⟵ حاشیة حاشیة المطول

● حاشیة میر زاهد علی الرسالة القطبیة = شرح الرسالة المعمولة فی التصور و التصدیق / منطق / عربی

ḥāšīyat-u mīr zāhid ‘ala-r r.-il quṭbīya = š.-ur r.-il ma‘mūla fi-t taṣawwur wa-t taṣdīq

هروی، محمد زاهد بن محمد اسلم، - ۱۱۰۱ قمری
heravī, mohammad zāhed ebn-e mohammad aslam (- 1690)

وابسته به: التصور و التصدیق؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)
شرحی است با عناوین «قوله، قوله» بر رساله تصور و تصدیق قطب الدین رازی به گفته او: «فاردت ان اشرح اسرارها و خفیاتها و اکشف استارها و خبایائها قاصدا اتباع مذهب الصحیح و ان اخالف المشهور ...»
آغاز: بسمله الحمدلله ذی الحکمة البالغة و الحجة الساطعة العظیم شأنه العمیم احسانه ... اما بعد فیقول ... محمد زاهدبن محمد اسلم هروی ... لما کان مبحث التصور و التصدیق من نفایس المطالب العلمیة و لطائف المآرب الیقینیة و کانت الرسالة التی الفها ... قطب الملة و الدین الرازی فی هذا البحث الشریفه و المطلب المنیف مشتمله علی امهاته و محتویة علی معماته فأردت شرح اسرارها و کشف استاها و خفیاتها ...
انجام: اراد باللهجة الفطریة ای البدیهة یقال فلان صحیح اللهجة
چاپ: چاپ شده در هند
[دنا ۴/۴۶۲]

شرح و حواشی:
۱- تصور و تصدیق = تحقیق معنی التصور و التصدیق =رسالة التصورات و التصدیقات؛ بهادر صفوی، ارتضا علی بن احمد (۱۱۹۸-۱۲۵۱)

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۰۶/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۲ - ۱۱۷]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۴۵۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۳۸گ، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۲۴ - ۲۱۶]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۸۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ربما یتخلف الملاحظة عن حصول صورة الشیء بان یجعل تلک الصورة آلة ... و ببقائه بقاء التحصیل
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی فرنگی، ۱۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۱۷۵]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۲۱/۱
خط: نسخ، کا: احمد، تا: یک‌شنبه ۱۰ رجب ۱۳۱۰ق، به فرموده ملا محمد حسین خان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸ سطر (۹×۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۱۶ - ۷۴۱]
۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۰۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** الاولی ان یقال ان الاذعان بمعنی القضیة بانها مطابق الواقع
خط: نستعلیق، کا: صادق بن عتیق الله، بی‌تا؛ ۳۹گ (۷۶پ-۱۱۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [مؤید: ۲ - ۱۹۹]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۹۰۴ ض
نسخه پاکیزه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ محشی [د.ث. مجلس]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۴۸
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۵۶
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● حاشیة النافع فی مختصر الشرایع = حاشیه مختصر نافع / فقه / عربی

ḥāšīyat-un nāfi‘ fī muxtaṣar-iš šarāyi‘ = hāšīye-ye moxtasar-e nāfe‘

فضل الله، ق۷ قمری
fazl-ol-lāh (- 13c)

وابسته به: المختصر النافع = النافع فی مختصر الشرائع؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶ق)
در الذریعه (۶: ۱۹۳-۱۹۴) دو حاشیه از مختصر النافع به محقق کرکی نسبت داده که حاشیه اول در مبحث میراث مختصر النافع است و چندین نسخه از آن شناخته شده و سرآغازی نیز برای آن آورده شده که با همان رساله تطبیق می‌کند و از حاشیه دومی بدون نقل آغاز نام می‌برد که تا اواسط نماز جمعه است و نسخه‌ای از آن در کتابخانه آستان قدس نشان داده که معلوم می‌شود منظور او همین رساله است. در الذریعه (۱۴: ۶۰) ضمن معرفی شروح مختصر النافع از شرحی نام می‌برد و سرآغاز برای آن آورده که نشان می‌دهد همین رساله است و آن را از فردی به نام فضل الله، معاصر علامه حلی دانسته که خود نیز اطلاعی از این نویسنده ندارد. در نسخه شماره ۲۲۴۵ مرعشی، فهرست‌نگار متذکر شده که در برگ اول، این رساله به مولی فضل الله معاصر

علامه حلی نسبت داده شده و البته فهرست‌نگار در صحت چنین نسبتی تردید می‌کند. از این رساله نسخه‌های متعددی وجود دارد که در بسیاری از فهارس ناشناس آمده و برخی با تردید و یا بدون آن، از محقق کرکی(-۹۴۰ق) و برخی از علی بن احمد منشار (-۹۸۴ق) دانسته‌اند. در میان نسخه‌های شناخته‌شده نسخه‌ای در کتابخانه مرعشی است به شماره ۲۲۴۵ که ناشناس آمده و کاتب آن را اسماعیل بن معصوم حسینی دزج علیائی معرفی کرده و تاریخ ۷۹۰ را تاریخ کتابت آن دانسته است. البته از این کاتب نسخه‌ای در کتابخانه حظیره یزد معرفی شده که تاریخ کتابت ۲۵ ذیحجه ۱۰۱۴ را دارد که تاریخ اول را کمی دچار تردید می‌کند. در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران نسخه‌ای ناشناس از این رساله آمده که تاریخ کتابت ۸۲۸ را دارد که این دو تاریخ نسبت این رساله به محقق کرکی (-۹۴۰) و علی بن احمد منشار (-۹۸۴ق) را شدیداً دچار مشکل می‌کند و نسبت آن به مولا فضل الله (قرن ۷) و معاصر علامه حلی را که الذریعه اشاره کرده و در برخی از نسخه‌ها مکتوب شده را تقویت می‌کند. گرچه ما از احوالات او چیزی نمی‌دانیم و تا یافتن قرینه و یا اطلاعاتی بیشتر نسبت آن به او را ترجیح می‌دهیم. اکثر نسخه‌ها از طهارت تا صلاة جنائز است جز نسخه‌ای در کتابخانه عمومی اصفهان که شامل تمامی ابواب موجود در مختصر النافع است به جز کتاب‌های زکات، خمس، صوم، اعتکاف، حج، جهاد و امر به معروف و نهی از منکر.

آغاز: بسمله و به نستعین - الحمدلله و الصلوة علی رسوله و [کذا] محمد و آله. قوله [به جای «بعده» گویا] فهذه فواید علقتها علی کتاب النافع مختصر الشرایع لبیان ما یعتمد علیه فی الفتوی مما تردد فیه صاحب الکتاب او افتی فیه بخلاف ما یقتضیه الدلیل و ایضاح ما قد یخفی من العبارة او مقصود المسئلة معتمدا فی غایة الاختصار و الله حسبی و نعم الوکیل.قوله اما المطلق الی آخره. لم یتعرض بتعریف المطلق و ...

انجام: و لو ماشیا اذا کان الی سمت القبلة و ینبغی مع اتمام الصلوة علی القبر الایتان بالادعیة مع امکانه و کذا اذا کان اتمامه لها ماشیا و الله اعلم.

[الذریعة ۱۹۳/۶و ۱۹۴؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۰۲/۲ (از کرکی)؛ مقدمه‌ای بر فقه شیعه، ص ۱۸۰؛ حیاة المحقق الکرکی و آثاره، ج ۷، ص ۱۸۷-۲۲۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و لو علی القبر، انما یجزیه الاتیان بما نفی من التکبیرات ولاءاً اذا خاف الفوات بفعل الادعیة.

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن معصوم حسینی دزج علیائی، تا: ۵ جمادی الثانی ۷۹۰ق؛ مصحح؛ جلد: روغنی، ۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۳۰]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۶/۱ ـ د

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۲۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱۹گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۰۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۲۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله تردد لایرث قوله لما بیناه من ان جنایة الذمی فی ماله و ان کانت خطاً.

خط: نستعلیق، کا: عطاء الله بن مسیح بن ابراهیم بن حسن بن کرم الله آملی، تا: سلخ شعبان ۹۳۵ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، محشی به نقل از مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۸گ (۵۳پ-۱۱۰ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لایجب الی ههنا وجدناه مکتوباً من حاشیة النافع والله الموفق النافع.

از ابتدای طهارت تا اواسط صلاة الجمعه؛ خط: نسخ، کا: موسی بن رحلة بن فضل بریهی الملدی (کذا)، تا: ۹۵۷ق؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۹۷گ، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۴۳]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۲۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زیاد بن محمد بن مهدی مهاذیب، تا: دوشنبه ۱۵ رجب ۹۵۸ق؛ مصحح؛ تملک: محمد تقی بن محمد علی مراغی به سال ۱۲۵۱، ملا قنبر علی معلم؛ ۳۶گ (۵پ-۴۰ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۵۳]

۶. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۰۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قولان لایرت تردد لایرث لما بیناه من ان جنایة الذمی فی ماله و ان کانت خطاء فهذا تمام ما استفدنا ... للمولی الکامل ... الشیخ علی بن الحسین بن عبدالعالی ...

مشتمل بر جمیع ابواب مختصر غیر از کتاب زکوة، خمس، صوم، اعتکاف، حج، جهاد، امر به معروف و نهی از منکر؛ خط: نسخ، کا: علی بن حسین بن عارف موغاری، تا: سه‌شنبه ۲۰ شوال ۹۷۳ق، جا: اصفهان؛ ۴۴۴ص، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۳۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۵۹

خط: نستعلیق، کا: نورالله بن قطب الدین سمنانی، تا: آغاز ربیع الاول ۹۷۴ق، جا: مشهد رضوی؛ در مشهد مقابله شده؛ مهر: محمد جعفر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سیاه، ۱۰۰گ، ۲۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۳۳۳]

۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۸/۳

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: سید افضل بن معین الدین طالقانی، تا: ۵ شعبان ۹۸۱ق، جا: مدرسه قدمگاه؛ جلد: مقوا با روکش مشکی، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه:

۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۹۸]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۹۰/۶

آغاز: برابر

کا: محمد بن یوسف چرکسی، تا: ۹۸۵ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی عطف تیماج تریاکی، اندازه: ۱۸/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۳۵]

۱۰. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۵۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ رمضان ۹۹۵ق؛ ۷۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۳۹]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، کا: زین العابدین بن ضیاء الدین حسنی، تا: با تاریخ ۹۹۸ق؛ در پایان بخش دوم بلاغ مقابله دارد بدین صورت: «بلغ المقابله بقدر الطاقة البشرية بموافقة مولانا محمد علی مازندرانی فی تاریخ سنه ۹۹۸ فی المشهد الرضوية»، کاملا مقابله شده، مصحح، با علامت «بلغ»؛ مهر: «لا اله الا الله» (بیضی)؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی، ۵۱گ (۱۴۰پ-۱۹۰ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۹سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۱۱]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۶۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، جا: نجف اشرف؛ محشی با نشان «ع ل س عد، شرح ربع»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۵۷گ (۱۰-۶۶)، ۱۹ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۱۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۵/۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۵۶]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** او الاخذ بقول الشاهد الواحد العدل بطريق اولی و کذا الملفوف.

در فهرست از علی بن احمد منشار دانسته که ظاهراً غلط است؛ خط: نسخ، کا: علی بن احمد المنشار، قرن ۱۰؛ جلد: روغنی مشکی، ۳۰گ (۱پ-۳۰پ)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۳۱۶]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۴۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و يستحب فيها الجماعة والاطالة بقدرالكسوف و طريق ذالك العلم ... او يرجع الی قول

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک: محمد بن مسعود حسنی با مهر «المعتصم بفضل الله الغنی محمد بن مسعود حسنی» (دایره)، محمد علی موسوی با مهر «محمد علی الموسوی» (بیضی)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷گ (۱-۴۷)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۹۱]

۱۵. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول [نشریه: ۵ - ۵۹۵]

۱۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۸۰۸/۱

انجام: الرابعة و هو اختلاف الوارث ... كما لو خلف الميت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ ۱۵ سطر، قطع: بیاضی جیبی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۲۸۰]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۸۰ ض

بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۰ و ۱۱ [د.ث. مجلس]

۱۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵/۴

خط: نسخ، کا: میرزا محمد پسر میر عماد حسینی مازندرانی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰گ (۱۲۱پ-۱۳۰ر)، ۲۰ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: - ۲۶۲]

۱۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۹۳]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۱۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: رضا علی بن عبدالله جزائری شیرازی، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ (۳پ - ۶۱پ)، اندازه: ۱۳/۹×۲۰/۲سم [مختصر ف: - ۲۹۵]

۲۱. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲

خط:نستعلیق،کا:محمد شریف،تا:قرن۱۱؛قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۳۴]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۵۹

آغاز و انجام: برابر

از ابتدای طهارت تا آغاز احکام صلاة الجنازة. مشتمل است بر: ۱. کتاب الطهارة، ۲. کتاب الصلاة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۱۴۲]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۱۴۳]

۲۴. مشهد؛ مدرسه آية الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۹۹

بی‌کا،تا:۲۹جمادی۱۰۱۴ق؛مصحح،مقابله شده[اوراق عتیق:۱- ۲۴۴]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۰۱/۲

آغاز: الحمدلله المنعم بصوابغ (کذا؛ بسوابغ) النعام و المتفضل بالايادی السوام و الصلوة علی نبيه هير الانام و عترته الافاضل الكرام ... قوله المص رحمه الله المقدمة الثالثة فی السهام و هی ستة المراد بها منها السهلام المذكورة فی القرآن فانها منحصرة فی ستة؛ **انجام:** و ان كان يتقرب الانثی بينهما الا سهم اولاد حقيقة فالاول اشهد (کذا؛ اشهر) فتوی رواية

در فهرست از محقق کرکی دانسته، که خطاست؛ کامل؛ خط: نسخ،کا:حسین بن لقمان،تا:رجب۱۰۲۲ق،جا:مشهد رضوی؛کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۲۴۴پ-۲۵۶پ)، ۱۴-۱۳ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۹]

۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۲۱-۶/۱۱۱

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: عبدالله موسوی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ شعبان ۱۰۲۶ق، جا: شیراز مدرسه محبیه؛ مصحح؛ ۶۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۴۰۳]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۴۰/۲

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: بدرالدین بن خلیل الله رستمداری، تا: جمادی الاول ۱۰۲۶ق، جا: تهران مدرسه حاج مقصود بیک؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: رویه مقوا عطف میشن، ۷۰گ (۱۵پ-۸۴ر)، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۵۱]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۴۰/۴

در فهرست از محقق کرکی دانسته شده؛ خط: نسخ، کا: بدرالدین بن خلیل الله رستمداری، تا: ۱۰۲۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: رویه مقوا عطف میشن، ۱۴گ (۱۰۹پ-۱۲۲پ)، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۵۲]

۲۹. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۶۲/۲ - د

انجام: قوله: و لایجوز بیع سمک الآجام لجهالته و ان ضم الیه القصب علی الاصح و کذا اللبن فی الضرع الخ، المعتمد انه لا یصح فیه و لا فی بیع اللبن فی الضرع ... فاذافات العقد لم یفت ما تراضینا علیه

نسخه ما در آغاز درست برابر با نسخه‌ای است که در فهرست آستان قدس (۵۲/۲-۵۳ و ۴۱۳/۵) شناسانده شده و تا بیع است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز ربیع الثانی ۱۰۳۱ق؛ تملک: محمد حسن نجفی است در نجف در ۱۰۶۶؛ ۱۱۸گ (۲۶پ-۱۴۳پ) [ف: - ۳۲۶]

۳۰. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۸۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ - ۶۹۹]

۳۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۴۱

آغاز: برابر

از اول طهارت تا صلوة میت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، محشی؛ در پشت صفحه اول آمده «هذا کتاب حاشیه للشیخ علی علی مختصر و علی ارشاد الاذهان»؛ تملک: عبدالسلام بن علی بن ناصر بخاری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۳گ، ۲۵ سطر (۶/۵×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۸۰۵]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۷۹/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لاطوله و القراءة و لاتجب، الی هیهنا وجدناه مکتوباً.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن نصرالله، تا: ۲۵ ذیحجه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ (۱۹۲پ-۲۳۹پ)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۹۱]

۳۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۸۷

آغاز و انجام: برابر

از طهارت تا صلوة اموات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۴۴]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۹۵

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵- ۴۷۰]

۳۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۴۳/۲ش

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۹۳]

۳۶. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه:۱۴۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بحیث لو اراد الا نصراف لامکن و الحاصل ان شکه بعد الفراغ من الوضوء لایلتفت الیه للنص

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۸گ (۱۲۹پ-۱۳۶پ) [ف: - ۱۰۸]

۳۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۹۳/۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: نخودی و زرد، جلد: مقوا با کاغذ آبی، ۳۱گ،۲۲سطر(۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۹۲]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۲۱/۷

آغاز: قوله: حصرت الحصر ضیق القلب و العجز عن الکلام بکسر العین فی الماضی قوله حسرت حسر بصره ای کل؛ **انجام:** قوله: فالدیة علی العاقلة المتجه ان الضمان علی العاقلة مطلقا قوله: ضمن الدیة فی ماله لانه شبیه عمد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۱۲۵پ-۱۴۳ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۸]

● حاشیة النافع فی مختصر الشرایع / فقه / عربی

ḥāšīyat-un nāfi‘ fī muxtaṣar-iš šarāyi‘

وابسته به: المختصر النافع = النافع فی مختصر الشرایع محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

غیر همانند:

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۸/۱

آغاز: فی نجاسة البئر بالملاقات الخ، قوی و کذا قال الثلثة فی المسکرات؛ **انجام:** فلادیة جید علی الاظهر جید و الله الموفق للصواب و الیه المرجع و لمآب تمت ...

محشی شناخته نشد چون ناقص الاول است و هیچ نامی در او ذکر نگردیده است و شرح صغیر مختصر النافع میر سید علی بن محمد طباطبائی معروف به کبیر متوفی ۱۲۳۱ق، را در اختیار نداشتم تا با او مقایسه شود و در هر حال شرحی است مزجی و استدلالی که

در برخی از ابواب فقهی آن جانب احتیاط رعایت گردیده و شامل کلیه مباحث فقهی از طهارت تا دیات است؛ خط: نستعلیق، کا: سید افضل بن معین الدین طالقانی، تا: ذیحجه ۹۸۰ق، جا: مشهد رضوی مدرسه پریزاد؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا با روکش مشکی، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۹۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷/۳

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الذی صغرت الصغر کعنب و الصغارة بالفتح؛ **انجام:** لاریب ان تفقه الرهن علی الراهن لا المرتهن لان الملک له فان.

در فهرست «حاشیه فقهیه» نام داده شده و ناشناس ولی سرآغاز می‌رساند که حاشیه مختصر النافع است. از باب طهارة تا آخر مباحث رهن؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن علی بن محمد، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶ص (۱۳۵-۲۲۰)، ۲۳ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۹ - ۲۳۲]

● حاشیة النافع یوم الحشر / کلام و اعتقادات / عربی

ḥāšīyat-un nāfi‘ yawm-al ḥašr

آملی، عطاء الله بن مسیح، ق ۱۰ قمری

āmolī, ‘atā’-ol-lāh ebn-e masīh (- 16c)

وابسته به: النافع یوم الحشر فی شرح الباب الحادی عشر = شرح باب حادی عشر؛ فاضل مقداد، مقداد بن عبدالله (-۸۲۶)

گویا از حاشیه است بر النافع یوم الحشر فاضل مقداد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۷۰/۲۷

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۷ رجب ۹۳۶ق؛ ۲۵گ (۲۳۲ر-۲۵۶ر) [مختصر ف: - ۲۹۹]

● حاشیة النبض / طب / عربی

ḥāšīyat-un nabḍ

وابسته به: النبض = رگشناسی = نبضیة؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

تفسیر و حاشیه‌ای دیگر است بر عبارت ابن سینا در نبض با تحقیقی در موسیقی در مقدمه.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۲۱/۹

آغاز: قال الشیخ رحمه الله ان فی النبض طبیعة موسیقاریه اعلم ان هذا الفصل لایمکن تفسیره الا یتقدیم مقدمه و هی ان علم الموسیقی مشتمل علی بحثین احدهما البحث عن احوال النغمه من حیث یا تلف و یتنافرو الثانی البحث عن مقادیر الازمنة المتخللة بین النغم و یسمی علم الایقاع؛ **انجام:** و اما بعد ذلک من النسب الصغار المدرکه فی الموسیقی فانها لایدرک فی النبض.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۶ق؛ کاغذ: شکری ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۲۹۳-۲۹۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۸۵۱]

● حاشیة نجاة العباد / فقه / عربی

ḥāšīyat-u najāt-il ‘ibād

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری

ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

وابسته به: نجاة العباد فی یوم المعاد؛ صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر (۱۲۰۰-۱۲۶۶)

حاشیه‌ای فتوایی است به صورت «قوله، قوله» بر «نجاة العباد» صاحب جواهر.

چاپ: مشار عربی، ص۳۰۰؛ هند، بمبئی، مطبع احمدی، ۱۳۱۸ قمری، سنگی، وزیری بزرگ، ۱۳۶ص، به سعی و اهتمام آقا ابوالقاسم بن حاجی محمد باقر صاحب تاجر یزدی، (۲۵-۱۶۱صص) در هامش؛ ایران، بی ناشر، ۱۳۲۴ قمری، وزیری، ۱۶۶ ص، (۲۹-۱۹۴صص) در هامش؛ ۱۲۹۷ قمری، خشتی؛ ایران، تهران، ۱۳۰۱ق، خشتی، ۳۲۱ ص (۱-۳۲۱صص در هامش)؛ ایران، تهران، ۱۳۱۱ق، ۲۱۸ ص، ۲۱۶+۲صص؛ ۱۳۱۳ قمری، ۱۲۹ ص، (۲۳-۱۵۱صص) در هامش؛۱۳۲۱ق، ۱۹۱ص؛ ایران، تهران، ۱۳۱۳ قمری، سنگی، رقعی، ۱۳۹ ص

[دنا ۴۶۴/۴؛ الذریعة ۵۹/۲۴ و۲۲۷/۶ و۱۰۰/۱۴]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۸۸/۴

آغاز: بسمله البحث الثانی الماء المطلق قوله کالنز والثمل؛ **انجام:** قوله بل الاقوی و الاحوط وجوب الاربع الخ هذا هو الاحوط و الاقوی وجوب الثلث دون الاربع قدتم ما اردنا بیانه بتوفیقه و فضله سبحانه حامدین له شاکرین لالائه مصلین علی خیر خلقه محمد وآله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۳]

● حاشیة نجاة العباد / فقه / عربی

ḥāšīyat-u najāt-il ‘ibād

برسی تربتی، حسن، - ۱۳۵۳ قمری

barsī-ye torbatī, hasan (- 1934)

وابسته به: نجاة العباد فی یوم المعاد؛ صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر (۱۲۰۰-۱۲۶۶)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله-اقول» بر نجاة العباد صاحب جواهر که در برخی موارد، مطالب ناقص و ناتمام می باشد. مشتمل بر: ۱. کتاب الطهارة، ۲. کتاب الصلاة، ۳. خلل الصلاة، ۴. کتاب الصوم.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۲۸

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد فهذه تعلیقة علی رسالة نجاة العباد؛ **انجام:** من دعوی الانصراف فی ادلة الکفارة الی خصوص الاکل و الشرب و عدمه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: شیخ عبدالجواد برسی، دی ۱۳۴۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن ماشی، ۱۹۵گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۱۶۹]

● حاشیة نجاة العباد / فقه / عربی

ḥāšīyat-u najāt-il ʻibād

شریف رازی، عباسقلی بن قنبر علی، ۱۲۹۱ - ۱۳۷۴ قمری

šarīf-e rāzī, ʻabbās-qolī ebn-e qanbar ʻalī (1874 - 1955)

وابسته به: نجاة العباد فی یوم المعاد؛ صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر (۱۲۰۰-۱۲۶۶)

حاشیه مختصر استدلالی است بر «نجاة العباد»، مشتمل بر: کتاب الطهارة، کتاب الصلاة ،کتاب الصوم.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۶۳

آغاز: بسمله، قوله، بل الاقوی اعتبار ذلک فی التمیز حتی مع الشک فی البکارة؛ **انجام:** قدمر التعمیم و التسویة بینه و بین غیره قد تمت هوامش کتاب الصوم.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۲۷ق، واقف: شریف رازی، عباسقلی بن قنبر علی، مرداد ۱۳۳۶؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۵۱گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۱۶۹]

← حاشیة نجاة العباد فی یوم المعاد ⋜ حاشیة نجاة العباد

← الحاشیة النجاریة ⋜ حاشیة قواعد الاحکام

● حاشیة نحویة / نحو / عربی

ḥāšīyat-un naḥwīya

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۷۲

آغاز: فی فیه و العامل اتقن و الظرف المستقر اعنی فیه کان المعنی اتفن الذی حصل فیه و هو ما النحو و انه اعنی من النحو و ان کان حالا الا انه یغنی غناء التمیز دفع للایهام ... قوله: ان المطه ای اطعمه و اذیقه و التلمط تتبع اللسان لبقیة الطعام فی الفم و قد یکنی به عن الاکل لانه من روادفه و توالیه

این دفتر که در نسخه ما آغاز آن نیست و گمنام و بی نام می‌باشد حاشیه‌ای است بر کتابی در نحو که فهرست باب‌های آن چنین است: الباب الاول فی الاصطلاحات النحویه (۲ر)، الباب الثانی فی العوامل اللفظیة القیاسیة (۲۶پ)، الباب الثالث فی العوامل الافظیة السماعیة (۳۷پ)، در آن از شیخ عبدالقاهر و زمخشری و کشاف او و مفتاح (سکاکی) یاد شده است و پیداست که متن از این سه تن نخواهد بود؛ خط: نسخ کهن، کا: هبة الله بن جلال بن سراج الدین حسینی، تا: ۷۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۷۵گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۳)، اندازه: ۱۵×۱۷سم [ف: ۶ - ۲۲۰۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۱۴

آغاز: بسمله بحث لانه بمعنی الامر کما صرح به المص؛ **انجام:** ولا یکون تاکید الغراولی العقل تم هذه الحاشیه فی تاریخ شهر ربیع الثانی سنه ۹۵۷

تاریخ تحشیه: ۹۵۷ق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۵۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [الفبائی ف: - ۱۸۳]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۷۷/۱

آغاز: بسمله، رب تمم و یسر، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله اجمعین؛ **انجام:** مع التنوین کقولک فی اتمن اتماً.

حاشیه ایست بر یکی از کتب نحوی بسیار معروف و به‌ظاهر آن نحو ابن حاجب است. حاشیه نویس عبارات متن را آورده و سپس بشرح جزء جزء آن پرداخته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۱۴۸ص (۱-۱۴۸)، ۱۹سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۹ - ۲۶۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۳۵/۲

گویا متن از ابن الحاجب باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوا، ۱۱گ (۷۰ر-۸۰پ)، ابعاد متن: ۶/۵-۱۲× ۱۲-۱۸، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۴۴۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۲۴/۳

آغاز: الحمد هو الثناء باللسان علی قصد التعظیم سواء تعلق بالنعمة او لغیرها؛ **انجام:** باعتبار یقین المسند الیه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰گ (۲۶-۳۵)، ۲۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۰۸]

۶. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۰۳

آغاز: ... و لایلزمه باب حاتم الی و لا یلزم سیبویه باب حاتم اذا سمی به و هو جواب لسؤال مقدر و هو أن یقال ان الوصف الاصلی لو کان معتبراً فی منع الصرف؛ **انجام:** نعم اللون البیاض و بئس العبد الهندی لانه یصدق علی البیاض انه لون و علی العبد انه هندی فلو قلت نعم ...

حاشیه ای است مفصل با عناوین «قوله-قوله» بر کتابی نحوی که باید بررسی شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی از جمله «المفتاح»، «حاشیة»، «المتوسط»، «الاقلید»، «المقالید»، «التحفة»، «الحدیقة»، «الایضاح» و جز آنها؛ ۱۹۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: - ۸۲]

۷. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۴۵/۳

آغاز: الی عین نحو غلامک فان الغلام ... قال و اصنافه اسم الجنس ... اقول الاصناف بمعنی الاقسام؛ **انجام:** المصدریه فی الفعل اظهر قال حروف التخصیص

قطعه از کتابی است ناقص الطرفین در عناوین «قال، اقول»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی فرنگی، ۹۲گ، ۱۹ سطر [ف: - ۲۳۰]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۸۱

آغاز: قوله مصدر المعلوم و هو الاظهر لکونه معدولا من حمدت الحمدلله للدلالة علی العموم و الدوام و لکثرة استعماله. قوله ای کل حمد الخ تفسیر علی کلا المجهین ... قوله و القدر المشترک؛

انجام: الثقل الحاصل من الوا و قد تمت النسخة المعظمة لحاشية العالم الفاضل عبدالحکیم النهدی علیه الرحمة
حاشیه ایست از عبدالحکیم نهدی بر شرح متنی از مصنف ایضاح (ابن حاجب) است و در آن از رضی یاد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی از غیاث الدین علی بن صدر؛ یادداشت مورخ ۱۲۶۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۹۷گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۸ - ۱۹۰]

۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵/۶

بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۸]

۱۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۵۷/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۲۵۶]

● حاشية نحوية / نحو / فارسی

ḥāšīyat-un naḥwīya

غیر همانند:

۱. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۴/۲

آغاز: قوله الحمد اگر کسی بحث کند که چرا مصنف ابتداء کرد به «حمدالله» بعد از «بسم الله»؛ **انجام:** حال است از برای مفعول رسالت و معنی این می شود که در حالتی که آن رسول هدایت کننده ...
حاشیه‌ای است فارسی در پنج برگ، بر کتابی نحوی که ناقص مانده است. آغاز آن کتاب چنین بوده است: «الحمدلله ... هدانا ... علی من أرسله»؛ خط: نسخ مغلوط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: - ۳۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۶۲ص (۱-۶۲) [سنا: ف: ۲ - ۲۳۲]

● حاشية النخبة / فقه / فارسی

hāšīyat-on noxbe

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری
ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

وابسته به: نخبه؛ کرباسی، محمد ابراهیم بن محمد حسن (۱۱۸۰-۱۲۶۲)

حواشی کوتاهی است که شیخ انصاری بر نخبه مرحوم کلباسی برای عمل مقلدین خود تحریر نموده است.

چاپ: هند، بمبئی، بی ناشر، ۱۳۱۶ قمری، سنگی، رقعی، ۱۵۲ص ص، در هامش نخبه کلباسی؛ ایران، تهران، ۱۳۱۳ قمری، سنگی، رقعی، ۱۴۹+۱صص، حاشیه نخبه کلباسی؛ ایران، ۱۳۰۹ قمری، سنگی، خشتی، ۱۲۱+۱صص؛ ایران، تهران، ۱۳۱۳ قمری، سنگی، رقعی، ۱۴۹+۱صص؛ مشار عربی، ص۱۰۸.
[مکتبة امیرالمؤمنین ۶۹۳/۲]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۱۱۱/۲-۲۴/۱۱۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام ... ولعنة الله علی اعدائهم اجمعین اما بعد چنین گوید احقر العباد ابن محمدامین آنکه هرجا که درحاشیه این نسخه شریفه ... اقوی وجوب وضوء است از برای مس واجب؛ **انجام:** دریوم واحد نیز احوط تعدد کفاره ماه رمضان است ص- درمظنه تامل است ص.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۹۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۴۱۲]

● حاشية النخبة / فقه / فارسی

hāšīyat-on noxbe

شریف رازی، عباسقلی بن قنبرعلی،۱۲۹۱-۱۳۷۴ قمری
šarīf-e rāzī, ʻabbās-qolī ebn-e qanbar ʻalī (1874 - 1955)

وابسته به: نخبه؛ کرباسی، محمد ابراهیم بن محمد حسن (۱۱۸۰-۱۲۶۲)

حاشیه مختصر استدلالی است بر کتاب «نخبه» محمد ابراهیم کرباسی؛ مشتمل بر کتاب‌های: احکام نماز جماعت، کتاب زکات، کتاب خمس.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۶۴

آغاز: بسمله. قوله. و همچنین شرط است موافق بودن نماز امام با مأموم در هیأت؛ **انجام:** حکم این فروع در زکات گذشت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۲ق، واقف: شریف رازی، عباسقلی بن قنبر علی، مرداد ۱۳۳۶؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۱۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۱۴۶]

● حاشيه نخبه / فقه / فارسی

hāšīye-ye noxbe

وابسته به: نخبه؛ کرباسی، محمد ابراهیم بن محمد حسن (۱۱۸۰-۱۲۶۲)

بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۳۲۱

در حاشیه رساله عملیه چاپی کلباسی که با حواشی چاپی مرحوم صدر و آخوند خراسانی و میرزا حسین خلیلی است حاشیه خطی به عنوان «شع» آمده است؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۲۲۷]

● حاشية نزهة النظر فی توضيح نخبة الفكر / درایه / عربی

ḥāšīyat-u nuzhat-iz naẓar fī tawḍīḥ-i nuxbat-il fikar

وابسته به: نزهة النظر فی توضیح نخبة الفکر = شرح نخبة الفکر فی مصطلح اهل الاثر؛ ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی (۷۳۳-۸۵۲)

نخبة الفکر و شرح آن نزهة النظر هر دو از ابن حجر عسقلانی است و مولف این حاشیه معلوم نشد.
[دنا ۴۶۵/۴؛ کشف الظنون ۱۹۳۶]

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۶۲

آغاز: قوله الحمدلله انما ذکر الحمد بهذه الجملة المخصوصة

کا: عبدالرحیم بن مطهر جیلی، تا: ۸۹۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۶گ، قطع: رقعی [ف: - ۱۲۴]

● حاشیة نسبة ارتفاع اعظم الجبال / ریاضیات / عربی

ḥāšīyat-u nisbat-i irtifā'-i a'ẓam-il jībāl

حسینی، موسی بن فضل الله، ق۱۳ قمری

hoseynī, mūsā-e-bn-e fazl-o-llāh (- 19c)

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۶۰/۸

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۸ق، جا: اصفهان؛ ۲۲گ (۱۶۳-۱۸۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۶]

● حاشیة النصوص / عرفان و تصوف / عربی

ḥāšīyat-un nuṣūṣ

وابسته به: النصوص فی تحقیق الطور المخصوص = النصوص الالهیة؛ صدرالدین قونیوی، محمد بن اسحاق (۶۰۷-۶۷۳)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۷۵/۳

حاشیة النصوص مفاتیح الفصوص؛ خط: نسخ، کا: محمد در جزینی،تا:رجب۱۳۰۹ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۶گ (۶۴-۸۹)، ۲۲ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۳۲]

● حاشیة نظم زبدة الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u naẓm-i zubdat-il usūl

حسینی سیفی، محمد بن محمد مهدی، - ۱۱۵۰؟ قمری

hoseynī seyfī, mohammad ebn-e mohammad mahdī (- 1738)

وابسته به: نظم الاصول = نظم زبدة الاصول؛ حسینی سیفی، محمد بن محمد مهدی (-۱۱۵۰)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۱۱ جمادی الثانی ۱۱۰۴ق؛ محل تالیف: اصفهان

حاشیه مفصلی است با عنوان «قوله، قوله» بر منظومه خود مؤلف که «زبدة الاصول» شیخ بهاء الدین محمد بن الحسین عاملی را در آن به نظم آورده و به نام «نظم الاصول» نامیده و مجموع ابیاتش هزار و یک بیت می‌باشد. در این حاشیه حواشی را که شیخ بهائی بر زبده نوشته نیز آورده است.

آغاز: بسمله. اقوام اصل یتفرع علیه السعادات و اتم قول فصل یوصف الی علوالدرجات حمد من اجمع علی توحیده السن الاحوال ... اما بعد فیقول ... ابن محمد مهدی الحسینی السیفی المشتهر بقوام الدین ... لما وفقت..لنظم زبدة الاصول من فرائد مؤلفات ... بهاءالدین محمد العاملی ... وکان قد کتب علی حواشیها تعلیقات کثیرة ... اردت ان اجمعها حتی یکون شرحا لمظومتی ... مرتبة علی خمسة مناهج

[دنا ۴۶۵/۴ (۴ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم بعون الله سبحانه تعلیق الحواشی البهیة البهائیة علی نظم الاصول نفع الله بها الطالبین ...

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن لاجین قزوینی، تا: دوشنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۱۰۶ق، جا: قزوین؛ زبدة الاصول در حاشیه به نسخ نوشته شده؛ محشی از مؤلف، روی برگ اول دو بیت شعر از مؤلف و به خطش به تاریخ ۱۱۰۷؛ تملک: محمد علی، ابن السید رضی قهپائی؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده احمد» (مربع)، «عبده محمد محسن الطباطبائی» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۵۹]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۷ ـ د

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان لم یشترط القطع فی الاصول کما هو الاظهر (قد جف القلم عن تحریره من خط نقل من خط الناظم ... ضحوة یوم الخمیس عشرون یوم خلت من رجب المرجب من شهور سنة ثمانیة عشرو مائة بعد الف من الهجرة ... و الثناء) و احمد لله مصلیا علی ×× ختم الرسالة و آله العلی

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۱ رجب ۱۱۱۸ق؛ ازروی نسخه نوشته از روی خط ناظم؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۸گ، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۳۴۳]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۶۱/۵

خط: نستعلیق، کا: محمد بن دولت محمد کابلی، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۲۲۰ق، جا: مشهد رضوی؛ ۱۶۸گ (۱-۱۶۸در حاشیه)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۸۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دو شنبه ۱۹ رمضان ۱۲۶۹ق؛ خود زبده در حواشی نوشته شده است؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۸۰]

● حاشیة النقایة فی مختصر الوقایة / فقه / عربی

ḥāšīyat-un niqāya fī muxtaṣar-il wiqāya

یعقوب بن جلال الدین، - ۸۹۱ قمری

ya'qūb ebn-e jalāl-od-dīn (- 1486)

وابسته به: النقایة فی مختصر الوقایة = مختصر وقایة الروایة فی مسائل الهدایة (النقایة)؛ صدرالشریعة الثانی، عبیدالله بن مسعود (-۷۵۰)

حاشیه مختصری است با عنوان «قوله» از طهارة تا کتاب الوصایا بر کتاب «النقایة مختصر الوقایة» تألیف صدرالشریعة که محشی در آن دقایق را به اختصار بیان نموده است.

[کشف الظنون: ۲۰۲۲/۲؛ هدیة العارفین ۵۴۶:۲ ش ۷۱/۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۴۲۰/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۷۲/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۳۰

آغاز: الحمد لله الذی لا یستفح الکتب الا بحمده ... کتاب الطهارة قوله کتاب الطهارة المذکور فی الشروح ان الکتاب و الکتابة فی

اللغة بمعنی الجمع؛ **انجام:** ثلث المال الزید فجمع المال بین زید و الابنین علی التسویة بموجب القراره فسعی أن یدفع النصف حتی یساویه فیما أخذه، و الله اعلم.
خط: نسخ، کا: حسن آهی، تا: اواخر جمادی الثانی ۹۱۰ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه، س، ابن همام، مهستانی، ابن کمال پاشا، سمر قندی و قاضی زاده ...»، قبل از برگ نخست چنین آمده: «اشتریت هذا الکتاب من مخدوم عبدالله خواجه بخمسة و عشرین دراهم»، همراه مهر «محمود خان بن قاضی سید ...» (دایره)؛ یادداشتی به تاریخ محرم ۹۴۵ق با مهر «حاجی فیض الله بن حاجی یعقوب» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۰۶گ (۵پ–۲۱۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳۳ - ۲۵۶]

● **حاشیة نقد النصوص فی شرح نقش الفصوص** / عرفان و تصوف / عربی
ḥāšīyat-u naqd-in nuṣūṣ fī š.-i naqš-il fuṣūṣ
جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ – ۸۹۸ قمری
jāmī, ‘abd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415 - 1493)
وابسته به: نقد النصوص فی شرح نقش الفصوص؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷–۸۹۸)
حاشیه بر نقد النصوص خود او.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۹/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ در هامش [مختصر ف: - ۲۹۹]

← حاشیة نهج البلاغة ⩽ الحواشی الصافیة و الموازین الوافیة

● **حاشیة نهج المسترشدین فی اصول الدین** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u nahj-il mustaršidīn fī usūl-id dīn
وابسته به: نهج المسترشدین فی اصول الدین؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸–۷۲۶)
در این حاشیه مختصر که با عناوین «قال، اقول» می باشد، مطالب علامه توضیح داده شده و فقط مقداری از مباحث مقدمات توحید را حاشیه نموده و کتاب ناتمام مانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۲۰/۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد فهذا کتاب نهج المسترشدین فی أصول الدین لخصت فیه مبادیء القواعد الکلامیة؛ **انجام:** و بعضهم ذهب الی أن الملائکة بنات الله قبض الله عنهم الاستنکاف عن العبودیة. انتهی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۴۳ر–۵۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۳۰۳]

● **حاشیة واجب الاعتقاد** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥāšīyat-u wājib-il i‘tiqād
وابسته به: واجب الاعتقاد علی جمیع العباد؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸–۷۲۶ق)
واجب الاعتقاد نام رساله‌ای است که چند نفر بدین نام رساله ساخته‌اند و در فهرست معلوم نکرده که این حاشیه بر کدام واجب الاعتقاد است، گرچه محتملاً حاشیه بر کار علامه حلی باشد.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۲/۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۳۰]

● **حاشیة الوافی** / شرح حدیث / عربی
ḥāšīyat-ul wāfī
شریف کاشانی، فضل الله بن محمد، ق۱۱ قمری
šarīf kāšānī, fazl-ol-lāh ebn-e mohammad (- 17c)
وابسته به: الوافی؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶–۱۰۹۱)
تاریخ تألیف: رجب ۱۱۰۶ق
حاشیه و تعلیقه‌ای با عناوین «قوله، اقول» بر کتاب «الوافی» فیض کاشانی که بر بخش کتاب العقل و العلم نگاشته و به صورت «قوله، اقول» تنظیم شده است. شریف علاوه بر توضیح مبهمات در صدد است طعن‌های فیض کاشانی بر فقهای امامیه رضوان الله علیهم را هم پاسخ دهد تا حق روشن گردد.
آغاز: بسمله نحمدك اللهم یا مبدع العقل و النفس و الحواس و ملهم العلم و المعرفة للاکیاس ... و بعد فیقول احوج بریة ابن محمد شریف الشریف فضل الله هذه تعلیقات من علی کتاب العقل و العلم من جمله اجزاء کتاب الوافی ...
انجام: و لعل خلاصة المرام من جوابه علیه السلم ان العود الی الذنب و ان کان یخرج التوبة عن کونها توبة نصوحا ولکن مثل هذه التوبة ایضا حسن فان الله تعالی تحب المذنب التواب والله اعلم بالصواب
[الذریعة ۲۲۹/۶]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۲۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** فان اطلاق السعة علی الطاقة وبالعکس ایضا غیر عزیز فرغ من کتابته مؤلفه فی شهر رجب المرجب لسنة ۱۱۰۶ حامداً لله مصلیاً لنبیه صلی الله علیه وآله.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۰۶ق؛ در حاشیه صفحات تعلیقات و مطالبی را نیز مؤلف به خط نستعلیق نوشته‌اند؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۶۹ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۴۸]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۴۱
آغاز: الحمد لله ذی الآلاء السابغة من الحجج البالغة علی الامم السابقة و اللاحقة؛ **انجام:** ام یؤل الیه هذا الشئ من هذا القبیل و الله سبحانه اعلم

بر کتاب الحجه وافی فیض؛ خط: نسخ، کا: عبدالحی کاشانی، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۰۹۲ق؛ محشی از وی با عنوان «منه سلمه الله تعالی» یا «منه دام ظله العالی» یا «منه حفظه الله تعالی»؛ یادداشت تملک و مهر «احتشام الملک» در شعبان ۱۲۸۷، با نشان «بلغ قبالا»؛ مهر «عبده الراجی محمد حسن» (بیضی) که احتمالاً نسخه را مقابله کرده؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۰۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳/۲سم [ف: ۴۳ - ۱۵۴]

۳. کاشان؛ مدرسه امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدمؤمن بن عبدالعلی، تا: غدیر ۱۱۸۰ق؛ محشی از مؤلف با امضای «منه دام فضله»؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۲۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أشباه ذلک مما یلزم رعایته شرعاً بین الانام، هذا آخر ما اتفق تعلیقه علی هذا المجلد ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح شاید به خط مؤلف؛ تملک: حسن بن عبدالغنی حسینی به تاریخ ۱۱۲۲ با مهر «ظنی حسن بالله» (بیضی)، رضی الحسینی به تاریخ ۱۱۹۹ با مهر «الواثق بالله الغنی رضی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۲۱۱]

● **حاشیة الوافی** / شرح حدیث / عربی

ḥāšīyat-ul wāfī

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

وابسته به: الوافی؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر «الوافی» ملا محسن فیض کاشانی؛ در صفحه ۵ نسخه آستان قدس مستندات بر اینکه این اثر از آقای بهبهانی است مشهود می‌باشد.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۷۷۵

آغاز: بسمله و به نستعین- قوله باب الاضطرار الی الحجة و حاصل معنی آخر الحدیث و الله اعلم؛ **انجام:** مما ذکر فی هذا الباب ان الترتیب بین الرأس و الجسد و بین الیمین و الیسار لازم غی غسل الجنابة

از کتاب الحجة (باب الاضطرار الی الحجة) تا کتاب المطاعم و المشارب؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۷۲]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳/۱۶

طهارت تا نکاح؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹ص (۲۶۰-۳۶۸)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۹]

● **حاشیة الوافی** / شرح حدیث / عربی

ḥāšīyat-ul wāfī

مؤمن قمی، محمد رضا بن محمد، ق۱۳ قمری

mo'men-e qomī, mohammad rezā ben mohammad (-19c)

وابسته به: الوافی؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)

حاشیه مختصری با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «الوافی» فیض کاشانی که هنگام خواندن آن کتاب نزد شارح نگاشته شده و توضیحاتی است درباره احادیث یا مباحثاتی است با فیض درباره گفته هایش

آغاز: الحمد لمفیض الخیر و الجود و الصلاة علی المبعوث فی المقام المحمود و علی آله المترفعین علی کل موجود

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۷۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سمی التعلیم زکاة اما لانه موجب للبحث و المذاکرة

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۸گ (۴۶پ-۷۳پ)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۱۴۹]

← حاشیة الوافیة ⟵ حاشیة وافیة الاصول

● **حاشیة الوافیة = شرح الوافیة = شرح وافیة الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul wāfīya = š.-ul wāfīya = š.-u wāfīyat-il usūl

رضوی قمی، محمد بن محمد باقر، ۱۱۰۰ - ۱۱۶۰ ؟ قمری

razavī qomī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1689 - 1747)

وابسته به: وافیة الاصول = مختصر الاصول = الوافیة فی الاصول؛ تونی، عبدالله بن محمد (-۱۰۷۱)

حاشیه نسبتاً مفصلی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب معروف «وافیة الاصول» ملا عبدالله بشروی تونی با رد و ایراد بسیار و نقل بعضی گفته‌های بزرگان علم اصول. نیمی از آن را بر مشرب تحقیق و اجتهاد نوشته و نیمه دوم آن را بر مسلک اخباری‌ها و علتش را شاگردش آقا وحید بهبهانی چنین نقل کرده است که چون به هنگام تألیف نیمه نخست، من در محضر استاد بودم و با مولانا سید صدرالدین مذاکره می‌کردم در صورتی که در قسمت دوم در خدمت ایشان نبودم، لذا این بخش اخیر به مذاق

اخباری‌ها نزدیک‌تر از قسم اول است؛ دیباچه این شرح از شیخ احمد بن شیخ علی کتان شاگرد صدرالدین می‌باشد و خود صدرالدین دیباچه را ننوشته است.
آغاز: بسمله الحمدلله علی جزیل آلائه والشکر له علی جمیل نعمائه والصلوة والسلام ... بسمله الحمدلله الذی اوضح لنا منهاج الدین بمصباح الحق من مشکوة الیقین والصلوة علی رسوله المنعوت ... قوله ان کان التبادر الخ اقول معنی کون التبادر من امارات الحقیقة هو أن یتبادر المعنی من اللفظ المجرد عن القراین حتی عن ملاحظة الشهرة من حیث وقوعه فی کلام من یراد اثبات کون للفظ حقیقة عنده ...
انجام: فقال لی کنت اصوب منهم فلا انما یعید من لایدری ما صلی. هذا آخرما اردناه والحمد لله اولاً وآخراً ... یمن علی هذا الضعیف المعترف بالقصور باصلاح الفاسد. تمت بالخیر
[الذريعة ۱۶۶/۱۴ شماره ۲۰۲۹ و ۲۳۰/۶و ۱۷/۲۵؛ ریحانة الادب ۴۳۰/۳]

شرح و حواشی:

۱– حاشیة شرح الوافیة؛ رضوی قمی، محمد بن محمد باقر (۱۱۰۰–۱۱۶۰)

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۹۴
خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن محمد علی مشهدی خراسانی، تا: ۱۱۱۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۶۹۳]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۸۲
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۴ ربیع الاول ۱۱۳۲ق؛ مهر: سید سعید، «محمد باقر بن محمد موسوی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: عنابی، ۱۷۴گ، ۲۲ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۹۰]

۳. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۴۵ق، از عصر مؤلف؛ مصحح [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ – ۲۱۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۳ط
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابن سید محمد علی تقی حسینی، تا: ۱۱۵۵ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج عنابی، ۴۲۹ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲۴/۳ – ۲۵]

۵. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۸۸/۱
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن حسن کنجی رشتی، تا: شنبه ۱۳ ربیع الاول ۱۱۷۶ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۲گ (۱پ–۱۲۲پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: – ۵۷]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۸۰/۲
خط: نسخ خوش، کا: عبدالرحیم بن محمد حسین مشهدی، تا: غره ذیحجه ۱۱۸۴ق، جا: نجف اشرف؛ محشی از سید صدر و شرح مختصر؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ:، جلد: تیماج مشکی، ۲۳–۲۶ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۸۹]

۷. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۶۹/۱
آغاز: ... سمعناه فی کلام شارع و هو الظاهر اراد منه ... قوله فانه لانشک الخ اقول نعم و لکن من این لک هذا التبادر فی ای کلام کان انما هو لاجل استعمال خصوص هذا المتکلم؛ **انجام:** برابر
در فهرست با عنوان «اصول الفقه» و بدون نام مؤلف است. از اثبات حقیقة شرعیه تا پایان را در بردارد. حاشیه مفصل و مبسوط بر اثری اصولی است که بصورت «قوله –قوله» تنظیم شده است، در لابه‌لای مباحث از شخصی به نام «سید نصرالله مدرس حائر» نام برده و قول او را پسندیده و نیز از استاد العلامة الشیروانی و مولانا عبدالله تبریزی نام برده است؛ خط: نسخ، کا: سید محمدسعید بن اسمعیل حسینی، تا: محرم ۱۱۸۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ یادداشتی از محمدرضا بن محمدصفی حسینی کاشانی آمده مبنی بر اینکه وی نسخه را استکتاب کرده و قصد داشته آن را با نسخه‌ای مقابله نماید ولی نسخه‌ای نیافته است؛ مهر: «محمدرضا بن محمدصفی حسینی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف مخ]

۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۸۵ق؛ ۱۰۳گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۵۶۶]

۹. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۰۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، در حیات مؤلف؛ ۱۷۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۰۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۳۷/۲
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در هامش [مختصر ف: – ۵۱۶]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۱۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۰گ، ۲۹سطر(۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۶۳]

۱۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۱۴
نیمه اول کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۷۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۰۴]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۹۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: شرقی، ۸۶گ (۱پ–۸۶پ)، ۳۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۹ – ۶۶۴]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۱۳
خط: میان نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با یادداشت بهاء الدین محمد بن احمد بن محسن بن زین العابدین عاملی؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۲۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۹/۸سم [ف: ۱ – ۳۳۳]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۸۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، نسخ از عصر مؤلف؛ مصحح،

محشی؛ نام کتاب به تاریخ ۱۱۴۵ گویا به خط کاتب و مهر «افوض امری الی الله عبده احمد» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۵ - ۱۰۰]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** والمرجو ممن نظر الی هذا التعلیق ان یمن علی هذا الضعیف المعترف بالقصور باصلاح الفاسد و ترویج الکاسدو

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با حواشی «منه دام ظله»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۳۱]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۹۸-۳۴/۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول محرر مذهب، مصحح؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۹۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۶۹۸]

۱۸. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۷۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نسخه ناقص [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۷]

۱۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری آهارمهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۶گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۳۰]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۴۴۷

آغاز: حاصله انه قد تقرر ان المقدمات الظنیه لیس بینها و بین ... فتلک المقدمات و النتایج لاتبصر؛ **انجام:** برابر

در فهرست با عنوان «الاجتهاد و التقلید» و بدون نام مؤلف است؛ خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: محمد باقر سروقد رضوی؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، مختلف السطر (۱۴×۲۰/۵)، اندازه: ۱۴/۷×۲۱سم [رایانه]

۲۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۰۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج زرشکی، ۴۸۳ص (۱۰۰-۵۸۲)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۷]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۶۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلابد من بیانه فلعله یدل علی دوامها عند عدم الخروج التی عند وجوده و إن دل بعمق علی دوامها عذرا لعدم الوجود معاً، کان ذلک تمسکاً بالعموم، فیجب ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰۲گ (۱ر-۱۰۲پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۳/۵سم [ف: ۳۹ - ۲۸۶]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۱۴

آغاز: حیث اسند الانکار الی المانع یدل علی الغفلة او التغافل. قوله بل الظاهراه. اقول هذا اول النزاع و عین المتنازع فیه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه» و «علی اکبر عفی عنه»، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج فرنگی، ۲۰۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۹۹]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۱۵

خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۱۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۰/۸سم [ف: ۱ - ۳۳۳]

۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۷۱

انجام: ثم استدل علی ذلک بکلام طویل ثم قال ان هذه المرتبة الفطریة مع الاشارات ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی بعضاً با عنوان «معلی عفی عنه»؛ تملک: سید ریحان الله بن جعفر موسوی با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی) به سال ۱۳۱۰؛ مهر: «عبده الراجی عباس الطباطبائی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۳۲]

۲۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۱۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج کرمی، ۲۰۲گ (۲پ-۲۰۳ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۳۲]

۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۳۳

آغاز: قوله ان کان التبادر الخ اقول معنی کون التبادر من امارات الحقیقة هو أن یتبادر المعنی من اللفظ؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۳۱]

۲۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشتی به تاریخ ۱۲۶۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۴۱]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما نفع باصله و غفرلنا و لوالدینا و لمن علمنا و لمن تعلم منا و لجمیع المؤمنین و المؤمنات انه غفور رحیم

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۰۸]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما نفع باصله و غفرلنا و لوالدینا و لمن علمنا و لمن تعلم منا و لجمیع المؤمنین و المؤمنات انه غفور رحیم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ فاقد مقدمه؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن خرمایی، ۲۹۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۰۸]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال کنت مع اصحاب لی و انا امامهم فصلیت بهم المغرب

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی:

انجام؛ واقف: شیخ محمد باقر زند کرمانی، آذر ۱۳۴۷؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۲۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۳۰۹]

۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۷۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۱۴۳گ (۱پ-۱۴۳ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۳۱]

۳۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** والمرجو ممن نظر الی هذا التعليق ان يمن على هذا الضعيف المعترف بالقصور باصلاح الفاسد و ترويج الكاسدو

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ تملکی به سال ۱۲۵۸ در تهران با مهر: «المتوكل على الله رضا الطباطبائی» (دایره)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۳۲]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۰۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: ملا محمد کاظم روضه خوان، ۱۲۳۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۲گ، ۲۲ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۶۷۸]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: عبدالجواد بن ملامؤمن در ۱۲۵۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۱۶۷گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۸ - ۲۳۳]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۵۴

آغاز: بسمله. (قوله) ره قلت انكار التبادر الخ اقول معنى كون التبادر من امارات الحقيقة هو ان يتبادر المعنى من اللفظ المجرد عن القراين حتى عن ملاحظة الشهرة من حيث وقوعه فى كلام من يراد اثبات كون للفظ حقيقة عنده (دیباچه را ندارد)؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشان «منه عفی عنه»، «منه دام الله»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۶گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۱۷۶]

۳۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۸۵-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۵۹ص، ۲۰ سطر (۱۲/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۳۸]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ مصحح؛ واقف: محمد میرزا نمکوری، ۱۲۴۵، همراه مهر «عبده میرزا محمد بن محمد علی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۹۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۶۴۳]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۹۵گ (۱-۹۵)، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۳۴ - ۵۷۴]

۴۰. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۹۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: علی نجف آبادی؛ ۱۶۷گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۹۴]

۴۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۶۶/۴

آغاز: قلت انكارالتبادر معنى كون التبادر من أمارات الحقيقة هو ان يتبادره المعنى من اللفظ المجرد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی؛ ۱۹۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۳۰]

۴۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۵۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: - ۱۱۸]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: قربانعلی بن کربلائی خان محمد، تا: دوشنبه ۱۲ ربیع ۱۲۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۵گ، ۲۱ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۱۲]

۴۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۸۸/۲

آغاز: بسمله، و الاستيفاق منك يا عزيز يا عليم، الحمد لله الذى اوضح لنا منهاج الدين ...

خط: نسخ، کا: رجبعلی بن محمد صالح اصفهانی، تا: جمادی الثانی۱۲۰۶ق؛ اهدایی: مهدی طاهری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج مشکی، ۱۳۹گ (۴۸-۱۸۶)، ۲۳ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۱۴]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۲۵/۳

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: مهدی بن مقصود علی لاهجانی گیلانی، تا: جمعه سلخ صفر ۱۲۰۹ق، جا: کربلا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۰۴-۱۰۷)، ۲۰ - ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۷۹]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۷۶

آغاز: قوله قلت انكار التبادر فى كلام الشارع الخ اقول معنى كون التبادر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین اردکانی جیلانی، تا: ۱۲۱۱ق؛ فاقد مقدمه است؛ واقف: خان بابا مشار، ۱۳۴۶؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۰۸]

۴۷. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق [دليل المخطوطات: ۱ - ۱۱۶]

۴۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۳ق؛ یادداشتی با تاریخ ۱۱۹۹ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۰گ، ۱۹-۲۵ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۷۵]

۴۹. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد تقی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۲۱۵ق؛ تملک: عبدالجواد حسینی [مخطوطات مرتضوی: ف: - ۱۴]

۵۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر شیرازی، تا: رجب ۱۲۱۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۰ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۳]

۵۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۵۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ وقف‌نامه کتاب به تاریخ ۱۲۱۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۳۶]

۵۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المیامن من آله. و المرجو، فمن نظر الی هذا التعلیق أن یمن علی هذا الضعیف المعترف بالقصور باصلاح الفاسد ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۱۷ق؛کاغذ:، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۳گ، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱-۱۵۶]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۷۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: عبدالله بن خان بابا زنوزی ساکن اصفهان، تا: چهارشنبه ۱۲ رمضان ۱۲۱۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ (۷۹پ-۲۱۱ر)، ۲۴ سطر [ف: ۲۵ - ۳۶۴]

۵۴. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۲۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۹ق [نشریه: ۷ - ۶۹۸]

۵۵. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰ فیاض

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۱۹ق؛ مهر: «عبده الراجی محمدباقر بن محمد طاهر»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۳)، قطع: پستی [ف: - ۱۱۷]

۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۳۷

خط: نسخ، کا: محمد باقر، تا: ۱۲۲۰ق؛ مصحح، با نشانی بلاغ؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۹۹]

۵۷. سمنان؛ مدرسه صادقیه؛ شماره نسخه:۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن مرحوم ابوالحسن حسینی، تا: سه‌شنبه ۲۳ رجب ۱۲۲۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۷گ (۸۱پ-۲۴۷پ) [ف مخ]

۵۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۲۰/۱

بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ قطع: خشتی [ف: - ۲۸۴]

۵۹. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۴۵

خط: نسخ، کا: حسین بن علی بن علی بن حسین شوشتری، تا: پنج‌شنبه ۳ صفر ۱۲۲۳ق، جا: اصفهان مسجد حکیم؛ ۱۸۲گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۴۲]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن علی مراد، تا: جمعه ۱۴ جمادی الثانی ۱۲۲۴ق؛ تملک: سید عبدالمحمد بن حاجی عابد کرهرودی حسینی؛ مهر: «عبده محمد جعفر بن محمدعلی» (بیضی)؛ کاغذ: نخودی یا پسته‌ای، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۴ص، ۲۱-۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴۵ - ۲۲۵]

۶۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۳۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱ - ۳۶۴]

۶۲. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰

خط: نسخ، کا: احمدبن محمد مهدی جرفادقانی، تا: جمعه ۲۹ رمضان ۱۲۲۶ق، جا: اصفهان مدرسه نیماورد؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [کتابخانه های گلپایگان: ف: - ۵۵]

۶۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۸/۱-۲/۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** کنت اصوب منهم فعلا انما یعید من لایدر ما صلی. هذا آخرا اردناه والحمد لله اولاً وآخراً.

خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابوتراب بن عبدالفتاح بن جعفر حسنی حسینی، تا: ۲۶ جمادی الاول ۱۲۲۶ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه» و«عب عفی عنه» و «عب وفق»؛ ۱۵۷گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۵ - ۲۶۹۸]

۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لجمیع المومنین و المومنات انه غفور رحیم امین یا رب العالمین ۱۲۲۷تم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۲گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه:۱۹×۳۰سم [ف: ۸ - ۴۴۳]

۶۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۳۲

آغاز: قلت انکارالتبادر معنی کون التبادر من أمارات الحقیقة هو ان یتبادره المعنی من اللفظ المجرد؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد علی جرفادقانی، تا: جمعه ۲۳ صفر، جا: اصفهان مدرسه نیماورد؛ مصحح؛ تملک: محمد مهدی بن میر سید علی حسینی حسیناوی در ۱۲۲۷ق، حسین بن محمد طباطبایی؛ واقف: ابوالفتح علوی خلخالی، جلد: تیاج مشکی، ۱۸۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱ - ۲۳۰]

۶۶. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۲۱ - ج

آغاز: هذا شرح السید صدرالدین علی الوافیة. بسمله. و به نستعین قوله ره قلت انکار التبادر الخ -معنی کون التبادر من ارادة الحقیقة هو ان یتبادر المعنی من اللفظ المجرد عن جمیع القرائن حتی عن ملاحظة الشهرة (در نسخه ما ستایش و نیایش دیباچه نیامده است)؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ تملک: محمد تقی بوده در ۱۲۳۵؛

کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵۶گ، ۲۴ سطر (۱۳/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۳۹۰]

۶۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن غلامعلی، تا: پنج‌شنبه ۲۹ صفر ۱۲۲۸ق، جا: کاشان مدرسه محمد صالح بیک؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲ سطر (۱۵/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۸۶]

۶۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:2451

خط: نستعلیق، کا: احمد اشکوری، تا: جمعه از آخر جمادی الاول ۱۲۲۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۳۱]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۵۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ احمد بن شیخ علی کتان نجفی، تا: ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۲۸ص (۳۳-۳۶۰)، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۴×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۷۳۳]

۷۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۶۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم مشهدی طوسی، تا: پنج‌شنبه ۳ رجب ۱۲۲۹ق، جا: اصفهان مدرسه علی قلی آقا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۱۷۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۱۰۲]

۷۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۴۴/۱

آغاز: بسمله قوله قلت افکار التبادر فی کلام الشارع مکابرة باللسان لما یحکم به الوجدان اقول معنی کون التبادر من امارات التحقیقة هو ان تبادر المعنی من اللفظ المجرد عن جمیع القرائن؛ **انجام:** الخامس عشر بین الاستصحابین، والمسلم التوقف وعدم العلم بشیء منهما ان امکن والا ... والتکلان فی المهمات علی الله وهو حسبی ونعم الوکیل وصلی الله علی محمد واهل بیته الطیبین الطاهرین.

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمدصادق بن محمدعلی نوشابادی کاشانی، تا: ۷ شعبان ۱۲۳۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ]

۷۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۷۵/۲-۲۵/۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد علی بن محمود خان بهبهانی، تا: جمعه ۶ رجب ۱۲۳۲ق؛ جلد: گالینگور، ۲۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۶۹۸]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۷۷

خط: نسخ، کا: غفور بن محمد صالح، تا: شنبه غره صفر ۱۲۳۲ق؛ مصحح، دارای رکابه؛ تملک: ابوالحسن بن محمود در ربیع الثانی ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۲۳۶]

۷۴. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۳۵

خط: نستعلیق و متن کتاب نسخ، کا: محمد بن آقا علی اردکانی یزدی، تا: شنبه از ذیحجه ۱۲۳۲ق، به امر محمد ابراهیم بن حاجی محمد علی محمد آبادی یزدی؛ تملک: محمد ابراهیم بن محمد مذکور به سال ۱۲۳۳؛ مهر: «عبده ابوطالب» (بیضی)؛ واقف: ابوطالب بن محمد علی شورکی، ۱۲۵۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۹]

۷۵. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۱۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۳۲]

۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۷۹

آغاز: و به ثقتی و به نستعین. بسمله. قوله قلت ان کان التبادر آه. اقول معنی کون التبادر من امارات الحقیقة هو ان یتبادر المعنی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن سعید خوانساری، تا: ۱۲۳۳ق؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده محمد و ...»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج بنفش،۲۱۷گ،۲۱سطر،اندازه:۱۵/۵×۲۱/۵سم[ف:۱۱- ۲۹۳]

۷۷. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی تقدیر کونه روایة یکفی فیه الواحد کما اشرنا الیه

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن ابو محمد جهرمی شیرازی، تا: ۹ ربیع الثانی۱۲۳۳ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۹۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: - ۱۷۸]

۷۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۹۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۷۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۲۷۹]

۷۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالمحمود بن عبدالله بن احمد قزوینی، تا: پنج‌شنبه ۲۴ ربیع الاول ۱۲۳۴ق، جا: قزوین؛ جلد: چرم زرد، ۲۰۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [مؤید: ۳ - ۵۸۱]

۸۰. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳/۱

نیمه دوم کتاب و از بحث تبادر می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۱۲گ (۱پ-۱۱۲ر)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: - ۶]

۸۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۳۴/۲

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد بن محمد علی خوانساری، تا: ۲ ربیع الاول ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۱گ (۴۲پ-۲۰۲ر)، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۵۵]

۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۵۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن مهر علی خونیساری [کذ]، تا: فصل زمستان ۱۲۳۴ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۲۱۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۰۶]

۸۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۲
خط: نسخ، بی کا، تا: رمضان ۱۲۳۴ق [ف: ۳ - ۹۵]

۸۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۹۷
خط: نسخ، کا: غلامحسین بن عباس سجستانی، تا: جمعه ۲۲ ذیحجه ۱۲۳۵ق [ف: ۳ - ۹۵]

۸۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۵۷/۲
کا: محمد مهدی استرآبادی، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶-۶۶۶]

۸۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۰۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: سید علی نقی فرزند سید صادق، تا: ۱۲۳۵ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: احمد بن لطفعلی تبریزی؛ کاغذ: فرنگی،، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۷گ، ۲۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۶]

۸۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۴۸۵
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ قطع: خشتی باریک [رشت و همدان: ف: - ۱۳۳۹]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد صادق نوری، تا: محرم ۱۲۳۶ق؛ محشی؛ واقف: میرزا ابوالحسن آملی، فروردین ۱۳۶۹؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج جگری، ۱۲۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۰۷]

۸۹. آمل؛ پیشنماز، میرزا ابوالحسن؛ شماره نسخه:۱۹/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن نوری، تا: ۱۲۳۶ق [نشریه: ۵ - ۴۰۲]

۹۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۲۶
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم، تا: غره صفر ۱۲۳۷ق؛ واقف: حاج ملا مصطفی، ۱۲۷۵؛ جلد: جلد تیماج قهوه‌ای، ۲۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۸۵]

۹۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۸۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالوهاب، تا: ۱۲۳۷ق؛ مصحح، مقابله شده با عبارت: «بلغ قبالاً»؛ تملک: آخوند ملامحمد هادی خراسانی، محمد شفیع فرزند محمد حسین موسوی تستری در دارالسلطنه اصفهان، حسینعلی فرزند نوروز علی تویسرکانی در دارالسلطنه اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۷گ، ۲۱ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۵۰۳]

۹۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۸۸
خط: نسخ، کا: شیخ محمد بن اسمعیل بن محمد بلادی حویزی، تا: یک‌شنبه ۱۰ شوال ۱۲۳۷ق، جا: حویزه؛ یادداشتی درباره «باغنو» و مراد از «باغنوی»، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۳۵]

۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۷۸
آغاز: بسمله. قوله قلت انکار التبادر اه اقول معنی کون التبادر من امارات الحقیقة هو ان یتبادر المعنی من اللفظ؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: علی اکبر بن محمد علی خوانساری، تا: جمعه ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۳۸ق؛ مصحح، رکابه‌دار؛ وقف‌نامه از طرف حاج مهر علی بن آقا ملک خوانساری بر طلبه علوم دینی در ربیع الاول ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج زرد، ۲۵۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۲۳۶]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن محمد باقر فارسی، تا: جمعه ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۳۹ق؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: حاج سید محمد شوشتری،۱۳۰۹ق؛کاغذ:فرنگی شکری،جلد: میشن مشکی، ۲۵۱گ، ۱۷ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۰۷]

۹۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۶۹
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن اسماعیل طباطبائی، تا: چهارشنبه ۱۰ جمادی الثانی ۱۲۳۹ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳۹گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۴۰۳]

۹۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۲
آغاز: الاول ما یستقل بحکمه الخ لابد من تمهید مقدمتین ینقح بها المطلوب؛ **انجام:** حکم التوقف و الاحتیاط الاباحة کما یدعیها المجتهدون اما الصغری فلظهور صدق الشبهة
کاتب:محمد بن علی گنجوی تبریزی، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۱۶گ (۷۰-۸۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۶]

۹۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۱
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد علی بزاز شیرازی، تا: ۲۶ رمضان۱۲۳۹ق،۱۸۹گ،اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲-۱۸۸]

۹۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۴۷
خط: نسخ، کا: عبدالله بن فصیح خوانساری، تا: ۱۲۴۱ق؛ مصحح؛ ۲۴۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۳۲]

۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۷۶
آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین؛ **انجام:** الاستعاره من القسام المجاز لکنه خلاف التحقیق ... زانکه من بنده گنهکارم
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۴۱ق [رایانه]

۱۰۰. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۶۸
خط: نسخ، کا: محمد علی بن عبدالکریم مشهور به فاضل مروزی، تا: ۱۲۴۲ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۵۹۸]

۱۰۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۸۹

خط: نسخ، کا: محمد علی بن عبدالکریم، تا: سه‌شنبه ۲۴ صفر ۱۲۴۲ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۹۰]

۱۰۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۰۸

خط:نسخ،کا:عباس علی،تا: پنج‌شنبه دهه سوم صفر ۱۲۴۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۶۵]

۱۰۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۳۸۵

آغاز: بسمله ... اما بعد فهذه رساله وجیزه و افیه؛ **انجام:** بحکم الوجدان ... ابن السید الجلیل فی سنه ۱۲۴۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق [رایانه]

۱۰۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن خوانساری، تا: ۱۲۴۹ق؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۷۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۱۷۳۰]

۱۰۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:یک‌شنبه ۲۵ صفر ۱۲۶۰ق، (در این تاریخ شک داریم)؛ مجدول؛ مهر: «عبده آقا بن محمد منیر» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۶۴]

۱۰۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۶۲ق؛ مهر: «نصر الله ۱۲۶۴» (بیضی)؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۰۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۲۷۹]

۱۰۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۷۲-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و باقی الاحادیث لعدم وجدان حکمها فیها غیر معلوم ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با یادداشت وقفی ۱۲۸۹ق، وقفنامه برگروه شیخیان کرمان به تولیت محمد خان؛ تملک: جعفر بن سید عبدالله شبر؛ ۲۰-۲۱، ۱۴، ۲۱-۲۳ سطر (۲۱×۳۰) [عکسی ف: ۱ - ۲۳۸]

۱۰۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بالجملة وجود الإضافة التی یعبر عنها بالخطاب معتبر فی تحقیق حقیقة الحکم ... من دون أن یصیر المکلف مخاطباً بالفعل بأن یصل إلیه قول النبی

تا مبحث تعادل و تراجیح است؛ خط: نسخ خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: جعفر قلی امین الدین انور به تاریخ محرم ۱۳۰۲ و مهر «جعفر قلی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۵۰۶]

۱۰۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ برگ اول و سه برگ آخر به خط محمد باقر رضوی خراسانی دوشنبه ۱۸ رجب ۱۳۰۷ در غری (نجف اشرف)، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۳۵۶]

۱۱۰. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۹۱

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن محمد تقی قمی، تا: جمعه ۱۰ ربیع الثانی ۱۳۱۱ق؛ ۲۶۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۷۲]

۱۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۳۱/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الواجب لهم من ذلک الوقوف عنه التحریر و رد ما جهلوا من ذلک الی عالم و مستنبطه لان الله تعالی یقول فی کتابه ...

خط: نسخ بدخط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در تطبیق با نسخه شماره ۹۴۹/ع از جلد ۸ فهرست ملی، نسخه حاضر تا سطر هشتم از صفحه ۱۸۱پ نسخه فوق را در بر دارد؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰گ (۲۶۷پ-۳۳۶پ)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۷۹]

۱۱۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۸۶/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی تقدیر حصول الهیئة للثوب من الحرکات و السکنات مع وقوعها فی المکان المنهی عن کون فیه و هذا مبنی علی الفرق بین المامور به الذی هو مدلول.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مشکی، ۲۶گ (۹۴پ-۱۱۹ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۷]

۱۱۳. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵۲گ، ۳۳ سطر [ف: - ۵۲]

۱۱۴. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۱۶]

۱۱۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حسین حسینی، جلد: تیماج، ۲۵۵گ، ۲۱ سطر [ف: ۱ - ۱۰۷]

۱۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فهرستی، ۲۸۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۵۸]

۱۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وانه فعال لما یرید.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ بوسیله حاج قائم مقام تسلیم کتابخانه شده؛ واقف: ملامحمد جعفر بن صفر علی دنیانی، ۱۸۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۶ - ۵۹]

۱۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** وانه فعال لما یرید.

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۱۵۱گ،۲۶سطر،اندازه:۱۴×۲۰سم[ف:۶- ۵۹]

۱۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** وانه فعال لما یرید.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: شیخ علی بن شیخ محمد بن شیخ شبیب جزائری نجفی؛۱۵۲گ،۲۹سطر،اندازه:۱۴×۲۰سم[ف:۶-۵۹]

۱۲۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۵۷
آغاز: قوله ره الاول، وما یستقل بحکمه العقل آه لابد من تمهید مقدمتین یتضح بهما الاولی ان الترجیح بلا مرجح محال
نام کتاب و مؤلف به استناد نسخه ش ۵۴۴۵/۲ مجلس تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج با یک طبله، ۱۷۵گ، ۲۰ سطر [ف: ۱ - ۳۶]

۱۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۹۹-۵۵/۶۹
آغاز: کالزمان و المکان فلا یدل علی خصوص الفوریة او التراخی الا لقرینته تدل علیه و لذا اختلف الحال بحسب القراین
از بحث فور و تراخی تا بحث تعادل و ترجیح؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۴۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۶۹۸]

۱۲۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۵۵/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ فستقی؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۹ و ۲۱ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۱۴]

۱۲۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۶۷۷
آغاز: خصوص الحقیقة فیستفاد من ملاحظة خصوص المستعمل اذا عرفت هذا فنقول؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «ماشاء الله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ کاغذ اصفهانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۴۵]

۱۲۴. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۲۷
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [ف: - ۵۵]

۱۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۱۶
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۲۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۰۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** الادلة التی اقاموها علی جواز تعویل المجتهد المطلق علی ظنه او دلت علی مرامهم لدلت علی جواز تعویل المجزی ایضا.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۱۶۳گ، ۲۰-۲۱ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۰]

۱۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: - ۳۶۹]

۱۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۷۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** انه غفور رحیم آمین یا رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: - ۳۶۹]

۱۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۴۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۱۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۷۳۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و احتج القائلون بالتکرار لان الامر ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۱۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۸۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فنقول ثبت وجوب المضی فی الحال الاول بالمقتضی و هو ... و المظنون تحقق ... نتکلم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

← حاشیة وافیة الاصول ⩤ الوافی فی شرح الوافیة

● حاشیة وافیة الاصول = شرح الوافیة / اصول فقه / عربی
ḥāšīyat-u wāfīya-tul usūl = š.-il wāfīya

بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی، ۱۱۵۵ - ۱۲۱۲ قمری
bahr-ol-‘olūm, mohammad mahdī ebn-e morteza (1742 - 1798)

وابسته به: وافیة الاصول = مختصر الاصول = الوافیة فی الاصول؛ تونی، عبدالله بن محمد (-۱۰۷۱)
تاریخ تألیف: ۱۱۸۶ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
حاشیه‌ای استدلالی است بر کتاب «الوافیة فی اصول الفقه» ملا عبدالله بشروی تونی. آن را در نجف اشرف به‌سال ۱۱۸۶ نگاشته است، ولی به جهت بروز وبا در این سال در نجف به خراسان آمد و این حاشیه ناتمام ماند و مأثور خامه‌اش تا آخر مبحث حقیقت و مجاز است. از شاگردش سید محسن اعرجی خواست آن را به پایان برد؛ ولی او به احترام استاد آن را ادامه نداد و شرح مستقلی بر به نام «الوافی» نگاشت و به نام «المحصول» آن را خلاصه کرد. این کتاب در بسیاری از فهارس یا شناخته نشده و یا این‌که اشتباه معرفی شده است. در فهارس به این افراد نسبت داده شده: ۱. با عنوان حاشیة المعالم به محمد تقی بن محمد برغانی، ۲. حاشیة المعالم از آقا جمال خوانساری، ۳. حاشیة شرح مفتاح العلوم، از مولی محمد مهدی طباطبائی، ۴. اصول الفقه از محمد باقر بن محمد تقی شفتی، ۵. شرح قوانین المحکمة، از ناشناس، ۶. اصول الفقه، از سید صدر اصفهانی، ۷. و در برخی از صاحب ریاض دانسته شده، که همگی خطاست و در بسیاری از فهارس با عناوین مختلف و ناشناس. بنابراین گرچه در نسبت آن به سید بحرالعلوم دلیلی قاطع وجود ندارد ولی قراین این انتساب بیش از دیگران است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی محمد و آله اجمعین و الله المستعان و علیه التکلان قوله اللفظ ان استعمل فیما وضع له فحقیقة فجعل المقسم مطلق اللفظ المتناول للمفرد و المرکب
انجام: لان الاستعارة فی الاقسام المجاز لکنه خلاف التحقیق و مما یدل علی فساده اذا تعلم بالضرورة ان قصد القائل زیدا اسداً

دعاه ان زيدا فرد من افراد الاسد مبالغة فی دعوی الشجاعة كما فی قوله رأيت اسداً و انما الفرق بينهما

[الذريعة ۱۴/۲۵ و ۲۳۰/۶؛ ريحانة الادب ۲۳۷/۵؛ معجم المؤلفين ۳۰۴/۹كشف الحجب والاستار، ص ۱۹۱؛ التراث العربی المخطوط، ج ۵، ص ۴۸-۴۹؛ دنا ۱۰/ ۹۷۵ متاسفانه در «دنا» در ذيل عنوان «الوافی فی شرح الوافية» كه به اشتباه از بحرالعلوم دانسته شده، حاشيه وافيه بحرالعلوم نيز همان الوافی تلقی شده و هر دو در ذيل الوافی آورده شده؛ در صورتی كه حاشيه بحرالعلوم جز الوافی است و الوافی نيز از سيد محسن اعرجی شاگرد بحرالعلوم است.]

شرح و حواشی:

۱- حاشية شرح وافية الاصول

۱. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۱۵۶۷/۷

آغاز: برابر

نسخه اصل: كتابخانه مدرسه نمازی - خوی ۸۴۹ در فهرست از برغانی دانسته شده و در فهرست مدرسه نمازی با اين شماره معرفی نشده؛ خط: نستعليق، كا: محمد بن حاج حيدر كرمانی گنجوی، تا: ۱۲۰۱ق؛ ۴۸ص (۲۸۴-۳۳۱) [عكسی ف: ۴ - ۳۹۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق تحريری، كا: آقا محمد بن محمد فصيح مراغی، تا: رجب ۱۲۰۴ق؛ مصحح؛ واقف: محمود شهابی، آبان ۱۳۶۶؛ كاغذ: شكری فرنگی، جلد: تيماج مشكی، ۶۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۴سم [ف: ۱۶ - ۹۷]

۳. مشهد؛ الهيات؛ شماره نسخه:۲۲۳۶۵

خط: نسخ، كا: زين العابدين بن ملا محمد حسن سبزواری، تا: ۵ شنبه سلخ شعبان ۱۲۱۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ متن در هامش؛ كاغذ فرنگی؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۲۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۲۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق، كا: علی نقی بن محمد علی موسوی زنجانی، تا: ۱۲۲۱ق، جا: اصفهان؛ كاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تيماج مشكی، ۶۱گ (۴۰پ-۱۰۰)، ۲۳سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۲۹]

۵. تهران؛ الهيات؛ شماره نسخه:۱۷۰/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق، كا: محمد ولی كرازی، تا: ۱۲۲۳ق؛ كاغذ: فرنگی، جلد: تيماج مشكی، ۶۵گ (۱۱۷ر-۱۸۱پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: - ۷۲۰]

۶. قم؛ مؤسسه آية الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۱۹/۱

آغاز: برابر

تا بحث حقيقت و مجاز و در نسخه به ملا محمد صادق تبريزی نسبت داده شده كه درست نيست؛خط:نسخ،كا: مير محمد يوسف بن محمد صادق كرمرودی، تا: ۱۲۲۳ق؛ جلد: تيماج مشكی، ۸۸گ (۱پ-۸۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۷]

۷. قم؛ فيضيه؛ شماره نسخه:۱۵۲۰/۶

خط: نسخ و نستعليق، كا: احمد بن حاج علی خوانساری، تا: ۱۲۲۳-۱۲۲۵ق؛ ۳۳گ، ۲۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۷]

۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۲۰/۲

بی كا، تا: ۱۲۲۳ق؛ قطع: خشتی [ف: - ۲۸۴]

۹. قوچان؛ مدرسه عوضيه؛ شماره نسخه:۵۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق، كا: محمد هادی بن حاجی باقر نحوی، تا: ۱۲۲۴ق، جا: كربلا؛ جلد: تيماج سرخ، ۵۰گ (۳۲پ-۸۱ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ]

۱۰. قائن؛ حسينی قهستانی؛ شماره نسخه:۲۹/۲

خط: نسخ، كا: محمد بن علی اكبر بهلجردی قائنی خراسانی، تا: ۱۲۲۵ق، جا: اصفهان مدرسه كاسه گران؛ مصحح؛ جلد: تيماج مشكی، ۷۳گ (۱۴۶پ-۲۱۸پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [مدرسه جعفريه زهان: ف: - ۱۳۹]

۱۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۴۱

جلد دوم؛ بی كا، تا: ۱۲۲۶ق؛ قطع: خشتی [ف: - ۱۷۷]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۲۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق تحريری، كا: عبدالعظيم بن عليخان زنوزی حايری، تا: دوشنبه ۱۵ صفر ۱۲۲۶ق، جا: كربلا؛ محشی به حاشيه مؤلف؛ كاغذ: فرنگی شكری و حنايی، جلد: مقوا با روكش مشمع، ۱۱۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۳۰۱]

۱۳. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه:۳۵۵۷/۲-۱۸/۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌كا، تا: ۸ ذيحجه ۱۲۲۶ق؛ جلد: تيماج مشكی، ۹۲گ، ۲۰ سطر [ف: ۳ - ۱۵۶۸]

۱۴. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۳۰/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست از برغانی دانسته شده؛ خط: نستعليق، كا: محمدتقی بن علی محمد چهاردهی، تا: رجب ۱۲۲۶ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تيماج قرمز، ۷۱گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف مخ: - ۷۵]

۱۵. قم؛ مؤسسه آية الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۳

خط: نسخ، كا: احمد معلم، تا: ۱۲۲۸ق، جا: كربلا؛ ۷۲گ (۴۱پ-۱۱۲ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۶۹]

۱۶. قم؛ فيضيه؛ شماره نسخه:۱۳۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق، بی‌كا، تا: ۱۲۲۹ق؛ ۸۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۶۵]

۱۷. قم؛ حجتيه؛ شماره نسخه:۲۳۳

جلد اول تا بحث تعارض جرح و تعديل؛ خط: نسخ، بی‌كا، تا: ۱۲۳۰ق [ف: - ۹۶]

۱۸. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

خط: نسخ، كا: معصوم بن ابراهيم، تا: دوشنبه ۲۴ رمضان ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [صد و شصت نسخه: - ۲۵]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۱/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوطالب، تا: ۱۲۳۱ق؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۳۹۸]

۲۰. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو العلم بکون ما تضمنه هو عین کلام بجعجة
خط: نسخ، کا: اسماعیل بن ابراهیم، تا: ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۱۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: – ۱۷۸]

۲۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۴۶/۲

آغاز و انجام: برابر
در فهرست به نام حاشية المعالم و با احتمال از آقا جمال خوانساری دانسته شده که هم نام کتاب و هم نام مؤلف غلط است؛ خط: نسخ، کا: محسن بن ضیاء الدین طریحی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ رجب ۱۲۳۲ق [نشریه: ۳ – ۳۶]

۲۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۷۲/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوطالب بن ابی القاسم حسینی همدانی، تا: اواخر صفر ۱۲۳۲ق؛ ۶۷گ (۵۷پ–۱۲۳پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ – ۱۶۹]

۲۳. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۲۶/۱

خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: جمعه ۲۱ شعبان ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۸۳]

۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۵۲/۲–۱۲/۱۴۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد علی یزدی برای سید مراد، تا: ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۳گ، ۲۵ سطر [ف: ۳ – ۱۵۶۸]

۲۵. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۱۱

خط: نسخ، کا: محسن بن رفیع الجرفادقانی (گلپایگانی)، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۲۳۳ق، جا: کاظمین؛ ۲۴۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: – ۸۲]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۷۳/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، کا: مهدی ندب الشیخ محسن عبودی، تا: ۱۲۳۳ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ (۶۲پ–۱۴۷پ)، ۲۱–۲۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۸ – ۲۳۲]

۲۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۴۴

آغاز: برابر
بی کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ اهدایی: تراب یزدی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۷گ (۱–۹۷)، ۱۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۲۵۸]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۶/۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: خلیل بن حاجی ابراهیم زاهد تبریزی، تا: یک‌شنبه ربیع الاول ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۸۲گ (۶۰پ–۱۴۱ر)، ۲۱–۲۳ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۴×۲۰/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۹۳]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۳۱/۱

آغاز و انجام: برابر؛ قد تم هذه الرساله ... للسید الاجل السید مهدی النجفی طاب ثراه ... ۱۲۳۳.
کا: عبدالعلی بن محمد یوسف حسینی حسنی، تا: ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹ص (۱–۱۱۹)، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۸۶۷]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۸

آغاز و انجام: برابر
شامل مباحث حقیقت و مجاز تا پایان مبحث صحیح و اعم و قسمتی از مسئله ترجیح اشتراک بر مجاز؛ خط: نسخ زیبا، کا: عباس علی بن عوض علی میلانی، تا: ۱۲۳۴ق؛ این نسخه با کتاب فوائد تألیف مصنف در یک مجموعه است؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۱ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۱۱]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۰۱/۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابو القاسم بن رمضانعلی لاریجانی، تا: ۱۲۳۴ق، جا: کربلا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ (۹۶پ–۱۵۵پ)، ۲۴ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۹ – ۱۲۱]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۷۳/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد حسن تبریزی، تا: ۱۲۳۴ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹۵ص (۱–۹۵)، ۲۲سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ – ۱۹۵]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۰۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن میرزا محمد حسن، تا: ربیع الثانی ۱۲۳۴ق، جا: کربلا؛ مصحح، محشی با نشان «منه عفی عنه، منه طیب الله رمسه» و غیر آن؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ، ۲۳ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۸ – ۶۱۰]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۱۷۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد بن رضا جیلانی، تا: ۱۲۳۴ق، جا: کربلا؛ واقف: خانم بیگم عقیلی، خرداد ۱۳۷۱؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا عطف میشن خرمایی، ۷۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۳۰۲]

۳۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۵۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد حسن بن محمد صادق نوری، تا: ۱۲۳۴ق؛ محشی با امضای «منه رحمه الله»؛ ۷۲گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۷۶/۳–۲۰/۹۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی قلی بن حاجی محمد، تا: جمعه ۱۸ ربیع الاول ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۰گ، ۲۱ سطر [ف: ۳ - ۱۵۶۸]
۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۶۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوانا، کا: محمد بن غیاث الدین، تا: ۱۲۳۵ق؛ مصحح؛ تملک: سید مصطفی حسینی صفایی خوانساری در ۱۳۶۸ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۰۳]
۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱۷/۱۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد علی خوانساری، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶ص (۵۶۵-۷۴۰)، ۲۰سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۹]
۳۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۷۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج آلبالویی، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۴۵]
۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۳۴/۱

خط: نستعلیق، کا: حسن بن محمد ابراهیم خوانساری، تا: ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۱پ-۴۰پ)، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۵۵]
۴۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۷

جلد اول؛ بی کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ قطع: رحلی [ف: - ۱۷۷]
۴۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۴۲/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۶۴گ (۴۳پ-۱۰۶ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۵]
۴۳. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۹۲

خط: نسخ، کا: سید حسن بن محمد جعفر حسینی اردکانی یزدی، تا: ۱۲۳۷ق؛ ۸۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۹]
۴۴. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد باقر، تا: ۲۹ رمضان ۱۲۳۸ق [تراثنا: س۲ش۴ - ۶۹]
۴۵. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۲۵/۱

از آغاز تا مبحث کلام نفسی طلب و اراده؛ خط: نسخ، کا: عبدالمحمد بن محمد علی جاپلقی المسکن، تا: ۱۲۳۸ق؛ ۶۰گ (۱پ-۶۰پ)، قطع: وزیری [چند نسخه-ف: - ۴۲]
۴۶. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۱۹/۱

خط: نسخ، کا: جعفر بن علی رضا کجوری، تا: چهارشنبه ۱۲۳۹ق، جا: کربلا؛ ۲۱۰گ (۱پ-۲۱۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۱]
۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۸۴

خط: نسخ، کا: علی بن سلطان نجف آبادی، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۲۳۹ق؛ جلد: مقوائی عطف تیماج مشکی، ۱۹۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۶۲]
۴۸. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷/۱

کا: زین العابدین گلپایگانی، تا: ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴گ (۱پ-۳۴پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۲۲]
۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۷۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۴۱ق؛ تاریخ وقف: بهمن ۱۳۵۹؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۰۲]
۵۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۵۲/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن اسماعیل تبریزی، تا: دوشنبه ۱۹ ذیقعده ۱۲۴۱ق؛ محشی با نشان«منه»، با علامت بلاغ؛ کاغذ: فرنگی نخدی، جلد: مقوا رویه پارچه، ۶۴گ (۳پ-۶۶پ)، ۲۵سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۷۹]
۵۱. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۱۳

آغاز: و علیه لکونه مستعملاً فیما وضع له فی اصطلاح به التخاطب فینتقض به الحدان طرداً و عکساً؛ **انجام:** برابر
در فهرست با عنوان «حاشیة الوافیة» و ناشناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۳۲گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۹۳]
۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۷۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ تملک: شیخ محمد موسی بن شیخ مهدی؛ ۱۸۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۶ - ۵۹]
۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۹۲/۱-۳۴/۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعد تسلیم الحصول احیاناً لادلیل علی جواز الاعتماد علی مثل هذه الظنون فی الاحکام الشرعیة فانها لیست من الظنون المسببة عن الوضع هذا مقدار المشروح من الوافیة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۲۱ سطر [ف: ۳ - ۱۵۶۹]
۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۱۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد صادق خوانساری، تا: شوال ۱۲۴۳ق؛ واقف: محمد زهرایی، تیرماه ۱۳۵۰؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۷۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۳۰۳]
۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۵۴/۳

کا: محمد مهدی بن محمد اسماعیل بن خداداد بن کربلایی اسماعیل، تا: با تاریخ ۱۲۴۳ق، جا: استرآباد؛ کاغذ: فرنگی، ۳۰ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۹۹]
۵۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۲۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۹ ذیقعده ۱۲۴۳ق؛ ۱۰۰گ (۱پ-۱۰۰پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۳۱]
۵۷. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۳۴

کا: عبدالحسین، تا: ۱۲۴۳ق، جا: کربلا صحن امام حسین [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ - ۲۱۴]

۵۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۹۸/۱

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ ۶۵گ (۱–۶۵) [ف: ۳ – ۳۵]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۳۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوانا، کا: محمد رضا بن علی کوکدی گلپایگانی، تا: ۱۲۴۴ق؛اهدایی:رهبری،خرداد۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن خرمایی، ۷۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۳۰۴]

۶۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۵۲/۱-۵۷۷۸

انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن حسین خوانساری، تا: جمعه جمادی الاول ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۴ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: – ۲۰۹]

۶۱. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۶۵/۱

خط: نسخ، کا: سید محمد بن سید حسین موسوی، تا: ۱۲۴۶ق؛ ۶۲گ (۲پ–۶۳ر)، ۲۴سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: – ۱۴۶]

۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الامر الذی لا وجود له فی الخارج و ان الامر الخارجی لا یقتضی ادراکه (گ۸۷پ)
در فهرست با عنوان «حقیقت شرعیه یا حقیقت و مجاز» و ناشناس؛
خط: نستعلیق، کا: سید کاظم بن سید محمد گلپایگانی، تا: ربیع الاول ۱۲۴۹ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۲۴ص (۶۴پ–۸۷پ)، ۱۹سطر (۱۰×۱۵) [ف:۱۱-۳۵]

۶۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۶۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: نجفعلی بن ملا حیدرقارپوز آبادی، تا: ۱۲۴۹ق؛ بخشی از مباحث فقه و اصول به خط ملا محمد ابراهیم قشلاقی (نگارنده کتاب «البحر اللامع») در ۳۵۰ گ همراه این نسخه است گویا تقریرات بحث یکی از اساتید اوست؛ ۹۳گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱ – ۱۶۵]

۶۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۹۸/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن سید رضا حاجی میرزا جانی، تا: ۱۲۵۰ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز،۷۰گ (۱پ–۷۰پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶-۶۷]

۶۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۸۸/۱

آغاز و انجام:
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۸ جمادی الثانی ۱۲۵۰ق؛ واقف: هاشم قزوینی، ۱۳۸۰؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۳۶۹]

۶۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۰۹-۳۳/۱۵۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن میرزا عبدالمجید، تا: پنج‌شنبه ۲۵ رمضان ۱۲۵۳ق، حسب الامر میرزا محمد؛ مصحح، قطعه‌ای از منظومه اثناعشریه سید بحرالعلوم در رثای سیدالشهداء (ع) درج شده است با سرآغاز: «الله اکبر ما ذاالحادث الجلل»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۱گ، ۱۴ سطر [ف: ۳ – ۱۵۶۹]

۶۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۶۱

جلد دوم؛کا:اکبر بن علی تونی،تا:۱۲۵۶ق؛قطع:خشتی [ف: – ۱۷۷]

۶۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۷۰/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر حسینی، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ:، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۳۹]

۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی تحقیق المبادی اللغویة شافیة و لطلاب التحقیق کافیة.
خط: نستعلیق، کا: حسنعلی ... ، تا: ۱۲۶۰ق؛ از کتب کتابخانه آقا ضیاء الدین (بن شیخ فضل الله) نوری بوده و وارد کتابخانه سید محمد (بن سید کاظم صاحب عروة الوثقی) طباطبائی یزدی شده؛ مهر کتابخانه نوری و مهر شخصی طباطبائی؛ ۶۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ – ۶۰]

۷۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن هزار جریبی فولاد محله‌ای، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۲۶۱ق، حسب الامر شیخ محمد بن شیخ جعفر امام جماعت طهران معروف به آقا بزرگ؛ تملک: نورالدین بن حسین حسینی رزوانی قمی به تاریخ ۱۳۱۱؛ مهر: «نورالدین الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲ – ۲۵۷]

۷۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۱۳/۱-۲۷/۸۳

آغاز و انجام: برابر
حقیقه ومجاز؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن قربانعلی، تا: ۱۲۷۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳-۱۵۶۹]

۷۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۱۶

جلد اول؛ کاتب: محمد شفیع و زوائی، تا: ۱۲۷۲ق؛ قطع: خشتی [ف: – ۱۷۷]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۴ ط

خط: نسخ، کا: عباس بن محمد طباطبائی کربلائی، تا: ۱۲۷۳ق [مختصر ف: – ۵۱۶]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۵۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان الاستعارة من اقسام المجاز لکنه خلاف التحقیق
خط: نسخ خوش، کا: محمد صادق بن زین العابدین خراسانی، تا: ۱۲۷۳ق؛ محشی معلق به حاشیه؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ – ۳۰۴]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۴-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عباس بن محمد طباطبایی کربلائی، تا: ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۵گ، ۲۴سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۴ – ۳۶۳]

۷۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۵۳/۶

خط: نسخ، کا: سید محمد بن محمد تقی موسوی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۲۷۹ق، جهت برادرش میرزا سید حسین؛ تملک: یوسف بن ابی القاسم موسوی جرفادقانی با مهر «یوسف الموسوی» (بیضی) و «یوسف بن ابی القاسم الموسوی» به سال ۱۲۸۵، جمال الدین موسوی به سال ۱۳۲۱؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ (۶۹پ–۱۴۷ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۷۷]

۷۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۶۵۱/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حسن بن میرزا کوچک حسینی اصفهانی، تا: جمادی الاول ۱۲۸۵ق؛ جلد: مقوا، عطف تیماج مشکی، ۶۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف مخ: ۲ – ۷۵۵]

۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** موجود: من انواع المدرکات من المعقولات و المحسوسات نظرا الی ان اللغة
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: احمد بن جمال الدین مراغی، تا: جمادی الاول ۱۲۸۷ق؛ افتادگیها: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۱۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۳۰۵]

۷۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۶۵/۵

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن علی آقا جرفادقانی (گلپایگانی)، تا: ۱۲۸۶–۱۲۸۸؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۶گ (۲۰۸پ–۲۸۳پ) [ف: ۱۱ – ۱۷۸]

۸۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۳۹/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن ابوالقاسم بن محمد ... حسینی، تا: ۱۲۹۷ق؛ ۱۷۱ص (۱۹–۱۸۹)، ۲۶ سطر [ف: ۲ – ۲۵۸]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۹۷/۱۱ط

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج زرد، ۱۸۸ص (۸۸–۲۷۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴/۳ – ۶۱]

۸۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۹۶/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۱۹۰ص (۲۹۵–۴۸۴)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۴۰]

۸۳. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۲۵

از مبحث الموضوع تا تعارض الجرح و التعدیل؛ خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: – ۳۲]

۸۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۹۳/۲

آغاز و انجام: برابر
فقط بخش حقیقة و مجاز؛ خط: نسخ، کا: محمد هادی ابن محمد الموتی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۴۱ص (۱۰۰–۲۴۰)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۴۹]

۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۲۸/۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن محمد قاسم، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ(۲۷پ–۸۷پ)، اندازه:۱۴/۵×۲۰/۵سم[ف:۲۸– ۲۳۱]

۸۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۱۵/۳

انجام: و لیس فیه الامر بالوقوف فی جمیع الکتاب بل هو ظاهر فی الأخذ بغیره فإن قلت ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۳۸گ (۵۸پ–۱۹۵پ)، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۱ – ۲۲۴]

۸۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۰۵

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ ۷۰گ،اندازه:۱۵/۵×۲۱سم[ف:۱ – ۱۴۴]

۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۴/۱

آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق،کا:ابراهیم بن مرتضی حسینی زنجانی،تا:قرن۱۳؛جلد: ساغری مشکی، ۶۲گ (۱پ–۶۲پ)، ۳۳ سطر [ف: ۳۶ – ۲۴۸]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۰/۳-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر
پاره‌ای از مباحث الفاظ است مانند حقیقت و مجاز و حقیقت شرعیه؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید نخودی، جلد: تیماج قرمز، ۵۴گ (۱۷۸ر–۲۳۱پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۱۷۴]

۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۳ ط

آغاز: قوله قدس سره «الاصول لغة ما یبنی علیه الشی» اقول قد جرت عادة الاصولیین بتعریف اصول الفقه بکلا معنییه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن حمید بن اسماعیل، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی از مؤلف با علامت «منه دام ظله»، یادداشتی حاکی از عاریت گرفتن نسخه از سیدرضا بن سید محمد مهدی طباطبایی مورخ ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۱۲]

۹۱. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۱۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملکی پاک شده به سال ۱۲۴۶ق؛ مهر مستطیل وقف کتاب از سید عزالدین محمد حسینی؛ جلد: روغنی گل و بوته، ۷۴گ (۱پ–۷۴پ)، ۲۳سطر، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [اوراق عتیق: ۱ – ۱۷۲]

۹۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۸۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: فاضل تونی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۴گ، ۱۶ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: – ۵۹۵]

۹۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۷۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ – ۹۵]

۹۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۰۸/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و احتمال اشتراط الوضع فی صحه ... بل مقطوع بفساده (ناقص مانده) (برگ ۶۴ ر) (در پشت برگ ۵۴ر به عربی نوشته شده: این است آنچه قلم بحر العلوم در شرح وافیه بیرون آمد.)
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه قدس سره»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، رویه

کاغذ زرد، ۱۱گ (۵۴-۶۴)، ۲۲سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۱۷ – ۱۸]
۹۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷۱۶/۴

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳ [ف: – ۱۲۴]
۹۶. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۱۴

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد نصیر ولوئی هزار جریبی، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ – ۶۹۶]
۹۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الا مکابر محض و متعسف معاند فلا تغفل و تأمل فان المقام مزال الاقدام
در فهرست مختصر حاشیه معالم الاصول معرفی شده و ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴۳ – ۱۶۰]
۹۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۵

انجام: و علی بن حمزه و عثمان بن عیسی کلهم من الفرق الواقفیة والا و لان ق و ظم و الاخیر من اصحاب ...
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۴۹۱]
۹۹. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۶۴/۱

از مبحث وضع تا اواخر مبحث حقیقت و مجاز؛ بی کا، تا: قرن ۱۳ [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ – ۲۱۷]
۱۰۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۱۲

آغاز و انجام: برابر
در فهرست از برغانی دانسته؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۷گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۰ – ۳۵]
۱۰۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۹۶

آغاز و انجام: برابر
نام کتاب و مؤلف به استناد آغاز نسخه تعیین شد. در فهرست با عنوان «حاشیة شرح مفتاح العلوم» و از مولی محمد مهدی طباطبائی؟ دانسته شده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمعی مشکی، ۹۸گ، ۱۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۳۰ – ۱۷۶]
۱۰۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۰۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۷گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ – ۳۴۵]
۱۰۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۵/۲

آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «حاشیه در اصول» و ناشناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی به حاشیه مؤلف؛ واقف: تاج ماه بیگم، ۱۲۶۲؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۷۴گ (۱۶۶-۲۳۹)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۵۱۵]
۱۰۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۲۳/۱

آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی بعضاً با عناوین «لمحرره صادق»؛ یادداشتی از «عبدالخالق بن عبدالرحیم»؛ ۷۴گ (۲-۷۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم[محدث ارموی مخ:۳-۱۶۶۷]
۱۰۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه: ضمن دو برگ اول نسخه دو فایده اصولی است. یکی از آن دو از افادات کتبی حسن بن شیخ علی قفطانی است؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری،محرم۱۴۰۵؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۸۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۳۰۵]
۱۰۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۷۷/۳

آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۵۷گ (۱۷۰پ-۲۲۶پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۳ – ۱۲۰۰]
۱۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۱۶۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن رستم استرابادی یانسری، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا؛ واقف: خانم بیگم عقیلی، خرداد ۱۳۷۱؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۳۰۴]
۱۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انه ذاتی للعینی فلاتم انه یجب ان یکون
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: مرتضی قلیخان، ۱۳۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج ماشی، ۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۳۰۵]
۱۰۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۰۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ شیرین، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: صیقلی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۴– ۲۰۶۸]
۱۱۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۳۲

خط: نسخ خوش، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ مهر: «محمد مهدی بن محمد کاظم الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرد، ۷۹گ، ۲۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۴ – ۲۰۹۱]
۱۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۸۲-۶/۷۲

آغاز و انجام: برابر
در فهرست از برغانی دانسته؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن ابن شیخ علی ال شیخ محمد حسین بحرانی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، در اول نسخه چند نفر از جمله جعفر بن شیخ عبدعلی قرشی در ۱۲۴۱ و صالح بن سید مهدی حسینی در۱۲۴۱ و محسن بن شیخ حسین برقعاوی در ۱۲۴۴ و عبدالله بن محمدرضا مازندرانی در ۱۲۳۸ و جعفر بن سید علی حسینی قزوینی در ۱۲۴۰ به خط خود نوشته‌اند که این کتاب را دیده‌اند و مطالعه کرده‌اند، در آخر رساله فایده‌ای از فواید وحیدبهبهانی درج شده است؛ جلد: تیماج سرخ، ۷۲گ، ۲۳– ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۱۵۵۳]

۱۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۷۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمل بمقتضی الاصل، لمغایرة قطعا و ان لم یکن منافیا للاجماع علی.
در فهرست با عنوان «حاشیة اصولیة» و ناشناس؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۳گ (۱۱۱پ-۱۵۳ر) [ف: ۲ - ۷۵]

۱۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۵۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** «کانت جاریة علی ماهو الاصل فیها ابتداء واستدامة انتظم الامر وارتفع الاخلال من البین».
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «اللهم صل علی محمد وآل محمد» (بیضی)؛ جلد: روغنی گل و بوته‌دار، ۷۷گ (۴۵پ-۱۲۱ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۵]

۱۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۱۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ انجام در «الاخذ بالظن» افتاده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۳۰گ، ۲۹ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۶۸۳]

۱۱۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۰۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۸۸]

۱۱۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۸۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱۴گ (۵پ-۱۱۸ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۵۲]

۱۱۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۲۵/۱

انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱۰گ (۲پ-۱۱۱پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۱۰]

۱۱۸. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۶/۸

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن محمد علی قزوینی، تا: ۱۳۱۶ق، جا: کربلا؛ افتادگی: انجام؛ ۶۹گ (۱۰۲پ-۱۷۰پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۸۰]

۱۱۹. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۵۳/۶

خط:نستعلیق، کا: میرزا باقر بن ملا حسن رشتی گیلانی، تا: ۱۳۲۶-۱۳۲۷ق؛ ۶۳گ (۵۹پ-۱۲۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲-۳۴۷]

۱۲۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اختیارا اواضطرارا و یلوح من کلام ابن ابی عقیل جواز
در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، ۱۷۶ص [ف: ۱- ۱۰۴]

۱۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۷۸/۳

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... قوله ره ذهب جماعة الخ، اقول من المعلوم ان دلالة اللفظ علی مفهوم دون آخر مع استواء نسبته علیهما ممتنع؛ **انجام:** و التتبع لمن اراد، و الله الهادی الی سبیل الرشاد.
در فهرست حاشیه وافیه دانسته ولی آغاز و انجامی متفاوت دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۴۲گ (۵۰پ-۹۱پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۸ - ۲۴۱]

۱۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۷۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من المعهود المقرر بدلیة الظن و قیامه مقام العلم اذا تعذر فیکون بدل العلم بالحکم الواقعی المتعذر هو الظن به لا القطع بغیره و قول الفقهاء هذا حلال و هذا حرام.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳ سطر [ف: ۳۶ - ۲۶۱]

۱۲۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۲۸

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۷۱]

۱۲۴. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۵]

۱۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۸۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذه العلامات لا تخلوا عنها شی من الالفاظ لمن یحضر فیما دایر بین النفی و الاثبات
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۴گ، اندازه: ۱۴/۴×۲۲/۴سم [ف: ۱۵ - ۹۰]

۱۲۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۷۰/۴

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۶۱]

۱۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۹۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قلنا ممنوع فان هذا الاحتمال لایجزی فی اکثر تلک الحقایق.
در فهرست با عنوان «حاشیه بر کتابی در اصول فقه» و ناشناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهاردار، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۷ص (۸۸-۲۱۴)، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۸۷]

۱۲۸. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۰۲/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاتب آن را به اتمام نرسانده [تراثنا: س۶ش۳ - ۱۲۶]

۱۲۹. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۳۱پ

تا مبحث حقیقت و مجاز است؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۵۶]

۱۳۰. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۱۴]

۱۳۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۱۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۶]

۱۳۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۲۵۴

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۶۹]

۱۳۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۱۲/۱

خط: نستعلیق، کا: علی بن عبدالقادر، بی‌تا؛ ۱۰۰گ (۱-۱۰۰)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۶۹]

۱۳۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۲۳/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۳۹]

۱۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۲۶/۱

آغاز: ان الله تبارک و تعالی لم یدع شیئاً یحتاج الیه الامة الا انزله فی کتابه؛ **انجام:** برابر
مبحث حقیقت و مجاز؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ (۱ر-۶۹ر)، ۱۶-۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۵سم [ف: ۴۱ - ۱۳۱]

۱۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۱۳/۱

آغاز و انجام: برابر
تغییر نام کتاب و مؤلف به استناد فهرست مرعشی (ج ۶۱۰/۳۸) صورت پذیرفت در فهرست از محمد تقی برغانی دانسته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۶گ (۱پ-۵۶پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۹۱]

۱۳۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۶۸/۱۴

آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «اصول الفقه» و سید صدر اصفهانی دانسته شده که خطاست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۲۱۷پ)، ۱۹ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۴]

۱۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۱۲/۱-۶۰/۵۲

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، ۷۴گ (۱-۷۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۶۹]

۱۳۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۹ فیاض

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمدنصیر لؤلوئی هزار جریبی، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: - ۱۱۷]

۱۴۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۹۲/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۶۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۵]

۱۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۲۳/۲-۵۴/۱۱۳

آغاز: برابر
مباحث الفاظ. تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تغییر کرد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۶۴۹]

۱۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۹/۲-۳/۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** لكن الناس توسعوا فى استعمالا تهم واخرجوا الالفاظ عن مواضعها وغيروها عن جهاتها بالتجوز
این کتاب در فهرست به اشتباه به شفتی بیدآبادی نسبت داده شده که به قرینه آغاز نسخه تصحیح شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، دارای خط خوردگی؛ مهر: «محمد حسین نورچشم بود ۱۱۲۶»؛ ۶۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۹۴]

۱۴۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۳۵۷

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۲۳]

۱۴۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۰۸/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۲۱ و ۲۰ سطر (۱۰×۱۴/۵ و ۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۹]

۱۴۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۴۲/۱

بی‌کا، بی‌تا، قطع: خشتی [ف: - ۲۸۵]

● حاشية وافية الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u wāfīyat-il usūl

کرمانشاهی، محمد محسن بن محمد سمیع، - ۱۲۲۳ قمری

kermānšāhī, mohammad mohsen-e-bn-e mohammad samī‘ (- 1808)

وابسته به: وافية الاصول = مختصر الاصول = الوافية فى الاصول؛ تونی، عبدالله بن محمد (-۱۰۷۱)
حاشیه‌ای استدلالی با عنوان «قوله، قوله» بر مواضع مختلف کتاب «الوافیة» تونی.

۱. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

آغاز: قوله ان كان استفادة المعنى منه بوضع الشارع، الوضع اما تعييني و يعلم بأن يصرح الواضع بأني وضعت هذا اللفظ
کاتب = مؤلف، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۴ - ۵۳]

۲. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۵

کاتب = مؤلف، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۴ - ۵۸]

● حاشية وافية الاصول / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u wāfīyat-il usūl

بهبهانی، محمد جعفر بن محمد علی، ۱۱۷۸ - ۱۲۵۹ قمری

behbahānī, mohammad ja‘far ebn-e mohammad ‘alī (1765 - 1843)

وابسته به: وافية الاصول = مختصر الاصول = الوافية فى الاصول؛ تونی، عبدالله بن محمد (-۱۰۷۱)
تاریخ تألیف: رجب ۱۱۹۷

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۴/۳

آغاز: بسمله. احمده على نواله و اشكره ... فيقول ... ان هذه تعليقات منى على كتاب وافية الاصول للفاضل التونى قدس سره ... قوله و مضافا الى الفقه هو العلم الخ. لايخفى استدراك فيه العلم فى هذا التعريف لان التعريف ليس للعلمى
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۸گ (۲۲پ-۵۹پ)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: - ۷۲۹]

● حاشية وافية الاصول = حاشية الوافية / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u wāfīyat-il usūl = ḥāšīyat-ul wāfīya

محمد مؤمن بن طاهر الدين

mohammad mo’men-e-bn-e tāher-od-dīn

وابسته به: وافية الاصول = مختصر الاصول = الوافية فى الاصول؛ تونی، عبدالله بن محمد (-۱۰۷۱)

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۰/۳

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ [ف: ۳ - ۳۰]

● **حاشية وافية الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u wāfīyat-il usūl

وابسته به: وافية الاصول = مختصر الاصول = الوافية فی الاصول؛
تونی، عبدالله بن محمد (-۱۰۷۱)

غیر همانند:

۱. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۵۹/۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... لما رأیت اصول المسائل الشرعیة من اهم العلوم الدینیة اذ به یحصل الوصول الی الفوز بالسعادات الابدیة؛ **انجام:** ای انما یری باعتنائه بشأنکم و افاضة الالطاف الکثیرة علیکم یطهرکم و فی الرابعة الانذار النافع و هکذا.

مؤلف در هنگام قرائت وافیه فاضل تونی نزد استادش، مطالب خوبی را از وی شنیده و رساله حاضر را در حاشیه بر مباحث ادله عقلیه این کتاب نگاشته است، نام مؤلف در رساله حاضر پاک شده است و به تاریخ سلخ محرم ۱۲۳۷ در کربلا از تألیف آن فارغ شده؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد صادق یزدی حائری، تا: ۱۲۷۱ق؛ ۸۲گ (۱۷۳پ-۲۵۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم[ف:۱-۵۳]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۵۸/۲-۱۰/۶۸

آغاز: التلبس لاحال النطق وعلی عدم کونه حقیقة فی المستقبل الی المعنین المتقدمین وفی خلافهم ... و اولها مجاز مطلق ای سواء امکن بقاؤه ام لا و ظاهر هذه العبارة کالاکثر یدل علی؛ **انجام:** لان یکون الدفع عبادة محتاجة الی النبسة خیر یقال انها لایجوز ان نقری ... الامام و هی قصده الدفع عمن لاقصد له اولانقرب له

شرحی است استدلالی به صورت «قوله -اقول» بر «الوافیة» فاضل تونی در اصول فقه از شیخ بهایی و سید نعمت الله جزایری و شهاب الدین عاملی و آقا رضی قزوینی نقل می‌کند و نقل قول از علما بسیار دارد. از محقق تنکابنی صاحب رساله در اخبار و اجماع با عنوان استادش یاد می کند. کتاب متن دارای مقاصد و هر مقصد شامل چند مبحث است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی از «شیخ جواد» و «عمید الدین» و «منه طاب ثراه» و «منه عفی عنه» در یکی از حواشی آمده است: «قدسئل الاستاد ادام الله ایام فیضه بعد ما فرغ عن الحاشیة علی الوافیة سبنین ...»؛ ۹۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۴۱۳]

● **حاشية الوافية فی شرح الكافية** / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul wāfīya fī š.-il kāfīya

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ قمری

jorjānī, ‘alī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

وابسته به: الوافیة فی شرح الکافیة = شرح کافیه = شرح متوسط؛
استرآبادی، حسن بن محمد (۶۴۵-۷۱۷)

حاشیه‌ای توضیحی بسیار مختصری است با عناوین «قوله، قوله» از میر سید شریف جرجانی بر «وافیه» که همان شرح متوسط باشد از شروح سه‌گانه سید رکن الدین ابومحمد حسن بن محمد بن شرفشاه حسینی علوی استرآبادی بر «کافیه». با رد و ایراد در بعضی گفته‌های استرآبادی. این حاشیه بنا به‌گفته کشف الظنون ناتمام مانده و فرزند شریف (محمد) آن را تمام کرده است.

آغاز: اعلم ان معرفة هذا الحدالخ حدالشی ما بینه.قوله موقوف علی معرفة اللفظ و الوضع و المعنی المفرد، لان معرفة المرکب موقوفة علی معرفة اجزائه. قوله فاللفظ - ما یتلفظ به الانسان ...

انجام: لان الصفة النکرة اذا تقدمت صار حالا منها وحین جملة ظرفیة ویجوز ان یکون حین ظرف بمعنی الکاف ای وادیا السباع وقت اطلاق

[الذریعة ۲۳۱/۶؛ کشف الظنون: ۱۳۷۰/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۲۴۹/۲]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة حاشیة الجرجانی علی الوافیة فی شرح الکافیة

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لشدة تقارب هذین المغیین لایفرق بینهما، و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق، کا: شیخ یوسف بن حسن صوفی تبوقانی حنفی، تا: عرفه ۹ ذیحجه ۸۵۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، فاقد جلد، ۶۳ص (۱۰۴-۱۶۶)، ۱۹ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۵۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۸

آغاز: بسمله، قوله احمد الله اقول فان قیل لم قدم الجملة الفعلیة علی الجملة الاسمیة؛ **انجام:** عن اخوف بتأویل کما ذکر.

خط: نسخ، کا: حسن بن حسین السلطانیوی، تا: ۸۷۹ق؛ واقف: زین العابدین خادم اصفهانی، ۱۱۶۶ق؛ کاغذ: نخودی روشن، جلد: مقوا، ۲۱گ، ۲۴ سطر (۱۰×۱۵/۳)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۷۶]

۳. خوی؛ مدرسه نمازی؛ شماره نسخه:۱۱۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** جمع کون و«ظنون» جمع ظنه یقال ظنه السهم ای طرق.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۹۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: مفتی زاده فیض الله افندی؛ تاریخ مطالعه در ۸۹۰ و اواسط ذیقعده ۹۲۵ و ۹۲۶؛ مهر: «وقف آقای ساجدی به کتابخانه نمازی خوی» (مستطیل)؛ جلد: تیماج روغنی، ۲۹ص (۳۶۷-۳۹۵)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: - ۶۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۲/۲

نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۳۷۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۱/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و ساریا منصوب بانه مفعول و فی قوله اخوف عطف علی اقل لیس ضمیر اخوف راحباً ... افعل بمعنی المفعول کاشهر لکن یصح جعله تمییزاً عن اخوف بتأویل المصدر کما ذکر و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، کا: مبارکشاه بن موافق الدین بغدادی، تا: شنبه ۱۵ صفر ۸۹۶ق؛ محشی با نشان «۱۲»، «ابن السید»، «سید عبدالله»؛ مهر: «عبده ابو القاسم بن حبیب الله» (بیضی)؛ یادداشت ابوالبقاء بن

محمد اسماعیل حسینی در سال ۱۱۲۸ق؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوای آبی عطف تیماج مشکی، ۵۵گ (۹۲-۱۴۶)، ۱۷ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۲ - ۱۴۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۸۹۸ق؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ جلد: مقوا عطف تیماج،۴۴گ،۱۴سطر،اندازه:۱۳×۱۸/۵سم[ف:۳۱ - ۶۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۵۱

آغاز: احمد الله علی عظمة جلاله حمد غریق بمطالعة جماله ... قوله معتقد اقول یقال اعتقد کذا بقلبه و انما اتی بالباء علی معنی معترف؛ **انجام:** برابر

آغاز نسخه با الوافیه فی شرح الکافیه استرآبادی منطبق ولی انجام آن با حاشیة الوافیة فی شرح الکافیه جرجانی هماهنگ است !!؛ خط:نستعلیق،بی کا،تا:قرن۹؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۵۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۰۹]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۵۶/۲

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب در فهرست حاشیة الفوائد الضیائیة و بدون نام مؤلف آمده است که باتوجه به آغاز نسخه تصحیح شد؛ خط: نستعلیق و عناوین نسخ، کا: علی خان بن سلطان بایزید قوقه، تا: ۹۳۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۰گ (۵پ-۷۴ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۸۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۶

آغاز: بسمله احمد بسمل اولاتیمنا ثم حمدك شکرا؛ **انجام:** و به تم خطبه الشرح و الحمدلله ... و یرحم الله عبدا

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰ [الفبائی ف: - ۲۰۰]

۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۷۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وحین جملة ظرفیة الخ ویجوز ان یکون حین ظرفا لمعنی الکاف ای وادیاً یشبه وادی السباع وقت اظلامه...

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۳۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۸/۲-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله ان کان الفاعل بمعنی فاعل ای فعیل و الله اعلم بالصواب.

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی به نقل ار حاشیه مفصل خواجه ابو بکر، صفی الله، لباب الاعراب ما وردی (باوردی)، ابن میر؛ ترابی، محمد کیا؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج سبز، ۹۷گ (۶پ-۱۰۲پ)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۸۸]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۷۴

آغاز: احمد، بسمل اولا تیمنا ثم حمدل شکرا و آثر المضارع لیدل علی الاستمرار التجددی رعایة للموافقة بین الحمد و المحمود؛ **انجام:** قوله و الفعل المقدر اما ماض - الخ اذا قدر الفعل المضارع مع ان لم یکن الا للاستقبال

خط: نستعلیق، بی کا، تا: صفر ۱۰۵۳ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: گالینگور سبز، ۸۶گ، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۳۳۷]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۰۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن منصور اردستانی، تا: ۱۰۵۵ق؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ (۲۱۵پ-۲۶۹)،۱۷سطر(۶×۱۲/۵)،اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۸-۲۷۰]

۱۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۵۹/۲

آغاز: قوله اعلم ان معرفه هذا الی آخره حد الشی ما یبین مافیه قوله موقوفه؛ **انجام:** لکن یصح جعله تمییزا عن آخر ... بتاویل المصدر کما ذکره الشارح

خط: نسخ، کا: صالح بن رمضان المسالی اصلا و الجزائری مسکنا، تا: ۱۴ شوال ۱۰۶۲ق، جا: شیراز مدرسه منصوریه؛ جلد: چرمی زرد، ۴۹گ (۱۳۴پ-۱۸۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۲۱سم [مؤید: ۲ - ۶۵]

۱۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۴۸

آغاز و انجام: برابر

در فهرست نام کتاب حاشیة الکافیة آمده است که به قرینه آغاز نسخه تصحیح شد؛ خط: نسخ، کا: امین بن مؤمن، تا: ۱۰ جمادی الاول ۱۰۸۴ق؛ ۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳ - ۶۳۵]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۱۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و الاعداد ای المشهور ... معدلة عنها.

نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۲پ-۱۹پ)، ۱۳- ۱۷ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۳۱]

۱۶. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۵

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ تاریخ شروع در خواندن کتاب روز شنبه غره ذیحجه ۱۳۳۴ دیده می‌شود؛ جلد: مقوایی، ۹۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: - ۱۱]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۷۳/۲-۱۷/۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی کا، تا: ذیحجه ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۴۱۳]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۶۸۰/۳

آغاز: احمد و بسمل اولا، ثم حمدله ثانیا شکراً؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ (۳۰پ-۶۱پ)، ۲۱ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۲۸۰]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله؛ و لهذا یلزم فی النصب فی مثل الخ. ای و لان المعتبر ان یکون علاجاً، لم یصح النصب فی المثالین المذکورین وجبا (ناقص)
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۷۳ص (۱۷-۸۹) [ف: ۴ - ۲۸۱]

۲۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۸۴/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ (۴۲پ-۱۲۰ر)، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۴۶]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۰۳

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● حاشية الوافية فی شرح الكافية / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul wāfīya fī š.-il kāfīya

ابیوردی، احمد، ق۹ قمری

abīvardī, ahmad (- 15c)

این حاشیه چنان که در آخر آن تصریح شده، نگاشته، ملا احمد ابیوردی می‌باشد، به قرینه این که از محقق تفتازانی (متوفی به سال ۷۹۱ یا ۷۹۲ یا ۷۹۳) در این حاشیه نقل نموده و نسخه‌ای نگاشته شده به سال ۸۹۹ق دارد زمان تقریبی حیات و زندگانی وی معلوم می‌شود و مسلماً می‌توان او را از دانشمندان قرن نهم هجری دانست.

نسخه‌ها دارای دیباچه و مقدمه نیست و پس از بسمله شروع به مطلب می‌نماید، در آخر هم تصریح نشده که این تعلیقه بر چه کتابی می‌باشد، پشت صفحه اول نسخه شماره ۳۱۰۵، آستان قدس ابوالحسن نام اصفهانی نوشته‌اند که این حاشیه بر شرح جامی است. از مندرجات آن به دست نمی‌آید که حتماً این تعلیقه بر چه شرحی است چرا که بیشتر عناوین مطالب از متن «کافیه» نقل شده، جز در جاهای بسیار معدودی که پس از لفظ «قوله» عباراتی از شرح متوسط کافیه نقل گردیده و در اطراف آن بحث نموده و در جاهای متعدد نیز پس از لفظ «قوله» عباراتی است که نه از متن (کافیه) و نه از شرح متوسط می‌باشد. بنابراین محتمل است که این حاشیه بر شرح کبیر کافیه تألیف سید رکن الدین باشد. این حاشیه در حدود ۲۰۰۰ بیت کتابت دارد و بنای محشی بر آن نبوده که بر تمام مطالب تعلیقه‌ای داشته باشد.

آغاز: بسمله قوله ما یتلفظ به الانسان الاحسن ترک لفظ الانسان لانه قید لا فائدة فیه ...

[نسخه‌های منزوی ۴۶۲/۲ ش ۸۳۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۰۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** لالان اثبات ما انتفی عن الاول للثانی
خط: نستعلیق، کا: ابن محمد شیخو، تا: ذیحجه ۸۹۹ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف میشن، ۴۷گ (۱۳۱پ-۱۷۷ر)، ۱۷ سطر (۴/۵×۱۰)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۸ - ۱۴۷]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا ثبات ما انتفی عن الاول للثانی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۱ق؛ در آخر آن فضل الله بن ابراهیم انصاری نام، به خط خود که بسیار شبیه به خط نویسنده نسخه است و شاید خود وی کاتب آن بوده مالکیت خویش را تصریح نموده با مهر «فضل الله بن الفقیه ابراهیم الانصاری»؛ مصحح؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۶۲ص، ۱۲ و ۱۶ و ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۳۲۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان لکن عطف المفردات نقیضة لان النفی المتقدم. (ناقص)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: ملاموسی گیلانی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۴۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۷۸]

● حاشية الوافية فی شرح الكافية / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul wāfīya fī š.-il kāfīya

بوسعید بن احمد

bū-sa‘īd ebn-e ahmad

وابسته به: الوافية فی شرح الكافية = شرح کافیه = شرح متوسط؛ استرآبادی، حسن بن محمد (۶۴۵-۷۱۷ق)

حاشیه مفصلی است بر شرح متوسط کافیه «الوافیه فی شرح الکافیه» استرآبادی حاشیه دیباچه در پایان نسخه تحریر شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۲۵/۱-۱۳/۱۰۵

آغاز: قوله اعلم ان معرفة هذا الحد الخ حد الشی ما یبین ماهیته قوله علی معرفة اللفظ و الوضع و المعنی المفرد لان معرفة المرکب موقوفة علی معرفة اجزائه؛ **انجام:** لان اخوف افعل بمعنی کاشهر لکن لان یصح جعله تمیزاً عن اخوف بتاویل المصدر کما ذکرنا
خط: نسخ، کا: نورالدین محمد بن صفی الله بن محمد قرشی، تا: قرن ۱۲؛ جلد: گالینگور، ۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۴۹۹]

● حاشية الوافية فی شرح الكافية / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul wāfīya fī š.-il kāfīya

وابسته به: الوافية فی شرح الكافية = شرح کافیه = شرح متوسط؛ استرآبادی، حسن بن محمد (۶۴۵-۷۱۷)

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۲۹/۳
آغاز: بسمله و به نستعین قوله و ینقسم علی ما صرحوا الی اثنی عشر؛ **انجام:** الافی وقت وقایة الله الساری فی وادی السباع.
درین نسخه از ابتداء تا اسم التفضیل آمده؛ خط: نسخ، کا: احمد بن اسماعیل بن محمد رومی، تا: ۸۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی چرمی مشکی، ۶۸ص (۱۵۱-۲۱۸)، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۰ - ۶۰۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۱/۳
آغاز: الحمد لله الذی انزل القرآن و الحکم علی المبعوث للعرب و العجم محمد افضل الموجودات ... قوله احمد لله علی عظمة جلاله فان قیل الصیغة؛ **انجام:** قلت بالو اوحذف نون التأکید فعرف ما حذف به.
حاشیه با عناوین «قوله»، «فان قلت» که به درخواست فرزندش نگاشته است، از این حاشیه در کشف الظنون و فهارس موجود یاد نشده است؛ خط: نسخ، کا: مبارکشاه بن موافق الدین بغدادی، تا: دوشنبه ۱۶ محرم ۸۹۶ق؛ محشی با نشان «۱۲»، مصحح، رکابه‌دار؛ کاغذ: شرقی، ۲۳گ (۶۹-۹۱)، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۲ - ۱۳۹]

۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۳۰/۲
آغاز: اسمه مفتاح لباب الکلام و ذکره فعل ارباب الهدایة بین الأنام؛ **انجام:** و الثانی فیه ترکیب مع العامل کذلک
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله - قوله» با در نظر داشتن به حواشی دیگری که بر «الوافیة» نگاشته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره محرم ۱۲۱۸ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی،۱۶گ (۴۴پ-۵۹پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۸۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۲۹/۴
آغاز: الحمد لله الذی نور قلوبنا بهدایة الایمان؛ **انجام:** و لا مقترن بأحد الازمنة الثلاثة کمه قال المحققین
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۵گ (۵۰ر-۵۴ر)، اندازه: ۱۱/۲×۱۸/۴سم [ف: ۴۳ - ۲۵]

● حاشیة الوافیة لحل دیباجة الفوائد الضیائیة / نحو / عربی

ḥāšīyat-ul wāfīya li-ḥall-i dībājat-il fawā'id-iḍ ḍiyā'īya

قمی، هدایت الله بن رضا، ق۱۳ قمری

qomī, hedāyat-ol-lāh ebn-e rezā (- 19c)

وابسته به: الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

نکات دقیق و حقایق لطیف دیباجه «فوائد الضیائیه » جامی را با تقدیم مقدمه‌ای در علم نحو بررسی کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۱۱/۶
آغاز: الحمدلله الذی جعل النحو مضاحا للبیان و صیرة آلة لیحترز بها عن الخطأ فی اللسان و الصلاة علی خیر الانبیاء و المرسلین محمد صاحب الفرقان وآله النجباء لما رأیت الدیباجة التی صنفها ... عبدالرحمن الجامی؛ **انجام:** اقول هذه ایضاً جملة دعائیة للولد ولمن کان معه من اهل الاستفادة سینفع الفائدة یعنی افاده الله بالفوائد وباقی المستضیدین من اهل الطب العلوم وهذا لقید الاخیر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۲۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۵]

● حاشیة الورقات / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-ul waraqāt

وابسته به: الورقات = الوریقات؛ امام الحرمین، عبدالملک بن عبدالله (۴۱۹-۴۷۸)

تاریخ تألیف: ۹۷۴ق

حاشیه‌ای است بر کتاب «الورقات» امام الحرمین عبدالملک بن عبدالله جوینی نیشابوری. از عبارات پایان کتاب چنین به دست می‌آید که احتمالاً مؤلف محیی الدین عبدالملک نعمانی است و از کشف الظنون به دست می‌آید که از شیخ احمد بن قاسم عبادی شافعی (- ۹۹۲ق) باشد.

[کشف الظنون ۲۰۰۵/۲]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۵۰
آغاز: المفردة ان تفتح لاختصاصها بلزوم الحرفیة والجر کما کسرت لام الامر ولام الجر اذا دخلت علی المظهر للفرق بینها وبین لام التوکید والاسم عند البصریین؛ **انجام:** فلو کان کل مجتهد مصیبا لزم اتصاف الفعل الواحد بالمتنافیین من الحظر والاباحة او الصحة والفساد او الوجوب وعدمه
خط: نسخ، کا: مسلم بن احمد، تا: یک‌شنبه ۱۲ جمادی الاول ۹۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۵۶]

● حاشیة الوسائل / فقه / عربی

hāšīya-tul wasā'il

طبیب کاشانی، احمد بن محسن، ق۱۴ قمری

tabīb-e kāšānī, ahmad ebn-e mohsen (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۵۲
آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین و صلی الله علی محمد و اله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم و غاصبی حقوقهم؛ **انجام:** علی محمد و اله کثیرا کثیرا
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۳۳ق؛ افتادگی: انجام [رایانه]

← حاشیة الهدایة ← شرح شواهد الهدایة

● **حاشية الهداية الاثيرية** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-ul hidāyat-il aṯīrīya
وابسته به: هداية الحكمة = الهداية الأثيرية؛ اثيرالدين ابهری، مفضل بن عمر (-۶۶۰)
با عنوان «قال اقول». نسخه حاشیه بر بخشی است از طبیعیات.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳/۲
آغاز: البديهية ان كانت بسيط ... قال فصل فی الانسان الخ اقول الانسان مختص بين المواليد الثلاثة بالنفس الناطقة المشاركة؛ **انجام:** قال هداية اللذة ادراک الملائم اقول لما كان المقصود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، ۳۲گ (۱۶۵ر–۱۹۵پ)، ۲۱ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: - ۲۱۵]

← حاشية هداية الحكمة ≻ شرح هداية الحكمة

● **حاشية هداية الحكمة = حاشية فلسفية** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u hidāyat-il ḥikma = ḥāšīyat-un falsafīya
قوشچی، علی بن محمد، - ۸۷۹ قمری
qūščī, 'alī-ye-bn-e mohammad (- 1475)
وابسته به: هداية الحكمة = الهداية الأثيرية؛ اثيرالدين ابهری، مفضل بن عمر (-۶۶۰)
حاشیه ای با عناوین «قوله، قوله» می باشد، و دارای اعتراضاتی است بر مؤلف؛ نسبت آن به قوشچی در پایان برخی نسخه‌ها دیده می شود.
آغاز: بسمله. و به نستعين. يا نور صحة انتقال الجسم عنه الى غيره اى مع المنتقل عنه و اليه بحالهما ... قوله: و لا شيء من المعدومات كذلك الخ. اعترض عليه بان الاشارة الحسية لا يقتضى وجود المشار اليه فى الخارج
انجام: و قد مر أيضاً ان حركة جزء الفلك الى احدى جهتى الفوق و السفل لا ينافى تحديد الفلك للجهة. تمت هذه الرسالة الميمونة لاستاذ المحققين ... على القوشجى على هداية الحكمة
[دنا ۴۷۱/۴ (۷ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۸/۳
آغاز: قوله و يمكن الجواب بانه اى الفعل المقدور داخل فى حد القبيح؛ **انجام:** على حدوث امر معدوم كالايقاع، من فوائد مولانا على القوشجى.
خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۸۳۶ق؛ مهر: محمد بن حیدر بن نورالدین حسین عاملی است (با مهر ۱۰۵۰)، محمد شفیع مورخ ۱۰۸۶، مهر محمد حسین؛ خط علی بن جعفر سپاهانی در ۱۲۱۰ با مهر ۱۱۹۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۳گ (۷۸ر–۸۰پ)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۸ – ۶۴۶]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۸/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو كان معناه كذلك منعناه (تم من فوائد القوشجى).
خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۸۳۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۵گ (۸۰پ–۸۴پ)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۸ – ۶۴۶]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۸/۵
آغاز: قوله فالقدح فى الحسيات يؤل الى القدح فى البديهيات، فيه بحث لان الحسيات يوجب الستعداد للنفس لحصول البديهيات؛ **انجام:** مثل جزمه فى صور الغلط.
خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۸۳۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۴۸گ (۶۶پ–۱۱۳پ)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف:۸-۶۴۶]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۹۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد بن کمال شریف نیریزی، تا: سلخ شعبان ۸۹۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۶۳پ–۷۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۱۸سم [ف: ۲۵ – ۵۸]
۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۵۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۳۵ق؛ نسبت آن به قوشچی در پایان نسخه دیده می‌شود؛ ۷گ (۵۵پ–۶۱پ) [ف: ۱ – ۸۶]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۸/۶
آغاز: قوله المعرف ما يستلزم، الخ ان المص ذكر تعريف المعرف ههنا؛ **انجام:** و ارزقنا اجتنابه.
همه این شماره‌ها از ۲–۶ باید از قوشچی باشد؛ خط: نسخ درشت، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۹گ (۸۸ر–۹۶ر)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۸ – ۶۴۶]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، کا: عبدالجلیل بن عبدالغفار بن نذیر المعانی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷–۲۹سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ – ۲۶۳]

● **حاشية هداية الحكمة** / فلسفه / عربی
ḥāšīyat-u hidāyat-il ḥikma
شيخ زاده، محمود بن احمد
šayx zāde, mahmūd-e-bn-e ahmad
وابسته به: هداية الحكمة = الهداية الأثيرية؛ اثيرالدين ابهری، مفضل بن عمر (-۶۶۰)
حاشیه‌ای با عناوین «قوله، قوله» که بنا بدرخواست بعضی از شاگردان هنگام تدریس مرتبه دوم کتاب نگاشته و در آن توضیحات لازم و تعلیقات مفید را آورده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۶۵/۳
آغاز: الحمد لك فى البداية و النهاية و نسألك الهداية فى سلوك طريق الدراية ... ان اخوانى وفقهم الله تعالى لتحصيل الآمال و

الأماني؛ **انجام:** فدفع المعترض الدور بما ذکر صحیح و فیه نظر فتأمل
خط: نسخ، کا: کمال الدین بن یحیی بن کمال الدین بیدگلی، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۸۸۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۷گ (۹۱ر-۱۵۷پ)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۲۵]

● حاشية هداية الحكمة / منطق / عربی

ḥāšīyat-u hidāyat-il ḥikma

مولانا غیاث الدین

mowlānā qīyās-od-dīn

وابسته به: هدایة الحکمة = الهدایة الأثیریة؛ اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر (-۶۶۰)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۶۱/۶

آغاز: قوله القسم الثانی فی الطبیعیات ای فی احوال الاجسام الطبیعیة؛ **انجام:** و لا ساکنة ان جعلنا السکون عدم الحرکة عما من منعکسه
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی با نشانه «مط، منه»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸گ (۴۶پ-۵۳پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۴۵۱]

● حاشية هداية الحكمة / منطق / عربی

ḥāšīyat-u hidāyat-il ḥikma

وابسته به: هدایة الحکمة = الهدایة الأثیریة؛ اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر (-۶۶۰)
شرحی است بر هدایة الحکمة اثیرالدین ابهری درباره اموری چون تصورات و تصدیقات. در چندین «فصل» و «فایده» بحث. این شرح غیر از شروح معروفی چون: شرح منطقی، صدرالمتألهین شیرازی، احمد هروی خرزیانی، میرک بخاری و سید گرگانی می باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۹۷/۱

آغاز: الحمدلله العلی الاعلی و الصلوة علی سید [کذا] المصطفی و آله المجتبی؛ **انجام:** و علی اصحابه الذین درکوا صحبته مع الایمان و استقامو علیه.
خط: نسخ، کا: سید علی بن عبدالغنی رضوی، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذی، ۱۱ص (۲-۱۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۴×۲۱/۳سم [ف: ۴۵ - ۷۶]

● حاشية الهداية فی شرح البداية / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul hidāya fī š.-il bidāya

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری

ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

وابسته به: الهدایة فی شرح البدایة = هدایة الفروع = شرح بدایة المبتدی؛ مرغینانی، علی بن ابی بکر (۵۳۰-۵۹۳)
حاشیه‌ای است بر جمله‌ای از کتاب الهدایة الی شرح البدایة مرغینانی بدین مضمون: «الحقوق یندرج تحته الدین و النکاح و النسب و المغصوب و الامانة المحجورة و المضاربة المحجورة». در این حاشیه به اقوال اکمل الدین محمد بن محمود حنفی (-۷۸۶ق) در العنایة فی شرح الهدایة اشاره شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۵/۲

آغاز: بسمله. الحمد لولی الهدایة و الصلوة علی صاحب العنایة، قال صاحب الهدایة قوله فی الحقوق یندرج تحته الدین و النکاح و النسب و المغصوب و الامانة المحجورة و المضاربة المحجورة اقول لایقال لم قید الامانة و المضاربة بالمحجورة و لم یقید غیر هما مع انه لازم فی الکل اذ لو لم یکن لم یلزم الکتاب لأن قید الحجور لیس لبیان الواقع؛ **انجام:** لأنه اذا سوغ له ذلک لایکون مخالفاً للاجماع و هو ظاهر لمن له لب، تم.
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۱۰-۱۱) [عکسی ف: ۳ - ۲۷۷]

● حاشية الهداية فی شرح البداية / فقه / عربی

ḥāšīyat-ul hidāya fī š.-il bidāya

وابسته به: الهدایة فی شرح البدایة = هدایة الفروع = شرح بدایة المبتدی مرغینانی، علی بن ابی بکر (۵۳۰-۵۹۳)
«هدایه» کتابی در فقه حنفی و شرح است بر کتاب هدایة المبتدی، از همین برهان الدین مرغینانی. بر هدایه بسیار حاشیه و شرح نوشته‌اند و کتاب حاضر یکی از حواشی هدایه است با «قال و اقول». در این حاشیه از صدرالشریعه صاحب وقایه (که خود شرحی بر هدایه نوشته) و نیز از اکمل الدین و از صاحب نهایه یاد شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۸۲/۶

آغاز: قال صاحب الهدایه فرض الطهاره غسل الاعضاء الثلثه ... اقول فیه تامل لان ایجاب المشروط ایجاب الشرط علی ما حقق فی الاصول؛ **انجام:** هذا محمول علی الهرم الذی یطیقه مع المشقه فلا یمتنع ان یقال له او تحملت هذه المشقه وصمت لکان خیر الک اذا لاحمز الافضل.
این نسخه حاشیه‌هایی چند بر چند موضع از کتاب طهارت و کتاب صلوة هدایه است. پس از این شماره، نیز روی ص ۵۵۰ یک فقره تعلیق بر هدایه است با نشان «لمولانا اسرافیل» که با جمله «قال صاحب الهدایه» آغاز می گردد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۵۷ق؛ کاغذ: ترکی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ص (۵۳۲-۵۴۸)، ۱۵، ۱۹، ۱۳سطر، اندازه: ۱۴×۴۱/۵سم [ف: ۱۰- ۲۵۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲۵/۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۳۸۲]

● حاشية هداية المحدثين الی طريق المحمدين /

رجال / عربی

ḥāšīyat-u hidāyat-il muḥaddiṯīn ilā ṭarīq-il muḥammadin

کاظمی، محمد امین بن محمد علی، – ۱۰۸۸ ؟ قمری

kāzemī, mohammad amīn-e-bn-e mohammad ʻalī (- 1678)

وابسته به: هداية المحدثين الى طريق المحمدين؛ کاظمی، محمد امین بن محمدعلی (–۱۰۸۸ق)

حواشی کوتاهی است که مؤلف در حاشیه کتابش «هداية المحدثين» که شرح باب دوازدهم «جامع المقال» طریحی است نوشته و شخص دیگری آن را جمع‌آوری کرده است.

تهران؛ ادبيات؛ شماره نسخه:۲۰۸/۳ ج

آغاز: تحقيقات وجدناه فی هوامش شرح الفاضل الجيد الايد محمد امين بن محمد على الكاظمى على جامع المقال فيما يتعلق باحوال الرجال بخطه الشريف: فی باب ابان وقع فی الكافى رواية ابن ابی عمير؛ **انجام:** فی احتمال ارادته عند الاطلاق بعد ـ تم و الحمد لله ... المعصومين فی سنة ۱۲۳۰ـ انما كتبنا ها من نسخه بخط مؤلفها رحمة الله

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۴۶ر – ۴۹پ) [ف: ۱ – ۱۶۹]

● **حاشية هداية المسترشدين** / اصول فقه / عربی

ḥāšīyat-u hidāyat-il mustaršidīn

اصفهانی مسجد شاهی، محمد علی بن محمد باقر، – ۱۳۱۸ قمری

esfahānī masjed-šāhī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad bāqer (- 1901)

وابسته به: هداية المسترشدين فی شرح معالم الدين؛ اصفهانی، محمد تقی بن عبدالرحیم (–۱۲۴۸ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۵۹

آغاز: بسمله الحمدالله الذی شرح صدور العلماء العاملين باشراق؛ **انجام:** استنباط المسائل الفرعية ... بعد الاف ۱۲۸۰

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی [رایانه]

● **حاشیه هیئت** / هیأت / فارسی

hāšīye-ye hey'at

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۸۹۵]

● **حاشیه یا شرح کتابی ناشناخته** / متفرقه / فارسی

hāšīye yā š.-e ketābī nāšenāxte

حاشیه یا شرحی است بر کتابی ناشناخته، این نسخه تنها شامل مقدمه کتاب است و از انجام افتادگی دارد و به احتمال از محمد تقی بن محمد حسین کاشانی تهرانی (– ۱۳۲۱ق) یا شیخ محمد علی تلواسکانی «ترواسکانی» (– پس از ۱۳۳۳ق) باشد. کاتب در ترقیمه رساله نخست این مجموعه آورده است: «این مجموعه مختصری است از کتاب هداية الطالبين مرحوم مغفور علام فهام عالم متبحر ملا محمد تقی فاضل کاشانی و بعضی دیگر از کتب معتبره کلامی و اخبار و احادیث از کتب معتبره دینیه امامیه».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۰۴/۳

آغاز: ابتداء کرد ببسم الله بنا بر حدیث شریفیکه از پیغمبر روایت شده کل امر ذی بال ... اختلافات کثیره من جمله از آنها اینستکه باء در بسم الله چه بائیست؛ **انجام:** ولی ترتیب الفاظشان یکی نباشد چون نهق و صعق ...

خط: نستعلیق، کا: شیخ محمد علی تلواسکانی، تا: ۱۳۳۳ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۱۸۹–۱۹۱)، ۱۴–۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۸ – ۱۷]

● **الحاصر لفوائد المقدمة لطاهر** / نحو / عربی

al-ḥāṣir li-fawā'id-il muqaddama li-ṭāhir

مؤید، یحیی بن حمزه، ۶۶۹ – ۷۴۹ ؟ قمری

mo'ayyed, yahyā ebn-e hamze (1271 - 1349)

وابسته به: مقدمة ابن بابشاذ = المقدمة المحسنية فی فن العربية؛ ابن بابشاذ، طاهر بن احمد (–۴۶۹)

تاریخ تألیف: محرم ۷۱۱ق

تهذیب و شرحی است بر کتاب مقدمه و شرح آن از تألیفات ابوالحسن طاهر بن احمد بن بابشاذ مصری معروف به ابن بابشاذ.

[دنا ۴۷۲/۴؛ البدر الطالع ۳۳۱/۲؛ بروکلمان ۲۳۷/۲؛ هدية العارفين ۵۲۶/۲؛ الاعلام ۱۷۴/۹؛ معجم المولفين ۱۹۵/۱۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۰/۱عکسی

آغاز: الحمد اله الذی انزل القرآن مفصحا بفضل علم الاعراب ... اما بعد فانی رایت اكثر من تعلق بعلم العربية من اهل زماننا هذا محلقين على كتب الشيخ طاهر بن احمد بالدرس؛ **انجام:** فهذا ما اردنا ذكره من فوائد هذه المقدمة ... كان ذلک فی شهر المحرم سنة احدى عشر و سبع مايه سنة، و الحمد الله وحده و الصلوة و السلام على خير الانام محمد عليه و على آله افضل الصلوة و السلام .

نسخه اصل: موزه بریتانیا، ش Or. 3824؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم بن محمد، تا: ۴ جمادی الثانی ۷۹۸ق؛ مصحح، با نشانه بلاغ؛ ۱۲۴گ (۱–۱۲۴) [عکسی ف: ۲ – ۳۴۸]

● **الحاصل** / کیمیا / عربی

al-ḥāṣil

جابر بن حیان، ۱۲۰ – ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

رساله‌ای در دو جزء مستقل است و هر کدام در پی حل اتفاق و

رابطه بین ترکیب اجسام مادیه و ترکیب کلمات است.
[تاریخ التراث العربی ۳۶۰/۴؛ دنا ۴۷۲/۴ (۷ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۸۶/۱
انجام: هو وقوع العنصر و من الوصله التی بین الفاعل و بین العنصر فاکشف عن ذلک یتضح لک الحقان ان شاء الله تعالی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه ابری لبه‌دار، ۲۰ سطر [ف: ۵ - ۳۳۲]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۲/۸۳
من کتاب الحاصل فی بیان النفس؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۳۷۳پ-۳۷۴ر)، ۲۴-۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۴۹]

۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۲۷/۸
بی کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۱۱۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۰۶/۱۴
آغاز: بسمله، الحمدلله خالقنا و صلی الله علی صفوته من خلقه محمد و آله و سلم ... فانه اشرح و ابین مما عملته الفلاسفة اذ کان ذلک قلیلا ایضا بخاصة لم یطلع فی کتابنا هذا و انه من کتب الموازین و هو من الکتب ... و قد سمیته کتاب الحاصل؛ **انجام:** التی بین الفاعل و بین العنصر فاکشف عن ذلک یتصح لک الحق انشاء الله تعالی. تم کتاب الحاصل و حسن توفیقه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۴ص (۲۱۳-۲۳۶)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۹ - ۲۵۸]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۶۵/۱۶
آغاز: بسمله. الحمدلله خالقنا و صلی الله علی صفوته من خلقه محمد ... لیس نصیر للانسان المحب لاستیعاب علم الموازین ان یکون قد اخذ؛ **انجام:** التی بین الفاعل و العنصر فاکشف عن ذلک یتضح لک الحق انشاء الله تعالی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۵۱پ-۶۹ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۹ - ۴۲۰]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۵۰
آغاز: من کتاب الحاصل، تألیف جابر بن حیان الصوفی تلمیذ جعفر بن محمد الصادق (ع). القول فی حدالنفس؛ ثالیس اول من قال ان النفس طبیعة دائمة الحرکة او محرکة ذاتها؛ **انجام:** القول فی حرکة النفس. اما افلاطون فیری ان النفس دائمة الحرکة ... و هذا فصل حسن فاعرفه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی،۷۳ص(۱۷-۸۹)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۴ - ۲۸۱]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۶۴/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۱ سطر (۸×۱۵) [ف: ۱۷ - ۹۳]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۷۸
آغاز: بسمله الحمدلله خالصاً وصلی الله علی صفوته من خلقه محمد و آله و سلّم کثیراً دائماً سبحان الله المبدء المعید؛ **انجام:** و هذه صورة اشکال ذلک اعنی العالی و الوسط او احد الجانبین و السلام
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن محمد کرمانشاهی، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۸۷۶۹ [رایانه]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۹۴/۱۸-۳۴/۶۴
آغاز: بسمله الحمدلله خالصاً و صلی الله علی صفوته من خلقه محمد و آله و سلّم کثیراً دائماً سبحان الله المبدء ... علم الموازین قداخذ من درسه ... و قد سمیته کتاب الحاصل و ذلک ان سیدی جعفر بن محمد؛ **انجام:** ان جوهر الضرورة هو مرة العنصر و مرة الوصلة التی بین الفاعل و بین العنصر فاکشف عن ذلک یتضح لک الحق ... تم کتاب الحاصل
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۷۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۴/۱
آغاز: الحمدلله خالقنا ... سبحان الله المبدی المعید الفعال لما یرید
بی کا، بی‌تا؛ ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۶۶]

● الحاصل (تتمة) = تتمه کتاب الحاصل / کیمیا / عربی

al-ḥāṣil (tatimma) = tatimmat-u k.-i al-ḥāṣil

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

وابسته به: الحاصل؛ جابر بن حیان (۱۲۰-۱۹۸ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۷۹
آغاز: بسمله، حمدله و ینبغی ان ندل العمل بهذه الامثله و ینبغی ان ندل به هذه الامثله علی العمل بها؛ **انجام:** الوصلة التی بین الفاعل و بین العنصر فاکشف عن ذلک یتضح لک الحق تم کتاب الی صل
خط: نستعلیق، کا: کرمانشاهی، علی اکبر بن محمد، تا: ۱۲۶۷ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۸۷۶۹؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۱۶گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵/۳)، اندازه: ۱۵×۲۱/۷سم [رایانه]

● حاصل الترجمان = ترجمه اعتقادات صدوق = منهاج المؤمنین / کلام و اعتقادات / فارسی

hāsel-ot tarjomān = t.-ye e‘teqādāt-e sadūq = menhāj-ol mo’menīn

رضوی، محمد مهدی بن محمد صالح، ق۱۱ قمری

razavī, mohammad mahdī ebn-e mohammad sāleh (-17c)

وابسته به: الاعتقادات = العقائد؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

اهدا به: شاه تهماسب (۹۳۰-۹۸۴ق) یا شاه عباس ثانی صفوی (۹۹۵-۱۰۳۷ق)

محل تألیف: مشهد مقدس
ترجمه روانی است از رساله «الاعتقادات» شیخ صدوق که در عقاید شیعه امامیه نگاشته شده است. ترجمه این کتاب در چهل و پنج «باب» بدین شرح فراهم آمده: ۱. بیان اعتقادات شیعه: باب توحید؛ ۲. صفات باری تعالی؛ ۳. تکلیف؛ ۴. افعال عباد؛ ۵. نفی جبر و تفویض؛ ۶. اراده و مشیت؛ ۷. قضا و قدر؛ ۸. فطرت هدایت؛ ۹. استطاعت؛ ۱۰. بدو ظهور؛ ۱۱. نفی مجادله و مباحثه در باب حق جل و علا؛ ۱۲. لوح و قلم؛ ۱۳. کرسی؛ ۱۴. عرش؛ ۱۵. ارواح؛ ۱۶. موت؛ ۱۷. مسألت قبر؛ ۱۸. جنت؛ ۱۹. بعث و نشور؛ ۲۰. حوض کوثر؛ ۲۱. شفاعت؛ ۲۲. وعد و وعید؛ ۲۳. آنچه کرام الکاتبین بر بندگان نویسند؛ ۲۴. عدل؛ ۲۵. اعراف؛ ۲۶. صراط؛ ۲۷. عقبات؛ ۲۸. حساب و موازین؛ ۲۹. جنت و نار؛ ۳۰. کیفیت نزول وحی؛ ۳۱. نزول قرآن؛ ۳۲. در آنکه قرآن کلام حق سبحانه و تعالی است؛ ۳۳. در آنکه قرآن را خدای تعالی به خلقان فرستاده؛ ۳۴. انبیاء و رسل؛ ۳۵. عدد انبیاء و اوصیاء؛ ۳۶. عصمت؛ ۳۷. غلو و تفویض؛ ۳۸. ظالمان؛ ۳۹. تقیه؛ ۴۰. آباء نبی (ص)؛ ۴۱. علویین؛ ۴۲. اخبار مفسره و مجمله؛ ۴۳. اشیاء مطلقه؛ ۴۴. اخبار وارده در طلب؛ ۴۵. حدیثین مختلفین.

آغاز: شرایف حمد بی انتها پادشاهیرا سزد که مبادی ایادی و نعمات کرامت فزای نامتناهی موافق منطوق و هو الذی یبدء الخلق ثم یعیده مشعر بآنست که اصناف انسانرا بموهبت پاکیزه طینت فطرت الله التی فطر الناس علیها از سایر انواع مخلوقات سمت امتیاز داده ...

انجام: و نقل نمودم آنچیزیرا که در بیان این آیات واقع شده بود با اسناد و شرح آن در کتاب توحید و بعد ازین درین باب کتابی مخصوص تصنیف کنم باراده حق تعالی و یاری و مددکاری او انشاء الله تعالی سمت اتمام و زینت انتظام یافت ترجمه این رساله شریفه و تکمله این مقاله منیفه که جمله معتقدات دینیه و مطالب یقینیه است.

[الذریعة ۷۹/۴؛ نسخه‌های منزوی ۹۱۴/۲ و ۹۶۳؛ فهرستواره منزوی ۱۱۷/۹ (۵ نسخه) و ۲۶۰/۹؛ دنا ۴۷۳/۴ (۹ نسخه)]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۷۰ق؛ کاغذ:، جلد: چرمی زرد، ۶۱گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف:۲-۸۵۷] و [ف: ۱ - ۲۴۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۷/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: حکیم، تا: ۳ محرم ۱۰۷۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۵ - ۹۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالصمد بن محمد رفیع، تا: ۲۴ ذیحجه ۱۰۸۴ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۱۲۷]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۸۰

آغاز: امیر المؤمنین و امام المتقین صلوات الله و سلامه علیه و علیهم اجمعین؛ **انجام:** برابر

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۳۸۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۱۵

خط: نستعلیق، کا: سید حسن بن محمد صالح حسینی، تا: ۱۱۰۴ق؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱۰۵گ، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۶۵۷]

۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۳/۱ ـ ب

آغاز و انجام: برابر

این کتاب در فهرست بدون نام مؤلف است ولی در کتابخانه مرعشی به محمد مهدی رضوی نسبت داده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۱ ربیع الثانی ۱۱۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۷گ، ۲۲ سطر (۱۳/۵×۲۳)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۲۰۱]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۱۵/۴

آغاز و انجام: برابر

بی کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوایی، تیماج مشکی، ۵۰ص (۱۰۸-۱۵۷)، ۲۱سطر (۷/۵×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۶ - ۶۳۸]

۷. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۲-۶۳

طبق مطالب مقدمه، این کتاب ترجمه کتاب «اعتقادات» منسوب به ابن بابویه قمی است «در بیان اعتقادات فرقه ناجیه امامیه مشتمل بر تفسیر آیات و ترجمه احادیث و روایات و تطبیق دلیل بر مدعیات ... مرتب بر سی و چهار باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ مجدول؛ یادداشتی به همراه مهر «عبده الراجی محمد ابراهیم»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۴۷]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۰۹/۲-۸/۱۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدبن حاج ابوالقاسم مازندرانی، بی‌تا؛ مصحح، با بلاغ مقابله؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ، ۱۶-۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۸۵۱]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بقعر زمین رسید و مدلول آیه ثانیه آنکه حق تعالی بعد از خلق زمین و آسمان ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۱۷۶]

● حاصل الحیات / گوناگون / فارسی

hāsel-ol hayāt

جنگی است به نثر و نظم، دیوان حافظ در بالا و پایین صفحات آمده است با بندی از حدایق الحقایق، بندهایی از تاریخ نگارستان و چند کتاب دیگر با آن هست. گذشته از نامها و بندهای تاریخی این بندها و این رساله در آن دیده می‌شود: ۱. رساله لذت، استرآبادی، معین الدین سلطان حسین؛ ۲. دیباچه نورس، ظهوری ترشیزی، نورالدین محمد؛ ۳. حکم وزارت پناه آصفی؛ ۴. بیان الادیان، علوی، محمد بن حسین؛ ۵. صحت و مرض، فضولی بغدادی، محمد بن حسین؛ ۶. خطی از محمد ابراهیم در رجب ۱۱۶۴ (گ ۳۵۶)؛ ۷. یادداشت امیر اسماعیل؛ ۸ یادداشت رجب ۱۳۲۸ سیچقان ئیل که پاک کرده اند؛ ۹. در اوصاف جنت و جهنم و نکات و حکایات آن؛ ۱۰. رساله در بیان خواص اشیاء به ترتیب تهجی از همو و گویا نوشته خود او؛ ۱۱. نان و حلوا، شیخ بهائی، محمد بن حسین؛ ۱۲. رساله خواجه عبدالله انصاری؛ ۱۳. یادگار میرزا محمد خان پسر محمد حسن خان حاکم کاشان در ۴س؛ ۱۴. خلاصة الخمسة؛ ۱۵. فرهنگ عربی به فارسی؛ ۱۶. فرهنگ فارسی به فارسی؛ ۱۷. طبقات سلاطین اسلام؛ ۱۸. جدول اسماء الله؛ ۱۹. داستان هیلار پادشاه؛ ۲۰. گزیده الهی نامه عطار؛ ۲۱. از تاریخ وصاف؛ ۲۲. داستان دخمه انوشیروان؛ ۲۳. از وصیت نامه خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی، رشیدالدین فضل الله همدانی؛ ۲۴. از لب التواریخ قزوینی؛ ۲۵. هزلیات، عبید زاکانی؛ ۲۶. اختلاجات منظوم، بدرجاجرمی، بدرالدین بن عمر؛ ۲۷. رساله فارسی موسیقی کوتاه؛ ۲۸. کنوز الرموز.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۲۵-ف

نسخه اصل: نسخه آقای بنی آدم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه در ۱۲۸۱ در کاشان بوده؛ قطع: رحلی [ف: ۲ - ۱۶۰]

● **حاصل الحیات** / گوناگون / فارسی

hāsel-ol hayāt

در این جنگ بزرگ منتخباتی از شعر و نثر و مطالب تفسیری و لغوی و تاریخی متفرقه و نامه ها و منشئات و امثال و حکم و تاریخ پیامبران گذشته و مسائل ریاضی و نوادر ادبی و فلسفی بدون نظم و ترتیب خاصی گرد آورده شده؛ این رساله ها نیز در طی مجموعه آمده است: ۱. بیان الادیان، از محمد بن نعمت بن عبید الله حسینی، در مذاهب هفتاد و سه گانه مسلمان (۱۵پ-۲۰ر)؛ ۲. رساله صحت و مرض، از فضولی (۲۵پ-۲۶ر)؛ ۳. نکات و حکایات که از آیه های قرآن استفاده میشود منتخب از تفسیر مواهب علیه و بترتیب سوره های قرآن، از محمد صادق (۷۵ر-۸۸پ)؛ ۴. نان و حلوا، از شیخ بهاءالدین عاملی (۸۹پ-۹۱ر)؛ ۵. رساله‌ای از خواجه عبد الله انصاری (۹۱ر-۹۴ر)؛ ۶. بیست صنعت از صنایع شعری (۹۷پ-۹۸ر)؛ ۷. فرهنگ عربی - فارسی به ترتیب آغاز کلمه‌ها (۱۰۴پ-۱۲۱پ)؛ ۸. فرهنگ فارسی به فارسی (۱۲۴پ-۱۲۷ر)؛ ۹. سنگ نامه، از مجدالدین عمر بن الحسن بن محمد بوانی جربادقانی (۲۰۶پ-۲۲۰ر). [احتمالاً همان نسخه پیشین]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۰۸

خط: نستعلیق، کا: بخط گرد آورنده جنگ، تا: ۱۰۶۰-۱۰۶۵ق، جا: اصفهان؛ تاریخهای ۱۰۶۰-۱۰۶۵ که سال‌های نگارش جنگ است، در اصفهان در چند صفحه دیده می‌شود و نیز یادداشتی به تاریخ ۱۲۸۱ (روی برگ ۷۲) به خطی جز خط اصل و یادداشت دیگری به خط محمد ابراهیم و به تاریخ ۱۱۶۴ (پشت برگ ۲۰۵) مشهود است. سطرها چلیپا و نامرتب؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۴۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۶×۳۸سم [ف: ۱۶ - ۹]

● **حاصل کورة الخلاص فی فضائل سورة الاخلاص** /
تفسیر / عربی

ḥāṣil-u kūrat-il xalāṣ fī faḍā'il-i sūrat-il ixlāṣ

فیروزآبادی، محمد بن یعقوب، ۷۲۹ - ۸۱۷ قمری

fīrūzābādī, mohammad ebn-e ya'qūb (1329 - 1415)

تفسیری است فلسفی یا کلامی و اعتقادی بر سوره مبارکه اخلاص مشتمل بر سی «فایده» مهم به شرح ذیل: ۱. الرد علی الذین قالوا ان الله ثالث ثلاثة؛ ۲. ابطال مذهب المجسمة؛ ۳. ابطال مقالة بعض النصاری؛ ۴. استحالة کونه تعالی عرضا؛ ۵. دلالتها علی القدم؛ ۶. استحالة کون وجوده معلولا بعلة؛ ۷. ابطال قول من ذهب الی انه تعالی علة؛ ۸. دلالتها علی تفرده بالالهیة؛ ۹. ابطال مذهب الألوهیة؛ ۱۰. استحالة قیام الحوادث به؛ ۱۱. الصمد هو الذی یرغب الیه الناس فی قضاء حوائجهم؛ ۱۲. یلزم ان یکون هذه الصفة قدیمه لانها صفة نفس؛ ۱۳. یلزم من اتصافه بضمان قضاء حوائج الراغبین؛ ۱۴. اتصافه بالصمدیة قضاء حوائج الآملین؛ ۱۵. یلزم ان یکون الارادة قدیمة؛ ۱۶. یلزم من اتصافه بالعلم و القدرة الحیات ...؛ ۲۵. ابطال مذهب المعتزلة ...؛ ۳۰. الندب الی تکرار هذه السورة.

آغاز: بسمله الحمدلله مخصص عباده الخواص باخص الخصائص و انص الاختصاص ... و بعد فهذه فوائد رشیقة علی سورة الاخلاص لتضاعف لقارئها الرغبات و الحراص و یزید له فی تکرارها الانتهار و الافتراض و بالله العون و العصمة ...

انجام: و هذا معنی قرب المطلق فی کتاب الله تعالی و سنة نبیه صلی الله علیه و سلم

چاپ: آفاق نور، شماره ۳، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۵ش، با تصحیح منصورابراهیمی

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۸۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن محمود بن محمد کازرونی، تا: اوایل قرن ۹؛ عزالدین اسرایل نسخه را از ابتدا تا انتها نزد فیروز آبادی قرائت کرده و به دریافت اجازه نائل گردیده، ضمیمه نسخه ش ۵۰۶۰؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم[ف:۲۲-۲۴۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۸۶/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۴۰۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۳]

● حاصل المسائل / طب / عربی

ḥāṣil-ul masā'il

غضنفر تبریزی، ابراهیم بن محمد، ۶۲۴ - ۶۹۲ ؟ قمری
qazanfar-e tabrīzī, ebrāhīm ebn-e mohammad (1228 - 1294)

مسائل حنین بن اسحاق را که در مطالب عمومی پزشکی و حالات مزاج و علامات صحت و بیماری می‌باشد، در این رساله به اختصار و تحریر نموده، و چون این مسائل به روش فلاسفه نگاشته شده بود گویا مطالب فلسفی را انداخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۶۷/۹
آغاز: قال مولانا أفضل المتأخرین ... لما فرغت من الاختصار الموسوم بمسائل حنین و تجریده عن الزوائد؛ **انجام:** لأنه لکثافة مادته یکون زمان البسط الذی هو سبب اللذة أکثر من زمان الدسومة.
خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن محمود هروی ملقب به کمال العطابادی، تا: ۹۳۶ق، جا: خوارزم؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۴۱پ-۱۴۷ر)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۹ - ۲۷۰]

● الحاصل و المحصول / معانی بیان / عربی

al-ḥāṣil wa-l maḥṣūl

در آن گویا به آغاز شرح جامی نگریسته شده و از سید محقق یاد گردیده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵۷/۶
آغاز: بسمله و به ثقتی. اعلم ان من المعانی ما یلاحظه تارة قصد او بالذات؛ **انجام:** لکن فی تعیین المعنی المجازی لکلمة لانوع خفاء و الله اعلم بالصواب. تمت هذه الرسالة فی تحقیق الحاصل و المحصول. و الحمد لله رب العالمین ... المعصومین
بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۰پ-۱۲پ)، ۲۶ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۷ - ۲۶۶۵]

● حاصل و محصول / فلسفه / فارسی

hāsel va mahsūl

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۴۹
آغاز: بسمله، مراد از حاصل و محصول؛ **انجام:** حرره محمد جعفر الفیض الکاشانی ابن ابراهیم الفیض الکاشانی.
کا: فیض کاشانی، محمد بن ابراهیم، تا: ۱۳۲۹ق؛ کاغذ: نخودی،اندازه: ۶/۵×۱۲سم [رایانه]

● حاضر البحرین / تاریخ / عربی

ḥāḍir-ul baḥrayn

توبلی بحرانی، ابراهیم بن ناصر، ق۱۴ قمری
tūbalī bahrānī, ebrāhīm ebn-e nāser (- 20c)

تاریخ مختصر بحرین در عصر مؤلف می‌باشد با اشعاری از وی در ضمن فصولی بدین عناوین: خطبة الکتاب، اهل البحرین، حکامه، بلدانه، المزارات، الجمعة فی البحرین، القضاة، المدارس الدینیة، ائمة الجماعة، من شعر المؤلف، الانواء فی البحرین، الأوزان و العملة.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۲
آغاز: الحمدلله فاتق الرواتق بمغدقات الغوادق و فاتح مغالق العوامد بسایح السح الوادق
نسخه اصلی: کتابخانه‌ای شخصی؛ خط: نسخ، کا: احتمالاً به خط مؤلف، بی‌تا؛ ۱۵۳ص [عکسی ف: ۱ - ۴۳۱]

● حافظ الابدان / طب، شرح حدیث / فارسی

hāfez-ol abdān

خاتون آبادی، محمد شریف بن محمد صادق، ق۱۲ قمری
xātūn-ābādī, mohammad šarīf ebn-e mohammad sādeq (- 18c)

اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی (۱۱۰۵-۱۱۳۵)
تاریخ تألیف: اوایل رمضان ۱۱۲۱ق
شرح روایات و احادیثی است که در آنها دستورات پزشکی آمده و در اصول قدیمی حدیث روایت شده؛ متن روایات نقل شده پس از آن به فارسی ترجمه می‌شوند و در آخر شرح آنها با عناوین «بیان» می‌آید و در پاره‌ای از مطالب مؤلف به کتاب‌های دیگر خود ارجاع می‌دهد.
آغاز: سبح لله ما فی السماوات و ما فی الأرض و هو العزیز الحکیم ... در زمانی که الطاف پادشاه جهان فرمانفرمای مملکت ایران
انجام: و شروط دیگر در باب حجامت که بچه نحو واقع شود و ضرر آن کمتر است و یا ضرر خون مخرجه از فصد بتفصیل
[دنا ۴۷۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۰۸/۵؛ الذریعه ۲۳۲/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۷۰]

● **حافظ الارواح** / طب / اردو

ḥāfīẓ-ul arwāḥ

رضوی، اشرف علی بن عنایت علی، - ۱۳۱۳ ؟ قمری

razavī, ašraf ʻalī ebn-e ʻenāyat ʻalī (- 1896)

در پزشکی است و برای نواب مخبرالدوله ساخته شده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۳۱/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی [ف: ۵ - ۳۴۹]

● **حافظ الارواح** / طب / عربی

ḥāfīẓ-ul arwāḥ

رضوی، اشرف علی بن عنایت علی، - ۱۳۱۳ ؟ قمری

razavī, ašraf ʻalī ebn-e ʻenāyat ʻalī (- 1896)

از حکیم سید اشرفعلی بن حکیم عنایت علی رضوی یمانی حیدرآبادی راحة الدولة درباره حرارت غریزی و چهل و شش چیزی که مایه کاهش آن است در یک «مقاله» و درباره پنجاه و پنج چیز که مایه تهی دستی است آن‌چنان‌که در اخبار آمده در مقاله دوم که در دیباچه آن درباره حرارت غریزی کاوش نموده و می‌گوید پس از آموختن پزشکی بیست و پنج سال به درمان بیماران پرداختم و دریافتم که پایه و بنیاد مردمی حرارت غریزی است و رطوبت غریزی هم او را پایدار می‌دارد. این بود که از نگارش‌های حکمت و طب آن چیزهایی که بر حرارت غریزی می‌افزاید یا از آن می‌کاهد گرفته در اینجا گرد کردم. او این کتاب را برای میرزا اسماعیل خان امین الملک نوشت و در ۱۳۱۱ به او نیاز داد.

[دنا ۴۷۳/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۲

آغاز: بسمله. الحمد الحمدلله المنفرد بالقدم و الدوام المتنزه عن مشابهة الاعراض و الاجسام؛ **انجام:** و ترک السلام لاهل البیت و ترک ابتداء الامور عن بسم الله الرحمن الرحیم.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ پیداست که نسخه را به سرکار امین در ۷ ربیع الثانی ۱۳۱۱ به نام برگ سبز نیاز کرده است و روشن است که نسخه اصل می‌باشد؛ مهر: «السید الحکیم»؛ کاغذ: آبی، جلد: مقوا، ۳۰گ، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ - ۷۴۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۳۱/۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۱۴ق [ف: ۵ - ۳۴۹]

● **حافظ الارواح** / طب / فارسی

ḥāfīẓ-ul arwāḥ

رضوی، اشرف علی بن عنایت علی، - ۱۳۱۳ ؟ قمری

razavī, ašraf ʻalī ebn-e ʻenāyat ʻalī (- 1896)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۳۱/۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۱۱ق [ف: ۵ - ۳۴۹]

● **حافظ الصحة** / طب / فارسی

hāfez-os sehha

تبریزی، محمد کاظم، ق۱۲ قمری

tabrīzī, mohammad kāzem (- 18c)

نام کتاب و نگارنده در دیباچه آمده و می‌افزاید به دستور خان مغفرت توأمان خیر اندیش خان علیه الرحمة این رساله را از «خلاصة التجارب» یمین الدوله دیلمی نوربخشی برگزیدم.

آغاز: بسمله. حمد او سبحانه و تعالی، حافظ صحت جان و ایمان انسانست، و نعت نبی آن (ص) حب الشفای شفاعت و درمان درماندگان انواع امراض عصیان ...

انجام: همه جهت نزله بسیار مجرب است، یکپاس روز مانده باید (بعید) نوروز ...

[دنا ۴۷۴/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۰۸/۵؛ الذریعه ۹۰۰/۹؛ نسخه‌های منزوی ۵۱۹/۱ (۱ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۸۹/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۸۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن آلبالوئی ضربی، ۳گ (۲۱۳ر-۲۱۵پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۴/۱سم [ف: ۷ - ۳۳۴]

۲. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۳۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۱۶۹]

● **حافظ الصحة** / طب / فارسی

hāfez-os sehha

ملک الاطباء، محمد تقی، - ۱۲۸۵ ؟ قمری

malek-ol atebbā', mohammad taqī (- 1869)

در حفظ صحت بدن با یک «مقدمه» و چهار «فصل»: امتلاءات، اسباب موجه بر فساد فضول در معده و امعاء و ...، در علامات امزجه و امتلاءات، در معالجات.

آغاز: بسمله و الحمدلله رب العالمین بشکرانه این تعلیم و ارشاد ... اما بعد بدانکه صحت کمال بدن هر چیز است.

چاپ: تهران، ۸۳-۱۲۸۵ق، سنگی، در مجموعه رسائل طبی
[دنا ۴/۴۷۴؛ الذریعه ۲۳۳/۶؛ نجم آبادی (کتب طبی چاپی): ۳۰۵ و ۶۹۷؛ فهرستواره منزوی ۳۴۰۸/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۷۱/۱۵

آغاز: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر، تا: ۱۲۹۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۹ص (۱۶۵-۱۷۳)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۴۶]

● **حافظ الصحة** / طب / فارسی

hāfez-os sehha

حسینی، محمد عظیم بن عطاء الله

hoseynī, mohammad ʻazīm ebn-e ʻatā'-ol-lāh

[دنا ۴/۴۷۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۰۸/۵]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۲۸

آغاز: بسمله، حمد و ثنایی که حاوی قانون تحمید؛ **انجام:** ایزد بیچون نگاهدارنده نگارخانه کنن فیکون ... و الصلوه و السلام علی محمد و آله الطاهرین
خط: نستعلیق، کا: ابوطالب شیرکاهی، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماح، ۱۹ سطر (۱۵×۲۴)، اندازه: ۲۵×۳۴سم[الفبائی ف:۲۱۳]

● **حافظ الصحه ناصری = حفظ الصحه ناصری** / طب / فارسی

hāfez-os sehhe-ye nāserī = hefz-os sehhe-ye nāserī

حسینی، علی، ق۱۳ قمری

hoseynī, ʻalī (- 19c)

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار، بر حسب امر دوستعلی خان معیر الممالک

تاریخ تألیف: ۱۲۸۲ق

رساله‌ای در سته ضروریه در طب و مشتمل بر یک «مقدمه» و شش «فصل» و یک «خاتمه» است. او معتقد است که اگر ناصرالدین شاه دستورات بهداشتی این رساله را دقیقاً به‌کار برد و عمل کند آنها در تندرستی وی مفید خواهد افتاد. در این کتاب طرز معالجه امراض همگی بر پایه قواعد طب قدیم است.

آغاز: بعد البسمله. نامه را بنام ایزدی آغاز کنم که آغاز و انجامش نیست و خامه را بشکر یزدانی گویا سازم که نتوان گفتنش چون و چیست

انجام: و اگر خون حبس نشود باستعمال حابسات حبس نمایند

[دنا ۴/۴۷۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۰۹/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۷ رجب ۱۲۸۲ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۱۱۱گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۳۵]

● **حافظ الصحه ناصری = حفظ الصحه ناصری** / طب / فارسی

hāfez-os sehhe-ye nāserī = hefz-os sehhe-ye nāserī

طبیب قوچانی، میرزا نصرت، ق۱۴ قمری

tabīb-e qūčānī, mīrzā nosrat (- 20c)

در قوانین عمومی بهداشتی که به روش طب جدید نوشته شده و گویا از کتاب‌های دارالفنون ناصری باشد. گفته شده از متن فرانسوی برگردانده شده است و در پایان گزارشی از وضع مدرسه دارالفنون و سپس فهرستی از پزشکان روزگار خود و در فهرستی از بیماری‌های سالیانه تهران آورده و سپس خواسته فهرستی از کتاب‌هایی که در مدت چهل سال که از تأسیس دارالفنون گذشته است ترجمه شده بنویسد که نیمه کاره مانده است. (احمد منزوی)

آغاز: بزرگترین خداوندی را کوچکترین بنده ام ...

انجام: بزبان فارسی ترجمه شده از این قرار است.

[دنا ۴/۴۷۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۱۶/۵؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۱۵/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۶۸

آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۴؛ با تقریظی به مهر نیر الملک (جعفر قلیخان پسر رضا قلیخان هدایت وزیر علوم زمان) نوشته شده، مؤلف قصیده‌ای در مدح پادشاه و امین السلطان وزیر اعظم او سروده و در آن نصرت تخلص کرده؛ کاغذ: فلفل نمکی فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۷۰۶ص، ۱۳-۱۴سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۳۵]

۲. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۶۳

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مؤلف کتاب را به فرزندش میرزا عزیز الله خان (دکتر عزت - نصرت) به تاریخ غره رمضان ۱۳۲۳ بخشیده است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۸۲]

۳. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۷۶

خط: نستعلیق، کا: نصرت طبیب قوچانی (شاید)، بی‌تا؛ گویا پیش‌نویس مؤلف باشد؛ جلد: تیماج نیلی، ۱۸۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۴۶]

● **حافظ چه می‌گوید** / ادبیات / فارسی

hāfez če mī-gūyad

کسروی، احمد، ۱۲۶۹ - ۱۳۲۴ شمسی

kasravī, ahmad (1890 - 1945)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۲ش.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۵۲/۲۳-۴۷۵۴-ف

بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۰]

← حافظیه > اصول و فروع دین (منظوم)

← الحافل الوسیط و العیلم الزاخر المحیط فی احوال الاوائل و الاواخر > العیلم الزاخر فی احوال الاوائل و الاواخر

● **حاکمان نقاط اربعه** / علوم غریبه / فارسی

hākemān-e noqāt-e arba'e

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۴/۹

آغاز: بباید دانست که نقاط اربعه را حاکمان باشند که چون نقطه از میزان حرکت به هر خانه که منتهی شود حاکم آن خانه را طلب باید کرد. اگر حکم نقطه موجود است آن مهم نیز ثباتی و صورتی دارد؛ **انجام:** و اگر خواهد بداند که مال کم شده خواهد یافت یا نه از ... و شکل که در خانه ۹ نشسته اشد حکم کند و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۳۰ر-۳۰پ)، ۱۵-۲۱سطر، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۸۷]

● **الحاکم بامرالله حکیم** / کیمیا / فارسی

al-hākem-o be-amr-el-lāh-e hakīm

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۱۲۴

آغاز: بسمله ... گفت شیخ حکیم که در تدبیر تنهائی این است که وضع کن از ان حجر پنجاه مثقال؛ **انجام:** بر هزار مثقال از رصاص سفید که او را منقلب میگرداند بطلای خالص که بهتر از معدنی است و السلام.

خط: نسخ خوش، کا: رجبعلی ابن عبدالله، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی روکش تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۹۱پ-۹۲ر)، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [رایانه]

● **حالات اسکندر** / تراجم - فارسی

hālāt-e eskandar

گلپایگانی، محمد تقی، - ۱۲۹۲ قمری

golpāygānī, mohammad taqī (- 1875)

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۲۰/۱۲

خط: شکسته، نستعلیق، کا: ملا محمد تقی گلپایگانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۷۰]

● **حالات اقالیم سبعه = زایجه سلطان عبداللطیف بهادر خان** / هیئت / فارسی

hālāt-e aqālīm-e sab'e = zāyje-ye soltān 'abd-ol-latīf bahādor-xān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۰۷/۴

آغاز: بسمله، چون طالع سال برج میزان است و عاشر سرطان قمر و رأس در آنجا مستولی بر طالع گشت ... دلالت می‌کند ... بر امتداد تأییدات فیض ربانی و اقبال حضرت پادشاه ابوالغازی سلطان عبداللطیف بهادرخان؛ **انجام:** حالات فصل ربیع را نوشته اند امید چنان است که فصول دیگر نیز بخیر و خوبی گذرد، انشاء الله تعالی و الله اعلم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۴۵پ-۴۷ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۹۸]

● **حالات بروج (جدول)** / هیئت / فارسی

hālāt-e borūj (jadval)

در این جدول‌ها حالات بروج دوازده‌گانه و اثر هر کدام را با رموز مخصوص نجومی آورده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۶۱

گویا نسخه افتاده دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۶گ، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۱ - ۱۴۷]

● **حالات پیغمبر اسلام** / تاریخ پیامبر اکرم (ص)

hālāt-e peyqambar-e eslām

عبادات آن حضرت پیش از بعثت که به طور حاشیه در پیرامون سوره کافرون بر تفسیر کشاف زمخشری نوشته شده است.

تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره /۶

بی کا، بی تا [نشریه: ۷ - ۵۲۱]

● **حالات الحرمین = سوانح سفر حجاز** / سفرنامه / فارسی

hālāt-ol haramayn = savāneh-e safar-e hejāz

مراد آبادی، محمد رفیع الدین بن فریدالدین، - ۱۲۱۸ قمری

morād ābādī, mohammad rafī'-od-dīn ebn-e farīd-od-dīn (- 1804)

کتاب آمیزه‌ای است از دیده‌ها و شنیده‌های مؤلف در سفر حج سال ۱۲۰۰ق و تاریخ‌نگاری اماکن و مزارات بر اساس منابعی که بدانها رجوع کرده است. مرادآبادی در ابتدای کتابش گزارشی از سفر خود را این گونه ارائه کرده است: «چون بنده ضعیف ... شنبه هژدهم محرم الحرام سنه هزار و دو صد از وطن مألوف

مرادآباد ... بر آمد و به تأیید حضرت الهیه ... به راه مهترا و کوته واجین و اندور و بهروج چهاردهم ربیع الثانی به سورت رسید و پنجشنبه نهم جماد الثانی سوار کشتی شد و دوازدهم لنگر برداشتند. و چون موسم به آخر رسیده بود و باد موافق کم وزید و بیشتر باد ناموافق می‌وزید در سیر مرکب بسیار سستی شد و چند بار مشرف به تباهی گردید و از قلت آب نوبت مردم به هلاکت رسیده و از حیات مأیوس شدند و چهره مرگ نمودار گشت ... استغاثه نمودند و هر بار رحمت الهی جل شأنه کار خود کرد و از آن مهالک نجات داد. و سلخ رمضان به بندر کنغدا رسیده شد و چون باد شمال به شدت می‌وزید و وصول به جده ممکن نبود و در کنغدا فرود آمد. و شنبه پنجم شوال به سواری شتر روانه مکه معظمه شد. دوازدهم متصل به لملم در سعدیه احرام عمره تمتع بسته و دوشنبه چهاردهم داخل مکه معظمه گردید و پنجشنبه هفدهم صفر از مکه روانه مدینه منوره ... شد ... صباح دوشنبه پنجم ربیع الاول به سعادت وصول به حرم رسول ... فایز گشت ... بیست و هشتم رجب بعد از استجازه از آن حضرت مجد و جلال وداع شد سیزدهم شعبان به مکه رسید و پنج ذی القعده از جده بر کشتی سوار شد و عید اضحی بر ساحل بمبئی فرود آمد و از آن جا به سورت آمد. و پنجشنبه پانزدهم محرم سال سیوم از صده سیزدهم روانه شد و به راه بهروج و پروده و اندور و بهوپال و بهیک و سرونج و کوالیر و مهترا سه شنبه غره ربیع الثانی به سلامت و عافیت داخل مراد آباد شد. و مدت سفر دو سال و دو ماه و دو هفته بود. و به اقتضای شوق از آغاز سفر تا انجام سوانح وقایع سفر و منازل و مراحل بحر و بر یا احوال مواضع متبرکه و اماکن شریفه که به زیارت آن مستفید می‌شد و بعضی علما و فقرا و صلحای عصر که به ملاقات آنان مستفید و مستفیض گشت و بعض دیگر از عجایت حکایات و نوادر روایات و فواید متفرقه که از معتمدی شنید یا در کتابی دید در قید تحریر آورد تا یادگاری بود ...»

چاپ: ترجمه عربی آن در قاهره، ۲۰۰۴، مترجم: سمیر عبدالحمید ابراهیم با عنوان الرحلة الهندیة الی الجزیرة العربیة.

[فهرستواره منزوی ۷۵/۱]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۶۶

آغاز: الحمد لله علی نعمه و افضاله و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله. اما بعد چون بنده ضعیف محمد رفیع الدین را اصلح الله حاله و مآله اراده ازلی یاوری کرد؛ **انجام:** تا مدینه سکینه سه هزار و هشتاد و دو گروه و تمام مدت این سفر دو سال و دو ماه و دو هفته بود. فلله الحمد فی الاولی و فی الآخره و الیه المرجع ... ثم دفنا بالبقیع وصل اللهم و سلم علی سیدنا و مولانا محمد و آله اجمعین و آخر دعوانا ان الحمد الله رب العالمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در صفحه پایان دستور نماز و دعا از جامع الصغیر و کنز العباد و حدیثی از شرح صحیح بخاری قسطلانی و تفسیر آیه صراط المستقیم و نقل قولی از سنن الهدی از شیخ محمد حیات درباره کعبه و زندگی پیامبر و آباء ایشان از شرح مشکات عبدالحق محدث و مؤلف سنن الهدایة شیخ عبدالنبی حنفی قدوسی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: مقوا، رویه کاغذ ابر و باد، ۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۳۷۲]

● **حالات خلفای بنی عباس** / تاریخ / فارسی

hālāt-e xolafā-ye banī-ʻabbās

کاشانی، عبدالعلی بن هدایت الله، ق۱۴ قمری

kāšānī, ʻabd-ol-ʻalī ebn-e hedāyat-o-llāh (- 20c)

اهداء به: مظفر الدین شاه

تاریخ تألیف: ۱۳۲۰ق

شرح حال خلفای بنی عباس است و از خلافت سفاح شروع می‌شود و پس از بحث در خلافت او و خلفای بعدی، به خلافت هارون الرشید به پایان می‌رود. در این نسخه غالب حوادث ایام خلفای مزبور آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵

آغاز: نسخه: بسمله، پس از ستایش آفریننده آسمان و زمین و نیایش حضرت خاتم المرسلین و علی امیر المؤمنین؛ **انجام:** نیکو آن است که قلم را باز کشیم و به حالات امین و مأمون پردازیم حاوی مقدمه چهار صفحه‌ای؛ خط: نسخ خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۰ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۶گ، ۱۹سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۲۱/۵×۲۷سم [ف: ۴ – ۵]

● **حالات سپهدار اعظم** / تاریخ ایران / فارسی

hālāt-e sapahdār-e aʻzam

رساله‌ای است در شرح حالات سپهدار اعظم.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۱

آغاز: بسمله – پس ورود سپهدار کثیر الاقتدار از دارالخلافه تهران دریا فین کاشان؛ **انجام:** تمام شد کتاب سر کار سپهدار – حرره میراز حسین خان غلام پیشخدمت ۲۷ ربیع الاولی سنه ۱۳۰۱

کا: میرزا حسین خان پیشخدمت، تا: ربیع الاول ۱۳۰۱ق؛ با سرلوح، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج خرمایی، ۲۷گ، ۱۱ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۳۲۲]

● **حالات سلمان فارسی** / تراجم / فارسی

hālāt-e salmān-e fārsī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۹

آغاز: ذکر شمه از وقایع حالات سسلمان فارسی و رسیدن آن

بزرگوار باستان حضرت مقدس نبی صلی الله علیه و اله. ابن عباس گوید که سلمان گفت کع من دهقان پسری بودم از بعضی قری اصفهان؛ **انجام:** و درین سال کلثوم بن الهدم که پیش از قدوم حضرت ختمی صلوات الله و سلامه علیه و اله بمدینه مسلمان شده بود و وفات یافت.

خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: محمد مهدی ابن محمد صالح رضوی، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: الوان، جلد: میشن تریاکی، ۶ص (۵۷-۶۲)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۱۷]

● **حالات شیخ محمد علی حزین** / تراجم / فارسی

hālāt-e šeyx mohammad ʻalī-ye hazīn

شرح حال شیخ محمد علی حزین از رجال عصر صفوی عمراه با نامه‌هایی از پادشاهان صفوی و امرای آنها.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۹۵عکسی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [جنگ: ۱ - ۴۵۶]

← حالات قمر > احکام حالات قمر

● **حالات کمال الدین خوارزمی** / تراجم / فارسی

hālāt-e kamāl-od dīn-e xārazmī

در آن ضمن شرح حال کمال الدین حسین خوارزمی گروهی از عالمان و عارفان و ادیبان معاصر او یاد شده اند.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۴۰عکسی

بی کا، بی‌تا، ۲۸۶ص [جنگ: ۱ - ۴۵۷]

● **حالات کواکب سیاره (جدول)** / هیئت / فارسی

hālāt-e kavākeb-e sayyāre (jadval)

حالات سیارات در بروج اثنی عشر (اوج و حضیض و شرف).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۶۷/۲۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی،۴۰۹ص،۱۷سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹-۴۴۶]

● **حالات منازل** / علوم غریبه، شعر / فارسی

hālāt-e manāzel

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۰/۱۱

آغاز: زشرطین زن بمیرد هم زهر سال؛ **انجام:** نشاید بیش ازین با بنده گفته

خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد محلاتی، تا: ۱۲۸۱ - ۶ جمادی الثانی ۱۲۸۳، جا: اصفهان مدرسه میرزا مهدی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، تملک: عبدالصمد بن حسینی محلاتی در شوال ۱۲۹۵؛ اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۰۶]

● **حالات و سخنان ابوسعید ابوالخیر** / عرفان و تصوف / فارسی

hālāt va soxanān-e abū-saʻīd-e ab-ol-xayr

کمال الدین محمد، - ۴۴۰ قمری

kamāl-od-dīn mohammad (- 1049)

در پنج «باب».

چاپ: پطرس بورغ، به کوشش ژوکوفسکی، ۱۳۱۷ق، ۸۶+۱۶ص؛ و چند بار در تهران چاپ شده است

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۴۰/۲-ف

نسخه اصل:موزه بریتانیاOr. 249(ریو۳۴۲)؛ خط: نسخ، کا: محمود بن علی بن سلمه، تا: محرم ۶۹۹ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۶]

← حالات و کرامات چهارده معصوم > تاریخ الائمة

● **حالات و کرامات و مقامات مشایخ صفویه** / عرفان و تصوف / فارسی

hālāt va kerāmāt va maqāmāt-e mašāyex-e safavīye

در چهار «باب»: ۱. در ذکر نسب سلطان شیخ زاهد؛ ۲. در ذکر حالات و کرامات شیخ زاهد.از چهل مقام در آن یاد شده است؛ ۳. در بیان توبه و تلقین و شرایط و بیان ارکان آن؛ فصل در تحقیق ولایت حضرت شیخ ولایت. فصل در بیان سؤالاتی که از حضرت شیخ کرده‌اند.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۵۹/۳-۶۰۱۲

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی و سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۹۴]

● **حالات و مصائب ائمه** / تاریخ معصومین / فارسی

hālāt va masā’eb-e a’emme

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۰۲

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴ [د.ث. مجلس]

● **حالات و مقالات حاجی زین العابدین کوثر علی شاه** / تراجم / فارسی

hālāt va maqālāt-e hājī zayn-ol-ʻābedīn kosar ʻalī-šāh

اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۷۶/۱۳

خط: نستعلیق، کا: امیر الشعراء رضا قلی خان هدایت صاحب

مجمع الفصحاء و غیره، تا: ۱۲۳۹ق، جا: شیراز؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۴سم [نشریه: ۶ – ۱۰۷]

● **حالات و مقامات اویس قرن** / تراجم / فارسی

hālāt va maqāmāt-e oveys-e qaran

جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ – ۸۹۸ قمری

jāmī, ‘abd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415 - 1493)

منقول از نفحات الانس جامی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱/۴۵-طباطبائی

آغاز: حضرت رسول صلی الله علیه و آله در حق اویس گفته است: اویس القرنی خیر التابعین باحسان؛ **انجام:** در غروب صفین جنگ میکرد تا شهید شد.

خط:نستعلیق خوب،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۲۸۵–۲۸۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۳–۲۲۰]

● **الحال** / نحو / عربی

al-ḥāl

چون بحث حال در نحو برای مبتدیان مشکل می‌نمود، در این رساله انواع و شرایط حال را بیان نموده و بر آنها دلیل اقامه کرده است.

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۲۵/۶

آغاز: اعلم ایدک الله فی الدارین لما رأیت أن مبحث الحال مطلقا علی المبتدئین مشکلا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۷ شعبان ۱۲۰۷ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۷۸–۸۰)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۸۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۶۷/۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۵۶]

● **حالت اصناف مردم** / هیئت

hālat-e asnāf-e mardom

گفتاری است کوتاه در تعیین برج‌ها و درجات بروج خاص اصناف و طبقات مردم و بلاد آنان.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۲۰/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۳ص (۶۶۹–۶۷۱)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۹ – ۱۰۹]

● **حالة الطفولیة** / عرفان و تصوف / فارسی

hālat-ot tofūlīya

سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۴۹؟ – ۵۸۷ ؟ قمری

sohravardī, yahyā ebn-e hebaš (1155 - 1192)

شیخ شهاب می‌گوید روزی که طفل بودم جماعتی از طفلان را دیدم که به مکتب می‌روند تا درس بخوانند از آنان پرسیدم کجا می‌روید گفتند مکتب. در تعقیب آن چند سؤال دیگر کردم تا به علم رسیدم آنان گفتند باید از استاد ما سؤال کنی. من بر آن شدم تا از استاد آنها بپرسم. روزی گذارم به استاد آنها رسید از او پرسیدم. او روزها مرا تعلیم داد و علم آموخت. شهاب الدین در این علم آموزی از علم حصولی به علم غیر حصولی می‌رسد و از مکتب ذوق و منبع آن دم می‌زند و مشاهدات صوفیان را باز می‌گوید. (عبدالله انوار)

آغاز: در طفولیت بر سر کوئی چنانکه عادت کودکان باشد بازی می‌کردم. کودکی چند را دیدم که جمع می‌آمدند، مرا جمعیت ایشان شگفت آمد.

انجام: ازرق پوشان که بس فراوان باشند ×× صوفی صفتان میان ایشان باشند / کایشان همه تن باشند از جان خالی ×× و آنان چکنی تن که همه جان باشند

چاپ: مجموعه مصنفات شیخ اشراق، جلد سوم، به تحصیح دکتر سید حسین نصر (تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۰ (چاپ سوم))

[دنا ۴۷۵/۴]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۱۲/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن علی دامغانی جابرمی مولد، تا: ۶۵۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، شکری، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰ص (۱۷۲–۱۹۲)، ۱۹سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۵ – ۵۴۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۶/۸-ف و ۳۰۵۹/۱۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۵۶۶ و ۲ – ۵۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا: شنبه ۱۲ صفر ۷۲۳ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۳ص (۷۰۰–۷۰۲)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ – ۱۰۶]

← حالنامه ← گوی و چوگان

● **حال نامه** / - فارسی

hāl-nāme

علوی، میر محمد باقر، ق۱۱ قمری

‘alavī, mīr mohammad bāqer (- 17c)

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹۵/۱۰

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱و ۱۲؛ مجدول؛ قطع: بیاضی

رحلی [نشریه: ۷ - ۱۳۵]

● حالنامه عارفی / - فارسی

hāl-nāme-ye ʻārefī

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۸۱/۲ف

نسخه اصل: چستربیتی ۱۹۵؛ خط: نستعلیق، کا: علی حسینی، تا: ۹۳۴ق، جا: هرات [ف: ۱۸۷]

● الحاوی / فقه / عربی

al-ḥāwī

قزوینی، عبدالغفار بن عبدالکریم، - ۶۶۵ قمری

Qazvīnī, ʻabd-ol-qaffār ebn-e ʻabd-ol-karīm (- 1267)

متن مهم بسیار معروفی است در فقه شافعی دارای لباب مسائل فقهی و صحیح از اجتهادات علمای مذهب، تنظیم شده برای مبتدئین از طلاب که بخواهند بر فروع مسائل اطلاع اجمالی داشته باشند.

آغاز: الحمد لله المتوحد بالعظمة و الکبریاء المتفرد بدوام العز و البقاء المتحمد بالمجد و البهاء المتمدح بالکمال و السناء ...

[دنا ۴۷۵/۴؛ الاوقاف العامة بغداد ۶۰۳/۱]

شرح و حواشی:

۱- مصباح الحاوی = المصباح؛ طوسی، عبدالعزیز بن محمد (-۷۰۶)

۲- شرح الحاوی فی الفتاوی؛ علاء الدین تبریزی، علی بن اسماعیل (۶۶۸-۷۲۰)

۳- تیسیر الفتاوی فی تحریر الحاوی؛ ابن بارزی، هبة الله بن عبدالرحیم (۶۴۵-۷۳۸)

۴- البهجة الوردیة؛ ابن وردی، عمر بن مظفر (۶۹۱-۷۴۹)

۵- النهجة المرضیة فی شرح البهجة الوردیة؛ ابن عراقی، احمد بن عبدالرحیم (۷۶۲-۸۲۶)

۶- ارشاد الغاوی فی مسالک الحاوی؛ ابن مقری، اسماعیل بن ابی بکر (۷۵۵-۸۳۷)

۷- شرح ارشاد الغاوی فی مسالک الحاوی؛ مقدسی، محمد بن محمد (۸۲۲-۹۰۵)

۸- فتح الجواد بشرح الارشاد = شرح الارشاد؛ ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد (۹۰۹-۹۷۳)

۹- الامداد فی شرح الارشاد؛ ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد (۹۰۹-۹۷۳)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و القاضی غاب أو امتنع و من مجنون لامشتری النجم..

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ روی برگ اول چند بیت شعر عربی از جلال الدین ابهری در تقریظ کتاب و دو بیت فارسی در تاریخ وفات مؤلف، با یادداشتی به تاریخ هجدهم ذیحجه ۸۱۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۲۲]

۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۴۶/۳

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، چلیپایی؛ ۶۰گ (۲۹پ-۸۸ر)، اندازه: ۱۸×۳۴سم [ف: ۲ - ۳۳۸]

● حاوی الاقوال فی معرفة الرجال = رجال عبدالنبی الجزائری / رجال / عربی

ḥāwi-l aqwāl fī maʻrifat-ir rijāl = rijāl-u ʻabd-un-nabī al-jazā'irī

جزایری، عبدالنبی بن سعد، - ۱۰۲۱ قمری

jazāyerī, ʻabd-on-nabī ebn-e saʻd (- 1613)

رجال حدیث را به چهار قسم (صحاح، موثقین، حسان، ضعاف) تقسیم کرده و در حالات هر یک از آنها مطالب فهرست و رجال شیخ طوسی و رجال کشی و رجال نجاشی را با الفاظ آنها و رموزی برای نام‌هایشان نقل کرده و تحقیقات خود را با عناوین «قلت» می‌آورده است. این کتاب مشتمل بر یک «مقدمه» و چند «مقصد» و یک «خاتمه» می‌باشد و در آغاز و پایان آن چند فائده رجالی آمده است.

آغاز: بسمله نحمدک اللهم علی ما هدیتنا لصحیح المقال خلاصة الاقوال و حبوتنا من فهارس الرجال بحسن الرد و الاعمال

چاپ: قم، موسسه الهدایة لاحیاء التراث، ۱۴۱۸ق، ۴ج.

[التاریخ و التراجم ص ۱۵۰؛ الذریعة ۲۳۷/۶ و ۳۳۷/۶؛ فهرستگان حدیث ۲۴۶/۱۲۴۷؛ دنا ۴۷۵/۴-۴۷۶؛ ریاض العلماء ۲۷۳/۳ (با نام جمع الرجال فی احوال الرجال)]

شرح و حواشی:

۱- فهرست اعلام «حاوی الاقوال فی معرفة الرجال»؛ مامقانی، محیی الدین (-۱۹۲۲)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** التنبیه الخامس عشر قد سبق ان من اسباب التمییز لین الرجال معرفة الانتساب الی القبایل و امثالها ... الیربوعی منسوب الی یربوع بن مالک بن حنظله بن مالک.

کامل. شامل هر دو جزء کتاب (جزء اول در برگ ۱۱۰پ پایان می‌پذیرد)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تنبیه ۱۵ در پایان کتاب به خط مؤلف است، مصحح، محشی به امضاهای «منه سلمه الله» و «هذا غایة ما قید بخط ادام الله بقاه» و «بخطه سلمه الله» و مانند آنها، با بلاغ مقابله، نسخه در دست مؤلف بوده و او بعضی از عبارات را اصلاح کرده و روی بعضی دیگر خط کشیده و جملاتی جایگزین آنها نوشته است و با یادداشتهای توضیحی از او، نسخه دو بار مقابله شده چه بعضی از بلاغ‌ها به عبارات «ثم بلغ قبالاً» و «ثم بلغ» و نظایر آنهاست، یاداشتهای صفحه عنوان نسخه: چهار

سطر به خط مؤلف شامل نام کتاب و خودش «کتاب حاوی الاقوال فی معرفة احوال الرجال املاء فقیر عفوالله الغنی عبدالنبی بن سعد الجزائری محتداً و مولداً الغروی مفطما و بلوغاً و تحصیلاً عامله الله باحسن اعماله و جعل ذلک خالصاً لدیه بمحمد و آله»؛ تملک: محمد خلیل قزوینی در ۱۲۶۸ق، محمد کاظم شریف نجفی حسنی حسینی موسوی عریضی اعرجی در ربیع الاول ۱۱۴۷ق، محمدامین ... در رجب ۱۲۲۶ق، جعفر بن سید باقر با مهر «جعفر الحسینی ۱۲۴۷» (بیضی)، یاداشت امانت کتاب از محمد امین خلف مرحوم شیخ محمد حسین نوشته سیدمحمدمهدی، یادداشت سید فلاح بن سید علی که کتاب را در ۱۸ جمادی ثانی سال ۱۱۰۳ق از شیخ سنکدر (؟) بن حاجی حمد خریده؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: فرنگی نخوری، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۳گ، ۲۵ سطر (۱۴×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰/۲×۳۰/۳سم [ف: ۲۹/۲ – ۶۳۷]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۳۸-۳۱/۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و محمد بن علی الهمدانی و محمد بن هارون و مهویه و محمد بن عبدالله بن مهران ضعفاء روی عنهم محمد بن احمدبن یحیی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۴۷گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳ – ۱۵۷۳]

۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۰۸

آغاز: برابر

کا: قطب الدین بن تمام بن حسن صیمری، تا: ۱۰۱۷ق؛ افتادگی: انجام؛ ۲۰۰گ؛ قطع: رحلی [ف: ۱۲۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و طریقه الی حریز بن عبدالله السجستانی غیر مذکور فی الاساتید و فی الفهرست صحیح

خط: نسخ، کا: عباس بن مقلد بن هیکل کربلائی، تا: اواخر جمادی الاول ۱۰۴۴ق؛ افتادگی: انجام؛ تقریظی از میرزا یحیی بن محمد شفیع بید آبادی اصفهانی به تاریخ ۱۳ صفر ۱۳۲۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم[ف:۱۷-۹۰]

۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۹ ـ ب

خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد ابراهیم کلباسی (به تولیت)، ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۲گ، ۲۴ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ – ۲۰۱]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۷۳/۳-۲۲/۱۹۳

آغاز: فوائد منتخبة من کتاب الرجال للشیخ عبدالنبی ره اما المقدمة ففیها فوائد مهمة ... فی تعریفه و بیان موضوعه وغایته هو علم یبحث فیه عن اسرار الرجال؛ **انجام:** وقد تفطن لهذا بعض مشایخنا المعاصرین فصرح بتضعیف ان الغضایری فی مواضع علی الخلاصة وکانه یری تضعیف مجهول الحال کما هو الحق والله اعلم.

عنوان در فهرست «منتخب حاوی الاقوال فی معرفة الرجال»؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد بن محمد نقی ابرقوهی، تا: ۱۲۴۳ق، جلد: مقوای کرم عطف پارچه مشکی، ۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۵۷۳]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۴۵

آغاز: (درخطبه افتاده) ذکر طرق غالباً کراهة الطول و لان اعظم فوائدها استحصال تمییز الرجال عن بعض؛ **انجام:** فلما نزلت فان تصدقوا خیر لکم ان کنتم تعلون قال تصدقنا، تم الکتاب بعون الملک الوهاب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ شوال ۱۲۶۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۰/۶سم [ف: ۱ – ۱۸۴]

۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۶۸/۱

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ قطع: رحلی، [ف: ۲۷۴]

۹. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۷۳

خط: نستعلیق، کا: شاهین بن فارس فیلجی کربلائی مسکن، بی‌تا؛ ۲۱۷گ، اندازه: ۱۱×۳۰سم [ف: ۱ – ۲۲۹]

● حاوی الحسان من حیاة الحیوان / حیوان شناسی / عربی

ḥāwi-l ḥisān min ḥayāt-il ḥayawān

دمیری، محمد بن عبدالقادر، ق ۱۰

damīrī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-qāder (- 10c)

وابسته به: حیاة الحیوان الکبری؛ دمیری، محمد بن موسی (۷۴۲-۸۰۸ق)

خلاصه‌ای است از کتاب «حیاة الحیوان» کمال الدین محمد دمیری شافعی که آن را همانند اصل به ترتیب حروف الفبا تنظیم نموده است. مؤلف در شرح حال خلفا اشاره کرده که سلطان زمان وی سلطان سلیم خان بن با یزید محمد خان بن محمد خان می‌باشد که به سال ۹۲۳ به سلطنت رسیده است.

[دنا ۴۷۶/۴؛ الاعلام زرکلی ۱۱۸/۷؛ هدیة العارفین ۱۷۸/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۶۶

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان و فضله تفضیلا و شرفه علی سایر الحیوان و صوره فی أحسن صورة و أعدل قامة

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف. جلد اول و از آغاز حرف الف تا پایان حرف سین؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد بن محمد بن محمد بن محمد بن محمد بن محمد بن محمد مشهور به ابن غازی دینهوری کاتب، تا: ۳ رمضان ۹۸۹ق؛ مصحح؛ تملک: ابراهیم بن عبدالله عردان به سال ۱۲۵۲؛ ۶۷۱ص [عکسی ف: ۷ – ۱۵۹]

● حاوی در طب / طب / فارسی

hāvī dar teb

بیست باب در نسخه دیده شده. از شناختن مزاج و سپس علاج

دردسر، سرسام و برسام آغاز می‌شود، باب دوم در علاج انواع تب، باب سیم در علاج درد چشم، باب بیستم در علاج هر قسم امراض و تراکیب.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۹۷/۱

آغاز: بسمله. حمد وافر و ثنای متکاثر مر خالقی را سزد که نوع بشر انسان را بترکیب عناصر امزاج مختلفه ظاهر ساخته ... بدان که اشرف و اعظم علوم دو علم است:علم الابدان و علم الادیان؛ **انجام:** در بیان درد چشم، مشتمل بر دوازده فصل. فصل اول در بیان درد چشم ... فصل هشتم در بیان ...

بی کا،بی‌تا؛افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۱۵گ (۹پ-۱۲۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۶/۹سم [ف: ۷ - ۴۱۲]

● حاوی الفوائد من الکتب و الرسائل و المطالب / فقه و اصول، رجال / عربی

ḥāwi-l fawā'id min-al kutub wa-r rasā'il wa-l maṭālib

مجموعه‌ای است از رسائل و تقریرات فقهی و اصولی که گردآوری شده و «حاوی الفوائد من الکتب و الرسائل و المطالب» نامیده شده. مرحوم آیت الله سید هبة الدین محمد علی بن حسین عابد، حسینی شهرستانی (-۱۳۸۶ق) در فهرست مفصلی که برای مطالب این کتاب نگاشته، این نام را برگزیده و ممکن است جامع این مجموعه نیز خود شهرستانی باشد. برخی از رساله‌های آن مستقل هستند و دارای خطبه می‌باشند و یکی از آنها، بخشی از حاشیه فرائد الاصول ملا علی لوزدری سلطان آبادی است. مؤلف در برخی رساله‌ها از: «الفاضل الاستاد دام ظله، وفاقاً للفاضل المحقق الاستاد، ما ذکره الاستاد المحقق، میرزای قمی، محقق خوانساری، صاحب جواهر، کاشف الغطاء، سید محقق کاظمی، صاحب فصول، صاحب معالم» و دیگران، نقل کرده است. برخی از رسائل آن نیز تکرار شده است. اینک فهرست رسائل و مطالب آن: الامر بالشی ء هی یقتضی النهی عن ضده ام لا؟، مسئله إجزاء، الامر بالشی ء مع انتفاء الشرط، النهی فی العبادات، بخشی از آغاز حاشیه فرائد الاصول (ناشناخته)، مجدداً بخشی از حاشیه فرائد الاصول (ناشناخته)، بخشی از حاشیه فرائد الاصول از ملا علی لوزدری سلطان آبادی، الکلام فی الجاهل بالحکم، رساله در احکام وضعیه، استصحاب، اصالة الصحة، قاعده لا ضرر، بخشی از حواشی بر کتابی فقهی، مطالبی رجالی و اسناد رجال کتاب من لا یحضره الفقیه شیخ صدوق.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۴۳

آغاز: القول فی ان الامر بالشیء هل یقتضی النهی عن ضده ام لا و قبل الشروع فی بیان حکم المسئلة و تحقیق فیها لابد من تقدیم امور. الاول، ان هذه المسئلة هل هی مسئلة فقهیة او اصولیة؛ **انجام:** و ما رواه عن احمد بن هلال ض و ما رواه فیه عن ادریس بن زید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی با نشان «منه، منه ره» و غیر آن، مصحح، با قلم خوردگی؛ تملک: محمد حسن بن عبدالکریم شیرازی؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۳۷گ، ۱۸-۲۴ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۳۸ - ۷۰۵]

● الحاوی فی الامامة = الحاوی لدلائل المذهبین / کلام و اعتقادات / عربی

al-ḥāwī fi-l imāma = al-ḥāwī li-dalā'il-il maḏhabayn

حسینی خاتون آبادی، محمد حسین بن عبدالحسین، ۱۱۰۴ - ۱۱۳۹ ؟ قمری

hoseynī xātūn-ābādī, mohammad hoseyn ebn-e 'abd-ol-hoseyn (1693 - 1727)

کتاب بسیار مفصلی است در اثبات امامت ائمه علیهم السلام با استفاده از آیات و روایات و مصادر تاریخی و کتب خاصه و عامه در چندین مجلد. مؤلف در کتاب دیگر خود «سفینة النجاة» بسیار به این کتاب ارجاع داده است چرا که سفینة النجاة مختصری از کتاب حاضر می‌باشد. مؤلف در مقدمه می‌گوید: چون کتاب‌هایی که در مسأله امامت بحث می‌کنند زیاد بوده و بعضی کمیاب، تصمیم به جمع‌آوری تمام مطالب دو فرقه در این کتاب گرفته و هنگام تألیف حدود ۶۰ جلد کتاب از هر دو فرقه در دست داشته است.

[دنا ۴۷۷/۴؛ الذریعه: ۶ /۲۳۴ ش۱۳۰۹]

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۵۴

آغاز: جزء اول: و هو یحتوی علی ذکر مقدمات یستبصر بها البادی فی هذا الفن، و بیان وجوب وجود امام فی کل زمان

کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، از برگ ۲۱۳ تا ۳۲۲ شرحی با عنوان «قوله» در ادبیات که به اشتباه با این نسخه صحافی شده؛ ۳۳۱گ، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۱۶۳

آغاز: ذکر خبر السفینة من طریق الطائفة المحققه الامامیة فمن ذلک روایة الطبرسی فی الاحتجاج باب ذکر طرف مما جری بعد وفاة رسول الله صلی الله علیه و آله؛ **انجام:** و اذا کان الامر کذلک دل علی انهم المعینون لذانک دون من سواهم علی ما رتبناه و الحمدلله وحده.

جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (ظاهراً)، تا: قرن ۱۲؛ کتاب به چندین خط می‌باشد و مطالبی که از دیگر کتب نقل شده به خطی است و یادداشت‌هایی که مطالب کتاب را به هم ربط داده ظاهراً به خط مؤلف است، مصحح، محشی، در ابتدای هردو جزء فهرست مطالب ظاهراً به خط مؤلف آمده؛ مهر: حجةالاسلام شفتی «محمد باقر بن محمد نقی الموسوی» (بیضی)، کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۹گ، اندازه: ۲۰×۲۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۷]

● **الحاوی فی الحساب** / ریاضیات / عربی
al-ḥāwī fī-l ḥisāb

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۴۲/۳

آغاز: من الحاوی فی الحساب الدرهم هوسته دوانیق وهو ۱۲ قیراط بقراریط؛ **انجام:** وهو مثل الدرهم ومثل ثلثه اسباعه
بندی منقول از کتاب «الحاوی فی الحساب»؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالقائم بن علی بن حیدر بن حسن بن علی، تا: ۱۳ جمادی الثانی ۸۳۹ق؛ کاغذ: ترمه؛ جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۱ص، ۱۹ سطر (۸×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ – ۳۸۱]

● **الحاوی فی علم التداوی** / طب / عربی
al-ḥāwī fī ʻilm-it tadāwī

رازی، محمد بن زکریا، **۲۵۱ – ۳۱۳** قمری
rāzī, mohammad ebn-e zakaryīā (866 - 926)

تألیف مشهور ابوبکر محمد بن زکریاء بن یحیی رازی. شامل آنچه را که پزشکان بدان احتیاج دارند از قواعدکلی طبی و حفظ الصحه و چگونگی درمان بیماری‌ها.
چاپ: حیدرآباد دکن، مطبعة الدائرة، ۲۳ جلد، ۱۹۵۵ و ۱۹۷۲م.
[سرکیس ۹۱۴/۱؛ الذریعه ۲۳۵/۶؛ مشار عربی ۳۰۱؛ دنا ۴۷۷/۴؛ الاوقاف العامة موصل ۱۳۹/۴]

شرح و حواشی:
۱- الحاوی (منتخب)؛ قرشی، علی بن محمد

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۸۵
جلد ۴ و ۵؛ خط: نسخ، کا: اسعد بن الیاس بن مطران طبیب، تا: ۵۷۱ق؛ تملک عبدالله بن موسی حکیم؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۳۰سم [ف: ۱ – ۱۸۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۲۲
از اوجاع الکبد تا پایان کتاب پنجم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دهه نخستین رمضان ۶۰۴ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: رویه کاغذ، ۴۹۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۵/۶سم [ف: ۱ – ۱۸۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۴۳
خط: نسخ، کا: عبدالقائم بن علی بن حیدر بن حسن بن علی بن طاهر بن منصور بن محمد بن حسین مقری، تا: نیمه جمادی الثانی ۸۴۰ق؛ مصحح، با نشانی بلاغ؛ مهر: «محمد علی مؤید الاطباء» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز [ف: ۲۱ – ۱۳۵]

۴. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۹۱
جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲۷۴گ، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۵۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۵۸
از «فی السکتة و الفالج و الخدر و الرعشة» تا پایان جزو دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۳۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴/۳سم [ف: ۱ – ۱۸۳]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۰۴/۲
آغاز: بسمله. فی اسرا البول البته و عسر خروجه و قلته و استعمال المبوله و التقطیر الذی یسره التعریف؛ **انجام:** الاکثر باسق و معدله حارة کمدة. تم الجزء السابع من کتاب الحاوی و نتلوه فی الجزء الثامن انشاءالله ... فی سنة خمسة عشر و تسع مائة من الهجرة ۹۱۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۱۶ق؛ جلد: میشن سیاه، ۴۵ سطر [ف: ۹–۹۸]

۷. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۰۷
از اطعمه و اشربه تا معالجات اورام؛ خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین علی بن کمال الدین حسین بن رکن الدین مسعود طبیب، تا: ۹۶۶–۹۶۷، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۸۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۷۷
آغاز: فانظر فیه قال و بالجمة فان من عرفت منابت العصب الی کل واحد من الاعضاء سهل علیه علاجه لی استعن بجوامع الاعضاء؛ **انجام:** و اما من عروقها و الذی من الصدر یجی غلیظا متعقد ... فی طول مسافته و معه وجع فی الصدر و ذلک الموضع الوجع من الصدر هو الموضع.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۰ – ۱۹۶]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۹۲
از «امثلة من قصص المرضی» تا عنوان «من کتاب الخضابات»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: مورخ ۱۰۱۳ و ۱۰۱۶؛ مقابله شده؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه ابری، ۶۱۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۵/۲سم [ف: ۱ – ۱۸۲]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۸۱
خط: نسخ، کا: سید ضیاء الدین، تا: ۱۰۵۷ق، برای حکیم محمد امین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۱گ، ۲۹ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۲۵۵]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۲۳
تنها جلد دوم است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ ذیحجه ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۹۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۳×۲۴/۸سم [ف: ۱ – ۱۸۳]

۱۲. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۶
نیمه اول کتاب؛ کا: ابوالحسن بن حسین طبسی فهننجی، تا: محرم ۱۰۹۶ق، به دستور میرزا عابدین؛ از روی نسخه ای از روی نسخه نقل شده از کتابخانه شیخ صفی؛ تملک: ابوتراب طبیب به تاریخ ربیع الثانی ۱۲۴۶؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۵۳گ، ۳۵ سطر ۲۴/۵×۳۶/۵ [ف: ۱۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۴۸
آغاز: لذع فهو لذلک بدمل القروح المزمنة «جعدة» لها قوة تشفی القروح الردیة؛ **انجام:** قال ذیمقراطیس ان وقعت مرآة لها و جهان

بحیال السحابة التی تکون فیها البرد حادث عنه و عن المکان الذی هی فیه.
خط: نسخ، کا: علی بن عثمان بن احمد بن عثمان معروف به ابن ابی الحوافر، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ بی تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۵ - ۵۴]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۸۲

آغاز: بن ماسویه قال ان صب فی الاذن مع خل و کندر بدهن ورد ینفع
جزء سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ نسخه قدیم، مصحح؛ تملک: محمد رضا «عبده محمد رضا» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۸۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۴۵

بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۹۵

آغاز: باب اول فی الصداع – الصداع وجع فی الراس
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۴۲۷گ، ۲۱سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۳۹۳]

● الحاوی (منتخب) / طب / عربی

al-ḥāwī (mn.)

قرشی، علی بن محمد

qorašī, ʻalī ebn-e mohammad

وابسته به: الحاوی فی علم التداوی؛ رازی، محمد بن زکریا (۲۵۱-۳۱۳)
خلاصه و منتخبی است از کتاب «الحاوی» رازی.
[بروکلمان، ذیل ۴۱۹/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۸عکسی

آغاز: ذکر تشریح الاعضاء و ترکیب جسد الانسان من الاعضاء المفردة؛ **انجام:** حصل فی الجسد م الحرارات فی مثل بوم الدم و المدة و حرقة البول و الحرارة فی الجسد و ما ظهر منها علی سطح.
نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۹۸۸ (اربری، فهرست خطی عربی ۸۱/۴)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۴۵گ، ۱۵سطر [عکسی ف: ۲ - ۴۰۸].

● الحاوی فی علم التداوی = الحاوی لعلم التداوی / طب / عربی

al-ḥāwī fī ʻilm-it tadāwī

نجم الدین شیرازی، محمود بن الیاس، - ۷۳۰ قمری

najm-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e elyās (- 1330)

کتاب مفصل و جامعی است در طب که به منظور بیان داروهای کم‌بهای امراض که همه جا و همه وقت در دسترس است با حذف حشو و زوائد معموله، تألیف گردیده و مشتمل بر پنج «مقاله» می‌باشد: ۱. امراض سراپای بدن انسان، شامل ۱۲۶ باب؛ ۲. انواع تب‌ها، شامل ۲۷ باب؛ ۳. امراض جلدی، شامل ۱۰۸ باب؛ ۴. داروهای بسیط و ترکیب‌نشده (مفردات ادویه) به ترتیب حروف تهجی؛ ۵. داروهای مرکب، متضمن ۵۰ باب.
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین الحمدلله الواحد الماجد السبوح خالق الجن و الانس رب الملائکة و الروح الذی ظهر منه بدایع الموجودات ... قال الامام ... محمود بن الامام السعید صاین الدین الیاس الشیرازی ... و سمیة بالحاوی فی التداوی و رتبة علی خمس مقالات
انجام: و ینبغی أن یختار منه ما کان لحمه لیناً غیر سهل و کلما کان أعتق کان أقوی حراً و یبساً و ینبغی أن یؤکل منفرداً و الله أعلم بالصواب.
چاپ: بیروت، ۱۸۳و۲۳۷ص، ۱۹۰۲م.
[کشف الظنون ۶۲۸/۱؛ الذریعة ۲۳۶/۶ و ۸۰/۶؛ المستدرک علی الکشاف جبوری ص ۳۰۷؛ زرکلی ۱۶۶/۷؛ معجم المطبوعات ۱۱۷۶/۲؛ اعلام زرکلی ۱۶۶/۷؛ معجم المؤلفین ۱۵۳/۱۲؛ فهرستواره منزوی ۳۴۰۹/۵؛ دنا ۴۷۸/۴-۴۷۹ (۴۶ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۱۸ ط

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱ جمادی الاول ۷۴۳ق؛ یک برگ از آغاز و انجام نسخه نونویس و مورخ ۲۶ شوال ۱۳۰۵ق است، یادداشتی به قلم سید محمد سنگلجی که این نسخه را با عنوان حاوی کبیر معرفی کرده و ذیل آن یادداشتی است با امضای «ره آورد» (نویسنده فهرست دانشکده پزشکی) مورخ ۱۳۳۲/۴/۱۶ که طی آن یادداشت سنگلجی را تصحیح کرده، گزارش مختصری در باب کتاب حاضر داده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۲۲۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۳سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۴۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۰۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الباب الثانی و الخمسون فی اللحوم و به نختم الکتاب ... و الاعضاء التی فی حد الکبر الی ناحیة الذنب یکون ابطأ.
خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: اواسط قرن ۸؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج خرمایی، ۳۵۱گ، ۲۰ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۴۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** التاسع و الاربعون فی اللحوم: اللحوم کلها حارة رطبة ... الرقیق و الغلیظ و الحار و الیابس و لیس من طعام اهل الکد و التعب ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: حسن الحسینی الموسوی به تاریخ ۱۲۹۲؛ مهر:

«افوض امری إلی الله، عبده محمد کاظم ۱۰۸۶» (مربع)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۹گ، ۲۷ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۳ - ۱۷]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۹

خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن محمود بن مظفر، تا: ۱۷ رجب ۸۴۵ق؛ ۱۹۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲ - ۵۹۴]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۸۹۵]

اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۹۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۳

خط: نسخ، کا: حسن بن محمد بن حسین حسینی آوی طبیب، تا: ۲۱ ربیع الاول ۸۴۸ق، جا: شیراز مدرسه فزاریه؛ مجدول؛ تملک: محمد مهدی بن هدایت الله حسینی موسوی اصفهانی، حاج حسن بن حسن بن محمد فخرالدین حسینی حسنی مدنی به تاریخ رجب ۱۲۹۰ در شیراز، محمد بن نور الدین محمد موسوی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۴۷]

۶. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۱

آغاز و انجام: برابر؛ غریق رحمت ایزد کسی باد ×× که کاتب را بالحمدی کند یاد / تم الکتاب بحمدالله و حسن توفیقه ببلدة الموحدین قزوین صانها الله عن شرور المفسدین فی غره شهر جمیدی الاخر سنه ۸۷۹

پنج مقاله؛ کا: عماد بن برهان بن جلال بن اسماعیل فارسی شافکان دارا بگردی ایجی، تا: ۱۵ رجب ۸۷۹ق، جا: قزوین؛ ۳۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۲۵/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۶۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن مسعود بن حاج علی، تا: ۹ شوال ۸۹۴ق؛ تملک: شعاع الدوله؛ واقف: علی اصغر حکمت، مهر ۱۳۴۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: ساغری با عطف تیماج، ۱۸۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۹ - ۱۶۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۰۲

آغاز: برابر

تا اوایل مقاله ۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ تملک: لطف الله بن حاج فرخ حنفی، شمس الدین محمد مورخ ۱۰۵۰؛ کاغذ: سمرقندی پنبه‌ای، جلد: تیماج عنابی، ۳۲۵ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۱۹ - ۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۰۰

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ از دیباچه کتاب اندکی افتاده اما سطور آخر دیباچه و فهرست مفصلی که مؤلف خود برای مقالات و ابواب آنها ترتیب داده و جزء قسمت اصلی (و کهن) نسخه است باقی مانده؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۷۹]

۱۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۸۸

کامل شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹ [نشریه: ۲ - ۱۴۹]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۲۴

و تا پاره‌ای از باب ۱۷ مقاله ۵ فی الفراغ را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز (در باب ۱ مقاله افتاده)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳۶۸گ، ۲۳ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۸ - ۱۵۸]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۳۰

انجام: او ذهبت رجولیته فعلاجه ازالة تلك الوهم عن النفس بلطف الحیل بان یقال له ان فلانا یکتب تعویذا مجربا

مشتمل بر مقاله چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، در حاشیه برگ‌های آغازین رساله جامع الفوائد یوسفی و یادداشتهای پراکنده‌ای در پزشکی آمده؛ جلد: روغنی عطف تیماج مشکی، ۱۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۲۵]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن مسیب، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی با نشان «۲۲»، افزودگی‌هایی در ذکر ادویه مسهله از ادویه مفرده سمرقندی در سه برگ پس از پایان؛ تملک: محمد بن معزالدین محمد حسینی با مهر «عبده محمد الحسینی» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ، ۲۱ سطر (۹×۱۲)، اندازه:۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۹ - ۲۹۱]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ممتاز، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [رایانه]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۴۶

یک صفحه در آغاز کم دارد و در پایان می‌رسد به باب ۶ مقاله ۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۹گ، ۲۹سطر (۱۳×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۲۷۰]

۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و السکرنا عما و یطیب بالمسک ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ مهر: «العبد المذنب عبدالغنی» (چهارگوش)؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲۶گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱ - ۸۷]

۱۷. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من جمله خواصها انها اذا وقعت علی الفارة المیته ثم لسعت انسانا تقتل من یومیه و علاجها لوسیع

مقاله ۱ و ۲؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ قسمتی از باب صدم و ابواب صد و یک تا صد و هشت مقاله سوم و تمام

مقالات چهارم و پنجم؛ ۴۷۵ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [نشریه: ۳ - ۳۶۹]

۱۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۱۱

آغاز: بعده و الحقنة لاتوثر فی هذا النوع فان کفی و الاعواج ایضا و فی عینه؛ **انجام:** و قشور اصل الکزبرة و دقیق الکرسنة اجر اسوا بالشربت او بما العسل و زهرة الحشی من یوما ماته و ربما کفی فیه استعمال الملح و الخل علی موضع القضة والله اعلم بالصواب و الوافی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ نزدیک به نیمی از آغاز کتاب نونویس؛ مقابله شده، محشی با نشانه «س، شرح، کناش خلیل»؛ تملک: مراد طباطبایی، محمد علی میرزا پسر ملک آرای پسر فتحعلی شاه و او در پایان نوشته که نسخه حاوی صغیر است و محمد زکریای رازی به دستور عضدالدوله دیلمی از حاوی کبیر خود خلاصه نموده است (؟)؛ کاغذ: اصفهانی و سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۹۳گ، ۲۵ و ۲۷ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۵۳۸]

۱۹. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی ذالک الحال ان یطلی الروادع فوق موضع الورم لمینع عن الانفاب

تمام مقاله اول و دوم بیست و یک سطر از مقاله سوم را دارد و برای بقیه آن به مجلد دوم شماره ۲۵ رجوع شود؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰۹ص، ۲۴-۲۶ سطر (۱۲/۵×۱۴)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [نشریه: ۳ - ۴۵]

۲۰. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۵

آغاز: اذا کان بعد ثلثة ایام او اربعة عند ما یزداد حجم الورم؛ **انجام:** و تحلل من البدن اسرع و (وصالی شده) رخصا واردا السموک ما کان فی الا (وصالی شده)

مقاله ۳ تا ۵ و دنباله شماره پیشین؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ این مجلد دنباله مجلد اول می‌باشد؛ ۲۳۶ص، ۲۰-۲۵ سطر (۱۰×۱۲/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۶۹]

۲۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۴ فرخ

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ قسمت‌هایی از آغاز و انجام نسخه کسرنویسی شده؛ تملک: عبدالله جیلانی، محمد قاسم موسوی طبیب؛ کاغذ دولت آبادی، جلد: تیماج عنابی، ۲۱۰گ، ۲۷ سطر (۱۰×۱۷)، قطع: پستی، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵۳]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۳۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی، پس از پایان نسخه چند صفحه (چند فصل) در مسهلات گویا بخشی است از کتابی؛ کاغذ: ترکی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۵۴۳ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۲۰۷]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۸۸/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۲۷/۱سم [ف: ۸ - ۹۰]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۴۵

خط: نسخ، کا: شمس قمی خواجگی شاعر، تا: ۹۴۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۸۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۳/۳×۲۵/۹سم [ف: ۱ - ۱۸۴]

۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۰۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وکذلک اذا رایت الناقة تعرق عرقا کثیرا فاعلم انه یتناول من الغذا اکثر مما یحتمل البدن و الطبیعة و تدبیره تقلیل الغذا و یتناول السکنجبین السفر جلی فانه نافع له هذا ما حضرنا من تدبیر الباقهین و معالجتهم والله اعلم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ صفحات نسخه جابجا شده و لازم است از نو کنار هم چیده و صحافی شود؛ تملک: محمد حسین بن عبدالحسین؛ جلد: مقوا اسلیمی با عطف تیماج سیاه، ۳۱۳گ، ۱۵ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۰]

۲۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۸۳۹/۲

آغاز: الباب ۸۶ فی تحرز عن سقی السموم من خاف ان یسقی سما؛ **انجام:** و اذا بال المعضوض الدم فقد امن من الفزع من الماء.

از «الباب السادس و الثمانون فی التحرز عن سقی السموم» تا پایان «الباب الثانی و المائة فی عض الانسان و الدواب اربع» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۵ - ۲۴۷]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح؛ یادداشت محمد یوسف طبیب و محمد علی حسینی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد، ۵۲۳گ، ۱۴ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۱]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱

از هشت ص پیش از «الباب السابع الخمسون فی الغشی» از مقاله نخستین تا یک ص پس از «الباب الرابع والثلاثون فی الادهان و کیفیتها»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۹گ، ۲۵سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۸۱]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۲۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ خریداری محمد علی حسینی از بازماندگان میرزا امین بن حاج میرزا محمد رضا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ، ۲۱سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۱۵۵]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۵۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۰گ، ۳۰ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۶ - ۲۴۸]

۳۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۶۵

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن حاجی محمد رضا سپاهانی، تا:

۱۵ رجب ۱۰۴۰ق؛ افتادگی: آغاز در باب ۸ مقاله ۱[نشریه:۲-۱۴۹]
۳۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۶
خط: نستعلیق، کا: شاه محمد بن مظفر حسین نیشابوری، تا: ۱ رمضان ۱۰۶۰ق [ف: ۳ - ۸۶]
۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۱۵
آغاز: برابر
سه مقاله اول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد معصوم بن محمد مؤمن عقیلی، تا: ۲۰ شعبان ۱۰۶۹ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۸۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۲۸۴]
۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۷۲۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** سبع و سبعین و الف من الهجره النبویه.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۷۷ق؛ واقف: سید عبدالباقی آیت اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن، ۱۷۶گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۳سم [ف: ۱۹ - ۱۶۰]
۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کلما کان اعتق اقوی صرا دیبا و ینبغی ان یوکل مقدرا.
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۷۹ق؛ کاغذ: شکری نازک، جلد: تیماج تریاکی، ۶۹۶ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۶۵]
۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۳۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق؛ تملک: میرزا غلام حسن طبیب در ۱۳۱۲؛ با یادداشت حاجی محمد علی طبیب هروی در رجب ۱۲۱۸؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۴۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۳سم [ف: ۱ - ۱۸۴]
۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۳۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۱۷۰ق؛ در باب ۳۸ مقاله پنجم یک صفحه سفید مانده؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۶۱گ (۱پ-۱۶۱ر)، ۲۹سطر (۱۲×۱۸)، اندازه:۱۷×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۱۳۸]
۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۸۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** قدر الکفایة و یحرک تحریکا جیدا او ... باللوز و الفستق المقشرین تمت بحمدالله و حسن توفیقه.
کامل؛ خط: نسخ، کا: اسدالله، تا: ۱۲ ذیحجه ۱۱۷۳ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۵۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۹ - ۱۵۹]
۳۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳ ربیع الثانی ۱۱۸۱ق [ف: ۳ - ۸۶]
۴۰. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قبل ان الجوز فاد زهر له السکنبیج حار لذاع تقبل بحدید و اصله من المعطسات
مقاله۱تا۳؛خط:شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۵۳۵ص، ۱۷ سطر (۸×۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [نشریه: ۳ - ۳۶۹]
۴۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۲۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۳۴ق؛ ۱۶۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۸۵]
۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ محشی از کتاب کفایة منصوری و کناش و حواشی دیگری بی‌امضاء؛ کاغذ: ایرانی آهاردار، جلد: تیماج قرمز، ۶۹۴ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۳۷]
۴۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۶۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: صالح بن محمد تقی تنکابنی، تا: ذیحجه ۱۲۸۸ق؛ واقف: غیاثی، بهمن ۱۳۳۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم[ف:۵-۳۴۵]
۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۹۷/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملکی به تاریخ شوال ۱۲۹۷ در تبریز؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۶۵گ (۳۳پ-۲۹۷ر)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۷ - ۳۳۴]
۴۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۸۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (گویا برگ آخر)؛ تملک: قاسم بن مرتضی الحسینی، سید میرزا خلف حکیم میر علی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۶۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۷ - ۳۲۲]
۴۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۸۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** دزور یلصق قطع السیف و السکین و یحبس الدم یوخذ صبروا نزروت و دم الاخوین و زنجا و اشق و راتیخ اجزا سوا یدق و ینحل و یستعمل و الله اعلم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در حاشیه کتاب تذکرة الکحالین عیسی بن علی کحال و محرم نامه و رساله‌ای در جراحات دهان و دندان و علاج آن و رساله‌ای در انواع صداع (دردسر) و رساله‌ای در حمل زنان و مطالب متفرقه دیگر را نوشته‌اند؛ جلد: چرمی، ۴۱۲گ، ۱۵-۱۷سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۴۰۱]
۴۷. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۶۸
قطعه ای نامرتب از «الادویة المرکبة» و «الادویة المفردة» می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه قدیم؛ ۹۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۴۰]

● الحاوی فی علم التداوی / طب / فارسی
al-ḥāwī fī ʻilm-it tadāwī

نجم الدین شیرازی، محمود بن الیاس، - ۷۳۰ قمری
najm-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e elyās (- 1330)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۷
خط: نستعلیق، کا: رکن الدین شیرازی عیاری، تا: در میانه‌های

شوال ۸۹۵ق؛ مجدول، باسرلوح زیبا؛ تملک: سلیمان طبیب خاصه و محمد سعید طبیب با مهر «رضای تو خواهد محمد سعید»؛ از کتب کاتب زاده محمد رفیع سر اطبای خاصه؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱۳گ، ۱۹ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۱۸۱]

● **الحاوی الکبیر فی الفروع** / فقه / عربی

al-ḥāwi-l kabīr fi-l furū'

ماوردی، علی بن محمد، ۳۶۴ - ۴۵۰ قمری

māvardī, 'alī ebn-e mohammad (975 - 1059)

کتاب مفصلی است در فروع فقه شافعی، با عناوین «مسئلة، و فصل». حاجی خلیفه می‌گوید: کتاب عظیمی است در ده مجلد، و می‌گویند: شاید در سی مجلد و مانند آن در فقه مذهب شافعی تألیف نشده است.

[کشف الظنون ۶۲۸/۱؛ بروکلمان /۱(۳۸۶)۴۸۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۵عکسی

آغاز: باب النهی عن بیع و سلف ... قال الشافعی رحمه الله: نهی رسول الله (ص) عن بیع و سلف؛ **انجام:** مسئلة قال الشافعی: ولو شرط علی المرتهن انه ضامن للرهن ... لکن یکون البایع بالخیار بین فسخ البیع او امضائه بلا رهن، و الله اعلم.

نسخه اصل: ایا صوفیا، ش ۱۱۰۱. جزء دوم کتاب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۸؛ مصحح؛ واقف: سلطان محمود عثمانی؛ ۲۹۴گ، ۱۷سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۷۸]

← الحاوی لجمیع المعانی > الوجیزة فی تفسیر القرآن العزیز
← الحاوی لجمیع المعانی > فضائل سور القرآن

● **الحاوی لحقائق الادلة الفقهیة و تقریر القواعد القیاسیة** / اصول فقه / عربی

al-ḥāwī li-ḥaqā'iq-il adillat-il fiqhīya wa taqrīr-il qawā'id-il qīyāsīya

مؤید، یحیی بن حمزه، ۶۶۹ - ۷۴۹ ؟ قمری

mo'ayyed, yahyā ebn-e hamze (1271 - 1349)

کتاب در اصول فقه زیدیه است و ترتیب و تهذیب و تلخیصی است بر کتاب «المعتمد» شیخ ابوالحسین محمد بن علی بصری معتزلی شافعی (- ۴۶۳ق) با توضیحات لازم و بیان معانی دقیقه و بحث‌های استدلالی مهم به‌گونه‌ای آسان، نه مانند آنچه شیخ محمد بن محمد ملاحمی به نام «تجرید المعتمد» نگاشته و بر ابهام اصل و صعوبت آن افزوده است. المعتمد کتاب بزرگ و مهمی بوده که فخر رازی المحصول را از آن اخذ کرده است.

کتاب دارای یک «تمهید» و یک «مقدمه» و ده «مقاله» و در سه جلد نگاشته شده. عناوین مختصر آن چنین است: التمهید: فی ماهیة اصول الفقه؛ المقدمة: فیها خمسة ابواب فی کلیات الفن؛ مقاله ۱. الاوامر و النواهی؛ ۲. العموم و الخصوص؛ ۳. المجمل و المبین؛ ۴. الافعال و دلالتها علی الاحکام؛ ۵. حکم الناسخ و المنسوخ؛ ۶. الاجماع و ما یجوز الاخذ فیه بالاجماع؛ ۷. الاخبار و حکم الآحاد و المتواتر منها؛ ۸. القیاس و انواعه؛ ۹. الجتهاد و الفتوی؛ ۱۰. احکام الترجیح و التعارض. تألیف جلد دوم آن در ماه صفر ۷۱۵ق به پایان رسیده است.

آغاز: بسملة و به أستعین و علیه أتوکل وهو حسبی و نعم الحمد لله القیوم الذی أوضح لنا منار العلم بقدرته و عظیم جلاله ... أمما بعد، فان أحق الامور بالطلب و العنایة و اولاها ... هو طلب العلم

[مؤلفات الزیدیة ۴۱۵/۱؛ أعلام المؤلفین الزیدیة: ۱۱۲۷؛ مصادر التراث فی المکتبات الخاصة فی الیمن: ۲۵۶/۱؛ دنا ۴۷۹/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهذا تمام الکلام فی أبواب العموم و الخصوص، التی اشتملت علیها المقالة الثانیة من الکتاب بحمد الله و منه ... ثم السفر الأول من کتاب الحاوی ... و یتلوه فی السفر الثانی، المقالة الثالثة فی المجمل و المبین و الحمد لله و صلواته علی محمد و آله.

نسخه اصل: در یکی از کتابخانه های یمن؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، در صفحه عنوان نام کتاب و مؤلف چنین ثبت شده: «السفر الأول من کتاب الحاوی لحقائق الأدلة الفقهیة، و تقریر القواعد القیاسیة فی الاصول الفقهیة، ناظم فقره و قلائده و مؤلف درره و فرائده مولانا و مالکنا امام الأمة و تاجها و عین عیون العترة و سراجها أمیر المؤمنین و خلیفة رسول رب العالمین المؤید بالله، یحیی بن حمزة بن رسول الله، أعان الله علینا من برکاته»؛ ۳۱۰ص، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۲۵۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۱ - ۵۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۴

آغاز: بسمله. اللهم زدنا علماً من عندک تنفعنا به یا کریم، المقالة الثالثة من علوم هذا الکتاب فی حقایق المجمل و المبین، اعلم ان هذا الباب هو آخر ما نقیس منه الأحکام الشرعیة؛ **انجام:** جاز التعویل علیه فهذا ما أردنا ذکره فی القسم الأول هو ما یتعلق بالراوی و بالله التوفیق، تم الجزء الثانی من کتاب الحاوی ... یتلوه فی السفر الثالث القاسم الثانی فی الأمور الراجعة الی الأخبار و کان الفراغ منه فی شهر صفر سنة خمس عشرة و سبعمائة و الحمدلله ولی الحمد و الافضال و ...

نسخه اصل: در یکی از کتابخانه های یمن. جلد دوم و مقالات سوم، چهارم، پنجم و ششم را در بردارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ در صفحه عنوان نام کتاب و مؤلف ثبت شده و برایش اینچنین دعا شده است: «رفع الله ببقائه منار الدین وحمی به حوزة الموحدین و عفی بسطوته رسوم الملحدین»؛ ۳۱۸ص، ۲۶ سطر

[عکسی ف: ۳ - ۲۷۴]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۱
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۱ - ۵۴]

← الحاوی لدلائل المذهبین ⊳ الحاوی فی الامامة

● **حاوی المرام فی شرح شرایع الاسلام** / فقه / عربی
ḥāwi-l marām fī š.-i šarāyi'-il islām
گلپایگانی، محمد باقر، ق۱۳ قمری
golpāygānī, mohammad bāqer (- 19c)
وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)
تاریخ تألیف: شعبان ۱۲۶۳ق (کتاب الشهادات)؛ محل تألیف: نجف اشرف
شرح مزجی مفصلی است بر کتاب «شرائع» محقق حلی. مؤلف تألیف «کتاب القضاء» را در ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۶۱ق و «کتاب الشهادات» را در شعبان ۱۲۶۳ق به پایان برده است. در الذریعة نام مؤلف آورده نشده ولی نام مؤلف در آخر «کتاب القضاء» دیده می‌شود.
[الذریعة ۳۱۷/۱۳]

۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۱
مشتمل بر کتاب الغصب و الشفعه، احیاء الموات، اللقطة، الحدود و القصاص می‌باشد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الثانی ۱۲۵۴ق، جا: نجف اشرف؛ ۱۶۱گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱-۷۱]

۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۲۴
مشتمل بر کتاب الصلاة و از بحث رکوع تا پایان صلاة الجمعه را دارا و بحث قواطع صلاة در ۱۲ ذیحجه ۱۲۵۶ در مشهد غروی به پایان رسیده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ اهدایی: علی نجف آبادی؛ ۱۰۵گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۵۵]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۹۷-۱۸/۱۱۷
آغاز: ولو اقتدی مسافر بحاضراً وبالعکس وجب أن یراعی کل منهما عدد صلاته بلاخلاف بین الاصحاب نصاً وفتوی الاما یستمعه من خلاف الصدوقین؛ **انجام:** المسألة الخامسه اذا دخل وقت النافلة ... فیقید بغیر المقام لدلالة الموثق المتقدم الوارد فی اصل الحکم صریحاً علی استحبابها مع تقصیر الصلاة والله العالم.
مقداری از احکام نمازجماعت تا احکام قصر و اتمام می‌باشد، جلد چهارم از کتاب صلاة است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۴ ذیقعده ۱۲۵۸ق؛ متن خط خوردگی دارد، مصحح، محشی با امضای «منه»؛ تملک: محمد علی موسوی؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج زرد، ۱۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۷۳]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۰۴-۱۸/۱۲۴
آغاز: کتاب الزکاة و هی لغة الطهارة و الزیادة و النمو و شرعاً صدقة مقدرة بأصل الشرع ابتداءاً؛ **انجام:** وعن س عد شیئاء آخر من المکروهات ... و عن الحلبی حرمته قد تم المجلد الثامن من حاوی المرام.
شامل کتاب‌های زکاة و صوم و حج تا پایان تروک را می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۰ق؛ متن خط خوردگی دارد، مصحح، محشی با امضای «منه»؛ با تقریظی بر کتاب که شیخ محمد حسن نجفی صاحب جواهر نوشته و مهر وی «ر ق حسن الزکی»(بیضی)؛۲۰۹گ،۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳-۱۵۷۴]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۰۱۹-۳۰/۸۹
آغاز: کتاب القضاء: کتاب القضاء و هو لغة لمعان الحکم و الحلم و الامر و الخلق و الاعلام و القول و الانتها آغاز کتاب الشهادات: بسمله و احدها الشهادة و هی لغة الحضور و منه قوله تعالی فمن شهدمنکم؛ **انجام:** کتاب القضاء: مما تعرضوا فی کتاب الاقرار و احکام الولاد من النکاح و غیر ذلک و الله العالم بحقایق احکامه ... و نسئل الله التوفیق الاتمام انجام کتاب الشهادات: الحاد یعشر یجب تعزیر شاهدی الزور ... هذا آخرما اردناه ایراده من شرحنا الموسوم بحاوی فی شرح شرایع الاحکام
قضاء و شهادات؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۶۱ در پایان کتاب القضاء و شعبان ۱۲۶۳ در پایان کتاب الشهادت؛ محشی با نشان «منه» به خط مؤلف، بسیاری از عبارات توسط مؤلف تغییر داده شده؛ جلد: مقوا با روکش کاغذی، ۲۰۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۷۴]

۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۰۰
مشتمل بر کتاب الدین که در روز ترویه از سال ۱۲۶۲ در مشهد غروی، و کتاب الرهن تألیف جمادی الاول ۱۲۶۲، و کتاب المفلس و الحجر تألیف ۲۴ ربیع الاول ۱۲۶۵ در مشهد امیرالمؤمنین علیه السلام، و کتاب الضمان و الصلح تألیف ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۶۴ در مشهد غروی، و کتاب الشرکة تألیف ذیقعده ۱۲۶۴، و کتاب المضاربه تألیف ذیقعده ۱۲۶۵ و کتاب المزارعة و المساقاة تألیف اول صفر ۱۲۶۶ می‌باشد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۷۱گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۵۹۷]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۰۶-۱۸/۱۲۶
آغاز: کتاب الودیعة جمعها الودائع قال مه فی کره الودیعة مشتقة من ودع یدع اذا استقر وسکن او من قولهم یدع کذا ای یترکه؛ **انجام:** کان له الرجوع والا فلا وفیه نظر لما عرفته من کون التکلیف بالظاهر والله العالم ولیکن هذا آخر کتاب الوکالة
شرح کتاب‌های ودیعه و عاریه و اجاره و وکالت؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۲۶۷ق، جا: نجف اشرف؛ در متن خط خوردگی دارد، مصحح، محشی با امضای «منه»؛ جلد: مقوا، ۱۴۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۷۵]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۹۳-۱۸/۱۱۳
آغاز: کتاب الوقوف والصدقات ... کما فی عد ومحکی جملة

وفی فع و لمعه وعن ط و هذا القرآن؛ **انجام:** وعلی القول باللزوم یجب البداء بالعمل لاتسلیم السبق ... الظاهر انه لاخلاف فیه والله العالم.

مشتمل بر کتاب‌های وقف و سکنی و هبات و سبق؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۱۷ رمضان ۱۲۶۸ق؛ در متن خط خوردگی و اضافات وجود دارد، محشی با امضای «منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳-۱۵۷۴]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۰۷-۱۸/۱۲۷

آغاز: کتاب الفرائض جمع فریضة هنا بمعنی التقدیر و القطع و منه قوله تعالی فنصف ما فرضتم ای قدرتم و المراد بها المقدرات التی قدرها الشرع؛ **انجام:** فاجمع ما یحصل من ذلک للوارث ... قدر اشرنا الی ذلک فی سابقه ایضا و الله العالم هذا آخر ما اردنا من شرحنا المسمی بحاوی المرام فی شرح شرایع الاسلام و الحمد لله ومنه علی اتمامه.

مشتمل برکتاب الفرائض؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۸ محرم ۱۲۶۸ق؛ در متن خط‌خوردگی وجود دارد، مصحح، محشی با امضای «منه»؛ جلد: مقوا، ۱۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۷۵]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۰۱۸-۳۰/۸۸

آغاز: القسم الثانی مما عقد المصنف الکتاب علیها فی العقود ... کتاب التجاره هی فی اللغة الکسب وفی شرع کما عن المصل وجماعة عقد المعاوضة بقصد الاکتساب عقد التملک؛ **انجام:** ولو جمع بین شیئین مختلفین فی عقد واحد بثمن واحد ... المجوع لمامرفی سابقة الا انه هنا یوزن الظرف و ینسب الی الجمله

۴ فصل اول ازکتاب التجارة؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه»، بسیاری از عبارات توسط مؤلف تغییر داده شده؛ جلد: مقوا، عطف تیماج مشکی، ۱۷۰گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۷۵]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۳۵-۱۸/۱۵۵

آغاز: الثانی روایة الثمالی و روایة ابی بصیر عن الصادق علیه السلام قال الزوج امرأته فی الحضر و المرأة زوجها فی السفر؛ **انجام:** و الجفاف فی البئر اذا کان متغیراً بالنجاسة و سبق استعمال الماء کالمغتسل قبل الصلب.

جلد سوم از کتاب طهارت و شرح بر «بدایه» است و از احکام غسل میت تا احکام مطهرت را دارد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در متن و حاشیه خط‌خورده و بر وی افزوده شده، محشی با امضای «منه»؛ جلد: مقوای عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۱۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۷۵]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۰۵-۱۸/۱۲۵

آغاز: الفصل الخامس فی احکام العیوب ... هذا مما لاخلاف فیه فی الثانی مطلقا وکذلک الاول شرعاً؛ **انجام:** کما ان جواز الاول مختص بالمعطی واما الاخذ فمحرم علیه قطعاً والله العالم قدتم کتاب البیع من حاوی المرام

شامل بقیه شرح کتاب تجارت؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در متن خط خوردگی وجود دارد، مصحح، محشی با امضای «منه»؛ جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۱۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۷۴]

۱۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۱۷ - ج

آغاز: کتاب الوصایا. جمع وصیة من وصی یصی او اوصی یوصی؛ **انجام:** و اشرنا الیه فی المسئلة السابقة و الله العالم هذا آخر الکلام فی کتاب الوصایا و یتلوه ... الکلام فی کتاب النکاح و قد وقع الفراغ ... فی ۴ شهر رجب المرجب من شهور سنة ۱۲۱۸ فی جوار سید الاوصیاء ... علی ید مصنفه ... محمد باقر الگلپایگانی ... وقع الفراغ من هذا الشرح المسمی بحاوی المرام فی شرح شرایع الاسلام آمین ... یا رب العالمین

تنها وصیت را دارد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی،۱۰۷گ،۲۳ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۲۷]

۱۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۳

خط: میان تعلیق و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۶۱گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۶۶]

● حاوی المطلب / تفسیر / عربی

ḥāwi-l maṭlab

رساله نسبتاً مفصلی است در شرح و تفسیر «بسم الله الرحمن الرحیم» که مؤلف آن را به درخواست دو تن از شاگردانش نگاشته است. این کتاب در دو «مقدمه» و چند «مقصد» تنظیم شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۱۷/۱

آغاز: الحمدلله الذی فطرنی و هدانی و علمنی اعراب السبل و بناها و الصلاة علی نبینا الذی انزل الیه الفرقان؛ **انجام:** صارت نفسها مقدمة علی غیرها أو لأنها تقدم من یصیر فیها علی من لایصیر فیها هدایة.

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمدرضا قزوینی، تا: ۲۸ ربیع الاول ۱۲۶۵ق؛ ۳۰گ (۱پ-۳۰ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۶]

● حاوی نخب الادلة و الاقوال فیما لایجوز جهله فی العقائد و الاعمال / فقه / عربی

ḥāwī nuxab-il adilla wa-l aqwāl fīmā lā-yajūz-u jahl-u-h fi-l ‘aqā’id wa-l a‘māl

خزاعی اصفهانی، محمد مقیم بن درویش محمد، - ۱۱۶۵ قمری

xazā‘ī esfahānī, mohammad moqīm ebn-e darvīš mohammad (- 1752)

وابسته به: بدایة الهدایة؛ حر عاملی، محمد بن حسن (۱۰۳۳–۱۱۰۴ق)
مؤلف که پس از فتنه افغان در اصفهان، مجاور نجف اشرف گردیده است و در آنجا به فکر گردآوری کتابی که در بردارنده چکیده تحقیقات بزرگان و دلایل احکام باشد افتاده است و به اشاره برخی از استادانش آن مطالب را در قالب شرحی بر «بدایة الهدایة» شیخ محمد حرعاملی گردآوری نموده است.
[دنا ۴۷۹/۴؛ الذریعه ۲۳۷/۶–۲۳۸؛ اعلام زرکلی ۱۰۸/۷؛ معجم المؤلفین ۴۵/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۵۷
آغاز: الحمدلله الواحد الأحد الفرد الصمد الذی حیر کنهه الاعلی مشاعر الاعلام و قمع و جوده الأجلی جوائل الاوهام فلا یدنو دون ساحة عزه حد
نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء – نجف اشرف. جلد اول کتاب و مشتمل بر مباحث اعتقادی است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی با عناوین «منه دام ظله السامی»، روی برگ اول مرثیه احمد بن محمد بن نصار در رثای مؤلف و یادداشتی در نام کتاب و مؤلف به خط فرزندش به سال ۱۱۶۵ و یادداشتی در تاریخ وفات مؤلف در ۲۶ ربیع الاول همان سال به خط وی؛ ۲۰۸ص [عکسی ف: ۷ – ۲۵۶]

● **الحب** / اخلاق / عربی
al-ḥub
فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ – ۶۰۶ قمری
faxr-e rāzī, mohammad ebn-e ʻomar (1150 - 1210)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۷۳
آغاز: الحب رسوم تحول فی الفکرة البشریة و اشباح تدور فی الخیالات الانسانیة
بخشی از یک کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۴ صفر ۷۲۳ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۲ص (۳۲۲–۳۲۳)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ – ۸۵]

← حبائب الجلیبه ≻ حبائب الحبیبیه

● **حبائب الحبیبیه = حبائب الجلیبه** / عرفان و تصوف / فارسی
habā'eb-ol habībīye = habā'eb-ol jalībe
ذهبی زنجانی، عبدالکریم بن محمد علی، –۱۲۹۹ قمری
zahabī zanjānī, ʻabd-ol-karīm ebn-e mohammad ʻalī (-1882)
برای: میرزا حبیب الله دنبلی خوئی ذهبی
تاریخ تألیف: ۱۲۹۹ق
مؤلف در دیباچه آورده که برآن است که اسراری از معارف حقیقیه الهیه را اظهار کند، با نگارشی که فهمیدن معانی تحت اللفظی آن بر اکثر مشکل می‌باشد و کسی می‌تواند از آن استفاده کند که با دقایق معانی اولیا و عرفا (صوفیان) سر و کار داشته و مطالعه و ممارست بسیار در گفته‌های آنان کرده باشد. عناوین کتاب «حبیبی، حبیبی» است با به کار بردن چند غزل با تخلص «جامی» و چند رباعی و در آن بسیاری از آداب تصوف سلسله ذهبیه را به اشاره و ایما آورده است.
آغاز: الحمدلله الذی نور قلوب العارفین بذکره و قدس ارواحهم بسره ... فردای زخیال ما برون در تو خیال کی رسد.
انجام: با طاعت اگر ببخشی آن نیست کرم ×× با معصیتم اگر ببخشی کرم است
[دنا ۴۷۹/۴ (۶ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۴۲۸/۶ و ۲۹۱/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۸۶
آغاز و انجام: برابر
خط: سبک هندی و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ شعبان ۱۳۰۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۶۷گ،۱۶سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۳/۱ – ۱۱۸]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن اسد الله خان سلماسی، تا: ۲۳ شوال ۱۳۰۱ق، برای میرزا محمد علی بن آخوند ملا رضا افشار؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۵۲]
۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۶۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمدرضا و یشلیقی، تا: ۱۳۱۹ق؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با کاغذ سرخ، ۸۱گ، ۱۷سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۲۷۲]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۴۳
خط: نسخ، کا: عبدالوهاب طبیب، تا: ۱۳۲۲ق [الفبائی ف: ۲۱۳]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۷۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی پسیان، تا: ۱۳۳۴ق [الفبائی ف: ۲۱۳]
۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوب، کا: مهدیقلی حسینی ملقب به صدیق الوزاره، تا: ۱۳۴۳ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با کاغذ سورمه‌ای، ۸۶گ، ۱۵سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۲۷۱]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** العارفین الکاملین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۹۴گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۶۹۰]

● **الحبائک فی اخبار الملائک** / حدیث / عربی

al-ḥabā'ik fī axbār-il malā'ik

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

کتابی درباره ملائکه و چگونگی خلقت و خصائص آنان و اعتقاد مسلمانان و آنچه درباره آنان گفته‌اند، استفاده شده از احادیث و آیات و گفته‌های علمای کلام و فقه و مشتمل بر مطالب مهم درباره ملائکه.

آغاز: أما بعد حمد الله جاعل الملائکة رسلا أولی أجنحه مثنی و ثلاث و رباع ... فهذا تألیف لطیف جمعته من أخبار الملائکة

چاپ: القاهرة، مطبعة دار التألیف، تحقیق عبدالله الصدیق، الطبعة الاولی، ۱۹۶۴م، ۲۳۲ص

[دنا ۴۷۹/۴؛ الاوقاف العامة موصل ۱۴۹/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کالحفظة و الرقیب و العتید و المعقبات فی قوله تعالی له معقبات من بین یدیه و من خلفه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۰ رجب ۱۰۱۸ق؛ تملک: شاکر غازی بلال به تاریخ ۲۱ شوال ۱۲۸۰، کمال الدین بن شهاب الدین بن المزدلانی، مصطفی بن عبدالقادر بن علی بتاریخ ۱۲۵۸؛ مهر: «راجی لطف رحمانی کمال الدین مزدلانی» (دایره)؛ جلد: مقوایی عطف گالینگور سبز، ۲۰۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۲۸۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰/۱۶عکسی

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در مادرید اسپانیا، ش ۱۵۴۵؛ خط: نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۸۹ص (۱۳۹-۲۲۷)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴-۳۳۳]

● **حباب السائلین** / فقه / فارسی

habāb-os sā'elīn

میراوصاف، علی بن شهامت علی

mīr-owsāf, 'alī ebn-e šahāmat 'alī

در مسائل عبادات، طاعات و معاملات در دو «فصل»: ۱. طاعات و عبادات؛ ۲. معاملات.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۵۳۴/۸

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلوات علی محمد و آله الطاهرین اما بعد مذنب خفی و حلی ... چون سائلین اهل دین

خط: نستعلیق، کا: نجف علی حیدری، تا: ۱۴ صفر ۱۲۵۰ق، مهر: حسنعلی رضوی؛ ۳۹ سطر (۱۳/۵×۲۶)، اندازه: ۲۳×۳۵/۵سم [ف: ۲ - ۳۳]

● **حب اورام** / طب / فارسی

habb-e avrām

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۸۰/۵

آغاز: حب رادع جهة اورام دموی و صفراوی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور عطف تیماج میشن قهوه‌ای، ۱۴گ (۱۷۲-۱۸۵)، ۱۹-۲۱ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۹۲]

● **حبة المحبة** / اخلاق / عربی

ḥabbat-ul muḥabba

رساله مختصری است در بیان محبت و آداب آن در سه «فصل» با این عناوین: ۱. محبة الله تعالی؛ ۲. محبة رسول الله (ص)؛ ۳. محبة آل النبی(ص).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۶/۲۸

آغاز: الحمد لله الذی انبت حبة المحبة فی قلوب من احب و اصطفی کزرع اخرج شطآه فآزره ... و علی آله و اصحابه و احبائه الذین سبقت لهم من الله الحسنی و بعد فهذه رسالة الی المحبین؛

انجام: و قال ایضا اجعلوا دعاءکم بلسان طاهر عن لوث الذنوب یعنی تواضعوا لاولیاء الله تعالی ... و محبة الآل و الاصحاب و التابعین و محبة کل من یقاربهم فی الدین و قوة الیقین

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوا عطف تیماج، ۳گ (۸۰ر-۸۲پ) [ف: ۳۷ - ۴۷۲]

● **حبس المختار** / تاریخ / عربی

ḥabs-ul muxtār

ابو مخنف، لوط بن یحیی، - ۱۵۷ قمری

abū mexnaf, lūt ebn-e yahyā (- 775)

به روایت ابومخنف لوط بن یحیی ازدی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۲۶/۲

آغاز: بسمله. قال ابومخنف لوط بن یحیی الازدی انه لما قتل الحسین علیه السلام؛ **انجام:** و کانت من الصخر الاملس فقتل بها رضی الله عنه و تولی الامر بعده ابراهیم و معه علی بن محمد بن اسماعیل بن الحسن الی مصر فملکها و خطب له فیها و اقامت الخلافة الی اسمعیل بمصر الی یومنا هذا. الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۲۳۸]

● **حبسخانه‌های روسیه** / تاریخ / فارسی

habs-xāne-hā-ye rūsīye

مترجم، علی بن محمد اسماعیل، ق۱۴ قمری

motarjem, 'alī ebn-e mohammad esmā'īl (- 20c)

در باب اداره حبس خانه های روسیه و صورت اعمال این اداره در مدت ده سال از ۱۸۷۹ تا ۱۷۸۹، ترجمه شده از فرانسه به دستور نایب السلطنة امیر کبیر وزیر جنگ. این کتاب دارای یک «مقدمه» و ده «فصل» می‌باشد.
آغاز: در باب اداره حسبخانه های روسیه ... از جمله کارهای مجلس کنگره سیم که اجزاء آن مرکب از ملل خارجه بود ...
[دنا ۴/۴۸۰]

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۴۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ ۱۷۶ص، ۱۱ سطر، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۲۸۲]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** آنکه از سنه ۱۸۶۰ بیعد تصور مینمودند وضعی را که از انجام ترقیات منظوره مترصد معمول بدارند
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح رنگین، مترجم در صفحه آخر نوشته که کتاب به دستور نائب السلطنه امیر کبیر وزیر جنگ به تاریخ ربیع الاول ۱۳۰۹ ترجمه شده؛ تملک: غلامرضا بیات به تاریخ ۱۳۳۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳ - ۲۸۸]

● حب سورنجان و دو حب دیگر / طب / عربی
habb-e sūranjān va do habb-e dīgar

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۹/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۳۰ق؛ ۱ص [ف: ۷ - ۲۸۶]

← حبشه ⩾ مسافرت به حبشه

● الحبطق الاصغر / هیئت / فارسی و عربی
al-ḥabṭaq-ul aṣġar

وفائی، عبدالعزیز بن محمد، ۸۱۱ - ۸۷۶ قمری
vafā'ī, 'abd-ol-'azīz ebn-e mohammad (1409 - 1472)
عزالدین وفائی مؤلف اصل رساله است. وی در مورد این رساله آورده است: «غیر انه علی اصول ابن شاطر فاردت ان احسبه علی اصول السلطان الغ بیک السمرقندی»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳/۴۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی عطف تیماج تریاکی، ۶ص (۴۰۱-۴۰۶)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۳۴]

● حب علی اصل الجنة ... (مقالة فی) / عربی
ḥubb-un 'alā aṣl-il janna ... (mq.-un fī)

؟مراغی، حسن بن عبدالرحیم، - ۱۳۰۰ قمری
marāqī, hasan ebn-e 'abd-or-rahīm (- 1883)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۹/۶
آغاز: و اعلم ان حب علی اصل الجنة و علتها فی بغضه اصل النار؛
انجام: قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله فافهم تغنم.
خط: نسخ، کا: رستم بن بیجن ؟ مراغی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۳۷۰-۳۷۲)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۲۲۸]

● الحبل المتین فی إحکام أحکام الدین / فقه / عربی
al-ḥabl-ul matīn fī iḥkām-i 'aḥkām-id dīn

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری
šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)
تاریخ تألیف: ۱۸ شوال ۱۰۰۷ق؛ محل تألیف: مشهد رضوی
در این اثر مؤلف با استفاده از احادیث و روایت‌های صحیح و حسن و موثق و با شرح و بیان و جمع بین آنها و احکامی که از آنها استنباط می‌شود، به بیان مطالب فقهی پرداخته و در نظر داشته که مطالب کتاب را در چهار منهج ذیل: ۱. عبادات، ۲. عقود، ۳. ایقاعات، ۴. احکام، به اتمام رساند که متأسفانه موفق به اتمام آن نشده و تنها به مقداری از منهج اول در احکام طهارت و صلاة و بعضی ابواب دیگر پرداخته است. او منهج عبادات را نیز به پنج باب تقسیم کرده، لیکن از باب اول که در نماز است جز مقدمه آن طهارت و بخشی از احکام نماز تا تعقیبات را ننگاشته است. صاحب الذریعه می‌گوید: نسخه‌هایی از کتاب سوم از منهج چهارم این کتاب را نیز به خامه شیخ حر عاملی (۱۰۳۳-۱۱۰۴) و دیگران دیده است که به «فرائض بهائیه» شهرت دارد. شیخ بهائی کتاب «وجیزه» در درایة الحدیث را نیز همچون مقدمه‌ای برای «حبل المتین» نگاشته است. در این اثر، با حذف مکررات مجموعاً ۱۰۸۵ حدیث به کار رفته است.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی دلنا علی الطریق القویم و من لینا بالهدایه الی الصراط المستقیم و وفقنا عند ... و بعد فان الفقیر إلی الله الغنی محمداً المشتهر ببهاء الدین العاملی وفقه الله للعمل ...
چاپ: مشار عربی، ص۳۰۲؛ ایران، تهران، ۱۳۱۹ق، سنگی، وزیری، ۲۵۶ص؛ ایران، قم، مکتبة بصیرتی، ۱۳۹۸ق، سنگی، وزیری، ۲۵۶ص (افست از روی چاپ تهران به خط علی بن حبیب الله اصفهانی ۱۳۱۹) (صص۸-۲۶۳)
[دنا ۴/۴۸۰-۴۸۳ (۱۲۲ نسخه)؛ الذریعه ۶: ۲۴۰، ۱۶: ۱۴۸، ۲۵: ۵۱ ش ۲۶۵؛ ریحانة الادب ۳۰۱/۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۱۹/۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یتلوه الکلام فی اعداد الصلوات و باقی المقدمات و الله ولی التوفیق و الاعانة.

تا مباحث متعلق به طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۰۶ق؛ کاتب نسخه به ظاهر از شاگردان شیخ بهائی بوده و نسخه به زمان حیات مؤلف تهیه شده، در تعیین اوزان و احجام حاوی اشکال هندسی، ابتداء؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۴۹گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ – ۴۳۷]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۸۴–عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آله اشرف البریه و کتب مؤلف الکتاب محمد المشتهر ببهاءالدین العاملی ... صبح الجمعة الثامن عشر من شهر شوال ختم بالسعاده ... سنة الف و سبع من الهجرة ...

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۰۰۷ق؛ یادداشت این که کتاب به خامه شیخ عاملی ست، که درست نمی‌باشد؛ تملک: ابن حاجی رمضان علی بیدگلی با نشان مهر او «محمد العلی» (چهارگوش)؛ مهر: «وقف کتابخانه مرحوم آقای حاج عبدالرضا خان ابراهیمی اعلی الله مقامه»؛ ۴۱۶ص، ۲۴ سطر (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [عکسی ف: ۱ – ۱۴۲]

۳. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: کمال الدین حاجی بابا ابن میرزا جان قزوینی، تا: ۷ ذیقعده ۱۰۰۷ق، جا: مشهد رضوی خانه ملا عبدالله شوشتری؛ کاتب شاگرد مؤلف کتاب و در عصر مؤلف نوشته شده، محشی با عبارات «منه سلمه الله»، «منه مد ظله البهی» و ...، با علامت بلاغ، مصحح، با اجازه شیخ بهائی به کاتب به خط وی در سال ۱۰۰۷، بعد از اتمام کتاب بحث مواریث حبل المتین با جداول آن آمده، بعد از آن چند برگ از رساله و جیزه در علم درایه مرحوم مؤلف مکتوب است که کاتب آنرا در ذیقعده ۱۰۱۰ در «مرو رود» مشهور به «ماروچاق»تمام کرده؛ مهر: «علی اکبر» (مربع)، «لا اله الا الله الملك الحق المبین الرضا» (مربع)؛ تملک: ابن علی احمد جریری بحرانی با مهر «انی بشیر برسول من بعدی احمد» (مربع) در سال ۱۱۹۴، عبدالرضا بن علیرضا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱ – ۳۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۰

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۱۴۲]

۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۶۳

آغاز: احمد بن عمر عن ابی الحسن علیه السلام قال سألته عن وقت الظهر و العصر فقال وقت الظهر؛ **انجام:** ولیکن هذا آخر الکلام فی المجلد الاول من کتاب حبل المتین و نسأل الله سبحانه التوفیق لا تمامه و الفوز بسعادة اختتامه و کان الفراغ من تألیفه فی مشهد

خط: نسخ زیبا، کا: حاجی بن میرزا حسین حسینی، تا: شنبه ۲۹ جمادی الاول ۱۰۰۸ق؛ از روی نسخه اصل؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۵گ، ۱۸۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم – ۷۵۸]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۵

آغاز: همته و بیض علیه لمته و جعله شعاره

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن علی اکبر حسینی، تا: یکشنبه ۱۰ ربیع الاول ۱۰۱۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی از مؤلف که بعضی از آنها در حیاتش و پاره‌ای پس از درگذشتش نوشته شده، در ثلث اول کتاب بلاغاتی است گویا به خط مؤلف، دارای یادداشتهای متفرقه که خود شیخ بهائی به خط خودش نوشته؛ مهر: «یعقوب بن سعید الموسوی» (دایره)؛ تاریخ وقف: شب جمعه غره ربیع الاول ۱۲۶۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳ – ۳۵۵]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی صحة و سلامة بدنیة ونفسیة برحمتك یا ارحم الراحمین ولیکن هذا آخر الکلام فی المجلد الاول من کتاب حبل المتین وسأل الله سبحانه ... ختم بالسعادة و الاقبال سنة الف و سبع من هجرة سید المرسلین سلام الله علیه و آله الطاهرین و الحمدلله اولاً و آخراً و باطناً و ظاهرا

خط: نسخ خوب، کا: بایندر بن امیدی تبریزی، تا: ۱۰۱۱ق؛ دارای یک سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی ضربی مطلا، ۲۵۹ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۱ – ۲۴۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۸۵

آغاز: ... لایستلزم الفساد کالنظر الی الاجنبیة فی الصلوة و هل یتحقق القران بتکرار السورة الواحدة؛ **انجام:** فی طاعتك و مرضاتك فی صحة و سلامة بدنیة و نفسیة برحمتك یا ارحم الراحمین.

خط: نستعلیق مایل به نسخ، کا: فضل الله بن محمد (شاه فضل الله کاشانی داماد ملا محسن فیض کاشانی)، تا: با تاریخ ۱۰۱۱ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، در پایان اجازه‌ای است به خط شیخ بهائی که برای کاتب نسخه در دو صفحه به تاریخ ۹ شوال ۱۰۱۱ق نوشته، دو صفحه از کتاب پس از اجازه ملحق شده (باب سوم از منبع رابع در مواریث) و جدول سهام منکسره ارث نیز در پایان در صفحه مستقل ثبت شده، در آغاز نسخه سید مهدی صدری یادداشتی درباره نسخه و اهمیت آن ثبت کرده در مهرماه ۱۳۵۱ش با تصریح به اینکه مزار شاه فضل الله در قمصر کاشان است؛ جلد: مقوایی با روکش ترمه، ۳۶ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۴۵ – ۶۶]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۹۴/۲

آغاز: عبدالله البرقی مرسلاً عن الصادق علیه السلام ینبغی للعبد اذا صلی أن یرتل قراءته؛

مقداری از کتاب به طور متفرقه می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: عبدالعلی بن سلطان محمد، تا: جمادی الثانی ۱۰۱۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۳۶گ (۴۳ر–۷۸ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۵۹۸]

۹. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۰۱۶ق؛ به سه واسطه از روی نسخه اصل (جز هفت برگ از آغاز که نونویس است به نسخ مرحوم آیت الله زنجانی) با حاشیه‌ای «من افادت شیخی و مخدومی محمد حسین بیک دام فضله و عمره»؛ قطع: وزیری [چند نسخه-ف: ۱۹۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۳۲/۲

آغاز: و فیه مقدمة و خمسة مطالب اما المقدمة فاذکر فیها قبل الشروع؛ **انجام:** و قد سقط من سهم نصف الرد و هذه صورة العمل فی الثلثة الاخیرة.

باب ثالث از منهج رابع فی المواریث را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دهه سوم صفر ۱۰۱۶ق، جا: قم؛ جلد: مقوایی عطف تیماج، ۶گ (۳۳پ–۳۸پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۸– ۳۴۲]

۱۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۰۶

آغاز: زراره عن الصادق علیه السلام ان الکبائر سبع الکفر بالله وقتل النفس و عقوق الوالدین و اکل الربا و اکل مال الیتیم ظلما و الف ادمن من الزحف والتعرب؛ **انجام:** وان تطیل عمری فی طاعتک و مرضاتک فی صحة و سلامة بدنیة ونفسیة برحمتک یا ارحم الراحمین و لیکن هذا آخر الکلام ... والحمدلله اولا و آخرا و باطنا و ظاهرا.

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: محمدزمان بن رضا ... طالقانی، تا: ۲۵ ذیحجه ۱۰۱۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد نصر الحافظ القاری؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف مخ]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۹۵/۱

خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابراهیم نعاسی حویزاوی، تا: جمعه ۲۵ ذیحجه ۱۰۱۷ق، جا: اصفهان مدرسه شاه عباس؛ کاغذ: سپاهانی، جلد:تیماج سرخ،۲۰سطر(۱۱×۱۶)،اندازه:۱۸×۲۵سم [ف: ۱۶–۲۱۵]

۱۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱–ح/۱۷۴

آغاز: فی طلب الیقین ان تمنوا علی باصلاح فساده و ترویج کساده؛ **انجام:** تم الکتاب – بعون الملک الوهاب – فی الیوم العشرین من شهر ربیع الاول سنه ثماینه عشر بعد الف علی ید ... موسی بن محمد بن عبد الحمید العاملی ...

خط: نسخ، کا: موسی بن علی بن محمد بن عبد الحمید عاملی، تا: ۱۰۱۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی شکری کلفت، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۵۲]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۷۴

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن علی اکبر حسینی، تا: ۱ صفر ۱۰۱۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۷۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۲۵/۷سم [ف: ۱ – ۸۴]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان یجعل بقیة العمر مقصورة علی الطاعات و تدارک مافات مجنبة عن التدنس بادناس السیئات مصروفة فی اکتساب اسباب السعادات الحقیقیة بمحمد و آله اشرف البریة

خط: نسخ، کا: عبدالحسن بن سید تاج الحسینی جزائری، تا: جمعه ۹ رجب ۱۰۲۳ق؛ مهر: «عبده محمد علی» (بیضی)؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی ۱۷ جمادی الثانی ۱۳۲۱ با مهر «ریحان الله الموسوی» (بیضی)؛ جلد: گالینگور سبز مذهب، ۱۴۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف مخ: ۲ – ۷۶۰]

۱۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۱۳۴/۲-۵۷۸۳

خط: نسخ، کا: حسین بن سعدالدین محمد غفاری، تا: پنج‌شنبه پایان رمضان ۱۰۲۵ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۱ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: – ۲۰۲]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۶۰

خط: نسخ، کا: امیر الدین محمد شریف، تا: ربیع الاول ۱۰۲۹ق؛ تملک محمد یوسف بن تقی الدین محمد حسنی حسینی انجوئی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۲۰ – ۵۵]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۱۲

خط: نسخ، کا: عبد علی بن جان احمد، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۰۲۹ق، محشی به لفظ «منه ره»؛ خریده محمود رضوی در محرم ۱۱۲۵؛ مهر: اسدالله؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۳گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۳۶۶]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ختم بالسعاده و الاقبال سنة ... سید المرسلین سلام الله علیه و آله الطاهرین و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً

خط: نسخ، کا: عبدالله بن میرزا جانی تبریزی، تا: ۱۰۲۹ق؛ نسخه در دست حسین بن عبدالصمد برادر زاده شیخ بهایی بوده؛ کاغذ: اصفهانی الوان، جلد: تیماج زیتونی، ۳۳۶گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۸ – ۲۸۵]

۲۰. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۰۱

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن معین الدین هاشمی شیرازی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ ذیقعده ۱۰۳۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۲ سطر (۱۴×۱۹)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [نشریه: ۳ – ۱۷۶]

۲۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۹۸

خط: نسخ، کا: عطاء الله بن خلیفه حویزی، تا: سه‌شنبه ۱۰ شوال ۱۰۳۲ق؛ مهر: «عبده الراجی سعید بن محمد» (بیضی)؛ تملک: میرزا محمد بن الله یار استرابادی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۳ – ۳۳۹]

مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۶۰

شامل منهج اول عبادات تا آخر مبحث تعقیبات نماز. همان نسخه بالا [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ – ۲۱۷]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۲

خط: نسخ، کا: محمد مقیم بن محمد تقی الدین جعفری، تا: دهه دوم رجب ۱۰۳۴ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ تملک: محمد

حسین شراره، محمد امین شراره به تاریخ ۱۲۱۵، علی بن محیی الدین الطبیب به تاریخ ۱۱۶۴؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۹۳]

۲۳. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۱۳

آغاز: برابر

کا: خالد بن نعمة، تا: ۱۰۳۷ق؛ مقابله شده [تراثنا:س۱۳ش۲و۳-۳۱۹]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۱۴

خط: نسخ، کا: محمد بن حاجی، تا: دوشنبه از ربیع الاول ۱۰۴۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۷ - ۸۳]

۲۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کتب مؤلفه الکتاب محمد الشهیر ببهاء الدین العاملی تجاوز الله عنه بعد الفراغ من تعقیب صلوة صبح الجمعة الثامن عشر من شهور شوال ختم بالسعادة و الاقبال سنة الف و سبع من هجرة سید المرسلین و الحمدلله اولا و آخراً و باطناً و ظاهراً

تا آخر صلوة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره جمادی الاول ۱۰۴۱ق؛ مهر: «سلام علی ابراهیم»؛ جلد: چرمی، ۳۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۴۱۳]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۰۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، مقابله شده در شب سوم ماه رمضان ۱۰۴۵؛ تملک: حسین بن محسن موسوی بتاریخ ۱۳۰۷ در نجف؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۹ - ۱۹۸]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولیکن هذا آخر الکلام فی المجلد الاول من کتاب حبل المتین و نسال الله سبحانه التوفیق لاتمامه و الفوز بسعاده اختتامه ... و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا.

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: عنایت الله، تا: ۱۰۴۸ق؛ محشی با امضای «منه» و «منه رحمه الله»، مصحح؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد جعفر الحسینی، ۱۲۳۰» (خشتی)، «الرضا بقضاء الله» (بیضی)، «نائب الا ناله،۱۲۵۰» (بیضی)؛ تملک: فرهاد به سال ۱۲۵۷ با مهر «فرهاد، ۱۲۴۵»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۵۵گ، ۲۱سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۸۹]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۶۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۴۴]

۲۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۱۶۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲ق [ف: ۵۵]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سلامة بدنیة و نفسیة برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین

خط: نسخ، کا: محمد مقیم بن حیدر علی، تا: شنبه ۱۹ جمادی الثانی ۱۰۶۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: مهدی قلی خان، حیدر ولد مهدی قلی خان؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۲۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳ - ۲]

۳۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸

خط: نسخ، کا: میرزا بیک پسر محمد مومن فلاورجانی، تا: ۱۵ شعبان ۱۰۶۰ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۵]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۵۷

عبادات است تا تعقیب نماز؛ خط: نسخ، کا: ابن سلطان محمد جرفادقانی (گلپایگانی)، تا: جمعه نیمه ذیقعده ۱۰۶۱ق؛ محشی با لفظ «منه»، نسخه را محمد علی بن محمد موسوی لاریجانی مقابله نمود؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۴۹گ، ۱۵ سطر (۱۳×۷)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۸ - ۲۲۷]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله اولا و آخراً و باطناً

این نسخه مصدر است به رساله «وجیزة» در علم درایه؛ خط: نسخ، کا: عبدالرزاق بن صوفی، تا: شوال ۱۰۶۱ق؛ محشی از مؤلف؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه،۲۱۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۵ - ۴۷۴]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** مصروفة فی اکتساب اسباب السعادات الحقیقیة بمحمد و آله ... سنة الف و سبع من هجرة ... و ظاهراً و باطناً.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۱ ربیع الاول ۱۰۶۳ق؛ محشی به لفظ «منه ره»؛ تملک: محمد سعید بن محمد جعفر حسینی عاملی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۹۸گ، ۱۵-۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۹۸]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان تطیل عمری فی طاعتک و مرضاتک فی صحة و سلامة بدنیة و نفسیة برحمتک یا ارحم الراحمین.

خط: نسخ، کا: سلطان محمد بن رفیع الدین محمد اصفهانی، تا: دوشنبه ۳ رمضان ۱۰۶۳ق؛ تملک: مقرب الخاقان حاجی علیقلی بیکا؛ جلد: تیماج زرد، ۳۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲۵ - ۳۱۸]

۳۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۴

خط:نسخ،کا:عبدالرحمن بن امجد،تا:۱ رجب ۱۰۶۳ق [ف: ۳ - ۸۶]

۳۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۱۱

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن عنایت الله، تا: شنبه ۱۸ رجب ۱۰۶۳ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: عبدالکریم بن محمد یحیی قزوینی؛ کاغذ اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۶۹گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۳ - ۸۵۱]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۷۱

خط: نسخ، کا: محمود فلاورجانی، تا: چهارشنبه ۹ جمادی الاول ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۳۲۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۱۵/۶سم [ف: ۱ - ۱۸۴]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أن تطیل عمری فی طاعتک و مرضاتک فی صحة و سلامة بدنیة و نفسیة برحمتک یا أرحم الراحمین و لیکن هذا آخر الکلام فی المجلد الاول.
خط: نسخ، کا: ابن حاجی نوروز محمد رضا طهرانی، تا: جمادی الثانی ۱۰۷۲ق؛ مصحح، با عبارت «بلغ مقابلة» مقابله شده، صورت خط شیخ بهائی در انجام آمده؛ تملک: محمد صفی الموسوی اللاریجانی مولداً و الآملی، ۱۱۶۰؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده محمد صفی الموسوی» (مستطیل)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۷×۱۶/۵سم [ف: ۳۲ – ۸۲۹]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۳۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** اسباب السعادات الحقیقة بمحمد و آله اشرف البریة
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۷۲ق؛ مقابله شده، بیشتر حواشی این نسخه به خط محمد هادی بن شاه مرتضی ثانی إبن محمد مؤمن کاشانی است وی نوه برادر فیض کاشانی و از علمای کاشان و صاحب چند اثر علمی می‌باشد، این نسخه به دستور همان محمد هادی کتابت شده، یادداشت صدرالدین محمد فیضی در سال ۱۲۶۱، ۱۲۶۸ و ۱۲۶۹ق با مهر «صدرالدین محمد الفیضی» (مستطیل)؛ مهر: «صدرالدین محمد بن محمد الفیضی» (بیضی)، «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی)، ابوتراب بن نصیرالدین سلیمان بن محمد علم الهدی «بر خاتم سلیمان نام ابوتراب است ۱۰۶۳» (مربع)، «نظام الدین احمد ۱۱۱۹» (مستطیل)؛ کاغذ: شرقی، ۲۳۴گ (۱–۲۳۴)، ۲۳سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۳۴ – ۵۱۶]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۳/۸
فقط باب سوم از منهج چهارم که در احکام ارث است آمده؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد حسینی قمصری مشهور به آفتاب، تا: ۱۰۷۷ق، جا: قمصر کاشان؛ ۲گ (۱۰۹پ–۱۱۰پ)، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۹۶]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۴۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن علی بن محمد شول اتابکی خلف آبادی، تا: ۱۵ شعبان۱۰۷۷ق؛ مصحح، محشی به امضای «منه»، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۳۰ – ۸۲]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** مصروفة فی اکتساب اسباب السعادات الحقیقیة بمحمد و آله ... سنة الف و سبع من هجرة ... و ظاهراً و باطناً.
خط: نسخ، کا: زید بن خمیس بن یحیی، تا: پنج‌شنبه ۹ جمادی الثانی ۱۰۷۹ق؛ محشی با جمله دعایی «منه رحمه الله»؛ تملک: شیخ حسین بن محمد عصفوری؛ واگذاری سازمان حج و اوقاف در آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۲۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۳سم [ف: ۲۱/۱ – ۴۹۹]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۱۸
آغاز: برابر **انجام:** مصروفة فی اکتساف اسباب السعادات الحقیقة بمحمد و آله اشرف البدیة.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۴ ربیع الثانی ۱۰۸۱ق؛ محشی با امضای «منه دام ظلة»، با توجه به اختلاف تاریخ کتابت نسخه و تاریخ وفات حضرت شیخ باید گفت بخش اول را کاتب دیگری در حاشیه شیخ نوشته و سپس تکمیل شده؛ مهر: «محمد علی بن محمد باقر» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۴۵ – ۲۲۳]

۴۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۲۳۹/۱
از اول تا آخر تعقیبات صلاة؛ خط: نسخ، کا: محمد مقیم بن محمد محسن ابهری، تا: ۱۰۸۱ق؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده محمد حسین» (مربع)؛ از موقوفات شهید؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۱۲۲]

۴۵. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۴ ربیع الثانی ۱۰۸۱ق؛ محشی از گفتار شیخ بهائی که مربوط به زمان حیات شیخ است، این عبارات عیناً از روی نسخه‌ای استنساخ شده که مربوط به قبل از سال ۱۰۳۱ق بوده، حواشی با خط کاتب نسخه است و با نشان‌های «منه دام ظله العالی و منه دام بقاءه» [نشریه: ۷ – ۷۲۸]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۹۰
کا: عبدالظهیر بن معصوم کرهرودی، تا: ۱۰۸۳ق، حسب فرموده ملا حبیب الله، به درخواست شیخ خلف؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵× ۲۹/۵سم [ف: ۵۱–۵۱]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۹۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** ما فات مجتبه عن التدنس بادناس السیئات مصروفة اکتساب السعادات الحقیقیة بمحمد و آله اشرف البریه.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد صادق بن محمد تقی، تا: ۱۰۸۵ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۲۰ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [رایانه]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله اولا و آخراً و باطناً
خط: نسخ، کا: طهماسب بن محمد بن حسن جزایری، تا: ۶ جمادی الثانی ۱۰۸۷ق، جا: مدرسه خانیه؛ محشی از مؤلف، نسخه را سلمان بن محمد امین کرمانی با نسخه رشیدالدین محمد سپهری مقابله و تصحیح نموده، تاریخ ختم مقابله: عصر جمعه ۱۴ ربیع الاول ۱۰۸۹؛ واقف: حاج قائم مقام، بهمن ۱۳۱۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۳۳۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۵ – ۴۷۳]

۴۹. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: جمعه دهه آخر جمادی الاول۱۰۸۸ق[تراثنا:س۲ش۴ – ۳۰]

۵۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۴ ذیقعده ۱۰۸۸ق؛ مصحح، محشی

به نقل از مؤلف؛ تملك: جعفر بن محمد حسینی، ابوالقاسم بن محمد تقی حسینی، معصوم حسینی، سید هاشم؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۴۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ – ۱۷۳]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ – ۸۹۵]

۵۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سلامة بدنية و نفسية برحمتك يا ارحم الراحمين و صلى الله على خير خلقه محمد و آله الطاهرين.

خط: نسخ، کا: محمد جعفر، تا: شنبه ۲۰ جمادی الثانی ۱۰۹۰ق؛ مصحح، دارای اجازه‌ای که سید میرزا مهدی شهرستانی به تاریخ ۱۲۱۲ برای سید محمد بن سید شفیع زنوزی نوشته؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۳ – ۳۲۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۰۰

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ – ۱۸۵]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** مصروفة فی اکتساب اسباب السعادات الحقيقية بمحمد و آله ... سنة الف و سبع من هجرة ... و ظاهراً و باطناً.

از مقدمه تا انتهای تعقیبات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۰۹۲ق؛ محشی به لفظ «منه رحمه الله تعالی»، مصحح، مقابله شده؛ تملك: محمد رسول بن عبدالعزیز در هشتم صفر ۱۲۳۶؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۳گ، ۳۱-۳۳ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۴سم [ف: ۲۱/۱ – ۴۹۶]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۵۵/۴

کتاب سوم از منهج رابع در مواریث؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ صفر ۱۰۹۲ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۶گ (۵۷پ-۶۲ر)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۷]

۵۴. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۹ – ج

بخش یکم (طهارة و صلوة) است؛ خط: نسخ، کا: شرف الدین بن عبدالواحد بن الشیخ علی انصاری، تا: پنج‌شنبه ۲۵ ذیحجه ۱۰۹۹ق، برای خزانه وزیر شمس الدین محمد علی بیکا نوشته و تذهیب و تجلید کرده؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۶گ، ۲۱ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۲۸]

۵۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** امهات الاحكام الفقية و الها ترد مهمات المطالب الفرعية ... انه سميع مجيب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ یادداشت بیع مورخ ۱۱۱۹ق، عدد ابیات این کتاب ۱۲۴۴۸ بیت تخمین زده شده؛ واقف: علی مردان خان تیموری (نصرت الملک)، ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۹گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۴۵۴]

۵۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۰۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۳۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۳/۶سم [ف: ۱ – ۱۸۴]

۵۷. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۱۷/۴ – ج

فرائض است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶گ (۴۴پ-۴۹ر) [ف: ۳۲۸]

۵۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۸۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۱۶۳گ، اندازه: ۱۹×۲۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۵۳]

۵۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۸۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱ – ۹۷]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۹۰/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جلد: مقوای نازك، ۶ص (۱۶۴-۱۶۹) اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ – ۲۱۸]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۹/۲۵

فائده از حبل المتین شیخ بهایی. در پایان با امضای «من افادات شيخنا و معتمدنا خاتم المجتهدين و سير المتأخرين بها الملة والدين رحمه الله تعالى»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۳۸۷)، اندازه: ۱۳/۱×۲۴/۳سم[ف:۲۹/۱-۱۸۷]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کتب مؤلف الكتاب محمد المشتهر ببهاءالدين العاملی تجاوز الله عنه بعد الفراغ من تعقيب صلوة صبح الجمعه الثامن عشر من شهر شوال ختم بالسعاده و الاقبال سنه الف و سبع من هجرة سيد المرسلين سلام الله عليه و آله الطاهرين.

خط: نسخ متوسط، کا: حسین سبزواری، تا: قرن ۱۱، در حیات مؤلف؛ محشی از مصنف؛ کاغذ: آهاردار، جلد: تیماج سبز، ۵۲۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۷سم [ف: ۴ – ۷۲]

۶۳. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۷۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۷۶گ، ۲۶ سطر، اندازه۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲ – ۱۰۵]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی از مؤلف، با نسخه معتبری که اثر دستخط مؤلف بر آن بوده مقابله شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۲۳گ، ۲۲ و ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۵ – ۴۷۴]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۲۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ حاشیه به خط ملا حسنعلی بن ملا عبدالله تستری دارد؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۳۳۴ص، ۹۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [رایانه]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** على صلوه الزوال و کم تصلی قال ثمان

رکعات اذا زالت ...
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** یمکن حمل ما تضمناه من الأمر و النهی علی الاستحباب و الکراهة
از ابتدای مقدمه تا «حکم الصلاة فی السفینة»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی به لفظ «منه»؛ مهر: ابوتراب نصیرالدین سلیمان بن علم الهدی بن محمد محسن؛ واگذاری اولاد ملا محسن فیض کاشانی در دی ۱۳۷۵؛ کاغذ: نخودی [ف: ۲۱/۱ - ۴۹۹]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۷۸۵۰

انجام: الرابع زرارة قال قلت لابی جعفر علیه السلام انی رجل تاجر أختلف و أتجر فکیف لی بالزوال و المحافظة علی صلاة الزوال و کم تصلی ثمان رکعات اذا زالت الشمس.
از ابتدای مقدمه تا چهارمین حدیث از «المقصد الثالث فی اعداد الیومیة»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی به لفظ «منه»؛ موقوفه آل عصفور در آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، ۹۹گ، ۲۳-۲۸ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۰۲]

۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۸۰

آغاز: تلاطم امواج المحن و العوایق و الی الله سبحانه المشتکی من دهر؛ **انجام:** مصروفة فی اکتساب اسباب السعادات الحقیقیة بمحمد و آله ... سنة الف و سبع من هجرة ... و ظاهراً و باطناً.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (نخستین برگ)؛ محشی با جمله دعایی «منه نورالله مرقده»، توسط صفی الدین محمد تصحیح و مقابله شده؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۰۳]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا سیداه یا غایة رغبتاه یا ذالجلال و الاکرام اسئلک بحق محمد و علی و فاطمة و الحسن و الحسین و علی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده، محشی به لفظ «منه طاب ثراه» و «منه رحمه الله و ...»؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۰۸گ، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵/۷سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۰۳]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۷۰

آغاز: تذکرة لاولی الألباب من بعدی ینطوی علی عیون الأحادیث الواردة؛ **انجام:** والذی یظهر من هذا الحدیث ان یونس کان قداتی بصیغة السلام علینا و علی عباد الله الصالحین ولکن لما لم یسلم علیهم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، مقابله شده، دارای بلاغ از مؤلف، محشی به لفظ «منه مدظله العالی»، «منه رحمه الله» و «منه ایده الله»؛ واقف: حاج احمد آقا فاضل، اسفند ۱۳۶۵؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۲سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۰۰]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۰۷

آغاز: و لایخفی جریان هذا التفسیر فی الحدیث؛ **انجام:** لم یلزم حمل الحجرة علی خلاف مجری العادة و هذا ظ و لایخفی جریان هذا لتفسیر فی الحدیث
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی به لفظ «منه سلمه الله تعالی» و «منه ادام الله ظله»؛ واقف: دکتر شمس الدین جزایری، شهریور ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۱۵۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۲۱/۱-۵۰۰]

۷۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۸۱/۱

خط: نسخ، کا: فضل الله بن محمد، تا: قرن ۱۱؛ محشی به لفظ «منه، منه مدظله» با حاشیه سردار کابلی (در ۲ر-۳پ فرائض است و از همین کتاب باید باشد)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۱گ (۶پ-۹۶ر)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: ۸ - ۷۰۵]

۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۷۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان‌های «منه» و «منه دام ظله» و جز آن؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۵۱گ (۶پ-۲۵۶پ)، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۸ - ۶۷]

۷۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴-۱/۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نسخه والذی یظهرلی أن الافضل للمنفرد التسبیح کما یشهد به الحدیث الاول و السابع و الثامن فان هذه الثلاثة تنادی بکراهة القراءة و فی الحدیث الرابع دلالة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ دارای علامات بلاغ، مصحح، محشی با لفظ «منه دام ظله» و «ی و س ف»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۳- ۱۵۷۶]

۷۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۶۶-۲۵/۵۶

آغاز: عن الرجل یلعب مع المرأة یقبلها فیخرج منه المنی فما علیه قال إذا جاءت الشهوة لها دفع وفتر بخروجه فعلیه الغسل؛ **انجام:** فقال کان جعفر علیه السلام اذا بلغ ذات الجیش جد فی المسیر و لایصلی حتی یأتی موسی النبی صلی الله علیه واله قلت واین ذات الجیش فقال
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۷۷]

۷۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۴۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح زرین [نشریه: ۷ - ۱۴۴]

۷۸. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «عز بعز عزالله ابن محمد تقی عزیزالله ۱۱۳۹» (بیضی)، «عبده حیدرعلی»؛ تملکی به سال ۱۲۳۳ق دارالسلطنه اصفهان با مهر «محمد بن قاسم الحسینی» (بیضی)، وقف بر خزانه مجتهدیه؛ جلد: تیماج قرمز، ۸۵گ (۱پ-۸۵ر)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۹۲]

۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۴۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الموضع الشرقيه عن مكه شرفها اله تعالى كالعراق و ما والاها.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۴۰۴ص (۲۰۶-۶۰۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۰-۴۸۲]

۸۰. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۵۱

بی کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مقابله شده، قطع: خشتی [ف: ۱۲۵]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا خيها احد و ستون و له ثلثة و ثلثون و قد سقط من سهمه نصف

مشتمل بر منهاج اول و کتاب سوم از منهاج چهارم می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ یادداشتی است منقول از خط شیخ بهائی در باب وجه تمایز حبل المتین با دیگر کتابش به نام مشرق الشمسین. همچنین در آن صفحه فهرست رموز منابع کتاب آورده شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۸۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۲۴ - ۲۰۵]

۸۲. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۹۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۲۹۰گ، ۱۹سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۱ - ۳۷]

۸۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰

ج ۱ صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: محمد بن میرزا محمد؛ کاغذ: سفید و سرخ سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۹۴گ، ۲۹ سطر (۸/۵×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۵۳۹]

۸۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۹۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: محمد (ارباب) قمی به تاریخ شب چهارشنبه سال ۱۳۳۱ در مدرسه مروی طهران؛ مهر: «عبده محمد الحسنی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۱ - ۹۵]

۸۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۲۰مشیر

تنها بخش عبادات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملک: علی اشرف ارومی در ۱۲۱۴ق، سید عبدالله در ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۰گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۹/۵×۲۶سم [ف: ۴ - ۲۸۲]

۸۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بحمده المتناولون و بيد ... و اسال الله المومنين لا تمامه و الفوز بسعاده اختتماه انه سميع مجيب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: بخارائی، جلد: میشن عنابی، ۲۸۱گ، ۲۱ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۳۰۰]

۸۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۵۵/۵

آغاز: قال رحمه الله فی كتابه المسمى بالحبل المتين، ان قلت، جواز التعويل فی القبلة على قواعد علم الهيئة مشكل جداً؛ **انجام:** مخصوصاً فی العبادات بما اذا لم يفد ظناً و الله الهادی

گزیده ای است از کتاب الحبل المتین شیخ بهاءالدین عاملی، در بحث قبله؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۱۰۱ق، جا: قمصر کاشان، به دستور مولی محمد علم الهدی إبن فیض کاشانی؛ از روی نسخه تصحیح شده به خط فیض کاشانی و او از روی نسخه‌ای که در سال ۱۰۲۴ق بر شیخ بهائی قرائت شده؛ تملک: خاندان فیض کاشانی؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۳۲-۳۵)، ۱۵سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۳۴ - ۱۴۰]

۸۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۰

خط: نسخ، کا: حسن بن حسین حسینی، تا: شنبه ۱۶ ربیع الثانی ۱۱۰۳ق، عبدالله بن عبدالرزاق رضوی؛ مصحح؛ مهر: «الفقیر الی الله الغنی عبدالله الرضوی» (بیضی)؛ تملک: محمود بن محمد رضا بیدگلی به تاریخ ۱۵ جمادی الاول ۱۳۱۸ و مهر «عبده محمود» (مربع)، سید ابوالحسن و مهر «عبده ابوالحسن بن ... الرضوی» (بیضی)، همچنین کتاب را شخصی به فرزندش میر محمد علیا بخشیده با مهر مربع ابوالقاسم الرضوی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۹۲]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۰-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان تطيل عمری فی طاعتک و مرضاتک فی صحة و سلامة بدنية و نفسية برحمتک يا ارحم الراحمين

جلد اول کتاب در صلاة و مقدمات آن است دارای یک مقدمه و چند باب؛ خط: نسخ، کا: محسن شریف بن سلطان محمد اصفهانی، تا: ۱۱۰۷ق؛ محشی با علامت «منه ره»؛ فوائدی در تنقیح برخی رجال از خود مؤلف علیه الرحمه؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۸گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲۴ - ۲۸۴]

۹۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۱۶/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ ۱۶۶گ (۱۸۱-۳۴۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۸۳]

۹۱. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه:۴۵

آغاز: العملية و يحتوی على خلاصة ما رواه أصحابنا رضی الله عنهم بالأسانيد المعتبرة عن العترة النبوية

خط: نسخ، کا: محمد امین بن محمد علی شریف استرابادی، تا: اواخر ربیع الثانی ۱۱۱۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۲۹۹گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۳۸]

۹۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** مصروفة فی اكتساب اسباب السعادات الحقيقية بمحمد و آله ... سنة الف و سبع من هجرة ... و ظاهراً و باطناً.

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ظاهراً جمادی الاول ۱۱۱۳ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی به لفظ «منه رحمه الله» و یکی دو مورد از حواشی محمد صالح بن فضل الله حائری مازندرانی در سال ۱۳۲۹ق، دستخط یکی از بزرگان که به علت پارگی، بیشترین قسمت آن ساقط شده و به گفته ملا صالح مزبور این نوشته متعلق به علامه مجلسی می‌باشد که در سال ۱۱۰۶ یعنی

چهار سال قبل از فوتش نگاشته. البته صحت نوشته نامبرده بعید است چون کتابت نسخه، سنه ۱۱۱۳ می‌باشد؛ واقف: محمد صالح علامه حائری،مرداد۱۳۵۱؛کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه پارچه، ۳۱۰گ، ۱۷ - ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۳/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۰۱]

۹۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** مصروفة فی اکتساب اسباب السعادات الحقیقیة بمحمد و آله ... سنة الف و سبع من هجرة ... و ظاهراً و باطناً

خط: نسخ، کا: حسن بن محمد کاظم لالانی، تا: ۱۴ شوال ۱۱۱۴ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی کشمیری، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۵گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۴۲]

۹۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** کان الفراغ من تألیفه فی مشهد سیدی و مولای و کهفی و رجائی ... أبی الحسن علی بن موسی الرضا سلام من الرحمان نحو جنابه فان سلامی لایلیق ببابه

جلد اول، از کتاب الصلاة تا آخر بحث التعقیبات؛ خط: نسخ زیبا، کا: حسین بن محمد کاظم لالائی، تا: ۱۴ شوال ۱۱۱۴ق؛ محشی به لفظ «منه»؛ تملک: محمد علی بن عبدالحق حسینی طبسی گیلکی در ۱۱۶۲؛ جلد: چرم زرد، ۲۰۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [مؤید: ۱ - ۹۰]

۹۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** یجعل الیه مقصورة علی الطاعات ... و کتب مؤلف الکتاب محمد المشتهر ببهاء الدین العاملی تجاوز الله عنه، بعد الفراغ من تعقیب صلاة صبح الجمعة الثامن عشر من شهر شوال ختم بالسعادة و الاقبال سنة الف و سبع من هجرة سید المرسلین ...

تا فصل ۳ فی التعقیب (تعقیبات نماز) را دارد؛ خط: نسخ، کا: حسنعلی بن عبدالکریم العاملی، تا: ۲۹ صفر ۱۱۲۰ق؛ محشی با امضای «منه طاب ثراه»، با بلاغ تصحیح؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ عطف میشی حنایی، ۲۸۶گ، ابعاد متن: ۹×۱۷، اندازه: ۱۵/۷×۲۴/۶سم [ف: ۱۱ - ۵۹۱]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۷۷/۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۲۲۶]

۹۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذه صور فی العمل فی الثلثه الاخیره تمت. المقدمه الموسوم بالفرایض البهائیه

جلد اول کتاب صلات تا آخر تعقیبات و کتاب صلات تا آخر تعقیبات و کتاب سوم از منهج چهارم در مواریث که این جزء به فرایض بهائیه معروف است؛ خط: نسخ، کا: محمد اشرف بن محمد هادی، تا: ۱۱۲۴ق؛ محشی با امضای «منه»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۴گ، ۲۲ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۱۵ - ۱۴۷]

۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۷۴۵

از ابتدای مقدمه تا بخشی از «الفصل الثالث فی سجدة الشکر و التلاوة»؛خط:نسخ،کا:صادق نی آ،تا:۱۱۳۷ق؛واقف: سید عبدالباقی آیة اللهی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۴۹۸]

۹۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۰۳/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با حواشی «شرح»؛ ۱۸ سطر، قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۲۸۶]

۹۹. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۷/۲

خط: نسخ، کا: محمد بن ملک محمد خوانساری، تا: ۱۲۱۱ق؛ قطع: خشتی، [نشریه: ۵ - ۶۰۳]

۱۰۰. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم/۵

مبحث قبله؛ خط: نسخ، کا: ابوالفضل بن ملا عبدالجواد اردبیلی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ صفر ۱۳۰۰ق؛ ۲۱گ (۴۱پ-۶۱)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [صد و شصت نسخه: - ۶۹]

۱۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الی ما یظهر بعد لعدم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸/۲×۲۵سم [رایانه]

۱۰۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۷۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن علی احسائی، عبدالکریم الحسینی مهر «عبده الراجی عبدالکریم الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۲۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۵۶]

۱۰۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۷۹

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با نشان «بلغ بتوفیق الله تعالی»، محشی با امضای «منه، منه ره»؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۱]

۱۰۴. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یحمده المتناولون بید غیر قصیرة و اسال الله التوفیق لا تمامه و الفوز بسعادة اختمامه انه سمیع مجیب.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ درصفحه عنوان دارد «عدد ابیات ۱۳۴۴۸»؛ واقف: علیمردان خان تیموری (نصرت الملک)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۱گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۷۴۰]

۱۰۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۷۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انت خبیر بانه یمکن المناقشة فی الاول بان الواجب عدم مطابقة المفسر سواء حصل فی ضمن

بخشی از منهج اول (کتاب الطهارة و بخشی از کتاب الصلاة) را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه طال الله بقاه و دام ظله و مدظله العالی و سلمه الله و ... » و حواشی مختصر دیگر؛ جلد: گالینگور آبی، ۳۲۳گ (۱پ-۳۲۳پ)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۴۵]

۱۰۶. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۴مجموعه بدون شماره

بی کا، بی تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۶۵]

۱۰۷. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۱۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** وسلامة بدنية و نفسية برحمتك يا أرحم الراحمين و صلى الله على خير خلقه محمد و آله الطاهرين.

خط: ثلث، کا: محمد تقی، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ واقف: یعقوب بن مقیم درری با رفروشی مازندرانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۹۳]

۱۰۸. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۶۰

آغاز: بالنزح و لم يمنع من ماء الغسل اما المرتضى وابوالصلاح فاجاز الطهارة بماء غسل الجنب و لم يذكرا حكمه فى البئر؛ **انجام:** التاسع هشام بن الحكم عن ابى عبدالله عليه السلام قال قلت له يجزى ان اقول مكان التسبيح فى الركوع والسجود لا اله الا الله و الحمدلله والله الكبر فقال نعم كل هذا ذكر الله العاشر هشام بن سالم

کتاب طهارت و کتاب صلوة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛جلد: مقوا، با روکش کاغذی سرخ، ۱۹۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف مخ]

۱۰۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۸۰/۸

آغاز: الكتاب الثالث من المنهج الرابع من حبل المتين فى المواريث وفيه مقدمة وخمسة مطالب اما المقدمة فاذكر فيها قبل الشروع فى نقل الاحاديث اشارات وخيرة الى جمل مهمة؛ **انجام:** فى وفق السنة فلها تسعة عشروله خمسه وان مسلكت المشهور تداخلت الفريضتان ولم يحتج الى التصعيف فان جامعها اثنى ضعفت مضروب الخمسه فى الثمانية عشرلها ستة و ثمانون ... احد و ستون و له ثلثه و ثلثون و قد سقط من سهمه نصف الرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه، ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۱]

۱۱۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعض الايآت التى ورد قراءتها فى التعقيب ولاعن التسبيحات كتسبيح الزهراء عليها السلام وذلك لانه ثناء لادعا والموجبتين فى قوله عليه السلام فى الحديث

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۰]

۱۱۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۴/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۷]

۱۱۲. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۹۶/۲

آغاز: بسمله من المنهج الرابع من حبل المتين فى المواريث و فيه مقدمة و خمسة مطالب؛ **انجام:** الموسومه بالفرايض امانية.

تنها بحث مواریث، یعنی از باب سوم از منهج چهارم را دارد و شامل یک مقدمه و پنج مطلب است؛ بی کا، بی‌تا؛ کاغذ:، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: ۷۹]

۱۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۶/۴

بخش مواریث؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی تبنینی، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف تیماج حنایی، ۱۰گ (۵۱-۶۰)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۹]

۱۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** احب الى من محمد و منك و من كل شى ء انت فيه فاعتقنى رسول الله (ص) سلمانى سلمان الحديث

مشتمل بر ابواب طهارت و صلاه تاآخر تعقیبات نماز؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشانه «منه ره» و «منه رحمه الله»؛ تملك: رضا موسوی زنجانی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سیاه، ۵۱۲گ، ۲۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۷- ۴۲۸]

۱۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۲۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تدخلنى الجنه و لاتشوه خلقى بالنار و ان ... عمرى فى طاعتك و مرضاتك فى صحه و سلامه [بدنيه] و نفسيه برحمتك يا ارحم الراحمين ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای دو سرلوح و کتیبه، مصحح؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۹۸گ، ۲۱ سطر (۶/۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱/۷×۲۲سم [ف: ۱۸ - ۳۸]

● الحبل المتين فى بيان ضرورات الدين / کلام و اعتقادات / عربی

al-ḥabl-ul matīn fī bayān-i ḍarūrāt-id dīn

احمد بن محمد

ahmad ebn-e mohammad

رساله‌ای مختصر در مسائل مهم اعتقادی، بر پایه اعتقادات اشاعره از اهل سنت، و مشتمل بر یک «مقدمه» و ده «فصل» و یک «خاتمه»: المقدمة: فى تعريف الضرورة الشرعية؛ فصل ۱. فيما يتعلق بالايمان بالله تعالى؛ ۲. فيما يتعلق بالا يمان بالملائكة؛ ۳. فيما يتعلق بالايمان بالكتابالمنزلة؛ ۴. فيما يتعلق بالايمان بالرسل؛ ۵. فيما يتعلق بأهل الولاية و كرامتهم؛ ۶. فيما يتعلق بالايمان باشراط الساعة؛ ۷. فيما يتعلق بالايمان باليوم الآخر؛ ۸ فيما يتعلق بالايمان باليوم الآخر؛ ۸ فيما يتعلق بالايمان بالقضاء و القدر؛ ۹. فيما يتعلق بالايمان بما هو فرض قطعى؛ ۱۰. فيما يتعلق بالايمان بما هو حرام قطعى؛ الخاتمه: فى بعض مسائل الأحكام.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۰۵

آغاز: الحمد لله الذى شرع لنا من الدين ما وصى به المرسلين و فصل آياته تبياناً لكل شيء و هدى و ذكرى للمسلمين؛ **انجام:** فأسأل الله التوفيق على تحصيل ما هنالك ان الله لهادى اللذين آمنوا الى صراط مستقيم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی عطف گالینگور مشکی، ۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲۴ - ۲۵۷]

● **الحبل المتین فی تفسیر الکتاب المبین** / تفسیر / عربی
al-ḥabl-ul matīn fī tafsīr-il kitāb-il mubīn
تفسیری است از قرن دوازدهم و ادبی و به روشی شیعی و در آغاز آن ده «مقدمه» است، از آغاز قرآن است تا پایان جزو هفتم.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۰۰
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و جعله تذکرة لاولی الالباب ... اما بعد فان اشرف العلوم علم القرآن المبین ... و قد اردت ان اکتب فی تفسیره کتابا مختصرا و لا اذکر فیه الا قلیلا من اختلاف الاصحاب فی القرائة و اللغة و المعنی و الاعراب فشرعت فیه ... و سمیته بالحبل المتین فی تفسیر الکتاب المبین؛
انجام: و یمنع منها و یمکن عنها و الحمدلله علی اتمام هذا المجلد من تفسیر حبل المتین و قد فرغت من تسویده فی یوم العشرین من شهر رجب المرجب فی سنة السادس و الاربعین بعد الالف و الماتین سنة ۱۲۴۶.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۵ ذیحجه ۱۲۴۵ (در میانه) و ۲۰ رجب ۱۲۴۶ (در پایان)؛ کاظم بن قاسم حسین رشتی و سید حسین بن زین العابدین بن عبدالواحد نوربخشی خراسانی قاینی در ص ع کتاب را ستوده‌اند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱۱گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۲۸۸۷]

● **حبل المتین فی معجزات امیرالمؤمنین** / تاریخ معصومین / فارسی
habl-ol matīn fī mo‘jezāt-e amīr-al-mo’menīn
رضوی، محمد بن محمد بدیع، ۱۰۹۰ق۱۲ قمری
razavī, mohammad ebn-e mohammad badī‘ (1679 - 18c)
در شرح حال و معجزات امیر(ع) است در یک «مقدمه» و چهار «باب» و «خاتمه»: مقدمه شامل سه «مقصد»: ۱) بیان خلقت نور آن حضرت، ۲) شناختن امام، ۳) احادیث نصوص؛ باب ۱. معجزات ایام حیات؛ باب ۲. معجزات بعد از رحلت؛ باب ۳. قضایا و احکام؛ باب ۴. فضایل و مناقب؛ خاتمه در فضل زیارات آن حضرت و دیگر ائمه.
آغاز: بسمله نخستین حمد و ستایش کبریائی را سزد که حبل المتین صنایع
انجام: ویطعمون الطعام علی حبه مسکینا و یتیما و ا سیرا. تمت
[دنا ۴۸۴/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۶۱۴/۳ و ۲۶۱/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۷۱
خط: نسخ، کاتب = مؤلف (احتمالاً)، تا: اوایل قرن ۱۲؛ در ۳۰ برگ قبل از پایان کتاب فردی به نام علی اکبر بن فتح الله موسوی با اجازه فرزند مؤلف که مالک نسخه بوده، یک معجزه به معجزات کتاب افزوده است؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۱۲]
۲. همدان؛ دامغانی (آقای)؛ شماره نسخه:۱۶/۱
بی کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۵ – ۳۸۴]
۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم قاری اصفهانی، تا: سلخ شعبان ۱۲۶۷ق، جا: نجف اشرف؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۶۹گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۷/۵سم [ف: ۱ – ۹۳]
مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۴۹
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۲۴]
۴. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۳۲
از معجزه ششم تا معجزه دویست و نود و نهم؛ **خط:** نسخ، کا: حسین بن حاج شیخ صادق بقال، تا: ۱۳۳۳ق؛ گویا همان نسخه‌ای است که در الذریعه و فهرست منزوی یاد شده زیرا از کتابخانه نهاوندی به این کتابخانه آمده ولی در آن دو کتاب عدد معجزات ۳۰۷ دانسته شده و در فهرست منزوی عنوان باب دارد که در این نسخه نیست [ف: ۱۰]

● **حبل المتین و العروة الوثقی للمتمسکین** / دعا / فارسی
habl-ol matīn va-l ‘orvat-ol vosqā le-l-motemassekīn
تاریخ تألیف: ۱ ربیع الثانی ۱۲۶۲ق
پاره‌ای از دعاهای متفرقه را جمع‌آوری کرده و بدین گونه است: تعقیبات نمازها، سجده شکر، دعاهای وقت خواب، نوافل مستحبه، دعاهای روزهای هفته، فضیلت خواندن سوره‌های قرآنی، مستحبات متفرقه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴
آغاز: الحمدلله الذی جعل العبادة وسیلة لنا الی بلوغ أشرف منازل الکرامة؛ **انجام:** و لنقبض عنان القلم فی هذه الوثیقة تمت بعون الله و حسن توفیقه و تأییده علی ید مصنفه و مؤلفه ...
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۲ق؛ در حواشی اضافات دارد؛ ۱۲۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ – ۵۶]

● **حبل النجاة** / فقه / عربی
ḥabl-un najāt
زنوزی، حسن بن جعفر، ق۱۳ قمری
zonūzī, hasan ben ja‘far (- 19c)
وابسته به: النکاح و المتعة (منظومة)؛ زنوزی، حسن بن جعفر (قرن ۱۳)
تاریخ تألیف: ۲ ربیع الثانی ۱۲۲۳ق
شرحی است مزجی بر منظومه «النکاح و المتعه»، مشتمل بر یک «مقدمه» و سه «باب» و یک «خاتمه»: المقدمه: فی تعریف الکتاب

و ترغیب الراغبین الیه؛ باب ۱. عقد الدوام و ما یلیق و یتعلق به؛ ۲. عقد المنقطع و هو المتعة، و بیان حلیتها و ابا حتها و الدلیل بعدم النسخ فیها؛ ۳. بیان فضیلتها و ثوابها علی سبیل التفصیل؛ الخاتمه: فی بیان مسائل متفرقه. مؤلف در آن از کتاب «غرة العیون سید یعقوب حسینی» که گویا به نظم عربی بوده، این اشعار را نقل کرده است: «لا ذاته یشبه بالذوات ×× و لایدانی الغیر فی الصفات / لم یتخذ صاحبة و لاولد ×× لیس شریک له فی الملك احد / صفاته القدرة والجلال ×× و العلم و الحکمة و الکمال».

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۳۴/۲

آغاز: (الحمدلله) اللام للاستغراف و هی طلب غرق الافراد و انحصار کل الاجزاء من حیث المجموع و علی تقدیر آخر عرفه بعضبان یوضع فی مکانه لفظة کل لم یخل المعنی؛ **انجام:** قال لابأس بان یتمتع الرجل بأمة أمته فاما أمة ارجل قلا یتمتع لها لابامره. والسلام علی من اتبع الهدی

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۲۳ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۷۶گ (۵پ-۸۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵۴/۵×۲۱سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۸۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۵۶]

● **الحبل الوثیق فی نصرة الصدیق** / تفسیر / عربی

al-ḥabl-ul waṯīq fī nuṣrat-iṣ ṣiddīq

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

تفسیر چند آیه از سوره اعلی است و سیوطی می‌گوید که آیه «و سیجنبها الاتقی» درباره ابوبکر نازل شده است. رساله دارای دو «فصل» است: ۱. در نزول آیه در شأن ابوبکر؛ ۲. در اینکه آیه عمومیت ندارد و خاص به ابوبکر می‌باشد.

چاپ: قاهره، مطبعة المنیریة، ۸ص، در کتاب الحاوی للفتاوی، جزء اول، ۱۳۵۳ق

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۶/۷

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی، و بعد فقد رفع الی سؤال فی قوله تعالی لایصلاها الا الاشقی الذی کذب و تولی و سیجنبها الاتقی؛ **انجام:** و ثبتت دلالة الایة أیضاً علی ان ابابکر افضل الامة.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۹گ (۶۰پ-۶۸ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۹]

● **حبل الورید** / عرفان و تصوف / اردو

habl-ol varīd

مؤلف که از مریدان سلسه چشتیه و مرید چشتی نظامی سلیمانی بوده رساله حاضر را در بیان مراتب تنزیه باری تعالی تألیف نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۳۵/۴-۱۲/۲۵

آغاز: شهدالله انه لا اله الا الله ذوالفضل والرحمة والکرم وکفی بالله شهیدا اما بعد عرض کوتاهی بنده ذلیل خاک راه اهل سلوک حق؛ **انجام:** ما خلقت الجن والانس الالیعبدون کی یهی یعنی ... الله تعالی سب ... توفیق عنایت فرمائی آمین یا رب العالمین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: مقوا، ۱۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۵۷۷]

← حب و بغض ← تولی و تبرا

● **الحبوة = حبوة الولد الذکر** / فقه / عربی

al-ḥibwa = ḥibwat-ul walad-iḏ ḏakar

شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱ - ۹۶۵ قمری

šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e ʻalī (1506 - 1558)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۲۵ ذیحجه ۹۵۶ق

حبوه: اختصاص یافتن پاره‌ای از اموال آدمی پس از مرگ به پسر ارشد او یکی از دو مساله است که برای جلوگیری از خرد شدن مالکیت بزرگ در میان وارثان می‌باشد. مسأله دوم محرومیت زن از مالك شدن زمین به ارث از شوهر است. این دو حکم به صورت حکم امضائی از عرب پیش از اسلام به اسلام رسیده است. شهید دوم این رساله را درباره این دو حکم نگاشته و دومین آنها با عنوان ارث الزوجه می‌باشد. مسأله «حبوه» از مسائل انفرادی امامیه است که در باب میراث متعرض آن شده‌اند. ظاهراً این رساله، قدیمی‌ترین تألیف در این مسأله است که پس از «کتاب الحبوة» تألیفی احمد بن محمد بن حسین بن حسن بن دؤل قمی نوشته شده است. این رساله، دارای شش مطلب است و هر مطلبی مصدر است به یکی از کلمات استفهامیه «ما، کم، هل، من، کیف، لم». رؤوس مطالب شش‌گانه: ۱. نبحث فیه عن مفهوم الحبوة لغة و شرعا ...؛ ۲. یحبی من یحبی من الترکه بعین من اعیانها ...؛ ۳. هل الحبوة واجبة شرعا ام مستحبه ...؛ ۴. من المحبو من الورثة و ینتظم فیه ذکر ...؛ ۵. کیف یختص بها علی القولین مجانا ام بالقیمة ...؛ ۶. لم یحبی من یحبی دون غیره من الوراث ... . مؤلف پس از پایان مطلب ششم، ده مبحث (= امر) می‌آورد که مربوط به مسئله مورد بحث اصلی است و شهید خود در آغاز این ده بحث می‌گوید: «هذا ما اقتضاه الحال من الکلام علی هذه المطالب الستة و بقی فی المسئلة امور الاول ...»

آغاز: الحمد لله الذی حبانا بدینه القویم و هدانا الی الصراط المستقیم ... و بعد فهذا تحقیق لمسئلة مهمة تعم به البلوی

للمكلفين و ليس لتحقيق مباحثها مظنة يرجع اليها من يحتاجها من المضطرين و ذلك لانفراد الاصحاب بحكمها دون غيرهم من المسلمين فلم يعم الفكر فيها سائر العلماء الباحثين و هي مرتبة على ستة مطالب دائرة على ست كلمات مفردة و هي ماوكم و هل و من و كيف و لم ...

انجام: و اعلم ان الاولى عندي لمستحق الحبوة أن لا يأخذ منها شيئاً لكثرة ما يرد عليها من الشبهات بحيث لا يكاد يسلم منها فرد من افرادها كما قد عرفت و الحمد لله تعالى حق حمده و صلواته على خير خلقه محمد و آله و صحبه.

چاپ: تحقيق رضا مختاری، ضمن رسائل الشهيد، ۱۳۷۹ش

[دنا ۴۸۴/۴-۴۸۵ (۴۴ نسخه)؛ الذريعة ۲۴۳/۶ و ۲۴۳/۱۱ رقم ۱۳۳۹؛ ريحانة الادب ۲۸۰/۳؛ رسائل شهيد، چاپ قم ۴۹۷/۱]

۱. شيراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۶۶/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرغ منها مؤلفها الفقير ... زين الدين بن علی بن احمد الشامی العاملی ... عام ست و خمسين و تسعمائة حامدا ...
خط: نسخ نزديک به نستعليق، کاتب = مؤلف، تا: ۹۵۶ق؛ کاغذ: سفيد، جلد: مقوا با تيماج سرخ، ۳۳گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۷۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۵۲/۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، کاتب = مؤلف، تا: ۹۵۶ق؛ از سوی مؤلف نيز در حاشيه تصحيح شده؛ کاغذ: شرقی، ۲۰گ (۶۸-۸۷)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹×۱۲سم [ف: ۳۲ - ۴۱۱]

۳. تهران؛ عبدالعظيم؛ شماره نسخه:۷۰۱/۴

آغاز و انجام: برابر؛ و فرغ منها مؤلفها الفقير الی الله تعالی وجوده و کرمه زين الدين بن علی بن أحمد الشامی العاملی عامله الله تعالی برحمته و تجاوز عن سيئاته بمغفرته يوم الثلثا الخامس و العشرين من شهر ذی الحجة ...
خط: نستعليق، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۲۵ ذيحجه ۹۵۶ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ ۱۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۴/۱۲عکسی

آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل:کتابخانه چستربيتی، ش ۳۷۴۲؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی جبائی (جبائی؟)، تا: سه‌شنبه ۱۲ شعبان ۹۶۵ق؛ ۱۹ص (۱۰۰-۱۱۸)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۰۸]

۵. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۴۲/۲

خط: نسخ، کا: نصر الله بن برقع بن ترکی بن صالح طرفی، تا: شنبه ۱۹رمضان۹۶۷ق،جلد: مقوايی، عطف تيماج قرمز، ۱۰گ (۱۷۰ر-۱۷۹پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۴/۵سم [اوراق عتيق: ۱ - ۱۷۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۶۵/۱

خط: نستعليق، کا: نصرالله بن برقع بن صالح بن ترکی الطرفی، تا: جمعه ۲۲ ربيع الثانی ۹۷۰ق، جلد: تيماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۵پ-۲۰ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۸ - ۵۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۴/۱۶عکسی

نسخه اصل: کتابخانه فخرالدين نصيری امينی در تهران؛ خط: نسخ و نستعليق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۱ رمضان ۹۷۴ق، جا: قزوين؛ ۲۰ص (۱۷۱-۱۹۰)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ - ۴۸۲]

۸. قم؛ مرکز احياء؛ شماره نسخه:۲۹۹۰/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن شمس بن علی بن حسن شيبانی (سيستانی)، تا: ربيع الاول ۹۷۵ق؛ مصحح؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۲۶گ (۵۸پ-۸۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۸]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن بن حسين غاربات نجفی، تا: ۹۸۰ق؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: خواجه شير احمد تونی؛ کاغذ: نخودی، جلد: ميشن مشکی، ۵۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۰۵]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۶۲/۸

خط: نستعليق، کا: محمد حسينی، تا: ۲۷ جمادی الاول ۹۸۳ق؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۱۹۰پ-۲۱۳ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۴۶]

۱۱. مشهد؛ ميبدی؛ شماره نسخه:۴۷۰/۳

کا: محمد الشريف، تا: جمادی الاول ۹۹۳ق؛ ۱۸گ (۴۹پ-۶۶پ)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۶]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۶۹/۱۱

خط: نسخ، کا: عيسی بن درويش، تا: قرن ۱۰، در عصر شهيد دوم؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۲۰گ (۱۳۳پ-۱۵۲ر)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۲۵]

۱۳. قم؛ مرکز احياء؛ شماره نسخه:۳۶۵۶/۶

خط: نسخ، کا: ناصر بن خزام، تا: ۶ صفر ۱۰۵۱ق؛ مصحح؛ ۱۹گ (۶۳پ-۸۱ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۸]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۸۶/۸

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعليق، کا: محمد صالح، تا: ذيقعده ۱۰۵۶ق؛ مصحح؛مهر مربع«عبده محمد باقر الطباطبائی»؛کاغذ:شرقی،۳۲گ (۱۲۱پ-۱۵۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۵×۱۱/۵سم [ف: ۳۹ - ۵۲۵]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۶۵/۱

خط: نستعليق، کا: محمد يوسف بن شرف الدين مازندرانی، تا: رجب ۱۰۶۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: سبز، ۱۷ سطر، [ف: ۵ - ۴۵۵]

۱۶. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۵۲/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق مختلف، کا: محمد فاضل بن محمد مشهدی، تا:۱۰۷۸و۱۰۸۱ق؛جلد:تیماج مشکی،اندازه:۱۲×۱۸/۵سم[ف: ۳۷۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵/۳-طباطبائی

آغاز: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: علم الهدی پسر فیض کاشانی، تا: ۱۰۸۶ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۲گ (۳۲-۵۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۸۴]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۷۱/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** العاشر: لو كانت هذه الاعيان او بعضها مرهونة على دين على الاب قدم حق المرتهن على الولد ... و اولى بالاستحقاق هنا اذا لم يكن الذين يستغرق. هذا ما اقتضاه الحال. فرغ منها مؤلفه ... مسلما مستغفرا ...

خط: نسخ، کا: محمد صمد هاشم بن نورالدین حسینی، تا: شوال ۱۰۸۶ق؛ ۷گ (۱۲۹پ-۱۳۵ر)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۱۲ - ۱۴۶]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۶۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، با عبارت «بلغ قبالاً» مقابله شده؛ کاغذ: شرقی، ۲۱گ (۵۱پ-۷۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۴/۵سم [ف: ۳۳ - ۶۳۲]

۲۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱- ۹۲۳]

۲۱. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۷۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شریف محمد کاظم، تا: حدود قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ (۱پ-۲۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف مخ]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۰۳/۵

بی کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۴۸۶]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۵۱/۳

نیمه دوم رساله؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۶گ (۶۲ر-۶۷پ)، ۲۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۳۸۲]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الرابع عشر لو كان مما يلبس منه فى الاصبع الواحدة اثنان اعتبر.

خط: نسخ، کا: بهاءالدین محمد بن محمد باقر مختاری حسینی نایینی، تا: ۱۱۰۰ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، عطف تیماج، ۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۴۲]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۵۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۱ رمضان ۱۱۰۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۲۲۸]

۲۶. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۴۳/۷

خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن محمد حسین بن سید محمد بن حسین تبریزی، تا: ۱۱۴۱ق؛ جلد: تیماج شتری، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۰]

۲۷. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۴۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بحيث لا يكاد سلم خرد من افرادها كما عرفت و الحمدلله حق حمده و صلوته على خير خلقه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۴۴ق؛ ۲۳ص (۱۱۹-۱۴۱)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶۵]

۲۸. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۴۶/۴

آغاز: اللهم اهدنا لما اختلف فيه من الحق باذنك انك يهدى من يشاء؛ **انجام:** ذلك منتهى الوسع و قدر الطاقة و لا يكلف الله نفسا الا وسعها ان الله غفور رحيم فرغ منها مؤلفها الفقير ... بمنه و كرمه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ ذیقعده ۱۱۴۴ق؛ ۱۶ص (۱۴۲-۱۵۷)، ۱۸ سطر، [ف: ۲۶۶]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۴۶/۳

آغاز: و اعلم ان الحبوة فى الجمله متفق عليها؛ **انجام:** برابر

خط: تحریری، کا: عبدالوهاب بن احمد محلاتی، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۱۳۴ر-۱۴۸پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۷/۲ - ۲۶]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۸۳/۱۴

آغاز: الحمدلله الذى حبانا بدينه القويم و هدانا الى الصراط المستقيم ... و بعد، فهذا تحقيق لمسئلة مهمة تعم بها البلوى للمكلفين؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: مهدی بن حسن قفطانی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۱۴گ (۲۱۹-۲۳۲)، ۲۱سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۴ - ۸۰۷]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض:۱۴۷۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مهدی بن محمد باقر، تا: ۱۲۱۷ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: زنگاری، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۲۶گ، ۱۳-۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۰۴]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۳۲/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد فرزند علی مختار، جرفادقانی (گلپایگانی)، تا: ۱۲۳۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۳۰۸-۳۱۴)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۹ - ۴۷]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۷۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی،

۱۵گ (۱۳پ-۲۷پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۵۷]

۳۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۲

خط: نسخ، کا: علی بن ابراهیم اردکانی شیرازی، تا: چهارشنبه ۲۷ ذیحجه ۱۲۴۹ق؛ ۲۷گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [نسخه‌پژوهی:۲-۱۵۳]

۳۵. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۶/۸

کا: زین العابدین گلپایگانی، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج کرمی، ۹گ (۲۰۲ر-۲۱۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [کتابخانه های گلپایگان: ف: ۷۸]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غلامحسین گلپایگانی، تا: ۱۲۷۴ق؛ ۱۵گ (۲۸۶ر-۳۰۰ ر) [ف: ۵ - ۱۸۶۹]

۳۷. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۲۸/۸ - ج

بی کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ ۲۸گ (۱۰۹پ-۱۳۶ر) [ف: ۳۲۸]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۳/۴-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، کا: محمد علی بن محمد باقر اسفرنجانی، تا: ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۶۰پ-۷۷ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۲۲- ۲۶۵]

۳۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۹/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۸ق، جلد: تیماج سبز، ۱۸ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۵۸]

۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۰۵/۱۰-۵۶/۵۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: موسی بن ابوطالب لارجانی، تا: ۱۲۹۹ق؛ ۲۲گ (۸۹-۱۱۰)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۷۷]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۳۲/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن میرزا محمد موسوی حسینی، تا: ربیع الاول ۱۳۱۵ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۰گ (۱۵پ-۳۴پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۰۲]

۴۲. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۸۱

آغاز و انجام: برابر

بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴ص (۱-۲۴)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: ۶۱]

۴۳. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۹۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج سیاه، ۲۵گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۸۷]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: نورالدین محمد سمنانی، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۵ - ۵۰۱]

۴۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۲۲/۳-۵۷/۹۲

آغاز: بسمله اللهم اهدنا لما اختلف من الحق باذنک انک تهدی من تشاء الی صراط مستقیم وصلی الله علی خیر خلقه ... و بعد اعلم وفقک الله تعالی ان الاصل فی کل وارث

خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ ۱۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۵۷۷]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۹۹/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸گ (۱۲۲ر-۱۲۹ر)، اندازه: ۱۱×۲۵سم [ف: ۸ - ۷۲۷]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۰۸/۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** المطلب الخامس کیف یستحق الحبوه ... (برگ ۲۰۲پ) قال المرتضی و انما قولنا ... یوصی کم الله اولادکم للذکر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا رویه کاغذ زرد، ۸گ (۲۰۲-۲۰۹)، ۲۲ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۱۷ - ۲۸]

● حبوه میت / فقه / فارسی

hebve-ye meyyet

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

Šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

رساله‌ای است بسیار کوتاه در مسئله حبوه (حبوه در اصطلاح فقهی اشیای مخصوصی است از پدر که از درگذشت او اختصاصاً به پسر بزرگتر می‌رسد، و شامل لباس، انگشتر، شمشیر، قرآن و غیر آنها که در آن بین فقها اختلاف است). در این رساله، حبوه را چهار جنس دانسته است، مصحف، انگشتر، شمشیر و لباس. بحر العلوم در فوائد رجالیه از آن یاد کرده است.

آغاز: قال علامة العلماء ... حبوه میت که به پسر بزرگ میرسد چهار جنس است اول مصحف شریف است ...

انجام: و در این باب اشکالی می‌توان کرد و غیر آن هر چند جایز الصلاة نباشد نیز داخل است.

[دنا ۴۸۶/۴؛ ریحانة الادب: ۳۸۶/۵؛ الذریعة ۲۴۳/۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷۷/۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۱۳۱-۱۳۱)، ۲۸ سطر مورب، اندازه: ۸×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۲۰۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰۸/۱۴

خط: نسخ، کا: حاجی محمد بن خواجه علی انصاری، تا: ۱۱۰۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱گ (۴۵ر،پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۴۲۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰۸/۲۰

خط: نسخ، کا: حاجی محمد بن خواجه علی انصاری، تا: ۱۱۰۸ق؛

کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۲گ (۶۸پ-۶۹پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۴۲۷]

۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۱۵

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۳]

۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۲۱

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۲/۱-ف

بی کا، بی تا [ف: ۳ - ۲۰۲]

● **الحبوة** / فقه / عربی

al-ḥibwa

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

رساله فقهی استدلالی است در شش «فصل» در بیان حکم حبوة و آنچه که از اموال مرده اختصاص به فرزند بزرگش دارد. در آن از اردبیلی و شهید ثانی یاد شده است.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی هدانا بمنه للایمان و حبانا بجوده أشرف الادیان ... و بعد فهذه رسالة وجیزة ... و هی مسالة الحبوة

انجام: نعم علی القول بأنه فی مقابل الحبوة یلزم تخصیصه بالظهری دون البطنی فتأمل

چاپ: در مجموعه ثانیه از رسائل فقهیه مؤلف چاپ شده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۰پ-۱۷پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳ - ۳۱۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۰۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۷۲پ-۸۶ر)، ۱۳ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۵۵]

● **الحبوة** / فقه / عربی

al-ḥibwa

نوری، محمد حسین بن یحیی، ق۱۲ قمری

nūrī, mohammad hoseyn ebn-e yahyā (- 18c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۴۷/۱۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۲۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۵ سطر [ف: ۵ - ۲۶۷]

● **الحبوة** / فقه / عربی

al-ḥibwa

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری

mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۵۸/۱۰

آغاز: الاولاد مساویة فی المیراث بالنسبة الی حصصهم فی کل ماترک المیت؛ **انجام:** فلا اشکال فی التخصیص کما مر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳، ۱۳گ (۹۴پ - ۱۰۶پ)[ف:۵-۴۴۰]

۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۶۹/۱۰

بی کا، بی تا؛ قطع: خشتی، [ف: ۲۹۲]

● **الحبوة** / فقه / عربی

al-ḥibwa

عبدالغنی بن محمد رضا، ق۱۳ قمری

'abd-ol-qanī ebn-e mohammad rezā (- 19c)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۲۲ شوال ۱۲۸۹ق

مسائل حبوة و ارث مخصوص به فرزند بزرگ را ضمن دو «مقام» و هر کدام در چند «مسئله» بیان کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۷۶/۷

آغاز: الحمد لله الذی قدر السهام و شرع فرائض الاحکام و الصلاة و السلام علی رسوله سید الأنام؛ **انجام:** و یوزعنی شکر هذه النعمة التی هی منتهی آمالی و الحمد لله علی عظیم نواله و الصلاة و السلام علی رسوله و آله

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج سبز، ۳۷گ (۸۷پ-۱۲۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۸۲]

● **الحبوة** / فقه / عربی

al-ḥibwa

کرمانشاهی، محمد بن عاشور، ق۱۳ قمری

kermānšāhī, mohammad ebn-e 'āšūr (- 19c)

تاریخ تألیف: ۲۷ ربیع الاول ۱۱۹۶ق؛ محل تألیف: تهران

رساله استدلالی مختصری است در یک «مقدمه» و ۵ «موضع» در مسئله حبوه و آن چیزهایی که از مرده اختصاص به فرزند بزرگش دارد: بدین ترتیب: ۱. هل هی واجبة او مستحبة؟ ۲. مجاناً او مقوماً علی المحبو فی نصیبه؟ ۳. ما الذی یحبی؟ ۴. من المحبو؟ ۵. ماعلة الحبوة؟

آغاز: مسئلة مما انفردت به الامامیة رضوان الله علیهم الحبوة قاله المرتضی ره فی الانتصار و الشهید فی الروضة ... و بعد فهذه رسالة مست الحاجة الی تألیفها فی تحقیق مسألة الحبوة

انجام: و سبیل الاحتیاط بین للمستیقنین و الحمدلله اولاً و آخراً، قد جف القلم عن الرقم مناً علی ممن جری بامره علی اللوح القلم

[دنا ۴۸۶/۴؛ اعیان الشیعة ۳۷۷/۹؛ الذریعة ۲۴۳/۶ و ۱۱۳/۱۳ و ۸۳/۵ و ۱۱۵/۱۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۹/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الاول ۱۱۹۶ق؛ مصحح، محشی به خط او؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۷۰-۱۷۱)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۶۶۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۷۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف پارچه سفید، ۴گ (۱۲۸ر-۱۳۱ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۷ - ۱۶۴]

● **الحبوة** / فقه / عربی

al-ḥibwa

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، - ۱۳۲۱ قمری

tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)

رساله‌ای کوتاه در معنای حبوه و اشیائی که به فرزند بزرگتر منتقل می‌شود.

زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: فائدة اعلم ان الحبوة التی یختص الولد الاکبر بها فعنوانها تنزیل الولد الاکبر منزلة الاب؛ **انجام:** کما هو الحاق فی المولی علیه فلا مناقاة بین الثبوتین بل یجتمعان

کا: حسین بن محمد زنجانی، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۵]

● **الحبوة** / فقه / عربی

al-ḥibwa

مجتهد کرمانشاهی، محمد هادی بن عبدالرحیم، ۱۲۵۰ - ۱۳۳۶ قمری

mojtahed-e kermānšāhī, mohammad hādī ebn-e ‘abd-or-rahīm (1835 - 1918)

آغاز: بسلمه حمدله اما بعد فیقول الحقیر ... ان هذا وجیزه لطیفه فی مسئله الحبوة

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۵۲/۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کاتب = مؤلف، تا: سلخ ربیع الاول ۱۳۵۶ق؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا عطف پارچه، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۳۵]

۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** او بعد العسر ان لم یکونوا موسوین و الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و اله الطاهرین.. و صنوف العطیه سنه ۱۳۵۶

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۲ربیع الثانی ۱۳۵۶ق؛ کاغذ: مشقی شطرنجی فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۶۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۳۷]

● **الحبوة** / فقه / عربی

al-ḥibwa

کاشانی، محمد ابراهیم بن محمد، - ۱۳۳۹ قمری

kāšānī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad (- 1921)

تاریخ تألیف: ۱ ربیع الثانی ۱۳۰۵ق

رساله‌ای است در تحقیق مسئله حبوة در یک «مقدمه»، چند «فصل» و یک «خاتمه» که پس از کسب اجازه از استادش ملامحمد باقر و به امر وی، به نوشتن آن را آغاز نموده است. مؤلف از نوادگان فیض کاشانی و از علمای بزرگ کاشان و صاحب تألیفات بسیاری است.

[دائرة المعارف تشیع ۲۰۴/۱؛ معادن الحکمة فی مکاتیب الأئمة، انتشارات جامعه مدرسین قم ۶۰/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۱

آغاز: احمدك اللهم علی حباء النعماء و اشکرك علی تواتر الآلاء ... و بعد فیقول المبتلی ... انی بعد ما صرفت شبابی فی تحصیل الاحکام الدینیة؛ **انجام:** هذا آخر ما وقفت لاثبات مسئلة الحبوة حامداً لله رب العالمین و مصلیاً علی نبیه محمد و آله اجمعین و معائداً لاعدائهم الی یوم الدین ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱ ربیع الثانی ۱۳۰۵ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۴ - ۱۱]

● **الحبوة** / فقه / عربی

al-ḥibwa

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷۷/۲۱

آغاز: الحبوة، المشهور اختصاصه باربعة اشیاء ثیاب البدن و الخاتم و المصحف و السیف و اختصر المفید فی الاعلام علی الثلاثة الاخیرة؛ **انجام:** و لو اوصی باعیان فالمشهور الصحة و لو کانت مرهونة قدم حق المر تهن و الله تعالی و حججه اعلم بحقایق الاحکام.

رساله‌ای بسیار کوتاه در مسئله حبوه. در این مختصر از شیخ مفید شیخ صدوق، ابن جنید، ابن ادریس و شهید ثانی نام برده است، متأسفانه مشخص نگردید از کیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ رکابه‌دار، ۱۱ برگ احادیثی به نقل از کتابهای کافی کلینی، الخرائج و الجرائح راوندی، اعلام الدین دیلمی، امالی، مجموعه ورام، محاسن، خصال صدوق، مجمع البیان طبرسی، تاریخ

ابوریحان و غیر آنها در انجام نسخه؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۳۱-۱۳۲)، ۴۰ سطر مورب، اندازه: ۷×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۲۱۰]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۵۳/۳

آغاز: بسمله. تاسع فی الحیوة. و هی نوع من المیراث؛ **انجام:** اصل الحکم من منفرداتنا و هی فی الجملة ... مجمع علیه منا و منکره راسا خارج عنا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۰ سطر، قطع: ربعی، [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۲۸۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۵/۲-طباطبائی

آغاز: بسمله القول فی الحبوه و تحقیقها یستدعی رسم مقدمه و مقامات و خاتمه اما المقدمه ففی بیان معناها و شرعیتها فی الجمله؛ **انجام:** و منها انه لو کان بعض اعیان الترکه رهعنا غیر الحبوه بازاء دین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید و شکری، جلد: تیماج قرمز، ۸گ (۲۵ر-۳۲ر)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۰۶]

← حبوة الولد الذکر ⪢ الحبوة
← حبوة الولد الذکر(رسالة فی) ⪢ الحبوة

● **حبوة فی الحبوة** / فقه / عربی

ḥibwat-un fī-l ḥibwa

منظومه‌ای است حدود ۷۰ بیت در بیان احکام حبوه در ارث.
[الذریعة ۲۴۱/۶-۲۴۴]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۸۶/۲

آغاز: بسمله احمد من حبا النبی المصطفی ×× خاتم رسله الکرام المصحفا / مصلیاً علی محمد ورث ×× جمیع ما حواه من قبل بعث / ... وبعد هاک حبوة فی الحبوة ×× مصونة عن وصمات الهفوة؛ **انجام:** وهی اذا زادت عن الثلث ترد ×× الیه الامع امضاء الولد / وان بغیر حبوة تعلقت ×× فهی لمستحقها تحققت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: گالینگور سبز، ۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۳]

● **حب الوطن** / فارسی

hob-ol vatan

خلخالی، احمد

xalxālī, ahmad

فائده‌ای از احمد خلخالی درباره حب الوطن

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۵/۳

نسخه اصل: کتابخانه مجلس، شماره ۵۸۸۲ [در فهرست معرفی نشده]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۳ق؛ ۱گ (۲۳۶)، ۲۱سطر [عکسی ف: ۳ - ۱۵۳]

● **حب الوطن (مثنوی)** / شعر / فارسی

hob-ol vatan (masnavī)

از «شنایع و قبایح اعمال محمد علی میرزاشاه مخلوع پس از بمباردمان مجلس و قتل رسانیدن ملک المتلکمین و جهانگیر خان مدیر صور» تا «نهضت آیة الله خراسانی و دیگر حجج اسلام نجف برای دفاع پس از وصول تلگراف آژانش و تلگرافات علماء ایران در اولتیماتوم آخری روس و تجاوز آنها و کیفیت وداع آیةالله خراسانی با زنان حرم». برخی از تلگراف‌ها به نثر فارسی در هامش دیده می‌شود. جلد ششم است و در پایان ماده تاریخ ۱۳۲۹ دیده می‌شود و در همین سال سروده شده است.
[فهرستواره منزوی ۸۶۱/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۶۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۵گ، ۱۹سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۵۱۵]

● **حب الوطن (مثنوی)** / شعر / فارسی

hob-ol vatan (masnavī)

از «بقیه مظالم روس در شمال ایران، تلگراف آقا میرزا محمد تقی شیرازی به مردم ایران» است تا «کمیته ایالتی اقدام اصلاح قوام الملک وصولة الدوله»

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۶۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ناتمام است و برگ‌های دیگر دفتر که بسیار است سفید گذارده شده و گویا سراینده یا نویسنده می‌خواسته است آن را به پایان برد و نتوانسته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۱گ، ۱۵ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۵۱۶]

● **حب الوطن (مثنوی)** / شعر / فارسی

hob-ol vatan (masnavī)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۶۶

«دفتر سوم تاریخ حب الوطن دور چهارم مجلس شورای ملی و وقایع مهمه ایران / فارسی» پس از شش سال فترت بی مجلسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱گ، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۵۱۶]

● **حب و عشق** / عرفان و تصوف / فارسی

hob va ‘ešq

احتمالاً از علی بن اکبر جلالی یزدی.

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۴۰۹/۷/۷
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۹۹]

● **حبیبة الاحباب فی الضروری من الآداب** / اخلاق / عربی
ḥabībat-ul aḥbāb fī-ḍ ḍarūrī min-al ādāb
بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری
basrī, ahmad ebn-e ʻabd-or-rezā (- 17c)
تاریخ تألیف: ۷ محرم ۱۰۷۹؛ محل تألیف: قونین
در ۶ «کلمه» و «نهایه»: کلمه ۱. آداب العالم؛ ۲. آداب المتعلم؛ ۳. آداب الزوج و الزوجة؛ ۴. آداب الولد و والدیه؛ ۵. فی من یصاحب و من لا یصاحب و آداب الصحبة و السلوک مع الاحباء و الاصدقاء؛ ۶. آداب الصحبة و السلوک مع الذین یقولون بافواههم ما لیس فی قلوبهم؛ النهایة: ففیها انوار هدایة من شمائل رسول الله صلی الله علیه و آله.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۲۲/۱۱
آغاز: احمدک یا مکرم العباد و اشکرک یا ملهم السداد واصلی علی افضل انبیائک و آله اکمل اولیائک؛ **انجام:** تحضی بالوصال. و الحمدلله وحده. اتفق الفراغ من مشقة مشقها علی ید مؤلفها بدایة و نهایة فی ضمن النصف الاول من الیوم السابع من الشهر الاول من السنة التاسعة من العشر الثامن بعد الغین المعجمة من الهجرة النبویة علی مهاجرها افضل الصلوة و اکمل التحیة فی بلدة قرنین ام الاولیاء و معدن الاصفیاء و الصلوة علی محمد سید الانبیاء و آله سادات الاوصیاء.
خط: نسخ، کا: محمد بن ملک محمد مصعب بیگی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ:نخودی و حنایی،جلد:میشن مشکی،۴گ (۲۳۷پ-۲۴۰پ)، ۲۵ سطر (۱۱/۷×۲۲/۷)، اندازه: ۱۸×۳۱/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۴۵]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۱۲۰
آغاز: بسمله. الحمدلله لجاعل الاداب سببا و جعل صاحبها جامعا؛ **انجام:** و اکمل التیه فی بلده قرنین ... فی سته ۱۲۴۲ هجری نبوی(ص)
خط: نسخ، کا: محمد زمان، تا: ۱۲۴۲ق، اندازه متن: ۸×۱۴ [رایانه]

● **حبیب الحقایق فی تفسیر الدقایق** / عرفان و تصوف / فارسی
habīb-ol haqāyeq fī tafsīr-ed daqāyeq
قادری شطار، حبیب الله بن صبغة الله
qāderī šattār, habīb-ol-lāh ebn-e sebqat-ol-lāh
تاریخ تألیف: ۱۳۰۳ق
آن را به خواهش همشیره‌زاده خود سید شاه عبداللطیف قادری جنیدی، «در تفسیر بعضی آیت‌ها»، که بعضی اصحاب شریعت در معنی آن، باطن را گذاشته نظر به ظاهر اندازند، با سربندهای: «آیت یکم، آیت دوم ...»: ۱. ما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون؛ ۳. و لله المشرق و المغرب فاینما تولو فثم وجه الله؛ ۴. الله نور السماوات و الارض مثل نوره ... .
چاپ: مشار ۱۷۱۸/۲؛ هند، ۱۳۰۳ق؛ هند، ۱۳۰۹ق
[فهرستواره منزوی ۲۹۱/۷؛ آسیاتیک سوسایتی، چاپی ۱۷۰]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۸۳-عکسی
آغاز: الحمدلله لا اله الا هو، الصمد الاحد. لم یلد و لم یولد ... الصلاة و السلام علی حبیبه محمد و محمود و احمد ... یعنی حمد بی حد لایق آن معبود است که غیر از وی معبودی و مسجودی نیست ... اما بعد، بر ضمایر بیضا نظایر ارباب بصیرت؛ **انجام:** دعایم کن قبول ای رب عالم - به حق مصطفی و آل اکرم ... یا ارحم الراحمین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ چاپ ۱۳۰۳ق؛ ۱۲ص، ۱۱ سطر [عکسی ف: ۲ - ۹۷]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۸۶-عکسی
همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۹۷]

● **حبیب السیر فی اخبار افراد البشر** / تاریخ عمومی / فارسی
habīb-os seyar fī axbār-e afrād-el bašar
خواند میر، غیاث الدین بن همام الدین، ۸۸۰ - ۹۴۲ قمری
xānd mīr, qīyās-od-dīn ebn-e hammām-od-dīn (1476 - 1536)
اهدا به: غیاث الدین محمد حسینی (به دستور صدر نقیب ...)
تاریخ تألیف: ربیع الاول ۹۳۰ق
تاریخ مفصل و مبسوط جهان که در میانه سال‌های ۹۲۷ -۹۳۰ ق به دستور صدر نقیب غیاث الدین محمد حسینی و به نام استادش حبیب الله اردبیلی در اوایل ۹۲۷ق بدان آغاز و به نام «حبیب الله ساوجی» وزیر دور میشن امیر هرات در ۹۳۰ق پایان یافته است، در این تاریخ سرگذشت پیامبران، حاکمان عرب و عجم پیش از اسلام و پس از اسلام تا عصر خود مؤلف، پیامبر اکرم و ائمه هدی و خلفا و نیز مالک و ممالک جهان نیز نگاشته شده است. قسمت خاتمه در ذکر بدایع غرایب ربع مسکون است. در پایان آن گزارش مختصری از حال میر خواند داده شده که جزء خاتمه و در نسخه چاپی نیست. (عبد الحسین حائری)
آغاز: جلد اول: ربنا آتنا من لدنک رحمة ... لطایف اخبار لآلی نثار انبیای عالی مقدار و شریف ...
جلد دوم: الحمد لله الذی جعل النبیین لسان صدق علیا ... و بعد نموده می‌شود که این صفحات فواید اثر مجلد ثانی است ...
جلد سوم: یا رب به ثنای خود سخن سازم کن ×× در گلشن حمد نغمه پردازم کن ... بر ضمیر خورشید ...
جلد چهارم (اختتام): افتتاح در ذکر بدایع و غرایب ربع مسکون

و عجایب وقایع جهان بوقلمون. بعد از حمد و ثنای صانع جهان
انجام: برآور گل معرفت از گلم ×× منور کن از نور عرفان دلم / بارقام اسلام ده اختتام ×× کتاب بقای مرا والسلام
چاپ: در ۴ مجلد به چاپ رسیده است؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۷۰-۱۲۷۱، رحلی، ۱۹۷+۲۳۸+۴۲۴صص
[الذریعة ۲۴۴/۶؛ نسخه‌های منزوی ۴۱۳۷/۶ (نشانی ۱۷۴ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۶۱۰/۱؛ استوری ۱۰۴-۸-۱۲۳۷؛ مشترک پاکستان ۱۰۵/۱۰ (نشانی ۳۳ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۰۶/۱؛ دنا ۴۸۷/۴- ۴۹۳ (۲۰۵ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تاریخ شاه اسماعیل و شاه تهماسب = ذیل حبیب السیر؛ هروی، محمود بن خواندمیر (-۱۰)
۲- تاریخ شاهان عجم

۱. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۱۷۴
جلد اول؛ بی کا، تا: ۲۱ ذیقعده ۸۹۶ق [با تاریخ تألیف تطبیق نمی‌کند]؛ با یک سرلوح، مجدول مذهب [نشریه: ۵ - ۳۴۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۰۲
آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** فلک پیوسته او را بنده باد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۳ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [الفبائی ف: ۲۱۴]

۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۴۴
آغاز: ناظم این عقودها هوار و راقم این حروف درر نثار بنده فقیر و ذره حقیر؛ **انجام:** اما سراری سید المرسلین صلی الله علیه و آله چهار نفر بودند اول ماریه قبطیه
جزء اول و دوم و سوم از جلد اول تا زوجات پیامبر اسلام صلوات الله علیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: جلد تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۲۶]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۴ ـ ج
از آغاز جلد سوم است با «توجه میرزا الغ بیگ گودکان بجانب سغناق»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵۸گ، ۲۲سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۰۲]

۵. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۷۱۱
جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۸۳۱ص، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [نشریه: ۲ - ۲۰۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۰۳
آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** که ازنام این ناموریافت زیب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [الفبائی ف: ۲۱۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۲۶
آغاز: مشاطه کننده رخسارا بکار سخن
جلد چهارم پنجم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با دو سرلوح زیبا مذهب و نقاشی شده؛ کاغذ: نباتی آهاردار ضخیم، جلد: تیماج عنابی، ۵۳۰ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۷ - ۷۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۵۷
آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** حکایات بقدر امکان لوازم اهتمام بجای آورده این مجموعه را باتمام رسانید.
بخش‌های اول و دوم و سوم و چهارم است از جلد سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ یادداشت‌هایی از ملک الشعراء بهار، نیز از سپهر یادداشتی آمده و مهر او، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج با حاشیه زرین، ۱۴۱۰ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۴۰]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴ سرود
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۰؛افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی، [نشریه: ۱۳ - ۴۴۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۲۲
آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** چون بدعا رسم بود اختتام ×× شد سخن من بدعایت تمام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۴۰ق؛ دارای سرلوح مذهب مرصع از عصر تیموری، مجدول؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی،۵۶۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۹ - ۳۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۶۸
آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** چون بدعا رسم بود اختتام شد سخن ... تمام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۴۰ق [الفبائی ف: ۲۱۴]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۸۰/۲
شامل تاریخ ائمه معصومین علیهم السلام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواسط ذیقعده ۹۵۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳گ (۱۶۴پ-۳۰۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۸۳]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۴۳
مجلد یکم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۹۶۲ق؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۴۶۵گ، ۱۹ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۳ - ۳۱۱۴]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۳۹
آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** دلش روشن ز انوار یقین باد ×× دعا گویش همه روی زمین باد
جلد اول تا انتهای چهارم از جزء چهارم در ذکر وقایع ایام خلافت خلفاء راشدین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ ذیحجه ۹۶۸ق؛ با سرلوح مذهب و مرصع، مصحح، مجدول، یادداشت مطالعه کتاب در غره رمضان در دار السرور احمد پور؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۲۷/۲ - ۷۰]

۱۵. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۶۹۴
جزو یکم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۴ق؛ دارای سرلوح؛ کاغذ: ترمه،جلد:تیماج مشکی، ۱۲۲۸ص، اندازه: ۲۳/۵×۳۶سم [ف: ۱۸۱]

۱۶. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۵۹۴
جزو یکم در ذکر خانان ترکستان و بیان حکومت چنگیزخان؛

خط: سبک هندی و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ ربیع الاول ۹۷۴ق؛ وقف بر آستانه شیخ صفی؛ واقف: شاه عباس، ۱۰۱۷؛ جلد: تیماج مشکی،[نشریه: ۲ - ۲۰۳]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۴۲

مجلد دوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۹۱ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۴۸۰گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۳ - ۳۱۱۴]

۱۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۱۶

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** دلش روشن ز انوار یقین باد ×× دعا گویش همه روی زمین باد خاتمه جلد اول . ز غفران خود نا امیدم مکن ×× از این پیش دیگر نگویم سخن / خاتمه جزوه اول جلد دوم

جلد اول، شامل اجزاء یک و دو و سه و چهار جلد اول و جزوی از جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان علی بن محمد و قاضی محمد وجیه الدین قریشی، تا: ۹۹۳ق؛ جلد: چرمی، ۲۴۹گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۱ - ۴۱۵]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰۸

آغاز: پادشاهی ... ذکر شمه ای از حال میرزا محمد قاسم بابر ولد کهتر غیاث السلطنه والدین میرزا بایسنقر؛ **انجام:** گفتار در بیان طلوع توق مهر منجوق شاهزاده مظفر لواسام میرزا از افق دارالملک خراسان ... ذکر وصول ابوالفتح طهماسب میرزا و امیر خان بپایه سریر اعلی و بظهور در آمدن کمال نصفت و عدالت پادشاه ... آن سید عالم فاضل را به عالم آخرت برد. فقطع ...

جلد سوم؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا تیماج سرخ، ۱۹۹گ، ۲۷سطر (۱۱/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۸×۳۰/۵سم [ف: ۲ - ۸۵]

۲۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۸۸ حکمت

تاریخ صفویان است با بخش جغرافیایی یا خاتمه آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سرخ [ف: ۲ - ۱۴]

۲۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۴۹ج

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول و مذهب، با چهار سرلوح؛ ۳۱۳گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۴/۵)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [رشت و همدان: ف: ۱۱۱۴]

۲۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۹ ـ ب

جزو سیم مجلد یکم است تا پایان آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ، ۳۵ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۳/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۲]

۲۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۰ ـ ب

جزوسیم مجلد یکم است تا پایان آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ، ۳۵سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۳/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۲]

۲۴. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه:۲۱

آغاز: بشکوه ابطال رجال صفت متانت پذیرفته سنان غازیان فتنه سان ازجای برخواست؛ **انجام:** اصاغر و اکابر و اعالی و اعاظم بامضا رسانید و الحمدلله الملک الحمید و الصتاة.

از جزء اول مجلد سوم تا اوائل جزء دوم از مجلد سوم را داراست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۹۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲۲]

۲۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۱

آغاز: و چون این گروه به حریم حرم رسیدند در خانه معاویه بن بکر که با یکی از ایشان خویشی داشت فرود آمدند و مدت یک ماه به عیش و تنعم بسر بردند؛ **انجام:** بعد از آنکه از آن سفر ... باز امد به مزید عنایت و نوازش اختصاص یافته روز به روز پایه قدر و منزلتش بالا ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۰۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۱]

۲۶. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۵۷

آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** و کیفیت فتوحات آن خاقان پسندیده صفات مشروح معروض خواهد گردید ... تمام شد جزو سیم از جلد سوم از مجلدات کتاب حبیب السیر

جلد سوم از کتاب است شامل سه جزو؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۶۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۱/۵سم [ف: ۹۲]

۲۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۵۷

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی:آغاز و انجام[نشریه:۷- ۱۴۵]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۳۷

آغاز در سرگذشت عیسی است و انجام در داستان مصر در زمان علی ع افتاده (جزو نخستین و جزو دوم ناقص)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی:انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰۷گ، ۲۴ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۴-۳۸۵۷]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۷۸

جلد یکم و دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۲۴گ، ۲۳ سطر (۱۶×۲۴)، اندازه: ۲۲/۵×۲۳/۵سم [ف: ۸ - ۶۸]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱۴گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۹۱]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۴۴

آغاز: لواء دست نداده آنحضرت در فصل شتا در بیابانی؛ **انجام:** جناب فرستاده اند آنحضرت ذوالنون را ...

قسمتی از حبیب السیر است که متعلق به دوران حکومت امیر تیمور و اعقاب او می‌باشد و آن از «گفتار در بیان توجه حضرت خاقان دشمن شکن بجانب طژن و ظفر یافتن بر امیر بابا حسن» شروع می‌شود تا «ذکر مواخذه و مصادره خواجه نظام الملک وزیر و رسیدن او بار دیگر بمرتبه وزارت خاقان کشور» می‌آید؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: بخارائی، جلد: مقوایی روکش پارچه‌ای، ۱۷۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۶ – ۸۴۲]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۷۹

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول، داری سرلوح و کتیبه مرصع مذهب جدید، یادداشت مفصلی در تملک به سال ۱۰۶۹ق، محشی از عباس قلی سپهر به سال ۱۳۱۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲۸ – ۲۵۷]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پایان ربیع الاول ۱۰۰۰ق؛ یادداشت جمادی الثانی ۱۱۵۱ و ربیع الثانی ۱۱۶۰ با مهر نجف قلی؛ کاغذ: سفید سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۷گ، ۳۵ سطر (۱۶×۲۵)، اندازه: ۲۴×۳۶سم [سنا: ف: ۱ – ۴۰]

۳۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۵/۵-۸۳۵۱

از سرگذشت پیامبر تا الآمر باحکام الله، آغاز و انجام افتاده، در میانه عنوان «جزو دوم از مجلد ثانی در ذکر وقایع ایام تسلط حکام بنی امیه» آمده و جزو چهارم است از مجلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۴گ، ۲۴ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: – ۱۱۰]

۳۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:-۵۹۸۴

از آغاز است تا درگذشت امیرالمؤمنین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول؛ بخشیده بانو شهربانو دختر غلام حسین به آستانه؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۵۳گ، ۲۵ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: – ۱۱۰]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۷۸

از سرگذشت شیخ صفی است تا بخش جغرافیا و تاریخ تیموریان و صفویان است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۱۷گ، ۱۹سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ – ۴۰۷۴]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۹۸

جزو چهارم جلد سوم است با خاتمه جغرافیایی آن:«اختتام در ذکر غرایب ربع مسکون و عجایب وقایع بوقلمون»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سده ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۷۲گ، ۱۵سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۴ – ۳۵۲۷]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۱۰

نسخه «اختتام در ذکر بدایع غرایب ربع مسکون و عجایب وقایع جهان بوقلمون» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح زیبا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱۳گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۵ – ۴۱۱۵]

۳۹. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۶۳

آغاز: گرفت و تضرع و زاری بنیاد کرد عزرائیل گفت طاعت پروردگار اولی است از ترحم من بر تو و یک قبضه خاک مختلف الالوان و الصفات از تمامت روی زمین فراهم آورده؛ **انجام:** و هم چنین دراطراف ولایت جمعی را گفتن نموده که پیوسته قضایای کلیه و جزئیه با او رافع می‌کردند و گویند که هیچ رعیت از هیچ پادشاهی ...

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، عطف پارچه، ۳۱۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف مخ]

۴۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۳۳

آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** اما حمار وحشی دویست ساله و بعضی مدت حیاتش را هشتصد سال گفته اند در یکی از تواریخ مذکور است.

ج۳، موجودی از خانان ترکستان تا اواخر کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد طاهری، ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۵×۳۸سم [ف: ۵ – ۶۰۳]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۲۴

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** کفش بادا به سان ابر نیسان ×× بر اصحاب فضایل گوهر افشان / ظلال دولتش پاینده بادا ×× فلک پیوسته او را بنده بادا

جلد دوم؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح مذهب مرصع، مجدول؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: کشمیری حنایی، جلد: مقوا، رویه کاغذی، ۳۳۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۳۹۷]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۰۶۳

آغاز: در مراه الجنان الخطاب در کتاب ربیع الابرار؛ **انجام:** دلی چون فیض فضلت شد مددکار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۵ سطر (۱۵×۲۵)، اندازه: ۲۴×۳۵سم [رایانه]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۴۱

آغاز: عدل و احسان و آئین جهانداری و کشور گشائی و قانون دین پروری و ملک آرائی و رسوم رزم سازی؛ **انجام:** بارقام اسلام ده اختتام ×× کتاب بقای مرا و السلام

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زیتونی، ۲۷۱گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ – ۲۰۷]

۴۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۶۰

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: فیروز، تا: ۱۰۰۳ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج سبز، ۱۹۹گ، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ – ۹۵]

۴۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۴۲

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: روز عرفه ذیحجه ۱۰۰۴ق؛

مجدول مذهب؛ تملك: فرهاد میرزا در ۱۳۰۵؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۲۵۱گ، ۲۵سطر، اندازه: ۲۴/۸×۳۷سم [ف: ۲-۲۰۶]

۴۶. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۱۷۵

جلد ۱ و ۲؛ کا: محمد جان کرمانی، تا: ۱۰۰۵– ۱۰۰۷ق؛ با دو سرلوح، مجدول [نشریه: ۵ - ۳۴۲]

۴۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۰۴

مجلد سوم جزو یکم در تاریخ مغول و ایلخانان ایران؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن حسن خوراسکانی جیی اصفهانی، تا: دوشنبه ۸ شعبان ۱۰۰۶ق؛ از کتابخانه یکی از شاهزاده‌های قاجار که باید عباس میرزا باشد؛ مهر: محمد شفیع، محمد جعفری (؟)، محمد رضا، آقا علی بروجردی، فتح علی، ابوتراب؛ تملك: غلام حسین، محمدخان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۳گ، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [نشریه: ۷ - ۱۴۴]

همدان؛ مرتضوی، هادی؛ شماره نسخه:۷

همان نسخه بالا [رشت و همدان: ف: ۱۷۰۵]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۶۸

جزء سوم و چهارم را از جلد سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ شعبان ۱۰۰۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶۳گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۱/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۶۴]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۵۰

جزو یکم و دوم است از مجلد سوم؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا علی بن مظفر جعفری، تا: ۱۰۰۸ق؛ مجدول، با سر لوح آراسته به گل و بوته؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۸۷گ، ۲۹ سطر (۱۰×۲۳)، اندازه: ۱۵×۲۹سم [ف: ۱۳ - ۳۴۰۷]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۵۱

جزو سیم مجلد سیم؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا علی بن مظفر جعفری کاتب خاتون آبادی، تا: ۲۵ شعبان ۱۰۰۹ق؛ با سر لوح آراسته؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۳۲۰گ، ۲۹ سطر (۱۰×۲۳)، اندازه: ۱۵×۲۹سم [ف: ۱۳ - ۳۴۰۷]

۵۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹۹۸

آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** نامه ارباب فضیلت تمام ×× نامور از نام تو بادا مدام / کوکب آمال تو تابنده باد ×× دولت واقبال تو پاینده باد

خط: نستعلیق، کا: دوست محمد بن علی دوست بجستانی، تا: شوال ۱۰۱۰ق؛ مهر: «یحیی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۷گ، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۲]

۵۲. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۱۴۰

خط: نستعلیق، کا: عبدالملك بن عمادالدین کرمانی، تا: ربیع الاول ۱۰۱۰ق؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۴۱۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۳۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۶]

۵۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۱۲۸

جلد ششم، عداوت نمودن امیر خان؛ خط: نستعلیق، کا: عماد بن عبدالملك کرمانی، تا: ۱۰۱۱ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ قدیمی، ۱۲۶گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۲۹/۳سم [ف: ۲ - ۲۰۶]

۵۴. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: نورالدین محمد گیلانی، تا: ۱۰۱۳ق [میراث اسلامی: ۵ - ۵۹۷]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۵۹

آغاز: جزء سوم از ج۳ از مجلد ثالث: ای نام تو زیب نامه فتح و ظفر ×× ای ذکر تو عنوان سخن را زیور؛ آغاز جزء چهارم از ج۳: ای یافته از منزل مه تا ماهی ×× ذرات جهان از کرمت آگاهی؛ آغاز خاتمه حبیب السیر: بر ضمیر بلغای صافی خاطر روشن و مبرهن باشد که حکماء ربع مسکونرا؛ **انجام:** جزء سوم از ج۳: سبز فلك باد بکامش مدام ×× نامه امید بنامش تمام. تمام شد.. بتاریخ یوم الاحد یازدهم شهر شوال سنه ۱۰۱۴ الف و اربع عشر در دارالسلطنه اصفاهان علی ید ... محمد شفیع بن محمد جنابادی ... رب العالمین. انجام جزء چهارم از ج۳: لاجرم بر تحریر اسامی بعضی از مشاهیر ... و بر حسب وعده ای که در دیباچه مجلد اول کرده شده پرتو اهتمام بر بیان شمه ای از غرایب و عجایب ربع مسکون میتابد امید که توفیق مساعد گردد کاتب افزوده تمت ... فی یوم الاثنین ۲۷ محرم الحرام سنه ۱۰۱۵ هـانجام خاتمه: زمان تا زمان دولتش بیش باد ×× ز آصف بانصاف در پیش باد. تمت ... فی تاریخ یوم الرابع عاشر شهر رجب الرجب سنه الف و اربع عشر ۱۰۱۴

بخش سوم و چهارم از سومین و خاتمه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمد گنابادی، تا: ۱۰۱۴ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ مهر: کاتب «عبده محمد شفیع بن محمود ۱۰۱۶» (بیضی)؛ یادداشتی از محمد بن عبدالله و مهر او «رئیس دفتر وزارت دولت علیه ایران» (چهارگوش)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۷۱۹ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۵×۴۷سم [ف: ۱۰ - ۷۴۱]

۵۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴-۳۵۷۸-ع

نسخه اصل: پاریس P. 1818؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۵ق؛ ۱۶۷گ [فیلمها ف: ۱ - ۷۳ و ۳ - ۲۲۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [نشریه: ۳ - ۱۰۱]

۵۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲/۱

ج ۱، آغاز تا پایان ذکر ازدواج علی (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۱ ذیحجه ۱۰۱۶ق؛ با سرلوح، مجدول، در پایان آمده که در روز چهارشنبه ۱ شوال ۱۰۵۲ (سوم دیماه) مقابله شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲۳گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۵]

۵۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۰۰

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** اکنون عنان بیان بصوب اختتام کتاب حبیب السیر انعطاف می‌یابد بر حسب وعده که در دیباچه مجلد اول کرده شده پرتو اهتمام بر بیان شمه‌ای از غرایب و عجایب ربع مسکون می‌تابد امید توفیق مساعد گردد قد فرغ من تحریر هذا الکتاب فی ساعد العصر یوم الاربعا ۲۷ شهر رمضان المبارک

سنه ست عشر بعدا الف من الهجرة النبویه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: به سنوات مختلف ۱۰۱۳-۱۰۱۴-۱۰۱۷ق؛ مجدول،با پنج سرلوح مذهب متوسط؛ مهر: ناصرالدین شاه، محمد صالح به تاریخ ۱۰۲۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم لاکی، ۱۵۳۴ص، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۵×۳۷سم [ف: ۵ - ۱۲۴]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۹۴

آغاز: رفعته و مشید ارکان دولته متصدی؛ **انجام:** مگر در اشهد ان لا اله الا الله تمت.
خط: نستعلیق، کا: رشتی عنایت بن محمد، تا: ۱۰۱۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۵ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [رایانه]

۶۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۵۴

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن مظفر کاتب، تا: ۱۰۲۰ق؛ افتادگی: آغاز (در دیباچه)؛ دارای سه سرلوح، مذهب و مجدول به طلا؛ ۳۵۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۹×۲۸/۷سم [ف: ۲ - ۲۰۵]

۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۵۲

جزو ۴ از مجلد ۳ با اختتام آن که در «بدایع و عجائب ربع مسکون» است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا علی بن مظفر جعفری، تا: پنج‌شنبه ۲۲ رمضان ۱۰۲۰ق؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۸۱گ، ۲۶ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۴۰۷]

۶۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۵-ح/۶۷۰

آغاز: لاجوردی سپهر مستدیر بنقوش کواکب ثواقب می‌آراید در هیچ تاریخ غدار اجزای تألیف را بمثل آن؛ **انجام:** فرض خدا و قرض خلایق بگردنم ×× آیا ادای فرض کنم یا ادای قرض / الحمد لله علی اتمامها و الصلوة علی محمد و آله و الطاهرین - تمت الجزو الرابع من مجلد الثالث حبیب السیر ... شهر ذی حجه الحرام سنه احدی عشرین و الف من الهجرة ... العبد ... مصطفی بن مرحوم شاه علی روملو.
قسمتی از مجلد سوم (شامل بر قسمتی از جزء دوم و تمام جزء سوم و چهارم آن)؛ خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن شاه علی روملو، تا: ذیحجه ۱۰۲۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۳۸۳گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۲ - ۲۵۵]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۸۲

آغاز: مبارکا الی قیام لاساعه و ساعه القیامه؛ **انجام:** تمت بد الضعیف النحیف مولانا شیخ فرید بخاری
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [رایانه]

۶۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

نسخه اصل: دیوان هند ۳۰۳۳ اته ۷۱۷. خاتمه است در عجایب الاقالیم در یک مقدمه و دو مقاله و خاتمه به نام غیاث الدین حبیب الله (به نام عجائب الاقالیم)؛ کا: ملک محمد بن حاجی عبدالمومن لاهیجی، تا: سه‌شنبه آخر رجب ۱۰۲۴ق؛ ۵۳ص (۱۱۳-۱۶۵) [فیلمهای ف: ۱ - ۷۳]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۸۶

آغاز: فروغ آتشکده دل و زبانه اخگر زبان سپاس؛ **انجام:** تمت بعون الله و حسن توفیقه فی شهر ... سنه خمس و عشرین بعد الف من الهجره النبویه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۵ق؛ کاغذ: کشمیر، جلد: تیماج، ۲۵ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۶×۲۹سم [الفبائی ف: ۶۳۹]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۷۷

آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** نامه ارباب بفضلت تمام ×× نامور از نام تو بادا مدام / کوکب اقبال تو پاینده باد ×× دولت اقبال به تو زنده باد
جزء اول و دوم از مجلد سوم؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۱۰۲۷ق؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج ماشی، ۲۱۶گ، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [رایانه]

۶۷. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۴۶

خط: نستعلیق، کا: حیدر محمد لنکری، تا: صفر ۱۰۲۷ق؛ ۳۵۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۴سم [ف: ۱ - ۹۹]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۴۴

آغاز: راقم حروف گوید؛ **انجام:** سیر فلک باد بکامش مدام ×× نامه امید بنامش تمام
شامل تتمه جزو سوم از مجلد سوم آن تاریخست که شامل وقایع سلطنت شاهزادگان گورگانی و ذکر دانشمندان و رجال فرهنگی معاصر آنان است؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن مظفر علی کاتب، تا: ۱۰۲۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۹ - ۳۲]

۶۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۹۰

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** خلعت اقبال به قد تو جست ×× نامه آمال به نامت درست / چون به دعا رسم بود اختتام ×× شد سخن من به دعایت تمام
جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۹ق؛ جلد: تیماج سبز، ۳۸۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۲]

۷۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۳۹

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۸ رمضان ۱۰۳۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: سید محمد علی روضاتی؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد کاظم» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۲۶ - ۳۵۹]

۷۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۳۲

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** ظلال دولتش پاینده بادا ×× فلک پیوسته او را بنده بادا
جلد ثانی. این جلد حاوی چهار جزء است در مناقب ائمه اثنی عشر و پس از بحث در خلافت بنی امیه و بنی عباس بذکر حکومت طاهریان و سامانیان و صفاریان و غزنویان و سلاجقه و

خوارزمشاهیان می‌پردازد و با ذکر حکومت سلطان جلال الدین خوارزمشاه جلد بپایان می‌رود؛ خط: نستعلیق، کا: بابای بن فخرالدین علی الجوینی، تا: ۲۲ محرم ۱۰۳۳ق؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج سیاه، ۳۵۷گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۳۲/۵سم [ف: ۴ - ۲۵]

۷۲. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۵۵

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** چون به دعا رسم بود اختتام شد سخن من به دعایت تمام اللهم افتح بالخیر واجعل ... بحق نبیك محمد سید المرسلین و آله الطیبین الطاهرین و عبادك الصالحین من الاولین و الإخرین

جلد اول؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: اسدالله بن منصور غیاث الدین حسینی مازندرانی، تا: ۱۰ محرم ۱۰۳۷ق؛ یاداشتی از کاظم بن محمد شفیع استرآبادی در ۱۱۱۰ ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف مخ: - ۵۴]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۵۶

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** بخش نخستین: خلعت اقبال بقد تو جست نامه آمال بنامت درست. چون بدعا رسم بود اختتام شد سخن من بدعایت تمام.

انجام بخش دوم: ظلال دولتش پاینده بادا فلك پیوسته او را بنده بادا تم المجلد الثانی ... فی تاریخ شهر ربیع الثانی ۱۰۳۷.

شامل بخش اول و دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع گنابادی، تا: ۱۰۳۷ق؛ بر پشت نخستین برگ جلد دوم این یادداشت آمده: «واهب العطایا، این دو جلد کتاب حبیب السیر است باین حقیر فقیر محمد بن عبدالله تفرشی نوری که بفضل و رحمت خود صدیق الملك مشهور به رئیس دفترخانه وزارت خارجه فرموده در طهران کرامت فرمود در سال هزار و دویست و هشتاد و سه هجری ... ذالك فضل الله یؤتیه من یشاء و هو ذوالفضل العظیم»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۹۱۳ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۵×۳۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۳۹]

۷۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۵۴

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن ستاد الله لوکری سپاهانی، تا: ۴ شعبان ۱۰۳۸ق؛ کاغذ: سپاهانی،[نشریه: ۲ - ۷۳]

۷۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۹۳

جلد دوم از فضایل و مکارم بنی هاشم تا پایان کار سلطان جلال الدین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پایان جمادی الثانی ۱۰۳۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۳۱۸گ، ۲۴سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱۷ - ۳۱۶]

۷۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۸۰-۱۴/۳۰

آغاز: هزار و صدسال و از رفع ... خاتم الانبیا ششصد وبیست سال و بر این تقدیر از خلق آدم تا زمان میلاد ... عالم صلی الله علیه و آله و سلم؛ **انجام:** نیابت شاه ولایت از هر ده نفر تجاوز ننموده و در این باب اقوال دیگر دارد ... که ... آن موجب تطویل است و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ شوال ۱۰۳۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: ساغری مشکی، ۳۵۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳ - ۱۵۷۹]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۱

آغاز: امکان و گذشتگان بنی نوح؛ **انجام:** نظام ملك حبیب الله هل یقین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، ۳۳ سطر (۱۵×۲۷)، اندازه: ۲۳×۳۶سم [رایانه]

۷۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۵۳-۵۵/۲۳

آغاز: برابر جلد اول

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین برای میرزا حمزه خان بیك دوکر، تا: شعبان ۱۰۴۰ق؛ مجدول مذهب؛ ۴۱۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۳ - ۱۵۷۸]

۷۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۰۱

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** چون بدعا رسم بود اختتام ×× شد سخن من بدعایت تمام و الحمدالله و المنه که باتمام رسید و باختتام انجامید تسوید این کتاب شریف و تنمیق این خطاب منیف یعنی مجلد اول از کتاب افادت اثر حبیب السیر ...

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن حسین کاتب خاتون آبادی اصفهانی، تا: ۱۲ شعبان ۱۰۴۴ق؛ مجدول، با چند سرلوح مذهب متوسط، یادداشتی از مالك قبلی کتاب بنام شاهرخی به تاریخ ۱۲۵۷ و ۱۲۴۴ هجری در قصبه اردکان؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار «ولیعهد جهان ناصر دین»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی، ۶۵۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۳×۳۷/۵سم [ف: ۵ - ۱۲۷]

۸۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۶

آغاز: (برگ دوم) مخلوقات تا روز قیامت قلم بحکم حضرت عزت بر صفحات لوح نیست گردانید؛ **انجام:** بباران گیاهی نروید ز سنگ - زستخی نگیرد دل سخت رنگ. آخرین عنوان نسخه: ذکر توجه امیرالمؤمنین با سپاه عراق بعزم رزم اهل عناد و شقاق.

جلد اول و مشتمل بر چهار جزء است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن قطب الدین محمد، تا: ۱۰۴۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۷گ، ۳۰سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱ - ۱۸۱]

۸۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۶۷۱

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** اولاد ذکور امیرالمؤمنین علی علیه السلام چهارده نفر بودند و اولاد اناث نوزده و در روایتی ... که تفصیل موجب تطویل است و الله اعلم بالصواب. چون به دعا رسم بود اختتام ×× شد [...] من به دعایت تمام

خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن بن قاسم فرقاهانی کمره‌ای، تا: ۱۰۴۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۲]

۸۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۱

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** این مجلد را به اظهار محامد الهی می‌آراید و بیتی چند در دعاء دولت حضرت مملکت پناهی ثبت می‌نماید بحمدالله که از توفیق سرمد ×× به پایان آمد این زیبا مجلد ... فلک پیوسته او را بنده بادا.

جلد دوم(مناقب و مفاخر ائمه علیهم السلام وغیره)؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر بن عبدالله، بی‌تا؛ یادداشت تملک ۱۰۴۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۵گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف مخ: ۲-۷۶۲]

۸۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۱۷

جلد دوم. تا سلطان جلال الدین خوارزمشاه را دارد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد امین بن ناصر الدین ابوالحمد لباسانی، تا: جمادی الاول ۱۰۵۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۲گ، ۲۵ سطر (۱۳×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۸۴]

۸۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۳۷

از ابتدای شاه اسماعیل تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱ محرم ۱۰۵۱ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۹۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۳/۶سم [ف: ۲ - ۲۰۵]

۸۵. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۶۴

جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد فضایل بن محمد صالح طباطبائی، تا: نیمه شوال ۱۰۵۱ق؛ ۴۷۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷سم [ف: ۱ - ۱۰۸]

۸۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷

از آغاز تا پایان سرگذشت علی (ع) و جلد سوم در جغرافیا؛ خط: نستعلیق، کا: دوست محمد جاولی، تا: چهارشنبه ۱۸ ذیحجه ۱۰۵۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۱۲گ، ۳۰ سطر (۱۶/۵×۲۸/۵)، اندازه: ۲۴×۳۶/۵سم [ف: ۴۵]

۸۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۰۲

آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** برابر

از وقایع و سوانح زندگی و پادشاهی چنگیزخان الی شاه اسمعیل صفوی باضافه یک خاتمه در ذکر بدایع غرایب ربع مسکون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۳ق؛ مجدول، با سرلوح مذهب متوسط، یادداشت‌هایی از صاحبان قبلی کتاب با مهر «سلام علی ابراهیم» و به تاریخ ۱۱۶۶ق؛ مهر: معتمد الدوله فرهاد میرزا بتاریخ ۱۲۸۳، محمدرضا به تاریخ ۱۳۱۶؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم گلی رنگ، ۱۱۴۵ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۵سم [ف: ۵ - ۱۳۳]

۸۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۸۹

انجام: نیابد کس چو نوشیروان عاقل ×× نبیند مرد عاقل در جهان دل

در داستان آفرینش و پیامبران؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن عبدالمومن، تا: جمادی الاول ۱۰۵۴ق؛ افتادگی: آغاز [نشریه: ۷ - ۱۴۴]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۵۸

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** چون بدعا رسم بود اختتام ×× شد سخن من بدعایت تمام

نخستین بخش تاریخ حبیب السیر؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین دماوندی، تا: ۱۴ صفر ۱۰۵۵ق؛ با این چند یادداشت: ۱- یادداشتی از محمد محسن طاطائی در ذیقعده ۱۱۴۹، ۲- یادداشتی از محمد حکیم بن محمد هاشم وزیر؛ تملک: عباسقلی سپهر در ۱۳۰۳ق، میرزا محمد تقی سپهر لسان الملک کاشانی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱۱ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۱۰ - ۷۴۱]

۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۴۶

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** چون بدعا رسم بود اختتام ×× شد سخن من بدعایت تمام

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد قاسم بن غیاث الدین علی آستارایی، تا: ۱۰۵۶ق؛ با یک سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج زرشکی، ۴۹۸ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۷ - ۱۰۲]

۹۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۸۵/۲-عکسی

اصل نسخه: موزه بریتانیا، ش ۱۵۷۷ و فیلم آن ش ۱۴۷۱ دانشگاه (فیلمها ۱/ ۶۰۶). جلد ۳ و «خاتمه» آن (ص۳۸۷-۷۲۶) و (ص۷۲۶-۷۷۹)؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۱۳ شوال ۱۰۵۶ق [عکسی ف: ۲ - ۹۸]

۹۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۵۶-۵۶/۶

آغاز: برابر جلد دوم

جلد دوم از اول تا آخر (مناقب ائمه اثنی عشر علیهم السلام و وقایع حکام بنی امیه و بنی عباس و پادشاهان معاصر بنی عباس)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۸ صفر ۱۰۵۹ق؛ ۲۹۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷سم [ف: ۳ - ۱۵۷۸]

۹۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۹۲-۵۳/۲

آغاز: برابر جلد اول

جلد اول (شامل چهار جزء)؛ خط: نستعلیق، کا: حمزه ابن ابوطالب حسینی، تا: ۱۰۶۱ق؛ افتادگی: وسط؛ ۲۷۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳ - ۱۵۷۸]

۹۴. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۱۹۶

جلد سوم و چهارم حبیب السیر و رساله آثار البلاد و عجایب ربع مسکون است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ رمضان ۱۰۶۱ق، جا: حیدرآباد هند؛ کاغذ: سمرقندی، ۷۶۷ص، ۳۱ سطر (۱۹×۲۹) [نشریه: ۶ - ۶۱۷]

۹۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۳۱

آغاز: در بیان شمه (ای) از سیر حضرت خیر البشر صلی الله علیه و آله الی یوم المحشر، الحمدلله الذی اعز الاسلام برسالة حبیبه محمد الامین ... اما بعد، بر طبایع سپهر ارتفاع مستخبران؛ **انجام:** چون به دعا رسم بود اختتام شد سخن من ... تمام

شامل جزء ۳ و ۴ از جلد نخست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۲ یا ۱۰۴۲ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «قربانی کعبه وفا، اسمعیل»

(مستطیل)؛ تملک: محمد ربیع بن آقا محمد رضا؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۹گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۳۴ – ۶۸۹]

۹۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۰۳

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** ظلال دولتش پاینده بادا ×× فلک پیوسته او را بنده بادا. عقود لآلی این درج جنت تزیین و دراری سعادت قرین این برج فلک آئین رشک فرمای در ثمین و حسرت افزای سپهر بر نیست در روز دوشنبه شهر رجب المرجب سنة ست و ستین بعد الالف صورت انجام یافت

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۶ق؛ جلد: چرمی، ۲۶۱گ، ۲۵سطر، اندازه: ۲۳/۵×۳۸سم [ف: ۱ – ۴۱۷]

۹۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۸

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** چون بدعا رسم بود اختتام ×× شد سخن من بدعایت تمام

جلد اول، پس از ذکر مقدمه‌ای به حوادث تاریخی از «هبوط آدم» تا «ذکر تعداد ازدواج و اولاد فاضلترین عترت خیر العباد صلوات الله علیه الی یوم التناد» پرداخته می‌شود؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابن ملکی میرزا بیک دماوندی، تا: شنبه ۷ ذیقعده ۱۰۶۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳۸۶گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱ – ۸۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۲۷-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمهای ف: ۱ – ۷۳]

۹۸. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۲۴

جلد اول ؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن خواجه رضی الدین امیر، تا: شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۰۶۷ق، جا: سوته؛ ۹۵گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۶سم [ف: ۲ – ۱۰۹]

۹۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۶

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** خلعت اقبال بقدر تو جست ×× نامه اقبال به نامت درست / چون به دعا ختم بود اختتام ×× شد سخن من به دعایت تمام / اللهم اجعل عاقبة امورنا بالخیر ربنا افتح بیننا و بین قومنا بالحق و انت خیر الفاتحین

جلد اول؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: عبدالله جرپادقانی (جزء اول تا سوم)، تا: ۱۵ محرم ۱۰۶۸ق، و محمد سلمان (جزء چهارم)، ۱۰۶۷ق؛ تملک: فتح الله نوری ۱۲۳۰؛ مهر: دکتر ابوالحسن؛ جلد: پلاستیک مشکی، ۱۵۰گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف:۱-۹۲]

۱۰۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۱۶

جلد یکم است اما خاتمه نسخه ۱۶۱۵ را ندارد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد امین بن ناصرالدین ابوالحمد یحیی لباسانی، تا: شوال ۱۰۶۸ق، به فرموده آقا معینا پسر آقا هدایت اردستانی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۰گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۴ – ۲۸۳]

۱۰۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۸۲

آغاز: تاریخ جنگنامه شاه اسماعیل و شاه طهماسب، بسمله. در ذکر طلوع آفتاب دولت و اقبال شاهی و بیان اختصاص یافتن آن حضرت به اصناف الطاف و عنایات الهی

احوال شاه اسماعیل و شاه تهماسب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین، تا: ۲۰ شعبان ۱۰۶۸ق؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۳/۸سم [ف: ۲ – ۲۰۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۲۷-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۹۸]

۱۰۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۰۹

آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** مولانا امیر علی کاتب بسیار خوش نویس است و سرآمد خوش نویسانست طبعش بنظم اشعار ملایمت تمام دارد و احیاناً ابیات و طبعش بنظم اشعار ملایمت تمام دارد و احیاناً ابیات و معمیات بر صحایف روزگار مینگارد ... تمام شد ... سلاطین چنگیزی و امیر تیمور و اولاد و نواب کامیاب شاهی ... از دفتر ثالث حبیب السیر یوم السبت رابع عشر شهر شوال ختم بالخیر و الاقبال المنتظم فی سلک شهور سنه تسع و ستین بعد الف من الهجرة النبویه المصطفویه ...

جلد سوم؛ بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ این نسخه به سال ۱۲۹۷ق از ورثه مرحوم طهماسب میرزا موید الدوله ابتیاع شده، مجدول، با چهار سرلوح مذهب منقش؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش چرم عنابی، ۸۶۰ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۳×۳۷سم [ف: ۵ – ۱۴۱]

۱۰۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۰۴

آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** اما شمه‌ای از غرایب طیور غیر مشهور بر این موجب است که مسطور میگردد نقل است که در ساحل دریای نیل مرغی است که سرش سفید است و باقی اعضایش سیاه و آن طایر از آنموضع بجای دیگر نرود و پیوسته از ماهی آن بحر خورد و هرگاه در طیران آید بلفظ فصیح گوید الله فوق الفوق چنانچه همه کس این کلمه را شنوند ...

جلد سوم مشتمل بر وقایع ایام سلطنت خانان ترکستان و پادشاهان بعد از انقضاء عباسیان در چهار جزو و یک اختتام به این شرح: جزو اول: در ذکر خانان ترکستان و بیان حکومت چنگیزخان و اولاد او در بلاد ایران و توران، جزو دوم: در ذکر بعضی از طبقات ولات که معاصر چنگیز خانیان بوده، جزو سوم: در ذکر صادرات افعال و واردات احوال امیر تیمور کورگان و بیان شمه ای از وقایع ایام اقبال اولاد و احفاد آن پادشاه، جزو چهارم: در ذکر طلوع آفتاب دولت و اقبال شاهی و بیان اختصاص یافتن آنحضرت باصناف الطاف و عنایات الهی. اختتام در ذکر بدایع غرایب ربع مسکون و عجایب وقایع جهان بوقلمون؛ خط: نستعلیق، کا: میرم ابن میر محمد، تا: ۱۰۷۰ق؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ مجدول، با یک سرلوح و یک کتیبه منقش مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۱۲۴۲ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰/۹سم [ف: ۵ – ۱۳۸]

۱۰۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۵۵

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: جلال الدین حمزة بن ابوطالب حسینی،

تا: صفر ۱۰۷۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۳۹۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۶/۷سم [ف: ۲ - ۲۰۶]

۱۰۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۳۳

جزو دوم است تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: خان محمد ناصر آبادی، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۷۳]

۱۰۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۳۸

آغاز: زمان طبقات ولات معاصر چنگیزخانیان؛ **انجام:** دعاگویش همه روی زمین باد تمت تمام شد جلد اول.

خط: نستعلیق، کا: عثمانی، محمد سعید، تا: ۱۰۷۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ابعاد متن: ۹×۱۹ [رایانه]

۱۰۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶-فیروز

خط: نستعلیق، کا: صالح بن محمد کاظم خاتون آبادی، تا: ۱۰۷۵ق؛ یادداشت به خط محمد شفیع بن حسین حسینی؛ کاغذ: سمرقندی شکری ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۸۱۴ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۲۱ - ۶۶]

۱۰۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۴۶

آغاز: ای یافته از منزل مه تا ماهی ×× ذرات جهان از کرمت آگاهی / از شاه و گدا هر چه تو او را خواهی ×× هر فرق نهد افسر شاهنشاهی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ شوال ۱۰۷۵ق، جا: نیاسر؛ ۲۹۴گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۴سم [ف: ۴۱ - ۱۴۱]

۱۰۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۲۵

نسخ از سرگذشت تیمور آغاز می‌شود تا پایان کار فرزندان او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۶۶گ، ۲۳ سطر (۱۰×۲۲)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱۵ - ۴۰۸۹]

۱۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰۴

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** اظهار شکر ... بر اتمام جلد اول از این ارقام ... شد سخن بدعایت تمام. و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین برحمتك یا ارحم الراحمین. تمت ...

جلد یکم؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد شریف ساکن قریه سلطانپور ولد مخدوم العلما مخدوم احمد عرف چشتی، تا: سه‌شنبه محرم ۱۷۸ (۱۰۷۸ق)؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی تیماج قهوه‌ای، ۴۴۷گ، ۱۹ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۱۹×۲۹سم[ف:۲-۸۵]

۱۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۷۰

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمد قاسم شریف کارزاری، تا: ۱ ربیع الاول ۱۰۸۰ق؛ در اواسط نسخه پنج ورق گویا از همان حبیب السیر از قسمت مربوط به ملوک رستمدار ملحق شده؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن کبود، ۶۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۵]

۱۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳-طباطبائی

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** ظلال دولتش پاینده بادا ×× (پاک شده) پیوسته او را بنده بادا

خط: نستعلیق، کا: عبدالمجید ترکان دهلوی، تا: ۱۵ محرم ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قرمز، ۲۸۸گ، ۲۵سطر، اندازه: ۲۰×۳۴/۵سم [ف: ۲۴ - ۴۳]

۱۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۵

آغاز: بسمله، جزء نخستین از مجلد اول در ذکر حضرت انبیاء سلام الله تعالی علیهم اجمعین؛ **انجام:** ظلال دولتش پاینده بادا ×× فلك پیوسته او را بنده بادا

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: ساغری مشکی، ۴۰۵گ، ۲۶ سطر (۱۵/۵×۲۸)، اندازه: ۲۳×۳۵/۵سم [ف: ۴ - ۱۷۵]

۱۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۷۴

جلد ۲؛ خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۰۸۴ق [مختصر ف: ۳۰۱]

۱۱۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۲

آغاز: ای یافته از منزل مه تا ماهی ×× ذرات جهان از کرمت آگاهی / افتتاح اخبار آثار پادشاهی بحمد و ثنای قدسی الهی انسب است ... علی هذا این ذره احقر ... (بی نام) ... از کتاب ... حبیب السیر از ذکر غرایب فتوحات شاه دین پناه زیب و زینت بخشد؛ **انجام:** که پیوسته این آصف سرفراز ×× باقبال بادا رعیت نواز / سرش باد از تاج عزت بلند ×× زنور شرف خاطرش بهره مند

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمد مؤمن ملقب بجاشق، تا: دوشنبه ۱۰۸۶ق؛ کاغذ: سپاهانی سفید و زرد، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ (۱۵ر-۱۲۷پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳ - ۸]

۱۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۵۷

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: برخوردار بن علی اکبر وانشالی (؟)، تا: ۱۰۸۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۸۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷/۲سم [ف: ۲ - ۲۰۶]

۱۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** الهی تا بود خورشید تابان ×× ز مشرق جانب مغرب شتابان / دلش روشن ز انوار یقین باد ×× دعا گویش همه روی زمین باد

جلد اول، مشتمل است بر تاریخ عالم از هبوط آدم تا «ذکر تعداد ازواج و اولاد فاضلترین عترت خیر العباد علیه الصلوات و السلام الی یوم التناد» به غیر از آن واجد فصلی است که در آن مؤلف از اتمام این جلد اظهار شاد کامی کرده و امید داشته است که کتابش مقبول نظر خواجه حبیب الله صاحب تدبیر دولت افتد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد صادق ثابت، تا: ۴ صفر ۱۰۸۷ق؛ مجدول؛ مهر ولایتعهدی مظفرالدین؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج سبز، ۲۶۱گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۸۵]

۱۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۰۰

آغاز: ای یافته از منزل مه تا ماهی ×× ذرات جهان از کرمت

آگاهی؛ **انجام:** برابر
قسمتی از جزء سوم از جلد سوم است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۰۸۸ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۵۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۹ - ۳۱]

۱۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲

آغاز: بسمله، ای یافته از منزل مه تا ماهی ×× ذرات جهان از کرمت آگاهی؛ **انجام:** برابر
جزء سوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم، تا: شنبه ۴ محرم ۱۰۹۱ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۲۸۹گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۱ - ۳۰]

۱۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۱۹

جلد یکم؛ خط: نسخ، کا: علی نقی بن محمد رضا کربلایی، تا: ۱ رمضان ۱۰۹۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۱۵گ، ۲۷سطر (۱۴×۲۷)، اندازه: ۲۴/۵×۳۶/۵سم [ف: ۴ - ۲۸۴]

۱۲۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۲

آغاز: از وی واقع شده تابنده نگوید، مأمون گفت ترا به این سخنان چکار؛ **انجام:** شکر که این نامه بعنوان رسید پیشتر از عمر بپایان رسید.
خط: نستعلیق، کا: خلیل اله بن محمد ابراهیم نایینی، تا: جمادی الثانی ۱۰۹۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۲گ، ۲۴ سطر (۱۶×۲۷)، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۱ - ۱۲۸]

۱۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۱

انجام: مال داشت که پادشاه روم ... با یکدیگر موافقت نموده ...
جلد اول و جلد دوم که هر جلدی مشتمل بر چهار جزء و چند برگ از جزء چهارم ناقص است؛ خط: نستعلیق، کا: نورالدین محمد بن صدرالدین اصفهانی،تا: ۱۱۰۰ق؛افتادگی: انجام؛ اهدایی: محمود رستگاری؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی تیماج آلبالویی، ۳۵۱گ، ۲۹ سطر (۱۷×۲۹/۵)، اندازه: ۲۴×۳۶سم [ف: ۱ - ۱۵۷]

۱۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۷۳-۳۰/۴۳

آغاز: برابر جلد ۴؛ **انجام:** برابر
اختتام در ذکر بدایع و غرایب ربع مسکون و عجایب وقایع جهان بوقلمون؛ خط: نسخ، کا: امین الدین محمد، تا: قرن ۱۲؛ جلد: کاغذی، ۳۲گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۳ - ۱۵۷۸]

۱۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۷۰

از پیشدادیان تا طغیان معاویه. جزو دوم و سوم جلد یکم؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۱ و۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲۳۷گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۲۵۳]

۱۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۱۵

جلد یکم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، خاتمه‌ای دارد که در آن می‌گوید: «من حبیب السیر را در هند برای بار سوم تحریر کردم»؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۹۶ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۲۳گ، ۱۷سطر (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۴ - ۲۸۳]

۱۲۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲/۲

از اوایل جزو سوم مجلد سوم تا آغاز سرگذشت «اختیارالدین حسن»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد رضی بن محمد حسن یزدی حبیبی، فرهاد بن ولیعهد آن را در جمادی الثانی۱۳۰۱ خریده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۷۲گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۴۵]

۱۲۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۹۸

جزء چهارم مجلد سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۴۴گ، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۵]

۱۲۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۸۷/۲-۶۰۶۹

از آغاز تا حالات خوارج؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۰۷گ، ۲۲ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: - ۱۱۰]

۱۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۶۲

جزو چهارم مجلد سوم است و تا پایان بخش جغرافیایی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱و ۱۲؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۷گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۲/۵سم [ف: ۸ - ۵۵]

۱۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۳۳/۱

آغاز: صوری و معنوی متصف است قایم مقام سازید تا همه دست ارادة در دامان متابعت مخدوم زاده خود زنیم؛ **انجام:** برابر
جلد آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قرمز، ۲۴۵گ، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۵۲]

۱۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۴۱

آغاز: خرام خامه در میدان بیان احوال خسرو گیتی ستان؛ **انجام:** سه قسم است این نامه و هر کدام ×× چه درجیست محشون بدر کلام
از حوادث اواسط ایام امیر تیمور تا اواخر عمر او و در آن مباحث جغرافی و حیوان شناسی کتاب حبیب السیر نیز آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۳۲۴گ، ۱۸ سطر (۱۵×۲۱)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۵ - ۴۵۹]

۱۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۴۹

آغاز: صورت را چگونه توان کرد؛ **انجام:** در دفع دشمن کوشش و کشش نمودند و درین حین عکرمه بن ابی جهل که در شیوه
جزء سوم از مجلد اول، در شرح حال حضرت ختمی مرتبت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۹گ، ۲۱ سطر (۱۵×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۴ - ۴۱]

۱۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۶

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** الهی تاز کلك اهل انشاء (در اثر پارگی بقیه افتاده)

جلد دوم، در مناقب ائمه اطهار و ذکر وقایع خلفای بنی امیه و بنی عباس و سلاطین ایرانی معاصر آنهاست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۶۹گ، ۲۹ سطر (۱۱/۵×۲۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۱/۵سم [ف: ۴ – ۱۵۲]

۱۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۸۲

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** که در زمانی که مغولان بر اصفهان استیلا یافتند کمال اسمعیل شهید گشت [و در وقت شهادت این دو] رباعی گفته بر دیوار نوشت رباعی دل نیست مه تا بر وطن خود گرید ...

از جزء اول تا پایان جزء چهارم مجلد دوم کتاب در بیان مناقب ائمه اثنا عشر علیهم اسلام و بیان وقایع زمان حکام بنی امیه و بنی عباس و پادشاهان معاصر عباسیان است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: خاوند شاه هروی بلخی، تا: قبل از قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، یادداشت‌های پراکنده تصحیحی و توضیحی از طاهر هاشمی مورخ ۱۳۳۵ق و عبدالمجید و دیگران در حاشیه کتاب، مجدول؛ مهر: «عبده الراجی ابراهیم» (بیضی)، «عبد دین حسن ابورهی» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: روغنی بوم مرغش تریاکی، ۳۲۳گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۸/۲)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رایانه]

۱۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۴۳۳

آغاز: سواد الفاظ گزیده اش چون مردمک دیده منور حدقه باصره امید و بیاض صفحات پسندیده اش؛ **انجام:** حکایت ولادت و سلطنت شاپور به روایتی که مشهور است بین الجمهور ... قدم جرأت پیش نهاده گوی را برداشت و از مشاهده این دلیری

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۳۷۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [اهدائی رهبر:۸–۳۹۸]

۱۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۴۳

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** و لو کره المشرکین گشاده به یک بار دیگر بر سپاه نصرت شعار حمله کردند و غبار معرکه هیجا

جلد اول (از ابتداء تا وقایع جنگ نهروان)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: تیماج فرنگی، ۴۲۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۳۹۹]

۱۳۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹۵/۲۸

بندی از حبیب السیر؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مجدول؛ قطع: بیاضی رحلی [نشریه: ۷ – ۱۳۶]

۱۳۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۰۸

از تاریخ نیاکان صفویان تا می‌رسد به بخش جغرافیایی؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ [نشریه: ۷ – ۱۴۴]

۱۳۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۱۴

آغاز: بسمله ... لسان صدق علیا و بعث فی الامیین رسولاً هادیا مهدیا و صلی الله علیه و آله ... و بعد ... فواید اثر مجلد ثانی است از کتاب حبیب السیر؛ **انجام:** ظلال دو لبش تابنده بادا ×× فلک پیوسته او را بنده بادا

جلد دوم؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد مهدی، تا: دوشنبه ۲۳ ذیحجه ۱۱۱۸ق، حسب فرموده ام آخوند محمد علیا؛ جلد: تیماج، مشکی، ۲۷۴گ، ۲۶سطر، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۱ – ۹۹]

۱۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۱۲۷

آغاز: سواد الفاظ گزیده اش چون مردمک دیده منور حدقه باصره امید و بیاض صفحات پسندیده‌اش؛ **انجام:** حکایت ولادت و سلطنت شاپور به روایتی که مشهور است بین الجمهور ... قدم جرأت پیش نهاده گوی را برداشت و از مشاهده این دلیری

جلد دوم (جزء اول و دوم). از ابتدای مقدمه اندکی افتادگی دارد و از انجام هم صفحات زیادی موجود نیست؛ خط: نستعلیق، کا: حبیب الله ولد حافظ شیخ حسام الدین بهاری، تا: جمعه ۱۱ ربیع الثانی ۱۱۵۰ق، جا: عظیم آباد؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری،بهمن۱۳۸۳؛کاغذ:کشمیری نخودی،جلد:مقوا، رویه مشمع سبز،۲۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۳۹۷]

۱۴۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۹ ـ د

آغاز: برابر جلد ۴؛ **انجام:** از عقب برادران روان شد

خاتمه حبیب السیر است و خواند میر آن را در ۹۳۰ به پایان رسانده و در بخشی از آن درست مانند خاتمه روضة الصفا است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جا: محمد آباد درگز؛ تاریخ ۱۲۳۹ و روز دوشنبه ۲۱ شعبان ۱۲۴۰ دارد و در میانه تاریخ روز پنج‌شنبه ۲۹ محرم ۱۲۴۰ دیده می‌شود، در پایان نه برگ است درباره تاریخ قاجار و تاریخ محرم ۱۱۶۰؛ کاغذ: فریگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۱گ، ۱۱۲ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱ – ۲۰۲]

۱۴۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۸

آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** جزء دوم از جلد سوم: نامه ارباب فضیلت تمام ×× نامور از نام تو بادا مدام / کوکب آمال تو تابنده باد ×× دولت و اقبال تو پاینده باد

جزء اول و دوم از جلد سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۶۷ق؛ جلد:تیماج قهوه‌ای، ۲۴۰گ،۲۳سطر،اندازه:۱۶×۲۸سم [ف: ۱ – ۳۳]

۱۴۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۰۳

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** کمال اسمعیل اصفهانی با سلطان جلال الدین معاصر بود او در نظم اشعار مهارت کامل داشت و از بسیاری معانی دقیقه که در منظومات خویش مندرج میگردانید خلاق المعانی لقب یافت ... مثنوی: بحمدالله که از توفیق سرمد ×× بپایان آمد این زیبا مجلد / ظلال دولتش پاینده ×× فلک پیوسته او را بنده

جلد اول تا آغاز جلد سوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد علی بن ابوالقاسم موسوی شهرستانی در ۱۱۷۴ق؛

مجدول زرین، با یک سرلوح طرح کتیبه‌ای منقش مذهب سبک کار هرات؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: بخارائی، جلد: مقوای روکش میشن سرمه‌ای، ۱۰۴۹ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۴/۷سم [ف: ۵ – ۱۳۱]

۱۴۴. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۵۶

آغاز: به ذروه فرمان فرمای و اوج گیتی گشای رسانید و صفحه تیغ مجاهدان پر دل را مرآت جمال نمای عروس فتح و ظفر گردانید؛ **انجام:** در ذکر بعضی از حکایات متفرقه و بیان توقیعات و شرح برخی از کلمات کسری مشهور به نوشیروان.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۸ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۱۳۸]

۱۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۹۶

آغاز: جزو چهارم از مجلد سوم در ذکر طلوع آفتاب دولت و اقبال شاهی و بیان اختصاص یافتن آن حضرت به اصناف الطاف؛ **انجام:** ذکر بعضی از بحار و انهار که قطره ای است از لجه حضرت پروردگار ... نهر اتل. ابتدایش از جبال روس و جبال بلغار و حدود شمال است و هفتاد.

جزو چهارم از جلد سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (چند صفحه‌ای از بخش «اختتام»)؛ مهر: «عماد الدین محمود» (مستطیل)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۸۱؛ کاغذ: کشمیری حنایی، جلد: تیماج فرنگی، ۱۸۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۳۹۹]

۱۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۲۲

آغاز: لطف وطن / درین باغ چون سرافرازی کنم ×× باقبال تو نغمه سازی کنم؛ **انجام:** که شخصی شیر آنها را هر ساله به سی هزار دینار اجاره کرده بود.

جلد دوم این کتاب است تا اواسط جز و چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی، ۲۰۶گ، ۱۸ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۷ – ۷۵]

۱۴۷. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۰۲

خاتمه کتاب؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ ۱۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲سم [ف: ۲ – ۱۸۸]

۱۴۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۳۵-۲۵/۲۵

آغاز: از کیفیت حسن وجمال مهمانان اعلام نمود و رسای کفر دوکس را بطلب ایشان نزد لوط فرستادند رسولان پیغام قوم بلوط رسانیده؛ **انجام:** اصحاب را گفت اگر سبب اعتراض شما ... خبر میدادم که رسول خدای قتله این طایفه را

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛جلد:مقوا،۲۸۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۳-۱۵۷۹]

۱۴۹. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۲

آغاز: بسمله الحمدلله الذی اغر الاسلام برسالة الحبیبة محمد الامین و جعله خاتم الاحکام النبوة بین الماء و الطین صلی الله علیه ... اما بعد بر طابع سپهر ارتفاع مستخبران مآثر نبوی و ضمایر خورشید شعاع؛ **انجام:** ذکر تعداد ازواج و اولاد فاضلترین عترت خیر العباد ... بروایت حافظ ابرو و برخی دیگر از مورخین امیرالمؤمنین علی علیه التسلیمات در ا وقات حیات نه زن بحباله نکاح درآورد.

قسمتی از جلد اول در بیان حالات پیامبر و امیرالمؤمنین (ع) می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۷۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف مخ]

۱۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۵۶

از شاه اسماعیل تا ذکر؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: قورخانه ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۲/۹سم [ف: ۲ – ۲۰۶]

۱۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی کا، تا: ۱۲۰۳ق؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۸۴

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** اخبار مشاهیر انبیای بزرگوار و زواهیر آثار جماهیر حکمای عالی مقدار در سلک انظام انتظام داشت و خامه پسندیده ارقام بقدر امکان در تصحیح و تنقیح این روایات صحت آیات اهتمام نموده عنان بیان بصوب دیگر تافت ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۱۱ق؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱۳۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲۵ – ۹۵]

۱۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۸۹

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** چون بدعا رسم بود اختتام ×× شد سخن من بدعایت تمام

خط:نستعلیق،کا:ابوطالب گرگانی، تا: ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۹ – ۳۱]

۱۵۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۲

جزء سوم از مجلد سوم؛ خط: نستعلیق، کا: محسن بن احمد، تا: ۱۲۳۳ق؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۱گ، ۲۰ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱ – ۹۴]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۵۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۲۴]

۱۵۵. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۱

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** الحمدلله الذی جعل للنبیین لسان صدق علیا و بعث فی الامیین رسولا هادیا ...

جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۳۴ق (جلد اول)؛ کاتب جلد دوم را تمام نکرده؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۸۱گ، ۲۵ سطر (۲۲/۵×۳۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۱]

۱۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۸۰

آغاز: برابر جلد ۴؛ **انجام:** و محل پروازش در شبانروزی دو سه ساعت باشد تا زمان دمیدن صبح صادق

بخش اختتام کتاب است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی حسینی کازرونی، تا: محرم ۱۲۳۹ق؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: گالینگور سرمه‌ای، ۲۰گ (۱۳۱ر-۱۵۰ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۳۹۹]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۴۱/۲

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۲۰۴]

۱۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۰۳

آغاز: بنی آدم باشد و نظیر باو از جغد از ان زمان باز پیدا شد القصه چون کیومرث بمسکن پدر رسید او را کشته دید زیرا که جمعی از دیوان؛ **انجام:** و باظهار شکر و سپاس الهی بر اتمام این جزو میمنت نجام زبان بیان می‌گشاید مثنوی ... از آن شد طایر کلکك سخن ساز سوی جزو چهارم کرد پرواز

از اوایل جزوه ی دوم جلد اول کتاب در (ملوك عجم و سلاطین عرب پیش از اسلام) تا پایان جزوه ی سوم کتاب (در احوال حضرت سید کائنات) است؛ خط: نستعلیق و نسخ خوش، کا: حسن بن محمد جعفر موسوی، تا: ۱۲۴۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: روغنی مشکی، ۲۴۷ص، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [رایانه]

۱۵۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۹۴۴

آغاز: برابر جلد اول

خط: نستعلیق، کا: محمد علی اصفهانی، تا: ۱۲۴۰ق؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ مجدول، کمنددار زرین، با هفت سرلوح و کتیبه مذهب مرصع سبک کار اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم لاکی، ۲۰۶۰ص، ۳۹ سطر در متن و ۶۸ نیم سطر در حواشی، اندازه: ۳۵×۵۵سم [ف: ۵ - ۱۷۰]

۱۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۰

جلد ۱ و ۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق، جا: دیوان خانه محمد رحیم بی دیوان بیکی پسر مهتر خدایار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۳۱گ، ۳۱ سطر (۲۶×۴۹/۵)، اندازه: ۱۸×۳۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۵۲]

۱۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۴۳

آغاز: امیر نوروز پسر ارشد خان آقا بود؛ **انجام:** کوکب آمال تو تابنده باد ×× دولت و اقبال تو پاینده باد

جلد دوم و سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد:تیماج ماشی،۵۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۹ - ۳۲]

۱۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۰۹

از مجلد سوم تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: مروزی، تا: ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۹۱گ، ۳۵ سطر (۹×۲۶)، اندازه: ۱۵×سم [ف: ۱۷ - ۱۴۹]

۱۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۳۷

آغاز: چو دین نظم بنامش نظام؛ **انجام:** بما نادور ارادنیا ام کاتبش راخدای خیر دهاد ... در ره شیخ ابوالحسن

خط: نسخ، کا: ابوالحسن، تا: ۱۲۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نباتی، ۲۵ سطر (۱۲×۲۰) [رایانه]

۱۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۳۷

آغاز: بسمله، جلد سیم حبیب السیر ذکر صادرات افعال؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۷ سطر (۱۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۵×۲۸/۵سم [رایانه]

۱۶۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۵۲/۲

آغاز: برابر جلد ۴؛ **انجام:** برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد. بخش خاتمه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ (۶۶پ-۱۹۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۰-۲۸۸]

۱۶۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۶۲۵

آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** برابر

جلد سوم؛ خط: نستعلیق، کا: هدایت الله، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۶۰۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۱]

۱۶۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۷۴-۱۴/۲۴

آغاز: برابر جلد ۴؛ **انجام:** و مولانا نظام الدین برجندی جامع اصناف ... و زیج جدید گورکانی شروح مفید در سلک تحریر کشید و بنام نامی حضرت ممالك ... منتظم گردانید

جزء چهارم از مجلد سوم و خاتمه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ دو سرلوح مذهب مرصع؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۵۷۹]

۱۶۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۷۷/۱

خاتمه است در جغرافیا و عجایب بلدان؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۹ ذیحجه ۱۳۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵ سطر (۱۲×۵۴۵)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۶۴]

۱۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۳۵/۲

آغاز: برابر جلد ۴؛ **انجام:** سرگذشت، و در جوار مزار ارفایض الانوار شیخ نظام الدین اولیاء ... و امیر خسرو دهلوی دفن کردند ... تمت العبدبید ... حاجی محمد عظیم بن ... منشی محمد اسماعیل خان قندهاری الاصل هروی المسکن ... فی شهور سنة ۱۳۱۵.

خاتمه؛خط: نستعلیق، کا: محمد عظیم خان منشی دربار هرات پسر محمد اسماعیل خان، تا: ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: گوناگون و الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۹ - ۷۳]

۱۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۷۹

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** ظلال دولتش پاینده بادا ×× فلك پیوست او ... / این درج لآلی وگوهر ... ذوات که منبع آب حیات عبادت از آن است ظهور نموده است

جلد دوم و از مناقب ائمه اثنی عشر شروع و تا سلطنت جلال الدین و آغاز استیلای چنگیز را شامل است؛ خط: نستعلیق، کا: مراد علی بن حسین دماوندی، تا: یک‌شنبه ۳ صفر ۱۴۰۹ق؛

تملک: علی دوست اسفراینی؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۹۵گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۳۷ - ۳۲۲]

۱۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۴۹

آغاز: یافته بدار الملک خود شناخت حکم فرمود که هیچکس دیگر از ممالک؛ **انجام:** بهر فراغ دل اهل سخن ×× سیر فلک باد به کامش مدام

خط: نستعلیق، کا: عبدالملک بن عماد الدین کرمانی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۳گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲۵ - ۳۲۷]

۱۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۸

آغاز: برابر جلد سوم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: الوان، ۶۱۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۲ - ۱۳۸]

۱۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۹/۶

آغاز: بر ضمیر انور فضلای سخنور و خاطر از هر بلغای هنر پرور در نقاب ارتیاب مستور نماند

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛۱۶سطر،اندازه:۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۲ - ۳۷۳]

۱۷۳. قوچان؛ سلطان ابراهیم؛ شماره نسخه:۴

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** اظهار شکر پروردگار بر اتمام جلد اول از این ارقام و اختتام بر دعای دوام دولت آصف جم احتشام لله الحمد و المنه ... سطورش جلوه گر چون عقد گوهر ×× ز الفاظ بلیغ روح پرور

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف مخ]

۱۷۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۳۷/۱

آغاز: امیرالمؤمنین علی علیه السلام ابوسفیان راگفت خاموش ... از تو می‌شنود او را فی الحال بر تو می‌بندد و چون امیر المؤمنین صلوات الله علیه ... را به وجود همایون زیب و زینت داد؛ **انجام:** ذکر مخالفتی که میان عمروبن سعید و عبدالملک واقع گردید و بیان لشکر کشیدن به جانب عراق عرب و کشته شده ابراهیم بن مالک و مصعب.

جلد سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۵۴گ (۱ر-۵۴پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۲]

۱۷۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۶

آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** برابر

جلد سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ مهر: «بهاء الدوله بهمن میرزا» (مربع)؛ اهدایی: نواب سیف الله میرزا، ۱۲۷۰ق؛ جلد: گالینگور سبز مذهب، ۴۶۸گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۱]

۱۷۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۱۳

آغاز: غایب شد وهرچند خدام امیر عوض درطلبش شتافتند او را نیافتند به هر طرف شتافتند از صفحه جمال آفتاب سیمایش اثر نیافتند لاجرم در آن دودمان عظیم الشأن مصیبتی در غایت صعوبت اتفاق افتاد؛ **انجام:** طاووس به حسب صورت بهترین طیور است و در سه سالگی لون و زیب و زینت بروی به حد کمال رسد و ماده وی در

قسمت اخیر از جلد سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۳×۳۳سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۳]

۱۷۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۱

جلد سوم و چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج سبز، ۳۰۷گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۹۵]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۵۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۴]

۱۷۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۳۹/۲

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ مهر: حبیب الله حسینی؛ ۲۵ سطر (۱۳×۲۴) [ف: ۱ - ۳۱۶]

۱۷۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۳-۴/۶۳

آغاز: و تعدی اوقات سالفه در مهاد امن وامان غنوده مشاهده ... از جمله اعاظم اولاد خیر البشر واکابر فضلای دانشور درزمان جهانبانی امیر حسن بیک و یعقوب میرزا امیر صدرالدین محمد الحسینی ببلده فاخره شیراز؛ **انجام:** که موشگیر فروترین مرغانست ... وگویند که موشگیر ...

جلد چهارم در مسالک و ممالک و عجایب و غرایب جهان و جزء سوم از مجلد سوم در زندگی نامه صدور و علما و بزرگان روزگار تیمور؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب؛ جلد: مقوای سرخ، عطف تیماج، ۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۵۷۹]

۱۸۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۲/۶-ف

نسخه اصل: مجلس ش ۵۵۰۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۱]

۱۸۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۱۱-ف

نسخه اصل: ملی تبریز؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۷۹]

۱۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۲

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** علی مقدار رسلک نظام انتقام

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [الفبائی ف: ۲۱۴]

۱۸۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۹۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۴۶

ج ۲؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۸۱گ، اندازه: ۲۴×۳۶/۵سم [رایانه]

۱۸۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۶۸

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** و گویند ابراهیم را در ابنان پر ... نگاه

داشتند تا نفسش انقطاع یافت و بالش بر دهان عبدالله عباس نهاده بر آن بالا نشستند تا رخت سفر آخرت بربستند ذکر انجام روزگار بنی مروان و انتقال دولت عباسیان راویان اخبار متقدمین این روایات ...

ج ۱ و ۲. جلد اول در تطبیق با نسخه شماره ۵-۱۰۱۸۶ (۱۰۱۸۶/ف)، حدودا ۳ برگ از انجام افتادگی دارد و جلد دوم نیز در تطبیق با نسخه شماره ۵-۱۶۷۶ (۱۶۷۶/ف) دو سطر از آغاز کم داشته و تا اواخر جزء دوم را دربر دارد؛ خط: نسخ خوش، کا: امین الدین محمد بن حاجی زین الدین علی، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده آقاسی ۱۱۱۹» (مربع)، «عبده محمد صالح» (بیضی)، «عبده علی محمد» (بیضی)؛ خریداری از مشیری؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۰گ، ۳۱ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۹/۴سم [رایانه]

۱۸۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۵۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

۱۸۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۵۹

آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** برابر

مجلد سوم و خاتمه این اثر می‌باشد که از تاریخ سلاطین ترک (چنگیز خان و جانشینان او) تا تاریخ سلطنت شاه اسماعیل صفوی و نیز بدایع و غرایب ربع مسکون و عجایب وقایع جهان را بردارد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸۲گ، ۲۸ سطر (۱۴/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۳×۳۲/۵سم [رایانه]

۱۸۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۴۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۸۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۰۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۹۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۴۶

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** شاهاز می‌گران چه بر خواهد خواست و ز مستی بیکران چه بر خواهد خواست شد مست و جهان و خراب و دشمن پس و پیش پیداست که ...

جزء اول تا چهارم از جلد دوم این اثر و مشتمل بر مناقب و مفاخر ائمه اطهار (ع)، ذکر وقایع حکام بنی امیه و بنی عباس و ذکر ملاقات بعضی از طبقات سلاطین می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۴-۱۰۷۵؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷۲گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۷/۲سم [رایانه]

۱۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۳۸

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اعز الاسلام برسالته؛ **انجام:** تمت الکتاب بعون الملک الوهاب ... نوروزبن ملا محمد توکلی

بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۴×۳۷سم [رایانه]

۱۹۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۰۸

آغاز: بنابر اشارت قید و خان بنکی خانرا که پسر زاده جغتای خان بود و بروایت پدرش شیر آمون و بقولی ساربان نام داشت بپادشاهی بر گرفتند؛ **انجام:** بر ضمیر فیض تأثیر فرمان فرمای ربع مسکون فروغ این مضمون پرتو انداخت که دانه محمد در این یورش شهید خواهد شد

جلد سوم؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی سبز، ۲۹۲گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۴/۵سم [ف: ۱ - ۴۱۷]

۱۹۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳-عکسی

تنها «خاتمه» است؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، بی‌تا؛ به دنبال «زبدة التواریخ» حافظ ابرو؛ ۲۸گ (۳۶۳ر-۳۹۰ر) [عکسی ف: ۲ - ۹۸]

۱۹۴. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۱۳۳

آغاز: را در حیز تسخیر و تصرف در آورد بیت: اگر چند بودی به هنگام کار ×× از و یک هزار از هزاران هزار / ز پیکان خون ریز و شمشیر تیز ×× برآوردی از دشمنان رستخیر؛ **انجام:** و پادشاه و امرا ملتفت به آن نشدند چه آن روز از روزهای نیک دین ایشان بود و به کار دنیا نمی پرداختند بعد از آن پادشاه به بتخانه رفته تضرع

جلد سوم شرح حال و تاریخ سلسله سلطان حسین بایقرا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۹۹گ، ۲۳سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۱۰]

۱۹۵. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۲ بخش دوم

آغاز: از کثرت استعمال بتدریس ادریس می‌گفتند، و بنا بر آن که به نعمت نبوت و حکمت و حکومت فایز گشته بود، او را مثلث با النعمه لقب دادند؛ **انجام:** او را جوری نیز می‌گفتند وزیر مروان عبدالحمید بود و حاجبش سقلان و الملک و العزة المنان ... تمت الکلام بعون الله

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ تملک: آقای حسن تاج آبادی؛ کاغذ: سفید مایل به کرم، جلد: تیماج، ۲۲۶گ، ۱۹ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۸سم [ف: ۱۴۷]

۱۹۶. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:و-۵

آغاز: برابر جلد سوم؛ **انجام:** که پیوسته این آصف سر افراز ... شرف خاطرش بهره مند تمت.

جلد سوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: اسمعیل، بی‌تا؛ کاغذ: کاهی صیقلی سفید تیره، جلد: مقوای چرمی مشکی، ۹۰۴ص، ۲۵ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۱۰۷]

۱۹۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۳۷

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** ذکر اظهار شکر پروردگار بر اتمام جلد اول ... چون بدعا رسم بود اختتام ×× شد سخن من بدعایت تمام

جزو اول و سوم و چهارم از مجلد اول؛ خط: نستعلیق بسیار عالی، بی‌کا، بی‌تا؛ با پانزده مجلس مینیاتور آب و رنگ بسیار عالی شیوه هرات، قبلاً این نسخه از کتاب‌های مهد علیا بوده و سپس در جمع کتب علیقلی میرزا اعتماد السلطنه پیوسته، مجدول، با سه سرلوح

مذهب منقش مرصع ممتاز؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی رنگ متن و حاشیه شده، جلد: مقوای روکش چرم زنگاری، ۶۴۶ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۶/۵×۴۴/۵سم [ف: ۵ – ۱۴۳]

۱۹۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۳۸

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** از جمله افاضل شعرا کمال اسمعیل اصفهانی با سلطان جلال الدین منکوبی معاصر بود ... شعر ... حجاب ظلم تو برداشتی ز چهره عدل ×× نقاب کفر تو بگشادی از رخ ایمان / براق عزم تو گامی که بر گرفت از هند ×× نهاد گام دگر بر اقاصی ایران

جلد دوم که از لحاظ تزئین و تذهیب و کتابت مانند نسخه شماره دفتر ۲۲۳۷ می‌باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با پنج مجلس نقاشی و سه سرلوح مذهب مرصع؛ جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۷۹۷ص، ۲۰ سطر [ف: ۵ – ۱۴۶]

۱۹۹. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۵۰

جلد ۱ و ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ به شیوه عصر مؤلف، مجدول مذهب، دارای سه سرلوح به شیوه مکتب هرات؛ کاغذ: الوان، ۲۹ سطر، قطع: رحلی، [نشریه: ۵ – ۲۴]

۲۰۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۱۲

آغاز: بسمله – جزو سوم از مجلد ثالث در ذکر صادرات افعال و واردات اقوال حصرت صاحبقران تیمور گورکان و بیان شمه ای از وقایع اقبال اولاد آن پادشاه گیتی ستان این زمان؛ **انجام:** چون بدیع الزمان میرزا دامن همت بر عالم فنا افشاند از وی یک پسر یادگار ماند هو السلطان العظیم الشان. ان اختر نورگستر اوج امید شایسته افسر ... جمشید خواهم که بظل دولت شاه جهان بر مسند اقبال بماند جاوید و چون بمرافعت ...

دفتر سوم در ذکر احوال امیرتیمور کورگان در پانصد و نود و چهار باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول کمند دار زرین و رنگین، یک سرلوح مذهب مرصع قدیمی؛ مهر: «سلیمان بن شاهرخ»، مظفرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم یشمی نام جلد ساز «محمد ناصر امید شفاعت دارد ۱۲۷۵»؛ اندازه: ۱۷/۳×۲۹/۲سم [ف: ۵ – ۱۳۶]

۲۰۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۷۸

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** هست امیدم که بر غم سپهر ×× اصف جم قدر منوچهر چهر / تازه کنم باز ریاض سخن ×× در چمن این رقم دلنواز

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول رنگین،با یک سرلوح منقش؛کاغذ:کشمیری، جلد: مقوای روکش چرم مشکی، ۹۶۰ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۸سم [ف: ۵ – ۱۲۹]

● **حبیب السیر (منتخب)** / تاریخ / فارسی

habīb-os seyar (mn.)

وابسته به: حبیب السیر فی اخبار افراد البشر؛ خواند میر، غیاث الدین بن همام الدین (۸۸۰–۹۴۲ق)

[فهرستواره منزوی ۱/۶۱۰–۶۱۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰۴/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۱۱۷ر)، سطور چلیپا و معمولی (۹/۵×۲۰)، اندازه: ۱۳/۲×۲۳/۱سم [ف: ۲۹/۲ – ۵۹۹]

● **حبیب السیر (منتخب)** / تاریخ / فارسی

habīb-os seyar (mn.)

وابسته به: حبیب السیر فی اخبار افراد البشر؛ خواند میر، غیاث الدین بن همام الدین (۸۸۰–۹۴۲ق)

گزیده‌ای از کتاب حبیب السیر است که بخش اقالیم سبعه و برخی از بلاد را شامل می‌شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۶/۲۰

آغاز: بعد از حمد و ثنای صانع ... و دعای خاتم مرسلین نموده می‌شود که حکمای دقیقه شناس و فضلای خرد اقتباس، بدین معنی اتفاق دارند که نصفی از کره زمین در بحر اعظم که او را او قیانوس خوانند؛ **انجام:** از آبسکون امتداد یافته به طرف طبرستان و شیروان گذرد، باز به آبسکون منتهی شود، و جهت آنکه در تلاطم است خطری عظیم دارد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۱۹۴ر–۱۹۶ر)، سطور چلیپا، اندازه: ۸/۵×۱۸سم [ف: ۳۹ – ۳۶۵]

● **حبیب العروس و ریحان النفوس** / طب / عربی

ḥabīb-ul ʻurūs wa rayḥān-un nufūs

تمیمی، محمد بن احمد، ق۴ قمری

tamīmī, mohammad ebn-e ahmad (- 10c)

در پزشکی و مشتمل بر چندین باب در ادهان و اصباغ و اللخالخ المجالسیة و اعمال الصیاح و الوان المطب و النضوحات، تصعید الزعفران و الصندل، تکتیب الکتاب بالذهب، الغسولات الخمریة، الغسلات المصطنعة لشعور النساء، صبغ لون، با استفاده از کلمات بزرگان و آنچه خود اختراع نموده و به تجربه رسانیده است، مؤلف از این کتاب ها و اشخاص نام برده است: کتاب محمد بن العباس الخشکی، ام جعفر از ابن العباس، کتاب محمد بن العباس، کتاب عباس بن خالد، کتاب ابن العباس، زبیده بنت جعفر، کتاب یوحنا، یحیی بن خالد، کتاب العطر المؤلف للمعتصم، کتاب قاسم بن احمد، کتاب ابی الحسن البصری، کتاب البرامکة، ابوالعلاء صاعد عطار ابراهیم بن المهدی، احمد بن ابی یعقوب، کتاب علی بن زیر طبری معروف به «فردوس الحکمة»، کتاب یوحنا بن ماسویه، کتاب ابن البر، ابی جعفر بن غویث، ابوبکر محمد بن احمد المرندج المعروف بابن البواب، ابوالفرج غلام ابن ابی قرة کان بالقدس، ابوداود السندی،

ابوغالب بن المدبر بفلسطین.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۱۴

آغاز: الحمدلله المؤلف للصواب ... و بعد فان هذا مما وفقنی الله و السادة العارفین من معالجة الطب و التحنین من تحنن رب العالمین فنسال الله بکل امر حکیم ان یسهله علی جمیع المخلفین؛ **انجام:** فاذا جفت جفافا جیدا عبلتها فی درج و غطیتها بالحریرة فانها تعشب و تبیص فی جمعتین او ثلاث ان شاء الله تم السفر الثالث من کتاب حبیب العروس و ریحان النفوس.

سفر سوم از کتاب حاضر را داراست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ روی برگ اول نام کتاب با نسبت تألیف آن به شیخ مشایخ الاسلام عباس (ابن عباس) دیده می‌شود؛ تملک: اسماعیل چلبی‌زاده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲۰ - ۱۵۶]

● حبیب و محبوب / شعر / فارسی

habīb va mahbūb

پروانه فراهانی، میرزا محمد صادق، - ۱۳۰۶ قمری

parvāne farāhānī, mīrzā mohammad sādeq (- 1889)

مثنویی است در بیان حکایت پروانه و طبیب. از این مثنوی در کتاب‌شناسی‌ها یادی به میان نیامده است. منزوی در فهرست نسخه‌های خطی فارسی اشعار (۲۲۵۷/۳) و مثنوی نخبة المدایح شاعر (۳۲۷۰/۴) را معرفی نموده است.

آغاز: بسم الله بنده خداخواه ×× در اول و آخر است الله / آغاز سخن بدو گذارم ×× جز او کس دیگری ندارم

[دنا ۴۹۳/۴؛ الذریعه ۱۵۸/۹؛ فرهنگ سخنوران ص ۱۰۳؛ فهرستواره منزوی ۷۷۹/۱۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۶۲

آغاز: بسم الله بنده خداخواه ×× در اول و آخر است الله / آغاز سخن بدو گذارم ×× جز او کس دیگری ندارم؛ **انجام:** فرمان ترا به جان پذیرم×× چون نیست به جز تو دستگیرم / ای بر تو سپرده من دل و هوش ×× عرضم ز چه رو نمی دهی گوش

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۶ - ۳۱۰]

● الحث علی الاشتغال بالذکر = الخلوة و الذکر و الحث علی تصفیة الباطن / عرفان و تصوف / عربی

al-ḥaṯṯ ʻala-l ištiġāl bi-ḏ-ḏikr = al-xalwat wa-ḏ ḏikr wa-l ḥaṯṯ ʻalā taṣfīyat-il bāṭin

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

ابن سینا در این گفتار از اینکه رهروان بایستی به یاد خدا باشند گفتگو نموده است.

آغاز: اما بعد فان من شمر عن ساق الجد للبلوغ الی مرتبة الواصلین فلیقصد بسلاح ذکر الله.

انجام: وقفنا الله لکل ذلک حتی ... حتی یبلغ منزل السکینة بمنه و جوده و سعة رحمته و الحمدلله رب العالمین و صلواته علی سیدنا محمد و آله اجمعین.

چاپ: در رسائل، جلد اول (قم، انتشارات بیدار: ۱۴۰۰ق)

[دنا ۴۹۴/۴ (۱۰ نسخه)؛ الذریعة ۲۴۸/۶؛ و مهدوی ش ۵۴؛ قنواتی ش ۲۱۶ و ۲۲۱]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰/۱۷ ـ د

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۱ص (۵۰پ) [ف: ۱ - ۲۰۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲ق، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱ق، محمد طاهر پزشک تفرشی ۱۱۳۵ق، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعده ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱گ (۱۴۷پ-۱۴۸ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۰۹]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۷۱/۱۸

کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: ۱۰۲۶ق؛ به نام «الخلوة و الذکر و الحث علیه»؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۵۷پ-۱۵۸ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۲۸۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۲/۲۱

خط: نستعلیق تحریری، کا: شاهمراد فراهانی، تا: حدود ۱۰۷۵ق؛ ۱ص (۱۳۷ر) [مختصر ف: ۶۶۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۰/۴

آغاز و انجام: برابر

در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ رمضان ۱۰۹۰ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۲۷۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۲-۳)، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۶]

۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۲/۵۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱ص (۲۱۶پ)، ۲۴ - ۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۴۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۴۱

آغاز: برابر

نام مؤلف با تطبیق آغاز به دست آمد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:

قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱ص (۲۲۳پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸ – ۶۲۷]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ به نام «کلام فی الخلوة و الذکر و الحث علی تصفیة الباطن»؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۵۰گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۴ – ۲۸۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۳۳/۵۳

به رقم آقا محمد رازی؛بی کا،تا:۱۲۷۰ق؛۱ص(۲۸۸)[ف: ۱۷ – ۸۲]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۶/۹

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ربیع الاول ۱۳۰۶ق؛ قنواتی در ش ۲۱۶ به همین نام و در ۲۲۱ به نام الخلوة از این گفتار یاد نمود و در انجام این دو یکی نیستند [ف: ۳ – ۴۳۰]

۱۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۰۱/۱۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱گ(۱۰۹ر)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۳۹]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۷ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۲۰۷–۲۰۸)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۴/۳ – ۹۲]

● **الحث علی حفظ العلم و ذکر کبار الحفاظ** / - عربی

al-ḥaṯṯ ʻalā ḥafīẓ-il ʻilm wa ḏikr-i kubbār-il ḥuffāẓ

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۵۳/۴بخش۳

از ابن الجوزی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲گ (۱۷۶–۱۹۷) [ف: ۱۵۱]

← الحث علی حفظ القرآن ← الحفظ و الحافظ
← الحث علی صلاة الجمعة ← صلاة الجمعة

● **الحث علی طلب العلم (منظومة فی)** / شعر / عربی

al-ḥaṯṯ ʻalā ṭalab-il ʻilm (mnẓ.-un fī)

شامی، محمد بن احمد

Šāmī, mohammad ebn-e ahmad

منظومه‌ای است در ۲۲ بیت که در آغاز چنین معرفی شده است: «لسیدی العلامة عزالاسلام محمد بن احمد بن عبدالرحمن بن هاشم الشامی حثاً لولدیه محمد و حسین علی طلب العلم الشریف نفعنا الله به». در نسخه حاضر این منظومه از روی خط «سیدی العلامه الجمالی علی بن محمد بن علی بن احمد الشامی عافاه الله» نقل شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۸/۱۳

آغاز: بنی متی للجهل انت مفارق ×× وای زمان تطلب الخیر ترزق / فقل لی بصدق یا بنی فاننا ×× نری الکذب عیب فی الرجال مطوق؛ **انجام:** و صلوا علی المختار افضل من مشی ×× أبیکم حبیب الله طه المصدق / صلاة مع التسلیم و الآل کلما ×× تلونا کتاب الله و الشمس تشرق

خط: نسخ، کا: یحیی بن صالح بن حسین بن علی سراجی صنعایی یمنی، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۳۹۵ق؛ ۲ص (۸۲–۸۳)، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۳ – ۵۵۷]

← حج ← آداب حج
← الحج ← مناسک الحج
← الحج ← احکام الطواف
← الحج ← وجوب الحج علی المدیون
← الحج ← احکام العمرة
← حج (رساله در ...) ← مناسک حج

● **الحج** / فقه / عربی

al-ḥajj

فخرالمحققین، محمد بن حسن، ۶۸۲ – ۷۷۱ قمری

faxr-ol-mohaqqeqīn, mohammad ebn-e hasan (1284 - 1370)

تاریخ تألیف: ۷۵۵ق؛ محل تألیف: حله

رساله‌ای در حج در دو «فصل»: نخستین دارای چهار بحث و دومی دارای هشت بحث می‌باشد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۲/۳

آغاز: هذه رسالة فی الحج المتمتع به و واجباته للشیخ العلامة فخرالدین محمد بن المطهر الحلی طاب ثراه (گ ۷۸ر) الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سید المرسلین محمد و آله الطاهرین و بعد فهذه رسالة تشتمل علی الواجبات فی الحج المتمتع به عملتها التماسا لبعض الفضلاء متقربا الی الله تعالی (برگ از بالا بریده شده و کاغذ به آن چسباندند و گویا اندکی از آغاز رفته باشد که همان بسمله باشد)؛ **انجام:** و انما یجوز النفر الاول بعد الزوال لاقبله. و الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین و سلم تسلیما کثیرا دائما جسیما و وقع الفراغ منه بمدینة الحلة بمدرسة صاحب الزمان علیه (السلام) ۷۵۵ (بلغ المقابلة – هامش).

خط: نسخ، کا: سید حیدر آملی، تا: ۷۶۱ق؛ محشی با نشان «هـ»؛ جلد: تیماج سرخ، ۷گ (۷۸ر–۸۴پ)، ابعاد متن: ۷/۳×۱۱، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۵ – ۱۸۷۱]

● **حج = مناسک حج** / فقه / فارسی

haj = manāsek-e haj

مقدس اردبیلی، احمد بن محمد، – ۹۹۳ قمری

moqaddas-e ardabīlī, ahmad ebn-e mohammad (- 1585)

رساله‌ای کوتاه و فارسی و بدون فصل‌بندی خاص درباره اعمال و مناسک حج که به دستور العمل ساده برای حج می‌ماند که برای مقلدان و مردم عادی تألیف شده، عاری از هرگونه استدلال و نقل قول است. از آن با نام «مناسک حج» و «حجیه» و «رساله‌ای در حج» یاد شده است. در الذریعه (۲۵۵/۲۲) کتابی فارسی در مناسک حج به مقدس اردبیلی نسبت داده شده و ریاض العلماء (۵۷/۱) و تعلیقه امل الآمل (ص ۹۷) به چنین تألیفی تصریح دارند. مرحوم ملاعبدالله شوشتری بر آن حاشیه زده و در مواردی ایراد نیز کرده است.

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد بدانکه چون کسی متوجه مکه معظمه شود بقصد گزاردن حج واجب باید که در حین بیرون آمدن از منزل خود نیت چنین کند که می‌روم بجانب مکه معظمه جهت اداء حج واجب اسلام از برای رضای خدای تعالی

انجام: و برین قیاس معنی اجزاء نیت را تمام دانسته در وقت نیت قصد آنها بکند چنانچه فقها رحمهم الله بیان کرده اند و الله تعالی اعلم.

چاپ: به کوشش سید ابوالحسن مطلبی، در هفده رساله محقق اردبیلی، کنگره مقدس اردبیلی، تابستان ۱۳۷۵ش، قم

[دنا ۴۹۵/۴ (۱۶ نسخه)]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۹۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** از برای رضای خدای تعالی پس بیرون آمده متوجه شود والله اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: جمعه ۱۲ جمادی الاول ۹۸۸ق، جا: مشهد رضوی؛ مهر: «لا اله الا الله الملك الحق المبین» (بیضی)؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۰۴-۱۱۱)، ۱۵-۱۲ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۶۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** برای رضای خدای تعم پس بیرون آید و متوجه شود و الله اعلم بالصوب تم.

خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: ۹۸۹ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، قطع: رقعی [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۷۱۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وداع خانه می‌گذارم از برای رضای خدای تعالی، پس بیرون آید و متوجه شود والله اعلم بالصواب.

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۹ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۹ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۵۰۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۰۸/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی از مؤلف (به‌صورت نقل)؛ کاغذ: شرقی، ۵گ (۱۳۴-۱۳۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳۶ - ۳۶۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عزیز الله گیلانی، تا: شنبه ۱۶ شعبان ۱۰۱۷ق، جا: حیدرآباد دکن، برای ملا موسی گیلانی؛ محشی به حواشی ملاعبدالله مجتهد پور؛ واقف: ملاموسی گیلانی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه پارچه اخرا، ۱۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۱۴۷۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۰۸/۴ حاشیه

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نیت چنین کند که دو رکعت نماز طواف وداع خانه می‌گزارم از برای رضای خدای تعالی پس بیرون آمده متوجه شود

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابوالحسن بهاری، تا: ۱۰۴۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۱۷ر-۱۱۸ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۸ - ۱۸۵]

۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۹۳/۴

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر، تا: ۱۰۶۶ق، جا: حیدرآباد هندوستان؛ ۶گ، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۳ - ۱۰]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۱/۳۰

بی‌کا، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۰۹۲ق؛ افتادگی: انجام؛ پس از آن مساحت کعبه و مسجد و حجر و لوح مزارها و تاریخ مسجد خیف که سلطان احمد در ۱۰۱۵ ساخته است. تا ص ۱۱۰ دیده می‌شود؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۳ص (۱۰۷-۱۰۹ در متن و حاشیه)، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۴-۲۸۷]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۹۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد هزار جریبی، تا: ۱۰۹۵ق؛ مصحح، محشی، کاتب یادداشتی را که کاتب نسخه اصل از نسخه مؤلف نگاشته بود در پایان رساله حاضر آورده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۹۴پ-۹۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۹]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۲/۱

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد نسخه ش ۲۳۷۳ آستان قدس ذکر شد؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، یادداشتی از محمد ابراهیم قزوینی به تاریخ شنبه ۲۳ رمضان ۱۲۴۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۹]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۹۸۶/۷

تا حج تمتع را در بردارد؛ بی کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز، ۸گ (۱۴۹پ-۱۵۶پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۸۶]

۱۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۹۷/۲

آغاز: حمدله. بدان که چون کسی متوجه مکه معظمه شود
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳] ف: ۱۱۵]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۴۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ از روی نسخه ای که به خط احمد فرزند شاهجانی هزار جریبی که به سال ۱۰۹۵ق کتابت شده، استنساخ گردیده، مصحح؛ کاغذ: فرنگی،، ۸گ (۸۴-۹۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۱/۵سم [ف: ۲۹ - ۲۲۴]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲ /۷۸۵۹-۵۳/۶۹
آغاز: حاجی چون به میقات رسد، اول واجب بود که جامه دوخته را از خود دور کند و نیت چنین کند
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۴ - ۲۰۶۰]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۸/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و نیت چنین کند که دو رکعت نماز طواف وداع خانه میگذارم از برای رضای خدای تعالی پس بیرون آمده متوجه شود. و الله اعلم بالصواب.
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛مجدول؛۵گ(۷۳پ-۷۷ر)[ف: ۵ - ۱۸۷۰]

۱۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** دو رکعت نماز طواف وداع خانه میگذارم (کذا) از برای رضای خالق تعالی. پس بیرون آمده متوجه شود و الله اعلم بالصواب تمت الرسالة الحجیه من تصنیف ... مولانا احمد اردبیلی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با پارچه سبز، ۹گ، ۱۵ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۸۹]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۵/۱
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان، ش ۱۷۶۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸ص (۲-۹)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۳ - ۶۳۹]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۹۰/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم اعطنی بکل شعرة نوراً یوم القیامة
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم بن محمد سمیع جنیدی شیرازی، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۸۱ر-۸۵پ)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۱۴ - ۷۶]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۱۲/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: رویه کاغذی، ۸گ (۹۷پ-۱۰۴ر)، اندازه: ۱۳/۸×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۴۷۶]

● **حج** / فقه / فارسی

haj

مجلسی، محمد تقی بن مقصود علی، ۱۰۰۳؟ - ۱۰۷۰ قمری

majlesī, mohammad taqī ebn-e maqsūd ‘alī (1595-1660)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۳۶-ف
نسخه اصل: نسخه آقای سید علی رضای ریحان یزدی؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۰۴۱ق؛ در ۱۳۱۳ در کتب خانه سردار بوده است؛ قطع: بغلی [فیلمها ف: ۲ - ۲۳۵]

● **الحج** / فقه / عربی

al-ḥajj

حسینی اصفهانی، محمد حفیظ بن محمد اشرف، ؟ - ۱۱۶۰ قمری

hoseynī esfahānī, mohammad hafīz ebn-e mohammad ašraf (- 1747)

بدون عنوان‌بندی خاص

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۳۵/۶-عکسی
آغاز: الحج فی اللغة القصد، و فی الشرع اسم لمجموع المناسک و المودات فی المشاعر المخصوصة. و شرط وجوبة خمسة: العقل، الحریة، الزاد، الراحلة؛ **انجام:** و للمقیم بالعکس، و یکره المجاوره بمکة و یستحب النزول بالمعرس علی طریق المدینة و ا لصلاة رکعتین به.
اصل نسخه: کتابخانه شخصی فخر الدین نصیری ش ۲۶۶؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۳۱-۱۱۶۲ق [عکسی ف: ۲ - ۹۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۳۰/۶-ف
همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۳]

● **الحج** / فقه / عربی

al-ḥajj

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری

mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

این کتاب حسب تقاضای بعضی از برادران در ایام روانه شدن از نجف اشرف به دار الایمان قم به نگارش در آمد و متضمن «مقدمه» و هشت «باب» و «خاتمه» است.

۱. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۳۸/۴بخش یکم
انجام: تمام شد کتاب مرشد العوام ...
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالهادی محمد فصیح الکرودی، تا: ربیع الاول ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: مایل به خاکستری، جلد: تیماج

قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۴۸/۱

آغاز: بسمله، حمدله ... اما بعد کتاب الحج و هو مرتب علی مقدمات و ابواب؛ **انجام:** فاذا فرغت من المناسک قضتها لصحیحة زرارة روایة ابی الصباح الکنانی.

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب تربتی، تا: ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۲۰۸]

● **الحج** / فقه / عربی

al-ḥajj

صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر، ۱۲۰۰؟ - ۱۲۶۶ قمری

sāheb javāher, mohammad hasan ebn-e bāqer (1786 - 1850)

شرح و حواشی:

۱- الحج (منتخب)؛ موسوی قزوینی، رضی الدین بن علی اکبر (- ۱۲۷۷)

۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۴۵

آغاز: مثلا مایحرم به من العمرة عمرة التمتع لحج الاسلام لوجوبه او ندبه اداء او قضاء اصالة وتحملا قربة الی الله؛ **انجام:** فیخرجها نفسه ان افاق والا فولیه نعم لو کان مجنونا احرم به الولی فالکفارة علی الولی مثل الصبی والله العالم

مشتمل بر کتاب الحج است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: ورثه حاج محمد نصیری؛ ۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۲۹]

۲. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۳/۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۰ جمادی الاول ۱۲۶۳ق؛ ۳۴گ (۹۳ر-۱۲۶ر)، ۲۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۶]

● **الحج** / فقه / عربی

al-ḥajj

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری

ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۶/۴

آغاز: کتاب الحج، و هو بفتح الحاء و تکسر لغة القصد أو کثیرة الاختلاف و التردد مطلقاً کما عن القاموس

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ بعضی از رسائل و کتب با خط خوردگی بسیار؛ ۶۴ص (۱۴۳-۲۰۶) [عکسی ف: ۱ - ۳۹۶]

● **حج** / فقه / فارسی

haj

تمیمی، احمد محمد

tamīmī, ahmad mohammad

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۴۲/۲

آغاز: بسمله اما بعد این چند جمله ایست در بیان واجبات عمره تمتع

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: عباس قمی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۴گ (۹۸-۱۱۱)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۴ - ۱۴۱۱]

● **الحج** / فقه / عربی

al-ḥajj

رشتی، حبیب الله بن محمد علی، ۱۲۳۴ - ۱۳۱۲ قمری

raštī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad ʻalī (1819 - 1895)

رساله استدلالی متوسطی است با نقل بعضی اقوال فقها و گفتگو در آنها.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۴۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... فهذه رسالة عملها العاصی الراجی ... فی الحج و مناسکه و هو من أعظم شعائر الاسلام و افضلها؛ **انجام:** و بین حمل ما دل علی ثبوته علی الاستحباب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ برگها پراکنده و اواسط نسخه افتاده دارد؛ جلد: تیماج سبز، ۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۵ - ۳۳]

● **الحج** / فقه / عربی

al-ḥajj

چاپلقی، علی اصغر بن محمد شفیع، - ۱۳۱۳ قمری

čāpalaqī, ʻalī asqar ben mohammad šafīʻ (- 1896)

رساله استدلالی مفصل با نقل اقوال بزرگان فقهاء و شاید قطعه‌ای از کتاب کاملی در دوره فقه باشد. مشتمل بر چند «مقدمه» و چند «مقصد».

آغاز: کتاب الحج و النظر فیه یقع فی مقدمات و مقاصد، المقدمة الاولی فی بیان حقیقته فاعلم انه قد ذکر له معادن ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۰۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان قلت: إن هذه الروایة تدل علی التحلیل من غیر تربص و ان لم یحصل الشرط و هو مورد الکلام والاثبات ... و ان کان تعبداً و اما فروایة ضریس بن عبدالله ...

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛کاغذ: فرنگی، جلد: مشمعی طوسی، ۲گ (۱۲۵ر-۲۱۶ر)،

۲۸ سطر (۱۲/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۳ – ۳۷۵]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۵۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و منها الخبر عن علی بن ابی حمزة ان اضطر المحرم الی أن یلبس.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به دستور مؤلف نوشته شده چنانچه روی برگ اول به تاریخ ۱۲۸۳ نوشته؛ مهر: مؤلف «علی اصغر الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۱۶۷]

● **الحج** / فقه / عربی

al-ḥajj

موسوی زنجانی، محمد بن ابی القاسم، ۱۲۵۷؟ – ۱۳۲۹ قمری

mūsavī zanjānī, mohammad ebn-e abe-l-qāsem (1841 - 1911)

محل تألیف: نجف اشرف
رساله استدلالی است در احکام حج و دنباله کتاب دیگر مؤلف «غایة المرام» که در نجف اشرف تألیف نموده بود، دارای دو «مقدمه» و چند «باب».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۴۴
آغاز: الحمدلله و ان قال العمل و طال الامل و اقترب الاجل و کثر الخطل و الصلاة علی فخر السادة الاول و معدن الفضائل الجمل؛ **انجام:** ناتمام: و عدم کون ذلک سبباً قطعاً و شکاً مه کفایته فی مثل المقام ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۸ – ۳۷۶]

● **الحج** / فقه / عربی

al-ḥajj

خراسانی، محمد هاشم بن محمد علی، – ۱۳۵۲ قمری

xorāsānī, mohammad hāšem ebn-e mohammad ʻalī (- 1934)

رساله کوتاهی است در مناسک حج دارای یک «مقدمه» و پنج «مقصد»: اما المقدمة: ففی بعض الاخبار الدالة علی کثرة فضله و ثوابه؛ مقصد ۱. ذکر معنی الحج و وجوبه و فیه خمسة مسائل؛ ۲. شرایط وجوب حجة الاسلام و هی خمسة؛ ۳. بعض المسائل المهمة و هی اربع و عشرین؛ ۴. شرائط ما یجب بالنذر و العهد و الیمین و هی اثنان؛ ۵. شرائط حج النیابة و هی ثلاثة.
[دنا ۴۹۶/۴؛ الذریعه ۳۹۰/۲۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۱۳
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد فیقول: انی لما وجدت المسائل المتعلقة بمقدمات الحج قلیلة الوجود فی الرسائل العملیة مع کثرة ابتلاء عامة المکلفین؛ **انجام:** السابع عشر، اذا اوصی ان یحج عنه و عین الاجیر و المبلغ فان کان بقدر ثلث الترکة او اقل، صح ... و لو من اقرب المواقیت ...
در حاشیه تصحیح شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری قهوه‌ای، ۲۳گ، ۱۱ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳۷ – ۳۰]

● **الحج** / فقه / عربی

al-ḥajj

رشتی نجفی، محمد هادی بن علی، ق۱۴ قمری

raštī najafī, mohammad hādī ebn-e ʻalī (- 20c)

تقریرات درس فقه (کتاب الحج) آیة الله العظمی حاج سید محمد رضا موسوی گلپایگانی (– ۱۴۱۴ق) است که پس از ارتحال ایشان به قلم شاگردشان شیخ هادی نجفی تنظیم شده است. مسوده جلد اول در ۱۳۷۴ق و مبیضه آن در ۱۴۱۵ق به پایان رسیده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۴۱-۳۹/۲۱
آغاز: بسمله الحمدلله علی نعمه و آلائه و له الشکر علی بلائه و الصلاة ... اما بعد فیقول اقل الناس ... محمد هادی المقدس النجفی ... هذا ما تلقیناه من مباحث الحج و العمرة ... من ابحاث استاذنا ... الگلپایگانی قدس سره و قد کانت هذه المباحث بقلم الحقیر فی کراریس متعددة؛ **انجام:** هو المسمی فی لسان الاخبار بیوم الحسبة کما تقدم قد تم المجلد الاول من کتاب الحج من تقریرات بحث السید الاستاذ ... و هذا المجلد حاو علی ذکر بعض مقدمات الحج و علی واجبات الاحرام و محرمات الاحرام وواجبات العمرة و واجبات الحج ...
جلد اول؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۶ جمادی الثانی ۱۴۱۵ق؛ مجدول، این نسخه عکسی است؛ جلد: مقوا عطف گالینگور، ۲۰۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف: ۶ – ۳۲۸۸]

● **حج** / فقه / عربی

haj

غیر همانند:
۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۶/۱
آغاز: بسمله. نحمدک اللهم یا من شرع مسالک الاحکام
در یک مقدمه و دو مقاله ساخته ۱۷ رمضان ۹۵۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «مدارک، شرح لمعه، سلط، ملا محمد سرابی سلمه الله، ق، مسالک، صحاح»؛ کاغذ: فرنگی، ۲۵گ (۱پ–۲۵پ)، ۱۸ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۵۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۶۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۴۰) [مختصر ف: ۳۰۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۱۸/۱

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین ... و بعد، فهذه جملة تشمل علی بیان واجبات عمرة التمتع و حج التمتع و محرماتهما و بعض المستحبات علی وجه الإجمال، اذا قطعت العلائق و أردت الخروج، فقف علی باب دارک و انو فقل: أتوجه الی البیت الحرام و المشاعر العظام؛ **انجام:** الموصوفة بالصحة مع النیة و الفساد مع عدم النیة، فلهذا لم یذکر النیة لمثل ذلک من یعتمد علی کلامه و لیس کل یفتقر الإتیان به الی النیة، نعم تعتبر النیة لترتب الثواب و لیس هذا مخصوصاً بالواجب ...

رساله کوتاهی است در بیان واجبات، محرمات و مستحبات عمره و حج تمتع، مؤلف در پایان رساله باقیمانده مطالب را به کتابهای اجدادش شهید ثانی و شیخ حسن فرزند شهید ثانی ارجاع می‌دهد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۱ر-۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۹ - ۳۸۸]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۴/۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲ق، جا: یزد؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۷]

۵. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۴۹/۱

آغاز: آغاز موجود: قبله و الاولی عدم تراخیه عنها؛ **انجام:** انجام موجود: السابع تفطیر الصائمین فعن الکاظم علیه السلام فطرک اخاک الصائم افضل من صیامک الثامن قرائت الادعیه.

بخشی از کتابی است. موجز و غیر استدلالی. در آخر هم چهار برگ در باب صوم دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۸ص (۱ -۱۸)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲) [عمومی ساری و تنکابن: ف: ۱۱۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۹/۱

آغاز: العظیمة و الاخطار الجسیمة و أخبار فضله و ما یترتب علیه من المغفرة و مضاعفة الحسنات و محو السیئات و رفع الدرجات؛ **انجام:** فمن زارهم رغبة فی زیارتهم و تصدیقاً فیما رغبوا فیه کانت ائمتهم شفعاؤهم یوم القیامة، و لیکن هذا آخر الرسالة ...

این رساله مختصر که آغازش افتاده و معلوم نشد از کیست، دارای یک «مقدمه» و دو «فصل» و یک «خاتمه» می‌باشد، بدین ترتیب: مقدمه: در تعریف و تقسیم حج، فصل ۱. عمره تمتع، فصل ۲. افعال حج، خاتمه: در زیارت پیغمبر و ائمه علیهم السلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۲۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سبز، ۶گ (۲ر-۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۸۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۹۸ ض

کا: محمد حفیظ بن محمد اشرف (نوه میر داماد)، تا: ۱۱۳۱ق [د.ث. مجلس]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۹/۳-۴/۸۹

آغاز: بسمله حمدله والصلوة ... کتاب الحج وهو بفتح الحاء وکسره لغة القصد وشرعاً افعال مخصوصة فی مشاعر مخصوصة اوالقصد الی بیت الله ... والنظر فیه فی امور اربعة الاول فی انواعه وهو بالذات نوعان؛ **انجام:** علی وجه النیابة اذا وقع علی الوجه الشرعی مقرب للمنوب عنه التبة

شرح مزجی بر کتاب الحج «ارشاد الاذهان» علامه حلی (۷۲۶ق) است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۲۲گ، ۲۲-۲۴ سطر، [ف: ۳ - ۱۵۸۰]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۶۹/۱۱

خط: نسخ، کا: نجفعلی انجدانی، تا: پنج‌شنبه ۱۱ ذیقعده ۱۲۵۶ق [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۵]

۱۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۶۵

آغاز: کتاب الحج و یتبعه العمرة او یدخل فیه وفیه سفاین السفینة الاولی فی اقسامه و ههنا ثلاثة ابحار البحر الاول فی الواجب من الحج وهو علی قسمین الواجب باصل الشرع؛ **انجام:** ویستحب صیام ثلاثه ایام فی المدینة و هی الاربعاء و الخمیس و الجمعة لطلب الحاجة لمن یقوم فیها ثلاثة و ان یصلی لیلة الاربعاء عند اسطوانة ابی لبابة وهی

کتاب حج را تحت عناوین «سفینه» و «بحر» و «ساقیه» و «نهر» نوشته است. اصل نسخه است که به قلم مؤلف اش تحریر شده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۱۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۳]

۱۱. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: الحج و فیه مقاصد الاول فی انواعه و شرائطه و فیه فصلان

بخشی از کتاب فقهی استدلالی و گمان می‌رود که از کتب علامه حلی باشد؛ بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۶]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۲۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۶سم [رایانه]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۱۰

آغاز: الحمدلله و الصلاة علی النبی. کتاب الحج و فیه مقاصد؛ **انجام:** و ان کان فی ایام التشریق و منع ههنا ابن الجنید.

گویا از شیخ عبدالله بن حاج صالح که نزدیک به پنجاه رساله دارد و از آنها است اربعین حدیث در امامت از طرق عامه و رساله محمدیه و این رساله که سومین اثر او است درباره مناسک حج و به نام شاهی حسینی ساخته است که به پاداش هزار در هم برابر با بیست تومان باو داده است (ص ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۷۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۱/۳سم [ف: ۱ - ۱۸۵]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۷۶۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۱۴]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۷۶۳

ارجوزه‌ای است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۱۴]

● **حج** / فقه / فارسی

haj

غیر همانند:

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۸/۱۶-طباطبائی

آغاز: اما بعد بدانکه در حج گذاردن پنج چیز فرض است اول حرام و احرام آن است که در جایی که حاجیان احرام گیرند بدل نیت کند؛ **انجام:** و ختم به مروه کند. سنت است که در حال رفتن و دویدن گوید رب اغفر و ارحم ... و اگر قرآن خواند افضل باشد.

واجبات حج است بدون استدلال و دیباجه و خطبه ندارد. واجبات حج را چنین ذکر کرده: اول احرام، دوم ایستادن در عرفات سوم سر تراشیدن مرد و کوتاه کردن موی زن چهارم طواف فرض که آن را را طواف افاضه گویند پنجم رفتن و دویدن میان منی و مروه؛ بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۴گ (۷۲ر-۷۵ر)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۳۴]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۲۱/۲

خط: نستعلیق، کا: بهاء الدین حسینی، تا: ۱۱۱۴ق؛ ۶ص، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۵۳]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۳۷/۳

در چند مقصد و باب و یک خاته؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن میرزا مسیح خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مقابله شده با اصل؛ کاغذ: فرنگی، ۷۲گ، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۱۷ - ۲۰۸]

۱۹. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۳۲

آغاز: بمناسک و شعایر قیام می‌فرمایند و بعد از رجوع بوطن تا آخر عمر هر روز بهوای آنکه شاید که دیگر باره؛ **انجام:** «جهادهم و زنتم عن دین الله و عن نبیه فجدتم بأنفسکم و ...

کتاب بزرگی است در ابواب و فصول متعدد مفصلی که در آن اسرار حج و اسرار بعض اعمال حج را در چهل خصیصه بیان کرده و در هر باب اقوال علماء از قدماء را آورده و از شرح فقیه ملا محمد تقی مجلسی نیز استفاده کرده و روایات مناسب با هر باب را نیز ذکر می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۹۶]

۲۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۶۹/۴

آغاز: در بیان افعال حج تمتع و آن سیزده چیز است: احرام و وقوف در عرفات و وقوف در مشعر و دو چیز در منا پیش از کوچ کردن؛ **انجام:** و مستثنی است از این حکم خلوق کعبه و آن بنا بر قول بعض علماء عطری است مرکب از زعفران و غیرآن که خانه کعبه را به آن معطر می‌نمودند

مباحث نسبتاً مفصلی است در حج با عناوین مقصد. در چند مقام و مبحث و مسأله. از شیخ طوسی و کتاب دروس یاد کرده است. و در فتاوای خود بسیار احتیاط کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: گالینگور سبز، ۸۰گ (۶۶ر-۱۴۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۴]

۲۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۳۴۲/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین اما بعد در بیان حج و شروط آن ... مقدمه بدان که حج کردن از اعظم ارکان دین است

رساله‌ای در اعمال و آداب حج در یک مقدمه و هفت «مطلب»، فهرست مطالب کتاب بدین ترتیب می‌باشد: مقدمه در فضیلت حج، مطلب ۱. بیان بعضی از آداب، ۲. بیان شرایط وجوب، ۳. بیان انواع حج، ۴. بیان افعال حج، ۵. بیان افعال حج تمتع، ۶. بیان احکام حج قرآن، ۷. بیان احکام حج نیابت؛ خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶۸]

● **الحجاب** / فقه / عربی

al-ḥijāb

جاحظ، عمرو بن بحر، ۱۵۰ - ۲۵۵ قمری

jāhez, ʻamr ebn-e bahr (768 - 870)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۷/۱۳-ف

نسخه اصل: داماد ابراهیم پاشا ش ۹۴۹؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸گ (۱۲۵پ-۱۴۲ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۹۵]

● **حجاب** / کلام و اعتقادات / فارسی

hejāb

علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله، ۱۲۹۷ - ۱۳۹۱ قمری

ʻallāme hā’erī māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e fazl-ol-lāh (1880 - 1971)

تاریخ تألیف: محرم ۱۳۴۷ق؛ محل تألیف: بارفروش

رساله مختصری است در بیان مفاسد بی‌حجابی و ذکر دلایل عقلی و نقلی بر وجوب حجاب که تفصیل کلام را بر تألیف دیگرش به ناموس اسلام ارجاع داده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۱۸/۵

آغاز: پس از خطبه مختصر: حجاب یکی از مسائل اجتماعی است؛ **انجام:** و جواب همه شبهات و اشکالات و مغالطات احاطه (کذ) نماید رجوع کند بکتاب حجاب حقیر مسمی بناموس اسلام. خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه: ضمن ۸ برگ مراسلات و مکاتیب و برخی اشعار مؤلف؛ کاغذ: مشقی نخودی، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۰۲]

● **حجاب زن** / فقه / فارسی

hejāb-e zan

زنجانی، عبدالله، ق۱۴ قمری

zanjānī, ‘abd-ol-lāh (- 20c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۳۵

آغاز: انقلابات اجتماعیه و تطورات سیاسیه و تغییرات عالم مسئله صالح بودن حجاب و مسفور یعنی (رفع حجاب) را ایجاد نمود و الخ؛ **انجام:** و اما ما ینفع الناس فیمکث فی الارض. الحمدلله ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مطالبی پراکنده در موضوع کتاب با چند غزل از قضائی یزدی ضمیمه دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای، ۱۳گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳ - ۹۳۲]

● **حجاج و کودک ماهرو** / داستان / عربی

hajjāj va kūdak-e māhrū

روایت ابو عبدالله کرخی به عربی.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۹۱/۴

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ چلیپا و نانوشته گذارده در پایان، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۲گ (۷۲پ-۷۳پ)، ۱۲ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۳۲]

● **الحجاز و العراق و الشام** / قرائت / عربی

al-ḥijāz wa-l ‘irāq wa-š šām

تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۹۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۰]

● **الحجازیات** / ادبیات / عربی

al-ḥijāzīyāt

شریف الرضی، محمد بن حسین، ۳۵۹ - ۴۰۶ قمری

šarīf-or-razī, mohammad ebn-e hoseyn (971 - 1016)

تعدادی غزل و قصیده به قوافی مختلف آمده است بیت اول آن: «یا ظبیة البان ترعی فی خمایلها ×× لیهنک بالیوم ان القلب مرعاک. بیت آخر آن: لوکان قلبک قلبه ما لمته ×× حاشاک مما عنده حاشا کا»

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۲۷/۷

آغاز: یا ظبیة البان ترعی فی خمایلها؛ **انجام:** لو کان قلبک قلبه مالمته ×× حاشاک مما عنده حاشاکا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کشمیری، نخودی، جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۰ص (۲۸۵-۳۰۴)، ۱۹-۲۴ سطر (۱۰/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۹ - ۳۰]

← حجازیه ≻ سفرنامه حج (منظوم)

● **حجازیه** / سفرنامه / فارسی

hejāzīye

حسینی یزدی، محمد بن حسین، ق۸ قمری

hoseynī yazdī, mohammad ebn-e hoseyn (- 14c)

تاریخ تألیف: ۷۵۷ق

گزارش سفر حجاز ابوالاشرف محمد حسینی یزدی است در سال ۷۵۷ق که برابر است با آغاز سلطنت شیخ اویس آل جلایر.

آغاز: حمد بی منتهی و ثناء لا یحصی مر موحدی را که را که سکنان خطه خاک را به شرف وجود پیغمبران بنواخت و در جوف وادی غیر زرع قوایم بیت محرم بر افروخت ...

چاپ: با تحقیق محمد جعفر یاحقی، در مجموعه رسائل خطی فارسی، بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی، دفتر اول، بهار ۱۳۶۸ش؛ به اهتمام ایرج افشار، محیط ادب، تهران، ۱۳۵۸: ص ۴۴۲-۴۵۳.

[دنا ۴۹۷/۴؛ فهرستواره منزوی ۱/۷۵]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۸۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** در همه اوقات خصوص در اشهر معلومات

خط: نسخ، کا: محمد سجستانی، تا: ربیع الاول ۷۶۵ق، جا: شیراز؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نائینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی عنابی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۳۲سم [ف: ۷ - ۱۷۹]

● **حجامت (رساله در)** / طب / فارسی

hejāmat (r. dar)

فخرالانامی، احمد

faxr-ol-anāmī, ahmad

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۴۲۷/۴

آغاز: بسمله، سپاس و ستایش مر پروردگاری را جل جلاله که بقدرت کامله خویش بدن انسان را بحسن تقویم آراسته گردانید؛ **انجام:** پانزده مثقال و شیر خشت پانزده مثقال.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصدر است به دو رساله: اولی طب النبی و دومی قانونچه چغمینی و قبل از این دو، رساله‌ای است در اصول دین؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ - ۷۵۲]

● **الحجب** / عرفان و تصوف / عربی

al-ḥujub

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری

ebn-e ‘arabī, mohammad ebn-e ‘alī (1166 - 1241)

رساله‌ای در حب و دوستی الهی و آنچه حجاب می‌شود بین حبیب و محبوب و چگونگی رفع این حجاب‌ها از دید عرفان و

تصوف. در این رساله از سی و سه حجاب نام برده شده و درباره آن توضیح داده است: ۱. حجاب العلم؛ ۲. حجاب الحب؛ ۳. حجاب الخلوة و الجلوة؛ ۴. حجاب الصحو؛ ۵. حجاب الوحدانية؛ ۶. حجاب الاتحاد؛ ۷. حجاب الافعال؛ ۸. حجاب الحضور مع توحيد الافعال؛ ۹. حجاب الشوق و الاشتياق؛ ۱۰. حجاب الشاهد؛ ۱۱. حجاب حفظ الادب؛ ۱۲. حجاب الهيبة؛ ۱۳. حجاب حفظ السير؛ ۱۴. حجاب الروية؛ ۱۵. حجاب الكون؛ ۱۶. حجاب السكون؛ ۱۷. حجاب و القلق؛ ۱۸. حجاب الانبعاث؛ ۱۹. حجاب الفترة؛ ۲۰. حجاب صلصلة الجرس؛ ۲۱. حجاب القرب؛ ۲۲. حجاب الرجوع؛ ۲۳. حجاب الاوصاف؛ ۲۴. حجاب تقارب الاوصاف؛ ۲۵. حجاب المراسلة؛ ۲۶. حجاب التلوين؛ ۲۷. حجاب الرجوع من البساط؛ ۲۸. حجاب من ذكر نفسه؛ ۲۹. حجاب كتمان المحبة؛ ۳۰. حجاب العلل؛ ۳۱. حجاب الروح القدسی؛ ۳۲. حجاب العارف المردود؛ ۳۳. حجاب المخالقه.

آغاز: الحمد لله الذی حجبنا به عنه غيره ان يعرف له كنه بدا نوراً فاستتر عن الابصار بنوره و ظهر فاحتجب عن البصاير بظهوره فاندرج النور فی النور. اما بعد، فانه من استوهب من الواهب المواهب وهب علی كل حال ...

انجام: فان المحب يطلب الاتصال بالمحبوب و الاتحاد و لايطلب موافقة المحبوب فيما يريده منه فان و افقه لم يطلب و ان طلب الوصال لم يرد مما اراد المحبوب فهو مغلوب محجوب.

چاپ: در ضمن مجموع الرسائل الالهية در قاهره: ۱۹۰۷؛ به تحقيق سعيد عبدالفتاح (قاهره، مكتبة الثقافة الدينية: ۱۴۲۴ق)

[دنا ۴۹۷/۴]

۱. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۲۳/۲بخش یکم

خط: نسخ معرب، کا: عبدالله بن عبيدالله بن عبدالكافی عبيدی، تا: ۷۷۹ق؛ کاغذ: نخودی، ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۶۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۷۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: درويش مصطفی مولوی سهروردی، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۸-۱۳)، ۳۰ سطر، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۷۶۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۵۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی الحقيقة عدم الحجاب حجاب لا من جهة عدمه.

خط: نسخ، کا: حاجی عبدالله بن سيد طه عرب، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۱پ-۱۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۲۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۴/۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: غلام علی بروجردی، تا: ۱۲۵۶ق، جا: بروجرد؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۲۸۱پ-۲۸۹پ)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۴ - ۲۲۳]

۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۷۵/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۴۶۵]

● حج بلد / فقه / عربی

hajj-e balad

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

چاپ: در مجموعه اولی از رسائل فقهیه مؤلف چاپ شده است.

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵/۱۰ فیاض

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی، ۱گ، ۲۶ سطر (۷×۱۷)، قطع: پستی [ف: ۲۱۲]

● حج بیت الله / فقه / فارسی

hajj-e beyt-ol lāh

رساله‌ای است در مورد حج و بیت الله الحرام و مطالبی به نثر و نظم در فضائل حضرت امیر المؤمنین.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۳/۶

آغاز: الحمدلله الذی جعلنا من المتمسكين بو لاية علی امير المؤمنين صلوات الله عليه و علی اولاده الطاهرين؛ **انجام:** فسبحان الذی بيده ملكوت كل شیء ما شاء الله كان و ما لم يشا لم يكن و لا حول و لا قوة الا بالله و صلی الله علی محمد و آله الطاهرين

خط: نسخ و نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۴۴- ۵۴)، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۸ - ۴۰۹]

● حجج الاسلام / کلام و اعتقادات / فارسی

hojaj-ol eslām

طباطبائی یزدی، حسین بن مرتضی، - ۱۳۰۷ قمری

tabātabā'ī yazdī, hoseyn ebn-e morteza (- 1890)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۲۷۵ق

در آن از روی آیت‌های چهار انجیل سریانی ارمنی که متن آنها را هم آورد روشن نمود که پیامبر اسلام و پیشوایان شیعی راستگو بوده و آیین شیعی درست است در آن هشت «حجت» است و یک «خاتمه» در خرده‌گیری از نصارا.

آغاز: بسمله. و به نستعین. بهتر کلامی از خامه لسان که بر صحایف خواطر نگارش پذیرد و خوشتر مرامی از نامه بیان که مصاحف مساطر نمایش گیرد حمد خداوندیست.. که گم گشتگان اید ضلالت را بسوی طریق مستقیمش هدایت نموده و

سرگشتگان بادی جهالت را سبیل قویش عنایت فرمود ... و بعد بر مرآت صدور صافیه ارباب الباب و اخلاء اطیاب تسطیر و تحریر مینماید ... این مرتضی الحسینی الحسنی الطباطبائی الیزدی محمد حسین ... آنرا مسمی بحجج الاسلام گردانید.
انجام: بهتر آنستکه در اینجا ختم کنیم ...
[فهرستواره منزوی ۲۶۴/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۸۶/۴
آغاز و انجام: برابر؛ فرغت من تألیفه و تحریره عصر یوم الثلثاً السابع و العشرین من شهر جمادی الثانیة من شهور سنة خمس و سبعین و مأتین بعد الالف ... فی البلدة الشریفة الرضویة علی مشرفها الاف سلام و تحیة.
بی کا، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۷۵ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۹۲ر-۱۰۰ر)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۶ - ۲۲۵۳]

← الحجة ⪢ الغیبة

● **حجت** / حکومت و سیاست / فارسی

hojjat

ملکم، ۱۲۴۹ - ۱۳۲۶ قمری

malkam (1834 - 1908)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۳۰۱ق
رساله‌ای است در تبلیغ اصول و مرام آدمیت و اتحاد آدمیان.
آغاز: «حجت» آقای محترم، اوضاع همین است که میبینید، دنیا مغشوش و حالت شما مغشوش تر شما بر حسب ظاهر زنده هستید -و لیکن ما میدانیم درباطن از زندگی خود چقدر خسته شده اید آلان که شما این سطر را میخوانید.
انجام: و اگر طالب زندگی هستید زندگی حقیقی را از باطن و از قدرت جماعت منتظر باشید.
چاپ: ایران، تهران، نشر نی، ۱۳۸۱ شمسی، حجت الله اصیل
[فهرستواره منزوی ۴۶۳/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ فهرست مطالب و نیز یادداشت مهمی هست که شاید نشانگر تاریخ استنساخ باشد: «ابتدای شروع یکساعت بظهر مانده روز شنبه ۲۵ ذیحجه ۱۳۲۴»؛ جلد: مقوایی با روکش مخمل بنفش، ۵گ (۲پ-۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۰/۶سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۹۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۱۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** شما در رد این نکته چندان تعجیل نفرمائید بطون مسئله را اندکی بشکافید، آنوقت به بینید، در تقدیرات حکیم علی الاطلاق چه ریزهایی نگفتنی بوده است، من آنچه باید بگویم گفتم حالا وقت تحقیق شماست. تمت الکتاب بتاریخ شهر رمضان سنه ۱۳۰۱ حرره ۱۳۰۱
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل آبی، ۷۶ص، ۲۰ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۱۳۸]

۳. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۱۰۵
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۴۳]

● **حجة الابرار علی فرقة الاشرار** / فقه / عربی

ḥujjat-ul abrār ʻalā furqat-il ašrār

موسوی زنجانی، محمد بن محمد کاظم، ۱۲۲۴ - ۱۲۹۲ قمری

mūsavī zanjānī, mohammad ebn-e mohammad kāzem (1809 - 1875)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۶ق
رساله ایست در مذمت شرب شراب و بیان حکم فقهی آن و مضار آن به نقل از کتب مختلف و با آوردن دلیل‌های عقلی شامل «مقدمه» در معنی خمر و مقدمه‌ای دیگر در اقسام و اسماء خمر و شش «باب»: ۱. ادله عقلیه بر قبح استعمال خمر؛ ۲. ادله نقلیه قدیمه از تورات و کتب آسمانی دیگر؛ ۳. ایرادات و الجواب عنها؛ ۴. ادله نقلیه جدید از کتاب قرآن و اخبار؛ ۵. اخبار وارده از معصومین؛ ۶. فروع و مسائل با خاتمه درحکایات هفت‌گانه.
[دنا ۴۹۸/۴؛ الذریعة ۲۵۷/۶]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۸۸-۳۴/۵۸
آغاز: بسمله الحمدلله الذی فضل نوع الانسان علی سائر مخلوقاته لما اعطیتهم من العقل ... اما بعد فیقول العبد ... الموسوی الحسینی ... لما کان حکم الخمر وما حکمه حکم الخمر من الانبذة المسکرة مشتبهاً؛ **انجام:** فاعتبروا یا اولی الالباب من عواقب مدمن الشراب بشروهم بالیم العقاب وشدید العذاب فلیکن هذا آخرالرسالة ... وائمته وساداته علیهم آلاف سلام وتحیة ما بقینا وبقی اللیل والنهار
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱ رمضان ۱۲۸۲ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه دام ظله العالی»؛ جلد: مقوای طوسی عطف تیماج، ۱۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۸۱]

● **حجة الاسلام = برهان الملة = رد پادری** / کلام و اعتقادات / فارسی

hojjat-ol eslām = borhān-ol mella = radd-e pādorī

نوری، علی بن جمشید، - ۱۲۴۶ قمری

nūrī, ʻalī ebn-e jamšīd (- 1831)

وابسته به: میزان الحق؛ هانری مارتین (۱۸۱۰-۱۸۸۳)
اهدا به: فتحعلی شاه و عباس میرزا نایب السلطنه
به دستور: میرزا عیسی قائم مقام فراهانی
تاریخ تألیف: ۱۲۳۲ق
رد «میزان الحق» هنری مارتن پادری است.
آغاز: بسمله. الحمدلله الاول بلا اول کان قبله و الآخر بلا آخر یکون بعده ... پس بر رای اخوان صفا و خلان وفازاده خاکسار بی قدر و مقدار عرضه می‌دارد که درعهد معدلت مهد پادشاه
انجام: حاجتی باعاده آن نمی باشد الحمدلله ... علی هاجرها وآله الوارثین لکماله سلام الله اکمل التام الشامل العام وصلواته الدائمة وبرکاته القائمة والسلام.
[دنا ۴۹۸/۴ (۱۷ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۹۳۱/۲؛ الذریعة ۲۵۷/۶ [برای اطلاع از بقیه کتبی که بر رد این کتاب نوشته شده است بنگرید به الذریعة ۲۱۴/۱۰ ذیل عنوان «الرد علی الفادری (پادری) النصرانی»] و ۹۱/۴، ۱۰۲/۳ «برهان الملة» ناشناخته، همانجا ۲۵۷/۶ «حجة الاسلام» که می‌گوید در رد هنری مارتن است با تاریخ نگارش ۱۳۳۲ق؛ مشار فارسی ۵۰۸۴/۲ «میزان الحق» دو عنوان از دو تن؛ فهرستواره منزوی ۲۶۱/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۳۴
با حواشی زیاد، نسخه ممتاز؛ بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق [د.ث. مجلس]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۴
خط: نسخ، کا: حسین بن علی، تا: ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای،۱۱۹گ،۱۵سطر،اندازه:۱۳/۵×۲۱/۱سم[ف:۲- ۲۰۷]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** تاریخ الفراغة من تصنیف هذه الرسالة المسماة بحجة الاسلام الملقبه ببرهان الملة الثلث الثانی من الثلث الثالث من الربع الاول من سنه ۱۲۳۲ اثنین و ثلثین و ماتین بعد الالف من الهجرة علی هاجرها و اله الوارثین لکماله سلام الله ... والسلام.
خط: نسخ خوش، کا: محمد بن محمد جعفر الحسنی، تا: ربیع الثانی ۱۲۳۲ق؛ مجدول، دارای کمند، با یک سر لوح مرصع، محشی؛ واقف: تاج ماه بیگم، ۱۲۶۲ ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: رنگ و روغنی گل و بوته عطف تیماج خرمایی، ۲۴۹گ، ۱۵ سطر [ف: ۱ - ۱۱۴]
۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۳۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق متوسط، کا: غیاث الدین بن صدرالدین حسینی بارفروشی، تا: ۱۲۳۳ق، به درخواست میرزا محمد خلیل؛ مصحح، محشی با امضای «منه دام ظله»؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج یشمی، ۹۲گ، ۲۰ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۶سم [رایانه]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ متوسط، کا: ملا حاجی محمد، تا: ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی سفید رگه دار، جلد: میشن سیاه، ۲۰۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۶ - ۵۹]
۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۵۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۵ ربیع الاول ۱۲۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۱گ، ۱۸ و ۲۲ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۶]
۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۳/۱
رد اعتراضات پادری بر معجزه؛ خط: نستعلیق، کا: علی مراد بن حسین بن سبز علی سیارستاقی تنکابنی گیلانی، تا: ۱۲۳۳ق، جا: اصفهان مدرسه میرزا حسین؛ محشی با نشان «منه دام ظله»، در برگ ۱۵ر اشعار فارسی از عاشق اصفهانی و پراکنده های دیگر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۹۲گ (۸پ-۹۹پ)، ۲۰س (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲۹]
۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی الحضرة الختمیة و الورثة آلالیة و السلام علی تابع الهدی
خط: نستعلیق، کا: محمد سعید حسینی تنکابنی، بی‌تا؛ نسخه را آخوند ملا اسماعیل اصفهانی در تاریخ ۱۲۳۵ مقابله و تصحیح نموده؛ واقف: عضدالملک، ۱۲۷۶؛ ۶۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۴ - ۹۱]
۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۵۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن مشکی، ۱۶۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۹سم [ف: ۲ - ۲۰۷]
۱۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق [ف: ۳ - ۱۵]
۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۳-۲/۱۲۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با لفظ «منه مدظله العالی»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۸۱]
۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۵۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی،۲۷۴ص،۲۳سطر،اندازه:۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۰-۲۰۹۸]
۱۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۵/۱۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۱۵]
۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۳۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و السلام علی من تابع الهدی. تاریخ الفراغة من تصنیف هذه الرسالة المسمی بحجة الاسلام ۱۲۳۳ق ...
خط: نسخ پخته، کا: محمد علی بن محمود، تا: چهارشنبه جمادی الاول ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۰گ، ۲۱ سطر (۹×۱۴)، اندازه:۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۶]
۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۷۸
خط: نسخ، کا: اسمعیل بن محمد علی اصفهانی، تا: ۱۳۰۹ق؛

کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۱/۷سم [ف: ۲ - ۲۰۷]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق [الفبائی ف: ۲۱۴]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج مشکی، ۸۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۴۹]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۲/۵-طباطبائی

آغاز: در برهان المله و حجة الاسلام ... تبصره وافاده ... و اما قصه شبهه عدم امکان انشقاق قمر

این بخش در معجزات است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۱۳۷-۱۴۱) [ف: ۲۳ - ۵۹۸]

● حجة الاسلام حاج سید علی اصغر نیری طباطبائی زواره ای / تراجم / فارسی

hojjat-ol-eslām hāj seyyed ʻalī asqar-e nayyerī-ye tabātabā'ī-ye zavvāre-ī

شفیعی اردستانی، مرتضی بن احمد، ق۱۴ شمسی

šafī'ī ardestānī, morteza ebn-e ahmad (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۱ آبان ۱۳۸۳ش؛ محل تألیف: تهران

رساله کوتاهی است در شرح حال حجة الاسلام حاج سید علی اصغر بن میرزا علیرضا نیری طباطبایی زواره‌ای که از عالمان و دانشمندان زواره بوده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۰/۱۵

آغاز: زواره از جمله شهرهای قدیمی و دارای دیرینه ای طولانی است. این شهر در حاشیه کویر مرکزی ایران و در فاصله پانزده کیلومتری شمال اردستان قرار دارد؛ **انجام:** پی سال وفات نزهت گفت ×× نیری کرد جا به خلد برین / عاش سعیداً و مات سعیداً، روحش شاد و یادش گرامی باد.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۸۳ش، جا: تهران؛ مجدول به مشکی؛ کاغذ: جدید، ۴گ (۸۶-۸۹)، ۲۱-۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۳۸ - ۸۱۹]

● حجة الاسلام فی رد الخصام من الیهود و النصاری و المجوس / کلام و اعتقادات / فارسی

hojjat-ol eslām fī radd-el xesām men-al yahūd va-n nasārā va-l majūs

آقا نجفی، محمد تقی بن محمد باقر، ۱۲۶۲ - ۱۳۳۱ ؟ قمری

āqā najafī, mohammad taqī ebn-e mohammad bāqer (1846 - 1913)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۷ق

در بیان نبوت و پاسخ به گفته‌های یهود و نصاری و مجوس است، مشتمل بر «مقدمه» و چهار «مقصد» و «خاتمه».

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۴۴

آغاز: شکر و سپاس بیرون از حد و قیاس معبود لم یزل و لایزالی را سزاست که شبستان دلهای موحدان را بچراغ عالم افروز نور محمدی؛ **انجام:** و شیطانی بصورت غلام سیاهی متعرض او شد وخدا عمار را براو ظفر داد حضرت این را بمردم اعلام فرمود

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۴۹گ، ۴۰ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۵۹۹]

● حجة الاسلام فی شرح تهذیب الاحکام / شرح حدیث / عربی

ḥujjat-ul islām fī š.-i tahḏīb-il aḥkām

قمی، محمد طاهر بن محمد حسین، - ۱۰۹۸ قمری

qomī, mohammad tāher ebn-e mohammad hoseyn (- 1687)

وابسته به: تهذیب الاحکام فی معرفة الحلال و الحرام؛ شیخ طوسی، محمد بن حسن (۳۸۵-۴۶۰)

شرح مفصلی است در چند جلد بر «تهذیب الاحکام» شیخ طوسی؛ دارای «مقدمه»ای در سه «مطلب»:۱. ان الدلیل الشرعی هو الکتاب و السنة و لایجوز الرجوع الی غیرهما؛ ۲. مباحث فی اصول الفقه؛ ۳. بحوث فی علم الحدیث و الدرایه.

آغاز: الحمدلله المتفرد بالقدم و الدوام المتعالی عن ادراک الحواس و احاطة الاوهام المتقدس عن مشابهة الاعراض ... و بعد فانی لما رأیت کتاب تهذیب الاحکام ... کتاباً کاملاً لم یصنف مثله فی الاسلام ... شرحته شرحاً شافیاً وافیاً مشتملاً علی عدة مسائل الفقه و معظم دلائل الاحکام ... و جعلته مفتحاً بمقدمة و سمیته حجة الاسلام فی شرح تهذیب الاحکام ...

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۹۲ق (چاپ تصویری از روی نسخه خطی موجود در کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی)، رحلی، ۴۰۸ص

[الذریعة ۲۵۷/۶ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۲۰/۲؛ دنا ۴۹۸/۴ (۱۳ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۲ ط

آغاز: آخرین مع الزیادات و فی تفسیر الثعلبی سنده عن عطیة العوفی؛ **انجام:** عن الشیخ ابراهیم بن الشیخ علی بن عبدالعالی المیسی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۸گ، ۱۹سطر، اندازه:

۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۴۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو روی عن الشیوخ المذکوره فی السند الاول الی مؤلفی الاکتب الاربعه ثم المطلب الثانی بعون الله الملک الوهاب.

مطلب اول از سه مقدمه را در بر دارد؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل، تا: ۱۰۸۸ق؛ جلد: مقوا، ۱۹۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۵۸]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۱۵

آغاز: ففیها ثلاثة مطالب عظام، المطلب الأول فی الأحادیث الواردة فی کتب الشیعة و اهل السنة

بخش مقدمه کتاب است؛ خط: نسخ، کا: مطلب بن کاظم حسینی قمی،تا:ربیع الاول ۱۰۹۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۳۵]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۲۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو روی عن الشیوخ المذکورین فی السند الاول الی مؤلفی الکتب الاربعة تم المطلب الثالث.

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن ملا ... قمی، تا: چهارشنبه از ذیقعده ۱۰۹۴ق؛ مصحح، شعری از مؤلف؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده اما مقلی» (بیضی) به سال ۱۲۱۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۹گ (۱پ-۲۱۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۰]

۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۰۹

مقدمه کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد رحیم بن حاجی فتح الله قاری، تا: ربیع الثانی ۱۰۹۸ق؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۳ ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو روی عن الشیوخ المذکورین فی السند الاول الی مؤلفی الکتب الاربعة.

خط: نستعلیق تحریری، کا: حاجی میرزا محمد بن حاجی ابراهیم، تا: محرم ۱۰۹۹ق؛ محشی با امضای بهاءالدین، مصحح، با خط خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۹۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۶۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۶۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۱۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۷۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۳۱۰]

۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۰۵

آغاز: المفیدة للظن و ان النجاة فی متابعة کتاب الله و العمل بمحکماته و متابعة اهل البیت علیهم السلام و العمل بروایاتهم؛

انجام: عن ابن ابی نجران عن الحسین بن سعید عن حماد مع ان سعداً انما یروی عن ابن ابی نجران بواسطه احمد بن محمد بن عیسی انتهی کلامه ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ اهدایی: علی نجف آبادی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۶۰۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** روی عن الشیوخ المذکورین فی السند الأول إلی مؤلف الکتب الأربعة، تم المطلب الثالث.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، رکابه‌دار؛ تملک: حبیب الله آشتیانی، اسماعیل بن محمد هادی با مهر «افوض امری الی الله عبده اسمعیل ۱۱۹۲» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴۴ - ۲۳۵]

۹. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۴۷

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ - ۲۱۵]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۹

آغاز: برابر

بخش مقدمه می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ تملک: محمود حسینی قاضی به تاریخ ۱۲۶۴؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۵۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۸/۴ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی کتاب الفردوس للدیلمی باسناده عن النبی

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴ص (۴۷-۷۰)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲۴/۳ - ۳۸]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۷۹

دو مطلب آغاز مقدمات را دارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۰۱گ، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۸۴]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشانی «فتحعلی»؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده عبدالله» (مربع)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده ... محمد صالح»؛ تملک: هاشم بن حران و مهر «الواثق بالمنان هاشم بن حران» (هشت گوش)، محمد بن علی قلی افشار به تاریخ ۱۱۸۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۸ - ۷۶]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** حدثنی حال انضمامها الی لفظة قراءة انه سمعه من لفظه و أدرک نطقه به

دو مطلب از سه مطلب مقدمه مفصل کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۱۰۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۶ - ۲۹۱]

● **حجت اشرف** / عرفان و تصوف / فارسی

hojjat-e ašraf

رهگیر، شرف الدین محمد

rahgīr, šaraf-od-dīn mohammad

مؤلف دانشمند، شاعر و صوفی نقشبندی از مریدان ملا عبدالسلام بوده و سلسله اساتید خود را با پنج واسطه به شیخ احمد سرهندی فاروقی مجدد الف ثانی (۱۰۳۴ق) می‌رساند. ملا عبدالسلام برای بعضی از یاران خود رساله‌ای از روی مکتوب استادش حافظ عبدالغفور نیشابوری نگاشته بود که بر بعضی از طالبان حفظ آن مشکل می‌نمود، لذا باب محمد صالح از دوست خود شرف الدین محمد خواست که در رساله‌ای برای مسترشدان مجملاً طریق اذکار و افکار و ولایات و حقایق را به طریق ایجاز و اختصار توشه بگذارد. شرف الدین محمد رساله حاضر را در یک مقدمه و دوازده «حجت» و یک خاتمه در پاسخ به درخواست دوستش نگاشت و در ابتدا سلسله مشایخ خود را از ملا عبدالسلام تا خلیفه اول (ابوبکر) ذکر نمود.

فهرست مطالب کتاب در ابتدای آن، چنین درج شده است: مقدمه: در بیان تخصص طریقه علیه نقشبندیه و آنچه دانستن آن مرشد و مسترشد را ناگزیر است؛ حجت ۱. مذکور دائره ثانیه که کنایه از مرتبه امکان است و متضمن حقیقت سیر لطایف سته و نفی و اثبات و ذکر تنزیه است؛ ۲. مذکور دائره ثانیه که کنایه از ولادت صغری که اولیاء باشد؛ ۳. مذکور دائره ثالثه که کنایه از ولایت کبری که ولایت انبیاء است؛ ۴. مذکور دائره که کنایه از ولایت علیا که ولایت ملائکه ملاء اعلی است؛ ۵. مذکور دائره خامسه که کنایه از کمالات نبوت است و در مذکور دائره سادسه که کنایه از کمالات انبیاء است و در مذکور دائره سابعه که کنایه از مقام کمالات اولوالعزم است؛ ۶. مذکور دائره هشتم که کنایه از مقام خلفا است؛ ۷. مذکور دائره نهم که کنایه از ولایت موسویه است؛ ۸. مذکور دائره دهم که کنایه از محمدیه است؛ ۹. مذکور دائره یازدهم که کنایه از حقیقت کعبه است؛ ۱۰. مذکور دائره دوازدهم که کنایه از حقیقت قرآن مجید است؛ ۱۱. مذکور دائره سیزدهم که کنایه از حقیقت صلات است؛ ۱۲. مذکور دائره چهاردهم که کنایه از مقام معبودیت صرف است؛ خاتمه: در مذکور مراتب نزول است. سلسله مشایخ مؤلف تا مجدد الف ثانی از این قرار است: شرف الدین محمد، ملا عبدالسلام، حافظ عبدالغفور نیشابوری، حاجی اسماعیل غوری، شیخ سعدی لاهوری، شیخ ادهم جنوری، شیخ احمد سرهندی (مجدد الف ثانی).

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۳۹

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة و السلام علی رسوله محمد و آله و اصحابه اجمعین. اما بعد می‌گوید فقیر حقیر سراپا تقصیر شیخ شرف الدین محمد رهگیر (؟) عفی عنه که از یاران کمیته و دیرینه حضرت پیر دستگیر؛ **انجام:** خاتمه در مراتب نزول عارفی که قطع منازل وصول نموده باصول رسیده است ...

نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۶۸ (ردیف ۱۷۸)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶۰ص، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۵ - ۱۸۱]

● **حجة الله البالغة** / حدیث / عربی

ḥujjat-ul lāh-il bāliġa

شاه ولی الله، احمد بن عبدالرحیم، ۱۱۱۴-۱۱۷۶؟ قمری

šāh valī-yol-lāh, ahmad ebn-e ʻabd-or-rahīm (1703 - 1763)

کتاب مشتمل است بر دو قسم و هر قسم شامل فصولی چند در اسرار احادیث و آنچه می‌توان از سیره پیامبر (ص) در اعمال یومیه استفاده نمود و نیز احادیثی در اصول دین و فروع احکام می‌باشد. تألیف کتاب را در سفر حج به تفصیلی که در مقدمه کتاب آورده شروع نموده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۵۰

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی فطر الناس علی ملة الاسلام و الاهتداء و جبلهم علی الملة الحنفیة المسحة السهلة البیضاء؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا ایراده فی کتاب الحجة البالغة ... و علی آله الکرام و اصحابه العظام

خط: نستعلیق، کا: میر نجیب علی، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۲۵۳ق؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی کشمیری، جلد: مقوا با عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۰۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۷۴]

● **حجة الامامية** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥujjat-ul imāmīya

تبریزی، محمد جعفر بن محمد، ق۱۳ قمری

tabrīzī, mohammad jaʻfar ebn-e mohammad (- 19c)

تاریخ تألیف: ۲ ذیحجه ۱۲۷۲ق

رساله‌ای در اثبات امامت به طریق عقل و نقل از کتاب و سنت که به درخواست فرزندش (احمد) تألیف نموده درباره نه موضوع بدون عناوین مخصوص بدین تفصیل: ۱. اشتراط العصمة فی الامام؛ ۲. اشتراط کونه منصوصا من الله سبحانه؛ ۳. اشتراط افضلیته فی جمیع العلوم من جمیع الرعیة؛ ۴. لزوم استمرار الامام و الحجة الی یوم القیامة؛ ۵. اشتراط کونه من قریش؛ ۶. اشتراط کونه من بنی هاشم؛ ۷. اشتراط کونه من عترة النبی؛ ۸. اشتراط کونه من الاولاد علی و فاطمة؛ ۹. کون عددهم اثنا عشر.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۷۸

آغاز: الحمدلله الذی من علینا بارسال الانبیاء و نصب الاوصیاء لارشاد الهماء و فتح مسامع قلوبنا بایات عقلانیة و اشارات فرقانیة؛ **انجام:** حتی قضینا حقه و فرغنا من امره و قد تم تحریر هذه الرسالة الشریفة

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۴۴]

← حجة البالغة ≻ میزان التمیز فی العلم العزیز

● **الحجة البالغة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ḥujjat-ul bāliġa

حویزی، خلف بن عبدالمطلب، - ۱۰۷۴ قمری

hovayzī, xalaf ebn-e ʻabd-ol-motalleb (- 1664)

اهداء به: امام قلیخان [پس از فوت پدرش الله وردی خان، در سال ۱۰۲۱ فرمانفروای فارس گشت و در ۱۰۴۳، به فرمان شاه صفی کشته شد.]

تاریخ تألیف: ۱۰۲۵ق

کتاب در اثبات امامت حضرت أمیرالمؤمنین (ع) است با آیات و احادیث معتبره نزد امامیه و اهل سنت و جماعت. مطالب کتاب را در عنوان «الحجة البالغة» مذکور داشته و هر عنوانی را مصدر به آیه نموده و به تفسیر و بیان شأن نزول آن پرداخته و سپس در عنوان «مجلس قال الشریف کمال الدین سید خلف» به تأویل و بیان نکات و لطایف آیات پرداخته است. کتاب دارای دو «مقدمه» و چهل «حجة» و «خاتمه» است و هر مقدمه حاوی بر چهار تنبیه است در بیان اسناد اخبار مرویه و احتیاج به امام و لزوم عصمت امام و غیرها.

عناوین حجج: ۱. فی امامة علی ابن ابی طالب (ع) و ولایته قوله تعالی انما ولیکم الله و رسوله و الذین امنو الذین یقیمون الصلوة و یؤتون الزکوة و هم راکعون؛ ۲. فی ذکر التنصیص علی امیرالمؤمنین (ع) بالخلافة و الولایة و هی قوله تعالی جل من قایل یا ایها الرسول بلغ ما انزل؛ ۳. فی بیان رضا الله فی تبلیغ النص علی علی علیه السلم و امامته و هو قوله تعالی الیوم اکملت لکم؛ ۴. فی بیان شرف امیرالمؤمنین علیه السلم اختص به و مزیة لایکاد یدانیه علیها احد من العالمین و هی مساواته للنبی صلی الله علیه و آله الخ؛ ۵. فیما یدل علی شرف امیرالمؤمنین و ولدیه و زوجته علیهم السلم و عصمتهم؛ ۶. فی ذکر فضل مولانا علیه السلم و انه خیر البریة بنص القرآن؛ ۷. فی بیان دعوة الله للمومنین الی طاعته مولای امیرالمؤمنین الخ؛ ۸. فی انه علیه السلم جعله الله شاهداً لرسوله؛ ۹. فی بیان انه علیه السلم هو الشاهد بعد شهادة الله علی تصدیق رسول الله صلی الله علیه و آله و تکذیب مخالفیه؛ ۱۰. فی انه علیه السلم و عاء علم رسول الله؛ ۱۱. فی کونه ناصر رسول الله صلی الله علیه و آله بامرالله تعالی؛ ۱۲. فی ذکر ایات بینات و مدحات عالیات اجمع المفسرون و المحدثون ان نزولها مختص فی شان امیرالمؤمنین و الحسنین و البتول؛ ۱۳. فی بیان ان الله تعالی اصطفی علی ابن ابی طالب (ع) و اهل بیته الائمة علیهم السلم و اورثهم کتابه؛ ۱۴. فی بیان تقدیم مولانا امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) علی من فاخره؛ ۱۵. فی بیان انه علیه السلم من الارحام الذین هم اولی برسول الله صلی الله علیه و آله؛ ۱۶. فی بیان ان الله تعالی وعد امیرالمؤمنین (ع) فی استخلافه فی الارض؛ ۱۷. فی بیان انه ضرب الله به مثل انبیائه و ابان بذلک نفاق اعدآئه؛ ۱۸. فی بیان ان امیرالمؤمنین علیه السلم هو الهادی؛ ۱۹. فی الوجه الذی یستحق به علیه السلم الامامة؛ ۲۰. فی بیان ما اظهر الله لعلی علیه السلم فی مقام المحبة له؛ ۲۱. فی بیان ان الله تعالی اخذ المیثاق بولایته علی الاواح فی عالم الذر؛ ۲۲. فی بیان ان الله تعالی سما امیرالمؤمنین صدیقا من الصدیقین؛ ۲۳. فی بیان ما اختصه الله فی تبلیغ کتابه و احکامه؛ ۲۴. فی بیان انه علیه السلم هو الباب الذی امرالله بالاتیان منه؛ ۲۵. فی بیان ما مدحه الله تعالی فی بذله لنفسه فی سبیل الله؛ ۲۶. فی بیان انه هو الایة التی امتحن الله بها عباده؛ ۲۷. فی بیان ان الله سبحانه و تعالی سمی مولانا امیرالمؤمنین مومنا؛ ۲۸. فی بیان مدح الله له علی جوده؛ ۲۹. فی بیان امتثاله لامرالله دون غیره؛ ۳۰. فی بیان انه نصر الله الذی نصرله نبیه و دینه؛ ۳۱. فی بیان انه افضل الاصحاب؛ ۳۲. فی بیان ما خص الله به علیا علیه السلم من الفضل بان هزم به احزاب المشرکین؛ ۳۳. فی بیان ما اختص الله به علی ابن ابی طالب بما فتح علی یدیه؛ ۳۴. فی بیان ثبات امیرالمؤمنین مع رسول الله دون من ادعت العامه؛ ۳۵. فی بیان ما اثبت الله من مودته فی قلوب اولیائه؛ ۳۶. فی بیان ان علیاً (ع) هو الصراط المستقیم؛ ۳۷. فی بیان تعظیم شانه من الله تعالی؛ ۳۸. فی بیان انه علیه السلم کما ان الله سبحانه بعث الانبیاء قبله علی التصدیق بربوبیته و بنبوة محمد (ص) و کذلک بعثهم علی التصدیق بولایته؛ ۳۹. فی بیان شرف مقام امیرالمؤمنین؛ ۴۰. فی بیان ان علیا علیه السلم راس المؤمنین و امیرهم الخ؛ خاتمه: در بیان چگونگی احوال مؤلف و مدت و تاریخ تألیف. (مهدی ولایی)

آغاز: الحمدلله قمع بالحجج البالغه شبه اهل الشک و الضلال

۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۳۴

آغاز: فی بیان قبح تقدیم المفضول علی الفاضل و تحقیق افضلیة من ثبت له الامامة؛ **انجام:** فحمد الله واثنی علیه و صلی علی النبی(ص)ثم قال معاشر قریش اشهدوا انی ...

از نسخه حاضر مقدمه اول و قسمتی از اوایل مقدمه دوم و اواخر الحجة البالغة ۳۸ تا انتهای الحجة البالغة ۴۰ افتاده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ با جمله «بلغ قرائة وفقه الله تعالی»؛ ۲۵۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲-۳۰۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلیعتبر الناظر بحقیقة هذا المقال اذا کان

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (صفحه آخر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۲۲گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۵ - ۱۲۵]

● **الحجة البالغة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ḥujjat-ul bāliġa

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

شروح و حواشی:

۱-الحجة البالغة (ترجمه)؛ محصص لاهیجی، محمد سعید بن اسماعیل (قرن ۱۳)

۲-الحجة البالغة (ترجمه)؛ مراغی، حسن بن محمد باقر (قرن ۱۳)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰۰

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اوضح السبیل بافاضه البرهان؛ **انجام:** سنه ۱۲۵۹ فی صحن جنات سید الشهداء ... بحق محمد و آله

خط: نسخ، کا: محمد بن زارعلی الناهی، تا: ۱۲۵۹ق؛ ۷۱گ، ۱۷ سطر [رایانه]

● **الحجة البالغة (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی

al-ḥujjat-ul bāliġa (t.)

محصص لاهیجی، محمد سعید بن اسماعیل، ق۱۳ قمری

mohasses-e lāhījī, mohammad sa‘īd ebn-e esmā‘īl (-19c)

وابسته به: الحجة البالغة؛ رشتی، کاظم بن قاسم (۱۲۱۲-۱۲۵۹)

تاریخ تألیف: شعبان ۱۲۱۴ق

ترجمة الحجة البالغة یا اجوبه سید محمد کاظم رشتی در چند «فصل».

[فهرست مشایخ ۱۱۱/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۵۰/۲

آغاز: نخستین کلمه‌ای که در کتاب تکوین و تدوین نقش بست؛ **انجام:** و لا حول ... حرر (تاریخ نگارش یاد شده).

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۲۵ صفر ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن شیمی، ۳۹گ (۴۰پ-۷۸ر)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۴۴۷]

● **الحجة البالغة (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی

al-ḥujjat-ul bāliġa (t.)

مراغی، حسن بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

marāqī, hasan-e bn-e mohammad bāqer (- 19c)

وابسته به: الحجة البالغة؛ رشتی، کاظم بن قاسم (۱۲۱۲-۱۲۵۹)

تاریخ تألیف: ۱۲۶۲ق

اصل کتاب از سید کاظم رشتی است که در پاسخ به سید احمد و رد بر یهود و نصاری و نیز اثبات نبوت رسول اکرم (ص) و ولایت ائمه طاهرین علیهم السلام و بطلان مذهب مخالفین شیعه نگاشته است این کتاب ترجمه‌ای روان به فارسی است از آن کتاب. مترجم تکلمه بر آن افزوده به نام: «اتمام الحجة البالغة و اکمال للادلة القاطعة».

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عدد مر واجب الوجود را سزد که الواح قلوب نوع بشر را که مظهر غرایب صنع قضا و قدر است به صیقل معارف و حکم جلا داده عکس پذیر صفات و چهره ... **انجام:** هرگاه اراده رسیدن به حق داشته باشی ونیست توفیق من مگر به خدا و بر اوست توکل من و به سوی اوست بازگشت من وان افتریته فعلی اجرامی و انابری مما تجرمون.

[الذریعة ۲۵۹/۶؛ کتب مشایخ ۱۱۱/۲؛ نسخه‌های منزوی ۹۳۲/۲؛ دنا ۴۹۹/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۶۲/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۲۴/۱

بی کا، تا: آدینه ۲۱ جمادی الاول ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن تریاکی،۵۶گ (۱پ-۵۶پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۶سم [ف: ۵ - ۱۶۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۰/۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی مراغی، تا: ۱۰ ذیحجه ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن مشکی، ۲۱ سطر [ف: ۵ - ۷۲]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عباس علی بن علی کشاری، تا: ۲۹ رجب ۱۲۶۰ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۸۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۴۰۸]

۴. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: حیدرعلی، تا: ۱۲۶۱ق [میراث اسلامی: ۵ - ۵۹۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۷۷/۲۱

خط: نستعلیق، کا: سید علی اصغر پسر محمد قاسم طباطبائی زواره‌ای، تا: ۷ رجب ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۳۴۶ر-۳۵۷ر)، ۳۵ سطر (۱۴×۲۸)، اندازه: ۲۲×۳۹سم [ف: ۱۷ - ۴۱۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۵گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ - ۳۰۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** این است بعض آنچه منظور بود از الحاق به حجت بالغه مولینا السید اطال الله بقاه، پس ازین قطعه از کتاب «زبدة التصانیف» است.

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۵۹ق؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۶۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۳۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** که ایشان هم از آنها بود و ارشاد من می‌نمایند و بسا می‌شود که میل می‌شود ... می‌کنم لکن میشنوم فعل خدای تعالی
نام مؤلف به استناد آغاز نسخه معلوم شد؛ بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲گ (۱۶۸پ-۲۰۹پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۹۴]

● **حجة بالغه** / متفرقه / فارسی

hojjat-e bāleqe

استرآبادی، محمد ابراهیم بن محمد خلیل، ق۱۳ قمری
estarābādī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad xalīl (- 19c)

از محمد ابراهیم پسر محمد خلیل استرابادی که در روزگار ناصر الدین شاه می‌زیسته است و آن را به خواهش میرزا مهدی نوری نوشته است. او می‌خواسته نام کتاب را «آداب المتعلمین» گذارد ولی چون هر مطلب را با ذکر دلیل می‌آورد لذا مناسب دیده که «حجت بالغه» نام نهد. حجت بالغه در بیان لزوم تحصیل علم و یقین و عدم جواز اکتفاء به گمان و آداب تعلیم و تعلم است و گاه گاه از موضوعاتی دیگر به مناسبت سخن یاد کرده است. کتاب مورد گفتگو عنوان به خصوصی ندارد جز در بخشی که سخن از عقل به میان آمده. در بخش عقل ۷ فصل درباره مفاسد عقل و بیان با عنوان فصل آورده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۰۵/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بنده خاطی محمد ابراهیم بن محمد خلیل الاسترابادی بخواهش جناب زبدة الاکوان و اوثق الاخوان میرزا مهدی نوری ... بعرض برادران ایمانی و اخلاء روحانی میرساند که آنچه از تصریحات علماء و حکماء و عقلاء و دانان از سلف و خلف مستفاد میشود این است که تحصیل علم بمراد خدا از آیات و ادله و اعمال قوة فکریه را در آنها و استنباط مجهولات را از معلومات؛ **انجام:** و کذلک هر یک از سبق شبهه و تکبر کردن بر آیات و ادله منصوبه و استبعاد کردن از مقتضای آنها و از بردن اکثر خلایق بر خلاف آن که کل آنها بسوی شیطان میکشانند و اضداد آنها که عبارة از سبق دلیل صحیح صریح بر شبهه و از تواضع کردن نزد ادله و آیات منصوبه و از ترک استبعاد از مقتضای آن ادله است بسوی خدا میکشاند. تمام شد آنچه بر سبیل اجمال منظور بود که ذکر شود و الحمدلله ... و آله الطاهرین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۸۷ص (۲-۱۸۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۶سم [ف: ۱۰ - ۲۹۸]

● **حجة البالغة** / کلام و اعتقادات / فارسی

ḥujjat-ul bāliġa

حجت اصفهانی، ناصر الدین، ۱۲۵۵ - ۱۳۱۱ شمسی
hojjat-e esfahānī, nāser-od-dīn (1876 - 1932)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۰۸۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الی ختم بحبیبه محمد خاتم الانبیاء؛ **انجام:** و من آیات ان خلق لکم من النفسکم ازواجالتسکنوا
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● **الحجة البالغة** / کلام و اعتقادات / فارسی

al-ḥujjat-ul bāliġa

طباطبائی بروجردی، محمد حسن بن عبدالرحمن، ق۱۴ قمری
tabātabā'ī borūjerdī, mohammad hasan ebn-e 'abd-or-rahmān (- 20c)

وابسته به: الفرائد؛ گلپایگانی، ابوالفضل بن محمد (۱۲۶۰-۱۳۳۷)
تاریخ تألیف: ۱۳۲۱ق؛ محل تألیف: تهران
ردی است بر «فرائد» ابوالفضل گلپایگانی که یکی از کتاب‌های فرقه بهائیه است در دو جلد از محمد حسن بن عبدالرحمن حسنی حسینی طباطبائی بروجردی طهرانی (درگذشته حدود ۱۳۵۰) که از شاگردان میرزای شیرازی بوده و در سال ۱۳۱۶ به تهران آمده و تا آخر عمر در آنجا متوطن شده است و در سال ۱۳۴۰ جلد اول را و در سال ۱۳۲۱ جلد دوم را به پایان رسانده است
آغاز: جلد اول: حمد بیحد و ثنای بیعد مخصوص ذات پاک کبریایی است
جلد دوم: حمدله و بعد چنین گوید این خادم الشریعة المحمدیة الابدیة
[دنا ۴۹۹/۴؛ هدیة الرازی ص ۸۱- نقباء البشر ج ۱ ص ۴۰۶-شجره نامه آیة الله بروجردی ص ۳۱؛ فهرستواره منزوی ۲۶۱/۹]

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۹۱
آغاز: برابر ۱
جلد اول؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۵ق؛ ۳۴۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۶]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۹۲
آغاز: برابر۲
جلد دوم؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۳۹۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۶]

۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۷۳
آغاز: برابر۲
جلد دوم؛ بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: گلی، جلد: میشن سرخ، ۴۶۶ص، اندازه: ۱۳×۲۱سم [فهرست عراقی: ۱ - ۳۱۶]

● **الحجة البالغة علی من أثبت الولاية علی الرشيدة البالغة** / فقه / عربی

al-ḥujjat-ul bāliġa ʻalā man aṯbata-l walāya ʻala-r rašīdat-il bāliġa

جزائری، عبدالکریم بن محمد جواد، - ۱۲۱۵ قمری

jazā'erī, ʻabd-ol-karīm ebn-e mohammad javād (-1801)

تاریخ تألیف: ۲۵ ربیع الثانی ۱۱۷۵ق

رساله‌ای است در اینکه دختری که به سن بلوغ رسیده و رشد داشته باشد، در ازدواج وی احتیاجی به اذن ولی او نیست و خود اختیار خود را در دست دارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۲۶/۵

آغاز: الحمدلله ذی النعم و الصلاة و السلام علی سید العرب و العجم محمد و آله التابعین له فی خصاله؛ **انجام:** هذا ما هدانی الله الیه من لطفه العمیم و الله یهدی من یشاء الی صراطه المستقیم.

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۰پ)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۱۲۸]

● **الحجة البالغة فی شرح الاحادیث القدسية = ترجمه احادیث قدسی = حجة بقية الله** / حدیث / فارسی

al-hojjat-ul bāliġa fī š.-il aḥādīṯ-il qudsīya = t. ahādīs-e qudsy = ḥujjat-e baqīyyat-ol lāh

هزار جریبی، محمد کاظم بن محمد شفیع، - ۱۲۳۴ ؟ قمری

hezār-jarībī, mohammad kāzem ebn-e mohammad šafīʻ (- 1819)

ترجمه فارسی چهل سوره تورات است که مترجم به درخواست برادران دینی نگاشته و می‌گوید و چون عازم بزیارت حضرت صاحب الامر (ع) بودم آن را «حجة بقية الله» نامیدم. در آخر رساله، نصایح زبور به نقل از حیات القلوب مجلسی اضافه شده است.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید بنده خاطی محمد کاظم بن محمد شفیع هزار جریبی که بعضی از برادران دینی این حقیر ر ابر این داشتند که این احادیث قدسی را ترجمه و فارسی نمایم ...

[نسخه‌های منزوی ۱۸۲۰/۲؛ دنا ۴۹۹/۴ (۱۴ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۴۲۸/۶]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۹۶۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** عذاب دیگر بر ایشان به آنچه کسب کردند از گناهان والسلام.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج ماشی، ۴۳گ (۱-۴۳)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۹۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۲۷/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آن فقیر باسگ یکسان است.

خط: نسخ، کا: شیخ محمد ارومی الاصل ساکن کربلا، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۱۷۰-۱۸۸)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۱۹۶]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۲۵-۵۸/۷۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۸ جمادی الثانی ۱۲۷۲ق؛ ۳۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۸۲]

۴. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

کا: عبدالوهاب بن محمد حسن کاتب اصفهانی، تا: ۱۲۷۳ق؛ مصحح؛ مهر: «عبدالوهاب بن محمد مهدی الموسوی» (بیضی)؛ ۱۳۱ص [مخطوطات مرتضوی: ف: ۱۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۴۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۱۴۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۲۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وفقنا لاخذ الاعمال قد تم فی ید ... فرج الله الملقب بهادی ...

خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: ۱۹ جمادی الاول ۱۲۸۴ق، جا: یوش؛ کاغذ: فرنگی پسته‌ای، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۲۸گ (۵۶ر-۸۳ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۳۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** آنچه کسب کرده اند از گناهان ... سنه ۱۲۹۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق [رایانه]

۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۸۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هر که از خدا ترسد او را دوست داشته است و هرکه خدا را دوست دارد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، عطف تیماج، ۲۵گ، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۴]

۸. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۶۷/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: آقا احمد اصفهانی، تا: ۱۳۰۳ق، جا: رشت؛ ۵۸گ (۱پ-۵۸ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۷۱]

۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و حمد برای اوست که بهترین عالم و عالمیان است، و خالق عالم و عالمیان است و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا.

خط: نسخ معرب، کا: محمد حسن طبیب گیلانی، تا: ۱۳۱۰ق؛ پیش از کتاب: ۱. «اخبار الاسرار فی مراحل الابرار تألیف حاج ملا

محمد بن احمد آملی مازندرانی (ق۱۳)، ۲. رساله تحفة الخواص از: میرزا هدایت الله بن میرزا حسین وزیر دفتر آشتیانی، با حاشیه صدر الاشرف میرزا جلال الدین بن میرزا ابوالقاسم ذهبی شیرازی. و پس از کتاب: «اعتمادیه» از محمد بن احمد آملی که هر سه کتاب چاپ سنگی است؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱ - ۱۷۴]

۱۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۸۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** یابن آدم کیف لاتجتنبوا الحرام ولااکتساب الاثام ولاتخافون النیران ولاتتقون غضب الرحمن فلولا مشایخ رکع و اطفال رضع و بهائم رتع و شباب خشع

تا سوره تاسع به عربی را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جز مقدمه اول رساله به فارسی ترجمه نشده؛ جلد: مقوا، ۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۳۹۸]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۳/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا موسی من آمن بی و اتقی منی اعطیته الجنة یا موسی ان الدنیا لعب و لهو و زینة ای موسی کسی که ایمان آورد به من ... ای موسی.

ترجمه و شرح ۳۹ سوره را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ترجمه فارسی احادیث رساله آخر در لابه‌لای سطور احادیث به شنگرف؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ (۴۵پ-۸۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۴۲۷]

۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۸۶/۴

خط: نسخ، کا: علی بن احمد جعفر، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۶گ (۲۹-۴۴)، ۲۴سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۹۱۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۰/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۶گ (۱۷۳-۱۹۸) [ف: ۹ - ۱۳۱۷]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۰۴/۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. بدانکه حق تعالی می‌فرماید که عجب دارم از کسی که یقین دارد به مرگ چگونه شاد می‌گردد؛ **انجام:** زدناهم عذاباً فوق العذاب بما کانوا یکسبون

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۳۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۱۸۴]

● **الحجة البالغة لاصحاب الیمین** / ادبیات / عربی

al-ḥujjat-ul bāliġa li-aṣḥāb-il yamīn

اهداء به: یمین الدوله مقرب الخاقان ناصر الدین شاه قاجار

مؤلف به درخواست بعضی مواعظ خود را آن‌چنان‌که در منبرها می‌گفته، در کتابی به نام «منهج الواعظین و مسلک الراشدین» گرد آورده بود و چون آن کتاب در چند جلد بود و استفاده از آن سخت می‌نمود به تلخیص آن در این کتاب پرداخت و کلمات و گفته‌های حضرت امیر المومنین علیه السلام را از آن انتخاب نمود. کلمات در این کتاب به ترتیب موضوعات با رعایت ترتیب حروفی عناوین آن موضوع‌ها در ۲۸ کتاب به عدد حروف تنظیم شده و در هر کتابی چند باب که در بردارنده موضوعات است. نام مؤلف در دیباچه کتاب پاک شده و به جای آن «حسن بن محمد کاشانی» نوشته‌اند.

کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۹/۱

آغاز: الحمد لله الذی جعل الموعظة هدایة للمتقین و تذکرة لمن شاء اتخذ سبیلا الی رب العالمین و تنبیها لمن استیقظ عن نومة الغافلین؛ **انجام:** من رعی الایتام رعی فی بیته،من افضل البر بر الایتام.

خط: نسخ، کا: محمد جواد بن محمد علی موسوی، تا: جمعه ۱۹ رمضان ۱۳۲۰ق؛ ۱۳۱گ (۱پ-۱۳۱ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۸۱/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۴۴]

● **حجة البالغة ناصری** / کلام و اعتقادات / فارسی

hojjat-ol bāleqa-ye nāserī

ندیم خلخالی، عبدالرحیم بن محمد رضا، ق۱۳ قمری

nadīm-e xalxālī, ‘abd-or-rahīm ebn-e mohammad rezā (- 19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف: ۱۲۸۰ق

کتاب بسیار مفصلی است در مناقب اهل بیت و امامت ائمه اطهار در سه جلد که هر جلد نام خاصی دارد: ۱. البینة الملزمة؛ ۲. الادلة القاطعة؛ ۳. البراهین العرشیه. مؤلف پس از سالها اقامت در روم و ایران و گفتگو و مناظره‌های متعدد با سران مخالفین اقدام به تألیف کتاب حاضر نمود و با استفاده از منابع وکتب اهل سنت حقانیت امامت علی (ع) و اولاد اطهارش را ثابت می‌نماید. چند تن از شعرای مشهور در توصیف این کتاب و مؤلف آن اشعاری سروده‌اند که در لابه‌لای نسخه آمده است از جمله بیدل کرمانشاهی متخلص به حسان در ختم جلد اول شعری گفته است و نیز میرزا سید حسین تفرشی متخلص به مشعوف در تعریف و تاریخ جلد سوم کتاب شعری سروده است و در خاتمه چند قصیده از مؤلف آمده است از جمله: قصیده آذریه، قصیده فراریه و چند قصیده غدیریه و نیز قصیده‌ای در تولد امام علی (ع) و اشعاری در مدح آن حضرت و ابیاتی از مثنویات مؤلف در حدیث وفات سلمان. تخلص شعری مؤلف «ندیم صابر» بوده است. این کتاب در زمان ناصرالدین شاه قاجار تألیف و به وی تقدیم شده لذا موسوم به «حجة البالغة ناصری» گشته است. کتاب شامل مقدمه و سه باب است: مقدمه در کثرت و وسعت فضلیت و منقبت امام علی (ع)؛ باب ۱. در جلد اول شامل هزار حدیث از طریق عامه؛ باب ۲. در جلد دوم مشتمل بر هزار حدیث از طرق خاصه؛ باب ۳. در جلد سوم در تفسیر آیات

باهرات در شأن علی مرتضی و آل اطهار اوست. فهرست‌های مختلفی برای کتاب قرارداده شده و در اول و میان نسخه این فهارس درج شده از جمله فهرست منابع کتاب که دقیقاً مشخص نموده احادیث نموده احادیث کتاب را با شماره آن که از چه کتابی اخذ نموده است و در آغاز جلد سوم فهرست آیات شریفه‌ای که تفسیر آن در جلد مذکور آمده را، آورده است.
[معجم مؤلفی الشیعة ص ۱۵۸]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۲۴-۳۹/۴

آغاز: بسمله الحمدلله الواحد القدیم الصمد القادر العلیم ... اما عبد نگارنده صفحه صحیفه عبدالرحیم مستوفی ومنشی باشی ابن محمد رضا ابن ابراهیم بن سعید خلخالی؛ **انجام:** علی الرسم بالحرکة والاشارة لا بلحن القول تعلیم وتفهیم نمود بطلت الزوائد وحصلت الفوائد ... وعترته الطیبین من الان الی یوم الدین.
جلد اول ودوم و سوم؛خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف، تا: غره جمادی الاول ۱۲۸۴ق؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵۷گ، ۳۵-۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۳ - ۱۵۸۳]

● **الحجة البالغة و البرهان القاطعة** / کلام و اعتقادات / فارسی

al-hojjat-ol bāleqa va-l borhān-ol qāte‘a

قزوینی، اسدالله بن محمد ابراهیم، ق۱۳ قمری

qazvīnī, asad-ol-lāh ebn-e mohammad ebrāhīm (- 19c)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۱۵ شعبان ۱۲۶۲ق

در اصول پنج‌گانه دین و آنچه بدان تعلق دارد برگرفته از کلمات ائمه اطهار علیهم السلام و تحقیقات علمای ابرار و عرفای اخیار دارای پنج «الحجة البالغة».
آغاز: الحمدلله رب العالمین.. اما بعد خامه شکسته زبان ابکم نشان تراب اقدام ارباب یقین و خادم ائمه طاهرین
انجام: پس بدرستی که او تعالی ولی و صاحب اختیار هر چیزی است ...
[دنا ۵۰۰/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۶۳/۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۷۷/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ خط خورده و در حاشیه افزوده شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ (۲پ-۵۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۵۴]

← حجة البقیه ﴿ الحجة البالغة فی شرح الاحادیث القدسیة
← حجة بقیة الله ﴿ الحجة البالغة فی شرح الاحادیث القدسیة

● **حجة الدامغة** / کلام و اعتقادات / فارسی

hojjat-od dāmeqa

حسینی لاهیجانی، هاشم بن مرتضی، ۱۲۶۲ - ۱۳۴۲ قمری

hoseynī lāhījānī, hāšem ebn-e morteza (1846 - 1924)

تاریخ تألیف: نیمه شعبان ۱۳۱۰ق

کتابی است در اثبات وجود ولی عصر و رد شبهات بابیه که پس از دیباچه در سه «مقصد» و «خاتمه» مرتب گشته: ۱. ابطال امر بابیه؛ ۲. امر امام غایب از صفات و علامات و غیبت و ظهور و غیرها؛ ۳. ولادت با سعادت حضرت؛ خاتمه در رفع استبعاد ضعفاء و بی بصیرتان در امر غیبت.
آغاز: پس از خطبه: و بعد چنین گوید یکی از خدام آستان عالم ربانی و حکیم صمدانی
انجام: والحمدالله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا
[دنا ۵۰۰/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۶۳/۹]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر جندقی، تا: رمضان ۱۳۱۰ق؛ واقف: نائینی، ۱۴۹گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۹۲]

● **حجة الذاکرین = نصیحت نامه** / اخلاق / فارسی

hojjat-oz zākerīn = nasīhat-nāme

سمنانی، امیر اشرف جهانگیر بن ابراهیم، - ۸۰۸ قمری

semnānī, amīr ašraf jahāngīr ben ebrāhīm (- 1406)

پندهای صوفیانه‌ای است در ضرورت تلاوت ذکر بعد از نماز با استناد به آیات و روایات از طرق عامه با عناوین «سؤال و جواب». این رساله به همراه چند اثر کوتاه وی از جمله «بشارة المریدین» و رساله «قبریه» در پایان کتاب «لطائف اشراقی» ــ شاگردش نظام الدین حاجی غریب یمنی ــ گنجانده شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۸۲۸

آغاز: بسله. حمدله. علی ما جعلنی من العلماء و خصنی بمزید الفهم و الزکاء و ادرکنی بالرحمة الواسعة و نور؛ **انجام:** و محل استدلال و استنباط ما نداند او را روا نیست که از ما فتوی دهد قول را به ما نسبت کند و الله اعلم بالصواب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ضمیمه: مذیل است به نسبت نامه شاه مدار بن علی بن شیخ طیفور و رساله اعتقادیه از تألیفات مؤلف در سه صفحه به قلم کاتب، کمندکشی اوراق به لاجورد؛ اهدایی:رهبری،اردیبهشت۱۳۸۶؛کاغذ:نخودی فرنگی،جلد: تیماج عنابی، ۳گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۶۸]

● **حجة الشیعة فی تقویة مذهب الاثنی عشریة** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥujjat-uš šī‘a fī taqwīyat-i maḏhab-il iṯnā ‘ašarīyya

مؤلف آن شناخته نشد. از ذوق التأله و مختصر قاضی عضدی و شرح تجرید ملا علی قوشچی و بسیاری از علمای فریقین یاد می‌کند. کتاب مشتمل بر یک «مقدمه» و سه «مقصد» و یک «خاتمه» است و هریک دارای چند «فصل» می‌باشد: مقدمه در بیان اصول مذهب شیعه و سنی و ذکر اختلاف امت در مسئله امامت بعد از رسول الله (ص) و اینکه مبنای دلیل هر یک بر چیست و ابطال آراء مخالفین؛ مقصد ۱. ذکر دلائل مخالفین که امامت علی (ع) غیرمنصوص است و نقل اخبار موضوعه و آیات متشابهه و مغالطات آنها و پاسخ گفتن به تمام این شبهات؛ ۲. ذکر ادله‌ای که دلالت بر بطلان اجماع و اثبات نص و دلایلی عقلی و نقلی بر افضلیت و امامت علی (ع) دارد و بطلان اجتهاد و قیاس در این رابطه؛ ۳. بیان ادله‌ای که امامیه بر امامت ائمه اثنی عشر اقامه نموده‌اند و وجوب اطاعت امامان بر امت؛ خاتمه در بیان ترجیح مذهب حق و ابطال باطل و مسائل مربوط به آن. صاحب الذریعة گوید نسخه‌ای از این کتاب را ضمن موقوفات ملا نوروز علی بسطامی در مشهد رضوی دیده‌ام.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۸۲

آغاز: و بقاء کمقسمها اوادق قسمیها کقسیمیه اختلافاً و احفظهما توقفاً و بالاعتقاد بها تتم السعادة العظمی و اللذة الکبری و الغایة العضوی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۴۱۳گ، ۱۸–۲۶ سطر (۷×۱۵/۵–۱۶/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۲۴۲]

● **حجة العارفین** / عرفان و تصوف / فارسی

hojjat-ol ‘ārefīn

احراری حسینی، ابوالعلاء، – ۱۰۶۱ قمری

ahrārī hoseynī, ab-ol-‘alā‘ (- 1651)

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی هدانا للایمان و الاسلام ... اما بعد این فقیر ... حیاة الله حسینی المنعمی الا بوالعلائی نقش بندی چشتی از دارالخیر اجمیر به شرف زیارت ... خواجه معین الدین حسن سنجزی ... مشرف گردیده معاودت نموده در سنه یک هزار و دو صد و چهار در ... اکبرآباد رسیده.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۴۵/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، ۵۲ص، ۲۳ سطر (۱۵/۵×۲۸)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۷ – ۴۷۳]

← الحجة العقلیة علی المعاد الجسمانی ← الامالی الفلسفیة

● **الحجة علی تلک المحجة** / شرح حدیث / عربی

al-ḥujja ‘alā tilka-l maḥajja

طبرسی، محمد صالح

tabarsī, mohammad sāleh

وابسته به: الکافی؛ کلینی، محمد بن یعقوب (–۳۲۹ق)

کتاب کافی که از کتب حدیثی مهمه شیعه و تألیف ثقة الاسلام کلینی است این کتاب حاشیه‌ای بر آن است. محشی می‌گوید که بعد از اینکه شرحی بر کافی نوشتم و مورد اقبال قرار گرفت، بعضی از برادران از من خواستند که حاشیه‌ای بر غوامض کتاب بنگارم و لذا به نوشتن این حاشیه پرداختم.

آغاز: بسمله و به نستعین – یا عالم الدقایق و السرایر و یا ملهم الحقایق علی الضمایر لک الحمد علی ما اعطیتنا من دقایق الامر

[دنا ۵۰۱/۴]

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یحتمل ان یراد بالشیئی الاول ایضاً العمل الصالح و یجعل التنکیر للتصغیر.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۴۸۲گ، ۲۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲ – ۴۱]

۲. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۳۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: جلال الدین محمد بن عماد الدین محمود لاهجی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: میرزا بابا سبزواری، رمضان ۱۲۹۷ق؛ ۲۵ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [تراثنا: س۶ش۱ – ۱۱۶]

● **الحجة علی الذاهب الی تکفیر أبی طالب** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ḥujja ‘ala-ḏ ḏāhib ilā takfīr-i ’abī-ṭālib

موسوی، فخار بن معد، – ۶۳۰ قمری

mūsavī, faxxār ebn-e ma‘add (- 1233)

رساله استدلالی مفصلی است در صحت ایمان ابی طالب و اسلاف پیامبر (ص) با استفاده از روایات و مصادر تاریخی، در آن از شیوخ خود ابوعبدالله محمد بن ادریس (– ۵۹۸ق) و ابوالفضل بن حسین حلی اجدب (– ۵۹۸ق) و ابوجعفر یحیی بن محمد علوی حسنی بصری (– ۶۰۴ق) و عبدالحمید بن تقی حسینی (– ۵۹۴ق) و دیگران نام برده است. مؤلف استاد محقق حلی و شاگرد ابن ادریس است. مؤلف این کتاب را پس از نگارش به ابن ابی الحدید معتزلی نشان داده، او با این که ایمان ابی طالب را نمی‌پذیرفت چند شعر در ستایش آن سروده است.

آغاز: الحمدلله الذی تظاهرت آلاءوه و حسن الی خلقه بلاءه احمده علی منحتا من هدایته و رقنا من معرفته وبعد فانی رایت جماعة من المنقسمین الی الاسلام و المنتحلین للایمان یثبتون اباطالب ... فی حیز الکافرین ...

چاپ: این کتاب در مطبعه علویه نجف به سال ۱۳۵۱ق با دیباچه‌ای از طباطبایی حسینی در سرگذشت مؤلف چاپ شده است؛ بغداد، مکتبة النهضة، تحقیق محمد بحرالعلوم، الطبعة الثانیة، ۱۹۶۵م، ۴۴۴ص

[الذریعة ۲۶۱/۶ «حجة الذاهب الی ایمان ابی طالب»؛ دنا ۵۰۰/۴]

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۲۹

آغاز: وحسداً لفارس المسلمین حیث کان لابکسر عوده العواجم و لاتقرع صفاته المراجم حسدوا الفتی ... فصل اعلم ان الایمان فی اللغة التصدیق وسمی المومن مؤمناً؛ **انجام:** وکنت عزمت ایضا عندا یراد ما ذکرته من اشعار ابی طالب رحمه الله ... فخشیت ان یطول الکتاب ... ویکون ذلک داعیا الی ترکه باعث علی رفضه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج زرد، ۵۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۴]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۱۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان یجعل من نحوناه خالصاً لوجهه الکریم و ینجینا بما قصدناه من عذابه الالیم فانه جزیل الحباء کثیر العطاء فله الحمد علی السراء و الضراء و الشدة و الرخاء تمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «عبده زین العابدین ۱۱۴۱» (بیضی)؛مصحح؛۴۲گ،۱۹سطر،اندازه:۱۲×۱۷سم[ف مخ: ۲ - ۷۶۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و حسبنا الله و نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مذیل است به «کتاب الاخوان»؛ واقف: مهدی لاوی عرب کربلائی، شهریور ۱۳۶۱؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج ماشی، ۱۰۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۴×۱۵/۳سم [ف: ۱۴ - ۲۲۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۹۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یکون ذلک داعیا الی ترکه باعثا علی رفضه

خط: نسخ خوش، کا: حسن خوانساری، تا: ۱۲۵۶ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج ماشی، ۲۹گ،۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۷۳]

۵. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۹۰/۱

خط: نسخ، کا: مهدی بن محمد علی یزدی، تا: پنج‌شنبه ۲۲ جمادی الاول ۱۲۸۸ق؛ ۸۲گ (۲پ-۸۳ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱ - ۱۵۵]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۱۹۶

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۰۸ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۷۳]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۰۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یکون ذلک داعیا الی ترکه باعثا علی رفضه

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمدرضا حسینی خوانساری، تا: ربیع الاول ۱۳۵۷ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی خط‌دار، جلد: مقوا، عطف تیماج مشکی، ۲۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۷۳]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۸۱/۸

بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲۴۴گ (۲۰پ-۲۶۳ر)، ۱۷سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۲۸۷]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۵۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فخشیت أن یطول الکتاب فیمل ناظره و یسئم متأمله و یکون ذلک داعیاً الی ترکه باعثاً علی رفضه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ ۳۸گ (۲۳پ-۶۰پ)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۰]

● حجة العمل فی یوم الزلل / فقه / عربی

ḥujjat-ul ʻamal fī yawm-iz zalal

قزوینی، میرزا یحیی، ق۱۳ قمری

qazvīnī, mīrzā yahyā (- 19c)

فقه مختصر استدلالی است مشتمل بر فتاوای مؤلف با ادله‌ای که در هر مسئله می‌توان به آنها استدلال کرد و نقل اقوالی که می‌توان بر آنها اطمینان نمود. این نسخه مشتمل بر کتاب طهارت تا احکام اسئار می‌باشد.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد فانی کنت برهة من الزمان متردداً فی امر التکلیف و متحیراً فی رسم اقامته

انجام: و المشتبه بالمضاف لا یرفع الحدث و الخبث مع التعاقب لامع الانفراد

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۵۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کلبعلی بن عباس شرندی، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: مقوایی عطف پارچه سفید، ۷۰گ (۸۵پ-۱۵۴پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۳۳۵]

● الحجة الغراء فی بیان حدود المعرفة الواجبة لمقام الزهراء / کلام و اعتقادات / فارسی

al-hojjat-ol qarrā' fī bayān-e hodūd-el maʻrefat-el vājebīyya le-maqām-ez zahrā'

در وجوب معرفت مقام حضرت زهرا علیها السلام و پاره‌ای از فضایل و مناقب آن حضرت که در روایت اهل بیت علیهم السلام و بعضی از مصادر اهل سنت آمده، مشتمل بر یک «مطلع» و یک «مقدمه» و دو «مقصد» و یک «خاتمه»: مطلع: در نقل گفتاری از حضرت امیر که اسرار کتاب را بیان می‌کند؛ مقدمه: معنی بعضی از اصطلاحات منقول در کتاب؛ مقصد ۱. نقل ادله وجوب معرفت آن حضرت؛ مقصد ۲. در اینکه شناخت آن حضرت سبب کمال ایمان است؛ خاتمه: در جمله‌ای از کرامات

و فضایل آن حضرت.
آغاز: الحمدلله الذی فطر السماوات و الارضین بقدرته و لم یزل أمطر علی موجوداته قطرات رحمته.
[دنا ۵۰۱/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۶۳/۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** دلالت دارد بر آنکه صحت ایمان توقف دارد بر قبول ولایت ایشان.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، شاید به خط مؤلف؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۲۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۲۹۱]

● **الحجة فی اثبات امامة امیرالمؤمنین علی (ع)** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ḥujja fī iṯbāt-i imāmat-i amīr-il-mu'minīn 'alī

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۵۲/۳
آغاز: بسمله اخبرنا الشریف السید الجلیل العالم ابو عبدالله محمد بن علی بن الحسن بن عبدالرحمن العلوی الحسنی قراءة علیه یوم الاحد ثانی شوال من سنة اثنتین و اربعین و اربعمایه فاقربه و نسخته من اصل کتابه بخطه. قال حدثنا ابوالطیب علی بن محمد بن بنان الفقیه اخبرنی ابو جعفر محمد بن محمد بن الحسین بن هارون قرأة علیه قال اخبرنا ابو عبدالله محمد بن علی بن شاذان قال حدثنا احمد بن رشید قال خدثنا ابو معمر سعید بن ختم قال کتب سلیمان بن عبدالله الی بعض اصحابه: بسم الله الرحمن الرحیم کتبت تسأل عن الحجة فی اثبات امامة امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب (ع)..؛
انجام: ولکن العجب ممن اهتدی لطول ما الناس فیه من العمی و الضلالة ولکن الله یهدی من یشاء.
خط: نستعلیق، کا: سید بشیر موسوی، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی صیقلی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰-۲۴ سطر چلیپایی (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۵۸]

● **الحجة فی الامامة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ḥujja fi-l imāma

جعفری، محمد بن حسن
ja'farī, mohammad ebn-e hasan

مختصری است در اثبات اینکه ائمه معصومین دوازده نفرند.
آغاز: بسمله. حمدله ... سالت ادام الله حراستک ما الدلیل علی ان الائمة اثنا عشر و لم اختصصتم انتم لهادون اهل البیت کلهم و النبی علیه السلام قال انی مخلف فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی ... فما وجه اختصاصکم بهذا العدد دون مازاد علیه ...
[اعیان الشیعة ۵۰/۶ و ۱۸۴/۷؛ دنا ۵۰۱/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۹۶/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** دون من سواهم علی ما رتبناه و الحمدلله وحده و صلی الله علی محمد و آله اجمعین – نقلا من خط الشیخ زین الدین الیونسی نقله من خط الشهید رحمة الله.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۲۲۲ر–۲۲۵پ)، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۵ – ۴۲۳۸]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۹۸/۶
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه شهرداری–گرگان؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۴۴۶–۴۵۳) [عکسی ف: ۲ – ۱۸۹]

● **الحجة فی بیان وجوب صلوة الجمعة** / فقه / عربی
al-ḥujja fī bayān-i wujūb-i ṣalāt-il jum'a

یزدی، محمد مقیم بن محمد علی، – ۱۰۸۴ قمری
yazdī, mohammad moqīm ebn-e mohammad 'alī (-1674)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۰۶۲ق
آغاز: بسمله و علیه التوکیل و به نستعین، الحمدلله علی ما انزل الی رسوله کتابا مبارکا لیدبروا آیاته و لیتذکر اولو الالباب. الخ ...
انجام: اقول قدمضی القول فی الفرق بین الصلوة و بین الافناء و القضاء فاعادة شرحه لغو و المسائل القالبی مستغن عن الشرح. قد فرغ من تألیف هذا الشرح الموسوم بکتاب الحجة.

۱. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان ذلک فی شهر رمضان المبارک سنه ثنین و ستین و الف ۱۰۶۲
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد سامع ابن محمد نصیر، تا: ۱۲ ذیقعده ۱۱۴۰ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۱گ (۲۶-۳۶)، ۲۱ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [میراث اسلامی: ۸ – ۴۵۸]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۰/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سید نقی مدرس مصدق (از احفاد مؤلف)، تا: ۱۳۸۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: مقوایی با پارچه قهوه‌ای، ۱۸ص (۸۳–۱۰۰)، مختلف السطر (۲۰×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۲۷سم [ف: ۱ – ۳۰۴]

← الحجة فی علل القراءآت السبع ← الحجة لائمة السبعة فی اختلاف قراءات القرآن

● **الحجة القاطعة فی ابطال طریقة القاطعة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ḥujjat-ul qāṭi'a fī ibṭāl-i ṭarīqat-il qāṭi'a

محمد یوسف، ق۱۴ قمری

mohammad yūsof (- 20c)

تاریخ تألیف: (غ. ش. ح. هـ) ۱۳۱۵ق

نویسنده می‌گوید در این کتاب سعی بر آن دارم که با حجج قاطعه در رد طریقه فرقه بکوشم و در یک «مقدمه» و چند «فصل» و یک «خاتمه» باطل بودن این مذهب را بیان کنم در مقدمه از حالات آدمی سخن می‌گوید در فصول از ضعیف دلایل با بیان بحث می‌کند و کلماتی از بزرگان بابی نقل و رد می‌نماید و در خاتمه مباحثی از رویا را می‌آورد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۲

آغاز: بسم الله الحمید المتعال، الحمدلله المحمود الفعال و الصلوة السلام علی محمد و اله خیر ال و لعنة الله علی من یعاندهم و یعادیهم؛ **انجام:** و افاطمتا از ظلم ظالمین ان مخدره الالعنة الله علی القوم الظالمین من الان الی یوم الدین

خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف،تا:۱۳۱۵ق؛کاغذ:فرنگی،جلد: مقوایی، ۹۵گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶ - ۴۳۱]

● حجة الکلام لایضاح محجة الزام الخصام و افحام معانی عقائد الاسلام = حشر الجسمانی = رسالة فی المعاد / کلام و اعتقادات / عربی

ḥujjat-ul kalām li-īḍāḥ-i maḥajjat-i ilzām-il xiṣām wa ifhām-i ma‘ānī ‘aqā’id-il islām = ḥašr-ul jismānī

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (-1542)

این کتاب در کلام است و ظاهراً بسیار مفصل بوده است. جزء نهم آن که خود نسبتاً مفصل است به بیان معاد جسمانی اختصاص دارد و در ضمن اثبات معاد جسمانی، با استفاده از آیات قرآنی، کیفیت حشر ابدان را در معاد بیان کرده و به اتهامات غزالی به فلاسفه پاسخ گفته و نسبتی را که غزالی به فلاسفه داده مبنی بر این که آنها معاد را تنها روحانی می‌دانند، رد کرده و شبهات منکرین معاد جسمانی را پاسخ می‌گوید. این رساله در چند مقاله تنظیم شده است. و در آن به هر دو شیوه مشائی و اشراقی سخن گفته و در مواردی از مکاشفات شخصی خود سخن به میان آورده است. (کاکائی)

انتصاب رساله به مؤلف بدون تردید است لیکن نام رساله واضح نیست صدر نسخه آستان قدس «رساله معاد» نوشته شده است. مؤلف در دیباچه رساله را چنین توصیف می‌کند: «هذا هو الحجة التاسعة من حجة الاسلام لایضاح محجة الاسلام الزام الخصام و افحام معاند عقاید الاسلام مما الفته» تا آنجا که گفته «و ترتب مقالتنا هذه علی مقالات». مجالس المؤمنین کتابی به نام «حجة الکلام» از تألیفات مؤلف شمرده و می‌گوید: «قسم مبحث معاد آن به نظر فقیر رسیده و در آنجا متصدی رد اقاویل حجة الاسلام غزالی شده و تشنیع بسیار بر او کرده و آن مبحث قریب به سه هزار بیت است». این تألیف چه به نام «حجة الکلام» یا «حجة الاسلام» باشد به نظر می‌رسد که این نسخه قطعه مربوطه ببحث معاد جسمانی از همان کتاب است. رساله پس از دیباچه ضمن سه «مقاله» صورت گرفته: ۱. اعلم ان الایمان و الاعتقاد بحشر الاجساد من ضروریات الدین الخ؛ ۲. فی رد انکار المنکرین فی الجاهلیة الاولی؛ ۳. فی رد شبهه المنکرین فی الجاهلیة الثانیه. (مهدی ولایی)

دشتکی در این رساله از پاره‌ای از تألیفات خویش از جمله از الحکمة المنصوریه (یا المعارف المنصوریه)، اللامعه (یا) اللوامع النوریه، ریاض الرضوان، و از حواشی خود (شاید بر تجرید) و از دوانی (با تعابیر خاص) یاد می‌کند و نیز از اشراقیان و از غزالی یاد و ایشان را رد کرده و در یکجا درباره او می‌نویسد: «فی کتابه فیصل التفرقه بین الاسلام و الزندقه قال ان من نزل قولا من اقوال الشرع علی درجة من الدرجات الخمسه التی للموجود اعنی الذاتی و الحسی و الخیالی و العقلی و الشبهی فهو مصدق مسلم و انما التکذیب ان ینفی جمیع المعانی».

آغاز: اعوذ الیک و اعوذ بک بعد حمدالله علی آلائه والصلوة علی انبیائه سیما سیدنا محمد وآله واولیائه و بعد یقول الفقیر الحقیر غیاث المشهور بمنصور هذا هو الجزء التاسع من حجة الکلام لایضاح محجة الاسلام و إلزام الخصام و إفحام معاند عقائد الاسلام، مما ألفته و صنفته و رصفته ... وترتیب مقالتنا هذا علی مقالات المقالة الاولی اعلم ان الایمان بحشر الاجساد من ضروریات الدین و علیه العقد

انجام: فی مواضع شتی لاینفعهم انکار عالم المثال و صورها سیما اذا استدل فی السند.

چاپ: به کوشش عبدالله نورانی در مصنفات غیاث الدین منصور حسینی دشتکی شیرازی، جلد ۱ (تهران، دانشگاه تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی: ۱۳۸۶)

[دنا ۵۰۱/۴ (۱۵ نسخه)؛ کتابشناسی مکتب فلسفی شیراز ۱۳۹-۱۴۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۷/۳-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۹۵۰ق؛ محشی با نشان «کما سمع منه مد ظله العالی» که پیداست از یکی از شاگردان دشتکی است و ظاهراً او خود همان کاتب نسخه است؛ کاغذ: اصفهانی ضخیم شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ (۲۰پ-۴۵پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۹۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۲۱/۲

جزو نهم است در چند مقاله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه جمادی الاول ۹۹۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۴گ

(۵۳پ-۶۶ر)، ۲۵ - ۲۹ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۶۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۵/۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: تاج الدین حسین مشهور به صاعد، تا: قرن ۱۰؛ ۷۰ص (۵۲۶-۵۹۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۱۳۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان یکون الألم حاصلاً مما کسبه و اکتسبه عادة و طبعاً و الحمدلله رب العالمین ... تمت الرسالة الشریفة بعون الله تعالی.

نسخه اصل: فرهنگستان علوم آذربایجان باکو شماره M 140 (۸۲۰۱)؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ ۳ص (۴۲-۴۴) [عکسی ف: ۳ - ۴۱۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۳۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست قدیم مجلس با عنوان «معاد جسمانی» و در جدید «الحشر الجسمانی» آمده؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: ۱۰۴۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۶ص (۵۱۹-۵۶۴)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۶۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۸۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۶۱ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن دارچینی، ۴۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۶۹]

۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۱ق؛ جلد: چرم زرد، ۴۳گ (۲۵پ-۶۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [مؤید: ۳ - ۵۸۶]

۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۳/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۰۶۷ق، جلد: تیماج آلبالویی، ۲۳ سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۳۷۴]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۷۳/۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۹۴]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۱۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۱۱۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ (۱پ-۲۹ر)، ۲۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۴۳۰]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۹۰/۵-۳۰/۱۷۰

آغاز و انجام: برابر

جزء نهم (در معاد جسمانی)؛ خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن شیخ محمد امین شراره فتونی، تا: قرن ۱۳؛ از روی نسخه مورخه ۹۷۶ق که در دارالسلطنه قزوین توسط تاج الدین حسینی صاعد نوشته شده تحریر گردیده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۸۳]

۱۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۹۷/۲

رساله نهم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۱ق؛ قطع: ربعی، [رشت و همدان: ف: ۱۴۳۹]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۳۶/۴

آغاز: المقاله الثالثه فی رد شبهه المنکرین فی الجاهلیه الثانیه؛ **انجام:** برابر

در فهرست با عنوان «رد شبهاتی از معاد» آمده است؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، رویه تیماج سرخ، ۶گ (۱۰۰پ-۱۰۵پ)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۰۲]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لم لا یکون الا لم حاصلا مما کسبه و اکتسبه عادة و طبعا و الحمدلله اولا و اخرا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۴ - ۹۲]

۱۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۵۸/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۸گ (۲۰۱پ-۲۳۸ر)، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۳۸۷]

۱۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۷۶/۷

آغاز: برابر

تنها برگ اول جزء نهم آن که درباره معاد جسمانی بودن آن است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۵]

● الحجة لائمة السبعة فی اختلاف قراءات القرآن /

قرائت / عربی

al-ḥujja li-a'immat-is sab'a fī ixtilāf-i qirā'āt-il qur'ān

فارسی، حسن بن احمد، ۲۸۸ - ۳۷۷ قمری

fārsī, hasan ebn-e ahmad (902 - 988)

اهدا به: عضدالدوله دیلمی

از مهمترین کتابهای نوشته شده در علل نحوی و ادبی قرائت قراء سبعه و وجوه اختلاف آن می‌باشد، با تمسک به اشعار عرب و نقل و بررسی اقوال نحویان و لغویین. تألیف آن بین سالهای ۳۶۷ تا ۳۷۲ بوده است.

چاپ: قاهره، دار الکاتب العربی، محقق علی النجدی ناصف و عبدالحلیم النجار و عبد الفتاح شلبی، چاپ اول، جزء اول، ۳۳۱ص، ۱۳۸۷ق.

[دنا ۵۰۲/۴؛ الذریعة ۲۵۶/۶؛ الاعلام ۱۷۹/۲-۱۸۰؛ مقدمه چاپ تحقیق شده کتاب]

شرح و حواشی:

۱- الاستدراک علی کتاب الحجة؛ باقولی، علی بن حسین (-۶)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳-ف

نسخه اصل: شهید علی پاشا ش ۲۶؛ بی‌کا، تا: ۳۷۴ق؛ ۳۸۸گ [فیلمها ف: ۱ - ۳۱۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴-ف

نسخه اصل: شهید علی پاشا ش ۲۷. از الجزء الحادی و العشرون (ان المنافقین فی الدرک الاسفل من النار) در پایان سوره نساء تا جزء۳۲(ج۲ از چهار مجلد)؛خط: نسخ، کا: عباس بن احمد بن ابی مواس، تا: شعبان ۳۷۴ق؛ ۳۶۰برگ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۳۱۵]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۱۹

نسخه اصل:کتابخانه بلدیه-اسکندریه ۳۵۷۰.جلد چهارم؛ خط: نسخ معرب،بی‌کا،تا: قرن ۴ و ۵؛ مصحح؛ ۳۹۶ص [عکسی ف: ۵ - ۲۸۲]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۷۵

آغاز الحمدلله رب العالمین ... اما بعد اطال الله بقاء مولانا الملک السید الاجل المنصور ... فان هذا الکتاب تذکر فیه وجوه قراءات القراء

نسخه اصل: کتابخانه بلدیه- اسکندریه ۳۵۷۰؛ جزء دوم؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه قدیمی و نفیس؛ ۳۹۴ص [عکسی ف: ۲ - ۷۷]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۴۲

نسخه اصلی: کتابخانه بلدیه ـ اسکندریه. جزء سوم؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه قدیمی، ظاهراً ادامه نسخه شماره ۴۷۵؛ صفحه آغاز و انجام غیر از خط اصل است؛ ۴۱۸ص [عکسی ف: ۳ - ۱۵۹]

● الحجة لسرقات ابن حجة / ادبیات / عربی

al-ḥujja li-saraqāt-i ibn-i ḥujja

نواجی، محمد بن حسن، ۷۸۸؟ - ۸۵۹ قمری

navājī, mohammad ebn-e hasan (1387 - 1455)

در نقد تقی الدین معروف به ابن حجه.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۱۵

آغاز: بسمله. قال الفقیر الی رحمه ربه و الراجی عفوه؛ **انجام:** ویتجاوز عما سطره العلم فی ام الکتاب هذا اخر ... بلغ

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۸۳۰ق [الفبائی ف: ۲۱۴]

● حجة المریدین / عرفان و تصوف / عربی

ḥujjat-ul murīdīn

عثمانی، تاج الدین بن زکریا، - ۱۰۵۰ قمری

'osmānī, tāj-od-dīn ebn-e zakaryīā (- 1641)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۰۲۹ق؛ محل تألیف: طائف

رساله را به جهت رفع شبهه‌ای که در ارتباط با افعال صوفیه نظیر مصافحه، خرقه، خلوت و ... پیش آمده بود به در خواست یکی از طرفداران طایفه صوفیه نوشته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۷۱/۳

آغاز: بسمله الحمد لله الذی تجلی ذاته لذاته بذاته و ابرز صفاته یظهور ذاته؛ **انجام:** تمت الرسالة المسمی بحجة المریدین ... جمادی الاخری سنة ۱۰۲۹

خط: نسخ، کا: محمد باقر، تا: ۱۰۳۹ق؛ ۶۵ص (۹۷-۱۶۱)، ۱۳ - ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۰۴]

● حجة المسترشدین و سند الموحدین / کلام و اعتقادات / عربی

ḥujjat-ul mustaršidīn wa sanad-ul muwaḥḥidīn

امام جمعه خوئی، محمد امین بن یحیی، - ۱۳۶۷؟ قمری

emām jom'e xū'ī, mohammad amīn ebn-e yahyā (- 1948)

وابسته به: الباب الحادی عشر = باب حادی عشر؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

تعلیقه ای است بر باب حادی عشر علامه حلی که مؤلف در نجف اشرف به تألیف آن پرداخته است. نسخه حاضر حاوی خطبه و بخش اندکی از تعلیقه است.

[طبقات اعلام الشیعة (نقباء البشر) ۱۸۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۲۸/۵

آغاز: اللهم یا من دل علی وجوب وجوده وجوده و علی وحدانیته و سرمدیته، وجوبه؛ جل من تحیر فی کنه ذاته العقول ... و انی لما کنت فی بعض ایام مجاورتی عند باب مدینة العلم؛ **انجام:** یقال وجب الحایط اذا سقط و اصطلاحاً الواجب هو ما یستحق تارکه الذم علی بعض الوجوه عند العقلاء و هو اما کفائی و هو الذی یسقط

خط: شکسته نستعلیق، کا: = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ متن قلم خوردگی دارد. نسخه اصل و به خط مؤلف می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۳۸- ۳۹)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۱ - ۴۵]

● حجة المسلمین / کلام و اعتقادات / فارسی

ḥujjat-ul muslimīn

بهبهانی، عبدالله بن محمد، - ۱۳۲۵ ؟ قمری

behbahānī, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1907)

اهدا به: خسرو خان بهادر الدوله حاکم کوهکلویه و بهبهان

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه شعبان ۱۳۱۴ق

کتابی است در نبوت خاصه پیامبر اسلام که مؤلف در جواب سؤال حاجی خسروخان میر پنجه حاکم بهبهان مبنی بر ادعای

مسیحیان بر اینکه عیسی آخرین پیامبر خداست و پس از او شریعتی و پیامبری نمی‌آید، نگاشته است؛ در چند «فصل» است: ۱. اثبات نبوت مطلقه؛ ۲. بیان نسخ ادیان؛ ۳. پیامبران صاحب شرع که شش نفرند؛ ۴. احتجاجات حضرت رضا علیه السلام؛ ۵. دلیل عقلی بر نبوت خاصه پیامبر اسلام ۶. سر خلود کفار در جهنم.

آغاز: بسمله حمد بی حد خداوندی را سزاست که خالق عالمیان است درود نامعدود پیغمبری را رواست که هادی خلق و مبعوث در آخرالزمان است ... و بعد چنین گوید بنده جانی ... عبدالله بن محمد

انجام: ودوام عذاب آنها از باب دوام نیت ایشان بر معصیت است و نیة کافر بدتر است از عمل او. وصلی الله علی محمدوآله الطاهرین. قد تمت الرسالة الشریفه

[الذریعة ۲۸۵/۱۵ «عقاید المؤمنین»؛ دنا ۵۰۲/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۶۴/۹]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱/۱۰۶۶-۶/۱۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۵ شوال۱۳۱۴ق؛ ۵۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۸۴]

۲. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۳۷/۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبد الله بن محمد بهبهانی، بی‌تا؛ تصحیح شده مؤلف؛ ۴۳گ (۱۴۵-۱۸۷)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۷]

● **حجة المنان فی شرح درة البیان** / تجوید / عربی

ḥujjat-ul mannān fī š.-i durrat-il bayān

شرح توضیحی است بر قصیده ۱۲۸ بیتی با مطلع: «اقول و بالله اعتصمت و عونه ×× طلبت علی ما رمته متحملا» در ادغام، اظهار، صلة هاء ضمیر، مد، ترقیق، تفخیم، یا ات اضافه، وقف و مخارج حروف.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۹۶

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی انزل علی عبده قرانا ... اما بعد فانی لما وفقنی الله جل اسمه لنظم [القصیده ؟] ... بدرة البیان التمس منی بعض السادة و الاخوان ان اشرحها شرحا یکشف غوامضها؛ **انجام:** وصل علی المبعوث من آل هاشم - آله جمیع الخلق ما سبح الملا

خط: نستعلیق خوانا، کا: سید علی هندی، تا: جمعه ۲۸ ذیحجه ۱۲۰۳ق؛ کاغذ: نخودی کشمیری، جلد: تیماج عنابی، ۲۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲۳ - ۷۵]

● **حجة المنصور = سفرنامه حج** / سفرنامه / فارسی

hojjat-ol mansūr = safar-nāme-ye haj

یعقوب میرزا تبریزی، - ۱۳۲۷ ؟ قمری

ya‘qūb mīrzā tabrīzī (- 1909)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۰۸

آغاز: بسمله. ستایش بیحد معبودی را سزاست که حاجیان کعبه وصالش در بادیه شوق و محبت سرگردانند؛ **انجام:** چون قرار بولاغ بد منزل بوده در آنجا منزل نکرده راه جرجر پیش گرفته آمدیم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در ابتدای نسخه یادداشت تاریخی درباره دعوای روس‌ها در تبریز در روز پنج‌شنبه ۲۹ ذیحجه ۱۳۲۹ و تاریخ وفات یعقوب میرزا (مؤلف سفرنامه) در روز سه‌شنبه ۱۹ ربیع الثانی ۱۳۲۷، رکابه‌دار، در برخی صفحات اشکالی در توضیح مطالب ترسیم شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۱۲۸]

● **حجة المؤمنین لاحتجاج الموافقین علی المخالفین** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥujjat-ul mu’minīn li-iḥtijāj-il muwāfiqīn ‘ala-l muxālifīn

الفت

olfat

دارای دو «مقال»: ۱. شامل چهل برهان نقلی بر اثبات امامت علی (ع)؛ ۲. شامل پاسخ احادیثی که اهل تسنن به آنها تمسک کرده‌اند.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۴۹۸

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اوجب علینا معرفته بمعرفة حبیبه و آله الائمة المعصومین؛ **انجام:** فسبحان ما اضل هولاء القوم و اجعلهم و اعظم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۵۶گ، ۹ سطر [اهدائی ف: ۱۱۱]

● **حجت نامچه = نامه عاشقانه هزلی** / نامه‌نگاری / فارسی

hojjat-nāmče = [nāme-ye ‘āšeqāne-ye hazlī]

نامه ای عاشقانه و هزلی خطاب به «نصرت الزمان» مبنی بر اینکه مبلغ یکصد تومان به او داده می‌شود تا برای مدت یک ماه به نویسنده نامه توجهی کند و با او نزدیکی نماید. این نامه در نسخه ۷۵۲۱ مرعشی نیز عینا در برگ ۵۱پ دیده می‌شود.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۰۵/۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج زرشکی، ۱گ (۲۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف:۲۷/۱-۱۹]

● **الحجة الواضحة** / علوم قرآن، شعر / عربی

al-ḥujjat-ul wāḍiḥa

منوفی، عبدالخالق بن عبدالرحمن، ق۱۱ قمری

manūfī, ‘abd-ol-xāleq ebn-e ‘abd-or-rahmān (- 17c)

رساله‌ای است در ابطال گفتار جهالی که قائل به وجود سکت‌ها و اختلاس‌های متعددی در سوره فاتحه می‌باشند که از عدم رعایت آنها اسماء شیاطین حاصل می‌شود مثل «دلل» در «الحمدلله»، «کیو» در «مالک یوم الدین»، «کنع» در «ایاک نعبد» و ... مؤلف این رساله را به درخواست دوستان و در شرح سه بیت شعر خود که در این باره سروده نوشته است.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اوردنا ... من عباده کتابه فهم ... اما بعد فیقول افقر العباد ... ان بعض خلاصة الاحباب و صفوة الاصدقا الانجاب فیطلب منی ما یبطل ما یعتقده بعض الجهلة من ان فی سورة ام القرآن جملة من السکت و الاختلاس و اسماء الشیطان فنظمت بعون الله عزوجل ما علیه فی هذا المقام التعویل فی ثلاثه ابیات من قافیة المتدارک من ثانی اضرب الطویل ثم شرحتها شرحا لطیفا

انجام: و کاف ایاک و امثالهما ... انتهی دهنا قدتمت الحجة الواضحه ... نشر اصح القوالة الراحجة

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالنبی کشمیری، تا: ۱۱۷۵ق؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج فرنگی زرشکی، ۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۲سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۳۲۶] و [۲۳-۷۶]

● **الحجة الواضحة** / کلام و اعتقادات

al-ḥujjat-ul wāḍiḥa

اسکوئی، علی بن موسی، ق۱۴

oskū’ī, ‘alī ebn-e mūsā (- 14c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۷۸

تألیف ۱۳۳۶، نسخه نادر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **الحجة الوافیة** / کلام و اعتقادات / فارسی

al-hojjat-ol vāfīya

وابسته به: الشمس الضاحیة فی ازاحة الشبهات الواهیة

مختصر کتاب الشمس الضاحیة است در رد شیخیه با افزودگی‌ها در یک «مقدمه» و یک «باب»، که بنا به درخواست بعضی از اخوان الصفا تألیف شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۵۲/۲

آغاز: الحمدلله المنزه عن النقص المتعالی عن مشابهة الخلق ... و بعد چنین گوید خوشه چین اخبار حضرات ائمه اطهار؛ **انجام:** من گفتم این طریقه ما نیست ما تا چیزی را حق ندانیم در صدد اثبات او نمی آئیم

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن محمد حسین هندی، تا: ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۸گ (۱۱۲ر-۱۶۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۳۵]

● **حجة الهند** / داستان / فارسی

hojjat-ol hend

محرابی، محمد بن عمر

mehrābī, mohammad ebn-e ‘omar

داستان گفتگوی طوطی است و شارک در مسائل اعتقادی هنود و مسلمانان، بدین‌گونه آغاز می‌شود که هندویی به نام رای در شهر نل درک دختر دانایی داشته که به خواستگاران خود پاسخ رد می‌دهد، تا آنکه پسر مسلمانی که بسیار دانا بوده در بت‌خانه آن دختر را دیده و شیفته او می‌گردد و برای نزدیکی به دختر علوم هندوان را آموخته و کتاب حاضر را در گفتگوی اهل مذاهب می‌نگارد و برای رساندن مطالب آن به گوش دختر، از وجود جفتی طوطی و شارک بهره می‌گیرد و مطالب کتاب را به آن دو می‌آموزد. داستان طوطیان به گوش دختر رسیده آنها را می‌خرد، ولی طوطیان در غیاب مربی خود سخن نمی‌گویند، جوان دستوری درباره خورانیدن شکر به خریدار می‌دهد که طوطیان به سخن آیند، و چون دختر سخنان حجة الهند را از زبان طوطیان بشنید مسلمان گشت و به همسری دلباخته خود درآمد. این کتاب در گجرات پیدا شده که به زر نوشته و در صندوقی بوده است که به دست مترجم افتاده و او آن را به فارسی ترجمه کرده است.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد حمد خدای و نعت رسول صلی الله علیه و آله و سلم می‌گوید دعاگوی اهل اسلام کمترین همه بندگان به فیض فضل رحمانی.

[فهرست کتابخانه گنج بخش ۱۳۳۵/۳-۱۳۳۶؛ مشترک پاکستان ۹۵۲/۲-۹۵۴؛ فهرستواره منزوی ۳۱۵/۱؛ دنا ۵۰۳/۴]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۲۴

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش - پاکستان ۹۷۶؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۲۲۵ق؛ ۳۵۹ص [عکسی ف: ۶ - ۴۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاتحه اخلاص تمام بخوانید و بدعای ایمان مدد نمایند و الله اعلم بصواب ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● **حجج حاویه در مطاعن معاویه** / تاریخ / اردو

hojaj-e hāvīye dar matā‘en-e mo‘āvīye

امروهوی، محمد بن اصغر حسین، ق۱۴ قمری
amrohavī, mohammad ebn-e asqar hoseyn (- 20c)
در حالات و تاریخ زندگانی معاویه و مطاعن و کارهائی که به ضد اسلام از وی سرزده، در این کتاب از مصادر اهل سنت تشریح می‌شود. این کتاب در ماه ذیقعده ۱۳۳۱ تألیف شده و در همان ماه از سلطنت ۱۳۳۳ رونویس شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۹۱/۱
آغاز: الحمدلله الذی حفظنا عن البغی والضلالة ... اما بعد حقیرترین حجاج و زائرین متمسک بثقلین؛ **انجام:** امیر معاویه کی ساتهی کیون نهون به توصفین مین یهی حضرت امیرسی امیر معاویه کی طرفدار هو کرلئرتی
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور لاجورد، ۳۰گ (۱پ-۳۰پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۶۶]

← حجج رضویه > حجج الرضویة

● **حجج الرضوية** / کلام و اعتقادات / فارسی
hojaj-or razavīyye
عصار، محمد بن محمود، ۱۲۶۴؟ - ۱۳۵۶ ؟ قمری
'assār, mohammad ebn-e mahmūd (1848 - 1937)
وابسته به: هدیة المهدویة فی رد الطائفة البابیة؛ مجدالعلماء یزدی اردکانی، علی اصغر بن رجبعلی
تاریخ تألیف: ۲۱ محرم ۱۳۴۱ق
تعلیقه و مستدرک و تتمیمی است بر کتاب «هدیة المهدویه» در رد بابیان.
[دنا ۵۰۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۶۴/۹]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۰۱
آغاز: پس از دیباچه: فاضل بهائی یعنی مضل بهائی در صفحه ششم در سطر ۲۷ میگوید؛ **انجام:** و باین سبب شربت ریاست نوشیده ام و بعیش رغید و مال تلید رسیده ام
خط: نستعلیق و شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: عصار، محمد بن محمود، ۱۳۱گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۹۳]

● **حجج الرضوية** / حدیث، تاریخ معصومین / فارسی
hojaj-or razavīyye
شریف شاهرودی، اسماعیل بن محمد محسن، ق۱۴ قمری
šarīf šāhrūdī, esmā'īl ebn-e mohammad mohsen (- 20c)
اهدا به: مظفر الدین شاه (۱۳۱۳-۱۳۲۴ق)
تاریخ تألیف: ۲۵ رجب ۱۳۱۴ق
شرح حال و مناقب و فضایل حضرت ثامن الحجج علی بن موسی(ع) است. دارای یک «مقدمه» و هشت «باب» و «خاتمه»: مقدمه: در بحث از مسئله امامت و اثبات مذهب حق از میان اقوال؛ باب ۱. ذکر شمه‌ای از احوال امام المجتبی و سید المرتضی ثامن الائمه الهدی ابی الحسن الثالث علی بن موسی الرضا سلام الله علیه در چند فصل: ۱) بیان اثبات امامت آن حضرت به اخبار مأثوره مخصوصه از رسول خدا و سائر ائمه هدی (ع)، ۲) تعیین اسم مبارکش و القاب شریفه و کنیه آن حضرت است، ۳) تاریخ تولد و موت عمر و ایام امامت آن حضرت، ۴) عدد زوجات و اولاد آن بزرگوار است، ۵) عدد اصحاب آن حضرت و ذکر اسامی آنها و ادعیه مأثوره از آن حضرت و توسل جستن به آن جناب و نماز آن حضرت و شعراء مخصوص آن حضرت است؛ باب ۲. معجزات آن حضرت در دو «فصل»: ۱) معجزات زمان حیات آن حضرت، ۲) معجزات بعد از وفات آن حضرت؛ باب ۳. در بیان چند «فصل»: ۱) بیان علت طلبیدن مأمون حضرت رضا را به خراسان و به اصرار تمام آن جناب را ولیعهد خود گردانیدن، ۲) ذکر جمله‌ای از وقایع و اخبار و ظهور بعضی از کرامات آن حضرت از هنگام خروج از مدینه طیبه تا حین ورودش به شهر نیشابور و از آن جا به طوس، ۳) ورود آن حضرت به شهر مرو که مقر خلا فت مأمون بود و قرار دادن مأمون آن جناب را ولیعهد خود و قبول کردن آن بزرگوار از روی اکراه و اجبار به جهت خوف بر هلاکت خود، ۴) بیان لعضی از وقایع زمان ولیعهدی آن جناب؛ باب ۴. ذکر مجلس مناظره آن جناب با اهل ادیان و کسانی که گفتگو در توحید نموده اند نزد مأمون ملعون؛ باب ۵. ذکر جمله‌ای از اشعار منسوب به آن جناب و در بیان شمه ای از اخلاق حمیده و صفات پسندیده و وصف عبادات آن سرور در سه «فصل»: ۱) ذکر اشعاری که انشاد فرموده‌اند، ۲) شمه‌ای از اخلاق حمیده و صفات پسندیده آن بزرگوار، ۳) وصف عبادات آن عالی مقدار؛ باب ۶. بیان علت و سبب اقدام کردن مأمون دون بر قتل آن جناب و ذکر اخبار چندی از رسول خدا و ائمه بر آن [که] مأمون آن سرور را به زهر شهید نمود ... و در بیان محل قبر آن سرور در چندین «فصل»: ۱) ذکر اقدام نمودن مأمون بر قبل آن حضرت، ۲) ذکر اخبار و ادله معتبره از طرف خاصه بر اثبات مذهب مختار آن که مأمون آن جناب را مسمون نمود، ۳) اختلاف میان خاصه و عامه در جهت وفات آن حضرت؛ باب ۷. ذکر ثواب زیارت قبر مطهر علی بن موسی و زیارات مأثوره از ائمه علیهم السلام در خصوص زیارت آن حضرت در دو «فصل»: ۱) ذکر اخبار وارده در ثواب زیارت قبر مطهر علی بن موسی الرضا در ارض طوس، ۲) زیارت آن حضرت و در بیان آداب و مقدمات زیارت آن حضرت؛ باب ۸. بیان جمله‌ای از مسائل متفرقه؛ خاتمه: در شرح حال حضرت معصومه علیها سلام بنت موسی بن الجعفر (ع) و شرح شمه‌ای از تاریخ قم و فضیلت آن بلده طیبه. در پایان خاتمه، مختصری از احوال میرزای قمی

(۱۱۵۲-۱۲۳۱ق) آمده است.
آغاز: الحمدلله الذی خلق انواراً و جعلهم بعرشه محدقین و من علینا و من بهم و جعلنا من موالیهم التابعین ... و بعد چنین گوید که به مضمون حدیث شریف مثل اهل بیتی
انجام: و سادات والا مقام و سلاطین اسلام و بزرگان دین و دولت بوده است.اللهم اجعل تلک البلدة الکریمة مقرنا فی حال حیوتنا و مدفنا بعد ماتنا واغفر لخطیئاتنا بمحمد و آله الاطهار. ثم الحمدلله علی البلوغ الی هذا المرام و الصلوة و السلم علی محمد و آله الکرام و قد فرغ منه مؤلفه الفقیر الی الله الغنی فی اوائل شهر رجب المرجب سنة رابع عشرة و ثلثماة بعد الالف من الهجرة المبارکة علی صادعها و آله الوف تحیة و ثناء و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظین ۱۳۱۴.
[دنا ۵۰۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۶۱۴/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۶۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش معرب، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ به قرینه آراستگی و آرایشهای نسخه احتمال دارد این نسخه نسخه‌ای باشد که برای تقدیم به شاه در نظر گرفته شده بود. صفحه اول و سطوری که از مظفرالدین شاه نام برده شده طلااندازی بین سطور دارد، مجدول، کمندکشی شده، با سرلوح مزدوج مرصع مذهب، مصحح، محشی از مؤلف به نشان «منه»؛ حاشیه برگ ۳۶۷ر و ۳۶۷پ دو یادداشت به خط مؤلف به نقل از ریاض الفضائل شیخ حر عاملی، یادداشتی از جعفر بن صدیق الملک در شوال ۱۳۱۰ق در شرح حال زکریا بن آدم؛ تملک: احمد حسینی در محرم ۱۳۲۴ق در دارالخلافه طهران،نسخه را پسرش محمدرضا خان خریده بوده؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن عنابی، ۳۷۶گ، ۱۴ سطر (۹/۲×۱۸/۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۲سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۹۱]

۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۹ فرخ
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: میرزا عبدالکریم شیرازی، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح با تاج و ترنج مشکی، مجدول و کمند؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۷گ، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۵۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: یحیی بن محمد باقر تفریشی، بی‌تا؛ واقف: نظام الاسلام تهرانی، ۱۳۳۹؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۵۷گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف:۵-۱۲۸]

← الحجج العشرة فی جوهریة نفس الانسان الناطقة ⟵ تحصیل السعادة

● **الحجج العقلیة علی الحشر الجسمانی** / کلام و اعتقادات /
عربی
al-ḥujaj-ul ʻaqlīyya ʻala-l ḥašr-il jismānī
صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری
sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)
گفتاری است از ملاصدرا شیرازی و دارای سه «مقدمه» برگرفته از سخنان عامری.
آغاز: بعد بسمله. حجة عقلیة استفدتها من کلام ابی الحسن العامری فی بعض رسائله المعادیة علی اثبات الحشر الجسمانی علی، طبق به الشریعة الحقة التی اتی بها سیدنا و نبینا سید الکل فی الکل (ص)
انجام: قوله عز اسمه فتبارک الذی له ملک السموات و الارض و ما بینهما و عنده علم الساعة و الیه ترجعون فافهم.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛کاغذ:شرقی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۴۴۰پ-۴۴۱ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۶۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵/۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق،کا:محمد بن نعمت طبسی، تا: ۱۰۹۱ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۳ص (۳۳۰-۳۳۲)، ۲۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۹۳]

۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۶۹ض
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۴-۵پ)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۲۶۰]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۴/۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق بی‌نقطه، کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: قرن ۱۱، جا: شیراز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲گ (۳۲۳پ-۳۲۴پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۳سم [ف: ۸ - ۵۱]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۶/۴۱
آغاز و انجام: برابر
بی کا،تا:قرن۱۲؛ص۲۲۰-۲۲۱و در ص۲۲۳و۲۲۴عبارتهایی فلسفی درباره معاد جسمانی هست مانند امالی، و تاریخ روز و سال املاء دارد، مانند ۱۰۰۷ق و ۲۰ ذیحجه ۱۰۰۹ در برزویه، فسا، و ۶ جمادی الثانی ۱۰۱۱و۱۰۰۶ق و شاید از ملاصدرا باشد[ف:۴- ۲۸۸]

← الحجج الغر ⟵ تحصیل السعادة

● **الحجج القاطعة فی شرح الزیارة الجامعة** / شرح دعا /

فارسی
al-hojaj-ol qāte‘a fī š.-ez zīyārat-el jāme‘a
رضوی، حسن، ق۱۴ قمری
razavī, hasan (- 20c)
ترجمه وشرحی است بر زیارت جامعه کبیره، متن دعا با ترجمه در بالای صفحات وجملاتی که نیاز به تفسیر و توضیح دارد، در هر صفحه با ذکر شماره به صورت پاورقی شرح داده شده، مؤلف این زیارت را از استادش محدث قمی روایت می‌کند.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۶۰-۳۹/۲۴۰
آغاز: بسمله سپاس هر سپاسگذار در برابر هر نیک و نیکی مر خدای راست که خود را به نشانیهای بی شمار بموجودات معرفی نموده؛ **انجام:** حضرت احدیت بودند و خلیفة الله در لطف خداوند چنانچه در ذیل جمله مثل این معنی گذشت
خط: نسخ معرب و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا با روکش پارچه قرمز، ۱۴۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۵۸۵]

● **الحجج القطعیة لاتفاق الفرق الاسلامیة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ḥujaj-ul qaṭ‘īya li-ittifāq-il faraq-il islāmīyya
سویدی، عبدالله بن حسین، ۱۱۰۴ – ۱۱۷۴ قمری
sovaydī, ‘abd-ol-lāh ebn-e hoseyn (1693 - 1761)
رساله کوتاهی است مشتمل بر فصل دوم کتاب حجج القطعیه در رد عقاید شیعه، در سال ۱۱۵۶ق نادرشاه برای دومین بار جهت همگام شدن با ترکان عثمانی، در اجبار شیعه بر به رسمیت شناختن سه خلیفه نخستین اسلامی و الغاء رسمی تشیع در ایران و اقرار به تسنن تحت لوای وحدت اسلامی اقدام به تشکیل کنفرانسی در نجف نمود. در این کنفراس عبدالله سویدی از طرف احمد پاشا مأمور شد که با علی اکبر ملاباشی (۱۱۶۰ق) نماینده شیعه مناظره نمایند. سویدی جریان این مناظره و استدلال‌های خود را به‌صورت کتابی تحت عنوان فوق تدوین کرد. سید محمد مهدی بن سید صالح موسوی قزوینی کاظمی (– ۱۳۵۹ق) ردی بر «الحجج القطعیة» سویدی نگاشته، موسوم به قامعة المبدعین.
چاپ: مصر، ۵۱ص، ۱۳۲۴ق، به ضمیمه رسالة فی کیفیة المناظرة مع الشیعة و الرد علیهم از احمد بن زینی دحلان
[طبقات اعلام شیعه (قرن ۱۲ص ۱۸۸۶)، معجم المطبوعات (۱۰۶۷/۱)؛ الأعلام زرکلی ۸۰/۴؛ الذریعة ۱۶/۱۷؛ فهرس مخطوطات دارالکتب الظاهریة تصوف ۷۵/۳؛ الکواکب المنتشرة فی القرن الثانی بعد العشرة، ص ۴۹۶-۴۹۹؛ معجم المؤلفین ۱۵۴/۳ و ۴۸/۶ و ۴۰۰/۱۳؛ هدیة العارفین ۴۸۳/۱؛ دنا ۵۰/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۱عکسی
آغاز: بسمله اعدی ادای ما وجب علینا و بعده یقول کان السبب فی توجهی الی مکة المکرمة هو نجاتی من ید الظالم الغشوم نادرشاه ... و قصة ذلک باختصار ان مملکة العجم لما اضمحلت و ملک الأفغان دار مملکتهم اصفهان و آل عثمان ملکوا بعض البلدان و ذلک بعد قتل الافغان شاه حسین فظهر ابنه طهماسب؛ **انجام:** مع صورة الجریدة و صورة الخطبة فلأجل هذا الذی حدث عزیمتی علی الحج اللهم یسر بذلک و لنشرع فی المقصود فأقول کان استاذاننا لأجل الحج من الوزیر ... ثم طلب من الدولة فأرسله أسعد پاشا و لم أدر ما فعل به عامله الله بما یلیق به و الحمدلله رب العالمین.
نسخه اصل: در یکی از کتابخانه های استانبول ترکیه؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ ۴۲ص، ۲۳سطر [عکسی ف: ۳ – ۵۶۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۴۰/۱
آغاز: بسمله الحمدلله الذی خلصنا من خفیض خطة التقلید و هدانا الی ذروة التوحید ... و بعد فهذا جزو مصنف من مصنفات ... فی تحقیق مذهب اهل السنة و تفسیر آراء الشیعه؛ **انجام:** ثم ذکرت دلائل غیر هذه تدل علی ان المذهب الذی هم علیه لیس مذهب جعفرالصادق ثم اذن لی بالعود الی بغداد و ارسل معی صورة الجریدة و صورة الخطبه فلاجل هذاالذی حدث عزمت علی الحج الیهم و یسر ذلک قدتم بعون الله ...
خط: نسخ متوسط، کا: جلال الدین و عبدالحمید بن جلال الدین، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی الوان، ۲۰گ(۳پ–۲۲)،اندازه: ۱۷/۷×۲۳سم [ف: ۱۴–۲۵۳]

● **الحجج القویة فی بیان الوصیة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ḥujaj-ul qawīyya fī bayān-il waṣīyya
در اثبات وصایت حضرت امیر (ع) مشتمل بر پنج «حجت».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۶۵/۳
آغاز: بسمله الحمدلله الذی ارسل الانبیاء حججا للعالمین و نصب؛
انجام: و الاحادیث غریزه لایسع الوقت ابزارها ... الطاهرین
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن هشترودی، تا: ۱۳۳۶ق؛ این نسخه از روی نسخه مورخ ۱۱۲۱ق کتابت شده، در انتهای نسخه و پشت جلد اسامی مؤلفاتی است که در فرق آثاری تألیف کرده‌اند؛ جلد: تیماج سبز، ۱۴ص (۳۷–۵۰)، ۲۰–۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۲ – ۳۴۶]

● **الحجج المبینة فی التفضیل بین مکة و المدینة** / متفرقه / عربی
al-ḥujaj-ul mubīna fi-t tafḍīl bayn-a makka wa-l madīna
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری

soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)
رساله‌ای در افضلیت و برتری بین مکه و مدینه را با استناد به اخبار اهل سنت که مؤلف برتری مدینه را ترجیح داده در سه «فصل»: ۱. اسماء هذین البلدین؛ ۲. حد هذین الحرمین؛ ۳. التفضیل بینهما.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی فضل بعض خلقه علی بعض حتی فی البلاد و الامکنة و بقاع الارض ...

انجام: و یقول ان جبرئیل علیه السلام هو یوم الکعبة قالت فکان یقول انه اقوم مسجد قبلة و الله تعالی اعلم.

چاپ: هند، لاهور، مطبع محمدی، سنگی، ۱۳ص، با عنوان رسائل سیوطی چاپ شده؛ هند، لاهور، مطبع محمدی، با تصحیح مولوی محمد حسین صاحب هزاروی و مولوی غلام حسین صاحب لاهوری، سنگی، وزیری، ۱۵ص، به سعی و اهتمام فقیر الله (تاجر کتب)، (۵۴-۶۶صص)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غلام محیی الدین، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با عطف میشن قهوه‌ای، ۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۷۴]

۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۶۹/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: شمیز، ۷گ (۶۰ر-۶۶پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۸۹]

← حجج المهندسین ≻ مقالة فی حجج المهندسین کتبها الیها

← الحجر ≻ الکیمیاء

← الحجر ≻ الحجر المکرم

● الحجر (منتخب) / کیمیا / عربی

al-hajar (mn.)

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)
در این رساله که منتخبی از کتابی از جابر است، گفته‌های حکمای فن درباره «حجر مکرم» نقل شده پس از آن آراء خود جابر از کتاب‌های وی «الاسطقس» و «الکمال» آورده می‌شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۱۵/۳

آغاز: فلنذکر من کلام الحکماء فی الحجر ما أبینه و أکشفه و أدله علی حقیقته ثم نذکر ما یخصنا من قوله ما فیه؛ **انجام:** ثم توضع فی القرعة و تعفنه ثم قطره و ترد ما قطر علی الثفل و کرر علیه العمل حتی یثبت الجمیع.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۰۶ر-۱۱۶ر)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۳۱۷]

● الحجر / کیمیا / عربی

al-ḥajar

قمری، محمد، ق۵ قمری

qomrī, mohammad (- 11c)

آغاز: بسمله، اعلم ان هذا الحجر هو جوهر واحد و لکنه ینقسم الی قسمین و شکلین مختلفین احدهما ...

انجام: و باسمه الحلیم الحکیم من ادمن ذکرها یسرالله علیه ما سئله و عرفه الحکمة و الصنعة الالهیة

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۳۹

خط: مختلف، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق [الفبائی ف: ۴۱۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۰۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۹ رجب ۱۲۸۳ق، جا: خراسان؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: میشن سیاه، ۷گ (۲۱ر-۲۷پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۱×۲۰/۸سم [ف: ۶ - ۲۸۷]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۷۷/۴

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۲۴۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۴۰/۱۷

آغاز: برابر

نام مؤلف به استناد نسخه ملک ش ۳۲۰۱/۲ ذکر شد؛ خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۳گ (۲۱۰ر-۲۱۲ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۴۸۸]

● الحجر / کیمیا / عربی

al-ḥajar

جلدکی، علی بن ایدمر، - ۷۶۲ قمری

jeldakī, ‘alī ebn-e aydamor (- 1361)

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۷۷/۵

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۲۴۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۸/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کمند مشکی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۲۱۸-۲۲۵)، ۱۵ سطر، [سنا: ف:۲-۲۳۳]

● الحجر / فقه / عربی

al-hujr

کاشف الغطاء، جعفر بن خضر، ۱۱۵۴ - ۱۲۲۸ قمری

kāšef-ol-qetā’, ja‘far ebn-e xezr (1742 - 1813)

کتاب مفصل فقهی کاشف الغطاء «کشف الغطاء عن خفیات مبهمات شریعة الغراء» نام دارد. او این کتاب را در سه فن (۱. فیما یتعلق ببیان الاصول الاسلامیة و العقاید الایمانیة الجعفریة، ۲. فیما یتعلق ببیان بعض المطالب الاصول الفرعیة، ۳. فیما یتعلق بالفروع الدینیة شامل چهار قسم: عبادات و عقود و ایقاعات و احکام) قرار داده است. این کتاب ناتمام مانده و بخشی از آن که تألیف شده و به چاپ رسیده، دو فن اول و بخشی از فن سوم (کتاب طهارت تا آخر کفارات حج) را شامل است. نسخه حاضر گویا بخشی از ادامه آن کتاب است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۲۱

آغاز: کتاب الحجر الحجر مثلثا لغة کما صرح به جماعة هو المنع و التضییق و منه سمی الحرام حجرا لما فیه من المنع قال الله تعالی و یقولون حجرا محجورا ای حراما محرما و سمی العقل حجرا لانه یمنع صاحبه من ارتکاب القبیح و ما تضر عاقبته؛ **انجام:** مسئلة لا اشکال بل و لا خلاف ظاهرا فی ان السفیه اذا حلف مثلا علی فعل شیء ... فلا یبعد العقول بوجوب الکفارة المالیة علیه فی هذا الحال.

کتاب الحجر است و مؤلف در اثنای آن بحث مبسوطی درباره ولایت فقیه و ولایت عدول مؤمنین ذکر نموده است. او در این بخش به کتاب غصب که قرار است بعد از این تألیف نماید حواله می‌دهد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، در حاشیه صفحه اول نسخه نوشته شده: «کتاب اسرار الآیات از مرحوم وحید الدهر شیخ جعفر کبیر نجفی می‌باشد، نسخ اصل خط آن مرحوم است تا واضح باشد»، در صفحه آخر چنین نوشته شده: «عرض می‌شود این کتاب را بفرمایید کاتب مطابق قطع کتاب فقه طهارت با مرکب چاپ بنویسد ولی کاتبی باشد که خط او مناسب باشد. فقه طهارت که در یک مجلد ... باید جلد کتاب اسرار الآیات ... هرگاه کتابت و مقابله و ملاحظه آن به دقت تمام شد آن را نیز تسلیم ... که به طبع آورد»، بسیاری از عبارات خط خورده و حذف گردیده و یا تغییر داده شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۳۳۰]

● **حجر** / کیمیا / عربی

ḥajar

آغاثاذیمون

āqāsāzīmūn

درین رساله آغاثازیمون می‌گوید آن چیزی را که هرمس حجر دانست آن حجر نیست، پس حجر را او در این صفحات شرح می‌دهد و بیان خواص کیمیا می‌کند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۰/۱۸

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶ص (۹۹– ۱۰۴)، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه:۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۵۵۳]

● **الحجر** / فقه / عربی

al-hujr

آرانی کاشانی، محمدحسین بن محمد باقر، ق۱۴ قمری

ārānī kāšānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad bāqer (- 20c)

تاریخ تألیف: دوم جمادی الثانی ۱۲۹۲ق

آیا حاکم شرع می‌تواند ولی اجباری (نظیر پدر و جد) را با ظهور خیانت در مال کسی که بر آن ولایت دارند، از ولایت عزل کند یا خیر؟ مؤلف پاسخ این پرسش را به طور استدلالی بیان کرده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۷۹/۶

آغاز: کتاب الحجر السؤال هل یجوز للحاکم الشرعی عزل الولی الاجباری یعنی الأب و الجد؛ **انجام:** لمن لایستغتی قلبه من الله بصفاء سره حرره العبد ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۲ق؛ مصحح؛ ۴گ (۴۱۵پ–۴۱۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم[محدث ارموی مخ:۳–۱۱۲۵]

● **الحجر** / کیمیا / عربی

al-ḥajar

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۶/۷

آغاز: و اعلم الحجر اذا اخذها غبیطا؛ **انجام:** سنه خمسین ... اربعون خمسائه احد ثلثون ۲۱۸۴.

نویسنده می‌گوید این عنوان از کتاب حجر از کتاب روضه از کتاب نفس برگرفته شده است و آن بحث در خواص سنگ معروف کیمیا می‌کند و نیز از پرسش‌ها و پاسخ‌های بین ارسطو و یکی از شاگردان او و در این باب مطالبی می‌آورد و اعمال لازم را در کیمیا برمی‌شمارد و تدابیر را باز می‌گوید و در آخر تراکیب چندی را برمی‌گشاید؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی میشن بنقش، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۰ – ۱۶۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۹۲/۴

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و اله الطاهرین و بعد هذا الکتاب لبعض الحکماء الواصلین؛ **انجام:** و هذا ما فی الترکیب الاول من الخلاف و انتهاء ما وصل الینا و الله سبحانه الموفق للصواب.

ده «باب» از اقوال بعضی حکماء و اصلین درباره کیمیاء و حجر: ۱. ایضاح ماهیت حجر مشار الیه، ۲. استنباط عناصر و استقرار جواهر آن، ۳. تدبیر رکن اشرف و آن زیبق مغربی است، ۴.

استخلاص زنگ از دهن، ۵. طهارة رکن که حکماء زیبق شرقی می‌نامند، ۶. تدبیر زمین و تمشیت آن و تحلیل جواهر آن، ۷. طهارة آتش و دور کردن آتش آن از آن، ۸. جمع بین زیبق شرقی و غربی، ۹. جمع بین زمین و آتش، ۱۰. ترکیب اولی که آن را ابارنجاس می‌نامند؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: هادی تبریزی، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۶ص (۱۰۳-۱۰۸)، ۲۰ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۸۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۹۶

خط: نستعلیق، کا: ابی طالب، تا: ۱۲۸۳ق [الفبائی ف: ۲۱۵]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۰۰/۱۰

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۶۱]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۴۰/۲۲

آغاز: بسمله، اعلم ایها الطالب ... مسئلة فمن قال ان الحجر هو البیضه و ذکرها حسن

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۳گ (۲۱۸ر-۲۲۰ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۴۸۹]

● **حجر** / کیمیا، علوم غریبه / فارسی

ḥajar

این گفتار که درباره «حجر» است و دستوری دانسته شد که یوشع پیامبر عبرانی داده و ترجمه است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۷/۳۳

آغاز: نسخه یوشع پیامبر - ملاحظه کن و ببین که در چه مرتبه جویا بوده است و چگونه از برای طالبان در حجر و تدبیر آن آشکارا بیان نموده است. بسمله اما بعد از رساله یوشع ... بعد از مقدمات بتحقیق که ظاهر شد الحال بدرستی که کبریت او است طبیعت فاعله در معدن؛ **انجام:** و هر جسدی از اجساد هفتگانه بر طبیعت کواکب هفتگانه است. و السلام.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۸۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۱۲۶پ-۱۲۸پ)، ۲۴ سطر (۱۴/۵×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۰۰۵]

● **حجر اسماعیل** / ادبیات / فارسی و عربی

hejr-e esmāʻīl

شیرازی انصاری، محمد هاشم بن مفید، ق۱۳ قمری

šīrāzī ansārī, mohammad hāšem ebn-e mofīd (- 19c)

مجموعه سروده‌هایی است در ستایش و سوگواری خاندان پیامبر و دنباله‌ای است برای «کعبة الباکین» پدرش.

[دنا ۵۰۴/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۶۱۵/۳؛ الذریعه ۲۶۶/۶ و ۸۴/۱۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۶۹/۲

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ شوال ۱۲۵۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱گ (۲۳پ-۶۳پ)، ۱۴سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۱۰ - ۱۷۱۵]

● **حجر اعظم** / کیمیا / عربی

hajar-e aʻzam

ابن مسکویه، احمد بن محمد، ۳۲۰ - ۴۲۱ قمری

ebn-e meskavayh, ahmad ebn-e mohammad (933 - 1031)

در این نامه از «حجر اعظم» و به دست آوردن و نشانه‌های آن گفتگو شده و تا اندازه‌ای آشکارا سخن به میان آمده و چندان با رمز و عرفان آمیخته نیست و از مسکویه رازی فیلسوف دانسته شد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۱/۱۲

آغاز: بسمله. حمد. صلوة. فهذه رسالة لابی علی مسکویه کانه من بعض الحکماء و هی من بعض کتابه - و قد آن لی ابدأ بذکر الحجر الاعظم الذی منه العمل شرح تدبیره و بلوغ ما وصل الیه منه. فاقول ان الحکماء قد اطالو الکلام علیه؛ **انجام:** و قبل ان ناخذ فی وصف التدبیر بالماهیة و التخلیص یقدم امثلة و اصولا یحتاج الی معرفتها فنقول (کم دارد و نویسنده نسخه چنین نوشت: ما تم ما فی المنتسخ بل وجد کاتبه ایضا الی هذا المقام و کتبه راجیا الوجدان متممه. هذا).

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۴۷ر-۴۹ ر) [ف:۴-۹۸۲]

● **حجر حکما** / کیمیا، علوم غریبه / فارسی

hajar-e hokamā

افلاطون، ۴۲۷؟ - ۳۴۷ ؟ قبل میلاد

aflātūn (-427 - -347)

از افلاطون که در آن «حجر حکما» را می‌شناساند. پیداست که از عربی به فارسی ترجمه کرده‌اند.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۷/۵

آغاز: بسمله. این رساله افلاطون است و تعریف کرده‌اند فهم تند که رغبت دارنده است. و گفته در اول او رحمت خدای بر تو باد ای برادر بر قدر آنچیزیکه بیان کردم تو را؛ **انجام:** من وصایای خود را. خدای تعالی توفیق دهنده است از برای صواب.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۸۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۱۰ر-۱۱پ)، ۲۴ سطر (۱۴/۵×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۰۰۳]

● **حجر حکماء** / کیمیا / فارسی

hajar-e hokamā'

طب کیمیاوی است، باب ۱. خلعت ۷ تا ۱۰ را دارد؛ ۲. در بیان

حجر غیط و معرفت؛ ۳. اسماء مرموز ارض بیضه را؛ ۴. در بیان اسماء مرموزه در زیبق؛ ۵. اسماء منیع مطهری؛ ۶. وصف انای، ۷. بیان اوقات واحد؛ ۸. تفریق؛ ۹. تدبیرها؛ ۱۰. موازین؛ ۱۱. تراکیب؛ ۱۲. برانیات، سپس چهار باب بی شماره.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۹۷/۱۵

آغاز: بسمله، جهت آنست که آن کس که نیست مر او را معتمدی و مجربی که استعانت؛ **انجام:** همچنانکه میخواهی تو بیرون می‌آید ابریز باذن خدای تعالی ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۶ص (۲۰۲–۲۲۷) [ف: ۶ – ۳۹۴]

● **حجر القوم** / کیمیا / عربی

ḥajar-ul qawm

مختصری است گزین شده از کتابهای المصابیح و المفاتیح مؤیدالدین طغرائی (– ۵۱۵ق) در علم صنعت که بسی فوائد دارد. مطالب آن تحت عنوان: «قال جابر. قال».

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۵۳/۵

آغاز: بسمله و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطاهرین قال جابر ان هذه الصنعة انما جعلها الله العقلاء من بنی آدم ثم خص بها الفقراء؛ **انجام:** و انما قصد القوم تحلیل الاجساد لانها غلیظه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوا با روکش مشمع سبز، ۴۹گ (۵۲–۱۰۰)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۳ – ۱۳۰۶]

← الحجر الکریم ⟵ الکیمیاء

● **الحجر الکریم** / کیمیا / عربی

al-ḥajar-ul karīm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۷/۱۴

شجرة الخلد، شجرة الطور، حجر العوالی، باب تکلیس النحاس، از کتابی باید باشد؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید سمرقندی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۸ص (۳۳۷-۳۵۴)، ابعاد متن: ۱۰×۱۴،اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ – ۳۹۴]

● **حجر کریم** / کیمیا / فارسی

hajar-e karīm

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۹۷/۶

آغاز: حمدله و الصلاة و السلام علی محمد و آله اجمعین. اما بعد بدان به درستی که رطوبتی که اوست که می‌آید بکشتن آتش و به سبب آن رطوبت؛ **انجام:** در او ممیزه چهارگانه را، یعنی صمغ را

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴ص (۷۸–۸۱) [ف: ۶ – ۳۹۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۷/۲۷

آغاز: نسخه دیگر که صاحبش معلوم نیست در تدبیر حجر کریم. بسمله. این رساله ایست از آن چیزی که عمل کردم من بدست خود در علم صنعت الهیه؛ **انجام:** بوده باشد آتش آتش زبل پس بفهم تا اینکه تمام شود. انشاءالله.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۸۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۸۶پ–۸۸ر)، ۲۴ سطر (۱۴/۵×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۰۰۵]

● **حجر معین** / کیمیا / فارسی

hajar-e mo‘ayyan

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۹۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲ص (۳۹–۴۰) [ف: ۶ – ۳۹۲]

● **الحجر المکرم** = **الحجر** = **کتاب الحجر** / کیمیا / عربی

al-ḥajar-ul mukarram = al-ḥajar = k.-ul ḥajar

جابر بن حیان، ۱۲۰ – ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

رساله‌ای است کوتاه، در بیان گفتار حکما در حجر، اقوال فیثاغورس، اسکندروس، افلاطون، ارسطاطالیس، ریموش، یزمیندس، اسقلیادس، بیماس، سقراط و دیگران.

آغاز: بسمله. الحمدلله ذی آلاء و النعماء و الطول و العزة و الکبریاء و صلی الله علی سیدنا ... اعلم ارشدک الله تعالی ان جمیع کتبنا هذه و غیرها من الکتب محتاج الی هذا الکتاب خاصة ضروریة کحاجة لم و کیف و ما الی هل و بل و کحاجة لم و کیف ...

انجام: و استوفینا وجوه الکلام فی الحجر بحسب ما قصدنا الیه بما هو لاق بکتابنا. هذا فلیکن آخر الکتاب و الله اعلم بالصواب و لنأخذ فیما بعده، فنذکر انشاء الله تعالی جل و عز و بالله توفیقنا و علیه توکلنا و هو حسبنا نعم الوکیل و لاحول و لاقوة و لا بالله العلی العظیم و صلی الله علی سیدنا محمد.

چاپ: پاریس، مطبعة فول غایتینه، ۲۸ص، ۱۹۲۸م.

[کحاله ۱۰۵/۳؛ ریحانة الادب ۱۰۸/۵؛ زرکلی ۱۰۳/۲؛ بغدادی، هدیه ۲۴۹/۱؛ جابر و «منافع الحجر» او که گویا جز این است؛ تاریخ التراث العربی: ۱۹۶/۴ تا ۳۹۵؛ دنا ۵۰۵/۴ (۱۴ نسخه)]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۸۸/۴-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۵۴ق؛ ۲۱ص (۱۴۷-۱۶۷) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۶۵/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۸۰ر-۸۵ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۹ - ۴۲۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۷/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ شعبان ۱۲۷۵ق، جا: نجف اشرف؛ کاغذ: سفید سمرقندی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۳ص (۱۴-۲۶)، ابعاد متن: ۱۰×۱۴، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹۳]

۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۹۶/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ ۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۱ - ۳۸۷]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۲۷/۷-عکسی

آغاز: بسمله. فصل فی الحجر الذی منه العمل. اعلم ان الاکسیر انما یحتاج الی القوی المختلفه التی هی القوة الصابغة و المعوصة و الماسکه و لم یکن بد منها؛ **انجام:** زادت مرتبته طرحه اثنی عشر مرة فانه لایزید علیها و السلام علی من اتبع الهدی.

فصل فی ...؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸ ص (۱۱۵-۱۲۲) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۲]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۰۶/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳ص (۳۵۸-۳۷۰)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۹ - ۲۶۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۲/۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الا ما کان مناسباً مقارباً او ممازجاً مختلطاً و تکون فیه هذه الصورة بالجزو علی ما بینا فلیکن لآخر الکتاب.

خط: نسخ ریز، کا: بهائی بن احمد عاملی، تا: اواخر قرن ۱۲ یا اوایل قرن ۱۳؛ مصحح، رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۵۰-۵۱)، ۵۹ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۷۰]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۹۶/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوایی، رویه تیماج حنایی، ۱۶گ (۸۷پ-۱۰۲ر)، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۷۴۴]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۰/۱

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی روشن، ۱۰گ (۱-۱۰)، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه:۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰- ۵۵۲]

۱۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۲۷/۱۰

بی کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۱۱۱]

۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۳۱/۴

آغاز: برابر

بی کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ جلد: مقوایی با گالینگور سبز، ۱۱ص (۱۸-۲۹)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۷۶۸]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۲۷/۸-عکسی

آغاز: بسمله. اعلم ان الحجر هو المثلث الکیان، مربع الکیفیة، طاهر مکشوف بین الناس کافة و فی الاسواق و عند الغنی و الفقیر؛ **انجام:** بنارفخم متوسطة و قوداً قلیلا قلیلا رقیقا، حتی یعلم ان الاشخاص حین یذوب الرصاص. تم. تم. تم.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشت های کیمیایی به خامه، حاج محمد کریم خان قاجار کرمانی؛ ۱۷ص (۱۲۳-۱۳۹) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۲]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۰۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۱۵]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۱۹/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فلفل نمکی آبی فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۹ص (۱۰۷-۱۳۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۸سم [ف: ۶ - ۲۳۳]

● الحجر المکرم / کیمیا / عربی

al-ḥajar-ul mukarram

مجریطی، محمد بن ابراهیم، ق۵ قمری

majrītī, mohammad ebn-e ebrāhīm (- 11c)

در کیمیاگری که به صورت رمز و به شکل یک داستان نگاشته شده است، و در نام این رساله باید تحقیق شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۸۶/۱۷

آغاز: الحمدلله الموصف بأحمد الصفات رازق الاحیاء بکرمه و باعث الاموات و منزل الغیث برحمته و مخرج النبات؛ **انجام:** و أنا استغفرالله من الذنوب التی لاینال بها عهده و لا یؤمن غضبه و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر کرمانشاهی، تا: ۹ صفر ۱۲۶۸ق؛ به تاریخ جمادی الاول ۱۲۹۱ تصحیح شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۶۲پ-۱۶۴ر)، اندازه: ۲۲×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۱۷۱]

● الحجر المکرم / کیمیا / عربی

al-ḥajar-ul mukarram

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۸۰/۴۰

آغاز: بسمله، رجل من الاولیاء من اصحاب ؟ الشریف ارسلها لصاحب من الصالحین و ذکر ... ما کنت اطلعک علی السر الذی هو سرالله فی ارضه فاعترف ما وصل الیک و هو ان تأخذ الحجر

الذی؛ **انجام:** اتق منه واحد علی مائة من ای جسد شئت فانه یقیمه بجمیع الامتحان و الله جل شأنه یعلم
خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالحسن اخوی، تا: ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۷۷پ–۷۸ر)، ۱۶سطر محشی، اندازه: ۱۶/۳×۲۰/۸سم [ف: ۶ – ۳۵۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۹۶
خط: نستعلیق، کا: ابی طالب، تا: ۱۲۸۳ق [الفبائی ف: ۲۱۵]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۷۱/۴–۱۳/۵۱
آغاز: بسمله اعلم ان الحجر معمول و نسبته الی الاکسیر کنسبة النطقة من المنی الی الانسان فکما ان النطفة تتکون من کل طعام کذلک الحجر تتکون من کل مادة ... الاول عمل تفصیل المادة والثانی الترویج؛ **انجام:** والثانی فی العقد السادس فی اکسیر الحمرة فهذا اتمام العمل ... لاتجد مثله فی کتاب ولاتسمعه من خطاب فخدما آتیک وکن من الشاکرین کنت العبد المسکین احمدبن زین الدین.
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج سرخ، ۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۵۸۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۳۵
آغاز: ارادت تعمل توتیا خضره تاخذ؛ **انجام:** فاصنعی به کصنع العمل جاده
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● الحجر المکرم (منظومة فی تعریف) / کیمیا، شعر / عربی

al-ḥajar-ul mukarram (mnẓ.-un fī ta'rīf)

منظومه کوتاهی است در ۱۶ بیت در خصوصیات حجر مکرم و چگونگی به دست آوردن آن.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۸۱/۱۰
آغاز: علیک بالتحقیر و المهان ×× الواحد المعلوم فی الزمان / یلمسه الطالب من غیر الطلب ×× به المنی ثم الرضی ثم الغضب؛ **انجام:** ما کتموه شیئا سوی تدبیره ×× لانه الغامض فی اموره / لکنهم بالرمز قد عموه ×× و اوضحوا القول و ما اخفوه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۴۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۵۲]

● الحجر الملقم / فقه / فارسی

al-ḥajar-ul mulaqqam

نیشابوری، میرزا محمد

neyšābūrī, mīrzā mohammad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۳۰/۴
کا: محمد تقی بن علی بن موسی ابن جعفر، تا: ربیع الاول ۱۳۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرکوب، ۴۳گ (۱۶۴– ۲۰۶)، ۱۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۸۶]

← الحجر هرمس و بطرش ⟵ رسالة هرمس و بطرش الی حجمی

● حج شیخ احمد (ترجمه رساله) / فقه / فارسی

hajj-e šeyx ahmad (t.-ye r.)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۰ق
گویا ترجمه رساله شیخ احمد احسائی (– ۱۲۴۱ق) باشد که در زمان خود وی به فارسی برگردانده شده مشتمل بر یک «مقدمه»، دو «مقاله» و یک «خاتمه» نگارش یافته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۵۹/۱
آغاز: بسمله و این رساله مرتب است ... اما مقدمه پس در بیان ترجمه رساله حج عالیجناب شیخ المشایخ شیخ احمد دامت برکاته. پاره از تهدیدات و تخویفات تارک حج ؛ **انجام:** چه این علامت قبول و رسیدن بمسؤل است و باقی بماند سنه ۱۲۴۰
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۸ص (۱–۳۸)، ۱۲ – ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳۲ – ۱۹۳]

● حج العاشقین = سفرنامه حجیه / کلام و اعتقادات / فارسی

hajj-ol 'āšeqīn = safar-nāme-ye hajjīye

قاضی زاده کرهرودی، عبدالخالق، ق۱۱ قمری

qāzī-zāde karahrūdī, 'abd-ol-xāleq (- 17c)

مؤلف به حج و زیارت عتبات عالیه رفته و در بغداد با اهل سنت درباره امامت و ولایت به بحث می‌پردازد. در نسخه کتابخانه آیت الله مرعشی این اثر به ملا حسین اردستانی نسبت داده شده، اما در این نسخه کاتب آن را از قاضی‌زاده کرهرودی دانسته است.
[الذریعه، ۱۸۶/۱۲ (بدون نام مؤلف)]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۲ط
آغاز: بسمه. سالی براه کعبه وصال پویان ×× و از میقات اشتیاق لبیک گویان؛ **انجام:** در مقر سقر مقیم عذاب الیم گردد. تمت الکتاب ... تمام شد کتاب قاضی زاده کرهرودی.
خط: نستعلیق، کا: ابن ابوالقاسم محمد کلبایکانی (گلپایگانی)، تا: سه‌شنبه ۲۳ ذیقعده ۱۰۷۵ق؛ مصحح؛ تملک: طباطبائی؛ مهر: «عبده محمد هاشم»، «محمد رسول الله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۷ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۲۴/۳ – ۱۱]

● حج العاشقین / کلام و اعتقادات / فارسی

hajj-ol 'āšeqīn

اردستانی، ملا حسین،

ardestānī, mollā hoseyn

همان رساله قبل که از کرهرودی دانسته شده.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۰۸/۱

آغاز: سالی براه کعبه وصال پویان و از میقات اشتیاق لبیک گویان بعزم حریم حرم و قصد حطیم و زمزم؛ **انجام:** و ریسمان شقاوت ازلی و عداوت نبی و ولی در گردن بدست شیطان لعین کشان کشان در مقر سقر مقیم مقام عذاب الیم گردد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۲۹گ (۱پ-۱۲۹ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۹]

● **حجلة الشريعة** / فقه / فارسی

hejlat-oš šarī‘a

طوسی مشهدی، محمد بن حسن، - ۱۲۵۷ قمری

tūsī mašhadī, mohammad ebn-e hasan (- 1841)

تاریخ تألیف: ۱۲۳۲ق

رساله کوتاهی است در آداب و احکام مربوط به ازدواج و زناشویی برگرفته از کتاب‌های فقهی و حدیثی مشتمل بر هفت شمع بدین ترتیب: ۱. فضیلت تزویج و نهی از رهبانیت در شریعت اسلام؛ ۲. اصناف زنان و نیک و بد ایشان؛ ۳. آداب خواستگاری و تزویج کردن؛ ۴. مسایل صیغه عقد دائم؛ ۵. اقسام صیغه نکاح دائم؛ ۶. احکام عقد موقت؛ ۷. آداب زفاف و جماع.

آغاز: الحمدلله الذی خلق من الماء بشرا فجعله نسبا و صهرا و کان علی کل شی قدیرا ... اما بعد چنین گوید مستمد فیوضات قدسی

[الذریعة ۱۵۴/۱۸؛ الکرام البررة ۳۸۶/۳؛ اعیان الشیعه ۱۷۲/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۳۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و چون کلام به این مقام رسید گف بیاران خرد از پی تاریخ وی مژده بلطف ازل حجله شد آراسته و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشان «۱۲»، در انجام یک برگ در مورد فواید تربت و روش تناول آن آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶گ (۶۵پ-۱۳۰ر)، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۵-۵۱۱]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۱۲/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲گ (۶۱-۸۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ - ۷۸]

← حجلة العرایس ≻ مجمع النفائس و حجلة العرائس

● **حجلة العرایس** / طب / عربی - فارسی

ḥijlat-ul ‘arāyis

طبیب حموی، محمد بن مؤید، ق۱۱ قمری

tabīb-e hemavī, mohammad ebn-e m’oayyed (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۳۲ق

او در دیباچه از تفسیر ملاحسین کاشفی و روضة الصفا یاد کرده است. مؤلف از جوانی به گرد آوردن دو مجموعه یکی به عربی دیگری به فارسی دست یازیده و نخست مجمع النفایس نوشته شامل رساله‌های عربی در پزشکی سپس این یکی را که «حجة العرایس» نامیده و بخش دوم مجموعه اوست پس از هشتاد سالگی به پایان برده و چهل و چهار رساله فارسی در آن گذارده است. هر رساله در هر دو مجموعه با دیباچه‌ای است در سرگذشت مؤلف آن و در آغاز این بخش دومی (حجلة العرایس) دیباچه‌ای است که از مؤلفان رساله‌ها بحث کرده و آنها را فهرست داده و سپس آنها را در جدولی نشان داده است و اندکی این دو در نام رساله‌ها و شماره آنها از هم جدایی دارند. در نسخه ما روی‌هم‌رفته سیزده رساله بجای مانده و رساله‌های دیگر در آن نیست.

[لغت نامه دهخدا ۱۰/۳ بدون مؤلف؛ فهرستواره منزوی ۳۴۱۰/۵]

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۹۷

خط: نسخ و نستعلیق، کا: سالک الدین محمد بن مؤید طبیب حموی و محمد ظهیر بن محمد محمد صفی، تا: قرن ۱۱، جا: اصفهان و کرمان و یزد؛ رساله‌های ش ۱ و ۲ و ۳ و ۴و ۶ و ۷ و ۹ و ۱۰ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۵ و ۱۸ و ۱۹ که روی هم سیزده رساله حجلة العرایس می‌شود در این نسخه هست و این نسخه از ۱۰۰۶ تا ۱۰۷۷ نوشته شده؛ دیباچه در گ ۲پ-۹ر است [نشریه: ۳ - ۱۰]

● **حجله خیال** / ادبیات / فارسی

hejle-ye xīyāl

موسوی سپاهانی، عبدالباقر، ق۱۳ قمری

mūsavī sepāhānī, ‘abd-ol-bāqer (- 19c)

آن را به دستور میرزا محمد رضی منشی تبریزی و به نام شاه و به روش گلستان سعدی ساخته است. در دیباچه می‌گوید که این منشی تبریزی مؤلف زینة التواریخ است و به میهن من سپاهان آمده بود.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷۰ ـ ج

آغاز: بسمله. حمد بی حد خدای را جل شانه که صفات کمالش از نقص بدایت مبرا؛ **انجام:** گفت و شنود چندین که مضایقه

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ خط خورده و به حاشیه رفته، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۷۳گ، ۱۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۰۴]

● **الحج المتمتع به و واجباته** / فقه / عربی
al-ḥajj-ul mutimatti‘ bi-hī wa wājibāt-u-h
؟فخرالمحققین، محمد بن حسن، ۶۸۲ – ۷۷۱ قمری
faxr-ol-mohaqqeqīn, mohammad ebn-e hasan (1284 - 1370)
گویا که از فخرالمحققین محمد بن حسن بن یوسف بن مطهر حلی. بدون خطبه و خاتمه.

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۸۸/۶
آغاز: قوله فی الاعتکاف و لایصح فی غیرها من المساجد. اقول للاصحاب فی ضابطه محل الاعتکاف اقوال؛ **انجام:** فی التحلل مستعلا اقوی من ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: عنابی، ۵ص، ۲۹ سطر (۹/۵×۲۲/۵) [ف: ۱۶۸]

● **الحج (منتخب)** / فقه / فارسی
al-hajj (mn.)
موسوی قزوینی، رضی الدین بن علی اکبر، – ۱۲۷۷ قمری
mūsavī qazvīnī, razī-od-dīn ebn-e ‘alī akbar (- 1861)
وابسته به: الحج صاحب؛ جواهر، محمد حسن بن باقر (۱۲۰۰–۱۲۶۶)
منتخبی از کتاب الحج شیخ محمد حسن صاحب جواهر است که رضی موسوی آن در یک «مقدمه» و چند «فصل» مرتب نموده است. این رساله شامل احکام و ادعیه حج است.

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۹۴/۵
آغاز: حمدله و الصلوة علی محمد و علی آله و اصحابه المکرمین. اما بعد این مختصری است که منتخب نمود او را الفقیر الحقیر رضی الموسی از کتاب حج من مؤلفات ... الشیخ محمد حسن النجفی ... و مرتب است بر مقدمه و چند فصل؛ **انجام:** و نیز مستحب است شش رکعت نماز کردن چنان که مقتضای حدیث است.
خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید، تا: ۱۲۶۵ق، برای آقا محمد علی؛ مصحح؛ ۲۲گ (۱۱۱پ–۱۳۳پ)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۶۲۸]

← حج نامه ⟵ تحفة الحرمین

● **حج نامه** / شعر / فارسی
haj-nāme
مسکین، احمد، ق ۱۰ قمری
meskīn, ahmad (- 16c)
تاریخ تألیف: ۹۵۵ق؛ محل تألیف: مکه
مثنوی است در مختصر احکام حج طبق مذاهب اربعه اهل سنت، با سرآغازی در ثنای الهی و درود بر رسالت پناهی و فضیلت چهار یار و مدح سلطان سلیمان بن سلیم خان عثمانی و در پایان چند قصیده وغزل و رباعی در تشویق به حج و زیارت خانه خدا نیز آمده است. این مثنوی به سال ۹۵۵ هنگام سفر ناظم به مکه سروده شده و نزدیک کعبه به پایان رسیده و چند نقش رنگی از مواقع اعمال و زیارتگاه‌ها ترسیم شده است.
آغاز: بحمد الله که از فضل خدا داد ×× بطوف کعبه گشتم خرم و شاد / دو چشمم گشت روشن از جمالش ×× بکام دل رسیدم از وصالش
چاپ: به کوشش رسول جعفریان، میقات حج، ش ۱۳ (پاییز ۱۳۷۴): ۱۶۲–۱۶۶.
[دنا ۵۰۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۷۸۱/۱۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۶۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** راه ختمش پیش گیر و لب بند از گفت و گو ×× کین قدر پند و نصیحت مرد را باشد تمام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر ناظم؛ مجدول، دارای سر لوح و چند شکل رنگین از زیارتگاه‌ها؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ – ۳۰۸]

● **حج نامه** / سفرنامه / فارسی
haj-nāme
کیوان قزوینی، عباسعلی، ۱۲۴۰ – ۱۳۱۷ شمسی
keyvān-e qazvīnī, ‘abbās-‘alī (1861 - 1938)
درباره اسرار سیاسی و اجتماعی و عرفانی و فلسفه احکام حج است.
شرح و حواشی:
۱- تلخیص حج نامه؛ کیوان قزوینی، عباسعلی (۱۲۴۰–۱۳۱۷)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۳۹/۲
آغاز: عباس کیوان قزوینی در کتاب فلسفة الادیان در باب حج گوید که در بعض ادیان بزرگ مقرر شده که در وقتی معین در مکانی معین اشرف امکنه اند؛ **انجام:** و بعض علماء منکر همه این کارها هستند اما برای احترام حضرت حسین و از ترس عدم نفوذ اظهار انکار نمی نمایند.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: دفتری خط دار، جلد: مقوا، رویه کاغذ ابر و باد، ۵۱ص (۳۱۷–۳۶۷)، اندازه: ۱۶/۲×۲۲/۱سم [ف: ۲۹/۲ – ۸۰۰]

● **حج نامه** / سفرنامه / فارسی
haj-nāme

سلیم خان، ق۱۴ قمری

salīm xān (- 20c)

در این کتاب حاج سلیم خان وقایع سفر حج خود را از ابتدای حرکت از تیکان تپه تا بازگشت آورده است. این سفر در سال ۱۳۱۰ق (لوی ئیل) آغاز و در ۲۸ ربیع الثانی ۱۳۱۱ق پایان یافته است. مؤلف در اثنای کتاب ادعیه و زیاراتی را ذکر می‌کند و همچنین آورده است که در قبرستان بقیع، بقعه‌ای را زیارت کرده که قبر ۸ تن از بزرگان از جمله ۴ امام معصوم مدفون در بقیع علیهم السلام در آن واقع بوده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۴۲-۳۰/۱۲۲

آغاز: بسمله الحمدلله الذی یخرج النور من الظلمات ویحیی العظام الرمیم بعد المنیة والممات ... اما بعد این بنده حقیر سراپا تقصیر را بمفاد لاینفع مال و لابنون؛ **انجام:** خداوند این فیض عظمی را نصیب جمیع دوستان ومسلمین فرماید امین بحرمت سید المرسلین وآله الطاهرین اجمعین. به آمرزش رسد آن آشنایی ×× که چون اینجا رسدگوید دعایی

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۲۵ ربیع الثانی ۱۳۲۶ق؛ در اول نسخه شعری به خط شاعر در هفت بیت به تاریخ ۱۳۲۶ با این آغاز: ساقیا هوشم بسر باز آر و در ده جام را ×× زانکه چشم مست تو برده است دل از جام را. [نام شاعر: ابن ... لقزلحی الرحالی؟]؛ جلد: گالینگور سرخ، ۸۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۸۰]

● **حج نامه = مثنوی حج نامه** / شعر / فارسی

haj-nāme = masnavī-ye haj-nāme

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۴۸

آغاز: شکرالله بخت با ما یار شد ×× طالع خوابیده ام بیدار شد / از تفضلهای رب بی نیاز ×× عقده ها از کارها گردید باز؛ **انجام:** شده منزل حجت کردگار ×× زهر سو ملایک هزاران هزار / همی آید از آن خرابه به گوش ×× تو گوئی صدای فغان و خروش

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۱۸۴]

● **حج نامه انزاب** / شعر / ترکی

haj-nāme-ye anzāb

انزابی پور خوئی، غلامرضا، ۱۳۵۶ شمسی

anzābī-pūr xū'ī, qolām rezā (1977 -)

تاریخ تألیف: ۱۴۰۰ق؛ محل تألیف: تهران

مؤلف در ۲۰ ذیحجه ۱۳۹۹ق موفق به انجام اعمال حج به اتفاق همسر خود شده و این مجموعه ره آورد این سفر است که برای حاجیانی که می‌خواهند به حج مشرف شوند راهنمایی باشد و قبل از سفر آگاهی کامل از اعمال آن داشته و دیگر احتیاجی به نایب یا مطوف و غیره را نداشته باشند و در تهران به سال ۱۴۰۰ق موفق به سرودن و اتمام این مجموعه شده است.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۷۰

آغاز: حمد و سپاس مر خدای عالمیان را که هستی و نیستی و بود و نبود به دست اوست ... حمد او خلاقه که از فضل وجود ×× ایلیوب ایجاد عدم دن وجود

خط: تایپی، بی‌کا، بی‌تا؛ در صفحه اول شاعر مجموعه خود را به آقای «شیخ جابر فاضلی» اهدا کرده، و در صفحه دوم تقریظ «کریمی مراغه‌ای» بر این کتاب به زبان ترکی آمده است، مصحح، محشی به زبان فارسی؛ ۴۰گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۲×۲۸/۵سم [ف: ۴۱۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۶۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۲۵]

● **حج نامه عرفانی** / عرفان و تصوف / فارسی

haj-nāme-ye ʻerfānī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۱۵/۱۴

آغاز: سواحل مبرا و معرا مانند ظاهر گردید و به ادای اجابت تلبیه حضرت خلیل را کشف و انجلا داده، در رشته من دخله کان آمناً منتظم آمد ... آمده ام به درگهت ای دوست تا التجا کنم ×× چون بگذرم ز درگه تو رو در کجا کنم ؟ / (گ۱۷۳) ... آنان که خاک را بنظر کیمیا کنند ×× آیا بود که گوشه چشمی بما کنند ؟ تمام شد صورت عرضیه چون سعادت نمود ... و امید که اصحاب ذکاء ... هر یک به قدر فهم خود مطالب را بنمایند و با این احوال رو به حج نموده دلیل را هم یاد نمود که از ایشان گردید

سه صفحه از پایان یک فصل است و تاریخ ۱۲۷۵ دارد؛ بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ در پایان یک گفتگو میان حضرت امام صادق (ع) و یکی از اصحاب به عربی با خط نسخ نوشته شده؛ کاغذ: نخودی، اصفهانی، جلد: مقوایی، رویه تیماج حنایی، ۲ص (۱۷۴-۱۷۵)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۵۵۳]

● **حج و زیارت** / تاریخ اسلام / عربی

haj va zīyārat

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۱۹/۱

با عنوان «فصل اول در شرافت و مزیت مکه»، پس از آن جدول طول بلدان آمده؛ خط: نسخ، کا: محسن بن محمد حسینی، تا: جمعه ۵ ربیع الثانی ۱۰۷۳ق، برای شیخ محمد باقر بن حاجی کاظم کاظمی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۷۲]

● **حج و صوم** = **مناسک حج** / عرفان و تصوف / فارسی
haj va sowm = manāsek-e haj
نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ – ۸۳۴ قمری
ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)
این دو نام بر سر آغاز نسخه ملک آمده ولی خود گفتاری است عرفانی در آداب حج در چند «فصل».
آغاز: قوله ص یایها الناس قد فرض الله علیکم الحج فحجوا
[دنا ۵۰۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۹۲/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۱۴
خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۱۰ شوال ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۳گ (۱۱۹ر–۱۲۱پ)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ – ۶۷۳]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۱۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۵ص (۱۵۵–۱۵۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۵۲۱]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۴۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲۳ص (۶۴۷–۷۶۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۵۲۲]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۴/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا عزیز تفرشی، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: ترمه پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه، ۵گ (۲۹ر–۳۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۴ – ۶۶۹]

← الحج و العمرة ← المعانی البدعیة فی اختلاف علماء (اهل) الشریعة
← الحج و العمرة ← مناسک الحج

● **الحج و العمرة** / فقه / عربی
al-ḥajj wa-l 'umra
؟ محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ – ۹۴۰ قمری
mohaqqeq-e karakī, 'alī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۷۷/۲
آغاز: بسمله، بعد حمد الله علی آلائه و صلواته علی انبیائه ... هذه رسالة للحج و العمرة مستوفاة ... و هی فصلان؛ **انجام:** یوم القیمة و الحمد الله رب العالمین و صلی ... الطاهرین ینبغی ان یزاد علی هذه الرسالة ذکر الکفارات التی تجب علی المحرم.
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۴گ (۱۴پ–۱۷)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۴۷۵]

● **الحج و العمرة** / فقه / عربی
al-ḥajj wa-l 'umra
موسوی، محمد حسین بن محمد، ق۱۳ قمری
mūsavī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (- 19c)
رساله در حج و احکام آن است عموما، لیکن مؤلف از ادامه آن بازمانده و نسخه موجود تنها در مقدمات رساله است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۲۷/۱۶
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذه جملة ما تعم به البلوی من شرایع الحج و العمرة ان شاء الله تعالی؛ **انجام:** حتی یتبین لهم الامر و لا یعرضون عنه و لا کلام فیه بل هو من خلق اولی الالباب
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین (فرزند مؤلف)، تا: قرن ۱۳؛ در حاشیه برگ ۶۲ دست‌خط مؤلف آمده، دارای خط‌خوردگی، مصحح، محشی به خط فرزند مؤلف (محمد حسین بن محمد موسوی)، در انجام نسخه نیز دستخط محمد صادق بن محمد موسوی در ۱۳ ذیقعده ۱۳۱۱، مؤلف در حاشیه آغاز نسخه، وصیت نموده که این نسخه (رساله حج) حفظ شود، تا پس از بلوغ فرزندانش تسلیم شود؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۶۲–۶۷)، ۲۱ سطر، اندازه: ۶×۱۲/۵سم [ف: ۲۸ – ۵۲۸]

● **الحج و العمرة** / فقه / عربی
al-ḥajj wa-l 'umra
رساله‌ای است فقهی در احکام حج.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۰۷/۱
آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی محمد خیر خلقه و آله الطاهرین. کتاب الحج، و یتبعه العمره او تدخل فیه لما ورد انها الحج الاصغر و ادخل الزیارة؛ **انجام:** فانها شرط فی حجة الاسلام خاصة خلافا للدروس فیشترط ایضا و لا وجه له و ان حصلت الاستطاعة
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سپاهانی، ۶گ (۱پ–۶پ)، ۳۵سطر (۱۱×۱۷) [ف: ۱۶ – ۴۰۸]

● **حج و عمره** / فقه / فارسی
haj va 'omre

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۶۷/۳
آغاز: بسمله حمد له، بدانکه این رساله ایست مختصر در بیان آنچه واجب است در عمره و حج تمتع
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۹ق؛ اهدایی: مهدی روحانی فیروز آبادی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با پارچه قرمز، ۶گ (۲۹–۳۴)، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۴ – ۱۲۲۵]

● **الحج و العمرة علی وجه الاختصار** / فقه / عربی

al-ḥajj wa-l ‘umra ‘alā wajh-il ixtiṣār
در آن دستور حج و عمره به اختصار ذکر شده است.

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۱۸/۶
شاید از کاتب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص [تراثنا: س۶ش۴ - ۹۸]

← حجیه > حج
← حجیه > مناسک الحج

● **حجیه (رساله) = مناسک حج** / فقه / فارسی
hajjīye (r.) = manāsek-e haj
مجلسی، محمد تقی بن مقصود علی، ۱۰۰۳؟ - ۱۰۷۰ قمری
majlesī, mohammad taqī ebn-e maqsūd ‘alī (1595-1660)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۵۲۸
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی اشرف ... و بعد بدان ایدک الله تعالی که این رساله‌ای است ... واجبات حج و عمره؛ **انجام:** و قیامت و بهشت و دوزخ بسبب مشاهده مناسک از اول تا به آخر کسانی را که عقلی و خردی بوده باشد ... و ملاحظه این نمود که اولوالباب را این قدر کافی است و زیاده بر این ذوقی ندارد ... تفکر در دین کلمات از او منتفع شوند ... و المأب
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، ضمیمه شماره ۲۷۵۲۹ و ۲۷۵۳۰ [رایانه]

● **حجیه (رساله)** / فقه / فارسی
hajjīye (r.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۲۹۵
آغاز: بسمله. بدانکه این رساله‌ایست مختصر در بیان آنچه واجبست در عمره و حج تمتع؛ **انجام:** جائز است پوشیدن زینت معتاد بقصد ظاهر ساختن بشوهر خود تمت
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۴۳]

● **الحجیة** / فقه / فارسی
al-hajjīya

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸۰/۱
آغاز: (بسمله) ... بدانکه این رساله ایست در بیان افعال حج تمتع مشتمل بر مقدمه و دو مقصد و خاتمه؛ **انجام:** و ان محمداً عبدک و رسولک
بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۰ص (۱-۵۰) [ف: ۵ - ۴۹۹]

● **حجیة اجماع** / اصول فقه / عربی
ḥujjīyat-u ijmā’
صالح بن حسن
sāleh ebn-e hasan

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۹۷/۴
آغاز: من الاحوال و هو غیر مراد باجماع المسلمین؛ **انجام:** عن الجری فی مید ان الکلام فانه لیس بعد الحق الا الضلالف و ما ینفعکم ... العلی العظیم
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عیسی جزایری، تا: ۱۰۲۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا با عطف پارچه [رایانه]

● **حجیة اخبار الآحاد** / اصول فقه / عربی
ḥujjīyat-u axbār-il āḥād
همدانی، عبدالصمد بن محمد حسین، - ۱۲۱۶ قمری
hamadānī, ‘abd-os-samad ebn-e mohammad hoseyn (-1802)
آغاز: بسمله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم هذه رسالة من العبد الجانی عبدالصمد الهمدانی ...
انجام: و هو لا صدر عن عاقل فضلا عن فاضل تمت الرساله بعون الملک الوهاب

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۸۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج [رایانه]
۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۵۴/۱۱
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۰]

● **حجیة اخبار الآحاد** / اصول فقه / عربی
ḥujjīyat-u axbār-il āḥād
موسوی خوانساری، محمد حسین بن محمد، - ۱۳۲۸ قمری
mūsavī xānsārī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (- 1910)
حجیت خبر واحد و صحت عمل به آنها متوقف بر چند مقدمه است که در این رساله درباره آنها به طور استدلالی بحث می‌شود. بعضی از بحث‌های این رساله ناتمام مانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۱/۱۲
آغاز: اللهم اهدنا لما اختلف فیه من الحق ... و بعد الکلام فی

اخبار الاحاد، فاعلم ان اثبات الاحکام الشرعیة؛ **انجام:** هذا غایة توضیح الکلام و الجواب ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۵۶ر–۱۶۵ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ – ۲۴۶]

● **حجیة اخبار الآحاد** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-u axbār-il āḥād

ردی است بر آنچه در حجیت خبر از آیات قرآنی استفاده می‌شود و آنکه استدلال به آیات ناتمام می‌باشد.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۱/۴

آغاز: رسالة فی بیان ما یرد علی الاستدلال بالکتاب العزیز علی حجیة اخبار الآحاد و انه لاتتم دلالة الآیات القرآنیة علیها و لا یثبت حجیتها بها؛ **انجام:** فالاولی الاقتصار علی ما ذکر و التفصیل بما قررناه فی الآیات الثلاث من خواص هذا الکتاب فی تسخیف القول بالتمسک.

خط: نسخ، کا: علی اصغر بن علی مختار جرفادقانی مشهور به گلپایگانی، تا: ۱۲۲۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۲۴۶]

● **حجیة اخبار الکتب الاربعة و الجمع بین الاخباریین و المجتهدین** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-u axbār-il kutub-il arba‘a wa-l jam‘ bayn-al axbārīyīn wa-l mujtahidīn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۸۵/۴

آغاز: و لما ثبت نبوة نبینا محمد (ص) و فرض اطاعة الائمة الاثنا عشر (ع) بالکتاب و السنة؛ **انجام:** المتمسک بسنة النبی ص

نگارش پس از فیض است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۲۶گ (۵۸ر–۸۳پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ – ۴۰۴]

● **حجیة الاخبار و الاجماع** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul axbār wa-l ijmā’

تنکابنی، محمد بن عبدالفتاح، ۱۰۴۰ – ۱۱۲۴ ؟ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-fattāh (1631 - 1712)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله الذی شرفنا باحسن الملل و الادیان و فضلنا من اهله بتبعیه اهل العصمه حجج؛ **انجام:** اذا انضم الی کلماتهم کلمات شعر له واضحه البطلان کما هو ... ساکنا الحمدلله اولا و اخرا و ظاهرا و باطنا و صلی الله علی محمد و اله اجمعین

خط: نسخ خفی خوش، بی‌کا، تا: ۱۱۱۲ق؛ تملک: محمد باقر ابن مرحوم حاج اقا شیخ احمد طابه طربه به تاریخ ۱۵ جماد اول ۱۳۴۴ (کذا) [رایانه]

● **حجیة ادلة الاربعة** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-u adillat-il arba‘a

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۸۵/۱۲

بی کا، تا: ۱۲۶۹ق، ۱۱گ [ف: ۲۹۵]

● **حجیة ادلة الفقه** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-u adillat-il fiqh

حسن بن محمد شریف، ق۱۳ قمری

hasan ebn-e mohammad šarīf (- 19c)

بحث‌های استدلالی مختصری است درباره اثبات حجیت ادله فقه (کتاب، سنت، اجماع، عقل) که فقهای شیعه بدانها در استنباط احکام شرعیه استدلال می‌کنند. بیشتر بر پایه آنچه را که به نظر مؤلف رسیده و درست می‌داند، در ده «مقدمه» کوتاه و چهار «باب» و یک «خاتمه»: باب ۱. حجیة کتاب الله الحمید؛ ۲. حجیة السنة؛ ۳. حجیة الاجماع؛ ۴. حجیة دلیل العقل؛ الخاتمة: فیها أمور. گویا بخشی از أنوار البصائر محمد بن حسن است.

آغاز: حمدله و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین سیما علی أمیر المؤمنین أما بعد فیقول تراب أقدام العلماء حسن بن محمد عفی عنهما ان هذه وجیزة حررتها اجابة لجماعة من اخوانی المؤمنین ... فی بیان أدلة الفقه مشتملة علی مقدمات و أبواب و خاتمة ... اعلم انا قررنا بفضل الله تعالی فی فن الکلام ...

انجام: و تفصیل المسألة یستحق افراد رسالة لها ولیکن هذا آخر ما أورده العالم الفاضل ... شیخ محمد حسنا ... حیث جعلت جمیع ما أوردته سلسلة واحدة یلزم آخرها بأولها وجائت بحمد الله کالدرر المنظوم فی سلک مختوم ...

[دنا ۵۰۸/۴]

۱. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۴۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: = مؤلف، تا: از اوایل قرن ۱۳؛ ۲۵گ (۶۳پ–۸۷پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۰۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۰۹/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۲۶۶]

۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۱۲/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: باقر بن محمد خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛

۱۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۲]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛برابر شماره نسخه:۳۴۲/۳

آغاز و انجام:

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای،۱۶گ،۱۷سطر(۸×۱۵/۵)،اندازه:۸×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۳۹۳]

۴. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۱۸/۹

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،کا: لطفعلی لواسانی، تا: ۱۲۲۴ق [چند نسخه-ف: ۳۸۶]

● **حجیة اصل البرائة** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-u aṣl-il barā'a

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۸۱/۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی،۱۰گ،۲۷سطر(۹×۱۵)،اندازه:۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۵۳]

← حجیة الاجماع ≻ الاجماعیة

● **حجیة الاجماع** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul ijmā'

شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱ - ۹۶۵ قمری

šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e 'alī (1506 - 1558)

رساله‌ای استدلالی در ملاک حجیت اجماع با عنوان «فائدة، اقول». نام مؤلف در فهرست ملک علی بن محمد عاملی ذکر شده است ولی با توجه به آغاز نسخه که می‌گوید: «نقلته من خط جدی المبرور الشیخ زین الدین». مؤلف شهید ثانی است که در نسخه گلپایگانی ش ۳۵۲۰/۵ ذکر شده است.

آغاز: صورة خط المرحوم المبرور علی بن محمد بن الحسن بن زین الدین العاملی ... بسمله، نقلته من خط جدی المبرور الشیخ زین الدین قدس الله روحه و هو هذا فائدة: اعلم ان الاصحاب رضوان الله علیهم اتفقوا علی ان حجیة الاجماع انما هی بسبب دخول الامام المعصوم ... اقول هو الجواب و نظائره یصلح منعا لاستبعاد المخالفین ...

انجام: هذا فی الاصول المشهورة بینهما کالامثله المصدر بها ونحوها والعبرة فی الباقی بنقل الاجماع والله الموفق. علقها مؤلفها زین الدین علی بن الحاجة سنة ۹۴۱. انتهی کلامه اعلی الله مقامه و کتبه علی بن محمد بن الحسن بن المصنف فی اول المحرم سنة ۱۰۸۰.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۵۸/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبد الله بن محمد هادی بن سلطان محمد، تا: نزدیک به پایان جمادی الاول ۱۱۱۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۳گ (۱۳۲ر-۱۳۴پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۸۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۲۰/۵-۱۸/۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، در بالای برگ اول این رساله دو سؤال فقهی همراه با جواب آنها از شهید ثانی آمده، در آغاز رساله چنین نوشته شده «وجد بخط العالم الربانی الشهید الثانی قدس الله روحه»؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۵۸۵]

● **حجیة الاجماع** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul ijmā'

رساله کوتاه بلکه فایده‌ای است درباره اجماعاتی که علمای زیدیه نقل می‌کنند در این فایده از حجیت اجماعات مذکور بحث می‌شود و بحث به صورت «ان قلت، قلت» برگزار شده و از سید محمد بن اسماعیل امیر و دیگر بزرگان زیدیه نقل می‌کند. در «اهل البیت فی المکتبة العربیة» استاد فقید سید عبدالعزیز طباطبایی ص ۳۹ «الاستدلال علی حجیة اجماع اهل البیت علیهم السلام ...» معرفی شده و گفته است نسخه‌ای در صنعاء یمن دارد.

آغاز: بسمله فائدة اذا قال قائل ان هذه الاجماعات التی ینقلها علما الزیدیة بعیدة لان اهل البیت علیهم السلام تفرقوافلم یخل منهم قطر وکذلک اجماعات الامة قلنا قدنبه علی هذا فی حق اهل بیت علیهم السلام السید محمد بن اسماعیل الامیر فی المسائل المرضیة ...

انجام: نعم اذا عرفت هذا فهو لاء اجل من یدور علیهم رحی النقل من الزیدیة ... والله یختم لنا بالحسنی والحمدلله رب العالمین ... فجل من لاعیب فیه وعلا.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۰۷/۱-۳۲/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: یحیی بن احمد، تا: سه‌شنبه ۲ شوال ۱۲۷۰ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۵گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف:۴-۲۰۴۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱۹/۲

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۹۶۷؛ خط: نسخ نازیبا، کا: یحیی بن احمد قطیفا، تا: سه‌شنبه ۲ شوال ۱۲۷۰ق؛ ۷گ (۱۸-۲۴) [عکسی ف: ۲ - ۳۸۲]

● **حجیة الاجماع المنقول** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul ijmā'-il manqūl

موسوی خوانساری، محمد حسین بن محمد، - ۱۳۲۸ قمری

mūsavī xānsārī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad

(- 1910)

رساله استدلالی است که طی سه «مقام» درباره حجیت اجماع منقول یا عدم حجیت آن بحث می‌شود؛ در نسخه حاضر فقط مقام اول به طور ناتمام آمده با عنوان «المقام الاول فی حجیة الاجماع المنقول و عدمها من حیث المنکشف لا من حیث الکاشف».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۱/۱۵

آغاز: اللهم اهدنا لما اختلف فیه من الحق ... و قبل الشروع فی المقصود ینبغی رسم مقدمة فنقول؛ **انجام:** دلالتها علی نفی احتمال التعمد علی الکذب فی حق العادل دون الفاسق

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۷۲ر-۱۷۵پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۲۴۷]

● حجیة الاجماع و خبر الواحد = حجیت اخبار و اجماع (رساله) / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul ijmā‘ wa xabar-l wāḥid = hojjīyat-e axbār wa ejmā‘ (r.)

تنکابنی، محمد بن عبدالفتاح، ۱۰۴۰ - ۱۱۲۴ ؟ قمری
Tonekābonī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-fattāh (1631 - 1712)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۱۰۵ق؛ محل تألیف: اصفهان

رساله‌ای مختصر در بیان اثبات حجیت اجماع و خبر واحد شامل یک «مقدمه» در تعریف اجماع معتبر که در آن چند اصل تأسیس کرده و شبهاتی را تحت عنوان «لایقال» پاسخ گفته و به ایراد اقوال علماء در این باب پرداخته؛ و دو «فصل»: ۱. اخبار؛ ۲. اجماع. در فصل اول به تفصیل اخبار احاد و متواتر مورد بحث قرار می‌گیرد و در فصل دوم اجماع منقول و محصل طرح و ارزیابی می‌شود.

آغاز: الحمد لله الذی شرفنا باحسن الملل و الادیان ... اما بعد فیقول ... محمد بن عبدالفتاح التنکابنی لما کان ما یتمسک به فی المسائل الشرعیه الفرعیه هی الاخبار و الاجماع لقلة الایات المتعلقه بالاحکام ... خطر ببالی ان اکتب رساله موجزة متعلقة بالامرین ...

انجام: خصوصا اذا انضم الی کلماتهم کلمات شعریه واضحة البطلان کما هو ادب کثیر منهم ... و ان تجتری علی ترک الاحتیاط فی العمل و الافتاء

[الذریعه ۲۶۹/۶، مکتبة امیرالمؤمنین ۴۲۲/۲؛ دنا ۵۰۷/۴ (۱۲ نسخه)]

۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۸۶/۱

آغاز: الدلیل الثانی قوله تعالی ان جاءکم فاسق بنباء فتبینوا ان تصیبوا قوما بجهالة فتصبحوا علی ما فعلتم نادمین، وجه الدلالة؛ **انجام:** برابر

کاتب = مؤلف، تا: غره محرم و صفر ۱۱۱۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ [ف: ۱ - ۳۸۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خفی، کا: جبلی تنکابنی، محمد بن عبدالفتاح، تا: ۱۱۰۵ق؛ جلد: مقوا با رویه پارچه [رایانه]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۸/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حبیب گیلانی، تا: ۱۱۱۵ق؛ محشی با لفظ «منه سلمه الله» و «منه مدظله العالی»؛۲۶گ (۱۰۸پ-۱۳۳پ) [ف: ۵ - ۱۶۷۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۰۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا:محمد ابراهیم، تا: جمادی الثانی ۱۱۱۹ق؛ محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۶۲گ (۲۳پ-۸۴پ)،۱۷سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۴۸۶]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: نورالدین محمد شفیع، تا: ۱۱۲۱ق، جا: اصفهان خاتون آباد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۹ص (۱-۳۹)، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۳۱]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۶۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالحسن شریف رضوی، تا: محرم ۱۱۲۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹گ، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۹۱۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۴/۳-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابو القاسم بن سید حسین موسوی حسینی، تا: ۱۱۲۹ق؛ در پشت نسخه نام این رساله «رسالة فی الاخبار و الاجماع» یاد شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۳۹گ (۲۱-۵۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۳۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۵۹/۱

خط: نسخ، کا: بهاءالدین محمد بن محمد باقر حسینی نائینی، تا: ربیع الثانی ۱۱۳۱ق، جا: کاظمین؛ محشی با نشان «منه ره» و «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۲پ-۴۴ر)، ۱۹سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۴۵۸]

۹. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۷۲/۷

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: میرحسین بن شاه رضا سنکچاره پشتی، تا: ۱۱۵۲ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳۴گ (۱۲۶پ-۱۵۹ر)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۴۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۸۰/۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۲۷]

۱۰. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۷۴/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، در عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ (۱۲۷پ-۱۸۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [کتابخانه های قائن: ف: ۱۵۱]

۱۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۶۷/۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد سید المرسلین و آله سادة الاولین و الاخرین سیما ابن عمه سید الوصیین و بعد فان الاجماع مسئلة قد عمت بها البلوی؛ **انجام:** فهو دلیل فی الاحکام الشرعیة فلایضرنا مثقال ذرة ایضا لأنا لانسلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ (۱-۳۷)، ۱۴ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۷۲]

۱۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۵۱/۲

انجام: لا یحتاج الی الاستدلال و علی تقدیر الحاجة الیه فهذا الاستدلال لا یدل علیه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با عنوان «منه قدس سره» و «منه طاب ثراه» و ...؛ جلد: تیماج زرد، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۱۰]

● حجیة الاخبار / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul axbār

غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۶۴/۳

آغاز: سیما بعد الدلیل الظنی انتهی اقول للمورد أن یقول اولا ان المراد بحکم العقل الحکم القطعی فانه لاشک فی ان کل عقل یحکم بانه اذا لم یصل المأمور به الی المأمور علما أوظنا قام علی اعتباره دلیل من الأمر؛ **انجام:** فانهم اذا سمعوا لفظا له معنی یفهمون منه ذلک المعنی من غیر التفات الی احتمال النقل و لو لم تمثیل أحد ما أمر به لاجل احتمال ...

رساله مفصلی است در حجیت اخبار که در آغاز بحث مفصلی در حجیت شهرت و ظن نموده و ظاهرا رساله حاضر بخشی از یک کاتب اصولی می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۲گ (۵۸ر-۱۳۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲-۶۰۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۴۶/۲

آغاز: بسملة. و یدل علی حجیة الاخبار عدة من الایات أیضاً. منها قوله عزوجل فی سورة التوبة: و ما کان المؤمنون لینفروا کافة فلو لانفر من کل فرقة طائفة (توبة ۱۲۲:۹) (گ۶۶پ) ... و یدل علیه احتجاج الائمة بها علی وجوب التفقه و الانذار فی کثیر من الاخبار، و الظاهر خروج الکل عن الآحاد. و منها مارواه ابن بابویه (گ۶۷پ)؛ **انجام:** من طرق الآحاد. فصل فی اقسام الاخبار باصطلاح المتقدمین و المتأخرین. الخبر عند المتقدمین قسمان: الصحیح و الضعیف. اما الصحیح فهو ما جاز العمل به (گ۷۹پ) ... و ان لم یکن مع الاقسام الثلاثة فضعیف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جا: اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی، نخودی، جلد: مقوایی، رویه ابری، ۱۴گ (۶۶پ-۷۹پ)، ابعاد متن: ۷×۱۳/۵، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۶۸]

● حجیة الاخبار الآحاد / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul axbār-il āḥād

طبیب تهرانی، محمد حسین بن محمد علی، ق۱۳ قمری

tabīb-e tehrānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad ʻalī (- 19c)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۰۲

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی اشرف خلقه محمد وآله الطیبین الطاهرین وبعد یقول العبد ... هذه نبذة من الکلام فی حجیة الاخبار الاحاد احررها تذکرة لنفسی و تبصرة للناظرین

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۴۲گ، ۲۰-۲۲ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۹۵]

← حجیت اخبار و اجماع (رساله) ≻ حجیة الاجماع و خبر الواحد

● حجیة الاخبار و الظن و الاستصحاب / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul axbār wa-ẕ ẕann wa-l istiṣḥāb

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۹۹۸

آغاز: و اما الایات التی اقیمت علی حجیه اخبار؛ **انجام:** بعد حجه علی خلافها و الظن الاستبصار قد تمت احجه علیه.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴[الفبائی ف: ۲۱۵]

← حجیة الادلة الاربعة و خطاب المشافهة ≻ حجیة ظواهر الکتاب

● حجیة الادلة الاربعة و خطاب المشافهة = حجیة ظواهر الکتاب = الخطاب الشفاهی = خطاب المشافهة = الادلة الاربعة / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul adillat-il arbaʻa wa xiṭāb-il mušāfaha = ḥujjīyat-u ẕawāhir-il kitāb

طباطبائی کربلائی، علی بن محمد علی، ۱۱۶۱ - ۱۲۳۱ قمری

tabātabā'ī karbalā'ī, ʻalī ebn-e mohammad ʻalī (1748 -

1816)

رساله‌ای در اثبات اختصاص خطاب شفاهی است به حاضرین در مجلس تخاطب. این رساله در برخی نسخه‌ها به وحید بهبهانی و در برخی به سید علی طباطبائی نسبت داده شده است. از ملا محمد صالح مازندرانی و حاشیه معالم او در آن یاد شده است. رک: به «حجیة ظواهر الکتاب» با انتساب به وحید بهبهانی که همین رساله است.

آغاز: بسملة. حمدلة ... و بعد ان الادلة عند الاصحاب اربعة، الکتاب و السنة و الاجماع و العقل. و منه اصل البراءة ... فلنتکلم علی کل واحد منها. الاول الکتاب و حجیته و وجوب العمل به

انجام: هذا مع انه مخالف للاجماع حیث انعقد علی قبح التکلیف مع عدم التمییز و من أجله صرحوا بعدم تکلیفهما من غیر اشارة منهم فی بیان ان الدلیل علی تعلق التکلیف بهما الی ان هذا القید له مدخلیة فی السبب.

[دنا ۵۰۸/۴ (۱۷ نسخه)]

۱. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۱۳/۲

آغاز: برابر **انجام:** «ان اراد من الموصل بوجهه الی المعدومین حقیقة فهو فی حیز المنع»

خط: نسخ، کا: عبدالجبار بن محمد بن عبدالجبار خطی بحرانی، تا: ۱۲۱۶ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰گ (۱۰پ–۱۹ر)، ۲۱سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۹۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۸/۱

آغاز و انجام: برابر

کا: سید محمد مهدی بن ملا علی تبریزی طباطبائی، تا: ۱۲۲۲ق؛ با یک واسطه از روی نسخه اصل نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۱– ۶)، ۳۳ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۰ – ۴۵۵]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۰/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد ولی کرازی، تا: ۱۲۲۳ق؛ محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۱۰ر–۱۱۶پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷۲۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: سید ابوالقاسم بن عباس، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۲۲۷ق؛ واقف: نائینی، ۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ – ۴۸]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من اجله صرحوا بعدم تکلیفها من غیر اشارة منم فی البیان ان الدلیل علی تعلق التکلیف بهما الی ان هذا القید ...

خط: نسخ، کا: محمد بن مؤتمن، تا: ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۱۱۶–۱۲۳)، ۲۱ سطر (۱۴/۳×۹/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رایانه]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۱۲/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد تقی حسینی قزوینی، تا: ۱۲۳۳–۱۲۳۴ق، جا: اصفهان مدرسه جده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۱۴۱پ–۱۵۱ر) [ف: ۱۰ – ۱۶۵۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲۱/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** منکری الحسن و القبح العقلین لایقدح مثل هذه

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن مشهدی کاظم جیلانی الاصل و غروی المسکن، تا: ۱۰ شوال ۱۲۴۲ق؛ افتادگی: انجام؛ ضمن ۱۱ برگ اوراق متفرقه در مباحث اصولی: واجب کفایی، فایده در حقیقة الشرعیه و حجیة شهرة به خط نستعلیق مختلف السطر، کاتب محمد حسین بن میرزا احمد به تاریخ ۱۲۳۹ق در عتبات عالیات؛ کاغذ: فرنگی شکری و فستقی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۳۳۸]

۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۹/۲ – ب

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد فیقول ... علی بن محمد علی اعلم ان الادلة عند الاصحاب اربعة؛ **انجام:** برابر

خط:نستعلیق،کا:نظام حسینی،تا:۱۲۵۶ق؛ محشی با نشان «منه رحمه الله تعالی»؛ ۳گ (۲۲۷پ–۲۲۹ر)، ۴۹سطر (۱۵×۲۵) [ف: ۲۳۶]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۰۷/۲۳

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ – ۶۸۱]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۲۹/۴

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی علی بن محمد علی ان الادلة عند الاصحاب اربعة الکتاب و السنة و الاحجاع و العقل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: میشن سیاه، ۱۰گ (۸۰پ–۸۹پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۰/۹سم [ف: ۸ – ۴۸۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۹۷/۳ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج زرد، ۱۹ص (۱۷–۳۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴/۳ – ۶۰]

۱۲. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۶/۱۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن محمد علی قزوینی، تا: ۱۳۱۶ق، جا: کربلا؛ ۷ گ (۱۷۷ر–۱۸۳ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱– ۸۰]

۱۳. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۰۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف مخ]

۱۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۶۵/۶

بی کا، بی تا؛ ۶گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۱]

۱۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۱۷/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ ۸گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۶]

۱۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۶۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من اجله صرحوا بعدم تکلیفهما من غیر اشاره منهم ... هذا القید له مدخلیة فی السبب تم بالخیر و السعادة.

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا،اندازه: ۱۵×۲۱سم [رشت و همدان: ف: ۱۵۹۰]

۱۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۳۷/۳

بی کا، بی تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۸ص (۵۵-۶۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۴- ۱۱۳۶]

● حجیة الاستصحاب / استصحاب / عربی

ḥujjīyat-ul istiṣḥāb

بررسی‌ها و تشکیک‌هایی است در مسئله حجیت استصحاب، یک تشکیک از محمد باقر سبزواری صاحب ذخیره و دیگری از آقا حسین خوانساری. تشکیکات فاضل سبزواری در اطلاق ادله حجیت استصحاب از ذخیره مبحث «امتزاج الماء المضاف المتنجس بالماء الکثیر و زوال اطلاق الاسم علیه» نقل شده و تشکیکات آقا حسین خوانساری - که صورت دیگری دارد - بدون ذکر مأخذ نقل گردیده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۴/۴-طباطبائی

آغاز: بسمله قال الفاضل السبزواری فی الذخیره فی مبحث امتزاج الماء ... یمکن ان یقال انه نجس لان الماء المضاف کان نجسا قبل امتزاجه بالکر فیستصحب ... و یرد علیه ان استمرار الحکم تابع للدلیل؛ **انجام:** و علیک بالتأمل فی خصوصیات الموارد و استنباط احکامها عن هذا الاصل و رعایة جمیع ما تجب رعایته عند تعارض المعارضات و الله الهادی الی سواء الطریق

کا: یوسف بن سید محمد حسینی خراسانی، تا: ۱۲۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۱۶۰-۱۶۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲۳ - ۱۴۰]

● حجیة البرائة و الاستصحاب / برائت، استصحاب / عربی

ḥujjīyat-ul barā'a wa-l istiṣḥāb

حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۱۰۴ قمری

horr-e ʻāmelī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1693)

تاریخ تألیف: شوال ۱۰۸۴ق

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۸/۲

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: شوال ۱۰۸۴ق؛ کاغذ: فستقی نازک، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷ سطر [ف: ۵ - ۱۳۰]

● حجیة الخبر الواحد / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul xabar-il wāḥid

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، - ۱۳۲۱ قمری

tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)

بحث بسیار مفصلی است در حجیت خبر واحد با اشاره به اقوال علمای اصول ورد وایراد آنها.

آغاز: قد تبین مما حققناه سابقا ان الاصل عدم جواز الاعتماد علی غیر العلم و ظهر فساد توهم خروج جملة من الامور عنه ...

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۶۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما اللطف بالمعنی المزبور فلاوجه لوجوبه الا انه اقرب الی ما هو المقصود من الایجاد فترکه ایضا بخل أو نقض للغرض ...

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ (۱۰۰پ-۱۷۱ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۱]

۲. خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه:۱۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** وقد عرفت الجواب بما لامزید علیه وهذا آخر ما وصل الینا من تحریرات.. فی مباحث حجیة الاخبار.

خط: نسخ، کا: سید عبدالعلی بن محمد رفیع حسینی، تا: جمادی ۱۳۱۸ق، جلد: تیماج سرخ، ۳۴گ (۱۹۶-۲۲۹)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۲۷]

● حجیة خبر الواحد / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-u xabar-il wāḥid

زنجیفوری، علی حسین بن خیرات علی، ق۱۳ قمری

zanjīfūrī, ʻalī hoseyn ebn-e xayrāt ʻalī (- 19c)

رساله کوتاهی است در حجیة خبر واحد و رد دلایل مخالفین.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۷۷/۲-۵۹/۹۷

آغاز: بسمله، حمدله اما بعد فلما کان حجیة المتروکین فینا الذین فی المستفیض بل المتواتر لن تضلوا ما ان تمسکتم بهما

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ ۱۶گ (۵۷-۷۲)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۸۸]

● حجیة خبر الواحد / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-u xabar-il wāḥid

غیر همانند:

۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۰۷/۱۰

آغاز: مسئلة فی حجیة الخبر الواحد اعلم ان الخبر منقسم بالخبر

المتواتر و الواحد؛ **انجام:** فلا فرق فی بین انذار النافرین للباقین او انذار الباقین لهم الثامن.
گویا از شاگردی از شاگردان شریف العلماء باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص؛ ۱۴ص (۱۰۳–۱۱۶)، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۵۳۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۴۸/۲

آغاز: و استدل صاحب المعالم علی حجیة اخبار الاحاد؛ **انجام:** فجعل عن النقربا لنسبه الی بعض الداعی.
این مسأله به همان نهج که در کتاب معالم اصول الدین آمده طرح گردیده و از آیاتی که صاحب معالم استفاده کرده و حجیت خبر واحد را با آن ثابت کرده است به تفصیل سخن گفته؛ کاتب: رمضانعلی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۳۹۹– ۴۰۱)، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۶۹]

● **حجیة الخبر الواحد و الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul xabar-il wāḥid wa-ẓ ẓann

اردکانی یزدی، محمد تقی بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

ārdakānī yazdī, mohammad taqī ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

رساله استدلالی مفصلی است در حجیت خبر واحد و بیان اقسام خبر و در ضمن اشاره مفصلی به بحث ظن نموده است.
آغاز: بسمله و به ثقتی دروس فی حجیة الخبر الواحد العاری عن القرائن المفیدة للقطع بالصدور ... فاعلم ان الخبر لغة هو الاعلام

۱. قم؛ طبسی حائری؛ شماره نسخه:۱۵۳

آغاز: برابر ؛ **انجام نسخه:** وارشدنا الی جادة النجاة عند تعارض الشکوک والشبهات بحق محمد وآله السادات قدفرغ من تألیف هذه الاوراق مؤلفها الخاطی المتمسک بولایة علی بن محمد حسین الاردکانی الیزدی محمد تقی ...
از حجیت خبر واحد تاتعادل وترجیح؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: شنبه غره ذیقعده ۱۲۴۳ق؛ مصحح، محشی به امضاء «منه»؛ تملک: میرزا محمد تقی شیرازی؛ جلد: مقوا، عطف تیماج سرخ، ۲۲۲گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۵۰]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۷۷

آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در عراق. تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه ش ۱۵۳ طبسی به دست آمد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹۸ص [عکسی ف: ۶ – ۳۱۸]

● **حجیة الخبر الواحد و فوائد فی الرجال** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul xabar-il wāḥid wa fawā'id-un fi-r rijāl

شریف یزدی، محمد تقی بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

šarīf yazdī, mohammad taqī ebn-e mohammad bāqer (-19c)

مؤلف در آن از استاد خود شیخ مرتضی (از مولانا النراقی) یاد کرده است. باید از محمد تقی [بن محمد باقر] شریف مهریجردی یزدی باشد که خبری نبوی از «خط قدیم یزدی» از خط مولانا محمد امین بن مولانا محمد حسین قاری از بهاء الدین در مشهد رضوی در روز سه‌شنبه ۱۱ جمادی الاول ۱۰۲۱ می‌آورد و نیز نکته‌ای رجالی از استاد خود میرزا محمد علی صالح یزدی از استادش سید حیدر موسوی یزدی از استادش بحرالعلوم می‌آورد، بندی در آن به فارسی است، رجال شیعی در آن به ده طبقه بخش شده است، در آن آمده مولی حاجی حسین یزدی در زمان شاه عباس عالمی مشهور بود و از شاگردان شیخ بهائی و استاد مولا خلیل قزوینی و آقا حسین خوانساری و شارح خلاصة الحساب بهائی که تمام نکرده و شاگردش امیر محمد اشرف بن حبیب الله طباطبائی شیرازی پس از وی آن را شرح کرده است (از ریاض العلماء). فهرستی از کتابخانه او هم در آن هست از آنها است دو رساله فارسی یکی در حج و یکی در اصول دین از اردبیلی و تجارب الامم مشکویه رازی و درة التاج شیرازی و عجایب المخلوقات قزوینی به عربی و فارسی و تفسیر ابی الفتوح رازی (ربع سیم) و جلاء الاذهان و جلاء الاحزان گرگانی و تفسیر نصیرالرحمان معروف به تفسیر رحمانی بروش صوفیان و تفسیر خواجه عبدالله انصاری به فارسی و شرح المباحث المفیدة فی تحصیل العقیدة للعلامة الحلی از عزالدین ابو محمد حسن بن ناصر الدین ابراهیم حداد عاملی به نام الدرة النضیدة فی شرح الابحاث المفیدة و السامی فی الاسامی و صوان الحکمة از ابوسلیمان بن ظاهر بن بهرام سجزی حکیم و الانوار البدریة لکشف شبه النواصب القدریة از حسن بن محمد بن علی مهلبی حلی در رد بر ناصب اعور واسطی و شرح المشارق روزبهان از صغانی و القواعد الشمسیة فی شرح العقاید العضدیة از افتخار الدین محمد دامغانی که پیش از دوانی و به نام شمس الدین محمد دامغانی ساخته است و معارج الفهم فی شرح النظم علامه حلی و التحقیق المبین فی شرح النظم علامه حلی و التحقیق المبین فی شرح نهج المسترشدین علامه حلی از خضر بن محمد بن علی رازی هبلرودی (= هولرودی) شاگرد شیرازی و شرح مزجی الباب الحادی عشر از محمد بن احمد خواجگی شیخ شیرازی و شرح الهدایةالاثیریة ملا حاجی محمود بن محمد نیریزی شیرازی شارح تجرید و معاصر دوانی و شرح حکمة الاشراق محمود بن مسعود شیرازی و سعد السعود ابن طاوس و العقیدة فخر الدین حلی و کشف البراهین فی شرح زاد المسافرین فی اصول الدین هر دو از ابن ابی جمهور احسائی و روض الجنان فی الطبیعیات از ابوالحسن بن احمد کاشانی و کشف الحقایق علی تقویم الایمان و تتمیم العرفان سید داماد از

سید احمد بن امیر زین العابدین. اینها همه باید به خط مؤلف باشد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۳۶/۱

بی کا،تا:دوشنبه۲۶شعبان۱۳۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج سبز، ۲۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۳۷۴]

● **حجیت خواب** / متفرقه / فارسی

hojjīyat-e xāb

نظام العلماء تبریزی، محمود بن محمد، - ۱۲۷۱؟ قمری

nezām-ol-ʻolamā tabrīzī, mahmūd ebn-e mohammad (-1855)

در این رساله مؤلف سعی کرده است که خوابهایی را که دیده می‌شوند صحیح بداند و بسیاری از خواب‌هایی که خود مؤلف دیده نقل می‌کند و تفسیر برخی آنها را می‌آورد. این رساله از دید وقایع تاریخی و درگیری‌های نگارنده با میرزا تقی خان امیر کبیر حایز اهمیت می‌باشد و در آغاز آن از ناصر الدین شاه قاجار به نیکی یاد می‌شود.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۲۸

آغاز: بشارت دهنده هست و در حدیث دیگر وارد شده است که خوابهای راست یک جزو از هفتاد جزو از پیغمبری است

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶گ، مختلف السطر راسته و چلیپا، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۳۶]

● **حجیة الشهرة** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uš šuhra

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ - ۷۸۶ قمری

hamadānī, ʻalī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۸۱۷/۲

خط:نسخ،کا:حسین بن قاسم بن محمد بن شیخ حمزه،تا:چهارشنبه صفر ۱۲۳۳ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۵۷۱]

● **حجیة الشهرة = الشهرة** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uš šuhra = aš-šuhra

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

رساله‌ای است استدلالی در بیان حجیت شهرت و جواز اعتماد بر آن در اثبات احکام شرعیه که مؤلف آن را در غایت استعجال و پریشانی حال نوشته است.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۷/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول الفقیر إلی ربه الغنی علی ابن محمد علی إن هذه رسالة مفردة فی بیان حجیة الشهرة

نسخه اصلی: کتابخانه شیخ محیی الدین مامقانی-قم؛ خط: نسخ، کا:اسماعیل بن محمد زمان اصفهانی، تا: ۱۱۹۷-۱۲۰۰ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ ۱۱گ (۱۱۹ر-۱۲۹ر) [عکسی ف: ۱ - ۳۲۲]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۳۱۹/۳

خط: نسخ، کا: محمد کریم بن کربلای بابای بدل آبادی، تا: ۱۲۲۴ق، جا: کربلا؛ واقف: حاج محمد علی موحد، ربیع الاول ۱۳۸۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۵۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۱۸/۷

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کبود و سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی عطف آلبالویی، ۶گ (۱۱۳ر-۱۱۸پ)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۵]

● **حجیة الشهرة** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uš šuhra

طباطبائی کربلائی، علی بن محمد علی، ۱۱۶۱ - ۱۲۳۱ قمری

tabātabā'ī karbalā'ī, ʻalī ebn-e mohammad ʻalī (1748 - 1816)

رساله استدلالی مختصری است در حجیت شهرت و جواز اعتماد به آن در اثبات احکام شرعیه و تأئید نظریه محقق خوانساری چنان که در ابتدا رساله نگاشته است. «حکی هذه القول وحید عصره و زمانه و فرید دهره خالی ادام الله سبحانه علی روس العباد ظلاله عن استاد الکل فی الکل آقا حسین الخوانساری و اختاره ولکن قال بعدم حجیتها اذا خلت عن حجیة اصلا و لو روایة ضعیفة». صاحب ریاض دو رساله بدان نام نگاشته است. الذریعه در ۲۷۲/۶ و مرعشی در ۳۰/۲۵ رساله حجیة الشهرة را که آغاز آن با نسخه حاضر برابر است به صاحب ریاض نسبت داده‌اند. ولی مرعشی همین کتاب را در جلد ۱۶۹/۱۶ به علی بن محمد علی کرمانشاهی بهبهانی نسبت داده و احتمالاً در نسخه ۱۶۹/۱۶ علی بن محمد علی به جای علی بن محمد بن علی آمده که فهرست‌نگار به حدس خود کرمانشاهی بهبهانی را اضافه نموده است. در کتب تراجم فرزندی به نام علی برای محمد علی کرمانشاهی بهبهانی مشاهده نشده (الکرام البررة ۱۱۹/۳). صاحب الذریعه می‌فرماید: سید مجاهد حجیة الشهرة پدرش را در مفاتیح الاصول درج نموده، ولی در مبحث حجیة الشهرة مفاتیح مشاهده نگردید.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول الفقیر الی ربه الغنی علی بن محمد بن علی ان هذه الرسالة مقررة فی بیان حجیة الشهرة و جواز الاعتماد علیها فی اثبات الاحکام الشهیرة. قد کتبتها فی غایة الاستعجال مع کثرة الاشتغال ... قد حکی

شیخنا الشهید فی الذکری عن بعض الاصحاب الحاق الشهرة بالاجماع و استقر به ان کان المراد الحاقها فی الحجیة لا فی کونها اجماعا ...
انجام: حکم الشرع بالنسبة الی افعالنا انتهی کلامه ره و فیه تایید لما ذکرنا و تقویة لما سطرنا و ان کان فی مواضع مما ذکرناه اشتباهات لیس بهذه محل نشرها.
چاپ: در گنجینه بهارستان، بخش فقه و اصول، دفتر اول، به کوشش حسنعلی علی اکبریان، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۱ش، با تصحیح محمد باقری.
[الذریعة ۲۷۲/۶؛ دنا ۵۱۰/۴ (۵۹ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۲۳/۲]

۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۴۸/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۲؛ ۷گ (۹۵ر-۱۰۱ر)، اندازه: ۹×۱۶سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۱۰۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۶۷/۲
نسخه اصل: کتابخانه مدرسه نمازی - خوی ۸۴۹ [احتمالاً همان نسخه بالا است که شماره‌اش اشتباه درج شده]؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاج حیدر کرمانی گنجوی، تا: جمادی الاول ۱۲۰۱ق؛ مصحح؛ ۱۷ص (۱۹۵-۲۱۱) [ف: ۴-۳۹۵]

۳. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۸/۸
خط: نسخ، کا: میر اسماعیل بن میر هادی قائنی بیرجندی، تا: شنبه ۳ محرم ۱۲۰۳ق؛ ۱۲گ (۲۱۰ر-۲۲۱پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۰]

۴. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۱۳/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالجبار بن محمد بن عبدالجبار خطی بحرانی، تا: سه‌شنبه ۱۹ ذیقعده ۱۲۱۶ق؛ ۹گ (۲پ-۱۰پ)، ۲۱سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۸۹]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۸/۹
آغاز و انجام: برابر
کاتب: سید محمد مهدی بن ملا علی تبریزی طباطبائی، تا: ۱۲۲۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۹۲- ۱۰۲)، ۳۳ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۶۱]

۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۰/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد ولی کرازی، تا: ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۹۸ر-۱۰۴پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷۲۰]

۷. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۴/۵
خط: نسخ، کا: میرعبدالله بن میرتراب حسینی، تا: ۱۲۲۵ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۱۲۸پ-۱۳۷ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۳]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۴۴/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالعظیم بن علی خان زنوزی، تا: ۱۲۲۵ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۷۰پ۷۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۳۰]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن عباس، تا: جمعه ۲۸ شوال ۱۲۲۶ق، جا: کربلا؛ واقف: نائینی، ۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۴۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۱۲/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۵]

۱۰. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۲
خط: نسخ، کا: احمدمعلم، تا: ۱۲۲۸ق؛ ۶گ (۳۵پ-۴۰پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۶۹]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۰۴/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** من حیث کونها ظنونا متعلقة بها فانما غایته ایات حجیة الظن.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۲۹ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۱۱-۱۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۵۱۸]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۳۱/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۶۷پ-۸۱پ)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۷ - ۳۴۹]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد عزیز بن عبدالرسول کاشانی، تا: ۱۲۳۱ق؛ کاغذ: ایرانی آهاردار، جلد: روغنی مشکی، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۰۷]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۹۹۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد باقر مازندرانی، تا: ۱۲۳۳ق، جا: کربلا؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۳۰]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۶۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن المؤتمن، تا: ۱۲۳۳ق؛ مصحح، محشی با امضای «محمد»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۰۹پ -۱۱۶)، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۴/۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رایانه]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۴/۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد حسین، ساروی مازندرانی، تا: ۱۲۳۴ق، جا: کربلا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۳۰ر-۳۴ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۹ - ۳۳۹]

۱۷. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۱۵
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد تقی، تا: ۴ شعبان ۱۲۳۴ق، جهت آخوند میر ابوطالب؛ ۱۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۷۴]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۷۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد حسن تبریزی، تا: ۱۲۳۴ق؛ مصحح؛کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰ص (۱۳۶-۱۴۵)، ۲۲سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۹۶]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۳۹/۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد صالح خوانساری و حاج قاسم بن علی اکبر، تا: ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فستقی، رویه کاغذی، ۵گ (۱۹۱ر-۱۹۵پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۲سم [ف: ۶ - ۱۷]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۳/۳-۴/۱۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر خوانساری، تا: ۱۲۳۵ق؛ مصحح، محشی؛ ۸گ، ۲۵ سطر [ف: ۳ - ۱۵۸۶]

۲۱. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۲۵/۳
خط: نسخ، کا: عبدالمحمد بن محمد علی جاپلقی المسکن، تا: ۱۲۳۸ق؛ ۸گ (۳۳۵پ-۳۴۲پ)، قطع: وزیری [چند نسخه-ف: ۴۲]

۲۲. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۱/۴
کا: زین العابدین بن شاهوردی گلپایگانی، تا: ۱۲۳۹ق؛ جلد: روغنی، ۳گ (۷۵پ-۷۷ر)، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [کتابخانه های گلپایگان: ف: ۸۷]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، کا: شریف بن محمد صادق بروجردی، تا: ۱۲۳۹ق، جا: کربلا؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۲۹]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن مشهدی کاظم جیلانی الاصل و غروی المسکن، تا: ۱۰ شوال ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی شکری و فستقی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۳۳۸]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۳۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوانا، کا: محمد رضا بن علی کوکدی گلپایگانی، تا: ۱۲۴۴ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۳۱]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی شکری و فستقی، جلد: میشن مشکی،۸گ،۱۸سطر،اندازه:۱۵×۲۰/۵سم[ف:۱۶- ۲۳۶]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۹۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز، ۹گ (۷۱پ-۷۹ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۶۷]

۲۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۷۳/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: دوشنبه ۵ رجب ۱۲۵۲ق؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۸۷]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۷/۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد، تا: ذیحجه ۱۲۵۴ق، جا: کربلا؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۶۱پ-۶۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۳۷ - ۱۲۹]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۶۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عباس بن محمد بن علی بن محمد علی طباطبائی (نوه مؤلف)، تا: ۱۲۵۵ق؛ مصحح؛ مهر: «هو العلی الاکبر»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سیاه، ۳۷ ص (۱۸۶-۲۲۲)، ۱۱ و ۱۸ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۷ - ۳۸۲]

۳۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۳۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبد الجواد بن محمد حسین بسطامی بیارجمندی، تا: ۲۶ رمضان ۱۲۵۵ق؛ کاغذ:، جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۲۸]

۳۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۱۶/۱۰
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن شیخ محمد مقصودی، تا: با تاریخ ۱۲۵۹ق؛ کاغذ؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۲ص (۸۸-۹۹)، ۲۲ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۱۵]

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۹/۵
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۶۰۳]

۳۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۸۵/۸
کا: ملا مصطفی، تا: ۱۲۶۹ق؛ قطع: خشتی [ف: ۲۹۴]

۳۴. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۹۵/۱ - ج
آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالجواد بن عبدالرحیم بای مادارانی لنجانی، تا: ۹ جمادی الاول ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱پ–۶ر)، ۲۵ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۲۸]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۸۴/۴

خط: نسخ تحریری، کا: محمد جعفر بن محمد باقر اشکوری، تا: ۱۲۹۵ق؛ کاتب نسخه را وقف بر طایفه ناجیه امامیه نموده به تاریخ سال ۱۳۰۰؛ مهر: «یا رفیع الدرجات» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۳۰ر–۱۳۴پ)، اندازه: ۱۳/۳×۲۰/۲سم [ف: ۴۱ – ۶۲]

۳۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۳۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن ابوالقاسم بن محمد ... حسینی، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۲۹۷ق؛ کاتب اهل فضل است و احیانا بر رسائل چهارگانه این مجموعه حاشیه دارد؛ ۱۸ص (۱–۱۸)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۲۵۷]

۳۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۸۹/۴

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ – ۶۶]

۳۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۸۶/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: چرم قرمز، ۷گ (۲۴پ–۳۰ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ – ۲۵۴]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن مرتضی حسینی زنجانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: ساغری مشکی، ۷گ (۶۲پ–۶۸ر)، ۳۳ سطر [ف: ۳۶ – ۲۴۹]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۲۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: میشن سیاه، ۹گ (۱۸پ–۲۶پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۰/۹سم [ف: ۸ – ۴۸۳]

۴۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۲۷/۲

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۴ سطر، قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد–ف: ۲۸۷]

۴۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۶۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: میشن عنابی، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ – ۶۳۷]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: مرتضی قلیخان طباطبایی، شوال ۱۳۴۰؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۳۱]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۱۰۵پ–۱۱۱پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۳۲ – ۸۰۰]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۰۸/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** الا انه ظهرلی ما ذکرنا من ان شهرتهم لا تخلو عن حجه معتبره. و رایت هذه الرساله فظهر لی بمجرد الرویه. الملاحظه قوتها و الله اعلم (برگ ۷۵ر) ...

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، رویه کاغذ زرد، ۶گ (۷۰–۷۵)، ۲۴ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۱۷ – ۱۸]

۴۶. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۶/۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا و نجف؛ کاغذ:، جلد: تیماج قهوه‌ای،۷گ،۲۱سطر(۱۰×۱۶)،اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۶۴]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۴۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رمضانعلی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱ص (۴۰۲– ۴۱۲)، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۷۰]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۷۷/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹ص (۶۱–۶۹)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۱– ۶۸۹]

۴۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۶۵/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۰۱]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۸۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج سبز، ۱۵گ (۱پ–۱۵پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ – ۲۳۷]

۵۱. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۳مجموعه بدون شماره

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ – ۱۳۲]

۵۲. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۳مجموعه بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ – ۱۳۶]

۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۰۴/۱-۳۳/۱۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** وان کان فیها کلام للعبد لکنه بذکره یطول الکلام ویخرج عما هو الغرض من تحریر الرسالة تم بعون الله.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با علامت بلاغ مقابله، به جهت عبدالخالق کتابت شده؛ مهر: عبدالخالق؛ جلد: کاغذی با روکش پارچه، ۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ – ۱۵۸۶]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۷۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** مع ملاحظة طریقة الرسول و الأئمة بالنسبة الی المکلفین فی تکالیفهم و بالجملة دعوی انسداد باب العلم..
در فهرست از آقا علی بن محمد علی کرمانشاهی بهبهانی؟ دانسته که ظاهراً خطاست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۳۴پ-۳۷پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۶۹]

۵۵. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره/۸

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۷۵۲]

۵۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۴۲/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۸۶]

۵۷. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۸۰/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ]

۵۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۸۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۶سم [ف: ۶ - ۴۵۸]

● **حجیة الشهرة** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uš šuhra

نراقی، ابوتراب بن احمد، ق۱۳ قمری

narāqī, abū-torāb ebn-e ahmad (- 19c)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۲۳ جمادی الثانی ۱۲۴۶ق
رساله نسبتاً مفصلی است در حجیت شهرت و عدم آن با ذکر اقوال علمای فن.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۱۶/۴

آغاز: اشتهر آثار جبروتک فی طروس صحائف الامکان و اتفقت علی دیمومیتک کلمات صفاتح الاکوان اجماع صنوف الکائنات علی الحدوث علی ازلیتک دلیل قاهرة؛ **انجام:** و لا دلیل علی أحد القولین بخصوصه فالواجب الرجوع الی الأصل فتدبر ولیکن هذا آخر ما اردنا
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۶ق؛ مصحح؛ ۲۶گ (۱۸۲پ-۲۰۷ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۱]

● **حجیة الشهرة** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uš šuhra

شهید ثالث، میرزا مهدی

šahīd-e sāles, mīrzā mahdī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۴۵/۳

آغاز: بسمله. فاقول و بالله سبحانه التوفیق و الهدایة الی سواء الطریق قد حکی شیخنا الشهید فی الذکری من بعض الاصحاب الحاق الشهرة بالاجماع؛ **انجام:** و ان کان فی مواضع عدیدة مما ذکره استعمالات لیس بهذه محل لشرحها هذا آخر ما انتهی الیه
بی کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۴ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴گ (۵۴ر-۶۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۴۱۳]

● **حجیة الشهرة المجردة** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uš šuhrat-il mujarrada

موسوی خوانساری، محمد حسین بن محمد، - ۱۳۲۸ قمری

mūsavī xānsārī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (- 1910)

رساله استدلالی مختصری است بر حجیت شهرت مجرد از قرائن دیگر ضمن بیان دو قاعده.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۱/۱۴

آغاز: یمکن الاستدلال لحجیة الشهرة المجردة بمرفوعة زرارة تارة بتقریب ان یقال العبرة بعموم قوله علیه السلام؛ **انجام:** حتی یقتضی حجیة الشهرة من حیث هی هی فلا جدوی فی التمسک بها فی المقام أیضاً
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۶۹پ-۱۷۰پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۲۴۷]

← حجیة الظن ⋗ التقریرات
← حجیة الظن ⋗ حجیة المظنة
← حجیة الظن ⋗ اصول الفقه

● **حجیة الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uz̤ z̤ann

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۵مجموعه بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛[دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۳۷]

● **حجیة الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uz̤ z̤ann

طباطبائی کربلائی، علی بن محمد علی، ۱۱۶۱ - ۱۲۳۱ قمری

tabātabā'ī karbalā'ī, 'alī ebn-e mohammad 'alī (1748 -

(1816)
در فهرست از صاحب ریاض دانسته شده و محتملاً همان رساله سید مجاهد فرزند صاحب ریاض باشد.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۱۲/۹
آغاز: لایق قد انعقد الاجماع علی ظاهر الکتاب و الظن المستفادمنه؛ **انجام:** قوم منعوا من اداأ الزکوة
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد تقی حسینی قزوینی، تا: ۱۲۳۳-۱۲۳۴ق، جا: اصفهان مدرسه جده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۵۲پ) [ف: ۱۰ – ۱۶۵۶]

۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۸۹
آغاز: فی الدلیل العقلی بعد اخراج الظن القیاسی من انا تثبت اولا حرمة العمل بالقیاس کسایر اصول مذهبنا بالاجماع و الضرورة ثم نقول الاصل فی الاحکام الشرعیة جواز العمل بالظن؛ **انجام:** فان القوانین فی الالفاظ غیر منضبط فی امر فربما یقتضی القوانین ... الموضع الرابع فی بیان حکم الظن فی المسائل الاصولیة ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

● حجیة الظن = المقلاد = مفتاح الاحکام = حجیة المظنة / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann = al-maqālid = miftāḥ-ul aḥkām = ḥujjīyat-ul maẓinna

طباطبائی، محمد بن علی، ۱۱۸۰؟ – ۱۲۴۲ قمری
tabātabā’ī, mohammad ebn-e ‘alī (1767 - 1827)

تاریخ تألیف: ۱۲۳۴ق

رساله استدلالی است در اثبات حجیت ظن و رد ادله قائلین به عدم حجیت آن. در فهرست آستان قدس رضوی این رساله از سید محمد مجاهد بن میر سید علی طباطبایی (–۱۲۴۲ق) دانسته شده است و شواهدی بر این انتساب بیان شده از جمله اینکه مؤلف در جایی می‌گوید: «جدی العلامة البهبهانی»، دانسته است که سید مجاهد نوه دختری وحید بهبهانی بوده است، مؤلف در چند جای رساله از پدرش با این عنوان یاد می‌کند: «والدی العلامة فی رسالته فی الشهرة» و متن رساله مذکور را می‌آورد، می‌دانیم که سید علی طباطبایی صاحب ریاض (پدر سید مجاهد) رساله‌ای در حجیت شهرت دارد. اما مرحوم دانش پژوه در نشریه نسخه‌های خطی (۷۶/۳) احتمال داده که این رساله از ابوالمعالی بن محمد ابراهیم کلباسی (–۱۳۱۵ ق) باشد، و یادآور شده که مؤلف در جایی می‌گوید: «عائدة فی رد استدلال سید مشایخنا من مصنفات مولانا ... النراقی قدبینا فی الکتب الاصولیة کالمناهج و اساس الأحکام و شرح تجرید الاصول و مفتاح الأحکام فساد ما یظهر بین الطلبة ...». گفتنی است نسخه‌ای از رساله کلباسی در کتابخانه آیة الله مرعشی موجود است که در آغاز با رساله حاضر متفاوت است (نک: التراث العربی: ۳۷۹/۲). در مجموع انتساب رساله به سید مجاهد قوی‌تر به نظر می‌رسد. (ابوالفضل حافظیان)

آغاز: بسمله. اذا علم المجتهد بحکم من الاحکام الشرعیة الفرعیة بعد استفراغ وسعه و بذل جهده فیه فلا اشکال و لا شبهه فی اعتبار علمه ... و بالجمله العلم بالاحکام الشرعیه و بموضوعاتها حجة مطلقا و لو کان العالم عامیا ... و اما اذا ظن المجتهد المطلق.
انجام: و لیست الادله الداله علی اصالة حجیة الظن فی نفس الاحکام شامله لمحل البحث بوجه من الوجوه کما لا یخفی. قد فرغ م تسوید هذه الکلمات مؤلفها الفقیر الحقیر ... محمد بن علی الطباطبائی.
چاپ: این رساله در ضمن «مفاتیح الاصول » چاپ شده است.
[الذریعة ۲۷۸/۶ و۳۱۵/۲۱ و۱۱۸/۲۲ و ۲۷۹/۶ و ۳۰۰/۲۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۰۳/۲ و ۳۷۹/۴ و ۳۷۸/۴؛ دنا ۵۱۲/۴ (۵۱ نسخه)]

۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۱۹/۴
خط: نسخ، کا: غلام رضا ابن محمد، تا: دوشنبه رمضان ۱۲۳۱ق؛ ۱۰۳گ (۳۸۹پ–۴۹۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱–۱۳۲]

۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۵۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن محمدعلی طبیب کاشانی (شاگرد مؤلف)، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۲۳۴ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۲گ (۲۳۹پ–۲۷۰ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف مخ]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۶۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: خضر بن علی، تا: پنج‌شنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۲۳۴ق؛ دارای سرلوح؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹/۸سم [ف: ۱۶ – ۴۶۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۴/۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد حسین ساروی مازندرانی، تا: ۱۲۳۴ق، جا: کربلا؛ مصحح، محشی با نشان «منه دام ظله العالی»؛ کاغذ: فرنگی، ۳۴گ (۷۱ر–۱۰۴ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۹ – ۳۴۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۰۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۱ جمادی الاول ۱۲۳۴ق؛ رونویس از نسخه اصل؛ واقف: ملکزاده کوثر، ۳۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ – ۴۶]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۰۱/۶
آغاز و انجام: برابر
در فهرست این رساله به عنوان «رسالة فی اصول الفقه» آمده؛ خط:

نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن رمضانعلی لاریجانی، تا: ۱۲۳۴ق، جا: کربلا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۱۶۶پ-۲۰۰پ)، ۲۴ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه:۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۲۳]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۶۰/۲

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد تقی بن ملا احمد خوینی، تا: ۱۲۳۴ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، ۱۸گ (۳۰-۴۷)، ۲۹ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۳۱]

۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۰۴/۱

خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن محمد علی حسینی موسوی، تا: ۱۲۳۴ق؛ ۵۶گ (۱پ-۵۶پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۶۰۱]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۴۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۹ محرم ۱۲۳۵ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۸گ (۱۱۱ر-۱۲۸ر)، ۳۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۲]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۶۱/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد بن رضا جیلانی کهدمی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ صفر ۱۲۳۶ق، جا: کربلا؛ مصحح؛ ۱۶گ (۲۲۵پ-۲۴۰ر)، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۳

آغاز: برابر

کا: محمد بن علی گنجوی تبریزی، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۳۸گ (۸۶-۱۲۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۶]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۱۲/۷

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد مهدی بن ملا محمد اسماعیل بن حاجی خداداد بن کربلایی اسماعیل، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی، ۳۲ سطر (۱۵×۲۶)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۶ - ۶۸۲]

۱۳. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۳۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مهدی بن محمدحسین بن ابی طالب آرانی، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۰ق؛ مصحح، محشی از مؤلف با عنوان «منه دام ظله»، از روی نسخه اصل مؤلف با تاریخ سوم جمادی الثانی ۱۲۳۶ ق کتابت شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: - ۶۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۳۰/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۵۸]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۴۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۸سم [ف: ۱۶ - ۲۳۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۱ط

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۱۱۹ص (۱-۱۱۹)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴/۳ - ۳۶]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۵۳

آغاز و انجام: برابر

تذکر: در فهرست ناشناس مانده و با عنوان «اصول الفقه» آمده؛ خط: نسخ متوسط، کا: مهدی بن حسین اردبیلی، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶۱گ (۴۱پ-۱۰۱)، ۱۸-۲۰ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رایانه]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۱۳/۱-۲۰/۱۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۲۵ رمضان ۱۲۴۱ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۸۷]

۱۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۶۲/۲

خط: نسخ، کا: هادی استرآبادی، تا: ۱۲۴۳ق؛ ۲۲گ (۳۰۸پ-۳۲۹پ)، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۲-۶۰۲]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۱۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد صادق خوانساری، تا: شوال ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۴۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۳۰۳]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۶/۳

انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن سید حسین موسوی، تا: ۲۶ رجب ۱۲۴۳ق، جا: خوانسار؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۳-۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۱۴]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ ۳۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۶ - ۴۷]

۲۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۰۴/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد باقر حسینی، تا: دهه سوم رجب ۱۲۴۳ق؛ ۵۸گ (۶۰پ-۱۱۷ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۴۴]

۲۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۹۸/۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن هاشم حسینی جیلانی، تا: رجب ۱۲۴۳ق [در فهرست ۱۱۴۳]؛ جلد: چرم زرد، ۳۵گ (۲ر-۳۶پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [مؤید: ۲ - ۱۹۲]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۹۴/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من الانتصار علیه الخروج من الدین و لأنه قد یکون أضعف من الظن ...

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ (۱۱۱پ-۱۶۷پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۴۰۸]

۲۵. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۱۸/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۴ق؛ مصحح، محشی؛ یادداشتی از ملا محمدبن ملا قربان استر آبادی در شکایت از اوضاع و اهل چهارده رودبار و تعریف از مالک کتاب «ملا محمدتقی بن علی محمد» به سال ۱۲۴۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۴گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: - ۷۵]

۲۶. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و منها ما لم یکن مظنون الصدق و لا موافقاً و منجبراً بمثل أحد المذکورة فیبقی الباقی و هو المطلق، تمت الرسالة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲۶ شوال ۱۲۴۹ق؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۳۴]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید کاظم بن سید محمد گلپایگانی، تا: ربیع الاول ۱۲۴۹ق؛ محشی با نشان «منه دام ظله»؛ کاغذ: فرنگی، نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۳۶گ (۵پ-۴۰پ)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۴) [ف: ۱۱ - ۳۳]

۲۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۶۱/۲

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن ملا اسماعیل قمی، تا: جمعه ۲۴ رجب ۱۲۵۵ق، جا: بروجرد مدرسه سر سوفیان؛ ۲۲سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۱۲]

۲۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۸۸/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ شوال ۱۲۵۷؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۷]

۳۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۱۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سلطان بن حاجی حسنعلی صفر، تا: صفر ۱۲۶۰ق، جهت آخوند ملا ابوتراب؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۸گ (۱پ-۵۸ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم[محدث ارموی مخ:۱-۶۰۳]

۳۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاجی کرمعلی کهکی، تا: دوشنبه ۷ جمادی الاول ۱۲۶۵ق، جا: قم؛ مصحح؛ جلد: چرم زرد، ۴۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ - ۳۷۶]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۸۹/۱-۳۴/۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن محمد صادق، تا: یکشنبه جمادی الاول ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۸۸]

۳۳. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۱۳۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن مجتهد موسوی، تا: قرن ۱۳؛ ۷۵گ (۱-۷۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱۲۹]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۴۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۳۵]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [الفبائی ف: ۲۱۶]

۳۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۷۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ (۴۹ر-۱۰۷پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۴۰۴]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ رکابه دار؛ جلد: مقوا عطف تیماج سبز، ۴۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۲۲۷]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۷۲/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۳۰۲]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۰/۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲ نسخه حب نشاط یکی به نقل از شیخ احمد احسائی و دیگر از خط آخوند ملا علی نوری، هر دو یادداشت با نشانه «سلمه الله تعالی»؛ کاغذ: فرنگی سفید نخودی رنگ، جلد: تیماج قرمز، ۴۱گ (۱۳۷پ-۱۷۷پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۷۳]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۲۹/۳

آغاز: برابر

این کتاب در فهرست به نام علی بن محمد علی ثبت شده است که باتوجه به آغاز نسخه نام مؤلف تصحیح شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: میشن سیاه، ۵۶گ (۲۶پ-۸۱پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۰/۹سم [ف: ۸ - ۴۸۳]

۴۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۶۲/۲

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد آغاز و انجام نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۴۴گ (۶۱پ-۱۰۴ر)، ۲۴ و ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۱سم [ف: ۶ - ۴۹۰]

۴۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۳۱/۱

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱ - ۲۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۲۸]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فنعلم ان الشارع یقبل عذرنا فی علمنا بالظن حینئذ و رضی به و ایضا جواز العمل فی صورة کذا اجماعی بل بدیهی الذهن و یؤیده تتبع الاحادیث (سفید گذارده شده و به پایان نمی‌رسد).
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱گ (۴۰پ-۶۰پ) [ف: ۵ - ۱۶۷۶]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۸۷/۷
آغاز و انجام: برابر؛ قد فرغ من هذه الکلمات مؤلفها ... محمد بن علی الطباطبائی. باطناً ۱۲۳۷.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ (۱۷۸ر-۲۰۸ر)، ۲۷سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۲۴۶]

۴۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۶۴۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** یجب العمل بقول المدعی بمجرده اذا غلب علی ظن الحاکم صدقه حتی یعلم بقول مدعی النبوة من دون المعجزه وفی الفقیه یلزم علی ما ذکر وه وجوب العمل علی قول
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ،۲۷سطر،اندازه:۲۰×۳۰سم[ف مخ: ۵ - ۲۱۰۶]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱/۹-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر؛ قد فرغ من تألیف هذه الکلمات مؤلفها ... محمد بن علی الطباطبائی، و لله الحمد اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا سنة ۱۲۳۴ (کتبه ... محمد مهدی بن علی الحسینی الحسناوی مولدا و موطنا ... و رضوانه).
بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آبی و نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۴۶گ (۸۲-۱۲۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۹۲]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۴۰/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۴گ (۱۷۳پ-۲۲۶ر) [ف: ۲۵ - ۴۲۱]

۴۸. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۳۷/۳
آغاز: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۳گ (۱۲۷پ-۱۷۹ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۹۹]

۴۹. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱مجموعه بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۴۶]

۵۰. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۲مجموعه بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۳۶]

۵۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۵۱/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۶گ (۱پ-۴۶پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۲۰۷]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۲۳گ،۲۸سطر،اندازه:۲۱×۳۱سم[ف: ۶ - ۴۷]

● حجیة الظن / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad ja‘far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۵۲/۲
آغاز: بسمله. حمدله. امابعد؛ فهذه رسالة مفیدة فی حجیة المظنة و فیه مقامات خمسة. الاول: فی بیان حجیتها علی سبیل القضیة المهملة؛ **انجام:** و الاحتیاط التام. ولله الحمد العام فی اللیالی و الایام، بحق محمد وآله الکرام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا رویه پارچه، ۱۸گ (۶۷پ-۸۴ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۸۹]

● حجیة الظن / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

عاملی اصفهانی، محمد بن صالح، - ۱۲۶۳ قمری

‘āmelī esfahānī, mohammad ebn-e sāleh (- 1847)

رساله استدلالی در چند فصل، با نقل اقوال علما مخصوصاً استادانش.
آغاز: اختلف الاصحاب رضی الله عنهم فی أن الحجة فیما تعذر فیه العلم هل هو الظن مطلقا و لو من علیه ...
انجام: و عندنا المرجح کون المخصوصة مدلولة لدلیل دون غیرها بل عدم العلم بوجود التکلیف فیما سواها

۱. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۸/۴
کا: علی بن الحسین کزازی، تا: رمضان ۱۲۴۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ، ۲۹گ (۹۵پ-۱۲۳پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۲۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین، تا: رمضان ۱۲۴۹ق؛ مصحح، محشی با نشانی «عبدالجبار»؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ(۳۳پ-۵۵ر)،۲۱سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰-۱۲۳]

● حجیة الظن / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

خوانساری، علی اکبر بن ابراهیم، - ۱۲۷۱ قمری

xānsārī, ‘alī akbar ebn-e ebrāhīm (- 1855)

رساله استدلالی مفصلی است بر حجیة ظن مجتهد مطلق در خصوص احکام شرعیه فرعیه، در نه «مقصد» و سه «وجه».

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۲۶/۴-۱۸/۱۴۶

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فنقول هذه رسالة فی اصالة حجیة ظن المجتهد المطلق لاالمتجزی فی خصوص الاحکام الشرعیة الفرعیة التکلیفیة او الوضعیة؛ **انجام:** بل الاقوی لدی هو عدم جواز العمل به لانه قیاس کما انطق به الصحیح المذکور فتدبر
خط: نسخ، کا: محمد حسین ابن علی اکبر خوانساری، تا: جمعه ۲۸ ذیقعده ۱۲۵۶ق؛ از روی خط مؤلف کتابت شده و با آن مقابله شده، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج مشکی ، ۲۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۸۷]

● **حجیة الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری

ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

بخشی از «فرائد» شیخ مرتضی انصاری است وتا پایان «ظن» را دارد.

شرح و حواشی:

۱- شرح حجیة الظن؛ خوئی، علی (۱۲۵۳-۱۳۰۹)
۲- شرح حجیة الظن؛ طباطبائی بهبهانی، محمد صالح بن علینقی (-۱۴)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۱۱

خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد امین شراره، تا: با تاریخ ۱۲۵۷؛ در یک‌شنبه ۳ ذیقعده ۱۲۵۷ق تصحیح شده؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۸۹]

● **حجیة الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

کجوری مازندرانی، مهدی، ۱۲۱۶ - ۱۲۹۳ قمری

kajūrī māzandarānī, mahdī (1802 - 1876)

رساله‌ای است در بیان ظن خاص و مطلق و بیان حجیت آنها با استفاده از اقوال علمای این فن.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۲۰/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... فلیعلم ان المجتهدین بعد الاتفاق علی ان العمل بالظن اما واجب أو محرم قد اختلفوا فی ان الاصل الاصیل
نسخه اصل: کتابخانه شیخ ابوالفضل حافظیان - قم؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن محمد بن شاه محمد، تا: دوشنبه ۱۶ صفر ۱۲۶۱ق؛ ۶۴ص (۱۶۶-۲۲۹) [عکسی ف: ۷ - ۲۲]

● **حجیة الظن = حجیة المظنة** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann = ḥujjīyat-ul maẓinna

نراقی، عبدالصاحب محمد بن احمد، ۱۲۱۵؟ - ۱۲۹۷ قمری

narāqī, ‘abd-os-sāheb mohammad ebn-e ahmad (1801 - 1880)

کتاب در مبحث امارات است. دانسته نشد که این همان کتاب (المراصد) مؤلفه او است یا بخشی از آن است یا تألیفی است جداگانه. کتاب مرتب است بر دو «مقاله»: ۱. القول فی المظنة؛ ۲. القول فی السنة. عناوین مباحث جزئی بیشتر نوشته نشده. برخی از آنها عنوان «مشرق» است. (مهدی ولائی)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۱۴/۱

قسمتی از مباحث الفاظ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ گویا از نراقی است. در صفحه اول از شوارع النجاة نام رفته است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج جدید، (تا ۱۸۰پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۲۵

آغاز: آغاز پس از خطبه و نام مؤلف: هذه مقالتنا فی تحقیق حلال السنة و ما یتبعها من البحث عن المظنة و ما یتعلق بهما من المسآئل المهمة مشتملة علی فوآئد نفیسته بنیت علیها اساس الحق فی المقامین؛ **انجام:** و هی فی صحة العمل بها بنفسها اشکال و خلاف.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه نیمه ذیقعده ۱۲۶۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۸۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۸۶]

● **حجیة الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

حسینی تبریزی، حسین بن محمد، - ۱۲۹۹ قمری

hoseynī tabrīzī, hoseyn ebn-e mohammad (- 1882)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۸۸

آغاز: بسمله. حمد له ... اما بعد فیقول المفتقر الی رحمة ربه؛
انجام: ان یکوتن مشمولا لقول القایل بالبقاء
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۶۰۸۷؛ جلد: تیماج، قطع: وزیری کوچک [رایانه]

● **حجیة الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

آل عصفور، محمد بن محمد، ق۱۳ قمری

al-e ‘osfūr, mohammad ebn-e mohammad (- 19c)

مؤلف بر اساس شیوه تألیف و قرینه رساله ضمیمه [رساله ضمیمه، مؤلفه دیگر مؤلف است با عنوان «شرح لغز» که در

تاریخ ۸ شعبان ۱۲۴۷ نگاشته شده است. وی در برگ ۲ر، سطر ۸ رساله مذکور آورده است: «منهم جدنا العلامة الاوحد المقدس الشیخ احمد ابن المبرور الشیخ ابراهیم بن عصفور قدس سره و منهم الفاضل الماهر ابن العم المعاصر شیخنا الاسعد الشیخ محمد بن المقدس الشیخ احمد بن المبرور الشیخ محمد ابن الشیخ احمد المذکور»] شیخ محمد بن محمد بن احمد بن ابراهیم بن عصفور از علمای امامیه نیمه قرن ۱۳ و از فضلای خاندان مشهور آل عصفور است. وی ضمن برخی استنادات از آقا باقر وحید بهبهانی و سید مهدی بحرالعلوم یاد نموده است: «قد ذکر المولی الماهر الاکمل الاقدم محمد باقر بن محمد اکمل کلاما موافقا لما اقول و ان کان فی مبحث الاجماع» و «و قد سلک ایضا هذا المسلک السید السند المهتدی السید مهدی الطباطبائی فی فوائد قال و ثانیهما حصول العلم بقول من العلم باتفاق غیره من العلماء». (وفادار مرادی)
آغاز و انجام این رساله شباهت کامل به رساله «تسدیدیة» سید کاظم رشتی دارد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۲۹

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذه کلمات ذات تبیین کشفت بها النقاب عن وجه الحق المبین و اوضحت مناره لطالب القطع و الیقین امتثالا لامر من یجب علی طاعته ... فنقول اعلم ان الله سبحانه کامل من جمیع الجهات و بکل الهیئات و الاعتبارات؛ **انجام:** و علی الله قصد السبیل و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم

خط: نسخ، کا: علی بن صالح بحرانی، تا: ۱۲۵۳ق؛ واقف: آل عصفور، آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: فرنگی حنایی، ۲۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۳۸]

● حجیة الظن = حجیة المظنة / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẕ ẕann = ḥujjīyat-ul maẕinna

قزوینی، محمد جعفر، ق۱۳ قمری

qazvīnī, mohammad ja‘far (- 19c)

تاریخ تألیف: ۲۲ صفر ۱۲۴۸ق

رساله‌ای استدلالی است در بیان حجیت ظن و جواز اعتماد بر آن در اثبات احکام شرعی. در سال ۱۲۴۶ سال فراگیری طاعون، شروع به تألیف کرده و در ۲۲ صفر ۱۲۴۸ به انجام رسانده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۸۱

آغاز: بسمله. حمدله و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الاخیار الاطهار اما بعد فیقول العبد الخاطی الخادم لمذهب الجعفری ... فهذه رسالة مفردة فی بیان حجیة المظنة و جواز الاعتماد علیها فی اثبات الاحکام الشرعیة قد حررتها علی طریق التفکر و الدقة؛ **انجام:** الاعتقاد عن علم الکلام و هذا واضح لاسترفیه و لاشبهة یعتریه ثمة. و قد فرغ مؤلفه.. حامدا مصلیا مسلما عاملا و شاکر لله تعالی و الحمدلله رب العالمین

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۲۲ صفر ۱۲۴۸ق؛ رکابه‌دار، محشی با نشان «منه»، در اول نسخه خطبه امیرالمومنین در عید فطر و چند دعا برای رفع امراض درج شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۲۳۴]

● حجیة الظن / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẕ ẕann

چابلقی بروجردی، رضا بن علی محمد، - ۱۳۱۰ شمسی

čābalaqī borūjerdī, rezā ebn-e ‘alī mohammad (- 1931)

تاریخ تألیف: ۱۳۳۳ق

رساله‌ای است در بیان حجیه الظن مشتمل بر دوازده «مقدمه»، بخش انتهای نسخه شامل «التنبیهات» است که شش تنبیه را دربر دارد. عناوین رساله: مقدمه ۱. فیما اشتهر من ان الاصل عدم حجیة الظن؛ ۲. فی ان النزاع فی حجیة الظن بالنسبة الی جمیع الاقسام اضافة؛ ۳. تصویر قولین اعنی الظن الخاص و المطلق؛ ۴. تعیین المثبت و النافی فی تلک المسألة المهمة؛ ۵. تحقیق الحق فی اختلافهم فی بقاء التکلیف؛ ۶. بیان ما ذکره صاحب (لم) [المعالم] من ان الباب العلم القطعی بالاحکام الشرعیة؛ ۸ ان النزاع انما هو فی الاحکام الواقعیة؛ ۹. بطلان الاحتمالات المتطرقة فی المقام؛ ۱۰. انه قد حکم بعض الاجلة ره فی بحث جواز العمل بالعام قبل الفحص؛ ۱۱. بیان المدرک فی اصالة العدم؛ ۱۲. فی ان مقتضی المقدمات السابقة ...

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۶۹

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی اشرف الخلق اجمعین ... اما بعد و الکلام فی حجیة الظن و تنقیحه فیما یستدعی رسم مقدمات علیه التکلان؛ **انجام:** من غیرهم علی حجیة خبر الواحد و لا مخالفة مقالتهم من جهة استلزامها مخالفة الاجماع.

خط: نسخ زیبا، کا: میرزا احمد بدیعی خوانساری، تا: قرن ۱۴؛ ۱۸۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۲۳]

● حجیة الظن / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẕ ẕann

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

Kalbāsī, ab-ol-ma‘ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

مؤلف رساله مفصلی در این موضوع نگاشته بود، ولی در حین تدریس ترجیح داد که برای بار دوم این موضوع را با استدلال مختصرتری نگارش دهد.

چاپ: مشار عربی، ص۴۵۶؛ ایران، سنگی، ۱۳۱۷ق، رحلی، ۶۲ص (ضمن رسائل ابوالمعالی)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۹۰/۵

آغاز: و بعد فهذه کلمات فی حجیة المظنة فی نفس الأحکام الشرعیة و هی قد أعیت قرائح الأعلام؛ **انجام:** سیما ابن عمه و کاشف غمه شافع المذنبین فی یوم القیام مادام السلام بین اهل الاسلام

کا: هاشم، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ (۸۷ر-۱۱۱پ)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۸ - ۱۶۴]

● **حجیة الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد مهدی، ۱۲۵۰ - ۱۳۲۵ قمری

ārānī kāšānī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad mahdī (1835 - 1907)

تاریخ تألیف: شب ۱۲ ربیع الاول ۱۲۶۹

رساله‌ای مفصل و استدلالی در اثبات حجیت مظنه که با استفاده از آراء و نظرات اصولین ونقد و بررسی آنها تألیف شده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین والعاقبة للمتقین والجنة للموحدین والنار للجاهدین والصلوة و السلام علی محمد و اله الطاهرین القول فی حجیة الظن وعدمها اعلم انه بعد ما ثبت مشارکتنا فی زماننا هذا للامم السالفة المشافهین للخطاب ...

انجام: و اما ان اکان احدهما اقوی فلایلزم شییء من الامرین اللذین ذکرنا هما و من هنا فنجف القلم و یعطف منطق الرقم حامد المن وفقنا لاتمامه ... فتاحه بحسن ختامه مصلیاً للرسول وآله.

آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۰۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۲۶۹ق؛ مصحح، محشی، با خط خوردگی؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵۶ص (۱-۱۵۶)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف مخ: - ۶۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۱/۱

نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۳۴۴]

● **حجیة الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

قمشه ای، محمد حسین بن محمد قاسم، ۱۲۵۰ - ۱۳۳۶ قمری

qomše'ī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad qāsem (1835 - 1918)

تاریخ تألیف: ۲۸ شعبان ۱۲۹۶ق

[اعیان الشیعه ۲۱۴/۴۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۰۸

آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین. المقصد الثانی فی الظن و الکلام فیه یقع فی مقامین؛ **انجام:** و اولیائه اعلم بالمراد. ولیکن هذا آخر الکلام فی المقصد الثانی و یتلوه المقصد الثالث فی الشک. فرغ من تسویده مؤلفه الاثم محمد حسین بن محمد قاسم القمشهی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با نسخه مؤلف مقابله شده، محشی به نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۹۰گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۲۴]

● **حجیة الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

مجتهد کرمانشاهی، محمد هادی بن عبدالرحیم، ۱۲۵۰ - ۱۳۳۶ قمری

mojtahed-e kermānšāhī, mohammad hādī ebn-e ʻabd-or-rahīm (1835 - 1918)

آغاز: الحمدلله الذی وفقنا لتنقیح مبانی الاحکام.. القول فی حجیة الظن و تمام الکلام فیها ...

انجام: نحو جزء العلة ادخال ما لیس فی الدین فیه تأمل و التفصیل موکول الی محله

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۵۲/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۱۶ جمادی الثانی ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا عطف پارچه، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۳۴]

۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۵۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد حسین جلیلی کرمانشاهی، تا: ۲۶ رجب ۱۳۵۰ق؛ کاغذ: مشقی شطرنجی، جلد: مقوا عطف تیماج خرمایی، ۱۰۲ص (۱-۱۰۲)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳۶]

● **حجیة الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم، ۱۲۴۷؟ - ۱۳۳۸؟ قمری

yazdī, mohammad kāzem ebn-e ʻabd-ol-ʻazīm (1832 - 1920)

این جزوه تقریرات مؤلف در زمان تدریس فرائد الاصول اثر شیخ مرتضی انصاری است.

یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳

آغاز: قوله احدهما فی امکان التبعد به عقلا؛ **انجام:** و احد من الآرا حکما لمن ظنه و مقلدیه من اول الامر.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۱۰گ،۱۸سطر(۱۳×۱۶)،اندازه:۱۷×۲۱سم[میراث اسلامی: ۸ - ۴۵۲]

● حجیة الظن / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

طباطبائی تبریزی، محمد رضا بن محمد یوسف، ۱۲۹۶ - ۱۳۷۸ قمری

tabātabā'ī-ye tabrīzī, mohammad rezā ben mohammad yūsof (1879 - 1959)

تاریخ تألیف: ۳ جمادی الثانی ۱۳۴۸ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

رساله‌ای است نسبتاً مفصل و تحقیقی در حجیت ظن.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۶

آغاز: الکلام فی الظن و یقع البحث فی حجیة لعدم کونه کالعلم حجة بالذات لاحتمال مخالفته للواقع؛ **انجام:** و اما فی صورة عدم حکمه بذلک و لا اقل فی الشک فلا وجه للحکم بوجوب تحصیل الظن هذا تمام الکلام فی حجیة الظن

خط: نستعلیق تحریری، کا: عراقی، تا: ۱۳۵۸ق؛ کاغذ: مشقی شطرنجی، جلد: میشن عنابی، ۸۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۳۳]

● حجیة الظن / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله، ۱۲۹۷ - ۱۳۹۱ قمری

'allāme hā'erī māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e fazl-ol-lāh (1880 - 1971)

تاریخ تألیف: ۲۶ محرم ۱۳۲۱ق

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۴/۲

آغاز: یلحق بمباحث العلم البحث عن التعبد بالظن؛ **انجام:** هذا تحریرات کبریات المسئلة و اما صغریاتها و تمییز ما هو الحق منها فالمتکفل للبعضها مبحث حجیة الاخبار و الاخو باب الظواهر و لثالث [کذ] باب التعادل و التراجیح فلا کراهة فی اطناب الکلام.

خط:نسخ،کاتب=مؤلف،تا:قرن۱۴؛نسخه ضمن۷۲ برگ در اواسط کتاب نگاشته شده؛ محشی از مؤلف؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۷۲گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۲۶۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۵۰۴۳

آغاز: بسمله. اذا علم المجتهد بحکم الاحکام الشرعیه؛ **انجام:** فی سنه ۱۳۴۳ فی قریه السعاده آباد من قرای المازندران تمام شد.

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد نبی بن مرتضی نوری، تا: ۱۳۴۳ق، جا: سعادت آباد از قرای مازندران [الفبائی ف: ۶۳۹]

● حجیة الظن / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

تبریزی، حسن بن تقی، ق۱۴ قمری

tabrīzī, hasan ebn-e taqī (- 20c)

رساله نسبتاً مفصل استدلالی است که پس از نقل آرا شیخ انصاری به تشریح و توضیح مطلب پرداخته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۹

آغاز: القول فی الظن فیقع الکلام فی مقامین احدهما فی امکان التعبد به عقلا و الثانی فی وقوعه عقلا و شرعا؛ **انجام:** کما فی المقام حیث انک قد عرفت ان خبر المفید مثلاً له اثر خارجی و لو باعتبار انتهایه الی قول الامام علیه السلام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۵۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم[ف:۱۶-۲۳۳]

● حجیة الظن / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

محلاتی، عبدالوهاب بن احمد، ق۱۴ قمری

mahallātī, 'abd-ol-vahhāb ebn-e ahmad (- 20c)

مؤلف از شاگردان شیخ مرتضی انصاری (- ۱۲۸۱ق) و صاحب جواهر شیخ محمد حسن بن شیخ باقر اصفهانی نجفی (- ۱۲۶۴ق) است و در آن از «شیخنا المرتضی زید فضله، شیخنا محمد تقی قدس سره، محقق قمی، صاحب فصول» و ... یاد کرده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۷۸/۲

آغاز: بسمله ... الحمدلله الذی خلق الممکنات بقدرته و ارادته لیحصل ... و بعد فیقول العبد الاثیم الجانی؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا ذکره مسئلة حجیة المظنة و ارجو من الواهب الغنی ان یوفقنی باتمام سایر المسائل المهمة کما وفقنی فی هذه المسئلة و اسئل الله ان یجعل ذلک ذخیرة لیوم الحساب بحق محمد و آله الاطیاب.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با روکش مشمع مشکی، ۲۹-۲۳ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۸۳]

● حجیة الظن / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

یزدی، احمد بن محمد، ق۱۴ قمری

yazdī, ahmad ebn-e mohammad (- 20c)

تقریرات درس مرحوم سید محمد کاظم طباطبائی یزدی است که مؤلف هنگام قرائت فرائد الاصول شیخ انصاری نزد وی آنها را نگاشته است

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۵۹/۳

آغاز: قوله احدهما فی امکان التعبدیة عقلاً اقول معنی امکان کون الظن حجة ای لازم الاتباع فی الجملة

نسخه اصل: کتابخانه سید محمد حسین مدرسی–قم؛ خط: نستعلیق، کا: سید احمد مدرسی یزدی، بی‌تا؛ ۱۹ص (۴۴–۶۲) [عکسی ف: ۵ – ۲۱۵]

● **حجیة الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

عقیلی کرد محله‌ای، مصطفی، قرن ۱۳ قمری

'aqīlī kord mahalle'ī, mostafā (-19c)

تقریرات درس است و شاید از عقیلی کردمحله‌ای استرآبادی باشد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۵۰/۳

خط: نستعلیق، کا: عیر کلحفو پسر سید عیر کفیر استرآبادی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶– ۶۸۹]

● **حجیة الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۹۶

آغاز: بسمله، فصل فی حجیة الاخبار الاحاد و عدمها المبنية علی حجیة الظنون التی لم یثبت فی الشریعة دلیل قطعی عل اعتبارها؛ **انجام:** بل یجب التحریر عنه لمنطوق آیه النباء لاحتمال فقه فی نفس الامر

نام مؤلف در متن نیامده اما از مطالب رساله برمی‌آید وی از فضلای نیمه اول قرن ۱۳ و از جمله شاگردان صاحب ریاض بوده است. [در برگ ۵ ر نسخه آمده است: «هذا هو المنسوب الی سید الاستاد ره و ولده المعاصر» که به احتمال قریب به یقین مقصود، صاحب ریاض و سید محمد مجاهد صاحب مناهل (–۱۲۴۲ ق) می‌باشد.] رساله مختصری است استدلالی مرتب در ۶ «مقام» بدین شرح: ۱. فی حجیة الظن فی جمیع الموارد الفرعیه، ۲. فی تحقیق حجیة الظن فی المسائل الاصولیة، ۳. فی حجیة الظن فی الموضوعات الاستنباطیه، ۴. فی حجیة الظن فی الموضوعات الصرفه، ۵. فی حجیة الظن فی المسائل المشبهة بین کونها اصولیه عملیه او اصولیه کلامیه، ۶. فی حجیة الظن فی المسائل الاصولیه الاعتقادیه؛ خط: شکسته تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ مهر: «محمد بن سعید حسینی رضوی ۱۲۳۴»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا تیماج تریاکی، ۲۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۲۳۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۷۱

آغاز: ثانیها ان الدلیل ینقسم الی ما یکون حجة فی نفسه مطلقاً کظاهر الکتاب و خبر الواحد و ما یکون حجة عند قیام الحجة علی خلافه؛ **انجام:** الشهرة من انفاق الجمیع و لایجری فیه الاشکال المذکور بوجه و ذلک امر واضح غنی عن البیان.

رساله اصولی و استدلالی است در بحث حجیت ظن با نقل اقوال و رد و ایراد در آنها. جدیدترین نقل‌قول‌ها از وحید بهبهانی و شاگردانش و میرزای قمی است. به جهت افتادگی اول و آخر نسخه نام مؤلف به دست نیامد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوا عطف تیماج سبز، ۵۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴۴ – ۲۳۳]

۳. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱/۲

آغاز: اعلم ان الظن بحکم من الاحکام الشرعیة الفرعیة الحاصل للمجتهد بعد بذل الجهد و استفراغ الوسع؛ **انجام:** الی لزوم التخصیص بما دل علی حجیة الظن و وجوب التقلید فیلزم هذا المعنی تقییدات کثیرة

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد گلپایگانی، تا: یک‌شنبه از هفته دوم شوال ۱۲۲۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ (۱۲۶پ–۱۴۵ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [کتابخانه های گلپایگان: ف: ۵۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۸/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۴۰ص (۲۳۸–۲۷۷) [سنا: ف: ۲ – ۱۳۲]

۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۵۸/۱

آغاز: بسمله اذا علم المجتهد بحکم من الاحکام الشرعیة الفرعیة؛ **انجام:** عدم الظن فی نفسه و العدم جزء من العلة لتوقف وجود المعلول علیه.انتهی.

مؤلف شناخته نشده، گویا از مولی محمد باقر وحید بهبهانی (–۱۲۰۶ق) باشد. نویسنده قائل به اصالت حجیت ظن است و نظر آنها که معتقد به عدم حجیت ظن هستند رد نموده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۳۱۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴۵]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۶/۵

بحثی است دراصل حجیت ظن، که گویا از یکی از شاگردان شریف العلماء آملی مازندرانی باشد، و نزدیک هفتصد بیت نوشته دارد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶ص (۵۴–۶۹) [ف: ۴ – ۲۸۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۵/۱۷

آغاز: اما الکلام فی الظن بالظهور و الوضع فهوان الاصحاب؛ **انجام:** و تبعه صاحب المالم ایضا بناء علی استحسانه ما حکی عن السید فی المعالم

بخشی است از کتابی که در این بخش ار حجیة مظنه و اقسام ظن گفتگو شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: گوناگون، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴ص (۵۰۰–۵۱۳)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۹ – ۱۰۷]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۸۱۶۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** و لم یتمکن من الوصول لیله

تقریر از سید مهدی طباطبائی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۱۶]

۹. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۲۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ – ۶۰۶]

۱۰. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۵۷/۲

آغاز: فی حجیة الخبر الواحد ... عن القراین الدلة بالقطع علی صدق الصدور او المضمون ام ... و تحقیق الکلام فیه یقتضی رسم مقدمة و مقامات؛ **انجام:** بعد اثبات حجیة الظن مطلقا فعلیک بالتدبر و النظر و العمل به عند انسداد بالعلم و انه هادی و الیه المرجع هذا الکلام فی المقامات الستة الموعودة

رساله‌ای است در بررسی ظن و شک و حجیت شرعی آن. برخی فصول آن عبارت است از: المقام الاول: فی تأسیس الاصل الکلی فی مطلق الظنون المشکوکة، اما الطریق الثانی: فبیانه انه لاریب فی شرع الشرایع، و اما الطریق الثالث: فهو ان المکلف اما یعلم، و اما الطریق الرابع: فبیانه ان کل ما یحتمل الوجوب او التحریم، و اما الطریق الخامس: فبیانه ان الظن الحاصل من الاخبار و الاجماع، المقام الثانی: فی تأسیس الاصل فی الظنون المشکوکة من حیث الحکم التکلیفی، المقام الثالث: فی ان هذا الاصل انقلب بالدلیل ...، المقام الثانی فی رد من یقول بتقدیم الظن النوعی علی الشخصی و لنا فی رده وجوه ...، و اما الدلیل الثالث: من الادلة الخمسة علی حجیة الظن فی الفروع، المقام السادس: فی حجیة الظن فی المسائل الاصولیة و الاعتقادیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۱۶۹ر–۲۰۳ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

← حجیة الظن الخاص ⟩ جامعة الفوائد

● حجیة الظن الخاص = حجیة الظن الطریقی = عدم حجیة الظن المطلق / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann-il xāṣ = ḥujjīyat-uẓ ẓann-iṭ ṭarīqī = ‘adam-u ḥujjīyat-iẓ ẓann-il muṭlaq

در سراسر رساله قرینه‌ای برای شناختن مؤلف نیافتیم جز این که مؤلف از استاد شریف (ص ۱۰۱–۱۰۲) یاد می‌کند که ظاهراً مقصود شریف العلماء مازندرانی است و نیز از صاحب ریاض و صاحب قوانین و استادان الافضلان که مقصود او (به نوشته کاتب در حاشیه) سید بحر العلوم و شیخ جعفر است. در فهرست کتابخانه سپهسالار از رساله‌ای در حجیت ظن خاص تألیف یکی از شاگردان شریف العلماء یاد شده که جز این رساله است و با رساله شماره ۱۰ مجموعه حاضر مطابقت دارد (فهرست آن کتابخانه ۴۵/۲ و ۱۴). این رساله همانند رساله حجیت ظن طریقی از شیخ اسد الله دزفولی در مقدمه پنج «مطلب» درباره «دلیل» دارد. در نسخه ما از مطلب دوم آغاز می‌شود بدین گونه: بسمله – (ثانیها) ان الدلیل منقسم الی ما یکون حجة فی نفسه مطلقا کظاهر الکتاب و خبر الواحد و ما یکون حجة عند عدم قیام الحجة علی خلافه – فلا عبرة بما اذا حصل منها الظن من دون انتهائه الی الیقین – رابعها ان المناط فی وجوب الاخذ بالعلم و تحصیل الیقین – هل هو الیقین بمصادفة الاحکام الواقعیة الاولیه الا ان یقوم دلیل علی الاکتفاء بغیره اوان الواجب اولا هو تحصیل الیقین بتحصیل الاحکام و اداء الاعمال علی وجه اراده الشارع منا فی الظاهر – خامسها فی بیان ان الحجة فی معرفة – الاحکام الشرعیه فی زمن الغیبة و انقطاع الید – هل هی ظن المجتهد مطلقا من ای طریق حصل – اوان هناک طرق مخصوصه هی الحجة دون غیرها – و هذه المسئله و ان لم تکن معنونة فی کتب الاعول و لا تعرض لبیانها مستقلا احد من علماء المعقول و المنقول.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱/۸–طباطبائی

انجام: و مع ذلک ذهب الاخباریون فی غیر المعلومات الی وجوب التوقف نعم قد یرید بذلک انسداد باب العلم و مع ذلک انسداد سبیل العلم فی معظم المسائل مع القطع ببقاء التکلیف بعده فیثبت بذلک المقدمه.

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آبی و نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۴۲گ (۴۰ر – ۸۱ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ – ۹۲]

← حجیة الظن الطریقی ⟩ حجیة الظن الخاص

● حجیة الظن فی الصلاة / فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann fi-ṣ ṣalāt

یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم، ۱۲۴۷؟ – ۱۳۳۸ ؟ قمری

yazdī, mohammad kāzem ebn-e ‘abd-ol-‘azīm (1832 - 1920)

رساله استدلالی است درباره کفایت ظن در عدد رکعت‌های نماز و فروعی که متعلق به این مسأله است، و چگونگی نماز احتیاط در حال شک.

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۶، رحلی، ۲۰ص

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۷۵/۲

آغاز: الکلام فی الظن المتعلق بأعداد الصلاة و أفعالها، اعلم أن

الظن اما متعلق بالركعتين الاولیین و المغرب؛ **انجام:** حجة ما اختاره الشهيد من التفصيل الذی مال اليه فی الجعفرية أيضاً و جهان

خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم یزدی، بی‌تا، برای سید امجد حسین هندی اله آبادی؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۲گ (۵۹پ-۹۰پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۷۴]

● حجیة الظن و الاجماع / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann wa-l ijmā'

نام مؤلف در نسخه نیامده اما با تکیه بر شواهد موجود، بایستی از فضلای اوایل قرن ۱۴ باشد. رساله مفصل تحقیقی است در حجیت ظن و اجماع که مبحث ظن را ضمن دو مقام نگاشته: «المقام الاول فنقول وقع فيه الخلاف بين الخاصة و العامة، المقام الثانی اعنی ثبوت الاجزاء و عدمه بالنسبة الى القضاء فيما لو انكشف الخلاف بعد خروج الوقت». نسخه در مرحله اولیه تألیف باقی مانده و بعضاً مؤلف از تقریرات درس استاد سود برده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۷۷

آغاز: المقالة الثانية فی الظن فتقول ان موضع البحث و ان كان مختصا بالظن الشخصی؛ **انجام:** الذی يظهر من صاحب المعالم فی الجواب هو التسليم ذلک بالنسبة الى المشافهين دون الغائبيين و هو كما ترى فليتدبر و فی كلامه قدس سره مواضع مناقشات لايليق ان يذكر فی هذا المقام الحمدلله الذی وفقنی لاتمام هذه التحقيقات الرشيقه و التدقيقات الانيقه

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۱۰۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۳۷]

● حجیة الظن و الاستصحاب / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann wa-l istiṣḥāb

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۹۷

آغاز: بسمله. حمد له ... المقصد الثالث من مقاصد الكتاب فی الشک قد قسمنا فی صدر الكتاب المكلف الملتفت الى الحكم الشرعی العملی فی الواقعة على ثلثة اقسام.

آغاز: بسمله. حمد له. المقام الثانی فی الاستصحاب و هو لغة اخذ الشیء مصاحبا؛ **انجام:** فان الغالب ان تدارک المهدوم اهون من تدارک الدابة و الحمد لله.

انجام: الى غير ما دخل فيه من الغاية .

از متاخران است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ حواشی ریزتر با نشان «لمحرره»، یادداشت ۱۳۱۰ دارد، نام محمد ابراهیم و کربلایی ابراهیم در آغاز نسخه آمده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۱۰۲گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۳۹۸]

● حجیة الظن و حکم الله = رسالة فی تحقیق المظنة / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓann wa ḥukm-ul lāh

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

[فهرست مشایخ ۱۱۹/۲؛ دنا ۵۱۶/۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۰۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۶گ (۲پ-۳۷پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۱۰۹]

۲. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره/۶

بی‌کا، بی‌تا؛[نشریه: ۷ - ۵۴۰]

● حجیة الظنون المخصوصة و عدم حجیة الظنون المطلقة / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓunūn-il maxṣūṣa wa 'adam-u ḥujjīyat-iẓ ẓunūn-il muṭlaqa

عاملی اصفهانی، محمد بن صالح، - ۱۲۶۳ قمری

'āmelī esfahānī, mohammad ebn-e sāleh (- 1847)

تاریخ تألیف: سلخ ربیع الاول ۱۲۴۲ق

مؤلف در مقدمه ابراز داشته که معاصرین هر کدام رسالاتی چند در حجیت ظنون و یا عدم آن نوشته‌اند ولی هر کدام دارای نقایصی بوده که من برای جبران آن نقایص و تکمیل آنها این رساله را برشته تحریر در آوردم.

آغاز: احمد من شرفنا بالتكليف و قرنه بالبيان و التعريف من تنزه من خواطر الظنون و علم بما كان قبل ان يكون حمد من فرض اليه و ظن ان لن يقدر عليه و الصلوة على باب العلم و مصدر الحكم ...

انجام: السابعة بطلان الترجيح بلا مرجح و معناه ان الحكم بعد الانسداد بحجية بعض الظنون ... بل عدم العلم بوجود التكليف فيما سواها.

[کرام البررة ۶۷۰/۲؛ الذریعة ۲۷۸/۶]

آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۱۱/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غلامرضا بن محمدعلی آرانی، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۲۴۳ق؛ محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج سبز، ۱۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: - ۵۵]

← حجیة ظواهر القرآن ⟩ حجیة ظواهر الکتاب

← حجیة ظواهر الکتاب ⟩ حجیة الادلة الاربعة و خطاب

المشافهة

● **حجية ظواهر الكتاب** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-u ẓawāhir-il kitāb

حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۱۰۴ قمری

horr-e ʻāmelī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1693)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۸/۱

آغاز: علیک الکتاب فیه آیات محکمات هن ام الکتاب و آخر متشابهات؛ **انجام:** ولایضرها عدم قبول الجهال ... اعلم بحقایق الاحوال

خط:نسخ،کاتب=مؤلف، تا: شوال ۱۰۸۴ق؛ در صفحه ۳۹ اشعاری از مؤلف و به خط خود او؛ کاغذ: فستقی نازک، جلد: میشن قهوه‌ای،۳۸ص (۱-۳۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۲×۱۵سم [: ۵ - ۱۳۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۸۸

آغاز: بسمله. یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی؛ **انجام:** و لا یضرها عدم قبول الجهال و الله تعالی اعلم بحقایق الاحوال.

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد مهدی مشهدی، تا: ۱۰۹۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [الفبائی ف: ۴۱۱]

● **حجية ظواهر الكتاب = حجية الادلة الاربعة و خطاب المشافهة = رسالة فی الخطاب الشفاهی = خطاب المشافهة = رسالة فی الادلة الاربعة = حجية ظواهر القرآن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-u ẓawāhir-il kitāb

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

بحثی است اصولی در ذکر ادله اربعه (کتاب، سنت، اجماع و عقل) و تفصیل کلام درباره حجیت ظواهر کتاب. این رساله در عین اختصار، بسیار متقن و متین نوشته شده است. این رساله در برخی نسخ به وحید بهبهانی و در برخی به سید علی بن محمد طباطبائی نسبت داده شده و با نامهای گوناگون آمده است. رک: به «حجیة الادلة الاربعة و خطاب المشافهة» از سید علی طباطبائی که تعدادی از این رساله با انتساب به او معرفی شده و همین رساله است.

آغاز: بسملة. حمدلة ... و بعد اعلم ان الادلة عند الاصحاب اربعة، الکتاب و السنة و الاجماع و العقل. و منه اصل البراءة ... فلنتکلم علی کل واحد منها. الاول الکتاب و حجیته و وجوب العمل به

انجام: هذا مع انه مخالف للاجماع حیث انعقد علی قبح التکلیف مع عدم التمییز و من أجله صرحوا بعدم تکلیفهما من غیر اشارة منهم فی بیان ان الدلیل علی تعلق التکلیف بهما الی ان هذا القید له مدخلیة فی السبب.

[الذریعة ۲۷۴/۶؛ دنا ۵۱۶/۴ (۱۵ نسخه)]

۱. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۲۳/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محب علی بن مراد علی لاهیجانی، تا: ۱۴ شوال قرن ۱۲؛ ۱۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴۳]

۲. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۵۷/۶

آغاز و انجام: برابر

بی کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۳ق؛ ۵گ (۴۴پ-۴۸ر) [ف: ۶۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۶۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میر عبدالرزاق بن امیر عبداللطیف رضوی کاشانی، تا: ۱۲۱۵ق، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱گ (۲۲۲ر-۲۳۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۹ - ۲۸۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۴۵/۲

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه تغییر یافت. در فهرست به نراقی انتساب داده شده؛ بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶گ (۳۸پ-۵۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۴۱۳]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۱۲/۵

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی - مشهد. تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: سید ابوالقاسم بن عباس، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۲۲۷ق؛ ۱۳ص (۳۶-۴۸) [عکسی ف: ۴ - ۳۶]

۶. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۱/۶

آغاز: برابر

کا: زین العابدین شاهوردی گلپایگانی، تا: ۱۲۳۹ق؛ جلد: روغنی، ۱گ (۷۸ر-۷۸پ)، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [کتابخانه های گلپایگان: ف: ۸۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۴/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رضا فرزند حسن فرزند علی فرزند محمد فرزند علی فرزند ناصر،ربیعی،تا: ۱۲۴۳ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۱۴گ (۸۴-۹۷)، ۲۰ سطر، اندازه: ۷×۱۳/۵سم [ف: ۲۹ - ۴۰۳]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ (۱۱پ-۱۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۲۴]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ این رساله در الذریعه به سید علی طباطبائی صاحب کتاب ریاض المسائل نیز نسبت داده شده، لیکن به نظر می‌رسد صاحب ریاض، آن را کتابت کرده باشد، همان گونه که در این مجموعه برخی رسائل وحید بهبهانی را صاحب ریاض کتابت نموده؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۲۹۸ر–۳۰۵ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۷ – ۱۱۰]

۱۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۱۴/۱
آغاز: بان المراد من قوله تعالی هو الله احد مثلاً بیان وحدة الباری وکذا المراد من قوله تعالی احل الله البیع؛ **انجام:** برابر
نام مؤلف به قرینه انجام نسخه تعیین شد. نام کتاب در فهرست رساله در معاملات آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور عطف تیماج، ۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۲۳۸]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۹/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۱۲۲پ–۱۲۸ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۳۲ – ۸۰۳]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۷۷/۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۵۴پ–۱۶۱پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم[ف:۱۱–۶۹۲]

۱۳. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۶مجموعه بدون شماره
آغاز و انجام: برابر
نام کتاب در فهرست «اصل ابرائة و الاستصحاب» بدون نام مؤلف آمده که به قرینه آغاز و انجام نسخه تصحیح شد؛ بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ – ۱۳۳]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۸۸/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۱۶گ (۴۷ر–۶۲ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ – ۲۳۸]

۱۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۲۷/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۶۹]

۱۶. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳۱]

● حجیة ظواهر الکتاب / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-u ẓawāhir-il kitāb

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۰۰
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... فی الکتاب و هو لغة هنا و معنی المکتوب؛ **انجام:** هو ان المحکم ما لا تحمل غیر ما یفهم منه مع بقاء حکمه علی حاله و المتشابه باعداه ینحل
مؤلف نامعلوم. شامل: ۱. فی حجیته و عدمها، ۲. فی وقوع التحریف فیه و عدمه، ۳. فی تواتر القرآآت السبع؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، ۵۴گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ – ۳۰۴]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۵۳/۶
آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین و بعد ... الکتاب فی الاصل مصدر ثالث لکتب یقال کتب یکتب کتبا و کتابتا و کتاباً؛ **انجام:** و عدد الای و کذلک مالم ینقل تواتره نحو ثلاثه ایام متتابعات والشیخ والشیخه اذا زنیا فارجموهما ان الله عزیز حکیم واما الکیفیات التی اختلفت
گویا کتاب مفصلی بوده است واین نسخه فقط بخشی از مقدمه آن را دارد. احتمال دارد ازسید محمد علی بن کاظم اعرجی (پیش از ۱۲۴۶) باشد. حجیة ظواهر الکتاب و سلامته عن التغییر و الزیادة و النقصان؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲– ۷۶۴]

● حجیة ظواهر الکتاب و السنة / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓawāhir-il kitāb wa-s sunna

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۸۲/۳
در ۲۵ مقام؛ بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: مختلف، جلد: کاغذی عطف میشن قهوه‌ای، ۶گ (۱۴ر–۱۹پ)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۹–۴۳۰]

● حجیة الظواهر / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-uẓ ẓawāhir

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۸۹/۱۱
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ – ۶۶]

● حجیة العقل / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul ‘aql

شبر، عبدالله بن محمد رضا، ۱۱۸۸؟ – ۱۲۴۲ قمری
Šobbar, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad rezā (1774 - 1827)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۴۶
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **حجیة العقل = الادلة العقلیة** / اصول فقه / عربی
ḩujjīyat-ul ‘aql = adillat-ul ‘aqlīyya
لنکرانی، ابراهیم، ق۱۴ قمری
lankarānī, ebrāhīm (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۲ق
بحث‌های مفصل استدلالی است در دلیل بودن عقل و این‌که در استنباط فقهی به کار گرفته می‌شود و دانشمندان اصول به اختصار در آن بحث کرده‌اند و مؤلف ما بر آن است که در این موضوع با تفصیل بیشتر بحث کند.
آغاز: اصل ذکر الأصولیون ان موضوع علم الاصول هی الادلة الاربعة المستدل بها للمسائل الفقهیة اعنی الکتاب و السنة و الاجماع و دلیل العقل.

کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۳۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصلاة و السلام علی اشرف بریته محمد صلی الله علیه و علی اولاده المعصومین البررة الکرام
خط: نسخ، کاتب = مؤلف (ظاهرا)، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف، با خط خوردگی و اضافات؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹۶]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۹۹
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۳۴۶]

● **حجیت عقل** / کلام و اعتقادات / فارسی
hojjīyat-e ‘aql
رساله کوتاه نیکویی است در بیان حجیت عقل که به درخواست میرزا محمد هادی طبیب اصفهانی نگاشته شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۲/۲
آغاز: بسمله. در خبر است از آن پیشوای متقیان مقتدای عالمیان.. ما عبدالله بشیء افضل من العقل؛ **انجام:** شرع صراط مستقیم است ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا و هب لنا من لدنک رحمة انک انت الوهاب.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: قرن ۱۴، حسب خواهش جالینوس الزمان فلاطون الدوران میرزا محمد هادی طبیب اصفهانی؛ در صفحه آخر یادداشتی در توصیف رساله آمده که احتمال داده خط رساله شبیه به ابوالقاسم قائم مقام باشد و در ادامه نوشته رساله‌ای موسوم به ناز و نیاز در روضة الصفای ناصری از حاجی عبدالرزاق بیگ دنبلی معرفی شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۷ر-۱۰ر)،۱۵-۱۸سطر،اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۰]

● **حجیة العلم** / اصول فقه / عربی
ḩujjīyat-ul ‘ilm
حسینی قائنی، حسن بن محمد، - ۱۳۰۰ قمری
hoseynī qā’enī, hasan ebn-e mohammad (- 1883)
رساله‌ای است در علم و ظن که برای مجتهد جامع الشرایط حاصل می‌شود و بررسی این دو با استفاده از آیات و روایات و کلام بزرگان علم اصول.

قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۷۸/۲
آغاز: اذا علم المجتهد بحکم من الاحکام الشرعیة الفرعیة بعد استفراغ وسعه و بذل جهد فیه فلا اشکال و لاشبهة فی اعتبار علمه
خط: نسخ، کا: عبدالعظیم قائنی، تا: دوشنبه ۱۹ شعبان ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۹گ (۱۰۳-۱۴۱)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [کتابخانه های قائن: ف: ۶۹]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۱۶/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۷۰]

● **حجیة القرءات السبع** / فقه / عربی
ḩujjīyat-ul qirā’āt-is sab‘
تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری
tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)
تاریخ تألیف: ۲۲ ذیقعده ۱۲۵۹ق
در این رساله استدلال می‌شود بر اینکه قاریان معروف (قراء سبعه) در عصر ائمه علیهم السلام بودند و قرائت‌های آنان حجت می‌باشد، این مساله با ملا علی اکبر خوانساری در اصفهان بحث شده پس از آن تنکابنی ضمن دوازده «مقام» آن را نگاشته است: ۱. نقل الاقوال فی تواتر القراءات السبع؛ ۲. حجیتها عند ثبوت وجود القراء فی زمن الائمة ؛ ۳. سبب اشتهار السبعة؛ ۴. المراد بتواترها؛ ۵. معنی تواترها؛ ۶. هل یعتمد علی تواترها؛ ۷. دلیل وجوب الاقتصار علیها؛ ۸. نزول القرآن علی سبعة احرف؛ ۹. هل یشترط فیها موافقة اهل النحو؛ ۱۰. هل یشرط تواتر المادة الجوهریة؛ ۱۱. حال القراءتین المفضیة الی الاختلاف فی الحکم؛ ۱۲. فی ان الشاذ منها هل هو کخبر الواحد

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۸۳/۷
آغاز: حقیقة ما حققه المحققون فی الکلام و فریدة ما تفرد به المتفردون من الانام و دقیقة ما دققه المدققون فی الایام؛ **انجام:** و ذلک لاینافی عدالته علی ان عدالتهم محل کلام..
خط: نستعلیق، کا: موسی پزشک تنکابنی، تا: ۱۳۴۰ق، جا: ییلاق لیمرا؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۱۰گ (۵۲پ-۶۱پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۶۹]

● **حجیة القرآن الکریم** / اصول فقه / عربی
ḩujjīyat-ul qur‘ān-il karīm
حجیة انواع آیات قرآن کریم ازقبیل محکم و متشابه، منسوخ و جزآن را در ده «مطلب» با عنوان «امر» بررسی کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۶/۴

آغاز: فائدة. اتفق علماء الاسلام كما صرح به جمع من الاعلام على حجية الكتاب الكريم و الفرقان العظيم ثم المعروف بينهم حجية محكماته من نصوصه و ظواهره و ان لم يرد تفسيرها من السنة و ذهب؛ **انجام:** فلا يبعد القول بوجوب طرح السنة المزبورة. الامر الثانی عشر فی انه هل يعتبر فی جواز التمسک بالظواهر القرآنية حصول الظن الفعلی منها بالواقع ام لا فيه قولان اقويهما الثانی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۳۱]

● حجية القطع / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul qaṭʻ

حسینی تنکابنی، حسن بن علی، ق۱۴ قمری

hoseynī tonekābonī, hasan ebn-e ʻalī (- 20c)

مؤلف و کاتب: علی الاحتمال حسن بن علی تنکابنی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۴۵/۳

آغاز: پس از خطبه مختصر: و بعد هذه رسالة فی حجية القطع و قبل الشروع فيه لابد من التنبيه علی امور الاول ان هذا المبحث من مسائل الاصول ضرورة تدوينه فيه؛ **انجام:** فقه مثل للقطع الموضوعی بامثله منها لو فرضنا

خط: نسخ تحریری، کا: سید حسن بن علی تنکابنی، تا: قرن ۱۴؛ واقف: احمد شیخ تبار بابلی، آبان ۱۳۷۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۲۲]

● حجية القطع / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul qaṭʻ

غیر همانند:

۱. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: الحمدلله كما هو حقه ... و بعد القول فی القطع و ما يلحقه من الحكم فی مقام العمل

مباحثی استدلالی حاشیه‌مانندی بر قسم «حجية القطع» از کتاب «الرسائل» شیخ مرتضی انصاری از آن حیث که اقوال کثیری را از آن نقل کرده و بر آنها تعلیقه زده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ شاید به خط مؤلف [تراثنا: س۲ش۴ – ۳۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۱۹

آغاز: آغاز دیباچه و مقدمه دوم: بسم الله الرحمن الرحيم و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطيبين و اصحابه المنتجبين اما بعد فمن لوازم من اراد التفقه المندوب اليه فی الكتاب العزيز و النظر فی مباديه و منها نفس الادلة و تشخيص اعيانها؛ **انجام:** فی ثلاثة اصناف المخلوقات كتاباً و و سنة و عقلا و حساً و اجماعا نقلا و تحصيلا.

در دیباچه نام کتاب و مؤلف آن ذکر نشده و کتاب بجنبه موضوعش به این نام ضبط شد. از نقل مطلب از صاحب قوانین و صاحب ریاض مسلم می‌گردد که مؤلف از اعلام امامیه قرن سیزدهم به بعد است. در آخر صفحه ۴۲ آورده: «و للاستاد زيد فی تشريفه» از این عبارت گمان می‌رود که مؤلف از شاگردان شریف العلماء مازندرانی است. کتابی است مفصل با عنوان حجیت قطع. مؤلف برای آن دو دیباچه و مقدمه نگاشته در دیباچه اول (که از آن اعراض نموده) مقصود از تألیف را چنین آورده: «و معقد الكلام فی هذة الرسالة انما هو الادراك القطعی و و انلم يكن السبب هو المنصوب الشرعی» در مقدمه و دیباجه دوم کتاب را چنین توصیف نمود: «والذی هو مقصد الكلام فی هذه الوجيزة هو النظر فی العلم اتمتكفل لتحقيق المرام باعين الملک العلام هنا قولان القول الاول فی رسمه» تا آنجا که آورده: «القول الثانی فی حجية العلم القطعی مطلقاً و انه مما احتج الله تع به علی عباده ان حصل منادلة الشرع بالمعنی الخص فهو اعلی مراتب الدليل الشرعی فشرعی و ان حصل من النظر و استعمال العقل بدون التسبب من منصوبات الشرع فعقلی و ان حصل من استقرار العاديات كبعض الاستقرا آت فعادی» کتاب در مرحله اولی تدوین است و می‌نماید که مؤلف توفیق تألیف و تهذیب آن را نیافته و جلو قلم را رها داشته و به اندک مناسبتی به مطالب و مباحث خارج از موضوع رفته. مبحث حجیت علم را در شش (مقام) معنون داشته و سپس وارد مبحث (تلازم حکم عقل و شرع) و (حجیت ظن) و مباحث (علم باریتعالی و قضاء و قدر) و (بداء و روح) شده. اخبار وارده و اقوال عرفاء و حکماء را نقل کرده و به نقض و ابرام پرداخته. تمام رساله (باب المفتوح الی ما قیل النفس و الروح) را نقل کرده و مندرج داشته. کتاب بپایان نرسیده مطلب آخر این نسخه در (مشاعر حیوانات) است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ظاهراً نسخه مسوده اصلی باشد؛ محشی از مؤلف؛ واقف: سید علی اصغر زاده موسوی، اردیبهشت ۱۳۳۸؛ ۲۶۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ – ۷۶]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۷۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۴۴۸گ، اندازه: ۱۷/۱×۲۲/۲سم [رایانه]

● حجية القطع و الظن / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul qaṭʻ wa-ẓ ẓann

علینقی بن علی، قرن ۱۳ قمری

ʻalī-naqī ebn-e ʻalī (19c)

رساله‌ای است استدلالی در حجیت قطع و ظن با استشهاد به کلام اصولیین، و از استادش با عنوان «شیخ الاستاد» و از صاحب فصول نقل کرده است.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اصل فی ان القطع و الظن حجة أم لا اعلم ان الشخص اما ملتفت الی الحکم الشرعی أو غافل صرف

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ تملک: علی نقی بن علی؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۹گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۹۰]

● **حجیة القطع و الظن** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul qaṭ' wa-ẓ ẓann

مؤلف آن شناخته نشد، پیداست که از عبدالوهاب بن احمد محلاتی و سید مجاهد و سید کاظم رشتی و ملامحمد جعفر استرآبادی و کوه کمره‌ای نیست.

ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۷۵

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم ابد الآخرین اصل الکلام فی القطع و الظن یقع فی مقصدین الاول فی القطع فنقول لاریب؛ **انجام:** و هذا و قد بقی المقام التعرض ... فی اصول الدین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با امضا «منه ادام الله ظله»، با نسخه اصلی کتاب در سال ۱۳۱۴ق مقابله شده؛ کاغذ:، جلد: میشن سرخ، ۲۰۴گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: ۵۸]

← حجیت القطع و المظنة ⟵ حجیة الظن

● **حجیة القطع والمظنه** / فقه / عربی

ḥujjīyat-ul qaṭ'-i wa-l maẓinna

حجت کوه کمری، محمد بن علی، ۱۳۱۰ - ۱۳۷۲ قمری

hojjat-e kūh-kamarī, mohammad ebn-e 'alī (1893 - 1953)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۶۹

آغاز: بسمه، اصل المکلف اما غیر ملتفت؛ **انجام:** کما اشرنا الیه سابقا

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا، جا: نجف اشرف [رایانه]

● **حجیة الکتاب و السنة و العقل و الاجماع** / اصول عملیه / عربی

hojjīyat-ul kitāb-a wa-s sunna wa-l 'aql-i wa-l ijmā'

طباطبائی کربلائی، علی بن محمد علی، ۱۱۶۱ - ۱۲۳۱ قمری

tabātabā'ī karbalā'ī, 'alī ebn-e mohammad 'alī (1748 - 1816)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۴۳

آغاز: بسمه، اعلم ان الادلته عند الاصحاب اربعه الکتاب والسنه؛ **انجام:** شریف بن محمد صادق غفرالله له و لوالدیه

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳ [رایانه]

● **حجیة الکتاب** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul kitāb

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری

ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

در این رساله در سه موضوع بحث می‌کند: ۱. حجیت ظواهر کتاب کریم (مشتمل بر دو مقام و یک خاتمه در تفسیر محکم و متشابه)؛ ۲. وقوع تحریف در آن؛ ۳. تواتر قرآات سبع؛ خاتمه تحقیق مسئله محکم و متشابه.

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذه رساله فی حجیة الکتاب اعلم اولا انه لغة هنا بمعنی المکتوب و المهم للاصولی هو التعرض لا حواله التی لها دخل فی حجیتها و عدمها فها هنا امور الاول فی حجیته ... فیقع فی مقامین الاول فی اصل حجیته ... فنقول ذهب المجتهدون من اصحابنا ... الی حجیته نصا کان او ظاهرا و خالف فی ذلک الاخباریون ... و هم بین من عمم الانکار و بین من خصه بالظواهر دون النصوص ...

[دنا ۵۱۸/۴؛ الذریعه ۲۷۵/۶]

۱. دزفول؛ نبوی، سید محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: میرزا (محمد علی) بن محمد علی انصاری، تا: ۱۳۱۶ق [مخطوطات دزفول: - ۱۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۱-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و حکی عن الفاضل المحقق الشیخ حسین بن شهاب الدین العاملی ان المفهوم من الاحادیث هو ان المحکم ما لایحتمل غیر ما یفهم منه مع بقاء حکمه علی حاله و المتشابه ما عداه

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ (۱پ-۳۹پ)، ۱۸سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۷۷۹]

● **حجیة الکتاب** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul kitāb

موسوی خوانساری، محمود بن عبدالعظیم، ق۱۳ قمری

mūsavī xānsārī, mahmūd ebn-e 'abd-ol-'azīm (- 19c)

در آن از محکمات قرآن و حجیت آن کاوش نمود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۶/۱
آغاز: فصل. اختلف بعض المتأخرين فی جواز العمل بمحکمات القرآن بدون ورود التفسير عن الحجج المعصومين ص علی اقوال؛ **انجام:** الخامس الاخبار الدالة علی وجوب التمسک بالکتاب ... و لا يخفی عليک ان بعض ادلتهم تدل علی وقوع التحريف فی آيات الاحکام ايضا کما لا يخفی.
خط: نستعليق ريز، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی یکی با نشانه «منه عفی عنه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ – ۱۷۰۰]

● حجية الكتاب / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul kitāb

غیر همانند:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۹۱/۱
آغاز: بسمله، حمدله ... اما بعد فهذه رسالة فی حجية الکتاب اعلم اولا انه لغة هنا بمعنی المکتوب. و فی عرف المتشرعة غلب علی القرآن؛ **انجام:** و المتشابه ماعداه انتهی الی هنا جف قلمه الشرف.
خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ دو جزوه است؛ ۳۹گ (۱پ–۳۹ر) [ف: ۱۷ – ۹۹]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۰۸/۱
آغاز: رسالة فی حجية الکتاب للشيخ العلامة ... بسمله. حمدله ... و نسئل الله الهداية الی الحق المبين القول فی حجية الکتاب اعلم انه لغة بمعنی المکتوب و فی عرف المتشرعة غلب علی القرآن؛ **انجام:** علی الخلاف بين الاصوليين حکم ظاهر الاخبار الی هنا جف قله الشريف قدس الله روحه و نور ضريحه.
از علامه در سه مقام است: حجیت قرآن، تحریف آن، تواتر قرائت‌های هفت‌گانه. در آن از وسائل نقل شده و بحار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۴۰گ (۲پ–۴۱پ)، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۱–۲۰۶۲]

● حجية الكتاب و السنة و الاجماع / حديث / عربی

ḥujjīyat-ul kitāb wa-s sunna wa-l ijmā‘

جهانی، محمد حسین، ق۱۳ قمری

jahānī, mohammad hoseyn (- 19c)

رساله بسیار مختصر، که در آن کتاب و سنت و اجماع را حجت بر شریعت اسلام دانسته و روایت‌هایی را که دلیل بر حجیت این سه می‌باشند بدون اسناد گرد آورده است. نام مؤلف در حاشیه صفحه آخر نوشته شده و باید تحقیق شود و گویا از دانشمندان قرن دوازدهم یا سیزدهم باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۱۳/۳
آغاز: الحمدلله رب العالمين ... و بعد فاعلم أن الحجة فی المحجة البيضاء و الشريعة الغراء ثلاثة؛ **انجام:** و محکميته من ضروريات الدين فلابد من طرح الخبر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۱۴پ–۱۱۷ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ – ۹۵]

● حجية الكتاب و ظواهره / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul kitāb wa ẓawāhir-i-h

موسوی، محمد حسین بن محمد، ق۱۳ قمری

mūsavī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (- 19c)

رساله‌ای در حجیت قرآن و ظواهر آن بعد از شناخت ناسخ و منسوخ و محکم و متشابه و عام و خاص، از راه نصوص وارده از اهل بیت و تقریر آنان.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۲۷/۱۵
آغاز: مسالة، اعلم ان من الامور المتفق عليها بين المتقدمين من اصحابنا و المتاخرين، حجية ظواهر الکتاب کظواهر السنة الشريفة؛ **انجام:** قال: نظر النبی صلی الله عليه و آله الی علی بن ابی طالب عليه السلام، فقال هذا خير الاولين و خير الاخرين من اهل السماوات و الارضين و هذا سيد الصديقين و سيد الوصيين
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ نام نسخه بر گرفته از آغاز مجموعه به خط آیت الله مرعشی نجفی می‌باشد؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۱گ (۵۱– ۶۱)، ۲۸ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۲۸ – ۵۲۷]

← حجية المظنة ⪢ حجية الظن

● حجية المظنة / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul maẓinna

آل کاشف الغطاء، علی بن جعفر، – ۱۲۵۳ قمری

āl-e kāšef-ol-qetā’, ‘alī ebn-e ja‘far (- 1838)

او به درخواست برخی از محصلان علوم دینی حجیت مظنه را با دلایل و براهین و اقوال علما مورد بحث قرار داده و ضمن آن به مباحث شک و وهم و یقین نیز اشاره نموده است.
آغاز: بسمله، حمدله و بعد فقد سألنی بعض الطلبة المحصلين ان اکتب رسالة فی حجية المظنة وافية بالاقوال و البراهين ...
انجام: و اما با نظر الی الظن و الشک و الوهم کما يقع کثيرا من غير مستقيمی المزاج فهو ظن و شک و وهم فيما تعلقت به و اما متعلق متعلقها فباق علی حاله هذا آخر ما اردنا ايراده فی هذه الرساله من البحث فی حجية انواع الادراکات و نسأل الله اقالة العثرات و العفو عن الزلات ...
[الذريعه ۲۷۸/۶؛ دنا ۵۱۸/۴]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۴۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۵ جمادی الاول ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۳۲۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۴۶/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ جلی، کا: اسماعیل بن شیخ محمد تقی دزفولی، تا: جمعه ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: فرنگی شکری و حنایی، جلد: مقوایی، رویه تیماج حنایی، ۵۸ص (۷۱-۱۲۸)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۱- ۴۰۵]

● **حجیة المظنة** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul maẓinna

یزدی، محمد تقی بن ابیطالب، - ۱۲۶۷ قمری

yazdī, mohammad taqī ebn-e abītāleb (- 1851)

رساله‌ای در حجیة و اعتبار ظن مطلق که به نوشته الذریعه (۲۷۶/۶) در چند «مقاله» و هر مقاله دارای چند «مطلب» است. مؤلف در مطلب دوم برای اصالت حجیة ظن (مطلقاً بدون اعتبار خصوصیت) هشت «مقدمه» می‌آورد (مقدمه هفتم که در عدم ترجیح بین ظنون بلا مرجح است بسیار مبسوط است) و نیز چهارده ایراد بر انسداد باب علم و حجیت ظن نقل می‌کند و پاسخ می‌دهد.

آغاز: بسمله. الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه و عترته.. یقول ... محمد تقی بن ابی طالب الیزدی الاردکانی ... انه قد اشتد التشاجر و النقض و الابرام ... فی هذه الاعصار فی ان الحجة فی المسائل الخلافیة التی انسد فیها باب العلم بالحکم الواقعی.. هی مطلق المظنة او الظنون الخاصة.. و قد خلج ببالی القاصر افکار فاحببت ان اکتب فیها شیئا ... و بادرت الی وضع هذه الرسالة.. و الرسالة مرتبة علی مقالات ...
[دنا ۵۱۸/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۸۷/۶
آغاز: المطلب الثانی فی اصالة حجیه الظن من حیث؛ **انجام:** او تعیین السابق من قبل الشارع.
خط:نسخ،کا:جعفر بن غلامعلی نجف آبادی سپاهانی، تا: ۱۲۳۲ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ (۱۱۸پ-۱۶۷پ)، ۲۷سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۲۴۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۴/۲-طباطبائی
انجام: و ما یقال لمنع الوجوب فی الموهوم من ان اکثر العقلاء یرتکبون الضرر الموهوم فی امور معاشهم کالتجارات و الزراعات و الاسفار (دنباله آن را کاتب ننوشته و سفید گذارده است).
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نسخه حاضر کامل‌تر است و وجه دوم استدلال بر حجیت ظن مطلق را (که در نسخه دیگر نیست) نیز دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۴گ (۵۳-۷۶ ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۱۱۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ولکن یصح اعتبار الاصول فیما کان مفادها موهوما.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۹گ (۱۰۱پ-۱۱۹پ)، ۲۵ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۶۹۶]

● **حجیة المظنة** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul maẓinna

حسینی قائنی، ابوطالب بن ابی تراب، ۱۲۳۰؟ - ۱۲۹۳ ؟ قمری

hoseynī qā'enī, abū-tāleb ebn-e abī-torāb (1815 - 1876)

تاریخ تألیف: ۱۷ جمادی الاول ۱۲۵۹ق؛ محل تألیف: بروجرد (دار السرور)

چون مسأله حجیة المظنة معرکه آرای علما و فضلا بوده و مؤلف مدتی از عمر خود را صرف بررسی آن نموده تا حق برایش روشن شود، لذا این رساله را در یک «مقدمه» و چند «مقام» تنظیم نموده است.

آغاز: الحمدلله الذی هدانا إلی ذورة الیقین وأرشدنا مجانبة الظنون و الاوهام و التخمین، و الصلاة و السلام علی مشید قواعد الدین
[دنا ۵۱۸/۴]

۱. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۶۹/۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن ملا اسماعیل بیهودی خراسانی قائنی، تا: ۱۲۶۰ق؛ جا: قاین مدرسه جعفریه؛ ۳۵گ (۱۱۶-۱۴۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [کتابخانه های قائن: ف: ۶۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۹۳/۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۴۹]

۲. قائن؛ حسینی قهستانی؛ شماره نسخه:۲۵/۲
خط: نسخ، کا: جحی بن میرمعصوم حسینی قائنی، تا: جمعه ۱۵ شعبان ۱۲۷۲ق؛ ۴۶گ (۴۹ر-۹۴پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [مدرسه جعفریه زهان: ف: ۱۳۶]

۳. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۶۶/۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: زین العابدین بن عبدالله خوانساری، تا: ۳ شوال ۱۲۸۳ق، جا: دولت آباد ملایر؛ مصحح، محشی با عناوین «منه ادام الله ایام افاضته»؛ واقف: رضا قارنی، ۱۳۵۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ (۱۰۸-۱۴۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [کتابخانه های قائن: ف: ۵۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۲۰/۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۷۶]

۴. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۷۱/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۸۷ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: ۱۴۶-۱۸۶، ۳۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [کتابخانه های قائن: ف: ۶۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۱۳/۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۶۷]

۵. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۹۸/۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق؛ یادداشتی از «حسین بن حاجی محمد خراسانی قائنی» در سال ۱۲۹۷ درباره کتابت کتاب آمده و احتمالاً همو کاتب باشد؛ جلد: تیماج، ۳۷گ (۱۰۹-۱۴۵)، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [کتابخانه های قائن: ف: ۸۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۱۸/۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۷۳]

● **حجیة المظنة = حجیة الظن** / اصول فقه / عربی
ḥujjīyat-ul maẓinna = ḥujjīyat-uẓ ẓann

حسینی کاشانی، محمد تقی بن عبدالحی، ق۱۳ قمری
hoseynī-ye kāšānī, mohammad taqī ebn-e ʻabdolhayy (- 19c)

رساله استدلالی مفصلی است در حجیت ظن، مشتمل بر سه «مطلب»: ۱. بیان امکان اقسام اللفظ و وجودها؛ ۲. اصالة حجیة کل ظن من حیث هو؛ ۳. رد ادلة حجیة خبر الواحد. گویا بخشی از یک اثر مفصل است.

آغاز۱: المطلب الاول فی بیان امکان اقسام اللفظ و وجودها، اما امکانها فلا ریب فیه اذ لاوجه لا ستحالها ...

آغاز۲: المطلب الثانی فی اصالة حجیه الظن من حیث هو من دون اعتبار خصوصیة من الخبریه و نحوها من الاسباب المفیده للظن فان للظن خصوصیات باعتبارات شتی فتارة یعتبر من حیث السبب و الموجب کالخبر و عدم ظهور الخلاف و نحوها و اخری من حیث المتعلق فیرجع الی اصالة حجیة کل ظن للمجتهد فی الاحکام الشرعیه الفرعیه فی زمان الانسداد و هو مختار سید مشایخنا المعاصرین ...

[الذریعة ۲۷۷/۶؛ دنا ۵۱۹/۴ (۱۰ نسخه)؛ مکتبة امیرالمومنین ۲۰۲/۴ و ۴۲۴/۲]

۱. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۳۰/۳
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و کل هولاٍء قائلون بحجیة طائفة حجة من هذه الاخبار او جمیعها قطعاً والجوآب عنه اسنان اردت دعوی الاجماع ... و ان کان عند جماعة مصداقا لمفهوم الخبر الواحد و عند اخوین مصداقا للخبر القطعی ...
نسخه حاضر از انتها ناتمام مانده است. تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با لفظ «منه دام ظله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: - ۶۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۳۰/۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۵۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۶۲/۴
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** من قبل النزاع. فلیکن هذا آخر ما اردناه لا بطال حجج ... لخصوصیة الخبر و الحمدلله اولا و آخراً
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۳۷گ (۱۱۲پ-۱۴۸پ)، ۲۴ و ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۱سم [ف: ۶ - ۴۹۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱۰-طباطبائی
آغاز: برابر ۲
در فهرست از محمد تقی بن ابی طالب یزدی اردکانی دانسته؛ بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاتب در حاشیه می‌نویسد «الظاهر انه الجد صاحب الریاض»؛ کاغذ: فرنگی آبی و نخودی، جلد: تیماج زرشکی،۱۹گ(۱۲۸ر-۱۴۶ر)،اندازه:۱۵/۵×۲۱/۵سم[ف: ۲۲ - ۹۳]

۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۶۷/۵
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** سیما من مثل الرب الکریم الجواد الذی یبدأ بالنعم قبل استحقاقها و من غیر استحقاقها فتأمل و بما حققنا ظهر مراد القوم من قولهم کلما.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۲۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۷۹/۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** او تعیین السابق من قبل الشارع، فلیکن هذا آخر ما اوردناه لابطال حجج المثبتین لخصوصیته و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً
دارای مطلب دوم و سوم؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ یادداشتی با این عبارات: «مسئله حجیة مظنه از تألیفات جناب مستطاب السید السند الحاجی سید محمد تقی سلمه الله»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: لاکی زیبا و نفیس، ۴۷گ (۱۲۶-۱۷۲)، ۲۳سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳۴ - ۴۱۵]

۶. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۴۰/۱۰
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** البقاء علی الاصل فی سائر الظنون موقوف علی الدلیل الخاص باجزا فی بعضها بقدر الکفایة او تعیین السابق قبل الشارع. فلیکن هذا آخر ما اردناه لابطال حجج المثبتین لخصوصیة الخبر و الحمدلله اولا و آخرا
تمام مطلب الثانی و مطلب الثالث؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۵ق؛ در انتها فوائدی درباره مقدمه واجب آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف مخ: - ۵۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۲۷/۱۰
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۵۳]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۱۶/۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** باخراج بعضها بقدر الكفاية أو ادخال السابق من قبل الشارع فليكن هذا آخر ما اردناه لابطال حجج المثبتين لمخصوصية الخبر
نام مؤلف به قرينه آغاز نسخه تعيين شد؛ خط: نستعليق، كا: محسن حسينى، تا: ۱۲۵۷ق؛ مصحح؛ ۴۳گ (۱۳۶ر-۱۷۸پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [محدث ارموى مخ: ۲ - ۶۰۲]

۸. قم؛ گلپايگانى؛ شماره نسخه:۳۵۶۸/۴-۱۸/۸۸

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** وان اشتركا فى جميع المقدمات الاخر انما المحتاج الى البيان الفرق بينهما وبين دليل الانسداد
نام مؤلف به قرينه آغاز نسخه تعيين شد؛ خط: نستعليق، بى‌كا، بى‌تا، جلد: مقوا عطف تيماج قهوه‌اى، ۱۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۸۷]

۹. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۶۶۷۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** او تعين السابق من قبل الشارع، فليكن هذا آخذ ما اردناه لا بطال حجة المثبتين لخصوصية الخبر ...
خط: نسخ و نستعليق، بى‌كا، بى‌تا؛ بخط يكى از شاگران مؤلف، نام مؤلف روى برگ اول و در صفحه آخر ديده مى‌شود؛ جلد: تيماج قهوه‌اى ، ۵۴گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۳۷]

● حجية المظنة / اصول فقه / عربى

ḥujjīyat-ul maẕinna

كاشانى، محمد بن محمد مؤمن، ق۱۳ قمرى

kāšānī, mohammad ebn-e mohammad mo'men (- 19c)

رساله‌اى است در بيان حجيت ظن مجتهد در غيبت امام عليه السلام با بيان فروعات مختلف و اقوال علماى فن.

[الكرام البررة ۴۵۵/۱؛ لباب الالقاب /۱۱۷؛ موسوعة مؤلفى الامامية ۹۲/۲ و ۹۳]

قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۴۴۲۰/۵

آغاز: الحمدلله الذى هو المنزه فى عز جلاله عن اطالة الافكار الدقيقة لكمال ذاته و اتفق العقلاء على العجز عن ادراك كنه كماله؛ **انجام:** و نقل كلامه ملخصاً شيخنا المعظم فى الرسالة المذكورة حيث قال ان الموجه من الاخبارى قال لفظ العلم يطلق لغة على الاعتقاد الثابت الجاذم المطابق
خط: نستعليق، بى‌كا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگى: انجام؛ مصحح، محشى با عناوين «منه دام مجده العالى»؛ جلد: تيماج مشكى، ۱۹گ (۱۸۹ر-۲۰۷پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [محدث ارموى مخ: ۲ - ۶۰۳]

● حجية المظنة = حجية الظن / اصول فقه / عربى

ḥujjīyat-ul maẕinna = ḥujjīyat-uẕ ẕann

لاريجانى، ملا لطف الله، - ۱۳۱۱ قمرى

lārījānī, mollā lotf-ol-lāh (- 1894)

چند جا از «فاضل قمى» ياد مى‌كند، كه بايستى ميرزاى قمى نگارنده «قوانين الاصول» (۱۱۵۱-۱۲۳۱ق) باشد. براى نشانى: [الكلام فى اصل البرائة] و مما جعلوه من الادلة المعتبرة عند الشارع بالخصوص اصل البرائة، الذى قيل انه قطعى او قطعى العمل كظواهر القرآن و اورد الفاضل القمى ره، اولاً بمنع قطعيته لكونه من المسائل الخلافية الاجتهاديه.
آغاز: حمدله. صلاة ... فهذه عدة كلمات فى مسئلة حجية المظنة الحررناها حين المباحثة، اجابة لالتماس بعض الفضلا، الاحبة ... اختلفو فى حجية الظن الخاص و المطلق المراد به ...
انجام: فى العمل بالاصول الظاهرية بذو التقليد. و الله الموفق و المعين

[الذريعه ۱۴۰/۱۶ «الفرائد الغرويه فى الاصول الفقهية» كه در آنجا از چند كار او در اصول فقه نام رفته است، ولى از اين رساله او نشانى به دست نيامد، همانجا ۱۹۲/۱۵ «رسالة فى الطهارة و الصلاة» فتوايى از همو]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۱۴/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحريرى، كا: عبدالجواد بن عبدالرحيم، تا: ۲ جمادى الثانى ۱۲۹۵ق؛ نام نگارنده تنها در ص. ع. و در انجامه به خامه نويسنده نسخه آمده و نسخه همراه است با «ذريعة الاعتماد» از همو؛ ۱۷گ (۱۳۵پ-۱۵۱پ) [ف: ۲ - ۸۶]

● حجية المظنة / اصول فقه / عربى

ḥujjīyat-ul maẕinna

غير همانند:

۱. قم؛ گلپايگانى؛ شماره نسخه:۴۷۹۷/۳-۲۴/۹۷

آغاز: بسمله حمدله فهل يجب فى مثل عصرنا العمل بالعلمه فى الاحكام الشرعيه الفرعيه او بالظنون الخاصه التى؛ **انجام:** على سبيل القطع اداء لما هو الواقع من طريقه قطعا لايستلزم ان يكون الظن باداء الواقع
رساله مفصلى است در حجيت ظنون خاصه كه مؤلف بعد از بررسى كتب اصحاب و مذاكره با جم غفيرى از طلاب اقدام به نگارش آن نموده است. او رساله‌اش را در سه «مقام» قرار داده با اين عنوان‌ها: المقام الاول فى ان العقل هل يجوزان يتعبدنا الشارع بالظن ام لا، المقام الثانى فى ذكر الاقوال فى المسئلة و حججها وذكر ما هو المختار، المقام الثالث را ندارد. در آن از محمد امين استرآبادى و ميرزاى قمى و ديگران مطالبى را نقل مى‌كند؛ خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگى: انجام؛ جلد: تيماج سورمه‌اى، ۵۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۸۸]

۲. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۲۳۵۵۹

آغاز: بسمله، اصل المكلف اما غير ملتفت؛ **انجام:** كما اشرنا اليه سابقا
خط: نستعليق، بى‌كا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگى: انجام، [رايانه]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۰۷/۲
بی کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۶۵]
۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۵۳/۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین وصلی الله علی محمد واله الطیبین فصل فی اثبات ماهو الاصل فی الحجیة اعلم ان الاصل فی حجیة الدلیل هو کونه کاشفاعما فی الواقع؛ **انجام:** السابع ان المنطوق وجوب تبین حال خبر الفاسق فالمفهوم یکون عدم وجوب تبین حال خبره ایضاً لاعدم وجوب تبین حال خبر غیره للزوم وحدة الموضوع
مؤلف چون دیده است که برخی مطلق ظن را حجت دانسته‌اند و این مذهب مخالف ما است این رساله را در رد آن نگاشته و مشتمل بر چند فصل می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۷۶۵]

● **حجیة مطلق الظن فی الاحکام** / اصول فقه / عربی – فارسی

ḥujjīyat-u muṭlaq-iẓ ẓann fī-l aḥkām

اشرفی مازندرانی، خضر بن اسماعیل، – ۱۳۳۶ ؟ قمری
ašrafī māzandarānī, xezr ebn-e esmā‘īl (- 1918)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۲۷/۱
آغاز: نحمده کما هو اهله و نصلی علی محمد و اله فهذه رسالة فی بیان ما استدل جمع من متأخری المتأخرین علی حجیة مطلق الظن فی الاحکام فی زمن الغیبه؛ **انجام:** امثال باشد بر این مطلب
خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، ۸گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۷۶]

● **حجیة المفهوم بالاولویة = القیاس بالاولویة** / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-ul mafhūm bi-l-awlawīyya = al-qiyās bi-l-awlawīyya

طباطبائی کربلائی، علی بن محمد علی، ۱۱۶۱ – ۱۲۳۱ قمری
tabātabā’ī karbalā’ī, ‘alī ebn-e mohammad ‘alī (1748 - 1816)

پاسخ رساله‌ای است که یکی از معاصران برای مؤلف فرستاده و در آن رساله بر حجیت مفهوم اولویت او خرده گرفته و آن را شبیه به قیاس دانسته است. مؤلف فقراتی از آن رساله را با عنوان «قولک» نقل می‌کند و به نقض و بیان می‌پردازد و آن را در یک شب بر سبیل عجله تألیف نموده است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... انه بلغنی رسالتک فی لیلة الجمعة اللیلة الحادیة عشر من شهر شوال واطلعت علی مافیه ... و ان ضاق صدری بما رسمت فیه من بعض الشبهات و ... منها الشبهة فی حجیة المفهوم بطریق الاولویة ... فاقول ... انه لاخلاف بین العلماء الماضین و المتأخرین فی حجیتها و هو اجماع قطعی ...
انجام: لاستعجال القافلة بالمسافرة فکتبته فی اللیلة المذکورة مع بلبال البال و کثره الاشتغال و اما حجیة الادلة الاربعة اکتبها انشاء الله.
[الذریعه ۲۷۹/۶ رقم ۱۵۲۲؛ ریحانة الادب (چاپ ۲) ۳۷۲/۳؛ دنا ۵۱۹/۴ (۱۲ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۹۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هون علینا ما صب علینا فی الدنیا من المصائب.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ واقف: نائینی، ۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ – ۴۸]
۲. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۱/۵
کا: زین العابدین بن شاهوردی گلپایگانی، تا: ۱۲۳۹ق؛ جلد: روغنی، ۲گ (۷۷ر–۷۸ر)، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۸۷]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۷/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فان الدلیل اثنان، الکتاب و السنة و ان شئت قلت واحد فان مرجعهما الی قول الشارع و هو الله سبحانه و اما ما ذکرت فی تتمة الرسالة، فما فهمته و ما تیسر لی الملاحظة لضیق الوقت ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۷ر–۱۱پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۷ – ۱۲۳]
۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۴۶/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ جلی، کا: اسماعیل بن شیخ محمد تقی دزفولی، تا: ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: فرنگی شکری و حنایی، جلد: مقوایی رویه تیماج حنایی، ۷گ (۱۲۹–۱۳۵پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۱–۴۰۵]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۴/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** فإن شئت قلت الدلیل اثنان الکتاب و السنة بل و إن شئت قلت واحد فإن مرجعهما علی القول الشارع.
خط: نسخ، کا: عبدالرضا فرزند حسن فرزند محمد فرزند محمد علی فرزند محمد فرزند علی، ربیعی خطی نجفی، تا: قرن ۱۳، جا: نجف اشرف؛ مصحح، با قلم خوردگی؛ نام مؤلف در این نسخه «محمد بن علی» آمده است که ناشی از اشتباه کاتب می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی،آهار مهره، ۹گ (۷۶–۸۴)، ۲۰ سطر، اندازه: ۷×۱۳/۵سم [ف: ۲۹ – ۴۰۲]
۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۵۴/۱۰
خط:نسخ،بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ ۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۰۰]
۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۸۰/۵
آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۵گ (۲۵پ-۲۹پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۴]

۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۶/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا و نجف؛ کاغذ:، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۶۳]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۷۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۳۳-۳۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۶۸۷]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۸/۲

آغاز و انجام: برابر

بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۷-۹)، ۳۳ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۵۵]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۱/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** لو کان مختلفه القیاس الحلال و اثبات المذمة من هذه الحیثیة ایضا فرط العتاد (کذا)

خط: نسخ، کا: ابوطالب، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۳۹۸]

۱۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۳۳/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف مشمع سرخ، ۴گ (۲۳۳-۲۳۶)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۸۳]

۱۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۸۵/۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۹۵]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۲۷/۱۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۷۰]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱/۳-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آبی و نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۵گ (۱۴-۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۹۰]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۹۷/۲ط

آغاز: برابر **انجام:** و اما الرساله علی حجیة الادله الاربعه ... تعالی شأنه.

در حاشیه آغازین نسخه آمده که این رساله در رد میرزا محمد اخباری که منکر حجیت مفهوم به طریق اولیه است نگاشته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از علی نقی موسی؛ جلد: تیماج زرد، ۱۱ص (۷-۱۷)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴/۳ - ۵۹]

● حجیة مفهوم الشرط / اصول فقه / عربی

ḥujjīyat-u mafhūm-iš šarṭ

بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی، ۱۱۵۵ - ۱۲۱۲ قمری

bahr-ol-‘olūm, mohammad mahdī ebn-e morteza (1742 - 1798)

بحثی است استدلالی گویا برگرفته شده از بعضی از کتاب‌های بحر العلوم و احتمالا در این نسخه ناتمام مانده است.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۶/۹

آغاز: اصل تعلیق الحکم علی الشرط یقتضی انتفاءه بانتفاء الشرط وفاقا للشیخین و الفاضلین و الشهیدین

خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن محمد علی قزوینی، تا: ۱۳۱۶ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۷۱ر-۱۷۶ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۸۰]

● الحجیة الموجزة = رسالة الحج / فقه / عربی

al-ḥajjīyat-ul mūjaza = r.-ul ḥajj

بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری

basrī, ahmad ebn-e ‘abd-or-rezā (- 17c)

اهداء به: میرزا سعد الدین محمد

تاریخ تألیف: ۷ جمادی الاول ۱۰۷۹ ق؛ محل تألیف: هرات

احکام مختصر حج در ۳۰ «جوهره» شماره گذاری نشد بدین ترتیب: الحج اعظم ارکان الاسلام، ما یجب من افعال الحج، یستحب امام التوجه، یشترط فی وجوب الحج، احرام العمرة، یجب فی النیة، یستحب فی الاحرام، یکره فی الاحرام، یحرم فی الاحرام، یجب لدخول الحرم و المکة و مسجد الحرام، الطواف و یجب فیه، یستحب فی الطواف، السعی بین الصفا و المروة و یجب فیه، یستحب فی السعی، یجب بعد التقصیر و الاحلال من العمرة، الوقوف بعرفة و یجب فیه، ناسی الوقوف بعرفة، یستحب فی الوقوف بعرفات، یجب بعد غروب الشمس التوجه من عرفات الی المشعر الحرام، یستحب فی الوقوف بالمشعر، یجب بعد طلوع الشمس الافاضة من المشعر الحرام الی منی، یستحب فی الرمی، یجب بعد الفراغ من الرمی، یستحب فی الذبح، یجب بعد الفراغ من الهدی و متعلقاته، اذا حلق او قصر بعد الرمی و الذبح، یجب بعد الفراغ من مناسک مکة، یستحب العود الی مکة، یستحب فی وداع الکعبة، ینبغی للحاج ان یختم حجه بالورود الی المدینة الطیبة.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۲۲/۱۲

آغاز: احمدک یا من کلفنا تخییرآ و اشکرک یا من نهینا تحذیرآ

واصلی علی افضل من ام الی البیت الحرام؛ **انجام:** و المجاورة بالمدینة المشرفة والی هنا جری القلم بالنور ثم ثبت ورسخ کالطور. وقع الفراغ من مشقة مشقها لیلة الشروع فیها و قد عرفته و الحمدلله وحده.

خط: نسخ، کا: محمد بن ملک محمد مصعب بیگی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ:نخودی و حنایی،جلد:میشن مشکی،۷گ(۲۴۱پ– ۲۴۷پ)، ۲۵سطر (۱۱/۷×۲۲/۷)، اندازه: ۱۸×۳۱/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۴۵]

← حجیة الید ← احکام الید

● **حجیة الید** / فقه / فارسی و عربی

ḥujjīyat-ul yad

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

سؤال و جوابی فقهی است درباره ملکی که در ید تصرف عده ای بود و ادعای وقفیت آن شده است احتمالاً بخشی از سؤال و جواب حجة الاسلام شفتی باشد؟ متن سؤال به فارسی و پاسخ آن به عربی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۲۷/۸

آغاز: بسم الله تعالی شأنه و الصلوة علی اشرف الانبیاء و اله. هر گاه ملکی سالهای سال در ید تصرف ارباب تصرف بوده ... تحقیق الحال فی جواب هذا السؤال یستدعی نقل الکلام فی مقامات الاول فی ذکر؛ **انجام:** یبطل قولهم بثبوت الوقف بالاستفاضة قلنا ان ذلک فیما اذا سلمت عن المعارض

بی کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۳۹ر–۴۳ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰ – ۱۹۵]

● **الحدائق** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ḥadā’iq

قمی، احمد بن محمد، – ۳۵۰ قمری

qomī, ahmad ebn-e mohammad (- 962)

رساله اعتقادی در توحید

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۰۵/۱

آغاز: حدیقة فی التوحید و تنزیه الله من صفات التحدید؛ **انجام:** یا علی من ابغضک فقد ... ابغض الله و من ابغض الله فقد اتعس الله جده و ادخله نارجهنم ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۶۵گ (۱–۶۵)، ۱۵سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ – ۹۵۱]

● **الحدائق** / طب / عربی

al-ḥadā’iq

متطبب کرمانی، علیرضا، ق۱۳ قمری

motatabbe kermānī, ‘alī-rezā (- 19c)

مشتمل بر مقدمه ای در تعریف علم طب و هشت «حدیقه»: ۱. الامور السبعة الطبیعیة؛ ۲. احوال بدن الانسان؛ ۳. تدبیر الاصحا و علاج المرضی علی وجه الکلی؛ ۴. التشریح؛ ۵. الامراض المختصة بعضو عضو من اعضاء البدن؛ ۶. الامراض التی یعم بجمیع البدن؛ ۷. الادویة المفردة؛ ۸ الادویة المرکبة.

آغاز: هو الله هذا فهرس الرسالة الحدائق ... بسمله یا من ذکره شفاء و اسمه دواء نحمدک و نشکرک علی ما هدیتنا منهاج العلاج ...

[دنا ۴/۵۲۰]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۱۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عصیر الشوکة حتی یحصل لها قوام صالح.

در فهرست ناشناس است نسخه از آن در کتابخانه ملی است که از متطبب کرمانی دانسته؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۲۳ق؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ – ۳۴۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۶۰

آغاز: برابر **انجام:** ثم تغلی مع رب التوب و الرمان و السماقو عصیر الشوکة حتی یحصل لها قوام صالح.

خط: نستعلیق عالی، کا: محمد کاظم شریف، تا: ۱۳۲۶ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۸پ–۴۷)، ۱۰ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه:۱۶/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عصر الشوکه حق یحصل لهادو ام صالح و الله اعلم بالصواب قد تم هذا الکتاب

در رایانه بدون نام مؤلف؛ خط: نستعلیق ممتاز، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق [رایانه]

● **حدائق الابرار و حقائق الاخیار** / گوناگون / عربی

ḥadā’iq-ul abrār wa ḥaqā’iq-il axyār

عیناثی، محمد بن محمد، ق۱۱ قمری

‘aynāsī, mohammad ebn-e mohammad (- 17c)

اهداء به: میرزا محمد کاظم بن حاج میرزا علی اصفهانی

تاریخ تألیف: ۱۰۸۱ق؛ محل تألیف: مشهد مقدس

به نظم و نثر در آداب و اخلاق دینی و دارای یک «مقدمه» و دوازده «حدیقه» و یک «خاتمه» و برای هر حدیقه دیباچه مناسب و جداگانه: ۱. الاخلاص و الابتهال فی الدعاء و شرح احوال التأثیرات الروحانیة و اخلاص النیة؛ ۲. الشکر و التوبة و الزهد و الورع؛ ۳. مدح العقل و ذم الحمق و الجهل؛ ۴. تشتمل علی ذکر حقیقة الخیر و الشر و سبب قضائهما فی انفس الشر؛ ۵. آداب

النفس و مغالبتها فی لهوانها و مخالفتها فی محبتها لشهواتها؛ ۶. در بیان محبت و رضا؛ ۷. بیان احوال العشاق و من هو مغرم بمحبوبه و مشتاق؛ ۸. تشتمل علی حقیقة المروة و الکرم و الفتوة؛ ۹. در بیان علو همت است؛ ۱۰. العدل و الانصاف؛ ۱۱. صحبة الاخوان الاخیار و العزلة عن ضدهم الاشرار؛ ۱۲. النهی عن الغیبة و النمیمة و النهی عن الحسد و ما ینتج من اطوار الذمیمة؛ خاتمه در امانت و تعبیر خواب و پرسشهائی که از ابوحامد غزالی شده و پاسخ او و از آنها و فوائد متنوعه متناسبه دیگر که به شرح دوزاده حدیث پایان یافته.

آغاز: الحمد الله الذی لا یدرک حمده القلب و البیان و لا یحسب فضله الید و اللسان و لا تعد حکمته الاوهام ...

انجام: اجعل اللهم ما آتیناه من علم فاثبت بنا انواره فی المقتبسین و ابثث منا اسراره الی الملتمسین ...

[الذریعة ج ۶: ۲۸۰؛ کشف الحجب: ۶؛ دنا ۵۵۲۰/۴]

۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: اسد بن حسن بیک تربتی، تا: یک‌شنبه ۵ ربیع الثانی ۱۰۸۰ق؛ ۳۹۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۸۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۱۸

خط: نسخ، کا: اسد بن حسن بیک تربتی، تا: یک‌شنبه ۲۰ صفر ۱۰۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مقابله کرده محمد کاظم اصفهانی در ۱۰۸۱در مشهد؛مهر:حسین حسینی؛کاغذ:سفید، جلد: تیماج سرخ، ۳۴۷گ، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [سنا: ف: ۲ - ۱۲۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدعلی بن حاجی محمد صالح بروجردی، تا: ۱۵ ربیع الثانی حدود قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ یادداشت خرید نسخه از عباسقلی خان سپهر در ۱۳۰۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹۴ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۰سم [ف: ۱۰ - ۳۸۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۸۵

آغاز: النفس وقف علیه اعزالاخون علی و احبهم الی مجمع الافکار الملکوتیه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن محمد جان آبدشکانی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ ۲۵۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۶ - ۴۰۵]

● حدائق الابواب / عربی

ḥadā’iq-il abwāb

فتونی اصفهانی، ابوالحسن بن محمد طاهر، - ۱۱۳۸ قمری

fotūnī esfahānī, ab-ol-hasan ebn-e mohammad tāher (-1726)

قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۷۳

خط: نسخ، کا: مرحوم آیت الله زنجانی، تا: نیمه رمضان ۱۳۶۵ق؛ از روی نسخه مورخ چهارشنبه ۲۶ جمادی الثانی ۱۳۶۲ در بروجرد به خط عیسی کمال الدین که مقابله شده بود، با دو مشجره در آغاز و انجام ترتیب داده مرحوم معظم له که نخستین، مورخ ۸ ذیحجه ۱۳۷۵ است؛ ۹۴گ، ۲۰-۲۱ سطر، قطع: ربعی، [چند نسخه-ف: ۲۱۷]

● حدایق الادباء / چند دانشی / فارسی

hadāyeq-ol odabā’

مفتون دنبلی، عبدالرزاق بن نجفقلی، ۱۱۷۶ - ۱۲۴۳ قمری

maftūn-e donbalī, ‘abd-or-razzāq ebn-e najaf-qolī (1763 - 1828)

اهدا به: عباس میرزا نائب السلطنه

تاریخ تألیف: ۱۲۳۲ق

منشآت و مطارحات شعرای عرب و فارسی و فصاحت و بلاغت اقوال آنان و سیاست ملوک و آداب وزراء و اصول دین و اخلاق و تواریخ و غیر از اینها، مشتمل بر بیست و سه «حدیقه» است؛ فهرست حدائق به حسب تقسیم مؤلف: ۱. توحید رب مجید و ادعیه و آداب.؛ ۲. فائده بعثت انبیا و نبوت ختم المرسلین؛ ۳. اثبات امامت امیرالمؤمنین و سایر ائمه معصومین؛ ۴. معاد روحانی و جسمانی؛ ۵. فضائل معصومین و شیعیان ایشان؛ ۶. تعداد اجداد پیامبر و تاریخ زندگی آن حضرت؛ ۷. نقل اختلاف مذاهب و مذهب حق امامیه؛ ۸ شعار انبیا و صالحین و اهل نسک و تقوی؛ ۹. فضیلت علم و قباحت جهل؛ ۱۰. لغات و تواریخ و السنه و اسماء؛ ۱۱. معنی فصاحت و بلاغت و محسنات لفظی؛ ۱۲. ازواج و ازدواج و فضیلت نکاح؛ ۱۳. فلکیات و شب و روز و فصول سال؛ ۱۴. مزاح و طرب؛ ۱۵. آداب سلاطین و امرا و دبیران؛ ۱۶. جود و سخا و علوشان؛ ۱۷. طب و مرض و عیادت مریض؛ ۱۸. کسب معیشت و غنا و فقر؛ ۱۹. غنا و فقر و آداب صداقت و اخوت؛ ۲۰. سفر و اغتراب و مدح وطن و ذم او؛ ۲۱. بقاع و امکنه؛ ۲۲. شیب و احوال معمرین؛ ۲۳. ذم دنیا و متاع او.

[دنا ۵۲۰/۴ (۱۳ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۸۹۸/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۷۱

آغاز: ... (آبخورده) و قال صاحب النفحة الریحانة ... او الفصاحة فهو الذی نشأ فی سفح عقیقها؛ **انجام:** سلمان: بنگر به چشم عبرت حال جهان ببین ×× عاقل ز کارهای جهان گیرد اعتبار / قحط تا حدی که مرد از فرط بی قوتی چو شمع ×× جسم خود را سوختی در آتش و بردی به کار

این نسخه بخش‌هایی از تدوین ابتدایی کتاب است و بدون نظم و ترتیب خاصی شعرها در آن نوشته شده اند. شامل شعرای عرب و فارس؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ همه خصوصیات مانند شماره ۹۱۶۹، رکابه‌دار؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۶سم [ف: ۲۹/۲ - ۸۳۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۶۹

آغاز: آغاز مقدمه: «حدیقه ... (جای شماره آن سفید مانده) در لغات و تواریخ والسنه و اسما و القاب و کنیه و عادات هر دیار خصوصاً عرب. گفته اند لغات همه توقیفی است و علم آدم الاسماء کلها و گفته اند بعضی اصطلاحی و بعضی توقیفی است». آغاز: «الحمد لمن خلق الانسان علمه البیان و اکرمه بمزید الاحسان و الصلوة علی النبی الامی الذی هو افصح فصحاء القحطان ... بدان که علما در حد فصاحت و بلاغت اختلاف کرده اند و بعضی گفته الفصاحة ملكة نفسانية»؛ **انجام:** و اجملوا عشرته و جملوا قشرته. نیکو داشتند مخالطت او را و نیکو کردند خلعت او را یعنی او را خلعتی نیکو دادند».

نسخه ما حدیقه دهم است و این مطالب را دارد: مقدمه حدیقه دهم (۱پ-۴پ)، فهرست حدیقه بلاغت در فصاحت و بلاغت و محسنات لفظی و معنوی (۴پ-۵ر)، آغاز سخن درباره حد فصاحت و بلاغت و محسنات لفظی و معنوی (۷پ-۸ر)، اقسام البلاغة و انواعها و مفرداتها التی البلاغة مجموعها (۸ر-۱۹ر)، بیان شرافت علم ترسل و تفضیل او به علم استیفا (۱۹ر-۲۰ر)، در تفضیل نثر بر نظم و انشا به شعر و بیان مبداء شعر و تقسیم اقسام شعرا (۲۰ر-۲۰پ)، ذکر شعرای عرب (۲۰پ-۱۴۳پ)، بیان احوال بعضی از شعرای عجم (۱۴۴ر-۱۵۴ر)، فی رجحان المنشی علی الشاعر و النثر علی النظم و قواعد الكتابة و الانشاء (۱۵۷پ-۱۵۹ر)، فی رجحان المنشی علی الشاعر و النثر علی النظم و قواعد الكتابة و النشاء (۱۵۷پ-۱۵۹ر) و پس از آن تا پایان نسخه مکاتبات و منشآت و نثرنویسان؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ این نسخه پیش‌نویس مؤلف است. بدین جهت نیمه دوم آن بسیار نامرتب است. از ص ۳۷۰ تا آخر نسخه یادداشت‌های پراکنده مؤلف است که هنوز صورت نهایی نیافته، با خط خوردگی و اضافات فراوان در متن و حواشی، با یادداشتی در توصیف کتاب بدون نام در ۱۳۱۴ق، نویسنده آرزو کرده یکی از رجال دولت که مصدر حکمرانی آذربایجان باشد این کتاب را چاپ کند، رکابه دار؛ مهر: «یا علی ۱۲۸۴» (بیضی)، کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۹/۲ - ۸۲۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۵

آغاز: بسمله منشی و مخترع اعیان ممکنات ذات کامل الصفات منشیان را مظهر عجائب فصاحت ساخت

مسلماً بخشی از حدائق الادباء می‌باشد و در سطر ۸ ص ۱ نسخه است: «در آنمقام اشارت رفته بود که یک حدیقه این کتاب را بترتیب حروف تهجی در حالات اهل دها و حجی و منشیان و شاعران سحرنما ترتیب دهم الخ» و در ص ۹ سطر ۱۵ می‌گوید: «سید رضی رضی الله عنه برای او مراثی گفت و در حدیقه مراثی مذکور است» و در ص ۷۸ حرکت خود را از شیراز به سال ۱۱۹۹ بطرف وطن اصلی تبریز و ملاقات سحاب پسر سید احمد هاتف را در کاشان تذکر داده و در ص ۳۱ سطر ۳ مطلبی را به حدیقه در بی ثباتی دنیا حواله داده است؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ این نسخه یکی از حدیقه‌های «حدائق الادبا» می‌باشد که مشتمل بر شرح حال و اشعار و منشآت عربی شعر ایرانی است، پاره‌ای از بخش‌های کتاب ناقص و ظاهراً نگارنده آن خود مؤلف است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۲۲گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۵۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۳۳

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، اضافه شده، یادگار محمود شهلا فرزند حاج علی اصغر فرزند حاج علی اکبر شهلا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۴گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵-۳۱۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۰۶

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان علمه البیان ... بدوستان بی نفاق عرضه میدارد که بر وساده خود شناسی جالس شدم

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ پاره ای از صفحه‌ها مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۹۶]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۰۷

در این نسخه این حدیقه ها آمده: حدیقه: در کسب و اکتساب مال و اهل حرفت و صنعت، حدیقه: در غنا و فقر و مدح مال و ذم او، حدیقه: در مکارم اخلاق و اتخاذ اخوان، حدیقه: در تغییرات زمان و عداوت اخوان و بیوفائی دوستان، حدیقه: در اسفار و ترک اوطان و وصف بعضی مدن، حدیقه: در تغزل و تشبیب و آثار دیار حبیب؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۹۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۰۸

یکی از حدایقی است که آغاز و پایان آن در نسخه نیامده؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۹۸]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۴۳

آغاز: علم فتوت را که شعبه ایست از علم اخلاق محرر اوراق او را فن شانزدهم از فنون علم و ادب نمود و بر این فن افزود؛ **انجام:** از خلایق نعمت و آرام و راحت کم مباد ×× کاین جهان در عهد این دولت گلی بیخار شد

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا، جا: تبریز (احتمالاً)؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه و فرنگی (فستقی)، جلد:

تیماج مشکی، ۲۰۴گ، ۱۹ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۶۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۵

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [سنا: ف: ۲ - ۱۱۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۷۹

آغاز: بسمله، حدیقه در لغات و تواریخ و السنه و اسماء و القاب و کنیه و عادات هر دیار خصوصا عرب. گفته اند لغات همه توفیقی است: و علم آدام الاسماء کلها و گفته اند بعضی اصطلاحی ... الحمد لمن خلق الانسان؛ **انجام:** کتب بعظهم الی صدیق له. للشوق اطال الله بقاء ... مختلف الاغزاض والظفر عقبی الصابرین و بالله استعین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در صفحه ۲۳۴ آمده: «در این زمان که عصر.. فتح علیشاه قاجار است سنه ۱۲۲۸ ... در صفحه ۳۹۲ آمده: و آن در حدیقه نهم مرقوم گشته است»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ایی، ۳۳۸گ، ۲۷ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف: ۱۵ - ۳۱۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶-فیروز

آغاز: حدیقه - در مرض و صحت و طب و طبابت و عیادت و پر خواری و کم خواری و فربهی و حسن و قبح صورت، خضاب و جوانی و پیری و حکایات بعضی از اشخاص طویل العمر و خطب و کلمات از امیر المومنین (ع) و سایر خطبا در بی وفائی دنیا و تعزیت و موت و نعش و شعر و قصاید در این باب و فواید از عربی و فارسی و قصاید در مراثی و تعازی؛ **انجام:** مردان چو ملخ در پس زانوی ریاضت ×× مامور کمر بسته روان بر در و دشتیم / گرخواجه شفاعت نکند روز قیامت ×× شاید که ز مشاطه برنجیم که زشتیم

در این بخش پاره‌ای از آثار منظوم و منثور سخنوران عرب و فارسی است در مدح و مرثیه و تعزیت یا درباره دیگر موضوع‌هایی که در صدر کتاب (که در ذیل نقل می‌شود) یاد شده با ترجمه پاره‌ای از قطعات نثر عربی به فارسی و اشارت به سر گذشت برخی از گویندگان قدیم عرب که از آن جمله است: ابوالطمحان قیسی کنانی (حنظلة بن الشرفی) و ربیع بن الضبع فرازی و ذو الاصبع عدوانی (حرمان محرث مصری) و زهیر بن جناب حمیری و روید بن زید حمیری و المستوغر (عمر بن ربیعه بن کعب مضری) و حرث بن کعب مذحجی و سطیح کاهن و قس بن ساعده ایادی و اکثم صیفی و معدی کرب حمیری و ابو اسحاق صابی. دنبلی از آثار طبع خویش نیز در این حدیقه آورده و از جمله دیگر گویندگان که از آنان یاد کرده (بدون شرح حال) اسامة بن منقذ، محمد بن عبدالملک فارقی، ابو منصور خزرجی، حسن بن مومل، ابن یمین، ابو العتاهیه، ابو نواس، ابوبکر خوارزمی، ابو تمام الطائی، غزی، الشریف الرضی، جعفر بن محمد بحرانی، مسلم بن ولید انصاری (صریع الغوانی)، لبید، خواجه رشید وزیر (شعری فارسی)، محمد بن الدامغانی ، عبد القاهر بن طاهر التمیمی، شیخ حسن بن نضار (از متاخران)، حسین بن مطر اسدی، متمم بن نویره، اوس بن حجر اسدی، بوالفرج نادی، الشیخ تاج الدین الصنوبری، سلم خاسر، ابن بسام (صاحب خریده)، محمد بن خازم باهلی، مجیر بیلقانی، صفیه بنت عبدالمطلب، منصور الفقیه، محمد الاصفهانی و دیگران؛ خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی،۳۱۲ص،۱۵سطر،اندازه:۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۱ - ۶۶]

۱۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۵۰

آغاز: ... المتنبی در عیادت مریض گوید. شعر: لاتعذل المرض الذی لک سابق ×× انت الرجال و شایق علاتها؛ **انجام:** و انگه سرادقی که ملک محرمش نبود ×× کندند از مدینه و بر کربلا زدند ...

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول و مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۸۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۰۶۳]

۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۶۶

آغاز: ... عقل داند که چو مهتاب زند دست بتیغ ×× ردو منعش نه باندازه درع قصب است / عرصه مملکت غورچه نامحدود است ×× که در آن عرصه چنان لشگر نامعدود است / چشم بد دور که بس منتظمست این دولت ×× آری این دولت را منتظمی معهود است. صاحب جامع الحکایات آورده که انوری پسر رئیس مهینه بود در نیشابور آمده تحصیل کمالات نموده در علم حکمت و نجوم تصانیف دارد بعد از وفات پدر به مهینه برگشته اموال پدر را متصرف شد و دست اسراف برگشاد و در اندک روزی با حریفان باده و جام همه را بباد داد و بمذلت و تنگدستی افتاد بحدی که جامه زمستانی در برش نماند و در آن حالت این قطعه گوید ... ای بس که جهان جبه درویش گرفتی ×× از فضله زنبور برو دوختنی جیب / اکنون همه شب منتظرم تا که برآید ×× شمعی که بهر خانه فروغی دهد از غیب؛ **انجام:** ... بمدح نعسان حین ارتحل راجعا من عندهم. لایبعد الله جیراناً ترکتهم ×× مثل المصابیح تجلو لیلة الظلم / حدبت علی بطون ضنه گلها ×× ان ظالما فیهم و ان مظلوما / لولا بنوعوف بن بهثة اصبحت ×× بالنعف ام بنی ابیک عفیما

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ به نظر میرسد که کتابت آن به وسیله شخص مؤلف به انجام رسیده؛ مجدول کمنددار؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی، ۲۹۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۹×۱۹/۳سم [ف: ۷ - ۳۳۶]

● **الحدائق الاربعة** / شرح دعا / عربی

al-ḥadā'iq-ul arba'a

شرحی است بر ادعیه: ۱. صباح و مساء مروی از امام صادق؛ ۲.

دعا ماه رجب مروی از محمد بن ذکوان؛ ۳. صلوات مأثوره از امام سجاد در ماه شعبان؛ ۴. دعاء افتتاح ماه رمضان مروی از حضرت ولی عصر (عج) مرتب بر یک مقدمه و چند باب و یک خاتمه: «المقدمه فی تحقیق معنی الدعاء.. الخ» . تا اواخر شرح دعاء افتتاح.

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۱۴

آغاز: الحمدلله الذی هدانا لدین الاسلام و جعلنا من امة سید الانام؛
انجام: و غیظ قلوبهم تقدم روساء الضلال

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا، اوایل قرن ۱۳؛ تملک: محمد موسوی در ۱۲۴۰؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۰۳]

● **حدائق الازهار = حدیقة الازاهر** / ادبیات / عربی

ḥadā'iq-ul azhār = ḥadīqat-ul azāhir

ابن عاصم، محمد بن محمد، ۷۶۰ - ۸۲۹ قمری

ebn-e 'āsem, mohammad ebn-e mohammad (1359 - 1426)

در امثال و حکم و حکایتها و نوادر.

چاپ: فاس، چاپ سنگی، ۳۱۹ص؛ بیروت، محقق: عفیف عبدالرحمان، دار المسیرة، ۴۹۹ص، ۱۴۰۷ق.

[دنا ۵۱۳/۴؛ زرکلی ۴۸/۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۴/۱-عکسی

آغاز: بسمله. و صل الله علی سیدنا و نبینا و مولانا محمد و آله. الحمدلله الذی نطقت بجمال صراح السنة فی ریاض الافکار؛
انجام: الجمل. انتهت النصیحة الم شوال بحمدالله و حسن عونه، و صل الله علی سیدنا محمد و آله.

اصل نسخه: اسکوریال، ش ۱۸۷۵؛ خط: نسخ کهن مغربی، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۵گ (۱-۷۵) [عکسی ف: ۲ - ۹۸]

● **حدائق الازهار فی شرح مشارق الانوار** / شرح حدیث / عربی

ḥadā'iq-ul azhār fī š.-i mašāriq-il anwār

ارزنجانی، عمر بن عبدالمحسن، ق۹ قمری

arzanjānī, 'omar ebn-e 'abdolmohsen (- 15c)

وابسته به: مشارق الانوار النبویة من صحاح الاخبار المصطفویة؛ صاغانی، حسن بن محمد (۵۷۷-۶۵۰)

شرح مفصلی است بر کتاب «مشارق الانوار النبویة من صحاح الاخبار المصطفویة» حسن بن محمد صغانی.

آغاز: احمد الله تعالی علی تواتر فضله و آلایه و اشکره علی تواتر منه و نعمایه ... قال الشیخ الامام الافضل الاکمل العلامه اوحد دینه و فرید عصره ... الحمدلله محیی الرمم ... اقول اللام فی الحمد لتعریف الجنس و معناه الاشارة الی ما یعرفه کل احد.

انجام: و انما قدم صلعم العمرة علی الحج لانه یبدأ باعمال العمرة فکذا یبدأ بذکرها و ان اخرت فی التلبیة جاز لان الواو للجمع المطلق و الله اعلم بالصواب ... فهناک ان تر ما یشین فاوره ×× کرما و ان ترما یزین فافشه / و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله اجمعین.

[دنا ۵۲۱/۴؛ کشف ا لظنون ۶۳۲/۱ و ۱۶۸۹/۲؛ مخطوطات مصوره کویت، احمد سعید ۷۱/۲، ش (۳۵۹۵ ک) و (۳۹۳۹ م ک)]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۳۸ - ۲۰۲]

● **حدائق الاسلام فی نعت النبی علیه السلام** / ادبیات / فارسی

hadā'eq-ol eslām fī na't-en nabī 'alay-he-s-salām

جامی، یوسف اهل بن محمد، ق۹ قمری

jāmī, yūsof ahl ebn-e mohammad (- 15c)

وابسته به: الکواکب الدریة فی مدح خیر البریة = قصیدة البردة = قصیده برده = برده میمیه؛ بوصیری، محمد بن سعید (۶۰۸-۶۹۶)

یوسف اهل جامی مؤلف فرائد غیاثی، شرح قصیده برده بوصیری است، در آن از تاریخ مقدسی نقل شده است.

آغاز: آغاز دیباچه: الحمد لله الذی خلق نور محمد (ص) قبل الاشیاء ثم خلق من نوره العرش (فهرستواره)

[دنا ۵۲۱/۴؛ تاشکند ۱۰۰/۲ مورخ ۹۹۴؛ فهرستواره منزوی ۷۸۲/۱۰]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۹۶-ف

نسخه اصل: آکادمی لیدن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: نیمه‌های رجب ۸۶۳ق، جا: خزانه معدآباد جام در مزار ابونصر احمد جام [فیلمها ف: ۱ - ۷۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۲۶

آغاز: که بر صفحات و جنات زعفرانی ... و الحب یعترض اللذات بالالم؛ **انجام:** عرش است نشیمن تو شرمت ناید، کایی و مقیم خطه خال شوی. و الله المستعان و علیه ... کتب هذه الاوراق ... تحفة لجناب ... عماد الحق و الدین عبدالرحمان بن غیاث الحق و الدین محمد بن ... احمد بن ضیاء الدین یوسف بن معین الدین بن شمس الدین مطهر بن شهاب الدین اسماعیل بن قطب الدین محمد بن شمس الدین مطهر بن ... زنده فیل احمد جام علیه الرحمة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پایان رجب ۸۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه خیالی، جلد: میشن زرد، ۱۱۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۹سم [ف: ۲ - ۳۹۴]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۳۹

آغاز: دل بر صفحات و جنات زعفرانی توبه خامه خونبار ارغوانی مرقوم گردانیده اند؛ **انجام:** عرش است نشیمن تو شرمت ناید ×× کایی و مقیم خطه خاک شوی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ با یادداشتی از نویسنده نسخه در ۱۳۰۵ که برای پسر خود نوشته؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۹۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۴۲/۲سم [ف: ۲ - ۳۹۴]

● **حدایق الاشارات** / فضایل و مناقب / فارسی

hadāyeq-ol ešārāt

در فضایل حضرت علی (ع) در یک «مقدمه» و چند «حدیقه» و «خاتمه» هر حدیقه‌ای مشتمل بر اشاراتی: مقدمه در بیان ابتنای عالم به وجود حجت معصوم؛ مقام ۱. علل و اسرار و دلایل وابستگی عالم بوجود امام معصوم؛ مقام ۲. دلایل امامت خاصه؛ حدیقه ۱. ذکر برخی از احوال پدر و مادر حضرت علی (ع)؛ حدیقه ۲. تاریخ ولادت آن حضرت؛ حدیقه ۳. ظهور عجائب و شمه‌ای از فضایل آن حضرت؛ ... حدیقه ۲۰. شهادت آن حضرت. نسخه موجود ناقص الاخر است و تا اشاره اول از حدیقه ششم را دارد. مؤلف از کتاب راحة الارواح ابوسعید حسن بن حسین بیهقی سبزواری شیعی و روضة الشهداء ملا حسین کاشفی (- ۹۱۰) و دمعة الساکبه حاج ملا محمد باقر بهبهانی نجفی (- ۱۲۸۵) یاد کرده است چنین پیداست که نویسنده این کتاب از وعاظ اوایل قرن ۱۴ بوده است.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۷۵۷/۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فقد اشتمل هذا المجلد من کتاب حدائق الاشارات ... (پس از ۱۳ برگ) که ۲ برگ آن نانویس است آمده: بسمله حمدله اما بعد فهذه جمله ممارمته ... المقدمه در اسرار ابتنای عالم به وجود حجت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ به پیش‌نویس مؤلف می‌ماند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۵گ (۱-۲۳۵)، ۳۵ سطر (۱۵×۲۷/۵)، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۲ - ۶۹]

● **حدائق الاشارات فی احوال بضعة خیر الکائنات** / تاریخ / فارسی

hadā'eq-ol ešārāt fī ahvāl-e bez'at-e xayr-el kā'enāt

نمازی خوئی، محمد جعفر بن محمد، - ۱۲۹۶ قمری

namāzī xū'ī, mohammad ja'far ebn-e mohammad (-1879)

مؤلف حالات پنج تن آل عبا را در کتابی مشتمل بر پنج جلد به نام حدائق الاشارات با استناد به آیات و روایات و کتب تاریخ به نگارش در آورده است. از این کتاب فقط دو جلد آن در دست می‌باشد بدین ترتیب: جلد مربوط به زندگی حضرت امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام که نسخه منحصر آن در قم نزد عالم جلیل القدر حجت الاسلام و المسلمین سید عبداللطیف قرشی کوهکمری موجود است. جلد مربوط به زندگی اسوه زنان علم حضرت فاطمه زهراء علیها سلام. این جلد مشتمل است بر یک «مقدمه» و چهار «حدیقه» و هر حدیقه شامل چهار «اشاره» است. فهرست اجمالی آن بدین ترتیب می‌باشد: المقدمة: فیما دل علی عصمتها؛ حدیقه ۱. افضلیت حضرت زهراء؛ ۲. تزویج آن حضرت؛ ۳. رفتار و اخلاق آن حضرت؛ ۴. مصائب آن حضرت. مؤلف در هر «اشاره» ابتدا راجع به موضوع آن صحبت کرده و در خاتمه به مناسبت موضوع، گریزی به حادثه کربلا نموده و ذکر مصیبتی ازآن حادثه کرده است.

آغاز: حمداً کبیراً و شکراً کثیراً و سبحان الله بکرة و أصیلا و الصلاة و السلام علی رسوله و حبیبه الذی أرسله شاهداً و مبشراً و نذیراً ... مبنیة علی مقدمة و اربع حدائق وکل حدیقة منها تعتمد علی اربع اشارة کسائر المجلدات ...

۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۱۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ستعرض عن ذکری وینسی مودتی. ویحدث بعدی للخلیل بدلیل. الالعنة الله علی القوم الظالمین.

خط: نسخ جلی، کا: عبدالجلیل بن محمد حسن خویی، تا: ۱۲۹۷ق؛ محشی از مؤلف، مصحح، مقابله شده، در برگ اول مطلبی از مولی عبدالصمد همدانی در مورد انتقال اموات صالح به مکان طیب و خبیث به مکان لایق آنها و وجود ملائکه نقله آخوند ملا عبدالجلیل ۱۳۲۰ با مهر «الثاغب الی اله عبده عباس۱۳۱۷» (مربع)؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۳۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۶۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۴

آغاز:

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۷۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** حسینت تشنه شد مقتول دشمن ×× ز ظلم قوم بد بنیاد عمو جان

بدون نام مؤلف، در فضائل و مناقب و زندگینامه حضرت فاطمه زهرا علیها السلام و اثبات عصمت آن حضرت، در یک مقدمه و چهار مقاله و هر مقاله دارای چهار اشاره، که هر اشاره به صورت مجلسی برای اهل منبر تنظیم شده است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد عقیل خوئی، تا: دوشنبه ۱۹ رجب ۱۲۹۷ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۹×۱۹سم [ف: ۱۴ - ۳۰۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** حسینت تشنه شد مقتول دشمن ×× ز ظلم قوم

بد بنیاد عمو جان
بدون نام مؤلف؛ خط: نسخ، کا: علیقلی بن ملا قاسم وشلقی علیائی، تا: چهارشنبه ۲۴ صفر ۱۳۱۸ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج نیلی، ۱۴۴گ، اندازه: ۱۲×۳۲سم [ف: ۱۴ - ۱۱۲]

● **حدائق الاشعار** / ادبیات / فارسی

hadā'eq-ol aš'ār

ناظم: حبیب الله (فصیحا)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۴۲

آغاز: کتاب حدائق الاشعار فی مناقب؛ **انجام:** این لحظه ... با خود نمی بینی چرا من کتاب المثنوی المعنوی المولوی.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **حدائق الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥadā'iq-ul usūl

مختار گلپایگانی، احمد بن علی، ق۱۳ قمری

moxtār-e golpāygānī, ahmad ebn-e 'alī (- 19c)

مسائل مهم اصول فقه را با عناوین «حدیقة، حدیقة» گردآورده و متعرض اقوال علمای این فن شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۲

آغاز: فی بیان ما وضع له لفظ الامر أی ام ر و تنقیح المرام انما یتم فی مقامات المقام الاول اختلف الاصولیون فیما وضع له لفظ الامر علی اقوال؛ **انجام:** انها تدل علیه بالمفهوم و لعل الاول اقوی و اظهر لما مر فتدبر و قد تم الجزء الاول من حدائق الاصول.
جزء اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۹۸گ (۱۷۵پ-۲۷۲پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۴]

● **حدائق الاصول** / اصول فقه / عربی

ḥadā'iq-ul usūl

حسینی کلباسی ، محمد شریف، ق ۱۳ قمری

hoseynī kalbāsī ،mohammad šarīf

تاریخ تألیف: جمادی الاول ۱۲۷۶ق؛ محل تألیف: کرمان
مؤلف: محمد شریف الحسینی از جمله شاگردان محمد کریم خان کرمانی (- ۱۲۸۸ق) است. وی بایستی همان اصفهانی داماد حاج محمد کریم خان و نوه میرزا محمد ابراهیم کرباسی باشد (منزوی). محمد کریم خان کرمانی رساله «تیر شهاب» را به خواهش آقا محمد شریف کرمانی در ۱۲ ربیع الاول ۱۲۶۲ نگاشته است (ر.ک. به: فهرست کتب مشایخ ۳۷۹) ولکن سائل مذکور همان محمد شریف حسینی است یا خیر یقیناً نیازمند دلایل بیشتری است. ضمناً در فهرست کتابخانه آستان قدس (۲: ۱۸۸) و بالتبع آن در الذریعه (۶: ۲۸۱) استعجالاً مؤلف حدائق، محمد خان کرمانی فرزند کریم خان معرفی شده است.
کتابی است مبسوط در بیان مبادی اصول فقه با تکیه بر آیات و روایات و با استفاده از افادات استاد مذکور چنان که بعد از خطبه نگاشته است: «انی کتبت سابقا فی الاصول رسائل صغیره و کبیرة جامعة لما یفتقر الیه الفقیه من المبادی الاصولیة الماخوذة عن الایات الالهیة و الروایات النبویه العلویة الولویة و لا مزید علیها لدی الفطن اللبیب الا انه من علینا بتجدید هذه المطالب لکثرة الحاح الطوالب و شدة استدعاء الفضلا من التلامذة الذین هم النجوم الثواقب مولی الانام ناموس الایام ... باطل مضمحل ماخلا و جهها الکریم فانها اعز و اجل من ان یاخذ منها الاخذون ... فاردت ان اضبط فی اودیه الکراریس ما یرشح علی من امطار سحائب سماء علمه و یفضل من امواج بحار فضله قلیلا من کثیر».
کتاب مشتمل است بر یک «مفتاح» و ۱۵ «حدیقه» و یک «خاتمه»: مفتاح فیما یلزم تقدیمه قبل الا بان فی المامول و فیها فصول فصل اعلم ان الامور امران ضروری و نظری، حدیقة بعد ما تدبرنا فی هذا الخلق بمراتبها و درجاتها و راینا کمال احکامها، حدیقة مما اجمع علیه المسلمون و الموحدون ... ان الله سبحانه عادل لا یجور و لا یظلم اذ لیس بظلام للعبید، حدیقة مما اتفق علیه المسلمون ... ان الله سبحانه لطیف بعباده، حدیقة مما نطق به الکتاب و احادیث الکرام ... ان الله لذو فضل علی العالمین، حدیقة اعلم ان الله سبحانه حیوة لا موت فیه ابدا، حدیقة مما اجمع علیه الموحدون ... ان الله سبحانه هادی المضلین، ...، حدیقة قد شهد بصحة الاخبار المرویه فی کتب اصحابنا التی هی قائمة مقام الائمة، حدیقة فی بیان حجیة ما یفهم من ایات الکتاب کلها او بعضها و الکلام فیه یتم برسم فصول، حدیقة فی الاجماع الذی طرق الاسماع و ملأ الاصقاع و زینوا منه دروسهم، حدیقة فی الادلة العقلیه، خاتمه فی ذکر شهادت ارباب کتب الاخبار علی اقترانها بالصحة و الاعتبار و فیها فصلان فصل قال الصدوق ره فی اول الفقیه، فصل احببت ان اختم الکتاب بذکر رساله شریفة جامعة لکل ما یحتاج الیه المسماة بجوامع الکلم من رسائل مولای ... و هی هذه بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد فیقول العبد الاثیم کریم بن ابراهیم». (وفادار مرادی)
آغاز: الحمدلله الذی هدانی للاسلام و اکرمنی بالایمان و عرفنی الحق الذی عنه یؤفکون و النباء العظیم ... و بعد، یقول الفقیر الفانی المسکین ... محمد الشریف الحسینی، علی جدی و جده و ابیه ... کل الصلواة ...
انجام: و منکری فضائلهم و شانئیهم الکفار الاشرار ما توارد اللیل و النهار ...
[دنا ۵۲۲/۴ با انتساب به محمد بن محمد کریم کرمانی]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۱-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۴ جمادی الاول ۱۲۷۶ق، جا: کرمان؛ ۱۷ سطر (۱۵×۱۸/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۴۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ جمادی الاول ۱۲۷۶ق، جا: کرمان؛ نسخه ظاهراً توسط مؤلف تصحیح شده؛ واقف: سید حسین یزدی؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۸۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۰۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۰۹

آغاز و انجام: برابر

تذکر: این کتاب همان حدائق الاصول است که فهرست‌نگار آن را جنة النعیم نامیده و دلیل آن معلوم نیست و در نام مؤلف آن اختلاف است که محمد الشریف الحسینی چه کسی است منزوی او را داماد محمد کریم کرمانی دانسته و نوه میرزا محمد ابراهیم کرباسی، در آستان قدس او را فرزند محمد کریم دانسته که هر دو جای تامل دارد؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد کرمانی، تا: در عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۹۳]

● **حدائق الاعراب فی حقائق اللباب** / نحو، شعر / عربی

ḥadā'iq-ul a'rāb fī ḥaqā'iq-il lubāb

موسوی کشفی، ابوتراب بن محمد صالح، ق۱۴ قمری

mūsavī kašfī, abū-torāb ebn-e mohammad sāleh (- 20c)

ارجوزه‌ای در نزدیک به هزار بیست در قواعد نحوی در پنج «حدیقه». احتمالاً نظم رساله «الفوائد الصمدیة» شیخ بهاء الدین عاملی باشد.

اصفهان؛ سید کشفی؛ شماره نسخه: ۱مجموعه بدون شماره

آغاز: انا فتحنا عقدة اللسان ×× باسمک یا معلم البیان / نحمدک اللهم یا ذالمجد ×× و العز حمدا فاق کل حمد؛ **انجام:** انی موال لابی تراب ×× تراب نعلیه ابو تراب / صل علی مولای باتصال ×× لدی الغدو و لدی الاصال

کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه جمادی الاول ۱۳۵۸ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۴۵]

● **حدائق الالباب** / نحو / عربی

ḥadā'iq-ul albāb

ابن علان، محمد علی بن محمد، ۹۶۶ - ۱۰۵۷ قمری

ebn-e 'allān, mohammad 'alī ebn-e mohammad (1559 - 1647)

وابسته به: الاعراب فی قواعد الاعراب = قواعد الاعراب؛ ابن هشام، عبدالله بن یوسف (۷۰۸-۷۶۱ق)

ارجوزه لطیفی است در ۱۶۲ بیت که رساله «القواعد الصغری» از ابن هشام انصاری را به عین الفاظ به نظم در آورده است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۸۴/۸

آغاز: احمد ربی الله رافع الوری ×× و خافض الجهال فی کل القری/ من من بالتسهیل للذی انتصب ×× ممیز الکلام فی قول العرب؛ **انجام:** مصلیا علی رسول قد زکت ×× اوصافه بین الملا و کملت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۴۷پ-۶۱پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۵۰]

● **حدائق الانس** / عرفان و تصوف / فارسی

hadā'eq-ol ons

گیسودراز، محمد بن یوسف، ۷۲۱ - ۸۲۶؟ قمری

gīsūderāz, mohammad ebn-e yūsof (1322 - 1423)

در ده «حدیقه» در بیان قول اهل تصوف النهایة الرجوع الی البدایة: حدیقه دهم که هر حدیقه از روضه رضوان انس و حظیره‌ای از حظایر قدس است.

آغاز: بسمله، حمد بی حد و ثنای بی حد مرخالقی را که از جمله مخلوقات نوع انسان را به تشریف عرفان و مختص به شرف وجدان گردانید ...

[ایوانف ۱: ۵۸۶-دیوان هند ۱۸۶۹/۵). (بنگرید به ایوانف ۱: ۵۸۳-۵۸۸ - شیرانی ۲۰۰ و ۲۶۴ درباره اسماء الاسرار وجود العاشقین - دیوان هند ش ۱۸۵۶تا ۱۸۶۳و۱۸۶۹)؛ فهرستواره منزوی۲۹۳/۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۴۳/۱۰

آغاز: بسمله، حمد بی حد و ثنای بی حد مرخالقی را که از جمله مخلوقات نوع انسان را به تشریف عرفان و مختص به شرف وجدان گردانید؛ **انجام:** این بود که بیان شد به شیخ.. خود به من ارشاد کرد ... این ره طالبان نیست ره عاقلان است.. و السلام.

خط:نسخ،کا:شیخ حسین علی،تا:۱۰۳۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۱ص (۱۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۱۶۰]

● **حدائق الانوار** / عرفان و تصوف / فارسی

hadā'eq-ol anvār

محمد صادق بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

mohammad sādeq ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

رساله مفصلی است در عرفان و توحید. مؤلف در فصل اول مقدمه شرح حال خودش را ذکر نموده و می‌گوید که ابتدا در حیرت بوده و سپس از آن به شیراز و اصفهان و پس از آن قم آمده و عاقبت داخل سلسله ذهبیه گردیده و پس از آن این کتاب را تألیف نموده است. او کتابش را در هشت «حدیقه» و هر حدیقه در چند «گلزار» و «شجره» تنظیم نموده و در اثنا اشعار

زیادی از مثنوی و دیگران آورده است. عنوان حدایق کتاب عبارت است از: مقدمه شامل چهار «فصل»: ۱) بیان احوال راقم، ۲) کیفیت علم و ادراک، ۳) امر به استتار اسرار و سر آن، ۴) بیان معرفة الله؛ حدیقه ۱. اصالة وجود، یک «گلزار» و ده «شجره»؛ ۲. بیان اینکه سبب ایجاد عالم محبت است، یک «بهار» و سه «گلزار»؛ ۳. نبوت، یک «گلزار» و شش «شجره»؛ ۴. سبب عداوات با اولیا، یک «گلزار» و سه «شجره»؛ ۵. محبت خاتم انبیا، یک «گلزار» و شش «شجره»؛ ۶. اقسام علماء، یک «گلزار» و هفت «شجره»؛ ۷. ریاضت، یک «گلزار» و پنج «شجره»؛ ۸ فضیلت جمعیت در ذکر و دعا، یک «گلزار» و سه «شجره»؛ خاتمه: در سبب اختتام کتاب به هشت حدیقه و جمع بین المذاهب

آغاز: الحمدلله الذی رشح من سبحات امره امطار رحمته لاظهار الجود و الوداد و وشح من سماء روحه باقطار قدرته ... فصل اول دربیان احوال راقم آثم وملتجی بر رب عاصم ومقصود از بیان آن است که فی الجمله از سلوک خود.

[دنا ۵۲۲/۴؛ منزوی ۱۱۲۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۹۳/۷ ناشناس]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۶۶-۱۳/۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** حکایت: درکشف الاسرار آورده که پدری پسر خود را گفت امروز هر قسم با مردم کنی وگویی وشنوی شام با من بازگوی

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اضافاتی در حواشی با خط مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۲گ، ۱۷–۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۸۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عایده آنرا ذخیره آخرت نماید بحق محمد و آله الطیبین و الحمدلله رب العالمین

نام مؤلف به استناد نسخه گلپایگانی ذکر شد؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۶۳ق، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۲۷۶گ، ۱۹ سطر، اندازه:۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۴۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا فیلمها ف: ۱ - ۷۴]

● حدائق الانوار / عرفان و تصوف / فارسی

hadā’eq-ol anvār

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۱۷۳

آغاز: بدان که حکمای اشراق و عرفا و علمای هند واهل ایران – بلکه بندرت مخالف پیدا شود– اتفاق دارند بر این که کلیه عالم به منزله یک شخص انسانی است؛ **انجام:** و آشامیدن و عواطف و انظار الهی می‌گویند. و الحمدلله رب ...

در صفحه عنوان و وقفنامه ۱۳۹۷ق سپهسالار بدین نام خوانده شده؛ خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۲۶ق؛ جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۸گ، ۱۹ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۴ - ۲۹۰]

● حدائق الانوار فی حقایق الاسرار = جامع العلوم = ستینیه / دائرة المعارف / فارسی

hadā’eq-ol anvār fī haqāyeq-el asrār = jāme‘-ol ‘olūm = settīnīye

؟ فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e ‘omar (1150 - 1210)

اهدا به: علاء الدین تکش خوارزمشاه

تاریخ تألیف: ۵۷۴ق

در دیباچه آن را «حدائق الانوار» می‌نامد و همان «جامع العلوم» یا «ستینی» است. مختصر دانش‌های معروف عصر مؤلف در ۶۰ علم است که دائرة المعارفی را ماند که برای پادشاه معاصر مؤلف گزارش شده تا اگر موافق طبع وی آید در هر دانشی کتابی جداگانه سازد. برخی از علوم طبق آنچه در برخی نسخه‌ها یاد شده چنین است: الکلام، اصول الفقه، الجدل، الخلافیات، المذهب، الفرایض، الوصایا، التفسیر، دلایل الاعجاز، علل القراءات، الأحادیث، أسماءالرجال، التواریخ، المغازی، النحو، التصریف، الاشتقاق، الأمثال، العروض، القوافی، بدایع الشعر، مشکلات الشعر، المنطق، الطبیعیات، التعبیر، الفراسة، الطب، التشریح، الصیدلة، الخواص، الاکسیر، معرفة الاحجار، الطلسمات، الفلاحة، قلع الاثار، البیطرة، علم البزاة، الهندسة، المساحة، جرالأثقال، آلات الحرب، حساب الهند، حساب الهوایی، الجبر و المقابلة، الارثماتیقی، اعداالوفق، المناظرة، الموسیقی، الهیأة، الاحکام، علم الرمل، الغرایم، مقالات، اهل العالم، الاخلاق، السیاسات، تدبیر المنزل، علم الاخرة، الدعوات، آداب الملوک. در هر علمی نه مسئله انتخاب شده: سه از ظاهرات و کنایات، و سه دیگر از غوامض و مشکلات، و سه دیگر از امتحانیات.

آغاز: الحمدلله الذی أنشأبا بتصریفه و آثرنا بتشریفه و شرفنا بتکلیفه.. چون ایزد تعالی مرا از مواهب علمی و مطالب حکمی

چاپ: در ۱۳۲۳ ق در بمبئی در ۲۲۴ص چاپ شده است، سنگی، وزیری کوچک، ۲۲۴ص

[نسخه‌های منزوی ۶۵۶/۱؛ هدیة العارفین ۱۰۷/۲؛ ریحانة الادب ۱۹۲/۳؛ کشف الظنون ۵۶۵/۱؛ مشار ۴۷۱ مکتبة امیرالمؤمنین ۱۷۵/۱؛ دنا ۵۲۲/۴– ۵۲۴ (۴۶ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۷۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 7589 (به نام حدائق الانوار در دیباجه)؛ کا: محمود بن محمد سونج برسکی، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام [فیلمها ف: ۱ - ۶۴]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ع۶۰
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ – ۹۹۶]
تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ع۶۰
همان نسخه بالا [فهرستواره مینوی: – ۱۷۱]
۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۲
از آغاز تا هندسه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۱۵۰گ، ۱۶ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۵۴۰]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۶۲
آغاز: بسمله ... از گفتار مولانا فخرالدین رازی در بیان خانها. مقدمه. اول آنکه بعضی از مردمان در این باب طعن کرده اند بسه وجه: وجه اول آنکه شکلی که حاصل شود در فلک وقتی که مولود از رحم مادر بیرون آید؛ **انجام:** اخص عندی فی هذا الساعة و اعمل کذا و کذا، که در حال اجابت کند. این بود تمام قول در این عمل، والله اعلم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۰۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۲سم [ف: ۲ – ۱۷۶]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۱۰
آغاز: ... علم المعالی درین علم نه بیت از بیتهای مشکل بتازیم و حقیقت آن را ظاهر گردانیم بعون الله تعالی: مشکل اول: ابوالنجم می‌گوید؛ **انجام:** و اگرچه آن حقیقت مشترکند میان واجب الوجود و ممکن الوجود و الله اعلم تمت.
خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: ۷۱۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۱گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳۳/۱ – ۱۲۹]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما آن ترتیب کی ابوریحان استخراج کرده است در این جایگاه نیاورده ایم تا معلوم گردد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۹۱ق؛ تملک: نظام بن محمد بن نظام کاشانی؛ مهر: «مرتضی بن آصف الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۶ – ۱۹۵]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۸۱
آغاز: بدقت نظر و اتعاب خواطر استخراج نتوان کرد و ما در این دو اصل کی خواهیم گفت دو مثال از اشتقاق اکبر بخواهیم آورد؛ **انجام:** و دعوات صالحه این غریب شکسته دل در حق او مستجاب گرداناد بمنه وجوده وسعة فضله و کرمه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه اواخر رجب ۸۲۶ق، برای مولی عبدالرحمن؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۱۹]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۱
خط: نستعلیق، کا: ابومسلم بن عزالدین قهستانی، تا: ۲۸ جمادی الاول ۸۲۸ق؛ مجدول؛ نسخه را میرزا محمد بیک در ۱۰۴۶ در بندر سورت به کسی بخشیده؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی عطف تیماج تریاکی، ۱۶۲گ، ۱۵ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۱۶۳]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۱۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۱۳۷]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱/۱۰۰-ف و ۲۲۷۱/۱-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۸۳۲. در چهل علم که برای تکش بن خوارزمشاه ساخته شده؛ خط: نسخ، کا: محمود گیلانی، تا: ۶ ذیقعده ۸۶۶ق، جا: دمشق؛ ۲۴۸گ (۲–۲۴۹)، ۱۵ سطر، [فیلمها ف: ۱ – ۴۰۸ و ۶۶۷]
تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ع۵۸ و ع۵۹
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ – ۹۹۵]
تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ع۵۸ و ع۵۹
همان نسخه بالا [فهرستواره مینوی: – ۱۶۹]
تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:۱۶۳ و ۱۶۴
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ – ۹۹۵]
تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ع۱۶۳ و ع۱۶۴
همان نسخه بالا [فهرستواره مینوی: – ۱۶۹]
۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۸۸/۱۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن یشمی، ۶گ(۲۲۶ر–۲۳۱پ)،۱۸سطر،اندازه:۱۲/۸×۱۸/۴سم [ف: ۵ – ۱۵۰]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۱۱
آغاز: در آنکه باری تعالی لذاته مخالف خلق است؛ **انجام:** و کل وحی اوحیته او قضاء قضیة او فقیر
خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۷/۲ – ۶۰]
۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۶۶
آغاز: علم البزاة الهندسه المساحة جر الاثقال اینست اسامی علمها که از هر یکی آنچه شرط کرده ایم گفته خواهد شد بتوفیق الله تعالی، علم الکلام؛ **انجام:** ایزد تعالی جناب جلال خدایگان عالم را ازو صحت زوال مصون دارد و دعوات صالحه این غریب شکسته دل را در حق او مستجاب گرداند بمنه و کرمه و قد فرغ من تحریره بحسن توفیقه و لطف تاییده العبد الداعی الراجی الی رحمة الملک المعین الجاری عمادالدین محمد ... گنابادی. احسن الله احوالهم و غفر ذنوبهم فی یوم الاثنین سابع شهر رمضان کثیر الفیضان سنه احدی و عشرین و تسعمایه الهجریة النبویه.شکر که این قصه بپایان رسید ×× شکر که این نامه بعنوان رسید
بخشی از آن؛ خطبه و دیباچه کتاب را ندارد؛ خط: نسخ، کا: عمادالدین محمد گنابادی، تا: ۹۲۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی و ۱۵ برگ فرنگی، جلد: تیماج نارنجی، ۳۲۹ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۸۷۷]
۱۲. مشهد؛ صحت، رضا (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز افتاده و می‌رسد به باب ۵۷؛ خط: نسخ، کا: عماد الدین محمد بن رکن الدین الامی، تا: دوشنبه ۷ رمضان ۹۲۱ق؛ افتادگی:

آغاز [نشریه: ۷ – ۵۵۷]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۸/۷

آغاز: الحمدلله الذی انشانا بتصریفه. جدول پایا جراثقال را در نسخه نکشیده اند و پس از آن نسخه معجون قوی

تا امتحان دوم از اصل ۳ از علم جر الاثقال؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد بن حسین، تا: ۹۷۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۱۴۸ص (۳۷–۱۸۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ – ۳۸۵]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۱۳–عکس

کا: نصیر بن محمد مازندرانی، تا: نزدیک به پایان محرم ۹۹۳ق، جا: احمد نگر دکن هند؛ مهر: معتمدالدوله؛ تملک: محمد بن اسماعیل و فرهاد میرزا، پیر محمد پسر مولانا جامی [فیلمها ف: ۳ – ۲۴۰]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و دعوات صالحه این غریب شکسته دل را در حق او مستجاب گرداند بمنه و کرمه.

خط: نسخ، کا: نصیر بن محمد مازندرانی، تا: اواخر محرم ۹۹۳ق، جا: احمد آباد دکن؛ تملک: محمد بن اسماعیل، فرهاد میرزا پسر ولی عهد (به نام جامع العلوم)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۱۲گ، ۱۷ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳ – ۴۶۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۹۲–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۶۴]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۲۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فهرستواره مینوی: – ۱۶۹]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۲۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ – ۹۹۵]

۱۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳ – ۱۴]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۲۴–۲۱/۴۴

آغاز: و اما بیان آنکه چون بیرون آمدن اجسام از احیاز ممکن باشد باید که حرکت و سکون محدث باشند آن است که ... واما دعوی سیم و آن در بیان آن است که جوهر خالی نیست؛ **انجام:** اصل دوم در بیان آنکه اثقال مرکز عالمند به طبع بدانکه اگر تقدیر کنیم ... و اگر یکی ثقل زیادت بود بردوم نسبت ثقل اثقل با ثقیل چون نسبت بعد ثقیل بود با ثقل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳ – ۱۱۲۴]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۶ ط

آغاز: برابر؛ چنین گوید مؤلف این کتاب ... که چون ایزد تعالی مرا از مواهب علمی و مطالب حکمی حصه بداد و در مباحث عقلی و مناهج نقلی بر خاطر بگشاد؛ **انجام:** ایزد تعالی جناب جلال خدایگان عالم را از و صمت زوال مصون دارد بمنه و کرمه.

خط: نستعلیق ممتاز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح و کتیبه مذهب، مجدول ؛ تملک: محمد کاظم بن محمد طهرانی مورخ صفر ۱۳۱۸ق که کتاب را در قم از استاد حسن معمار به مبلغ سیزده تومان و پنج هزار خریده؛ کاغذ: دولت آبادی آهار، جلد: تیماج قرمز، ۲۴۲گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۶۳]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۰۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۶۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۵سم [ف: ۲ – ۱۷۶]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۳۳

تا میان اصل ششم علم ادب الملوك را در بردارد وپس از آن افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ با سرلوح، به نام «حدائق الانوار فی حقایق الاسرار» نامیده شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۴گ، ۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۴ – ۱۶]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۲

آغاز: برابر؛ اما بعد چنین گوید مؤلف این کتاب ... محمد الرازی ... پادشاه جهان خسرو ایران و توران علاء الدنیا ... ابوالمظفر تکش بن ایال ارسلان بن خوارزمشاه ... و غرض از جمع این علمها بر این و ایراد آن برین تلخیص و تهذیب آنستکه تا هر آن علم که رغبت بندگان حضرت اعلی در بحث آن بیشتر بود؛ **انجام:** ایزد تعالی جناب جلال پادشاه عالم را از قسمت زوال مصون دارد و دعوات صالحه این غریب شکسته دل را در حق او سمتجاب گرداناد بمنه وجوه و کرمه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۴۹گ، ۳۷ سطر [ف: ۱۵ – ۱۲۸]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۳۹

آغاز: تکلیف الهی در تبلیغ آن جد بلیغ می‌نمودم و عقده مشکلات را بدست فرکت می‌گشودم؛ **انجام:** و دعوات صالحه این غریب شکسته دل را در حق او مستجاب گرداناد، بمنه و کرمه، تمام شد ...

خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر، تا: پنج‌شنبه ۲۴ جمادی الاول ۱۰۲۰ق؛ مصحح؛ تملک: دوست محمد بن محمد امین زنجانی با مهر «عز من قنع و ذل من طمع، دوست محمد بن محمد امین» (بیضی)؛ مهر: کاتب «دارد امید شفاعت، محمد طاهر» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۳گ، ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۳ – ۲۷۰]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۳۶/۱

آغاز: اقتباس باشد و چون معلوم بنده نبود که از فنون علوم؛ **انجام:** ایزد تعالی جناب جلال خدایگان عالم ... مصون داراد بمنه و کرمه وجوده و جلاله.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: کرم بن کریم (ظاهراً) سیچقان ئیل ۱۲۹۳ق؛ مهر: «علی اصغر بن ابراهیم محمد ۱۲۹۱» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۸ص (۱–۱۵۸)، ۲۵سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۳۲ – ۲۷۲]

۲۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و دعوات صالحه این غریب شکسته دل در حق او مستجاب گرداناد بمنه و کرمه.
خط: نستعلیق، کا: عبدالقادر بن سید فتح الله حسینی بغدادی، تا: سه‌شنبه ۱۱ جمادی الاول ۱۰۷۷ق؛ مهر: «عبده محمد حسین» (بیضی)، «لا اله الا الملک الحق المبین عبده محمد حسین» (بیضی)، «عبده محمدرضا» (بیضی)؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۱۶۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۵-۵۷۹]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۹۷
چهل علم را در بردارد و تا «جراثقال» است؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد صالح، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۰۹۸ق؛ در ۱۶ ربیع الثانی ۱۰۹۹ق مقابله و تصحیح شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۹گ، ۱۷سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۵]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۵۷
آغاز: بذوره مقصود نتوان رسید؛ **انجام:** و کماله و کرمه تمام شد کتاب حدائق الانوار فی حقایق الاسرار
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ رنگی، ۲۳۶گ، ۱۵ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۶ - ۸۵۶]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۹/۲۱ط
آغاز: ... در ان هذان لساحران چند وجه است اول هذا تثنیه هذا نیست زیرا که تثنیه هذا؛ **انجام:** عاد الی قتالهم و استباحة اموالهم.
بخش هایی است متفرقه از کتاب جامع العلوم فخر رازی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴ص (۲۴۳-۲۵۶)، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۴۸]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۱۰
منتخباتی از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۶ص (۹۵ — ۱۰۱) [مختصر ف: ۸۰۶]

۲۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۰]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۶۳
آغاز: اول کسیکه در علم موسیقی خوض کرد فیثاغورث؛ **انجام:** و رهنمای سوی لذات بداست دایم و صورت
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوا [رایانه]

۳۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۶۰
آغاز: برابر؛ ... چنین گوید مؤلف این کتاب افضل المتأخرین حجة الله علی الخلایق اجمعین جامع العلوم مبدع الاعجاز فی تفسیر کلام الله رب العالمین محمد الرازی ... الخ؛ **انجام:** ایزد تعالی جناب جلال پادشاه عالم را از وصمت زوال مصون دارد و دعوات صالحه این غریب دلشکسته را در حق او مستجاب گرداند بمنه وجوده و کرمه و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقة محمد خاتم النبیین و علی آله و اصحابه الطیبین الطاهرین الاکرمین تمت بعون الله تعالی سنه ۱۱۶۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۶۲ق؛ جلد: چرمی، ۳۴۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۱۸]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۲۶
آغاز: برابر؛ اما بعد که این رساله ایست منتخب کرده ام از کتاب «حدائق الانوار فی حقایق الاسرار» محمد رازی، که در شصت علم؛ **انجام:** بروی روزگار باقی ماند و مقبول عالمیان گردد، تمت الکتاب بعون الملک الوهاب فی ید ... محمد جعفر بن ابوالقاسم التبریزی فی نهایة التعجیل ... فی سنة ۸۷۵ (؟)
منتخب؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد جعفر بن ابوالقاسم، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن مشکی، ۲۰۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۶/۷سم [ف: ۲ - ۲۰۸]

۳۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۷۲
آغاز: یمین الدولة القاهرة تاج الملة الزاهرة مغیث الأمة الباهرة اختیار الأیام فخر الأنام سند خلافت ملک ملوک الشرق؛ **انجام:** همه را جمع کرده و کوفته در وقت تب بدهد بخورد مفید و مؤثر و مجرب است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ رجب ۱۲۸۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۳۸]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۴۱/۲۹
آغاز: برابر **انجام:** دعوات صالحه این غریب شکسته دل را در حق او مستجاب گرداناد بمنه وجوده و کرمه
در فهرست مجلس (ج ۱۵/۱۲۸ ش ۵۱۳۸) به عنوان حدائق الانوار فی حقایق الاسرار آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۲گ (۳۴۹ر-۵۰۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۳۰ - ۲۱۱]

۳۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۷۸
خط: نستعلیق زیبا، کا: عبدالوهاب بن وصال متخلص به «یزدانی»، تا: ۱۲۹۷ق، به فرمان معتمدالدوله نواب فرهاد میرزا؛ از روی دو نسخه موجود در آن ایام نوشته شده، با سرلوح مذهب بسیار زیبا و ظریف، مجدول؛ اندازه: ۲۰×۳۳سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۳۹]

۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۳۹/۴
آغاز: قد ... الدین الاله ... اصل دوم در فزونی چند که در قوافی افتد و عدد آن شش است روی وصل خروج ردف؛ **انجام:** علم القوافی: الاصول: الاصول الظاهرة. اصل اول در حقیقت قافیه و اقسام آن. ابوالقاسم رقی گوید نزدیک خلیل ... دو ساکن چنانکه درین مصراع ...
خط: نسخ نزدیک به نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۱گ (۲۳ر-۴۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۱۸/۷سم [ف: ۹ - ۶۵]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸۳/۷
آغاز: من ستین امام فخر رازی علم الاکسیر و هو علم الکیمیا.

الاصول الطاهرة اصل اول در اقسام معدنیات
بخش علم کیمیا و صنعت است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: مختلف و بیشتر هندی، جلد: میشن خرمایی، ۳ص (۱۴۴–۱۴۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۱۰ – ۱۱]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۸۸
آغاز: برابر **انجام:** در حق او مستجاب گرداناد‌بمنه و کرمه.
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۰۱۱؛ با سرلوح متوسطی از طلا و لاجورد، مجدول مذهب؛ کاغذ: امیری شکری، جلد: ساغری سیاه، ۲۷۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۶– ۱۵۱]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** در حق او مستجاب گرداناد ... و الحمدلله رب العالمین
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** در حق او مستجاب گرداناد ... و الحمدلله رب العالمین
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۶۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** درحق و امستجاب گردد ... مولوی فخرالدین رازی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵۴گ [الفبائی ف: ۲۲۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۹۷–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۶۴]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۴۹/۴–ف
نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی C. 612؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۶۲۵]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۸/۱۸
نسخه تا امتحانات علم القوافی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶ص (۱۴۳–۱۶۸)، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۹ – ۱۴۸۶]

۴۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۶۸/۴
بخشی از کتاب است و فقط «آداب مناظره» را دارد؛ بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج زرد، ۱۹ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۵]

● الحدائق البدیعیة فی الانواع الادبیة / بدیع / عربی

al-ḥadā'iq-ul badī'īya fī-l anwā'-il adabīya

بدیعی، یوسف، – ۱۰۷۳ قمری

badī'ī, yūsof (- 1663)

کتاب مفصلی است در علم معانی و بیان که مؤلف به درخواست یکی از علویون حلب آن را در حدیقه‌های متعدد سامان داده، جلد اول آن شامل ۵۶ «حدیقه» و هر حدیقه در موضوع خاصی است مانند: الحدیقة الاولی فی حسن الابتداء، الحدیقة الثانیة فی براعة الاستهلال ...، الحدیقة الخامسة والخمسون فی الابهام، الحدیقة السادسة و الخمسون فی التوجیه. از اشعار شعرای عرب بسیار استشهاد می‌کند.

آغاز: بسمله ان احسن ما یبتدی به معانی المعانی حمد من خص بدیع التبیان بالنوع الانسانی واولی مایقرن به محاول تبیین الاعجاز القرآنی ... اما بعد فیقول ... یوسف المشتهر بالبدیعی ...

[معجم المؤلفین، کحاله ۲۸۰/۱۳؛ هدیة العارفین ۵۶۷/۲؛ ایضاح المکنون ۳۹۴/۱؛ دنا ۵۵۲۴/۴؛ الاوقاف العامة موصل ۴۹/۲ و ۱۰۱/۴]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** یاصفوة الدنیا علی اکدارها ×× یا واجد الدنیا علی الاطلاق
جزء اول در ۵۴ حدیقه و جزء دوم آن با حدیقه پنجاه و پنجم شروع میشود در توریه. جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی رویه میشن تریاکی، ۲۰۷ص، ۲۸سطر (۹×۱۸)، اندازه:۱۵×۲۰سم [ف: ۹ – ۳۴۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۱۳–۳۳/۶۳
آغاز: بسمله ان احسن ما یبتدی به معانی المعانی حمد من خص بدیع التبیان بالنوع الانسانی واولی مایقرن به محاول تبیین الاعجاز القرآنی ... اما بعد فیقول ... یوسف المشتهر بالبدیعی؛ **انجام:** یا صفوة الدنیا علی اکدارها ×× یا واحد الدنیا علی الاطلاق / نجز الجزء الاول من کتاب حدائق البدعیة فی الانواع الادبیه
جلد اول شامل ۵۶ حدیقه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۰ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ تملک: محمد بن حسن بن مساعد بحرانی خطی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ – ۱۵۹۰]

● حدایق البلاغة / ادبیات / فارسی

hadāyeq-ol balāqa

از: شمس الدین. نویسنده در مقدمه کتاب خود از وضع بد ادب و کارهای ادبی شکایت می‌کند و بعد می‌گوید بر آن شدم که کتابی در این باب بنویسم لذا این کتاب را در پنج «حدیقه» پرداختم بدین شرح: ۱. علم بیان؛ ۲. علم بدیع؛ ۳. علم عروض؛ ۴. علم قوافی؛ ۵. فن معمی. به اضافه یک خاتمه در سر قاب شعری و ما یتعلق بها.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۱۶/۲
آغاز: بسمله، حمدی که رخسار شاهد بیانرا غازه پیرایی نماید و ستایشی که قامت؛ **انجام:** و این هر سه را بناء بالکسر گویند نوع هشتم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جا: هندوستان (احتمالا)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۶۵گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۲۵۱]

● **حدائق البلاغة** / بلاغت / فارسی

hadā'eq-ol balāqa

فقیر دهلوی، میرشمس الدین، ۱۱۱۵ - ۱۱۸۳ قمری

faqīr-e dehlavī, mīr-šams-od-dīn (1704 - 1770)

در پنج «حدیقه» و یک «خاتمه»: در بیان و بدیع و عروض و قافیه و معما و خاتمه در سرقات شعریه.

چاپ: مشار فارسی، ج۲، صص۱۷۲۴-۱۷۲۴؛ بمبئی، سنگی، ۱۳۰۳ق، وزیری، ۱۱۲ص؛ لکهنو، ۱۳۰۲ق، ۱۹۱۳م، وزیری، ۲+۱۶۸صص

[الذریعه ۴۰/۸؛ نسخه‌های منزوی ۲۱۳۲/۴ آغاز با نسخه ما برابر است؛ دنا ۵۲۴/۴؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۲۹/۱]

شرح و حواشی:

۱- اعظم الصناعة؛ راقم، محمد حسن

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۸/۵

آغاز: الحدیقة الرابعة فی علم القوافی، بدانکه قافیه عبارت است از چند حروف معین که آنرا در آخر هر مصراع؛ **انجام:** چون صبا عاشق است و آشفته ×× سقی از وی بمان و بمایش

حدیقه چهارم فی علم القوافی، حدیقه خامسه فی علم العروض، حدیقه سادسه در فن معما؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ محرم ۱۲۴۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ (۸۶ر-۱۶۳ر)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۳ - ۲۳۱]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۲۸

آغاز: بسمله، حمدی که رخسار شاهد بیان را غازه پیرائی نماید

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حاج سید محمد علاقبندی، تا: پنج‌شنبه ۷ جمادی الثانی ۱۳۸۶ق؛ سپس قصیده‌ای در مدح حضرت امیر و قصیده‌ای از حاجب و سؤالات کمیل بن زیاد از حضرت امیر درباره نفس انسانی و منظومه اصولیه از ملا محسن ضمیمه است؛ کاغذ: جدید اعلاء، جلد: مقوایی با تیماج عنابی، ۱۵۳گ، ۱۶سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۴۰۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۰۹/۲

آغاز: سبحان الله من ناقص را که عمر بی مثال بصنعت هیچ مدانی صرف ملازمت جهل نموده‌ام مصدر حمد و ثنای متکلمی باید شدکه اهل کمال؛ **انجام:** اما آنچه سرقت بر آن طلاق می‌یابد دو نوع ظاهر و غیر ظاهر اما نوع ظاهر بر دو ضرب است ضرب اول آنکه لفظ و معنی دیگر را بی هیچ

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۲۶پ-۴۲پ) [ف: ۳۷ - ۳۵۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۹-ف

آغاز::

چاپ سنگی مطبع جعفری ۱۲۶۳ (۴۹۰)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۳]

● **حدائق البیان فی شرح التبیان** / ادبیات / عربی

ḥadā'iq-ul bayān fī š.-it tibyān

علی بن عیسی، ق۸ قمری

'alī ebn-e 'īsā (- 14c)

وابسته به: التبیان فی المعانی و البیان؛ طیبی، حسین بن محمد (-۷۴۳)

تاریخ تألیف: اواخر شوال ۷۰۶ق

شرحی است متوسط با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «التبیان فی المعانی و البیان» استادش شرف الدین حسین بن محمد طیبی (-۷۴۳ق)؛ او این شرح را به دستور وی نگاشته است.

[کشف الظنون ۳۴۲/۱ ذیل عنوان «التبیان»]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۲۶

آغاز: بسمله. قوله علم البدیع البدیع فی اسماء الله تعالی هو الخالق المخترع لاعن مثال سابق؛ **انجام:** الترصیع قوله و لاسیما اذا بدت الخیام یعنی ان السوق یزید بحسب القرب من آثار المحبوب فکلما قرب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۰ - ۱۹۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۱۱

فقراتی از آن؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۳ص (۱۰۳-۱۰۵) [مختصر ف: ۴۷۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۸۳

آغاز: و الخوف کقوله ربنا انک من تدخل النار فقد اخزیته هذا اذا کان الخطاب مع الله و ... فی قول المنافقین لشیاطینهم انا معکم انما نحن مستهزؤن او الایذان بکمال الخوف و الوجل کما فی قول ابراهیم علیه السلام؛ **انجام:** قوله علیه من صلوات الله اطیبها، اطیبها مبتدا و علیه خبره و من صلوات الله بیان حال من الضمیر فی الخبر فقدم ... علی انفسهم کما یوصی الاب المشفق الناس فی حق اولاده و یعضده الروایة الاقوی المسلم اذکرکم الله فی اهل بیتی کما یقول الاب المشفق الله الله فی حق ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، سبز، ۱۱۳گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۲۶ - ۲۶۶]

● **حدایق الجنان** / تاریخ ایران / فارسی

hadāyeq-ol jenān

مفتون دنبلی، عبدالرزاق بن نجفقلی، ۱۱۷۶ - ۱۲۴۳ قمری

maftūn-e donbalī, 'abd-or-razzāq ebn-e najaf-qolī (1763 - 1828)

وابسته به: تجربة الاحرار و تسلیة الابرار؛ مفتون دنبلی، عبدالرزاق بن نجفقلی (۱۱۷۶-۱۲۴۳)

دربرگیرنده سرگذشت نگارنده و زندگی‌نامه دانشمندان و سرایندگان همروزگارش در شیراز با شمه‌ای از احوال کریم

خان زند و خانواده او و تا آغاز محمد خان قاجار. سپس خود او در آن دستکاری کرده نامش را «تجربة الاحرار و تسلیة الابرار» نهاد. (احمد منزوی)

آغاز: بسمله. ای رونق افزای نورسیدگان انجمن حدائق وای عقده گشای مشکلات اسرار حقائق.

[فهرستواره منزوی ۲۱۱۲/۳ و ۹۵۱/۲؛ دنا ۵۲۴/۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون دارای جهان دار محمد شاه قاجار گرفتاران عراق را رخصت معاودت به اوطان داد، دو نفر بی مغز سبکسر از اولاد شهبازخان دنبلی که احمد خان را برادرزاده بودند – مهدی و رضا قلی نام – چون در خوی به خالوزادگان ناپاک بی باک پیوستند – نقش افنای عم نامور – در صفحه ضمیر بستند – احمد خان را با کلب علی بیک پسرش – و سلمان خان برادر – بر خاک هلاک انداختند – جعفر قلی خان باسایر برادران از ورطه هلاک بیرون جست ... در ارومیه به محمد قلی خان افشار پیوست. لشکری از وی گرفته به ظاهر خوی آمد قلعه قبل.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مؤلف در برخی از صفحات بر یک یا چند سطر خط کشیده و یا سیاه و یا محو کرده و هم چنین برخی از حواشی را. این نسخه ناقص است (مطلب در صفحه آخر ناتمام مانده)، در پشت آخرین برگ یادداشتی جالب از مرحوم بهار (مالک پیشین نسخه) با عنوان «من العجائب و الغرائب» دیده می‌شود، بر پشت نخستین برگ نسخه نیز این یادداشت نوشته است: «کتاب حدائق الجنان از تألیفات عبدالرزاق دنبلی ۱۱۷۶ در شرح احوال مؤلف و مسافرت وی به شیراز و شرح حالی از فضلاء شیراز که با او معاصر بوده اند و بندی از حالات کریم خان و احفاد او تا ظهور دولت آقا محمد خان قاجار، که به خط مؤلف کتابت شده و ناتمام مانده»، در برخی از صفحات حاشیه‌هایی است از بهار در توضیح پاره‌ای از نکات مبهم یا جبران افتادگی‌ها، بیشتر عنوان‌ها در این نسخه نوشته نیست و جای آنها سفید است و مرحوم بهار غالباً این عنوان‌ها را نیز در حاشیه استدراک کرده است (ظاهراً از روی نسخه تجربة الاحرار متعلق به کتابخانه مجلس)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ، ۱۳۰ص، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۵۳۶]

● **حدائق الجنان** / زیارات / فارسی

hadā'eq-ol jenān

حسینی خاتون آبادی، محمد صالح بن عبدالواسع، ۱۰۵۸ – ۱۱۲۶ ؟ قمری

hoseynī xātūn-ābādī, mohammad sāleh ebn-e ‘abd-ol-vāse‘ (1648 - 1714)

اهداء به: شاه سلطان حسین صفوی (۱۱۰۵–۱۱۳۵ق)

تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۱۱۳ق

در زیارات حضرات معصومین علیهم السلام که دارای سند و متن قوی و فصاحت و بلاغت باشد، همراه با بعضی از نکات و تحقیقات؛ مشتمل بر یک «فاتحه» و هفت «حدیقه» دارای ابواب و یک «خاتمه»: فاتحه: درآداب سفر؛ حدیقه ۱. زیارت رسول خدا و فاطمه زهرا وائمه بقیع، دارای ده باب؛ ۲. زیارت امیرالمؤمنین علیه السلام، دارای ده باب؛ ۳. زیارت حضرت سیدالشهداء علیه السلام، دارای ده باب؛ ۴. زیارت امام کاظم و امام جواد علیهما السلام، دارای پنج باب؛ ۵. زیارت امام رضا علیه السلام، دارای پنج باب؛ ۶. زیارت امام علی نقی و امام حسن عسکری و صاحب الامر علیهم السلام در سامراء، دارای هفت باب؛ ۷. زیارت حضرت معصومه علیها السلام و عبدالعظیم علیه السلام، دارای دو باب؛ خاتمه: در مطالبی چند مناسب مقاصد سابقه.

[دنا ۵۲۴/۴؛ ؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۰۷/۱، فهرستواره منزوی ۲۹۴/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۸

آغاز: امراض جسمانی بدستیاری اعراض روحانی حصار بدن را مسخر نموده ... فاتحه در آداب سفر. بدانکه از احادیث معتبره ظاهر می‌شود که؛ **انجام:** در هنگام انتفاع از این کتاب عظیم البنیان، این غریق بحر خطایا و عصیان را فراموش نفرمایند، و کان ذلک فی شهر ربیع الثانی من شهور سنة ثلث عشر ...

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛افتادگی:آغاز و انجام؛مصحح، مجدول؛ نام محمد جعفر کیوان در برخی از برگ‌ها و یادگاری از حاجی علی اکبر در پایان نسخه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۵۲گ، ۱۳ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۴۰ – ۶۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۳۷

آغاز: قنادیل مضیئه ستایش در شبستان فسیح مدیح خداوند بی مانندی ... نه دواق سماوات غرفه ازایوان؛ **انجام:** در هنگام انتفاع ازاین کتاب عظیم البنیان این غریق بحرخطایا و عصیان را فراموش نفرمایند.

خط: نستعلیق، کا: امیررجب بن ... رجب حسینی، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۱۳۱ق؛ مصحح، محشی با عناوین «منه عفی عنه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۰۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۴۲

آغاز: مقدسه شان سر افراز شده باشد کجا مروحه جنبانی بساط جنان را اختیار می‌نماید و کبوتری که برقبه منورشان قرار گرفته باشد؛ **انجام:** در هنگام انتفاع ازاین کتاب عظیم البنیان این غریق بحرخطایا وعصیان رافراموش نفرمایند.

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، برگ‌هایی از چند جای نسخه افتاده؛ جلد: تیماج سبز، ۲۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۲۹]

● **حدائق الجنان** / تاریخ معصومین / فارسی

hadā'eq-ol jenān

محمد حسن بن محمد ابراهیم، ۱۲۳۲ق۱۳ قمری

mohammad hasan ebn-e mohammad ebrāhīm (1817 - 19c)

تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۹۱

بی کا، بی‌تا؛ در پشت ورق اولی نوشته شده یکصد و دو ورق و چهار هزار بیت است [ف: ۱۰۶]

● **حدائق الحجازیة** / داستان / عربی

ḥadā'iq-ul ḥijāzīya

همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹ - ۱۳۱۹ قمری

hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1824 - 1902)

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۸۲/۵

آغاز: الحمد الله بجمیع محامده کلها علی جمیع نعمه کلها ... اما بعد فیقول ... لما من الله سبحانه و تعالی علی ابتداء منه؛ **انجام:** فبای حدیث بعدالله و آیاته یومنون یفعل الله ما یشا ء و یحکم ما یرید.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۱۸۲پ-۲۰۲پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۴]

● **حدائق الحقایق** / شعر / فارسی

ḥadā'iq-ul ḥaqāyiq

سنایی، مجدود بن آدم، ۴۷۳؟ - ۵۲۵ ؟ قمری

sanāyī ‹majdūd ebn-e ādam (1081 - 1132)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۸۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **حدایق الحقایق = حقایق الحدایق** / بلاغت / فارسی

hadāyeq-ol haqāyeq = haqāyeq-ol hadāyeq

رامی، حسن بن محمد، - ۷۹۵ قمری

rāmī, hasan ebn-e mohammad (- 1393)

وابسته به: حدائق السحر فی دقائق الشعر؛ رشید وطواط، محمد بن محمد (-۵۷۳)

اهدا به: سلطان اویس بن حسن جلایری ایلکانی (۷۵۷-۷۷۶ق)

در شرح حدائق السحر رشید وطواط است. در سبب تألیف می‌گوید: «... روزی بسعادت زمین بوس سرافراز گشته در اثنای بنده پروری بندگی حضرت سلطنت پناه خلد ملکه فرمود که رشیدالدین وطواط قصیده‌ای مرصع در حدائق السحر گفته و مدعای او آن است که از اول تا آخر مرصع است و مفاخرت نموده که در عرب و عجم کس چنین قصیده‌ای انشاء نکرده است، اکنون بر تعریفی که او کرده است چگونه شاید که جز مصارع مطلع مرصع باشد؟، بساط حضرت ببوسیده گفتم حقاً که نظر دقیق شاهد چنین نکته تواند بود، و به تصدیق آن ایراد از ناقلان خبیر و ناقدان بصیر استماع افتاد که کتاب حدائق مجمل است و به تفصیل احتیاج دارد، فرمان جهان مطاع به شرحی مفصل نفاذ یافت، واجب شد نسخه‌ای مشتمل بر امثله اشعاری پارسی که در این عهد متداول است مسمی به حقائق الحدائق مرتب گرداند». شرح بر تمام مندرجات آن کتاب نیست فقط از هر موضوعی بخشی از آن را با تغییر برخی از الفاظ و عبارات آن ذکر و پس از آن در توضیح آن بیانی نموده و شواهدی از اشعار پارسی خود و شعرای متقدم و معاصر آورده و در تمام آن بیتی عربی نیست و مطالبی هم بر مطالب رشید در اصطلاحات متأخرین در این فن اضافه نموده و در قسم اول گفته‌های رشید را در پنجاه باب شرح داده و در قسم دوم اصطلاحات متأخرین را در ده باب گذارده و در حدود ۱۲۰۰ بیت کتابت دارد.

آغاز: بسمله بعد از حمد بی حد و صلوات بی عد چنین گوید افضل الشعراء الذهان شرف بن محمدبن الرامی احسن الله عواقبه که مدتی مدید و عهدتی بعید درسخن پروری و ثنا گستری

انجام: سزای تاج و تخت از مادر دهر ×× معز الدین اویس بن حسن باد / همیشه تابود افلاک و انجم ×× معزالدین اویس بن حسن باد

چاپ: ایران، تهران، ۱۳۴۱ش، با مقدمه و تصحیح سید محمدکاظم امام

[دنا ۴/۵۲۴- ۵۲۶ (۵۹ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۲۱۳۳/۳ به دو نام بالا ۲۸ نسخه را نشان داده؛ الذریعه ۲۸۴/۶؛ کشف الظنون ۶۷۲/۱؛ مشترک پاکستان ۲۳۹۹/۱۳: حاجی خلیفه ۶۷۲/۱ «حقایق ... » بغدادی، هدیه العارفین، ۲۸۶/۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۱۶/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۴۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مثمن آن است که در بیتی هفت سج بیارند غیر از قافیه، چنانک ... چو خواهی تو با عاشقان مست ×× زمین وار باش پست ... / درو پایدار نیست.

ابواب شانزدهم، بیست و یکم و سی و نهم و چهلم در حاشیه آمده؛ خط: نستعلیق، کا: ابن الیاس، تا: ۸۰۰ق؛ دارای سرلوح زیبای عهد تیموری، عبارت مذهب «الحمد لله تعالی» به خط کوفی؛ مجدول مذهب، مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۲۳گ (۵۱پ-۷۳پ)، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۳۲- ۶۰۳]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۷/۱ ـ د

خط: نستعلیق، کا: زین حسینی، تا: جمادی الاول ۸۱۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی با گل و بوته‌های سرخ، ۵۷گ

(۱پ–۵۷ر)؛۱۳سطر(۵/۵×۱۱/۵)،اندازه:۹/۵×۱۵/۵سم[ف: ۱-۲۰۴]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۲۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن معروف بن علی الوادی، تا: ۸۴۷ق، جا: هرات؛ ۱۵ بیت از مولانا حیرتی در برگ ۵۰پ؛ ۳۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف مخ: ۲ – ۷۶۵]

۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳ر۲۸۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن یوسف الفومنی، تا: ۸۵۰ق؛ با انیس العشاق از همین مؤلف و جمع مختصر وحیدی در یک مجلد؛ جلد: چرمی، ۸۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۶×۱۶سم [ف: ۱ – ۴۲۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹/۵۰–ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۲۱گ (۳۹۷–۴۱۸)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۱۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۰۹/۱

خط: نستعلیق، کا: علی بن علی بن قنبر علی سبزواری جاجرمی، تا: شنبه ۲ ذیقعده ۸۷۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ (۱پ–۳۰پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ – ۲۸۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۵۵/۳

آغاز: ترکیبی کند از نظم یا از نثر که از حروف منقوط مجرد باشد مثال نثر حسام او ساعد ممالک را سوار؛ **انجام:** برابر

از بقیه باب ۳۵ تا آخر کتاب؛ کا: درویش محمد، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ کاتب نام کتاب را سهواً «حقایق الحدائق» نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴ص (۴۳۷–۴۶۰)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۱۸]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱/۲

در دو قسم: ۱. پنجاه باب است به اصطلاح استادان سابق با تصرفی چند، ۲. دو باب است در تصرف سخنوران متاخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه با دو پیشانی، جلد: مقوا رویه کاغذ ابری [ف: ۵ – ۵۲]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۲۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام (در میانه باب پنجم افتاده)؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱ سطر [ف: ۹ – ۵۷]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۳ ربیع الاول ۹۰۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ابعاد متن: ۱۵×۱۱، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۷۰۷]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۳۶/۴–عکس

نسخه اصل: آکادمی علومی شوروی لنینگراد موزه آزیاتسکی A483؛ بی کا، تا: پایان صفر ۹۲۲ق [فیلمها ف: ۳ – ۲۲۶]

۱۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وارث ملک جم ز مادر دهر ×× ذات سلطان ابو الفوارس باد / داد مردی و عدل و رافت و داد ×× ذات سلطان ابو الفوارس باد

خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن یعقوب، تا: ۹۳۹ق؛ جلد: چرمی، ۳۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم[ف: ۱ – ۴۳۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۰۴/۷–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۷۷]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۳/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: خضرشاه بن شیخ یوسف شاه مجاور النیمردانی، تا: ۸ ذیقعده ۹۴۹ق، جا: استرآباد؛ نسخه اول را در ۱۵ رمضان ۹۴۸ نسخه اول را در مشهد نوشته بود و نسخه حاضر نسخه دوم است؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰ سطر [ف: ۵ – ۳۶]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۸۳/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواسط محرم ۹۸۴ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶گ (۷۶–۹۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۴۰ – ۱۴۲]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۱/۱/۱۰۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶۳گ (۳۳۷–۳۹۹) [ف: ۹ – ۱۴۰۲]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۶۷/۲

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۴۰گ (۴۶پ–۸۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴– ۲۹۰]

۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۸/۱ صدر

آغاز: مرصع است و بدان مفاخرت نموده که در عرب و عجم کس چنین قصیده

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۵۷گ (۲۰–۷۶)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴ – ۲۹۱]

۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۷۵/۳–عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۸۷ص (۹۰–۱۷۶) [عکسی ف: ۱ – ۱۴۳]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۷۳/۲

خط: نستعلیق، کا: رضا علی معلم بن شاه فرخ بن حاج محمد تبریزی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترکی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۳ص (۱۰۹–۲۲۱)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۵۳]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۱۱

خط: نستعلیق خوش، کا: عباسقلی، تا: جمادی الثانی ۱۰۱۰ق، به دستور لهراست بیک؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۷ – ۱۸۳]

۲۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۸ صدر

آغاز: مرصعت و بدان مفاخرت نموده که درعرب و عجم کس چنین قصیده انشاء نکرده الخ؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (برگ اول)؛ در ص ۳۸ یادداشتی به تاریخ ۱۱۵۴ دارد؛ واقف: حاج میرزا محمد تقی وصی میرزا علی محمد حکمی؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج، ۳۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۴۳۹]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۸۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی آراسته با پیکره‌های بلبل و پروانه و آهو و اسب و شکارچی و گل یاس،۸۷گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۲۵۶]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: چرمی عنابی، ۳۹گ، ۱۴سطر (۶/۴×۱۱/۷)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۷ - ۳۰۲]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۴۶/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام (حدود یک صفحه)؛ کاغذ: ترمه، جلد: سیاه، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱/۵سم [ف: ۷ - ۲۲۱]

۲۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۰گ(۸پ-۱۷ر)،۲۷سطر(۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۵۴]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۱۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱۵گ، ۱۳ سطر [ف: ۵ - ۳۷۳]

۲۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۷۳/۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ (۶۵ر-۱۰۲پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۸۹]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۹۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیار من شود از سوز سینه میلامیل ×× کنار من شورد از آب دیده مالامال. قول مؤلف و این صنعت

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخملی بنفش، ۶ص (۱۵-۲۰)، سطور چلیپایی (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۳/۹×۲۱/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۷۰]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۰۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۲ص (۱-۲۲)، ۱۵سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۳۵۳۵]

۳۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۱۲/۱

آغاز: برابر

تا باب دهم از قسم دوم را دارد. بدین گونه: [باب دهم در مذیل: این صنعت دو نوع است. نوع اول آن است که شاعر ...]؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۱گ (۲پ-۳۲پ)، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۲۹۱]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۸۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شفیع، تا: ۱۲۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۴۳ص (۲-۶۴)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۲۷۳]

۳۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰/۱۴۸-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ صفر ۱۲۱۸ق؛ در فهرست فیلمها (۶۵۷/۱) نادرست به نام «انیس العشاق» آمده؛ ۲۳ص (۳۱۴-۳۳۶) [عکسی ف: ۲ - ۹۸]

۳۳. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۰۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شب یک‌شنبه ۱۳ شعبان ۱۲۱۹ق، جا: تهران؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۰]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۵/۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم ساروی، تا: ۱۲۲۴ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۴]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم ساروی، تا: ۲۱ شعبان ۱۲۲۴ق؛ کاغذ: فستقی با جدول و کمند، جلد: چرمی، ۴۰ص (۲۳۳-۲۷۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۹/۷سم [ف: ۱۳ - ۱۲۰]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** سزای تاج و تخت از مادر ... معز عواقبه

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم ساروی، تا: ۱۲۲۴ق [الفبائی ف:۲۱۶]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۵۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۹۸پ-۱۴۱ر)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۸ - ۲۷۹]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۳۳/۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر، تا: ۱۲۲۶-۱۲۳۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۸۹ر-۹۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۱۹]

۳۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۰۵/۲

خط: نستعلیق، کا: علی عسکر بن حاج علی شهر بابکی، تا: شعبان ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ (۱۲۳ر-۱۵۰پ)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵× ۲۰/۵سم [مؤید: ۳ - ۱۷۷]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۰۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: میشن مشکی، ۱۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲ - ۲۰۸]

۴۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۴۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** باز آی که سر در قدمت بازم و جان را در پای سمندت ×× چون می‌ندهد دست منی بی سر و پا را جز لعل بهائی
خط: نستعلیق، کا: غلامحسین بن حاجی عبدالرحیم خانبان کاشانی معروف به آقا کوچک، تا: شنبه ربیع الاول ۱۲۴۱ق، به امر میرزا محمد؛ جلد: چرم زرد، ۳۷گ (۹۷پ-۱۳۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۲ - ۱۵۲]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۳/۴
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۶۷]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۸۱/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن یشمی، ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۳۹۵]

۴۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۱۶/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۷۲پ-۹۰پ)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۱۳۲]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۲۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۲۸ر-۵۲پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۴۴ - ۲۴]

۴۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۷۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوب، کا: عبد الواسع بن شدای تویسرکانی، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۲ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۵۴۹]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶/۳
بی کا، تا: پایان صفر ۱۲۶۳ق، جا: زنجان؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹ص (۳۶۸-۴۳۶)، ۱۷-۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۳۶]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۱گ (۱ر-۱۱پ) [ف: ۳۶ - ۳۶۶]

۴۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۶۱/۶
خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد بن حسین موسوی همدانی، تا: ۱۲۶۸ق، جا: همدان؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۴]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۸/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۱۴]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۷۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی محلاتی، تا: چهارشنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۲۸۶ق [الفبائی ف: ۲۱۶]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۷۳/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم کسمائی، تا: ۱۲۸۶ق؛ این کتاب در دیباچه نسخه حاضر «حقایق الدقایق» نامیده شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ (۳پ-۳۲پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۷۸]

۵۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۱۳/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالرزاق بن عبدالرحیم خلخالی، تا: دوشنبه محرم ۱۲۸۷ق، جا: زنجان مدرسه سید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۱۲۸پ-۱۴۹ر)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۱۶]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۰۴
خط: نستعلیق خوش، کا: ابراهیم، تا: ۵ شعبان ۱۲۹۷ق؛ پس از کتاب فوائدی است در دستور زبان فارسی که کاتب به دستور میرزا عمو جان به تاریخ شوال همان سال نگاشته است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۲گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۲۷۲]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۵۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۴گ، ۱۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۵۹]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۳۷
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۵۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۹۸/۲
در دو قسم: نخستین ۵۰ باب دومی ده باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۱۲۰]

۵۸. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۳۷/۱
آغاز: حدیقه اولی در ماهیت شعر است مخفی نماند ...
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۵گ (۱ر-۴۵ر)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲- ۳۲۲]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۳۶/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۹ص (۶۵-۷۳)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۸ - ۹۴]

۶۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۱۸/۲
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۶۰-۸۳)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۷۸۹]

۶۱. تهران؛ محتشمی، مسعود؛ شماره نسخه:۷/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی، [نشریه: ۵ - ۶۷۳]

● حدایق الحقایق / - فارسی

hadāyeq-ol haqāyeq

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۱-ف
نسخه اصل: بادلیان Ouseley Add 4 (۱۳۴۰)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹

سطر، [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۲]

● **حدائق الحقایق** / اخلاق / عربی

ḥadā'iq-ul ḥaqāyiq

زین الدین الرازی، محمد بن ابی بکر، - ۶۶۶ ؟ قمری

zayn-od-dīn ar-rāzī, mohammad ebn-e abī-bakr (-1268)

مؤلف با استفاده از آیات و روایات منقول از پیامبر (ع) و آثار صحابه و کلمات عرفا این کتاب را در شصت «باب» اخلاقی تنظیم نموده است با این عناوین: ۱. التوبه؛ ۲. المجاهده؛ ۳. العزلة و الخلق؛ ۴. مخالفه النفس؛ ۵. الحسد؛ ۶. الغیبه؛ ۷. الدنیا؛ ۸. الامل؛ ۹. الصمت؛ ۱۰. التفکر؛ ۱۱. الفقر؛ ۱۲. الخوف؛ ۱۳. الرجاء؛ ۱۴. الحزن؛ ۱۵. البکاء؛ ۱۶. الجوع؛ ۱۷. القناعه؛ ۱۸. التوکل؛ ۱۹. البلاء؛ ۲۰. الصبر؛ ۲۱. الرضاء؛ ۲۲ التسلیم؛ ۲۳. الفتور؛ ۲۴. الزهد؛ ۲۵. الورع؛ ۲۶. الیقین؛ ۲۷. الاخلاص؛ ۲۸. العبودیه؛ ۲۹. الحریه؛ ۳۰. الفتوه؛ ۳۱. الجود و السخاء؛ ۳۲. الصدیق؛ ۳۳. الحیاء؛ ۳۴. الخشوع و التواضع؛ ۳۵. الادب؛ ۳۶. السفر؛ ۳۹. الذکر؛ ۴۰. الشکر؛ ۴۱. الدعاء؛ ۴۲. الاراده؛ ۴۳. التوحید؛ ۴۴. المراقبه؛ ۴۵. الاستقامه؛ ۴۶. الولایه؛ ۴۷. المعرفه؛ ۴۸. الصحبه؛ ۴۹. المحبه؛ ۵۰. الغیره؛ ۵۱. الشوق؛ ۵۲. القلب و الروح؛ ۵۴. الفراسه؛ ۵۵. کرامات الاولیاء؛ ۵۶. المنامات (رویا القوم)؛ ۵۷. الحوال اهل الحقیقه عند الموت؛ ۵۸. حفظ قلوب المشایخ؛ ۵۹. وصیه المریدین؛ ۶۰. الفاظ اهل الحقیقه و اصطلاحاتهم.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قال العبد ... محمد بن ابی بکر بن عبد القادر الرازی ... هذا مختصر من کتاب الله تعالی و سنة رسوله علیه الصلوة و السلام و آثار صحابته

انجام: و هذا آخر ما قصدنا ایداعه فی هذا المختصر ... و یکشف الحجب الحایله بیننا و بین حقیقة معرفة انفسنا بمنه و لطفه وجوده و کرمه و الحمد لله رب العالمین و صلوته علی ملائکته المقربین

[کشف الظنون ۶۳۳/۱؛ الاعلام ۵۵/۶؛ دنا ۵۲۴/۴ (۲ نسخه) با دو نام]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۲۰

آغاز: ان اباذر رضی الله عنه یقول الفقر أحب الی من الغنا و السقم أحب الی من الصحة ... باب الثانی و العشرون: التسلیم و التفویض. التسلیم و الاسلام الانقیاد و هو اظهار العبودیة؛ **انجام:** باب التاسع و الخمسون: وصیة المریدین. اعلم ان اول قدم المرید فی هذا الطریق ینبغی ان یکون علی الصدق ... فی عصر من الاعصار الاسلامیة من.

ابواب موجود: از باب ۲۲ تا ۵۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج فرنگی، ۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۲۰۲]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۱۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۶۱ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «محمد امین صلاحی» (کروی)؛ تملک: حسین الادیب اغریبوزی با مهر «عبده حسین» (مکعبی)؛ از موقوفات رمضانیه آقا ابراهیم ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج روغنی، ۶۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۲۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۲/۱عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۱ - ۳۸۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۹۵/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۹۱]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱

آغاز: الثانی عشر فی الخوف، الثالث عشر فی الرجا، الرابع عشر فی الحزن؛ **انجام:** و سلیمان استعظم ملکه فسلب منه و القی علی کرسیه جدا.

در فهرست بدون نام مؤلف. این کتاب در اخلاق صوفیان است و حاوی مسائل مهم اخلاقی می‌باشد یعنی مسائلی که سالک طریقت باید بدان متادب شود تا بسر منزل مقصود رسد. تعداد مسائلی که درین کتاب بحث شده ۵۸ خلق است و هر یک از این خلقها نمایشگر آن است که سالک در طریقت باید چگونه بیکی از این خلقیات متادب شود تا سلوکش کامل گردد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۸۸گ، ۱۷ سطر (۱۴/۵×۶/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۱۶۵]

● **حدائق الحقائق فی اظهار ما خفی من الدقائق** / اصول فقه / عربی

ḥadā'iq-ul ḥaqā'iq fī iẓhār-i mā xafīya min-ad daqā'iq

اردکانی، محمد حسین بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری

ardakānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad ja'far (- 19c)

تاریخ تألیف: شب یک‌شنبه غره رجب ۱۲۴۰ق؛ محل تألیف: اصفهان

مؤلف پس از قرائت کتاب معالم الاصول و قوانین المحکمة و برخی از کتابهای اصولی دیگر، چون آنها را خالی از ذکر ادله و اقوال یافته، کتاب حاضر را به ترتیب معالم و مشتمل بر شنیده‌های خود از فضلاء در یک «مقدمه» و چندین «باب» و یک «خاتمه» گردآورده است.

اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۳/۱

آغاز: الحمدلله الذی وهبنا حدائق الحقائق والهمنا بجوده حقائق الدقائق و الصلاة والسلام علی مقنن الاحکام و مبین الحلال و الحرام؛

جزء اول؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، ۱۲۴۰ق؛ ۲۱۲گ (۱پ-۲۱۲پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۷]

● **حدائق الحقائق فی تفسیر دقائق احسن الخلائق = شرح نهج البلاغة** / شرح حدیث / عربی

ḥadā'iq-ul ḥaqā'iq fī tafsīr-i daqā'iq-i aḥsan-il xalā'iq = š.-u nahj-il balāġa

بیهقی نیشابوری کیدری، محمد بن حسین، ق۶ قمری

beyhaqī neyšābūrī keydarī, mohammad ebn-e hoseyn (-12c)

وابسته به: نهج البلاغة؛ شریف الرضی، محمد بن حسین (۳۵۹-۴۰۶)

تاریخ تألیف: اواخر ماه شعبان ۵۷۶ق

شرحی است مختصر با عنوان «قوله، قوله» بر کتاب «نهج البلاغة» شریف رضی. این شرح به طور بسیار فشرده و جنبه‌های لغوی و ادبی و کلامی و تاریخی را بحث می‌کند و پس از شرح قطب الدین راوندی نوشته شده است.

آغاز: الحمد لله الذی جعل آل محمد صلی الله علیه و آله اصول البراعة

[دنا ۵۲۶/۴]

۱. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۸۰عکسی

کا: محمد بن الحسین بن محمد قصار، تا: رمضان ۶۴۵ق؛ ۲۷۵گ [جنگ: ۱ - ۴۵۷]

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۱۴عکسی

همان نسخه بالا [جنگ: ۱ - ۴۵۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۱۶

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بن علی رضا مازندرانی، تا: جمعه دهه اول صفر ۱۰۴۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: محمد علی بن محمد هاشم روضاتی، حاج میرزا زین العابدین خوانساری؛ مهر: جلال الدین بن محمد مسیح موسوی مورخ ۱۲۳۱؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶۵گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱۷ - ۹۹]

همدان؛ کمالی؛ شماره نسخه:۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۳۸۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۳۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۳۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۸

آغاز: الکفل علی بیاض النهار فهذا نتیجة طبع کالماء رقیق و صنع فی تألیف کلام دقیق؛ **انجام:** قوله ما اخذ الله علی اهل الجهل أن یتعلموا حتی أخذ علی اهل العلم أن یعلموا، قبل ان الامور المعقولة

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ پشت جلد یادداشت‌هایی است که حاجی آقا بن محمد شریف یک‌شنبه ششم محرم ۱۲۹۲ نوشته؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد حسین» (مربع)، «یا محسن قد اتاک المسیء» (مربع)، «عسی أن یبعثک ربک مقاماً محموداً الله المحمود فی کل فعاله» (دایره)؛ جلد: تیماج مشکی،۲۱۴گ،۱۹سطر،اندازه:۱۶×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۹]

● **حدائق الحقایق فی شرح کلمات کلام الله الناطق** / شرح حدیث / عربی

bahjat-ul ḥadā'iq fī š.-i kalamāt-i kalām-il lāh-in nāṭiq

گلستانه اصفهانی، محمد بن ابی تراب، - ۱۱۱۰ قمری

golestāne esfahānī, mohammad ebn-e abī torāb (-1699)

وابسته به: نهج البلاغة؛ شریف الرضی، محمد بن حسین (۳۵۹-۴۰۶)

تاریخ تألیف: جلد سوم ۱۰۸۲ق

شرح کبیر مؤلف بر نهج البلاغة است که پس از شرح صغیر ایشان با نام «بهجة الحدائق» نگاشته شده است [لذا آنچه در توصیف بهجة الحقایق او و در مجلد دوم «فنخا» آمده و آن را خلاصه شرح کبیر دانسته شاید صحیح نباشد و لذا تاریخ تألیف آن هم باید قبل از سال ۱۰۷۴ق باشد که تاریخ اتمام جلد اول این شرح است] . این شرح به اتمام نرسیده و فقط سه جلد از آن به رشته تحریر درآمده: جلد ۱. از ابتدای نهج البلاغه تا خطبه شقشقیه؛ جلد ۲. شرح خطبه شقشقیه که در مطاعن خلفا بحث مفصل دارد؛ جلد ۳. تا خطبه «کنتم جند المرئة و اتباع البهیمة». جلد اول کتاب به سال ۱۰۷۴ و جلد دوم به سال ۱۰۸۰ و جلد سوم را در روز جمعه ۲۴ رجب ۱۰۸۲ق به پایان رسانیده است. در آن از شرح ابن ابی الحدید یاد شده است. شارح در مقدمه آورده: پیش از این بر نهج البلاغه شرحی مختصر که پاره‌ای از مشکلات آن را حل می‌نمود نگاشته؛ ولی چون دیدم که حقائق و انوار آن کتاب مستطاب از پس پرده خفا ظاهر و آشکار نگردید و آن شرح ریزه‌کاری و مطالب دقیقه آن معدن فصاحت و بلاغت را هویدا ننمود، بر آن شدم که دگر باره به شرح آن پردازم ولی این لیاقت و قابلیت را درخود نمی‌دیدم و خویشتن را شایسته این بلندپروازی نمی‌دانستم، تا آنکه توفیقات و تأییدات ربانی شامل حال گردید و توسل به ذیل عترة طاهره علیهم السلام را بهترین وسیله برای موفقیت دانسته به دامان آنها چنگ زده و شروع به شرح با تفصیل کامل نموده و در مطالب مهمه مذاهب و اقوال را نقل و بیان و چون مقام اقتضا نموده از تفصیل و طول دادن باک نداشته و چون لازم شده برای ایضاح و اثبات مطلبی و محو باطلی چون ناچار به اطناب در کلام گردیده از آن هم دریغ نشده و در مباحث امامت مخصوصاً جستجوی کامل نموده و شبهه‌های مخالفین را یک به یک نقل و راه حق و راست را برای جویندگان واضح و آشکار نموده و با مخالفین به اخباری که در نزد خود آنها صحیح و معتبر است احتجاج کرده و از ترس این که تهمت افتراء به دامن نویسنده بندند به مآخذ هر یک در جای خود تصریح نمودم و چندان به ذکر قصص و حکایات نپرداختم جز آنجایی که مطلب مهمی مبتنی بر آن بوده و نیز از انشاد اشعار مناسب مقام خودداری کردم (گاهی ابیاتی در این شرح دیده می‌شود ولی خواسته‌اند بگویند

که چون شرح ابن ابی الحدید نیست) و در هر جا که مطلبی به نظر شارحین پیش از من رسیده و مرا استنباط دیگر بود آنها را با نظر خویش نقل نموده و امیدوارم که توفیق رفیق و در فهم کلمات مبارکات بر دیگران برتری داشته باشم و نام این شرح را «حدائق الحقائق فی شرح کلمات کلام الله الناطق» گذاردم و از نگاه‌کنندگان و خوانندگان امیدوارم که از نهج و طریقه انصاف و عدالت تجاوز ننمایند و از دیده کینه‌ورزی و دشمنی بر آن ننگرند. (انتهی ترجمة ملخص کلامه رحمه الله)». صاحب روضات در ۶۵/۴ نگاشته‌اند این شرح نهج البلاغه اساس آن بر اخبار گذارده شده چنان که شرح ابن ابی الحدید بیشتر جنبه کلامی و شرح ابن میثم جنبه حکمی آن غالب است. ولی گذشته از این که جنبه اخباری دارد شارح به جنبه ادبی آن هم توجه داشته و در بیان معانی لغات و مقصود از جمل و عبارات نهج البلاغه به نقل اقوال ائمه ادب مبادرت نموده و گذشته از این تتمه کلمات و خطب را که سید رضی مختصر آنها را نقل نموده ازکتب معتبره نقل و پس از شرح آنچه در نهج البلاغه است نیز به شرح و بیان آنها پرداخته‌اند. این شرح به اتمام نرسیده زندگانی شارح آن به آخر رسید و از مجلد سوم بیش از ۱۲۰۰ بیت نوشته نشده و چنان که حضرت آقا محمد علی بهبهانی به سال ۱۱۹۵ پشت نسخه‌ای که اینک متعلق به حضرت استاد آقا میرزا محمد طاهر تنکابنی دام ظله العالی می‌باشد (و اکنون در کتابخانه مجلس موجود است) نوشته‌اند فقط به شرح نهج البلاغه تا آخر خطبه «کنتم جند المرئه و اتباع البهیمه» که در مذمت اهل بصره می‌باشد توفیق بر شرح یافته‌اند و تمام این شرح به شماره نگارنده در حدود ۲۱۱۰۰ بیت است و گویند این شرح در بیست مجلد است ولی در مقدمه نیست و تا کنون بیش از سه بخش از آن یافت نشده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی رفع لنا اعلام المجد بولاء حامل لواء الحمد ففضلنا علی کثیر من عباده تفصیلاً ... اما بعد فیقول اللائذ بصفح ربه ... علاءالدین محمد بن ابی تراب گلستانه انی منذ عرفت

[الذریعة ۱۶۱/۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۲۷/۲؛ دنا ۵۴۹/۲ (که نسخه‌های حدائق الحقایق با بهجة الحقایق او خلط شده است)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی روایة المفضل عوذة تعلق علی الانسان. تم الجزء الاول من کتاب

جلد اول و دوم. بخش یکم از برگ ۱ تا ۱۱۶ و بخش دوم که ناقص است و فقط تا پایان (الطعن الثانی) از مطاعن ابوبکر را دارد، از آنجا تا پایان جلد برگ ۲۲۷؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ آقای مشکاة بر پشت (برگ یکم) آن را پاک‌نویس خط نگارنده دانسته، و در الذریعه (ج۶ص۲۸۴-۲۸۵) نیز چنین آمده است، لیکن این سخن جای گفتگو و تردید است، بلکه از ظاهر نسخه چنان نماید که برای کتابخانه سلطنتی و به خط خوشنویس نوشته شده و جمله «علی ید مؤلفه ...» در پایان بخش یکم نیز در همه نسخه‌های این کتاب هست، و دلیل بر خط نگارنده بودن این نسخه نمی‌شود به ویژه در کنار رویه ها این نسخه، نسخه بدل‌ها را نیز نوشته است. تاریخ نوشتن ندارد ولی پیداست که در زمان نگارنده، و برای کتابخانه شاه سلیمان صفوی، که کتاب به نام او است، یعنی نزدیک سال نگارش ۱۰۷۴ نوشته شده؛ مجدول، مصحح؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج زرد، ۲۲۸گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲ - ۳۳]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۳۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقال ابان بن تغلب لعبدالله بن شریک هذه سیرتان مختلفان فقال اهل الجمل قتل طلحة و الزبیر و ان معاویة کان قائماً بعینه و کان قائدهم.

قسمتی از جلد دوم (مبحث اول ودوم)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ با نسخه شماره ۳۳۴۳ تمام جلد دوم را شامل و یک سطر از آخر مبحث دوم در ابتداء نسخه دیگر نوشته شده و کاتب هر دو نسخه یکی است و در اینجا تاریخ را ننگاشته؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۷۵ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲ - ۶۳]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۳۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقال ابان بن تغلب لعبدالله بن شریک هذه سیرتان مختلفان فقال اهل الجمل قتل طلحة و الزبیر و ان معاویة کان قائماً بعینه و کان قائدهم.

بقیه جلد دوم است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۰۷ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲ - ۶۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۱۸

آغاز: الحمدلله الذی ارسل رسوله بالهدی و دین الحق ... و بعد فهذا هو الجزء الثانی من کتاب حدائق الحقایق فی شرح کلمات کلام الله الناطق تألیف المذنب

جلد دوم (شرح خطبه شقشقیه)؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد امین اصفهانی، تا: ۱۰ شوال ۱۰۸۲ق؛ تملک محمد قاسم بن محمد شفیع استرآبادی با مهر «محمد قاسم بن محمد شفیع ۱۱۰۷» (بیضی)، محمد شفیع بن محمد علی استرآبادی؛ مهر: «محمد شفیع ۱۰۸۲» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز پشت، ۴۸۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۱۲

خط: نسخ، کا: فضل الله بن حسین نائینی، تا: ۱۰۸۶ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد حسین بن ملک اله؛ مهر: «افوض امری الی الله محمد حسین» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۱۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر الکلام فی مطاعن ابی بکر و سیجی ء

ما یؤکد هذا البحث فی خاتمه مطاعن عمر بن الخطاب انشاء الله تعالی.
جلد اول و قسمت‌هایی از جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر خرم آبادی بن غضنفر، تا: جمعه ۲۵ رمضان ۱۰۸۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز مذهب، ۳۲۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۲۶ – ۲۱]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۹

آغاز: البحث ... من شرح الخطبة الشقشقیة فی بیان ما اشتمل منها علی الطعن علی عمر بن الخطاب قال علیه الصلاة و السلام
از خطبه شقشقیة و مشتمل بر تمام سه جلد می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: ناصر بن جمال حسینی، تا: سه‌شنبه ۱۸ شوال ۱۰۹۶ق؛ مصحح، محشی؛ یادداشتی ازسید محمد علی روضاتی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ – ۴۰۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۸۱

آغاز:
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۳۲۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۴۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سیجیء ما یؤکد هذا البحث فی خاتمة ... شعبان سنه ۱۰۹۷
جلد ۱ و ۲. از ابتدای کتاب تا پایان مبحث ابوبکر است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۸ شعبان ۱۰۹۷ق؛ مصحح، محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ – ۲۷۶]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۳۴

پایان در طعن ششم بر ابی بکر افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد باقر بن محمد تقی گویا مجلسی، محمد مهدی حسینی، عبدالباقی بن محمد حسینی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۷۷گ، ۱۹سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۹ – ۱۳۳۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۵۷

آغاز: و قال ابوعلی الجبائی ان رؤساء الیهود اخذوا انساناً فقتلوه و صلبوه؛ **انجام:**و غیرهم من اولیائه و اصحابه قطایع من ارض الخراج علی هذه الصورة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: مقوا، رویه پارچه،۳۳۲گ،۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۷سم [ف: ۱۴ – ۲۲۷]

۱۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۶۸

آغاز: فی ذلک المختار من کلامه جاری مجری الخطب فی المقامات المحصورة و المواقف المذکورة و الخطوب الواردة الظاهر من کلام؛ لایبلغ مدحته القائلون الحمد علی المشهور هو الثناء علی الجمیل الاختیاری من نعمة أو غیرها و المدح هو الثناء؛ **انجام:** الأصل و من خطبة له (ع) فی تخویف أهل النهر فأنا نذیر لکم الی آخر الخطبة و هو؛ یخرجون علی حین فرقة من الناس یحتضر صلاتکم فی.
شامل: جزء اول و دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ واقف: حسنعلی شاهرخی، ۱۳۳۴؛ جلد: تیماج، ۳۶۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ – ۲۳۴]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۲۵

جزو دوم و سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۲۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۴/۲سم [ف: ۱ – ۱۸۶]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۰۸

آغاز: بسمله. ذکر «ره» من ان یکون هو کتب علمه و صحف حکمته؛ **انجام:** حتی ظنه السامعون کلاماً من کلام الرسول صلی الله علیه و آله فقد نقض دلالة التفسیر المقتضیة عنده للعصمة ...
جلد ۲. نسخه کامل و شامل شرح خطبه شقشقیه است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۹۶ق؛ ضمیمه: مذیل است به یک برگ از «سوانح عمر» شیخ محمد علی حزین لاهیجی؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: نخودی کشمیری، جلد: مقوا با عطف میشن قهوه‌ای، ۱۶۲گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ – ۲۷۵]

۱۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۹۹

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله بروجردی، تا: ماه رجب ۱۳۴۴ق، جا: مشهد رضوی، برای حضرت آیة الله بروجردی؛ ۲۵۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۷۶]

۱۵. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۰۰

بحث سوم از شرح خطبه شقشقیه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ شوال ۱۳۴۴ق، برای آیت الله بروجردی؛ ۱۷۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۷۶]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۵۲

آغاز: البحث الثالث من شرح الخطبة الشقشقیة فی بیان ما اشتمل منها علی الطعن علی عثمان و عفان قال صلوات الله علیه فیا لله و للشوری، الشوری کبشری مصدر بمعنی المشورة؛ **انجام:** حتی باعدت بینه و بین مایؤمل من المرام الذی لا اسم له و لا رسم له و لا ذکر له ... بحبی للائمة و اعتقادی.
بخش آخر شرح خطبه شقشقیه را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ – ۱۴۸]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۰۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۶ – ۱۹۴]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۲

آغاز: البحث الثالث من شرح الخطبة الشقشقیة –فی بیان ما اشتمل منها علی الطعن علی عثمان بن عفان، قال صلوات الله علیه: فیالله و للشوری؛ **انجام:** و قد کان عثمان اقطع کثیرا من بنی امیة و غیرهم

من اولیائه و اصحابه قطائع من ارض الخراج علی هذا الصورة مشتمل بر بخشی از مجلدات ۲ و ۳ شرح است. و از جلد ۲، شرح مواضعی از خطبه که حاوی طعن خلیفه سوم بوده را دربردارد و در آن، مطاعن ایشان را به تفصیل در ۱۱ مورد همراه با پاسخ‌ها و ایرادات وارده بر آن ذکر نموده. همچنین از جلد سوم شرح، تا ابتدای خطبه «والله لو وجدته قد تزوج به النساء و ملک به الاماء لرددته» در نسخه موجود است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: محمد باقر گلستانه (از فرزندان مؤلف) به سال ۱۱۰۷ق با مهر «عبده محمد باقر گلستانه» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۷گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۳ - ۲۳۵]

← حدائق الحقایق فی کشف اسرار الدقایق ﴿ بحر الدرر

● حدائق الخلد = خلد برین / تاریخ / فارسی

hadā’eq-ol xold = xold-e barīn

وحید قزوینی، محمد طاهر بن حسین، ۱۰۱۵ - ۱۱۱۲ ؟ قمری

vahīd-e qazvīnī, mohammad tāher ebn-e hoseyn (1607 - 1701)

در تاریخ صفویه، روضه هشتم این کتاب منقسم بر هفت «حدیقه» بوده و به خلد برین نیز موسوم است. در دیباچه به نام حدائق الخلد و در پایان به نام خلد برین نامیده: حدیقه ۱. شاه اسماعیل؛ ۲. شاه طهماسب؛ ۳. شاه زاده مظفر و اسماعیل و شاهزادگان دیگر؛ ۴. سلطان محمد؛ ۵. شاه عباس؛ ۶. شاه صفی؛ ۷. شاه عباس.

[الذریعه ۲۵۱/۳ و۲۳۹/۷؛ ۵۲۶/۴ (۴ نسخه)]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۲۲

آغاز: تا یک باره متاع وقت را از کف نداده باشد گاهی که دامن فرصتی به دست می‌آید ... و پس از دو صفحه و فهرست ... حدیقه اول در طلیعه طلوع مهر درخشان دولت ابد مدت این خاندان ... چون سنة الله به آن جریان یافته؛ **انجام:** اختتام شعر بر انجام این حدیقه مینو نظام. در آغاز اهتزاز از اهیر بستان سرای حدیقه پنجم بهبوب نسیم وقایع نگاری کلک جادو خرام المنة الله ... که چهار خیابان روضه هشتم از گلزار همیشه بهار تألیف «خلد برین» ... نمونه باغ جنان و روضه رضوان گردید ... و خداوندگار حقیقی زمان ما از آب خزان حوادث در امان ... باشد و لیس ذلک علی الله بعزیزانه علی مایشاء قدیر.

خط: نستعلیق، کا: مرتضی قلی بن محمد یوسف افشار، تا: جمعه ۲۵ جمادی الثانی ۱۱۰۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی سفید نازک، جلد: تیماج سرخ، ۲۲۹گ، ۲۹سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۵سم [ف: ۴ - ۲۹۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۲

این مجلد حدیقه اول و دوم وسیم و چهارم از روضه هشتم. یکصفحه از دیباجه و چند ورق از آخر حدیقه سیم و اول حدیقه چهارم افتاده، این مجلد وقایع سلطنت شاه اسماعیل و شاه طهماسب و شاه اسماعیل ثانی و سلطان محمد شاه را متضمن است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۱۸۳گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۷سم [ف: ۲ - ۱۴۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۳

آغاز: خالق مهربان و جاعل کن فکان که فرازنده سایبان اطلس نه رنگ افلاک و گستراننده بساط گلهای

حدیقه پنجم از روضه هشتم؛ این مجلد مخصوص سوانح سلطنت شاه عباس بزرگ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۱۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۲ - ۱۴۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۲۵/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۲۸۳]

● حدایق الدقایق / عرفان و تصوف / فارسی

hadāyeq-od daqāyeq

میرجان، محمد بن زین الدین، ق ۱۰ قمری

mīr-jān, mohammad ebn-e zayn-od-dīn (- 16c)

در شرح سخنان شیخ جلال الدین محمود مسعود، در پنج «فصل»: ۱. میلاد او؛ ۲. حل مشکلات سخنان صوفیه؛ ۳. بیان بعضی ابیات؛ ۴. سخنان بدیع مشهور در بیان حقایق؛ ۵. حکایت مسطور و غیر مذکور

آغاز: الهی غواصان بحار حقیقت را که به لهجه جمع فرو روند.

انجام: نباشیم از صدف چینان ساحل و صل الله علی خیر خلقه ... آمین یا رب العالمین.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق هندی، کا: شیخ مرتضی بن شیخ مظفر عباسی لاهوری، تا: رمضان ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۱۳۴گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۹۶]

● حدائق الدقائق / هیئت، شعر / فارسی

hadā’eq-od daqā’eq

رساله‌ای است منظوم در شانزده «اصل»: ۱. حساب جمل؛ ۲. ارقام بروج؛ ۳. کواکب؛ ۴. ایام؛ ۵. هندسه؛ ۶. سال و ماه؛ ۷. لغت؛ ۸. تجنیس و تصحیف؛ ۹. (در نسخه نیست)؛ ۱۰. اجزاء؛ ۱۱. تشبیهات؛ ۱۲. تصغیر؛ ۱۳. اسقاط؛ ۱۴. ضد و نقیض؛ ۱۵. جذر و کعب؛ ۱۶. رعایت و ترتیب. در آغاز پس از ستایش پیامبر از جواد قنبر کیرنکی ستایش شده است. در هر اصلی مسأله‌ها حل می‌شود و معمایی درباره آن می‌آید و پاسخ آن هم

در حاشیه نسخه ما به رمز هست.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۷/۲ ـ د

آغاز: بنام آنکه داد از لوح انشاء ×× خرد را خطه ملک معما؛ **انجام:** چهارم بود از ذی الحجه آن روز ×× که کردم ختم این نظم دلفروز / خرد زین نکته گر حرفی بخواند ×× زتاریخش چو قاسم خیره ماند. از این بیت بر میآید که نام مؤلف قاسم است و تاریخ آن باید ۴ ذیحجه باشد

بی کا،تا:۱۸ربیع الاول۸۲۲ق؛۱۴گ(۱۲۵پ–۱۳۸ر) [ف:۱ – ۲۰۵]

● حدائق الدقائق فی شرح رسالة علامة الحقائق = شرح الانموذج / نحو / عربی

ḥadā'iq-ud daqā'iq fī š.-i r.-i 'alāmat-il ḥaqā'iq = š.-ul unmūḏaj

بردعی، سعد الدین، ق ۱۰ قمری

barda'ī, sa'd-od-dīn (- 16c)

وابسته به: الانموذج؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷–۵۳۸)

شرح مفید و مبسوطی است بر رساله «الانموذج فی النحو» جارالله زمخشری است با عناوین «قال، اقول» و در آن به بیان مشکلات و توضیحات لازم بدون مناقشات طولانی پرداخته مگر در برخی از مباحث که شارح با استفاده از کتاب «المفصل» زمخشری به مناقشه میپردازد.

آغاز: بسمله، انا نرید ان نتشبه بمن یحمدک علی آلائک و ان نتشبث باذیال من یشکرک لنعمائک ... فیقول المفرط فی التفریط ... وبعد فیقول ... سعدالدین ... لما رأیت الموجز المعروف بانموزج ... قوله الکلمة مفرد اقول

[ذیل چلبی ۳۹۵/۱؛ معجم المؤلفین ۲۱۶/۴؛ دنا ۵۲۷/۴ (۱۶ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵

خط: نسخ، کا: محمد بن خواجه محمود، تا: ۸۹۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه کاغذ ابری، ۹۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۰/۷سم [ف: ۱ – ۱۸۵]

۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۲۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله وام المفرد الخ کانه قیل انت قلت ومنه المنادی المضاف والمضارع وغیر النکرة فما حال المفرد المعرفة.

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سیاه [ف: ۱ – ۳۶۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** الماء صفة القیصوم و الشیخ الذین ذرت بهم الشمس للقاصی و الدانی الحمد لله علی الدوام..

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: شرف الدین احمد در بلخ و حسام الدین بخاری به تاریخ ۱۰۵۷؛ مهر: «عبده محمد علی بن غلامرضا» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۴۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۵ ط

آغاز: برابر؛**انجام:** الماء صفة القیصوم و الشیخ ذرت بهم الشمس للقاصی و الدانی الحمدلله علی الدوام علی منه بالاتمام ... اغفر ذنبی و ذنبه بتمام و هو مولانا محمد نام (کذا) اللهم اغفرلی و لمن نظر الیه و یدع لی بسلام.

خط: نسخ ترکی، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۰۱گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۲۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۷۲

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: ۳۰۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۷۵

آغاز: الاوحدی المستکشف لدقایق هذا الفن المفتش المستطلع طلع ما فی الدن؛ **انجام:** الذی ذرت بهم الشمس للقاصی و للدانی.

خط: نسخ، کا: بهزاد، تا: شوال ۱۰۴۵ق، جا: شماخی؛ افتادگی: آغاز (صفحه اول)؛ محشی؛ واقف: دکتر شمس الدین جزایری، مرداد ۱۳۴۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۱۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۲ – ۸۰]

۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وجه ترک هذه الاصناف عدم شیوعها فی اطلاقات ...

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن مولانا محمد بن ابراهیم بن مولانا حسن (در مجلس مولانا جلال الدین محمد ارش اوغلو)، تا: صفر ۱۰۵۲ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: گالینگور سیاه، ۱۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲ – ۱۱۳]

۸. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۹۹

آغاز: فی شأنه اردت ان ارفع الحجب و الستائر و اظهر الضمائر و السرائر و اشیر مخفیات کنوزه و اصرح باشاراته و رموزه؛ **انجام:** والمعنی ان وقع منک ضرب فی الاستقبال یقع عنی و نقلها الماضی من معنی المضی الی معنی الاستقبال

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛تملک: عبدالرسول بن محمد به سال ۱۳۳۹، علی بن محمد حسین بن قاضی بابا اردکانی به سال ۱۲۶۵؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۴۵]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و التوابع هی کل ثان معرب باعرابه

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۹۸–۱۹/۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** مفرد متضمن لمعنی الاستفهام الذی له صدر الکلام ... فیقدم ذلک المتضمن علی المبتدأ وجوباً حفظاً.

خط: تحریری، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ تملک: عبدالقادر بن یوسف؛ جلد: شومیز عطف گالینگور قهوهای، ۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۳ – ۱۵۹۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الشبح الذين ذرت بهم الشمس للقاصى و الدانى تمت. الحمدلله على الدوام ×× على من عليها بالاتمام / على نطق المسئول و المراد ×× و على الرسول افضل السلام
خط: نسخ، کا: احمد بن نوری تکلة (از محال قابستان)، تا: ۱۱۱۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۲۳۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۷۹]

۱۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۶۵/۱

آغاز: بانموزج لمن لم يو جد اعرابه عوج و لاعرج هو الذى ماشح فى الاقطار و ماسمح بنحو الادوار الفلك الدوار؛ **انجام:** الحمدلله على الدوام على من علينا بالاتمام على طبق المسئول و المرام و على الرسول افضلى السلام و على آله و اصحابه البرق ... مانطق الحمامة و تنبو الغمامة و زهر النور بالكمام.
خط: نسخ، کا: ملا علیاربن محمد، تا: غره ربیع الثانی۱۱۳۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد حسین بن حاجی علی خویی ۱۲۹۸؛ ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴۱۱]

۱۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۳۴

آغاز: قوله الكلمة مفرد مثل ش متمسكا بحبل التوفيق و عروة التحقيق بمنه لما اراد ان يبحث؛ **انجام:** تمت الرسالة الشريفة المسماة بحدائق الدقائق من تأليف مولانا سعدالله
بحث افضل التفضیل؛ کا: حاج علی بن کربلا محمد شفیع، تا: قرن ۱۳، جا: شروان؛ ۹۰گ، قطع: خشتی [ف: ۱۲۵]

۱۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الضب الماضغة الغيصوم و الشيخ الذين ذرت لهم الشمس للقاصى و الدانى الحمدلله
خط: نسخ، کا: ملا عباس یرجو، تا: پنج‌شنبه ۶ محرم ۱۲۲۸ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۸۱]

۱۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۲۱

آغاز: بسمله قوله: باب الفعل هو ما صح ام يدخله قداه. ش اى كلمه جاز دخول قد و حرف الاستقبال؛ **انجام:** و زهرالنور بالكلام شرف الله هذا الكتاب الى يوم القيمة، تمت هذا الكتاب بعون الملك الوهاب الموسوم بحدايق فى خدمت اوستادنا و مولانا احمد افندى.
بدون خطبه است و باب اسم را ندارد از باب فعل شروع می‌شود؛ خط: نسخ، کا: کامل بن شیخ صندی بستانی، تا: رمضان ۱۲۶۱ق؛ محشی؛ مهر: «یا محسن قد اتاک المسیئ» (بیضی) با تاریخ ۱۳۲۵ق؛۸۱گ،۱۲سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۴۲۶]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۳۲

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: اسعد بن سید محمد، تا: ۱۳۰۱ق؛ اهدایی: جلیل سید زاده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ سفید عطف تیماج زرد، ۱۷۹گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۵۱۱]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۱۶/۱-۳۹/۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** والما المفرد المعرفة فمضموم نحو يازيد ورجل ناقة قيل انت قلت ومنه المنادى المضاف والمضارع
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۳۳۰ق؛ جلد: مقوا، ۱۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۹۰]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۸۸/۲-۱۲/۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** نحو والله لئن اكرمتنى لاكرمتك او تقديراً كقوله لئن اخرجوا لايخرجون
خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۵۵گ، ۱۵-۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۹۱]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۴۰

بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● حدائق ذات بهجة / کلام و اعتقادات / فارسی

hadā’eq-o zāt-el bahja

فاضل بن شاه کرم، محمد، ق۱۲ قمری

fāzel ebn-e šāh karam, mohammad (- 18c)

تاریخ تألیف: شروع تألیف چهارشنبه غره رجب ۱۱۴۳ق
رساله‌ای اعتقادی در اصول دین مشتمل بر پنج «حدیقه» و هر یک مشتمل بر چند «ثمره»، و حدیقه چهارم که در امامت است درباره هریک از امامان سه معجزه را ذکر کرده است.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۲۹/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین.. و بعد چون دراحادیث کثیره متعدده متوافره معتبره مرویه ازائمه صادقه؛ **انجام:** و الا از عملیات ذره ندارم که بسبب آن مستوجب رحمت گردم ...
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۲۰۷پ-۲۳۵ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۴۳/۱

آغاز: ... الفوض الاکبر بمحمد و آله سادات البشر و این حدایق منطویست در پنج حدیقه؛ **انجام:** در قیامت همین است و الا از عملیات ذره امیدوار نیستیم.
در فهرست با عنوان «ثمره حقایق» و ناشناس آمده؛ خط: نسخ، بی کا، تا: پنج‌شنبه ۴ رجب ۱۱۴۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ با یادداشتی مورخ سال ۱۳۴۸ در رحمت فرستادن به قدیمی‌ها در اعتقادات و اذعان به سست شدن عقاید اهل زمان؛ جلد: تیماج تریاکی، ۴۶گ (۱ر-۴۶ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۴سم [ف: ۴۱ - ۱۹۳]

● حدائق الریاحین / شعر / فارسی

hadā’eq-or rīyāhīn

گیلانی، علی بن میرزا محمد

gīlānī, ‘alī ebn-e mīrzā mohammad

در مدایح آل یاسین.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۰
آغاز: جواهر حمدی که مطایای عبارات فصیحه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۶ق؛ ۴۳گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ – ۳۱۹]

● حدائق الریحان فی ترجمة شقائق النعمان / تراجم / ترکی

hadā'eq-or rayhān fī tarjomat-e šaqā'eq-en na'mān
محتسب زاده بلغرادی، محمد، ق۱۱ قمری
mohtaseb zāde belqerādī, mohammad (- 17c)
وابسته به: الشقایق النعمانیة فی علماء الدولة العثمانیة؛ طاش کبری زاده، احمد بن مصطفی (۹۰۱–۹۶۸)
ترجمه ترکی شقائق نعمانیه طاشکبری زاده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۱
آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان و علمه البیان و رفع طبقات العلماء فیما بینهم و جعلهم مالك العلم؛ **انجام:** نفس نقصاتن ایلیه تکمیل علمی ایله همیشه عامل اوله. الحمدلله علی التمام و الصلوة علی نبینا علیه السلام و علی آله و اولاده و اصحابه بررة الکرام و الحمدلله علی الدین و الاسلام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دارای سرلوح مذهب، رکابه‌دار، فهرست طبقات ده گانه کتاب و تراجم موجود در آن در اول نسخه درج شده؛ تملك: عفتی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۰ – ۱۶۲]

● حدایق السالکین / گوناگون / عربی و فارسی

hadāyeq-os sālekīn
مجالس سخنوری مذهبی شیعی است و از شیر خوردن موسی آغاز میشود تا مجلس پنجاه و پنجم درباره سلاسل جهنم.

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۶۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۴۵]

● حدائق السحر فی دقائق الشعر / ادبیات / فارسی

hadā'eq-os sehr fī daqā'eq-eš še'r
رشید وطواط، محمد بن محمد، – ۵۷۳ قمری
rašīd-e vatvāt, mohammad ebn-e mohammad (- 1178)
به دستور: علاء الدین اقسزبن محمد معین
تاریخ تألیف: ۵۶۸ق
این کتاب از مشاهیر کتب ادبی فارسی و مؤلف آن شاعر شهیر رشید وطواط است که در فن انشاء به عربی و فارسی نیز شهرتی بسزا داشته و در عصر و زمان خویش در استادی این دو فن به دو زبان مسلم بوده و این کتاب وی که در صنایع شعریه ساخته شده مورد قبول دانشمندان گردیده است.
از آثار رشید آنچه باقی مانده یکی همین کتاب است که به فارسی است ولی گذشته از شواهد فارسی که در آن است به نظم و نثر عربی در آن نیز استشهاد گردیده است. مؤلف در مقدمه می‌گوید: ابوالمظفر امیر بن محمد معین خوارزمشاه کتابی عربی به نام «ترجمان البلاغه» در معرفت بدایع شعر به او داد، وی به دلیل اینکه شواهد ابیات آن کتاب از راه تکلف فراهم آمده و خالی از اشتباه نبود، بر آن شد تا کتابی بهتر و بی عیب و نقص در محاسن نظم و نثر فارسی و عربی تألیف کند و آن همین حدائق السحر است. در این رساله ۸۰ نوع از صنایع ادبی همچون ترصیع و تجنیس والاسجاع، متضاد، تضمین المزدوج، حسن المقطع، مراعات النظیر، التفات، تشبیهات، سیاقة الاعداد، تنسیق، ارسال المثل، موشح، مسمط، ملمع ومقطع، موصل، مصحف، تعجب و امثال آنها با گواه از سروده های فارسی و عربی آمده است. مؤلف در آن اشعاری از خود و از شعرای دیگر و همچنین شواهد ترجمان البلاغه که مورد انتقادش بوده بر آن افزوده است و شرف رامی پنجاه باب از حدایق الحدایق خود را در شرح مشکلات این کتاب پرداخته است.
آغاز: الحمدلله علی ما افاض علینا من نعمه المترعة الحیاض و منه الممرعة الریاض ... اما بعد چنین گوید مؤلف این کتاب خواجه رشید الدین وطواط سعد الاسلام ملك الکتاب ذوالبیانین
انجام: سهل ممتنع شعری باشد که آسان نماید اما مثل آن دشوار توان گفت و در تازی امیر ابو فراس و بحتری راست ازین جنس در پارسی فرخی را و من بر لفظ فرخی این کتاب را تمام کردم
چاپ: و بارها به چاپ رسیده است؛ مشار فارسی، ج۲، ص۱۷۲۶؛ تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۰۶ق، وزیری، ۱–۱۳۶ص
[الذریعة ۲۸۶/۶؛ کشف الظنون ۴۵۹/۲ و ۶۳۴/۱؛ نسخه‌های منزوی ۲۱۳۴/۳ – ۲۱۳۶؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۰۹/۱؛ دنا ۵۲۸/۴–۵۳۰ (۱۰۶ نسخه)؛ مشترك پاکستان ۲۳۹۵/۱۳–۲۳۹۶و ۲۷۹۳–۲۷۹۴]

شرح و حواشی:
۱- بدایع السحر فی صنایع الشعر = خلاصة حدائق السحر = مختصر بدایع السحر؛ رشید وطواط، محمد بن محمد (–۵۷۳)
۲- بحر الصنایع؛ متکلم نیشابوری سامانی، حسن (–۷۷۱)
۳- حدایق الحقایق = حقایق الحدایق؛ رامی، حسن بن محمد (–۷۹۵)
۴- صنایع البدایع فی علم البدیع؛ حسینی، مهدی (–۱۳)
۵- تصحیح حدائق السحر؛ قزوینی، محمد (۱۲۵۶–۱۳۲۸)
۶- حدائق السحر (منتخب) (۳عنوان)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۷۸–عکس
نسخه اصل: پاریس S. P. 1405/2؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ شعبان ۶۶۸ق [فیلمها ف: ۳ – ۲۶۰]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۴۴/۱
از الترصیع تا بیان کلام مرصع (الاستدراك)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا:

قرن ۷ و ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی، با چاپ شده یکی نیست؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۳گ (۱پ-۴۳پ)، ۱۳سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۷۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۴]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۸/۲ ـ د

خط: نستعلیق، بی کا، تا: رجب ۷۱۶ق؛ ۴۵گ (۲۴ر-۶۸ر) [ف: ۱ - ۲۰۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۴۱/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۹۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۲

خط: نسخ، کا: حسن بن علی بن حسن معروف به فارسی، تا: اواخر ربیع الثانی ۷۳۸ق؛ در انتهای نسخه باب فی کرة الکواکب الثابتة و عدد الصور و الکواکب مرصودة فیها و فهرستی از تألیفات جامی و نسب شاه اسماعیل الحاق شده؛ تملک: محمد اسمعیل شیرازی یحیی فخری رازی در ۱۱۲۱، ابوبکر بن تاج الدین حسین حسینی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۷/۸سم [ف: ۲ - ۲۰۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرغ من تحریر هذا الکتاب اضعف عبادالله و اقل خلق الله ابوحامد محمد بن ابی حامد فی عاشر رمضان ثمان سبعین و سبع مایه.

خط: نسخ، کا: ابوحامد محمد بن ابی حامد، تا: ۷۴۰ق [بر طبق ترقیمه ۷۷۸ق]؛ دارای سرلوح طلایی، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی نباتی، جلد: مقوا با عطف تیماج، ۱۲۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۲۹۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۲-ف

نسخه اصل: حمیدیه ش ۱۴۴۷؛ کا: محمد بن جلال الدین اصیل، تا: محرم ۷۵۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۷

بی کا، تا: رمضان ۸۶۵ق؛ نسخه کهن و نفیس [میراث شهاب: س۱۰ش۱-۲ - ۱۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور حنایی، ۱۴۶گ، ۹ سطر (۵×۷)، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۱۷ - ۸]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سلم تسلیماً کثیراً یا ذوالجلال و الاکرام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۳ق؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۸۷گ، ۱۱ سطر (۶×۹/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۷ - ۳۰۳]

۱۰. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، چند برگ آخر رساله‌ای ناقص در علم عروض آمده که تألیف آن به سال ۸۹۲ پایان یافته ولی نسخه نونویس است؛ مهر: «یا حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج سبز، عطف پارچه ای مشکی، ۳۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ارتجال شعر یا خطبه یا نامه بی اندیشه انشا کردن باشد و این را بدیهه نیز خوانند

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۸ق؛ محشی، مطالعه به تاریخ رجب ۱۰۹۸؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۴۸گ (۲۷پ-۷۴ر)، ۱۲سطر، [ف: ۳۷ - ۲۰۱]

۱۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۶۹گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۴۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۷۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ در ص ع آمده «ترجمان البلاغة»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲۹گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۹۰]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۸۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سبز زیتونی، ۹۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۷۶۶]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۷۰/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶گ (۵۵پ-۷۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۸۹]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۵۷گ، ۱۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۲۸]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱۹۵/۲-۲۶/۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اما مثل آن دشوار توان گفت درتازی ابوفراس را و درپارسی فرخی را ازین قبیل بسیار است.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۵۹۱]

۱۸. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۳۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد امین (؟)، تا: ربیع الثانی ۱۱۴۵ق؛کاغذ:زرد آهارزده،جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۱۰۹پ-۱۵۲پ)، ۱۴ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۰۵]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۶۵ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۴۵گ (۱۷-۶۱)، ۱۳ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۴۰ - ۸۸]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۷۳/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد صابر بن ابی القاسم، تا: شعبان ۱۱۷۱ق، به درخواست آخوند ملاعبدالصمد؛ کاغذ: پسته‌ای و، جلد: میشن سیاه، ۳۶گ (۱۳پ-۴۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۲۹]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۵۴

خط: نستعلیق، کا: حسین اردلانی، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۱۹۶ق، برای استادش هاشمی کاثی از روی نسخه مؤلف؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن مشکی، ۷۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۲سم [ف: ۲ - ۲۰۹]

۲۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۲۷]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۳۱/۹

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۰گ (۱۲۶پ-۱۵۵ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۶ - ۳۶]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۰۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح، مجدول، دارای کمند؛ یادداشتی به خط مرحوم بهار؛ کاغذ: فرنگی ضخیم شیری، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۲ص (۱-۱۰۲)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۴۵۶]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۴۱/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی متن سفید حاشیه شکری اکلیل افشان،جلد:ترمه راه راه عطف تیماج،۱۱۰ص (۱-۱۱۱)، ۱۱ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۸۱]

۲۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۴/۱ ـ د

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۶]

۲۷. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۴۵ - ج

تا آغاز «ارتجال» را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، ۳۲گ، ۸۱ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۹۴]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۹۸/۱

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۲۸]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: متن نستعلیق، آیات و شواهد به نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، به نام میرزا رضی الدین؛ محشی؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۴۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۷سم [ف: ۱۷ - ۱۱۲]

۳۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۵۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۷۳]

۳۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۷۹

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۴۵]

۳۲. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی کا، تا: ۱۲۲۳ق [میراث اسلامی: ۵ - ۶۰۴]

۳۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۱۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج زرد، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۹۴]

۳۴. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۲۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۸ ذیحجه ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۱۹سم [نشریه: ۶ - ۷۹]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوایی، عطف میشن مشکی، ۲۵ص، ۲۳ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ - ۷۷۹]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** همیشه روزگار شاه اسلامیان پناه فرخ و همایون باد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶ - ۱۴۸]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۳۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسن، تا: ۱۲۵۲ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶۳ص، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۸۷]

۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۱/۱-۲/۱۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ملا محمدرضا افشار، تا: ۱۲۵۴ق؛ ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۹۱]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۸۸/۳-۳۱/۱۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ محرم ۱۲۵۵ق، جا: کاظمین؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۵۹۲]

۴۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۹۳/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۲ صفر ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۸گ (۱-۱۸)، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۷۶۹]

۴۱. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۳۷/۱
کا: زین العابدین همدانی، تا: جمادی الثانی ۱۲۵۸ق، برای سرکار میرزا محمد صادق [نشریه: ۵ - ۲۲۵]

۴۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۱/۸
آغاز و انجام: برابر
بی کا، تا: ۱۲۵۸ق، جلد: چرم زرد، ۳۲گ (۱۲۲پ-۱۵۳ ر)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۵۵۹]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ در برگ ۳۶پ تا ۳۸پ نامه یکی از عمال دولت عثمانی به دربار کریم خان زند بعد از فتح بصره از اردوی صادق خان برای عفو و بخشایش و مطلبی در بیان راه راست نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: ساغری قهوه‌ای، ۱۴گ (۲پ-۱۵)، ۳۶ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۵۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰گ (۱۳پ-۳۲)، ۲۶ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۳×۲۱/۷سم [رایانه]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۷/۳
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶۸ص (۱۱۳-۱۸۰)، ابعاد متن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۴/۱×۲۱/۹سم [شورا: ف: ۲۹/۱ - ۱۵۶]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵/۱-فیروز
خط: نستعلیق، کا: موسی خان نوری (پسر میرزا اقا خان)، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۸۸ص (۱-۸۸)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۳۳]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶ سرود
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر قزوینی، تا: ۱۲۶۰ق [نشریه: ۱۳ - ۴۳۰]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۲۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸ص (۱-۲۸)، ابعاد متن: ۸×۱۴، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۵۵]

۴۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۴۹/۱
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی و ترمه، جلد: عطف میشن رویه کاغذ آبی، ۵۶گ (۳پ-۵۸پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۶۷]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۳۰
خط: نستعلیق، کا: محمد رضای نوری، تا: ۱۲۶۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۵گ، ۱۰ سطر (۵×۶)، اندازه: ۸/۵×۱۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۷]

۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۶۹/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ شوال ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ (۴۸پ-۷۸پ)، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۳۵]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۵۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ رجب ۱۲۶۱ق؛ محشی؛ واقف: تقی مدرس رضوی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۱۱۰]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ مصحح؛ مهر: «تقی الحسنی» (چهارگوش)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۹گ (۹۵پ-۱۳۳پ)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۵۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۶۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابن میرزا سید جواد رضوی، تا: سه‌شنبه ذیقعده ۱۲۶۳ق؛ جلد: چرم مشکی، ۴۶گ (۶پ-۵۱پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۲ - ۶۶]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۸/۴
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق سرخوش هروی، تا: ۲۸ جمادی الاول ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۳۶گ (۱۲۰پ-۱۵۵پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۲]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد کاظم بهبهانی، تا: غره شعبان ۱۲۶۴ق،؛ واقف: سازمان حج و اوقات و امور خیریه موقوفه آل عصفور، آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۳۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۷سم [ف: ۱۷ - ۱۱۰]

۵۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۳گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۰/۳)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۹۶]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۵۳
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۴]

۵۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۴۴/۴
آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۱۵×۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۲۳]

۵۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۰۲/۳

آغاز: برابر

نسخ، کا: محمدحسین، تا: ۱۲۶۷ق، برای اعتضادالسلطنه؛ واقف: سپهسالار؛کاغذ:فرنگی نازک نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۸۶گ (۱۰۸پ-۱۹۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۹۴]

۶۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳/۱

خط: نسخ، کا: حاجی آقا بن عبدالله تبریزی، تا: ۱۲۶۷ق؛ ۳۰گ (۱پ-۳۰پ)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۱]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۲/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۴۵]

۶۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۸۶/۱

خط: نسخ و نستعلیق نیکو، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: مقوایی، ۳۵گ (۱پ-۳۵ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۴۱۷]

۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۹۲

بی کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۸/۵×۱۳/۳سم [رایانه]

۶۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوب، کا: محمد حسین بحرینی، تا: ذیقعده ۱۲۷۱ق، جهت ناصرالدین شاه قاجار کتابت و پیشکش کرده؛ مجدول، کمندکشی، یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه نباتی رنگ، جلد: مقوای روکش تیماج گلی، ۲۱۵ص، ۹سطر [ف: ۷ - ۳۲۸]

۶۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۲۲

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:ربیع الثانی ۱۲۷۱ق؛ مجدول [نشریه: ۷ - ۱۴۵]

۶۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۹

خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا محمد حسین کاتب السلطان، تا: ۱۲۷۳ق، به دستور میرزا داود خان وزیر لشکر؛ با سرلوح آراسته، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۹گ، ۱۳سطر (۶×۸)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۳۷۰۰]

۶۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۵ رجب ۱۲۷۵ق؛ بعد از کتاب در دو صفحه شرح احوال وطواط آمده؛ جلد: شمیز عطف سبز، ۶۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۰۱]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۸/۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: حسن بن احمد حسینی، تا: ۱۲۷۶ق، جا: تهران؛ پس از اتمام کتاب همین نویسنده اشعاری از فتحعلی خان ملک الشعراء و دیگران آورده، شماره کتاب در فهرست به اشتباه ۸۷۶ ذکر شده است؛ کاغذ: فرنگی، فاقد جلد، ۶۳گ، ۱۰سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۱۴]

۶۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: حاجی آقا بن عبدالله تبریزی، تا: ۱۲۷۷ق؛ محشی؛ مهر: «الواثق الغنی احمد الحسنی الحسینی الجهانشاهی» (مستطیل)؛ کاغذ: فرنگی، ۳۲گ (۳۲-۶۳)، ۲۰ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۵۷۸]

۶۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۰۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۸]

۷۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۵۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ ربیع الاول ۱۲۷۹ق [نشریه: ۷ - ۲۴۷]

۷۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲ر۲۸۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن علی، تا: ۱۲۸۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: چرمی، ۵۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۲۰]

۷۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۸۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عباس بروجردی متخلص به همایون، تا: ۱۲۹۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۳۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۴۲۱]

۷۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۷۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا:عبدالله بن ملا محمد مازندرانی، تا: ۱۲۹۴ق، جلد: تیماج، ۴۹گ (۳۴ر-۸۲ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۳۱۳]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن حاج آقا میرزا ایروانی، تا: جمادی الاول ۱۲۹۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: الوان؛ واقف: خانبابا مشار، اردیبهشت ماه ۱۳۴۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی با عطف پارچه، ۱۵گ، ۱۳ سطر، [ف: ۱۷ - ۱۱۱]

۷۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۳۶

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد ابراهیم گوهری، تا: چهارشنبه ۱۸ شوال ۱۲۹۵ق؛ از روی نسخه چاپی، مجدول، با سه سرلوح آراسته؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: میشن یشمی، ۶۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۱/۳سم [ف: ۲ - ۲۰۹]

۷۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [مؤید: ۳ - ۳۵۳]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۴۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۹۶ص (۱-۹۶)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱۰ - ۴۸۹]

۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۳۸۳
آغاز و انجام: برابر
خط: متن نستعلیق، آیات و شواهد به نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳ و اوایل ۱۴؛ واقف: حاج میرزا اسدالله فاضلی موسوی سبزواری، ۱۳۶۲ش؛ کاغذ: شکری و حنایی، جلد: تیماج دارچینی، ۷۴گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [ف: ۱۷ - ۱۰۹]

۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۲۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** گر گلستان زباد خزان زرد شد رواست ×× باید (بقیه نانویس مانده است)
خلاصه‌ای است از حدائق السحر؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی آهارمهره، جلد: پارچه‌ای، ۳۴ص (۱-۳۴)، اندازه: ۱۱/۶×۱۸/۳سم [ف: ۷ - ۷۶۹]

۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۸۳
آغاز: علاء الدنیا و الدین اتسز بن محمد معین اعزالله انصاره و ضاعف اقتداره که در ایام دولت؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق خوش جلی، بی‌کا، تا: جمعه ۲۹ ربیع الاول ۱۳۰۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی با عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۱۱۱]

۸۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۱۷/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد جعفر، تا: پنج‌شنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۳۰۳ق، جا: استرآباد مدرسه تقویه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۴۷پ-۸۶)، ۱۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۵]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد علی سمنانی، تا: پنج‌شنبه ۲۰ محرم ۱۳۰۳ق؛ مهر: «ابن محمد حسین محمد جعفر۱۳۱۱» (بیضی)، «موسی بن جعفر۱۳۱۸» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۱گ (۱پ-۷۱پ)، ۲۰و۱۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱/۷×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۵۴]

۸۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۳ ـ ج
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۰۴ق؛ با سرلوح زرین، محشی، اقبال هم برای آن حاشیه و فهرست مطالب نوشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۵۱گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۰۵]

۸۴. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۷۱
آغاز: چون شاهزاده عالمیان و نقاوه زمره آدمیان گوهر یکتای دریای عظمت و بختیاری اختر نور فزای آسمان؛ **انجام:** سهل ممتنع - شعری باشد که اسان نماید اما مثل آن دشوار بتوان گفتن ... همیشه روزگار اسلامیان پناه فرخ و میمون باد
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن عبدالحسین خان اصفهانی، تا: شعبان ۱۳۰۴ق، به دستور ظل السلطان؛ اطراف خطوط چهار صفحه اول مذهب، با سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: اصفهانی مرغوب، جلد: ترمه، ۹۶ص، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶۵]

۸۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۷۹/۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالغفور متخلص به محیط، تا: ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: فرنگی آبی فلفل نمکی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۰گ (۱پ-۴۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۵۰]

۸۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۷۵/۱
خط: نسخ، کا: محمد علی بن احمد نهانی، تا: جمادی الاول ۱۳۰۸ق، جا: بوشهر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۳گ (۱-۵۳پ)، ۱۵سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۳۵۷]

۸۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۱۹
خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن سنگ، تا: چهارشنبه ۱۲ رجب ۱۳۱۲ق؛ مهر: ابوالحسن؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۹۵گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۷]

۸۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۴۸/۱
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:دوشنبه۸ذیحجه۱۳۴۶ق، جلد: تیماج مشکی، ۳۹گ (۱پ-۳۹ر)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [مؤید: ۳ - ۲۸۵]

۸۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۲۸/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق سرخوش پسر خانجان هروی، بی‌تا؛ با یک سرلوح؛ قطع: ربعی، [نشریه: ۷ - ۲۵۰]

۹۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۳۰/۳
خط: نستعلیق، کا: علی محمد شیرازی، بی‌تا؛ قطع: بیاضی ربعی، [نشریه: ۷ - ۲۵۹]

۹۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲/۸-۱/۷۲
آغاز: ترصیع پارسی ترصیع در لغت نشاندن جواهر و غیر جواهر باشد در جای و در ابواب بلاغت این صنعت چنان بود که دبیر کاتب یا شاعر سخن نثر وشعر خانه خانه کند و هر لفظی در برابر او لفظی؛ **انجام:** سلاست آن است که روان و مطبوع باشد. آفت جزالت تعسف است وآفت سلاست رکاکت سهل و ممتنع شعری باشد آسان نماید اما آن دشوار توان گفتن. تم بحمدالله فی نسخة مغلوطة.
خطبه کتاب را ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه مغلوطی استنساخ شده؛ ۸گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۵۹۲]

۹۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۰۶/۱-۱۲/۱۹۶
آغاز: محاسن نظم و نثر هر دو زبان تازی و پارسی این کتاب ساختن و این مجموع پرداختن هر چند این جمله؛ **انجام:** برابر
تاریخ ۸۶۵ درآخر نسخه نوشته شده که درست نیست وکاغذ و خط مربوط به قرن ۱۳ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۴۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۹۲]

۹۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۷
آغاز: ... و مثالی دیگر و له الجوار المنشآت فی البحر کلا علام،

حکایت، صاحب اشتقاق علی بن عیسی در اعجاز قرآن کتابی ساخته است؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۱سم [ف: ۳۲ - ۱۱۸]

۹۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۰۸/۵
آغاز: الترصیع، ترصیع نزد اصحاب فصاحت و أرباب بلاغت؛ **انجام:** سهل الممتنع شعری باشد که آن آسان نماید اما مثل آن دشوار توان گفتن.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۷۱پ-۸۲پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۱۰۰]

۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۷۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** مثالی دیگر از قول رسول علیه افضل الصلوة و اکمل التحیات.
خط: نستعلیق و شکسته خوش، کا: اسحاق حسینی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (تا ابتدای تنسیق الصفات بوده)؛ کاغذ: نباتی، جلد: پارچه‌ای عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۶ص (۱-۵۶)، اندازه: ۱۴/۷×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۴۵۰]

۹۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۱-ف
نسخه اصل: عزت بک قویون ش ۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۶۰گ، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۷۴]

۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق و شکسته خوش، کا: محمد علی وجدی شیرازی، بی‌تا، متوفی در ۱۲۹۱ق؛ در آخر قصیده است از وی مختوم بمدح امیرالمؤمنین علی (ع) به مطلع ذیل: تمام گشت عروض! رشید بن وطواط ×× بخط وجدی مسکین بینوای فقیر / و بدنبال آن عروض منظوم است منسوب به رشید وطواط درسی و هفت بحر که نخستین آن هزج مثمن سالم است و هر بحری در بیتی آمده:مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن ×× زهی با فریزدانی، زهی فرزند پیغمبر؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی، ۵۱گ، ۱۶ سطر (۷/۳×۱۵)، اندازه: ۱۴/۴× ۲۳/۲سم [ف: ۷ - ۳۰۳]

۹۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۶۸/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۶۵ص (۲۶۹-۳۳۳)، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۳۵۹]

۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۱۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** باب نهم در مسلسل این صنعت بر چهار نوع است ... خود را ز خط و لب تو ای سیمین بر ×× بر آتش و آب میزند عود و شکر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی با عطف پارچه،۳۲ص(۱۹۰-۲۲۱)،۲۱سطر،اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۱۰ - ۹۴]

۱۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۰۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۵۹/۴
آغاز و انجام: برابر
بی کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی مختلف، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲ص (۷۲-۱۳۳)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۳۹۲]

۱۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۵/۶-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** در تازی این فن مخصوص است به ابوفراس و در پارسی فرخی را و من بر لفظ فرخ این رساله را ختم کردم که روزگار احباب شاه و لایت پناه خرم و فرخ باد
خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۲۸ص (۹۷-۱۲۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۱سم [ف: ۲۳ - ۱۲۴]

۱۰۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۹۱ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۰۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۲۶/۴
خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالله حسینی تفرشی، بی‌تا؛ مجدول، با کمندی به زر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۲۹ر-۴۹ر)، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۲۸۹]

۱۰۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۴۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶۰گ (۱-۶۰)، ۱۴ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۴ - ۲۹]

۱۰۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۸۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** سهل ممتنع شعری باشد که آسان نماید اما مثل آن دشوار توان گفت و در تازی امیرابوفراس و بختری راست از این بختی و در پارسی فرضی را فرضی و من به لفظ فرض این کتاب را تمام کردم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تماج قهوه‌ای، ۳۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۶]

● حدائق السحر (منتخب) / ادبیات / فارسی

hadā’eq-os sehr (mn.)

وابسته به: حدائق السحر فی دقائق الشعر؛ رشید وطواط، محمد بن محمد (-۵۷۳)

غیر همانند:

۱. اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه:۲/۱۹
آغاز: بسمله. این مختصری است که به حکم اشارت جناب مولوی اعظمی شمس فلک السعادة و الدین محمد یحیی ابدالله ضلاله صاحب هذه المجموعة اللطفة و کتابته (؟) الطریقه

الموسومة «جامع الدرر» از «حدائق السحر» که از مصنفات رئیس الشعراء رشید وطواط است انتخاب کرده ... الحمدلله الذی أشرفت بنور؛ **انجام:** تدویر بیتی باشد که به طریق دایره نویسند که از هر طرف که خواهد و آغاز کند تواند خواند برین مثال

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۳۲ق؛ ۱۱گ (۱۸۲پ-۱۹۲ر)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [نشریه: ۵-۱۳۹] و [نسخه‌پژوهی: ۱-۱۶۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۱ ض

بی کا، تا: قرن ۱۲ [د.ث. مجلس]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۴/۳

آغاز: الترصیع بپارسی در نشانیدن جواهر و جز ان بود در چیزی و در ابواب بلاغت؛ **انجام:** سهل ممتنع شعری باشد که آسان نماید اما مثل آن دشوار بتوان و در تازی این فن و این جنس ابوفراس بحتری است و در پارسی فرخی را

خط: نستعلیق، کا: فرج الله منشی شیرازی خازن الاشعار متخلص به طرفه، تا: ۱۲ شعبان ۱۲۷۲ق، جا: تهران؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۴گ، ۱۵سطر، اندازه: ۹×۱۳/۵سم [ف: ۳۷- ۱۴]

● **حدائق السحر فی محاسن الشعر** / ادبیات / عربی

ḥadā'iq-us siḥr fī maḥāsin-iš ši'r

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۴/۶

کا: مهدی طباطبائی، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه سبز، ۲۰ص (۲۷۳-۲۹۲)، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۶۸۸]

● **حدایق السیاحة = حدیقة السیاحة** / سفرنامه / فارسی

hadāyeq-os sīyāha = hadīqat-os sīyāha

شیروانی، زین العابدین بن اسکندر، ۱۱۹۴؟ - ۱۲۵۳ ؟ قمری

šīrvānī, zayn-ol-'ābedīn ebn-e eskandar (1780 - 1838)

وابسته به: بستان السیاحه؛ شیروانی، زین العابدین بن اسکندر (۱۱۹۴-۱۲۵۳)

تاریخ تألیف: شنبه ۱۸ ذیحجه ۱۲۴۲ق؛ محل تألیف: شیراز

نام جای‌ها را به ترتیب حروف آغاز آنها در بیست و هشت حدیقه، برای هر حرفی حدیقه‌ای، تنظیم کرده و مشخصات جغرافیایی و تاریخی و شرح حال بعضی از بزرگان هر یک از آنها را به اختصار می‌آورد. در آغاز هر حرف شهرها و اماکن مهم ذکر می‌شود پس از آن جاهایی که دارای اهمیت کمتر می‌باشد توصیف می‌شود. این کتاب مجموعه‌ای است از مشاهدات شیروانی و آنچه را که از عظمای هر قوم به‌طریق تحقیق شنیده یا در کتاب‌های آنان دیده و خوانده است و اشاره‌ای به اینکه مختصر «بستان السیاحه» مؤلف باشد (چنانچه در فهرست منزوی ص ۳۹۹۹ دیده می‌شود) در آن نیامده است.

(سید احمد اشکوری)

آغاز: حدایق حمد و ثنا و ریاض سپاس بی منتها مختص واجب الوجودی است جل و علا که گلهای ممکنات را از صحرای عدم به گلشن وجود جلوه گر گردانید ...

انجام: بخت و رایت آن جوان این پیر باد ×× با کمال و لطف عالمگیر باد

[الذریعه ۳۸۵/۶؛ دنا ۵۳۱/۴]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوطالب بن ابی تراب شیرازی، تا: جمعه ۱۲ محرم ۱۲۴۴ق؛ مجدول، دارای سرلوح زرین، یادداشتی است از محمد علی بن حسنعلی بن محمد بن حاجی حسن بن حاجی احمد قطبی به تاریخ پنج‌شنبه نهم بهمن ۱۳۲۶ ش (روز تولد حضرت پیامبر اکرم)؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۳۵۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: ... ابن محمد شیرازی، تا: جمعه ۱۲ محرم ۱۲۴۴ق؛ مجدول، کمندکشی شده، دارای سرلوح مذهب، رکابه‌دار؛ مهر: «یا رحیم» (مربع)؛ جلد: روغنی با نقش گل و بوته الوان، ۳۵۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۵سم [ف: ۴۴ - ۹۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۲

آغاز: برابر

تا دو سطر حدیقه سوم است در حرف تاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۲۳گ، ۲۲ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۷۶۹]

۴. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر چه گویم عاجز آید زان میان ×× چونکه مدح تو بوده بی منتها

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۳ شوال ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوایی، ۴۷۱ص، ۳۲ سطر (۱۵×۲۸)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۳]

● **حدائق السیر فی آداب الملوک** / اخلاق / فارسی

hadā'eq-os sayr fī ādāb-el molūk

نظام الدین، یحیی بن صاعد، ق۷ قمری

nezām-od-dīn, yahyā ebn-e sā'ed (- 13c)

اهدا به: علاء الدین کیقباد بن کیخسرو سلجوقی (۶۰۷-۶۱۶ق)

نام مؤلف و کتاب و شاه در دیباچه هست. فهرست کتاب در دیباچه بدین گونه آمده: باب ۱. سیرالملوک و السلاطین؛ ۲. محامد عدل؛ ۳. قبح ظلم؛ ۴. قواعد سیاسیة؛ ۵. ذم غضب؛ ۶. حلم و تأنی و صبر؛ ۷. مشاورت و تدبیر؛ ۸. سخاوت وجود؛ ۹.

آداب مقربین حضرت؛ ۱۰. آداب حواش حضرت.
چاپ: به کوشش عباس صدری، فرهنگ ایران زمین، ۲۵ (۱۳۶۱): ۲۴۰-۳۷۱.
[دنا ۵۳۱/۴؛ فهرستواره منزوی ۴۲۹/۶]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۵۱۱/۱
آغاز: صد هزاران شکر و سپاس و حمد و ثنای خدای را جل جلاله..؛ **انجام:** بقراط گوید: اندکی از می‌دوست جان است، و بسیار او دشمن جان. و الله اعلم. تمت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۵۷ق؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: تیماج، ۵۷گ (۲۰پ-۷۶ر)، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۲۹۵]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۱۰-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۴]

● **حدائق الشریعة فی تراجم علماء الشیعة = بقایا الاطیاب فی تتمة الکنی و الالقاب** / تراجم / عربی
ḥadā'iq-uš šarī'a fī tarājim-i 'ulamā'-iš šī'a = baqāya-l aṭyāb fī tatimmat-il kunay wa-l alqāb
حسینی اعرجی، محمد رضا بن جعفر، ق۱۴ قمری
hoseynī-ye a'rajī, mohammad rezā ebn-e ja'far (- 20c)
تاریخ تألیف: ۱۳۸۶ق
در شرح حال علماء و فقهایی که در کتاب «الکنی و الالقاب» مرحوم شیخ عباس قمی نامی از آنها نیامده است با اختصار و اشاره به مطالب مهم حیاتشان.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۵۵
آغاز: الحمد لله الذی رفع درجات العلماء العالمین و فضل مدادهم علی دماء الشهداء و المجاهدین
نسخه اصل: کتابخانه مؤلف - کربلا؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۸۶ق، جا: کربلا؛ ۱۴۳ص [عکسی ف: ۶ - ۴۵۸]

● **حدائق الصالحین = الحدیقة الهلالیة = شرح صحیفه سجادیه** / شرح دعا / عربی
ḥadā'iq-uṣ ṣāliḥin = al-ḥadīqat-ul hilālīya = š.-e sahīfe-ye sajjādīye
شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری
šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)
وابسته به: الصحیفة الکاملة السجادیة = الصحیفة السجادیة؛ علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸-۹۴)
تاریخ تألیف: ۱۰۰۳ق؛ محل تألیف: قزوین و کاظمین
شرح مزجی مهمی در شرح دعاء چهل و سوم از دعاهای پنجاه و چهارگانه صحیفه سجادیه است که به هنگام رؤیت هلال خوانده می‌شود و به توضیح نکات نحوی، دقایق لغوی و مسائل نجومی آن در عناوین «تتمه، تبصرة، هدایة، تنبیه، تذکرة فیها، تلویح فیه، توضیح، تبیین، خاتمة» پرداخته است وی می‌خواسته که هر یک از دعاهای صحیفه را شرح نماید و هر یک را به «حدیقه ...» نامد و هنوز آنها را به پایان نرسانیده همه را «حدایق الصالحین» نامیده است. آنچه از این حدیقه‌ها مطرح شده یکی «حدیقه اخلاقیه» است که در «حدیقه هلالیه» از آن نامبرده و می‌گوید آن را پیش‌تر نگاشته‌ام. دیگر حدیقه صومیه است که در پایان حدیقه هلالیه می‌گوید بعد از این کتاب آن را خواهم نوشت. متأسفانه جز الحدیقة الهلالیة از شروح دعاهای دیگر اطلاعی در دست نیست و سید علیخان مدنی شیرازی، در مقدمه ریاض السالکین گفته است: «آنچه به نام حدائق الصالحین از شیخ بهائی معروف است، مجاز است و حقیقت آن است که شیخ موفق به تصنیف بیش از یک حدیقه که همان حدیقه هلالیه است نگردیده و اگر حدائق الصالحین تمام می‌شد، من اقدام به تألیف ریاض السالکین نمی‌کردم». با وجود این تفصیل، علامه مجلسی در بحار الانوار، به وجود قطعات دیگری از این شرح، اشاره نموده است.
آغاز: بسملة. نحمدک یا من اطلع فی فلک الهدایة شمس النبوة و قمر الولایة و ... بعد فیقول اقل الخلایق محمد المشتهر ببهاء الدین العاملی ... هذه الحدیقة الثالث و الاربعون من کتابنا الموسوم بحدائق الصالحین فی شرح صحیفة مولانا ... زین العابدین سلام الله علیه و علی آبائه الطاهرین یتصمن شرح الدعاء الثالث و الاربعین و هو دعاؤه عند استهلال ...
انجام: و اجعل ما اوردناه فی هذه الاوراق خالصا لوجهک الکریم و تقبله منا انک ذوالفضل العظیم.
چاپ: حدیقه با شرح سید نعمة الله جزائری و حاشیه میرداماد بر صحیفه و حاشیه فیض بر صحیفه همه یکجا به سال ۱۳۱۶ در تهران چاپ شده؛ این شرح به وسیله مؤسسه آل البیت در قم به چاپ رسیده
[الذریعة ۳۹۱/۶ و ۲۸۸/۶ و ۳۹۱؛ بحار الأنوار ۱۷۱/۱۰۷؛ ریاض السالکین، مقدمه؛ دنا ۵۳۱/۴- ۵۳۳ (۸۰ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۳۱/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ متوسط، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الثانی ۱۰۰۳ق، نسخه اصل پاک‌نویس؛ دارای تصحیحات و اضافات در حاشیه به خط نگارنده، پشت صفحه اول چند بیت شعر از شیخ موجود است که در سفر بغداد سال ۱۰۰۳ و پیش از ورود به بغداد سروده و نیز شعر دیگری که در بغداد در سفری که به حجاز رفته سروده و گویا این دو قطعه شعر در یک سال سروده شده، یعنی همان سال ۱۰۰۳ که شیخ به سفر حجاز رفته، نیز در پشت صفحه آخر نسخه سه رباعی از شیخ به خط خود وی بی تاریخ هست؛ کاغذ:

اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۱ - ۹۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۲۵/۱

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۱۴پ-۲۹پ)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۱۱۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۷۳/۱

خط: نستعلیق، کا: صدرای شیرازی، تا: ذیحجه ۱۰۰۵ق، جا: قزوین؛ محشی با لفظ «منه دام ظله، منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوای پوشیده با مخمل، ۲۳گ (۱پ-۲۳ر)، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۸ - ۳۱۲]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۸۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم تألیف الحدیقة الهلالیة من کتاب حدائق الصالحین ویتلوها بعون الله الحدیقه الصومیه و هی شرح ... حرست من کید المفسدین و الحمدلله اولاً وآخراً و ظاهراً و باطناً تمت

خط: نستعلیق، کا: محمدشریف بن محمدصالح قمی، تا: ۲۷ شعبان ۱۰۰۶ق؛۱۱گ،۴۳سطر چلیپایی،اندازه:۱۲×۲۵سم[ف مخ:۲ - ۷۸۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۳۹/۳

آغاز: برابر **انجام:** جعل الله خیر یومه غده و رزقه من العیش أرغده بمحمد و آله الطاهرین.

خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بن محمد علی، تا: ۱۰۰۶ق؛ با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۰گ (۱۶۹پ-۱۹۸ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۳۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۶۷/۲

خط: نسخ، کا: سید حسین بن حیدر حسینی کرکی عاملی، تا: ۱۲ رجب ۱۰۱۰ق [مختصر ف: ۳۰۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۱۱/۲

خط: نستعلیق، کا: نظام الدین محمد بن حسین قرشی، تا: سه‌شنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۰۱۵ق، جا: قم مدرسه فاطمیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۴ر-۱۹پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۲۷ - ۳۲۷]

۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۸/۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: رضا بجستانی ابن حسن، تا: صفر ۱۰۲۱ق، جا: مشهد رضوی؛ محشی؛ کاغذ: نخودی کلفت، جلد: مقوا با تیماج، ۲۰گ، ۲۳ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲ - ۲۸۵]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ربه الغنی نعمت الله البنادکی الیزدی ... م ...

خط: نسخ، کا: نعمت الله بنادکی یزدی، تا: ۱۰۲۹ق [رایانه]

۱۰. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۴۵/۱۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۰ق؛ از روی خط مؤلف، محشی با عبارت «منه» و کتب لغت و ادب و ...، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج شتری، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۱۶]

۱۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۱۲/۱

خط: نستعلیق، کا: رفیع الدین احمد بن محمد امین فیروز آبادی میبدی یزدی، تا: دوشنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۰۴۰ق، جا: یزد؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹گ (۱پ-۲۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۲۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲ق؛ جلد: مقوایی، ۶۸ص (۶۱۲-۶۸۰) [ف: ۴ - ۳۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۳ محرم ۱۰۶۶ق؛ مصحح، مقابله شده؛ تملک: محمد هاشم بن سید محمد الحسینی؛ جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۹۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف:۳۸-۴۶۶]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۰ق؛ مصحح، با علامت «بلغ المقابلة»، متن در دو ستون به صورت چلیپا؛ کاغذ: شرقی، ۸گ (۹ر-۱۶ر)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۴/۵×۲۸سم [ف: ۳۱ - ۶۷۷]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۸۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: جان محمد، بی‌تا، تا: ۱۰۷۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ (۱پ-۴۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۳۸- ۶۴۴]

۱۶. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا.

خط: نسخ تحریری، کا: محمد اشرف بن محمد هادی یزدی، تا: ۱۰۷۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۴۲گ (۱۰۷-۱۴۸)، ۱۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۶۲]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۱/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه رمضان ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سرخ، ۳۳گ (۱۶۹پ-۲۰۱پ)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶/۹×۲۰/۱سم [ف: ۸ - ۶۴۰]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۱۲/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ربیع الثانی ۱۰۷۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ، ۱۵ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۷ - ۲۷۰۶]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۷۸

خط: نسخ، کا: محسن بن محمد حسین، تا: دوشنبه ذیحجه ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۵۴گ، ۱۴ سطر (۴×۱۲)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۵۱۱]

۲۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۷۹/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۰۸۰ق، جا:

ساری؛ جلد: گالینگور لاجوردی، ۳۰گ (۵۲-۸۱)، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۹۲]

۲۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۸/۵ فرخ

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم تألیفا لحدیقة الهلالیة من کتاب ... الصالحین ... فی اوائل جمادی الاخر سنه الف و ثلث من الهجرة و کان افتتاح تألیفها بمحروسة قزوین

بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۱۲-۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰۸]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۷۱/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نعم ما قال بعض العارفین: ان حزنك علی الامور الفانیة و تدبیرك الامور الآتیة قد اذهبتا برکة ساعتك ... تم تألیف الحدیقة ... فرغت من کتابة هذه النسخة ...

خط: نسخ، کا: نورالدین محمد حسین ترشیزی، تا: ۱۰۸۴ق؛ ۱۰گ (۱۶۶پ-۱۷۵پ)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم[ف:۱۲-۱۵۰]

۲۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۹۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** جعل الله خیر یومه غده ورزقه من العیش أرغده بمحمد و آله الطاهرین

کا: رضا مشهدی، تا: ۱۰۸۴ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۱۰۸پ-۱۴۲پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۳۸/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۲۴۱]

۲۴. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۶/۱

آغاز: الرحی سکونا حال حرکة الرحی و للرحی سکونا حال حرکتها فتشبیه بالمتردد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد فاضل بن محمد مهدی مشهدی، تا: ۱۰۸۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ در آخر نسخه‌بندی در معنی لفظ جمع بین الصلوتین در اخبار که از مؤلف شنیده است، محشی با رمز «عبدالنبی عفی عنه، منه رحمه الله ... »، مصحح؛ جلد: مقوا، ۲۵گ (۱-۲۵)، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۱۳

آغاز: برابر

خط: نسخ کم نقطه، کا: آقا ملا، تا: ربیع الاول ۱۰۸۷ق؛ با نشانی بلاغ؛ مهر: «یا امام محمد مهدی» (بیضی)، «سلمان منا اهل البیت» (مستطیل)، «عبده سلمان الحسینی ...» (مستطیل)، کتابخانه مجد الدین نصیری؛ تملك: حسین بن علی بحرانی با مهر «یا امام حسین» (بیضی)؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۳۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۹/۸سم [ف: ۴۳ - ۷۹]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۴۷/۱

خط: نسخ، کا: محمد یوسف بن بابا محمد خبوشانی، تا: ۱۰۹۰ق؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۷۶ص (۱-۷۶)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۱۴۶]

۲۷. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۴۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۰۹۱ تا ۱۰۹۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳گ (۱پ-۴۳ر)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۹۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۷۰/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۴۰۱]

۲۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۰۹۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط:شکسته،نستعلیق،کا:محمد معصوم بن علی رضا حسینی،تا: ۲۱ صفر۱۰۹۳ق؛۱۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۴۸۴]

۲۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن لاجین، تا: ۲۱ ذیحجه ۱۰۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی و ایرانی، جلد: تیماج زرد، ۸۸ص (۱۴-۱۰۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۸۴]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هی شرح دعائه علیه السلام ... نحمدك یا من اطهار.

خط: شکسته نستعلیق، کا: میرمیران بن غیاث الدین مسعود بن تقی الدین محمد طباطبائی، تا: ۲۰ محرم ۱۰۹۴ق؛ صفحات بطور چلیپا؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائینی، ۴۰گ، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۶ - ۲۲۸]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۷/۱

کا: محمد بن محمد باقر مدعو به سعید، تا: ۱۰۹۵ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوا، ۳۴گ (۲۶-۵۹)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۷۹۱]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم تألیف الحدیقة الهلالیه و ... و یتلوها بعون الله الحدیقه الصومیه و هی شرح دعائه عند دخول شهر رمضان ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۹۵ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۵۷ص (۱-۵۷)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۴۸]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** حرست عن کیدالمفسدین.

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن احمد حسینی، تا: جمادی الاول ۱۰۹۷ق، جا: اصفهان؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ ۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۲۸]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۰۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انا العبد الفقیر ... عبدالله النور بخش.

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد امین نوربخش، تا: ۱۰۹۸ق [رایانه]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۱۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم تألیف الحدیقة الهلالیة من کتاب حدایق

الصالحين و يتولها بعون الله الحديقة الصومية و هى شرح دعائه عند دخول شهر رمضان و اتفق الفراغ منها فى الجانب الغربى من دارالسلام ببغداد.

خط: تحریری، کا: فخرالدین محمود حسینی بن عبدالوکیل، تا: ۱۰۹۹ق؛ جلد: تیماج سبز، ۷۴ص (۷۳-۱۴۶)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۸]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۳۹

آغاز: برابر

نسخه اصل: فرهنگستان علوم آذربایجان باکو، ش M 140 (۸۲۰۱)؛ خط: نستعلیق راسته و چلیپا، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ در روز جمعه ۲۹ جمادی الاول ۱۰۷۲؛ ۸ص (۱۱۱-۱۱۸) [عکسی ف: ۳ - ۴۲۰]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۹۹/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۵۲پ-۶۳ر)، اندازه: ۱۸/۵×۳۱سم [ف: ۲۷ - ۲۱۴]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۷/۲۶

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۴۷گ (۱۰۷پ-۱۵۳ر)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۷ - ۴۷۸]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۲۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، صورت دستخط و ترقیمه مؤلف در پایان، مجدول مذهب، در حیات مؤلف کتابت شده و کاتب در برگ ۴۵ این نسخه از وی با عبارت «شیخ بهاء الدین محمد سلمه الله تعالی» یاد کرده؛ کاغذ: شرقی، ۴۴گ (۱-۴۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۳۸ - ۳۶۲]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۳۶/۴۱

خط: نسخ و نستعلیق، کا: شیخ علی لاهجی، تا: قرن ۱۱، به دستور محمد صفی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۲۸۶پ-۲۹۸پ)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ - ۲۰۵]

۴۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان افتتاح تأليفها بمحروسة قزوين ... و الحمدلله اولاً و آخراً و باطناً و ظاهراً

خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶گ (۱۰۲پ-۱۲۷ر) [ف: ۱ - ۸۸]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۵۹/۱

خط: نستعلیق، کا: نورالدین محمد بن ضیاءالدین محمد مازندرانی بارفروش دهی، تا: قرن ۱۱؛ می‌نویسد از روی نسخه خود بهائی در دهه سوم جمادی الاول ۱۰۴۰ و مقابله کرده با همان اصل؛ کاغذ: سپاهانی، ۳۸گ (ار-۳۸پ)، ۱۵سطر (۵×۱۲) [ف: ۱۷ - ۲۸۲]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۸۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۶]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۴/۳۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ص (۱۱۲۳-۱۱۴۳ حاشیه یکم)، سطور چلیپا (۱۷/۵×۳۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۴سم [ف: ۹ - ۱۲۰۶]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۹۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم تأليف الحديقة الهلالية من كتاب حدائق الصالحين و تتلوها بعون الله الحديقة الصومية و هى شرح دعائه عليه السلام عند دخول شهر رمضان و اتفق الفراغ منها فى الجانب الغربى من دارالسلام بغداد بالمشهد المقدس المطهر الكاظمى ... فى اوايل جميد الاخر سنة الف و ثلاث من الهجرة و كان افتتاح تأليفها بمحروسة قزوين ... و كتب مؤلف الكتاب ... بهاء الدين محمد العاملى حرره القاصر محمد باقر الحافظ العاملى

خط: نسخ جلی و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی دولت آبادی، جلد: مقوایی، ۳۵گ (۱۰۳پ-۱۳۷پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۵/۰۵)، اندازه: ۱۲×۲۲/۰۵سم [ف: ۱۱ - ۴۸۰]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۱؛ مصحح؛ پشت صفحه اول امضاء مؤلف؛ واقف: خواجه شیر احمد تونی؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۳۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۱۸/۶سم [ف: ۱۵ - ۱۷۹]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۶۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۷۶ص (۱۸۶-۲۶۱)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۷۵۲]

۴۸. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۷۶/۲

آغاز: تنبيه يستفاد من هذه الروايات بعض الآداب التى ينبغى مراعاتها حال قراءة الدعاء عند رؤية الهلال

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۷۳گ (۸۷ر-۱۵۹ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵/۵سم [ف: ۶۰]

۴۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۰

آغاز: ... لتوزع البال و اختلال الحال

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۵۶گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۸۸]

۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۶۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ نسخ همان خراسانی که در رمضان ۱۱۰۰ نزد شیخ حسن ابن شیخ عبدالعلی نجفی مقابله کرده؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۳۴گ (۲پ-۳۵پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۴سم [ف: ۶ - ۱۷۳]

۵۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۴۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۰۲ق؛ محشی با نشان «منه قدس سره»؛ کاغذ: ترمه، جلد میشن سیاه، ۳۳گ (۲پ-۳۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۸/۴سم [ف: ۵ - ۴۱۴]

۵۲. قم؛ گلپايگانى؛ شماره نسخه:۶۸۵۳/۳۹-۳۳/۳۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، كا: محمدرحيم كاتب قزوينى، تا: چهارشنبه اواخر جمادى الثانى ۱۱۰۳ق؛ مجدول مذهب، محشى از عبدالنبى عفى عنه؛ جلد: تيماج، ۱۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۳-۱۵۹۳]

۵۳. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۳
خط: نسخ، كا: محمد سعيد بن محمد مؤمن تبريزى، تا: ۱۱۰۴ق؛ مصحح؛ جلد: تيماج قرمز، ۷۱گ (۶۱پ-۱۳۱ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۴ - ۲۲۹]

۵۴. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۹۰۰۱/۳
خط: نسخ، كا: محمد باقر بن محمد مهدى مشهدى، تا: ۱۱۱۳ق؛ جلد: تيماج قرمز، ۴۱گ (۲۴۹پ-۲۸۹پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۶۱]

۵۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۷
خط: نسخ خوش، كا: محمد رفيع بن شير على، تا: يکشنبه ۱۵ ذيحجه ۱۱۲۳ق، از روى خط مؤلف كه در مخزن كتابهاى شاه سلطان حسين صفوى بوده، مقابله شده توسط عبدالله بن ابراهيم نجفى؛ جلد: تيماج قهوه‌اى، ۴۲گ، ۱۵ سطر (۱۴×۹)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۸۸]

۵۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۴۷/۱
كا: محمدرفيع بن شيرعلى، تا: جمادى الاول۱۱۲۴ق؛ كاغذ: پسته‌اى، جلد: ميشن، ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۴۱۴]

۵۷. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۱۱۵۶۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و شكسته نستعليق خوش، بى‌كا، تا: ۲۵ رجب ۱۱۲۶ق؛ مصحح، محشى با عنوان «منه» و متعلق به فردى نامعلوم با رمز «ص»، مقابله شده با نشان «بلغ»؛ وقف‌نامه مختصر از ««محمد مهدى الحسن»؛ مهر: «اللهم صل على محمد و آل محمد» (بيضى)، «عبده يعقوب۱۲۵۶»(بيضى)،«عبده الراجى محمد» (بيضى)؛ كاغذ: شرقى، ۲۶گ (۱-۲۶)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲۹ - ۲۶۰]

۵۸. قم؛ فاضل قائينى؛ شماره نسخه:۱۱۵
آغاز: برابر
كا: حاجى بابا بن محمد تقى، تا: ۱۱۳۲ق؛ از روى نسخه مؤلف [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۲۰]

۵۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۴۲/۱۱
خط: شكسته نستعليق، بى‌كا، تا: ۱۱۳۵ق، جا: رشت؛ كاغذ: فستقى، جلد: ميشن سياه، ۱۸گ (۷پ-۲۴پ)، اندازه: ۱۴/۴×۲۰/۱سم [ف: ۶ - ۷۹]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۸۹/۱
خط: نسخ، بى‌كا، تا: ۱۱۳۷ق؛ كاغذ: اصفهانى ضخيم، جلد: تيماج يشمى،۱۳ص(۱-۱۳)،۱۳سطر،اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۱۰-۱۲۴۶]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۹۰/۱
خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۱۳؛ كاغذ: فرنگى، جلد: تيماج سبز، ۶۵ص (۱-۶۵)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۲۴۶]

۶۲. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۱۳۰۹۶/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و نعم ما قال بعض العارفين أن حسرتک على الأمور الفانية و تدبرک لأمور الآتية، قد اذهبا بركة ساعتک التى انت فيها اللهم اجعلنا من الراضين بقضائک والصابرين على بلائک ... تم.
خط: نستعليق، كا: ابوالقاسم فرزند ميرزا عزيز، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ مصحح، محشى؛ كاغذ: فرنگى، ۹گ (۱۹ر-۲۷پ)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۳۳ - ۱۷۰]

۶۳. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۱۳۸۶۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، بى‌كا، تا: قرن ۱۳؛ محشى با نشان «منه»، مصحح؛ كاغذ: فرنگى، جلد: مشمع قهوه‌اى، ۴۰گ (۱۸۹پ-۲۲۸پ)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۵ - ۲۳۰]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۵/۹
خط: نستعليق شكسته، بى‌كا، تا: قرن ۱۳؛ كاغذ: سفيد، جلد: تيماج حنايى ضربى، ۷ص (۱۰۸-۱۱۴)، ۱۸ سطر، [سنا: ف: ۲ - ۱۲۹]

۶۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۳۷/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، كا: محمد كاظم بن حاج محمد صادق، تا: نيمه ذيحجه ۱۲۲۷ق؛ جلد: تيماج قهوه‌اى، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۰۹۴]

۶۶. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۳۸۲۲۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق تحريرى، كا: محسن بن عبدالكريم تنكابنى گيلانى، تا: دوشنبه ۲۹ ذيقعده ۱۲۳۳ق، جا: اصفهان مدرسه سلطانيه؛ اهدايى: رهبرى، مهر۱۳۸۶؛ كاغذ: نخودى، جلد: مقوا، ۳۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۲۱سم [اهدائى رهبر: ۶ - ۲۴۷]

مشهد؛ شيخ على حيدر؛ شماره نسخه:۴۴۸/۳
همان نسخه بالا [مؤيد: ۱ - ۳۶۲]

۶۷. قم؛ فيضيه؛ شماره نسخه:۱۸۹۸/۲
خط: نستعليق، كا: على بن احمد، تا: ۱۲۵۳ق؛ ۱۸گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۴۷]

۶۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۶۸/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، كا: محمد حسين بن حاج على خوانحودى، تا: ۱۲ صفر ۱۲۶۲ق، جا: مشهد، مدرسه صالحيه؛ كاغذ:، جلد: تيماج عنابى، ۲۵ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰۷]

۶۹. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۳۸۶۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق خفى، كا: محمد نصيرالحق محمد صادق، تا: رجب ۱۲۶۴ق؛ محشى؛ اهدايى: رهبرى، مهر ۱۳۸۶؛ كاغذ: نخودى،

جلد: گالینگور با عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۴۶]

۷۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۵۱/۲

انجام: و لم نطلع لهم علی شبهة فی ذلک و الدلائل الاتیة المذکورة فی المجسطی و غیره شاهدة ...

کا: نصیر بن میرزا باقر رشتی مشهور به ملاآقا بزرگ، تا: ۱۲۶۵ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۲۹پ-۳۱پ) [ف: ۱۹ - ۱۵۰]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۸ق، جا: نجف اشرف؛ ۲۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۲۸]

۷۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۵۲/۵/۳

کا: زین العابدین بن ابیطالب، تا: ۱۲۷۷ق [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۷۰]

۷۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۱

خط: نسخ مایل به نستعلیق، کا: محمدعلی نامی، تا: محرم ۱۲۹۹ق، جا: تهران مدرسه سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳۴گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۰۱]

۷۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان حسرتک علی الامور الفایته و تدبیرک للامور الآتیه قد اذهبا برکة ساعتک التی انت فیها ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۵۳گ، ۱۴ - ۱۵ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۴ - ۷۷]

۷۵. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۴۰]

۷۶. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۱۲

آغاز: بسمله الشهر الاول شهر محرم الحرام و فیه رفع ادریس علیه السلام الی الجنة و استجاب الله دعاء زکریا و یستحب صوم فیه و صلوة رکعتین یقرأ فیها؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج سبز، ۵۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۷۳]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به طور چلیپا در سه خانه با حاشیه نوشته شده؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائینی، ۵گ، اندازه: ۲۶×۴۳سم [ف: ۶ - ۲۲۹]

۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۰۲۰

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد امین نور بخشی، بی‌تا [رایانه]

۷۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۴۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کلال یردع عن مزاولة الاعمال الاخرویه فیفطر الانسان ترطیب الدماغ بلطائف المراعیات و ترویح الروح بطرائف.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با کاغذ ساغری، ۵گ، ۱۳ سطر (۸×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۳۴]

۸۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۵۳/۴

آغاز: برابر **انجام:** ... ثم انه رحمه الله اطنب فی تضعیف تلک الروایة و تزئیفها فی سندها تارة و فی متنها اخری ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵گ (۳۳پ-۴۷پ)، ۲۲ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۷۹]

۸۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۷۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۱]

● حدائق الصالحین = الحدیقة التحمیدیة = شرح صحیفه سجادیه / شرح دعا / عربی

ḥadā’iq-uṣ ṣāliḥin = al-ḥadīqat-ut taḥmīdīya = š.-e sahīfe-ye sajjādīye

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā’ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

وابسته به: الصحیفة الکاملة السجادیة = الصحیفة السجادیة؛ علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸-۹۴)

شرح تحقیقی مبسوطی است بر دعای اول «صحیفه سجادیه» موسوم به «الحدیقة التحمیدیة» که در آن به توضیح نکات ادبی با عنوان «تکمله، تتمیم، تنبیه، تذنیب» پرداخته است. اگر فهرستنگار در تشخیص به خطا نرفته باشد این نسخه بعد از «حدیقة الهلالیة» او دومین بخشی است که از شرح صحیفه او یافت می‌شود.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۹۸۴

آغاز: بسمله، الحمدلله الاول بلا اول کان قبله و الاخر ... فی روایة ... اول و آخر کلاهما بالفتح؛ **انجام:** و ختم امر الدنیا و محل الآخرة بالحمد لنفسه فقال بالحق و قیل الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ خفی خوش، کا: شیخ خلیفه بن شیخ یوسف النجفی، تا: ذیحجه ۱۱۱۵ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۴۶]

● حدائق الصالحین / شرح دعا / عربی

ḥadā’iq-uṣ ṣāliḥin

کاشانی، غلامرضا بن عبد العظیم، ق۱۲ قمری

kāšānī, qolām rezā ben ‘abd-ol-‘azīm (- 18c)

وابسته به: الصحيفة الكاملة السجادية = الصحيفة السجادية؛ على بن حسين (ع)، امام چهارم (۳۸-۹۴)
شرحی است عرفانی بر صحیفه سجادیه. مؤلف که خود را در دیباچه غلام رضا عبدالعظیم کاشانی می‌خواند از دانشمندان است. آگاهی گسترده او از تاریخ و رجال و کلام و فلسفه از این کتاب آشکار می‌شود. یکی از کسانی که از وی کسب فیض کرده است در پشت برگ ۲ این نسخه کتاب را «بحر الدقایق و یم الحقایق» توصیف کرده و مؤلف را «الفاضل المعظم و العالم الغطمطم مولانا غلام رضا الکاشانی مجاور المشهد الرضوی» خوانده است. او از محمد بن حسن شیروانی (-۱۰۹۹ق) به «اعلی الله مقامه» تعبیر می‌کند و درباره مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ق) می‌گوید: «قال بعض افاضل عصرنا ادام الله برکاته فی کتاب بحارالانوار» (گ۱۵)، پس کتاب را میان این دو تاریخ نگاشته است. او درباره مسأله بدا سخنی گسترده دارد و نظر مجلسی را اشتباه دانسته و می‌گوید «و قد فصلنا ذلک فی رسالتنا فی «البداء»» (گ۱۳). در یازده «حدیقه» که نام برخی از آنها چنین است: ۱. حمد و ثنا؛ ۲. دعای دوم؛ ۳. صلوات بر حمله عرش؛ ... ۵. حدیقه دعا بر همشریان.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۵۵

آغاز: بسملة. الحمدلله الذی شرح صدور اولیائه الانجبین بنور معرفته ... اما بعد فیقول الفقیر ... غلام رضا بن عبدالعظیم الکاشانی ... ان الصحیفة الکاملة لمولانا ... علی بن الحسین ... فلقبت بانجیل اهل البیت و زبور آل محمد (گ۲پ) ... مقدمة فی شرح سندها ... حدثنا السید الاجل ... الفائدة الاولی ... اختلفوا فی المتکلم بلفظ حدثنا أهو علی بن سکون ... ام عمید الرؤسا، هبة الله بن حامد [اواسط قرن ۷] ... قال البهائی ... انه ابن سکون [م ۶۰۶ (ریحانه الادب)] (گ۳) ... قال الفاضل الکریم و الفیلسوف العظیم الداماد ... قال بعضی افاضل عصرنا [چنانکه بعد از این معلوم می‌شود مؤلف ما از مجلسی چنین تعبیر می‌کند] ... (گ۳ب) ... الفائدة الثانیة (گ۴) ... الفائدة الرابعة؛ الصحیفة متواترة (گ۴) ... الفائدة الخامسة (گ۵) ... قال الفاضل اللاهیجی ... ان البداء عبارة عن ظهور (گ۸)؛

فهرست۱۲ حدیقه کتاب به خامه همان زمان مؤلف در پشت برگ اول دیده می‌شود. لیکن خود نسخه به حدیقه یازدهم پایان گرفته است گویا مؤلف بیش از این ننوشته باشد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا، با خطزدگی و تغییراتی که جز از مؤلف نتواند بود، محشی با نشان «منه» دارد؛کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۳گ، ۲۵ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۱×۲۳/۵سم [ف: ۱۱-۱۹۹]

● **حدائق العارف فی طرائق المعارف** / فلسفه / عربی
ḥadā'iq-ul 'ārif fī ṭarā'iq-il ma'ārif
موسوی خواجوئی، محمد صادق بن ابی القاسم، ق۱۲ قمری
mūsavī xājū'ī, mohammad sādeq ebn-e abe-l-qāsem (-18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۰۸ق
این رساله را او درباره برهان‌های اثبات واجب و تحقیق در سه مسلک حکیمان و متکلمان و طبیعیان و لمیت و انیت و کیفیت آنها نوشته و مطالب دقیق منطقی و فلسفی در آن آورده است. در پنج «باب»: ۱. فوائد ینبغی تقدیمها و یعین فی المقصود تتمیمها، در دوازده «فائدة»؛ ۲. بیان قولهم العلم بالعلة بخصوصها یوجب العلم بالمعلول بخصوصه و لا عکس؛ ۳. بیان قولهم الیقین بالمسبب انما یحصل من جهة علته لا من معلوله؛ ۴. تحریر محل النزاع من موضوع الکتاب و بیان ما هو المقصود بالبحث فی هذه الابواب؛ ۵. فوائد متفرقة علی مقصود الکتاب و زوائد ناسب اسلوب التقریب تاخیرها عما سلف فی الابواب و هی ثلث فوائد. در آن از حثیث الفلجة فی حدیث الفرجة و امان الایمان من اخطار الاذهان فی تحقیق ما یتعلق بمعنی الایمان و جملة من احواله علی اتم بیان و لسان المیزان در منطق و شرح آن همه از همو و از بهمنیار در تحصیل و شمس الفضلاء محمد استرآبادی در حاشیه شرح تجرید و سید ابو الفتح در حاشیة التهذیب و طوسی در منطق تجرید و در شرح اشارات و صدر المحققین و فخر رازی در شرح اشارات و ابن خطیب رومی خطیب زاده در حاشیه حاشیه شریفیه بر شرح قدیم تجرید و کمال الدین حسین لاری در حاشیه حاشیه قدیم جلالی بر شرح جدید تجرید و شریف در حاشیه شرح قدیم تجرید و شرح مطالع و ملا داود در حاشیه حاشیه شریفیه بر شرح شمسیه و فاضل ابیوردی و محشی شیرازی در حاشیه شرح اشارات و رازی در ملخص و آقا رضی قزوینی در حاشیه حاشیه خفری بر شرح جدید تجرید و جلال المحققین استرآبادی و صدرای شیرازی در شرح الهیات شفا و قوشچی و غیاث المدققین و دوانی و رازی در محاکمات و صاحب الملل و النحل و سید فاضل سید احمد علوی و خلیل قزوینی و میرزا جان شیرازی و جامی یاد شده است. در معرفی نسخه قاضی طباطبائی آن را از مختاری نائینی دانسته و نسخه را به خط مؤلف پنداشته که به نظر می‌رسد مختاری نائینی کاتب آن باشد زیرا در مقدمه به نام مؤلف تصریح شده است و آنچه در کتاب‌شناسی مختاری نائینی در میراث حوزه اصفهان دفتر هفتم آمده و آن را به او نسبت داده غلط است.
آغاز: بسمله. و به الثقة. الحمد لمن دل علی وجوب وجوده افتقار سواء الحدوث و الامکان و جل و علا عن مبلغ ایدی افکار حسراء العقول و الاذهان اما بعد فیقول ... محمد صادق بن ابی القسم بن محمد باقر الموسوی الخواجوئی ... انه طالما یبحث فی العلوم الالهیة و المعارف الیقینیة عن براهین المطلب الاقصی و المقصد الاعلی اعنی اثبات الصانع ... فتکلموا فی مسلک الحکماء و مسلکی المتکلمین و الطبیعین و فی لمیتها و انیتها و

تصحيح كل و كيفيتها الا انهم لم يشبعوا فى البحث و التدقيق ... فقنعوا فيه بيسير من الكلام ... و لكنى حين اشتغالى بتأليف كتابى المسمى بحثيث الفلجة فى حديث الفرجة رايت ان ابحث فيه عن هذا المرام لتقريب فى اثناء الشرح فى ذلك المقام فلما وجهت ... و جمعت جميع ما قيل فيه ... فتح الله ... ابوابا من علم هذا المطلب ... حتى سنحت لى ... تحقيقات كافية وافية و وضحت لى اشكالاته باجوبة شافية صافية فصارت حجيمة بحيث لم يتسعها رسالة شرح الحديث و استحقت لان تجعل رسالة مفردة ... و شرعت فيه ... و رتبت الكتاب على خمسة ابواب و سميته حدائق العارف فى طرائق المعارف.

انجام: هذا ما اردنا ايراده فى هذه الرسالة ... و اسئله التوفيق لاتمام رسالة شرح الحديث و اشباع المقالة ... و كان الفراغ من تأليفها ... فى شهر جمادى الثانية من سنة ثمان و مائة بعد الف و قلت فى تاريخه. عام الفراغ المفرغ ركن الكتاب الخاتم ×× عام الفراغ الفارغ عن هد دهرى الزاحم / من بعد ما افرغته فى قالب المستكمل ×× ثم اعتدى دهرى بهدم الركن من ذى قائم / فالله عون الورى فى كل ما يستصعب ×× حمدا له يعصمنى من سوء امر غاشم / و كتب ذلك مؤلفها ... محمد صادق بن ابى القسم الموسوى الخاجوئى غفر الله له و لجميع المومنين فانه لذلك اهل و به قمين و الحمد الله رب العالمين - و بيان التاريخ ان عدد لفظ «عام الفراغ» بحساب الجمل ثلثة و عشرون و اربعمائة و الف فاذا صار «عام الفراغ» فارغا و خاليا عن عدد لفظ «هدد هرى الزاحم» و هو خمسة عشر و ثلثمائة بقى من عدد «عام الفراغ» ثمان و مائة و الف و هو تاريخ الختم الاخير للكتاب فعام الفراغ الخاتم هو عام الفراغ الخالى عن هد دهرى الزاحم فلا يحفى لطفه و منه عفى منه.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۲۴ و ۴۵۸۳-ف

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۰۸ق؛ با خط‌خوردگی و اصلاح و به حاشیه رفته، محشی با نشان «منه، منه عفی منه». فهرست باب‌ها در ص ع به خط خود او هست و پیش از آن هم بندی به عربی به خط خود او درباره همین رساله او با رباعی فارسی از او دیده می‌شود؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۸۲گ، ۱۷ سطر (۱۲×۷)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۱۹۸] و [فیلمها ف: ۳ - ۷۵]

۲. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد بن محمد باقر حسینی نائینی، تا: ۱۱۱۱ق؛ آن را به تاریخ ۹ ماه رمضان سال ۱۱۱۱ مقابله و امضاء کرده؛ ۸۴گ، [نشریه: ۷ - ۵۱۴]

● **حدائق عبدالرزاق بیک (منتخب)** / گوناگون / فارسی و عربی

hadā'eq-e 'abd-or-razzāq beyk (mn.)

شامل مطالبی به نثر و نظم، از جمله: در اثبات ذات واجب الوجود به طریق متکلمین و اهل حکمت، معرفت صفات ثبوتیه، تفسیر سوره توحید با روایات شیعی؛ و اشعار عربی از: سید ماجد بحرانی، علامه زمخشری، فخرالدین ابن مکانس، اثیرالدین، امیرالمؤمنین (ع)، تمیم بن بادبیس المغربی، مجنون العامری، سید احمد هاتف اصفهانی، قاضی نظام الدین اصفهانی، عبدالرحیم برعی، میرزا محمد نصیر طبیب اصفهانی، مسیح فسایی شیرازی، دعبل خزاعی (قصیده تائیه وی)؛ و ادعیه و ختومات و عوذات، در اختلاف مذاهب و اظهار نعمت حق مذهب امامیه.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۱۱/۱

آغاز: بسمله. حمدله. الصلوة على محمد و آله الطيبين الطاهرين و بعد قال الله تبارک و تعالى شهد الله انه لا اله الا هو و الملئكة و اولو العلم؛ **انجام:** صاحب المقام المحمود و على آله و اولاده لو لا هم لم يخلق الممكنات الخلاق الودود.

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:شعبان۱۳۰۲ق؛رکابه‌دار؛جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ (۱پ-۴۸پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۴ - ۱۹۶]

● **حدائق العيان فى مختصر وفيات الأعيان** / تراجم / عربی

ḥadā'iq-ul 'ayān fī muxtaṣar-i wafayāt-il 'a'yān

وابسته به: وفيات الاعيان و انباء ابناء الزمان؛ ابن خلکان، احمد بن محمد (۶۰۸-۶۸۱)

اهداء به: سلطان ابو الفتوح عثمان خان عثمانی

ملخص کتاب «وفيات الأعيان فى أنباء أبناء الزمان» شمس الدين ابن خلکان است که زواید آن را انداخته و مطالب لازمی بر آن افزوده است. این کتاب به ترتیب اصل آن به‌حسب حروف آغاز نام‌ها تنظیم شده و نزدیک یک پنجم آن می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۱۹

آغاز: الحمدلله الذى أوقف فى موقف الحق من عباده من أحب و اختار و وفقه لسلوک مسالک الصدق فى أخبار الأخيار؛ **انجام:** و مولده فى يوم الخميس بعد صلاة العصر حادى عشر ربيع الآخر لسنة ثمان و ثمانين و خمسمائة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد امین نجفی خوئی به تاریخ ۱۳۳۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۰۲]

● **حدائق الفوائد فى تحقيق شرح تجريد العقايد** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥadā'iq-ul fawā'id fī taḥqīq-i š.-i tajrīd-il a'qāyid

غفاری، حامد بن برهان، ق ۱۰ قمری

qaffārī, hāmed ebn-e borhān (- 16c)

وابسته به: شرح تجرید الاعتقاد = شرح تجرید العقاید = شرح جدید تجرید = شرح تجرید الکلام = شرح التجرید؛ قوشچی، علی بن محمد (-۸۷۹)
اهدا به: سلطان ابوالغفاری مسعود
حاشیه‌ای است بر شرح جدید تجرید الکلام از قوشچی. محشی در آن تلاش نموده تا ضمن توضیح عبارات، به حل اشکالات و دفع ایرادات آن بپردازد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۶۳/۱

آغاز: یا من توجه بتجرید ذاته تقدیس صفاته و یا من تحیر فی ذاته سوی ذاته ... اما بعد فیقول المتوکل علی الله ... و سمه الله بتجرید ذاته و تقدیس صفاته و یا من تحیر فی ذاته سوی ذاته ... اما بعد فیقول المتوکل علی الله ... و سمه الله بتجرید العلائق و جعله جامع الحقایق هذه حدائق فوائد اعدها؛ **انجام:** تلک السلسله فلا حاجه الی محل و وجه الاسقاط ظاهر باوفی تامل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای کتیبه و سر لوح کتیبه‌ای، مجدول، مصحح، محشی با نشان «منه عفی عنه»؛ تملک: رضا الموسوی، علی بن محمد قاری سراج حسینی به سال ۱۱۱۱ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۷گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۸۷]

● الحدائق لأهل الحقایق / تفسیر / عربی

al-ḥadā'iq li-'ahl-il ḥaqāyiq

ابن جوزی، عبدالرحمن بن علی، ۵۰۸؟ – ۵۹۷ قمری

ebn-e jawzī, 'abd-or-rahmān ebn-e 'alī (1115 - 1201)

رساله‌ای است در تفسیر سوره حمد و سوره بروج تا پایان جزء سی ام که در آن از ابوسعید حنفی بسیار نقل نموده و در چند مورد از حضرت امام علی، امام محمد باقر، امام جعفر صادق و امام رضا علیهم السلام روایاتی آورده است. مؤلف در آغاز تعویذ را در یک صفحه تفسیر و سپس تفسیر بسمله را در پنج مجلس (۱. حکایات و روایات در مورد بسمله، ۲. شان نزول تسمیه و تفسیر آن، ۳. عدد کلمات و حروف اشارات آن، ۴. سؤالات راجع به بسمله، ۵. فقه بسمله) بیان داشته، سپس به آیات کلمات و حروف آن آنگاه شان نزول و در انجام تفسیر و سؤالات مربوط به آن سوره را بیان کرده است در چند مورد نیز از کلمات فارسی با عنوان «و یقال بالفارسیة» استفاده شده است گویا این نسخه بخشی از تفسیر «الحدائق لاهل الحقایق» باشد.
[کشف الظنون ۶۳۴/۱؛ فهرست ظاهریه ۱۵۹/۲؛ مؤلفات ابن الجوزی ۱۲۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۹

آغاز: اعوذ بالله من الشیطان الرجیم و به نستعین اعوذ بالله معناه اعتصم بالله و امتنع من الشیطان الرجیم اشتقاق التعوذ اتخذ من العوذة.؛ **انجام:** و آدم علیه السلام لم یدع لابلیس علیه اللغة بالخیر فلذلک صار ابلیس لعینا و عمر کریما بدعا محمد صلی الله تعالی علی سیدنا محمد و آله اجمعین.

خط: نسخ، کا: حسام الدین بن علی الطورعودی، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۱۳۳ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، «شیخ زاده»، «اختری» و نقل از کتب دیگران؛ تملک: محمدابوبکر ... در قریه کردل؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع مشکی، ۱۴۲ص، ۲۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه:۱۶×۲۲سم [ف: ۳۵ – ۷۷۶]

● حدائق المتعلمین (منتخب) / نامه‌نگاری / فارسی

hadā'eq-ol mote'allemīn (mn.)

محمد جعفر بن ابوالقاسم

mohammad ja'far ebn-e ab-ol-qāsem

مؤلف قبلاً رساله‌ای در فن انشاء و نامه‌نگاری تألیف نموده بود به نام «حدایق المتعلمین»، ولی چون مفصل بود، در رساله حاضر آن را تلخیص نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۹۰/۱–۱۲/۸۰

آغاز: الحمدلله الملک العلام القدوس السلام ... اما بعد چنین گوید اقل الناس عملا و اکثرهم زللاً فقیر الحقیر محمد جعفر بن ابوالقاسم که چون قبل این مجموعه در علم انشاء به جهة تلامذه؛
انجام: اقلام قلم پهلوی، قلم یونانی

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۰گ، ۱۲–۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۸ – ۴۵۹۶]

● الحدائق المصطفویة فی القواعد الجفریة / جفر / فارسی

al-hadā'eq-ol mostafavīya fe-l qavā'ed-el jafrīya

قزوینی، مصطفی بن محمد

qazvīnī, mostafā ben mohammad

در چند «حدیقه».

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۸۹ق؛ در برگ ۱۶۲ر تا پایان نوزده فصل مقالات افلاطون به عربی در دو برگ و پراکنده‌هایی یادداشت شده است؛ کاغذ: فرنگی کبود و سرخ و سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶گ، ۱۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۴۷]

● حدایق المقربین / تاریخ معصومین / فارسی

hadāyeq-ol moqarrabīn

حسینی خاتون آبادی، محمد صالح بن عبدالواسع، ۱۰۵۸ – ۱۱۲۶ ؟ قمری

hoseynī xātūn-ābādī, mohammad sāleh ebn-e 'abd-ol-

vāse‘ (1648 - 1714)
اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی (۱۱۰۵-۱۱۳۵)
تاریخ تألیف: ماه رمضان ۱۱۱۵ق
در تفضیل بعضی از ملائکه بر بعضی دیگر و اینکه انبیاء و مرسلین بر آنها فضیلت دارند و حضرت پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت وی بر تمام موجودات فضیلت دارند، دارای پنج «حدیقه» و هر کدام در چند «باب»: حدیقه ۱. تفضیل ملائکه بعضی بر بعضی، دارای هفت «باب»: ۱) بیان کثرت ملئکه و عجایب خلقت ایشان، ۲) اصناف ملائکه، ۳) بیان آن‌که ملائکه معصومند از گناهان، ۴) بیان مذاهب علماء در باب ملائکه، ۵) بیان بعضی از احوال ملائکه، ۶) بیان تفضیل بعضی از ملئکه بر بعضی، ۷) بیان روح و اصناف آن، و در این باب مذکور می‌شود بعضی از سرادقات و حجب؛ حدیقه ۲. تفضیل بعضی انبیاء بر بعضی، دارای هفت «باب»: ۱) بیان عدد انبیاء و مرسلین، ۲) بیان نبی و رسول و فرق میان آنها، ۳) بیان أولوالعزم و معنی آن، ۴) بیان آنکه همه پیغمبران معصومند از گناهان، ۵) بیان عصمت ایشان از سهو و نسیان، ۶) در بیان تفضیل همه پیغمبران بر ملائکه، ۷) بیان تفضیل پیغمبران بعضی بر بعضی؛ حدیقه ۳. تفضیل پیامبر و ائمه بر عالمیان، دارای چهارده «باب»: ۱) تفضیل سید کاینات (ص) بر همه موجودات، ۲) بیان تفضیل آن حضرت بر سایر أنبیاء و مرسلین، ۳) بیان تفضیل أمیرالمؤمنین و فاطمه زهرا و سایر ائمه طاهرین بر همه انبیا و مرسلین، ۴) بیان آنکه علم حضرت سید المرسلین، ۵) بیان آنکه ایشان عالم بودند به همه علوم و بیان اسباب حمول علم برای ایشان، ۶) بیان آنکه کتب و آثار پیغمبران گذشته همه به ایشان به میراث رسیده، ۷) بیان آنکه همه پیغمبران بولایت ایشان، و این طویل الذیل است، ۸) بیان تفضیل حضرت سید المرسلین بر امیر المؤمنین و سایر ائمه طاهرین و در این باب مذکور می‌شود مناظره نواب گیتی‌ستان با حاتم بیک وزیر و محاکمه شیخ بهاء الدین محمد علیه الرحمه، ۹) بیان آنکه أمیرالمؤمنین و همه ائمه طاهرین (ص) امام بودند و نبی و رسول نبودند، ۱۰. بیان آنکه حضرت امیرالمؤمنین تالی حضرت سید المرسلین است و بعد از آن حضرت افضل است از همه عالمین، ۱۱) بیان تفضیل آن حضرت به خطاب مستطاب امیرالمؤمنین، ۱۳) بیان تفضیل حسنین (ع) بر سایر ائمه طاهرین، ۱۴) بیان مساوات سایر ائمه طاهرین (ع) با تفضیل حضرت صاحب الامر (ع) بر آن هشت امام دیگر؛ حدیقه ۴. تفضیل حضرت زهرا بر زنان عالم، دارای هفت «باب»: باب ۱) بیان فضیلت فاطمه زهراء، ۲) بیان فضیلت خدیجه کبری، ۳) بیان فضیلت حضرت مریم، ۴- در بیان فضیلت آسیه، ۵) بیان تفضیل فاطمه زهراء بر ایشان، ۶) بیان بعض از نساء طاهرات و بقیه زوجات طاهرات حضرت رسالت (ص)، ۷) بیان سایر نساء مکرمات که از تتبع أخبار و روایات ظاهر می‌گردد؛ حدیقه ۵. جمعی از اخیار که درجه آنها بعد از انبیا و ائمه است، دارای هفت «باب»: ۱) بیان گروهی از صدیقان که مقرب بودند نزد خداوند عالمیان، ۲) بیان صحابه حضرت رسول (ص) و منازل ایشان، ۳) بیان اصحاب حضرت امیرالمؤمنین و سایر ائمه طاهرین، ۴) بیان جمعی از اکابر دین که در زمان غیبت امام بوده‌اند و در نزد حق تعالی گرامی و مقربند، ۵) بیان گروهی از مقربان از اهل این أعصار و أزمان و در این باب بیان می‌شود آثار و علامات مقربان، ۶) بیان فضایل فضیلت مؤمنان. در حدیقه پنجم احوال گروهی از صحابه بزرگوار و یاران ائمه اطهار علیهم السلام و سی نفر از علماء نامدار شیعه که نخستین آنها شیخ کلینی صاحب «کافی» و آخرین علامه مجلسی باشند، ذکر شده و از این بابت کتاب مورد استفاده کسانی که در تراجم دانشمندان تألیف دارند نیز بوده است.
مؤلف الذریعه (۶: ۲۸۹)» فرموده است که صاحب «روضات الجنات» و حاجی نوری در «الفیض القدسی» از آن نقل کرده‌اند. صاحب روضات مستقیماً از این کتاب استفاده و نقل کرده است، لکن حاجی نوری به آن دسترسی نیافته و حتی در «الفیض القدسی» (۳۳ و چند جای دیگر) که به توسط روضات از این کتاب نقل نموده اشتباهاً مؤلف آن را میر محمد حسین خاتون آبادی (فرزند میر محمد صالح) معرفی کرده‌اند، اما در «مستدرک» (۳: ۳۸۶) استدراک این اشتباه شده است. (محمد علی روضاتی)
آغاز: بسم ... هدیر کبوتران ملئکه مقربین در بروج مشیده سموات تسبیح و تقدیس خداوندی است که لآلی نعم و جواهر أیادیش افزونتر از آن است که به میزان عقول و مقیاس حواس توان سنجید ... اما بعد؛ تهی دست جواهر فضایل و معانی محمد صالح بن عبدالواسع الحسینی ... بعرض طالبان شوارع هدایت ... میرساند که اگر چه طبیعت امکان که عرض لازم هر فردی از أفراد ممکنات است مشوب بجهات نقص است ... است، و شرافت و کرامت ذاتی مخصوص ذات کمال الصفات جناب اقدس الهی است؛ لیکن چون قامت قابلیت انسان بطراز «و لقد کرمنا بنی آدم» شرف امتیاز یافته ... این بنی نوع را بر سایر انواع موجودات تفضیل داده‌اند، و صنف پیغمبران و أوصیای عالیشان از أصناف نوع انسان بمزید کرامت ممتاز ... و از أشخاص این صنف باعز و تمکین، حضرات سید المرسلین و ائمه طاهرین ... بأعلی درجات کرامت ... رسیده ... لاجرم همه خلایق از اولین و آخرین و ملئکه مقربین و سایر انبیا و مرسلین مأمور باین إذعان و مکلف بتولای ایشانند ... و بر طبق این مطلب أخبار معتبره بسیار در کتب و آثار وارد شده، و با وجود آنکه حال بر این منوال است أساطین علما از متأخرین و قدما متعرض اینمطلب أسنی نشده ... و باین سبب این غرض اقصی بر اکثر طالبان طریق هدی مشتبه و مستور.. بوده تا در این زمان سعادت توأمان بندگان ثریا مکان نواب کامیاب ... الشاه سلطان حسین الصفوی الموسوی الحسینی ... که فیما بین سلاطین روزگار و خواقین معدلت آثار،

بمزید حسن عقیدت و صفای طویت اختصاص دارند، ... لهذا این قلیل البضاعه بتألیف این رساله کثیر الفائده و تنقیح این مطلب ... پرداخت و بتفضیل انبیا و مرسلین و ملئکه مقربین و تفضیل صحابه أخیار حضرت سید أبرار و اصحاب ائمه اطهار و تفضیل سایر ناس از طبقات علمای کرام و سادات واجب الاحترام نیز عنان قلم را منعطف گردانید ... و این رساله نبیله به «حدائق المقربین» موسوم و به پنج حدیقه مرتب گردید ...
انجام: و این حقیر خاطی نیز از آن مثوبات جزیله بهره مند باشم ... خداوند عاقبت امور همه را بخیر فرماید.
[دنا ۵۳۴/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۶۱۵/۳ و ۲۶۵/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: هادی بن ابراهیم خاتون آبادی، تا: ۵ ربیع الاول ۱۱۱۷ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳۶ص، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۷۷۴]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۴۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** در روز فتح بصره که سوار شد بر استر رسول خدا صلی الله علیه و آله پس فرمود که ایها الناس ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با عنوان «منه عفی عنه»؛ جلد: پارچه‌ای صورتی، ۲۰۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد رضا آقا جانی بن مند علی اصفهانی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ ذیحجه ۱۲۴۴ق، به دستور حاج سید محمد بن میر عبدالباقی اصفهانی؛ تملک: محمد ابراهیم غروی، احمد بن محمد باقر بن عبد الغفار حسینی توسرکانی اصفهانی به تاریخ جمادی الاول ۱۳۹۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۰۹]

۴. اصفهان؛ کتابخانه های اصفهان؛ شماره نسخه:۲۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یقین بدان که حق تعالی بن بندگان مؤمنین؛ رؤوف و رحیم و بشیعیان ائمه طاهرین - صلوات الله علیهم اجمعین - عطوف و کریم است. و الحمدلله علی افضاله ... باینجا ختم میکنم این کتاب جزیل الأبواب را ... صورة خط المؤلف: و قد وقع الفراغ من اتمام هذه النسخة الشریفة فی اواسط شهر الله المبارك شهر رمضان من شهور سنة خمسة عشر و مائة بعد الالف، و الحمدلله رب العالمین ...

کا: آقا میرزا مسیح موسوی چهارسویی، تا: رجب ۱۳۰۸ق؛ مقابله شده، محشی به حواشی مؤلف، کاتب یکی از هفت نفر فرزندان دانشمند مرحوم صاحب «روضات الجنات» است که در ۲۷ شوال ۱۲۵۵ متولد و در ۹ ذیحجه ۱۳۲۵ وفات و در جنب مزار کثیر الأنوار پدر نامدارش در تخت پولاد اصفهان مدفون گردید. پدر کاتب در روی برگ اول اجازه‌ای به خط و مهر خود مشتمل بر تعریف و تمجید اصل تألیف و مؤلف و کاتب نگاشته و به او اجازه داده است که جمله أحادیث و أخبار ائمه اطهار را به طرق معلومه مجیز از او روایت نماید، و یکی از مشایخ اجازه خود را نیز چنین یاد کرده است: «... أجلهم و أقدمهم هو أفقه أهل زمانه و أوثق من یعتنی بشانه و یقدم علی أقرانه موللنا و سیدنا و سمینا الأسمی الحاج السید محمد باقر الموسوی الرشتی القاطن باصفهان ...» به تاریخ ۱۸ شعبان ۱۳۰۸؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۳۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [فهرست روضاتی: - ۸۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۴۵-ف
بی کا، تا: پنج‌شنبه ۱۶ رجب ۱۳۰۸ق؛ ۲۴۴گ [فیلمها ف: ۱ - ۷۵]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۵۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: حسینی حسن بن ابی طالب، تا: ربیع الثانی ۱۳۱۲ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی کم آهار، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۷۷]

۷. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۶۴
آغاز: برابر
خط: نسخ زیبا، کا: قوام الدین محمد بن محمد باقر شهشهانی، تا: ۱۶ شعبان ۱۳۱۴ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۴۸گ، ۱۷ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۱۴۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۰۱/۳
خط: نسخ، کا: ملاعبدالله، تا: روز مولود ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۹۷۳گ (۲۸پ-۱۰۰۰)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۰۳]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۹۲
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد علی حسینی، تا: پنج‌شنبه ۶ صفر ۱۳۱۷ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۲۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۳۳۰]

← حدائق ناصریه ⟩ طب ژزف رک (ترجمه)

● الحدائق الناضرة فی احکام العترة الطاهرة / فقه / عربی

al-ḥadā’iq-un nāḍira fī aḥkām-il ‘itrat-iṭ ṭāhira

بحرانی، یوسف بن احمد، ۱۱۰۷ - ۱۱۸۶ قمری
bahrānī, yūsef ebn-e ahmad (1696 - 1773)

مؤلف کتاب از پناهندگان بحرین به شیراز است که پس از یورش وهابیان و خوارج از آن جزیره گریختند. او در آغاز اخباری بود و پس از ماندگار شدن در ایران تا حدی اصولی شد. مؤلف آن را در فسا آغاز کرد و در کربلا تا اواسط «ظهار» ادامه داد ولی اجل او فرا رسید و کارش متوقف گردید و بقیه تا پایان «لعان» توسط برادرزاده‌اش شیخ حسین آل عصفور که شاگرد او

نیز بود نگاشته شد. کتاب حدائق یکی از بهترین کتب فقه استدلالی امامیه و مشتمل بر همه اقوال و مدارک احکام از آیات و اخبار می‌باشد و مورد قبول جمیع علماء امامیه اعم از اخباریین و اصولیین بوده و هست فقط اصولیین را در این کتاب نقصی که به نظر می‌رسد این است که مصنف چندان به ادله اصولیه متشبث نگردیده است. مؤلف در هر مبحث از این احادیث فقهی وارده از ائمه علیهم السلام را بیان کرده و سپس احکام فقهی را با استناد به همان احادیث همراه با استدلال تبیین نموده است. در ابتداء این کتاب مقدمات دوازده‌گانه‌ای در مبانی احکام جمع‌آوری شده و مقدمه آخر در فرق بین اخباری و اصولی است.

تألیف این کتاب چنان که گفته شد ناقص مانده و مشتمل بر همه کتب عبادات جز کتاب جهاد (به مناسبت این که به عقیده امامیه در زمان غیبت امام زمان علیه السلام جهاد وجوب ندارد) و اکثر کتب معاملات می‌باشد. تقسیماتی که خود مؤلف برای این کتاب کرده و در اواخر کتب به آن تصریح کرده‌اند از این قرار است: جلد ۱. مشتمل بر دوازده مقدمه در بیان مبادی اصولیه و مباحثات با اصولیین و رد بر آنها در بعضی موارد چون حجیة اجماع و غیره و مباحثی از علم دراية و آنچه از قواعد اصولی مورد احتیاج و اعتماد در استنباط احکام فرعیه است می‌باشد و نیز مشتمل بر کتاب طهارت از ابتداء تا آخر مبحث غسل جنابت است؛ ۲. احکام حیض تا آخر کتاب طهارت؛ ۳. کتاب صلوة تا آخر خلل؛ ۴. بقیه کتاب صلوة تا آخر کتاب؛ ۵. مشتمل بر کتاب زکوة، خمس، صوم و اعتکاف؛ ۶. کتاب حج؛ ۷. کتاب تجارت، دین، رهن، شفعه و حجر و تفلیس؛ ۸. کتاب ضمان و حواله و کفالة، صلح، شرکت، مضاربه، مزارعه، مساقاه، ودیعه، عاریه، اجاره، وکالت، وقوف و صدقات و سکنی و عمری و هبه، سبق و رمایه و کتاب وصایا؛ ۹. کتاب نکاح؛ ۱۰. مشتمل بر کتاب طلاق و قسمتی از ظهار است. مؤلف را اجل در رسیده و بیش از این را تألیف نکرده است. در آخر مجلد نهم سال تألیف ۱۱۸۵ معین گردیده و در آخر بعضی از مجلدات تاریخ تألیف نیز ذکر شده است.

آغاز: بسمله و به نستعین – الحمدلله الذی هدانا بواضح الدلیل الی سبیل معادن العلم و التأویل ... اما بعد فیقول الفقیر ... یوسف بن احمد بن ابراهیم ... انی کثیراً ما تشوقت ... تألیف کتا ب جامع الاحکام الفقهیة ...

چاپ: در تبریز از سال ۱۳۱۵ تا ۱۳۱۷ درشش مجلد چاپ سنگی شده: مجلد اول: تمام کتاب طهارة. مجلد دوم: تمام کتاب صلوة. مجلد سوم: کتاب زکوة و خمس و صوم و اعتکاف. مجلد چهارم: کتاب حج. مجلد پنجم: کتاب تجارت تا آخر وصایا. مجلد ششم: کتاب نکاح و طلاق و ظهار

[الذریعة ۲۸۹/۶ و ۲۹۰ و ۵۴:۲۲، مقدمه الحدائق الناضرة؛ کشف الحجب و الاستار ص ۱۹۳؛ مشار عربی ۳۰۵؛ ذخائر التراث العربی ۳۶۸/۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۲۸/۲؛ دنا ۵۳۴/۴– ۵۴۷ (۳۸۴ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱– شرح مقدمة الحدائق الناضرة؛ اعرجی، محسن بن حسن (۱۱۳۰– ۱۲۲۷)

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۷

آغاز: بسمله – کتاب الزکوة و هی لغة تطلق علی معنیین – الطهاره و الزیادة و النمو؛ **انجام:** و امثال هذه التعلیلات لتأسیس الاحکام الشرعیه و الله اعلم – هذا آخر الکلام ...

جلد پنجم، شامل کتاب زکوة و کتاب خمس و کتاب صوم و کتاب اعتکاف؛ خط: نسخ ریز، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۷۷ق، جا: کربلا؛ کاغذ: سفید نازک، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۶۱گ، ۲۵سطر (۱۳/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۲ – ۴۷]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۴

آغاز: بسمله و به نستعین – الفصل الثانی فی غسل الحیض و الکلام فیه یتوقف علی بیان الحیض؛ **انجام:** و ان یوفقنی لاکماله و الفوز بسعادة الاختتام و هذا هو المجلد الثانی فی کتاب الحدائق ...

جلد دوم؛ خط: نسخ ریز، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۷۸ق، جا: کربلا؛ کاغذ: سفید مهره خورده، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۳۵۱گ، ۲۵ سطر (۱۳/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲ – ۴۵]

۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۸

آغاز: بسمله ... کتاب الصلوة وفیه ابواب الاول فی المقدمات الاولی فی فضل الصلوة الیومیه ...

جلد دوم و سوم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱ رمضان ۱۱۷۸ق؛ با علامت بلاغ؛ مهر: متولی «العبد السید صادق الحسینی»؛ واقف: حاج ابراهیم خوئینی، رجب ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۳۵گ، ۳۰ سطر [ف: ۱ – ۱۰۷]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نقطع الکلام لیکون ختامه مسکا تیمنا بما ذکره الملک العلام و اسئل الله سبحانه بمزید فضله و برکة اهل البیت ...

جلد اول و دوم، شامل دوازده مقدمه است و در طهارة و غسل می‌باشد؛ خط: نسخ ریز، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۷۹ق، جا: کربلا؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۵۳۰گ، ۲۶ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۲ – ۴۳]

۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۶

آغاز: بسمله – فی بقیه الصلوة و فیه فصول – الفصل الاول فی صلوة الجمعه و فیه مقدمة و مطالب. اما المقدمة فی فضل یوم الجمعه؛ **انجام:** اللهم اجبر تقصیرنا بعفوک و احسانک و عاملنا بجودک و رضوانک هذا آخر الکلام فی المجلد الرابع من کتاب الحدائق ...

جلد چهارم و متضمن بقیه مطالب راجع به نماز است؛ خط: نسخ ریز، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۸۵ق، جا: کربلا؛ افتادگی: آغاز؛

کاغذ: سفید نازک، جلد: مقوا با تیماج مشکی؛ ۲۷۹گ، ۲۵سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۴۶]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۹۷-۲۲/۱۷

آغاز: خذبیتا واکنس فناءه ورشه بساطک فاذا فعلت ذلک فقد قضیت مایجب علیک ... الاولی اعلم انه کما استفاضت الاخبار بالامر بطلب الرزق و وجوبه وذم تارکه؛ **انجام:** التی من جملتها التوفیق للفوز بسعادة الاختتام لهذا الجلد الشریف والمؤلف المنیف وهو الجلد الثامن ... نبینا اشرف الانبیاء والمرسلین وآله الطیبین الطاهرین ... علی هاجرها افضل الصلوة والسلام والتحیة

از اول کتاب البیع تا آخر نکاح؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۸ ربیع الثانی ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۳۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۵۹۶]

۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۵

آغاز: بسمله - الحمدلله رب العالمین ... کتاب الصلوة و فیه ابواب - الاول فی المقدمات - الاول فی فضل الصلوة الیومیه؛ **انجام:** ما بدعونه من الانفاق کما سمعت من عبارة فی شک و اعلم انه لافرق فی مسائل لهو و الشک بین.

جلد سوم، این جلد متضمن مطالب راجع به نماز است؛ خط: نسخ ریز، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید نازک، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۴۲۲گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ - ۴۵]

۸. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۱۹

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالیمن و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین کتاب الصلاة و فیه ابواب؛ **انجام:** و کتب فی دار السلطنه اصفهان فی یوم الخمیس ۱۱۲۳

جلد سوم، شامل بخشی از کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن محمد باقر ریزی، تا: پنج‌شنبه ۵ ربیع الثانی ۱۱۲۳ق [این تاریخ نمی‌تواند درست باشد]، جا: اصفهان؛ ۳۰۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۸]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۶

آغاز: و لنقدم جملة من الاخبار الواردة فی ... فان کتابنا هذا کتاب فروع؛ **انجام:** بل الواجب علیها لتحصیل برائة الذمة بیقین هو الرضا بالصلح لیخرجوا بذلک من غضب رب العالمین و الله العالم.

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمود لاهیجانی، تا: ۱۱۲۴ق [این تاریخ نمی‌تواند درست باشد]؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۷گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ - ۳۰۱]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۲۶-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة. کتاب الزکاة و هی فی اللغة تطلق علی معنین الطهارة و الزیادة و النمو؛ **انجام:** وسیلة لنیل کل مسئول و مأمول و کان الفوز باتمامه ... فی الیوم الثالث و العشرین من شهر جمادی الاخیر من السنة الثامنة و السبعین بعد المائة و الالف ... الفقیر الی ربه الکریم یوسف بن احمد بن ابراهیم. حامداً مصلیاً ...

انجامه نویسنده: نقله اقل العباد ابن محمد حسین محمد تقی فی شهر ذیحجة الحرام فی یوم الثامن عشر منه (ص ۳۳۹) (۱۱۲۶ق) و ... السادسة و العشرین بعد المائة و الالف من الهجرة ... (پایان مجلد)

مجلد: زکاة، خمس، صیام و حج؛ خط: نسخ ثلث، کا: محمد تقی بن محمد حسین، تا: ۱۸ ذیحجه ۱۱۲۵ق [تاریخ در فهرست چنین است اما با تاریخ تألیف نسخه که در خود نسخه هم آمده تطبیق نمی‌کند، شاید ۱۲۲۵ درست باشد]؛ محشی با نشان «منه رح»، با تاریخ تألیف ۲۳ جمادی الثانی ۱۱۷۸ق؛ ۷۶۵ص، ۳۱سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۴۴]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۲۵

صلاة است تا پایان جلد سوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۷۲ق؛ با امضای شهید ثالث حاج محمد تقی برغانی قزوینی و می‌نویسد که برخی را خودم نوشتم و برخی را نویساندم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۳۳گ، ۳۳ سطر (۱۴×۲۳/۵)، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۸ - ۴۲۲]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۱-۲/۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** والاخبار ترده لظهورها فی فعل المکلف نفسه حتی أنه لو اضبط الی التولیه فلابد من حصول القصد منه

جلد اول: طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۰ جمادی الثانی ۱۱۷۵ق؛ دارای علامت بلاغ، مصحح، محشی با امضای «منه مدظله العالی»، یادداشتی در بیان مساحت بیت «کعبه» از روی سفرنامه میرزا رضاخان در ۱۲۹۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۹۴]

۱۳. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

جلد یکم، تا پایان غسل جنابت؛ کاتب: حسن بن محمد بن عبدالله بن هاشم بن علوی حسینی موسوی سلمابادی بحرانی، تا: ۲ ذیقعده ۱۱۷۵ق؛ می‌نماید که هر اندازه که تألیف میکرده این شاگرد می‌گرفته و رونویس می‌کرده، محشی با نشان «منه دام ظله»، مصحح به خط مؤلف [نشریه: ۷ - ۵۳۴]

۱۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۰۱

آغاز: بسمله، حمدله، صلوات، ... کتاب الصلوة ... الخ؛ **انجام:** انتهی الکلام فی المجلد الثالث من کتاب حدائق الناضرة ... و یتلوه ... مجلد الرابع فی صلوة الجمعة ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۷۸ق؛ مهر تملک: «الواثق بالله الغنی عبده رجبعلی»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی عطف ها تیماج قرمز، ۲۲۳گ، ۳۰ سطر (۱۳/۵×۲۳)، اندازه: ۳۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۹۷۶]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۲۷

آغاز: بسمله. حمدله. کتاب الحج و هو یطلق فی اللغة علی ضمان کما یستفاد من القاموس؛ **انجام:** عندهم فی درجة القبول و وسیلة لنیل کل مسئول و مأمول و کان الفوز باتمامه

جلد۵، حاوی مبحث حج؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن ابراهیم، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۱۷۸ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ:

نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۹۴گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۲]

۱۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۹۷

آغاز: المقدمة الاولی غیر خفی علی ذوی العقول من اهل الایمان و طالبی الحق من ذوی الافهام ذهان مایلی به هذا لذین من اولئك المردة المعاندین بعد موت سیدالمرسلین وغصب الخلافة من وصیه امیر المؤمنین؛ **انجام:** وعن ابی البختری عن ابی عبدالله علیه السلام ان رسول الله صلی الله علیه وآله کان یطیب بالمسك حتی یری ربیصه فی مفارقه بیان الربیص بالصاد المهمله البریق و اللمعان و المغرق محل فرق المشعر من الرأس و عن نوح ابن شعیب عن بعض اصحابنا عن ابی الحسن علیه السلام قال کان یری ربیض المسك فی مفرق رسول الله صلی الله علیه و آله

طهارت؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن غلام شاه سیستانی، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۱۷۹ق، جا: کربلا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۳۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۹۶

آغاز: بسمله. حمدله ... کتاب الطلاق. مولهم فیها تعریفات قد اردفت و بایرادات لیس فی التعرض لذکرها مزید فایدة بعد ظهور المعنی لکل من خاص الفن تقدمة ... قد تکاثرت الاخبار و به صرح جملة من علائمنا الابرار بکراهیة الطلاق؛ **انجام:** و یالها من کلمة لابعلمها شیء ما و کان انتهاء الموجود ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۳ ذیقعده ۱۱۹۴ق؛ مهر: علی موسوی مورخ محرم ۱۳۱۴؛ یادداشت «مرتضی الحسینی المیلانی» و نصرالله؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۵۰گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۶]

۱۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۸

آغاز: کانت النصاری تقولها دعنه و عن آبائه قال قال رسو الله (ص) امتی بخیرو و علی شریعتی مالم یتخطوا القبلة و لم ینصر فواقیاما؛ **انجام:** و الثانی لایخلو من الاجمال المانع من استناد الیه فی الاستدال و لهذا صرح جملة من محققین متأخری المتاخرین بانهم لایقفوا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: محمد رضا امامیان میبدی؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۱۵۲گ، ۲۷ سطر (۸×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۳۰۱]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان قد قضیت ما علیك حتی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، جلد: میشن تریاکی، ۲۵۳ص (۱۳۱-۳۸۳)، ۲۲ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۳۶۷]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۹۱

آغاز: (پس از دو برگ) بصیغة القبول قولان استجود فی ذلك الثانی؛ **انجام:** انما هو مال الترکة و علی کل منهما فانه لایحصل الدفع الی الوصیین.

جلد ۸، مشتمل است بر کتب: ضمان، صلح، شرکت، مضاربه، مزارعه و مساقات، ودیعه، عاریه، اجاره، وکالت، وقوف و صدقات ...، سبق و رمایه و وصایا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، ۳۱۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۳۵]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۹۷

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب الصلاة و فیه ابواب الباب الاول فی المقدمات؛ **انجام:** و لفظ الوجوب فی الخبر محتمل للمبالغة فی الاستحباب او المعنی اللغوی ... و یتلوه المجلد الخامس من کتاب الزکاة و الصوم و الحمدلله

جلد ۳-۴، از ابتدای صلات تا انتهای آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با رمز «منه»؛ تملك: محمد بن علی بن ابراهیم موسوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی ، ۳۳۳گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۱۷]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۰

آغاز: کالعیان لکل انسان و ذلك اولا ان کلامه مبنی علی التخییر؛ **انجام:** و قضی دینی و وسع رزقی ... و یصلح لنا الأمور و یوسع فی ارزاقنا و یقینا کل محذور ... بمنه و کرمه و آمین رب العالمین

جلد۳، از اواسط «الفصل الثانی فی تکبیرة الاحرام» تا اول نماز جمعه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با رمز «منه»، مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: نخودی، ۱۰۱گ، ۳۸ سطر، اندازه: ۲۲×۳۲/۳سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۱۸]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۳۳

آغاز: بسمله، فی بقیة الصلوات و فیه فصول الأول فی صلاة الجمعة و فیه مقدمة و مطالب؛ **انجام:** اللهم اجبر تقصیرنا بعفوك و احسانك و عاملنا بجودك و رضوانك ... بتاریخ یوم السادس و العشرین شهر ربیع المولود من السنة الخامسة و الثمانین بعد المائة و الألف ...

جلد ۴؛ خط: نسخ، کا: محمد جواد، تا: قرن ۱۲، به دستور میر صاحبی؛ تملك: سید رجبعلی نقوی حسینی در ۱۸ ذیحجه ۱۲۷۴؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۶۴گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۳سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۱]

۲۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۷۶

آغاز: بسمله کتاب الحج من الحدایق الحمدلله ... وهو یطلق فی اللغة غلی معان لما یستفاد من القاموس وهو القصد والکف..؛ **انجام:** ونختم الکتاب باسامی اسماء هولاء الاعلام الذین هم ابواب الملك العلام واساس الاسلام وابواب دارالسلام ... وکتب مؤلفه بیمنه الدائرة اعطاء الله کتابه بها فی الاخرة ... حامدا مصلیا.

کتاب الحج و کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، در حیات مؤلف؛ واقف: حاج محمد خوئینی، رجب ۱۲۳۸ق؛ جلد: گالینگور سرخ، ۴۲۱گ، ۳۰ سطر [ف: ۱ - ۱۰۹]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۰۴/۶

آغاز: المطلب الثانی من السهو و هو عبارة عن زوال الشیء؛ **انجام:**

و لنذكر اولا المأجنار المتعلقة بذلك.
سهویات و شکیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف گالینگور، ۵۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۵۷۸]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۳۳

نکاح و طلاق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۱گ، ۳۱ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ – ۳۲۰]

۲۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۱۲

آغاز: طهور بمعنی طاهر مطلقا ثوب طهور و خشب طهور؛ **انجام:** المشهوربین الاصحاب بل الظاهر انه لاخلاف فيه انه لو وجد بعض الميت ...
جلد اول، تا مبحث غسل میت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ – ۹۴]

۲۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحادی عشر فی المغصوب ظاهر كلام الاصحاب رضی الله عنهم بالاتفاق
طهارت و صلاة تا لباس مصلی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ واقف: ملا محمد اسماعیل، ۱۲۸۱؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۲۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ – ۹۴]

۲۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۲۸

آغاز: بسمله الباب الثانی فی الغسل و منه الواجب و المندوب؛ **انجام:** ان یکون هذا الکتاب وسیلة لدیه ولدیهم ۶ فی یوم القیامة و ان یوفقنی ...
مجلد ۲ از احکام حیض تا پایان طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با امضاء «منه ره»؛ مهر: «العبد الاقل عبدالمجید» (بیضی)؛ اهدایی: آقای خردور، ۱۴ فروردین ۱۳۱۲ش؛ کاغذ:، جلد: مقوا با روکش مشمع سرخ، ۲۷۶گ، ۲۹ سطر (۱۳×۲۴/۵)، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۳۵۳]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۶۸

از زکات تا حج که در ۳ جمادی الثانی ۱۱۸۰ ساخته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: قستقی، جلد: میشن تریاکی، ۴۳۳گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۰/۸سم [ف: ۱ – ۱۸۷]

۳۱. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۸۹

انجام: الفعل السادس فی غسل الاموات ... و ان المرض لایزال بالمومن حتی ما یکون ...
از آغاز تا بحث غسل اموات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۹۴]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۸۰۱

انجام: بل الی غیر ذلک مما هو مذکور فی مظانه من اراد فلیطلبه منها تم

از ابتدا صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۸گ، ۳۹ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۴سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۴۷]

۳۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵/۱

جلد ۱، از طهارت تا فصل سوم در احکام منی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴ سطر (۱۳×۲۲/۵) [ف: ۷۶۸]

۳۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵/۲

جلد ۲ از فصل ثالث «احکام منی تا استنحباب تطییب»؛ خط: نسخ، کا: سید رضا ابن حاج سید احمد بروجردی، تا: ۱۸ رمضان قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۲ سطر (۱۳×۲۳) [ف: ۷۶۸]

۳۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵/۳

جلد ۳ از کتاب صلاة تا آغاز صلاة الجمعة؛ خط: نسخ، کا: محمد کرمانشاهی، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۵گ، ۲۵ سطر (۱۲/۵×۲۰/۵) [ف: ۷۶۸]

۳۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵/۴

جلد ۴ از صلاة جمعه تا پایان کتاب صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۱ سطر (۱۴×۲۲) [ف: ۷۶۸]

۳۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵/۵

جلد ۷ از متاجر تا پایان صلح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۶ سطر (۱۴×۲۳/۵) [ف: ۷۶۸]

۳۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵/۷

جلد ۹ و ۱۰ از نکاح تا اواخر ظهار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پایان این نسخه (انجام کتاب ظهار) نویسنده یادآوری کرده که مصنف در روز دوم انجام یافتن این کتاب بیمار شده و نتوانست ظهار را به پایان برساند. از این روز که بیستم صفر ۱۱۸۶ بود بیماری او ادامه پیدا کرده و در چهارم ربیع الاول همین سال درگذشته است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۲ سطر (۱۲×۲۳/۵) [ف: ۷۶۸]

۳۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۶

بخشی از کتاب طهارت و شرکت و نکاح بطور ناقص؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳ سطر (۱۴×۲۴/۵) [ف: ۷۶۹]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۴۹

نکاح است و طهارت؛ خط: نسخ، کا: محمد مصطفی عاملی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۲۲۰گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۱/۴سم [ف: ۱ – ۱۸۷]

۴۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۵۰

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: غلام بن محمد، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمد بن حاج میر محمد صالح حسینی قزوینی در ۱۲۴۶؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۶۱گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۲/۲×۳۲/۶سم [ف: ۱ – ۱۸۷]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۵۱

جلد ۴؛ خط: نسخ، کا: غلام بن محمد، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: قزوینی در چهارشنبه ۴ ذیقعده ۱۲۴۶؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۹۳گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۲/۸×۳۱/۷سم [ف: ۱ – ۱۸۷]

۴۳. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۲۵

از اول کتاب طهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۹۵گ، ۳۰ سطر (۱۳/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱ – ۳۷]

۴۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۲۴/۲

آغاز: الحمدلله ... قال رضی الله عنه وارضاه وازلفه بما کان یتمناه بعد الدیباجة المقدمة الاولی غیرخفی علی ذوی العقول من اهل الایمان و طالبی الحق من لوی الاذهان ما یلی به هذا الدین من اولئک الردة العاندین؛ **انجام:** مذهب آل محمد آل محمد (ص) کما اجتری به قلمه علیه وعلی غیره من المجتهدین وینشرع الان فی المقصود متوکلین علی الملک المعبود مفیض الخیر والجود ونقول وبالله الثقة لادراک کل مامول ...

شامل مقدمات دوازده گانه اول کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ – ۷۶۸]

۴۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۰۳

آغاز: بسمله، حمدله، کتاب الصلاة و فیه ابواب الاول فی المقدمات الاولی فی فضل الصلاة؛ **انجام:** مع ما عرفت من ان ضعف السند یضعف الاحتجاج به و سبیل الاحتیاط واضح انتهی و ما ذکره قدس سره.

جلد ۳، از ابتدای «کتاب الصلاة» تا مبحث شکوک؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد ابراهیم بن محمد حسین خراسانی، ۱۲۵۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۲۶۰گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱/۵سم [ف: ۵– ۵۷۷]

۴۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۶

بخش طهارت؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی بن حبیب بن شکرالله بن ابراهیم بن رستم بن خسرو ربیعی الاصل کربلائی النجفی المسکن، تا: قرن ۱۳؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ کاغذ: فرنگی آهارمهره، جلد: تیماج عنابی، ۳۳۶گ، ۲۷ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ – ۹۰]

۴۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۰۳

از صلاة تا احکام قرائت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۳۷گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ – ۱۸۶]

۴۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۳۶

از تجارت تا ضمان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۹گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰/۹×۳۰سم [ف: ۱– ۱۸۶]

۴۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۱۵

جلد ۴، در صلاة و زکات؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد کربلائی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سبز، ۲۱۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۱×۳۰/۳سم [ف: ۱ – ۱۸۷]

۵۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۲۵-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الفوز بسعادة الاختتام و هو المجلد الثانی [چنین] من کتاب الحدایق الناظرة و یتلوه انشاءالله المجلد الثالث [چنین] کتاب الصلاة ...

جلد یکم، طهارت، که با ۱۲ «مقدمه» آغاز می‌شود، و در پایان تاریخ نگارش ۲۶ جمادی الثانی ۱۱۷۹ آمده؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت هایی از محمد بن کریم [کرمانی]؛ ۹۰۴ص، ۳۲ سطر (۱۳/۵×۲۲/۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۱۴۵]

۵۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۵۱-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة. کتاب الصلوة و فیه ابواب. الاول فی المقدمات. الاولی فی فضل الصلوة الیومیة و انها افضل الاعمال الدینیة؛ **انجام:** و وسع رزقی، نسئل الله تعالی ان یذهب عنا وسوسة الصدور. الی هنا انتهی الکلام فی المجلد الثاث و یتلوه المجلد الرابع فی صلاة الجمعة. م. م.

جلد ۳، کتاب صلاة؛ خط: نسخ خوش به الوان مختلف، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۳؛ ۵۵۷ص، ۳۰ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۱۴۵]

۵۲. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۲۳

انجام: توجب کون الصلاة فی جمیع المساجد مکروهة لکونها اقل ثوابا من الصلاة فی المسجد

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۴۰گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲۵]

۵۳. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۱۳/۲

بخش اصول و مقدمات کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۷۷گ (۱۳۴پ–۲۱۰پ)، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۸۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** منها الاخبار هذا الموضع و منها الاخبار الواردة بنزح سبع دلاء لاغتسال الجنب فی البئر فانه مع عدم النجاسة ...

نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۵۳ص (۲۶۸–۴۲۰) [عکسی ف: ۶ – ۴۵۱]

۵۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۱۳۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... کتاب الصلاة و فیه ابواب الباب الاول فی المقدمات الاولی فی فضل الصلاة الیومیة؛ **انجام:** استحب له الایتان به وهذا هو الذی خرجت به روایات القضاء بانه یؤذن..

کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ تملک: حیدرقلی بن نورمحمد خان کابلی در غره ربیع الثانی ۱۳۳۷، مصحح؛ جلد: تیماج جگری، ۳۶۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۰۸]

۵۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۴۶/۲

آغاز: کتاب الطهارة و فيه ابواب أربعة الأول فی المياه و ينقسم الماء الی مطلق و مضافة؛ **انجام:** و أنت خبير بأن مقتضی القول الاول من هذه الاقوال التی تعلقها هو الطهارة خاصة دون الطهورية من حدث ...
کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی از «میر سید علی دام ظله»؛ ۳۷گ (۱۲۲پ-۱۵۸ر)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۸]

۵۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۷۵
آغاز: المسألة الثانية: المشهور بين الاصحاب وجوب الاستقلال فی القيام؛ **انجام:** و يصلح لنا الامور و يوسع فی ارزاقنا و يقينا کل محذور الی هنا انتهی ...
جلد دوم و سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ واقف: حاج محمد تقی تاجر قزوینی، ۱۲۷۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۴]

۵۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۱۹
آغاز: کتاب الصلاة و فيه ابواب الاول فی المقدمات الاولی فی فضل الصلاة اليومية؛ **انجام:** من جانب الام الی هذيل الی غير ذلک مما هو مذکور فی مظانه من اراده ...
از اول کتاب الصلاة تا بحث تسلیم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ باخط خوردگیها و بعضی قرائن دیگر حاکی از نسخه مؤلف است لکن باید با خط مؤلف تطبیق داده شود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۰گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۰سم [ف: ۲ - ۹۵]

۵۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۲۲
آغاز: الباب الثالث فی بقية الصلوات و فيه فصول الفصل الاول فی صلاة الجمعه؛ **انجام:** ان يعزم العود بدون اقامة عشرة بل اما مع اقامة ما دونها او بدون اقامة بالمرة ...
از ابتدای نماز جمعه تا ورق ما قبل آخر کتاب صلاة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی از محمد صالح و محمد تقی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۰گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۲ - ۹۵]

۵۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۰۷
آغاز: و فيه ابواب فی المقدمات الاول فی فضل الصلاة اليومية و انها افضل الاعمال؛ **انجام:** بان القيام رکن فی الصلاة متی اخل به مع القدرة عمدا أوسهوا قد اغتفرفی ...
بخشی از کتاب صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: محمد تقی تاجر قزوینی، ۱۲۷۳؛ جلد: زرشکی، ۳۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۳]

۶۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۱۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۴×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۴]

۶۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۸۱
کتاب صلات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «الله اکبر ۱۲۴۰» (چهارگوش)؛ تملک: محمد بن عبدالصمد شیرازی با مهر «عبده الراجی محمد الحسینی» (بیضی)؛ اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۳ - ۳۰]

۶۲. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۷۵/۲
انجام: فهو مخير بين الدعاء عليه بعد کل تکبيرة کما هو ظاهر خبر الحسين عليه السلام بالتقريب الذی ذکرناه و عليه يحمل ما بعده أيضاً من خبری الحلبی ...
از صلاة الجمعة تا کیفیة الصلاة علی المنافق؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زرشکی، ۸۵گ (۱۵۳پ-۲۳۷پ)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۶۳]

۶۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۲۵
کتاب الطهاره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج علی اکبر نواب (- ۱۲۶۳) «علی اکبر» (چهارگوش)؛ اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳ - ۲۹]

۶۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۶۹-۲۹/۹
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمين وصلی الله علی محمد وآله الطاهرين کتاب الزکاة وهی لغة تطلق علی معنيين الطهارة والزيادة والنمو ومن الاول قوله عزوجل قدافلح من تزکی؛ **انجام:** وسالوه ان يوصی الی احد فقال لله امر هو بالغه فوقعت الغيبة الکبری و لنختم الکتاب ... حامداً مصليا مستغفرا آمين آمين بحرمة السادة الميامين
کتاب الزکاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج سرخ، ۳۳۴گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۵۹۶]

۶۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۳۴
انجام: و روی فی «فی» و «يب» عن رفاعه عمن سمع ابا عبدالله ع عن الرجل يصلی فی ثوب واحد يأتزد قال لاباس
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ صورت اجازه ملا محمد تقی یزدی؛ اهدایی: احمد شریعت عقدائی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج قرمز، ۱۷۵گ، ۱۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۹۹]

۶۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۸۴
آغاز: الحمدلله رب العالمين ... کتاب الصلوة وفيه ابواب الاول فی المقدمات المقدمة الاولی فی فضل الصلوة اليومية وانها افضل الاعمال الدينية وان قبول ساير الاعمال موقوف علی قبولها و انه؛ **انجام:** فان باب المجاز وسع وقدورد من مات فقدقامت قيامة مع ان الموت و الانتقال الی عالم البرزخ ليس من القيمة حقيقة التی هی دار الاخرة و بالجملة فياب التجوز اوسع من ذلک والله العالم
مقدمه اول کتاب صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ علامت مقابله، مصحح؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۳۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۸]

۶۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۱۴
آغاز: بسمله [کتاب التجارة] فی البيع و ارکانه ثلثه الصيغة و المتعاقدان و العوضان و البحث عن ذلک يقتضی بسطه العقود فلا يکفی التقابض من غير تلک الصيغة وان حصل من الالفاظ و

الامارات؛ **انجام:** فان ذلک خیانة و ظلم و هو ظاهر والله العالم بحقائق احکامه و اولیاءه القائمون بمعالم حلاله وحرامه صلوات الله علیهم اجمعین و الحمدلله رب العالمین تم
مباحث تجارت؛ خط: نسخ، کا: خلف بن حاج عسکر، تا: ۳ شعبان ۱۲۰۰ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی از سید علی دام ظله؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۱گ، ۱۹ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۸]

۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی نبیه محمد و آله الطاهرین کتاب الزکوة و علی لغة؛ **انجام:** و الله سبحانه العالم بحقایق احکامه و نوابه القائمون بعالم ... الطاهرین المعصومین
جلد سوم، از کتاب زکوة شروع می‌شود و پس از اتمام باب عبادات به باب عقد می‌رسد و سپس جلد با کتاب دین ختم می‌گردد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج ماشی، ۲۵۹گ، ۳۹ سطر (۱۵×۲۷)، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۸ - ۱۶۵]

۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۳۲

آغاز: بسمله و به نستعین جل شانه، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه؛ **انجام:** و کذالک لیس فیهن قرائة ... فیه اولا ان قوله
جلد سوم حدائق شامل نمازهای واجب و مستحب روزانه و مسائل راجع به مسجد و آداب آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج سرخ، ۲۷۳گ، ۲۳سطر (۱۳×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۸ - ۴۳۰]

۷۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۵۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و استدلال الصادق علیه السلام بشق موسی بن عمران علیه السلام علی اخیه هرون علیه السلام والله العالم تمت الکتاب علی ید ...
خط: نسخ، کا: شیخ رضا بن علی کرمانی، تا: اوایل قرن ۱۳؛ اهدایی: محمود شیخی زاده؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۵۴گ (۱-۵۴)، ۲۶سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۲ - ۴۷۲]

۷۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۶۵

آغاز: بسمله، الباب الثالث فی بقیة الصلوات وفیه فصول؛ **انجام:** و بالجمله فالوجه ان یقال ان الحکم بوجوب شیء موقوف علی الدلیل الواضح وامثال هذا التعلیلات لتاسیس احکام الشرعیة و الله العالم.
خط: ثلث، کا: محمد حسین بن عبدالله دزفولی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج عنابی، ۳۳۱گ، ۳۰سطر (۱۴×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ - ۴۸۱]

۷۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۸۰-۲۹/۲۰

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین وصلی الله ... کتاب الصلاة وفیه ابواب الاول فی المقدمات المقدمة الاولی فی فضل الصلاة الیومیه؛ **انجام:** ولفظ الوجوب فی الخبر محتمل للمبالغة فی الاستحباب والمعنوی اللغوی اللهم ... بعفوک واحسانک وعاملنا بجودک ورضوانک هذا آخر الکلام فی هذا المجلد ... بتوفیق الله سبحانه علی توفیقه الاتمام و القبول العبادة و الاختتام و صلی الله علی محمد و آله
کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج سرخ، ۲۷۷گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۵۹۵]

۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۹۰-۳۸/۱۰

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی نبیه ... کتاب الحج و هو یطلق فی اللغة علی معان کما یستفاد من القاموس و هو القصد و الکف و القدوم و الغلبة؛ **انجام:** و سئلوه ان یوصی الی احد فقال الله امر هو بالغة فوقعت الکبری و لنختم الکتاب بساقی اسماء هؤلاء الاعلام ... علی مهاجر ها و آله افضل صلوة و تحیة
حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۸ جمادی الثانی قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۲۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۵۹۷]

۷۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۷۹-۲۹/۱۹

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین وصلی الله ... کتاب الزکاة و هی لغة تطلق علی معنیین الطهارة و الزیادة و النمو و من الاول قوله عزوجل قدافلح من زکیها؛ **انجام:** الحادی عشر الامام ابومحمد الحسن بن علی العسکری ولد بالمدینه فی شهر ربیع الاول وقیل یوم الاثنین رابعة سنة اثنتین و ثلاثین و مائتین و قبض بسر من رأی
از کتاب الزکات تا پایان کتاب حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حاجی رجبعلی تهرانی، ۱۲۹۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵۲گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳- ۱۵۹۶]

۷۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۷۰-۳۰/۴۰

آغاز: بسمله الثانیة قد استفاضت الاخبار بل ربما بلغت حد التواتر المعنوی بالحث علی النکاح و الرغبة فیه؛ **انجام:** بالحمل علی التقیه لموافقتها لمذهب جمع من العامة واعترضه فی المسالک ... فیه انه لامنافات ... بما یوافق قولهم
کتاب نکاح. فائده اولی از کتاب نکاح تحریر نشده است (حدود یک برگ)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳ - ۱۵۹۶]

۷۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۷۰-۱۴/۲۰

آغاز: بسمله. الحمدلله ... کتاب النکاح و فیه مقدمة و فصول. المقدمة و فیها فوائد الاول فی ید و النکاح واصله. روی الصدوق فی الفقیه عن زرارة؛ **انجام:** هذا القول بین العامة فی ذلک الوقت ... علیه السلام بما یوافق قولهم یومئذ تقبة وتدورد فی الاخبار انهم مع اختلافهم ... الحکم یوخذ بخلاف ماالیه قضاتهم. هذا آخرما کان منسوخاً ...
نکاح و طلاق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: ساغری قهوه‌ای، ۲۸۷گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳-۱۵۹۵]

۷۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۵۲-۳۱/۳۲
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... کتاب الشرکة وهی بکسر الشین و اسکان الراء وبفتح الشین ... الفصل الاول فی حقیقة الشرکة ومایتبعها و فیه مسائل الاول قدعرف المحقق؛ **انجام:** الرابعة اذا اذن المرتهن للراهن فی البیع ثم رجع فاختلفا ... والله العالم بحقایق احکامه و نوابه القائمون بمعالم حلاله وحرامه.
شرکت تا رهن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۵۹۷]

۷۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۷۱-۳۳/۲۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** وقال سلار مجرم بیع القردة والسباع والفیلة والذباب وقال الشیخ فی ط الحیوان الذی هو نجس
مقدمات اصولی تا تجارة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۹گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۵۹۴]

۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۱۱
بیع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد تقی، ۲۵ شعبان ۱۲۴۵؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲۳گ، ۲۷ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۵۱۰]

۸۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۴۵/۱
زکات تا وصایا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳۳ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۵۱۶]

۸۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۹۷
جلد ۹، نکاح. ساخته در ۲ جمادی الثانی ۱۱۸۵ در کربلا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت محمد بن حاج خضر در ۲۳ جمادی الاول ۱۲۴۶ آمده که نسخه ۳۵ کراسه و ۵ برگ و ۱۵۰۰۰ بیت است؛ واقف: ملا محمد رضای استرآبادی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا گرد تیماج تریاکی، ۳۶۱گ، ۲۳ سطر (۱۰ ×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۶۷۴]

۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۲۴
آغاز: بسمله، و فیه فصول فی صلاة الجمعة و فیه مقدمة و مطالب؛ **انجام:** فالوجه ان یقال ان الحکم بوجوب شیء موقوف علی الدلیل الواضح ... هذا آخر الکلام ... مستغفرا آمین رب العالمین.
جلد۴، از ابتدای «صلاة الجمعة» تا انتهای اعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۴۳۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۰]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۹۳
آغاز: بسمله و به نستعین و المسلمات بحق؛ **انجام:** فالوجه ان یقال ان الحکم بوجوب شیء موقوف علی الدلیل الواضح
جلد۵، از ابتدای زکات تا پایان اعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، محشی با رمز «منه رحمه الله، قدس سره ...»، مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۲]

۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۹۶
آغاز: بسمله، و فیه فصول الاول فی صلاة الجمعة و فیه مقدمة و مطالب؛ **انجام:** بعفوک و احسانک و عاملنا بجودک و رضوانک ... فی سنة الحادیه و الثمانین بعد المائة و الالف حامداً مصلیا مستغفرا
جلد۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمد حسن بن محمد عسکری سمنانی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۱]

۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۴۱
آغاز: من غیر زیادة و لانقصان انتهی اقول و بهذا الشرط صرح فی دعائم الاسلام نقلاً عن علی (ع) انه قال لیؤذن لکم افصحکم؛ **انجام:** فلقائل ان یقول لاریب ان هذا الاخبار قد دلت علی وجوب.
جلد۳، از مبحث مؤذن تا تشهد؛ خط: نسخ، کا: میر فضل شاه، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا، ۱۷۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۴۹]

۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۳۰
آغاز: بسمله، الحمدلله و صلی الله ... و فیه ابواب؛ **انجام:** و یقضی عنادیون الدنیا و الاخرة و یصلح لنا الامور و یوسع فی ارزاقنا و یقینا کل محذور الی هنا انتها الکلام ... علی ساکنها و اجداده و آبائه صلوات ذی العلا.
جلد۳، از ابتدای صلات تا آغاز نماز جمعه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ وقف‌نامه حاجی لطفعلی نوری و یادداشت تصرف آقا سید مصطفی حسینی؛ اهدایی: رهبری؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۸گ، ۳۱-۳۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۱۹]

۸۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۹
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... کتاب النکاح و فیه مقدمه؛ **انجام:** فانه لایتم ما ادعاه ذلک النص الذی یقبل عنه.
جلد ۹، نسخه واز ابتدای نکاح تا اواخر سومین مطلب از «الفصل الرابع فی نکاح الاماء»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واگذاری سازمان حج و اوقاف (موقوفه آل عصفور) در آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن زرشکی، ۲۰۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۶×۳۰/۳سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۳۹]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۸۴
آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب النکاح و فیه مقدمة و فصول المقدمة و فیها فواید؛ **انجام:** یؤخذ بخلاف ما الیه قضاتهم و حکامهم امیل.
جلد ۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک محمد باقر ربانی در ۱۳۷۱، محمد تقی رضوی قمی در ۱۳۳۸، شیخ یوسف در ۱۳۴۹؛

اهدایی:رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: مقوا، ۳۱۱گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۵۷]

۸۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۱۳

آغاز: بسمله، الحمدلله کتاب النکاح و فیه مقدمه؛ **انجام:** و فی وجوب سقی الزرع و الشجر و حرثه مع الامکان قولان اشهر هما العدم و النقطع الکلام حامدین للملک العلام علی جزیل نعمائه الجسام.

جلد۹، از ابتدای نکاح تا انتهای آن؛ خط: نسخ، کا: مؤمن بن عابد بن محمد امین، تا: قرن ۱۳؛ تملک: موسی بن جعفر، مرتضی بن احمد حسینی رشتی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج زرشکی، ۳۴۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۵۷]

۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۷۶

آغاز: المسألة السادسة من القواعد المقررة بینهم ... المقصد الثانی فی المهور جمع؛ **انجام:** مما ذکره فی شئی و انها الالمضی فیها

جلد ۹–۱۰، از «المقصد الثانی فی المهور» تا اواخر کتاب ظهار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با رمز «منه ره»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج زرشکی، ۲۲۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳–۲۵۸]

۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هکذا بالنسبة الی ما لم یوجد فیه امر زاید علی الأول و الله العالم.

جلد۱، این نسخه از ابتدای مقدمه تا اول غسل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: خان بابا مشار، خرداد ۱۳۴۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۰۹]

۹۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۴۰۲

آغاز: کتاب التجارة و فیه مقاصد الاول فی المقدمات و فیه فصول الاول فی استحباب التجاره؛ **انجام:** هو انه لیس له الا الاولی ان وجدت و الا فقیمتها

از کتاب تجارت تا آخر؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲ و اوایل قرن ۱۳؛ واقف: عبدالاحد کرمانشاهی، در ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۳گ، ۳۶ و ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۰۵]

۹۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۷۹

جلد ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۳۹گ، ۲۷ سطر (۱۷×۲۹)، اندازه: ۲۵×۳۹سم[ف:۱۷–۵۱۹]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۱

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب الصلاة و فیه ابواب الأول فی المقدمات؛ **انجام:** و قضی دینی و وسع رزقی ... و یصلح لنا الأمور و یوسع فی ارزاقنا و یقینا کل محذور ... بمنه و کرمه و آمین رب العالمین

جلد۳، از آغاز صلات تا ابتدای «صلاة الجمعة»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۳گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰/۳×۳۰/۵سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۱۳]

۹۵. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۹۱۴

قسمتی از کتاب صلوة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۹۸ص، ۲۵ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ – ۲۴۲]

۹۶. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۲۳

جلد سوم (کتاب الصلاة)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای بلاغ قرائتی؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی [اوراق عتیق: ۱–۲۷۰]

۹۷. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۷۰

جلد ۹ و ۱۰ در نکاح و طلاق است؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ – ۲۱۸]

۹۸. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۷۱

جلد سوم در صلاة؛ بی کا، تا: قرن ۱۳ [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ – ۲۱۸]

۹۹. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۱۵

جلد ۶؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ – ۲۱۱]

۱۰۰. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۲۵

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج قرمز، قطع: رحلی [اوراق عتیق: ۱ – ۲۷۰]

۱۰۱. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳

آغاز: و اللعصر إلی مضی الاربعة اقدام و الذراعین مع الاشتغال بالنافلة یرجع بفریضة الظهر؛ **انجام:** و یتلوه ان شاءالله تعالی المجلد الرابع فی صلاة الجمعه ... ختم بالخیر و العافیة و الرضوان من السنة الثامنة و السبعین بعد المئة و الالف ...

از اول کتاب صلاة تا اول صلاة الجمعة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد محسن بن محمد صادق در سال ۱۳۲۱ق، محسن بن حاجی شیخ صادق زنجانی؛ ۲۸۴گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۱۸۳]

۱۰۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۰

آغاز: بسمله. حمدله. کتاب الصلاة و فیه ابواب الباب الاول فی المقدمات المقدمة الاول فی فضل الصلاة الیومیة و انها افضل اعمال البدنیة

کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ محشی با نشان «احمد عفی عنه»؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ – ۱۴۵]

۱۰۳. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۳۷/۲

آغاز: کتاب الطهارة و فیه اربعة ابواب، الاول فی المیاه و ینقسم الماء إلی مطلق و مضاف؛ **انجام:** «محتمل للمبالغة فی الاستحباب أو المعنی اللغوی، اللهم اجبر تقصیرنا بعفولک ... و رضوانک».

قسمت‌هایی از کتاب الطهارة و کتاب الصلوة؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۹۱گ (۴۳پ–۲۳۳پ)، مختلف السطر [ف: ۴۲]

۱۰۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۷۷

آغاز: کتاب الصلاة وفیه ابواب الباب الاول فی المقدمات المقدمة

الاولی فی فضل الصلاة الیومیه؛ **انجام:** لفظ الوجوب فی الخبر محتمل للمبالغة فی الاستحباب أو المعنی اللغوی، هذا آخر الکلام.
کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تاریخ وقف: ۱۲۹۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷۰گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۳سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۸]

۱۰۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۵۷

آغاز: برابر
کتاب طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج سفید، ۲۸۶گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۳ - ۱۸۰]

۱۰۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۱

کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمد ابراهیم بن زین العابدین به تاریخ ۲۷ ربیع الثانی ۱۲۶۸؛ مهر: «ابراهیم بن زین العابدین» (مربع)؛ جلد: مقوا، ۱۹۱گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۳ - ۱۸۲]

۱۰۷. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۸

آغاز: بسمله الفصل الثانی فی غسل الحیض و الکلام فیه یتوقف علی بیان؛ **انجام:** و قیامه مقام العلم مط استندالی سبب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «یا ابوالقاسم» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱ سطر (۱۳/۵×۲۰)، اندازه: ۲۲×۳۲/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: ۱۹]

۱۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۸۵۹

مشتمل بر مقدمه؛ خط: نستعلیق، کا: یوسف بن ابنعلی جاجرمی، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: فستقی و نخودی فرنگی، جلد: تیماج، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۴۵]

۱۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۷۷

آغاز: بسمله. حمدله. کتاب الصلوة و فیه ابواب الاول فی المقدمات الاولی فی فضل الصلوة الیومیه؛ **انجام:** قال سألت اباجعفر (ع) عن اول وقت رکعتی
جلد ۳، مشتمل بر «کتاب الصلاة»؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: یحیی علی و علی جان، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۲۷۹گ، ۱۵ و ۱۷ سطر، اندازه: ۲۵×۳۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۳-۲۴۸]

۱۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۲۶

آغاز: بسمله. حمدله. کتاب الصلوة و فیه ابواب الاول فی المقدمات؛ **انجام:** بل الی غیر ذلک مما هو مذکور فی مظانه من اراده فلیطلبه منها تم
جلد ۳، کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۲۸۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۴۸]

۱۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۳۱

آغاز: بسمله. حمدله ... کتاب الصلوة و فیه ابواب الباب الاول فی المقدمات؛ **انجام:** و یوسع فی ارزاقنا و یقیناً کل محذور الی هنا انتهی الکلام فی المجلد الثالث من کتاب الحدائق الناضره
جلد۳. کتاب الصلاة ؛ خط: نسخ متوسط، کا: حسن زنوزی، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمد حسن بن محمد عسکری حسنی سمنانی، مصطفی حسینی صفائی خوانساری در محرم ۱۳۹۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۳۱۵گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۴۸]

۱۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۲۲

آغاز: بسمله. حمدله. کتاب التجارة و فیه مقدمات الاولی؛ **انجام:** و من المحتمل انه اوصی لها بصداقها و میراثها المعتبر عنه بغیر ذلک و لا اشکال بحمدالله الملک المتعال
«کتاب التجارة»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۴۱۱گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۶]

۱۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۲۴

آغاز: بسمله. حمدله. کتاب النکاح و فیه مقدمة و فصول اما المقدمة ففیها فوائد؛ **انجام:** و ما رواه الشیخ عن عبدالرحمن بن نجران قال سأل صفوان بن یحیی
«کتاب النکاح» تا «کتاب الظهار»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۱۸۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۸]

۱۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۲۵

آغاز: بسمله حمدله کتاب الزکوة و هی لغة علی معنیین الطهارة و الزیادة و النمو؛ **انجام:** و امثال هذه التعلیلات لتأسیس احکام الشرعیة و الله العالم
جلد۴. کتاب الزکوة تا اعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۱۸۸گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۴]

۱۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۵۵/۱

آغاز: بسملة، المطلب الثانی فیما یحرم بالرضاع قد إستفاضت النصوص و عضدها إتفاق بانه یحرم من الرضاع ما یحرم من النسب بمعنی أن کل إمرأة حرمت بالنسب حرمت نظیرتها الواقعة موقعها فی الرضاع؛ **انجام:** کما هو الأنسب بالسیاق و یحتمل أن یراد نکاحهما معاً کما صرح به الأصحاب من التفصیل فی هذا الباب فانه الموافق لمقتضی القواعد الشرعیة و القوانین المرعیة ...
بحث رضاع است که به صورت مستقل آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۵۳گ (۱ر-۵۳پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۳۹ - ۶۱۴]

۱۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۹۹

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب الضمان اعلم ان الضمان عند الفقهاء لفظ مشترک یطلق علی معنیین؛ **انجام:** فظاهره انه لیس له وارث الا الزوجة و من المحتمل
جلد۸، کتب ضمان، صلح، شرکت، مضاربه، مزارعه و مساقات،

ودیعه، عاریه، اجاره، وکالت، وقوف و صدقات، سبق و رمایه و وصایا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸۱گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۹/۸×۳۰/۲سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۲۹]

۱۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۹۸

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب الحج و هو یطلق فی اللغة علی معان کما یستفاد من القاموس؛ **انجام:** فی یب عن ابان بن تغلب قال کنت مع ابی عبدالله علیه السلام.

جلد۶، از ابتدای حج تا الباب الثالث فی العمرة؛ خط: نسخ، کا: آل عصفور عبد الله بن علی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی به لفظ «منه ره»، مصدر است به فهرست مطالب و دو مسأله اصولی درباره تقلید میت با این آغاز: «بسمله مسألتان الاولی علی تقدیر عدم تقلید المیت کما علیه جمهور الاصولیة ما معنی قول الاصولی لاتعمل بفتیای ان مت»، انجام: «و بالجمله المقابل بالا کاذیب فی زماننا هو امام المحاریب و الحجة علی الاعاجم ... و الحمدلله رب العالمین.» این دو مسأله به قلم شیخ عبد علی بن شیخ احمد است؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۹۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱/۳×۳۰/۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۳۰]

۱۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۳۲

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب التجارة و فیه مقدمات و فصول اعلم انه قد استفاضت الأخبار؛ **انجام:** و ذهب جماعة الی المنع من الاستمتاع بها مطلقا.

جلد ۷، از ابتدای تجارت تا بیع اماء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا، ۱۳۴گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۳-۲۵۶]

۱۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۲

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب التجارة و فیه مقدمات و فصول اعلم انه قد استفاضت الأخبار؛ **انجام:** و کیف کان فقول الشیخ ضعیف و کذا تعلیله انتهی و الله سبحانه العالم بحقایق احکامه و نوابه القائمون بمعالم حلاله و حرامه و الحمدلله ... و آله الطاهرین.

جلد۷، از تجارت تا وکالت شامل: تجارت، دین، رهن، شفعه، حجر، مفلس، ضمان، کفالت، صلح، شرکت، مضاربه، مزارعه، مساقات، اجاره و وکالت؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۳۳۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۰/۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۳۳]

۱۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۵۱

جلد ۲؛ بی‌کا، تا: ۱۲۰۱ق؛ خریداری از محمد رضا فرید تنکابنی [رایانه]

۱۲۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۷۸

ضمان تا وصایا؛ بی کا، تا: ۱۲۰۲ق؛ قطع: رحلی [ف: ۱۲۶]

۱۲۲. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۲۶

جلد دوم (طهارت)؛ بی کا، تا: شنبه ۱۸ جمادی الاول ۱۲۰۳ق؛ مقابله شده؛ تملکی در رجب ۱۲۴۰ق در شیراز با مهر «نجل خاقان فتحعلی زند» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۶۸گ، قطع: رحلی، [اوراق عتیق: ۱ - ۲۷۰]

۱۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۹۵

کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، کا: علی بن علی قلی بیک تبریزی، تا: ۱۲۰۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۰گ، ۳۱ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۱۶ - ۳۰۴]

۱۲۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۸۲-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الفوز بسعادة الاختتام و هو المجلد الثانی من کتاب الحدائق الناظرة ... و یتلوه الثالث ...

جلد ۱؛ خط: نسخ خوب، کا: ابوالحسن اصفهانی، تا: ۱۴ ذیقعده ۱۲۰۴ق، جا: کربلا؛ مهر: «وقف کتابخانه مرحوم آقای حاج عبدالرضا خان ابراهیمی اعلی الله مقامه»؛ ۵۳۵ص، ۳۱ سطر (۱۶×۲۷)، اندازه: ۲۱/۵×۳۳سم [عکسی ف: ۱ - ۱۴۳]

۱۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۰

آغاز: الباب الثانی فی الغسل و منه الواجب و المندوب فالکلام فیه یقع فی مطلبین؛ **انجام:** و الفوز بسعادة الاختتام و هو المجلد الثانی من کتاب الحدائق الناضره فی احکام العترة الطاهرة و یتلوه انشاء الله فی المجلد الثالث کتاب الصلوة

از اول «باب اغسال» تا کتاب «طهارت»؛ خط: نسخ، کا: میر اسماعیل بن حاج میر ابوالهادی بیرجندی قاینی، تا: چهارشنبه غره ذیحجه ۱۲۰۵ق؛ با صورت اجازه‌ای مفصل از مؤلف به آخوند ملا حسن بن محمد علی سبزواری مجاور کربلاء، محشی از مؤلف برخی از «ع ل»؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: فرنگی شکری و نباتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۴۷۶]

۱۲۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۵۳

جلد ۸ ، از شرکة تا آخر وصایا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۵ رمضان ۱۲۰۶ق؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۱]

۱۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۱

آغاز: پس از خطبه: کتاب التجارة و فیه مقدمات و فصول؛ **انجام:** و آله الطیبین الطاهرین

کتاب‌های «تجارت، دین، رهن، شفعه، حجر، ضمان، حواله، کفالت، صلح، شرکت، مضاربه، مزارعه و مساقات، ودیعه، عاریه، اجاره، وکالت، وقوف و صدقات و حبس و سکنی و رقبی و عمری و هبه، سبق و رمایه و وصایا»؛ خط: نسخ، کا: موسی بن عیسی بن یوسف بن کاظم بن موسی بن عیسی موسوی جزائری و محمد رسول، تا: جمادی الثانی ۱۲۰۷ق، جا: کاظمین؛ کاتب اواخر نسخه: محمد بن عبدالله طباطبائی در غره جمادی الاول ۱۲۶۱؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۳۶۶گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۵ - ۴۷۷]

۱۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۲۰

آغاز: حتی لقد اصحبت عرصات العلم دارسة الآثار و منازلة

مظلمة الاقطار؛ **انجام:** فی مفرق رسول الله (ص) و الأخبار فی الباب اکثر من ان یاتی علیها الکتاب ...
جلد۱–۲، از مقدمه تا انتهای طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۲ شوال ۱۲۰۸ق؛ افتادگی: آغاز (برگ اول)؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: حسین بن عبدالائمه خراسانی، بهمن ۱۳۶۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۳۵گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۸سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۰۸]

۱۲۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۷۱

آغاز: الا انه نقل شیخنا المجلسی فی البحا (من کتاب الملل)؛ **انجام:** و لا علی الفاسق المسلمین بفسقه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ ذیقعده ۱۲۱۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: مهدی طاهری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج، ۲۴۱گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۸۴۴]

۱۳۰. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۳۶

کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن عبدالرحیم شریف نائینی، تا: پنج‌شنبه ۸ ذیقعده ۱۲۱۲ق، جا: خوراسکان جی از بلوک اصفهان؛ ۳۵۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳۳]

۱۳۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۳

آغاز: کتاب التجارة و فیه مقاصد الاول فی المقدمات و فیه فصول الاول فی استحباب التجارة لا نعلم خلافاً فی جواز طلب الرزق بالمعاش فی الحلال؛ **انجام:**و هو ظاهر کلام من عد الصدوق فی المقنع و یه و ابن الجنید هو انه لیس له الا الاولی ان وجدت و الا فقیمتها
از آغاز «کتاب التجارة» تا پایان «کتاب الدین»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲۵ صفر ۱۲۱۷ق؛ مصحح، محشی به امضاء «للسید السند الآقا سید علی دام ظله» و حواشی دیگر؛ امانت گرفتن کتاب توسط علی نقی بن شیخ احمد بن زین الدین از امیر بن ابوالقاسم ملاباشی؛ تملک: عباسعلی الکراری با مهر «عباسعلی ۱۲۱۳» (بیضی)؛ جلد: تیماج، مشکی، ۱۹۱گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ – ۸۳]

۱۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۳۸

آغاز: بسمله، حمدله ...، کتاب الحج و هو یطلق فی اللغة علی معان کما یستفاد من القاموس و هی القصد و الکف؛ **انجام:** و اسأل الله بحقهم و أتوسل الیه بفضلهم ان یکون هذا الکتاب عنده و عندهم ... بحرمة السادة المیامین.
جلد۶، از ابتدای حج تا انتهای مزار؛ خط: نسخ، کا: صدرالدین محمد بن محمد علی حسینی، تا: دهه اول صفر ۱۲۱۷ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۵۳]

۱۳۳. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۴۷

از باب سوم کتاب الصلاة (صلاة الجمعة) تا پایان کتاب الاعتکاف؛ خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن عبدالرحیم شریف نائینی، تا: جمادی الثانی ۱۲۲۰ق جا: قریه خوراسکان جی، جهت میر محمد حسین امام جمعه اصفهان؛ ۴۶۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۴۲]

۱۳۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۶۰۷

کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، کا: علی محمد بن ملا احمد ریزی لنجانی اصفهانی، تا: شعبان ۱۲۲۱ق؛ واقف: ابوالحسن بن بهرام بیگ، ۱۲۶۰؛۳۱۳گ،۳۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۴/۵سم [ف: ۲–۴۴۳]

۱۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۳۹

آغاز: تجری بعد موته و سنة هدی سنها فهی یعمل بها بعد موته؛ **انجام:** فلا اشکال بحمد الملک المتعال و لنقطع الکلام حامدین للملک العلام ... و هو الجلد الثامن.
جلد هشتم شامل: کتاب وقف، احکام صدقه و احکام هبه، کتاب سبق و رمایه، کتاب وصایا؛ خط: نسخ، کا: شیخ موسی بحرانی، تا: ۱۲۲۱ق؛ افتادگی: آغاز (چند برگ)؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۸گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۸۱]

۱۳۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵/۶

از شرکت تا پایان مساقات؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا شیرازی، تا: ۱۰ شعبان ۱۲۲۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۹ سطر (۱۴×۲۳) [ف: ۷۶۸]

۱۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۱۲

آغاز: بسمله و به ثقتی و علیه توکلی لا حول و لا قوة الا به؛ **انجام:** الی غیر ذلک من الفواید التی یمکن استنباطها منها و الحمدلله رب العالمین ...
جلد ۵، مشتمل است بر کتب زکات، خمس، صوم، اعتکاف، حج و مکاسب؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد جزایری، تا: حدوداً ۱۲۲۳ق؛ محشی از محمد اسماعیل بن محمد علی بن محمد باقر؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۵۱۹گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۲۵]

۱۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۱۴

آغاز: احتج القایلون بالحجة بوجوه احدها ان المقتضی للحکم الأول ثابت؛ **انجام:** لا خلاف فی وجوب غض البصر عن عورة الکافرة ثم نقل العبارة المتقدمة و قال بعدها و ایراد علی هذا و انت خبیر بان.
جلد۱–۲، از اوایل مقدمه تا اواخر طهارت؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد جزایری، تا: ۱۲۲۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۴۶۳گ، ۲۴–۳۰ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۱/۴سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۱۱]

۱۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد مر تحقیق المسألة مستوفی فی المقام الحادی عشر من مقامات الرکن الأول فی نیة الوضوء ... بتاریخ سلخ شهر رجب الأصب فی السنة السابعة و السبعین بعد المایة و الألف مصلیاً مسلماً مستغفراً آمین آمین آمین.
جلد۱، از مقدمه تا ابتدای «الفصل الثانی فی غسل الحیض»؛ خط:

نسخ، کا: نصرالله بن حمید سیلاوی، تا: شنبه ۱۷ شعبان ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: نخودی و شکری، جلد: تیماج عنابی، ۲۸۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۲سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۰۶]

۱۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۱۳

آغاز: بانه یؤذن فی اول وروده ثم یقیم لکل صلاة؛ **انجام:** و هو آخر الکتاب الصلوة و یتلوه ... بتوفیق الله سبحانه و اتمامه

جلد۳-۴؛ خط: نسخ، کا: محمد جزایری، تا: حدوداً ۱۲۲۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن مشکی، ۳۹۰گ، ۲۹-۳۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۱۸]

۱۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۱۰

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب التجارة و فیه مقدمات و فصول اعلم انه قد استفاضت الأخبار؛ **انجام:** هو المتعارف فی جمیع الأعصار و به جرت السنة فعند اطلاق العقد

جلد۷، از ابتدای تجارت تا چهاردهمین مسأله از مباحث مهور است و به ترتیب شامل: بیع، دین، رهن، شفعه، حجر، مفلس، ضمان، حواله، صلح و نکاح؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: احتمالاً محمد جزایری، تا: ۱۲۲۳ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی به قلم محمد اسماعیل بن محمد علی بن محمد باقر؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن مشکی، ۳۹۷گ، ۲۶ و ۲۸ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۱/۲سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۳۱]

۱۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۵

آغاز: بسمله، الفصل الثانی فی غسل الحیض و الکلام فیه یتوقف علی بیان الحیض؛ **انجام:** و لا علی رجل جالس علی غایط و لا علی الذی فی الحمام و لا علی فاسق المسلمین.

جلد۲، از «الفصل الثانی فی غسل الحیض» تا انتهای طهارت؛ خط: نسخ، کا: نصار بن حمید بن جمادی سیلاوی، تا: چهارشنبه ۳ جمادی الاول ۱۲۲۴ق، محشی با رمز «ح م ر ه»؛ کاغذ: نخودی، ۳۱۸گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۱۵]

۱۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۴ ط

آغاز: المطلقة من الکتاب و السنة الدالة علی حد البیع و انعقاده من غیر تقیید؛ **انجام:** شرط علیه فقال نعم، فسدت رشوتک. فان ذلک خیانة و ظلم و هو ظاهر و الله العالم بحقائق احکامه و اولیائه (کذا) القائمون بمعالم حلاله و حرامه.

خط: نسخ، کا: ملا صادق ریزی، تا: ۱ رجب ۱۲۲۴ق؛ محشی از یکی از علما، تعلیقه‌ای با امضای عبدالحسین البرغانی، مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۱گ، ۲۵ سطر، قطع: وزیری [ف: ۲۴/۲ - ۱۵۸]

۱۴۴. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۹۲

آغاز: کتاب الزکاة و هی نعة تطلق علی معینین الطهارة و الزیادة و النمو من الاول قوله عز و جل قد افلح من تزکی؛ **انجام:** الواردة فی اخبار الموات و ماورد فی میراث من لا وارث له و نحو ذلک و الله العالم

کتاب الزکاة و الخمس؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ یادداشتی از «ضیاءالدین انباری» به سال ۱۳۳۴، در دو برگ آخر قصه حضرت جرجیس؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف مخ: - ۷۷]

۱۴۵. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۱۰۴

آغاز: برابر

از اول کتاب زکاة تا آخر کتاب حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۴ق؛ تملک: ملا ابراهیم در ۱۲۸۷؛ مهر: «بود نور چشم علی فاطمه ۱۲۲۴» (مکعبی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲۰گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۷۷]

۱۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۹۰

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین کتاب النکاح و فیها فوائد مقدمة و فصول المقدمه و فیها فوائد الاولی فی بدو النکاح و اصله روی الصدوق فی الفقیه عن زرارة فی الصحیح قال سئل ابو عبدالله عن خلق حواء و قیل له ان اناسا عندنا یقولون ان الله عزوجل خلق؛ **انجام:** فی الاخبار انه مع اختلافهم فی الحکم یوجد بخلاف ما الیه قضاتهم و حکامهم امیل فی هذه الریاض و العراض اصاب سهم القدر لمؤلفه الذی لا سعة عنه و لا مناص و لا یحید دون عموم. کاتب در پایان رقم کرده: سنه خمس و ثلثین و ثلثمامه بعد الالف من الهجرة النبویه.

کتاب نکاح و طلاق و در مقدمه تاریخچه نکاح را به تفصیل دارد تا پایان مبحث ظهار؛ خط: نسخ، کا: عبدالصمد فیروزآبادی، تا: ۱۲۲۵ق؛ مدرس رضوی نوشته «برگ اول (ص۱-۲) که نونویسی شده به خط مرحوم والد میرزا محمد باقر مدرس»؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۵۵۵ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۰ - ۷۷۲]

۱۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۴۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین.. کتاب الطلاق و لهم فیه تعریفات؛ **انجام:** بخلاف ما الیه حکامهم و قضاتهم امیل الی هنا انتهی ما سطره قلم المصنف ثم عاجله المرض الذی توفی فیه فلم یتمکن من اتمام کتاب الطهاره ... من ربیع الاول من العام المذکور. کاتب سپس افزوده. وقع الفراغ من کتابة هذا المجلد فی یوم الثالث من شهر ذی قعده الحرام ... الفیروزآبادی غفر الله له و لوالدیه آمین.

این مجلد آخرین قسمت حدائق است و بحرانی بیش از این ننوشته؛ خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن عبدالرضا فیروز آبادی، تا: ۱۲۲۵ق، جا: تهران؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۵۹۵ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۱۰ - ۸۲۸]

۱۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۴۵

آغاز: بسمله ... ، الحمدلله رب العالمین ... کتاب الزکوه الشریف یطلق علی معنیین الطهاره و الزیاده و النمو؛ **انجام:** و امثال هذه التعلیلات لتأسیس الاحکام الشرعیه ... هذا آخر الکلام فی الجزء الرابع من کتاب الحدایق.

جلد چهارم و مشتمل بر کتب زکات، خمس، صوم و اعتکاف؛

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن اسماعیل، تا: ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا، ۲۵۲گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۱۶۴]

۱۴۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین؛ **انجام:** للمبالغة فی الاستحباب أو المعنی اللغوی اللهم اجبر تقصیرنا ... هذا آخر الکلام فی هذا المجلد و هو المجلد الرابع ... مصلیاً مسلماً مستغفراً آمین آمین.

جلد ۳ و ۴ در أحکام الصلاة؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن علی اکبر الاصفهانی، تا: یک‌شنبه جمادی الاول ۱۲۲۵ق؛ از روی نسخه به خط مؤلف؛ واقف: حاج محمد نصیر تاجر رشتی، جمادی الاول ۱۲۳۱ق؛ جلد: چرم قرمز، ۳۵۷گ، ۳۹ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۳۴سم [مؤید: ۱ - ۹۵]

۱۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۵۹-۳۰/۲۹

آغاز: الباب الثالث فی بقیة الصلوات و فیه فصول الفصل الاول فی صلوة الجمعة وفیه مقدمات ومطالب؛ **انجام:** ولفظ الوجوب فی الخبر محتمل للمبالغة فی الاستحاب او المعنی اللغوی اللهم اجبر تقصیرنا بعفوک واحسانک ... هذا آخر الکلام فی هذا المجلد ... و هو آخر کتاب الصلوة وتیلوه ...

از باب ثالث کتاب الصلوة تا آخر کتاب الصلوة؛ خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن عبدالرضا فیروز آبادی شیرازی، تا: ۱۲۲۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳- ۱۵۹۶]

۱۵۱. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۰۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... کتاب الصوم و ههنا فوائد الاول الصوم نعة الامساک؛ **انجام:** و امثال هذه التعطیلات لتأسیس الاحکام الشرعیه و الله العالم الاعلم الاعز الاجل الاکرم

کتاب الصوم؛ خط: نسخ، کا: محمدتقی، تا: ۲ محرم ۱۲۲۶ق، جا: کربلا؛ مصحح؛ واقف: محمدتقی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: - ۷۷]

۱۵۲. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۵

آغاز: کتاب الصلاة و فیه ابواب الاول فی المقدمات الاولی فی فضل الصلاة الیومیة و انها افضل الاعمال الدینیة؛ **انجام:** و لفظ الخبر یحتمل المبالغة فی الاستحباب أو المعنی اللغوی اللهم اجبرنا تقصیرنا بعفوک

کتاب الصلاة؛ خط: نستعلیق، کا: محمدتقی بن علی محمد چهاردهی، تا: ۱۲۲۶ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۱۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: - ۷۶]

۱۵۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۴۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان۱۲۲۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «ابن علی اکبر بابا»؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن تریاکی، ۳۶۴گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۱سم [ف: ۱ - ۱۸۷]

۱۵۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۵۴۰

جلد ۷ ، از تجارة تا آخر صلح؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: جعفر بن سید رفیع حسینی، تا: جمعه ۹ ربیع الثانی۱۲۲۶ق؛ قطع: رحلی، [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۱]

۱۵۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۴۱

آغاز: بسمله حمد له کتاب الزکوة و هی لغة تطلق علی معنیین الطهارة و الزیادة و النمو و من الاول؛ **انجام:** فوقعت الغیبة الکبری و لنختم الکتاب ... علی مهاجرها و اله افضل صلوة و تحیة و ...

از کتاب زکوة تا آخر؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل بن ابراهیم، تا: جمادی الاول ۱۲۲۷ق، جا: مشهد رضوی؛ مهر «ابن علی اکبر بابا» (بیضی) کتابدار کتابخانه مورخ ۱۲۳۸؛ یادداشتی به خط محمد ولی میرزا قاجار؛ واقف: محمد ولی میرزا قاجار، ذیقعده ۱۲۳۱ق؛ کاغذ:، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۱گ، ۳۲ سطر (۱۵×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۳۴]

۱۵۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۴۴

جلد ۳ و ۴ ، بخشی از نماز؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: جعفر بن رفیع حسینی، تا: ۷ شعبان ۱۲۲۷ق؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۱]

۱۵۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۸۴

آغاز: بسمله،کتاب الشرکة و هی بکسر الشین و اسکان الراء و بفتح الشین و کسر الراء و البحث فی الکتاب یقع فی فصول، الاول فی حقیقة الشرکة؛ **انجام:** انه اوحی لها بصداقها ومیراثها المعبر عنه بغیر ذلک فلا اشکال بحمده الملک المتعال ولنقطع الکلام حامدین الملک العلام ... التوفیق للفوز بسعادة الاختتام لهذا الجلد الشریف والمؤلف المنیف ... والسلام والتحیة.

جلد هشتم و از کتاب الشرکة تا آخر کتاب الوصیة؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علیوی دجیلی، تا: ۱۹ رمضان ۱۲۲۷ق؛ تملک: عبد الوهاب بن محمد علی قزوینی با تاریخ ۱۲۴۷ق، عبدالله بن سید محمدرضا، حسن حسینی؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۲۱گ، ۲۷ سطر [ف: ۱ - ۱۱۰]

۱۵۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۸۷

جلد سوم در صلاة؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد هادی تبریزی، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۱۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۹×۳۰/۶سم [ف: ۱ - ۱۸۶]

۱۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۴۱

آغاز: بسمله، الباب الثالث فی بقیه الصلوة و فیه فصول الفصل الاول فی صلوة؛ **انجام:** فی کتاب الزکوة و الصوم بتوفیق الله سبحانه و اعانته و الحمدلله علی توفیقه

جزء چهارم، از باب سوم و آنچه از نماز باقیمانده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۹۹گ، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف:۸-۴۳۶]

۱۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۴۹

آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین. کتاب الصلوة و فیه ابواب الباب الأول فی مقدمات المقام الاولی فی فضل الصلوة الیومیة

کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، کا: محمد بن شهباز، تا: چهارشنبه ۲۲ جمادی الاول ۱۲۲۷ق؛ مصحح، با بلاغ مقابله، محشی به امضای «منه ره»، رکابه‌دار؛ تملک: محمود در ربیع الثانی ۱۲۹۶ق با مهر «یا الله المحمود» (بیضی)، ابوالحسن بن محمود با مهر «یا اباالحسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۶۰گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۴۴ - ۲۱۴]

۱۶۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۰

آغاز: بسمله حمدله ... وفیه مقدمات وفصول. المقدمة الاولی اعلم انه قد استفاضت الاخبار بالحث علی طلب الرزق والکسب الحلال ولاسیما بطریق التجارة؛ **انجام:** واماالنسبة الی وصیة الحسین بن احمدالحسینی فظاهره انه لیس له وارث الا الزوجة ومن المحتمل انه اوصی لها بصداقها ومیراثها المعبر عنه بغیر ذلک فلا اشکال

تجارت تا وصایا ؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد حسین، تا: صفر ۱۲۲۷ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ تملک با مهر «ریحان الله بن جعفر الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۴۴۲گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۷]

۱۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۷۵

آغاز: حتی لقد اصحبت عرصات العلم دارسة الآثار و منازلة مظلمة الاقطار؛ **انجام:** فی مفرق رسول الله (ص) و الأخبار فی الباب اکثر من ان یاتی علیها الکتاب ... الیوم السادس و العشرین من شهر جمیدی الثانی من السنة التاسعة و السبعین بعد المائة و الالف ... البحرانی ...

جلد۱-۲، از مقدمه تا انتهای طهارت؛ خط: نسخ، کا: حسین بن حسن استرآبادی شاهکوهی، تا: دوشنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۲۷ق؛ افتادگی: آغاز (برگ اول)؛ محشی با رمز «منه ره»؛ واقف: حسین کی استوان، اردیبهشت ۱۳۶۲؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۳۷۷گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۰۷]

۱۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۱۱

آغاز: المقصد الثانی فی المهور جمع مهر و هو علی ما عرفه فی الصحاح و القاموس الصداق؛ **انجام:** فیاله من کرب لا یغیث منه حی و یالها من ثلمة لایسدها شیء ... من شهر ذی القعدة سنة الرابعة و التسعین بعد المائة و الألف من الهجرة النبویه علی مهاجرها و آله الصلوة و السلام.

جلد۹-۱۰، از «المقصد الثانی فی المهور» تا انتهای «کتاب الخلع و المبارات»؛ خط: نسخ، کا: کاظم بن صفر علی اصفهانی، تا: جمعه ۳ جمادی الاول۱۲۲۷ق؛ کاغذ: نخودی، ۱۶۹گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۹سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۴۲]

۱۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۸۲

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب الصلاة و فیه ابواب الباب الاول فی المقدمات؛ **انجام:** و لفظ الوجوب فی الخبر محتمل للمبالغة فی الاستحباب او المعنی اللغوی ... و یتلوه المجلد الخامس من کتاب الزکاة و الصوم و الحمدلله

جلد۴-۳؛ خط: نسخ، کا: محمد علی سجستانی، تا: یکشنبه ۱۲ صفر ۱۲۲۸ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۴۵۸گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۰]

۱۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمد ... کتاب الصلوة و فیه ابواب فی المقدمات المقدمه الاولی؛ **انجام:** فقال کثرة الدعاء افضل ... قل ما یعبو أبکم ربی لولا دعاء کم

خط: نسخ، کا: زینی بن شیخ باقر بن شیخ محمد حسین، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۸ق؛ مهر: «عسی أن یبعثک ربک مقاماً محموداً»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۶گ، ۳۳ سطر، قطع: رحلی، [ف: ۲۴ - ۴۵]

۱۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۳۳

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله رب العالمین و صلی الله عل خیر خلقه محمد و آله الطاهرین کتاب الصلوة و فیه ابواب؛ **انجام:** و کان ذلک فی الارض المقدسة التی علی التقوی الموسسة بکربلاء المعلی علی ساکنها و اجداده و آبائه صلوات ذی العلاء

جزء سوم؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر چهار محالی، تا: ۱۲۲۸ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج زرد، ۴۷۳گ، ۲۳سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۸ - ۴۳۰]

۱۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵ ط

خط: نسخ، کا: شیخ زینی بن شیخ باقر، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۸ق [مختصر ف: ۳۰۳]

۱۶۸. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۲۷

جلد چهار و پنج؛ خط: نسخ، کا: علی میرزا ابن علیخان، تا: ربیع الاول ۱۲۲۸ق؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸۲ص، قطع: رحلی [اوراق عتیق: ۱ - ۲۷۰]

۱۶۹. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۲۴

جلد ۴ و ۵؛ خط: نسخ، کا: علی میرزا ابن علیخان، تا: ربیع الاول ۱۲۲۸ق؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی [اوراق عتیق: ۱ - ۲۷۰]

۱۷۰. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

از زکات تا دیات، ۴۸۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد علی خوانساری، تا: چهارشنبه ۱ صفر ۱۲۲۸ق، به فرموده آقا سید مهدی؛ واقف: پدر محمد حسین بن محمد موسوی، جلد: تیماج سرخ، ۴۲۷گ، قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۵۴۵]

۱۷۱. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۵۲۳۴

جزء دوم، از فصل سادس در غسل اموات تا آخر استحباب دفن اظفار و شعر و دم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲ رمضان ۱۲۲۹ق؛۵۱۲ص،۳۱سطر(۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱-۲۴۲]

۱۷۲. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۲۱

جلد هفتم: متاجر تا آخر وکالت؛ خط: نسخ، کا: ابن عبداللطیف محمد کاظم، تا: پنج‌شنبه ۴ رجب ۱۲۲۹ق، جا: شیراز مدرسه

منصوریه؛ روی برگ اول آمده: «بسم الله و الحمدلله استکتبت هذا الکتاب لنفسی جعل الله تبارک و تعالی یومی خیراً من أمسی حرره العبد المذنب الأثیم الجانی موسی بن محمد بن یوسف البحرانی» با مهر «افوض أمری إلی الله عبده موسی» (چهارگوش)؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی [اوراق عتیق: ۱ - ۲۷۰]

۱۷۳. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۲۲

جزء ۶؛ خط: نسخ، کا: سید محمد بن سید حسن کاشانی الاصل نیریزی مسکن، تا: ۱۳ جمادی الاول ۱۲۲۹ق، جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی بزرگ [اوراق عتیق: ۱ - ۲۷۰]

۱۷۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۱

آغاز: بسمله ... و فیه فصول ... فی صلوة الجمعه و فیه مقدمة و مطالب ... فی فضل یوم الجمعه و لیله روی وافی عن ابی بصیر؛ **انجام:** و لفظ الوجوب فی الخبر محتمل للمبالغة فی الاستحباب او المعنی اللغوی اللهم اجبر تقصیرنا بعفوک و احسانک

جلد چهارم، از «صلاة الجمعة» تا اول «کتاب الزکاة»؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا بن کربلائی قاسم محلاتی الاصل، تا: ۷ ربیع الاول ۱۲۲۹ق؛ مصحح؛ جلد: روغنی مشکی، ۲۰۹گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف: ۱ - ۴۳]

۱۷۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۷

آغاز: کتاب التجارة و فیه مقدمات و فصول - المقدمة الاولی؛ **انجام:** و هو واضح ایضا لا شک فی تحقیق الاذن فی التصرف علی وجه الشرکة بالشراء بایعین الممائل.

جلد هفتم، در تجارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج خرمایی، ۳۷۴گ، ۲۷ سطر (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۲۷۴]

۱۷۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۷۸-۲۹/۱۸

آغاز: والیه ارغب فی التوفیق سیما للاتمام و العصمة من زلل اقدام الاقلام ... المقدمة الاولی غیر خفی علی ذوی العقول من اهل الایمان و طالبی الحق من ذوی الاذهان؛ **انجام:** ان یکون هذا الکتاب وسیلة لدیه ولدیهم صلوات الله علیهم فی یوم القیامة وان یوفقنی لاکماله والفوز بسعادة الاختتام وهو الجلد الثانی من کتاب الحدائق الناظرة

جلد اول تا اول کتاب الصلوة؛ خط: نسخ، کا: محمد علی سجستانی، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۲۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: ساغری مشکی، ۴۰۲گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم[ف:۳-۱۵۹۵]

۱۷۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۴

آغاز: لفوات الجمعة کما هو المفروض و متی حرم السفر لم تسقط الجمعه؛ **انجام:** لفوات الجمعه من تحریم السفر عدم تحریمه و کلما ادی وجوده الی عدمه فهو بطل اما الملازمة فلانة.

جلد چهارم حدائق در احکام نماز، و مشتمل بر سه جزو است که آخر جزو سوم افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با کاغذ ابری، ۴۳۳گ، ۲۹ سطر (۱۵/۵×۲۳)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ – ۲۷۰]

۱۷۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۳۳-۱۳/۱۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین وصلی الله علی خیر خلقه محمدوآله الطاهرین کتاب الصلوة و فیه ابواب الاول فی المقدمات الاولی فی فضل الصلوة الیومیة؛ **انجام:** ویصلح لنا الامور ویوسع فی ارزاقنا و یقینا کل محذور الی هنا انتهی الکلام ... ولاسیما عروض الامراض والاقسام وبوایقها التی لاتنیم و لاتنام و کان ذلک فی الارض المقدسة ... ختم بالخیر و العافیة و الله اعلم.

از ابتداء کتاب صلاة تا اول صلاة جمعه؛ خط: نسخ، کا: محمدصادق بن محمد علی یزدی، تا: یک‌شنبه ۱۹ جمادی الثانی ۱۲۳۰ق؛ با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۶گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳ - ۱۵۹۵]

۱۷۹. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۹۰۴

از «الفصل الخامس فیما یلحق بالنکاح» تا آخر طلاق؛ خط: نسخ، کا: احمد بن مشرف، تا: دوشنبه ۳ ذیقعده ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۲۸سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۷۵]

۱۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۰۷

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب النکاح و فیه مقدمة و فصول المقدمة و فیها فواید؛ **انجام:** و قد ورد فی الأخبار انه مع اختلافهم فی الحکم یؤخذ بخلاف ما الیه قضاتهم و حکامهم امیل.

جلد۹، از ابتدای نکاح تا مبحث «الثالثة ... فی ان المظاهر اذا طلق طلاقا رجعیا ثم راجع فی العدة»؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد، تا: ۱۲۳۰ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۳۱۹گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۹/۸×۲۹سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۳۷]

۱۸۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۸

آغاز: و اطلاقا و تقییدا کمالا یخفی من راجع کتاب ... قد اقتفوا آثار هم فی ذکرها و البحث عنها؛ **انجام:** الذین اذهب الله عنهم الرجس و طهرهم تطهیرا ...

جلد هشتم؛ خط: نسخ، کا: موسی بن شحتور بن محمد بن حمزه جزائری، تا: جمادی الثانی۱۲۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۴۱۰گ، ۲۹ سطر (۱۳/۵×۲۳)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ - ۲۷۴]

۱۸۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۱۰

صلاة؛ خط: نسخ، کا: علی بن عبدالجبار خویی، تا: ۱۲۳۰ق [ف: ۵۶]

۱۸۳. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۵۴

آغاز: ... ما یتقرب به العبد واحبه الی الله عزوجل فلو لم یحمل علی المعنی الذی ذکره ... الثالثة ظاهر الغیر ان الصلوة افضل مطلقا سواء کانت فی وقتها اوفی وقت؛ **انجام:** یقضی عنادیون الدنیا و الإخرة و یصلح لنا الامور و یوسع فی ارزاقنا و یقیننا کل محذور، الی هنا انتهی ... عفی الله بمنه و کرمه وجودة آمین یا رب العالمین.

جزء سوم، کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با امضای «احمد»؛ جلد: تیماج سرخ،

۳۶۰گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف مخ]

۱۸۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد مر المسألة مستوفی فی المقام الحادی عشر من مقامات الأول ... یتلوه انشاءالله تعالی الفصل الثانی فی غسل الحیض ... للفوز باتمامه علی الوجوه المطلوب و النهج المحبوب.
نسخه اصل: کتابخانه مجتمع فرهنگی امام حسن مجتبی علیه السلام، داراب فارس. جلد اول، از آغاز تا مباحث مربوط به غسل جنابت؛ خط: نسخ، کا: علی ابن کاظم، تا: جمعه شوال ۱۲۳۰ق؛ مصحح، محشی از جمله با نشان «منه ره»؛ ۳۸۰ص، ۳۱ سطر [عکسی ف: ۵ - ۶۶]

۱۸۵. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۱۰

از ابتدای کتاب زکاة تا انتهای کتاب صوم؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن حاج علی اکبر همدانی، تا: محرم ۱۲۳۱ق؛ ۲۰۱گ، ۳۰ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۷]

۱۸۶. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۲۱

کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ مصحح، با بلاغ مقابله، یادداشتی از عبدالحسین بن محمد علی که به تاریخ ۱۲۳۱ق نسخه را استکتاب نموده؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی؛ جلد: تیماج مصنوعی قهوه‌ای، ۳۵۳گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۵]

۱۸۷. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۳۷

کتاب النکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ یادداشتی در خرید کتاب از تاجر بروجردی به سال ۱۲۳۳ق با مهر «عبده محمد بن قاسم الحسینی» (بیضی)؛ مهر دایری وقف کتاب بر خزانه مجتهدیه؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۱گ، ۳۱سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۵۴]

۱۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۱۷۰

آغاز: بسمله، فی بقیة الصلوات و فیه فصول الأول فی صلاة الجمعة و فیه مقدمة و مطالب؛ **انجام:** اللهم اجبر تقصیرنا بعفوک و احسانک و عاملنا بجودک و رضوانک ...
جلد۴، از ابتدای نماز جمعه تا انتهای کتاب صلاة؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن علی اکبر همدانی، تا: ۵ ذیقعده ۱۲۳۱ق؛ واقف: فخرالمحققین شیرازی، مرداد ۱۳۷۵؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، عطف تیماج مشکی، ۲۴۰گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۲۱]

۱۸۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۷۶/۳

خط: نسخ، کا: محمد مهدی ابن حاج علی اکبر همدانی، تا: ۱ محرم ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱۰گ (۱۰۴پ-۱۱۳پ)، ۳۰و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۶ - ۱۰۵]

۱۹۰. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا علی رجل جالس علی الغایط و لا علی الذی فی الحمام ولا علی الفاسق یؤذی المسلمین بفسقه و صلی الله ...
طهارت؛خط:نسخ و نستعلیق، کا: محمدتقی احقر، تا: جمعه ۶ ربیع الاول۱۲۳۲ق؛مصحح، محشی با رمز«منه دام ظله و منه قدس سره»؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۰۸گ، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف مخ: - ۷۶]

۱۹۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۷۷/۲-۵۹۰۲

جزء چهارم، آغاز در طهارة افتاده و انجام در اعتکاف؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر بن رفیع حسینی نهاوندی، تا: ۱۲ صفر ۱۲۳۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: سید مصطفی خوانساری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱۶گ، ۲۷ سطر، قطع: رحلی، [آستانه قم: - ۱۱۰]

۱۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۹۲

آغاز: کتاب الصلوة من الحدائق الناضره بسمله و به نستعین الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین کتاب الصلوة و فیه ابواب الباب الاول فی المقدمات المقدمة الاول فی فضل الصلوة الیومیه و انها افضل الاعمال الدینه؛ **انجام:** و کان ذلک فی الارض المقدسة هی علی التقوی مؤسسه کربلاء المعلی علی ساکته و اجداده و آبائه و ابنائه صلوات ذی العلاء فی الیوم الاول تمت الکتاب بعون الملک الوهاب علی ید الحقیر الفقیر الجانی محمد علی السجستانی فی.. ۱۲۳۳
کلیات صلوة از مقدمات الی شکیات نماز؛ خط: نسخ، کا: محمد علی سجستانی، تا: ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۷۶۷ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۰ - ۷۷۴]

۱۹۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۱۳

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: حسن بن عبدالکریم بن محمد باقر شیرازی، تا: جمعه ۱۴ شعبان ۱۲۳۳ق؛ مصحح؛ اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۳]

۱۹۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۸۷

آغاز: الثانیه قد استفاضت اخبار بل ربما بلغت حدالتواتر المعنوی بالحث علی النکاح؛ **انجام:** و ان یعصمنی من زلل الاقدام و زیغ الافهام و طغیان الاقلام فی نعمة الله
کتاب نکاح تا بحث نفقه زوجه؛ خط: نسخ، کا: رمضان بن بابا علیخان، تا: رمضان ۱۲۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج حنایی، ۳۱۲گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ - ۹۵]

۱۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی مفرق رسول الله (ص) و الأخبار فی الباب اکثر من ان یاتی علیها الکتاب ...
جلد۱-۲، از ابتدای مقدمه تا پایان طهارت؛ خط: نسخ، کا: خلیل، تا: جمعه ۲۱ شعبان ۱۲۳۳ق؛ محشی به لفظ «منه ره»؛ اهدایی: رهبری؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۳۹۴گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۱۰]

۱۹۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۱۶

طهارت؛ کا: محمدصادق بن محمد علی یزدی، تا: ۱۲۳۳ق [ف: ۱۲۶]

۱۹۷. رامسر؛ فرید تنکابنی، عبدالوهاب؛ شماره نسخه:۱۸
از آغاز زکوة تا آخر زیارات؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: قاسم بن عبدالحسین حداد کربلائی، تا: ۲۰ رجب ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرمی، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [نشریه: ۷ - ۷۸۱]

۱۹۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۲۱
آغاز: من تقدیمه ما هو من قبیل الاعتقاد مفتتح کلامه ثم اراد انه ذلک بالاعمال الدینیة و المالیة
کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، کا: عبدالامیر بن ناصر بن حسین، تا: یک‌شنبه ۲۹ رمضان ۱۲۳۴ق، جا: نجف اشرف، جهت اسکندر بن عیسی بن اسکندر جزائری اسدی؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۷]

۱۹۹. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره
از آغاز کتاب تا پایان مبحث اغسال؛ بی کا، تا: ۱۲۳۴ق، جا: کربلا [نشریه: ۷ - ۵۱۴]

۲۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۰۰
آغاز: بسمله، و فیه فصول الاول فی صلاة الجمعة و فیه مقدمة و مطالب؛ **انجام:** بعفوک و احسانک و عاملنا بجودک و رضوانک ... فی سنة الحادیه و الثمانین بعد المائة و الالف حامداً مصلیا مستغفرا
جلد ۴، از ابتدای نماز جمعه تا پایان صلاة؛ خط: نسخ، کا: سلیمان بن محمد علی، تا: ۱۴ ربیع الاول ۱۲۳۴ق، جا: خوانسار؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۹گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰/۳×۲۹/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۲۳]

۲۰۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۵
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی نبیه محمد و آله الطاهرین ... و هی لغة تطلق علی معنیین الطهارة و الزیادة و النمو؛ **انجام:** مستغفرا آمین آمین بمحمد و آله اجمعین ...
جلد پنجم، شامل زکوة و خمس و نماز؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۳۴ق، به دستور شبیر موسی بن شحتور الجزائری؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با کاغذ ابری، ۲۶۴گ، ۲۸ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۲۷۱]

۲۰۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۴/۱۶
آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین ... المقدمة الأولی: غیر خفی علی ذوی العقول من أهل الإیمان و طالبی الحق من دون الإذهان ما یلی به هذا الدین من أولئک المردة المعاندین بعد موت سید المرسلین و غصب الخلافة من وصیه امیرالمؤمنین صلوات الله و سلامه علیه و ثواب أولئک الکفرة علیه؛ **انجام:** و صنف من الکتب المشتملة علی غوامض التحقیقات و دقائق التدقیقات حتی ان من تأخر عنه لم یلتقط ... فنقول به سبحانه تعالی لإدراک کل مأمول کتاب الطهارة و فیه أربعة أبواب
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد حسین ساروی مازندرانی، تا: ۱۲۳۴ق، جا: کربلا؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۲۶گ (۴۵پ-۷۰ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۹ - ۳۴۶]

۲۰۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۶۰
آغاز: کتاب الوصایا و هی جمع وصیة؛ **انجام:** و یتلوه ان شاء الله الجلد التاسع فی النکاح ... سنه ۱۲۳۴
خط: نسخ، کا: اصفهانی کاظم بن صفرعلی، تا: ۱۲۳۴ق [رایانه]

۲۰۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان یوفقنی لاکماله و الفوز بسعادة الاختتام و هو الجلد الثانی من کتاب حدائق الناظرة فی احکام العترة الطاهرة
جلد۲-۱ از ابتدای مقدمه تا انتهای کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۷ ذیحجه ۱۲۳۵ق؛ تملک: سید کاظم بن قاسم رشتی و سپس به فرزندش سید احمد بن کاظم رشتی منتقل گردیده؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۴۳۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۴۷]

۲۰۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۴
آغاز: بمکة عطش الصبی وکان فیما بین الصفا و المروة بشجر؛ **انجام:** ان یکون هذا الکتاب عنده وعند هم فی درجة القبول و وسیلة لنیل کل مسئول ومأمول وکان الفوز باتمامه و التوفیق سعادة ختامه.
کتاب الحج (جلد ۱۴ و ۱۵ چاپ جامعه مدرسین قم)؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد رفیع دهکردی، تا: چهارشنبه ۲۳ شوال ۱۲۳۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۵گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۴]

۲۰۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۹۹
زکات و خمس و صوم و حج و اعتکاف و زیارات است که در کربلا در۲۳جمادی الثانی۱۱۷۸به انجام رسیده؛خط:نسخ،کا:محمد بن قربان علی فیض آبادی، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۳۰۳گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۲۱/۱×۳۰/۴سم [ف: ۱ - ۱۸۶]

۲۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۰۸
آغاز: بسمله، حمدله ... قد استفاضت الأخبار بل ربما بلغت حد التواتر المعنوی بالحث علی النکاح؛ **انجام:** مما هو اهم و نفعه اعم اولی بالمسارعة الیه لدی الملک العلام و الله العالم بالصواب و الیه المرجع و المآب.
جلد ۹، از دومین فایده کتاب النکاح تا مبحث سومین تذنیب از تذنیبات سه‌گانه «لو اسلم عن عمة و بنت اخیها او خالة و بنت اختها ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای [ف: ۲۱/۱ - ۵۴۰]

۲۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۴۳۹
آغاز: المقصد الثانی فیما یلحق الصلوة من قواطعها و سهوها و شکوکها و تفضیل الکلام فیه؛ **انجام:** اللهم اجبر تقصیرنا بعفوک و احسانک و عاملنا بجودک و رضوانک هذا آخر الکلام
جلد۴. بخش دیگری از کتاب الصلاة از المقصد الثانی فیما یلحق الصلوة من قواطعها تا آخر کتاب الصلوة؛ خط: نسخ، کا: محمد

علی قاری بن حسین بهشتی جیلانی، تا: ۲ جمادی الثانی۱۲۳۶ق، جا: نجف اشرف؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۷۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۷سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۱]

۲۰۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۶۸۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین وصلی الله علی محمد وآله الطاهرین وفیه مقدمة اعلم انه قد استفاضت الاخبار بالحث علی طلب الرزق و الکسب الحلال ولاسیما بطریق الاجارة؛ **انجام:** و بالجمله فالمسئلة محل اشکال لعدم النص فیها ... لمادلت علیه الایات و الروایات من انحصار ادلة الاحکام الشرعیة فی الکتاب و السنة و لاصحابنا فی هذا الباب فروع اکثر وافیها من البحث طوینا ذکرها فی هذا الکتاب لما ذکرناه

متاجر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۳۷ق؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۲۴۵گ، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۸]

۲۱۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۰۲

آغاز: بسمله. الباب الثالث فی بقیة الصلوات وفیه فصول الاول فی صلوة الجمعة وفیه مقدمه ومطالب المقدمه فی فضل یوم الجمعة ولیلة روی فی؛ **انجام:** فالوجه ان یقال ان الحکم بوجوب شیء موقف علی الدلیل الواضح وامثال هذه التقلیلات لتاسیس الاحکام الشرعیة ... هذا آخر الکلام من الجزء الرابع.

از ادامه کتاب الصلوة تاابتدای کتاب الحج؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن عبدالله، تا: با تاریخ ۱۲۳۸ق، جا: کربلا؛ با علامت بلاغ، مقابله شده؛ واقف: حاجی ابراهیم خوئینی، ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۹۸گ، ۳۰ سطر [ف: ۱ - ۱۰۹]

۲۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۹۱

آغاز: بسمله، حدیقة الصلوة من مجلدات الحدایق للشیخ الفاضل یوسف البحرانی طاب ثراه الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین کتاب الصلوة و فیه ابواب الاول فی المقدمات الاولی فی فضل الصلوة الیومیه و انها افیضل الاعمال الدینیه و ان قبول سایر الاعمال موقوف؛ **انجام:** و کان ذلک فی الارض المقدسه التی هی علی التقوی مؤسسه کربلاء المعلی علی ساکنه و اجداده و ابنائه السلام و التحیة ... محمد محسن بن محمد علی القائنی.. اولا و آخرا و طاهرا و باطنا کما هو اهله و مستحقه.

خط: نسخ زیبا، کا: محمد حسن بن محمد علی القائنی، تا: ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی سفید آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۷۲۷ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۷۳]

۲۱۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۷۷

کتاب الودیعة تا وصایا؛ خط: نسخ، کا: نصار بن حمید سیلاوی دورقی، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۳۹ق؛ جلد: مقوایی عطف پارچه مشکی، ۲۴۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۳]

۲۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۹۱

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب النکاح و فیه مقدمة و فصول المقدمة و فیها فواید؛ **انجام:** انه اکرم مقصود و مسؤول و اجود مرجو و مأمول ...

جلد ۹، همه مباحث نکاح؛ خط: نسخ، کا: ابوتراب بن محمد حسین خراسانی، تا: سه‌شنبه جمادی الاول ۱۲۳۹ق؛ واقف: حاج کریم، بهمن ۱۳۴۸؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، عطف میشن قهوه‌ای، ۳۰۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۰سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۳۶]

۲۱۴. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۱/۸

فقط مقدمات کتاب؛ کا: زین العابدین بن شاهوردی گلپایگانی، تا: ۱۲۳۹ق؛ جلد: روغنی، ۳گ (۸۲ر-۸۴ر)، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۸۸]

۲۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۷۶

آغاز: المقدمة الاولی غیر خفی علی ذوی العقول من اهل الایمان وطالبی الحق من ذوی الاذهان؛ **انجام:** قال کان یری وبیض المسک فی مفرق رسول الله صلی الله علیه وآله والاخبار فی الباب اکثر من أن یأتی علیها الکتاب وعلی ختام المسک نمسک عنه الاقلام ونقطع عنه الکلام.

طهارت؛ خط: نسخ، کا: محسن بن شیخ محمد حسین شراره، تا: جمعه ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۳۹ق؛ مصحح، محشی با عنوان «رفیع»؛ مهر: «یارفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۲گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۸]

۲۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۸۰

آغاز: بسمله [کتاب الطهارة] و فیه ابواب اربعة [الباب الأول] فی المیاه و ینقسم الماء الی مطلق و مضاف؛ **انجام:** فی مفرق رسول الله (ص) و الأخبار فی الباب اکثر من ان یاتی علیها الکتاب ... الیوم السادس و العشرین من شهر جمیدی الثانی من السنة التاسعة و السبعین بعد المائة و الالف ... البحرانی ...

جلد۱-۲، از ابتدای طهارت تا انتهای آن؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابوالحسن نایینی، تا: یک‌شنبه ۱۴ شعبان ۱۲۴۰ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۸گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۱۲]

۲۱۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۴۵/۱۲

آغاز: فی السلم یقال له السلف وعرفوه بانه بیع مضمون فی الذمه مضبوط بمال معلوم مقبوض فی المجلس الی اجل معلوم لصیغة خاصة والکلام فی هذا الفصل یقع فی مقامین الاول فی الشرایط؛ **انجام:** نعم فدت رشوتک فان ذلک خیانة وظلم وهو الظن والله العالم بحقایق احکامه واولیاؤه القائمون بمعالم حلاله وحرامه قدتمت هذه الاوراق ...

از آغاز فصل دهم کتاب بیع تا آخر بیع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۲۴۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: حاج محمدرمضانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۹]

۲۱۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۱۱

نکاح؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن محمد بن احمد بن ابراهیم، تا: ۱۲۴۰ق [ف: ۵۶]

۲۱۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۷۴

آغاز: بسمله،الحمد لله رب العالمین و ... اما بعد وفیه مقدمة وفصول المقدمة وفیها فوائد فی بدو النکاح واصله روی الفقیه عن زرارة فی الص؛ **انجام:** وینهیک عن ذلک قوله ع فی روایة زرارة المیقدم بعد ان حکم بوجوب الصداق بمجرد اغلاق الباب وادخاء الستر فجعل خلاء بها دخول دخولا مجرد الخلاء بها دخولا والحمل انا حکم بذلک من حیث کونه ابتدا.

کتاب النکاح؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق رکنابادی، تا: ۲۳ شعبان ۱۲۴۰ق، جا: مدرسه خان؛ مصحح، محشی؛ واقف: حاج عبدالله بربری، جمادی الاول ۱۲۴۱ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۳۶گ، ۲۵ سطر [ف: ۱ - ۱۰۸]

۲۲۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۰

زکاة و خمس و صوم؛ خط: نسخ، کا: باقر بن محمد خراسانی، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۲۰۶گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ - ۹۷]

۲۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۳۹

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب التجارة و فیه مقدمات و فصول اعلم انه قد استفاضت الأخبار؛ **انجام:** فقال نعم فسدت رشوتک فان ذلک خیانة و ظلم و هو ظاهر و الله العالم ... صلوات الله علیهم اجمعین.

جلد ۷، از ابتدای تجارت تا انتهای آن؛ خط: نسخ، کا: حسین امیرند آبادی، تا: ۱۲۴۰ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۵]

۲۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۳

آغاز: الباب الثالث فی العمرة و هی لغة الزیارة و شرعاً عبارة عن زیارة البیت؛ **انجام:** فقال الله امر هو بالغه فوقعت الغیبة الکبری و لنختم هذا الکتاب ...

جلد ۶، از حج عمره تا انتهای مزار؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن علی بن محمد بن احمد بن ابراهیم بن عصفور، تا: ۶ جمادی الاول ۱۲۴۱ق؛ محشی با رمز «منه ره»؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی [ف: ۲۱/۱ - ۵۲۹]

۲۲۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** الوسیص بالصاد المهملة البرق واللمعان والمفرق محل فرق الشعر من الرأس وعن نوح ابن شعیب عن بعض اصحابنا عن ابی الحسن علیه السلام قال ... ونقطع الکلام لیکون ختامه مسکا

طهارت؛ خط: نسخ، کا: نادعلی، تا: چهارشنبه ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۴۱ق، جا: کاظمین؛ مصحح؛ واقف: سید فضل الله بنافتی مازندرانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۷۲گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۶۷]

۲۲۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۴۲۹

طهارت؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حاجی محمد رضا کاشانی، تا: جمادی الاول ۱۲۴۱ق، جا: کاظمین؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴۹گ، ۳۵ سطر (۱۳×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ - ۱۷]

۲۲۵. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۸۶

کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۱ق، نزدیک عصر مؤلف؛ ۳۹۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۸۷]

۲۲۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۳۵

کتاب صلات؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد دمستانی، تا: با تاریخ ۱۲۴۱ق؛ مصحح؛ تملک: حسن بن محمد بن احمد دمستانی در ۱۹ جمادی الثانی ۱۲۴۱، خلف بن محمد بن احمد دمستانی در پنج‌شنبه ۲۰ جمادی الاول ۱۲۴۹؛ اندازه: ۲۱×۳۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۳]

۲۲۷. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۷۲/۲

آغاز: فی البیع وارکانه ثلاثة الصیغه و المتعاقدان و العوضان و البحث عن ذلک یقتضی بسطه فی مقامات؛ **انجام:** فان ذلک خیانة و ظلم و هو الظن و الله العالم بحقایق احکامه و اولیائه العالمون بمعالم جلاله و حراسه.

کتاب البیع؛ خط: نستعلیق، کا: محمدتقی بن علی محمد چهاردهی، تا: دوشنبه ۲۳ محرم ۱۲۴۲ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۹گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: - ۷۶]

۲۲۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق [ف: ۵۶]

۲۲۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۹

زکوة تا اعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق [ف: ۵۶]

۲۳۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۴۷-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة. کتاب التجارة و فیه مقدمات و فصول. المقدمة الاولی. اعلم انه قد استفاضت الاخبار بحث علی؛ **انجام:** و الحمدلله ... لاتمامه ...

جلد ۷ بخش‌های: تجارت، بیع، دین، رهن، شفعه؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۴۲ق؛ واقف: حسین بن جعفر علی [عکسی ف: ۱ - ۱۴۴]

۲۳۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۴۹-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة. کتاب التجارة و فیه مقدمات و فصول. المقدمة الاولی فی بذل النکاح و اصله. روی الصدوق فی؛ **انجام:** کتاب طلاق: و قد ورد فی الاخبار انه مع اختلافهم فی الحکم یوخذ بخلاف ما الیه قضاتهم و احکامهم.

کتاب نکاح و کتاب طلاق؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۴۲ق؛ ۷۰۲ص، ۲۲ سطر (۱۳×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۴۴]

۲۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۱۰

از احکام نماز جمعه تا پایان کتاب صلاة؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد باقر طبیب، تا: سه‌شنبه ۲۳ رجب ۱۲۴۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۷گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳ - ۳۴۷]

۲۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۸۱۶

آغاز: و لما فی ذلک من ازالة التهمة عن المالک بمنع الحق و التفضیل بعض المستحقین؛ **انجام:** الاخبار الکثیرة الواردة فی احیاء الموا و ما ورد فی میراث من لا وارث له و نحو ذلکو الله العالم

کتاب زکات و خمس؛ خط: نسخ خفی، کا: عبدالعظیم بن علی اردکانی یزدی، تا: جمعه ۱۶ ذیقعده ۱۲۴۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۶۳گ،۲۴سطر،اندازه:۲۱×۳۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۴]

۲۳۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۴۸-عکسی

آغاز: حمدله. صلاةکتاب الضمان. اعلم ان الضمان عند الفقها لفظ مشترک یطلق علی؛ **انجام:** و میراثها المعبر عنه بغیر ذلک و الاشکال. بحمدالله الملک المتعال و لنقطع الکلام حامدین الملک العلام، التی لاتحصیها الاقلام، ثم الصلوة علی خیر الانام محمد (ص) ما اضاء بدورو ... الظلام.

جلد ۸، بخش‌های: ضمان، صلح، شرکت، مضاربه، مزارعه و مساقات، ودیعه عاریت، اجاره، وکالت، وقوف، صدقات، سبق و رمایه، وصایه را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۲ق؛ مهر: «وقف کتابخانه مرحوم آقای عبدالرضاخان ابراهیمی اعلی الله مقامه» (بیضی)؛ ۵۱۶ص (۴۸۱-۹۹۶)، ۳۲ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۴۴]

۲۳۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۱۶

آغاز: والفتوی لاستفاضة الایات و الاخبار بالمنع من الحکم و الفتوی بغیر علم وان الحکم الشرعی فی کل مسئلة واحد؛ **انجام:** و علی ختام المسک نمسک اعنة الاقلام و نقطع الکلام ... و الفوز بسعادة الاختتام وهو المجلد الثانی ویتلوه انشاء الله فی المجلد الثالث کتاب الصلوة

از مقدمه تا آخر جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: محسن بن حاج حبیب بن شیخ دخیل بن محمد بن رجب حمیری، تا: غره شوال ۱۲۴۲ق، جا: کربلا؛ محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ ۳۷۰گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۵]

۲۳۶. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۱۶

آغاز: زیب و آرایش آغاز و انجام نعوت و صفات انبیای عظام و اوصیای گرام؛

کتاب الصلاة؛ کا: محمد بن صفر فخار شیرازی، تا: ۱۲۴۳ق [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۲۰]

۲۳۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۴۳۰

ج ۳ و۴؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد رضا، تا: ۱۲۴۱-۱۲۴۴ق، جا: کاظمین؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۴۸گ، ۳۵ سطر (۱۳/۵×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۶]

۲۳۸. سمنان؛ مدرسه صادقیه؛ شماره نسخه:۴۳

آغاز: مقدمة: ... خیر خفی علی ذوی العقول من اهل الایمان وطالبی الحق؛ **انجام:** الاخبار فی الباب اکثر من ان یاتی علیها الکتاب وعلی ختام المسک یمسک عنه الاقلام و نقطع ...

مقدمات فی الاصول وکتاب الطهارة؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد رضا، تا: چهارشنبه ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۴۴ق؛ مصحح؛ واقف: محمدحسن بن محمد عسکری حسنی سمنانی، جلد: گالینگور زرد، ۳۵۸گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف مخ]

۲۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی مفرق رسول الله (ص) و الأخبار فی الباب اکثر من ان یاتی علیها الکتاب ... الیوم السادس و العشرین من شهر جمیدی الثانی من السنة التاسعة و السبعین بعد المائة و الالف ... البحرانی ...

جلد ۱-۲؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن میرزا محمد حسینی مشهور به بهبهانی، تا: دوشنبه ۱۴ ذیقعده ۱۲۴۴ق، برای موسی بن احمد لاهیجی (یکی از علمای عصر)؛ اهدایی: رهبری؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۳۸۰گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۱۰]

۲۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۰۵

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب النکاح و فیه مقدمة و فصول المقدمة و فیها فواید؛ **انجام:** و قد ورد فی الأخبار انه مع اختلافهم فی الحکم یؤخذ بخلاف ما الیه قضاتهم و حکامهم امیل.

جلد ۹؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد رضا، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۴ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۳گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۷]

۲۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۲۳

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب النکاح و فیه مقدمة و فصول المقدمة و فیها فواید؛ **انجام:** و قد ورد فی الأخبار انه مع اختلافهم فی الحکم یؤخذ بخلاف ما الیه قضاتهم و حکامهم امیل.

جلد ۹؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد رضا، تا: دوشنبه ۶ صفر ۱۲۴۴ق، جا: کاظمین؛ مذیل است به الموارث از همین مؤلف؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۳گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۳۹]

۲۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۰۷

آغاز: بسمله. و صلی الله علی محمد و آله الحمدلله کتاب التجارة؛ **انجام:** و میراثها المعبر عنه بغیر ذلک فلا

جلد ۸؛ خط: نسخ، کا: قاسم بن محمد بن جعفر بن محمود کاظمی، تا: ۱۲۴۴ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی ، ۴۵۳گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۶]

۲۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۸۹

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب الصلاة و فیه ابواب الباب الاول فی المقدمات؛ **انجام:** و لفظ الوجوب فی الخبر محتمل للمبالغة فی الاستحباب او المعنی اللغوی ... و یتلوه المجلد الخامس من کتاب الزکاة و الصوم و الحمدلله

جلد۳-۴؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد حسینی دهدشتی مشهور به بهبهانی، تا: ۲۷ ربیع الثانی۱۲۴۴ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۳۸۴گ، ۳۴

سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۰]

۲۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۸۹

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب التجارة و فیه مقدمات و فصول اعلم انه قد استفاضت الأخبار؛ **انجام:** و قد تقدم تحقیق الکلام فی ذلک و بیان قوة القول الاول الی هنا آخر الکلام ... من السنة الثالثة و الثمانین بعد المائة و الألف ...

جلد۷، مشتمل است بر تجارت، دین، رهن، شفعه و حجر؛ خط: نسخ، کا: حسین حسینی، تا: ۱۲۴۴ق؛ تملک محمد حسن حسنی سمنانی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۵گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۵]

۲۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۱۶/۱

زکات و خمس و صوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۹ صفر ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۶۸۳]

۲۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۰۶

آغاز: بسمله حمدله کتاب الضمان اعلم ان الضمان عند الفقها لفظ مشترک؛ **انجام:** فلا اشکال بحمد الملک المتعال ... و آله الطیبین الطاهرین

جلد ۸، از ابتدای ضمان تا انتهای وصایا؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد رضا کاشانی، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۴۵ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی مزین، ۲۰۵گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۶]

۲۴۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۱۹

جلد دوم، مبحث حیض تا آخر احکام حمام؛ خط: نسخ، کا: جاسم بن محمد بن علی کاسم مشهدی، تا: ۱۲۴۵ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی مهره زده، جلد: تیماج، ۲۵۵ص، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۴۰۳]

۲۴۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۷۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... کتاب النکاح و فیه مقدمة و فصول المقدمة الاولی و فیه فوائد؛ **انجام:** وقد ورد فی الاخبار انه مع اختلافهم فی الحکم یؤخذ بخلاف ما الیه قضاتهم و حکامهم امیل والله العالم.

کتاب النکاح تا پایان طلاق؛ خط: نسخ، کا: محسن بن شیخ محمد حسین شراره عاملی، تا: دوشنبه ۱۳ ربیع الثانی ۱۲۴۵ق؛ مهر: «یارفیع الدرجات» (مربع)، «ان الله بالغ امره علی علی بن سید دلدار» (مستطیل)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۷]

۲۴۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۷۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... فی فضل الصلاة الیومیة وانها افضل الاعمال البدنیه وان قبول سایر الاعمال موقوف علی قبولها؛ **انجام:** وتقضی عنادیون الدنیا والإخرة ویصلح لنا الامور ویوسع فی ارزاقنا کل محذور.

کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، کا: محسن بن شیخ محمد حسینی شراره عاملی، تا: سه‌شنبه ۱۳ رمضان ۱۲۴۵ق؛ مصحح؛ مهر: «یا رفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۰۷]

۲۵۰. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۹۹

آغاز: بسمله، حمدله، کتاب الصلوة و فیه ابواب.. فی المقدمات.. فی فضل الصلوة الیومیه؛ **انجام:** فی المسجد اذا کان فارغا صحیحاً و مثله روی فی ایضا و الله اعلم

کتاب صلاة و تا مقام رابع فی بقیة الاحکام المتعلقه بالمساجد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ تملک: تملک عبدالرحیم مجتهد کرمانشاهی در ۱۲۸۷؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۶۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۰۴]

۲۵۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۴۰۰

آغاز: بسمله، المقدمة السادسه فی الاذان و الاقامة الالات لغة الاعلام؛ **انجام:** و یقینا کل محذور الی هنا انتهی الکلام فی المجلد الثالث من کتاب الحدائق الناظره فی احکام العترة الطاهرة و یتلوه انشاء الله المجلد الرابع فی الصلوة الجمعه

جلد دوم صلاة = المقدمة السادسه (در اذان از کتاب صلوة تا نوافل)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۳۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۰۴]

۲۵۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۴۰۱

آغاز: بسمله، الباب الثالث فی بقیة الصلوة و فیه فصول الفصل الاول فی صلوة الجمعه؛ **انجام:** بعفوک و احسانک و عاملنا بجودک و رضوانک هذا آخر الکلام فی هذا المجلد الرابع من کتاب الحدائق الناظره فی احکام العترة الطاهره و هو آخر کتاب الصلوة

جلد سوم صلوة و از فصل اول باب سوم (نماز جمعه) تا آخر صلوة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۳۸۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۰۵]

۲۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۸۲

آغاز: برابر

مقدمات؛ خط: نسخ، کا: ابوتراب بن احمد، تا: دوشنبه ۱۱ رجب ۱۲۴۶ق؛ تملک: محمد بن ابی تراب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۳۱سم [ف: ۳۰ - ۱۰۱]

۲۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۹۶

آغاز: بسمله، حمدله کتاب الزکاة و هی لغة تطلق علی معنیین الطهارة و الزیادة و النمو؛ **انجام:** و اسأل الله بحقهم و أتوسل الیه بفضلهم ان یکون هذا الکتاب عنده و عندهم ... بحرمة السادة المیامین.

جلد۵، از زکات تا پایان مزار؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد رضا کاشانی، تا: جمعه آخر صفر ۱۲۴۶ق، جا: کاظمین؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۸۷گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۳]

۲۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۶۶

آغاز: بسمله، الباب الثالث فی بقیة الصلوات و فیه فصول الأول فی صلاة الجمعة و فیه مقدمة و مطالب؛ **انجام:** فالوجه ان یقال ان الحکم بوجوب الشیء موقوف علی الدلیل الواضح و امثال هذا التعلیلات لتأسیس الأحکام الشرعیة و الله العالم.

جلد۴، از نماز جمعه تا پایان اعتکاف؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد، تا: سه‌شنبه ۷ محرم ۱۲۴۶ق؛ اهدایی: رهبری؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۵گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۲۲]

۲۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۳۳

آغاز: بسمله حمدله ... کتاب التجارة و فیه مقدمات و فصول المقدمة الاولی؛ **انجام:** اوصی لها بصداقها و میراثها المعتبر عنه بغیر ذلک فلا اشکال بحمد الملک المتعال

«کتاب التجارة»؛ خط: نسخ متوسط، کا: علی بن محمد علی الحسینی، تا: ۱۲۴۶ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۳۷۸گ، ۳۳سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۵۴]

۲۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۹۱

آغاز: بسمله حمدله کتاب الزکوة و هی لغة تطلق علی معنین الطهارة و الزیادة؛ **انجام:** و قد تقدم تحقیق الکلام فی ذلک و بیان قوة القول الاول الی هنا آخر الکلام

جلد ۵، کتاب زکات و تجارت تا کتاب حجر به استثنای کتاب حج؛ خط: نسخ، کا: محمد امین بن محمد سلو بغدادی، تا: پنج‌شنبه ۱۱ شوال ۱۲۴۶ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۱گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۵۲]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۴

همان نسخه بالا ۱۲۴۶ق [مؤید: ۱ – ۹۶]

۲۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۹۰

آغاز: بسمله. حمدله. وصلی الله علی نبیه محمد و اله الطاهرین کتاب الزکوة و هی لغة تطلق علی معینین الطهارة و الزیادة و النمو؛ **انجام:** لتأسیس الاحکام الشرعیة و الله العالم هذا آخر الکلام فی الجزء الرابع ... و یتلوه انشاء الله کتاب الحج ...

از کتاب الزکاة تا آخر کتاب الاعتکاف؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن حسین علی قزوینی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ رمضان ۱۲۴۷ق؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۶۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳۰ – ۱۰۷]

۲۵۹. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۴/۱

کتاب البیع و الدین و الشرکة؛ خط: نسخ، کا: زین العابدین گلپایگانی، تا: ۲۴ صفر ۱۲۴۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵گ (۳پ–۱۶۷پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف:۷۶]

۲۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** المسلمین بفسقه و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین و الحمدلله رب العالمین

جزء اول، جزء دوم، از ابتداء تا مسائل راجع به حمام و بعد باب طهارة؛ خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن عباس، تا: ۱۲۴۸ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج سرخ، ۳۷۳گ، ۳۳ سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۸ – ۴۲۹]

۲۶۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۸۴

صلاة؛ بی کا، تا: ۱۲۴۸ق،[ف: ۱۲۶]

۲۶۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۴۱-۳۱/۲۱/۲۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... و فیه مقدمات ... اعلم انه قد استفاضت الاخبار بالحث علی طلب الرزق و الکسب الحلال و لاسیما بطریق التجارة مع الاجمال؛ **انجام:** و القابض هو ترجیح الراکب مع انه خلاف وسیأتی ان شاءالله تعالی ما یوضح لک ایضاً.

بیع؛ خط: نسخ، کا: ابوابراهیم بن محمد شریف، تا: شنبه ۲۶ محرم ۱۲۴۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۲گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳ – ۱۵۹۷]

۲۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۳۲

آغاز: من غیر نسخ و لا تحریم بعد ذلک ... الفائدة الثانیة قد استفاضت الأخبار بل ربما بلغت حد التواتر المعنوی (جای برخی از جملات سفید است)؛ **انجام:** و فیه انه لا منافات ... بما یوافق قولهم ... الیه قضاتهم و حکامهم امیل ... الذی توفی فیه فلم یتمکن من اتمام کتاب.

از دومین فایده نکاح تا مبحث «الثالثة ... فی ان المظاهر اذا طلق طلاقاً رجعیا ثم راجع فی العدة» از کتاب ظهار؛ خط: نسخ، کا: رفیع بن محمد علی، تا: ۱۳ شعبان ۱۲۴۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با رمز «منه ره»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری و نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۹گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۵۸]

۲۶۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۴

آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی خیر خلقه ... و فیه أبواب ... فی المقدمات ... فی فضل الصلوة الیومیة؛ **انجام:** من جانب الامام الی هذا بل الی غیر ذلک فیما هو مذکور فی مظانه من أراده فلیطلبه منها.

کتاب الصلاة؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن حاج علی بن کربلائی ملک محمد خوینی، محمود بن علی خوینی، تا: سه‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۲۴۹ق؛ محشی از استاد آخوند خوینی در یکی از صفحات؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی، ۱۳۴۲؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۱۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ – ۲۳۶]

۲۶۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۷۹

آغاز: کتاب الزکاة وهی لغة تطلق علی معینین الطهارة و الزیادة و النهی و من الاول قوله عزوجل قد افلح من زکیها؛ **انجام:** المعبر عنه بغیر ذلک فلا اشکال بحمد الملک المتعال ولنقطع الکلام حامدین للملک العلام ...

کتاب الزکاة تا پایان کتاب الوصایا؛ خط: نسخ، کا: محسن بن

شیخ محمد حسین شراره عاملی، تا: ۱۲۵۰ق، جهت حاج محمد ابراهیم حاجی الحرمین؛ مصحح؛ مهر: «یا رفیع الدرجات» (مربع)؛ تملک: آخوند ملا رفیع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۰۷]

۲۶۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۳۶

طهارت؛ خط: نسخ، کا: علی میرزا فتح آبادی، تا: سه‌شنبه ۱۶ ذیحجه ۱۲۵۲ق، به درخواست حاج علی اکبر نواب شیرازی؛ مجدول؛ مهر: «الله اکبر ۱۲۴۰» (چهارگوش)؛ ۱۸۸گ، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۳ – ۳۰]

۲۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد مر تحقیق المسألة مستوفی فی المقام الحادی عشر من مقامات الرکن الأول فی نیة الوضوء ... بتاریخ سلخ شهر رجب الأصب فی السنة السابعة و السبعین بعد المایة و الألف مصلیاً مسلماً مستغفراً آمین آمین آمین.

جلد ۱. از مقدمه تا ابتدای «الفصل الثانی فصل غسل الحیض»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۳ ذیقعده ۱۲۵۲ق؛ تملک: مرتضی بن احمد حسینی رشتی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری و نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۴۳]

۲۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۹۶

جلد ۱ و ۲؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: موسی بن زین العابدین نوری کمرودی بردونی، تا: چهارشنبه ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۵۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، ۳۴۳گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۷ – ۲۹۲]

۲۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۴۴۰

آغاز: بسمله، الفصل الثانی فی غسل الحیض و الکلام فیه یتوقف علی بیان الحیض؛ **انجام:** و لا علی رجل جالس علی غایط و لا علی الذی فی الحمام و لا علی فاسق المسلمین

جلد۲، از «الفصل الثانی فی غسل الحیض» تا انتهای طهارت؛ خط: نسخ، کا: محمد یوسف همدانی، تا: ۱۲۵۳ق؛ مصحح، مقابله شده؛ تملک: مرتضی بن احمد حسینی رشتی، موسی بن جعفر؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج زرشکی، ۳۲۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۳-۲۴۶]

۲۷۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۳۴

زکات تا آخر صوم؛ خط: نسخ زیبا، کا: علی میرزا ابن مرحوم علیجان فتح آبادی، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۳ق، به درخواست حاج علی اکبر نواب شیرازی؛ مجدول؛ ۱۹۷گ، اندازه: ۲۲/۵×۳۴/۵سم [ف: ۳ – ۳۰]

۲۷۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۲۷

جلد چهارم؛ خط: نسخ، کا: علی میرزا ابن مرحوم علی جان فتح آبادی، تا: یک‌شنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۵۳ق؛ مجدول؛ ۲۱۸گ، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۳ – ۲۹]

۲۷۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۲۸

جلد هشتم؛ خط: نسخ، کا: علی میرزا ابن مرحوم علی جان فتح آبادی، تا: سه‌شنبه جمادی الثانی ۱۲۵۴ق، به فرموده حاج علی اکبر نواب؛ مجدول؛ ۱۵۰گ، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۳ – ۲۹]

۲۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۰۳۸

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب الصلاة و فیه ابواب الأول فی المقدمات؛ **انجام:** الی غیر ذلک مما هو مذکور فی مظانه من اراده فلیطلبه منها

جلد۳، از ابتدای صلات تا آغاز قواطع و شکوک؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۹ محرم ۱۲۵۴ق؛ محشی به لفظ «منه»؛ تملک موسی بن جعفر، مرتضی بن احمد حسینی رشتی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۴۹]

۲۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد مر تحقیق المسألة مستوفی فی المقام الحادی عشر من مقامات الرکن الأول فی نیة الوضوء ... بتاریخ سلخ شهر رجب الأصب فی السنة السابعة و السبعین بعد المایة و الألف مصلیاً مسلماً مستغفراً آمین آمین آمین.

جلد۱؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد بن عبدالله بن حسین شویکی، تا: ۷ ربیع الثانی ۱۲۵۴ق؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۵گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۲/۷سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۰۹]

۲۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی مفرق رسول الله (ص) و الأخبار فی الباب اکثر من ان یاتی علیها الکتاب ...

جلد۱-۲؛ خط: نسخ، کا: مهر علی خوانساری، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۳۵۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۳سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۰۹]

۲۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۹۶

آغاز: بسمله، فهرست کتاب الصلوه و فیه ابواب ... الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** لکن لما کان القصد الی الشیء المعین موقوفاً علی العلم به

جلد۳، از ابتدای صلات تا به اول «الفصل الأول فی النیة»؛ خط: نسخ، کا: محمد علی شویکی، تا: ۱۹ شعبان ۱۲۵۴ق، به دستور شیخ سعد؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۲۱]

۲۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۹۴

آغاز: بسمله، الفصل الثانی فی غسل لحیض؛ **انجام:** المقام الخامس فی بیان جملة من الواجبات

جلد۲، از «الفصل الثانی فی غسل الحیض» تا ابتدای «المقام الخامس فی بیان جملة من الواجبات»؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد بن عبدالله بن حسین بن احمد شویکی، تا: ۱۲۵۴ق؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲/۳سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۱۶]

۲۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۹۵

آغاز: بسمله، المقام الخامس ... الترتیب الظاهر انه لا خلاف بین الاصحاب؛ **انجام:** ان یکون هذا الکتاب وسیلة لدیه و لدیهم ... بتأریخ الیوم السادی و العشرون من شهر جمادی الثانی ة من السنة الثامنة و السبعین بعد المأیة و الألف ... مصلیا مستغفراً.

جلد۲، از «المقام الخامس فی بیان جملة من الواجبات» تا انتهای طهارت؛ خط: نسخ، کا: محمد علی شویکی، تا: ۸ ذیحجه ۱۲۵۴ق،جا:کربلا؛مصحح،مقابله شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲/۳سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۱۷]

۲۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۰۵

آغاز: بسمله، حمدله کتاب التجارة؛ **انجام:** و من المحتمل انه اوصی لها بصداقها و میراثها المعبر عنه بغیر ذلک فلا ...

جلد۸، از ابتدای «تجارت» تا انتهای «وصایا»؛ خط: نسخ، کا: مهر: علی بن علی محمد خوانساری، تا: ۱۸ ذیقعده ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۸گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۳۴]

۲۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۹۹

آغاز: وجب لقاصد الصلاة احضار ذاتها فی الذهن مطلقاً؛ **انجام:** و قضی دینی و وسع رزقی ... و یصلح لنا الأمور و یوسع فی ارزاقنا و یقینا کل محذور ... بمنه و کرمه و آمین رب العالمین

جلد۳، از «الفصل الأول فی النیة» تا اول نماز جمعه؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد بن عبدالله شویکی، تا: ۱۵ صفر ۱۲۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۲۰]

۲۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۹۸

آغاز: المنقول فی اصولهم المعتمدة و کتبهم المدونة فیسلم له خصمه؛ **انجام:** بعفوک و احسانک و عاملنا بجودک و رضوانک ... فی سنة الحادیه و الثمانین بعد المائة و الالف حامداً مصلیا مستغفرا

جلد ۴؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد بن عبدالله شویکی، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۲۵۵ق؛ افتادگی: آغاز (دو ورق)؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۲سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۲۳]

۲۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۰۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین،کتاب الزکوة؛ **انجام:** و اسأل الله بحقهم و أتوسل الیه بفضلهم ان یکون هذا الکتاب عنده و عندهم ... بحرمة السادة المیامین.

جلد۵، از اول زکات تا پایان مزار؛ خط: نسخ، کا: مهر علی بن علی محمد خوانساری، تا: صفر ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۲۷]

۲۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۰۱

آغاز: بسمله، و فیه فصول فی صلاة الجمعة و فیه مقدمة و مطالب؛ **انجام:** فالوجه ان یقال ان الحکم بوجوب شیء موقوف علی الدلیل الواضح ... هذا آخر الکلام ... مستغفرا آمین رب العالمین.

جلد ۵؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن عبدالله شویکی، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی با رقم «یا ابوالحسن علی بن موسی الرضا»، ۲۳۹گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۲/۵سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۲۷]

۲۸۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۰۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لایدفع اشتهاره لا یخفی

کا: ابوالحسن بن ملا قاسم، تا: ۱۲۵۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۲۹ص (۲۰۴–۲۳۲)، ابعاد متن: ۹/۵×۱۵/۵، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۱۸۴۲]

۲۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۰۹

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب الضمان اعلم ان الضمان عند الفقهاء لفظاً مشترک یطلق علی معنیین؛ **انجام:** و من المحتمل انه اوصی لها بصداقها و میراثها المعبر عنه بغیر ذلک فلا اشکال بحمد الملک المتعال ...

جلد۸، مشتمل بر کتب: ضمان، صلح، شرکت، مضاربه، مزارعه و مساقات، ودیعه، عاریه، اجاره، وکالت، وقوف و صدقات، سبق و رمایه و وصایا؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد بن عبدالله شویکی خطی، تا: ۱۰ ذیقعده ۱۲۵۶ق؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۲سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۳۵]

۲۸۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۱

آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین، کتاب التجارة و فیه مقدمات و فصول المقدمة الاولی اعلم انه قد استفاضت الأخبار بالحث علی طلب الرزق و الکسب الحلال

کتاب التجارة؛ کاتب: محمد باقر بن حیدر موسوی خوانساری، تا: رجب ۱۲۵۶ق؛ مصحح، محشی با امضای «ابن محمد حسن محمود عفی الله عنهما ۱۲۷۲»، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۲گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴۴ – ۲۱۵]

۲۸۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۰۴

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب التجارة و فیه مقدمات و فصول اعلم انه قد استفاضت الأخبار؛ **انجام:** و قد تقدم تحقیق الکلام فی ذلک و بیان قوة القول الأول ... آمین رب العالمین.

جلد ۷، از اول تجارت تا پایان «کتاب الحجر»؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد بن عبدالله، تا: ۲۶ جمادی الثانی۱۲۵۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۲سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۳۳]

۲۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۰۳

آغاز: بسمله، حمدله، کتاب الحج و هو یطلق فی اللغة علی معان کما یستفاد من القاموس و هی القصد و الکف؛ **انجام:** و أسأل الله بحقهم و أتوسل الیه بفضلهم ان یکون هذا الکتاب عنده و عندهم ... بحرمة السادة المیامین.

جلد۶؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد بن عبدالله شویکی

بحرانی، تا: ۲۶ ربیع الاول ۱۲۵۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۵۵گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۳۱/۵×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۲۸]

۲۸۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۰۶

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب النکاح و فیه مقدمة و فصول المقدمة و فیها فواید؛ **انجام:** انه اکرم مقصود و مسؤول و اجود مرجو و مأمول ...

جلد ۹؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن عبدالله شویکی، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۳۲×۲۰سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۴۰]

۲۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۱۰

آغاز: بسمله، حمدله ... لا خوف علیهم و لا هم یجزنون کتاب الطلاق و لهم فیه تعریفات؛ **انجام:** من یکاید دینک و یضاد ولیک و یسعی فی الارض فساداً.

جلد۱۰، مشتمل است بر کتب طلاق، خلع و مبارات، ظهار ایلاء و لعان؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد بن عبدالله شویکی، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۳۲/۲×۲۱/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۴۳]

۲۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۵۲

آغاز: الباب الخامس فی الطهارة و النجاسات و ما یتبعها من ذکر النجاسات؛ **انجام:** فی مفرق رسول الله (ص) و الأخبار فی الباب اکثر من ان یاتی علیها الکتاب ... الیوم السادس و العشرین من شهر جمیدی الثانی من السنة التاسعة و السبعین بعد المائة و الالف ... البحرانی ...

جلد۲، از «الباب الخامس فی الطهارة و النجاسات» تا پایان طهارت و مذیل به «الدرة المنظومة» از سید بحرالعلوم محمد مهدی بن مرتضی می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن نورالله موسوی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ ذیحجه ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی از ابوالحسن مزبور و شیخ محسن؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۲۱۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۹×۲۰/۷سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۱۵]

۲۹۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۰۰

آغاز: کتاب الطهارة و فیه اربعة ابواب، الاول فی المیاه و ینقسم الماء إلی مطلق و مضاف؛ **انجام:** محتمل للمبالغة فی الاستحباب أو المعنی اللغوی، اللهم اجبر تقصیرنا بعفولک ... و رضوانک.

جلد چهارم در صلاة که در کربلا ساخته؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد حسین بن محمد علی بن زین الدین موسوی علوی، تا: پایان ذیقعده ۱۲۵۷ق، جا: کربلا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور عطف پارچه، ۳۲۸گ، ۳۰ سطر (۱۴/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۳۰/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۰۱]

۲۹۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷-ح/۵۴۹

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین کتاب الصلوة و فیه الابواب؛ **انجام:** و الله اعلم و قد فرغ من تسوید هذا الکتاب موسوم بصلوة حدایق بید الحقیر ...

جلد سوم. کتاب صلاة؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی ابن حاجی علی اکبر، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۲۵۷ق، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۳۷۹گ، ۲۷ سطر (۱۳/۵×۲۵/۵)، اندازه: ۳۱×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۱]

۲۹۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵-ح/۵۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم کتاب الطهارة و یتلوه انشاء الله و تعالی کتاب الصلوة فی المجلد الثالث من کتاب الحدائق ...

جلد اول و دوم. شامل مقدمه و کتاب اول و دوم در طهارت؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی ابن حاجی علی اکبر، تا: جمادی الثانی ۱۲۵۸ق، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۵۵۲گ، ۲۷ سطر (۱۳/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۱۰]

۲۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۹۷

آغاز: بسمله، حمدله ... کتاب الصلاة و فیه ابواب الأول فی المقدمات؛ **انجام:** و قضی دینی و وسع رزقی ... و یصلح لنا الأمور و یوسع فی ارزاقنا و یقینا کل محذور ... بمنه و کرمه و آمین رب العالمین

جلد ۳؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن علی اکبر، تا: ۱ شوال ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۴۴۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۳۱/۵×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۱۳]

۲۹۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۵۰-عکسی

آغاز: الباب الثالث فی بقیة الصلوة و فیه فصول. الاول فی صلاة الجمعه و فیه مقدمة؛ **انجام:** بعفوک و احسانک و عاملنا بجودک و رضوانک. هذا آخر الکلام فی المجلد و هو المجلد الرابع من کتاب حدایق الناظرة ... و هو آخر کتاب الصلوة و یتلوه انشاء الله تعالی المجلد الخامس فی کتاب الزکاة و الصوم ...

جلد ۴، واپسین بخش کتاب صلات؛ خط: نسخ پخته، کا: محمد امین بن ولی محمد بن محمد، تا: جمعه سلخ صفر ۱۲۵۹ق، جا: نجف اشرف؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۹۲ص، ۲۹ سطر (۱۲×۲۱/۵)، اندازه: ۳۰×۲۱سم [عکسی ف: ۱ - ۱۴۴]

۲۹۷. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کتاب نکاح؛ بی کا، تا: جمعه۱۲۵۹ق [ف: ۱۴]

۲۹۸. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کتاب الصلاة؛ بی کا، تا: ۱۲۵۹ق [ف: ۱۴]

۲۹۹. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کتاب البیع؛ بی کا، تا: ۱۲۶۰ق [ف: ۱۴]

۳۰۰. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کتاب الصلات؛کا:مصطفی بن احمد خوئینی، تا: ۱۲۶۰ق [ف: ۱۴]

۳۰۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۴۸

آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین [کتاب النکاح] و فیه مقدمة و فصول و فیها فواید؛ **انجام:** یؤخذ بخلاف ما الیه قضاتهم و حکامهم امیل. انتهی ما

سطره قلم المصنف قدس الله روحه ثم عاجله المرض الذی توفی فیه قلم یتمکن من اتمام کتاب الظهار ...
از کتاب النکاح تا اواسط کتاب الظهار که تا همین جا مؤلف موفق به نگارش کتاب گردید؛ خط: نسخ، کا: عبدالمحمد بن محمد علی جابلاقی، تا: ۱۲۶۰ق؛ از روی خط موسی بن عیسی موسوی جزایری مورخه ۲۸ ربیع الاول ۱۲۰۶، مصحح، محشی با امضای «ابن محمد محسن محمود عفی الله عنه»؛ تملک: ابوالحسن بن محمود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۹گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۴۴ - ۲۱۴]

۳۰۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۸۳

بیع؛ خط: نستعلیق، کا: نجف علی، تا: ۱۲۶۱ق؛ افتادگی: انجام؛ ۲۷۶گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۹۷]

۳۰۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۸۴

صوم؛ خط: نستعلیق، کا: نجف علی، تا: ۱۲۶۱ق؛ ۱۹۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۹۸]

۳۰۴. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کتاب الحج؛ کا: محمد هاشم بن محمد قاسم افشاری، تا: دوشنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۲۶۱ق [ف: ۱۴]

۳۰۵. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۹۳

مقداری از کتاب البیع؛ خط: نسخ، کا: نعمت الله بن ابوالقاسم، تا: محرم ۱۲۶۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۴]

۳۰۶. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

زکات تا اعتکاف؛ کا: محمد هاشم بن محمد قاسم افشاری، تا: ۱۰ رجب ۱۲۶۵ق [ف: ۱۴]

۳۰۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۶۷

متاجر؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ جلد: روغنی [ف: ۱۲۶]

۳۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۷

آغاز: بسمله [کتاب الطهارة] و فیه ابواب اربعة [الباب الأول] فی المیاه و ینقسم الماء الی مطلق و مضاف؛ **انجام:** و لا علی الذی فی الحمام و لا علی الفاسق یؤذی المسلمین بفسقه
جلد۱-۲، از ابتدای طهارت تا اواخر آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی۱۲۶۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۳۸۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۱۲]

۳۰۹. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۶

آغاز: بسمله و منه الاستعانة کتاب البیع فی البیع و ارکانه ثلاثة الصیغه و المتعاقدان و العوضان و البحث عن ذلک یقتضی بسطه فی المقامات المقام الاول؛ **انجام:** و کیف کان فقول الشیخ ضعیف و کسل تعلیله انتهی و الله سبحانه العالم ... و الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و صلی الله علی محمد واهل بیته الطیبین الطاهرین.
از آغاز کتاب البیع تا پایان کتاب الوکالة؛ خط: نسخ، کا: محمدعلی، تا: جمعه ۲۱ محرم ۱۲۶۶ق؛ مهر: «عبده ابوالقاسم بن محمدعلی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۰/۵سم [ف مخ]

۳۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۴۲۸

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن ملا محمد علی گروشی، تا: ۱۲۶۵ و ۱۲۶۶ق؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶۶گ، ۲۹ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲ - ۱۶]

۳۱۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۷۱-۲۷۲

کتاب طهارت در دو جلد؛ خط: نسخ، کا: علوان بن حسن ویسین نجفی، تا: دوشنبه ۱۵ شوال ۱۲۶۷ق؛ ۴۹۴گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۲]

۳۱۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۷۳-۲۷۴

کتاب صلاة در دو جلد؛ خط: نسخ، کا: علوان بن حسن ویسین نجفی، تا: دوشنبه ۱۵ شوال ۱۲۶۷ق؛ ۳۸۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۲]

۳۱۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۷۵

جلد چهارم و پنجم و مشتمل بر صلاة جمعة و زکات و خمس؛ خط: نسخ، کا: علوان بن حسن ویسین نجفی، تا: دوشنبه ۱۵ شوال ۱۲۶۷ق؛ ۲۹۲گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۲]

۳۱۴. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۷۶

کتاب نکاح تا بخشی از ظهار؛ خط: نسخ، کا: علوان بن حسن و یسین نجفی، تا: دوشنبه ۱۵ شوال ۱۲۶۷ق؛ ۳۵۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۳]

۳۱۵. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۷۰

آغاز: من صحة الطلاق و به استفاضت الاجملة من الاخبار ایضا و حینئذ فیحمل الاحتیاط هنا علی الاستحباب
جلد اول؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسن خراسانی کدکنی، تا: جمادی الاول ۱۲۶۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۶۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵۶]

۳۱۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۸۳

از حیض تا پایان طهارت؛ بی کا، تا: ۱۲۶۸ق [ف: ۱۲۶]

۳۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۹۵-۲۸/۱۵

آغاز: بسمله. الحمدلله ... کتاب النکاح وفیه مقدمة وفصول. وفیها فوائد الاولی فی بدو النکاح واصله. روی الفقیه عن زرارة فی الصحیح قال سئل ابوعبدالله (ع) عن خلق حواء؛ **انجام:** هذا القول بین العامة فی ذلک الوقت ... علیه السلام بما یوافق قولهم یومئذ تقبة وتدورد فی الاخبار انهم مع اختلافهم ... الحکم یوخذ بخلاف ماالیه قضاتهم. هذا آخرما کان منسوخاً ...
از کتاب نکاح تا نیمه کتاب ظهار؛ خط: نسخ، کا: سید حسین بن سید محمد موسوی خوانساری، تا: یک‌شنبه ۱۳ ذیقعده ۱۲۶۸ق؛ جلد:تیماج سرخ،۲۶۸گ،۳۵سطر،اندازه:۲۲×۳۴سم [ف: ۳- ۱۵۹۵]

۳۱۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۰۰

تجارت؛ کاتب: محمد تقی خوانساری، تا: ۱۲۷۰ق [ف: ۱۲۶]

۳۱۹. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۸۶

جلد هفتم بیع صرف تا آخر دین؛ خط: نسخ، کا: شیخ ظاهر دخیل، شیخ احمد بن شریف، تا: ۱۲۷۴ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۱۷گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم – ۷۶۶]

۳۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۳۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و هو یطلق فی اللغة علی معان یستفاد من القاموس و هی القصد و الکف؛ **انجام:** و ابواب دارالسلام و اولی المجد و الاعتصام فی هذه الدار و فی یوم القیام لیکون ختامه بالمسک الازفر صلوات الله و سلامه علیهم.

کتاب الحج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۴ق؛ تملک: موسی بن جعفر با مهر «الواثق بالله الغنی موسی بن جعفر ۱۲۷۴» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۲۶ – ۱۳۰]

۳۲۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۹۷

جلد اول و دوم؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن عبدالله الکاتب، تا: ۱۲۷۸ق؛ ۳۱۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱ – ۱۲۲]

۳۲۲. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۹۸

کتاب تجارت تا احکام حجر؛ خط: نسخ، کا: احمد بن ملا محمد تقی شیرازی، تا: سه‌شنبه ۱۲ رمضان ۱۲۷۹ق؛ ۳۱۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱ – ۱۲۲]

۳۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۱۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله ... اعلم ان الضمان عند الفقهاء لفظة مشترکة یطلق علی معنیین احدهما اخص و الآخر اعم عبارة عن عقد شرع للتعهد بمال او نفس و التعهد بالنفس هو الکفالة؛ **انجام:** و یتلوه انشاء الله تعالی الجلد الثانی فی النکاح و ما یلحق به.

از «کتاب الضمان» تا «کتاب الوصیة»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۴گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲۶ – ۱۱۸]

۳۲۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۴۶-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة [سربند سفید مانده] و فیه مقدمات و فصول [سربند سفید] اعلم انه قد استفاضت الاخبار بحث علی طلب الرزق و المکتسب الحلال؛ **انجام:** و قد تقدم تحقیق الکلام فی ذلک و بیان قوة العقول الاول. الی هنا آخر الکالم فی هذه الملجد السابع من کتاب الحدایق الناظرة ×× فی احکام العترة و نتلوه انشاءالله الکالم فی المجلد الثامن فی کتاب الضمان. تمت.

مجلد ۷. مکاسب، دین، رهن، حجر، شفعه؛ خط: نسخ خوش، کا: ابن محمد حسین کرمانی مشهور به کاتب، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۲۹۹ق؛ ۴۴۹ص، ۳۲ سطر (۱۱/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۱۴۴]

۳۲۵. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

مقدمات کتاب فقط؛ کاتب: محمد تقی بن ملا لطف الله کنکاوری، تا: ۱۳۰۳ق [تراثنا: س۲ش۴ – ۴۲]

۳۲۶. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۱۸

بی‌کا، تا: حدود عصر المؤلف [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ – ۳۲۱]

۳۲۷. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۱۹

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ – ۳۲۱]

۳۲۸. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۰۶/۱

شامل مقدمه؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۲۷ و ۲۰ سطر [تراثنا: س۶ش۴ – ۸۹]

۳۲۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۵۱

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... کتاب الصلوة و فیه ابواب؛ **انجام:** بکر بلاء المعلی ... بالخیر.

کتاب صلوة تا پایان مبحث سجده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰۰ص، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱– ۱۶۹]

۳۳۰. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ – ۶۰۷]

۳۳۱. رامسر؛ فرید تنکابنی، عبدالوهاب؛ شماره نسخه:۲۷

از آغاز کتاب صلوة تا آخر آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۳۳ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [نشریه: ۷ – ۷۸۳]

۳۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۴۷

کتاب حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴ – ۲۷۷]

۳۳۳. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

طهارت؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۴]

۳۳۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۴۵

زکاة و خمس و مقداری از صوم؛ بی کا، بی‌تا؛ روی برگ اول نوشته: زکاة عتیق و جدید و گویا تکراری باشد یعنی دو نسخه از زکاة در یکجا صحافی شده است [ف: ۱۲۶]

۳۳۵. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

از کتاب تجارت تا کتاب وکالت؛ بی کا، تا: نزدیک به زمان مؤلف [نشریه: ۷ – ۵۳۴]

۳۳۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۸۵

طهارت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [ف: ۱۲۶]

۳۳۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۹۱

صلاة؛ کا: محمد صادق بن محمد علی یزدی، بی‌تا [ف: ۱۲۶]

۳۳۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۹۹

طهارت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [ف: ۱۲۶]

۳۳۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۵۷

صلاة تا خمس؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [ف: ۱۲۶]

۳۴۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۹۴-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة. کتاب الحج و هو یطلق فی اللغة علی معان کما یستفاد من القاموس؛ **انجام:** و کان الفوز باتمامه ...

مجلد حج؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۹۶ص، ۳۳سطر

(۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [عکسی ف: ۱ – ۱۴۵]

۳۴۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۹۵-عکسی

آغاز: حمدله ... کتاب الزکوة و هی لغة تطلق علی معنین الطهارة و الزیادة و النمو؛ **انجام:** هذا آخر الکلام فی الجزء الرابع من کتاب الحدائق الناظر فی ... و یتلوه کتاب الحج ...

زکات و صوم؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «یا امام حسین» (بیضی)؛ ۳۸۷ص، ابعاد متن: ۱۳/۵×۲۳/۵، اندازه: ۲۲×۳۳سم [عکسی ف: ۱ – ۱۴۵]

۳۴۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۹۷-عکسی

آغاز: حمدله و صلی الله ... کتاب الصلوة و فیه ابواب. اباب الاول فی المقدمات. المقدمة الاولی ف فضل الصلواة؛ **انجام:** و المعنی اللغوی. هذا آخر الکالم فی هذه المجلد و هو المجلد الرابع من کتاب الحدایق و هو آخر کتاب الصلوة و یتلوه المجلد الخامس من کتاب الزکوة و الصوم ...

جلد ۴؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ وقف بر مردم کرمان مهر «وقف کتابخانه مرحوم آقای حاج عبدالرضا خان ابراهیمی اعلی الله مقامه»؛ ۱۱۶۸ص، ۳۳سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۱/۵×۳۲/۵سم [عکسی ف: ۱ – ۱۴۵]

۳۴۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۱۷-عکسی

آغاز: بسمله ... فی البیع و ارکانه ثلاثة: الصیغة و المتعاقدان و العوضات و البحث عن ذلک یقتضی بسطه فی مقامات؛ **انجام:** بحقایق احکامه و اولیائه القائمون بمعالم حلاله و حرامه (ص)

کتاب تجارت؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۳۲ص، ابعاد متن: ۱۰×۱۷/۵، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۱۴۵]

۳۴۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۶۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۵۲۳]

۳۴۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۱

آغاز: حیث قال فی الثانی و اکثر اصحابنا علی وجوب الغسل علیها فی ذلک و لم یجد علی وجوبه؛ **انجام:** بل مع توفیر و ابقاء بحیث لا یتجاوز القبضة فیستحق النار قال بعض المنسوبین الی العلم و الحکمة فمن فهم من هذا الحکم ...

جلد اول. شامل دو جزو؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با کاغذ ابری، ۴۰۹گ، ۳۲ سطر (۱۳×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲ – ۲۶۷]

۳۴۶. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۲/۱

آغاز: رب یسر و لا تعسر بحق محمد و آله بسمله – کتاب الطهاره و فیه ابواب اربعه – الباب الاول فی المیاه؛ **انجام:** و الله اعلم – الباب الثالث فی الغسل و منه الواجب و المندوب.

جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با کاغذ ابری، ۲۰۱گ، ۲۷ سطر (۱۴×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۲ – ۲۶۸]

۳۴۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۳

آغاز: بسمله و به جل شانه نستعین – الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین – کتاب الصلوة؛ **انجام:** و مع الضرورة یجزی الواحدة الصغری لروایة زراره و الاجتزاء بالواحدة الکبری دل علیه قول ابی عبدالله.

جلد سوم. کتاب صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با کاغذ ابری، ابعاد متن: ۱۲×۲۱/۵، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ – ۲۷۰]

۳۴۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۶/۲

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی نبیه محمد سید المرسلین و عترته الطیبین الطاهرین – کتاب الحج؛ **انجام:** و عن عمار بن موسی قال دخلت انا و ابو عبدالله (ع) مسجد ...

جلد ششم،کتاب حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج خرمایی، ۵۶۷گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۲ – ۲۷۳]

۳۴۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۴۶

جلد ۵ ، از زکاة تا آخر حج، و جلد ۹، نکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۱]

۳۵۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۵۱

جلد ۱ و ۲ (کتاب الطهارة)؛ خط: نسخ عالی، بی‌کا، بی‌تا، قطع: رحلی، [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۱]

۳۵۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۵۲

دنباله جلد ۴ (صلاة)؛ خط: نسخ، کا: جعفر بن عبدالحسین طریحی؛ بی‌تا، قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۱]

۳۵۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۸۹

بخشی از نماز؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۱]

۳۵۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی المقام الحادی عشر من مقامات الرکن الاول فی نبة الوضوء فلیراجع و الله العالم – هذا آخر الکلام فی الجلد الاول من کتاب الحدائق ... قد وفق الله سبحانه للفراغ منه فی بلاد البحرین ... اسأل الله سبحانه بازالة التعویق للفوز باتمامه علی الوجه المطلوب و النهج المحبوب.

جلد اول پس از چندین مقدمه متضمن طهارة می‌باشد؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا، جا: بحرین؛ با مقایسه به جلدهای دیگر گویا کاتب مؤلف است؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۳۰گ، ۲۵ سطر (۱۳/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲ – ۴۴]

۳۵۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۷

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... کتاب الصلاة و فیه أبواب: الاول فی المقدمات، الاول: فی فضل الصلاة الیومیة و انها افضل الاعمال؛ **انجام:** فقال یا رسول الله اذهبا فقد عنی وسوسة صدری ... و یوسع فی ارزاقنا و بقینا کل محذور الی هنا انتهی الکلام فی المجلد الثالث من کتاب الحدایق الناظرة ...

جلد سوم از «کتاب الصلاة» تا اول «صلاة الجمعه»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «یا محسن قد اتاک المسییء» (بیضی)؛ اهدایی:

غلامحسین جعفری قره چمنی، ۱۳۵۰/۱۲/۲۱؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۳۴گ، ۳۴سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۴۱]

۳۵۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۸

صلوة؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵۶]

۳۵۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۵۰

آغاز: بسمله کتاب الحج من الحدائق الحمدلله ... و هو یطلق فی اللغة علی معان لما یستفاد من القاموس و هو القصد و الکف؛ **انجام:** المقصد السادس فی القوف بالمشعر

از ابتدا کتاب حج تا وقوف به معشر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قرمز، ۱۲۲گ، ۲۸ - ۴۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف:۲-۹۶]

۳۵۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۶۱

آغاز: الحمدلله الرب العالمین ... کتاب النکاح و فیه مقدمة و فصول؛ **انجام:** الرابع: لاخلاف بین الاصحاب رضی الله عنهم بانه لاینعقد الظهار ...

کتاب نکاح و طلاق و اوائل ظهار. این نسخه ۳۱ صفحه از چاپی جدید کمتر است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، کا: احتمال خط مؤلف می‌رود؛ ۲۲۵گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ - ۹۶]

۳۵۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۶۲ - ج

جلد پنجم (چاپ ۱۳۱۷) تا پایان صلح، وقف و اندکی از هبه را هم دارد و جعفر آل امیر سید علی طباطبائی می‌نویسد که این کتاب به خط صاحب ریاض است و به من رسید و به نوشته او و حسن بن جعفر طباطبائی او این کتاب و جلد دیگر آن از صلوة جمعه تا پایان اعتکاف را به خط خود نوشته در حواشی در آنچه با صاحب حدایق اختلاف داشته است یادداشت نموده است؛ بی کا، بی‌تا؛ تملک: محمد خلیل قزوینی در ۱۲۶۸؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۳۰۷گ، ۲۲سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۲۹]

۳۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۳۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... کتاب النکاح و فیه مقدمة و فصول، المقدمة و فیها فواید، الاولی فی بدو النکاح و اصله..؛ **انجام:** فلا اعرف علیه دلیلا من الاخبار الا ان یکون نوعا من الاعتبار کما هی قاعدتهم الجاریة فی هذا المضار قال.

کتاب النکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: موسی بن محمد بن یوسف بن احمد بن ابراهیم درازی بحرانی که نسخه حاضر را برای خود استکتاب نموده، محمد علی بن موسی بن محمد بن یوسف بحرانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۳۰]

۳۶۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۸۵

صلوة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۹۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۹۸]

۳۶۱. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱

کتاب نکاح وبخشی ازکتاب طلاق؛ خط: نسخ، کا: محمد بن سلیمان، بی‌تا، نزدیک عصر مؤلف؛ مهر: کتابخانه محسن حسینی (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۵گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۷]

۳۶۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۱۲

نکاح؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵۶]

۳۶۳. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۱۳

طهارت؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵۶]

۳۶۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۱۱/۲

آغاز: برابر؛**انجام:** ولا علی اکل الربا ولا علی رجل جلس علی الغائط ولا علی الذی فی الحمام ولا علی الفاسق یوذی المسلمین بفقه وصلی الله علی سیدنا محمد واله الطاهرین والحمدلله رب العالمین.

جلد اول تا انتهای کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، کا: محمد بن صفر الفخار، تا: ۲ ذیقعده؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۶ سطر [ف: ۱ - ۳۸۵]

۳۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۱۷

آغاز: بسمله قد استفاضت الاخبار بل ربما بلغت حد التواتر المعنوی بالحث و الرغبة فیه؛ **انجام:** فان مکث عندها وجب قضاء زمانه ما لم یقصر بحیث لم یعد اقامة عرفاً فیأثم خاصةً قیل هذا کلمه فیمن لایکون کسبه.

کتاب النکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «هوالمالک بالاستحقاق من عواری الزمان لدی الاقرالجانی عبدالحسین طهرانی» (مضلع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۸گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۴سم [ف: ۲۵ - ۳۰۳]

۳۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۴۵

جلد اول و دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۵۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۶ - ۱۴۳]

۳۶۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۳۰

طهارت و بیع تا وکالت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴۷گ، ۳۱سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۹۷]

۳۶۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۳۶

صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۴۶گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ - ۹۷]

۳۶۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۵

بیع؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۵۰گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱ - ۹۷]

۳۷۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۷۹

طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، ۲۸۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ - ۹۷]

۳۷۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۳۵

خط: نسخ، کا: غلام بن محمد، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی، ۴۱۸گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱/۶×۳۰/۶سم [ف: ۱ - ۱۸۷]

۳۷۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۸۵

از کتاب النعمان تا آخر کتاب الوصیه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [میراث

اسلامی: دفتر دهم – ۷۶۶]

۳۷۳. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۶/۱

از احکام حیض تا مستحبات حمام؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۳گ (۱ر–۱۸۳ر)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۸]

۳۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۸/۲ط

آغاز: بسمله کتاب حدائق الناظرة ... و قد رایت ان ابدأ اولاً ... بتمهید جملة من المقدمات التی یتوقف علیها الاستدلال؛ **انجام:** و غیره من المجتهدین.

شامل مقدمه کتاب؛ خط: نسخ، کا: علی شیخ مالوب جزائری، بی‌تا؛ تملك محمد علی آل کشکول کربلائی؛ مهر: «عبده محمد علی»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴ص (۹۴–۲۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۸سم [ف: ۲۴/۳ – ۱۰۹]

۳۷۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لهذا ان الرفع و الاستباحه بالنسبة.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج عنابی، ۳۱۰گ، ۳۰سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴ – ۱۴۷۲]

۳۷۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۴۳۲

کتاب تجارت تا آخر وقف؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد ابن قمر حویزاوی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۷گ، ۳۵ سطر (۱۴/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ – ۱۵]

۳۷۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۴۳۱

جلد ۷ و ۸، تجارت تا ارث؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱۸گ، ۳۵ سطر (۱۳/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ – ۱۶]

۳۷۸. سمنان؛ مدرسه صادقیه؛ شماره نسخه:۳۰

آغاز: بسمله کتاب الطهارة وفیه ابواب اربعة الاول فی المیاه وینقسم الماء الی المطلق والمضاف؛ **انجام:** المقام الحادی عشرین مقام الرکن الاول فی نیة الوضوء فلیرجع والله العالم هذا آخر الکلام فی المجلد الاول من کتاب الحدائق الناضرة

کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: سید محمد حسن حسنی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۵گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ]

۳۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۲۴

آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی نبیه محمد و آله الطاهرین کتاب الزکوة و هی لغة تطلق علی معنیین الطهارة و الزیادة و النمو؛ **انجام:** و وسیلة لنیل کل مسئول و مأمول و کان الفوز باتمامه و التوفیق لسعادة ختامه فی المشهد الحسینی من ارض کربلا ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۸ ربیع الثانی؟؛ رکابه‌دار؛ مهر: «یا الله المحمود» (بیضی)، «یا الله المحمود فی کل فعال»، «الراجی رضا بن علی الحسینی»، «علی بن محمد علی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۴۱گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۴۴-۲۰۴]

۳۸۰. سمنان؛ مدرسه صادقیه؛ شماره نسخه:۵۱

آغاز: بسمله هذا کتاب النکاح من الحدایق الحمدلله ... کتاب النکاح و فیه مقدمة و فصول اما المقدمة ففیها فوائد الاولی فی بدو النکاح واصله؛ **انجام:** بضعف الاسناد ما رواه الشیخ عن عبدالرحمن بن ابی نجران قال سال صفوان بن یحیی.

کتاب النکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: گالینگور زرد، ۳۰۶گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف مخ]

۳۸۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۹

آغاز: حتی لقد اصبحت عرصات العلم دارسته الاثار و منازله منظلمة الاقطار و عفت اطلاله و معالمه وخلت دیاره ... و قد سمیته بکتاب الحدائق؛ **انجام:** فان المعتبر کما عرفت فی المفضل علیه بالاقلیة هو المتصف باصل الاباحة وهکذا بالنسبة الی مالم یوجد فیه امر زاید علی الاول.

طهارت (تا اغسال)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف مخ: ۲ – ۷۶۹]

۳۸۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان النبی صلی الله علیه وآله کان لایرد الطیب والحلو او عن القداح عن ابی عبدالله ثم قال اتی امیرالمؤمنین علیه السلام

طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: گالینگور سبز،۴۰۷گ،۳۵سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف مخ: ۲–۷۶۷]

۳۸۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۲۰

مبحث حیض تا آخر احکام حمام؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۰۶ص، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۱ – ۴۰۳]

۳۸۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۲۱

کتاب صلوة تا صلوة جمعه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی مهره زده، جلد: تیماج، ۳۰۴ص، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ – ۴۰۳]

۳۸۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۴۳/۲-۳۲/۱۴۳

آغاز: بسمله ... و فیه ابواب اربعة ... فی المیاه و ینقسم الماء الی مطلق و مضاف و الاول منهما الی جار وراکد؛ **انجام:** ولاتغتسل من ماء آخر لا ان یکون فیه جنب او یگثر اهله فلاتدری فیه جنب ام لا و روایة حمزة بن احمد عن ابی الحسین (ع)

طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳ – ۱۵۹۴]

۳۸۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۲۱-۵۳/۳۱

آغاز: و بالعرض و ربما استند بعض الفضلاء الی الاستدلال علی الحجیة بقول امیرالمؤمنین

از مقدمه چهارم تا پایان کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۲۶۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۳ – ۱۵۹۷]

۳۸۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۸۷

آغاز: الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین کتاب الصلوة و فیه ابواب، الباب الاول فی المقدمات؛ **انجام:** المقدمة السادسة فی المکان ... و ظاهر صحیحة علی بن جعفر المشتملة الی قیام المراة بحیال.

بخشی از جلد سوم کتاب (کمی بیشتر از ثلث آن) و مشتمل بر ابوابی از ابتدای کتاب الصلوة است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، مقابله شده، محشی با امضای «احمد عفی عنه»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سبز، ۱۷۴گ، ۲۶ -۲۷ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۲ - ۱۵۵]

۳۸۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۶۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از فرید تنکابنی [رایانه]

۳۸۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۹۳

جلد ۱ و ۲؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۳۹۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۰۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۳۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۳۹۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۱۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۳۹۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۵۰

جلد ۱؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از فرید تنکابنی [رایانه]

۳۹۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۸۰

آغاز: بسمله، حمد له ... کتاب الصلوة و فیه ابواب فی المقدمات الاولی فی فضل الصلوة الیومیة و انها افضل الاعمال البدنیة و؛ **انجام:** و یوسع فی ارزاقنا و یقینا کل محذور و الی هنا انتهی الکلام فی المجلد الثالث من کتاب حدائق الناظرة ... و یتلوا انشاا ... تعالی الجلد الرابع فی صلوة الجمعة و ...

جلد سوم، کتاب صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۲گ، ۲۵ سطر (۱۵×۲۳)، اندازه: ۲۱/۵×۳۰سم [ف: ۱۹ - ۹۴]

۳۹۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۳۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اسکار الخمر بحیث یکون قبل الاضافه الی (برگ ۱۳ب)

تنها مقدمات حدایق؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در (برگ ۷پ) حاشیه‌ای به فارسی رد بر مؤلف نوشته که امضای مجید بن محمد تقی واعظ اردبیلی تبریزی مسکن به تاریخ یکم ۱۳۴ نوشته؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا رویه کاغذ سپید، ۱۳گ (۱-۱۳)، ۳۳-۳۴ سطر (۹/۳×۱۶/۵-۱۶/۷-۱۵/۷)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۲۹]

● **حدائق النجات** / شرح دعا / فارسی

hadā’eq-on nejāt

اوحدی، احمد بن محمد، ق۱۰ قمری

awhadī, ahmad ebn-e mohammad (- 16c)

وابسته به: عدة الداعی و نجاح الساعی ابن فهد حلی، احمد بن محمد (۷۵۷-۸۴۱)

تاریخ تألیف: ۹۵۴ق

گزارشی است بر «عدة الداعی» ابن فهد حلی در اخبار و ادعیه و نصایح، در زمان سلطنت شاه طهماسب صفوی تألیف شده است.

آغاز: بسمله - آغاز این کلام حجسته فرجام حمد خداوند علیم علامست و ابتدای این کلمات مبارک انجام ثنای ملک ذوالجلال.

انجام: و گویند که لطیف یعنی فاعل لطف واین معنی نزدیکتر است از تقرب بطاعت و بعد از معصیت الشافی این معنی.

[فهرستواره منزوی ۲۶۵/۹]

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۱-ح/۱/۱/۴۰۱

آغاز: بسمله - آغاز این کلام حجسته فرجام حمد خداوند علیم علامست و ابتدای این کلمات مبارک انجام ثنای ملک ذوالجلال؛ **انجام:** و گویند که لطیف یعنی فاعل لطف واین معنی نزدیکتر است از تقرب بطاعت و بعد از معصیت الشافی این معنی.

به نظر می‌رسد که نسخه ناتمام است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۲۳ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۱]

● **الحدائق الندیة فی شرح الفوائد الصمدیة = شرح کبیر میر سید علیخان** / نحو / عربی

al-ḥadā’iq-un nadīyya fī š.-i-l fawā’id-iṣ ṣamadīyya = š.-e kabīr-e mīr seyyed ‘alī-xān

مدنی، علی خان بن احمد، ۱۰۵۲ - ۱۱۱۸ ؟ قمری

madanī, ‘alī xān ebn-e ahmad (1643 - 1707)

وابسته به: الفوائد الصمدیة = صمدیه؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۱۳ جمادی الثانی ۱۰۷۹ق

کتاب «فوائد صمدیه» شیخ بهائی از کتب بسیار معروف است که یک دوره مباحث علم نحو به اختصار در آن بیان شده است. میر سید علیخان بر این کتاب سه شرح با نام‌های «الشرح الصغیر، الشرح المتوسط، الشرح الکبیر» نوشته است. این کتاب شرحی است مزجی بر فوائد صمدیه و شرح کبیر میر سید علیخان است. شرح دیگر او موسوم به فرائد البهیة است.

آغاز: الحمد لله الصمد بما له من المحامد الابدیة و الشکر له علی آمل توجهت نحوه فصرفها بالفوائد الصمدیة ... اما بعد فیقول الفقیر الی ربه الغنی علی صدر الدین المدنی بن احمد نظام الدین الحسینی

چاپ: مشار عربی، ص۳۰۶؛ ایران، سنگی، ۱۳۱۲ق، وزیری،

۲۵ص (صص۶۹-۹۳)؛ دار السلطنه تبریز، ۱۳۱۳ق، ۳۲ص (صص۳۰۰-۳۳۱) در هامش؛ تهران، ۱۳۰۵ق، ۵۸۳ص؛ [تهران]، سنگی، ۱۲۹۷ (تاریخ کتابت ۱۲۸۷)، رحلی، ۲۷۶ص؛ تهران، سنگی، ۱۲۷۴، رحلی؛ ایران، تبریز، ۱۲۸۷ قمری، سنگی، رقعی، به سعی و اهتمام حاج مولی عباسعلی تاجر شبستری تبریزی، به درخواست عبدالله، بدون کاتب (استنساخ از روی نسخه چاپ آخوند مولی کاظم)، ص (در هامش).
[الذریعة ۲۹۰/۶ و۳۶۲/۱۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۱۱

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ با خط خوردگی، مصحح؛ در صفحه عنوان عبارتی است از «محمد جواد بن علی صدرالدین المخاطب بسید علیخان» پسر شارح به خط و مهر او؛ تملک: محمد صادق بن زین العابدین مورخ ۱۲۶۱، او باید برادر نگارنده روضات باشد؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج حنایی، ۳۴۲گ، ۲۷ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۸ – ۵۲۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال المصنف ره [یعنی شیخ بهائی] و کان الفراغ من تسوید الاصل صحوة یوم الاثنین سابع شهر شوال سنة خمس و سبعین و تسعمائة و من محاسن الاتفاقات ان سابع شهر شوال هو تاریخ الاتمام و الحمدلله علی الاتمام ...

خط: نسخ، کا: میرزا مهدی بن حاجی محمد بن ابراهیم، تا: در نسخه تاریخ کتابت محرم ۱۰۴۵ آمده که اشتباه است (منقول از نسخه اصل به خط مؤلف)؛ واقف: حاج آقا محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۲۶۴گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۲ – ۸۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۵۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۳۱۰]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان یحرمه شفاعه نبیه الصمطفی و حسبناالله و کفا ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۹ق، جا: هندوستان؛ مصحح، مجدول، با کمند اندازی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: روغنی بوم مشکی، ۱۸۸گ، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۸/۸سم [رایانه]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۹۴

خط: نسخ، کا: محمد شریف بن شیخ عبدالغنی بن شیخ خضر لحصائی ساکن حیدرآباد، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۱۰۸۱ق؛ محشی با نشان «منه»؛ ۳۵۵گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۳۰]

۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۶

خط: نستعلیق، کا: کاظم بن ملا عنایت الله، تا: سه‌شنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۰۸۷ق [ف: ۳ – ۸۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیه امل لا اله غیره و لا نرجو الاغیره و قد ختم المصنف رحمه الله کتابه هذا بدعا رفع ان شاالله موقع الاجابة و قرنت سهامه المسددة بالاصابة فقال اللهم اشرح صدورنا بانوار المعارف

خط: نسخ، کا: حسنعلی بن محمود شهرکی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مصحح، مقابله شده با نسخه اصل در آخر رمضان ۱۰۸۰ و نیز مقابله شده در رجب ۱۰۷۹، با امضای بلاغ به خط شارح؛ تملک: عبدالرضا بن علیرضا؛ جلد: تیماج ترکی، ۳۳۹گ، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۲۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۵۰

نسخه اصل: همان نسخه بالا[عکسی ف: ۳ – ۳۰۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آله الطیبین الطاهرین مادر فشارق ولمع بارق امین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۸۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ با اجازه مؤلف به آقا حبیب اصفهانی گویا نویسنده نسخه در ۶ جمادی الثانی ۱۱۰۸ در برهان پورگویا به خط او؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۲۱گ، ۲۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۶ – ۳۸۹]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان الثمانین و بلغتها – قد احوجت سمعی الی ترجمان – الثالث انه یجوز تصدیرها بدلیل استقبال کان.

تا مبحث جملی که محل اعراب ندارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۴۰ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۲ – ۳۵۴]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال المصنف ره [یعنی شیخ بهائی] و کان الفراغ من تسوید الاصل صحوة یوم الاثنین سابع شهر شوال سنة خمس و سبعین و تسعمائة و من محاسن الاتفاقات ان سابع شهر شوال هو تاریخ الاتمام و الحمدلله علی الاتمام ...

کامل؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲ و اوایل قرن ۱۳؛ واقف: علی اصغر حکمت، مهرماه ۱۳۴۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۴۴گ، ۲۹ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۲ – ۸۲]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۶۰

بی کا، تا: ۱۲۰۸ق [د.ث. مجلس]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۷ ط

آغاز: بضوء انوارهم بهاءالدین و انتصب برفعهم و خفض اعدائهم اعلام الحق و الیقین ... اما بعد فیقول ... اعلم ان العربیة من اهم ما تصرف الیه..؛ **انجام:** و انا اسال الله جل جلاله ... و ان یجعله خالصاً لوجهه ... و ان ینفع به طالبیه بکرمه و احسانه

خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابوالحسن بن محمد مؤمن حسنی

حسینی، تا: ۱۲۱۱ق؛ افتادگی: آغاز (برگ آغاز)؛ محشی با امضای سید نعمت؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۲۲]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان الفراغ من تبییض هذا الشرح المبارک ... و ان ینفع به طالبیه بکرمه و احسانه.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق؛ محشی؛ مهر: «... محمد رضا» (خشتی)؛ کاغذ: فرنگی شکری و فستقی، ۲۵۶گ، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۷۷]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۳۲-۱۱/۱۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وآله المعصومین صلواتک علیهم اجمعین والحمدلله رب العالمین قال المصنف ره: وکان الفراغ ... وان ینفع به طالبیه بکرمه واحسانه وصلی الله علی سیدنا محمد وآله الطیبین الطاهرین.

خط: شکسته، نستعلیق، کا: خداوردی بن عزت ... کربلائی اردبیلی ساکن طالش، تا: سه‌شنبه ۲۷ رمضان ۱۲۱۶ق، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۳گ، ۲۲–۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۵۹۸]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولم یبق منه اثر وان خشیت المبالغة قلت الا رسمه صبیحة یوم الاثنین الثلث عشرة خلون من جمادی الاخرة ... وذلک بالدیار الهندیة واناالسئل الله جل جلاله من فضله وانعامه ان یتم النعمة بقبوله

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن ملامحمد طاهر، تا: صفر ۱۲۲۰ق؛ مهر: «المتوکل علی الله نصر الله» (بیضی)، «المتوکل علی الله عبدالکریم» وعبده حسین به هادی؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۰۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۷۷۰]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۵۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: سید علی اهرستانی، تا: ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۲۵۲گ، ۳۰ سطر (۱۴×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ – ۱۵۱۷]

۱۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۴۵

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن حاجی ولد محمد مراغی، تا: چهارشنبه ۱۴ ذیقعده ۱۲۴۲ق؛ ۲۲۹گ، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۵۴]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذه صورة خطه الشریف حفه الله فی الجنان باخص التشریف.

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن مرحوم حاجی ولیمحمد، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۲گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۹ – ۱۲۷]

۱۹. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۵۴

خط: نسخ، کا: سید محمد صادق بن زین العابدین موسوی، تا: شنبه ۷ ذیقعده ۱۲۴۵ق؛ ۱۴۶گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ – ۱۱۲]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان یحرمه شفاعه نبیه الصمطفی و حسبناالله و کفا ...

خط: نسخ خوش، کا: محمد جعفر، تا: ۱۲۴۹ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه، بهاءالحسینی، بهاء»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۲گ، ۲۷ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰/۳سم [ف: ۱۸ – ۷۷]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال المصنف ره [یعنی شیخ بهائی] و کان الفراغ من تسوید الاصل صحوة یوم الاثنین سابع شهر شوال سنة خمس و سبعین و تسعمائة و من محاسن الاتفاقات ان سابع شهر شوال هو تاریخ الاتمام و الحمدلله علی الاتمام ...

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم ابراهیم آبادی، تا: ۱۲۵۳ق؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۱۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۸۰]

۲۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲

خط: نسخ، کا: محمد علی بن علی نقی حسینی، تا: ۱۷ ربیع الثانی ۱۲۶۴ق؛ محشی از «باقر بن میرزا سید علی مدرس» به سال ۱۲۹۶؛ جلد:تیماج مشکی،۲۳۹گ،۲۵سطر، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۱-۱۷]

۲۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان یشفع غایة امنیته بوحی منیته و ان یحرمه شفاعة المصطفی و حسبنا الله و کفی تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ جمادی الاول ۱۲۶۹ق؛ تملک: محمد محسن بن عبدالعظیم در ۲۷ شعبان ۱۲۶۹؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۸۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱ – ۳۵۹]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۱۰

آغاز: نبیه صلعم من المنزلة و الزلفی ما لایؤثر فیه صلاة مصل و لا سلام مسلم کما نطقت به الاخیار؛ **انجام:** اللهم اشرح صدورنا بانوار المعارف و نور قلوبنا بحقایق اللطائف و اجعل ما اوردناه فی هذه الورقات خالصاً لوجهک الکریم ...

خط: نسخ، کا: محمد حسین خراسانی، تا: ۱۲۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۲۱۵]

۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۰۸/۲-۳۱/۸۸

آغاز: بسمله قوله باب الفعل هو ماصح ان یدخله قد اه ش ای کلمة جاز دخول قد وحرفی الاستقبال؛ **انجام:** فیه اقوالاً ثلاثة فتعرض له لبین مختارهم فیه هذا باب فعل تمت

باب فعل از کتاب دوبار کتابت شده؛ خط: نسخ، کا: نجف قلی بن قاسم موغاتی، تا: ۲۷ رجب ۱۲۸۹ق، به جهت ملاافضعلی رودباری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۶گ، ۸ سطر، اندازه:

۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۹۸]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۸۱

آغاز: بسمله. قوله باب الفعل هو ما صح ان يدخله قد الخ. ش ای کلمة جاز دخول قد و حرفی الاستقبال ای السين وسوف و الجوازم عليها؛ **انجام:** لا حد فيه غير المصنف بخلاف ما افعله فان لهم فيه اقوالاً ثلثة فتعرض له ليبين مختارها فيه

تذکر: در فهرست با عنوان «نحو» و ناشناخته آمده است و يادآور شده که نسخه‌ای به نام «فصل سعدالله» و منسوب به ملا سعدالله در فهرست سليمانيه عراق ۱۶۳/۳ و نسخه‌ای ديگر در همان جا ۲۵۳/۴ ناشناس آمده که با توجه به نسخه ش ۶۲۰۸/۲ گلپايگانی نام کتاب و مؤلف ذکر شد؛ خط: نسخ، کا: محمد رحيم، تا: ۲۰ محرم ۱۳۰۶ق، جا: مدرسه حاجی امامعلی؛ محشی به نشانی‌های «۱۱۱۱۱۲» و «۱۲» و «س» و «منه»، با اين يادداشت: «در تاريخ فی سنة ۱۳۶۰ هجری حقير اقل السادات السيد رئوف ابن العالم الفاضل السيد الفاضل الخلخالی السهرآبادی توقع از جناب مستطاب علامی و فهامی آخوند ملا محمد رحيم امير حاجيانی رفت که هر وقت که به اين حاشيه کتاب نظر می‌فرمايد داعی را از خاطر ... کل فراموش نفرمايد التماس دعا دارم. و السلام»؛ جلد: مقوا، عطف تيماج قهوه‌ای، ۹۲گ، ۸-۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۴۲]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۷۸

آغاز: المتنزل لتنزيل حاله منزلة حال المتبوع ... الثالث فائدة النعت؛ **انجام:** و کان الفراغ من تبييض هذا الشرح ... و ان ينتفع به طالبيه بکرمه و احسانه ... و الحمد لله رب العالمين.

بيش از نيمی از مباحث اوليه کتاب در نسخه افتادگی دارد و از مبحث توابع (نعت) به بعد موجود است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مقابله شده، مصحح؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تيماج مشکی، ۴۰۸گ، ۱۴ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱۲ - ۱۴۳]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال الشارح و کان الفراغ من تبييض هذا الشرح المبارک مع تشويش البال و کثرة الهم و البلبال و کونی فی زمان و بلاد قد کسدت فيها سوق الفضل و طلابه و قامت دولة الجهل و احزابه فلم يعرف من العلم الا اسمه و لم يبق منه اثر الا ... الی ... سنه تسع و سبعين و الف احسن الله ختامها و اکمل علی احسن نسق نظامها و ذلک بالديار الهنديه و انا اسأل الله جل جلاله من فضله و انعامه ... الی ... و ان ينفع به طالبيه بکرمه و احسانه.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نازک (ايرانی)، جلد: تيماج مشکی، ۵۱۰ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۴ - ۳۳۲]

● **الحدائق النضرة فی احوال العترة الخيرة** / تاريخ پيامبر اکرم (ص) / عربی

al-ḥadā’iq-un naḍira fī aḥwāl-il ‘itrat-il xiyara

حسينی اعرجی، جعفر بن محمد، - ۱۳۳۲ قمری

hoseynī a‘rajī, ja‘far ebn-e mohammad (- 1914)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۰۴

کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۲ق،[د.ث. مجلس]

● **حدائق الوثائق** / نامه‌نگاری / فارسی

hadā’eq-ol vasā’eq

ناموس خواری، محمد بن علی، ق۷ قمری

nāmūs xārī, mohammad ebn-e ‘alī (- 13c)

در دو قسم نخست کيفيت ترکيب قبالات در ده «رکن»؛ دوم معرفت حالات و صورت دقايق در سه «صنف».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۹۱/۳-ف

نسخه اصل: توبينگن Oct. Or. 3512؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمود بن ضيف نجيب بن ابی المبانی نهاوندی، تا: ۲۴ ربيع الاول ۷۳۷ق [فيلمها ف: ۱ - ۵۷۸]

● **الحدائق الوردية فی مناقب و تراجم ائمة الزيدية** / تراجم / عربی

al-ḥadā’iq-ul wardīyya fī manāqib wa tarājim-i a’immat-iz zaydīyyat

فقيه يمانی، حميد بن احمد، - ۶۵۲ قمری

faqīh-e yamānī, hamīd ebn-e ahmad (- 1255)

در بيان احوال و مناقب و اخبار و آثار منظوم و منثور ائمه زيديه در دو «سفر». مؤلف در آغاز فصلی متضمن بر احاديث در فضليت عترة نبويه عليهم السلام ذکر نموده و پس از آن به سيره امام امير المومنين علی عليه السلام پرداخته و تا سيره المنصور بالله بن حمزه (- ۶۱۴ق) در حيات مؤلف کتاب را ادامه داده و در خاتمه قصائد و اشعاری از کميت، و فرزدق و دعبل بن علی خزاعی و ابن الرومی و قاضی تنوخی ابی القاسم علی بن محمد و ابی فراس الحمدانی که در فضليت و عظمت اهل بيت عليهم السلام سروده‌اند ذکر نموده‌اند.

آغاز: بسمله. الهم صلی علی محمد و آله ... الحمد لله الذی افاض علينا انوار الهداية وزجرنا بلطفه عن الغواية و حمانا بتأييده عن الانخداع بتمويهات اهل الضلالة ...

چاپ: صنعاء، مکتبة مرکز بدرالعلمی و الثقافی ۱۴۲۳ ق در ۲ جلد

[التاريخ و التراجم ص ۱۵۱؛ بروکلمان ۱/ (۳۲۵) ۳۹۷؛ معجم المؤلفين ۸۳/۴؛ مصادر التراث اليمنی فی المتحف البريطانی / ۴۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۴عکسی

آغاز: الامام القاسم بن ابراهيم عليه السلام؛ **انجام:** و هذا اخر ما

رمنا ذکره فی هذا الکتاب الموسوم بالحدائق الوردیة ... قدامن المخاوف.

نسخه اصل: موزه بریتانیا، ش Or. 3786 (ریو، فهرست خطی عربی /۳۰ و ۳۲۹). جزء دوم کتاب و از ترجمه قاسم بن ابراهیم شروع، و در آخر کتاب ختم می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً ۸ یاقرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، در پایان چند برگ مطالب اضافه دارد؛ ۲۳۹گ، ۱۷سطر [عکسی ف: ۲ – ۳۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۸عکسی

نسخه اصل: موزه بریتانیا – لندن ش Or. 3812 (ریو / ۳۲۹، شماره / ۵۳۳). سفر اول کتاب است و بعد از مقدمه از سیره امیر المومنین علی علیه السلام شروع و بسیره ابوالسرایا محمد بن ابراهیم معروف به ابن طباطبا ختم می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۹۷۲ق؛ مصحح، دارای نشانه بلاغ به تاریخ روز دوشنبه ۷ صفر ۹۷۳ می‌باشد؛ ۱۹۸گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۱ – ۱۹۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۷عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا آخر ما رمنا ذکره فی هذا الکتاب الموسوم بالحدائق الوردیه ... و نساله الصلوة علی محمد و اله خیر ال و حسبنا الله ونعم الوکیل

نسخه اصل: چستربیتی – دبلین ش ۳۸۳۷ (اربری فهرست چستربیتی ۲۶/۴). تمام کتاب از اول سفر اول تا آخر سفر دوم؛ خط: نسخ، کا: محمد بن سلیمان، تا: دوشنبه ۱۷ رجب ۱۰۰۹ق؛ مصحح، محشی، با نشانه بلاغ در پایان سفر اول به تاریخ جمادی الثانی و در پایان سفر دوم به تاریخ رجب ۱۰۳۴ق؛ ۳۲۲گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۱ – ۱۹۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الموت مبسوطه حبایله ×× و الناس ناح منهم و محتبل / من یعتلقه یعب به ابدا ×× و من نجا یومه یبل

جزء اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۰ق؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: مقوا، رویه مشمع آبی، ۲۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۱۹۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال السید أبوطالب و روی عن حسین بن زید بن علی ...

نسخه اصل: در یکی از کتابخانه‌های شهر صنعا در یمن؛ جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با بلاغ مقابله؛ یادداشت‌های تملک به تاریخ ۱۱۷۸ و ۱۲۸۸ق دارد؛ ۳۱۵ص، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۴ – ۳۲۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۵۸

آغاز: برابر

جلد اول؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد باقر بن ملا محمد مقدس زنجانی، تا: ۱۲۹۵ق، برای سید اسماعیل؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۲۵گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۸ – ۱۴۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۹عکسی

آغاز: القاسم بن ابراهیم علیه السلام هو ابو محمد القاسم بن ابراهیم بن اسماعیل بن الحسن بن الحسن بن علی بن ابی طالب علیهم السلام؛ **انجام:** ویلی هذه الوریقات لواحق الحدائق الوردیه ... من اول القرن السابع الهجری الی آخر سنة ۱۳۵۰ الف و ثلاثمائة وخسمین لاحقر الوری محمد بن محمد بن یحیی

نسخه اصل: سید محمد بن محمد بن یحیی زباره یمنی– صنعا. سفر دوم کتاب است و در پایان سه صف به عنوان مستدرک بآن اضافه شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۵۱ق؛ گرچه دکتر لطفی عبدالبدیع فهرست‌نگار معهد المخطوطات العربیه مصر در تعریف این نسخه نوشته است: «ویلی هذا الجزء لواحق الحدائق الوردیة بتراجم اعاظم الائمة الدعاة من العترة النبویة و ذکر و فیات اکابر العلماء والحوادث التاریخیه بالبلاد الیمنیة» (فهرست المخطوطات المصورة التاریخ ۱۱۴/۲) لکن در آخر نسخه عکسی این کتابخانه فقط عنوان این لواحق را دارد؛ به دستور عز الدین محمد بن محمد بن یحیی زباره یمینی در حاشیه تصحیح شده، قبل از کتاب شرح حال مؤلف به خط سید محمد زباره در شب اول رمضان ۱۳۵۱ق نوشته شده؛ ۱۱۰گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۱ – ۱۹۱]

● حدائق الیقین فی فضائل امام المتقین / فضایل و مناقب / فارسی

hadā’eq-ol yaqīn fī fazā’el-e emām-el mottaqīn

استرآبادی، امیر محمد بن ابی طالب، ق۱۰ قمری

estarābādī, amīr mohammad ebn-e abī tāleb (- 16c)

اهداء به: شاه طهماسب صفوی

هشتاد آیه که در شأن حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام نازل شده به استناد به روایات شیعه و سنی و گفته‌های مفسران معروف، در این رساله گرد آورده شده است با اشعار مناسب گویا از مؤلف.

آغاز: توشیح کلام هر سخن دان ×× حمد است و سپاس و شکر یزدان / ... محامد متعاقب شایسته مبدعی است که بکواکب عقاید دینیه افلاک دلها را بأحسن وجوه بیاراید ...

انجام: یا رب زکرم ممد او باش ×× در جنگ عدو معد او باش

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دهه شوال ۹۸۰ق؛ مجدول، دارای سرلوح مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ – ۱۶۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۴۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمد جنابذی، تا: ۱۰۴۳ق، جا: برهانپور؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قرمز، ۹۷ص، ۱۵ سطر (۱۵/۵×۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۳ – ۴۰۱]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۹

آغاز: درگاه اشرف خاصان لی مع الله ابی القاسم محمد رسول الله و بر آل بزرگوار و عترت نامدار او؛ **انجام:** برابر

در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج ماشی، ۱۰۰گ، ۱۹سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۴۸۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۵گ (۵۴پ-۵۸ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۶ - ۱۰۹]

● **حدادی** / صنعت / فارسی

haddādī

رساله فارسی عرفانی، برای نزدیک کردن ذهن عوام به شناخت اهل این حرفه، همانند آن به نام چیت سازی از اهل آن حرفه گذشت.

[الذریعه:۱۶۹/۱۱-/۱۷۰ش۱۰۶۰]

اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: الحمدلله رب العالمین، و الصلاة و السلام علی نبیه و رسوله محمد و آله اجمعین. اما بعد، بدان که این ذکری است در بیان آن که مفردان و استادان و غالبان و کمربستگان بدانند که سررشته کار حدادی از کجا پیدا شده است ؟ و از کی ؟

بی‌کا، بی‌تا [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۱۵۰]

● **حد اسم** / نحو / فارسی

hadd-e esm

نظام آبادی قزوینی، اخی محمد

nezām-ābādī qazvīnī, axī mohammad

رساله مختصری است در بیان تعریف اسم در نحو و بنای بحث را عبارت شرح جامی قراد داده که «الاسم مادل علی معنی فی نفسه غیر مقترن باحد الازمنة».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۴۸/۳

آغاز: هوالعلیم العلام اللهم رب ذدنی علماً و هو ارحم الراحمین ... ترک حمد له در خطبه این رساله اشاره به آن است ه بسمله متضمن حمد له هم هست؛ **انجام:** عقل اولاً و بالذات ملاحظه استقلال معنی اسم می‌کند و بعد از آن ادراک این می‌کند که معنی اسم مقترن به زمان نیست و فعل از این حیثیت که محتاج ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۱۱ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱گ (۶۸ر-۷۸پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۳ - ۶۱۱]

● **حد اقلیدس تألیف النسب و تعریف قدر النسبة** / ریاضیات / عربی

ḥadd-u uqlīdis ta’līf-in nasab wa ta‘rīf-i qadr-in nisba

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۸۴/۳

خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: قرن ۹ [ف: ۳ - ۴۳]

● **حد البلوغ الذی یصیر به الانسان مکلفا** / فقه / عربی

ḥadd-ul bulūġ al-laḏī yaṣīr-u bi-hi-l insān-u mukallafā

صیمری، حسین بن مفلح، - ۹۳۳ قمری

saymarī, hoseyn ebn-e mofleh (- 1527)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۴۷/۵

آغاز: بسمله، الحمدلله ولی الحمد و صلی الله علی ... و بعد فهذه رسالة فی حد البلوغ الذی یصیر به الانسان مکلفا؛ **انجام:** و جعلنا من انصاره و اعوانه و حزبه و اتباعه بحق، محمد و آله الطاهرین و صحبه الاکرمین و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، کا: یحیی بن حسین بن حسن بن ناصر سلمابادی، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۹۰۸ق؛ در پایان انهاء مؤلف به خط خودش برای نویسنده؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ لبه‌دار، ۳گ (۱۸ر-۲۰ر)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۵ - ۴۳۴]

● **حد بقاء الجنة و النار** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥadd-u baqā’-il janna wa-n nār

بحرانی، علی بن عبدالله، - ۱۳۱۹ قمری

bahrānī, ‘alī ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1902)

تاریخ تألیف: ۲۵ رجب ۱۳۰۴ق

پاسخ سؤالی است درباره اندازه دوام بهشت و دوزخ و جاوید بودن بهشتیان و دوزخیان در آنها، با استدلال به ادله عقلی و نقلی.

آغاز: الحمدلله الذی وجب له الاتصاف بالقدم و امتنع علیه الحدوث و العدم

انجام: و تحصیل المآرب بقدر الامکان و استغفر الله من التقصیر و اساله ارشادی الی الصواب فی کل باب.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶/۲۶ و ۷۱۲/۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ جلد: مخمل نیلی، ۶گ (۱۸۸ر-۱۹۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۱۰] و [عکسی ف: ۲ - ۳۶۴]

● **الحدث (رسالة فی)** / فلسفه / عربی

al-ḥadaṯ (r.-un fī)

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)
رساله‌ای درباره حدوث
آغاز: سئل عن الحدث، فقال ای شیئ تعنی بالحدث؟ قیل کون الشیء بعدن ان لم یکن. فقال: بعد، انما اذا تقدمه قبل، و القبل و البعد فی الزمان فقت أثبت زماناً قبل الزمان. قیل فالقدم؛ قال ایش تعنی بالقدیم؟ قال ...
انجام: و نسبة الحکیم الی التعطیل و الامساک عن فعل الخیر مع القدرة علیه زماناً لانهایة له، تعالی الله عما یقولون علوا کثیراً

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۵۹/۱۱-عکسی و ۳۷۱/۱۱-عکسی و ۴۳۷/۱۱-عکسی
آغاز و انجام: برابر
اصل نسخه: ایاصوفیا، ش ۴۸۴۹ ؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: مقابله شده ۶۹۷ق؛ ۲ص (۹۷-۹۸) [عکسی ف: ۲ - ۹۸]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۹۰/۱۳-ف
همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۶]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۱۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** من حیث الجواهر ذلک المعنی موجود فیه قبل ترکیب و الحمدلله
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۹ق؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱گ [رایانه]

● **حدث العالم لبعض المحدثین** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥadaṯ-ul ʻālam li-baʻḍ-il muḥdiṯīn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۶/۵-ف
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، راغب پاشا ش ۱۴۶۴؛ ۳گ (۵۶-۵۸)، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۸]

← الحدث فی اثناء الغسل ← حکم الحدث اثناء غسل الجنابة

● **حد الجسم = استضاءة الجو = الضوء = الطول و العرض = المشف** / فلسفه / عربی
ḥadd-ul jism = istiḍā’at-ul jaww = aḍ-ḍuw’ = aṭ-ṭūl wa-l ʻaraḍ = al-mušaf
ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)
این رساله به نامهای «حد الجسم» و «الضوء» و «الطول و العرض» و «المشف» نیز ثبت شده؛ به همین جهت برخی آن را سه رساله جداگانه یاد کرده‌اند. این رساله از خواجه رئیس ابوعلی سینا است درباره روشنایی و در آغاز می‌گوید که در نگارش‌های دیگر خود به تفصیل سخن رانده‌ام. قنواتی در شماره ۵۶ به نام «استضائة النور» از آن نام برده و دو نسخه نشان می‌دهد. (دانش پژوه)
آغاز: سألتنی وفقک الله و أیانا للصواب أن اعتذر بالاختصار عما افترق به من مخالفة الجمهور فی أمر استضاءة الجو و امر الطول و العرض و العمق المأخوذ جمیع ذلک فی حدالجسم ...
انجام: فأمر مایحتاج الآن إلی أن أشرحه فقد بالعنایة إلی مواضع أخری
[مصنفات ابن سینا – مهدوی ۷۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۸۶/۱۱-ف
نسخه اصل: لیدن Cod. Or. 184 (ش ۱۴۷۷)؛ بی کا، تا: با تاریخ ۵۱۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۶]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۵۸(آ)-۴۶۳/۵۸(ب)-ف
نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی کا، تا: با تاریخ ۷۵۴ق؛ ۳گ (۱۱۶ر-۱۱۸پ) در هامش [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۳]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۵۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و انه هل یجد ح شیئا من ذلک متعینا فی جوهره لیس بقیاس الی غیره لعمری انه لایجده و السلام.
بی کا، تا: با تاریخ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعده ۱۲۴۵؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۳۲۵پ-۳۲۷ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۲۲]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴/۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۵۴-۶۰)، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۷]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۴۷/۹
آغاز و انجام : برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۲۱ق؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۸۶پ-۸۷پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۲۲۴]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۹۴/۹-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۳۰]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۴/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۶۱ق، جلد: تیماج، ۲گ (۲۱۴ر-۲۱۵پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۴۲]
۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۱۰/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۰۸۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد:تیماج سرخ، ۲گ (۱۱ر-۱۲پ)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۳۹۹]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۷۷/۳
آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدرضا حاجی محمود اصفهانی، تا: قرن ۱۳؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سرخ، ۲ص (۱۹۰-۱۹۱)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۴۴ - ۱۱۱]

● **حد شرب الخمر** / فقه / عربی

ḥadd-u šurb-il xamr

بلال بن سنان

balāl ebn-e sanān

تاریخ تألیف: شوال ۱۰۰۸ق

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۷۸/۹

آغاز: بسمله. و به عون، الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه؛ **انجام:** ثمان و الف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۷۶پ-۷۷پ)، ۲۳ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۸۰]

● **حدق العیون** / فقه / عربی

ḥadq-ul ‘uyūn

عبدالله بن حسین بن حسن، - ۶۰۰ ؟ قمری

‘abd-ol-lāh ebn-e hoseyn ebn-e hasan (- 1204)

وابسته به: مختصر القدوری فی فروع الحنفیة = مختصر القدوری = المختصر فی الفقه؛ قدوری، احمد بن محمد (۳۶۲-۴۲۸)

شرح توضیحی و مزجی بر مختصر قدوری است که در دو مجلد تألیف شده، این شرح از شروح مفصلی می‌باشد که بر آن مختصر تألیف گردیده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله علی عواطف کرمه و سوابغ نعمه ... فان علم الفقه مما لا یخفی جلاة قدره

[کشف الظنون: ج ۲ص۱۶۳۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۱۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان قال ثلث مالی بین زید و عمرو و زید میت کان لعمرو نصف الثلث ... ما یملکه الموصی عند الموت

جلد۱. از طهارت تا پایان وصیت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی، دارای سرلوح، با کتیبه؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی کشمیری، جلد: تیماج، ۲۹۱گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۵۹]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۹

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۵۴۴]

● **حد القصر** / فقه / عربی

ḥadd-ul qaṣr

شیروانی، حیدر علی بن محمد، ق۱۲ قمری

šīrvānī, heydar ‘alī ebn-e mohammad (- 18c)

مختصری در بیان حدی که واجب است مسافر در نماز خود قصر کند، با ذکر ادله.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۶۴/۱

آغاز: والحمدلله رب العالمین و الصلاة علی عباده الذین اصطفی محمد و عترته الطاهرین؛ **انجام:** و کل ذلک واضح بحمدالله و منه والحمدلله اولا و اخرا و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین اجمعین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، ۴گ (۱پ-۴پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [مؤید: ۲ - ۱۶۹]

● **حد الکبائر** / حدیث / عربی

ḥadd-ul kabā’ir

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری

ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

رساله‌ای مختصر شامل روایاتی که دلالت می‌کند برگناه کبیره؛ گناه کبیره گناهی است که خداوند وعده عذاب برآن داده است و سپس حق پدر و مادر بر فرزند را با یکدیگر بررسی می‌کند.

تذکر: در فهرست کتابخانه مسجد گوهرشاد (۲: ۸۹۵) نسخه‌ای معرفی شده است با عنوان «الکبائر» که آن نیز به خط مؤلف است اما از حسنعلی نخودکی دانسته شده و آغازی همانند این نسخه دارد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۱/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... فی الأخبار الدالة علی کون الکبیرة ما اوعد الله علیه النار الأول ما عن الکافی

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی - مشهد؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱گ (۱۸۱ر-۱۸۱پ) [عکسی ف: ۱ - ۴۲۲]

● **حد الکتاب و السنة** / - عربی

ḥadd-ul kitāb wa-s sunna

بحرانی، عباس بن علی

bahrānī, ‘abbās ben ‘alī

آغاز: بسملة، الحمدلله و لا حول و لاقوة الا بالله، اما بعد، فاعلم یا أخی أسعدک الله فی الدارین ... ان معتمدنا جماعة المحدثین فی أمور دیننا هو الکتاب و السنة و إعتقادنا أنه لایجوز لأحد التجاوز عنهما الی الآراء ...

انجام: و أما مادة الإجتماع فکلام الأئمة علیهم السلام ایضاً علی القول الأول و بین الخبر و الروایة ثمانیة فروق ذکرها الوالد رحمه الله فی رسائله و الحمدلله اولاً و آخراً

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۷/۲

خط: نسخ، کا: علی بن عباس بحرانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۲ – ۲۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۵۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱۴ر–۱۷ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۹ – ۶۰۶]

● **حد الکراهة المعتبرة فی الخلع** / فقه / عربی

ḥadd-ul karāhat-il mu‘tabara fi-l xal‘

قزوینی، حسین بن محمد ابراهیم، ۱۱۲۶؟ – ۱۲۰۸ قمری

qazvīnī, hoseyn ebn-e mohammad ebrāhīm (1714 - 1794)

رساله‌ای است در طلاق خلع، برخی فقهاء کراهت از جانب زوجه را شرط دانسته‌اند، از این رو مؤلف به درخواست گروهی این رساله را نگاشته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۳۸/۶

آغاز: بعد الحمد و الصلاة علی النبی و الآل علیهم الصلاة ... فی خصوص تحقیق الکراهة المشترطة فی الخلع من الزوجة بالتماس بعض الاخوان؛ **انجام:** و انحصر الدار فی الخلاص عن سماع منکراتها فی خلعها فحینوذ فلا بد من باب ذفع المنکر من خلعها و الله تعالی یعلم حقائق الأمور فی الاحکام.

خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، اندکی افزودگی در خصوص استصحاب بعد از انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۱۶۹ر–۱۷۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۳ – ۴۵۳]

● **حد المسافة** / فقه / عربی

ḥadd-ul masāfa

مجذوبعلی شاه، محمد جعفر بن صفر، ۱۱۷۵ – ۱۲۳۸ قمری

majzūb-‘alī-šāh, mohammad ja‘far ebn-e safar (1762 - 1823)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۰۵/۶

آغاز: الحمد لله علی ما عطانا من الآ لاء و انعمنا من النعماء؛ **انجام:** فیکون عملنا علی ما اختاره ابن ابی عقیل ره و الله الهادی الی الطریق المستقیم تمت فی شهر شعبان المعظم سنه ۱۲۰۴ علی ید مؤلفه العاصی محمد جعفر بن حاج صفر خان لهما الرحیم الرحمان.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شعبان۱۲۰۴ق؛ مصحح؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۴۶۳]

● **الحدوث** / پاسخ پرسشها / عربی

al-ḥudūṯ

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

در پاسخ پرسشی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۲/۷

بی کا، تا: با تاریخ۱۲۳۳ق، جا: قزوین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳ص (۱۱۲–۱۱۴)، ۱۸سطر (۹×۱۵) [ف: ۱۲ – ۲۶۲۴]

● **حدوث** / حدیث / عربی

ḥudūṯ

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۱۶

آغاز: حدثنا محمد بن بکران النقاش و احمد بن بکران النقاش و احمدبن الحسن القطان؛ **انجام:** یحتی یتوفانا و غفر (کذا) لنا بعد ذلک ... و سلم تسلیما کثیرا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۴۲

آغاز: به مرؤته و روی من سمع فغحشة فافشا ها؛ **انجام:** و فیه اثنا عشر کتابا الاول کتاب التجارة و فیه اثنا عشر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

← حدوث اجسام ≻ قدم و حدوث اجسام
← حدوث اجسام ≻ قرابادین

● **حدوث اسم الاعظم** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥudūṯ-u ism-il a‘ẓam

گویا از حسن بن عبدالرحیم مراغی (ق ۱۳ هـ).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۹/۷

آغاز: اعلم ان ما ورد فی حدوث الاسم الاعظم قد وقع فی عبارته اختلاف ما فعلی ما رواه الصدوق ره؛ **انجام:** ایا ما تدعوا فله الاسماء الحسنی.

خط:نسخ،کا: رستم بن بیجن؟، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۳۷۲–۳۷۶)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۲ – ۲۲۸]

● **حدوث الاجسام** / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-ul ajsām

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸۹/۴

آغاز: ... لنا انه لو لم یکن جمیع الاجسام حادثاً یلزم احد الامرین ... کون الاجسام واجبة الوجود بذاتها او کون الحادث قدیماً و کلاهما محال و انما قلنا؛ **انجام:** و ان کان عن امر منفصل یلزم کون الصانع ناقصاً محتاجاً فی کماله الی منفصل و هو محال مسألة الاجسام کلها حادثه خلافا للفلاسفة و البراهمه و الانخاس؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سفید سمرقندی، جلد: تیماج زرد، ۲ص (۱۷۱-۱۷۲)، ۲۱ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۱۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۱۴
آغاز: الحمد لله الذی جعل جبلة الانسان علی محبت العلم و العرفان و فضلهم علی سایر الحیوان بالفکر و الامعان؛ **انجام:** اذ اللازم من الفرض المذکور ما من عدم الا و قد زال فی حین لا من حین الا و قد زال فیه عدم.
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۲۰ر-۲۱پ)، مختلف السطر (۱۰/۵×۲۳)، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۶۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۰۷/۱۰
آغاز: الحمدلله الذی جعل جبلة الانسان علی محبت العلم و العرفان و فضلهم علی سایر الحیوان بالفکر و الامعان؛ **انجام:** فمن قبیل ابهام العکس اذ اللازم من الفرض المذکور ما من عدم الا و قد زال فی حین لامن حین الا و قد زال فیه عدم
تقدیم شده به سلطان بایزید خان، جنان که نویسد: «لما شرفنی بمزید اللطف و الحسان و تصدقنی مدرسة من الثمان توجهت تلقاء عتبته العلیة العلیة لتقبیل تراب سدته السنیة فتفقدت تحقة تناسب لحال هذا النحیف فانی توجد تلیق بجنابه به الشریف فاردت ان اکتب مما لاح بالذهن الکلیل و البال العلیل ... فکتبت ما وقع فی الدرس الاول فی المدرسة السلطانیة فی بروسه المجمیة عند جمع کثیر من الموالی وجم عفیر من الاهالی ثم صممت الیه جواباً لسؤال فی حدوث الاجسام منسوب الی بعض من الموالی العظام لم یرو من احد جواب یلیق بالرضا و القبول و ان بذل جهده بعض من الفحول ثم نسبه الی نفسه من لیس دفع عشرة آلاف درهم ... حال فاجبت عن السؤال بما لا مجال للنزاع و الجدال لمن نظر فیها بالانصاف»؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد ارض رومی، تا: ۱۰۷۶ق؛ تملک: سید حاج ابی بکر مفتی زاده انطاکی در سال ۱۲۰۹ق؛ مهر: مدوری که کلمه علی در آن دو بار به صورت آینه‌وار تکرار شده، مهر هشت ضلعی که کلمه «ابوبکر» در وسط و نام اصحاب کهف در اطراف آن نقش بسته است: «یملیخا، مکسلیینت/ مشلیینا، مرنوش/دیرنوش، ساذنوش/کفشططیوس، قطیر» با تاریخ ۱۱۵۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰گ (۱۴۴پ-۱۵۳ر)، ۱۳-۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۱۰
آغاز: هو بسمله اختلف اهل العلم فی حدوث الاجسام و الوجوده المحتملة بحسب الفرض اربعة؛ **انجام:** ثم حدث من الحرکات السماویة امتزاجات هذه العناصر و منها هذه المرکبات.
در این نامه سخنان فیلسوفان و پیروان دین‌ها آمده و از حدوث جسم‌ها گفتگو گردید؛ خط: شکسته تعلیق، کا: ناصرالدین حسین بن نورالدین محمد کرمانی، تا: با تاریخ ۱۰۹۷ق، جا: کرمان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی طلاکوب، ۱ص (۱۰۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۲۴۶]

● حدوث الاجسام من الجواهر / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-il ajsām min-al jawāhir

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری

ʻalam-ol-hodā, ʻalī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

مؤلف در این رساله ادله ملحدان بر قدم عالم را پاسخ گفته و رد کرده است.

آغاز: الحمدلله عاصم المؤمنین من اتباع الشبهات و قاصم المعتدین بظهور حججه البینات و صلواته علی سیدنا محمد ذی المعجزات الباهرات ... مسألة ... ما یقال لمن یدعی عند اقامة الدلیل علی حدث الجسم و الجوهر و العرض شیئاً لیس بجسم و لا جوهر و لا عرض احدث الله تعای الاشیاء، منه و ما الذی یفسد دعواه عند المطالبة بالدلالة علی صحتها؟ الجواب اول ما نقول احداث شیی من شیی غیره کلام محال ظاهر الفساد لان المحدث علی الحقیقة هو الموجود بعد ان کان معدوما ...

انجام: فیجب أن یکون للجمیع هیولی لان الطریقة واحدة و کلام ها و لا ابداً غیر محصل و لا مفهوم و هم یدعون التحدید و التحقیق و ما ابعدهم من ذلک، تمت.

چاپ: ضمن الرسائل الشریف المرتضی، قم، دار القرآن الکریم، ۱۴۰۵ق، تحقیق سید مهدی رجائی، الجزء الثالثة، ص ۳۲۹-۳۳۴
[نجاشی ۱۹۲، ریحانة الادب ج ۳-۱۱۶؛ الذریعه ج ۵-۱۹۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸/۷ خوئی
آغاز: مسألة فی الاعتراض علی من یثبت حدث الاجسام.. ما یقال لمن یدعی عند اقامة الدلیل علی حدوث الجسم و الجوهر و العرض ... الجواب اول ما یقول احداث؛ **انجام:** برابر
بی کا، تا: قرن ۱۱؛ شماره فرعی باتوجه به ص ۲۷۰ فهرست اصلاح شد؛ ۳ص (۳۱-۳۳) [ف: ۷ - ۱۰۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۳/۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۷۶ر-۷۷ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۷۶۲]

۳. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۴۰/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: ملا محمد لاری، تا: غره محرم ۱۰۴۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۶گ (۷۹-۸۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: ۱۱۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۹۰/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۴۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۵/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالحمید بن محمد مقیم خطیب عبدالعظیمی، تا: ۱۷ ربیع الثانی ۱۰۵۶ق، جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۳گ (۸۲پ-۸۴ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۴]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۱۱/۱۱
نسخه اصل: کتابخانه مرتضوی - مشهد مقدس؛ خط: نسخ، کا: عزیز الله بن عبدالعلی فراهانی، تا: ۱۰۷۴ق؛ ۴ص (۷۹-۸۲) [عکسی ف: ۷ - ۲۰۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۷/۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فیجب أن یساویه ایضاً فی کیفیة حدوثه علی انا قد بینا انما احدث من غیره لیس بمحدث فی الحقیقة و العرض. ناتمام.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دفتری خط‌دار، ۴گ (۵۳پ-۵۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۵۲۸]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۳۲-ف
نسخه اصل: کتابخانه آقای شیخ آقا بزرگ تهرانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۵]

● حدوث الاسماء / اسماء الله / عربی

ḥudūṯ-ul asmā’

قاینی، قاسمعلی، ق۱۱ قمری

qāyenī, qāsem-‘alī (- 17c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۳۰/۱
آغاز: بسمله. حمدله ... و بعد المحتاج الی قاسم الارزاق قاسم علی القاینی حرر سطوراً لحدوث اسماء الذات و الصفات و الافعال. باب حدوث الاسماء؛ **انجام:** و لذا کان زحل المعدلة جامع الاسرار، بیت: اسرار برون می‌نه توان داد و گرنه ×× در خلوت ما هست خبرها ز گذرها / (تمت الرسالة فی شهر رجب ... سنة ست و تسعون بعد الالف ... کتبه ... محمد کاظم).
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد جعفر، تا: ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۹۶ص (۱-۹۶)، ۱۴سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۵۴۹]

● حدوث الحروف (رسالة فی) / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-ul ḥurūf (r.-un fī)

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

جز رساله «اسباب حدوث الحروف» است که دکتر خانلری آن را چاپ کرده است
آغاز: بسمله. اما بعد حمدالله الذی افاض علی الانسان سجال الجود و الاحسان و شرفه بالقلب و اللسان و زینه بالاخلاق الحسان ... فاعلم یا اخی وفقک الله لدرک المعانی و بلغک بلطفه جمیع المقاصد و الامانی ان الصوت قرع فی الهواء تدرکه حاشیة السمع و هو نوعان حیوانی و غیر حیوانی
انجام: کما یفعل الابوان بالولد الرضیع حذوالقذة بالقذة هذا آخر ما اردنا تقریر و تحریره من مراتب الحروف و الله الموفق للصواب و الیه المرجع و المآب و الحمدلله کما هو اهله ... و نعم الوکیل
چاپ: قاهره، ۱۳۳۲ق؛ نیز به سال ۱۳۴۸ق

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۴/۲۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق بی نقطه، کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: قرن ۱۱، جا: شیراز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۴گ (۲۰۳ر-۲۰۶ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۳سم [ف: ۸ - ۴۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴۱/۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبد الرشید، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۵ص (۱۵۲-۱۵۶)، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۱۲۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵/۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن نعمت طبسی، تا: ۱۰۹۱ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۶ص (۱۵۳-۱۵۸)، ۲۵ سطر، [سنا: ف: ۲ - ۱۹۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۲۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱ص (۱۰۷ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۲۴]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۶/۲۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۱۰۵-۱۰۸) [ف: ۴ - ۲۹۷]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۴۵/۵
آغاز و انجام: برابر
بی کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۳گ (۱۰ر-۱۲ر)، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۷سم [ف: ۹ - ۶۸]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۶۹/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۶ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن آبی، ۴گ (۱۵۶ر-۱۵۹)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۹ - ۲۱۰]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۱۰/۱۰-۳۹/۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۲۵]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۲/۱۶

آغاز و انجام: برابر

بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، زرد، ۴گ (۶۶پ-۶۹پ)، ۱۷ سطر [ف: ۱۱ - ۵۸۸]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه شماره ۱۲۱۶ کتابخانه مدرسه سپهسالار نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۰گ،۷ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۴۱]

● الحدوث الذاتی / فلسفه / عربی

al-ḥudūṯ-ud ḏātī

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

چاپ: تهران،سنگی، ۱۳۰۲ق، وزیری، ۱۰۹ص(رسائل آخوند ملاصدرا: صص ۱-۱۰۹)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۱۲/۳

آغاز: بسمله. حمدله. صلاه. فی اثبات الحدوث الذاتی و المذکور فیه و جهان؛ **انجام:** و ان لم یشتهر بین القوم. تم بالخیر و السعادة.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۵۰ ر و پ)، ۱۲ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۷ - ۲۹۶]

● حدوث السماء / فلسفه و کلام / عربی

ḥudūṯ-us samā'

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

تاریخ تألیف: ۲۹ صفر ۱۲۲۰ق

این رساله را در پاسخ شیخ علی بن صالح درباره حدوث آسمان تألیف کرده است.

چاپ: دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۲۷۶، رحلی

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۰

آغاز: بسمله، الحمدلله.. فیقول العبد المسکین احمد بن زین الدین؛ **انجام:** و ترتبات آثار جمله نعوذ با الله من

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۸۳

آغاز: بسمله، فی الکافی والتوحید عن الصادق ع قال ان؛ **انجام:** و از فعل مگ پشیمان شو تمت الوصایا ... الاربعه ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق [رایانه]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۱۷/۸

خط: نسخ، کا: احمد بن جعفر موسوی، تا: ۱۲۳۸ق؛ ۱۷ سطر، قطع: جیبی [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۳۱۸]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۸۴/۵

کا: محمد رضا بن عبدالغفار بن عبدالرزاق نجف آبادی اصفهانی، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۴گ (۲۰پ-۲۳پ) [ف: ۵ - ۲۸]

← حدوث العالم ⟵ اثبات حدوث العالم

← حدوث العالم ⟵ اللمحات الملحقة باللمعات

← حدوث العالم ⟵ اللب

● حدوث العالم / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-ul 'ālam

فرید غیلانی، عمر بن علی، - ۵۸۲ قمری

farīd-e qeylānī, 'omar ebn-e 'alī (- 1187)

تاریخ تألیف: ۵۲۳ق

توصیف استاد دانش‌پژوه با تلخیص چنین است: در صفحه عنوان نام کتاب چنین است: «رسالة حدوث العالم للشیخ الامام افضل الدین عمر بن علی بن غیلان رحمه الله» نام او در آغاز کتاب بدین‌گونه آمده: «الشیخ الامام افضل الدین استاد الزمان عمر بن علی بن غیلان تغمده الله بالغفران» و از دیباچه چنانکه خواهیم دید برمی‌آید که او در شوال ۵۲۳ در مدرسه نظامیه مرو دانش می‌اندوخت و در شوال ۵۲۴ در نیشابور بود و فراگرفتن منطق را که در همان مرو آغاز کرده بود در این شهر به انجام رساند و پیش از این در بلخ بود و حساب و جبر و هندسه می‌آموخت. چنانکه خود می‌گوید وی از دشمنان اندیشه و پندار ابن سینا است و در منطق هم از او خرده‌ها گرفته است. ابن سینا رساله‌ای در اثبات قدم جهان به نام «رسالة الحکومة فی حجج المثبتین الماضی مبدا زمانیا» نوشته است و غیلانی در این رساله که در رد آن نوشته است می‌خواهد سخنان او را بیاورد و باطل کند. او در ضمن از بسیاری از مسائل مهم اصول دین هم یاد کرده و بر ابن‌سینا تاخته است و در بسیاری از جاها از اشارات و شفا و گویا مباحثات هم عبارت‌هایی آورده و از آنها خرده گرفته است. غیلانی در آغاز از آراء ابن سینا درباره معاد و نبوت و معجزه و کرامت هم یاد نمود و دریافت که ابن سینا یا آنها را منکر است یا اینکه از روی «مذاهب الطبیعة» آنها را حل می‌کند او می‌گوید که از مسئله حدوث جهان بسیاری از اصول دین درست می‌شود و از این روی باید بدان ارج نهاد و فیلسوفان در این مسئله خلاف کرده‌اند و منشاء فساد در دین شده‌اند و باید ریشه سخنان گمراه‌کننده آنها را کند و آشکار ساخت که اصول

عقاید آنها کفر و گمراهی است تا اینکه می‌گوید: «و قد رایت یوما رجلا من المقدمین یشنع علی مشهور من المذکورین و یقولون عن حر شدید انه: [لعن الشیخ الرئیس ابا علی] فقلت: [ما احسن ما فعل] و یثبت (گویا: اثبت) له وجه ذلک فسکن غضبه و سکت». در اینجا است که او عبارتی از آغاز تهافت غزالی در نکوهش از فیلسوفان آورده و مانند او و شهرستانی در ملل و نحل گفته است که پس از یونانیان به سخنان همان فارابی و ابن‌سینا می‌توان نگریست. باید گفت که این رساله غیلانی دومین تهافت الفلاسفه می‌باشد. آنگاه می‌گوید که دوستداران سخنان فیلسوفان دو دسته‌اند گروهی به اخلاق و ریاضی و پزشکی و کلام و «مختلف فقه» و منطق می‌پردازند و می‌شود آنها را آگاه نمود و از گمراهی بیرون آورد. در منطق اگر چه گمراهی نیست ولی مثال‌های آن از دو علم الهی و طبیعی گرفته می‌شود و خواننده را وامی‌دارد که آنها را هم بخواند و سودی هم در آنها نیست. علم کلام نیز با فلسفه آمیخته شده و خواننده آن ناگزیر می‌شود که به نوشته‌های ابن‌سینا که «معتبر و معتمد» شمرده شده است بپردازد تا از فلسفه آگاه گردد و ناچار هم باید از منطق آگاهی یابد. پس از این غیلانی می‌گوید: «و کان سبب شروعی فی تحصیل علومهم انی لما حصلت فی المدرسة النظامیه بمرو حرسها الله فی شوال سنة ثلث و عشرین و خمسائة و اقبلت علی قرائة خلاصات الفقه و المباحثة فیها کنت اسمع من بعض من کان یباحثنی الفاظا و معانی لم اعهدهما فسالتهم عنهما فوصفوا لی المنطق و قالوا انه اعون شیء علی المناظرة و اقوی عدة فی مغالبة الخصم فحرصت علی تحصیله و احکامه و شدوت شیئا منه بمرو ثم ارتحل فی شوال السنة الاخری الی نیشابور و اتممته هناک و کنت قبل ذلک احکمت علی الحساب ببلخ و مهرت فی استخراج المسائل الجبریة و رایت فی کتب الحساب اشکالا هندسیة و سمعت من استادی فیه ذکر کتاب اقلیدس فی اصول المقادیر فحصلت شطرا صالحا منه و من غیره من کتب الهندسة و اصول علم النجوم فدعتنی هذه العلوم الی النظر فی الطبیعیات و الالهیات لمصاقبة بعضها لبعض و کان قلبی یضیق لمخالفة ما فیها لما کنت اعتقده من اصول الدین و علمت ان ابطال ذلک انما بعلم الکلام فاشتغلت نتعلمه و کان اکثر غرضی منه و اکثر همی فیه الوقوف علی فساد شبههم فی مخالفة الحق فوجدت فیه من آراء الفلاسفة ما خالفه ابن سینا و ابطله فزادت رتبتی فی تصفح کتبه و تحقیق ما فیها لیکون معارضة اقاویلهم و مناقضة شبهم عن حقیقة و بصیرة فانعم الله جل جلاله علی لما هلم من صدق همتی و خلوص نیتی فیما قصدته بان فتح علی ما انغلق علی کل من تقدمنی حتی خطرت ابن سینا فیما لا یخطر ببال احدا مکان تخطئته فیه و هو علم المنطق فی کثیر من الواضع منه و عملت فیه رسالة سمیتها: «التوطئه للتخطئة» و عنیت بتخطئة فی مسائل اصول الدین و ها انا الان اذکر فی هذا الکتاب من ذلک ما یتعلق باثبات حدوث العالم و ابطال شبههم فیه و بعد الفراغ من هذا الکتاب اقبل ان شاء الله تعالی علی تحریر کتاب «التنبیه علی تمویهات کتاب التنبیهات» و علی تعقب کلامه فی کتبه الاخری و ابطال جمیع اراءه المخالفة للحق». وی همچنین می‌گوید: «و لم یزل روساء الباطنیة و دعاتهم من ابناء المجوس الذین کانوا یظهرون الاسلام و یبطنون عداوته و یسعون فی افساده و ابطاله بکل ما امکنهم من الحیل یتفلسفون و یدرجون کتب الفلاسفة و اقاویلهم فیما بین المسلمین لکنها لم تظهر کظهورها فی ایام الدیالمة بابن سینا و کان ابوه من الباطنیة علی ما حکی تلمیذة ابو عبیده الجوزجانی فی تاریخه فحمله خبث طینته و سوء عقیدته الموروثة عن ابیه علی ان اکب علی تحصیل علوم الفلسفة اولا ثم اجتهد مع ان قد رزقه الله تعالی فرط ذکاء و قوة طبع فی ترتیبها و تمحل ادلتها تم صنف فیها کتبا طوالا و اوساطا و قصارا و کتب ایضا رسالات کثیرة افصح فی جمیعها بالمقالات المخالفة للاسلام من غیر مبالات و تقیة بقوة و زادته ضعف دین صاحبه و سمی کتبه باسام حسنة کالشفاء و النجاة و الهدایة و التنبیهات و المعاد و الحکومة و درسها علی روس الاشهاد و راسل اهل زمانه بآراء ابتدعها فی فنون هذا العلم و کان مع ذکاء القریحة مسترسلا فی العبارة قادرا علی التمویه و التلبیس فیها و کان المنحازون الی الی جملته لحرمته و نعمته و المتحملون بتلمذته ینوهون بذکره و یبالغون فی اعلاء صیته و یقولون فیه و یکتبون عنه ما یکاد یخرج عن وسع البشر حتی فخم بذلک امره و عظم قدره فی قلوب العوام و الخواص ایضا و قد رسخ فی قلوب قوم من اهل زماننا ان الحق ما قاله کیف کان و ان الخطاء علیه بعید عن الامکان و ان من خالفه فی شیء مما قاله لم یعد فی زمرة العقلاء فلهذا حرصت علی تعقب کلامه و تتبع وجوه غلطه لینزل جماعة الغلاة عن الغلو فی حقه لکل من یکون سبب اغتراره بکلام الفلاسفة و خاصة ابن سینا الالفاظ المموهة و الاخبار الکاذبة ینتبه للرجوع الی الحق بالایقاف علی المعانی و الکشف عن الحقائق ان لم یطبع الله علی قلبه فیکون تنبیهه واجبا و مفیدا». سپس می‌گوید کسانی‌که شیفته شدند و نمی‌توان هم آنان را براه راست آورد گروهیند که از دین سرباز زدند و می‌پندارند که با فلسفه از نادانی می‌توان رهید و می‌گویند «ان الفلسفة فل السفة». از اینان کسانی هستند که دین را زیر پا نهادند و به مسلمانان ستم می‌کنند و شهرهایشان را ویران می‌سازند و مال‌هایشان را می‌ربایند. پس باید برای نگاهداری مسلمانان به علم کلام پرداخت و از فلسفه خرده گرفت و این علم اگر چه برای همه کس فرا گرفتن آن شایسته نیست بلکه گاهی هم زیان می‌بخشد و کلام معتزلیان بدعت‌گذاران است که گمراه کننده می‌باشد ولی امروزه باید با کلام از گزند فلسفه رهید.

چنانکه دیده‌ایم او در این رساله از دو کتاب خود یاد می‌کند یکی «التوطئة للتخطئة» که در آن از مسائل منطقی که کسی گمان نمی‌کند که بتوان آنها را تخطئه کرد خرده‌گیری نموده است و دیگری «التنبیه علی تمویهات کتاب التنبیهات» که نوید

می‌دهد پس از این رساله بنویسد. در این کتاب از فیلسوفان یونانی مانند افلاطون و ارسطو و دیگران یاد شده و همچنین از فارابی و در بسیاری از جاها از ابن سینا و اشارات و شفا نام برده است. در یکجا دارد که ریشه فساد و تباهی روزگار ما نوشته‌های ابن سینا و پیروان او است و او کتاب‌های خود را به نام‌هایی نیکو مانند «شفا و نجات و هدایه و تنبیهات و معاد و حکومت» نامیده است. باز دارد که شیوع سخنان فیلسوفان و فراوانی نوشته‌های آنان مایه فساد میان مسلمانان شده است؛ این است که او به سخنان «علماء الاسلام من اهل السنة و الجماعة رضوان الله علیهم» ارج می‌نهد. در آن از حجة الاسلام غزالی در چند جا بدین‌گونه: «الشیخ الامام حجة الاسلام محمد الغزالی ره قال فی صدر کتابه المسمی تهافت الفلاسفة» و «حجة الاسلام محمد الغزالی» و «الامام حجة الاسلام رحمه الله» و «الامام حجة الاسلام» و در چندین جا از ابوالبرکات بغدادی و معتبر او که بسیار از آن می‌آورد و از شهرستانی با نام «صاحب کتاب نهایة الاقدام» (۷۶ر) که عبارتی از آن (ص۹) را آورده است و از شرف الدین مسعودی بدین‌گونه: «الشیخ الامام الاجل شرف الدین محمد المسعودی دامت ایامه فی کتاب المباحث و الشکوک» و «الامام شرف الدین» یاد گردید. از مناظرات رازی برمی‌اید که او شرف مسعودی را در بخارا به سال ۵۸۲ دیده است در جایی دارد: «ثم ذکر ابن سینا فی رسالة الحکومة» «ادلة اخترعها یحیی بن عدی علی استحالة وجود حوادثها لانهایة لها فی صور قیاسیة تکلفها». امام رازی در محصل (در مبحث زمان) سخنی از این غیلانی که در فصل ۲ باب ۱ قسم ۲ همین رساله (۵۲پ) می‌بینیم می‌آورد و از او با نام «الامام افضل الدین فرید غیلان» یاد کرده است. در مناظرات امام رازی از او با نام «فرید غیلانی» یاد گشته و از آن برمی‌آید که او در نزدیک ۵۸۲ در گذشته بود و رازی در سمرقند که غیلانی در آنجا می‌زیسته است به خانه او رفت و با او درباره همین رساله حدوث عالم گفتگو نمود و او نتوانست از عهده رازی برآید و می‌نویسد که شنیدم مردم ملخص و شرح اشارات و مباحث مشرقیه مرا نزدش می‌خوانده‌اند. در فهرست کتاب‌های امام رازی در تاریخ حکماء قفطی (ص ۱۹۱) دارد «کتاب جواب الغیلانی» (نیز دیباچه فرق رازی ص ۳). سید داماد در خلسة الملکوت می‌نویسد: «و اما ما اعتمله ابن غیلان ان معنی حدوث العالم بعد عدم ممتد لاعن بدایة امتداد ذلک العدم بقیاسه الی وجود الحق الاول سبحانه لا امتداده بحسب نفسه، فقد دریت انه من سخیف الاعتمال» و پیداست که از فصل ۴ باب ۱ قسم ۲ (۷۵ر) همین رساله بهره برده است. در انساب سمعانی و لباب الانساب از «غیلانی» و چند کس که بدین نام خوانده شده‌اند یاد شده ولی از این غیلانی ما یاد نگشته است.

کتاب پس از دیباچه دارای یک «مقدمه» و دو «قسم» است و چنین است فهرست آن: دیباچه؛ المقدمة فی بیان ان هذه المسئلة من امهات اصول الدین؛ القسم الاول فی الاحتجاج لاثبات حدوث العالم و مناقضة کلام ابن سینا فی رسالة الحکومة، دارای سه «باب»: باب ۱. ذکر حجة لفقها ابن‌سینا فی الرسالة المذکورة لاثبات حدوث العالم و حجج اخری نقلها و ذکر اعتراضاته علی هذه الحجج، دارای هفت «فصل»: ۱) مقدمة لهذا الباب، ۲) ذکر الحجة التی ذکرها ابن سینا فی رسالته المذکورة، ۳) ذکر ما اعترض به علی المقدمة الاولی، ۴) ذکر ما اعترض به علی المقدمة الثانیة، ۵) ذکر ما قال علی «ان جملة الامور الماضیة قد وجدت»، ۶) ما قال علی «ان کل ما وجد کل واحد منه فقد وجد کله»، ۷) ذکر اعتراضاته علی الحجج المذکورة؛ باب ۲. الجواب عن کل واحد و احد من اعتراضاته المذکورة فی الباب الاول و فی استدراکات متوجهة علی اعتراضاته، دارای شش «فصل»: ۱) الجواب عما اعترض به علی المقدمة الاولی و تصفح کلامه فی ذلک الاعتراض، ۲) الجواب عما اعترض به علی «ان ما لا نهایة له لا یوجد»، ۳) الجواب عما اعترض به علی المتقدمین الباقیتین، ۴) الجواب عن باقی اعتراضاته علی مقدمات البرهان المذکور علی حدوث العالم، ۵) الکلام علی الادلة المذکورة علی استحالة وجود حوادث لانهایة لها و فی اعتراضات ابن سینا لها، ۶) اعتراض آخر علی ادلة مبنیة علی دورات الفلک؛ باب ۳. اقامة حجة اخری علی اثبات حدوث العالم. القسم الثانی فی ابطال شبه الفلاسفة فی مسئلة الحدوث المودیة الی القول بقدم العالم و ما یتعلق بها من المسائل، دارای پنج «باب»: باب ۱. الکلام علی شبههم المبینة علی قدم الزمان، دارای چهار «فصل»: ۱) حکایة ما قالوا فی الزمان و ذکر شبههم المبینظ علی قدم الزمان، ۲) بیان حقیقة الزمان و ان لا وجود له الا فی الاذهان، ۳) بیان ان لا وجود فی الاعیان للوجود المضاف الی الذوات الموجودة فی الاعیان، ۴) ابطال شبههم المبینة علی قدم الزمان لاثبات قدم العالم؛ باب ۲. ابطال الشبه التی بنوها لا ثبات قدم العالم علی قدم ماته، فصل واحد؛ باب ۳. الکلام علی شبههم التی بنوها علی مقدمات حقة قرنوا بها مقدمات باطلة، دارای دو «فصل»: ۱) ذکر تلک الشبه، ۲) الجواب عن الشبه المذکورة؛ باب ۴. الکلام علی شبههم المبینة علی نفی الصفات عن الباری، دارای چهار «فصل»: ۱) کلام علی شبههم فی «انه لیس للباری صفة اصلا»، ۲) الکلام علی شبههم النافیة لارادة الله، ۳) الکلام علی شبههم فی نفی العلم و المعرفة عن الله الا بذاته، ۴) الکلام علی شبههم فی نفی علم الله الا بالکلیات؛ باب ۵. الکلام علی مقدمات الزموا منها ترتیب وجود موجودات العالم فی الازل و علی کیفیة ذلک الترتیب، در سه «فصل»: ۱) ذکر تلک المقدمات و حکایة ما الزموا عنها من ترتیب الوجود، ۲) تتبع ما قیل فی بیان هذه المقدمات، ۳) بیان فساد ما قالوا فی کیفیة وجود العالم قدیما.

چاپ: به کوشش مهدی محقق، دانشگاه تهران، ۱۳۷۷ش

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۹

بی کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ با مطالب پراکنده در ۴ صفحه پایان که در آنها از ثالث المعلمین و نیز ابن الفیاض یاد شده؛ تملک: ذوالفقار ابن حاجی علی سلطان القهپایی، محمد بن حسین متطبب واگذاری او محمد بن اسعد بن محمد بن غیاث عقیلی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۱۰۰گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۴)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [سنا: ف: ۲ - ۲۴۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۵۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۶۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۱۴

خط: نسخ، کا: خلیفة بن یونس نجفی، تا: پایان رمضان ۱۱۰۸ق؛ مقابله شده؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۳گ، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۷ - ۲۶۹۴]

● حدوث العالم = الجمع بین الرأیی الحکیمین = حدوث و قدم (رساله در) = الحق الیقین فی حدوث العالم / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-ul ʻālam = al-jamʻ bayn-ar raʼyiy-il ḥakīmayn = hodūs va qedam (r. dar)

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

تاریخ تألیف: ۱۰۳۴ق

رساله‌ای است انتقادی بر معلم اول، فارابی در باب جمع بین آراء ارسطو و افلاطون در مورد حدوث عالم. این رساله در دوازده «فصل» تحریر شده است. در دیباچه و پایان به رساله نامی داده نشده؛ گویا همان «حدوث العالم ذاتاً و قدمه زماناً» (الذریعه ۲۹۴/۶) باشد.

آغاز: الحمدلله ربی حمدا فوق حمد الحامدین کما یلیق بکرم وجهه و عز جلاله ... ثم اقول المشهور لدی العلماء و الحکماء ان القول بان العالم باسره متعلق الصنع، و ان الجاعل الحق جل سلطانه صانع ایاه جمیعاً بابطال العدم ...

انجام: و قد بسطنا تعلیمها و تتمیمها و تصحیحها فی کتبنا و صحفنا و مقالاتنا ...

چاپ: مشار عربی ۴۳۰؛ تهران، سنگی، ۱۳۱۴ق، وزیری، ۹ص (صص۱۴۹-۱۵۷) در هامش قبسات؛ به اهتمام عبدالله نورانی، در مصنفات میرداماد، جلد ۱، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۱ش

[الذریعة ۱۳۴/۵-۲۹۴/۶؛ ریحانة الادب ۵۶/۶؛ معجم التراث الکلامی ۸۸/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۱/۶-ف

نسخه اصل: نسخه آقای روضاتی در اصفهان؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰۳۴ق [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۴۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مؤمن بن جلال الدین محمد کاشانی، تا: اوایل رمضان ۱۰۳۵ق؛ محشی با نشان «منه مد ظله العالی، منه حفظه الله، ص و باقر کاشانی»، مصحح، کاتب از شاگردان مؤلف و صاحب کتاب «لباب الاحیاء» «منتخب احیاء العلوم»، «منتخب المنقذ من الضلال» و کتابهای دیگر است؛ تملک: سید محمد بن عبدالغفار رضوی به سال ۱۱۶۸ق، همراه مهر وی «سید محمد الرضوی ۱۱۴۲» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۵گ (۱-۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۷×۱۸سم [ف: ۳۸ - ۶۹۸]

۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم علی بن عنایت الله تبریزی بن غیب الله بن علی کلجاهی، تا: چهارشنبه آخر شوال ۱۰۴۴ق، جا: مشهد رضوی حرم مطهر؛ دارای بلاغ؛ جلد: تیماج نیلی روغنی، ۴گ (۱پ-۴ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۱ - ۵۳]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۱/۲

خط: نسخ، بی کا، تا: جمادی الاول ۱۰۴۸ق [نشریه: ۱۱ - ۹۲۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۴۲

آغاز: برابر

نسخه اصل: فرهنگستان علوم آذربایجان باکو، M 140 ش (۸۲۰۱)؛خط:نستعلیق راسته و چلیپا،بی‌کا،تا:۲۵جمادی الثانی ۱۰۷۲ق؛ تألیف در ۱۰۲۰ق؛ ۱ص (۱۳۷) [عکسی ف: ۳ - ۴۲۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۳/۱-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله ربی حمدا فوق حمد الحامدین اقول المشهور لدی العلماء و الحکماء ان القول بان العالم باسره متعلق الصنع؛ **انجام:** و مقالاتنا و معلقاتنا ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء ذوالفضل العظیم ... فی عام ۱۰۳۴ ... محفوفا بالسعاده الابدیه و البهجة الالهیه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در این رساله دو بیتی از داماد به قلم کاتب رساله آورده شده مطلع دو بیتی اول: «تسخیر ممالک معانی کردم ×× پیری ز خرد وام جوانی کردم / مطلع دو بیتی دوم: دل مخزن حکمت الهی کردم ×× در عالم عقل پادشاهی کردم»؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۱-۵)، ۲۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲۳ - ۱۱۶]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۹۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج خرمایی، ۶گ (۲۶۷پ-۲۷۲پ)، ۲۱سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۵ - ۴۲۳۳]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۹/۶

آغاز و انجام: برابر؛ و کتب بیمناه ... محمد بن محمدد یدعی باقر ... فی عام ۱۰۳۴ق ... محق بالاجادة (؟) الابدیة و البهیة و البهیة الالهیة. تمت ...

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا آغاز ۱۲؛ ۴گ (۱۱۹پ-

۱۲۳ر) [ف: ۲ - ۸۷]

۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۶۱/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته بی نقطه، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵گ (۸۶-۹۰)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۲۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الاصحاب الروعانیه محفوظا بالسعادة الابدیه و البهجة الالهیة.

خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۳۱۷پ-۳۲۹پ)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۶۰]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۳۶/۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۴۰۴ر-۴۰۵ر)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ - ۲۱۱]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۰/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد مفید بن محمد سعید لاهیجی، تا: ۱۱۳۳ق، جا: رشت؛ از روی خط مؤلف؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۶۸-۷۳)، ۱۶سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۴ - ۵۰]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۹۶/۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی فرزند میرزا عزیز، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۲۳ر-۱۲۴ر)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۳۳ - ۱۸۱]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲۱/۲-ف

نسخه اصل: آستان قدس ش ۲۷۹۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۱ق [فیلمها ف: ۲ - ۱۳۸]

۱۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۳۷۶/۲

آغاز: برابر

خط:نستعلیق، کا: محمد کاظم بن طسوجی، تا: ۱۲۶۴ق؛ محشی از عبد النبی؛جلد:تیماج مشکی،۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۱۶سم [ف: ۱۹۲]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ صدر نسخه ضمن دو صفحه و نیم مقاله‌ای است منسوب به ملا میرزا جان در تحقیق معنی حمد و شکر؛ واقف: فهرستی،۵گ،۲۰سطر،اندازه:۱۰×۱۶سم[ف:۴- ۱۲۲]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۱/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، صدر نسخه مقاله‌ای است از مؤلف در شرح حدیث نبوی: «مثل علی بن ابی طالب فی هذه الامة مثل قل هو الله احد فی القرآن»؛ واقف: نائینی؛ اندازه: ۲۶×۴۳سم [ف: ۴ - ۱۲۳]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۵۸/۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۳۰]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق مبتدی، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۰۴گ (۳۶پ-۱۳۹)، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [رایانه]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۷۳/۶-عکس

نسخه اصل: آستان رضوی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۷]

● حدوث العالم / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-ul ‘ālam

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

رساله‌ای در حدوث عالم در «مقدمه، و چند «فصل» و «خاتمه»: مقدمه در سبب تألیف این کتاب؛ فصل ۱. مبحث امکان و وجوب؛ ۲. قوه و فعل؛ ۳. حرکت و سکون؛ ۴. اثبات طبیعت در هر متحرک؛ ۵. تاکید القول بتجدد الجوهر النطقیه؛ ۶. فاعل مباشر در جمیع حرکات طبیعت است؛ ۷. اقدم الحرکات المستدیر؛ ۸. اثبات زمان؛ ۹. تقدم زمان بر شیء؛ ۱۰. نتیجه‌ای که از پیش گذشت؛ ۱۱. ربط حادث به قدیم؛ ۱۲. نحوه وجود عقول فعاله؛ خاتمه: در ذکر اقوال اعاظم حکماء الاولین. ملاصدرا در این رساله عالم را حادث می‌داند و برای اثبات آن چند دلیل می‌آورد.

آغاز: سبحانک اللهم من قدیم قد تفرد بالغناء و السرمدیة بالقدم و من دایم قدتوحد بالبقاء و الابدیة کما استأثر بالوجوب و الاحدیة و الالهیة و الصمدیة و اتسم غیره بصفات الحدوث و البطلان کما ... و بعد، فیقول الملتجی بباب ربه العلیم الحکیم محمد المعروف بصدرالدین ... هذه یا اخوانی مقالتی فی تحقیق مسئلة حدوث العالم ...

انجام: انها فی کل لحظة فی خلق جدید کما فی القرآن المجید ان فی خلق السموات والارض واختلاف اللیل و النهار لایات لاولی الالباب ان فی هذا لبلاغاً لقوم عابدین وصلی الله علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین.

چاپ: با تصحیح و ترجمه محمد خواجوی، تهران، مولی، ۱۳۶۳ش؛ با تصحیح حسین موسویان، تهران، بنیاد حکمت صدرا، ۱۳۷۸ش

[الذریعة ۲۹۵/۶ رقم ۱۵۷۷؛ فهرست تألیفات ملاصدرا ص ۱۱۰؛ ریحانة الادب ۴۱۷/۳؛ مجموعه رسائل ملاصدرا، چاپ تهران؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۲۹/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۰۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ این نسخه را خود او برای ملاشمسای گیلانی نوشته و در صفحه عنوان آن نامه‌ای که او به همین شمسا نوشته دیده می‌شود؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۶۸گ، ۱۵سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۹- ۱۴۵۲]

۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۳۶/۲

آغاز: برابر

کا: بابا عبدالکریم، تا: ۱۰۰۳ق [نشریه: ۲ - ۱۲۸]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۸۳/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: بهاء الدین محمد بن علی نقی طغایی، تا: شوال ۱۰۷۰ق؛ مقابله شده با نسخه اصل، مصحح؛ ۶۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: فضل الله بن محمد شریف بن فضل الله کاشانی، تا: ۱۵ شوال ۱۰۷۰ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ (۹۸-۱۳۴)، ۲۳ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۳۴ - ۴۹۱]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن ملا صفی قلی، تا: ۱۰۷۶ق، جا: اصفهان، مدرسه جده؛ کاغذ: فرنگی و اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۴۴ص (۱۲۳-۱۶۶)، ۲۰ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۷ - ۱۳۷]

۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۲۶/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن سید حیدر حسینی، تا: سه‌شنبه از دهه اول ۱۰۷۶ق؛ ۶۲گ (۲پ-۶۳ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۳۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۰۱]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۰/۱۳

خط: شکسته، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۴ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳گ (۱۱۷پ-۱۱۹ر)، ۱۸ سطر (۴×۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۱۴

آغاز: رساله در بیان حدوث العالم من تصانیف الحکیم؛ **انجام:** علی نبیه و آله الی هذا الکلام المصنف ادام الله اناذاته

خط: نستعلیق، کا: فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۲/۷

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه کاغذ عطف میشن قرمز، اندازه: ۱۲/۷×۱۹/۸سم [ف: ۷ - ۴۵۲]

۱۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۲/۳۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در ۱۲۱ر بندی است در زمان از صدرالدین محمد بن اسحق رومی قونوی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶گ (۱۰۶پ-۱۲۱ر)، ۲۴ - ۳۳سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۴۵]

۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۷۹]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۴۲/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ پایان نسخه ناقص مانده بوده سپس محمد علی نامی در تهران به سال ۱۳۰۰ در حاشیه نسخه آن را به طرف آغاز نسخه برده و به پایان رسانیده است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۶۱گ (۴۲ر-۱۰۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۹۸]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۱/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد محسن ابن علم الهدی محمد کاشانی، تا: رمضان ۱۱۳۸ق؛ مقابله شده با نسخه نوشته شده از روی اصل؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۳۵ ص (۱-۱۳۵)، ۱۶سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [سنا: ف: ۲ - ۳۶]

۱۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۶۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷گ (۱پ-۴۷پ)، ۲۶سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۵۲]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمد ابراهیم تهرانی شاگرد حاج ملا هادی سبزواری، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح، افزودگی‌هایی از مؤلف؛ کاغذ: فرنگی، ۸۷گ (۳۲-۱۱۸)، ۱۷سطر، اندازه: ۷×۱۶سم [ف: ۳۴ - ۲۹۲]

۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۴۲/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق؛ ۴۹گ (۶۱پ-۱۰۹ر) [ف: ۲ - ۸۶]

۱۸. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱مجموعه بدون شماره

کا: محمد حسین، تا: صفر ۱۲۲۳ق؛ افتادگی: انجام [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۵۵]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۱۲/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد تقی حسینین قزوینی، تا: با تاریخ ۱۲۳۴ق، جا: اصفهان مدرسه جده؛ کاغذ: فرنگی، جلد:

تیماج مشکی، ۳۳گ (۴۶پ-۷۸پ) [ف: ۱۰ - ۱۶۵۵]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما فی الکلام اهل المعرفه من ذلک نظما و نثرا فهو اکثر من ان یحصی و لنختم الکلام حامدین لله مصلین علی اهل بیت العصمه فقد کمل لب القول فی معنی الحدوث و تم

خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹۰گ، ۱۴-۱۵سطر (۹-۱۰ × ۱۴/۵-۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۱۹۳]

۲۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۷۸/۲

خط: نسخ، کا: میرزا حسین بن غلامحسین نهاوندی، تا: جمعه جمادی الاول ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: شکری مهره خورده، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۱گ (۲۷-۷۷)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۵۲]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۰۰/۲

آغاز: برابر

همان نسخه بالا [فهرست عراقی: ۱ - ۴۲۷]

۲۲. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۷۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بل هو آیات بینات فی صدور الذین اوتوا العلم و ما یجحد بآیاتنا الا الکافرون

خط: نستعلیق، کا: محمدباقر بن محمدجواد هزار جریبی تلمادره‌ای، تا: ۱۲۴۰ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف مخ: - ۷۷]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۲/۳

خط: نسخ، کا: توفیق پسر کربلائی حسین لاهیجانی، تا: ۱۲۴۴ق؛ با تعلیقاتی از «صدر الافاضل» که ظاهراً مقصود همان صدرالمتالهین است بر مشاعر نوشته شده، محشی از «استاد محمد جعفر لاهیجی مد ظله» و ظاهراً منقول از شرح محمد جعفر لاهیجی است بر مشاعر، در ذیل رساله مذکور سخنانی درباره ماهیت علم به نقل از صدرا، قسمتی از رساله حشریه و اربعین قاضی سعید قمی و نیز فقراتی بنقل از کتب صحاح اهل سنت، روی پنج صفحه اضافی نوشته؛ جلد: مشکی، ۶۴ص (۱۰۶-۱۶۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۱۶سم [ف: ۵ - ۲۰۲]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۴۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: ۱۲۵۸-۱۲۵۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۳۲]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۱۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: سه‌شنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۲۱گ (۵۲پ-۷۲ر)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۴ - ۲۹۸]

۲۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۵۷/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن احمد نطنزی مدرس نعمة اللهی، تا: جمادی الاول ۱۲۶۸ق؛ مصحح، با علامت بلاغ با نسخه‌ای که از روی نسخه‌ای که با خط مؤلف مقابله شده بود آمده؛ ۴۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۰]

۲۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۰۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم تهرانی، تا: ۱۲۷۴ق؛ در پایان دو عبارت از ملاصدار درباره این کتاب آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۹۸]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۵/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بإشراق الألوهية؛ بل هو آيات بينات فى صدور الذين أوتو العلم و ما مجد بآياتنا إلا الكافرون

خط: نستعلیق شکسته، کا: کلبعلی بن عباس شوندی افشار قزوینی، تا: ۱۲۷۶ق؛ نسخه توسط کاتب، بر اولاد ذکور وی وقف گردیده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی، ۴۸گ (۱۰۱-۱۴۸)، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۶-۲۲۱]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۱/۴

آغاز: بسمله و به نستعین، یا مبدع العجائب و صانع الغرائب اعنی یا الهی علی تذهیب النفوس؛ **انجام:** پایان نسخه: مالایبقی نوعه فی وسط الاشتداد و التعضیعف مثلا اولا ...

خط: نستعلیق، کا: محمد زنجانی، تا: ۱۲۷۶ق، جا: قزوین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴ص (۴۲- ۶۵)، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۲۱]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۰۰]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۴/۲

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد علی بن حاج زین العابدین جبل عاملی اصفهانی، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۸۲ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج سبز، ۶۱گ (۲۱پ-۸۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۶۹]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۸

آغاز: یا مبدع العجائب و صانع الغرائب؛ **انجام:** و ما یجحد بایاتنا الا الکافرون

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد بن علی، تا: رمضان ۱۲۹۲ق؛ واقف: فهرستی؛ کاغذ: حنایی، ۹۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۲۲]

۳۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۱۵/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: نوروز ۱۲۹۳ق؛ پیش از آن (ص ۴-۱۱) تعلیقاتی فلسفی است با عنوان‌های: تنبیه، برهان عرشی. گویا از ملاصدرا است؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۵۳گ (۱۲پ-۶۴پ)،۱۷سطر(۷/۵×۱۳)،اندازه:۱۶×۲۰/۵سم[ف:۴- ۲۹۹]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۰۸/۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ از روی خط او نوشته شده و خاتمه‌ای دارد که صدرا در آن از خود نام برده و این خاتمه در نسخه خط او (ش۲۶۰۲) دیده نمی‌شود و گویا او تحریر دومی از آن کرده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۸۵گ (۱۵۳-۲۳۷پ)، ۱۵سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۹ - ۱۴۶۳]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۶۲گ، ۱۸ - ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۲۲]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: ادیب بجنوردی؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا عطف پارچه مشکی، ۸۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۱۴۸]

۳۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۳۱۹/۶

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به خط س، م. س، سپس در ۳۳۹-۳۴۰ دو مسئله فلسفی هست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۳گ (۲۵۷پ-۳۳۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴-۲۹۹]

۳۸. رامسر؛ فرید تنکابنی، عبدالوهاب؛ شماره نسخه:۵۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرمی سیاه، ۲۳ سطر (۷/۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [نشریه: ۷ - ۷۹۰]

۳۹. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۶۱/۲

آغاز: و یسقط تقدمه علی سایر الاجسام و لامن جهة کونه ذا حدوث و تجدد و انقضاء؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: صادق حسنی مشهدی، بی‌تا؛ کاغذ: سفید آهار زده، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶گ (۸۳پ-۱۷ر)، ۱۵ سطر (۴×۱۰/۲)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۵۴]

۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۴۹/۱-۵۸/۱۹۹

آغاز: الخلق و التقدیر بقلم الحکمة و التصویر کتابا علی غایة الجودة و الاحکام و نهایة الحسن والتمام ... اما بعد فیقول الملتجی بباب ربه الحلیم الحکیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۲گ (۱-۳۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳ - ۱۵۹۹]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۶/۲

انجام: و ذلک بتجدد أمثالها لیستحفظ الشخص ببقاء النوع و یستتبع بتجدد الاشخاص فلا یبلغ ...

خطبه کتاب را ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ (۱۳ر-۵۱پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۸۱]

۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف پارچه سبز، ۵۲گ (۴۸پ-۹۹ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۰۶]

● حدوث العالم / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-ul ʻālam

طغائی کمره‌ای، علینقی بن محمد هاشم، ۹۵۳ - ۱۰۶۰ ؟ قمری

toqā'ī kamare'ī, 'alī-naqī ebn-e mohammad hāšem (1547 - 1650)

رساله‌ای مفصل در اثبات حدوث عالم و نفی قدم آن با استفاده از ادله نقلیه، در یک «مقدمه» و چند «مطلب»، که بخشی از کتاب بزرگ مؤلف به نام «المقاصد العالیة فی الحکمة الیمانیة» است و این بحث از مقصد نهم آن کتاب می‌باشد. فهرست کتاب چنین است: المقدمة: فی معنی القدم و الحدوث؛ مطلب ۱. فی انه تعالی لیس بزمانی و حقیقة للدهر و السرمد؛ ۲. الادلة النقلیة علی المطلب؛ ۳. نبذ من الدلائل العقلیة؛ ۴. نقل شکوک الفلاسفة و الجواب عنها.

آغاز: الحمدلله الذی لا یبلغ مدحته القائلون و لا یحصی نعماؤه العادون و لا یؤدی حقه المجتهدون ... اما بعد فیقول ... ابن ابی العلاء الکمره علینقی ...

انجام: و بقی أشیاء کثیرة ترکناها مخافة الاملال لا تخفی علی الذکی عند التأمل.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد الابهری، تا: ۹۱۸ق؛ تملک: محمد بن رضی الدین ابهری؛ مهر: «یقینی بالله یقینی عبده محمد مهدی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۵۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۱۲۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۶۴گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۳۳۹]

● حدوث العالم / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-ul ʻālam

محقق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن، ۱۰۱۷ - ۱۰۹۰ قمری

mohaqqeq-e sabzevārī, mohammad bāqer ebn-e mohammad mo'men (1609 - 1679)

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۶/۱۱

بی کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۳ - ۳۵]

● **حدوث العالم** = **رساله ملکوتیة** / فلسفه / عربی - فارسی
ḥudūṯ-ul ʻālam = r.-ye malakūtīye
ملا شمسا، شمس الدین محمد، ۱۰۱۶ - ۱۰۹۸ ؟ قمری
mollā šamsā, šams-od-dīn mohammad (1608 - 1687)
تاریخ تألیف: آغاز ذیقعده ۱۰۴۵ق؛ محل تألیف: مشهد رضوی
رساله‌ای مفصل با بیان چند مقدمه در اثبات حدوث عالم است. در این رساله گفتگوی بسیار با فلاسفه قدیم شده و مؤلف از نوشته‌های استادش میرداماد بهره برده است. او منکر زمان موهوم است و از حدوث دهری سید داماد یاد می‌کند و از حدوث العالم صدرای شیرازی خرده می‌گیرد.
آغاز: الحمدلله الذی تفرد بالقدم و الازلیة و اختص بالوجوب و السرمدیة و استأثر بالالهیة و الخالقیة ... فیقول.. محمد المشتهر بشمسا الجیلانی ... هذه رسالة فی اثبات حدوث العالم ...
انجام: منمای باین خلق مجازی خود را ×× مشهور مکن بنکته سازی خود را / چون میبینی که اهل مجلس کورند ×× ای شمع چه هرزه میگدازی خود را
[الذریعة ۲۹۵/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۲۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: خواجه علی مشهدی، تا: رجب ۱۰۵۲ق؛ محشی با امضای «منه سلمه الله تعالی» و «ش م س سلمه الله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۲ص (۲۰-۲۳۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۶۴]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۶۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۳ق؛ مصحح، محشی با علامت «منه مد ظله العالی»؛ جلد: چرم سبز، ۹۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۸/۵×۲۰سم [مؤید: ۲ - ۱۶۵]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۷۱/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز ذیحجه ۱۰۶۱ق؛ محشی با عبارت «منه سلمه الله»؛ در ۸۶پ-۸۸ر درباره الواحد لایصدر، عنه الا الواحد» از قبسات داماد با برهان ابن سینا و بهمنیار؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۶گ (۱پ-۸۶ر)، ۱۹ سطر [ف: ۵ - ۳۲۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۴۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۱گ (۱۳۹پ-۱۷۹پ)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۱۱]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۳۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد معصوم بن افضل حسینی، تا: ۱۰۷۳ق؛ محشی با نشان «منه، لمحرره کریم الحسینی اللاهیجی عفی عنه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۷۱گ (۲پ-۷۲پ)، ۱۸ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳۷۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۱۱/۲
کا: مراد اصفهانی، تا: ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱۶۴ص (۱۵۶-۳۱۹)، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۸۲۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۱/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد بن احمد گیلانی، تا: جمعه ذیحجه ۱۰۷۷ق، جا: لاهور؛ محشی با نشان«منه»؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سرخ، ۸۳گ (۱پ-۸۳ر)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۸ - ۶۳۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۱۷/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه رحمة الله تعالی» و جز آن، مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع مشکی، ۶۳گ (۲۳-۸۵)، ۲۲ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۰ - ۴۰]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۶/۵
آغاز و انجام: برابر؛ تمت فی المشهد المقدس الرضوی ... فی اوائل شهر ذی القعدة المندرج فی سنة خمس و اربعین و الف و کتب مؤلفها بیده ... محمد الشهیر بشمسا الجیلانی غفرالله و لوالدیه و لجمیع من له حق علیهما و علیه تم.
خط: تعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با عبارت «منه دام ظله»؛ ۱۵گ (۹۶پ-۱۱۰ر)، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۳ - ۲۴۷]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۰۸
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۱؛ تملک: ابوتراب ابن احمد اردکانی و شیخ محمد بن محمد رضا مازندرانی در ۱۱۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، ۵۶گ، ۲۲ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۲۹۵]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۸۷/۳
خط: نسخ، کا: محمد مؤمن بن داراب حسینی ساروی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۵۸گ (۴۶پ-۱۰۳ر)، ۱۷سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۴۲۳۲]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۴۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲گ (۱پ-۵۲ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۲۷۷]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کذا العقل لیس حقیقه کلیه بحیث یکون الواجب بالذات مندرجا تحتها یتصور اتحاد فی الوجود و اذا لم یکن احدهما کلیا و الاخر جزئی ذلک الکلی فکیف
بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: به رنگ‌های مختلف آبی و سفید و شکری، ۷۲ص (۱۰-۸۱)، ۱۵- ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۰۵]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۰۷/۱

آغاز: کل واحدة منها باهر ... ترکیب تلک المقدمات علی وجه ... و دفع الشلکوک و الشبهات علی ما سیجی فی هذا الرساله بما یختص مما و ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء و ارجو؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (چند سطر از آغاز)؛ کاغذ: ایرانی اصفهانی نباتی، جلد: تیماج مقوا، ۵۲ص (۱-۵۲)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۹۵۵]

● **حدوث العالم** / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-ul ʻālam

حسینی، صدرالدین محمد بن محمدصادق، ق۱۱ قمری

hoseynī, sadr-od-dīn mohammad ebn-e mohammad sādeq (- 17c)

تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۰۹۷ق

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۶/۱

بی کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۳ - ۳۵]

● **حدوث العالم** / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-ul ʻālam

خلخالی، حسین بن محمد، ق۱۱ قمری

xalxālī, hoseyn ebn-e mohammad (- 17c)

اهداء به: غیاث الدین محمد میر میران

رساله‌ای فلسفی در اینکه عالم حادث است و جواهر و اعراض قدیم نیستند.

آغاز: لک الحمد یا من تفرد بوجوب الوجود و القدم و لک الشکر یا من توحد بایجاد الممکنات عن مکمن العدم ...

انجام: لکن مقنع للمنصفین الطالبین للکمال فی ابطال طریق الضلال مستعیناً بهدایة الملک المتعال

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۴۸/۶

خط: نستعلیق، کا: شمس الدین محمد بن کمال الدین حسین قهپائی، تا: ۹۹۹ق؛ جلد: تیماج سبز، ۴گ (۴۷ر-۵۰ر)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۲۸۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۶۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق مغلوط، کا: اسماعیل، تا: ۱۰۸۶ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۱گ (۱۶۸ر-۱۷۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۶۸]

● **حدوث العالم** / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-ul ʻālam

نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری

nezām-od dīn-e gīlānī, ahmad-e bn-e ʻalī (- 17c)

فشرده گفته‌های استادش میرداماد را در این رساله نقل کرده و پس از تقسیم حدوث به دهری و زمانی؛ بعضی نظرات فلاسفه قدیم و ابن سینا را می‌آورد و در آنها رد و ایراد می‌نماید.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۸۱/۴

آغاز: الحمدلله الذی خلق العالم من اللاشی ء المحض و اللیس الصرف و العدم الصریح بالامکان ای بسبب الامکان الذاتی بلازمان؛ **انجام:** فمجموع النفوس نفس الکل و مجموع العقول عقل الکل و اکثر هم خص العالم بالسماء غیر ملتفت بالکائن الفاسد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲گ (۲۹پ-۴۰ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۲۰۲]

● **حدوث العالم** / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-ul ʻālam

عرفی طالقانی، محمد نعیم بن محمد تقی، ق۱۲ قمری

ʻorfī tāleqānī, mohammad naʻīm ebn-e mohammad taqī (- 18c)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۲۱ شوال ۱۱۳۶ق؛ محل تألیف: قزوین و طالقان

رساله مفصلی است در اثبات حدوث عالم و پاسخ از شبهه‌های فلاسفه در این موضوعات با استفاده از بعضی ادلیه نقلیه. دارای یک «مقدمه» و سه «فصل»: المقدمة: فی معنی الحدوث و القدم؛ فصل ۱. الدلائل علی الحدوث؛ ۲. ذکر شبه المتفلسفین المخالفین الملیین؛ ۳. القدم علی العموم و الحدوث شخصاً. در دیباچه پس از نام خود می‌گوید: این رساله‌ای است در مسأله حدوث عالم و برخی مسایل در پیوند به آن، که پیش از این آن را نگاشته بودم و اکنون در پاسخ برخی از دوستان آن را پاکنویس می‌کنم.

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، فیقول العبد المذنب الخاطی الجانی محمد نعیم الطالقانی ... هذه تذکرة منی کتبتها فی سالف الازمان لبعض الاصدقاء و الخلان ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۲۳/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر ما أردنا فی هذه الرسالة و الحمدلله علی الاتمام و الصلاة علی النبی محمد و آله الاماجد الکرام..

خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن علی لنجانی اصفهانی، تا: آخر رجب ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲گ (۱۰۹پ-۱۵۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۷]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ربنا لاتحملنا مالا طاقة لنا به. و اعف عنا و اغفرلنا و ارحمنا انت مولینا ... برحمتک یا ارحم الراحمین.

خط: نستعلیق تحریری، کا: یدالله کجوری، تا: ۱۳۳۲ق، جا: تهران؛

۲۲گ (۶ر-۲۷ر)؛۲۲گ (۶ر-۲۷ر) [ف: ۲ - ۸۷]

۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۴۹/۲

آغاز: برابر

کا: محمد رحیم بن محمد طالقانی، بی‌تا؛ ۶۲گ، قطع: رقعی، [ف: ۳۳۰]

● حدوث العالم / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-ul ʿālam

میر معصوم

mīr maʿsūm

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۶/۱۲

بی کا، تا: قرن ۱۲،[ف: ۳ - ۳۵]

● حدوث العالم / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-ul ʿālam

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۳۹/۱

آغاز: هاموا فی مهامه الغی و الضلالة فلابد بنامن ایراد ادلتهم الباطلة و بیان فساد مقدماتها و تحقیق ما هو الحق فیها؛ **انجام:** هذا و ان لم یکن کافیا فی اسکات اهل الجدال لکنه مقنع للمنصفین الطالبین للکمال، هذا ما تیسر لی فی ابطال طریق الضلالةمستعینا بهدایة الملک المتعال. ربنا لا تزع قلوبنا بعد اذ هدیتنا و هب لنا من لدنک رحمة انک انت الوهاب

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛افتادگی:آغاز؛کاغذ: سپاهانی، ۱۲گ (۱ر-۱۲ر)،۱۶ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۱۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۳۸/۱۲

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی لایحد و جهات معلوماته تطبیق البرهان، و لاینتهی ابعاد مقدوراته فی حد من حدود الامکان ... و بعد فلما کان حدوث العالم و غیره، مما نص علیه فی الکتاب القدیم؛ **انجام:** و تعلق العلم، یقتضی حضورها کما تقدم برهانا و لیکن هذا آخر ما اردناه فی هذا المقام، و الحمد لله علی الانعام ...

رساله مبسوطی است در اثبات حدوث عالم، مؤلف ضمن نقل اقوال دیگران از جمله: محقق دوانی، به بحث در این خصوص پرداخته است، نام مؤلف در منابع موجود یافت نشد؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل حلبی، تا: نیمه دوم قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵گ (۷۳ر-۸۷ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۷×۱۶سم [ف: ۳۷- ۸۰]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۰۰

آغاز: بسمله. ورتبته علی ثلاث مقالات و خاتمة ... فی المسئلة الاولی و تشتمل علی فصول. الفصل الاول؛ فی التقدیم و المتأخر. التقدیم بالعلیة؛ هو تقدم الفاعل المستقل بالتأثیر؛ **انجام:** فادعی الاجماع فیها و التکفیر بها موضع نظر، والله الهادی

در این رساله مانند کتب غزالی فیلسوفانی که عالم را قدیم می‌دانند کافر خوانده شده، و علی به کرم الله وجهه ستوده شده، و از قبسات میرداماد یاد شده است و نسخه زیر شش «فصل» بدین گونه دارد: ۱. تقدیم و تأخر، ۲. تفسیر قدم و حدوث، ۳. شرح مذاهب الناس فی القدم، ۴. تحدید محل النزاع، ۵. ادلة الطرفین و در آن شش شبهه را رد کرده است، ۶. فی تکفیر الفلاسفة؛ خط: نستعلیق، کا: یحیی بهبهانی، تا: شوال ۱۱۲۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۵۵گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۹۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۰۲

آغاز: بسمله، و لما اقمنا البرامین العقلیه علی حدوث العالم فالاولی ان ... شبه القائلین بالقدم؛ **انجام:** و الحدوث ... ایض و ان اراد ان ما لایتطرق الیه الحدوث ... و الکون

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۷۶۰۰ [رایانه]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۵۹/۲

آغاز: منقول عن مجلد السماء و العالم البحار تفهیم و تتمیم نفعه عمیم بعون الله الواهب الکریم. اعلم ان المقصود الاصلی من هذا الباب اعنی حدوث العالم لما کان من اعظم الاصول الاسلامیة؛ **انجام:** و کلام سائر المؤرخین جار هذا المجری و لاجدوی فی ایرادها.

مأخوذ از مجلد السماء و العالم «بحار». متن از ملامحمد باقر بن محمد تقی بن مقصود علی مجلسی؛ خط: نسخ، کا: محمد صدر حسینی بهزادی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶۲ص (۲۵-۸۶)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۲۹۸]

۶. کاشان؛ علامه فیض؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: ابراهیم بن نصیرالدین دلیجانی، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۱۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۲/۴

رسالة فی اثبات حدوث العالم؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۳]

● حدوث النفس / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-un nafs

هادی بن محتشم

hādī ebn-e mohtašam

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۳۷/۱۵

کا: محمد مهدی بن هدایة الله بن طاهر بن ابی الحسن بن محمد هادی، بی‌تا؛ ۲ص [ف: ۵ - ۲۲۶]

● حدوث النفس مع البدن / فلسفه / عربی

ḥudūṯ-un nafs maʿa-l badan

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۹۶/۷
آغاز: تحقیق نفیس من کلام الغزالی رحمة الله علیه الحق ان الارواح البشریة حدثت عن استعداد النطفة للقبول؛ **انجام:** کذلک کان الاختلاف محالا (من غزالی رحمه الله).
تحقیق من کلام الغزالی فی حدوث النفس مع البدن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۲گ (۴۳ر-۴۴ر)، ۱۵سطر(۶×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۸ - ۷۲۳]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۰۸/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص، ۱۸ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۱۴۴]

← حدوث حدث اصغر در اثناء غسل جنابت ⊳ ماهویته

● **حدوث ماسوی الله** / فلسفه / عربی
ḥudūṯ-u mā-siwa-l lāh

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۶۱/۲
آغاز: اعلم ان حدوث ما سوی الله تعالی من الموجودات بقضها و قضیضها مما اتفقت علیه کلمة الانبیاء و اوصیائهم؛ **انجام:** فلم یصح ذلک علی انک قد عرفت انه یمکن القول بمقارنة وجوده تعالی للوقت فح یتصحح بهذا المعنی ایضا فتذکر تم بعون الله تعالی.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۴۳۳]

← الحدوث و القدم ⊳ اللمحات الملحقة باللمعات

● **الحدوث و القدم** / فلسفه / عربی
al-ḥudūṯ wa-l qidam

غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۸۲
آغاز: اعلم ان ههنا مسائل یجب التنبیه علیها الاولی ان الحدوث کمقابله و هو القدم یقال علی وجهین: احمد هما القیاس و الثانی لا بالقیاس؛ **انجام:** فثبت و تبین ان الشمس و القمر و النجوم مسخرات بامره تعالی و مضطرات
فایده ناتمامی است؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: علی بن ابراهیم مازندرانی، تا: با تاریخ ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۶۴ر-۶۵ متن و حاشیه)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۸۵]
۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۷/۲
آغاز: و العدم بالنسبة الی الوجود یمکن ان یکون معروضا لهذا بنحو من التقدم؛ **انجام:** و قد اتفق الفراغ من تألیفها ... فی دار المومنین و بلدة الامان طالقان ... انتهی عن خط مصنفه الفاضل البارک کرامه لهناله.
احتمالاً از عرفی طالقانی، محمد نعیم بن محمد تقی. مصنف در این رساله قسمتی از اشکالات حکما و فلاسفه را در مبحث حدوث و قدم عالم ذکر کرده و آنها را رد نموده و به صورت «ان قلت، قلت و لا یقال، لا نا نقول» تنظیم کرده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نام مصنف کتاب به علت افتادگی اول آن معلوم نشد ولی به قرینه آخر کتاب که نوشته شده: »در روز پنج‌شنبه ۲۱ شوال ۱۱۳۶ در بلد طالقان از تألیف این کتاب فراغت یافتم» و نیز به دنباله کتاب اصل الاصول ملا نعیم طالقانی واقع شده احتمال می‌رود مؤلف رساله مزبور هم محمد نعیم طالقانی بوده باشد؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۳۷۳]

● **حدوث و قدم** / فلسفه / فارسی
hodūs va qedam
لاهیجی، حسن بن عبدالرزاق، ۱۰۴۵ - ۱۱۲۱ قمری
lāhījī, hasan ebn-e ‘abd-or-razzāq (1636 - 1710)
[فهرستواره منزوی ۲۰۷/۶]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۱۱/۶
آغاز: میرزا محمد حسن بن عبدالرزاق لاهیجی در رساله فارسیه خود می‌فرماید فصل در حدوث و قدم عالم متکلمین گویند خدای تعالی بود و عالم نبود و بعد از آن عالم را موجود کرد؛ **انجام:** که موجود بقوت بوده است و بفعل آنگاه می‌شود که ببدن می‌پیوندد چنانکه گفتیم
بخشی از رساله حدوث و قدم عالم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد نصیر هزار جریبی، تا: ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۰۲پ-۱۰۳پ)، ۲۷ - ۳۶ سطر (۱۸×۷/۵)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۱۰]

● **حدوث و قدم عالم** / کلام و اعتقادات / عربی و فارسی
hodūs va qedam-e ‘ālam

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۴۵/۱۰
آغاز: فان المعلم الثانی فی بعض رسایله امر قدم العالم حدوثه و هل الصانع هو العلة الفاعلة ام لا و مما یظن ...
بی کا، تا: قرن ۱۱؛ با یادداشتی در ماده تاریخ فوت بزرگان شیعه، اقسام شیعه، فرق ثلاثه قائل به تناسخ و یادداشتی درباره عالم آخرت، و جدولی درتاریخ ولادت امیر محمد جعفر رضوی آمده؛ جلد: تیماج شتری، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۱۵]

● **حدوث و قدم و سرمد** / فلسفه / فارسی

hodūs va qedam va sarmad

رضوی حسینی، عبدالرحیم

razavī hoseynī, ‘abd-or-rahīm

در این گفتار واژه‌های (حدوث و قدم و سرمد) را می‌شناساند تا مطالبی که در رساله (دانائی خدا) آورده روشن گردد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۷/۴

آغاز: بسمله و الحمدلله رب العالمین ... بخواطرم رسید آنکه باین عبارات و بیاناتی که در این اوراق ثبت گردید؛ **انجام:** عبارتش اینست که خدا و خلقش بالتمام (کم دارد).

خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این تا پایان شعرها و نیایش است؛ ۲گ (۶۶پ-۶۷پ) [ف: ۳ - ۲۴۷]

← الحدود ﴿ حقایق اسرار الطب

← الحدود ﴿ الصناعة، العلم، الحالة، الملكة، القوة، اللاقوة و الشکل

← حدود ﴿ احکام حدود و قصاص

● **الحدود** / کیمیا / عربی

al-ḥudūd

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

در بیان اقسام مختلف علم کیمیا و تقسیمات اولیه آن به علم دین و دنیا و تعریف هر یک از آنها و آنچه از هر یک منشعب می‌شود.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و سلم تسلیماً. قد سبق لنا قبل کتابنا هذا ثمانیة و خمسون کتاباً و قد شرحنا فیها شرحاً قویاً و مقالتی هذه انا ذاکر فیها حدود هذه الاشیاء الثلاثة لیضح لک ...

انجام: و استعمل فی التدبیر الثالث ما له من الجواهر و هی خارجة عن هذا الفن و التدبیر الثالث خارج عن هذا الفن ایضاً فاعرف ذلک ان شاء الله.

[الذریعه ۱۷۱/۲۰]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۷/۴۲

آغاز و انجام: برابر

مقاله پنجاه و نهم است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۳گ (۶۶پ-۶۸ر)، اندازه: ۱۵/۶×۲۳/۲سم [ف: ۶ - ۴۵۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۱/۵۶

آغازو انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۳۳پ-۱۳۵ر)، ۱۹سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۱۹]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۰۸/۶

آغاز: الحمد لله الذی لا یحد بحد و لا یوصف بمعنی ذی وصف و لا تجری علیه صفات المخلوقین

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی - پاکستان ۱۹۹۹۵؛ خط: نسخ، کا: محمود حمدی، تا: ۱۳۳۹ق؛ مصحح؛ ۱۶ص (۲۴۸-۲۶۳) [عکسی ف: ۶ - ۲۱]

● **الحدود** / فلسفه / عربی

al-ḥudūd

حنین بن اسحاق، ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری

honayn ebn-e eshāq (811 - 875)

تعریفاتی است فلسفی و نامرتب.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۸۸/۱۱

آغاز: العلم: وجدان الاشیاء حقایقها. العقل: جوهر بسیط مدرک للاشیاء بحقایقها. النفس الطبیعی الذی هو آلة قابلة للجزء؛ **انجام:** فطابق بذکر القلیل و الکثیر و الصدیق و العدد و جنس بذکر الراح والروح و عول علی الاستعارة فی بناء الکلمة، فابرزها فی موضع الترصیع (گویا افتادگی دارد) پس از چند صفحه: الحس و الحرکة ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن عنابی، ۳گ (۳۲ر-۳۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۰سم [ف: ۹ - ۲۲۴]

● **الحدود = رسالة الحدود = پاسخ ارسطو به اسکندر = یکصد و پانزده سؤال اسکندر** / منطق، فلسفه، پاسخ پرسشها / فارسی

al-hodūd = r.-ol hodūd = pāsox-e arastū be eskandar = yeksad va pānzdah so’āl-e eskandar

ارسطو، ۳۸۴ - ۳۲۲ ؟ قبل میلاد

arastū (-384 - -322)

صد و پانزده پرسش است که گویند اسکندر درباره بعضی از موضوعات فلسفی از ارسطو نموده و ارسطو از آنها پاسخ گفته است. این پرسش و پاسخ‌ها را از کتاب‌های ارسطو گرفته و یکجا گرد آورده از آندوتن استاد و شاگرد دانستند. این پرسش‌ها از علم طبیعی و الهی است.

آغاز: بسملة الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و لاعدوان إلا علی الظالمین و الصلوة علی محمد و آله أجمعین، اما بعد بدانکه این چند فصل است اندر صد و پانزده مسأله که اسکندر از استاد خویش ارسطاطالیس حکیم پرسیده است و او جواب داده است بصواب؛ اسکندر می‌گوید که پرسیدم از استاد خویش که جوهر چیست؟ گفت: آنچه بجوهر قائم است؛ گفتم: روح چیست؟

گفت ...
انجام: گفتم درونشان هست، گفت نقطه پرکار از دائره. تمام شد مسائل بحمد الله و حسن توفیقه.
[فهرستواره منزوی ۸۸/۶ و ۱۳۴/۶]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۵۶/۲
خط: نسخ، بی کا، تا: آغاز ذیحجه ۶۶۷ق [ف: ۵ - ۲۲۸]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۸۱/۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۶]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۵۹
آغاز: برابر
خط:نسخ،بی کا،تا:دوشنبه۲محرم۷۲۳ق، جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۲ص (۶۵۳-۶۵۴)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۱۰۳]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۴/۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق بی نقطه، کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: نوروز ۱۸ محرم ۱۰۲۱ق، جا: شیراز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۳گ (۱۵۵ر-۱۵۷ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۳سم [ف: ۸ - ۴۴]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۵/۷
خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع حسینی مشهدی، تا: ۱۰۲۹ق، جا: اصفهان؛ با شعر فارسی ابن سینا در ص ع؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۱۵۶-۱۶۱)، ۱۸ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۳۸۵]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲؛ در فهرست (۱: ۳۱۴) با شماره ۲۸۶/۴ آمده؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۴۵پ-۴۶پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۲۰]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۶۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ نسخه نخست آن در شماره ۲۸۶/۱۳ گذشت؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۳۲۶پ-۳۲۷پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۴۷]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۰/۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۹۰پ-۹۱پ)، ۲۱-۳۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳۸ - ۳۹۸]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵/۴۷
خط: نستعلیق، کا: محمد بن نعمت الطبی، تا: ۱۰۹۱ق؛ کاغذ: اصفهان، جلد: تیماج حنایی، ۲۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۹۴]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵/۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن نعمت طبسی، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۱۰۹۱ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۴ص (۴۸۶-۴۸۹)، ۲۵ سطر، [سنا: ف: ۲ - ۱۹۴]
۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۶/۴۷
بی کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۳۱۲-۳۱۳) [ف: ۴ - ۳۰۰]
۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۱۶/۱۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۱گ (۶۳ر و پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۳۶۸]
۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۵۳/۷
خط: نستعلیق، بی کا، تا: صفر ۱۲۴۲ق، جا: تبریز مدرسه ملا رضا همدانی؛ در برگ های پایانی صورت وصیت پیامبر به امیرمومنان علی (ع) و فال نامه ای منظوم و فائده ای از شیخ بهائی و دوازده امام میرزا بواما و استخاره منظوم از قرآن و مطالبی به نقل از «خلاصة التجارب» در پزشکی و طلسمات و ادعیه؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۰۴ر-۱۰۶پ)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۰- ۱۸۲]
۱۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۶/۴
در هامش به فارسی؛ کا: محمد تقی دزفولی، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ نخودی؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۶]
۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی کا، تا: ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۸۴ص (۴۶+۳۸)، ۹ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۴۱]
۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۲-۲۷/۱۱۵
آغاز: بسمله بدانکه این لطیفه چندست که ذوالقرنین از ارسطا طالیس یونانی پرسید واو جواب گفت بپرسید که جوهر چیست؛
انجام: گفت مرا بیرون از هر دو راه سخن نیست الا اثبات صانع گفت اسرار حال چه بود گفت اول خالق بود وآخر خالق تمت
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۳۴۵]
۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۰۷/۵
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲گ (۵۸پ-۵۹پ)، اندازه: ۱۳/۶×۱۷/۳سم [ف: ۵ - ۱۸۸]
۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۱/۸-ف
نسخه اصل: بادلیان ش ۲۸۸ الیوت ۱۴۷۶ اته. پرسشهای صد و ده گانه اسکندر از ارسطو و پاسخ او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر، [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۴]

● الحدود = الحدود و الرسوم = حدود الاشیاء / فلسفه / عربی

al-ḥudūd = al-ḥudūd wa-r rusūm = ḥudūd-ul ašyā’

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)
بعضی از دانشمندان این رساله را بخشی از کتاب «الشفاء» ابن‌سینا دانسته‌اند. مؤلف این کتاب را به خواهش برخی از دوستانش نگاشته که از او خواسته‌اند، حدود اشیاء را بیان کند، ابن‌سینا پس از این که حد و رسم را معنی می‌کند تحت عنوان فصلی می‌گوید: «الباری جل وعز لاحد له و لارسم له ...» و چون نفی حد از ذات باری می‌کنند به حد نفس و صورت و هیولی ... تا حدوث و قدم می‌پردازد. در این کتاب از دشواری تعریف یاد کرده و علل آن را به طوبیقا بازگشت داده و یکبار دیگر نیز در تعریف (حد) از طوبیقای ارسطو نام برده است و در دیباچه می‌گوید که یاران از من درخواستند که چیزهایی را که می‌خواهند به آنان بشناسانم و برای آنها تعریف کنم چون می‌دانستم که این کار دشوار است و لغزش‌پذیر، سرباز زدم آنها نپذیرفتند و این کمک را از من خواستند که من لغزشگاه تحدید را برای آنان آشکار بدارم. شیخ پس از دیباچه که درباره دشواری و لغزش تعریف آورده، ۷۲ اصطلاح فلسفی و منطقی را تعریف کرده است.
آغاز: بسمله. حمدله. و الصلاة و السلام علی رسوله محمد و آله اجمعین و بعد فان اصدقائی سئلونی ان املی علیهم حدود اشیاء یطلبونی بتحدیدها فاستعفیت عن ذلک علماً بانه کالامر المتعذر..؛
انجام: و هو الواحد الحق تعالی عما یقول الظالمون علوا کبیرا و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین.
چاپ: در تسع رسائل (قسطنطنیة: ۱۲۹۸ق)؛ درمجله مجمع دمشق، جلد ۴۸، محقق: عبد الغنی الدقر، چاپ اول، ۹۷۲-۹۸۹ص، ۱۳۹۲ق؛ در رسائل (قم، انتشارات بیدار: ۱۴۰۰ق) در ۱۳۵۸ش در تهران از سوی محمد مهدی فولادوند.
[الذریعة ۳۰۰/۶و ۲۷۴/۱۱؛ مشار عربی ص۴۵۶؛ نشانی ۲ چاپ؛ ریحانة الادب ۵۸۹/۷؛ فهرست مصنفات شیخ الرئیس تألیف قنواتی و نسخه‌های مصنفات ابن سینا از دکتر مهدوی ص ۷۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۶۱/۲ و ۴۶۲/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۰/۲-ف
نسخه اصل: اونیورسیته ۴۷۱۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۷۸ق؛ مقابله شده؛ ۱۰گ (۱۳-۲۲)، ۲۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۵۹/۸-ف
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: سه‌شنبه پایان صفر ۶۳۶ق؛ مقابله شده با اصل صحیح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۵۴ر-۶۹ر)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۴) [فیلمها ف: ۱ - ۶۱۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۶/۵-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۵۲؛ بی‌کا، تا: اوایل قرن ۷؛ ۱۴گ (۸۰پ-۹۳ر) [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۴۵/۱۶-ف
نسخه اصل: دانشگاه پرینستن شماره ۳۵۵۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۷؛ در ص ع آمده است: «فیها خط الطوسی»؛ ۱۲گ (۱۴۶پ-۱۵۷پ) [فیلمها ف: ۳ - ۴۹]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۱/۱۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، اندازه: ۱۲/۷×۲۱/۴سم [ف: ۷ - ۴۵۱]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۲/۴-ف
نسخه اصل: اونیورسیته ش ۴۷۵۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پایان ربیع الثانی ۷۰۲ق؛ ۲۴گ (۱۶-۳۹)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۴۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۲/۱۴
بی‌کا، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۷۶۱ق؛ افتادگی: آغاز و انجام (آنچه هست برابر است با س ۷ ص ۷۵ تا س ۵ ص ص ۱۰۸ نسخه چاپ مصر)؛ همه رساله‌های این مجموعه بخط سید حیدرآملی است جز رساله حدود ابن سینا که بخط دیگری است مگر اینکه در فهرست آغاز مجموعه بخط همین آملی نام (اصطلاحات الحکماء) ابوعلی برده شده. در چند جا نوشته شده که آملی مقابله نموده است؛ تملک: کاظم حسینی عاملی در ۱۲۹۴؛ در ۱۳۶۶ واقف محترم کتابخانه آن را که از کتابهای آقا ضیاءالدین نوری بوده است خرید؛ جلد: تیماج سرخ، ۸گ (۱۸۸ر-۱۹۵پ)، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۴۳]

۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۹/۱۱
بی کا، تا: قرن ۸؛ ۳ص، قطع: رحلی بزرگ [ف: ۲۷۲]

۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۹/۱۲
بی کا، تا: قرن ۸؛ قطع: رحلی بزرگ [ف: ۲۷۲]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۷/۱-ف
نسخه اصل: روان کوشکو ش ۲۰۴۲؛ کا: عبدالرحمن بن علی بن موید، تا: ربیع الاول و الثانی ۸۸۸ق؛ جا: شیراز [فیلمها ف:۱-۴۳۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۲۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ شوال ۸۸۹ق؛ محشی با امضای «منه سلمه الله تعالی»، در پایان نسخه آمده: «ش م س سلمه الله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ص (۱-۱۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۶۳]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۶/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰گ (۷۰-۸۹)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۶۷۰]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۴/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ص (۱-۲۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۳۷۰]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۸/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن امیر، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱۱گ (۱پ–۱۱پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۵×۱۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۵۲۴]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۴۱/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۴ق، جا: شیراز؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۷/۲سم [ف: ۷ - ۴۴۶]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۶/۲۶
آغاز: بسملة، حد الحد ما ذکره الحکیم ارسطو فی کتاب.. انه هو القول الدال علی ماهیة الشیء ای علی کمال وجوده الذاتی و هو ما یحصل له یحصل له من جنسه القریب و فصله حد الرسم تام قول مؤلف من جنس الشیء و إعراضیه اللازمة؛ **انجام:** برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۹۰۹ق؛مصحح،محشی؛کاغذ:شرقی نخودی، ۵گ (۲۱۵پ–۲۱۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۶ - ۶۳۲]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعده ۱۲۴۵؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج تریاکی، ۴گ (۳۲ر–۳۵پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۳۹۵]

۱۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۷۷/۲۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ عنابی، ۱۳گ (۱۸۷–۱۹۹)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴- ۱۲۷۰]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۳/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علاء الدین محمد بن حسین حافظ قاری، تا: شعبان ۹۶۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۰گ (۵۸پ–۶۷ر)، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۹۳]

۲۰. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۷۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: نفیس الدین محمد بن صدرالدین علی المتطبب، تا: رجب ۹۶۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۱–۱۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۰۷]

۲۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۹/۳ حکمت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ محرم ۹۷۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۰]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۰۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ رجب ۹۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۰گ، ۱۷سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۲۷۹]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۵/۳
آغاز: بسمله. و صلی الله علی محمد و آله اجمعین. اما بعد الحد هو القول الدال علی المهیة الشیء ای علی کمال وجوده؛ **انجام:** حد، القدیم کلام ... و اما الثانی فهو الشیء الذی لیس بوجود ذاته مبدا به و هو الواحد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۴گ (۶۶ر–۶۹ر)، اندازه: ۱۴/۲×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۱۴]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۰۶/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳گ (۲ر–۱۴ر)، ۱۹ سطر (۴/۵×۱۳)، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۷۴۱]

۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۸۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: بهاء الدین محمدبن علی نقی طغائی، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف مخ: ۲- ۷۷۱]

۲۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ با سر لوح های زرین؛ کاغذ: اصفهانی، ۷گ (۹۹–۱۰۵)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: ۱۴۶۹]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۹/۲۵
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی زرد، جلد: تیماج سرخ، ۱۶ص (۱۴۵–۱۶۰)، ۲۳ سطر (۶×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۳ - ۴۵]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۲/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: زردفام، جلد: تیماج قرمز، ۲۸ص (۲۴۵–۲۷۲)، ۱۷ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [سنا: ف: ۲ - ۳۷]

۲۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۲۷/۴
آغاز: برابر
از اول تا الابداع؛ خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۶۲–۷۳)، ۱۹–۱۰ سطر (۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۲۲]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۳۲–طباطبائی
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۸۶پ–۹۱پ)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۲۴]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۲۴/۷
بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸ص (۳۷–۴۴)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱۹ - ۳۲۸]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۷۹/۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** حمد الشمس. الشمس کوکب اعظم الکواکب ... الکرة الرابعة

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۴گ (۱۴۴پ–۱۴۷ر)، ۲۹ سطر، قطع: بیاضی [ف: ۱۶ – ۱۰۳]

۳۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲/۱۰

خط: نستعلیق، کا: عماد الدین حسینی، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷– ۲۲۲]

۳۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۵/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، کا: عبدالغنی بن وجیه الدین علی بن عبدالغنی حسینی افطسی تفرشی، تا: پنج‌شنبه ۳ رمضان ۱۰۰۶ق؛۱۰گ (۴۹پ–۵۸ر) [ف: ۱ – ۸۷]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۸/۱

خط: نسخ، بی کا، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۰۰۶ق؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۱پ–۱۲ر)، ۱۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۴۲]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۲۵/۴

خط: نسخ، کا: صدرالدین محمدبن ابراهیم بن یحیی شیرازی، تا: سه‌شنبه ۷ رمضان ۱۰۰۶ق، جا: قزوین؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۸ص (۱۰۰پ–۱۱۷ر)، ۱۵ سطر (۴/۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۱۷ – ۶۱]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۰/۵

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی کا، تا: ۱۰۱۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۵گ (۱۲پ–۱۶پ)، ۲۱–۳۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳۸ – ۳۹۱]

۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۰۴/۱–۱۱/۲۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی کا، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۱۰۲۱ق، جا: اصفهان مدرسه جعفریه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳ – ۱۷۳۸]

۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۷۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقی، تا: حدود ۱۰۲۵ق؛ در اصفهان ۱۲ ربیع الثانی مقابله شده؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن مشکی، ۱۹ص (۱۳۸–۱۵۶)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۵ – ۱۴۲]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۹۴/۷

خط: نستعلیق، کا: عبدالواسع نجیب بن محمد امین طبیب، تا: ۱۰۴۲ق؛ مصحح، محشی با نشانی محمد حسین؛ جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۱۱۴ر–۱۱۸ر)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ – ۲۹۳]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴/۳۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۰۴۳ق؛ ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۲ – ۴۰۰]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز، بی کا، تا: ۱۰۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۳۹۷–۴۱۱)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵× ۲۵ سم[ف: ۴ – ۱۵۵]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۹۱/۶

خط: نستعلیق، کا: محمد قلی بن محمد علی تبریزی، تا: ۱۰۵۱ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲گ (۳۲پ–۴۳پ)، اندازه: ۱۲×۱۹/۴سم [ف: ۵ – ۱۵۱]

۴۴. قائن؛ حسینی قهستانی؛ شماره نسخه:۲۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: ابراهیم بن محمد خطی، تا: ۱۰۵۷ق؛ ۱۵گ (۱۸۵پ–۱۹۹پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [مدرسه جعفریه زهان: ف: ۱۳۲]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبل الکمال باجتماعه الی غیره

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ ۵گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۲۴]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۵۴/۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهو الشییء الذی وجد فی زمان ماضی غیر متناه و اما القدیم ... و حسن توفیقه، رحم الله ناظراً او قار یا قراء الفاتحة الکاتب

بخشی است از رساله الحدود او؛ خط: نسخ، کا: میر جعفر بن عبدالله حسینی، تا: ۱۰۶۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۱۴گ (۳۴۰پ–۳۵۳ر)، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۴ – ۲۴۲]

۴۷. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۹۱/۴

خط: نستعلیق، کا: شاه محمد بن محمد زمان میبدی، تا: ۱۰۷۰ق؛ ۱۰گ (۹۵پ–۱۰۴ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ – ۷۶]

۴۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۵۹/۱۰

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۰۷۳ق [نشریه: ۲ – ۹۸]

۴۹. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۱۹/۷

آغاز: برابر

بی کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ ۱۰گ، قطع: خشتی [چند نسخه–ف: ۳۸۷]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۲۰۱ر–۲۰۵ر)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ – ۹۱]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۸ص (۳۸۶–۳۹۳)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۵– ۲۰۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۷/۵۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۴۱۷]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۸۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابن دیباج، محمد بن عبدالله، تا: ۱۰۸۳ق [رایانه]
۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۶۱۲۳
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۴ق [الفبائی ف: ۲۱۸]
۵۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۰/۱
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد هاشم طبیب، تا: ۱۶ ذیقعده ۱۰۹۵ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، اندازه: ۱۵×۱۸/۳سم [ف: ۷ - ۴۵۰]
۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۱/۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۷ق؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۳۶۵]
۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۳/۱۰-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی ضخیم شکری، جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۱۶۵-۱۷۱)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۲۳۵]
۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۱۷/۵
خط: نستعلیق، کا: عبدالواسع بن علامی، تا: ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۸گ (۹پ-۱۶پ)، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۱۹]
۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۸
انجام: برابر؛ تم الحدود للشیخ الرئیس فی شهور سنة الاثنین و مأه بعد الالف علی یدی الراجی ابن کامل الدین نورالدین غفرالله لهما
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ محشی با نشان «عبدالله» و یا «ع أ»، روی چند برگ اضافی اول نسخه یادداشت‌هایی از همین کاتب است که در یکی از حاشیه‌های خود بر رساله حدود نوشته: «شیخ در سه جا از تعلیقات خود بر منطق و طبیعی شفا از دشواری حد حقیقی سخن گفته» و این نشان می‌دهد که نویسنده حاشیه، تعلیقات شیخ را تعلیقات شفا دانسته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵ص (۱۱۴-۱۴۸)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۱۱]
۵۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۵۷/۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی کمال وجوده الذاتی و هو مایحصل له من جنسه القریب و فصله
فی بیان الجنس و الفصول و القوانین المشترکة فی تعریف الاشیاء؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۰۲ق؛جلد: چرم زرد، ۴گ (۹۲پ-۹۵ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [مؤید: ۲ - ۲۹۷]
۶۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۴۳
خط: تعلیق، کا: شهاب الدین حسنی حسینی دیباجی، تا: پنج‌شنبه ۱۷ شعبان ۱۱۰۴ق، جا: فیض آباد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۳۸۶-۳۹۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۴۴]
۶۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۳/۴
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد کاظم، تا: رمضان ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴گ (۷۹پ-۹۲پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۶۴]
۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۳/۱۳
آغاز: بسمله هذا کتاب مشتمل علی حدود الاشیاء منسوب الی الشیخ ابی علی سینا الحد قول دال علی مهیة الاشیاء؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۱۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۹۴-۹۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۲- ۲۱۷]
۶۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۱/۴
خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن حاجی محمد شریف نهاوندی، تا: محرم ۱۱۳۱ق، جا: نهاوند مدرسه مؤمنیه؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹ص (۱۶۱-۱۷۹)، ۱۷سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۶۲۳]
۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۳/۱۰ ط
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۷۰ق؛ ۱۰ص (۷۲-۸۱) [ف: ۲۴/۳ - ۹۷]
۶۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۵۷/۱
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۸۷ق؛ تملک: معصومعلی بن علی عسکر به تاریخ شعبان ۱۱۸۷؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۷پ-۱۳پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۵۳]
۶۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۴/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۳۷- ۴۱)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف: ۲۸ - ۳۲۴]
۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۵۸/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن ملا عبدالعظیم بیدگلی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری و نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه خاکستری، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۳۳۷]
۶۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۲۸/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سیاه، ۸گ، ۲۲ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۱]
۶۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۵۲/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن حسینی خویی زنوزی، تا: غره شوال ۱۲۰۶ق، جا: تهران؛ راسته و چلیپا؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۴۱پ-۴۸ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۵ - ۳۱۹]
۷۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۰۴/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد بن علی محمد رشتی، تا: ۱۲۲۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۸گ (۱۲۳پ-۱۳۰پ)، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۵ - ۶۴۲]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۸/۲

انجام: برابر

کا: محمد رضا پسر محمد مهدی حسینی، تا: شوال ۱۲۳۵ق؛ متعلق به کتابخانه مرحوم حاج سید عبدالجواد بوده؛ اهدایی: محمد مرتضائی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸ص (۵۰-۶۷)، ۱۴ - ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۲۱۳]

۷۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۶/۶

بی کا، تا: ۵ شعبان ۱۲۵۹ق، جا: بارفروش؛ کاغذ نخودی؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۶]

۷۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۱۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۷۷ق؛ مصحح؛ ملحقاتی درحدود بعض اشیاء آورده و نوشته که ظاهراً بعد از مؤلف این مطالب اضافه شده؛ ۱۵گ (۱۵۹پ-۱۷۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۰]

۷۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۴۵/۴

خط: نسخ، کا: غلامحسین الطبیب، تا: ۱۲۷۷ق، جا: مشهد رضوی مدرسه صالحیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن زرد، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۴۴۸]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۹/۲

انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ متعلق به کتابخانه مرحوم تنکابنی بوده؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴ص (۱۱۷-۱۳۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۲۱۴]

۷۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۶۶/۲

خط: نسخ زیبا، کا: محمد هاشم بن ملا محمد حسین، تا: شعبان ۱۲۸۷ق، بدستور فرمان فرمای خطه کاشان احتشام الدوله؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۳۱پ-۴۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۵۷]

۷۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۰/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم، تا: ۱۲۸۷ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج حنایی، ۷گ (۲۰پ-۲۶پ)، ۲۱ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۴۲]

۷۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۰/۹ ـ د

از حد «حد» است و می‌رسد تا به حد «قدیم» و یا اختصر و گزیده‌ای از رساله حدود ابن سینا است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۳گ (۱۷۲پ-۱۷۴پ) [ف: ۱ - ۲۰۶]

۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۷۱/۶

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد علی، تا: ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز، ۳۵ص (۴۰۳-۴۳۷)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۰ - ۶۱۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۳۲/۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۹۹]

۸۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۴ق؛ نسخه بسیار مغلوطی است؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۱۴۵-۱۵۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۶ - ۴۲۵]

۸۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۷۰/۳

کا: محمد بن محسن تبریزی، تا: ۱۳۲۲ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۳]

۸۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۰/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالله کجوری، تا: ۱۳۳۴ق؛ ۶گ (۱۳۹پ -۱۴۴ر) [ف: ۲ - ۸۷]

۸۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴/۴ ـ ج

بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ (۲۶پ-۳۴پ) [ف: ۱ - ۲۰۶]

۸۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۷۵/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین ابومحمد سلیمان بن ...، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: چرمی، ۱۱گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۲۳۹]

۸۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۹۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ذلک المعنی موجود فیه قبل ترکیبهما و السلام علی من اتبع الهدی و الحمد لله أولاً و أوسطاً و آخراً

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: چرم مشکی، ۱۲گ (۵۳پ-۶۴ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [مؤید: ۱ - ۳۹۹]

۸۶. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۸/۱۳ فرخ

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سوخته، ۴ص (۱۲-۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰۹]

۸۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۶۱/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۱]

۸۸. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۷/۶

فقط حد العقل آن آمده؛ کاتب: حسین جرپادقانی، بی‌تا، جلد: روغنی، ۱گ (۲۱۵ر-۲۱۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۸۱]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۶/۶

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای تیره ، ۱۰ص (۳۱۶-۳۲۵)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۱۰]

۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۴۴۸۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۱۸]

۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: محمد علی قائم مقام، بهمن

۱۳۱۶؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۹ص، ۱۷ سطر [الفبائی ف: ۲۱۸]
۹۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۷/۲
بخشی از آن برابر با ص۷۹-۸۲ چاپ مصر در تسع رسائل به سال ۱۹۰۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۱۵پ-۲۱۶پ)، ۲۲ سطر (۴×۱۲/۵)، اندازه: ۶/۵×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۵۸]
۹۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۱۴/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۱گ (۳۲پ-۴۲پ)،۱۶سطر(۵×۱۲)،اندازه:۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۷۴۹]
۹۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۱۷/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ فایده‌ای در فلسفه از مولانا کمال الدین بن عبدالرزاق؛ جلد: مقوا، ۸گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ:۲-۷۷۱]
۹۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۲۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** له مبداء وهو الواحد الاحد الحق جل وعز و علا، تمت الرسالة الموسومة بالحدود للشیخ الرئیس قدس سره
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۵ سطر (۵×۱۱)، قطع: ربعی، [ف: ۱ - ۳۴۲]
۹۶. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۲۱/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج خرمایی، قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۷۷]
۹۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۸۰/۲-۵۲/۲۰
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۶۰۰]
۹۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۸۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۴ - ۱۲۳]
۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۲۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حاج قائم مقام، ۲۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۲۴]
۱۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمن ۳ صفحه در اوصاف نفسانی منسوب به سهروردی مقتول ضمیمه است؛ واقف: ملا موسی؛ ۱۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۲۴]
۱۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۵۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فهرستی؛ ۱۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۲۴]
۱۰۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یقال موضوع لکل محل متقوم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نائینی، ۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۴]
۱۰۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۸/۱۳-ف و ۹۴/۱۳-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۷۲۲؛ بی کا، بی‌تا؛ ۱۶گ (۷۳-۸۸)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۵ و ۴۰۷]

● الحدود / فلسفه / عربی

al-ḥudūd

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

تعریف و حد بعضی از اصطلاحات فلسفه را بر مبانی فلسفی در دو بخش الهیات و طبیعات، به اختصار آورده و در آغاز رساله تصریح می‌کند که این تعریفها بیشتر شرح اسم می‌باشند نه حد تام، در بخش الهیات پانزده اصطلاح و در بخش طبیعات ۵۵ اصطلاح توضیح داده شده است.
آغاز: الحمد لله و الصلاة علی محمد رسول الله و آله اجمعین، اعلم ان الاشیاء التی یمکن تحدیدها لانهایة لها
چاپ: قاهره، محقق: عبدالامیر الاعسم، الهیئة المصزیة العامة للکتاب، چاپ دوم، نشر ضمن: المصطلح الفلسفی عندالعرب، ۱۹۸۹م.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و البعد الذی بین الخطین المذکور عرض و لیس بسطح و ان کان کل خط اطول و کل ذا عرض
خط: نستعلیق، کا: علاء الدین محمد بن حسین حافظ قاری، تا: شعبان ۹۶۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۸گ (۱۵پ-۳۲پ)، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۹۲]

● الحدود / کلام و اعتقادات / عربی

al-ḥudūd

زیدی، صاعد بن محمد، ق۶ قمری

zeydī, sā‘ed ebn-e mohammad (- 12c)

در اصطلاحات متکلمین به ترتیب حروف تهجی.
[الذریعة ۶/۳۰۱]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۱۲/۷
آغاز: بسمله. سألت حرس الله توفیقک، املاء مختصر یحتوی علی شرح حد و الالفاظ المصطلحة بین المتکلمین من الامامیة، علی ما یقتضی قواعد عقادهم؛ **انجام:** الیتم: انقطاع الصبی عن ابیه و الیتیمة عن امنا المنقطعة عن ابیها. اللیل: اسم یقع علی مدة امتداد الظلام. و الله اعلم ... تم المختصر فی الحدود ... مما جمعه القاضی السعید اشرف الدین صاعد بن ابی منصور بن صاعد الزیدی، زاده الله ...
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: رویه کاغذی، ۷گ

(۳۲پ–۳۸ر)، اندازه: ۱۳/۸×۲۰/۵سم [ف: ۸ – ۴۷۴]

● الحدود = اقامة الحدود فی زمان الغیبة = تحقیق اقامة الحدود فی هذه الاعصار = وجوب اقامة الحدود الشرعیة زمن الغیبة علی المجتهد / فقه / عربی

al-ḥudūd = iqāmat-ul ḥudūd fī zamān-il ġayba

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

رساله‌ای است متوسط درباره اقامه حدود شرعیه در زمان غیبت حضرت ولی عصر (ع) و لزوم اجرای حد و قصاص و قضا بر فقها و مجتهدین هر زمان که نائبان حضرت اند. ایشان پس از ذکر اقوال فقهای مشهور و اختلاف آنان، با استناد به روایات، معتقد به وجوب اقامه حدود الهی در انظار عمومی است. بنا به نوشته ریحانه الأدب مقتولان او که به حکم شریعت اسلامی در دست خود او و یا به حکم اوکشته شده‌اند بالغ بر هشتاد یا نود و یا صد و بیست نفر می‌باشند.

آغاز: بسمله الحمدلله المتفرد بالقدم و الکمال المتقدس بقدس جماله عن مشابهة الاشیاء و الامثال ... و بعد یقول الملتجی الی باب سیده الکریم المتعال ... ابن محمد نقی الموسوی محمد باقر

انجام: و من الإیات المشار الیها قوله تعالی والسارق والسارقه فاقطعوا ایدیهما ... قوله (ع) اقامة الحدود الی من الیه الحکم المعتضدة باطباق الاصحاب عملی العمل بمضمونها و الاعتبار کما لایخفی علی اولی الابصار فالحکم فی المسئلة مما لاینبغی التأمل فیه فلله الحمد و الشکر والمنة.

چاپ: تحقیق سید مهدی شفتی، اصفهان، ۱۴۲۵ق

[اعلام الشیعة ۱۹۲:۱۳؛ الذریعه ۲۴۳/۱۲ و ۳۱/۲۵؛ مقدمه‌ای بر فقه شیعه، ص۳۳۵؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۵۲/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۰۶/۲

آغاز: این چند مسئله در خصوص یهود اهل خیبر است چهار صد نفر آدم از یهود اهل خیبر با ملای خود عبدالله نام باشد آمدند به خدمت جناب رسول خدا؛ **انجام:** جمله جهودان که در آن شهر بودند همگی جمله مسلمان شدند

کامل، این رساله فارسی است و باید ترجمه آن باشد؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ محمد حسن نحوی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: روغنی، ۲۸گ (۹۵ر–۱۲۲ر)، ۳۷ سطر (۱۴×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۲۰ – ۴۸۶]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۸۶/۲-۲۳/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج روغنی، ۲۲گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ – ۴۶۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۵۸۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۴۳ص، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۱ – ۱۶۴۰]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۲۶/۲-عکسی

آغاز: برابر

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ ۴۷ص (۱۹۹–۲۴۵)، ۳۰ سطر (۱۲×۲۱) [عکسی ف: ۱ – ۱۴۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۳۳۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ مذیل است به خاتمه در سؤالات متفرقه فقهی و غیرآن، آغاز: «سؤال ضعیفه تشکیکی در سیادت او هست لکن سن او به پنجاه رسیده خون حیض می‌بیند ... جواب خون حیض دیدن دلیل برسیادت نمی‌شود»، انجام: «از ثواب زیارت حضرت فاطمه درقم فرمودند هرکس زیارت کند فاطمه [را] پس از برای او است بهشت و آنچه مشهور درالسنه است راجع به این می‌شود و هو العالم بحقایق احکامه»؛ کاغذ: شکری آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۲۱ – ۱۶۴۰]

۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق [ف: ۱ – ۲۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۹۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ مصحح، با بلاغ مقابله؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۹گ (۱۶۰ر–۱۹۸پ)، ۲۴ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۵۳]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶ص، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۲۱ – ۱۶۳۹]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۸۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید رضا علوی سبزواری سبریزی، تا: ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ (۲۷۲پ–۲۹۴پ)، ۳۱ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳۷ – ۳۸۰]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۶۹/۲

خط: نسخ، کا: محمد حسن پسر عبدالمجید تهرانی، تا: ۲۰ شعبان ۱۲۵۵ق؛ که در سؤال و جواب هم گذارده شده است؛ کاغذ: فرنگی، ۱۹گ، ۳۰ سطر (۱۵×۲۲)، اندازه: ۲۳×۳۲سم[ف:۱۷-۵۱۷]

۱۱. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱مجموعه بدون شماره

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۳۱]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه پرغلط می‌باشد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۱۱]

۱۳. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۸۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۰سم [ف مخ: - ۲۷]

۱۴. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۴۰۷/۲

بی‌کا، تا: تحریر نزدیک به روزگار مؤلف [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۴]

۱۵. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۵۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۴۸]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۲۲ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● حدود / فقه / فارسی

hodūd

مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر، ۱۲۵۲ - ۱۳۳۴ قمری

modarres-e čahārdehī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad nasīr (1837 - 1916)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۶۵

آغاز: کتاب الحدود مسائلی که نوشته شده است در عقوباتی که مقدر شده است از جانب شرع از جهت بجا آوردن بعضی از افعال محرمه؛ **انجام:** مطلقه رجعیه از احصان بیرون نمی رود.

خط: نستعلیق چلیپا، کاتب = مؤلف، بی‌تا، مذیل است به رساله فارسی در متعلق قسم، آغاز: «مطلب چهارم در این که متعلق قسم عقود بشود»، انجام: «حمل می‌شود قسم بر آن»؛ واقف: مرتضی مدرسی چهاردهی، اردیبهشت ۱۳۶۲؛ جلد: مقوا، ۶گ، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۴۹]

● الحدود / منطق / عربی

al-ḥudūd

شیرازی، ابی اسحق

šīrāzī, abī eshāq

رساله‌ای است در شرح الفاظی که در مناظره به کار می‌رود.

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۰۳/۳

آغاز: هذا مختصر فی الجدل للشیخ ... فی حدود الالفاظ الدائرة بین المناظرین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۲۰]

● الحدود / - عربی

al-ḥudūd

واسطی، ابوبکر

vāsetī, ābū-bakr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۰/۱۴-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۵۲؛ خط: نسخ، کا: مبارک بن اصیل بن محمد بن نجیب ملقب به نجم قرطاسی، تا: ۶۸۷ق؛ ۱۲گ (۱۹۰-۲۰۱)، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۴۸]

● الحدود = الارواح و القوی / طب / عربی

al-ḥudūd = al-arwāḥ wa-l quwā

تعاریف فلسفی است و به «الارواح و القوی» آغاز می‌شود.

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۸/۱۷

آغاز: فی الارواح و القوی الروح جوهر لطیف یخاری یتولد من الطف الاخلاط؛ **انجام:** قال صلی الله علیه و سلم

خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن بخاری، تا: ۸۷۶ق؛ ۳گ (۳۵۹-۳۶۱)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [نشریه: ۳ - ۳۳۲]

● حدود (مختصر) / فلسفه / عربی به فارسی

hodūd (mx.)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۶/۲

آغاز: بسمله حمدله اما بعد مختصری در بیان حدود کتاب کرده می‌شود به رسم مطالعه عزیزان ... العلم هو ادراک الشی علی ما هو به؛ **انجام:** حد الحد حد قولی است که دلالت کند بر حقیقت شیء اما پیش اهل کلام حد حد قولی است که دلالت کند بر طبیعت شیء موضوع ممیزا له فیها سواه. نوشته ۲۰ محرم ۹۸۲

بی‌کا، تا: ۲۰ محرم ۹۸۲ق؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قرمز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۸سم [ف: ۵ - ۲۴]

● الحدود / فلسفه / عربی

al-ḥudūd

در بیان حد اشیاء، شاید از تألیفات ابوعلی سینا باشد.

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۲۵/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و انا لما کنا قد علمنا من کتب الموازین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۳۵]

● **الحدود** / نحو / عربی

al-ḥudūd

مختصری است در بیان حدود مصطلحات علم نحو. مؤلف آن علی التحقیق معلوم نشد که کیست ولی احتمال ضعیف می‌رود که یا ابوعبدالله هشام بن معاویه ضریر کوفی مذکور در فهرست ابن ندیم و ابن خلکان (۱۹۶:۲) و نکت الهمیان (۳۰۵) باید باشد که در سنه ۲۰۹ در گذشته و ابن ندیم راجع به او گفته است (۷۶ طبع تهران)- «له قطعة حدود ... لایرغب فیها» و یا ابوجعفر محمد بن سعدان کوفی که همو درباره او نیز گفته است «له قطعة حدود لایرغب الناس فیها» و ممکن است مؤلف آن کسی دیگر غیر از این دو نفر باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۴۲

آغاز: بسم الحمدلله الذی اعطی من وقع قدره بالعلم مکانا علیا و شرفه باللغة العربیة؛ **انجام:** حد الخط تصویر اللفظ المقصود تصویره برسم حرف هجائیه بتقدیر الابتدا لابتدا والوقف علیها.

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: شعبان۱۰۶۰ق؛ واقف: درة السلطنه ملك زاه کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن خرمایی، ۳گ،۲۳-۲۴سطر(۱۳/۷×۲۰/۳)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۲ - ۳۲۳]

● **الحدود** / فقه / عربی

al-ḥudūd

رساله کوتاهی است در تعریف برخی اصطلاحات کلامی و فقهی و حدیثی و اصولی.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۳۰

آغاز: الحمدلله الذی هدانا سبیل الرشاد و دعانا الی الصلاح دون الفساد ... واما بعد بیان الحدود: «الحد هو المنع لغة و منه یسمی البواب حداً لمنع الناس عن الدخول فی البیت ... الاصل ما یبتنی علیه غیره ... العالم ما سوی الله تعالی و انما سمی به لانه علم علی وجود الصانع جلت قدرته؛ **انجام:** اما الاحاد فهو ما نقله واحد او جماعة عن واحدو لم یدخل فی حد الاشهاد و هو لا یکون حجة فی المسائل الاعتقادیة، تمت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۸۷]

● **الحدود** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ḥudūd

رساله مختصری حاوی شرح حدود الفاظ مصطلحه بین متکلمین امامیه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۰۱/۱-عکس

رساله چهارم فرهنگنامه کلامی ص ۲۳۵؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۹]

● **الحدود** / - عربی

al-ḥudūd

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۰۳/۲

آغاز: الخبط ثبوت المقدمات علی وجه لایوصل الی المطلوب؛
انجام: الفکر هو ترتیب امور معلومة للتادی الی المجهول

شرح برخی از اصطلاحات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۲۰]

● **الحدود** / فلسفه / عربی

al-ḥudūd

نگارنده این رساله پنج کلی و ده مقوله را تعریف می‌کند و شاید این رساله همان کسی باشد که رساله (اصطلاحات جدل و خلاف) را نگاشته است و پیش از این یاد گردید.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۲/۵

آغاز: فائدة: العلم حصول صورة الشئی فی الذهن؛ **انجام:** ان ینفعل هو کون الشئی متاثر اعن غیره ... فهذه المقولات شاملة لجمیع الموجودات الخمسة.

بی‌کا، بی‌تا؛ (۱۵۵ ب تا ۱۵۶ ب) ، [ف: ۳ - ۴۵]

● **الحدود** = **رسالة الاجوبة من الاسئلة** / فلسفه / فارسی

al-hodūd = r.-ol ajvaba men-al as'ela

رساله در علم حکمت ریاضی و الهی و طبیعی و منطق به روش پرسش و پاسخ.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۹/۱-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۴۸۱۱. خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۱ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۵]

● **حدود** / فلسفه / فارسی

hodūd

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۹۳/۷

آغاز: بسمله. خلاصه رساله یازدهم در حدود، از جمله پنجاه و یک رساله اخوان الصفا. بدانکه حد گفتاریست که دلالت کند بر حقیقت چیزی و کدامی چیز؛ **انجام:** حد سعادت یافتن نفس باشد آنچه طلب میکند. و الله اعلم بالصواب. من مجمل الحکمة ... صفر الخیر ۱۲۷۶

رساله حدود از «مجمل الحکمة» – اخوان الصفا؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالله ریاضی، تا: با تاریخ ۱۲۷۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ فرنگی، ۴گ (۶۴ر–۶۷ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۱/۶سم [ف: ۷ – ۲۵۲]

● **حدود** / فلسفه / فارسی

hodūd

ترجمه گزیده از رساله یازدهم در حدود (تعریفات).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۱۷/۲

آغاز: خلاصه رساله یازدهم در حدود از جمله پنجاه و یک رساله اخوان الصفا بدانکه حد گفتاریست که دلالت کند بر حقیقت چیزی

خط: شکسته نستعلیق، کا: اسدالله تنکابنی، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاتب در پایان سخنی دارد که پایان آن چنین است شیخ الرئس را رساله‌ای منفرد است (در حدود اشیاء)؛ کاغذ: فرنگی سفید آهاردار وطنی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۹ص (۳۰۶–۳۲۴)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۷۰]

● **حدودات و قانونات** / فلسفه / فارسی

hodūdāt va qānūnāt

قمی، علیقلی بن قره چغای، ۱۰۲۰؟–ق۱۱ قمری

qomī, ʻalī-qolī ebn-e qara čoqāy (1612 - 17c)

در تعریف مفاهیم فلسفی و جدایی انداختن میان مفاهیم متشابه علمی زمان؛ در بیست و هشت «فصل»: ۱. حدود علم حقیقی و مجازی؛ ۲. بیان خواص علوم مذکوره؛ ۳. بیان حقیقت و ماهیت شبح و مثال حاکی و معرف شیء محکی و معرف؛ ۴. قوانین؛ ۵. حدود امور ذهنی؛ ۶. حدود کلی و جزئی و اقسام آن؛ ۷. حدود امر و ماهیت و وجود و موجود و ثابت و ثبوت؛ ۸. تقسیم امر و هویت اقسام متعدده؛ ۹. حدود امور مذکوره؛ ۱۰. حد جوهر و عرض و اقسام آن؛ ۱۱. بیان تعداد معانی جوهر؛ ۱۲. بیان تعداد معانی عرض؛ ۱۳. بیان حدود و علل اصلیه و فرعیه و اقسام آنها؛ ۱۴. بیان حدود قوه و فعل؛ ۱۵. حدود متلازمان و متعاندان؛ ۱۶. حدود اتصال و انفصال و قابل اتصال و انفصال؛ ۱۷. شباهت حقیقی و مجازی؛ ۱۸. حد جهت؛ ۱۹. حد مکان ؛ ۲۰. حد خیر؛ ۲۱. حد حرکت؛ ۲۲. حد حقیقت و ماهیت زمان؛ ۲۳. حد جعل و اقسام آن؛ ۲۴. شرح اسم ذات و صفات ذاتیه واجب تعالی؛ ۲۵. بیان حد نفس؛ ۲۶. تعریف نفس خاص؛ ۲۷. حقیقت قوه مصوره بدن؛ ۲۸. بیان کیفیت مصور و خلاق بودن صورت نوعی روحی غریزی مر بدن را بالعرض نفس مدیرکل.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۳۱/۱

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین ... بعد این رساله ایست از کمترین بندگان علی قلی بن قرچغای خان در حدود و قوانین حکمت که از نور واهب عقل و حیات به خاطر این حقیر ساطع و لامع شده در کتاب احیای حکمت بعضی را بدیهیا و بعضی را مدللا گفته ام و قلیلی بر سبیل ندرت از حکمای الهی نیز آورده ام و باسمه از او نقل کرده ام و الحق حدود و قوانینی عظیم و ضبط آنها موجب علمهای شریف و حفظ آنها مورث نتیجه های لطیف است و چون درین رساله غرض ایجاز و اختصار بود لهذا متعرض استدلال نشدم مگر به نار اگر مدلل خواهند آنجا رجوع کنند و این را متشمل بر بیست و هشت فصل و متحدد به صد وهفتاد و اند حدود و خواص و قوانین کرده مسمی به حدودات و قانونات ساختم؛ **انجام:** چنانکه افلاطون گفت الروح النفسانی هو آلة النفس الخاصة بها و لیس بینها و بین النفس وسیطة و کلما حرکت النفس حرکت بالروح النفسانی و هو مسلکه فی ازواج العصب و افضیة الدماغ فلذلك یتوهم کثیرا ان النفس هو الروح النفسانی. تم تم بالخیر.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۹ص (۱–۲۹)، ابعاد متن: ۴×۶، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ – ۵۶۰]

● **حدود الاسقام و الاسباب** / دندان پزشکی / فارسی

hodūd-ul asqām va-l asbāb

هروی، عبدالاحد، ق۱۳ قمری

heravī, ʻabd-ol-ahad (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۰۴۵

آغاز: مرض حالتی ست غیر طبیعی در بدن انسان؛ **انجام:** سموم معد نیه سم الف/رکه مرگ موش ست سیماب مصعد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام، [رایانه]

← حدود الاشیاء ≻ الحدود
← حدود الاشیاء ≻ الحدود و الفروق
← حدود الاشیاء ≻ الحاشیة

● **حدود الاشیاء و رسومها** / فلسفه / عربی

ḥudūd-ul ašyā’ wa rusūm-u-hā

کندی، یعقوب بن اسحاق، ۱۸۵؟ – ۲۵۲ ؟ قمری

kendī, ya‘qūb ebn-e eshāq (802 - 867)

چاپ: در رسائل الکندی الفلسفیة، جلد اول (قاهره، دارالفکر العربی: ۱۳۶۹ق)، به تصحیح محمد عبدالهادی ابوریده

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷/۵۶–ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۲گ (۲۰۵–۲۰۶) [فیلمها ف: ۱ – ۴۷۱]

● حدود الالفاظ المستعملة فی البراهین الهندسیة /

ریاضیات / عربی

ḥudūd-ul alfāẓ-il musta‘mala fī-l barāhīn-il handasīyya

گویا از شمس الدین خفری باشد.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۸۸/۵

آغاز: بسمله هقده حدود بعضی الالفاظ التی یستعمل فی البراهین الهندسیه جمعها للسهل و الله الموفق و المعین. النسبة هی حالة فی الکمیه بین کمین متجانسین یعرف بها؛ **انجام:** و ذلک جملة السبعین و الثلثة ان خماس من جنس واحد. تمت الحدود بعون الله الودود فی یوم الخمیس.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۳۱-۳۸)، ۱۵سطر (۷/۵×۱۵) [ف: ۱ - ۳۱۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۵۰/۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا[فیلمها ف: ۱ - ۶۴۷]

● حدود الالفاظ فی اصول الدین و نحوها / ادبیات / عربی

ḥudūd-ul alfāẓ fī usūl-id dīn wa naḥw-u-hā

رساله‌ای در حدود الفاظ در اصول دین و امثال آن که مؤلف آن ناشناس است (غیر از رساله الحدود ... و التعریفات سید الشریف است). این یکی همان است که در یادنامه طوسی در چهار فرهنگ‌نامه کلامی به نام الحدود و الحقایق سید مرتضی از روی همین نسخه چاپ شده و جز الحدود و الحقایق دیگرست که در همین یادنامه از روی نسخه ۸۶۳/۱ ملی (انوار ۳۶۷/۸) به چاپ رسیده (الذریعة ۶۰۱/۶؛ معالم العلماء ۳۶۵).

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۹۹/۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن مشکی، ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۲۳۴]

● حدود الامراض / طب / عربی

ḥudūd-ul amrāḍ

ابومنصور قمری، حسن بن نوح، - ۳۸۰ قمری

abū-mansūr-e qūmrī, hasan ebn-e nūh (- 991)

فهرست «باب»ها: ۱. اسامی العلل الحادثة من الفرق الی القدم؛ ۲. اسامی العلل الحادثة فی سطح الدبن؛ ۳. اسامی الحمیات و توابعها؛ ۴. السامی ما فی بدن الانسان؛ ۵. اسامی الطبایع و ما فی معناها من الالفاظ و الحوادث فی بدن الانسان؛ ۶. الاسامی التی یستعمل فی المعالجات؛ ۷. اسامی الاطعمة و الاشربة؛ ۸. الفاظ القرابادینات؛ ۹. اسامی الاوزان و المکائیل؛ ۱۰. اتخاذ الاشیا التی لابدمنها کل یوم

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۶/۴

آغاز: بسمله. قال احواج عبدالله الشیخ ابوالمنصور الحسن بن نوح القمری انی لکنه معرفتی بفضل علم الطب علی سائر العلوم عداالالهیة ... الازال مفکراً فی جمع ما یقرب البعید ویسهل المتوعر؛ **انجام:** وطبق علیه الطبق و صارت عنقه فی ذلک التقریر و راسه خارجا منه و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی و فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۶ص (۴۹-۷۴) [ف: ۱۰ - ۱۶۷۷]

● حدود الامراض / طب / عربی

ḥudūd-ul amrāḍ

طبیب، محمد بن ابی المجد

tabīb, mohammad ebn-e ab-el-majd

رساله مختصری است در بیان حدود و تعریف امراض از سر تا پا بدون ذکر طریقه علاج و مداوای آنها که در آن در حدود دویست نوع از امراض تعریف شده. در ثبت نام مؤلف اختلافاتی در فهارس دیده می‌شود که بیشتر ناشی از ثبت آن در آغاز نسخه‌هاست.

آغاز: بسمله. الحمد لله الکریم الجلیل الذی یعطی النعم و یشفی السقم ... و بعد فهذا ما جمعه محمد امین بن حسن علی فی حدود الامراض من الراس الی القدم و ما یتعلق بها. الصداع الم فی اعضاء الراس. الشقیقة وجع فی احدی شقی الراس

انجام: البار شنام حمرة منکرة سمجة یشبه حمرة من یبتدی به الجذام و یظهر علی الوجه و الاطراف.

[الذریعة ۳۰۰/۶]

شرح و حواشی:

۱- حدود امراض؛ شریف حموی، رفیع الدین حسین

۲- حل حدود الامراض؛ طبیب جیلانی، میرزا خان (-۱۲)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۸۸/۲

خط: نسخ، کا: نور الله حسینی، تا: ۹۵۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ (۶۱پ-۸۰پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۹۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۱۵

خط: نستعلیق، کا: عبدالوکیل عبدالکریم، تا: ۱۰۰۷ق؛ بین قسمت دوم و سوم نوشته‌ای است که احتمالا بخشی از قسمت سوم است که در صحافی جدا افتاده؛ کاغذ: اصفهانی شکری ضخیم، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۰ص، ۱۸سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۱۹۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰/۵۵

خط: نستعلیق، کا: طبیب حموی، تا: ۱۰۰۹ق؛ کاغذ: سفید [سنا: ف: ۱ - ۱۹۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۰۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ مصحح، با اشکال هندسی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۲۴پ-۳۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم

[ف: ۲۰ – ۲۷۴]

۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۶۵/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۹گ (۹۵پ–۱۰۳پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱ – ۵۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الوهن و الرمی الم یعرض للعظم و ما یحیط به بسقطة او ضربة من غیر ان یتفرق اتصاله، تمت.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰ و اوایل قرن ۱۱؛ به دنبال آن رساله مختصر مجهول المؤلفی است در یک ورق در خصوص آداب معالجه مشتمل بر دو فائده: ۱. فی اختیارات نجومیه لابد من معرفتها فی العلاج، ۲. فی الرمد، و چنین آغاز می‌شود: «بسمله فهذه فوائد متفرقه جمعتها من رسائل متعددة نفعنی الله بها و بامثالها بحرمة الاصفیا»، انجام: «فالتمکید بالجاورس المدقوق المتحول فی خرقة کتان»؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۹ – ۱۶۱]

۷. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فساد الاطراف من البرد ... فیحرق الاعضاء و یمیتها و یغضن هی و یعفنها حرق النار

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در هامش نام «محمد امین بن حسن علی» نوشته‌اند نام او در نسخه دانشگاه و رضوی (۲۵۶/۳) و مجلس (۱۰۶۵ طباطبائی) و الذریعه (۳۰۰/۶) ابی مسلم محمد بن ابی محمد یا ابی المجد است؛ ۷۰ص (۱–۷۰)، ۱۶–۱۸ سطر (۶×۶/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [نشریه: ۳ – ۳۵۱]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۰۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** او ضربه من غیر ان یتفرق اتصاله.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۶۳ص (۱–۶۳)، ۱۲ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۷سم[ف:۱۰–۱۴۶]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۷/۳

آغاز: الصداع الم فی اعضاء الرأس، الشقیقة و جع فی احد شقی الرأس؛ **انجام:** و الوهی الم یعرض و ما یحیط به لسقطة او ضربة ان یتعرف اتصاله

در فهرست بدون نام مؤلف. مجموعه خطبه کتاب نوشته نیست؛ خط: نسخ، کا: سیف الدین محمود بن محمد مقیم گیلانی طبیب، تا: یک‌شنبه ۷ محرم ۱۱۱۹ق، جا: اردبیل؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۵۶پ–۷۶پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۲۶۲]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد سعید حسنی قمی، تا: ۱۱۳۹ق؛ در الذریعه (ج۶ ص۳۰۰) نام پدر ابی مسلم ابی المجد نوشته شده و در فهرست آستان قدس ابی المجیر آمده و از حل حدود الامراض میرزا خان طبیب جلالی هم نام برده شد (ج۳ ش۴۵ و ۴۶ و ۴۱ص ۴–۲۵۳)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۵۳گ، ۱۶سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ – ۷۴۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۸۷/۳

آغاز: بسمله. الحمدلله الکریم الجلیل. فهذا ماجمعه العبد ... محمد بن ابی المجد ... الطبیب. فی حدود الامراض من الرأس الی القدم و ما یتعلق بها؛ **انجام:** العرق الفصق الذی فیه تعفن.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی و فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶ص (۲۷۸–۲۹۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۱۵۵۷]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۰۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی به حواشی فارسی و عربی؛ واقف: آقا زین العابدین خادم اصفهانی، ۱۱۶۶؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۱۹گ، ۱۴–۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۹ – ۱۶۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۴۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۳۷۳]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۳۹

آغاز: بسمله، الصراع الم فی اعضاء الراس؛ **انجام:** مفاعیل بجای نهند ... محبون خوانند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۱۴. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۹۲/۴

آغاز: یسمی قرانیطس الخالص؛ **انجام:** اوهن، الم یعرض للعظم و ما یحیط به لسقطه او ضربه من غیر ان یتفرق اتصاله و الوهی کهنگ. تمت الکتاب بعون الملک الوهاب ...

تذکر: نام مؤلف به قرینه انجام نسخه ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: ابوطالب بن محمد شریف، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۴۷۹]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** الصنان هو الرایحة المنتسنة التی معطفه یکون تحت الابط

خط: نستعلیق، کا: محمد بن جعفر حسینی طهرانی، تا: ۱۲۴۳یا ۱۲۴۴؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۲۵۹]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۶۸/۲

همان نسخه بالا؛ ۱۰گ (۶۴پ–۷۳ر) [مؤید: ۲ – ۱۷۵]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۵/۱–طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** الخلع خروج زائدة العظم من حفرته خروجاتاما ... و الواهی الم یعرض للعظم و مایحیط به بسقطة او ضربة من غیر ان یتفرق الصاله. تمت الرساله الشریفه ... علی ید الاقل المحتاج الی الله الغنی فی دار الخلافه ۱۲۶۱

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: ۱۲۶۱ق؛ ۱۵گ (۱پ–۱۵پ) [ف: ۲۳–۵۱۶]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۹۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۹گ (۶۵پ–۸۳پ)، ۱۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۵۸]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ضیق النفس ان لایجد الهواء المنصرف عنه بالنفس منفدا ... الجنب الخالص ورم فی الغشاء ... اما فی الجانب ... فی العضلات ... ذات

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: میشن عنابی، ۵گ (۴۱۲پ–۴۱۶)، ۲۳ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۲۰۵]

● حدود الامراض / طب / فارسی

ḥudūd-ul amrāḍ

طبیب، محمد بن ابی المجد

tabīb, mohammad ebn-e ab-el-majd

باید ترجمه‌ای از متن عربی آن باشد از خود نگارنده و یا از کسی دیگر.

آغاز: بسم الله الرحیم و به نستعین الحمد لله الکریم الجلیل الذی یشفی بکمال حکمته و لطفه السقیم و العلیل و الصلوة و السلام علی نبیه محمد هادی لسبیل ... این چیزیست که جمع کرده است محمد بن ابی المحمد بن ابی المسلم الطبیب در تعریفهای ناخوشیها از سر تا قدم صداع ...

انجام: و سین دردیست عارض می‌شود در استخوان احاطه می‌کند او را بسبب سقط یا ضربه بدون اینکه تفرق اتصال بشود در او تم حدود الامراض در گیلان در محال خشک بیجار در قریه فرشم در ۲۹ شهر شعبان المعظم سنه ۱۲۶۳.

[کتابخانه مدرسه آخوند ص ۱۵۷۵ با عنوان «رساله در طب»؛ فهرستواره منزوی ۳۴۱۰/۵ و ۳۵۳۴/۵]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۷۰۲/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۹ شعبان ۱۲۶۳ق، جا: گیلان، محال خشک بیجار، قریه فرشم؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۵۷۵]

● حدود امراض / طب / فارسی

hodūd-e amrāz

شریف حموی، رفیع الدین حسین

šarīf hemavī, rafī‘-od-dīn hoseyn

وابسته به: حدود الامراض؛ طبیب، محمد بن ابی المجد

به دستور: صفیه سلطان خانم

در ترجمه حدود الامراض ابومسلم محمد بن ابی المجد مسلم کاشانی شیرازی با یک «مقدمه» و یک «خاتمه».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۰۷/۱

آغاز: بسمله. حمد بی حد علیمی را سزاست که بصر کامل گمراهان بوادی ضلالت را بکحل قل جاء الحق ... روش ... گردانیده؛ **انجام:** در نقطه اوج تمکن دارد، بمنه وجوده.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۸سم [ف: ۷ - ۳۸۵]

● حدود الامراض / طب / عربی

ḥudūd-ul amrāḍ

اختیار شیرازی، احمد بن حسن

extīyār šīrāzī, ahmad ebn-e hasan

رساله‌ای در توصیف امراض و اعراض و علاج آنها که با امراض امراض رأس کالصداع و الشقیقه آغاز شده و آن را برای پسر خود ساخته است.

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۷/۷

آغاز: هو الله و لا سواه. و به نستعین. الحمد لله رب العالمین حمدا یلیق بکبریائه الذی هو خالق داء الحیوان و دوائه و منزل سقمه و شفائه؛ **انجام:** و اما الوثی فهو انزعاج المفصل عن موضعه. تم الحدود و صلی الله علی محمد و آله.

کا: ابوالقاسم بن محمد مهدی حسینی، تا: نیمه‌های محرم ۱۱۲۳ق؛ ۲۸ص (۱۵۵–۱۸۲) [نشریه: ۳ - ۳۵۳]

● حدود الامراض / طب / عربی

ḥudūd-ul amrāḍ

شاه ارزانی، محمد اکبر بن محمد، - ۱۱۳۴ قمری

šāh arzānī, mohammad akbar ebn-e mohammad (-1722)

فرهنگ اسامی بیماری‌ها به ترتیب حروف الفبا در ۲۸ باب است و ــ که به گفته وی در مقدمه ــ بعد از «ترجمه شرح الاسباب و العلامات=طب اکبری» (تألیف شده در ۱۱۱۲ق) نگاشته است. این رساله توسط محمد فضل الدین بن محمد فیاض حسینی و نیز توسط «سید ابوالقاسم معروف به میر قدرت الله قادری» در ۱۲۰۲ق با عنوان «فصول الاعراض» به فارسی ترجمه شده است.

آغاز: الحمدلله المنعم المکرم المتعال الحکیم الکریم ذی الافضال و الصلاة و السلام علی حبیبه محمد صلی الله علیه و آله ... اما بعد فیقول العبد الاحقر محمد اکبر ... انی لما فرغت من کتاب شرح الاسباب و العلامات عن ترجمانی ...

انجام: الینع بالفتح و النون و العین المهملة ورم عظیم فی الملتحمة أو الاجفان هذا اذا عرض للکبار یسمی به و اذا عرض للصغار یسمی بالورد بیح کما مر تحقیقه فی الورد بیح.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۹۶۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۳۱گ، ۲۰–۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۲۶۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۵۱/۴
بی کا، تا: چهارشنبه ۴ ربیع الثانی ۱۳۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۴۹ص (۲۰۶–۳۵۴)، ۱۴سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱۷ – ۱۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۵ – ۳۰۰]

● حدود الامراض / طب / فارسی

ḥudūd-ul amrāḍ

غیر همانند:

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۶۵/۱
آغاز: بسمله. در بیان حدود امراض. آدر و ادره باد خصیه و روم ریحی آن است؛ **انجام:** چنانچه در حرف الواو مذکور شد. تمام شد حدود الامراض
ناشناخته. بی دیباچه و خاتمه ای. نام بیماریها به ترتیب الفبایی و تعریف آنها بدون تجویز دارو؛ خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۴گ (۱پ–۲۴ر) [ف: ۱ – ۸۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۷۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این مختصری است در ضبط لغت اسامی امراض به ترتیب حروف تهجی؛ **انجام:** اگر در مردم کبار بهم رسد و اگر درصفار بهم رسد درنیج نامند، خنچه در حروف و او مذکور شد
نام امراض و وصف بیماری‌ها را به ترتیب حروف آورده و گاهی اسباب آنها را نیز ذکر می‌کند. از شیخ نقل‌هایی دارد و ظاهراً مراد ابن‌سینا باشد، به نام کتاب در پایان تصریح شده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن حسینقلی فراهانی، تا: صفر ۱۲۸۴ق، به جهت سرکار آقای آقا میر؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۵ – ۲۵۴]

● حدود ایران و عثمانی / تاریخ ایران / فارسی

hodūd-e īrān va ‘osmānī

نویسنده که از خود در متن به لفظ «بنده» بسنده کرده است وضع سرحد ایران و عثمانی را از ابتدای عهد صفویان تا سال ۱۳۰۰ق شرح می‌دهد و در این شرح خود نشان می‌دهد که در دوران اوج و حضیض قدرت ایران یا عثمانی این سرحد چگونه تغییر می‌کرده است و بعد می‌گوید به عهد دوره قاجارها دولت انگلیس و روس چگونه در سرحد ایران و عثمانی دخالت کردند که قسمت ملال‌آور آن تعیین سرحد ایران است که بعد از خلع میرزا تقی خان امیر کبیر روی داد. نویسنده چون عضو وزارت خارجه بوده در اواخر رساله خود از مأموریت خود برای تحویل قطور مطالبی می‌آورده و اطلاعات گرانبهایی در زمینه سیاست عثمانی داشته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۵۶/۲
آغاز: بسم الله خیر الاسماء، معلوم ارباب وقوف معاملات دولیه است؛ **انجام:** و مشغولیت دولتین اسلام ... بازیچه اختلاف پولتیک دول اربعه است
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذی، ۳۱ص، ۱۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۱۰]

● حدود الصبیان / اخلاق / عربی

ḥudūd-uṣ ṣibyān

عباس بن ابی القاسم، ق۱۴ قمری

‘abbās ebn-e ab-el-qāsem (- 20c)

رساله‌ای در تربیت فرزندان از بدو تولد تا بیست و یک سالگی.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۵۵
آغاز: الحمدلله الذی علا بحوله و دنا بطوله الذی جعل الحمد مفتاحاً لذکره؛ **انجام:** و الدلیل علی ذلک العمومات من الآیات و الروایات.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه نیمه رجب ۱۳۴۶ق؛ ۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [مؤید: ۱ – ۳۶۹]

● حدود الصلوات الخمس / فقه / عربی

ḥudūd-u ṣalawāt-il xams

در بعضی از روایت‌ها نماز تام را در حفظ حدود آن دانسته‌اند و در احادیث دیگر آن حدود را چهار هزار حد گفته‌اند، مؤلف در این رساله چهارصد حد را با روشی بسیار مختصر بر شمرده و معتقد است که خداوند متعال تفضل نموده هر نیکی را بده برابر می‌افزاید، مراد همین چهارصد می‌باشد که چهار هزار به حساب می‌آید. مؤلف این رساله، شاید همان بنیاد حسینی باشد که نسخه به خط او است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۳۳/۲
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد فانی لما وقفت علی هذه الأحادیث التی رواها الشیخ رضی الله عنه فی التهذیب؛ **انجام:** و اذا تأملت ما یکون فی کل فریضة منها عرفت أن مجموع ما یکون

فی الفرائض الخمس اربعمائة حد ...
خط: نسخ، کا: بنیاد حسینی (شاید مؤلف رساله باشد)، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۰۱۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۶۵پ-۶۹ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۳۸]

● **الحدود الطبية** / طب / عربی

al-hodūd ṭibbīya

رساله کوتاه طبی است، در ده «باب»: ۱. أسامی العلل الحادثة من الفرق الی القدم؛ ۲. أسامی العلل الحادثة فی سطح البدن؛ ۳. أسامی الحمیات و توابعها؛ ۴. اسامی ما فی بدن الانسان من عضو و غیره مما یجری مجراه؛ ۵. أسامی الطبایع و ما فی معناها من الألفاظ و الحوادث فی بدن الانسان؛ ۶. الاسامی التی تستعمل فی العلاجات؛ ۷. اسامی الأطعمة و الأشربة؛ ۸. أسامی القرابادینات؛ ۹. اسامی الأوزان و الأکیال؛ ۱۰. اتخاذ الأشیاء التی لابد منها کل یوم.
[فهرس المخطوطات الطبية المصورة بقسم التراث العربی ۹۳-۹۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۱/۱ و ۱۶۱۰/۱

آغاز: بسمله. توکلت علی الله هذه رسالة فی الحدود الطبية المشتملة علی عشرة أبواب ... الصداع و جع الردس کله؛ **انجام:** صار عنقه فی ذلک التقعیر و رأسه خارج عنه. و الله اعلم بالصواب.
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی ش ۴۰۰۱؛ خط: تعلیق، کا: حسن بن علی طبیب طبری، تا: ۷۳۵ق؛ ۸ص (۱-۸)، ۲۶ سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۸۷ و ۵ - ۱۶]

● **حدود العالم من المشرق الی المغرب** / جغرافیا / فارسی

hodūd-ol ʻālam men-al mašreq ela-l maqreb

در جغرافیای عمومی است و از متون قدیم فارسی است و به نام ابوالحرث محمد فرزند احمد از روزگار نوح پسر منصور سامانی ساخته است.
چاپ: جناب آقای سید جلال الدین طهرانی از روی نسخه تربیت تبریز چاپ عکسی در سال ۱۳۵۲ق با فهرست اماکن به قطع کوچک در طهران به چاپ رسانده است.
[فهرستواره منزوی ۲۱۲/۱]

۱. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۸۰۰۴

در موزه آسیائی شهر لنین گراد (پطرزبورغ سابق) بوده و مستشرق شهیر روسی بارتولد از طرف اکادمی علوم دولت شوروی در سال ۱۹۳۰ با عکس برداری چاپ و تعلیقات و حواشی به زبان روسی و فهرستی بر آن علاوه کرده است؛ کا: عبدالقیوم بن حسین بن علی فارسی، تا: ۶۵۶ق [ف: ۲۲۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۴۹/۳-ف

نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی C. 612؛ بی‌کا، تا: ۶۵۶ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۵]

● **حدود العلم** / فلسفه / عربی

ḥudūd-ul ʻilm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۴۷

منقول از رسالة العلم خواجه نصیرالدین طوسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۳ص (۲۱۱-۲۱۳) [مختصر ف: ۶۸۱]

● **الحدود الكلامية = مختصر فی الحدود** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ḥudūd-ul kalāmīya = muxtaṣar-un fi-l ḥudūd

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ قمری

jorjānī, ʻalī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

گزارشی از چند اصطلاح کلامی است که در فن کلام و اعتقادات به کار برده می‌شود؛ شاید مختصری از کتاب شرح مواقف شریف جرجانی باشد که درباره مبدأ و معاد و وجود و ذات و صفات با عنوانهای الوجود، العدم، القدیم، العلة، المعلول الکیف، الصفة و جز اینها تحریر یافته است.
آغاز: هذا مختصر فی الحدود جمعها بعض فضلاء الأصول، الکلام هو الذی یبحث فیه عن ذات الله و صفاته.
انجام: و الامام هو الذی به الریاسة العامة فی الدین و الدنیا جمیعاً و الثواب هو اعطاء ما یلایم الطبع و العقاب هو اعطاء ما ینافی الطبع ... الایمان تصدیق ما یجب تصدیقه عن دین محمد صل الله علیه و آله

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۷۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الاخر الزمان هو مقدار الحركة الفلک المکان
نام مؤلف به استناد نسخه ش ۶۸۲۹/۵ مجلس ذکر شد؛ خط: نسخ، کا: صالح، تا: آدینه ۱۴ شوال ۱۰۰۳ق، جا: مکه مکرمه مدرسه اکبریه؛ محشی؛ جلد: تیماج آلبالویی، ۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۲۹/۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن سعید، تا: چهارشنبه ۲۲ شوال ۱۲۲۷ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱۴پ-۱۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۹۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۰۱/۵

آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه ش ۶۸۲۹/۵ مجلس ذکر شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۴۳ق؛ در عنوان این صفحه با شنگرف «متن قول المحقق الشریف قدس سره» نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی با حاشیه زرین، ۱ص (۲۰۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه:

۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۴ – ۲۹۹]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۹۷/۱
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه ش ۶۸۲۹/۵ مجلس ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: یحیی بن میرزا علی محمد حسینی لاریجانی سید الحکما بقائی، تا: ۱۳۰۷-۱۳۰۹ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱پ–۲ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۹ – ۸۴]

● **حدود کواکب** / هیئت / فارسی
hodūd-e kavākeb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۵۶/۱۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [ف: ۶ – ۴۳۲]

● **حدود مراتب** / هیئت / فارسی
hodūd-e marāteb

منجم، محمد بن ابی نصر
monajjem, mohammad ebn-e abī-nasr
مشتمل بر پنج «باب»: ۱. اندر چگونگی هفت نور ازلی و آسمانها، او بتمام و کمال؛ ۲. اندر آنچه کل موجودات با ارواح منقسم اند ...
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلواة و السلام علی رسوله محمد و آله اجمعین چنین گوید ابومنصور ... که خواستم تا چند حرف یاد کنم در کیفیت آفرینش انواع موجودات و ترکیب مرکبات

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۴/۱۲ فیاض
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۰۲]

← حدود مفرد و ممکن ⪫ حدود و صنایع

● **حدود مفرد و ممکن** / فلسفه / فارسی
hodūd-e mofrad va momken
مؤلف در این رساله متذکر می‌شود که حدود و تعاریف بیشتر اقناعی است نه برهانی بنابراین ما از کتاب اشارات بوعلی و کتاب نقاوة الحکمة حسن بن جریر اصفهانی و کتابی از عبدالله بن جبریل بختیشوع طبیب، این رساله را در حدود برهان غیرمکرر فراز آوردیم. [نیز بنگرید به «حدود و صنایع»]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۶۸/۲۱
آغاز: بسمله. بداند که ما در جمله کتاب منطقی پنجگانه گفتیم که حد چه باشد و اینجا برساله آورده است در حدود مفرد و ممکن چنان تمام نبود که منطقیانرا بشاید و نیز بیشتر چیزها را رسم باز نموده بود؛ **انجام:** حد سعادت یافتن نفس باشد آنچ آلت میکند. و الله اعلم بالصواب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۲۸۲–۲۸۷)، ۲۷سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۱۳ – ۳۱۷]

● **حدود مملکت ایران** / جغرافیا / فارسی
hodūd-e mamlekat-e īrān
رساله مختصری است در تقسیمات ارضی ایران و حدود و ولایات آن.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۷۲/۱۲
آغاز: در باب دانستن حدود مملکت ایران بدانکه ایران را چهار صد شهر و ولایت است ۱۷۱ قلعه و ۲۹۶ جزیره عراق عرب طول او یکصد و بیست و پنج فرسخ است؛ **انجام:** ملکان لارتانجو لارک سری تیمار هنکام قلوراسبنوار هندرادین بلوخارک.
بی‌کا، تا: جمعه ۲۱ ربیع الاول ۱۲۲۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۴۶ر–۱۴۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ – ۲۵۴]

● **حدود المنطق** / منطق، فلسفه / عربی
al-ḥudūd = r.-ul ḥudūd
ارسطو، ۳۸۴ – ۳۲۲ ؟ قبل میلاد
arastū (-384 - -322)
در آغاز آمده «هذا کتاب تقیید معانی کتب حدود المنطق و تحریرها و تجوید معانیها و تصویر تقاسیم الاشیاء التی ذکر فیها و حدودها الممیزة لها» گزیده‌ای است لطیف از منطق ارسطو و تقسیم علوم هم در آن هست.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۶/۴-ف
نسخه اصل: راغب پاشا ش ۱۴۶۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۵۰–۵۵)، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۱۸]

● **حدود المنطق = تعریف الحدود** / منطق / عربی
ḥudūd-ul manṭiq = ta'rīf-ul ḥudūd
لیثی سمرقندی، ابو القاسم بن ابی بکر، – ۸۸۸ ؟ قمری
laysī samarqandī, ab-ol-qāsem ebn-e abī-bakr (- 1484)
رساله کوتاهی است در تعریف اصطلاحات منطق که مؤلف از کتاب‌های منطقی جمع‌آوری و در شش «فصل» تنظیم نموده است: ۱. مقدمه؛ ۲. المفردات؛ ۳. القضایا ۴. احکام القضایا؛ ۵. القیاس؛ ۶. الخاتمة. مؤلف آن را برای پسر خود ساخته است.
آغاز: الحمدلله علی ما زین السنتنا بشکره ... و بعد، فانی قد انتخبت من کتب المنطقیین اکثر الحدود التی ذکروها فی هذا

الفن و جعلت کل نوع منها فی بابه من غیر زیادة و لانقصان و فصلته علی ستة فصول: الاول: المقدمة، الثانی: المفردات الثالث: القضایا، الرابع: احکام القضایا، الخامس: القیاس، السادس: الخاتمة: و جعلتها کل نوع علی هذا النمط لیسهل حفظها و أسال ان یتمتع به الولد و سائر اولاد المسلمین ...
انجام: علی هیئة غیر منتجة لاختلال الشرط بحسب الکمیة و الکیفیة و الجهة او مادته بان یکون المقدمة و الوسط شیئاً واحدا لکون الالفاظ مترادفة.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۱۶/۴
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ، کا: محمد سیف الله بن مصلح الدین رومی، تا: ۸۸۲ق؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج آلبالویی، ۷ص (۵۸پ-۶۴ر)، ۱۷سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۵۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۰/۶
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۶پ-۱۸ر)، ۲۱-۳۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳۸ - ۳۹۱]
۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۰۴/۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۱ق [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۴]

● حدود النحو / نحو / عربی
ḥudūd-un naḥw
فاکهی، عبدالله بن احمد، ۸۹۹ - ۹۷۲ قمری
fākehī, ‘abd-ol-lāh ebn-e ahmad (1494 - 1565)
کتاب موجزی است در علم نحو با عناوین «حد».
آغاز: الحمد لله الذی اعطی من رفع قدره ... و بعد، فقد سألنی من لایسعنی مخالفته ان اجمع له الحدود المختارة المستعملة فی علم النحو و ما ضم الیه ...
چاپ: کلکته، ۱۸۴۹م؛ اردن، اربد، محقق: علی توفیق الحمد، دار الملل للنشر والتوزیع، نشرضمن: کتابان فی حدود النحو، ۱۴۱۹ق.

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۸۹/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۰گ (۶۵-۷۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۶۵]
۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۵۵/۲
آغاز: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۱۲؛ ۵گ، ۲۱ سطر، قطع: خشتی [ف: ۱۱۷]
۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۳/۴ فیاض
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۹۵]

● الحدود و التعریفات / لغت / عربی
al-ḥudūd wa-t ta‘rīfāt
انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ - ۹۲۶ ؟ قمری
ansārī, zakaryīā ebn-e mohammad (1423 - 1520)
کلماتی که در اصول فقه و اصطلاحات دینی به کار می‌رود، در این رساله بدون ترتیب مخصوص گرد آورده شده و معنی هریک را از دید لغوی و اصطلاحی با اختصار توضیح می‌دهد.
شرح و حواشی:
۱- مجموع النقول لشرح الفاظ نبذة الاصول؛ شیخ الیاس

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۵۸/۱۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فلما کانت الألفاظ المتداولة فی أصول الفقه و الدین مفتقرة الی التحدید تعین تحدیدها؛ **انجام:** کما هی مع ما یتعلق بها مبینة فی کتب علم الحدیث
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۴گ (۱۶۵پ-۱۶۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۳۱۸]

● الحدود و التعریفات / لغت / عربی
al-ḥudūd wa-t ta‘rīfāt
رساله کوتاهی است در تعریف برخی الفاظ فلسفی، منطقی، اصولی و ... مؤلف ضمن تعریف حد از لحاظ لغوی بدون ترتیب خاص، رساله را از حد العلم آغاز و به حد الجسم و العرض به فرجام رسانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۵۰/۱
آغاز: بسملة، قال الراسخون فی العلم الموصوفون، إعلم ... أن الحد عبارة عن المقصود الذی یحصره و یحیط به إحاطة تمنع أن یدخل فیه ما لیس منه و أن یخرج منه ما هو منه و هذا معنی قول العلماء لان الحد ما کان جامعاً و مانعاً و حد الکلام ما أفاد منه المستمع و حد العلم معرفة الشی علی ما هو به؛ **انجام:** و حد الجسم ما یترکب من الجوهرین فصاعداً و حد العرض ما لا قیام له بنفسه و انما یقوم بغیره
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱پ-۲پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۳۹ - ۲۶۰]

● حدود و تعزیرات / فقه / فارسی
hodūd va ta‘zīrāt
موسوی خوانساری، علی بن محمد باقر، ق۱۳ قمری
mūsavī xānsārī, ‘alī ebn-e mohammad bāqer (- 19c)
اهداء به: شاهزاده حیدر قلی میرزا
در احکام حدود و تعزیرات شرعی، در یک «مقدمه» و دوازده

«باب» دارای مباحث و مطالب و مقاصد و یک «خاتمه»: مقدمه: در معنی حد و تعزیر؛ باب ۱. حد ارتداد؛ ۲. حد شرب خمر و سایر مسکرات؛ ۳. حد زنا و بعض مطالب متعلقه به آن؛ ۴. حد لواط و ملحقات آن؛ ۵. حد مساحقه و توابع آن؛ ۶. حد وطی بهائم و اموات؛ ۷. حد قیادت؛ ۸ حد فحش و توابع آن؛ ۹. حد دزدی و توابع آن؛ ۱۰. حد محارب و توابع آن؛ ۱۱. حد سحر و جادو؛ ۱۲. احکام تعزیرات؛ خاتمه: در امر به معروف و نهی از منکر و توبه.
آغاز: الحمدلله ملك الملوك و سید السادات ... و بعد چنین گوید بنده خطاکار ضعیف محتاج پرودگار قوی ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۱۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و چون وفاق او در رسید بسعادت ابدی فایز گردید و ذلك جزاء الذین یتوبون ثم الی ربهم یحشرون
خط: نسخ، کا: محمد علی بن زین العابدین خوانساری، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۷۲پ–۱۱۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ – ۲۷۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۲۵ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← حدود و تعزیرات و دیات و قصاص ⩾ حدود و دیات

● الحدود و الجنایات / فقه / عربی
al-ḥudūd wa-l jināyāt
کتابی است در فقه استدلالی با عناوین «مسأله، مسأله» از کشف اللثام نقل می‌کند و در نسخه حاضر «کتاب الحدود و الجنایات» از آن موجود است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۶-۴/۳۶
آغاز: الحدود جمع حد و هو لغة المنع ومنه الحدید لامتناعه و صلابته و شرعاً علی القول بثبوت الحقیقة الشرعیة اوالمعنی الشرعی؛ **انجام:** مسئلة: لو اقتص الولی بما لیس له الاقصاص به کقطع الیدین والرجلین فقدمر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ یادداشتی از محمد تقی بن کربلایی مهدی انبوهی در ۱۳۹۱؛ جلد: مقوا عطف گالینگور قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۱۸–۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳ – ۱۶۰۰]

● الحدود و الحقایق / کلام و اعتقادات / عربی
al-ḥudūd wa-l ḥaqāyiq
علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ – ۴۳۶ قمری
ʻalam-ol-hodā, ʻalī ebn-e hoseyn (967 - 1045)
دو رساله به این نام به او منتسب است که گرچه نامی همانند دارند ولی محتوای آنها مختلف است یکی همین رساله است که دو نسخه از آن معرفی شده یکی در مجموعه عکسی دانشکده الهیات مشهد و دیگری در کتابخانه ملی ایران که به نظر عکس دانشکده الهیات از همان نسخه کتابخانه ملی است بنابراین باید آن را تنها نسخه موجود دانست. در نسخه نشانی از نام مؤلف نیست، تنها در پشت صفحه اول، کاتب نگاشته است که از آن سید مرتضی است و جمع شیخ ابی الحسین بصری ابن داود می‌باشد که آن را به خط محمد بن ادریس یافته‌ام و در اینجا نقل کرده‌ام. جز کتاب الحدود و الحقایق است که صاحب الذریعه از سید مرتضی دانسته و با آن مغایر است. این کتاب را علم الهدی در مسائل مربوط به اصول دین اسلام پرداخته و در قسمت اول کتاب از طریق عقل به اثبات واجب الوجود و وحدانیت او می‌پردازد و بعد در مطاوی کتاب پاره‌ای از مطالب کلامی را نیز می‌آورد و در ضمن آن اصول دین را به آن مطالب شرح می‌دهد. در ضمن مؤلفات سید مرتضی چنین تألیفی ذکر نشده و در انتساب این رساله به سید مرتضی تردید وجود دارد.
آغاز: بسمله رب یسر و اعن حقیقة الشییء، هو ما صح ان یعلم و یخبر عنه موجوداً کان او معدوماً قدیما کان او محدثا فالقدیم لا ینقسم و المحدث ینقسم ثلاثة اقسام، اجسام و جواهر و اعراض، فالقدیم مالا اول لوجوده. حد الجسم هو الطویل العریض العمیق. حد الجوهر هو ما وجب له ... حقیقة الدائم هو الموجود فی الاحوال کلها. حقیقة المخترع هو اخراج الفعل من العدم الی الوجود ...
انجام: فالاولی ان یکون عبارة عما امکن ان یعرف المراد به. تمت الحدود و الحقایق و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله النجباء من عترته و کتب علی بن علی الفقعانی لنفسه فی شهر ربیع الاخر من سنة سبع و ثلاثین و ثمان مایه حامدا لربه و مصلیاً علی نبیه.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۶۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن علی فقعانی، تا: ۸۳۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳ص (۱–۱۳)، ۱۵ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۸ – ۳۶۷]
مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۲/۱ عکسی
همان نسخه بالا [ف: ۳ – ۱۳۴۰]

● الحدود و الحقایق / کلام و اعتقادات / عربی
al-ḥudūd wa-l ḥaqāyiq
علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ – ۴۳۶ قمری
ʻalam-ol-hodā, ʻalī ebn-e hoseyn (967 - 1045)
رساله دیگری است منسوب به سید مرتضی در بیان معانی الفاظ رایج و مصطلح در علم کلام که به ترتیب حروف هجاء از الف

تا یاء مرتب شده است. این رساله شباهتی به کار بریدی دارد که از جهت نام و محتوا هماهنگ است. همان رساله که در الذریعه آمده و از نسخه‌ای در نجف به خط مهدی بن حسن بن محمد نیرمی جرجانی و به تاریخ ۶۵۷ق گزارش می‌دهد. گرچه در انتساب این رساله به سید مرتضی نیز تردید وجود دارد.

آغاز: بسمله الحمد لله ذی العظمة و الکبریاء ... اما بعد فان درک حقائق الاشیاء و معرفة بیان الالفاظ علی مسمیاتها مما استاثر الله بها ... الالف: الابداع: هو الایجاد لا علی مثال سبق؛ الاختراع: الابتداء القادر الفعل لا فی نفسه ...

انجام: الیاء، الیقین: العلم الظاهر الجلی بعد حصول اللبس فی معلومه. تم الحدود بحمدالله و منه ...

چاپ: ضمن الرسائل الشریف المرتضی، قم، دار القرآن الکریم، ۱۴۰۵ق، تحقیق سید مهدی رجائی، الجزء الثانیة، ص ۲۶۱ - ۲۸۹،

[الذریعه ۳۰۱/۶]

۱. **مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۸۲/۱**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسکندر بن حسین بن اسکندر استرآبادی، تا: دوشنبه آخر شعبان ۸۶۳ق؛ ۱۵گ (۲پ-۱۶ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [مؤید: ۲ - ۸۵]

۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۱۰/۱۱**

آغاز: برابر؛ **انجام:** المتزایله هی المتباینه ... لکن بینهما اختلاف ما

خط: نستعلیق و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۵۱ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳ص (۳۲۸-۳۵۰)، ۱۷-۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۶]

● **الحدود و الحقایق = شرح حدود الالفاظ المستعملة علی لسان المتکلمین** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ḥudūd wa-l ḥaqāyiq = š.-u ḥudūd-il alfāẓ-il musta'mala 'alā lisān-il mutikallimīn

بریدی، صاعد بن محمد، ق۶ قمری

barīdī, sā'ed ebn-e mohammad (- 12c)

کتابی است در تعریف اصطلاحات متکلمین امامیه به نحو اختصار و آنها را به ترتیب حروف هجاء ذکر کرده است.

آغاز: بسمله سألت حرس الله توفیقک املاء مختصر یحتوی علی شرح حدود الالفاظ المصطلحة بین المتکلمین من الامامیة علی ما یقتضی قواعد عقائدهم بوجیز من اللفظ ... و رتبته علی سیاق حروف الهجاء من الالف الی الیاء مستعیناً بالله تعالی الألف الاله ذات متصفة بالقادریة ...

انجام: و الیتیمه عن امها و الله اعلم بحقایق الامور تم المختصر فی الحدود بحمدالله تعالی و منه و هو مما جمعه القاضی السعید العلامه اشرف الدین صاعد بن ابی منصور بن صاعد البریدی ...

چاپ: چاپ شده در چهار فرهنگ نامه کلامی چاپ مشهد؛ با کوشش حسین علی محفوظ، بغداد، ۱۹۷۰م

[الذریعه ۳۰۱/۶]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۹۹/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، قرن ۹؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۷گ (۱-۷)، ۱۴ سطر [ف: ۵ - ۲۳۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۴/۲عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۵۶]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۰۹۰/۱ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ - ۱۳۳۸]

● **الحدود و الدیات** / حدیث / عربی

al-ḥudūd wa-d dīyāt

دارقطنی، علی بن عمر، ۳۰۶ - ۳۸۵ قمری

dāreqotnī, 'alī ebn-e 'omar (919 - 996)

از احادیث مؤلف است در باب حدود و دیات.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۰۷/۱۰

آغاز: أخبرنا أبوالحسن علی بن عمر بن احمد بن مهدی الحافظ.. حدثنا الحسین بن اسماعیل المحاملی قال حدثنا احمد بن اسمعیل المدنی

نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه) -دمشق ۳۷۷۲. جزء هفتم از احادیث مؤلف است؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۵۷۷ق؛ در ابتدای رساله سماع «ابوالعباس احمد بن عبیدالله بن صالح زیات»، در پایان آن سماع مفصلی به سال ۵۷۷؛ تملک: محمد بن ابی القاسم بن ابی طالب انصاری؛ ۴۵گ (۲۳۲-۲۷۶) [عکسی ف: ۲ - ۲۰۲]

● **حدود و دیات = حدود و تعزیرات و دیات و قصاص** / فقه / فارسی

hodūd va dīyāt = hodūd va ta'zīrāt va dīyāt va qesās

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷ - ۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

تاریخ تألیف: ۵ جمادی الاول ۱۱۰۲ق

رساله‌ای است فتوایی در بیان احکام حدود، قصاص و دیات، مشتمل بر دو «قسم»: قسم ۱. دارای هشت «باب»: ۱) حدود زنا، لواط و مساحقه، ۲) حد فحش، ۳) بیان حد خوردن شراب و مسکرات، ۴) حد دزدی، ۵) حد محارب، ۶) حد مرتد، ۷) سایر حدود، ۸) بیان تعزیرات؛ قسم دوم: دارای دو «مطلب»: ۱) احکام

قصاص، ۲) احکام دیات. کتابی است سودمند و ساده که گویا برای دربار صفوی به نگارش درآمده است.
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی شرع الدیات و القصاص و الحدود لرفع الفساد من بین العباد و نظام عالم الوجود ... و بعد ... محمد باقر بن محمد تقی ... می‌نگارد که چون حق تعالی نوع بشر را مدنی بالطبع و محتاج بیکدیگر آفریده و غالبا معاملات و معاشرات سبب حدوث مشاجرات و منازعات میشود و منتهی بقتل نفوس و نهب اموال و حدوث جراحات میگردد ... لهذا جناب مقدس ایزدی ... احکام حدود و دیات و قصاص را مقرر فرموده ... لهذا فقیر بامر من یجب امتثال امره متع الله المسلمین ببقائه احکام مزبوره را در این رساله بلغت فارسی ایراد مینمایم
انجام: ضامن است خواه در شب و خواه در روز و اگر تقصیر نکرده است ضامن نیست ختم شد این رساله .... چون در چند روزی بر وجه استعجال ... نوشته اگر بر خطایی و زللی مطلع گردند زبان طعن نگشایند و بدون تامل بسیار مبادرت برد ننمایند وارجو من الله سبحانه العفو عن الخطا و الزلل فی القول و العمل.
چاپ: لکنهو، ۱۲۶۲ق، سنگی؛ بارها به چاپ رسیده است.
[کتابشناسی مجلسی ص ۲۱۳-۲۱۴؛ الذریعة ۲۹۷/۶ و۲۱۹/۲۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۳۹/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۳۱
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۸ – ۳۶]

۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۰۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۱۰۳ق؛ با امضای بلغ قبالا مقابله و تصحیح شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵گ، ۱۰ سطر [ف: ۱ – ۱۱۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد اسماعیل اصفهانی، تا: جمادی الثانی ۱۱۰۷ق؛ مصحح، مجدول؛ تملک: محمد نبی توسرکانی به تاریخ ۵ جمادی الاول ۱۲۷۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲ – ۱۰۵]

٤. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۲۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۹ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ (۱پ–۱۲۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۱۱]

٥. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۳۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۱۰ق؛ مصحح، مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ با وقفنامه آن که از طرف شاه سلطان حسین صفوی به تاریخ ربیع الاول ۱۱۱۰ وقف شده با مهر مجلسی «محمد باقر العلوم» (دایره)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۳۱]

٦. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد قاسم، تا: سه‌شنبه ۸ ربیع الاول ۱۱۱۲ق، جا: ردینان ماربین؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه کاغذ ابری، ۹۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ – ۱۱۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۱۳/۳
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن مرتضی، تا: شوال ۱۱۱۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۴گ (۱۳۹پ–۳۰۲پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۷ – ۹۹]

۸. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۴۸
خط: نستعلیق، کا: محمد فاضل قمی، تا: چهارشنبه ۲۰ محرم ۱۱۱۷ق، جا: دولت خانه میرزا محمد رفیع صاحب رقم؛ قطع: جیبی، [نشریه: ۴ – ۳۸۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۲۹
خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن محمد صالح، تا: ۱۱۲۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۵گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۱۸۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۹۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: زین العابدین، تا: ۱۱۲۳ق، به دستور استادش از روی نسخه استاد؛ از روی نسخه مؤلف مقابله شده و محمد جعفر اصفهانی بن محمد شفیع نائینی در آخر نسخه به مقابله شهادت داده؛ تملک: محمود شریف موسوی بن محمد مهدی، سید محمد بن محمد باقر حسینی شهیر به میرزا بابا به تاریخ ۱۱۸۱ در ماربین اصفهان؛ جلد: تیماج، ۱۲۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۴۶۰]

۱۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۰۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله اولاً و آخراً و الصلاة علی سید المرسلین و عترته الاقدمین
خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن مرتضی قلی عاشق آبادی، تا: ۱۲ شوال ۱۱۲۳ق؛ ۱۰۰گ (۱۰۴پ–۲۰۳پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [مؤید: ۳ – ۱۷۵]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۲۷
آغاز: و ایضا نفوس اکثر ایشان مایلست به متابعت لذات و تحصیل مشتهیات ... لهذا این رساله را بر دو قسم و هر قسم را بر چند باب مرتب گردانید هر یک از احکام مذکوره را در بابی؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۱۲۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۱۲گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۴۴ – ۲۸]

۱۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۶۴/۱۵
آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا: شمس الدین محمد حسین بن میر محمد یوسف، تا: پنج‌شنبه شعبان ۱۱۳۰ق، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰ص (۲۹۵–۳۹۴)، ۱۹ سطر (۱۲/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲ – ۲۰۱]

۱٤. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۲

آغاز و انجام: برابر

کا: عبدالغنی بن محمد تقی سمنانی، تا: ۱۱۳۱–۱۱۳۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج عنابی، ۵۰ص (۵۶–۱۰۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۵ – ۱۶۷۲]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۶۸

خط: نسخ، کا: غلامعلی بن جبرئیل، تا: نیمه ذیحجه۱۱۳۳ق؛ مهر: «عبده زین العابدین» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۷۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۴۰۲]

۱٦. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۵۹۴

انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی نقی کاتب بهبهانی، تا: سه‌شنبه ۱۷ محرم ۱۱۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی و نخودی، جلد: ساغری سبز، ۱۱۲گ، ۱۵سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۴ – ۳۰۲]

۱۷. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۱۱۳۹ق؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ (۱پ–۶۳ر)، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۹۳]

۱۸. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۴۹/۲

خط: نستعلیق، کا: ملاعلی بن محمد شفیع تیلی، تا: ۱۱۴۷ق؛ ۸۸گ (۴۶پ–۱۳۳پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۲ – ۵۹]

۱۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد طیب هزارجریبی، تا: شعبان ۱۱۵۲ق، جا: اصفهان مدرسه خواجه الماس؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۷۷۲]

۲۰. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۶۳/۱

خط: نسخ، کا: محمد زکی بن حیدرعلی همدانی، تا: پنج‌شنبه ۳ ربیع الاول ۱۱۸۱ق؛ ۷۷گ (۱پ–۷۷پ)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۵۰]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۰۲/۳

خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن محمد طاهر حسینی، تا: ۱۱۹۰ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ – ۴۴۵]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مجید بن محمد شفیع شالی، تا: ۲۶ جمادی الاول ۱۱۹۶ق؛ واقف: عبدالباقی آیة اللهی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۴۸]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۸ق؛ کاغذ: سفید فرنگی و سرخ و آبی و زرد، جلد: تیماج لیمویی، ۲۴۲ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۷ – ۱۰۲]

۲٤. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۳۹/۱ و ۱۱۸۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ (۷پ–۴۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲۳ – ۲۶] و [عکسی ف: ۳ – ۴۳۸]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۴/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و همچنین اگر دعوی کند اجتماع جماعتی را بر قتل یک کس که ...

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۰ص (۳۶۰–۳۷۹)، ۲۷ سطر (×۱۹/۵)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۴ – ۳۱۷]

۲٦. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۲۰–۲۲/۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳ – ۱۶۰۱]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۳۴–۲۱/۱۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۶۰۱]

۲۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد فاضل قمی، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «زین العابدین الحسینی»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۲۲گ، ۱۳سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳ – ۹۶۸]

۲۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و همچنین اگر شراب یا آلات لهو که حلال می‌دانند پنهان داشته باشند ومسلمانی ...

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ برگ اول اجازه‌ای است که مهدیقلی شیرازی نجفی برای میرزا عبد الله فرزند شیخ محمد مهدی تبریزی نجفی به تاریخ ۱۲۷۷ نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴–۱۸۹]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۵/۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴۷گ (۱۴۹پ–۱۹۵ر) [مختصر ف: ۳۰۴]

۳۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۰۶۱

انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۸۰گ، ۱۹سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۴ – ۳۰۳]

۳۲. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۸۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶۳]

۳۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۸۶
انجام: برای آنکه ضرور است که حیوانات بچریدن بروند و شب صاحب حیوان می‌باید حیوان خود را محافظت نماید و اکثر متأخران شب ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: علی محمد بن احمد قلی، محمد رفیع خان بن احمد قلی؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۲۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۱۷۸]

۳۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۴۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۶گ، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۷۷]

۳۵. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه:۱۱۴
آغاز: در بیان شرایط وجوب حد و آن چند صفت است اول آنکه؛ **انجام:** و بعضی گفته اند این کنایه از آن است که دیت ندارد. چهارم اگر کسی خوکی ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۹۰]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۸/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی و فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۰۷گ (۲۶-۱۳۲)، ۱۴-۱۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳۸ - ۳۳۴]

۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۴۱/۱-۱۳/۲۲۱
آغاز: هست لهذا این فقیر به امر من یجب امتثال امره متع الله المسلمین ببقائه احکام مزبور را دراین رساله به لغت فارسی ایراد می‌نماید؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج مشکی، ۶۶گ، ۲۰-۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۶۰۲]

۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۸۷/۲-۲۶/۱۶۷
آغاز: حتی انکه از رسول خدا (ص) منقول است که هر که بنگ خورد گویا کعبه را خراب کرده باشد هفتاد بار و هفتاد پیغمبر مرسل؛ **انجام:** ونه سخن چین ودیوث وشرطی و مخنث کفن دزد و بروایتی هیچ عمل شراب خوار مقبول نیست تا توبه نکند
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا عطف تیماج، ۴۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۶۰۳]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۶۹/۴
ناقص؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: نو، ۲۰ سطر (۱۲×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۵۰۲]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۶۷/۳
در دو قسم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱۷۸گ (۹پ-۱۸۶پ)، ۱۳-۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۴۱۹]

۴۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۲۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۷۸]

۴۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۳۸/۲
بی کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳،؛ قطع: خشتی [ف: ۲۸۹]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** بعون الله علی سیدنا المرسلین محمد و عترته الاقدسین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۶۱]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۴۷۲
آغاز: زاجری و مانعی نباشد در عرض و مال یکدیگر تصرف می‌نمایند؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ محشی منقول از شرایع الاسلام و تحریر الاحکام؛ یادداشت مالکیت به تاریخ ۱۲۶۲ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی کشمیری، جلد: تیماج قهوه‌ای فرنگی، ۷۱گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۶۱]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۵۰۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ضمیمه: ضمن ۴ برگ ذیل نسخه: صورت چند اجازه جهت سید دلدار علی بن محمد معین نقوی نصیرآبادی (۱۱۶۶-۱۲۳۵ق)؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش کاغذ ابر و باد، ۱۸سطر [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۶۲]

۴۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۸۷-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ ۲۰۸ص، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۴۶]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۸/۴
خط: نسخ، کا: محمد اسمعیل بن محمد کاظم کزازی، تا: ۱۲۱۹ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۵ص (۹۴-۲۵۸)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۶۲۰]

۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۰۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن ابی القاسم همدانی، تا: ۲۷ ربیع الاول ۱۲۲۰ق، جا: بوبوک آباد؛ محشی با امضای شیخ عبدالحسین صابونی، مصحح، با نشان «بلغ» مقابله گردیده؛ یادداشت محمد صادق به تاریخ ۱۲۹۶ق؛ تملک: شیخ عبدالحسین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰گ (۶۲-

۱۰۱)، ۲۵ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۰۳]

٤۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد شفیع معلم دهدشتی، تا: پنج‌شنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۲۲۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۷۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۴۶]

۵۰. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۲۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ ۸۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۰]

۵۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۵/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ ۱۴۹گ (۱۶۸پ-۳۱۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۵۷]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۴۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن ... کربلائی عبدالکریم، تا: ۱۲۳۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ (۲۹پ-۱۲۸ر) [ف: ۳۷ - ۵۳۶]

۵۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴/۴

خط:نسخ،کا:جعفر بن میرزا محمد بن ملامحمد مبارکه‌ای لنجانی، تا: ۲۸ جمادی الاول ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی[نشریه: ۱۱ - ۹۲۳]

٥٤. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن آقا عسکر اشکوری، تا: ۱۲۳۵ق، جا: قزوین مدرسه حسین خان سردار؛ شماره دوم مجموعه نظمی است در تجوید به فارسی که در روزگار فتحعلیشاه قجر در تاریخ «درة نظمته» سروده شده و به همین خط است و برای آخوند ملا رضا بیادگار نوشته شد (۹۲ر-۱۰۱پ)؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج مشکی، ۹۱گ (اپ-۹۱پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۸۷۲]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خفی، کا: مهدی اصفهانی، تا: شعبان۱۲۳۶ق؛ مصحح؛ واقف: حسین سلطانی گرد فرامرزی، تیر ۱۳۷۶؛ کاغذ: شکری فرنگی آهارمهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۴۸]

٥٦. بیدگل؛ مجتهد الزمان بیدگلی؛ شماره نسخه:۲۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ (۲ر-۳۷پ)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۲]

۵۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۸۴/۱-۲۰/۱۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: علی بن ابوالقاسم حسینی نظری، تا: ۱۲۴۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۶۰۱]

۵۸. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۱۷/۲

انجام: برابر

تذکر: در فهرست آمده است که شاید از برغانی باشد. نام مؤلف با توجه به انجام نسخه تعینن شد؛ خط: نسخ، کا: محمد بن قاسم، تا: ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۸۰گ، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: ۳۸۴]

۵۹. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۶مجموعه بدون شماره

کا: محمد لنکر کنانی، تا: محرم ۱۲۴۴ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۸۲]

٦۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۷۷/۲-۱۴/۱۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۰ رمضان ۱۲۴۹ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۶۲گ، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۶۰۱]

٦۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۵۳۴/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: نجف علی حیدری، تا: ۱۴ صفر ۱۲۵۰ق؛ مهر: «حسنعلی رضوی»؛ ۳۹ سطر (۱۳/۵×۲۶)، اندازه: ۲۳×۳۵/۵سم [ف: ۲ - ۳۳]

٦۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۰۹

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۲۵۱ق، جا: تکمه داش؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۷۷گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۰]

٦۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴۹۱

خط: نستعلیق تحریری، کا: رضی حسین رستمرودی، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۲۵۱ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: گالینگور با عطف میشن مشکی، ۱۰۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۶۰]

٦٤. همدان؛ ایزدی (حاجی)؛ شماره نسخه:۱۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ محرم ۱۲۵۲ق [نشریه: ۵ - ۳۶۷]

٦۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۹۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن مهدی سلطان مکتب دار بختیاری، تا: جمادی الاول ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۲]

٦٦. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۰۷/۱-۳۸/۱۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد مشهور به میرزا بابا، تا: ذیقعده ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۶۰۲]

٦۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: غره جمادی الاول ۱۲۵۹ق؛ واقف:

مهرداد بوستانی، سال ۱۳۷۰؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۹۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۴۸]

٦٨. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۱۰/۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن امام وردی، تا: ۱۲۵۹ق؛ ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۸]

٦٩. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸/۲۰۵-۸۷۵۵

آغاز: شرط باشد که در عرف آن را راهزن و قاطع طریق گویند بر هر تقدیر اگر کسی بر سبیل مزاح و بازی این کار بکند محارب نیست

از «فصل دویم در بیان حد محاربست» تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۶۰۲]

٧٠. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۹۵

خط: نستعلیق، کا: ولی محمد بن ملانور محمدجمال آبادی از محال سراب، تا: جمعه ۲۳ شعبان ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۱]

٧١. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۲۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۶ جمادی الاول ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج روغنی، ۶۰گ (۸ر-۶۷ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۷]

٧٢. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴/۱۷۶-۶۸۰۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن اسحاق کرمانی، تا: ۱۲۶۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۶۰۱]

٧٣. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۱-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین نائی بن درویش محمد تقی، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عسلی، ۶۳گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۳۸۰]

٧٤. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۶۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: غلامعلی، تا: شعبان ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ (۱۷۶ر-۲۲۹پ)، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۶۱۶]

٧٥. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۹۰/۱

بی کا، تا: ۱۲۵۵ تا ۱۲۶۹ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۲]

٧٦. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ در آخر فوائد مختلف است [مخطوطات مرتضوی: ف: ۱۵]

٧٧. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۵۴۱

خط: نستعلیق، کا: قربانعلی بن محمد مامقانی، تا: جمعه ۲۷ ذیقعده ۱۲۷۱ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوا با عطف پارچه، ۷۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۶۱]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۳۲/۱

همان نسخه بالا [مؤید: ۳-۲۷۴]

٧٨. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۸-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** حضرت فرمودند که این فعل مکر و هست و شیر و گوشت آن باکی ندارد

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد حسین بن علی عسگر، تا: ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: روکش پارچه، ۱۱۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۴ - ۳۰۵]

٧٩. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۹۰/۲

خط: نسخ، کا: ابن عبدالله کاشب، تا: دوشنبه ۵ ربیع الثانی ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۷گ (۳۱پ-۱۱۷پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۳۷]

٨٠. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹/۴۰-۸۸۲۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رضا، تا: چهارشنبه ۲۱ شوال ۱۲۷۵ق؛ ۸۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۶۰۲]

٨١. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۸۸

خط: نستعلیق، بی کا، تا: محرم ۱۲۷۸ق [نشریه: ۷ - ۱۴۵]

٨٢. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل طباطبائی، تا: ۱۴ شوال ۱۲۸۲ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۳۵گ (۳۱پ-۶۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۷ - ۶۵۰]

٨٣. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۳۳

خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی بن رمضان، تا: صفر ۱۲۸۷ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۸]

٨٤. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۴۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد رضی، تا: ۱۲۸۸ق؛ ۱۰۷گ [ف: ۱۵ - ۲۱۵]

٨٥. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹/۱۳۷-۸۹۱۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر بیضوی شکل به تاریخ ۱۲۹۶؛ ۱۱۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۶۰۲]

٨٦. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷/۱۴۲-۳۳۶۲

آغاز: دربیان دیه اعضا است بدانکه دیه موی سریا موی ریش به سبب جنایت رسانیدن بر شخص بروجهی که موی سر یا ریش ریخته شود؛ **انجام:** اگر آن جراحت درکف واقع بشود و فاسد نکند صد مثقال شرعی طلا باید بدهد و اگر

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد:

تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ، ۱۱-۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۶۰۲]

۸۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۴۳-۲۱/۱۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید محمد جواد خوانساری، تا: اواخر شوال ۱۳۰۴ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۶۰۱]

۸۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۳۸-۸/۱۴۸

آغاز: بعوض جراحت آنکس یادیت نگیرند کشتن و فساد در عالم بسیار می‌شود ... لهذا این رساله را برد دو قسم و هر قسمی را بر چند باب مرتب گردانید و الله الموفق و المعین در بیان حدود و تعزیراتست؛ **انجام:** بحث چهارم اگر کسی از دمی بکشد که پنهان درخانه خود نگاداشته باشد باید قیمت آنرا می‌دهد آن قیمتی که

از مقدمه اندکی افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ، ۱۲-۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳ - ۱۶۰۲]

۸۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۳۵-۳۹/۲۱۵

آغاز: می‌یابد پس دیت جنین تمام می‌شود و حدیث دیگر از حضرت صادق (ع) منقول است که یونس شیبانی پرسید که اگر ... چهارم اگر زنی را بکشد و در شکم او فرزندی باشد؛ **انجام:** هفدهم در بریدن هر دو خصیه تمام دیة است و در هر یک نصف دیة بنابر مشهور و در روایت معتبره وارده شده است که

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا عطف گالینگور قهوه‌ای،۷۷گ،۲۰سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳-۱۶۰۳]

۹۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۲

انجام: و همچنین چوبها از دیوار بیرون آوردن و پنجره ها و روزنها

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: حشمت الواعظین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ، ۱۲۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۴۹]

۹۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۴۲-۵۸/۹۲

آغاز: بپوشد و حنوط کافور برخود بریزد و بعد از مردن نماز بر او می‌کنند و او را دفن می‌کنند. قسم سیم آنست که اول تازیانه بزنند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۶۰۳]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۷۷

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۹۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۰۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۱]

۹۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۴۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۹]

۹۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مجلسی؛ اجازه‌ای که سید عبد الوهاب طباطبائی به تاریخ ۱۱۳۰ در تبریز برای سید محمد شریف حسنی حسینی طباطبائی نوشته؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴ - ۴۱۲]

۹٦. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۲/۱

در دو قسم و هر قسم در چند باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۷گ (۲پ-۴۸پ)، ۲۲سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۲۵]

۹۷. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۸/۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۴گ (۱پ-۸۴ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹۰]

● حدود و دیات / فقه / فارسی

hodūd va dīyāt

مازندرانی، محمد هادی بن محمد صالح، - ۱۱۲۰ قمری

māzandarānī, mohammad hādī ebn-e mohammad sāleh (- 1709)

مسائل و احکام حدود و تعزیرات و قصاص و دیات را با اشاره به بعضی ادله آنها و نقل اقوال بزرگان فقها، در سه «باب» مشتمل بر فصول و مطالب و یک «خاتمه»: ۱. احکام حدود و تعزیرات؛ ۲. احکام دیات؛ ۳. ضمان جنایات.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۳۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید تراب اقدام طلبه علوم دینیه و معارف یقینیه؛ **انجام:** یا آنکه این دو آیه بر تقدیر بر عدم توبه اند، و الله یعفو عن السیئات

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲ ذیقعده ۱۱۲۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۶ - ۹۸]

● حدود و دیات و قصاص و میراث و کفارات / فقه / فارسی

hodūd va dīyāt va qesās va mīrās va kaffārāt

در این رساله از حدود و دیات و قصاص و میراث و کفارات گفتگو شده و کتاب حدود آن در یک مقدمه و نه فصل و کتاب دیات و قصاص دارای یک مقدمه و سه فصل و سه باب و کتاب میراث دارای یک مقدمه و سه فصل و یک خاتمه و کتاب کفارات دارای سه باب و یک خاتمه است.

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۵۹/۲ - ب
آغاز: بسمله. کتاب حدود و درآن یک مقدمه و چند فصل است مقدمه بدانکه حد در لغت بمعنی اندازه است؛ **انجام:** مسئله سیم هر کس روزه دو ماه بر او واجب باشد هرگاه از توالی عاجز باشد لکن بی توانی تواند گرفت دور نیست که واجب باشد
بی کا، بی‌تا؛ ۱۴گ (۱۷۸ر-۱۹۱پ) [ف: ۹۵]

← الحدود و الرسوم ⩾ الحدود
← الحدود و الرسوم ⩾ الحاشیة

● **حدود و صنایع = حدود مفرد و ممکن** / منطق / فارسی
hodūd va sanāye‘ = hodūd-e mofrad va momken
با استفاده از کتاب «اشارات» ابوعلی سینا و عبدالله بن جبرئیل بختیشوع و «نقاوة الحکمه» خواجه حسن بن جریر اصفهانی حدود و صنایع را گردآورده است. [نیز بنگرید به «حدود مفرد و ممکن»]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۲۳/۵
آغاز: حدود: بدانکه در جمله کتابهای پنج گانه منطقی گفتیم که حد چه باشد و اینجا رساله‌ای بیاورده است در حدود مفرده و لیکن چنان تمام نبود که منطقیان را شاید و نیز بیشتر چیزها را رسم باز نموده بود ... صنایع: اکنون بدانکه از حیوان آنچه بدرجه ملکی نزدیکتر است انسان است و او مرکب است از تنی و جانی و عاقل و ممیز است ورای کلی استنباط کند و صناعتها از خویش بنهد؛ **انجام:** حدود: حد حقد حقد خشمی بود که زایل نشود چون حقد سگ و گربه و مار کژدم، حد سعادت سعادت یافتن مراد نفس باشد از آنچه طلب او می‌کند. صنایع: و بداند که آنچه یاد کردیم همه اصلهاست و دیگر چیزها را بدین قیاس باید کرد و بیشتر آنچه یاد کردیم همچو مدخلی باشد و الله اعلم بالصواب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۰۲ر-۱۰۹پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۰ - ۹۹]

● **الحدود و الفروق** / فلسفه / عربی
al-ḥudūd wa-l furūq
طبیب، سعید بن هبة الله، ۴۳۶ - ۴۹۵ ؟ قمری
tabīb, sa‘īd ebn-e hebat-o-llāh (1045 - 1102)
مجموعه‌ای است فلسفی در تحدید و تعریف موضوعاتی منطقی و فلسفی و پزشکی.
آغاز: قال سیدنا الشیخ الفاضل الجلیل الفیلسوف ابوالحسن سعید بن هبة الله بن الحسن الطبیب رضی الله عنه. ماهوالحد؟ الحد هو قول وجیز غایة الایجاز دال علی طبیعة الشیء المحدود. و الفرق بین الحد و الرسم، ان الحد یؤلف من الاشیاء الجوهریة و الرسم یؤلف من الاشیاء الخاصیة ...
انجام: و الفرق بین الجدری الحصبه و بقیة البشور الحادثة فی البدن کالجرب ... صار وجودها فی سایر الاوقات. فهذا کاف فیما رمناه و مقنع فیما قصدناه. و لواهب العقل و مانح الحمد و الفضل. و حسبنا الله و نعم الوکیل.
[تتمة صوان الحکمة بیهقی. ص ۱۴۳؛ ابن ابی اصیبعه ص۲۵۴-۲۵۵؛ بروکلمان ۴۸۵/۱ و ذیل ۸۸۸/۱]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۱۰۰/۱
آغاز و انجام: برابر؛ تمت الحدود و وقع الفراغ منه یوم الثلاثاء سابع ذیقعدة من سنة اربعة عشر و ستماة و کتب ابوسالم ابن ابی اسحاق بن جابر المتطبب. ولله الحمد ابداً
خط: نسخ نزدیک به ثلث، بی‌کا، تا: ۷ ذیقعده ۶۱۴ق؛ در صفحه عنوان آمده: «کتاب الحدود ... (پاک شده) لابی سالم بن ابراهیم بن جابر المتطبب یثق بالله» و در زیر آن دارد: «فی نوبة ابراهیم بن ابی علی بن ابی الفوارس الشیرازی روحهم الله بروحة الحکمة بحق الحق فی سنة ۷۱۶»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: حنایی کهن، ۶۱گ (۲پ-۶۰پ)،۱۳سطر(۸/۵×۱۳)،اندازه:۱۳×۱۶/۵سم [ف: ۴ - ۳۰۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۵۹/۲-ف
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۷ محرم ۶۳۶ق؛ در ص ع سخنی است از ابن سینا در اثبات توحید واجب؛ جلد: تیماج مشکی،۲۶گ(۱۹پ-۴۴پ)،۱۷سطر(۱۰×۱۴)[فیلمها ف:۱ - ۶۰۹]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۲/۴۷
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در ۲۰۹پ بندی است درباره قوه و فعل از خواجه طوسی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۸گ (۲۰۲ر-۲۰۹پ)، ۲۴-۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۴۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۸۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲ق؛ واقف: نائینی؛ ۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۳۹۴]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** والحیوانات لاکصور العناصر تسمی کمالیا
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۸گ (۲۸۲ر-۲۸۹پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۴ - ۳۰۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۱۳ط
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲ص (۲۷۳-۳۲۴)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۹۳]

● **حدود و قصاص و دیات** / فقه / فارسی

hodūd va qesās va dīyāt

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad ja‘far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

اهدا به: فتح علی شاه قاجار (۱۲۱۱-۱۲۵۰ق)
تاریخ تألیف: ۱۷ ربیع الاول ۱۲۳۶ق
کتاب مشتمل است بر سه «باب»: ۱. بیان حدود و اسباب آن در دو فصل و چهارده سبب در اجرای حد؛ ۲. احکام قصاص شامل هفت فصل؛ ۳. احکام دیه با چهارده فصل. در الذریعه (۲۹۷/۶) از حدود و دیات محمد جعفر بن محمد ابراهیم کرباسی اصفهانی یاد شده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۸
خط: نستعلیق، کا: فضل الله ابن عبدالله طبیب ساوجی، تا: ۱۲۳۷ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۱۱۸گ، ۱۲سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۸۲
خط: نستعلیق، کا: فضل الله بن عبدالله طبیب ساوجی، تا: ۱۲۷۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۰گ، ۱۱۲ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۵۲۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۹۲
آغاز: بسمله، فصل اول در احکام دیات است و در این باب چند فصل است، فصل اول: در بیان حقیقت دیه است، بدانکه دیه عبارت است از مالی که مقدر و معین است از برای جنایت رسانیدن؛ **انجام:** بلکه دورانیست که به قدر دیه پدر، بر عاقله چیزی لازم نباشد و مصالحه کردن در مثل این صورت اولی است و عفو کردن و ابراء نمودن حق محتمل بلکه مقطوع نیز نیکو است، و الله العالم ...
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن محمد آلاشتی، تا: صفر۱۲۹۶ق، جا: امیر کلا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۷گ، ۱۵ سطر (۱۸/۵×۲۳)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳۷ - ۲۰۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۵۳
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی البسنا بجوده لباس الوجود؛ **انجام:** و عفو کردن و ابرا نمودن حق محتمل بلکه مقطوع نیز نیکو است والله العالم ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: ابراهیم موسوی، ۱۳۶۷ش؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن،[ف: ۲۰ - ۱۷۰]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۲/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۴گ (۱۱۳ر-۱۷۶ر)، ۲۲سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۲۵]

۶. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۴۸/۳
آغاز: بسمله رساله ... بعبارت فارسی از جناب فخرالمحققین مجتهد العصری ... و آن بر سه باب است باب اول در بیان حدود است و در این باب چند فصل است؛ **انجام:** و مصالحه کردن در مثل این صورت اولی است و عفو کردن و ابرا نمودن حق متحمل که ... نیز نیکو است و الله العالم و له الحمد الدائم
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج روغنی،۳۳گ،اندازه:۱۵×۲۱سم[ف: ۲۴۸]

● **الحد و القصاص** / فقه / عربی

al-ḥad wa-l qiṣāṣ

محمد بن حمزه، ق۱۲ قمری

mohammad ebn-e hamze (- 18c)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۲ شوال ۱۱۰۵ق

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۱۳/۳
آغاز: بسمله. الحمدلله و سلام علی عباده الذی اصطفی اعلم ان الحد ما قتله نحو الحجر؛ **انجام:** و الله سبحانه اعلم نجزت الرسالة و له الحمد فی الاولی و الاخرة (تاریخ تألیف و نام مؤلف)
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۲ر و پ)، ۱۹-۲۱ سطر (۶/۵×۱۵/۵-۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۳۸]

● **الحد و المحدود** / فلسفه / عربی

al-ḥad wa-l maḥdūd

رضوی قمی، محمد بن محمدباقر، ۱۱۰۰-۱۱۶۰؟ قمری

razavī qomī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1689 - 1747)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۰۱/۴
آغاز: فی الفرق بین الحد و المحدود و ما یتعلق به. اعلم ان الحد التام هو القول المؤلف من الجنس و الفصل القریبین؛ **انجام:** بان الخاصة معدة للنفس حتی یفیض علیها صورة البسیط من المبداء الفیاض نقل من الرسالة المنسوبة لصاحب الرسالة المسطورة اولا
خط:نستعلیق،کا:محمد، تا: ۱۲۶۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۱گ (۶۰ر-۶۰ر)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۱]

← الحدیث > معرفة انواع الحدیث (منتخب)
← الحدیث > الالفاظ المتداولة بین اهل الحدیث
← حدیث > الاحادیث القدسیة
← حدیث > اقسام حدیث

● **الحدیث** / حدیث / عربی

al-ḥadīṯ

مؤمن، محمد بن عبدالغفور

mo’men, mohammad ebn-e ‘abd-ol-qafūr
مبحثی است در حدیث دنیا و آخرت.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳۰۱/۲
آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله و الصلوة و السلام علی رسول اله و علی اهل بیت رسول الله، یقول محمد بن عبدالغفور الملقب بمؤمن عفی الله عنهما؛ **انجام:** تلک العبارة او مطلقاً ... العبادة او فی
خط: نسخ، کا: محمد نبی ابن محمد مقیم طالقانی، تا: ۱۱۱۸ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱گ (۱۴۲پ-۱۵۲ر)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۹۷]

● **حدیث (ترجمه یک حدیث)** / شرح حدیث / فارسی
hadīs (t.-ye yek hadīs)
میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری
mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۵۰
بی کا، بی‌تا؛ واقف: محمد حسین خان مروی، ۱۲۲۹ میرزای قمی حیات داشته است؛ قطع: جیبی، [ف: ۱۴۰]

● **الحدیث (مختصر)** / درایه / عربی
al-ḥadīṯ (mx.)
رساله مختصری است در علم درایة الحدیث مطابق با آراء علمای اهل سنت؛ و مشتمل بر مباحث زیر: انواع و اجناس حدیث (صحیح، حسن و ...)، اقسام صحیح و سقیم، شرح ناسخ و منسوخ، اخبار متواتر و تفاوت آن با آحاد و مراتب صحابه.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۸/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلواته علی سید الانبیاء و المرسلین محمد و آله و اصحابه اجمعین هذا مختصر نریدان نکشف فیه عن انواع الحدیث و اجناسه؛ **انجام:** و قیس ابن ابی حازم و الصناعی و کعب الحر من کبار التابعین رضوان الله علیهم. هذا آخر المختصر و الحمدلله رب العالمین ...
خط: نسخ کهن، کا: محمد بن داود بن حسن، تا: ۶۷۲ق؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: مقوا با روکش کاغذی، ۸گ (۱۹۸-۲۰۵پ)، ۲۱ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۳ - ۶۴]

● **حدیث ابن حذلم** / حدیث / عربی
ḥadīṯ-u ibn-i ḥaḏam
اسدی، احمد بن سلیمان، ۲۵۸ - ۳۴۷ قمری
asadī, ahmad ebn-e soleymān (873 - 959)
در صفحه عنوان آمده است: «أحادیث من حدیث أبی الحسن أحمد بن سلیمان بن حذلم رحمه الله روایة أبی محمد عبدالرحمن بن عثمان بن أبی نصر عنه ...».
[الفهرس الشامل، الحدیث النبوی و علومه ۷۲۵/۲ و ۱۵۶۴/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۶/۶
آغاز: بسمله. أخبرنا الشیخ العالم الفاضل القدوة الزاهد شهاب الدین أبوالمعالی أحمد بن أبی محمد اسحق بن محمد بن المؤید بن علی الهمذانی الأبرقوهی قراءة علیه و أنا أسمع فی سنة تسع و تسعین و ستمائة بالجامع الطولون ... قال رسول الله صلی الله علیه و سلم العاید فی هبته کمثل الکلب؛ **انجام:** فان شدة الحر من فیح جهنم، آخر الأحادیث و الحمدلله وحده ...
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش۳۴۹۵؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۸ق؛ ۳ص (۵۵-۵۷)، ۱۷سطر [عکسی ف: ۳ - ۳۹۵]

● **حدیث ابن نمط الزاهد** / حدیث / عربی
ḥadīṯ-u ibn-i namaṭ-iz zāhid
ابن نمط زاهد، احمد بن محمد، - ۴۲۸ قمری
ebn-e namat-e zāhed ‹ahmad ebn-e mohammad (- 1038)
ابن‌نمط در این رساله مقداری از احادیث ابوبکر محمد بن عبدالله شافعی (-۳۵۴) و ابو قلابه محمد بن احمد سراج (ق۴) و ابویعقوب یوسف بن یعقوب نجیرمی (پس از ۳۶۵) و ابوبکر جوخانی را جمع آوری نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۱/۱۰
آغاز: قرأت علی الشیخ الامام ابی الفتح محمد بن عبدالباقی بن احمد بن سلمان فی شهر جمادی الآخرة من سنة احدی و ستین و خمسمائة
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)-دمشق ۳۷۶۸؛ خط: نسخ نازیبا، کا: موفق الدین ابومحمد عبدالله بن احمد بن محمد بن قدامه مقدسی، تا: ۵۶۱ق؛ با علامت سماع و قرائت وی؛ ۱۶گ (۳۷۰-۳۸۵) [عکسی ف: ۲ - ۲۱۷]

● **حدیث ابی العباس الأصم** / حدیث / عربی
ḥadīṯ-u abi-l ‘abbās-il aṣam
اصم، محمد بن یعقوب، - ۳۴۶ قمری
asam, mohammad ebn-e ya‘qūb (- 958)
جزء دوم و سوم از اخباری است که ابوبکر محمد بن احمد طوسی از اصم به روایت ابوالفتح عبدوس بن عبدالله رذباری (-۴۹۰) و شیخ ابوزرعه طاهر بن محمد مقدسی (-۵۶۶) در اینجا گردآوری کرده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۱/۵
آغاز: أخبرنا الشیخ الصالح أبو زرعة طاهر بن محمد بن طاهر المقدسی قراءة علیه و أنا أسمع فی جمادی الاولی سنة احدی و ستین و خمسمائة
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)-دمشق ۳۷۶۸. جزء دوم و سوم از اخباراست؛ خط: نسخ نازیبا، کا: موفق الدین ابو محمد عبدالله بن احمد بن محمد بن قدامه مقدسی، تا: ۵۶۱ق؛ با علامت سماع و قرائت وی؛ ۴۳گ (۲۶۲-۳۰۴) [عکسی ف: ۲ - ۲۱۶]

● **حدیث ابی بکر الشافعی** / حدیث / عربی
ḥadīṯ-u abī-bakr aš-šāfi'ī
شافعی، محمد بن عبدالله، - ۳۵۴ قمری
šāfe'ī, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh (- 966)
مقداری از احادیث شافعی به روایت ابوعلی حسن بن احمد حمدیه به نقل از وی در این رساله جمع آوری شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۱/۱۱
آغاز: قرأت علی الشیخ الامام أبی الفتح محمد بن عبدالباقی بن احمد بن سلمان قلت أخبرکم الشیخ الجلیل الأمین أبوالفضل احمد بن الحسن
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)-دمشق ۳۷۶۸؛ خط: نسخ نازیبا، کا: موفق الدین ابو محمد عبدالله بن احمد بن محمد بن قدامه مقدسی، تا: ۵۶۱ق؛ با علامت سماع و قرائت وی؛ ۱۲گ (۳۸۶-۳۹۷) [عکسی ف: ۲ - ۲۱۸]

● **حدیث أبی بکر و عمر مع الشیطان** / کلام و اعتقادات / عربی
hadīṯ-u 'abī-bakr wa 'umar ma'a-š šayṭān
احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)
حدیثی که شیخ احمد احسائی آن را در کتابی قدیمی که تاریخ کتابت آن به حدود پانصد سال قبل بازمی‌گشته است دیده است و درباره سجده ابوبکر و عمر به شیطان است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۲/۱۱
بی کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۱۲۱-۱۲۲)، ۱۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲- ۲۶۲۵]
۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۵۰/۱۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ مصحح؛ جلد: چرم زرد، ۱ص (۱۸۳ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۲ - ۲۸۸]
۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۳/۱۵
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم زرد، ۱ص (۱۷۵ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ - ۱۵۵]

← حدیث ابی ذر عن النبی (ص) ≻ مکارم الاخلاق

● **حدیث ابی هریرة** / حدیث / عربی
ḥadīṯ-u abī-hurayra
خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری
xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۷۵/۸
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن ابی الحسن حسینی، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱گ (۱۴۹-۱۸۹)، ۱۵ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۲۷۳]

● **الحدیثات** / - عربی
al-ḥadīṯāt
رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری
raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۶/۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۵ص (۸۲-۸۶) [سنا: ف: ۲ - ۱۳۱]

● **حدیث احتجاج (ترجمه)** / شرح حدیث / فارسی
hadīs-e ehtejāj (t.)
قزوینی، آصف، - ۱۱۳۶ قمری
qazvīnī, āsef (- 1724)
وابسته به: الاحتجاج علی اهل اللجاج = احتجاج طبرسی؛ طبرسی، احمد بن علی (-۶۲۰)
اهداء به : شاه سلطان حسین صفوی
ترجمه و شرح حدیثی از احادیث «احتجاج» احمد بن علی بن ابی طالب طبرسی است، که مشتمل بر احتجاج نبی اکرم (ص) است با فرق پنج‌گانه ضاله که آن حضرت عقاید سخیف و اقوال واهی آنان را با دلایل واضح و براهین متقن باطل و مردود می‌نماید. مترجم ابتدا بخشی از خبر را ترجمه و بعد با عناوین «بدانکه» به شرح و تجزیه مبسوط آن می‌پردازد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۵۵۶
آغاز: بسمله، بهجت گلبرگ زبان عارفان ادای ثنای حضرت ازلی الظهور؛ **انجام:** و اغفرلنا و ارحمنا انت مولانا فانصرنا علی القوم الکافرین.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه ۷ ربیع الثانی ۱۱۲۸ق؛

مذیل است به ۴ رساله به شرح ذیل: ۱. اهمیت ادعیه و اذکار، ۲. ترجمه و شرح دعای عدیله از مترجم فوق، ۳. آداب نماز از همین مؤلف، ۴. میزان المقادیر، مؤلف؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۶سم [ف: ۱۴ - ۱۳۰]

● حدیث احتجاج سعد بن عبدالله قمی با ناصبی (ترجمه) / کلام و اعتقادات / فارسی

hadīs-e ehtejāj-e sa‘d ebn-e ‘abd-ol-lāh-e qomī bā nāsibī (t.)

؟ قمی، محمد طاهر بن محمد حسین، - ۱۰۹۸ قمری

qomī, mohammad tāher ebn-e mohammad hoseyn (- 1687)

در تایید داستان دیک الجن

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۷۹/۶

آغاز: در ذکر حدیث احتجاج که مصدق این حکایت و شاهد این روایت است و این حدیث را صدوق ... در کتاب اکمال الدین و اتمام النعمة نیز ذکر کرده و راوی این حدیث سعد بن عبدالله القمی الاشعریست؛ **انجام:** و پای از اندازه بیرون نهادند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶ص (۸۰۹-۸۲۴)، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۹ - ۱۲۴۹]

● حدیث احمد بن سلمان النجاد / حدیث / عربی

hadīṯ-u aḥmad ibn-i salmān an-najjād

نجاد، احمد بن سلمان، ۲۵۳ - ۳۴۸ قمری

najjād, ahmad ebn-e salmān (868 - 960)

احادیث نجاد است به روایت ابو علی حسن بن احمد بن ابراهیم بن حسن بن شاذان بزاز (-۴۲۶ق) به نقل از وی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۱/۱۳

آغاز: اخبرنا ابو علی الحسن بن احمد بن ابراهیم بن حسن بن محمد بن شاذان البزاز قراءة علیه و انا أسمع.. من شعبان سنة اربع و عشرین و اربعمائة
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)-دمشق ۳۷۶۸. جزء اول از بخش دوم احادیث؛ خط: نسخ نازیبا، کا: موفق الدین ابو محمد عبدالله بن احمد بن محمد بن قدامه مقدسی، تا: ۵۶۱ق؛ با علامت سماع و قرائت وی؛ ۱۴گ (۴۲۰-۴۳۳) [عکسی ف: ۲ - ۲۱۸]

● حدیث اربعمأة = حدیث جامع الآداب و الحکم / حدیث / عربی

hadīṯ-u arba‘a-mi’a = hadīṯ-u jāmi‘-il ādāb wa-l ḥikam

شیخ صدوق، محمد بن علی، ۳۱۱؟ - ۳۸۱ قمری

šeyx-e sadūq, mohammad ebn-e ‘alī (924 - 992)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۲۳/۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۵ص (۲۶۴-۲۹۸)، ۱۷سطر (۶×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۱۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۲۱/۶

آغاز: حدیث الاربعمائه جامع الاداب و الحکم روایة الشیخ الصدوق محمد بن بابویه ... حدثنا الشیخ الفقیه ابو جعفر محمد بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه القمی علیه عن ابیه عن سعد بن عبد الله بن ابی الخلف قال حدثنی احمد بن ابی عبد الله البرقی و محمد بن عیسی الیقطینی عن القاسم بن یحیی؛ **انجام:** التشرک منها فیمسون و یحلبون توقو الحجامة و النورة یوم الاربعاء فان یوم الاربعاء یوم نحس مستمر فیه خلقت جهنم و مفی یوم الجمعه ساعة لا یحتجم فیها احد الامات تم الحدیث الشریف و الحمد لله
در مراجع مستقلاً نیامده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰ص (۲۲۹-۲۵۸)، ۱۸-۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹ - ۴۹]

● حدیث اسرار الحج / حدیث / عربی

hadīṯ-u asrār-il ḥajj

علی بن حسین (ع)، امام چهارم، ۳۸ - ۹۴ قمری

‘alī ebn-e hoseyn, emām-e čahārom (659 - 714)

متن خبری است منقول از علی بن الحسین (ع) درباره اسرار حج.به هنگام برگشتن علی بن الحسین (ع) از سفر حج، شبلی به استقبال او رفته و پرسش‌هایی نموده و پاسخ شنیده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۲/۳۴

آغاز: بسمله، خبر لمولانا زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابیطالب و الشبلی فی اسرار الحج ... فقال (ع) حججت یا شبلی فقال نعم یا بن رسول الله؛ **انجام:** من حجة مازال یتعلم حتی حج من قابل بمعرفة و یقین تمت الکلام.
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۲۴۶-۲۵۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۹ - ۴۳۲]

● حدیث اسماعیل الصفار / حدیث / عربی

hadīṯ-u ismā‘īl aṣ-ṣaffār

صفار، اسماعیل بن محمد، - ۳۴۱ قمری

saffār, esmā‘īl ebn-e mohammad (- 953)

احادیث صفار به روایت ابو عمر عبدالواحد بن محمد بن عبدالله بن مهدی فارسی و دو تن دیگر به نقل از وی می‌باشد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۱/۱۴
آغاز: أخبرنا الشیخ الصالح أبوالفتح محمد بن عبدالباقی بن احمد بن سلمان بقرائتی علیه فی شهر رجب فی سنة خمس و ستین و خمسمائة
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)-دمشق ۳۷۶۸؛ خط: نسخ نازیبا، کا: موفق الدین ابومحمد عبدالله بن احمد بن محمد بن قدامه مقدسی، تا: ۵۶۱ق؛ با علامت سماع و قرائت وی؛ ۲۰گ (۴۳۴-۴۵۳) [عکسی ف: ۲ - ۲۱۸]

● حدیث اصبغ بن نباتة به اسناد شیخ الاسلام علی همدانی (ترجمه) / حدیث / فارسی

hadīs-e asbaq ebn-e nabāte be asnād šeyx-ol eslām ʻalī-ye hamadānī (t.)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۳۳/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۴گ، ابعاد متن: ۵×۱۱، اندازه: ۶×۱۵/۵سم [ف: ۱۶-۴۶۲]

● حدیث اصبغ بن نباته با سلمان / حدیث / فارسی

hadīs-e asbaq ebn-e nobāta bā salmān

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

گفتگوی سلمان فارسی با اصبغ بن نباته که میان اهل حدیث بسیار مشهور است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۳۱/۸
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴گ (۲۷ر-۳۰ر)، ۲۷-۳۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۶۱]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۹۰/۳
آغاز: بسمله روایت است که اصبغ بن نباته را ضعفی بهمرسید خدمه خود را فرمود که او را در محفه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۴۹ق؛ کاغذ:، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۵۷-۶۳)، ۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۹۰۱]

● حدیث أصحاب العقبة / حدیث / عربی

hadīṯ-u 'aṣḥāb-il ʻaqaba

حذیفة بن الیمان، - ۳۶ قمری
hozayfat ebn-el yamān (- 657)

روایتی است به نقل از حذیفة بن یمان در مورد اصحاب عقبة این حدیث در بحارالانوار جلد ۲۱ صص ۲۲۲-۲۲۳ آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۵۶/۵
آغاز: حدیث اصحاب العقبة و کانوا اربعة و عشرین ... و عن حذیفة بن الیمانی رضی الله عنه قال کنت اقود ناقة رسول الله (ص) لیلة العقبة؛ **انجام:** فما لقیتم رسول الله (ص) بعد ذلک الا عبس وجهه فیهم و اسم ذلک العقتة عقبة هرشا.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۹ر-۲۰پ)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۰۵]

● حدیث الاربعمائة / حدیث / عربی

hadīṯ-ul arbaʻa-mi'a

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری
ʻalī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

حدیث مفصلی است که به سند شیخ صدوق محمد بن علی بن بابویه قمی از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت شده که آن حضرت در یک مجلس چهار صد حکم شرعی و آداب و سنن اخلاقی را برای اصحاب خود بیان فرموده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۷۹
آغاز: ابن بابویه فی الخصال قال حدثنا ابی قال حدثنا سعد بن عبدالله قال حدثنا محمد بن عیسی بن عبید الیقطینی عن القاسم بن یحیی عن جده الحسن بن راشد عن ابی بصیر و محمد بن مسلم عن ابی جعفر قال حدثنی ابی عن جدی عن آبائه ان امیر المؤمنین صلوات علیه علم اصحابه فی مجلس واحد؛ **انجام:** فان یوم الاربعاء یوم نحس مستمر و فیه خلقت جهنم و فی یوم الجمعة ساعة لا یحتجم فیها احد الامات.
خط: نسخ، کا: علی بن ابراهیم قمی، تا: پنج‌شنبه ۴ ذیقعده ۱۳۲۷ق؛ مصحح؛ کاتب نسخه از علمای بزرگ و زهاد مقیم نجف اشرف بوده و به سال ۱۳۷۱ق درگذشته است، وی از مشایخ اجازه روایتی آیت الله مرعشی نجفی بود؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ، ۱۶-۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۴۵۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۰/۴
آغاز: حدثنا الشیخ الفقیه ابو جعفر ... ان أمیرالمؤمنین صلوات الله علیه علم أصحابه فی مجلس واحد اربعمائة کلمة؛ **انجام:** و فی یوم الجمعة ساعة لایحتجم فیها أحدالامات.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۱۰۴پ-۱۱۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۸۳]

● حدیث الاربعین = الاربعون حدیثاً فی العفو و الغفران = المواعظ العصفوریة / حدیث / عربی

hadīṯ-ul arbaʻīn = al-arbaʻūn-a ḥadīṯ-an fi-l ʻafw wa-l ġufrān = al-mawāʻiẓ-ul ʻuṣfūrīya

عصفوری، محمد بن ابی بکر، - ۱۱۱۶ قمری
ʻosfūrī ‹mohammad ebn-e abī bakr (- 1705)

چهل حدیث نبوی در موضوع عفو و رحمت الهی را انتخاب و شرح نموده و در ذیل هر حدیث روایات وحکایات مناسب با آنرا آورده تا به کار واعظان آید.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و لاعدوان الاعلی الظالمین و الصلوة و السلام علی خیر البریة محمد و آله اجمعین و بعد فان العبد المذنب محمدبن ابی بکر رحمه بعد طول خوضه فی بحر الذنوب و العصیان ... الحدیث الاول عن عبدالله بن عمر رضی الله عنهما انه قال قال صلی الله علیه و سلم الراحمون یرحمهم الرحمان
انجام: الحدیث الاربعون عن ابن عباس قال قال رسول الله (ع) یخرج فی آخر الزمان اقوام وجوههم وجوه الادمیین و قلوبهم قلوب الشیاطین ... کالدود فی النحل قالوا یا رسول الله کیف یحفظون دینهم قال کالجمر فی الیدان وضعة انطفی و ان امسکه احترق الحمدلله علی التمام و علی رسوله افضل السلام تمت الحدیث الشریف بعون الله الملک الرؤف

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹/۹
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال، مادرید اسپانیا، ش ۱۶۵۶؛ خط: مغربی، کا: عبیدالله محمد بن محمد بن علی بکری، تا: با تاریخ ۱۰۰۶ق؛ ۱۸ص (۵۸-۷۵) [عکسی ف: ۳ - ۴۰۴]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۶۴/۱-۵۹/۸۴
آغاز: برابر
کا: الله وردی بن حاجی رجب، تا: چهارشنبه شوال ۱۰۳۶ق؛ ۳۶گ (۱-۳۶)، ۱۵-۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۷۹]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۷۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان إلی جیرانک و لا تقطع أقاربک و ذوی رحمک ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: محمد مقیم؛ کاغذ: شرقی، ۵۶گ (۲-۵۷)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۲۹ - ۲۶۶]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۷
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محرم، تا: ۱۲۰۱ق، جا: مدرسه رجب افندی در آقحصار؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۵۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف:۲۷-۳۳۹]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و من السراج الایمان و من البیت القبر فلاجل ذلک المذکور ضرب النبی صلی الله علیه مثلا للذین -الخ.
خط: نسخ، کا: اسماعیل الزهدی، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۲۳۴ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۳۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۱۴]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۶ کر
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «اوغللرندر مصطفی ناظم کتبخانه سی ... ۱۲۳۹هـ» (دایره) که بایستی مهر یکی از کتابخانه‌های خصوصی قدیمی عثمانی (ترکیه) بوده باشد؛ کاغذ: فرنگی سفید و زرد ضخیم، جلد: مقوایی با روکش کاغذی کرم، ۳۵گ، ۲۳سطر ، اندازه: ۸/۵×۱۸سم [ف: ۴۰/۲ - ۱۴۴]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۳۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان اخذته بالید احرق. صدق رسول الله ... رب العالمین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۱ شعبان ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج سرخ، ۷۸گ (۲ر-۷۹ر)، ۱۴ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۰۲۶]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۰۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۳ جمادی الثانی ۱۲۴۵ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی،، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ (۳۲۱-۳۷۵)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۲۹]
۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۹۱/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ (۱۰۳پ-۱۶۲پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۱۸۱]
۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۹۶/۲-۸/۱۰۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۲۷۸]
۱۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۲۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۲۱]

● حدیث الاصمعی / حدیث / عربی

hadīṯ-ul aṣma‘ī

حدیثی که اصمعی در آن می‌گوید که اما سجاد را در حجر دیده است که مناجات می‌کرده است.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۱۰/۲
آغاز: کتاب فیه خبر الأصمعی رحمة الله علیه. قال: خرجت الی الحاج؛ **انجام:** قال الأصمعی رحمة الله علیه: فترکته علی حاله یناجی ربه
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم زرد، ۲گ (۵ر-۶ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [مؤید: ۱ - ۲۷۱]

● حدیث الاعرابی مع الحسن بن علی / حدیث / عربی

hadīṯ-ul a‘rābī ma‘a-l ḥasan ibn-i ‘alī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۳۳/۲ و ۲۸۸۷/۲-ف

بی کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج سبز، ۲گ (۸پ-۹ر)، ۱۵سطر (۷/۵×۱۴) [ف: ۱۷ - ۱۸۳] و [فیلمها ف: ۱ - ۷۳۹]

● **حدیث الامام الحجة (ع) مع الرجل الحائك** / کلام و اعتقادات / عربی

hadīṯ-ul imām-il ḥujja ma'a-r rajul-il ḥā'ik

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۴/۲۰

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم (محمد رحیم) بن ابوالحسن حسینی علوی همدانی، تا: ۱۲۵۳-۱۲۵۶ق؛ جلد: چرم زرد، ۲گ (۱۵۷پ-۱۵۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۱۶۰]

● **حدیث اموات** / حدیث / عربی

hadīs-e amvāt

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۷۵/۴

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن ابی الحسن حسینی، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۷۳-۸۹)، ۱۵ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۲۷۳]

← حدیث الانباء عن الآباء من آل رسول الله صلی الله علیه و آله ≻ الاشعثیات

● **حدیث «إن ظهور الأزل بین خلقه عجیب» (ترجمه)** / شرح حدیث / فارسی

hadīṯ «inna ẓuhūr-al azal bayn-a xalq-i-h 'ajīb» (t.)

ترجمه حدیثی است که مفضل از امام صادق علیه السلام پرسیده و ایشان پاسخ داده‌اند. مترجم می گوید که مرحوم میرزا ابوالقاسم ذهبی شیرازی متخلص به راز و مشهور به آقا میرزا بابا، قبلاً این حدیث را به صورت نظم ترجمه کرده و وی برای سهولت کار آن را به نثر درآورده است. آغاز نسخه حدیث آورده شده است.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۶۲

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۸گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۹]

● **حدیث الانصاف** / گوناگون / فارسی

hadīṯ-ul inṣāf

مشاق، عبدالکریم، ق۱۳ قمری

moššāq, 'abd-ol-karīm (- 19c)

در دیباچه می گوید: در ریعان جوانی، به سال ۱۲۷۹ق، از شام و روم به ایران عبور کرده و در درباره ناصرالدین شاه به مدارج عالیه نظامی رسیده است و در ۱۳۱ (۱۳۰۱ق) به اصفهان به خدمت شاهزاده ظل السلطان رسیده و در سلک درباریان وی در آمده، و به امور نظامی پرداخته است و با تألیف چندی در این زمینه و تربیت مسئولان خدمت کرده است. تا در ۴۹ سالگی با «سیاحی از بمبئی» برخورد کرده، به مناظره نشسته است. نام نگارنده «کریم» در دیباچه «عبدالکریم مشاق» و نام کتاب «حدیقة الانصاف» در انجامه آمده است. در دیباچه یکم آمده: بنوشت «جلالی از پی تاریخش ×× در وی ز حدیق کریم انصاف است» (۱۳۰۷ق). (نک: فهرستواره: سیاحتنامه ۱۳۵/۱: مرآت گیتی نما ۲۴۷/۱ که در هر دو جا از جهانگردی به نام عبدالکریم مشتاق یاد شده است). پرسش و پاسخ‌هایی است عرفانی - اعتقادی با سربندهای «سؤال» و «جواب». با دو دیباچه. در پایان غزلی ست از «سیاح» پیشگفته و تاریخ انجام کار.

[فهرستواره منزوی : سیاحتنامه ۱۳۵/۱: مرآت گیتی نما ۲۴۷/۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۸۸-عکسی

آغاز: ۱: حمد و سپاس خدای را جل سلطانه سزاست که عنوان مصحف دانش به خط ازلی ... و بعد، معروض می‌دارد بنده ضعیف که مسماست کریم.

۲: لا اله الا الله الملک الحق المبین و الصلاة و السلام علی محمد.. بعد الحمد و الصلاة، مخفی و پوشیده نیست جمیع مطالب که متعلق به احکام دین؛ **انجام:** پی تاریخ نظم و نثرش از جان رقم زد «سیاح» - پدید آمد «حدیقة» دلربایی از گلستانش. تمام شد کتاب مستطاب «حدیقة الانصاف» من تألیفات مقرب الخاقان عبدالکریم خان مشاق سواره فتح، الملقب به سرمست روحی به تاریخ ساعت یازده ... انجامه نویسنده: ساعت یازدهم از روز نهم از هفته دویم از ماه دوازدهم از سال چهارم از عشر دویم از ما (چنین) چهارم از هزار دویم تحریر انجامید، حرره الفقیر الحقیر المسمی به یکصدو چهل و دو ابن مرحوم ... سمی حضرت خاتم النبیین المسمی به دویست و چهل و یک، غفره الله ...

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۵۲ص، ۱۲ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۴۶]

← حدیث اول الفرائض ≻ اصول الدین

● **حدیث اول الفرائض** / حدیث / عربی

hadīṯ-u awwal-il farā'iḍ

علی بن موسی (ع)، امام هشتم، ۱۵۳ - ۲۰۳ قمری

'alī ebn-e mūsā, emām-e haštom (771 - 819)
روایتی است که ابوعلی محمد بن حسن بن فضل به اسناد خودش از حضرت رضا (ع) نقل می‌کند که روزی مأمون عباسی از آن حضرت خواست تا اصولی را در توحید و حلال و حرام و فرائض و سنن بیان فرماید و امام رضا (ع) دواتی خواست و چنین مرقوم فرمود: «بسمله اول الفرائض شهادة ان لا اله الا الله وحده لا شریک له ...». [همان اصول الدین؛ علی بن موسی (ع)، امام هشتم]

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۲۱/۴
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی نبینا محمد و آله الطیبین الطاهرین اما بعد حدثنا
خط: نسخ، کا: قوام الدین بن حبیب الله، تا: ۱۲ ذیقعده ۱۰۷۰ق؛ محشی از محمد تقی شریف و محمد تقی تبریزی ممقانی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲ سطر (۹×۱۹/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ – ۵۹۱]

۲. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۴۷/۳
آغاز: حدثنا ابوعلی محمد بن الحسن بن الفضل قال: حدثنی احمد بن علی بن حاتم
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۱۰۱پ–۱۱۰پ)، ۱۹ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۴۹]

● حدیث أهل حردان / حدیث / عربی

hadīṯ-u 'ahl-i ḥardān
ابن عساکر، علی بن حسن، ۴۹۹ – ۵۷۱ قمری
ebn-e 'asāker, 'alī ebn-e hasan (1106 - 1176)
روایات مختلفی است به تخریج ابن عساکر که در روستای حردان ــ روستایی سرسبز در اطراف سقبای دمشق ــ به نقل از اساتیدش نقل نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۲/۱۶
آغاز: أخبرنا الشیخ الامام العالم الحافظ الثقة ثقة الدین صدر الحفاظ ناصر السنة محدث الشام أبوالقاسم علی بن الحسن بن هبة الله بن عبدالله
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)، دمشق ۳۷۷۱؛ بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۶؛ در ابتداء و اواسط و انتهای رساله، تعداد ۲۴ سماع از سده ششم و هفتم و هشتم مشهود؛ ۱۸گ (۳۵۹–۳۷۶) [عکسی ف: ۲ – ۲۲۵]

● حدیث البروج (رسالة فی) / شرح حدیث / عربی

hadīṯ-ul burūj (r.-un fī)
احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)
رساله مختصر روایی است در اینکه ابوعلی بن محمد به نقل از جعفر بن محمد فزاری و دیگران از امام زین العابدین (ع) روایت کرده که از تفسیر آیه «و لقد جعلنا فی السماء بروجاً زیناها للناظرین و حفظناها من کل شیطان رجیم» سؤال شده و ایشان به روایت طولانی قنبر (غلام امام علی (ع) و قضه (کنیز ایشان) و اینکه امام علی (ع) در بروج است اشاره می‌کنند، در ادامه، احسائی منکر این روایت را کافر دانسته و به اثبات آن پرداخته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۵۲
آغاز: بسمله. فی روایة قنبر فی حدیث البروج ابوعلی بن محمد هما قال جعفر ... لما سئلناه عن هذه الآیة؛ **انجام:** و من کان منهم مع الصالحین المعتقدین له سیاق ینجیهم هناک الا من رحم الله تعالی و الا فهم فی النار
خط: نسخ، کا: عبدالله بن عبدالله خراسانی، تا: ۱۲۵۸ق؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف تیماج قهوه‌ای، ۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ – ۲۷۸]

← حدیث البساط ≻ کوثرنامه
← حدیث البساط ≻ حدیث البساط
← حدیث البساط ≻ حدیث غمامه
← حدیث البساط ≻ حدیث غمامه (ترجمه)

● حدیث البساط = حدیث الغمامة = حدیث السحابة / حدیث / عربی

hadīṯ-ul basāṭ = hadīṯ-ul ġamāma = hadīṯ-us saḥāba
غلابی، محمد بن زکریا، – ۲۹۸ قمری
qalābī, mohammad ebn-e zakarīyā (- 911)
متن حدیثی است در مناقب علی (ع). این حدیث در بسیاری از نسخه‌ها به روایت «ابوعبدالله بن زکریا از ابوجعفر بن أسود از محمد بن عبدالله السابع الی سلمان الفارسی» و در فهرست کتابخانه اهدایی مشکوة به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران (جلد سوم، بخش سوم (مجلد پنجم)، ص ۱۲۸۰) چنین آمده است: «ابوعبدالله بن زکریا بن دینار العلانی (الغلابی) عن ابی جبیر الاسود عن محمد بن عبدالله یرفعه الی سلمان الفارسی». این ابوعبدالله بن زکریا، شاید همان ابوجعفر محمد بن زکریا غلابی اخباری باشد که از عبدالله بن رجاء عدانی روایت کرده و به سال ۲۹۰ق درگذشته و شرح حالش در کتاب شذرات الذهب (۳۷۸/۲) آمده است. در الذریعة (۱۹۰/۱۳) آمده: «این حدیث را حسن بن سلیمان در کتاب المحتضر، چاپ نجف، ص ۷۱ به نقل از کتاب منهج التحقیق که از بعضی از قدمای شیعه است نقل کرده». برخی از شروح این حدیث نیز در الذریعة آمده است.

[الذریعة:۱۹۰/۳؛ شذرات الذهب:۳۷۸/۲]
آغاز: و من مناقب سید الوصیین ... علی بن ابی طالب (ع) خبر العامة ما رواه ابوعبدالله ابن زکریا بن دینار العلامی عن ابی جبیر الاسود عن محمد بن عبدالله یرفعه الی سلمان الفارسی (رض) قال کنا جلوسا عند مولانا و سیدنا امیرالمومنین (ع) ... حین بویع عمر بن خطاب بالخلافة انا و ولدیه ... فبینما نحن جلوس اذ التفت الیه الحسن (ع) و قال امیرالمومنین ان سلیمان بن داود نال ملکالم ینله ...
انجام: فقال سلمان قلنا لعن الله من جحدک و غصب حقک و ضاعف علیهم عذاب الالیم و جعلنا ممن لایفارق منک ساعة فی الدنیا و الاخرة بمحمد و آله علیهم الصلاة و السلام
[الذریعة ۱۳/۱۹۰-۱۹۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۱۴/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن مولی حاجی محمد بن مولی علی بن حسن حسینی خزاعی، تا: ۹۹۹ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۸۴ر-۸۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۳۵ - ۸۰]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۹۶/۲
آغاز و انجام: برابر؛ علی ید اضعف عبادالله صلاح الدین محمد فی شهر شوال المکرم سنه ۱۰۹۰.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن تریاکی، ۵ص (۳۴-۳۸)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۹ - ۲۶۶]
۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۶۸/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حیدر بن علی بن اسماعیل کرکی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی آبی و زرد، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۵-۶پ)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۲۴۲]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۹/۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۱۶۲)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۵×۳۰سم [ف: ۳۱ - ۷۲۷]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۷/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ مصحح، با نشان «بلغ قبالا مع النسخة الغیر المصححة» مقابله شده؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۱۷۹ر-۱۸۴ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف: ۳۷ - ۶۹۹]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۲۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۴ق؛ مصحح، محشی، ۱۵ برگ، شامل بخشی از قضاوت‌ها و فضائل حضرت علی و یک برگ، شامل بیع و شراء به سال ۱۲۱۸ق در پایان، آمده؛ فروشنده نسخه ملا محمد باقر، پیشنماز قصبه اصطهبانات به وکالت محمد معصوم، و خریدار، حاجی محمد علی ساکن محله اصطهبانات می‌باشد؛ مهر: «اتوکل علی الله عبده محمد باقر» (بیضی)، «الله محمد علی» (مستطیل)؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۴۰-۴۴)، ۲۰-۲۱ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۸سم [ف: ۳۸ - ۶۳۷]
۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۵۶/۸
خط: نسخ، کا: عبدالخالق بن محمود دماوندی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۳۴پ-۴۵پ)، ابعاد متن: ۱۳/۵×۲۱، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۱۹۳]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۵۶/۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** لفعلت بقدرة الله تعالی و جلاله و برکة رسول الله (ص) و انا وصی رسول الله و خلیفته من بعده و لکن اکثر الناس لایفقهون.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۸۱ر-۸۳پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۵ - ۲۱۲]
۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۹/۲۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و المعجز الباهر بعد اخیک ابن عمک رسول الله صلی الله علیه و آله.
خط: نسخ، کا: محمد نصیر فرزند ملا حسن، بالانکابی جیلانی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱۳۹-۱۴۲)، ۲۲ سطر، اندازه: ۶×۱۵سم [ف: ۲۹ - ۳۸۲]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۱
به نقل از منهج التحقیق الی سواء الطریق؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۹پ-۱۰ر) [مختصر ف:۳۰۵]
۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۲/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت معجزات مولانا و مقتدانا و اما منا امیر المؤنین و سید الوصیین روحی فداه
خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن زین العابدین، تا: سه‌شنبه ۱۷ جمادی الاول۱۲۴۴ق؛ اندکی با نسخه ارجاعی تفاوت دارد؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۹گ (۹۳-۱۰۱)، ۱۳۶ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۱ - ۶۲]
۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۹۰/۵
آغاز: برابر؛**انجام:** و هذا من فضائله علیه السلام.
حدیث است با زنجیره روایت آن؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر پسیان، تا: ۱۳۰۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۱۳۸ر-۱۴۳پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۴سم [ف: ۸ - ۴۶۸]
۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۲/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ (۱۹۰ر-۱۹۸ر) [ف: ۵ - ۱۲۸۰]
۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۲۵/۲۰
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسینی قاینی، تا: ۱۰۹۷ق [ف: ۵ - ۴۲۶]
۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۹۹/۷
آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۷۹پ-۱۸۳ر)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۱۰]

● **حدیث البساط (ترجمه) = حدیث الغمامة = حدیث السحابة** / حدیث / فارسی

hadīṯ-ul basāṭ (t.) = hadīṯ-ul ġamāma = hadīṯ-us saḥāba

فصیح تبریزی، محمد

fasīh-e tabrīzī, mohammad

ترجمه‌ای است از حدیث مشهور عمامه معروف به حدیث بساط که آن را به درخواست میرزا محمد زمان مستوفی ترجمه و خود مطالبی را از احادیث دیگر برآن افزوده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۰۴/۲

آغاز: حمد و سپاس مرخداوندی را که ممتاز گردانید انبیا و اولیا و ائمه هدی را باظهار معجزه وکرامات از سایر عباد؛ **انجام:** آنچه در کتاب الرایق که ظاهراً از مصنفات شیخ صدوق علی بن بابویه قدس سره و بطریق ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۱۵۶پ-۱۷۱پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۷سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۴۶]

● **حدیث غمامه = حدیث البساط = حدیث الغمامة = حدیث السحابة** / حدیث / عربی - فارسی

hadīṯ-ul basāṭ = hadīṯ-ul ġamāma = hadīṯ-us saḥāba

حسینی گرایلی، علی بن یوسف

hoseynī gerāyelī, ‘alī ebn-e yūsof

این حدیث که به «حدیث الغمامة» معروف می‌باشد، حدیثی است که از معجزات حضرت امیر المومنین علی (ع) دانسته شده است. این حدیث در نسخه حاضر ترجمه به فارسی شده و از کتاب «هدایة الاسلام» برگرفته شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۰۰/۷

آغاز: بسمله، اما احادیث بساط به روشی که علمای شیعه رضوان الله علیهم روایت نموده اند نیز به طریقی مختلفه واقع شده؛ **انجام:** یعنی لعنت کند خدای تعالی بر آن کسی که غصب کرده حق تو را و انکار کرده مرتبه تو را و کسی را که روی گردان از متابعت تو شده و مضاعف گرداند الله تعالی بر آن کس عذاب الیم را آمین یا رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ این اثر در برگ‌های ۱۳۱-۱۳۹ همین مجموعه عیناً تکرار شده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج پوست اناری، ۱ص (۹۸پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰/۷×۱۶سم [ف: ۱۹ - ۲۳۹]

● **حدیث بساط** / فضایل و مناقب / فارسی

hadīs-e basāt

خیالی اصفهانی، محمد حسین، ق۱۳ قمری

xīyālī esfahānī, mohammad hoseyn (- 19c)

منظومه‌ای است، در شرح و بیان حدیث معروف بساط.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۸/۴

آغاز: ستایش خداوند غفار را ×× که آسان کند جمله دشوار را؛ **انجام:** تهر لمحه صد هزار درود ×× باحمد (ص) و آل از خدای درود

خط:نستعلیق، کا: حسین بن رمضانعلی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳ص (۷۰-۷۲)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۲۹]

● **حدیث البساط = حدیث الغمامة = حدیث السحابة** / حدیث / فارسی

hadīs-e qamāme = hadīṯ-ul basāṭ = hadīṯ-ul ġamāma = hadīṯ-us saḥāba

۱. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۷/۶

آغاز: اما حدیث بساط به روشی که علمای امامیه ذکر کرده‌اند؛ **انجام:** این روایت به اندك تغییری در الفاظ صاحب کتاب نهج التحقیق الی سواء الطریق در بحث افضلیت امیرالمؤمنین علیه السلام بر جمیع انبیا و رسل نقل نموده

این کتاب در فضایل امیرالمؤمنین است که امام حسن (ع) سؤال می‌کند از ایشان که حضرت ملك و دود سلیمان بن داود (ع) را عجب سلطنتی داده بود آیا از آن عطیه حصه نصیبی به سید اوصیا رسیده و حضرت علی در پاسخ می‌فرماید آنچه پدر ترا داده به هیچ یك از اولیا و اوصیا نداده و امیرالمؤمنین گوشه ای از فضایل و علم خود را به ایشان نشان می‌دهد؛ خط: شکسته نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۹ رجب؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: مقوایی روکش پارچه منقش، ۴گ (۱۲۰پ-۱۲۳ر)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۰۰]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۳/۵

حدیث است با زنجیره روایت آن؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۳۳]

● **حدیث بساط (ترجمه و شرح)** / فضایل و مناقب / فارسی

hadīs-e basāt (t. va š.)

شرح و ترجمه‌ای از حدیث مشهور «بساط» است که به روایت شیخ صدوق (- ۳۸۱ق) از حدیقة الشیعة (در نسخه ما مجمع الروایة) از سلمان فارسی نقل گردیده است؛ این حدیث داستان بر بساط نشستن حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام و بعضی از یاران آن حضرت و رفتن به کوه قاف و سد اسکندر را بیان می‌کند. باید افزود که حدیث بساط، دارای چند شرح و ترجمه

از محمود بن محمد علی بهبهانی کرمانشاهی (- ۱۲۶۹ق)، فخرالدین ترکستانی ماوراء النهری (- پس از ۱۰۶۵ق)، محمد هاشم بن اسماعیل زنجانی شیرازی (-۱۱۹۹ق)، قاضی محمد سعید بن محمد مفید قمی (- ۱۱۲۶ق) و مولی حیدر بن محمد خوانساری (- پس از ۱۰۲۳ق) و چند شخص ناشناس است که نسخه‌هایی از آنها در کتابخانه های داخل و خارج از کشور، در معجم الآثار المخطوطة (صص ۶۴، ۱۷۲ و ۱۷۵-۱۷۶) معرفی شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۵/۵ کر

آغاز: حدیث بساط، معجزه شیخ عالیمقدار ابن بابویه قمی قدس سره در کتاب مجمع الروایة بسند خود از سلمان فارسی رضی الله عنه روایت کرده گوید روزی بودم در خدمت مولای امیرالمؤمنین علیه السلام، در آن روز نوبت غصب خلافت بعمر بن الخطاب؛ **انجام:** از رحمت خود کسی که غصب حق تو نمود خلافت تو گردید دور گردان ... و صلی الله علی محمد و علی و فاطمة و أولادهما الطیبین الطاهرین المعصومین بحق محمد و آله الطاهرین برحمتک یا أرحم الراحمین

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی سفید نازک، ۹گ(۲۳۴ر-۲۴۲ر)،۱۷سطر،اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۲۳۶]

● حدیث بشرویه / حدیث / عربی

hadīs-e bošrūye

معقلی، بشرویه بن محمد، ق۴ قمری

ma‘qelī, bešravayh ebn-e mohammad (- 10c)

مجالس مختلفی است که مؤلف در سال ۳۶۱ بر شاگردانش املا نموده که چند مجلس آن در نسخه حاضر گرد آمده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۰۷/۸

آغاز: أخبرنا الشیخ الرئیس أبو نعیم بشرویه بن محمد المعقلی الاسفراینی بقرائتی علیه فی الجامع

نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه) -دمشق ۳۷۷۲؛ بی کا، تا: با تاریخ قرن ۶؛ ۱۶گ (۱۹۴-۲۰۹) [عکسی ف: ۲ - ۲۰۱]

● حدیث التمثیل (ترجمه) / شرح حدیث / فارسی

hadīṯ-ut tamṯīl (t.)

شهابی، محمود، ۱۲۸۲ - ۱۳۶۵ شمسی

šahābī, mahmūd (1903 - 1986)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۹۶/۱-عکس

کاتب = مؤلف، تا: ۱۷ تیر ۱۳۴۶ش؛ ناقص [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۱]

● حدیث الثقلین = شرح حدیث الثقلین = تعیین الثقل الاکبر / کلام و اعتقادات / عربی

hadīṯ-uṯ ṯaqalayn = š.-u hadīṯ-iṯ ṯaqalayn = ta‘yīn-uṯ ṯaql-il akbar

بحرانی، مکی بن صالح، ق۱۲ قمری

bahrānī, makkī ebn-e sāleh (- 18c)

تاریخ تألیف: جمعه دهه دوم ربیع الثانی ۱۱۵۳ق

مؤلف، پس از زیارت ائمه معصومین علیهم السلام در عتبات عالیات گذارش به اصفهان افتاد و درحوزه علمیه آن شهر، مساله تعیین ثقل اکبر (قرآن یا عترت) مطرح و مورد اختلاف علمای آن سامان بود و یکی از علما رساله‌ای در این موضوع نگاشته و در آن قرآن را ثقل اکبر تعیین کرده بود. شخصی که موصوف به علم بود از بحرانی در خواست تألیف کتابی در این موضوع نموده و وی این کتاب را تألیف کرده و در آن عترت را ثقل اکبر دانسته است. در این کتاب پاره‌ای از فضایل قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام ذکر شده و برای تاکید در موضوعی که مؤلف بر آن عقیده است، به ادله عقلی و نقلی استشهاد می‌شود. دارای یک «مقدمه» و سه «مقصد» و یک «خاتمه»: المقدمة: فی بیان القرآن و منازله و ما به التفاضل؛ مقصد ۱. فیما یدل علی افضلیة الوصی علی الکتاب؛ ۲. فیما نقله صاحب الرسالة من الادلةو الجواب عنها؛ ۳. نقل مذاهب العلما و اقوالهم فی ذلک؛ الخاتمة: فی فضائل العترة و الکتاب.

آغاز: نحمدک اللهم یا من تفرد بالعز و المجد و الجلال و تنزه عن مضارعة الاشباه و الانداد و الامثال ...

انجام: و لنجعل هذا الکلام خیر ختام لهذا و الجمع و المقام حامدین شاکرین مستغفرین مصلین علی سید الانام.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۰ و ۷۱۱ عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسین بطال، تا: محرم ۱۱۵۴ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۰۳] و [عکسی ف: ۲ - ۳۵۴]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۶۸-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: جواد بن محمد علی کرمانی، تا: ۲۶ جمادی الاول ۱۳۱۲ق؛ ۱۴۲ص، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۴۶]

← حدیث جامع الآداب و الحکم ⟵ حدیث اربعمأة

● حدیث جام عسل (ترجمه و تفسیر) / شعر، حدیث / فارسی

hadīs-e jām-e ‘sal (t. va tafsīr)

مازندرانی، علی بن محمد، - ۱۲۸۴ قمری
māzandarānī, ʻalī ebn-e mohammad (- 1868)
ترجمه و تفسیر منظوم حدیث جام عسل.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۴۸/۶

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۳؛ کاتب به احتمال قوی اکثر به خط خود مؤلف ملا سلیم علی متخلص به ساقی است به ویژه که در بسیاری از مواضع نسخه را ویرایش هم نموده؛ جلد: چرم مشکی، ۲۱گ (۱۹پ - ۳۹ر)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۸۹]

● **حدیث الجمجمة عن عیسی بن مریم (ع)** / حدیث / عربی

hadīṯ-ul jumjuma ʻan ʻīsā ibn-i maryam

چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۴۹/۳

مجموعه نصایح و پندهای اخلاقی از حضرت مسیح (ع) می‌باشد که از کعب الاخبار روایت شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۸۶]

← حدیث جنود العقل و الجهل ◄ شرح حدیث العقل و الجهل و جنودهما

● **حدیث الجواهر** / حدیث / عربی

hadīṯ-ul jawāhir

۴۵ حدیث متفرقه، در آداب و اخلاق از نبی مکرم اسلام.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۹۲/۱

آغاز: بسمله، هذا حدیث الجواهر قال النبی ص من خشی الغیب بالغیب نجا من الغیب و وصل الی الغیب؛ **انجام:** قال النبی ص نفقة العلماء علی الجهلاء و ولد علی ابه تمت ...

بدون سند؛ بی کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا سرخ عطف تیماج، ۶گ (۱ر-۶ر)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۵۶]

● **حدیث الحجاج** / حدیث / عربی

hadīṯ-ul ḥajjāj

به نقل عبدالله کرخی. کتاب فیه حدیث الحجاج و محمد الباقر علیهم السلام و ما جری له من الکلام.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۴۴/۱۶

خط: نستعلیق، کا: نظام الدین یحیی مازندرانی، تا: قرن ۱۰؛ ۵گ [ف: ۷ - ۱۶۵]

● **حدیث حذیفة بن الیمان فی فضائل علی (ع)** / حدیث / عربی

hadīṯ-u ḥuḏayfat-i bn-il yamān fī faḍā'il-i ʻalī

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری
(mansūb be) ʻalī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

از علی بن ابیطالب به حذیفة بن الیمان، و سند این مکتوب و گفتگوهایی درباره آن. ماجرای حدیث از این قرار است که: مردم مدائن و انبار از ستم والی شان حرث بن الحکم برادر مروان حکم به ستوه آمده بودند نامه‌ای برای عثمان بن عفان نوشتند و از جور او شکایت کردند وی حذیفة بن الیمان را که مردی وارسته و کاردان بود به ولایت آن سامان منصوب نمود پس از قتل عثمان امیر مومنان علی علیه السلام نامه‌ای برای حذیفه و مردم مرقوم و خلافت خویش را به آنان ابلاغ و دستورات لازم را مبنی بر عدالت و مهربانی با مردم صادر فرمود. حذیفه پس از قرائت نامه به منبر رفت و خدمات امام به اسلام و جایگاه او را نزد خدا و رسول برای حاضران بیان کرد.

آغاز: بسمله، قال حدثنا الحسن بن محمد السیرافی ... قال ورد (کذا) عثمان بن عفان مروان بن الحکم و اباه و اخاه من النفی قلد حرث بن الحکم اخا مروان بن الحکم المداین فاقام بهامده فعسف اهلها ...

انجام: و امر محمد بن ابی بکران یدخل اخته البصرة فیقیم بها الی ان یصلح امرها ثم یرحلها الی منزلها بالمدینة ففعل و الحمدلله رب العالمین

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ص، ۴۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲۶ - ۲۳۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۲۰پ-۲۵ر)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۵۷]

● **حدیث الحرفا بنت النعمان بن المنذر ملقب بماء السماء** / داستان / عربی

hadīṯ-ul ḥarfā bint-in nuʻmān ibn-il munḏar mulaqqab bi-mā'-is samā'

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۰/۲

خط: نسخ، کا: علی بن عباس بحرانی، تا: ۱۲۸۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، قطع: وزیری [میراث شهاب: س۸ش۲ - ۲۳]

← حدیث الحر و البرد ≻ شرح الکافی

● حدیث الحسن البصری / حدیث / عربی

hadīṯ-ul ḥasan-il baṣrī

موضوع حدیث این است که پس از رحلت رسول الله و اقامه خلافت توسط ابوبکر جمعی پنجاه نفری (بعضاً صد نفری) از نصارای شام به همراه «جاثلیق» بر او وارده شده و سؤالاتی از ابوبکر کردند که او از پاسخ آن ناتوان شده و حضرت علی علیه السلام به همه آنها جواب داده است، سپس آنان اذعان به امامت آن حضرت نموده‌اند. شیخ صدوق در کتاب «التوحید» خود (ص ۳۱۶؛ چاپ هاشم تهرانی در قم) مقداری از این حدیث را آورده و تمام آن را به آخر کتاب «النبوة» خود حواله داده. در بحارالانوار (باب نفی الزمان و ...) نیز مضبوط است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۵۳

آغاز: حدیث الحسن بن ابی الحسین البصری عن سلمان الفارسی قال لما توفی رسول الله (ص) و جلس فی موضعه ابوبکر بالخلافة ... فلما کان فی یوم من الایام صلی صلاه الظهر و استند الی المحراب فاذا بقافلة معهم رهبان و قسیس قد اقبلوا من ارض الشام و هم خمسون نفرا؛ **انجام:** فعند ذلک قال النصرانی صدقت یا امیرالمومنین و یا امام المتقین و یا مظهر العجایب و مظهر الغرایب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آسیب دیده، جلد: اسقاطی، ۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ – ۲۷۸]

● حدیث الحقیقة / حدیث / عربی

hadīṯ-ul ḥaqīqa

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری

(mansūb be) ʻalī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

این حدیث سؤال و جواب کمیل بن زیاد نخعی است با حضرت علی (ع) درباره حقیقت که معروف است به «حدیث ما الحقیقه» یا «حدیث کمیل» و شروحی چند دارد.

چاپ: ایران، سنگی، بدون تاریخ، جیبی

شرح و حواشی:

۱- شرح حدیث الحقیقة = الکمیلیة = شرح خبر کمیل؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

۲- شرح حدیث الحقیقة = الکمیلیة = تفسیر حدیث کمیل؛ نطنزی، محمود بن علی (-۷۳۵)

۳- شرح حدیث الحقیقة = الکمیلیة = شرح خبر کمیل؛ عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد (-۷۳۶)

۴- شرح حدیث الحقیقة = الکمیلیة = تفسیر حدیث کمیل؛ نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله (۷۳۰-۸۳۴)

۵- شرح حدیث الحقیقة = کمیلیه؛ کمال خوارزمی، حسین بن حسن (-۸۳۹)

۶- شرح حدیث الحقیقة؛ ابن همام شیرازی (-۱۰)

۷- شرح حدیث الحقیقة؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)

۸- شرح حدیث الحقیقة = کمیلیه = شرح خبر کمیل؛ فانی شیرازی دهدار، محمد بن محمود (۹۴۷-۱۰۱۶)

۹- شرح حدیث الحقیقة؛ آقا جمال خوانساری، محمد بن حسین (-۱۱۲۵)

۱۰- شرح حدیث الحقیقة = الکمیلیة = تفسیر حدیث کمیل؛ مقیم کاشانی (-۱۳)

۱۱- شرح حدیث الحقیقة؛ مظفر علیشاه کرمانی، محمد تقی بن محمد کاظم (۱۱۵۰-۱۲۱۵)

۱۲- شرح حدیث الحقیقة؛ احسائی، احمد بن زین الدین (۱۱۶۶-۱۲۴۱)

۱۳- درة السلطانی = شرح حدیث؛ حقیقت گیلانی، محمد بن محمد نصیر (-۱۲۵۰)

۱۴- طباشیر الحکمة = تحفه ناصریه؛ میرزا بابا شیرازی، ابوالقاسم بن عبد النبی (۱۲۱۲-۱۲۸۶)

۱۵- شرح حدیث الحقیقة؛ فائزی، مجتبی (-۱۴)

۱۶- شرح حدیث الحقیقة؛ ازبکه ای، ابوالحسن بن صالح (-۱۴)

۱۷- شرح حدیث «حقیقت»؛ مراغی، حسن بن عبدالرحیم (-۱۳۰۰)

۱۸- شرح حدیث الحقیقة؛ همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر (۱۲۳۹-۱۳۱۹)

۱۹- شرح حدیث الحقیقة؛ اصطهباناتی، ابوالحسن بن اسماعیل (۱۲۵۰-۱۳۳۸)

۲۰- حدیث الحقیقة (ترجمه)

۲۱- شرح حدیث الحقیقة (۷ عنوان)

۲۲- شرح حدیث الحقیقة (الف) (۳عنوان)

۲۳- شرح حدیث الحقیقة = الکمیلیة = شرح خبر کمیل

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۰۳/۸

آغاز: رساله اول: بسمله و به نستعین، ما الحقیقة فقال علیه السلام مالک و الحقیقه؛ رساله دوم: بسمله و الحمدلله رب العالمین و الصلوظ علی المصطفی و اله الطاهرین؛ **انجام:** پایان رساله اول: لا تحتاج الی ... و الله اعلم بحقایق الاسرار؛ پایان رساله دوم: و الحمدلله علی کل حال حسبنا الله و نعم الوکیل

این نسخه حاوی دو رساله سؤال و جواب عربی است درباره معنی حقیقت و دین و شریعت که کمیل بن زیاد از حضرت علی علیه السلام پیشوای شیعیان نمودم و آن حضرت به او جواب‌هایی داده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۱۵۷-۱۶۰)، ۱۴سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۵۲۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۰۷ ض

بی کا، تا: ۱۲۲۲ق،[د.ث. مجلس]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۹۲/۱
آغاز: سئل کمیل بن زیاد مولانا امیرالمؤمنین علیه السلام عن الحقیقه؛ **انجام:** اطف السراج فقد طلع الصبح.
کا: میرزا ابراهیم مشتری (شاعر عصر ناصری)، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز کتابونی، ۲ص (۱–۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۰ – ۴۳۹]

۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۳۵/۳
بی‌کا، بی‌تا؛[: - ۲۳۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۳/۱
نسخه اصل: لالا اسماعیل ش ۴۸۷ر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ (۱پ – ۱۶پ) [فیلمها ف: ۱ – ۴۹۹]

● حدیث الحقیقة (ترجمه) / شرح حدیث / فارسی

hadīṯ-ul ḥaqīqa (t.)

وابسته به: حدیث الحقیقة؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (–۴۰)
گزارشی است بر خبر «حقیقت» کمیل به فارسی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۹/۳
آغاز: از جمله حدیث مرویه از مولی الموالی آقای مؤمنان حضرت مولای متقیان امیرالمؤمنین ع که یکروزی برشتری سوار بودند و کمیل را ردیف فرموده در عرض راه کمیل عرض کرد یا امیرالمؤمنین ماالحقیقة؛ **انجام:** فرمود چراغ را فرو نشان که صبح طالع گشت یعنی آنچه در خور فهم تو بود گفته شد و آنچه از وحدت حقه و کثرات موهومه توانستی فهم کردی و قربت ما و ولایت موهومه را دانستی.
خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ در هامش برگ‌های ۴۳ر–۴۲پ، در همینجا ترجمه حدیث علی «یا کمیل مر اهلک ان یروحوا فی کسب المکارم ... کما تطرد غریبة الابل» هست به همین خط و به تاریخ روز ۱۵ صفر ۱۳۲۸ [ف: ۶ – ۲۳۳۳]

← حدیث حنبل بن اسحاق ≻ فوائد أبی عمرو عثمان الدقاق

● حدیث خریم / حدیث / عربی

hadīs-e xarīm

سلمی، هشام بن عمار

Solamī, hešām ebn-e ʻammār

جزئی است از احادیث مسند ابوحنیفه به روایت ابومحمد هبة الله بن احمد اکفانی

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۷۶/۱
آغاز: اخبرنا الشیخ الفقیه الاجل الامین جمال الامنا ابو محمد هبة الله بن احمد بن محمد الاکفانی ... ان رسول الله (ص)دخل یوم الفتح مکة و علی رآسه المغفر
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریه (مدرسه عمریه) – دمشق ۳۷۴۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۸ص (۱–۸) [عکسی ف: ۳ - ۳۴۶]

● حدیث الخضر = سؤال الخضر من ابی بکر / حدیث / عربی

hadīṯ-ul xiḍr = su'āl-ul xiḍr min abī-bakr

روایتی است از عطاء مکی از ابن عباس، از حضور خضر در مجلسی که ابن عباس و عمر بن خطاب و معاویة بن جبلة و سالم مولای حذیفه و ابو عبیده جراح و سعد بن بشر و سعید بن یزید با ابوبکر خلیفه مجالست داشته؛ و حضرت خضر پس از ورود به آن مجلس و پرسیدن مسئله‌ای فقهی از ابوبکر و شنیدن پاسخ ایشان و رد پاسخ خلیفه توسط حاضران در مجلس، حضرت خضر مطالبی را خطاب به ابوبکر بیان و از اتاق خارج می‌گردد. و پس از غائب شدن ایشان و جستجوی حاضران، ندایی از زوایای اتاق، خضر را در چند بیت شعر معرفی می‌نماید.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۰/۳۳
آغاز: سؤال الخضر من ابی بکر و الزامه بالحجة، روی عطاء المکی عن ابن عباس رضی الله عنه قال: ارسل ابوبکر بن ابی قحافة ذات لیلة من اللیالی؛ **انجام:** و لکافة المومنین و قد افلح من عرف منهاج دلیلك ... و خاب من انکر فضلك و جحد حقك صلی الله علیك
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم، تا: ۱۲۸۷ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج حنایی، ۲گ (۱۲۴–۱۲۵)، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۶۰]

● حدیث خلق السماء / کلام و اعتقادات / عربی

hadīṯ-u xalq-is samā'

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

برای شیخ علی بن شیخ احمد پسر خودش.

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۲۵/۶
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۹ صفر ۱۲۲۰ق؛ قطع: خشتی، [رشت و همدان: ف: ۱۴۲۱]

● حدیث خلقت / حدیث / عربی

hadīs-e xelqat

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ – ۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e ʻabd-on-nabī (1765 - 1817)

مؤلف، پس از بیان طریق روایتی خویش، حدیث «اول ما خلق

الله» را از کتاب «ابوالحسن بکری» نقل کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۷/۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد، فیقول المتمسک بعروة الولی، محمد بن عبدالنبی إنه أجازنی المشایخ الثقات منهم، الشریف المولوی الشهرستانی و الشیه موسوی بن علی الحرانی عن الشیخ یوسف؛ **انجام:** و قام قبل أن یصل الی خدمته، فلم یطق فلذلک قال تعالی خلق الإنسان من عجل

خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱گ (۵۱-۶۱)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۳۶ - ۴۶۲]

● حدیث خلقت دنیا / حدیث / عربی

hadīs-e xelqat-e donyā

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۶۶/۳

آغاز: قال النبی صلی الله علیه و آله و سلم ان موسی سأل و به عزوجل ان یعرفه ببدإ الدنیا منذ خلقت؛ **انجام:** و لم اخلقه من الطین غیره صدق رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، کلا ۱۹ سطر [ف: ۵ - ۸۱]

● حدیث در کلام طیور / حدیث / عربی

hadīs dar kalām-e toyūr

حدیثی که در آن ذکر شده ده نفر یهودی نزد عمر آمده از مفهوم اصوات طیور و بهایم از وی سؤال کردند و او وجه سؤالات را نزد حضرت علی (ع) فرستاده و حضرت به آنها پاسخ داده است.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۴۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ جلد: مقوایی، ۶گ (۱پ - ۶ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۹۶]

● حدیث در مذمت صوف پوشان / کلام و اعتقادات / عربی

hadīs dar mazammat-e sūf-pūšān

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷ - ۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

بخشی است از وصیت پیامبر (ص) به ابی‌ذر که در عین الحیاة مجلسی با شرح و بسط بسیار آمده و وی در این قسمت به طعن بر بزرگان این طریقت و مذمت فرقه پرداخته. از کتاب‌های عمدة المقال شیخ حسن، مطاعن المجرمیه محقق کرکی و کتاب الاعتقاد دوریستی و کتاب ابن حمزه و شیخ مفید که علماء شیعه در رد آنان نوشته‌اند، یاد می‌کند و در بخشی از آن می‌گوید: «ذکر سخنان این فضلا ... موجب تطویل مقالست. ان شاء الله تعالی کتابی علیحده در این مطلب نوشته شود ...»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۱/۴-طباطبائی

آغاز: ملا محمد باقر پسر ملا محمد تقی بن ملا مجلسی در آخرهای کتاب عین الحیاة ... روایت می‌کند که آن حضرت فرمود یا باذر یکون فی آخر الزمان قوم یلبسون الصوف ... الا اخبرک باهل الجنه قلت بلی یا رسول الله قال کل اشعث اغبر ذی ظهرین (کذا) لایوبه به؛ **انجام:** گناه ترا به دیگری نخواهند نوشت، هدانا الله و ایاکم الی الصراط المستقیم در کنار سطر آخر چنین آمده: «مؤلف کتاب عین الحیوة ... از این قبیل نقلها بسیار آورده و در باب این طایفه ابله فریب گفتگو بسیار کرده ... شاید ایمن گردد و السلام».

بخشی از عین الحیاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی ضخیم شکری، جلد: مقوایی عطف تیماج، ۷گ (۵۷پ-۶۳پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۳۹]

● حدیث دعبل الخزاعی / انساب / عربی

hadīṯ-u di‘bil-il xazā‘ī

مختصری است منقول از «عیون اخبار الرضا (ع)» مشتمل بر ابیات، گفته‌ها و شنیده‌هایی از دعبل بن علی خزاعی (۱۴۸-۲۴۶ق) شاعر اهل بیت (ع).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۵۴

آغاز: حدیث دعبل بن علی الخزاعی رحمه الله رواه رئیس المحدثین؛ **انجام:** من حوض احمد شربة من الماء

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۲؛ جلد: مقوا، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۷۹]

← حدیث ذوالریاستین ⊳ اصول الدین

● حدیث ذوالنون المصری / اخلاق / عربی

hadīṯ-u ḏu-n-nūn-il miṣrī

ذوالنون مصری، ثوبان بن ابراهیم، ۱۸۰؟ - ۲۴۵ قمری

zo-n-nūn-e mesrī, sawbān ebn-e ebrāhīm (797 - 860)

مجموعه وصایا و نصایح «ذوالنون مصری» به متوکل خلیفه عباسی است که در یک دفتر گردآوری شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۸۹/۷

آغاز: ذکر والله اعلم واحکم واعزو اکرم عن مامضی و تقدم من الاخبار الصحیحة ان المتوکل ارق ذات لیلة ارقاً شدیداً فاراد فی یسامره و یحادثه فذکر فی نفسه من یصلح لما یرید؛ **انجام:** وهذا ما کان من الخبر الموعظة بالوفاء و التمام و الحمد لله من الزیادة و

الغلط و النسیان انه غفور منان و صلی الله علی سیدنا محمد صاحب المعجزات و البرهان و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۷۷۴]

● **حدیث رأس الجالوت** / حدیث / عربی
hadīṯ-u ra's-il jālūt
حدیث معروفی است که در آن راس الجالوت از حضرت امام رضا (ع) درباره حقیقت کفر و ایمان، بهشت و جهنم و ... سؤال می‌کند و حضرت با پاسخی کوتاه وی را متحیر می‌نماید.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۰۰/۳
آغاز: لحدیث الرضوی سال راس الجالوت الرضا علیه السلام بان قال یا مولای مالکفر و الایمان و ما الجنة و المیزان و ... ؛ **انجام:** فلما سمع راس الجالوت کلامه بهت و تحیر و شهق شهقة و قال اشهد ان لا اله الا الله و ان محمد رسول الله و انک ولی الله و وصی رسوله و معدن علمه حقا حقا.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج پوست اناری، ۱گ (۱۴-۱۴پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۶/۵)، اندازه: ۱۰/۷×۱۶سم [ف: ۱۹ – ۲۳۶]

● **حدیث رأس الجالوت** / حدیث / عربی
hadīṯ-u ra's-il jālūt

۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۷۶/۴
آغاز: مارو و ان رأس الجالوت سئل عن الرضا علیه التحیة و الثنا مقال یا مولایی مالکفر و الایمان
بی‌کا، بی‌تا [رشت و همدان: ف: ۱۲۰۹]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۷۸۷
مروی از حضرت رضا علیه السلام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۱۸]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۲/۲۶
حدیث مناظره راس الجالوت از علما و یهود با امام علی بن موسی الرضا (ع) پیشوای شیعیان را صدوق در عیون اخبار الرضا آورده و شروحی نیز بر آن نوشته شده. نسخه حاضر متن حدیث راس الجالوت است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۰۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۹ – ۴۲۸]

← حدیث رجاء ابن ابی الضحاک (ترجمه) ⪢ مأموریت رجاء

● **حدیث رؤیت (ترجمه)** / شرح حدیث / فارسی
hadīs-e ro'yat (t.)
مسیحا فدشکوئی، محمد مسیح بن اسماعیل، ۱۰۳۷؟ – ۱۱۲۷ قمری
masīhā fedeškū'ī, mohammad masīh ebn-e esmā'īl (1628 - 1715)
از مسیحا فسائی که در شعر معنی تخلص می‌کند. او در این بخش نیز مانند بخش پیشین (= شرح تجلی الاشراق) تخلص خود را به کار می‌برد. این رساله ترجمه و شرح حدیثی است به این مضمون: «ان الله لایری بالعین اذالعین تؤدی الی ما وصفناه ...» در ذیل حدیث آمده: «یوسف مصر معنی» که اشاره است به مسیحا متخلص به معنی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۵/۴-طباطبائی
آغاز: قال علیه السلام اتفق الجمیع یعنی اتفاق نمودند؛ **انجام:** فهذا دلیل علی ان الله عز و جل لایری بالعین اذالعین تؤدی الی ما وصفناه. یوسف مصر معنی
بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۵گ، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۲۳ – ۲۵۵]

← حدیث السحابة ⪢ حدیث البساط
← حدیث السحابة ⪢ کوثرنامه
← حدیث السحابة ⪢ حدیث غمامه

● **حدیث سلسلة التشبیک** / عرفان و تصوف / عربی
hadīṯ-u silsilat-it tašbīk
از ابوالمعالی محمد بن اسحاق بن محمد بن علی بن یوسف از ابن عربی، از ابوالعباس احمد موصلی تا پیغامبر.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۳/۹
بی‌کا، تا: با تاریخ ۶۶۲ق؛ نیم صفحه، ۱۹ سطر [ف: ۷ – ۳۰۷]

● **حدیث سلمان فارسی** / حدیث / فارسی
hadīs-e salmān-e fārsī
سلمان فارسی، – ۳۶ قمری
salmān-e fārsī (- 657)
حدیث مشهور و منقول از سلمان فارسی است که به قبرستان رفته و به مردگان سلام نمود و سؤال و جوابی بین سلمان و یکی از اهالی قبرستان واقع شده است.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۶۰/۲
آغاز: بسمله الحمدلله حمداً یضاهی عظیم جلاله ویوافی جسم نواله والصلوة علی سیدنا محمد وآله الطاهرین هم اشعة انوار جماله وادله خزائن کماله اما بعد منقولست از ابی ذرغفاری که ذکر بهشت نمودن؛ **انجام:** واز قبح افعال واوضاع مفقوده گردد سزاست ربنا نبهنا من رقود الغفلة و سلمنا عن الشمول

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا با گلهای الوان، عطف پارچه، ۷گ (۲۳ر-۲۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۶]

● **حدیث السلمی** / حدیث / عربی

hadīṯ-us sulamī

سلمی، محمد بن حسین، ۳۲۵ - ۴۱۲ قمری

solamī, mohammad ebn-e hoseyn (938 - 1022)

در صفحه عنوان آمده است: «الجزء فیه من حدیث أبی عبدالرحمن محمد بن الحسین السلمی و أبی عبدالله محمد بن عبدالله بن عبیدالله بن احمد بن ماکویه رحمهما الله روایة ابی مسلمه عبدالوهاب بن احمد الثقفی عنهما ...»

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۶/۵

آغاز: بسمله. رب یسر أخبرنا الشیخ العالم الفاضل المسند الأصیل شهاب الدین أبوالمعالی أحمد بن الحافظ رفیع الدین أبی محمد اسحق بن محمد بن المؤید بن علی الهمذانی الأبرقوهی قراءة علیه و أنا أسمع؛ **انجام:** رجل من أقصی العراق الی أقصی خراسان فی هذا الحدیث الواحد ... آخر الجزء.

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۴۹۵؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۸ق؛ ۱۰ص (۴۶-۵۵)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۳ - ۳۹۵]

● **حدیث صغیر** / حدیث / عربی

hadīs-e saqīr

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۸۴۳

به روایت مفضل؛ خط: نستعلیق، کا: یوسف شریف، تا: ۱۳۰۹ق [الفبائی ف: ۲۱۸]

● **حدیث طارق** / حدیث / فارسی

hadīs-e tāreq

بخارایی، ق۸ قمری

boxārā'ī (- 14c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۳۹/۱

کا: ابوالقاسم قاضی، بی‌تا؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۹]

● **حدیث طینه** / حدیث / عربی

hadīs-e tīnah

قاضی سعید قمی، محمد سعید بن محمد مفید، ۱۰۴۹ - ۱۱۰۳ ؟ قمری

qāzī sa'īd-e qomī, mohammad sa'īd ebn-e mohammad mofīd (1640 - 1692)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۱۵

آغاز: بسمله، الحمدلمن لا یحوم حول مشرع غیوبه نو مهمه شهود؛ **انجام:** احسنه انه ولی الفضل والهدایه

در فهرست هزار و پانصد نسخه با عنوان «مقدمه اربعینات» آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۹ق؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱گ [رایانه]

● **حدیث عبدالله مبارک** / حدیث / عربی

hadīs-e 'abd-ol-lāh mobārak

این حدیث در ناسخ التواریخ به تفصیل آمده که فضه خادمه حضرت زهرا را دیده و با قرآن با او صحبت می‌کرده است.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۱۹

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ کاغذ فرنگی و فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، ۲ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۳۹]

● **حدیث عفان بن مسلم الصفار عن شیوخه** / حدیث / عربی

hadīṯ-u 'affān ibn-i muslim aṣ-ṣaffār 'an šuyūx-i-h

صفار انصاری، عفان بن مسلم، - ۲۱۹ قمری

saffār-e ansārī, 'affān ebn-e moslem (- 835)

از احادیث صفار است که به روایت ابو علی حسن بن مثنی بن معاذ عنبری از وی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۱/۱۵

نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)-دمشق ۳۷۶۸. جزء اول؛ خط: نسخ نازیبا، کا: موفق الدین ابو محمد عبدالله بن احمد بن محمد بن قدامه مقدسی، تا: ۵۶۱ق؛ با علامت سماع و قرائت وی؛ ۲۸گ (۴۵۴-۴۸۱) [عکسی ف: ۲ - ۲۱۹]

● **حدیث علی بن حجر** / حدیث / عربی

hadīṯ-u 'alī ibn-i ḥajar

ابن حجر سعدی، علی بن حجر، - ۲۴۴ قمری

ebn-e hajar-e sa'dī, 'alī ebn-e hajar (- 859)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۶/۱عکسی

آغاز: بسمله. اخبرنا الشیخ الامام العالم ابوالحجاج یوسف ... انه سمع عبدالله ابن عمر یقول قال رسول الله صلی الله علیه و سلم خمس من قتلهن

نسخه اصل: کتابخانه کوپریلی در ترکیه شماره ۴۲۸ (فهرس

مخطوطات مکتبة کوپریلی ۲۲۱/۱–۲۲۳). جزء اول، دوم و سوم را دربر دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۵۹گ (۱–۵۹)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ – ۹۳]

● **حدیث علی بن عاصم** / حدیث / عربی

hadīṯ-u ʻalī ibn-i ʻāṣim

ابن ابی اسامه، حارث بن محمد، ۱۸۶ – ۲۸۲ قمری

ebn-e abī asāme, hāres ebn-e mohammad (803 - 896)

مؤلف در این رساله بخشی از احادیث ابوالحسن علی بن عاصم بن صهیب قرشی تمیمی (–۲۰۱) را به نقل از اساتیدش و به روایت ابوالحسین علی بن محمد ابن عبدالله جمع‌آوری نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۱/۶

آغاز: أخبرنا الشیخ أبوعبدالله الحسین بن احمد بن محمد بن طلحة النعالی أخبرنا ابوالحسین علی بن محمد بن عبدالله

نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)–دمشق ۳۷۶۸؛ خط: نسخ نازیبا، کا: موفق الدین ابومحمد عبدالله بن احمد بن محمد بن قدامه مقدسی، تا: ۵۶۱ق؛ با علامت سماع و قرائت وی؛ ۱۲گ (۳۰۶–۳۱۷) [عکسی ف: ۲ – ۲۱۶]

● **حدیث عنوان البصری** / حدیث / عربی

hadīṯ-u ʻunwān-il baṣrī

حدیث معروفی است که عنوان بصری از امام صادق (ع) نقل کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۱/۳

نسخه اصل:کتابخانه ملی ملک،شماره‌های ۵۴۲۹ و ۲۸۱۷ و ۲۲۶۳. خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۹۶ق؛ ۲ص (۶۰–۶۱) [عکسی ف: ۳ – ۲۷۰]

● **حدیث عنوان بصری (ترجمه)** / حدیث / فارسی

hadīs-e ʻonvān-e basrī (t.)

هزار جریبی، محمد کاظم بن محمد شفیع، – ۱۲۳۴ ؟ قمری

hezār-jarībī, mohammad kāzem ebn-e mohammad šafīʻ (- 1819)

ترجمه‌ای است از حدیث مشهوری که عنوان بصری از امام صادق (ع) روایت می‌کند و شامل دستورالعمل های اخلاقی جامع و مهمی است.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۰۰/۷

آغاز: بسمله حمدله صلاة اما بعد بدانکه بعضی از علمای ما روایت کرده اند که مردی از اهل بصره که او را عنوان بصری می‌گفتند که ۹۴ سال عمر او بود گفت؛ **انجام:** واز فتوا دادن بگریز مانند گریختن از شیر پس فرمود که برخیز از نزد من به تحقیق که تو را نصیحت کردم وضایع مکن او راکه عمر خود را ضایع می کنی

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۱۱۴]

● **حدیث العهد** / حدیث / عربی

hadīṯ-ul ʻahd

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۲۶/۱۰

به روایت ابوعمر محمد بن محمد بن نصر البیاری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۴ق [ف: ۵ – ۳۱۲]

● **حدیث الغدیر = واقعة الغدیر** / حدیث / عربی و فارسی

hadīṯ-ul ġadīr = wāqiʻat-ul ġadīr

حدیث و رخداد غدیر خم با حذف اسناد در این نسخه آمده است. جهت بررسی بیشتر درباره حدیث غدیر به کتاب الغدیر علامه امینی مراجعه شود. این نسخه به صورت زیرنویس به فارسی ترجمه شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۸۶/۲

آغاز: یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیك من ربک ... پس حضرت رسول صلوات الله علیه بفرمود تا منبر از جهاز اشتران ساخته و بر بالای منبر بر آمد و این خطبه آغاز کرد. خطبة رسول الله (ص) یوم غدیر خم و نصه علی امیر المؤمنین علی (ع) بحذف الاسناد. انه لما واخا رسول الله (ص) بین اصحابه؛ **انجام:** فلعن الله من یعادیک و من ینادیک و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سید الاولین و الآخرین محمد النبی و آله الطیبین الطاهرین و سلم تسلیماً کثیراً.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۳۰۸–۳۱۷)، ۲۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۸ – ۲۴۴]

← حدیث الغمامة ≻ حدیث غمامه

← حدیث الغمامة ≻ حدیث غمامه (ترجمه)

← حدیث الغمامة ≻ حدیث البساط

← حدیث الغمامة ≻ کوثرنامه

● **حدیث قاق در شأن حضرت امیر المؤمنین(ع)** / حدیث / عربی و فارسی

hadīs-e qāq dar šaʼn-e hazrat-e amīr-e moʼmenīn

با شرح و ترجمه فارسی. در نسخه به اسم حدیث قاق در شان

حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام خوانده شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۴/۲۳

آغاز: خبر من خزانة مولانا الامام المفترض طاعته علی الخلق اجمعین امیرالمؤمنین علی بن ابیی طالب ... یعنی این خبری است که بیرون آمده از خزانه مولای ما امامی که فرض است طاعت او برگردن جمیع خلایق؛ **انجام:** به زور گرفتند از تو خلافت را و بگرداناد خدای عالم ما را از جمله آن کسان که جدا نشوند از تو یک ساعت در دنیا و در آخرت بحق محمد و آل پاکش صلوات علیهم اجمعین.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۸ق؛ پس از برگ ۶۶ یک برگ افتاده که به جای آن برگی سفید گذاشته‌اند؛ ابتدا بخشی از حدیث با خط نسخ معرب نقل و در پی آن شرح و ترجمه فارسی با خط نستعلیق نوشته شده است؛ کاغذ: الوان، جلد: میشن عنابی، ۱۹گ (۵۸ر-۷۶ر)، مختلف السطر (۱۷/۳×۸/۶)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۷۰]

← حدیث قبض روح (ترجمه دو حدیث) ← جنت و نار

← حدیث قدسی ← الاحادیث القدسیة

● **حدیث قدسی** / حدیث / عربی

hadīs-e qodsī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۶۹/۸

خط: نسخ، کا: نجفعلی انجدانی، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۵]

● **حدیث القطان** / حدیث / عربی

hadīṯ-ul qiṭān

قطان اعور، حسین بن یحیی، - ۳۳۴ قمری

qetān a‘var, hoseyn ebn-e yahyā (- 946)

احادیث قطان به روایت ابوالفتح هلال بن محمد بن جعفر بن سعدان حفار بغدادی (-۴۱۴) و ابوالفوارس طراد بن محمد زینبی هاشمی بغدادی (-۴۹۱) در این مجموعه جمع‌آوری شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۱/۹

آغاز: أخبرتنا السیدة الجلیلة شهدة بنت احمد بن الفرح المعرف بالاتری قراءة عیها و أنا أسمع فی شهر ربیع الأول من سنة احدی و ستین و خمسمائة؛

نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)-دمشق ۳۷۶۸؛ خط: نسخ نازیبا، کا: موفق الدین ابومحمد عبدالله بن احمد بن محمد بن قدامه مقدسی، تا: ۵۶۱ق؛ با علامت سماع و قرائت وی؛ ۲۸گ (۳۴۲-۳۶۹) [عکسی ف: ۲ - ۲۱۷]

● **حدیث قیامت (ترجمه)** / شرح حدیث / فارسی

hadīs-e qīyāmat (t.)

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

وابسته به: الامالی = المجالس؛ شیخ طوسی، محمد بن حسن (۳۸۵-۴۶۰)

او دو حدیث از اختصاص مفید آورده و ترجمه کرده است.

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۵۱/۲ - ج

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اعد لاولیائه جنات النعیم ... اما بعد خامه تقصیر آثار ... محمد باقر بن محمد تقی ... بر الواح عالیه ... برادران ایمانی ... مینگارد که چون توسن نفس اماره انسانی بشهوات نفسانی و وساوس شیطانی پیوسته از صراط مستقیم طاعت جناب یزدانی منحرف میگردد و بدون دانه بشارت و تازیانه و عید بعذاب جحیم عود او بطریق مستقیم شرع قویم مسیر نمی شود لاجرم قرآن و حدیث از این دو نوع مشحون ... و دو حدیث غریب ... بنظر قاصر رسیده که باین دو مطلب وافی ... بترجمه آنها اکتفا می‌نماید؛ **انجام:** در پناه خود نگاه دارد بمحمد و آله

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر سید آقای واعظ تفرشی تهرانی، تا: شنبه ۷ ذیقعده ۱۲۷۷ق؛ ۲۷گ (۱پ-۲۷ر) [ف: ۵۱]

← حدیث کساء ← حدیث الکساء

● **حدیث الکساء** / حدیث / فارسی- عربی

hadīṯ-ul kasā’

خوانساری نجفی، علی اکبر،

xānsārī najafī, ‘alī akbar

حدیث کسا را از جلد ۶۲ عوالم المعلوم شیخ عبدالله بحرانی مسنداً نقل کرده است. سند حدیث چنین است: «سمعت عن الشیخ الحاج شیخ محمد جواد سبط المرحوم آیة الله الحاج ملا علی الکنی وهو عن شیخه الحاج شیخ محمد حسین السیستانی قال: سمعت عن السید حسن بن السید مرتضی الیزدی قال روی الشیخ عبدالله البحرانی صاحب العوالم فی المجلد الثانی و الستین فی احوالات ام الائمة الطاهرین عن شیخه ...»

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۸۰

آغاز: بسمله الحمدلله والصلوة علی محمد وآله خیرته من خلقه اما بعد عالم جلیل و حبر نبیل شیخنا المحقق فافضلنا المدقق الشیخ علی اکبر الخوانساری النجفی که از افاضل تلامذه ... آقا سید

محمد کاظم الطباطبائی بوده اند؛ **انجام:** والله فزنا و سعدنا و کذلک شیعتنا فازو و سعدوا فی الدنیا و الاخرة

خط: نسخ، کا: علی اکبر بن محمد حسن نائینی، تا: شوال ۱۳۴۴ق؛ مصحح؛ ۱۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۶]

● حدیث الکساء / حدیث / عربی

hadīṯ-ul kasā'

حدیث بسیار مشهوری است که از حضرت زهرا سلام الله علیها نقل شده و قرائت آن در مجالس شیعیان مرسوم است و ترجمه و نظم ها و شروحی بر آن نگاشته‌اند.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۲۳/۲

به روایت سلمان فارسی رضی الله عنه و به نقل از کتاب المنتخب نقل شده است؛ خط: نسخ، کا: صادق بن محمد تبریزی، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۲۵۹پ-۲۶۰پ) [مختصر ف: ۳۰۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۶۱

آغاز: بسمله. روی عن فاطمه الزهرا علیها السلام قالت دخل علی ابی رسول الله صلی الله علیه و اله؛ **انجام:** شیعتنا فازوا و سعدوا فی الدنیا و الاخره.

انجامه: قد تم فی لیله ۲۵ شهر رمضان سنه ۱۳۲۲

بعد از آن زیارت حضرت رسول (ص) که بعد از هر فریضه خوانده می‌شود است که ضمیمه نسخه شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۵-۲۱پ)، ۲۳سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [رایانه]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۹۶/۲-۳۶/۹۶

آغاز: هذا حدیث الکساء منقول عن فاطمة الزهراء علیها السلام قالت دخل علی رسول الله صلی الله علیه وآله؛ **انجام:** وکذلک شیعتنا فاز واوسعدوا فی الدنیا والاخرة تمت حدیث الکساء ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ شعبان ۱۳۰۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۶۰۴]

۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۹

آغاز: روی عن فاطمة الزهراء علیها السلام؛ **انجام:** فازوا و سعدوا فی الدنیا و الآخرة..

خط: نستعلیق، کا: موسی بن جواد، تا: ربیع الثانی۱۳۱۲ق؛ با سرلوح، مجدول، با کمند کشی؛ کاغذ: ترمه مایل به زردی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ص، ۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۱۴]

۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۹۹

خط: نستعلیق، کا: زرین موسی بن جواد، تا: شعبان ۱۳۱۴ق، برای امیر نظام پیشکار آذربایجان؛ جدول زر و لاجورد؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۴۵]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۵۶/۹

از مصباح المصائب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۱۹۷-۲۰۰)، ۱۵ سطر (۳×۷)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۲۷]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۳۹۹۷۶

کا: حاج سید هاشم موسوی، تا: ۱۳۲۰ق؛ قطع: رحلی [اهدائی ف: ۲۶۶]

۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۵۸/۱

آغاز: هو - روی عن فاطمة الزهراء؛ **انجام:**کذلک شیعتنا فازوا و سعدوا فی الدنیا و الاخرة -کاتب مذنب غلام غلامعلی ... ۱۳۲۸.

نویسنده از منتخب کبیر نقل کرده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا با پارچه سبز، ۱۵ص، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۳سم [ف: ۱ - ۲۳۳]

۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۷۸

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع نواده میرزا فضل الله نصیر الملک علی آبادی، بی‌تا؛ با سرلوح، با کتیبه «حدیث مبارک کساء و بسمله» با زمینه مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۵]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۷۳

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه:۱۴×۲۰/۳سم [رایانه]

● حدیث الکساء (با ترجمه) / حدیث / عربی - فارسی

hadīṯ-ul kasā' (bā t.)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۵۴

پس از نقل متن این حدیث ترجمه فارسی آن آمده است؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۳ق؛ دارای سرلوح، مجدول؛ جلد: مخمل آبی، ۱۳گ، ۹ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲۳ - ۱۲۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۰

آغاز: حدیث شریف کسا که خواندن و نگاه داشتن با خود ثواب و خواص بسیار دارد. روایت شده است از حضرت فاطمه زهرا

ترجمه تحت اللفظی نیکویی است از حدیث معروف کساء و در آغاز این نسخه حدیث به عربی نیز آمده؛ خط: نستعلیق خوش، کا: میر معصومعلی موسوی، تا: محرم ۱۲۳۰ق، تقدیم شده به وزیر نظام سردار کل؛ دارای سرلوح؛ جلد: مخمل نیلی، ۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۲۶ - ۷۸]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۵۹

آغاز: حدیث کساء که خواندن و نگاه داشتن با خود ثواب و خواص بسیار دارد که جمله از آنها این است؛ **انجام:** بدرستی که رستگار شدیم و سعادت یافتیم، و همچنین شیعیان ما رستگار و سعادتمند گردیدند.

این حدیث از احادیث معروف است و به قول کاتب آن هر که آن را داشته باشد از همه غمها فارغ و از همه المها بر کنار است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سر لوح مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: مخمل بنفش، ۱۵گ، ۸ سطر (۵×۹)، اندازه: ۸/۵×۱۴/۵سم

[ف: ۳ – ۵۱۷]

۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۹۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح زیبا [نشریه: ۲ – ۱۴۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۵۲

آغاز: بسمله، روی عن فاطمه الزهرا سلام الله علیها انها قالت دخل علی ابی رسول الله صلی الله علیه و آله؛ **انجام:** فرمود بدرستی که رستگار شدیم و سعادت یافتیم ما و همچنین شیعیان ما رستگار و سعادتمند گردیدند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۵۷

با ترجمه فارسی زیر سطور؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسین هروی ملقب به حشمة الایاله، تا: ۱۳۳۵ق، به نام مجدالسلطنه وزیر اعظم و پیشکار مالیات مملکت خراسان و سیستان؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ، ۹ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۴۷]

۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۸۷۷

خواص این حدیث به فارسی در آغاز و ترجمه آن به فارسی پس از همین حدیث هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مجدول، با دو سرلوح؛ جلد: مخمل مقوایی، ۱ص (۲۴)، ۹ سطر، قطع: جیبی، [نشریه: ۲ – ۱۷۶]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۱

آغاز: حدیث کسا که خواندن و نگاه داشتن با خود ثواب و خواص بسیار دارد

در آغاز این نسخه فضیلت حدیث کسا به فارسی، پس از ان حدیث عربی و در پایان ترجمه فارسی حدیث آمده؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج قرمز ، ۱۱گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ – ۴۴۶]

● حدیث کساء (منظوم) / شعر / فارسی

hadīs-e kasā' (manzūm)

وفائی شوشتری، فتح الله بن حسن، - ۱۳۰۴ قمری

vafā'ī šūštarī, fath-ol-lāh ebn-e hasan (- 1887)

قصیده‌ای است در سیزده بیت به فارسی با این یادداشت: «در سنة ۱۲۹۸ در نجف اشرف ناخوشی طاعون پدید آمد، جمع کثیری از مردم تلف شدند، به طوری که مردم خانه‌ها و دکاکین خود را رها کردند و به اطراف و اکناف مثل کربلای معلی رفتند، ناظم این قصیده نذر کرد، اگر خداوند تبارک و تعالی متعلقان را از این ناخوشی حفظ فرماید، این حدیث را به نظم در آورد، خداوند الرحمن دربار ایشان ترحم نمود و جناب ناظم متخلص به «وفایی» قصیده را به اتمام رساندند»

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۰۲/۴

آغاز: مرا طبع اگر نارسا یا رسا ×× نباشد گریز از حدیث کسا؛ **انجام:** وفایی از این ماجرا خون گری ×× بر آن شاه لب تشنه جیحون گری / تمام شد حدیث شریف کسا که جناب مستطاب حاجی ملا فتح الله شوشتری متخلص به «وفا» به رشته نظم در آورده اند، یوم یک‌شنبه بیست و چهارم شهر محرم الحرام ۱۳۰۱ علی ید اقل ... عباس ابن حاجی محمد ابراهیم تاجر کاشانی

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عباس ابن حاجی محمد ابراهیم تاجر کاشانی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ محرم ۱۳۰۱ق؛ ۲گ (۳۳۴پ-۳۳۵ر) [ف: ۲ – ۲۶۳]

● حدیث الکساء (ترجمه منظوم) / شعر / فارسی

hadīṯ-ul kasā' (t.-ye manzūm)

نوری، رضاقلی حکیم بن میرزابزرگ، ق۱۴ قمری

nūrī, rezā-qolī hakīm ebn-e mīrzā-bozorg (- 20c)

ترجمه‌ای به نظم از حدیث مشهور کساء به انضمام اشعاری در مدح و مراثی ائمه می‌باشد. تنظیم و آماده‌سازی کتاب برای چاپ توسط خواهرزاده مؤلف، ابراهیم سرتیپ بن میرزا محمود نوری مازندرانی، صورت گرفته است.

چاپ: تهران، ۱۳۱۵ق، چاپ سنگی

[الذریعه ۱۳۰/۲۳ مشار، فارسی ۱۲۸۶/۱؛ فهرستواره منزوی ۶۰۲/۱۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۷۵

آغاز: الحمد لطلعته المحمود الذی اطرز دیباجة الوجود بطراز دیباج الشهود. سخن سفته از نام ایزد نخست ×× کز او چاره بیچاره ناچار جست / نخستین پی افکن بنای سخن ×× بنام خداوند از بیخ و بن؛ **انجام:** بجز تو ندارد مر این بنده کس ×× بزرگی به فریاد خردان برس / ز رهزن چه بیمی که راهم توئی ×× بهر کار پشت و پناهم توئی

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین الشریف، بی‌تا؛ چاپ ۱۳۱۵ تهران (چاپ سنگی)، مجدول؛ جلد: ترمه زرد، ۴۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۵ – ۲۷۱]

● حدیث کساء (ترجمه منظوم) / حدیث / فارسی

hadīs-e kasā' (t.-ye manzūm)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۵/۴

آغاز: غذای روح اگر طالبی ز صدق صفا ×× به لو سینه نما ثبت این حدیث کسا / نموده شیخ طریحی به منتخب ایراد ×× همین حدیث زدخت رسول رب عباد / روایت است ز خورشید آسمان عفاف ×× گل ریاض نبی فخر آل عبدمناف؛ **انجام:** بنال فایز از این غم که شبه پیغمبر ×× علی نقاب ز خون بسته بر رخ زیبا/ مهیمنا به حق پنج نور آل عبا ×× سمی خامشان را تو حفظ کن ز بلا / به عمر دولت اولاد عزت جاهش ×× ز لطف خویش الها تو

دم به دم افزا / بر آل احمد [و] آل علی که یک نورند ×× به نور واحد خود ایمن از بلا فرما
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۳۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۴۶پ-۱۴۶ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲۰ - ۲۱۸]

● **حدیث کساء (منظوم)** / شعر / عربی
hadīs-e kasā’ (manzūm)

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۰۲/۳
آغاز: بسمله، روی عن فاطمه زهرا علیها السلام قالت دخل علی ابن رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فی بعض الایام
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عباس ابن حاجی محمد ابراهیم تاجر کاشانی، تا: ۱۳۰۱ق؛ ۷گ (۳۳۴پ-۳۴۰پ) [ف: ۲ - ۲۶۳]

● **حدیث کسوف و خسوف (ترجمه)** / حدیث/ عربی فارسی
hadīs-e kosūf va xosūf (t.)

همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۴۶/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۳۷۹]

● **حدیث کسوف و خسوف (ترجمه)** / حدیث / فارسی
hadīs-e kosūf va xosūf (t.)
در این نامه حکم‌های سالی که در یکی از روزهای هفته نو شده و حکم گرفتن ماه و آفتاب یاد شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۳/۳
آغاز: در ترجمه حدیث در احکام خسوف و کسوف و حوادث هر سال، شیخ بزرگوار قطب راوندی در کتاب قصص الانبیاء روایت کرد ... از شیخ صدوق محمد بن بابویه قمی ... که آن حضرت (جعفر صادق) فرمود که در کتاب دانیال ع نوشته است؛
انجام: و هر سالی که در ماه ذیقعدة الحرام ماه بگیرد شهرهای عظیم فتح شود ... و هر سالی که ماه در ذیحجة الحرام بگیرد مرد بزرگی در مغرب بمیرد و مرد فاجر فاسق دعوای پادشاهی کند (تمت الکتاب بعون الله الملك الوهاب فی ۲۴ شعبان ۱۱۰۴).
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۱۰۴ق؛ ۴گ (۱۸۵پ-۱۸۸پ) [ف: ۵ - ۱۲۱۴]

← حدیث کمیل ≻ شرح حدیث نفس

● **حدیث لاجبر و لاتفویض (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی
hadīs-e lā-jabr va lā-tafvīz (t.)
علی بن اسماعیل، ق۱۳ قمری
‘alī ebn-e esmā‘īl (- 19c)

تاریخ تألیف: اصل رساله ۱۲۲۲ در نجف، ترجمه رساله ۱۲۲۶ در کرمانشاه.
این رساله که اصل آن بزبان عربی و درباره حدیث «لاجبر و لاتفویض ...» تألیف شده است به وسیله خود مؤلف به فارسی برگردانده شده تا عموم را از آن بهره‌ای باشد. مؤلف در ابتداء عقاید جبری‌ها و سپس معتقدات اهل تفویض را به شرح آورده و سرانجام بنابر مذهب امامیه «الامر بین الامرین» را برگزیده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۳/۱
آغاز: بسمله، رب یسرلی و به نستعین. الحمدلله الذی برء النسم و طرد بنور الوجود ظلمة العدم و توحد فی ذاته بالازلیة و القدم؛
انجام: و الا باید تکلیف نباشد زیرا که مدار تکلیف بروجرد قدرت و اختیارات عقلا و شرعاً و اتفاقاً و ضرورةً.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ صفر ۱۲۲۶ق، جا: کرمانشاه؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۳۸ص، ۱۹ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۸۵]

● **حدیث لا ضرر و لا ضرار** / فقه / عربی
hadīṯ-u lā ḍarar wa lā ḍirār
یزدی، محمد تقی بن ابیطالب، - ۱۲۶۷ قمری
yazdī, mohammad taqī ebn-e abītāleb (- 1851)
تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱۰ جمادی الثانی ۱۲۳۱ق

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۳۷/۱۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۶گ (۱۲۰-۱۲۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۳۷]

۲. یزد؛ محمود آبادی، میرزا حسن؛ شماره نسخه:۳۲/۵
بی کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۵۷]

● **حدیث لیلة المعراج = اسرار الوحی** / حدیث / عربی
ḥadīṯ-u laylat-il mi‘rāj = asrār-ul waḥy
روایتی است نسبتاً مفصل به نقل از امام صادق (ع) از علی بن ابی طالب (ع) در قضایای معراج پیامبر(ص) با عناوین «یا احمد ـ یا احمد». این حدیث به «اسرار الوحی» نیز معروف است و در آن سئوالات رسول الله (ص) در شب معراج از خداوند سبحان و پاسخهای آن بیان شده است.
آغاز: بسمله، قال الشیخ الامام الاجل ابومحمد محمد بن محمد الحسین بن احمد بن ابی الفضل الفضلی قال حدثنا ... قال ح ابی علی بن ابیطالب (ع) قال هذا ما اسئل رسول الله صلی الله علیه و اله ربه لیلة المعراج و سمع منه تعالی قال (ص) یا رب ای الاعمال افضل قال الله تعالی لیس شیء افضل عندی من المتوکل علی

انجام: یا احمد، لوصلی العبد صلوه اهل السماء و الارض و یصوم مثل صوم من فی السماء و الارض و ... ولا ظلمت به حتی ینسانی و لا أذیقه حلاوة محبتی و علیك سلامی و رحمتی و صلی الله علی خیر خلقه أجمعین.
چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۰۳ق، رحلی، ۴ص(صص۱۲۸-۱۳۱)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۸۱/۲
خط: نسخ تحریری، کا: علی بن الحسین بردغانی، تا: رجب ۷۴۰ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۵گ (۴۵پ-۴۹پ)، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۳۳/۱ - ۴۸]

۲. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط:نسخ،کا:معرب علاء الدین حسنی،تا:۲۲ رجب ۹۳۶ق؛ جدول زر و لاجورد، با سرلوح؛ جلد: تیماج تریاکی [نشریه: ۷ - ۵۴۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۵/۱
آغاز: بسمله الحمد لله ... روی عن جعفر بن محمد ... اما بعد این بیان اسراریست که در شب اسری صدر برد انبیاء؛ **انجام:** برابر
در ابتدای این نسخه دیباچهای به فارسی آمده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ص (۱-۱۱)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۶۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹/۱ ط
خط: نستعلیق، کا: گویا محمد تقی تاری، تا: قرن ۱۲؛ ۲۲ص (۱-۲۲)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۱۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۲۸۶
آغاز: بسمله. روی عن جعفر بن محمد الصادق عن ابیه عن جده الحسین عن علی بن ابیطالب علیهم السلام
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی، ۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۱۰۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۳۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ سند روایت در نسخه حاضر مربوط به بعد از «جمال الدین محمد بن بختیار بخاری معروف به فقیه خراسان» می‌باشد؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: مقوا با عطف تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۱۰۲]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۴۸/۴
آغاز: برابر
نسخه اصل:کتابخانه وزیری-یزد۲۴۱۲. در فهرست با عنوان «اسرار الوحی» آمده؛ کا: اسماعیل بن محمد ندونشتی، تا: غره شعبان ۱۱۰۵ق؛ مصحح، محشی؛ ۹ص (۳۹-۴۷) [عکسی ف: ۴ - ۲۷۴]

۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۴۶/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ جلد: مقوایی، ۹گ (۷پ - ۱۵پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۹۷]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۶۹/۵
با عنوان «اسرار الوحی»؛ خط: نسخ، کا: نجفعلی انجدانی، تا: رمضان ۱۲۴۵ق، قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۵]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۲۳۲
انجام: یا احمد ان اهل الآخرة دقیقة وجوههم کثیر حیاؤهم قلیل حمقهم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۵۰ق، جا: مدرسه صفر علی؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: مقوا با عطف میشن قهوه‌ای، ۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۸سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۱۰۱]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۶۷۱
آغاز: بسمله. له الحمد و الصلوة علی محمد و اهل بیته و بعد فهذا حدیث جلیل یسمی بأسرار الوحی رواه سیدنا و مولانا بحر الحقائق ابوعبدالله جعفر بن محمد الصادق (ع)؛ **انجام:** برابر
نام کتاب با توجه به آغاز و انجام معین گردید؛ خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد بن علی اصغر جرفادقانی [گلپایگانی]، تا: ۱۲۵۶ق؛ ضمیمه: مذیل است به ۱۴ برگ زیارت امام رضا (ع) و زیارت رجبیه منقول از امام عصر (عج) و دعای سمات و احتجاب و دعای ابوذر غفاری و دعای صباح و استغاثه به امام عصر (عج) و اوراد هفته و ... به خط کاتب نسخه؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۸سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۱۰۰]

۱۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۱۵/۱۱
آغاز: بسمله، له الحمد و الصلوة علی محمد و اهل بیته و بعد فهذا حدیث جلیل یسمی باسرار الوحی ...
با عنوان «اسرار الوحی» آمده؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسین بن محمد نقی موسوی خوانساری، تا: ۱۲۸۱ق؛ ۱۳گ (۱۳۹ر-۱۵۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۸۸]

۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۳۶/۵
آغاز: حمدله. صلاة. عن ابن عباس انه قال سألت رسول الله ص. عن حدیث المعراج. قال علیه السلام کنت فی بیت امام هانی، فضیلت؛ **انجام:** و هذا ما انتهی الینا من حدیث المعراج و نستغفرالله من الزیادة و النقصان و صلی الله علی سیدنا محمد
خط: نسخ پخته، کا: جلال الدین، تا: ۱۳۰۱ق، ۱۷گ (۷۹ر-۹۵ر) [ف: ۲ - ۲۳۶]

۱۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۴/۱
آغاز: برابر
به روایت از ابو محمد محمد بن محمد الحسین بن احمد بن ابی الفضل فضلی؛ خط: نسخ، کا: احمد بن ملا عبدالرحیم قزنچائی اندری، تا: ۱۳۰۴ق، جا: بارفروش مدرسه صدر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶گ، ۱۷ -۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۱۰]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۳۵

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۵گ (۶۲-۶۶)، ۱۹سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۴سم [رایانه]

۱۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۱۸/۲
آغاز: بسمله - روی عن جعفر بن محمد الصادق علیه السلام عن ابیه عن جده عن علی بن ابیطالب علیه السلام؛ **انجام:** برابر
با عنوان «اسرار الوحی» آمده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح؛ جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۳۴ص، ۱۲سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۷]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، در برگ‌های آغازین نسخه یادداشت‌های پراکنده‌ای دیده می‌شود از جمله رباعیات خیام و باباطاهر، اشعار منسوب به حضرت علی (ع)، اشعاری از سعدی و دیگران و مطالبی عرفانی و فلسفی و در برگ آخر این شعر از آخوند ملا محمد طاهر آمده: ای آنکه تو قصد کوی عرفان داری ×× از غیر خدا مجو درین ره یاری / در منصب عشق سربلندت سازد ×× آنکس که به منصور دهد سرداری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۴۵]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۲
آغاز: فی حدیث القدسی المعراجی. یا احمد ان احببت ان تکون اورع الناس فازهد فی الدنیا و ارغب فی الاخرة؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: محمد مهدی بن محمد صالح رضوی، تا: ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: الوان نازک، جلد: میشن تریاکی، ۲ص (۵-۶)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۱۶]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۴۵/۳
آغاز: بسمله، له الحمد و الصلوه علی محمد و آل بیته و بعد فهذا حدیث جلیل یسمی باسرار الوحی رواه سیدنا و مولانا بحر الحقایق؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۹گ (۷۶پ-۸۴پ)، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۳۹]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۲۰/۹
یا گفتگوی خدا با پیامبر در آن شب؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۰ق، جا: اصفهان؛ ۹گ (۱۲۰پ - ۱۲۸ر) [ف: ۵ - ۳۹۷]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۰۰/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵ص، ۲۰ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم[ف:۱۶-۴۵۴]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۷۵-طباطبائی
آغاز: روی عبدالله بن مسعود قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله اسری بی الی السماء امر بعرض الجنه و النار
حدیثی از معراج؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، ۱ص (۶۴) [ف: ۲۳ - ۷۳۶]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸۸/۴ط
آغاز: برابر؛ **انجام:** الحدیث الاربعون ... بل من شروطها و انا من شروطها.
خط: نسخ، کا: مهدی بن شیخ محمد تقی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، یادداشت مقابله کاتب به تاریخ ۱۲۶۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ص (۳۲۹-۳۴۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۴/۳- ۵۷]

۲۴. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۰۰/۸
آغاز: روی عن الامام جعفر بن محمدالصادق عن أبیه عن جده الحسین بن علی بن ابی طالب انه قال هذا ما سئل رسول الله ربه تعالی لیلة المعراج؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمدباقر بن عبدالله، تا: ۲۷ ذیقعده ۱۲۲۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج کرمی ، ۱۲گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم[ف مخ:۷۸]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۶۹۱
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق [الفبائی ف: ۲۱۹]

۲۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۷۶/۴
آغاز: روی عن جعفر بن محمد الصادق عن أبیه عن جده عن أمیرالمؤمنین (ع)؛ **انجام:** یا أحمد، ان أهل الآخرة دقیقة وجوههم کثیرة حیاؤهم قلیل حمقهم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۵۵ق، جا: مدرسه حاجی صفر علی؛ ۳گ (۲۴ر-۲۶ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [مؤید: ۱ - ۱۷۳]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۸۱
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... عن ابن عباس رضی الله عنهما انه قال سألت رسول الله (ص) عن حدیث المعراج قال (ع) کنت فی بیت ام هانی؛ **انجام:** فکان ابوبکر الصدیق رضی الله عنه کلما قلت کلمة قال صدق محمد (ص) فلذلک سمته الملائکة الصدیق رضی الله عنه و عن الصدیقین ... و علی آله الطاهرین
در لابه‌لای سطور بعضی کلمات به فارسی ترجمه شده؛ خط: نسخ معرب، کا: احمد ارندانی، تا: ۱۳۱۰ق، برای غلامحسین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳۷- ۲۰۷]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۹۸/۱۰
حدیث معراج است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱گ (۷۹ر و پ)، اندازه: ۱۳×۱۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۸۵]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۸۲/۷
کا: محمد مؤمن جرفادقانی (گلپایگانی)، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۵گ (۴۳ر-۴۷ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۷۰۶]

۳۰. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم/۷
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۲۷۸-۲۸۷)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [صد و شصت نسخه: - ۵۶]

۳۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۷/۵-۱/۱۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۶۰۴]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲ /۸۱۲۹-۵۵/۹۹
آغاز: برابر
حدیث معراج با ترجمه زیرنویس فارسی، از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۶۰۴]

۳۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۵۳/۳
آغاز و انجام: برابر
با عنوان «اسرار الوحی» آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۵]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۳/۱۱
رسالة بروایة عن الصادق (ع) فی سؤال الرسول لیلة المعراج عن الله؛خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ص (۴۰۰-۴۲۰)، ابعاد متن: ۵×۱۴، اندازه: ۹×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹۱]

۳۵. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۲۲/۱
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۹]

● حدیث لیلة المعراج / حدیث / فارسی
hadīṯ-u laylat-il mi‘raj

۱. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۵۴
آغاز: آنگاه فرشتگان مرا در میان گرفته و طبق های نور نثار میکردند تا جبرئیل مرا در سدره المنتهی؛ **انجام:** و در قبه قدح تاج ایشان نوشته بود لا اله الا الله محمدا رسول الله علیا ولی الله
ترجمه پارسی است از حدیث معراج که در آن پیامبر اکرم صل الله علیه و آله وقایعی را که در اثنای معراج مشاهده نموده، بیان فرموده‌اند؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۵گ، ۱۰سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۵۱]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۱۳/۲-۱۳/۹۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین والعاقبة للمتقین والصلاة والسلام ... اما بعد بدانکه معراج جناب ابوالقاسم محمد مصطفی (ص) بر حق است وهر کس که از آن منکر باشد به مانند ابوجهل؛ **انجام:** آنگاه زنی از انصار با اوتزویج نمودند تا فرزندان او را نگاه داری نماید ودوستان شاد ودشمنان کور گردیدند وبسیار ازمردم که منکر بودند از معراج آن حضرت ایمان آوردند و بر ابو جهل لعنت گفتند
مؤلف دراین رساله داستان معراج حضرت پیامبر وشرح وقایعی که حضرت درمعراج خود از آسمانهای هفتگانه و سدرة المنتهی بیان نموده، تشریح کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ ذیحجه ۱۲۵۱ق؛ در اول نسخه با خط جدید این رساله از تألیفات محمد علی بن اسلام کرمانی دانسته شده، ولی درخود رساله هیچ شاهد ودلیلی د راین مورد وجود ندارد؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۴۴۱۹]

● حدیث مجاعة بن الزبیر / حدیث / عربی
hadīṯ-u mujjā‘at-i bn-iz zubayr

ابن قانع، عبدالباقی بن قانع، ۲۶۶ - ۳۵۱ قمری
ebn-e qāne‘, ‘abd-ol-bāqī ebn-e qāne‘ (880 - 963)

از احادیث مؤلف است که از مشایخش نقل کرده و در آن پاره‌ای از احادیث ابن قانع از شیوخش به روایت ابوالحسن احمد بن علی بن حسن بادی به نقل از مؤلف آمده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۰۷/۶
آغاز: الشیخ الفقیر الصالح الزاهد أبو عبدالله محمد بن عبدالله بن الحسین ... الحنبلی وفقه الله قراءة علیه بحرم الله تجاه الحجر الأسود؛
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه) -دمشق ۳۷۷۲. جزء دوم از احادیث مؤلف است؛ کا: اسماعیل بن عبدالله بن عبدالمحسن انصاری مالکی معروف به انماطی، تا: رمضان ۵۹۰ق، جا: مکه؛ افتادگی: آغاز؛ با دو نشانی بلاغ یکی از کاتب و دیگری به سال ۶۲۳ آمده؛ ۱۶گ (۱۳۴-۱۴۹) [عکسی ف:۲-۲۰۱]

● حدیث مجاوبات فضه با قرآن / حدیث / عربی
hadīs-e mojāvebāt-e fezze bā qor’ān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۵
به نقل از بحار الانوار؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۱۵پ) [مختصر ف: ۷۱۹]

● حدیث المحشر / حدیث -
hadīṯ-ul maḥšar

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۱/۲
خط: نسخ خوش، کا: شیخ احمد بن علی بن عباس بحرانی کرزکانی، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، قطع: وزیری [میراث شهاب: س۸ش۲ - ۲۳]

● حدیث محمد بن ابی بکر و عبدالله بن عمر / حدیث / عربی
hadīṯ-u muḥammad ibn-i abī-bakr wa ‘abd-ul-lāh ibn-i ‘umar

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۳/۲
خط: نسخ، کا: علی بن عباس بحرانی، تا: ۱۲۸۰ق؛ قطع: وزیری

[میراث شهاب: س۸ش۲ - ۲۱]

● حدیث محمد بن سنان القزاز / حدیث / عربی

hadīṯ-u muḥammad ibn-i sinān al-qazzāz

قزاز، محمد بن سنان، - ۲۷۱ قمری

qazzāz, mohammad ebn-e sanān (- 885)

پاره‌ای از احادیث قزاز است به روایت ابوعلی اسماعیل بن محمد بن اسماعیل صفار بغدادی (-۳۴۱) به نقل از وی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۱/۸

آغاز: ثنا أبو الخطاب نصر بن الحمد بن البطر ثنا أبوالحسن محمد بن احمد بن زرقویه فی صفر سنة إحدی عشرة و أربعمائة
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)-دمشق ۳۷۶۸؛ خط: نسخ نازیبا، کا: موفق الدین ابومحمد عبدالله بن احمد بن محمد بن قدامه مقدسی، تا: ۵۶۱ق؛ با علامت سماع و قرائت وی؛ ۱۲گ (۳۳۰-۳۴۱) [عکسی ف: ۲ - ۲۱۷]

● حدیث محمد بن منده / حدیث / عربی

hadīṯ-u muḥammad ibn-i manda

ابن هیثم اصفهانی، محمد بن منده، ق۳ قمری

ebn-o haysam-e esfahānī, mohammad ebn-e manda (- 9c)

از حادیث ابن هیثم است به روایت ابو علی اسماعیل بن محمد بن اسماعیل صفار بغدادی (-۳۴۱ق) از وی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۱/۷

آغاز: أخبرنا الشیخ الجلیل الثقة أبوالحسن علی بن محمد بن محمد ابن الخطیب الأنباری قراءة علیه و أنا أسمع فی سنة خمس و ثمانین و أربعمائة
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)-دمشق ۳۷۶۸. جزء نهم از احادیث؛ خط: نسخ نازیبا، کا: موفق الدین ابومحمد عبدالله بن احمد بن محمد بن قدامه مقدسی، تا: ۵۶۱ق؛ با علامت سماع و قرائت وی؛ ۱۲گ (۳۱۸-۳۲۹) [عکسی ف: ۲- ۲۱۶]

● حدیث المشهورة الواقعة / حدیث / عربی

hadīṯ-ul mašhūrat-il wāqiʻa

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۷۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

● الحدیث المشهور «حب الهرة من الایمان» / شرح حدیث / عربی

ḥadīṯ-ul mašhūr «ḥubb-ul hirra min-al īmān»

قاری هروی، علی بن سلطان محمد، - ۱۰۱۴ قمری

qārī heravī, ʻalī ebn-e soltān mohammad (- 1606)

رساله‌ای است در تحقیق سند و دلالت حدیث در فضیلت دوست داشتن گربه «حب الهرة من الایمان» که از طرق اهل سنت از نبی اکرم روایت شده، وی معتقد است این حدیث موضوعه و دلالت آن نیز ناتمام می‌باشد.

[الاوقاف العامة بغداد ۲۴۳/۱]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۲۸

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی حبب الینا الایمان و کره الینا الکفر و العصیان؛ **انجام:** و الله اعلم بتحقیق المرام ... و الحمدلله الذی به البداء و الختام
خط: نسخ، کا: محمد امین صدیقی، تا: ۱۰۱۲ق، جا: احمد آباد؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی کشمیری، جلد: مقوا با روکش مشمع آبی، ۴گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۱۸۸]

● حدیث المصافحة / حدیث / عربی

hadīṯ-ul muṣāfiḥa

آمدی، ابراهیم بن اسحاق، - ۷۷۸ قمری

āmedī, ebrāhīm ebn-e eshāq (- 1377)

مسلسلات روایی مؤلف است از اساتیدش که در حال مصافحه (دست دادن) احادیثی را نقل کرده‌اند.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۲۷/۵

آغاز: قال القاضی الرئیس فخرالدین ابو اسحاق ابراهیم بن الشیخ المسند عفیف الدین أبی محمد اسحاق بن یحیی بن اسحاق بن ابراهیم بن اسماعیل الآمدی
نسخه اصل: کتابخانه دار الکتب الظاهریه -دمشق ۳۷۶۹؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالدائم برماوی شافعی، تا: با تاریخ ۷۸۷ق؛ ۳ص (۸۱-۸۳) [عکسی ف: ۵ - ۶۰]

● حدیث مصافحه / حدیث / عربی - فارسی

hadīs-e mosāfehe

مترجم: رامتینی، علی - ۷۱۵ قمری

به همراه چند حدیث با ترجمه آنها از علی رامتینی در خوارزم.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۵/۲۶

خط: نستعلیق، کا: گویا محمد سعید بن محمد تقی خاتون آبادی، تا: ۱۰۸۱ق؛ ۳گ (۹۸پ - ۱۰۰ر در هامش) [ف: ۷ - ۳۲۷]

● حدیث مصعب / حدیث / عربی

hadīs-e mos‘ab

زبیری، مصعب بن عبدالله، ۱۵۶ – ۲۳۶ قمری

zobayrī ‹mos‘ab ben ‘abd-ol-lāh (774 - 851)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۵/۴عکسی

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۸۴۹؛ خط: نسخ، کا: عثمان بن ابی بکر قلانسی موصلی، تا: جمادی الثانی ۵۷۹ق، جا: دمشق؛۲۳ص (۳۶-۵۸)، ۱۶ سطر [عکسی ف: ۴ – ۱۱۲]

● حدیث معارض با استحقاق ثواب و عقاب (در بیان)
/ حدیث / عربی

hadīs-e mo‘ārez bā estehqāq-e savāb va ‘eqāb (dar bayān-e)

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، – ۱۱۷۳ قمری

xājū’ī, mohammad esmā‘īl ebn-e hoseyn (- 1760)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۷۵/۷

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن ابی الحسن حسینی، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۱۲۹-۱۴۵)، ۱۵ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ – ۲۷۳]

● حدیث المعراج / حدیث / فارسی

hadīs-ol me‘rāj

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۳۱/۹

بی کا،تا:قرن۱۳؛کاغذ:فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۷گ (۲۷پ-۳۳ر)، ۲۷سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۲سم [ف: ۸ – ۱۶۲]

● حدیث «المعرفة بالنورانية» = خبر معرفة امیرالمؤمنین بالنورانية / حدیث / عربی

hadīṯ-u «al-ma‘rifa bi-n-nūrānīya» = xabar-u ma‘rifat-i amīr-il-mu’minīn bi-n-nūrānīya

سلمان فارسی، – ۳۶ قمری

salmān-e fārsī (- 657)

این روایت در بحارالانوار (۲۶: ۱-۷) آمده است. در این حدیث، سلمان و ابوذر از حضرت علی (ع) درباره شناخت امام و شناختن خود آن حضرت به معرفت نورانی سؤال می‌کنند و آن حضرت به تفصیل پاسخ گفته و پاره‌ای از فضایل و مناقب خود را بیان فرموده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۵۶/۱۱

آغاز: روی عن محمد بن صدقه انه قال اقبل ابوذر الغفاری علی سلمان الفارسی رضی الله عنهما و قال ما معرفة امیرالمومنین بالنورانیة..؛ **انجام:** قد ارتقی درجة الفضل و اطلع علی سر من اسرار الله و مکنون خزائنه و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۷۳پ-۷۵پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۵ – ۲۱۰]

۲. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۹۰/۲

آغاز: روی محمد ابن صدقة انه قال سئل ابوذر الغفاری رضی الله عنه؛ **انجام:** و اطلع علی سر من سرالله و مکنون خزائنه الحمدلله اولاً و اخراً تم الحدیث الشریف ... یک‌شنبه چهارم شهر محرم الحرام ۱۳۱۷

حدیث معرفت علی (ع) بالنورانیة به زبان عربی است؛ کاتب: علی ابن شیخ محمد علی مشهور بسکاکی، تا: یک‌شنبه ۴ محرم ۱۳۱۷ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوایی روکش تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۳۱پ-۱۳۳پ)، ۲۰ سطر (۱۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸۳]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۰۰/۱

آغاز: بسمله، باب النادر فی معرفة مولانا و مقتدانا و سیدنا علی بن ابی طالب و اولاده الطاهرین صلوات الله و سلامه علیهم اجمعین بالنورانیة؛ **انجام:** یا سلمان و یا جندب فهذا بالنورانیه فاذا عرفنی بها مستبصرا بالغا کاملا قد خاض بحرا من العلم و ارتقی درجة من الفضل و اطلع علی سر من سر الله و مکنون خزائنه و السلام.

در پایان این اثر چند حدیث از پیامبر (ص) و ائمه اطهار (ع) نقل شده؛ خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج پوست اناری، ۳گ (۲پ-۴پ)، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۷×۱۶سم [ف: ۱۹ – ۲۳۴]

● حدیث معرفت (ترجمه) / حدیث / فارسی

hadīs-e ma‘refat (t.)

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷ – ۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

مجلسی دوم حدیث «اول عبادة الله معرفته» و اخباری دیگر از امام رضا و دیگر امامان را با شرحی که شیخ طوسی از آنها کرده است، از روی عیون اخبار الرضا و توحید صدوق و امالی و احتجاج طبرسی در این کتاب آورده و ترجمه نموده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۱۸/۲

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد تراب اقدام سالکان مسالک یقین محمد باقر بن محمد تقی ... بموقف عرض طالبان ... می‌رساند؛ **انجام:** و بیان بعضی از دقایق و اسرار این خطبه ... در کتاب «بحارالانوار» شده است. و الحمدلله اولا و آخرا و صل الله علی ...

المقدسین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۳۲پ-۶۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳ - ۴۰۸]

↩ حدیث معلی بن خنیس ⩽ حدیث نوروز
↩ حدیث معلی بن خنیس ⩽ اختیارات منظوم

● حدیث المفضل / حدیث / عربی

hadīṯ-ul mufaḍḍal

جعفر بن محمد (ع)، امام ششم، ۸۰ - ۱۴۸ قمری
ja'far ebn-e mohammad, emām-e šešom (700 - 766)

پاسخ پرسشهای مفضل است، در توحید رواه الشیخ الثقة أبوالحسن محمد بن علی الحلی بأسناده عن المفضل عن الامام الصادق (ع).

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۶/۵
آغاز: بسمله. روی عن الشیخ الثقة ... (پس از نیم صفحه) اسئلک یا مولای عماجری فی خاطری عن ظهور المعنی للخلیفة لصورة مرئیة؛ **انجام:** و من اراد المدینة فلیقصد الباب
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد صادق یزدی، تا: قرن ۱۳؛ جا: همدان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن مشکی، ۵گ (۸۲ر-۸۶پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۲×۱۶/۳سم [ف: ۵ - ۱۱۷]

۲. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۲۷/۲
آغاز: بسم ... روی شیخ الثقة ابی الحسین محمد بن علی الحلی عن شیخه السید ابی عبدالله؛ **انجام:** هو بلاکیفیة لما اشارة ان یظهر حجاب ذاته اخترع نورا من نوره لابدین عنه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم۱۲۵۸ق؛ کاغذ: سفید آهار زده، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۳۰ر-۱۲۶پ)، ۱۷ سطر (۱۳/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۰۱]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۱/۲
آغاز: روی الشیخ الثقة أبو الحسن محمد بن علی الحلی عن شیخه السند؛ **انجام:** یا مفضل ان القدیم هو هو بلا کیفیة لما شاء أن یظهر حجاب ذاته اخترع نوراً من نوره لا بائن عنه ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم سیاه، ۵گ (۱۸پ-۲۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۶۳]

۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۷۸/۳
خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۵۴گ (۱۸۳پ-۲۳۶ر)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۷۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۸۲۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۱۹]

● حدیث مفضل بن عمر جعفی در رجعت ائمه و ظهور حضرت حجت علیهم السلام (ترجمه) / حدیث / فارسی

hadīs-e mofazzal ebn-e 'omar-e jo'fī dar raj'at-e a'emme va zohūr-e hazrat-e hojjat 'alayhem-os-salām (t.)

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

ترجمه‌ای است فارسی و روان بر حدیث مفضل بن عمر جعفی به نقل از حضرت امام جعفر بن محمد الصادق در رجعت ائمه و ظهور حضرت حجت. این حدیث را شیخ معتمد حسن بن سلیمان در کتاب منتخب البصائر روایت کرده به سند معتبر از مفضل بن عمر از امام جعفر بن محمد الصادق. این حدیث در رساله رجعت یا علائم الظهور علامه مجلسی نیز آمده است و حدیث هشتم آن می‌باشد.

چاپ: تهران، سنگی، ۱۲۷۱، وزیری کوچک

[الذریعة ۹۷/۴؛ ریحانة الادب ۱۹۱/۵؛ ترجمه حدیث مفضل؛ چاپ قدیم]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۱۰/۱
آغاز: در باب قیام آن حضرت نازل شده است و هر که برای ظهور مهدی وقت معین قرار دهد خود را با خدا در علم غیب شریک گردانیده است؛ **انجام:** و یکدانه خردل و این حدیث از این طولانی تر و باین که مناسب مقام است اکتفا کردیم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶گ (۱-۱۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۸ - ۲۸]

● حدیث مفضل (ترجمه) / کلام و اعتقادات / فارسی

hadīs-e mofazzal (t.)

مجدالاشراف، محمد بن ابوالقاسم، ۱۲۴۶؟ - ۱۳۳۱ ؟ قمری
majd-ol-ašrāf, mohammad ebn-e ab-ol-qāsem (1831 - 1913)

وابسته به: التوحید = توحید مفضل = کتاب الفکر = کنز الحقایق و المعارف؛ مفضل بن عمر (-۲)

در این رساله شخصی حدیث مفضل را ترجمه کرده است (احتمال دارد مرحوم مجدالاشراف باشد). این ترجمه ناقص است.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۶۲/۲
آغاز: روایت کرده است شیخ ثقه معتمد ابوالحسن؛ **انجام:** و نه از حرکت منتقل شدن بسوی سکون چرا که قدرت.
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: آبی

نازک، جلد: مقوای سفید، ۳گ، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۴۹]

● **حدیث المفضل عن الصادق (ع) فی ظهور المهدی (ع)** / حدیث / عربی
hadīṯ-ul mufaḍḍal ʻan-iṣ ṣādiq fī ẓuhūr-il mahdī
مفضل بن عمر، ق۲ قمری
mofazzal ebn-e ʻomar (- 8c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۰۹/۸
آغاز: من کتاب مختصر البصائر للحسن بن سلیمان الحلی ... سألت سیدی الصادق(ع) هل للمأمور المنتظر المهدی علیه السلام من وقت موقت یعلمه الناس؟ فقال: حاش لله ان یوقت ظهوره بوقت یعلمه شیعتنا
خط: نسخ، کا: محمد بن زین العابدین موسوی، تا: با تاریخ ۱۲۶۷ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۸۱پ-۹۰پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۷/۵سم [ف: ۴۳ - ۱۸۷]

● **حدیث من تهذیب الأحکام** / حدیث / عربی
hadīṯ-un min tahḏīb-il ʼaḥkām
حدیثی است از امام کاظم علیه السلام درباره مناسک حج که در تهذیب الأحکام نقل شده و در این نسخه، از روی خط شهید ثانی نقل شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۴/۱۰عکسی
آغاز: بسمله. وجد بخط المصنف حفظه الله تعالی قال الشیخ رحمه الله فی تهذیب الأحکام عن علی بن ابراهیم الجعفری عن أبیه قال رجعت من مکة فأتیت أبا الحسن موسی علیه السلام فیالمجسد و هو قاعد بین القبر و المنبر
نسخه اصل:کتابخانه چستربیتی، ش ۳۷۴۲؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی جبائی (جبائی؟)، تا: ۹۶۵ق؛ ۱ص (۸۱)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۰۸]

● **حدیث «من حفظ اربعین حدیثا»** / حدیث / عربی
hadīṯ-u «man ḥafiẓa arbaʻīn-a ḥadīṯā»

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۴۲/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۷۹]

● **حدیث من شرح التبیان لإبن مسعود** / حدیث / عربی
hadīṯ-un min š.-it tibyān li-ʼibn-i masʻūd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۱/۲۱-ف
نسخه اصل: بایزید ولی الدین ش ۱۸۱۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱گ (۱۱۵) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۴]

● **حدیث من شموس الدین و ارکان اهل الیقین** / بهائیت / عربی
hadīṯ-ub min šumūs-id dīn wa arkān-i ahl-il yaqīn
بهاء الله، حسینعلی بن میرزا بزرگ، ۱۲۳۳-۱۳۰۹ قمری
bahā'-ol-lāh, hoseyn-ʻalī ebn-e mīrzā bozorg (1818 - 1892)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۸۴۱/۵
آغاز: بسمله الحمدلله الذی ابدع جوهریات ذوات الانشاء المنزلین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۷۵-۷۹)، ۱۷ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۵۶]

● **حدیث منظوم = ترجمه منظوم احادیث** / شعر /فارسی
hadīs-e manzūm = t.ye manzūm-e ahādīs
خاموش یزدی، میرزا علیخان، - ۱۳۷۹ قمری
xāmūš-e yazdī, mīrzā ʻalī-xān (- 1960)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۱۰/۲
آغاز: هو العلی الاعلی مضامین بعضی احادیث داله بر اینکه بدون محبت و ولایت اهل بیت اطهار ... و تبری از اعدای ایشان ایمان احدی کامل و مثمر ثمر نخواهد شد من کلام فقیر خاموش: استمع ماذا یقول العندلیب ×× حیث یروی من احادیث العجیب / گفت پیغمبر که هر کس از خدا ×× دارد امید جمیع چیزها؛
انجام: جاهلی گر منکر این معنی است ×× تو مخوانیش شیعه بلکه سنی است.
خط: نستعلیق، کا: عبدالجبار بن حاج قاضی محمد قراباغی، تا: پنج‌شنبه ۱۳ ربیع الاول ۱۳۳۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرکوب، ۲۳ص (۱-۲۳)، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۸۹۹]

← حدیث «من کنت مولاه» ≻ اثبات حدیث «من کنت مولاه»

● **حدیث من معانی الاخبار** / حدیث / عربی
hadīṯ-un min maʻānī-l axbār

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۱/۱۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۸پ-۹ر)، مختلف السطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۸۱]

● **حدیث مولد الامام علی بن ابیطالب (ع)** / حدیث / عربی

hadīṯ-u mulid-il imām ʻalī ibn-i abī-ṭālib

ابوالحسن بکری، احمد بن عبدالله، - ۹۵۳ قمری
ab-ol-hasan-e bakrī, ahmad ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 1547)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۵/۲

آغاز: بسمله الحمدلله الذی خلق الانبیاء رحمة للعالمین و جعلهم مبشرین و منذرین لکافة الخلق اجمعین

خط: نسخ، کا: عبدالرفیع بن عبدالرحمن کازرونی، تا: صفر ۱۲۳۵ق؛ تملک: حاجی حسین بن ملا محسن؛ یادداشت هبه نمودن این نسخه از عبدالرضا بن قاسم بفرزندش خانم جان نساء مورخ ۱۲ رجب ۱۲۲۱ق؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج، ۱۴ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۱۲]

● **حدیث النار و ما اعد الله فیه للکافرین = وصف جهنم = حدیث وصف جهنم** / حدیث / عربی

hadīṯ-un nār wa mā aʻadda-l lāh-u fī-hi li-l-kāfirīn = vasf-e jahannam = hadīs-e vasf-e jahannam

حدیثی است با حذف أسناد، از پیامبر اسلام از حضرت جبرائیل (ع)، در وصف جهنم.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۴۶/۴

آغاز: حدیث النار و ما اعد الله فیها للکافرین بحذف الاسناد. عن النبی (ص) قال جائنی جبرائیل (ع) و هو متغیر اللون فقال یا محمد جئتک فی الساعة التی امر الله فیها ... النار ان تنفح فیها و لا ینبغی لمن یعلم ان جهنم حق ... قال النبی (ص) یا اخی جبرائیل صف لی جهنم فقال یا حبیبی ان الله [تعالی] خلق جهنم؛ **انجام:** و دخلوا الجنة، قالوا یا لیتنا کنا مسلمین.

خط: نسخ، کا: احمد بن حسن موسوی، تا: ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۶۹-۷۳)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۸-۷۱۴]

← حدیثنا صعب مستصعب و طینه ⟩ معنی «حدیثنا صعب مستصعب و طینه» (رسالة فی)

● **حدیث نبوت ارسطو و ابرخیس و بطلمیوس** / داستان / عربی

hadīs-e nabovvat-e arastū va abarxīs va batlamīyūs

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۸۷

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش [ف: ۶ - ۱۳۶]

● **حدیث نبوی درباره آب باران نیسان** / حدیث / عربی

hadīs-e nabavī darbāre-ye āb-e bārān-e neysān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۰/۲۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج فرنگی، ۲گ (۱۰۳پ-۱۰۴ر)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۴ - ۱۴۷]

← حدیث نفس کمیل ⟩ اقسام النفس

● **حدیث نفس کمیل** / حدیث / عربی

hadīs-e nafs-e komayl

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۱/۴۲

آغاز: «عن کمیل بن زیاد قال سئلت عن مولانا أمیرالمؤمنین علیه السلام ارید أن تعرفنی نفسی. فقال یا کمیل وأی النفس ترید أن اعرفک»؛ **انجام:** «ارجعی الی ربک راضیة مرضیة فادخلی فی عبادی و ادخلی جنتی و العقل وسط الکل»

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۰۰ر-۱۰۰پ)، مختلف السطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۹۳]

● **حدیث النورانیة** / حدیث – عربی

hadīs-un nūrānīya

به نقل از مشارق الانوار شیخ رجب برسی

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۳/۲۱

آغاز: قال الشیخ رجب البرسی فی مشارق الانوار. فصل. و من هذا الباب ما رواه سلمان و ابوذر عن امیرالمؤمنین ع انه قال من کان ظاهره فی ولایتی اکثر من باطنه خفت موازینه

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۲ شوال ۱۲۵۵ق، جا: تبریز؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۲۸۵)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۷۴]

● **حدیث نوروز = اختیارات الایام = حدیث معلی بن خنیس** / حدیث / عربی

hadīs-e nowrūz = extīyārāt-ol ayyām = hadīs-e moʻallā ebn-e xonayyes

جعفر بن محمد (ع)، امام ششم، ۸۰ - ۱۴۸ قمری
jaʻfar ebn-e mohammad, emām-e šešom (700 - 766)

حدیثی است مشهور و منسوب به حضرت صادق امام ششم (ع) به روایت معلی بن خنیس درباره روز نوروز و آداب آن. عده‌ای از دانشمندان رساله نوروزیه نوشته و این حدیث را مورد سخن قرار داده‌اند. رساله‌های نوروزیه عمادالدین مسعود و مولی اسماعیل خواجویی و میرزا مهدی و سید اسماعیل خواتون آبادی از این باب است. در این مختصر امام صادق علیه السلام خواص و سعد و نحس نوروز و روزهای ماه‌های فارسی را برای

معلی بن خنیس بیان فرموده است.
[الذریعه ۳۶۷/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۳۲/۸
آغاز: یوم النیروز نیروز الفرس روی المعلی بن خنیس عن مولانا الصادق علیه السلم فی یوم النیروز اذا کان یوم النیروز؛ **انجام:** و تکثر من یا ذا الجلال و الاکرام.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۹۹ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۷۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۹ - ۶۴۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۱۱
آغاز: بسمله، اخبرنا ابوغالب احمد بن محمد الرازی ... عن معلی بن خنیس قال دخلت علی الصادق جعفر بن محمد علیهما السلام یوم النیروز فقال علیه السلام یا معلی اتعرف هذا الیوم قلت جعلت فداک هذا یوم یعظمه العجم و تتهادی فیه فقال ابوعبدالله علیه السلام و البیت العتیق الذی بمکة ما هذا الا الامر قدیم افسره لک حتی تفهمه؛ **انجام:** و من آبق له آبق وجده و من ضلت له فیه ضاله وجدها انشاء الله تعالی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۲۶ - ۳۹]

● حدیث نورین / عرفان و تصوف / فارسی

hadīs-e nūrayn

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری
ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۴/۱۶
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا عزیز تفرشی، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: ترمه پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱گ (۱۴۲ر-۱۴۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۴ - ۶۷۰]

● حدیث نیل مصر و غیر ذلک / حدیث / عربی

hadīṯ-u nīl-i miṣr wa ġayr-i ḏālik

بزاز، احمد بن محمد، - ۴۷۰ قمری
bazzāz, ahmad ebn-e mohammad (- 1078)

روایات مختلفی است از ابوالحسین احمد بن محمد بن احمد بزاز و نیز مقداری از احادیث رضوان بن احمد صیدلانی و عیسی بن علی وزیر و ابوالقاسم صیدلانی در این مجموعه گردآوری شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۲/۴
آغاز: أخبرنا الشیخ الثقة موفق الدین أبو حفص عمر بن محمد بن معمر بن قراءة علیه و أنا أسمع فی یوم الأحد ثالث عشر من المحرم سنة ۶۰۴
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)، دمشق ۳۷۷۱؛ بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۶؛ با سماع صاحب آن «محمد بن ابوالقاسم بن محمد بن اسعد عراقی معرفو به ابن حلیم» و برادرش «ابوطالب حسین» و چند سماع دیگر، و در سه برگ پایانی آن ۱۴ علامت سماع و بلاغ از قرن ششم و هفتم آمده؛ ۱۶گ (۱۴۴-۱۵۹) [عکسی ف: ۲ - ۲۲۱]

← حدیث وصف جهنم ⟵ حدیث النار و ما اعد الله فیه للکافرین

● حدیث وفات سلمان / حدیث / عربی

hadīs-e vafāt-e salmān

داستان حضور جناب مولی علی علیه السلام به هنگام درگذشت سلمان فارسی در مدائن.
[الذریعه ۱۱۹/۲۵]

۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۶۹/۳
خط: مختلف، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۸ق؛ به صورت بیاض نوشته شده؛ جلد: تیماج قرمز، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۵۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۵۲-طباطبائی
آغاز: حدیث وفات سلمان رضی الله عنه بالاسناد عن الامام شیخ الاسلام ابی الحسن الهمدانی قال حدثنا الاصبغ. قال کنت مع سلمان ... فاتیته ذات یوم و قد مرض فی مرضه الذی مات فیه؛ **انجام:** و من اخبرک بموت سلمان ... فقال یا اصبغ اخبرنی ابن عمی رسول الله صلی الله علیه و آله هذا ما انتهی الینا من وفات سلمان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۵۱-۵۲) [ف: ۲۳ - ۷۳۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۴
به نقل از ابوالحسن علی الهمدانی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۱۴ر-۱۵پ) [مختصر ف: ۳۰۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۴/۲-طباطبائی
آغاز: من تغسیلی فنادته الروح یا عبدالله رفقا
بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳ص (۴۹-۵۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۳ - ۳۱۱]

← حدیث وفات سیدنا الامام علی بن ابی طالب ⟵ مقتل امیرالمؤمنین
← حدیث ها در سال کبیسه ⟵ مفتتح الشهور

● حدیث هشام فی وصیة لقمان لابنه / حدیث / عربی

hadīṯ-u hišām fī waṣiyyat-i luqmān li-ibn-i-h

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۱۵/۵

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام علی ... فی حدیث هشام فی ...

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسین بن محمد نقی موسوی خوانساری، تا: ۱۲۸۱ق؛ ۱۱گ (۶۰پ–۷۰پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ – ۲۸۷]

● حدیثی از احتجاج طبرسی / حدیث / عربی

hadīsī az ehtejāj-e tabarsī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۱/۱۳

آغاز: هو، فی الاحتجاج للطبرسی ره. عن حفص بن غیاث قال شهدت المسجد و ابن العوجاء یسأل ابا عبدالله علیه السلام عن قول الله عزوجل کلما نضجت جلودهم؛ **انجام:** اخذ لبنته فکسرها ثم ردها فی یمنها فهی هی و هی غیرها

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۸پ)، مختلف السطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۸۰]

● حدیثی از پیامبر درباره اقسام سه گانه خواب در روز / حدیث / عربی

hadīsī az payāmbar darbāre-ye aqsām-e se-gāne-ye xāb dar rūz

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۳۱/۱۰

النوم فی النهار ثلثة العیلولة و الفیلولة و القیلولة ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، سطور چلیپا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۷۸پ)، سطور چلیپایی (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم[ف:۲۰-۵۱۳]

● حدیثی از پیامبر (ص) به نقل از عایشه / حدیث / عربی

hadīsī az payāmbar (s) be naql az ʻāyeše

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۱۰

خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: دوشنبه جمادی الثانی ۱۱۱۸ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱ص (۱۲۰)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ – ۸۷]

● حدیث یحیی بن محمد بن صاعد / حدیث / عربی

hadīṯ-u yaḥyā ibn-i muḥammad ibn-i ṣāʻid

بغدادی، یحیی بن محمد، ۲۲۸ – ۳۱۸ قمری

baqdādī, yahyā ebn-e mohammad (844 - 931)

روایات مؤلف از طریق ابوالقاسم عبیدالله بن احمد مقدسی، ابن صیدلانی در سال ۳۹۴ق و روایت شریف ابوالحسین محمد بن علی بن مهتدی بالله هاشمی در سال ۴۵۶ق می‌باشد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۰۸/۸

آغاز: اخبرنا الشیخ ابو السعادات ... ان النبی (ص) قال: من لعب بالنرد فقد عصی الله و رسوله؛

کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)–دمشق ۳۷۷۰؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن عبدالخالق بن محمد بن ابی هاشم قرشی شافعی، تا: قرن ۷؛ ۱۵گ (۲۳۹–۲۵۳) [عکسی ف: ۲ – ۲۰۷]

● حدیث یوم الجمل / حدیث / عربی

hadīṯ-u yawm-il jumal

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۳/۱

خط: نسخ، کا: علی بن عباس البحرانی، تا: ۱۲۸۰ق؛ قطع: وزیری خشتی [میراث شهاب: س۸ش۲ – ۲۱]

● الحدید = کتاب الحدید / کیمیا / عربی

al-ḥadīd = k.-ul ḥadīd

جابر بن حیان، ۱۲۰ – ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

یکی از رسائل السبع الجابریة است. در آغاز آن می‌گوید: پیش از این ۱۴۴ کتاب در موازین ساخته بودم و از آنها ۳۲ کتاب گزیده و از آنها نیز این ۷ کتاب (اشاره به رسائل سبع) را گزیده‌ام.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی لیس کمثله شیء هو السمیع البصیر ... انا لما الفنا کتب الموازین المائة و الاربعة و الاربعین کتاباً، جعلنا لها زبدة

انجام: بالعلوم، حتی یسهل علیه. افهم ما یسمع من العمل سهولة.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۷/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸گ (۵۳پ–۶۰ر) [ف: ۱– ۸۸]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۷/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ جمادی الثانی ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ – ۹۴۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۹/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۴۶۲]

● الحدیدة الحسینیة فی قطع لسان اعوان الامویة / - عربی

al-ḥadīdat-ul ḥusaynīyya fī qaṭʻ-i lisān-i aʻwān-il umawīyya

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۶۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ قطع: رقعی پالتوئی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۷]

● حدیدة محماة فی اجوبة بعض المقالات / کلام و اعتقادات / فارسی

ḥadīdat-un muḥāmāt fī ajwibat-i ba'ḍ-il maqālāt

ناظم الشریعة همدانی، محمد علی بن محمد حسن، ق۱۴ قمری

nāzem-oš-šarī'e hamadānī, mohammad 'alī ebn-e mohammad hasan (- 20c)

تاریخ تألیف: جلد سوم در ۲۷ جمادی الثانی ۱۳۲۶ق؛ محل تألیف: همدان

بحث‌های مفصلی است در حالات باب و بهاء و پاسخ بر گفته‌ها و ادعاهای آنان و رد شیخیه. مؤلف چهار سال با اکابر شیخیه محشور بوده و علوم و اصطلاحات ایشان رابه لطایف الحیل درک نموده و در زوایای کلمات آنها تتبع نموده و برهه‌ای از زمان با اکابر بابیه و بهائیه طرح الفت انداخته و آنها را به خود مایل ساخته و از کتب آنها آنچه را در پس هزار پرده مکتوم می‌داشتند بی‌مضایقه بر طبق اخلاص گذاشتند و براهین آنها را که قلوب جاهله را با آن غافله می‌نمایند دانسته است. چون در زمان او این طایفه شهرتی یافته‌اند کتاب را در توضیح مرام و دین و اعتقادات آنها بیان داشته و به رد آنها می‌پردازد؛ دارای یک «مقدمه» و پنجاه و یک «مقاله» و یک «خاتمه» می‌باشد. این کتاب به حسب تقسیم مؤلف در سه جلد تألیف شده، جلد اول به سال ۱۳۲۳ و دوم روز دوازدهم ربیع الثانی ۱۳۲۶ و سوم ۲۷ جمادی الثانی همان سال در همدان به پایان رسیده است. مختصر عناوین کتاب چنین است: مقدمه: در تاریخ باب و بهاء؛ مقاله ۱. کمک به مذهب بابیه؛ ۲. استشهاد به حدیث ابی لبید مخزومی؛ ۳. استشهاد به آیه تدبیر امر؛ ۴. استشهاد به حدیث «لا بدلنا من آذربایجان»؛ ۵. استشهاد به فقره «یظهر فی سنة الستین»؛ ۶. استشهاد به حدیث زوراء؛ ۷. استدلال به آیه «و جمع الشمس و القمر»؛ ۸ استدلال به حدیث «یا علی ان لی کرة»؛ ۹. استدلال بحدیث لوح؛ ۱۰. استدلال برای وجود امام سیزدهم؛ ۱۱. استدلال به حدیثی برای اثبات امام سیزدهم؛ ۱۲. استدلال به حدیث «الائمة من بعدی اثنا عشر»؛ ۱۳. استدلال به حدیث «ان لهذه الأمة اثنا عشر اماماً»؛ ۱۴. استدلال به حدیث «ان الله أرسل محمداً الی الجن و الانس»؛ ۱۵. استدلال به حدیث «اثنا عشر امام من آل محمد کلهم محدث»؛ ۱۶. استدلال به حدیث لوح؛ ۱۷. اخبار نشانی‌های قائم آل محمد؛ ۱۸. استدلال به آیه «و لو تقول علینا بعض الأقاویل»؛ ۱۹. استدلال به مکاشفات یوحنا؛ ۲۰. استشهاد به کتاب دساتیر؛ ۲۱. استدلال به کتاب دانیال؛ ۲۲. استدلال به گفته های فتوحات ابن عربی؛ ۲۳. استدلال به دلیل نفوذ و تقریر؛ ۲۴. انکار معجزات انبیا؛ ۲۵. پاسخ گفته‌های فرائد گلپایگانی؛ ۲۶. استشهاد به حدیث «اذ قام القائم»؛ ۲۸. استدلال به آیه «فتمنوا الموت ان کنتم صادقین»؛ ۲۹. استدلال به کتاب ایقانش؛ ۳۰. استدلال بر ختم رسل؛ ۳۱. استدلال بر معجز بودن کتابت باب؛ ۳۲. ذکر مغلطه میرزا ابوالفضل گلپایگانی؛ ۳۳. میزان معجزه و خرق عادت؛ ۳۴. تعیین رستاخیز با بیان؛ ۳۵. استدلال به حدیث «طوبی لمن رأی بمکة»؛ ۳۶. استدلال به احادیث مطلع دو نیر؛ ۳۷. استدلال به آیه «انا کنا نستنسخ ما کنتم تعملون»؛ ۳۸. استدلال به گفته‌هایی از کتب انبیا؛ ۳۹. استشهاد به لفظ «غصن»؛ ۴۰. استدلال به حدیث «تلوذ بفنائک من ملأ»؛ ۴۱. استدلال به حدیث «یقوم القائم بأمر جدید»؛ ۴۲. استدلال به حدیث «اذ قام القائم استأنف دعاء جدیداً»؛ ۴۳. استدلال به حدیث «المهدی منا اهل البیت»؛ ۴۴. استدلال به حدیث «لیدرکن المسیح اقوام»؛ ۴۵. استدلال به حدیث «و یظهر سیدنا القائم»؛ ۴۶. پاسخ تأویلات گلپایگانی؛ ۴۷. استدلال به آیه «اقم الصلاة لدلوک الشمس»؛ ۴۸. عقیده به تناسخ؛ ۴۹. نقل تناسخ از کتاب ایقان؛ ۵۰. گفتگوی مؤلف با عالمی بهائی؛ ۵۱. استدلال به حدیث «ان فی صاحب هذا الأمر سنناً»؛ خاتمه: در اصول و فروع دین بهائیان.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد بدانکه کتاب حدیده محمات فی اجوبة بعض المقالات مشتمل است بر یک مقدمه و پنجاه و یک مقاله و خاتمه، اما مقدمه در تاریخ میرزا علی محمد باب و میرزا حسین علی بهاء و میرزا یحیی معروف به صبح ازل از یوم ولادت آنها تا یوم وفات شان است و اما پنجاه و یک مقاله در ذکر براهین بابیه و بهائیه و جواب آنها است. اما خاتمه در ذکر احکام باب و بهاء است با خط رمز که اختراع کرده اند و بیان قواعد خط یهود که توراة و انجیل به آن خط است و فهرست مطالب جزئیه مندرجه در آنها از این قرار است مقدمه، در آن ذکر شده ...

[فهرستواره منزوی ۲۶۶/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۷۴

آغاز: الحمد لله الواحد الاحد و الدائم بلا اجل و لا امد الذی لا یحسب یعد

جلد اول و دوم؛ خط: تحریری، کا: محمد زمان بن ملا حیدر قلی بهاری همدانی، تا: ۱۳۱۴ق؛ کاتب کیفیت ملاقات با مؤلف را در سال ۱۳۱۴ شمسی (۱۳۵۴ قمری) درباره مجلد سوم توضیح داده؛ کاغذ: خط دار چند برگ آخر سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای شکلاتی، ۲۳۴گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۰/۳سم [ف: ۴۱ - ۲۰۶]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:نامعلوم

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: یحیی بن احمد کبوتر آهنگی، تا: ۳ ذیقعده ۱۳۲۶ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۵/۳
آغاز: الحمدلله الواحد الأحد و الدائم بلا اجل و لا امد ... و بعد بدانکه این کتاب را می‌نویسم در بیان حالات روساء بابیه و بهائیه و تعالیم آنها؛ **انجام:** و حقیر را از طول مدت کسالت دست داده است بهمین مقام مجلد را ختم می‌کنم ...
خط: نستعلیق، کا: یحیی بن احمد حسینی کبودر آهنگی ساکن همدان، تا: شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۳۲۷ق؛ محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵۳گ (۳۳پ-۲۸۵پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۶ - ۲۶۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۸۴
جلد سوم؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: قهرمان رئوفی بهاری، تا: ۲۷ شوال ۱۳۵۴ق؛ پس از اتمام کتاب چند رساله مختصر به چشم می‌خورد: ۱. جوابیه اشعار «اعتراض به خدا» منظومه آقای بهمنی (بیچون نامه اخگر) جوابیه مفصل و منظوم است در ۱۴ صفحه، نقل شده از روی نسخه چاپی مورخ ۷ تیرماه ۱۳۱۴، ۲. رساله نوریه در ۱۷ صفحه، از عبدالله بن عبدالمحمد بن شاهرخ، کتابت شده از روی نسخه چاپ شده در سال ۱۳۱۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای شکلاتی، ۲۲۴گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۳سم [ف: ۴۱ - ۲۱۲]

● **حدیقة الاحباب** / کلام و اعتقادات، فقه / فارسی
hadīqat-ol ahbāb

محمد شریف بن شهاب الدین
mohammad šarīf ebn-e šahāb-od-dīn

در اصول و فروع دین به شیوه سؤال و جواب در یک «مقدمه» و دوازده «باب» و «خاتمه» و هر باب در چند «فصل». باب یکم در آنچه تعلق باخذ مسایل و کیفیت عمل و طرق دارد در دو فصل. نام کتاب و نگارنده و فهرست باب‌ها و فصول در دیباچه آمده.
آغاز: بسمله، حمد بی حد شایسته معبودیست که عادتش احسان و غفرانست و عبودتش موجب سرافرازی این جهان ... اما بعد چنین گوید ذره بی مقدار ... ابن شهاب الدین محمد شریف ...
[فهرستواره منزوی ۲۶۶/۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** سؤال اگر در ولایتی مقرر باشد که هرگاه تحصیلدار ...
خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (در فصل چهارم از باب دوازدهم افتاده است (باب دوازدهم که آخرین باب است در دیباچه در چهار فصل یاد شده است))؛ مهر: «من حسین منی و انا حسین» ۱۱۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سبز، ۱۱۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۹]

● **حدیقة الاحزان** / تاریخ معصومین / فارسی
hadīqat-ol ahzān

واعظ اصفهانی، محمد، ق۱۴ قمری
vā‘ez-e esfahānī, mohammad (- 20c)

دارای ۵۹ مجلس است در ذکر فضایل و مصایب اهل بیت طهارت و در همه مجلس‌ها از وقایع طف به شیوه روضه‌خوانان قرن اخیر یاد شده است. وی از کتاب فتوحات القدس، بحار، ابواب الجنان و از «مرحوم بحر العلوم» نقل کرده است.
آغاز: بسمله، و به نستعین الحمدلله الذی جعلنا من المتمسکین بولایة علی بن ابیطالب و شرح صدورنا بمفتاح مودة علی بن ابیطالب. اما بعد بنده عاصی خاطی تبه روزگار و عاص در لیل و نهار چنین بخاطر رسید که شستشوی جرائم از نامه اعمال میسر نیست الاتمسک.
انجام: هر یک از دشمنان که اسلحه حرب نداشتند از روی عناد بجانب آنحضرت سنگ میانداختند.
[فهرستواره منزوی ۱۶۱۶/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۳۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهاردار، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۰ص (۱-۱۸۰)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۴۸۷]

● **حدیقة الاذهان فی الاحادیث الاخلاق الحسان** /
حدیث، اخلاق / عربی
ḥadīqat-ul aḏhān fi-l aḥādīṯ-il axlāq-il ḥisān

دوالی، محمد بن موسی، - ۷۹۰ قمری
davālī, mohammad ebn-e mūsā (- 1389)

چهل حدیث، به صورت مرسل، از حضرت رسول اکرم از طرق اهل سنت در حسن خلق و آداب حسنه است. مؤلف در آغاز، حنفی بوده، سپس به مذهب شافعی گرویده است. وی منسوب به «ذوال» است که بنا بر گفته معجم البلدان، بیابانی در یمن می‌باشد. در مؤلفات الزیدیة (۹۳/۱)، نسخه‌ای با عنوان «الاربعون حدیثاً» از امام متوکل، اسماعیل بن قاسم حسنی (- ۱۰۸۷ق) با همین سرآغاز وجود دارد.
[روضات الجنات ۱۰۰/۸؛ معجم البلدان ۹/۳؛ معجم المؤلفین ۶۷/۱۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۹۷/۷
آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین و صلواته و سلامه علی خیر المرسلین و امام المتقین محمد صلی الله علیه. اما بعد فان حسن الخلق خیر عادة و اجل ما منح الله به عباده اذبه تشرف العبادة و یتوصل العبد؛ **انجام:** فأنت تری هذه الاتفاقات التی ماخلت غالباً من الاستدعائات و لکنها مجملة فی هذا الباب عن الثقات نسأل الله الثبات و اصلاح السرایر و النیات و العفو و العافیة و المعافات
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۲۶ق؛ در پایان نسخه، بحثی

از شرح همین کتاب در نیم صفحه نقل شده، سپس بخشی از شرح اربعین شیخ بهایی به وسیله کاتب نسخه، درج شده است؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۹۹-۱۰۳)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۳۱ - ۳۴۸]

← حدیقة الازاهر ← حدائق الازهار

● حدیقه ازهار و انجمن انوار = ترجمه تفسیر برهان / تفسیر / فارسی

hadīqe-ye azhār va anjoman-e anvār = t.-ye tafsīr-e borhān

تبریزی اصفهانی، محمد کاظم بن شاه محمد، ق۱۲ قمری

tabrīzī esfahānī, mohammad kāzem ebn-e šāh mohammad (- 18c)

وابسته به: البرهان فی تفسیر القرآن؛ بحرانی، هاشم بن سلیمان (-۱۱۰۷)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۴۳

آغاز: تفسیر و تأویل کتاب مبین کاینات حمد مالك الملکی است که به بسط مائده وجود اظهار حمد بی منتها بر ذات اقدس خود

جلد اول کتاب و تا پایان سوره نساء را دارد و هشتم ماه شعبان ۱۱۳۱ به پایان رسیده و گویا جز این مقدار نگاشته نشده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۳۱ق؛ مصحح، با خط خوردگی؛ یادداشتی از فرزند مؤلف عبدالله بن محمد کاظم اصفهانی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۴۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۲/۵×۲۵سم [ف: ۲۲ - ۳۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۱۱

آغاز: بسمله. تفسیر و تاویل کتاب مبین کاینات حمد مالك الملکی است که ببسط مائده وجود اظهار حمد بی منتها بر ذات اقدس خود نموده؛ **انجام:** مراد فلان و فلان است. صورت خط سید مؤلف طاب ثراه تمام شد جزو اول از کتاب برهان در تفسیر قرآن بر دست مؤلفش نیازمند بخدای هاشم بن سلیمان بن اسمعیل بن عبدالجواد الحسینی بحرانی در بیست و دویم ... رمضان در سال یکهزار و نود و چهار ... و الحمد الله رب العالمین و ما گوئیم فراغ از ترجمه ... در ثامن شهر شعبان ... سنة احدی و ثلثین و مائة بعد الالف اتفاق افتاد بر دست حقیر ... محمد کاظم بن شاه محمد التبریزی ... و الحمد الله رب العالمین.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی، مجدول، با سر لوح زرین و آراسته؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۴۵۹گ، ۲۵ سطر (۱۵×۲۶)، اندازه: ۲۳×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۳۱۸۶]

● حدیقة الازهار و نفایس الافکار / ادبیات / عربی

ḥadīqat-ul azhār wa nafāyis-ul afkār

دراین کتاب حکایات و داستان‌های شگفت انگیز آمده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۰۰

آغاز: هذا کتاب جامع غرائب الحکایات المشتهرات و الظریفات و العجیبات. و سمیته بحدیقة الازهار و نفاس الافکار. بسمله. و به نستعین. باب ماجاء عن عبدالله بن عباس بن قوة جنان و فراسة لسان. قیل انه دخل علی معاویة وعنده عبدالله بن زبیر؛ **انجام:** لاتنکری هذا النحول فذی ×× نفسی تذوب علیك من نفسی.

تم هذا الکتاب بالخیر و البرکة، لجناب سرکار زبدة المشایخ شیخ محمد خان السرتیب، نجل الافخم شیخ المشایخ شیخ فارس دام مجده

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۱گ، ۱۹سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۴ - ۳۰۶]

● حدیقة الاسلام = ترجمه خطبة البیان / حدیث / فارسی

hadīqat-ol eslām = t.-ye xotbat-ol bayān

موسوی، محمد کریم بن محمدحسین

mūsavī, mohammad karīm ebn-e mohammad-hoseyn

وابسته به: خطبة البیان = خطبة الافتخار = الملحمة؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

اهداء به: فتحعلی شاه قاجار

در شرح و ترجمه خطبة البیان در هفتاد کلمه.

آغاز: بسمله الحمد لواهب المکارم و الشکر لصاحب المراحم و الصلوة علی خیر النفوس الزکیة محمد و آله الطاهرین و بعد مخفی نماند بر سالك راه حق و عرفان و طالب هدایت و رضوان که معرفت خالق و صانع ... سبب اظهار این کلمات آن بود که روزی سلمان فارسی و ابوذر غفاری و عبدالله عباس از حضرت شاه ولایت و ماه هدایت آن اصل نجابت مرتضی علی (ع) در وقت خلافت استفسار نموده اند ... پس از جهت این آنحضرت هفتاد کلمه بیان نمود آنرا خطبه البیان نام نهاده شد

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۸۶

خط: نستعلیق، کا: عبدالله استرابادی، تا: جمعه ۲۱ ربیع الثانی ۱۲۴۴ق؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۴۵]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۳۸۷

آغاز: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: عبدالله استرآبادی، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۲۴۴ق؛ مهر: «منوچهر»؛ تملك: منوچهر میرزا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز با عبارت: «السلطان ابوالحسن علی بن موسی الرضا(ع)»، ۷۱گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۵۷]

● **حدیقة الافراح لإزاحة الاتراح** / تراجم / عربی
ḥadīqat-ul afrāḥ li-'izāḥat-il atrāḥ

شروانی، احمد بن محمد، ۱۲۰۰ - ۱۲۵۰ ؟ قمری
šarvānī, ahmad ebn-e mohammad (1786 - 1835)

تذکره ای است شبیه «سلافة العصر» که مؤلف در آن لطایف ادباء و شعرای عصر خود را جمع آوری نموده؛ مشتمل بر شش «باب»: ۱. لطایف لطفاء الیمن المیمون و حکایات یسر بها کل محزون؛ ۲. لطایف نبغاء الحرمین الشریفین فی حکایات ابهی و اصفی من العین؛ ۳. لطایف بلغاء مصر و محاسن طرایف الشام و العراق و حکایات الذمن الضرب فی المذاق؛ ۴. لطایف نبهاء الروم و المغرب و حکایات تشتمل علی ما هو المعجب المطرب؛ ۵. لطایف اذکیاء البحرین و عمان و حکایات قلایدها افخر من سموط المرجان؛ ۶. لطایف ادباء الهند و العجم و حکایات یزول بذکر هن کل هم و غم.

آغاز: نحمد من لم تزل امورنا منظمة بما نثرت علینا ایادی نعمه و نصلی و نسلم علی سیدنا محمد خیر من نطق بالضاد و احمد من لهج بالبلاغة و افاد نجم الهدی و علمه ...

چاپ: کلکته، ذ۱۲۲۹ق؛ بولاق، ۲۶۵ص، ۱۲۸۲ق؛ مصر، ۱۳۰۲و۱۳۰۵ق.

[سرکیس ۱۱۲۰/۱؛ ذیل چلبی ۳۹۷/۲؛ الذریعة ۳۸۰/۶؛ مؤلفین مشار ۵۰۰/۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۳۰/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** من ذا الذی ترضی سجایاه کلها ×× کفی المرء فخرا ان تعد معائبه / قد فرغ القلم من رکوعه و سجوده و انتصابه و قعوده ...

خط: نسخ، کا: علی بن لطف الله بن عبدالله حبشی، تا: ۶ ذیحجه ۱۰۳۷ق؛ در همراهی با شیخ عبدالله بن شیخ مبارک نوشته شده؛ تملک: جلال الدین بن مؤید الدوله ربیع المولود ۱۲۸۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۶-۲۴۲]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۲۶۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۳گ، ۱۹سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۴ - ۳۰۷]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقیل هی اعف الناس فارسل الیها ما لا جزیلا و قال تستعین به علی صیانة جمالها و رونق ادبها ... غفرالله لی ولکم بمحمد و آله الطیبین الطاهرین

خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۰۸گ، ۲۹سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ - ۴۲۳]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۳

از روی نسخه چاپ ۱۲۲۹ کلکته؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، (۷۵۳۵۷)، [ف: ۳ - ۸۶]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۸-ف

نسخه اصل: سازمان لغت نامه دهخدا ش ۲۴۴. در ۶ باب؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۳۱۶]

● **حدیقة الافعال** / حدیث / عربی
ḥadīqat-ul af'āl

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۳

آغاز: فی الکلم الثلاث جمعیاً فالمفتوح من الاسم نحو این استفهامیاً؛ **انجام:** شرح قصیر لانی کنت علی جناح السفر مشوش البال

فصول و ابواب: فصل و باب منظمی ندارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: چرمی، ۱۱۷گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۲۲]

● **حدیقة الاقالیم** = **حدیقة العالم** / جغرافیا / فارسی
hadīqat-ol aqālīm = hadīqat-ol 'ālam

بلگرامی، مرتضی حسین، - ۱۲۰۸ قمری
belegrāmī, mortezā hoseyn (- 1794)

تاریخ تألیف: ۱۲۰۲ق

کتابی است در تاریخ در هفت اقلیم به عدد اقالیم سبعه که احوال زمین و ربع مسکون و داستان‌های عجیب و غریب و تاریخ سلاطین و حکما و بزرگان و مشاهیر از دانشمندان و شعرا را می‌آورد. در آخر دو ملحق نیز از مؤلف دارد.

آغاز: حمد بیحد مر خدای عزوجل را که لسان عالمیان در ادای شکرش شیرین بیان است

انجام: یعنی زیر زمین که عبارت از ارض متقاطر تحتانی است عمارت است و فرمانروایان باشند.

چاپ: لکهنو، سنگی، ۱۸۷۹/۱۲۹۶م، رحلی کوچک (خشتی)، ۶۹۷+۲صص

[نسخه‌های منزوی ۳۹۶۳/۶؛ الذریعة ۳۸۰/۶و۳۸۸؛ استوری ۱۴۲/۱]

۱. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۸۴

خط: نستعلیق، کا: امین بیک، تا: ربیع الثانی۱۲۱۹ق؛ با سرلوح، مجدول؛ حسام السلطنه محمد تقی میرزا در صفر ۱۲۷۲ در تبریز به بهمن میرزا پسر فتحعلیشاه آن را بخشیده بود؛ تملک: فرهاد میرزا در ۱۲۷۲؛ کاغذ: هندی، جلد: روغنی زرین زمینه زعفرانی، ۲۷ سطر (۱۴×۲۶)، اندازه: ۲۲×۳۶سم [نشریه: ۳ - ۱۷۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: موهن لعل لکهنوی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ ذیقعده ۱۲۳۰ق، جا: کودها از توابع جی پور از بلاد هند؛ مجدول، با سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج سبز، ۴۶۶گ، ۲۱ سطر، اندازه:

۲۴/۵×۳۷سم [ف: ۱ - ۳۹۰]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۴۲-۲۷/۱۲

آغاز: بسمله فهرست اقلیم چهارم اصفهان ... بسمله اقلیم چهارم تعلق بآفتاب دارد و در وسط معموری عالم ومسکن اشرف اولاد بنی آدم است وحد اول این اقلیم از؛ **انجام:** یکی گفت از وی که ادب چیست گفت آنست که خود را نشناسی بعون اوسبحانه تعالی اقلیم پنجم اتمام یافت.

اقلیم چهارم و پنجم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۴ جمادی الاول ۱۲۶۳ق (پایان اقلیم چهارم)؛ مجدول محرر؛ جلد: مقوا با روکش کاغذی،۱۲۵گ،۱۷سطر، اندازه: ۱۶×۳۰سم [ف: ۳-۱۶۰۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۶-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۵ الیوت؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۷۵]

● **حدیقه امان اللهی** / تراجم، تاریخ ایران / فارسی

hadīqe-ye amān-ol-lāhī

رونق، عبدالله بن محمد، ق۱۳ قمری

rawnaq, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 19c)

اهداء به: امان الله خان دوم والی کردستان

تاریخ تألیف: ۱۲۶۵ق

تذکره سرایندگان کرد هم عصر با مؤلف است در یک «مقدمه» و یک «خیابان» و دو «گلبن» و یک «جویبار» و یک «گلدسته» نگاشته است.

چاپ: به کوشش خیام پور، تبریز، ۱۳۴۴ ش

[فهرستواره منزوی ۱۸۹۹/۳؛ الذریعة ۱۸۳/۲۶]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۶۱-۳۴/۳۱

آغاز: بسمله. ازهار اشجار صدیقه بیان انفسی وآفاق واثمار جهان آبسال زبان ما سوی ... اما بعد چنین گوید محرر این مسود بلبل گلبن حدیقه صفا ... المتخلص برونق؛ **انجام:** طغرا نویس دفتر ایجاد زین ستم ×× فهرست نه کتاب فلک را به دم نوشت / تا تیرخصم را بشه آفاق شدهدف ×× بر عرش شد شرار دل شحنه نجف / منت خدایرا که بنام نامی ... این دفتر بپایان آمد ... درحضرت خسرو ان بغیر تار نخی نه یا علی مدد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۶۱۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۱۲

بی کا، تا: ۱۳۲۰ق [د.ث. مجلس]

● **حدیقة الانس** / اخلاق / فارسی

hadīqat-ol ons

منشی باشی، عیسی بن محمد، ق۱۳ قمری

monšī-bāšī, ʻīsā ebn-e mohammad (- 19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف: ۱۳۰۶ق

نصایح اخلاقی مختصری است نثر مؤلف چندان سلیس و روان نیست و پیچیدگی‌هایی دارد. دارای سه «فصل»: ۱. کلمات و سخنان ائمه دین سلام الله علیهم اجمعین؛ ۲. نصایح و اندرز حکماء؛ ۳. نصایح و اندرز حکماء. از زندگی او جز چند سطری که در آغاز کتاب از احوال خود یاد کرده اطلاع بیشتری نداریم: «این کمترین چاکران دربار فلک اقتدار عیسی بن محمد که قریب ده سال است در سلک چاکران منتظم و اکنون در اداره نظام به منشی‌باشی‌گری سرافراز است و از هشت سالگی اوقات خود را صرف درس و مشق کرده محض تربیت و تحصیل معنی انسانیت که آرایش جوهر انسانی دوست به فحص علم و کسب معارف اقدام تا کنون که مرحله عمر به بیست و چهار سال رسیده است با تحریرات احکام و فرامین نظامی غالب اوقات را در اقتباس کمالات نوعی مواظبت که آسایش از تعب و روز از شب نشناختم تا به فضل خدا خود را قابل خدمات دیوانی کرده این چاکر آستان که دستم از نقد و جنس تهی در بحر تفکر غوطه وی گردیده چنان دانست که در نظر انور شاهنشاه عصر ... ناصرالدین شاه قاجار ... متاعی بهتر از عرض هنر نیست ... به متخیله ام گذشت چند فصلی از مواعظ و نصایح ائمه و پادشاهان سلف و حکمای دانشمند که این مدت در کتب سیر دیده و در سینه خود ذخیره کرده با کلک شکسته و خاطر پژمرده به رشته تحریر کشیده تقدیم حضور باهر النور خدیو بی مثال که تا ابد زنده و دولتش پاینده باد نماید.»

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۶۱

آغاز: به غیر حمد تو در لوح سینه ما نیست ×× به این نمک غزلی در سفینه ما نیست / شکر و سپاس بی قیاس حضرت صانعی را سزاست که بیاض چهره خوبان را به سواد خط مشکین و نقطه ریزی خال عنبرین آراسته؛ **انجام:** و در صحیح بخاری[و] مسلم است عادلان روز قیامت همه بر منابر نور باشند

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شعبان ۱۳۰۶ق، نسخه اصلی است که تقدیم ناصرالدین شاه شده؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول؛ جلد: مخمل سبز، ۳۷گ، ۹ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۹۶]

● **حدیقة الانصاف** / اخلاق / فارسی

hadīqat-ol ensāf

سرمست، عبدالکریم بن محمود، ق۱۴ قمری

sarmast, ʻabd-ol-karīm ebn-e mahmūd (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۵ق

در عرفان و اخلاق است که در چهل و نه سالگی ساخته است. آثار سه شاعر: آخوند ملا علی ضیایی، میرزا فتح الله جلالی و آقا میرزا شکرالله پسر مسکین که چهار تقریظ و ماده تاریخی برای

انجام یافتن کتاب در ۱۳۰۷ سروده‌اند و در دیباچه هست. نام مؤلف و کتاب و تاریخ ۱۲۷۹ و ۱۳۰۱ و ۱۳۰۷ و ناصر الدین شاه و ظل السلطان که مؤلف می‌گوید به سپاهان از چاکران او شده و به امور و علم و عمل نظامی در دستگاه او پرداختم، در دیباچه هست. رساله‌ای است در پاسخ پرسش‌های سیاح یمنی.
چاپ: ایران، سنگی، ۱۳۰۷ (تاریخ تألیف ۱۳۰۵)، رقعی، ۱۵+۴۰۹صص
[الذریعه ۳۸۰/۶؛مشار۵۵۶؛ فهرستواره منزوی ۲۹۵/۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۰۲
کا: محمد رضا بن آقا غلام حسین تاجر هراتی، تا: رجب ۱۳۰۷ق (لوی ئیل)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۱گ، ۱۴سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۶۴۹]

● حدیقة الانظار / عربی

ḥadīqat-ul anẕār

کشکول، محمد علی

kaškūl, mohammad ʻalī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۴۳۷
آغاز: بسمه. هذه رسالة حدیقة الانظار فی مشیخة الکافی و الفقیه ... الجزء الاول من الباب الاول؛ **انجام:** و ابن ابی عمر و من ذکر قبلها انما یرون عن ابی ریاح الجلیل
از محمد علی کشکول؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۵ق
[الفبائی ف: ۲۱۹]

● حدیقة الانظار فی مشیخة الفقیه و التهذیب و الاستبصار / رجال / عربی

ḥadīqat-ul anẕār fī mašīxat-il faqīh wa-t tahḏīb wa-l istibṣār

حائری، محمد علی بن قاسم، ق۱۳ قمری

hā'erī, mohammad ʻalī ebn-e qāsem (- 19c)

وابسته به: تهذیب الاحکام فی معرفة الحلال و الحرام؛ شیخ طوسی، محمد بن حسن (۳۸۵-۴۶۰)؛ الاستبصار فیما اختلف من الاخبار شیخ طوسی، محمد بن حسن (۳۸۵-۴۶۰)؛ مشیخة من لا یحضره الفقیه = مشیخة الفقیه شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

این کتاب همچون «اکمال منتهی المقال» او تکلمه و تتمه «منتهی المقال» شیخ ابوعلی محمد بن اسماعیل حائری (۱۲۱۶ق) است. وی در پایان اکمال، هدف خویش را این چنین بیان می‌کند: «و اما الفائدة الخامسة من الکتاب فشرعنا باتمامها و جعلناها کتابا علی حده و سمیناه بحدیقه الأنظار فی مشیخة الفقیه و التهذیب و الاستبصار». نویسنده در آغاز به اخبار مرویه از صدر اسلام تا زمان صادقین علیهما السلام و اصول اربعمائه و کتب محمد های سابق و لاحق اشاره کرده سپس به تعریف و موضوع علم رجال و فوائد آن در دو صنف (بخش) پرداخته است: صنف ۱. دارای پنج «فائده»: ۱) بیان ان هذ العلم هل هو من مکملات علم الفقه و محسناته او من متمماته و مقدماته، ۲) ان الظن فی المسائل الرجالیه حجه و معتبره اولا، ۳) ان تصحیح الغیر کاف و یجوز الاعتماد علیه ام لا، ۴) تعدیل الروات و جرحهم هل هو من الشهاده او من باب النساء، ۵) فی انه اذا تعارض الجارح و المعدل فهل یقدم الجارح او یقدم المعدل. صنف ۲. دارای شش «فائده»: ۱) کیفیة الرجوع الی کتب الرجالیة، ۲) بیان انواع تحمل الحدیث، ۳) بیان العلائم الظنیة علی المدح و الذم، ۴) تحقیق قول اهل الرجال فی بعض الروات، ۵) بیان مطالب خمسه: الاول ان خبر الحسن ما علم کون راویه امامیا ممدوحا بغیر التوثیق. الخ، ۶) بیان مطالب ثلثة: الاول فی بیان بعض علائم الجرح و التعدیل، الخ.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۱۴۳۷
آغاز: الجزء الاول من الباب الاول کتاب الاستبصار ... اعلم ایدک الله تعالی ان الظاهران تدوین الاخبار المرویة عن النبی و سایر اهل بیته الاطهار لم یکن معروفا من صدر الشریعة الی زمان الصادقین علیهما السلام؛ **انجام:** و منها ملاحظة الراوی فان ابی ایوب (کذا) و ابن ابی عمیر و من ذکر قبلهما انما یروون عن ابی ریاح الجلیل لاعن غیره.
خط: نستعلیق تحریری، کا: شفیع بن عبدالمجید مازندرانی، تا: ربیع الثانی ۱۲۴۷ق، جا: کربلا؛ با دستخط شریف محمد صالح بن میرزا فضل الله بن محمد حسن علامه حائری قاسمی مازندرانی در جمادی الاول ۱۳۳۸ مبنی بر نام مؤلف و رساله، محشی به لفظ «منه»؛ واقف: محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶۱گ، ۲۴- ۲۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۷ - ۱۳۴]

● حدیقة الانوار = تفسیر آیه نور / فلسفه، تفسیر / فارسی

hadīqat-ol anvār = tafsīr-e āye-ye nūr

طولی، حسین بن صدرالدین، ق۱۱ قمری

tūlī, hoseyn ebn-e sadr-od-dīn (- 17c)

در اثبات وحدت وجود، در ریاض و الذریعه توصیفی از این کتاب شده که با این نسخه مطابقتی نداشته و نیاز به بررسی بیشتری دارد
آغاز: سپاس بی قیاس خالقی را که بقدرت کامله
انجام: و آن که از ظلمت ضدش بنهاد او
[الذریعه ۳۸۱/۶؛ریاض العلماء ۹۶/۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۵۸

کا: علی بن محمد رضا، تا: ۱۲۹۷ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۸×۱۹/۸سم [رایانه]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۱۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ص (۱۸۰–۲۰۰)، ۱۷–۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲/۵سم [ف: ۳۲ – ۲۴]

۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۷۱/۱

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ، قطع: رقعی [ف: ۳۱۹]

● حدیقة الانوار / تفسیر / عربی

ḥadīqat-ul anwār

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۱۷/۳

در یک مقدمه و سه فصل و خاتمه در تفسیر سوره نور به عربی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۵ – ۲۲۲]

● حدیقة البدایع / ادبیات / فارسی

hadīqat-ol badāye'

طبسی، محمد رفیع بن عبدالواحد، ق۱۳ قمری

tabasī, mohammad rafī' ebn-e 'abd-ol-vāhed (- 19c)

به دستور: میرزا زین العابدین از دودمان حسین خان برای میرزا محمد باقر پسر او

تاریخ تألیف: ۱۲۲۶ق؛ محل تألیف: شیراز

در یک «مقدمه» و یک «فاتحه» و سه «خیابان» و یک «خاتمه»: مقدمه در بیان سبب تألیف کتاب؛ فاتحه در تعریف انشا و موضوع آن و بیان فصاحت در چهار نهال: ۱) در تعریف انشاء، ۲) بیان فصاحت، ۳) اصول ترسل، ۴) اوصاف الفاظ؛ خیابان ۱. در دو شجره: نخستین آن دارای دو «شکوفه» ۱) اطناب، ۲) ایجاز، شجره دوم در تشبیهات جامع؛ خیابان ۲. دارای چهار «شجره» نخستین در مجاز دارای دو «غنچه» (مجاز لغوی و عقلی)؛ خیابان ۳. محسنات بدیع دارای دو گلبن: ۱) محسنات معنوی دارای ۵۲ غنچه، ۲) محسنات لفظی دارای ۱۸ شکوفه؛ خاتمه در سرقت و انواع آن.

آغاز: بسمله. حدیقه بدایع سخنوری و گلشن صنایع زبان آوری شاداب مشرب حمد و ثنا گستری متکلمی است خبیر که از دار الانشاء ارادتش دیباچه خلق الانسان علمه البیان نقطه ایست از قلم صنع صنیعش بر صفحه کتاب وجود انسانی چکیده ...

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** در حین تفرقه احوال و تشتت بال رقم زد کلک استعجال گردید

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج تریاکی، ۹۰گ، ۱۴سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۳ – ۳۰۳۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۰۶/۸

آغاز: ریحان بر لوحه چمن نگارد. قدیری که شمع باسطوع دیده ها در پرده ز جاجی چشم از افروختگی نار اقتدارش استعاره ای؛ **انجام:** شکوفه هجدهم: مستزاد و آن دو نوع است: یکنوع آن که آنچه در آخر مصرع گفته نشود معنی تمام نباشد. مثال: آن کیست که تقریر کند حال گدا را، در حضرت شاهی. کز ناله بلبل چه خبر باد صبا را ...

از اوایل فاتحه تا آغاز شکوفه هفدهم؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا:۱۳۳۷ق؛افتادگی: آغاز و انجام؛ در صفحه ۲۴ چند بیت متضمن مضامین زیبا و یک رباعی با صنعت قلب مرکب نگاشته شده. یکی از ابیات که به وزن شاهنامه سروده این است: «چو خواهد شدن عالم از ما تهی / گدائی بسی به ز شاهنشهی»؛ جلد: چرم مشکی، ۴۶ص (۹۲–۱۳۷)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۷/۱ – ۱۲۸]

● حدیقة البدایع / عروض و قافیه / فارسی

hadīqat-ol badāye'

در دیباچه نامی به کتاب داده نشده و این نام از باستانی راد است. در الذریعه (۳۷۹/۶) از حدیقه در قافیه از محمد نجف کرمانی مشهدی (– ۱۲۹۲) یاد شده است. در این رساله از معتمد الدولة و سید الوزرا (قائم مقام) یاد شده (۳۹ و ۹۲) و شعرهای خود مؤلف و سلطان و دیگران در آن هست و ماده تاریخ صبا در مرگ آقا محمد خان دارد (۷۱) در پنج حدیقه است: ۱. ماهیت شعر؛ ۲. معنی لفظ شاعر و نخستین کسی که شعر ساخته است؛ ۳. فصاحت و بلاغت و محسنات بدیعی در دو قسم؛ ۴. عروض و قوافی؛ ۵. اصطلاحات شعری.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹۹/۲

آغاز: حدیقه اولی در ماهیت شعر است مخفی نماند که ما یتکلم به الانسان یا منثور است یا منظوم؛ **انجام:** برای فصاحت و بلاغت اهل داند. نه هر که چهره بر افروخت دلبری داند (تمام شد فی ۱۸ شهر شعبان المعظم سنه ۱۲۴۸)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۸ شعبان ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۱گ (۳۲–۱۱۲)، ۱۶ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۲۰۵۱]

● حدیقة البکاء / تاریخ معصومین، شعر / فارسی

hadīqat-ol bokā'

ترکی شیرازی، محمد حسین، – ۱۳۳۰ قمری

torkī šīrāzī, mohammad hoseyn (- 1912)

دیوان سروده های او در دو جزء در ۱ مجلد. جزء اول به نام حدیقة البکاء در سوگواری و دوم «لاله زار» در غزل.

آغاز: بسمله و به نستعین، ثنا و ستایش خاص حکیمی است که. الخ.
چاپ: بمبئی، ۱۳۱۴ق
[فهرستواره منزوی ۱۶۱۶/۳؛ الذریعه ۱۶۹/۹؛ فرهنگ سخنوران ۱۱۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** السلام علیك یا ابا عبداله، السلام علیك یابن رسول الله. در اینحالت دید که ابری از آسمان بزیر آمده و مردان.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۲۷۸گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱ - ۳۰۱]

← الحدیقة التحمیدیة ⟵ حدائق الصالحین

● **حدیقة التشبیه و التمثیل = گلزار شبیه خوانی** / ادبیات / فارسی
hadīqat-ot tašbīh va-t tamsīl = golzār-e šabīh-xānī
فانی مطلق، عربعلی، قرن ۱۵ قمری
fānī motlaq, 'arab-'alī (-20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۷۱
آغاز: بسمه تعالی، هذا کتاب حدیقه التشبیه و التمثیل یا گلزار شبیه‌خوانی؛ **انجام:** و از این حقیر در دنیا و آخرت بگذرد انشاءالله عربعلی فانی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۷۵ [احتمالاً شمسی]؛ ۴۲۴گ؛ واقف: عربعلی فانی مطلق، تیر ۱۳۷۶ش [رایانه]

● **حدیقه ثانی** / شعر / فارسی
hadīqe-ye sānī
حزین، محمد علی بن ابی طالب، ۱۱۰۳ - ۱۱۸۰ قمری
hazīn, mohammad 'alī ebn-e abī-tāleb (1692 - 1767)
این مثنوی را حزین برابر حدیقه سنائی انشاء نموده و تا آنجا که نگارنده جستجو کرد نامی برای آن نیافت جز اینکه در اوایل کتاب گوید: «عندلیب قلم زطبع حزین ×× طلبیدی حدیقه دومین»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۱/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق، جا: مراد آباد هند [ف: ۳ - ۲۱۸]

● **حدیقة الجعفریة** / کلام و اعتقادات / عربی
ḥadīqat-ul ja'farīyya
مرجانی طالقانی، عبدالعلی، ق۱۳ قمری
marjānī tāleqānī, 'abd-ol-'alī (- 19c)
تاریخ تألیف: رجب ۱۲۹۴ق
مؤلف از شاگردان صاحب قصص العلماء است. رساله مختصری است در ابطال جبر و تفویض که ضمن ۱۰ «حدیقه» و «خاتمه» ساخته شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۰۲
آغاز: الحمدلله و نشهد ان لا اله الا الله و انه مالك الملك؛ **انجام:** فافحم ابا حنیفه و مضی البهلول و ترکه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فهرستی، ۳۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۹۳]

● **حدیقة الحساب** / ریاضیات / فارسی
hadīqat-ol hesāb
نامی، ق۱۰ قمری
nāmī (- 16c)
تاریخ تألیف: ۹۴۶ق
در یک «مقدمه» و دو «مقاله» و «خاتمه». مقدمه در شش «تنبیه»، مقاله اولی در حساب ریاضیین در سه «باب»، مقاله دوم در حساب اهل سیاق در چهار «قاعده».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۰۰
آغاز: و اجلال ماه برج نقابت و رفعت و اقبال نور فلك حشمت و کامرانی؛ **انجام:** شد تمام این کتاب و هست امید ×× که در آید به چشم اهل نظر / آخرالامر یافتم تاریخ ×× هم به توفیق خالق اکبر / راستی در حساب تاریخ است ×× در همه کار راستی بهتر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ:ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۳۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۹/۳سم [ف: ۲ - ۲۱۰]

● **حدیقة الحقایق** / شعر / فارسی
hadīqat-ol haqāyeq

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۵۶
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **حدیقة الحقیقة** / عرفان و تصوف / فارسی
hadīqat-ol haqīqa
جامی، محمد بن مطهر، ق۷ قمری
jāmī, mohammad ebn-e motahhar (- 13c)
در چهارده «باب» پس از چند فصل دیباچه و در چهارده ماه و چهارده روز از ذیحجه ۶۴۱ تا ۴ صفر ۶۴۲ ساخته شده است.
آغاز: حمدله صلات و علی ملائکته المقربین ... بدانکه وفقک الله که آن دین که خدای

چاپ: تهران در ۱۳۴۳
[دیباچه التصفیه فی احوال المتصوفه چاپ یوسفی در ۱۳۴۷؛ دیباچه چاپ همین حدیقة الحقیقة از محمدعلی موحد در ۱۳۴۳؛ نسخه‌های منزوی ۱۲۲۳؛ تاشکند ۶۰۷/۸؛ اونس ص ۸؛ مقامات ژنده پیل ص ۲۴۱؛ فهرستواره منزوی ۲۹۵/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۸-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 11410؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن ابی یزید بسطامی ملقب به برهان باخرزی، تا: سه‌شنبه ۱۵ جمادی الاول ۷۰۶ق؛ ۱۱۸گ [فیلمها ف: ۱ - ۷۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۹۹/۱۴
بندی از حدیقة الحقیقة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۶۷۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۲-ف
خط: نستعلیق، کا: محمد اعظم بن شیخ سلطان احمد جامی احمدی، تا: پنج‌شنبه ۱۳ جمادی الثانی ۱۳۶۲ق؛ ۳۴۳گ، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲ - ۱۲۲]

● **حدیقة الحقیقة = فخری نامه** / شعر / فارسی
hadīqat-ol haqīqat = faxrī-nāme
امیر خسرو، خسرو بن محمود، ۶۵۱ - ۷۲۵ قمری
amīr xosrow, xosrow ebn-e mahmūd (1254 - 1326)

یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۱۲
خط: نستعلیق خوش، کا: شیخ احمد کاتب یوسفی تبریزی، بی‌تا؛ مجدول، دارای سر لوح؛ ۲۶۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۹۱]

● **حدیقة الحقیقة و شریعة الطریقة = فخری نامه** / شعر / فارسی
hadīqat-ol haqīqat va šarī‘at-ot tarīqa = faxrī-nāme
سنایی، مجدود بن آدم، ۴۷۳؟ - ۵۲۵ ؟ قمری
sanāyī ‹majdūd ebn-e ādam (1081 - 1132)
تاریخ تألیف: ۵۲۴ و ۵۲۵ ق
مثنوی است عرفانی که به ۳ نام خوانده شده است. در ۱۰ «باب» سروده شده و انشاء آن ۱۳ ماه طول کشیده است. محمد بن علی رفا (رقا، رقام) که معاصر با حکیم مزبور بوده بعد از وفات آن حکیم در عهد یمین الدوله بهرام شاه بن مسعود غزنوی (۵۱۲-۵۴۷) به جمع و ترتیب آن پرداخته و مقدمه‌ای بر آن نوشته و نام آن را فخری نامه معین کرده به مناسبت لقب بهرامشاه غزنوی که فخرالدوله بوده است. چنانکه از مکتوب حکیم سنائی به بهرامشاه غزنوی و مکتوب منظومی که به برهان الدین به بغداد نوشته و راجع به این کتاب و صحت مندرجات آن استفتاء کرده و آنچه محمد بن علی الرقا در مقدمه حدیقه نگاشته، برمی‌آید، پس از اتمام حدیقه و اطلاع جمعی بر مندرجات آن (تصور می‌شود که اطباء و منجمین و علماء که در دربار بوده و بیانات سنائی را در باب نهم در ذیل ثنای شاه مخالف منافع خود دیده، تمایل به تشیع و علاقمندی سنائی را به خاندان حضرت پیغمبر (ص) که از اشعار حدیقه آشکار است بهانه نموده و خواسته‌اند که او را آزار کنند، مکتوب و منظومه وی به بهرامشاه و برهان الدین کاملاً صریح در این مطلب می‌باشد) ناچار شده که نظر پادشاه و رئیس علماء اسلام (در آن دوره) را به خود جلب نماید، نسخه‌ای از حدیقه را پاکنویس و به بغداد پیش ابوالحسن علی بن ناصر غزنوی (برهان الدین) مشهور به بریان فرستاد تا فتوی بر صحت مندرجات آن دهد. خطاب به وی چنین می‌گوید: «عددش هست ده هزار ابیات ×× همه امثال و مدح و پند و صفات / گفتم این و برت فرستادم ×× در کنج علوم بگشادم / کبوترا این سخن پسند آید ×× جان من ایمن ز گزند آید». نسخه‌ها در ابواب و تعداد ابیات همسان نیستند و تفاوت در آنها بسیار زیاد است گرچه در این مکتوب سنائی تعداد را ده هزار می‌داند؛ لذا برخی بر آن هستند که محتملاً سنائی پس از آن نیز متناوباً اشعاری را بر آن افزوده باشد.
فهرست منظوم آن عبارت است: باب اول بیان تحمید است ×× محض تنزیه و صرف توحید است / باب ثانی ثنا ونعت رسول ×× و آن بهر چار یار گشته قبول / باب ثالث زعقل گویم من ×× زآنکه گنجد در ومجال سخن / باب رابع زعلم و خواندن علم ×× گفت خواهم ز روی دانش و حلم / باب خامس زعشق و تعبیرش ×× کز کجا تا کجا است تأثیرش / باب سادس زغفلت و نسیان ×× گرچه مستولیست بر انسان / باب سابع زحال دشمن و دوست ×× که بیابی هرآنچه سیرت اوست / باب ثامن ز گشت افلاك است ×× که چنین جایز است و ناپاك است / باب تاسع ثنای شاه جهان ×× آنکه دشمن ز تیغ اوست نهان / باب عاشر صفات این تصنیف ×× که نه بینی دیگر چنین تألیف.
مشهور است که حکیم سنائی حدیقه را در مدت یکسال تمام کرده که می‌گوید: «شد تمام این کتاب در مه دی ×× که در آذر فکندم آن را پی / پانصد و بیست و چار رفته زعام ×× پانصد و بیست و پنج گشته تمام»، اما آقای مدرس رضوی این بیت را از روی نسخ متعدد این طور صحیح دانسته و ضبط کرده: «پانصد و بیست و پنج رفته ز عام ×× پانصد و سی و چار گشت تمام».
آغاز: ای درون پرور برون آرای ×× وی خرد بخش بی خرد بخشای / خالق و رازق زمین و زمان ×× حافظ و ناصر مکین و مکان
انجام: پانصد و بیست و پنج گشته تمام ×× پانصد و بیست و چهار رفته زعام / باد بر مصطفی درود و سلام ×× ابد الدهر صد هزاران عام / صد هزاران ثنا چو آب زلال ×× از رهی باد بر

محمد و آل
چاپ: مشار فارسی ۲/۱۷۳۱؛ به اهتمام مدرس رضوی چاپ شده
[نسخه‌های منزوی ۲۷۶۱/۴؛ الذریعة ۳۸۲/۶ و ۳۹۶/۲۲؛ مشار فارسی ۱۷۳۱/۲: نشانی ۱۴چاپ؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۱۱/۱؛ فهرستواره منزوی ۷۸۶/۱۰]
شرح و حواشی:
۱- الهی نامه = منتخب حدیقة الحقیقة = گزیده حدیقة الحقیقة = لطیفة العرفان = نغز مغز؛ سنایی، مجدود بن آدم (۴۷۳-۵۲۵)
۲- حدیقة الحقیقة سنائی (منتخب)؛ ثنائی مشهدی، حسین بن محمد (-۹۹۶)
۳- لطایف الحدایق من نفایس الدقایق؛ عباسی، عبداللطیف بن عبدالله (-۱۰۴۸)
۴- مرآت الحقایق = دیباچه حدیقة الحقیقه؛ عباسی، عبداللطیف بن عبدالله (-۱۰۴۸)
۵- حدیقة الحقیقة سنائی (منتخب)؛ شماعی، محمد علی بن محمد تقی (-۱۳)
۶- مفتاح الحدیقه (الف)
۷- لطائف اللغات = شرح حدیقه سنایی
۸- نورالحدیقه لاهل الحقیقه = منتخب حدیقة الحقیقة سنائی
۹- شرح حدیقة الحقیقة = حاشیه حدیقة الحقیقة

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۸۳
بی کا، تا: ۵۳۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۴۴گ، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۸سم [رایانه]
۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱عکسی
نسخه اصل: بغداد لی وهبی بایزید ۱۶۷۲، در دو جلد؛ کا: بوسعید مودود بن قلج اصفهانی هروی، تا: سه‌شنبه ۷ شول ۵۵۲ق، جا: استانبول، برای سدید الدین ابوعلی حسن بن غازی صانع قونوی؛ عکس نسخه؛ ۲۲۰گ [ف: ۱ - ۵۳۱]
تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۹۰/۱بخش۳
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۱۲۳]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۳-ف
نسخه اصل: اسعد افندی ش ۱۳۸۷؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶ و ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۴۱گ [فیلمها ف: ۱ - ۷۵]
تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۸۸بخش۳
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۱۲۳]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۹
خط: نسخ، کا: عبدالله بن احمد بن اسعد تاجی، تا: دوشنبه ۲۴ رمضان ۶۹۱ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۸گ، ۱۷سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [سنا: ف: ۱ - ۱۵۴]
۵. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲
در مقدمه چند قصیده نیز از سنائی دارد؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن احمد بن اسعد آقاجی، تا: ۶۹۱ق [نشریه: ۱ - ۸]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۸۸
آغاز: دین مصطفا سالار بر طریق برادران کن کار ... مکن آخر برادری پیش آر وز میان این حجابها بردار؛ **انجام:** برتر آنکس که یکدیگر و بیت بخواند ژاژخا ... باشد آنکس سخن و رو شاعر خلق از ایشان
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح از طاهر هاشمی، مجدول، با یادداشتی بدون امضا در معرفی این نسخه و در آن نوشته شده کاغذ نسخه خان بالغ یا صالحی و تاریخ کتابت آن شاید پیش از قرن هشتم هجری، تخمین آوردن حروف گ و چ و ز و پ به صورت عربی عنوان شده؛ مهر: «سید الدوله» (بیضی) مورخ ۱۳۳۴ق، «لطف عبدالقادر» (بیضی)؛ یادداشتی از طاهر سید زاده هاشمی مورخ ۱۳۲۸ش مبنی بر به ارث رسیدن کتاب از پدرش شیخ قیدار سی الدوله هاشمی به وی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۳گ، ۱۶سطر (۶/۳×۱۴/۷)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [رایانه]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۴۶
آغاز: و علم ینتفع به یا نوری ناکاسته کی در ظلمات او را و دیگرانرا؛ **انجام:** برابر
قسمتی از مقدمه سنایی و فهرست ابواب (۱-۲۴)، و مثنوی حدیقه ده هزار بیت (۲۵-۴۸۵)؛ خط: نسخ کهن، کا: محمد بن مهدی خواجه جمکرانی قمی، تا: ۷۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: ملک الشعرا بهار، عبدالله قاضی مشهدی؛ مهر: محمد علم الهدی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۸۵ص، ۲۳ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۸ - ۵۸]
تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۰-بهار
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۶۶۰]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶/۱-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۱۷۶۲؛ خط: نستعلیق، کا: مسعود بن منصور بن احمد متطبب، تا: صفر ۷۹۱ق؛ ۱۰۸گ (۱-۱۰۸)، ۲۹ سطر، [فیلمها ف: ۱ - ۴۰۹]
۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۴۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ طرز تنظیم آن تقریباً با نسخه چاپ بمبئی مطابق، مکتوب سنائی به بهرامشاه نیز در آخر نسخه، بالای صفحه نخستین رضی کتابدار شاهزاده بهمن میرزا پسر نائب السلطنه، عباس میرزا، بودن آن را درکتابخانه این شاهزاده به سال ۱۲۴۸ یادداشت کرده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۲۷۲ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف:۲-۵۰۰]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۶
آغاز: سپاس و ستایش آن خدایی را که به خدایی سزاوارست
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ظاهراً قرن ۹؛ مجدول مذهب، دیباجه این نسخه جز آن است که علی بن محمد الرفا نوشته، طرز سخن و نگارش حکم می‌کند که انشاء خود سنائی است؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج، ۱۶۳گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۵۹]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۱/۱۶-ف

نسخه اصل: اونیورسیته ش ۵۳۸. منتخب آن است؛ خط: نستعلیق ریز و خوش، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۲۶ق؛ ۷گ (هامش ۵۵۴ر-۵۶۰پ)، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۴۲]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۱/۲

آغاز: الحمدلله الخبیر بخفیات الضمایر الحکیم بخبیات السرایر المنزه عن الامثال و النظایر المقدس عن ان یدرکه الابصار؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: سه‌شنبه دهه اول جمادی الثانی ۸۳۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۹گ (حاشیه ۱۵پ-۲۷۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳۶ - ۴۲۷]

۱۳. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۸۶/۱بخش۳ و ۱۸۷/۱بخش۳

نسخه اصل: دیوان هند ۳۷۴۴؛ کا: گلشنی هروی، تا: ۸۸۴ق [ف: ۱۲۳]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷/۳-فیروز

آغاز: اللهم بسمک القدوس قدسنی منی، سپاس و ستایش مبدعی را که سخن پاک و سخن دان و سخن گوی را ابداع کرد و حمد و مدح مخترعی را که به پرتو آن دو شریف صورت و ماده را اختراع کرد و نگارگر وجود را و آن طبیعت کل بود به واسطه این صورت و ماده و نگارستان وجود و آن جسم اعظم بود در سه بعد جلوه کرد. پس از سخن دان کل علت دهر ساخت و از سخن گوی پاک علت زمان و بعد از آن هفت پدر علوی و چها مادر سفلی را تنقیب کرد و به واسطه این هفت و چهار، سه فرزند را درین گنبد خانه تقویت کرد و فی الحقیقه عارف و معروف جز نفس ناطقه نیست و جمیع موجودات مدارج اوست و او ناگزیر همه اشیاست و در جمع اشیاء ساریست چون آب در گل و مستی در مل. بیت نخستین این انتخاب با انتخاب دیگر (که آن هم غیر معروف است) یکی است و بیت دوم این است: کفر و دین هر دو در رهت پویان ×× وحده لا شریک له گویان

منتخب آن است: در مجموعه اهدائی فیروز میرزا دو انتخاب از حدیقه سنائی هست که هیچ یک با انتخاب معروف و منسوب به سنائی مطابقت ندارد. یکی انتخابی است بدون دیباچه در مجموعه شماره: ۳۰۶ و دیگری انتخاب حاضر که دارای دیباچه‌ای است و این عنوان‌ها را بالای اشعار دارد: در صفت کلام الله - فی نعت النبی علیه السلام - در مصلحت فرماید - در صفت عدل فرماید؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان علی، تا: ۸۸۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۳ص (۸-۲۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۲۱ - ۱۸۲]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹/۸معیری

آغاز: از بدی هر میوه چون کاسد شدی ×× وقت میوه پختنت فاسد شدی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور قرمز، ۱۴۹ص (۱-۱۴۹)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۳]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۳۹

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ عنوان مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۲ - ۲۱۱]

۱۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۰۱

آغاز: برابر؛ آغاز فصل منثور: این فصلی است که بر سلطان اعظم پادشاه معظم شهنشاه مکرم ... ابوالحارث بهرامشاه بن مسعود بن ابراهیم ابن مسعود انارالله برهانه وخلد ملکه واقتداره نبشته است در معنی آنکه مشتی فقیه شکل دانشمند مانند از سر جهل و نادانی در سخن وی طعن زده بودند از کم علمی؛ **انجام:** برابر. پایان نسخه: سلطان عصر را توفیق ده تا مفسدان را نواخته ندارد که در نواختن ایشان هلاکت دین است و او را توفیق ده تا مصلحان را و حلال خواران ر نیکو دارد ...

خط: نستعلیق، کا: شیخ مرید الدین، تا: ۹۰۰ق، جا: شیراز؛ از نسخه‌ای که در تاریخ ۵۸۴ بوده رونویس شده، مصحح، مقابله شده؛ با این یاد داشت: «این حدیقه حکیم سنائی در بلده رشت ابتیاع شد شهر ربیع الاول و من شهور سنه ۱۲۲۸»؛ مهر: محمد علی، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، مجدول مذهب، با یک سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۶۳۹ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ - ۶۶۲]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تن بد را بهاش جان خواهد ×× دل سنگ تو را تکان باید

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ اصطلاحات و لغات در حاشیه معنی شده، در پشت صفحه اول آمده: «نسخه بخط عبدالرحمن جامی و حاشیه از تحقیقات جامی است» عبارت مزبور درست نیست؛ واقف: تقی مدرس رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۹ - ۱۱۱]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: میشن عنابی، ۲۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۹ - ۱۱۲]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۲گ، ۱۶سطر (۸/۳×۱۷)، اندازه: ۱۶/۷×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۰۴]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: روغنی، ۳۵۴گ، ۱۵سطر

(۶/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۷ – ۳۰۴]

۲۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۸۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول [نشریه: ۷ – ۲۵۶]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۲

آغاز: بسمله، و الحمدلله العالم بخفیات الضمائر الخبیر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن شیخ احمد بن پیر نظر، تا: ۹۰۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۲۳۸گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۵ – ۲]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۸۶–ف

نسخه اصل: دارالکتب المصریة ۲۳ تصوف فارسی (۹۱۷). منتخب آن است؛ خط: نستعلیق، کا: مرشد الدین محمد، تا: ۹۱۸ق، جا: شیراز؛ ۳۹گ (۹۲–۱۳۰)، ۱۳ سطر (۱۰×۱۷) [فیلمها ف: ۱ – ۲۰۶]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۴۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: خالص بن کمال الدین بن محمود کرمانی، تا: ۹۲۰ق؛ مجدول مذهب، دارای یک سرلوح طلائی؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۳۷۹ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۴۹۹]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹–فیروز

خط: نستعلیق، کا: نعیم بن منعم الدین محمد حسینی، تا: ۹۲۳ق؛ با کتیبه مذهب و مرصع، مجدول؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۷۰۰ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۱ – ۶۸]

۲۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۳/۱

آغاز: مقدمه موجود: ملعون شد و آن قارون با آن جبلت و حیلت گفت انما اوثیته علی علم عندی مغرور شد خود را از چنین دریا بکرانه نتوانست بیرون برد ...

مثنوی موجود در این نسخه: فاعل جنبش است و تسکین است ×× وحده لا شریک له اینست؛ **انجام:** مقدمه موجود: باب تاسع صفات این تصنیف ×× که نه بینی دگر چنین تألیف / باب عاشر ثنای شاه آمد ×× که جهان را بدو پناه آمد / تمت. تم الدیباچه الحدیقه و الحمد الله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا. مثنوی موجود در این نسخه: برابر

خط: نستعلیق متوسط، کا: پیر حسین کاتب شیرازی، تا: ۹۳۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۶/۱×۲۶/۹سم [ف: ۴ – ۱۰۵۸]

۲۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۶۳

آغاز و انجام: برابر

نسخه حاضر فاقد دیباچه منثور است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۶۱ق؛ با سرلوح، مجدول، مصحح؛ مهر: «عبده محمد علی الرضوی۱۱۵۲»(بیضی)؛تملک:مازندرانی در ۱۰۹۲ ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف مخ: ۲–۷۷۶]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۷۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۹۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه سمرقندی حنایی، جلد: میشن سیاه، ۳۱۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۲۱۱]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷

خط: نستعلیق، کا: بابا شاه اصفهانی، تا: نزدیک به ۹۹۹ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح زرین، در ص ع تذکرة العارفین نامیده شده؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج ساغری مشکی، ۴۵گ، ۱۲ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۹×۱۷سم [سنا: ف: ۱ – ۹۱]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۸۴/۷

منتخب آن است. اشعار این نسخه از حدیقه سنائی از بابهای زیر اخذ شده است: ۱– از باب خامس در فضیلت علم، ۲– از باب سادس در ذکر نفس کلی و احوال آن، ۳– ازباب سابع در صفت افلاک و بروج؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مقوایی قرمز، ۸گ (۱۰۴رپ–۱۱۱ر)، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۳۲سم [ف: ۱۱ – ۲۹۸]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۹ص (۱–۲۸۹)، ۱۹ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [سنا: ف: ۱ – ۳۰]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۸۵

خط: نستعلیق دو ستونی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دارای سرلوح مذهب؛ جلد: تیماج قرمز عنابی، ۲۵۰گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ – ۲۰۸]

۳۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۳۶

آغاز: و آن مفضلی که دوستان خود را خلعت سعادت و سیادت پوشانید ... ای درون پرور برون آرای ×× و ای خرد بخش بیخرد بخشای؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (یک برگ در دیباچه افتاده)؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۳۶۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۴/۷سم [ف: ۲ – ۲۱۰]

۳۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۲۰/۱

آغاز: سابق وقاید صراط الدین ×× به زقران مدان وبه زاخبار؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۴گ، سطور در هامش، اندازه: ۱۵×۱۶سم [ف مخ: ۲ – ۷۷۶]

۳۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۶۴

آغاز: سپاس وستایش مبدعی راست که سخن پاک سخندان و سخنگویرا ابداع گردد حمدومدح مخترعیست که پرتو نور این دو شریف صورت ومایه را اختراع نمود؛ **انجام:** برابر

دیباچه منثور درابتدایش آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف مخ: ۲ – ۷۷۶]

۳۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی با آرایش، جلد: تیماج یشمی[نشریه: ۲ – ۷۳]

۳۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی با آرایش، جلد: روغنی [نشریه: ۲ – ۷۳]

۳۹. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۹۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۳۹۴]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۰۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ با نامه‌ای به بهرام شاه به نثر فارسی در پایان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی قهوه‌ای، ۲۵۳گ، ۱۷ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۱۷۸]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۸۸گ، ۱۸ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۹ – ۱۴۲۳]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۶۸

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۰گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۹ – ۹۶۷]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۲۳

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۸۶گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۶ – ۶]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۹۳

آغاز: بسمله، الحمدلله الخبیر بخفیات الضمایر البصیر بخبیات السرایر المتنزه عن الامثال و النظایر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ با سرلوحه مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج زرد، ۳۵۹گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۲ – ۵۴۹]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۱۳

آغاز: حدیقه حکیم سنائی غزنوی. بسمله، در دهان هر زبان که گویا شد ×× از ثنایت چو مشک بویا شد؛ **انجام:** روز از بد دلی چو خفاشم ×× که نباید که صید کس باشم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ صفحه اول دو بار نوشته شده؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۴گ، ۱۱ سطر (۵×۸)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲ – ۲۲۰]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** سخنش همچو اوست بی سرو بن

خط: نستعلیق بسیار خوش، کا: محتملا میر علی استاد میر عماد، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۳۰۱گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۴ – ۱۵]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۹۷

با دیباچه محمد بن علی رفاء؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵۶گ، ۱۵ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱۶ – ۷۲۷]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۳۰

آغاز: علما جمله هرزه می‌لافند؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی ماشی، ۲۹۷گ، ۱۸سطر (۵×۱۱/۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۷ – ۳۰۵]

۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۳۸-۱۷/۱۱۸

آغاز: ای شده درنهاد خود عاجز ×× کی شناسی خدای را هرگز / چون تو درعلم خود زبون باشی ×× عارف کردگار چون باشی؛ **انجام:** زانکه در زیر هفت وپنج وچهار ×× نیست مل بی خمار وگل بی خار / درجهان است خوب وزشت به هم ×× وآن جهان دوزخ و بهشت به هم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۶۰۶]

۵۰. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۳۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۲۴]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۸۴

آغاز: ای سنائی بی کله شو تا بیابی سروری ×× زآنکه نزد سروران تا با کلاهی بی سری؛ **انجام:** چو دانستم که از توام ناید هیچ ×× در فرقت تو صبور گشتم آخر

تنظیم این نسخه: از صفحه یک تا ۳۰۸ قصائد، در ۳۰۸ چند رباعی؛ از ۳۰۸ تا ۵۰۶ قصائد و غزلیات و قطعات و از ۵۰۶ تا ۵۳۳ رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۲ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۷گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۵ – ۲۶۱]

۵۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۱۳/۲

خط: نستعلیق، کا: امام قلی کرمانی، تا: ۱۰۰۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی [نشریه: ۲ – ۹۵]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۷/۱

آغاز: سیم بهر خزینه دارد شاه ×× لعل بهر هزینه دارد شاه

خط: نستعلیق، کا: رضا قلی، تا: پنج‌شنبه ۹ جمادی الثانی ۱۰۰۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۳گ (۱ر-۱۵۳پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ – ۸۱]

۵۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۵۸/۱

آغاز: الحمدلله الخبیر بخفیات الضمایر الحکیم بخبیات السرایر المنزه عن الامثال والنظائر المقدس عن ان یدرک الابصار و البصائر ... آن دلیل هر برگشته وآن دستگیر هر سرگشته ... ای درون پرور برون آرایی ×× وی خرد بخش بی خرد بخشایی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۹ق؛ مجدول، باکمند اندازی؛ مهر: «ابوالقاسم» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۵]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۶۵-عکس

نسخه اصل: دانشگاه کمبریج Add.3209. در اگره در روزگار اکبرشاه سال ۴۸؛ خط: نسخ، کا: بهاء الدین عبدالرحمان بن شیخ مبارک بن شیخ زین الدین صدیقی، تا: یک‌شنبه ۳ صفر ۱۰۱۲ق، جا: برونه؛ افتادگی: انجام [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۳]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۴۷

آغاز: سپاس و ستایش مبدعی است که بسخن پاک سخندان و سخنگوی را؛ **انجام:** برابر

شامل مقدمه سنایی (ص ۱-۱۱) و مثنوی حدیقه در ده باب ۸۵۰۰ بیت (ص ۱۳-۳۶۲)؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن هاشم، تا: ۱۰۱۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۳۸۸ص، ۲۵ سطر (۵/۵×۱۵)، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۵۹]

۵۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوب، کا: عبدالرشید دیلمی، تا: ۱۰۱۷ق، جا: هرات، به خواست خواجه بیک؛ مکتوب سنائی به بهرامشاه در آخر نسخه، مجدول مذهب، با سرلوح؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: متن خان بالغ حاشیه ترمه، جلد: ساغری، ۴۱۹ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۹۹]

۵۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۶۸/۲

آغاز: بسمله. حمد و شکر ثنا علی الاطلاق ×× ذات حق را سزد باستحقاق؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق عالی، کا: شاه قاسم، تا:غره جمادی الثانی ۱۰۱۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش تیماج گلی، اندازه: ۱۵×۲۲/۹سم [ف: ۴ - ۱۱۱۶]

۵۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۹ق؛ مجدول، دارای سرلوح؛ تملک: ابوالقاسم حسینی مشهور به کرک یراق به سال ۱۲۵۸ که کتاب را در کلکته از حاجی محمد تقی صاح کرمانشاهی خریده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱-۱۰۱]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۸۹۵]

اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۴۷۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۲۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۵]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۸۵

آغاز: الحمدلله الخبیر بخفیات الضمایر الحکیم بخبیات السرایر المنزه عن الامثال و النظایر المقدس عن ان یدرکه الابصار؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: حسن بن غلامعلی جربادقانی، تا: ربیع الاول ۱۰۲۰ق؛ تملک: عبداللطیف با مهر «عبده عبداللطیف» (بیضی)؛ مهر: «المتوکل علی الله الغنی عبده خواجه میر محمد نخجوانی» (دایره)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲۶ - ۲۶۸]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۱ق؛ دارای سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی جگری، ۲۹۳گ، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۲/۷)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۳۰۵]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

مقدمه ندارد و ۹۵۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن ملا میر، تا: ۱۰۲۳ق؛ با سرلوح، با سرلوح، مجدول مذهب؛ تملک: منشی حضور؛ کاغذ: عادلشاهی سمرقندی متن و حاشیه، جلد: میشن عنابی، ۶۸۰ص، ۱۵ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۳/۸×۲۴سم [ف: ۸ - ۶۰]

۶۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: قطب الدین بن حسن کاتب، تا: ربیع الاول ۱۰۲۵ق؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع؛ تملک: محمد بن حاجی مرادخان مقیم تبریز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۶۹۷ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۳ - ۶۶۷]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۷

آغاز: سپاس و ستایش آن خدایی را که به خدایی سزاوارست

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۰۲۵ق، جا: هرات؛ با سه سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: ضربی معرق، ۳۵۸گ، ۱۴بیت سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۵۹]

۶۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۵۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی، تا: صفر ۱۰۲۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۶۵۴]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۳۰/۱

آغاز: روزی از بایزید بسطامی ×× از پی طاعت و نکو نامی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین شهیر به زینای شیرازی، تا: ۱۰۲۶ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ مجدول؛ کاغذ: متن نخودی حاشیه گل بهی، جلد: چرمی، ۸۶گ، ۲۳ سطر چهارستونی (۱۰×۲۰/۵)، اندازه: ۱۷/۴×۲۹/۵سم [ف: ۷ - ۷۵۹]

۶۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۲۶

خط: نستعلیق، کا: ابوسعید بن شیخ عبدالخالق فاروقی، تا: ۱۲

شعبان ۱۰۲۹ق؛ مجدول؛ اهدایی: حسنعلی غفاری؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: ساغری مشکی، ۳۰۰گ، ۱۷ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۱۶]

۶۸. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۹۱

بی کا، تا: ۱۰۲۹ق؛ با سرلوح زرین، [نشریه: ۵ - ۳۴۳]

۶۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۶۴

منتخب آن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۱ق؛ مجدول؛ قطع: ربعی، [نشریه: ۵ - ۶۵۰]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۸۳

خط: نسخ، کا: ابراهیم، تا: ۱۰۳۳ق [الفبائی ف: ۲۱۹]

۷۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۴۹/۴-۲۷/۲۱۹

آغاز: ... وآنچه مجبور بنده کرده اوست / آدمی را میان عقل وهوا ×× اختیار است شرح کرمنا؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوای سفید عطف گالینگور قهوه‌ای، ۳۸گ، ۲۶ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۶۰۶]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

بدون مقدمه؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن حسن، تا: صفر ۱۰۳۴ق؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج خرمایی، ۱۶۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸/۸سم [ف: ۱۷ - ۱۱۴]

۷۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۶۰

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد بن بیک محمد روضئی، تا: ۱۰۳۴ق؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۳۰گ، ۲۳ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ - ۹۳]

۷۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۴۳

با دیباچه نثر؛ خط: نستعلیق، کا: علم الدین پسر مبارک قنوجی، تا: ۱۰۳۴ق؛ تملک: محمد ابراهیم رضوی؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج، ۳۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۳۴]

۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۰۸

آغاز: این نو شگفته گلز اریست که درین هنگام همیشه بهار..؛ **انجام:** برابر

حاوی مقدمه؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالطیف بن عبداله عباسی، تا: ۱۰۳۹ق، جا: هندوستان؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج ماشی، ۳۰۴گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۳۷۰]

۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۶۶

کا: کامران، تا: ۱۰۳۹ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۴۷گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۹سم [رایانه]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶/۲-فیروز

آغاز: برابر

انتخاب حدیقه سنائی است بجز الهی نامه «گزیده معروف و منسوب به خود حکیم سنایی» و به جز انتخابی که دارای دیباچه‌ای منثور است. از جمله عناوین که در آغاز پاره ای از بخشهایی این گزیده دیده می‌شود: «فصل فی تاویل قوله تعالی من کان فی هذه اعمی ... » «فی صفة الذکر» «فی مذمت دار الغرور» «فی المحبة و للتجرید» و جز اینهاست؛ خط: نستعلیق، کا: خاک علی بن سیدیعلی، تا: ۱۰۴۰ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۱ص (۲۹۸-۳۴۸) [ف: ۲۱ - ۲۸۷]

۷۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۴۹

آغاز و انجام: برابر

مقدمه ندارد و تعداد ابیات آن ۸۵۰۰ بیت است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۵۰ق؛ با سرلوح مذهب مرصع؛کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۵۳ص، ۱۷ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۶۰]

۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۹

خط: نستعلیق، کا: میرمحمد قاسم بن محمد میرک حسینی اسناوی، تا: ۱۰۵۱ق، مجدول؛ مهر: محمد یوسف؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۳۴۱گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۱۲۷]

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۱ - ۸]

۸۰. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۷/۱

منتخب حدیقه است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: کانران تبریزی، تا: ۱۰۵۵ق [نشریه: ۱ - ۱۶]

۸۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر توانید گه گهی بدعا ×× یاد آرید مهتر و برنا

خط: نستعلیق، کا: برهان الدین ابوالحسن علی بن ناصر الدین، تا: رمضان ۱۰۶۰ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۷گ، ۱۷ سطر (۶×۱۵/۲)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۶ - ۳۵۰]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵۰

آغاز: ... حجاب دیده نامحرمان زیادت باد ماییم که ماییم؛ **انجام:** آنچه این بیت در شمار آمد ×× عدد بیت ده هزار آمد

مشتمل بر مقدمه رقاء که از آغاز آن یک صفحه افتاده و فهرست باب‌های حدیقه (ص ۱-۸)، و مثنوی حدیقه (۹-۳۰۴)؛ خط: نستعلیق خفی، کا: نعمت الله بن غیاث الدین، تا: ۱۰۶۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ حاشیه صفحه‌ها اشعار و کلمات به خط ملک الشعرا بهار شرح و تصحیح شده؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن سیاه، ۳۰۶ص، ۱۹ سطر (۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۸- ۶۱]

۸۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۹

آغاز: احدست و شمار از او معزول ×× صمدست و نیاز ازو مخذول

گزینه‌ای است از حدیقه سنائی، کاتب یک فصل از باب اول را، انداخته و از فصل دوم اندر وحدت و شرح عظمت شروع کرده؛ خط: نستعلیق، کا: طالبا حسینی، تا: چهارشنبه ۱۰ ذیقعده ۱۰۶۷ق، جا: مشهد رضوی؛ مهر: حاجی سید سعید؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ، ۱۸ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۳]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۰۸/۵

آغاز: بسمله ... حمد و شکر خدا علی الاطلاق ×× ذات حق را سزد باستحقاق؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق و شکسته، کا: علی اشرف، تا: ۱۲ شعبان ۱۰۶۸ق؛ چلیپا، دارای کمند، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۱۷پ-۳۳ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۳۰۸]

۸۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** کی هراسد ز سر خود مردم ×× از بدان ترسد و زبد مردم / آن نه ترس خدا که ترس خود است ×× تن که در طمع نیک و ترس بد است

مشتمل است بر اشعار توحیدی، مراتب اخلاص، در تضرع و تخشع، در لطف و قهر، در مجاهده و تفویض، با ذکر حکایات و امثله؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۲۹ رمضان ۱۰۷۰ق، جا: اصفهان؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲؛مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش تیماج یشمی، ۳۹۷ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۳ - ۶۶۰]

۸۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۶۹

خط: نستعلیق، کا: خواجه میر پسر میرک کلان، تا: ۱۰۷۰ق؛ تملک: محمد بن کاظم بروجردی در ۱۲۹۵ که از حاجی شیخ باقر کتاب فروش خریده بود؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۱۸گ، ۱۷ سطر (۶×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۲۳]

۸۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** شد تمام این کتاب در مه دی ×× چو در آذر فکندم این را پی

بدون مقدمه ۷۲۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، کا: محمد نصیر بن محمد شفیع، تا: ۱۰۷۱ق، برای میرزا محمد مؤمنا؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: محمد علی میرزا پسر فتحعلیشاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی گوشه شکسته بوم مشکی، ۵۰۲ص، ۱۴ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۶۲]

۸۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ یادداشت‌ها و امهار نشان می‌دهد که نسخه در کتابخانه سلاطین تیموری هندوستان بوده وکرارا به عرض رسیده است؛ مهر: «بنده شاهزاده معظم محمد نعیم الحسینی ۱۰۷۳»، «اسحق شهابی ۱۰۷۲»، «سلیمان بن شاهرخ ۱۲۰۰»؛ مجدول، با سرلوح مذهب گنبدی شکل؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوای روکش تیماج سبز، ۵۵۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۶۵۷]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۸۵/۱

آغاز و انجام: برابر

مشتمل بر مقدمه منثور و ده باب منظوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۰۷۴ق؛ با کمند زر و ستون زرین؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۱۷۹]

۹۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۷۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۶]

۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۴۲/۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۸ ذیحجه ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: دولت ابادی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۲۰۸گ(۱پ-۲۰۸ر)،اندازه:۱۴×۲۴سم [ف: ۱۵ - ۶]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴-فیروز

مشتمل بر دیباچه محمد بن علی الرفاء که با دیگر نسخ متفاوت و دارای اغلاط فراوان است مقدمه خود حکیم سنائی را ندارد. پس از دیباچه رفاء فهرست منظوم کتاب و سپس حدیقه آغاز می‌گردد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رحیم بن محتسب اردبیلی، تا: ۱۰۷۶ق؛ با دو سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: ساغری مشکی، ۶۷۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۱-۶۷]

۹۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق عثمانی، بی‌کا، تا: شوال۱۰۷۸ق، جا: شیراز؛ مجدول؛ واقف: سردار کل یار محمد افشار؛ کاغذ: سفید، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۱۸۰گ، ۲۷ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۷ - ۳۰۴]

۹۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۳

خط: نسخ، کا: طهماسب تبریزی، تا: جمادی الاول ۱۰۷۹ق؛ مجدول، با سرلوح و زرپاشی؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۴۶]

۹۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۵/۲

آغاز و انجام: برابر

شامل فصلی است منثور به این شرح: «صفت فصلی که بر رای سلطان عرض کرده‌اند این فصلی است که بر سلطان اعظم پادشاه معظم ملک الهند و السند ابوالحارث بهرام شاه بن مسعود بن ابراهیم لاز الله برهانه نوشته است در معنی آنکه مشتی فقیه شکل و نانشومند مانند از سر جهل و نادانی در سخن وی طعنی زده بودند از کم علمی پس از مجلس اعلی سلطانی رخصت شد و نسختی از این کتاب به بغداد فرستاد به نزدیک امام اجل برهان الدین جمال الاسلام نور الشریعه علی المعروف به بریانگر رحمة الله علیه تا بر دار الخلافه عرض کرد و فتوی ستد که اینک گفته است مذهب

سلفست و طعن طاعن محال است و مجال سخن درین سخن نیست و خط ایمه بغداد و دار الخلافه باز ستد و بغزنین فرستاد و الحمد الله رب العالمین»؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: محمد رضا رستمداری، تا: ۱۰۸۳ق؛ مثنوی عرفانی که بنام ابوالمفاخر محمد منصور سروده شده با یک مقدمه منثور، آغاز: «روح را مانی ار چه پستی تو ×× کس نه بیند ترا وهستی تو / بر شوی تا اثیر و سر نشوی ×× بگذری بر محیط و تر نشوی»، پایان: «بر ز عقل و شرف مکاتب باد ×× همچو جان عمر جاودانت باد / منهی رازها بیان تو باد ×× معطی آزها بنان تو باد»؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی، اندازه: ۱۷/۱×۳۵/۹سم [ف: ۴ - ۱۰۶۵]

۹۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۷۷

خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین محمد بن تاج الدین حسن، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۰۸۶ق؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: گالینگور عطف تیماج مشکی، ۱۲۷گ، ۲۱ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۱۹۲]

۹۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۶۱

خط: نسخ، کا: عبدالواحد، تا: ۱۷ شعبان ۱۰۹۰ق، برای میرزا حسام الدین؛ مجدول، با سرلوح و حاشیه سازی؛ قطع: ربعی؛ کاغذ: ترمه [نشریه: ۷ - ۱۴۶]

۹۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۲۰

گزیده‌ای است از آن سروده ۵۲۵؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: ضیاء الدین حسینی، تا: ۲ رمضان ۱۰۹۱ق، سال ۲۳ جلوس عالم گیر شاه غازی در اجمیر؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، ۵۰گ، ۱۲ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۷۴۱]

۹۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: در الله کشمیری، تا: ۱۰۹۴ق، به نام خواجه حاجی محمد باندی؛ مجدول، مذهب؛ جلد: چرمی، ۴۲۹گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۴۲۴]

۱۰۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰۴/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف خیال شیرازی، تا: دوشنبه ۹ صفر ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۲۰ص (۱-۳۲۰)، ۱۷سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۴۹]

۱۰۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۵۶

آغاز: آن احدنی ه عقل داند و فهم ×× آن صمدنی که (چند کلمه افتاده است)؛ **انجام:** چیست دنیا و خلق و استظهار ×× خاکدانی پر از سگ مردار.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، سیاه، ۱۸۴گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۱۷]

۱۰۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۳۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ بیش از نیمی از نسخه ترمیمی مشتاقعلی تبریزی در قرن ۱۳ و به خط نستعلیق شکسته؛ ۳۳۷گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳ - ۳۰]

۱۰۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸۷/۱۹

آغاز: حمد بی حد صفات یزدان را ×× مدح بی قدر ذات سبحان را / آنکه هم اول است هم آخر ×× آنکه هم باطن است و هم ظاهر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی آبی، ۲۱گ (۱۷۶ر-۱۹۶پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۹ - ۱۲۶]

۱۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۳۴/۹

آغاز: سخن عقل چون تمام آمد ×× علم را در جهان نظام آمد؛

انجام: خاندان بزرگی و شاهی ×× ملکت او زماه تا ماهی

منتخب حدیقه است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۴۰ص، ۲۴ سطر (۱۹×۲۹)، اندازه: ۲۵×۳۸سم [ف: ۵ - ۳۵۳]

۱۰۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵۲

آغاز: آن معانی که عقل داند و فهم ×× و ان صمدنی که حس شناسد و وهم؛ **انجام:** بازی روز و شب با نبازی ×× هست پیش تو همچو شب بازی

آغاز و پایان ندارد ۸۸۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۳۴ص، ۱۹ سطر در متن ۱۴ نیم سطر در حاشیه (۸×۱۵/۲)، اندازه: ۱۱/۲×۱۹سم [ف: ۸ - ۶۳]

۱۰۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۵۶

جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۴]

۱۰۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۴۹

منتخب حدیقه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح بسیار زیبا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۵۳گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۱۱]

۱۰۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳۷/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** باد بر دوستان او رحمت ×× باد بر دشمنان او لعنت

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی گل و بوته زمینه سیاه، ۱۸گ (۱۸۸پ-۲۰۵ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۴سم [ف: ۸ - ۱۳۹]

۱۰۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۷۴

بی کا، تا: ۱۱۲۵ق؛ خریداری از سید مرتضی علی حسینی [رایانه]

۱۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۳/۶ فیروز

آغاز: بسمله، الحمدلله الخبیر بخفیات الضمایر الحکیم؛ **انجام:** بقای مملکت و شادی روان مصطفی صلوات الله علیه است از جمله انبیاء و اولیاء و اصفیا صلوات الله علیهم و الحمدلله رب العالمین ...

خط: نستعلیق، کا: غلامرضا افشار ارومی، تا: ۱۱۶۵ق؛ در حاشیه نسخه نوشته شده [ف: ۲۱ - ۲۶۶]

۱۱۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۳

هزار بیت و گزیده خود اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۹ص، قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۴۴]

۱۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۵۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۸۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۳/۸سم [ف: ۲ - ۲۱۱]

۱۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۸۶

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ متن و هامش، با یادداشت مورخ ۴ میزان ۱۲۷۵ در دارالعلم شیراز در نماز خانه مشرقی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۱۱]

۱۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب، دارای سرلوح مذهب؛ کاغذ: فرنگی آهارمهره، جلد: میشن سیاه، ۲۸۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۵/۸سم [ف: ۲ - ۲۱۰]

۱۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۲گ، ۱۷ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۵۱۳]

۱۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** طبع او قابل محال مباد ×× عصر او مایل زوال مباد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روغنی، ۱۵۱گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱ - ۱۰۲]

۱۱۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۷۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با دیباچه منثور؛ تملک: محمود بن فتح علی شاه در ۱۲۶۶؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۴۶]

۱۱۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق، برای شاهزاده خانمی؛ تملک: فرهاد میرزا ۷ شوال ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۸گ، ۱۹ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۹۶]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۵۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۴]

۱۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۷۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۱ ذیقعده ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی گل و بوته، ۱۹۰گ (۱پ-۱۹۰ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۸ - ۲۵۶]

۱۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۷۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۱ ذیقعده ۱۲۴۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی گل و بوته، ۱۹۰گ (۱پ-۱۹۰ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۸ - ۲۶۳]

۱۲۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۳۲/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۴ جمادی الثانی ۱۲۵۴ق؛ با چهارسرلوح، مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۵]

۱۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۸۱/۳

منتخبی از حدیقه سنائی؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: محمد بن رجبعلی یزدی اردکانی، تا: ۱۲۷۱ق، جا: اصفهان مدرسه صدر؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر [ف: ۱۱ - ۳۳۹]

۱۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۰۶

آغاز: بسمله، الحمدلله الخبیر بخفیات الضمایر الحکیم؛ **انجام:** بقای مملکت و شادی روان مصطفی صلوات الله علیه است از جمله انبیاء و اولیاء و اصفیا صلوات الله علیهم و الحمدلله رب العالمین ...

خط: نسخ خوش، کا: اسماعیل بن حسن دزفولی، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۹ق؛ نسخه‌ای است کامل با مقدمه «محمد علی الرقا» جامع حدیقه، مقدمه ناتمام مانده و در انتهای مقدمه آمده: «این دیباچه مجدود بن آدم السنائی الغزنوی رحمت الله علیه املا کرد و امیر سید ابوالفتح فضل الله بن طاهر الحسینی بنوشت و او در تب بود که املا کرد و از بامداد روز یک‌شنبه یازدهم ماه شعبان سال بر پانصد و بیست و پنج»، در انتهای نسخه، نامه شانزدهم از مکاتیب سنایی در دو صفحه با عنوان «صفت فصل بر رای سلطان عرض کردند» ضمیمه است و چنین شروع می‌شود: «این فصلی است که بر سلطان اعظم پادشاه معظم ... بهرام شاه بن مسعود ... نوشته است در معنی انکه مشتی فقیه شکل دانشو مند مانند از شر جهل و نادانی در سخن وی طعنی زده بودند ... نامه اینست الحمدلله رب العالمین ... در بعضی آثار است که دو چیز در عمر بیفزاید و در زندگانی زیادت کند ...»؛ مجدول؛کاغذ:نباتی،۱۳۵گ، مقدمه ۱۴ و متن ۲۰ سطری چهار ستونه، اندازه: ۱۹/۷×۳۰سم [ف: ۱۷-۱۱۲]

۱۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۹۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۶گ (۱۱۹ر-۳۶۴پ)، ۱۷سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۰۷۹]

۱۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ منتخب، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن قرمز، ۳۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۷سم [ف: ۲ - ۲۱۰]

۱۲۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۷۷

آغاز: واجد ذات خود به ذات خود است ×× ذاکر و شاکر صفات خود است

گزیده‌ای است از منظومه حدیقة الحقیقه یا فخری نامه سنائی غزنوی؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: علی اکبر بن محمد علی کاشانی، تا: ۸ ربیع الاول ۱۳۰۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۷گ، ۹ سطر، اندازه:

۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۸۰]

۱۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۹۸

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله الخیر الخفیات؛ **انجام:** صحابه العظام و تابعه الفخام۰۰۰۱۳۱۳۰۰

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن عنایت الله، تا: ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: میشن، ۳۵۹گ، ۱۵ سطر [رایانه]

۱۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۰۶

آغاز: بسمله، الحمدلله الخبیر بخفیات الضمایر الحکیم؛ **انجام:** مطیع را بدعای خیر باد و شاد فرمایند الحمدلله ... اتبع الهدی خیر ختام.

نسخه ای است کامل با مقدمه محمد بن علی الرقا؛ خط: نستعلیق خوش، کا: اسمعیل بن میرزا عنایت الله، تا: شعبان ۱۳۱۳ق؛ در انتها یک صفحه تمهیدی از محمد حسین بن حاجی محمد مهدی کاشانی و نیز قطعه‌ای از مولانا غزالی مشهدی در مدح سنایی ضمیمه می‌باشد؛ کاغذ: حنایی، ۳۵۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۱۷ - ۱۱۳]

۱۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۸۲

بی کا، تا: ۱۳۶۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه:۱۴/۷×۲۴سم [رایانه]

۱۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۸۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۲۹گ، اندازه:۱۵/۴×۲۲/۵سم [رایانه]

۱۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۰۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۶۰گ، اندازه:۱۴×۲۳/۴سم [رایانه]

۱۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۹۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۱۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۳۶-ف

نسخه اصل:کتابخانه ملی ش۳۰۵۳؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۷۵]

۱۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۸۵

خط: نستعلیق، کا: گویا از میر علی، بی‌تا؛ یادداشت مورخ ۱۲۵۱؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: روغنی در زمینه سرخ، ۱۳گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۲ - ۲۵۹۹]

۱۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح؛ این نسخه را آقای اسماعیل اتحادیه به آقای مشکوة هدیه کرده و ایشان در این کتابخانه گذارده‌اند؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سبز، ۳۴۷گ، ۱۷ سطر (۱۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۶ - ۲۲۰۴]

۱۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۲۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از بانو سهیلا چاره دار [رایانه]

۱۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۸۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۸۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۵/۳۶

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: رنگارنگ سپاهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۲۰ر-۱۳۰پ)، اندازه: ۱۲/۸×۲۲/۶سم [ف: ۹ - ۱۳۸]

۱۴۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۷۴/۷

تنها اشعار مربوط به تعبیر رؤیا در متن و حاشیه در سه برگ هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در برگ ۳۱۹ر سرگذشت شیخ نجم الدین رازی دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳گ (۲۱۶پ-۲۱۸پ)، ۱۱ و ۱۳ سطر (۶/۵- ۷×۱۳/۵- ۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۰۹]

۱۴۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۷۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۰گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳- ۱۵۸]

۱۴۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** روی بر تافته ز حضرت حق ×× من نگویم که مردم است الحق

قسمتی از مثنوی حدیقة الحقیقة می‌باشد؛ خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۱۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۵]

۱۴۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۰-ح/۶۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۲۵گ، ۲۳ سطر (۷×۱۷)، اندازه:۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۲۳]

۱۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** رفت و در مسند ابد بنشست ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۱۴۵. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۳ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: مقوا روکش مشکی، ۸۶گ، ۱۷ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۵۴]

۱۴۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۲۱/۲

آغاز: به حال خویش بنگر ×× چوشد معلومت این احوال یکسر؛ **انجام:** چون کنم خانه گل آبادان ×× دل من اینما نکونو خوان

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۵۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۶]

۱۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح نوساز؛ ۲۶۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۴۱۵]

۱۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (سه شعر از آخر افتاده)؛ دارای سرلوح کوچک، مجدول؛ ۲۶۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۴۱۶]

۱۴۹. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۲۰
نزدیک ۹۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، در متن و هامش، با سرلوح، مجدول [نشریه: ۶ - ۶۴۴]

۱۵۰. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۳۸]

۱۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۱۱ص (۲-۱۲ حاشیه) [ف: ۸ - ۹]

۱۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب مرصع، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۳۶ - ۳۹۵]

۱۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۵/۱۶
منتخب آن است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معصوم، بی‌تا؛ ۳۰ص (۳۲۴-۳۵۳) [ف: ۸ - ۴۱۹]

۱۵۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۹۹
آغاز: بسمله. ای درون پرور برون آرای ×× وی خرد بخش بی خرد بخشای / بار خدایا آراسته گردان عصر را به عالمی تا از تو بترسند یا از خلق شرم دارند و ما را مبتلی صحبت بیگانگان و محروم از سعادت قربت تو مگردان به فضلک و جودک و کرمک و سلطان عصر را توفیق ده تا مفسدان را نواخته نداند ... بقیه این فصل در این نسخه موجود نیست
در خاتمه این نسخه فصلی است منثور که شاعر به پادشاه وقت بهرام شاه بن مسعود بن ابراهیم بن مسعود شکایت از فقها و دانشمندان قشری عصر بوده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر» کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹، «بسمله انا من سلیمان»؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی، ۴۷۱ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۶۶۵]

۱۵۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:کلیات۴۳
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۷۳]

۱۵۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۲۲
آغاز: انبیاء زین حدیث سرگردان؛ **انجام:** خواهم از کردگار خود شب و روز ×× که شوی بر مراد ما پیروز
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ اهدایی: محمد آقا هراتی یزدی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی روکش تیماج عنابی، ۲۶۲گ، ۱۷ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۵ - ۱۶۴۸]

۱۵۷. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۸۸/۱
با مقدمه رفاء؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۴۴]

۱۵۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۱۹
آغاز: در چهار طبیعت طبائع و از لوح محفوظ؛ **انجام:** بر همه شعر شاعران ترجیح.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ صفحات دارای کمند، مجدول؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرد، ۲۹۰ص، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۳]

۱۵۹. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۳۴
با مقدمه محمد بن علی رفا؛ بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با دو سرلوح میناتوری خیلی زیبا [ف: ۱۵۴]

● حدیقة الحقیقة سنائی (منتخب) / شعر / فارسی

hadīqat-ol haqīqa-ye sanā'ī (mn.)

ثنائی مشهدی، حسین بن محمد، - ۹۹۶ ؟ قمری

sanā'ī mašhadī, hoseyn ebn-e mohammad (- 1588)

وابسته به: حدیقة الحقیقة و شریعة الطریقة = فخری نامه؛ سنایی، مجدود بن آدم (۴۷۳-۵۲۵)

آغاز: پاک از آنها که غافلان گفتند ×× پاکتر ز آنکه عاقلان گفتند / فعل او خارج از درون و برون ×× ذات او برتر از چگونه و چون

[الذریعه ۹: ۱۸۵؛ فهرستواره منزوی ۷۹۸/۱۰]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۷۱/۴۱
آغاز: برابر **انجام:** ز جمیع مال ندانم نشاط ممسک چیست ×× که همچو کیسه زر از بهر دیگری دارد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۴گ (۳۶۷پ-۳۸۰)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۳/۱×۳۷/۷سم [ف: ۷ - ۲۲۸]

● حدیقة الحقیقة سنائی (منتخب) / شعر / فارسی

hadīqat-ol haqīqa-ye sanā'ī (mn.)

شماعی، محمد علی بن محمد تقی، ق۱۳ قمری

šammā'ī, mohammad 'alī ebn-e mohammad taqī (-19c)

وابسته به: حدیقة الحقیقة و شریعة الطریقة = فخری نامه؛ سنایی، مجدود بن آدم (۴۷۳-۵۲۵)

جامع قطعات متفرقه از شاعران دیگر را نیز در لابلای آن یا بسهو و یا بعمد جای داده است.

آغاز: دل عقل از جلال او خیره ×× عقل و جان با کمال او تیره

[فهرستواره منزوی ۷۹۹/۱۰]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۶۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** از سنائی بجان میر حسین ×× صد هزاران ثناست دایم دین
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شوال۱۲۷۵ق، ظاهرا بخط جامع؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم

[ف: ۹ - ۲۰۲]

● **حديقة الحقيقة (منتخب)** / شعر / فارسی
hadīqat-ol haqīqa-ye sanā'ī (mn.)
ذوالقدر، خلیل، ق۱۱ قمری
zo-l-qadr, xalīl (- 17c)
وابسته به: حديقة الحقيقة و شريعة الطريقة = فخری نامه؛ سنایی، مجدود بن آدم (۴۷۳-۵۲۵)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۶۷
آغاز: عشق گوینده نهان سخن است ×× عشق پوشنده برهنه تن است / آب آتش فروز آمد عشق ×× آتش آب سوز آمد عشق؛
انجام: جور کش یا گریز از بر او ×× یا هوسها به زیر آر سر او
خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۳۴۹پ-۳۵۵پ)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۵]

● **حديقة الحقيقة (منتخب)** / شعر / فارسی
hadīqat-ol haqīqa (mn.)
وابسته به: حديقة الحقيقة و شريعة الطريقة = فخری نامه؛ سنایی، مجدود بن آدم (۴۷۳-۵۲۵)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵/۱
گزیده حديقة الحقيقة سنائی؛ خط: نستعلیق، کا: کامران تبریزی، تا: در آغاز جمادی الثانی ۱۰۵۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: آبی دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۸۲ص (۱-۸۲)، ۱۴سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۱۲۹]

● **حديقة الرسائل** / فقه / عربی
ḥadīqat-ur rasā'il
رئیس العلماء، جلال الدین بن محمد طاهر
ra'īs-ol-'olamā', jalāl-od-dīn ebn-e mohammad tāher

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۶۶
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۱]

● **حديقة الرياحين** / شرح حديث / عربی و فارسی
ḥadīqat-ur rayāḥīn
استرآبادی، امیر محمد بن ابی طالب، ق۱۰ قمری
estarābādī, amīr mohammad ebn-e abī tāleb (- 16c)
اهدا به: محمد سلطان
مؤلف صد کلمه از سخنان امام علی انتخاب و هرکدام را با بیتی به فارسی ترجمه نموده است.

آغاز: بسمله زبان بگشا بتمجید الهی ×× که آن بهتر ترا از پادشاهی ... و بعد ... چنین گوید ... خاك نشین سده علیه علویه و ملازم عتبه سنیه غرویه ... محمد بن ابی طالب الاسترابادی ... که این صد کلمه ای است در مواعظ و نصایح منقول از.. امیرالمومنین علی بن ابی طالب علیه الصلوة و السلام ... مضمون هر یك از این صد کلمه را در ضمن یك بیت ادا کرد و این رساله را معنن به حديقة الرياحين در ترجمه کلام امیرالمومنین گردانیده و ... تحفة مجلس عالی ... محمد سلطان ... قال امیرالمومنین ... چنین فرمود سلطان هدایت ×× امیرالمومنین شاه ولایت / «انا یعسوب المومنین» منجم سلطان دین و شاه مردان ×× امام و پیشوای اهل ایمان
چاپ: در میراث شهاب چاپ شده
[الذريعة ۱۳۲/۴ با عنوان «ترجمه ماءة كلمة»؛ مكتبة اميرالمؤمنين ۲۱۲/۱؛ فهرستواره منزوی ۵۱۷/۶ و ۷۹۹/۱۰]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵/۱۷۷-۵۰۸۷/۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** واعجبا ان تكون الخلافة بالصحابة ولاتكون بالصحابة والقرابة خلافت چونکه شد درخورد صاحب چرا بیگانه باشد مقدم بخویش الکمل واتقی واعلم
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۶گ، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۶۰۶]

۲. اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه:۴/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** چرا بیگانه ای باشد مقدم ×× بخویش اکمل اتقا و اعلم
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۰گ (۳۴پ-۵۳پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نشریه: ۵ - ۱۴۸]

● **حديقة الزاهدين** / فقه / فارسی
hadīqat-oz zāhedīn
حسینی کاشانی، باقر بن محمد اسماعیل
hoseynī kāšānī ،bāqer ebn-e mohammad esmā'īl

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۵۳
آغاز: می کنم حمد خداوند ودود ×× از عدم آورد ما را در وجود / نور ایمان سینه ما شرح داد ×× بر سر ما تاج کرمنا نهاد؛ **انجام:** راه جنت خواهی ای عالیجنات ×× هست اندر این کتاب مستطاب / شد تمام این نسخه اندر اردهال ×× سال سیصد شصت از بعد هزار
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۶۰ق، جا: اردهال کاشان؛ کاغذ: دفتری خطدار، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۶گ، ۳۲ سطر (۱۴×۳۱)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۳۹ - ۶۵]

● **الحديقة الزاهرة (المزهرة)** / علوم غریبه / عربی

al-ḥadīqat-uz zāhira (al-muzhira)

بسطامی، عبدالرحمن بن محمد، – ۸۵۸ قمری

bastāmī, ‘abd-or-rahmān ebn-e mohammad (- 1454)

شامل چند «اصل» و «فصل» و «اشاره». قسمتی از «شمس الآفاق» اوست.

آغاز: الفصل الخامس من شمس الآفاق فی علم الحروف و الاوفاق و هو الحدیقة المزهرة و الدوحة و المثمرة ... الحمدلله الذی جعل قلوب العارفین معادن اسراره الزاهرة و زینهم بطوالع مطالع انواره الباهرة.

انجام: انظر الی ما ینظر الی تلک الطبیعة کن البروج و الکواکب فافهم ذلک و هذا اخر ما القاه رسول الاشراق بلسان الاشواق فی هذا الفصل و الله ملهم الصواب و مسبب الاسباب.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ (۱۰۴ر–۱۳۶ر)، ۲۷ سطر [ف: ۳۶ – ۲۴]

● **حدیقة السرور** / ادبیات / فارسی

hadīqat-os sorūr

مقامه ادبی‌ای در مناقب نواب محمد علیخان امین الدوله بهادر فیروز جنگ و همسرش نواب بیگم بهو و تهنیت به او است به مناسبت آن که لقب امین الدوله سیف الملک را از پادشاه دریافت کرده است. در ضمن آن توصیفاتی ادبی با این عناوین دارد: بیان فروش، بیان شمع، بیان رقص، بیان سرود، محفل زنانه و آیینه خانه. این مقامه لغات مهجور و مشکل فراوانی دارد که همه آنها درحاشیه معنا شده اند. نام کتاب بر اساس یادداشت ابتدای نسخه نوشته شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۲۹

آغاز: نحمده و نستعینه و نصلی علی نبیه محمد المصطفی درة التاج اکلیل مقال حمد خداوندی است که قبه سپهر خضرا از سبعه سیاره؛ **انجام:** پیوسته با شوکت و اقبال انجمن آرای بزم دولت فیض مظهر باد بالنبی و آله الامجاد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، محشی؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: فرنگی گل بهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۴۰۰]

● **حدیقة السعداء = ترجمه روضة الشهداء** / تاریخ معصومین / ترکی

hadīqat-os so‘adā’ = t.-ye rowzat-oš šohadā’

فضولی بغدادی، محمد بن سلیمان، ۹۱۳؟– ۹۷۶؟ قمری

fozūlī baqdādī, mohammad ebn-e soleymān (1508 - 1569)

وابسته به: روضة الشهداء کاشفی، حسین بن علی (–۹۱۰)

اهدا به: سلیمان پسر سلیم و محمد پاشا و رستم پاشا

ترجمه‌ای به زبان ترکی است از کتاب «روضة الشهداء» ملا حسین کاشفی.

فضولی بغدادی این کتاب را به زبان ترکی به شیوه کتاب روضة الشهداء ملاحسین کاشفی بیهقی (– ۹۱۰ق) سروده است که در احوالات امام حسین و اصحاب آن حضرت می‌باشد در ده «باب» و یک «خاتمه»، فهرست ابواب چنین است: ۱. احوالات انبیاء؛ ۲. حالات حضرت رسول (ص)؛ ۳. وفات حضرت رسول (ص)؛ ۴. وفات حضرت زهراء (س)؛ ۵. وفات حضرت امیرالمؤمنین (ع)؛ ۶. وفات حضرت امام حسن(ع)؛ ۷. ولادت حضرت امام حسین (ع)؛ ۸ شهادت حضرت مسلم؛ ۹. آمدن امام حسین از مکه به کربلا؛ ۱۰. شهادت امام حسین علیه السلام؛ خاتمه: رفتن اهل بیت به شام. گویند که ترجمه روضة الشهداست ولی ظاهراً چنین نیست.

آغاز: بسمله رب اشرح لی صدری ... یا رب عشقکده بنی شید اقل ×× احکام عبادتک بکا اجر اقل

انجام: که ای حال تکلمادن خبردار + ترحم قیل تعرض قلمه زنهار.

چاپ: بولاق، ۱۲۷۱ق

[الذریعة ۳۸۴/۶ و ۸۲۶/۹]

شرح و حواشی:

۱– حدیقة السعداء (ترجمه)؛ نائینی، محمد مهدی بن میرزا عبدالرحیم

۱. خوی؛ عمومی خوی؛ شماره نسخه:۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۴ق، با سرلوح، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: عبدالله بن نجیب الله در بغداد، تا: ۹۹۲ق، جا: بغداد؛ مجدول، با سرلوح؛ تملک: علی قلی خان در ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سبز، ۲۵۰گ، ۱۵ سطر [ف: ۴ – ۳۰۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۵۰

خط: نسخ خوش، کا: احمد درست دل، تا: ۱۱ صفر ۹۹۴ق؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۱۲]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۹۹

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح زرین، قطع: ربعی، [نشریه: ۷ – ۱۴۶]

۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح، مجدول، قطع: ربعی، [نشریه: ۷ – ۱۴۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۸۹-ف
نسخه اصل: طرازی ش ۵۰۶؛ خط: نستعلیق، کا: میر علی هروی (درگذشته نزدیک ۹۵۳ در زمان مترجم)، تا: قرن ۱۰، جا: قاهره؛ تاریخ ترکی طلعت ۸۱ با ۱۷ مینیاتور ایرانی به روش بهزاد؛ مجدول؛ ۲۵۰گ، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [فیلمها ف: ۲ - ۱۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۶۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۲۸]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول و مصحح، قطع: رحلی، [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۷]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۲۵
خط: نستعلیق، کا: علی بن حاج عبدل بهبهانی، تا: ۴ جمادی الثانی ۱۰۰۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۲۳گ، ۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۹۹]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۱۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: آغاز جمادی الاول ۱۰۰۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ در پایان شعرهای ترکی است از عالی افندی و فضولی زاده فضلی افندی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۱گ، ۲۳ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۹۰۲]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: کلیم، تا: ۱۰۰۵ق، جا: کربلا [الفبائی ف: ۲۱۹]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد، تا: ۱۰۰۸ق [الفبائی ف: ۲۱۹]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۴۷
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۸ رجب ۱۰۰۹ق؛ مجدول، با سرلوح مذهب مذیل به کتیبه مذهب؛ مهر: «رکن الدوله»؛ تملک: محمد صادق منشی که در روز سه‌شنبه ۲ ذیقعده ۱۳۱۹ ق در حضور میرزا علی تقی به قیمت دوازده و پنج شاهی؟ در بازار پامنار تهران خریده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۰ - ۳۳]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** موجب مزید حسنات ... تمت و طابت سنه خمس عشرو الف کتابه.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۱۵ق [الفبائی ف: ۶۳۹]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۵۲
خط: نستعلیق، کا: محمد نصیر، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۱۰۱۶ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸سم [ف: ۲۷ - ۱۸۳]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۳۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب مرصع، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ تملکی به تاریخ ۱۰۴۷ و تملک دیگری به تاریخ ۱۰۵۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۵ - ۳۱۹]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۶۵
آغاز: دن که نتیجه باغ وبوستان دریاقوت اولادن که ضمره شجره نوع انساندر ومراتب امتحان بیان اولد
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد، تا: رجب ۱۰۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ در برگ آخر یادداشتی آمده که کاتب «محمد صادق الصدیق» می‌باشد؛ تملک: عبدالفتاح بیگ بن محمود پاشا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۲]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ رجب ۱۰۷۴ق؛ جلد: گالینگور آبی، ۱۲۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [ف: ۲۷/۲ - ۵۷]

۱۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالرضا بن حاجی حمزه، تا: ۱۰۷۵ق؛ تملک: سید ابراهیم بن آقا میر سید محمد موسوی امامی اصفهانی در تبریز مورخ ذیحجه ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با روکش لاجوردی، ۱۷ سطر (۱۰×۱۴/۵) [ف: ۲ - ۸۲۶]

۲۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۹۱/۱
انجام: برابر
کا: مراد بن بایرام قلی، تا: چهارشنبه ۲۱ ربیع الثانی ۱۰۷۷ق؛ در پایان این نسخه دو صفحه به عنوان خاتمه دارد؛ ۲۲۲گ (۱پ-۲۲۲ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [مؤید: ۳ - ۳۹۵]

۲۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱/۱-۶۰۷۳
خط: نستعلیق، کا: ملا بلال بن درویش علی مندلچینی، تا: محرم ۱۰۸۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج بنفش، ۱۶۲گ، ۱۷ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: - ۱۱۰]

۲۲. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۲۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۶سم [ف: ۸۱]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴ خوئی
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: مصطفی بن کریم، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۵۶۸ص، اندازه: ۳×۱۹سم [ف: ۷ - ۱۰۵]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۰۸۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا،

۷۸گ، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۳۰۹]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۷

آغاز: ... رسوخ صلاح و فساد کوزبزه واضحدر اما سیزده دخی معلوم و مفهوم؛ **انجام:** جوان عالیشآن بو کدورتی آئینه روزگاردن گوتور فی الحال یوسف کوکه ...

فقط شامل یک باب از ابواب ده‌گانه آن میباشد؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم سبز، ۵۷گ، ۹ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۶ - ۲۲۵]

۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۸۶-۳۴/۱۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح و مزدوج مذهب، مصحح؛ جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۶۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۶۰۷]

۲۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد رضی، تا: یک‌شنبه ۱۴ ربیع الثانی ۱۱۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۵گ، ۲۲ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم [ف: ۴ - ۳۰۹]

۲۸. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۸۵

خط: نستعلیق، کا: رسول بن عباس مراغی، تا: شوال ۱۱۰۳ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۴۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۴۸]

۲۹. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۱۲۶ق [نشریه: ۷ - ۵۳۴]

۳۰. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۱۲۶ق [نشریه: ۷ - ۵۳۴]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۵/۲

آغاز: برابر **انجام:** یعنی کهف الفقرا و صدر الامرا معز الدوله و القمر و العلا محمد پادشا ...

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۱۴۴ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۳۰۱ص (۳۳۰-۶۳۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۰سم [ف: ۱۷ - ۳۵۷]

۳۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولادت شریفی مدینه درواقع الموشدی واول حضرتنک امام محمد مهدی دن غیری فرزندی یوخ لیدی وحضرت امام محمد مهدی اون ایکنجی اما مدور مذهب انامیه مقتضا ینجه سلسله امامت روند وختم الور

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۱۹۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۷]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۹۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز (صفحات اول)؛ مجدول؛ کاغذ: ترکی سفید و آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷۵ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۶۴۷]

۳۴. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۶۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (برگ آخر)؛ ۲۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۶۸]

۳۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۷۳

خط: نستعلیق ترک، کا: محمد کاظم پسر سلطان محمد ابهری، تا: ۱۲۰۶ق [نشریه: ۷ - ۱۴۶]

۳۶. همدان؛ همراه، رضا؛ شماره نسخه:۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سعاد نقی ابن ییلاتیقی ساکن کوسج علیا از محال انکوران، تا: ۲۴ صفر ۱۲۰۹ق؛ کاغذ: استانبولی و فرنگی [رشت و همدان: ف: ۱۶۹۰]

۳۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۳۳

آغازو انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن موسی، تا: ۱۲۲۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۱۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۲۷]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۵۴

خط: نستعلیق، کا: میر شجاع الدین بن نصر الله تبریزی، تا: ۳ ذیحجه ۱۲۵۳ق، جا: مدرسه گنجه؛ مصحح؛ چند یادداشت به تاریخ ۱۲۵۴ نوشته شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۱۷ - ۱۳۸]

۳۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** وجمله ثوابدن بومصیب نامه مؤلفنه وکاتبنه تصدق قلوب وبوثرب دخی موجب ازدیاد حسنات اولور.

خط: نسخ، کا: اشرف بن ابوالحسن نخجوانی ملقب به قاضی، تا: جمعه ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۵۸ق؛ یادداشتی به سال ۱۲۵۸ با مهر «الیس الله بکاف علی عبده نظر علی» (مربع)؛ جلد: مقوایی قرمز، ۱۵۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷/۲سم [محدث ارموی مخ: ۲-۶۱۲]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۲۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقدور خرمن گناه

خط: نستعلیق، کا: شاه کرم، عبدالشکوربن خداویردی، تا: ۱۲۶۰ق [رایانه]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۶ کر

آغاز: برابر؛ **انجام:** جمله ثوابن دن داخی بو مصیبت نامه مؤلفینه تصدق قلوب بو ثواب دخی موجب مزید حسنتات اولور و صلی الله تعالی ...

خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: ربیع الاول ۱۲۶۵ق؛ مصحح؛ در انجام، یک حدیث از حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: «القبر ینادی کل یوم خمس کلمات یابن آدم ... » ابیاتی به فارسی با مطلع: فکرم غریب و یار غریب و وطن غریب ×× بلبل غریب و ناله غریب و چمن غریب / و نیز در برگ (۱۱۹ب) متن کوتاهی شیوا و ادبی با آغاز «مترجمان شرح تعزیت داری و محرران سوگواری ...» ایضاً ابیاتی به فارسی با مطلع: دیده خون شبنم درین گلزار حسرت باز کن ×× گریه بر انجام کار خویشتن

آغاز کن / به همراه چند دعا و تعویذ آمده؛ کاغذ: شرقی سفید، جلد: مقوایی سبز مغز پسته‌ای، ۱۱۹گ، ۲۰سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه:۱۶×۲۱سم [ف: ۲/ ۴۰ - ۲۸۶]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سلیمان، تا: ۱۲۷۱ق [الفبائی ف: ۲۱۹]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ایکی نفر فرزندی اولوب علی هادی و موسی ایدی، او ننجی حضرت امام علی النقی در علیه السلام ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۷ - ۲۷۸]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۳۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از احمد اقبالیان [رایانه]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۴۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه:۱۳×۲۰/۶سم [رایانه]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۵۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۰۳گ، اندازه:۱۵/۵×۲۶سم [رایانه]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۳۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۶۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۴۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** حسین بن علی متولد اولدقدس حضرت عزتدنت جبرئیله امر اولدی.

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۷۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۹۶]

۵۰. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** سعادت نشانی بود ور کیم یهود ×× اولور اهل دین اهل طغیان ایکن / شقاوت دلیلی بود ور کیم شقی ×× قلوب ... دین اهل ایمان ایکن

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۴۸]

۵۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۵۰۱

آغاز: برابر»؛ **انجام:** ایکنجی امام دور مذهب امامیه مقتضا سنجه سلسله امامت آنده حم اولوب و السلام

خط: نسخ، کا: محمد رسول، تا: جمعه (؟)، جا: قزلجه طسوج؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [مؤید: ۳ - ۴۰۲]

۵۲. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیده نمناک گریان و دل بریان ایله متوجه کسب ثواب اوله لر و جمله ثوابندن بو مصیبت نامه مؤلفنه تصرف و بو ثوابی داخی موجب مزید حسنات و السعادة بعون الله الملک الوهاب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۱۳-۱۸سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۱۱]

۵۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۹۹

آغاز: برابر

خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده ابراهیم» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی ساده، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۵۸]

۵۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۵۸/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبدالله» (شلجمی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۳ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۳۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۴۱۵]

۵۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۲۷

آغاز: ... ای خوش اول صاحب سعادت کیم دم و اظهار جود ×× دشمنک مقصودینه اوزنفعین ایلر اختیار؛ **انجام:** و حدیقه المجالس مناقبنه سلونی عمادون ا لعرش بر غنچه در نسیم ایضاح و ایصالدن متبسم و جمله فضایلنده.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام (پنج برگ از آغاز و یکصد و هفده برگ از انجام)؛ کاغذ: فرنگی، ۶۳گ، ۱۷ سطر [ف: ۳ - ۱۰۵۷]

۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۴۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **حدیقة السعداء (ترجمه)** / تاریخ معصومین / فارسی

hadīqat-os so‘adā’ (t.)

نائینی، محمد مهدی بن میرزا عبدالرحیم

nā’īnī, mohammad mahdī ebn-e mīrzā ‘abd-or-rahīm

وابسته به: حدیقة السعداء = ترجمه روضة الشهداء؛ فضولی بغدادی، محمد بن سلیمان (۹۱۳-۹۷۶)

متن از فضولی بغدادی که گرفته شده از «روضة الشهدا»ی کاشفی است با افزودگی‌ها و به مانند کتاب جداگانه، در ۱۰ «باب». ترجمه فارسی آن از ترکی صورت گرفته است.

آغاز: بسمله. حمد بی حد و ثنای لا یعد مر محبوب محمودی راست.

انجام: و الحسن و الحسین و اصحابه.

[فهرستواره منزوی ۱۵۸۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۹ محرم ۱۲۹۴ق؛ با

نسب نامه مترجم که خود را به چنگیز می‌رساند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۲۹گ، ۱۹ سطر (۱۰×۲۲)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۹]

● **حدیقه سلطانیه در مسائل ایمانیه** / کلام و اعتقادات / فارسی

hadīqe-ye soltānīye dar masā'el-e īmānīye

نقوی لکهنوی، حسین بن دلدار علی، ۱۲۱۱ - ۱۲۷۳ قمری

naqavī lakhanū'ī, hoseyn ebn-e deldār 'alī (1797 - 1857)

به دستور: سلطان محمد امجد علی شاه (-۱۲۶۳)

کتابی بسیار مفصل در اصول اعتقادی و مسائل فقهی لازم که به دستور سلطان محمد امجد علی شاه (۱۲۶۳) شروع شده ولی چون به مبحث نبوت رسید سلطان مذکور درگذشت و بقیه کتاب پس از درگذشتش نوشته شد. این کتاب دارای دو «مقصد» است: مقصد ۱. اصول عقائد، دارای «مقدمه» و پنج «باب» و «خاتمه»: مقدمه: در وجوب معرفت، باب ۱) توحید و صفات ثبوتیه و سلبیه، ۲) عدل و مسائل جبر و اختیار، ۳) نبوت عامه و خاصه، ۴) امامت و احوال امامان، ۵) مجملی از احوال معاد، خاتمه: در احکام اسلام و ایمان؛ مقصد ۲. احکام شرعیه فرعیه، دارای «مقدمه» و شش «باب» و «خاتمه»: مقدمه: در اختلاف طریقه اصول و اخبار، باب ۱) احکام طهارت، ۲) احکام نماز، ۳) احکام زکات و خمس، ۴) احکام روزه و اعتکاف، ۵) احکام حج و عمره، ۶) زیارات معصومین علیهم السلام، خاتمه: در بعضی ادعیه و اعمال ضروری. این کتاب و کتاب دیگری از او به نام «الافادات الحسینیه» در دفع شبهات شیخیه نگاشته شده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بر ضمایر صافیه و خواطر زاکیه مقتفیان آثار عترت طاهرین ...

چاپ: مشار فارسی، ج۲، ص۱۷۳۳؛ لکهنو، ۱۳۰۴ق، ۶۲۴ص (۵۹۷+۲۶+۲صص)؛ باب (۱-۳): هند، سنگی، ۱۲۶۵، وزیری، ۲۳۸+۳۳۶+۸صص

[الذریعة ۳۸۴/۶؛ فهرستواره منزوی ۲۶۷/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۷

آغاز: برابر

از آغاز کتاب تا پایان مباحث نبوت؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۴ - ۱۱۰]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۶۰-۳۳/۱۰

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین المؤید دینه المتین یبعث الرسل و النبیین ... باب چهارم در امامت است و آن مرتب است بر یک مقدمه و چند مقصد و خاتمه. مقدمه در بیان چند چیز است که ذکر آن؛ **انجام:** هفتم آیه کریمه قل لاأسئلکم علیه أجراً ... که خود ناصب مراد نگرفته است از این لفظ مگر اهل بیت نبوت را والا نواصب از محبت ازواج سر می‌تابند.

باب چهارم در امامت؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول محرر، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۲۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳ - ۱۶۰۸]

● **حدیقه سلیمانی** / طب، اخلاق / فارسی

hadīqe-ye soleymānī

حسینی خاتون آبادی، محمد صالح بن عبدالواسع، ۱۰۵۸ - ۱۱۲۶ ؟ قمری

hoseynī xātūn-ābādī, mohammad sāleh ebn-e 'abd-ol-vāse' (1648 - 1714)

اهداء به: شاه سلیمان صفوی

رساله‌ای مفصل در احکام ازدواج، آداب و اخلاق مربوط به همسرداری در هشت «باب»: ۱. بیان فضیلت و آداب مزاوجت و آداب مباشرت و معاشرت با زنان (پنج فصل)؛ ۲. بیان زنانی که نکاح ایشان به‌جهت نسب حرام است یا مکروه است (پنج فصل)؛ ۳. بیان اسبابی که زنان با آنها حلال می‌شوند - نکاح دایم و موقت و ملک یمین (پنج فصل)؛ ۴. بیان آداب نکاح و زفاف و بیان حقوق هریک از مردان و زنان (نه فصل)؛ ۵. میان زوجات اشرف مکونات حضرت رسالت و بعضی از احوال ایشان (هشت فصل)؛ ۶. بیان امهات طاهرات پیشوایان دینی وائمه طاهرین (چهارده فصل)؛ ۷. بیان خلق مادر عالمیان حضرت حوا (ع) و کیفیت حصول نسل از ذریت او (سه فصل)؛ ۸. بیان احکام اولاد و احوال متعلق به ایشان (ده فصل).

آغاز: عقود لالی فاخره آئینه ی بی انتهاء چهر آرایی شاهد رعنایی حمد خداوند بی مانندی سزد که سلسله شریف بنی آدم را که واسطة العقد قلاده نظام عالمند چون طره مهوشان ...

انجام: و در حدیث دیگر وارد شده که دختریکه شش سالش تمام شود مادر او را برهنه بروی خود نخواباند که به منزله ... که حضرت امیر المؤمنین صلوات الله علیه نهی فرموده اند ازآنکه حربه آهن باطفال نپوشانند یا و یا بدست ایشان بدهند.

[الذریعة ۳۸۵/۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۴۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: طهمورث، تا: ۱۲۰۵ق [رایانه]

۲. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۶۲

بی کا، تا: ۱۲۳۶ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۴]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۶۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ جمادی الاول ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۳۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۲]

● **الحدیقة السنیة فی بیان النکات و الدقائق المتعلقة بالمتأجر من الروضة البهیة** / فقه / عربی
al-ḥadīqat-us sanīyya fī bayān-in nukāt wa-d daqā'iq-il muti'alliqa bi-l-muti'ajjir min-ar rawḍat-il bahīyya
حائری تهرانی، محمد، ق۱۴ قمری
hā'erī tehrānī, mohammad (- 20c)
وابسته به: الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)
شرحی است بر کتاب المتاجر «الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة» با استفاده از دروس استادش «آقا اسدالله امام جمعه» و آن را به استاد مذکور هدیه نموده و آن را در یک «مقدمه» و چند «فصل» و چند «باب» به رشته تحریر درآورده و مطالبی را که خود نیز استنباط نموده بدان اضافه نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۵۳/۲
آغاز: الحمدلله الذی احل البیع و حرم الربا و أسس المعاملة لانتظام المعاش و المعاد و الدین و الدنیا و هدانا الی التجارة المنجیة؛
انجام: کما لایخفی علی العالم بحقائق الاحکام و العارف بدقائق معالم الحلال و الحرام علی من یفهم المرام و السلام
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ ۱۷گ (۱۲پ-۲۸پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۳]

← حدیقة السیاحة ⇐ حدایق السیاحة
← حدیقة الشعراء ⇐ حدیقه شعرا

● **حدیقه شعرا** / شعر / فارسی
hadīqe-ye šo'arā
دیوان بیگی، احمد بن ابوالحسن، ۱۲۴۱ - ۱۳۱۰ قمری
d. beygī, ahmad ebn-e ab-ol-hasan (1826 - 1893)
تاریخ تألیف: ۱۲۹۴- ۱۲۹۶ق
تذکره ۴۲۶ تن سرایندگان قرن ۱۳ است به ترتیب الفبائی با دیباچه‌ای در باره خود او و تاریخ نگارش: نخست در ۱۲۶۰-۱۲۷۰ق بدان آغاز کرده، تا هنگامی که در تهران بیکار بوده در ۱۲۹۳ق چندی بدان پرداخته، سپس به کرمانشاه رفته در آنجا سال‌های ۱۲۹۴-۱۲۹۶ق آن را به انجام رسانده است. (احمد منزوی)
آغاز: بسمله. و بعد چنین گوید فقیر ضعیف احمد بن ابوالحسن الشریف بن غلامحسین بن الحاج مؤمن بن محمد تقی الریف بن الحاج مؤمن الشیرازی که چون به اقتضای تقدیرات خداوندی از برای فقیر میسرند که تحصیل علم و سواد و کمالی نمایم ...
چاپ: با تصحیح و تکمیل و تحشیه عبدالحسین نوائی، تهران، انتشارات زرین، ۱۳۶۴-۱۳۶۶ ش، ۳ج .
[فارسنامه ناصری ۱۳۰/۲؛ دانشمندان و سخن‌سرایان فارس ۲۱۲۱؛ الذریعه ۳۸۵/۶ و ۲۹۹/۷؛ تاریخ تذکره‌های فارسی ۴۳۹/۱؛ فهرستواره منزوی ۱۸۹۹/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۵۳
آغاز:برابر **انجام:** شدی از جام غفلت مست و مدهوش ×× در آتش چون نهادی پنبه در گوش / بلی این نکته چون آتش فروزد ×× که آتش پنبه غفلت نسوزد
شرح حال ۴۲۶ شاعر (۴۱۷ مرد و ۹ زن) را دارد. این نسخه تحریر اول کتاب و به خط مؤلف است. از این جهت بعضی از تراجم مکرر است و برخی بدون شعر. عده‌ای هم شرح حالشان نیامده و فقط نام و شعرشان مسطور است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اواخر قرن ۱۳؛ دارای خط خوردگی و اضافات فراوان، بعضی از سطور چلیپا و یا بر عکس کتابت شده‌اند، در صفحه اول کتاب هم نام و نشان دو کتاب این گونه آمده: «نزد حسینقلی خان سلطانی: کتاب جنگ متفرقه خط خودم، کتاب تاریخ ریاض الجنة در تاریخ خودم و جغرافیای خط خودم». در صفحات ۲پ۴ر پس از مقدمه مؤلف فهرست نام شعرای تذکره نوشته شده است؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی، جلد: میشن زیتونی، ۱گ، اندازه: ۲۱/۲×۳۵/۱سم [ف: ۲۹/۲ - ۸۱۳]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۸۱ حکمت
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۶ق، جا: کرمانشاه؛ در متن و هامش؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۱۰ص (۵۸۸+۲۲)، ۲۶ سطر، قطع: رحلی [ف: ۲ - ۱۴]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۴۱-ف و ۶۰۴۲-ف و ۲۵۳۸-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۴ و ۱ - ۷۶]

● **حدیقه شعرا** / تراجم / فارسی
hadīqe-ye šo'arā
اسرار تبریزی، محمد کاظم بن محمد، ۱۲۶۵ - ۱۳۱۵ قمری
asrār-e tabrīzī, mohammad kāzem ebn-e mohammad (1849 - 1898)
نویسنده می‌گوید رضاقلی خان الله باشی در مجمع الفصحاء شاعران بسیاری را نام برده و شرح حال گفته ولی بین شاعران بسیاری نیز هستند که در تذکره‌ها نام آنها نیامده است من بر آن شدم که این «حدیقه شعرا» را در بیان شرح حال آنها فراهم آورم بدین شرح: اصطبلی، اصغر، آزرمی، باخرزی، تموزی، تونی،

جانی، حیوتی، حلالی، خلودی، خموشی، دل غم، داغدار، رزمی، سبزی، شمشاد، صنوبری، صبوری، کفری، مؤبد، این اسامی در بوستان اول حدیقه شعرا آمده و اما بوستان دوم که در ذکر شاعران ترک است: آتشی، اسماعیل، اشک ریز، اعمی، افسر، باقر، پرغم، پروانه، تالاندی توپچی، ثاقب، جبار، جوری، سرابی (حسن)، حقیر، حلیم هروی، خلیفه، خیام، بلبل، دلریش، دلسوز، دلگیر، ذکری، راجی، رضا، زاهد،ساعد، ساقی، سرمست، سلطان، سمطوری، سید محسن نقاش، شاکر، شاهباز، شایق، شکوهی، شیدا، صابری، صبوری، ضیاء طالب محزون، طغرا، طلوعی، طهوری، عبقری، غشی، غم دل، فاخر، فارغ، فنا، قمری، کاشف، کفاش، لاطف، معلی، مجمر، مظلوم، مفطر، ملاکریم، میر، ناجی، ناطق، نباتی، یوسف، اما ملحقات: باقی شاعران ترک: آقاجان ارشاد، اشتیاق، حکیم الهی، بزمی، بلبل، بی سواد، بی نوا، تراب، تشنه، تمکین، ثابت، حاجی آقا حکاک، حیرانعلی، حیرتی، دلخون، دیوانه، ذلیل ذکری، راضی، راغب، ربیعی، رسمی، رفیع، رموز، رونق، زنبق، سری سکری، ساقی، شاه مردان، شکری، شمسی، صابری، صادق، صفا، طراز طوطی، عبدالله، عطار، عبدی، فایض، فایق، فروغی، فیض، قدسی، قصاب، قدسی باد کوبه، گلشن، گنجی، مجروح، مجنون، مبهوت، محیی، محمد، مخلص، مؤبد، ملا، مهجور، منشی، مواج، ناجی، ناظم، ناصر، ناصح، واقف.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۷۹

آغاز: بسمله، ابتدای هر نسخه و افتتاح هر کلام بنام پروردگار؛
انجام: سیزی نسم ور درم اول خدای بیچونه ×× ماجون بوامر بلاده مغیله مجنونه
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد جعفر، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی مشکی، ۷۱گ، ۱۴ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۶ – ۵۵۹]

● **حدیقه شهدا** / تاریخ / اردو

hadīqe-ye šohadā

مؤلف: میرزا جان. تاریخ مختصر لکهنو و سلاطین اوده، که برای مولوی امیر الدین علی نوشته شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۴۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم کی کحد ... مرزا جان کی یهی عرض هی که شکر پروردگار کاهر فرد بشر هر فرض هی حبنی کعبه دل؛ **انجام:** جو صاحب دل هین کامل نهین ارنکو بهت سرور هوگاه اور جو ... نهین اونکو تو دیکتا هن نه منطور موگا
خط: نستعلیق، کا: تفضل حسین صاحب تعلقدار، تا: جمع ۲۷ ذیحجه ۱۲۹۹ق، تاریخ تحریر: موافق ۱۸۸۲م در ظلع اوناو خاص بعد از نماز مغرب؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: صنعتی حنایی، جلد: مقوا، رویه کاغذ ابر و باد، ۴۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۲سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۴۰۱]

● **حدیقة الشیعة** / کلام و اعتقادات / فارسی

hadīqat-oš šī‘a

مقدس اردبیلی، احمد بن محمد، – ۹۹۳ قمری

moqaddas-e ardabīlī, ahmad ebn-e mohammad (- 1585)

محقق اردبیلی که بزرگان شیعه در نیمه دوم قرن دهم و از مؤلفان صاحب نام شیعه محسوب می‌شود که عنایت به فارسی‌نویسی نیز در آثار او دیده می‌شود. یکی از آثار منسوب به او «حدیقة الشیعه» است که با نام‌های «حدیقة الشیعة فی تفصیل احوال النبی و الائمة» و «حدیقة الشیعة فی اصول الدین» (کشف الحجب و الاستار، ص ۱۹۴) و «زبدة الشیعة فی تفصیل احوال النبی و الائمة» (روضات الجنات ۸۳/۱) و بعضاً «کاشف الحق» معرفی شده است. کتاب در دو جلد است و جلد اول آن در شرح زندگانی پیامبر اسلام است و جلد دوم (که همان حدیقة الشیعة معروف است) درباره اثبات امامت می‌باشد. از جلد اول آن هیچ اطلاعی در دست نیست جز این که در مجلد دوم که همین حدیقة الشیعه است سه مورد به جلد اول ارجاع داده است (صفحات ۳۱۳، ۵۵۷، ۶۰۴ چاپ اسلامیه). درباره صحت انتساب آن به مقدس اردبیلی حرف و سخن بسیار است بالاخص در مورد قسمت‌هایی از آن که به رد و نقض عرفاء و صوفیه پرداخته شده است و با لحنی تند از آنها یاد شده است و آن را با مشی و منش مقدس اردبیلی ناسازگار دانسته جز آن که او خود تعلق خاطری به عرفا داشته است. جلد دوم آن کتابی مفصل در بیان عقاید و اصول شیعه است در معنی امام و احتیاج به وجود امام و لزوم عصمت امام و برتری امام و ادله اثبات خلافت بلافصل علی (ع) و معجزات آن حضرت و مطاعن خلفا و فضایل امام حسن و امام حسین علیهما السلام ... معجزات امام صادق (ع) و رد صوفیه و امامت موسی بن جعفر (ع) تا امام زمان (ع) و خاتمه در بیان مذاهب. در بخش امام صادق از آنجا که به تفصیل در رد و نقد صوفیه سخن رانده شده، این قسمت مورد اختلاف محققین واقع شده که آیا نوشته مؤلف است یا از دیگر کتب بدینجا راه یافته است. برخی آن را از معزالدین محمد اردستانی نگارنده «تفسیر سوره هل اتی» دانسته‌اند که به سال ۱۰۵۸ در هندوستان به نام «کاشف الحق» ساخته است، سپس بخشی در رد صوفیان بر آن افزوده شده و به نام «حدیقه الشیعه» به اردبیلی نسبت داده شده است (علینقی منزوی ۹۳۴/۲). اخیراً این کتاب در دو جلد زیر نظر کنگره مقدس اردبیلی به چاپ رسیده و در مقدمه مفصل آن، با دلایل و قرائن این کتاب از مقدس اردبیلی دانسته شده است. مرحوم علامه آقا بزرگ تهرانی در پی توصیف کتاب حدیقة الشیعة و توثیق انتساب آن به محقق اردبیلی، ذکری هم از حدیقة الشیعه تحریف شده،

نموده و می‌گوید: «نسخه تحریف شده از حدیقة الشیعه اردبیلی چیزی کم ندارد مگر سه سطر از آغاز کتاب و همه مبحث تصوف و چند سطر از آخر که به جای آن چند سطر در آغاز اضافه نموده و اسم قطب شاه را آورده و در پایان مدح شاه اسماعیل صفوی را نموده است ... انتهی». و اما نسخه تحریف شده موجود، در مقایسه با نسخه کامل، کاستی و فزونی فراوان دارد که برخی از آن افزودگی‌ها نشان از بی اطلاعی تحریف‌کننده دارد؛ مثلاً در فصل یازدهم نسخه صحیحه مطالب و فضائل حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام از کتاب بستان الکرام نقل شده است ولی در نسخه تحریف شده عبارت سلطان الحکماء، خواجه نصیر الدین محمد طوسی به عنوان مؤلف بستان الکرام افزوده شده که به زعم تحریف‌کننده چنین بوده ولی از نظر یک نفر عالم متبحر، این کتاب از آثار ابن شاذان (- ۴۴۹ق) است و هیچ گونه ارتباطی با خواجه نصیر ندارد و اما از آثار جعل در نسخه مذکور که در الذریعة یاد شده، همین کفایت می‌کند که کتاب با نام قطب شاه هندی آغاز می‌گردد و در خاتمه به عقب برگشته و مدح شاه اسماعیل را که بیش از یکصد سال با قطب شاه فاصله داشته، بنماید. با مقایسه نسخه تحریف شده با نسخه‌های متداول، اندک شکی برای کسی که کمترین اطلاعاتی در کتاب‌شناسی داشته باشد، باقی نمی ماند که نسخه اهداء شده به «قطب شاه» حاصل یک تزویر و جعل ناشیانه است.

آغاز: آغاز ج۱: حمدی که حامدان ملا اعلی و ذاکران کره غبرا از ادای آن عاجز آینه محمودی را سزاست ...

آغاز ج۲: زیب و آرایش آغاز و انجام نعوت و صفات انبیای عظام و اوصیای کرام حمد و سپاس.

انجام: انجام ج۲: و این فقیر ضعیف را حق تعالی از دوستان أمیرالمؤمنین - علیه السلام- قبول کند بحق محمد و آله الطاهرین.

چاپ: مشار فارسی، ج۲، ص۱۷۳۴؛ ۱۲۶۰ق، سنگی، تهران؛ ۱۳۱۸ق، سنگی، تهران؛ ۱۲۷۰ق، ۱۲۷۴ق، ۱۲۷۹ق، ۱۲۶۵ق، ۱۳۳۹ق، ۱۳۶۸، سنگی، تهران؛ قم، در دو جلد زیر نظر کنگره مقدس اردبیلی توسط انتشارات انصاریان قم به چاپ رسیده؛ دارالخلافه طهران، ۱۳۰۳ق، رحلی، ۲۸۷+۱صص؛ ۱۳۱۸ق، ۳۱۹ص؛ ایران، سنگی، ۱۳۰۰، رحلی، ۳۲۲ص؛ ایران، ۱۲۶۰ قمری، سنگی، وزیری بزرگ

[الذریعة ۳۸۵/۶ -۳۸۷ و ۱۰۷/۳ و ۳۸۶/۶؛ خاتمه مستدرک ج ۸۷؛ طرائق الحقائق ج ۱، ص ۱۸۶ و ۱۸۷؛ مرآت الکتب ۱۹۲/۲؛ ریاض السیاحة، ص ۵۵؛ لؤلؤ البحرین ص ۱۵۰؛ امل الآمل ۲۳/۲؛ اثبات الهداة ۷۱۹/۱ و ۱۸۸/۲ و ۱۴۲/۳ و ۶۱۲؛ ریاض العلماء ۵۶/۱؛ تعلیقه امل الامل ص ۹۷؛ روضات الجنات ۸۳/۱ و ۸۴ و ۲۰۶؛ قم نامه، مسائل رکنیه، میرزای قمی ص ۳۵۳؛ ریحانة الادب ۳۶۶/۵؛ تنقیح المقال ۴۶۹/۱؛ الفوائد الرضویة ص ۲۷؛ طبقات اعلام الشیعه، قرن ۱۰، ص ۸ و ۹ و ۲۴۵ و ۲۴۶؛ طبقات اعلام الشیعه، قرن ۱۱، ص ۱۱۹ و ۱۲۰ و ۵۷۱ و ۵۷۲؛ اعیان الشیعه ۸۲/۳ و ۸۳؛ تاریخ اردبیل و دانشمندان ۵۵/۱ به بعد؛ مجله کیهان اندیشه ش۷، ص ۳۱، سال ۱۳۶۵ و ش ۸ ص ۶۴، سال ۱۳۶۵ش؛ کشف الحجب و الاستار ص ۱۹۴ و ۱۹۵؛ ۳۹۲؛ مشترک پاکستان ۱۰۸۶/۲؛ مشار فارسی ۱۱۶۰/۱و ۲۱۰۶؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۱۳/۱]

شرح و حواشی:

۱- حدیقة الشیعة (منتخب) (۲عنوان)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۳۰

آغاز: بسمله، در بیان بعضی از معجزات و خوارق عادات و ... احکام صادره از امیرالمؤمنین (ع) از حین ولادت تا هنگام رحلت؛ **انجام:** این گفت و جان تسلیم نمود، فصل بعضی از عوام اهل سنت را.

امتیازی که در نسخه حاضر است آن است که هم از قرن دهم است و هم حمله بر متصوفه دارد و هم نسبت صریح به محقق اردبیلی و ارجاع به دیگر تألیفات او به تکرار در آن هست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: دولت آبادی نباتی رنگ، جلد: تیماج سرخ، ۴۴۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۱۷۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [الفبائی ف: ۲۱۹]

۳. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۵۴

آغاز: فی معرفة الأئمة تصنیف نورالدین علی بن محمد بن احمد مالکی، کتاب کشف الغمه که از تصنیفات وزیر سید علی بن عیسی اربلی است

جلد دوم ؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن عبدالرزاق قمی، تا: ۱ ذیحجه ۱۰۷۷ق، جا: جهان آباد؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۳۳گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۴]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۴

خط: نستعلیق، کا: شهریار بن الله داد، تا: رمضان ۱۰۸۰ق؛ ۳۳۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۳۳سم [ف: ۲ - ۳۶۴]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۹/۲-۱/۱۲۹

آغاز: بسمله. فایده در مذاهب صوفیه بدانکه مولانا احمد اردبیلی علیه الرحمة درکتاب حدیقة الشیعة می‌فرماید که طوایف صوفیه بسیاراند اندکی از اعتقادات؛ **انجام:** ایشان نه صوفیان اند بلکه درشمار کوفیان اند ونه مشتاق عشق الهی اند باکه بدمستان ناقه سیاهی اند. اعلم بالصواب تمت.

بندی است از حدیقة الشیعة منسوب به مقدس اردبیلی در بیان مذاهب صوفیه که بیست فرقه از صوفیان را معرفی می‌کند و سپس به معرفی صوفیه از شیعه می‌پردازد که آنها را یک فرقه بیشتر نمی‌داند و همچنین فصلی از آن کتاب در معنی صوفی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۰۸۱ق؛ ۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه:

۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۶۰۹]

۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۳۸

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: علینقی بن عبدالباقر، تا: سلخ محرم ۱۰۸۴ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: روغنی گل و بوته دار، ۷۵۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۶۱]

۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: هاشم بن فرهاد، تا: چهارشنبه ۸ شوال ۱۰۸۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۳گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۱/۵سم [مؤید: ۳ - ۳۳۸]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۷

آغاز: بسمله، فصل یازدهم حدیقه الشیعه در بیان بعضی از معجزات و خوارق عادات و احکام؛ **انجام:** برابر

از فصل یازدهم کتاب حدیقه الشیعه شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۹ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۳۹گ، ۱۹۲ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۴ - ۵۰۲]

۹. قوچان؛ سلطان ابراهیم؛ شماره نسخه:۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** دولتش باد تا بروز نشور ×× عمر او متصل بنفحه صور / بود پنجاه هشت بعد هزار ×× که بپایان رسید این گفتار / و الحمدلله رب العالمین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۸ ذیحجه ۱۰۸۹ق؛ مهر: «عبده محمد علی ۱۰۸۲» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۵گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۳×۳۷سم [ف مخ]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** احمدالله علی الاتمام و صل علی نبینا محمد سید الانام و آله. تمت کتاب حدیقة الشیعة.

خط: نسخ، کا: شیخ عابدین شیخ شهاب، تا: ۱۰۹۴ق، جا: مشهد رضوی مدرسه خیراتیه؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۳۱۶گ، ۲۴سطر (۱۰×۲۳)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۹۸]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۷۰-۵۸/۲۰

آغاز: برابر۲

خط: نسخ، کا: ملا محمدعلی بن ملا فداعلی، تا: محرم ۱۰۹۵ق؛ افتادگی: وسط؛ ۳۲۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳ - ۱۶۰۹]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۴۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و اصلی علی سیدنا و نبینا محمد سید الانام و اله البررة الکرام و سلم تسلیما کثیراً.

جزء دوم: در این جلد ابتدا مناقب و فضائل علی امیر المؤمنین علیه السلام می‌آید سپس فضائل یازده امام معصوم دیگر شیعیان با مناقب حضرت فاطمه علیها السلام بیان می‌شود. سعی نویسنده در این جلد بر این رفته است که در جمع آوری مطالب از مراجع غیر شیعی و صحاح سنی دلیل و مدرک برای تأیید قول خود آورد؛ خط: نستعلیق، کا: مسلم بن حکیم حیدری، تا: ۱۰۹۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۳۶۰گ، ۲۰ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۹×۲۸سم [ف: ۵ - ۴۶]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۴۹

آغاز: همه روشن خجسته بغاد به فال؛ **انجام:** مخالفان را باعث اهتداء و استبصار شود

جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۳۰سم [ف: ۲۶ - ۲۴۲]

۱۴. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۹

آغاز: آخر روایت این است فجاء علی واکله معه، یعنی پس علی آمد و آن مرغ بریان را با آن سرور تناول فرمود

خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ یادگار میرزا بابا فرزند یعقوب شمرانی طهرانی به تاریخ ۱۴ جمادی الاول ۱۲۰۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۵۵]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۱۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جلد ۲؛ خط: نسخ و شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملك: محمد حسین بن محمد صادق بن محمد باقر حسینی اصفهانی؛ مهر: «محمد حسین بن محمد صادق حسینی» (بیضی)؛ تاریخ وقف: محرم ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۸گ، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲۹ - ۴۹۹]

۱۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۰۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و بحمدالله که روز بروز در ترقی و تزاید است.

جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۴۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۵ - ۴۸۷]

۱۷. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۵۰

آغاز: و اما مقاماتش این که وقتی از مدینه به مکه می‌رفت در منزلی که عسفان نام دارد؛ **انجام:** فصل بعضی از عوام اهل سنت را اعتقاد این است که دین شیعه تازه به هم رسیده.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲۳گ، ۱۹سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۱۳۱]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۶۶-۱۵/۶

آغاز: با معنی حدیث راست نمی آید نعوذ بالله از فهم کج واز تحریفات کلام خدا ورسول وتعصبی که باعث کفر وزندقه ... فصل دویم دربیان آنکه امام باید افضل از رعیت باشد وذکر قبح تقدم مفضول؛ **انجام:** سلام کردیم جواب داد ومرحبا گفت

واعزاز واکرام نمود صورت حال خود راتقریر کردیم گفت که به شرف اسلام
جلد اول؛ خط: نسخ و تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۲۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۶۰۹]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۲۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه، ۲۶۷گ، ۱۸ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۱۷ - ۳۹۲]

۲۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۲۱
جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۳ - ۱۵]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۷۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۶۲]

۲۲. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه:۱۲۷
جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تاریخ وقف: صفر ۱۲۰۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۱گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۹۹]

۲۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر (۱۱-۱۸/۵×۲۰-۲۸) [ف: ۷۰۳]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۰۰
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: غلامرضا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: شاهزاده خان لر میرزای احتشام الدوله در ذیقعده ۱۲۷۰ با مهر «احتشام الدوله» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای روشن، ۲۶۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۴]

۲۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۷۲
آغاز: فصل سوم در طریق تعیین امام علیه السلام، چون معلوم شد که زمانه از امام؛ **انجام:** که امت محمدی از عهد رسول صلی الله علیه و آله تا بعصر منصور عباسی یعنی ابو جعفر دوانقی در فروع بر یک مذهب بودند و مدار فتوی به روایت از رسول (ص) بود
جلد دوم: «مباحث امامت»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۲۰۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۲ - ۴۶۷]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۳۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و از جمله معاونان و مددکاران و حکم فرمایان آن حضرت باشند بحق محمد و آله الطاهرین. مثنوی: شکر حق را که این خجسته کتاب ×× که درونیست غیر صدق صواب ... / بود پنجاه و هفت بعد هزار ×× که پایان رسید این فقار
جلد ۲، به جز دوازده سطر آخر و اضافه بودن یک صفحه مثنوی بقیه عینا همانند شماره ۲۷۱۴۸ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ چند برگ از اوایل و آخر نسخه توسط عبدالرحیم بن عبدالکریم استرآبادی در ذیحجه ۱۲۳۵ نونویسی شده؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۲۶ - ۲۴۳]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۶۴
آغاز: برابر۱ **انجام:** و این ضعیف را حق تعالی از دوستان امیرالمومنین علیه السلام حساب کند. بحق محمد و آله الطاهرین
جلد ۲؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲۶ - ۲۴۳]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۵۴
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** تعالی عن ذلك علواً کبیراً حتی انکه امام ایشان فخرالدین رازی برایشان اعراض کرده و گفته نصاری بجهت آن کافراند ...
جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام (پنج ورق) ساقط؛ واقف: سیدمحمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴۶۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۴/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۳۰]

۲۹. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۴ - ب
این نسخه در آغاز درست مانند کاشف الحق و در پایان درست مانند حدیقة الشیعه است ولی سراسر کتاب درسبک فارسی جز آن است و رد بر صوفیان را هم دارد و در دیباچه کتاب به نام عبدالله قطب شاه ساخته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۵گ، ۲۳ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۹۵]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۸۵
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** رسول خدا مرا فرموده که خود را نگهدار از آن بر شتر عسکر نام سوار شده به جنگ علی رفته باشی طلحه و زبیر نام شتر و جامه او را تغییر داده و فریبش دادند چون عزم نمود مالك اشتر به او نوشت که از خدا بترسد و در خانه ساکن باشد
جلد ۲. در اواسط فصل دهم (مثالب معاویه و بنی امیه) ختم شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، کاتب اوراق نونویس: افضل بن محمد حسینی موسوی در ربیع الاول ۱۱۵۹؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۱۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۲۴۵]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۶۶
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۴۷۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۲۶ - ۲۴۰]

۳۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۱۰۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۱ق؛ از موقوفات شهید؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۶۳]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۳
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** باین کمترین غلام شاه دین نجم الدین بن

شیخ لطف الله نوری کرد بتاریخ بیست و پنجم شهر جمادی الثانی سنه ۱۱۰۲ هزارو و صدو دو باتمام رسانید و اگر خواننده و کاتب را میسر باشد خاکسار را از روی رضا و رغبت خدا بیامرز بگوید امرزیده بحق محمد و آل محمد آمین یا رب

در فهرست مؤلف را نجم الدین دانسته و نسخه را خط مؤلف که هر دو خطاست نجم الدین کاتب است و تاریخ، سال کتابت آن؛ جزء دوم؛ خط: نستعلیق، کا: نجم الدین، تا: شاید ۱۱۰۲ق؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۲گ، ۲۷ سطر (۱۳/۵×۲۷)، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۴ – ۱۸۱]

۳۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۱/۱

آغاز: و اما آنچه در آن کتاب مستطاب مذکور است مقبول طباع موافق و مخالف است و احیائی علوم که بهترین مصنفات علمای ایشانست و از تفاسیر؛ **انجام:** امید که این مختصر در میان شیعیان امیر المؤمنین حیدر منتشر و مشهور گردد و دوستان را سبب کوشش تمام در پی روی دوازده امام ... بحق محمد و آله

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد یوسف طالقانی الاصل کمره‌ای المسکن، تا: یک‌شنبه دهه اول ذیقعده ۱۱۰۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۲۴۸گ (۱ر–۲۴۸ر)، ۲۵سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱ – ۲۸]

۳۵. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۲۲

خط: نسخ، کا: محمد بن رضا، تا: یک‌شنبه دهه آخر شوال ۱۱۰۶ق؛ مصحح، محشی، دو تاریخ کتابت آمده یکی تاریخ مذکور و دیگری ۱۱۲۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲ – ۳۴]

۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۰۱/۲-۲۱/۲۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** دولتش باد تا به روز نشور ×× عمر او متصل به نقخه صور / بود پنجاه وهشت بعد هزار ×× که به پایان رسید این گفتار

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شرف بن محمد افضل کاخکی، تا: اواسط دهه اول رمضان ۱۱۱۳ق، جا: دهلی عرف شاه جهان آباد؛ در پایان نسخه یک مثنوی کوتاه در مدح کتاب که در ۱۰۵۸ سروده شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۳ – ۱۶۰۹]

۳۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۸۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: الله ویردی اسکوئی، تا: ۱۱۲۰ق؛ جلد: چرمی، ۳۶۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۱– ۴۲۸]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۸۲۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** امید که این مختصر در میان شیعه امیرالمومنین (ع) حیدر مشهور و منتشر گردد و دوستان را سبب کوشش تمام در پیروی دوازده امام علیهم السلام و مخالفان را باعث اهتدا و استبصار شود و این فقیر ضعیف را حق تعالی از دوستان امیرالمومنین علیه السلام حساب کند ... و آله البررة الکرام

جلد ۲؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی اصفهانی مشهدی، تا: ذیقعده ۱۱۲۲ق؛ واقف: اکبر رحمانی کوه بنانی، آذر ۱۳۷۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۶ – ۲۴۲]

۳۹. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۶۶

جلد دوم؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد شفیع دماوندی، تا: ربیع الاول ۱۱۲۴ق؛ تملک: حیدر علی بن عین علی و مهر «عبده حیدر علی بن عین علی» (بیضی)؛ یادداشت خرید کتاب از ملانظر علی بن شاه محمد نجف آبادی و یادداشتی در سال ۱۱۸۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۲گ، ۱۹سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۱۴۸]

۴۰. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۵۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** دولتش باد تا بروز نشور ×× عمر او متصل به نفخه صور / بود پنجاه و هشت بعد هزار ×× که به پایان رسید این گفتار

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد مهدی، تا: شعبان ۱۱۲۷ق؛ روی برگ اول و داخل دیباچه «گوهر مراد» و نام مؤلف «میر معزالدین محمد خاتون آبادی» ذکر شده که مراد همان معزالدین محمد اردستانی مؤلف «کاشف الحق» است که برخی معتقدند که نویسنده اصلی حدیقة الشیعة هموست و این با تاریخ انجام رساله که تاریخ تألیف آن (یعنی ۱۰۸۵ق) است مطابقت دارد؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۵۴گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۳×۳۰سم [ف: ۴۹]

۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۶۳-۳۳/۱۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جلد دوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: غیاث الدین محمد بن عبدالمطلب، تا: چهارشنبه ۲۸ ذیقعده ۱۱۲۹ق؛ تملک: عبدالله انصاری با مهر وی در ۱۳۱۴ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۲۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۳ – ۱۶۰۹]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۱۴۷

آغاز: مسئله را ذکر نموده اند و از طرفین بر مطلب خود دلایل ایراد فرموده؛ **انجام:** انجام قبل از دو صفحه اخر: و همه شیعه بودند و مدتهای مدید که حکومت عراقین را پادشاهان دیالمه داشتند همه شیعه بودند ... که به پایان رسید این گفتار

جلد ۲. برگ اول ساقط و همچنین سه صفحه آخر با نسخه‌های موجود متفاوت است؛ خط: نستعلیق، کا: رستم بن عبدالله قزوینی، تا: ۲۰ شوال ۱۱۳۳ق؛ کاغذ: نخودی و شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۲۶ – ۲۴۵]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۷۱

آغاز: اربلی است و اگر چه او از ثقات علمای شیعه است اما آنچه در انکتاب مستطاب مذکور است؛ **انجام:** امیر المومنین علیه السلام حساب کند ... بدعای خیر یاد آوری نمایند.

جلد ۲؛ خط: نستعلیق، کا: خضرعلی بن محمد کاظم امیری لاریجانی، تا: سه‌شنبه رجب ۱۱۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: خان

بابا مشار، خرداد ۱۳۴۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۲۹]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۱۰-۲۹/۵۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی نقی بهبهانی، تا: سه‌شنبه ۱۵ ذیقعده ۱۱۳۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۳ - ۱۶۰۹]

۴۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۴۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** که عزت و احترام هر یک از ایشان علیهم السلام در میان دوست و دشمن تا به چه مرتبه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: محمد ابراهیم اعرافی شورکی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۵۰۴گ، ۱۹سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۲×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۰۱۰]

۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۲۴/۲

آغاز: در بیان مطاعن اهل تصوف، نوشته از کتاب مولینا الجلیل الاعظم ملا احمد اردبیلی از جلد کتاب مذکور بحدیقة الشیعة که نوشته شده است در آن کتاب در فصلی که ذکر امام همام جعفر بن محمد الصادق (ع) را نموده است. اول. بدانکه سبب افتراق امت؛ **انجام:** یعنی ای ابو هاشم زود باشد که زمانی بیاید بمردمان که رویهای ایشان خندان و شکفته باشد دلهای ایشان ...

رد و مطاعن صوفیه است بر اساس بخشی از کتاب حدیقة الشیعه ملا احمد مقدس اردبیلی. متن این نسخه، عیناً همان حدیقة الشیعة است و فقط ۳ سطر آغاز آن را، کاتب یا گزیده کننده، افزوده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰گ (۸۱-۱۰۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۳۷۲]

۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۹۶

آغاز: ... و آنکه می‌کوئید علی می‌گفت من بطرف آسمان اعرفم و کوچهای آسمان را به کوچهای مدینه می‌شناسم؛ **انجام:** و مشکها پر از آب گشت و از چاه بر آمده هر کسی از ما یک مشک و آن حضرت دو مشک بدوش مبارک ... افتاده

بخشی از جلد دوم حدیقة الشیعة است، از نیمه فصل پنجم که در دلالات فضل حضرت امیر المؤمنین علیه السلام است تا اواخر فصل یازدهم که در معجزات و کرامات آن حضرت است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمعی مشکی، ۱۷۰گ، ۲۰ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۲۹ - ۴۷۷]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵ ط

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۳۰۸]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲/۱۲-طباطبائی

قطعه‌ای از آن - این قسمت که در این دفتر نقل شده درباره ذم صوفیان است که انتساب آن به اردبیلی مورد تردید است؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی رنگ، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۳۰۰-۳۰۱پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲۲ - ۲۲۷]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۱۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** آهی کشیده اشکی به چشم آورد و گفت

ج ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ حواشی صفحات اول مناجات منظومه حضرت علی (ع)؛ واقف: فخرالمحققین شیرازی، مرداد ۱۳۷۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، عطف میشن مشکی، ۲۰۸گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۲/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۴۰]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۰۰

آغاز: او را بجهت اعزاز و تعظیم بصیغه جمع او فرماید (کذا) و علامت نیشابوری (کذا)؛ **انجام:** پس دیوار ایستاده بود پیغام را شنیده چون رسول رفت.

جلد ۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام (از ابتدای نسخه به مقدار ۱۵ و از انتهای آن ۳۵ ورق ساقط است)؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۷۲گ، ۲۰- ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۳۱]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۷۴۸

آغاز: و رمل و کیما و کیمیا (کذا) و طی الارض و طی اللسان و طی النظر و اعداد و طلسمات و جفر؛ **انجام:** و حال این که او قائل این بهشت است الم تعلموا انا وجدنا محمدا نبیا ...

این نسخه و نسخه ذیل به استناد ضبط شناسنامه نوشته شد و جز کلیات مطالب هیچگونه مشابهتی با نسخه‌های پیشین ندارند و مؤلف آنها به دلیل ناقص بودن نسخه‌ها برای نگارنده مجهول است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۲۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۶ - ۲۴۴]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۶۲

آغاز: فی اول الکتب از ابوالفوارس شاعر منقول است که من در مجلس یحیی بن هبره (کذا) و زیر بودم؛ **انجام:** سید اولیا بود و حضرات غصب خلافت کردند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، عطف پارچه، ۲۰۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۶ - ۲۴۴]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۲۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن علی تبریزی ساکن شیراز، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج سیاه، ۵۲۶گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۳۳/۱ - ۲۲]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** نشنیده اند که سیصد سال تمام مصر و حوالی آن

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ یادداشتی در باب گرانی نرخها در ایران به سالهای ۱۲۸۷ تا ۱۲۸۹ از محمد اسماعیل بن حاج احمد عطار در آخر نسخه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۲۴ - ۹۱]

۵۶. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۱۴

جلد دوم؛خط:نستعلیق خوب،بی‌کا،تا:نزدیک عصر مؤلف؛تملک: محمد ابراهیم بن بهاء الدین محمد به تاریخ محرم ۱۲۰۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۶گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۱سم [ف: ۸۴]

۵۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۷۲

آغاز: بسمله فصل یازدهم در بیان بعضی از معجزات و خوارق عادات و قضایا و احکام صادره از حضرت علی (ع) در حین ولادت..؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد، تا: رمضان ۱۲۲۱ق، به خواهش آقا محمد کاظم بن حاجی محمد اسماعیل؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۱۳×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۶۰]

۵۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۴۱/۵

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا بابا بن محمد جعفر، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۲۵ق، جا: تهران؛ کاغذ: پسته‌ای آبی، جلد: میشن سیاه، ۳۷ سطر، اندازه: ۲۲/۴×۳۴سم [ف: ۶ - ۱۹۳]

۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۸۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** آمین یا رب العالمین الحمدلله علی الاتمام هذه الکتاب الشریف و صلی الله علی نبینا و سیدنا محمد سید الانام و اله البررة الکرام و سلم کثیراً کثیراً.

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۸گ، ۱۹ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۵ - ۶۵۸]

۶۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۹۷

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ کاغذ: خطائی، جلد: چرمی، ۲۹۱گ، ۲۳سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۴۲۹]

۶۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۷

خط: نستعلیق، کا: محمد ولی بدل آبادی، تا: یکشنبه ۸ ذیحجه ۱۲۲۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱۱گ، ۲۱سطر، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: ۱ - ۲۷۸]

۶۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۷

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن رضا باورچی کالجی، تا: ۱۲۳۰ق، به خواهش عالیحضرت ستوده خصلت کربلائی صفر علی ملقب به قمی؛ واقف: صفر علی مراد علی قمی، ربیع الاول ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۷۴]

۶۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** لکن ما هر مطلبی را در این دفتر مختصر کردیم تا بر نویسنده و خواننده و شنونده کار به طول نکشد امید که این مختصر در میان شیعیان امیر المؤمنین حیدر علیه السلام ... اهتدا و استبصار شود.

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: رضا بن شیخ برخوردار بوجانی، تا: شعبان ۱۲۳۲ق؛ مهر: «علی محمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۷]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۶۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جلد ۲،؛ خط: نستعلیق، کا: محمد محسن زین العابدین تهرانی، تا: چهارشنبه ۱۳ شوال ۱۲۳۲ق؛ واقف: سیدمحمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۰/۸سم [ف: ۱۴ - ۲۳۰]

۶۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۳

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد کریم قزوینی، تا: ۱۲۳۴ق؛ ۲۷۰گ، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ - ۴۶]

۶۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۴

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن محمد حسین آشتیانی قمی، تا: ۷ شعبان ۱۲۳۴ق؛ مجدول، جلد: روغنی، ۲۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم[نشریه: ۱۱ - ۸۹۵]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰

همان نسخه بالا [ف: ۱ - ۴۵]

اصفهان؛ شهرداری اصفهان؛ شماره نسخه:۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۳۰۸]

۶۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۸۶

آغاز: برابر۲

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده اسمعیل»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۲۶۲گ، ۲۱ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۴ - ۱۴۶۲]

۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۴۱

جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۸ ربیع الاول ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۸۰گ، ۲۶ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۷ - ۳۵۱]

۶۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۰

آغاز: و جن و انس در کمینند و منتظر فرصت که در بنای ایمان بندگان خللی اندر زند که به آن احکام راه نیابند و همچنان که پیغمبران باید که معصوم و مطهر باشند؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه دهه اول رمضان ۱۲۳۵ق، به درخواست علی محمد خان؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ واقف: علی محمد خان، رمضان ۱۲۳۵؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده علی محمد» (مربع)؛ جلد: تیماج زرد، ۲۶۹گ، ۲۰سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ - ۵۸]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۵۴

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: جعفر بن میرزا عسکر گنجوی، تا: ۷ رجب ۱۲۳۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹ سطر [ف: ۱۲ - ۱۳۴]

۷۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۳۵

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن سید صادق حسینی، تا: غره محرم ۱۲۳۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۴]

۷۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۹۴

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر بن حاج حسین دیلمی، تا: ۱۲۳۹ق؛ با سر لوح زرین؛ ۳۰گ، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۲ - ۴۶]

۷۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۲۵

بی کا، تا: ۱۲۴۰ق، قطع: رحلی، [ف: ۱۲۷]

۷۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۱۷

خط: نستعلیق، کا: علی افشار، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۱گ، ۲۶سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۰/۵×۳۴سم [ف: ۴ - ۳۱۰]

۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۴۲

آغاز: همه روشن خجسته باد بفال پادشاهیش را مباد زوال؛ **انجام:** برابر

جلد ۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۵ رجب ۱۲۴۱ق، جا: هریس تبریز؛ افتادگی: آغاز و وسط (قبل از برگ آخر)؛ واقف: صفر شیخ الاسلامی، بهمن ۱۳۷۸؛ کاغذ: شکری فرنگی، ۲۵۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲۶ - ۲۴۱]

۷۶. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۲۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: سید صادق یوسف حسینی، تا: ذیقعده ۱۲۴۲ق؛ محشی، مجدول؛ کاغذ: آهار زده، جلد: تریاکی کمندی، ۲۳۳گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۹۴]

۷۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و گفتگو در هر مطلبی که در این کتاب نوشته شده بسیار است ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ مهر: «لا اله الا الله الملك الحق المبین عبده محمد کریم بن محمد تقی»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوایی روکش تیماج ماشی، ۲۳۱گ، ۲۵سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۹/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۸]

۷۸. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۷۱۵الف

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد طاهر بن میرزا حسین کسیسی لاهیجانی، تا: رجب ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: چرمی، ۶۲۱گ، ۲۱ سطر (۱۳/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۱۱۴]

۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۵۲

خط: نستعلیق، کا: نورعلی فراهانی، تا: محرم ۱۲۴۵ق؛ مجدول، با سرلوح ؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۳۴گ، ۱۵سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۹ - ۹۶۰]

۸۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۴

خط: نسخ و نستعلیق، کا: قربانعلی بن حسینعلی خارکن، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۲۴۵ق؛ یادداشتی در تاریخ ورود سربازها به سال ۱۲۹۷ به مشهد مقدس آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱۶گ، ۲۳سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ - ۲۷۶]

۸۱. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۳۳۰

بی کا، تا: پنج‌شنبه ۱۹ شعبان ۱۲۴۶ق [نشریه: ۵ - ۲۱۲]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۰۷

مسروق؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد هادی، تا: محرم ۱۲۴۷ق [مختصر ف: ۳۰۸]

۸۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۶۱

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: علی بن حاجی ملا صادق، تا: ۲۷ صفر ۱۲۴۹ق؛ ۳۱۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۹]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۶۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ این نسخه را با حذف بخش رد صوفیه و دگرگونیهایی در دیباچه و به نام ابوالمظفر عبدالله قطبشاه است، که در شهر حیدرآباد ساخته شده؛ مجدول، با سرلوح بسیار زیبا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۱گ، ۳۰سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۱ - ۱۶۹]

۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۱۴۸

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جلد ۲؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد حسین بن خدا رحم نهاوندین، تا: سه‌شنبه ۱۵ محرم ۱۲۵۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۲۶ - ۲۳۹]

۸۶. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۹۶

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد علی اردکانی یزدی، تا: دوشنبه ۵ ذیحجه ۱۲۵۵ق؛ ۲۱۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲ - ۱۲۲]

۸۷. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۲۸

خط: نستعلیق، کا: محمد علی مشهور به آقا بزرگ خلف امیر علاء الدین شهیر به امیر آقا بابا کازرانی الاصل، تا: چهارشنبه ۲۶ جمادی الاول ۱۲۵۸ق؛ جلد: تیماج، قطع: رحلی [اوراق عتیق: ۱ - ۲۷۰]

۸۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۰۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** هر مطلبی را درین مختصر کردیم تا بر نویسنده و خواننده و شنونده کار بطول نکشد، تمام شد کتاب حدیقة الشیعة.

خط: نسخ، کا: ابوطالب بن ملا علیار روضه خوان دیلمقانی، تا: ۱۲۵۹ق؛ تملک: عباسقلی دباغ بن رضا دباغ در ۱۳۰۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۲۳۷]

۸۹. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۴ بخش یکم

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جزء دوم. دارای مقدمه و دو اصل است؛ کا: محمد حسن بن محمد کاظم آشتیانی، تا: شنبه ۱۰ رجب ۱۲۶۰؛ محشی؛ مهر: «یا

حسین التجاوز» (بیضی)، «یا امام حسن» (بیضی)؛ واقف: کاتب، تاریخ وقف: ۱۲۶۴؛ کاغذ: شیری،، جلد: تیماج، ۲۷سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۱۸]

۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۸۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جلد ۲؛ خط: نستعلیق، کا: رضاقلی بن محمد صادق آشتیانی قمی، تا: ۱۰ صفر ۱۲۶۱ق، جا: مراغه، برای میرزا جانی؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۳۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۴۲]

۹۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۵۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۸ صفر ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۷۲گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۰ - ۱۶۱۷]

۹۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۳

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۲۷۱گ، ۲۷سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲ - ۴۶]

۹۳. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۵۳/۲

آغاز: و اقدی و ابراهیم بن محمد بن سعید ثقفی و صاحب خرایج و جرایح بعضی به تفصیل و بعضی مجمل نقل کرده اند؛ **انجام:** لیکن چون این مختصر را گنجایش بیش از این نبود به همین چندکلمه اختصار نمود.

بخش امام صادق علیه السلام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۶ق؛ کاغذ الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف مخ: - ۷۸]

۹۴. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۱۳۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد نبی بن محمد علی قاسم آبادی (از توابع همدان)، تا: یک‌شنبه ۸ شوال ۱۲۶۸ق؛ مصحح؛ تملک: محمد حسن بن احمد الشریف در سال ۱۲۸۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۱گ، ۲۵سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۱۲]

۹۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۱۸

آغاز: برابر۲

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد صالح حسینی، تا: ۱۲۷۷ق؛ اهدایی: علی موسوی عز آبادی؛ جلد: مقوایی روکش کاغذ پسته‌ای، ۳۴۶گ، ۲۰ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴ - ۱۴۴۰]

۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۴۸

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** امید که این مختصر در میان شیعیان و دوستان امیرالمؤمنین حیدر مشهور و منتشر گردد و دوستان را سبب کوشش تمام در پیروی دوازده امام علیه السلام و مخالفان را باعث اهتداء و استبصار شود.

جلد ۲؛ خط: نستعلیق، کا: میر ابراهیم بن اسماعیل بن حسین حسینی، تا: چهارشنبه ۱۲ صفر ۱۲۷۷ق؛ واقف: میر محسن بن ابراهیم، اردیبهشت ۱۳۴۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۵۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۷سم [ف: ۱۴ - ۲۲۸]

۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۱۲۴

آغاز: یعنی کسی که بمیرد و امام زمان خود را نشناخته باشد مردن او مثل مردن آنهائی است که پیش از ظهور اسلام مرده باشند؛ **انجام:** برابر

انجام ذیل: شخصی به خدمت حضرت امیر (ع) آمد و گفت یا امیرالمومنین دختری دارم سه کس او را خواستگاری کرده اند.. حسن زنان را بسیار طلاق می‌گوید دختر خود را به حسین

جلد ۲؛ خط: نستعلیق، کا: مهدیقلی بیگدلی، تا: ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۵سم [ف: ۲۶ - ۲۴۱]

۹۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۷۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دو صفحه آخر به خط نستعلیق در شنبه ۲۷ رمضان ۱۲۹۴ نونویسی شده؛ واقف: خان بابا مشار، خرداد ۱۳۴۵؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۴۶]

۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۵۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ورق اول و آخر نونویس در اول ربیع الاول ۱۲۹۷؛ واقف: سید محمد باقر موسوی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۷/۷سم [ف: ۱۴ - ۲۲۹]

۱۰۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۸/۱

آغاز: برابر۲

جلد دوم؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵ سطر [ف: ۱ - ۳۲۰]

۱۰۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۲۳-۵۳/۳۳

آغاز: رسول متمکن تواند بود و مقیم مقام رسالت تواند شد و همچنین باید که در تمامی

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمود بن علی نقی حسنی حسینی طباطبایی؛ ۳۱۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۳ - ۱۶۰۹]

۱۰۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۷۲

بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۱۹]

۱۰۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۷۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** تم الکتاب الشریف المسمی من حدیقة الشیعه من تصانیف مولانا ملا احمد اردبیلی طاب ثراه و جعل الجنة مثواه سنه (۱۲۶۴)

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۴۲ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [فهرست عراقی: ۱ - ۳۱۶]

۱۰۴. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۶۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

جزء دوم؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج تریاکی، ۳۶۱گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۱۴۸]

۱۰۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۷۸

آغاز: برابر۱ **انجام:** که بپایان رسید این گفتار.

جلد دوم؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاتب در پایان نسخه رقم کرده: «تمت کتاب کشف الحق من تصانیف العلامة الحلی ۱۲۸۶ بید این بنده میرزا احمد»، ولی این اشتباه محض است و نام این کتاب کشف الحق و مؤلف آن علامه حلی نیست. زیرا که کشف الحق تألیف علامه حلی بنابر گفته مؤلف کشف الحجب و الاستار (ص ۴۶۶) همان کتاب معروف نهج الحق اوست که به زبان عربی نوشته و مطلقاً علامه حلی به فارسی چیزی از خود نگذاشته و نزدیک به یقین است که زبان فارسی نمی‌دانسته. وانگهی مؤلف خود در خطبه کتاب و نیز در پایان آن (ص ۴۶۲) تصریح می‌کند که هنگام تألیف آن در حیدرآباد (هندوستان) می‌زیسته و این کتاب را به نام پادشاهی که وی را ابوالمؤید ابوالمظفر عبدالله قطب شاه می‌نامد پرداخته است که مراد ششمین پادشاه سلسله قطب شاهی هندوستان باشد (۱۰۲۰-۱۰۹۸)، از طرف دیگر مؤلف خود در پایان کتاب این اشعار را سروده: شکر حق را که این خجسته کتاب ×× که در او نیست غیر صدق و صواب / بود پنجاه و پنج بعد هزار ×× که بپایان رسید این گفتار / از این قرار تردیدی نیست که این کتاب در ۱۰۵۵ یعنی ۳۲۹ سال پس از مرگ علامه حلی تألیف شده، این شماره در فهرست با نام کتاب در امامت تألیف شمس الدین محمد بن علی بن خاتون عاملی معرفی شده است؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج خرمایی، ۴۶۳ص، ۲۵سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۲سم [ف: ۶ - ۶۷]

۱۰۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۹۶۹

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۹]

۱۰۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** حضرت واهب بی منت هر دو را با دولت ابدی وعمر سرمدی زنده وپاینده بدارد تا به دولت دیدار صاحب الزمان مشرف شوند و از جمله معاونان و مددکاران و حکم روانان و حکم فرمایان آن حضرت باشند.

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۳۵۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۸]

۱۰۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۴۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** خصوصا عمر سعد را به زجری به جهنم فرستاد که به ازآن ممکن نبود وبه همان وجهی که حق تعالی انتقام واقعه ی یحیی بن زکریا را از طایفه بنی اسرائیل کشیده بود در این امت از این ملاعین کشید چه بعینه این واقعه مثل آن واقعه بود

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۸]

۱۰۹. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۴۸

آغاز: ... مطالب جلد ثانی حدیقة الشیعة که از (؟) است و آنچه ادله آن که از کتب مشهوره عامه اخراج شده تا حجت بر آن باشد؛ **انجام:** تا آنکه از حضرت صادق (ع) پرسیدند فرمود چون جدم می‌دانست که در صلب آن جمع شیعیان هستند نمی کشت حاصل چون آن حضرت را نزد حق تعالی مرتبه بود ...

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۷۰گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ]

۱۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۰۳/۱-۲۹/۴۳

آغاز: و ملا جامی دراوایل کتاب نفحات الانس از او نقل کرده و خود باین قائل است ... پس بدانکه اول کسی را که صوفی گفتند چنانکه شیعه وسنی نقل کرده اند ابوهاشم کوفی بود؛ **انجام:** طرفه اینست که از حضرت امام رضا علیه السلام بغیر این چندین حدیث در طعن صوفیه منقولست و بعضی گفته اند وامروز هم هستند جماعتی که می‌گویند که معروف کرخی در بان آن حضرت بود و صوفی بود

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۳ - ۱۶۱۰]

۱۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۳۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ای فرزند رسول خدا در شهر ما درختی است که در تمام سال از آن درخت در روزی دوبار گل بهم می‌رسد و شکوفه می‌کند بر گلی که در اول روز می‌کند نوشته می‌باشد که لا اله الا الله ...

جزء دوم؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۴گ، ۲۱ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۳سم [رایانه]

۱۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۸۲

کا: محمد علی بن ملاحیدر، بی‌تا؛ اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [رایانه]

۱۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۹۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی؛ اندازه:۲۰/۹×۳۰/۳سم [رایانه]

۱۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۸۶

آغاز: فصل [چهارم] در تعیین امام علیه السلام امامیه و زیدیه و اسمعیلیه و جمیع فرق شیعه که هجده فرقه اند؛ **انجام:** وانمرد حضرت را دعای خیر کرده رفت قضیه دیگر آنکه شخصی به سفری رفته بود و بعد از امدن او شش ماه زنش را وضع حمل شد از فصل چهارم جزء دوم آغاز می‌شود و با یک برگ افتادگی ادامه آن در نسخه ش ۶۲۷۴ف آمده؛ خط: نستعلیق و نسخ و شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اخبار و کلمات قصاری با امضای حسن بن محمود مورخ ۱۲۹۲ق نوشته؛

نسخه دوم همان ش ۶۲۷۴ف است؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، فرنگی شکری، جلد: مقوایی، روکش کاغذ نخودی، ۲۰۷گ، ۲ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۷/۶سم [رایانه]

۱۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۷۴

آغاز: خیر او را طلب نموده بودی پسر صبر کرد تا علی (ع) حاضر شد گفت: یا اباالحسن در این حکم چنین گفتند؛ **انجام:** چنان چه من در آخر الزمان باین کار برخواسته بودم و مملو کند زمین را از عدل و راستی چنان چه از ظلم و جور پر شده باشد ... و احادیث ثقه ذکر شده و امیدوار چنانم که در رکاب او ... شکر حق که این خجسته کتاب که درو نیست غیر صدق و صواب ... بود پنجاه و هشت هزار که به پایان رسید این گفتار ...

جلد ۲؛ خط: نسخ و نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ این نسخه و نسخه ش (۶۲۸۶ع) در حقیقت بخش ناقصی از جلد دوم کتاب «حدیقه الشیعه» است که مالکان به قصد کسب سود بیشتر آن را در دو مجلد صحافی کرده اند، یادداشتی مورخ ۱۲۴۷ق در خصوص طاعون در قریه نوبه، بین گ ۷۱ و ۷۲ افتادگی، در مطابقت با نسخه ۲۰۴۷ ف در آغاز ۲۱۵گ افتادگی دارد و مطابق با سطر ۱۷ص ۴۳۰ نسخه مذکور و در پایان حدود ۲۹ برگ نانوشته؛ کاغذ: اصفهانی نخودی و فرنگی، جلد: مقوایی، روکش کاغذ نخودی، ۱۴۵گ، ۲۱سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۸سم [رایانه]

۱۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۸۲

جلد دوم؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ – ۳۶۳]

۱۱۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۵

آغاز: برابر۱

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵۰گ، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۷۴]

۱۱۸. مشهد؛ مدرسه عباسقلی خان؛ شماره نسخه:۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، مصری، ۳۵۰گ، ۲۵سطر [نشریه: ۷ – ۷۶۶]

● حدیقة الشیعة / گوناگون / عربی

hadīqat-oš šī'a

رضوی کاشانی، عبدالحی بن عبدالرزاق، ق۱۲ قمری

razavī kāšānī, 'abdolhayy ebn-e 'abd-or-razzāq (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۶ رجب ۱۱۲۱ق

مطالب متفرقی راجع به کلام و فلسفه و فقه که در آیات و اخبار و گفتار بزرگان و دانشمندان آمده، در یک «مقدمه» و بیست «فصل» و یک «خاتمه»: مقدمه: در طلب علم و فضل آن و اثبات واجب؛ فصل ۱. توحید؛ ۲. امامت؛ ۳. معاد؛ ۴. روح و حقیقت آن؛ ۵. خبر واحد؛ ۶. نفی وجوب عینی نماز جمعه؛ ۷. حج قبل از وقت؛ ۸. تحریف قرآن؛ ۹. حدوث عالم؛ ۱۰. تحقیق موضوع غنا؛ ۱۱. علم نجوم؛ ۱۲. اصناف علماء و ذم اهل الفتوی؛ ۱۳. اصناف صوفیه؛ ۱۴. مغترین؛ ۱۵. رؤیای صادقه و کاذبه؛ ۱۶. صله رحم؛ ۱۷. اسلام ابی طالب علیه السلام؛ ۱۸. داستان سقیفه؛ ۱۹. خضاب دست و پا؛ ۲۰. حکم غلیان؛ خاتمه: در اسباب سوء خاتمه. در آن از سید داماد و میرفندرسکی و فیض کاشانی یادشده است. در خاتمه درباره مردم کاشان و اصفهان و روابط اقتصادی و اجتماعی آنان سخنانی دارد که از نظر تاریخی جالب است.

آغاز: الحمدلله الولی الحمید الحکیم المجید الفعال لما یرید الذی جعل السماوات لکرسیه عماداً و الجبال للارض أوتاداً ... اما بعد فیقول افقر العباد الی الله الغنی عبدالحی بن عبدالرزاق الرضوی الکاشانی انی اردت ان اجمع ماسمعت من فحول العلماء الربانی ... و سمیته بحدیقة الشیعه لاشتماله علی مسائل مختلفه غیر متناسبه و نکت متفرقه و حکایات غریبه بحیث تکون عبرة لاولی الباب ...

انجام: و لنختم الکلام حامدین لله و مصلین علی نبیه و أهل بیت نبیه علیهم السلام و الحمدلله أولا و آخراً و ظاهراً و باطناً

[شجره طیبه ۴۵۳ و ۴۶۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ صفحه آخر مؤلف به خط خود نوشته که کتاب را بتاریخ ۱۱۳۵ و ۱۱۴۱ مقابله و تصحیح کرده؛ تملک: عبدالباقی بن عبدالغنی الثانی الحسینی و مهر «الواثق بالله الغنی عبدالباقی الحسینی» (مربع)، حسین الحسینی به تاریخ ۱۲۰۳ و مهر «عبده حسین الحسینی» (بیضی)، ریحان الله بن جعفر موسوی به تاریخ ۱۳۲۱ و مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)، عبدالغنی الثانی الحسینی به تاریخ ۱۱۷۳ و مهر «ان الله غنی عن العالمین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۲۹۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج یشمی، ۳۱۰ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۱۷۵۲]

۳. خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه:۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** وارحم فقری وفاقتی وحیرتی فی سوءة ذنوبی انک ارحم الراحمین ولنختم الکلام

کا: عبدالغفور بن عبدالعظیم، تا: دوشنبه ۱۱ ذیحجه ۱۱۴۸ق؛ تملک: حسن بن سید ماجد موسوی بحرانی؛ در روی نسخه اشتباهاً شماره ۶۱ نوشته شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [اوراق عتیق: ۱ – ۱۴۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حاجی حسین حاجی محمد جعفر، تا: پایان رجب

۱۰۲۵؛ با خط و مهر ابوطالب که نسخه را در۱۲۷۲ خریده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۲گ، ۱۴ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۴۵۶]

← حدیقة الشیعة (تحریف شده) ⪢ کاشف الحق

● **حدیقة الشیعة (منتخب)** / فقه / عربی

ḥadīqat-uš šī'a (mn.)

حائری، محمد یوسف

hā'erī, mohammad yūsof

گزیده‌ای است از کتاب «حدیقة الشیعة» که بحث نماز و طهارت در مکان غصبی را مورد بررسی و تحقیق قرار داده است. اصل کتاب «حدیقة الشیعه» و انتساب آن بر تنی چند از عالمان، مورد نقد و نظر قرار گرفته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸۵/۵

آغاز: المشهور بین المتاخرین هو تحریم الطهارة وضوء او غسلا او تیمما فی المکان المغصوب بل نقل بعض الافاضل الاجماع علیه حسبما یظهر من اتفاقهم علی ذلک؛ **انجام:** سیاتی تمام القول فی المسالة فی کتاب الصلاة عنه تحقیق القول فی حکم الصلاة فی دار المغصوب و ما وقع من الخلاف فی المقام و ما اشتمل علیه من النقض و الابرام و بیان ما هو المختار عندی فی کل من المسالتین و الله العالم فی کل الامور.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ صفحات به صورت چلیپا؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۹۳)، سطور چلیپایی، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۷ – ۶۵۷]

● **حدیقة الشیعة (منتخب)** / کلام و اعتقادات / فارسی

ḥadīqat-uš šī'a (mn.)

وابسته به: حدیقة الشیعة مقدس اردبیلی، احمد بن محمد (–۹۹۳)

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۴۴

آغاز: بسمله، مختصری است از کتاب حدیقة الشیعة من مصنفات آخوند ملااحمد اردبیلی علیه الرحمه در تعداد مذاهب صوفیه و عقاید فاسده ایشان می‌فرماید بدان که چون ابتدای ظهور صوفیان و مذهب باطل ایشان در زمان حضرت امام جعفر (ع) بوده؛ **انجام:** خداوند تبارک و تعالی نس ایشان را براندازد که در اضلال مردم آنی کوتاهی و اهمال ندارند آمین یا رب العالمین

گزیننده نامعلوم.وی مذاهب مختلف صوفیه را از کتاب «حدیقة الشیعة» انتخاب نموده و با عباراتی شیوا ترتیب داده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: مکتبة امیرالمومنین (ع)، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۱سم [ف: ۲۶ – ۲۴۶]

۲. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۳۰/۲

آغاز: بسمله – الحمدلله رب العالمین و الصلوة ... اما بعد پس بنابر وعده که در اوایل جزء اول این مختصر نموده چند کلمه در بیان؛ **انجام:** اخبار و احادیث در خدمت ایشان بسیار لیکن چون این مختصر بیش از این گنجایش نبود بهمین چند کلمه اختصار نمود.

بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، (۲۷۵– ۳۱۸)، ۱۹ سطر (۱۲×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۶۶]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۰۵/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلوة و السلام ... اما بعد این منتخبیست که ازکتاب حدیقة الشیعة من مصنفات ملا احمد اردبیلی انتخاب کرده ام ملاسعد الدین در شرح مقاصد؛ **انجام:** روایتست زنی بود جنی که هرروز نزد حضرت رسول ص بیامدی و مسایل شرعی یاد میگرفت ونزد جنیان رفته بدیشان تعلیم دادی چند روز گذشت که بخدمت رسول ...

گزیده وتلخیصی از مطالب «حدیقة الشیعه» منسوب به «مولی احمد بن محمد مقدس اردبیلی» (۹۹۳ق) است که در یک دفتر گردآوری شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۵ – ۲۱۳۶]

● **حدیقة الصفاء** / تاریخ جهان / فارسی

hadīqat-os safā'

یوسف علی خان، ق۱۲ قمری

yūsof 'alī xān (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۸۴ق

یوسف علی خان گویا پسر غلام علی خان که در ۱۱۷۷ زنده بوده و این کتاب را در سه جلد تألیف کرده است: جلد یکم در یک «مقدمه» و سه «روضه»: روضه ۱. در دو «دوحه»: ۱) پیامبران پیش از اسلام، ۲) پادشاهان ایران پیش از اسلام (پیشدادیان، کیانیان، اشکانیان، ساسانیان)، کلدانیان، بنی سلیمان، پادشاهان حبشه، بنی لخم؛ روضه ۲. در پنج «دوحه»: ۱) تاریخ پیامبر اسلام، ۲) ابوبکر، ۳) عمر، ۴) عثمان، ۵) حضرت علی؛ روضه ۳. در ده «دوحه»: ۱) دوازده امام شیعیان، ۲) یاران به نام پیامبر، به ترتیب تهجی، ۳) در ذکر تابعین و تبع تابعین، ۴) مجتهدان، ۵) قاریان، ... ۱۰– عباسیان؛ روضه ۴. در دو دوحه.

[نسخه‌های منزوی ۴۱۴۷ استوری ۱۴۰/۱؛ بریگل ۴۵۴؛ فهرستواره منزوی ۶۱۲/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۱

آغاز: بعد بسمله. جلد دوم حدیقة الصفا مشتمل بر ده روضه، روضه اول در ذکر حالات صاحب قران مشتمل بر سه وجه و وجه اول در بیان نسب صاحب قران و حالات آن پادشاه عالی شان

قطب الدين امیر تیمور گورکان امیر طراغانی؛ **انجام:** پیغام داد که در صورت توسط امیر الامراء سوای ندامت و خسارت جانی و مالی فایده دیگر حاصل نخواهد شد.
با فهرست در پایان، ج۲ از تیمورتا بهادر پادشاه فرخ سیر؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ مهر: کتابخانه سید ابوجعفر تعلقه‌دار سردار پور سنه ۱۳۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی عطف تیماج تریاکی، ۲۲۹گ، ۲۹سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۴×۳۴سم [سنا: ف: ۲ – ۲۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۳-ف و ۸۷۵-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۱۵۵ الیوت ۱۱۸ اته.ج ۱؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قایم، بی‌تا؛ ۴۴۹ص، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۷۶]

● **حديقة الصفا فی اسماء المصطفی** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی

ḥadīqat-uṣ ṣafā fī asmā'-il muṣṭafā

تتوی، محمد هاشم بن عبدالغفور، ۱۰۱۴ – ۱۱۷۴ قمری

tatavī, mohammad hāšem ben 'abd-ol-qafūr (1606 - 1761)

مؤلف روایت «ان لرسول الله صلی الله علیه و آله الفین و عشرین اسما» را دیده و کتاب حاضر را در ذکر اسامی شریف آن حضرت گرد آورده و آن را در یک «مقدمه» (مشتمل بر چهار فائده که در فائده دوم به ذکر مصادری که استفاده نموده پرداخته) و سپس ۲۸ «باب» که اسماء حضرت را به ترتیب حروف الفبائی بدون ذکر مصادر آورده است.
[فهرستواره منزوی ۱۶۱۶/۳]

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۸/۱

آغاز: الحمدلله حمد الشاکرین و الصلاة ... و بعد فیقول ... انه نقل العلامة الفهامه محمد بن یوسف الشامی فی السیرة المسمی بسبیل الهدی و الرشاد فی سیرة خیر العباد عن القاضی ابی بکر العربی انه قال بعض الصوفیة ان لله سبحانه و تعالی الف اسم
خط: نسخ، کا: محمد حبیب، تا: قرن ۱۲؛ ۴۶گ (۶پ–۵۱ر)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ – ۵۳]

● **حديقة الصنايع فی اسرار الرموز و البدائع** / کیمیا / عربی

ḥadīqat-uṣ ṣanāyi' fī asrār-ir rumūz wa-l badā'i'

ازنیقی، علی بن خسرو، – ۱۰۱۸ قمری

eznīqī, 'alī ebn-e xosro (- 1610)

کتابی در اسرار اکسیر و رموز آن. مؤلف ذکر می‌کند که در خواب باقی را دیده است که حکما در آن جمع شده‌اند و وی در جلو آنها قرار داشته است و هاتفی به وی می‌گوید: « ... ان الحکماء یضلون الناس و أنت تهدی عبادالله الی صراط مستقیم ... و أنت محکوم بأن تصنف کتاباً ...»
آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة ... اما بعد اعلم یا اخی انی لما ظفرت بهذا العلم الشریف و کثرت فیه تصانیفی و صنفت بعض الکتب ما بین السر و الکتمان فنمت لیله و یری فی المنام حدیقة لایری النظر ...
انجام: و هو مع ذلک ابیض بالباطن بالامکان و لیس بعد ذلک رتبة اخری و لاتدبیر للفطن الفیضان.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۳۷/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۸۹ص (۱۸–۱۰۶)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۴۴ – ۱۴۲]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۷۹/۱

آغاز و انجام: برابر
در فهرست از محمد قمری دانسته؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۳۵گ (۱پ–۳۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ – ۲۴۸]

● **حديقة الطب = ترجمه الموجز** / طب / فارسی

hadīqat-ot tebb = t.-ye al-mūjaz

آقا کوچک، عباس بن محمد کاظم، ق۱۳ قمری

āqā kočak, 'abbās ebn-e mohammad kāzem (- 19c)

وابسته به: موجز القانون = الموجز فی الطب = الموجز؛ ابن نفیس، علی بن ابی الحزم (۶۰۷–۶۸۷)
اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴–۱۳۱۳ق)
تاریخ تألیف: ۱۲۹۵ق
ترجمه فارسی الموجز ابن نفیس ابوالحسن علاء الدین علی بن ابی الحزم قرشی است. او به دستور پیر و مرشدش آقایی میر محمد در ۱۲۹۳ به ساختن «مجمع الفوائد» پرداخته و پس از انجام یافتن آن در ۱۲۹۵ به دستور همین میر محمد کلیات الموجز قرشی را به فارسی درآورد در دو فن و آن را «حدیقة الطب» نامیده است.
آغاز: هو الله تعالی و به بسم الله الرحمن الرحیم نستعین. یا رب نفسی ده که ثنا بردارم × این نغمه به آهنگ سزا بردارم
انجام: فصل سیصد و بیست و هفتم، در بیان وجع کف الرجل و این مرضی است که کف پای درد کند و پای نهادن متعسر باشد، علاج آن عدس، در سرکه پخته ضماد کند و اگر خون غالب بود فصد کند.
[ره آورد ص ۹۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۱۱/۵]

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۸۱/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: ۱۲۹۵ق؛ مهر: «فرمان

دیوان عدلیه اعظم ۱۲۷۷»؛ ۷۵۲ص، ۲۴-۲۶ سطر (۱۴/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۲۲×۳۴سم [نشریه: ۳ - ۳۲۴]

● **حدیقة الطب** / طب / فارسی

hadīqat-ot tebb

سپاهانی، عبدالجواد بن ابوالقاسم، ق۱۳ قمری

sepāhānī, ʻabd-ol-javād ebn-e ab-ol-qāsem (- 19c)

وابسته به: موجز القانون = الموجز فی الطب = الموجز؛ ابن نفیس، علی بن ابی الحزم (۶۰۷-۶۸۷)

اهدا به: فتحعلی شاه قاجار (۱۲۱۲-۱۲۵۰ق)

نویسنده، که بعدها از اطبای خاص فتحعلی شاه می‌شود، پس از فراغ از تحصیل طب به طبابت مردمان در اصفهان می‌پردازد و سپس به خدمت فتحعلی شاه قاجار می‌رسد و حسب الامر آن شاه این رساله را در طب می‌پردازد که مشتمل است بر دو «حدیقه» و یک «خاتمه»: حدیقه ۱. بیان امراض مختص به هر عضو از فرق تا قدم و طرز شناسایی و تشخیص و طرز معالجه آن؛ حدیقه ۲. بیان امراض غیر مختص به هر عضو و ذکر علامات و اسباب معالجه آنها؛ خاتمه: در بیان ترکیبات ادویه.

آغاز: حدیقه الطب. یا رب نفسی ده که ثنا پردازم ×× این نغمه به آهنگ سزا پردازم

انجام: زعفران و کافور هریک یک مثقال مشک نیم مثقال قند سفید پنجاه مثقال معجون سازند چنانکه رسم است

[فهرستواره منزوی ۳۴۱۱/۵]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷۵/۱ ـ ج

آغاز: و دانش ممتاز و بکرامت فهم و بینش سرافراز فرمود

نسخه از دیباچه افتاده و حدیقه نخستین هم بپایان نمی‌رسد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۵گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۰۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (احتمالا)؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: روغنی بوم ماشی، ۲۲۳گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۳۱سم [ف: ۱ - ۴۰۷]

● **حدیقة الطلاب** / صرف / عربی

ḥadīqat-uṭ ṭullāb

ابن عبدالوهاب، محمد بن عبدالوهاب، ۱۱۱۵ - ۱۲۰۶ قمری

ebn-e ʻabd-ol-vahhāb, mohammad ebn-e ʻabd-ol-vahhāb (1704 - 1792)

ارجوزه‌ای است در علم صرف در صد بیت که محمد بن عبدالوهاب آن را برای فرزند خود عبدالباقی سروده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۳۳

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی ازال عن ×× لسانی اللحن بها عن من (کذا) / ثم الصلوة للنبی المصطفی ×× و اله اهل السخاء والوفا؛

انجام: فاحمدالله الذی صلی علی ×× رسوله و اله اولی الولا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: میرزا محمد تهرانی سامرائی، محرم ۱۳۶۴؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۴۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۸۲]

● **حدیقة العارفین** / فقه / فارسی

ḥadīqat-ul ʻārifīn

جیلانی، مهدی بن علی، ق۱۳ قمری

jīlānī, mahdī ebn-e ʻalī (- 19c)

نویسنده می‌گوید بعد از آنکه حدیقه اول از کتاب حدیقة العارفین را در اصول دین پرداختم و مفید افتاد بر آن شدم که در شش حدیقه دیگر صلوة و زکوة و صوم و حج و جهاد و امر به معروف را در کتابی شرح دهم تا تعداد حدیقه‌ها هفت شود برای این کار شش حدیقه دیگر را پرداختم که عدد اکمل هفت را فراهم آورد چه هفت از آنجا که مشتمل بر اول فرد یعنی سه و اول زوج یعنی چهار است کامل‌ترین اعداد می‌باشد و در بیان حدائق نیز چون نظر به خاص و عام هر دو بود لذا مطلب هر حدیقه را در دو منظر شرح دادم که حاصل ۱۴ حدیقه شد. اکنون به حدیقه دوم که در صلوة است می‌پردازم.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۲۵

آغاز: بسمله، حمد لایعد لایحصی خداوندی جلت عظمته و عمت نعمته را سزاست؛ **انجام:** تمام شد رساله صلوة در یوم شنبه پنجم شهر شعبان المعظم سنه هزار و دویست و چهل و پنج بید اقل خلیفه بل شیء فی الحقیقه مؤلف این رساله ...

جلد اول، نویسنده می‌گوید چون از تحریر جلد اول حدیقة العارفین که حدیقه اول و در اصول دین بروشی بدیع و طرزی عجیب بود فارغ آمدم دست بتحریر حدیقه ثانیه در اسرار صلوة و مقدمات و شرایط در یک «مصباح» و «سه اصله» و «خاتمه» زدم: مصباح: در فضیلت و خواص صلوة، سه اصله: در صلوة و مقدمات و شرایط آن، خاتمه: در مناجات و عرض گناه بحضرت احدیت؛ خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی (الوان)، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۴گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ - ۶۵۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹۹

آغاز: بسمله، حمد لایعد لایحصی خداوند جلت عظمته و عمت نعمته؛ **انجام:** پای عزیمت شان لنگ مبادا از طول کلام ملالشان گیرد بالکلیه از استماع اینگونه سخنان طبع ایشان افسرده گردد ...

یا رب العالمین و یا خیر الناصرین
خط: نستعلیق شکسته، کا: محسن بن احمد فومنی، تا: ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۸گ، ۱۹ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۶۰۴]

● **حدیقة العارفین** / کلام و اعتقادات / عربی

ḥadīqat-ul ʻārifīn

عربی استرآبادی، محمد بن زلفعلی، ق۱۳ قمری

ʻarabī estarābādī, mohammad ebn-e zolfʻalī (- 19c)

تاریخ تألیف: جمعه ۱۵ شعبان ۱۲۳۰ق؛ محل تألیف: استرآباد
رساله‌ای کوتاه درباره مسائل و اصول اعتقادات که به شکل سؤال و جواب تنظیم شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۳۹

آغاز: الحمد لله الذی ابدع بنوره المشرق محرکات الاجرام الخالیه عن الکیفیات الفعلی و الانفعالیه العلویه؛ **انجام:** کما ان القلم واسطه فی رسم الصور العلمیه و الحاصله فی اذهاننا علی الالواح الصحیفه عبر عنهم او عنه بالقلم.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شعبان ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۷۱]

● **حدیقة العارفین** / تفسیر / عربی

ḥadīqat-ul ʻārifīn

شیخ کبیر، محمد حسن بن صفر علی، - ۱۳۴۵ قمری

šayx-e kabīr, mohammad hasan ebn-e safar ʻalī (- 1927)

مؤلف، همزمان با اشتغال به تألیف شرح کتاب لمعه شهید اول، اقدام به تفسیر آیه ۱۳۶ سوره نساء «یا ایها الذین آمنوا آمنوا بالله و رسوله ... و من یکفر بالله و ... فقد ضل ضلالا بعیدا» و شرح عرفانی آن در کتاب حاضر نمود تا اگر چه اشتغال ایشان به شرح لمعه امکان تألیف کتاب مستقل دیگری را در علم اخلاق و سلوک الی الله فراهم نیاورد، مباحث این کتاب در سلوک عارفان مفید و مؤثر باشد. عناوین عرفانی و اخلاقی متعددی همراه با بیان آیات و احادیث و روایات و نقل گفته بزرگان و عارفان، در مباحث کتاب مورد بررسی قرار گرفته است.
چاپ: مشار عربی، صص۳۰۸-۳۰۹؛ تهران، سنگی، ۱۳۲۳ق، وزیری، ۵۳۶ص
[طبقات اعلام الشیعه قرن ۱۴: ص ۴۰۴]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۵۶

آغاز: بسمله، الحمدلله لذی شرح صدورنا بنور الاسلام و نور قلوبنا باکتساب حقایق الایمان و ازال اریان معاصی النفوس بارشاد امام الزمان ... اما بعد فیقول الفقیر ... لما جنح فی ضمیری ان اسود وریقات فی الاخلاق و السلوک الی معرفه الله تعالی و لم یمکننی فی هذا الزمان؛ **انجام:** هذا آخرما اردته من تفسیر الایه المقدمه و شرح فقراتها التی اشتملت علیها ... الحمدلله الاول و الاخر و الظاهر و الباطن کما هو اهله و یستحقه تم الکتاب ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: بین سال‌های ۱۳۰۲ تا ۱۳۰۹ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج نیلی، ۲۵۰گ، ۱۷ و ۱۹ سطر (۱۳×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۰۱]

● **حدیقة العارفین** / تاریخ / فارسی

ḥadīqat-ul ʻārifīn

کراروی، محمد جواد بن نوروز علی، ق۱۴ قمری

karāravī, mohammad javād ebn-e nowrūz ʻalī (- 20c)

گزیده‌ای از کتب «روضة الاحباب» عطاء الله بن فضل الله ملقب به جمال از اهل سنت، «ناسخ التواریخ» محمد تقی کاشانی، «اسنی المطالب فی نجاة ابی طالب» سید احمد زینی دحلان مکی (۱۳۰۴ق) و «مجالس المؤمنین» قاضی نورالله شوشتری می‌باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۳۶۳

آغاز: بسمله. حمد و ثنای بی منتهای معبود ذوالجلال را زیبنده و سزاوار است؛ **انجام:** پس مجموع عمر آن جناب به دو هزار و پانصد سال می‌شود
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی، ۱۵۱گ، ۲۷سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۸۰]

● **حدیقة العارفین للوصول الی درجة الیقین** / کلام و اعتقادات / فارسی

hadīqat-ol ʻārefīn li-l-vosūl elā darajat-el yaqīn

جیلانی، مهدی بن علی، ق۱۳ قمری

Jīlānī, mahdī ebn-e ʻalī (- 19c)

کتابی در اصول دین است حدیقه نخستین در اصول پنجگانه دین است و بیشتر آن در امامت است و به شبهه پادری مسیحی پاسخ گفته و این مرد همان کسی است که احمد بن زین العابدین نیز او را رد کرده است.
آغاز: بسمله؛ ثنا و ستایش کریمی را سزا است که به عنایات ربانی توفیق را خوشترین رفیق گردانید. در تحصیل طاعات ... چنین گوید: ... این علی، مهدی ... لهذا آن را مسمی بحدیقة العارفین للوصول الی درجة الیقین نمودم ...
[فهرستواره منزوی ۲۶۸/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** این حدیث جابر دلالت می‌نماید که این در بدو واقع شده است و درعود نیز چنین خواهد بود.

تا پایان حدیقه اول؛ خط: نستعلیق، کا: محسن بن احمد، تا: ۱۲۴۶ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۱گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۵۵]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۴۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** من عندالله العزیز المتعال. تمام شد حدیقه اول در نهم شهر صفر المظفر ۱۲۴۰ق. بیداقل ... ابن علی رشتی مهدی مؤلف این حدیقه، و ملحق می‌سازم به آن انشاءالله حدیقه ثانیه را که در طهارت است و اسرار آن اسرار صلاة بر وجه ایجاز و اختصار بعون الله الملک الجبار و السلام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، خط خورده و به حاشیه رفته از خود مؤلف؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: مقوا گوشه تیماج سرخ، ۲۴۱گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۳۱۰]

● حدیقة العارفین و حظیرة السالکین / اخلاق / عربی

ḥadīqat-ul ʻārifīn wa ḥaẓīrat-us sālikīn

شبر، عبدالله بن محمد رضا، ۱۱۸۸؟ - ۱۲۴۲ قمری

šobbar, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad rezā (1774 - 1827)

رساله‌ای در بیان اخلاق و مواعظ و پندهایی که از طریق کتاب خدا، احادیث معصومین، کلمات بزرگان و حکما و عرفا وارد شده و خواندن آنها سبب روشنی و جلاء دل می‌گردد که در چند «باب» و یک «خاتمه» شامل احادیث قدسی و اخبار نبوی و احادیث ائمه و کلمات حکمای الهی و عرفانی ربانی.

آغاز: بسمله. الحمدلله علی نعمائه والحمد من نعمائه ... أما بعد فیقول أفقر الخلق إلی ربه الغنی عبدالله بن محمدرضا الحسینی ختم الله لها بالحسینی ... انه قد وری عن النبی (ص) انه قال ان هذه القلوب تمل کما تمل الابدان فابتغوا لها طرائف الحکمة ... و قد جمعت فی هذه الرسالة درراً و لم ارتبه ...

انجام: وینادیه لسان حاله کل من علیها فان و یبقی وجه ربک ذوالجلال و الاکرام و الحمدلله الملک العلام. و صلی الله علی محمد وآله سادات الانام و شفعاء یوم القیامة

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: فرهاد میرزا در ۱۲۸۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۳گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۶۵۷]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷/۱-۶/۱۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسنعلی بن محمد تقی، تا: چهارشنبه ۱۷ ذیحجه ۱۲۳۳ق؛ مصحح؛ ۱۹۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۶۱۱]

۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۸۴۵

خط: نسخ، کا: ابوطالب بن محمد حسن آرانی کاشانی، تا: جمعه ۲۲ ربیع الاول ۱۲۳۶ق [نشریه: ۲ - ۱۴۹]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** عن ضمیرک و سریرتک دون ظاهرک و علانیتک أجمیل الذکر ترید دم شفاء الغیط قال ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ یا ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۴]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۸-۱/۹۸

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «حسین منی و انا من حسین» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۶۱۱]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کل شیء من الدنیا سماعه أعظم من عیانه و کل شیء من الاخرة عیانه اعظم من سماعه أما القضیة الاولی فظاهرة..

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۹ - ۳۳۴]

۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۸۶/۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای، ۱۹ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۰۲]

۸. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم انه الی ارض سولابط فلما بلغ والده قدومه خرج یسیر هو و الاشراف فاکزوه و قربوه واجتمع الیه اهل بلده مع ذوی قرابته و حشمه و قعدوا بین یدیه و سلموا.

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۲۰۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ]

← حدیقة العاشقین ⟵ دیوان عامل الدین
← حدیقة العالم ⟵ حدیقة الاقالیم

● حدیقة العالم = تاریخ قطب شاهیان / تاریخ هند / فارسی

hadīqat-ol ʻālam = tārīx-e qotb-šāhīyān

میرعالم، ابوالقاسم بن رضی الدین،۱۱۱۶-۱۲۱۶؟قمری

mir-ʻālam, ab-ol-qāsem ibn-i razī-yod-dīn (1705 - 1802)

تاریخ تألیف: ۱۲۱۴ق

تاریخ مفصل پادشاهان حیدرآباد دکن است در دو «مقاله»: ۱. تاریخ قطب شاهیان، در «مقدمه» و هفت «باب»؛ ۲. تاریخ نظامشاهیان تا سال ۱۲۱۴ق، در «مقدمه» و پنج «باب».

آغاز: نظام ملک سخنوری و انتظام قلمرو معنی گستری وقف سالاری حمد شاهنشاهی که دبیر حکمت کامله اش منشور نظم جهان و نسق احوال ساکنان کشور امکان.
انجام: از سلطنت تیموریه جز نامی باقی نماند و در نظر عقلا این معنی ثمره لجاج همان پادشاه است. چو بد کردی مباش ایمن ز آفات ×× که واجب شد طبیعت را مکافات
چاپ: این کتاب بارها در هند به چاپ رسیده است؛ مشار فارسی، ج۲، صص۱۷۳۵؛ حیدر آباد دکن، ۱۳۱۰ق، وزیری، ۴۱۶+۶صص؛ حیدرآباد دکن، سنگی، ۱۳۰۹–۱۳۱۰، وزیری، ۴۱۶+۸صص
[الذریعه ۳۸۸/۶؛ فهرستواره منزوی ۱۲۵۴/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر؛ جلد: پارچه مشکی، ۲۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۳۶ – ۳۷۳]

← حدیقة العلم ⟩ الکشکول

● **حدیقة الفلاح** / کلام و اعتقادات / فارسی
hadīqat-ol falāh
آملی، علی بن محمد سلیم، ق۱۳ قمری
āmolī, ʻalī ebn-e mohammad salīm (- 19c)
اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار
تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۲۰ محرم ۱۲۸۳ق
اصول دین را با روشی ساده آمیخته با مبانی عرفان و فلسفه در یک «مقدمه» و پنج «حدیقه» و یک «خاتمه» پرداخته: مقدمه: در بیان خلق مخلوقات؛ حدیقه ۱. توحید؛ ۲. عدل؛ ۳. نبوت؛ ۴. امامت؛ ۵. معاد؛ خاتمه: در توبه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۶۷
آغاز: ستایش و ثنای بی انباز و سپاس بی قیاس فزون از حد و انداز خداوند بی نیاز را سزاست؛ **انجام:** یا ذاالمن و الاحسان و الجود و الفضل و الامتنان بکرمک و فضلک و بحق محمد و آله الهادین الی الرضوان..
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با افزودگی و خط خوردگی؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی به تاریخ ۱۳۲۲ و مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۹۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ – ۷۹]

● **حدیقة القدس و روضة الانس** / تراجم / فارسی
ḥadīqat-ul quds wa rawḍat-ul uns
تبریزی، علی اکبر بن بابا، ق۱۴ قمری
tabrīzī, ʻalī akbar ebn-e bābā (- 20c)
مجموعه‌ای است در شرح حال عارفان مشتمل بر دو «مقام»، یک «حدیقه» و «خاتمه»: مقام ۱. دفاع از تصوف و رد بر متشرعه که با عرفا دشمنی می‌ورزند؛ مقام ۲. اثبات ولایت صغری و آثار آن؛ حدیقه: در بیان چندی از مقالات و حالات عرفا. نثری مکلف و مصنوع دارد و چنانچه از سیاق کلام بر می‌آید در پاسخ تکفیر صوفیه به وسیله یکی از علما نگاشته شده است.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی جعل اولیائه مظهراً لکبریائه و مصدراً لآیاته ... و صلی الله علی محمد طاووس روضة الجبروت و حمامة حضرت اللاهوت ...

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۲-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و چون پدرم وفات یافت بتجرید و سیاحت و سلوک که طریقه بالکلیه حقیقت بود نسبت خود
خاتمه را ندارد و تا شرح حال ابن فارض را در بردارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج نیلی، ۱۲۸گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ – ۳۰۷]

● **حدیقه قطب شاهی = ترجمه صحیفه سجادیه** / دعا / فارسی
hadīqe-ye qotb-šāhī = t.-ye sahīfe-ye sajjādīye
بسطامی، علی بن طیفور، ق۱۱ قمری
bastāmī, ʻalī ebn-e tayfor (- 17c)

وابسته به: الصحیفة الکاملة السجادیة = الصحیفة السجادیة؛ علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸–۹۴)
اهداء به: عبدالله قطب شاه (۱۰۸۳ق.)
تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۱۷ ربیع الثانی ۱۰۶۵ق
ترجمه روان همراه با توضیحات کوتاه معاضد با اشعار نغز بر صحیفه سجادیه است. برخی از این سروده‌ها از طبع خود وی می‌آید.
آغاز: ای از تو صحیفه بیان را تزئین ×× وی ترجمه وصف تو تبیان مبین
انجام: آیه تطهیر انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت یطهرکم تطهیراً هذا آخر الکلام و الحمدلله علی التمام و الصلوة علی محمد و آله علیهم الصلوة و السلام
[فهرستواره منزوی ۲۹۶/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق آمیخته با نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۸۱ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با عطف پارچه، ۲۶۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۴۷]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۷۳۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق آمیخته با نسخ، کا: سید جلال الدین حسین نیشابوری، تا: یک‌شنبه ۱۷ ذیحجه ۱۲۸۵ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۴۸]

● **حدیقة القلوب** / شعر / فارسی

hadīqat-ol qolūb

ساری، علی اکبر، ق۱۳ قمری

sārī, ʻalī akbar (- 19c)

مثنوی عرفانی است نزدیک ۶۲۰ بیت.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۱۸/۸
آغاز: این بسم الله کتابیان است ×× رحمان و رحیم غیب دان است / غفار ذنوب مذنبین است ×× پوشنده عیب عیب بین است؛ **انجام:** تو که استخوان در تست ×× رگها چو شجر ترا به تن رست
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛کاغذ:فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲گ (۲۵۲ر-۲۵۳ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۷/۵سم [ف: ۳ - ۶۵۰]

● **حدیقة المتقین فی فضائل امیرالمؤمنین (ع)** / فضایل و مناقب / فارسی

hadīqat-ol mottaqīn fī fazā'el-e amīr-el-mo'menīn

استرآبادی، سلطان محمد بن حسن، ۸۹۵ - ۹۵۲ قمری

estarābādī, soltān mohammad ebn-e hasan (1490 - 1546)

چهل حدیث که دلالت بر فضیلت امیرالمؤمنین (ع) در این کتاب جمع‌آوری شده و در ذیل هر حدیثی معجزه‌ای از معجزات آن حضرت ذکر شده است. از همین مؤلف کتاب «تحفة المجالس» به چاپ رسیده و از شاگردانش فیض کاشانی بوده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۹/۱-۴/۱۰۹
آغاز: بسمله زیباترین کلامی که طوطیان شکربیان چهار چمن گلشن معانی بآن نغمه سرائی کند حمد ملک علام قادر مختاریست که تصور ادراک ذاتش از احاطه عقول و اوهام مجرد و معزاست؛ **انجام:** عبدالله بن عباس گفت من از قصه بسیار غمگین شدم و بخدمت امیرالمؤمنین (ع) آمدم و این حکایت را به عرض رسانیدم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۳گ، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۶۱۱]

● **حدیقة المتقین فی معرفة احکام الدین لإرتقاء معارج الیقین** / فقه / فارسی

hadīqat-ol mottaqīn fī ma'refat-e ahkām-ed dīn le-'erteqā'-e ma'ārej-el yaqīn

مجلسی، محمد تقی بن مقصود علی، ۱۰۰۳؟ - ۱۰۷۰ قمری

Majlesī, mohammad taqī ebn-e maqsūd ʻalī (1595 - 1660)

تاریخ تألیف: ۱۰۶۴ق
رساله عملیه مؤلف است که به درخواست مقلدان نگاشته مشتمل بر یک «مقدمه» در فضل صلاة و پنج «باب»:۱. طهارت؛ ۲. صلاة؛ ۳. زکات و خمس؛ ۴. صوم؛ ۵. حج و مزار؛ خاتمه در برخی مهمات معاملات که دانستن آنها برای مکلفین لازم است. مصنف در این کتاب رؤوس مطالب هر یک از ابواب را ذکر نموده و اشاره‌ای به اقوال دیگر در مسئله می‌نمایند و عبارات آن بسیار لطیف و سلیس و مطلوب است و نام آن را «حدیقة المتقین فی معرفة احکام الدین لارتقاء معارج الیقین» گذارده و مشهور به «حدیقة المتقین» گردیده است.
آغاز: بسمله حمدله والصلوة علی اشرف المطهرین ... امابعد چنین گوید اضعف عبادالله الغنی محمد تقی بن مجلسی الاصفهانی که این رساله است دربیان عبادات ... بحدیقة المتقین فی معرفة احکام الدین ... مرتب بر مقدمه و پنج باب و خاتمه پس مقدمه در بیان فضیلت صلوة است.
انجام: نهم بیع و شراب و سایر محرمات غیر از جماع سبب بطلان اعتکاف نمیشود و کفاره باینها واجب نمی شود و دربطلان باستمنا و کفاره خلافست احوط اتمام است و کفاره اگر در شب واقع شود و اگر در روز واقع شود استمنا باطل می‌شود اعتکاف بی دغدغه و کفاره میدهد احتیاطاً.
چاپ: هند، ۱۲۶۵ق.، چاپ سنگی؛ پس از آن در ایران
[مشار ۵۵۸؛ الذریعة ۳۸۹/۶ و ۸۱/۶؛ کشف الحجب ۱۹۵؛ ریحانه الادب ج۳ ص ۴۶۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۱۴/۱]

شرح و حواشی:
۱- حدیقة المتقین (مختصر)؛ مجلسی، محمد تقی بن مقصود علی (۱۰۰۳-۱۰۷۰)
۲- شرح حدیقة المتقین؛ نقوی نصیرآبادی، دلدار علی بن محمد معین (۱۱۶۶-۱۲۳۵)

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۳۵
آغازو انجام:برابر
از مقدمه تا باب چهارم که پایان صوم و اعتکاف می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: هاشم حسینی سمنانی، تا: غره ربیع الاول ۱۰۷۳ق؛ کاتب آن را با نسخه خط مؤلف مقابله و تصحیح نموده؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۷۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۴۹]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳
خط: نستعلیق، کا: سید محمد بن محمد هادی حسینی تبریزی، تا: ۲۰ رجب ۱۰۹۳ق، جا: پرگنه سعد آباد؛ محشی با نشان «ع ب»؛ تملک: سعید نفیسی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۲گ، ۱۵ سطر (۹×۱۶/۲)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۴۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۱-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۸ق، از روی نسخه ملا عبدالله فرزند محمد تقی مجلسی؛ مصحح؛ واقف: محمد حسن فطانتخان، ۱۱۲۴؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۶۳گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۲۴ – ۲۶۳]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۵۵-۵۳/۶۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تقریظی از فرزند مؤلف محمد باقر مجلسی مبنی بر اینکه بعد از فوت پدرش کتاب را مطالعه کرده و گواهی به صحت عمل به آن داده است که در صفر ۱۱۰۲ به درخواست حکیم الملک نوشته؛ ۲۰۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳ – ۱۶۱۲]

۵. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۹۶۳
خط: نستعلیق، کا: عزیز الله بن مولی محمد تقی مجلسی، تا: سه‌شنبه ۳ صفر ۱۱۴۴ق، جا: بندر سورت؛ ۵۲۹ص، ۲۵ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۱ – ۸۹]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۰۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: رضوی، تا: ۱۴ جمادی الاول ۱۱۴۴ق، جا: اصفهان؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور سبز، ۳۳۸گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲– ۸۰۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۵۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عنایت خان بن کرمعلی خان، تا: ۱۱۴۸ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودیت کشمیری، جلد: تیماج قهوه‌ای،۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۶۲]

۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۵۳
خط:نسخ،کا: اسماعیل بن محمد صادق، تا: شنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۱۵۸ق؛ ۱۹۴گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲-۱۵۴]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد باقر، تا: ۱۱۸۳ق، جا: لکهنو؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۸۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۵۱]

۱۰. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۵
تا احکام زکات و خمس؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: ابوالحسن بن محمدمهدی نطنزی، تا: سلخ جمادی الاول ۱۱۸۷ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج نارنجی، ۱۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰۳]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۸۶۴
خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم سید مظفر حسین خان بن سید ظفر حسین خان مرعشی حسینی مازندرانی، تا: ۲۰ شوال ۱۱۹۰ق؛ با سرلوح مذهب منقش، مجدول، محشی؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج دارچینی، ۱۸ سطر [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۶۳]

۱۲. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۹۹
آغاز: ... و اما نماز مطارده و ان وقتی است که کار تنگ شده باشد و شمشیر بر یکدیگر زنند این نماز را بحسب امکان میکنند اگر وضو داشته باشند یا وضو توانند گرفت فبها والا تیمم میکنند اگر خاك یا زمین مقدور باشد؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: – ۵۵]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۷۲
تا میانه فصل ۳ باب ۴ در وقت روزه دارد و باقی افتاده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۵گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۴ – ۳۱۱]

۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۹۲
انجام: در غسل جنابت ناتمام مانده است نمازهایی که بعد از خواب ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا، ۵۷گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۴ – ۳۱۲]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۸۳-۲۱/۱۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی عطف، ۲۱۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۶۱۲]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۶۳]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۱۲۷
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای کتیبه و سرلوح زرپوش منقش الوان، مجدول، با کمند کشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۵۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۶۳]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۱۶۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۴گ، ۱۵سطر،

اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۶۴]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: قرن ۱۲؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۲۰۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۴/۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۵۰]

۲۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۴۸

آغاز: برابر

خط: نسخ روشن، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۰۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [نشریه: ۱۳- ۱۳۵]

۲۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۰۰

بی کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۱۱]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۶۳

انجام: هشتم اگر نذر کند اعتکاف چهار روز را احوط آنست که متصل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: علی آقا ارباب (اهدایی)؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۱۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۱۰۸]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۵۰

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۳۸۲]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۲/۲-۲/۱۲۲

آغاز: بسمله بدانکه اقسام آب به حسب اختلاف احکام در این مقام هفت است. اول آب روان است و مراد از آب روان آبی است که از زمین بیرون آید و او را چاه نگویند؛ **انجام:** احوط است که غسل نکند تا پاک شود و بعد از آن غسل جنابت بکند و بعد ازآن غسل حیض احتیاطاً. تمت مسائل الوضوء والغسل.

باب طهارت از کتاب است در اقسام آب و احکام وضو و غسل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۶۱۲]

۲۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۶/۴-۶۰۲۲

خط: نسخ، کا: علی اکبر بن محمد رضای طبیب حسینی، تا: چهارشنبه ۱۷ ربیع الاول ۱۲۱۲ق؛ مهر: محمد علی حسینی، علی اکبر بن محمد رضای حسینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۲گ، ۲۲ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۱۱]

۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن حاجی علی شیرازی، تا: پنج‌شنبه ۷ صفر ۱۲۱۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۴]

۲۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۷۰

آغاز: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۱۴ق؛ اهدایی: علی آقا ارباب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۰گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۱۴۸]

۲۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۶۳

آغاز: برابر

تا آخر باب چهارم است؛ خط: نسخ خوب، کا: محمد علی بن محمد مهدی، تا: ۱۲۱۷ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی مهره زده، جلد: تیماج، ۲۳۹ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱- ۴۰۵]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۷۵

آغاز و انجام: برابر

از مقدمه تا باب چهارم یعنی صوم و اعتکاف؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن ابراهیم، تا: ۲۰ محرم ۱۲۱۹ق؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهدپور، مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۴سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۴۹]

۲۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۲۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ صفر ۱۲۱۹ق؛ محشی با امضاء «شیخ عبدالعال عفی عنه»؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۵گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۳۸]

۳۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲

خط: نستعلیق، کا: فضل الله بن شیخ محمد لاهیجی، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۲۱۹ق؛ ۱۷۷گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۶۸]

۳۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۶

خط: نسخ، کا: حسن بن محمد تقی دشتکی، تا: غره ذیحجه ۱۲۲۲ق؛ مصحح؛ مهر: نساء بیگم به سال ۱۲۵۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۱]

۳۲. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۵۲

آغاز: ابان این نمازهای پنجگانه را هر که بجا آورد حدود آنها را و محافظت نماید بر وقتهای آن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: میر محمد هادی بن شمس الدین حسینی دهکردی، تا: پنج‌شنبه ۲ محرم ۱۲۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۶]

۳۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** پیش از تمام شدن.

مشتمل بر یک مقدمه و پنج باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه رمضان ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج، ۵۹۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۴۷]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۹۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۴]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳

مرتب بر مقدمه و پنج باب و خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ دارای سرلوح، مجدول؛ ۲۰۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۲ - ۱۹]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: یوسف بن محبعلی کفش دوز، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۱۲۳۷ق؛ مصحح؛ تملک: خانم نجابت الشریعة؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۲۸ - ۳۹۴]

قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

همان نسخه بالا [صد و شصت نسخه: - ۴۶]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** مثل این فایده نمیکند غایتش آنکه میاید با کل تدبر و کذا تفکر کنی در کلمات، تا از او منتفع شوی و الله أعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

خط: نستعلیق، کا: علی محمد بن محمد، تا: ۱۲۳۸ق؛ رکابه‌دار، محشی؛ کاتب درباره نسخه اظهار نموده: «چونکه بسیار نسخه غلط داشت و این فقیر هم خود درست کرده و بعضی را رو نویسی کرده ...»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم قرمز، ۱۸۸گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۱/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۰]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: اسدالله بن محمد علی بن محمد مؤمن، تا: شنبه ۲۵ رمضان ۱۲۴۵ق؛ واقف: ادیب بجنوردی، مهر ۱۳۴۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۵۱]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۱۵۹

خط: نستعلیق، کا: صفدر علی زائر حسینی، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۲۴۶ق؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۶۳]

۴۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالحی بن عبدالحسین برزکی، تا: چهارشنبه غره ربیع الثانی ۱۲۵۹ق؛ مصحح؛ مهر: «محمد حسن بن احمد احسن الله حاله» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۵]

۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳/۷۵۰۷-۳۸/۱۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** که امام بعد از سلام بنشیند اینقدر که این جماعت نمازهای خود را تمام کنند والله اعلم تمام شد کتب طهارت و صلوة

طهارت و صلوة؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد مشهور به میرزا بابا، تا: یک‌شنبه جمادی الثانی ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۶۱۲]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۷۰۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی، ۲۷۶گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۶۴]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۱۲

آغاز: به عنوان وجوب به فعل آورد و سنت را به عنوان سنت پس اگر مجتهد باشد واجب است که هر فعلی از افعال صلاة را به دلیل بداند؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: میرزا علی اکبر، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۳۰۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، با کمند به لاجورد؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۰۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۵۱]

۴۴. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از علامه سید دلدار علی هندی؛ یادداشتی با تاریخ ۱۳۲۴ مبنی برتملک کتاب؛ مهر «عبده محمد الحسینی ۱۳۲۲» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی مایل به حنایی، جلد: مقوایی روکش تیماج مشکی، ۲۶۷گ، ۱۶سطر (۷/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱۲۶]

۴۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۷۱-۷/۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۶۱۲]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فائدة جلیلة بدانکه احوط قول جامع بین الاقوال را گویند که مستلزم خروج از خلاف است و اظهر قولی را گویند که ... و همچنین مشهور روایت مقبول الطرفین است به خلاف مشهور فتوی فقط که خلافی است.

جلد اول و تا باب چهارم (کتاب الصوم)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مرصع، مصحح، محشی از علماء و منقول از کتب فقهی؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۱۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳۸ - ۴۰]

۴۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بحث هشتم درنماز خوف ومطارده است اما نماز خوف بدانکه این نماز را نیز مثل نماز سفر قصر میکنند هر چند خوف درحضر باشد خواه جماعت کنند و خواه منفرد و احوط ...

از ابتدا تا اواسط نماز خوف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷گ، ۱۷ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۱]

۴۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و در تشهد دویم بنشیند و طول دهد تا ایشان دو رکعت دیگر را بکنند و با ایشان سلام دهد و احوط آن است

که در حالت نماز سلاح با خود داشته باشد و احوط آن است که سلاح نجس نباشد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده محمد الحسینی ...» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۰]

۴۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مصحح، با علامت بلاغ، محشی با عنوان «آقا رحمه الله»؛ تملك: مولی محمد تقی غیر از مؤلف با مهر «لا إله إلا الله الملك الحق المبین عبده محمد تقی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵۲گ، ۱۵سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [مؤید: ۳ - ۵۵۴]

● حدیقة المتقین (مختصر) / فقه / فارسی

hadīqat-ol mottaqīn (mx.)

مجلسی، محمدتقی بن مقصودعلی،۱۰۰۳؟-۱۰۷۰قمری

Majlesī, mohammad taqī ebn-e maqsūd ʻalī (1595 - 1660)

وابسته به: حدیقة المتقین فی معرفة احکام الدین لإرتقاء معارج الیقین؛ مجلسی، محمد تقی بن مقصود علی (۱۰۰۳-۱۰۷۰)
[الذریعة ۳۸۹/۶]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۷۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... وعلی آله الذین ختموا امرهم بالسعادة و فازوا بالیقین ... بعد باب اول: در طهارت است و در آن پنج مقصد است، مقصد اول: در احکام آبهاست؛ **انجام:** و بهتر آنستکه فرزند بی رخصت پدر نذر نکند و اگر کرد ظاهراً منعقد میشود و درستست و باید ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای، ۱۲۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۵ - ۱۹۵۴]

● حدیقة المتهجدین / دعا / فارسی

hadīqat-ol motehajjedīn

در آداب و ادعیه نماز شب انتخاب شده از کتب معتبره، دارای یک «مقدمه» و هشت «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه: در آداب خواب و دعاهای آن؛ باب ۱. فضیلت نماز شب؛ ۲. دعاهای بعد از بیدار شدن؛ ۳. آداب مهیا شدن برای نماز شب؛ ۴. نمازهای حاجت؛ ۵. کیفیت نمازشب؛ ۶. آداب نماز شفع؛ ۷. آداب نماز وتر؛ ۸. نافله صبح و ادعیه آن؛ خاتمه: در شش فائده متفرقه.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۳۴-۱۸/۵۴
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چون درآداب نما زشب رساله که مشتمل بر تمامی ادعیه مأثوره ا زاهل بیت عصمت سلام الله علیهم بوده باشد به نظر حقیر نرسیده بود؛ **انجام:** نماز جعفر را بکن واین دعاها را بخوان وحوائج خود را از خدا طلب کن که برآورده می‌شود انشاءالله تعالی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، در حاشیه روایت‌هایی از خود مؤلف افزوده شده، اجازه قرائت غریمه سیفی به تاریخ ۱۸رجب ۱۲۲۵با مهر «عبده علی اکبر بن محمد باقر» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۶۱۳]

● الحدیقة المختصر من الروضة فی علم الحدیث /

علوم حدیث / عربی

ḥadīqat-ul muxtaṣar min-ar rawḍa fī ʻilm-il ḥadīṯ

ابن مرزوق، محمد بن احمد، ۷۶۶ - ۸۴۲ قمری

ebn-e marzūq, mohammad ebn-e ahmad (1365 - 1439)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۳/۲
آغاز: بسمله صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله ... قال الشیخ الامام العالم العلامة ... محمد بن محمد بن مرزوق ... یقول راجی العفو و هو موثوق ×× محمد بن احمد بن مرزوق / الحمدلله منیل المنة ×× بأن هدانا لعلوم السنة
نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در مادرید اسپانیا، شماره ۱۵۱۷؛ خط: مغربی، کا: ابواسحاق ابراهیم بن مایدزواق، تا: ربیع الثانی ۸۳۴ق؛ ۱۱ص (۶۶-۷۶)، ۲۸ سطر [عکسی ف: ۳ - ۲۳۴]

● حدیقة المراد فی نجاح مقاصد المبدع و المعاد /

علوم غریبه / فارسی

hadīqat-ol morād fī najāh-e maqāsed-el mobdeʻ va-l maʻād

همدانی، محمد تقی، ق۱۳ قمری

hamadānī, mohammad taqī (- 19c)

مؤلف در این نامه که در دو «دوحه» هر یک چند «غصن» است از درمان بیماری‌ها با دارو و افسون گفتگو نموده دعاها و افسون‌ها و ذکرها که در کار زندگی سودمند می‌پنداشت از عربی و هندی و عبری آورده است. در دیباچه بسیاری از کتاب‌های دعای شیعی و دفترهای پزشکی معروف و ترجمه کتاب‌های هندی مانند «ماهر-جوك» و کتاب‌های سیمیا و کیمیا و اعداد را برشمرد و از جواهر القرآن و مستوجبة المحامد غزالی و اسرار میرداماد و از تنکلوشا و از منقولات جابر و محمد زکریا و ابوعلی و اسرار قاسمی و میر محمد زمان اردبیلی و دفترهای فلاحت و بیطره یاد نمود. وی می‌گوید که من بر روی آزمایش‌های دانشمندان درستکار و خودم به نگارش این نامه پرداختم.
آغاز: بسمله. سبحانک اللهم یا حکیم. یا من هو بطبائع الاشیاء ...

علیم ... آن مقدریکه حدائق کوناترا بدوحه انجاح تمنیات اشرف مخلوقات ... بیاراست.
[فهرستواره منزوی ۳۴۱۲/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۵/۱

آغاز: بسمله. سبحانک اللهم یا حکیم. یا من هو بطبائع الاشیاء ... علیم ... آن مقدریکه حدائق کوناترا بدوحه انجاح تمنیات اشرف مخلوقات ... بیاراست؛ **انجام:** شکر میکنی و هزار مرتبه «شکرالله» میگوئی پس سربرداشته دستها را بر تربت مقدس گذاشته میگوئی:«یا مولای یابن رسول الله ... و لجمیع المؤمنین و المؤمنات پس سه مرتبه هر مرتبه ... (از طعم ثالث لون ثانی ثمر اول ورق ثانی غصن ثانی دوحه ثانی – گ ۸۸پ س۳- جای دیگر سطرها سفید است).
خط: شکسته نستعلیق، بی کا، بی تا [ف: ۴ – ۹۶۹]

● **حدیقة المرام** / تراجم / عربی

ḥadīqat-ul marām

مدراسی، محمد مهدی، ۱۲۱۷ق–۱۳ قمری

medrāsī, mohammad mahdī (1803 - 19c)

تذکره کوتاه امراء و علماء و شعرای معاصر مؤلف از شهرهای مدارس و حیدرآباد است. وی در آغاز نوشته: «ذکرت فیها بعض الطلبة ایضاً من الشیوخ ذا نسبان و وصفت العلماء بحسب اعتقادی وصفاً و کشفت احوالهم ما کانت عندی ثابتة کشفاً و ما بالغت فی مدحهم طمعاًو ما اتبعت امز نفسی بالنسبه الی بعض الناس تبعاً و رسمت بخطی لاهل بلدة المدارس و مضافاتها حرف المیم و لاهل الحیدرآباد حرف الحاء و ذکرت احوال بعض الامراء تشریفاً لکتابی ...». مؤلف در مقدمه از خود یاد نکرده اما در برگ ۲۰پ از پسرش «مولوی عبدالباسط بن شیخ محمد مهدی مؤلف الحدیقه» یاد کرده است. مرحوم احمد گلچین معانی هم در حاشیه یادداشتی در تاریخ ۱۳۴۲/۶/۱۴ ش نوشته و مؤلف را معرفی کرده است. کتاب به ترتیب حروف الفبا تقسیم شده و هر حرف در یک فصل گنجانده شده است.
[تاریخ تذکره های فارسی، ۲۷۶/۲–۲۷۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد سید المرسلین و آله و صحبه اجمعین. اعلم یا اخی ان هذه نسخه مشتمله علی تذکره العلما الاعلام سمیتها بحدیقة المرام و ذکرت فیها.. فصل الالف. افضل الدولة مدظله العالی ابن ناصر الدوله المرحوم هو رئیس الاسلام و المسلمین؛ **انجام:** مولای یعقوب صاحب ... قرأت عنده مفتاح الصلوة وله ولد صالح القرآن لا زال سالماً آمین مات فی التاسع و العشرین من شوال سنة الف و مأتین و ثمانیة و خمسین.

کامل؛ خط: نسخ، کا: سید محمد جلال الدین، تا: پنج‌شنبه ۲ ربیع الاول ۱۳۳۵ق؛ یادداشتی از احمد گلچین معانی که در دوم تیر ۱۳۴۳ش در طهران این نسخه را به جعفر سلطان القرایی هدیه کرده و نوشته که نسخه دیگری از آن در هیچ یک از کتابخانه‌های خصوصی و عمومی ایران نیست، رکابه دار؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: صنعتی حنایی آهارمهره، جلد: مقوا رویه کاغذی، ۲۸گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۸سم [ف: ۲۹/۲ – ۶۰۷]

● **حدیقة المعارف** = **شرح گلشن راز** / عرفان و تصوف / فارسی

hadīqat-ol ma'āref = š.-e golšan-e rāz

کربالی، شجاع الدین، ق۹ قمری

korbālī, šojā'-od-dīn (- 15c)

وابسته به: گلشن راز = گلشن الاسرار = گلشن محمودی؛ شبستری، محمود بن عبدالکریم (۶۸۷–۷۲۰)

در شرح گلشن راز شبستری با عناوین «تلویح» و «اصل». مؤلف در مقدمه متذکر شده است که در بهار سال ۸۵۶ق در مجلس بهشت سرشت درویشان سخن از گلشن راز و کلمات اهل شوق و نیاز به میان آمد و اشارت تفسیر و شرح حقایق و دقایق ظریف و لطیف عرفانی و بیرون آوردن الفاظ درربار و کیمیااثر آن کتاب بر عهده وی گذاشته شده و در عهد سلطنت جهانشاه ابوالمظفر شاه جهان شرح و تفسیر آن به پایان رسید و به حدیقة المعارف موسوم گردانید. مطالب و عناوین این نسخه در مباحث عرفانی، مبداء و معاد، تجرید نفس، توحید، آیات مظهریت، ارادت با رضای حق و از این قسم مقالات و معارف اسلامی می‌باشد.

آغاز: بسمله بهترین سزاواری که بلبل زبان عارفان در گلشن بیان آغاز کند و خوشترین نغمه ای که از نوای آن مرغ روح مجردان در روضه جنان به پرواز آید ثنای پادشاهی است که لمعات انوار وجودش از ذرات موجودات تابان است که الله نور السموات و الارض ... تلویح در تشبیه دل بچراغ و جان بنور حقیقت انسانی هر چند فی نفسه مجردست از انطباع در مواد جسمانی اما چون ظهور کمالاتش علی تلو المبداء و اقتضاء شان الوحدة بی آنک متنزل و متعلق شود بماده لطیف که مناسب قدس و نزاهت او باشد ممکن به حکمت قدیم ماده عنصری را بتأثیرات اجرام فلکی از حضیض کثافت بحرکت رجوعی که متتم دوری است در مدارج مزاج کسر سورت کثرت و تضاد داده و بمعارج اظلال وحدت حقیقی که عبارت از مراتب اعتدالات کانی و نباتی و حیوانی است گذرانیده ...
[فهرستواره منزوی۲۹۶/۷]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** کنون نه نیستم در خود نه هستم ×× نه هشیارم نه مخمورم نه مستم / گهی چون چشم او دارم سرخوش ×× گهی چون زلف او باشم مشوش / گهی از خوی خود در گلخنم من ×× گهی از روی او در گلشنم من / اشارتست بمقام اجتماع و تفرقه و جمع که هر لحظه بر شیوه های محبوب حالی روی می‌نماید و مطابق آن مقالی پیش می‌آید چنانچه شیخ را از معارف گلستان روی او این نسخه گلشن پدیدار آمه. خاتمه: از آن گلشن گرفتم شمه ای باز ×× نهادم نام او را گلشن راز / درو از راز دلها گل شگفتست ×× تا که اکنون کسی دیگر نگفتست / بنام خویش کردم ختم پایان ×× الهی عاقبت محمود گردان / و بحمدالله و المنه که این فقیر را توفیق تلویح حقایق و معارف و توضیح دقایق و لطائف آن مشتمل بر سوانح غیبی مبنی بر تحقیق حقایق و لطائف آن مشتمل بر سوانح غیبی مبنی بر تحقیق حقایق الهی و کونی مخصوص بوقت و حال و شأن نشاء خاصه خود بی استنباط از کتابی و استفاده از کلامی بهمین روحانیت شیخ و اشارت علیه درویشان و دولت قاهره سلطان زمان رفیق گشت و باتمام رسید و اگر چه ... اسراری که درین حدیقه معارف مسطور شده مطرح شعاع انظار خود سازند و اگر بر خللی یا ذللی اطلاع یابند شرف اصلاح ارزانی فرمایند حسبنا الله و نعم الوکیل یقول الحق و یهدی السبیل. تم فی سابع شعبان سنه سبع و ستین و ثمانمائه بدارالملک شیراز وقع الفراغ من تحریر هذا الکتاب فی شهور سنه ۸۷۳

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۸۶۷ق؛ تملک: حبیب الله ابن احمد بن عبدالملک فتحانی؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: بخارائی نخودی، جلد: مقوای ابره تیماج گل ماشی، ۵۸۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۷ - ۳۳۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۲

آغاز: برابر

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: علی بن اسماعیل محلاتی در ۱۲۸۶؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۸سم [ملک-ف: ۲ - ۲۱۲]

● حدیقة المخلصین فی اصول الدین / کلام و اعتقادات / فارسی

hadīqat-ol muxliṣīn fī usūl-id dīn

منجم، محمد باقر بن محمد شفیع، ق۱۲ قمری

monajjem, mohammad bāqer ebn-e mohammad šafī‘ (-18c)

اهداء به: شاه سلطان حسین صفوی (۱۱۰۵-۱۱۳۵ه.ق)

تاریخ تألیف: محرم ۱۱۲۰ ق

کتاب مفصلی است در اصول دین، شامل «مقدمه»، هفت «باب» و «خاتمه»: مقدمه: در ذکر مذاهب و آراء باطله مختلفه و حقه و بطلان آن‌که باطل است در یازده مسئله؛ باب ۱. توحید، در دوازده فصل؛ ۲. نبوت، در شش فصل؛ ۳. امامت، در چهار بحث و چهار نظر و ده فصل؛ ۴. در دو «فصل»: ۱) امر به معروف و نهی از منکر، ۲) معاد، در شش بحث؛ ۵. مطاعن خلفای ثلاثه و غیر ایشان در پنج مطلب؛ ۶. اصول فقه، در دو فصل و هجده بحث؛ ۷. فقهیات، در هفده فصل؛ خاتمه: در نصیحت و التماس. این کتاب به سال ۱۱۱۸ق پیرامون شهر اصفهان هنگامی که سن مؤلف از ۵۰ سالگی گذشته بوده آغاز گشته و در اول محرم سال ۱۱۲۰ق به فرجام رسیده. مرحوم آقا بزرگ معتقد است مؤلف همان سید محمدباقر بن محمدشفیع حسینی منجم شیرازی صاحب رسالة فی طالع الولادة (الذریعة ۱۳۵/۱۵) و محمد باقر بن محمدشفیع منجم صاحب حل لغات الصحیفة (الذریعة ۷۳/۷) می‌باشد.

آغاز: شکر و سپاس و حمدی که قسطاس حواس بسنجیدن ان نگراید ... اما بعد از حمد و ثنای الذین اذهب الله عنهم الرجس و طهرهم تطهیرا بر مرآت خاطر ملکوت ناظر دقیقه شناسان حکمت ... روشن و هویداست که غرض از خلق مخلوقات ...

[الکواکب المنتشرة [المنتشرة] ۹۶؛ الذریعة ۲۷۴/۲۶؛ معجم التراث الکلامی ۱۰۳/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بلکه بر شما است اتباع و پیروی حق که حق اولی و سزاوار است باتباع و احق است باقتدا، واتمام یافت تألیف و کتابت این مختصر شریف ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۲۰ق، جا: پیرامون اصفهان؛ ترقیمه: «و اتمام یافت تألیف و کتابت این مختصر شریف در غره شهر محرم عشرین و مائة و الف بر ید فقیر و مؤلف محمد باقر بن محمد شفیع بن محمد بن درویشعلی بن کمال الدین بن حسن بن تاج الدین ابن حسن الطبسی الکلیکی»؛ مصحح، محشی به خط اوست؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۰گ، ۱۹-۲۰ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۴۰ - ۲۵۶]

● حدیقة المؤمنین = شرح صغیر = شرح المختصر النافع / فقه / عربی

ḥadīqat-ul mu’minīn = š.-e saqīr = š.-ul muxtaṣar-in nāfi‘

طباطبائی کربلائی، علی بن محمد علی، ۱۱۶۱-۱۲۳۱ قمری

tabātabā’ī karbalā’ī, ‘alī ebn-e mohammad ‘alī (1748 - 1816)

وابسته به: المختصر النافع = النافع فی مختصر الشرایع؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۰۴ق؛ محل تألیف: مدرسه میرزا جعفر

مؤلف کتاب «النافع» محقق حلی را بدواً شرح استدلالی با عنوان

«رياض المسائل» نموده پس از آن این شرح را از آن کتاب انتخاب و در عبادات آن جنبه احتیاط را ملحوظ داشته که نفع آن عام بوده و مقلدین ایشان و غیرشان و مجتهدین و طلاب را معین و کمک بوده باشد و این شرح از شروح مزجی و در حدود ۲۶۷۷۴ بیت است که در مقابل شرح مفصل و مبسوط آن کتاب موسوم به «رياض المسائل» شرح صغیر نامیده می‌شود. این کتاب را شارح در دو جلد قرار داده: جلد ۱. از آغاز تا پایان کتاب الوصيه؛ جلد ۲. از کتاب النكاح تا آخر ابواب فقه.

آغاز: حمدله ... كتاب الطهارة و اركانه اربعة الاول فى المياه و النظر فيه فى المطلق و المضاف و الاسئار و اما المطلق و هو مايستحق اطلاق الاسم من غير اضافة فهو طاهر

انجام: يلحق بهادية العمد على الاظهر الاشهر خلافاً للحلى فخص الحكم بدية الحظاء و لنادر فنفاه فها ايضاً و هما و لاسيما الثانى ضعيفاً جداً و الحمدلله تعالى حمداً كثيراً

چاپ: تحقيق السيد مهدى الرجائی، قم، مكتبة المرعشى، ۱۴۰۹ق

[الذريعة ۶۰/۱۴ و ۳۶۰/۱۳ و ۵۹/۱۴]

شرح و حواشی:

۱– زاد الناسک فی طی المناسک؛ موسوی رضوی، ابراهیم بن ابوطالب (–۱۳)

۱. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: بسم الله ... كتاب الوقف و الصدقات و الهيات؛ **انجام:** اليه جايزا بذلك منى شكرا جميلا و من الله تعالى اجرا جزيلا.

جلد دو. شامل ابواب وقف، صدقات، هبات نكاح، نقطه، قضا، شهادات، حدود و دیانت؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه۲۵ذیقعده۱۲۱۹ق؛با یادداشتهای سید احمد مدرس پیشنماز مسجد فرط یزد (۱۲۹۸–۱۳۳۸ق)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۵گ، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [میراث اسلامی: ۸ – ۴۳۸]

۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۷۶

آغاز: برابر ؛ **انجام:** ويسقط الكفارة عن الناسى والجاهل الا الصيد فعليها فيه الكفارة ايضا كل ذلك بالنص والاجماع ...

از طهارت تا حج؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با خط خوردگی و تعجیل و تشتت در برخی صفحات، مصحح، محشی؛ مهر: «عبده الراجى ابن الرضا احمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج سبز و قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۹۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۳۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۶سم [ف: ۱ – ۳۲۲]

۴. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۳۶

کتاب طهارت تا کتاب اعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ یادداشتی به تاریخ ۱۲۳۷؛ ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۵]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۳۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمين ... كتاب النكاح وهو لغة الوطى ... و شرعاً العقد اجمالاً كما فى كلام جمع و اقسامه اى الكتاب ثلاثة الاول فى النكاح الدائم و هو يستدعى فصولاً؛ **انجام:** وفرغ من تسويده مؤلفه المفتقر الى رحمة ربه الغنى على بن محمد على الطباطبائى ليلة الاربعاء وهى السادسة من شهر جمادى الثانية سنه الف وماتين واربعة من الهجرة النبوية

از ابتدای نکاح تا پایان کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: صادق آقاجان بن ملاحسن پازواری کاسگری، تا: ۱۲۰۴ق، جا: بارفروش مدرسه حاجی ابراهیم؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۸۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۷۸۰]

۶. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۸۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱ ذیحجه ۱۲۰۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۷۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۳۷

المواریث تا پایان شرح؛ خط: نسخ، کا: احمد خراسانی، تا: ۱۲۰۵ق؛ واقف: حاجی محمد صالح، شوال ۱۲۱۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۵گ، ۲۲ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۶۸۶]

۸. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد بن جابر بن عباس، تا: ۱۲۰۹ق، جا: نجف اشرف؛ اجازه‌ای که مؤلف برای شیخ عبد العلی و شیخ عبد الرحیم به تاریخ اواخر ربیع الاول ۱۲۱۱ نوشته با مهر «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده علی الطباطبائی» (مربع)، قبل از کتاب رساله‌ای در دو صفحه در اوزان و مقادیر که محمد بن جابر بن عباس به تاریخ ۱۲۰۹ در نجف اشرف آن را نوشته است؛ ۳۰۲گ، ۲۱ سطر [دليل المخطوطات: ۱ – ۱۱۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۷۵

آغاز: برابر

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۶۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۷عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و حيث انتهى الكلام فى الكتاب بعون الله تعالى الى هنا قال الماتن رحمه الله تعالى، فهذا ما اوردناه و قصدنا حصره و ضبطه مختصرين مطوله ... وسعة رحمته.

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۲۴۶]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۲۶

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد تقی کزازی، تا: چهارشنبه ۱۷ رمضان ۱۲۱۰ق؛ از روی نسخه مؤلف؛ تملک: آخوند ملا جعفر ارومی به تاریخ رمضان ۱۲۱۸؛ مهر: «محمد مهدی الحسنی الحسینی» (مربع)؛ نشانی امانت شیخ نصر الله شبستری بتاریخ ۱۵ ذی القعده ۱۳۸۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۹۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰ – ۱۷۸]

۱۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۴۶

از طهارة تا آخر وصایا؛ خط: نسخ، کا: محمد بن شریف، تا:

۱۲۱۱ق، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۳۳۹]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۶۳-۳۸/۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن قربان علی بن ملا عبدالکریم هزار جریبی از قریه سودت، تا: ۱۲۱۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۴۸۷]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** محسب بلا خلاف فی شیء من ذلک اجده و حیث انتهی الکلام فی الکتاب ... حائزا بذلک منی شکراً جمیلا ...

خط: نسخ و نستعلیق، کا: مصطفی بن محمد علی مازندرانی، تا: ۱۲۱۲ق؛ مهر: کاتب مورخ ۱۲۱۹ق «نتوکل علی الله عبده مصطفی» (بیضی)، «عبده الراجی نور محمد» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی آبی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ و ۲۱ و ۲۲ سطر (۱۱/۵-۱۲/۵×۲۱/۵-۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۲۳/۵سم [رایانه]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۴۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الاول ۱۲۱۳ق [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۹]

۱۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۳۴

انجام: الخامسة ارتفاع التهمة فی الشهادة بلا خلاف وفی کلام جمع الاجماع للصحاح وغیرها وهی باطلاقها تمنع عن قبول شهادة المتهم مطلقا کائنا من کان ...

از ابتدای کتاب تا کتاب الشهادات؛ خط: نسخ، کا: محسن بن نجفعلی زیتون رودباری، تا: ۲۰ شوال ۱۲۱۳ق؛ افتادگی: انجام؛ اجازه روایت و نقل فتوا که از جانب علی بن محمد علی طباطبائی (مؤلف) به ملا محمد محسن رودباری (کاتب) صادر شده؛ مصحح؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۰۱گ، ۲۴ سطر [ف: ۱ - ۱۶۵]

۱۵. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۷۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۳ق؛ ۳۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۳۹]

۱۶. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد بن نعمة الله حسینی یزدی، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۱۵ق [ف: ۳۰]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۹۹-۳۳/۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** الی هنا قال الماتن رحمه الله تعالی فهذا ما اوردناه و قصدناه ... حایزاً بذلک منی شکراً جمیلاً ومن الله تعالی اجراً جزیلاً وفرغ من تسوید هذه الرسالة الشرح الصغیر ...

خط: نسخ، کا: خداویردی بن الیاس خویی برای حاجی میرزا محمد رضا هندی، تا: محرم ۱۲۱۶ق، جا: ارومیه؛ مصحح، با علامت بلاغ، این نسخه از روی نسخه‌ای که از روی اصل نوشته شده بود کتابت شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۵ - ۲۴۸۶]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** شکرا جمیلا و من الله تعالی اجرا جزیلا

خط: نسخ، کا: محمد کمره‌ای، تا: پنج‌شنبه ۲۸ محرم ۱۲۱۶ق؛ مصحح، با علامت بلاغ، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۱ - ۹]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۹۱

انجام: و اذا لم یتعین بالنذر خاصة کما فی الشرایع و غیره او الاشعار و التقلید ایضاً کما عن الشیخ و هو الاظهر للصحیح ...

تا کتاب حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی از ملا محمد جعفر شریعتمدار استرابادی؛ مهر: «عبده الراجی محمد جعفر» (بیضی)؛ تاریخ وقف: پنج‌شنبه دوم شوال ۱۲۱۷؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۷۳]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ینبه علیه و یوضحه و یشیر الیه حائزاً منی شکراً جمیلا و من الله تعالی اجراً جزیلا

خط: نسخ، کا: محمد علی بن ابراهیم بندرآبادی، تا: ۱۲۱۸ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۲۹۵گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۷۸]

۲۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۰۳

شامل تجارت و نکاح؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۹گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۰۹۰]

۲۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۵

خط: نسخ، کا: ابوالهادی بن حاجی میر بیرجندی، تا: چهارشنبه ۲ جمادی الثانی ۱۲۱۹ق [ف: ۳ - ۹۴]

۲۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۵۷

خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن محمد مهدی، تا: جمعه ۲ شوال ۱۲۱۹ق؛ محشی با نشان «منه دام ظله»؛ ۲۴۵گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۸۱]

۲۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۰

آغاز: برابر

پایان اعتکاف، طهارت تا دیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ محرم ۱۲۱۹ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «الشرح الکبیر»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲ سطر (۹/۵×۱۵) [ف: ۷۸۳]

۲۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۸۸

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین کتاب النکاح النکاح هو لغة الوطی علی الاشهر و شرعاً العقد اجماعاً؛ **انجام:** فحسب بلا خلاف فی شیئی من ذلک اجده و حیث انتهی الکلام فی الکتاب بعون الله تعالی قال الماتن ره فهذا ما اوردناه و قصدناه حصره و ضبطه مختصر من مطوله و نسأل الله سبحانه ان یجعلنا ممن شکر بلطفه و کرمه و عمله و غفر بفضله و سعة رحمته.

از نکاح تا آخر دیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه:

۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۵۶]

۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۴۹۲

آغاز: برابر

جلد اول و تا آخر کتاب وصیت؛ خط: نسخ، کا: سید محمد هندی، تا: ۱۲۲۰ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: چرمی، ۱۸۷ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۴۶۳]

۲۷. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۱۵

خط: نسخ، کا: میر اسماعیل بن حاجی میر هادی بیرجندی قاینی، تا: ۲۱ رمضان ۱۲۲۰ق؛ مصحح؛ یادداشتی از «علیرضا عالمی دامغانی» درباره کتاب و مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف مخ: – ۱۲۰]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۴۸

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... کتاب النکاح و هو لغة الوطی علی الأشهر و شرعا العقد اجماعا؛ **انجام:** و یشیر الیه حایزا بذلک منی شکرا جمیلا و من الله اجرا جزیلا و فرغ من تسویده مؤلفه الفقیر ... لیلة الأربعاء و هی السادسة من شهر جمادی الثانی سنة الف و ماتین و اربعة ...

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن سعید، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۰ق، جا: خوانسار؛ مصحح؛ واقف: دکتر محمد زهرائی، تیرماه ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۶۰]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۷ کر

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن سلطان، تا: سه‌شنبه ۱۷ صفر ۱۲۲۱ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی با نشان‌های «ع ل، ق و ...»؛ تملک: حسن بن تقی بن محمد حسین نجف آبادی؛ کاغذ: فرنگی آبی و سبز، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۷گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴۰/۲ – ۲۸۹]

۳۰. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۰۳

از اول تا کتاب و صایا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۳ صفر ۱۲۲۱ق؛ مصحح؛ بعضی کلمات در حاشیه به فارسی ترجمه شده، محشی از مؤلف با علامت «منه دام ظله» و دیگران؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۴۰]

۳۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۱۵

آغاز: بسمله حمدله وصلی الله علی خیر خلقه محمد وآله الطاهرین و به ثقتی کتاب التجارة وهی لغة الکسب وشرعاً عقد المعاوضة بقصد الاکتساب؛ **انجام:** والمرجو ممن یقف علیه ویری خطأ اوخللاً ان یصلحه وینبه علیه و یوضحه و یتسیر الیه حائزاً بذلک منی شکراً جمیلاً ومن الله تعالی اجراً جزیلاً

جلد دوم ازکتاب التجاره تا کتاب الدیات؛ خط: نسخ، کا: محمد ربیع بن حسین کرمانی، تا: ۱۲۲۲ق؛ مهر: «صدرالدین محمدصالح بن احمد طباطبایی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۰۲]

۳۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۵۴

آغاز: بسمله حمد له کتاب النکاح هو لغة الوطؤ علی الاشهر و شرعاً العقد اجماعاً کما فی کلام جمع و اقسامه ای الکتاب ثلثة. الاول فی النکاح الدائم و هو یستدعی فصولاً الاول فی صیغة العقد و احکامه و آداب اما؛ **انجام:** و یختص ضمانها ای العاقله بالجنایة ممن تعقل عنه علی الادمی فحسب بلا خلاف فی شیئی من ذلک اجده و حبث انتهی الکلام فی الکتاب ... جایزاً بذلک منی شکراً جمیلاً و من الله تعالی اجراً جزیلا.

کتاب نکاح تا آخر؛ خط: نسخ شیرین، کا: حسین بن محمد نصیر، تا: شعبان ۱۲۲۲ق؛ مهر: «محمد باقر بن محمد تقی الموسوی» (بیضی)؛ کاغذ:، جلد: تیماج، ۲۰ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۲۰۲۶]

۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۰۶-۲۸/۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدسعادت یار ابن استاد ملک، تا: یک‌شنبه ۲۱ ربیع الثانی ۱۲۲۲ق، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۶گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۵ – ۲۴۸۶]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۴

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... کتاب النکاح و هو لغة الوطی علی الأشهر و شرعا العقد اجماعا؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف کوچک دماوندی روشن آبادی، تا: ۱۲ محرم ۱۲۲۳ق، جا: مدرسه روحیه؛ مصحح؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا رویه پارچه طوسی، ۱۸۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۲سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۵۹]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۰۳

آغاز و انجام: برابر

از طهارت تا پایان وصایا؛ خط: متن نسخ و شرح نستعلیق، کا: احمد بن محمد محسن مازندرانی، تا: ۱۲۲۳ق؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۵۲]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۷۴۵

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... کتاب النکاح و هو لغة الوطی علی الأشهر و شرعا العقد اجماعا؛ **انجام:** و یشیر الیه حایزا بذلک منی شکرا جمیلا و من الله اجرا جزیلا و فرغ من تسویده مؤلفه الفقیر ... لیلة الأربعاء و هی السادسة من شهر جمادی الثانی سنة الف و ماتین و اربعة ...

خط: نسخ، کا: یعقوب بن یوسف حوانی، تا: نیمه صفر ۱۲۲۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۵۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۵۹]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰ کر

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین کتاب النکاح هو لغة الوطی علی الأشهر و

شرعاً العقد أجماعاً كما فى الكلام و أقسامه أى الكتاب الثلثة الأول فى النكاح؛ **انجام:** مما تعقل عنه على الآدمى فحسب بلا خلاف فى شيء من ذلك أجده و حيث انتهى الكلام فى الكتاب بعون الله تعالى إلى هنا قال الماتن ره فهذا ما أوردناه و قصدنا حصره و ضبطه مختصرين مطوله و نسئل الله سبحانه أن يجعلنا ممن شكر بلطفه و كرمه عمله و غفر وسعة رحمته ذلة قد تمت الكتاب

جلد ۲؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن حاجی بن محمد حسین، تا: شنبه ۲۹ صفر ۱۲۲۴ق؛ مصحح، محشی به نقل از مختار الصحاح، برخی قلم خوردگی، در آغاز فایده‌ای در بیان قاعده شناخت وضعیت توثیق رجال شیعه و عدم آن به نقل از شیخ بهائی آمده است که آغاز آن چنین است: «کل جمیل جمیل، کل صفوان صاف ...»، یادداشتی به خط یکی از علما نامش به عمد محو شده- مربوط به سال ۱۲۶ مبنی بر یافتن سند کتاب فقه الرضا علیه السلام که از استادش علامه بحر العلوم (ره)، آن از پدرش، آن از امیرحسین و آن نیز از شیخ بهائی (ره) نقل نموده و عمل به احادیث این کتاب را جایز شمرده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی سبز مغز پسته‌ای، ۲۲۵گ، ۱۹سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۰/۲ - ۲۹۳]

۳۸. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۷

جلد دوم از کتاب النکاح تا پایان کتاب الدیات؛ خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن محمد، تا: چهارشنبه ۲۰ رجب ۱۲۲۵ق؛ ۲۳۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۰۱]

۳۹. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۲۴/۱ - ج

تا وصایا؛ خط: نسخ، کا: زین العابدین بن مشهدی الله یار خلخالی طهارمی، تا: جمعه ۲۹ شعبان ۱۲۲۵ق، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۹۷گ، ۲۲ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۸۵]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وصلی محمد و آله الطاهرین فی سنه ۱۲۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق، جا: کربلا [الفبائی ف: ۳۴۶]

۴۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۹

آغاز و انجام: برابر

از اول کتاب الطهارة تا آخر الوصیة؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن علی اکبر، تا: ۲۹ رمضان ۱۲۲۵ق؛ مصحح؛ جلد: چرم سیاه، ۲۷۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۷۰]

۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۲۱-۳۲/۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بلاخلاف فی شیء من ذلک أجده وحیث انتهی الکلام فی الکتاب بعون الله تعالی الی هنا قال الماتن فهذا ما أوردناه و قصدنا هزه ... ومن الله تعالی أجراً جمیلاً و فرغ من تسویده مؤلفه المفتقر الی رحمة ربه الغنی علی بن محمد علی طباطبایی

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمود بن نظر علی، تا: شنبه ۱۲ ربیع الاول ۱۲۲۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۳۵۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۴۸۶]

۴۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۰۵

آغاز: بسمله کتاب الجهاد فعال و هو فی اللغة اما من الجهد بالفتح و هو التعب و المشقة او منه بالضم و هو الوسع و الطاقة و شرعا بذل الوسع بالنفس و المال فی محاربة المشرکین او الباغین علی الوجه المخصوص؛ **انجام:** التی شرط الملک والدین کان متعلقا بالذمة حال الحیوة و بالمال بعد الوفات والمیت لایملک بعدها شیئا وان هو الا اجتهاد حرف فی مقابلة النصوص المستفیضة المعتضدة بالاجماعات المحکیة، الحمدلله.

از ابتدای کتاب الجهاد تا انتهای کتاب الدیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با خط عبدالوهاب قزوینی با امضای «لمسوده»؛ واقف: حاج بخشعلی تاجر قزوینی، شوال ۱۲۲۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۷گ، ۲۳ سطر [ف: ۱ - ۱۶۶]

۴۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۳۲

جلد اول؛ کا: معصوم بن سلیم مازندرانی، تا: ۱۲۲۶ق؛ قطع: خشتی [ف: ۱۶۱]

۴۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۹۰

جلد دوم. این دو نسخه ش (۵۹۰ و ۵۳۲) یک دوره کامل است؛ بی کا، تا: ۱۲۲۷ق [ف: ۱۶۱]

۴۶. شیراز؛ مدرسه حکیم؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نسخ، کا: عبد علی بن علی بن حسن بن عبدالله ماحوزی اوالی، تا: یک‌شنبه ۴ جمادی الثانی ۱۲۲۷ق، جا: کربلا؛ محشی از محمد شفیع موسوی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۴۵]

۴۷. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۲۹

خط: نسخ، کا: عبدالله بن ملا مومن کیوثری، تا: پنج‌شنبه دهه آخر جمادی الثانی ۱۲۲۷ق؛ ۱۵۵گ، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۰۵]

۴۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۴۹۳

آغاز: برابر

جلد اول، مشتمل بر کتاب طهارت تا آخر کتاب وصیت؛ خط: نسخ، کا: نصرالله بن حسن حسینی استرآبادی (شاگرد مؤلف)، تا: ۱۲۲۷ق؛ محشی به خط همین کاتب از خود مؤلف وکاتب و غیره؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: چرمی، ۲۵۶ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۶۲]

۴۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۰۶/۳

آغاز: بسمله حمدله وصلی الله علی خیر خلقه محمد وآله الطاهرین ... وهی لغة الزیادة والنمو والطهارة وشرعاً حق یجب فی المال یعتبر فی وجوبه النصاب قاله فی المعتبر ونقض طردا بخمس الکنز و الغوص و عکساً؛ **انجام:** ارجاع کلمات القوم الی اعتبارها مطلقاً فلاخلاف فی المسألة بحمدلله وسبحانه تمت الکتاب

زکاة وقضاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ محرم ۱۲۲۸ق؛ محشی با نشان «منه مدظله»؛ ۴۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۰۲]

۵۰. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۲۷۰

نکاح تا دیات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن موسی موسوی مازندرانی، تا: ۱۲۲۸ق (در این نسخه تاریخ نگارش ۱۲۰۰ دانسته شده) [ف: ۶۶]

۵۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۲۴/۲ - ج

آغاز: بسمله و به نستعین کتاب التجارة و هی لغة الکسب و شرعا عقد المعاوضة بقصد الاکتساب عند التملک علی ما ذکره جماعة و المراد به هنا (هذا) الاعم منه و من الخالی من القصد کالمعاوضة للقوت و الاذخار؛ **انجام:** (علی الادمی فحسب) بلاخلاف فی شیء اجده. و حیث انتهی الکلام فی الکتاب ... بفضله وسعة رحمة (زلله) و یقول اقل الخلیقة ... احمد الله سبحانه علی توفیقه ... و فرغ من تسویده مؤلفه ... علی بن محمد علی الطباطبائی لیلة الاربعاء و هی السادسة عشرون شهر جمادی الثانی سنة الف و ماتین و اربعة من الهجرة النبویة علی صاحبها الف صلوة و اسلام و تحیة

از تجارت است تا پایان کتاب؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: رضا بن صالح گیلانی کربلائی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ صفر ۱۲۲۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۶۱گ، ۲۰سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳۸۵]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد هادی بن شریفائی روشن آبادی، تا: ۱۲۲۸ق؛ محشی؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۵گ، ۱۶-۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۵۸]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۲۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی نقی بن طاهر دامغانی ملقب به سیاه کلاه، تا: چهارشنبه ۳ ذیحجه ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۲سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۵۴]

۵۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۴۹۴

جلد دوم و مشتمل بر کتاب نکاح تا آخر کتاب دیات؛ خط: نسخ، کا: نصرالله بن حسن حسینی استرآبادی (شاگرد مؤلف)، تا: ۱۲۲۹ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۲۵ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۶۳]

۵۵. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۰۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین. کتاب النکاح هو لغة الوطی علی الاشهر و شرعاً العقد اجماعاً؛ **انجام:** بلا خلاف فی شیء من ذلک أجده و حیث انتهی الکلام فی ...

کتاب النکاح تا دیات؛ خط: نسخ، کا: قاسمعلی بن محمد زمان سمنانی، تا: ۱۲۲۹ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده الراجی فضل الله الحسینی» (بیضی)، «ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء الحسینی» (بیضی)؛ کاغذ رنگی؛ واقف: فضل الله بن موسی حسینی استرآبادی، ۱۲۴۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۸گ، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: - ۱۲۱]

۵۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۸۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۳۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن یشمی، ۲۱۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۲۲]

۵۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۹۶

آغاز: بسمله، حمدله، کتاب الطهارة و ارکانه اربعه

خط: نسخ، کا: حاجی بابا محمد بن ملا محمد قلی مازندرانی، تا: ۱۲۳۰ق؛ محشی؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده حاجی بابا»، «محب شاهدین حاجی محمد»؛ اهدایی: علی شریعتی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۲۴۷گ، مختلف السطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۱۸۳۷]

۵۸. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه:۱۱۰

از آغاز کتاب طهارت تا وصایا؛ خط: نسخ، کا: کاظم خراسانی، تا: ۱۲۳۰ق؛ مصحح، با نشان بلاغ؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۰گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷۹]

۵۹. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کتاب النکاح تا ارث؛ کا: سلیمان بن حسین، تا: یک‌شنبه ۶ جمادی الثانی ۱۲۳۱ق [ف: ۲۰]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی اصغر، تا: ۱۲۳۱ق، جا: مشهد رضوی [الفبائی ف: ۳۴۶]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۵۶

آغاز و انجام: برابر

شامل طهارت تا پایان وصایا؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: عوض محمد بن زین العابدین رازی، تا: یک‌شنبه ۲۴ شعبان ۱۲۳۱ق، جا: مشهد رضوی مدرسه میرزا جعفر؛ مصحح، محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۸سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۶۴]

۶۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۱۲

از نکاح تا پایان شرح؛ خط: نستعلیق، کا: عوض محمد بن زین العابدین زاری مشهدی، تا: ۱۲۳۲ق، در هنگام مباحثه با نوروز علی برادر خود نوشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۶گ، ۱۸سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۴۹]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۴ محرم ۱۲۳۲ق؛ افتادگی: وسط؛ تملک: سید مصطفی صفائی خوانساری، ریحان الله بن جعفر موسوی در ۱۳۲۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج عنابی، ۲۹۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۶۵]

۶۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۱-۲/۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ممن تعقل عنه علی الادمی فحسب بلاخلاف

فی شیء ممن ذلک اجده وحیث انتهی الکلام فی الکتاب بعون الله تعالی الی هنا قال الماتن ره فهذا ما اوردنا ذکره وقصدنا حصره وضبطه ...
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه صفر۱۲۳۳ق؛ مصحح، محشی با نشان «س»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۰گ، ۲۵ و ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۴۸۶]

۶۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالقول قول الدلال مع یمینه لانه منکر وکذا لو اختلفا فی القیمةای قیمة التلف.
کتاب‌های طهارت، صلوة، زکوة، خمس، صوم، اعتکاف، حج و تحارت؛ خط: نستعلیق، کا: مهدی بن عبد الله ورتوانی رودباری، تا: ۱۲۳۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۰گ، ۱۳ سطر [ف: ۱ - ۱۶۵]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۱۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۲۳۴ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۵۷]

۶۷. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۰ش

خط: نسخ خوش، کا: ملا علی اکبر بن ملا حسین مرندی، تا: رجب ۱۲۳۴ق؛ اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۱۴۱]

۶۸. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۰۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: باقربن عبدالجواد هزار جریبی، تا: جمادی الاول ۱۲۳۴ق، جا: بارفروش؛ مصحح، محشی؛ واقف: ملا مهدی هزار جریبی، ۱۲۴۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف مخ: - ۱۲۰]

۶۹. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۳۰۶

از کتاب طهارة تا آخر وصایا؛ خط: نسخ، کا: حسن بن مهر علی، تا: ۲۶ محرم ۱۲۳۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۱۵۰]

۷۰. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۳۰۷

از اول کتاب نکاح تا آخر؛ خط: نسخ، کا: حسن بن مهر علی بن اسمعیل اعلامی رشتی، تا: ۲۶ ذیقعده ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵۱]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۳۵۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۲۳۵ق [رایانه]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: صادق بن حسن، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۲۳۶ق؛ نویسنده آن صادق بن حسن مشهور به آقا جان پازواری می‌باشد که در ۹ جمادی الثانی ۱۲۳۶ در کوی کاسگریه بارفروش در مدرسه حاجی ابراهیم تفلیسی بسر می‌برده است و می‌گوید که من این را در زمانی که طباطبائی زنده بود نوشتم؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۵گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۹۳۹]

۷۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** وکذا لاتعقل ائتلاف ذلک مال احد بل هو مضمون علیه ویختص ضمانها الی العاقلة بالجنایة ممن تعقل عنه علی الادمی فحسب بلاخلاف فی شی من ذلک اجده
ازکتاب طهارت تا دیات؛ خط: نسخ، کا: زین العابدین بن کربلایی میرنقی موسوی هزار جریبی، تا: محرم ۱۲۳۶ق، جا: ساری مدرسه نواب؛ مهر: «عبده زین العابدین الموسوی» (بیضی)؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۴۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۸]

۷۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** وینبه علیه و یوضحه و یشیر الیه حائزاً منی شکراً جمیلاً و من الله تعالی اجراً جزیلاً.
تا پایان کتاب حج و سه برگ آخر کتاب وصیت آمده؛ خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن موسی شپامی ساکن گرجی محله اشرف (گیلان)، تا: چهارشنبه ۸ صفر ۱۲۳۷ق، جا: بارفروش مدرسه حاج حسین؛ محشی؛ مهر: کاتب «قربانی کعبه وفا اسماعیل» (بیضی)، «از محمد اسماعیل دارد امید» (مربع)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۸۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۳ - ۱۷۹]

۷۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۷۸

خط: نسخ، کا: اسدالله بن کربلائی تقی مازندرانی، تا: ۱۲۳۸ق؛ ۳۲۰گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱ - ۹۸]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۱۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال الشیخ (ره) لایقع حتی یتبع بالطلاق و هوا حوط و ان
از کتاب الطهارة تا اوایل کتاب الخلع؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۲؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن مشکی، ۲۷۵گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۶۵]

۷۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۷۰۰

از کتاب نکاح تا دیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۸ صفر ۱۲۳۹ق؛ محشی از شیخ مهدی جهرمی به خط خودش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۲۰ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۴۲]

۷۸. اصفهان؛ کتابخانه های اصفهان؛ شماره نسخه:۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هی کما لو وجد قتیل. فی دار قوم أو محلتهم او قریتهم
به عبارت «کما لو وجد قتیل فی دار قوم أو محلتهم أو قریتهم» که

عبارت متن مختصر است «ص۳۲۱ طبع اخیر قاهره» در مسائل کتاب القصاص، پایان یافته؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۰ق؛ افتادگی: انجام؛ کاتب این نسخه شخصی بوده ظاهراً به نام سید علی اصغر و نسخه را در ۱۲۴۰ و حدود آن می‌نوشته؛ ۴۱۸گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۷سم [فهرست روضاتی: - ۲۷۳]

۷۹. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۸۴

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۵ ذیحجه۱۲۴۱ق؛ ۱۹۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۴۷]

۸۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۳

خط: نستعلیق، کا: عبدالله سلماسی، تا: ۱۲۴۲ق [ف: ۳ - ۹۴]

۸۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۶۸۵

آغاز: کتاب الاعتکاف وهو لغة الاحتباس واللبث الطویل وشرعا اللبث المخصوص العبارة واستجابة ثابت بالکتاب والسنة والاجماع ویستفاد من النصوص؛ **انجام:** برابر

اعتکاف حج وتجارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه جمادی الثانی ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۹]

۸۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۰۲

خط: نسخ، کا: میر حیدر، تا: ۱۲۴۴ق؛ ۲۱۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱ - ۹۸]

۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۰۸-۱۸/۱۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین وصلی الله علی خیر خلقه محمد وآله الطاهرین کتاب الطهارة وارکانه اربعة الاول فی المیاه والنظر فیه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن ملا محمد نصیر سمنانی ملقب به قاسم، تا: پنج‌شنبه ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۱۴۱گ، ۲۱-۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۵ - ۲۴۸۷]

۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی جواز النظر الی الوجه و الکفین من الاجنبیه من غیر تلذذ و ریبة مط ام العدم ککک ام الجواز مرة و المنع مرتین ...

از کتاب (الطهارة) تا سر برگ از کتاب «النکاح»؛ کا: علی اصغر بن محمد رضا بن محمد حسین، تا: ۱۲۴۶ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان‌های «منه، شرح، کنز، ع ل، لمحرره»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۱گ، ۱۸-۳۰ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [رایانه]

۸۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۳۰۱

کتاب قضاء تا آخر کتاب دیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۵۳ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۶۳]

۸۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۹۴

خط: نسخ، کا: علی اکبر بن محمد صادق گونابادی بیلندی، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۳۳۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۰/۹سم [ف: ۱ - ۳۲۲]

۸۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** عموم المحسوسات فی الاعتکاف الواجب فیه و المندوب فی اطلاق الفتاوی

کتاب طهارت، صلاة، صوم و اعتکاف؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن محمد تقی حسینی قزوینی، تا: رجب ۱۲۵۴ق؛ جلد: شمیز، ۱۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۱]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۳۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و منه الهدایة الی سواء الطریق ... سنه ۱۲۶۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق [رایانه]

۸۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲۰۴

انجام: انه لا یخیب من سأله ... برحمتک یا ارحم الراحمین.

از آغاز طهارت تا پایان دیات؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ واقف: علامه حائری؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۶۱]

۹۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللقطة کل مال صامت ضایع اخذ ولایة علیه هذا تعریف لها بالمعنی االاخص الذی هو المعروف منها لغة والمعنی الاعم هو الشامل للادمی وقد تقدم فماکان منه دون الدرهم یجوز التقاطع

از اول کتاب تا مقداری از کتاب لقطه؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک ربیع الاول ۱۲۶۶؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۵۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۷۹]

۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۳۵

آغاز و انجام: برابر

کتاب الطهارة تا کتاب الوصایا؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: هدایت الله، تا: با تاریخ ۱۲۶۸ق؛ از روی نسخه‌ای که به‌سال ۱۲۰۰ق کتابت شده بوده، مصحح؛ یادداشتی در مورد قرض دادن مبلغی پول به نام کربلایی محمد قلی در تاریخ ۱۲۶۸ نوشته شده؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۱گ، ۱۷ - ۲۷ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [رایانه]

۹۲. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۱۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۵؛ واقف: ملا عبدالله نوری، ۶ جمادی الثانی ۱۲۹۵؛ ۲۰۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰۵]

۹۳. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۱۵۸

خط: نسخ، کا: ملا عبدالله نوری، تا: ۱۲۹۵ق؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد باقر» (بیضی)؛ ۲۵۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰۸]

۹۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۰

آغاز: لایرجع الصدقة أو ابتغی بها وجه الله عزوجل و فی التوقیع عن صاحب الزمان علیه السلام و اما ما سألت من الوقف علی ناحیتنا؛ **انجام:** تملک الفرع أو الاصل و الشهادة علی الاب ان قبلت منه علی غیره و الفرد من الاب و تحریم الحلیلة و لداً صرح بعضهم بعدمه لعدم ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۱ - ۲۴۰]

۹۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۵

انجام: و اما فی النجز فیبنی علی الخلاف الآتی فی احتسابه من الثلث أو الأصل ولو اعتق ثلثه عند الوفاة و له مال غیره
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۲۱۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۱۰]

۹۶. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۴۲

آغاز: لم یطرب سواء کان فی شعر أو قرآن أو نحو هما عدا ما استثنی کغناء المغنیة تزف العرایس اذا لم تتغن بالباطل و لم یدخل الرجال علیها
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۲۱گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۵]

۹۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۲۶

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ برخی ظاهراً به خط حجة الاسلام شفتی؛ ۲۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم[ف:۲-۳۱۱]

۹۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱

انجام: و أشبههما عند المصنف انه لا کفارة و ظاهرا وجوب القضاء ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۶۷گ (۱پ-۶۷ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۷]

۹۹. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۴۷

از کتاب النکاح تا پایان کتاب دیات؛ خط: نسخ، کا: جعفر بن محمد صالح رشتی، تا: قرن ۱۳؛ ۲۰۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ - ۶۳۵]

۱۰۰. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۷۹/۱

مشتمل بر کتاب الامر بالمعروف و النهی عن المنکر؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی طباطبائی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸گ (۱پ-۱۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۹]

۱۰۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۲۲

کتاب طهارت تا حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۹]

۱۰۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۵-۱/۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فحسب بلاخلاف فی شیء من ذلک أجده وحیث انتهی الکلام فی الکتاب بعون الله تعالیً ... یصلحه وینبه علیه ویوضحه ... وفرغ من تسویده مؤلفه المفتقر ... علی بن محمد علی الطباطبایی. تمت فی أواخر شهر ...
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ درآغاز آمده است: «هذه نسخة شرح الصغیر لمولانا آقا سید علی سلمه الله تعالی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۴۸۶]

۱۰۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۰۰-۱۱/۱۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** الرابعة لاتقبل شهادة الوصی فیما هو وصی فیه ... ولعله اجود حیث یسلم شهادته من التهمة للمکاتبة الصحیحة الصریحة و تقبل شهادته ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۴۸۷]

۱۰۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۵۰-۲۹/۹۰

آغاز: وجها آخر لکیفیة التقویم اخصر من الاول و هو ان یقوم الارض علی تقدیر خلوها من الابنیة و الاشجار ... مسئلتان اذا طلق ذو الاربع نساء واحدة من الاربع و تزوج اخری؛ **انجام:** الرابع فی بیان العاقلة التی تحمل دیة الخطا و النظر هنا یقع فی امور ثلاثة ... ان الشهرة بالمعنی المصطلح لیست عنده بحجة ما لم تبلغ درجة الاجماع فاستناده بها لعلة کاشف عن بلوغها تلک الدرجة هذا مضافا
از نیمه کتاب میراث تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، عطف گالینگور قهوه‌ای، ۲۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۴۸۸]

۱۰۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۷۸

آغاز و انجام: برابر
طهارت تا وصیت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «لایزال علی مع محمد» (مستطیل)؛ واقف: محمد صادق شاهرودی، حسب وصیت شیخ موسی شاهرودی، بر طلاب و سکنه شاهرود یا نجف؛ اهدایی: دکتر وصال، دی ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۹گ، ۱۶-۱۸ سطر (۱۲/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۴۵۶]

۱۰۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۳۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مقابله شده، محشی غالباً از شرح کبیر مؤلف؛ واقف: دکتر محمد زهرائی، تیرماه ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۵۳]

۱۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۰۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد طاهر استرآبادی، تا: نیمه اول قرن ۱۳؛ ظهر ورق اول اصطلاحات مصنف و قبل از آن مقدار آب کر وزناً و مساحةً؛ واقف: حاج احمد فاضل، اسفند ۱۳۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۲سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۵۴]

۱۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أن یستناب المسبوق و لو برکعة حیث یحتاج

الی الاستنابة و لا ان
از ابتدای طهارت تا اواخر نماز جماعت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سید ابوالحسن ملکی، محرم ۱۴۱۵؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۵۴]

۱۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو علم نقصانه عنه اقتصر علی ما تیقن به البراءة صدقة علی الظاهر و خمسا فی وجه و هو احوط و ان انعکس الفرض.
از ابتدای طهارت تا «الفصل الخامس فی الربا»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: محمد جعفر بن محمد صادق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۶۵]

۱۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۱۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالقول قوله ای المشتری مع یمینه قطعاً و کذا القول بالتفصیل.
از ابتدای طهارت تا «الفصل الرابع فی لواحق البیع»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: خانم بیگم عقیلی، خرداد ۱۳۷۱؛ کاغذ: اغلب فستقی و بعضاً نخودی، جلد: مقوا رویه پارچه، ۱۲۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۵۵]

۱۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو اشتری ما یفسد فی یومه و لو بنقص الوصف و فوات الرغبة کما فی الخضر اوات ...
از آغاز طهارت تا تجارت؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی با عنوان «زین الدین»؛ کاغذ: نخودی و فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۲گ، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۱/۶سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۵۶]

۱۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان وجدها باقل من ذلک الثمن اعتقها.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط و انجام؛ مصحح، محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۲سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۵۷]

۱۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۲۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۵۸]

۱۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۰۲۸

آغاز: بسمله، حمدله. کتاب النکاح و هو لغة الوطی علی الأشهر؛ **انجام:** و یشیر الیه حایزا بذلک منی شکرا جمیلا و من الله اجرا جزیلا و فرغ من تسویده مؤلفه الفقیر ... لیلة الأربعاء و هی السادسة من شهر جمادی الثانی سنة الف و ماتین و اربعة ...
از نکاح تا انتهای دیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۲۱۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳-۲۶۶]

۱۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۵۰

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... کتاب النکاح و هو لغة الوطی علی الأشهر و شرعا العقد اجماعا؛ **انجام:** و یشیر الیه حایزا بذلک منی شکرا جمیلا و من الله اجرا جزیلا و فرغ من تسویده مؤلفه الفقیر ... لیلة الأربعاء و هی السادسة من شهر جمادی الثانی سنة الف و ماتین و اربعة ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۰گ، ۱۵-۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۱/۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۶۰]

۱۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۲۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** المفتقر المرحمه ربه الغنی علی بن محمدعلی الطباطبائی عفرهم الله بحق محمد و علی فی سنه ... دائ
از طهارت تا پایان دیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج سوخت، ۳۲۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۶۰]

۱۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۵۵۱

آغاز: بسمله. کتاب النکاح و هو لغة الوطی علی الشهر؛ **انجام:** و الاولاد فی العقل علی الاشبه ...
از اول نکاج تا اواخر دیات؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد کاظم بن علی اکبر، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۶۶]

۱۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۹۵۵

کامل؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۷گ، ۱۷ - ۱۸سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳-۲۶۶]

۱۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بامراة واحدة لا تصدق علیه التکرار
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۱۲۰. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۱۸ - ج

انجام: و اختص بالمیراث دونها و لو لم یکونا مرضیین لم یثبت
از تجارت است تا مبحث اقرار بنسب کتاب اقرار و افتاده دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۳۱۸گ، ۲۲سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۸۶]

۱۲۱. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۹۹

از آغاز کتاب تا ابتدای افعال الحج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ در دوازده برگ آغاز مقداری از مفاتیح الشرایع مرحوم فیض و مقداری از رساله‌ای در اوزان و مقادیر آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۴گ، مختلف

السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۷۷]

۱۲۲. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۰۴

انجام: الاولی لایجوز بیع السلم ای المسلم فیه قبل حلوله علی من هو علیه کان او غیره حالا او موجلا و ...

از آغاز کتاب الطهارة تا اواخر کتاب التجاره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۸۱]

۱۲۳. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۷۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۳۳]

۱۲۴. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه:۷۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، در حیات مؤلف و ظاهرا کاتب از شاگردان وی بوده؛ ۲۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵۷]

۱۲۵. مشهد؛ مدرسه میرزا جعفر؛ شماره نسخه:۲۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۳۷]

۱۲۶. مشهد؛ مدرسه میرزا جعفر؛ شماره نسخه:۲۷۲

کامل؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رحلی [چهار کتابخانه مشهد-ف:]

۱۲۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۶۵/۳

آغاز: قلنا فیه بنزح الجمیع و الا فالأحوط ما فی المتن و لوقوع العذرة الیابسة أو مطلقاً کما فی النص عشرة دلاء بالاخلاف؛ **انجام:** جاز له مع الفداء و لایجوز للمختار الاستظلال و ان التزم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۱۱گ (۱۳۲ر-۲۴۲پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۵۲]

۱۲۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۱۲/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جمیع ما تقدم فیما سبق من الافرادات هنا أیضاً و الحمد لله تعالی.

از آغاز کتاب تا آخر کتاب المواریث؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۱۱۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۵۱]

۱۲۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** او صداقه دنیاویه او عاده عرفته فانه لاحرج فی ذلک.

از آغاز تا اواخر حدود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: «عبده محمد علی الرضوی» (بیضی)؛ واقف: محمد علی رضوی، ۱۲۱۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۲۲گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۸۸]

۱۳۰. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۷ش

نیمه دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶۸۸ص، ۱۸ سطر (۱۵×۲۱) [رشت و همدان: ف: ۱۱۴۱]

۱۳۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۱۸

جلد اول؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲۴گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۱۲]

۱۳۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** مع استمرار العذر اجزئه النیابة مطلقا استقرار علیه الحج قبل الاستنابة ام لا

کتاب طهارت و صوم و اعتکاف و مختصری از حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۲]

۱۳۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولا یعطی الجزار من الهدی الواجب کالکفارة و النذر شیئا

از طهارت تا حج؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۲]

۱۳۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۷۰/۲

آغاز: اما الغسل ففیه الواجب و الندب؛ **انجام:** و یستحب قضاء النوافل الموقتة استحبابا مؤکدا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲۰ص (۸۵-۲۰۴)، ۲۰ سطر [ف: ۲ - ۴۳۲]

۱۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۰۸

آغاز: بها حین المقدمات فلاینجس بها و لایعتبر فی المادة الکریة؛ **انجام:** و هو اشبه بالاصول و اشهربین المتاخرین بحیث کاد ان یکون ذلک منهم

نسخه حاضر از کتاب الطهارة تا ابتدای کتاب الاجارة را دربر دارد و طرفین آن افتاده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۲]

۱۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۰-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیصلیها حیث امکن مقدماً للمسجد مع الامکان احتیاطاً و من الضرورة الی الصلوة

کتاب طهارت، زکوة، خمس، صوم و اعتکاف است که البته بخش اعتکاف آن ناقص است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ یادداشت‌های متفرقه‌ای از سید محمد طباطبائی سنگلجی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۷۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲۴ - ۲۶۲]

۱۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۸-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهذا ما اردناه ذکره و قصدنا حصره و ضبطه مختصرین مطوله محررین محصله و نسأل الله ... انه لا یخیب من سأله و لا یخسر من امله

خط: نسخ آمیخته به نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۲گ، ۲۱ سطر، قطع: وزیری [ف: ۲۴ - ۳۶۰]

۱۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۶۳
از «ان نفس ملک الیمین لا یعد عقد او سببه هو البیع و الارث» و می‌رسد به بند دهم النذور العهود: «العاشرة العهد کالیمین ... »؛ خط: نسخ، کا: نعمة الله بن عبدالله، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۶۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۳۲۲]

۱۳۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۲۴/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** وفی عبایر کثیر الاجماع ولایجوز ان یقرء فی شیء من الفرایض سورة عزیمه ولاما ای سورة یفوت الوقت بقرائتها بل یقتصر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۴۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۷۷۹]

۱۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۱۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۱۶۱گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۲/۱سم [ف: ۱ – ۳۲۲]

۱۴۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۸۵۴
آغاز: المزج فی تطهیر القلیل بالکثیر کما هو الاحوط الاولی ان لم نقل بکونه اقوی وکذا حکم ماء الغیث حال نزوله من السحاب فلاینجس القلیل منه بالملاقات اجماعاً؛ **انجام:** وعموم المحرمات فی الاعتکاف الواجب فیه والمندوب فی ظاهر اطلاق الفتاوی و ا لنصوص
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی با نشان «منه دام ظله»؛ ۹۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۰۲]

۱۴۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۰۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** وانما یجب الغسل فی هذه الاحوال مع الوجود الدم الموجب له قبل فعل الصلوة وان کان فی غیر وقتها اذا لم یکن قد اغتسلت له بعده کما یستفاد من الصحیح ...
چند برگ از کتاب طهارت؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۱۶گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۷۸۰]

۱۴۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۴۱/۲
زکوة و صوم و پاره‌ای از حج؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ (۷۶ر–۱۱۲ر)، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۲۳۱]

۱۴۴. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۰۴
آغاز و انجام: برابر
کتاب الطهارة و التجارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ تملک: ملا علی بن ملاحسین بزرگ؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده ابوالقاسم» (بیضی)؛ واقف: آخوند ملاعلی، محرم ۱۲۷۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم[ف مخ:۱۲۱]

۱۴۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۰۵
آغاز: بسمله الرکن الثالث من ارکان الصلوة فی بقیة الصلوة و فیه فصول الاول فی صلوة الظهر یوم الجمعة الذی هو خیر الرحمة و یغفر فیه للعباد و تضاعف فیه الحسنات ... صلوة کسوف: بسمله الفصل الثالث من الرکن الثالث فی صلوة الکسوف للشمس اولها و للقمر التی
از صلات ظهر تا آخر صلات میت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: صیقلی، جلد: گالینگور سرخ، عطف پارچه مشکی، ۲۱ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۶۷]

۱۴۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۱۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** فعلیها فیه الکفارة ایضاً کل ذلک بالنص و الاجماع. تمت کتاب الحج.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «قال انی عبدالله» (چهارگوش)، «المتوکل علی الله عبده محمد جعفر بن عبدالله» (بیضی) با تاریخ ۱۲۷۹، «عبده محمد شفیع» (چهارگوش)، «عبده محمد الحسنی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۷۷]

۱۴۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۴۱
آغاز: بسمله الحمدلله الذی صغرت فی عظمته عبادة العابدین ... اما بعد فانی مورد لک فی هذا المختصر خلاصة المذهب المعتبره بالفاظ محبره ... کتاب الطهارة و ارکانه اربعة الاول فی المیاه و النظر فی
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۵/۵) [ف: ۲ – ۶۴۶]

۱۴۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۶۹
آغاز: و نصفاً و هو احوط وان لم نقل بکونه اظهرللموثق و غیره و فی الغنیة الاجماع وفی نجاسة ماء البئر بالملاقات قولان مشهور؛ **انجام:** ولاالسعی فی فکه مع عدم المال علی الاشبه الاشهر هنا وفی السابق خلافا لابن حمزة فاوجب السعی علیه
مقداری از طهارت و نکاح؛خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۷۷۹]

۱۴۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۲۳
آغاز و انجام: برابر
از کتاب طهارت تا دیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حاج محمد رمضانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف مخ: ۲ – ۷۷۹]

۱۵۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۵۱/۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** ویعتبر فیه النیة مقارنة الاول کل واحد من ا لاغسال الثلثة
بخشی از کتاب الطهارة. تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۱۶۸ر–۱۸۱پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۲۶]

۱۵۱. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۱۶۹

از اول تا قسمت‌هایی از وصیت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ملا عباسعلی ولد محمد صالح آملی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۱۷]

۱۵۲. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۱۷۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: ملا احمد؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۱۹]

۱۵۳. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۸۱

از کتاب طهارت تا ارث؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: محمد باقر بن محمد علی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲۰۰]

۱۵۴. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۷۲/۴

آغاز: کتاب الزکاة وهی قسمان الاول زکاة الاموال و ارکانها أربعة الاول فی بیان من تجب علیه؛ **انجام:** و هو ضعیف و ان کان أحوط و الاجود اختیار التخییر بالمأموم دون.

کتاب الزکاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۷گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: - ۱۲۱]

۱۵۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۵۵/۱

جلد ۲، از اول نکاح تا قدری از الفصل الرابع فی الشهادات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ فستقی؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۹ و ۲۱ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۱۴]

۱۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۶۷

آغاز: ... و قیل تحت الظلال ایضا و لا یخفی عن قوه لولا مامر من الاجماع؛ **انجام:** فاطلقا سقوط الحد بالرجوع من دون فرق بین الرجم و غیره

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۸گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۷۸]

۱۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** لابدلهم من الوقوف

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا،[الفبائی ف: ۳۴۶]

۱۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** کحد القذف والسرقه

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۳۴۶]

۱۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی الاذن و علی ما ذکرنا

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۳۴۶]

۱۶۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۹۲-۳۶/۹۲

آغاز: الحائل ولایقدر ان علی غیره صلی الرجل اولاً ثم المرأة استحباباً و ان قلنا بالمنع علی الاقوی هذا مع سعة الوقت واشتر اکهما فی المکان عینا؛ **انجام:** ویصیر الشاهد متحملاً للشهادة بالمشاهدة لما یکفی فیه وبالسماع لما یکفی به السماع مطلقاً وان لم یستدعه المشهود له علیه ای علی تحمل الشهادة وکذا لو قیل له لاتشهده ولاتحمل

صلاة تا شهادات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ ۱۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۴۸۸]

۱۶۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۹۹-۵۸/۴۹

آغاز: برابر

از اول کتاب الطهارة تا کتاب الرهن؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۶۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف:۵-۲۴۸۷]

۱۶۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۴۶-۳۴/۱۱۶

آغاز: السلس وتقطیر البول بحیث لایکون معه فترة تسع الصلاة یصلی کذلک ای من دون تجدید؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۴۸۷]

۱۶۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۲۸-۱۱/۲۸

آغاز: و مساحة روایات اشهرها فی الاول الف ومأتا رطل وفسره الشیخ و الاکثر بالعراقی وهما اظهر و فی الثانی ما بلغ کان من طوله وعرضه وعمقه ثلاثة اشبار؛ **انجام:** برابر

کامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۵ - ۲۴۸۷]

۱۶۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۸۹-۱۹/۱۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** لما تقدم من الادلة المطلقة من الکتاب والسنة الخالیة عما یخصصها هنا من الادلة لضعف الخبرین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۴۸۷]

۱۶۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۱۴/۱

انجام: و هنا اقوال آخر لااشکال

خط: نستعلیق تحریری، کا: علی بن عبدالعلی یزدی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۶۴ص (۱-۶۴)، ۲۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۵۳۷]

۱۶۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۲۱

آغاز: و الذی اختاره المصنف هو ان ینزح الماء؛ **انجام:** و المراد بالمشاهدة هنا ما یشمل الابصار

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: احمد آثاری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ آبی، ۲۲۲گ، ۲۳سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۵۳۹]

۱۶۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۳۱

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: جلال دعائی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۱۳۲گ، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۵۴۴]

۱۶۸. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۰۴

انجام: علی القول بکون منجزات المریض من الاصل لم یعتبر من الثلث و لو فات المعلق علی وفاته ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ ۱۸۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۷۱]

۱۶۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۴۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قسمت اول - و الوجه التفصیل بین وجود المستحق من الذریة فلا رفقده فتعم. قسمت دوم: و لا یحب علی الصبی مط و الموارد هناو فیما یأتی ما یعم.

قسمت اول مشتمل بر کتاب طهارة - کتاب صلوة - کتاب زکوة و کتاب خمس. قسمت دوم مشتمل است بر کتاب صوم و حج؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: سفید و آبی، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۱۷۰ص، ۱۷سطر (۱۴/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۷۲]

۱۷۰. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۴۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۲گ (۱پ-۲۲پ)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ - ۳۳۹]

۱۷۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فجوز الاستنابه فیها ان خرج.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج ماشی، ۵۷گ، ۳۰ سطر (۱۵×۸/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۶۰]

۱۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۳۷

آغاز: الاجماع فی کلام جمع و لاتکرار فی المسح؛ **انجام:** فی حالت السفر و لوکان الحکیم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۱۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد فرغ م تسوید هذا الکتاب الفقهیة

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۷۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مع غیبته یصرف الی الأصناف الثلاثة مستحقهم علی الأظهر الأشهر

از ابتدا تا قسمتی از مبحث خمس؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «أفوض أمری إلی الله عبده حسینعلی» (مربع)؛ اهدایی: آقای جواد کمالیان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۲۲]

۱۷۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۵۳

از طهارة تا آخر وصایا و قسمتی از مواریث؛ خط: نسخ، کا: نوروز علی بن کربلائی علی مدد، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۳۳۹]

۱۷۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۶۰

جلد ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۳۹]

۱۷۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۳۹

از نکاح تا آخر دیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۳۳۹]

۱۷۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یستحب ان یخص بها القرابة، ثم الجیران و ترجیح اهل الفضل و المعرفة مع الاستحقاق.

از اول طهارت تا پایان کتاب زکاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از کتاب سه برگ حکایت سلطان محمود و ایاز، اصمعی و جوان عاشق؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۲گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۸]

۱۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۶/۱

آغاز: بل یکفی اتصالها مطلقا عی الاظهر خلافا للاکثر و (حکم ماء الحمام) ای ما فی حیاضه الصغار نحوها حکمه ای الکثیر (اذا کانت له مادة متصلة) بها حین الملاقات و لاینجس بها و لایعتبر فی المادة الکریة؛ **انجام:** (و یستحب ان یقول عقیب الصلوة) المقصورة (سبحان الله و الحمدلله و لا اله الا الله و الله اکبر ثلثین مرة جبرا لما قصر) منها و قد روی استحبابها عقیب کل فریضة ... ادرک مقدار ادائها قضاء استحبابا سفرا او حضرا.

بخشی از کتاب طهارت و صلاة؛ بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۴۶۷]

۱۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۶۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یصلی الثمانین المختلفة و هی العشرة فی التاسعة عشرة و الستون ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم طوسی، ۸۹ص (۶۰-۱۴۸)، ۱۷ و ۲۰ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴۵ - ۱۲۰]

۱۸۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۶۰

از کتاب طهارة تا آخر وقف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۳۳]

۱۸۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۵۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۸]

۱۸۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۷۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۹۸]

۱۸۴. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۲۶۹

طهارت تا تجارت؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶۶]

۱۸۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۹۸/۱

طهارت تا اعتکاف؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۰گ (۱-۹۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۶۸]

۱۸۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۰

انجام: و یدخل الآباء و الأولاد فی العقل علی الأشبه ...

من أول کتاب النکاح الی أواخر الدیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن علی اکبر، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد باقر اصفهانی؛ جلد: چرم مشکی، ۲۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [مؤید: ۱ - ۷۱]

۱۸۷. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
از الطهارة تا الاعتکاف؛بی کا؛بی‌تا؛افتادگی:انجام؛تا تعالیق اندکی از محسن بن محمد سمیع الکرمانشاهی [تراثنا: س۲ش۴ - ۳۵]

۱۸۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۶۴
آغاز و انجام: برابر
من کتاب الطهارة الی آخر الدیات. تذکر نام مؤلف به قرینه انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، امانت کتاب از مال الحاجی ملامحمد بن الحاجی ملامعصوم؛ جلد: چزم زرد، ۲۱۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۲ - ۷۰]

● **حدیقه ناصریه** / تاریخ ایران / فارسی
hadīqe-ye nāserīyye

وقایع نگار کردستانی، علی اکبر بن عبدالله، ق۱۴ قمری
vaqāye'-negār-e kordestānī, 'alī akbar ebn-e 'abd-ol-lāh (- 20c)

اهدا به: ناصر الدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)
تاریخ تألیف: ۱۳۰۹ق
در جغرافیای کردستان و وقایع اتفاقیه آن ولایت و شرح حکمرانان آن سامان از سال ۵۶۰ تا ۱۳۰۹ق؛ درباره موقعیت مکانی کردستان و حدود آن و شرح آب و هوا و حاصلات کشاورزی و تعداد شهرها و بلوکات و خصایص مردم آن سرزمین و طوایف و ایلات آنان و ذکر نام و احوال بعضی از علماء و بزرگان و سر گذشت فرمانروایان و بعضی آثار غریبه مربوط به آن ولایت.
آغاز: بسمله سپاس بی قیاس خداوندی را سزا است که بقدرت کامله هفت طبق خاک را ایجاد ... و بعد در نظر دانشمندان روزگار پوشیده و پنهان نیست که ... از جغرافیای این ولایت کردستان چنانچه باید و شاید ذکری نکرده و اظهار اطلاعی ننموده حب وطن که نشانه از ایمان است دامن گیر این حقیر گردید که رساله مشتمل بر وضع کردستان و بیان حدود و شرح آب و هوا و حاصل و محصول وعده نفوس و تعداد شهر و بلوکات و رودخانه ها و جبال و طوایف و آثار غریبه که در این ولایت هست بنویسم.
جلد دوم: بعد از ستایش خداوند یکتا و نعت خواجه کائنات و سید انبیا علیه و علی آله الف التحیة والثنا، چنین می‌نگارد این بنده بی مقدار که چون در خاتمه کتاب حدیقه ناصریه که محتوی است بر جغرافیا واقعیات کردستان.
انجام: دیگری شیخ احمد رئیس المشایخ است که وی در نهایت فضل و علم و فصاحت و بلاغت و تحریر و تقریر و امانت و دیانت است. چون ببردم اسم آن عالی جناب ×× ختم شد الله و اعلم بالصواب / شکر که این نامه بعنوان رسید ×× بیشتر از عمر بپایان رسید / و صلی الله علی محمد و آله الطیبین و الطاهرین و الحمدالله رب العالمین

[نسخه‌های منزوی ۴۳۱۶/۱۶ و ۴۳۱۸؛ فرهنگ رجال و مشاهیر تاریخ معاصر ایران: ۷/۲؛ بریگل ۱۱۰۲؛ هینتس ش ۱۵۳؛ فهرستواره منزوی ۹۵۲/۲ «حدیقه ... »؛ بر گل روسی ۱۱۰۲]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۲۴
آغاز و انجام: برابر؛ چون تمت الکتاب بعون الملک الوهاب بتاریخ یوم پنج‌شنبه چهارم شهر صفر المظفر ۱۳۱۱ حسب الامر اعلیحضرت قدر قدرت ... ناصرالدین شاه قاجار خلد الله ملکه. بسعی و اهتمام جناب جلالتماب اجل امجد اکرم افخم آقای محمد حسنخان اعتماد السلطنه پذیرفت ئیلان ئیل.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (احتمالاً)، تا: ۴ صفر ۱۳۱۱؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: فرنگی نخودی رنگ، جلد: مقوای روکش چرم ساغری گلی، ۲۱۳ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۵/۷سم [ف: ۵ - ۴۷۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محتملاً نویسنده، تا: ۱۳۰۹ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۶۱گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ملی ایران: ف: ۲ - ۱۳۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۸۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** مراد ما نصیحت بود گفتیم، امیدوارم این اقدام حقیر در نظر دانشمندان مقبول آید نه مطرود. الحمدلله علی اتمامه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن سبز، ۱۵۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۱۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۶۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۰]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷۴ ـ ج
آغاز: برابر؛ **انجام:** در نظر دانشمندان مقبول آیدنه مطرود و الحمد لله علی اتمامه فی شهر رجب ۱۳۰۹
خط: نستعلیق، کا: میرزا صادق خان پسر میرزا حسن بلور، تا: جمادی الاول ۱۳۱۱ق؛ ابوالحسن اردلان می‌نویسد که نسخه را میرزا صادق خان پسر میرزا حسن بلور برای من نوشته است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۵۵گ، ۱۴سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۰۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۱۷-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۴]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۰۷-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: نصرالله کردستانی، تا: چهارشنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۳۱۱ق؛ ۲۷۲ص، ۱۴ سطر (۱۰/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۴۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۹۸
آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: نصر الله کردستانی، تا: دوشنبه ۱۷ رجب ۱۳۱۲ق، به دستور معتمد السلطان میرزا علی خان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۳ – ۴۰۳]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: نصرالله، تا: یک‌شنبه ۲۰ رجب ۱۳۲۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ – ۲۸۵]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۱۳/۱

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** در هشتم شهر شوال که هفت روز به عید نوروز سلطانی مانده بود از کرمانشاهان حرکت کردهاز راه میان در بند به طرف کردستان ...

جلد دوم و مربوط به واپسین روزهای حکومت مظفرالدین شاه قاجار و وقایع پنج ساله کردستان در زمان حاکمیت حسن علی خان امیر نظام، عبدالحسین میرزا فرمانفرما و زین العابدین خان حسام الملک می‌باشد و ضمن شرح حال حاکمان به شرح اتفاقات در حکومت آنان پرداخته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۹۸گ (۱پ–۹۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۳۳ – ۳۹۸]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۲۷/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ این رساله به فهرست اضافه شد در فهرست مرآة الظفر یک کتاب دانسته شده حال آنکه ذیل حدیقه ناصریه است (فهرست رایانه ای ۳۳۸) [ف: ۱۰ – ۱۲۸۸]

۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۱۰/۲

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:انجام؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۰۷]

● حدیقة الناضرة / فلسفه / فارسی

hadīqat-on nāzera

حسینی گیلانی، محمد یوسف بن محمد صادق، ق۱۴ قمری

hoseynī gīlānī, mohammad yūsof ebn-e mohammad sādeq (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۷ق

در بیان بعضی از طوایف و اصناف حکما و مذاهب و مشارب و اطوار و مطالب ایشان و پاره‌ای از قواعد کلیه فلسفه و تطبیق آنها با بعضی از روایات و اخبار، مشتمل بر یک «مقدمه» و چهارده «مقاله» و یک «خاتمه»: مقدمه: در بیان طوایف حکما و فلاسفه؛ مقاله ۱. طوایف و مذاهب حکماء طبیعیین؛ ۲. ذکر اقوال بعضی از محققین حکماء؛ ۳. ذکر بعضی از حکما که عالم را قدیم دانند؛ ۴. مذاهب دهریه و اهل نجوم؛ ۵. مذاهب بعضی از ملاحده و مجوس؛ ۶. طوایف و مذاهب نصاری؛ ۸. مذاهب و طوایف مسلمین؛ ۸. متصوفین و ذکر مجملی از مطالب ایشان؛ ۹. معنی حکمت و موضوعات انواع و اقسام علوم؛ ۱۰. عقل و جهل و تعریف و تعداد جنود این دو؛ ۱۱. معنی نفس و روح؛ ۱۲. معرفة الله؛ ۱۳. توجیه بعضی از احادیث مشکله؛ ۱۴. مجملی از اقوال محققین از حکماء ملیین؛ خاتمه: در طریقه حکما و اهل شرع.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۳۷

آغاز: حمد و ستایش خارج از حیطه ادراک حواس شایسته کبریای حضرت معبودی است؛ **انجام:** و لا یزیده سرعة السیر عن الطریق الا بعداً وفقنا الله و ایاکم لمرضاة الله و توفیقاته اللهم افعل بنا ما انت اهله لا ما نحن اهله ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی ، ۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ – ۳۶]

● الحدیقة النجفیة فی شرح الروضة البهیة / فقه / عربی

al-ḥadīqat-un najafīyya fī š.-ir rawḍat-il bahīyya

هروی، محمد تقی بن حسینعلی، ۱۲۱۷ – ۱۲۹۹ قمری

heravī, mohammad taqī ebn-e hoseyn-ʻalī (1803- 1882)

وابسته به: الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱–۹۶۵)

شرح مزجی مفصلی است بر کتاب طهارت «الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة» شهید دوم. این بخش مهم و مشتمل بر دو باب و یک خاتمه می‌باشد. همچنین حاشیه‌ای است استدلالی بر کتاب‌های متاجر و اجاره و وکالت و شفعه و اقرار و غصب، با عناوین «قال» برای متن شهید اول و «قوله» برای شرح شهید دوم، کتاب متاجر آن در یک جلد و باقی کتاب‌ها در جلد دیگر. به طور متفرق نوشته شده و بین سال‌های ۱۲۴۹–۱۲۹۶ متناوباً نوشته است.

[الذریعه ۶/۳۹۰]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۶۹

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه جمادی الاول ۱۲۵۱ق؛ محشی با نشان «منه عفی عنه»؛ تملک: محمد تقی یزدی، فاضل تونی؛ مهر: عبدالعلی بن محمد هاشم؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۰گ، ۲۰–۲۲ سطر (۷ –۷/۵×۱۲/۵–۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵۴۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۸۶

آغاز: الحمدلله الذی شرع لنا الدین القویم و دلنا علی تجارة تنجینا من عذاب الیم

حاشیه کتاب الاجاره است که روز شنبه ۲۶ ذیقعده ۱۲۵۲ در نجف اشرف بدان شروع شده و روز دوازدهم جمادی الثانی ۱۲۷۶ به پایان رسیده؛ خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳

- ۳۹۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۴/۹

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین ... و بعد، فهذا توضیح و بیان لما ذکره الشهید الثانی اعلی الله مقامه فی شرح اللمعة فی کتاب النکاح، قال (ره) فی الفصل الثامن منه فی مسالة القسم بین الزوجات و من هنا یتفرع باقی صور اجتماع الزوجات المتفرقات؛ **انجام:** بملاحظة شمولها لما لم یکن هناک تعدد اصلا او کان و لم تکت المتعددة متفرقة، هذا هو تفصیل المقام و بیان الکلام و الله ولی الانعام.

جمله ای از کتاب نکاح شرح لمعه شهید دوم توضیح داده می‌شود درباره تقسیم ارث بین زنان شخص مرده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا:محمد قاسم بن محمد نحوی، تا: محرم۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۲۱۴)، ۴۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۴سم [ف: ۳۷ - ۶۸۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۶۸/۱

جلد اول کتاب است؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد علی اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۹۹گ (۱پ-۱۹۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۲۲]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۰۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۱ محرم ۱۲۹۵ق؛ تملک: ضیاء الدین دری با تاریخ ۱۳۴۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۰گ، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵۴۱]

۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۹۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۳۸۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۲۱/۱

آغاز: الحمدالله رب العالمین ... و بعد [فهذا] بیان موجز لما ذکره الشهید الثانی ره فی شرح اللمعة فی الفصل الثانی من کتاب الصلوة عند شرح قول المصره: (فللظهر زوال الشمس المعلوم یزید الظل بعد نقصه) اعلم ان ایضاح ما ذکره الشارح ره هنا یتم برسم امور؛ **انجام:** ادا المفروض ان المیل جنوبی و العرض شمالی، ولیکن هذا آخر ما اوردنا بیانه، و الحمدالله ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ترقیمه: «و هذا من تألیف شیخنا العلامة المفتقر الی رضوان الدنیوی و الاخروی الشیخ محمدتقی ابن حسینعلی الهروی فی سنة ۱۲۷۷»، مصحح، محشی، با قلم خوردگی، این نسخه با خطی شبیه به خط مؤلف، کتابت شده و گویا به خط یکی از شاگردانش باشد؛ از موقوفات آقا شیخ سلیم بوده و یادداشتی در این خصوص به سال ۱۳۱۲ق همراه مهر «عبده الراجی سلیم ابن محمد» (بیضی)؛ مطلب کوتاهی در یک برگ در مورد دایره معدل النهار که احتمالاً از همان ملا محمدتقی هروی باشد؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۲-۶)، ۱۸ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۴۰ - ۴۳]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۴۲/۱

آغاز: بسملة، کتاب الغصب، قال المصنف رحمه الله و هو الإستقلال الخ، الغصب لغة أخذ الشیء ظلماً قال فی ق: غصبه یغصبه أخذه ظلماً کاغتصبه و فلاناً علی الشیء قهره و الجلد ازال عنه شعره؛ **انجام:** هذا و العمدة فی هو ما سمعت من نقل الإجماع و عدم الخلاف فی المسألتین و من الله الهدایة و من المصطفین صلی الله علیهم فی العالمین و حشرنا معهم فی النشأتین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با نشان «بلغ» مقابله گردیده، محشی از مؤلف با نشان «منه، منه أعلی الله مقامه»؛ کاغذ: فرنگی، ۳۷گ (۱پ-۳۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۹ - ۴۵۰]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۰۲

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی شرع لنا الدین القویم و دلنا علی تجارة تنجینا من عذاب الیم ... قال المص ره کتاب التجارة مشروعیة التجارة من الضروریات فی الشرع و اباحتها من الواضحات؛ **انجام:** اذ قد سمعت عدم معهودیة ذلک فیها تغفل و الله العالم بجمیع الاحکام و علیه التوکل و به الاعتصام ... علی مهاجرها الف الف سلام و تحیة.

همه کتاب متاجر می‌باشد که در هفدهم شعبان ۱۲۷۷ به پایان رسیده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج ماشی، ۴۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۱۲]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۳۵/۵-۱۹/۶۵

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... وبعد فهذا توضیح و بیان لماذکره الشهید الثانی فی شرح اللمعة فی کتاب النکاح قال ره فی الفصل الثامن منه؛ **انجام:** و لم یکن المتعددة مفترقة و هذا هو تفصیل المقام و بیان الکلام و الله ولی الاتمام

جمله ای از کتاب نکاح شرح لمعه شهید دوم توضیح داده می‌شود درباره تقسیم ارث بین زنان شخص مرده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ ذیقعده ۱۳۰۰ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۶ - ۳۱۹۸]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۰۳/۲

آغاز: اعلم أن ایضاح ما ذکره المصنف انما یتم برسم امور الاول بیان جملة من الدوائر التی لابد من معرفتها؛ **انجام:** اذ المفروض أن المیل جنوبی و العرض شمالی، و لیکن هذا آخر ما أردنا بیانه و الحمد لله ...

توضیحی است بر مبحث دائره معدل النهار از بحث قبله «شرح لمعه» با عناوین «قوله - قوله»؛ خط: نسخ، کا: علی بن موسی (ثقة الاسلام تبریزی)، تا: ربیع الاول ۱۳۰۷ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۶ر-۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۱۹۸]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۱۸

آغاز: أصفی لمعة یهتدی بلوامع اسرارها الی دروس الاحکام و أبهی روضة یقتنی من مطالع انوارها نهایة المرام؛ **انجام:** و ان خص فی الاستعمال بعدم اطلاقه علی مادون الثلاثة، ولیکن هذا آخر ما

أردنا جمعه.
جلد اول که دارای مقدمات کتاب و شرح مقدمه می‌باشد در دو باب و یک خاتمه و یک وصیت: و باب اول دارای پنج مفتاح در آنچه که دانستن آن لازم است، باب دوم در شرح مقدمه، خاتمه در اموری که اول مصنفات دیده می‌شود یا بسیار استعمال می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ محمد موسوی شوشتری کتاب را از ملاباشی به عاریت گرفته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۹]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۶
کتاب التجاره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۰]

● الحدیقة النسبیة فی الطریقة النقشبندیة و النهجة الخالدیة / عرفان و تصوف / عربی

al-ḥadīqat-un nasabīyya fi-ṭ ṭarīqat-in naqšbandiya wa-n nahjat-il xālidīyya

مشتمل بر «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه» که بسیاری از اقطاب نقشبندی و بزرگان این طریقه را به نام و با حروف سرخ یاد کرده است.

همدان؛ جواهری، حبیب؛ شماره نسخه:۲۷/۶
بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: استانبولی، قطع: رقعی، [رشت و همدان: ف: ۱۶۸۳]

● حدیقة الواعظین / اخلاق / فارسی

hadīqat-ol vā'ezīn

عبافروش، علی بن جواد، ق۱۴ قمری
'abāforūš, 'alī ebn-e javād (- 20c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره
کاتب = مؤلف، تا: ۲۷ صفر ۱۳۳۷ق [میراث شهاب: س۵ش۳و۴ - ۱۵۲]

● الحدیقة الوردیة فی السوانح المعراجیة = الوردیة فی تحقیق سوانح المعراجیة / کلام و اعتقادات، عرفان و تصوف، شرح حدیث / عربی

al-ḥadīqat-ul wardīyya fi-s sawāniḥ-il mi'rājīyya = al-wardīyya fī taḥqīq-i sawāniḥ-il mi'rājīyya

قاضی سعید قمی، محمد سعید بن محمد مفید، ۱۰۴۹ - ۱۱۰۳ ؟ قمری
qāzī sa'īd-e qomī, mohammad sa'īd ebn-e mohammad mofīd (1640 - 1692)

تاریخ تألیف: ۱۹ جمادی الثانی ۱۰۹۹ق؛ محل تألیف: سپاهان
قاضی سعید می‌گوید: بین اکثر ارباب تحقیق و عرفان فهم این مروی از ائمه مشکل افتاده چه خبر می‌گفت: «ان تکون الورد الاحمر کان من عرق صاحب المعراج فی تلک اللیله و ان تکون الاصفر منه انما حدث من عرق براق». قاضی سعید می‌گوید برای رفع این مشکل این رساله را در سه «حدیقه» پرداختم: ۱. الاشاره الی لمعة من ومیض ادوار المعراج حسب ما اقتبست من انوار هذا السراج؛ ۲. بیان سر تکون الورد من العرقین؛ ۳. ذکر حدوث الحمرة عرق رسول الله و الصفره من عرق البراق. معراج در آن تأویل فلسفی و عرفانی می‌شود و در پایان آن سفارش می‌کند که راز را به نادانان نگویند. او این رساله را در گشودن این مشکل نوشته که چرا در علل الشرایع صدوق آمده که گل سرخ از خوی پیامبر در شب معراج و گل زرد از خوی براق که از چهارپایان بهشت است آفریده شده است با این که این دو پیش از معراج بوده‌اند. قمی می‌گوید که پیش از من کسی بدین اشکال پاسخ نگفت. او از راه عرفان آن را حل می‌کند. در آغاز دارد که معراج پیامبر هم جسمانی و هم نفسانی و هم عقلانی بوده است.
آغاز: الحمدلله الذی تعرج الملائکة و الروح الیه فی یوم کان مقداره خمسین الف سنة و الصلوة علی شجرة النبوة التی اصلها ثابت و فرعها فی السماء السابعة ...
انجام: فان فی انشاء اسرار الخلیل خروجا عن السبیل و اعتراضاً لسخط الله و غضبه و عناداً لأنبیائه و أولیائه، فالله خیر حافظاً و هو أرحم الراحمین.
[مقدمه کلید بهشت چ ۱۳۵۵ق؛ الذریعة ۳۹۱/۶ و ۶۵/۲۵؛ طبقات اعلام الشیعة ۳۰۹/۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** وصلی الله علی محمد ... باصبهان دارالسلطنه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۹ق، جا: اصفهان؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۳گ، ۴۰ سطر [رایانه]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۵۶/۴
خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم علی بن ابراهیم خان مقدس قزوینی، تا: ۶ شوال ۱۰۹۹ق، جا: اصفهان؛ در شرح حدیث اسراء و معراج؛ کاغذ: پسته‌ای فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۹گ (۳۰۶-۲۱۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۴۲]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۲۸/۴-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کتب بیده الجانیة من اعطاء الله هذه العطیة، مؤلفه محمد المدعو بسعید الشریف لما کتبه من نسخة التی کتبه المصنف طاب ثراه.
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: حدود ۱۱۱۹ق؛ ۱۷ص (۲۸۶-۳۰۲) [عکسی ف: ۱ - ۴۰۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۶۱/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ختم و وصیه فیها ایها الناظر فی تلک الانوار ایام ثم ایاک ...
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی بن مظفر حسین، تا: ۱۱۹۷ق؛ در ۹ جمادی الثانی ۱۰۹۹ در اصفهان نقل شده؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۴گ (۲۵پ-۲۸ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۴×۱۵/۶سم [ف: ۹ - ۲۶]

۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۷۱/۵
خط: نستعلیق، کا: عبدالجلیل حسینی زنجانی، تا: قرن ۱۲؛ ۸گ (۴۹پ-۵۶پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۶۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۷/۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کتب بیده الجانیه من اعطاه الله تلک العطیه مؤلفه الملتجی الی الله واهب العقل و الحکمه و الحمدلله اولا و آخرا و صلی الله علی محمد و آله ابدا و دائما اتفق النقل الی هذه المجموعه فی تاسع عشر شهر جمادی الآخره سنة تسع و تسعین و الف من الهجرة باصبهان دارالسلطنة.
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳ص (۲۷۶-۲۸۸) [ف: ۴ جدید - ۲۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۱/۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کتب بیده الجانیة ... مؤلفه الملتجی الی الله واهب العقل و الحکمة و الحمدلله اولا و آخراً و صلی الله ابداً دائما. و اتفق النقل الی هذه المجموعة فی تاسع عشر شهر جمادی الآخرة سنة تسع و تسعین و الف من الهجرة باصبهان دارالسلطنة (تمت. قوبلت مع مجموعةالمصنف ره)
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن فانی پسر حاج عبدالرسول حسینی زنوزی، تا: صفر ۱۲۰۶ق، جا: اصفهان؛ مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۹گ (۸۷ر-۹۵پ)، ۱۸ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۶ - ۲۱۳۲]

۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۴۶/۱۶
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر بن سرخوش افشار، تا: ۱۲۱۷ق؛۱۰ص(۴۳۹-۴۴۸)، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۴۲۶]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۶۱/۷
خط: شکسته نستعلیق، کا: کاظم بن عنایت الله، تا: پنج‌شنبه ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵گ (۳۵پ-۳۹پ)، ۱۴ سطر (۹×۱۵) سطر [ف: ۱۲ - ۲۶۷۲]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۳۱/۴
آغاز و انجام: برابر
کا: غیاث الدین بن سید صدرالدین بارفروشی مازندرانی، تا: ۱۲۴۰ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: ترمه، فستقی، جلد: روغنی، متن ماشی، ۹ص (۲۳۷-۲۴۵)، ۲۰ سطر (۷/۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۳سم [ف: ۸ - ۳۳۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۸ خوئی
انجام: برابر؛ پایان: ختم و وصیة فیا ایها الناظر فی تلک الانوار ایاک ثم ایاک ان تذیع هذه الاسرار بالقائها ... لانبیائه و اولیائه فالله خیر ... و کتب بیده الجانیة من اعطاه الله ... تاسع شهر جمادی الاخرة سنه تسع و تسعین و الف من الهجرة ... علی ید ... سنة ۱۲۴۷.
شماره بازیابی با توجه به ص۲۶۴ و ۴۳۶ اصلاح شد؛ بی کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ ۳ص (۱۳۲-۱۳۴) [ف: ۷ - ۱۰۶]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۸۷/۵
خط: نستعلیق، کا: محمد اسمعیل بن علی اصغر موسوی هزارجریبی، تا: ۱۲۵۱ق [ف: ۵ - ۳۳۳]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۱۷/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی اصغر قاینی، تا: صفر ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۹۱ر-۹۵ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۳ - ۴۱۵]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۴۲/۲
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم قزوینی، تا: شنبه ۲۵ شعبان ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰گ (۴۵پ-۵۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۴۶۸]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۵۱/۶
کا: نصیر بن میرزا باقر رشتی مشهور به ملا آقا بزرگ، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۵گ (۱۳۵پ-۱۳۹ر) [ف: ۱۹ - ۱۵۱]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۲۹/۳
آغاز: برابر؛**انجام:** اتفق النقل الی هذه المجموعة. فی یوم الثلاثا من شهر جمادی الاول سنة ۱۲۷۱
بی کا، تا: جمادی الاول ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۱۲۶ر-۱۲۹پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۳۴۱]

۱۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۹۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: کوچک بن علی میقانی، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۲۷۹ق؛ محشی به لفظ «منه رحمه الله»؛ کاغذ: الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۳۷۶]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۶۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم خوانساری، تا: رمضان ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۹پ-۲۱ر)، ۱۴ سطر [ف: ۳۶ - ۱۰۱]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۲۴/۴
کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۲۹۷ق، جا: تهران؛کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۸گ (۱۳۷پ-۱۵۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۳۱۲]

۲۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۰۶/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش گالینگور سبز، ۵ص (۱۱۵-۱۱۹)، ۲۲ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه:

۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۱۵۰۳]

۲۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۵۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مؤلفه الملتجی الی الله واهب العقل و الحکمة و الحمدلله اولاً و آخراً و صلی الله علی محمد و آله ...

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم، بی‌تا، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی سبز، جلد: مقوایی عطف میشن، ۹گ (۳۶پ–۴۴ر)، ۱۹ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۴۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۸/۴-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۲۹۴]

۲۲. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۸

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۲۰]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۰۱/۳

بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۳۹۲]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۲/۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۴۴ر–۴۹ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۶ – ۱۷۹]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۸۱/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۱۳پ–۱۲۰ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ – ۲۷۳]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۴۴/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ماقتضت عنایة الله تعالی ان یکون الحادث من عطسة الاسد حیوانا اضعف منه لکن علی صورته فحدثت الفارة و کل یعمل علی شاکلته و علی ما یناسب درجته. و الله اعلم و احکم و الحمد لله.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۸۸–۹۶)، ۲۴ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۵۳]

← الحدیقة الهلالیة ⋟ حدائق الصالحین

● حدیقه هلالیه / -

hadīqe-ye helālīye

تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی کا، تا: ۱۱۲۰ق [میراث اسلامی: ۵ – ۵۹۸]

● حدیقه هندی / تراجم / فارسی

hadīqe-ye hendī

بهکوانداس هندی، ق۱۳ قمری

behkūāndās-e hendī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۲۰ جمادی الاول ۱۲۱۱ق

در سال ۱۲۰۰ق پس از اینکه مؤلف کتاب‌های بسیاری از تاریخ و تذکرها و دواوین خوانده بود و سه مثنوی به نام «سلسلة المحبه» و «مظهر الانوار» و «مهر ضیا» و دو دیوان به نام «شوقیه» و «ذوقیه» سروده بود، بر آن شد که کتابی بپردازد متضمن حالات امرا و وزرا و مشایخ و علما و سخن‌سرایان از مرد و زن هندی که دارای آثار شعری می‌باشند، این اثر، حاصل این اندیشه است: باب ۱. وصف آصف الدوله و میرزا محمد فاخر و وصف هندوستان، در یک مقدمه و دو رکن؛ باب ۲. ذکر پردگیان معنی، دارای چهار «چمن»: ۱) پادشاهان و شاهزادگان شاعر، ۲) وزرا و امرای شاعر، ۳) مشایخ و فقرای شعر پرداز، ۴) سایر شعرای صاحبحال.

[فهرستواره منزوی ۱۹۰۰/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۰

آغاز: آغاز سخن سپاس حضرت آفریدگاریست تعالی شأنه که مشتی خاک را برگزیده بطغرای لقد خلقنا الانسان فی أحسن تقویم؛ **انجام:** در میان سخنوران انام ×× نظم من محضر خردمندیست / هندوم هند زاد و بوم منست ×× زین دو باعث تخلصم هندیست

خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۳۲/۵سم [ف: ۲ – ۳۹۷]

● الحذاقة بإیقاع العلاقة / - عربی

al-hazāqa bi-'īqā'-il 'alāqa

دمنهوری، احمد بن عبدالمنعم، ۱۱۱۱؟ – ۱۱۹۲ قمری

damanhūrī, ahmad ebn-e 'abd-ol-mona'em (1700 - 1778)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۵۲/۱۳-عکس

بی کا، تا: با تاریخ ۱۱۶۱ق [فیلمها ف: ۳ – ۲۶۹]

← حذف الفاعل فی باب التنازع ⋟ التنازع (مسألة من)

● الحرارة الغریزیة و ماهیة المنی / طب / عربی

al-ḥarārat-ul ġarīzīya wa māhīyat-ul manī

نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری

nezām-od dīn-e gīlānī ،ahmad-e bn-e 'alī (- 17c)

اهدا به: سلطان عبدالله قطب شاه (۱۰۲۰–۱۰۸۳ق)

رساله مختصری است درباره حرارت غریزی و پیدایش منی و چگونگی انعقاد نطفه انسانی، ضمن چند «فصل» با نقل بعضی از گفته‌های افلاطون و ارسطو و جالینوس و ابن سینا و زکریای رازی و جز اینان از بزرگان پزشکان قدیم.

آغاز: الحمدلله الواحد الاحد الصمد السرمد لا والد له و لا مولود و لا ولد و لا مولد و لامعه سرمد احد لا عدله و لا عاد و لا عدد؛

انجام: بحيث تكون مستولية على الرطوبة سبباً للحياة أولاً و للموت ثانياً فتبارك الله احسن الخالقين.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۲۳/۳

خط: نستعليق خوش، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه، منه دام ظله» نوشته محرم ۱۰۱۸؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی آراسته عطف تیماج مشکی، ۲۲گ (۱۹-۴۰)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۱۸۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۸۱/۱

آغازو انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۹گ (۲پ-۲۰ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۲۰۰]

● حرارت غریزیه / طب / فارسی

harārat-e qarīzīye

کاشانی، محمد تقی بن محمد هاشم، ۱۲۵۶ - ۱۳۱۹ قمری

kāšānī, mohammad taqī ebn-e mohammad hāšem (1840 - 1902)

تاریخ تألیف: رجب ۱۲۸۶ق

مؤلف که از تربیت‌شدگان دارالفنون و ظاهراً کتب متعددی در زمینه‌های مختلف نگاشته است، در صدد تألیف کتابی در شرح پادزهر برمی‌آید تا شامل انواع زهرهای معدنی و نباتی و حیوانی باشد. او قبل از تدوین این کتاب «پادزهر نامه» لازم می‌بیند که به مسأله حرارت غریزیه بپردازد و بدین سبب این کتاب را در پنج «مبحث» تدوین می‌کند: ۱. بیان دستور اندازه‌گیری حرارت حیوانیه؛ ۲. بیان حرارت حیوانی (که آن دارای دو فصل است)؛ ۳. بیان سبب و متوقد حرارت حیوانات؛ ۴. بیان اثر حالات و صفات فیزیولوژیکی در شدت بروز علائم مختلفه در حرارت مخصوصه حیوانات (که حاوی هشت فصل می‌باشد)؛ ۵. خواب بیخودی. توضیح: فصول متعلق بمباحث در بعضی از مواضع خود به فقراتی چند نیز تقسیم می‌شوند.

آغاز: بسمله، پس از حمد و ستایش پاک یزدان و مدح و نیایش مهین فرستاده او و علیه الاف التحیة و الثناء بر ارباب دانش و اصحاب بینش پوشیده نماناد.

انجام: اختلاف ما بین حیواناتی که با حرارت ثابته اند با متغیر الحرارة بواسطه اختلاف مقدار اکسیژن جذب شده و تنفسی است.

[فهرستواره منزوی ۳۴۱۲/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۳۵

آغازو انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۸۶ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج آبی، ۲۰۳گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۹]

● الحرارة فی الرطب یفعل سوادا / فلسفه / عربی

al-ḥarāra fi-r raṭb-i yufʿalu suwādā

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

nasīr-od-dīn tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1200-1273)

شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۱۷/۳۱

من فواید الطوسی؛ بی کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق [نشریه: ۵ - ۲۷۳]

● حرارت کافور / طب / فارسی

harārat-e kāfūr

ملک الاطباء، محمد تقی، - ۱۲۸۵ ؟ قمری

malek-ol atebbā', mohammad taqī (- 1869)

محمد تقی شیرازی برای اثبات حرارت کافور رساله‌ای نوشته و دلایلی چند ایراد نموده، میرزا محمد ولی رئیس اطباء نظام بر تقاضای مؤلف شرحی مبسوط بر این رساله بسته و اغلاط و اشتباهات او را معین کرده است.

آغاز: الحمدلله مکرر الازمنة

چاپ: همراه رساله‌های دیگر او در سال ۱۲۸۳ چاپ شده است.

[فهرستواره منزوی ۳۸۴۷/۵]

شرح و حواشی:

۱- شرح کافوریه محمد ولی بن محمد جعفر (-۱۳)

۲- شرح کافوریه ساوجی، عبدالوهاب

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۸۱]

● الحرارة و البرودة و الرطوبة و الیبوسة / فلسفه / عربی

al-ḥarāra wa-l burūda wa-r ruṭūba wa-l yubūsa

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

مقالتی است با عنوان «البرهان علی ان الحرارة و البرودة هما القوتان الفاعلتان والرطوبة والیبوسة هما القوتان المنفعلتان» و شاید از فارابی باشد.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۷۳

آغاز: ما الدلیل علی أن الحرارة والبرودة هما القوتان المنفعلتان ؟ فنقول انا اذا وضعنا ایدینا علی جسم حار؛ **انجام:** فالطعم المسح

انما یکون من رطوبة
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۲گ (۲۲۸پ–۲۲۹پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۴ – ۳۱۲]

● **حراقات** / فیزیک / عربی

ḥirāqāt

علاء بن سهل، ق۴ قمری

ʻalāʼ ebn-e sahl (- 10c)

در این نسخه یک دوره مبحث تابش آفتاب بر سطح آئینه و عدسی مورد بحث قرار گرفته شده است و نویسنده سعی کرده که نشان دهد چگونه شعاع بازتاب آفتاب ایجاد حرارت شدید می‌کند به طوری‌که موجب می‌شود تا کشتی‌های دشمن را چنانچه ارشمیدس آتش زد آتش زند. مبحث حرارت آفتاب و انعکاس حرارت از آئینه‌ها و عدسی‌ها از مباحث دقیق فیزیکی است که از دیرباز مورد توجه بوده است

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۶۷

آغاز: بسمله و به نستعین من حق الملک صمصام الدوله و شمس المله؛ **انجام:** افترق عندها و ذلک ما اردناه ان نبین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۸؛ با اشکال هندسی؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ، ۱۷ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۸ – ۳۷۳]

● **حرام و حلال حیوانات بحری و بری** / فقه / فارسی

harām va halāl-e heyvānāt-e bahrī va barrī

مشتمل بر سه فصل: ۱. بیان صید کردن ماهی، ۲. بیان انچه حلال است و حرام و مکروه از حیوانات و طیور به مذهب امامیه، ۳. اسامی حیوانات.

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۵۳/۱

آغاز: در باب حرام و حلال حیوانات ... از چند کتاب شیعه ... تحریر، قواعد، ارشاد، مختصر نافع، دروس، لمعه دمشقیه، مقنع
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۴ شعبان ۱۰۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۳گ (۱–۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۱۳۶]

● **حرائق الرقائق فی شرح رسالة علامة الحقایق = حقایق الدقائق** / نحو / عربی

ḥarāʼiq-ur raqāʼiq fī š.-i r.-i ʻalāmat-il ḥaqāyiq = ḥaqāyiq-ud daqāʼiq

ملا سعد الدین سعدالله

mollā saʻd-od-dīn saʻd-ol-lāh

وابسته به: الانموذج؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷–۵۳۸)

کتاب «انموذج فی النحو» از علامه جارالله زمخشری، مقدمه مفیدی در علم نحو است. از شروح معرفی شده در کشف الظنون بر «انموذج» عبارتند از: شرح جمال الدین محمد بن عبدالغنی اردبیلی (– ۶۴۷ق) که این شرح مکرراً همراه با جامع المقدمات به چاپ رسیده؛ و شرح علی بن عبدالله مصری مشهور به زین العرب است. نسخه حاضر حاشیه ای است بر انموذج، غیر از دو شرح مذکور که نام کامل مؤلف آن چندان معلوم نیست. نام مؤلف در ابتدای متن کتاب و در عبارت پایانی نسخه «سعدالله سعدالدین» و نام حاشیه سعدالدین بر انموذج در کشف الظنون (۶۷۲.۱) «حقائق الدقائق» ــ بدون درج مشخصات بیشتر ــ ذکر شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۹

آغاز: اللهم انا نرید ان نتشبه بمده لحمدک علی آلائک و ان نتشبث باذبال من شکرک لنعمائک علی ما هدیتنا؛ **انجام:** و الضب الماضفة القیصوم و الشبح اللذین وزت بهم الشمس للقاصی و للدانی
خط: نسخ، کا: شیخ جعفر بن ملا پرزاده حسین جان، تا: ۱۰۰۱ق؛ کتابت نسخه در حضور محمد امین بن صدرالدین شیروانی (– ۱۰۳۶) که استاد کاتب بوده به اتمام رسیده، عنوان «قوله–ش»، محشی با امضای «محمد امین بن صدرالدین شیروانی» و «محمودی»و«جامی»و«چاربردی»؛مهر«عبده محمد حسن بن محمد باقر» (بیضی)؛ کاغذ:فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۰گ، ۱۵–۱۶ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۳۳]

● **حرب البسوس بین بکر و تغلب** / تاریخ / عربی

ḥarb-ul basūs bayn-a bakr wa taġlib

ابن اسحاق، محمد بن اسحاق، ۸۵؟ – ۱۵۱ ؟ قمری

ebn-e eshāq, mohammad ebn-e eshāq (705 - 769)

در تاریخ و وقایع عشیره بکر و تغلب و جنگ چهل ساله آنان معروف به حرب البسوس در سه جزء، به روایت ابوبکر محمد بن اسحق بن یسار مطلبی مدنی و مورخ و نسابه شهیر ابوالمنذر هشام بن محمد بن السائب الکلبی (– ۲۰۶ق).

آغاز: بسمله عن محمد بن اسحاق رفعه الی غیر واحد من العلماء قال کان نزار ابن معد بن عدنان سیداً شریفاً فی قومه واهل زمانه وکان من اکثر العرب ماشیة واموالاً وله من الولد اربعة نفر ...
انجام: وفی اجلاء بکر و تغلب عن تهامة ان قحطان قصدت لها فاجابها الی العراق و سکنت مکانها حکم بن سعد العشیرة بن مذحج و فی ذلک اشعار و روایات ملنا عنها للتخفیف و نسئل الله العون و الاحسان و المغفرة
چاپ: بغداد، محقق: سلیمان الصفوانی، المکتبة الوطنیه، مطبعة دار الاسلام، ۱۳۴۶ق.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۴/۳
بدون نام مؤلف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سبز، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۳×۲۸/۸سم [ف: ۵ – ۱۸]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۲/۲
در فهرست از محمد بن احمد وشاء (–۳۲۵) دانسته. در سه جزو؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶ شعبان ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۹۳ص (۱۲۱–۳۱۳)، ۱۵ سطر (۱۰–۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۱سم [سنا: ف: ۱ – ۲۶۰]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۵۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عمر بن رمضان العقیلی، تا: ۱۲۳۵ق، برای محمد کتخدای دارالسلام بغداد؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج عنابی، ۸۶گ، ۲۱سطر (۶/۴×۲۰/۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۷ – ۱۶۱]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۰/۱
خط: نسخ، کا: علی بن عباس بحرانی، تا: ۱۲۸۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، قطع: وزیری [میراث شهاب: س۸ش۲ – ۲۳]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۰۸/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شب ۲۷ ذیقعده ۱۲۸۱ق؛ جلد: تیماج زیتونی مذهب، ۹۶گ (۱۵۶ر–۲۵۱ر)، ۱۵سطر [ف: ۳۷ – ۵۰۲]
۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۰۰/۳-۳۵/۸۰
آغاز و انجام: برابر.
خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ با سرلوح مزدوج مذهب، مجدول محرر مذهب؛ متن نسخ معرب و ترجمه نستعلیق شنگرف زیرنویس؛ جلد: تیماج روغنی با زمینه مشکی، ۱۵۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۳ – ۱۶۱۴]
۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۰۶/۳
خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابراهیم تبریزی، تا: ۱۵ شوال ۱۲۸۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۲۵ سطر[ف: ۵ – ۲۵۹]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۳۴/۳
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۸۱گ (۱۲۲پ–۲۰۲پ)، ۱۹سطر (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۹ – ۷۷۶]

● **حرب بنی شیبان با نوشیروان = حرب بنی شیبان و کسری** / تاریخ / عربی
harb-e banī-šeybān bā nūšīrvān = harb-e banī-šeybān va kasrā

به روایت محمد بن اسحق مطلبی مذکور و به چاپ رسیده است.
آغاز: بسمله، حدثنا بشر بن مروان الاسدی، حدثنا ذویب بن نافع التمیمی ...
انجام: مع عمه الحمزة بن عبدالمطلب رضی الله عنهما و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم تسلیماً کثیراً.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۵۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عمر بن رمضان عقیلی، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج عنابی، ۵۱گ، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۷ – ۱۶۱]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۳۷۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قدتم فی العید الکتاب سنه ۱۲۳۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق [رایانه]

← حرب بنی شیبان و کسری ⇜ حرب بنی شیبان با نوشیروان

● **حرب بنی شیبان و کسری** / تاریخ / عربی
ḥarb-u banī-šiybān wa kasrā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۴/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سبز، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۳×۲۸/۸سم [ف: ۵ – ۱۸]

● **حرب الجمل و الصفین = قصه جنگ جمل و صفین** / تاریخ جنگ / فارسی
harb-ol jomal va-s seffīn = qesse-ye jang-e jamal va seffīn

خوانساری، محمد صادق بن محمد رضی، ق۱۳ قمری
Xānsārī, mohammad sādeq ben mohammad razī (- 19c)
گزارشی است از جنگ «جمل» و «صفین» و قضیه «حکمین».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۱۵/۳
آغاز: الحمد لولیه و الصلوة علی خیر بریته محمد وآله اجمعین، چنین گوید بنده بی بضاعت و ذره عدیم الإستطاعت ... که چون بعضی از أخلاء روحانی و أصقاء لایمانی؛ **انجام:** ما زمریدان علی و عمر ×× هیچ نگوئیم ز خیر و ز شر / حشر مریدان علی با علی ×× حشر محبان عمر با عمر
خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم زرد، ۲۸گ (۹۳–۱۲۰)، ۲۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۶ – ۳۷۱]

← حرب شاه اسماعیل و شیبک ازبک ⇜ جنگ (حرب) شاه اسماعیل و شیبک ازبک

● **حرب کسری و نعمان بن منذر و بنی شیبان** / تاریخ / عربی
ḥarb-u kasrā wa nu‘mān ibn-i munḏar wa banī-šiybān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۳۴/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ رمضان ۱۲۷۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴۸گ (۲۰۳پ–۲۵۰ر)، ۱۹ سطر (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۹ – ۷۷۶]

● **حربه حیدری** / تاریخ معصومین/ فارسی

harbe-ye heydarī

مؤلف: کرم (قرن ۱۲ق)؛ حماسه‌ای دینی در سرگذشت و جنگ‌های حضرت علی (ع) است. سروه شده در ۱۱۳۵ق از شاعری به نام «کرم»: به سال هزار و صد و سی و پنج ×× مرا در سر افتاد سودای گنج ... ز هر نام او چون که هست برتری ×× بگو ای کرم «حربه حیدری». در پایان هم به نام خود و هم بنان کتاب و هم تاریخ انجام آن اشاره کرده: به اتمام این نامه چون کرد روی ×× کرم از خرد گشت تاریخ جوی / رقم ناگه از صفحه روزگار ×× بماند بماند به لیل و نهار / کرم کرد و گفتار ز روی کرم ×× که بردار این کاغذ آن یک رقم ... / به تاریخ این نامه سروری ×× تو گویی کرم حربه حیدری. در برخی فهارس نام سراینده کرم علی بیگ ثبت شده است.

[فهرستواره منزوی ۱۶۱۷/۳–۱۶۳۰]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۳۶

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× تاج سخن نم خدایی کریم / ثنایی که مستان کنند ابتدا ×× به نام خدایی است جل و علا؛ **انجام:** نگهدار ما هست هشت و چهار ×× نخواهم خدایا که دیگر چهار / نگهدار ما آن ده و دو امام ×× علیه الصلوات و علیه السلام

خط: نستعلیق چهارستونی، کا: نثار محمد و محمود عماد الدین محمود معروف انوار علی شاه، تا: یک‌شنبه ۱۷ جمادی الثانی۱۲۰۳ق، جا: نستین؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۲۰۰]

● **الحرج** / فقه / عربی

al-ḥaraj

قزوینی، علی اکبر بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

qazvīnī, ʻalī akbar ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

رساله‌ای است که ظاهراً در این نسخه باقیمانده از کتابی می‌باشد درباره حرج.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۳/۱۱

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی میشن مشکی، ۴گ (۱۲۷– ۱۳۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰–۳۶۸]

● **الحرز** / دعا / عربی

al-ḥirz

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۴/۲۲

از امام جواد دانسته‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۳۴۱–۳۴۲ دو حاشیه)، سطور چلیپا (۱۷/۵×۳۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۴سم [ف: ۹ – ۱۲۰۵]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰۸

با عنوان‌های: فی المهج حرز للهادی علیه السلام دعا به علی المتوکل و فتح بن خاقان فاهلکهما الله، حرز لمولانا علی بن محمد النقی علیهما السلام، هذا حرز المبارک، حرز آخر لعلی بن محمد النقی ع، حرز مولانا علی بن موسی الرضا علیه السلام یسمی رقعة النحیب، حرز محمد بن علی النقی علیه السلام، هذا الدعاء جاء جبرئیل الی النبی و هو عظیم جلیل من کنوز العرش و فیه اسماء الرب لاتعلم هذا الدعاء الا الخیار و جری فی کلم الله و علمه ان یستجیب لمن دعابه مرة واحدة من المهج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمد اسماعیل بن محمد تقی موسوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ، ۹ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۵۴۱]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۹۸–۳۰/۶۸

آغاز: الله من خلقه حسبی الله الذی ویکفی ولایکتفی منه شیء حسبی الله ونعم الوکیل ... حرز دیگر برای حضرت امام زین العابدین علیه السلام ... بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله وبالله سددت افواه الجن؛ **انجام:** زیرا که حضرت اباعبدالله جعفر صادق علیه السلام وارث علم پیغمبر است وجد او امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب است و در نزد

شامل چند حرز است به نقل از امام زین العابدین وامام باقر علیهما السلام ودرآخر نسخه داستان تصمیم منصور بر قتل امام صادق علیه السلام ومنصرف شدن وی پس از رؤیت تهدید الهی بر مجازات، آورده شده که ظاهراً مقدمه برای بیان حرز امام صادق علیه السلام بوده که از نسخه افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: کاغذی، ۱۲گ، ۸–۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳ – ۱۶۱۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۸

آغاز: دعاء قاموس بسمله، الهی قد طلاطمت امواج قاموس؛ **انجام:** و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم.

جنس ورق: پوست آهو و مشتمل بر ادعیه: قاموس، قدح، سهم اللیل و طمطام و مذیل به اعداد رمزی در جداول منظم؛ خط: نسخ جلی و خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ دارای سه دایره زرین پیوسته به کتیبه، مجدول؛ نسخه محفوظ در قاب تیماج تریاکی؛ واقف: اسدالله علم، خرداد ۱۳۶۲؛ اندازه: ۵/۵×۷سم [ف: ۱۵ – ۱۷۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۹

آغاز: هذا الدعاء الغاسله بسمله، اللهم انی اسالک باسمک یا خیر

مسئول؛ **انجام:** لا یؤده حفظهما و هو العلی العظیم
حاوی تکرار آیة الکرسی در متن و آیات مبارکه کلام الله مجید در حواشی به انضمام دعاء غاسله، رقعه تحبب در زمینه جداول و داوئر و مربع های زرین که جهت واقف قلمی گردیده؛ خط: نسخ جلی و خفی، بی‌کا، تا: ۱۳۲۴ق؛ جنس ورق: پوست آهو؛ دارای سرلوح زرپوش، مجدول؛ نسخه محفوظ در قاب تیماج تریاکی؛ واقف: اسدالله علم، خرداد ۱۳۶۲؛ اندازه: ۳۲×۷۴سم [ف: ۱۵-۱۸۰]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۲۲/۱

آغاز: بسمله، مالک یوم الدین ایاک نعبد؛ **انجام:** کلها و مافاتها و صورها و هی جاء‌تها (سپس یک طلسم)
خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن یشمی، ۳گ (۱پ-۳پ)، اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۶سم [ف: ۶ - ۳۷۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۰/۲

آغاز: بسمله. اعوذ بالله الواحد الماجد من کل عدو حاسد و من کل شیطان مارد ان الله هو السمیع العلیم؛
نسخه اصل: گویا در نزد سید محمد جواد مرعشی شوشتری؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵ سطر [عکسی ف: ۳ - ۱۸۰]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۱۱

آغاز: بسمله الحمدلله الذی هدانی للاسلام و اکرمنی بالایمان؛ **انجام:** و صلی الله علی محمد و اله الطاهرین و سلم تسلیما
این حرز منقول از «مهج الدعوات» و منسوب به حضرت امام جعفر صادق علیه السلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح ناتمام کم کار، مجدول؛ واقف: اسدالله علم، آبان ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی به صورت طوماری، ۱۳۵ سطر، اندازه: ۷×۱۲۴سم [ف: ۱۵ - ۱۸۰]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۲

آغاز: بسمله. صلوات الله و سلامه علی النبی محمد و علی الائمة المعصومین. الهم صل علی محمد المصطفی ... و محمد بن حسن المهدی الحجة امام الامة اللهم اجعلنا من زمرة محبیهم و متابعیهم و احشرنا معهم یا کریم. حرز لامیرالمؤمنین ع: بسمله. قال اللهم مالک الملک؛ **انجام:** حرز لامام الامة و صاحب الزمان ... اللهم احجبنی عن عیون اعدائی ... و اجعلهم فی حرزک و امنک برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین اجمعین - بسمله روی عن امیرالمؤمنین ... قال رسول الله ... یا علی من قرا هذه الآیات السبع فی کل یوم لایصیبه آفة ... یا مغیث اغثنی بحرمة سید المرسلین محمد و آله و ذریته صلوات الله علیهم اجمعین (بسمله روی عن امیرالمؤمنین ... انه قال رسول الله ... یا علی من قراء هذه الآیات السبع فی کل یوم لایصیبه آفة ... یا مغیث اغثنی بحرمة سید المرسلین ... و ذریته صلواته الله علیهم اجمعین).
در این رساله حرزهای امیر مؤمنان علی و یازده فرزندش آمده است. از این‌گونه حرزها در جنة الامان الواقیة کفعمی (فصل ۲۶) و الجنة الواقیة همو (فصل ۲۷) و جلد ۱۹ بحار (ص ۱۲۵-۱۸۴) فراوان دیده می‌شود و در صحت استناد آنها از دو رهگذر متن و سند هر دو باید موشکافی کرد تا مبادا از دعاهای هندی و ایرانی و عبری و سریانی به عربی ترجمه نکرده باشند یا اینکه ساختگی نباشد چنانکه در روضات خوانساری (ص ۳۸۳) و مستدرک نوری (ص ۴۶۹) اشارتی شده است. این‌گونه دعاها به نام عوذه و احتجاب و هیکل هم خوانده شده. در مستدرک (۴۸۵) دارد که رشته سند روایت «حرز جواد» به شیخ رکن الدین ابوالحسن علی بن علی بن عبدالصمد تمیمی سبزواری نیشابوری می‌رسید و او استاد ابن شهر آشوب و قطب راوندی و فضل الله راوندی بوده (ص ۴۹۰ و ۴۹۵)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، . گ ۱۶۵ب-۱۶۹الف (بنگرید به ۱۱۴۱/۱)، [ف: ۵ - ۱۲۸۱]

● حرز / دعا / عربی - فارسی

ḥirz

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۱۰۴

انجام: انجامه: حسب الفرموده بندگان رفیع المکان صاحب امیدگاهی مرزایی مرزا محمدابراهیم صاحب مدظله السامی اقل الخلیقة بل اللاشی محمد هادی عقیلی استرابادی در منزل الحاپور خارج بلده دار السرور برهانپور در هنگامی که توجه کاتب (؟) حیدر آباد فرموده بودند مسعود این صفحه گردید. امید که از گوشه خاطر عاطر ... محو ... و حسب المرام مخلصان به منزل مراد برسند بحق النبی و آله الامجاد. تحریرا ۲۸ شهر شعبان المعظم سنه ۱۰۷۲
دو حرز برای شفای امراض و حصول مراد. حرز نخستین به خط مبارک امام رضا (ع) یافت شده بود؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، بی‌کا، تا: ۲۸ شعبان ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۴ر)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۸۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۵۶

آغاز: مرویست از محمدبن عبدالله اسکندری آنکه گفت که من از جمله مقربان و مصاحبان ابی جعفر منصور بن دوانقی بودم ... لا اله الا الله ابداً حقاً حقاً لا اله الا الله ایماناً و صدقاً ... صلی الله علیه و آله أعیذ نفسی و شعری و بشری و دینی و اهلی؛ **انجام:** اللهم أدخلنی الجنة و نجنی من النار برحمتک یا ارحم الراحمین
منسوب به امام صادق (علیه السلام). حضرت این حرز را هنگام حضور در قصر منصور دوانقی برای دفع شر وی تلاوت فرموده است، چرا گه منصور قصد به شهادت رساندن آن حضرت را کرده بود. این حرز به گفته آن حضرت از پدران بزرگوارشان رسیده و از قرآن استخراج شده و باطل در آن راه ندارد.این حرز به روایت محمد بن عبدالله اسکندری از ندیمان منصور دوانقی (۱۵۸ق.) است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ضمیمه:

مذیل است به ۶ برگ بعضی آداب و ادعیه سفر به نقل از کتب معتبر.انجام ضمیمه: «از خدا حفظ خود را بطلبد و منزل و اهل آن را از ...»؛ اهدایی: رهبری، آذر۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۴۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۴۴

آغاز: آغاز پس از سه سطر عنوان:«بسم الله الرحمن الرحيم استغفرالله العظيم اسغفرالله العظيم استغفرالله العظيم الذى لا اله الا هو الحى القيوم؛ **انجام:** و ارحمنا معهم برحمتك يا ارحم الراحمين.

یک رشته استغفار و تسبیحات و تهلیلات و تحیات بر چهارده معصوم است بدستور و ترتیبی معین برای قضاء حوائج. در مطالعه اجمالی مدارک معتبره این دعاء دیده نشد. لیک مضامین آن وارد شده است؛ خط: نسخ خوب، کا: محمد هادی خوش نویس، تا: ۱۱۱۰ق، به دستور خان زاده شمسا محمد امین بیکا نوشته. (کذ) گمان میرود ۱۱۱۰ باشد؛ دارای سرلوح، مجدول مذهب؛ واقف: نائینی، ۲۱گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۲۹]

● حرز ابو الدرداء / دعا / عربی

herz-e abo-d-dordā'

اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه:۱/۸

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: چهار بغل، ۲گ (۴۳پ-۴۴)، اندازه: ۱۳×۱۵سم [نشریه: ۵ - ۱۳۳]

● حرز ابی الحسن الشاذلی / دعا / عربی

ḥirz-u abi-l-ḥasan aš-šāḏilī

شاذلی، علی بن عبدالله، ۵۹۱ - ۶۵۶ قمری

šāzelī, 'alī ebn-e 'abd-ol-lāh (1196 - 1259)

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۰۶/۳

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی کوچک [نشریه: ۷ - ۲۷۶]

● حرز ابی دجانة / دعا / عربی

ḥirz-u abī-dujāna

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۷۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲ص (۳۸۰-۳۸۱) [مختصر ف: ۳۰۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۳۰/۲

آغاز: الحمدلله الذى خلق السماوات و الأرض و جعل الظلمات و النور ... هذا كتاب من محمد بن عبدالله رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم؛ **انجام:** و صلى الله على خير خلقه محمد و آله و أولاده الطيبين الطاهرين برحمتك يا أرحم الراحمين.

این رساله شامل ادعیه و حرزهایی است که انسان ار از خطرات محفوظ می‌دارد، نام این رساله با خط اصل بر فراز برگ آغاز نوشته شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۱۰۷-۱۱۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۲۹ - ۱۸۸]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۵۰/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله الذى خلق السموات و الارض

حرز ابی دجانه و دعای حریق؛ خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن زین العابدین، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج آلبالوئی، ۲۷ص (۳۳-۵۹)، ۱۰سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۵۸۷]

● حرز الاقسام لدفع البلايا و الاسقام / شعر / عربی

ḥirz-ul aqsām li-daf'-il balāyā wa-l asqām

ابن متوج، احمد بن عبدالله، - ۸۲۰ قمری

ebn-o motavvaj, ahmad ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1418)

قصیده‌ای است رائیه در مناجات و طلب حاجات در یکصد و هشتاد و چهار بیت که در آغاز خدا را سوگند داده به مقربان درگاهش پس از آن حاجت‌های خود رایادآور می‌شود. در ابیات پایانی نیز به نام وی اشاره شد: «... يرتجى فى حشره ابن متوج ×× اماناً وفوزاً يوم يدعى الى الحشر». نسخه‌ای نیز که دارای ۳۶ بیت است در فهرست مخطوطات خزانة ابن یوسف در مراکش (ص ۳۷۸) با عنوان «قصيدة التوسل باسمائه الحسنى» و به صورت ناشناخته آمده. در اعیان الشیعة و ریحانة الادب از احمد بن عبدالله بن محمد ... ابن متوج بحرانی و احمد بن عبدالله بن سعید ... ابن متوج بحرانی نام برده شده و گویا بین آن دو اختلافاتی وجود دارد و دقیقاً مشخص نگردید که مؤلف نسخه موجود، کدامیک از آنهاست.

آغاز: بدات ببسم الله فى اول السطر ×× فاسماوه حصن منيع من الضر / و صليت فى الثانى على خير خلقه ×× محمد المبعوث بالفتح و النصر

[مکتبة امیرالمومنین ۲۲۱/۴، اعیان الشیعة ۱۰/۳ و ۱۳/۳، ریحانة الادب ۱۹۳/۸-۱۹۴، فهرست مخطوطات خزانة ابن یوسف بمراکش ۳۷۸]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۲۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** سجعت ورق الحمام و غردت بلابل فجر او علا شامخاً قمر.

دارای ۱۲۹ بیت است و افتادگی دارد و برخی از ابیات آن نیز با نسخه ۹۰۲۷ ناهمخوانی دارد؛ خط: نسخ، کا: احتمالاً عبداللطیف بن حسن بن غیثان هجری احسایی، تا: قرن ۱۲؛ مهر «حسنعلی..» (بیضی) یا «حسینعلی ... »؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۵۶-۶۱)، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳ - ۷۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۲۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صل علی جمع الملائک کلهم ×× صلاة محب دائما ابدالدهر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابوبکر بن حمزة، تا: ۲۶ رجب ۱۱۳۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۲۲ر–۲۵پ)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۸۱]

● حرز الامام جعفر بن محمد الصادق (ع) / دعا / عربی

ḥirz-ul imām ja‘far ibn-i muḥammad aṣ-ṣādiq

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۸/۱۲
آغاز: حرز: لا اله الا الله حقاً حقاً لا اله الا الله ایمانا ...
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۴۸۶. نقل شده از ابوالفرج فزاری، و او از شیخ خود نقل کرده که مردی را به نزد یکی از خلفای بنی امیه می‌بردند که بکشند به امام صادق (ع) روی آورد، حضرت حرزی را که در رقعه‌ای نوشته شده بود به وی بخشید که باعث نجات آن مرد گردید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۸۴ق؛ ۳ص (۱۲۴–۱۲۶) [عکسی ف: ۳ - ۳۶۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۶۴
منسوب به امام جعفر صادق (ع) در دفع شر و ستایش از پروردگار، که گویا هنگام ورود بر منصور با خود داشته است. با یک دیباچه به فارسی؛ خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵گ، ۷ سطر، اندازه: ۶/۸×۱۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۱۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۵۹
آغاز: الحمدلله الذی هدانی للاسلام و اکرمنی بالایمان و عرفنی بالحق الذی عنه یؤفکون و النباء العظیم؛ **انجام:** و انا علی ذلک من الشاهدین تحصنت بالله العظیم و اعتصمت بالحی الذی لایموت و رمیت کل عدو لنا بلاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم
خط: نسخ معرب زیبا، کا: محمد حسین طباطبایی، تا: شوال ۱۳۶۱ق، برای عمویش؛ داخل قوطی نگهداری می‌شود؛ ۱گ، ۱۵۵سطر (۶/۵×۲۴۱)، اندازه: ۹×۲۴۷سم [ف: ۲۰ - ۲۸۶]

● حرز امام رضا / دعا / عربی

herz-e emām rezā

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۷۴/۵
خط:نسخ، کا: محمد علی بن محمد اسماعیل طرشتی، تا: ۱۱۰۹ق؛ ۲گ (۳۵پ–۳۶پ)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۲۴]

● حرز امام زین العابدین (ع) و ملحقات صحیفه / دعا / عربی

herz-e emām zayn-ol-‘ābedīn va molhaqqāt-e sahīfe

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۸/۷
آغاز: حرز الکامل للامام زین العابدین علیه آلاف التحیة و الاکرام یقرأ فی کل صباح و مساء بسمله الله اکبر ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سبز، ۶گ (۱۹۱ر–۱۹۶پ)، ۲۳سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۱۴]

● حرز الامان / عرفان و تصوف / فارسی

herz-ol amān

در آداب تصوف و آنچه که باید صوفی آنها را واجد باشد تا وی را صوفی نامند، با شرح بعضی از حروف اصطلاحات صوفیان و نقل پاره‌ای از احادیث و روایات، در چند باب و بعضی از فرازها با عنوان پرسش و پاسخ «اگر گویند، بگو» می‌باشد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۹۷
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بدانکه ارباب خورده ریزه فقر و طریقت گفته اند، قال النبی «ص» عاهدنی ربی؛ **انجام:** دوم پنج وقت نماز آورد، سوم روزه ماه رمضان داشتن ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۵ - ۲۱۵]

● حرز الامان من فتن الزمان / علوم غریبه / فارسی

herz-ol amān men fetan-ez zamān

فخرالدین صفی، علی بن حسین، ۸۶۸ - ۹۳۹ قمری

faxr-od-dīn safī, ‘alī ebn-e hoseyn (1464 - 1533)

کتابی است در علم حروف و اسرار آنها و خواص آیه‌های قرآن و هر کدام از سوره‌های آن بر طبق عقاید و افکار غلاة صوفیه که به حروفیه شهرت دارند؛ شامل پنج «مقاله» و هر «مقاله» بر پنج «باب» و هر باب دارای دوازده «فصل»: مقاله ۱. بیان صفات و خواص حروف و ذکر شرائط و آداب عامه و خاصه؛ ۲. خواص و آثار حروف ثمانیه و عشرون؛ ۳. خواص اسماء حسنی الهی؛ ۴. خواص آیات قرآنی؛ ۵. خواص سور قرآنی. مؤلف فصل ۵ باب اول از مقاله اولی را به ذکر «اسماء اکابر و کتب ایشان که ماخذ این رساله است» اختصاص می‌دهد. در این فصل از ابو العباس مؤلف کتابهای شمس المعارف صغری و کبری، تعلیقه صغری و کبری، لمعه نورانیه و لمحه نورانیه، ختمات سور قرآن و الواح الذهب، ابو عبدالله محمد بن محمد بن یعقوب الترتسی المغربی و ابو عبدالله مغربی مؤلف کتاب تیسیر المطالب و محیی الدین محمد بن علی بونی صاحب کتاب المدخل فی علم الحروف و تفی الدین عبدالله بن علی بن حسن تحبیبی صاحب کتاب اللمحه در حقایق حروف، محمد غزالی مؤلف السر المصون و الجوهر المکنون در خواص حروف مرتبه آحاد و عبدالله بن اسعد یمنی یافعی صاحب الدر النظیم «... که اکثر

مقاله چهارم و پنجم از آنجا ماخوذ است» و محمد بن ابراهیم تمیمی کازرونی صاحب خواص القرآن (از مآخذ الدر النظیم) و فخر رازی مؤلف لوامع البینات، مولانا یعقوب چرخی مؤلف رساله اسماء الله و از کتاب سر الایات (تألیف یکی از شاگردان ابن عباس) و کتاب یغمادیوس حکیم شاگرد ارسطو (مشتمل بر تولدات حروف و حقایق و طبایع) و کتاب هیاکل و تماثیل ابوبکر علی بن وحشیه و رساله شیخ نجیب الدین حسین سکاکی در خواص حروف و رسائل سید حسین اخلاطی و خواجه صائن الدین ترکه و کتاب دره مکنونه تألیف یکی از بزرگان علم حروف و کتاب حل قواعد الجفر الکبیر تألیف یکی از شاگردان اخلاطی و کتاب المرصد الاسنی فی استخراج الاسماء الحسنی تألیف پدر مؤلف و چند تألیف دیگر او یاد شده. مؤلف علاوه بر مآخذ یاد شده در فصل پنجم (از باب اول مقاله اولی) از این کتاب‌های نیز یاد می‌کند: کتاب شرح الاحادیث از صدرالدین قونوی، کتاب الواح الذهب و تعلیقه کبری از بونی.

آغاز: الحمدلله الذی انزل الکتاب مشتملاً علی غرایب الخواص حروفه وکلماته و محتویاً علی عجائب الآثار سوره و آیاته ... اما بعد چنین گوید فقیر داعی و حقیر خالی از دواعی علی بن حسین واعظ کاشفی ... که این رساله‌ای است کثیر الفواید مشتمل بر آثار و خواص حروف مقطعه قرآنی ...

چاپ: لکهنو، سنگی، ۱۹۷۳م، وزیری بزرگ، ۲۹۰+۱۹صص

[نسخه‌های منزوی ۱۱۰/۱؛ ریحانة الادب ۳۰۴/۴؛ مشار فارسی ۱۷۳۶/۲؛ کشف الظنون ۶۴۶/۱؛ مشترک پاکستان ۱۴۹/۱؛ الذریعة ۳۹۲/۶ و ۳۹۳؛ فهرستواره منزوی ۲۹۷/۷]

شرح و حواشی:

۱– تحفه مجدیه؛ فخرالدین صفی، علی بن حسین (۸۶۸–۹۳۹)

۲– حرز الامان من فتن الزمان (منتخب) (۲عنوان)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۵۴ ض

بی کا، تا: با تاریخ ۸۸۶ق [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۴۱

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسین حافظ کربلایی مؤلف روضات الجنان و جنات الجنان، تا: شنبه ۱۷ ذیقعده ۹۹۱ق، جا: دمشق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۴سم [ف: ۲ – ۲۱۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و دیدار مبارک وی را معاینه بیند. تم.

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان بن عبدالعزیز پهلوان معاصر محمد زمان پدر حکیم مومن، تا: شنبه ۲۰ رمضان ۱۰۳۶ق؛ تا سال ۱۰۳۹ دو مرتبه تصحیح شده، این نسخه به نظر صاحب الذریعه رسیده و در ج ۶، ص۳۹۳ از آن به عنوان قدیم‌ترین نسخه این کتاب یاد کرده، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای کهنه، ۱۷۱گ، ۲۰ سطر (۴×۱۳)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۰۱]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۸۲

آغاز: مقاله اولی در بیان صفات و خواص حروف و ذکر شرایط و آداب عامه و خاصه که رعایت آن دراعمال این کتاب لازم است مشتمل بر پنج باب باب اول در بیان صفات؛ **انجام:** و بر اکل حلال و طهارت بدن و نظافت لباس و پاکی فراش خواب کند آن شب حضرت رسالت ص را در واقعه بیند و به مشاهده جمال آن حضرت مشرف شود و دیدار مبارک ویرا معاینه بیند والسلام علی من اتبع الهدی تمت

یک برگ از ابتدا افتاده است؛ کاتب: اسمعیل بن مجد الدین، تا: ذیحجه ۱۰۳۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۷۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف مخ: ۲ – ۷۸۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۷۶/۱–ف

نسخه اصل: دانشگاه توبینگن Ma III653. باب اول از کتاب تحفة الغرائب در کشف قبور و قلوب و صفای باطن و اطهار مغیبات و علم اذی؛ خط: نستعلیق، کا: قراجای پسر عبدالله جدید الاسلام، تا: ۱۰۴۴ق [فیلمها ف: ۳ – ۱۵۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۸۴

خط: نستعلیق، بی کا، تا: محرم ۱۰۶۴ق؛ محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۵سم [ف:۲–۲۱۳]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۳۵–۳۴/۱۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** در واقعه بیند بمشاهده جمال آن حضرت مشرف شود و دیدار مبارک ویرا معاینه به بیند قدفرغت من تحریر هذا الکتاب

خط: نستعلیق، کا: محمدحسین بن محمدباباخان، تا: دوشنبه اوخر شوال ۱۰۸۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۳ – ۱۶۱۵]

۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۲

خط: نسخ، کا: محمد تقی پسر محمد جعفر، تا: ۲۲ محرم ۱۰۸۱ق؛ مجدول، کاغذ سپاهانی؛ در دنبال دو برگ از کشف الایات است که محمود بن عبدالله اشترکیانی آن را در ۱۰۹۶ مقابله کرده [نشریه: ۱۱ – ۸۹۵]

۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۲۱

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۱۵۶گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۵۴]

۱۰. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۸۰/۲

آغاز: الحمد الله مجیب الدعوات و رافع الدرجات و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله مظهر الخیرات و مطهر البرکات، اما بعد ... تقریر و تحریر یافت مشتمل بر خواص حروف مقطعه؛ **انجام:** هفتاد و هفت ملک از معقبات همراه باشند که از برای وی استغفار نمایند تا وقتی که به وطن باز گردد و درین اثنا هیچ شیطانی را بر وی دست نباشد.

منتخب حرز الامان من فتن الزمان؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ پشت برگ اول: «جمشید جز حکایت جم از جهان نبرد ×× زنهار

دل مبند بر اسباب دنیوی، کتبه فقیر الحقیر الجانی ابن اسکندر زین العابدین شیروانی نعمة اللهی فی شهور ذوالحجة الحرام سنة احد و اربعین و ماتین بعد الف فی محروسة الشیراز فی منزل [...] الاعز الاکرم آقا میرزا علی خادم حضرت سید احمد ۱۲۴۱»؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ (۷۳پ-۱۰۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۰۰]

۱۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۳۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۷ - ۱۴۶]

۱۲. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی کا،تا:قرن۱۱؛نسخه دیگر مورخ۱۲۲۵؛ مصحح [نشریه: ۷ - ۵۱۴]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۶۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ خریداری سید علی رضا بن سید حسن؛ مهر: محمدتقی شریف یزدی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۳گ، ۲۱ سطر (۸×۲۵)، اندازه: ۱۲×۱۳سم [ف: ۱۶ - ۴۱۲]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۸۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ تملک: محمد قاسم، فرهاد میرزا در ۵ صفر ۱۲۶۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۲گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۱۲۶]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۶۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «شرف یافت نامم زنام محمد» (مربع)، «العبد بهرام علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۲۳سم [ف: ۲۴ - ۱۵۴]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد، چنین گوید فقیر داعی ... که کتابی است کثیر الفوائد عزیز العواید مشتمل بر خواص و آثار سور و آیات فرقانی؛ **انجام:** آن شب (حضرت) پیغمبر صلعم را در واقعه بیند و بمشاهده جمال (آن حضرت) مشرف شود و السلام علی تابع الهدی ...

این نسخه گویا پراکندگی و افتادگی دارد و آغاز آن نیز با برخی از نسخه‌ها همخوانی ندارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، در پایان چنین آمده: «مجموع این کتاب دویست شصت چهار ورقست هر کس این کتابرا یا ورقی ازین کتابرا طمع و بدزدد به لعنت خدای و نفرین رسول خدای گرفتار بحق محمد و آله»، یادداشتی با این عبارت: «این کتاب مستطاب در اصفهان خریده شد از مال غلامحسین میرزا ولد مرحوم حسام الدوله است.»؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۶گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۸ - ۱۲۸]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۳۲

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۱۳]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۸۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۷۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۹×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۱۳]

۱۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۸۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۸۸گ، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۳۱]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۶۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، ربعی، ۱۸۸گ، ۱۴ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۹۳]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** در واقعه بیند و بمشاهده جمال او ... و دیدار مبارک ویرا معاینه ببیند اللهم ارزقنا رویته بحق النبی و اله و صلی الله علی محمد و ائمه المعصومین ... من اتبعهم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۱گ، ۱۸ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۵۸۴]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۳۴/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** در اکثر عبارات ... و در اکثر عمل انتخاب نمود و الاصل این رساله تخمیناً هفت هزار بیت میشد

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۱۱ص، ۲۴ سطر (۱۹×۲۹)، اندازه: ۲۵×۳۸سم [ف: ۵ - ۳۵۶]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۶گ، ۱۵ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [سنا: ف: ۲ - ۳۵]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۲۳

آغاز: فصل سوم در استخراج حقایق و استنباط حوادث از حروف. فصل چهارم در شرف علم حروف و بیان طبقات علماء این فن؛ **انجام:** به مشاهده جمال آن حضرت صل الله علیه و آله مشرف شود ودیدار مبارک وی معاینه بیند اللهم ارزقنا و السلام علی من اتبع الهدی

کمی از مقدمه کتاب افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۸ جمادی الثانی ۱۱۰۵ق؛ افتادگی: آغاز (۳ برگ)؛ مجدول، ابتدای نسخه نام آن را بحر الحقایق فی علم الحروف دانسته‌اند؛ مهر: «عبده محمد تقی ۱۲۰۲» (بیضی)، کتابفروشی معرفت شیراز تأسیس ۱۲۸۲؛ اهدایی: علی اصغر حکمت، ۱۳۴۰؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱۷۸گ، ۱۹ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۳۲سم [ف: ۲۰ - ۳۵۱]

۲۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۹۱ حکمت

در علم حروف است در ده مقاله هر یک در پنج باب هر یک در دوازده فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهار شنبه ۸ جمادی الثانی ۱۱۰۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی،

[ف: ۲ - ۱۵]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۹۸

خط: نستعلیق بد، بی کا، تا: ۱۱۰۷ق؛ مصحح؛ تملک: محمد جعفر بن عبدالمجید و به تاریخ ۱۱۱۱ق؛ خریداری از مشیری ۱۳۸۲؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج اناری، ۶۹گ (۱پ-۶۹پ)، ۲۳سطر (۱۴×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹×۲۳سم [رایانه]

۲۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۷۷/۱

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۱۰۹ق؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۱۳]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۲۴/۲۰-۳۵/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا مجیب الدعوات یا سمیع الدعا یا سریع الحسنات یا خیر الوارثین یا ارحم الراحمین انت حسبی ونعم الوکیل

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن عباس کاشانی، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۱۱۳ق؛ جلد: تیماج روغنی مشکی، ۷۷گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷سم [ف: ۳ - ۱۶۱۵]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۷۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** شهرمحرم الحرام سنه خمسین و مائه و الف.

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۱۵۰ق [رایانه]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۲۵

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد تقی اصفهانی، تا: سه‌شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۱۷۵ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ مهر: «الواثق بالله علی اکبر بن محمد تقی» (بیضی)، «محمد کریم بن علی اکبر» (بیضی)، «غلام حسین معتمد العلما»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ، ۱۵۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲۰ - ۳۱]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۱۷

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (قریب سه فصل است)؛ محشی منسوب به شیخ ابراهیم شهانی به تاریخ کتابت ۱۱۳۶؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۲]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۹۱-۱۶/۱۰۱

آغاز: که صاحب کتاب شمس المعارف الکبر و اصغر و تعلیقه صغری و کبری و لمحه ... و لمحه نورانیه و آیات سور قرآنی و الواح المراتب و غیر آن است؛ **انجام:** فصل هشتم در تقویت ذهن و ازدیاد قوت حافظه صاحب در النظیم آورده ... پس دو رکعت نماز گذارد و در هر رکعتی پنجاه بار فاتحه و پنجاه بار قل هو الله احد بخواند و آن دو روزه داری

از نیمه فصل ششم از باب اول از مقاله اول تا آخرکتاب؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا آبی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۰۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۶۱۶]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۲۸

آغاز: برابر

می‌رسد به فهرست باب پنجم و هشت برگ پایان نسخه ما هم گویا از همین کتاب باشد؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۹گ، ۱۶سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۶۶۵]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۳۹/۷

بندی است از آن در عمل و طریق ریاضت و عبادت؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۱۹گ (۲۳۶-۲۵۴)، ۱۲ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم[ف:۱۶-۶۶۲]

۳۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۱۰

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۲ - ۷۳]

۳۶. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۶۹

خط: نسخ، کا: ابوتراب، تا: پنج‌شنبه ۳ ذیقعده ۱۲۲۵ق؛ مجدول؛ تملک: آخوند شیخ عبد النبی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ، ۱۳۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۸۶]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۵۰/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از وی مدد خواهد تا مرادی که دارد بیمن توجه

خط: نسخ، کا: علی اصغر شاه کوهی، تا: ۱۲۲۶ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۰ص (۱۴۱-۲۷۰)، ۱۸سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۵۹۵]

۳۸. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۸۷

بی کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ فوایدی نیز به همین خط در پایان نسخه آمده [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۴]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۰/۲-فیروز

آغاز: برابر؛ **انجام:** و دیدار مبارک وی را معاینه بیند.

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۷۸ص (۱۲۲-۳۹۹)، ۱۹ سطر، قطع: خشتی [ف: ۲۱ - ۲۹۰]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۴۶/۱

خط: نستعلیق، کا: علی بن محمد بیک و محمد کاظم بن حاج زین العابدین محلاتی (نصرت)، تا: یک‌شنبه ۷ ربیع الثانی ۱۲۳۲ق، جا: خان گلشن همدان؛ جلد: تیماج، ۱۲۷گ، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۱۱۷]

۴۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۶

خط: شکسته، نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۴سم [ف: ۲ - ۲۱۳]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۱۷

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن جلال قزوینی، تا: ۱۲۴۶ق، جا: رشت؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۱۳]

۴۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۴۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بدان که این آیاتی که می‌آید چون کسی را خیالات فاسده آزار دهد یا وهم و ترس بر او غلبه کند این آیات

را بسیار بخواند یا بر او خوانند از خیالات و ترس و وهم زایل شود و اگر بر صوف کبود یا بر پوست آهو نویسند و بر بازوی کسی بندند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم۱۲۴۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۹گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۲]

۴۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۷۱/۶
کا: محمود بن محمد علی مازندرانی، تا: ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای سفید، ۷گ (۵۲-۵۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۲۶۸]

۴۵. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۶۴/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ شوال ۱۲۵۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱ - ۲۴۱]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۶۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۶گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۶۲]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** به مشاهده جمال آن حضرت مشرف شود و دیدار مبارک ویرا معاینه به بیند البته.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۲۵۶ق؛ رکابه‌دار؛ تملک: لطف علی بن محمد کاظم (نصیری)؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲۴گ (۲پ-۱۲۵پ)، ۲۳سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۱۴]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** که مرا محنت ایام بهم برزده است.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق [رایانه]

۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۱۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** خصوصا اما ترمذی که کتاب شمایل جمع نموده ... و السلام علی من اتبع الهدی
خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۲۵۷ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی قدیم، ۵۱گ (۱- ۵۱)، ۲۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۲۸ - ۴۹۶]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** دیدار مبارک آن حضرت را معاینه بیند ... نسع و خمسین و ماتین بعد الالف
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق [الفبائی ف: ۲۲۰]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۱۵۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** فاستانو العمل یعنی ... یا شیایاریت تمت ... که معنی غلام است آن را.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق [الفبائی ف: ۲۲۰]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۴۱
آغاز: و چون مباحث این کتاب؛ **انجام:** در خواب بیند ... و علی آبائه الطاهرین.
خط: نسخ، کا: عبدالمهدی شوشتری، تا: ۱۲۶۳ق؛ افتادگی: آغاز [الفبائی ف: ۲۲۰]

۵۳. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۵۶
خط: نسخ، کا: سید محمد موسوی، تا: یک‌شنبه ۱۸ جمادی الاول ۱۲۶۴ق؛ ۱۵۶گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۸]

۵۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** دیدار مبارک وی را معاینه بیند ... الهدی.
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن میرزا صادق تفرشی طرخورانی، تا: یک‌شنبه ۲۵ ذیقعده ۱۲۶۵ق، حسب فرمایش میرزا عبدالوهاب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۴۵۸ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۹]

۵۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۸ حکمت
در پنج مقاله است هر یکی در پنج باب هریکی دوازده فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۱۵]

۵۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۷۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** از هفتاد مرض که آسانتر آنها خوره است. و الله اعلم بالصواب.
خط: تحریری، کا: محمد حسن بن زین العابدین، تا: پنج‌شنبه ۴ جمادی الثانی ۱۲۷۱ق؛ جلد: مقوا روکش کاغذ قهوه‌ای، ۱۳۶گ، ۱۶سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۸۸]

۵۷. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۲۱۴
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۰ شوال ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [نشریه: ۳ - ۱۷۶]

۵۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۰/۲
آغاز: ... اعراض جسمانی العزیز ذوالفصل. صاحب در النظیم آورده که هر که هفت هفته متصل ملاحظه لقمه حلال کند ... فصل هفتم در تحصیل مرادات و دفع وساوس و شهوات و بقاء ملک و ثبات آن، الکبیر المتعال، صاحب کتاب شمس المعانی آورده؛ **انجام:** و طهارت بدن و نظافت لباس و پاکی فراش خواب کند که آن شب حضرت پیغمبر را در واقعه بیند. والسلام علی من اتبع الهدی
از بخشی از فصل ۷ از باب نخست از مقاله سوم تا پایان کتاب؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حبیب الله بن ملا عبدالله (به قرینه رساله قبلی)، تا: ۱۲۸۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زرشکی، ۶۵گ (۶۳-۱۲۷)، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۰ - ۲۳۴]

۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۹۹
تا آغاز مقاله پنجم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: عبدالغنی بن حسینعلی تبریزی به تاریخ محرم ۱۲۸۷، زین العابدین طباطبائی به تاریخ ۱۳۱۸؛ مهر: «رق الولی عبدالغنی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۳گ، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۱۴ - ۸۸]

۶۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** آنشب حضرت پیغمبر (ص) را درخواب بیند و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نستعلیق، کا: محمد رسول بن یعقوب سرابی، تا: ۲۱ صفر ۱۲۹۱ق، با اشکال و جداول، مصحح، در برگ آخر اشعاری از شیخ بهایی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۶]

۶۱. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو حسبی و نعم الوکیل فی المبدء و المال
خط: نستعلیق، کا: محمد بن اسماعیل بن حسن بار فروش، تا: ۸ ذیقعده ۱۲۹۵ق؛ کاغذ: صیقلی، ۱۴ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: ۱۰۸]

۶۲. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۶۲

خط: نستعلیق خوب، کا: محمد بن محمد علی افشار، تا: ۲۸ رمضان ۱۳۰۵ق، به درخواست میرزا سید علی خان؛ ۱۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۴]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۷ ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بمشاهده جمال آن حضرت مشرف شود و دیدار مبارک وی را علانیه بیند و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نستعلیق تحریری، کا: احمد بن حسین شاهرودی، تا: ۸ ذیقعده ۱۳۱۴ق؛ از روی نسخه احمد بن قاسم مورخ شعبان ۱۱۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۲۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۱۰]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۰۷

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۶۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۷۰

آغاز: باب رابع در خواص مقطعه قرآنی، باب پنجم در خواص فقرات حروف که با سماء القاب ... مقدمه در اطلاع اکابر دین بر حدوث وقایع از حروف مقطعات؛ **انجام:** هر که سوره کوثر را در شب جمعه هزار بار تلاوت کند بی آنکه حرفی زند و کاری کند و هزار بار صلوات فرستد پیغمبر رادر خواب بیند و باید که بر اکل حلال و طهارت بدن و لطافت لباس و پاکی فروش خواب کند
از فصل سو م از باب پنجم از مقاله سوم تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج بنفشه‌ای، ۴۷گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۷۷]

۶۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۷۴۸

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۹]

۶۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن شب حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم در واقعه بیند و بمشاهده جمال جهان آرای آن حضرت مشرف شود و السلام ... یا ارحم الراحمین
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: امان نیاز آخوند بن نفیس؛ جلد: تیماج با روکش روغنی، ۱۹۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۱۳۸]

۶۸. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۳۰]

۶۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۲۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** حضرت رسالت را ببیند و بجمال آن حضرت مشرف شود
بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲۴گ (۳ر-۱۲۶پ)، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۹ - ۳۸۲]

۷۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر از مواضع قاذورات و مزابل استخوان سوده و فرسوده فرا گیرند که ندانند بخود مرده یا ذبح کرده اند و گوشت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ، ۲۲گ (۱۰۲پ-۱۲۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۶]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن شب حضرت پیغمبر را در واقعه بیند و به مشاهده جمال آن حضرت مشرف شود و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، سوخت، ترنج با سر با نقش گل و بوته، ۱۵۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳۶ - ۱۴۵]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن شب حضرت پیغمبر را در واقعه بیند و به مشاهده جمال آن حضرت مشرف شود و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۶ - ۶]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۵۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۲۰]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** این تمیمی آورده که هر که بنویسد.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۲۰]

۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیدار مبارک وی را معاینه بیند البته تمت بعون الله الملک الوهاب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۲۰]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بمشاهده جمال آنحضرت مشرف شود و دیدار مبارک وی را معاینه بیند و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **حرز الامان من فتن الزمان (منتخب)** / علوم غریبه / فارسی

herz-ol amān men fetan-ez zamān (mn.)

وابسته به: حرز الامان من فتن الزمان؛ فخرالدین صفی، علی بن حسین (۸۶۸-۹۳۹)

ظاهرا غیر همانند:

۱. همدان؛ همراه، رضا؛ شماره نسخه:۱۱/۶

در دوازده باب، در طی ۱۴ رساله به فارسی، مشتمل بر خواص حروف مقطعه قرآنی و اسماء حسنی ربانی ... از نفایس علوم خفیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه اصفهانی [رشت و همدان: ف: ۱۶۸۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۳۸/۱۴

آغاز: گویند اگر در وقتی که قمر در حمل ما ثور باشد ... نام طالب و مطلوب و مادرش بر آن بنویسید؛ **انجام:** و بعد هزار مرتبه بر حضرت رسول صلوات فرستد ... در آن شب به دیدن جمال منور حضرت ... مشرف شود، قد تمت.

گزیده‌ای است از کتاب حرز الامان من فتن الزمان تألیف: صفی الدین علی بن حسین بیهقی کاشفی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افزودگی‌هایی شامل چهار بیت شعر به تاریخ ۱۲۵۲ق و مطالبی در موضوع رساله به خط «محمد بن جمال مراغی به تاریخ ۱۲۷۱ هـ»؛ کاغذ: فرنگی آهارمهره، ۵گ (۲۲۶پ-۲۳۰پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف:۳۳-۵۸۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۲۱

در حاشیه رساله سعیدیه؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **حرز الامان و ذخائر الزمان** / متفرقه / عربی

ḥirz-ul amān wa zaxā'ir-uz zamān

خوئی، علی بن محمد علی، ق۱۴ قمری

xū'ī, 'alī ebn-e mohammad 'alī (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۹ق

مطالب نفیس تفسیری و روایی و نکات ادبیه و تاریخی و اخلاقی و ... را به صورت کشکول در این کتاب تحت عنوان «فایدة، فایدة» جمع‌آوری کرده است.

۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۲۶۸/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الجنة للموحدین و النار للملحدین ... اما بعد قال فی المجمع فی الحدیث العقل

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۳۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۹۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۵۷گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۲سم [رایانه]

← حرز الامانی ≻ استبصار الاخبار

● **حرز الامانی و وجه التهانی = قصیدة الشاطبیة** / شعر، تجوید / عربی

ḥirz-ul amānī wa wajh-ut tahānī = qaṣīdat-uš šāṭibīyya

شاطبی، قاسم بن فیره، ۵۳۸ - ۵۹۰ قمری

šātebī, qāsem ebn-e fīre (1144 - 1195)

وابسته به: التیسیر فی القرآآت السبع = التیسیر لحفظ مذاهب القراء السبعة فی القرآآت؛ دانی، عثمان بن سعید (۳۷۱-۴۴۴)

قصیده‌ای است بسیار مهم و مشهور به «شاطبیه» در هزار و صد و هفتاد و سه بیت که کتاب «التیسیر» دانی را درآن به نظم درآورده و مورد توجه دانشمندان علم قرائت و تجوید واقع شده و بر آن شرح‌های فراوانی نوشته‌اند. ابن خلکان درباره این کتاب می‌گوید: تصور نمی‌کنم کسی در این اسلوب بر وی سبقت جسته باشد و مشتمل بر رموز عجیب و اشارات لطیفی است. عدد ابیات آن را ابن خلکان که نزدیک‌ترین مؤلفین به عصر شاطبی است ۱۱۷۳ نوشته و صاحب کشف الظنون به ایشان اقتدا کرده ولی صاحب روضات عدد آنها را ۱۳۲۰ دانسته است.

آغاز: بدأت ببسم الله فی النظم اولا ×× تبارک رحماناً رحیماً و موئلا

انجام: و تبدئی علی أصحابه نفحاتها ×× بغیر تناه زرنباً و قرنفلا

چاپ: قاهره، مطبعة مصطفی البابی الحلبی، ۲۰۹ص، ۱۳۴۷ق.

[کشف الظنون ۶۴۶/۱و ۶۴۹؛ ریحانة الأدب ۱۵۸/۳؛ الذریعه ۳۱۲/۱۳ و ۶۴۶/۱؛ مشترک پاکستان، ۱۱۱/۱-۱۱۴؛ معجم المطبوعات ۱۰۹۲/۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۳۳/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۲۵/۱ و ۲۶/۱ و ۱۴۵/۳ و ۱۵۷/۳]

شرح و حواشی:

۱- الدرة الفریدة فی شرح القصیدة؛ همدانی، حسین بن ابی العز (-۶۴۳)

۲- سراج القاری المبتدی در شرح قصیده شاطبی؛ علیم الدین مصری (-۶۴۳)

۳- فتح الوصید فی شرح القصید = شرح حرز الامانی؛ سخاوی، علی بن محمد (۵۵۸-۶۴۳)

۴- کنز المعانی فی شرح حزر الامانی = شرح حرز الامانی؛ موصلی، محمد بن احمد (-۶۵۶)

۵- إبراز المعانی من حرز الامانی = شرح حرز الامانی؛ ابوشامه، عبدالرحمن بن اسماعیل (۵۹۹-۶۶۵)

۶- اللآلی الفریدة فی شرح القصیدة الشاطبیة؛ فاسی، محمد بن حسن (۵۸۰-۶۷۲)

۷- کاشف المعانی فی شرح حرز الامانی؛ حسینی گلستانه، عباد بن احمد (-۸)

۸- مبرز المعانی فی شرح قصیدة حرز الامانی؛ عمادی، محمد بن عمر (-۸)

۹- ترجمة الجریدة فی شرح القصیدة = شرح حزر الامانی؛ قزوینی،

قاسم بن ابراهیم (-۸)
۱۰- منتقی اللآلی و مرتقی التعالی؛ صغناقی، حسین بن علی (-۷۱۱)
۱۱- کنز المعانی فی شرح حرز الامانی = شرح الشاطبیة؛ جعبری، ابراهیم بن عمر (۶۴۰-۷۳۲)
۱۲- التسخیر علی طریق التشجیر فی علم الترتیل و التجوید؛ سمرقندی، محمد بن محمود (-۷۸۰)
۱۳- مطلوب قاری؛ حافظ رومی، محمد بن یوسف (-۹)
۱۴- ایجاز المعانی فی حرز الامانی و وجه التهانی؛ مقری، حسین بن عثمان (-۹)
۱۵- ایضاح المعانی فی شرح حرز الامانی و وجه التهانی؛ مقری، حسین بن عثمان (-۹)
۱۶- قرة العین فی الفتح و الامالة بین اللفظین؛ ابن قاصح، علی بن عثمان (۷۱۶-۸۰۱)
۱۷- اساس المبانی = ترجمه حرز الامانی؛ زواره ای، علی بن حسن (-۱۰)
۱۸- التحفة القطبیة فی شرح القصیدة الشاطبیة؛ قاری، ابوالقاسم (-۱۱)
۱۹- حیات جاودانی؛ قاری، محمد رضا بن محبعلی (-۱۰۵۵)
۲۰- شرح حرز الامانی و وجه التهانی = شرح الشاطبیة؛ سورکوئی، نور علی بن حاجب خان (-۱۲)
۲۱- الاشارات العمریة فی حل ابیات الشاطبیة؛ ارمنازی، عمر بن عبدالقادر (-۱۱۴۸)
۲۲- بحر الفوائد = شرح حرز الامانی؛ حسینی تبریزی، محمد قاسم بن محسن (-۱۳)
۲۳- شرح حرز الامانی؛ اصفهانی، کمال الدین طاهر
۲۴- شرح حرز الامانی = شرح شاطبیه؛ لاهیجی، محمد سعید بن محمد
۲۵- شرح حرزالامانی و وجه التهانی؛ ابن ربیعه، شهاب الدین احمد
۲۶- کشف المعانی فی شرح حرز الامانی؛ اخلاطی، یوسف بن اسد
۲۷- ایضاح المعانی فی شرح حرز الامانی؛ جلال قاری، حسین بن حسین
۲۸- جامع الفوائد فی شرح اسنی القصائد = شرح شاطبیه
۲۹- حرز الامانی و وجه التهانی (ترجمه)
۳۰- حشد الامانی فی شرح حرز الامانی (الشاطبیة)
۳۱- شرح القصیدة الشاطبیة
۳۲- شرح حرز الامانی (ترجمه -)
۳۳- شرح حرز الامانی و وجه التهانی = شرح قصیدة الشاطبیة (۳ عنوان)
۳۴- شرح حرزالامانی و وجه التهانی (۱۳ عنوان)
۳۵- شرح شاطبیه
۳۶- الملتقط من معانی حرز الامانی و شرح آن

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۷۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: جمعه ۱۵ رجب ۷۱۰ق؛ مصحح، محشی با نشان «هی»، در برگ نخست جدولی در اسامی قراء و راویان و علائم رمزی آنها که گویا در این قصیده استفاده شده؛ کاغذ: شرقی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۴۹گ، ۱۳ سطر (۸×۱۰)، اندازه: ۱۱/۵×۱۳/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۹۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ معرب، کا: علی بن محمد بن علی دامغانی، تا: پنج‌شنبه آخر ذیحجه ۷۲۶ق؛ محشی، اجازه قرائت نافع و ابن کثیر که عبدالرحیم بن عبدالرحمن بن محمد بن علی بن عبدالسلام ملقب به امام برای سراج الدین حسن بن صدر العابر در ۱۹ محرم ۸۲۵ نوشته، همچنین اجازه قراءات سبع همو از استاد دیگرش که صفحه آخر آن افتاده؛ تملک: ابومحمد حسن بن احمد بن حسن بن یحیی ملقب به سراج و حافظ، سراج احمد الحافظ الانصاری ذیحجه ۸۷۹؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۶۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۱۴۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۳۸/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ شعبان ۷۳۸ق؛ محشی؛ مهر: «عبده محمد حسین بن محمد» (بیضی)؛ تملک: سید مهدی حسینی لاجوردی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ، ۹۱گ (۱پ-۹۱ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۳۲۰]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۳۲
خط: نسخ، کا: حسن بن محمد بن حسن کازرونی، تا: ۶ محرم ۷۴۰ق؛ محشی، اجازه‌ای که کاتب برای ابوالمعالی احمد فخرالدین معروف به رجاء نوشته، پس از آن اجازه‌ای است در یک صفحه که ابوالخیر محمد بن احمد بن یوسف انصاری معاذی محدث حرم نبوی برای ابوالقاسم محمد شهاب الدین بن احمد فخر الدین بن محمد شهاب الدین به تاریخ چهاردهم صفر ۷۷۶ نوشته؛ جلد: تیماج قرمز ، ۱۲۸گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۴۸]

۵. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۰۷/۳
خط: نسخ معرب نازیبا، کا: محمد بن ابراهیم بن علی معروف به ابن الباری،تا:۹رمضان۷۴۱ق،جا:حلب؛مصحح؛جلد:تیماج مشکی، ۶۲گ (۳۵-۹۶)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱-۱۵۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱۷/۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۳۷۷]

۶. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۷۰۴/۱
خط: نسخ، کا: ولی بن احمد بن محمد نیریزی حافظ، تا: ۱۲ شعبان ۷۶۱ق؛ ۱۱۵ص (۱-۱۱۵)، ۱۱ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۲۸]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن محمود نصیرطوسی، تا: پنج‌شنبه ۲

جمادی الاول ۷۷۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۷/۶سم [ف: ۵ - ۱۴]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۰/۱

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مسجد چهل ستون -زنجان؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۷۹ق؛ محشی [عکسی ف: ۱ - ۳۴۱]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ بین سطرها توضیحاتی به فارسی آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۴۰۵]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۴۷(آ)-۴۶۳/۴۷(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۱۱ق؛ ۹گ (۴ر-۱۲ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۲]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۵۶/۱

آغاز: فمنهم بدور سبعة قد توسطت ×× سماء العلی و العدل زهرا و کملا

خط: نسخ، کا: شمس الدین بن محمود بن یوسف، تا: یک‌شنبه از ربیع الثانی ۸۳۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷گ (۳ر-۲۹پ)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۳۰۶]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوانا و معرب، کا: یوسف بن محمود بن یوسف سعید، تا: ۸۳۲ق، جا: نیشابور مدرسه علیه عالیه؛ اجازه روایت شیخ محمد جعفر به عماد الدین علی بن حسن علی قاری در رجب ۱۱۰۷ به خط مجاز، یادداشتی در مبحث وقف آیات به خط عمادالدین قاری استرآبادی، محشی؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵ ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۴۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۷۷]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل ربیع الاول ۸۴۱ق؛ مصحح، رکابه‌دار، در آغاز، اجازه‌ای در ۲ صفحه از حسن بن شجاع بن محمد تونی برای نظام الدین محمد بن کمال الدین احمد بن محمد قطیفی قریشی در ۱۰ ربیع الثانی سال ۸۵۱ق؛ تملک: میرزا محمد بن میرزا عبد الله همدانی به سال ۱۳۰۳ با مهر «اراجی محمد ...» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۷۴گ (۱-۷۴)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۰سم [ف: ۳۲ - ۳۳۳] و [میراث شهاب: س۱۰ش۱-۲ - ۱۵]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۴۱-۱۲/۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابن یوسف کوه هارقی شافعی، تا: چهارشنبه ۲۱ جمادی الاول ۸۶۴ق؛ درلابه‌لای سطور و حواشی نسخه، قصیده شرح شده؛ جلد: تیماج روغنی، ۱۲۵گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۶۱۶]

۱۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۳۹/۳

خط: نسخ، کا: ابوبکر علی طوسی، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۸۶۶ق، جا: سرخس؛ ۶۰گ (۹پ-۶۸ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۶]

۱۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۸۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عمر بن ابراهیم بن ابی بکر بن موسی سندی کردی شافعی، تا: شنبه ۱۴ محرم ۸۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۳]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ شبیه به رقعی، کا: احمد بن جلال بن ابراهیم بن علا بن عمر، تا: ۲۹ ذیقعده ۸۹۱ق؛ محشی به حاشیه توضیحی و لغوی، مجدول؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوای، ۷۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۳۲۶] و [ف: ۲۳-۷۸]

۱۸. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۷۵/۱

آغاز: ... و بعد فحبل الله فینا کتابه ×× فجاهد به حبل العدی محبتلا / بعد حمدالله والصلوة علی رسول الله ×× پس مجاهده کن بقرآن تا دام دشمنان گردد؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ترجمه فارسی کل رساله از ابتدا تا انتها ما بین سطور آمده؛ مهر: «و کان الله تواباً رحیماً ۱۰۷۹» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ (۱ر-۵۷ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۳۲

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: گویا قرن ۹؛ محشی؛ تملک: علی الله ویردی علیاری دزماری قراچه داغی؛ مهر: «عبده ابو طالب الرضوی» (مربع)، «صراط علی حق نمسکه» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۷۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۱۱۱]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۵۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** کعبه صلوه تبار الریح میکاوسندلا.

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی سمرقندی، جلد: تیماج خرمایی، ۹۰گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۳۲۷] و [ف: ۲۳-۷۹]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۶۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۲۴گ (۱پ-۱۲۴پ)، ۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۱۲ - ۵۰]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۷۶۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم

[اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن-۳۲۷]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۹/۶

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با ترجمه بیت‌ها زیر سطرها، حواشی است به فارسی گویا بر دنباله همین کتاب تا باب در یاآت؛ چند یادداشت تاریخی سال‌های ۹۸۷ و ۹۸۶ و ۹۸۷ و ۹۸۸ و ۹۸۹ و مربوط به زمان قطب شاه و هند و یکی از آنها تاریخ مرگ علی عادل خان است در صفر ۹۸۸ و ابراهیم قطب شاه که ظالم و بد بوده در ۹۸۹، در ص ۱۰۲- ۱۲۸ احکام همزه و در ص ۱۲۹ قرائت به فارسی است؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۳۲ص (۷۱-۱۰۲)، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۵×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۳۲۷]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۶ ط

آغاز: و هذا اذا ما قبله متحرک ×× مبین و بعد الکاف میم تخللا؛
انجام: و بعد صلوة ثم سلامه ×× علی سید الخلق الرضی متنخلا

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی گویا به نقل از شروح، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قرمز، ۴۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۸۸]

۲۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۸۷-عکسی

آغاز و انجام: برابر

در پایان «باب افراد القراآت و جمعها» افزوده شده با این ادعا که هیچکس بدان نپرداخته است. در گزارش چند بیت: «قد جرا من عادة الائمة - افراد کل قاری بختمه ...» (ص ۹۹-۱۰۵)؛ خط: نسخ خوش معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ وقف‌نامه‌ای برای گروه شیخیان با امضای حسن بن علی مشهور به کوهی، نوشته ۱۲۶۰ق؛ ۱۰۵ص،۱۳سطر(۱۴×۱۸/۵)،اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱-۱۴۷]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۷۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۲ ربیع الاول ۹۰۰ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۹×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۷]

۲۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۵۲

تا بیت ۷۸۹؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۵۱گ، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۴]

۲۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۷۰/۴-۶۱۵۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۴۵گ، ۸ سطر، قطع: ربعی بیاضی [آستانه قم: - ۱۱۱]

۲۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۷۲/۱۹

آغاز: و ما کان من مثلین فی کلتیهما فلا بدمن ادغام ما کان اولا؛
انجام: و فیها و فی نص النساء ثلاثه اواخر ابراهام لاح و حملا.

در فهرست ناشناس و با عنوان تجوید منظوم، نام کتاب و مؤلف به استناد عکس نسخه در مرکز احیاء تعیین شد؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۱۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۱۷ص (۲۶۳-۲۷۹)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۱۱۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۹۰/۱۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۳۳۶]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۴۰

آغاز: بسمله، رب یسریاکریم، بدات ببسم الله؛ **انجام:** زرنبا و قرنفلا ... اللهم اغفر لکاتبه.

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۵ رجب ۹۲۹ق؛ با یک واسطه با نسخه مؤلف مقابله شده؛ واقف: اسد الله ابن خاتون عاملی، ۱۰۶۷ ق؛ کاغذ: حنایی روشن سمرقندی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۴۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۲/۵سم [ف: ۲۳ - ۷۸]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۷۷

بی کا، تا: ۹۳۷ق؛ محشی [د.ث. مجلس]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۰/۱-طباطبائی

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالجبار بن عبدالاول، تا: ۹۵۱ق؛ اوایل نسخه تا پایان باب البسمله دارای ترجمه بین سطور؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوایی چرکین با عطف چرمی قرمز، ۵۸ص (۱-۵۸)،۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۲۲۷]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۲۲۰

آغاز: و لانص کلاحب وجه ذکرته

خط: نستعلیق خوب، کا: بایزید [کذ، سائیده شده]، تا: ربیع الثانی ۹۷۵ق، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۹۰گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۳سم [ف: ۲۳ - ۷۸]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: ثلث، کا: علی بن حبیب، تا: رجب ۹۸۴ق؛ ۱۷۷گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۱۶۱]

۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۲۷/۱-۱۹/۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۶ق؛ در حاشیه و بین سطرها تعلیقات و ترجمه لغات آمده؛ جلد: تیماج سبز، ۱۰۱گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۶۱۷]

۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۹۳/۱-۲۴/۹۳

آغاز: فاما الکریم السر فی الطیب نافع ×× فذاک الذی اختار المدینة منزلا؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۹۴ق؛ دستخط صالح بن عبدالکریم که در آن قرائت این قصیده را توسط سید نعمت الله بن سید عبدالله جزایری در ۱۴ صفر ۱۰۷۰ تایید نموده؛ جلد: مقوای مشکی، ۱۰۳گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۶۱۷]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: ثلث، کا: حافظ نظام بن محمود ... بن محیی الدین ابن بدرالدین، تا: چهارشنبه ۱۹ شعبان ۹۹۵ق؛ محشی؛ ۱۳۹گ، ۷ و ۹

سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۶ - ۱۶۰]

۳۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۹۹۷ق؛ محشی، قبل از شروع به کتابت قصیده در اولین صفحه کتاب شرح علاماتی که بر کلمات قرآنی است نوشته شده پس از آن نظم وقوف سجاوندی را در ۱۹ بیت نوشته‌اند و پس از اتمام اصل قصیده مثنوی جزری نوشته شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۸۵ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۸۹]

۳۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولکنها تبغی من الناس کفوهاً

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۷]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۵۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۲۶۱گ، ۴ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۱۹/۲سم [ف: ۱ - ۱۸۷]

۴۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۵۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ اندازه: ۱۰×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۸]

۴۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۳۷۶

آغاز: بدات ببسم الله فی النظم اولا

خط: نسخ، کا: محمد مؤمن حسینی، تا: ذیقعده ۱۰۰۹ق؛ محشی؛ مهر: «محمد علی بن محمد مؤمن حسینی» (چهارگوش)؛ جلد: مشمع سبز، ۱۵ سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم[ف:۲-۴۴۳]

۴۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۵۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حافظ سید امان الله پسر سید فتح الدین، تا: ۱۱ رمضان ۱۰۱۹ق؛ محشی، بعد از آن ۱۵ بیت دیگر است در همین وزن و قافیه شاطبیه با بسمله جداگانه و در بیان فهرست اوصاف حروف، آغاز: «بسمله. سا شرع فی نظم الحروف مبینا ×× لاوصافها فردا ففردا علی الولا» پس از پایان دو بیت فارسی است در بیان اسامی قراء سبع و پس از آن در صفحه مقابل (ص ۱۳۶) دائره‌ای است بزرگ در صفحات حروف (= مصطلحات تجوید) به خط همین کاتب؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۸گ (۱-۶۸)، ۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۱۳۸]

۴۴. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۱۵۴

خط: نسخ، کا: محمد جنابذی، تا: شنبه ۹ ذیقعده ۱۰۳۳ق؛ ۱۲سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۰۴]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۳۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سهراب بن داود، تا: چهارشنبه ۹ شوال ۱۰۶۰ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳۵ - ۵۴]

۴۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: طباطبائی حافظ شیرازی، تا: ۲۳ جمادی الاول ۱۰۷۳ق؛ محشی ؛ مهر: «یا هادی المضلین»؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۱۲۷گ، ۱۰ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۸۸]

۴۷. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۷/۲ - ج

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آخر دعوانا بتوفیق ربنا ×× ان الحمدلله الذی وحده علا

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد زمان جیرانی، تا: نیمه‌های جمادی الثانی ۱۰۷۷ق؛ محشی؛ ۱۳۷گ (۷پ-۱۴۳پ)، ۹سطر (۵×۱۶) [ف: ۳۲۹]

۴۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۱۶

خط: نسخ، کا: درویش علی بن شیخ شمس الدین کاظمی، تا: شنبه ۸ جمادی الثانی ۱۰۷۷ق، جا: شیراز؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۱]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۵/۱

آغاز: برابر

کاتب: علی بن محمد بن سلیمان شهیر به ابی شبابه حسینی مصلوی، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۱۰۷۷ق، مجدول؛ جلد: مقوا، عطف تیماج سرمه‌ای، ۵۳گ (۱پ-۵۳ر) [ف: ۳۶ - ۲۲۱]

۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۹۲

خط: نسخ معرب، کا: درویش علی بن شمس الدین کاظمی، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۰۷۷ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ تملک: علی بن فخرالدین موسوی دزفولی به تاریخ ۱۴ جمادی الثانی ۱۴۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۲ - ۷۹]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۸۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲ ربیع الثانی ۱۰۸۰ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۳ص (۱۴۶-۱۶۸)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۸سم [ف: ۳۵ - ۱۸۶]

۵۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۴ شوال ۱۰۸۳ق؛ محشی؛ اندازه: ۱۳×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۴]

۵۳. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۱۳۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۸ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۴۸گ (۱۵پ-۱۶۲ر)، ۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۴۰]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۷۲

آغاز: آغاز شرح: بسمله الحمدلله الذی انزل القرآن علی سبعة احرف کلها شاف کاف

خط: نسخ زیبا، کا: محمد مؤمن جهرمی ابن استاد، تا: ۱۰۹۰ق؛

محشی؛ تملک: محمد محسن [بن] سلطان حسین جهرمی ۱۱۶۷؛ خطی از محمد هادی بن محمد قاسم بیرقی؛ کاغذ: ضخیم شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۷ص، ۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۰۵]

۵۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۳۴ و ۲۶۸۴ عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن حسین، تا: ۱۰۹۶ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۸۹گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۳۶۹] و [عکسی ف: ۷ - ۲۸۳]

۵۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰۰/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۷ق؛ شماره ابیات حرز الامانی به ۱۱۷۳ بیت رسانده شده با شرحی درباره آن و نام‌های قاریان و رموز شاطبیه؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۵گ (۱۳۳ر-۱۳۷پ)، ۹ و ۱۰ سطر (۶×۱۰- ۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۲۹۳]

۵۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۲۸/۱

انجام: ثم یسکت علیها فی مذهب الجمیع و الله اعلم و هذا آخر ما اوردنا اتیانه فی هذه النبذة و صلی الله علی سیدنا محمد النبی و آله الطاهرین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۸]

۵۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۲۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ مهر: «محمد صالح بن حسن بن علی عاملی» (چهارگوش) مورخ ۱۲۸۷؛ کاغذ: ترمه هندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹۹گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱- ۱۸۸]

۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۲۸

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی رنگارنگ، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ، ۱۳سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۲۵]

۶۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۱۵

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۲۹گ، ۸ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۶ - ۷۳۶]

۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۹۶/۱

با ترجمه فارسی؛ خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف سرخ، ۱۳ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۱۷ - ۳۰]

۶۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۴۳/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی الوفاء الشنوانی، تا: دوشنبه ۱ رمضان ۱۱۰۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ (۳پ-۴۰ر)، ۱۶ و ۱۳ و ۱۹ سطر (۵/۵-۱۰×۱۰- ۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۳۱۴]

۶۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۱۳

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد زکی حسینی، تا: ۱۱۲۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۱۱]

۶۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۴۴/۵

خط: نسخ، کا: عبدالخبیر بن محمد مفید رازی، تا: سه‌شنبه ۱۴ رجب ۱۱۳۰ق، جا: مکه مکرمه؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۱۲۶پ-۱۴۰ر)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷ - ۱۲۸]

۶۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۹۱-۱۳/۱۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۵۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۶۱۶]

۶۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۶۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۸گ (۱پ-۷۸ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۴]

۶۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ مهر: «محمد باقر»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: تیماج مشکی، ۹۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲ - ۵۵۹]

۶۸. خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه:۱۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۴گ (۱-۶۴)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۲۶]

۶۹. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۷۱/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۰۵]

۷۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۵۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۳۱]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا محمود موسوی امام جمعه خلف میرزا سید محمد تونی، تا: یک‌شنبه غره محرم قرن ۱۳؛ ضمن ۲ برگ آخر نسخه برخی اشعار شیخ مصلح الدین سعدی و صدر نسخه اشعاری از قدسی تونی - الاصل دام ظله و دیگران؛ واقف: سید خلیل الله امام جمعه قدسی نیا، خرداد ۱۳۷۴؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۳ - ۸۰]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۳۹

انجام: کما نزل الحسنی من اسمائنا العلا

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ تملک: مصطفی صفایی خوانساری در ۱۳۷۴ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۵گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۳۲۷] و [ف:

۷۹-۲۳]

۷۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۷۲/۱-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: حیدر بن حسین موسوی بغرونی، تا: جمادی الاول ۱۲۰۲ق؛ محشی؛ ۷۰ص (۲-۷۱) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۸]

۷۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۸۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شعبان، تا: ۱۲۲۰ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۴۱گ، ۶ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۴۲]

۷۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۲۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: میشن سبز، ۷۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۱ - ۱۸۸]

۷۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۸۴/۱

خط: مغربی معرب، کا: الطبیب بن عبدالهادی، تا: جمعه اواخر جمادی الثانی ۱۲۵۱ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۳۷گ (۱پ-۳۷ر)، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۶ - ۱۸۱]

۷۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۵۴-۳۸/۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ مهر: «عبده حسین بن ابراهیم ۱۲۶۵» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۶۱۷]

۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** احدت کقطب للشدیده مثلا

خط: نسخ، کا: اسدالله بن عبدالباقی کاشانی بروجردی، تا: دوشنبه ۱۶ رمضان ۱۲۶۶ق؛ ده بیت بر نسخه‌های دیگر از آخر منظومه زیاده دارد؛ محشی؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۱۴گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۳ - ۷۹]

۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ ۵۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۶۱]

۸۰. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه رجب ۱۲۷۶ق، جا: مشهد رضوی؛ محشی؛ واقف: میرزا عبدالوهاب نجل حاج میرزا هدایت الله اوراسنجی نطاقی، ۱۳۶۰ یا ۱۳۰۶؛ جلد: تیماج مشکی ، ۱۱۶گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف مخ: - ۷۸]

۸۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۸۰/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۷۷ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۵۳گ (۵۸-۱۱۰)، ۱۲ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۵۱]

۸۲. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۷۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید حسین بن میرزا سید علی موسوی، تا: غره ذیحجه ۱۲۸۵ق، جا: مشهد رضوی مدرسه فاضلیه؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ (۱پ-۵۴ر)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسینی، تا: ذیقعده ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: نخودی و شکری، جلد: تیماج مشکی، ۴۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۳ - ۷۹]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲۹

آغازو انجام: برابر

خط: نسخ معرب، کا: محمد باقر حسینی، تا: ۱۲۸۶ق؛ مهر: «محمدباقر بن حسن الحسینی» (بیضی) ۱۲۸۶؛ جلد: تیماج، مشکی، ۵۰گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۵ - ۴۷]

۸۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۷۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه غره رجب ۱۲۹۵ق؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۰ سطر (۴/۵×۱۳/۵) [ف: ۱ - ۳۵۶]

۸۶. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۴۷۵/۱

بی کا، تا: ۱۲۹۵ق،[نشریه: ۵ - ۶۷]

۸۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۶۵

خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابراهیم تهرانی، تا: پنج‌شنبه صفر ۱۳۰۰ق؛ مهر: کتابخانه محمد امین (صدرالاسلام) خوئی (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز ، ۷۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۳۸۳]

۸۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۹۵/۱-۳۶/۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** تضاحک الدهر مسروراً اسرتها ×× معرفا عرفها الاصال والبکرا

خط: نسخ معرب، کا: محمد علی تبریزی، تا: دوشنبه ۱۷ ذیقعده ۱۳۰۱ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۶۱۷]

۸۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۱۶

آغاز: برابر

خط: نسخ معرب، کا: سید محمد حسین بن کاظم علوی فاطمی حسنی حسینی طباطبائی حافظ سلطان القراء، تا: یک‌شنبه ۵ ذیحجه ۱۳۰۸ق؛ مهر: «الواثق بالله الغنی محمد حسین بن کاظم الحسینی» (چهارگوش)، «هو المعز سلطان القراء» (چهارگوش)، «محمد حسین الحسینی» (بیضی)، حاج سید سعید؛ جلد: تیماج سبز، ۷۲گ، ۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۲۴]

۹۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: سید اسماعیل حسینی، تا: محرم ۱۳۲۲ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: مقوا عطف پارچه‌ای، ۵۸گ، ۱۱ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱ - ۱۴۲]

۹۱. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۴/۲

خط: نسخ، کا: علی بن حاجی محمد اصفهانی، تا: ۲۸ ذیقعده ۱۳۲۶ق؛ ۱۱سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۲]

۹۲. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۷۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷گ (۲پ-۱۱۸ر)، مختلف السطر [ف: ۷۹]

۹۳. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:۲۴/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۴ - ۳۲۷]

۹۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۸۹/۱

آغاز و انجام: برابر

بی کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۳گ (۱ر-۷۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۵۳]

۹۵. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱۵/۱

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۰گ (۵۳ر-۹۲پ)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۴]

۹۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ابیاتها الف تزید ثلاثه ×× ومع مأة سبعین زهرا وکملا / وقد کسیت منها المعانی عنایة ×× کما عریت عن کل عوارآ مفصلا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «وقف مدرسه حسینیه حاجی سید حسین لاریجانی فی شهر رجب ۱۳۰۸» (مربع)، «بسم الله الرحمن الرحیم» (بیضی)؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۴۹گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۳]

۹۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۸/۲

کا: حسن بن سعید حملولی، بی‌تا؛ جلد: تیماج، سبز، ۳۷ص (۱۰-۴۶)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۵ - ۱۴۶]

۹۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۳۲

با ترجمه فارسی؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۹۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۴۸/۱۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۳۳گ (۱۲۳-۱۵۵)، ۱۲ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۰۳۴]

۱۰۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۴۳-ف

نسخه اصل: اسعد افندی ش ۲۳/۱؛ بی کا، بی‌تا؛ در پایان آمده «اتم نقصان هذه المجموعة حاج حافظ عبدالرحمن هوابن بادی المنظومة الحاج حافظ خلیل بن الشیخ ابراهیم بن یوسف الوارنوی»؛ ۶۲گ [فیلمها ف: ۱ - ۳۱۶]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۴۴بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۱۴۷]

۱۰۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۶گ (۱پ-۱۰۶ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۴]

۱۰۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۶۱/۲

آغاز: برابر

بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی با تیماج عنابی، ۳۲ص (۱۹۳-۲۲۴)، اندازه: ۸/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۵۵۴]

۱۰۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۰۷/۴

آغاز: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «یوسف» (مکعبی)؛ جلد: تیماج روغنی، اندازه: ۱۳×۱۵سم [ف: ۳۲۱]

۱۰۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۵۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۰]

۱۰۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۳۸/۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۵۱۷]

۱۰۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۳گ، ۲۰ سطر (۱۶×۱۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۹۷]

۱۰۷. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۵۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۴]

۱۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ واقف: فهرستی؛ ۱۷۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۶ - ۱۶۱]

۱۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۶۲]

۱۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● حرز الامانی و وجه التهانی (ترجمه) / تجوید / فارسی

ḥirz-ul amānī wa wajh-ut tahānī (t.)

وابسته به: حرز الامانی و وجه التهانی = قصیدة الشاطبیة شاطبی، قاسم بن فیره (۵۳۸-۵۹۰)

غیر همانند:

۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۴۵

آغاز: تحف تحایا یا تقدیس و تمجید ثناء بارگاه احدیت مالک الملکی که نطاق نطق و بیان از احاطت بحضر حصر فواید و نعم او قاصر آید؛ **انجام:** سورة الناس الناس بامالة سین تمت بالخیر و السعادت و الصحة و السلامة و العافیة و الرحمة و البرکة.

ترجمه‌ای است از قصیده حرز الامانی و وجه التهانی قاسم بن فیره شاطبی در علم قرائت قرآن کریم، که به کتابخانه امیر فارس تقدیم شده است؛ خط: نسخ، کا: فرج الله بن بوداق بن شاه منصور فراهانی قمی، تا: سه‌شنبه ۲۰ ذیحجه ۱۰۰۶ق؛ مصحح، محشی، در اول نسخه کلمه «کبیکج» درج شده و توضیح داده که در پشت هر کتابی این کلمه نوشته شود هیچ جانوری آن را نخورد، چند فایده تجویدی از جمله ۵۷ مسأله که در قرائت سوره فاتحه باید رعایت شود؛ تملک: فرج الله در نجف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۴]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۴۸

آغاز: بدات ببسم الله ... آغاز کردم به کلمه بسم الله در این جمع الاول به فیض الاخر خدای بزرگوار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۶۵گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۲۷]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۴۲/۱

آغاز: و عترته ثم الصحابة ثم ... یعنی و هم چنین رحمت کناد خدای تعالی بر اهل بیت او بعد از ایشان بر متابعت کنندگان؛ **انجام:** سامضی علی شرطی ... و محروم نگردد هیچ بزرگواری ... و او را کافی مهمات خویش گرداند و بگوید حسبی الله و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۷گ (۱-۵۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۷]

● حرز امیرالمؤمنین / دعا / عربی

herz-e amīr-al-mo’menīn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۶۳/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱ص (۷۰پ) [ف: ۶ - ۲۵۱]

● حرز الایمان / فلسفه / عربی

ḥirz-ul īmān

جونپوری، محمود بن محمد، - ۱۰۶۲ قمری

jonpūrī, mahmūd ebn-e mohammad (- 1652)

مراتب توحید و قیومیت حق را بر ذات به طور فلسفی در چهار «فصل» با عنوان «تأصیل، تفصیل، حسم، ختم» اثبات می‌کند و صوفیان را زنادقه می‌نامد و به گفته‌های آنها خصوصاً آنچه در رساله «التسویة» آمده است پاسخ می‌گوید.

آغاز: قال مخدومنا و مولانا.. نشهد أن لا اله الا الله وحده لا شریک له و نشهد أن محمداً عبده و رسوله ...

انجام: بل علیک و علی الاجتهاد فی استحداث قطرة اخری و تحصیل حالة علیا و الله الموفق للسداد و منه امل الرشاد.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۰/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: رکن الدین بن عبدالله، تا: ۱۴ شعبان ۱۱۴۳ق (سال سیزدهم جلوس محمد شاه)، جا: جهان آباد هند؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰گ (۸۵پ-۱۰۴ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۱۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۹۹/۵

آغاز: هائمین فی تیه الجدال و ان فتشت عن المدعین للنهایة فی الولایة؛ **انجام:** برابر

در فهرست با عنوان «کتابی در عرفان» و ناشناس آمده ولی انجام آن با این رساله هماهنگ است؛خط:نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۹ص (۲۹ — ۳۸)، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۱۲۲]

● حرز البحر / دعا / عربی

ḥirz-ul baḥr

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۴۳/۵

آغاز: یا علی، یا عظیم، یا حکیم.یاعلیم،انت ربی وعلمک حسبی، فنعم الرب ربی ونعم الحسب حسبی. تنصر من یشاء وانت العزیز الرحیم؛ **انجام:** سبع مرات بسم الله الذی لایضر مع اسمئه شی فی الارض ولافی السماء وهو السمیع العلیم ثلث مرات تمت

بی‌کا، تا: ۲۷ ذیحجه ۱۳۰۴ق؛ ۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۴]

● حرز بنی عباس / دعا / عربی

herz-e banī-‘abbās

اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه:۱/۲۲

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: چهار بغل، ۲گ (۹۵پ-۹۶)، اندازه: ۱۳×۱۵سم [نشریه: ۵ - ۱۳۳]

● حرز پیغمبر(ص) / دعا / عربی

herz-e peyqambar

که جبرئیل آن را آموخت.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۰۳/۷

انجام: قد تم فی یوم الثلثا وقت العصر من شهر جمادی الاخر سنه ۱۲۲۵ فی منزل و رباط بین مسیب و کاظمین علیهما السلم فی فصل الشتاء

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه جمادی الثانی ۱۲۲۵ق، جا: منزل و رباط بین مسیب و کاظمین؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نیلی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۹۷پ–۹۸پ)، ۱۲–۸ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۳×۱۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۳]

● حرز التعويذ / علوم غریبه / عربی

ḥirz-ut taʻwīḏ

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۱/۸

حاکم فاطمی (صلاح الدین ایوبی آن را در خزانه خلیفه‌ای یافته است)؛ خط: نستعلیق، کا: اسمعیل نوری، تا: صفر ۱۲۶۹ق [نشریه: ۲ – ۱۰۱]

● حرز تفنگ و حرز شمشیر / دعا / عربی – فارسی

herz-e tofang va šamšīr

با آداب خواندن و نوشتن و نگاهداشتن آن.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۱۰۲

انجام: انجامه: چون اجازه شرطست فقیر کاتب حروف مقیم کاشانی صاحب خود و مجموعه را یعی سید حسیب نسیب صاحب افضایل و الفواضل مخدذوم الأماجد و الاماثل المستغنی عن التوصیف میرزا محمد ابراهیم الرضوی حفظه الله عن المکاره امید که این ذات کامل الصفات بی مثال را حق سبحانه و تعالی قرنها بسیار برای زیب روزگار باقی دارد. در نوشتن این دو حرز اجازه داده که بشرایط مسطوره مینوشته باشند و در تضییع این دو صفحه فقیر را تعییر ننمایند چه این فقیر امتثال امر مطاع نموده و المأمور معذور قول مشهور در بلده برهانپور در اواخر رجب سال هزار و هفتاد و دو مرقوم کردید. سنه ۱۰۷۲ هجریه.

خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: مقیم کاشانی، تا: اواخر رجب ۱۰۷۲ق، جا: برهانپور؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۳ر)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۸۷]

● الحرز الثمين للحصن الحصين / دعا / عربی

al-ḥirz-uṯ ṯamīn li-l-ḥiṣn-il ḥaṣīn

قاری هروی، علی بن سلطان محمد، – ۱۰۱۴ قمری

qārī heravī, ʻalī ebn-e soltān mohammad (- 1606)

وابسته به: الحصن الحصين من كلام سيد المرسلين؛ ابن جزری، محمد بن محمد (۷۵۱–۸۳۳)

تاریخ تألیف: ۱۰۰۸ق؛ محل تألیف: مکه

کتاب «الحصن الحصین»، مجموعه ادعیه و اوراد و اذکاری است که در احادیث و آثار آمده است. این کتاب شرحی است مزجی بر آن کتاب و مشتمل بر مقدمه‌ای در فضیلت و آداب و اجابت دعا و ذکر و بیان اسماء الحسنی و اعمال و اذکارصبح تا شام ... و در خاتمه فضیلت صلوات و سلام بر پیامبر مکرم (ص).

آغاز: بسمله الحمدلله الذی جعل ذکره حصنا حصیناً من کل باب و دعاؤه حرزا اميناً للثواب والصلاة والسلام على من ذكره مستطاب ودعاؤه مستجاب ...

انجام: وكذلك اجزت اهل عصری وتحقیق الاجازة وانواعها بینتها فی شرحی لشرح النخبة والحمدلله اولاً وآخراً وظاهراً وباطناً.

چاپ: مکه، ۱۳۰۴ق.

[کشف الظنون ۶۶۹/۱ و ۶۵۰/۱؛ معجم المطبوعات ۱۷۹۲/۲؛ قاهره، فؤاد سید ۷۸/۱؛ دار صدام ص۱۲۸و ۱۲۹و ۱۳۰]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله ان الله علی کل شیء قدیر خص منه لکمالات ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف گالینگور، ۶۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۴۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی، با نشان «بلغ» مقابله گردیده؛ تملک: جمال الدین احمد به سال ۱۲۶۶ق؛ مهر: «محمد عبدالرزاق» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع قهوه‌ای، ۲۳۲گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۲۳)، اندازه: ۲۰/۵×۳۲سم [ف: ۳۵ – ۴۹۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۲۱

آغاز:برابر؛ **انجام:** ... و قالاو حالا حال حیاته و وقت مماته ممداً و معیناً و یرحم الله عبداً قال آمیناً.

خط: نسخ، کا: حاج یوسف بن حاج حسین بن حاج علی بن مصطفی بن عثمان بن سلمان دمشقی خلوتی حنفی، تا: جمعه ۴ ربیع الاول ۱۱۱۷ق؛ تملک سید محمد سعید به تاریخ ۱۳۰۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۱گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۵– ۳۷۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی سید الخلق و فی نسخه و اشرفهم محمد و علی آله و صحبه و سلامه ای و سلام الله تعالی کذلک علیه و علیهم.

خط: نسخ، کا: عمر بن محمد بن شعبان، تا: ۱۱۳۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳۲۱گ، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۷ – ۲۴۸]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۷۶-۱۹/۱۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن عثمان قونوی، تا: ۲۳ جمادی الاول ۱۱۳۳ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ تملک: علی بن مصطفی ابن ولی الدین به تاریخ ۱۱۳۳؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۳۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۱۶۱۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** محمد و علی آله و صحبه و سلامه ای و سلام الله تعالی کذلک علیه و علیهم انتهی.

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن عبدالله به امر سید علی قادری حنفی بند نیجی، تا: یک‌شنبه ۱۷ محرم ۱۱۸۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۳۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۵/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۸۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۹

آغاز: برابر

خط:نسخ،کا:حسام الدین کشمیری، تا: جمعه ۱۱ ذیقعده ۱۱۹۹ق، برای محمد معصوم؛ مجدول مرصع مذهب محرر؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۳۵۹گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۴۳۴]

۸. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۱۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقول سمع بالتشدید ای بلغ و هو خبر معناه الامر ای لیبلغ سامع بحمدالله، قال المصنف بتشدید المیم المفتوحة کذا اضبطه القاضی عیاض ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در حاشیه قرار دارد؛ ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۰۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۹۸

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● حرز جان / اخلاق / فارسی

herz-e jān

محمد عبدالله، ۱۹۰۵ - ۱۹۸۲ میلادی

mohammad ‘abd-ol-lāh (1905 - 1982)

تاریخ تألیف: ۱۲۶۰ق

رساله‌ای است کوتاه در احوال زیرکی عقل و حسن اخلاق و زهد نبوی، در سه «فصل».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۶۵/۶

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین ... اما بعد میگوید بنده درگاه اله ... برای فواید خلق الله رساله موسوم..؛ **انجام:** هر که شد در راه حق ثابت قدم ×× هست دنیا پیش چشمش کالعدم

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا، جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۳ص (۳۱-۴۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۴۵ - ۴۶]

● حرز جواد (ع) / دعا / فارسی

herz-e javād

شوشتری، رضی الدین محمد، ق۱۲ قمری

šoštarī, razī-od-dīn mohammad (- 18c)

اهدا به: شاه سلطان حسین

در بیان آداب حرز امام جواد (ع) با دیباچه ای به نام شاه سلطان حسین صفوی و مشتمل بر بیان سند این حرز به نقل از مهج الدعوات. در الذریعه این رساله به پدر او بهاء الدین محمد تستری نسبت داده شده است.

[الذریعه ۱۷/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۹۴/۳

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: شاه سلطان حسین صفوی؛ واقف: آقا جمال خوانساری، ۱۱۱۳؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرد، ۵۲ص (۵۹-۱۱۰)، ۹ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۴ - ۳۵۲۴]

● حرز جواد الائمة (علیه السلام) / دعا / عربی

ḥirz-u jawād-il a’imma

حرز معروفی از حضرت جواد الائمه محمد بن علی بن موسی بن جعفر است که خداوند به‌وسیله آن حرز حضرت را از حمله و ضربات شمشیر مأمون در امان داشت. ماجرای این واقعه را حکیمه خاتون دختر حضرت از زبان ام الفضل دختر مأمون روایت می‌کند.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۴۶۹

آغاز: بسمله. قال الشیخ علی بن عبدالصمد حدثنا الشیخ الفقیه ابوجعفر محمد بن الحسن ... بسم الله الرحمن الرحیم الحمدالله رب العالمین ... الم تر ان الله مسخر لکم ما فی الارض؛ **انجام:** و اسئلک النجات یوم ینفخ فی الصور انتهی ما اردت استنساخه من مهج الدعوات للسید الجلیل علی بن طاوس قدس سره فی طهران سنه ۱۲۹۷

خط: نسخ، کا: محمد علی بن سید مرتضی، تا: ۱۲۹۷ق؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی ماشینی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۵۰]

● حرز جواد (ع) / دعا / عربی

herz-e javād

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۱۵

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** العلی العظیم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۲۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۷۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از آزیتا عالی [رایانه]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۸۶/۴

با سند روایت و دستور آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای، ۲۰ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۰۲]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۸۰

آغاز: هذا حرز جواد التقی علیه السلام - بسمله- الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** ۶ – ۵ – سه – ۱– ج ۱۰
این جزوه شامل دعای حرز جواد است که به امام محمد تقی (ع) منسوب میباشد. در پایان آن اشکالی از رمل و فصلی در سعد و نحس اشکال ذکر گردیده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱ – ۱۸۰]

● حرز الجواد و ذخر المرتاد فی ملخص الفرق بین أهل العلم و أمة الإجتهاد / اصول فقه / عربی

ḥirz-ul jawād wa ḏuxr-ul murtād fī mulaxxaṣ-il farq bayn-a ahl-il ʻilm wa ummat-il ijtihād

استرآبادی، محمد امین بن محمد شریف، -۱۰۳۳قمری
estarābādī, mohammad amīn ebn-e mohammad šarīf (-1624)

مؤلف که از سرکردگان و بزرگان اخباریین است و درگیری بسیاری با اصولیین عصر خود داشت رساله حاضر را در رد مجتهدین و اصولیین و اثبات اخباریگری نگاشته است. این کتاب به نام سید جواد بن سید محمد زینی تألیف شده است. در فهرست از محمد بن عبدالنبی اخباری دانسته ولی نسخه عکسی آن مؤلف را محمد امین استرآبادی دانسته است.
آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی بعد فهذا حرز الجواد و ذخر المرتاد فی ملخص الفرق بین اهل العلم واُمة الاجتهاد سبق بابرازه علی لسان الداعی الی شرعة الارشاد تذکرة للشریف ...
انجام: قل رب زدنی علما و کما اثبت المفید و المرتضی و شیخ الطائفة من امتناع حصول الظن فی الشرعیات فی کتبهم الکلامیة و الاصولیة ... و کن من الشاکرین و قل الحمدلله رب العالمین.

آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۳۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: غلامرضا بن محمدعلی آرانی کاشانی، تا: ۱۲۲۸ق؛ فواید اصولی و متفرقه توسط کاتب فاضل بعد از این رساله آمده؛ جلد: گالینگور قرمز، ۸ص (۵۸–۶۵)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: - ۵۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۲/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا[عکسی ف: ۱ - ۳۰۱]

● حرز جواد و سید الشهدا (ع) / دعا / عربی

herz-e javād va seyyed-o-š-šohadā

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۹۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد هادی معرفت [رایانه]

● حرز چهارده معصوم (ع) / دعا / عربی

herz-e čahārdah maʻsūm

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۶۶
آغاز: بسمله، بسم الله استرعیک؛ **انجام:** فالله خیر حافظا و هو ارحم الراحمین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۲۱]

● الحرز الحارز / دعا / عربی

al-ḥirz-ul ḥāriz

میرداماد، محمد باقر بن محمد، – ۱۰۴۱ ؟ قمری
mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

حرزی است که میر داماد از طریق مشایخ خودش آن را روایت کرده است. در پایان آن از خود او یاد شده است.
آغاز: بسمله. و الاعتصام بالعلی العظیم ... حرز حارز رویته فیما رویته بطرقی و اسانیدی عن مشیختی و مشایخی و سلافی و اسلافی ... اودعت نفسی و اهلی و مالی و ولدی و من معی و ما معی فی ارض محمد سقفها و علی بابها و فاطمة و الحسن ... و الحجة المنتظر حیطانها و الملائکه حراسها و الله محیط بها

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۴۴
نوشته شده با یک واسطه از خط میر محمدباقر داماد؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: شاهرضا، تا: ربیع الثانی ۱۰۸۵ق، جا: مکه مکرمه؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۴پ)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۸۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۳۷/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی لوح محفوظ
خط: نسخ، کا: ابوالفتح گیلانی، تا: قرن ۱۱؛ در پایان از خود او [میرداماد] یادشده است و در آن روایت دوم او از علی بن ابی الحسن عاملی در ۹۸۸ در سناباد طوس همین حرز را آمده است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۴۶۳پ–۴۶۴پ)، ۱۲سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۸ – ۴۳۴]

۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳۱۷/۴
آغاز: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: جلال الدین محمد مازندرانی، تا: شعبان ۱۱۳۲ق؛ مهر «احمد بن علی محمد»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ – ۳۸۰]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۹۶/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هی موتة بالنسبة الیها. کتب بیمناه احوج المربوبین الی ربه الغنی محمد باقر الداماد الحسینی. ختم الله له بالحسنی و هذا منقول من خطه الشریف (رح).
خط: نسخ خوش، کا: علی اکبر فیض بن آقا میرزا محمد، تا:

۱۲۹۷ق؛از روی دستنویس نگارنده؛۳گ(۳۴پ-۳۶ر)[ف:۲- ۱۲۲]
۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۶/۵
مورخ ۹۸۸؛ بی کا، بی تا [ف: ۳ - ۲۶]

● حرز حضرت جواد الائمه (ع) / دعا / عربی

ḥirz-u ḥaḍrat-i jawād-il a'imma

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۳۹
آغاز: هذا حرز حضرت جواد سوره فاتحة الکتاب؛ **انجام:** العلی العظیم الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ خفی، بی کا، بی تا [رایانه]

● حرز حضرت محمد (ع) / دعا / عربی

herz-e hazrat-e mohammad

اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه:۱/۷
خط: نسخ جلی، بی کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: چهار بغل، ۲گ (۴۲ر-۴۳)، اندازه: ۱۳×۱۵سم [نشریه: ۵ - ۱۳۲]

● حرز الحکماء / دعا / عربی

ḥirz-ul ḥukamā'

دعایی است که به طریق حروف ابجد و رمز ساخته شده و ادعا شده در تسخیرات و رواعی حاجات موثر است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۰۴/۷-۱۱/۲۰۴
آغاز: بسمله یا الله یا هو یا من هو یا من هوهو یا من هوهو هو انت یا من انت هو یا من هو انت الله الذی لا اله الا هو؛ **انجام:** القیوم الذی لاینام ولایموت ابدا سبوح قدوس ربنا ورب الملائکة والروح آمین آمین آمین
خط: ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۶۱۸]

● حرز الحواس من وسواس الخناس / کلام و اعتقادات / عربی

ḥirz-ul ḥawās min waswās-il xannās

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری
axbārī, mohammad ebn-e 'abd-on-nabī (1765 - 1817)

حرز الحواس که در آن از سه مسئله طینت و اختیار و جدایی‌های میان محدث و اصولی که به بیست و دو می‌رسد گفتگو گردید. در آن سخنی درباره محدث و اصولی از رساله فارسی مجلسی آورده شد و از هدایه حسین بن شهاب الدین عاملی.
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین. والسلام علی عباده الذین اصطفی. اما بعد فیقول ... ابواحمد محمد بن عبدالنبی بن عبدالصائغ ... انه ورد امر السید ... محمد رضا بن شبر الی قنه الجانی ان یکتب مسئلة الطینة و الاختیار و الفرق بین اهل الاصول و الاخبار ... فبادر الی الامتثال ... و سمی الرسالة بحرز الحواس من وساوس الخناس
انجام: فان بین کل فریقین منهم اختلافا فی بعض الجزئیات مذکور فی محله. انتهی کلامه رفع مقامه.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۱۵/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱۱گ (۷۰ر-۸۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۱۳]
۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۰۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۱ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۲۲گ، ۱۶ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف:۲-۲۴۲]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۲۳/۴
آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی ... انه ورد امر السید الجلیل و المولی النبیل سلالة صفوة الخلیل؛ **انجام:** و الاخبار یون لا یجیزون ذلک الا فیما دل علیه کلام اهل العصمة
خط: نسخ، کا: یاد علی بن ممتاز علی حسنی باره ای، تا: چهارشنبه ۱۰ رجب ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۴۶ر-۶۷پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۷ - ۱۹۳]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۱۷/۲
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد جعفر انصاری، تا: ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۳۸ر-۵۳ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۴]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۴۴/۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۱۰۳ر-۱۲۱ر)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۸ - ۲۴۱]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۲/۱
آغاز و انجام: برابر؛ من آخر ذلک الکتاب سرقت وریقات قلیلة من نسخة الاصل
خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۳گ (۱پ-۱۳ر)، ۱۷سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۸۳]

● حرز دافع و سیف قاطع للمحبة و الجاه و الکرامة / دعا / عربی

ḥirz-un dāfi' wa sayf-un qāṭi' li-l-maḥabba wa-l jāh wa-l karāma

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۹/۱۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص(۳۱۶-۳۱۷)، ۲۳ سطر [ف: ۳۶ - ۹۴]

● **حرز رصین = ترجمه حصن حصین** / دعا / فارسی
herz-e rasīn = t.-ye hesn-e hasīn
فخرالدین محب الله
faxr-od-dīn moheb-o-llāh

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۶۳
آغاز: الحمد لله الذی بعزته و جلاله تتم الصالحات و بذکره یتحصن المرء بحصن الحصین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۱۶۲]

● **حرز رصین = ترجمه حصن حصین** / دعا / فارسی
herz-e rasīn = t.-ye hesn-e hasīn
وابسته به: الحصن الحصین من کلام سید المرسلین؛ ابن جزری، محمد بن محمد (۷۵۱-۸۳۳ق)
ترجمه و شرحی است بر کتاب «الحصن الحصین» شمس الدین محمد جزری. در این شرح و ترجمه از شروح دیگران استفاده شده و مخصوصاً به گفته‌های ابوالمجد شیخ عبدالحق (ق۱۱) توجه کامل داشته است و آنچه از استعداد مترجم ترشح نموده بروی افزوده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۵
آغاز: الحمدلله مجیب دعوات المضطرین و کاشف الضر عن المکروبین و الصلاة و السلام علی داعی الخلق الی الحق؛ **انجام:** و همچنین اجازت دادم باین کتاب و غیر آن که روایت کنند از من؛ و الحمدلله وحده اولا و آخراً ...
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۹ ربیع الثانی ۱۲۲۶ق، جا: کشمیر، به دستور قطب الدین خان برکی کشمیری؛ مجدول، دارای لوح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۴۰۱]

● **حرز رمضان** / دعا / عربی
herz-e ramazān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۲۳
منقول از شیخ بهائی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۴۷۹) [مختصر ف: ۳۰۹]

● **حرز سلیمانی = شرح دعای جوشن صغیر** / شرح دعا / فارسی
herz-e soleymānī = š.-e do‘ā-ye jowšan saqīr
حسینی قزوینی، محمد مؤمن، ق۱۲ قمری
hoseynī qazvīnī, mohammad mo’men (- 18c)

وابسته به: دعاء جوشن صغیر
شرحی است بر دعای جوشن صغیر؛ مؤلف این دعا را برای شاه سلیمان صفوی ترجمه و فقرات مشکل آن را شرح داده و آن را به استاد خود آقا حسنا تقدیم نموده است. مؤلف خود را محمد مؤمن حسینی و مدرس در قزوین معرفی می‌کند احتمالاً همان است که در طبقات اعلام الشیعه (الکواکب المنتشره فی القرن الثانی بعد العشرة» ص ۷۵۱) ذکر شده است.
آغاز: بسمله. جوشن هیکل بقاء نعمت هر صغیر و کبیر و حرز مار عزی نما و برکت هر برنا و پیر حمد و سپاس پادشاهی است که در گاه اجابت دستگاه دعایش بجهت مظلومان بی پناه درگاه و بی گاه باز است
انجام: ای مهربانتر مهربانان بدرستیکه تو بر هر چیز توانایی درود کناد الله تعالی بر محمد و آل محمد.
[مکتبة امیرالمؤمنین ۴۴۲/۲ و ۲۲۲/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۹۷/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۷۵/۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [د.ث. مجلس]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۷۵/۲
آغاز: که ادای ثنا و شکر منعم و مقابله اکرام به سپاس و ستایش مکرم امری است واجب و لازم؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ و ترجمه نستعلیق، کا: سید محمد علی حسینی، تا: جمعه ۲ ذیحجه ۱۱۲۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، رکابه‌دار، برگ‌های نسخه جابجا شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ (۴ر-۶۲پ)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۲۳۵]
۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۱۹/۲
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف در فهرست «ملا محمد صالح خلخالی» ذکر شده است، ولی کتاب فوق با همین آغاز در فهرست مجلس ۳۷۴/۳۵ به حسینی قزوینی، محمد مومن نسبت داده شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن احمد رشتی، تا: ۱۲۵۰ق؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن، ۱۴ سطر، قطع: جیبی [ف: ۵ - ۱۳۹]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۱۸/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر مذهب مرصع؛ جلد: تیماج سوخت، ۲۰ص (۴۰۹-۴۲۸)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۳۵ - ۳۷۴]

● **حرز کامل** / دعا / عربی
herz-e kāmel

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۰/۱
آغاز: بسمله. الله اکبر اکبر الله اکبر و اعلی و اجل و اعظم مما

اخاف و احذر استجیر بالله عز جارالله و جل ثنا الله؛
نسخه اصل: گویا در نزد سید محمد جواد مرعشی شوشتری؛ بی‌کا، بی‌تا [عکسی ف: ۳ - ۱۸۰]

● **حرز کامل لعلی بن حسین بن علی** / دعا / عربی
ḥirz-un kāmil li-'alī ibn-i ḥusayn ibn-i 'alī

اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه:۱/۱۰
خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: چهار بغل، ۷گ (۴۶پ-۵۲)، اندازه: ۱۳×۱۵سم [نشریه: ۵ - ۱۳۳]

● **حرز کنیز مأمون** / دعا / عربی
herz-e kanīz-e ma'mūn

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۳۶/۴
آغاز: بسمله قال الشیخ الاجل جمال الدین یوسف الدلامی،ره، روی عن شیخ نور الدین الاصفهانی فی ایام خلافة المأمون
بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با گالینگور آبی، ۱۰ص (۷۵-۸۴)، ۱۷سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۷۷۲]

● **حرز للمسافر و للمتحیر** / دعا، حدیث / عربی
ḥirz-un li-l-musāfir wa li-l-mutiḥayyir

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۱۵
و روایاتی از عایشه و ابی درداء و ابن زبیر و ابن عباس و ابی امامه؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ [ف: ۵ - ۱۰۷]

● **حرز الملوک** / علوم غریبه / فارسی
herz-ol molūk

تهرانی، عبدالصمد بن عبدالکریم، ق۱۳ قمری
tehrānī, 'abd-os-samad ebn-e 'abd-ol-karīm (- 19c)
اهدا به: فتح علی شاه قاجار (۱۲۱۱-۱۲۵۰ق)
در یک «مقدمه» در دوازده «فائده» و یک «مطلب» در بیست و چهار فصل و یک خاتمه در برخی ختم‌ها به فارسی ساخته است.
[فهرستواره منزوی ۲۹۷/۷]

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۹۱/۴-۶۲۷۱
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۴ جمادی الاول ۱۲۳۴ق؛ با سرلوح؛ واقف: محمد باقر حسینی متولی باشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۲۲گ، ۱۲ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: - ۱۱۱]

● **حرز من کل هم و غم** / دعا / عربی
ḥirz-un min kull-i hamm wa ġamm

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۲۸
کا: شمس الدین محمد بن حسن جباعی، تا: قرن ۹ [ف: ۵ - ۱۰۸]

● **حرز النجاة فی نظم الواجبات = واجبات منظوم = مالابد منه فی مذهب الامامیة** / فقه، شعر / فارسی
herz-on nejāt fī nazm-el vājebāt = vājebāt-e manzūm = mā-lā-budda min-h fī mazhab-el emāmīye

سلیمی، حسن بن سلیمان، - ۸۵۴ قمری
salīmī, hasan ebn-e soleymān (- 1451)
منظومه‌ای است فقهی در بیان برخی فروع دین. در ابتدای آن ناظم به اختصار اصل‌های توحید و نبوت و امامت از اصول دین را در ابیاتی توضیح می‌دهد و هشت اصل از اصول ایمان را می‌شمارد در الذریعه عدد ابیات این منظومه دویست بیت به همراه مقدمه ای منثور ذکر شده است. این کتاب در الذریعه به نام «ما لابد فی مذهب الامامیه» و «حرز النجاة فی نظم الواجبات» و در فهرست مجلس با نام «منظومه در اصول و فروع» و در نسخه‌ای با نام «واجبات» معرفی شده است.
آغاز: دیباچه: بسمله الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین ... جمعی از دوستان که طالبان رسایل دینی بودند التماس نمودند ... متن: تبارک خالق بیچون ربنا الاعلی ×حکیم و عالم و عادل قدیم و فرد و بی همتا / سخن از واجبات آمد بنام حق ادا کردن ×که نام ذات پاک اوست مقصود همه اشیا
انجام: طواف کعبه داریم آرزو لیک× بدین طاعت نداریم استطاعت / همین حب نبی داریم و آلش× کز ایشان است امید شفاعت/ بدین شادیم و خرم چون سلیمی ×× به فقر و عافیت کرده قناعت
چاپ: ضمن دیوان سلیمی تونی، تهران، انتشارات کتابخانه مجلس، با تحقیق سید عباس رستاخیز، ۱۳۹۰ش، صص ۳۲۹-۳۴۴
[فهرستواره منزوی ۲۶۸/۹]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۷۱۳۶
خط: نسخ، کا: احمد، تا: ۸۷۷ق [الفبائی ف: ۲۲۱]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۴۰
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف در این نسخه ذکر نشده و با توجه به آغاز نسخه مرعشی (۲۴: ۹۴) مستند گردید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۱۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۸گ (۱۴۷پ-۱۵۴پ)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۲۰۰۰]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ملک حسین بن نظام الملک، تا: ۹۵۸ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹گ (۹۶پ-۱۰۴)،

۱۴سطر (۱۲×۷/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [رایانه]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** آدمی پیر چوشد حرص جوان میگردد ×× خواب در وقت سحر گاه گران میگردد

خط: شکسته نستعلیق، کا: کلب محمد احمد حسینی، تا: ۱۱۲۰ق؛ ۷گ (۱ر-۷پ) [ف: ۱۵ - ۳۰۳]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۰۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۹گ (۹۴پ-۱۰۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۴- ۹۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۲۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** انتم و کم شما وذا این مرد انت تو انت زن ولی شها ...

خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** در سی ششش یک شتر ماده دو سال در سه شده واجب بوده ای مرد نکو حال سه رساله و در چار شده و ان چهل و شش کو ماده بود باید ادا کردن از ان مال (گ ۲۴پ)

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ از گ۱ تا ۱۱ سه غزل به زبان ترکی نوشته شده و در گ ۱۱پ و ۱۲ اشعاری با عنوان «مناجات حضرت موسی به درگاه قاضی حاجات» از عطار؛ کاغذ: فرنگی نخودی و الوان نامرغوب، جلد: مقوایی رویه کاغذ قهوه‌ای، ۱۳گ (۱۲پ-۲۴)، ۱۸-۱۲ سطر (۸/۵×۱۳ و ۹/۸×۱۴)، اندازه: ۱۱/۹×۱۹/۳سم [رایانه]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۳۶/۱

آغاز و انجام: برابر

با مقدمه منثور؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن علاء الدین درزی مازندرانی، تا: ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی [ف: ۱۰-۱۵۱۰]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳/۸۶۱۶-۵۸/۶۶

آغاز: بسمله حمد بیحد وثناء بی عدد بر حضرت احدیرا سزاست که هریک از آحاد موجودات

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳گ (۱۶۲-۱۶۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۶۱۸]

۱۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۵۳/۵

آغاز و انجام: برابر

با مقدمه منثور؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۹۰]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۴/۲

آغاز: برابر

با مقدمه منثور؛ بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۳ص (۲۱-۳۳)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۴۷۲]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** طواف کعبه داریم آرزو لیک ×× بدین طاعت نداریم استطاعت / همین حب نبی داریم و آلش ×× کز ایشان است امید شفاعت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۶ص (۳۰-۳۵)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۵ - ۲۳۸]

● حرز وبا / دعا / عربی

herz-e vabā

به روایت از علی بن ابی طالب، با توضیحی درباره تارخچه حرز و وقوع شیوع وبا در بلاد کاشغر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، ۱ص (۹) [مختصر ف: ۳۰۹]

● حرز و تعوید / علوم غریبه / فارسی

herz va ta‘vīz

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۲۹۵) [مختصر ف: ۲۶۰]

● حرز و دعا / دعا / عربی - فارسی

herz va do‘ā

مجموعه پنج حرز و دعا.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۳۸/۷

آغاز: بسمله. شهد الله لا اله الا هو و الملائکة و الوا العلم قائما بالقسط لا اله الا هو العزیز الحکیم؛ **انجام:** و ان یستخفی بک اللهم الیک النجات اللهم الیک النجات اللهم الیک النجات.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۵گ (۹۲پ- ۱۰۶ر)، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴۷/۱ - ۵۵]

● حرز و دعاء جعفر صادق رضی الله عنه / دعا

herz va do‘ā’-e ja‘far-e sādeq razī-yol lāh ‘an-h

اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه:۱/۲۷

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: چهار بغل، ۳گ (۱۱۷-۱۱۹پ)، اندازه: ۱۳×۱۵سم [نشریه: ۵ - ۱۳۴]

● حرزها و طلسمها / گوناگون / فارسی و عربی

herz-hā va telesm-hā

مجموعه‌ای است متنوع در انواع حرزها و طلسمات در دفع آفات و بلیات دنیوی و بیان خواص اعداد و بعضی از اشیاء، سعد و نحس ایام و نسخه‌هایی پزشکی. در ضمن مجموعه، اشعاری نیز درباره کیفیت ساختن رنگ و رنگ‌آمیزی و ساختن قلم و صفات آن مندرج است، بدین مطلع: شود چون شوق نقاشیت غالب ×× قلم بستن بود اصل مطالب. و نیز: شوی گر رنگ و روغن را طلبکار ×× ترا پاکیزگی [باشد] به ناچار. کتابت این اشعار در ماه صفر ۱۲۹۲ پایان یافته است. از جمله مطالب دیگر در آن می‌توان به رساله‌ای از ابوحامد غزالی در باب صفات الحروف و رساله‌ای در اسماء الحسنی و خواص آن اشاره کرد با این سرآغاز: «در خواص اسماء حسنی وارد است که هر کس ده جمعه جمعه و هزار بار بگوید الغنی الغنی در این مدت حیوانی نخورد خداوند او را غنی مطلق گرداند» .

قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۰۰
آغاز: قال الشیخ الامام العارف ... أما بعد حمدالله و تعالی علی [ما] هو أهله ... ان اذکر اقلام الثلاثة و هی داخلة
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ رساله غزالی نیز به تاریخ روز یک‌شنبه از صفر ۱۲۸۷ کتابت شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۸۰]

← حرز الیمانی ⟵ شرایط خواندن دعای سیفی
← الحرز الیمانی ⟵ دعاء السیفی

● **الحرز الیمانی (با ترجمه)** / دعا / عربی - فارسی
al-ḥirz-ul yamānī (bā t.)

دعای معروف حرز الیمانی است که توسط کاتب به فارسی نیز ترجمه شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۹۹/۳
آغاز: الحمدلله سامع الدعاء دافع البلاء والصلوة والسلام علی سیدالانبیاء واشرف اهل الارض ... وبعد بدان ایدک الله تعالی که از جمله شرایط حرز مبارک یمانی بعد تصحیح واجازه استاد ماهر واتصال؛ **انجام:** که پیش از دعوت فاتحة الکتاب ۲۱ بخواند ۴ ایاک نعبد وایاک نستعین پس از آن صدنوبت بخواند وافوض امری الی الله ان الله بصیر بالعباد وده بار صلوات فرستد بر محمد واله وبعد از آن اعتصامات را بخواند
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن علی، تا: رمضان ۱۲۷۳ق؛ ۲۳گ، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۴]

● **حرز یمانی = دعای سیفی** / دعا / فارسی و عربی
herz-e yamānī = do'ā-ye seyfī

دعایی است منقول از حضرت علی (ع) شامل وجه تسمیه آن، آداب آن و خواص آن، و متن دعا و دعای اعتصام سیفی و خاتم سیفی و دو نسخه بدل دیگر آن.

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۷
آغاز: بسمله بعد الحمد و الصلوة نموده می‌شود که حرز یمانی سیفی اعظم ادعیه مأثوره؛ **انجام:** خاتم سیفی ...
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، با کمند، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ، ۱۰ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۴۵]

● **حرز یمانی سیفی** / دعا / عربی
herz-e yamānī-ye seyfī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۶۹
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین، الرحمن الرحیم؛ **انجام:** بلا معین و لا ظهیر (هفت مرتبه)
خط: نستعلیق خفی، کا: جعفر زاهدی، بی‌تا [رایانه]

← الحرف ⟵ معنی الحرف

● **الحرف = کتاب الحرف** / علوم غریبه / عربی
al-ḥarf = k.-ul ḥarf

هرمس

hermes

رساله‌ای است در خواص حروف که آن را به ترتیب آورده و خواص هر یک را بیان نموده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۵۵/۴
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... و بعد فهذا کتاب الحرف و هو نظم الحکیم هرمس و هو یشتمل علی الحروف الأبجدیة؛ **انجام:** یعلق علی عنقها و تسقیها ماء الورد وتحمل الحجاب فإنها تبرئ بإذن الله تعالی و الله أعلم.
خط: نسخ، کا: حسن فرزند صدیق فرزند جحا فرزند محمد فرزند احمد فرزند جحا،گیلانی، تا: ۱۳۱۳ق؛ مصحح؛ دارای جداول رملی؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، ۳۹گ (۸۸-۱۲۶)، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۲۹ - ۵۴۵]

● **حرف غریب** / متفرقه / فارسی
harf-e qarīb

ملکم، ۱۲۴۹ - ۱۳۲۶ قمری

malkam (1834 - 1908)

نویسنده که به تمدن غربی آشنایی داشته و اوضاع ایران را مخالف اصول آن تمدن می‌بیند برای آشنا کردن صاحبان قدرت

به اصول تمدن غرب این رساله را تحریر کرده و چنانکه خود او می‌گوید: «مقصود از این کتابچه فقط ضبط بعضی از اصول است و بر هر یک از این اصول البته پانصد جلد کتاب نوشته‌اند و به هر یک از اصول است سال‌ها و قرن‌ها تجربه کرده‌اند کل علوم تدابیر فرنگستان راجع به تدابیر و تکمیل این اصول و از برای تقویت اجزای این اصول است». حاصل بحث نویسنده در این رساله طرحی برای ایجاد ضرابخانه جدید و پیدایی مجلس مقننه و تشکیلات پلیسی و فرهنگ جدید و مدارس تربیت کننده نسل آتی است. بیان این مطالب در آن روزها بسیار جالب توجه بوده است.

آغاز: در فرنگستان هیچ حرفی نیست که به نظر ما غریب نیاید، عموم مطالب این کتابچه از رسوم قدیم آسیا خیلی بعید و اغلب نقطه مقابل عقاید حالیه ما است

چاپ: در کلیات او، تبریز، ۱۳۲۵ش، و پس از آن چاپ شده

[فهرستواره منزوی ۴۳۰/۶]

۱. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۴۷/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** با تمام قدرت بجان دل در اجرای این اصول بکوشیم.

بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ رنگی، ۲۱ص(۱۳۸–۱۵۸)،۱۹سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۸۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۰۴/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۲۵۲]

۲. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۱۳/۲بخش یکم

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ازاین دقیقه بلا تأمل با تمام قدرت خود بجان و دل شب و روز در اجرای این اصول بکوشیم

خط: سبک هندی و نستعلیق، کا: مرتضی ابن مرحوم میرزا صادق، بی‌تا؛کاغذ:خارجی،۱۷گ(۲۷ر–۴۳ر)، اندازه: ۱۸×۳۳سم [ف: ۴۰]

● **حرف لریمزک مدافعه سی** / – فارسی

harf lerīmzek modāfe‘e sī

ترجمه عبدالله بطال از روسی (کنگره ترکیات باکو).

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۳–ف

نسخه اصل: از روسی (کنگره ترکیات باکو) چاپ سنگی منطبعه در ۱۹۲۶ (توزگ تاریخ قودومو کتب خانه سی ۳۹۹/۵۴۸۰)؛ بی‌کا، بی‌تا؛[فیلمها ف: ۲ – ۴]

● **الحرف و النقطة** / عرفان و تصوف / عربی

al-ḥarf wa-n nuqṭa

حموی، محمد بن مؤید، ۵۸۶ – ۶۴۹ ؟ قمری

hamavī, mohammad ebn-e mo’ayyed (1191 - 1252)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۵/۱–ف

نسخه اصل: پاریس P. S. 113 بلوشه ۱۴۹ (۹۹/۱)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۷]

← الحرفیة ← تحقیق معنی الحرف

● **حرفیة = الرسالة الحرفیة = رسالة فی تحقیق الحرف = معنی الحرف** / فلسفه / عربی

ḥarfīya = ar-r.-ul ḥarfīyya = r.-un fī taḥqīq-il ḥarf = ma‘ni-l ḥarf

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ – ۸۱۶ قمری

jorjānī, ‘alī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

رساله‌ای است بسیار دقیق در شرح حقیقه لحاظ آلی و استقلالی و فرق بین معنی حرفی و اسمی. سید شریف در این رساله از شرح بعض محققین بر مختصر و نیز از ایضاح ابن حاجب یاد کرده و تحقیق خود را با تعریفی که از ابن حاجب برای ضمیر نقل کرده مطابقت داده است.

آغاز: بسمله اعلم ان نسبة البصیره الی مدرکاتها کنسبة البصر الی محوساتها.

انجام: و ایراده الضمیر الدال علی ارادة الارتباط الذی یستحیل وجوده مع الایقاع.

چاپ: بیروت، مجلة المشرق، تحقیق لویس شیخو، مجلد ۲۲، العدد الاول، ۱۹۲۴م، ۷ص (۱۰–۱۶)

[برلین ش ۶۵۷۶ ؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۲۸/۲]

۱. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۵۴/۲

آغاز: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، کا: بایزید بن حاج علی جیلانی مجغلی، تا: اواخر ذیحجه ۸۵۳ق؛ افتادگی: انجام (دو برگ)؛ جلد: مقوا، ۲گ، ۶۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۱۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ به شیوه ترکی عثمانی، کا: سعدالله بن فضل الله بن محمد بن لطف الله سروی مفلح، تا: ۸۷۲ق، جا: بدلیس مدرسه حاج بیک؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۳۲۶–۳۳۱)، قطع: خشتی، [ف: ۱۹ – ۳۹۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۷۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۸۳ق، با حواشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۳گ (۱۳۱پ–۱۳۳ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ – ۲۳۶۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۶۴/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۰۷ق؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۱۳۹پ-۱۴۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۷ - ۱۵۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۳۶/۳

آغاز و انجام: برابر

فهرست نگار کتاب را نشناخته و به نام «نسبة البصرة الی مدرکاتها» ذکر کرده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی بن نظام الدین جیلی عقیلی، تا: ۹۲۲ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۱۳پ-۱۱۴پ)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۲۰۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۱۹/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: ابراهیم بن علی بن حاجی یوسف خانیساری، تا: ۹۲۴ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج زرد، ۶ص (۷۵-۸۰)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۴۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۸۸/۵

خط: نسخ، کا: نور الله حسینی، تا: ۹۴۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۹۵ر-۹۹ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۹۶]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۷۷/۱۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ عنابی، ۳گ (۱۱۲-۱۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۷۰]

۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷/۶

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد نسخه مجلس ج ۸۴۲/۲۳ تعیین شد؛ خط: نستعلیق،کا:حسینی،تا:۹۷۴ق،جا:کاشان؛ جلد: چرم نقشه‌دار، ۳گ (۳۵پ -۳۷ پ)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [مؤید: ۳ - ۵۳۴]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۳۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه ختائی، جلد: میشن سبز، ۱۶ سطر [ف: ۵ - ۱۴۱]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۹۹/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲گ (۷۹پ-۸۰پ) [ف: ۵-۱۷۸]

۱۲. خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه:ض۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن ابراهیم بن عیسی الوالی، تا: قرن ۱۰؛ ۳گ (۲۰۵-۲۰۷)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲ - ۱۰۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۶۷-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۸۵ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۴۲]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته آمیخته به نسخ، بی‌کا، تا: اواسط قرن ۱۱؛ مذیل است به رساله کوتاهی در سه صفحه مشتمل بر فقط بیان مقدمات هفت‌گانه‌ای که برای معرفت قوس قزح لازم است منقول از شرح ملخص از نجم الدین دبیران کاتبی (-۶۷۵) از مشاهیر علمای ریاضی و حکما در قرن هفتم هجری، آغاز رساله دوم: «بسمله، هذه مقدمات سبع یحتاج فی معرفة قوس قوزح (کذا) الی معرفتها المقدمة الاولی منها فی بیان الانفکاک»، انجام: «فهذه جملة محتاج الیها من المقدمات و براهینها مذکورة فی علم المناظر»؛ واقف: ملاموسی؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۸۳]

۱۵. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۳۷/۳۲

آغاز: برابر

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی، [نشریه: ۶ - ۶۹۴]

۱۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۵۲/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: ساجد بن ملاحاجی محمد سارش با مهر: «خاک کف پای محمد ساجد» (بادامی شکل)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۰۷-۱۱۲)، ۱۳ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۹۹]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۶۹/۶

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی، تا: ۱۰۸۴ق، جا: پتنه هند؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۸۹پ-۹۳)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۸ - ۶۳]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۲۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن حسن اردستانی، تا: ۱۰۸۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۶گ (۵۷پ-۶۲پ)، ۱۵سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم[ف: ۱۴ - ۱۳۲]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۵۲/۲

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد باقر یزدی، تا: سه‌شنبه از محرم ۱۰۹۰ق؛ تملک: صالح ابن عزالدین؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده احمد؟» (مستطیل)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳گ (۵۰پ-۵۲پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۴۱ - ۴۶]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۷۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی، این رساله در مجلات قبلی فهرست کتابخانه یک بار عنوان «الرساله الحرفیة» و بار دیگر به عنوان «معنی الحرف» آمده اما در آغاز و انجام این نسخه به عنوان «رسالة المآتیة» آمده؛ کاغذ: سمرقندی، ۳گ (۵-۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۲۸ - ۱۱۵]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ مذیل است به: الف:

کتاب المذکر و المؤنث از نفطویه، ب: قصیده نونیه امام جمال الدین ابوعمر و عثمان معروف به ابن حاجب (۵۷۰-۶۴۶) در دو صفحه در باب اسماء مؤنثه سماعیه (مشهور به القصیدة الموشحه) در ۲۳ بیت به بحر کامل به مطلع زیر: نفسی الفداء لسائل و افانی ×× بمسائل فاحت کغصن البان / اسماء تأنیث بغیر علامة ×× هی یافتی فی عرفهم ضربان؛ واقف: میرزا رضا نائینی؛ کاغذ: شکری، جلد: پارچه، ۶ص، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ - ۸۴]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۹۰/۴

خط: نستعلیق، کا: خواجه زاده کاتب محمد از نویسندگان دولت عثمانی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰ص (۲۱-۳۰)، ۱۳سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۵۰۱]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۰۹/۷

خط: نسخ، کا: عبد الباقی بن فضل الله، تا: ۱۱۰۴ق؛ محشی؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۱۳۳پ-۱۳۵ر)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۴]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۸۹/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۸۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۳گ (۱۷پ-۱۹ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۱×۲۲/۳سم [ف: ۵- ۱۷۷]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۹۰/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی از مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۳گ (۱پ-۳پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۷ - ۳۵۳]

۲۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۱/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۸ جمادی الثانی ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۵۰پ-۱۵۲پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۸]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۰/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد باقر کاشانی، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۳۲پ-۱۳۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۶۹]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۱۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای باعتبار متعلقه لاباعتبار فی نفسه انتهی کلامه فقد اتضح ان ذکر متعلق الحرف انما وجب ...

تنها یک صفحه آغاز این رساله است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی، ۱ص (۷۲پ)، ۲۲سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳/۳×۱۸سم [ف: ۱۸ - ۱۷]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۹۸/۲-۱۲/۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: شیخ محمد بن نظر علی بادکوبی، تا: ۱۳۱۵ق؛ ۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۱۰]

۳۰. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۳/۲ فیاض

آغاز: برابر

در فهرست با عنوان «نسبت بصیر به مدرکاتش» و ناشناس آمده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با رمز «ح م»، کاغذ سپاهانی؛ جلد: تیماج عنابی، ۳ص، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۷۷]

۳۱. همدان؛ سیرلو، حمید؛ شماره نسخه:۱۲/۲۰

آغاز: بسمله، الحمد لله ولی الحمد و الصلوة و السلام علی اشرف رسوله و عبد و بعد فهذه نزهة؛ **انجام:** برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۳۲ر-۱۳۴ر) [رشت و همدان: ف: ۱۷۱۳]

۳۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۰۵/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۵۰۸]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۶/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لالما قیل من ان الواضع اشترط فی دلالته علی معناه الآخر ... ذکر متعلقه.

بخشی است از رساله حرفیه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲ص (۹۷-۹۸)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۵۴۶]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نسبة غیر مستقله و طرفان صارت النسبه الیه لتعرف حالها کذلک ... نحوقایم یستفاد منه.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹ - ۵۹۸]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۴/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۱۳۴-۱۳۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲- ۲۲۳]

۳۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۵۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۴ر-۵ر)، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۸۳]

● **الحرفية** / نحو / عربی

al-ḥarfīya

مازندرانی، نصرالله بن ابو تراب، ق۱۴ قمری

Māzandarānī, nasr-ol-lāh ebn-e abū-torāb (- 20c)

رساله‌ای است در معانی حروف و فرق میان آن و معانی اسمیه که مؤلف آن را به درخواست جمعی از دوستان نگاشته است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... القول فی معانی الحروف و الفرق بینها و بین المعانی الاسمیة، لما سألنی بعض الأحبة.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۹۲/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... القول فی معانی الحروف و الفرق بینها و بین المعانی الاسمیة، لما سألنی بعض الأحبة

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه صدر (خاتم الانبیاء)-بابل ۲۳۵؛ خط: نسخ، کا: محسن بن حبیب الله، تا: جمعه ۱۷ شوال ۱۳۱۰ق؛ ۲۱ص (۶۰-۸۰) [عکسی ف: ۵ - ۱۴۴]

● **حرفیه** / عرفان و تصوف / فارسی

harfīye

ترکه اصفهانی، علی بن محمد، - ۸۳۶ ؟ قمری

torke esfahānī, ʻalī ebn-e mohammad (- 1433)

دارای یک «مقدمه» و سه «اصل» و هر اصل دارای چهار «وصل».

[نسخه‌های منزوی ۱۰۲۴/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷/۹-فیروز

خط: نستعلیق، کا: سلطان علی، تا: ۸۸۶ق؛ افتادگی: آغاز (یک برگ) و بیشتر دیباچه را ندارد؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۷ص (۱۵۵-۱۸۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۲۱ - ۱۸۴]

۲. تهران؛ باقر رقت (ترقی)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۵

کا: عبدالقادر بن محمد بن افضل خراسانی، تا: ۱۶ جمادی الثانی ۹۰۱ق [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۸۲

آغاز: بسمله سپاش و ستایش پروردگاری را؛ **انجام:** استیفای این حقایق به شرک شده ... نقل من النسخه اللتی نقلها من خطا المصنف رحمه

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا [الفبائی ف: ۲۲۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۸۳

آغاز: بسمله بعد حمد الله رب البریه و باری؛ **انجام:** یفصح عنه فلساهد هذه الرقوم الف بسم ... صلی الله علیه و اله اجمعین.

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا [الفبائی ف: ۲۲۱]

● **حرفیه (رساله)** / تجوید / فارسی

harfīye (r.)

حافظ تونی، حسین بن شجاع، - ۸۷۹ ؟ قمری

hāfez-e tūnī, hoseyn ebn-e šojāʻ (- 1475)

مخارج و صفات حروف را بیان کرده پس از آن آنها را برای زیادتی توضیح در چند جدول تنظیم نموده است. در دو «مقالت» و یک «خاتمه».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۱۶/۴

آغاز: الحمدلله الذی جعل أفواهنا ظروف الحروف ... اما بعد چون بکرات و مرات جمعی از تالیان قرآن

خط: نسخ، بی کا، تا: ۲۰ ذیقعده ۸۴۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۰۵پ-۱۰۹پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۲۶]

● **حرفیه** / تجوید / عربی

harfīye

حافظ تونی، حسین بن شجاع، - ۸۷۹ ؟ قمری

hāfez-e tūnī, hoseyn ebn-e šojāʻ (- 1475)

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۴۹/۱۱

آغاز: الخاتمة فی ذکر مخارج الحروف و صفاتها علی سبیل التفصیل فی الجدول صرفا صرفا؛ **انجام:** تمت خاتمة الرسالة الحرفیة من تصانیف حسن بن شجاع الحافظ التونی.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد کاظم، تا: ۱۲۲۷ق؛ ۱۶ سطر، قطع: جیبی [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۲۸۹]

● **حرفیه** / فلسفه / عربی

harfīye

رساله‌ای در شرح تعریف اسم.

خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه:ض۱۹

آغاز: اعلم ان المتقدمین من النحاة عرفوا الاسم بانه مادل علی معنی فی نفسه، و للعلماء فی؛ **انجام:** کقول القائل زید فی جوابک اذا قلت: من جاء ...

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن ابراهیم بن عیسی الوالی، تا: قرن ۱۰؛ ۵گ (۲۰۰-۲۰۴)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲ - ۱۰۴]

● **حرقة الفؤاد و جمرة الاکباد** / تاریخ معصومین / عربی

ḥarqat-ul fuʼād wa jamrat-ul akbād

حسینی قائنی، حسن بن محمد، - ۱۳۰۰ قمری

hoseynī qāʼenī, hasan ebn-e mohammad (- 1883)

کتابی مفصل در تاریخ مصائب و فجایع وارده بر اهل بیت (ع) در واقعه کربلا است که پس از تألیفات کتابش در شرح معالم الاصول و بر اثر رؤیت خوابی که در آن بر نگارش کتابی در تاریخ مصائب امام حسین (ع) تحریض شده بود، به رشته نگارش در آمده است و در ۲۷ «مجلس» و یک «خاتمه» تنظیم شده است. در ابتدای هر مجلس خطبه عالی و مفصلی آمده و ادامه مطلب با بیان احادیث از فضائل و مناقب امام حسین و سپس نقل جریانات واقع شده و ذکر مصیبت مجلس پی گرفته شده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعل مصائب سادات ... الانام سبباً للنجوه و ذخیرة یقوم الناس للحاسب و البکاء ...

انجام: علی الدوام اذا نضجت فیها هناک جلودهم أعید لهم من ذاک جلود، هرگاه گداخته شود در جهنم پوست های ایشان پوست تازه می‌روید.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۳۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسینعلی بن عبدالعلی شکر قزوینی، تا: ۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲/۳۳ - ۱۲۸]

۲. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسین بن محمد قلی خراسانی مشهدی، تا: ۱۲۴۵ق؛ مهر: «عبده محمد» (چهارگوش)؛ وقف از محل ثلث مرحوم میرزا علی اکبر ادیب؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۸گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶]

● حرقة الفؤاد و جمرة الاکباد فی مصائب اهل بیت العصمة و الطهارة / مقتل / فارسی

harqat-ol fo'ād va jamarat-ol akbād fī masā'eb-e ahl-e beyt-el 'esma va-t tahāra

کتاب حاضر بیان مصیبت‌های اهل بیت به‌ویژه حضرت سید الشهداء می‌باشد که در ۲۷ «مجلس» و «خاتمه» تنظیم یافته و هر مجلس دارای خطبه عربی و مقدمه‌ای در اشعار عربی و فارسی در خصوص آن مجلس است، که در بیان رویدادها نیز از اشعار عربی و فارسی بهره جسته است.

[الذریعة: ۳۹۴/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۱۴

آغاز: خط و نمط فاعطائی ذلک الکراس و قال لیلم حرکت ما صمت فیه و قد کان سبباً للنجاة و الفوز و الفلاح فلا منی علی ذلک و قال عدالی ما کان ببالک ثم قرأ المجلس المذکور؛ **انجام:** بمدینه فرستاد حضرت از بیرون رفتن مدینه إبا و امتناع نموده و سفرای مأمون مبالغه و اسرار نمودند و چون حضرت دید که فایده ندارد و قرار برفتن داد و عیال ... افتاده.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۸۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۵۴۰]

● حرکات الکواکب / هیئت / عربی

ḥarakāt-ul kawākib

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۷۹/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص [ف: ۶ - ۳۴۷]

● حرکات الکواکب و الأفلاک / هیئت / عربی

ḥarakāt-ul kawākib wa-l aflāk

حلبی، محمد بن محمد

Halabī, mohammad ebn-e mohammad

اعمال نجومی و استخراج طوالع و سیر کواکب و طول و عرض آنها را طبق رصدهای ابتکاری علاء الدین بن ابراهیم بن الشاطر دمشقی با جداول توضیحی و تقویمی در یک «مقدمه» و دو «مقاله» و یک «خاتمه»: المقدمة: فی التاریخ و معناه و السنة و الشهر و الیوم، دارای هفت باب؛ مقاله ۱. معرفة الاوقات و الطالع، دارای بیست و هشت باب؛ مقاله ۲. سیر الکواکب فی الطول و العرض، دارای بیست باب؛ الخاتمة: فی الأعمال النجومیة.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۳۲

آغاز: الحمدلله عالم مقادیر الأشیاء بعمله القدیم خالق الأفلاک الدائرات و الشمس و القمر للتعلیم رفع خضراء ذات بروج دائرات؛

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: سلیمان بن محمد صوفیونی مکی به تاریخ ۱۱۱۳، جعفر بن شیخ باقر بن مظفر جزائری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۲۹۳]

● حرکات کید (جدول) / تقویم

harakāt-e keyd (jadval)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۶۷/۲۸

تقویم کید (= ستاره وهمی احکامیان) در یک صفحه برا شناختن حرکات کید، در سالها و ماهها و روزهای یزدگردی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی ، ۴۳۹ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۴۴۸]

● حرکات مأمورین خارجه در حدود ایران / متفرقه / فارسی

harakāt-e ma'mūrīn-e xāreje dar hodūd-e īrān

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار

تاریخ تألیف: ۱۲۹۹ق

گزارش جالبی است از حرکات خارجیان (روس و انگلیس و فرانسه) در حدود و مرزهای ایران مخصوصاً مرز عربستان. نگارنده از نوایای استعماری ایشان هشدار داده و ضرر دخالت آنان را بازگو می‌کند. عناوین اجمالی فصول چنین است: فصل ۱. حرکات مأمورین خارجه در حدود ایران؛ فصل ۲. مضار افتتاح سد اهواز؛ فصل ۳. منع خارجیان از رود کارون و محمره و عربستان.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۱۳/۱

آغاز: فصل اول حرکات مأمورین خارجه.. این لایحه سابقاً نیز به خاکپای مبارک عرض شده بود که اکنون دو سال است؛ **انجام:** بخصوص در صورتی از جانب دولت علیه استمداد و استعانت از دیگری نشده است

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴گ (۱پ-۲۴ر)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۱۴۰]

← الحركة > المتحرك

● **الحركة** / فلسفه / عربی

al-ḥarika

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

این مقاله شاید از فارابی باشد و ناظر بیکی از کتاب‌های ارسطو است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۶۹

آغاز: قوله فی الفصل الثانی ان القول بالاجسام التی یتحرك بحركة مختلفة فی النوع طبیعتها مختلفة؛ **انجام:** كما ظن من امر الماء و الارض و الهواء و النار.

بی کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۱گ (۲۲۱ر وپ) [ف: ۵ - ۶۳۴]

● **الحركة** / فلسفه / عربی

al-ḥarika

علی احمد بن محمود، ق۱۰ قمری

'alī ahmad ebn-e mahmūd (- 16c)

اهدا به: سلطان ابوالمظفر قورقود خان

در یک «مقدمه» و چهار «فصل»: ۱. تعریف الحركة؛ ۲. اثبات وجود الحركة؛ ۳. تقسیم الحركة؛ ۴. احوال الحركة.

چاپ: به اهتمام مهدی محقق، در مجله فلسفه و عرفان اسلامی، تهران، ۱۳۴۹ش، صص ۲۹-۵۲

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۸-ف

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی ابدع العالم علی احسن نظام؛ **انجام:** ولیست بقسریة لفقدان القاسر فیه هذا آخر ما انتهیته فی تنفیذ الكلام فی هذا المقام

خط: نسخ تركی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملك: ابوبكر بن رستم بن احمد شیروانی، حسین فوری ابن حسن مورخ زاده مدرس بروسه مورخ ۱۲۱۱؛ ۳۲گ، ۱۰ سطر، قطع: بغلی [فیلمها ف: ۲ - ۲۴۴]

● **الحركة** / فلسفه / عربی

al-ḥarika

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۶/۱۰

آغاز: بسملة، إعلم أن الحركات الإختياریة لها مباد مرتبة أبعدها عن الحركات القوة المدركة و هی الخیال و الوهم فی الحیوان و العقل العملی بتوسطهما فی الانسان؛ **انجام:** إن أحطت بجوانب المقال و كشفت من عین البصیرة غین الجلال إنكشف لك عن وجه جلیة الحال حجاب الخفاء و الإشكال

رساله کوتاه فلسفی است در بیان مقوله حرکت، مؤلف ضمن نقل نظرات برخی از فلاسفه چون شیخ اشراق به بیان موضوع پرداخته است، گمان می‌رود از تألیفات محقق دوانی باشد، لیکن مستندی در منابع موجود نیافتیم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۵گ (۱۵۴پ-۱۵۸ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۱سم [ف: ۳۶ - ۶۱۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۴۲

آغاز: بسمله، كلام فی الحركة مقدمة اعلم ان الموجود فی نفس الامر؛ **انجام:** مطلقا عندهم فلیس معناه ...

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام، [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۵۷

آغاز: بسمله، بدان ای جوینده تحقیق و پوینده وسط طریق ایدك الله بروح منه كه مجموع عالم جسمانی از؛ **انجام:** فلابروان ینتهی الی متغییر و حادث و خارج بالذات لیقوم به و الالم یكن موجوده و بالله التوفیق تمت الرساله.

خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۹۸۵۱ [رایانه]

● **حرکت اعضاء = اختلاج اعضاء** / طب / فارسی

harekat-e a'zā' = extelāj-e a'zā'

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۲۷۵

آغاز: بسمله: الحمدلله رب العالمین اما بعد این رساله ایست در حرکت اعضا از گفتار هندیان و اسکندر ذوالقرنین این کتاب را از خود جدا نکردی چون کسی را عضوی از اعضاء بجهد فی الحال بداند که چه اثر خواهد کرد اول در جستن سرهر کرامیان؛ **انجام:** و اگر کوچك بجهد یاری بسیار کند و نیکی از وی بسیار بیند مردم تمت ۱۱۵۰

بی کا، تا: ۱۰۶۳-۱۱۴۱ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۴۰۵)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۷۶]

● **حرکت افلاك = ایرادات و اسئله** / فلسفه / عربی

harakat-e aflāk = īrādāt va as'ela

میرزا بابا شیرازی، ابوالقاسم بن عبد النبی، ۱۲۱۲؟ - ۱۲۸۶ قمری

mīrzā bābā šīrāzī, ab-ol-qāsem ebn-e 'abd-on-nabī (1798 - 1870)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۷۸

آغاز: بسمله، و به نستعین، هذه شبهات خطرت؛ **انجام:** ثم فتم المطلوب و الافلاتمت الایرادات و الاسئوله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

● **حرکت افلاک** / هیئت / ترکی

harekat-e aflāk

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۵/۱۲

دارای جداول علی خمسة اقاویل منقول از امام صادق علیه السلام؛
خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۴۱]

● **حرکت افواج** / فنون نظامی / فارسی

harekat-e afvāj

مترجم: فیروزکوهی، محمد کریم، ق۱۴ قمری

fīrūzkūhī, mohammad karīm

اهداء به: ناصرالدین شاه
تاریخ ترجمه: ۱۲۸۳ق
این کتاب را مسیو بهلر که استاد نظامی مدرسه دارالفنون بوده به زبان فرانسه به صورت رساله‌ای نوشته و سپس محمد کریم فیروزکوهی فرزند محمد حسینخان سرتیپ فیروزکوهی به تدوین و تنظیم و ترجمه آن پرداخته است. در این کتاب از مباحث تاکتیکی حمله و دفاع و معاضدت افراد قشون با یکدیگر و طرز مقاومت یک واحد در مقابل حملات دشمن سخن رفته و چون متن کار آئین‌نامه‌های نظامی فرانسه بوده است همراه مطالب آن در کتاب نقشه‌هایی است که روشنگر مطالب مطروحه نظامی فوق می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۳۴

آغاز: بسمله، زهی پادشاهی که قوام جهان و نظام جهانیان را از عدم بوجود و از غیب بشهود پیمبران پاک روان فرستاد؛ **انجام:** در این نقشه که از دور زدن یک تیپ کشیده شده است و در هر زاویه بجهت مهارست [کذا فی الاصول = محارست] توپخانه قرار داده شده است.
خط: نستعلیق، کا: شاید مترجم، تا: شعبان ۱۲۸۳ق، جا: تهران؛ دارای ۴۰ تصویر مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۰۰گ، ۱۱ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۷۳]

← حرکة الکل > العلة الاولی و المعلول
← حرکت جوهری > اثبات حرکت جوهری
← حرکت جوهری > من افادات صدر العرفاء

● **حرکت حسین بن علی علیه السلام** / تاریخ / فارسی

harekat-e hoseyn ebn0e 'alī 'alay-he-s-salām

مقدسی، احمد بن علی، - ۱۳۹۶ ؟ قمری

moqaddasī, ahmad ebn-e 'alī (- 1976)

تاریخ تألیف: ۲۷ جمادی الثانی ۱۳۶۴ق؛ محل تألیف: نجف (مدرسه وسطی مرحوم آخوند خراسانی)
در دیباچه کتاب می‌گوید: «سبب تألیف: در ایام تعطیلی دروس وقت خود را به مطالعه کتب مقاتل و مقاله‌هایی که راجع به اعلی حضرت حسین بن علی (ع) نوشته شده می‌گذرانیم و پاره‌ای از مطالب نفیسه او را یادداشت می‌کردم تا اینکه چند نفر از دوستان صمیمی محترم حقیر را بر آن واداشتند که از مصادر و مدارک صحیحه حالات محیر العقول حسین بن علی علیه السلام را به‌دست آورده، در این رساله مختصر جمع‌آوری نمایم شاید مورد استفاده بشود و آقایان محترم که در مساعدت و بذل کتب هیچ‌گونه مضایقه و خودداری ننموده‌اند ... مقصود نگارنده نوحه‌گری و مرثیه‌خوانی نبوده بلکه تحقیق مطالبی است که راجع به خصومت خاندان بنی امیه با خانواده بنی هاشم که روی داده به قلم آورده و حقیقت بزرگی خانواده بنی هاشم را به نظر مطالعه‌کنندگان نشان می‌دهد». این کتاب دارای یک «مقدمه» و شش «فصل»: ۱. آغاز داستان (درباره اختلاف بنی هاشم و بنی امیه)؛ ۲. صلح حسن بن علی علیه السلام با معاویه؛ ۳. حرکت حسین بن علی علیه السلام از مدینه به مکه؛ ۴. حرکت حسین بن علی علیه السلام به سوی عراق؛ ۵. مسب حضرت سیدالشهداء علیه السلام؛ ۶. خطب و کلمات قصار حسین بن علی علیه السلام. در پایان، عناوین ۲۱ کتاب از مصادر و منابع مؤلف در نگارش این اثر، و فهرست مطالب کتاب حاضر درج شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۷۳

آغاز: بسمه تعالی. پس از ستایش و سپاس بر پروردگار یکتا ... ارمغان این کتاب حرکت حسین بن علی علیه السلام را بدو دستی با کنال ادب بمحضر انور حضرت ولی عصر ارواحنا فداء تقدیم ... مقدمه پاره ای از مهمترین و شیرین ترین مباحث بحث ادیان و مذاهب و آگاه شدن بر احوال ملل و نحل است؛ **انجام:** احاطه نخواهد کرد مگر آنچه را که دوست می‌دارد. انتهی تمام شد بخواست خداوند متعال در تاریخ ۲۷ شهر جمادی الثانیة ۱۳۶۴ بقلم میرزا احمد مقدسی زنجانی ساکن نجف اشرف ۱۳۶۴.
نسخه اصل: نزد فرزندان مؤلف در تهران؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: میرزا احمد نجفی زنجانی خطاط، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۳۶۴ق، جا: نجف اشرف؛ مهر: مؤلف؛ ۱۳۰ص، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۵ - ۲۲۲]

● **حرکت خاصه شمس** / هیئت / فارسی

harekat-e xāsse-ye šams

مولانا محمد باقر

mowlānā mohammad bāqer

من افادات استادی مولانا محمد باقر.

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۷۷/۶

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رقعی [ف: ۳۲۲]

● حركة الدحرجة و النسبة بين المستوى و المنحنى /
هیئت / عربی

ḥarakat-ud daḥraja wa-n nisba bayn-al mustawī wa-l munḥanī

قطب الدین شیرازی، محمود بن مسعود، ۶۳۴ - ۷۱۰ قمری

qotb-od-dīn šīrāzī, mahmūd ebn-e mas'ūd (1237 - 1311)

موضوع بحث این رساله مناقشه‌ای است که در نسبت بین خط مستقیم و منحنی و قضیه «خط مستقیم نزدیکتر از خط منحنی است» و حرکت دورانی (= دحرجه) به وسیله یکی از معاصران قطب الدین به صورت تعلیقه بر کتاب نهایة الادراک او انجام شده. الدومیلی یکی از آثار قطب را رسالة حول حركة الدوران یاد می‌کند و گویا همین کتاب حاضر است.

[الدومیلی -ترجمه عربی ۳۰۴؛ الفلک و التنجیم ۸۸؛ معجم المؤلفین ۲۰۲/۱۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۴/۱-طباطبائی

آغاز: بسمله و بعد حمدالله علی عوارفه المتوافره ... یقول احوج خلق الله الیه محمود بن مسعود الشیرازی ... طالعت فی حرکة الدحرجه و فی النسبة بین المستوی و المنحنی رساله شریفه ... مشتمله علی صحائف اللطائف ... حررها من هو افضل زمانه ... و هو الجناب الجمالی الکمالی ... علی مسئله من کتابی الموسوم بنهایة الادراک ... فوجدتها بکراً

تعلیقه بر نهایة الادراک: قال بسمله الحمدلله الذی اسبغ علینا جزیل نعمته اما بعد فانی وقفت علی کتاب فی الهیئه جم الفوائد؛ **انجام:** فلا حاجة الی الاطناب فان الکلام قدادی الی الاسهاب

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اوراق نسخه جا به جا و مشوش است و از پایان نیز ناقص است؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ (۱ر-۲۸پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲۳ - ۷۸۵]

● الحركة الذاتية للجسم الطبيعي / فلسفه / عربی

al-ḥarikat-ud ḏātīya li-l-jism-iṭ ṭabī'ī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۲/۴

آغاز: لما کان کل جسم طبیعی له حرکة ذاتیة نحو شیء یخصه دون غیره. و اعنی بقولی طبیعی، ماله سبب من ذاته یحرکه نحو الشیء الخاص به، و السبب هو الذی یسمی طبیعة و یحد بانه مبدأ الحرکة و السکون فی الشی ء الذی هو فیه؛ **انجام:** المعانی التی بالجسم المتنفی من الجسم الغیر متنفس ... محرکاتها التی هی الاکر. و یرجع فی معرفة ذلک الی علم الهیئة و یحکم علیها حسب ما حکمت به الارصاد الصحیحة. قال ابو سلیمان: هذا ما حضرنی من القول فی هذا المعنی بحسب قولی و ارجو أن یکون مستفقا ان شاء الله تعالی. تمت المقالة.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۳۲-۳۴پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۳۰۲]

● حرکت سکزیلدوز ترکیه / هیئت / فارسی

harekat-e sekzīldoz-e torkīye

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۷/۴

آغاز: رویت اهله هرگاه ماه نورا کسی خواهد که به بیند میباید که به بیند قمر در کدام برج است بدین موجب رعایت کند؛ **انجام:** حنوط یا در دفتر و یا کتب (تم)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف میشن، ۱ص (۲۹ پ)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۸ - ۶۰۶]

● حرکت شمس در سالها و ماه های محمد شاهی (جدول) / هیئت / فارسی

harekat-e šams dar sāl-hā va māh-hā-ye mohammad šāhī (jadval)

بیرجندی قاینی، محمد علی بن محمد اسماعیل، ۱۲۲۴ - ۱۳۰۵ قمری

bīrjandī qāyenī, mohammad 'alī ebn-e mohammad esmā'īl (1809 - 1888)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۴۶/۳

گویا از او؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲گ (۴۶پ-۶۷ر) [مختصر ف: ۲۲۵]

← حرکت شمس و سکون زمین ⩾ اثبات سکون زمین و حرکت آفتاب
← حرکت شمس و سکون زمین ⩾ سکون زمین
← الحرکة فی المقولة ⩾ ابطال کون الحرکة فردا سیالا

● حركة القومية العربية / تاریخ / عربی

ḥarakat-ul qawmīyat-il 'arabīyya

احمد، ضیاءالدین

ahmad, zīyā-od-dīn

تاریخ تألیف: ۲۳ ربیع الاول ۱۴۰۵ق؛ محل تألیف: قم

درباره تاریخ ملی گرائی عرب و مقصود استعمارگران از تقویت این رویه، در شش «فصل» و با پیشگفتاری نیکو درباره این موضوع: ۱. میلاد الحرکة القومیة؛ ۲. وسائل الحرکة القومیة فی

البلاد العربیة؛ ۳. اجهزة التربیة و التعلیم؛ ۴. الاحزاب و الجمعیات و النوادی و المؤتمرات؛ ۵. الثورة العربیة الکبری؛ ۶. نظرات فی الفکر القومی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۰۱

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۷ - ۸۹]

● **حرکت کالسکه بخار** / صنعت / فارسی

harekat-e kāleske-ye boxār

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟ - ۱۲۹۸ قمری

e'tezād-os-saltane, 'alī-qolī ebn-e fath-'alī (1819 - 1881)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۷۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳،[ف: ۹ - ۱۹۷]

● **حرکة الکل فی العلة الاولی** / فلسفه / عربی

al-ḥarikat-ul kul fi-l 'illat-il ūlā

اسکندر افرودیسی، ق۳ میلادی

eskandar afrūdīsī (- 3c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۶۸۱

آغاز: بسمله، رساله الاسکندر الافرید و سی؛ **انجام:** تمت رساله لاسکندر فی حرکه الکل و لله المنه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

● **حرکت نزولی به نظر صوفیان** / عرفان و تصوف / فارسی

harekat-e nozūlī be nazar-e sūfīyān

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۸۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۴گ (۱۱پ-۱۴پ)، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳۳۳]

● **حرکت نفس (فایده در)** / فلسفه / فارسی

harekat-e nafs (fāyede dar)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۷/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق، جا: قوچان؛ جلد: مقوا، ۱ص، ۱۷ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۶۶]

● **حرکت نیرین** / هیئت / فارسی

harakat-e nayyerīn

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۷۴۶

آغاز: بسمله، بر ضمایر صافیه هوشمندان آگاه؛ **انجام:** مثل عرجون قدیم یعنی چوب خوشه خرما

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **حرکت و تدویر** / هیئت / عربی

ḥarakat wa tadwīr

مولانا محمد باقر

mowlānā mohammad bāqer

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۷۷/۸

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رقعی، [ف: ۳۲۲]

● **الحرکة و الحکمة و المعدوم و الزمان (فصول فی)** / فلسفه / عربی

al-ḥarika wa-l ḥikma wa-l ma'dūm wa=z zamān (fuṣūl-un fī)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۸/۶-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۷۲۲؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۵]

● **الحرکة و الزمان** / فلسفه / عربی

al-ḥarika wa-z zamān

مؤید، عبدالرحمن بن علی، - ۹۲۰ قمری

mo'ayyed, 'abd-or-rahmān ebn-e 'alī (- 1515)

پاسخ چند شبهه‌ای است درباره حرکت و زمان با نقل بعضی از گفته‌های ابن سینا و دیگران و گویا این رساله فصلی از کتابی باشد که در این نسخه جدا شده یا مؤلف به کتاب مخصوصی نظر داشته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۱۱/۲

آغاز: فصل الشبهة العامة، و لما کان لها شدة ارتباط لما سبق من المبحث أردنا أن نفردها بجوابها؛ **انجام:** هذا ما سنح لی مع تشتت الحال و تراکم بواعث الملال، و الله یقول الحق و یهدی السبیل نعم المولی و نعم الوکیل

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۲ شعبان ۹۱۵ق؛ بعد از این رساله قطعه‌ای از موسیقی شفا نوشته شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۲۰۸پ-۲۱۳ر)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۱۶]

● **الحرکة و الزمان** / فلسفه / عربی

al-ḥarika wa-z zamān

رساله کوتاه فلسفی در اثبات وجود حرکت و زمان گر چه از فرط خفاء آنها گروهی انکار کرده‌اند در حالتی‌که ندیدن و حس نکردن چیزی سبب انکار آن نمی‌شود.

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالیمن ... اما بعد، فهذه رسالة فی بیان ماهیة الزمان و نحو وجوده، أقول: و بالله التوفیق کما ان من الموجودات ما هو فی غایة الظهور و شدته و غلبة ظهوره صار سبباً لتعذر تعقله کالمبدأ الأول تعالی ...

انجام: فهذا النحو من الوجود هو المعنی من تحقق الحرکة بمعنی القطع، فهذا ما خطر ببالی فی هذا الآن و الحمدلله خالق الأکوان ... مادامت السماء فی الدوران او کان فیها الدیران ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۶/۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی نخودی، ۲گ (۲۰۷پ-۲۰۸پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۶- ۶۲۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۰۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد تقی (علامه مجلسی)، تا: ۱۰۵۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۲پ-۱۵ر)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۰۳]

● حرکت و زمان و مکان / فلسفه / عربی

ḥarakat wa zamān wa makān

شامل مباحثی در حرکت و زمان و مکان است. بحث حرکت آن همان حرکت مشائیان است و در آن حرکت به صورتی بحث شده که ارسطو و پیروان او حرکت را بحث کرده‌اند. زمان و مکان که دو عامل اساسی حرکت هستند نیز به همان صورت آمده که در نزد فیلسوفان ارسطویی است و از ظاهر این کتاب بر می‌آید که نویسنده واقف به فلسفه مشائی است و نظری به حکمت متعالیه ندارد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۱/۲

آغاز: بسمله و به ثقتی الحمد لبله الذی وسع مرسیه الارض و السموات و علی الصادق؛ **انجام:** و لکل مبیت صبوح و الله علی ما یقول وکیل و هو کل علی شیء شهید.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۳ص (۱۹۲-۲۲۴)، ۱۷ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۷ - ۱۲۳]

● الحرکة و السکون / فلسفه / عربی

al-ḥarika wa-s sukūn

گفتگویی است در مبدأ و منتهای حرکت و معنی سکون از دید فلسفی، و رد و ایراد بر گفته های ارسطو و فارابی و ابن سینا.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۴۸/۵

آغاز: قال ارسطاطالیس و من تبعه ان الحرکة قد تطلق علی کون المتحرک فیما بین المبدأ و المنتهی بحیث یکون له فی کل آن فرد من المقولة؛ **انجام:** فهو الموضوع الباقی فی الحرکة فی الکمیة.

خط: نستعلیق، کا: شمس الدین محمد بن کمال الدین حسین قهپائی، تا: ۹۹۹ق؛ جلد: تیماج سبز، ۷گ (۴۱پ-۴۷ر)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۲۸۶]

● الحرکة و السکون و الزمان / فلسفه / عربی

al-ḥarika wa-s sukūn wa-z zamān

گیلانی، سلیمان بن محمد، ق۱۱

gīlānī, soleymān ebn-e mohammad (- 11c)

رساله‌ای فلسفی در بیان معنی حرکت و سکون و معنی زمان و دهر و سرمد، مشتمل بر یک «مقدمه» و چند «فصل» و یک «خاتمه»، و در نسخه حاضر فقط مقدمه و دو فصل اول آمده است: المقدمه: فی تعریف الحرکة و السکون و الزمان؛ فصل ۱. بیان أنواع الحرکة؛ فصل ۲. دفع الایرادات علیه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۸۷/۲

آغاز: الحمدلله علی ما أولانا من القوة و الاستعداد و أعطانا تمکن الخروج من الزلل و الخطأ الی نحو الصواب و الرشاد؛ **انجام:** ناتمام: فانه لا یبعد أن یکون معنی جنسیاً یقال

کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۹۸ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ، ۴گ (۵۵پ-۵۸پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۰۲]

● الحرکة و السکون و الزمان / فلسفه / عربی

al-ḥarika wa-s sukūn wa-z zamān

بحثهای فلسفی نسبتا مفصلی است پیرامون حرکت و سکون و زمان، در چند «مقصد» دارای فصول، با این عناوین که در نسخه یافتیم: مقصد ۱. المبادی العامة للامور الطبیعیة، دوازده فصل؛ مقصد ۲. العوارض العامة فی الحرکة و السکون، سیزده فصل. برگ‌های نسخه درهم و آغاز و پایان و اواسط آن افتادگی دارد و گویا کتاب دارای مقصد سومی بوده در زمان و مکان در سیزده فصل.

کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۳۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: گالینگور مشکی، ۹۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۴۳]

● الحرکة و صورتها = وجیزة = مقولة الحرکة / فلسفه /

عربی

al-ḥarika wa ṣūrat-u-hā = wajīza = maqūlat-ul ḥarika

میرفندرسکی، ابوالقاسم بن میرزا بزرگ، - ۱۰۵۰ ؟ قمری

mīrfendereskī, ab-ol-qāsem ebn-e mīrzā bozorg (-1641)

رساله‌ای فلسفی در پنج «فصل» بسیار کوتاه در حرکت: ۱. صورت حرکت و انیت آن؛ ۲. در اینکه متحرک به غیر حرکت می‌کند؛ ۳. در اینکه برای هر متحرکی محرک اولیه‌ایست؛ ۴. در اینکه حرکات به محرک واحد منتهی می‌شود؛ ۵. غنا متکونات از مثل. این فصل‌ها به درخواست بعضی از شیوخ نگاشته شده است بدون اینکه در رساله به نام وی تصریح شود.

آغاز: بسمله قال المولی الاعظم الحبر المعظم قدوة الفلاسفة الراسخین اسوة الحکماء المتألهین السید الاجل میر ابوالقاسم بن باقر الاسترابادی اعلی الله شأنه الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی النبی و آله الطاهرین فانی ارید فی مقالتی هذه ان ابین امر الحرکة و صورتها و ان لکل متحرک محرکاً غیره و لا یجوز

انجام: لایحتاج الیها الموجودات فهذا آخر ما اردت ایضاحه ایجازاً و اختصاراً و الحمد لواهب العقل و الجود و الصلوة علی محمد و آله اجمعین.

چاپ: در منتخباتی از آثار حکمای الهی ایران، جلد اول (قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۸ (چاپ دوم))، تصحیح سیدجلال الدین آشتیانی

[الذریعه ۳/۶؛ ریحانة الادب ۲۱۲/۱]

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۶۸۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «ماشاء الله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۵۵۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰۱/۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲ص (۲۹۸-۲۹۹)، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۱۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۰۱/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن جدید الاسلام کشمیری، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱ص (۱۱)، سطور چلیپا (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۸۸۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۹۷پ-۹۸پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳۷ - ۶۹۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۹-۱۱)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۸۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۴۲/۲۴

آغاز و انجام: برابر

در فهرست نام رساله «وجیزة» و نام مؤلف میرابوالقاسم آمده؛ در پنج فصل، در حرکت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج کبود، ۲گ (۶۳پ-۶۴ر)، ۲۶ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۴ - ۱۸۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۶/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته تعلیق، کا: محمد شریف بن محمد قائمی، تا: ۱۰۴۰ق، جا: لاهیجان؛ ۲گ (۴۲پ-۴۳ر) [ف: ۳ - ۲۴۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۱۰

خط: نسخ، کا: احمد سروی، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۱۴پ-۱۵ر)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۰۹]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۵۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۹ سطر [ف: ۵ - ۲۵۱]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۷۱/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کمال الدین محمد تویسرکانی، تا: ۱۰۸۴ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۸ر-۱۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۷]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۵۳/۱۰

کا: محمد مهدی بن علینقی حسینی قمی مشهور بتوحید، تا: ۱۰۸۴-۱۱۰۷ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۴۱ر-۴۱پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۳۳۷]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کذلک فی الهندسة کالنقطة اذا اخذناها، و نقول انه شیء لاجزء له. و الله اعلم. تمت

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۴گ (۶پ-۹ر)، اندازه: ۱۳/۷×۲۵/۵سم [ف: ۸ - ۳۲]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی، ۱گ (۳۱۲ر-۳۱۲پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۷۰]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰/۱۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی و شکری رنگ، جلد:

تیماج قرمز، ۲گ (۱۶۰-۱۶۱)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۸]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۰۳/۵

آغاز و انجام: برابر

در فهرست نام رساله «رساله در حرکت» آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمد رفیع طبیب رشتی حسینی، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج سرخ، ۵۴گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۳۹]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۵۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن حسینی خویی زنوزی، تا: غره شوال ۱۲۰۶ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۷پ-۱۸پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۵ - ۳۱۸]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۰۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن محمد بن عبدالله، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۲ص (۱۹-۲۰)، ۱۷ سطر (۶×۱۲/۲)، اندازه: ۱۲/۶×۱۹/۷سم [ف: ۸ - ۳۸۲]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۲۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسدالله بن منجم دو دانگه مازندرانی، تا: ۱۳۰۸ق، جا: تهران؛ با اشکال نجومی؛ جلد: تیماج، ۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۳سم [ف: ۱۰ - ۱۵۴]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱۴ر) [ف: ۱۶ - ۱۸۲]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۰/۹

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۸×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۱۳۸]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۳۰/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۷۴ر-۷۵ر) [ف: ۹ - ۱۸۷]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۶۸/۲-۹/۲۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳ - ۱۶۱۹]

● حرمات الله / فقه / عربی

ḥurumāt-ul lāh

عبدالحسین بن علی اصغر

ʻabd-ol-hoseyn ebn-e ʻalī asqar

رساله‌ای است در گناهان کبیره و تعداد آنها که با استفاده از آیات و روایات شریفه از آنها بحث می‌نماید.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۸۴-۹/۱۳۴

آغاز: بسمله ترک الایمان و هو اکبر الکبائر قال الله تبارک و تعالی و الذین کفروا أولیائهم الطاغوت یخرجونهم من النور الی الظلمات؛ **انجام:** فانهم مستعدون لاضلال الناس والسرقة قال الله تبارک وتعالی السارق والسارقة فاقطعوا ایدیهما

از اول تا «السرقة»؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ بسیاری از عبارات خط خورده و تغییر داده شده؛ محشی از مؤلف؛ ۲۳گ، ۱۴-۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۶۲۰]

← حرمان الزوجة عن بعض متروکات الزوج (رسالة فی) ≻ میراث

← حرمان الزوجة من اعیان الترکة ≻ میراث الزوجة

● حرمة ابطال العمل / فقه / عربی

ḥurmat-u ibṭāl-il ʻamal

آرانی کاشانی، محمد حسین بن محمد باقر، ق۱۴ قمری

ārānī kāšānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad bāqer (- 20c)

تاریخ تألیف: ۲۸ رجب ۱۲۸۰ق

رساله‌ای است مختصر در تحقیق حرمت ابطال عمل با در نظر گرفتن اقوال مختلف علما و رد و ایراد در آنها.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۷۹/۵

آغاز: فائدة مهمة کثیراً ما وقع لبعض الفقهاء فی المسائل الجزئیة و الموارد الشخصیة الاستدلال بحرمة ابطال العمل؛ **انجام:** نعم لا بأس بتأئید المطه به بعد اثباته بما مر من الآیة المحکمة

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۰ق؛ مصحح؛ ۳گ (۴۱۲پ-۴۱۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲-۶۱۷]

● حرمت استطراق جبل / فقه / فارسی

hormat-e estetrāq-e jabal

نوری، فضل الله بن عباس، ۱۲۵۹ - ۱۳۲۷ قمری

nūrī, fazl-ol-lāh ebn-e ʻabbās (1843 - 1909)

صورت حکم شیخ فضل الله نوری و چند تن از مراجع وقت است بر حرمت استطراق از طریق جبل به مکه معظمه. در عهد دولت مظفر الدین شاه قاجار هزار نسخه به طبع رسیده و مجاناً در اختیار مومنین قرار گرفته است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۴۶

آغاز: بسمله، و حمد له و بعد چون بتوفیق من الله جل و جلاله و تعمیم منه عز اسمه این خادم شریعت مطهره فضل الله النوری عفی

الله عنه جرائمه؛ **انجام:** بسمله، ... استطراق راه جبل ذهابا و ایابا حرام و ... طریق استطاعت حال نیست.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ صفر ۱۳۲۱ق؛ جلد: مقوا، عطف پارچه، ۱۱گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ – ۲۱۵]

● **حرمة التتن و القهوة** / فقه / عربی و فارسی

ḥurmat-ut tutun wa-l qahwa

ادله بعضی از علماء اخباری بر حرمت توتون و قهوه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۹۹/۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۳۰۰ر–۳۰۲ر)، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۸ – ۲۵۱]

● **حرمة التنباك** / فقه / عربی

ḥurmat-ut tanbāk

گفتاری است در اثبات حرمت استعمال تنباکو و دخانیات در یک تنبیه و تحقیق و ایضاح.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۰/۸

آغاز: الحمدلله الذی أعطی خلائقه قوة لیمیزوا الخبیث من الطیب و لو رغب عنها المجرمون؛ **انجام:** کما عن القمی فی تفسیر هذه الایة فی الصافی فالحمدلله المحمود الاعلم بما کنابه عالمین ...
خط: نسخ، کا: محمد بن حسین خراسانی کرمانشاهی، تا: ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۲۶۶پ–۲۸۳ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۵۵]

● **حرمة التنباك و القهوة = حرمة الدخان** / حدیث / عربی و فارسی

ḥurmat-ut tanbāk wa-l qahwa

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ – ۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e ʻabd-on-nabī (1765 - 1817)

محل تألیف: کربلا

احادیث و روایتهای چندی است که نیشابوری از آنها حرمت تنباکو و قهوه را استفاده کرده و بدرخواست حاج محمد جعفر آنها را در این رساله بدون ذکر اسانید گرد آورده است.
آغاز: الحمدلله و الصلاة علی عباده الذین اصطفی، أما بعد فیقول تراب اقدام حملة حکم الصادقین ...
انجام: و ان اردت الا الاصلاح بما استطعت و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت و الیه أنیب.
[فهرستواره منزوی ۳۸۳۲/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۶۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمود طباطبائی، تا: محرم ۱۲۴۸ق، جا: اصفهان؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۶پ–۸ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۶۳]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۱۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ، ۱۷ – ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۵ – ۲۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۱۰۲

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ ۳ص (۱۷۳–۱۷۵ در هامش) [ف: ۶ – ۱۳۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: محسن علی، تا: یک‌شنبه ۱۲ ذیحجه ۱۲۶۵ق؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج دارچینی، ۱۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۲سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۷۸]

● **حرمت الربا** / فقه / فارسی

hormat-or rebā

حسینی، سید ابوطالب، ق۱۲ قمری

hoseynī, seyyed abo-tāleb (- 18c)

رساله‌ای درباره حرمت ربا و ربا خواری، که به درخواست برخی از دوستان نگاشته، در پنج «باب» و یک «خاتمه»: ۱. آداب خرید و فروش و معامله کردن؛ ۲. ذکر آیات و احادیثی شامل فضیلت تجارت و تحریم ربا؛ ۳. قرض ست؛ ۴. صرف؛ ۵. بیان احادیث و مسائلی که متضمن جواز انتفاع است و ربا لازم نمی‌آید؛ خاتمه: در بیان مستحقین زکات.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۴۵

آغاز: الحمد لمن یمحق الرب و یربی الصدقات و یقترض من عباده لیؤدی اضعافا متضاعفات ... و بعد چون مدار اهل روزگار بر تجارت و داد و ستد ربویات خوردنی و آشامیدنی و پوشیدنی و نحو آن است..؛ **انجام:** می‌توان به عنوان هدیه به او برسانند و اظهار نکنند که این زکات است و الحمدلله
خط: نستعلیق، کا: میر محمد رضا بن حاجی سید ابراهیم تاجر کاشانی، تا: چهارشنبه ۲۳ ذیقعده ۱۲۷۱ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده محمدرضا بن محمد ابراهیم الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ، ۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲۸ – ۱۷۹]

● **حرمة الزنا** / کلام و اعتقادات / عربی

hormat-uz zinā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۸۰/۴
آغاز: بسمله، سبحانک لاعلم لنا الا ما علمتنا انک انت العلیم الحکیم ان ربنا ... اعلم ان حرمة الزنا؛ **انجام:** لاقامة الحد علیه لان الستر مندوب الیه انتهی، تمت بالخیر.
خط: نستعلیق هندی، کا: غوث محیی الدین بن سید ابوالحسن قادری، تا: با تاریخ ۱۲۶۳ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۱ص (۵۰-۷۰)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۱۹سم [ف: ۴۵ - ۶۱]

↩ حرمت شراب ≻ قرق شراب
↩ حرمة شرب التتن و القهوة ≻ شرب التتن و القهوه
↩ حرمة شرب الخمر ≻ قرق شراب
↩ حرمة صلاة الجمعة فی السفر ≻ صلاة الجمعة
↩ حرمة صلاة الجمعة فی عصر الغیبة ≻ صلاة الجمعة

● **حرمة الغلیان** / فقه / فارسی
hormat-ol qelyān
اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری
axbārī, mohammad ebn-e ‘abd-on-nabī (1765 - 1817)
محل تألیف: کربلا
مشتمل بر احادیث و اخبار در نهی شرب دخان و قهوه که مصنف به خواهش شخصی به نام محمد جعفر در کربلای معلی نوشته است. ترجمه فارسی همان رساله حرمت التنباک و القهوه اوست که محتملا خود او بفارسی درآورده است.
[فهرستواره منزوی ۳۸۳۲/۵]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۵/۷
آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی، اما بعد تراب اقدام جمله حکمت؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغ است با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال / و لیکن هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الوجیزة و الحمدلله فرغ من تسویده
خط: نسخ، کا: علی نقی کاتب کازرونی، تا: محرم و صفر ۱۲۴۵ق؛ اهدایی: عباس نبویان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج تریاکی، ۲۷ سطر (۱۲×۲۰/۵)، اندازه: ۱۲×۲۹سم [ف: ۱ - ۱۷۶]

↩ حرمة الغنا ≻ الغناء

● **حرمة القلیان فی صوم شهر رمضان** / فقه / عربی
ḥurmat-ul qalyān fī ṣawm-i šahr-i ramaḍān
کرباسی، محمد ابراهیم بن محمد حسن، ۱۱۸۰؟ - ۱۲۶۲ ؟ قمری
karbāsī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad hasan (1767 - 1846)

بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۷۰/۳
آغاز: الحمدلله الذی رفع العلم و اعمدته و وضع الجهل و اجندته
خط: نسخ زیبا، کا: محمد علی بن محمد بن علی اکبر بن میر میران ابوالبقاء طباطبائی حسنی حسینی، تا: ۱۲۳۳ق؛ ۳۰گ (۱۱۲پ-۱۴۱ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۲۹]

● **حرمة محارم الموطوء علی الواطی** / فقه / عربی
ḥurmat-u maḥārim-il mawṭū’ ‘ala-l wāṭī
شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری
šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)
رساله‌ای است در بیان حکم واطی غیرمکلف که آیا محارمش (مادر، دختر، خواهر) به او حرام می‌شوند یاخیر؟
[الذریعه ۱۷۵/۱۱رقم ۱۰۹۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۳۹/۶
آغاز: الحمد لمن ابدع السماوات و الارضین و الصلاة و السلام علی من ختمت الرسالة و هو سیدالمرسلین؛ **انجام:** انتهی کلامه رفع مقامه و المدعی حق و ان کان الکلام لایخلوعن المناقشة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۰گ (۳۵۸پ-۳۶۷ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۸]

● **الحروب الحسینیة** / تاریخ معصومین / فارسی
al-horūb-ol hoseynīye
شاه نوری، محمد رضا، ق۱۳ قمری
šāh nūrī, mohammad rezā (- 19c)
در مقتل است

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۴۵
آغاز: ز بسم الله آغاز سازم کلام ×× که بخشد بنظم کلامم نظام؛ **انجام:** غرض بهر تاریخ کردم سؤال ×× «بتاریخ»آمد جواب مقال(۱۲۱۳)
خط: نستعلیق، کا: عباسقلی نوری، تا: ذیحجه ۱۲۵۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷گ، ۲۹ سطر (۱۵×۲۷)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۱۰ - ۱۶۱۳]

↩ الحروف ≻ کیفیة حدوث الحروف
↩ الحروف ≻ العینیة
↩ الحروف ≻ الجفر الجامع

● **الحروف** / متفرقه / عربی
al-ḥurūf

ابن سراج، محمد بن سری بن سهل، – ۳۱۶؟ قمری
ebn-e sarrāj, mohammad ebn-e sarī ebn-e sahl (- 929)
علم النقط و الشکل است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۲۶-ف
نسخه اصل: از ترکیه؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا، ۳۱گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۳۱۶]

● **الحروف** = **کتاب الالفاظ و الحروف** / فلسفه / عربی
al-ḥurūf = k.-ul alfāẓ wa-l ḥurūf

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ – ۳۳۹ قمری
Fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)
فارابی این کتاب را برای حل مشکلات الهی ارسطو تألیف کرده است. در آغاز الفاظ مصطلح را بیان می‌کند و سپس از مقولات گزارش می‌دهد و آنگاه معانی عبارات مورد استعمال در این علم را شرح می‌دهد و به فرق میان مطالب برهانی، جدلی و مغالطی می‌پردازد و سخن را به پیدایش لغات و ارتباط آنها در اندام صوتی می‌کشاند و سپس به اوضاع جامعه پرداخته و از نوامیس دینی و سیاست و فلسفه برهانی سخن می‌گوید. از آن پیداست که فارابی به زبان‌های یونانی و سریانی و فارسی و سغدی آشنایی داشته ولی هیچ یادی از ترکی نمی‌کند.
آغاز: بسمله. حمدله. صلاه. اما بعد فان معنی ان الثبات و الدوام و الکمال و الوثاقه فی الوجود و فی العلم بالعلم بالشیء و موضع ان و ان فی جمیع الالسنه بین.
انجام: و اما السؤال الخطبی فمن ضروب سؤالاته ان یکون با حد المتقابلین فقط.
چاپ: با کوشش و تصحیح دکتر محسن مهدی از روی نسخه شماره ۳۳۹۲ دانشگاه (تنها نسخه در وقت چاپ) (بیروت، مطبعه دارالشرق: ۱۹۶۹م)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۹۸
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ نسخه حاضر که از لحاظ تاریخ کتابت و نیز پاره‌ای از اغلاط با نسخه دانشگاه مطابقت دارد، بسیاری از افتادگی ها و اغلاط خطی و حتی نسخه چاپی را ندارد، پشت برگ اول، نام کتاب چنین آمده: «حاشیه در حکمت مولا میرزا جان بر امور عامه» و در برگچه الصاق شده بر روی جلد (که پیش از ورود به این کتابخانه بوده) نوشته: «حاشیه میرزا جان بر امور عامه حکمة العین»؛ تملک: فتاح بن ملا الیاس مورخ ۱۱۳۳، اسماعیل بن عثمان بن کنعان کرکوکی بلد الحلبی العربی نسلا و نسبا؛ عباس بن محمد بن علی طباطبائی؛ کاغذ: اصفهانی شکری رنگ، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۶ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۲۲۱۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴۲گ (۷۶ر–۱۱۷ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ – ۱۲۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته تعلیق، کا: نصیرالدین حسین حر حسینی، تا: سه‌شنبه ۷ جمادی الثانی ۱۰۷۶ق؛ بی نقطه در نیمی، عنوان رساله در نسخه ما: «رسالة الحروف لابی نصرالفارابی و هو من اکبر مصنفاته و اعظمها» و در پایان دارد: «تمت رسالة الحروف للفیلسوف ابی نصر الفارابی»؛ ۵۰گ (۳پ–۵۲پ)، ۲۵ سطر [ف: ۳ – ۲۴۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۱۷/۵-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۱۴۳]

● **حروف** / رمل / فارسی
horūf

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ – ۵۰۵ قمری
qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)
با عنوان‌های «فصل».
آغاز: بسمله، فرموده است شیخ علامه ابو حامد محمد بن محمد بن محمد طوسی غزالی بعد از حمد خدا و صلوات بر محمد مصطفی و آل و عترت چنین بیان کرد که اقلام ثلاثه که داخل نقل ما و حروف عربی است، اینست ...
[فهرستواره منزوی ۲۹۸/۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۶/۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و مخفف و هو اسم عکس ابلیس
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲ص (۳۴۲–۳۶۳)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۶ – ۴۳۹]

● **الحروف** / جفر / عربی
al-ḥurūf

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ – ۶۳۸ قمری
ebn-e ʻarabī, mohammad ebn-e ʻalī (1166 - 1241)
در آغاز این رساله مسائل کوتاهی است در اثبات واجب و فرق بین واجب و ممکن از دید فلسفی، پس از آن فصلی است در حروف و مراتب و حرکات و طبایع و عجایب آنها که از آن تعبیر به حروف کبار شده، پس از آن فصلی در حرکات که از آن تعبیر به حروف صغار شده.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۵۶/۲
آغاز: الحمدلله مخبر القلوب لعقول فی نتائج الهمم ... أما بعد فان للعقول حدا تقف عنده من حیث ما هو بفکره لا من حیث تناهی قائل؛ **انجام:** فالعالم حروف محفوظة مرقومة فی رق الوجود و

المنشور و لاتزال الکتابة فیه دائمة أبدا لاینتهی.
خط: نسخ، کا: حاجی عبدالله بن سید طه عرب، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۷گ (۱۷پ-۶۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۳۰]

● حروف = حروف اصلیه = اسرار الحروف / عرفان و تصوف / فارسی

horūf = horūf-e aslīye = asrār-ol horūf

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری
ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

وی دست کم چهار گفتار در این باره دارد: یکی در مجموعه رساله‌های او چاپ افست (ص۳۲۶-۳۱۹) آمده است که نخست از نقطه احدیت، الف حقیقت انسانیه، العلم نقطة کثرها الجاهلین، آغاز می‌شود سپس حروف مقطعات که در آغاز ۲۹ سورت قرآن آمده و تأویل‌های عرفانی آنها، حروف در اسماء الهیه آنگاه سربندهای حرف بی‌شماره؛ یکی دیگر که در همان مجموعه چاپ افست ص ۳۰۳ چاپ شده است؛ یکی دیگر که در ج ۴ مجموعه رساله‌های چاپ دکتر نوربخش (۱۳-۱۵) چاپ شده است. جداسازی نسخه‌های آنها با نشانی‌های اندکی که منابع داده‌اند دشوار است. سنا (۲۰۴/۱) مجموعه‌ای از ۸۶ رساله کرمانی را نشان داده که پنج رساله آن در این باره است: ۱. اسرار الحروف؛ ۲. بیان الحروف الاصلیه؛ ۳. بیان معانی الحروف؛ ۴. بیان مراتب الحروف؛ ۵. اسرار الحروفات. (احمد منزوی)

آغاز: ۱-خوش بگو ای یار بسم الله بگو ×× هر چه میخواهی ز بسم الله بجوی
یا اخی ایدک الله بروح القدس. معلوم فرما که اسماء الهی نامتناهی است، اما مفاتیح اسماء ملفوظ حروف اند ...
۲-حمد جوادی که از خزانه جود موجودات علویه و سفلیه در عالم غیب
۳-الم ذالک الکتاب. سورة البقرة .الم الله لا اله ال هو الحی القیوم

[فهرستواره منزوی ۲۹۹/۷ و ۱۰۴۴/۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۲۰/۲۹
رساله حرف؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود بن محمد حسینی، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۲۵۹-۲۷۱)، ۲۳سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۷۷۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۲۰/۳۲
رساله حرف؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود بن محمد حسینی، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۸۵)، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۷۷۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۹۸/۳۷
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** لا رطب و لا یابس الا فی کتاب مبین. بیت: این کتاب مبین خوش تو میخوان ×× معنی آن چو عارفان میدان
با عنوان «رساله عرفانی»؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ السلام بن حسین بن علی کاتب، تا: غره ذیحجه ۸۶۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ سبز منقش، ۲گ (۲۵۰ر-۲۵۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۳/۶سم [ف: ۸ - ۲۷۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۹۸/۴۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** یدعوا الی دارالسلام، و یهدی من یشاء الی صراط مستقیم، و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله و صحبه اجمعین و سلم تسلیماً کثیراً کثیرا.
رساله حرف؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ السلام بن حسین بن علی کاتب، تا: غره ذیحجه ۸۶۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ سبز منقش، ۱۳گ (۲۷۹پ-۲۹۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۳/۶سم [ف: ۸ - ۲۷۸]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۹۸/۹
آغاز: برابر۳؛ **انجام:** یک حقیقت مظهر ذات صفات ×× وحده لا مثل له فی الکائنات / جمع کرده جامع اسماء تمام ×× مجمع ام الکتابست و السلام
رساله حروف؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ السلام بن حسین بن علی کاتب، تا: غره ذیحجه ۸۶۰ق؛ در هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ سبز منقش، ۱۰گ (۷۵ر-۸۴ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۳/۶سم [ف: ۸ - ۲۶۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۴۸
رسالة فی بیان معانی الحروف؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: قرن ۱۱؛ ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۱۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۱۶
رسالة فی اسرار الحروف؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: ۱۰۶۶ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۰۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۳۳
رسالة فی بیان الحروف الاصلیة؛ بی کا، تا: ۱۰۶۶ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۰۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۷۱
رسالة فی بیان مراتب الحروف؛ کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: ۱۰۸۴ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم[سنا: ف:۱-۲۱۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۷۵
الرسالة الموصوفة باسرار الحروفات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: شعبان ۱۰۸۴ق؛ ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۱۱]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۴۴

حروف؛ خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۱۱۰۹ق؛ در ص ۳۰۳ چاپ افست آمده؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۲۷۰پ-۲۷۱ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۵]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۴۷

حروف نقطه؛ خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹گ (۲۸۶پ-۲۹۴ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۵]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۸۶

حروف، چاپ نوربخش (۲: ۱۳-۱۵)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد مؤمن، تا: ۱۱۰۹ق؛ در دو چاپ افست (۳۰۳) و نوربخش (۱۳/۲-۱۵) دیده می‌شود؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۴۳۲-۴۳۳)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۸]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۹۳

حروف افتتاح سور قرآن، در تأویل آنها (چاپ نوربخش ۴: ۱۳-۱۵) خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد مؤمن، تا: ۱۱۱۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۴۹۸-۴۹۹ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۸]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۹۴

«تحقیقات الحروف»، چاپ نوربخش (۴: ۱۵-۲۷) ؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد مؤمن، تا: ۱۱۱۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۴۹۹پ-۵۰۴پ)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۸]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۳۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۹ص (۳۴۶-۳۶۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۰۳/۶

حروف؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: خدارحم بن خداکرم بروجردی، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۳۶-۳۷)، ۲۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۳۱۰]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۰۳/۷

تحقیقات حروف؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: خدارحم بن خداکرم بروجردی،تا:۱۶ ربیع الثانی ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۳۷-۴۲)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۳۱۰]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۰۳/۳۵

حرف؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: خدارحم بن خداکرم بروجردی، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۱۵۱-۱۵۸)، ۲۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۳۱۱]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۴۱

رساله در ایجاد عالم و حروف و منازل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۴ص (۵۳۲-۵۳۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲۱]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۴۲

رساله اذکار و بیان اعیان حروف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰ص (۵۳۵-۵۵۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲۱]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۶۱

رساله در حروف و کلمات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۴ص (۸۷۱-۸۷۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲۲]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۷۴

رساله حروف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۳۰ص (۱۰۵۱-۱۰۸۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲۲]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۷۷

رساله حروف و نقط؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵ص (۱۱۱۶-۱۱۳۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲۲]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۴/۳۲

حروف یا نقطه حروفیه یا حروف نقطه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا عزیز تفرشی، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: ترمه پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۲گ (۲۴۴ر-۲۴۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۴ - ۶۷۱]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۴/۳۵

حروف نقطه یا حروفات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا عزیز تفرشی، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: ترمه پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱۲گ (۲۶۸ر-۲۷۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۴ - ۶۷۱]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۵۳۰

آغاز: برابر ۱

خط: نسخ، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱گ (۱۲۷)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [الفبائی ف: ۲۲۱]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۳۳ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا. رساله در بیان حروف اصلیه؛ ۱گ (۱۲۷) [ف: ۳ - ۱۳۰۷]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۸۹ عکسی

نسخه اصل: برابر نسخه بالا. حروف؛ ۱گ (۲۴۴) [ف: ۳ - ۱۳۱۸]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۹۰ عکسی

نسخه اصل: نسخه بالا. نقطه حروف؛ ۴گ (۲۴۴-۲۴۷) [ف: ۳ - ۱۳۱۸]

۲۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۹۱ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا. حروف؛ ۱گ (۲۴۸) [ف: ۳ - ۱۳۱۸]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۹۲ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا. حروف؛ ۳گ (۲۴۸-۲۵۰) [ف: ۳ - ۱۳۱۸]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۳۳

بیان حرف الاصلیة؛ خط: نسخ ریز، کا: عباس بن حاجی محمد

شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق، ۲ص (۲۴۸-۲۴۹)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۴۹]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۴۸

با عنوان «بیان معانی الحروف»؛ خط: نسخ ریز، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۲۳ - ۱۴۹]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۷۲

بیان مراتب الحروف؛ خط: نسخ ریز، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۵۰]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۷۶

اسرار الحروفات؛ خط: نسخ ریز، کا: عباس بن محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲-۱۵۰]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۹۱

حروف؛ خط: نسخ ریز، کا: عباس بن محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۲ص (۴۹۴-۴۹۵)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۵۰]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۹۲

ایضا حروف؛ خط: نسخ ریز، کا: عباس بن محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق، ۷ص (۴۹۵ — ۵۰۱)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۵۰]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۱۶

اسرار الحروف؛ خط: نسخ ریز، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۴۸]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۸۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** عین ما را بعین ما دریاب.

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۴۱۳-۴۲۱)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۶۱۰]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۹۰

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** مجمع الکتابست و السلام.

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۴۲۱-۴۲۷)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۶۱۱]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۳۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** تا حروف خمسه منفصله و متصله.

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۴۲)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۹۴]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۸۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** معنی آن چو عارفان میدان.

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۴۱۲-۴۱۳)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۶۱۰]

۴۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۹/۸

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** بر لوح کتاب این چنین می‌خوانم.

بی کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶ص (۱۸۴-۲۰۹)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۹۰]

۴۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۸/۱

خط: نسخ، کا: شیخ محمدحسن گلپایگانی، تا: ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا رویه ابری، ۱۰ص (۲-۱۱)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۱/۶سم [ف: ۵ - ۵۲]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۱/۴۰

با عنوان «حروف کائنات»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۶ص (۴۵۸-۴۷۳)[ف:۱۰-۱۶۷۳]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۱/۸

حروف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳ص (۱۸۶-۱۸۸) [ف: ۱۰ - ۱۶۷۲]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۱/۳۵

اسرار حروف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳ص (۴۱۶-۴۱۸) [ف: ۱۰ - ۱۶۷۳]

۴۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۹/۴

آغاز: هو هو لا اله الا هو؛ **انجام:** از نسب ... حق تعالی و تقدس.

کا: سید حسین تفرشی، تا: ۹ شهریور ۱۳۱۵ق، حسب خواهش مرحوم ذوالریاستین؛ جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۹۰-۹۷)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۸۹]

۴۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۹/۱۴

آغاز: بدانکه الف اول حروف؛ **انجام:** خبر باید به حسب حال خویش.

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۲۶۶-۲۷۳)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۹۲]

۴۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۳۶/۷

آغاز: برابر۲

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۵۸]

● **حروف** / عرفان و تصوف / فارسی

horūf

ترکه اصفهانی، علی بن محمد، - ۸۳۶ ؟ قمری

torke esfahānī, ‘alī ebn-e mohammad (- 1433)

اهدا به: شاهرخ میرزا (شاید)

تاریخ تألیف: شنبه ۱۰ رمضان ۸۱۷ق؛ محل تألیف: شیراز

در بیان علم حروف و مباحث مربوط بدان که به درخواست بزرگان زمان نوشته شده؛ دارای یک «مقدمه» و سه «اصل» و

یک «تذنیب»: مقدمه: در معنی حرف و اقسام اولی آن؛ اصل ۱. بیان حروف رقمی کتابی، دارای چهار وصل؛ اصل ۲. بیان حروف کلامی و وجه شرف آن، دارای چهار وصل؛ اصل ۳. بیان صورت معنوی حرف و وجه لبابی آن، دارای چهار وصل؛ تذنیب: در بیان معنی سبع المثانی.
آغاز: سپاس و ستایش پروردگاری را که ظروف حروف و کلمات مستقر جواهر معارف و شناسائی
انجام: که در آنجا استیفاء این حقایق پیشترک شده وفقنا ... و مصلیا علی نبیه النبیه
[فهرستواره منزوی ۲۹۸/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۶/۲۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** اتفق تحریر هذه الرسالة فی یوم ... و علی نبیه النبیه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۲۸-۸۴۱ق؛ خط مؤلف و شرف الدین علی یزدی و دیگران در برخی صفحات مجموعه دیده می‌شود، مصحح، محشی از مؤلف، علی یزدی و نوری؛ تملک: محمد حسین حسینی در تبریز سنه ۱۰۱۶ق؛ مهر: «عبده علی نوری ۱۱۹۶ه» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۱۵۴-۱۵۷)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۲۳۹]

۲. تهران؛ باقر رقت (ترقی)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۹
کا: عبدالقادر بن محمد بن افضل خراسانی، تا: ۱۶ جمادی الثانی ۹۰۱ق [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۰۴/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۳ و ۹۰۴ق، جا: مسعودیه یزد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ص (۱۳۷-۱۵۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۳۲ - ۱۳]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۰۱/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۱گ (۲۰-۳۰ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۶۹]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۴۰ض
بی کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ ۲گ (۲۹-۳۰)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۶ - ۴۸۶]

۶. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۲۰/۱۶
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد قاسم بن تاج الدین محمود حسینی، تا: ۱۰۴۰ق؛ ۱۷گ (۱۴۲ر-۱۵۸ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴۴]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۶۳/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۶۱ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۸۲پ-۱۹۲پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۲۴ - ۵۷]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۳۵/۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الانخراط فی سلک دارالسلام بحرمة محمد خیر الانام و آله و اصحابه الکرام صلی الله علیه و علیهم اجمعین
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۰۸۴ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱گ (۱۱۴پ-۱۲۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۸ - ۲۳۳]

۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۲۶/۱۰
آغاز و انجام: برابر
در یک مقدمه و سه وصل نخستین چهار وصل و دومی چهار وصل و سومی سه وصل سپس یک تذنیب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۶ ذیحجه ۱۰۸۸ق [ف: ۳ - ۵۴]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۴۷-ف
نسخه اصل: بادلیان اکسفورد ش ۹۴ والکر walkar (ش ۱۲۹۸)؛ بی کا، تا: ۱۰۹۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۹]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۱۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ جلد: تیماج قرمز و مشکی، ۱۰ص (۶۱۱-۶۲۰)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۱۹]

● الحروف = الواح الحروف / جفر / عربی

al-ḥurūf = alwāḥ-ul ḥurūf

اخلاطی، حسین بن علی، ق۹ قمری

axlātī, hoseyn ebn-e ʻalī (- 15c)

دارای چند «فصل» است هر فصل درباره یکی از حروف الفبا: فصل فی ترکیب الالف، الالف مرکب من ثلاث نقاط: نقطة الاصل و نقطة الوصل و نقطة الفاصل، نقطة الاصل حیاة فائضة من حق الحیاة بقدرة القادر العلی؛ فصل فی ترکیب الجیم والحاء والخاء؛ فصل فی ترکیب الدال؛ فصل فی ترکیب الراء؛ فصل فی ترکیب الصاد، فصل فی ترکیب الطاء؛ فصل فی ترکیب العین؛ فصل فی ترکیب الفاء؛ فصل فی ترکیب الکاف؛ فصل فی ترکیب المیم و النون؛ فصل فی ترکیب الواو و الهاء؛ فصل فی ترکیب اللام الف و الیاء. گویا از اخلاطی، کمال الدین حسین بن علی افطسی حسینی، که نامش به‌گونه نقل‌کننده از حضرت جعفر صادق (ع) آمده است.
آغاز: الحمدلله الذی بلغنا من ظاهر الکلمات علی مظاهر الحروف (و) الی مطاوی النقاط، و الصلاة عل مظهر البیان.. و بعد، هذا بیان هدانا الله الیه من الواح الاحرف و ترکیبها. مرتبة علی فصول. فی ترکیب الالف. الالف مرکب من ثلاث نقاط: نقطة الاصل و نقطة الوصل و نقطة الفصل. الاصل حیوة فایضة ...
انجام: بواسطة الالف الیاء و هو مرآة الالف و نقطة الیاء، روح الوحی و روح اللقا. تم ... نقل من خط من نقل من طخ من خط السید الکبیر الامیر شریف حسین الاخلاطی و هو من خط الامام جعفر الصادق ...

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در پایان آن آمده: «انتقل من خط جعفر الصادق»، سپس همین مسائل حروفی به فارسی است (برگ ۵۱ر–۵۶ر و ۷۷ر–۷۷پ)؛ ۱۱گ (۳۷پ–۴۷پ) [ف: ۱ - ۱۲۰]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۲۳/۲–عکسی

آغاز و انجام:برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۳ق؛ ۱۰ص (۲۱–۳۰) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۸]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۸۶/۲–۶/۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** وهو نقل من خط الامام الناطق امام جعفر الصادق صلوات الله و سلامیه علیه

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی به فارسی؛ ۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۲۴]

● حروف = علم حروف / جفر / فارسی

horūf = ‘elm-e horūf

اخلاطی، حسین بن علی، ق۹ قمری

axlātī, hoseyn ebn-e ‘alī (- 15c)

مشتمل بر «مقدمه» و چهار «فصل»

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۲۸/۲

آغاز: بسمله، حمدله اما، بعد بدانکه علوم حروف ایجاد علمیست شریف و نفیس

خط: نستعلیق، کا: محمود بن هدایت الله الشریف، تا: محرم ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ چهره، ۶ص (۴–۹)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۵ - ۱۷۶۶]

● الحروف / جفر / عربی

al-ḥurūf

دهدار عیانی، محمود بن محمد، ق۱۰ قمری

dehdār-e ‘ayānī, mahmūd ebn-e mohammad (- 16c)

گویا از دهدار عیانی.

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۴۷/۱

بی کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۲ - ۱۱۸]

● حروف / علوم غریبه / فارسی

horūf

سیاوش، محمد، ق۱۰ قمری

sīyāvaš, mohammad (- 16c)

اهداء به: نظامشاه بن نظامشاه ابوالغازی

نویسنده که از صاحبنظران علم حروف است و چنانچه خود می‌گوید «از فردوس فارس و خراسان ببوستان هندوستان» می‌افتد و بر آن می‌شود که رساله‌ای در علم حروف بپردازد و چون «زبر» و «بینات» را کافی نمی‌بیند به قول خود «راقم این صحیفه واجب دید که به عدد زبر و بینات اکتفاء نکرده متوجه طبقات کلامی که تا هفت مرتبه استخراج می‌توان نمود شود و در تصریح نکات و ظهور رموز طبقات حروف و تحقیق در هر یک به اسمی از اسماء یا الفاظی مناسب صورت تطبیق یابد». پس او این رساله را با تکیه بر افکار دوانی و نوشته‌های شرف الدین علی یزدی می‌پردازد و قوانین علم حروف را بیان می‌دارد و مسائل چندی از این علم را طرح و باز می‌گشاید که همه آنها تفسیر حروفی سوره بقره است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۲۳

آغاز: بسمله و به نستعین، ای عاجز از اوصاف کمال تو خرد ×× کی راه خرد بکنه ذات تو برد؛ **انجام:** گر شراب اینست کز جام تو ما را مست کرد ×× باده مستانرا فریبی میدهد همچون سراب

از برگ ۸۴ تا ۸۵ رباعیات شیخ ابوسعید ابوالخیر و از ظهر برگ ۸۵ تا برگ ۸۸ اشعاریست از نویسنده در مسائل حروفی در ظهر برگ ۸۸ و برگ ۸۹ دو سؤال حروفی و جواب آنها آمده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: محتملاً قرن ۱۰؛کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی رویه کاغذ مشکی، ۹۱گ، ۲۲سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۶۴۸]

● حروف / علوم غریبه / عربی

horūf

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷۱۵/۵

در ۲۴ ربیع الاول ۱۲۵۶ق [معلوم نیست تاریخ کتابت است یا تألیف]؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسین، بی‌تا [ف: ۱۲۴]

● الحروف = شرح احادیث فی علم الحروف / عرفان و تصوف / عربی

al-ḥurūf = š.-u ahādīṯ-in fī ‘ilm-il ḥurūf

کرمانی، زین العابدین بن محمد کریم، ۱۲۷۶ - ۱۳۶۰ قمری

kermānī, zayn-ol-‘ābedīn ebn-e mohammad karīm (1860 - 1941)

تاریخ تألیف: ۲۰ جمادی الاول ۱۳۲۶ق

در جواب پرسشهای شیخ محمد حسین بن ملا علی رضا مهریزی یزدی، در شرح حدیث‌هایی در علم حروف. مؤلف پس از

مقدمه‌ای پرسش‌ها را با سربند «قال» آورده، آنگاه با سربند «اقول» پاسخ داده است.
[ابراهیمی ۵۷۸: رساله در جواب]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۱۱/۲
آغاز: بسمله، حمدله، صلات. و بعد، یقول العبد الاثیم زین العابدین بن کریم، انه قد امرنی ... شیخنا و استاذنا الشیخ محمد حسین بن المرحوم المبرور الملا علی رضا المهریزی الیزدی؛ **انجام:** و غاصبی حقوقهم و ناصبی شیعتهم اشد العقوبة و النکال. و قد تمت علی ید العبد الاثیم زین العابدین بن کریم فی یوم ...
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: حدود ۱۳۴۷ق؛ با شکل‌هایی از زمین و خورشید و ماه؛ ۵۶گ (۵۸پ-۱۱۳ر) [ف: ۱ - ۸۹]

● **حروف** / علوم غریبه / فارسی
horūf

امیر جمال الدین عبدالرحیم
amīr jamāl-od-dīn ‘abd-or-rahīm

رساله‌ای است کوتاه در علم حروف دارای یک «نقطه» و پنج «حرف»: نقطه: در بیان حرف؛ حرف ۱. آنچه هست از اعداد آیات اسم شریف؛ ۲. بینات اسم شریف ...؛ ۳. از عدد آیات و بینات اسم شریف ...؛ ۴. از اعداد حروف ظاهر و باطن اسم شریف ...؛ ۵. بیان آیات و اسماء احادیث از حروف آیات و بینات ... که از ابو العباس احمد بن علی بونی (-۶۲۲ق) نقل کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱۲/۳
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد این کلمه چند یست در بیان خقایق اسم امیر جمال الدین عبد الرحیم مبنی بر نقطه و پنج حرف؛ **انجام:** اکثر از حروف ظاهر اسم شریف سمت تحریر یافت لیکن چون باطن نیز مشخص گشته به تأمل و تدبر در آن دیگر کلیات و جزویات معلوم خواهد شد و الله علیم بذوات الصدور.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمعی قهوه‌ای، ۳گ (۱۰-۱۲)، ۲۴ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۳۰۹]

● **حروف** / علوم غریبه / فارسی
horūf

حسینی قدسی، محمد
hoseynī qodsī, mohammad

در قواعد کلی و روش استخراج مقاصد از حروف، مشتمل بر یک «مقدمه» دارای چهار «فصل» و سه «باب»: فصل ۱. بیان طبایع حروف؛ فصل ۲. تقسیم حروف بر بروج دوازده‌گانه؛ فصل ۳. اسامی ملائکه موکل بر سماوات و بروج و حروف؛ فصل ۴. اسمای حسنی که تسبیح ملائکه است؛ باب ۱. قواعد بسط و تکسیر و تحصیل مداخل؛ باب ۲. قواعد سفر آدم و دانستن موازین؛ باب ۳. اعمال تکسیری و اعمال ضریبه‌ای.
آغاز: سپاس و منت بیقیاس مر حضرت علیم علی الاطلاق را جل جلاله و عم نواله که خاک وجود انسان را
[فهرستواره منزوی ۲۹۹/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۸۴/۲
آغاز: سپاس و منت بیقیاس مر حضرت علیم علی الاطلاق را جل جلاله و عم نواله که خاک وجود انسان را؛ **انجام:** برای عدم قدرت بر تلفظ الف و لام را لازم داشته اند تا معلوم باشد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۶ق [در تاریخ کتابت شک داریم]؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۷پ-۱۵پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۴۷]

● **الحروف = قواعد عناصر اربعه** / علوم غریبه / عربی
al-ḥurūf = qavā‘ed-e ‘anāsor-e arba‘e

سامور هندی
sāmūr hendī

از سامور هندی، آن‌چنان‌که در سرآغاز نسخه آمده است. نامبوب. مؤلف پس از تقسیم عناصر به آتش، هوا، آب و خاک، به بحث درباره هریک در ۴ قسم می‌پردازد.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۳۶
با عنوان «قواعد عناصر اربعه»؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با فهرست؛ کاغذ: سفید و برخی رنگین، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۴۰۲-۴۱۲) [سنا: ف: ۲ - ۱۵۸]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۳۶/۲
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اظهرت العالمین امره القدیم و نور قلوب العارفین ... هذا مختصر من عمل سامور الهندی ... اعلم ایها الحبر اللبیب أن الاشیاء ترکبت من اربع؛ **انجام:** فی الائتلاف. و خالف مخالف و طبیعته فی الحکم
با عنوان «رسالة فی الحروف»؛ خط: نستعلیق و نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۴پ-۸پ) [ف: ۱ - ۸۸]

● **الحروف = طبایع حروف** / متفرقه / عربی
al-ḥurūf = tabāye‘-e horūf

غیر همانند:

۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۸/۱۳
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. اعلم ان الکلام مرکب من الحروف و الحروف مرکب من الالف و الالف مرکب من النقطه؛ **انجام:**

تمت الارض و الانقیاد الخلق له
با عنوان‌های «فصل»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۵ص (۳۱۹-۳۲۳)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [نشریه: ۳ - ۳۳۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۹۵/۸

آغاز: اما بعد حمد الله الذی أفاض علی الانسان سجال الجود و الاحسان و شرفه بالقلب و اللسان؛ **انجام:** و السلام علی من طاب فرعه و أصله محمد و أله الطیبین الطاهرین
در بیان حقیقت حروف و مخارج آنها و تعلیل ایجاد و جهت نقطه‌گذاری هر کدام از آنها به روشی آمیخته از مبانی ادبی و فلسفی بیان داشته و در موضوع خود رساله جالبی است؛ خط: نسخ، کا: میر محمد سلیمان بن میر معصوم حسینی، تا: رجب ۱۰۴۵ق، جا: اصفهان مدرسه ملا عبدالله؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۲۵ر-۲۸پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۸ - ۸۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۳/۲۰

در بیان حروف عطف، نفی، تنبیه، نداء، تصدیق، صله، تحضیض و مصدر. در این رساله حروف مذکور به خط درشت و کشیده تحریر شده و زیر هر یک کاربردشان توضیح داده شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۱۱ق، مصحح؛ جلد: تیماج قرمز،۳ص(۱۴۶-۱۴۸)،اندازه:۱۱/۵×۱۸/۵سم[ف: ۳۲ - ۲۱۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۲۵/۲

آغاز: الاسامی جمیعها وعرف ایاه الایاه، و کلما بعد علیه امره الی مرکز الارض؛ **انجام:** اسماء و ترکیب حرفا طبیعیا فاعمل مایجزم: طغرائیل و عثاقیل طائیل و غخائیل
در خواص حروف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن سبز، ۱۷ سطر [ف: ۹ - ۶۰]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۷۵/۱۲-۳۰/۱۵۵

آغاز: بسمله اعلم ان المطلوبات الاربعة منها اثنان بالاتفاق و لیست بالطبع؛ **انجام:** وایدنی بنور شعشانی یخطف الابصار وهبنی لکل مقام یا غیاث المستغیثین و درجة التصریف آمین
رساله‌ای است در علم حروف که پس از بیان مطالب مقدماتی برای هر حرف فصلی منعقد نموده است. از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی گلپایگانی نجفی (جامع جنگ)، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۷۵]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۰۱/۱۰-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة. اعلم علمك الله ما لم تکن یعلم، ان کل علم لابد من موضوع و مسایل و غایة لاجل الشروع فیه، فعلم الحروف علم یعرف به احوال التصاریف المتعلقة بالحروف لفظیا کان او معینا، مفردا کان او مرکبا، موضوعة الحروف بما هو حرف؛ **انجام:** فی طالع الثور و رب الطالع
ناشناخته. بی بخشبندی، با جدول های حروفی و دایره‌های تو در تو، نجومی و شکل انسان؛ خط: تحریری شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳۳ص (۹۶-۱۲۸) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۸]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۰۱/۱۳-عکسی

آغاز: حمدله. عاقبة. صلاة. هذا کتاب سرالله الاعظم و هو السر الربانی الذی فی عالم جسمانی، علمه الله تعالی خلیفته و صفیه آدم؛ **انجام:** هملعص. و هذا آخر الکتاب و الله اعلم بالصواب ...
بی‌بخش‌بندی، با جدول حروفی؛ خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۸ص (۱۴۵-۱۵۲) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۸]

۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۴/۸

رساله‌ای در بیان اینکه حروف دارای معنا نیستند و معانی از ترکیب حاصل می‌آیند؛خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم محمد رحیم بن ابوالحسن حسینی علوی همدانی،تا: ۱۲۵۳-۱۲۵۶ق، جلد: چرم زرد، ۲گ (۱۰۴پ-۱۰۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۱۵۹]

۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۳۶/۱

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان و علمه البیان و هداه الی بیان تبیان و جعله خلیفته؛ **انجام:** مس فق شث ذ ظ د ب حولی عن رحرخت عض تم الکتاب
ترسیم محاورة مع افلاطون الحکیم و نقل ما اصابه علی لسانه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱ جمادی الاول ۱۲۶۲ق، جلد: چرم مشکی،۱۴گ(۱پ-۱۴ر)،۱۹سطر،اندازه:۱۶×۲۲سم[مؤید: ۲ - ۳۶]

۱۰. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۰

آغاز: آخر الانبیاء کما أن القران هو آخر الکتب؛ **انجام:** البرودة و الرطوبة یجفف رطوبة العین.
این نسخه که بر اثر افتادگی آغاز و انجام آن، نویسنده‌اش معلوم نشد، مباحث آن در خواص حروف و ربط آن به علوم خفیه است. نویسنده حقیقت حروف را به سه قسم تقسیم می‌کند بدین شرح: ۱. حروف فکریه علویه، ۲. حروف، ۳. حروف رقمیه. در ذیل این تقسیمات در ده مقاله خواص حروف و اعداد را در علم کیمیا می‌آورد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با حروف رمزی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۰ص، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰۲]

۱۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۱۵/۲

آغاز: قد ذکرنا ان اول الحروف نقطه وهذه النقطه سار فی کل الحروف فمبدء کل هی النقطه فی عالم الحروف والنقطه قد یثبط ویقم یصیر الفا والالف قد نزلت بتکررها یصیر باء؛ **انجام:** فالنقطة هو الاختراع وهو الابداع الاول خلقه الله لا من شی مسند علی نفسها بمنزله فعل الله المخترع المبدع الساری فی الاشیاء الممکنه و الالف هو الاختراع الثانی والباء هو الابداع الثانی عنه
کیفیت نگارش حروف الفبای عربی و شکل آنها را به طور مختصر بیان کرده است. می‌توان آن را تحریر الخط نام داد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «کتابخانه خصوصی سید حسین مدرسی طباطبائی ۱۳۸۳» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۲۴۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳/۴۷-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۷گ (۲۵۷ر-۲۶۳ر)[فیلمها ف:۱-۵۲۰]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۱/۴
آغاز: رب اعن هذا بحول الله و بعد حمده تقریب و تفهیم لطرف من معانی الحروف؛ **انجام:** انما هو نور یضعه الله حیث یشاء ... و یضرب انه الامثال للناس و الله بکل شیء علیم.
مؤلف حروف تهجی را به دو دسته تقسیم نموده، ۱۴ حرف آن از حروف حق است و این حروف علیا مرتبه و در آغاز سوره های قرآن آمده و بقیه حروف از حروف خلق است. در این رساله برخی از حروف مطابق فهم ربانیین معنی شده بنحوی که معنی هر حرف با وجهی از مسمی مناسبت داشته باشد؛ بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸گ (۸۱پ-۸۸پ)، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۴۶]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۷۶
آغاز: مبداها فی العالم الانسانی و له فی جمیع الموجودات؛ **انجام:** رصد فلک المریخ رصد فلک الشمس.
خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [الفبائی ف: ۲۲۱]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۷۴۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۲۱]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۱۹۴
آغاز: بسمله فصل در تقسیم حروف بر افلاک تسعه؛ **انجام:** این باقی عده هشت است یا شش در شش است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۲۱]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۴۲
آغاز: الحمدلله الذی اودع سرالمکتوم فی طی الحرف المرقوم ... اما بعد فاعلم وفقک الله کشف سره و اشهدک نهیه و امره
قواعدی است از جفر جامع و علم حروف و تطبیق آن قواعد در چند جدول، در این کتاب از غزالی و شاه کرمانی و دیگران نقل می‌کند، و پاره‌ای از قواعد را به شعر در آورده است. فصول کتاب: فصل: کلیات الحروف و مراتبها و معانیها، فصل: مایخرج من ادوار الحروف الدائرة علی حکم الترتیب جملا مفصلا، فصل: فی سردور الحروف؛ فصل: فی سر الاستنطاق، فصل: فی ترتیب الحروف من حیث تفصیلها علی نظام الوجود، فصل: فی بیان ان الحروف امم مکلفون؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۴۳گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۵ - ۱۲۷]

۱۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۳۵/۱
انجام: تم من الاحقر الاذل محمد شریف بن شیخ مولان للشیخ الفاضل الکامل اعنی به شمس الشمائل ها هو شیخ شمس الدین طول الله بقائه ...
این نسخه دوازده فصل دارد و ناتمام است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۰گ (۱-۳۰)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۵۲]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳/۳۶-ف
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۸۱ر-۱۸۲پ) [فیلمها ف: ۱- ۵۱۹]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸۳/۶ط
آغاز: بسمله. الحمد لله الذی بلغنا من ظاهر الکلمات علی مظاهر الحروف؛ **انجام:** و نقطتی الیاء روح الوحی و روح القائم و صلی الله ... و الحمد لله رب العالمین.
در بیان الواح حروف و ترکیبات آنها مشتمل بر چند فصل. در پایان نسخه آمده: «نقلت من خط و هومن نقل من خط من نقل من خط السید الکبیر الامیر شریف حسین الاخلاطی و هو نقل من خط الامام الناطق امام هفتم (؟) جعفر الصادق رضی الله عنهم اجمعین آمین»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۴ص (۸۱-۱۰۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۴/۳ - ۵۴]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۷۴
آغاز: فاعلم ان الالف تشیر الماده و لکل و احد من المتفقه؛ **انجام:** الفصل الخامس یتلوه الجزء الثانی و هو خاتم الکتاب و بالله المستعان.
خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۲۱]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۷۲
آغاز: فمن لم یقرء کتاب الذی؛ **انجام:** فافهم ذلک الفصل الثانی.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۲۱]

● حروف / علوم غریبه / فارسی

horūf

غیر همانند:

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۵/۵
بی کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۱۰۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۸۳/۱۲
آغاز: ... یا اندکی این اسرار در کتب ثبت کردند تا بکلی مندرس و منسی نگردد اما در چهل باب بر موز و اشارات بر موز داشتند؛ **انجام:** اگر چه طریقه خدمت است اما احتیاط مثال نموده آمد تامل فرمایند مطلوب طالب.
رساله‌ای است کوتاه در علم حروف در چند فصل، فهرست، بخشی از فصل‌های آن چنین است: فصل در اینکه خداوند بر کواکب و سیارات ملائکه ای را موکل گردانیده، فصل در تقسیم حروف ۲۸ گانه بر بروج دوازده‌گانه، فصل در حروف مفرده، فصل در بخورات کواکب سبعه، فصل در حروف خواتیم، فصل در حروف متواخیه، فصل در تکسیر سبعه. این نسخه از آغاز افتادگی دارد و شناخته نشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۰؛ مصحح، رکابه‌دار، مجدول؛ کاغذ: شرقی، ۱۴گ (۴۷-۶۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۱سم [ف: ۳۲ - ۲۵۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱۲/۱
آغاز: الحمد لله و الصلاة و السلام ... بدانک علم حروف علمیست شریف و علم انبیاء و اولیاست و دقایق وحقایق آن ... و این فقیر بعضی از آن در مقدمه و چهار فصل خواهند نمود؛ **انجام:** و از

سر تحقیق به عمل مشغول شود که البته به مقصود برسد و از جهال پوشیده دارد واز مستحق منع نکند تمام شد رساله حسن به عنایت حضرت باری تعالی و تقدس.
رساله‌ای است کوتاه در علم حروف دارای «مقدمه» و چهار «فصل»: مقدمه: در بیان مداخل و مخارج حروف، فصل ۱. از قول حضرت امام جعفر بن محمد الصادق، ۲. از قول ارسطاطالیس، ۳. از قول خدری، ۴. از قول شیخ ابو العباس بونی (- ۶۲۲) ۹ نسخه‌ای از این رساله فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان ۳۳۸/۱ آمده و به نام سلطان ابو نصر صاحبقران نگاشته شده، لیکن در نسخه حاضر چنین مطلبی وجود ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۰؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۱-۴)، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۳۰۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۹۶/۱

آغاز: ا ب پ ت ... هـ ی لا پ چ ... نظم: علم الاسماء تمامی این بود ×× تا نپنداری که بی این دین بود؛ **انجام:** بدرستی که او را شمارگر پس نشاید با او اشارت کرد، و السلام.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری کاغذی آلبالویی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۳سم [ف: ۷ - ۴۳۸]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱۰/۴

آغاز: بدانکه هیولا قایم نیست الا که در این عناصر چهارگانه که مبادی اشیاء اند و بدانکه حروف ناری هفت اند این است؛ **انجام:** اما مرغانرا الطایر این است حروف آن این ا ح ث ی ن ت س ع ه ا ح د ع ش ر ه م ا ت ی ن ...
رساله‌ای است کوتاه در علم حروف و چون از آغاز و انجام افتادگی دارد، ناشناخته ماند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی، رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۲۲-۲۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳۲ - ۳۰۱]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱۰/۵

آغاز: بعد الحمد و الصلوات علی صاحب لواء الحمد صلی الله علیه و آله بر ضمیر منیر ارباب الباب فتح الله علی قلوبهم من الحکمة کل باب خافی نماند که در این فن نوشته‌اند؛ **انجام:** و خود نیز پشت بدانطرف کند و بنشیند که تفرقه در میان ایشان واقع شود بقدرة الله تعالی.
رساله‌ای است کوتاه در علم حروف و روش تکثیر آن، در سه نوع و چندین فصل و بنا به التماس فردی یا افرادی نگاشته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۵ص (۲۶-۳۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۲ - ۳۰۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱۰/۸

آغاز: قاعده تکسیر و آداب آن مثلاً اسم طالب حسن، اسم مطلوب علی، اسم طالب که حسن است مکتوبی ح س ن عدد کبیرش ۱۱۸؛ **انجام:** خواه هشت در هشت و خواه شانزده زوجات به زوج و فردیات به فرد به نوعی که در کتاب ریاض الخواص مذکور است و الله اعلم بالصواب.
رساله‌ای است کوتاه در علم حروف و تکسیر آن، و در آن از کتاب ریاض الخواص نام برده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۳۸-۴۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۲ - ۳۰۳]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۲۹/۱۳

آغاز: بسمله ... ذخیره فی المداخل، مداخل جمع مدخل است و مدخل اسم مکان است، یعنی محل دخل، و چون شییء از اشیاء ظهور کند در اذهان یا در اعیان یا در کتاب یا در عبارت هر چه با او در نظر آید، مدخل او باشد؛ **انجام:** شفیق حامی. بیرون آید نتیجه ثالثه پس
با عنوانهای: «ذخیره، ذخیره» و در آن آمده: و ما بجهت مبتدی اسماء جفر از کنیه و لقب خود استخراج می‌نمائیم ... «ابو محمد کمال الدین حسین»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ زرد، ۴۲گ (۱۲۱پ-۱۶۲پ)، اندازه: ۱۳/۶×۲۰/۳سم [ف: ۶ - ۳۱۳]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۹۰/۱۴

آغاز: فصل اول در ... (بریده شده) بدانکه هر حرفی از حروف تهجی به حسب مزاج خود عملی دارد؛ **انجام:** چه این حرف منسوب باو است نزد اهل تحقیق.
در دو باب نخستین در دوازده فصل دومی در دو فصل؛ خط: نستعلیق ریز،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۷۲پ-۷۳پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶-۴۵۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۷۵

آغاز: بسمله، باب در علم حروف و آن عبارتست از معرفت احوال حروف و تکسیرات و دلالات؛ **انجام:** امتداد عین امرار مبداء بمنتهی ... کاتبه العبد الاقل محمد مهدی بن محمد نبی تفرشی ... سنه ۱۰۷۴ ربع و سبعین بعد الالف.
خط: نستعلیق، کا: مهدی تفرشی، تا: ۱۰۷۴ق [الفبائی ف: ۲۲۱]

۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۶۷/۶

آغاز: بسمله رب انعمت فزد بعد الحمد و الصلوة علی صاحب لواء الحمد محمد المصطفی صلی الله علیه و علی آله و سلم بر ضمیر منیر ارباب الباب
خط: نستعلیق تحریری، کا: داود بن محمد شفیع یزدی، تا: ۱۰۷۵ق؛ ۲ص (۱۸-۲۰) [ف: ۵ - ۱۷۰۲]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۱/۷

آغاز: والله المستعان بسمله ... اما بعد این رساله ایست در علم حروف که اسکندر رومی از حکمای عصر خود طلب نموده و جهت او پیدا کردند و این رساله را طالینوقودوس خوانند و ارسطاطالیس پسندیده است؛ **انجام:** وضع حمل او بشود و شکل اینست
کا: جلال الدین انجو، تا: با تاریخ ۱۰۹۵ق، به دستور سلطان محمد کاتب سپاهانی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۷ص (۲۳۱-

۲۳۷) [ف: ۱۰ - ۱۵۸۹]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۸/۳

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد خدایرا عزوجل که واهب عقل و مفیض عدل است آفریدگاری که بارادت بیغلت و قدرت بی الت خویش؛ **انجام:** آنگاه پریان را بخواند هر چه تو بگوئی بکند بفرمان حضرت حق سبحانه و تعالی

رساله‌ای است در علم حروف در هفت جدول بدین ترتیب: ۱. حروف حضرت آدم (ع)، ۲. حروف حضرت ادریس (ع)، ۳. حروف حضرت علی بن ابیطالب (ع)، ۴. وضع چهارم سبب ؟ هندی نهاد این وضع را ...، ۵. حروف امام جعفر بن محمد الصادق (ع)، ۶. حروف خواجه رئیس شیخ ابوعلی رحمه الله، ۷. وضع خواجه شمس الدین مغربی. نسخه‌ای از این کتاب در فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان ۳۳۹/۱ آمده و تاریخ کتابت آن قرن ۱۱ می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ (۳۶-۴۵)، ۳۴سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳۴ - ۵۸۰]

۱۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۶۷/۳

آغاز: حمد وثنا خداوند با عظمت و کبریا که حروف را طروف اسرار وکنوز رموز انوار وگنجینه مکتون سینه ابرار ساخت؛ **انجام:** و از شر جن وانس در امان خدای تعالی باشد و ختم بدین فواید کرده شد والله اعلم بالصواب.

در بیان قواعد علم حروف، برای کسانی که اصول را یاد گرفته‌اند و به دنبال اسرار خفیه آنند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «محمد علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۴۶ر-۴۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۵۰۰]

۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۲/۹-عکسی

آغاز: بسمله. بدانکه این رساله منقول از حضرت امام تمام سید الاولیا ... علی (رض). به امام حسن و امام حسین ... و از ایشان به اولیا و مشایخ گبار رسیده؛ **انجام:** او رسائیل، متفائیل، کفائیل، شمسائیل، و حروف این است: بسمل. ب ج ن ۹۶۳. تمت.

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۷۴۵؛ از ناشناس، نخست حروف، سپس تکسیرات است. در چند «فصل»ی بی‌شماره: فصل، بدانکه حق تعالی بر کواکب سیاره ملائکه موکل گردانیده است، فصل، هر حرف از حروف ۲۸ گانه را ملکی موکل است، فصل، حروف ۲۸ گانه را به قسمی دیگر به چهار بخش کرده‌اند، فصل، محققان علم حروف مفرده ۲۸ گانه را قسمتی دیگر نهاده‌اند ... فصل، در بخورات کواکب، فصل، در تکسیر حروف (به تفصیل)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ سپس جدول‌هایی در ستاره شناسی؛ ۱۵گ (۱۳۰-۱۴۴) [عکسی ف: ۲ - ۹۹]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۸۵/۸

آغاز: فصل، بدانکه حق جل و علا بر کواکب سیارات ملائکه موکل گردانیده تا ... و اتصال تأثیرات باشد و نامهای ملائکه این است؛ **انجام:** فصل فی التکسیر، اذا اخذت الاسمین قدم اسم المطلوب و اخر اسم الطالب ... و رسول (ص) در این باب چنین فرموده است: ان الله تعالی خلق آدم علی صورته.

فصولی است در علم حروف و تکسیر و امتزاج آن، فهرست برخی از آنها چنین است: فصل: بدانکه حق جل و علا بر کواکب سیارات ملائکه موکل گردانیده ... فصل: در بروج دوازده گانه ... فصل: بدانکه بر هر حرفی از حروف بیست و هشتگانه تهجی ملکی موکلست ... فصل: حروف مفرده را قسمتی دیگر کرده اند ... فصل: در بخورات کواکب سبعه. فصل: فایده جامعه، هر که به عمل از اعمال حروف مشغول شود باید که سه روز روزه دارد ... فصل: در فواید حروف و ... فصل: در خواص حروف حمل و اسد و قوس و آن این است. فصل: در تکسیر سبعه و شروط و کیفیت آن این است. فصل: فی التکسیر، اذا اخذت الاسمین قدم اسم المطلوب و اخر اسم الطالب ... . این نسخه اندکی با رساله امتزاج که به شماره ۱۱۹۶۳/۱۲ در همین فهرست آمده، همخوانی دارد. همچنین با نسخه‌ای که در فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان ۲۳۸/۱ آمده، همخوانی بسیار دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ واقف: مرحوم حجت الاسلام فقیه نیشابوری، رجب ۱۳۹۴؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲گ (۹۴-۱۰۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۶×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۲۴۰]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۲۰/۲

آغاز: حمدله. و الصلاة و السلام علی محمد و آله اجمعین. اما بعد، بدان که حروف آنچنان عملمی است شریف و نقل است که علم انبیا و اولیاست و بزرگان این علم را پوشیده‌اند؛ **انجام:** تمام این تکسیر را بگیری و در مربعی یا مخمسی ثبت کنی نیکو بود. والله اعلم بالصواب

در یک «مقدمه» و چهار «فصل»: مقدمه در بیان تداخل و مخارج حروف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۵گ (۶۹پ-۷۳پ)، ۳ سطر، اندازه: ۲۲/۳×۳۵سم [ف: ۹ - ۳۲۵]

۱۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۳۲/۱

خط: نسخ، کا: حاج محمد جوادخراسانی، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی، ۳۰ص (۱-۳۰)، ۱۶سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۷۷۰]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۱۰/۳-عکسی

آغاز: بسمله. مقاله اول در طبایع حروف بیست و هشتگانه حروف آتشی او

ناشناخته، بی دیباچه و انجامه. در انجامه آمده: منقول از کلمات و مقالات ابن سینا. در هفت «مقاله»: ۱. در طبایع حروف ۲۸ گانه، ۲. استخراج اسامی کواکب، ۳. دخنة الکواکب، ۴. لباس و زینت کواکب، ۵. تکسیر اسم خود با اسامی کواکب، ۶. بیان نمودن که هر کوکبی جهت کدام مهم باید خواند، ۷. چند عمل حب. در پایان «قسم دوم» در چگونگی خواتیم کواکب سبعه سیاره؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۱۶ق؛ باتاریخ ۱۳۱۶ق در کشکول (ص

۲۹۹-۳۱۱)؛ ۱۸ سطر (۹×۱۵/۵) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۸]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳/۴۶-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۲۵۱ر-۲۵۶پ) [فیلمها ف: ۱-۵۲۰]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۲۲/۲

آغاز: حمدله. و الصلاة و السلام علی سیدنا و نبینا و شفیع ذنوبنا محمد و اهل بیته ... اما بعد بدانک وفقک الله تعالی که حقایق حروف ثابت است نزد حکما و اهل تحقیق، و خواص حروف از حد و حصر بیرون است؛ **انجام:** و در زیر خاک کند خواب م (!) بسته شود (تمت هذه الرسالة الشریفة ... جمعه ۱۹ شهر جمادی الثانی ۱۱۳۸)

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن یشمی، ۲۴گ (۴ر-۲۷ر)، اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۶سم [ف: ۶ - ۳۷۳]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۷

آغاز: پاینده و باقی است غفق غالبست کلمن دانا و توانا و هلای آفریننده اشیاء؛ **انجام:** آید چه زمام او مطابق ×× بیشک که به مطلب است ناطق

رساله‌ای است در خواص حروف که در مورد خواص حروف ابتث و ابجد، تقسیم حروف به کلمات و تعلق هر کلمه به کوکبی از سیارات، عمد مفردات حروف، طریق استخراج اسماء الله از اسم صاحب دعوت توضیح می‌دهد به دلیل افتادگی اوراق در آغاز و انجام، شناخته نشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج حنایی [رایانه]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۰۶/۵

آغاز: فن دیگر از علوم تصوف علم حروف که آن عبارت است از معرفت احوال حروف و تکسرات و دلالات آن؛ **انجام:** و اگر در شرح آن شروع رود بطول انجامد.

در اسرار حروف بیست هشتگانه و خواص هر یک از آنها بروش عرفانی صوفی، و گویا فصلی از کتابی باشد که در اینجا جدا شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۷۱ر-۸۰پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۸]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۵۶/۱۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد بدانکه حروف کلام در کلمه است و کلمه در حروف و حروف در الف و الف در نقطه؛ **انجام:** و الیاء حرف الیابس و الختم یتعلق، و الحمدلله رب العالمین

در خواص حروف از دید حروفیین و صوفیه با رمز و اشاره، از حرف الف تا لام الف. این رساله بر فراز صفحه اول از شیخ سعد الدین دانسته شده است؛ خط: نسخ، کا: حاجی عبدالله بن سید طه عرب، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۳گ (۳۲۱پ-۳۳۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۳۵]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۱۹

آغاز: چون داب تصنیف اقتضای بیان ترتیب؛ **انجام:** پیش از این دوشن نشاید کرد

نقل شده از: صاین الدین؛خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز، [رایانه]

● حروف (جداول) / علوم غریبه / عربی

horūf (jadāvel)

غیرهمانند

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۴۷/۲

بیست و هشت صفحه است در هر صفحه یک جدول بیست و هشت خانه‌ای و در هر خانه حدود ۲۵ حرف از حروف هجاء آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۵۲]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۴

جدول‌هایی است چهارستونی در اعداد و حروف که در بالای جدولها این بیت شعر به صورت حروف جدای از هم آمده:صفای حوزه خلق است در سؤال عظیم ×× غرایب شب مثل ضبط کنج و آب بیار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۱۵گ، ۳۷سطر، اندازه: ۲۱×۲۶سم [ف: ۳ - ۵۴۲]

● حروف (علم ...) / علوم غریبه / فارسی

horūf (‘elm-e ...)

قواعد علم حروف به روش قوانین جفر جامع کبیر و برای استخراج اسم طالب و مطلوب، در یک «مقدمه» و چهار «فصل» کوتاه گزارش شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۹۷/۱۱

آغاز: بدانکه این رساله ایست در دانستن علم حروف ... اما مقدمه در بیان مداخل و مخارج حروف است؛ **انجام:** مدخله کبیر مدخله و سیط مدخله صغیرت م ان ی ہ س ت خ ف ح ط غ

خط: نستعلیق، کا: یحیی بن میرزا علی محمد حسینی لاریجانی سید الحکما بقائی، تا: ۱۳۰۷-۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۰۸پ-۱۱۲ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۸۷]

● الحروف (فائدة فی) / علوم غریبه / عربی

al-ḥurūf (fā’idat-un fī)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۲/۳۲-ف

نسخه اصل: سلیمانیه ش ۱۲۰۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۳۹ق؛ ۲گ (۳۵۳پ-۳۵۴ر)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۲]

● حروف ابی جاد / جفر / فارسی

horūf-e abī-jād

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۶/۱۳

بی کا، تا: گویا قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۴ص (۳۷۶-۳۷۹) [ف: ۶ – ۴۳۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۶/۱۴

بی کا، تا: گویا قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۱۶ص (۳۷۹-۳۹۴) [ف: ۶ – ۴۳۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۶/۱۵

در چند باب؛ بی کا، تا: گویا قرن ۱۰ و ۱۱، ۱۰۹ص (۳۹۵- ۵۰۳) [ف: ۶ – ۴۳۹]

← حروف اصلیه ⪢ حروف

● **حروف اکبر** / علوم غریبه / فارسی

horūf-e akbar

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۵/۶

بی کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ – ۱۰۲]

● **الحروف التی تکثر استعمالها** / ادبیات / عربی

al-ḥurūf-ul latī takṯura isti‘māl-u-hā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۱/۳

کتاب الحروف التی تکثر استعمالها فی الفاظ الناس و کتبهم و ما یجری مجری الحروف من الاسماء و الافعال مترجمة من العربیه الی الفارسیة و هی عشرة ابواب؛ بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۲۵۱-۲۵۷)، ۱۵ سطر [سنا: ف: ۲ – ۱۶۹]

● **الحروف التی کتب بعضها علی خلاف بعض فی المصحف ...** / علوم قرآن / عربی

al-ḥurūf-ul latī kutiba ba‘ḍ-u-hā ‘alā xilāf-i ba‘ḍ fi-l muṣḥaf ...

فی ذکر الحروف التی کتب بعضها علی خلاف بعض فی المصحف و هی فی الاصل واحدة و اقسام الوقف.

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۹۸/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۱ق؛ جلد: تیماج سبز، قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۴۱۴]

● **حروف اوائل السور** / علوم قرآن / عربی

ḥurūf-u awā’il-is suwar

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۶

آغاز: انما هو آیات الصفات التی یتعین ان لا یؤخذ؛ **انجام:** انک حمید مجید، و سلم تسلیا کثیراً دایما ابداً الی یوم الدین

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی المکارم سیوطی شافعی، تا: با تاریخ ۱۰۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن قرمز، ۳گ (۳۷ر-۳۹پ)، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۷ – ۲۶۵]

● **حروف التأثیر** / عرفان و تصوف / عربی

ḥurūf-ut ta’ṯīr

حلاج، حسین بن منصور، ۲۳۴ – ۳۰۹ قمری

hallāj, hoseyn ebn-e mansūr (849 - 922)

منسوب به حسین بن منصور حلاج درباره عرفان و نیز حیل و علوم غریبه است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۹/۵

آغاز: بسمله. هذا من کلام الحسین بن منصور الحلاج ... فی حروف التأثیر و کلمات النشر و التصویر و شرح عجائب التقدیر الغامضة ... المکتوبة علی التدریج المنتقلة باحسن التعریف فی طبقات التدبیر؛ **انجام:** فلکل منها مقام معلوم و حد مقسوم و الی الله تصیر الامور بعون الملک ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: شنبه ۲ شعبان ۱۰۱۰ق؛ ۵گ (۴۵پ-۴۹ر) [ف: ۱ – ۸۹]

← حروف تهجی ⪢ تقسیم حروف تهجی

● **حروف تهجی در قرآن** / علوم قرآن / فارسی

horūf-e tahajjī dar qor’ān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۰۳/۳

آغاز: هر الف کاندر کتابی سرمد است جل [چهل] هزار و هشت هزار و نهصد ست؛ **انجام:** پنج هزار و بیست هزار و ... ثمر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۹ق؛ کاغذ: گل بهی، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۲سم [ف]

● **حروف التهجی** / ادبیات / عربی

ḥurūf-ut tahajjī

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۷۶۰

آغاز: بسمله و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله اجمعین و بعد فهذه رسالة فیما یتعلق بحروف التهجی حسب ما یتعلق به الغرض؛ **انجام:** و لذلک قیل حروف المعجم ای حروف تحتاج الی الاعجام ای ازالة العجمة علی انه مصدر میمی.

رساله مختصری است در باب ترتیب و تلفظ و املاء حروف تهجی از مؤلفی نامعلوم که عصر او محققاً متأخر از ابوجعفر عمر

بن عثمان بن حسین شاگرد زمخشری بوده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۲ - ۱۰۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۴۳/۲

الالف فی کلام العرب علی اثنی و عشرین و جها - و یاء الجمع مثل مسلمین؛ خط: نسخ، کا: صالح بن جهان، تا: ۲۳ ذیحجه ۱۰۵۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۱۴پ-۱۱۸ر)، ۱۹سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۳۲۸]

● **حروف تهجی و اوصاف ائمه اثنی عشر** / اسطرلاب / فارسی

horūf-e tahajjī va owsāf-e a’emme=ye esnā ‘ašar

از ناشناس، که در دیباچه می‌گوید: در رجب ۸۰۳ق در صحبت دوستی سخن می‌گفتیم، که سخن از نخستین حرف حروف تهجی ... گذشت. گفتاری است حروفی به نثر آمیخته به نظم. نسخه تنها ۵۲ سطر از آن را دارد. برای نشانی در خطاب به قلم: لمؤلفه: به قلم گفتم و ستودم پر - که تو هستی کزین کنند.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۰/۲

آغاز: صنوف حمد بیحد و فنون شکر بی عد، الذریعه حضرت معبودی است، که نیرنگ هستی بر لوح وجود کشیده؛ **انجام:** لیک کس نیست جز تو در دستم.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ راسته و چلیپا؛ اهدایی: علی نقی منزوی؛ ۱گ (۶ر-۶پ) [ف: ۲ - ۸۸]

● **حروف خواتیم و صوامت** / جفر / عربی

horūf-e xavātīm va savāmet

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۴/۱۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۷۷ر و پ) [ف: ۶ - ۴۰۸]

← حروف در منطق ⋟ معنی الحرف (رسالة فی تحقیق)

● **حروف در هفت جدول** / علوم غریبه / فارسی

horūf dar haft-e jadval

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۱/۳

بی کا، تا: ۱۲۶۷-۱۲۷۳ق [نشریه: ۲ - ۱۰۰]

● **حروف زائد در صرف** / صرف / فارسی

horūf-e zā’ed dar sarf

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۷۰ ض

بی کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۸ق [د.ث. مجلس]

● **الحروف علی الرأی الصائب المعروف** / علوم غریبه / عربی

al-ḥurūf ‘ala-r ra’y-iṣ ṣā’ib-il ma‘rūf

رساله کوتاهی است در علم حروف، نام کتاب را از آغاز آن برگزیدیم و در منابع موجود آن را نیافتیم.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۳/۱۱

آغاز: هذه رسالة فی الحروف علی الرأی الصایب المعروف أما بعد حمد الله الذی أفاض علی الإنسان سجال الجواد و الإحسان و شرفه.. اللسان و زینه بأخلاق الحسان؛ **انجام:** و عبارات تدل علیها و بما یبعث الله تعالی داعیة شخص واحد من العقلا علی ذلک فیتولیه وحده وثانیة بعد أولی حتی یتم الاصطلاح یقرر ذلک فی نفوسهم کما یفعل ... الأبوان بالولد الرضیع

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۵گ (۱۷۱پ-۱۷۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۶×۱۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۷۴۱]

← حروف القرآن ⋟ تفسیر القرآن

● **حروف کوفی** / خط / فارسی

horūf-e kūfī

عارف منشی، محمد، ق۱۴ قمری

‘āref-e monšī, mohammad (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۱/۳۷

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۱ص (۱۳۸۶) [مختصر ف: ۳۰۹]

← الحروف (مختصر) ⋟ شرح القانون الحرفی

● **الحروف المعجمة** / ادبیات / عربی

al-ḥurūf-ul mu‘jama

نضر بن شمیل

nazar ebn-e šomayl

در این رساله برای هر یکی از حروف تهجی معنی یاد کرده و شاهدی از شعرای عرب برای آن آورده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۷۰/۹

آغاز: بسمله. الحروف المعجمة علی الشرح بحججها من الاشعار عن النضر بن شمیل فیما یقال. الالف الفرد من الرجال قال الحمیری: هنا لک لا الف فی الدیار ×× و لا نافخ ضرما ینفح؛

انجام: لا شسع النعل، قال الشاعر: امشی الهوینا علی رسل فان عجلت اخف ان اقطع اللاء. الیاء، الناحیة، قال کمیت: توجهت یا الخیر حتی لقیتها ×× تضییء کبدر طالع لیلة التم
خط: نسخ، کا: مرتضی بن علم الهدی حسینی طالقانی (گویا)، تا: ۱۱۳۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۱۷۱-۱۷۲)، ۳۱سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۳۶۵]

● **الحروف المقطعة** / علوم قرآن / عربی
al-ḥurūf-ul muqaṭṭa‘a

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۵۹/۹
آغاز: اعلم ان کثیراً من محولی المفسرین مثل صاحب الکشاف و غیره؛ **انجام:** فظهر بهذا التحقیق سقوط تلک الاسؤلة ... المتأمل.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۹۶-۹۷)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۴۱]

● **حروف مقطعه در اوایل سور** / کلام و اعتقادات / عربی
horūf-e moqatta‘e dar avāyel-e sovar
رساله‌ای عرفانی - اعتقادی در بیان حروف مقطعه و تناسب آنها با حروف هر سوره به صورت پرسش و پاسخ می‌باشد. این مبحث خلاصه‌ای از مبحث حروف مقطعه در تفسیر خودش (اول سوره نون - قلم -) است که در آن به مباحث دیگری چون جبر، قدر و افعال خداوند نیز پرداخته شده و خاتمه این رساله نیز در مبحث خودشناسی و خداشناسی با نقل از اقوال عارفان می‌باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۹۴/۲
آغاز: کلام فی ما یتعلق بالحروف امام السور اعلم انه لما کان القصد بجمیع هذا الکتاب تفسیر القرآن و کان تفسیر القرآن مقسماً الی تفسیر حروف اتعبت؛ **انجام:** و الله قد تکفل نصره نسئل الله حسن الخاتمة لنا و لجمیع المسلمین و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ عالی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۴گ (۳۶۵-۳۸۸) ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۲۲۸]

● **حروف مقطعه قرآن** / شرح حدیث / فارسی
horūf-e moqatta‘e-ye qor’ān
مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷ - ۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)
تاریخ تألیف: ۱۰۷۸ق
رساله‌ای در بیان حدیث ابالبید منقول از امام باقر (ع) در بیان حروف مقطعه در اوایل سوره‌های قرآن و استخراج بواطن آنها بر اساس حروف ابجد مغربی.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۲۶/۱۰
آغاز: شیخ محمد بن مسعود عیاشی که از ثقات محدثین است در تفسیر خود روایت کرده است؛ **انجام:** حق تعالی در این زودی دیده جمیع مومنان را بغبار موکب همایون آن حضرت منور بمحمد و آله الطاهرین
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۳گ (۱۶۲ر-۱۶۴ر)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [مؤید: ۲ - ۲۶۹]

← حروف نقطه ← حروف

● **حروف نورانی و ظلمانی** / علوم غریبه / فارسی
horūf-e nūrānī va zolmānī

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵۶۰/۲
آغاز: بسمله بدان ای صاحب هوش و هنر که مجموع حروف بسم الله الرحمن الرحیم ۱۹ می‌باشد
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ فستقی؛ جلد: مقوا، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۸]

● **حروف و اعداد** / جفر / فارسی
horūf va a‘dād
موسوی رشتی، مهدی بن محمد، ق۱۳ قمری
mūsavī raštī, mahdī ebn-e mohammad (- 19c)
در علم جفر جامع.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۹۶
آغاز: بسمله، سبحانک و بحمدک ثم بسمک الکلم ... بعد از تحریر لوازم و تصویر مراسم چنین گوید؛ **انجام:** العلی العظیم.
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۲۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۶سم [ف: ۲ - ۲۱۳]

● **حروف و اعداد** / علوم غریبه / فارسی
horūf va a‘dād
کتاب مفصلی است در علم حروف و اعداد در چند فصل، دارای جداول طلسمات کواکب و ستارگان و قواعد مختلف دست یافتن بر اسرار.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۰۲
آغاز: فصل نهم در قسمت حروف بر منازل قمر به ترتیب بخارج و غیر آن از قرار ابجدی و قاعده دعوت به تمجیدات و خطاب

کواکب؛ **انجام:** اسالك ايها الاب بحق ان تفعل بى مرادى و مقصودى.
جزء دوم کتاب از فصل نهم به بعد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵ ربیع الاول ۱۲۶۵ق، جا: تهران؛ جلد: مقوا سرخ، ۱۸۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۳]

● حروف و اعداد / جفر / فارسی

horūf va a‘dād

نگارنده بی‌خانمان بوده و فرزند نداشته و این رساله را به یادگار نگاشته است. عنوان‌های «باب باب» و سپس «فصل فصل» دارد. سپس خواص آیات و طلسمات می‌آید که گویا رساله‌ای جداست.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۲۰/۳

آغاز: حمدله. و العاقبة للمتقين و الصلاة على ... اما بعد چنین گوید مؤلف این رساله فرخنده مقاله، سرگشته بادیه حزن و محرومی، صادق القول گدای نجومی که مدت سی سال در علم ریاضی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۲۵گ (۷۴ر-۹۸ر)، ۳ سطر، اندازه: ۲۲/۳×۳۵سم [ف: ۹ - ۳۲۵]

● حروف و اعداد و خواص اسماء / علوم غریبه / فارسی

horūf va a‘dād va xavas-e asmā’

رساله‌ای است ناشناخته در بیان حروف و اعداد و خواص اسماء الهی.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۱۸

آغاز: انتظام میکشد تا سالکان و طالبانرا ازین فایده رسد؛ **انجام:** و آفتاب در اول حمل بود تا نوزده درجه حمل رسیده که درجه شرف اوست تمام کرده بودند
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ دارای جداول و اشکال نجومی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ (۹-۶۷پ)، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [رایانه]

● الحروف و الاعداد / علوم غریبه / عربی

al-ḥurūf wa-l a‘dād

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

گویا از میرداماد.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۵۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۵گ (۱۷۷ر-۱۸۱ر)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۲۰۲]

← حروف و اوفاق طلسمی ← حروف

● حروف و تکسیر / علوم غریبه / فارسی

horūf va taksīr

در تکسیرحروف. با سربندهای «فصل»: فصل بدانکه حق تعالی بر کواکب سیارات ملائکه موکل گردانید: فصل بر هر حرفی از حروف ۲۸ گانه ملکی موکل است ...؛ فصل اول تا فصل پنجم آن عبارت است از: ۱. اسماء ملائکه و وظایف آنها؛ ۲. قسمت حروف؛ ۳. تکسیر اعمال؛ ۴. فایده جامعه در عمل کردن؛ ۵. فواید حروف و بیش از پنج فصل است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بر ضمیر منیر ارباب حکمت مخفی و پوشیده نماند که علماء حروف نور الله مرقده در کتب رساله که در این فن نوشته اند و گفته اند ...

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۰۲/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** هفت بار بگوید یا مکلم تکلم یالحا یا مفلحا یا سخرام یا الا بالدو و یا لانه و جامه مکلم متکلم
بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن سبز، ۶گ (۲۱۱پ-۲۱۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۴سم [ف: ۹ - ۹۷]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۷۲/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** آنچه خواهیم آوردن سه نوع است. و الله اعلم (جدول)
نسخه اصل: گنج بخش ۱۰۲۷؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۸ص (۲۴۶-۲۵۳) [عکسی ف: ۲ - ۹۹]

● الحروف و الجفر / علوم غریبه،جفر / فارسی

al-ḥurūf wa-l jafr

اخلاطی، حسین بن علی، ق۹ قمری

axlātī, hoseyn ebn-e ‘alī (- 15c)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۵/۹

بی کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۱۰۲]

● الحروف و الجفر / علوم غریبه، جفر / عربی

al-ḥurūf wa-l jafr

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۲۱/۶

آغاز: الحمدلله الذى اودع السر المكتوم فى الحرف المرقوم و اظهر من خفايا العلوم بدائع الرسوم؛ **انجام:** و ان كان القصد من الخبر المال فالثابت ل فاجتمع بينا كاسلا فهم اربعة احرف چ ر ط

ل و بعضها اربعة ... و بعضها ... .. و بعضها ... و بعضها ...
رساله‌ای است در علم حروف و جفر بعد از ذکر خطبه که در آن براعت استهلال نموده کلام منظومی را در اسرار حروف آورده و گویا آن را پایه مطالب رساله خود قرار داده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، دارای جدول‌هایی در حروف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳گ (۴۸-۹۰)، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۱۸۹]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۸۸/۲

از ناشناسی که بایستی از شیخیان و هم روزگار سید کاظم رشتی (د ۱۲۵۹ق) باشد. در آن از «جناب الشیخ المرحوم المبرور الشیخ احمد بن زین الدین (برگ ۵پ، هامش) و همانجا از «مولانا السید کاظم الرشتی» یاد شده است. حاشیه‌مانندی است بر متنی که آن نیز ممکن است از یکی از مشایخ شیخیان باشد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۴۴گ (۲ر-۴۵ر هامش) [ف: ۱ - ۸۹]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۸۸/۱

آغاز: البیان و لکننی لما الزمت علی نفسی اطاعته
از ناشناس. در آغاز آن افزوده‌اند: «هذا کتاب رافع الاستار عن الاسرار فی اقسام الجفر و اسرار الحروف لمحمود الدهدار» که نباید از او باشد. با یادداشت محمد معین الاسلام بهبهانی: «بایستی تألیف یکی از مشایخ شیخیان باشد»؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ سپس رساله‌ای نیز در حروف و جفر با سربندهای «فصل» که بایستی دنباله همان باشد (برگ ۴۷ر-۸۳ر)؛ ۴۵گ (۲ر-۴۶ر) [ف: ۱ - ۸۹]

● الحروف و الجفر / علوم غریبه، جفر / فارسی

al-ḥurūf wa-l jafr

رساله‌ای است کوتاه در علم و جفر در «مقدمه» و چهار «فصل»: مقدمه: در بیان مداخل و مخارج حروف؛ فصل ۱. از قول حضرت امام جعفر صادق در بسط اسم طالب و مطلوب؛ ۲. از قول ارسطاطالیس حکیم درباره تصرف در اشیاء؛ ۳. از قول جذری در بسط اسم هر کس را که می‌خواهی؛ ۴. از قول شیخ ابو العباس بونی در طالب و مطلوب.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد بدانکه حروف ایجاد علمیت شریف ونفیس که علم انبیاء و اولیاست و بزرگان، این علم را پوشیده داشته اند

انجام: آنگاه عدد تمام این تکسیر را بگیری ودر مربعی یا در مخمسی ثبت کنی نیکو بود و الله اعلم بالصواب.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۸۰/۱۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ محشی، رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۱۸۴-۱۸۶)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۲ - ۲۴۴]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۰۷

آغاز: برابر
در فهرست با نام «علم حروف ابجد» آمده اما با تطبیق آغاز، نام کتاب تغییر یافت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۲۰گ، اندازه: ۱۶×۱۹سم [ف: ۳ - ۶۴]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۰۱/۱۵-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و این وجه یاد کرده آید.
در فهرست با نام «علم حروف» آمده ولی با تطبیق آغاز، نام کتاب تعیین گردید؛ خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۱۱ص (۱۵۵-۱۶۵) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۹]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰/۴

آغاز: برابر
رساله‌ای است بر هفت جدول، جدول اول حروف آدم صلوة الله علیه، جدول دوم را ادریس (ع) نهاد، جدول سوم حروف سسه پند است؟ جدول چهارم حروف امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) نهاد و آن را جعفر جامع نامید، جدول پنجم امام ناطق (ع) جعفر بن محمد صادق علیها السلام. جدول ششم حروف خواجه رئیس ابوعلی، جدول هفتم حروف خواجه ابوشمس مغربی نهاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۵گ (۶۵ر-۶۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۷۳]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و رقعه افسون است به هر دردی و المی که خوانی الامار گزیده ... صحت یابد و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۱۷۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۱/۴سم [ف: ۳ - ۴۰۷]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۸/۵

آغاز: بسمله، حمدله، صلات. اما بعد، بدانکه علم حروف ایجاد، علمی است شریف و ... علم انبیا و اولیاست؛ **انجام:** و در مربعی یا مخمسی ثبت کنی، نیکو بود. و الله اعلم ...
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ ۱۶گ (۱۲۹پ-۱۴۴پ) [ف: ۱ - ۸۹]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۱۴/۹-عکسی

آغاز: برابر
ناشناخته. در ۱ «مقدمه» و ۴ «فصل»؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ در جنگی از پراکنده‌هایی از این دست، با تاریخ‌هایی از ۹۹۹، ۱۰۶۲ق؛ ۱۸ص (۳۴۴-۳۶۱) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۹]

● الحروف و الجفر / علوم غریبه، جفر / فارسی

al-ḥurūf wa-l jafr

در دو «باب» و هر بابی دارای هفت «فصل» است

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۱/۱

آغاز: والوف باشد چون اسم علی و غیاث و او را بر سه مدخل

باشد مثال در اسم علی ۱۱۰ که مدخل اول است ده یک از و کم گرفتیم؛ **انجام:** ن ل ح ص م خ ط ن د ظ و ز ع هـ
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛کاغذ:اصفهانی، ۲۳ سطر [ف: ۱۵ - ۲۴۴]

● **حروف و خواص آن** / علوم غریبه / فارسی

horūf va xavas-e ān

دارای «مقدمه» و «فصل».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۹/۱۱-فیروز

آغاز: بسمله. بدان که این کلمات از مقالات ارسطو در پیدا شدن حروف و خواص او. بلیناس حکیم گوید
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۱۳۳-۱۴۳)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۹۳]

● **حروف و خواص حروف** / متفرقه / فارسی

horūf va xavas-e horūf

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۱۶/۲

آغاز: بسمله. حمد له ... اما بعد سر الاکرم فی حروف المعجم و این از اسرار خدای تعالی است ... بدانکه این رساله ایست در تحقیقات حروف و خواص حروف؛ **انجام:** ۱۱۱ هـ و
به ترتیب تهجی؛ بی کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۱گ (۵پ-۱۵ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۳۶۷]

● **حروف و کیمیا** / علوم غریبه

horūf va kīmīyā

با عنوان‌های نظیره‌های ابجدی و ابتثی و اهطمی و اتقعی و احدسی و بونی و ازعبی و دایره احسیی و جز اینها و در آن شعری فارسی از محمود دهدار آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۷/۱۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ رمضان ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: سفید سمرقندی، جلد: تیماج آلبالویی، ۳۱ص (۴۳۶-۴۶۶)، ابعاد متن (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹۴]

● **الحروف و مراتبها** / لغت / عربی

al-ḥurūf wa marātib-u-hā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۲/۱۳

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ ۳گ (۵۹پ-۶۱پ) [مختصر ف: ۳۱۰]

● **الحروف و النقط** / جفر / عربی

al-ḥurūf wa-n nuqaṭ

بی‌بخش‌بندی. با دایره‌های تو در تو و صورت انسان و جداول حروفی.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۰۱/۷-عکسی

آغاز: بسمله. الحمدلله باری النسم، البدیع من الاسرار و الحکم، الذی فضل الانسان ... و بعد، فان علم الحروف علم شریف جلیل الشأن روی عن علی (ع) انه قال ان الله اول ما اظهر من خلقه النقطة؛ **انجام:** و تعزم بالعزیمة ۲۱ مرة فانه یحضر المطلوب
خط: تحریری شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۱۹ص (۶۴-۸۲) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۹]

● **حروف الهجاء** / تجوید / عربی

ḥurūf-ul hijā'

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۴۴/۲

آغاز: فصل فی بیان عدد صفات المجتمعة فی کل واحد من حروف الهجاء علی ترتیب مخارجها
بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۱۳پ-۱۶پ) [ف: ۱۶ - ۲۵۶]

● **الحروف الهجائية لفواتح عدة سور من السور القرآنية** / علوم قرآن / عربی

al-ḥurūf-ul hijā'īya li-fawātiḥ-i 'iddat-i suwar-in min-as suwar-il qurānīya

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

در سه «فصل».

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۵۶/۲

خط: نستعلیق چلیپا، کا: عبدالخالق بن محمود دماوندی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۳پ-۱۴ر)، ابعاد متن: ۱۴×۲۱، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۱۹۲]

● **حروفی** / کلام و اعتقادات / فارسی

horūfī

در آن از فضل الله استرآبادی و اخوان الصفاء یاد شده است. گویا محشر نامه باشد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۹۹

آغاز: در جواب کیف علمت ... صفات گردیدن والحمدلله رب العالمین. المسألة به دلیل تکلیف الله نفساً الا وسعها اگر اشیاء همه یکبار چون انسان جای نطق نباشند به اختلاف السنه؛ **انجام:** ج هـ

بند انگشتان آدم را خدا نکردست با خلقت آصدق الله
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۳۵۴گ، اندازه: ۱۰×۱۷/۶سم [ف: ۳ - ۴۰۶]

● **حروفی** / علوم غریبه / فارسی

horūfī

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۹/۱-ف

نسخه اصل: واتیکان ش ۳۴ فارسی؛ بی کا، تا: ۱۰۴۳ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۷۳/۱۳-ف

نسخه اصل: آغاز و انجام پاره‌ای از نسخه‌های یوگسلاوی که یان بگدانویچ فیلم آنها را آورده؛ کا: درویش صدقی وارداری، تا: پنج‌شنبه اواخر رمضان ۱۰۶۸ق، جا: واردار یکچه سی؛ ۵ص [فیلمها ف: ۱ - ۶۴۸]

← حروفیه ⩥ حروف

● **حروفیه** / عرفان و تصوف / فارسی

horūfīye

پیرتاج گیلانی

pīrtāj gīlānī

از پیر تاج گیلانی در آن از شیخ سعدالدین در دو جا یاد شده است و از سال‌های ۵۰۰ و ۷۷۷ و ۷۹۱ و ۸۱۵ و ۸۴۰ در حساب‌های حروف.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۱/۲۳

آغاز: بسمله و اعطی کل شی خلقه ثم هدی واوی که در آخر آیت است به اعتبار احدیت و به اعتبار واحد چنانچه خداوندگار اشارت فرموده است و در خاطر این ضعیف آمده است که احد مخصوص است به خاتم واحد مخصوص در نبی؛ **انجام:** وجود خاتم نبی است و لام خود صریح به سعی است و السلام علی اهل السلام اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سفید ترمه، جلد: مقوایی مشکی، ۵گ (۲۷۳ر-۲۷۷پ)، ۲۳ سطر (۶×۹)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [سنا: ف: ۱ - ۳۳۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۹۷/۲۳-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۵۴]

● **حروفیه** / علوم غریبه / فارسی

horūfīye

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱/۲۵-عکس

آغاز: طایفه‌ای دوستان که طالب علم توحید بودند و محب قدیم تحقیق و تحریر و از الفاظ ائمه دین ایشان را برد الیقبنی نصیبی حاصل نمی شد

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۲. رساله‌ای از رسائل حروفیه با دو دایره؛ خط: نسخ، کا: اسعد بن احمد بن محمد کاتب، تا: ۸۱۶ق، جا: شیراز؛ این رساله الحاقی است و متأخر و مجموعه به آن تمام می‌شود؛ ۷گ (۷۹۶ر-۸۰۲ر) [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۷]

● **حره (ترجمه)** / فلسفه / فارسی

horre (t.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۷۶۷

آغاز: بسمله، سپاس و ستایش ایزد را عز و جل چنانکه سزاوار؛
انجام: این است رساله حره و شرح آن تمت بعون الله
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ، ۲۲ سطر [رایانه]

● **حریت** / حکومت و سیاست / فارسی

horrīyat

طالبوف، عبدالرحیم بن ابوطالب، ۱۲۵۰-۱۳۲۹ قمری

tālebof, ʻabd-or-rahīm ebn-e abū-tāleb (1838-1919)

تاریخ تألیف: ذیحجه ۱۳۲۴ق

رساله‌ای است در تحقق معنا و مفهوم آزادی. مرحوم دهگان این رساله را از طالبوف دانسته که به درخواست مجد الاسلام مدیر روزنامه ندای وطن تألیف گردیده است.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۰۰/۳

آغاز: بنام خداوند بخشاینده مهربان، این که می‌گویند به ایرانی حریت داده اند، معنی این کلمه نو ظهور را نمی فهم؛ **انجام:** این حالت نسبت صد نفی بیک اثبات یا نسبت صد نفر بیک رقم نیست

بی کا، بی‌تا؛ ۲۵گ (۱۸۴ر-۲۰۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱- ۲۶۱]

● **الحريرية** / فقه / عربی

al-ḥarīrīya

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

رساله‌ای است کوتاه در حکم فقهی لباس حریر، مؤلف با ارائه نظریات فقهی فقیهان شیعه، چون علامه حلی، شیخ مفید و شیخ صدوق به بیان موضوع پرداخته است.

آغاز: بسمله. مسئلة اختلف الاصحاب فی صحة الصلوة فیما لا یتم فیه وحده من الحریر المحض کالتکه و القلنسوة و امثالهما.

فالعلامة فی المختلف علی المنع ... و الشیخ و ابن ادریس و باقی الاصحاب علی الجواز.
انجام: و هذا مما لا ینکره من شم رائحة الانصاف. و الله اعلم بحقیقة الحال.
چاپ: در حاشیه درر الفوائد آخوند خراسانی، چاپ سنگی، ۱۳۱۸ق؛ طهران، سنگی، ۱۳۱۵ق، وزیری (کلمات المحققین، ج۲، صص۱۰۷-۱۰۸)؛ [تهران]، سنگی، ۱۳۱۹، وزیری، ۵ص(صص۳۱۸-۳۲۲)
[الذریعه ۱۲/۱۵؛ مقدمه‌ای بر فقه شیعه ۲۲۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۴۷/۵۵
بی کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۱۲ - ۳۷۸]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۸/۳
آغاز و انجام: برابر؛ نقلت من نسخة نقل من خط مؤلفها دام ظله البهی فی شهر ربیع الثانی سنة اربع عشر و الف.
خط: نستعلیق، کا: محمد امین قاری، تا: ۱۰۱۴ق؛ در گوشه چپ پائین ۱۵۱ر دارد: «منع الشیخ فی التبیان من قصد القراءة و الدعاء معا مستدلا یلزوم استعمال المشترک فی معنییه و هو غیر جائز ۵ نقل من خطه مدظله»، این خط از همان قاری است و رمز «۵» هم از همو است، در گ ۱۵۰ر به خط همین قاری دارد: «کم من کتاب قد تصفحته ×× و قلت فی نفسی صححته / حتی اذا طالعته ثانیا ×× وجدت تبدیلا فاصلحته»؛ ۲گ (۱۵۰پ-۱۵۱ر) [ف: ۵ - ۱۸۷۵]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۴/۲-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «صحة الصلوة فیما لا تتم الصلوة الا به» آمده؛
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن سید حسین موسوی حسینی، تا: ۱۱۲۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۲۰-۲۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۳۹]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: سید محمد علی بن احمد کاشانی، تا: ۱۳۲۳ق؛ اجازه مفصل سید مصطفی بن حسین حسینی کاشانی (-۱۳۳۷ق) به مؤلف این رساله، در سه برگ قبل از رساله آمده؛ کاغذ: دفتری خطدار، ۱گ (۴)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۳۷ - ۶۷۰]

← حزب ابوالحسن شاذلی ← الحزب الکبیر

● حزب ابوالحسن شاذلی / دعا / عربی

ḥizb-u abu-l-ḥasan-i šāḏilī

شاذلی، علی بن عبدالله، ۵۹۱ - ۶۵۶ قمری

šāzelī, ʻalī ebn-e ʻabd-ol-lāh (1196 - 1259)

در نسخه چند حزب از شاذلی و دیگران برای رفع حاجات جمع‌آوری شده است با این عناوین: حزب الآیات از ابوالحسن شاذلی، حزب الکبیر شاذلی، حزب سید احمد زروق، حزب اللطف شاذلی، حزب الحجب، حزب البحر، حزب النور، حزب الحفیظه همه از شاذلی و چند حزب دیگر باز از وی.
[ریحانة الادب ۱۵۴/۳]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۱۲-۵۷/۱۸۲
آغاز: بسمله اقول لا اله الا الله محمد رسول الله و لو لا رحمة الله الرحمن الرحیم لما قلتها فزکنا بها من الفتن و الدنس و الرجس و النحس
خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ ۱۲۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۶۲۰]

● حزب ابومدین = القصیدة الرائیة / شعر / عربی

ḥizb-u abū-madyan = al-qaṣīdat-ur rā'īya

ابومدین مغربی، شعیب بن حسن، ۵۲۰ - ۵۹۴ قمری

abū-madyan-e maqrebī, šoʻayb ebn-e hasan (1127 - 1198)

قصیده‌ای است رائیه در ۲۴۸ بیت در استعاذه از شرور به درگاه الهی، گفته‌اند قرائت این قصیده در جلوگیری از شر جن و انس تأثیر بسزایی دارد.
[مکتبة امیرالمؤمنین ۴۳۲/۲]

شرح و حواشی:
۱- شرح قصیدة ابی مدین

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۴۴/۱
آغاز: قال الشیخ العارف ... ابومدین شعیب ... اعلم انه نافع ان شاءالله تعالی من العین وو النظرة و البلغم و ال حمرة و السوداء آغاز قصیده: تعوذت بالرحمن فی السر و الجهر ×× من الشرک و الشیطان مادمت فی الدهر / بدآت ببسم الله فی اول السطر ×× فاسماؤه حصی منیع من الضر؛ **انجام:** وصل علی جبرئیل فی کل مرة ×× صلوة امرؤ لاتنقض ابد الدهر / وصل علی الآل الکرام جحمیعهم ×× مع الصحب والانصار السادة الغر
خط: نسخ، کا: عمر بن حاج محمد، تا: ۱۱۹۰ق؛ مصحح، باکتیبه مذهب، مجدول شنگرف؛ واقف: ابراهیم شریف حسینی، ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷ص (۳-۲۹)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۳۱سم [ف: ۲۷۹]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۰/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۰۰]

● حزب الاسماء الحسنی / دعا / عربی

hezb-ul asmā'-ul hosnā

شاذلی، علی بن عبدالله، ۵۹۱ – ۶۵۶ قمری
šāzelī, ‘alī ebn-e ‘abd-ol-lāh (1196 - 1259)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۸۱
آغاز: بسمله و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم یا الله یا رب یا رحمان یا ملک یا قدوس؛ **انجام:** عما تصفون و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۸۵۹ق؛ ضمیمه نسخه ش ۶۱۸۶ [رایانه]

● **حزب الامان** / دعا / عربی
hezb-ul amān
ناصرالدین بن سیلق
nāser-od-dīn ben seylaq

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۷۲
آغاز: بسمله، الحمد لله انجام شدید الارکان ... کان؛ **انجام:** شدید الارکان ماشاء الله کان تمت
خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۸۹۹ق [رایانه]

● **حزب الامان** / دعا / عربی
hezb-ul amān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۷۴
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی فتح لاولیائه اسرار الصواب؛ **انجام:** السراج المنیر ... حتی ترضی و لا حول و لا قوة الا بک انتهی
خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۸۹۹ق [رایانه]

● **حزب الأنوار** / دعا / عربی
ḥizb-ul anwār
صدیقی، زین العابدین
sadīqī, zayn-ol-‘ābedīn
در آغاز این حزب آیات قرآنی چندی به ترتیب سوره‌ها آمده پس از آن دعا و مناجاتی است طولانی که صدیقی ساخته و در آن خدا را می‌خواند تا مشکلات دنیا و آخرتش گشوده شود. سفارش شده است که این حزب در هر ساعت خوانده شود مخصوصاً در سحرگاهان.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۷۷/۸
آغاز: بسم الله ... هذا ماجری به القلم من وارد رحمانی و نفس ربانی ... قل أیها المرید البسملة تسع مرات؛ **انجام:** سبحان ربک رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۹۰پ–۹۸ر)،
اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۹۴]

● **حزب البحر = حزب الصغیر** / دعا / عربی
ḥizb-ul baḥr = ḥizb-uṣ ṣaġīr
شاذلی، علی بن عبدالله، ۵۹۱ – ۶۵۶ قمری
šāzelī, ‘alī ebn-e ‘abd-ol-lāh (1196 - 1259)
دعای مشهوری است نزد اهل سنت که برای ایمنی در سفر دریایی خوانده می‌شود و گفته شده در خواب از رسول خدا شنیده شده است. شرح‌های مختلفی برای این دعا نوشته شده است.
آغاز: یا علی یا عظیم یا حلیم یا علیم أنت رب و علمک حسبی فنعم الرب ربی و نعم الحسب حسبی تنصر من تشاء و أنت العزیز الرحیم ...
انجام: بسم الله الذی لا یضر مع اسمه شیء فی الارض و لا فی السماء و هو السمیع العلیم و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم.
چاپ: دمشق، سنگی، ۱۳۵۷ق، رقعی کوچک، ۸ص (صص۱۸۴–۱۹۱) در هامش؛ ایران، سنگی، ۱۳۲۱، رقعی، (صص۱۲۸–۱۳۵)
[کشف الظنون: ۶۶۱/۱]
شرح و حواشی:
۱– فتح العلی البر شرح حزب البحر

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۸۰
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و هو حسبی لا اله الا هو؛ **انجام:** اعن انک علی کل شی ء قدیر.
خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۸۵۹ق [رایانه]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۸۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و عند کل ... و سمعه رضی الله عنه.
خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۹ [رایانه]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۸۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ جلی خوش، کا: خالدی نقشبندی، عبدالکریم بن محمد، تا: قرن ۱۲ [رایانه]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۴۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: مغربی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۷۱پ–۷۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۶۰۸]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۰۸
آغاز: بسمله، اعلم انه روی عن اکابر العلماء و اعیان الفضلاء ان الدعاء المشهور بحزب البحر من الادعیه الطیفة؛ **انجام:** انا انزلنا و اذاجاء و الاخلاص و المعوذتین و الفاتحة و آیة الکرسی تم الحزب البحر الشریف الملک اللطیف.
خط: نسخ جلی خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۶۰/۴
خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج روغنی [ف: ۳۰ - ۲۲۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۰/۴
بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۲۷۵-۲۷۶)، ۲۵سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۷×۳۹سم [سنا: ف: ۲ - ۶۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۰/۲۳
حزب البحر شاذلی و شرح آن؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج فرنگی، ۲گ (۱۱۱ر-۱۱۲پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۴ - ۱۴۷]

← حزب البر ⪢ الحزب الکبیر

● حزب جمعیت عامیون ایران / اسناد / فارسی

hezb-e jam'īyat-e 'āmmīyūn-e īrān

در چند بخش: ۱. برگه‌های ربعی که پرسش‌نامه‌های چاپی است با مشخصات پاسخ‌های خطی درباره جمعیت عامیون در حوزه‌های ۱ تا ۶ و ۷ و ۱۰ تا ۱۲ و ۱۴ و ۱۷؛ ۲. دفتر رحلی نام اعضاء حزب عامیون ایران از ۱۴تا ۹۸۸ که دیگر برگ‌ها سفید است به خط تازه در جلد مقوایی؛ ۳. دفتر بغلی صورت جلسات از ۳۵/۴/۱۲ تا ۳۷/۲/۱۳ در ۳۷ص که دیگر برگ‌ها سفید است در جلد تازه؛ ۴. دفتر صورت جلسات حزب عامیون ایران از جلسه یکم شوارى عمومی روز شنبه ۲۶/۹/۲۸ تا ۶۹ شورای عمومی در ساعت ۷ شنبه ۱۳۲۸/۴/۴؛ ۵. دفتر جلسه کمیته ایالتی تهران در سه‌شنبه ۱۳۳۰/۶/۱۹ تا ۱۳۳۱/۴/۳۱ در ۱۵ ص خشتی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۱۹
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷ - ۳۴۶]

← حزب الصغیر ⪢ حزب البحر

● الحزب الکبیر = حزب البر = حزب ابوالحسن شاذلی / دعا / عربی

al-ḥizb-ul kabīr = ḥizb-ul bar = ḥizb-u abu-l-ḥasan šāḏilī

شاذلی، علی بن عبدالله، ۵۹۱ - ۶۵۶ قمری
šāzelī, 'alī ebn-e 'abd-ol-lāh (1196 - 1259)

چاپ: دمشق، سنگی، ۱۳۵۷ق، رقعی کوچک، ۱۵ص (صص۱۷۸-۱۹۲)؛ ایران، سنگی، ۱۳۲۱، رقعی، ۱۰ص (صص۱۱۹-۱۲۸)

[ریحانة الادب ۱۵۴/۳]

شرح و حواشی:

۱- شرح حزب البحر؛ زروق، احمد بن احمد (۸۴۶-۸۹۹)

۲- شرح حزب البحر؛ قاری هروی، علی بن سلطان محمد (-۱۰۱۴)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶۷/۶
آغاز: و إذا جاءك الذين يؤمنون بآياتنا فقل سلام عليكم ... كهيعص حمعسق رب احكم الحق و ربنا الرحمن المستعان على ما تصفون؛ **انجام:** ناتمام:یا بر یا رحیم یا من وسع کرسیه السماوات و الأرض و لا یؤوده حفظهما
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ نیمه قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۶۶-۷۰)، (۱۷-۱۸) سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۱ - ۴۷۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۳۵/۳
آغاز: دعاء حزب البحر، امام ابوالحسن علی بن عبدالله الحسنی الشاذلی المغربی به این دعا ملهم شده ... بسم الله الرحمن الرحیم، الحمد لله الذی خلق السموات والارض؛ **انجام:** و لاتحشرنی الا علی حب علی بن ابی طالب و اولاده علیهم الصلاة و السلام و صلی اللهعلی محمد و آله الطاهرین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۲۴۱پ-۲۴۵ر)، ۱۵-۲۰ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۹×۱۸/۵سم [مرعشی: ف: ۳۳ - ۲۶۶]

● حزب النجاة / دعا / عربی

ḥizb-un najāt

شاذلی، علی بن عبدالله، ۵۹۱ - ۶۵۶ قمری
šāzelī, 'alī ebn-e 'abd-ol-lāh (1196 - 1259)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۵/۵-ف
نسخه اصل: کتابخانه توبینگن Ma III79؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی حافظ خلوصی، تا: قرن ۱۲ [فیلمها ف: ۳ - ۱۵۹]

← الحزن ⪢ ماهیة الحزن (فی تبیین)

● حزن الائمة / مقتل، تاریخ معصومین / فارسی

hozn-ol a'emme

ربیع بن محمود، ق۱۳ قمری
rabī' ebn-e mahmūd (- 19c)

در ۴۰ فصل در موضوع مصیبت معصومین.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۳۸
آغاز: بسمله، نحمدك یا ذا العظمت ... اما بعد بر عارف و غافل مخفی نماند که خداوند قادر بنده گان مخصوص خود را امتحان مینماید؛ **انجام:** پس بر عارف و غافل مخفی نماند که این رساله کثیر الفایده در همین جا ختم نمودیم و ابتداء در تألیف این رساله که در اصفهان و ختم آن در بلده همدان واقع شد ... در یوم جمعه

سنه ۱۲۵۶.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق، ؛ محشی؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۷۶۰ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۸سم [ف: ۴۵ – ۳۲]

● **حزن الحزین** / تاریخ / فارسی
hozn-ol hazīn
شریف یزدی، محمد جعفر بن محمد باقر، ق۱۳ قمری
šarīf yazdī, mohammad ja'far ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۱۷ جمادی الاول ۱۲۷۶ق؛ محل تألیف: قهستان یزد
مؤلف پس از تألیف کتبی چند ــ مانند ذخیرة المعاد و لوامع الانوار و مصابیح الانوار و منهج السالکین ــ در احادیث و روایات، خواسته تا کتابی در ذکر مصائب اهل بیت بنگارد که به وبای قریه قهستان گرفتار شده و به برکت امام حسین نجات یافته و این کتاب را در مدت چهل روز بدون در دست داشتن کتابی نگاشته و آن را در یک «توصیه» و یک «فهرست» و ۲۲ «فصل» و ۷۸ «حزن» ترتیب داده است.

اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۰
آغاز: الحمدلله العلی المنان القدیم الکریم السبحان الولی الوفی المستعان الذی تفرد بالقدرة و الامتنان و تفضل علی عباده بالبرهان؛
خط: نسخ، کا: محمد بن حسن، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۹۰ق؛ ۱۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۹۴]

● **حزن العاشقین** / تاریخ معصومین / فارسی
hozn-ol 'āšeqīn
موسوی سمنانی، علی اصغر بن محمد اسماعیل، ق۱۴ قمری
mūsavī semnānī, 'alī asqar ebn-e mohammad esmā'īl (- 20c)

دارای ۱۶۳ «مجلس».
[فهرستواره منزوی ۱۶۱۸/۳ و ۳۰۳/۷]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۸۸۶
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... بعد از حمد بر خدا و نعت به رسولش بنده کمترین اقل السادات علی اصغر بن ... جمع نمودم احادیث را و مجالس مختصر نموده و نام نهادم او را به حزن العاشقین به جهت ذاکرین حسین مظلوم و التماس دعاء از کسانی که در بالای منابر ذکر مصیبت می‌نمایند؛ **انجام:** گفتم چون از کسی یادگاری بماند موجب حیات ابدی خواهد بود بنده جمع کردم احادیث را باین مجموعه مسمی به حزن العاشقین از برای هر که در بالای منبرها رود. اتمام پذیرفت در شب یک‌شنبه ۲۵ رمضان ۱۳۰۴ ...
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ رمضان ۱۳۰۴ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۹]

● **حزن المؤمنین فی مصائب آل طه و یس** / تاریخ معصومین / فارسی
hozn-ol mo'menīn fī masā'eb-e āl-e tāhā va yāsīn
نجفی کاظمی، محمد علی بن موسی، ق۱۳ قمری
najafī kāzemī, mohammad 'alī ebn-e mūsā (- 19c)

اهدا به: سلطان امجد علی شاه (-۱۲۶۳ق)
تاریخ تألیف: ۱۲۵۵ق
مشتمل بر هشت «فصل» و یک «خاتمه» و هر کدام دارای مجالسی است و برای هر مجلس خطبه و قصیده‌ای به فارسی و عربی قرار داده و مجموع مجالس ۸۶ مجلس است.
آغاز: خون حسین جوش زند هر صباح وشام ×× تا حجت خدای کند درجهان قیام / از لوث کفر پاک کند عرصه وجود ×× آن دم کند امر حق بکشد تیغ ازنیام
انجام: آنگاه مأمون با امناء خود داخل خانه شد وبه زعم خویش متوجه تجهیز وتکفین آن امام مبین گردید اباصلت گوید که بموجب امر آنجناب درباب قبر مطهر معمول داشتم وآن حضرت را به خاک سپردند انالله ...
چاپ: بارها به چاپ رسیده است.
[الذریعة ۳۹۸/۶؛ فهرستواره منزوی ۱۶۱۸/۳]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۱۰-۱۱/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ملا حسین بن حاج علی رضا گلپایگانی، تا: چهارشنبه ۲۸ ذیقعده ۱۲۶۸ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۴۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ – ۱۶۲۱]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۳۴۸
آغاز: لان الاعمال بالنیات و این است؛ **انجام:** که بشنود از من حدیث راست
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۴۸
آغاز: کمن زار الله فی عرش المجید؛ **انجام:** بر محمد و آل محمد صلوات
خط: نسخ، کا: محمد حسین، تا: ۱۲۹۵ق؛ افتادگی: آغاز [الفبائی ف: ۲۲۱]

● **الحزن و اسبابه = ماهیة الحزن** / روانشناسی / عربی
al-ḥuzn wa asbāb-u-h = māhīyat-ul ḥuzn
ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

شیخ رئیس در این نامه از اندوه و پیدایی و درمان آن گفتگو نموده است. مشکویه رازی در پایان طهاره الاعراق از درمان اندوه سخن رانده و بندی از «دفع الاحزان» کندی بغدادی را آورده است. محمد زکریا رازی در فصل ۱۲ طب روحانی از زدودن اندوه گفتگو کرده است.

آغاز: بسمله و حمد و صلوه - نبین ما الحزن و اسبابه لیکون اشفیته معلومة. فنقول الحزن الم نفسانی یعرض لفقد المحبوبات و فوت المطلوبات لایکاد یعری احد من هذه الاسباب.

انجام: بل یرضی بکل حال یکون فیه لیسلم من الم الحزن انشاءالله تعالی.

چاپ: ضمن مجموعه «تسع رسائل» در استانبول؛ در هند با «رسالة العهد» در هم چاپ شده

[الذریعة ۳۲/۱۹و ۳۹۷/۶؛ مهدوی، فهرست مصنفات ۷۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۰/۸-ف

نسخه اصل: اونیورسیته ش ۴۷۱۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۵۷۶ق؛ ۱گ (۶۴)، ۲۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۸]

۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۸۷/۱۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن۶؛ ۱ص (۲۲۶پ) [نشریه: ۲ - ۱۲۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۱/۱۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۹۰/۴۱-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۴۸۴۹؛ بی‌کا، تا: ۶۹۷ق؛ مقابله شده؛ ۱گ (۱۶۷) [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۷/۳۹-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** ذلک من الخلاق حبل الملوک

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۰۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۸۷(آ)-۴۶۳/۸۷(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی کا، تا: با تاریخ ۷۵۶ق؛ درهامش؛ ۱گ (۲۸۸ر-پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۲۵

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب به قرینه آغاز و انجام تغییر یافت؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعده ۱۲۴۵؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (۱۴۶ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶- ۲۴۰۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۷/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن غلامعلی طبیب، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۱۸۴-۱۸۴)، ۲۴ سطر مورب، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۲ - ۱۶۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰و ۱۱؛ کاغذ: سفید، ۲ص (۱-۲)، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۶]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۲۹/۸

کا: علی خان، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۰۶۰ق؛ ۱ص (۱۹۹) [ف: ۵ - ۴۹۳]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۰۷/۴۶

کا: علی رازی، تا: ۱۰۶۵ق؛ ۱گ (۱۱۴پ)، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۴۵۶]

۱۰. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۱۹/۵

آغاز: برابر

من کلام الشیخ الرئیس؛ بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق، ۱گ؛ قطع: خشتی [چند نسخه-ف: ۳۸۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۲۳پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۲۷]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹/۲

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد نصیر، تا: ۱۱۰۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۸۶-۸۷)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۷ - ۱۰]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حاج قائم مقام؛ ۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۶ - ۴۲۱]

۱۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵/۴ ـ ج

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۳پ-۱۴ر) [ف: ۱ - ۲۰۸]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان دارد: «تم. بلغ من اوله الی آخره بعون الله»؛ ۱ص (۱۴۴ر) [ف: ۳ - ۶۷۲]

● **حزین نامه** / فضایل و مناقب / فارسی

hazīn-nāme

در مناقب و مراثی امام حسین علیه السلام است، همان گونه که مؤلف در مقدمه اشاره نموده، از ترتیب خاصی برخوردار نیست؛ لیکن بعداً به صورت مجلس - مجلس ترتیب یافته که تا مجلس چهاردهم موجود است. نام کتاب در برگ دوم آمده است

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۰۷

آغاز: چگونه بیان نگارشی کرده ام و انگهی که از اهل این کار هم نبودم خورده بر بیهوده و پریشان گوئیم نخواهی گرفت؛

انجام: آورده اند که امت پیغمبر آخر الزمان پس از آنحضرت سه مرتبه بخدا کافر شد یکمرتبه در ابتدای خلافت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ، ۱۶ سطر (۱۳×۱۶)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳۱ – ۱۹]

← حساب ⩾ مساحت
← حساب ⩾ جامع الحساب
← حساب ⩾ سیاق
← حساب ⩾ حساب سیاق (الف)
← حساب ⩾ بدایع الحساب
← حساب ⩾ علم الفرائض

● **الحساب** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb

مغربی، ابوسعید بن ابراهیم، ق۴ قمری
maqrebī, abū-sa'īd ebn-e ebrāhīm (- 10c)

مؤلف، انجام معاملات بین مردم و دانستن حساب را مشروط به عمل ضرب دانسته و به همین جهت اقسام را در رساله مختصر حاضر بررسی نموده است.
آغاز: بسمله، قال الشیخ الامام الاجل الزاهد ابوسعید المغربی: اعلم ان ما یتعامل به الناس ثلاثه انواع موزون و مکیل و ممسوح و جمیع ذلک لایستغنی عن العدد.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۷۲/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فیکون ماتین و تسعه و تسعین ثم تنسب ذلک من الاصل فیکون ما ذکرنا. و الله الموفق.
خط: نستعلیق، کا: امام وردی بن مشهدی ملاوردی اهری، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، ۶گ (۷۵–۸۰پ)، ۱۳ سطر (۸×۱/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۱۳۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۵۳/۱
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ با اشکال هندسی، مصحح؛ تملک: بهاءالدین محمد عاملی (شیخ بهائی)، مصطفی حسینی کاشانی؛ مهر: کتابخانه مجدالدین نصیری؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۱پ–۴ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۰ – ۳۲]

● **الحساب** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb

خیوقی، حسن بن حارث، ق۶ قمری
xīvaqī, hasan ebn-e hāres (- 12c)

خطبه و دیباچه ندارد و مؤلف شناخته نمی‌شود، ولی به قرینه رساله دوم که مؤلف آن مشخص است (= ابوعلی حسن بن حارث خیوقی خوارزمی) محتمل است که این رساله نیز از او باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۲۲/۱
آغاز: بسمله، ذکر الله اعلی و اجل، باب، میزان الضرب – و اذا اردت ان تعرف مبلغ عدد مضروب؛ **انجام:** فما اصاب السهمین فللموصی له والباقی للبنت، و ختمنا الرسالة بهذا الباب حامدا و مصلیا علی نبیه محمدالمصطفی و علی آله اجمعین، یوم الخمیس ذوالحجة سنه ثلث و ثلثین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۶ص (۱–۲۹۶)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۱/۳)، اندازه: ۱۲/۲×۱۶سم [ف: ۸ – ۳۷۶]

● **حساب** / حساب / عربی

hesāb

سجاوندی، محمد بن محمد، ق۶ قمری
sajāvandī, mohammad ebn-e mohammad (- 12c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۳/۴
آغاز: بسمله قال الشیخ الامام ... من ضرب جنسا و احدا فی جنس واحد کفاه ضرب واحد؛ **انجام:** ثم اسلمت فتزوجت لزوج آخر فی تلک اللیلة و الله اعلم بالصواب.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ شعبان ۱۱۰۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۷ص (۲۶–۳۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۲– ۲۱۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۳/۵
آغاز: بسمله اعلم ان الحساب له اربع منازل آحاد و و عشرات و مئون ... ثم اعلم ان ضرب الصحاح علی عشرة اوجه آحاد فی الآحاد؛ **انجام:** و فیما ذکرناه کفایة لنوع الفرائض و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و الماب.
گویا از محمد بن محمد بن عبدالرشید سجاوندی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۶ص (۳۲–۳۷)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۲ – ۲۱۶]

● **الحساب** / هیئت / عربی

al-ḥisāb

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، – ۶۶۰ ؟ قمری
asīr-od-dīn-e abharī, mofazzal ebn-e 'omar (- 1262)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۰۰/۳
آغاز: بسمله القول فی حساب الحرکات الفلکیه وهو الموسوم بالزیج وفیه فصول الفصل الاول اعلم ان التواریخ المستعملة فی زماننا اربعة، رومی و عربی و فارسی و ملکی؛ **انجام:** لیخرج هذه البیوت والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب. پس از آن ۲۲ برگ جداول نجومی می‌باشد.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه‌ای که خط مؤلف در آن آمده نوشته شده، مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۹]

● **الحساب** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb

رازی، مبشر بن احمد

rāzī, mobaššer ebn-e ahmad

در چند «باب».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱/۳۶۱-ف

نسخه اصل: حراجچی اوغلو ش ۱۱۶۹؛ خط: نسخ، کا: عبدالرزاق نجمی، تا: ۶۶۰ق، جا: قونیه؛ ۶۰گ (۱-۶۰)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۹]

● **الحساب** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

رساله‌ای در دو «باب»: ۱. القواعد الحسابیة؛ ۲. الجبرو المقابلة، و هی مرتبة علی مقدمة و فصول.

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی نبیه محمد و آله الطاهرین و بعد فقد سألتنی ...

انجام: فان کان وافیا بما ... و هو حسبی و نعم الوکیل و نعم المولی و نعم النصیر

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۷/۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی تفریشی، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: چرم سبز، ۵گ (۷۶ر-۸۰پ)، ۳۳سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [مؤید: ۳ - ۶۳۱]

۲. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳

بی کا، تا: ۱۳۱۲ق [میراث اسلامی: ۵ - ۵۷۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ، اندازه: ۲۶×۴۳سم [الفبائی ف: ۲۲۱]

● **حساب** / حساب / فارسی

hesāb

؟نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

این رساله دارای یک «مقدمه» و سه «فن» و یک «خاتمه» است و فن سوم آن در جبر و مقابله و دارای سه «مقاله» است، فن دوم نیز در هندسه «مساحات» و تنها نخستین فن آن در حساب است. آقای مدرس رضوی و صاحب الذریعه این کتاب را جزء آثار مسلم خواجه نصیر یاد کرده‌اند. در کتابخانه ملک تهران نیز نسخه‌ای از این رساله هست. اما بر خلاف نظر آقای مدرس رضوی که نوشته‌اند: «بدون شک از آثار خواجه است هر چند در فهرست مؤلفات او نیامده»، نسبت آن به خواجه جای بسی تردید بل خلاف آن مسلم است. در مقدمه این رساله «در بعضی خواص و تعریف عدد» از استاد خود منصور بدین‌گونه یاد کند «و حضرت استادی جعله الله یوم الحساب کاسمه منصور چنین فرموده که شامل واحد نیز هست». مقصود تعریف عدد است بدین‌گونه: «عدد نصف مجموع حاشیتین متناظرین است باعتبار کسر زیرا که حاشیه اعم است از آنکه کسر باشد یا صحیح». خطبه کتاب و عبارات آن نیر با نوشته‌های خواجه و خطبه‌های کتب فارسی او شباهت ندارد. گذشته از این قرائن نوشته مؤلف در پایان کتاب دلیل قاطع است بر اینکه مؤلف این کتاب خواجه نیست زیرا تاریخ فراغت از تألیف که در کتاب آمده ۹۵۰ و معادل کلمه ضعف است. با توجه بدین نکته و اینکه نام استاد مؤلف به تصریح او منصور بوده است تصور می‌رود مؤلف یکی از شاگردان غیاث الدین منصور (- ۹۴۸) وشاید خود شمس الدین خفری (- ۹۵۷) مؤلف شرح تذکره در هیئت و حاشیه شرح تجرید باشد. صاحب الذریعه (ج ۷: ص ۷) می‌گوید این رساله جبر و مقابله نیز خواند می‌شود و آنگاه به حرف جیم (ج ۵ ص ۸۷) ارجاع داده است. اما در حرف جیم تنها رساله عربی او در جبر و مقابله معرفی شده و با یکدیگر اشتباه شده است. عنوان‌های فن اول: «فصل»، «تنبیه» و «قاعده» است، فن دوم: «وصل»، «صدر» و «فصل» و فن سوم: «مبادی»، «مقاله»، «ضابطه»، «فایده» و «مسئله». (عبد الحسین حائری)

آغاز: حمد بیحساب مر خدایرا که بمقتضای حکمت کامله ازلی ماهیات ممکنات را ابداع فرموده و شکر بیشمار احدیرا که با وجود وحدت به اقتضای قدرت شامله لم یزلی ازواج و افراد کائنات را اختراع نمود و درود نا معدود و مدح نامحدود بر خلاصه عالم ارکان و افلاک و مصادق مقال لولاک سید انبیا و قدوه اصفیا اعنی محمد مصطفی (ص) ... و بر آل او که هداة [در نسخه: هدای] راه یقین و حماة (در نسخه: جماد) دین مبین اند خصوصاً بر آن محیط علم لدنی و صاحب مسند انت منی امیر المؤمنین علیه السلام و بعد این مختصرست در علم حساب مشتمل بر قواعد ضروری و ضوابط لابدی مرتب بر مقدمه و ۳ فن و خاتمه ...

انجام: تا زوج شود بطریق مذکور عمل کنیم تا حاصل اخیر بگیرند مطلوب ضعف او باشد. تمام شد تسوید این اوراق بحکم

حکیم علی الاطلاق و چون بضعف وضعف سمت اقسام انتظام پذیرفت تاریخ سال اتمام نیز ضعف رفت و الله اعلم بحقائق الامور

[الذریعه ۸۷/۵؛ آثار و احوال خواجه نصیر از مدرس رضوی ص ...؛ فهرستواره منزوی ۲۶۴۹/۴؛ دنا ۶۲۶/۴ با انتساب به خواجه و ۶۳۶/۴ با انتساب به خفری]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۳۳/۱

از فن سوم در جبر و مقابله (گزیده)؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا حکیم بن امیر علاء الدوله یزدی، تا: شوال ۱۰۵۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۱۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵ خوئی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره رجب ۱۰۹۰ق؛ دارای اغلاط بسیار؛ تملک: فریدون حسین موسوی پسر محمد تقی؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱۲۶ص، ۱۴۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۷ - ۱۰۷]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۰۷/۱۰

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ کا: محمد باقر تبریزی، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: زاهدانی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱۹گ (۱۶۲-۱۸۰)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۶۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۷۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۶ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: میشن خرمایی، ۷۵ص (۲۷-۱۰۱)، ۱۷-۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۹ - ۲۱۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۲۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن زرد، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۶ - ۳۷۲]

● **الحساب** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb

علامه حلی، حسن بن یوسف، ۶۴۸ - ۷۲۶ قمری

ʻallāme-ye hellī, hasan ebn-e yūsof (1251 - 1326)

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۹۳/۱۱

آغاز: اعلم أسعدك الله تعالی انه لابد لکل خایض فی علم الفرایض من معرفة قوانین من علم الحساب

خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی قلی بن همت علی سرابی، تا: ۱۲۹۶ق، جا: تبریز؛ جلد: مقوا، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۷۶]

● **الحساب** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb

قاضی زاده رومی، موسی بن محمود، - ۸۱۵ قمری

qāzī-zāde rūmī, mūsā ebn-e mahmūd (- 1413)

رساله‌ای است مشتمل بر چهار «فصل»: ۱. ضرب و اقسام آن؛ ۲. ضرب به طریق نسبة؛ ۳. قسمت؛ ۴. اعداد متناسبه.

آغاز: المقدمة فی علم الحساب و هی مشتملة علی اربعة فصول. الفصل الاول فی الضرب و اقسامه و قواعده. الفصل الثانی فی الضرب علی طریق النسبة. الفصل الثالث فی القسمة. الفصل الرابع فی الاعداد المتناسبة.

انجام: فلاخت اثنان و اربعون.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۱۳/۹

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «مقدمة فی علم الحساب» و ناشناس آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۲۱ص (۶۹-۸۹)، ۱۷ سطر (۱۳/۷×۵/۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۶سم [ف: ۸ - ۳۹۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۶۷/۸-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۶۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۶گ، ۲۱ سطر [ف: ۱۸ - ۶۹]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

کاشی، جمشید بن مسعود، - ۸۴۱ ؟ قمری

kāšī, jamšīd ebn-e mas'ūd (- 1438)

رساله مختصری است در علم حساب، سودمند با مثال‌ها و سؤال و جواب‌هایی مفید برای نوآموزان، در سه «قسم» و هر کدام دارای مقدمه و فصول: ۱. معلوم، در یک مقدمه و چند فصل؛ ۲. مجهول، جبر و مقابله، در یک مقدمه و چند فصل؛ ۳. مساحت، با اشکال هندسی، در یک مقدمه و دو فصل و یک خاتمه.

آغاز: اما بعد. بدان وفقك الله که داعی مر تحریر این مختصر را استدعای بعضی از مخادیم بود و این مرتب است بر سه قسم، اول در قسم معلوم و در وی مقدمه ایست و چند فصل. اما مقدمه در بیان حد این علم و اشیائی که محتاج الیه است ، حساب علمی است که بدان استخراج عددی مجهول کنند از معلوم ...

۱. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۲۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** واسطوانه مضلعه جسمی باشد که محیط شود بوی سطحی که دو از آن هر یکی دایره باشند که قاعده باشند و

باقی
نام مؤلف به استناد همخوانی آغاز نسخه با ش ۶۸۲۷/۱ مجلس ذکر شد؛ خط: نسخ، کا: محمد کریم بن نعمة الله طبیب، تا: رجب ۱۰۷۳ق؛ افتادگی: انجام؛ روی برگ اول به شیخ بهاء الدین عاملی نسبت داده شده و باید در آن دقت شود؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۱گ (۷۹-۱۳۹)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۶]

۲. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۲۰/۳

آغاز: برابر
نام مؤلف به استناد همخوانی آغاز نسخه با ش ۶۸۲۷/۱ مجلس ذکر شد؛ کا: زین الدین علی بن شیخ ابی الخیر انصاری، تا: ۱۰۷۷ق؛ ۶۸ص، ۱۶ سطر (۱۲×۲۰) [نشریه: ۶ - ۶۲۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۲۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** مستدیر تام جسمی باشد که دو سطح به وی محیط باشند یکی مستدیر که قاعده باشد و دوم مستوی و در پای وی نقطه باشد که چون طح بلند شود.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ مهر: کتابخانه «مجدالدین نصیری» (مستطیل)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۱پ-۲۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۹۰]

● **الحساب** / حساب / عربی

al-ḥisāb

آذری طوسی، حمزة بن علی، ۷۸۴ - ۸۶۶ قمری
āzarī tūsī, hamzat-ebn-e ʻalī (1383 - 1462)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۴۲

آغاز: بسمه. یقول الفقیر الی رحمة الله الغنی حمزة بن علی الشهیر بسعد البیعقی لما ساعد القدر علی بلوغ العمل من اتمام؛ **انجام:** هذا اخر ما اردنا اطاقه بالمختصر و صلی علی محمد و اله اجمعین الطیبین تمت علی ید اقل خلق الله محمد صالح ازغندی حول صاحب رساله ... سنه ۱۱۱۵
خط: نسخ، کا: صالح ازغندی، تا: ۱۱۱۵ق [الفبائی ف: ۲۲۲]

● **حساب = رساله در علم حساب = زبدة الحساب = میزان الحساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb = r. dar ʻelm-e hesāb = zobdat-ol hesāb = mīzān-ol hesāb

قوشچی، علی بن محمد، - ۸۷۹ قمری
qūščī, ʻalī ebn-e mohammad (- 1475)

رساله مختصری است به فارسی در علم حساب مشتمل بر سه «مقاله»: ۱. حساب اهل هند شامل یک مقدمه و دو باب؛ ۲. حساب اهل تنجیم شامل یک مقدمه و شش باب؛ ۳. مساحت شامل یک مقدمه و سه باب. این کتاب را به میرزا محمدطاهر وحید قزوینی متخلص به وحید وزیر شاه عباس دوم و ملاعلی قوشچی (-۸۷۹) و شیخ بهائی و در الذریعه به بعض الاصحاب نسبت داده‌اند. با توجه به این که نسخه‌هایی از این رساله به تاریخ ۷۶۴ و ۸۴۲ و ۸۹۶ و ۸۹۷ و ... وجود دارد نسبت آن را به وحید قزوینی (۱۰۱۵-۱۱۱۲ق) و حتی شیخ بهائی را منتفی می‌کند.

آغاز: الحمدلله ... اما بعد این رساله ایست درعلم حساب مشتمل بر سه مقاله اول درحساب اهل هند و آن مشتمل است بر مقدمه و دو باب ...

انجام: و قایم و مایل و حاصل ضرب قاعده است در ارتفاع او.

چاپ: تهران، ۱۲۸۰ق

[دنا ۶۲۶/۴- ۶۳۵ (۳۱۸ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۱۶۷/۱ و ۳۷۰/۱؛ مشار فارسی ۱۶۶۹؛ الذریعة ۱۵۲/۶و ۲۵۸/۲۵ و ۹۴/۱۶؛ کشف الظنون ۵۷۰/۱ و ۱۲۳۶/۲؛ هدیة العارفین ۷۳۶/۱؛ مشترک پاکستان ۸۰۹/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۶۴۷/۴ با انتساب به شیخ بهائی و ۲۶۵۷/۴ با انتساب به وحید قزوینی]

شرح و حواشی:

۱- متمم رساله حساب؛ یزدی، ابوالقاسم بن احمد (-۱۳)
۲- شرح میزان الحساب؛ شریف حسینی، محمد بن حسین (-۱۳)
۳- حاشیه رساله حساب

۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲-ح/۴۸۳

انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۶۴ق؛ کاغذ: نخودی دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱ص، ۱۵ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۸۰]

۲. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۳۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ صفر ۸۴۲ق؛ ۷۸ص، ۱۶ سطر (۱۵×۲۱) [نشریه: ۶ - ۶۳۶]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۵/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۸۹۷ق؛ به دنبال «هیأت» از همو؛ ۱۴گ (۲۶پ-۳۹پ) [ف: ۱ - ۹۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۷۵/۲

آغاز: و صورت صد این ۱۰۰ و صورت پنجهزار و بیست و پنج این ۵۰۲۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۰۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ (۶۷ر-۹۵ر)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۸ - ۶۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۹۶/۴

بی کا، تا: سه‌شنبه ۲۹ جمادی الثانی ۹۱۹ق، جا: کاشان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ (۲۹پ-۵۲پ)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۴۸۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۴۲/۵-ف

نسخه اصل: بادلیان واکر ۱۴ (ش ۱۴۴۴ و ۱۵۲۸)؛ کا: محمد بن حبیب الله حسنی حسینی منجم، تا: ۱ ذیقعده ۹۳۲ق [فیلمها ف: ۱

– ۶۰۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۷۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: درویش علی بن درویش محمود، تا: ۲۳ شوال ۹۵۶ق؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۱۷۰]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۲/۱۲

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ – ۵۷۷]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۶۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۹۵۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۳۲۳]

۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۵/۱

آغاز: نوشتیم و سی را به صورت سه در مثلث فوقانی نوشتیم و همچنین هفت را در چهار صرف کردیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره محرم ۹۶۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۲۵گ (۱ر–۲۵ر)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ – ۲۵۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۹۷/۱

خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین علی بن زین العابدین طباطبائی زواری، تا: سه‌شنبه سلخ جمادی الثانی ۹۶۵ق؛ با اشکال هندسی، مصحح، محشی، چند یادداشت پراکنده و معمایی منظوم به اسم علیقلی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶گ (۱پ–۳۶ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ – ۷۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۴۸/۵

خط: نستعلیق، کا: علی بن خلیل الله حسینی نطنزی، تا: ذیقعده ۹۷۲ق؛ مصحح، محشی، مجدول، دارای سرلوح مرصع مذهب؛ تملک: رفیع بن عبدالصائغ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۷۰پ–۱۰۴ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۲۰]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ صفر ۹۷۲ق، جا: باب الدشت اصفهان؛ جلد: مقوا، ۴۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۳۳۶]

تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۱۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۶۸۶]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۹۰/۸-۳۳/۱۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن عبدالله حسینی، تا: سلخ شعبان ۹۷۴ق، جا: قزوین؛ مصحح؛ تملک: عبدالله بن قاضی خان بن احمد بن محمد حسینی به تاریخ ۱۰۹۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۶۲۴]

۱۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۶ فیاض

خط: نستعلیق، کا: عبداللطیف بن ناصرالدین محمد، تا: شعبان ۹۸۰ق؛ کاغذ ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۲۷]

تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۲۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۷۰۱]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۷۹/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ شعبان ۹۸۱ق؛ محشی با نشان «شمسیه»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۲گ (۳۵پ–۷۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ – ۲۰۲]

۱۶. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۷۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۹ ربیع الثانی ۹۸۲ق، جا: لاهیجان؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۰ص (۱–۵۰)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۴۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: غره ربیع الاول ۹۹۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: کاغذ ابری، ۹۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۶ – ۱۱۱]

۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۹/۱

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۳۳گ (۱پ–۳۳پ)[ف:۱–۹۰]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۱۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی و فرنگی، جلد: تیماج، ۷۸گ (۱–۷۸)، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱ – ۲۱۷۶]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در فهرست با شماره ۵۲۰۲ آمده است که با رجوع به رایانه آستان قدس تصحیح شد؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای عطف چرمی، ۴۰گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲/۲)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۲سم [ف: ۸ – ۱۶۷]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای ابیاتی است در هیئت و حساب و جز اینها؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۴۷]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** خطی که از رأس مثلث بمنصف قاعده اخراج کند عمود بود در نصف قاعده ضرب کنند مساحت او باشد و در باقی مثلثات بمعرت عمود افتد پس اگر ضلع اصول را قاعده سازند ...

تا بخشی از باب نخست از مقاله سوم در مساحت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، دارای جداول اعداد، با قلم خوردگی؛ تملک: محمد غنی یزدی به تاریخ ۱۰۵۵ق؛

کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ، ۱۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۶۹۴]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۸/۴-طباطبائی

کا: محمد بن سید محمود حسینی، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۳۳ص (۳۸-۷۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲۳ - ۱۱۰]

۲۴. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و این ارقام را در خط عرضی نوشتم ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ ۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲ - ۵۵]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰۴/۱

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی شکری و آبی و فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۹۹ص (۲-۱۰۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۶۵]

۲۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۷۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۸۶]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۴۵/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ، ۱۶گ (۱۵۰پ-۱۶۵ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۵۶]

۲۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۸۳

آغاز: ممکن نباشد از محاذی او نقصان کردن بجهة آنکه در برابر اوست کمتر از او باشد؛ **انجام:** دایره حاصل ضرب نصف قطر باشد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با جداول ریاضی؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر (۴×۱۱/۵)، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۶۴۰]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۹/۵

آغاز و انجام: برابر

در فهرست از محمد شفیع بن محمد یوسف دانسته که معلوم نیست از کجا در آورده، با زمان تألیف: ۱۰۳۸ق؛ خط: نستعلیق، کا: سید محمد حسینی، تا: محتملاً قرن ۱۱؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۵ص (۱۴۹-۲۲۳)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۳۸۵]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۵۸

خط: نستعلیق، کا: جمال الدین بن میر محمد حسینی، تا: قرن ۱۱؛ با اشکال؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۶۶]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** در مساحت بسیط مخروط حاصل می‌شود از ضرب نصف محیط قاعده اش اگر مخروط قائم ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، با جداول گوناگون؛ تملک: محمدعلی بن محمد تقی اصفهانی با مهر «محمد علی» (بیضی)، محمدتقی بن محمد مهدی سال ۱۱۷۰؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ، ۱۲ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۹ - ۵۵۲]

۳۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۴۷/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با دوائر و جداول، محشی با نشان «سید، شرح تذکره، شرح چغمینی، من الاستاد المحقق قاضی اسمعیل رحمه الله»، با جدول ارقام حساب جمل و ارقام ایام جمعات و جدول کبیسه و تاریخ رومی و نام‌های آن و تاریخ پارسی و نام‌های آن و دوائر و جداول سفید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۳۶گ (۳۲پ-۶۷پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۴۶]

۳۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۷۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با نشان‌ها و صور فلکی، محشی با نشان «د م ض، خ خ، شرح، مصلح الدین»؛ تملک: عبدالله، محمد رفیع؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۴۳۸]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۷۶/۳

آغاز: دو قوس متساوی از یک دایره که هر یک کمتر از نصف آن دایره باشد به سطحی مستوی محیط شوند آن سطح را اهلیلجی خوانند

فقط مقاله سوم در مساحت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ با اشکال هندسی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۲۳ر-۱۲۷ر)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۵۲]

۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در پایان دارد: «تمت الرسالة المنسوبة الی مولانا علی القوشچی فی ۱ شهر صفر ۱۰۲۷ هجریة»؛ کاغذ: سپاهانی زرد، جلد: تیماج سرخ، ۱۷۹گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۳/۵)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۵ - ۶۹۳]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۷۶/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۶۰گ (۲۲پ-۸۱پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۲۴۱]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۳۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۰گ، ۱۶ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۲۳۳]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۲۶۴

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد این کتابیست در علم حساب مشتمل بر مقدمه و چهار مقاله مقدمه در بیان صور اعداد بدانکه اهل هند؛ **انجام:** آن دو عدد متباینان باشند فصل دوم

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با مطابقت به عمل آمده معلوم شد که نسخه حاضر تحریر دیگری از

«میزان الحساب=حساب» علی قوشچی است که برحی عبارات آن تفاوت جزئی دارد و در بعضی مواقع کوتاه‌تر است، زیرا دارای چهار مقاله می‌باشد که دو مقاله اول آن در واقع همان دو باب مقاله اول حساب قوشچی است. نسخه حاضر ناتمام رها شده و موجودی آن تا اول فصل دوم از باب دوم از مقاله اول است؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۱۷۲]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۲۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جا: اصفهان [رایانه]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۷۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** خارج قسمت را بارتفاع جمع کنند مجموع قطر باشد نصف او و نصف قطر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۵۵ص (۲-۵۶)، ۲۰سطر(۷/۸×۱۳/۵)،اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۲سم [ف: ۸ - ۳۱۶]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۰۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۳۴گ (۱۶۷پ-۲۰۰پ)، ۱۸سطر (۸/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۸ - ۶۲۹]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۹۲/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۶۷۲]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۹۲/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۶۷۲]

۴۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۲

آغاز: و از برای ده یکی بر حاصل جمع آنچه در بسیار است افزاییم همچنانکه در تضعیف گفتیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ تملک: معین الدین محمد بن شیخ محمد معرف اصفهانی؛ ۸۸گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۷۲]

۴۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ محشی با نشان «لمسوده، مولانا ع ب ل»؛ تملک: محمد بن محمد جعفر خراسانی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۵گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴۲۷]

۴۶. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۳۴

آغاز: آحاد الوف دوم از برای عشرات الوف سوم از برای مآت الوف تعیین کرده‌اند باب در حساب صحاح و او هشت فصل است؛

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام، قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۵۸۸]

۴۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۰۲۳

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن محمد قاسم، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۶گ، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۳ - ۳۱]

۴۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۶۶]

۴۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۶۶]

۵۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۹۰/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۷ - ۲۳۷]

۵۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۵/۳

انجام: و بعضی در آخر آبان ماه گیرند و بعضی در آخر سال گیرند و نام ماههای ایشان این است فروردین ماه اردیبهشت ماه ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۲۸گ (۴۱پ-۶۸پ)، اندازه: ۱۰/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۷۳]

۵۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۴۵/۲

آغاز: فصل سیوم در جمع یعنی زیاده کردن عددی بر عددی دیگر، طریقش آنست که؛ **انجام:** برابر

از فصل سوم از باب اول از مقاله اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۰۵ق، جا: قزوین؛ افتادگی: آغاز؛ تملک قلندر بیک مورخ ۱۷ ذیحجه ۱۰۸۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۶گ (۴-۶۹)، ۱۰ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۸۷۶]

۵۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۲۲

خط: نستعلیق، کا: حسین بن صالح، تا: دو شنبه ۲۹ صفر ۱۰۱۱ق؛ مهر: «عبده محمد الحسینی»، «عبده محمد اسماعیل بن محمد حسین الحسینی»، «یا محمد»، «فتحعلی»؛ جلد: مقوا، ۴۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۵ - ۲۰۸]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۶۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: حاجی محمد بن علاء الدین حسنی جرفادقانی، تا: ۱۵ شعبان ۱۰۱۵ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۶۹ص (۸۱ – ۱۴۹)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴۷/۱ - ۲۰۲]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲۲/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱ص (۴۸-۱۱۸)، ۱۷سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۴ - ۳۶۶۶]

۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۶/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** اضلاع مربع انرا از مربع ... مقدار عمود باشد در منصف قاعده ضرب کنند مساحت ذی اربعة اضلاع قائم الزوایا حاصل ... در نصف قطر ... و بعد از آن مساحت میکنند ... مساحت قطار دایره حاصل ضرب نصف قطر باشد در نصف وتر

... دایره را ...
خط: نستعلیق ریز، کا: محمد صالح بن علی، تا: ۱۰۱۷ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۳۴گ (۹۱-۱۲۴پ)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۶۰۷]

۵۷. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:الف-۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ بدخط، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۱۷ق؛ مصحح با امضای «صح»؛ اهدایی: محمد و حسینعلی الهی؛ کاغذ: کاهی صیقلی سفید تیره، جلد: مقوای ساغری، ۷۰ص، ۲۲ سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۶۵]

۵۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۲۰/۷
آغاز: آنچه باشد و اکثر عددی طلب کنیم از آحاد که مضروب او؛ **انجام:** برابر
در فهرست مجهول مانده. شامل دو مقاله: مقاله اول در چهار عمل اصلی و مقاله دوم در حساب اهل تنجیم که شامل یک مقدمه و شش باب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۰۱۸ق، کاغذ اصفهانی و فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۴۶۱]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۰۴
آغاز و انجام: برابر
این نسخه فصل معرفت اجرام و ابعاد را ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۲۰ق، جا: مقام آگره؛ واقف: ملامحمد کاظم؛ کاغذ: دارچینی، جلد: مقوایی، ۴۷گ، ۱۵ سطر (۶/۶×۱۱/۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۷سم [ف: ۸ - ۱۶۸]

۶۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۲۲ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۷]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: زین العابدین بن عبدالله مازندرانی، تا: ۱۰۲۲ق؛ کاغذ: امیری شکری، جلد: میشن خرمایی، ۳۶ص (۱-۳۶)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۳۰]

۶۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: فضل الله فرزند مسعود، عقدائی، تا: دوشنبه شوال ۱۰۲۵ق، جا: اردکان یزد؛ مصحح، محشی با رموز ۵ و ۲۲؛ کاغذ: شرقی، ۲۳گ (۱-۲۳)، ۲۷ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۰ - ۶۴]

۶۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۱۶/۱
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن میر بزرگ حسینی، تا: ۱۷ رجب ۱۰۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ (۲پ-۵۵پ)، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۵-۶۹۴]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۴۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد بن حسین بن علی رنانی اصفهانی، تا: دوشنبه ۲۰ جمادی الثانی ۱۰۲۸ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۴۵گ، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۱۷۱]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۵۷
همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۲۹۴]

۶۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۰۳/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۹ق، جا: مشهد رضوی مدرسه یوسف خواجه [نشریه: ۷ - ۲۳۸]

۶۶. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۴۶/۱
خط: نستعلیق، کا: نظام الدین بن احمد بفروئی، تا: اواسط صفر ۱۰۳۰ق؛ ۳۶گ (۱پ-۳۶پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۳۱]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۰۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بیست و سخ برابر زمین است ... و ظاهرا و باطنا
خط: نستعلیق، کا: رفیع مازندرانی، تا: ۱۰۳۱ق [الفبائی ف: ۲۲۲]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۲/۲
خط: نسخ، کا: نصیرالدین حسین بن تاج الدین حسن درو، تا: یک‌شنبه ۲۸ محرم ۱۰۳۴ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی با گل زنبق، ۷۷ص (۱۲-۸۸)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۵۹]

۶۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۰۰/۳
خط: نستعلیق، کا: عبدالباری بن عطاءالله نوری نطنزی، تا: شعبان ۱۰۳۷ق؛ ۲۹گ (۳۹پ-۶۷پ) [ف: ۵ - ۶۹۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۴۰/۳-ف و ۳۲۳۰/۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۲۰۸ و ۱۰۳]

۷۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۰۵/۱
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن هدایة الله سلطانیوی، تا: جمادی الاول ۱۰۳۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۸گ (۱پ-۴۸پ)، ۱۸سطر (۴×۱۱) [ف: ۱۷ - ۱۲۹]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۹۹/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و در قسم سیم عدد هر دو مضروب را جمع کنیم حاصل
خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد حسین بن خلف تبریزی، تا: ۱۰۴۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی، ۱۶ص (۱-۱۶)، ۲۵ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۶/۸×۲۵/۲سم [ف: ۸ - ۴۱۰]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۷۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** حاصل قاعده اوست در ارتفاع او میان این دو خط دایره (ناتمام)
خط: نسخ، کا: مصطفی، تا: ربیع الاول ۱۰۴۱ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۳۸گ، ۱۸ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۴×۲۰/۴سم [ف: ۸ - ۱۶۶]

۷۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۷۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «میزان الحساب» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شریف مروی، تا: ۱۰۴۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن یشمی، ۵گ (۲۱۰پ-۲۱۴پ)، اندازه: ۱۵/۹×۲۵/۹سم [ف: ۷ - ۲۲۰]

۷۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون کمتر از مخرج بود به مخرج نسبت کردیم هشت تسع شد و اگر زیاده از مخرج.
خط: نستعلیق، کا: محمد فضل الله بن محمد صالح، تا: ۱۰۴۲ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۲۱۷پ-۲۳۰پ)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۷۱]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۵۴/۱
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۳ق؛ کاغذ: اصفهانی متوسط، جلد: تیماج مشکی، ۶۹ص (۱-۶۹)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۳۹۶]

۷۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۵۵/۳
در سه مقاله؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود بن علی دیهشکی، تا: ۱۴ صفر ۱۰۴۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۴۱گ (۸۹پ-۱۲۹ر)، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۲۷]

۷۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۸۹
کا: محمد افضل بن محمد جعفر خادم، تا: ۱۰۴۴ق؛ قطع: رقعی [ف: ۱۲۷]

۷۸. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۲۵/۲
خط: نستعلیق، کا: علی بن ملا حسن مازندرانی، تا: ۱۰۴۵ق [نشریه: ۷ - ۶۹۹]

۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۸۸/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۰۴۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۴۸گ (۱ر-۴۸ر)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۴۴۹]

۸۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۶۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عیسی بیگ، تا: ربیع الاول ۱۰۴۸ق؛ تملک: محمدرضا بن عبدالله حسینی کربلائی در جمادی الثانی ۱۰۹۳ق؛ جلد: تیماج سبز، ۴۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۸]

۸۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۶/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ ذیحجه ۱۰۴۹ق؛ جلد: تیماج، ۵۴گ (۳۳پ-۸۶پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۰۷]

۸۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۷۳
خط: نستعلیق، کا: محمد هادی، تا: شنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۰۴۹ق، با اشکال هندسی، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [محدث ارموی مخ: ۳ - ۱۶۵۷]

۸۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۹/۱
آغاز: بسمله. بدانکه مساحت عبارت است از استعلام امثال واحد مفروض خطی یا ابعاض او در ممسوح؛ **انجام:** برابر
در فهرست ناشناس مانده ولی انجام آن با حساب قوشچی و ... هماهنگ است؛ این نامه در سه باب است و در مساحت؛ خط: نسخ، کا: طهماسب قلی، تا: ذیقعده ۱۰۵۰ق؛ از روی خط سید السادات میرمحمد زمان سبزواری؛ مهر: سید محمد کریم؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴گ (۲پ-۵ر)، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۳۴۷]

۸۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۶/۵
خط: نستعلیق، کا: محمد محسن بن محمد حسین سلیمی مازندرانی، تا: ۱۰۵۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷گ (۱۱۳پ-۱۵۹ر)، اندازه: ۸×۱۶سم [مرعشی: ف: ۲ - ۲۹۱]

۸۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۵۱/۶
خط: نسخ و نستعلیق، کا: سبحانعلی حافظ تبریزی، تا: ۱۰۵۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۴۱گ (۱۴۴پ-۱۸۴ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۲۲۸]

۸۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۹۳/۳
خط: نستعلیق، کا: محمد نصیر گیلانی، تا: ۱۰۵۷ق؛ ۴۳گ (۲۶پ-۶۸ر)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۶۷]

۸۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۳۶
خط: نستعلیق، کا: حیدر بن علی بن اسماعیل بن عبدالعالی بن علی عاملی، تا: ۱۹ جمادی الثانی ۱۰۵۸ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ - ۳۶۸]

۸۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۳۰-۲۰/۱۵۰
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ترجمه خلاصة الحساب و مجهول آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۸ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: مقوا، ۶۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۷۴۱]

۸۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۲۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۰۵۸ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۳۰۴]

۹۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۳۷/۴-۱۶/۱۴۷
آغاز: کمتر از شصت باشد رقم آن را ثبت کنند وصفری بر یمین او درهمین مربع نویسند واگر زیادة از شصت باشد؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمدرضا سارویی، تا: ۱۰۶۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۶۲۵]

۹۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۰۳
آغاز و انجام: برابر
در فهرست مجهول مانده؛ دارای سه مقاله و یازده باب و بیست فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۱ق؛ جلد: چرمی، ۳۵گ،

۱۶سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۷۵۰]

۹۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۶/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق، تا: جمعه ۷ ربیع الاول ۱۰۶۲ق؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۶۱؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۸۱گ، ۱۹ سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۶۹۴]

۹۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۵ق؛ تملک: معین الدین علی بن عبدالله رضوی قاضی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۰۹/۴

همان نسخه بالا [تراثنا: س۶ش۴ - ۹۱]

۹۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۰۶۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ برگهایی از سی فصل خواجه نصیر الدین طوسی به خط کاتب با این نسخه مخلوط شده؛ مهر: «عبده محمد حسین» (بیضی)؛ جلد: مقوا، ۷۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۳۶۲]

۹۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۵۰/۱

در حساب اهل هند در یک مقدمه و دو باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۶۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۱پ-۴۴ر)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳۸۲]

۹۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۰۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲۹ ذیحجه ۱۰۶۸ق، جا: حیدرآباد؛ مصحح با نشان «صح»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۵ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۵۴]

۹۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۰۰

بی کا، تا: ۱۰۷۰ق [د.ث. مجلس]

۹۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۸/۳

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: علی نقی بن حاجی محمد امین قاری ساروی، تا: ربیع الثانی ۱۰۷۳ق؛ ۲گ (۶۵پ-۶۶پ) [ف: ۱ - ۹۰]

۹۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۲۴/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن نظام الدین علی، تا: ۱۰۷۴-۱۰۷۵ق، جا: خنک قائن؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۱پ-۲۱ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۴ - ۲۷۶]

۱۰۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۵/۱

آغاز: و حاصل همین ده باشد صفری در تحت او نهیم و از برای ده یکی را در ذهن نگاه داریم؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر ربیع الاول ۱۰۷۶ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۴۶گ (۱ر-۴۶پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۹۹]

۱۰۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۷۱/۲

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق؛ ۲۲گ (۱۹-۴۰)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۲]

۱۰۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۱۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رفیع پسر محمد حسن قاینی، تا: نیمه ذیحجه ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۹۷گ، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۵/۵×۱۲سم [ف: ۷ - ۲۷۰۶]

۱۰۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۵۰-۲۴/۱۵۰

آغاز: خودش و حاصل را در تحت عدد که جذر او مطلوب است نویسیم چنانکه آحادش محاذی مضروب فیه واقع شود؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۴ ذیقعده ۱۰۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد علی بن مصطفی حکیم؛ ۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۶۲۵]

۱۰۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۰۸۳ق؛ افتادگی: آغاز؛محشی از«سید»به عربی؛کاغذ:سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۰گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۱۸۵]

۱۰۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۰۹/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۳۸]

۱۰۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۳۷/۱

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد سعید، تا: ۷ ذیحجه ۱۰۸۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۲گ، ۲۱ سطر (۶/۵×)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۷ - ۲۰۷]

۱۰۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۸۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ ربیع الاول ۱۰۸۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۳۳گ (۱پ-۳۳پ)، ۲۱ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۵ - ۶۹۴]

۱۰۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۴۹/۱

خط: نسخ، کا: علی رضا، تا: ۱۰۸۷ق؛ اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۰۶]

۱۰۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۰۰/۳

بی کا، تا: پایان محرم ۱۰۸۸ق؛ ۱۴گ (۷۳پ-۸۶ر) [ف: ۵ - ۶۹۴]

۱۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۰۳/۱

آغاز: ده هزار و همچنین الی غیر النهایه؛ **انجام:** برابر

در فهرست ناشناس مانده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: محمد صالح علامه حائری؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹گ (۱-۱۹)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۴- ۱۲۸۱]

۱۱۱. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۲۰۷/۲

بی کا، تا: ۱۰۹۰ق [نشریه: ۵ - ۲۲۲]

۱۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۰۸/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع بن معالی، تا: سه‌شنبه صفر ۱۰۹۱ق [نشریه: ۷ - ۲۳۸]

۱۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۱/۳
بی کا، تا: ۱۰۹۱ق، جا: اجمیر؛ ۱۴ص (۲۷-۴۰) [ف: ۵ - ۶۹۴]
۱۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۰۸/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق، جا: منزل چهار باغ؛ مصحح؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۴ر-۱۱ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۵۲]
۱۱۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۰۶/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۰۹۲ق؛ جداول قرمز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲-۵۷۷]
۱۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۳/۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس مانده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور مشکی، ۵۸گ (۱-۵۸)، ۱۵سطر (۴-۴/۵ ×۱۲-۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ - ۹]
۱۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۰۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: مراد، تا: ۱۰۹۶ق؛ محشی، دارای جداول، مصحح؛ کاغذ: فرنگی،، ۱۸گ (۲۰- ۳۷)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲۸ - ۱۶۱]
۱۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۷۴-۲۶/۱۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن آقا علی، تا: ۱۰۹۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۶۲۴]
۱۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۵۸-۳۷/۱۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** قاعده اوست در ثلث ارتفاع و مساحت جمع اقسام مذکوره
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: مقوا آبی، ۶۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۶۲۵]
۱۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۲۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا، ۶۸گ، ۱۱ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۶۹۴]
۱۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۴۵
آغاز: آنجا صفری نویسند بر صورت دایره خورد بجهة حفظ مرتبه پس ده چنین باشد؛ **انجام:** پس اگر ضلع طول را قاعده سازند و مجموع دو ضلع اقصر را در فضل
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۹-۱۷۳]
۱۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۴۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالقادر بیابانی بنارسی، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۱۷۲]
۱۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۶۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: پارچه‌ای، ۴۲گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۴سم [ف: ۸ - ۱۶۷]
۱۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۶۴
خط: نسخ، کا: مسیح بن رضا، تا: قرن ۱۲، جا: مدرسه نواب؛ محشی از «لاری»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۷۶گ، ۱۵ سطر (۴/۵×۱۰)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۴۴۳]
۱۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۱۷/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۷۴گ (۵۵-۱۲۸)، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۳۷۹]
۱۲۶. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۳۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ قطع: جیبی [نشریه: ۵ - ۵۸۸]
۱۲۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۸۱/۱
آغاز: و دوم را از برای عشرات الوف وسیم را از برای مأت الوف تعیین کرده اند هم چنین بتزاید میشود لفظ الوف تبزاید مراتب سه گونه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۸]
۱۲۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۳۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمدتقی بن عیسی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۷]
۱۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ - ۱۹۷]
۱۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۷/۲-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** بر مخرج که چهار است قسمت کردیم دو و نیم حاصل آمد و این مطلوب است. تم بعون الله.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ دو باب (به جای عنوان مقاله) دارد، قسمتی از نامه‌ای است به عربی در پاسخ نامه‌ای دوستانه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۶۴پ-۸۱)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۲۵۱]
۱۳۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۲/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سبز، ۳۳گ (۳۱پ-۶۳ر)، ۱۹سطر (۱۳/۵×۲۳)، اندازه: ۲۲×۲۹/۵سم [ف: ۱۲۹]
۱۳۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۶ ـ د

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۶۷گ، ۱۰ سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۵۲۵]

۱۳۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۸۹

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، آغاز برابر همان نمونه، انجام در مقالت سوم نانویس مانده: به عدد هر کنگره هفتاد دردانه حساب نماید؛ کاغذ: فستقی، ۲۹گ، ۱۹سطر، اندازه: ۷/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲ - ۸۸]

۱۳۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۶۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: مختلف، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۴ص (۲-۷۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۱]

۱۳۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۳۶۹/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۳۴گ (۳-۳۶)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۲۰]

۱۳۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۸۷/۱

خط: نسخ، کا: علی بن محمود بن محمد عشوی، تا: سه‌شنبه ۲۱ ربیع الاول ۱۱۰۱ق [نشریه: ۷ - ۲۳۶]

۱۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۷۰/۶

خط: نسخ، کا: عبدالائمة بن عبدالحسین جامعی عاملی، تا: ۷ صفر ۱۱۰۱ق، جا: کرمان؛ مصحح، با اشکال هندسی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ (۸۳پ-۱۲۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۷۵]

۱۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۴۱/۴

کا: محمد امین بن احمد، تا: ۱۷ شعبان ۱۱۰۲ق، جلد: تیماج قرمز، ۲۹گ (۹۴پ-۱۲۲ر)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۸ - ۳۶]

۱۳۹. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۹۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالوکیل بن محمدباقر، تا: ربیع الثانی ۱۱۰۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف مخ: - ۷۹]

۱۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۰۲/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: سه‌شنبه ۱۸ صفر ۱۱۱۵ق؛ جلد: مقوا، ۳۹گ (۴۲پ-۸۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۱۰]

۱۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۰۷/۳

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن امیرصدرالدین محمد حسینی لاجوردی کاشانی، تا: ۱۱۱۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۴۸گ (۳۴پ-۸۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۷۴۲]

۱۴۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۲۲ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ:، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۱۶۲۱]

۱۴۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۶۰/۱ - د

آغاز: پنج گنج دو خمسه اضلاع

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: حاجی محمد بن محمد علی در دهه دوم ذیحجه ۱۱۲۳ در مدرسه قرجقا بیک در سپاهان؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۴گ (۱ر-۵۴ر)، ۱۱ سطر (۵/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۱۲۰]

۱۴۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۵۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد شیرازی، تا: ۱۱۲۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۶گ (۵۶پ-۱۰۱پ)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۲۱]

۱۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۶۱/۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ (۵۴پ-۷۹ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۰ - ۲۴۳]

۱۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۵۰/۱

خط: نستعلیق متوسط، کا: خورشید نوشیروان بن رستم شامردان، تا: ۱۱۲۷ق؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۶۳ص (۲-۶۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۹۱]

۱۴۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۵۲

خط: نسخ، کا: علاء الدین محمد بن محمد صادق حسینی، تا: محرم ۱۱۲۷ق؛ محشی؛ اندازه: ۱۲×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۲۴۲]

۱۴۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۶۹

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد حسین، تا: ۱۲ شعبان ۱۱۲۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۴۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۱۹/۷سم [ف: ۴ - ۸۰۵]

۱۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۱۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سلیمان بن علی، تا: صفر ۱۱۲۹ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ (۱پ-۳۹ر)، ۱۱ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۳۹ - ۵۵۹]

۱۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** حاصل الضرب قاعده اوست در ارتفاع او ثلث.

خط: نستعلیق، کا: نظام الدین ملامحمد صالح دهخوارقانی، تا: ۱۱۲۹ق؛ ضمیمه: مؤلف در این رساله مباحث جبر و مقابله و حساب خطائین را ننگاشته است. ملک محمد بن سلطان‌حسین اصفهانی (شارح رساله بهشتیه) تکمله بر این رساله به پارسی در مباحث مذکور نگاشته که قطعه‌ای از آن الحاق شده است؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوا، ۵۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱۸ - ۶۶]

۱۵۱. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۷

خط: نستعلیق، کا: محمدسلیم بن ملک حسنی نوری، تا: یک‌شنبه

عید اضحی ۱۱۳۲ق، جا: اصفهان مدرسه شیخ جعفر؛ قبل از کتاب دارای چند غزل است از میرزا هدایت الله حریق و ملاعلی کاشانی حزین و اخگر خوانساری و شایق خوانساری و منعم خوانساری و محروم خوانساری و اسیر خوانساری و مطرب خوانساری و طایر خوانساری و مفتون خوانساری و وایل خوانساری و وامق و طبیب، تمام این غزل‌ها در تضمین بیتی گفته شده که میرزا ابوالقاسم در یکی از باغ‌های خوانسار به سال ۱۲۲۰ ساخته است: سنگ بر در می‌زند دل در سرای سینه‌ام ×× کین زمان خواهم کنم پرواز در را باز کن؛ جلد: تیماج مشکی ، ۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۹۵]

۱۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳/۲

آغاز: برابر

در فهرست ناشناس آمده. در آخر صفحه ۴۱۰ مطلب طبی چندی ذکر شده ضمناً در بیان مباحث ریاضی قضایائی راجع به هیئت نیز طرح گردیده است؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: ۱۱۳۶ق؛ این رساله از حاشیه دو صفحه ۳۹۷ و ۳۹۸ شروع می‌شود و بعد در متن صفحات ۳۹۹ و ۴۰۸ و ۴۱۰ می‌آید؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج ماشی، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ – ۳۲]

۱۵۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۱۶/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد حسن، تا: پنج‌شنبه ۲ شعبان ۱۱۴۱ق؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۲گ (۵پ–۳۶ر)، ۱۸سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۳۱۸]

۱۵۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۸۱/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد، این کتاب مشتمل است بر سه مقاله ... مقدمه در بیان صور اعداد؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۴۱ق؛ پس از این شماره قاعده‌ای در استخراج عدد، منقول از ملا محمد یزدی یادداشت شده؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرد، ۷۵ص (۴–۷۸)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ – ۱۵۷]

۱۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۷/۱

نام کتاب و مؤلف به استناد فهرست رایانه‌ای ۱۰۲۲ تعیین گردید؛ بی کا، تا: ۱۱۵۸ق؛ اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۵۳]

۱۵۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۰۹/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۷۰ق؛ اهدایی: جعفر ادهم؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی با کاغذ ابری، ۲۱گ (۶۱–۸۱)، ۱۱–۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲ – ۴۴۵]

۱۵۷. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۹۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۹۱ق؛ با اشکال هندسی؛ واقف: شهید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۵۷]

۱۵۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۴۹

آغاز: و مضروب دیگر را بر یسار جدول چنانچه عشرات بر بالای آحاد و مآت بر بالای عشرات

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن حاجی عی مدد تبریزی، تا: غره شوال ۱۱۹۵ق؛ افتادگی: آغاز؛جلد: تیماج مشکی، ۴۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۰ – ۱۲۳]

۱۵۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۶۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** باقی ماند این لدمر را درتحت خط عرضی نوشتیم بدین صورت واز مقسوم این ارقام ی لدمر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۲ – ۷۸۸]

۱۶۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۱۸/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... وبعد این مختصریست درحساب اهل تنجیم وآن مشتمل است بر مقدمه وشش باب مقدمه دربیان اصطلاحات بیست وهشت حرف تهجی را که به ترتیب؛ **انجام:** واین عدد بروج باشد وعدد درجه است چون از سی کمتر است بحال خود گذاشتیم باقی ارقام هم بحال خود گذاشتیم تاحاصل ضرب مطلوب بدست آمد بدین صورت ی ک له ح ك

مقاله دوم حساب قوشچی است که در فهرست ناشناخته مانده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۷۸۶]

۱۶۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۱۱/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: رنگارنگ، جلد: میشن قهوه‌ای [ف: ۵ – ۴۲۳]

۱۶۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۳۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ – ۱۵۴]

۱۶۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۲۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۶۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۵ – ۳۵]

۱۶۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۱۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۶ – ۳۷۲]

۱۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰۴/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی شکری و آبی و فرنگی نباتی، جلد: تیماج قرمز، ۶۷ص (۱۳۴–۲۰۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ – ۵۶۷]

۱۶۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۱۴]

۱۶۷. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۸۳

آغاز: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۷۱گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۸]

۱۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۲/۱۰-طباطبائی
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۳۰گ (۶۵-۹۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۲- ۱۰۲]

۱۶۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۱۵/۵-۱۲/۱۰۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: ساغری مشکی، ۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۶۲۴]

۱۷۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۶۰/۲-۱۶/۱۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، بی کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۶۲۴]

۱۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۹/۱
آغاز: خورد به جهت حفظ مرتبه پس صورت ده چنین باشد ۱۰ ... باب اول در حساب صحاح و آن مشتمل است بر هشت فصل؛ **انجام:** باب دوم در مساحت خطوط و سطوح مستویه ... مجموع این خط و سهم قطعه دایره بود و منتصف او مرکز دایره
از باب اول مقاله اول تا باب دوم مقاله سوم؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۶۱گ، ۱۳-۱۰ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۵۰۸]

۱۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۵۴۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۳۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۱۷۲]

۱۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** مولانا محمد مؤمن قاری کاشانی
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی، ۲۹گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۸ - ۶۷]

۱۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید ضیاء الدین تقوی بهبهانی شیرازی، دی ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری فرنگی، ۸۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۹/۶سم [ف: ۱۸ - ۶۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۹/۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۹۷]

۱۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۸۷
آغاز: بسمله و به ثقتی؛ **انجام:** ان را خط کویند و اکر در دو جهت.
خط: نستعلیق تحریری، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: میشن خرمایی، ۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۲سم [ف: ۱۸ - ۶۸]

۱۷۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۲۴/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰گ (۲۵۳پ-۲۷۲پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۷-۲۸۳]

۱۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۴۲
آغاز: برابر **انجام:** چنانکه شش در ضمیر گرفته باشد ...
خط: نستعلیق جلی ممتاز، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام، [رایانه]

۱۷۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۸۴/۱
بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۵۰۰]

۱۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۸۲
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۶۰گ، ۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۰۷۶]

۱۸۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۳۶۹/۳
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۵گ (۵۶-۱۰۰)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۲۰]

۱۸۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۰۰۳
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۴۴گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۰]

۱۸۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۹۲
خط: نستعلیق شکسته، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۸گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۳۱]

۱۸۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۷۵/۲
خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۲۴۳]

۱۸۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۴۴
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن سرخ، ۳۱گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۸۷۵]

۱۸۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۸۱
نسخه حاضر از باب اول از مقاله اول تا دو صفحه از مقاله دوم را دارد؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛کاغذ: هندی؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۸گ، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۹۱۰]

۱۸۶. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۱۹۶/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** آن را شبیه بمعین خوانند بدین صورت شبیه بتعین و باقی اشکال ذی اربعه اضلاع را منحرف خوانند و خطوط و اصل میان
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۳۰گ (۳۱ر-۶۱پ)، ۱۷سطر [ف: ۲۸۷]

۱۸۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۰۶

فقط مشتمل بر مقاله دوم در حساب اهل تنجیم می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۴۵]

۱۸۸. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۲۱/۸

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۸۵ص، ابعاد متن: ۱۷×۲۱ [نشریه: ۶ - ۶۳۰]

۱۸۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۶۲/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۳ق [نشریه: ۲ - ۱۰۰]

۱۹۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۳۰/۱

خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن محمدتقی، تا: دوشنبه ۲۷ رمضان ۱۲۰۴ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۰/۸سم [ف: ۶ - ۴۱۲]

۱۹۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۵۳/۲

خط: نسخ، کا: ابی طالب بن ملا محمد ابراهیم مازندرانی لاریجانی، تا: پنج‌شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۲۰۶ق، جا: بروجرد؛ محشی با نشان «شرح شاهمیر»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳گ (۴پ-۳۶پ)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۴۹]

۱۹۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۲۷/۱

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد صادق بن محمد کاظم خوینی، تا: شوال ۱۲۱۲ق؛ اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۷۴]

۱۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹/۳-بهار

کا: عباس علی نوری، تا: ۱۲۱۳ق [نشریه: ۵ - ۶۷۰]

۱۹۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۲۶/۱-۲۶/۲۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۶۲۴]

۱۹۵. تبریز؛ محقق (آقای)؛ شماره نسخه:۱۳/۱

بی کا، تا: ۱۲۱۶ق [نشریه: ۴ - ۳۳۲]

۱۹۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۰/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی حسینی، تا: دوشنبه ۱۵ ذیقعده ۱۲۱۷ق، جا: مشهد، مدرسه نواب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴گ (۱پ-۳۴پ)، ۱۶سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۷۷]

۱۹۷. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۴۸/۱

خط: نستعلیق، کا: محمود بن محمد کاظم اصفهانی، تا: پنج‌شنبه ۴ جمادی الثانی ۱۲۱۸ق، جا: مدرسه شیخ لطف الله؛ افتادگی: آغاز و وسط (آغاز تا میانه باب دوم افتاده و تا پایان باب یازدهم است و خاتمه کتاب را ندارد)؛ کاغذ: الوان، ۲۴گ (۱ر-۲۴پ)، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [چند نسخه-ف: ۴۷]

۱۹۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق [ف: ۳ - ۳۴]

۱۹۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۴/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ رمضان ۱۲۲۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف:۱۶-۱۱۳]

۲۰۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۴/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۲۱ق، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۱۳]

۲۰۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۰/۱

خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالباقی مجومردی، تا: ۷ رمضان ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۱گ (۲پ-۲۲پ)، ۶۷سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۲۴]

۲۰۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۷۱/۱

نسخه اصل: کتابخانه شیخ علی حیدر-قم؛ خط: نستعلیق، کا: باقر بن محمد کاظم شریف، تا: ۲۷ صفر ۱۲۲۳ق؛ محشی؛ ۱۲۵ص (۲-۱۲۶) [عکسی ف: ۵ - ۱۱۹]

۲۰۳. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۱۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه صفر ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [نشریه: ۳ - ۲۲۶]

۲۰۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۴۴/۳

خط: نسخ، کا: حسین بن محمدرضا بهبهانی، تا: ۱۲۲۵ق؛ اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۰۵]

۲۰۵. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمدعلی، تا: ۲۷ ربیع الثانی ۱۲۲۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: - ۱۷۲]

۲۰۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۲۹/۹

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن سعید، تا: چهارشنبه ۲۲ شوال ۱۲۲۷ق، جا: خوانسار؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۴گ (۵۴ر-۸۷ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۹۲]

۲۰۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۱۸/۳

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۳۱ق؛ مصحح، با علامات بلاغ؛ جلد: مقوا، ۶۲گ، ۱۲ و۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۷]

۲۰۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۳۴

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن حاجی کاظم، تا: ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۰۹۲]

۲۰۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۱۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۳۲ق؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۴سم [ف: ۱ - ۲۶۲]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۱۰/۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۷۵]

۲۱۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۷۱/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ ۲۷گ (۱۱۴-۱۴۰)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۱۰]

۲۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۰۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب تفرشی، تا: ۱۳ ربیع الاول ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: شکری و الوان فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۵۳]

۲۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۵۷/۱
آغاز: آنرا نقطه خوانند و اگر در یک چهت قسمت پذیر بود آنرا خط خوانند
خط: نسخ، کا: علی بن محمد تقی همدانی، تا: ۱۲۳۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۸گ (۱-۵۸)، اندازه: ۱۵×۱۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۳۷]

۲۱۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۳۳/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ تملک: فتح الله بن محمد رضا شریف حسینی خویی با مهر «عبده الراجی فتح الله» (بیضی)؛ مهر: «محمد تقی بن محمد باقر» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۱۷]

۲۱۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۳۲/۱
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن خداویردی خویی، تا: ۲۱ جمادی الاول ۱۲۳۶ق؛ واقف: ساجدی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۱۷]

۲۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۶۷/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج سیاه، ۲۵ص (۳۸۸-۴۱۲)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف:۹-۱۸۴]

۲۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۸/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ با سرلوحه مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، مشکی، ۳۲ص (۱۵۵-۱۸۷)، ۱۷سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۲۰]

۲۱۷. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۵/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۴۲ق؛ ۴۳گ (۱پ-۴۳ر)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف:۱-۵۵]

۲۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۴۰/۱
خط: نسخ مایل به نستعلیق، کا: محمد حسینی تهرانی، تا: چهارشنبه ۸ ربیع الاول ۱۲۴۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ (۲پ-۴۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۰ - ۱۱۴]

۲۱۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۷/۲
خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۴۹]

۲۲۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق، جهت آقا محمد بن میرزا محمد تقی؛ مهر: «محمد رسول الله» (مربع)؛ جلد: پارچه‌ای، ۷۲گ (۵۲ر-۱۲۳ر)، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۵۹]

۲۲۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۷۸/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف مخ ۲۸۷]

۲۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۳۹/۳-۱۳/۳۱۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** ضرب کردیم صد شد جذر صد گرفتیم ده شد بر مخرج که چهار است قسمت کردیم دونیم حاصل واین جذر مطلوب است تمامت المقالة الولی من الفارسیة
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ صفر ۱۲۴۴ق، جلد: تیماج سرخ، ۲۲گ، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۶۲۵]

۲۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۷۵/۲
خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن عبدالکریم حسینی تویسرکانی، تا: پنج‌شنبه ۱۸ رجب ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۲ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۱۷]

۲۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۳۵/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ (۲۴ر-۵۸پ)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۶۶۱]

۲۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا، تا: ۱۲ رمضان ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶گ (۲۱-۳۶)، ۲۰-۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۴۰۵]

۲۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۸۷/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ ذیقعده ۱۲۴۶ق، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۰۳ص (۶۶-۱۶۸)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۵سم [ف: ۴۵ - ۲۰۵]

۲۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۶۹
خط: نسخ، کا: حسن منجم، تا: اواخر رجب ۱۲۴۶ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «شعاع» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [محدث ارموی مخ: ۳ - ۱۶۵۸]

۲۲۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲-خ/۵۳۴
انجام: برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:صفر۱۲۴۶ق؛کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوا، ۵۹گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲-۱۳۰]

۲۲۹. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ جلد: مقوای سفید، ۲۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۰]

۲۳۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۳۰/۳

آغاز: بسمله الحمدلله ... اما بعد این رساله ایست درحساب مشتمل است بر مقدمه و دو باب؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۱ ذیقعده ۱۲۴۹ق؛ ۴۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ – ۷۸۸]

۲۳۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۷۱/۳
خط: نستعلیق، کا: اسمعیل بن اسحق خان دره‌جزی، تا: سه‌شنبه ۱۱ ذیحجه ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا، ۱۷ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۴۰۸]

۲۳۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۰۱/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ ۴۷گ (۴۹پ–۹۵ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲ – ۳۶۴]

۲۳۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰–خ/۴۸۱/۲
انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۵۳ق؛ ۴۶ص، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه:۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲ – ۷۸]

۲۳۴. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲ – ج
از مقدمه آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ ۴گ (۱۸۳ر–۱۸۶پ) [ف: ۱۲۱]

۲۳۵. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۹۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد هادی حسینی، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: نخودی هندی،جلد: تیماج عنابی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰/۵سم [ف: ۲۵۰]

۲۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۴۲/۲
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن حاجی میرزا محمد تبریزی، تا: صفر ۱۲۵۷ق، جا: کاشان؛ کاغذ: فرنگی، ۴۱گ (۲۰پ–۶۰ر)، ۱۵سطر (۹×۱۵) [ف: ۱۷ – ۲۸۰]

۲۳۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۸۵/۲
آغاز: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا بن هاشم، تا: ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۰ص (۳۱–۵۰)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ – ۹۴۵]

۲۳۸. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۵۵/۲
آغاز: برابر
کا: محمد حسین بندچی، تا: ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۲۰]

۲۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۶۶–۱۲/۱۵۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی درویشی، تا: جمعه ۷ شوال ۱۲۶۱ق؛ ۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۶۲۴]

۲۴۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۱۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ رمضان ۱۲۶۱ق، جا: اصفهان؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۵ – ۱۳۸]

۲۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۵/۲–۳/۷۵
آغاز: وسیم را از برای صیات باز سه مرتبه دیگر را که بعد از این می‌آید اولش را از برای احاد الوف و دوم از برای عشرات الوف ... فصل اول در تضعیف یعنی دو چند آن ساختن؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۱۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۶۲۵]

۲۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰/۲ سرود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق [نشریه: ۱۳ – ۴۱۵]

۲۴۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۳۱/۲
انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ شعبان ۱۲۶۳ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۷۸گ، ۹ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۲ – ۱۲۹]

۲۴۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۴ق؛ ۳۶گ (۲۵پ–۶۰پ) [ف: ۱ – ۲۷۱]

۲۴۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۱۳/۱۹
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۶ص (۵۷–۱۳۲)، قطع: پستی [ف: ۲ – ۱۱۵]

۲۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۲۴/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ جمادی الثانی۱۲۶۶ق؛ ۶۴گ (۱پ–۶۴پ) [مختصر ف: ۸۳۹]

۲۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۸۱/۱
خط: نسخ، کا: علی بن عبدالله، تا: پنج‌شنبه محرم ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۲۷۴]

۲۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۲۹ رجب ۱۲۷۰ق؛ محشی با نشان «خ خ» و «۱۲»، مصحح، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ (۳۵پ–۶۳پ)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۵ – ۵۳۹]

۲۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۵۱/۲–۲۷/۱۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد حسین، تا: ۱۲۷۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۶۲۴]

۲۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۲۲/۴
آغاز و انجام: برابر
در فهرست به شیخ بهائی نسبت داده شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا باقر تفرشی، تا: ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی،۱۵سطر(۸×۱۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۲۴]

۲۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۶۹/۲
آغاز: بسمله، مقاله دوم در حساب اهل تنجیم و آن مشتملست بر مقدمه و شش باب، مقدمه در بیان اصلاحات منجمان؛ **انجام:** و باقی را از جانب نزول بر حال خود گذاشته حساب نماید، تم حساب التنجیم فی جمیدی الاولی ۱۲۸۰
مقاله دوم حساب قوشچی است که در فهرست ناشناخته مانده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: علی نقی حسینی، تا: شنبه ۳ ذیقعده ۱۲۷۰ق، جا: درخش بیرجند؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۸ص (۳۸-۵۵)، اندازه: ۱۰/۲×۱۷/۲سم [ف: ۸ - ۳۶۸]

۲۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۸۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۸ ذیحجه ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴۶گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۱۲۶]

۲۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۱۸/۱
خط: نسخ، کا: محمد کریم بن حاجی محمد ابراهیم قمی، تا: جمعه ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۷۵ق، جا: اصفهان، مدرسه جده کوچک؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۱۵۲]

۲۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۴۵/۳
خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن محمد حسین بن محمد کاشانی، تا: ۱۲۷۵ق؛ مصحح، با بلاغ مقابله، محشی؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۳۸گ (۲۳پ-۶۰ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۰- ۱۱۸]

۲۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۲۳
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،کا:حاجی محمد همدانی، تا: ۲۹ رجب ۱۲۷۶ق؛ واقف: حاج عماد فهرستی، ۱۳۱۰ش؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۴۶گ، ۱۵ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۳×۱۸سم [ف: ۸ - ۱۶۶]

۲۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۶۴/۳
خط: نسخ، کا: سید محمد بدیع بن سید مصطفی موسوی ادب امامی اصفهانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۳۸ص (۵۰-۸۷)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۴۲۴]

۲۵۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۷۰/۳
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن میرزا اسدالله بن میرزا احمد کاشانی، تا: سلخ رمضان ۱۲۸۰ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ (۵۵ر-۱۰۳ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۷۳]

۲۵۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۲۹/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۶ رمضان ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سپاهانی سیاه، ۸۳ص (۱-۸۳)، ۱۴ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۱۵۸]

۲۵۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۳۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: جهان بخش مدعو به جواد منجم، تا: ۱۸ ذیحجه ۱۲۸۵ق؛ از روی خط میرزا خلیل بن محمد امین حسینی؛ جلد: مقوایی، ۴۷گ (۱پ-۴۷پ)، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۶۲]

۲۶۰. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۹۵/۳
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالغنی بن محمد حسنی حسینی شیروانی شماخی، تا: یک‌شنبه ۱۹ رجب ۱۲۸۵ق؛ ۲۹گ (۳۲پ-۶۰ر)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۹۵]

۲۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۹۰
خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالمجید، تا: ۱۲۸۷ق، جا: قصبه سقز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۰ص، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۷۸]

۲۶۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۶/۳
خط: نسخ، کا: حسن بن جعفر موسوی، تا: سه‌شنبه ۲۵ محرم ۱۲۹۰ق؛ محشی از چند کتاب و بعضی از آنها با نشانی «محمد باقر»؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷گ (۱۶۶پ-۱۸۲ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۳۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۷۲]

۲۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۱۳/۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالجواد حاجی ملا محمد علی بن حاجی آدینه اصفهانی مشهور به نیل فروش و روناسی، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۲۶ص (۱-۱۲۶)، ۱۱ سطر، اندازه: ۵×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۲۹۸]

۲۶۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۳۹/۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد بن محمد باقر کاشانی، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹گ (۲پ-۴۰پ)، ۱۳سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۸۱]

۲۶۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۶۰/۴
آغاز: کردن بر جای بنویسم و ابتدا از جانب یمین کرده ... فصل دویم در تنصیف عدد یعنی بدو نیم ساختن عددی؛ **انجام:** باب ششم در اعمال حسابی که در بروج باشد بدانکه منجمان دور فلک را بدوازده قسم ... وضع کنند بر وجهی که بروج در محاذات.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ تملکی در ۲۷ جمادی الاول ۱۲۹۴؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی؛ ۳۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۷]

۲۶۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۷۸/۴
بی کا، تا: ۱۹ ذیحجه ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۱گ (۵۲پ-۶۲پ)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۶)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۷-۲۷۱۹]

۲۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۹۱
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: حدود اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی آبی رنگ، جلد: گالینگور آبی، ۶۴ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۷۹]

۲۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶/۲ سرود
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق [نشریه: ۱۳ - ۴۳۵]

۲۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۲/۱

خط: نسخ، کا: نصیرالدین حسین بن تاج الدین حسن درو، تا: ۷ محرم ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی، ۱۱ص (۱-۱۱)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۵۹]

۲۷۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۷۱/۲

بی کا، تا: روز چهارشنبه ۴ ذیحجه ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۹گ (۳۱پ-۵۹پ)، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۳۶۷]

۲۷۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۰۲/۱

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی کا، تا: ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۷گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۹۵۰]

۲۷۲. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۷۰/۱

خط: نستعلیق، بی کا، تا: اول ربیع الثانی ۱۳۰۸ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۰۵]

۲۷۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۲/۲۶

خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن ولی محمد طبیب مشهدی، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، ۱۵ص (۲۱۱-۲۲۵) [نشریه: ۲ - ۱۰۶]

۲۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۹۷/۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی هذا و در قسم سیم عدد هر دو مضروب را جمع کنیم حاصل

نسخه ما و دیگر نسخ موجود از آن در کتابخانه آستان قدس تا اوائل باب چهارم از مقاله دوم را بیشتر ندارد. تفصیل مقالات موجود آن از این قرار است: مقاله اول: در حساب اهل هند، مشتمل بر مقدمه و دوباب. مقاله دوم: در حساب اهل تنجیم، مشتمل بر مقدمه و شش باب؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد طاهر مشهدی، تا: ۱۳۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ سپس یک صفحه تحقیق در حکمت است به زبان فارسی که چنین شروع می‌شود: «مراد بانظام و اقران و مغیب وجود حق بماهیت ظهور آن نسبت است»، انجام: «با این همه بیحاصلی وبوالهوسی ×× وامانده بنارسائی و هیچ کسی / دادیم نشان سر تحقیق ترا ×× گر ما نرسیدیم تو باری برسی»؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۶ص (۲۰۴-۲۱۹)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۲×۳۳/۱سم [ف: ۱۰ - ۲۴۸]

۲۷۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۸۶/۱۸-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ ۸گ (۱۰۳-۱۱۰)[عکسی ف:۲-۱۰۰]

۲۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملا زین العابدین بن ملا محمد مؤمن قاری کاشانی، بی‌تا؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۵۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۸ - ۶۷]

۲۷۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸۶/۴

خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۵۱گ (۱۴۲-۱۹۲)، ۲۱ سطر (۹×۱۶) سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۳۲]

۲۷۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸۶/۶

خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۵۹گ (۲۲۵-۲۸۳)، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم[ف:۱۱-۲۰۳۲]

۲۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۷۳/۱۲-ف

نسخه اصل: آغاز و انجام پاره‌ای از نسخه‌های یوگسلاوی که یان بگدانویج فیلم آنها را آورده؛ بی کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۴۸]

۲۸۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۴۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست از شیخ بهائی دانسته شده که با تطبیق کتاب‌شناسی نام مؤلف به قوشچی تغییر کرد؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ ابیاتی شعر ترکی از محمد مشکینی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ (۲پ-۲۹پ)، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [رایانه]

۲۸۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۶۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست از شیخ بهائی دانسته شده؛ خط: نستعلیق خوش، بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ (۳۰پ-۶۱پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [رایانه]

۲۸۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۷۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قاعده مساحت سطح مخروط ناقص حاصل می‌شود از ضرب نصف مجموع محیط ...

تا اواخر باب اول ازمقاله سوم را در بر دارد؛ خط: نستعلیق ناخوانا، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: ساغری مشکی، ۷۰گ (۷۶پ-۱۴۵پ)، ۱۰ سطر (۴/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۹×۱۶/۲سم [ف: ۱۹ - ۲۱۲]

۲۸۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۱۲/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعد از آن در هشت ضرب کردیم حاصل را نقصان کردیم از آنچه در محازات مضروب فیه ... پس باقی ماند از عدد محذور.

بخشی از مباحث مقاله اول؛ خط: نسخ کهن، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، شعری از ابن حجر و مطلبی در حکم تاخیر بیان از وقت حاجت همراه با مطالب متفرقه دیگر؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۵۹-۱۶۸پ)، ۱۱-۱۹ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۲۵]

۲۸۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۷۶/۲

خط: نسخ، کا: محمد حسین، بی‌تا، برای بدیع الملک میرزا امام قلی عماد الدوله پسر محمد علی پسر فتح علی شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج گلی، ۱۱ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶- ۶۴]

۲۸۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۸۸/۲

خط: نسخ، کا: حسن بن عزالدین بن خلیفه حسنی حلی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج حنایی، ۱۴ سطر

(۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۹۱]

۲۸۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۹۸/۱۱-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۷۷۹]

۲۸۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۷۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۹۸گ (۱-۹۸)، ۱۶ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۷۰]

۲۸۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۱۳/۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲گ (۱۹۵پ-۲۲۶پ) [ف: ۵ - ۶۹۴]

۲۸۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۷۶/۱۵-۵۷/۱۴۶

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱گ (۲۴۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۶۲۲]

۲۹۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۷۱

خط: نسخ، بی‌تا، بی‌کا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۳گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۲۶]

۲۹۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۵۳/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج خرمائی، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۹۶]

۲۹۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۸۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۳گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۹۳]

۲۹۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۸/۱

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن حیدر موسوی عاملی همدانی، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج نیلی، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱ - ۲۶۴]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۰۸/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۷۵]

۲۹۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۹/۱-۴/۱۵۹

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۵گ، ۱۵ سطر [ف: ۴ - ۲۰۸۸]

۲۹۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۷۵/۳۷-۳۰/۱۵۵

آغاز: مقاله دویم درحساب اهل تنجیم و آن مشتمل است بر مقدمه و شش باب مقدمه دربیان اصطلاحات منجمان؛ **انجام:** چون از سی کمتر است بحال خود گذاشتیم و باقی ارقام را بحال خود گذاشتیم تا حاصل ضرب بدست آید بدین صورت سا ء حه ح ك تم.

از اول تا آخر مقاله دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۶۲۵]

۲۹۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۶۲/۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای و آبی، جلد: میشن یشمی، ۳۸گ (۵۷ر-۹۴پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۷۳]

۲۹۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۲۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۳گ (۱پ-۲۳ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۹×۱۸/۵سم [ف: ۶- ۳۱۰]

۲۹۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۰۹/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۰گ (۱پ-۵۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۶ - ۳۰۱]

۲۹۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۶۸/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: مقوایی، ۲۲گ (۱۱۰پ-۱۳۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۸۱]

۳۰۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر مخرج که چهار است قسمت کردیم دو نیم حاصل آمد و این جذر مطلوب است.

نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۱۹ (ردیف ۲۴)؛ تنها مقاله اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ ۵۱ص، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۵ - ۱۵۸]

۳۰۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۴۹/۲

آغاز: برابر؛**انجام:** مجموع این خط و سهم قطر دایره باشد و منتصف قطر مرکز دایره باشد و شکلی اهلیلجی را باخراج قطر اطولش به دو قطعه دایره سازند، تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف مخ: - ۲۸۷]

۳۰۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۳۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۶سم [ف مخ: ۳ - ۱۱۳۵]

۳۰۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وطریقش که نصف قاعده قطعه را درنفس خودش ضرب کنند وحاصل ضرب

ازاول تا بخشی از مقاله سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد تقی شیرازی؛ جلد: مقوای زرد، ۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۷]

۳۰۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۱۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** واگر اسطوانه مضلع باشد مساحت مجموع سطوح ذی اربعة اضلاع که محیط اند باو مطلوب باشد مساحت بسیط

از اول تا باب دویم از مقاله سوم (باب دویم در مساحت سطوح غیر مستویه)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ (۱۲۳پ-۱۵۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۱ - ۱۸۷]

۳۰۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر درجه را بر ثانیه قسمت کنیم خارج

قسمت مثالی باشد واگر درجه را
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۸]

۳۰۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب اول در مساحت خطوط و سطوح مستویه هر دایره ... در نصف قاعده ضرب کنند مساحت او باشد و در باقی مثلثات به معرفت عود احتیاج افتد پس اگر ضلع اطول را قاعده سازند ...
تا اوایل باب اول از مقاله سیم را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۳۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۸]

۳۰۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۴/۲-طباطبائی

مقاله دوم و سوم آن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی و فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۴گ (۲۳-۳۶)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۱۰۷]

۳۰۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۹۲ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۰۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۳۳۸/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا[ف: ۱۰۶]

۳۱۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۹۰/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ناتمام؛ ۱۸سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۳]

۳۱۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۴۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴گ (۲۵-۴۸)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۹]

۳۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۲۵/۳

مقاله دوم؛ بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترکی و فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷ص (۱۹۸-۲۲۴)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۹- ۱۲۱]

۳۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۸۲/۳

آغاز: منقسم سازیم به خط مورب به حیثیتی که ابتدا خط از زاویه دست راست باشد از دو زاویه فوقانی مربع و انتهایش پیوندد به زاویه دست چپ ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ (۱۷۴ر-۲۲۱پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۵۷]

۳۱۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس اگر رقم جذر که بر علامت ایمن است از جنس توانی باشد رقم دوم علامت از جنس ثوالث باشد و رقم علامت سیم از جنس روابع باشد برین ترتیب اگر رقم علامت ایمن از جنس مثانی باشد رقم علامت دوم.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۸۴]

۳۱۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۶/۳

آغاز: مقدمه در بیان اصطلاحات هر چه کامل اشاره حسی بود اگر قسمت پذیر نباشد آن را نقطه خوانند و اگر در یک جهت قسمت پذیرد آن را خط گوئیم و اگر در دو جهت یعنی در طول و عرض قسمت پذیرد اما در جهت عمق قسمت پذیر نباشد آن را سطح گویند؛ **انجام:** برابر
در فهرست هیئت قوشچی دانسته؟؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۸۴]

۳۱۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۴۱/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۴۴۲]

۳۱۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۶/۳ ـ د

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳گ (۱۷۱ر-۱۸۳ر) [ف: ۱ - ۵۰۷]

۳۱۸. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۵۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [چند نسخه-ف: ۳۶۲]

۳۱۹. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۲۷

آغاز و انجام: برابر
درفهرست خلاصة الحساب و از شیخ بهائی دانسته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۱]

۳۲۰. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۴۳/۲

خط: نستعلیق، کا: سید محمد علی موسوی مدعو به گلستانه، بی‌تا؛ ۳۲گ (۱۳پ-۴۴پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۹]

۳۲۱. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۵۴/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ش ۱ [نشریه: ۴ - ۴۰۰]

۳۲۲. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه زیبا و کهن [نشریه: ۷ - ۵۴۳]

۳۲۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۲۹/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی رسوله محمد و آله اجمعین؛ **انجام:** الغیب عندالله لایعلم الغیب الا الله تمام شد رسالهت حساب
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۷گ (۷۱پ-۱۰۷پ)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [مؤید: ۳ - ۱۹۵]

۳۲۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۳۶/۴

خط: نستعلیق، کا: حکیم باشی، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۳۹]

۳۲۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳-ش/۵۰۴/۱

انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی قدیمی، جلد: مقوا، ۳۶گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۰۲]

۳۲۶. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۳-ح/۴۲۸/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۴۷ص، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۳]

۳۲۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۴۶]

۳۲۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۱۰/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۲۲۹]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

قاضی والشتانی، محمود بن محمد، ق۹ قمری

qāzī-ye vālaštānī, mahmūd ebn-e mohammad (- 15c)

مؤلف نگارنده «غیاثیه» به فارسی و «اشکال التأسیس» به عربی است، این رساله گفتاری است در یک «مقدمه» و دو «مقاله»: ۱. عددهای صحیح، شامل هفت «باب»؛ ۲. کسرها در پنج «باب».

آغاز: بسمله، بعد از سپاس و ستایش پروردگار و درود بر خلاصه نتایج هشت و چهار و بر اهل بیت و یاران و از مهاجر و انصار چنین گوید محرر این رساله و مقرر این مقاله اقل خلق الله تعالی محمود بن محمد القاضی الوالشتانی المشتهر بمحمود الهروی ختم الله ... که در بعضی سفرها ...

انجام: هر که این مختصر را ضبط کند در اعمال نجومی چیزی بر وی مشکل نماند. پس بر این قدر اکتفاء نمودیم، و العلم عندالله تعالی

[فهرستواره منزوی ۲۶۵۷/۴؛ الذریعة ۷۴/۱۶ «الغیاثیه» از همو؛ دنا ۶۳۵/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۶/۵-ف

نسخه اصل: بادلیان Marsh. 683 (۱۵۲۵)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه‌های محرم ۶۸۲ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۶

ص ۵و۶ افتاده و دیباجه ناتمام مانده پس از باب سوم در جذر هم افتاده کمی دارد؛ خط: نستعلیق، کا: سیمی نیشابوری، تا: ۸۴۰ق؛ در پایان نسخه دو جا از خود نام برده و گفته که آن را برای خواجه امیر حسن نوشته‌ام؛ کاغذ: سفید، جلد: مشمع سبز، ۱۰۵گ، ۹سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [سنا: ف: ۲ - ۱۷۲]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۸/۴-۱/۱۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل درمساحت مطبل ا ب ج د را مساحت بدانیم و هر دوقطعه را تکسیر کنیم وبایکدیگر جمع کنیم که مساحت این مطبل بود.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۶۲۲]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۰۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** او را کسر عشیر، و الله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۷/۹سم [ف: ۶ - ۲۲۲]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱و ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۶گ (۱۸۷پ-۲۰۲ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۴۱۱]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۶/۲-ف و ۷۷۵/۲-ف

نسخه اصل: پاریس P. 169 (بلوشه ۷۷۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۸ و ۵۳۸]

● **الحساب** / حساب / عربی

al-ḥisāb

ابوالعلاء محمد بن احمد

ab-ol-a'lāe mohammad ebn-e ahmad

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۹۴/۲

آغاز: بسمله و به ثقتی: الحمدلله مبدع الاماء و مؤلف الاعداء؛

انجام: ستة ساعات و ستة اسباع ساعة و هو المطلوب ...

خط: نستعلیق ترک، کا: ایوب بن صائلمش، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۱۱گ (۲۸-۳۸)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۸۹۰]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

بیدگلی، حسین بن اسحاق

bīdgolī, hoseyn ebn-e eshāq

رساله‌ای در علم حساب و بیان قواعد آن است مشتمل بر یک «مقدمه» و دو «مقاله» و «خاتمه» با این عناوین: مقدمه: در تعریف علم حساب؛ مقاله ۱. اصول حساب مشتمل بر دو باب؛ مقاله ۲. فن مساحت مشتمل بر سه فصل؛ خاتمه: در مسأله‌ای چند از نوارد علم حساب.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۹۰/۱۱

آغاز: اعتصمت بواهب العقل حمدنا محدود وسپاس نامعدود مرحضرت واحدی را که فردیت او از و صمت زوجیت معراست؛

انجام: پس اجرت او ثمن پنج باشد که آن نیم دینار وسه طسوج باشد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ یا ۱۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۱۷۸پ-۱۹۴پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۸]

● **الحساب** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb

سبط ماردینی، محمد بن محمد، ۸۲۶ - ۹۰۷ قمری

sebt-e mārdīnī, mohammad ebn-e mohammad (1423 - 1502)

رساله‌ای است کوتاه در علم حساب، دارای «مقدمه» و سه «باب»: مقدمه: فی العدد و ما یتعلق به؛ باب ۱. ضرب الصحیح؛ ۲. قسمة الصحیح علی الصحیح؛ ۳. اعمال الکسور.

[دنا ۶۳۵/۴؛ کشف الظنون ۸۶۱/۱؛ معجم المؤلفین ۱۸۸/۱۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۴۷/۷

آغاز: الحمدلله الاول بلا عدد و الآخر بلا امد و الصلاة و السلام ... اما بعد، فیقول فقیر رحمة ربه ... هذه مقدمة و ثلاثة ابواب؛ **انجام:** و ان عکس فالجواب سبع و هذا آخر ما اردنا ایراده تسهیلاً علی المبتدئین و الحمدلله رب العالمین و حسبنا الله و نعم الوکیل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ (۱۰۹-۱۱۷)، ۲۱سطر، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۳۴ - ۷۳۴]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e as‘ad (1427 - 1503)

رساله مختصری است درحساب و اصول اعداد.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۲۸/۲

آغاز: بعد ازستایش یکتائی که پیک ارسال نقش دو کون را از کتم عدم هویة به بساط شهادة آورده موالید سه گانه از جهاد عنصر استخراج نمود وخلاصه آن را که نشئه انسانیست؛ **انجام:** عدد سه وچهار را بیش ازیک صورة متصور نیست ... و نه را شش وازآن متجاوز نمی شود بعد ازآن ده و یازده راهمان شش و سیزده را پنج و چهارده را چهار و پانزده را دو و هفده و هیجده را یک و معلوم است که اعداد ونقوش از هیجده تجاوز ندارد و صور ممکنه هر یک در این جدول مفصلاً و در این دایره مجملاً ثبت شد

خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بن صفی الدین محمد شجاعی بن قاسم بن محمود بن شرف الدین سلیمان شریف شیرازی، تا: پنج‌شنبه ربیع الاول ۱۰۱۱ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۷]

● **حساب (مسئله در) = ارثماطیقی** / ریاضیات / عربی

hesāb (mas’ale dar) = arasmātīqī

؟ دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e as‘ad (1427 - 1503)

مسئله در حساب (= ارثماطیقی) نقل از انموذج العلوم (ظاهراً دوانی).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۲۴/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۰ص، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱۹ - ۳۲۷]

● **الحساب (ارجوزة)** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb (urjūza)

ابن مغرب، علی

ebn-e maqreb, ‘alī

در این منظومه کوتاه، طریقه حساب با انگشتان و ضرب و جمع با آنها را که حساب قبط نامیده می‌شود، بیان نموده است. این منظومه ۵۵ بیت است.

تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۸۳/۱۳

آغاز: یقول راجی الله منشی السحب ×× علی المعروف بابن المغرب / الحمدلله القدیر العالم ×× مقدر الارزاق بین العالم / صلی علیه ذو الجلال ×× وآله الاطهار خیر آل؛ **انجام:** فتجمع لابهام والبابة ×× کحلقه منکوسة منکابه / وذاک فی الیسری بلامراء ×× فاحفظ وجدلی منک بالدعاء

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۳۱ق؛ ۱گ (۲۷۶-۲۷۷)، ۲۴ سطر چهار ستونی، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۱۳]

● **حساب** / حساب / فارسی

hesāb

طبیب، حسن

tabīb, hasan

رساله‌ای در سه فرع (مفتوحات، علم مساحت، جبر و مقابله) به‌گونه‌ای که از کتاب‌های مفصل مغنی باشد در یک «مقدمه» مشتمل بر تحدیدات و تقسیمات کلی پس از آن سه «فن» دارای «قواعد» در فروع سه‌گانه پس از آن یک «خاتمه» در منافع علوم.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۹۳/۲

آغاز: بعد از تقرب بحضرت واحد مطلق بمحامد نامعدود و توسل بجانب ناطف بحق بصلوات نامحدود؛ **انجام:** فلیسال الله تعالی حسن الماب و نعوذ به من الیم العقاب یوم العرض و الحساب

خط: نسخ، کا: تاج الدین علی بن جمال الدین حسین، تا: ۹۶۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۲۲پ-۶۵پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۷ - ۳۱۲]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

جرجانی، ابوالقاسم بن محمد علی، ق۱۰ قمری

jorjānī, ab-ol-qāsem ben mohammad ‘alī (- 16c)

تاریخ تألیف: ۹۵۰ق

از ابوالقاسم جرجانی که در پایان نام خود را چنین آورده است: «ابن محمد علی المشتهر به ابوالقاسم جرجانی». وی در جوانی یعنی در بیست و چند سالگی، مختصری در قواعد کلیه و جزئیه نوشته بود، به نظر ابوالفتح محمد همایون پادشاه غازی (-۹۶۳ق) رساند و این رساله را در یک «مقدمه» و سه «فن» و چند

«مقاله»، «باب» و «فصل» نوشت: مقدمه، در آنچه پیش از شروع این علم دانستنی است، در دو «قسم»: ۱) تعریفات و تقسیمات، ۲) مراتب اعداد و اوضاع ارقام؛ فن ۱. مفتوحات که او را حساب معلومات نیز گویند، در دو «مقاله»: ۱) حساب اهل هند، در پنج باب (جمع و تفریق و تضعیف و تنصیف صحاح، ضرب صحاح، قسمت صحاح، حساب کسور در هفت فصل، بیان منازل و تعریف او در سه فصل)، ۲) حساب اهل تنجیم، در یک مقدمه و چهار باب (۱- جمع، تفریق، تضعیف و تنصیف، ۲- ضرب ۳- قسمت، ۴- استخراج جذور)؛ فن ۲. مساحت، در یک «صدر» در اصطلاحات و سه فصل: ۱) مساحت سطوح، ۲) مساحت اجسام، ۴) مساحت ابعادی که وصول به نهایت آنها میسر نباشد؛ فن ۳. جبر و مقابله و حساب خطأین، در دو «مقصد»: ۱) جبر و مقابله، مشتمل بر «مبادی» و سه «مقاله»: مقاله یکم، در چهار «ضابطه» (در جمع و تفریق و تضعیف و تنصیف)، مقاله دوم، در مسائل سته مشهوره و کیفیت عمل، مقاله سوم، در مسائل مستخرجه به قواعد جبر و مقابله. (احمد منزوی)

آغاز: بسمله. حمد بی حساب که اعداد ارقامش چون مراتب انواع اعداد نامحصور بود، احدی را ... و بعد از استسعاد به میامن ذکر حمد ... ابوالقاسم جرجانی که چون حساب ...

انجام: تمام شد تسوید این ... و چون به عمل تضعیف ضعف سمت اختتام و انتظام پذیرفت، تاریخ سال نیز «ضعف» (۹۵۰) شد و قد فرغ من تحریره مؤلفه ... ابن محمد علی، المشتهر بابی القاسم الجرجانی ...

[دنا ۶۳۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۶۴۶/۴]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۵/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ صفر ۹۵۰ق؛ ۲۲گ (۱۲۹پ-۱۵۰پ) [ف: ۱ - ۸۹]

● **الحساب = الرسالة العثمانية [السخاوية]** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb = ar-r.-ul ʻuṯmānīyya [as-saxāwīya]

سخاوی، عبدالقادر بن علی، ق۱۰ قمری

saxāvī-, ʻabd-ol-qāder ebn-e ʻalī (- 16c)

رساله مختصری است در حساب که مؤلف آن را برای سهولت یادگیری مبتدیان در یک «مقدمه» و ده «باب» و یک «خاتمه» نگاشته است.

[معجم المطبوعات ۱۰۱۴]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۱۴-۱۳/۹۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین وصلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم و رضی الله عن اصحاب رسول الله اجمعین و بعد فیقول راجی رحمة ربه ... عاملها بلطفه الخفی فی الدنیا و الإخرة؛

انجام: و اقسم الحاصل و هو سبعمائة و خمسون علی الامام یخرج له اثنی عشر و نصف و هذا آخر ما قیدناه و قصدناه و الحمدلله وحده و صلی الله علی من لانبی بعده.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۰ ذیقعده ۱۱۰۹ق؛ جلد: مقوا آبی، ۱۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۶۲۱]

● **الحساب** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb

فارسی، محمد تقی بن محمد، ق۱۰ قمری

fārsī, mohammad taqī ebn-e mohammad (- 16c)

رساله‌ای در یک «مقدمه» و پنج «اصل»: مقدمه در دو قاعده: ۱) جمع اعداد متوالیه، ۲) مسطح طرفین در اربعه متناسبه؛ اصل ۱. خطئین؛ ۲. چند مسأله جبری؛ ۳. مجهول معاملات؛ ۴. موازین میزان؛ ۵. مقادیر قابل صرفنظر کردن.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۲

آغاز: بسمله، قال احوج الخلایق الی الاحد الغنی ابوالخیر محمد بن محمد الفارسی؛ **انجام:** و کل ذراع اربعة و عشرون اصلاً.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۱۶ص (۷۱-۸۶)، ۱۸ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۱۶۴]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

قطب الدین خسرو شاه، ق۱۰ قمری

qotb-od-dīn xosro šāh (- 16c)

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۱۹/۲

آغاز: اگر خواهند که مخروط تام

چند مسأله از.؛ خط: نستعلیق، کا: امیر بیک حسینی سلامی، بی‌تا؛ اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۱۰]

● **حساب = خلاصة الحساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb = xolāsat-ol hesāb

کلان مفتی، محمد بابا، ق۱۰ قمری

kalān-e moftī, mohammad bābā (- 16c)

رساله‌ای در علم حساب که به درخواست شاگردانی که علم فرائض می‌خوانده‌اند ساخته است. در یک «مقدمه» و شش «فصل»: مقدمه در تعریف عدد و ریاضیات؛ فصل ۱. بیان تضعیف؛ ۲. تنصیف؛ ۳. جمع؛ ۴. تفریق؛ ۵. ضرب، در چهار قسم، ضرب شبکه، ۶. بیان قسمت. در پایان منظومه‌ای است در هفت بیت در مقادیر و اوزان.

آغاز: بسمله حمدله اما بعد میگوید بنده ضعیف محتاج برحمت

پروردگار لطیف ... که بعضی از طلبه علم که بمطالعه فرائض مشغول بودند ... بدانکه حساب علمیست که بآن شناخته میشود طریق ...
[دنا ۶۳۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۶۵۵/۴]

۱. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۲۵/۱
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۵ق، جا: قزوین [نشریه: ۵ – ۶۰۷]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۴۵/۱
آغاز: برابر
این نسخه تا اول فصل سوم را دارد، فصل اول در تضعیف فصل دوم در تنصیف، فصل سوم در جمع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱–۳)، ۱۵ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳ – ۸۷۵]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

اسیر ورامینی، میر محمد قاسم، – ۱۰۰۹ قمری
asīr varāmīnī, mīr mohammad qāsem (- 1601)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه نیمه جمادی الثانی ۹۰۰ق؛ محل تألیف: بغداد

رساله‌ایست در بعضی مسایل حساب مشتمل بر «مقدمه» و سه «مقاله» و «خاتمه»: مقدمه: در تبیین تعریف حساب و عدد و تعیین موضوع حساب و بیان عقود و اسما و صور و مراتب عدد و ایراد بعضی از مقدمات هندسیه، در سه فصل؛ مقاله ۱. تقسیم عدد و بیان خواص آن، در دو فصل؛ ۲. ضرب و نسبت و قسمت و تضعیف و تنصیف و جمع و تفریق و استخراج اضلاع، در هشت فصل؛ ۳. انواع مساحت، در دو فصل؛ خاتمه در اعداد متناسبه و مسایل مختلفه، در دو فصل.

آغاز: رساله قاسم الاسیری الاصفهانی. بدان حاسبک الله حسابا یسیر او ضاعف فی المیزان جمع ضروب اعمالک قلیلا او کثیرا که این رساله ایست در بعضی مسایل حساب مشتمل بر مقدمه و سه مقاله و خاتمة الکتاب ...

انجام: و السلام اولا و آخرا علی النبی و آله الطیبین الطاهرین.
[دنا ۶۳۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۶۴۶/۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۵۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** مقابل و السلام اولا و آخرا علی النبی و آله الطیبین الطاهرین کاتبه مؤلفه قاسم الاسیری الاصفهانی م تم فی مدینة دار السلام بغداد صین عن الاضداد فی یوم الخمیس منتصف جمادی الثانی الذی یوم تحویل الشمس بنقطة الاعتدال الربیعی من سنة تسعمائة الهجریة بالخیر و السعادة م.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با سرلوح، مجدول؛ پس از انجام در ص ۱۱۵ زایچه «مولود فرزند اعز اکرم علاء الدین محمد» است در روز آدینه ۱۹ شعبان ۹۰۰؛ در ص ۱۱۷–۱۴۰ چند نامه و قباله و وقفنامه فارسی است که در یکی از آنها از شجاع الدوله اسفندیار بیک یاد شده و یکی مورخ ۱۷ جمادی الثانی ۹۰۰ و دیگری مورخ ۱۷ صفر ۹۰۰ است و همه اینها به خط مؤلف رساله باید باشد؛ کاغذ: بغدادی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ – ۳۲۲۷]

● **حساب** / حساب / عربی

hesāb

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ – ۱۰۳۰ قمری
šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

یادداشت‌های شیخ بهائی در حساب یکی از آنها ابیات حریری است در مقامات در مسأله ارث و پاسخ منظوم آن

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲۱/۶-ف
نسخه اصل: مجلس (وحید ۱۰۵۸/۴۷)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۵گ [فیلمها ف: ۲ – ۲۹]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

عبدالله خادم
'abd-ol-lāh xādem

اهداء به: ابوالمظفر محمد قلی قطب شاه از سلاطین هند

ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۲۰/۱
خط: نسخ، کا: ملا ولی بن محمد باقر استرابادی، تا: ۱۰۹۱ق، جا: بندر مجلی تین؛۸ص،۱۶سطر(۱۲×۲۰)،قطع:ربعی [نشریه: ۶ – ۶۲۸]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

حسینی، لطف الله بن محمد، ق۱۱ قمری
Hoseynī, lotf-o-llāh ebn-e mohammad (- 17c)

وابسته به: خلاصة الحساب؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳–۱۰۳۰)

رساله مختصری است در حساب مشتمل بر بیست و یک «باب» و ظاهراً ترجمه خلاصة الحساب شیخ بهائی است.

آغاز: بسمله، الحمدلله المحمود ... و بعد چنین گوید ... ابن معزالدین محمد لطف الله الحسینی که چون علم حساب علمیست که بجز دانستن آن ترقی بمراتب کمال امریست محال، و بدون ممارست و مواظبت آن حل بعضی مسایل دینیه شغلیست در نهایت اشکال، و چون کتب مفصله درین علم جهت مبتدیان این فن پاره یی دشوار مینمود، رئیس الفضلا و اعلم العلما سالک

مسالك طريق يقين، عقده گشاى غوامض مسايل دين شيخ بهاءالدين محمد.
انجام: پس معلوم شد که طول نیزه دوازده ذرع و نیم است و این مطلوبست.
[دنا ۶۳۶/۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۲۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوعلی بن محمد داود حسینی، تا: ربیع الاول ۱۱۰۵ق؛ واقف: عضدالملک، از ۱۲۷۸ق تا ۱۳۴۸ش؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۵۳گ، ۱۴ سطر (۴/۸×۱۰/۳)، اندازه: ۱۵/۸×۸/۹سم [ف: ۸ - ۱۶۵]

● **الحساب** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb

کاشانی، محمد مؤمن بن محمد، ق۱۱ قمری

kāšānī, mohammad mo'men ebn-e mohammad (- 17c)

مصنف چون جداول ریاضیون هند در بیان تثلیث و تربیع و تخمیس و جز آن را دیده که فهم آن دارای مشقت و رنج فراوانی است لذا روشی ابداع کرده که محتاج به آن جدول‌ها نباشد و رساله حاضر را در بیان روش خوش تألیف و آنرا در دوازده «باب» تنظیم نموده است و چون چهار باب اول را لازم ذکر نمی‌دیده از باب پنجم شروع کرده است: ۵. التثلیث؛ ۶. التربیع؛ ۷. التخمیس؛ ۸. التسدیس؛ ۹. التسبیع؛ ۱۰. التثمین؛ ۱۱. التستیع؛ خاتمه: در چند قاعده در همین باب.
آغاز: بسمله بعد الحمد ... نقول قد اقتصر قاطبة الحساب من حكماء الهند فی علم الحساب علی ما نقل عنهم المحدثون فی مدو ناتهم علی طريقة استخراج قواعد معدوده كالجمع و التضعيف ... و كلما احتيج الی معرفة التثليث و التربيع و التخميس و غير ذلك اليالتعشير كانوا مضطرين الی عمل القسمه ... فانفتحت علی قلبی ثمانية ابواب ... فلنشر فی الثمانيه المفتوحه علی.
[دنا ۶۳۶/۴ (۸ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰۵/۴
آغاز: برابر
تا باب ۷ (فی التخمیس) است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ یا اوایل ۱۰؛ حواشی نسخه شرح شمسیه با همین قلم تازه‌تر است؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۹۷-۹۸ در حاشیه دفتر)، ۲۳ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۳۰سم [ف: ۱۹ - ۵۷۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸/۴۳
از باب پنجم آغاز می‌شود و او می‌گوید: بابهای دیگر که همان جمع و تضعیف و تفریق و تنصیف باشد در کتابهای دیگر حساب هست. در پایان آن قاعده ضرب مرکب در مرکب است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ابعاد متن: ۷×۱۹، اندازه: ۷/۵×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۱۳۷]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۳۴/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** وان شئت ضربت احاد مراتب المضروب فی كل واحد من مراتب المضروب فيه اولا فارسم الحاصل فی سطر و ثانيا عشراته وهكذا تمم العمل كما عرفت من غير تفاوت اصلا تمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ، ۱۹ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶/۴ سرود
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق،[نشریه: ۱۳ - ۴۳۵]

۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۳۳/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** كما مر و ارسم الحاصل تمت السطر المذكور مبتداء من العشرات ثم فی مرتبة مئات راسماً الحاصل تحت السطر الثانی مبتداءاً من المآب و هكذا.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۴ق؛ تملک: فتح الله بن محمد رضا شریف حسینی خویی با مهر «عبده الراجی فتح الله» (بیضی)؛ مهر «محمد تقی بن محمد باقر» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۲۳۴-۲۳۷)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۱۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۴۷/۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۶۸]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۳۸/۲-۲۰/۵۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** وهو بالتخميس اطبق واوفق وتحفظ للكسر اعنی العشر واحدا فبعد اتمام العمل صادر هكذا اذ لعشر الخمسة تحفظ خمسته وضعناها تحت الصفر وليس التسعة لعشر.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: مقوای آبی، ۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۶۲۱]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۸۷/۶۲
بی‌کا، بی‌تا؛ نیم صفحه و ناقص؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (۲۱۰)، ابعاد متن: ۱۳×۲۳، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۵۳۲]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

وحید قزوینی، محمد طاهر بن حسین، ۱۰۱۵ - ۱۱۱۲؟ قمری

vahīd-e qazvīnī, mohammad tāher ebn-e hoseyn (1607 - 1701)

رساله‌ای در حساب شامل «مقدمه» و ده «باب» که با عناوین «خلاصة الحساب» شیخ بهائی برابر است و محتملاً ترجمه‌ای از آن است. میرزا طاهر وحید قزوینی وزیر شاه عباس دوم بوده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی یحاسب حساباً یسیراً و یعطی خیراً کثیراً و الصلوة و السلام علی من هو خیر ... اما بعد بر لوح بیان می‌نگارد بنده محتاج لطف رب مجید محمد طاهر وحید که این ارقام پریشان ...
انجام: با واحد بر او افزایند صد می‌شود بدین موجب ... خارج قسمت ۴۴
[دنا ۶۳۶/۴ (۴ نسخه) که دو نسخه آن حساب قوشچی است که به غلط به وحید قزوینی نسبت داده شده]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۳۶
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۱۶ق؛ کاتب در پایان نسخه تاریخ ۱۲۱۶ گذاشته است؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: میشن خرمایی، ۱۴۲ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۶ - ۱۱۰]
۲. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای جداول و اشکالی در حساب و هندسه، مصحح، متن خط خوردگی دارد، نام کتاب در صفحه عنوان «ترجمه خلاصة الحساب» ثبت گردیده؛ تملک: میر محمد حسین بن سید محمد طباطبایی در ربیع الاول ۱۲۶۸، میر زین العابدین بن سید علی اکبر طباطبایی در ۱۲۵۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۹]

● **الحساب (فائدة فی معرفة)** / حساب / عربی
al-ḥisāb (fā'idat-un fī-l ma'rifa)
قاطن، احمد بن محمد، ۱۱۱۸ - ۱۱۹۹ قمری
qāten, ahmad ebn-e mohammad (1707 - 1785)
پس از آنکه مؤلف از شرح کتاب «القاموس الفایض فی علم الفرایض» فارغ شده صلاح در آن دیده تا با تألیف کتاب حاضر، بخشی در حساب و بیان ضربی و تقسیم به روشی که خود استخراج کرده بدان بیفزاید.
[اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۱۱۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۲۰/۴
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... فلما ختمت بحمدالله شرح القاموس الفایض فی علم الفرایض رأیت أن ألحقه مما لابد منه و نحتاج الیه من الحساب
نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی-رم ۳۰۵؛ خط: نسخ نازیبا، کا: احمد بن احمد شرفی زیدی عدلی، تا: پنج‌شنبه ۱۱ شوال ۱۲۰۴ق، جا: صنعاء؛ ۳گ (۱۶۱-۱۶۳) [عکسی ف: ۲ - ۲۳۹]

● **الحساب** / ریاضیات / عربی
al-ḥisāb
علائی، ابراهیم بن عبدالقادر، ق۱۲ قمری
'alā'ī, ebrāhīm ebn-e 'abd-ol-qāder (- 18c)
[دنا ۶۳۷/۴]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۳۰/۳
آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی ... لما رایت الاخوان قد عسروا فی اقلام الحساب ... فنقول هذه الکلمات فی الحساب مرتبة علی مقدمة و ثمانیة ابواب
خط: نستعلیق، کا: حاج محمد بن حاج اسماعیل بن حاج علی «معروف به حاج بکتاش زاده» اکینی، تا: ۱۱۷۳ق؛ مصحح؛ ۳گ (۵۷-۵۹)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۵۶]

● **حساب** / حساب / فارسی و عربی
hesāb
قطب الدین محمد
qotb-od-dīn mohammad
عربی و فارسی و ابجد.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۵۶/۱
آغاز: بخوان آحاد و عشرات و مات آنگه الوف ×× ز نظم من به الفاظ عرب تکرار کن بسیار؛ **انجام:** مدد فرما به قطب الدین محمد که گردد حشر باآل محمد.
خط: نسخ چلیپا، کا: ابوالحسن هاشم، تا: ۱۲۳۶ق، نسخ راسته و چلیپا. از روی نسخه مورخ دو شنبه ۴ جمادی الثانی ۱۰۲۱؛ ۴گ [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۱۰۸]

● **الحساب (منظومة)** / شعر، ریاضیات / عربی
al-ḥisāb (mnz.)
برزنجی، عبد اللطیف، ق۱۳ قمری
barzanjī, 'abd-ol-latīf (- 19c)
منظومه‌ای است در ۸۷ بیت در عمل ضرب و بعضی از مسائل جبر.
آغاز: ما اکتن شیء ما أفاد الضرب ×× فی نفسه مال وفینه کعب

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۱۹/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد سعید بن ملا احمد سرنجداغی، تا: قرن ۱۴؛ محشی بعضاً با عبارت «منه»، درصفحه اول شرح حال مفصلی از ناظم این ابیات آمده؛ جلد: مقوایی پارچه‌ای، ۸ص (۸۶-۹۳)، اندازه: ۱۹×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۷/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۱۰۹]

● **الحساب** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb

تبریزی، زین العابدین بن علی، ق۱۳ قمری

tabrīzī, zeyn-ol-‘ābedīn ebn-e ‘alī (- 19c)

رساله مختصری است در بیان قواعد علم حساب.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۶۲/۴

آغاز: بسمله بعد الحمد و الصلوه یقول المفتقر الی رحمه ربه ... انه قد خطر بخاطری الخامد قواعد من علم الحساب کثیر الفوائد لاتکاد تحصی من النوادر؛ **انجام:** هو ان تضرب نصف المرتبه المطلوبه منها فی نفسه و تضیف ذلک المضروب الی الحاصل فالمجموع هو المقصود.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه فستقی، جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۶۴پ-۶۶)، ۲۵ سطر (۶×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۱۷]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

رحیمی، ابراهیم

rahīmī, ebrāhīm

زمانی که مؤلف در منطقه «کمره» مشغول به تعلیم علم حساب بوده، به لحاظ موجود نبودن نسخه‌ای مناسب در علم حساب در آن ناحیه، ایشان در هر دوره تدریس خود، مبادرت به نوشتن مباحث درس کرده تا رساله حاضر تکمیل گردیده است. مباحث رساله، در «مقدمه» و سه «مقاله» تنظیم شده است.

آغاز: حمد بیحد که محاسبان دفاتر افلاک و مهندسان معهوده خاک احصاری عشر عشر آن را تحقیق جذر اصم شمرده ... اما بعد معروض می‌دارد احوج خلایق به الطاف کریمی ...

[دنا ۶۳۷/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۸۵

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳، جا: منطقه کمره از توابع شهرستان اراک «استان مرکزی» به خواهش یکی از دوستان خود نگاشته؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۴/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** صفری در تحت نوشتیم دو را از شش باقی هفت کم کردیم چهار ماند در تحت نوشتیم و دو را که در نسخه فقط مقدمه در تعریف علم و تعریف عدد و طریق کتابت اعداد و بخشی از مقاله اول در حساب اهل هند را دربردارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۵گ (۱۰۵-۱۰۹)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۲۷]

۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۸۳/۳-۶۲۶۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر، قطع: ربعی[آستانه قم: - ۲۱۲]

● **حساب** / حساب / فارسی

hesāb

لطیف بن بابا

latīf ebn-e bābā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۸۲ ض

بی کا، تا: ۱۳۱۶ق [د.ث. مجلس]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

نجم الدوله، عبدالغفار بن علی، ۱۲۵۹ - ۱۳۲۶ قمری

najm-od-dowle, ‘abd-ol-qaffār ebn-e ‘alī (1843 - 1908)

در چهار عمل اصلی حساب، در دو «باب»: ۱. مقدمات و تعاریف حساب، فصل ۱) اعداد صحاح؛ ۲. علامات و خواص متعلق به چهار قاعده اصلی در چهار «فصل»: ۱) خواص متعلق به چهار قاعده اصلی، ۲) گفتگو از قوا، ۳) اعداد اول و بزرگترین مقسوم علیه مشترک. دو کتاب یکی به نام «بدایة الحساب» و یک کتاب به نام «کفایة الحساب» از وی چاپ شده است. (احمد منزوی)

آغاز: کتاب حساب. علم حساب اعداد مطلق. باب اول. در مقدمات و تعاریف حساب و چهار قاعده اصلی از علم حساب. اعداد صحاح مطلق ...

[دنا ۶۳۷/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۶۴۷/۴]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** مساوی به حاصل ضرب آنهاست، از حکم نمره های سابق. تمام شد کتاب حساب که گفتگو شده بود، در چهار قاعده اعداد صحاح مطلق. و مصنفه استاد الکل آقا میرزا عبدالغفار. فی یوم چهارشنبه ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۸۰.

خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۸۰ق؛ مهر: «محمد زمان»؛ کاغذ: فرنگی، نخودی، جلد: مقوایی،۲۴۲ص،۹ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲-۸۹]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

حسینی کاشانی، فرج الله بن هاشم، ق۱۴ قمری

hoseynī kāšānī, faraj-ol-lāh ebn-e hāšem (- 20c)

تاریخ تألیف: شوال ۱۲۷۴ق

کتابی است در علم حساب که مؤلف آن را با بهره‌گیری از برخی کتاب‌های حساب، چون مفتاح الحساب تألیف غیاث

الدین جمشید کاشی (- ۸۳۲ق) در ۹ «مقصد» و هر مقصد در چند «باب» و «قاعده» یا «مسئله» تنظیم نموده است. مؤلف در بین مطالب چنین آورده: «چون این کتاب به پایان رود، رساله مخصوص در فن جبر و مقابله بنویسم» سپس در حاشیه از قصد خود صرف نظر نموده است.

[دنا ۶۳۷/۴؛ اعیان الشیعة: ۳۹۶/۸؛ شرح حال رجال ایران: ۱۴۹/۳؛ مؤلفین کتاب چاپی فارسی و عربی: ۸۰۶/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۰۴/۳

آغاز: مآت مضروب را در مراتب مضروب فیه زنند و بدینگونه نویسند و چنین عمل نمایند تا مراتب مضروب نیز تمام شود و جمیع بدانگونه کنند که در شبکه موربه دانسته شد؛ **انجام:** از فر بخت اقبال پادشاه جهان پناه درکمتر از مدت چهار ماه که روزگاری اندک و زمانی قلیل بود این کتاب مبارک را به پایان بردم و مسائل ژرف و مطالب شنگرف را در کسوت عبارتی وجیز و لباس اشارتی نیکو باز نمودم ... و الحمد لله علی تمام نعمه.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۹۱ق؛ مصحح، محشی با رمز «منه»؛ ترقیمه: «و کان التحریر علی ید المؤلف الفقیر بعد ما ... عین اصیل النسخة المؤلفة ... عن نسخة غیر مؤلفة بقلیل تصرف و تغییر فی الربیع الثمانین شهور عام احدی و تسعین و المأتین بعد الألف من الهجرة و الحمد لله اولاً و آخراً و باطناً و ظاهراً»؛ کاغذ: فرنگی، ۵۷گ (۴۱ر-۹۷ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۳سم [ف: ۳۲ - ۷۱۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۰۴/۴

آغاز: مطلوب دانند، مقصد هشتم دربیان پاره ای از قواعد که محاسب را از دانستن آنها گریز نبود که بسی از مجهولات عددی بدانها معلوم شود قاعده اول: هر گاه خواهند جذر عددی را در جذر عددی دیگر زنند؛ **انجام:** شهر کاشان که مسقط الرأس و محل توطن این ضعیف است بلدی تنگ فضا و قلیل الارجاست و آب و خا وافی و وافر ندارد و زمین کشت زار و قابل حرث و زرع آن را اگر تمام ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مبیضه است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمعی آبی، ۱۶گ (۱۰۱ر-۱۱۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۳۲ - ۷۱۶]

● حساب = ضرب اعداد / ریاضیات / ترکی

hesāb = zarb-e a'dād

رساله مختصری است در بیان ضروب اعداد و صورت رقوم غربی و هندی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۱۳۴

آغاز: شکر و سپاس اول الله کم انشا ایلدی موجودات قدر تیله و صلوات انلشرسولی اوزنه؛ **انجام:** ایمش فلورینک عددی بک یدی یوزتیمش فلوری ایمش والله اعلم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ضمیمه مصدر است به ۵ صفحه صورت حساب ابجد و صورت حساب رقوم افرنجی و شرح رقوم هندی همراه با سیاقات به زبان ترکی. پس از آن ضمن ۲ صفحه یک فصل با عنوان «فصل فی احکام القمر» به زبان عربی همراه با دو جدول؛اهدایی:رهبری،مهر۱۳۸۶؛کاغذ:نخودی،جلد:گالینگور، ۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۱۴۰]

● حساب / ریاضیات / ترکی و عربی

hesāb

رساله‌ای مختصر در انواع ضرب و تفریق همراه با جداول و اشکال است؛ ممکن است قرار گرفتن این رساله در این مجموعه، ارتباطی با مسئله ارث و تسهیل ذهن شاگرد برای انجام تقسیمات ارثی داشته باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۱۸/۱

آغاز: آحاد، عشرات، مآت، ألوف، عشرات ألوف القاب مرکباتده قرمز یلره کوره آخرده واقع اولان الفک ما قبلنده کراة تکلم اولنور؛ **انجام:** تضعیف بعمل الجملة مع کسور فی الیمنی..؛ تضعیف مذکور فی الیسار بلا کسور ... تضعیف مذکور ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ دارای اشکال و محاسبات ریاضی؛ در انجام یک فائده در فرائض آمده که از مناقب ابوحنیفه دانسته شده؛ کاغذ: فرنگی ضخیم قدیم، ۱۱گ (۱-۱۱)، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۰ - ۴۷]

● الحساب / حساب / عربی

al-ḥisāb

رساله کوتاهی است در انواع و مراتب ضرب، شامل یک «مسأله»، ۲۳ «فصل» و ۱۲ «مثال». در الذریعه (۵/۷) تاریخ تألیف آن را سال ۱۱۱۹ آورده ولی با توجه به اینکه نسخه مرعشی در سال ۱۰۱۸ نوشته شده این مطلب صحیح نمی‌باشد.

آغاز: بسمله مسئلة اعلم ان الحساب یشتمل علی اربع مراتب، احاد و عشرات و مآت و الوف و فی کل مرتبه من هذه المراتب تسعة عقود. فاما فی الاحاد ...

[الذریعه۵/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ففیها نصف و هو ستة و ثلث و هو اربعة و سدس و هو اثنان و علی ذلک فقس ترشد انشاءالله.

خط: نسخ نازیبا، کا: علی بن عبدالله الحلی، تا: ۱۰۱۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۳پ-۱۰ر)، اندازه: ۱۲×۱۸/۷سم [ف: ۱- ۱۲۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۰/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۳۲۸]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۷۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو ستة و هو اربعة و سدس و هو اثنان و علی ذلك فقس تمت الكسور.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۴۵]

● **الحساب** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۱۸

آغاز: بسمله، و فی ابواب الدور و الوصایا و مسایل العین و الدین و فی ابواب الارياح؛ **انجام:** و ان کان نصفا فخدله اثنین و ان (ناقص)

خطبه و دیباچه ندارد و مؤلف شناخته نمی‌شود، انواع سبعه کتاب بدین شرح است: ۱. معرفة رسوم حساب الهند علی البحث فی الاعداد الصحاح و بیان صورة رقومها، ۲. معرفة حساب الید و ابوابه، ۳. فی معرفة حساب الدرج و الدقایق، ۴. معرفة رسوم حساب الکسور، ۵. معرفة ابواب الدقیقه فی الجذور و الکعاب، ۶. معرفة خواص الاعداد علی اختلاف اصنافها، ۷. ذکر نوادر حساب المعاملات و فی اخراج الضمیر و ما یشتبه؛ خط: نسخ کتابی و نسخ تحریری، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۶ و اوایل قرن ۷؛ از دو کاتب؛ واقف: ابوالقاسم طالشی؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ، اندازه: ۱۲×۲۰/۹سم [ف: ۸ - ۱۶۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۱۱/۳

مسائل علمی حسابی و هندسی است و از «طریق فی تولید الاعداد المتحابة» آغاز می‌شود و می‌رسد به «قسمة القطاع و قسم المثلثات» و افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰گ (۹پ-۱۸پ)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۳۹۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۱۱/۷

با عنوان فصل از تجنیس تا جبر با عنوان «فصل و اصل»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۱ ذیقعده ۶۹۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۷گ (۱۱۱پ-۱۱۷پ)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۳۹۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۵۷/۱

آغاز: الحساب علم تعلم به المجهولات العددیة و العدد جماعة آحاد و الواحد ما لا ینقسم بالفعل و لا بالقوة و المراد بالقوة الامکان و العدد قسمان صحاح و کسور؛ **انجام:** ثم اجمع الحواصل الاربع اعنی ثلاثمائة و خمسین و تسعین و خمسة عشر یبلغ اربعمائة و خمسة و خمسین و هو الجواب و اللاة علم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

رساله مختصری است در حساب، مشتمل بر چند فصل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ یا ۸؛ مصحح، با امضای بلاغ، محشی، در پایان انهائی از ... محمد بن معیه (؟)؛ تملك: ابراهیم بن الصابی(؟)؛ جلد: تیماج سرمه‌ای، ۲گ (۲پ-۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۱۲۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۵۷/۲

آغاز: باب فی الحساب اعلم ان للحساب اربع منازل آحاد و عشرات و مئات و الوف فالآحاد من واحد الی تسعة و العشرات من عشرة الی تسعین؛ **انجام:** فیخص کل واحد اثنان فالخارج من قسمة الثلاثة و الثلث علی الخمسة ثلثان و علی هذا یقاس نظائره.

رساله‌ای است در حساب که بخشی از آن در مجموعه حاضر آمده است در دو باب: ۱. الحساب، ۲. فی نبذ من الحساب لا غنیة للفرضی عنه، در سه فصل: ۱) الضرب و حقیقته، ۲) معرفة الکسور، ۳) معرفة النسبة و القسمة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ یا ۸؛ مصحح، محشی، انهائی از محمد بن معیه (؟) در سوم شوال ۷۷۳ق آمده؛ جلد: تیماج سرمه‌ای، ۷گ (۴پ-۱۰ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۱۲۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۵۷/۳

آغاز: اعلم ان اصول الحساب کلها ثلاثة الضرب و القسمة و النسبة و هی تبنی علی معرفة ثلاثة اشیاء و هی المراتب و العقود و الاسماء فاما المراتب فهی ثلاثة؛ **انجام:** احد عشر ثلثان و ثلث خمس اثنا عشر اربعة اخماس ثلثة عشر ثلثان و خمس اربعة عشر ثلثان و خمسان و خمسة عشر اصل فاعلم ذلك.

چند باب مختصر است در حساب هر یك در فصول و ابوابی بدین عناوین: باب الضرب در ده باب و یك فصل، باب ضرب العدد المرکب، باب للاختصار در چند فصل، باب معرفة المساحة، باب نسبة آحاد فی آحاد و عشرة فی عشرة، باب معرفة المائة، باب معرفة کسور الالف، باب نسبة الخمسة عشر واحد من خمسة عشر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ق ۷ یاقرن ۸؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سرمه‌ای، ۱۰گ (۱۲پ-۲۱پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۱۲۶]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۲۶/۱

آغاز: بسمله، حمدله، و بعد فقد سئلنی بعض الاصدقاء ان اکتب له مسایل حسابیة فی معرفة مایحتاج الیه المحاسب فی بعض المحاسب فی بعض اعماله و تعینه علی الاستخراج المجهولات العددیه بطریق الجبر و المقابلة؛ **انجام:** و هو المط. فهذا حضرنی فیما طلبه ادام الله ظله مع ضیق الوقت و تراکم الاشتغال و انقسام الخاطر فان کان وافیا بما طلبه و الا فلیرسم بما یرید لا عید الکلام فیه اذا وجدت فرصة من الزمان ان شاء الله تعالی و هو حسبی و نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر

شامل دو باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۳۸ص (۱-۳۸)، ۲۰ سطر (۴/۵×۱۱/۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۹سم [ف: ۸ - ۳۹۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۲۴

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و لاعدوان الا

على الظالمين و الصلوة على نبيه محمد و آله اجمعين، اما بعد فقد سألنى بعض اخوانى ان احرر رسالة فى علم الحساب؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمين و الصلوة على نبيه محمد و آله الطاهرين
مشتمل است بر چهار مقاله (۱. حساب الهند، ۲. المساحة، ۳. الجبر و المقابله، ۴. الخطائين)؛ خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۲۴گ، اندازه: ۱۸/۲×۲۴/۵سم [ف:۸-۱۶۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۱۹

آغاز: الاضلاع عن ذات المؤلف و ما يتفرع عليه و الحساب علم يتعرف بها كيفية استخراج المجهولات العددية عن معلوماتها و موضوعة؛ **انجام:** ابعاد المكيال و ركب ماخرج من التقديرات الثلثة
مشتمل است بر مقدمه و چهار فن؛ خط: نسخ و نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «ز شاه جهانگیر صاحبقران – لقب یافت صدرا مسیح الزمان ۱۰۱۸» (دایره) [وی حکیم صدرالدین علی بن میرزا محمد حکیم شیرازی است که بعد از فوت حکیم علی گیلانی در دربار جهانگیر پادشاه منصب سه هزاری و خطاب مسیح الزمانی یافت، شعر هم می‌سرود و الهی تخلص می‌کرد]؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۶۹گ، اندازه: ۱۱/۹×۱۸/۴سم [ف: ۸ – ۱۶۳]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۰۰/۵

آغاز: بسمله ... اما بعد حمدالله على سوابغ آلائة ... فالواجب على من اراد تعلم الحساب؛ **انجام:** هذا ما ساعد التوفيق.
کا: حسن بن محمد بن حسن اومینی، تا: ربیع الثانی۸۱۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا، ۵گ، ابعاد متن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۰×۱۲سم [ف: ۳ – ۸۹۴]

۱۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۲/۱۳

آغاز: قال الشيخ الإمام (بدون الاسم): فصل فى التجنيس، معنى التجنيس أن يجعل؛ **انجام:** و إذا نقصت بقى مال و اثنى عشر شيئاً إلا خمسة و عشرين من العدد
در علم حساب مرتب بر چند فصل؛ خط: نستعلیق، کا: درویش علی بن درویش محمود، تا: اوایل ذیحجه ۹۵۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۳۸پ–۱۴۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [مؤید: ۳ – ۵۷۸]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۹۳/۳

آغاز: الحمد لله على افضاله و الصلاة و السلام على محمد و آله و بعد هذه مقدمة تتعلق بالفرائض و يحتاج اليه من الحساب؛ **انجام:** و للآخر خمسة و للاخر ستة فيكون المجموع عشرين
کلیاتی است مربوط به مراتب چهارگانه حساب (آحاد، عشرات، مآت، الوف) در هفت فصل کوتاه که مخصوصا دانستن آنها برای تقسیم ارث لازم می‌باشد با این عناوین: ۱. ضرب الاحاد و غیرها، ۲. ضرب العشرات و المئات و الالوف، ۳. ضرب المات فی المات و الالوف، ۴. ضرب الالوف فی الالوف، ۵. ضرب آحاد و عقود فی آحاد و عقود، ۶. القسمةف ۷. النسبة؛ خط: نسخ، کا: تاج الدین علی بن جمال الدین حسین، تا: یک‌شنبه ۱۵ شعبان ۹۶۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۶۶پ–۷۰پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۷ – ۳۱۲]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۷۹/۴

آغاز: بسمله، فصل فى الضرب هو تضعيف احمد المفردين بعد آحاد الاخر بمعنى قوله؛ **انجام:** وارث الاول هو الميت و وارث الثانى هو ولد الميت و هو غير ابيه
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۲۹پ–۳۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ – ۲۰۲]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۵/۳

آغاز: بسملة، و من يتوكل على الله فهو حسبه، الحمدلله على جزيل إفضاله إعلم ان الحساب علم نفيس و صناعة كل رئيس لايستغنى عنه العالم لإفتقاده اليه ولا الكاتب لإعتماده عليه؛ **انجام:** الباب الثامن، ضرب الميات فى الميات و طريقه أن تردها الى عقودها من كلا الحانبين ثم تضرب العقود فى العقود ...
رساله کوتاهی است در علم حساب، مؤلف در مقدمه آن چنین گوید: «اصوله ثلاثة، الضرب و القسمة و النسبة، فالضرب ينقسم قسمين، مفرداً و مركباً، فالمفرد ما كان من مرتبة واحدة والمركب ما كان من مرتبتين فصاعداً ...» وی ضرب مفرد را ده «باب» عنوان می‌کند که هشت باب آن در این نسخه موجود است: ۱. ضرب الآحاد فى الآحاد، ۲. ضرب الآحاد فى العشرات، ۳. ضرب الآحاد فى الميات، ۴. ضرب الآحاد فى الألوف، ۵. ضرب العشرات فى مثلها، ۶. ضرب العشرات فى الميات، ۷. ضرب العشرات فى الألوف، ۸ ضرب الميات فى الميات؛ خط: نسخ، کا: مصطفی بن عبدالرحمن، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج صورتی، ۴گ (۳۷پ–۴۰پ)، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۶ – ۶۶۷]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۶/۱۳

آغاز: إعلم ان للحساب أربع منال، آحاد و عشرات و مآت و ألوف، و الآحاد من واحد الى تسعة و العشرات من عشرة الى تسعين و المؤن من مائة الى تسعمائة و الألوف من ألف؛ **انجام:** باب ضرب الآحاد و العشرات فى مثلها، اذا ضربت آحاداً او عقوداً فى آحاد و عقود، فاضرب العقود فى العقود ثم العقود فى الآحاد ... ثم يجمع كله فيكون مائة و ستة و خمسين.
رساله کوتاهی است در علم حساب، بدون دیباچه که پس از تعریف منازل چهارگانه حساب به موضوع ضرب اعداد پرداخته و مطالب خود را در چند باب ترتیب داده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۷۵پ–۱۷۶ر)، سطور چلیپایی، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۹ – ۳۶۰]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۸۳/۴

آغاز: استخراج مطالب شريفة فى فن الحساب و هو الموفق للاتمام. تم الباب الرابع و به تم الكتاب و فى بعض النسخ الحق به

حساب الخطائین و هو کاالجبر و المقابلة الا ان المطلوب ههنا یفرض شیئا معینا مناسبا؛ **انجام:** و هذه حیلة اخری من حیل الحساب و ههنا قد تم نسخة الکتاب نقل عن خط المصنف فی غرة سنة اربع عشر و الف.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۸گ (۷۲پ-۷۹ر)، ۱۵سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۹۳۲]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۸۲/۱

آغاز: اعلم أن الحساب أربع منازل آحاد و عشرات و مؤن و الوف؛ **انجام:** فیکون مائة و ستة و خمسین و علی هذا المثال ابداً.
مراتب آحاد و عشرات و مئات و ألوف و ضرب هریک از اینها در دیگری، در این رساله با اختصار گزارش شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد غدیر بن میر فتح الله حسنی حسینی، تا: ۱۰۲۷-۱۰۲۹، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱پ-۳پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۸۰]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۸۲/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... باب ضرب الاحاد فی الاحاد، الطریقة فی هذا الباب أن یأخذ المضروب؛ **انجام:** فذلک الف الف و مائتان و ثلاثة و أربعون الف و مائتان و اربعة و عشرون.
در این رساله کیفیت ضرب هریک از مراتب حساب را (آحاد و عشرات و مئات و الوف) در مرتبه دیگر و نتایج حاصل از این ضرب بیان می‌شود؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد غدیر بن میر فتح الله حسنی حسینی، تا: ۱۰۲۷-۱۰۲۹، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۷پ-۱۲پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۸۱]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۶/۵

آغاز: النقطة هی شئ ذو وضع یمکن ان یشار الیه بالاشارة الحسیة غیر منقسم اصلا
در نقطه و مثلث؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن حمید، تا: با تاریخ ۱۰۸۹ق، جلد: تیماج کرم، ۷ص (۴۸-۵۴)، ۱۴-۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۰/۸سم [ف: ۴۳ - ۱۴۸]

۲۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۱/۲

آغاز: بسمله. اعلم ان للحساب اربعة منازل: الآحاد و العشرات و المئون و الالوف. فالآحاد من الواحد الی تسعة، و العشرات من عشرة الی تسعین، و المئون من المائة؛ **انجام:** بضربتین بعد اربع ضربات. قد تم الحساب و ارتفع العتاب. و الله اعلم بالصواب
از ناشناس. دیباچه ندارد. پس از تعریف منازل حساب به ضرب می‌پردازد و تا انجام در همین موضوع می‌ماند؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۰۹۹ق؛ ۵گ (۷۴پ-۷۸پ) [ف: ۱ - ۹۰]

۲۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۱۴/۳

آغاز: بسمله. الحمد لله الاحد الواحد الفرد الصمد الاول القدیم المنزه عن المثل و النظیر والعدد و النصیر مالک حساب الثقلین یوم النشور ... اما بعد فهذه رسالة فی علم الحساب الفتها مع تشتت الحال؛ **انجام:** فهو العدد المضمر و امثال هذه الطرق لا یخفی علی المحاسب طریق آخر.
مؤلف شناخته نشد. مشتمل است بر «مقدمه» و «خاتمه» و چهار «مقاله»: المقدمه: فی تعریف الحساب و بیان موضوعه و تعریف الموضوع و بیان اقسامه، مقاله ۱. حساب اهل الهند، شامل دو باب و چند فصل، مقاله ۲. حساب اهل التنجیم، دارای مقدمه و شش باب، مقاله ۳. المساحة دارای مقدمه و سه باب، مقاله ۴. بیان طرق عدیدة لاستخراج المجهولات العددیة من الجبر و المقابلة و الخطائین و الاعداد المناسبة، الخاتمة: تشتمل علی اشیاء شتی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱ و اوایل قرن ۱۲؛ محشی به لفظ «منه»؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۸۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۱۳۴]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۲۶/۴

نسخه اصل: کتابخانه میبدی - مشهد ۱۲؛ کا: علی حسینی یزدی میبدی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳ص (۱۱۸-۱۳۰) [عکسی ف: ۶ - ۱۴۹]

۲۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۳۳/۳

آغاز: لفظ الف مرتین و المراتب الثلث السابقة علیها ۴۳۲ فزدنا علی اربعمائة و اثنین و ثلثین لفظ الف مرة واحدة؛ **انجام:** و المذکور فی الکتاب هو الاول لانه المناسب.
مؤلف نامعلوم است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ جلد: تیماج نخودی، ۱۷گ، ۲۰-۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۵ - ۱۵۱]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۲۶/۱

آغاز: یحصل ... قاعده فی ضرب مابین العشرة و المائة مما یکون الآحاد؛ **انجام:** علی هذا العدد ... قسمنا هذا ... علی هذا العدد
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۵ شعبان ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۷ص (۱-۱۷)، ۱۷ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۳۰۹]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۰۳۱

آغاز: اعلم اسعدک الله انه لابد لکل خائض فی علم الفرائض من معرفة قوانین علم الحساب؛ **انجام:** و قس علی ذلک سایر الامثله.
مؤلف به تحقیق شناخته نشد. کاتب در صدر نسخه نوشته: «العلامة الحلی و در آخر: «تمت النسخة الشریفة مصنف مولی الفاضل فرید دهره و وحید عصره المولی معین الحق و الدین حسن المسکی یا مکی. این رساله در باب مواریث و کیفیت تقسیم میراث است و بیان اقسام اربعه ضرب است (از ضرب آحاد در آحاد. ضرب آحاد در عقود و ضرب عقود در عقود و ضرب مرکب در مرکب و ضرب مرکب در مفرد و ضرب کسور در کسور)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۵×۲۰سم [ف: ۱۸ - ۶۹]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۶۲/۱۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ رجب ۱۳۰۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۲۵۳پ-۲۵۶ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۴۸]

۲۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۰۶/۶

در چند فصل، یکم تا پنجم در ضرب ششم در قسمت هفتم در نسبت در دو قسم نهم در تباین و توافق و تماثل و تداخل دهم در طریقه اختصار؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۲۳۸]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۰۳/۱

آغاز: بینهما فسحه و ترسم المضر و بین عن جنبیها ثم تضرب مرتبه بعد مرتبه من احد هما فی جمیع مراتب الاخر ... و منها الضرب بالنائم؛ **انجام:** فما اجتمع لک فهو الخارج و منها الضرب بالقائم و هو ان تخط خطین قائمین.

در این اثر اصول علم حساب در چند جزء بیان شده که هر جزء شامل چند قسم و هر قسم نیز مشتمل بر چند باب می‌باشد که به جهت افتادگی‌هایی که دارد و نیز عدم تطبیق آن با منابع موجود، تعداد آن معلوم نشد. عناوین بر جا مانده بدین شرح است: باب پنجم در تقسیم، ششم در جبر؛ قسم دوم در کسرها شامل ۶ باب؛ قسم سوم در جذر شامل ۴ باب؛ جزء دوم در قوانینی که رسیدن از معلوم به مجهول به‌وسیله آنها ممکن می‌شود شامل دو قسم، قسم اول در عمل به نسبت و قسم دوم در جبر و مقابله. شامل ۵ باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با امضای ۱۲ لب؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۴۳گ (۱پ-۴۳)، ۱۱ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۵۲]

۲۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۶۲/۲

آغاز: ... بدر اسماء الدوله شمس فلک الغز و الجلال ... الحساب علمیستعلم منه استخراج المجهولات العددیه؛ **انجام:** ثلث مربعات متباینه مجموعها مربع مجذور اذاعلیه جذره و در همان و نقص منه جذره و درهمان کان المجتمع او الباقی جذهذا اعلم ایها الاخ العزیز الطالب لنفایس المطالب ... جری بالصیانه والکتمان حقیق بالاستتار عن اکثر اهل هذا الزمان و احفظ وصیتی الیک و الله حفیظ علیک تم اللکتاب ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با تشریح الافلاک شیخ بهائی و تکمله خفری در یک مجلد است و چون تشریح الافلاک و این نسخه با خط یکنفر نوشته شده است و تشریح را به تاریخ ۱۲۷۶ نوشته‌اند شاید این نسخه نیز در همان تاریخ نوشته شده باشد و چنانکه در مقدمه از سلطان حمزه بهادرخان نام می‌برد ظاهراً نسخه در عهد آق قویو نلوها و به نام حمزه بنقره یولوق عثمان دومین حکمران آق قویو نلو تألیف گردیده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۶۴]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲۱/۱-ف

نسخه اصل: مجلس (وحید ۱۰۵۸/۴۷). پراکنده‌هایی در ... که یکی از آنها قاعده‌ای است در حساب از خود شیخ بهائی و تصحیح جدولی در مرکبات که صاحب مفتاح در آن طول داده و دشوارش ساخته بود؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰ص [فیلمها ف: ۲ - ۲۹]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۵۳۱۵

آغاز: بسمله، المقدمه فی علم الحساب و هی مشتمله علی اربعه فصول؛ **انجام:** جدول در صحیفه آینده است.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۲۲]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۵۳/۹

آغاز: بسمله، رب یسر و تمم، حمدله، و بعد فهذه رسالة فی علم الحساب مشتملة علی حساب المعلومات و الجبر و المقابلة رتبت باشارة من خصه الله بالعنایة؛ **انجام:** یحصل الف و مئتان فیصیر المجموع سبعة آلاف و مأتین و ...

در حساب معلومات و جبر و مقابله به دستور بزرگی در دو فصل. نسخه تنها فصل یکم آن را دارد و به پایان هم نمی‌رسد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۰۰پ-۱۰۱ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۶ - ۳۳۸]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۹۹۹

تاریخ تألیف: ۱۰۰۱ق؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۲۲۲]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۲

آغاز: الحمدلله حق حمده ... و بعد فان حساب الهند ترقد علی تسعة احرف جعلت علامات للعدد من الواحد الی التسعة؛ **انجام:** ثم یعرف جذر المبلغ علی الوجه المذکور الذی بیناه و حین انتهینا الی ههنا فلنختم الرسالة بهذا الباب و التوفیق و السعادة. و لله الحمد و المنة و منه التوفیق و المعونة. و الصلوة علی نبیه محمد و آله اجمعین و حسبنا الله و نعم المعین.

این رساله در سه بخش است: صحاح در ۸ باب، کسور در ۱۱ باب، کسورستینی در ۶ باب. در ضرب مرکبات یا چند رقمی به جز راه معمول ضرب طول و توشیح و توشیح در جدول و اصفار نیز آورده شد. قاعده بدست آوردن جذر و کعب و قاعده سود و زیان و قاعده زکوة چندین سال (طریق ضرب و قسمت و طریق لوح بی آندو) نیز در آن یاد شد. در بخش سوم از عددها بر پایه شصت که در ستاره شناسی بکار میرود و جمع و تفریق و ضرب و قسمت و جذر و کعب آنها گفتگو گردید. خواجه طوسی جوامع الحساب علی التخت و التراب به عربی دارد در سه باب که نباید این یکی باشد (ش ۴۳ طوس) و رساله حساب شماره ۹۹ آنجا هم این نیست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مقابله شده، در نسخه ما نویسنده در دنبال فصل ۳ باب ۸ بخش ۱ باب ۴ بخش ۲ را نوشته پس سه باب نخستین بخش ۲ در آن نیست و آغاز فصل ۱ باب ۸ و دنباله فصل ۱ و سه فصل ۲ تا ۴ باب ۷ بخش ۱ هم در آن دیده نمی‌شود و نویسنده همه اینها را به هم پیوست گویا نسخه افتاده‌ای در دست داشته و از روی آن نوشته، در گ ۴۱پ پاره‌ای است از «مقاله فی معرفة بعد الاثار العلویة و الکواکب عن مرکز العالم» و چنین است: «و لنفرض لبیانه ح موضع الناظر ... لخط ه ح فیکون ب ه ه ح بما به ب ح» با یک دائره و بخط نستعلیق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی کناره سرخ، ۴۰گ (۱پ-۴۰ر)، ۱۷سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۸۸۶]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲۱/۴-ف

نسخه اصل: مجلس (وحید ۱۰۵۸/۴۷). پراکنده‌هایی از مسایل حسابی. از تخلیص مفتاح و شرح بهائیة الحساب و وسیلة الحساب، چند خبر هم در آن هست؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۹]

● **حساب** / ریاضیات / فارسی

hesāb

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۴۳

آغاز: این کتاب مختصریست در علم حساب و ضرب و قسمت بزبان پارسی

رساله‌ای است کوتاه در حساب کسور اعداد. به نظر می‌رسد مقدمه است برای رساله‌ای که نسخه آن پس از این می‌آید و در ضرب و قسمت است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲۲ ذیحجه ۷۲۲ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۱ص (۶۳۱)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۱۰۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۴۴

آغاز: بدان اسعدک الله کی اعداد را چهار مرتبه است

رساله‌ای است در مراتب اعداد و ضرب و قسمت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲۲ ذیحجه ۷۲۳ق، جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۲ص (۶۳۱-۶۳۲)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۱۰۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۶۰/۹

آغاز: مقالت اول در حساب هند مدار علم نجوم بر حساب است؛ در نسخه ما از مقاله نخستین نه باب هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۶۷پ-۷۴پ هامش)، ۵ سطر (۷×۹)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۹ - ۸۵۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۱۵/۲

آغاز: عشرات اگر ده باشد یکی و اگر بیست باشد دو و اگر سی بشاد سه ... فصل ۴ در تفریق، یعنی نقصان کردن؛ **انجام:** و جذر توانی دقائق و جذر روابع توانی و چون رقم علامت ... معلوم شود

رساله در حساب است و در چند باب، مقاله و فصل‌های گوناگون نگاشته شده، از آنجا که آغاز و انجام رساله افتاده به نام کتاب و مؤلف دست نیافتیم، برخی از عناوینی که باقی مانده بدین ترتیب است: فصل ۴. تفریق، فصل ۵. ضرب، فصل ۶. ...، فصل ۷. استخراج جذر، فصل ۸ میزان، باب دوم: در حساب کسور، مقاله دوم: در حساب اهل تنجیم، باب سوم: در جذر؛ خط: نستعلیق، کا: لطف الله بن انو شروان، تا: ۹۷۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، دارای جداول اعداد؛ کاغذ: شرقی، ۱۳گ (۸ر-۲۰پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۳ - ۴۰۱]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۵۸

آغاز: احکام صفر در حساب معکوس طریقش آنست که هر جا که قسمت باید کرد ضرب کنند و هر جا که ضرب باید کرد قسمت کنند همچنین هر جا که مجذور باشد بجای او جذر بگیرند و هر جا که؛ **انجام:** در بیان مجذور هرگاه که عددی را در نفس خودش ضرب کنند حاصل ضرب را مجذور گویند و طریق ضرب در بالا معلوم شد و طریق دیگر درپیدا کردن مجذور آنست که صورت رقم عدد اخیر را در نفس

رساله‌ای متوسط در بیان احکام و قواعد حساب و طرز محاسبه اشکال و حجم اجسام گوناگون که بدون تقسیم‌بندی خاصی نگاشته و در میانه چند بار عنوان «ضابطه» درج شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با جداول و اشکال هندسی؛ جلد: تیماج سیاه، ۵۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۵]

۶. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۱

آغاز: این رساله مشتمل است بر دو مقاله و خاتمه. مقاله اول در حساب و آن مشتمل است بر مقدمه و دو باب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با اشکال هندسی؛ جلد: مقوایی، ۶۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۶۸]

۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۲۴/۳

در چهار برگ با عنوان مسأله. بخشی از رساله‌ای در مسایل حساب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ناقص؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۵گ (۷۱ر-۷۵ر)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۳۱۹]

۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۱۱ - ۹۲۸]

۹. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۱۷/۸ - ج

آغاز: الباب. بباید دانست که مراتب اعداد سه است آحاد و عشرات و مئات؛ **انجام:** مقصود بحاصل آید (نقل من خط المصنف دام ظله)

این رساله که در جنگی است گویا جزئی از کتابی ریاضی فارسی باشد و تنها ضرب و قسمت را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵گ (۱۸۷پ-۱۹۱ر) [ف: ۹۶]

۱۰. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۶۰/۴۱

در ده فصل؛ خط: نسخ، کا: اسدالله بن ظهیرالدین علی دوانی، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳۵۹]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۳۰/۱

انجام: و قوانین استخراج شیء در آن مجرد از براهین، حذرا من الاطناب والله اعلم

باب‌ها عبارت است از: باب دوم در حساب کسور در شش فصل، فن دوم از مقالت اول در ایراد آنچه تعلق به فروع حساب دارد در چهار باب. باب سوم از فن دوم از مقالت او در مساحت در سه فصل. باب چهارم از همین فن در استخراج به طریق جبر و مقابله در دو فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸ سطر [ف: ۵ - ۲۰۲]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۱۷

آغاز: بسمله، بنام کردگار فردبر زوج؛ **انجام:** فی جزء وفق الثانیه لتحصیل اربعه و عشرون.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۵۰۴

آغاز: بسمله. پوشیده نماند مسائل که از حساب تعلق دارند سه قسم اند اول امکانی قابل الجواب دوم امکانی مشکل الجواب سیوم مهمل باطل غیر قابل الجواب؛ **انجام:** و بالعکس صد اینچنین قسما نه پذیرد و بس این است تمام کلام از خزینه حساب و الی الله المرجع و الماب

مختصری در بیان امکان وقوع جواب در مسایل حساب به سه صورت است: ۱. قابل الجواب، ۲. مشکل الجواب، ۳. باطل غیر قابل الجواب؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مذیل است به ۶ برگ برهان عمل خطائینو مقترنات جبریه و غیره؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوا، ۲گ، اندازه: ۲۱/۵×۱۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۱۳۸]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲۲/۲

آغاز: بسمله. بدانکه علم حساب علمی بزرگوار است ... و ما درین کتاب از نوادر و غرایب حساب چند مسئله یاد کنم؛ **انجام:** حاصل شود و الله اعلم بالصواب سنه ۱۰۱۶.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ص (۳۱–۴۱)، ۱۷ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۶×۹سم [ف: ۱۴ – ۳۶۶۶]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۵۴/۲

یک برگ از اول رساله‌ای است در حساب (گویا ترجمه خلاصة الحساب) و دنباله آن از دفتر افتاده است. آغاز برگ چنین است:حساب علمی است که شناخته می‌شود از آن طریق استخراج مجهولات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۳ق؛ کاغذ: اصفهانی متوسط، جلد: تیماج مشکی، ۷۰ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۱۳سم [ف: ۱۹ – ۳۹۷]

۱۶. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد مؤمن بن محمد نوروز، تا: ۶ رمضان ۱۰۷۰ق؛ افتادگی: آغاز، [ف: ۱۴]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۶۱۸

آغاز: بسمله. بدانکه انواع حسابها چهار است آحاد و عشرات و مآت و الوف و هر یک معلوم گردد بدانکه از یکی تا نه را آحاد گویند ... فصل اول در ضرب آحاد؛ **انجام:** چون در هم ضرب کنی پنجاه و شش شود پس هر یکی هزار شمری پنجاه و شش هزار شود و باقی برین نهج باشد

وی قبل از ۶۸۲ق (تاریخ نسخه ۳۰۷۴ف در کتابخانه ملی تهران) می‌زیسته و به احتمال قطب الدین محمود بن مسعود شیرازی شافعی (۶۳۴–۷۱۰ق) باشد که در نسخه کتابخانه ملی، این رساله ضمیمه «اختیارات مظفری» او است [و تفکیک نشده]. رساله مختصری است در چگونگی ضرب مراتب چهارگانه حساب (آحاد ... الوف) در یکدیگر شامل پنج فصل: ۱. ضرب آحاد در آحاد، ۲. ضرب عشرات در عشرات، ۳. ضرب آحاد در عشرات، ۴. ضرب مآت در مآت، ۵. ضرب عشرات در مآت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: گالینگور، ۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۱۳۸]

۱۸. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: خورد بجهت حفظ مرتبه پس صورت ده چنین باشد
مختصری در سه مقاله؛ بی کا، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۱۹۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول [دلیل المخطوطات: ۱ – ۲۳۰]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۶۵/۳

آغاز: بسمله، حساب علمی است که بسبب آن استعلام می‌شود استخراج اعداد مجهوله؛ **انجام:** و نیز ثلث آنها را علاوه کن بحاصلضرب مجموع آن.

این رساله که در علم نوشته شده و نویسنده آن ظاهراً آشنایی به زبان انگلیسی داشته یک دوره مطالب راجع به چهار عمل اصلی را آورده است و ضمناً مسائل بسیاری از چهار عمل اصلی را در آن طرح و حل کرده آنچه درین کتاب بسیار مهم است که نویسنده آن بین اصطلاحات قدما و متجد دین به عمل آورده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، آبی و سفید، جلد: تیماج مشکی، ۸۷ص (۱۰۳–۱۸۹)، ۱۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۲۰/۵×۱۵سم [ف: ۶ – ۲۳۶]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۶

آغاز: بسمله، مقدمه، بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین که حساب علمیست که ازو دانسته میشود؛ **انجام:** و سر از ... زمان واحفظ وصیتی الیک و الله حفیظ علیک

این رساله که در علم حساب تدوین یافته است متاسفانه فاقد نام نویسنده می‌باشد ولی از ظاهر مطالب مندرج در آن بر می‌آید که رساله مزبور ترجمه ای از یک کتاب عربی است در حساب، زیرا جمله بندی عبارات آن حکایت از ترجمه از زبان دیگر می کند و اصل آن مبتنی بر یازده باب است که خود ابواب آن نیز به فصولی چند تقسیم می‌شود بدین شرح: باب ۱. شامل شش فصل: ۱) جمع، ۲) تنصیف، ۳) تفریق، ۴) ضرب، ۵) قسمت، ۶) جذر، باب ۲. کسور آغاز می‌شود که آن حاوی سه مقدمه و شش فصل است، باب ۳. استخراجات مجهولات به اربعه متناسبه، باب ۴. استخراج مجهولات به حساب خطائین، باب ۵. استخراج مجهولات به عکس عمل، باب ۶. مساحت و آن نیز در دو مقدمه و سه فصل است، باب ۷. توابع مساحات، باب ۸. استخراج مجهولات به طریق جبر و مقابله حاوی دوازده فصل، باب ۹. قواعد لطیفه که محتاجست محاسب را در استخراج مطالب، باب ۱۰. ذکر قواعدی که در کتب دیگر نبوده است و در اینجا آورده شده است، باب ۱۱. مسائل متفرقه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرم، ۷۸گ، ۱۶ سطر

(۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ - ۱۱۷]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۳۹/۱

آغاز: باب سیوم: در بیان ضوابط چند که استخراج مجهولات از آن شود عموماً و آن مشتمل بر پنج «فصل» است. فصل اول: در بیان جبر و مقابله و این علمی شریف است مؤلف لیلاوتی اکثر ضابطها برین قاعده آورده است؛ **انجام:** و نصف عشر شما این عدد باشد ... ۲۸۱۵، ۸۱۰ ...

باب سوم کتابی است در علم حساب. این باب در بیان ضوابطی است که مجهولات از آن استخراج می‌شود و مشتمل بر پنج «فصل» می‌باشد. این نسخه فقط بخشی از فصل نخست را دارد که در بیان جبر و مقابله است. از مؤلف کتاب لیلاوتی که بهاسکرا آچاریه یا بهاسکرا چارچ یا بهاسکارا اچار یاسکت یا بهاسکر اچاچ را (در گذشته: ۱۱۸۵ میلادی) است در آغاز این رساله نیز نام برده شده و تاریخ زاد روز و در گذشت نواب شجاع الدوله نیز سال ۱۱۳۳-۱۱۸۶ق استخراج گردیده؛ خط: نستعلیق، کا: میر غلامحسین شاعر «بن علی» متخلص به «عبید»، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شرقی، ۷گ (۳-۹)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۸ - ۹۸]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۳۴/۴

آغاز: نصف احدیهما فی کل الاخر تم تضرب الحاصل و هو اثنی عشر فی سبعة تبلغ اربعة و ثمانین؛ **انجام:** و یقاس الحمل علی ما ذکرنا من الصور بعینها من غیر فرق. شرح شیرازی

چند قاعده در حساب گرفته شده از شرح شیرازی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۱گ (۷۴ر-۷۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۳۶۵]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶۸/۳

آغاز: تضعیف صحاح از جانب مراتب کمتر است بسوی مراتب زیادتر و اگر با صحاح کسور باشد اولاً کسور را مضاعف سازند؛ **انجام:** یا میزان باقی را چنانکه در قسمت مذکورشد این مجموع اگر مخالف میزان عدد مجذورات عمل خطاست

رساله‌ای است کوتاه در حساب و برخی از عناوین آن چنین است: تضعیف صحاح، تنصیف صحاح، تضعیف کسور، تنصیف کسور، ضرب صحاح، قسمت صحاح، قسمت کسر بر صحیح، جذر صحاح، جذر کسور، رفع کسور؛ خط: نسخ، کا: محمد بن سبز علی اصفهانی، بی‌تا، قرن ۱۲ یا ۱۳؛ مصحح، محشی، کاتب از خوشنویسان عصر خود بوده و تا سال ۱۲۳۰ق زنده بوده؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۶۷-۷۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۱ - ۴۸۱]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۳۴/۱۷

آغاز: باب الحساب. اعلم ان الحساب اربع منازل آحاد و عشرات و مآت و الوف. الآحاد فالواحد من واحد الی تسعة و العشرات من عشرة الی تسعین؛ **انجام:** ثم اثنین فی عشرة فی ثلثة تبلغ مائة و خمسین و علی هذا القیاس و الله اعلم

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۳۶۸]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۱۷/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین اما بعد این رساله ایست در علم حساب، مقدمه در حساب اهل هند. بدانکه حکمای هند خواسته اند که در کتاب اعداد اختصاری کنند از این جهت نه رقم وضع کرده اند از برای اعداد ما دون عشره یکی تا نه بدینصورت ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹ و مرتبه اول را در حساب از طرف یمین از برای احاد معین کرده اند دویم را از برای عشرات و سیم را از برای نأت و باز سه مرتبه دیگر که بعد ازین میآید. اولین از برای آحاد ألوف و دویم از برای عشرات؛ **انجام:** اما در مثمن طریقش است که مثمن که ضلع بیست و چهار کز باشد عرضش دو ضلع و ربع نیست. ضلعی باشد. یک ضلع که بیست و چهار زرع است و در ضلعی. ضرب کنند هزار و هفتصد و هشتاد و چهار شود و این مساحت باین مثمن است و هو المطلوب تمت. فی یوم الاثنین ثلاث عشر شهر جمادی الثانیه سنه ثلاث عشر و مأتین بعد الالف فی ید. سنه ۱۲۱۳ ... الطاهرین.

مؤلف شناخته نشده. در آن از کسی و کتابی یاد نشده است این کتاب در سه «مقاله» ترتیب یافته است: مقاله ۱. بیان حساب اهل هند و در آن دو باب است: ۱) بیان حساب صحاح و در آن هشت فصل است، ۲) بیان حساب کسور و در آن یک مقدمه و دوازده فصل است، مقاله ۲. بیان حساب اهل تنجیم و در آن یک مقدمه و شش باب است، مقاله ۳. بیان مساحت و در آن یک مقدمه و دو فصل آمده است. صاحب الذریعه از این کتاب یاد کرده و نسخه‌ای از آن را در کتابخانه سید شیرازی دیده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: ابراهیم نمارستاقی، تا: ۱۲۱۴ق؛ کاغذ: سفید و آبی اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰ص (۲۷۳-۳۷۲)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۶۸۵]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۹۰۵

آغاز: بسمله. باب اول در حسابهای آسان در باب سوایه و پونه و دیوده و ادهیه و هونتهه؛ **انجام:** طلا چهار دینار قیمت زیور مذکوریست دینار است پس وزن هر یک از لعل و مروارید و طلا چه باشد تمت

رساله‌ای در بیان انواع حسابها و اشیاء و نحوه و چگونگی حساب آنها در چندین باب است: در حسابهای آسان، در باب دانستن فی آثار و غیرها، در باب دانستن حساب مخلوط، در باب دانستن مساحت کشت، در باب دانستن عیار، در باب دانستن حساب باقی در باقی، در باب دانستن نرخ، در باب دانستن مقام چند رمه ...؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۲۲۴ق؛ مهر: «محمد عبدالرزاق ۱۲۶۲»، «محمد عبدالوهاب»؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج فرنگی یشمی، ۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۱۴۰]

۲۷. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد قاسم بن محمد سعید، تا: ۱۲۲۹ق [میراث اسلامی: ۵ – ۵۹۸]

۲۸. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۲مجموعه بدون شماره

دارای مقدمة و چهار مقالات و خاتمة؛ کا: رشید هزارجریبی، تا: ۱۲۶۵ق [دلیل المخطوطات: ۱ – ۲۶۲]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۴۰

آغاز: پس از بسمله: علم ریاضی از قرار تعریف متعارفی علمی است که بما می‌آموزند شناختن کمیات را از اندازه گرفتن آن کمیات؛ **انجام:** این کتاب حساب در بیست و نهم ماه شعبان المعظم بانجام رسید سنه ۱۲۶۸.

مؤلف شناخته نشد. تاریخ تحریر می‌رساند که مؤلف از مردمان قرن ۱۳ق و عارف به زبان فرانسه است. کتاب مرتب است بر «مقدمه» در تعریف علم ریاضی و شش «باب»: ۱. شامل هشت فصل در تفصیل اعداد تام و جمع و تفریق و ضرب و تقسیم، ۲. مشتمل بر سه فصل (در اعداد و جمع کسور و دسیمال)، ۳. در گرفتن جذر یا اصل مکعب. فصل دوازدهم (کذ) در کیفیت اصل کمیات و طریقه عمل کردن به آنها، ۴. نسبت و تناسب کمیات در هشت فصل (حاصل موازنه دو کمیت. مرور عربه تناسب (کذ) تناسب مفرد تناسب مرکب. در تقسیم کردن عددی به قسم‌های متفاوته)، ۵. تساوی درجه اول درجه دوم تا به کار بردن آنها از برای جواب گفتن. در چهار فصل در تساوی، مثال در بیان تساوی، قاعده از برای پیدا کردن یک کمیت در میان چند کمیت دیگر در لگاریتم، به چه طریق می‌توان تساعد و تقسیمی و لوگاریتم را با یک دیگر به کار برد)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ به احتمال قوی این نسخه اصلی و به خط مؤلف است؛ واقف: حاج آقا محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ماشی، ۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۸ – ۹۸]

۳۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۳۳/۱

آغاز: بسمله علم ریاضی از قرار تعریف متعارفی علمی است که بما می‌آموزد شناختن

گویا از مسیو کرشیش توپچی باشد که در سال ۱۲۶۸ق در دارالفنون تدریس می‌کرده است؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی؛ جلد: مقوا، ۱۳ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ – ۲۸۶]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۶۷

آغاز: بدانکه انواع حساب چهار است احاد عشرات مات الوف آحاد از یکی باشد تا به نه عشرات از ده باشد تا به نود ... الفصل الاول فی ضرب الآحاد فی الآحاد طریق این آنست که؛ **انجام:** پس سه را در سه ضرب کنی نه شود هر یک از هزارگیری نه هزار شود باقی بر این قیاس است

نسخه حاضر منتخبی از رساله ۳۸۶۱۸ می‌باشد که برای هر فصلی به یک مثال اکتفا شده. منتخب احتمالا کاتب نسخه است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین بن اسماعیل خوانساری، تا: رجب ۱۲۷۶ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۱۳۹]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۴۲ ض

نسخه نادر؛ بی کا، تا: ۱۲۸۱ق [د.ث. مجلس]

۳۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۲۰

آغاز: حساب چیست؟ حساب علمی است که گفتگومی کند از عدد. عده ارقام چند است؟ عده ارقام ده است ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰؛ **انجام:** مقیاس نقد واحدش قران (۲۴نخود) عیارش ۹۰ اجزائش صد دینار معادل ۱۰/۱ قران شاهی معادل ۲۰/۱ قران اضعافش تومان معادل ۱۰ قران

رساله کوتاه در مبانی و اصول اولیه علم حساب که ظاهراً برای مدارس جدید اواخر قاجار نگاشته شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا اسلیمی، ۳۵گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۷۸۶]

۳۴. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۷۶

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم اما بعد بدانکه عدد یا صحیح است یا کسر اما عدد صحیح اگر داشته یا یکی از کسور تسعه؛ **انجام:** قسمت کردیم بر وسطی معلوم خارج قسمت که خمس است مطلوب است ...

رساله‌ای است مختصر در بیان عدد صحیح و مکسور مشتمل بر ده باب و هر باب مشتمل بر چند فصل با استفاده از حساب شیخ بهائی رحمة الله علیه؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۶۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۲۹]

۳۵. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۷۷

رساله است مختصر در بیان اصطلاحات و قواعد ریاضی و بیان جمع و تفریق و ضرب و تقسیم در اعداد صحیح و مکسور با ایراد مسائلی چند درهر باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی، ۸۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۱۲۹]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۷۰

آغاز: منظور اصلی از شماره ملاحظه نمودن است و چیزهای زیاد را پشت سرهم و با تکرار نمودن؛ **انجام:** پس از عمل تقسیم خود مقسوم نیز نسبت بر ۹ باقی ۳ خواهد شد. که درست است. و تتمه این که فصل سوم باشد در کتابچه دوم.

جلد اول تا پایان فصل دوم است. رساله‌ای است در علم حساب جدید و شامل دو مجلد است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: شکری، جلد: پارچه‌ای، ۱۱۲ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۹ – ۵۸]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۵۰

آغاز: حساب علمی است که بسبب آن استعلام می‌شود استخراج اعداد مجهوله از معلومه آن؛ **انجام:** قواعد مفصله فوق که برای

تسهیل بنا کذاشته اند.
مؤلف از مردمان قرن ۱۳ تا اوایل قرن ۱۴. این کتاب بر اسلوب جدید نگاشته شده. روش آن تعریف قواعد حساب و اندکی تمرین. بخشی از عناوین: تعریف علم حساب. قاعده دانستن مراتب اعداد. تعریف و قاعده و امتحان جمع و تفریق و ضرب و تقسیم و اربعه متناسبه و قواعد کسور در «دو مقدمه و شش فصل» دیسمال. پاریشان مرکب. قاعده لافرثم؛ خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: حاج آقا محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۸ – ۹۷]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۴۷

آغاز: بسمله، در بیان منافع و قواعد استخراجات مجهولات نوعی از علم حساب فرانسه است، استخراج مجهولات را پنج منفعت خاصه است که در سایر انواع علم حساب نیست؛ **انجام:** جذر قریب اعدادیرا که جذر تمام ندارند بالسهولة باینطریق میتوان پیدا کرد، مثلا معلومست که جذر مربع ما بین دو وسه است

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۲۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۸ – ۱۶۹]

۳۹. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۷۷۸/۳م

آغاز: مساله اول چند عدد نارنج میان چهار نفر قسمت شده

بی کا، تا: ۱۳۰۱ق، جا: تهران؛ جلد: چرمی، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [رشت و همدان: ف: ۱۲۲۹]

۴۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۵۵

آغاز: خلاصه مقوله اولوا الالباب که ازکتب مصنفه معتبره منتخب شده واز مسائل مدونه صحیحه اختیار نموده وبطریق وجیزه قواعد شریفه آن را در الفاظ قلیله ... واین رساله مرتب شده است بر یک مقدمه وده حدیقه و؛ **انجام:** بریع متناسبة المقدار که مجموع این تثنیه نیز مربع باشد، سابع: مجذوری که هرگاه زیاد کنند بر او جذر دو درهم ویانقصان کنند از او ... وآن مجمتع را یا باقی راجذر باشدبطریق مانعة الخلو تمت

رساله‌ای متوسط در اصول و قواعد علم حساب که به نام ابوالمظفر عالمگیر خان بن شاه سلیمان بهادر خان تألیف و در یک «مقدمه» و ده «حدیقه» و یک «خاتمه» تنظیم شده است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: لطف علی حسینی، تا: ۷ ربیع الثانی ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۷۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۷۸۵]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۲/۳-طباطبائی

رساله‌ای است در حساب به شیوه جدید از چهار عمل صحیح اصلی تا مقادیر متناسبه. در پایان چند صفحه به صورت مسئله اختصاص دارد؛ بی‌کا، تا: ۱۳۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی آبی و شکری، جلد: مقوا، ۱۰گ(۲۲پ–۳۱ر)،اندازه:۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ – ۲۷۴]

۴۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۱۶/۳

آغاز: باب هشتم درحساب فرایض. بدان ... بدان که فروض هشتگانه هر یکی را مخرجها است؛ **انجام:** وبیست دختر، وعلی هذا. والله اعلم

باب هشتم از یک کتاب است، و این باب درحساب فرائض می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن میر بزرگ حسینی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۸۶پ–۹۲پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۴ – ۳۱۶]

۴۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۵۳/۱۰

آغاز: معرفت ساعات اهل هند گفته اند که دوازده ساعت بعد از اجتماع

گفتاری است در حساب اهل هند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج خرمایی، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ – ۴۹۶]

۴۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۶۹۱

آغاز: و سیوم را از برای مآت باز سه مرتبه دیگر را که بعد ازین می‌آید اولش از برای آحاد الوف و دوم را از برای عشرات الوف و سیوم را از برای مآت الوف.

نسخه‌ای است بدون آغاز و انجام که موجود آن سه مقاله است: مقاله ۱. در دو باب است، باب اول در هشت فصل و باب دوم در یک مقدمه و دوازده فصل (باب دویم) در حساب کسور و آن مشتمل است بر مقدمه و دوازده فصل، مقاله ۲. حساب اهل تنجیم و آن مشتمل است بر مقدمه و شش باب مقدمه در بیان اصطلاحات منجمان، مقاله ۳. مساحت و آن مشتمل است بر مقدمه و باب، مقدمه در بیان اصطلاحات باب اول در مساحت خطوط و سطوح مستویه محیط، باب دویم در مساحت سطوح غیر مستویه باب سیوم در مساحت اقسام مساحت کره. شاید همان میزان الحساب ملا علی قوشچی متوفی ۸۷۹ق باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «ماشاء الله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۵گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ – ۵۵۹]

۴۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۹۹/۲-۶۰/۳۹

آغاز: و آنچه متألف از اینها گردد عقود، پس جمیع اعداد واقعه در هر مرتبه از نه عقد تجاوز نکند

رساله کوتاهی است در شرح اصطلاحات علم حساب و شرح اعمال چهارگانه حساب شامل چند «مقاله» که از آغاز مقاله اول افتادگی دارد و مقاله دوم در جبر و مقابله و مقاله سوم در فواید غریبه و نوادر الحساب است، هر مقاله دارای چند باب و هر باب دارای چند فصل است، مقاله چهارم در طریق اهل نجوم شامل یک مقدمه و دو باب مقاله پنجم در مساحت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲گ (۲۷–۳۸)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۶۲۳]

۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۴۳/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... معلوم جمله عقلاست که شریف

ترین حیوانات مردم است و شرف مردم بر مردم بعلم است؛ **انجام:** و اگر مقسوم کمتر از مقسوم علیه بود نسبت تا چند یک او است یک نصیب باشد.
بیست و چهار باب بسیار مختصر در قواعد علم حساب و بعضی از قواعد هندسه بدین عناوین: اندر واحد، اندر اعداد، در عدد فرد، در عدد زوج، در عدد فرد فرد، در عدد زوج زوج، در عدد زوج فرد، در عدد مرکب، در شناختن ابواب حساب، در شناختن ارقام، در عدد تام، در عدد ناقص، در عدد زاید، در عدد متجانس، در عدد متباین، در عدد مفرد، در شناختن منازل، در کمیت هر صورتی در منازل، در جمع صحیح، در تفریق صحیح، در تضعیف، در تنصیف، در ضرب صحاح، در قسمت صحاح؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد رضی بن محمد کریم اشتهاردی، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۶گ (۷۴پ-۷۹ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۵۲]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۸۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶/۱۰

در ۲۴ باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، ۶ص (۱۸۱-۱۸۶)، ۲۹ سطر (۱۵×۲۳)، اندازه: ۲۳×۳۰سم [سنا: ف: ۱ - ۱۱۸]

۴۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۲۴/۲

آغاز: ... اگر مخارج کسور بعضی متشارک باشد و بعضی متباین قاعده آنست که؛ **انجام:** خارج قسمت یک درهم و نیم سبع درهمی است، و این مطلوب است
خط:نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۱گ (۴۲ر-۱۱۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۱/۴سم [ف: ۶ - ۳۰۸]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۰۰/۳-ف

نسخه اصل: مهندس محسن امیری. در یک «مقدمه» و چند «باب»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۶۹]

۵۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۶۸/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین؛ **انجام:** و اگر باقی ماند آن دو عدد متبائنان هستند، فصل دوم
رساله‌ای است در علم حساب مشتمل بر مقدمه و چهار مقاله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۷پ-۲۴ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [مؤید: ۳ - ۲۲۳]

۵۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۷۸/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۹۰ر-۱۱۲پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [مؤید: ۳-۲۳۱]

۵۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۴۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی محمد و آله اجمعین؛ **انجام:** یعنی مستدیر و مضلع و قائم و مائل، حاضل ضرب قاعده اوست در ارتفاع او
از:؟ (ابوالخیر محمد الامامی) رساله‌ای است در علم حساب که مرتب بر سه مقاله است: ۱. حساب هندی، ۲. حساب اهل تنجیم، ۳. مساحات. نام مؤلف در آخر نسخه ابوالخیر محمود الامامی ذکر شده است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالقادر بیابانی بنارسی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [مؤید: ۳ - ۲۸۴]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۶/۲

متضمن سه مقاله؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۱۵]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۳/۳-ف

نسخه اصل: کتابخانه وزیری جامع یزد، ش ۳۷۹۲. فن سوم در جبر و مقابله و خطاین، باید دنباله ش ۱۱ باشد؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۹۷]

۵۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۳/۱۱-ف

نسخه اصل: کتابخانه وزیری جامع یزد، ش ۳۷۹۲. در یک مقدمه و سه فن: نخستین در مفتوحات در دو مقاله: یکم در حساب هند در پنج باب، دوم حساب اهل تنجیم در یک مقدمه و چهار باب، دومی در یکصد و سه فصل، فن سوم این رساله همان شماره سوم این مجموعه باید باشد؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۹۸]

۵۷. مشهد؛ مدرسه میرزا جعفر؛ شماره نسخه:۱۵۴/۲

آغاز: بسمله حمدی که مقدور نباشد حصرش و محصور نگردد قدرتش و منسی نشود ذکرش و منظوی نگردد نثرش و منتهی نشود عددش و منقضی نگردد امدش مر واحدی را که هر یک از آغاز ممکنات را مرتبه ای از مراتب تعیین معین فرمود ... اما بعد این رساله‌ای است مرتب بر مقدمه و چند باب مقدمه در بیان ماهیت حساب و بیان موضوع را. بدانکه حساب علمی است که دانسته شود به سبب او استخراج مجهولات عددی از معلومات مخصوصه؛ **انجام:** و این قاعده جهت سهولت اخذ و منظوم شده و آن این است بیت: و تضعیفات واحد فرد اول گر کنی حاصل ×× به نام از حزب آن زوج آخر میشوی واصل / و از برای تحصیل این عدم تام طریقی دیگر مشهور هست و آن آن است که از ضعف زوج الزوج یکی ناقص کنند و باقی را به شرط آنکه غیر واحد عدد او نکند
در قواعد علم حساب و سپس چند مسئله این علم سپس هندسه و باب نهم آن «در بیان قاعده چند شریف است که محاسب را دانستن آن ناچار است» دوازده قاعده است. در نخستین مساله آن دوازده مساله آمده: «اول آنچه از جمله و ارادت طبع و قاد استادی است و آن آن است که هرگاه اراده کنند که مضروب عددی را در نفس خودش و در جمیع ما تحت او بدانند» در یکی از حاشیه های نسخه آمده «من افادات الشیخ السند لازال کاسمه» پس مؤلف شاید یکی از شاگردان شیخ بهائی باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه ما در قاعده دهم به پایان می‌رسد؛ قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۳۱]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۱۵۹

آغاز: بسمله. اما بعد این کتاب مشتمل است بر سه مقاله؛ **انجام:** ضبط نماید مستغنی گرد دو من الله التوفیق و الاعاته
خط: نستعلیق، بی کا، بی تا [الفبائی ف: ۲۲۲]

۵۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۴۴

آغاز: این رساله در علم حساب است بدان که تعریف علم حساب را چنین کرده اند که علم است به طریق بیرون آوردن مجهولات عددیه از معلومات عددیه مثلاً معلومات عددیه تو؛ **انجام:** اگر پرسند که ماهی ثلث آن در خاک است و ربع آن درآب و خارج ازآن دو سه شبر است پس کل آن چند شبر خواهد بود مخرج مشترک ثلث و ربع را گرفته که دوازده است ... پس مأخذ را که طرف است در سه که طرف دیگر است ضرب کن و بر پنج قسمت نمای هفت و یک خمس شود و هو المطلوب المجهول
مسائل ضروری علم حساب را به اختصار تحت عناوین «باب - باب» آورده است: باب درجمع، باب درتفریق، باب درضرب، باب درتجذیر و باب در استخراج مجهولات. این رساله در نسخه‌های خطی فارسی منزوی نیامده است؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا، جلد: مقوا، ۲۰گ، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۹۴]

۶۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۹۷/۳

آغاز: بدانکه در ولایت یو رب صورت ارقام نه گانه بترتیب مزبور باین قرار است
خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ اهدایی: محمد جواد علمیه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۲۵-۳۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۲۳۸]

۶۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۱۴/۴

آغاز: ... چون خواهند که عددی را مضاعف کنند بر تخته بنهد؛ **انجام:** (در فصل دهم در کعب) ... و قسمت کنیم برین قیاس، و الله اعلم بالصواب
از فصل دوم در تصنیف. عناوینی که در این رساله دیده می‌شود، مقالت دوم کسور در یازده فصل (مقالت اول هم یازده فصل بوده است)، مقالت سوم در حساب درج و دقائق در یازده فصل؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: کاغذ مغزی میشن قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۱۶سم [ف: ۶ - ۳۰۲]

۶۲. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۲۹/۳

آغاز: فصل دوازدهم در استخراج جذر کسور طریقش آن است
خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۵گ (۸ر-۲۲پ)، ۱۹سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۳۱]

۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۲۸

بی کا، بی تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۹۴گ، اندازه: ۱۲/۹×۲۰/۹سم [رایانه]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰/۹

آغاز: از کتب متقدمان هیچ کتابی مهذب و مختصر و آسان بپارسی نیافتم واجب دیدم که درین باب رساله بپردازم
مبنی بر اختصار و افاده و مرتب بر ۲۴ باب. مؤلف در آخر مقدمه می گوید: «از کتب متقدمان هیچ کتابی مهذب و مختصر و آسان به پارسی نیافتم واجب دیدم که درین باب رساله بپردازم؛ بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۶]

۶۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۲۵

بی کا، بی تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی، مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۹سم [رایانه]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۴۲

آغاز: فایده. در تحصیل عددی که کسور تسعه داشته باشد؛ **انجام:** و ربع دوازده که خمس شصت است سه است که ثلث دارد که آن یک است و برین قیاس کن چندانکه خواهی.
رساله‌ای به فارسی در حساب و خواص اعداد با عنوان «فایده - فایده»؛ خط: نستعلیق متوسط، بی کا، بی تا؛ مصحح؛ مهر: «ضمن بدله بعد ما سمعه فانما اثمه علی الذین یبدلونه، ان الله سمیع علیم» (دایره)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۴گ (۱۱۱-۱۱۴)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [رایانه]

۶۷. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۷۲/۲

انجام: مثالش خواستیم که ربع را در چها ضرب کنیم صورت کسر را یکی است ...
این رساله مشتمل است بر سه «مقاله» که مقاله اول مشتمل بر یک مقدمه و دو باب، و باب اول مشتمل بر هشت فصل و باب دوم مشتمل بر یک مقدمه و دوازده فصل که نسخه حاضر تا اواسط فصل دهم را داراست؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۶]

۶۸. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۹

در علم حساب مشتمل بر سه مقاله. گویا از قوشچی؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد جعفر بن محمد طبسی، بی تا؛ جلد: چرمی، ۲۷گ (۱۱۱ر-۱۳۷ر)، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رشت و همدان: ف: ۱۲۳۵]

۶۹. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۹

بی کا، بی تا [نشریه: ۷ - ۵۶۶]

۷۰. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره/۵

بی کا، بی تا [میراث اسلامی: ۵ - ۵۷۱]

۷۱. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۵۷/۶

انجام: سپس سه را در سه ضرب کن نه میشود هر یکی را هزار کسری نه هزار می‌شود باقی را بر این قیاس می‌باید و این قسم حساب را بر پنج باب مختص شد تمت هذه الحساب.
در این بخش نحوه شمارش و ذکر اعداد، برای تعلیم مبتدیان ذکر شده است؛ بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۹۶پ-۹۶ر)، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۱۶۲]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۳۹

بی کا، بی تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۵۲گ، اندازه:۱۱/۹×۱۶/۲سم [رایانه]

۷۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۴

آغاز: اما مقدمه بدان یرحمك الله تعالی فی الدارین که حساب علمی است مرتب ودانسته می‌شود از او مجهولات عددیه از معلومات معینه؛ **انجام:** چهارم عددی است که هر گاه بر مربع او هفده ... زیاد بکنی می‌باشد تسع حاصل برابر خود ...

رساله‌ای در حساب که در آن قوانین کلی حساب و طرز محاسبه اعداد بیان شده و در یک «مقدمه» و چند «مطلب» و هر کدام در چند «باب» و «فصل» تنظیم شده است. مقدمه [تعریف علم حساب]، مطلب اول در صورت رقم اعداد (۲باب) ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۷۰گ، ۱۹ سطر [ف: ۱ - ۱۱۱]

۷۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۲۸/۴۷

در ده فصل در یک برگ. فصل اول در ضرب آحاد در آحاد جمع کن مضروب با مضروب فیه بعد از آن بنگر که مجموع زیاده است بر ده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای [ف: ۹ - ۳۸۷]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۹۲/۱۲

آغاز: الحمدلله الذی نعمه لا یحصی و کرمه لا یفنی ... اما بعد بدانکه عدد عبارت از کمیتی است که مقتضی قسمت محل است و از خاصیت او آنست که نیمه مجموع هر دو طرف خود باشد؛ **انجام:** میزان سطر اعلی را با موضوع موازنه کنیم در سطر چیزی مانده بود میزان مجموع میزان باقی و میزان مکعب میزان سطر اعلی را با موضوع موازنه کنیم.

چندین فصل مختصر است در مباحث حساب که این عناوین در آن دیده می‌شود: جمع، نقصان، تضعیف، تنصیف، ضرب، قسمت، جذر، کعب، موازین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، برخی از برگ‌ها افتادگی دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۷۲پ-۱۷۵پ)، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۲۰ - ۷۲]

۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۴۵/۵

آغاز: شکر و سپاس باریتعالی را که مبدع آحاد و مؤلف اعداد و منقسم ازواج و افراد است و درود و صلوات نامتناهی بر روضه مطهر منور رسول المجتبی؛ **انجام:** نوعی دیگر بفرمائیم بهر دیناری که گرفته اسب دانگی بردارد و به گوسفندی که بدان دانها خریده باشد پنج از آن حریف باشد و الله اعلم بالصواب.

رساله‌ای است در علم حساب، نگاشته شده جهت وزیر امیر شیخ محمود در سه قسم (باب) تنظیم شده بدین عناوین: قسم ۱. علم حساب ضرب و قسمت، در سه باب: ۱) ضرب، ۲) قسمت، ۳) نسبت، قسم ۲. اعداد تا ده در ده و شرح آن، قسم ۳. ابیاتی چند جهت مشاعره کردن، در سه نوع: ۱) اشعار به ترتیب حروف تهجی، ۲) هزل به ترتیب حروف تهجی، ۳) بر فال به طریق هزل که حکماء فلاسفه در وقت شرب آن را مطالعه می‌کرده‌اند؛ خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن محمد حسین بن محمد کاشانی، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۱۳گ (۸۲پ-۹۴ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۱۹]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۰۶

آغاز: بسمله، علم ریاض از قرار تعریف متعارفی علمی است مه بما می‌آموزد شناختن کمیات را از اندازه گرفتن آن کمیات؛ **انجام:** قاعده گرفتن جذر جذر را مرتب بکنند باین معنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه نسخه ش ۲۸۲۰۴ [رایانه]

● الحساب (مختصر) / حساب / عربی

al-ḥisāb (mx.)

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۶۸/۳

کا: خواجه بیک بن سعدی احمد بن رشید، تا: ۹۴۹ق، جا: مشهد رضوی؛ قطع: رقعی [ف: ۳۱۹]

● حساب (جدول ستینی) / حساب / فارسی

hesāb (jadval-e settīnī)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۰۹/۵

آغاز: بسمله حمد له بدانکه منجمان را جدولی باشد که آن را جدول ستین خوانند؛ **انجام:** وثالث است برابع که آن سی من وطرف است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۷۰ق؛ اهدایی: جعفر ادهم؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی با کاغذ ابری، ۱۱گ (۴۶-۵۶)، ۱۹-۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲ - ۴۴۵]

● حساب ابجد صغیر / علوم غریبه / فارسی

hesāb-e abjad-e saqīr

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۱۳/۳

آغاز: بسمله، حساب ابجد صغیر اینست ابجد هوز حطی

خط: نستعلیق تحریری، کا: حسن بن رفیع حسینی خبوشانی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ جمادی الاول ۱۲۶۶ق، جا: قوچان مدرسه عوضیه؛ حواشی صفحات غزلیات «اشعار الحکم» ملا هادی سبزواری؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۵ - ۵۸۶]

● حساب الاسکندری / ریاضیات / عربی

ḥisāb-ul iskandarī

خطی، عبدالعزیز

xattī, ‘abd-ol-‘azīz

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۵۹/۹

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱- ۲۳۵]

● **حساب الاصبع بعقد الاصابع** / ریاضیات / عربی
ḥisāb-ul aṣba‘ bi-‘aqd-il aṣābi‘

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۴/۲۰
خط: نسخ، کا: محمد مسیح بن عبدالحمید موسوی اصفهانی درب امامی، تا: قرن ۱۳ [ف: ۵ - ۸۷]

● **حساب الاصبع بعقد الاصابع** / ریاضیات / عربی
ḥisāb-ul aṣba‘ bi-‘aqd-il aṣābi‘

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳۵/۴
خط: نستعلیق، کا: محمد طباطبائی، تا: ۱۲ محرم۱۲۸۶ق، ۱ص (۲۶ر) [مختصر ف: ۳۱۰]

● **حساب الانامل** / حساب / عربی
ḥisāb-ul anāmil

بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری
basrī, ahmad ebn-e ‘abd-or-rezā (- 17c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۷۲/۴
آغاز: ... بسمله اما بعد فیقول ... احمد بن عبدالرضا هذه بعض اوضاع الاصابع بازاء عقود الاعداد؛ **انجام:** و ذلک کاف فی ذلک و الحمدلله وحده
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۲ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۴/۹سم [ف: ۶ - ۴۹۶]

● **حساب اهل الهند** / حساب / عربی
ḥisāb-u ahl-il hind

رساله مختصری است در حساب اهل هند در یک «مقدمه» و چند «فصل».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۹۷/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد مختصر مشتمل علی بعض الفوائد من فوائد حساب اهل الهند و هر مرتب علی مقدمة و فصول؛ **انجام:** زدنا علیه نصف الاشیاء الذی هو الربع اثنین و نصفا و هو الشیء المجهول.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲ رجب ۱۰۳۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۳۷پ-۴۲ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۷۶]

● **حساب اهل تنجیم** / ریاضیات / فارسی
hesāb-e ahl-e tanjīm

در یک «مقدمه» و شش «باب». محتملاً باب دوم حساب قوشچی باشد.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۶۹۱/۱
آغاز: بسمله. مقاله دوم در حساب اهل تنجیم و آن مشتمل است بر مقدمه و شش باب مقدمه در بیان اصطلاحات؛ **انجام:** و باقی را از جانب نزول بر حال خود گذاشته حساب نمایند، تم حساب التنجیم فی جمادی الاولی ۱۲۸۰
خط: نستعلیق شکسته، کا: حسینی، علی نقی، تا: ۱۲۸۰ق [رایانه]
۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۵۵/۳
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۷۲ق؛ یادداشت مانند گویا از مؤلف دومی؛ قطع: خشتی [نشریه: ۳ - ۳۶]

← حساب اهله موافق عدد ≻ مفتتح الشهور

● **حساب ایام سبعه** / علوم غریبه / ترکی
hesāb-e ayyām-e sab‘e

بخش‌هایی در علوم غریبه به زبان ترکی است. شامل چندین «فصل» و «باب» کوتاه.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۵/۵
آغاز: اما حساب ایام سبعة اما شویله بل که نارنجیات عملین ایشلیان یدی کونک ساعة بلمک کرک واخرا و ظاهرا و باطنا؛ **انجام:** والاسنان و الشقیقة و لوجع القلب هذا الوصف کله فی سورة الاخلاص والله اعلم و الحمدلله اولا و اخرا و ظاهرا و باطنا».
انجامه:«تمام شد کتاب در دارالخلافه طهران در مدرسه محسنیه در سنه هزار و دویست و هفتاد و هفت یوم پنج‌شنبه بیست و هشتم شهر جمیدی الثانی کاتبه اسمعیل سمنانی غفر الله له و لوالدیه فی سنه ۱۲۷۷ تمام شد
حساب ایام سبعه و مطالب دیگری در علوم غریبه؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل بن حاجی مقیم سمنانی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۷۷ق، جا: تهران مدرسه محسنیه؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۲۲۶پ-۲۲۸پ)، ۳۲ سطر (۱۳/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۲/۴×۳۶/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۱۳]

← حساب بلوکات ثلاثه ≻ جمع و خرج سنه لوی ئیل بلوکات ثلاثه
← حساب التسع ≻ صور الحساب

● **حساب توتون و تنباکو** / اسناد / فارسی
hesāb-e tūtūn va tanbākū

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۵۹
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱ص (۳۹۰) [مختصر ف: ۳۱۰]

● **حساب ثانیه و دقیقه و ساعت** / ریاضیات / فارسی
hesāb-e sānīye va daqīqe va sā‘at
عارف منشی، محمد، ق۱۴ قمری
‘āref-e monšī, mohammad (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۱۰۰
خط:نسخ،کاتب=مؤلف،تا: قرن ۱۴؛ ۱ص (۵۲۲) [مختصر ف: ۳۱۰]

● **حساب جامعه و فاضله** / ریاضیات / فرانسوی
hesāb-e jāme‘e va fāzele
تاریخ تألیف:۱۲۹۰ه.ق
در این نسخه محاسبات جامعه و فاضله و موارد استعمال آنها در مکانیک و هندسه آمده و از مشتقات جزئی در آن بحث شده و حاوی مسائل نیز می‌باشد. زبان آن فرانسه و محتملاً نویسنده آن یکی از معلمان مدرسه‌های جدید باید باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸
آغاز: Calcul des Variations
بی کا، تا: ۱۲۹۰ق، جا: تبریز؛ لاتین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۹گ، ۲۵ سطر (۱۶×۲۶)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم[ف:۴-۳۰]

● **حساب جمل** / ادبیات / فارسی
hesāb-e jomal

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۷/۳۱
آغاز: آن چه خوش طبعان با حساب جمل عم عدد یافته اند اینست که خالی مزه نیست. عباس: نجف، دوران: مکار، منزل لطیف: گلکنده، حنیفه: ناصبی؛ **انجام:** گوشه نشین: مفت خور، واجب الدوش: پای حنا بسته، قایم اللیل: ایر مجردان، برادر: دشمن خانه زاد، کیلک: سگ
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای: ۱ص (۲۹۳)، اندازه: ۱۴/۲×۲۳/۵سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۳۹]

● **حساب جمل و معرفت جدول ستینی** / ریاضیات / فارسی
hesāb-e jomal va ma‘refat-e jadval-e settīnī
یک «مقدمه» و ده «فصل».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۰۷/۶
آغاز: بسمله، حمدله، این مختصری است در بیان حساب جمل و معرفت جدول ستینی مشتمل بر ده فصل، اول در مقدمه: بباید دانست که حساب جمل عبارت از وضع اعداد از اقسام باشد؛ **انجام:** فصل سیوم در تنصیف چون مثلا چون خواهیم ... بجای بیست بنهیم و سی بر بیست و یک ثانیه ...
نسخه تا فصل سوم است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۴۷پ-۴۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ – ۲۹۸]

● **حساب جمل و معرفت کواکب** / ریاضیات / فارسی
hesāb-e jomal va ma‘refat-e kavākeb
ثابت جنگ، محمد خان بن غلامحسین خان، ق۱۳ قمری
sābet jang, mohammad xān ebn-e qolām-hoseyn xān (-19c)
در حساب جمل و معرفت کواکب و تواریخ هندی و اسلامی

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۱۲/۱
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۶ جمادی الاول ۱۲۵۶ق؛ ۱۵گ (۱۴پ-۲۷پ)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۱۱ – ۱۳]

● **حساب جمل یا حروف تهجی** / ریاضیات / فارسی
hesāb-e jomal yā horūf-e tahajjī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۱۷/۱۱
که نه احاد و نه عشرات و نه مئات است با ظهور سکزیلدوز؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق، ۱گ (۷۲پ) [ف: ۶ – ۲۳۰]

● **حساب خانه‌های شطرنج** / حساب
hesāb-e xāne-hā-ye šatranj

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۴/۲۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۹۲۷]

● **حساب الخطأین** / ریاضیات / عربی
ḥisāb-ul xaṭa’ayn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۶/۱۴-ف
نسخه اصل: پاریس P. 169 (بلوشه ۷۷۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۹]

● **حساب خطأین و وزن اعمال (فائده در)** / ریاضیات / عربی
hesāb-e xata’ayn va vazn-e a‘māl (fā’ede dar)
به شکل رساله‌ای شاید همان که نظام در دنباله شمسیه گذارده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۴۲/۶-ف
نسخه اصل: بادلیان واکر ۱۴ (ش ۱۴۴۴ و ۱۵۲۸)؛ کاتب: محمد حسینی منجم، تا: ۱۲ صفر ۹۳۳ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۱]

● **حساب خطائین** / ریاضیات / عربی

hesāb-e xatā'ayn

قسطا بن لوقا، ق۳ قمری

qostā ben luqā (- 9c)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۱۱۳
آغاز: بسمله برهان علی عمل حساب الخطائین من مقاله قسطایین لوقا؛ **انجام:** و هو المراد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق [رایانه]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۳۷/۳
آغاز: قال بعد کلام طویل ذکر فی بیان اقسام الخطاین من کونهما زایدین و ناقصین و مختلفین؛ **انجام:** و هو العدد المطلوب (تم البرهان بحمدالله و حسن توفیقه و هو الموفق)
از مقاله قسطا بن لوقای بعلبکی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن یشمی، ۲گ (۱۳ر-۱۴ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۶سم [ف: ۶ - ۳۱۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۲۱۳
آغاز: بسمله برهان علی عمل حساب الخطائین من مقاله قسطا بن لوقا؛ **انجام:** و هو المراد
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۹۲۱۳ق [رایانه]

● **حسابداری** / اقتصاد / فارسی

hesābdārī

دادبخش، محمد، ق۱۴ قمری

dādbaxš, mohammad (- 20c)

رساله‌ای است در بیان حسابداری و بودجه های ملی و غیره با استفاده از دروس اساتیدش مشتمل بر دو بخش و هر یک دارای مباحث و فصول فراوان.

۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۲۸
آغاز: تعریف حسابداری: حسابداری عبارت از فن ثبت و طبقه بندی و تلخیص کلیه فعالیت های مالی مؤسسات می‌باشد در قالب اعداد قابل سنجش به پول
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ دارای نمودارهای مختلف؛ در برگ آخر خلاصه مطالب آمده است؛ کاغذ خط دار معمولی؛ جلد: مقوایی، ۶۰گ، اندازه: ۲۱/۵×۲۷سم [ف: ۲ - ۹۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۸۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۶۷]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۳۵/۵
آغاز: تعریف حسابداری ملی: حسابداری ملی رشته ای از علم اقتصاد است که به مطالعه مقداری شبکه های اقتصادی جمعی اختصاص دارد
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: خط‌دار معمولی، جلد: مقوایی، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۰۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۰۸/۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۳۵۱]

● **حساب درهم و دینار** / ریاضیات / فارسی

hesāb-e derham va dīnār

تاریخ تألیف: ۹۴۶ق؛ محل تألیف: یزد
سپس مسأله شصت و پنجم در تحقیق رطل و مد و صاع از خلاصة الحساب خواجه قطب الدین خسرو شاه یزدی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۷۸/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳گ (۴۸پ-۵۰ر)، ابعاد متن: ۷×۱۲، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۴۷۶]

● **حساب رمل** / رمل / فارسی

hesāb-e raml

غیر همانند:

۱. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۹۹/۴
آغاز: اصل رمل از جماعت است. چهار زوج است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: ۲۳۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۷۸/۸
حساب‌های مختلف رمل و تاریخ‌های استخراج احکام را که: شب سیم ماه ربیع الاولی (!) ۱۳۲۳ و در شب جمعه ۲۲ شهر ذیحجه ۱۳۲۳ و «شب ۱۹ شهر شوال ۱۳۲(!) (صحیح ۱۳۲۳) و شب هفدهم شهر ذیقعده ۱۳۲۲ و ۲۱ محرم ۱۳۲۳ و ۴ شنبه ۲۴ شهر شعبان» باشد با موارد استخراج در صدر و ذیل آنها نوشته‌اند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۷ص (۳۳۳-۳۳۹)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۹ - ۲۲۵]

● **حساب ساعات یومیه** / ریاضیات / فارسی

hesāb-e sā'āt-e yowmīye

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۷/۱۰
آغاز: علامت گردش آسمان و ستارگان شمس قمر مشتری مریخ زحل - عطارد - زهره باید که حرمت ایشان نگاهداشت؛ **انجام:** اگر ماه تمام باشد در سنبله است بدین نوع عمل کند حمل ثور جواز. سرطان. اسد سنبله. میزان عقرب قوس - جدی دلو -

حوت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ محرم ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱گ (۳۵ رو پ)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۸ – ۶۰۷]

● **حساب السبعة** / ریاضیات / عربی

ḥisāb-us sab'a

درباره دینار ۶ و دانق ۴ طسوج ۲ و حبه ۲ و شعیره ۶ و خردل ۱۲ و فلس ۶ و فتیل ۶ و نقیر ۸ و قطمیر.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۵۱/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۲۵)، ۱۳ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱۶ – ۶۲۵]

↤ حساب سر النیرین ⩤ الفصول فی معرفة الشمس و البروج

● **حساب سیاق** / ریاضیات / فارسی

hesāb-e sīyāq

رساله کوتاهی است در شناخت علم حساب سیاق که در ۱۸ «فصل» نگاشته شده است.
آغاز: بدان ارشدك الله که علم حساب سیاق مؤلف است از علم حساب سیما حساب هندسه و علم آداب کتابت بروجهی که دال باشد بر کمیت و کیفیت اعمال سیاقی ...
انجام: مسائل و متفرعات افزودند که الحال هر یک بحری است بی پایان لیکن در این اوان نه کسی است و نه کسی یابی که مستغرق در گوشه این بحر را نجات آورد ... و اقسام واوضاع و فوائد و آثار بعضی اعداد آگاه توان شد.
[الذریعة: ۳۸۷/۱۵ و ۱۱۷/۱۶ و ۱۴۳/۲۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۳۶/۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۸۴گ، ۱۶ سطر (۴×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۲ – ۸۱۷]

۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷/۵ فیاض

آغاز: برابر
شامل۱۸فصل؛بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، قطع: رقعی [ف: ۱۸۴]

● **حساب سیاق** / ریاضیات / فارسی

hesāb-e sīyāq

رساله‌ای است در بیان اصطلاحاتی که در میان ارباب دفتر و محاسبات به کار می‌رود و اندکی در دستور ترسل. این رساله نامبوب است و ترتیبی در بیان واژه در آن دیده نشد.

آغاز: در بیان خلاصه الفاظی که نزد اهل تحریر مصطلح است بدانکه سیاقت در لغت به معنی راندن است و در اصطلاح جمع و خرج به دستوری که استادان مقرر فرموده اند ...

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** (گویا ناتمام) در تحت اطلاقی نوشته می‌شود. باقی از قرار تفصیل ...
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در متن؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۶گ (۱۳۰ر–۱۳۵ر)، اندازه: ۱۷/۲×۲۸/۲سم [ف: ۸ – ۷۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۱۲/۱

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۲گ (۱پ–۱۲پ)، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۴۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۴۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** نمد و خانه و سرا تخته، پل و زنجیر و کشتی سلسله، اشجار صله.
خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن محمد علی فیروزکوهی، تا: ۱۳۰۱ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱پ–۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۱۶]

● **حساب سیاق** / ریاضیات / فارسی

hesāb-e sīyāq

رساله مختصری است در این علم مشتمل بر سه قاعده بدین عناوین: ۱. بیان خلاصه الفاظی که نزد اهل تحریر مصطلح است؛ ۲. تفصیل دفاتر؛ ۳. قاعده اعمال مذکوره.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۳۹/۴

آغاز: قاعده اول در بیان خلاصه الفاظی که نزد اهل تحریر مصطلح است بدانکه سیاق در لغت به معنی راندن است و در اصطلاح جمع و خرج است؛ **انجام:** خانه و سرای باب پل و زنجیر و کشتی سلسله شیرو غیره قلاده خم سرکه و غیره دن اشجار اصله.
خط: نستعلیق، کا: محمد رحیم آصف، تا: رجب ۱۲۶۴ق، جا: کرمان؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ (۴۷ر–۶۶پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۱۳]

۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱–پ/۴۰۸/۵

آغاز: فصل در باب حساب اهل سیاق و آن مشتمل است بر چهار قاعده و یک فایده – قاعده اول در بیان خلاصه الفاظی که نزد اهل تحریر مصطلح است؛ **انجام:** از علم سیاق مرد، عارف نشود ×× واقف ز حقایق معارف نشود. علمی است که نیک و بد در و بسیار است تا کس نکند شروع واقف نشود.

از مقاله دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد امین منجم، تا: تحریر صفر۱۱۶۳ق؛ در پایان رساله سه برگ شامل لغات و معنی آنها صحافی شده است؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۸]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۹۹/۷

آغاز: مقاله ثانیه در حساب اهل سیاق و آن مشتمل است بر چهار قاعده و یک فایده، قاعده اول در بیان خلاصه الفاظی؛ **انجام:** که در باب حساب سیاق مرقوم گشته و باقی موقوف بشرح در مهمات است

مقاله ثانیه در چهار قاعده و یک فائده، از مقاله دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن فتحعلی بن حاج محمد باقر ارغندی ترشیزی، تا: ۱۳۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۱گ (۱۸۰پ-۱۹۰پ)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۵۴]

● **حساب سیاق** / ریاضیات / فارسی

hesāb-e sīyāq

غیرهمانند:

۱. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۸۸/۱۲

از محمد مهدی وزیر سرکار قوللر آقاسی و پسر حاجی محمد رضا نویسنده سابق سرکار ضابط دیوان؛ بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: کبود قطع: بغلی بیاضی [نشریه: ۵ - ۶۲۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸/۳ سرود

در چهار قاعده و یک فایده؛ خط: نستعلیق، کا: حبیب الله طرخورانی، تا: ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، قطع: رقعی [نشریه: ۱۳ - ۴۰۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۳۵

آغاز: پس از بسمله: رساله ئیست در علم سیاق نوشته میشود خداوند توفیقی کرامت فرماید که طالب این علم شریف بمحض مرور باین رساله شریفه؛ **انجام:** تمام گردد عمل قبض.

مؤلف شناخته نشد. پنداشته شده که از مردمان آغاز قرن ۱۴ق است. این رساله در بیان قواعد حسابی است که در قدیم در محاسبات به کار می‌رفت. رساله مرتب است بر هشت باب: ۱. جمع و ضرب و تقسیم. مشتمل بر پانزده قسم، ۲. قواعد فرد، مشتمل بر سه قسم، ۳. مفاصا حساب در دو قسم، ۴. قواعد دستورالعمل، ۵. ثبت توجیه، ۶. ثبت خلاصه، ۷. اقسام برات مشتمل بر سه قسم، ۸. بیان نوشتن اقسام قبض مشتمل بر سه قسم؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۷ جمادی الاول ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۸ - ۵۲]

● **حساب الضرب** / ریاضیات / عربی

ḥisāb-uḍ ḍarb

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۹۷/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... هذا مراتب حساب و هی آحاد و عشرات و مآت و الوف فالآحاد من واحد الی تسعة و العشرات من عشر الی تسعین؛ **انجام:** فزد علی الجملة یکون الجمیع سبعمائة.

رساله مختصری است در حساب ضرب آحاد و عشرات و مئات و الوف؛ کا: محمد حاتم بن غیاث الدین منصور زواری حسنی، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۰۳۰ق؛ با جدول ها و اشکال هندسی، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۴۹ر-۵۳پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۷۷]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۸/۴

آغاز: بسمله، حمدله، عاقبة، صلات. اما بعد، رتبت هذه المقدمة فی الحساب حتی تسهل طریقة الضرب و الحساب علی من رغب فی هذا العلم و معرفة اصطلاحات هذا العلم و الله المعین؛ **انجام:** من اربعة آلاف الوف الوف، تمت الرسالة ...

ناشناخته، نامبوب، از چهار عمل اصلی تنها ضرب را دارد؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ ۲گ (۹۸پ-۹۹ر) [ف: ۱ - ۹۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۸/۵-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... باب فی علم الحساب. اعلم ان الحساب اربع منازل احاد و عشرات و مئین و الوف ... باب و انا اشرح ذلک ابدا ما حتی یفهم انشاءالله باب ضرب الاحاد؛ **انجام:** ضرب الاحاد و العقود فی مثلها ... مثاله اذا قیل لک اثنی عشر فی ثلاثه عشر فاضرب عشره فی عشره ... ثم اضرب عشره فی ثلاثه ثم اضرب ثلاثه فی اثنین ثم تجمع ذلک کله فیکون مائة و ستة و خمسون

در آغاز مؤلف به بیان منازل اربعه علم حساب می‌پردازد و پس از آن به قانون ضرب اعداد یک منزل در عددی از منزل دیگر و هر یک را در یک باب بیان می‌دارد؛ بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی و اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۳ص (۱۳۷-۱۳۹)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۵۱]

● **حساب ضرب = ضرب منظوم** / ریاضیات / فارسی

hesāb-e zarb = zarb-e manzūm

سروده‌ای است، بسیار ساده، در ضرب آحاد در آحاد، از عدد (۹×۹) -(۲×۲)، در ۴۴ بیت.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۳/۳

آغاز: کرده آمد حساب ضرب آغاز ×× بثنای خدای بی انباز؛ **انجام:** یاد گیرد این سخن زبهر نظام ×× با تو گفتم طریق تمام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در ادامه نسخه، از برگ ۱۰۷ تا

پایان، عنوان نامه، یا رساله‌ای در رد عامه که به نظر می‌رسد در پاسخ یکی از علما اهل سنت «ماوراءالنهرین» نوشته شده باشد؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۷۶–۷۸)، ۱۰ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۳۶ – ۱۶۰]

● حساب ضرب = ضرب و قسمت = رساله در حساب = مراتب حساب / ریاضیات / فارسی

hesāb-e zarb = zarb va qesmat = r. dar hesāb = marāteb-e hesāb

چگونگی ضرب مراتب چهارگانه حساب را (آحاد، عشرات، مئات، الوف) با اختصار در پنج «فصل»: ۱. ضرب آحاد در آحاد، ۲. ضرب عشرات در عشرات، ۳. ضرب آحاد در عشرات، ۴. ضرب مئات در مئات، ۵. ضرب عشرات در مئات.

آغاز: بدان که انواع حساب چهار است آحاد و عشرات و مآت و الوف و بعد از این مذکور شود که چون عشرات الوف و مآت الوف و الوف ... و اما چهار مرتبه حساب را که ذکر کرده شد در فصل شرح دهم ... ضرب الاول آحاد در آحاد ...

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۴۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برین قیاس باید کرد، والله اعلم.

در این رساله تنها عمل ضرب درپنج فصل شرح داده شده؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۰؛کاغذ:سمرقندی،جلد: مقوا، ۳گ (۱۴پ–۱۶ر)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۴–۳۱۵]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۱۷/۵–عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** پنجاه و شش هزار باشد و باقی را بر این قیاس باید کرد . تمت

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱–۱۲؛ ۳ص (۲۰۰–۲۰۲) [عکسی ف: ۱ – ۱۴۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر پنج باب اختصار کردیم. و الله اعلم بالصواب.

در پنج فصل و در ضرب تنها است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم محلاتی، تا: ۱۱۱۱ق؛ ۲گ (۱۳۳ر–۱۳۴ر) [ف: ۴ – ۸۸۹]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷ /۷۸۶۱–۵۳/۷۱

آغاز: برابر

شامل ۵ فصل؛ خط: نسخ، کا: علی اکبر کرمانشاهی، تا: شنبه ۱۳ محرم ۱۱۱۴ق، جا: تهران و مشهد رضوی؛ ۲گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۶۴]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۰۹/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و چون او را در خارج قسمت ضرب نمایند عدد دراهم حاصل شود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۷۰ق؛ اهدایی: جعفر ادهم؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، ۳گ (۵۹–۶۱)، ۱۹–۱۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲ – ۴۴۵]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۰۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هر ده صد هزار و هر صد هزار این جمع شرایط حساب مستعجلا مرقوم گردید سنه ۱۲۰۲.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۴ ذیحجه ۱۲۰۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ – ۳۸۳]

۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۹۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا ضعف این دو عدد یا اضعاف این دو عدد بر همان نسبت و مابقی عدد کبوتر باشد، و السلام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۵گ (۱۱۰ر–۱۲۴ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ – ۲۳۸]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۸۹/۳–۲۳/۱۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** وآحاد درعشرات هریکی راده می‌باید گرفت وهر ده را صد وهر صد را هزار این است جمیع شرایط حساب.

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۶۲۳]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۹/۳

آغاز: ضرب آحاد در آحاد طریقش آن است که آحاد به آحاد جمع کنی و نگاه کنی که مجموع چند است

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی – مشهد ۱۶۶۷۸؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۴۲ق؛ ۲ص (۳۸–۳۹) [عکسی ف: ۴ – ۱۹۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۷۹/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس آنگاری بر او افزا همان نصف ×× دو تا گردد کمالش زود حاصل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۲۵۵ق؛ در آخر نسخه از ۶۲پ تا ۶۳ر مربوط بقاعده پیدا کردن موقع عمود مثلث مختلف الاضلاع می‌باشد؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۵۵پ–۶۲ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۲۸۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۴۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر یک را هزار گیر پنجاه شش هزار باشد پس هفتاد در هشت صد پنجاه شش هزار باشد باقی بر این قیاس است

خط: نسخ، کا: ملانظر علی طالقانی، تا: جمادی الاول ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۴ص (۲۷۸–۲۸۱)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۳۷۷]

۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۷۷/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** نصف آن مجموع در مجموع زن = با همان نصفش بگیر و برشمر. تمت.

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی بن کربلائی ابی عبدالله نقنه‌ای، تا: جمعه ۵ شعبان ۱۲۵۹ق؛ محشی؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۸۹–۹۲)، ۲۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۶۸۶]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۰۱/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و شش در هشت و شش هشتصد و هفتاد و شش باشد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: میشن سیاه، ۲گ (۴۱پ-۴۲پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۱۴/۱سم [ف: ۶ - ۲۸۹]

۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۲۴/۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و باقی را بر این قیاس باید کرد. و الله اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ ۱گ (۱۱۶ر-۱۱۶پ) [ف: ۲ - ۸۹]

۱۵. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۷۷/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و باقی را بر این قیاس باید کرد و بر این پنج فصل اختصار شد تا به ضبط نزدیک تر باشد و الله تعالی یعلم الحمدلله اولا و آخرا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۴گ (۵۸پ-۶۱)، ۱۵ سطر [ف: ۲۷۹]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۹۹/۴-۶۰/۳۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶گ (۴۳-۴۸)، اندازه: ۲۰×۱۳سم [ف: ۳ - ۱۶۲۳]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۰۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر یک را در هزار گیری پنجاه و شش هزار شود و قس علی هذا سائر نظائره.

خط: نستعلیق، کا: محمد علی، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۸۰ر-۸۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۱۳/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۰]

۱۸. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۹۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برین قیاس ممکن اه من الموت قبل حصول العلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: نخودی و فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص، ۱۱ سطر، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۷۷۵]

۱۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس بیست و شش در بیست و شش،ششصد و هفتاد و شش باشد. و الله اعلم بالصواب ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۲۲×۱۶سم [ف: ۱۷۱]

● حساب ضرب و قسمت = رساله در قاعده ضرب /

ریاضیات / فارسی

hesāb-e zarb va qesmat = r. dar qā‘ede-ye zarb

از «باب دوم در ضرب بر طریق یک دست» است و «باب دوم ضرب آحاد و عشرات» و «باب دهم ضرب الوف در الوف» و «باب سیوم در رقوم».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۱۵/۷

خط: نسخ، کا: علی بن حسن، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۵۱پ-۵۶پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۲۰×۱۵سم [ف: ۱۱ - ۲۴۲۰]

● حساب ضرب و قسمت = رساله در قاعده ضرب /

ریاضیات / عربی

hesāb-e zarb va qesmat = r. dar qā‘ede-ye zarb

در عمل ضرب است در هفت «باب».

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۶۸/۱۳

آغاز: بسمله. اعلم ان اللحساب اربع مراتب. احاد وعشرات ومئون والوف؛ **انجام:** وعلی هذا فقس ابداً والله العالم.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج زرد، ۲ص (۲۱۵-۲۱۶)، ۱۹ و ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۱۲سم [ف: ۴ - ۳۱۵]

● حساب ضرب و قسمت / حساب / فارسی

hesāb-e zarb va qesmat

در طرح مسایل ریاضی و راه‌حل آن است که متأسفانه، به علت نفص بسیاری که در این رساله وجود دارد، نام کتاب و مؤلف آن به دست نیامد. این رساله، به باب و قسم و فصل، تقسیم شده؛ لکن ما علت نقص این رساله را ندانستیم که آیا «قسم» از «باب»، منشعب می‌شود یا بالعکس. باب ششم در حوض و سواقی و آن سه فصل است. قسم سیم و آن سه فصل است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۱/۲

آغاز: ۳ درو و ده جز و از صدو سی جزو از درمی که آن یک جزو از سیزده جزو؛ **انجام:** این آنست که با ثالث بود و اگر خواهد عمل بنوع دیگر کند گفته شد و الله أعلم و أحکم تمت بحمدالله و حسن توفیقه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی رنگی، ۶گ (۲۶-۳۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۵۶]

← حساب الضرب و القسمة ≻ جامع الحساب

● حساب ضرب و مضروب / ریاضیات / فارسی

hesāb-e zarb va mazrūb

باخرزی، اسماعیل بن لطف الله، ق۶ قمری

bāxarzī, esmā‘īl ebn-e lotf-ol-lāh (- 12c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۰۰/۴

آغاز: بسمله. رساله در قاعده وقانون ضرب و مضروب، در باب ضبط جریب و الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی رسوله محمد

و آله اجمعين. بعد ميگويد اسماعيل بن لطف الله باخرزی که مراتب عدد چهار است؛ **انجام:** و هر چند جنس مضروب و مضروب فيه زيادت شود بضرب زيادت احتياج افتد

بی کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن سیاه، ۳گ (۲۸ر–۳۰ر)، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۲سم [ف: ۹ – ۴۷]

● حساب طالع / طالع بینی / فارسی

hesāb-e tāle'

نویسنده می‌گوید جالینوس حکیم و جاماسب رومی کتاب طالع مولود را تصنیف کرده اند و در آن آورده اند «که اگر کسی را حاجت افتد به دانستن احوال روزگار خود اول نام خود و نام مادر خود را به حساب جمل بگیرد و جمع کند و باقی را نگاه کند که چقدر مانده است اگر یکی بماند طالع وی حمل باشد» و اگر دو بماند طالع وی ثور باشد تا دوازده حوت باشد. سپس او یکایک طوالع حمل تاحوت را مفصل شرح می‌دهد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۰/۱۲

آغاز: بسمله، اما بعد بدان ای خردمند که طالع مولود را جالینوس حکیم؛ **انجام:** ازین مخاطره ها بگذرد عمرش دراز یابد العلم عندالله.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد صادق بن ملا عبدالمحمد، تا: ۱۲۴۸ق، جا: فریدن اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۱۷ص (۱۶۶–۲۸۲)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۴سم [ف: ۶ – ۶۴]

● حساب عقد الاصابع / ریاضیات / عربی

hesāb-e 'aqd-ol asābe'

فایده‌ای درباره حساب عقد اصابع است در نصف صفحه.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۲۵/۶

خط: نستعلیق، کا: سید محمد طباطبایی طبیب یزدی، تا: ۱۲ محرم ۱۲۸۶ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشین قهوه‌ای، ۱گ (۲۶ر)، اندازه: ۲۲×۳۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۷]

← حساب عقد انامل ≽ حساب العقود

● حساب عقد الانامل (منظومة) / شعر، حساب / عربی

ḥisāb-u 'aqd-il anāmil (mnz.)

تکریتی، عمر بن قاسم

takrītī, 'omar ebn-e qāsem

منظومه‌ای است در ۳۰ بیت در حساب عقد انامل که گونه‌ای از شمارش است که با بندهای انگشتان دست‌ها انجام می‌شود. نسخه‌ای از «العقیده المنظومه» همین مؤلف در فهرس المخصوطات العربية المصورة الموجودة بمكتبة المخطوطات بجامعة الكويت (۲۰۰/۳) آمده و تاریخ کتابت آن قرن ۸ می‌باشد، اصل نسخه آن در فهرست کتابخانه چستربیتی، شماره ۴۷۳۳/۷ آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱۵/۲

آغاز: قل للذی یطلب جمع العدد ×× و حفظه من غیر خط فی الید؛ **انجام:** و ذاک فی الیسری بلا مراء ×× فاحفظ و حدلی بعد بالدعاء

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اجازه‌ای مختصر به ترکی از شیخ علی اجمهوری در قاهری مصر بدون ذکر نام مجاز در انجام آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۳–۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۶×۱۴سم [ف: ۳۲ – ۳۲۹]

● حساب عقد الانامل / ریاضیات / عربی

ḥisāb-u 'aqd-il anāmil

یزدی، محمد باقر بن زین العابدین، ق۱۱ قمری

yazdī, mohammad bāqer ebn-e zayn-ol-'ābedīn (- 17c)

منقول از کتاب عیون الحساب او. مؤلف از رساله‌ای به فارسی در حساب عقود انامل که به دستش افتاده سخن می‌گوید.

آغاز: بسمله و لما کانتا هاتان القاعدتان محتاجتین الی جمیع الاعداد ... فلا باس ان نذکر طریق ضبط الاعداد بالاصابع المسمی بالعقود.

انجام: اقول لو جعلنا وضع عشرة الاف مختصا بالیسری ... الی عشره الالف و تسعه و تسعین تم الکلام.

[دنا ۶۴۳/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۰/۲۹–طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

بی کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۱۰۱–۱۰۴–حاشیه)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲۳ – ۶۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در برگ ۱۳۱ تا ۱۳۳پ چند دعا، طلسم و تعوید و در برگ ۱۳۴ تا ۱۴۰ مناجاتی از علی بن حسین (ع) و امیرالمؤمنین نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۲۹پ–۱۳۱)، ۱۳ سطر (۵/۹×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [رایانه]

● حساب عقد الانامل / ریاضیات / عربی

ḥisāb-u 'aqd-il anāmil

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۷۶/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۵۲]

← حساب العقود ← عقد الانامل
← حساب العقود ← ضبط عقود الاعداد

● حساب العقود = انگشت شماری = حساب عقد انامل

/ حساب / فارسی

hesāb-ol ʻoqūd = angošt-šomārī = hesāb-e ʻaqd-e anāmel

شرف الدین علی یزدی، - ۸۵۸ قمری

šaraf-od-dīn ʻalī-ye yazdī (- 1454)

درباره شمارش با بندهای انگشت یا حساب العقود؛ رساله‌ای است در بیان ضابطه حساب عقود انامل به نقل از کتاب فرهنگ جهانگیری و آن حسابی است که هر یک از بندهای انگشتان دست را به شماره‌ای اختصاص داده، چنانچه بندهای دست راست نماینده آحاد و عشرت و بندهای دست چپ نماینده مآت و الوف بود هنگام شمارش کردن آنها را نشان می‌کردند. ابن حرب ارجوزه‌ای دارد. آن را یکی از فروع علم حساب به شمار آورده و گفته‌اند که فردوسی طوسی در این بیت «کف شاه محمود و الاتبار×× نه اندر ته آمد سه اندر چهار» که در نکوهش محمود غزنوی سروده است این‌گونه شمارش را می‌خواهد و در آن بخل او را می‌رساند. آقای جمال‌زاده گفتاری رسا در این زمینه ساخته که در فردوسی نامه مهر (ص ۲۵-۳۴) به چاپ رسید و خود می‌گوید که از گفتار G. J. Lemoime در مجله تحقیقات اسلامی به فرانسه (دفتر یکم سال ۱۹۳۲) بهره بردم. طاش‌کبری‌زاده در مفتاح السعاده (۳۲۹/۱) از رساله شرف الدین یزدی یاد نموده که در این باره است (نیز چلبی ۴۳۷/۱).

آغاز: بسمله، بعد از حمد پروردگاری که اصناف الطاف بی غایت و انواع اصطناع بی نهایتش بوسایل انامل و افهام عقلا و اذکیا اصلا در حیز حصر و احصا نیاید و درود برنامداری که هم در شمار آفرینش و هم در حساب دانش و بینش ...

انجام: از طرف انمله ابهام را متصل باید ساخت بطرف تمام انمله سبابه و بعض از عقد دوم او چنانچه سر ناخن سبابه با سر ناخن ابهام برابر باشد و طرفش بطرف او متصل، والله اعلم بالصواب

[الذریعة ۱/۷ و ۳۰۲/۱ و ۱۱/۷؛ نسخه‌های منزوی ۱۳۸/۱؛ کشف الظنون ۶۶۵/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۶۰۷/۴؛ دنا ۶۴۳/۴ (۲۰ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۹۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد حسین تبریزی، تا: ۱۰۴۱ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی، ۲ص (۱۱-۱۲)، ۳۰ سطر (۱۱/۲×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۸ - ۴۰۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۸۰/۵۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست نام مؤلف نیامده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ ۲گ (۵۰۷-۵۰۸) [ف: ۱۵ - ۳۴۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۴/۶

آغاز: در بیان عقد انامل. در نظر ارباب دانش جلوه گر میگردد که نورده صورت از هیآت و اوضاع اصابع؛ **انجام:** بر سر تسعین کنند جنک شبانه روز-درگه عشرین ز جنک هر دو معاف است. من کتاب فرهنک.

خط: نستعلیق، کا: داود بن محمد شریف، تا: ۱۰۹۳ق؛ ۲گ (۷۷ر-۷۸پ) [ف: ۴ - ۸۳۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: شهاب الدین علی حسنی حسینی دیباجی، تا: ۱۰۹۸-۱۰۹۹ق، جا: کرمان؛ مجدول؛ در پایان دارد: «صورة خط حضرت سالک محمد: تمت الرسالة الشریفة علی انامل واحد من اسباط مؤلفه رحمه الله فی دارالسلطنة اصفهان فی تاریخ ذیحجه الحرام سنة ثمان و عشرین بعد الالف و هو ابن مؤید سالک الدین محمد الحموی الطبیب غفرالله له و لوالدیه و لجمیع المؤمنین» پس سالک الدین محمد حموی یزدی پزشک فرزند مؤید و نواده شرف الدین یزدی در سپاهان در ذیحجه بسال ۱۰۲۸ نسخه‌ای را نوشته و گواهی می‌دهد که از نیای او می‌باشد و نسخه ما از روی آن میان ۱۰۹۸ و ۱۰۹۹ به دست شهاب الدین دیباجی نوشته شده؛ در دنبال قاعده ضرب مرکب در مرکب است با تضعیف به شماره بزرگترین رقم مضروب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۲۸۱-۲۸۲)، سطور چلیپا (۱۱/۴×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۸۳۶]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۰/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ راسته و چلیپا؛ ۱گ (۱۳ر-۱۳پ) [ف: ۲ - ۲۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۸۴) [ف: ۱۵ - ۱۵۳]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۶۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کاشانی شهاب الدین علی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۰/۲۸-طباطبائی

آغاز: رساله در بیان ضابطه حساب عقود انامل نقل شده از کتاب فرهنگ جهانگیری. در نظر ارباب دانش جلوه گر میگردد که نوزده صورت از هیأت و اوضاع اصابع پر بدایع انسانی؛ **انجام:** برابر

بی کا، تا: قرن ۱۲؛ پس از این در حاشیه ۲ص بعد ابیاتی چند

آورده شده که با این بیت انوری پایان می‌یابد: بر سر تسعین کنند جنگ شبانروز ×× درگه عشرین ز جنگ هر دو معاف است؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۷۵ص (۲۷-۱۰۱ حاشیه)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲۳ – ۶۷]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۹۶/۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست نام مؤلف نیامده و به استناد فهرستواره (۲۶۰۸/۴) ذکر شد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد هاشم بن محمد شفیع اصفهانی، تا: ۱۱۱۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه هندی، جلد: میشن سرخ، ۲۷ سطر [ف: ۵ – ۳۰۱]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۵۵/۲

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۱۱ص [عکسی ف: ۷ – ۲۵۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۶/۲-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله الذی فنائه لم یکن و بقائه لایزال ... اما بعد در نظر ارباب دانش ... جلوه گر میگردد که نوزده صورت در هیئت و اوضاع پر بدایع انسانی ... وضع کرده‌اند؛ **انجام:** غیر معروفی گوید: اگر گرده چرخ بشمردمی ×× شمارش سوی دست چپ کردمی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۱۳۸–۱۳۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۳ – ۱۱۹]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۶/۳-طباطبائی

آغاز: کیفیت عقد انامل به نهجی که در فرهنگ جهانگیری مذکور است ... در نظر ارباب دانش جلوه گر میگردد که نوزده صور از هیئت اوضاع اصابع پر بدایع انسانی؛ **انجام:** بر سر تسعین کنند جنگ شبان روز ×× درگه عشرین ز جنگ هر دو معاف است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق، جا: کاظمین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۱۳۹–۱۴۰)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۳ – ۱۱۹]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۵۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** رستم بهرام را بهم چه مصاف است ×× و آن دو خلف را بهم چه چشم خلاف است / بر سر تسعین کنند جنگ شبانروز ×× درگه عشر این ز جنگ هر دو معاف است

خط: نستعلیق، کا: سید محمد بن منحسن بن باقر موسوی ابا حسینی اما زنجانی، تا: ۱۲۹۸ق؛ جلد: پارچه‌ای سبز، ۳گ (۱۳پ–۱۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۸ – ۴۸۲]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۹۷/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: میرزا طاهر مشهدی، تا: ۱۳۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲ص (۱۱۶–۱۱۷)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۲×۳۳/۱سم [ف: ۱۰ – ۲۴۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۸۶/۱۴-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۳۶]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۰۶/۱

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۳ق؛ اشعاری از شیخ اسماعیل تائب تبریزی به خط وی در سال ۱۳۲۲ آمده؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۲پ–۴ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۱۹]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۷۱/۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین بن عباس تبریزی، تا: دوشنبه ۱۵ ذیحجه ۱۳۲۲ق؛ ۳گ (۱۱پ–۱۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [شورا: ف: ۲۰ – ۲۴۷]

۱۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۰۰/۴

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب و مؤلف باستناد فهرستواره منزوی ۲۶۰۸/۴ ذکر شد. در فهرست،کتاب با نامی دیگر و بی نام مؤلف آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با شرح اسطرلاب یا رساله معرفت قبله سید حسین خلخالی و سه رساله دیگر در یک مجلد؛ جلد: مقوا، ۲گ، ۱۹–۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم[ف: ۲ – ۷۵۳]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۴۹/۱۳۸-ف

نسخه اصل: کتابخانه ملی تهران؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۲۲۸ر–۲۲۹ر) [فیلمها ف: ۲ – ۲۵۸]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۲۶

آغاز: در نظر ارباب دانش جلوه گر می‌گردد که نونزده صورت از هیئات و اوضاع اصابع بر بدایع انسانی به ازاء عقود اعداد و ضع کرده شد

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه مرکزی - تهران ۶۷۱۰ [در فهرست دانشگاه با عنوان عقد انامل و با مؤلف ناشناس آمده است]. تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ خط: نستعلیق، کا: نصیر الدین محمد رضوی، تا: بین سال‌های ۱۰۶۴ تا ۱۰۹۶؛ مصحح، محشی؛ ۲ص (۱۴۳–۱۴۴) [عکسی ف: ۴ – ۱۷۶]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۵/۱۴

آغاز و انجام: برابر

در فهرست نام مؤلف نیامده است به استناد فهرستواره (۲۶۰۸/۴) ذکر شد؛ بی کا، بی‌تا؛ ۳ص (۲۵۳–۲۵۵) [ف: ۵ – ۵۰۲]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۲۱/۱۶

بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قرمز، ۴ص (۱۷۷–۱۸۰)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۹ – ۳۱۹]

۲۲. تهران؛ دانشگاه تهران؛ شماره نسخه:۹۱۶/۲۴-ف

مباحث: نسخه اصل: پاریس P. 169 (بلوشه ۷۷۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۵۱–۱۵۲)، ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۴۹]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۹۶/۱۰-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۲ - ۳۶]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جا: حیدرآباد دکن [الفبائی ف: ۴۰۶]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۴

آغاز: بسمله. رساله در بیان ضابطه حساب عقود انامل نقل شده از کتاب فرهنگ جهانگیری در نظر ارباب دانش جلوه گر میگردد که نوزده صورت؛ **انجام:** بر سر تسعین جنگ کنند شبانروز در که عشرین ز جنگ هر دو معاف است

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۱۲۷-۱۲۹)، ۱۷سطر (۵/۵×۱۱/۷)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [رایانه]

● حساب العقود / ریاضیات / عربی

ḥisāb-ul ‘uqūd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۰۹/۲

به روایت از مجلسی؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن بن میرزا عبدالکریم گرگانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲گ (۱۲ر-۱۳پ)، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۱۴۴]

↩ حساب عقود الانامل ⟵ حساب عقود الانامل
↩ حساب عقود انامل ⟵ انگشت شماری

● حساب عقود الانامل / حساب / عربی

hesāb-e ‘oqūd-ol anāmel

زنجانی، ابراهیم بن ابو الفتح، - ۱۳۵۱ قمری

zanjānī, ebrāhīm ebn-e ab-ol-fath (- 1933)

وابسته به: ایضاح الدلائل فی معرفة عقد الانامل، موسوی زنجانی، محمد بن محمد کاظم (۱۲۲۴-۱۲۹۲)

در حساب بند انگشتان است که نزد قدما مرسوم بوده است. مؤلف این رساله مختصر را بسیار محققانه توأم با ریشه‌یابی موضوع، در احادیث شروع کرده و با توضیح کافی در قوانین و اصول این دانش به پایان برده است. در آن از رساله سید ابوالقاسم زنجانی در علم عقد انامل یاد می‌شود.

آغاز: الحمدلله الذی حل عقد المشکلات للعباد ببیان الفکر فی بدیهیات المعلومات من الاصابع المشیرة الی سبیل الرشاد ... اما بعد - فیقول العبد الجانی ابراهیم بن الحاج ابوالفتح الزنجانی ان الازکیاء من الحکماء

[الذریعه ۹/۷ و ۱۰، دنا ۶۴۳/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۸۵/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یده ثلاثة آلاف و تسعمائة یعنی ان کلتا یداه مقبوضتان لا یعطی شیئا لاحد انتهی

خط:نستعلیق،کا:محمد اسماعیل،زنجانی،تا:قرن۱۴؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲گ (۱۸۲- ۱۹۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۲۸ - ۱۲۹]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۹۸/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد علی خوانساری امامی، تا: ۲۲ صفر ۱۳۲۶ق، جلد: مقوایی، ۲۳ص (۱۳-۳۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۰/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۱۹۰]

۳. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۱۳۹/۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: مرحوم آیت الله زنجانی، بی‌تا؛ ۲۲گ (۷۳ر-۹۴ر)، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: ۲۴۸]

● حساب عمر / طالع بینی / فارسی

hesāb-e ‘omr

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۰۵/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۴ق، ۳ص [ف: ۵ - ۳۴۰]

● حساب الفرائض / فقه، ریاضیات / عربی

ḥisāb-ul farā’iḍ

شیفکی، حسین

šeyfakī, hoseyn

در قواعد ریاضی که برای تقسیم ارث سودمند است. از حسین شبکی (شیفکی)، آنچنان‌که در پایان نسخه آمده است.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۴۳/۱

آغاز: ... فان نقول اذا ضربت احاد فی احاد، فاجمع عدد المضروب؛ **انجام:** و اقس علیه سایر الامثلة. تم الحساب مولانا حسین شبکی (شیفکی) رح ...

بخش‌هایی از آن است؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۰۷-۱۱۰۸ق؛ همراه با «باب الحساب» نیز در حساب فرایض (گ ۱۰۱ر-۱۰۲ر)؛ ۳گ (۲پ-۴پ) [ف: ۲ - ۸۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۴/۶

آغاز: بسملة. و به نستعین. حمدلة. الحساب فی اللغة و فی اصطلاح اهل الحساب عبارة عن قاعدة تعرف بها؛ **انجام:** یکون الحاصل واحداً وقس علیه سائر الامثلة ... مولانا حسین شیفکی، کتبه حسین الشبلری لیلة الاثنین ۲۹ رمضان ۱۱۲۱

خط: نسخ پخته، کا: حسین الشبلری، تا: ۲۹ رمضان ۱۱۲۱ق؛ کاغذ: ترمه نخودی، جلد: مقوایی، ۲گ (۲۹ر-۳۰ر) [ف:۱۱-۵۹۷]

● **حساب الفرائض** / فقه / عربی
ḥisāb-ul farā'iḍ

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۴۳/۱
آغاز: الحساب فی اللغة العدد و فی اصطلاح اهل الحساب عبارة عن قاعدة یعرف بها اعداد مجهولة. ثم ان للحساب ابتداء و لیس له انتهاء و ان له مراتب من اصول و فروع. اما الاصول فاربعة. الاول الآحاد الثانی العشرات الثالث المآت، الرابع الالوف (گ۲پ) ... باب الحساب اعلم ان للحساب اربعة منازل، احاد و عشرات و مآت و الوف ... باب ضرب الآحاد اعلم (گ۳پ) ... باب ضرب الآحاد فی الالوف (گ۴پ) ... باب ضرب الآحاد و العشرات فی مثلها. اذا ضربت الآحاد و العقود ... باب الحساب الی آخره. لما مست الحاجة فی علم الفرائض مثلها. اذا ضربت الآحاد و العقود ... باب الحساب الی آخره. لما مست الحاجة فی علم الفرائض الی تصحیح (گ۵پ) ... و اذا ضربتها فی الماءة کان المأخوذ لکل واحد من الحاصل المذکور ألفاً. و اذا ضربتها فی الالوف کان المأخوذ لکل واحد من الحاصل المذکور عشرة آلاف. و لقد و فی رحمه الله بما التزم و وفی بما وعد، اذبین ذلک رحمه الله مفصلاً واضحاً یستغنی عن شرحه (گ۶پ) ... و اما مثال المرکب فهو ضرب مرتبة او اکثر فی مرتبتین او اکثر ... فله احوال اربعة. الحالة الاولی ان لایتکرر العقد ... تکون ثلاثمایة و ستة و هو المثال المذکور فی الکتاب (گ۸) فالحکم کذلک فی جمیع ماذکرنا من الاحوال الاربعة، غایة ما فی الباب ان تأخذ بکل مایة فی المئات و بکل واحد الفاً فی الالوف. و ما ذکره المصنف رحمه الله فی کیفیة العمل فی المرکب ... فانه لا یختلف باختلاف الاحوال اصلا و لا باختلاف المراتب. تم الحساب بعون الملک الوهاب و الحمدلله رب العالمین (گ۹پ)

در متن این رساله مصنف را با وصف مرحوم یاد می‌کند و بی آنکه از او نام برد گفته وی را بی نیاز از شرح می‌شمرد (گ۶) پس گویا شرحی است بر یک متن در حساب که همچون مقدمه برای کتاب ارث از فقه نگاشته شده باشد؛ بی کا، بی‌تا؛ در حاشیه این صفحه چنین است: «هذه النسخة الحسابیة ملک عبدالوهاب العزاوی»، و در برگ ۱ دارد: «صاحبه عبدالوهاب بن حاجی محمد العزوی نسباً و الموصلی مسکناً»؛ کاغذ: نخودی اصفهانی، جلد: مقوایی، ۹ گ (۱پ-۹پ)، ۱۳سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۱۴۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۴۷/۳
آغاز: کتاب حساب الفرائض. المقصود من ذلک تسهیل الامر کتبة و ذکرا و السبیل فیه تخریجها من اقل العددین؛ **انجام:** فاعط کل واحد من کل درهم ما ذکرناه و الله اعلم (تم کتاب حساب الفرائض).
خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «من المحرر الشافعی»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۴گ (۷۶ر-۷۹ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۸ - ۵۶۴]

↩ حساب الفرائض ≻ المیراث

● **حساب فرائض در ارث** / فقه / فارسی
hesāb-e farā'ez dar ers

گیلانی، عبدالکریم بن حامد، ق۱۱
gīlānī, 'abd-ol-karīm ebn-e hāmed (- 11c)

تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۰۷۳ق
در سه «مقدمه» و چهار «مطلب»: مقدمه: ۱) بیان معنی مخرج سهام، ۲) نسبت عددی، ۳) کسور؛ مطلب ۱. فریضه؛ ۲. طریق رد فاضل فریضه؛ ۳. مناسخات.
آغاز: بسمله، حمدله ... اما بعد این رساله ایست در بیان حساب فرائض مشتمل بر سه مقدمه و چهار مطلب ... عبدالکریم بن حامد الجیلانی التبرسمی مسکنا السنین واری موطنا تذکر اللاحباب در قید تحریر آورده ...
انجام: و بعضی را ببعضی ختم نماید اگر عدد مجموع مساوی ترکه باشد قسمت صواب والا خطا خواهد بود. و الله سبحانه اعلم بالصواب
[دنا ۶۴۴/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۶۶۷/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۷۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با علامت «منه»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷گ (۱ر-۲۷پ)، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۸۱]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۵۹/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲ص (۱۴۵-۱۶۶)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۴۲]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۴۹/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ (۷۹-۱۰۹)، ۱۹ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۱۰۶]

● **حساب القبط = منظومة فی عقد الاصابع** /
شعر،ریاضیات / عربی
ḥisāb-ul qubṭ = manẓūmat-un fī 'aqd-il aṣābi'

ابن عربی، علی بن العربی
ebn-e 'arabī, 'alī ebn-e 'arabī

شرح و حواشی:

۱- شرح عقد الاصابع

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۳/۵

بیت سوم آن: یقول راجی الله منشی السحب علی المعروف بابن العربی؛ کا: علی نقی بن یوسف بن محمد درویش حسن آبادی، تا: ۱۱۰۳ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۱۰۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۶۲/۳۰

آغاز: یقول راجی عقو منشی السحب ×× علی المعروف بابن العربی.

خط: نسخ، کا: احمد وقار شیرازی، تا: ۱۲۹۷ق؛ مصحح، مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ(۲۶۸پ-۲۶۹ ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۷/۲ - ۴۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۹۸۱۶

تذکر: شماره بازیابی تصحیح شد؛ کا: آقا سید مصطفی صفائی خوانساری، تا: ۱۳۶۰ق؛ مقابله شده؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۲۰ص، ۲۱ سطر، قطع: خشتی [اهدائی ف: ۲۹۸]

● حساب قسی العصر لبسیطه / هیئت / عربی - فارسی

ḥisāb-u qasi-l ʻaṣr li-basīṭ-i-h

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳/۳۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۱۷ص (۳۲۲-۳۳۸)، ۲۱سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [سنا: ف: ۱-۳۴]

● حساب القمر / هیئت / عربی - فارسی

ḥisāb-ul qamar

فارسی، محمد تقی بن محمد، ق۱۰ قمری

fārsī, mohammad taqī ebn-e mohammad (- 16c)

در باره ساعت‌های قمر، روشنائی و تاریکی.

آغاز: بسمله. المنة لمن لا حصر لاولیائه ... و بعد یقول ... ابوالخیر محمد تقی الفارسی انه یمکن استعلام کمیة الساعات الزمانیة الماضیة من اللیل و الباقیة منها وقت النیر الاصغر

انجام: و الاحاطة بالامثلة لایخفی علی المستبصر و المنة لواهب العقل

[دنا ۶۴۵/۴ (۴ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۹۱۰/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰۱/۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲ص (۳۹۳-۳۹۴)، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۲۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۹۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد حسین بن خلف تبریزی، تا: ۱۰۴۱ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی، ۲ص (۲-۳)، ۲۷-۳۱ سطر (۱۱/۲×۱۹)، اندازه: ۱۶/۷×۲۵/۳سم [ف: ۸ - ۴۰۸]

۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۲/۴

خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن محمد ولی طبیب مشهدی، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، ۲۴ص (۶۰-۸۳) [نشریه: ۲ - ۱۰۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۹۷/۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد طاهر مشهدی، تا: ۱۳۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱گ (۱۸۱)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۲×۳۳/۱سم [ف: ۱۰ - ۲۵۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۸۶/۲۹-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۰۰]

● حساب کبیسه / هیئت / عربی

hesāb-e kabīse

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳/۴۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۱۷ص (۴۰۸-۴۲۴)، ۲۱سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۳۴]

● حساب الکبیسة و العمل بالخبرین ... / فقه / عربی

ḥisāb-ul kabīsa wa-l ʻamal bi-l-xabarayn ...

مازندرانی، محمد هادی بن محمد صالح، - ۱۱۲۰ قمری

māzandarānī, mohammad hādī ebn-e mohammad sāleh (- 1709)

رسالة فی حساب الکبیسة و العمل بالخبرین عن الزعفرانی فیما اذا غمت شهور السنة کلها و صوم یوم الخامس و السادس من غرة ابورمضان. این کتاب اثری مستقل نیست بلکه بخشی از شرح مؤلف بر کافی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۰۳/۸

خط: نستعلیق، کا: ابوطالب حسینی، تا: ۱۱۱۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ از روی خط او، مقدمه ای نجومی دارد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲ص، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۴۸۶]

● حساب کسور / حساب / فارسی

hesāb-e kosūr

عبدالله

ʻabd-ol-lāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۸۲ ض

بی‌کا، تا: ۱۳۱۶ق [د.ث. مجلس]

● **الحساب لمن یرید الشروع فی الفرائض** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb li-man yurīd-uš šurū‘ fi-l farā’iḍ

ابن هائم، احمد بن محمد، ۷۵۳؟ - ۸۱۵ قمری

ebn-e hāem, ahmad ebn-e mohammad (1353 - 1413)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۵۸/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۲ - ۱۱۶]

● **حساب مثلث و مربع** / ریاضیات / فارسی

hesāb-e mosallas va morbba‘

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی،۱۲۳۴؟-۱۲۹۸قمری

e‘tezād-os-saltane, ‘alī-qolī ebn-e fath-‘alī (1819 - 1881)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۳۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۹ - ۱۹۶]

● **حساب مملکت آذربایجان** / اسناد / فارسی

hesāb-e mamlekat-e āzarbāyjān

درباره مال التجاره وارد و صادر شده به روسیه و اسلامبول دربار س ئیل که به شاه تقدیم شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲۵/۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۸۱]

● **حساب منجمان** / ریاضیات / فارسی

hesāb-e monajjemān

رساله کوتاهی است در قواعد حساب به طریقه منجمان و تضعیف بروج و طبقات ودقایق.

[فهرستواره منزوی ۲۶۶۷/۴]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۳/۷-۵/۱۵۳

آغاز: بسمله این چند کلمه ایست در قواعد حساب بطریقة منجمان از برای مبتدیان نوشته شد بعد از تجربه و عمل بکرات در تضعیف خواستیم که ده برج و بیست و شش درجه و سی و دو دقیقه و پنجاه ثالثه را تضعیف کنیم؛ **انجام:** از مقسوم طرح کردیم چیزی نماند ودر مراتب خارج قسمت مده که بی حاصل شد تم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۲۲۹ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۶۲۶]

● **حساب منظوم** = **منظومه در حساب** / شعر، ریاضیات / فارسی

hesāb-e manzūm = mnz. dar hesāb

خاوری

xāvarī

۲۷۵ بیت شعر صاف و یکدست است بر وزن خسرو و شیرین نظامی از شاعر ریاضی‌دانی متخلص به خاوری که زمانش معلوم نیست. در مباحث مختلف حساب و هندسه چون: نوشتن اعداد ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹ در جمع، در تفریق، ضرب، جذر، کعب، کسر، مساحت اشکال. از آنجاست: مساحت اسطوانه: به بین در قاعده از اسطوانه ×× که تکسیرش چه باشد ای یگانه / بزن در طول او تکسیر مذکور ×× کزین بهتر ندیدم هیج دستور؛ در تضعیف کسور: بتضعیف کسور ای صدر آفاق ×× بکن مخرج دو نیم از نیست آن طاق / اگر طاقست اجزا کن دو چندان ×× بمخرج بعد تضعیف ای سخندان / اگر قسمت پذیرد قسمتش کن ×× و گر قسمت نشاید نسبتش کن.

آغاز: بنام کردگار فرد بی زوج ×× که دایم بحر لطفش میزند موج

انجام: که دارد خاوری خاطر پریشان ×× گه از سقم بدن گاهی ز اقران

[دنا ۶۴۵/۴]

۱. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۴۳۳۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۱۵ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج حنایی، ۲۰ص (۶۳-۸۲)، اندازه: ۱۳/۲×۱۷/۳سم [نشریه: ۲ - ۲۱۵]

۲. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۷۹/۳

آغاز: بنام کردگار فرد بی زوج ×× که مخلوق اویند از تحت تا اوج / خداوندیکه در روز حساب او ×× به میزان بخشد ثواب او

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۱۱گ (۸۷-۹۷)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۸۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۷۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی، ۱۹ص (۵۶-۷۴)، ۲۰ سطر (۷/۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۲سم [ف: ۸ - ۳۱۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۴۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۱۵گ (۱پ-۱۵پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۰- ۱۱۸]

۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۵۷/۳

خط: نستعلیق، کا: علی بن محمد تقی همدانی، تا: ۱۲۳۴ق؛ ۵گ (۹۳-۹۷)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۳۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۳۴/۳-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۷]

● **حساب و ارث (منظومه)** / فقه / فارسی
hesāb va ers (mnz.)

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۱۲۹/۱
آغاز: گر عدد را همی کنی معلوم ×× چار نوعست تا بود مفهوم
خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن هاشمی، تا: سه‌شنبه شعبان ۹۰۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۱-۳۱ و ۳ - ۱۳۵]

⟵ حساب و جبر و مقابله ⟵ علائیه

● **الحساب و الجبر و المقابلة = رسالة البهشتية = ما لابد للفقيه من الحساب** / ریاضیات / عربی
al-ḥisāb wa-l jabr wa-l muqābila = r.-ul bihištīya = mā lā-budda li-l-faqīh min-al ḥisāb

بهشتی اسفراینی، محمد بن احمد، - ۷۴۹ قمری
beheštī esfarāyenī, mohammad ebn-e ahmad (- 1349)

رساله کوتاهی است در بیان آنچه از ریاضیات دانستنش بر فقیه لازم و ضروری است. این رساله در دو «مقاله» و هر مقاله در چند بیت تنظیم گردیده، با این عنوان‌ها: مقاله ۱. الحساب، در یک مقدمه و سه بحث؛ مقاله ۲. الجبر و المقابلة، در یک مقدمه و دو بحث. ملا ملک محمد بن سلطان حسین سپاهانی این کتاب را شرح کرده است. شرح بهشتی که ملک محمد بن سلطان حسین اصفهانی تألیف کرده شرح همین رساله است. بروکلمان از او دو رساله در ریاضیات یاد می‌کند: یکی رساله در حساب (همین رساله) که تنها دو نسخه از آن را در مشهد (شماره ۶۲-۶۴ ریاضی) نشان می‌دهد و دیگر رساله‌ای با نام «مالابد للفقیه من الحساب» و از آن نیز دو نسخه موجود در اروپا یاد می‌کند. موضوع و عنوان رساله دوم نیز بر رساله حاضر تطبیق می‌کند زیرا این رساله هم برای فقیهان تألیف و مثالهای فقهی در آن آورده شده و همچنین دارای دو مقاله است و مؤلف در دیباچه گوید: «هذه رسالة مشتملة علی الاقل مما لابد منه للفقیه من الحساب، الجبر و المقابله کتبتها بالتماس بعض». رساله‌ای با همین آغاز در کشف الظنون به عنوان «الرسالة العلائیة فی القواعد الحسابیة» معرفی گردیده و آن را با عبارت «مشتملة علی فصول» توصیف نموده است در حالی که این رساله دارای فصول نمی‌باشد. (محمود مرعشی نجفی)

آغاز: بسمله. الحمدلله مبدع الاحاد و مؤلف الاعداد و مقسمها الی الازواج ... هذه رسالة مشتمله علی اقل ما لابد منه للفقیه من الحساب و الجبر و المقابله ... ورتبتها علی مقالتین المقالة الاولی فی الحساب ...

انجام: و الباقی منه ست ساعات و ستة اسباع ساعة و هو المطلوب، هذا آخر ما اردت ایراده فی هذا الرسالة معرضا عن الاطالة، و الحمدلله والصلوة علی رسوله فی کل حال.

[الذریعة ۸۶/۵ و ۷/۷؛ کشف الظنون چاپ فلوکل ۲۰۷:۱ و ۹۸:۴، ۴۰۱، ۵۴۱؛ بروکلمان ۱: ۲۹۳ و ۶۱۶، ۲۷۳:۲ ذیل ۸۵۰:۱ و ۲۹۴:۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۵۵/۲؛ معجم المؤلفین ۱۲۲/۹؛ هدیة العارفین ۸۶/۵؛ دنا ۶۴۵/۴-۶۴۶ (۲۰ نسخه)؛ احوال و اثار خواجه نصیر ۴۲۹]

شرح و حواشی:

۱- شرح رسالة الحساب = شرح رسالة الجبر و المقابلة = شرح ما لابد للفقیه من الحساب؛ اصفهانی، ملک محمد بن حسین (-۱۰)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۴۹۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حسن بن غیاث الدین استرآبادی، تا: ۷ جمادی الثانی ۹۲۷ق، جا: کاشان؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۷ - ۸۰]

۲. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه: ۸۳/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عطا الله بن مسیح بن ابراهیم بن حسن آملی، تا: جمعه سلخ ربیع الاول ۹۳۱ق، جا: نجف اشرف؛ ۱۴گ (۱۹۳-۲۰۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۱۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۴۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الرساله بعون الملک الوهاب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۴۱ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۱۲ سطر (۶×۸)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [الفبائی ف: ۶۲۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۹۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: شاه حسین بن عبدالمجید، تا: اواخر رجب ۹۵۶ق، جا: مشهد رضوی؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۱۳گ، ۱۷ سطر (۴/۶×۱۰/۶)، اندازه: ۹/۳×۱۷سم [ف: ۸ - ۱۶۰]

۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۸۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۹۸۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۹گ [ف: ۱ - ۳۶۰]

۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۵۷۱/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله جزائری برای سید سعید بن سید یوسف حسینی، تا: اول جمادی الاول ۹۸۶ق؛ اندازه: ۹×۱۶سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۰۷]

۷. خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه: ض۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن ابراهیم بن عیسی اوالی، تا: قرن ۱۰؛ ۱۲گ (۸۸-۹۹)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [آینه پژوهش:

سال۴ش۲۲ - ۱۰۳]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۸۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲»؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۱۸-۲۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۴۰ - ۱۳۳]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۱۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱۰گ (۱پ-۱۰ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۳۵ - ۶۵۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** باربع و عشرین در هماکم ثمن عشرة ازرع فالرابع مجهول (دنباله بحث دوم از مقاله ۲ ناتمام مانده).

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی شکری و آبی و فرنگی نباتی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۶۵]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۸۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰ و اوایل قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی، ۹ص (۷۵-۸۳)، ۲۲ سطر (۱۸/۵×۲۱/۳)، اندازه: ۱۹/۷×۲۵/۵سم [ف: ۸ - ۳۸۰]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۴۱/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۱۶۸-۱۷۲)، ۱۰-۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۳۱۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۵۹/۴-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 23570؛ بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۱۸ق، جا: قم؛ ۱۰گ (۱۶-۲۵) [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۳]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸۶/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اول تلك المخارج اثنان و لا تنسب الیها الاواحد هو نصفها.

بخشی از مقدمه مقاله اول است؛ خط: نسخ، کا: زین العابدین بن عبدالله مازندرانی، تا: ۱۰۲۲ق؛ کاغذ: امیری شکری، جلد: میشن خرمایی، ۱۶۱ص، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۳۵]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مصطفی بن عبدالرحمن، تا: ربیع الثانی ۱۰۵۵ق؛ مصحح؛ مهر: «یا امام محمد باقر» (مربع)، «یا امام مجمد باقر» (مربع)؛ کاغذ: شرقی نخودی، ۳۶گ (۲پ-۳۷ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۶ - ۶۶۶]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: اسماعیل بن پرویز گرجی، تا: ۱۳ ربیع الاول ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: پارچه‌ای، ۳۴ص (۱-۳۴)، ۱۶ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۶سم [ف: ۸ - ۳۸۶]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۹۷ق؛ مختوم به عبارت: «بلغ منه اوله الی آخره مقابلة بقدر الوسع و الطاقة»؛ واقف: درة السلطنه ملکزاده کوثر، آبان ماه ۱۳۲۶؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۷گ، ۱۹ سطر (۷×۱۲/۲)، اندازه: ۱۳×۱۹/۳سم [ف: ۸ - ۱۵۹]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۳/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما تقدم فان قیل لشخص کم مضی من اللیل

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸ص (۱۸۱-۲۰۸)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ - ۴۴۶]

۱۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۷/۲

آغاز و انجام: برابر

در دو مقاله؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۱۱۷ق؛ کاغذ: اصفهانی و فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۰پ-۱۷پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۰۰]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** الانزل فرغ من تسوید هایوم ... غره شهر رمضان المبارک سنه ۱۱۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۳ق؛ کاغذ: حنایی، ۱۸ سطر [رایانه]

۲۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۶۸/۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پایان تاریخ ۷۶۶ق. دیده می‌شود و شاید تاریخ نسخه‌ای است که از روی آن نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج زرد، ۹گ (۱۴۵-۱۵۳)، ۱۹ یا ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴ - ۳۱۷]

۲۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۶/۶ ـ د

آغاز و انجام: برابر

بی کا، تا: یکشنبه ۲۳ ذیقعده ۱۳۰۴ق؛ ۳۱ص (۲-۳۲)، [ف: ۱ - ۲۰۸]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۶۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۲۳گ (۹۰پ-۱۱۲پ)، ۹ سطر [ف: ۲۵ - ۳۵۴]

● **الحساب و الجبر و المقابلة = رسالة البهشتیة = ما لابد للفقیه من الحساب** / ریاضیات / فارسی

al-ḥisāb wa-l jabr wa-l muqābila = r.-ul bihištīya = mā lā-budda li-l-faqīh min-al ḥisāb

بهشتی اسفراینی، محمد بن احمد، - ۷۴۹ قمری

beheštī esfarāyenī, mohammad ebn-e ahmad (- 1349)
رساله مختصری است مشتمل بر دو «باب»: ۱. قواعد حساب شامل مقدمه و فصولی چند؛ ۲. استخراج مجهولات.

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۶/۳ فیاض
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین والصلواة علی نبیه محمد واله الطاهرین وبعد فقد سالنی بعض الاصدقا
تذکر: آغاز رساله با الجبر و المقابله نصیرالدین طوسی منطبق است !؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۵ جمادی الثانی ۱۰۲۶ق، جا: مشهد رضوی مدرسه یوسف خواجه (دو درب)؛ محشی با رمز «منه رحمه الله» و «صح»؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۴ سطر (۴/۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۷۹]

● حساب و جبر / ریاضیات / فارسی
hesāb va jabr

امام ویردی، عبدالعلی، ق۱۳ قمری
emām veyradī, ‘abd-ol-‘alī (- 19c)
تاریخ تألیف: شوال ۱۲۶۱ق؛ محب تألیف: کابل
در پنج «باب» ساخته است: ۱. حساب صحاح؛ ۲. حساب کسور؛ ۳. استخراج مجهولات به اربعه متناسبه و خطاین و تحلیل؛ ۴. قواعدی که محاسب را در استخراج مجهولات به آن احتیاج افتد؛ ۵. مسایل جبریه

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۴۴
آغاز: آداب و رجوع وزراء مظالم و کتاب به معرفت مسائل وی از آفتاب اظهر و اجلی است؛ **انجام:** و چون وی را بر خودش افزایند، چهل و هشت شود و هو المطلوب
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۶۶ص، ۸ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۷ - ۵۳۱]

● حساب و جبر / ریاضیات / عربی
hesāb va jabr
رساله‌ای در علم حساب و جبر شامل دو «مقاله»: ۱. شناخت اعداد و نسبت بین آنها شامل سه بحث؛ ۲. جبر و مقابله شامل مقدمه و دو بحث.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۴۱
آغاز: ... الثانی فی قسمة الکسور علی الکسور المقسوم علیه؛ **انجام:** فالباقی منه ست ساعات و ستة اسباع ساعة و هو المطلوب. هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الرسالة معروضا عن الاطناب و الحمدلله علی کل حال.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲» و «ف»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوایی، ۹گ (۸۳پ-۹۱پ)، ۱۵ سطر (۴/۵×۹)، اندازه: ۸/۵×۱۵/۵سم [رایانه]

● حساب و حل مسائل / ریاضیات / فارسی
hesāb va hall-e masā’el

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۵/۱۲-ف
نسخه اصل: پاریس p. 169 (بلوشه ۷۲۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۲۲ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۹]

● حساب و سیاق / حساب / ترکی
hesāb va sīyāq

محمد بن حاجی آتمجه، ق۹ قمری
mohammad ben hājī ātomje (- 15c)
اهداء به: سلطان بایزید خان بن محمد خان
رساله‌ای متوسط در علم حساب و سیاق در شانزده «فصل»: ۱. سیاقات العربی؛ ۲. ارقام الهندی؛ ۳. الجمع؛ ۴. ضرب العقود؛ ۵. ضرب غیر العقود؛ ۶. التضعیف؛ ۷. التنصیف؛ ۸. التفریق؛ ۹. التقسیم؛ ۱۰. میزان الجمع و الضرب و التضعیف و التنصیف و التقسیم و التفریق؛ ۱۱. تقسیم الغرما؛ ۱۲. التثلیث و التربیع و التخمیس الی غایة التعشیر؛ ۱۳. استخراج المخارج؛ ۱۴. اعداد اربعة التناسب؛ ۱۶. الخطائین و شق ثانی

مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۶۲
آغاز: الحمدلله الملک الاعز الاکرم و القادر الحکیم الاعظم الذی علم الانسان بالقلم مالم یعلم ... اما بعد بو کتابک مصنفی و بو رسالتک مؤلفی قلیل العمل؛ **انجام:** ایمن و اشرف ساعتده وقت ضحاده و یوم جمعه ده که عید اضحی ایدی اتمام یتشدی و بو رساله ... زمان آخرده ظهور بولدغی اجلدن ... واقع اولدی
کامل؛ خط: نستعلیق عثمانی، کا: احمد بن سنان، تا: اواخر صفر ۹۷۲ق؛جلد:تیماج سیاه،۹۸گ،۱۷سطر،اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵۰]

● حساب و سیاق = مجمع البحرین / ریاضیات / فارسی
hesāb va sīyāq = majma‘-ol bahrayn

شاهشانی، امین بن محمد، ق۱۳ قمری
šāhšānī, amīn ebn-e mohammad (- 19c)
شامل دو «بحر» و یک «ساحل» و هر بحر دارای چند شط و نهر و جدول و سحاب و قطره.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۸۶
آغاز: بحر اول در علم حساب و توابع او و او منشعب میشود به سه شط؛ **انجام:** و چیزهائی که بکیل و وزن در آید نخود و مثقال و من و خروار هر چه مصطلح و متعارف اهل ولایت باشد نویسند و

سایر چیزها را عدد و دانه نویسند این است مجملی از قواعد اهل سیاق که اکنون مصطلح و متعارف است و تصرفات را در آن معانی مدخلیت تمام باشد
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۵گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۷۴۶]

● **حساب و مساحت** / ریاضیات -
hesāb va masāhat
در یک «مقدمه» و پنج «مقام».

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۴/۴-۵۷۸۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۹۴گ، ۱۶ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۱۲]

● **حساب و مساحت** / ریاضیات / فارسی
hesāb va masāhat
نسخه موجود بدون نام کتاب و مؤلف می‌باشد و ظاهراً در ده «حدیقه» است که قسمتی از حدیقه اول آن افتاده و بقیه حدیقه‌ها به ترتیب زیر عبارت است از: ۱. افتاده است؛ ۲. حساب کسور؛ ۳. استخراج مجهولات است با ربعه متناسبه؛ ۴. استخراج مجهولات به حساب خطاء؛ ۵. استخراج مجهولات به تحلیل و ...؛ ۶. مساحت؛ ۷. توابع مساحت؛ ۸. استخراج مجهولات به طریق جبر و مقابله؛ ۹. قواعد شریفه و فواید لطیفه که محاسب را از دانستن آن چاره نیست؛ ۱۰. مسائل متفرقه.

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۳۸
آغاز: و آنچه بماند و به مضعف بجذر مسقط مع واحد نسبت باید داد؛ **انجام:** چون مجنس ساختند که یک را در مخرج نصف که دو است ضرب کردند
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ متوسط؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی مایل به حنایی، جلد: مقوایی، ۷۰گ، ۱۴ سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۱۲۷]

● **حساب و مساحت فوشچیه** / ریاضیات / فارسی
hesāb va masāhat-e fūščīye

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۴۳
مؤلف ناشناخته؛بی کا،تا: ۹۰۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ با نسخه اصل مقابله و تصحیح شده، مجدول [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۵۶]

● **الحساب و المساحة و الجبر و المقابلة و الخطأین** /
ریاضیات / عربی
al-ḥisāb wa-l masāḥat wa-l jabr wa-l muqābila wa-l xaṭa’ayn
در چهار «مقاله» و شامل قواعد حسابی و جبری و در اصطلاحات با روش متأخران اندکی فرق دارد. در باب دهم مقاله دوم (ص ۱۸۸) آمده: «الرابع ذراع القنی و انما یستعمل بنیشابور و قراها و قهستان و نواحیها لکثره القنی و اختلف قدرها فی ایام عبدالله بن طاهر فقال اصحاب القنی قدرها ذراع و خمسة اسداس و علیها تعطی اجرة حفر القناة و البیر و کسحها و قال المقنون قدرها ذراع و ثلثا ذراع و علیها ناخذ الاجرة فجعل ابن الطاهر السدس المختلف فیه نصفین بین الفرقین فصار ذراع القناة من یومه الی یومنا هذا ذراعا و ثلثة ارباع بذراع البز».
چنین است فهرست آن: مقاله ۱. حساب الهند، در سه «فن»: ۱) الصحاح، دارای هشت «باب»: ا. صور الحساب و مراتبها، ب. الزیادة، ج. النقصان، د. الضرب، ه. القسمة، و. الجذر، ز. الکعب، ح. الموازین، ۲) الکسور، دارای هفت «باب»: ا. ذکر مقدمة لهذا الفن، ب. الزیادة، ج. النقصان، د. الضرب، ه. القسمة، و. الجذر، ز. الکعب، ۳) حساب الدرج و الدقائق، دارای هفت «باب»: ا. ذکر مقدمات لهذا الفن، ب. الزیادة، ج. النقصان، د. الضرب، ه. القسمة، و. الجذر، ز. الکعب؛ مقاله ۲. المساحة، دارای دو «فن»: ۱) مساحة السطوح، دارای ده «باب»: ا. ذکر مقدمة لهذا الفن، ب. مساحة المربع، ج. مساحة المستطیل، د. مساحة المعین، ه. مساحة الشبیه بالمعین، و. مساحة المثلثات، ز. مساحة المنحرف و الاشکال الکثیرة الاضلاع، ح. مساحة الدائرة و ما یتصل بها، ط. ذکر طرق تقریبیة، ی. معرفة الذرعان، ۲) مساحة المجسمات، دارای چهار «باب»: ا. ذکر مقدمة لهذا الفن، ب. مساحة المجسمات المتساویة الطرفین و الغلط لمتوازیة الراس و القاعدة، ج. مساحة المخروطات، د. مساحة الکرة؛ مقاله ۳. الجبر و المقابلة، دارای هفت «باب»: ا. ذکر مقدمة لهذه المقالة، ب. بیان المسائل الست، ج. الضرب، د. القسمة، ه. الزیادة و النقصان، و. الرد الی الواحد، ز. مسائل ریاضیة یرتاض بها المتعلمون؛ مقاله ۴. الخطاین، شامل دو «فصل»: ۱) الجبر و المقابلة یستمر فی استخراج المجهولات العددیة و المساحیة کلها و اما طرق الخطاین فانما یجری فی استخراج نوع منها دون نوع کاستخراج الجذور و نحوها فانه لا یمکن بطریق الخطاین، ۲) المسائل التی یخرج بطریق الخطاین نوعان: احدهما یخرج بخطا واحد و الثانی مالا یخرج الا بخطاین.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۰۹/۳
آغاز: بسمله. حمد له ... اما بعد فقد سالنی بعض اخوانی ان احررسالة فی علم الحساب یشتمل منه علی المشهور الذی یحتاج الیه فی الاکثر من الفنون المتداولة بین الناس ... فاجبته الی ذلک ... و جعلتها لاربع مقالة: فی حساب الهندب فی المساحة ج فی الجبر و المقابلة د فی الخطائین؛ **انجام:** و هذا اشهر الطرق و العدد

المطلوب و فیه یحتمل دفعة واحدة ان شاء الله تعالی. نجزت هذه المقالة و نجز بنجازها الرسالة و لنحمدالله رب العالمین و الصلوة و السلام علی نبیه محمد و آله الطیبین الطاهرین. یوم الاربعاء خامس شهر الله الاصم رجب سنة خمس و تسعین و ستمائة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۱۳۳گ (۱۱۳-۲۲۶ و ۲۲۸-۲۴۶) ۱۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۱۳ - ۳۳۷۱]

● **الحساب و الهندسة** / ریاضیات / عربی

al-ḥisāb wa-l hindisa

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۱۱/۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۱۰۹ر-۱۱۰پ)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۳۹۷]

● **حساب و هندسه (فایده ای در)** / هندسه,حساب / فارسی

hesāb va hendese (fāyede-ī dar)

فایده کوتاهی است در حساب و هندسه، شامل: بیان اعداد متناسبه و قضایای هندسیه با ترسیم اشکال زوایا و دوایر به نقل از خط دانشمندی در این فن.

سمنان؛ عمومی؛ شماره نسخه:۲۲/۲

آغاز: بسمله هرگاه چهار عدد باشند که نسب اول بدوم همچو نسبت سیم باشد بچهارم ایشانرا اربعه اعداد متناسبه گویند مثل دو چهار وسه وشش که نسبت دو بچهار چون نسبت سه است بشش؛
انجام: و زوایا استة قوائم و زاوته ه ا حرح ح اد اب رب اربع قوائم نقل من خطه رحمه الله
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مولانا علی محمد؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۴گ (۱۵ر-۱۸پ)، ۲۱ سطر [ف مخ]

● **حساب هند** / ریاضیات / فارسی

hesāb-e hend

در سه «مقاله» هر یکی در چند «فصل»: ۱. حساب صحاح، در یازده فصل؛ ۲. حساب کسور، در یازده فصل؛ ۳. حساب درج و دقایق، در یازده فصل.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۳/۱۷-ف

نسخه اصل: شهید علی پاشا ش ۲۷۰۳؛ خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن محمد بن محمد بن مسعود، تا: دوشنبه ۱۸ شوال ۷۳۱ق؛ ۳۲گ (۲۲۸ر-۲۵۹ر)، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۶]

● **حساب هند و صور آن و حروف حساب جمل** /

حساب / عربی

hesāb-e hend va sovar-e ān va horūf-e hesāb-e jomal

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۷۶

خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: قرن ۹؛ ۲ص (۳۱۱-۳۱۲) [ف: ۵ - ۱۱۰]

● **الحساب الهوائی** / حساب / عربی

al-ḥisāb-ul hawā'ī

کاتبی قزوینی، علی بن عمر، ۶۰۰ - ۶۷۵ قمری

kātebī qazvīnī, 'alī ebn-e 'omar (1204 - 1277)

در بیان محاسبات ریاضی که بدون به کاربردن یکی از اعضاء و جوارح بدن به شمارش می‌آیند در سیزده «فصل»: ۱. الحدود و الاسامی؛ ۲. تعریف المراتب؛ ۳. جمع الاعداد؛ ۴. ضرب الصحاح فی الصحاح؛ ۵. قسمة الصحاح علی الصحاح؛ ۶. اخراج جذر الصحاح؛ ۷. اخراج ضلع المکعب؛ ۸. جمع الکسور و نقصانها؛ ۹. ضرب الکسور؛ ۱۰. قسمة الکسور؛ ۱۱. صفة الدقائق و الثوانی و تحویل الکسور الیهما؛ ۱۲. جذر الکسور؛ ۱۳. اخراج ضلع المکعب.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۵۷/۴

آغاز: بعد حمدالله و الثناء علیه و الصلاة و السلام علی رسوله محمد و آله هذه رسالة فی الحساب الهوائی حررها ملك الحکماء ... مشتملة علی فصول الفصل الاول فی الحدود و الاسامی الوحدة ما بها یقال لکل موجود انه واحد؛ **انجام:** و اذا جعلناها ثوالث اخذنا ضلعها بالطریق الذی مر فی الاعداد فما خرج فهو الدقایق و هذا آخر ما اردنا ذکره فی هذه الرسالة و لواهب العقل الحمد بلا نهایة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ یا ۸؛ مصحح، محشی؛ با انهایی محو شده ظاهرا از عمر بن مقری (که مقداری از نام چنین خوانده می‌شود) آمده؛ جلد: تیماج، ۸گ (۲۲پ-۲۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۱۲۶]

● **حساب هوائی** / ریاضیات

hesāb-e havā'ī

تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۱۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ [نشریه: ۷ - ۶۹۶]

● **حساب هوائی** / ریاضیات / عربی

hesāb-e havā'ī

مشتمل بر ده «فصل»: ۱. معرفت اسامی و مراتب؛ ۲. ضرب؛ ۳. در قسمت ...

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۲ فیاض

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین والصلواة والسلام علی سید الخلق محمد وآله اجمعین الطیبین الطاهرین وبعد فهذه رسالة كافية فی علم الحساب الهوائی

در صفحه آخر این رساله جدول وصول كف الخضيب بعرض مشهد مقدس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوا، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۹۳]

● **حسابية و جوابها (مسئلة)** / ریاضیات / عربی

ḥisābīya wa jawāb-u-hā (mas'ala)

مسأله ریاضی است درباره اینکه در مجلس سلطان تاجر اول به سلطان یک جواهر برابر با یک دینار می‌دهد و تاجر بعدی دو عدد و سومی سه عدد تا آخر و حاصل به حاضرین کسانی که جوهر داده‌اند، به صورت مساوی تقسیم شود و همه مساوی دریافت دارند. آقا رضی خوانساری به این مسئله جواب داده و بعداً سید عبدالله بن نورالدین جزایری حاشیه‌ای بر جواب وی نوشته است

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۱۸/۲–۲۵/۱۰۸

آغاز: سؤال عالی حضرت ظهير الانامی لوفرضنا وقلنا ان التاجر الاول اهدى الى حضرت السلطان جوهراً يساوى ديناراً؛ **انجام:** وباقی المجهولات تنعطف عليه هذا ما يقتضيه الاصول الحسابية والحمدلله رب العالمین هذا آخر ما افاده الاستاد ... السيد عبدالله بن المرحوم السيد نورالدين دامت ايام بركاته تم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: مقوا با روکش کاغذ نارنجی، ۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۸ – ۴۲۹۱]

● **حسام الاسلام** / شعر / عربی و فارسی

ḥusām-ul islām

زنجانی، محمد علی بن عبدالرحیم، – ۱۲۶۷ قمری

zanjānī, mohammad 'alī ebn-e 'abd-or-rahīm (- 1851)

اهداء به: فتحعلیشاه قاجار

ملا محمد علی زنجانی که بعدها از بزرگان و سران بابیه گردید و در جنگ با ناصر الدین شاه در واقعه زنجان کشته شد قبل از گرویدن بدین بابیت این اشعار را برای تشجیع شیعیان در جنگ با روس‌ها به زمان فتحعلی شاه ساخت.

آغاز: بسمله، نحمد ربی الذی من اجتهد ×× و جاهد فی الله اجره و جد

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** نظمتها و طبعنا فی عقم ×× الفتها و نفسنا فی سقم

خط: نستعلیق و نسخ خوش، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مذهب، ۲۲گ، ابعاد متن: ۷/۵×۱۴، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۷ – ۱۵۱]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** نسخه منظومه حسام الاسلام خط نسخ او را عالیجناب ملاعلی و شرح را جناب میرزا محمد الخوانساری نوشته اند، بعد از تصحیح و تذهیب و جلد هدیه بارگاه نواب مستطاب ... وليعهد سلطان المسلمين على التحقيق نايب السلطنه ... زين كتابنا بذكر اسم الشريف و ... و كتبه بيده الفانى محمد ابن عبدالله الزنجانی سنه ۱۲۳۳ هجری قمری

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با کمندکشی، یک سرلوح مذهب به طرح کنگره‌ای؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم لیموئی مذهب به طرح شاه عباسی ممتاز، ۹۶ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱ – ۵۶۹]

● **حسام الاسلام و سهام الملام** / کلام و اعتقادات / فارسی

hosām-ol eslām va sahām-ol malām

نقوی نصیرآبادی، دلدار علی بن محمد معین، ۱۱۶۶ – ۱۲۳۵ قمری

naqavī nasīr-ābādī, deldār-'alī ebn-e mohammad mo'īn (1753 - 1820)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۷۰

آغاز: بسمله. الحمدلله المفضل المنعام و الصلوة و السلام على خير الانام؛ **انجام:** و نشانی برای این معرفت حق تعالی فی نتواند معین فرمود ... و الحمدلله رب العالمین ... تمت

خط: نستعلیق، کا: حسین، نقوی الله آبادی، ابراهیم حسین، تا: ۱۲۶۷ق [رایانه]

← الحسام البتار فی معرفة قتال الكفار ⟵ غاية المراد فى بيان احكام الجهاد

● **حسام الدین = اثبات تحریف عهدین** / کلام و اعتقادات / فارسی

hosām-od dīn

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳ – ۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847 - 1906)

به خواهش: میرزا حسین خان مؤتمن السلطان

تاریخ تألیف: ۵ ربیع الثانی ۱۳۰۹ق؛ محل تألیف: کرمان

در رد «پادری»، در دو «مقصد»: ۱. جواب ایرادهای پادری ۲. اثبات وقوع تصحیف و تحریف در کتب عهد عتیق و عهد جدید

آغاز: بسمله، حمدله، صلات ... و بعد چنین گوید بنده اثیم محمد بن محمد کریم بن ابراهیم که در این اوان سعادت اقتران تعلیقه انیقه ... از جانب ... موتمن السلطان حاج میرزا حسین خان وکیل سیاسی و جنرال فونسول دونت ایران ... از معموره بمبئی ... اثبا ت می‌نمایم که ... آنچه در دست یهود و نصاری است اصل کتب منزله نیست ...

چاپ: بمبئی، ۱۳۱۱ق، سنگی؛ کرمان، ۱۳۵۳ق.

[دنا ۶۴۷/۴؛ مشار فارسی ۱۷۴۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۶۹/۹]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۸۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** که مقام زهره زهرا است صلوات الله ...

کامل. این نسخه در جلد اول فنخا با عنوان «اثبات تحریف عهدین» نیز آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمد بن ابراهیم؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرمی تریاکی، ۱۰۵گ، ۲۰سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۷۱۲]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمود بن غلامعلی اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۱۶ جمادی الثانی ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۹۹گ (۸۳-۱۸۱)، ۱۵و۱۷سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۸۸۳]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سنة تسع و ثلاث مائة و الالف فی دار الامان کرمان بیمین مصنفها محمد بن ...

خط: نسخ پخته، کا: محمود بن غلام علی اصفهانی، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۳۰۹ق، جا: کرمان مدرسه ابراهیمیه؛ ۲۱۷ص (۳۵۵-۵۷۱) [ف: ۱ - ۹۰]

● حسام الشیعة و الامة فی معرفة الانبیاء و الائمة / کلام و اعتقادات / فارسی

hosām-oš šī‘a va-l omma fī ma‘refat-el anbīyā’ va-l a’emma

آقا نجفی، محمد باقر بن محمد تقی، ق۱۴ قمری

āqā najafī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (-20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۷ق

درسی‌هایی است در فضایل امیر المؤمنین علیه السلام و بحث امامت و احتجاج بر مخالفین. در مشار فارسی آن را درس‌هایی از مجلسی دانسته است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین و بعد فهذا هو المجلد الثانی من کتاب حسام الشیعه و الامة فی معرفة الانبیا و الائمة ...

انجام: هر کس این دعا را چهل صباح بخواند از یاوران حضرت قائم عجل الله فرجه و اگر بمیرد پیش از ظهور حضرت خداوند اورا زنده گرداند تا جهاد نماید دررکاب حضرت ونوشته شود از برای خواننده این دعا به عدد هرکلمه ازاو هزار حسنه ومحو شود از او هزار سیئه

چاپ: مشار فارسی ۱/۱۱۷۲

[دنا ۶۴۷/۴؛ الذریعة ۱۲/۷؛ فهرستواره منزوی ۲۷۰/۹]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۲۵

آغاز و انجام: برابر

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین مسأله‌گو، تا: رجب ۱۳۲۷ق، جلد: مقوا، ۱۲۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۷۸۹]

● حسام العدای علی / شعر / فارسی

hosām-ol ‘adāy-e ‘alī

شریف،

šarīf

مثنوی عرفانی فارسی است به تخلص «شریف» گویا ساخته در ۱۲۲۹ و در ۳۵۰۷ بیت.

آغاز: ثنای برون از شمار و عدد ×× خدای زمین و سما را سزد

انجام: ز غربال طبعم به تاریخ آن ×× به صافید در صدر فردش بخوان / به اسم الله و حمد نعت و سلام ×× حسام العدای علی شد تمام

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۱۲]

● الحسامیة (الرسالة) / صرف / عربی

al-ḥusāmīya (ar-r.)

وابسته به: العزی فی التصریف؛ زنجانی، عبدالوهاب بن ابراهیم (-۶۶۰ق)

شرح توضیحی است با عناوین «قوله، قوله» بر رساله «العزی فی التصریف» دارای رد و ایراد بر گفته‌های مؤلف.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۵۵/۳

آغاز: الحمدلله الذی جعل مدینة العلم نبیاً شید أرکانه و رفع بابها علیاً مهد بنیانه صلح مبانها من التضعیف و الاعتلال و سلم بابها عن التجویف و المثال؛ **انجام:** و افتعل لمطاوعة فعل نحو کسرته فانکسر و عمرته فاعتمر

خط:نسخ،کا: ابولیث بن حسن بن ابراهیم، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۶گ (۴۰پ-۷۵پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۱ - ۲۱۳]

● **الحسامیة فی رد البابیة = کشف الحجاب عن فساد الباب** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ḥusāmīya fī radd-il bābīya = kašf-ul ḥijāb ‘an fasād-il bāb

قاینی، محمد بن احمد
qāyenī, mohammad ebn-e ahmad
مؤلف این کتاب را در زمان حسام السلطنة سلطان مراد میرزا نوشته و لذا آن را «الحسامیه» نامیده و نام دیگر آن «کشف الحجاب عن فساد الباب» است. با عنوان‌های «مقدمه» و «فصل» ترتیب داده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۰۶
آغاز: الحمدلله الذی کشف عنا حجاب الارتیاب و صرفنا نحو جنابه عن کل باب و میزلنا بلطیف عنایته ... اما بعد فیقول ... محمد بن احمد القاینی انی لما رایت فی هذا الزمان قد انتشرت؛ **انجام:** فان اولیائک لاخوف علیهم و لاهم یحزنون و الحمدلله علی توفیقه ... و لعنة الله علی اعدائهم الی یوم القیام.
بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۴۰۲ص، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۸۹]

● **حسان الیواقیب فی بیان المواقیت** / هیئت / عربی
ḥassān-ul yawāqīb fī bayān-il mawāqīt

حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر، ۱۰۸۰؟ – ۱۱۴۰ ؟ قمری
hoseynī nā’īnī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1670 - 1728)
در بیان شب و روز و آنچه تعلق به آن دارد از احکام شرعیه با استفاده از گفته های دانشمندان علم هیئت و نجوم در دو «فصل»: ۱. معنی شب و روز و ساعت‌ها و هفته‌ها؛ ۲. بیان احکام ماه و سال و جز اینها.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۸۲/۵
آغاز: الحمدلله الذی سقف الارض بالفلک الدوار و علق علیها من النجوم قنادیل الانوار و سخرها بقدرته فی الحرکات و الادوار؛ **انجام:** و تسمی کل سنة من تلک الاحدی عشرة سنة کبیسیة لما فیها من کبس الکسور و سیأتی بیانها
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مؤلف تصحیح کرده و بر آن افزوده است؛ جلد: مقوایی پارچه، ۵گ (۴۸ر–۵۲پ)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۹ – ۱۶۰]

● **حسب و نسب ائمه، اعتقادات و معارف اسلامی** / متفرقه / فارسی
hasab va nesab-e a’emme, e‘teqādāt va ma‘āref-e eslāmī
فصلی است در حسب و نسب ائمه و ابوابی است در اعتقادات و معارف اسلامی با استفاده از روایات و آیات. این رساله به قرینه رساله‌های دیگر علامه محمد باقر مجلسی که در این مجموعه آمده، ممکن است از همو باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۱۰/۳
آغاز: در باب تولد ائمه علیه التحیة و الثناء، مولود جناب محمد صلی الله در هفدهم ربیع الاولی، مولود خجسته مسعود جناب علی بن ابوطالب روز آدینه سیزدهم شهر رجب؛ **انجام:** چون خوف صرف علتش اندر میان بود ×× هر سینه که نیست در و جز زجای زر.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: فرنگی، ۹۲گ (۷۹–۱۷۰)، ۱۴–۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۸ – ۳۰]

● **حسب و نسب محمد (ص)** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / فارسی
hasab va nesab-e mohammad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۲۲/۵-ف
نسخه اصل: آستان رضوی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۹۲]

← حسرة الفضلاء ← حیرة الفضلاء فی تحقیق الجذر الاصم

● **الحسرة فی الفقه** / فقه / عربی
al-ḥasra fī-l fiqh
رساله موجزی است شامل اکثر ابواب فقهی و از هر باب چند مسئله مختصر به صورت سؤال و جواب آمده بر مذاق فقه شافعی.

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۴/۱۴ فیاض
آغاز: مسئلة محدث ترک الاستنشاق فی الوضوء ولم یجز صلوته کیفت یتصور هذا جوابه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۵گ، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۰۳]

● **حسرت نامه** / شعر / فارسی
hasrat-nāme

صفا، ابراهیم بن غیاث الدین منصور، – ۱۱۶۰ قمری
safā, ebrāhīm ebn-e qīyās-od-dīn mansūr (- 1747)
یک مثنوی عاشقانه همراه سوز و حسرت، که بر وزن لیلی و مجنون نظامی گنجوی سروده شده است و در حدود ۱۱۵ بیت است. در الذریعه (ج ۱۹، ص ۹۱) مثنوی یاد شده از صفای دشتکی دانسته شده است، لیکن در فهرست نسخه‌های خطی

فارسی (ج۳، صص ۲۴۲۶-۲۴۲۷) بخشی از دیوان عارفی دانسته ولی در ج۴ ص ۲۷۷۰ حسرت نامه را از صفای دشتکی دانسته که در فهرستواره نیز همان آمده است ولی در تطبیق نسخه‌ها مشکل وجود دارد. با توجه به تصریح تخلص «صفا» در میان و فراز بر اشعار، ظن قریب به یقین این است که آن را از «صفا» بدانیم و آنچه این نظر را تقویت می‌نماید این است که استاد منزوی در فهرست مذکور می‌گوید: «در نمای نسخه آمده: دیوان عارفی، ولی سروده‌هایی از عاشق قصاب، طوطی و جز اینها نیز دارد»! که محتمل است اشعار «صفا» نیز، از جمله همین مثنوی، با اشعار «عارفی» مخلوط شده باشد. باید افزود که استاد منزوی نسخه دیگری از این اثر را از کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران به شماره «۴۳۴۱/۱» گزارش نموده است؛ همو در جای دیگر نسخه‌ای از سوز و گداز، میرزا صفا را که در کتابخانه مرحوم مهدوی است، معرفی کرده و احتمال داده که این دو اثر یکی باشد که به هر تقدیر نیازمند تحقیق و بررسی بیش تری است. (حسین متقی) [همچنین ن.ک.: دیوان صفای دشتکی که بعضاً شامل این مثنوی است و دیگر اشعاری از او.]

آغاز: ای مهر سپهربی وفایی ×× برهم زن رسم آشنایی / ای رهزن کاروان الفت ×× ویران کن خانه محبت.

انجام: شب نیست ز درد هجر آن ماه ×× بیدار نه ایم تا سحرگاه.

چاپ: در گنجینه بهارستان، بخش ادبیات فارسی، جلد اول، صص ۳۶۳- ۳۶۸، به کوشش رحیم مسلمانیان قبادیانی

[دنا ۶۴۸/۴ (۶ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۲۷۷۰/۴ و ۳۱۲۸؛ فهرستواره منزوی ۸۰۴/۱۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۳۳

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۱۱ر-۱۱۲پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۹۵/۳

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب محرر؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۷گ (۱۱۴پ-۱۳۰ر) [ف: ۳۷ - ۲۲۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۴/۱ کر

آغاز: برابر؛ **انجام:** بلند پایه امیری که نام خوشش ×× ز راه مرتبه مفتاح هر در مغلق

خط: شکسته نستعلیق تحریری خوش، کا: صدرالدین بن نورعلی، تا: ۱۲۶۷ق؛ اشعار در ۸ ستون (۴ چلیپا و ۴ فرد) به صورت متراکم کتابت گردیده، پیش از آغاز اشعار مذکور، دو برگ (۱ر-۲ر) فوائدی از جمله عوذات و ادعیه و طریق قرائت برخی اسمای حسنی، بیان طریق برآورده شدن حاجات به روش شیخ مغربی و بهره‌گیری از خواص آیة الکرسی؛ مهر: «محمد بن حسین بن محمد ۱۳۱۰» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۲پ-۳پ)، سطور چلیپایی (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۱۷۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بود گرد و صبر امیدت براید ×× ز ابر تیره خورشیدت براید

در صفحه عنوان آمده «دیوان عارفی» و مثنوی است و جز آن. شعرهای عاشق قصاب، طوطی، جامی، سعدی نیز در آن هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه، ۹۵گ، سطور چلیپایی (۷×۱۵)، اندازه: ۱۰×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۲۸۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۵۳/۲۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱۸۷پ-۱۹۱ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۳۸ - ۳۶۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۹/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۴گ (۳۴پ-۳۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۴۳۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۵۰/۶

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۸۱پ-۸۷پ) [ف: ۳۷ - ۵۴۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۶۹

آغاز و انجام: برابر

مثنوی در ۹۸ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸گ (۶۹۹-۷۰۶)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۳۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۸/۳

آغاز: پابست محبت زبانی ×× یعنی سگ و بنده ات فلانی

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی:آغاز؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۴۰ر-۴۴پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۲۲]

Union Catalogue of Iran Manuscripts

By
Mostafa Derayati

Ḥāšīya - Hasrat-Nāme

Volume 12